Digitized by Google

XIV
F.
18.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XIV
F
18
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

INNOCENTII
TERTII
PONTIFICIS MAXIMI
EPISTOLARVM
LIBRI QVATVOR,

Regeſtorum XIII. XIV. XV. XVI.

Ex MS. Bibliothecæ Collegij Fuxenſis Toloſæ.

Nunc primùm edunt SODALES *eiuſdem Collegij, & Notis illuſtrat*

FRANCISCVS BOSQVETVS Narbonenſis IC^tus.

Cum duplici Indice, priore Epiſtolarum cum earum argumentis; poſteriore Rerum, & Verborum alphabetico, qui ad calcem Notarum conſultò reiectus eſt.

TOLOSÆ TECTOSAGVM,
Apud Societatem Toloſanam, M. DC. XXXV.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

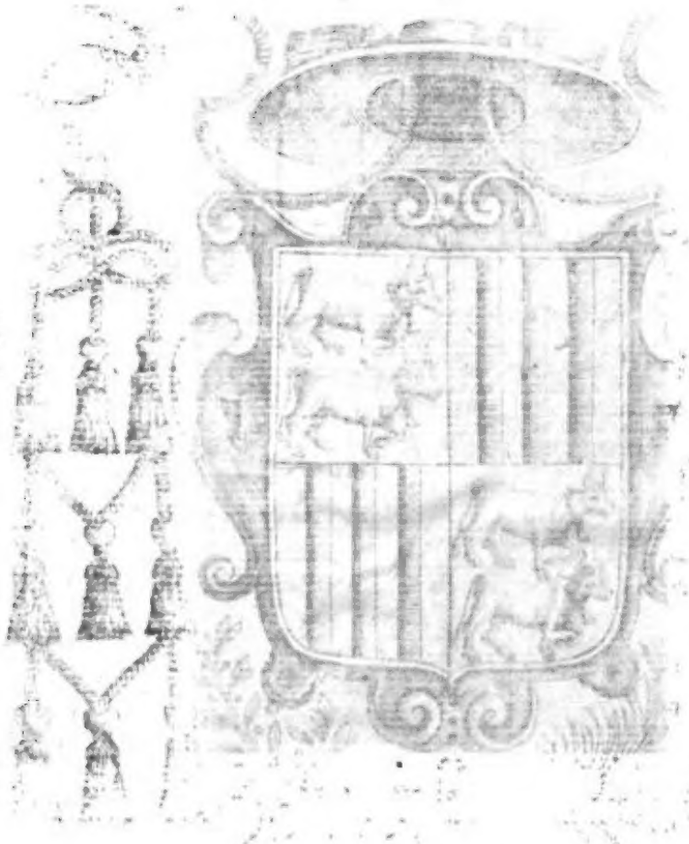

Digitized by Google

HEROI ARMANDO
DE RICHELIEV,
CARDINALI, DVCI,
PARIQVE FRANCIÆ.

EMINENTISSIME CARDINALIS. Anteuertit quidem vnus olim ex nobis, hunc Librum ſatîs ſui Autoris nomine commendabilẽ, tuę Celſitudini dedicare. Sed anteuertit facto, nõ animo: Iamdiu enim hoc omnes deſtinaueramus, & communi decreto ſtatueramus, nulli alij offerri iuſtiùs poſſe, tam eximiũ Opus Romanorum omnium Pontificum longè pijſſimi ac doctiſſimi, quàm tibi vni, qui vt ceteris virtutibus, ità doctrinâ & pietate Principum Eccleſiæ Romanæ nemini vhquam ceſſiſti: ſed eminẽtiores quoſque adeò ſuperâſti, vt etiam magnæ eorum gloriæ tuâ maiori officere videri poſſes, niſi vt à Sole minora ſydera, ſic ipſi à tuo ſplendore lumen acciperent, in to-

Digitized by Google

tius purpurati ordinis decus & ornamentum; cuius ſplendidiſſimæ purpuræ nouum tua virtus, ſicut gemma auro applicita, fulgorem confert. Vt interim taceamus de tua conſtãti & indefeſſa ſolicitudine, quâ totius Eccleſiæ ſtatum non tueri modò, ac conſeruare, ſed etiam augere & amplificare pro tua immenſa poteſtate & autoritate, quâ apud Regem Chriſtianiſſimum, bono publico polles vigéſque, tam feliciter, quàm prudenter ſatagis. Fruere diutiſſimè, CARDINALIS EMINENTISSIME, hâc tuâ tantâ dignitate regiæ ſimillimâ, ac propè æquali, quæ in te quidem immanem negotiorum molem quotidiè congerit, cui ſufferendæ ſola tua præcellens virtus par eſſe poſſit, ſed quæ tamen toti Chriſtiano orbi fulciendo, Eccleſiæ Gallicanæ præcipuè, tã verè ſit neceſſaria, quàm olim Atlantis humeri, ſuſtinendo cælo fabulosè fuiſſe perhibentur. Nec verò veremur, ne quis per adulationem, emerendíque tui fauoris gratiâ hæc à nobis dicta interpretetur: Tanta ſiquidem eſt gloria tuorum meritorũ, tanta nominis tui claritas apud omnes, vt maior eius, quàm dici poſſit, vbique terrarum fama præceſſerit, adeò vt in te laudando non iam fidem dicentibus, ſed orationem deficere

Digitized by Google

neceſſe ſit; nã quidquid dixerint, minus erit. Ceterùm vt è domo noſtra hoc tam inſigne Opus exire, & ad te demum feliciter peruenire potuerit, poſt tantam temporis diuturnitatem, & penè ſepultam ac intermortuam ipſius memoriam, quod publicè dolẽdum erat: id totum acceptum ferimus Illuſtriſſimi olim Cardinalis de Fuxo Autoris noſtræ originis, eximiæ, & nunquam tacendæ liberalitati; quâ vndique conquiſitis ſummâ impensâ doctiorum hominum libris, ad religionem præcipuè ſpectantibus, Bibliothecam noſtram, aut potius ſuã, imò nunc Regiam (Nobiliſſimâ Fuxenſium familiâ regalem in ſtirpem felici fato trãſlatâ) ornare ſtuduit, qui libri apud nos ſolos vſque adhuc diligenter aſſeruati, integri manent & illibati, cùm alibi aut perierint in totum, aut magnâ ſui parte mutili, corruptíq; temporis iniuriæ ceſſerint. Conueniẽtiſſimum ergo fuit, à tãto olim Cardinali munus acceptum, tibi nunc eiuſdem ordinis viro, meritorum prærogatiuâ verè primario, offerri, conſecrarique: per quem, ſi tuæ prudentiæ ſimul & humanitati videbitur, ipſi quoque Regi, cuius contubernalis es, & conſiliorum intimus comes, inſinuari mereatur, & in aulam eius induci: vt è qua domo primùm exierit,

Digitized by Google

ad eam tandem poſt multa ſecula feliciter reuertatur,& quidem ornatius multò,Eminentiæ tuæ fulgore illuſtratum ex æquo, pro ſui Autoris merito ac dignitate, quæ tanta eſt, vt ſperare liceat, eam, ſiquid gratiæ offerentibus deeſt, de ſuo facilè ſuffecturam. Quamquam fortaſſe, quæ tua benignitas eſt,nec noſtrum per ſe animum in te colendo venerandóque aſpernaberis: quem tibi dum exponere, notúmque facere ſtudioſiùs meditamur, vacuis manibus, vt olim Perſæ ad ſuos Reges, accedere erubuimus. Placuit ergo hoc potiſſimum ſummæ dignationis munus eligere, quod ſi tibi gratum, acceptúmq; fuerit, vt meretur, culpam audaciæ, ſi quæ eſt in te adeundo, ipſius pretio videbimur redemiſſe. Vale, EMINENTISSIME MORTALIVM, nóſque tibi addictiſſimos ac deuotiſſimos æterno fauore proſequere,

SODALES COLLEGII FVXENSIS,

IOA. DE LOGRAS, Rectorem, *Cantabrum.*
ARN. BOVRDIVS.
GERAL. FLVRIAL.
P. DAMANS.
ARN. GIBAL.
EL. DESPRVET.
IOA. RAIM. TAILLASSON.
GVIL. DVLAVR.
LVD. PAILHE'S.
CAR. DE LOBIT.
IAC. PEGOT.
IOA. IAC. DVHAV.
FRANC. PEREZ.
CAR. DE PINSVN.
ANT. ARGELE'S.
IOA. DE BROSSE'.
IAC. BVSQVET.
BERN. DELHOM.
SIM. BRVXELLES.
BERN. ROSSEL.
GVIL. MAVRAN.
ANT. LVCAS.
ANT. TEYSSIER.
PASC. DE LOYART.
P. LAMIG.

Digitized by Google

APPROBATIO.

CAtholicæ vbique Clariſſimi Viri Franciſci Bosqveti Narbonenſis Iuriſconſulti Notæ, in Libros quatuor Epiſtolarum, Regeſtorum XIII. XIV. XV. XVI. Innocentij III. Pontificis verè Maximi, celeberrimæ Academiæ Pariſienſis germani olim alumni, adeóque abſolutiſſima, non modò ſacrorum Canonum, quinetiam diuinæ Theologiæ cognitione eminentiſſimi, tantam obſcurioribus earumdem Epiſtolarum locis lucem afferunt, vt meritò illas approbaret Innocentius ipſe, & illarum Auctori gratias haud dubiè referret, ſi mortalem in terris vitam ageret. Communis itaque totius Orbis Chriſtiani boni intereſt, iuberi quàm primùm, vt in publicum prodeant illæ Notæ, vnà cum reconditis huc vſque eiuſdem Innocentij oraculis, quæ in dictis quatuor Libris Epiſtolarum continentur, in quibus vt primæ ac ſupremæ Eccleſiæ Antiſtitem, imò vniuerſalem paſtorem, ac legitimum Diui Petri Apoſtolorum principis ſucceſſorem, ità controuerſiarum de rebus fidei & morum infallibilem Iudicem fideles omnes agnoſcent. Sic cenſuimus poſt accuratum ſupradictarum Notarum examen, & in huius rei fidem ſubſcripſimus, quinto Idus Martij, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo quinto.

Gabriel de Pelissier Regius facultatis Theologicæ Toloſanæ Profeſſor, & Decanus.

Fr. P. de Capdeville Regius Profeſſor, Ord. B. M. de Mercede.

PERMISSIO.

CVm Theologiæ Profeſſores, qui Libros quatuor Epiſtolarum Innocentij III. Pontificis Maximi cum Notis *Franciſci Boſqueti Juriſconſulti legerunt, eos vtiles fore cenſuerint, ſi publici iuris fiant, vt edantur facultatem concedimus. Toloſæ in Palatio noſtro Archiepiſcopali, prid. Id. Martij, anno* Domini *milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo quinto.*

CAROLVS Archiepiſcopus Toloſanus.

De mandato Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi,

DVPONT Secretarius.

PRIVILEGE DV ROY.

LOVIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE. A nos amez & feaux Conſeillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Preuoſt de Paris, Bailly de Roüen, Seneſchaux de Lyon, Toloſe, Bordeaux, & Poictou, & leurs Lieutenans, & à tous nos autres Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. ARN. COLOMIEZ noſtre Imprimeur en noſtre Ville & Vniuerſité de Toloſe, Nous a faict remonſtrer qu'il a recouuré la copie d'vn liure intitulé, *Innocentij III. Pontificis Maximi Epiſtolarum, Libri quatuor, cum Notis Franciſci Roſqueti Narbonenſis Iuriſconſulti*, lequel Liure il deſireroit volontiers imprimer & mettre en lumiere: mais d'autant qu'il luy couſte ià de grands frais, & couſtera encores, tant pour la copie, que pour l'impreſſion dudit liure. Il doute & craint apres l'auoir expoſé & mis en vente, que autres Imprimeurs & Libraires de Paris, Lyon, Roüen, ou autres villes de cettuy noſtre Royaume, le vouluſſent ſemblablement imprimer, ou ſuſcitaſſent ſecrettement les Imprimeurs de Geneue ou autres eſtrangers à ce faire, & par ce moyen fruſtrer ledit expoſant de ſes frais & miſes, & rendre ſes peines, diligence & trauail inutiles, & luy faire receuoir perte & dommage. Pour à quoy remedier, Nous a tres-humblement requis luy permettre faire imprimer ledit Liure, & interdire à tous Libraires & Imprimeurs d'imprimer ou faire imprimer tant dehors que dedans cettuy noſtre Royaume, ny ſuſciter ſemblablement aucuns Eſtrangers à ce faire. NOVS à ces cauſes ne voulant permettre que ledit Suppliant ſoit fruſtré de ſes frais, peines & trauail. VOVS mandons & enjoignons par ces preſentes, que vous ayez à permettre, comme nous permettons audit Colomiez, qu'il puiſſe luy ſeul imprimer, ou faire imprimer, vendre & diſtribuer ledit Liure: Faiſant tres-expreſſes inhibitions & deffenſes à tous Imprimeurs, Libraires, & autres perſonnes de quelque eſtat & condition qu'ils ſoient, de l'imprimer, vendre ny debiter, contrefaire ny alterer, ſoit par extraicts ou abregé, ſans le congé & exprés conſentement dudit Colomiez, durant le temps & terme de neuf ans, à compter du iour que ladite Impreſſion ſera acheuée d'imprimer, ſur peine de cinq cens eſcus d'amende, de laquelle moitié nous appartiendra, & l'autre moitié audit Suppliant, & ſur peine auſſi de confiſcation au profit dudit Suppliant des exemplaires qui ſeront faits ou imprimez par autres, & ſans le conſentement dudit Colomiez: & meſmes ſi aucuns Imprimeurs ou Libraires de noſtre Royaume ou Eſtrangers trafiquant en iceluy, ou autre perſonne de quelque eſtat qu'il ſoit, eſt trouué ſaiſi d'aucun exemplaire dudit Liure autre que de ceux qui ſeront imprimez par ledit expoſant: Voulons & nous plaiſt qu'il ſoit procedé contre luy particulierement, & qu'il ſoit condamné en pareille amende que s'il l'auoit imprimé ou fait imprimer. De ce faire Vous donnons pouuoir, authorité, commiſſion & mandement ſpecial, & de proceder à l'encontre de ceux qui contreuiendront par toutes voyes deuës & accouſtumées, & par les peines ſuſdites, nonobſtant oppoſitions & appellations quelconques: pour leſquelles & ſans prejudice d'icelles ne voulons eſtre differé: à la charge que ledit Colomiez mettra deux Exemplaires dudit Liure en noſtre Bibliotheque, & vn Exemplaire pour Monſieur le Garde des Sceaux, apres l'acheuement de l'impreſſion, ſur peine d'eſtre decheu dudit Priuilege. Et pource que de ces preſentes ledit expoſant pourroit auoir affaire en diuers endroits: Nous voulons qu'au vidimus d'icelle, faict ſouz ſeel Royal, ou par l'vn de nos amez & feaux Conſeillers, Notaires & Secretaires, foy ſoit adjouſtée comme au preſent original. Et ſi voulons & mandons, que mettant par bref le contenu du preſent Priuilege au commencement, ou à la fin de chacun deſdits Liures, que cela ait forme de ſignification, tout ainſi que ſi l'original eſtoit particulierement ſignifié à chacun, & que cela ſoit de tel effect & vertu, comme ſi leſdites lettres leur auoient expreſſément & particulierement eſté monſtrées & ſignifiées: Car tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le vingt-cinquiéme iour de Nouembre l'an de grace mil ſix cens trente quatre, & de noſtre regne le vingt-cinquiéme, & ſeellé du grand ſeel de cire iaune. Et ſigné.

PAR LE ROY EN SON CONSEIL,

VICTON.

Acheué d'imprimer pour la premiere fois le dernier iour de Mars, mil ſix cens trente cinq.

Ledit Arnaud Colomiez a cedé la moitié dudit priuilege cy deſſus à Pierre Boſc Libraire Iuré de ladite ville de Toloſe, pour en iouyr durant ledit temps. Faict à Toloſe le 20. Mars 1635.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
EPISTOLARVM
INNOCENTII III.
PONTIFICIS MAXIMI.

Quæ his quatuor Libris, totidem ſui Pontificatus annis reſpondentibus continentur.

CVM EARVM ARGVMENTIS.

LIBER PRIMVS,
Reſpondens anno Pontificatus ipſius XIII.

EPIST. I. ILVANECTENSI Epiſcopo, & Abbati Latiniacenſi, Pariſienſis Diœceſis, & Decano Siluanectenſi.
Scribitur Epiſcopo Siluanectenſi, & quibuſdam alijs, vt amotionem Abbatis Monaſterij Corbienſis, & proviſionem factam de alio Abbate ad dictum Monaſterium, faciant obſeruari. pag. 1.

II. Sancti Petri Latiniacenſis, & Caroliloci Abbatibus, Pariſienſis & Siluanectenſis Diœceſum, & Decano Siluanectenſi.
Abbati Monaſterij Latiniacenſis, & quibuſdam alijs, quòd prouideant circa læſionem Monaſterij Corbienſis. 4.

III. Epiſcopo, & Decano ..... & R. de Sancto Medardo Canonico Siluanectenſi.
Epiſcopo Siluanectenſi, & alijs, quòd renocent in ſtatum debitum alienata ſeu attentata contra Monaſterium Corbienſe, ex quo Abbas iter arripuit ad Sedem Apoſtolicam. 5.

IV. R. Abbati S. Martini Laudunenſis, Præmonſtratenſis Ordinis.
Mandatur quòd circa curam & regimen Monaſterij ſibi commiſſi ſit ſolicitus, & attentus. ead.

V. Roderico Toletano Archiepiſcopo, Hiſpaniarum Primati, eiúſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.
Confirmantur Primatus Eccleſiæ Toletanæ, & cætera priuilegia à Pontificibus ei conceſſa. 6.

VI. Archiepiſcopo Athenienſi, & Thermopylenſi ..... & Sidonienſi Epiſcopis.
Mandatur quòd ſi Ciuitas Corinthienſis redierit ad vnitatem Eccleſiæ, recipiatur iuramentum ab Archiepiſcopo, ſi fuerit, vel alius ſubſtituatur. 8.

Digitized by Google

VII. Epiſcopo Venetenſi.
Statuit Eccleſias Parochiales Monaſterij Roton. non eſſe exemptas, licèt ipſum Monaſterium ſit in Capite liberum. eadem.
VIII. Abbati, & Monachis Rotonen.
Super eodem. eadem.
IX. Capitulo Toletano.
Scribit vt mittant ſui Subdiaconi procuratorem in poſſeßionem Canonicatus conceßi ab Archiepiſcopo, & alijs, non obſtante iuramento ab ipſis præſtito. ead.
X. Hiſpano Eccleſiæ Toletanæ Decano.
Super eodem. 11.
XI. Fernando Gondiſalui Magiſtro Militiæ B. Iacobi, eiúſque Fratribus Clericis, & Laicis, tam præſentibus, quàm futuris communem vitam profeſſis in perpetuũ.
Confirmat ordinem & militiam B. Iacobi, & priuilegia ab Alexandro Papa conceſſa. 12.
XII. Cenadienſi Epiſcopo, & Abbati de Cikedor Quinqueccleſienſis Diœceſis.
Mandat ne moleſtetur Epiſcopus Quinqueccleſienſis, præſumens eum ab inuidis vexari. 16.
XIII. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Thermopilenſi Epiſcopo, & Electo Auelenſi.
Committit inquiſitionem ſuper poſtulatione Veriſienſis Archiepiſcopi in Theſſalonicenſem Archiepiſcopum. 17.
XIV. R. & A. Athenienſi, & Magiſtro G. Dimicenſibus Canonicis.
Confirmat medietatem reditnum datam Canonicis ab Archiepiſcopo Thebano, pro congrua portione. 19.
XV. Thebano Archiepiſcopo.
Mandat ne contra iuris ordinem Canonicos vexet excommunicationibus, ſed de iniurijs ſatisfaciat. 20.
XVI. Athenienſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Scribit vt Latinis det proprios Sacerdotes. ead.
XVII. Præceptori & Fratribus Hoſpitalis ſancti Samſonis Conſtantinopoli.
Confirmat dona facta ab Imperatore. 21.
XVIII. Patriarchæ Conſtantinopolitano.
Mandat vt æquè Francis, & alijs, quàm Venetis, merita potiùs quàm perſonas inſpiciens, beneficia conferat, ead.
XIX. Decano de Blakerna, & Magiſtris P. de Montiniaco Cantori, & G. Canonico, S. Pauli Conſtantinopolit.
Super eodem. 22.
XX. I. Turonenſi Archiepiſcopo.
Confirmat compoſitionem factam inter Epiſcopum & Abbatem, ead.
XXI. Abbati de Sichem, Halberſtatenſis Diœceſis, & Maiori Decano Halberſtatẽſi.
Committit inquiſitionem veritatis, & vtilitatis precum Marchionis Brandeburgenſis ſuper conſtructione Eccleſiæ in terra acquiſita de Paganis, & Apoſtolicæ Sedi ſubijcienda, 23.
XXII. Miſſino Fundatori & Fratribus Leproſorum de Miſſino.
Recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ domum & bona Leproſorum, remiſſo annuo cenſu ſex denariorum. 24.
XXIII. Electo, & Capitulo Coronenſi.
Confirmat remiſſionem Cruſtica factam à Principe Achaiæ. ead.
XXIV. Patracenſi Archiepiſcopo, & Epiſcopo Motouenſi & ... Coronenſi Electo.
Mandat vt moneant quoſdam ne deinceps exactionibus illicitis Latinos vexent, & Græcis adhæreant. 25.
XXV. Theſaurario Thebano, & R. Athenienſi, & T. Thebano Canonicis.
Scribit vt eidam conferant Archidiaconatum Andreuillenſem, ead.
XXVI. Vniuerſis Latinis Epiſcopis in Achaia conſtitutis.
Monet ne antiquos Epiſcopatuum terminos, vtià Græcis ſeruati ſunt immutent, & ad vnionem hortatur. 26.
XXVII. Prælatis Eccleſiarum in Achaia conſtitutis.

by Google

Mandat ne præcipitent excommunicationis in Clericos, præcipuè non ſubditos ſententiam, eadem.

XXVIII. Theſaurario, & Terrico, & VV. de Mirabello Canonicis Thebanis.

Mandat vt inquiſita veritate, confirment inſtitutionem perſonatuum in Eccleſia Motonenſi, ead.

XXIX. Oddoni Patracenſi, & Terrico, & VV. de Mirabello Canonicis Thebanis.

Committit inquiſitionem ſuper conſecratione Amyclenſis Epiſcopi. 27.

XXX. Eiſdem.

Super eodem. ead.

XXXI. Antipolitano Epiſcopo.

Confirmat compoſitionem factam inter Antipolitanum Epiſcopum, & Abbatem Lirinenſem ſuper Eccleſia ſancti Honorati de Craſſa. 28.

XXXII. Abbati & Monachis Lirinenſ.

Super eodem. 29.

XXXIII. M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri.

Confirmat donationem propter nuptias factam à Marchione Montiſferrati. ead.

XXXIV. Eidem.

Confirmat donationem factam ab Imperatore. ead.

XXXV. Hemanueli interpreti M. quondā Conſtātinopolitani Imperatoris illuſtris.

Confirmat donationem domuum factam ab Imperatore. 30.

XXXVI. Abbati, & Conuentui Monaſterij Acapni.

Suſcipit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ Monaſterium cum poſſeſſionibus ſub annuo cenſu, ead.

XXXVII. Heraclienſi Archiepiſcopo &..... Cardicenſi & Thermopylenſi Epiſc.

Recipit M. quondam Imperatricem in protectionem Beati Petri, & eius negotia committit his Epiſcopis. 31.

XXXVIII. Eiſdem.

Mandat vt permutatione cuiuſdam caſalis facta ab omni grauamine liberent M. quondam Imperatricem. ead.

XXXIX. Eiſdem.

Mandat vt conſeruent libertatem Monaſterijs Regijs. 32.

XL. Eiſdem.

Scribit vt amoueant à cuſtodia Monaſteriorum Montis Sancti, Sebaſtienſem Epiſcopum, & alium in eius locum ſubſtituant. 32.

XLI. Thermopylenſi, & Sardicenſi Epiſcopis.

Mandat vt Clericos, qui ad Sedem Romanam redierunt, faciant gaudere libertate, qua tempore Græcorum fruebantur. 33.

XLII. Eiſdem.

Scribit quòd moneant Archiepiſcopum Lariſſenſem, vt ab indebitis exactionibus deſiſtat. ead.

XLIII. Abbati Sancti Ambroſij, & Archidiacono Mediolanenſi.

Vt accedant ad Pergamenſem Ciuitatem, & receptâ ſatisfactione idoneâ, interdictum relaxent, ead.

XLIV. Epiſcopo Gallipolenſi, & Sanctæ Sophiæ, ac .... de Blakerna Decanis Cōſtantinopolitanis.

Vt cogant Epiſcopum Conſtantinopolitanum ex præcepto Papæ iam illi dato Canonicis ſuis fructus exhibere. 34.

XLV. Morello Tullenſi Canonico,

Confirmat ſententiam ſuper poſſeſſione præbendæ in eius fauorem latam à Cardinali auditore conceſſo. 35.

XLVI. Capitulo Tullenſi.

Delegat executores prædictæ ſententiæ. 36.

XLVII. Neopatrēſi Archiepiſcopo,& ..... Epiſcopo Sithonicēſi, & Auelēſi electo.

Confirmat ſententiam à Iudicibus delegatis latam. 37.

XLVIII. Donato Caſtellenſi Archiepiſcopo, eiúſque ſucceſſoribus canonicè ſub-

ſtituendis in perpetuum.

Recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ Eccleſiam Caſſellenſem, cum poſſeſſionibus, & pallium mittit Archiepiſcopo. ead.

XLIX. Magiſtro Nicolao Miſnenſi, & Burchardo Vurcinenſi Canonicis.

Mandat vt ſuper lite in Curia Romana pendente teſtes recipiant. 39.

L. Nobili mulieri A. ſorori Nobilis viri ..... Marchionis Miſnenſis.

Super diuortio Regis Boëmorum, & ſororis Marchionis Miſnenſis, ac ſuperinductione ſororis Regis Vngariæ partium propoſitionibus & exceptionibus vtriusque expoſitis dilationem & terminum peremptorium eis concedit ad litem ſine debito terminandã. 41.

LI. Ranulfo Priori & Conuentui Hoſpitalis Sancti Thomæ Martyris, & Beati Antonij Abbatis de Porta Mileti de Cadomo tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Confirmat Hoſpitale Sancti Thomæ cum poſſeſſionibus. 44.

LII. R. de Sourebi Clerico.

Confirmat præbendam ab Archiepiſcopo aſſignatam. 46.

LIII. Alberto Ferentinati Epiſcopo.

Locat quemdam locum ad conſtruendum molendinum ſub annua penſione. 47.

LIV. Nicienſi Epiſcopo, & Lirinenſi Clauſtrali, & de Mogenis Prioribus, Antipolitanæ Diœceſis.

Mandat vt mulierem quamdam ad maritum ſuum redire cogant. ead.

LV. Monachis Sancti Iuliani, & ..... Perſonæ Eccleſiæ, ſancti Dionyſij de Ambaſia.

Confirmat compoſitionem factam inter Monachos Sancti Iuliani, & Canonicos Sancti Florentini ſuper iure parochiali eiuſdem Caſtri. 48.

LVI. Canonicis ſancti Florentini.

Super eodem. 49.

LVII. Epiſcopo & Magiſtro ..... Flo. Archidiacono Zamorenſi, & Abbati de Morerola Diœceſis Zamorenſ.

Committit inquiſitionem ſuper exceſſibus Canonicorum Portugallenſium. 50.

LVIII. Burgenſi Epiſcopo.

Terminat litem ortam ſuper libertate Monaſterij Onienſis cum Epiſcopo Burgenſi. 51.

LIX. Zamorenſi, & Legionenſi Epiſcopis.

Committit executionem ſententiæ contra quam reſtitutio in integrum obtenta eſt. 52.

LX. Zamorenſi Epiſcopo, & Magiſtris Mauricio Archidiacono Toletano, & Michaeli Canonico Segobienſi.

Mandat vt teſtes recipiant ſuper cauſa prædicta, vt & cautionem ab Epiſcopo Burgenſi. 54

LXI. Eiſdem.

Committit cauſam de conſenſu partium, quæ inter Burgenſem Eccleſiam, & Clericos Sanctæ Mariæ de Caſtro Soris vertebatur, ab ipſis, ſi partes conſenſerint debito fine terminandam, vel inſtructam ad Sedem Apoſtolicam remittendam. ead.

LXII. Eiſdem.

Confirmat ſententiam latam, à delegatis, & executionem demandat, & ſuper quibuſdam articulis teſtium receptionem. 56.

LXIII. Archiepiſcopo & ſuffraganeis Eccleſiæ Narbonenſis.

Scribit pro quibuſdam Vvaldenſibus ad Eccleſiæ vnitatem reuerſis. 57.

LXIV. Priori & Capitulo B. Mariæ de Salis Bituricenſ.

Confirmat ſtatuta Eccleſiæ de Salis. 58.

LXV. Illuſtri Regi Danorum.

Recipit ſub protectionem ſuam Danorum Regem Cruceſignatum. 59.

LXVI. Illuſtri Reginæ Francorum.

Conſolatur Reginam à Rege poſt repudium admiſſam, at neglectam. ead.

LXVII. Eboracenſi Archiepiſcopo.

Vt moneatur Rex Angliæ ad ſatisfactionem Eccleſiæ Eboracenſ. 60.

LXVIII. Epiſcopo & Abbati Sancti Ioannis in Vineis, & Decano Suellionenſi.

Digitized by Google

Vt reuocent litteras per ſubreptionem impetratas ſuper prebenda Caſtetenſi. 61.

LXIX. Fratribus Monaſterij Onienſis.

Confirmat compoſitionem factam de tertijs decimarum inter Monaſterium Onienſe, & Epiſcopum Burgenſem. 62.

LXX. Epiſcopo Zamorenſi, & Mauricio Archidiacono Toletano, & Magiſtro Michaëli Canonico Segobienſi.

Quòd recipiant teſtes ſuper præſcriptione à Monaſterio Onienſi allegata. 63.

LXXI. Aurelianenſi Epiſcopo & ..... Eleemoſynario Ciſtercienſi, & Bonæuallis Abbatibus.

Vt amota Sancti Aniti Abbatiſſa, eius Monaſterij ſorores aliam ſibi eligant. 64.

LXXII. Heruæo Trecenſi Epiſcopo.

Quæſtio agitata de vna prebenda Trecenſi duobus à Legato aſſignata, dectè deciditur, & Cellerarius, cui, vbi reſignaſſet denuò collata fuerat, cauſa cadit. ead.

LXXIII. Epiſcopo & L. Archidiacono, & Magiſtro N. de Duaco Canonico Catalaunenſi.

Delegat executionem pralata ſententia. 67.

LXXIV. Roſſenſi, & Saresberienſi Epiſcopis.

Vt contra contumaciam Ioannis Anglie Regis interdictum publicetur, quod Richardi Regis vidue de dotalitio, & alijs non ſatisfecerit. 68.

LXXV. Epiſcopo, & Magiſtro Florentio Archidiacono Zamorenſi, & Abbati de Morerola Zamorenſis Diœceſis.

Vt ſuper damno illato Epiſcopo Portugallenſi à Rege, & eius Miniſtris ſatisfactionem faciant exhiberi. 69.

LXXVI. Portugallenſi Epiſcopo.

Confirmat compoſitionem factam inter Sanctium Regem, & Epiſcopum Portugallenſem cuius tenor inſeritur. 71.

LXXVII. Durando de Oſca, & Vvillelmo de Sancto Antonino, eorúmque Fratribus in fide Catholica permanentibus.

Quibuſdam Fratribus pauperibus Catholicis concedit, nequis niſi ab ipſis de conſilio Epiſcopi electus in Prapoſitum praponatur. 72.

LXXVIII. Archiepiſcopo & Suffraganeis Tarraconenſis Eccleſiæ.

Refert confeſſionem fidei Vvaldenſium ad fidem reuerſorum, & eorum propoſitum, ſeu vitæ regulam confirmat. 73.

LXXIX. Priori & Canonicis Sanctæ Catharinæ Vvaterforden.

Recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ Canonicos Sancte Catharine Vvaterfordie cum poſſeſſionibus. 76.

LXXX. Hugoni Raimundi Canonico Ebredunenſi.

Abſoluit Clericum ab impetitione mulieris de matrimonio, eiuſdem mulieris continentia votum ratum habet. 77.

LXXXI. Roberto Abbati Monaſterij S. Martini Troarnenſ. eiúſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Recipit Monaſterium Troarnenſe cum poſſeſſionibus ſub protectionem Sedis Apoſtolice, ead.

LXXXII. Gneſnenſi Archiepiſcopo, & vniuerſis Suffraganeis eius.

Vt ſtatutum à Duce Poloniæ factum, quòd maior natu Cracouiam cum Principatu obtineat faciant obſeruari. 80.

LXXXIII. Frederico illuſtri Regi Siciliæ.

Vt recipiat in gratiam Catanienſem Epiſcopum, Cancellarium, quem amouerat, ead.

LXXXIV. Conſtantiæ Illuſtri Reginæ Siciliæ.

Confirmat donationem propter nuptias ei factam à marito Friderico Sicilie Rege. 81.

LXXXV. Turonenſi, & Burdegalen. Archiepiſcopis, & Epiſcopo Pictauenſi.

Reſtituit in priſtinum ſtatum penitentem Presbyterum, & in beneficia quæ ante ſententiam obtinebat, ſi collata non eſſent. 82.

LXXXVI. Nobili viro S. de Monteforti, Comiti Leiceſtriæ, Vicecomiti Biterrenſi, & Carcaſſonenſi.

Confirmat ei Ciuitatem Albiensem. 83.

LXXXVII. Regensi Epiſcopo, & Abbati Ciſtercienſi, Apoſtolicæ Sedis Legatis.
Committit vices ſuas in cauſa fidei intrà prouincias hìc memoratas. ead.

LXXXVIII. Eiſdem.
Vt inquirant de vita & moribus Archiepiſcoporum Narbonenſis, & Auſcenſis. 84.

LXXXIX. Archiepiſcopo Strigonienſi.
Vt ſuper Eccleſia à Comite de Similione fundanda, & Sedi Rom. ſubijcienda ex gratia, Diœceſanus Epiſcopus de ſuis iuribus componat, ead.

XC. Abbati & Conuentui Sancti Germani de Pratis Pariſienſ.
Vt occaſione murorum Pariſijs conſtructorum ius parochiale non amittant. 85.

XCI. Eiſdem.
Ne illi qui à Monaſterio poſſeſſiones tenent ſinè eius aſſenſu ad maiorem cenſum dare poſſint. 85.

XCII. S. Mariæ Dolen. & S. Ioannis Angeliacen. Abbatibus, Bituricenſ. & Xantonenſ. Diœceſum, & Archidiacono Bituricenſi.
Scribit contra Epiſcopum Pictauenſem, qui vocatus à Metropolitano Burdegalenſi ad Petragoricenſis conſecrationem venire recuſit. ead.

XCIII. Dolen. & S. Ioannis Angeliacenſ. Abbatibus, Bituricenſ. & Xantonenſ. Diœceſum, & Archidiacono Bituricenſi.
Vt audiant diſſenſionum cauſas inter Pictauenſem, & Burdegalenſem Epiſcopos. 87.

XCIV. Vniuerſis Archiepiſcopis & Epiſcopis ad quos litteræ iſtæ peruenerint.
Confirmat propoſitum Bernardi primi Magiſtri Vvaldenſium conuerſorum. 88.

XCV. Decano & Canonicis Vvaterforden.
Recipit eos cum bonis ſuis ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ. 92.

XCVI. Abbati S. Mariæ Rotundæ.
Decidit litem inter Monachos & Commune Rauennæ, ead.

XCVII. Epiſcopo Sardicenſi.
Recipit ſub ſuam protectionem. 94.

XCVIII. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.
Vt relaxet edictum ab eo latum, de non relinquendo poſſeßiones Eccleſijs. ead.

XCIX. Eidem.
Vt cogat Nobiles ablata Eccleſijs reſtituere iuxta eorum promiſſionem. 95.

C. Eidem.
Vt reſtituat bona Eccleſiaſtica ab ipſo detenta in prouincia Lariſſena. ead.

CI. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Priori S. Demetrij Theſſalonicenſ. & Procuratori Epiſcopatus Dimicenſis.
Vt mandent executioni ſententiam pro Sardicenſi Epiſcopo latam, cõtra Fratres S. Ioannis Hieroſolymitani. 96.

CII. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Epiſcopo Daualienſi, & Aualonen. electo.
Vt cogant ad reſtitutionem rerum eccleſiaſticarum quoſdam Nobiles Romaniæ. 97.

CIII. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Nazoreſcen. & .... Citrenſi electis.
Vt compellant Epiſcopos, & omnes Clericos, ad obedientiam Lariſſeni Epiſcopi, cui & reſtitui faciant detenta à vidua Marchionis Montiſerrati. 97.

CIV. Sidonien. & Cardicen. Epiſcopis, & electo Nazoreſcen.
Dimicenſis Epiſcopus, qui per triennium abeſt à ſua Eccleſia ad eam reuertere cogatur. ead.

CV. Nobilibus viris Comeſtabulo Romaniæ, Vv. de Lariſſa, Domino de Armiro, & Domino de Valeſtin. & alijs Baronibus, ac Militibus prouinciæ Lariſſenæ.
Vt reſtituant Eccleſiæ Lariſſenæ detenta ab ipſis. 98.

CVI. Archiepiſcopo Lariſſeno.
Vt ſuccurrat paupertati Sardicenſis Epiſcopi. 99.

CVII. Comeſtabulo Romaniæ, Domino de Armiro, A. de Plaerio, & alijs Baronibus, & populis Latinis, & Græcis in Cardicenſi Diœceſi conſtitutis.
Quòd Sardicenſi Eccleſiæ reſtituant ſingula, quæ detinent. ead.

CVIII. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.

Digitized by Google

Vt cogat quoſdam milites ſuos Electo Citrenſi detenta reſtituere. ead.

CIX. Epiſcopo Sidonien. & Electo Nazoreſcenſi, & Procuratori Dimicenſi.

Vt res Eccleſiæ Sardicenſis, à Laicis poſſeſſæ reddantur. 100.

CX. Archiepiſcopo Thebano, & Daualien. & Sidonien. Epiſcopis.

Vt inhibitio à Laicis facta de Eccleſia teſtamento, vel donationibus honoranda relaxetur. ead.

CXI. Sidonienſi, & Cardicenſi Epiſcopis & electo Nazoreſcen.

Vt Eccleſiæ & decimæ, Citrenſi Eccleſiæ reſtituantur. 101.

CXII. Archiepiſcopo Neopatrenſi & Epiſcopo Daualien. & Electo Citrenſ.

Vt Lariſſenis Epiſcopis decimæ ſoluantur. ead.

CXIII. Eadem cum ea quæ refertur ſupra, numero centeſimo primo.

CXIV. Cardicenſi, Sidonienſi, & Thermopilenſi Epiſcopis.

Quòd Monaſterium de Sciro præſtet obedientiam Fratribus Dominici Sepulcri, quibus à Legato conceſſum eſt. 102.

CXV. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.

Vt fauorem ſuper premiſſa cauſa Fratribus Sepulcri impertiat. ead.

CXVI. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Epiſcopo Sidonienſi, & Electo Nazoreſcen.

Ne contra tenorem protectionis Apoſtolicæ Sardicenſis moleſtetur. 103.

CXVII. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.

Vt Sardicenſem ſuper reſtitutis tueatur. ead.

CXVIII. Salzeburgen. & Magdeburgen. Archiepiſcopis, & ..... Abbati de Pigauia, Merſeburgen. Diœceſis.

Vt ſuper conſanguinitate filij Ducis Auſtriæ, & Marchionis Miſnenſis filiæ inquirant. ead.

CXIX. Magiſtro & Fratribus Hieroſolymitani Hoſpitalis.

Confirmat donationem à Leone Armeniæ Rege factam. 104.

CXX. Archiepiſcopo Neopatren. & .... Priori S. Demetrij Theſſalonicen. & Procuratori Epiſcopatus Dimicenſis.

Committit cauſam inter Fratres Hoſpitalis, & Epiſcopum Sardicenſem. 105.

CXXI. Mabiliæ mulieri Ianuenſi

Confirmatur ſententia Diaconi Cardinalis, vt fructus pigneris in ſortem computentur. 106.

CXXII. Catholico, Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Armeniam conſtitutis.

Nequis, niſi poteſtatem vel ordinariam, vel delegatam habens, ferat in eos ſententiã. 108.

CXXIII. Epiſcopo Cremonenſi.

Delegat cauſam Rupini nepotis Regis Armeniæ, & Comitis Tripolitani pro Principatu Antiocheno. ead.

CXXIV. Vniuerſis Abbatibus Nigri Ordinis per Rothomagen. prouinciam conſtitutis.

Quòd ſemel in anno Capitulum eis celebrare liceat. 109.

CXXV. Magiſtro & Fratribus Hoſpitalis Teutonicorum Acconen.

Ne albas pallia, quæ Templariis propria ſunt, deferant. 110.

CXXVI. Patriarchæ Hieroſolymitano Apoſtolicæ Sedis Legato.

Super eodem delegat cognitionem. ead.

CXXVII. Rothomagen. Archiepiſcopo.

Super varijs iuris articulis conſultus reſpondet, de Tonſura data ab Abbate, de conteſtatione inter delegatos & clauſula, ſi ita eſt, reſcriptis appoſita. 111.

CXXVIII. Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Vt Bruſcis de nouo conuerſis impendat curam paſtoralem. 112.

CXXIX. Ioanni Epiſcopo Albanenſi.

Confirmat ſententiam latam à Cardinali auditore, de inſtitutione Presbyteri, in parochia Monachorum. 113.

CXXX. Epiſcopo Pariſienſi.

Vt conſanguineo Papæ reſeruata prabenda conferatur. 114.

CXXXI. Magiſtro Peregrino Capellano noſtro.

In cauſa ſupradicta conſtituit cum conſanguinei procuratorem. 115.

Digitized by Google

CXXXII. Turonenſi Archiepiſcopo, & Epiſcopo Engoliſmen. & Abbati Gratiæ Dei, Ciſtercienſis Ordinis.
Vt Canonicos Cellenſes Abbatis ſui cædis conſcios degradatos in Monaſterijs recludant, vel curiæ ſeculari relinquant, & Monaſterio Canonicos S. Victoris præficiant. ead.
CXXXIII. Petro Nigro, Canonico S. Vrſini Bituricen.
Recipit ſub protectione, & confirmat prebendam Bituricenſem. 117.
CXXXIV. Nouarienſi Electo.
Vt inquiſita veritate Albiganenſem Epiſcopum à miniſterio altaris electũ reſtituat, ead.
CXXXV. Archiepiſcopo, & Capitulo Magdeburgenſi.
Compoſitionem inter Odonem, P. Subdiaconum, & Nobilem ſuper captione dicti Odonis mandat ſeruari, & ſocios Nobiles abſolui. 118.
CXXXVI. Athenienſi, & Neopatrenſi Archiepiſcopis, & Epiſcopo Daualienſi.
Quòd Imperatorem Conſtantinopolitanum moneant, ne detentoribus rerum Fratrum Templariorum fauorem ſuum impertiat. 119.
CXXXVII. Eiſdem.
Vt Rauennica Templarijs inſtituatur. 120.
CXXXVIII. Capitulo Thebano.
Poſtulationem in Thebanum à tribus ſolùm factam non admittit, & electionem à ſedecim celebratam confirmat. 121.
CXXXIX. Caſtorienſi, & Zaratorien. Epiſcopis, Eccleſiæ Thebanæ Suffraganeis.
Vt Electo Thebano obedientiam præſtent. ead.
CXL. Priori S. Ioannis in Monte, Bononienſi, Archipresbytero de Campo Gallano, Mutinenſis Diœceſis, & G. Doctori Decretorum Bononiæ commoranti.
Vt Abbatem S. Bartholomæi, Abbatiam cui reſignarat ambientem amoueant, prebenda, & Capella, quam in reſignatione, ſolatij loco obtinuerat priuatum. 122.
CXLI. Al. Rigenſi Epiſcopo.
Compoſitionem inter Milites Chriſti Liuoniæ & Rigenſem Epiſcopum factã confirmat. 123.
CXLII. Vvolcuino Magiſtro, & Fratribus Militiæ Chriſti in Liuonia conſtitutis.
Super eodem. 124.
CXLIII. Magiſtro & Fratribus Militiæ Templi.
Confirmat Eccleſiam S. Luciæ Theban. à Legato ipſis datam. ead.
CXLIV. Eiſdem.
Confirmat diuerſas poſſeſſiones. 125.
CXLV. Eiſdem.
Confirmat donationem domus Philocali. ead.
CXLVI. Eiſdem.
Confirmat bona quæ habent in inſula Nigripontis. ead.
CXLVII. Fratribus Militiæ Templi in Romania.
Confirmat Viridarij donationem. 126.
CXLVIII. Eiſdem.
Confirmat Caſalis Paſalan. donum. ead.
CXLIX. Eiſdem.
Confirmat Paliopolim. ead.
CL. Eiſdem.
Confirmat Caſale Laſſuſtan. 127.
CLI. Thermopylenſi Epiſcopo, & Electo Citrenſi, & Priori S. Demetrij Theſſalonicenſ.
Delegat cauſam inter Templarios, & Epiſcopum Citonienſem, qui Capellanum eorum, cuidam Fratri viaticum deferentem carceri manciparat. ead.
CLII. Lariſſenſ. & Neopatren. Archiepiſcopis, & Electo Citrenſi.
Vt viduam Marchionis Montisferrati ad exhibendam Templarijs iuſtitiã compellãt. 127
CLIII. Daualienſi, & Zaratorienſi Epiſcopis, & Electo Nazoreſcenſi.
Vt ad reſtitutionem bonorum Templariorum Dominum Nigripontis compellant. 128.
CLIV. Archiepiſcopo Neopatrenſi, & Epiſcopo Daualienſi, & Nazoreſcẽſi Electo.
Contra

Digitized by Google

Contra quendam Nobilem detinentem bona Templariorum. ead.

CLV. Cardicenſi, & Daualienſi Epiſcopis, & Electo Zaratorienſi.

Fratres Templarij, Archiepiſcopo contumace, in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa à delegatis miſſi non audiuntur à PP. *Archiepiſcopo cautionem dante: ſed ſuper ſpoliatione Geracomitæ cauſa audienda demandatur.* 129.

CLVI. Eiſdem.

Vt probationes Templariorum in cauſa Abbatiæ de Prouata recipiant. ead.

CLVII. Epiſcopo & Cantori Zamoren. & Abbati de Morerola, Diœceſis Zamorenſis.

Confirmat elationem Cantoris celebratam ab Epiſcopo, ad quem poſt ſex menſes ius deuolutum, erat negligentiâ Epiſcopi & Capituli. 130.

CLVIII. Mindenſi Electo, & Abbati Lesburnen. Monaſterienſ. Diœceſis, & Cuſtodi Monaſterienſ.

Vt inquiſita veritate Oſnaburgenſem Episcopum in Bremenſem Eccleſiam autoritate Apoſtolica transferant. 131.

CLIX. Archiepiſcopo Patracenſ.

Concedit vt in locum ſecularium Clericorum, Regulares S. Ruffi in Patracenſi Eccleſia ſubſtituat. 133.

CLX. Abbati & Conuentui S. Ruffi,

Super eodem. 134.

CLXI. Archiepiſcopo Larillenſi, & Epiſcopi Sithonienſi.

Contra Nobiles Achaiæ detinentes bona Eccleſiaſtica, & ad iudicium ſeculare clericos pulſantes. 135.

CLXII. Eiſdem.

Committit cauſam inter Archiepiſcopum Patracenſem, & detentores bonorum Eccleſiæ. 136.

CLXIII. Eiſdem.

Vt Principem Achaiæ ad reſtituendum feudum Eccleſiæ Patracenſis compellant. ead.

CLXIV. Eiſdem.

Vt Patracenſi Archiepiſcopo ſedes reſtituatur, & canonicum ſpatium circa Eccleſiam relinquatur. 137.

CLXV. Archiepiſcopo Patracenſi.

Confirmat donationem Eccleſiæ Patracenſi factam. ead.

CLXVI. Decano, Archidiacono de Loſcio, & Magiſtro Hugoni Canonico Cabilonenſi.

Quòd Laici poſſint ingredi Ordinem Ciſtercienſem, non obſtante iure parochiæ, cuius prætextu Rectores nec teſtamentum, nec aliud exigere poſſunt, vt abſoluant eos qui liberi ſunt. 138.

CLXVII. Patracenſi Archiepiſcopo.

Quòd poſſint Baillino ſuo de reditu Eccleſiæ ad ſuſtentationem aſſignare. ead.

CLXVIII. Abbati, & Conuentui Altæ cumbæ.

Vt Patracenſi Archiepiſcopo det Fratres, qui in Achaia Conuentum edificent, à G. de Villa Arduini dotandum. ead.

CLXIX. Nobili viro G. Principi Achaiæ.

Ne impediat Archiepiſcopum Patracenſem ædificijs ſuam Ciuitatem munientem. 139.

CLXX. Lariſſen. Archiepiſcopo, & Epiſcopo Cithonienſi.

Vt Patracenſis pacifice fruatur terra de Larſa, à Procuratore Principis Achaiæ data. ead.

CLXXI. Eiſdem.

Vt Miles quidam ſuper damnis & iniurijs ſatisfactionem exhibeat Patracen. Archiepiſcopo. 140.

CLXXII. Eiſdem.

Ne Nobiles impediant quominus Græci Monachi Prælatis Latinis obediant. ead.

CLXXIII. Eiſdem.

Vt reſtituantur poſſeſſiones Eccleſiæ Patracenſis. 141.

CLXXIV. Mothonensi & Amyclensi Episcopis.
Ne Nobiles detineant legata Ecclesiæ in vltima voluntate. ead.
CLXXV. De Claromarisco,& de Longouillari Abbatibus,Cistercienſis Ordinis,& Decano Mosteroli Morinens. & Ambianens. Diœcesum.
Committit reformationem Monasterij Sancti Iudoci supra mare. ead.
CLXXVI. Abbati & Conuentui S. Mariæ de Carrazeto,Cistercienſis Ordinis.
Confirmat concessionem Regis Legionis. 142.
CLXXVII. Adulpho quondam Colonienſi Archiepiscopo.
Penitentiâ peractâ indulget, vt cùm tantùm ab officio Pontificali fuerit remotus, liceat Pontificalia, palleo excepto, exercere, & dignitates Ecclesiasticas obtinere, non Episcopalem, sinè Romani Pontificis venia. 143.
CLXXVIII. Magistris Palmario ..... & Richardo,Canonicis Lucanis.
Ne presbyter audiatur contra sententiam latam tergiuersans. 144.
CLXXIX. Compostellano Archiepiscopo.
Vt restituantur Monachi eiecti in Monasterio Lorbano, & illis iterum exclusis Moniales primùm à Regina Tarasia inducta reducantur. ead.
CLXXX. Nobili mulieri B. Comitissæ Campaniæ.
Compositionem inter eam, & Philippum Franciæ Regem confirmat. 146.
CLXXXI. Episcopo Tiburtino.
Respondet eius consultationi, quòd prima mulieris voci standum est, licèt postea filium ex alio se concepisse iuret. 147.
CLXXXII. Abbati S. Victoris,Cancellario,& ..... Decano S. Marcelli Parisiens.
Contra Archipresbyterum S. Iacobi qui sententiæ latæ, de reddenda medietate prouentuum Ecclesiæ S. Iacobi, Monachis S. Martini de Campis non obtemperans excommunicatus erat. 148.
CLXXXIII. Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis.
Vt ad subsidium Regis Castellæ contra Sarracenos,Christianos Principes, & subditos exhortentur. 149.
CLXXXIV. Constantinopolitano Patriarchæ.
Vt Latinos moneat ne Græcis præsertim Micalicio, & alijs adhæreant, quorum hic multa nefaria narrantur. ead.
CLXXXV. Salimbrienſi Episcopo, & S. Mariæ de Blakerna, & S. Georgij de Māgonia,Decanis Constantinopolitanis.
Vt Verisiensi Archiepiscopo Mendensem Ecclesiam vacantem committant, si de eius prouincia, & eam vacare constiterit. 151.
CLXXXVI. Salimbrienſi Episcopo.
Vt super decimis & quintis decimis inter Patriarcham & Clerum Constantinopolitanos diuidendis arbitretur, cum alijs duobus à partibus electis. 151.
CLXXXVII. Palentin. & Burgen. Episcopis, & Abbati de Morimundo, Cistercienſis Ordinis.
Ne Abbatissæ Moniales benedicant, & publicè pradicent. 252.
CLXXXVIII. Nobili viro Comiti Tolosano.
Vt iuxta promissionem Hæreticos de suis terris eiiciat. ead.
CLXXXIX. Nobili viro S. Comiti Leicestriæ Comiti Montisfortis.
Vt censum Apostolicum de terris hæreticorum exigat. ead.
CXC. Philippo illustri Regi Francorum.
Vt Episcopis Aurelian. & Antissiodoren. restituat Regalia saisita. 153.
CXCI. Archiepiscopo & Suffraganeis Ecclesiæ Senonensis.
Super eodem. 154.
CXCII. Athenien. Neopatren. & Lariſſen. Archiepiscopis, & Datalien. Thermopylen. Aualonen. Sidonien. Castorien. & Zaratorien. Episcopis, & Theban. Citren. Nazorescen. & Valacen. Electis.
Confirmantur resignationes Ecclesiarum facta per Nobiles terræ Thessalonicensis.
CXCIII. S. G. Potestati, Consiliarijs, & vniuerso populo Pisanis.

Digitized by Google

Quòd non dent fauorem O. Imperatori excommunicato, in acquirendo regno Sicilie. 155.

CXCIV. Gimmundo Militi Alatrino.

Probato Clerici patrimonio ab Eccleſie pulſatione eius heredes abſoluit. 156.

CXCV. Laonienſi, & .... Findbaren. Epiſcopis, & Abbati de Magio, Lirimicenſis Diœceſis.

Monet quòd faciant obſeruari ordinationem factam de Vu. Tmilicen. Electo, quòd indebitè ſit ad Ordines promotus, & illicitè electus. 157.

CXCVI. Epiſcopo, & Geruaſio Archidiacono Sueſſionen. & Abbati Vallisclaræ, Ciſtercien. Ordinis, Laudunenſ. Diœceſis.

Vt confirment vel infirment, Iudicum delegatorũ proceſſum, & probationes admittãt. 160.

CXCVII. Priori, & Fratribus Sanctorum Quatuor Coronatorum.

Eos & Conuentum Lateranen. ſuper iure & vſu Parochie concordat. 161.

CXCVIII. Magiſtro & Fratribus Militiæ Templi in Vngaria conſtitutis.

Confirmat commutationem ſuper decimis factam ab eis cum Epiſcopo Zagaberenſi. ead.

CXCIX. Eiſdem.

Confirmat donationes eis factas à Rege Vngarie. 162.

CC. Abbati & Conuentui Simigienſi.

Recipit eos & Monaſterium ſub protectionẽ B. Petri, ſub annuo cenſu vnius Fertonis. 162.

CCI. Magiſtro Petro Boiol, Canonico Lemouicenſi.

Confirmatur inueſtitura de prebendis Lemouicenſibus à Cardinali Legato facta. ead.

CCII. Magiſtro Andreæ Scriptori noſtro, Canonico Lemouicenſi.

Super eodem. 164.

CCIII. Abbati, & Conuentui S. Stephani Diuionen. Lingon. Diœceſis.

Eos abſoluit ab omni pulſatione Hernei Monachi ad Monaſterium S. Genouefæ relegati. 165

CCIV. Abbati & Conuentui S. Bertini.

Ne Abbas pro benedictione conſuetudinem vllam perſoluat. ead.

CCV. Eiſdem.

Irritat collationem beneficiorum non vacantium, & eiſdem indictas penſiones. 166.

CCVI. Eiſdem.

Confirmat quaſdam poſſeſſiones. ead.

CCVII. Vniuerſis Monachis Obedientiarum Monaſterij Saxiuiui.

Vt transferat ſe aliò Abbas Monaſterij reformandi ab eius habitantibus impeditus. 167.

CCVIII. Abbati de Rieuall. Ciſtercienſis Ordinis, Eboracen. Diœceſis, & Decano, & Theſaurario Eboracen.

Vt hoſpitalitatis vſibus quamdam Eccleſiam deputent. 168.

CCIX. & vlt. Morinenſi Epiſcopo, & Morinen. & S. Audomari Morinen. Diœceſis Decanis.

Vt quarumdam Eccleſiarum S. Bertini Monaſterij Capellanis congruam portionem aſſignent, reliquis redditibus Monaſterio relictis.

FINIS INDICIS LIBRI PRIMI

LIBER II.
EPISTOLARVM,
Qui respondet anno Pontificatus INNOCENTII III. Papæ, XIV.

EPIST. I. PISCOPO Basilienſi, &..... de Luzila. &..... de Tannibach Abbatibus, Ciſtercienſis Ordinis, Conſtantienſis, & Baſilienſis Diœceſum.
Confirmat electionem Præpoſiti Conſtantienſis à maiori parte Capituli factam. pag. 169.

II. Vualtero Præpoſito Conſtantienſi.
Super eodem. 170.

III. Archiepiſcopo Toletano, & Tiraſonenſi, Colimbrien. & Zamoren. Epiſcopis.
Ad precem Fernandi primogeniti Regis Caſtellæ mandat vt ſubditos ad bellum contra Sarracenos moneant, & hortentur ſub peccatorum remiſſione. 171.

IV. A. illuſtri Regi Caſtellæ.
De eo quod Epiſtola ſuperiori, & Legato in Hiſpaniam mittendo. ead.

V. F. Primogenito cariſſimi in Chriſto filij noſtri A. illuſtris Regis Caſtellæ.
Super eodem. 172.

VI. Abbati Eccleſiæ ſanctæ Crucis ſitæ ſuper fluuium Engliæ, iuxta oppidum eiuſdē nominis, eiúſque Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Confirmat Monaſterium cum poſſeſſionibus. ead.

VII. Rainaldo Brancaleoni, Sitino.
Recipit ſub protectionem ſancti Petri. 174.

VIII. Illuſtri Regi Portugallenſi.
Super diuerſis exceſſibus monet, & maximè vt libertati, & ſuis bonis Epiſcopum Colimbrienſem, & Eccleſiam reſtituat. ead.

IX. Compoſtellan oArchiepiſcopo.
Super eodem. 176.

X. Eiſdem.
Ex certa ſcientia, licèt recuſari poſſit, ei cauſam ſuperioris Epiſtolæ committit, & mandat vt litteræ Apoſtolicæ Regi Portugalliæ legantur. 177.

XI. Archiepiſcopo, & Suffraganeis Eccleſiæ Senonenſis.
Vt purgatos de Simonia, & falſitate in Ordinis exercitium recipiant, taliter ordinatis de cætero eo ipſo ſuſpenſis. 178.

XII. Abbatiſſæ & Monialibus Aurigniacen.
Ne beneficia non vacantia promittantur, vel penſiones aſſignentur. 176.

XIII. Hentico Electo S. Stephani Herbipolen.
Narrato vtrimque proceſſu electionem eius confirmat. ead.

XIV. Ratiſponen. Epiſcopo, &..... de ſancto Emmeramio Ratiſponen. &..... Pruueningen. Ratiſponen. Diœceſis Abbatibus.
Vt prælatam ſententiam executioni mandent. 181.

XV. Archiepiſcopo Senonenſi, &..... Niuernen. Epiſcopo, & Magiſtro R. de Corzon Canonico Pariſienſi.

Digitized by Google

Committit cauſam Presbyteri de Muſſiaco de hereſi infamato, & per contumaciam ab Epiſcopo Lingonenſi condemnato. 182.

XVI. Magiſtro Giliberto Canonico Sanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolitan.

Confirmat ei prabendam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. 183.

XVII. A. Canonico Sanctæ Sophiæ Conſtantinopolitan.

Prabendam ei confirmat. ead.

XVIII. Hugoni Abbati Monaſterij Sancti Saluatoris Karroffen. eiúſque Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Confirmat priuilegia, & bona Monaſterij Karroffenſis, & recipit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ. 185.

XIX. Hugoni Abbati, & Conuentui Karroffen.

Confirmat compoſitionem inter Karroffenſe, & Andrenſe Monaſterium tam ſuper electione Abbatis Andrenſis, quàm alijs iuribus. 186.

XX. Fratribus Militiæ Templi Sancti Philippi de Plano, Auximan. Diœceſis.

Componit inter Epiſcopum & Milites Auximan. ſuper epiſcopalibus & alijs iuribus. 188.

XXI. Cantori Magiſtro E. de Hemin. & Her. Pediargenti Canonicis Annebaten.

Relatis multis iuris articulis de cauſis præindicialibus, earúmque tenore, iuramento calumniæ, inſtrumentorum editione, & alijs elucidatis cognitionem de prabenda Arienſi delegat. 189.

XXII. Abbati & Conuentui Foſſæ Nouæ.

Confirmat compoſitionem factam eos inter & populum Pipernenſem. 191.

XXIII. Priori & Conuentui Andrenſi.

Ne quis eorum Monachus pro alio fideiubeat, pecuniámve mutuò accipiat, vltra conſtitutam à Capitulo ſummam. 193.

XXIV. Eiſdem.

Vt ſuppoſita terra interdicto poſſint clauſis ianuis, ſuppreſſa voce, &c. celebrare. ead.

XXV. Abbati & Conuentui S. Autberti Cameracen.

Confirmat eorum poſſeſſiones. ead.

XXVI. Abbati & Conuentui S. Quintini Beluacen.

Irritat promiſſiones & penſiones beneficiorum aſſignatas. 194.

XXVII. Abbati & Conuentui S. Eligij Nouiomen,

Super eodem. ead.

XXVIII. Illuſtri Regi Aragonum.

Reuocat donationes ab eo factas in minori ætate, cum clauſula, vt index Eccleſiaſticus pias reuocet. 195.

XXIX. Epiſcopo Lingonenſi, & Nobili viro .... Duci Burgundiæ.

Confirmat compromiſſum in eos factum à Monachis S. Benigni Diuionen. ad reformationem Monaſterij. ead.

XXX. Lingonenſi Epiſcopo.

Vt è Monaſterio S. Benigni ſeditioſos Monachos ad alia Monaſteria ableget. 196.

XXXI. Magiſtro Nicolao Miſnenſi, & Arnaldo de Stendal. Halberſtaten. Diœceſis Canonicis.

Non ſuſpectum ſubrogat in locum demortui delegati, & altero abſente, alterius electio partibus relinquitur, qua ſpreta reſiduus ſolus indicabit. 197.

XXXII. Auxitano Archiepiſcopo.

Vt imparoneri Epiſcopali cedat. ead.

XXXIII. Super eodem Epiſcopo Ruthenenſi. 198.

XXXIV. Vticenſi Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato.

Vt cedente Carcaſſonenſi Epiſcopo, alius eligatur à Capitulo. ead.

XXXV. Vticenſi Epiſcopo, & Abbati Ciſtercienſi, Apoſtolicæ Sedis Legatis.

Vt Comitatum Melgorienſem recipiant. 199.

XXXVI. Arelatenſi Archiepiſcopo & Suffraganeis eius.

Vt publicetur per eorum Diœceſes ſententia contra Raimundum Comitem Toloſanum lata. ead.

INDEX.

XXXVII. Eiſdem.
Vt recuperent ea omnia quæ Comes Toloſanus ab eorum Eccleſijs tenet. ead.

XXXVIII. Viuarienſi Epiſcopo.
Super eodem. 200.

XXXIX. Vticenſi Epiſcopo, & Abbati Ciſtercienſi, Apoſtolicæ Sedis Legatis.
Vt ſententiam contra quoſdam indebita exigentes pedagia &c. latã, obſeruari faciant. ead.

XL. Eiſdem.
Vt ſeruetur ſententia contra Roncelinum, & Maſſilienſes lata. ead.

XLI. Capitulo Eccleſiæ Romanen.
Confirmat Regalia à Principibus ſecularibus eis conceſſa. ead.

XLII. Eiſdem.
Statuta & conſuetudines Eccleſiæ Romanenſis confirmat. 201.

XLIII. Gneſnenſi Archiepiſcopo.
Confirmat priuilegium ipſi datum à Ducibus Polonia. ead.

XLIV. Epiſcopo quondam Halberſtatenſi, & Abbati de Sichem.
Committit cauſam inter Ducem Polonia, & Gneſnenſem Epiſcopum. 202.

XLV. Abbatiſſæ Auregniacenſi.
Ne in eius Monaſterium ſine manifeſta cauſa ſententia feratur. ead.

XLVI. Abbatiſſæ ac Conuentui Auregniacenſi.
Ne pro benedictione Abbatiſſæ, vel conſecrationibus, & alijs, aliquid Ordinario pendatur. 203.

XLVII. Abbati, & Conuentui S. Quintini, Beluacenſis.
Confirmat ſententiam Iudicum ſuper electione Abbatis, ab Epiſcopo Beluacenſi controuerſa. ead.

XLVIII. Epiſcopo Buxinẽſi & Aquilegenſi Decano, & Magiſtro Hugoni Canonico Ratiſponenſi.
Committit cauſam inter Salzeburgenſem & Curcenſem Epiſcopos: & reſpondet haberi pro abſoluto eum, cui ab excommunicante audiendi diuina licentia data eſt. 204.

XLIX. Abbati & Conuentui Monaſterij Caurienſis.
Recipit eos, & poſſeſſiones ſub protectione B. Petri ſub cenſu annuo. 205.

L. Sororibus de Murcedo.
Confirmat Statutum eis ad viuendum datum ab Electo Albanenſi ad hanc cauſam delegato. ead.

LI. Nobili viro Vladiſlao, Nato quondam Nobilis viri Oddonis Ducis Poloniæ.
Recipit eum & bona ſub protectione B. Petri ſub cenſu triennij. ead.

LII. Archiepiſcopo Senonenſi, & Suffraganeis eius.
Narrata cauſa mandat, vt ad pacem cum Aurelianenſi, & Antiſſiodorenſi Epiſcopis Regem Francorum hortentur. 206.

LIII. Turritano Archiepiſcopo.
Vt Sorrano cedendi facultatem concedat, & ille ad clauſtrum ſuum redeat. 208.

LIV. Abbati & Conuentui Reomenſi.
Ne indebitis exactionibus ab Epiſcopis grauentur. ead.

LV. Abbati Theoloci, & Priori Ciſtercienſi.
Prohibet delegatos ad inquiſitionem Monaſterij Reomenſis procedere ex vi litterarum ad eos, habita nulla mentione prioris inquiſitionis, impetratarum. ead.

LVI. Sanctæ Columbæ Senonenſis, & Sancti Germani Antiſſiodorenſis Abbatibus, & Decano Antiſſiodorenſi.
Committit executionem priuilegij ſupra Epiſtola quinquageſima quarta dati. 209.

LVII. Toletano Archiepiſcopo.
Excuſat ſe quòd non poſſit de Primatia iudicare. ead.

LVIII. Illuſtri Regi Portugalliæ.
Confirmat eius teſtamentum ea excepta clauſula, qua ſibi Monaſteriorum diſpoſitionem reſeruabat. ead.

LIX. S. Illuſtri Regi Portugalliæ.

Digitized by Google

Ratam habet abſolutionem ipſi impenſam à Bracarenſi Electo, & hortatur, vt quæ piè teſtamento ſuo conſtituit dum vixit exſequatur. 210.

LX. Compoſtellano Archiepiſcopo, & Bracarenſi Electo, & Zamorenſi Epiſcopis.
Vt teſtamentum ſupra Epiſtola quinquageſima octaua confirmatũ faciant obſeruari. 211.

LXI. Guidoni Abbati Monaſterij S. Ioannis Reomenſis, eiúſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Sub protectionem B. Petri recipit Monaſterium Reomenſe, cum bonis quæ enumerat. ead.

LXII. Guidoni Abbati Monaſterij S. Michaelis de Tornodoro, eiúſque fratribus, tam prẹſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Recipit Monaſterium cum bonis ſub protectione beati Petri. 214.

LXIII. Electo & Clero Laudunenſi.
Ne ſinè cauſa in Laudunenſes ſententiam ferant. 216.

LXIV. Patriarchæ Hieroſolymitano, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt in Regem Armeniæ excommunicationis ab ipſo latæ ſententia à Regibus vicinis obſeruetur. ead.

LXV. Patriarchæ Antiocheno.
Vt eamdem ſententiam publicet. 218.

LXVI. I. Regi Hieroſolymitano illuſtri.
Super eadem re, vt præſtet auxilium. ead.

LXVII. Decano & Conuentui Caſinenſi.
Superſedet examinationi electionis Abbatis Caſinenſis; mandat verò vt præpoſito Rectori obediant. 219.

LXVIII. Illuſtri Regi Auogniæ.
Hortatur ad defenſionem Terræ Sanctæ. 220.

LXIX. Nobili viro Soldano de Alapia, ad veritatis peruenire notitiam, & in ea ſalubriter permanere.
Ad ſalutem, & fidem hortatur, & vt Eccleſia Antiochena faueat. ead.

LXX. P. Patriarchæ Antiocheno.
Vt duas prebendas cum Capituli conſenſu creare poſſit in ſua Eccleſia. 221.

LXXI. Eidem.
Vt poſſit deterioratas Eccleſiæ poſſeſſiones dare in emphyteuſim. ead.

LXXII. Eidem.
Conſolatur & hortatur ad Conſtantiam. Commendat Theſaurarium Antiochenum, & de muneribus agit gratias. ead.

LXXIII. Nidroſienſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Committit inquiſitionem ſuper diſſenſione de regno Norvvagiæ. 222.

LXXIV. Neapolitano Archiepiſcopo.
Reſpondet excommunicatos Neapolitanos, intelligi interdictos, nec Patrinerum interdictum, baptiſmo Sacramento neceſſitatis obſtare. 223.

LXXV. Syrino Scriniario Vrbis.
Ne grauetur ab aliquo, ob acta rupta iuſſu Papæ. 224.

LXXVI. Cremonenſi Epiſcopo, & Albanenſi Electo, Apoſtolicæ Sedis Legato, necnon & Abbati de Columba.
Vt Ferrarienſi Eccleſiæ idoneum Paſtorem præficiant. ead.

LXXVII. Archiepiſcopo Rauennati.
Vt Caſtrum Argentæ cuſtodiat, vel Eſtenſi Marchioni commendet. 225.

LXXVIII. Albanenſi Electo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt Epiſcopos in executione ſententiæ contra Othonem latæ coërceat. ead.

LXXIX. Poteſtati, & populo Bononienſi, ſpiritum conſilij ſanioris.
Hortatur vt deſiſtant à federe Othonis ſub pœna excommunicationis, & Scholarum trãſlationis. ead.

LXXX. Albanenſi Electo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt ſuper ædificatione Caſtri Ferrariæ prouideat. 226.

LXXXI. Epiſcopo Capdaquenſi, & Abbati Cauenſi. Salernitanæ Diœceſis.

Confirmat primam electionem Policastrensis Episcopi, irrita dicta secunda, quæ de Medico Friderici Regis Siciliæ ad eius preces facta fuerat. ead.

LXXXII. Episcopo Vticensi, Apostolicæ Sedis Legato, & P. de Montelauro, Aquensi Archidiacono, & Magistro Tedisio Nuntio nostro, Canonico Ianuensi.

Committit inquisitionem, & correctionem Monasterij Massilienſis. 228.

LXXXIII. Priori Sancti Hilarij de Cella, & B. sancti Petri, & Magistro Stephano Gaschet S. Mariæ Maioris Canonicis Pictauensibus.

Vt cognito Prebendatum de nullo ab Ecclesia petendo non iurasse absolutè in Canonicum Xantonensem recipi faciant. 230.

LXXXIV. A. illustri Regi Vngariæ.

Acquiescit vt compositioni Archiepiscoporum suorum super Ecclesiarum iuribus cum Regni Prælatis intendat. 232.

LXXXV. Vltrasiluano Episcopo.

Vt, re inquisita, confirmet electionem Prepositi Scibiniensis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ immediatè subditi. 233.

LXXXVI. Nobili viro Petro Anibaldi Seneschalco nostro.

Concedit ei dominium quod habet Ecclesia Romana in Castro Corano, ad arbitrium Romani Pontificis. ead.

LXXXVII. Hugoni Abbati, & Conuentui Maioris Monasterij Turonen.

Confirmat eis Monasterium Fontis Giardi, & à petitione Heremitarum eiusdem loci absoluit. ead.

LXXXVIII. Episcopo & Decano, & .... Cantori Andegauen.

Delegat executionem supra lata sententia, 236.

LXXXIX. H. Gneznensi Archiepiscopo.

Confirmat electionem Magistri Pauli in Episcopum Posnanienſem. ead.

XC. Clero, & populo ciuitatis, & Diœcesis Posnanienſis.

Super eodem. 239.

XCI. Episcopo Salimbrienſi, & Varisien. Electo, & Theodorico Canonico Constantinopolitan.

Vt confirment Nicomedienſis electionem à Patriarcha Constantinopolitano sinè causa recusatam. ead.

XCII. Fratribus Militiæ Templi de Auentino.

Confirmat transactionem inter eos, & Monachos Cryptæ ferratæ factam. ead.

XCIII. Abbati & Monachis Cryptæ Ferratæ.

Super eodem. 240.

XCIV. Patriarchæ Gradensi, & Episcopo Castellano.

Sede Constantinopolitana vacante de electione Dyrrachienſis Archiepiſcopi cognoscit & delegat. ead.

XCV. Archiepiscopo Heraclienſi, & ..... Decano Sanctorum Quadraginta Constantinopolitan.

Vt à bonis Ecclesiæ Sanctæ Sophiæ abstineant quidam Nobiles. 241.

XCVI. Ebredunensi Archiepiscopo, & Vticensi, Apostolicæ Sedis Legato, & .... Regensi Episcopis.

Absoluit Roncelinum Vicecomitem Massiliæ, Monasticæ disciplinæ desertorem, eique patrimonij sui curam ex Abbatis venia permittit. ead.

XCVII. Pisano Archiepiscopo.

Super eodem. 242.

XCVIII. Capitulo Sanctæ Sophiæ, ac vniuersis Prælatis Conuentualium Ecclesiarum Constantinopolitan.

Irrita dicta electione Decani à Capitulo facta, & postulatione à Prælatis, mandat vt ad nouam Patriarchæ Constantinopolitani electionem procedant. 243.

XCIX. Episcopo Zaratorienſi, & Decan. Theban. & Cantori Daualien.

Delegat inquisitionem contra Episcopum Neopatrensem. 244.

C. Abbati & Conuentui de Flore.

Confirmat

Digitized by Google

Confirmat eis Ecclesiam Calabromariæ, contra pulsationem Monasterij Curacensis. 245.

CI. Archiepiscopo, & Decano, & Cantori Cusentino.
Delegat executionem supralatæ sententiæ. 247.

CII. Nobili viro C. Iudici Turritano.
Vt prouideat ne imparatũ Otho Imperator aggrediatur, néve cum Pisanis contrahat. 248.

CIII. Turritano & .... Arborensi Archiepiscopis.
Vt Iudici Turritano consilium præstent. ead.

CIV. Turritano Archiepiscopo.
Vt de consanguinitate inter Iudicem Calaritanum, & vxorem cognoscat. ead.

CV. Hierosolymitano Patriarchæ, Apostolicæ Sedis Legato.
Regem Cypri moneat, vt suum Comestabulum in gratiam recipiat. 249.

CVI. Patriarchæ Antiocheno.
Committit causam super matrimonio sororis Regis Cypri, & O. de Dempeos. ead.

CVII. Priori & Fratribus S. Bartholomæi de Trisulto Cartusiensis Ordinis, tam præsentibus, quàm futuris heremiticam vitam professis in perpetuum.
Confirmat & recipit sub protectionem Monasterium cum possessionibus. 250.

CVIII. Priori & Fratribus Cartusiens.
Presbyter causans aborsum partus viuificati abstinere debet ab altari. 251.

CIX. Vniuersis Archiepiscopis, & Episcopis ad quos litteræ istæ peruenerint.
Vt de plano causas Cartusiensium, & Cistercienssum determinent. 252.

CX. Karissimo in Christo filio nostro H. illustri Constantinopolitano Imperatori.
Vt Castrum de Situm restituat Templarijs. ead.

CXI. Thebano Capitulo.
Confirmat remissionem Crustica. 253.

CXII. Archiepiscopo & dilectis filijs Decano, & T. Canonico Thebanis.
Vt mandent executioni sententiam latam super domo de Ieraconita, inter Patracensem Archiepiscopum, & fratres Militiæ Templi. ead.

CXIII. Auelonen. Episcopo, & dilect. filijs Thesaurario, & T. Canonico Thebanis.
Confirmat compositionem factam inter Thebanum Archiepiscopum & Capitulum de redditibus Ecclesiæ. 254.

CXIV. Archipresbytero Sancti Laurentij, Abbati S. Gemini, & Sanctæ Mariæ Nouæ, & S. Angeli de Spata, S. Stephani de Platea Frajanorum.
Confirmat relaxationem procurationum ab Episcopo Viterbiensi eis datam. ead.

CXV. Abbati S. Stephani Bononiensis, & Magistro Greg. Decretorum Doctori Bononiæ commoranti.
Vt suspendat Alexandrinum Episcopum ob Simoniacas pactiones ab eo factas in lite, quæ in Curia Romana pendebat. 255.

CXVI. Nobili mulieri M. filiæ S. quondam Regis Portugalliæ.
Recipit sub protectionem B. Petri cum bonis. 256.

CXVII. Archiepiscopo Cõpostellano, & .... Vlixbonen. & Egitanien. Episcopis.
Super eodem. ead.

CXVIII. Nobilibus Mulieribus Tarasiæ Reginæ, & .... S. filiabus S. quondam Regis Portugalliæ.
Recipit sub protectionem B. Petri. 257.

CXIX. Compostellano Archiepiscopo, & Zamoren. & .... Astoricen. Episcopis.
De eodem. ead.

CXX. Priori & Conũentui S. Vincentij Vlixbonen.
Confirmat compositionem inter eos, & Episcopum Vlixbonensem factam. 258.

CXXI. Abbati Subpriori & Sacristæ Alcobatiæ, Vlixbonen. Diœcesis.
Vt dictam compositionem faciant obseruari. ead.

CXXII. Lundensi Archiepiscopo, & .... Episcopo Ripen.
Vt inquirant de dispensatione per falsitatem obtenta super consanguinitate. ead.

CXXIII. Cæsaraugustan. & Tyrasonen. Episcopis, & R. Lain Archidiacono Iaccen. Oscensis Diœcesis.

Digitized by Google

Committit inquisitionem in Ecclesia Pampilonensi, & vt Episcopum ibi eligi faciant, alio deposito. 259.

CXXIV. Episcopo, & dilectis filijs Abbati S. Victoris, & .... Cancellario Parisiēsi.

Ne Comes Niuernensis immoderatis procurationibus Monasterium Verzeliacense aggrauet. 260.

CXXV. Episcopo, & dilectis filijs Abbati Sancti Lupi, & Decano Trecensi.

Ne consuetudinis pretexto à Duce Burgundiæ Monasterium Verzeliacense grauetur. 261.

CXXVI. Gebennen. Episcopo, & dilectis filijs Abbati de Abundantia, & Priori de Condamina, Gebennen. Diœcesis.

Committit inquisitionem contra Archiepiscopum Bisuntinum. ead.

CXXVII. Episcopo, & dilectis filijs Abbati S. Victoris, & Magistro R. de Corzon Canonico Parisiens.

Vt Comes Niuernensis Verzeliacensi Monasterio satisfaciat. 263.

CXXVIII. Senonensi Archiepiscopo, & Suffraganeis eius.

Vt obseruentur immunitates Monasterij Verzeliaci. 266.

CXXIX. Archiepiscopo Senonensi, & Episcopo, & dilecto filio Decano Trecensi.

Mandat vt si controuersia Aurelianensis Episcopi, & Camerarij Regis Francorum ad secularem iudicem spectet, vtpote de feudo regio, laxent sententiam interdicti. 267.

CXXX. Episcopo Esculano.

Ne Clerici in sacris Ordinibus constituti Tabellionatus officium exerceant. 268.

CXXXI. Albanensi Electo, Apostolicæ Sedis Legato.

Vt possint cogi ad fortiorem gradum iuniores Clerici. ead.

CXXXII. Illustri Regi Francorum.

Contra Regios Iustitiarios, qui mortuis crimen vsurarum affingebant, vt fisco eorum bona vendicarentur. 269.

CXXXIII. Abbati, & Conuentui Sancti Germani de Pratis Parisiensis.

Confirmat sententiam delegatorum in causa Hodierna de Nongento, & Monachos Sancti Germani de Pratis. 270.

CXXXIV. Magistro R. de Corzon Canonico Parisiensi, & Conjudicibus suis.

Ob iustam causam dat dilationem exequendi voti Domino de Auesnis. 274.

CXXXV. Hierosolymitano Patriarchæ, Apostolicæ Sedis Legato.

Vt cognoscat de Nicosiensis Archiepiscopi electione, cuius palleum ei mittit. ead.

CXXXVI. Abbati, & Conuentui Sancti Vedasti Atrebatensis.

Confirmat compositionem inter eos, & Aduocatos Bethunienses initam. 275.

CXXXVII. Præposito Ecclesiæ Sancti Euasij de Casali, eiúsque fratribus, tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Recipit sub protectionem B. Petri, & eorum bona confirmat. ead.

CXXXVIII. Capitulo Sancti Euasij de Casali.

Narrata longa causæ serie, super subiectione Pacilianensis Ecclesiæ latas sententias confirmat. 277.

CXXXIX. Episcopo, & ..... Custodi Argentinæ.

Ne vulgaribus iudicijs purgetur Presbyter super hæresi. 282.

CXL. P. Præposito Ebredunensi, Subdiacono nostro.

Recipit sub protectionem Beati Petri. ead.

CXLI. P. Subdiacono nostro, Præposito, & Capitulo Ebredunensi.

Collationis ius commune Episcopo, & Capitulo propter negligentiam defertur superiori. 283.

CXLII. Abbati & Conuentui Corbeiensi.

Confirmat sententiam inter eos, & Aduocatum Bethuniæ latam à delegatis. ead.

CXLIII. Vniuersis Episcopis, in quorum Episcopatibus malefactores Corbeiensis Monasterij commorantur.

Vt malefactores Corbeiensis Monasterij coërceant. 284.

CXLIV. Abbati, & Conuentui Sancti Maglorij Parisiensis.

Ne Archidiaconus pro installatione eorum Abbatis quid exigat. ead.

Digitized by Google

CXLV. Priori Grandimontenſi.
Explicationem quorundam Capitulorum ſuper ipſorum ſtatutis confirmat. ead.
CXLVI. Priori & Conuentui Grandimontenſi.
Super reformatione ipſius Monaſterij. 285.
CXLVII. Patriarchæ Alexandrino.
Conſolatur captiuos Chriſtianos, & concedit, vt eorum aliquis in Diaconum ordinetur. 286
CXLVIII. Patriarchæ Hieroſolymitano, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt hortetur Principes Orientales ad commutationem captiuorum Chriſtianorum cum Paganis. ead.
CXLIX. Vniuerſis captiuis in Alexandria & Babylonia conſtitutis.
Super eodem. 288.
CL. Magiſtro, & Fratribus Militiæ Chriſti in Riga. 289.
Differt erectionem Epiſcopalis Sedis in terris ad fidem reductis.
CLI. Abbati Sancti Victoris Pariſienſis.
Priuilegium ipſi datum abſoluendi Scholaſticos Pariſienſes de violenta manuum in Clericos iniectione, ad peractam alibi violentiam non extenditur. ead.
CLII. Decano, & Capitulo B. Aniani.
Reſidere non cenſetur, qui per dimidium annum ad minus Eccleſiæ non ſeruit. 290.
CLIII. Abbati Sancti Saluatoris de Breda, Gerundenſis Diœceſis, & Magiſtris Vitali, Subdiacono noſtro, & Arnaldo Canonicis Ilerdenſibus.
Delegat correctionem Monaſterij Sancti Cucufati. 291.
CLIV. Electo & Præpoſito Colocenſi.
Confirmat à Rege Vngariæ factam electionem Præpoſiti Cibinienſis. 292.
CLV. Illuſtri Regi Caſtellæ.
Quòd Indulgentiam tribuat peregrinis ad bellum contra Sarracenos. ead.
CLVI. Senonenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Vt hortetur fideles ad peregrinationem contra Sarracenos in Hiſpania. 293.
CLVII. Illuſtri Regi Vngariæ.
Quòd non potuerit tranſactionem ab eo inter Archiepiſcopos regni ſui ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ factam approbare: & nouum Epiſcopatum in Cibinienſi Præpoſitura erigere. 294.
CLVIII. Sanctæ Genouefæ Pariſienſis, &.... Boni Radij-Ciſtercienſis Ordinis Diœceſis Antiſſiodoren. Abbatibus, & Decano Aurelianenſi.
Quia reſtitutionis petitio generali mandato non comprehenditur, iterum delegat cognitionem Leſionis in diſtractione bonorum Monaſterij de Charitate. 297.
CLIX. Aurelianenſi, & Antiſſiodorenſi Epiſcopis, & Magiſtro Vv. de Vienna Canonico Antiſſiodorenſi.
Damnanda Beneficiorum ſuperfluitas, at non ſemper pluralitas. 298.
CLX. Gebennenſi Epiſcopo.
Reſpondet diuerſis Iuris articulis ſuper quibus conſultus fuerat. 299.
CLXI. & vlt. Epiſcopo & dilectis filijs Canonicis Parmenſibus.
Vt conferant Prebendam collationi Papæ reſeruatam. 301.

FINIS INDICIS LIBRI SECVNDI.

LIBER III.
EPISTOLARVM,
Qui refertur ad annum Pontificatus eiuſdem INNOCENTII Papæ XV.

EPIST. I. CAPITVLO Lingonenſi.
Alienata ab Epiſcopo Eccleſiæ poſſeſſiones vindicentur. 302.

II. Eidem.
Irritam dicit electionem Decani. 303.

III. Magdeburgenſi & Maguntino Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis.
Contra Vualdemarum intruſum Brennenſem. ead.

IV. Epiſcopo & Capitulo Pictauenſi.
Confirmat compoſitionem in Curia Romana factam tos inter, & Monachos Monaſterij Noui, ſuper ipſius ſubiectione. 304.

V. Electo, & Monachis Sanctæ Mariæ de Peroallo.
Confirmat & recipit ſub protectione B. Petri eorum Monaſterium. 306.

VI. G. de Vallibus, Magiſtro G. & P. de Fimijs, Canonicis Laudunenſibus.
Clauſula, ſi ita eſt, reſcripto appoſita, ad omnia reſcripti refertur. ead.

VII. Colocenſi Electo, & Sorſardienſi, & de Sexudvuor. Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus Quinqueccleſienſis Diœceſis.
Dirimit litem ſuper varijs iuribus inter Epiſcopum Veſprunienſem & Abbatem Sancti Martini de Pannonia, & ſuper alijs delegat. 307.

VIII. Priori & Fratribus de Balneolis.
Confirmat eorum bona. 309.

IX. Epiſcopo Magalonenſi.
Vt de terris in Comitatu Melgorij cognoſcat. 310.

X. Abbati, & Priori Sancti Victoris, & Magiſtro G. Cornuto, Canonico Pariſienſi.
Ne Monachi Sancti Petri Viui predicent queſtus cauſa, ſe corpus habere S. Lupi, quod in Conuentu S. Columbæ requieſcit. 310.

XI. Morimontenſi, & S. Stephani Diuionen. Abbatibus, Lingonen. Diœceſis, & Maiori Archidiacono Lingonenſi.
Vt cognoſcant de falſitate litterarum, & latæ excommunicationis, & interdicti ſententias faciant obſeruari. 311.

XII. R. de Bellouidere Camerario, & S. de Berou, & S. de Burgo Guarin. Canonicis Carnotenſibus.
An Eccleſia B. Aniani obſeruare teneatur interdictum ab Epiſcopo Aurelianenſi latum. ead.

XIII. Poteſtati Ortan.
Contra quemdam Nobilem detinentem caſtra Eccleſiæ. 312.

XIV. Lundenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Committit ad conuerſionem Paganorum vices Apoſtolicas. 313.

XV. Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis.
Vt imminente bello Sarracenorum Reges Hiſpaniæ ad treugam, & mutuum auxilium præcipuè Legionenſem hortentur, itque litibus ſuperſedeant. ead.

Digitized by Google

XVI. Petro Abbati Monaſterij Sancti Angeli, quod ſitum eſt in ſuburbio Piſtorienſi, eiúſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Recipit ſub protectionem B. Petri Monaſterium. 314.
XVII. Epiſcopo Lingonenſi,& Abbati Villanenſi, Metenſis Diœceſis, & Magiſtro N. Canonico Virdunenſi.
Vt vnam Prebendarum Metenſium Nepoti Albanenſis Epiſcopi aſſignent. 316.
XVIII. G. Theſſalonicenſi Archiepiſcopo, eiúſque ſucceſſoribus & canonicè ſubſtituendis in perpetuum.
Primatem & Legatum Sedis Apoſtolicæ conſtituit Theſſalonicenſem Archiepiſcopũ. ead.
XIX. Epiſcopo Hauelbergenſi, & de Sichem,& de Lapide S. Michaëlis Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus, Halberſtatenſis Diœceſis.
Vt Imperatoriæ aulæ Protonotarium, ſi ſpoliatus iniuriâ fuerit, ſua Prebenda reſtituant. 319
XX. Maguntino, & Magdeburgenſi Archiepiſcopis, Apoſtolicæ Sedis Legatis.
Ne priuentur beneficijs, & officijs qui ab Othone recedunt. ead.
XXI. Nobili viro G. de Villa Arduini Principi Achaiæ.
Vt compeſcat rebelles ſecularium Canonicorum Patracenſium, in Regulares, animos. 320.
XXII. Eidem.
Vt Eccleſiæ Landreuillenſi poſſeſſiones reſtituat. ead.
XXIII. Capitulo Priuerenſi.
Vt conferant prebendam ei pro quo mandauit ſæpe Pontifex, qui gratum habebit, ſi à filio Regis Francorum ablato, aliam conferant. 321.
XXIV. A. Illuſtri Regi Portugallenſi, & heredibus eius in perpetuum.
Recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ regnum Portugalliæ ſub cenſu annuo. 322.
XXV. Nobili viro Guidoni de Polenta.
Recipit cum bonis ſub ſuam protectionem ſub annuo cenſu. 323.
XXVI. Thebano Archiepiſcopo.
Vt pauperi Epiſcopo Zaratonienſi de ſuo Epiſcopatu prouideat. 324.
XXVII. Nobili viro M. Domino de Grauia.
Vt quoſdam malefactores corrigat. ead.
XXVIII. Archiepiſcopo, & Capitulo Thebano.
Ne excommunicatos à Zaratonienſi Epiſcopo recipiant. ead.
XXIX. Epiſcopo, Decano, & Cantori Dualienſi.
Vt Archiepiſcopus Thebanus & Zaratonienſis Epiſcopus finibus ſuarum Diœceſeon cõtineantur. 325.
XXX. Archiepiſcopo Theſſalonicenſi, & Electo Demiciacenſi, & Theſaurario S. Demetrij Theſſalonicenſ.
Delegat cognitionem cauſæ de iniectione manuum violenta in Epiſcopum Zaratonienſem. ead.
XXXI. Epiſcopo Taurinenſi, & Præpoſito S. Gaudentij Nouarienſis.
Irritam dicit Othonis Imperatoris ſententiam in Comanum Epiſcopum. 326.
XXXII. Abbati Monaſterij S. Seuerini, eiúſque fratribus, tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Recipit ſub protectionem Beati Petri. ead.
XXXIII. Salimbrienſi Epiſcopo.
Vt exhibeat Sacramenta Eccleſijs Bucca Leonis & Blakernarum. 327.
XXXIV. Decano,& Capitulo Sancti Maeuti de Barro.
Recipit ſub protectionem Beati Petri. 328.
XXXV. Præpoſito, Cuſtodi, & Scholaſtico Monaſterienſi.
Vt cognoſcant de Simonia in electione Bunnenſis Præpoſiti. ead.
XXXVI. Archidiacono Papienſi.
Ne indices ab Othone Imperatore dati procedant. 329.
XXXVII. Abbati de Nonantula, Mutinenſis Diœceſis.
Confirmat reſeruationem vacaturæ prebendæ, à Legato factam. ead.

XXXVIII. Episcopo & Capitulo Xantonensi.
Quòd contuleris prebendam Xantonensem ex diutina vacatione ad Sedem Apostolicam devolutam, aliarum verò sic vacantium collationem delegarit. 330.
XXXIX. Archiepiscopo Senonensi.
Vt Regem Francorum moneat ad pacem ecclesiasticam, & Episcoporum spoliatorum interdicti sententia servetur. ead.
XL. Philippo illustri Regi Francorum.
Rogat vt à relaxata interdicti sententia in Curia regia, de defectione Episcoporum Aurelianen. & Antissiodoren. cognoscatur, ipsis primùm restitutis. 331.
XLI. Archidiacono, Succentori, & Magistro R. de Remis Canonico Parisiens.
De Iure patronatus Ecclesiæ de Sanctis, inter Monachos de Columberijs, & Episcopum Meldensem. 333.
XLII. Thessalonicensi Archiepiscopo.
Dimitriacensem Episcopum, cùm Episcopatum non posset pacificè possidere absoluit à vinculo sedis suæ. 334.
XLIII. Capitulo Panormitano.
Remouet electum, & iubet vt alius eligatur. 335.
XLIV. Athenienſi & Thebano Archiepiscopis, & Decano de Thebis.
Vt Ecclesiæ Motonienſi, peregrinante ad D. Iacobi eius Episcopo restituantur ablata. ead.
XLV. Bituricensi Archiepiscopo.
Iudicat de sententia lata aduersùs Burdegalensem Archiepiscopum, quòd vocatus ad Synodum non venerit, eámque confirmat; at de Primatia causa non iudicat. 336.
XLVI. Episcopo Mothonensi.
Vt Episcopi resideant in Ecclesia Mothonensi. ead.
XLVII. Archiepiscopo Patracensi, & Episcopo Amidensi.
Delegat cognitionem causa iniectionis manuum facta à Decano Mothonensi. ead.
XLVIII. Archiepiscopo, & B. Archidiacono, P. Cantori Thessalonicensi.
Vt audiant causas super Ecclesia Calidonienſi, 337.
XLIX. Archiepiscopo Arelaten. & Sancti Ægidij, & Salmodij Abbatibus, Nemausen. Diœcesis.
Vt de plano cognoscant de electione Abbatis Sancti Victoris Massilienſis. ead.
L. Philippensi Archiepiscopo.
Vt renouentur alienationes bonorum suæ Ecclesiæ. 339.
LI. Balduino Archidiacono Thessalonicensi.
Confirmat Archidiaconatum. ead.
LII. Radulpho Thesaurario Citrensi.
Confirmat Thesaurariam. ead.
LIII. Archiepiscopo Thebano, & Daualiensi Episcopo, & Decano Daualien.
Vt cogant Abbates Græcos ad obedientiam Archiepiscopi Corinthiensis. 340.
LIV. Clero & Populo Nazaroscensi.
Vt obediant Sidonienſi Episcopo, cui eorum Ecclesiam commendauit. ead.
LV. I. Episcopo Mothonensi, eiúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.
Recipit sub protectionem B. Petri eius Sedem. 341.
LVI. Vvillelmo Philippensi Archiepiscopo, eiúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.
Philippensem Ecclesiam recipit sub protectionem Sedis Apostolicæ. ead.
LVII. Arnulpho Sarrensi Archiepiscopo, eiúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.
Recipit sub protectione Romanæ Ecclesiæ Sarrensem Sedem. 343.
LVIII. Gualtero Corinthiensi Archiepiscopo, eiúsque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.
Recipit sub protectione D. Petri Corinthiorum Ecclesiam. 344.
LIX. Iacobo Archidiacono Corinthiensi.

Digitized by Google

Confirmat ei Corinthienſem Archidiaconatum. 345.

LX. Thebano Archiepiſcopo, & Zaratonienſi, & Daualienſi Epiſcopis.
Committit inquiſitionem ſuper quadam conceſſione decimarum, & papatuum ab Epiſcopo Corinthio extortam. ead.

LXI. Archiepiſcopo Patracenſi, & Amiclenſi Epiſcopo.
Vt cogat Suffraganeos Corinthij ad obedientiam. 346.

LXII. Capitulo Corinthien.
Vt obediant Epiſcopo. ead.

LXIII. Epiſcopo de Iacintho.
Vt obediat Archiepiſcopo Corinthiorum. ead.

LXIV. Epiſcopo Cephaloniæ.
De eodem. 347.

LXV. Nobili viro G. de Villa Arduini.
Vt reſtituat bona Corinthiorum Eccleſiæ. ead.

LXVI. Nobili viro O. de Rocca.
De eodem. 348.

LXVII. Sanctæ Mariæ in Regula, & Sancti Pauli Abbatibus, & Præpoſito Imolēſi.
Cognitionem decimarum ad ſeculares Iudices non ſpectare decernit. ead.

LXVIII. Abbati,& Fratribus S.Mariæ de Paruo Ponte,Brunduſin.Præmonſtratenſis Ordinis.
Confirmat donationem eis factam. ead.

LXIX. Theſſalonicenſi, & Philippenſi Archiepiſcopis,& Epiſcopo Sithonienſi.
Vt Epiſcopum Sardicenſem cauſa rei ſeruandæ inducant in poſſeſſionem Eccleſiæ ſuæ à Fratribus Hoſpitalarijs detentæ. 349.

LXX. Abbati & Fratribus de Locedio.
Reſtituitur eis poſſeſſio Monaſterij de Curbiat in Romania. 351.

LXXI. Nobili viro G. de Villa Arduini, Principi Achaiæ.
Sardicenſem Epiſcopum in poſſeſſionem rerum reſtitutarū contra Hoſpitalarios tueatur. 352.

LXXII. Archiepiſcopo Lariſſeno.
Confirmatur Sardicenſi Epiſcopo propter inopiam collata Dimitriacenſis Eccleſia. 353.

LXXIII. Archiepiſcopo Lariſſeno,& Epiſcopo Sithonien. & Archidiacono Thermopylen.
Delegatur eis cauſa Sardicenſis contra Patracenſem de negotijs geſtis. ead.

LXXIV. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.
Ne foueat excommunicatos. ead.

LXXV. Archiepiſcopo Theſſalonicenſi, & Sardicenſi, & Sithonienſi Epiſcopis.
Vt Patroni Abbatiarum eas reſtituant. 354.

LXXVI. Sardicenſi, & Sithonienſi Epiſcopis, & Archidiacono Daualienſi.
Irritum reddit Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris edictum, quo immobilium donatio Eccleſiarum fauore prohibetur. ead.

LXXVII. Archiepiſcopo Thebano, & Daualienſi, & Zaratonienſi Epiſcopis.
Vt Theſaurus Eccleſiæ Corinthi à Nobilibus reſtituatur. 355.

LXXVIII. Epiſcopo Decano, & Archidiacono Daualienſi.
Vt de pecunia Epiſcopo credita cognoſcant, probationes & teſtes recipiant. ead.

LXXIX. Amatæ Abbatiſſæ Monaſterij Sanctæ Mariæ, & Sanctorum Matthæi Apoſtoli, & Antonij in loco qui dicitur Fonſa Dlumum in Eſculana Diœceſi conſtituti, eiúſque ſororibus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Confirmat bona Monaſterij, & recipit ſub protectione. 356.

LXXX. Theſſalonicenſi, & Philippenſi Archiepiſcopis, & Epiſcopo Sithonienſi.
Delegat cauſam Sardicenſis Epiſcopi, & Hoſpitalariorum. 357.

LXXXI. Abbati Sancti Pauli.
Diuiſio quarumdam Parochiarum, non praiudicat alteri Parochiæ, licèt intrà illarum terminos conſtituta. ead.

Digitized by Google

LXXXII. Helenenſi Epiſcopo.
Delegat examen & executionem propoſiti quorumdam penitentium, qui ſub Ordine Pauperum Catholicorum communem vitam agere', & opera miſericordiæ exercere optabant. 358.
LXXXIII. Epiſcopo, & Abbati Sancti Victoris, & Cancellario Pariſienſi.
Ne inquirant de conſanguinitate inter Comitem, & Comitiſſam Niuernenſem, ſi à Monaſterij Verzeliaci moleſtatione ceſſet. 359.
LXXXIV. Epiſcopo Ariminenſi.
Ne quis contra Eccleſiam Rauennatem vtatur Othonis Imperatoris reſcriptis. ead.
LXXXV. Eidem.
Ne Comites & Commune de Caſtro Cario vtantur priuilegijs ab Othone conceſſis. 360.
LXXXVI. Priori, & Capitulo Dominici Sepulchri Hieroſolymitani.
Confirmat compoſitionem factam eos inter, & Archiepiſcopum Theſſalonicenſem, de prouentibus Eccleſiæ Sancti Demetrij Theſſalonicenſis. ead.
LXXXVII. Decano, Theſaurario, & Magiſtro Scholarum Niuernenſi.
Vt Plebani Archiepiſcopo Bituricenſi viſitanti prouinciam, ſoluant procurationes, quas præſcribere non potuerunt. 362.
LXXXVIII. Bituricenſi Archiepiſcopo.
Vt de redditibus Eccleſiæ congrua portio Presbyteris à Patronis aſſignetur. ead.
LXXXIX. Abbati de Maceneira Viſien. Diœceſis, Cantori, & P. Roderici Canonico Colimbrienſi.
Executionem ſententiæ delegatorum de remotione Abbatis eis delegat. 363.
XC. Maſſilienſi Epiſcopo.
Vt Valdenſes ad fidem reuerſi ab Epiſcopis adiuuentur. ead.
XCI. Durando de Oſca, & Durando de Najaco.
Vt fratres Pauperes autoritate Diœceſani Epiſcopi corrigant. ead.
XCII. Illuſtri Regi Aragonum.
Vt Pauperes Catholicos foueat atque defendat. 364.
XCIII. Narbonẽſi Archiepiſcopo, & Epiſcopo Vticenſi, Apoſtolicæ Sedis Legatis.
Super eodem. ead.
XCIV. Ianuenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Pro eiſdem Pauperibus Catholicis. ead.
XCV. Sancti Martini Canonicen. & Sanctæ Mariæ Electen. Abbatibus, & Vv. Decan. in Confluenti Narbonen. & Helenen. Diœceſum.
Vt Hoſpitali conſtruendo poſſit decimas Miles conferre, ſi noluerit Eccleſijs reſtituere. 365.
XCVI. D. de Oſca, & D. de Najaco, G. Sancti Antonini, Io. Narbonen. & B. Biterren. & alijs Pauperibus Catholicis.
Recipit ſub ſua protectione. ead.
XCVII. Epiſcopo & Capitulo Petragoricenſi.
Vt Magiſtrum I. de Veteri Marolio in Canonicum recipiant. 366.
XCVIII. Landon. Collis de Medio, & G. Filio eius.
Profert ſententiam eos inter, & Iordanum de Inſula, ſuper quibuſdam ſenioratici communis iuribus. 367.
XCIX. Nobilibus Viris R. & A. de Canoſa.
Vt reſtituant Priori Crucifer orum Bononiæ, Monaſterium S. Angeli de Suga. 368.
C. Archiepiſcopo Athenienſi.
Ne ſine rationabili cauſa ſententiam excommunicationis ferat in Dominum inſulæ Nigripontis. 369.
CI. Eidem.
Dicto Nobili dat veniam vt eam ducat, cum qua nupta rem habuerat. ead.
CII. R. Vticenſi Epiſcopo, & Narbonenſi Electo, Apoſtolicæ Sedis Legatis.
Se non poſſe adhuc terram Comitis Toloſani alteri concedere, cùm de hæreſi, & homicidio conuictus non ſit. ead.
CIII. Militibus & populo Caſtri Melgorij.
Hortatur

Digitized by Google

Hortatur ad continuam obedientiam, de qua iam hilariter præſtita congratulatur. 370.

CIV. M. Illuſtri Reginæ Aragonum,& hominibus Montis Peſſulani.

Super iure Montispeſſulani diſputaturos citat. ead.

CV. Archiepiſcopo Tarantaſienſi, & Epiſcopo Gebennenſi, & Abbati S. Mauritij de Cablaſio,Sedunen. Diœceſis.

Confirmatur prouiſio decreta P. à Monachis Montis Iouis executata, quorum Monaſterium interdici & eorum in locum alios Monachos ſubſtitui mandat. 371.

CVI. Philippo, illuſtri Regi Francorum.

Excuſat ſe Regi, quòd eius precibus de diſſoluendo coniugio annuere nequeat, & hortatur vt Reginam habeat cariorem. 372.

CVII. Fratri Guarino.

Eadem de re, & non poſſe Regem de ſeminibus in carnali copula non commixtis iurare. Guarinum verò ſpe honorum prouocat ad ſalutem Regis promouendam. 373.

CVIII. Philippo illuſtri Regi Francorum.

Non potuiſſe confirmari proceſſum Senonenſis Archiepiſcopi, in cauſa Epiſcoporum Aurelianen. & Antiſſiodoren. reſcribit, & rogat vt pacem ipſis reddat, interdicto abſoluto, & ipſis in Curia Regia ſe ſiſtentibus. 374.

CIX. Antiſſiodorenſi, & Aurelianenſi Epiſcopis.

In eodem negotio eos hortatur bona fide ad compoſitionem cum Rege, quem manſuetudine deuincire debent. 375.

CX. Baiocenſi, & Conſtantienſi Epiſcopis, & Abbati de Perſenia.

Vt Præſulem, & Priorem Sagienſem cauſa cognita remoueant. 375.

CXI. R. Abbati Monaſterij ſancti Petri Pſalmodienſis, eiúſque fratribus, tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Recipit cum bonis ſub protectione Sanctæ Sedis. 376.

CXII. Epiſcopo, & Abbati S. Ioannis, & Archidiacono Parmenſi.

Delegatur inquiſitio ſuper electione Mediolanenſis Archiepiſcopi, qui & quo modo ius habeant in electione. 378.

CXIII. Archiepiſcopis,& Epiſcopis per regnum Franciæ conſtitutis.

Vt poſſint abſoluere Concubinarios tranſgreſſores Statuti lati à Legato à latere. ead.

CXIV. Nobili viro Iacobo Conſobrino, & Mareſcallo noſtro.

Propter eius præclara in Sedem Apoſtolicam facinora, & victos Eccleſiæ hoſtes concedit in feudum quoddam Caſtrum. 379.

CXV. Epiſcopo Murano.

Varijs narratis Epiſcopi Melfienſis criminibus eius ſuſpenſionem delegat. 380.

CXVI. Lugdunenſi Archiepiſcopo.

Non præiudicat Canonico Viennenſi ad beneficium obtinendum inuitus eius Monachatus, à quo ſe ante annum decimumquintum abdicauerat. 382.

CXVII. G. Abbati Monaſterij Sancti Angeli de Plano,Firman. Diœceſis.

Confirmat ſententiam Anconitani Epiſcopi,de intruſo in Monaſterium remouendo, & reſtituit hunc G. ſuæ Abbatiæ, è qua Firmanus Epiſcopus deiecerat. 383.

CXVIII. Lingonenſi Epiſcopo.

De Iudæo Presbyteri pertuſore, pſeudo-Epiſcopo conſecrante, & excuculiato ad Ordines prouecto conſultus, reſpondet. 384.

CXIX. Decano, & Magiſtro Henrico Canonico Trecenſi, & Theſaurario Villæ Mauri, Trecenſis Diœceſis.

Ob petitã congruã portionẽ à Priore & Monachis de Seſſiaco, eius loci presbytero malè habito poſt diuerſas ſententias excõmunicationis & interdicti à Sede Apoſtolica ſuccurritur. 383.

CXX. Abbati Sancti Coſmæ de Vicouario, eiúſque Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Recipit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ. 387.

CXXI. Glaſguenſi, & Brechinen. Epiſcopis.

Vt interim Electum Dunkeldenſem conſecrent; pendente lite pro conſecratione eum inter, & Epiſcopum Sancti Andreæ. 384.

CXXII. Populo Mediolanenſi ſpiritum conſilij ſanioris.
Vt relicto Othone Imperatore Eccleſiæ obediant. 383.
CXXIII. Trecenſi Epiſcopo, & Abbati Claræuallenſi, Ciſtercienſis Ordinis, Lingonenſis Diœceſis, & Magiſtro Henrico Canonico Trecenſi.
Vt proceſſus Archiepiſcopi Senonenſis, de interdicto ab Epiſcopũ Aurelianenſi, & Antiſtiodoren. late irritus dicatur. 389.
CXXIV. Atrebatenſi Epiſcopo.
Ne Laudunenſis vniuerſitas ſinè manifeſta cauſa, vel poſt appellationem excõmunicetur. 390
CXXV. Nobili viro Vv. Militi de Tigne.
Cauſa ordine narrato, ei adiudicat ius patronatus Eccleſiæ de Tigne contra Capitulum Andegauenſe. 391.
CXXVI. Bituricenſi Archiepiſcopo.
Proviſionaliter componit inter eum, & Monachos Dolenſes, de iuriſdictione Eccleſiaſtica Burgi Dolenſis. 393
CXXVII. Archiepiſcopo Bituricenſi, & Epiſcopo Lemouicenſi, & Abbati Daloüen. Ciſtercien. Ordinis, Lemouicenſis Diœceſis.
Delegat executionem ſententiæ delegatorum de Tullenſis Abbatiũ electione latæ. 396.
CXXVIII. Angelo Abbati, & Conuentui Sancti Alexij de Vrbe.
Vineas Montis Auentini ſententialiter illis confirmat. ead.
CXXIX. Magiſtro, & Fratribus Militiæ Templi.
Vt Milites ab excõmunicatione propter injectas manus in Clericos poſſint abſolui à Magiſtro. 397.
CXXX. Bituricenſi Archiepiſcopo.
Confirmat ſuſpenſionis ſententiam in Archiepiſcopum Burdegalenſem latam à Bituricenſi, pro iure Primatiæ, de qua non iudicat. ead.
CXXXI. Fratribus Hieroſolymitani Hoſpitalis, & Militiæ Templi, in Remenſi Diœceſi conſtitutis.
Ne interdictos, vel excommunicatos tradant ſepulturæ. 398.
CXXXII. Raduſpho Presbytero.
Non teneri de voto Monaſtico, ſed melius acturum ſi ſeculo renunciet. 399.
CXXXIII. Fratribus Hieroſolymitani Hoſpitalis in Hibernia conſtitutis.
Confirmat eis bona Hoſpitalis. ead.
CXXXIV. Ioanni Redeſtonenſi Epiſcopo.
Ei Græco Epiſcopo ad Eccleſiæ vnitatem reuerſo, parem cum Epiſcopis Latinis poteſtatem largitur. 400.
CXXXV. Eidem.
Vt ad vnitatem Eccleſiæ hortetur Græcos. ead.
CXXXVI. Boianenſi Epiſcopo.
Vt Hoſpitalarij exhibeant Epiſcopo Venefrano inſtrumentum compoſitionis inter eos, cum eius exemplar corroſum ſit; Alioquin teſtium, qui actui fuere præſentes, auditorum dicta, in ſcripturam publicam redigantur. ead.
CXXXVII. Bernardo primo, & Fratribus eius.
Eorum confeſſione allata, confirmat regulam Religionis. 401.
CXXXVIII. Populo Alexandrino ſpiritum conſilij ſanioris.
Vt ab Othone Imperatore recedant.
CXXXIX. Cremonenſi Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Confirmat depoſitionem Epiſcopi Vicentini à Legato decretam, licèt ſit cauſa Sedi Apoſtolicæ reſeruanda, quia Epiſcopi notiſsima erat indignitas. 404.
CXL. Epiſcopo Auraſicenſi.
Cauſam matrimonij mulieris bigamæ delegat. ead.
CXLI. Norvvicen. in Hibernia commoranti, Cluanferten. & Enactunen. Epiſcopis.
Vt lata ſententia contra Vvaterfordenſem Epiſcopum executioni mandentur. 405.
CXLII. Cremonenſi, & Vercellenſi Epiſc. Apoſt. Sedis Legatis, & Reginenſi Electo.
Vt Brixiẽſis Epiſcopus lingua impeditus, & ſenex, cũ iã id poſtulauerit Eccleſiæ ſuæ cedat. 409
CXLIII. Abbati Monaſterij S. Mariæ Dolenſis, eiúſque fratribus tam præſentibus,

Digitized by Google

quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Recipit cum bonis in ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ. 410.
CXLIV. Trecēſi, & Meldenſi Epiſcopis, & Abbati Latiniacēſi, Pariſien. Diœceſis.
Excommunicationis & priuationis ſententiam latam in Gaufridum Priorem Monaſterij de Caritate, ob eius in Abbatem Cluniacenſem proteruiam, ratam eſſe iubet. 413.
CXLV. Aſtoricenſi Epiſcopo, & Palentino Electo.
Vt partibus competentem terminum, quo ſe ad Apoſtolicam Sedem ſiſtant, aſſignent. 418.
CXLVI. Epiſcopo Cremonenſi.
Hæreſis ſuſpicione purgatos commendat. 419.
CXLVII. Vniuerſis Abbatibus in generali Ciſtercienſi Capitulo conſtitutis.
Vt ſui Ordinis Fratribus approbatis liberum prædicationis miniſterium relinquant. ead.
CXLVIII. Nobilibus viris Ducibus Poloniæ, & Pomeraniæ.
Vt Neophytos eodem cum ceteris iure habeant. 420.
CXLIX. Cameracenſi Epiſcopo.
De Decimis Eccleſiæ conſtituendis. 421.
CL. Epiſcopo, & Decano, & Cantori Atrebatenſi.
Inſuper habita appellatione cauſæ cognitionem remittit. ead.
CLI. Præpoſito S. Laurentij Laudenſis & I. & A. Canonicis de Cauennacho, Diœceſis Laudenſis.
Excommunicationis ſententias executioni mandari præcipit. 422.
CLII. Priori & Conuentui Lateranenſi.
Lateranenſis Eccleſiæ fines tuetur. 423.
CLIII. Magiſtro Maximo Notario noſtro.
Abſoluendi excommunicatos poteſtatem concedit. 424.
CLIV. Vniuerſo Clero Conſtantinopolitano.
Vt Maximo Notario, Legato Apoſtolico pareant. ead.
CLV. Imperatori Conſtantinopolitano illuſtri.
Commendat Maximum, Apoſtolicum Legatum. 425.
CLVI. Magiſtro Maximo Notario noſtro.
Cognitionē ſuper controuerſia inter Electū & Poſtulatū Patriarchum Cyprum delegat. ead.
CLVII. Abbati & Conuentui Monaſterij Sancti Michaelis Cluſin.
Confirmatur unio Monaſterij Sancti Solutoris Taurinenſis. 431.
CLVIII. Rainerio Militi de Vico.
Remittit infamiam damnato iniuriarum. 433.
CLIX. Epiſcopo, & P. & A. Archidiacon. Aurienſ.
Cauſæ notionem demandat, quam inſtructam ad Sedem Apoſtolicam remitti iubet. ead.
CLX. Abbati de Tilieto.
Ianuenſi Archiepiſcopo à Clericis Albinganenſibus reuerentiam exhiberi præcipit. 435.
CLXI. Xantonenſi Epiſcopo, & Priori Sulbiſienſi, Xantonenſ. Diœceſis.
Pro modo facultatum Clericos Eccleſiæ Sulbiſienſi aſſignari, ac in eis Vv. de S. Albino mandat. 436.
CLXII. Epiſcopo & Capitulo Tripolitano.
Interdicti tempore celebrare permittit. ead.
CLXIII. Epiſcopo, & Capitulo Tripolitano.
Decretum ſuper minuendo Canonicorum numero confirmat. 437.
CLXIV. Sidonienſi & Acconenſi Epiſcopis, & Theſaurario Acconenſi.
Attentata in fraudem appellationis reuocari iubet. ead.
CLXV. Leonardo Presbytero de Sancto Elia, & fratribus eius.
Immunitatem confirmat. 438.
CLXVI. Archiepiſcopo, & Capitulo Biſuntino.
Ob incendium non eſſe denuò conſecrandam Eccleſiam. ead.
CLXVII. Nobili Viro Simoni de Mōteforti, Comiti Leiceſtriæ & Vicecom. Biterr.
Vt P. Marcum Cancellaria ſua præficiat ultrò concedit.
CLXVIII. Narbonenſi Archiepiſcopo, & Epiſcopo Vticen. Apoſtolicæ Sedis Legatis.

Digitized by Google

Eundem P. Marcum commendat. 439.

CLXIX. Vniuersis Prælatis Ecclesiarum Ecclesiæ Romanæ censualium per Narbonensem, Arelatensem, Aquensem,& Ebredunensem prouincias,& Albiensem, Rutenensem, Caturcensem, & Agennensem Diœceses constitutis.

Vt census debitos Ecclesiæ Romanæ soluere non grauentur. ead.

CLXX. Narbonensi Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato, & Suffraganeis eius.

Ad idem. 440.

CLXXI. Nobili viro Simoni de Monteforti, Comiti Leicestriæ, Vicecomiti Biterrensi.

Vt mille marcas argenti eidem P. *Marco numerari iubeat.* ead.

CLXXII. Totius Prouinciæ & Montispessulani, sancti Ægidij,& Arelaten. domorum Militiæ Templi Magistris.

Vt imperatam pecuniam ad Thesaurarium Templi Parisiensis mitti curent. 441.

CLXXIII. Magalonensi Episcopo.

Vt cum eodem P. *Marco agat.* ead.

CLXXIV. Raimundo & Eliæ de Caturcio.

Vt eidem P. Marco promissam pecuniam representent. ead.

CLXXV. Magistro P. Marco Subdiacono nostro.

Vt acceptam pecuniam mittat ad Thesaurarium Templi Parisiensis. 442.

CLXXVI. Narbonēsi Archiepiscopo,& Episcopo Vticēsi Apostolicæ Sedis Legatis.

Vt P. *Marco censum persoluant.* ead.

CLXXVII. Gebennensi Episcopo.

Postulatum à Gebennensi ad Ebredunensem Ecclesiam transfert & pallio donat. ead.

CLXXVIII. Gebennensi Episcopo in Archiepiscopum Ebredunensem electo.

Confirmat duodenarium Canonicorum numerum in Ecclesia Ebredunensi. 443.

CLXXIX. Capitulo, Clero, & Populo Troian.

Vt Episcopo suo debitam exhibeant reuerentiam. ead.

CLXXX. Clero, & populo Foietano.

Vt discordiæ super electione Episcopi cōponendæ causa, Romā procuratores destinent. 444.

CLXXXI. Patriarchæ Antiocheno.

Vt quorundam de se querelæ medeatur. 445.

CLXXXII. Epistola A. Regis Castellæ, & Toleti ad Dominum Papam.

Historiam cladis Sarracenicæ continet. 447.

CLXXXIII. Illustri Regi Castellæ.

Gratulatur Sarracenorum victoriam. 451.

CLXXXIV. Episcopo Beluacensi.

Consulenti super decimis, & bannis, ad quæsita respondet. 452.

CLXXXV. Patriarchæ Hierosolymitano, Apostolicæ Sedis Legato.

Controuersiam super Annuli, Virgæ pastoralis, & Mitræ vsu componit. 454.

CLXXXVI. Episcopo Pictauensi.

Ad emendationem excessuum hortatur. ead.

CLXXXVII. Corrado Metensi Episcopo, Imperialis Aulæ Cancellario.

Vindicandæ Ecclesiæ autoritatem indulget, & interim à Trenerensis Archiepiscopi iurisdictione liberat. 456.

CLXXXVIII. Nobilibus viris Viuiano Gaillardo, & alijs Dominis Scuriēsis Castri.

Castrum Scurience ad B. Petri ius pertinens, Sedis Apostolicæ tuitione dignatur. 457.

CLXXXIX. Consulibus, & Populo Mediolanensi spiritum consilij sanioris.

Vt illatas Papiensibus iniurias sarciant sub graui pœna comminatur. 458.

CXC. Episcopo Parmensi.

Dispensat super cognatione. 462.

CXCI. Episcopo Gebennensi, & Viennensi Sacristæ.

Super diuersis Capitulis respondet. ead.

CXCII. Episcopo, & Abbati Sancti Vedasti, Atrebatensis, & Magistro H. de Atrebato Canonico Atrebatensi.

Digitized by Google

Reiecta appellatione cauſam denuò delegat. 463.

CXCIII. Pruliacenſi, Ciſtercienſis Ordinis, & S. Columbæ, & S. Satyri Abbatibus, Senonenſis, & Bituricen. Diœceſum.

Sententiam ſuper lite inter Cluniacenſem Abbatem, & Monachos de Caritate exequẽdam committit. 464.

CXCIV. Nobili mulieri M. quondam vxori Ph. Comitis Flandriæ.

In Eccleſia, quam detinuerat ius patronatus tribuit: prebendarum verò collationem denegat. 468.

CXCV. Epiſcopo Teruiſino.

Adminiſtrationem temporalium interdictam interim permittit. ead.

CXCVI. Abbati S. Remigij, H. Archidiacono, & Magiſtro G. Canonico Remẽſi.

Super electione Epiſcopi Viradunenſis, & arbitrorum ſententia iudices conſtituit. 469.

CXCVII. Magiſtro Maximo Notario noſtro, & Venturæ Theſaurario Veronenſi, Subdiaconis noſtris, & Primicerio Gradenſi.

Inſuper habito Albanenſis Electi proceſſu, cauſam de integro delegat. 471.

CXCVIII. Piſtorienſi Epiſcopo.

Laudabilem Eccleſiæ Piſanæ conſuetudinem confirmat. 473.

CXCIX. Epiſcopo Meldenſi, S. Pharonis Meldenſis, & de Latiniaco Pariſienſ. Diœceſ. Abbatibus.

Aduerſus debitorem Cruce aſſumpta creditores eludentem. 474.

CC. Archidiacono Gradẽſi, & Archipresbytero Capitis Ageris, Clugienſis Diœceſis.

Vt in Plebanatu à Legato Apoſtolico conceſſo inſtitutum tueantur. 475.

CCI. Abbati S. Felicis, & Archipresbytero Capitis Ageris, Gorcellanæ, & Clugienſis Diœceſis.

Archidiacono collatum Plebanatum confirmat. ead.

CCII. Abbati, & Priori Ciſtercien. & Decano Capellæ Ducis Diuionen. Cabillonenſis, & Lingonenſis Diœceſum.

Vt denuntiationem contra charitatis euangelicæ officium factam reſciant. 476.

CCIII. Illuſtri Regi Cypri.

Vt libertatem eligendi Epiſcopi Canonicis relinquat. 477.

CCIV. Epiſcopo & Priori Sancti Petri, & Archidiacono Matiſconenſi.

Ne Clericos in foro ſeculari conueniri permittant. 478.

CCV. Capitulo Nicoſienſi.

Vt ſint libera in eligendo Præſule ſuffragia. ead.

CCVI. Patriarchæ, & Capitulo Antiocheno.

Ne procuratio electionis cauſa exigatur. 479.

CCVII. Illuſtri Regi Cypri.

Hortatur vt à Chriſtianorum oppugnatione deſiſtat. 480.

CCVIII. Magiſtro & Fratribus Militiæ Templi.

Ad Regis Hieroſolymitani defenſionem exhortatur. 481.

CCIX. Patriarchæ Hieroſolymitano Apoſtolicæ Sedis Legato, & Suffraganeis eius.

Vt populos in Regis fide confirment. 482.

CCX. Illuſtri Regi Hieroſolymitano.

Ad Terræ Sanctæ defenſionem exhortatur. ead.

CCXI. Archiepiſcopo Narbonenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato, & Epiſcopo Regen. & Magiſtro T. Canonico Ianuenſi.

Super Toloſani Comitis reconciliatione, & abſolutione iudices delegat. 483.

CCXII. Nobili viro S. Comiti Montisfortis.

Vt Regi Aragonum, eiúſque vaſſallis ablata reſtituat. 484.

CCXIII. Eidem.

Vt Regi Aragonum legitima exhibeat ratione feudi obſequia. 485.

CCXIV. Archiepiſcopo Narbonenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato.

Vt Chriſtianos inuicem conſpirantes ad Sarracenorum cladem inuitet. 486.

CCXV. Magiſtris Lamberto, & Iacobo de Lauduno, & Iacobo de Maideires Ca-

Digitized by Google

nonicis Virdunenſibus.
Parocho de redditibus Eccleſiæ competenter prouidendum. 486.
CCXVI. Bertholdo Archidiacono, & Arnulfo, & Auberto Canonicis Metẽſibus.
Eiuſdem argumenti. 487.
CCXVII. Epiſcopo Glaſcuenſi.
Vt ſuſpenſo poſt legitimam purgationem veniam indulgeat. ead.
CCXVIII. Nobili viro Comiti Tripolitano.
Ne ſe Abbatiæ electioni interponat. 488.
CCXIX. N. Abbati & Conuentui Saxiviui.
Arbitrium à Cardinale Sanctæ Eccleſiæ prolatum auctoritate pontificia confirmat. ead.
CCXX. Mariæ illuſtri Reginæ Aragonum.
Controuerſiam ſuper diuortio componere, & coniuges in gratiam reducere nititur. 490.
CCXXI. Litteræ Petri Bermundi, Domini de Anduſia, & de Salue, ad D. Innocentium Papam.
Vt ſibi debita in Comitatu Toloſano ſucceſſionis legitimæ iura conſernet. 494.
CCXXII. Vercellenſi Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, & Archidiac. Pergamẽ.
Vt eum qui falſis vſus erat litteris ab obtento beneficio arceant. 295.
CCXXIII. Andreæ illuſtri Regi Vngariæ.
Terminum ad profectionem Hieroſolymitanam indulget. 496.
CCXXIV. Eidem.
Se benignè actarum cum Bambergenſi Epiſcopo pollicetur. 497.
CCXXV. Maguntino Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Cauſæ cuiuſdam maioris cognitionem ſibi reſeruat. ead.
CCXXVI. Epiſcopo & Decano, & Cantori Pariſienſi.
Vt Regiam Capellam temerè interdicto ſubiectam liberent. 498.
CCXXVII. Sancti Ioannis Angeliacenſis, & S. Florentij Salmurienſis Abbatibus, Xanton. & Andegau. Diœcesũ, & Magiſtro Stephano Decano S. Hilarij Pictauẽſis.
Varia litis implicita capita decidit. ead.
CCXXVIII. Capitulo Beati Martini Turonenſis.
Super immunitate Monaſterij Bellimontis interim pronunciat. 503.
CCXXIX. Senonenſi, Rotomagenſi, Turonenſi, & Burdegalenſi Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis.
Vt ſinguli per ſuas Diœceſes Vindocinenſis Monaſterij iniurias vlciſcantur. 505.
CCXXX. Abbati Monaſterij S. Mariæ Siluæ Maioris, eiúſque Fratribus tam præſẽtibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.
Eccleſias, poſſeſſiones, priuilegia, auctoritate Apoſtolica confirmat. 506.
CCXXXI. Abbati Anianenſi.
Vt competenti Monachorum victui prouideat. 509.
CCXXXII. Cantuarienſi Archiepiſcopo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, & Coëpiſcopis ſuis cum ipſo pariter exulantibus.
Perſecutionem patientes ad patientiam adhortatur. ead.
CCXXXIII. Ioanni illuſtri Regi Angliæ, ſpiritum conſilij ſanioris.
Interminatur anathema, niſi Eccleſiæ Cantuarienſi ſatisfaciat. 511.
Pacis & reconciliationis leges. 512.
Mandati Apoſtolici tenor. 513.
CCXXXIV. Capitulo Melfienſi.
Depoſito Melfienſi Epiſcopo alium eligi mandat. 514.
CCXXXV. S. Cantuarienſi Archiepiſcopo, S. Romanæ Eccleſiæ Cardinali, Vv. Londonienſi, E. Elien. E. Hereforden. & H. Lincolnienſi Epiſcopis.
Pacta in fraudem Eccleſiæ interpoſita de non reſtituendis ablatis, irrita denuntiat. 517.
CCXXXVI. Eiſdem.
Cum Rege Angliæ excommunicationem paſſos ab officijs, & beneficijs ſuſpendi iubet. ead.
CCXXXVII. Eiſdem.
Regem Angliæ, niſi bona fide leges abſolutionis impleuerit, iterum interdicto ſubijci

Digitized by Google

præcipit. ead.
CXXXVIII. & vltima. Eiſdem.
Ne quem niſi poſt plenam ſatisfactionem è regio ſanguine in Regem coronent. ead.

FINIS INDICIS LIBRI TERTII.

LIBER IIII.

Complectens Epiſtolas eiuſdē INNOCENTII PP. datas anno Pontificatus ipſius XVI.

EPIST. I. AMORENSI, & Portugallenſi Epiſcopis, & Magiſtro Florentio Archidiacono Zamorenſi.
Super finibus Egitan. & Colimbr. Diœceſeon indices delegat. 519.
II. Regi Armeniæ.
Interminatus anathema ab Eccleſiæ iniurijs deterret. 521.
Remenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Vt aduersùs nefanda quædam iuramenta ſeriò inſurgat. 523.
IV. Epiſcopo Florentino, & Priori Camaldulenſi; & Magiſtro B. Plebano Caſtri Florentin.
Quæſitis ſuper electione Præpoſiti Aretini reſpondet. ead.
V. Archiepiſcopo Burdegalenſi, & Epiſcopo Agennenſi, & Abbati Clariacenſi, Agennenſis Diœceſis.
Vt aduersùs Auxitanum Archiepiſcopum multorum criminum reum, ſecundùm iuris formam procedant. 525.
VI. Vniuerſis Abbatibus, & Prioribus, Cluniacenſis Ordinis ad generale Capitulum conuenientibus.
Vt ad meliorem frugem, & deceſſorum ſuorum exempla reuertantur. 526.
VII. Patriarchæ Hieroſolymitano Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt Regem Armeniæ abſoluat, & Comitem Tripolitanum ad iudicium Eccleſiæ ſubeundum compellat. 527.
VIII. Epiſcopo Licienſi, & Priori Sanctæ Mariæ Roccæ Mauræ Hydruntin.
Vt Abbatem Neriton. ad recipiendum Monachum compellat. 528.
IV. Capitulo Sueſſionenſi.
Redimendi decimas à manibus laicorum facultatem concedit. 529.
X. Lundenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt Legati nomen falsò vſurpantem coërceat. ead.
XI. Veglenſi Epiſcopo.
Sententiam ſuper modo procurationis confirmat. 530.
XII. Decano ſancti Hilarij, & ſancti Petri, & ſancti Hilarij Subdecanis Pictauiēſibus.
Delegatorum ſuorum contumelias vlciſcitur. ead.
XIII. Priori Sanctæ Radegundis Pictauenſis.
Sæpius abſolutum in poſterum ab omni moleſtia liberum eſſe iubet. 533.
XIV. Epiſcopo Hereſordenſi.
Ne alijs addictos beneficijs ad ſua Diœceſeos Eccleſias aſſumat. 534.
XV. Epiſcopo Cremonenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato.

Digitized by Google

Vt Electum Regiensem ad Ecclesiæ Vicentinæ reformationem inducat. 535.
XVI. Electo Regiensi, & Priori sancti Gregorij in Bradia, Veronensis Diœcesis, & Venturæ Subdiacono nostro, Canonico Veronensi.
Vt Monachorum vitæ reformandæ incumbat. ead.
XVII. Archiepiscopo Senonensi, & Episcopo Niuernensi, & Decano Sereberiensi docenti Parisius sacram paginam.
Canonicum hæreseos suspectum ad eos remittit indicandum. 536.
XVIII. Episcopo Argentinensi,& Abbati de Bongarten. & Priori de Salem,Argentinensis, & Constantiensis Diœcesum.
Vt sententiam super Abbatissæ electione mandent executioni. 537.
XIX. Patriarchæ Gradensi, & Episcopo Castellano.
Episcopo Teruisino temporalium administratione, & beneficiorum collatione interdicit. 538.
XX. Archipresbytero de Graualona, Nouariensis Diœcesis.
Vt præuia piaculari satisfactione interdicti sententiam relaxet. 541.
XXI. Archiepiscopo Salzeburgensi, & Salzeb. & de Berhtherſgadme, Salzeburgens. Diœcesis Præpositis.
Vt interim in Ecclesiæ controuersæ possessionem A. presbyterum inducant. ead.
XXII. Nobili viro Comiti Niuernensi spiritum consilij sanioris.
Certis legibus absolutionem impertitur. 543.
XXIII. Archiepiscopo, & Abbati sancti Pauli Narbonensis, & Priori Fontis frigidi,Narbonensis Diœcesis.
Vt Reginæ Aragonum pro illatis iniurijs satisfieri curent. 544.
XXIV. Marbacensi, & de Salem Abbatibus, Basiliensis, & Constantiensis Diœcesum, & H. Cellerario Basiliensi.
Vt post spoliati restitutionem de criminibus obiectis iudicium restituant. 545.
XXV. Abbati & Conuentui Vindocinensi.
Laudat reformationis propositum. 547.
XXVI. Slevvicensi Episcopo.
Ad varia capita rescribit. 548.
XXVII. Episcopo & Capitulo Massiliensi.
Vt Mandatario Apostolico prebendam assignent. ead.
XXVIII. Vniuersis Christi fidelibus per Maguntinam prouinciam constitutis.
Circulares Epistolæ ad Terræ sanctæ defensionem. 549.
XXIX. De Salem, & per quondam de Nouocastro Abbatibus, & Decano Spirēsi, & Præposito Augustensi executoribus.
Vt quæ pro Terræ Sanctæ subsidio decreta sunt executioni mandent. 553.
XXX. Archiepiscopo, & Episcopis, Abbatibus, Prioribus per Viennensem prouinciam constitutis.
Concilium generale pro Terra Sanctæ, & Ecclesiæ subuentione indicit. 555.
XXXI. Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus ceterisque Clericis per regnum Franciæ constitutis.
Vt Apostolico Legato pareant. 559.
XXXII. R. Tituli Sancti Stephani in Cœlio Monte Presbytero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato.
Vt ad Terram Sanctam profecturis indulgentias impertiatur. ead.
XXXIII. Illustri Regi Francorum.
Legatum Apostolicum commendat. 560.
XXXIV. Patriarchæ Alexandrino.
Patientiam in aduersis insinuat, & futurum Concilium denuntiat, ead.
XXXV. Duci & populo Venetorum.
Vt votum de Terræ Sanctæ subsidio adimpleant. 562.
XXXVI. A. Hierosolymitano Patriarchæ, Apostolicæ Sedis Legato.
Vt Nuntios Apostolicos ad Soldanum deduci, & ipse Concilio adesse satagat. ead.
XXXVII. Nobili viro Saphidino Soldano Damasci, & Babyloniæ, timorem diuini nominis

Digitized by Google

nominis & amorem.

Ad Terræ Sanctæ reſtitutionem adhortatur. 563.

XXXVIII. Abbati de Bazaco, Xantonenſis Diœceſis, & Eliæ de Græcia Engoliſmenſi Canonico.

Vt pro modo facultatum Eccleſiæ de prebendis ſtatuant. 564.

XXXIX. Sanctiſſimo Patri, & benigniſſimo Domino, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, Hug. ſola Dei permiſſione Regen. Epiſcopus, & Thediſius Canonicus Ianuenſis, humiles ſerui eius, cum longitudine dierum, & vita perenni ad oſcula pedum ſeipſos.

Cur Comiti Toloſano indulgentiam impertiri diſtulerint. 565.

XL. Sanctiſſimo Patri, ac benigniſſimo Domino, Innocentio Dei gratia Sūmo Pontifici, M. diuina permiſſione Arelatenſis, Archiepiſcopus, Vv. Auinionenſis, B. Viuarienſis, R. Vticenſis, A. Nemauſenſis . . . . . Magalonenſis, G. Carpentoractēſis, G. Auraſicenſis, G. Tricaſtenſis, & B. Cauellicenſis Epiſcopi, & R. Vaſionenſis Electus, & P. Monaſterij Sancti Ægidij Abbas, humiles ſerui ſanctitatis ipſius, longitudinem dierum cum vita & ſalute perenni.

Saluo Comite Toloſano fidem Catholicam in tuto eſſe non poſſe. 567.

XLI. Sanctiſſimo in Chriſto Patri, ac beatiſſimo Domino ſuo, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, deuoti & humiles ſerui eius Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiarum Prælati in Concilio apud Vaurum pro ſanctæ fidei congregati negotio, cum omni affectione longum vitæ ſpatium, & ſalutem.

Eiuſdem cum ſuperiore argumenti. 569.

XLII. Sanctiſſimo in Chriſto Patri ac beatiſſimo Domino, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, deuoti, & humiles ſerui eius Vv. Burdegalenſis, Vaſatenſis, & PetragoricenſisEpiſcopi cum omni affectione vitæ ſpatium & ſalutem.

Vt exſtirpandis hæreticis extremam manum imponat. 571.

Petitiones Regis Aragonum in Concilio apud Vaurum. ead.

Reſponſum Prælatorum in Concilio apud Vaurum. 572.

XLIII. Sereniſſimo viro, ac Chriſtianiſſimo Principi Domino, P. Dei gratia, illuſtriſſimo Regi Aragonum, Fr. A. diuina miſeratione Narbonenſis Archiepiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, ſalutem in caritate animi, & viſceribus Ieſu Chriſti.

Vt abſtineat ab hæreticorum defenſione. 575.

XLIV. Sanctiſſimo in Chriſto Patri, ac Domino ſuo Reuerendiſſimo, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, B. dictus Epiſcopus Biterrenſis, ſeruus eius humiliſſimus, & fidelis, cum ſanctiſſimorum pedum oſculo ſalutem & vitam.

Vt Hæreticorum reliquias deleat penitus. ead.

XLV. Sanctiſſimo Patri, & Domino ſuo Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, B. ſola Dei miſeratione Miniſter Aquenſis humilis, ſalutem & ſeipſum ad pedes.

Ne Comitem Toloſanum ditioni ſuæ reſtitui patiatur. 576.

Epiſcoporum in Oppido Vaurenſi congregatorum Conſilium. 577.

XLVI. Nobili viro R. Comiti Toloſano, Hugo Dei gratia Regenſis Epiſcopus, & Magiſter Th. Canonicus Ianuenſis, ſpiritum conſilij ſanioris.

Non poſſe à ſe Comitem Toloſanum abſolui. ead.

XLVII. *Sanctiſſimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, R. per eamdem Tarraconenſis Archiepiſcopus, & Epiſcopi, & Abbates, qui ſecum præſentes fuerunt, ſummam cum deuotione ſubiectionem, & debitum famulatum.* 578.

Conſulum Toloſæ iuramentum. 579.

Profeſſio Comitis Fuxenſis. 580.

Profeſſio Comitis Conuenarum. 581.

Profeſſio Gaſtonis de Benearne. ead.

XLVIII. Illuſtri Regi Aragonum.

Ne in poſterum Hæreticorum partibus faueat. 582.

XLIX. De Reflorijs, & de Palmi Abbatibus, & Priori de Reflorijs, Bracarenſis, &

¶

Digitized by Google

Tudenſis Diœceſum.
Vt in penitentiæ propoſito defuncto, abſolutionem & ſepulturam indulgeant. 584.
L. Archiepiſcopo Maguntino, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt Epiſcopum Herbipolenſem Eccleſiæ ſuæ reſtitutum, illa frui patiatur. 585.
LI. Nouarienſi Capitulo.
Vt eum cuius electionem confirmat debita reuerentia proſequantur. 586.
LII. De Spina, & de Vrſaria Abbatibus, Placentin. ..... & Aurienſis Diœceſum.
Vt Regem Portugallię præſtita cautione abſoluat. 587.
LIII. Abbati de Carraria, Paduan. Diœceſis, & Archipresbytero Paduano.
Vt litterarum per obreptionem impetratarum omni beneficio abdicent. 788.
LIV. Electo, & Capitulo Laudunenſi.
Vt ſuo conſanguineo prabendæ fructus aſſignent. 589.
LV. Nobili viro R. Pelet.
Vt coram Legato de iure feudi hereditarij doceat. ead.
LVI. Archiepiſcopo Remenſi.
Vt excommunicationis ſententiam relaxet. ead.
LVII. Archidiacono, Præpoſito, & H. de Nouauilla, Canonico Ambianenſ.
Vt ad cautelam, Maiorem, & iuratos Laudunenſes abſoluant. 590.
LVIII. Capitulo Alexandrino.
Alexandrinis minatur, niſi debitum Eccleſiæ cenſum perſoluant. 591.
LIX. Engoliſmenſi Epiſcopo.
Vt pauperi Diacono competens beneficium aſſignet. 592.
LX. Decano, & Capitulo Eboracenſi.
Vt ſuo Nepoti fructus collatæ prabendæ conſernent. ead.
LXI. Abbati, & Conuentui Nonantulano.
Deceſſorum priuilegia refert & confirmat. 593.
LXII. Vvaradienſi, & Nitrienſi Epiſcopis, & Abbati de Egris, Cenadienſis Diœceſis.
Vt controuerſiam ſuper decimis dirimant. 596.
LXIII. Epiſcopo Lingonenſi, & Abbati Morimundenſi, Lingonenſis Diœceſis.
Ab ordinum collatione Archiepiſcopum Viſuntinum ſuſpendit, & purgationem canonicam indicit. 597.
LXIV. Abbati Sancti Florentij Salmurienſis.
Vt de Primatia Aquitaniæ controuerſiam audiat. ead.
LXV. Epiſcopis per Burdegalenſem prouinciam conſtitutis.
Sententiam ſuſpenſionis in Archiepiſcopum Burdegalenſem latam relaxat. 598.
LXVI. Abbati de Mellio, Patauienſis Diœceſis, & Præpoſito Sanctæ Crucis Auguſtenſis.
Super nouæ diœceſeos inſtituendæ neceſſitate poſtulat edoceri. 599.
LXVII. Præpoſito, & Fratribus Montis Iouis.
Sententiam à ſe latam ratam eſſe iubet. 600.
LXVIII. Præpoſito, & Capitulo Gurcenſi.
Permutationis pactum confirmat. ead.
LXIX. C. Epiſcopo quondam Haluerſtaden. & Abbati de Sichem, & Præpoſito de Hildeburgeroden. Halberſtaden. Diœceſis.
Vt iuxta mandatum Apoſtolicum in prabenda poſſeſſione primum poſſeſſorem tueantur. 601.
LXX. Abbati de Pignauia, Mersburgenſis Diœceſis, & Præpoſito Magdeburgenſi.
Vt amoto Heldeſemenſi Epiſcopo alium idoneum eligendum curent. 602.
LXXI. Eiſdem iudicibus, *vt ſupra.*
Idem in Halberſtatenſem ſtatuitur. 603.
LXXII. Præpoſito & Capitulo Briuatenſi.
Super Eccleſijs inter Epiſcopum Claromontanum, & Capitulum Briuatenſe controuerſis pronunciat. 604.

Digitized by Google

LXXIII. Præpoſito, & Capitulo Eccleſiæ Sancti Iuliani Brivatenſis, tam præſentibus, quàm futuris in perpetuum.
Capitulum Brivatenſe, omneſque eius Eccleſias ad ius & proprietatẽ B. Petri revocat. ead.
LXXIV. St. Magiſtro Scholarum Brivaten.
Super Natalium defectu diſpenſat. 605.
LXXV. Archiepiſcopo, & Capitulo Compoſtellano.
Vt conſanguineum ſuum prebendæ fructibus fruiſcatur. 606.
LXXVI. Litteræ Regis Angliæ.
Obtinendæ abſolutionis conditiones approbat. ead.
LXXVII. Aliæ litteræ Regis Angliæ.
Eccleſiæ Romanæ ſe ſuáque, præſtito ſolemni iuramento, ſubjicit. 608.
LXXVIII. Litteræ Regis Angliæ ad Dominum Papam.
A ſe ſuſceptam pacis formam profitetur, & gratiam Summi Pontificis implorat. 610.
LXXIX. Illuſtri Regi Angliæ.
Emendationem gratulatur, & Legatum Apoſtolicum commendat. ead.
LXXX. Archiepiſcopo, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Angliam conſtitutis.
Vt Legato Apoſtolico debitam reverentiam & obedientiam exhibeant. 611.
LXXXI. Cantuarienſi Archiepiſcopo S. Romanæ E. Cardinali, & Coëpiſcopis ſuis.
Eiuſdem argumenti. 612.
LXXXII. Comitibus, Baronibus, aliiſque Magnatibus per Angliam conſtitutis.
Eadem cum ſuperioribus. 613.
LXXXIII. Illuſtri Regi Franciæ.
Vt Legatum Apoſtolicum ſuper fœdere cum Rege Angliæ audiat. ead.
LXXXIV. Archiepiſcopo Senonenſi.
Iudæum ad fidem miraculo converſum commendat. 614.
LXXXV. Monachis Ciſterciẽſis Ordinis, & Hoſpitalarijs Quinqueccleſiẽſis Diœceſis.
Vt conceſſa ſibi decimarum immunitate moderatè utantur. 615.
LXXXVI. Præpoſito & Canonicis Sanctæ Mariæ in Vineis, Ianuenſis.
Parochiam illic ab Archiepiſcopo Ianuenſi aſſignatam confirmat. ead.
LXXXVII. Illuſtri Regi Aragonum.
Privilegium ab Vrbano II. conceſſum confirmat. 616.
LXXXVIII. Epiſcopo Cameracenſi.
Natalium maculam eluit. 617.
LXXXIX. S. Cantuarienſi Archiepiſcopo, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali.
De miſſo in Angliam Legato Apoſtolico admonet. 618.
XC. Patriarchæ Hieroſolymitano, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Pro Religionis ingreſſu quidquam exigi vetat. ead.
XCI. Nobili viro P. Ziani, Duci Venetorum.
Ad varia eius poſtulata reſpondet. 619.
XCII. Patracenſi Archiepiſcopo.
Vt Cephalonenſem Epiſcopum ab Archiepiſcopi Corinthij moleſtijs eximat. 620.
XCIII. Gebennenſi Electo.
Vt depoſita Eccleſiæ cura votum adimpleat. ead.
XCIV. Epiſcopo Narnienſi.
Vt iudicum excommunicatorum ſententias reſcindat. ead.
XCV. Poteſtati, & Populo Viterbienſi.
Petitam immunitatem, quatenus ſua intereſt ultrò concedit. 621.
XCVI. Archipresbytero, & Clericis Eccleſiæ Sanctæ Cæciliæ Transtyberinæ.
Eccleſiam S. Cæciliæ, à quadam petitione pecuniaria abſolvit. 622.
XCVII. Epiſcopo, Archidiacono, & Cantori Daualienſi.
Vt Epiſcopo Nazoreſcenſi abdicato, alium eligendum curent. 624.
XCVIII. Epiſcopo Amyclenſi, Electo Kernicenſi, & Priori Patracenſi.
Sententiam interdicti exacto prius iuramento retractari iubet. 625.

CXIX. Abbati & Conuentui de Valle Sancti Petri, Ciſtercienſis Ordinis.
Vt ſententiam Apoſtolica autoritate executioni mandent. 626.
C. Abbati & Conuentui de Alba, Ciſtercienſis Ordinis.
Memoratas poſſeſſiones autoritate Apoſtolica confirmat. ead.
CI. Præpoſito Ferrarienſi.
Vt iniunctum ſibi mandatum diligenter exequatur. 627.
CII. Nobili viro Marchioni Eſtenſi.
Vt Marchiam Anconitanam ad ius Eccleſiæ Romanæ reuocet. ead.
CIII. Archiepiſcopo, Iudicibus, & Conſulibus Beneuentanis.
Vt Apoſtolico præcepto ſatisfacere ſatagant. ead.
CIV. Illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.
Legatum Sedis Apoſtolicæ commendat. 628.
CV. Vniuerſis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Conſtantinopolitanum Imperium conſtitutis.
Eadem cum ſuperiore. 629.
CVI. G. Principi Achaiæ.
Eiuſdem argumenti. 630.
CVII. H. Lantgrauio Thoringiæ.
Iuſtitiam promittit, & conſtantiam perſuadet. 631.
CVIII. C. Decano Spirenſi.
De ijs, qui Cruce ſignati votum adimplere differebant. ead.
CIX. Decano & Capitulo Spirenſi.
Commutationem inter Spirenſem Eccleſiam, & Imperium approbat. 632.
CX. G. Sancti Theodori Diacono Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt à ſe inſtitutum Panormitanum Archiepiſcopum conceſſa dignitate potiri faciat. 633.
CXI. Epiſcopo Ratiſponenſi.
Gratulatur diligentem in Crucis negotio operam, & multa eius fidei committit. ead.
CXII. Albanenſi Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Controuerſiam de Patriarchatu Conſtantinopolitano delegat. 634.
CXIII. Priori & Conuentui Camaldulenſi.
Reformandi Monaſterij ius, & autoritatem tribuit. ead.
CXIV. Nobili viro Comiti Guidoni, ſpiritum conſilij ſanioris.
Vt ad melioremfrugem reuertatur, & Camaldulenſium iniurijs abſtineat. 635.
CXV. Epiſcopo, & Capitulo Sardicenſi.
Compoſitionẽ inter Sardicenſem Eccleſiam, & Fratres Hieroſolymitanos initã cõfirmat. 636.
CXVI. Epiſcopo Narnienſi.
Excommunicatorum iudicum ſententias reſcindit. 637.
CXVII. Patriarchæ Gradenſi.
Marchionem Eſtenſem aduersùs Paduanos tueri iubet. ead.
CXVIII. Archiepiſcopo Lundenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Ad varia capita reſcribit. 640.
CXIX. Abbati, Priori, & Cuſtodi Sancti Nicolai, Rigenſis Diœceſis.
Vt cauſæ ſibi commiſſæ diligentiùs intendant. 641.
CXX. Archiepiſcopo, Decano, & Præpoſito Lundenſi.
Epiſcopatum in Sackela, & Hugenhuſen de nouo erigit. 642.
CXXI. Abbati, Priori, & Cellerario de Monte S. Nicolai, Rigenſis Diœceſis.
Vt Neophytos ab omni indebita moleſtia vindicent. ead.
CXXII. Abbati de Gothlanda, & de Northlanda, & de Sutherlanda Præpoſitis, Lundenſis Diœceſis.
Vt Fratribus Militiæ Chriſti, requiſiti iuſtitiam faciant. 643.
CXXIII. Magiſtro, & Fratribus Militiæ Chriſti in Liuonia conſtitutis.
Profeſſiones Fratrum Militiæ Chriſti confirmat. ead.
CXXIV. Vniuerſis Chriſti fidelibus per Saxoniam conſtitutis.
Commendat Eſtienſem Epiſcopum, & eius in vinea dominica cooperarios. 644.

Digitized by Google

CXXV. Epiſcopo Monaſterienſi.
Dum Gentilibus docendis inuigilat protectionem Apoſtolicam impertitur. ead.
CXXVI. Abbatibus, Archidiaconis, Decanis, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Saxoniam conſtitutis.
Vt ad Gentium predicationem aliquos ex ſuis Eſtienſi Epiſcopo adiungant. 645.
CXXVII. Epiſcopo Eſtienſi,
Eſtienſis Epiſcopi electionem confirmat. ead.
CXXVIII. Dilectis filijs Militibus Chriſti in Liuonia.
Hortatur vt omnem querelæ occaſionem precidant. 646.
CXXIX. Epiſcopo Eſtienſi.
A Metropolita ſubiectione liberat. ead.
CXXX. Ioanni Illuſtri Anglorum Regi.
Gratulatur ſynerum conuerſionem, & gratiam Apoſtolicam pollicetur. 647.
CXXXI. Ioanni Illuſtri Anglorum Regi, eiuſque de ſua vxore liberis, heredibus in perpetuum.
Regnum Angliæ in Apoſtolicam protectionem admittit. 648.
CXXXII. Dublinenſi Archiepiſcopo, & Noruuicenſi, & Vvintonienſi Epiſcopis, & Nobilibus viris Vvillelmo Saresberienſi, G. filio Petri Exeſiæ, R. Boloniæ, R. Ceſtriæ, Vv. Vvaranniæ, Vv. Mareſcallo Pambroſiæ R. Libigot Norfolciæ, Vv. Arũdelli. Guillelmo de Ferr. & Suero Vintoniæ Comitibus, & R. filio Rogeri, Vv. Brigerte, R. de Ros. G. filio Raufredi, R. de Mortuo mari, P. Filio Heberti, & Vv. de Albiniaco.
Vt fedus cum Rege Anglia initum citra ipſius Regis fraudem obſeruari curent. 650.
CXXXIII. N. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt litteras à Romana Sede contra Regem Anglia emiſſas de medio auferat. 651.
CXXXIV. Eidem, vt in Anglia pacem, omnino componat. 652.
CXXXV. Archiepiſcopo, & Epiſcopis & Nobilibus viris Baronibus, Militibus, necnon & vniuerſis populis per Angliam & Vvalliam conſtitutis.
Deuotionem & fidem in Regem præcipit. ead.
CXXXVI. R. tituli S. Stephani in Cœlio Monte presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Ne in Ciſmarinas prouincias Regi Anglia obnoxias interdictum proferat. ead.
CXXXVII. N. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt promiſſiones initas à Clericis Anglia in domo Hoſpitalis reponi faciat. 653.
CXXXVIII. N. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.
Vt in Eccleſijs vacantibus viros idoneos inſtituat. ead.
CXXXIX. Neapolitano Archiepiſcopo.
Vt in accuſatione Surrentini Archiepiſcopi iuxta formam præſcriptam teſtes audiat. 654.
CXL. Epiſcopo Taurinenſi.
Vt Aquenſem Epiſcopum ſenio confectum ab Epiſcopatu remoueat. 656.
CXLI. Capitulo Mediolanenſi.
Epiſcopum à ſe inſtitutum debita reuerentia excipi iubet. 657.
CXLII. Priori & Conuentui Farfenſi.
Reiecta electione Abbatis, alium canonicè inſtitui iubet. ead.
CXLIII. G. Ferrarienſi Præpoſito.
Vt redditus ad Romanam Eccleſiam pertinentes ſedulò colligat, & fideliter conſeruet. 658.
CXLIV. Abbati S. Petri Altiſiodorenſis, Decano Trecenſi, & Sacriſtæ Altiſiodorẽſi.
Vt ciuitatem Senonenſem de illatis iniurijs Eccleſiæ ſatisfacere cogant. 659.
CXLV. De Claromariſco, & de Longouillari Abbatibus, & Decano Chriſtianitatis de Moſterolo, Morinenſis, & Ambianenſis Diœceſæon.
Vt Monaſterio Sancti Iudoci reformando ſedulò intendant. 660.
CXLVI. Vvillelmo Abbati Gemblacenſis Monaſterij, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris religioſam vitam profeſſis in perpetuum.
Gemblacenſe Monaſterium Apoſtolica protectione dignatur, & omnia priuilegia cõfirmat. 661.

Digitized by Google

CXLVII. Episcopo, & Archipresbytero, & R. Canonicis Florentin.
Vt Pisanos iura Ecclesiæ vsurpantes compescant. 663.
CXLVIII. Abbati Sancti Mauricij Agaunensis, Sedunensis Diœcesis.
De promoto extra tempora rescribit. ead.
CXLIX. Episcopo Suessionensi, Abbati Longipontis, Cisterciensis Ordinis, Suessionensis Diœcesis, & G. Decano Suessionensi.
Testes ante litem motam recipere permittit. 664.
CL. Patriarchæ Hierosolymitano, Apostolicæ Sedis Legato, & Tyrensi Archiepiscopo.
Vt matrimonio inter consanguineos contrahendo eant obuiam. 665.
CLI. Nobili Mulieri B. Comitissæ Campaniæ, ac T. nato eius.
Confirmat quæ à Legato Apostolico gesta fuerant. ead.
CLII. Magistro Radulpho Clerico.
Sententiam à delegatis Apostolicis prolatam confirmat. 666.
CLIII. Archiepiscopo Toletano.
Ecclesias recèns ab infidelibus receptas eius fidei commendat. 667.
CLIV. Nobili viro Herueo Comiti, & Mathildi vxori eius Comitissæ Niuernensi.
Dispensat super cognatione. ead.
CLV. Decano & Capitulo Eboracensi.
Vt Episcopum sibi eligant idoneum. 668.
CLVI. Ioanni Canonico Sancti Petri Leodiensis.
Prebendam Leodiensem adiudicat. ead.
CLXVII. Magistro, & Fratribus Hospitalis Teutonicorum.
Decimas illis donatas confirmat. ead.
CLVIII. Lingonensi Episcopo, & Abbati Morimundensi, Cisterciensis Ordinis, Lingonensis Diœcesis.
Vt legitimam purgationem exigant à Bisuntino Archiepiscopo. 669.
CLIX. Abbati & Conuentui Virzibiacensi.
Concordiam cum Niuernensi Comite initam confirmat. 670.
CLX. Capitulo Teruisino.
Ecclesiæ Teruisinæ vtilitatibus consulit. 671.
CLXI. Archiepiscopo Strigoniensi, & vniuersis Episcopis in Vngaria constitutis.
Anathema pronunciat in eos qui in Clericos manus violentas injiciunt. 673.
CLXII. Albanensi Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato.
Antiquos possessores Monasterij reiectis intrusoribus restitui præcipit. 674.
CLXIII. Episcopo, & Capitulo Massilienſi.
Vt Raimundo scriptori Apostolico, prebendam congruam assignent. 675.
CLXIV. N. Tusculano Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato.
Vt prius exhibita satisfactione, regnum, Regémque Angliæ interdicto eximat. 676.
CLXV. Episcopo Vvratislauiensi.
Vicariam perpetuam obtinenti non esse de alio beneficio prouidendum, nisi Vicariæ mentio in mandato facta sit. 677.
CLXVI. Eidem.
Vt prebendam in duas diuisam integrei, ac vnitati restituat. ead.
CLXVII. Ebredunensi, Arelatensi, Aquensi, & Narbonensi Archiepiscopis, & eorum Suffraganeis, & Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, & alijs Ecclesiarum Prælatis in Ebredunensi, Arelatensi, Aquensi, & Narbonensi prouincijs constitutis.
Vt Apostolici Legati decreta penitus executioni mandent. 678.
CLXVIII. Sancti Athanasij, ceterisque Abbatibus, & Monachis Montis Sancti.
Monasterium Montis Sancti sub Apostolicam protectionem recipit. 679.
CLXIX. Præposito, & Capitulo Sanctæ Mariæ in Vineis, Ianuensis.
Parochiæ iura integra esse iubet. 680.
CLXX. Petro S. Mariæ in Aquiro Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato.

Digitized by Google

Vt ſuper imperatis veritatem inquirat. 681.

CLXXI. Eidem.

Vt Comitem Conuenarum, & Fuxenſem abſoluat. ead.

CLXXII. P. Sãctæ Mariæ in Aquiro, Diacono Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato.

Vt Toloſanam Ciuitatem poſt competentem ſatisfactionem Apoſtolica protectione dignetur. ead.

CLXXIII. N. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, & P. Subdiacono, & familiari noſtro.

Vt denarium B. Petri à ſingulis domibus exactum plenè reſtitui curent. 682.

CLXXIV. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, Norvvicenſi, & Vvintonienſi Epiſcopis.

Vt ab omnibus iniurijs vendicent. ead.

CLXXV. Tuſculano Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.

Eiuſdem argumenti. 683.

CLXXVI. R. de Mariſco, Archidiacono Norumbriæ.

Apoſtolicam protectionem indulget. ead.

CLXXVII. Patriarchæ, & Capitulo Antiocheno.

Prebendam in Antiochena Eccleſia, Mandatario aſſignari precipit. 684.

CLXXVIII. Grimaldo, & ſocijs ſuis Cruceſignatis.

Cruceſignatos ad negotium fidei ſtrenuè peragendum adhortatur. ead.

CLXXIX. Nobili viro Duci, & Conſiliarijs Venetorum.

Vt Cruceſignatis nauigia commodent. 685.

CLXXX. Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Lombardiam & Tuſciam conſtitutis.

Vt Grimaldum Terræ Sanctæ defenſionem meditantem pro viribus adiuuent. 686.

CLXXXI. Archiepiſcopo Lundenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato.

Ad Concilium venire detrectantem obiurgat, & eum ſimul cum alijs Prælatis termino competenti adeſſe iubet. ead.

CLXXXII. & vlt. Rigenſi Epiſcopo.

Interim à Metropolitani ſubiectione Rigenſem Eccleſiam eximit. 687.

FINIS INDICIS EPISTOLARVM
Innocentij III. PP.

Digitized by Google

INNOCENTII III.
PONTIFICIS MAXIMI
EPISTOLARVM.
LIBRI QVATVOR.

LIBER PRIMVS REGESTI XIII.
Anni Pontificatus XIII.

EPISTOLA PRIMA.

Scribitur Episcopo Siluanectensi, & quibusdam alijs, vt amotionem Abbatis Monasterij Corbiensis, & prouisionem factam de alio Abbate ad dictum Monasterium faciant obseruari.

S. Silvanectensi Episcopo, et ... Abbati Latiniacensi Parisiensis Dioecesis, et ... Decano Silvanectensi.

AD petitionem Vvalteri quondam Monasterij Corbeiensis Abbatis, dilecto filio .... Magistro Scholarum,& Magistris R. de Corzon,P. Canonicis Nouiomensibus, eiusdem loci à nobis dudum correctione commissa. Ipsi bis ad idem Monasterium accedentes, quibusdam correctis ibidem, nonnulla quæ statuenda fuerant statuerunt, inquisitionis instantiam quorundam impediente malitia retardando. Ad quorum contumaciam reprimendam, seculare intendebant brachium inuocare. Verùm dilectus filius noster G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis tunc Apostolicæ Sedis Legatus, interim ad idem veniens Monasterium, supradicto Vvaltero præsente nec reclamante,super statu Monasterij memorati cœpit inquirere diligenter, & cùm inquisitione finita prædictum. Vv. Parisius euocasset propositurum contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum. Idem Vv. præsentiam eius adiens allegauit; quòd in Monasterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudi-

Digitized by Google

cibus priùs fuerat auctoritate noſtra commiſſa, & Cardinalem ipſum ex iuſtis cauſis ſe aſſerens habere ſuſpectum, vocem ad nos appellationis emiſit. Porrò Cardinalis inſpectis his quæ probata fuerant contra eum, de conſilio peritorum ipſum amouit à regimine Abbatiæ, dando fratribus eiuſdem loci liberam facultatem alium eligendi. Qui dilectum filium Ioannem Abbatẽ Corbeienſem, tunc Priorem de Argentolio, virum prouidum, & honeſtum, elegerunt concorditer in Abbatem. Cùm autem dictus Vv. poſtmodùm ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſet, aſſerens ſe per Cardinalem ipſum quorundam falſis ſuggeſtionibus circumuentum, ab Abbatia ſine rationabili cauſa remotum. Nos eiuſdem cœnobij tranquillitati paterna ſollicitudine prouidere volentes, venerabilibus fratribus noſtris .... Archiepiſcopo Remenſi, & .. Attrebatenſi Epiſcopo dedimus in mandatis. Vt ad compoſitionem inter eundem Vv. & ſubſtitutum ei, darent ſtudium & operam efficacem. Alioquin tàm per iam dictum Legatum, quàm per alios inquirerent diligentiùs veritatem, & eam nobis vſque ad Feſtum S. Remigij proximò tunc venturum, fideliter intimarent: vt per eorum relationem certiores effecti, procederemus in eodem negotio prout procedendum vtiliùs videremus. Qui cùm ſuper reformatione pacis proficere nequiuiſſent, ſicut ex litteris eorum accepimus, proceſſerunt ad inquirendum ſuper præmiſſis omnibus veritatem, teſtibus ab vtraque parte receptis; & ea quæ tàm per ſe, quàm per Cardinalis inquiſitionem inuenerant, nobis ſub ſigillis proprijs tranſmiſerunt. Nuper autem prefatis, Vv. atque .I. in noſtra propter hoc præſentia conſtitutis; idem Vv. quod à Legato, poſt appellationem ad nos interpoſitam, factum fuerat, petijt reuocari: allegans quòd cùm correctio Monaſterij fuerit iudicibus memoratis iniuncta, & ipſi quibuſdam correctis, & nonnullis ſtatutis, ibidem, aliorum correctionem ex cauſa duxerint rationabili differendam, Cardinalis interim de iure non potuit procedere ad eandem, cùm generale mandatum non deroget ſpeciali. Ad quod fuit ex aduerſo reſponſum quòd cùm Vv. præſente nec reclamante, ad inquiſitionem proceſſerit Cardinalis, idem, Vv. videtur in hoc tacitè conſenſiſſe, vt inquiſitione facta corrigeret Cardin. quæ corrigenda videret. Contra quod idem Vv. taliter proponebat; quòd licèt ſtatim vt cœpit inquirere Cardinalis, non duxerit reclamandum, credens eum nolle procedere contra ipſum, ſed abſque ſui grauamine aliquid in eccleſia vtiliter ordinare; poſtquàm tamen euocatus ab ipſo, cognouit quòd aduerſus eum procedere intendebat, eius declinauit examen ad noſtram audientiam appellando. Propoſuit inſuper pars aduerſa: quòd cùm prædicti iudices omiſiſſent in Monaſterij correctione procedere, ac periculum traheret ad ſe mora. Cardinalis ipſe, ad quem expectabat ex iniuncto ſibi legationis officio cura eius, ad reformationem ipſius loci interponere potuit partes ſuas. Cùm enim ſecundùm iuris ciuilis auctoritatem, in illis etiam caſibus in quibus ſolemnis ordo iudiciarius obſeruatur, in criminali cauſa vltra biennium à conteſtatione litis non ſit eius inſtantia protrahenda: & nos quoque conſulti, quandiu delegatus à nobis qui ſententiam tulerat, iuriſdictionem ſuam interponere valeat vt ſententiæ pareatur, reſpondiſſe noſcamur; quòd vſque ad annum integrum iuriſdictionem ſibi commiſſam ad exequendum ſententiam valeat exercere. Dictis iudicibus differentibus in correctione procedere, cùm iam decem & ſeptem eſſent menſes

Digitized by Google

elapſi, ex quo noſcuntur mandatum Apoſtolicum recepiſſe, ac de criminibus licèt non criminaliter ageretur, correctioni non immeritò Cardin. inſiſtere potuit memoratæ. Sed ad hoc altera pars reſpondit: quòd hoc colorem excuſationis haberet, ſi prædicti iudices à Legato commoniti ad correctionem procedere neglexiſſent; In quo caſu eorum fortè defectus per diligentiam potuiſſet Legati ſuppleri; ſicut de Metropolitano in canonibus legitur, quòd tunc demum ea poteſt facere quæ ad ſuffraganeos pertinent, cùm illa ſuffraganei negligunt adimplere. His igitur & alijs quæ vtraque pars proponere curauit auditis, & inquiſitione vtraque, Cardinalis videlicet, & Archiepiſcopi, & Epiſcopi prædictorum diligenter inſpecta, intelleximus ex depoſitionibus iuratorum: quòd cum tempore promotionis ipſius. Vv. octo millium librarum debito Monaſterium grauaretur, & non multo tempore poſt, idem debitum vſque ad duo millia librarum fuerit diminutum, nunc tamen vſque ad ſex millium librarum ſummam excreuit: cùm ſicut priùs contigerat de prouentibus Monaſterij debitum potiùs diminui debuerit quam augeri, niſi rectoris incuria obſtitiſſet. Et quamuis ad excuſationem ſuam propoſuerit idem Vv. quòd propter expenſas factas in cauſa quam contra Cluniacenſe Monaſterium habuit, in qua quendam Prioratum euicit, idem fuerat debitum augmẽtatum: fuit tamen ei ex aduerſo reſponſum, quòd propter expenſas illas debitum interim augmentari non debuit, cùm propter hoc poſſeſſiones quaſdam eiuſdem obligauerit Prioratus, maximè cùm in eiuſdem perſecutione negotij vix expenſæ fuerint mille libræ. Adiecit etiam dictus Vv. quòd occaſione cuiuſdam domus quam in villa Corbeiæ de nouo conſtruxerat, debitum ſupradictum excreuit. Ad quod pars aduerſa reſpondit: quòd ex prouentibus Monaſterij, expenſas huiuſmodi facere potuit, abſque onere debitorum; præſertim cùm propter hoc non modicum auxilium à Burgenſibus fuerit eidem impenſum. Præterea cùm ex confeſſione ipſius, conſtiterit quòd in Capitulo præſtiterat iuramentum, ne debitum de nouo contraheret: ac poſtea contraxerit debitum, contra iuramentum proprium veniendo, ſicut teſtes deponunt, argui de periurio videbatur. Ad quod idem Vv. hoc modo reſpondit; quòd etſi primò huiuſmodi præſtiterit iuramentum, poſtea tamen quoddam factum fuit in Capitulo conſtitutum, per quod iuramentum ipſum extitit relaxatum. Sed contra hoc pars altera replicauit, quia cùm non conſtiterit quod per tale ſtatutum reuocatum fuerit iuramentum, & appareret eundem, Vv. non ſolummodo iuramentum de debito non contrahendo præſtaſſe, ſed veniſſe poſtea contra illud; manifeſtè liquebat, ipſum reatum periurij incurriſſe. Sed & ipſius inſufficientia & negligentia diſſoluta, videbantur manifeſtè probari. Et quamquam aliqui teſtium eum quantum in ſe dixerunt eſſe bonum, nulli tamen depoſuerunt expreſſè quod vtilis eſſet eius prouiſio Monaſterio ſæpedicto. Cùm ergo nobis de talibus fuerit ſufficiens in tali negotio facta fides, propter quæ præfatus Vv. erat meritò amouendus, etſi reſtituendus foret propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, ob cauſas tamen prædictas ipſum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ. Ioannem nihilominus ſupradictum, quem pro eo quòd præfato Vv. propter iuris ordinem non ſeruatum quodammodo inordinatè remoto, intelleximus ob eandem cauſam per conſequentiam minus legitimè ſubſtitutum, per ſententiam amouentes: quem quia

lized by Google

non propter perſonæ vitium, vel defectum, ſed propter iuris ſolemnitatem, ſicut præmiſſum eſt, prætermiſſam amouimus, ipſum poſtmodum reſtituimus in abbatem; & memorato, Vv. in loco qui dicitur Guidoc cum pertinentijs ſuis in imperio conſtitutis, iuſſimus prouideri. Ita videlicet, quòd ibi cum vno Corbeienſi monacho commoretur, & cenſum quinque marcarum ad pondus Colonienſe, in feſto Purificationis beatæ Virginis, Abbati & ſucceſſoribus ſuis annuatim perſoluat, & perſonatibus ac Eccleſijs eiuſdem baliuæ iam dicti Abbatis, & ſucceſſorum ſuorum donationi liberæ reſeruatis, eiſdem fidelitates, & homagia liberorum hominum eorumdem locorum debeant exhiberi. Ac in iuramento fidelitatis quod eiſdem fuerit præſtatum exprimetur, quod ijdem homines ſupradictum Vv. ſuper ſuæ prouiſionis prouentibus nullatenus damnificare præſumant; ita videlicet quod & ipſe Vv. ſupra indemnitate prædictæ baliuæ ne ipſam dilapidet corporale præbeat iuramentum. Siquid autem poſt ſententiam noſtram ſuper vtriuſque amotione prolatam, circa electionem Abbatis quam in prolatione ipſius ſententiæ noſtræ duximus prouidentiæ reſeruandam, à Corbeienſibus Monachis vel quolibet alio in eiuſdē Abbatis præiudicium fuerit attentatum, id decernimus non valere. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus quod à nobis eſt pro ipſius Monaſterij vtilitate prouiſum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari: corrigentes circa Priorem & Monachos, & Prioratus Monaſterij memorati cum conſilio Abbatis ipſius, quæ ſecundum Deum & B. Benedicti regulam fuerint corrigenda, & ſtatuentes ibidem quod regulare fuerit, & honeſtum. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles per cenſurā Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. vij. Kal. Martij Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA II.

Abbati Monaſterij Latiniacenſis, & quibuſdam alijs quòd prouideant circa leſionem Monaſterij Corbien.

SANCTI PETRI LATINIACENSIS, ET CAROLI LOCI ABBATIBVS PARISIENSIS ET SILVANECTEN. DIOCESVM, ET DECANO SILVANECTEN.

CVM ſicut dilectus filius ... Abbas Corbeien. noſtris auribus intimauit, Monaſterium ſibi commiſſum in ſpiritualibus, & temporalibus non modicam incurrerit læſionem. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ad ipſum perſonaliter accedentes, ad leuamen ipſius Monaſterij ac Prioratuum, eius Monachos quos & quò transferendos videritis, poteſtate ſeculari ad hoc ſi opus fuerit inuocata, donec Monaſterium reſpirare valeat inter anguſtias imminentes, in alijs Monaſterijs ordinis conſimilis collocetis. Duos aut tres Religioſos Monachos, quos de alienis Monaſterijs duxeritis euocandos, ad reformationem ordinis inducentes ibidem, & Abbatis nihilominus, ad quorum Eccleſias ipſos duxeritis tranſmittendos, ad receptionem eorum, ſi neceſſe fuerit cenſura Canonica ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Quod ſi non omnis, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. quinto Kalend. Martij. Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA III.

Epiſcopo Siluanectenſi, & alijs quod reuocent in ſtatum debitum alienata ſeu attentata contra Mon. Corb. ex quo Abbas iter arripuit ad ſedem Apoſtolicam.

EPISCOPO, ET DECANO ... ET R. DE SANCTO MEDARDO CANONICO SILVANECTEN.

CVM dilectus filius ... Abbas Corbeien ad noſtram præſentiam, vt Eccleſiæ ſuæ procuraret negotia duxerit accedendum. Pati aliquatenus non debemus, vt ſiquid poſtquam iter arripuit ad noſtram præſentiam veniendi, à quoquam eſt in ipſius Eccleſiæ grauamen & ſui præiudiciũ attemptatum obtineat firmitatẽ. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus, ſiquid poſtquam idem Abbas iter ad nos veniendi arripuit, attentatum inueneritis in ſui præiudicium, & Corbeien Eccleſiæ detrimentum, illud in irritum ſublato appellationis obſtaculo reuocetis; contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Martij Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA IV.

Mandatur quòd circa curam & regimen Monaſterij ſibi commiſſi ſit ſollicitus & attentus.

R. ABBATI S. MARTINI LAVDVNEN. PRÆMONSTRATENSIS ORDINIS

INTELLEXIMVS, quòd cùm antequam eſſes aſſumptus ad regimen Abbatiæ, in Monaſterio tuo fueris laudabiliter conuerſatus, ad Monaſterium S. Vincentij Laudunen. nigri ordinis acceſſiſti. Vbi cùm aliquandiu in ipſius habitu permanſiſſes, demum ad cor reuerſus de Metropolitani & aliorum Religioſorum conſilio, ad primam domum curauiſti redire. In qua tandem in regularis obſeruantiæ diſciplina taliter Deo & hominibus placuiſti, quòd pro tuorum exigentia meritorum, fratres tui te ſibi præfecerunt vnanimiter in Paſtorem. Quia igitur in ſuſcepto regimine laudabiliter diceris profeciſſe, ne occaſione moræ quam in prædicto Monaſterio protraxiſti, quaſi de ipſa teneram conſcientiam retinendo, in ſuſceptæ adminiſtrationis executione tepeſcas. Attendentes quòd in Canone cautum eſt, ne quis Canonicus regularis, niſi quod abſit publicè lapſus fuerit, efficiatur Monachus, & ſi factus fuerit ad ordinem Canonicum reuertatur, vltimus in choro manendo, cucullam in memoriam delaturus. Diſcretionem tuam monemus attentiùs & hortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes. Quatinus circa curam gregis tibi commiſſi, ſollicitudinem gerere ſtudeas indefeſſam, & taliter ſequentia bona continuare prioribus, quòd dignum exinde poſſis à Deo meritum expectare. Datum Lateran. vij. Kal. Martij. Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA V.

Confirmantur Primatus Ecclesiæ Toletanæ, & cæteræ priuilegia à Pontificibus ei concessa.

RODERICO TOLETANO ARCHIEPISCOPO HISPANIARVM PRIMATI, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

SAcrosancta Romana Ecclesia, in B. Petro Apostolorum principe ab ipso Saluatore omniũ Domino Iesu Christo, caput est Ecclesiarũ omnium constituta: vnde membra non decet à capite dissidere, sed eminenti rationi & supernæ prouisioni capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis, singulorum membrorum officiosas actiones considerans, vnicuique ius & ordinem à natura constitutum conseruat, & quibuscumque nobilibus venustatis suæ dignitatem sine inuidia sociali caritate custodit. Hac igitur ratione prudenter inducti. Iura nobilis & famosæ Toletan. Ecclesiæ Apostolicæ Sedis propriæ ac specialis filiæ conseruare volentes; tuis venerabilis Frater Roderice, quem vera in Christo charitate diligimus, rationabilibus postulationibus paternæ pietatis affectu duximus annuendum. Ideóque per præsentem priuilegij paginam, ad exemplar fœlicis recordationis, Vrbani, Gelasij, Calixti, Honorij, Eugenij, Adriani, Alexandri primi, Alexandri secundi, Alexandri tertij, Vrbani, & Cælestini prædecessorum nostrorum, Primatus dignitatem per Hispaniarum Regna, tibi & Ecclesiæ Toletanæ auctoritate Apostolica confirmamus. Teque Primatem Præsules Hispaniarum respicient, & ad te referent siquid inter eos dignum exortũ fuerit quæstione. Salua tamen in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Verùm personam tuam in manu nostra propensiori gratia retinentes, censemus, vt solius Romani Pontificis iudicio eius causa si qua fuerit decidatur. Sanè Toletanam Ecclesiam præsentis priuilegij stabilitate munimus. Complutensem Parrochiam & Concham ei tanquam Metropoli subditas esse decernimus, cum terminis suis; Necnon & Ecclesias omnes quas iure proprio ab antiquo possediſſe cognoscitur confirmantes. Episcopales præterea sedes quas in præsentiarum iustè & Canonicè possides. Scilicet Palentiam, Segobiam, Oxoniam, Seguntiam. Reliquas verò quæ ab antiquis ei temporibus subiacebant, cùm Dominus omnipotens Christianorum restituerit potestati suæ dignatione misericordiæ, ad caput proprium referendas decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum Dioceses ciuitatum quæ Sarracenis inuadentibus Metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestræ subijcimus ditioni, vt quandiu sine proprijs Metropolitanis extiterint, tibi vt proprio debeant subiacere. Ita quidem, vt in sedibus Episcopalibus liberam auctoritate nostra habeas potestatem Episcopos, in Castellis vero, & villis Presbiteros instituere: & prout tibi Dominus administrauerit ordinare, tam in his Episcopatibus qui de antiquis Ecclesiæ tuæ terminis esse noscuntur, quàm in illis qui proprium non habuerint Metropolitanum. Si quæ autem Metropoles in statum fuerint proprium restitutæ, suo quæque Diocesis Metropolitano restituatur, vt sub proprij regimine pastoris super diuini collatione beneficij glorietur. Præ-

Digitized by Google

terea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcumque bona; prædicta Eccleſia Toletana impræſentiarum iuſtè & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam Sanctorum Iuſti & Paſtoris. Abbatiam Sanctæ Leocadiæ. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Tocha. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Batres. Eccleſiam Sancti Vincentij de monte. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Valle Eccleſiarum. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Valadelmech. Eccleſiam de Calatraua. Caſtrum quoque Alcala. Caſtrum de Brioga. Caſtrum de Canalès. Caſtrum Alfamin cum pertinentijs eorum. Domum Reginæ in Toleto cum hæreditate ſibi pertinente. Domum Sanciæ ſororis illuſtris memoriæ Regis Aldefonſi cum hereditate patris ſui Raymundi Comitis, quam ipſa conſenſu fratris ſui Eccleſiæ tuæ donauit, & ſcripto confirmauit. Caſtrum quoque Bencarentiæ, & Aldeam, quæ vocatur Azucuch cum pertinentijs ſuis, & Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium reddituum de Sancta Eulalia, de Maqueda, de Aſcalona. Statuimus etiam vt vniuerſi Parrochiæ tuæ fines qui iam Deo authore à Chriſticolis habitantur, vel qui in futurum à Sarracenorum poteſtate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi, quàm tuis ſucceſſoribus in perpetuum conſeruentur. Nomina vero oppidorum quæ in tua Dioceſi à Dei fidelibus incoluntur, in præſenti pagina duximus annotanda. Talauera Alfamin, Makeda, Sancta Eulalia, Hulmus, Canales, Maieritum, Alcola, Vvadalfaiara, Fita, Pennafora, Belegna, Vzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Aſcalona, Zurita, Calatraua, Almoguera, & Alcolea. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur, eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura: ſalua ſedis Apoſtolicę auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſeculariſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire temptauerit, ſecundò, tertióue commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus; ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti: Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij iiij. nonas Martij. Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo viiij. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA VI.

Mandatur quod ſi Ciuitas Corinthien. redierit ad vnitatem Eccleſiæ recipiatur iuramentum ab Archiepiſcopo ſi fuerit, vel alius ſubſtituatur.

ARCHIEPISCOPO ATHENIEN. ET THERMOPILEN. ET SIDONIEN. EPISCOPIS.

CVM & alias oues quas habet Dominus, nos oporteat in ouili nobis commiſſo ſuis ouibus aggregare; de cura Corinthiorum ſollicitudinem decet nos gerere paſtoralem. Vt cùm eorum ciuitas ad dominium Latinorum credatur in proximo peruentura, vel iam forſitan peruenisſe; oues Domini quæ ſunt ibi poſt greges ſodalium non vagentur, ſed ad vnum redeuntes paſtorem, & cognoſcant eum ſecundùm Euangelicam veritatem, & cognoſcantur ab ipſo. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatenus, ſi ciuitatem ipſam, velut ex relatis rumoribus ſpem concepimus, dilecto filio nobili viro G. Romaniæ Seneſcalco reddere ſe contingat, aut iam reddidit ſemetipſam, & aliquis Archiepiſcopus eſt in ea, prudenter & efficaciter inducatis eundem, vt ad obedientiam & reuerentiam Apoſtolicæ ſedis, ac noſtram, humiliter conuertatur; iuramentum exhibens ſuper hoc quod exhiberi à talibus conſueuit. Qui ſi forſan id perficere recuſauerit, vos eo ab adminiſtratione pontificali prorſus amoto; cùm pro rei nouitate non poſſit ex more aliarum Eccleſiarum ad vſitatum electionis modum procedi; dilectum filium H. Decanum Cathalaunenſem, virum vtique vita, fama, & ſcientia commendabilem, Eccleſiæ ciuitatis eiuſdem auctoritate noſtra ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, in Archiepiſcopum aſſignetis. Idipſum facturi, ſi forſan, vt accepimus, eandem Eccleſiam inueneritis defuncto Archiepiſcopo deſtitutam, monendo clericos ſiqui fuerint, vt ei reuerentiam & obedientiam debitam ac deuotam impendant. Alioquin eidem Decano poteſtatem auctoritate Apoſtolica conferatis, amotis illis inſtituendi tales in locis ipſorum, qui ſibi ſtudeant ſicut membra capiti per deuotam obedientiam cohærere. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iiij. nonas Martij, Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA VII.

Statuit Eccleſias Parrochiales Monaſterij Roton. non eſſe exemptas licèt ipſum Mon. ſit in Capite liberum.

EPISCOPO VENETEN.

CVM mouiſſes olim aduerſus Rotonenſe Monaſterium quæſtionem, aſſerens Monaſterium ipſum ac Parrochiales Eccleſias eius ad te de communi iure ſpectare, vt pote in tua Dioceſi conſtituta, in eiſdem iura tibi Epiſcopalia

Digitized by Google

vendicando. Et ex parte Monaſterij diceretur, idem Monaſterium cum Parrochialibus Eccleſijs ſuis Romanorum Pontificum priuilegijs, ab antiquo libertate donatum. Super eadem cauſa frequenter fuerunt litteræ Apoſtolicæ impetratæ. Denique autem vtraque pars in venerabiles fratres noſtros ... Nanneten. & ... Briocen. Epiſcopos, ſub certa pœna & iuramento interpoſito compromiſit, qui rationibus vtriuſque partis auditis, & Monaſterij priuilegijs diligenter inſpectis, de Conſilio peritorum illud in Capite liberum ſententialiter decreuerunt. Verùm quia Eccleſiæ Parrochiales ipſius exemptæ nullatenus probabantur, pronuntiauerunt eaſdem ad iuriſdictionem tuam ſicut alias tuæ Dioceſis Eccleſias pertinere nihilominus ſtatuentes, vt quatuor procurationes dumtaxat, tibi à ſex Eccleſijs Monaſterij preſtarentur; quarum vnam percipere res in Parrochiali Eccleſia de Roton; aliam in Eccleſia de Sancto Godoalo; aliam in Eccleſia de Bani; ac aliam in Eccleſia de Langon. Ita videlicet, quòd Abbas & Priores Eccleſiarum ipſarum, tres partes, & Capellani quartam partem in procurationibus ipſis ponant, & à duabus Eccleſijs ſcilicet de Brim. & Sancti Petri de Roton, quatuor ſolidos pro ſingulis procurationibus ad ſubleuationem ſuam recipiant Capellani. Porro cùm Monaſterium ipſum ſuper iniquitate arbitrij, ad audientiam dilecti filij noſtri G. Sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis tunc Apoſtolicæ ſedis Legati detuliſſet poſtea quæſtionem, aſſerens illud in Romanæ Eccleſiæ præiudicium, ad quam dictum Monaſterium nullo medio pertinet, iniquè prolatum. Dictus Cardinalis illud vtraque parte præſente caſſauit, fratribus Monaſterij memorati præcipiens, vt iureiurando ſuper obſeruatione ipſius hinc inde præſtito non obſtante, illud nullatenus obſeruarent. Cum autem propter hoc, nuper dilectus filius Magiſter Rollandus tuus, & P. Monachus ſæpedicti Monaſterij procuratores, ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, & ſuper præmiſſis litigaſſent aliquandiu coram nobis, demum in priuilegio Monaſterij nobis exhibito perſpeximus contineri, Monaſterium ſæpefatum quod Beati Petri iuris exiſtit ſedis Apoſtolicæ priuilegio communitum; in quo ſubſequentur adiungitur, vt in Parrochialibus Eccleſijs Monaſterij, liceat Abbati, & Monachis eiuſdem loci, cùm eas vacare contigerit, idoneos eligere Sacerdotes & Dioceſano Epiſcopo præſentare, qui ei de ſpiritualibus, illis verò de temporalibus debeant reſpondere. Ex quibus verbis arguitur, quòd etſi dictum Monaſterium ſit exemptum in capite, ipſius tamen Parrochiales Eccleſiæ nullatenus ſunt exemptæ. His igitur & alijs, quæ vtraque pars propoſuit, intellectis: de conſilio fratrum noſtrorum pronuntiauimus, Monaſterium ſæpedictum in capite liberũ, & à tua iuriſdictione prorſus exemptum; decernentes Parrochiales Eccleſias eius, quæ minimè probantur exemptæ, tibi Dioceſana lege ſubiectas, Ven fratri noſtro Archiepiſcopo Turonenſi, & dilecto filio Abbati Salmurienſi Andegauenſis Dioceſis, & Magiſtro ſcolarum Andegauen. noſtris dantes litteris in mandatis: vt quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciant appellatione remota firmiter obſeruari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Quia verò ipſæ Parrochiales Eccleſiæ in procuratione ab ante dictis Epiſcopis præ taxata, nimis ſicut aſſeritur aggrauantur; ipſis inuinximus vt ſi conſtaret eiſdem procurationem ipſam prædictis Eccleſijs exiſtere oneroſam, niſi tu ab ipſis commonitus ad æquum volueris con-

Digitized by Google

deſcendere moderamen, ipſi penſatis facultatibus earundem procurent eam ſublato appellationis obſtaculo moderari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vſque incurſucum. Datum Lateran. iij. nonas Martij. Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA VIII.

Super eodem.

ABBATI ET MONACHIS ROTONEN.

CVM venerabilis frater noſter Veneten. Epiſcopus mouiſſet olim aduerſus Rotonenſe Monaſterium quæſtionem, aſſerens Monaſterium ipſum, ac Parrochiales Eccleſias eius ad ſe de communi iure ſpectare, vtpote in ſua Dioceſi conſtituta, in eiſdem iura ſibi Epiſcopalia vendicando. Et ex parte veſtra proponeretur idem Monaſterium, &c. vt in alia, vſque, pronuntiauerunt eaſdem ad iuriſdictionem Epiſcopi, ſicut alias ſuæ Dioceſis Eccleſias pertinere: nihilominus ſtatuentes, vt à ſex Parrochialibus Eccleſijs Monaſterij, quatuor procurationes dumtaxat eidem Epiſcopo præſtarentur, quarum vnam percipere, &c. vſque, recipiant Capellani. Porrò cum vos ſuper, &c. vſque, Apoſtolicæ ſedis legati detuliſſetis poſtea quæſtionem, aſſerentes illud in Romanæ Eccleſiæ præiudicium ad quam idem Monaſterium, &c. vſque, nonobſtante illud nullatenus ſeruaretis. Cùm autem propter hoc nuper dilectus filius magiſter Rollandus eiuſdem Epiſcopi, &. P. Monachus Monaſterij veſtri procuratores, &c. vt in alia, vſque, pronuntiauimus Monaſterium veſtrum in capite liberum, & ab Epiſcopi iuriſdictione prorſus exemptum, &c. vſque, antedicto Epiſcopo Dioceſana lege ſubiectas, Ve. fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo, & dilecto filio Abbati Salmurien, &c. vt in alia, vſque, oneroſam. Niſi præfatus Epiſcopus Venetenſis ab ipſis commonitus ad æquum voluerit condeſcendere moderamen, &c. vt in alia, vſque in finem. Datum vt in alia. Scriptum eſt ipſis, ſuper hoc in eundem fere modum vſque moderari. Nullis litteris obſtantibus ſiquæ apparuerint à ſede Apoſtolica propter aſſenſum partium impetratæ. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum. vt in alia.

EPISTOLA IX.

Scribit vt mittant ſui Subdiaconi procuratorem in poſſeſsionem Canonicatus conceſsi ab Archiepiſcopo & alijs, nonobſtante iuramento ab ipſis præſtito.

CAPITVLO TOLETANO.

EXAMINATA fides & probata deuotio, qua ſe nobis dilectus filius Andreas de Gabiniano Subdiaconus & Capellanus noſter charum exhibuit hactenus, & iugiter exhibere non deſinit, nos inducit, vt ad ſua commoda promouenda, tantò ſibi ſpecialiùs aſſiſtamus, quantò manifeſtiùs hoc exigere

Digitized by Google

ſua merita dinoſcuntur. Hinc eſt, quòd cùm placuerit dudum Ven. fratri N. R. Archiepiſcopo, dilecto filio Hiſpan. Decano, & Concanonicis veſtris, qui cum ipſo erant apud ſedē Apoſtolicā cōſtituti, ipſum ad preces noſtras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Nos id tantò gratū habuimus, & habemus, quantò Subdiaconus ipſe pro ſuæ merito bonitatis nobis, & fratribus noſtris charus & acceptus exiſtit. Cùm igitur ex hoc non minus Eccleſia in perſona, quàm perſonæ in Eccleſia credamus eſſe prouiſum, vniuerſitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per Apoſt. vobis ſcripta præcipiendo mandantes: quatinus quod per ipſos liberaliter factū eſt hilari proſequentes fauore, dictum Subdiaconum per procuratorem ſuum in corporalem poſſeſſionem cōceſſi ſibi Canonicatus inducere procuretis. Et cùm ad locum reſidentium ſit receptus, veſtiarium & alia quę percipiunt reſidentes, per eundem procuratorem ſibi cum integritate debita conferatis; iuramento quod feciſſe dicimini non obſtante, cùm illud mandato noſtro nec debeat, nec poſſit obſtare. Taliter autem preces & præceptum noſtrum ſuper hoc ſtudeatis implere, quòd & idem Subdiaconus, qui vobis & Eccleſiæ veſtræ in multis eſſe poterit fructuoſus, ad dilectionem noſtram feruentiùs poſſit aſtringi, & nos deuotionem veſtram exinde valeamus non immeritò commendare. Datum Lateran. Kal. Martij. Pontificatus noſtri. Anno xiij.

EPISTOLA X.

Super eodem.

Hispano Ecclesiæ Toletanæ Decano.

PLacvit venerabili F. noſtro R. Archiepiſcopo, ac tibi fili Decane, & Canonicis Toletanis, qui cum ipſo erant apud ſedem Apoſtolicam conſtituti, dilectum filium Andream de Gabiniano Subdiaconum & Capellanum noſtrum, ad preces noſtras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Quod nos tanto gratum, &c. vt in alia, vſque, prouiſum. Dilectos filios Toletan. Capitulum per ſcripta noſtra rogauimus attentiùs & monuimus, nihilominus eis præcipiendo mandantes, vt quod per dictos Archiepiſcopum & Canonicos liberaliter, &c. vſque, ſibi Canonicatus inducant, &c. vſque, debita conferre procurent iuramento quod feciſſe dicuntur nequaquam obſtante, &c. vſque obſtare. Cùm igitur Subdiaconus antedictus de tua ſinceritate confidens, vices ſuas ſuper his tibi duxerit committendas, deuotionem tuam rogamus attentiùs & monemus quatenus ea taliter ſtudeas procurare, quòd & ſibi vtile, & nobis eſſe poſſit acceptum. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA XI.

Confirmat ordinem, & militiam B. Iacobi, & priuilegia ab Alexandro Papa concessa.

FERNANDO GONDISALVI MAGISTRO MILITIÆ BEATI IACOBI, EIVSQVE FRATRIBVS CLERICIS ET LAICIS, TAM PRÆSENTIBVS QVAM FVTVRIS, COMMVNEM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

BENEDICTVS Deus in donis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam noua semper prole fœcundat, & sic pro patribus filios in ea facit exurgere, sic à generatione in generationē notitiam nomini sui, & lucem fidei Christianæ diffundit, vt sicut ante ortum solis stellæ sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in Ecclesiasticis gradibus generationes iustorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & tenebras nostras veri solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi sæpe per caudam Draconis deijciuntur in terram, ita & per adoptionem spiritus, quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœlestia erigantur, & ita corpore teneantur in terra, vt tanquam ciues Sanctorum & domestici Dei cognatione ac desiderio conuersentur in cœlis. Hoc sanè temporibus fœlicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri in partibus Hispaniarum de diuino factum munere gratulamur. Vbi nobiles quidam viri peccatorū vinculis irretiti, ex miseratione illius qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, superna gratia sunt afflati & tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecùs, & præteritorum agentes pœnitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed & corpora sua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreuerunt. Et ad exemplum Domini nostri Iesu Christi qui ait non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me patris, in habitu & conuersatione religionis sub vnius magistri statuerunt obedientia commorari, eo vtique moderamine propositum suum & ordinem temperantes, vt quia vniuersa turba fidelium in coniugatos continentésque distinguitur, & Dominus Iesus Christus non solum pro viris, sed & pro fœminis quoque de fœmina nasci voluit, & cum hominibus conuersari: habeantur in ipso ordine qui cœlibem si voluerint ducant vitam, & consilium Beati Pauli sequantur qui dicit. De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Sint etiam qui iuxta institutionem Dominicam ad procreandam sobolem, & incontinentiæ præcipitium euitandum coniugibus suis vtantur, & vnà cum eis ad incolatum supernæ patriæ de conualle lacrimarum, & terrena transire peregrinatione nitantur, & lacrimis diluant, & operibus pietatis: si eos supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, & affectibus liberorum, ligna, fenum, stipulam ædificare contingat; cùm alij expeditiores & continentes ædificent, aurum argentum, & lapides pretiosos; & isti tamen, & illi militent vni Regi, & supremum fundamentum, cœlestem vnam ædificent mansionem, promissione Psalmistæ in Domino roborati: qui minora quoque membra Ecclesiæ confortat & dicit. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. In horum autem fidelium

Christi

Chriſti collegio, cùm bonæ memoriæ. P. Fernandi per voluntatem Dei Magiſterium ſuper alios & prouidentiam ſuſcepiſſet; cum quibuſdam fratrum ſuorum ad præſentiam eiuſdem noſtri prædeceſſoris accedens, cum humilitate qua debuit à ſede Apoſtolica requiſiuit. Vt eos tanquam peculiares filios, in deffenſionem ſuam; & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in ius & proprietatem Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ recipere dignaretur. Cùm igitur ipſe deuotionem ſuam, & bonum attendens in Domino deſiderium, de communi fratrum ſuorum conſilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum. Nos humilibus veſtris precibus inclinati ad exemplar præfati prædeceſſoris noſtri, in ſpeciales ac proprios Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ filios vos recipimus; & ordinem veſtrum auctoritate Apoſtolica confirmantes, præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcúmque bona, impræſentiarum iuſtè & legitimè poſſidetis, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Lodium & Monaſterium cum cauto & pertinentijs ſuis. Burgum de Ponte Minij contra Lodium cùm ſuis pertinentijs. Creſcente, cum cauto & pertinentijs ſuis. Quintanella de Petro Heres, cum cauto & pertinentijs ſuis. Baria cum cauto & pertinentijs ſuis. Lentanio cum ſuis pertinentijs. Sanctum Saluatorem de Liſtriana, cum cauto & pertinentijs ſuis. Moſot, cum cauto & ſuis pertinentijs. Penagoſen, cum pertinentijs ſuis. Sanctam Mariam de Pinel cum ſuis pertinentijs. Vcles cum ſuis pertinentijs. Alfarella cum ſuis pertinentijs. Orella cum ſuis pertinentijs. Mora cum ſuis pertinentijs. Morauega C. S. P. Decimæ de Valera & de Portatgo C. S. P. Alcazar C. S. P. Almadana C. S. P. Laruda C. S. P. Lazarza C. S. P. Sancimus præterea, ne occaſione antiquæ detentionis ſiue ſcripturæ quiſquam vobis poſſit auferre, quæ vltra memoriam hominum ſub Sarracenorum detenta ſunt poteſtate, & de munificẽtia principum, ſeu veſtro ſtudio & labore, aut iam obtenta ſunt, aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cùm enim vnica ſit vobis intentio, & ſingularis cura ſemper immineat, pro defenſione Chriſtiani nominis decertare, nec ſolùm res ſed & perſonas ipſas pro tuitione fratrũ incunctãter exponere: plurimùm poſſet hoc pium opus & laudabile ſtudium impediri, ſi labores, & ſtipendia veſtra, quæ in cõmune proficiunt, præriperentur ab alijs: & otioſi ac deſides, atque in laboribus ſuis non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt requirentes, emolumenta illa perciperent, quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Chriſti vſibus ſunt prouiſa, dicente Apoſtolo. Qui non laborat non manducet. Inter ea ſanè, quod in profeſſionis veſtræ ordine ſtatutum eſt obſeruari, primum eſt, vt ſub vnius Magiſtri obedientia, in omni humilitate atque concordia ſine proprio viuere debeatis; illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem Chriſtianam Apoſtolorum prædicatione conuerſi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, diuidebatúrque ſingulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ poſſederat quicquam ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. Ad ſuſcipiendam quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium, iuxta inſtitutionem Domini, & indulgentiam Apo-

ſtoli, qui ait: Bonum eſt homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnuſquiſque vxorẽ ſuã habeat, & ſimiliter: virum mulier ſuum, qui continere nequiuerit coniugium ſortiatur, & ſeruet inuiolatam fidem vxori, & vxor viro, nec thori coniugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relictæ ipſorum quæ ordinem ſuſceperunt nubere voluerint, denuntietur hoc Magiſtro ſiue Commendatori, vt cum illius conſcientia cui mulier ipſa vult nubat, ſecundum verbum Apoſtoli Pauli dicentis; mortuo viro ſoluta eſt mulier à lege viri, cui vult nubat tantum in Domino; quod etiam de viris intelligitur obſeruandum. Vna etenim vtrique lege tenentur. Statuimus quoque, vt nullus fratrum, ſiue ſororum poſt ſuſceptionem ordinis veſtri, & promiſſam obedientiam, vel redire ad ſæculum, vel ad alium ordinem ſine Magiſtri licentia audeat ſe transferre: cùm ſint in ordine veſtro loca ſtatuta vbi quiſque diſtrictiùs valeat conuerſari. Diſcedentem vero nullus audeat retinere, ſed ad ordinem ſuum per cenſuram Eccleſiaſticam qui diſceſſerit redire cogatur. Vt autem in ordine veſtro cum maiori omnia deliberatione tractentur. Statutum eſt inter vos, vt locus aliquis ordinetur, in quo per ſingulos annos in ſolemnitate omniũ Sanctorum Generale Capitulum teneatur; & ſit ibi clericorum Conuentus & Prior, qui eorum, & aliorum clericorum qui de ordine ueſtro fuerint curam poſſit habere, ac fratrum cùm neceſſe fuerit prouideat animabus. Sint autem & tredecim in ordine fratres, qui Magiſtro cùm opus fuerit in conſilio & diſpoſitione domus aſſiſtant, & eligendi Magiſtri curam habeant competentem. Prior ſiquidem clericorum, cùm Magiſter de hac luce migrauerit, de domo & ordine ſollicitudinem gerat, cui ſicut Magiſtro omnes obedientes exiſtent, donec per prouidentiam tredecim prædictorum fratrum Magiſtri electio celebretur. Is cùm tranſitus Magiſtri fuerit auditus, & cognitus, tredecim illos fratres ſine dilatione aliqua conuocabit: & ſi quiſquam eorum infirmitate, vel alia ex cauſa infra quinquaginta dies adeſſe nequiuerit, cum aliorum conſilio qui præſentes fuerint alium abſentis loco conſtituet, vt Magiſtri electio ex aliquorum abſentia minime differatur. Illi verò tredecim fratres, ſi Magiſter qui pro tempore fuerit pernicioſus aut inutilis apparuerit, cum conſilio Prioris clericorum & ſanioris partis Capituli maioris domus, corrigendi aut etiam admonendi eum habeant poteſtatem. Et ſi inter eum & Capitulum aliquid emerſerit quæſtionis, debitum ei finem imponant; ne per aliena iudicia vel dilabatur ordo, vel temporalis ſubſtantia diſſipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi ſuperbiam eleuentur, ſed Magiſtro ſuo deuoti & obedientes exiſtant. Quòd ſiquis eorum ex hac vita tranſierit, uel pro culpa ſeu alia quacúmque fuerit occaſione mutandus, Magiſter cum conſilio reliquorum aut maioris partis alium loco eius ſubſtituat. In Capitulo autem, quod annis ſingulis diximus celebrandum, tredecim iſti fratres, & Commendatores domorum, niſi euidens & magna eos neceſſitas detinuerit, ad ſtatutum locum incunctanter occurrant, & communiter tractent, quæ ad profectum ordinis, animarum ſalutem, & ſuſtentationẽ corporum fuerint ſtatuenda, vbi præcipuè ad deffenſionem Chriſtianorum intendere moneantur; & diſtrictè præcipiatur, vt in Sarracenos, non mundanæ laudis amore, non deſiderio ſanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate craſſentur, ſed id tantùm in pugna ſua intendant, vt vel Chriſtianos ab eorum tueantur incurſu, vel

ipſos ad culturam poſſint Chriſtianæ fidei prouocare. Eligantur & tunc viſitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter viſitent, & quæ ibi digna correctione inuenerint, aut ipſi corrigant, aut ad generale Capitulum defferant corrigenda. Clerici præterea veſtri ordinis, per villas, & oppida ſimul maneant, & Priori qui ſuper eos fuerit ordinatus obedientes exiſtant, & filios fratrum qui eis à Magiſtro commiſſi fuerint, inſtruant ſcientia litterarum, & fratribus tam in vita, quàm in morte ſpiritualia ſubminiſtrent. Induentur autem ſuperpellicijs, & Conuentum & Clauſtrum ſub Priore ſuo tenebunt, & humiliter facient quod ab ipſo illis ſecundùm Deum fuerit imperatum. Vbi fratres quoque de quibus Magiſtro viſum fuerit conuerſentur, & non ſint otioſi, ſed vacent orationi, & alijs operibus pietatis. Clericis verò, de laboribus & alijs bonis à Deo præſtitis decimæ reddantur à fratribus, vnde libros, & congrua Eccleſiarum faciant ornamenta, & in neceſſitatibus corporis conuenienter ſibi prouideant; & ſi aliquid ſuperfuerit ſecundum prouidentiam Magiſtri in vſus pauperum erogetur. Vt autem concordia inter vos charitáſque ſeruetur, & à peccato detractionis, & murmuris cuncti debeant abſtinere; qui Commendator in quolibet loco fuerit inſtitutus, pro facultate domus in ſanitate & ægritudine, quod cuique opus fuerit cum ea ſollicitudine ac beneuolentia ſubminiſtret, vt neque in ſubſtantia parcitatem, nec in verbo amaritudinem gerere videatur. Sit vobis præcipua cura hoſpitum & indigentium, & neceſſaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur. Exhibeatur Prælatis Eccleſiarũ honor, & reuerentia; ſubminiſtretur cunctis Chriſti fidelibus, Canonicis, Monachis Templarijs, Hoſpitalarijs, aliiſque in Sancta religionis obſeruantia poſitis conſilium, & auxilium, quorúmlibet etiam indigentia, ſi facultas fuerit, ſubleuetur, vt & Deus in veſtris glorificetur operibus, & alij qui viderint, humilitatis & charitatis veſtræ prouocentur odore. Ad hæc adijciendum decreuimus, vt ſi locus aliquis in quo Epiſcopus eſſe debeat in veſtram venerit poteſtatem, ſit ibi Epiſcopus qui cum Eccleſijs, & clero ſuo deſignatos ſibi redditus, & poſſeſſiones, & Epiſcopalia iura percipiat; reliqua vero cedant in vſus veſtros, & in veſtra diſpoſitione ſine cuiuſquam contradictione perſiſtant. Profectò in Parrochialibus Eccleſijs quas habetis, nolumus Epiſcopos ſuo iure fraudari. Si autem in locis deſertis, aut ipſis terris Saracenorum, de nouo Eccleſias conſtruxeritis, Eccleſiæ illæ plena gaudeant libertate, nec aliqua per Epiſcopos decimarum, aut alterius rei exactione grauentur. Liceátque vobis, per Clericos veſtros idoneos eaſdem Eccleſias cum ſuis plebibus gubernare; nec interdicto per Epiſcopos, vel excommunicationi ſubdantur, ſed fas ſit vobis, tam in maiori Eccleſia quæ caput fuerit ordinis, quàm in illis etiam, excommunicatis & interdictis excluſis, diuina ſemper officia celebrare. Præterea ne humanis vexationibus & calumnijs à defenſione Chriſtianorum retrahi valeatis; Apoſtolica auctoritate decernimus. Ne perſonas veſtras, præter Legatum Apoſtolicæ ſedis à latere Romani Pontificis deſtinatum, interdicere quiſquam, aut excommunicare præſumat, quod etiam de familijs & ſeruientibus veſtris ſtatuimus, qui ſtipendia veſtra percipiunt donec iuſtitiam parati fuerint exhibere; niſi fortè talis fuerit culpa, ex qua ipſo facto Eccleſiaſticam cenſuram incurrant. Chriſma verò, oleum Sanctum, conſecrationes Altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes clericorum ve-

Digitized by Google

ſtrorum qui ad ſacros ordines fuerint promouendi,à Dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo; ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis, & abſque vlla prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antiſtitem, qui noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Liceat præterea vobis, in locis veſtris vbi quatuor vel plures fratres fuerint, oratoria conſtruere, in quibus fratres & familiæ veſtræ tantùm, & diuinum audire officium, & ſepulturam Chriſtianam poſſint habere. Ita enim volumus neceſſitati veſtræ conſulere, vt non debeant ex hoc adiacentes Eccleſiæ iniuriam ſuſtinere. Cùm autem Generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excluſis, excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Præſenti nihilominus decreto ſancimus; vt ſiquis in aliquem veſtrum fratrum videlicet vel ſororum violentas manus iniecerit excõmunicationis ſententia ſit aſtrictus, & illud idem pro tutela veſtra tam in ſententia, quàm in pœna ſeruetur quod ſub fœlicis memoriæ Papa Innocentio prædeceſſore noſtro, de tuitione clericorum generali Cõcilio noſcitur inſtitutum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat iura vel poſſeſſiones veſtras temerè perturbare, aut veſtra bona auferre, vel ablata retinere, minuere ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed illibata omnia & integra conſeruentur, eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem huius à ſede Apoſtolica perceptæ libertatis, decem Malachinos nobis noſtríſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetis. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularíſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò, tertióue commonita, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoríſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem vobis veſtra iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij. viij. Idus Martij: indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, anno milleſimo ducenteſimo nono. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XII.

Mandat ne moleſtetur Epiſcopus Quinqueccleſienſis præſumens eum ab inuidis vexari.

CENADIENSI EPISCOPO. ET ABBATI DE CIKEDOR QVINQVECCLESIENSIS DIOCESIS.

CVM in iuuentute ſua venerabilis frater noſter C. Quinqueccleſienſis Epiſcopus, adeo ſe maturum, honeſtum, & prouidum exhibuerit, vt propter ſuauem ſuæ probitatis odorem, ab Eccleſia Romana meruerit ornamento pallei

decorari. Non eſt de leui credendum, quòd poſtquam ad ſenilem peruenit ætatem, &c. Require ſupra in regeſto noui anni eiuſdem Domini Innocentij tertij Papæ. Datum Ferentini nonis Iulij. In eundem modum per totum, vſque, non duximus iterandum. Cùm & Kariſſimus in Chriſto filius noſter A. Rex Vngarorum illuſtris, eum per ſuas litteras valde nobis reddiderit commendatum aſſerens, &c. vſque, præcipiendo mãdamus: quatenus cùm per Epiſcopũ ipſum non ſteterit, quò minus purgauerit ſemetipſum, quando purgationẽ curauit offerre, non vt ratum haberet quod à nuntio ſuo fuerat procuratum, ſed ne mandatum Apoſtolicum contemnere videretur; non ſinatis ipſum vlteriùs occaſione prædicti mandati ab aliquo moleſtari. Sed ſi videritis contra eum ſtudia concinnari maligna, non permittatis ipſum iniquis machinationibus conculcari. Quia vehementer præſumimus ex veriſimilibus coniecturis, quòd aliqui contra eum inuidia torqueantur, deiectionem ipſius exaltationem propriam æſtimantes; ſignificaturi nobis cùm expedire videritis, de ſingulis circumſtantijs veritatem. Datum Lateran. vij. Idus Martij. Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XIII.

Committit inquiſitionem ſuper poſtulatione Veriſienſis Archiepiſcopi in Theſſalonicenſem Archiepiſcopum.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI ET CERMOPILENSI EPISCOPO ET ELECTO AVELELENSI.

OLIM dilecti filij Canonici Sanctæ Sophiæ Theſſalonicen. ſuas nobis litteras direxerunt, per quas vnà cum dilecta in Chriſto filia nobili muliere, relicta Marchionis Montisferrati, necnon & dilectis filijs nobilibus viris Comite de Blandraco Baiulo, & alijs Theſſalonicenſis Regni Baronibus, qui ſuper hoc ipſo ſua nobis ſcripta miſere, noſtro humiliter Apoſtolatui ſupplicarunt. Vt poſtulationem quam ijdem Canonici prædictorum accedente fauore, de venerabili fratre noſtro ... Veriſienſi Archiepiſcopo ſe feciſſe dicebant, admittere dignaremur. Cùm per ipſius circumſpectam prudentiam, & circumſpectionem prudentem ſingulariter quaſi ſperarent, non ſolùm Eccleſiæ ſed & Regni poſſe neceſſitatibus prouideri. Vnde nos Ven. fratribus noſtris Lariſſen. ... & Theban. Archiepiſcopis, dedimus in præceptis, vt inquiſita diligenter & cognita veritate, ſi poſtulationem ipſam ab his qui eam celebrare potuerant & debuerãt, inuenirent canonicè celebratam; & præfatum Archiepiſcopum ſicut à quibuſdam nobis fuerat intimatum, adminiſtrationi Theſſalonicenſis Eccleſiæ ſe minime ingeſſiſſe, propter multam neceſſitatem admitterent vice noſtra poſtulationem eandem. Nuper autem idem Archiepiſcopus ad præſentiam noſtram accedens, litteras nobis non ſolum chariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris, & præfati Thebani Archiepiſcopi, verùm etiam aliorum multorum præſulum & magnatum, cauſam eius multipliciter commendantium præſentauit. Inter quos ſpecialiter memoratus Thebanus Archiepiſcopus ſe ſcire veraciter fatebatur, quod ab illis quos communis clerus &

Digitized by Google

populus habebant in Eccleſia Theſſalonicen. Canonicos vnanimiter fuerat poſtulatus,aſſentiente præfata nobili,& prædicto Comite tunc Baiulo cum alijs regni Baronibus,hoc ipſum propter neceſſitatis inſtãtiam expetente. Qui tandem licet ab eodem Imperatore compulſus ad ciuitatis cuſtodiam remanſiſſet, non tamen in Archiepiſcopalibus domibus, ſed in quadam turri eiuſdem ciuitatis ſe cum ſuis militibus & familia recollegit,in qua laudabiliter opus iiunctæ ſibi cuſtodiæ procurauit implere. Quæ omnia quanquam idem Thebanus plenè nouiſſet, noſtro tamen mandato recepto vnà cum collega ſuo Lariſſenſi Archiepiſcopo, ad prædictam ciuitatem acceſſit: vbi familiares prædicti Comitis contra poſtulatum inſtructi; Albertus videlicet Theſſalonicenſis canonicus qui eum canonicare poſtulauerat, prout idem Thebanus ſe à pluribus aſſerit didiciſſe, ac etiam Imperator illum hoc in ſua præſentia recognouiſſe teſtatur, & H. qui dicti Comitis extiterat Cãcellarius,eorum ſe conſpectui præſentarunt,quos vitare minime potuerunt quin atteſtationes eorum apud conſcientiam ipſius Thebani Archiepiſcopi, prout quidem aſſerit, minùs veras tanquam inquiſitores negotij diligenter audirent. Eáſque noſtro examini reſeruantes, eidem poſtulato adminiſtrationem temporalium commiſere, conſiderantes deſolationem Eccleſiæ, Regni anxietatem, & fauorem Imperatoris, ac etiam omnium Latinorũ. Idem autem Veriſienſis Archiepiſcopus in noſtra præſentia recognouit, quòd ſtatim poſt poſtulationem ſuam requiſitus à Comite, vt ſibi vnam & cuidam nobili laico aliam daret præbendam; reſpondit quòd ad ſe minime pertinebat; & ſubiungente Comite,quòd ratione ſedis vacantis ipſemet ſibi & illi nobili huiuſmodi præbendas conferret, adiecit quòd hoc ipſe nec concedebat, nec etiam denegabat, cùm ad ſe talis conceſſio, vel negatio non ſpectaret. Recognouit inſuper,quòd in ingreſſu Theſſalonicen. Eccleſiæ Canonici & Clerici Ciuitatis, Te Deum laudamus, ipſo dicente non mihi ſed vobis cantatis, motu proprio cecinerunt, & illis eum inthroniſare volentibus, non eſt paſſus. Temporalia quoque ipſius Eccleſiæ de præfatæ nobilis & Baiuli voluntate, Clericis Eccleſiæ præſentibus, & non contradicentibus,ad ſuſtentandum ſe ac ſuos,pro ciuitatis deffenſione percepit, exigens & recipiens adiutorium nihilominus à Græcis tam Clericis, quàm laicis propter ſuſtentationem eandem. Et propter neceſſitatem terræ ad nimiam commorantium ibidem inſtantiam, ad titulum Veriſien. Eccleſiæ ſicut viator duos Presbyteros, & totidem Diaconos,ac Subdiaconos,vnúmque Accolitum ordinauit; necnon prænominatæ nobili, non vtique pro regalibus, ſed pro ſuſpicione tollenda ſolummodo tutum & honeſtum quandiu eſſet cum ipſa promiſit. Quia igitur Archiepiſcopo ipſo apud ſedem Apoſtolicam expectante,non comparuit pars aduerſa; nec prelibatæ atteſtationes nobis præſentatæ fuerunt;nolentes ex tali dilatione Theſſalonicenſem Eccleſiam ſuſtinere iacturam. Diſcretioni veſ. per. Apoſt. ſcripta. mandamus, atque percipimus, quatenus cùm memorata nobilis nuper etiam per ſpeciales nobis litteras intimauerit, quòd & ſibi placeat, quidquid nobis de negotio ipſo placet, atteſtationes ipſas, vel earum originalia quæ apud inquiſitores credimus remanſiſſe, ſi forſan interim nobis fuerint deſtinatæ, faciatis vobis abſque dilatione qualibet exhiberi. Et facientes interim eundem Archiepiſcopum adminiſtratione gaudere quæ ſibi commiſſa fuit, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, atteſta-

tionibus ipſis diligenter inſpectis ; niſi aliquod graue ſufficienter inueneritis eſſe probatum, quod poſtulationem meritò impedire debuerit, vice noſtra ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, admittatis eandem. Et abſoluentes eum à vinculo quo Veriſien. Eccleſiæ tenebatur, præfigatis ei terminum competentem, infra quem, palleum quod ſub nomine ipſius Eccleſiæ Veriſien. accepit, nobis remittere non poſtponat, aliud dante Domino prout conuenit ad nomen Theſſalonicen. Eccleſiæ recepturus:facientes eidem à ſubditis obedientiam, & reuerentiam debitam exhiberi. Si autem caſu aliquo atteſtationes prædictas, vel earum habere originalia nequiueritis, nihilominus ad finem negotij per inquiſitionem debitam procedere non tardetis. Quòd ſi forſan graue aliquid inueneritis eſſe probatum, propter quod eadem poſtulatio ſit meritò reſpuenda, caſſata ipſa,illos ad quos pertinet electio Theſſalonicen. Eccleſiæ moneatis: vt perſonam idoneam,ſiquidem in partibus illis reperta fuerit,abſque mora per electionem ſeu poſtulationem canonicam concorditer ſibi præficiant in paſtorem. Si verò propter perſonarum defectum quo non ſolùm ipſam Eccleſiam, ſed & totam Prouinciam credimus laborare, perſonam idoneam non potuerint ad eius regimen inuenire; vos id nobis per veſtras litteras intimetis. Qui ſi Canonici memorati cum fauore nobilis ſepedictæ,per litteras quas à vobis ad hoc diligenter commonita nobis duxerit deſtinandas, expreſſo popoſcerint, eis auctore Domino dignum Pontificem de noſtris manibus conſecratum,& decoratum palleo inſigni videlicet plenitudinis Pontificalis officij, curabimus deſtinare:qui & ſciet,& poterit cum ſapientię diuinæ potentia commiſſam ſibi Eccleſiam ſpiritualiter & temporaliter gubernare, Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum. Datum Lateran. v. idus Martij. Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XIV.

R. ET A. ATHENIEN. ET MAGISTRO G. DIMICEN. CANONICIS.

Confirmat medietatem redituum datam Canonicis ab Archiepiſcopo Thebano pro congrua portione.

CVM olim ad petitionem dilectorum filiorum Canonicorum Eccleſiæ Thebanæ, dilecto filio. Nazorocen electo & ſuis coniudicibus dediſſemus noſtris litteris in mandatis,vt venerabilẽ fratrem noſtrũ ... Theban Archiepiſcopum admonerent, eiſdem Canonicis portionem de rebus Eccleſiæ ſuæ congruam aſſignare. Idem Archiepiſcopus, prout noſtris auribus eſt relatum,monitionibus illorum inductus, conſideratis redditibus eiuſdem Eccleſiæ, ac facultatibus vniuerſis, medietatem earum Canonicis contulit memoratis liberaliter. Qui tandem humiliter poſtularunt à nobis, vt conceſſionem huiuſmodi dignaremur auctoritate Apoſtolica roborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus:quatenus conceſſionem ipſam,ſicut prouidè facta eſt,faciatis firmiter obſeruari.Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. vij. idus Martij. Anno decimotertio.

Digitized by Google

EPISTOLA XV.

THEBANO ARCHIEPISCOPO.

Mandat ne contra iuris ordinem Canonicos vexet excommunicationibus ſed de iniurijs ſatisfaciat.

DILECTI filij Thebani Canonici nobis grauiter ſunt conqueſti, quòd tu pro qualibet leui cauſa iuris ordine prætermiſſo, ſententiam excommunicationis in ipſos ſæpius iaculari præſumis. Cúmque propter varia maris & terræ pericula, pro beneficio abſolutionis habendo ad nos accedere nequeant, Eccleſia ſua ſepiſſime hac de cauſa vlteriùs quàm deceret, debito ſeruitio defraudatur. Ne igitur nimium deferendo prælatis, ſubiectos opprimere videamur, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus in canonicos ipſos præcipitare ſententiam, contra iuris ordinem non præſumas: ſed ita ſatisfacias de iniurijs ſuper hoc irrogatis eiſdem, quòd iuſtam de te materiam non habeant conquerendi. Alioquin pro certo cognoſcas, quòd ſi nobis ſuper hoc fuerit iterata querela, officij noſtri debitum conquerentibus redderemus. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XVI.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Scribit vt Latinis det proprios Sacerdotes.

DILECTVS filius nobilis Vir O. de Roca, Dominus Athenien. per litteras noſtras veſtram petijt prouidentiam admoneri, vt in caſtris ſuis & villis, in quibus duodecim Latini abundantes certas habuerint manſiones, proprios Sacerdotes, quibus integrè à Latinis laicis decimæ perſoluantur, inſtituere curaretis: præſertim cùm ijdem laici ſint parati, huiuſmodi presbyteris quibus decimæ non ſufficerent, prouidere. Quocirca fratern. veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatenus petitioni eiuſdem nobilis ſuper hoc prout videritis expedire, beneuolum præbeatis aſſenſum. Alioquin dilecto filio Magiſtro R. Decano Daualien. & B. Cantori, & Terrico Canonico Theban. dedimus in mandatis, vt veritate ſuper hoc diligentiùs inquiſita, illam nobis ſtudeant fideliter intimare. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc in eundem fere modum vſque in finem. Quod ſi non omnes, &c. Datum vt in alia per totum.

Digitized by

EPISTOLA XVII.

Præceptori et Fratribvs Hospitalis Sancti Samsonis Constantinopolitan.

Confirmat dona facta ab Imperatore.

ANNVERE conſueuit ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu. Caſtellum quod Garelis vulgariter appellatũ, vobis cum pertinentijs ſuis chariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator pia liberalitate donauit, domos quoque, caſalia, terras, vineas, & poſſeſſiones alias, ſicut ea omnia iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xviij. Kal. Aprilis Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XVIII.

Patriarchæ Constantinopolitano.

Mandat vt æquè Francis & alijs quam Venetis merita potius quam perſonas inſpicitus, beneficia conferat.

SI tua fraternitas conſideraret attentè, quòd ab vno patre deſcenderimus vniuerſi, & quòd non ſit perſonarum acceptio apud Deum, ſed ei de omni gente qui timet Deum, & operatur iuſtitiam eſt acceptus: In diſpenſando talenta tibi credita, non perſonas ſed merita potiùs attenderet perſonarum. Verùm quia ſicut chariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, hoc minùs attentè conſiderans quàm deceret, prout caro & ſanguis reuelauit tibi, ſolos Venetos vel ſubiacentes eiſdem in Eccleſia tua promoues, Francos & alios probos viros alterius nationis quàm tuæ, promouere cõtemnens. Volentes vt ab huiuſmodi reuoceris abuſu, per quem diuinam & noſtrã incurrere poſſes offenſam. Fraternitatem tuam monemus attentiùs & hortamur, per Apoſtoli ſcripta mandantes, quatenus de perſonis idoneis & honeſtis vndecunque acceptis, Eccleſiam tuam taliter ordinare procures, quòd in ordinatione ipſarũ, magis merita quàm perſonas attendere videaris. Specialiter autem ipſius precibus Imperatoris inducti, pro dilectis filijs H. Presbytero, Iacobo Subdiacono, & Petro de Chriſto, Apoſtolicas preces tibi duximus deſtinandas. Monentes attentiùs & hortantes, quatenus eis ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis & noſtram, in Eccleſia tua conferas beneficium præbendale; preces noſtras taliter impleturus quod deuotionem tuam inde poſſimus meritò commendare. Datum Lateran. Idus Martij, Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

Digitized by

EPISTOLA XIX.

DECANO DE BLAKERNA ET MAGISTRIS P. DE MONTINIACO CANTORI, ET G. CANONICO S. PAVLI CONSTANTINOPOLITANIS.

Super eodem.

SI venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha conſideraret attentè, quòd ab vno patre deſcenderimus vniuerſi, & quod non ſit perſonarũ acceptio apud Deum, ſed ei, &c. in eundem fere modum vt in alia, vſque, in Eccleſia ſua conferat beneficium præbendale. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eum ad id monere diligentiùs & efficaciter inducere procuretis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XX.

I. TVRONENSI ARCHIEPISCOPO.

Confirmat compoſitionem factam inter Epiſcopum & Abbatem.

MOTA iampridem quæſtione inter bonæ memoriæ prædeceſſorem tuum & Canonicos beati Martini Turonenſis, & Rogerium Abbatem Cormariacenſem, ſuper ſubiectione ac obedientia quam idem prædeceſſor tuus, à prædicto Abbate ſibi conquerebatur iniuſtè ſubtractam; partes ad fœlicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſerunt. Qui cùm non poſſet cauſæ debitum finem imponere, eam bonæ memoriæ ... Trecen ... & ... Claromontenſi Epiſcopis terminandam commiſit. Cùm autem coram Claromonten. de aſſenſu Trecen Epiſcopi partes propter hoc conſtitutæ fuiſſent, eodem Claromonten. & viris alijs honeſtis & diſcretis qui ſibi affidebant mediantibus, inter prædictum prædeceſſorem tuum & Sulpicium ſucceſſorẽ prædicti Abbatis, & Decanũ, & Canonicos Sancti Martini, de libero & ſpontaneo aſſenſu partium amicabilis facta eſt compoſitio, & in authentico ſcripto redacta, ſicut ex eodem ſcripto manifeſtè comparet. Nos autem quæſtionem ſopitam nolentes indebitè ſuſcitari, qui tenemur litibus finem imponere; ad exemplar prædicti prædeceſſoris noſtri compoſitionem ipſam, ſicut de aſſenſu partium in præſentia prædicti Claromonten. prouidè facta eſt, & hinc inde ſponte recepta, & hactenus obſeruata; & in ſcripto authentico ipſius Epiſcopi continetur, ratam habemus & firmam, eámque auctoritate Apoſtolica confirmantes præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes quòd nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Martij Pontificatus noſtri. Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA XXI.

ABBATI DE SICHEM HALBELSTATEN. DIOCESIS ET MAIORI DECANO HALBESTATEN.

Committit inquiſitionem veritatis & vtilitatis precũ March. Brandeburgen. ſuper conſtructione Eccleſiæ in terra acquiſita de Paganis & Apoſtolicæ ſedi ſubijcienda.

EX parte dilecti filij nobilis Viri. ... Marchionis BrandeBurgenſis noſtris eſt auribus intimatum, quòd cùm non modica terræ pars ad Marchiam ſuam pertinens, per ſuos, & ... fratris ac ... Patris .. auique ſui labores de manibus eruta paganorum ſterilis iaceat & inculta, ipſam ad cultum redigere ac de colonis fidelibus diſpoſuit ſtabilire. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt cùm pro ampliatione diuini cultus Conuentualem Eccleſiam deſideret in terra ipſa conſtruere, licentiam ſuper hoc ei concedere dignaremur, & ipſam ab omni onere Pontificalis iuriſdictionis exemptam, in ius & proprietatem ſedis Apoſtolicæ retinere. Ita profecto, quòd duæ partes decimarum eiuſdem terræ ad Marchionem ipſum, & hæredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica, quam ipſi debent proprijs ſumptibus reparare; necnon etiam pro ſtipendijs militum deuoluantur, ſine quibus terra memorata non poſſet contra Sclauorum impetum gubernari fidem Catholicã impugnantium, vel Eccleſiaſticam vnitatem, aut terram ipſam occupare volentium; pro eo quod patres eorum cùm eſſent pagani per eundem Marchionem vel progenitores ipſius, ab ea fuerunt potenter eiecti. Tertia verò pars integra perſoluatur Eccleſiæ conſtruendæ, quam idem Marchio competenter dotabit; vt in ea duodecim Canonici commodè poſſint cum ſuo Præpoſito deſeruire, qui pro tempore canonicè debeat præſentari per eum ac ſucceſſores ipſius, & per ſolum Romanum Pontificem, aut eius mandato per alium confirmari, ac denique confirmatus gerat adminiſtrationem temporalium, quæ poterunt adminiſtrari per ipſum in Eccleſijs conſtruendis in terra prædicta. Alia vero ſpiritualia quæ officium Epiſcopale requirunt, idem Præpoſitus exigat & obtineat à quocumque maluerit Epiſcopo Apoſtolicæ ſedis gratiam obtinente. In recompenſatione autem decimarum illarum quæ, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ad præfatum Marchionem & hæredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica, & ſtipendijs militaribus deuoluentur, de ſingulis quinquaginta manſis vnam Marcam puri argenti nobis & ſucceſſoribus noſtris facient idem Marchio & ſucceſſores eius annuatim exolui. Licèt igitur petitionem ſuam prouiderimus admittendam; volentes tamen abſque graui alieno præiudicio pium eius propoſitum promouere, cùm & hoc dilectus filius .. Procurator Ven. fratris noſtri .. Brandeburgen. Epiſcopi acceptauerit in noſtra præſentia conſtitutus. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus, quatinus inquiſita diligenter & cognita veritate, ſi terram illam eſſe conſtiterit ſolitariam aut deſertam, maximè quod non ſit in memoria hominũ illam fuiſſe per Chriſticolas habitatam, ſed paganos habitatores inde fuiſſe depulſos in memoria hominum teneatur, recipiatis appellatione remota

Digitized by Google

fundum in ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ vice noſtra. In quo huiuſmodi Eccleſia conſtruatur, ac ſuper ſolemni eius conceſſione publico inſtrumento confecto, & ad opus eius dotibus competentibus aſſignatis, tribuatis auctoritate noſtra ſuffulti, liberam facultatem præfatam Eccleſiam cõſtruendi ab omni prorſus onere iuriſdictionis Epiſcopalis exemptam, & in ius & proprietatem Apoſtolicę ſedis perpetuo permanſuram. Ita quod in recompenſationem duarum partium decimarum, quæ cauſa præſcriptæ neceſſitatis dimittentur Marchioni iam dicto, prælibati cenſus conceſſionem recipere procuretis, vt de ipſo per noſtram prouidentiam diſponatur, ſicut fuerit diſponendum. Quòd ſi non ambo his exequendis volueritis vel valueritis intereſſe, alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. vij. Kal. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXII.

Misisno fvndatori et fratribvs Leprosorvm de missino.

Recipit ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ domum & bona Leproſorum remiſſo annuo cenſu ſex denariorum.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beneuolum impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus inclinati, domum hoſpitalis de Miſſino, ad exemplar fœlicis recordationis Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, in ius & proprietatem B. Petri cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem, terras, domos, ſiluas, & quidquid in Fauẽtino, Foroliuien, & Imolenſi Epiſcopatibus, idem hoſpitale habere dignoſcitur; ſicut ea omnia iuſtè ac pacificè poſſidet, vobis & per vos eidem hoſpitali auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad indicium autem huius perceptæ à ſede Apoſtolica libertatis ſex denarios obſtuliſti, tu fili Miſſine, præfato prædeceſſori noſtro eiúſque ſucceſſoribus annualiter perſoluendos, quos pietatis intuitu nos miſericorditer relaxamus. Decernimus ergo: vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere. Vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXIII.

Eleeto et Capitvlo Coronen.

Confirmat remiſsionem Cruſticæ factam à principe Achaiæ.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequẽte complere. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris precibus inclinati, remiſſionem Cruſticæ à nobili viro G. de Villa Arduini Principe Achaiæ pietate prouida vobis factam, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti

Digitized by Google

ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis,&c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xj. Kalen. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXIV.

PATRACENSI ARCHIEPISCOPO ET EPISCOPO MOTONENSI ... ET CORONENSI ELECTO.

Mandat vt moneant quoſdam ne deinceps exactionibus illicitis Latinos vexent, & Græcis adhæreant.

AD audientiam noſtram nobili viro G. de Villa-Arduini Principe Achaïæ ſignificante peruenit,quòd quidã Clerici,milites,& alij ad partes Achaïæ accedentes, receptis in feudum terris ab ipſo & alijs, homines ſuos ad redemptionem indebitam cogere non formidant: ſicque maxima pecuniæ quantitate collecta recedunt, deſerentes terram penitus deſolatam. Præterea quidam ex Latinis ibidem morantibus, & alios Latinos impugnent, Græcis temerè adhærere præſumunt. Quocirca, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quòd præſumptores huiuſmodi, vt à ſua præſumptione deſiſtant, monere ac inducere procuretis: eos ad hoc ſi neceſſe fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam,ſicut iuſtum fuerit,appellatione remota cogentes.Quòd ſi non omnes,&c. Duo veſtrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXV.

THESAVRARIO THEBANO ET R. ATHENIENSI, ET T. THEBANO CANONICIS.

Scribit vt cuiquam conferant Archidiaconatum Andreuillenſem.

PRECES dilecti filij nobilis viri G. Principis Achaïæ recipimus ſupplicantis, vt Archidiaconatum vacantem in Andreuillenſi Eccleſia, dilecto filio Magiſtro Ioanni Capellano ſuo,viro ſcientia & moribus commendabili, & in eius obſequio pericula multa paſſo, concedere dignaremur. Maximè cùm ipſe illum concedere dubitauerit, quanquam prædeceſſor ſuus eum contuliſſe dicatur: & dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis legationis officio fungens ibi, collationem eius poſtmodum approbaſſet. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus,quòd ſi prædictum Archidiaconatum vacare conſtiterit, amoto ab eo quolibet illicito detentore, ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo, præfato Magiſtro cum integritate debita conferatis eundem, & faciatis eum ipſius pacifica poſſeſſione gaudere: contradictores ſiqui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Teſtes autem qui fuerint nominati, &c. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viiij Kalen. Aprilis,&c. vt in alia.

Digitized by Google

EPISTOLA XXVI.

VNIVERSIS LATINIS EPISCOPIS IN ACHAIA CONSTITVTIS.

Monet ne antiquos Epiſcopatuum terminos vti à Gracis ſeruati ſunt immutent, & ad vnionem hortatur.

QVANTO nouella Plantatio Latinorum quam ad partes Achaiæ tranſtulit manus Dei, minùs firmas habere videtur ex recenti mutatione radices. Tantò nobis eſt magis ſollicitè præcauendum: ne inter vos diſſentionis ſcrupulus oriatur, per quem plantationis huiuſmodi nouus ſtatus valeat impediri. Nolentes igitur quòd exortæ ſuper Epiſcopatuum veſtrorum finibus, ſicut accepimus, quæſtiones veſtrum valeant impedire profectum. Præſentium vobis auctoritate mandamus, quòd in Epiſcopatibus veſtris illis contenti terminis exiſtatis, quos Græcos prædeceſſores veſtros conſtiterit habuiſſe. Datum Lateran. viij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXVII.

PRÆLATIS ECCLESIARVM IN ACHAIA CONSTITVTIS.

Mandat ne præcipitent excommunicationis in Clericos præcipuè non ſubditos ſententiam.

GRAVEM nobis dilecti filij Clerici Achaiæ querimoniam deſtinarunt. Quòd quidam veſtrum pro qualibet leui cauſa iuris ordine prætermiſſo, ſententiam excommunicationis in ipſos ſæpius iaculari præſumunt. Et quidam etiam nullam in eis iuriſdictionem habentes, de facto, cùm de iure non poſſint, grauare ipſos modo ſimili non verentur. Ne igitur nimium deferendo Prælatis, ſubiectos opprimere videamur. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus in Clericos ipſos de cætero nullus veſtrûm, abſque manifeſta & rationabili cauſa ſententiam præcipitare præſumat. Qui verò in eos iuriſdictionem non habent, ab huiuſmodi eorum iniuria omnino deſiſtant: ita quòd eos iuſtam nobis vlteriùs querimoniam non oporteat replicare. Alioquin pro certo ſciatis, quòd ſi nobis ſuper hoc fuerit iterata querela, officij noſtri debitum conquerentibus redderemus. Datum Lateran. x. Kalendas Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXVIII.

THESAVRARIO, ET TERRICO, ET VV. DE MIRABELLO CANONICIS THEBANIS.

Mandat vt inquiſita veritate confirment inſtitutionem perſonatuum in Eccleſia Motonen.

DILECTI filij Canonici Motonien. nobis humiliter ſupplicarunt, vt ordinationem quam prouide ſuper inſtitutione perſonatuum pro Eccleſiæ ſuæ vtilitate fecerunt, Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſ-

Digitized by Google

certioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus inquiſita & cognita veritate ordinationem ipſam, ſicut prouidè ad vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ facta fuerit, auctoritate Apoſtolica faciatis firmitatem debitam obtinere. Contradictores appellatione remota cenſura Eccleſtaſtica compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXIX.

Oddoni Patracen. et Terrico. et Vv. de Mirabello Canonicis Thebanis.

Committit inquiſitionem ſuper conſecratione Amiclenſis Epiſcopi.

DILECTI filij Canonici Amiclenſes grauem nobis expoſuere querelam: quòd venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Patracen. G. quondam Abbatem de Flauiniaco, propter ſuos enormes exceſſus apud ſedem Apoſtolicam condemnatum, in Epiſcopum Amiclen. Imberto eiuſdem loci electo viuente, poſt inhibitionem Canonicorum ipſorum, illicitè conſecrare præſumpſit. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus inquiſita & cognita ſuper hoc diligentiùs veritate, quod Canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreueritis auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. &c. vt in alia.

EPISTOLA XXX.

Eisdem.

Super eodem.

DILECTI filij Canonici Amiclen. grauem nobis expoſuere querelam; quòd G. quondam Abbas de Flauiniaco, qui apud ſedem Apoſtolicam propter ſuos enormes exceſſus ſententialiter condemnari meruit & deponi, poſt inhibitionem ipſorum in Epiſcopum Amiclen. Imberto eiuſdem loci electo viuente ſe fecit per venerabilem fratrem noſtrum Patracen Archiepiſcopum minùs canonice conſecrari. Quia igitur nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus partibus conuocatis & auditis hinc inde propoſitis, quod canonicum fuerit appell. poſtpo. ſtatuatis, facientes quòd decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viiij. Kalen. Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXI.

Antipolitano Episcopo.

Confirmat compoſitionem factam inter Antipolitanum Epiſcopum & Abbatem Lirinen. ſuper Eccleſia Sancti Honorati de Craſſa.

HIs nos conuenit robur Apoſtolicum ſpecialiùs impertiri, quæ aliquando in contentionem deducta, noſtra interueniente auctoritate amicabili concordia ſopiuntur. Sanè cùm inter te, ac dilectum filium Abbatem Lirinen. ſuper Eccleſia Sancti Honorati de Craſſa, & quibuſdam alijs fuiſſet apud ſedem Apoſtolicam aliquandiu litigatum. Demum de tui & ipſius Abbatis aſſenſu, nobis mediantibus huiuſmodi compoſitio interuenit. Vt Abbati & Monachis Lirinen. liceat in Eccleſia memorata celebrare diuina, & exercere cætera Eccleſiaſtica ſacramenta; ita videlicet vt circuitiones cum aqua benedicta, proceſſiones & etiam letanias non faciant, abſque Antipolitan. Epiſcopi licentia vel aſſenſu. Nec in deſponſatione virginum, vel purificatione parientium miſſas cantent, vel orationes ſeu benedictiones exoluant; nec aliquem etiam, niſi forſan in caſu neceſſitatis, recipiant ad baptiſmum, campanas quoque ad diuina officia celebranda, non priùs pulſent, quàm in Eccleſia Parrochiali pulſetur: dummodo clerici eiuſdem Eccleſiæ, horas Dei laudibus deputatas non negligant, vel excedant. Eiſdem Abbati & Monachis pulſandi ad Matutinas & Completorium, omnimoda libertate ſeruata. Præterea dicta Sancti Honorati Eccleſia, liberam habeat ſepulturam; ſed eorum quæ in aliquorum vltima voluntate obtentu ſepulturæ ipſi obuenerint, præter quàm de lectis ligneis, tertiam partem Eccleſia illa percipiat, à qua mortuorum corpora ſunt aſſumpta. Sed ſi aliquid Eccleſiæ Parrochiali legetur ab eo, qui apud memoratam Eccleſiam Sancti Honorati elegerit ſepulturam, & id exceſſerit tertiam eorum quæ ipſi Eccleſiæ in vltima voluntate legantur, Eccleſia Parrochialis integraliter id obtineat, quod ei dignoſcitur eſſe relictum. Si verò minùs tertia legetur eidem, quod defuerit tertiæ per Abbatem & Monachos fideliter ſuppleatur. In præcipuis etiam ſolemnitatibus, videlicet Natiuitate Domini, Feſto Sancti Stephani, Epiphania, Purificatione, Paraſceue, Reſurrectione Dominica, & die Lunæ ſequenti, Aſcenſione, Pentecoſte, Aſſumptione Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum Feſto, & die ſequenti; tertia oblationum pars ad Antipolitan. Epiſcopum deuoluatur. Capellanus verò eorundem Abbatis & Monachorum, obedientiam Antipolitano Epiſcopo faciet, ac excommunicatos & interdictos ab eo non recipiet ad diuina; ſed cùm generale illius terræ fuerit interdictum, liceat ei, voce ſuppreſſa excluſis excommunicatis & interdictis, diuina officia celebrare. Vt igitur in perpetuum compoſitio ſupraſcripta, de vtriuſque partis aſſenſu nobis mediantibus facta, inuiolabiliter obſeruetur. Nos eandem auctoritate Apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Statuentes vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXII.

ABBATI ET MONACHIS LIRINEN.

Super eodem.

HIs nos conuenit. Vt in alia, vſque, ſopiuntur. Sanè cùm inter te fili Abbas, & venerabilem fratrem noſtrum Antipolitan. Epiſcopum, ſuper Eccleſia Sancti Honorati de Craſſa, &c. vſque, litigatum. Demum de tui & Epiſcopi ipſius aſſenſu nobis mediantibus huiuſmodi compoſitio interuenit. Vt vobis liceat in Eccleſia memorata, &c. vſque, proceſſiones, & etiam letanias non faciatis, abſque Antipolitan. Epiſcopi, &c. vſque Miſſas cantare vel orationes ſeu benedictiones exoluere attentetis, nec etiam, &c. vt in alia, vſque, celebranda, non priùs pulſetis quàm in Eccleſia memorata, &c. vſque, excedant, vobis pulſandi ad Matutinas, &c. vſque, quòd defuerit tertiæ per vos fideliter ſuppleatur. In præcipuis etiã, &c. vſque, deuoluatur. Capellanus verò veſter obedientiam Antipolitano Epiſcopo faciet, &c. vſque in finem. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXIII.

M. QVONDAM CONSTANTINOPOLITANÆ IMPERATRICI ILLVSTRI.

Confirmat donationem propter nuptias factam à Marchione Montisferrati, &c.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter chariſſima in Chriſto filia, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu; donationes propter nuptias à claræ memoriæ B. Marchione Montisferrati in Romaniæ Imperio tibi legitimè factas, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iij. Kalen. Aprilis, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA XXXIV.

EIDEM.

Confirmat donationem factam ab Imperatore.

IVstis petentium deſiderijs, &c. vt in alia per totum. vſque, concurrentes aſſenſu. Viſſenam, Dimitriatam, Arcontocoru, Duo Almurus, tibi, & filijs tuis à Chariſſimo in Chriſto filio H. Cõſtantinopolitan. Imperatore illuſtri, prout in eius authentico cõtinetur cõceſſas, ſicut eas iuſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica, confirmamus, & præſentis ſcripti, pa-

Digitized by Google

trocinio communimus. Decernimus ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXV.

HEMANVELI INTERPRETI M. QVONDAM CONSTANTINOPOLITANI IMPERATORIS ILLVSTRIS.

Confirmat donationem domuum factam ab Imperatore.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem benuolum impertiri. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis iuſtis poſtulationibus, grato concurrentes aſſenſu; domos apud Stagonicariam, trium barcarum, & domus propriæ libertatem, quas tibi chariſſimus in Chriſto filius noſter H. Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris, Imperiali liberalitate conceſſit: ſicut eas iuſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXXVI.

ABBATI ET CONVENTVI MONASTERII ACAPNI.

Suſcipit ſub protectione ſedis Apoſtolicæ Monaſterium cum poſſeſſionibus ſub annuo cenſu.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis; vt & id per ſolicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter Dilecti in Domino filij, chariſſimæ in Chriſto filiæ M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, nunc Dominæ Theſſalonicen. precibus inclinati; perſonas veſtras & Monaſterium ipſum, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, cum his quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad indicium autem huius à ſede Apoſtolica protectionis perceptæ, decem Yperpera gratis oblata, nobis noſtríſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetis. Nulli ergo omnino hominum, &c. hanc paginam noſtræ protectionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iij. Kal. Aprilis, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXVII.

HERACLIENSI ARCHIEPISCOPO ET .. CARDICEN. ET FERMOPILEN. EPISCOPIS.

Recipit M. quòndam Imperatricem in protectionem Beati Petri, & eius negotia committit his Epiſcopis.

CVM ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio generaliter omnibus, & ſpecialiter viduis & pupillis ſimus in iuſtitia debitores. Chariſſimam in Chriſto filiam M. Quondam Conſtantinopolitanam Imperatricem illuſtrem Regni Theſſalonicen. procuratricem, ac filios ſuos vnà cum regno præfato ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcepimus. Quibus volentes, quantùm ad officium noſtrum pertinet, paterna ſollicitudine prouidere: ne dictam Imperatricem oporteat pro querelis ſingulis ad ſedem Apoſtolicam laborare. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatenus cùm ab ea fueritis requiſiti, ſuper his quæ Canonicam cenſuram expoſcunt, malefactores ipſius ac filiorum eius, vt eis ablata reſtituant, & de damnis & iniurijs irrogatis ſatisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant, qui appellatione remota iuſtitia mediante procedant, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis diffugio compellatis. Nullis litteris veritati & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXVIII.

EISDEM.

Mandat vt permutatione cuiuſdam caſalis facta ab omni grauamine liberent M. quondam Imperatricem.

CVM ſicut chariſſima in Chriſto filia M. quondam Conſtantinopolitana Imperatrix illuſtris, noſtris fecit auribus intimari; per caſale Agetriade quod ad Theſſalonicen. ſpectat Eccleſiam, terra ipſius grauem ſuſtineat læſionem. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus cùm præfatæ Eccleſiæ prouiſum fuerit in paſtore, ipſum moneatis prudenter, & efficaciter inducatis, vt illud cum ea, ſine diſpendio iuris ſui, ſatagat permutare. Quòd ſi nequiuerit ad permutationem induci, vos negotij circumſtantias nobis fideliter intimetis; vt per relationem veſtram inſtructi, pleniùs & ſecuriùs in ipſo procedere valeamus. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. ij. Kalen. Aprilis.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIX.

EISDEM.

Mandat vt conſeruent libertatem Monaſterijs Regijs.

CVM libera Monaſteria, quæ Imperialia nuncupantur, Græcorum quoque dominio nulli eſſent Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum ſubiecta. Præſentium vobis auctoritate mandamus; quatinus inquiſita & cognita veritate, in Monaſterijs illis Regalibus Regni Theſſalonicen. quæ Græcorum tempore Archiepiſcopis vel Epiſcopis ſubiecta non erant, non permittatis Archiepiſcopos vel Epiſcopos iuris aliquid indebitè vſurpare. Faciẽtes ab eis chariſſimæ in Chriſto filiæ M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri, procuratrici Regni prædicti, honorificentiam debitam exhiberi. Contradictores, appellatione remota, cenſura Eccleſiaſtica compeſcentes. Siquis autem Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum, aliquid iuris in eis ſibi vendicare contenderit, ſuam per nos poterit iuſtitiam obtinere. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iiij. Kalen. Aprilis, &c.

EPISTOLA XL.

EISDEM.

Scribit vt amoueant à cuſtodia Monaſteriorum montis ſancti Sebaſtienſem Epiſcopum, & alium in eius locum ſubſtituant.

CVM dilectus filius B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus, Sebaſtienſi Epiſcopo ſaluo mandato noſtro cuſtodiam Monaſteriorum montis Sancti, quæ ad ſedem Apoſtolicã immediatè pertinere dicuntur, duxerit committendam: & ipſe illa multipliciter aggrauarit, eáſque committat enormitates, quæ non ſunt dignæ relatu. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatenus ipſum à cuſtodia Monaſteriorum ipſorum penitus amouentes, ipſa Monaſteria cum conſilio chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, quæ Theſſalonicen. Regni ratione filij curam gerit, alicui perſonæ diſcretæ auctoritate noſtra, vſque ad aduentum Legati noſtri, quem in Imperium Romaniæ auctore Domino deſtinare proponimus, committatis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iij. Kalen. Aprilis, anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XLI.

THERMOPILENSI ET SARDICENSI EPISCOPIS.

Mandat vt Clericos qui ad ſedem Romanam redierunt faciant gaudere libertate, qua tempore Græcorum fruebantur.

SCLERVS Græcorum Theſſalonicen. Dioceſis, qui ad obedientiam Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ eſt reuerſus, nobis humiliter ſupplicauit: quatinus ipſum ea libertate, quam tempore Græcorum habuerant, quamque dilectus filius B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis tunc APOSTOLICÆ ſedis Legatus ipſis conceſſit, faceremus gaudere, ac ab Eccleſijs ſuſtentationem congruam miniſtrari. Quocirca fraternitati veſtræ, per APOSTOLICA ſcripta præcipientes mandamus: quatenus eos qui ad obedientiam ſedis APOSTOLICÆ redierunt, ſuper huiuſmodi libertate non permittatis à quoquam indebitè moleſtari; & moleſtatores ſiqui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes, faciatis eiſdem in vitæ neceſſarijs, ab Eccleſijs iuxta facultates ipſarum, congruè prouideri. Datum Lateran. iiij. Kal. APRILIS.

EPISTOLA XLII.

EISDEM.

Scribit quòd moneant Archiepiſcopum Lariſſen. vt ab indebitis exactionibus deſiſtat.

AD audientiam noſtram noueritis peruenisse, quòd venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Lariſſenus .. Veſſin. ac Damitriado Epiſcopis, & Monaſterijs Kelliæ indebitas exactiones imponens, ipſis in alijs iniurioſus plurimum & moleſtus exiſtit. Quocirca fraternitati veſtræ per APOSTOLICA ſcripta mandamus; quòd ARCHIEPISCOPUM memoratum, vt debito & conſueto iure contentus ne vltra id in præfatis Epiſcopatibus, vel Monaſterijs vſurpare præſumat, ab eorum iniurijs, & moleſtatione indebita pœnitus conquieſcens, monitione præmiſſa per cenſuram Eceleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo, ſicut iuſtum fuerit, compeſcatis. Datum Lateran. ij. Kalen. APRILIS, ANNO xiij.

EPISTOLA XLIII.

ABBATI SANCTI AMBROSII ET ARCHIDIACONO MEDIOLANENSI.

Vt accedant ad Pergamenſem Ciuitatem, & recepta ſatisfactione idonea interdictum relaxent.

PER litteras venerabilis fratris noſtri .. Epiſcopi, & dilectorum filiorum Capituli Pergamen. ad aures noſtras peruenit. Quòd cùm Ciuitas Pergamen. pro eo quòd Pergamen. Ciues Eccleſias, & Eccleſiaſticos viros indebi-

Digitized by Google

tis exactionibus aggrauantes, iugum indebitæ ſeruitutis ipſis imponere nitebantur, in derogationem Eccleſiaſticæ libertatis, diu ſuppoſita fuerit Eccleſiaſtico interdicto. Propter diuinorum ſubtractionem quidam indeuotiores effecti, ampliùs duruerunt: & ſectatores hæreticæ prauitatis, falſa ſui erroris dogmata liberiori frõte proponũt. Cùm igitur nuper nobilis vir Lambertinus Poteſtas Ciuitatis eiuſdem, ſatisfactionem ſuper præmiſſis obtulerit, miſericordiam poſtulando; & ſupradicti Epiſcopus & Capitulum ſatisfactionem huiuſmodi recipere noluerint, abſque noſtra licentia ſpeciali. Præſentium vobis auctoritate mandamus: quatenus ad Ciuitatem ipſam perſonaliter accedentes, & eoſdem ciues ſollicitis exhortationibus inducentes ad concordiæ vnitatem; à ſupradicta Poteſtate, ac ipſis ciuibus recipiatis ſupra prædictis ſatisfactionem idoneam, prout videritis expedire, relaxantes poſtmodum ſententiam interdicti, & propter hoc excommunicatis, abſolutionis beneficium impendentes. Datum Lateran. nonis Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLIV.

Episcopo Galipolensi, et Sanctæ Sophiæ ac .. de Blakerna Decanis Constantinopolitanis.

Vt cogant Epiſcopum Conſtantinopolitanum ex præcepto Papæ iam illis dato Canonicis ſuis fructus exhibere.

SVAM nobis dilecti filij Conſtantinopolitan. Clerus querimoniam deſtinarunt: quòd cùm decimæ, ac quintædecimæ, quæ inter ipſos diuidi de iure debent, triennio iam elapſo in graue ipſorum incommodum poſitæ fuerint in ſequeſtro, medietatem earũ venerabili fratre noſtro .. Patriarcha Conſtantinopolitan. ſibi vendicare volente; contra ſtatutũ dilecti filij noſtri P. Tituli Sancti Marcelli Presbyteri Cardinalis, qui tunc in partibus illis legationis fungens officio, quartam partem ipſarum cum his quæ in Caſtro Danij ad dictum Patriarcham pariter & ad Clerum ſpectabant, eidem ſoluendam decreuit; hactenus diuidi, prout decuit, nequiuerunt. Propter quod ex earum defectu, magnam ſe ipſi quæruntur neceſſariorum penuriam ſuſtinere. Quamquam dilectus filius Magiſter B. Procurator Patriarchæ prædicti negauerit, aliquod factum fuiſſe per eundem Legatum ſupra diuiſione huiuſmodi conſtitutum. Maximè cùm quintadecima nondum eſſet Eccleſijs deputata, nec ipſe Legationis officio fungeretur, quando ad preces Clericorum obtinuit, vt intuitu paupertatis eorum, idem Patriarcha maneret quarta decimarum parte cõtentus. Vnde ipſi dedimus in mandatis, vt ſi preces Cleri veritate nituntur, ſtatuta decimarum & quintarum decimarum huiuſmodi parte contentus, nõ impediat, nec faciat impediri, quominus idẽ Clerus aſſignatas à memorato Legato, ex eiſdem percipiant cum integritate debita portiones. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus, ſi ipſe quod mandauimus neglexerit adimplere, vos eum id idem ſublato appellationis obſtaculo qua conuenit diſtrictione cogatis. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope cum eorum, &c. Datum Lateran. viij. Idus Aprilis, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XLV.

Morello Tvllensi Canonico.

Confirmat ſententiam ſuper poſſeſsione prebendæ in eius fauorem latam à Cardinali auditore conceſſo.

CVM olim de Præbenda Tullenſi Canonicè inueſtitus, ſtallum in Choro, & vocem in Capitulo non haberes, ad iudices quoſdam litteras ſuper hoc Apoſtolicas impetraſti. Coram quibus Capitulum Tullen. citatum, per Clericum quendam ad noſtram fecit audientiam appellari. Quorum appellationem iudices ipſi friuolam reputantes, in corporalem poſſeſſionem ipſius Præbendæ te inducere curauerunt, contradictores excommunicationis ſententia percellentes. Poſt hæc autem tibi & F. Archidiacono Tullen. procuratori præfati Capituli, propter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, Ven. frat. noſtrum H. Hoſtien. Epiſcopum conceſſimus auditorem: coram quo ſententiam quam prædicti iudices pro te tulerunt, poſtulaſti humiliter confirmari. Aduerſa parte in contrarium proponente, quòd minimè confirmari debebat: eo quòd idem Capitulum appellationem, quam interponi fecerat, perſequendo, ad venerabilem fratrem noſtrum .. Epiſcopum & ... Primicerium Virdunen. litteras obtinuiſſet à nobis, quarum auctoritate tu ſententialiter condemnatus remotus fueras à Præbenda; quod ſe loco & tempore competenti adeo conſtanter propoſuit probaturum, vt etiã ſoluere promiſiſſet expenſas, niſi per ipſum exceptio huiuſmodi probaretur. Quapropter venerabili fratri noſtro Catalaunenſi Epiſcopo, & coniudicibus ſuis noſtris dedimus litteris in mandatis: vt inquiſita ſuper præmiſſis pleniùs veritate, ſi prædictus procurator in probatione illius exceptionis deficeret, quam obiecit, ipſi eum iuxta promiſſionem ſuam, in expenſis factis poſt exceptionem oppoſitam condemnarent. Cúmque demum elapſo triennio, infra quod procurator prædictus peremptoriè citatus multotiens à iudicibus memoratis, ſuam noluit exceptionem probare; tu & præfatus F. iterum in noſtra fuiſſetis præſentia conſtituti, ac coram dilecto filio Iacinto Subdiacono & Capellano noſtro, quem vobis auditorem conceſſimus, hæc & alia retuliſſes. Dictus procurator propoſuit ex aduerſo: quòd quia procurator eſſe deſierat in hac cauſa, & ad perſequendam ipſam alius de voluntate Capituli ei fuerat ſubſtitutus, non tenebatur ſuper hoc vlteriùs reſpondere; maximè, cùm non eſſet à iudicibus vltimis ad noſtram audientiam appellatum, qui licèt nondum in negotio proceſſiſſent, adhuc tamen eorum expectabatur proceſſus. Adiecit inſuper, quòd cùm multos habuerit terminos, nullus ei fuit peremptorius aſſignatus; ex abundanti permittens, vt in ipſo procederent negotio, prout eſſet procedendum de iure, ſi tu probares peremptorium ſibi diem fuiſſe præfixum. Cùm igitur teſtibus tuis coram eodem auditore productis, non ſolùm ſufficienter probaſſes per illos, procuratorem ipſum peremptoriè fuiſſe citatum, ita quod ſex vel ſeptem hebdomadas, ſiue duos menſes terminus peremptorius continuiſſet ad minus. Quinimo iudices ipſos in eorum præſentia fuiſſe confeſſos, quòd terminus ille continuit duos menſes, ac procuratori ſæpefacto dixiſſe,

quòd ei multos terminos, & tres peremptorios aſſignarant ad probandam exceptionem prædictam, vnde niſi eam probaret termino prælibato, nullatenus ſuper hoc vlteriùs audiretur. Idem procurator ex aduerſo reſpondit, quòd veniendi ad eos iter arripuerant teſtes ſui, allegans inſuper quod etſi peremptoria ſibi dies fuerit aſſignata, non tamen iudices per totam diem in loco quem ſibi præfixerant, expectarunt: quod tu probaſti penitus eſſe falſum. Nihilominus allegãdo, quod illi procuratori, qui ſi remanſiſſet in illis partibus poſt tranſactum peremptorium, & triennium iam elapſum, nulla facultas exceptionem ipſam probãdi de iure remanſit, non debuit alius ſubſtitui procurator. Adieciſti etiam quod cùm iudices nec ſententiam ferre vellent, nec remittere ad Apoſtolicam ſedem de proceſſu cauſa reſcriptum, demum tibi taliter reſponderunt: vt ad præſentiam noſtram accederes, quia cauſa debitum finem ſortiri non poterat per eoſdem. Quos licet procurator prædictus confeſſus fuerit ſic dixiſſe; ſubiecit tamen quod id demum idem iudices reuocarant, ſed reuocationem huiuſmodi, quam factam eſſe negabas, probare poſtmodum non curauit. Cùm igitur hæc & alia coram Subdiacono ipſo propoſita hinc inde fuiſſent: ipſe tãdem rationibus vtriuſque partis diligenter auditis, & perſpicaciter intellectis, facta taxatione, ac iuramento recepto ſuper prælibatis expenſis; de conſilio dilectorum filiorum noſtrorum G. Sanctæ Mariæ in Porticu. & P. Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconorum Cardinalium, prænominatum F. tibi pro ipſis in triginta libris denariorum Trecenſium ſententialiter condemnauit, & confirmauit ſententiam pro te ſuper præbenda prædicta prolatam. A cuius ſententia licèt pars aduerſa noſtram audientiam appellauerit, nos tamen appellationem huiuſmodi malitioſam & friuolam reputantes, ſententiam approbamus prędictam, & auctoritate Apoſtolica confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. viij. Idus Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XLVI.

Capitvlo Tvllen.

Delegat executores prædictæ ſententiæ.

OLim dilectus filius Morellus Clericus de Præbenda Tullen. Canonicè inueſtitus, &c. vt in alia. vſque, Coram quibus vos citati per quendam Clericum ad noſtram feciſtis audientiam appellari, cuius appellationem, &c. vſque, ipſius præbendæ dictum M. Clericum induxerunt, contradictores, &c. vſque, poſt hæc autem eidem Clerico, & F. Archidiacono Eccleſiæ veſtræ procuratori veſtro, & cætera. In eundem fere modum vt in alia. Vſque, friuolam reputantes, ſententiam eiuſdem Subdiaconi auctoritate Apoſtolica duximus approbandam. Vnde dilecto filio Chriſtianitatis & ... Capellæ Ducis Decanis, & Magiſtro G. Canonico Diuionen. noſtris dedimus litteris in mandatis, quatinus dictum F. ad ſolutionem pecuniæ prætaxatæ per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota cõpellant, & ſæpedictum Morellum inducant in corporalem poſſeſſionem præfatæ Præbenda, ac tueri procurent

Digitized by Google

procurent inductũ Stallum in Choro, & locum in Capitulo aſſignantes eidem. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles, per eandem cenſuram ſub. cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compeſcendo. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus dictis executoribus ſuper hoc nullatenus opponatis, ſed mandatum eorum recipiatis humiliter & ſeruetis, permittentes eundem Morellum pacifica ipſius præbendæ poſſeſſione gaudere. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

Scriptum eſt ipſis executoribus ſuper hoc ferè in eundem modum, vt in alia, vſque compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XLVII.

NEOPATREN. ARCHIEPISCOPO ET .. EPISCOPO CITHONIEN. ET AVELEN. ELECTO.

Confirmat ſententiam à iudicibus delegatis latam.

VENERABILIS frater noſter .. Cermopolitanus Epiſcopus nobis humiliter ſupplicauit, vt diffinitiuam ſententiam quam pro ipſo iudices delegati à nobis, aduerſus Abbatem & Monachos Monaſterij de Chamènun, ſuperfundo eiuſdem Monaſterij quem idem Epiſcopus ad ſuã proponebat Eccleſiam pertinere, rationabiliter protulerunt, Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus ſententiam ipſam, ſicut eſt iuſta, faciatis per cenſurã Eccleſiaſticã appellatione remota firmiter obſeruari. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLVIII.

DONATO CASSELLENSI ARCHIEPISCOPO EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ Eccleſiam Caſſellenſem cum poſſeſſionibus & palleum mittit Archiepiſcopo.

EX commiſſo nobis à Deo Apoſtolatus officio fratribus noſtris Epiſcopis, tam vicinis, quàm longè poſitis, paterna nos conuenit prouiſione conſulere, & Eccleſijs in quibus Domino militare noſcuntur, ſuam iuſtitiam conſeruare: vt quemadmodum diſponente Domino patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Huius rei gratia, venerabilis in Chriſto frater Donate Caſſellenſis Archiepiſcope, tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam Caſſellenſem tibi commiſſam ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones quæcumque Bona Eccleſia eadem impræſentiarum iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs

Digitized by Google

iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuíſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Caſſellum cum omni iure, terris, poſſeſſionibus, & alijs pertinentijs ſuis. Ceallmumenoch, cũ omnibus pertinẽtijs ſuis. Ceallmithini, cum omnibus pertinentijs ſuis. Gleannean, cum omnibus pertinentijs ſuis. Gealibecam, cum pertiẽntijs ſuis. Cealloſcathan, cum omn. pert. ſuis. Cluam Argtum, cum pert. ſuis. Caalltulach, cum omn. pert. ſuis. Ceallehurrigi Superior, cum omn. pert. ſuis. Ceallehurrigi, cum pert. ſuis, & omnes alias poſſeſſiones cum pertinentijs ſuis. Vſque: Cathedrales verò Eccleſias quæ Metropolitico ſunt tibi iure ſubiectæ, ſicut hactenus fuiſſe noſcũtur, tibi tuíſque ſucceſſoribus auctoritate Apoſtolica nihilominus confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Videlicet Eccleſiam Lumnicenſem Laonien. Finnabaren. Vvaterforden. Ardmoren. Leſmoren. Cluanen. Coreaien. Roſſen. Ardfercen. & Imblicen. Palleum etiam, plenitudinem videlicet Pontificalis officij, fraternitati tuæ Apoſtolicæ ſedis liberalitate largimur: quo intra Eccleſiam tuam, ad miſſarum ſolemnia celebrãda vti memineris, eis diebus, quibus predeceſſores tuos vſos fuiſſe cognoſcis. Videlicet in Natiuitate Domini. Feſtiuitate Protomartyris Stephani. Circumciſione Domini, Epiphania, Ypopauti, Dominica de Gaudete, Dominica Lætare Ieruſalem, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho Sancto, Paſcha, ſecunda Feria poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtiuitatibus B. Dei Genitricis & virginis Mariæ, Natalitio B. Ioannis Baptiſtæ, Commemoratione omnium Sanctorum, Solemnitatibus omnium Apoſtolorum, Dedicationibus Eccleſiarum, Conſecrationibus Epiſcoporum, Ordinationibus Clericorum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtiuitatibus, & anniuerſario tuæ Conſecrationis die. Conuenit ergo te diligentiùs prouidere, quomodo ſit huiuſmodi indumenti honor modeſta actuum viuacitate ſeruandus, & vt ei morum tuorum ornamenta conueniant, & tu eſſe valeas vtrobique Deo auctore conſpicuus, & quem paſtoralis curæ conſtringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere. Et ipſi etiam aduerſarij, propter mandatum Dominicum, tuo circa te copulentur affectu. Pacem ſequaris cum omnibus, pijs vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicij cum ſuperhumeralis actione coniunctum. Ita procedas in conſpectu Dei, & in oculis hominum, quatinus gregi tibi commiſſo virtutis præſtes exemplum, vt & ipſi videntes opera tua bona glorificent patrem noſtrum qui eſt in cœlis. Sit in lingua tua ædificationis ſermo, ſit zeli feruor in animo. Et præter hæc, cuncta quæ officio tuo conueniunt, cum ea temperantia agas, vt quæ pallei dignitas expetit videaris feruenter amplecti, & gloriam ſempiternam acquirere tibi poſſis in cœlis. Adijcimus quoque vt cùm te, vel aliquem ſuffraganeorum tuorum mori contigerit, baculus paſtoralis & annulus in Eccleſia remaneant propria, ſub fideli cuſtodia conſtituti, ad ſucceſſoris vſum cum Deo fauente conſecrationem acceperit conſeruandi. Cœmiteria quoque Eccleſiarum, ac Eccleſiaſtica beneficia, nullus hæreditario iure poſſideat. Quòd ſiquis hoc facere contenderit cenſura Canonica compeſcatur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Archiepiſcopo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ad eandem Eccleſiam in Archiepiſcopum eligatur, niſi quem ſuffraganei Epiſcopi, & Canonici eiuſdem Eccleſiæ

vel maior pars conſilij ſanioris,ſicut eſt hactenus obſeruatum, ſecundum Deum prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare: ſed omnia integra conſeruentur tuis, ac tuorum ſucceſſorum vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſeculariſue perſona, &c. vſque diſtrictæ vltioni ſubiaceat: cunctis autem eidem loco, &c. vſque inueniant: Amen, Amen, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi. Cardinalis Sãctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij viij. Idus Aprilis. Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLIX.

MAGISTRO NICOLAO MISNEN. ET BVRCARDO VVRCINENSI CANONICIS.

Mandat vt ſuper lite in Curia Romana pendente teſtes recipiant.

CVM dilecti filij Otto Subdiaconus noſter, & Gualterius, qui ſe gerit pro Magdeburgenſi Præpoſito, coram nobis de ſententia litigarent, quam ſuper Præpoſitura Magdeburgen. venerabilis frater noſter ... Maguntinus Archiepiſcopus, & condelegati ſui pro ipſo Subdiacono promulgarant: petente illam altero infirmari, reliquo verò ipſam multipliciter deffendente. Nos tandem volentes de principali negotio, & contingentibus illud fieri certiores; cùm ex litteris Apoſtolicis, in quibus videbatur proceſſus negotij exaratus, perpendi nõ poſſet, an ſuper eo lis fuerit cõteſtata; nec coram Archiepiſcopo & condelegatis ſuis fuerit conteſtatio litis facta; ſed à iam dicto Galterio ad declinandum eorum iudicium appellatum. Decreuimus, vt eadem ſententia non obſtante: præfatus O. facultatem haberet proponendi de nouo contra electionem & perſonam Galterij ſiqua vellet: & ipſe ſe ad ſingula deffendendi. Propoſuit igitur dictus O. quòd electione ſua quæ facta fuerat pluribus Canonicis præſentibus, & nequaquã contradicentibus non caſſata: cui tamen idẽ non pro ipſa promouenda, ſed pro alia infirmanda tantùm inſiſtit; Electio memorati B. dum excommunicationis vinculo teneretur, præſumpta fuit. Non ſolùm poſt diuerſas appellationes ab ipſo rationabiliter interpoſitas, & iter arreptum ab eo pariter & Lodulpho, ac Lodoico atque Craſcone concanonicis ſuis ad ſedem Apoſtolicam accedendi, verùm etiam legitimis eorundem concanonicorum ſuorum appellationibus vilipenſis, vltra ſemeſtre quoque tempus, & circa terminum à Ven. F. noſtro Magdeburgenſi Archiepiſcopo aſſignatum, infra quem idem O. & ſocij ſui poterant ad Eccleſiam pro facienda electione redire. Super quibus teſtes ſuos recipi poſtulauit. Ad hæc dilectus filius .. Cuſtos Magdeburgen. contra eandem electionem obiecit, quòd poſt appellationem ab eo legitimè interpoſitã fuerat attentata. Et ſuper hoc quoſdam teſtes coram dilecto filio noſtro. Pelagio Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono. Cardin. eis à nobis auditore conceſſo produxit, & adhuc alios intendit producere coram

Digitized by Google

nobis. Præfatus verò Galterius ex aduerſo reſpondens, & negans quæ propoſita fuerant contra eum, quædam ſuper facto electionis ſuæ, quædam etiam contra excommunicationis exceptionem ſibi obiectam propoſuit replicando, & ea ſe obſtulit oportuno tempore probaturum; petens interim quoſdam teſtes quos præſentes habebat recipi ſuper illis. Videlicet, quòd ſæpedictus O. appellationi quam fecerat, ſuper eo quod non reſpondebatur litteris noſtris pro ipſo directis, renunciauit expreſſè. Quòd Archiepiſcopus cùm oporteret ipſum. Legatis noſtris occurrere, appellauit: ne Capitulum ante reditum ſuum ad electionem procederet, cui de more intereſſe debebat. Quòd maior & ſanior pars Capituli conſenſit inducijs, quas idem Archiepiſcopus poſtulauit; vt ſcilicet electio vſque ad eius reditum differretur. Et Conradus & Craſco ſocij eiuſdem Ottonis ipſis inducijs conſenſerunt. Et quòd demum à maiori & ſaniori parte Capituli, in Præpoſitum ſit electus. Adiciens quòd memoratus O. admittendus non eſſet ad exceptionem quam de ipſius excommunicatione proponit: tum quia ſimoniam in ſuæ nominationis facto ipſum commiſiſſe dicebat; tum etiam propter alias cauſas quas aſſerebat conſiſtere circa factum: cùm illum communicaſſe ſibi tam ante cauſam aſtrueret, quàm in cauſa. Sed ad hæc idem Otto reſpondit; quòd licèt omnino nullam commiſerit ſimoniam, quin potiùs ipſe Galterius ſimoniacam commiſerit prauitatem, per replicationem tamen præmiſſam de iure non poſſet excommunicationis probatio impediri, cùm exceptionem huiuſmodi talis replicatio non contingat. Etſi etiam verum eſſet, quòd tam ante cauſam, quàm in cauſa præfato communicaſſet Galterio, ipſe tamen non debuiſſet eum in manifeſto vitare; tum quia denuntiatus non fuerat, & tam à Prælatis, quàm alijs communicabatur eidem; tum quia etſi crederet eum in canonem latæ ſententiæ incidiſſe, ſicut ei fuerat intimatum, non tamen hoc viderat per ſe ipſum, ſed confidebat per alios id poſſe probare. Quia igitur replicationes huiuſmodi non ſolum inualidæ ſunt, ſed & friuolæ reputandæ. Nos eis nequaquam obſtantibus, quoſdam teſtes ſuper aliquibus præmiſſorum recipi fecimus vtrinque productos, & depoſitiones eorum ſub eiuſdem Cardinalis ſigillo apud ſedem Apoſtolicam reſeruari. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandantes, quòd recipiatis alios teſtes, tam ſuper his ſupra quibus iam ſunt teſtes producti, quàm etiam ſuper alijs in narrationibus partium comprehenſis, & eos inſuper quos ad replicationem teſtium partis aduerſæ vtralibet pars duxerit producendos, & depoſitiones eorum examinetis prudenter, ac fideliter conſcribatis, eáſque ſub ſigillis veſtris incluſas ad ſedem Apoſtolicam deſtinetis, præfigentes partibus terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui repræſentent, iuſtam auctorẽ Deo ſententiam recepturæ. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticã appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi quicquam humanitus alterutri veſtrum cõtingeret, vt his fideliter exequendis, ſicut iuramento præſtito vterque tenetur, vſque ad Kalen. Octobris proximò futuras intereſſe non poſſet; ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Sichem, omni cõtradictione, ac appellatione ceſſantibus, præmiſſa cum reliquo auctoritate præſentium exequatur. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Datum Lateran. v. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Google

EPISTOLA L.

Nobili Mvlieri A. Sorori nobilis viri .. Marchionis Misnen.

Super diuortio Regis Boemorum & ſororis Marchionis Miſnen. ac ſuper inductione ſororis Regis Vngariæ partium propoſitionibus & exceptionibus vtrinque expoſitis, dilationem & terminum peremptorium eis concedit, ad litem ſine debito terminandam.

DVDVM ad aures noſtras ex parte tua quæſtione perlata: quòd cùm chariſſimus in Chriſto filius noſter ... Rex Boemorum illuſtris te duxiſſet legitimè in vxorem, ac decem & octo annis & ampliùs velut coniugem legitimam pertractaſſet, filijs & filiabus ex te ſuſceptis. Ac venerabilis frater noſter Pragen. Epiſcopus ad petitionē & mandatum eiuſdem Regis, te volente ad cauſam accedere, vt tuas coram eo proponeres rationes, ſed à ſatellitibus memorati Regis prohibita; poſt appellationem ad nos interpoſitā diuortij ſententiam promulgaſſet, à qua feciſti per Capellanum tuum intra decendium appellari. Eodem Rege ſupraducente poſtmodum chariſſimam in Chriſto filiam C.. ſororem chariſſimi in Chriſto filij noſtri ... Regis Vngarorum illuſtris, poſt diuerſas litteras ſuper eodem negotio impetratas, demum ven. fra. noſt. Halbeſtaten. & .. Hambembergen. Epiſcopis, & dilecto filio ... Abbati de Porca dedimus in mādatis, vt vocatis ad ſuā præſentiam quos noſcerent euocandos, inquirerent diligentiùs veritatem, & quod inuenirent, per ſuas nobis litteras intimarent: vt ex eorum relatione ſufficienter inſtructi procedere liberiùs in negotio valeremus. Ipſi verò teſtes poſtea receperunt ex tua parte productos, qui iurauerunt pro vtraque parte dicere veritatem; & depoſitiones eorum proprijs ſigillis incluſas ad noſtram præſentiam trāſmiſerunt. Verùm cùm procurator tuus, & nuntius eiuſdem Regis, propter hoc apud ſedem Apoſtolicam conſtituti, coram dilecto filio noſtro P. Titulo Sancti Marcelli Presbytero Card. quem ipſis dedimus auditorem, aliquandiu litigaſſent; & procurator ipſe atteſtationes eaſdem approbandas aſſereret, & nuntius ex aduerſo eas vt pote lite non conteſtata, & poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inordinatè receptas, peteret reprobari. Nos intellectis per Card. ipſum vtrinque propoſitis, atteſtationes præfatas, nec approbandas duximus, nec etiam reprobandas, ſed eas tempori diſcuſſionis decreuimus reſeruari, vt tunc contra illas allegaretur à partibus, & pro illis. Ven. fratri noſtro Salsburgen. Archiepiſcopo & eius coniudicibus iniungentes, vt partibus ad locum idoneum conuocatis, omni excuſatione, ac occaſione ceſſantibus, reciperent teſtes quos pars tua, vel Regis cùm nondum didiciſſetis teſtificata ſuper proceſſu Pragen. Epiſcopi vel prædictorum iudicum, duceret producendos. Ita quòd tu teſtes quos prius induxeras, vel alios ſi velles inducere minimè vetareris, cùm non renuntiaſſes teſtibus producendis: & geſta omnia redacta in ſcriptis ad ſedem Apoſtolicam deſtinarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Qui quoniam propter impedimēta varia procedere nequiuerunt: venerabilis frater noſter H. Hoſtien.

Digitized by Google

Episcopus, & dilectus filius L. Tituli Sanctæ Crucis Presbyter Cardinalis, qui tunc legationis officio in Teutonia fungebantur, auctoritate, tam nostra, quàm sua, Auelbergen. Episcopo tunc electo .. & Sancti Georgij & de Sichem Abbatibus, iuxta præscriptam formam idem negotium commisere. Qui post multos causæ circuitus, sicut ex litteris prædictorum Episcopi, & Abbatis de Sichem nobis innotuit, memorato Regi, qui propter contumaciam manifestam fuerat excommunicatus ab eis, absolutionis beneficium impenderunt, ab eodem recepta iuratoria cautione, quòd pareret iustitiæ coram ipsis. Cui cùm diem & locum ad persequendum negotium peremptoriè assignassent, propter contumaciam suam demum in priorem eum sententiam reduxerunt, recipientes testes ex tua parte productos. Cùm autem postmodum iteratos clamores nostris auribus inculcasses, & nos deliberauerimus cum fratribus nostris, quid ad expediendum negotium totiens impeditum agere deberemus: hoc tandem occurrit, vt sub examine nostro causa eadem ventilata, finem debitum sortiretur. Vnde venerabili fratri nostro .. Maguntin. Archiepiscopo dedimus in præceptis: vt ex parte nostra partibus pro termino peremptorio Kalendas Octobris proximò præteritas assignaret, infra quas per se aut responsales idoneos, cum omnibus quæ ad causam necessaria noscerent, nostro se conspectui præsentarent, sententiam recepturæ. Supradictæ quoque C. Sorori Regis Vngariæ, quam sibi Rex Boemiæ copularat, citationis tenorem iussimus intimari: vt si vellet, ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Porro cùm nuper dilecti filij tuus & ... ac .... tam ipsius Regis quàm C. Sororis Regis Vngariæ procuratores, propter hoc ad sedem Apostolicam accessissent: procurator tuus depositiones testium coram primis, & secundis iudicibus productorum petijt publicari, & tibi beneficium restitutionis impendi sentẽtia prædicti Pragen. Episcopi reprobata, ad assertionem propriam roborandam, multis iuris Canonici, & ciuilis argumentis inductis. Procuratores verò partis aduersæ attestationes ipsas aperiendas non esse dicebant, neque secundùm eas in negotio procedendum; quoniam iudices lite non contestata, & iuris ordine prætermisso, ac postposita appellatione ad nos legitimè interposita, pro eo quòd locum suspectum assignauerant ipsi Regi, in negotio processerant memorato. Et quia præfata Soror Regis Vngariæ ad causam euocata non fuerat, ad quam eiusdem negotij defensio pertinebat. Cùm enim ipsa, postquam super sententia diuortij inter te ac sæpedictum Regem, à præfato Episcopo promulgata extitit, coram multis Prælatis Vngariæ facta fides eidem, Regi fuerit in conspectu Ecclesiæ copulata; ea indefensa & non citata, quæ in quasi possessione ipsius Regis, cuius restitutio petebatur, tunc temporis existebat, non debuit in negotio supradicto procedi. Maximè cum expressum fuerit in litteris trãsmissis eisdem, vt vocarent quos noscerent euocandos; vnde non solùm Rex, sed & ipsa quoque C. debuit euocari. Cùm taliter fuisse nostra intentio videretur, ex eo quod vltimæ citationis tenorem non solùm Regi, sed etiam dictæ nobili mandauimus intimari; vt si vellet præfixo termino ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Prædicta verò probare, procuratores ipsi multis rationibus nitebãtur. Attestationes quoque secundo loco receptas, eadem pars proposuit respuendas; cùm iudices qui testes receperant, postquam ab eis, vt pote manifestè suspectis, ad nos fuerat

appellatum, eiuſdem Regis nuntio propter hoc ſpecialiter ad ſedem Apoſtolicam deſtinato, duxerunt in negotio procedendum. Ex eadem inſuper fuit parte propoſitum, quòd tu nequaquam eras reſtitutionem poſtulans audienda; cùm ſpoliata fueris auctoritate iudicis, qui præſumitur legitimè proceſſiſſe, nec abſque ipſius C. poteras præiudicio, & iactura reſtitui, quæ in præfati Regis quaſi poſſeſſione Eccleſiæ auctoritate tunc erat: cùm is qui auctore prætore poſſidet iuſtè poſſidere regulariter videatur. Eadem quoque pars proponebat, te non debere contra ſententiam prædicti Epiſcopi Pragen. audiri, quam tua ſponte olim duxeras approbandam, maximè cùm ex parte prædictæ Sororis Regis, ſuper conſanguinitatis linea inter te ac præfatum Regem in cõtinenti probationes legitimæ offerrentur. Cùm etſi ferretur forſitan ſententia contra Regem, nihilominus eius eſſet executio differenda, ne antedictæ C. circa poſſeſſionem Regis poſſet præiudicium generari: ſicut in quodam alio caſu non multùm huic abſimili dicimur diffiniſſe. Cæterùm ad hoc quod præmiſſum eſt, lite nõ conteſtata priores iudices proceſſiſſe; fuit ex tua parte reſponſum: quòd hoc pars altera non poterat allegare. Cum enim confiteretur litem coram Pragen. Epiſcopo conteſtatam, qui diuortij ſententiam promulgauit, in appellationis cauſa quæ intelligitur eadem cum priori, litem nõ oportuit denuo cõteſtari. Sed etſi litem non fuiſſe coram Epiſcopo conteſtatam pars eadem fateretur, cùm tamen teſtes fuerint ab ipſa producti contra te, non poterat allegare: quòd lite non conteſtata teſtes minùs legitimè produxiſſes, cùm fruſtra legis auxilium inuocet qui committit in legem. Sed nec dicta Soror Regis Vngariæ imò Rex ſolummodo debuit à iudicibus memoratis citari, quem cauſa principaliter contingebat. Cùm principali quæſtione deciſa, cauſa ipſius C. quæ acceſſoria videbatur, per conſequentiam ſopiretur, maximè cùm ad defenſionem cauſæ quæ publicè agebatur, ſi ſibi præiudicari timebat, ſe potuerit obtuliſſe. Sed nec omnes quos quæſtio mota contingit, ad examinationem euocantur ipſius: ſicut in multis caſibus eſt videri ciuilibus legibus comprehenſis. Quanquam ad cautelam, & ex gratia ſpeciali mandauerimus Archiepiſcopo Maguntin. vt citationis tenorem ſupradictæ nobili nuntiaret. Propoſuit etiam procurator tuus: non poſſe partem alteram allegare; quòd atteſtationes vltimæ poſt appellationem ad nos interpoſitam à iudicibus fuerint inordinatè receptæ; cùm poſtmodum eorundem iudicio ſe promiſerit iuramento interpoſito parituram, propter quod renuntiaſſe appellationis beneficio videbatur. Contra quod pars aduerſa dicebat: quòd ſub conditione fuerat præſtitum huiuſmodi iuramentum, niſi videlicet Regis nuntius propter hoc ſpecialiter ad noſtram præſentiam deſtinatus, mandatum ex parte noſtra contrarium reportaret. Reſtitutionem quoque à te petitam, à dicta Sorore Regis impediri non poſſe dicebat, eo prætextu videlicet quòd auctore prætore cœperat poſſidere. Nam ex facto Epiſcopi qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inordinatè proceſſerat, huiuſmodi fuerat auctoritas vſurpata. Sed nec conſanguinitatis obiectu, per eam poterat reſtitutio impediri; cùm & Rex ipſe hoc idem allegans minimè audiretur. Illud nihilominus friuolum eſſe dicebat, quòd tu approbaſſe ſententiam dicebaris: cùm per approbationem tuam ſententia nequiuerit robur ſumere; quæ irrita fuerat ipſo iure. Cùm igitur ſuper his, & alijs vtrimque propoſitis nobis nequi-

uerit fieri plena fides ſuper proceſſu Pragen. Epiſcopi coram nobis lite legitimè conteſtata, & quibuſdam teſtibus ſuper ipſo, pro parte Regis receptis, vniuerſis exceptionibus ſaluis de procuratorum vtriuſque partis aſſenſu, tam tibi quàm parti aduerſæ, dilationem, vſque ad Feſtum Sancti Martini primò venturum duximus concedendam. Præſentium tibi auctoritate mandantes, quòd niſi forſan interim inter vos honeſta poterit concordia prouenire, in eodem termino quem tibi peremptorium aſſignamus, per reſponſales idoneos & ſufficienter inſtructos, ſuper omnibus quæ ſpectant ad cauſam compareas coram nobis, vt per nos cauſa ipſa diligenter examinata finem debitũ ſortiatur. Datum Lateran. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo ..

Scriptum eſt in eundem ferè modum. Illuſtri Regi Boemorum. Datum Lateran. &c. vt in alia.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili mulieri C. Sorori Regis Vngariæ. Vſque, duximus concedendam. Vnde memoratis Regi & nobili dedimus in mandatis, quatinus niſi forſan interim inter vos, &c. vt in alia in eundem ferè modum. Vſque, finem debitum ſortiatur. Tibi quoque mandamus, vt ſi volueris procuratorem ad eundem terminum pro te dirigas ſufficienter inſtructum. Datum, vt in alia.

EPISTOLA LI.

Ranvlpho Priori et Conventvi Hospitalis Sancti Thomæ Martyris, et Beati Antonii Abbatis de porta Mileti de Cadomo, tam præsentibvs qvam fvtvris regvlarem vitam professis in perpetvvm.

Confirmat Hoſpitale Sancti Thomæ cum poſſeſſionibus.

RELIGIOSAM vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium; ne fortè cuiuſlibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur, quòd abſit, ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum hoſpitale, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes: vt ordo Canonicus, qui ſecundùm Deum, & Beati Auguſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcúmque bona idem hoſpitale impræſentiarum iuſtè ac Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci; firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum hoſpitale ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, de Dono Vvilli, Comitis de Magnauilla, dimidium modium frumenti, & dimidium ordei in ſuo molendino de Molineaus. De dono Roberti de Harecort vnum ſextarium frumenti, apud Poſteinie. De dono Thomæ Malfillaſte, nemus ſuum de Roella, & dimidiũ modium auenæ apud Cuſſie. De dono venerabilis fratris noſtri R. Baiocen.

Digitized by Google

Epiſcopi,pratum quod fuit Radulphi Leueel; & redditum quem inde percipiebat, videlicet quatuor ſeſtarios frumenti. De dono Martini Fobert, & Ricardi fratris ſui, de aſſenſu, & voluntate Petronillæ & Nicolaæ vxorum ſuarum, tres acras terræ & dimidiã. De dono Regerij de Ammundeuilla,octo acras & dimidiam,& vnam virgam terræ,in territorio de Borgesbu.Ex dono Vvilelmi de Oilie Archidiaconi Andegauen. vnum ſextarium frumenti,& duos ſextarios ordei,in molendino ſuo de Oilie. Ex dono Lohulidi de Flamanuill ſex ſolidos Turonenſium,in feudo Vvilelmi filij Rohais apud Aumarſnil.Ex dono Ricardi filiRicardi Henrici decem libratas redditus, in villa Cadomi acquiſitione Vvilelmi de Sancto Martino. Ex dono Rogerij filij Roberti Tioudi, dimidium modium ordei apud Soliers, & ſex ſolidos Turonen. & duos capones, duas gallinas, & viginti oua. Ex dono Simonis de Locheles, terras apud Broie ad dimidium modium frumenti. Ex dono Radulphi de Clinchamp, & Hugonis fratris eius, terras apud Roſel ad tredecim ſextarios frumenti. Ex dono Ricardi militis, apud Colomp. ſex ſextarios frumenti, & vnam gallinam. Ex dono Ricardi de Berner. quinque ſextarios ordei apud Columbell. Ex dono Vvilelmi Motin, quinque acras terræ, & dimidiam apud Eſchai. Ex dono Iuonis de Alemannia, ſex ſextarios frumenti, duas gallinas, & viginti oua, & quartam partem cuiuſdam molendini apud Maletot. Ex dono Reginaldi,& Gaufridi Lesblaiers,quinquaginta tres ſolidos, & quatuor denarios in vico Oxomen. Ex dono Thomæ Grauerenc, viginti ſolidos apud Vuaucelés. Ex dono Roberti Gouz, tres ſextarios frumenti in molendino ſuo apud Vvadum de Cõdrei. Ex dono Vvilelmi de Merlai, vnam acram terræ, & dimidiam, apud Audrei. Ex dono Vualteri de Aignealil, tres minas frumenti, & tres minas ordei, in territorio Cadomen. Ex dono Simonis de Bueſuill. vnũ ſextarium frumenti, in molendinis de Bueſuill. Ex dono Maneri Sellonis, duodecim acras terræ apud Feugeroloes. Ex dono Roberti de Briucort,tres ſextarios ordei in molendino de Babamuill. Ex dono Roberti Iugan, decem & octo acras terræ, apud Capellam Engeuger. Ex dono Reginaldi de Barneres, duodecim ſolidos, duos capones, & triginta oua, apud Boucaluill. Ex dono Ricardi de Audrie, tertiam partem terræ ſuæ,apud Fontenei.Ex dono Hurtaudi,vnã acram terræ apud Maletot.Ex dono Vvilelmi Bacun de Formignie, vnam acram terræ apud Arthence. Terras, & redditus quos Alanus Lebret,Radulphus Pucras,vt Vvilelmus Lauielle,& fratres ipſius,domui veſtræ pietatis intuitu conceſſerunt. Sanè noualium veſtrorum quæ proprijs manibus aut ſumptibus colitis, ſiue de veſtrorũ animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat: liceat quoque vobis, clericos, vel laicos liberos & abſolutos è ſæculo fugientes, ad conuerſionem recipere; & eos abſque contradictione aliqua retinere.Prohibemus inſuper,vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam in hoſpitali prædicto profeſſionem, fas ſit ſine Prioris ſui licentia, de eodem loco diſcedere: diſcedentem verò, abſque communium litterarum veſtrarum cautione, nullus audeat retinere. Statuimus inſuper, vt nulli liceat nouas & indebitas conſuetudines, aut exactiones vobis, aut capellis veſtris imponere, aut in vos,vel Domum, ſiue Capellas prædictas, ſinè manifeſta, & rationabili cauſa excommunicationis, vel interdicti ſententias promulgare. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis

clauſis ianuis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis ſuppreſſa voce, diuina officia celebrare. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Priore, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi, qualibet ſurreptionis aſtutia, ſeu violentia, præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum maior pars conſilij ſanioris, ſecundùm Deum, & Beati Auguſtini regulam prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus; vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri deliberauerint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam domum temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conſeruentur, eorum, pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Dioceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſeculariſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, &c. vſque, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, &c. vſque, præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen. Datum Lateran. per manuum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi. Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij. viij. Idus Aprilis. Indictione decimatertia. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiij.

EPISTOLA LII.

R. DE SOVREBI CLERICO.

Confirmat Prebendam ab Archiepiſcopo aſsignatam.

CVM Eccleſia Suvvellen. in prouentibus, & in Clericorum numero penuriam pateretur; venerabilis frater noſter G. Eboracēſis Archiepiſcopus ad ſupplendum defectum huiuſmodi, & cultum diuini nominis ampliandum, cum conſenſu Capituli eiuſdem Eccleſiæ, de quadam magna præbenda in eadem Eccleſia tunc vacante, duas præbendas inſtituit, duobus Clericis in perpetuum conferendas. Quarum vnam, ſcilicet Eccleſiam de Muskeham, cum pertinentijs ſuis idem Archiepiſcopus dudum Magiſtro T. De Diſce Clerico ſuo contulit; eoque illam poſtmodum reſignante ipſam tibi liberaliter aſſignauit, quam poſtulaſti tibi per ſedem Apoſtolicam confirmari. Nos igitur tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, dictam præbendam cum communia pertinente ad ipſam, ſicut eam iuſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. v. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA LIII.

Alberto Ferentinati Episcopo.

Locat quendam locum ad conſtruendum Molendinum, ſub annua penſione.

QVIA te, ſicut venerabilem fratrem, vinculo ſinceræ charitatis amplectimur, in his quæ ſecundùm Deum poſſumus, prompta tibi volumus benignitate deferre. Quocirca, venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus inclinati: locum qui dicitur Molendinum de Papa, cum omni iure noſtro, ad conſtruendum ibidem Molendinum, tibi & duobus ſucceſſoribus tuis, titulo locationis ſub annua penſione vnius libræ ceræ concedimus. Ita videlicet, quòd poſt deceſſum eorundem ſucceſſorum tuorum, locus ipſe cum omni melioratione ſua, liberè ad Romanam Eccleſiam reuertatur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ locationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. vij. Kalen. Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LIV.

Niciensi Episcopo et Lirinensi Clavstrali, et de Mogenis Prioribvs Antipolitan. Diocesis.

Mandat vt mulierem quandam ad maritum ſuum redire cogant.

ACCEDENS olim ad Apoſtolicam ſedem R. de Fonte Laicus, ſua nobis conqueſtione monſtrauit; quòd cùm Rixendam filiam Benedicti de Graſſa Antipolitan. Dioceſis duxiſſet legitimè in vxorem, & inter eos fuiſſet carnalis copula ſubſecuta: dictus B. in contrarium voluntate mutata, ipſum coram venerabili fratre noſtro Antipolitan. Epiſcopo traxit in cauſam, dictam filiam ſuam aſſerens ſibi coactam nupſiſſe. Cuius dictus Epiſcopus fauere cupiens voluntati, probationes eiuſdem R. admittere recuſauit, cum impetu proferens, quòd antedictæ mulieri nubendi alij licentiam concedebat: à quo grauamine idem vir ad ſedem Apoſtolicam appellauit, præfatæ inhibens mulieri, ne alij viro ſe præſumeret copulare. Sed dictus pater eandem filiam ſuam clam, non in facie Eccleſiæ, nihilominus cuidam Bertrando nomine minùs licitè copulauit. Quare venerabili fratri noſtro Vigintimilien. Epiſcopo, & dilecto filio Abbati Sancti Honorati, & Magiſtro R. Rectori Eccleſiæ Sancti Michaelis Antipolitan. Dioceſis dedimus in mandatis, vt inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, quòd Canonicum eſſet ſtatuere procurarent, facientes quod ſtatuerunt per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Ad quorum ire præſentiam, ſicut eorum tranſmiſſæ nobis litteræ continebant, pars mulieris ſæpius citata contempſit. Accedens tandem poſt multum temporis inter-

Digitized by Google

uallum, & aſſerens mandatum Apoſtolicum per ſuppreſſionem veritatis obtentum, propoſuit mulierem eandem dicto R. cui coacta nupſerat, minùs legitimè copulatam, nec interueniſſe carnalem copulam inter eos inficians: & improbare contendens, quòd dictus Antipolitanus probationes ipſius R. admittere recuſarit, & quòd præcipitarit ſententiam contra eum. Præfato igitur R. probationes ſuper omnibus quæ ad obtinendum mandatum noſtrum dixerat offerente, ipſi teſtes receperunt hinc inde. Et quoniam ad multas dilationes quas dederant ad probandum, & ad vnum peremptorium pars non venerat mulieris; cùm vellent dicta teſtium publicare, procurator mulieris ipſius qui venerat adaliud peremptorium quod aſſignauerat, appellauit; litteras arguens falſitatis, & bullam volens aſtruere, quia punctus deerat, eſſe falſam. Cúmque dicti iudices appellationi ab eo interpoſitæ detuliſſent, eandem cauſam cum atteſtationibus receptis, ad nos ſufficienter remiſerunt inſtructam, Feſtum Beati Lucæ proximò præteritum vtríque parti terminum præfigentes, quo cum ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent. Nos igitur auditis atteſtationibus ipſis & pleniùs intellectis, quia nobis conſtitit per eaſdem, mulierem ipſam in dictũ virum ſuum præſtitiſſe conſenſum. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatinus eandem, vt ad virum ſuum redeat, & affectui ei adhæreat coniugali; patrem quoque, ac matrem, ne conſilium & auxilium ei præſtent quo minus reuertatur ad ipſum monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Nullis litteris veritati & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Maij. Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LV.

Monachis Sancti Ivliani et .. personæ Ecclesiæ Sancti Dionisii de Ambasia.

Confirmat compoſitionem factam inter Monachos Sancti Iuliani & Canonicos Sancti Florentini, ſuper iure Parrochiali eiuſdem Caſtri.

CVM inter vos ex parte vna, & Canonicos Sancti Florentini Dioceſis Turonen. ex altera, ſuper iure Parrochiali eiuſdem Caſtri, per vtriuſque partis procuratores in noſtra præſentia quæſtio verteretur. Ad hanc tandem concordiam ſpontanei deuenerunt: vt videlicet Dominus Caſtri prædicti cum familia ſua quam exhibet, milites verò cum familijs illis quæ percipiunt victum & veſtitum ab eis quotidianum, necnon omnes Clerici eiuſdem Caſtri cum familijs ſuis quas exhibent, præter illos dumtaxat, ſiue Clericos, ſiue Laicos, qui de familia Sancti Thomæ, ac Sancti Dioniſij, & Sancti Saluatoris eſſe noſcuntur, Canonicis memoratis, & eorum Eccleſiæ de cætero Parrochiali ſint iure ſubiecti. Ipſi quoque Canonici, in quindecim Balijs inferiùs annotatis, habeant decem & octo Baliuos, cum familijs eorum victum & veſtitum quotidianũ percipientibus ab eiſdem. Ita quod id, nec minui valeat, nec augeri. Nomina verò

verò Baliuorum, & Baliarum ſunt iſta. Præpoſitura Caſtri, Pedagiaria, Pontonaria, Annonaria, Præpoſitura Varannæ, Præpoſitura Ioannis de Ambaſia, Præpoſitura Peronellæ de Vindocin. Villicus Domini de Nœreio. Præpoſitura Bertranni militis. Carpentaria Domini Ambaſiæ, Calderaria Domini, Bucheria Domini, Excluſariat, Tabernaria, & Foreſtaria. Verùm in tribus vltimò nominatis ſex habere debebunt, & vnum in qualibet præmiſſarũ. Sanè corpora Parrochianorum ſuorum in cœmeterio Eccleſiæ Sancti Dioniſij, quòd tam vobis, quàm præfatis Canonicis eſt commune, de cætero tumulabuntur à Canonicis memoratis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam. Et eadem corpora priùs per eos in præfatam Sancti Dioniſij Eccleſiam inferentur, & miſſarum officijs, ſiquidem tempus fuerit celebrandi, à Monachis, vel Presbytero celebratis, oblatio ad Monachos & Presbyterum deuoluetur: quòd ſi tempus non fuerit celebrandi, huiuſmodi corpora deferri ad ſepulturam ab Eccleſia memorata debebunt. Reliquum autem officium ad ſepulturam pertinens, pro ſui dignitate Conuentus celebrabunt Canonici antedicti; quod non ſolummodo de Parrochianis eorũ ſtatutũ eſt eſſe ſeruandum, ſed etiam de omnibus alijs, ad quorum exequias in Eccleſia Sancti Dioniſij celebrandas fuerint euocati. Chriſma verò & oleum Sanctum ab Eccleſia ipſa recipient ſimul & ſemel in anno. De feudatarijs inſuper eſt ſtatutum: vt quicumque ipſorum habuerit plura feuda, vel vnum, etſi plura integra feuda ad plures perſonas deuenerint, quicumque habuerit integrum cum omni familia ſua quam exhibet; ſi verò integrum feudum in plures fuerit partes diuiſum, is qui partem tenuerit principalem, Eccleſiæ Sancti Florẽtini Parrochianus exiſtet. Reliquos autem omnes Eccleſia Sancti Dioniſij obtinebit. Nos igitur concordiam approbantes eandem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. decimo. Kal. Maij. Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA LVI.

Canonicis Sancti Florentini,

Super eodem.

CVM inter vos ex parte vna, & Monachos Sancti Iuliani ac .. Perſonam Eccleſiæ Sancti Dionyſij de Ambaſia Diœceſis Turonen ex alterâ, &c. vt in alia, vſque, eſſe noſcuntur. Vobis & Eccleſiæ veſtræ de cætero Parrochiali ſint iure ſubiecti. Præterea vos in quindecim Balijs inferiùs annotatis, habeatis decem & octo Baliuos, &c. vt in alia, vſque, vltimò nominatis. Sex habere debebitis, & vnum in qualibet præmiſſarum. Sanè corpora Parrochianorum veſtrorum in cœmeterio Eccleſiæ Sancti Dionyſij, quod tam vobis quàm Capellano & Monachis eſt cõmune de cætero tumulabuntur à vobis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam, & eadem corpora priùs per vos in præfatam Sancti Dioniſij Eccleſiam inferentur, &c. vt in alia. vſque, pertinens pro veſtri dignitate, Conuentus celebrabitis. Quod non ſolummodo de Parrochianis

Digitized by Google

veſtris ſtatutum eſt, &c. vt in alia, vſque, celebrandas fueritis euocati. Chriſma verò & oleum ſanctum ab eadem recipietis Eccleſia ſimul & ſemel in anno. De feudatarijs inſuper eſt ſtatutum, &c. vt in alia, vſque in finem per totum. Datum ſimiliter, vt in alia per totum.

EPIS.TOLA LVII.

Episcopo et Magistro ... Flo. Archidiacono Zamoren. et Abbati de Morerola Diocesis Zamoren.

Committit inquiſitionem ſuper exceſsibus Canonicorum Portugallenſium.

GRAVE gerimus & indignum, quòd cùm venerabilis frater noſter Portugalen. Epiſcopus, poſt diutinas perſecutionis anguſtias, quas à chariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Portugalen, & eius noſcitur ſuſtinuiſſe miniſtris, euaſis demum fugæ præſidio cuſtodijs violentis, boniſque ſuis non ſolùm Eccleſiaſticis, verùm etiam patrimonialibus derelictis, compulſus ſit pariter cum ... Decano ſuo, & alijs, licèt paucis, tribulationis propriæ participibus, pro commiſſæ ſibi Eccleſiæ libertate, ad ſedem Apoſtolicam confugere quaſi nudus. Canonici Portugalen. Eccleſiæ, quos eius, vtpote boni Patris, oppreſſionibus compati decuiſſet; non ſolùm filialis compaſſionis dicuntur ei ſubtraxiſſe ſolatium, quinimo tantò nocentiores alijs, quantò peius familiaris ſolet lædere inimicus, ſæuiendi aduerſùs ipſum temeritate ſua præbuiſſe videntur extraneis incentiuum. Dum tam ipſi quàm Eccleſiæ memoratæ Portionarij excommunicationi ſubiecti, diuina non erubuerunt officia celebrare, contempto temerè interdicto, primò vel ſecundò per eumdem Epiſcopum promulgato, ſuper quo non relaxando ad ſedem fuerat Apoſtolicam appellatum, & periurio nihilominus vilipenſo, quod ijdem Canonici dignoſcuntur circa præſens negotium incurriſſe. Nolentes igitur tantam præſumptionis audaciam relinquere incorrectam: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus; quòd inquiſita & cognita veritate, ſi rem inueneritis ita eſſe, Canonicos & Portionarios memoratos ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis ob. beneficijs Eccleſiaſticis & officijs ſpolietis. Niſi forſan ad interuentum & conſilium præfati Epiſcopi, temperandum duxeritis huius Canonicæ diſciplinæ rigorem. Volumus inſuper & præcipimus, vt circa omnia quæ præmiſſa ſunt, tam ſupra principali quàm ſupra incidenti appell. poſtpoſita procedatis. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA LVIII.

BVRGENSI EPISCOPO.

Terminat litem ortam ſuper libertate Monaſterij Onienſis cum Epiſcopo Burgenſi.

RTA inter te & Monaſterium Onien. ſuper ſtatu ipſius Monaſterij quæſtione, cùm venerabilis frater noſter .. Segobien. Epiſcopus, & dilectus filius ... Palentinus electus, eam de noſtro examinaſſent mandato; ipſámque ſufficienter inſtructam ad noſtrum remiſiſſent examen. Nos tandem inſtrumentis, atteſtationibus, confeſſionibus, & allegationibus diligenter auditis, & perſpicaciter intellectis, de communi fratrum noſtrorum conſilio, te ac L. Monacho procuratore prædicti Monaſterij conſenſum præbentibus, ita duximus prouidendum, vt Burgen. Epiſcopus ſingulis annis ſemel ad idem Monaſteriũ cauſa viſitationis accedat, vbi deuotè receptus, & per diem vnum honeſtè de bonis ipſius Monaſterij procuratus, Capitulum intret, & habito ad Abbatem & Fratres exhortationis ſermone, de ſtatu eiuſdem diligenter inquirat. Ac ſuper his quæ in eo reformanda, vel ordinanda cognouerit, Abbas Epiſcopi ſalubre conſilium ſtudeat adimplere. Si verò infra octo dies illud exequi non curauerit, totius negotij veritatem, idem Epiſcopus Romano Pontifici per litteras ſuas ſtudeat fideliter intimare. Ipſe tamen, nec in Abbatem, nec in Conuentum excommunicationis, vel ſuſpenſionis, aũt interdicti ſententiam, hac vel alia occaſione, inconſulto Romano Pontifice ferre præſumat: ſed mandatum ipſius Romani Pontificis expectetur, vt in eodem negotio iuxta quod ipſe mandauerit procedatur. Et ſi Abbas fuerit inuentus culpabilis, ſuper eo quod Epiſcopi conſilium non admiſit, ſatisfaciat ei de moderatis expenſis, quas propter hoc eum feciſſe conſtiterit, nuntium ad ſedem Apoſtolicam deſtinando. Cùm autem poſt conſecrationem ſuam prima vice Burgenſis Epiſcopus ad Monaſteriũm ipſum acceſſerit, recipiatur ab Abbate ac Monachis cum proceſſione ſolemni, & ſi voluerit celebret ibi Miſſam. Quotiens etiam inuitatus acceſſerit pro exhibendis Eccleſiaſticis ſacramentis, procuretur ab eis; ita quòd nunquam numerum perſonarum & euectionum excedat in Lateranenſi Concilio diffinitum. Omnia ſiquidem Eccleſiaſtica Sacramenta quotiens indiguerint, ab eodem & non ab alio Epiſcopo exigant, & recipiant; dummodo gratiam Apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis voluerit exhibere. Alioquin liceat illis quemcumque maluerint Catholicum adire Pontificem, qui ea ſibi Apoſtolica fretus auctoritate concedat. Onienſis autem electus à Burgenſi Epiſcopo benedictionem reuerenter expoſcat, quam ipſe illi grataner impendat, difficultatem aut moram nullatenus ingerendo, niſi forſan ex publica fama, vel manifeſta cauſa ſeu denuntiatione Canonica, rationabile quid obſiſtat. Et tunc etiam Romanus Pontifex conſulatur, & ipſius beneplacitum expectetur. Ita quòd ſi conſtiterit Epiſcopum fuiſſe culpabilem, ſuper eo quod benedictionem impendere noluiſſet electo, iuſtas ei refundat expenſas, quas feciſſe probabitur ſedem Apoſtolicam conſulendo. Cùm autem ab eo

Digitized by Google

fuerit benedictus, reuerentiam ei ſuper his tantummodo quæ præſcripta ſunt repromittat, profeſſione huiuſmodi ſuper altare in ſcriptis oblata. In cæteris autem præfatum Monaſterium plena gaudeat libertate. Ne igitur quod à nobis pro parte tam Burgenſis Eccleſiæ, quàm Monaſterij Onienſis ſalubriter eſt prouiſum, occaſione qualibet impoſterum poſſit infringi: præſentium auctoritate ſtatuimus, vt contra præſcriptam formam, nulla ſummorum Pontificum priuilegia, vel ſecularium Principum ſcripta, nulla denique munimenta, vel argumenta valeant præualere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prouiſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran.. x.. Kal. Maij, Pont. noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LIX.

Zamoren.. et Legionensi Episcopis.

Committit executionem ſententiæ contra quam reſtitutio in integrum obtenta eſt.

VSCITATA ſuper diuerſis articulis inter ven. fratrem noſtrũ Burgen. Epiſcopum, & Onienſe Monaſterium quæſtione. Cùm ven. frater noſter .. Segobien. Epiſcopus, & dilectus filius T. Palentinus electus, quibus auctoritate noſtra dicta fuit cauſa commiſſa, eam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remiſiſſent. Nos eidem Epiſcopo & L. Monacho Monaſterij Procuratori, qui propter hoc ad ſedem Apoſtolicam venerãt, audientiam cõceſſimus liberam & benignam. Qui cùm cœpiſſent principaliter litigare ſuper ſtatu Monaſterij memorati, quod ad ſe de iure communi ſpectare dictus Epiſcopus proponebat, vtpote in ſua Dioceſi conſtitutum, cuius iuris vſum Burgenſem Eccleſiam longis retroactis temporibus habuiſſe firmabat. Et ex parte Monaſterij diceretur, illud per Principes ſeculares, & Romanos Pontifices, ab antiquo libertate donatum, & ipſum longiſſimo tempore vſum fuiſſe plenaria libertate. Nos auditis vtrimque propoſitis, de voluntate partum demum ex prouidentia inter eas duximus componendum, prout in alijs noſtris litteris ſuper hoc confectis pleniùs continetur. Poſtmodum verò partibus ſuper ſubiectione ac libertate membrorum eiuſdem loci, Monaſteriorum videlicet Capellarum, Cellarum, & Prioratuum perſequentibus quæſtionem, quatuor ſibi dictus Epiſcopus in præfatis locis, ad ſe de iure communi ſpectantibus, vt dicebat, cuius iuris vſum habuerat ab antiquo, ſpecialiter vendicabat. Eorundem locorum Clericos aſſerendo teneri ad Epiſcoporum, Archidiaconorum, & Archipresbyterorum Burgen. accedere Synodos, excommunicationis, vel interdicti ſeruare ſententias promulgatas ab eis, procurationes annuas exhibere, ac ſingulos aureos ſoluere Burgenſi Epiſcopo nouiter ſubſtituto. Ad intentionem propriam roborandam ſuper primis tribus articulis, ius commune ſecundùm quod dictos Clericos ſicut & alios ſuæ Dioceſis ad prædicta teneri, dicebat, ac iuris ipſius vſum liberum ab antiquo; & ſuper quarto, antiquam & approbatam conſuetudinem allegando. De quibus omnibus per

Digitized by Google

depoſitiones teſtium fidem factam eſſe dicebat. Verùm pars altera propoſuit ex aduerſo, ſupradicti Monaſterij membra, ſicut & ipſum cœnobium, ab antiquo fuiſſe ſæcularium Principum, & Romanorum Pontificum, Vrbani ſecundi, Paſchalis ſecundi, Eugenij tertij, & Alexandri tertij priuilegijs libertate donata; & longis retroactis temporibus huiuſmodi fuiſſe libertate gauiſa, ſicut per ipſa priuilegia exhibita coram nobis, ac inſtrumentum Victoris quondam Burgenſis Epiſcopi, & ſuorum depoſitiones teſtium manifeſtè conſtare dicebat. Nos igitur auditis & intellectis quæ vtraque pars propoſuit coram nobis, ſuper quatuor præmiſſis capitulis Monaſterium Onienſe de conſilio fratrum noſtrorum iuſtitia condemnauimus exigente. Sententia verò lata procurator præfatus ad probandam præſcriptionem, tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiam ſupra quibuſdam decimis poſt tranſactionem acquiſitis à Monaſterio, Eccleſijs & colonis ipſius ex Epiſcopi parte petitis, quarum controuerſiam volebamus ſententiæ calculo terminare, & inqua fuerat coram iudicibus ſupradictis concluſum, reſtitutionem in integrum nomine Monaſterij poſtulauit. Et cùm ſuper hoc coram nobis fuiſſet aliquandiu litigatum; nos deliberatione præhabita, reſtitutionem in integrum ad præſcriptionem probandam, tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiam ſupra controuerſia decimarum, eidem procuratori nomine Monaſterij duximus indulgendam. Tibi frater Zamoren. & dilectis filijs Magiſtris Mauricio Archidiacono Toletan. & Michaeli Canonico Segobien. dantes noſtris litteris in mandatis, vt recipiatis teſtes quos pars Monaſterij ad probandam præſcriptionem legitimam ſuper quatuor articulis ſæpedictis, & ſuper capitulo decimarum, vel etiam Epiſcopus ad interruptionem probandam duxerit producendos. Et ſi de partium voluntate proceſſerit, cauſam ipſam appellatione remota fine debito terminetis. Alioquin remittatis eandem ad nos ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam dante Domino recepturæ. Ne verò per excogitatam malitiam, ſicut ex quibuſdam præſumptionibus pluribus videbatur, effectum ſententiæ in damnum Epiſcopi contingeret impediri; neue Monaſterium per executionem ſententiæ propter ipſas ſuſpiciones incurreret detrimentum. Nos æquitate penſata ita duximus prouidendum, vt ante omnia ſupradicta ſententia à nobis prolata per vos executioni mandetur. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ſententiam ipſam ſublato appellationis obſtaculo executioni mandantes, faciatis eandem inuiolabiliter obſeruari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes. Quod ſi non ambo his exequendis potueritis intereſſe, alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. viij. Kal. Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LX.

ZAMOREN. EPISCOPO, ET MAGISTRIS MAVRICIO ARCHIDIACONO TOLETAN. ET MICHAELI CANONICO SEGOBIEN.

Mandat vt testes recipiant super causa predicta, vt & cautionem ab Episcopo Burgensi.

VSCITATA super diuersis articulis, &c. In eundem modum, vt in alia, per totum vsque, duximus indulgendam. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus: quatinus recipiatis testes quos pars Monasterij ad probandam præscriptionem legitimam, &c. vt in alia. Vsque, à nobis prolata sublato appellationis obstaculo executioni mandetur, cuius executionem tibi frater Zamoren. & venerabili fratri nostro .. Legionen Episcopo duximus committendam. Volumus nihilominus, & mandamus, vt ab Episcopo recipiatis idoneam cautionem, quòd si Monasterium in causa ipsa per sententiam præualuerit, vniuersa quæ medio tempore ipsius sententiæ occasione percepit, Monasterio restituat memorato. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum in ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA LXI.

EISDEM.

Committit causam de consensu partium qua inter Burgen. Ecclesiam & Clericos Sancta Maria de Castro Soris vertebatur, ab ipsis si partes consenserint debito fine terminandam, vel instructam ad sedem Apostolicam remittendam.

CVM in causa quæ inter Burgensem Ecclesiam, & Clericos Sanctæ Mariæ de Castro Soris, super quibusdam Ecclesijs, & rebus alijs vertitur, ad dilectum filium Abbatem de Retorta, & .. Priorem de Corrubijs fuerint à sede Apostolica litteræ impetratæ. Ipsi reputantes venerabilem fratrem nostrum .. Burgensem Episcopum contumacem, in rerum petitarum possessionem causa rei seruandæ partem induxerunt aduersam. Verùm cùm super eorundem processu, quem memoratus Episcopus, vtpote post appellationem ad nos legitimè interpositam attentatum, reuocari petebat; inter ipsum & ... partis aduersæ procuratorem fuisset in nostra præsentia diutius litigatum, taliter fuit demum à nobis de ipsorum voluntate prouisum. Vt tam super dictarum rerum omnium possessione, quàm etiam fructibus quos nunc possunt dicti Clerici restituere, præfato Episcopo restitutis, de restituendis alijs, quàm citò se facultas obtulerit, idoneam exponant dicti Clerici cautionem; ad quod eos si necesse fuerit per vos volumus & mandamus appellatione remota Ecclesiastica censura compelli. Postmodum autem Episcopus petijt coram nobis, vt Clericos eiusdem Ecclesiæ qui post interdicti ab eodem Episcopo, & excommunicationis sententias, à ... Palentin. electo & suis coniudicibus delegatis à nobis, propter

eorum contumaciam rationabiliter promulgatas, diuina præsumpserant officia celebrare præfatis sententijs vilipensis, pœna dignaremur Canonica castigare, ac quorundam eorum corpora faceremus de cœmiterio Ecclesiastico exhumari quæ interim fuerant tumulata. Procurator verò prædictus tam super libertate liberè sibi eligendi prælatum, quàm etiam supra tertijs ipsius Ecclesiæ medietate domorum, molendinorum, vinearum, terrarum, & hortorum, ad ipsam Ecclesiam in eodem castro spectantium, & Ecclesiarum ac terrarum eiusdem castri, & circumadiacentium heremitarum: item S. Nicolai, S. Dominici, Sanctæ Ceciliæ, S. Iacobi, S. Stephani, S. Ioannis, S. Michaelis, & Sanctæ Eulaliæ Ecclesiarum, & Heremitarum circumadiacentium eis. Rursùm S. Michaelis de Tauapera, S. Stephani de Castriello, Sanctæ Mariæ de Villasilos, S. Martini, & S. Andreæ Ecclesiarum, cum adiacentibus eis heremitorijs vniuersis. Terrarum quoque ac vinearum & molendinorum medietatis de Amelas, & de Palatios, & de Fitero Ecclesiarũ. Necnon & de Ponte fitero, & de Feneiosa, & Villæ viridis. Et de Alcobella, & Sancti Cypriani Ecclesiarum, ac Heremitarum omnium circumadiacentium eis. Procurationum quoque, & obedientiarum, & interdictorum de Valbonella, de Fonte Lesina, & de Valuinchera, & de Valuas Ecclesiarum, & medietatis de solaribus, hortis, terris, vineis, molendinis Ecclesiarum de villa Serigo, & circumadiacentium Heremitarum, de Villimara, & de Villaquiran Ecclesiarum, terrarum & vinearũ Ecclesiæ de Valdemoro cum adjacentibus eis Heremitorijs vniuersis. De Quintanella quoque, & de [illegible] De Castellanos, & de Villa Aios Ecclesiarum, medietatis insuper de solaribus, terris, hortis, vineis, & molendinis, Ecclesiæ de Fanos, & de Fenestrosa, cum Heremitorio, & De Pedrosa cum circumadiacẽtibus Heremitorijs S. Eugeniæ, & S. Ioannis de Pisuerga Ecclesiarum, ac instituendi Prælatos & Archipresbyteros in eisdem, & hæreditatis cuiusdam apud Ormaza restitutionem humiliter postulauit. Petijt quoque, vt quasdam res mobiles, scilicet turribulum, & sciphum argentea, mulam, & mulum, centum oues, & tria iuga boum, cum apparatibus suis, duodecim porcos, & sex modios panis, dolium vini, galinarum quoque & anserum, ac valentiam annonarum, quæ prædictus Burgen. Episcopus per tres menses in quindecim equaturis expendit. Tapeta duo, linteamina tria, & totidem puluinaria, mantas tres, culcitram vnam, mantilia quatuor, fogam carralem de corio, ferrum caldatarum, acetrum, tres aczados, totidem aczadas, quatuor cistas scutellis plenas, quatuor fulchra & auricalatia tria, coopertorium vnum, tectum & lectum de corio, cuppam de Villa Aios ad Villam de Silos tunc temporis deportatã, duas cuppas alias de ciuitate Burgen. ablatas, & aliam venditam in Leuis, scamna tria, carrum ferratum, quibus omnibus pars sua spoliata fuerat, ei restitui mãdaremus. Adiecit insuper quòd dictus Burgen. Episcopus, claues Sacristæ abstulit violenter, codicémque priuilegiorum ablatum non reddidit, donec ea quæ contra ipsum & suam Ecclesiam in eo continebantur abrasit: quædam nihilominus detinens, quæ delegati à nobis iudices sub excommunicationis pœna restitui præceperunt. Quæ omnia sibi procurator prædictus, cum fructibus perceptis ex eis restitui postulabat, & supra his satisfactionem sib congruam exhiberi. Lite igitur coram nobis super præmissis legitimè contestata, quia super vtrimque propositis nobis non potuit fieri plena

fides, cauſam ipſam de ipſorum Epiſcopi & procuratoris aſſenſu vobis duximus committendam; per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatinus abſolutis clericis eiuſdem Eccleſiæ ad cautelam, audiatis cauſam, & eandem, ſi de partium voluntate proceſſerit, appell. remota fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Alioquin ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, præfigẽtes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent, iuſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Teſtes autem qui abvtraque parte fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appell. remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis, &c. Duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto, Kal. Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXII.

Eisdem.

Confirmat ſententiam latam à delegatis, & executionem demandat, & ſuper quibuſdam articulis teſtium receptionem.

VRGENSI Capitulo dudum ad nos ſuam querimoniam deſtinante, quòd Monaſterium S. Ioannis de Ortega ad Burgenſem Eccleſiam pertinebat, cui G. Martini Sacerdos, & quidam alij, debitam recuſabant obedientiam exhibere, violenter ipſum Monaſterium detinentes. Nos bonæ memoriæ .. Epiſcopo, & dilecto filio ... Archidiacon. & Theſaurario Palentinis commiſimus cauſam ipſam. Coram quibus P. Ioannis Burgen. Eccleſiæ procurator, contra Petrum Bartholomæi, Petrum Ioannis, Dominicum Martini, Ioannem & Gundiſaluum, ſingulariter videlicet contra quemlibet ſuam exeruit quæſtionem: & poſſeſſorium iudicium intentando, propoſuit ab eiſdem violentiam Burgen. Eccleſiæ fuiſſe illatam, reſtitutionem portionis vnius Canonici petens à quolibet prædictorum; poſtulans nihilominus, vt expellerentur à Monaſterio memorato, vtpote violenter intruſi, & propter inobedientiæ vitium pœna Canonica punirentur. E contra prædicti Canonici prorſus inficiantes ſe aliquam Burgen. Eccleſiæ violentiam intuliſſe; aut extitiſſe inobedientes eidem aliquatenus, vel rebelles, dixerunt; quòd cùm eſſent Canonici regulares nihil penitus poſſidere poterant, vel agere, ſeu etiam reſpondere, abſque ſui prioris licentia, & mandato. Adiecerunt inſuper, quòd cùm diuiſæ non eſſent in præfata S. Ioannis Eccleſia portiones, ipſi cùm nihil certum penitus poſſiderent, etiam ſi eſſent Clerici ſeculares, ad reſtituendam aliquam portionem, non poterant condemnari, nec à præfata Eccleſia ſupradicta occaſione depelli. Iudices verò vtriuſque partis atteſtationibus, & allegationibus diligenter inſpectis, in tribus primis Capitulis ſupra quibus fuerat poſſeſſorium intentatum, antefatos quinque Canonicos abſoluerunt, condemnantes eoſdem ad Canonicam obedientiam Burgenſi Epiſcopo exhibendam. A qua ſententia cùm Burgen. Epiſcopus appellaſſet, nos venerabili fratri noſtro .... Oſcenſi Epiſcopo, &

Digitized by Google

dilecto filio Tiraſonen. Decano,& Præpoſito Iaccen. dedimus in mandatis; vt in appellationis cauſa legitimè procedentes, eandem ſententiam ſicut iuſtum eſſet confirmare vel infirmare curarent. Qui vtriuſque partis confeſſionibus & rationibus intellectis, & aduertentes ſupradictas petitiones ex parte Burgen. Eccleſiæ contra præfatos Clericos, nimis ineptè ac irrationabiliter fuiſſe conceptas, antedictam ſententiam confirmarunt, verba in eadem expreſſa tenori ſuæ ſententiæ annectentes: qui ſententia in ſcriptis redacta, & in eiuſdem ſerie annis Incarnationis Dominicæ annotatis, huiuſmodi clauſulam ſubiecerunt. Præterea de illata Burgen. Eccleſiæ violentia, & interdicto à prædictis quinque Clericis non ſeruato, ac expenſis à procuratore Clericorum de Ortega petitis, reſeruamus nobis licentiam cognoſcendi. Cùm autem nuper venerabilis frater noſter. Burgen. Epiſcopus, & ſupradictorum Clericorum procurator,in noſtra præſentia ſuper præmiſſis aliquandiu litigaſſent, nos vtrimque propoſitis intellectis,ſententiam vltimorum iudicum in eo duximus ſententialiter confirmandam, in quo ſupradictorum iudicum dignoſcuntur ſententiam confirmaſſe. In eo verò, quòd iam lata ſententia ſibi licentiam cognoſcendi ſupra quibuſdam articulis reſeruarunt, dictum eorum decreuimus irritum & inane. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus:quatinus ſupradictam ſententiam auctoritate Apoſtolica confirmatam,faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Quia verò ſuper libera adminiſtratione Monaſterij memorati, & rebus eiuſdem, quibus Burgen. Eccleſiam dicebat Epiſcopus ſpoliatam; & ſuper fructibus, & rebus alijs quas Canonici ab eodem Epiſcopo repetebant, lis coram nobis fuit ſolemniter conteſtata; Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus recipiatis teſtes quos vtraque pars duxerit producendos, & cauſam ipſam, ſi de partium voluntate proceſſerit, ſublato appellationis obſtaculo fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Alioquin eandem ad nos remittatis ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam dante Domino recepturæ. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eãdem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum iiij. Kal. Maij. Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXIII.

Archiepiscopo et svffraganeis Ecclesiæ Narbonen.

Scribit pro quibuſdam Valdenſibus ad Eccleſiæ vnitatem reuerſis.

CVM talis eſſe debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur, vt non ſolùm à Dominico grege ſubductas ſollicitudine paſtorali reducere, verùm etiam reductas ad ipſum, paterna in eo ſtudeat manſuetudine confouere. Proculdubio nobis & vobis eſt ſollicitè prouidendum, vt di-

Digitized by Google

lecti filij Durandus de Oſca, & Guillelmus de Sancto Antonino, cum ſocijs ſuis reconciliatis Eccleſiaſticæ vnitati taliter foueantur in ipſo: quòd cùm ipſi ſe lætabuntur ibidem inuenire fauorem ſperatæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo errorem ſuæ deſerere cæcitatis. Quapropter fraternitatem veſtram monemus attentiùs, & hortamur, per Apoſtolica vobis ſcripta præcipimus mandantes: quatinus ipſos præcedentes ſecundùm Dominum charitatiuè tractetis, ne permittatis eos, aut illos, qui ſuum ipſis intuitu charitatis impenderunt beneficium, in veſtris Dioceſibus cõſtitutos, huius occaſionis prætextu à quoquam temerè moleſtari. Contradictores Eccleſiaſtica cenſura appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Singuli veſtrum in Dioceſi ſua ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. iiij. Idus Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

In eumdem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo & ſuffraganeis Eccleſiæ Tarracon. Datum. vt in alia per totum.

In eumdem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo Mediolanen. & ſuffraganeis eius. Datum. vt in alia per totum.

EPISTOLA LXIV.

Priori et Capitvlo B. Mariæ de Salis Bitvricen.

Confirmat Statuta Eccleſiæ de Salis.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Sanè ſicut ex tenore veſtrarum litterarum accepimus, vos ad diſſenſionis materiam amputandam, quæ pro donationibus præbendarum Eccleſiæ veſtræ ſæpius emergebat, de aſſenſu venerabilis frat. noſt. G. Bituricen. Archiepiſcopi communiter ſtatuiſtis. Quòd poſtquam Eccleſiæ veſtræ præbendæ ad duodenarium deuenerint numerum, qui per ipſum Archiepiſcopum, & vos etiam in veſtra eſt Eccleſia inſtitutus, præbendas quæ vacauerint Bituricen. Archiepiſcopus qui pro tempore fuerit, perſonis quibus voluerit ſecundùm Deum conferat, & aſſignet. Ita quod is qui ab eodem fuerit inſtitutus, Priori obedientiam faciat, & circa eum Prior correctionem habeat, quemadmodum circa tales habere hactenus conſueuit. In hominibus verò, terris Eccleſiæ, ac omnibus alijs, Prior & Capitulum debitam iuriſdictionem obtineant, & hactenus conſuetam. Vacante verò Bituricen. Eccleſia, ſiquam in Eccleſia veſtra præbendam vacare contigerit, illam abſque contradictione cuiuſquam conferat ſolus Prior. Cedente verò, vel decedente Priore, ipſius Eccleſiæ, Canonici eiuſdem loci liberam eligendi Priorem habeant facultatem: & illa in hoc articulo gaudeant libertate, qua Eccleſiæ aliæ in Bituria poſitæ gaudere noſcuntur. Hoc etiam conſtitutum, ſacroſanctis tactis Euangelijs ſeruaturos vos in perpetuum promiſiſtis. Nos igitur veſtris precibus inclinati, ſtatutum ipſum ſicut piè, ac prouidè factum eſt, auctoritate Apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Saluo in omnibus Apoſtolicę ſedis mandato. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurũ. Datum Lateran. vij. Idus Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXV.

Illvstri Regi Danorvm.

Recipit ſub protectionem ſuam Danorum Regem cruce ſignatum.

QVOD orthodoxæ fidei zelo ſuccenſus ad laudem diuini nominis, & Chriſtianæ religionis honorem, ſigno Crucis aſſumpto, ad reprimendam feritatem incredulæ nationis, regalis exerere decreuiſti gladium poteſtatis. Pium deuotionis tuæ propoſitum in Domino commendamus, illúdque fauoris Apoſtolici gratia proſequentes, perſonã & regnum tuum cum omnibus bonis tuis, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Statuentes, vt quamdiu vacaueris operi huiuſmodi pietatis, integra maneant, & à cuiuſlibet temeritatis incurſu quieta conſiſtant. Verùm tuam regalem prudentiam commonemus, vt ita prouidè tibi & tuis caueas vndecumque, ne, quod abſit, ſub noſtræ protectionis prætextu, quamlibet te contingat ſuſtinere iacturam. Datum Lateran. nonis Maij. Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXVI.

Illvstri Reginæ Francorvm.

Conſolatur Reginam à Rege poſt repudium admiſſam, at neglectam.

SVPER amaritudine in qua es, paterno tibi compatientes affectu, ſerenitatem tuam conſolando monemus, vt quæ alios cum Rege conſorte tuo per matrimonialem ipſius copulam acceſſiſti rectura, veneranda Regina tui, te regas in imminentis pugnæ moleſtia, per quam Deus tuam voluit examinare virtutem: ſic in omnibus quæ aduerſa videntur & dura, te formans, vt plus ex formidine mentis ea, quàm ex neceſſitatis inſtantia perferendo, non tam pareas, quàm ſuper his aſſentias voluntati diuinæ. Nec vnquam triſtis excipiens quod acciderit contra votum, tributum tuum hilaris, non inuita perſoluas. Attendens, quòd vniuerſa quæ in miſeriæ huius mundo à quocunque penduntur, quaſi quædam neceſſaria ſunt humanæ vitæ tributa, quorum immunitatem nemo poterit cum effectu, vel petere, vel ſperare. Quapropter, chariſſima in Chriſto filia, de tua te conſolare fortuna, & animum induendo virilem, ab ipſius conſtantia non recedas; vt quaſi de proprio fato conqueſta, illud tibi gemas accidere, quod multis indignioribus non videris euenire. Cùm enim ſinè aduerſario virtus marceat, quæ quanta ſit, aut quid valeat, tunc apparet, cùm illam patientia manifeſtat: in exagerationem doloris, nequaquam eſt peruertendum, quod veriùs poteſt ad conſolationis materiam imputari. Pater quippe cœleſtis carnalium more parentum, non educantium filios in delicijs, quos intendunt ad virtutem componere; te per hæc voluit experiri, & ſibi, non tanquam delicatam, ſed ſicut electam filiam præparare. Qua de re periculoſiùs reputans, quòd in reprobis alitur audacia per licentiam, quàm quòd virtus per diſciplinam proficit in electis, patientiam tuam feras humiliter exerceri. Et

Digitized by Google

quia patientibus patienter paſſio non eſt pati; ſic æquanimiter ſuſtineas vniuerſa, quòd ille in cuius manu cor Regis eſt, & quocúmque voluerit vertet illud, humilitatis tuæ merito prouocatus non ſolùm aduerſitatis cauſe ſubmota conciliando tibi animum viri tui tuam remuneret patientiam, verùm etiam gratia ſui, qui verus ſponſus eſt fidelium animarum, expectationis tuæ anguſtiam recompenſet. Secura de nobis quòd in quibus oportuerit & decuerit, nequaquam tibi ſuffragium fauoris Apoſtolici ſubtrahemus. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXVII.

Eboracensi Archiepiscopo.

Vt moneatur Rex Anglia ad ſatisfactionem Eccleſie Eboracen.

DOMVS Domini concedit nos tunc zelus, & igne illo ſuccendimur vehementer, quem filius hominis mittens in terris voluit vt arderet: cùm hi contra Eccleſiaſticam libertatem inſurgunt, qui ſi ſe recolerent, vt deberent, à Domino ſuſcepiſſe ad malefactorum vindictam gladij poteſtatem, illam deberent pro viribus deffenſare, vt paſſeres ſpirituales videlicet nidificarent in eos velut in cedros Libani plantatos à Domino, & turtur nidum vbi ſuos pullos reponeret inueniret. Sanè grauis ex parte tua, nobis eſt oblata querela. Quòd cùm Ioannes Rex Angliæ ab Eccleſijs & domibus Elemoſinarijs Eboracenſis Prouinciæ tertiam decimam diſpoſuiſſet recipere, tu id præſentiens pro Eccleſiaſtica libertate tuenda ſedem Apoſtolicam appellaſti, te ac tua & vniuerſos eiuſdem Prouinciæ Clericos noſtræ protectioni ſupponens. Verùm Rex ipſe à propoſito quod præconceperat non recedens, non ſolùm de demanio tuo, & à te tenentibus, ſed etiam à Religioſis, & pleríſque Clericis Eboracen. Prouinciæ, tertiam decimam prouentuum eorundem extorſit, contra Eccleſiaſticam libertatem. Cúmque tu hæc ferre non præualens, recolliſſes de partibus Anglicanis, ad noſtram præſentiam acceſſurus. Idem Rex, te ac tuos, temporabilibus, mobilibus, & immobilibus ſpolians, iuriſdictionem tuam circa ſpiritualia multipliciter iuxta ſuæ voluntatis arbitrium impediuit, & poſſeſſiones, & nemora tua in graue præiudicium Eboracen. Eccleſiæ diſtrahi faciens, in plurimis alijs tibi, & tuis iniurioſus extitit admodum, & moleſtus. Cùm igitur tantam Dei & Eccleſiæ ſuæ iniuriam, non tantùm propter diſpendium temporalium, quantùm propter periculum animarum nequeamus conniuentibus oculis pertranſire; qui ſi neceſſitas id expoſceret, pro tuenda Eccleſiaſtica libertate non dubitaremus exponere noſmetipſos. Licèt ſuper hoc venerabilibus fratribus noſtris Helien.. Vuigornien. & .. Heroforden. & poſtmodum Londonien. & .. Roffen. Epiſcopis, & dilecto filio .. Decano Lincolnien. litteras noſtras duxerimus deſtinandas. Nihilominus tamen fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus Regem eundem moneri facias efficaciter, & prudenter induci, vt ſuæ ſaluti conſulens & honori, tam tibi quàm Eccleſijs & alijs ad te ſpectantibus ablata reſtituat vniuerſa, & de damnis & iniurijs irrogatis ſatisfaciat competenter. Alioquin prædictis litteris non obſtantibus, per quas nondum extitit plenè in negotio ipſo proceſſum, tu propter

Digitized by Google

propter hoc officij tui debitum in Eboracen. Prouincia exequaris. Quod per appellationis obiectum nolumus impediri. Datum Lateran. 2. nonas Maij, anno tertiodecimo.

EPISTOLA. LXVIII.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI IOANNIS IN VINEIS, ET DECANO SVESSIONEN.

Vt reuocent litteras per ſubreptionem impetratas ſuper præbenda Caſletenſi.

DILECTVS filius Bartho. Canonicus Caſleten. in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus: quòd cùm Præpoſitus Caſleten. Morinen. Diœceſis, qui filijs, nepotibus, & cognatis Eccleſiæ ſuæ conferre præbendas quaſi iure hæreditario conſueuit: præbendam ... filij ſui deffuncti à ſua nolens cognatione diſiungi, eam ... nato ... filiæ ſuæ tunc lactenti dediſſet. Nos venerabili fratri noſtro ... Siluanectenſi Epiſcopo, & coniudicibus ſuis dedimus in mandatis, vt præbendam eandem, vtpote de iure vacantem, Apoſtolica ſibi auctoritate conferrent. Ad quorum impediendum proceſſum, dictus Præpoſitus, & quidam de Canonicis ipſi animo & parentela coniuncti, fruſtratoriè noſtram audientiam appellantes, appellationem emiſſam perſequi non curarunt. Excepto quòd vnus eorum R. videlicet pueri dicti pater, tandem ad præſentiam noſtram accedens, coram bonæ memoriæ Mathæo S. Theodori Diacono Cardinali, à nobis ſibi auditore conceſſo, ad hoc ſe aſſeruit non veniſſe. Quare dicto Præpoſito & Capitulo Caſleten. per ſcripta noſtra mandauimus; vt eidem præſcriptam præbendam ſinè difficultate cõferrent; dilectos filios ... Abbatem S. Auberti Cameracen. & Collegas ipſius executores ſibi nihilominus concedentes. In quorum præſentia pars aduerſa comparens, litteras quaſdam exhibuit continentes, quòd præbendam Præpoſito confirmaueramus eandem, ſicut ipſam iuſtè ac pacificè poſſidebat: per quas ipſum ab intentione ſua excludere nitebatur. Verùm iudices attendentes confirmationem huiuſmodi non valere, cùm præbendam illam Præpoſitus poſſidere non poſſet, & procedentes in noſtri executione mandati, in corporalem poſſeſſionem præbendæ ipſum inducere curauerunt: propter quod pars aduerſa vocem ad nos appellationis iteratò emiſit, quam ſicut & primam perſequi non curauit. Cúmque occaſione illius, poſſeſſionem ipſius Canonici per annum, & ampliùs multipliciter perturbaſſet, idem ad ... Abbatem S. Nicaſij Remen. & coniudices ſuos noſtras litteras impetrauit. Qui ex Capituli relatione comperto, quòd ſibi periculoſum exiſteret in Eccleſia reſidere, ipſi fecerunt ſecuritatem præſtari firmatam præſtito iuramento. Qua recepta cùm crederet ſe ſecurum, Præpoſitus & complices eius in ... fratrem ipſius in Eccleſia coram altari aſtantem in die cœnæ Domini manus ſacrilegas iniecerunt, & tumultu exorto auxilio Canonicorum & Presbyterorum aſtantium, vix manus ipſorum effugere potuerunt. Cæterùm cùm coram dicto Abbate S. Nicaſij ſuíſque Collegis ſuper hoc perſequeretur ius ſuum, idem Præpoſitus ad ... Abbatem de Bergis & coniudices ſuos, nulla de ipſo

Digitized by Google

vel negotio memorato habita mentione, noſtras litteras impetrauit. Quos idem Canonicus habens certa ratione ſuſpectos, vtpote quorum vnus Præpoſito erat affinis, & alter in eadem cauſa ipſius extiterat aduocatus, eúmque ad loca ſuſpecta vocantes frequenter, præcipitabant ſententiam excommunicationis in eum per contumaciam non abſentem, & prædictum Præpoſitum à præfatis iudicibus excommunicatum, pro eo iuſtitia exigente abſoluerent; licèt ſtandi mandatis eorum cautionem iuratoriam præſtitiſſet, & nolebant ſuper-ſedere negotio ad mandatum ipſorum, cùm ſuper hoc nullam iuriſdictionem habebant, ad noſtram duxit audientiam appellandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus, ſi eſt ita, reuocato in irritum quidquid occaſione litterarum illarum, quæ per veritatem tacitã fuerant impetratæ, ab eiſdẽ iudicibus in eius præiudicium inuenerit is attentatum, memoratum Canonicum faciatis eiuſdem præbendæ, auctoritate noſtra, pacifica poſſeſſione gaudere: ac de damnis & iniurijs irrogatis eiſdem, ſatisfactionem debitam exhiberi. Tam præfatum Præpoſitum, quàm contradictores quoſliber, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Non obſtantibus aliquibus litteris quæ de his omnibus non faciant mentionem, & in quibus non contineatur incertum quòd de noſtra certa ſcientia emanarint. Teſtes autem, &c. Quod ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXIX.

Fratribvs Monasterii Oniensis.

Confirmat compoſitionem factam de tertijs decimarum inter Monaſterium Onienſe, & Epiſcopum Burgenſem.

His nos conuenit robur Apoſtolicum impertiri, quæ ſemel in contentionem deducta, iudicio ſunt, vel concordia terminata; ne ſopitæ quærimoniæ reuiuiſcant, & relabantur iterùm in recidiuæ ſcrupulum quæſtionis. Sanè cùm olim inter Eccleſiam veſtram, & bonæ memoriæ Victorem Burgen. Epiſcopum ſuper tertijs decimarũ quæſtio ſuborta fuiſſet, tandem inter eos huiuſmodi compoſitio interceſſit. Quòd videlicet memoratus Epiſcopus de ſuorum Canonicorum aſſenſu conceſſit, & confirmauit Ioanni tunc Onien. Abbati eiuſque Catholicis ſucceſſoribus in perpetuum, tertias decimarum in omnibus Eccleſijs ſuis, quas idem Abbas eo tempore poſſidebat. Necnon decimas quas vſque tunc in villis de Arenis Sant. Tamaio. Terminon. Ventretea. Solas. & Pelluegas, recipere conſueuerat Epiſcopus memoratus. Præfatus verò Abbas cum Capituli ſui conſenſu, prænominato Epiſcopo & ſucceſſoribus eius, villam Ribillam cum omnibus pertinentijs ſuis conceſſit perpetuò poſſidendam. Cùm autem nuper venerabilis frater noſter Gar. Burgen. Epiſcopus, & Lupus Procurator veſter, inter alias quæſtiones vtrinque propoſitas coram nobis, cœpiſſet ſupra præfatis decimarum tertijs litigare, tandem compoſitionem præfatam memoratus Epiſcopus recognouit, eandem ſe velle ſeruare proponens. Nos igitur veſtris precibus inclinati, compoſitionem

Digitized by Google

iam dictam ſicut piè ac prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recèpta, ad exemplar bonæ memoriæ Alexãdri Papæ prædeceſſoris noſtri, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. nonis Maij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA LXX.

Episcopo Zamoren. et Mavricio Archidiacono Toletano, et Magistro Michaeli Canonico Segobien.

Quod recipiant teſtes ſuper præſcriptione à Monaſterio Onienſi allegata.

CVM L. Procurator Monaſterij Onien. propoſuiſſet inter alia coram nobis; ad illud in ſuis Eccleſijs, ratione cuiuſdam tranſactionis inter ipſum, & bonæ memoriæ Victorem Burgen. Epiſcopum olim initæ, Parrochiale ius integrè pertinere: ac venerabilis frater noſter .. Burgen. Epiſcopus ſucceſſor ipſius, in eiſdem quædam ſibi Iura Parrochialia vendicaret. Nos eandem cauſam ſententiæ curauimus calculo terminare, prout in alijs litteris ad vos directis pleniùs continetur. Sed cùm lata ſententia procurator ipſe ad probandum præſcriptionem ſupra quibuſdam articulis, fuiſſet à nobis per beneficium in integrum reſtitutionis admiſſus; cœpit nobis humiliter ſupplicare, vt per in integrum reſtitutionis auxilium, eum ad probandum admittere dignaremur: quòd Burgen. Eccleſia ratum habuit & conſenſit, vt Onien. Monaſterium in omnibus Eccleſijs quas tunc temporis poſſidebat, Ius Parrochiale in integrum obtineret, ſicut per quandam tranſactionem aſſerebat, ſibi fuiſſe conceſſum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus recipiatis teſtes, quos vtralibet pars ſupra prædicto ratihabitionis conſenſu duxerit producendos; & depoſitiones eorum ſupra iamdicto recipientes articulo, quas per vos nulli penitus volumus reuelari, penes vos reſeruetis fideliter conſignatas. Donec negotio ſuper cæteris ventilato, de ipſius proceſſu per vos reddiri fuerimus certiores, & per noſtræ reſponſionis oraculum, qualiter in ipſo procedendum ſit, declaretur. Cùm non hoc ipſo, quòd teſtes ſuper dicto capitulo taliter recipi volumus ad cautelam; intendamus adhuc in integrum reſtitutionis auxilium Monaſterio indulgere. Volumus etiam, & mandamus, quòd ſi cauſam eandem ad noſtrum remiſeritis examen inſtructam, atteſtationes huiuſmodi ſimul ad nos cum alijs remittatis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. nonis Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXI.

AVRELIANEN. EPISCOPO ET ... ELEMOSIN. CISTERCIEN. ET BONÆ VALLIS ABBATIBVS.

Vt amota Sancti Auiti Abbatiſſa, eius Monaſterij Sorores aliam ſibi eligant.

CVM poſt alia circa quæ ſuper correctione Monaſterij Sancti Auiti de mandato noſtro prouidè proceſſiſtis, Abbatiſſam eiuſdem loci, prout erat exigente iuſtitia faciendum, ab adminiſtratione ſuſpenſam excommunicationis quoque vinculo curaueritis innodare; ad depoſitionem ipſius, quamuis expedire plurimum videretis, propter appellationem quæ ab ipſa dicitur interpoſita, ſinè conniuentia noſtra, ſicut accepimus, procedere dubitaſtis. Quia igitur intelleximus Abbatiſſam prædictam à Monaſterio ipſo meritò amouendam, eáque ibi præſidente, vel reſidente, ſtatum præfati Monaſterij commodè reformari non poſſe. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus eidem ab ipſo prorſus amotæ, iuxta quod ordini & ſtatui ſuo congruit, auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo prouideri albi facientes, iniungatis Sororibus Monaſterij ſupradicti, vt per regularem electionem ſibi præficiant perſonam idoneam in rectricem. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Datum Lateran v. nonis Maij, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXII.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

Quæſtio agitata de vna prabenda Trecenſi duobus à legato aſſignata doctè deciditur, & Cellararius, cui vbi reſignaſſet denuo collata fuerat, cauſa cadit.

DILECTO filio noſtro P. Titulo S. Pudentianæ Presbytero Card. dilectis filijs R. de Aualon. Cellarario Senonen. & R. de Noa Clerico procuratori tuo auditore conceſſo, idem Cellararius propoſuit coram eo. Quòd cùm bonæ memoriæ G. Remen. Archiepiſcopus, tunc Apoſtolicę ſedis Legatus, ad Trecen. acceſſiſſet Eccleſiam, in qua G. nepoti ſuo præbendā concedere intendebat; cùm nulla penitus vacaret ibidem, dictus Cellalarius, non tam ei, quàm nobis etiam cupiens in hac parte placere, præbendam quam in ipſa obtinebat Eccleſia, in eius manibus reſignauit. Qui liberalitati eius volens poſtmodum grata viciſſitudine reſpondere; de Capituli Trecen. aſſenſu, præſente quoque ven. fratre noſtro Senonen. Archiepiſcopo, tam præfatum nepotem ſuum, quàm etiam Cellararium in Canonicum Trecen. inſtituit: & ambobus idem Capitulum ſtallum in choro, & locum in Capitulo aſſignauit. Quibus idem Remen Archiepiſcopus, fructus ſupradictæ præbendæ tamdiu diuidendos communiter aſſignauit; donec præfatus G. integrum eſſet præbendale ſtipen-

Digitized by Google

dium aſſecutus, in eos qui contra venire præſumerent excommunicationis ſententia promulgata. Quorum receptionem generalis procurator bonæ memoriæ prædeceſſoris tui in Conſtantinopolitanis partibus tunc agentis, poſtmodum approbauit. Vnde dictus Cellararius in eadem Eccleſia lectiones, & Euangelium in hebdomada ſua poſtea legiſſe dignoſcitur, & tam Decani quàm Epiſcopi electioni, & aliorum negotiorum tractatibus ſicut Canonicus Trecen. interfuit, & domum quandam per Capitulum memoratum obtinuit quæ non niſi Canonico conſueuerat aſſeruari. Tu quoque cùm ad eandem acceſſiſti Eccleſiam conſecratus, dictum Cellararium cum Canonicis alijs ad oſculum recepiſti, cùm tamen tunc temporis non niſi Canonici ad oſculum admittantur: & eidem ſupra prædictis non mouiſti per biennium quæſtionem. Vnde petijt, vt te ab ipſius ſuper hoc moleſtatione indebita compeſcere dignaremur. Verùm dictus R. procurator tuus, propoſuit ex aduerſo: quòd cùm idem Cellararius præbendam ſuam in præfati Remen. Archiepiſcopi manibus reſignaſſet, ipſe de medietate illius nepotem ſuum, & de medietate alia dictum Cellararium inueſtiuit, quam adhuc detinere præſumit, in tuum præiudicium & grauamen, non permittens te liberè de ipſa diſponere, prout ad te dignoſcitur pertinere. Et licèt ad dilectos filios .. Decan. & Magiſtros G. Cornutum Pariſien. & S. Remen. Canonicos ſuper hoc noſtræ fuerint litteræ impetratæ; Cellararius demum ad nos fruſtratoriè appellauit, vt te poſſet grauare laboribus, & expenſis. Idem quoque propoſuit procurator: quòd cùm in Trecen. Eccleſia inſtitutus olim fuerit certus Canonicorum numerus, & Capituli iuramento firmatus; ſupradictus Archiepiſcopus, qui etſi Legatus fuiſſet in Teutonia, in Senonen. tamen Prouincia eidem non fuit officium legationis iniunctum, inſtitutionem huiuſmodi facere non potuit vt Legatus: quinimo etſi Legatus in eadem Prouincia extitiſſet, ad vnicum tamen ſpirituale ius quod vacabat ibidem, duos inſimul Canonicos inſtituere ſibi non licuit contra Canonicas ſanctiones. Nam ſi duo vnicam præbendam haberent, id eſſet contra Turonen. Concilium, quod præbendarum inhibet ſectionem: ſi verò duobus in Canonicos & fratres receptis, vni tantummodo præbenda daretur ſub expectatione, alius contra Lateran. Concilium remaneret. Præterea, licèt in Eccleſia, in qua non eſt certus numerus præbendarum, nulla etiam præbenda vacante, in Canonicum quis poſſit aſſumi: cùm intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in Canonicum naſcitur, & deſinit cum deffuncto. In Eccleſia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarũ; vno dumtaxat indiuiduo iure vacante, duo inſimul eligi non poſſunt ad illud: cùm huiuſmodi ſpirituale ius, diuidi, ſeu communicari nequeat inter eos. Quamquam interdum hi ad quos ſpectat electio, de cõmuni conſenſu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam ius ſpirituale de nouo creando; niſi fortè ſtatutum aliquod obuiaret, quod eſſet iuramento firmatum, vel cui ſedis Apoſtolicæ confirmatio acceſſiſſet, huiuſmodi clauſula prohibitionis adiecta, vt ſi quidquam contra id fieret non valeret. Propter quod inſtitutionem præfatam nullam fuiſſe, dictus aſſeruit procurator: cùm in Trecen. Eccleſia, ſicut præmiſſum eſt, certus ſit præbendarum numerus, quem Capitulum vel Legatus augmentare minimè intendebat, vel ius aliquod de nouo creare, quod ex eo

argui proponebat; quia non fuit vnus ad vacantem præbenbam, & alius ſimpliciter inſtitutus, ſed ad præbendam vnicam ſupradicto modo vacantem, extiterunt ambo recepti. Sed nec Trecen. Capitulum, ad quod præbendarum collatio nullatenus pertinebat, vel dictus procurator prædeceſſoris tui, receptionem huiuſmodi approbare potuit, vtpote contra Canones attentatam. Tibi quoque nequaquam obfuiſſe dicebat; quòd Cellararium præfatum ad oſculum inter Canonicos Trecen. admiſeras, vel quòd aliquanto tempore ſuper hoc negotio ſiluiſti: cùm tunc temporis Eccleſiæ tuæ conſuetudines, & quæ in ea minus legitimè facta fuerant, ignorares. Ad hæc autem Cellararius ſic reſpondit: quòd cùm idem Archiepiſcopus in Trecen. Capitulo ſuæ Legationis litteras legi fecerit, & Legatus eo tempore ab omnibus haberetur, an Legatus in illa prouincia fuerit, non debebat vlteriùs in dubium reuocari; maximè cùm tu in prædictis litteris quas obtinueras contra eum, memoratũ Archiepiſcopum Legatum duxeris nominandum. Adiecit inſuper: quod licitè quis ad ſpiritualem fraternitatem eligi poteſt, in Canonicum, & in fratrem, nulla etiam præbenda vacante; argumentum ad hoc cuiuſdam Epiſtolæ decretalis inducens, in qua legitur quòd cùm T. Clericus, nulla in Lingonen. Eccleſia præbenda vacante, ab Epiſcopo & Canonicis Lingonen. ſupradicti Archiepiſcopi iudices delegati à nobis interueniente auctoritate, in Canonicum receptus fuiſſet & fratrem, ita quòd nullius præbendæ fructus perciperet niſi loco proximo vacaturæ. Nos attendentes, quòd dictum T. in Canonicum & fratrem recipi, non occurrebat Canonicis inſtitutis; & vacaturam expectare præbendam Lateran. Concilio non eſſet dubium obuiare: illicito reprobato, quod licitum erat, duximus approbandum. Vnde cùm videretur indignum, vt is qui receptus erat, in Canonicum, & in fratrem, præbendæ beneficio fraudaretur: Epiſcopo & Canonicis Lingonen. dedimus in mandatis, vt ſi res taliter ſe haberet, eidem T. præbendam, cum ſe facultas offerret, aſſignare curarent. Allegauit inſuper; quòd ab Apoſtolica ſede frequenter huiuſmodi litteræ impetrantur, vt in Eccleſia, in qua certus eſt numerus præbendarum, nulla præbenda vacante recipiatur quis in Canonicum, & in fratrem, & eidem præbenda, cùm ſe facultas obtulerit, conferatur. Item licèt Turonen. Concilium ſectionem inhibeat præbendarum, nihilominus tamen Romana Eccleſia receptionem eorum qui ad dimidias præbendas aſſumpti ſunt in Canonicos approbando, nonnunquam ſectas præbendas eis præcipit integrari. Sed ad hoc fuit ex aduerſo reſponſum: quòd etſi Romanus Pontifex dimidiatam quoad temporales prouentus præbendam contra Concilium Turonen. illi quandoque præcipiat integrari, cui Ius ſpirituale vacans fuerat cum debita integritate collatum; pro eo tamen, quod ad huiuſmodi ius dimidium de facto, cum de iure non valeat eſt receptus, id mandare minimè conſueuit, & ex plenitudine poteſtatis, ad vnicum ius ſpirituale non vacans aliquem recipi vtilitate vel neceſſitate penſata, valeat indulgere. Sicut de Auguſtino in Canone inuenitur, qui nouo modo prouectus, & conſecratus Epiſcopus, incolumi Valerio Epiſcopo Eccleſiæ Ypponen. acceſſit in cathedra, non ſucceſſit. Et ſicut de non vacante præbenda, conceſſa tamen, & confirmata per Romanum Pontificem, cuidam Clerico in Eccleſia Lingonen. & per executorem ipſius ad eandem etiam non vacantem recepto, in præalle-

Google

gata legitur decretali. Præfatus tamen Archiepiſcopus, qui etſi Legatus fuiſſet in prædicta prouincia, abſque noſtra ſaltem licentia ſpeciali contra Iuris ſcripti tenorem, ad vnicum ius ſpirituale quod vacabat in Eccleſia ſupradicta, in qua certus erat numerus præbendarum, inſtituere non potuit nepotem & Cellararium ſupradictos: cùm hoc non ſolummodo Turonen. ſed etiam Lateranen. Concilio obuiaret. Maximè cùm nec nouum ius creare intenderet, nec præbendarum numerum augmentare: quòd inde colligitur, quia reſignatione Cellararij procurata, eoſdem inſtituit ad vnicam præbendam vacantem. Vnde nos his & alijs intellectis Cellararium antedictum, quem præfatam præbendam conſtitit priùs liberè reſignaſſe, ad reſtitutionem eorum quæ ratione ſupradictæ inueſtituræ tenebat, de conſilio fratrum noſtrorum ſententialiter duximus condemnandum: ei ſuper præbenda ipſa vel eius parte ſilentium imponentes. Ita quod per hoc ſupradicto G. nullum præiudicium generetur, maximè cùm res inter alios acta, non noceat regulariter alijs, iuxta Canonicas & legitimas ſanctiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, &c. vſque incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Kal. Maij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA LXXIII.

Episcopo et I. Archidiacono, et Magistro N. de Dvaco Canonico Catalavnen.

Delegat executionem prolatæ ſententiæ.

DILECTO filio noſtro Titulo S. Pudentianæ Presbytero Cardinali, dilectis filijs R. de Aualon Cellarario Senonen. & R. de Noa Clerico procuratori ven. Frat. noſt. Trecen. Epiſcopi auditore conceſſo, &c. vt in alia, vſque bonæ memoriæ prædeceſſoris ſupradicti Epiſcopi Trecen. Conſtantinopolitanis partibus, &c. vt in alia, vſque, aſſignari. Epiſcopus quoque cùm ad eandem acceſſit Eccleſiam cõſecratus dictum Cellararium cum Canonicis alijs ad oſculum dignoſcitur recepiſſe: cùm tamen, &c. vt in alia, vſque, ſupradictis non mouit per biennium quæſtionem. Vnde petijt, vt Epiſcopum ipſum ab ipſius ſuper hoc, &c. vſque, dignaremur verùm dictus R. procurator eiuſdem Epiſcopi propoſuit ex aduerſo: quod cùm, &c. vt in alia, vſque, præſumit in memorati Epiſcopi præiudicium & grauamen, non permittens eum liberè de ipſa diſponere, prout ad ſe dignoſcitur pertinere. Et licet, &c. vſque fruſtratoriè appellauit, vt Epiſcopum ipſum poſſe, &c. vſque, vel dictus procurator prædeceſſoris ipſius Epiſcopi receptionem huiuſmodi, &c. vt in alia, vſque, attentatam. Ipſi quoque Epiſcopo nequaquam obfuiſſe dicebat, &c. In eum fere modum, vt in alia, vſque, duxerit nominandum. Adiecit inſuper, &c. vt in alia per totum, vſque, ſanctiones. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus quod eſt à nobis ſententialiter deffinitum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari: cõtradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero ea, &c. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXIV.

ROFFENSI ET SARESBERIEN. EPISCOPIS.

Vt contra contumaciam Ioannis Angliæ Regis interdictum publicetur, quòd Richardi Regis viduæ de dotalitio, & alijs non satisfecerit.

VTINAM Ioannes Angliæ nostris acquiescens monitis & consilijs, sic regeret semetipsum; vt nos, qui de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, eius salutem diligimus, & honorem, in ipsum non cogeret Ecclesiasticam exercere censuram, nec contra se diuinam iracundiam prouocaret, illis iniurias inferendo, quibus impertiri deberet gratiam & fauorem. Compellimur etenim vel inuiti scribere contra eum, qui toties nostra monita præterijt aure surda, vt querela charissimæ in Christo filiæ B. quondam Anglorum Reginæ illustris indicat, sæpe sæpius nostris auribus inculcata. A cuius clamore, nec possumus, nec debemus auertere aures nostras, qui sumus omnibus in iustitia debitores; illius vicem licèt immeriti gerentes in terris, qui hominis personam non accipit, sed cum tranquillitate iudicans, facit misericordiam & iudicium omnibus iniuriam patientibus, & reddit retributionem superbis. Sæpe namque ipsum recolimus monuisse, vt suæ saluti consulens, & honori, eidem Reginæ super dotalicio suo, medietate mobilium inclitæ recor. Regis Richardi fratris sui, & quibusdam alijs quæ ipsa sibi competere asserit, satisfaceret competenter. Sed quia nec id curauit efficere, nec coram iudicibus illis, quibus negotium ipsum pluries dignoscimur commisisse, ipsi iustitiam exhibuit super eis: nos tandem ipsi dedimus in mandatis, vt vsque ad festum Natiuitatis B. Mariæ proximò tunc venturum, per procuratorē idoneum nostro se conspectui præsentaret, exhibiturus prefatæ Reginæ, vel procuratori eiusdem, super præmissis, & alijs si qua fortè aduersus eum duceret proponenda, quod ordo poscceret rationis. Ipse verò, licèt dilectus filius... Prior Vvigornien. de mandato ven. fratris nostri Vvigorinen. Episcopi exhibitis ei litteris nostris, præfatum terminum ex parte nostra sibi peremptorium assignarit, sicut ven. frat. nost. Elien... & præfatus Vvigornien. Episcopi, quibus super hoc direximus scripta nostra, per suas nobis litteras intimarunt; id tamē facere contempsit omnino, procuratore ipsius reginæ ad prædictum terminum ad sedem Apostolicam accedente, ac per quatuor menses & ampliùs expectante. Nos igitur in nostræ salutis dispendium nolentes vlteriùs deferre homini cōtra Deum, ipsum per litteras nostras monuimus & exhortati sumus attentiùs, in virtute Spiritus sancti eidem firmiter iniungentes: vt vsque ad sex menses post susceptionem litterarum nostrarum, aut præfatæ Reginæ satisfaceret congruè de præd·ctis, aut componeret, si fieri posset, amicabiliter cum eadem; vel per sufficientem & idoneum responsalem Apostolico se conspectui præsentaret, exhibiturus eidem, vel eius procuratori, super his & alijs quæ aduersus eum duceret proponenda iustitiæ complementum. Alioquin ex tunc, Ciuitates, Villas, Castra, & Maneria quæ ad dotalicium præfatæ Reginæ spectare noscuntur, in ipsis litteris

Digitized by Google

ſuis nominibus annotata, licèt ex alia cauſa ſuppoſita ſint ſententiæ interdicti, propter hoc tamen pari ſententia ſpecialiter decreuimus alligata; vt in omnibus illis nequaquam interdicti ſententia relaxetur, donec ſuper hoc idem Rex ſatisfecerit competenter. Dãtes vobis diſtrictè nihilominus in præceptis, vt humana gratia, & mundano timore poſtpoſitis, eandem publicaretis ſententiam, & faceretis ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſt. auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Vos autem licèt pridie Idus Iulij proximò præteritum, ſicut ex litteris veſtris accepimus, noſtras curaueritis eidem litteras præſentare, & ipſarum continentiam ſibi expoſueritis diligenter, & idem nec præfatæ Reginæ ſatisfecerit, nec amicabiliter compoſuerit cum eadem: nondum tamen ad publicationem ipſius ſéntentiæ proceſſiſtis, pro eo quòd vobis non conſtitit Regem præfatum infra ſex menſes non direxiſſe, iuxta noſtri mandati tenorem, ad noſtram præſentiam reſponſalem. Cùm igitur à tempore quo ſibi noſtras litteras præſentaſtis, nouem menſium ſpatium & amplius ſit elapſum; nec Rex idem ad præſentiam noſtram propter hoc aliquem direxerit reſponſalem, procuratore Reginæ diutiùs expectante: ac eadem per decennium, & ampliùs poſt nos clamauerit inceſſanter. Fraternitati veſtræ per iterata ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus: quatenus humano fauore ac timore poſtpoſitis, ad publicationem eiuſdem ſententiæ, ac obſeruationem ipſius, iuxta priorum continentiam litterarum, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtac. procedatis: præceptum noſtrum taliter impleturi, quòd plus Deo, quàm homini deferre probemini, & veſtra poſſit inde obedientia meritò commendari. Qualiter autem in executione præcepti Apoſtolici proceſſeritis, tam nobis quàm ſæpefatæ Reginæ curetis litteris veſtris fideliter intimare. Quòd ſi non ambo, &c. alter veſtrum, ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. ij. Idus Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXV.

EPISCOPO ET MAGISTRO FLORENTIO ARCHIDIACONO ZAMOREN. ET ABBATI DE MOREROLA ZAMOREN. DIOECESIS.

Vt ſuper damno illato Epiſcopo Portugallenſi à Rege, & eius Miniſtris ſatisfactionem faciant exhiberi.

GRAVES oppreſſiones, & enormes iniurias à chariſſimo in Chriſto filio noſtro... Illuſtri Rege Portugallen. ven. frat. noſ. Portugall. Epiſcopo irrogatas; nec ipſe propter hoc ad ſedem Apoſtolicã coactus cõfugere quaſi nudus, præ ipſarũ multitudine facilè nobis potuit viua voce ſub cõpendio breuitatis exponere; neque nos vobis præſenti pagina recẽſere. Cùm enim ſuper varijs grauaminibus quæ præfatus Rex exercuerat in eundem, dudum compoſitio inter eos mediantibus delegatis noſtris celebrata fuiſſet, quam idem Rex, ſicut patet ex authentico ſuo ſcripto, promiſit ſe fideliter ſeruaturum. Ipſe demum ſuper articulis contentis in ea veniens contra ipſam, aduersùs memoratum Epiſcopum grauiores innouauit calumnias, & ſæuiores anguſtias inſtaurauit. Indignatus ſiquidem ei, pro eo quod illicitis .... nati ſui nuptijs

intereſſe,ac eidem tranſeunti per ciuitatem proceſſionem facere denegauit; poſt appellationem ad nos interpoſitam, domos quorundam Canonicorum ipſi Epiſcopo aſſiſtentium fecit dirui, ac eis præbendas & equitaturas auferri, ſeras portarum Eccleſiæ violari, excommunicatos in Eccleſiam intromitti, deffunctorum in interdicto corpora ſepeliri; & eundem Epiſcopum, ac ... Decanum alióſque tribulationis ſuæ conſocios in Epiſcopali domo quinque penè menſibus, per Portarium ſuum & Burgen. Portugallen. ſic atrociter obſideri, vt non ſolùm facultatem exeundi de ipſa, verùm etiam ſuperueniente infirmitate ad confitendum, & adorandum, ſacerdotis & crucis copiam nequiuerit obtinere. Donec multis dehoneſtatus opprobrijs,& magnis periculis circumſeptus, inter hæc omnia Canonicis & Portionarijs Portugallen. Eccleſiæ poſt interdictum in appellationis noſtræ contemptum ad cumulum doloris ſui diuina ſolemniter celebrantibus, compulſus eſt nuntijs Regis dicere, quòd ſe illius exponeret voluntati. Qui ſic demum à cuſtodia liberatus, intelligens quòd Rex eum ad compoſitionẽ iniquam, & appellationum renuntiationem intenderet coarctare, nocturnæ fugæ præſidio recurſurus ad nos, Regni ſibi præcluſos exitus vix euaſit. Præfatus autem Portarius bona Epiſcopatus inuadens, & in ſuos ac Regios vſus expendens hominem, quem dictus Epiſcopus ad neceſſaria ſibi deferenda tranſmiſerat,carcerauit. Cùm igitur hæc & alia, quæ contra ſæpefactum Epiſcopum,& Eccleſiam, immo Deum, per eumdem Regem enormiter attentata dicuntur,ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio corrigere teneamur.Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtrictè præcipimus: quatinus ipſum ad reſtitutionem ablatorum, & ſatisfactionem iniuriarum ſuper his & alijs,tam debitam,quàm plenariam Epiſcopo,Decano & alijs eius ſocijs impendendam, necnon etiam obſeruandam compoſitionem prædictam,monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis. Qui ſi forſan infra tempus quod ei duxeritis præfigendum, id non curauerit adimplere, ex tunc eidem ingreſſum Eccleſiæ ac vniuerſa interdicatis Eccleſiaſtica Sacramenta, prohibentes in locis ad quæ ipſe deuenerit, eo præſente diuina officia celebrari. Et ſi nec ſic duritia ſua poterit emolliri, per litteras veſtras hoc nobis intimare curetis: vt ſi morbũ, quod abſit,contigerit aggrauari,ad curationem ipſius grauiori medicina quemadmodum expedierit inſiſtamus. Dictum autem Portarium, & M. Martini, ac G. ſeruientes ipſius, necnon I. Album P. Feudum. Tirou. & omnes alios, quos conſtiterit præfatum Epiſcopum ac Decanum, & eius ſocios incluſos in domo ſua temerè tenuiſſe; cùm & idem Portarius quemdam eiuſdem Epiſcopi Subdiaconum vinctum catena ferrea tenuiſſe dicatur, tamdiu denuntietis excommunicationi ſubiectos, & ab omnibus faciatis tanquam excommunicatos arctiùs euitari: donec paſſis iniuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum, ad ſedem acceſſerint Apoſtolicam abſoluendi. Sententiam ipſam ſingulis diebus Dominicis, ac feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis,per totam Portugallen. Diœceſim facientes ſolemniter innouari. Sollicitè prouidendo, vt præceptum Apoſtolicum taliter impleatis, quòd Deum videamini potiùs quàm hominem reuereri. Ne ſi aliter ageretis, negligentiam veſtram cum exactiſſima pœna requirere cogeremur. Volumus inſuper & præcipimus; vt circa omnia quæ præmiſſa ſunt, tam ſuper principalibus,

quàm ſuper incidentibus appellatione poſtpoſita procedatis. Quòd ſi non omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXVI.

PORTVGALLENSI EPISCOPO.

Confirmat compoſitionem factam inter Sanctium Regem, & Epiſcopum Portugallenſes, cuius tenor inſeritur.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite nos diſcordant, effectu perſequente complere. Ea propter, venerabilis frater, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter te ac chariſſimum in Chriſto filium noſtrum illuſtrem Regem Portugallen. ſuper articulis comprehenſis in ipſa mediantibus ven. fratri noſtro ... Zamoren. Epiſcopo, & collegis ipſius delegatis à nobis, prouidè celebratam, & ab vtraque parte ſponte receptam, ſicut in authentico ſcripto pleniùs continetur auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Cuius tenor eſt talis. *S. Dei gratia Portugallen. Rex, M. eadem Zamoren Epiſcopo, & Magiſtro P. Legionen ... & I. Zamoren Decanis, ſalutem & ſinceram dilectionem. A memoria veſtra non credimus excidiſſe, quòd ſuper negotio quod inter me & Portugalen. Epiſcopum vertitur, in hunc modum mihi litteras deſtinaſtis. Illuſtriſſimo ac venerabili Domino S. Dei gratia Portugallen. Regi, M. eadem Zamoren. Epiſcopus, & Magiſter P. Legionen. & I. Zamoren. Decani. Salutem & promptum deuotionis famulatum. Notum facimus excellentiæ veſtræ, quòd nos, mediantibus procuratoribus veſtris, Portugalen. Epiſcopum ad talem induximus compoſitionis modum, inſpecto prius diligenter ſummi Pontificis reſcripto, vt vos priùs ipſum Epiſcopum, & ſuos, in plenitudinem gratiæ veſtræ bona fide recipiatis, ſuper quo ei tam apertas litteras, quàm alias ſimiles iudicibus tranſmittatis, & Epiſcopatum ſuum cum debita integritate eidem, & patrimonium ſuum cum inde ablatis reſtituatis. De cauſis Religioſorum, & quorumcúmque Clericorum Epiſcopatus ſui vos non intromittetis, per vos, vel per homines veſtros, niſi requiſitus ab eo, & ab omni ipſorum grauamine deinceps deſiſtetis: & ſi cauſam vel querimoniam aduersùs aliquem de prædictis habueritis, non per vos, ſed per eum iuſtitiam conſequemini. Si autem aduersùs Epiſcopum, vel aduersùs ſuos, per Archiepiſcopum, vel per ſummum Pontificem tantùm, ſi ad eum appellatum fuerit, vobis, niſi cum eo aliter conueneritis, ſatisfaciet: & vobis non recipientibus in protectione veſtra contra eum aliquem de ſuis ſubditis, nec in aliquo amodo eum grauantibus, neque impedientibus; omnia quæ ad eum, & ad officium eius, & ad ius Eccleſiæ ſuæ pertinent, habeat, liberè exerceat, & quietè. Statuimus præterea cum præfato Epiſcopo, vt vos ei quam ad excellentiam veſtram deſtinauerit, equitaturas ſuas, & ſupellectilia, & alia quæ in Ciuitate Portugallen. & eius patrimonio inuenta fuerint, ad ipſum, & ad ſuos pertinentia reſtitui, & P. Roderici militem abſolui facietis. De his verò quæ ad præſens inueniri non poterunt, quæ ad ipſum, vel ad ſuos ſpectare noſcuntur, ſic diſpoſuimus: vt à die qua vos viderit, vel vobis innotuerit per nuntium eius, ipſum Portugallen. Ciuitatem intraſſe, quando & ipſe debet pro ſe, & pro iudicibus Epiſcopatum ab interdicto abſoluere, vſque ad duos menſes ipſi Epiſcopo, & ſuis plenariam reſtitutionem, nam iura ſic poſtulant, facietis. De*

Digitized by Google

ſatisfactione verò ſibi exhibenda celſitudinis veſtræ diſcretioni cõmittet, ſi circa reſtitutionẽ ſibi faciendã, & alia quæ diximus vos promptũ inuenerit & benignũ; vt veſtra honeſtate ac ſua penſata, & Dei timore præ oculis habito, quomodo ſatisfaciendũ videritis ſatisfactionẽ exhibere curetis. Et ſi ſupradicta, quæ pro bono pacis & honeſtate regia tractauimus, maieſtati veſtræ placuerint per litteras veſtras apertas nobis, & per alias Domino Portugallen. voluntatem veſtram intimare omnino non poſtponatis. Si autem placuerint, & aliquod de præmiſſis per vos, quod non credimus, ommiſſum fuerit; Apoſtolici reſcripti coertio circa ea quæ deffectum patientur, in ſuo ſtatu apud nos interim perdurabit: ita vt medio tempore, nec vobis, nec ipſi liceat ſuper cauſa quæ inter vos, & ipſum vertitur, ad appellationis diffugium conuolare. Addidimus etiam præterea, vt fabricam ipſius Eccleſiæ cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiæ liberè relinquatis: ipſa enim Eccleſia debet de ipſa fabrica diſponere, prout viderit expedire. Veſtram igitur diſcretionem indubitanter certifico, quòd omnes prædictos articulos compoſitionis inter me & Portugallen. Epiſcopum factæ admitto grataner, & approbo, & promitto firmiter me in omnibus, & per omnia ſinè dubio fideliter ſeruaturum. Si verò, quod Deus auertat, à die qua ipſe intrauerit ſuper his quæ inuenta non fuerint in Epiſcopatu, contentio aliqua de reſtitutione facienda emerſerit; concedo ei ſecuritatem bona fidè, & hominibus, atque rebus eius eundi & redeundi ad vos quotiens voluerit, pro ſua iuſtitia ſuper reſtitutione illorum quæ defuerit conſequenda. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXVII.

Dvrando de Osca, et Vvillelmo de S. Antonino eorvmqve fratribvs in fide Catholica permanentibvs.

Quibuſdam fratribus pauperibus Catholicis concedit, nequis niſi ab ipſis de conſilio Epiſcopi electus, in præpoſitum præponatur.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor equitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate præſentium inhibemus: vt nullus vobis qualibet violentia, vel ſurreptionis aſtutia, in Præpoſitum præferatur, niſi quem vos cum conſilio Diœceſani Epiſcopi, virum quidem idoneum, in fide recta, ſana doctrina, & honeſta conuerſatione probatum, duxeritis eligendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Maij. Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA. LXXVIII.

Archiepiscopo et svffraganeis Terraconensis Ecclesiæ

Reffert confeſsionem fidei Vvaldenſium ad fidem reuerſorum, & eorum propoſitum, ſeu vitæ regulam confirmat.

CVM ineſtimabile prȩcium ſanguinis Ieſu Chriſti teneamur in animabus redemptis ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio cuſtodire; non ſolùm veraciter pœnitentibus clementer impendere veniam nos oportet, verùm etiam pertinaciter delinquentes inſtanter ad pœnitentiam prouocare: ne ſi vel his paternam conſuetudinem, vel illis ſollicitudinem ſubtraxerimus paſtoralem; tot videamur eiuſdem pretij redemptioni ſubtrahere, quot in ſaluatione ipſius, noſtra potuiſſemus vigilantia conſeruare. Quapropter venientes dudum ad Apoſtolicã ſedem dilectos filios Durandum de Oſca, & Gullielmum de S. Antonino, & Ioannem de Narbona, & Ermengaudum, & Bernardum Biterren. & Raymundum de S. Paulo, & Ebrinum, ac ſocios eorũ, paterna benignitate ſuſcepimus, & ea quæ nobis tam pro ſe, quàm pro fratribus ſuis exponere curauerunt, pleno concepimus intellectu. Ex his ergo quæ nobis de articulis fidei, & ſacramentis Eccleſiæ diligenter examinati dixerunt, cognouimus eos fidem ſapere orthodoxam, & Catholicam aſtruere veritatem. Ad maiorem tamen expreſſionem, appoſitis Euangelijs, & ſcripto confeſſionis eorum impoſito ſuper illa, recepimus ab eis huiuſmodi iuramentũ. *Ego, inquit, Durandus de Oſca inter manus tuas conſecratas, ſumme Pontifex Domine Innocenti, Deum innoco teſtem in animã meã, quòd ita ſimpliciter & veraciter credo, ſicut in hoc ſcripto, per omnia continetur, & contrariũ nunquã credã, ſed contrariũ credẽtibus pro poſſe reſiſtam. Tibi verò tanquam B. Petri Apoſtoli ſucceſſori, & Archiepiſcopis, & Epiſcopis aliiſque Prælatis, in quorũ Diœceſibus vel Parrochijs cõmorabor, obedientiam & reuerentiã exhibebo, tam debitam, quàm deuotam.* Scriptum autem confeſſionis eorum eſt tale. *Pateat omnibus fidelibus, quòd ego Durandus de Oſca, & Guillelmus de S. Antonino, & omnes fratres noſtri, corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & ſimplicibus verbis affirmamus. Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, tres perſonas eſſe, vnum Deum, totamquè Trinitatem coeſſentialem, & conſubſtantialem, & coeternalem, & coomnipotentem, & ſingulas quaſque in Trinitate perſonas plenum Deum; ſicut in credo in Dominum, & in credo in vnum Deum, & in quicunque vult, continetur. Patrem quoque, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, de quo nobis ſermo, eſſe creatorem, factorem, gubernatorem, & diſpoſitorem omnium corporalium, & ſpiritualium, viſibilium, & inuiſibilium, corde credimus, & ore confitemur. Noui & veteris teſtamenti vnum eundemque auctorem eſſe Dominum credimus, qui in Trinitate, vt dictum eſt, permanens, de nihilo cuncta creauit. Ioannemque Baptiſtam ab eo miſſum, eſſe Sanctum, & iuſtum, & in vtero Matris ſuæ Spiritu Sancto repletum. Incarnationem diuinitatis, non in Patre, neque in Spiritu Sancto factam, ſed in Filio tantùm, corde credimus, & ore confitemur. Vt qui erat in Diuinitate, Dei Patris, Filius Deus verus ex Patre, eſſet in humanitate, hominis Filius homo verus ex Matre; veram carnem habens ex viſceribus Matris, & animam humanam rationabilem ſimul vtriuſque naturæ, id eſt, Deus & homo vna perſona, vnus Filius, vnus Chriſtus, vnus Deus cum Patre & Spiritu Sancto omnium auctor, &*

Digitized by Google

rectòr, natus ex Virgine Maria vera carnis natiuitate; manducauit, & bibit, dormiuit & fatigatus ex itinere quieuit, paſſus vera carnis ſuæ paſſione, mortuus vera corporis ſui morte, & reſurrexit vera carnis ſuæ reſurrectione, & vera animæ ad corpus reſumptione: in qua poſtquam manducauit & bibit, aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris, & in eadem venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Corde credimus & ore confitemur, vnam Eccleſiam, non hæreticorum, ſed ſanctam Romanam, Catholicam & Apoſtolicam, extra quam neminem ſaluari credimus. Sacramenta quoque quæ in ea celebrantur inæſtimabili atque inuiſibili virtute ſpiritus Sancti cooperante, licèt à peccatore ſacerdote miniſtrentur, dum Eccleſia eum recipit, in nullo reprobamus, nec Eccleſiaſticis officijs, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, ſed benevolo animo tanquam à iuſtiſſimo amplectimur: quia non nocet malitia Epiſcopi, vel presbyteri, neque ad baptiſmum infantis, neque ad Euchariſtiam conſecrandam, nec ad cætera Eccleſiaſtica officia ſubditis celebrata. Approbamus ergo Baptiſmum infantium, qui ſi deffuncti fuerint poſt Baptiſmum antequam peccata committant, fatemur eos ſaluari, & credimus; & in baptiſmate omnia peccata, tam illud originale peccatum contractum, quàm illa quæ voluntariè commiſſa ſunt dimitti credimus. Confirmationem ab Epiſcopo factam, id eſt, impoſitionem manuum ſanctam, & venerandè eſſe accipiendam cenſemus. In ſacrificio Euchariſtiæ, quæ ante conſecrationem erant panis & vinum, poſt conſecrationem eſſe verum Corpus, & verum Sanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, firmiter & indubitanter corde puro credimus, & ſimpliciter verbis fidelibus affirmamus. In quo nihil à bono maius, nec à malo minus perfici credimus ſacerdote; quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Vnde firmiter credimus & confitemur, quòd quantumcúmque quilibet honeſtus religioſus, ſanctus, & prudens ſit, non poteſt, nec debet Euchariſtiam conſecrare, nec altaris ſacrificium conficere, niſi ſit Presbyter, à viſibili & tangibili Epiſcopo regulariter ordinatus. Ad quod officium tria ſunt, vt credimus, neceſſaria: Scilicet certa perſona, id eſt, Presbyter ab Epiſcopo, vt prædiximus, ad illud propriè officium conſtitutus, & illa ſolemnia verba quæ à ſanctis patribus in canone ſunt expreſſa, & fidelis intentio proferentis. Ideo firmiter credimus & fatemur, quòd quicúmque ſinè præcedenti ordinatione Epiſcopali, vt prædiximus, credit & contendit ſe poſſe ſacrificium Euchariſtiæ facere, hæreticus eſt, & perditionis Chore, & ſuorum complicum eſt particeps atque conſors, & ab omni ſancta Romana Eccleſia ſegregandus. Peccatoribus verè pœnitentibus veniam concedi à Deo credimus, & eis libentiſſimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo conſecrato veneramur. Coniugia carnalia eſſe contrahenda ſecundùm Apoſtolum non negamus, ordinariè verò contracta diſiungere omnino prohibemus. Hominem quoque cum ſua coniuge ſaluari credimus & fatemur; nec etiam ſecunda vel vlteriora matrimonia condemnamus. Carnium perceptionẽ minimè culpamus. Non condemnamus iuramentum, immo credimus puro corde, quòd cum veritate, & iudicio, & iuſtitia licitum ſit iurare. De poteſtate ſeculari aſſerimus, quòd ſinè peccato mortali poteſt iudicium ſanguinis exercere, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, ſed iudicio, non incautè, ſed conſultè procedat. Prædicationem neceſſariam valde & laudabilem eſſe credimus, tamen ex auctoritate, vel licentia ſummi Pontificis, vel Prælatorum permiſſione, illam credimus exercendam. In omnibus verò locis vbi manifeſtè hæretici manent, & Deum & fidem S. Romanæ Eccleſiæ abdicant & blaſphemant; credimus quòd diſputando, & exhortando modis omnibus ſecundùm Deum debeamus illos confundere, & eis verbo Dominico, veluti Chriſti & Eccleſiæ aduerſarijs, fronte vſque ad mortem libera contraire. Ordines verò Eccleſiaſticos, & omne quod in ſancta Romana Eccleſia ſancitum legitur, aut canitur humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Diabolum non per conditionem, ſed per arbitrium malum eſſe factum

itized by Google

credimus. Corde credimus & ore confitemur, huius carnis quam geſtamus, & non alterius reſurrectionem. Iudicium quoque per Ieſum Chriſtum eſſe futurum, & ſingulos pro his quæ in hac carne geſſerunt recepturos, vel pœnas, vel præmia, firmiter credimus & affirmamus: Eleemoſinas ſacrificium, cæteraque beneficia, fidelibus poſſe prodeſſe defunctis credimus. Remanentes in ſæculo, & ſua poſſidentes, Eleemoſinas, & cætera beneficia ex rebus ſuis agentes, præcepta Domini ſeruantes, ſaluari fatemur & credimus. Decimas, primitias, & oblationes ex præcepto Domini credimus clericis perſoluendas. Quia verò non ſolùm fides recta ſed bona etiam operatio exigitur ad ſalutem, quoniam ſicut ſinè fide impoſſibile eſt placere Deo, ita fides ſinè operibus mortua eſt. Propoſitum quoque conuerſationis eorum præſenti paginæ duximus annotandum: cuius tenor eſt talis.

Ad honorem Dei, & eius Eccleſiæ Catholicæ, & ad ſalutem animarum noſtrarum, fidem Catholicam per omnia, & in omnibus integram & inuiolatam corde credere, & ore propoſuimus confiteri, ſub Magiſterio & regimine Romani Pontificis permanendo. Sæculo abrenuntiauimus, & quæ habebamus, velut à Domino conſultum eſt, pauperibus erogauimus, & pauperes eſſe decreuimus: ita quod de craſtino ſolliciti eſſe non curamus, nec aurum, nec argentum, vel aliquid tale propter veſtimentum & victum quotidianum, à quoquam accepturi ſumus. Conſilia Euangelica, velut præcepta ſeruare propoſuimus. Orationi iuxta horas Canonicas ſepties inſiſtentes, dicendo quindecies Pater noſter; inſuper Credo in Deum, & Miſerere mei Deus, & Orationes alias. Cùm autem ex magna parte Clerici ſimus, & pœne omnes litterati; lectioni, & exhortationi, doctrinæ, & diſputationi contra omnes errorum ſectas decreuimus deſudare. Diſputationes tamen à Doctoribus fratribus in fide Catholica comprobatis, & inſtructis in lege Domini diſpenſentur: vt aduerſarij Catholicæ & Apoſtolicæ fidei confundantur. Per honeſtiores autem, & inſtructiores in lege Domini, & in Sanctorum Patrum ſententijs, verbum Domini cenſuimus proponendum fratribus & amicis, cum Prælatorum conſcientia & aſſenſu; ita quòd ab eis propter hoc nec Eccleſiarum frequentatio, nec Clericorum prædicatio poſtponatur. Virginitatem vel caſtimoniam continuam inuiolabiliter conſeruando. Duas Quadrageſimas, & ieiunia ſecundùm Eccleſiaſticam regulam inſtituta, annis ſingulis facere propoſuimus. Religioſum & modeſtum habitum ferre decreuimus, qualem conſueuimus deportare; calceamentis deſuper apertis, ita ſpeciali ſigno compoſitis & variatis, vt apertè & lucidè cognoſcatur nos eſſe ſicut corde, ſic & corpore à Lugdunenſibus, & nunc & in perpetuum ſegregatos, niſi reconcilientur Catholicæ vnitati. Eccleſiaſtica ſacramenta ſuſcipiemus ab Epiſcopis & Sacerdotibus, in quorum Diœceſibus vel Parrochijs commorabimur, & eis obedientiam & reuerentiam debitam impendemus. Siqui verò ſecularium in noſtro voluerit conſilio permanere: conſulimus vt exceptis idoneis ad exhortandum, & contra hæreticos diſputandum, cæteri in domibus religioſè & ordinatè viuendo permaneant, res ſuas in iuſtitia & miſericordia diſpenſando, manibus laborando, decimas, primitias, & oblationes Eccleſiæ debitas perſoluendo.

Nos igitur habito fratrum noſtrorum conſilio, per Apoſtolica vobis ſcripta mandauimus: vt recepto à cæteris fratribus ſimili iuramento, reconciliaretis eos Eccleſiaſticæ vnitati, & denuntiaretis eos verè Catholicos ac rectè fideles:

Digitized by Google

in præſcriptis, & alijs ipſos ſecundùm Deum ab omni ſcandalo & infamia ſeruantes immunes, & in litteris teſtimonialibus,& alijs adminiculis ipſos propter Deum miſericorditer iuuaretis. Quia verò ſicut accepimus occaſionis prætextu, quòd mandatum huiuſmodi communiter ſuſcepiſtis, ad reconciliationem illorum quæ ſub præſcripta forma reconciliari Eccleſiæ popoſcerunt, nondum à vobis fuit proceſſum vna ſe per alium excuſante: qua de cauſa multi qui humiliter petierunt intrare,hactenus remanſiſſe foras Eccleſiam aſſeruntur.Nolentes, ſicut etiam nec velle debemus, vt qui trahi gratia diuina creduntur, per duritiam veſtram ab infinita Dei miſericordia repellantur: fraternitati veſtræ per iterata ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus; quatinus ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, tu frater Archiepiſcope cum quolibet aliorum, cõſtitutos in Terraconen. Prouincia huiuſmodi pœnitentes,iuxta præſcriptam formam appellatione remota recõciliare procures. Circa præfatum Durandum de Oſca, & Vvillelm. de S. Antonino, ac eorum ſocios, ſecundùm præmiſſum mandatum nihilominus procedendo. Eis autem in fide recta, & ſana doctrina manentibus, exhortandi licentiam tribuentes competentibus horis & locis. Datum Lateran. iiij. Idus Maij, anno xiij.

In eundem modum ſcriptum eſt ... Archiepiſcopo & Suffraganeis Eccleſiæ Narbonen. Datum,vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXX.

Priori et Canonicis Sanctæ Catharinæ Vvaterforden.

Recipit ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ Canonicos S. Catharinæ Vvaterfordiæ cum poſſeſſionibus.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino fili, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu,Eccleſiam S. Catharinæ Vvaterforden. & perſonas ibidem Domino famulantes, cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Canonicus qui ſecundùm Deum,& B. Auguſtini regulam,atque inſtitutionem fratrum domus S. Victoris Pariſien,in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur,perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Specialiter autem, inſulam extra muros Vvaterfordiæ, in qua ſita eſt Eccleſia ipſa cum omnibus pertinentijs ſuis.Eccleſiam de Kiloteran cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Inesbrie cum Killolonan, & vna carrucata terræ,ac alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Kilcronete cum omnibus pertinentijs ſuis. Mullochpiſſi cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Balicliere-chan cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Fidum cum omnibus pertinentijs ſuis.Eccleſiam de Kilmedimoc cum omnibus pertinentijs ſuis,& omnia Eccleſiaſtica beneficia de Odagatha Omilim cum omnibus pertinentijs ſuis; & vnam piſcariam in Odagatha Omilin. & duas piſcarias apud Fidum, & vnum

Digitized by Google

meſuagium cum horto ſuo, & quandam terram apud Inesbric ad grangiam conſtruendam, quam nobilis vir Helias filius Normanni pia vobis liberalitate cõceſſit, ſicut in ipſius authentico pleniùs continetur. Et Capellam de Radlathgenam cum pertinentijs ſuis, & vnum meſuagium cum ſex acris terræ, & duo curtilagia inter inſulam, & muros Vuaterfordiæ. Sicut ea omnia iuſtè ac pacificè poſſidetis, nobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, conſtitutionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & B. Apoſtolorum Petri & Pauli eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Maij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXX.

Hvgoni Raymvndi Canonico Ebredvnen.

Abſoluit Clericum ab impetitione mulieris de matrimonio, eiuſdem mulieris continentiæ votum ratum habens.

CVM .. M. mulier Bononien. quæ te in præſentia dilecti filij noſtri G. S. Mariæ in Porticu Diaconi. Card. quem ipſi & tibi conceſſimus auditorem petebat in virum. Tandem poſt altercationes multiplices, coram ven. fratri noſtro ... Tuſculan. Epiſcopo libera & ſpontanea voluntate continentiæ votum emiſerit; & tu militaturus Domino in Clericali propoſueris ordine permanere, à nobis humiliter poſtulaſti, vt tibi ſuper hoc paterna dignaremur in poſterum ſollicitudine prouidere. Volentes igitur quieti & honeſtati tuæ de conſueta ſedis Apoſtolicæ prouidentia præcauere, tam votum mulieris prædictæ, quam propoſitum tuum gratum habentes & ratum; & cum pro matrimonio quod te ſecum contraxiſſe dicebat, nihil coram auditore probaret, te ab impetitione abſoluentes ipſius, ne occaſione huiuſmodi matrimonij moleſteris vlteriùs ab eadem auctoritate Apoſtolica inhibemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. nonas Iunij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXI.

Roberto Abbati Monasterii S. Martini Troarnen. eivsqve fratribvs, tam præsentibvs qvam fvtvris regvlarem vitam profeſsis in perpetvvm.

Recipit Monaſterium Troarnenſe cum poſſeſsionibus ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ.

QVOTIENS à nobis petitur quod religioni & honeſtati conuenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis

Digitized by Google

poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium S. Martini de Troarn. in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes,vt ordo Monaſticus qui ſecundùm Deum,& B. Benedicti regulam in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones,quæcumque bona idem Monaſterium impræſentiarum iuſtè ac Canonicè poſſidet,aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant.In quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentijs ſuis. Burgum Troarnen. cum honore ac omnibus appenditijs ſuis. Ioanuill. Sanctus Patern. cum Ramat. Toffreuill. Salneruill, Lirroſa, Bures, cum mariſcis, boſcis, terrarijs, piſcarijs, paſuagijs, vineis, paſcuis, pratis, guarandis, mercatis, teloneis, nundinis, molendinis, & alijs libertatibus,immunitatibus,conſuetudinibus,& pertinentijs ſuis. Eccleſias & Sancta Cruce de S. Ægidio Troarnen. de Ioanuill. de S. Paterno,de Toffreuill, de Salnerluill, de Lirroſa, de Buris, & de Sancto Siluino, & Capellas de Reinerij Manill, & de Folletot, ab Epiſcopali iuriſdictione per amicabilem compoſitionem exemptas. Eccleſias de Fontenet, de Varauill, & de Caſtrovir, & quidquid ex conceſſione ven.fratrum noſtrorum S. Sagienn ... & ... prædeceſſoris ipſius, ac bonæ memoriæ ... Baiocen. Epiſcoporum habetis in eis. Eccleſiam,decimam,& Burgum Sancti Sanſonis, Prioratum de Deſerto,Maneria de Talleuill, de Diua, de Olnebach, de Cantapia, de Cleuill, de Caigneio, de Raimbhõm, cum tota inſula, de Goleto, & de Regiſvill. Et in Anglia, Maneria de Horſeleia, & de Rongẽtõn, Cellas, Capellas, redditus, & prouentus, ac alia quæ ſcilicet prædictorum maneriorum ratione ad veſtrum Monaſterium ſpectare noſcuntur, cum omnibus libertatibus & immunitatibus ſuis. Eccleſiam de Airam,Eccleſiã de Lengronia, Eccleſiam de Trumo,Eccleſiam de Croceio, Eccleſiam de Piru,Eccleſiam de Granteuill, Eccleſiam de Giſneruill, Eccleſiam de Dumouill, Eccleſiam de Han, Eccleſiam de Calidoloco, Eccleſiam de Agerneio cum duabus garbis decimæ ipſius villæ,Eccleſiam de Milleio, Eccleſiam de Campegnol, Eccleſiam de Beneio, Eccleſiam de Retuleio,Eccleſiam de Praerijs, Eccleſiam de Muſcampis, Eccleſiam S. Hipoliti, Eccleſiam de Burceio, & Eccleſiam de Carauill cum decimis, Capellis obuentionibus, & alijs quæ habetis in ipſis, Capellam S. Margaritæ de Ponceio, Capellam de Roca, Capellam S. Thomæ, Capellam S. Michaelis de Boſco, & Capellam S. Blaſij de Vlmo,cum adiacenti grangia,& alijs pertinentijs earundem.Eccleſiam de Caigneio, cum quibuſdam terris & decimis. In Anglia Eccleſiam de Vueneloch, Eccleſiam de Malpedra, & Eccleſiam S. Andreæ de Vuitteherſt, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis, Grangiam de Malni, Grangiam de Caſteller. & Grangiam de Cleuill, Capellam de Deſerto, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Sanè noualium veſtrorum quæ proprijs manibus, vel ſumptibus cõlitis; ſiue de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat: Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos & ab-

ſolutos, è ſæculo fugientes ad conuerſionem recipere; & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionẽ, fas ſit, niſi arctioris religionis obtentu, de clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò, abſque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit; liceat vobis clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Auctoritate quoque Apoſtolica prohibemus, ne vllus in vos, vel Monaſterium veſtrum excommunicationis, vel interdicti ſententias, ſinè manifeſta & rationabili cauſa proferre, ſeu nouis & indebitis exactionibus vos aggrauare præſumat. Chriſma verò, oleum ſanctum conſecrationes altarium, ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promouendi, à Diœceſano ſuſcipietis Epiſcopo, ſiquidem Catholicus fuerit, & communionem, & gratiam Sacroſanctæ Romanæ ſedis habuerit, & ea voluerit vobis ſinè prauitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antiſtitem, communionem & gratiam Apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate, vobis quod poſtulatur impendat. Prohibemus inſuper, vt infra fines Parrochiæ veſtræ nullus ſine aſſenſu Epiſcopi Diœceſani & veſtro, Capellam ſeu Oratorium de nouo conſtruere audeat: Saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. In Parrochialibus verò Eccleſijs quas habetis, liceat vobis ſacerdotes eligere, & Diœceſano Epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint Epiſcopus curam animarum committat, vt ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus, debeant reſpondere. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri deliberauerint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorũ corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur; niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars maior conſilij ſanioris, ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna impoſterum ſollicitudine prouidere volentes; auctoritate Apoſtolica inhibemus, vt infra clauſuras locorum, ſeu grangiarum veſtrarum, nullus rapinam, ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temerè capere, vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere. Libertates quoque, & immunitates antiquas, & rationabiles conſuetudines Monaſterio veſtro conceſſas, & hactenus obſeruatas, ratas habemus: & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare; aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur, eorum pro quorum gubernatione ac ſubſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſeculariſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò tertióue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit: poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, ream-

que ſe diuino iudicio exiſtere, de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat; atque in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; Quatinus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. S. Romanæ Eccleſiæ Cancellarij, Kal. Iunij, Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo decimo, Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ iij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXII.

GNESNEN. ARCHIEPISCOPO ET VNIVERSIS SVFFRAGANEIS EIVS.

Vt Statutum à Duce Poloniæ factum, quòd maior natu Cracouiam cum Principatu obtineat, faciant obſeruari.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius nobilis vir ... Dux Zleſiæ, quòd cùm quondam ... Dux Poloniæ certam dederit ſingulis filiorum ſuorum in Polonia portionem, principalem ciuitatem Cracouiæ maiori natu reſeruans: inſtituit, vt ſemper qui eſſet de ipſius genere prior natu, ciuitatem teneret eandem: ita quòd ſi maior decederet, vel cederet iuri ſuo, qui poſt eum de toto genere maior eſſet ipſius ciuitatis poſſeſſionem intraret. Hoc autem perpetuis temporibus obſeruari præcipiens, per ſedem Apoſtolicam obtinuit approbari; omnes illos faciens excommunicatione percelli, qui ſtatutum huiuſmodi auctoritate Apoſtolica roboratum præſumerent violare. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt noſtris vobis daremus litteris in mandatis, quòd nec vos ipſi ſtatutũ violaretis huiuſmodi, nec permitteretis ab alijs violari, illos qui contrauenire præſumerent anathematis ſententia ferientes. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus inſtitutionem de maioritatis præeminentia, ſicut ad vtilitatem & pacem totius prouinciæ dignoſcitur eſſe facta, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari. Contradictores cenſura ſimili compeſcentes. Datum Lateran. v. Idus Iunij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXIII.

FREDERICO ILLVSTRI REGI SCICILIÆ.

Vt recipiat in gratiam Catanienſem Epiſcopum Scicilia Cancellarium quem amouerat.

CVM iam annos pueriles euaſeris, decet te, fili chariſſime, actus deſerere pueriles. Et quantò tibi, & Regno tuo maiora pericula imminent, tantò ſtudioſiùs debes intendere ad illa fortiter euitanda. Conſilia quoque diſcretorum, & te diligentium debes diligenter amplecti, & inter ingratos, ac bene notos diſcernere te oportet, ne minùs diligentes plus diligas, & qui te

Digitized by Google

ferentiùs diligunt, illos remiſſioris charitatis brachijs amplexeris. Cùm enim ven. frater noſter ... Cathanien. Epiſcopus Regni Sciciliæ Cancellarius, te cuſtodierit hactenus, & nutrierit; ac pro deffenſione tua, & regni tui labores, & angores, anxietates, & neceſſitates multiplices ſuſtinuerit. Nunc, ſi verum eſt quod aſſeritur, tot beneficiorum oblitus, à tua ipſum familiaritate recedere permiſiſti, in ſcandalum, & odium pariter plurimorũ: propter quod alij Regni nobiles dum eundem multis meritis prædituṁ, debita intellexerint remuneratione fraudatum, in tua fidelitate lenteſcent, & nonnulli ſe à tuis obſequijs ſubtrahent, qui ad ea ex ipſius poterant retributionibus prouocari. Ex his enim quæ poſt eius ſunt ſequuta receſſum, ſatis apparet, vtrùm eius præſentia tibi fuerit opportuna: & niſi quanto tuis reuocetur, ſequutura diſpendia te pleniùs edocebunt: vbi namque ſunt illi, qui tibi mendaciter ſuggerebant, quòd illo repulſo multi conuerterentur ad te, qui propter familiarem eius præſentiam à tuis ſe obſequijs ſubtrahebant? Vnde niſi hæc, & alia quæ de te non abſque dolore frequenter audimus, celeriter reformare ſtudueris, temeipſum ad vberioris frugis exercitium erìgendo, non ſolùm tu grauia detrimenta percipies, ſed & nos, licèt inuitos, oporteret ſuper hoc aliud cogitare, ne ob tuam negligentiam, vel defectum, Romana, quod abſit, Eccleſia grauiter læderetur, quæ pro te non ſolùm alijs, ſed etiam Imperatori ſe potenter opponit. Quocirca ſerenitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, ſub obtentu gratiæ noſtræ firmiter iniungentes: quatinus Cancellarium memoratum ad familiaritatem tuam nullatenus differas reuocare, omnimoda ſibi, quem ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcepimus, ſecuritate prouiſa, eiúſque conſilijs deuotus intendas, vt & ipſe tot, & tanta pro te ſuſtinuiſſe ſe gaudeat, & alij ad ſimilia prouocentur prouiſurus attentiùs, ne quid à quolibet contra ſalutem & honorem ipſius valeat attentari. Quia cùm nos ei diſtrictè præcipiendo mandemus, vt ad tuæ familiaritatis obſequium reuertatur, ſi quid contra eum fieret à quocúmque, nobis reputaremus infferri. Datum Lateran. vij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXIV.

Constantiæ Illvstri Reginæ Sciciliæ.

Confirmat donationem propter nuptias ei factam à marito Friderico Sciciliæ Rege.

SAcrosancta Romana Eccleſia deuotos & humiles filios, ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſueuit, & ne prauorum hominum moleſtijs agitentur, eos tanquam pia mater ſuæ protectionis munimine confouere. Sanè cùm chariſſimus in Chriſto filius noſter F. Sciciliæ Rex illuſtris, ſicut in ipſius authentico ſuper hoc confecto pleniùs contineri perſpeximus, in dodarium, ſeu donationem propter nuptias, in Scicilia Carinum, quod in partibus Panormitanis exiſtit, cum omnibus caſalibus, tenimentis, & pertinentijs ſuis. In valle Demen. Caroniam ... Sanctum Filadellum, & S. Maraim cum omnibus caſalibus, pertinentijs, & tenimentis eorum. Necnon & omnia

Digitized by Google

Caſalia in eadem Valle Demen. conſiſtentia, quæ ad ſuum demanium pertinere noſcuntur. Inſuper Oliuerium, & Montem Albanum, cum omnibus Caſalibus, & tenimentis eorum. In ſeruitio verò, Sanctum Petrum de Ficara, & Caſtrum Ficariæ, Galatum, & Militellum. Item Tauromen. cum omnibus tenimentis,& pertinentijs ſuis,tam demanij,quàm ſeruitij. In partibus verò Apuliæ, totum honorem Comitatus Montis S. Angeli, cum omni honore, iure, tenimentis, & pertinentijs ſuis, tam demanij, quàm ſeruitij. Videlicet, quod in demanio, in demanium, & quod in ſeruitio, in ſeruitium. In demanio ſiquidem Montis Sancti Angeli; Siponti, & Veſte Ciuitates, atque Caſale nouum. In ſeruitio autem omnia Caſtra, villas, terras, Caſalia, & totum aliud, quod ad honorem ipſius Montis dignoſcitur pertinere, liberaliter tibi duxerit concedenda: nos tuis præcibus inclinati,ad ſupplicationem eiuſdem Regis conceſſionem ipſam,ſicut prouidè facta eſt,auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. xv. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXV.

Tvronen. et Bvrdegalen. Archiepiscopis, et Episcopo Pictaven.

Reſtituit in priſtinum ſtatum pœnitentem Presbyterum, & in beneficia quæ ante ſententiam obtinebat, ſi collata non eſſent.

IVs exemplo, qui cum iratus eſt non obliuiſcitur miſereri,nec ſuas continet miſerationes in ira, ſed poſtquam infuderit vinum ſuperinfundit & oleum vulneribus ſauciati;& poſt virgam correctionis adhibet manus dulcedinis, quæ cum tabulis legis diuinæ in arca fœderis reſeruantur. Nos qui dilectũ filium Robertum de Sepulchro Presbyterum ex ſeueritate percuſſimus, volentes ex benignitate ſanare. Cùm longo iam tempore impoſitã ſibi pœnam, in multa cordis, & corporis humilitate portauerit,non ſinè magnis laboribus & anguſtijs, graui preſſus onere paupertatis, apud ſedem Apoſtolicam miſericordiam expectando. Hanc cum eo duximus miſericordiam faciendam, vt ad executionem reſtituatur officij; & ſi beneficia quæ priùs habuerat nõ ſunt alijs ritè collata,reddantur eidem. Nec ex lata in ipſum impediatur ſententia, quo minus ad obtinenda Eccleſiaſtica beneficia poſſit aſſumi, & tam in ciuitate, ac Diœceſi Nanneten. quàm in alijs liberè conuerſari. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus circa eum ſublato cuiuſlibet contradictionis,& appellationis obſtaculo,quæ præſcripta ſunt, exequi procuretis. Contradictores,ſi qui fuerint.per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo,non obſtante quod in his litteris totius negotij ſeries non narratur; cùm hac ad cautelam vtamur, ex certa ſcientia breuitate. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea,&c. Datum Lateran. x. Kal. Iulij, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXVI.

NOBILI VIRO S. DE MONTEFORTI, COMITI LEICESTRIÆ, VICECOMITI, BITERRENSI ET CARCASSONEN.

Confirmat ei Ciuitatem Albienſem.

HABVISSE Baiulos Dominici verbi fidem ad ſinapis Euangelicæ quantitatem, felix tuæ tranſlatio promotionis oſtendit. Dum nominationis tuæ non ſolùm, ſed & denominationis vocabula bonis interpretatus operibus, in auditu auris obediſti ſecundùm nomẽ tuum in locum peregrinationis exire, ac ſicut mons infirmas partes Eccleſiæ muniturus, ad verbum prædicatorum fidelium es tranſlatus, &c. in eundem modum, vt in alia littera quæ ſcripta eſt in vltimo quaterno Regeſti, duodecimi anni, vſque, cùm in manibus tuis quem zelus Domini contra fidei ſubuerſores armauit, idem Dominus Ciuitatem tradiderit Albien. Nos ſuper hoc in Domino gratulantes, ciuitatem ipſam cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut tibi eſt ad diuinæ maieſtatis honorem pro tutela pacis, & fidei deffenſione conceſſa, tibi & hæredibus tuis in fide Catholica, & deuotione ſedis Apoſtolicæ permanentibus auctoritate Apoſtolica confirmamus, &c. vt in eadem per totum, vſque. Ad indicium autem quòd terram ipſam in deuotione Apoſtolicæ ſedis, &c. vſque in finem. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, ANNO xiij.

EPISTOLA LXXXV.

REGENSI EPISCOPO, ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Committit vices ſuas in cauſa fidei intra prouincias hîc memoratas.

VT hi qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad expugnandam hæreticam prauitatem viuificæ Crucis caracterem aſſumpſerunt, eò feruentiùs publicam cauſam gerant, quo ſe viderint proximorum ſubſidijs efficaciùs adiuuari. A vobis, & à nonnullis alijs nobis fuit ſæpè ſuggeſtum, &c. Sicut continetur in penultimo quaterno regeſti duodecimi anni. Data Viterbij. Per totum, in eundem modum vſque, ad explendum obſequium Ieſu Chriſti. In Burdegalen. Biſuntin. & Viennen. prouincijs, necnon Pampilonen. Lemouicen. Claromonten. Anicien. Mimaten. Caturcen. & Ruthenen. Epiſcopatibus, ſuper hoc committendas vobis duximus vices noſtras, &c. vt in eadem per totum, vſque in finem. In alijs verò prouincijs, monitis, & precibus inſiſtatis, vt ad tantum fidei Chriſtianæ negotium conſummandum, de bonis ſibi à Deo collatis ſubſidia conferant opportuna. Datum Lateran. v. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, ANNO xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXVIII.

EISDEM.

Vt inquirant de vita & moribus Archiepiſcoporum Narbon. & Auſcenſis.

IN tantum clamor qui dudum aſcendit contra .... Narbonen. & .... Auxitan. Archiepiſcopos inualeſcit, quòd diſſimulare ipſum vlteriùs ſinè periculo non valemus. Ne igitur ex nequitia ſua poſſint commodum aliquod reportare, cum non ſolùm negligentes ſint, vt aſſeritur, ſed etiam peſtilentes. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus inquiſita ſuper omnibus quæ proponuntur contra eos diligentiùs veritate; ac habentes præ oculis ſolum Deum, quod ſuper hoc Canonicè fuerit ſtatuendum, ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, anno xiij.

EPISTOLA LXXXIX.

ARCHIEPISCOPO STRIGONIEN.

Vt ſuper Eccleſia à Comite de Similione fundanda, & ſedi Rom. ſubijcienda, ex gratia Diœceſanus Epiſcopus de ſuis iuribus componat.

VENIENS ad Apoſtolicam ſedem dilectus filius nobilis vir Herde Comes de Similione, quendam fundum ſuum B. Petro Apoſtolo, & Romanæ Eccleſiæ obtulit, humiliter & deuote; in quo, ad honorem eiuſdem Apoſtoli Eccleſiam ædificare diſponit, & eidem nonnullas de ſuis poſſeſſionibus aſſignare. Nos igitur pium eius propoſitum in Domino commendantes, præſentium tibi auctoritate mandamus; quatenus ven. fratrem noſtrum Cenadien. Epiſcopum loci Diœceſanum monere prudenter, & efficaciter inducere non poſtponas, vt pro ſuis iuſtitijs, quas de ipſis eſſet poſſeſſionibus percepturus, ab eodem Comite moderatam recompenſationem recipiat, & ſuperabundantem gratiam recognoſcat, quam ei facimus in hac parte; cùm in huiuſmodi fundo abſque omni recompenſatione libera poſſet Eccleſia fabricari, ſicut Hoſpitalarijs, & Templarijs, aliiſque nonnullis per priuilegia eſt conceſſum. Quòd ſi monitis tuis memoratus Epiſcopus acquieſcere fortè nollet, tu id auctoritate noſtra ſublato cuiuſlibet cõtradictionis & appellationis ob. exequi non omittas. Recipiens in vtroque caſu præfatum fundum in ius & proprietatem Apoſtolicæ ſedis per publicum inſtrumentum, & concedens eidem edificandi Eccleſiam in eodem, liberam facultatem. Præterea cùm idem Comes decimas quas præfato Epiſcopo perſoluere conſueuit, eidem Eccleſiæ cupiat aſſignari, compenſatione propter hoc ipſi exhibita competenti, volumus & mandamus, vt eundem Epiſcopum monere ad hoc prudenter, & efficaciter inducere non retardes. Datum Lateran. 2. Kal. Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA XC.

ABBATI ET CONVENTVI S. GERMANI DE PRATIS PARISIEN.

Vt occaſione murorum Pariſijs conſtructorum, ius Parrochiale non amittant.

CVM per medium vinearum veſtrarum infra Parrochiam S. Sulpicij poſitarum, quæ ad veſtrum Monaſterium pertinet pleno iure, ad munitionem Ciuitatis Pariſien. conſtruantur de nouo muri, ſicut ex veſtra inſinuatione didiſcimus, prouideri ſuper hoc vobis auctoritate Apoſtolica petijſtis. Ne igitur huiuſmodi occaſione murorum, Parrochiale ius in Monaſterij veſtri diſpendium immutetur, præſentium vobis auctoritate concedimus, vt idem ius in ædificijs eiuſdem Parrochiæ conſtruendis, & ipſorum habitatoribus habeatis, quod in ipſius veteribus ædificijs, & habitatoribus eorundem dignoſcimini hactenus habuiſſe. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCI.

EISDEM.

Ne illi qui à Monaſterio poſſeſsiones tenent, ſinè eius aſſenſu ad maiorem cenſum dare poſsint, &c.

QVANTO ſpecialiùs Monaſterium veſtrum B. Petri iuris exiſtit, & maiorem deuotionem Apoſtolicæ ſedi ſæpius exhibetis: tantò celeriùs vbi cum Deo poſſumus petitiones veſtras admittimus, & indemnitati Monaſterij veſtri volumus attentiùs prouidere. Ea propter ad exemplar, fœlicis recordat. Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate Apoſtolica prohibemus: ne illi qui terras, vineas, aut domos cẽſuales nomine veſtro tenent, alijs ad maiorem cenſum ſinè aſſenſu veſtro concedant. Neque alienis perſonis, vel Eccleſijs in eis ſinè veſtra licentia penſionem aliquam annuatim ſoluendam aſſignent, per quæ Monaſterio veſtro diſpendium valeat peruenire. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ prohibitionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Iulij, &c.

EPISTOLA XCII.

S. MARIÆ DOLEN. ET S. IOANNIS ANGELIACEN. ABBATIBVS BITVRICEN. ET XANCTONEN. DIOECESVM, ET ARCHIDIACONO BITVRICEN.

Scribit contra Epiſcopum Pictauenſem, qui vocatus à Metropolitano Burdegalenſi ad Petragoricenſis conſecrationem, venire renuit.

EX parte venerabilis fratris noſtri Burdegalen. Archiepiſcopi per dilectum filium G. Procuratorem eiuſdem fuit propoſitum coram nobis, quod cùm

Digitized by Google

ven. frater noſter ... Turonen. Archiepiſcopus de mandato noſtro inſiſteret, & tam grauamen Petragoricen. Eccleſiæ Metropolitico ſibi iure ſubiectæ, quæ magnis diſpendijs,& laboribus diutiùs fuerat fatigata, quàm conſueta quorundam malitia conſecrationem Petragoricen. Epiſcopi volentium impedire, accelerandam ipſius conſecrationem Epiſcopi perurgerent; & non niſi tres tantùm Epiſcopi eſſent in Burdegalen. prouincia tunc præſentes, ven. fratri noſtro ... Pictauen. Epiſcopo qui ex quo promotus fuit in Epiſcopum, nunquam Metropolitanam Eccleſiam poſtmodum viſitauit, licèt pluries vocatus fuerit ad eandē, in virtute obedientiæ ac ſub debito iuramenti quo Eccleſiæ Burdegalen. tenetur, pœna ſuſpenſionis adiecta, præcepit vt ad conſecrationem ipſius Epiſcopi properaret. Et vt omnis occaſionis materia tolleretur, licèt nullum periculum immineret, cùm generales treugæ inter Francorum & Angliæ Reges initæ ſeruarētur, tam per litteras Seneſcalci Regis Angliæ qui regalium negotiorum procurationem habebat, in eiſdem partibus generalem, quàm per ven. fratrem noſtrum H. Epiſcopum Xanctonen. qui eum ſecurum ducere ac reducere promittebat, ſecurum conductum præparauit eidem; ſed idem & venire poſtpoſuit, & ſuſpenſionis ſententiam non ſeruauit. Cúmque poſtmodum idem Archiepiſcopus ad locum quem de nuntiorum ipſius Epiſcopi voluntate, in Pictauen. Diœceſi aſſignarat, vt tunc ſaltem præcedentem inobedientiam per obedientiam redimeret ſubſequentem, præfixo termino cum alijs Epiſcopis conueniſſet, idem Pictauen. venire contempſit. Vt autem idem Archiepiſcopus omnem ipſius contumaciam ſuperaret, diem & locum alium in Pictauen. Diœceſi aſſignauit; vbi cùm cæteri ſuffraganei eidem Pictauen. Metropolitani ſui exponerent queſtionē, ipſe quòd venire non omiſerat propter contemptum, vel odium Eccleſiæ, vel perſonæ, ſed propter metum Regis Angliæ ſe obtulit iuraturū. Sed cùm hoc memoratus Archiepiſcopus ſibi ab eiſdem ſuffraganeis expoſitum acceptaret, idem Pictauen. ſe obtuliſſe iuramentum huiuſmodi contradixit; propter quod & latam in eum per ipſum ſuſpenſionis ſententiam confirmari, & debitam ſibi pœnam infligi pro tanta contumacia poſtulabat. Procurator verò eiuſdem Epiſcopi propoſuit ex aduerſo, quòd licèt olim dicto Archiepiſcopo dederimus in mandatis, vt ad loca ſuſpecta eundem Epiſcopum nō vocaret, ipſe tamen mandato noſtro contempto ad ea loca pro cōſecratione ipſius Petragoricen. vocabat eundem, ad quæ, propter Brabantionum & capitalium inimicorum ſuorum inſidias, ſinè proprij corporis periculo accedere non audebat. Vnde tam propter hæc, quàm propter alia quæ, inferebat grauamina, noſtram audientiam appellauit: tàm per litteras ſuas, quàm per Vv. Archidiaconum ſuum, & alios Clericos ſuos legitimè ſe excuſans. Cùm autem apud Cheſeium, vbi de venerabilium fratrum noſtrorum Xanctonen. & Engoliſmen. Epiſcoporum conſilio Archiepiſcopus, & ipſe conuenerant, excuſationes ſuas eſſe iuſtas per teſtes omni exceptione maiores fuerit probare paratus; & idem Archiepiſcopus hoc recipere noluiſſet, ſuper hoc ab eo exigens iuramentum, ipſe appellationem primò interpoſitam innouauit, ſed Archiepiſcopus appellatione cōtempta ſuſpenſionis ſententiam protulit in eundem. Vnde tam dictam ſententiam, quàm quidquid poſt appellationem in eius eſt præiudicium attentatum petijt irritari. Cùm autem nobis non conſtiterit de præmiſſis, contentio-

Digitized by Google

nem huiuſmodi de procuratorum conſenſu tali prouidimus moderamine ſopiendam; vt præfatus Epiſcopus coram vobis exhibeat iuramentum, quòd nec in contemptum Archiepiſcopi memorati, nec vt ipſius ſe iuriſditioni ſubduceret, ſed propter metum hoſtilem, ad conſecrationem Petragoricen. Epiſcopi accedere detrectauit. Quo præſtito coram vobis, latam in ipſum ſuſpenſionis ſententiam reuocari faciatis per præfatum Archiepiſcopum ad cautelam, nec ei deputetur ad pœnam, quòd poſt ſuſpenſionem huiuſmodi diuina officia celebrauit. Alioquin, vſque ad ſatisfactionem idoneam, dicta ſuſpenſionis ſententia inuiolabiliter obſeruetur. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus quod à nobis taliter eſt prouiſum, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota executioni mandari, nullis litteris obſtantibus ſi quæ apparuerint à ſede Apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA XCIII.

Dolen. et S. Ioannis Angeliacen. Abbatibvs Bitvricen. et Xanctonen. Dioecesvm, et Archidiacono Bitvricen.

Vt audiant diſſenſionum cauſas inter Pictauenſem & Burdegalenſem Epiſcopos.

SIGNIFICANTE ven. fratre noſtro .... Burdegalen. Archiepiſcopo nos accepiſſe noſcatis: quòd cum ven. fratri noſtro .... Pictauen. Epiſcopo Suffraganeo ſuo, ad querelam ſubditorum ipſius pœna ſuſpenſionis adiecta, inhibere curaſſet: ne pecuniarias procurationes ab Eccleſijs quas non viſitabat exigeret, vel collectas maiores quàm prædeceſſores ſui facere conſueuerant, in ſubditis ſibi Eccleſijs exerceret. Idem eius inhibitione contempta; & pecuniam pro procurationibus, & collectas ſolito maiores exegit, ſuſpenſionis ſententiam, in quam propter hoc incidit, non obſeruans. Ad expellendum quoque Ruptarios & Bramantiones de Burdegalen. prouincia ſibi auxilium, prout præſtita fide promiſerat, non impendit. Inhibens & impediens ne ipſe Pictauen. Diœceſim ex officio ſuo viſitans procurationibus conſuetis, & debitis honoretur. Clericos quoque quos dictus Archiepiſcopus ad præſentationem Vicarij ſui, eodem Epiſcopo non exiſtente in Diœceſi, ordinarat, ab ordinum ſuſceptorum ab eo executione ſuſpendit, nec voluit ad mandatum ipſius eandem ſuſpenſionis ſententiam relaxare. Sententias excommunicationis ab eodem Epiſcopo in ſubditos ſuos latas, quas idem Archiepiſcopus auctoritate Metropolitana iuſtitia exigente confirmat; eo inconſulto, nullâque ſupra hoc obtenta poteſtate relaxans. Quandam inſuper pecuniæ quantitatem ab Helia prædeceſſore ſuo mutuatam Epiſcopo Pictauen. & in vltima eius voluntate ad fabricam Burdegalen. Eccleſiæ deputatam, ſibi reſtituere contradicit: in his & multis alijs, contra iuramentum Burdegalen. Eccleſiæ, ac prædeceſſori ſuo præſtitum temerè veniendo. Ex parte verò ipſius Epiſcopi fuit propoſitum ex aduerſo, quòd

Digitized by Google

intrans idem Archiepiſcopus annis ſingulis pluries Diœceſim Pictauen. non vocatus ab eo, vel à terræ Principe inuitatus, nullaque neceſſaria cauſa tractus à ſuis ſubditis frequentiùs debito de leuga ferè in leugam dietas faciens, exigit procurari: correctiones tanquam ordinarius faciens per totam Diœceſim Pictauen. in qua ipſe præter ordinariam, delegatam à nobis ſuper correctionibus obtinet poteſtatem. Sententias quoque in raptores, & alios qui iniuriantur Eccleſijs, vel perſonis Eccleſiaſticis, ſiue illis qui ſub Eccleſiæ protectione conſiſtunt, ab eo exigente iuſtitia promulgatas, iuris ordine prætermiſſo relaxans, tractat cauſas in eadem Diœceſi, & committit, licèt ad eum non fuerit appellatum. Qui, eo quondam apud ſedem Apoſtolicam exiſtente, ad Eccleſiam Pictauen. accedens, & in eius, & ſubditorum ſuorum grauamen procurationes ibidem recipiens, quoſdam Diœceſis ſuæ Clericos licèt ſuper hoc ab eo mandatum non habuerit, ordinauit. Et licèt componentibus inter eos ven. fratre noſtro ... Nanneten. Epiſcopo, & ... Decano Pictauen. aliiſque pluribus, idem Archiepiſcopus promiſiſſet, quòd nihil vnquam contra eum, vel honorem ſuum machinari de cætero attentaret; niſi forſan ipſi primitus requiſiti terminare non poſſent, ſi quid aduerſùs eum proponeret quæſtionis. Multa tamen contra compoſitionem eandem, & promiſſionem ſuam temerè veniens, in eius, & honoris ſui diſpendium attentauit; ſuper his & alijs iniurioſus exiſtens eidem plurimùm, & moleſtus. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ, de procuratorum vtriuſque partis aſſenſu, per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus competenti loco partibus conuocatis, & rationibus hinc inde pleniùs auditis, & cognitis, ſi de pártium proceſſerit voluntate, cauſam ipſam appellatione remota, fine canonico decidatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Alioquin eandem ſufficienter inſtructam, ad noſtram præſentiam remittentes, præfigatis partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, recepturæ iudicium æquitatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem, appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede Apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCIV.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPIS AD QVOS LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT.

Confirmat propoſitum Bernardi primi Magiſtri Vvaldenſium conuerſorum.

CVM inæſtimabile pretium ſanguinis Ieſu Chriſti, & cætera; require ſupra in littera ſcripta eodem quaterno per totum vſque. Quapropter venientes ad Apoſtolicam ſedem dilectos filios, Bernardum primum, & Vvillelmum Arnaldi, & quoſdam alios paterna benignitate ſuſcepimus, ac ea

Digitized by Google

quæ nobis, &c. vt in eadem vſque intellectu. Eoſque diligenter examinatos atque correptos, hoc modo reconciliauimus Eccleſiaſticæ vnitati. Ego, inquit, Bernardus primus, appoſitis Euangelijs, & ſcripto confeſſionis impoſito ſuper illa; hoc præſto inter manus tuas ſumme Pontifex iuramentum, Deum inuocando teſtem in animam meam, quod ita, &c. Sicut in ipſa, vſque, pro poſſe reſiſtam. Hoc autem profiteor non eſſe iuramentum quale Chriſtus legitur prohibuiſſe in Euangelio, ſed quale à ſanctis doctoribus Auguſtino, & alijs perhibetur eſſe præſtandum cauſa neceſſitatis, cum veritate, & iuſtitia, & iudicio. Scriptum autem confeſſionis eſt tale. *Pateat omnibus fidelibus, quòd, ego Bernardus primus, & omnes fratres mei propoſitis nobis ſacroſanctis euangelijs corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & ſimplicibus verbis, id eſt, ſinè duplicitate, fideliter affirmamus, Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, tres perſonas eſſe, vnum Deum, & ſicut in Credo in Deum, & in Credo in vnum Deum, & in Quicumque vult continetur confitemur eſſe per omnia ſentiendum. Item corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, de quo nobis eſt ſermo, eſſe creatorem, & gubernatorem, ac diſpoſitorem omnium rerum viſibilium, & inuiſibilium, corporalium, & ſpiritualium. Item, corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, legem Moyſi dediſſe, & ipſum in Prophetis locutum fuiſſe, & Ioannem Baptiſtam ab ipſo miſſum eſſe, Sanctum, & iuſtum, & in vtero Matris ſuæ Spiritu Sancto repletum. Item, corde credimus, & ore confitemur, incarnationem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt qui erat Filius Dei in Diuinitate, Patri æqualis, fieret homo in vtero S. Mariæ matris ſuæ veram carnem aſſumens, ex viſceribus matris, qui natus eſt vera carnis natiuitate, & manducauit, & bibit, &c. Dormiuit, & fatigatus ex itinere quieuit; & paſſus eſt vera carnis ſuæ paſſione, & mortuus eſt vera carnis ſuæ morte: & reſurrexit vera carnis ſuæ reſurrectione in qua poſtquam veraciter manducabit, & bibit, aſcendit in cælum, & ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus eſt iudicare viuos, & mortuos. Item, corde credimus, & ore confitemur, vnam eſſe Eccleſiam Catholicam, & Apoſtolicam, ſanctam & immaculatam, extra quam neminem ſaluari fatemur. Sacramenta verò quæ in ea celebrantur, inæſtimabili, atque inuiſibili virtute Spiritus Sancti, licèt à peccatore ſacerdote miniſtrentur, dum Eccleſia eum recipit, in nullo reprobamus, neque Eccleſiaſticis officijs, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, ſed beniuolo animo, tanquam à iuſtiſſimo amplectimur. Approbamus quoque baptiſmum infantium, & ſi deffuncti fuerint poſt baptiſmum, antequam peccata committant, fatemur eos ſaluari. Confirmationem quoque ab Epiſcopo factam, id eſt impoſitionem manuum, ſanctam & venerandè accipiendam eſſe cenſemus. In ſacrificio Euchariſtiæ, quæ fuerant panis, & vinum ante conſecrationem, poſt conſecrationem eſſe corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti, ſimpliciter affirmamus, & credimus: in quo nihil à bono maius, nec à malo minus perficitur ſacerdote. Peccatores veraciter pœnitentes veniam à Deo conſequi concedimus, & eis libentiſſimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo conſecrato veneramur. Coniugia carnalia eſſe contrahenda ſecundùm Apoſtolum Paulum non negamus, legitimè verò contracta diſiungere, omnino prohibemus, Ordines Eccleſiaſticos, id eſt Epiſcopatum, & Presbyterium, ac cæteros, & omne quod in Eccleſia ordinabiliter ſancitum legitur, aut canitur, humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Item, corde credimus, & ore confitemur, reſurrectionem huius carnis quam geſtamus, & non alterius; & vitam æternam, & vnumquémque hominem ſecundùm opera ſua eſſe recepturum. Eleemoſinas, & ſacrificium, cæteráque beneficia fidelibus deffunctis prodeſſe, non dubitamus. Et quia fides ſine operibus mortua eſt, vt*

dicit Apoſtolus Iacobus, ſæculo abrenuntiauimus, & quæ habebamus velut à Domino conſultum eſt, pauperibus erogauimus, & pauperes eſſe decreuimus. Ita quòd ſolliciti eſſe de craſtino non curamus, nec aurum, vel argentum, vel aliquid tale præter veſtimentum, & victum quotidianum à quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque Euangelica, velut præcepta ſeruare propoſuimus. Remanentes autem in ſæculo, & ſua poſſidentes, & hanc fidem ſupradictam firmiter & integrè credentes, præceptáque Domini ſeruãtes, ſaluari fatemur. Ad hæc in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; & Beatiſſimæ Virginis Mariæ, ad ædificationem vniuerſalis Sanctæ Dei Eccleſiæ, & ad ſalutem animarum omnium, ad quorum aures peruenit, ſicut fideliter credimus corde, fidem prædictam, ore firmiter confiteri, & nuntiare propoſuimus, & vſque ad animam, & ſanguinem aduersùs omnes ſectas hæreſium deffendere viriliter. Conſiſtentes ſub magiſterio, & regimine vnius, & veri Magiſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac pijſſimi Vicarij eius Papæ Innocentij, & ſucceſſorum eius ſemper permanentes, tam corpore, quàm ſpiritu, in communione Sanctæ Romanæ, ac vniuerſalis Eccleſiæ, quam ſanctam, & Catholicam, & Apoſtolicam ſupra diximus. Quam credimus eſſe, omnes baptiſatos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, niſi à ſupradicta fide receſſerunt, vbi boni cum malis conueniunt, permixta quippe eſt diuerſitate filiorum, cui Eccleſiæ præfatum Dominum Innocentium Papam credimus præeſſe Paſtorem, & ipſum, & omnes Epiſcopos, & Sacerdotes, & cæteros ordinatos, fidem ſupradictam tenentes, in ipſa Eccleſia miniſtros eſſe fatemur, & credimus. Idcirco ab ipſis, & non ab alijs petimus, & cupimus ſuſcipere Eccleſiaſtica ſacramẽta. Specialiter autem de fractione panis, ſuper qua infamati ſumus, diximus, & dicimus, quia nunquam factũ fuit cauſa præſumptionis, nec cauſa contemptus ſacrificij ſacerdotis, ſed cauſa ardoris fidei, & charitatis, & cauſa deliberationis, ne indurarentur ſimplices fideles inter hæreticos permanentes, & Sacramentum Euchariſtiæ non accipientes, ſed nunc & in perpetuum abdicamus, & abijcimus, & abdicabimus à nobis, & ab omnibus nobis credentibus, ſecundùm noſtrum poſſe ab opere, & à credulitate, corde credentes, & ore confitentes ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti, nec eſſe conficiendum, nec poſſe confici, niſi à Sacerdote per impoſitionem manus viſibilis Epiſcopi ſecundùm morem Eccleſiæ viſibiliter ordinato. Habemus autem mandatum orare, vt Deus mittat operarios in meſſem ſuam, id eſt prædicatores in populum ſuũ, qui debent benignè & humiliter impetrare ſibi dari, ex licentia ſummi Pontificis & Prælatorum Eccleſiæ, vt poſſint admonere, & exhortari in doctrina ſana; & aduersùs omnes hæreticos gratia Dei adiuuante, cum omni virtute animi, & ſtudio, vt eos ad fidem Catholicam conuertant, deſudare, & credentes eorum priuatis, & publicis admonitionibus, ſicut decet, ab eorum crudelitate, & hæreſi ſeparare, & Eccleſiæ ſupradictæ incorporare, & ab omnibus vitijs, & peccatis compeſcere, tam ſe ipſos, quàm ſuos auditores; à ſuperbia ſcilicet, & inani gloria, inuidia, ira, cupiditate, & auaritia, guloſitate, luxuria, mendacio, detractione, blaſphemia, odio, fraude, periurio, & homicidio. Et quamuis iſta nos prædicemus, tamen poteſtatem ſæcularem ſecundùm leges officium ſuum in malefactores peragentem, non iudicamus, neque ob hoc damnandum eſſe dicimus, vel credimus. Veruntamen ſicut filij Eccleſiæ reos ſanguinis deffendimus pijs interuentionibus, quia ſcriptum eſt, reos ſanguinis deffendat Eccleſia. Quamuis autem propter vitandum periurium, non ſit appetendum iuramentum, iurantes tamen ex deliberatione cauſa neceſſitatis cum veritate, & iudicio, & iuſtitia non culpamus, neque propter hoc credimus condemnandos. In omnibus verò Epiſcopatibus, Diœceſibus vel Parrochijs, in quibus ſumus, vel fuerimus, diſpoſuimus ieiunare ſecundùm morem, & conſuetudinem Prælatorum, & Catholicorum virorum Orthodoxorum illarum prouinciarum, tam in vigilijs, quàm in ieiunijs quatuor temporum, & quadrageſimæ. Denique

licèt dicat Chriſtus, oportet ſemper orare, & non deficere, & Apoſtolus ſine intermiſſione orate; tamen quidam noſtrorum per viginti quatuor vices, inter diem ac noctem; alij quindecies, alij duodecies, qui autem minùs ſepties pro omnibus hominibus ſecundùm eorum gradus orant. Et quamquam officium noſtrum ſit præcipuè, vt omnes diſcant, & omnes qui ſunt idonei exhortentur; tamen cum tempus ingruit, proprijs manibus laboramus, ita dumtaxat ne pretium accipiamus conuentum. Qui autem nobis credunt, à quibuſcumque aliquid per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt ſi potuerint, & nobis acquieſcere voluerint, vt ipſis & nõ alijs reſtituant. Decimas ſiquidem, & primitias, & oblationes, & cætera ſecundùm vſum locorum ſeruitia, Prælatis, & alijs Clericis, ſub quorum Diœceſibus victitauerint, fideliter perſoluant: quod omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus, Licèt autem in ſubſcriptis articulis, ſicut à quibuſdam accepimus, aſſererentur erraſſe: quod videlicet ſoli Deo eſſe obediendum, & ſi homini, ſoli iuſto, qui Deum habet in ſe; ac licere laico, ac litterato ſinè licentia cuiuſlibet hominis prædicare, bonúmque laicum confitendi Euchariſtiam poteſtatem habere, malum autem ſacerdotem nequaquam, & eius orationes, aut miſſas viuis vel mortuis non proficere. Ac Romanam Eccleſiam, nequaquam Eccleſiam Dei eſſe, nec non etiam iuramentum in quolibet articulo ſub Eccleſiæ forma factum, peccatum eſſe mortale, dogmatiſaſſe dicuntur. Ipſi tamen ex præſcripta conceſſione, in qua tanguntur articuli prænotati, ſuper his ſuam innocẽtiam excuſarunt, illud inficiantes omnino, quòd videlicet mulieribus Euangelium in Eccleſia licitum eſſe docere, ac indulgentias quæ fiunt à ſummo Pontifice, vel alijs Epiſcopis non proficere, iuſtúmque laicum confitentes ſibi abſoluere poſſe, quidam eos referunt aſtruxiſſe. Cæterùm ſuper eo quòd nonnullos Clericorum ſcandalizaſſe dicuntur, eis in plurimis detrahendo, ipſos aſperè redarguimus, in virtute obedientiæ quam præſtiterunt nobis, diſtrictiùs iniungentes eiſdem, quod & ipſi ſub eadem ſeruare obedientia promiſerunt; vt Clericos in omni qua conuenit habentes reuerentia, & honore, ab eorum omnino infamatione, ſeu detractione deſiſtant. Præcipientes eiſdem, ne paſſim ſibi præſumant prædicationis officium arrogare; ſed præterquam Eccleſiarum rectores in fide recta, & ſana doctrina nouerint eſſe probatos, licentiam eis tribuant exhortandi competentibus horis, & locis. Cúmque continentiam repromiſerint, ſuſpectum mulierum conſortium prorſus euitent; qui ſuper his, & alijs promiſerunt deuotam, & debitam nobis obedientiam exhibere. Nos igitur, habito fratrum noſtrorum conſilio, per Apoſtolica nobis ſcripta mandamus: quatinus recepto à cæteris fratribus ſimili iuramento, Eccleſiaſticæ vnitati reconcilietis eoſdem, & denuntietis ipſos verè Catholicos, ac rectè fideles; in præſcriptis, & alijs eos ſecundùm Deum ab omni ſcandalo, & infamia ſeruantes immunes, & in litteris teſtimonialibus; & alijs adminiculis ipſos propter Deum miſericorditer adiuuetis. Datum Lateran. xviij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, anno xiij.*

Digitized by Google

EPISTOLA CXIV.

Decano et Canonicis Vvaterforden.

Recipit eos cum bonis ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ.

SAcrosancta Romana Eccleſia humiles & deuotos filios, ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſueuit, & ne prauorum hominum moleſtijs agitentur, eos tanquam pia mater ſuæ protectionis munimine confouere. Ea propter, dilecti in Domino filij, deuotionem quam erga B. Petrum, & nos ipſos habere dignoſcimini attendentes, perſonas veſtras, & vniuerſa bona quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem, locum in quo Eccleſia veſtra ſita eſt, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Kilros, Eccleſiam de Kilmelaſſi, Eccleſiam de Cluoneda, Eccleſiam de Tibrada, Eccleſiam de Kilmelach, Eccleſiam de Kilmaclug. cum omnibus pertinentijs ſuis. Decimas piſcium in Vvaterford. beneficia terrarum Ricc. Scadan. & Terri, villam de Corbali, villam de Balikaſſin, villam de Tachethen. Terram de Kaldebech. Terram Roberti le Franceis, iuxta Kilmemilog. cum omnibus pertinentijs ſuis: & omnia bona communitati, & ſuſtentationi veſtræ nihilominus aſſignata, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. vj. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXV.

Abbati S. Mariæ Rotvndæ.

Decidit litem inter Monachos & commune Rauennæ.

LItem cauſam, quæ inter te, ac commune Rauennæ ſuper pineta, & quibuſdam alijs vertebatur: ven. fratri noſtro ... Ceſenarum Epiſcopo, duximus committendam. Qui licèt cum dilecto filio Pompoſitan. Abbate, quem ſibi poſtmodum in cauſæ cognitione adiunximus, vſque ad receptionem teſtium, & publicationem atteſtationum proceſſerit in eadem. Quia tamen ad ſententiam per triennium procedere diſtulit, ven. fratri noſtro Populien. Epiſcopo, & dilecto filio ... Abbati S. Laurentij Ceſenati mandauimus, vt in ea iuxta formam priorum procederent litterarum. Verùm quoniam ad Rauennatum inſtantiam eis tandem dedimus in mandatis, vt ad nos inſtructam remitterent cauſam ipſam; ijdem geſta omnia ſub ſigillis ſuis, cum procuratoribus partium ad nos remittere curauerunt per: quæ cognouimus manifeſtè, quod inter partes de Pineta Palazol. Vargobadaren. poſſeſſione in qua fit forum, & ſale Monaſterij, quem commune mutuo acceperat, fuit actum. Nam ſuper Vargobadaren. cõmune petebat; ne quid nomine pedagij,

Digitized by Google

tuum Monaſterium à Rauennatibus extorqueret: ſed illud ad ſe pertinere pars eiuſdem Monaſterij reſpondebat, & ſe ibi hactenus pedagium accepiſſe. Cæterùm poſſeſſionem in qua forum fiebat, dictum Monaſterium aſſerens ſuam eſſe, ne in ea, præter eius aſſenſum, forum de cætero fieret, & quod Cõmune exinde perceperat, ſibi reſtitui cum inſtantia poſtulabat. Sed Commune dicebat, quòd nec ad Monaſterium tota illa poſſeſſio pertinebat, nec ſi pertineret, etiam quo minus in ea forum fieret, Commune debebat, aut poterat prohiberi: cùm huiuſmodi tam in Eccleſiarum, quàm priuatorum poſſeſſionibus, exercere ſoleant in partibus illis Communia Ciuitatum. Verùm cùm Cõmune certam ſummam ſalis, quam centum & ſexaginta libris emeras, à te mutuo recepiſſet, ad reſtitutionem ipſius ſe obligans iuramento, quia pro eo non niſi centum reddiderat, petebas reliquum tibi reddi. Sed ad hoc pars altera reſpondebat, quòd facta ratione ſalis ad pretium quod valebat quando ſolutio pecuniæ facta fuit, triginta vel quadraginta ſolidos eidem Eccleſiæ ſoluerat, vltra id quod ſal tunc temporis vendebatur. Licèt autem vtraque partium, poſſeſſionem Pinetæ multipliciter niſa fuerit comprobare: aſſerente parte Communis, & oſtendente per teſtes, quòd pro facto ſuo de arboribus eius quotiens fuerat opus acceperant, & donarant; quòd bannierant etiam ſiluam ipſam, & fecerant cuſtoditi: & Rauennates ad enucleandas pinos in hebdomada Natalis, & portandos truncos arborum, quos ipſi Zoccos, vel Capitones appellant, accedere conſueuerãt annuatim: & quòd ſeruientes cuſtodum, quos nominant Partiates, pinetam pro communi cuſtodire iurabant. Pars tua per teſtes ſimiliter ſufficienter oſtendit, quòd pro neceſſitatibus Monaſterij liberè acceperat, dederat, & vendiderat de lignis Pinetæ: quòd Parciates per Monaſterium certum numerum trabium in feudum percipiebant de ſilua, & iuramento fidelitatis eidem propterea tenebantur; & quod ſeruientes eorum iurabant pro Monaſterio ſiluæ cuſtodiam in Abbatis præſentia, & amouebantur ad eius arbitrium, qui circa cuſtodiam delinquebant: & quòd, ad Abbatis & parcitatum inſtantiam, eam bannierant Rauennates, & qui venabantur in ipſa, reddebant eidem annis ſingulis ſpallam porci; & cultores agrorum, decimas, & gregum paſtores, certos redditus exoluebant. Addebat etiam pars Communis, quòd cùm partes intentionem ſuam ſufficienter vtrimque fundaſſent, vtramque poteramus, immo debebamus in ſua de iure poſſeſſione tueri; cùm tantam rem diuerſi poſſent quo ad diuerſos vſus, & varios poſſidere. Nos igitur atteſtationibus diligenter inſpectis, intelleximus quòd ad Monaſterium per teſtes plures numero, & aptiora negotio, & vero proximiora in ſuis depoſitionibus exprimentes, poſſeſſionem Pinetæ reſpectu præteriti temporis, & præſentis, euidentiùs, & generaliùs oſtendebat. Et cum per priuilegia, tam Archiepiſcoporum Rauennatis Eccleſiæ, quàm Pontificum Romanorum ipſam ad ſe pertinere monſtraret, illud iuſtè poſſediſſe conſtabat. Et Commune, quòd nullam ſuæ poſſeſſionis oſtendebat titulum, aliqua in eadem contra iuſtitiam, per impreſſionem, vel potentiam vſurpaſſe; cum eandem rem non poſſint diuerſi, eodem modo, in ſolidum poſſidere. Vnde cum probationes Monaſterij exiſterent potiores, & ſic per conſequentiam ipſum eſſe in interdicto ſuperius, Oeconomum Communis Rauennæ Oeconomo Monaſterij ſuper eadem Pineta, quantùm ad poſſeſſorium decreuimus condemnandum, & im-

Digitized by Google

ponendum perpetuum ſilentium Oeconomo Rauennati,&prohibẽdum eidem, ne Monaſterium ſæpedictum,ſuper ea præſumat vlteriùs moleſtare. Iterum cum Vargum Bardareni ad Monaſterium pertinere teſtes vtriuſque partis oſtendant, ſupra eo Oeconomũ Monaſterij,ab impetitione Oeconomi Rauenn. ſtatuimus abſoluendum: & cum per teſtes ſit ſufficienter oſtenſum, quòd ſuper ſale ſufficienter ſatisfactum fuit Monaſterio, quoad pretium quo ſolutionis tempore vendebatur, nec viros religioſos deceat inhiare lucris ſæcularibus, & cum alterius iactura ditari, Oeconomo Monaſterij ſuper hoc ſilentium decreuimus imponendum. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. nonis Iulij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCVII.

Episcopo Sardicen.

Recipit ſub ſuam protectionem.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu perſequente complere, ea propter, venerabilis frater in Chriſto, tuis iuſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam & Eccleſiam tuam cum omnibus bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ protectionis infringere, vel ei, &c. vſque,incurſurum. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA XCVIII.

Illvstri Constantinopolitano Imperatori.

Vt relaxet edictum ab eo latum de non relinquendo poſſeſsiones Eccleſijs.

GRAVEM venerabilium fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Imperij tui recepimus queſtionem: quòd tu, & Barones tui in eorum inhibuiſti grauiſſimum detrimentum; ne quis de poſſeſſionibus ſuis in vita ſua conferat, vel in extremo articulo condat Eccleſijs teſtamentum. Cum igitur, ex inhibitione huiuſmodi, & Eccleſiarum diſpendium, & inhibentium interitus procuretur, excellentiam tuam monemus attentiùs, & hortamur: quatinus huiuſmodi prauam inhibitionem, & tu ipſe relaxes, & à tuis Baronibus facias poteſtate tibi tradita relaxari. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA XCIX.

EIDEM.

Vt cogat nobiles ablata Eccleſijs reſtituere iuxta eorum promiſsionem.

SIGNIFICANTIBVS venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac Prælatis alijs Cõſtantinopolitani Imperij, nos accepiſſe cognoſcas. Quòd cùm Barones, Milites, & alij Nobiles Romaniæ, Monaſteria, poſſeſſiones, homines, decimas tam Græcorum, quàm Latinorum, & alia bona Eccleſiarum ſuarum, contra iuſtitiam detinerent; eos per venerabiles fratres noſtros ... Lariſſen. Archiepiſcopum, & ... Daualien. Epiſcopum, ad reſtitutionem integram detentorum cenſura mandauimus Eccleſiaſtica coercendos. Qui licèt propter expeditionem ad quam properabant proponerent, quòd tunc non poterant quòd iniungebant implere, quidam tamen in iudicum, & Prælatorum manibus reſignarunt; promittentes firmiter quod reſidua in integrum poſt reditum reſtituerent; & ab eis ad quos pertinent pacificè poſſideri permitterent reſtituta; quod non obſeruarunt poſtmodum redeuntes, immo detinentes prædicta omnia, ſicut prius, ea reſtituere contradicunt: vnde nos ven. fratribus noſtris Theban. & ... Neopatren. dedimus noſtris litteris in mandatis, vt detentores eoſdem ad reſtitutionem integram detentorum cum ſatisfactione perceptorum fructuum competẽti monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, appellatione remota compellant. Quocirca excellentiam tuam monemus attentiùs, & hortamur: quatinus detentores prædictos ad hoc tradita tibi poteſtate compellas. Datum vt in alia per totum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ipſis ſupra hoc; vſque, reſtituere contradicunt. Ideoque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus detentores eoſdem, ad reſtitutionem integram detentorum, cum ſatisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit, compellatis. Teſtes autem, &c. vſque, prohibere. Nullis litteris veritati & iuſtitiæ præiudicantibus, &c. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA C.

EIDEM.

Vt reſtituat bona Eccleſiaſtica ab ipſo detenta in Prouincia Lariſſena.

AD Eccleſiaſtica bona manus extendere non deberes, cùm Eccleſiæ ſponſus Chriſtus ampliauerit tibi manus, nec grauare debes Eccleſias, quarum credis miniſtrorum precibus flecti Chriſtum, vt te ab hoſtium grauaminibus tueatur. Inde eſt quòd Imperialem celſitudinem rogandam duximus, & monendam: quatinus reſtituens Eccleſiæ Lariſſen. ſi qua de ipſius bonis detines minùs iuſtè, permittas ven. fratrem noſtrum ...

Lariſſen. Archiepiſcopum, & Suffraganeos eius, Eccleſias, Abbatias, Clericos, & poſſeſſiones, decimas, & alia iura, quæ ad Eccleſias pertinent eorundem, pacificè poſſidere. Datum Lateran. nonis Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CI.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN. ET PROCVRATORI EPISCOPATVS DIMICEN.

Vt mandent executioni ſententiam pro Sardicenſi Epiſcopo latam contra fratres ſancti Ioannis Ieroſolym.

VA LACHRIMABILEM ven. fratris noſtri Cardicen. Epiſcopi recepimus queſtionem: quòd cùm obtentas à nobis litteras rediens poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas quas ſuſtinuit Romaniam, præſentari fecerit fratribus Hoſpitalis S. Ioannis Ieroſolimitani, qui Epiſcopatum ipſius cùm Cardicen. caſtro, & res alias detinentes, nec reſtituere volut ei, nec de perceptis à promotionis ſuæ tempore prouentibus, quos in vſus proprios conuerterunt in aliquo ſubuenire. Ipſi earum latore grauiſſimè verberato, turpiter ipſas litteras proiecerunt, & comminantes ipſum interficere, aſſeuerant, quòd pro nullis litteris, vel mandato Epiſcopatum prædictum ei reſignabunt aliquatenus, vel dimittent. Qui præter hæc quondam in Armiro cum ſuis pertinentijs, in qua propriam manſionem faciunt, detinent Abbatiam, quam nos ei duximus concedendam, propter quod idem Epiſcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Epiſcopatu ſuo compellitur mendicare. Verùm quia ven. fratres noſtri Athenien. & ... Theban. Archiepiſcopi ..., & Epiſcopus Fermopilen. quibus Epiſcopus ipſe cauſam ſuper hoc obtinuit delegari, pro eo ſententiam protulerunt; fratres ipſos ſuper reſtitutione Caſtri prædicti, & pertinentiarum ipſius, ac Caſalium omnium, & poſſeſſionum omnium pertinentium ad Eccleſiam Cardicen. prædicto Epiſcopo condemnatos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Epiſcopus ſupplicauit, vt tam diffinitiuam, quàm excommunicationis ſententiam, ritè latas auctoritate dignaremur Apoſtolica roborare. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus diffinitiuam, ſicut eſt iuſta, per cenſuram Eccleſiaſticam, excommunicationis verò ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata; vſque ad ſatisfactionem idoneam auctoritate noſtra faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Attentiùs prouiſuri, vt fructus Eccleſiæ ſuæ, quos ijdem fratres percepiſſe dicuntur, & Caſtrum prædictum quod detinetur ab ipſis, eidem, ſublato appellationis obſtaculo reſtitui cum integritate debita faciatis. Contradictores CAT cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. v. Idus Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA

EPISTOLA CII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET AVALONEN. ELECTO.

Vt cogant ad reſtitutionem rerum Eccleſiaſticarum quoſdam Nobiles Romaniæ.

QVONQVESTI ſunt nobis ven. fratres noſtri Lariſſen. Archiepiſcopus, & Suffraganei eius quòd ... Abbas de Plaerio, nobilis vir. ... Commeſtabulus Romaniæ, Vv. de Lariſſa Dominus de Armiro ... Baliuus chariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitan. Imperatoris illuſtris ... Dominus de Valeſtin. & quidam alij Lariſſen. Diœceſis, Monaſteria, Abbatias, Eccleſias, & poſſeſſiones alias, ad eos de iure ſpectantes, contra iuſtitiam detinent occupatas, ſe habere ius patronatus in Monaſterijs, Abbatijs, & Eccleſijs aſſerentes. Qui etiam quoſdam Laicos, Latinos, & Græcos ſuæ Diœceſis nolentes debitas ſibi decimas exhibere, ſuper hac nequitia conſouent, & tuentur. Contra quos licèt pluries obtinuerint ſcripta noſtra, non potuerunt iuſtitiam obtinere; cùm illi, quibus ſuper hoc ſcripſimus, poſtponentes humano timori diuinum, plus hominibus, quàm deo duxerunt defferendum, proceſſum ſuper iniuncto ſibi negotio non habentes. Ne igitur iura Eccleſiaſtica pereant per inſolentiam Laicorum, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus Abbatem, & nobiles memoratos, & alios, vt detenta cum integritate reſtituant, & ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit, compellatis. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. nonis Iulij, anno xiij.

EPISTOLA CIII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET NAZORESCEN. ET ... CITREN. ELECTIS.

Vt compellant Epiſcopos, & omnes Clericos ad obedientiam Lariſſeni Epiſcopi, cui & reſtitui faciant detenta à vidua Marchionis Montisferrati.

QVAM ſemel, ſecundò, & tertiò, dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri ... relictæ bonæ memoriæ ... Marchionis Montisferrati, noſtras dicimur litteras deſtinaſſe, vt Epiſcopatus, Abbatias, & alia iura Eccleſiaſtica, quæ ad ven. fratrem noſtrum Lariſſen. Archiepiſcopum pertinentia, detinet occupata, reſtitueret Eccleſiæ Lariſſen. Sed ipſa, nec ad monitiones venerabilium fratrum noſtrorum ... Athenien. & ... Theban. Archiepiſcoporum, per quos eam ad hoc mandauimus præmiſſa monitione compelli, voluit reſtituere ſupradicta. Quinimo non ſolùm ea detinet, verùm etiam quoſdam Epiſcopos Græcos, Suffraganeos eius, & alios Abbates, & Clericos nolentes ſibi exhibere re-

Digitized by Google

uerentiam, manutenet, fauorem eis ſuper tanta eorum nequitia exhibens contra ipſum. Nolentes igitur ſuſtinere, quòd per eandem nobilem deffraudetur idem Archiepiſcopus iure ſuo; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ipſam, vt & detenta reſtituat, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtat, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis ipſam, ad hoc, ſi neceſſe fuerit, cenſura Eccleſiaſtica ſublato appellationis obſtaculo, ſicut iuſtum fuerit, compellentes, ac cogentes cenſura ſimili, Epiſcopos, Abbates, & Clericos ſupradictos ad debitam obedientiam eidem Archiepiſcopo exhibendam. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CIV.

SYDONIEN. ET CARDICEN. EPISCOPIS, ET ELECTO NAZORESCEN.

Dimicenſis Epiſcopus qui per triennium abeſt à ſua Eccleſia ad eam reuertere cogatur.

SIGNIFICARVNT nobis ven. frater noſter Lariſſen. Archiepiſcopus, & dilecti filij ... Procurator, & Canonici Dimicen. Eccleſiæ: quod ven. frater noſter ... Epiſcopus Dimicen poſt tertium conſecrationis ſuæ diem, ab Eccleſia Dimicen. recedens, bona eius quæ ad ipſum ſpectant reliquit in manibus nobilis viri ... Comeſtabuli Romaniæ, ad quam redire, cum iam trium annorum ſpatium præterierit, hactenus non curauit. Propter cuius deffectum, ad tantam deuenit eadem Eccleſia paupertatem, quòd vix poſſunt in ea tres Clerici ſuſtentari. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus; ſi eſt ita, Epiſcopum ipſum, vt ad ſuam Eccleſiam reuertatur monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CV.

NOBILIBVS VIRIS COMESTABVLO ROMANIÆ VV. DE LARISSA DOMINO DE ARMIRO, ET DOMINO DE VALESTIN., ET ALIIS BARONIBVS AC MILITIBVS PROVINCIÆ LARISSENÆ.

Vt reſtituant Eccleſiæ Lariſſenæ detenta ab ipſis.

ADEccleſiaſtica bona manus extendere minimè deberetis, cùm Eccleſiæ ſponſus Chriſtus adampliauerit vobis manus, nec grauare debetis Eccleſiæ, quarum creditis miniſtrorum precibus flecti Chriſtum, vt vos ab hoſtium grauaminibus tueatur. Inde eſt quòd nobilitatem veſtram rogandam duximus, & monendam: quatinus reſtituentes Eccleſiæ Lariſſen. ſi qua de bonis ipſius minùs licitè detinetis, permittatis ven. fratrem noſtrum Archiepiſcopum Lariſſen. & Suffraganeos ſuos, Eccleſias, Abbatias, Clericos, poſſeſſiones, decimas, & alia iura quæ ad Eccleſias pertinent eorundem, pacificè poſſidere. Datum Lateran. nonis Iulij, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CVI.

Archiepiscopo Larissen.

Vt ſuccurrat paupertati Sardicenſis Epiſcopi.

CVM venerabilis frater noſter Cardicen. Epiſcopus multa laboret inopia, multáque paupertate prematur, cùm ex Eccleſiæ ſuæ redditibus, vix poſſet ſimplex Clericus ſuſtentari. Fraternitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes: quatinus ipſius paupertati compatiens, eiúſque indigentiam miſeratus, ei procures in aliquo prouidere, vt mendicare in Clericalis ordinis vituperium non cogatur. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, anno xiij.

EPISTOLA CVII.

Comestabvlo Romaniæ, Domino de Armiro A. de Plaerio, et aliis Baronibvs, et popvlis Latinis, et Græcis in Cardicen. Dioecesi constitvtis.

Quòd Sardicenſi Eccleſiæ reſtituant ſingula quæ detinent.

SANCTAM Dei Eccleſiam ſponſam Chriſti, honorare vos conuenit, non grauare; ne forſan Chriſtus Dominus ſponſus eius, ipſius grauamine prouocatus, vos aggrauet, & dum aufferre ſibi modicum quod habet intenditis, plura perdere vos contingat. Cùm igitur ven. frater noſter Epiſcopus Cardien. quædam Eccleſiæ ſuæ iura vos aſſerat minùs licitè detinere: vniuerſitatem veſtram monemus, atque exhortamur in Domino: quatinus detenta omnia diuinæ conſiderationis obtentu, & pro ſedis Apoſtolicæ reuerentia, eidem Eccleſiæ reſtituere cum integritate debita procurantes, non impediatis quo minus idem Epiſcopus Abbatias, Eccleſias, poſſeſſiones, decimas, tam Græcorum, quàm Latinorum, & alia Eccleſiæ ſuæ iura valeat pacificè poſſidere. Datum Lateran. ij. nonas Iulij, anno xiij.

EPISTOLA CVIII.

Illvstri Constantinopolitan. Imperatori.

Vt cogat quoſdam milites ſuos electo Citrenſi detenta reſtituere.

CONQVESTIONEM dilecti filij ... Citren. electi nobis accepimus præſentatam; quòd nobilis vir. V. Alemannus, & quidam alij milites & homines tui, Eccleſias Citren. & Platamon. Caſtellum etiam de Citro, decimas, tam Latinorum, quàm Græcorum, ac poſſeſſiones alias ad ipſum, & Eccleſias memoratas rationabiliter pertinentes, per violentiam inuaſerunt, & detinent contra iuſtitiam occupatas. Ideóque Imperialem excellentiam monemus, & exhortamur in Domino: quatinus eos, vt Eccleſias & poſſeſſiones eaſdem,

Digitized by Google

ac decimas electo restituant memorato, & de perceptis satisfactionem exhibeant competentem, tradita tibi à Deo potestate compellas. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, anno xiij.

EPISTOLA CIX.

EPISCOPO SIDONIEN ... ET ELECTO NAZORESCEN, ET PROCVRATORI DIMICEN.

Vt res Ecclesia Sardicensis à Laicis possessa reddantur.

CONQVESTVS est nobis ven. F. N. ... Episcopus Cardicen. quòd nobilis vir ... Comestabulus Romaniæ ... Dominus de Armiro, A. Placrio, Dominus de Valestin. ... Baliuus charissimi in Christo filij nostri ... Constantinopolitani Imperatoris illustris, & quidam alij Cardicen. Diœcesis Monasteria, Abbatias, Ecclesias, decimas, tam Latinorum quàm Græcorum, & possessiones alias ad ipsum de iure spectantes, contra iustitiam detinent occupatas; se habere ius patronatus in Monasterijs, Abbatijs, & Ecclesijs asserentes. Qui etiam quosdam Laicos, Latinos, & Græcos ipsius Diœcesis, nolentes decimas sibi debitas exhibere, super hac nequitia confouent & tuentur. Contra quos, licèt pluries obtinuerit scripta nostra, non potuit iustitiam obtinere. Cùm illi, quibus super hoc scripsimus, postponentes humano timori, diuinum, plus hominibus quam Deo duxerint differendum, processum super iuncto sibi negotio non habentes. Ne igitur iura Ecclesiastica pereant per insolentiam Laicorum; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus nobiles prædictos, & alios, vt & integrè detenta restituant, & ab huiusmodi præsumptione desistant, monitione præmissa censura Ecclesiastica appellatione remota, sicut iustum fuerit compellatis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CX.

ARCHIEPISCOPO THEBAN. ET DAVALIEN. ET SYDONIEN. EPISCOPIS.

Vt inhibitio à Laicis facta, de Ecclesia testamento, vel donationibus honoranda relaxetur.

VENERABILIVM fratrum nostrorum Archiepiscoporum, & Episcoporum, ac dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Constantinopolitani Imperij, grauem nuper accepimus quæstionem, quòd nobilis vir. Otto de Roca Dominus Athenarum, & alij Barones, & Milites ipsius Imperij, communiter inhibuerunt in eorum grauissimum detrimentum, ne quis de possessionibus suis in vita sua conferat, vel in extremo articulo condat Ecclesijs testamentum. Cùm igitur ex inhibitione huiusmodi, & Ecclesiarum dispendium, & inhibentium interitus procuretur; fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus illos, vt eandem inhibitionem relaxent, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis, ipsos ad id, si necesse fuerit,

Digitized by Google

per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit, compellentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CXI.

SYDONIEN. ET CARDICEN. EPISCOPIS, ET ELECTO NAZORESCEN.

Vt Eccleſiæ & decimæ Citrenſi Eccleſiæ reſtituantur.

CONQVESTIONEM dilecti filij Citren. Electi nobis accepimus præſentatam: quòd nobiles viri V. Alemannus, & quidam alij Citren. Diœceſis, Eccleſias Citren. & Platamon. Caſtellum etiam de Citro, decimas tam Græcorum, quàm Latinorum, ac poſſeſſiones alias ad ipſum, & Eccleſias memoratas rationabiliter pertinentes, per violentiam inuaſerunt, & detinent contra iuſtitiam occupatas. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus illos, vt Eccleſias, decimas, & poſſeſſiones eaſdem electo memorato reſtituant, & de perceptis ſatisfactionem exhibeant competentem, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit, compellatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione remota cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CXII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET ELECTO CYTREN.

Vt Lariſſenis Epiſcopis decimæ ſoluantur.

CONQVESTI ſunt nobis ven. fratres noſtri Lariſſen. Archiepiſcopus, & Suffraganei eius; quòd nobilis mulier ... relicta bonæ memoriæ ... Marchionis Montisferrati, decimas ipſis debitas, nec ipſa perſoluit, nec ab hominibus ſuis Græcis videlicet, & Latinis permittit exolui. Cùm igitur decimæ, quæ tributa ſunt egentium animarum, à Laicis ſinè ſalutis periculo detineri non poſſint: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus eandem nobilem, vt debitas decimas, & ipſa perſoluat eiſdem, & ab alijs perſolui permittat, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia, &c.

EPISTOLA CXIII.

HIC deſcribitur Epiſtola (Lacrimabilem) ſupra relata numero C I. at hæc in eo ab illa differt, quòd ſit, Data Lateran. non. Iulij, Pontificat. noſtri, Anno tertiodecimo. Ad oram verò libri ſcriptum eſt, vacat. Vt & ad duas ſequentes Epiſtolas, in margine legitur. Iſtæ litteræ fuerunt reſcriptæ & ſic correptæ, poſtquam fuerunt ambæ bullatæ.

Digitized by Google

EPISTOLA CXIV.

CARDICEN. SYDONIEN. ET FERMOPILEN. EPISCOPIS.

Quod Monaſterium de Sciro præſtet obedientiam fratribus Dominici ſepulchri, quibus à Legato conceſſum eſt.

DILECTI filij ... Prior & Capitulum Dominici Sepulchri, ſuam nobis obtulere querelam: quòd cùm dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Card. qui tunc in partibus Romaniæ Legationis officio fungebatur, Monaſterium S. Lucæ de Sciro cum pertinentijs ſuis, ipſis, & eorum Eccleſiæ pia deuotione duxerit concedendum. Abbas, & Monachi eiuſdem Monaſterij Græci Daualien. Diœceſis, dicti Card. conceſſioni temerè obuiantes, fulti quorundam auctoritate potentum, debitam eiſdem obedientiam, & reuerentiam contumaciter denegant exhibere; & tam ipſi, quàm prædicti potentes, ipſis ſuper eodem Monaſterio graues moleſtias inferre præſumunt. Nolentes igitur prædictos Priorem & fratres, in ſua pati iuſtitia læſionem: fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus Abbatem, & Monachos memoratos, vt ipſis Priori, & Capitulo debitam exhibeant obedientiam, & honorem, & Laicos, vt ab eorum moleſtationibus indebitis pœnitus conquieſcant, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellationi poſtpoſita compellatis. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. Idus Iulij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA CXV.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO IMPERATORI.

Vt fauorem ſuper præmiſſa cauſa fratribus Sepulchri impertiat.

SI te ſeruum recognoſcis illius, per quem datur potentialiter omnis honor, & conceditur principatus: honorare te condecet Sanctam Dei Eccleſiam, ſponſam Chriſti, & eius Miniſtros ſceptro tuæ potentiæ ab hoſtium incurſibus deffenſare; vt dum commoditatibus ſummi Regis piè intenderis miniſtrorum, in temporali regno te ipſius dextera tueatur. Sanè, ſicut à dilectis filijs ... Priore ac Capitulo Dominici Sepulchri nobis extitit reſeratum, cùm eiſdem Monaſterium Sancti Lucæ de Sciro cum pertinentijs ſuis, auctoritate ſedis Apoſtolicæ ſit conceſſum; Imperialis excellentia, ſupra eodem Monaſterio ipſis non exhibet, prout conuenit, ſe benignam, ſed potiùs permittit eos, ab alijs indebitè moleſtari. Propter quod, nobis humiliter ſupplicarunt, vt pro eis tibi ſcribere dignaremur. Nos igitur ipſorum ſupplicationibus inclinati, ſerenitatem tuam monemus attentiùs, & exhortamur in Domino; quatinus diuinæ conſiderationis obtentu, & pro ſedis Apoſtolicæ reuerentia, & te ipſis exhibeas ſupra eodem Monaſterio fauorabilem, & benignum, ac eorum moleſtatores ab ipſorum vexationibus deſiſtere compellas tibi tradita pote-

Digitized by Google

ſtate; non impediens aliquatenus quo minus ijdem dictum Monaſterium valeant pacificè poſſidere. Datum Lateran. Idus Iulij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXVI.

Archiepiscopo Neopatren. et Episcopo Sydonien. et electo Nazorescen.

Ne contra tenorem protectionis Apoſtolicæ Sardicenſis moleſtetur.

CVM venerabilem fratrem noſtrum B. Cardicen. Epiſcopum, & Eccleſiam ſibi commiſſam, ſub protectione ſedis Apoſtolicæ receperimus: nolumus, ſicut nec velle debemus, vt à quoquam temerè moleſtetur. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus non permittatis eum contra tenorem protectionis noſtræ, ab aliquo indebitè moleſtari. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA XCVII.

Illvstri Constantinopolitan. Imperatori.

Vt Sardicenſem ſuper reſtitutis tueatur.

VERILAM ven. fratris noſtri Cardicen. Epiſcopi recepimus continentem; quòd dilecti filij fratres hoſpitalis Ieroſolimitani ſub tua iuriſdictione morantes, ei ſupra Caſtro Cardicen. Eccleſijs, poſſeſſionibus, & rebus alijs violentiam inferunt, & grauamen: quamuis prædicta ſint ipſi Epiſcopo, per iudices à ſede Apoſtolica delegatos ſententialiter reſtituta. Ideóque Imperialem excellentiam monemus & hortamur in Domino; quatinus prædictum Epiſcopum, ne ab aliquibus ſuper his, quæ ipſi ſunt ratione prædia reſtituta, indebitè moleſtetur, poteſtate tibi tradita tuearis. Datum Lateran. &c. vt in alia.

EPISTOLA CXVIII.

Salzebvrgen. et Maigdebvrgen. Archiepiscopis, et ... Abbati de Pigavia Mersebvrgen. Dioecesis.

Vt ſuper conſanguinitate filij Ducis Auſtriæ, & Marchionis Miſnen. filiæ inquirant.

DILECTVS filius nobilis vir ... Dux Auſtriæ, per ſuas nobis litteras intimauit, quòd cùm inſignitus ſit charactere crucifixi, cum multitudine armatorum proficiſci diſponens in ſubſidium terræ ſanctæ; ac filium in ætate tenera conſtitutum, & terram ſuam nulli commodiùs quàm nobili viro ... Marchioni Miſnen. valeat commendare; per ſuos, & eiuſdem Marchionis

Digitized by Google

amicos, habitus eſt tractatus de matrimonio, inter filium ſuum, & eiuſdem Marchionis filiam contrahendo, vt hoc facto ſecuriùs ei committeret terram ſuam. Verùm nonnullis firmiter aſſerentibus, quòd in quinto, & quarto conſanguinitatis gradu ſe dicti pueri contingebant, non fuit vlteriùs in eodem facto proceſſum. Vnde tam ſupradicti nobiles, quàm multi Magnates alij, per ſuas nobis litteras humiliter ſupplicarunt, vt multiplici vtilitate penſata, quæ ſperatur ex huiuſmodi copula prouentura, diſpenſare cum prædictis perſonis, ex benignitate Apoſtolica dignaremur, quatinus eiſdem matrimonialiter copulari ex noſtra permiſſione liceret. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus: quatinus de gradibus conſanguinitatũ vtrimque, ac vniuerſa genealogiæ ſerie, à ſtipite ſcilicet vſque ad perſonas illas de quarum coniunctione tractatur, & an ſcãdalum ex hoc facto valeat ſuboriri, & de neceſſitate vrgente, ac euidenti vtilitate, quæ diſpenſationis gratiam ſolent in huiuſmodi ſuadere, inquiratis diligentiſſimè veritatem, & quod inueneritis per veſtras litteras fideliter intimetis: vt per vos certiores effecti, prout expedire viderimus, in eodem negotio procedamus. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. ij. Kal. Auguſti, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXIX.

Magistro, et Fratribvs Ierosolimitani Hospitalis.

Confirmat Donationem à Leone Armeniæ Rege factum.

EX litteris chariſſimi in Chriſto filij noſtri L. Armeniæ Regis illuſtris accepimus; quòd ipſe ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis, & noſtram, & quia neceſſarium ei contuliſtis aduersùs Barbarorum multitudinem regnum eius volentium intrare, ſuccurſum, Ciuitatem Saleph, Caſtellum nouum, & Camard. cum omnibus ipſorum pertinentijs, & diuiſionibus aſſignatis, & cum omni iure ad ea terra & mari ſpectante, ſicut in priuilegio confecto ſuo exinde continetur, domui contulit hoſpitalis. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus inclinati, prædicta omnia, ſicut iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem domus veſtræ cautelam, eiuſdem Regis litteras, de verbo, ad verbum, præſentibus duximus litteris inſerendas. Quarum tenor eſt talis. *Reuerendiſſimo in Chriſto Patri, & Domino, Innocentio I. Dei gratia Sanctæ, & vniuerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici L. per eandẽ, & Romani Imperij gratiam, Rex Armeniæ, ſanctitatis ſuæ ſeruus Sanctæque Romanæ Eccleſiæ noua, deuota, & obediens planta, cum omnimoda reuerentia grata ſeruitia, & pedum oſcula. Reuerendæ, ac recolendæ dominationi veſtræ cupimus innoteſcat, venerabiles Magiſtrum, & Conuentum Sanctæ Domus Hoſpitalis præterita æſtate, menſe videlicet Auguſto, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ amore, atque reuerentia, non ſolùm nobis, verùm etiam vniuerſæ Chriſtianitati magnum, & neceſſarium contuliſſe ſuccurſum, contra infinitam Paganorum barbariem, ſuper nos, & regnum noſtrum aggregatam, quam Deus diſperdat. Pro quo à Beatitudine veſtra, tanquam viri ſtrenui vicem Machabeorum gerentes, promeruerunt digniùs commendari. Ea propter, Reuerende Pater, & Domine Celeberrime, pro tam fortunato, ac neceſſario ſuccurſu,*

nobis, & Chriſtianitati ab eiſdem collato, Deo à quo bona cuncta procedunt, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & vobis ipſius vices dignè gerenti, copioſas exoluimus gratiarum actiones, & à Beatitudine veſtra vobis petimus inde regratiari. Vnde quia dignus eſt operarius mercede, ex Regalis largitatis noſtræ munificentia, pro ſalute animæ noſtræ, noſtrorúmque omnium progenitorum, habentes præoculis cordis, quia ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſina extinguit peccatum. Donamus & concedimus Sanctæ Domui Hoſpitalis, à modo in perpetuum reſpectu, & reuerentia Sanctæ ſedis Apoſtolicæ, atque bonorum meritorum ſuorum exigentia, Ciuitatem Saleph, Caſtellum nouum, & Camard. cum omnibus pertinentijs ipſorum, & diuiſionibus ſignatis, & cum omni iure, per terram, per uare ſibi pertinente, ſecundùm continentiam ſcripti inde priuilegij ſigillo noſtro regali muniti, & corroborati. Inſuper de ſanctitate, ac religione eorum plenam habentes ſpem, & fiduciam: venerabilibus fratribus Garin. de Monte Acuto Magiſtro, & Conuentui Sanctæ Domus Hoſpitalis, ſpecialiter perſonam noſtram, & perſonam dilecti nepotis noſtri Raymundi Rupini, legitimi hæredis noſtri, & totam terram noſtram, quam modo habemus, & quam Deo dante acquiſituri ſumus, poſt Deum & Dominum noſtrum in vita noſtra, & poſt deceſſum noſtrum attentiùs recommendamus. Cuius donationis & conceſſionis noſtræ beneficium, & recommendationem factam venerabilibus prædictis confratribus, à circumſpecta dominatione veſtra, flagitamus per Apoſtolica priuilegia confirmari & corroborari, ut ne quis deinceps cognita huius noſtra donationis, conceſſionis, & recommendationis tenere auctoritate Apoſtolica confirmata, in aliquo auſu temerario, contraire præſumat. Datum Thariſi, Ciciliæ, mediomenſe Aprilis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iij. Nonas Auguſti, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXX.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET ... PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN. ET PROCVRATORI EPISCOPATVS DIMICEN.

Committit cauſam inter Fratres Hoſpitalis, & Epiſcopum Sardicenſem.

LACHRIMABILEM ven. fratris noſtri Cardicen. Epiſcopi recepimus queſtionem: quòd cùm obtentas à nobis litteras rediens poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas quas ſuſtinuit Romaniam, præſentari fecerit fratribus Hoſpitalis S. Ioannis Ieroſolimitani, quòd Epiſcopatum ipſius cùm Cardicen. caſtro, & res alias detinentes, nec reſtituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis ſuæ tempore prouentibus, quos in vſus proprios conuerterunt in aliquo ſubuenire. Ipſi earum latore grauiſſimè verberato, turpiter ipſas litteras proiecerunt, & comminantes ipſum interficere, aſſeuerant, quòd pro nullis litteris, vel mandato Epiſcopatum prædictum ei reſignabunt aliquatenus, vel dimittent. Qui præter hæc quandam in Armiro cum ſuis pertinentijs, in qua propriam manſionem faciunt, detinent Abbatiam, quam nos ei duximus concedendam, propter quod idem Epiſcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Epiſcopatu ſuo compellitur mendicare. Verùm quia ven. fratres noſtri Athenien. & ... Theban. Archie-

Digitized by Google

piſcopi ... & Epiſcopus Fermopilen. quibus Epiſcopus ipſe cauſam ſuper hoc obtinuit delegari, eum in poſſeſſionem Caſtri prædicti, & pertinentiarũ ipſius, ac Caſalium omnium, & poſſeſſionum pertinentium ad Eccleſiam Cardicen. cauſa rei ſeruandæ miſerunt; fratres ipſos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodantes. Nobis humiliter idem Epiſcopus ſupplicauit, vt eandem excõmunicationis ſententiam auctoritate dignaremur Apoſtolica roborare, ac ratum habere proceſſum iudicum prædictorum. Cæterùm quidam de fratribus dicti Hoſpitalis, coram dilecto filio B. Titulo S. Suſannæ Presbyter Card. quem eis dedimus auditorem, mandatum ab eorum Magiſtro Procuratorium exhibentes, propoſuerunt eos contra: quòd idem Epiſcopus ſupra præmiſſis compoſuerat cum eiſdem, nobis humiliter ſupplicantes, vt compoſitionem ipſam auctoritate curaremus Apoſtolica confirmare. Præfatus verò Epiſcopus humiliter ſupplicauit, vt quia eadem compoſitio redundat in enorme damnum Eccleſiæ Cardicen. & ſinè conſenſu Capituli facta fuit; pro qua etiam compoſitione irritanda nuntius, & Procurator Capituli ad hoc ſpecialiter deſtinatus, nobis humiliter ſupplicauit, illam irritare auctoritate Apoſtolica dignaremur. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus: quatinus dictam excommunicationis ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata; vſque ad ſatisfactionem idoneam auctoritate noſtra facientes appellatione remota inuiolabiliter obſeruari, cauſam conuocatis partibus audiatis, & quod Canonicum fuerit, appellatione poſtpoſita decernentes, faciatis quod ſtatueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari; attentiùs prouiſuri, vt fructus Eccleſiæ ſuæ, quos ijdem fratres percepiſſe dicuntur, & Caſtrum prædictum quod detinetur ab ipſis, eidem, ſublato appellationis obſtaculo reſtitui cum integritate debita faciatis. Contradictores per cenſurã Eccleſiaſticã compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. Tu frater Archiepiſcope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. xviiij. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri, Anno A xiij.

EPISTOLA CXXI.

Mabiliæ mvlieri Ianven.

Confirmatur ſententia Diac. Card. vt fructus pignoris in ſortem computentur.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecta in Chriſto filia, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, ſententiam quam dilectus filius noſter P. Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconus Card. pro cauſa quæ vertebatur inter te, ac dilectum filium Henricum Mallon. ſupra medietate Domus & Turris de Moneta, Terra de Sauri, & quadam ſumma pecuniæ, de mandato noſtro rationabiliter promulgauit, ſicut eſt iuſta, & in ipſius Card. autentico continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Cuius tenor eſt talis. *Pelagius Dei gratia S. Luciæ ad ſepta ſolis Diaconus Cardinalis, dilectæ in Chriſto Mabiliæ mulieri Ianuen. Salutem in omnium ſaluatore. Cùm*

Digitized by Google

olim ab Otton. Iudice ſexaginta libras mutuo accepiſſes, Henrico Mallon. fratre tuo, & duobus alijs præter obligationem aliam fideiuſſoribus ſibi datis, licèt ſub pœna dupli eos indemnes promiſeris conſeruare, adueniente ſolutionis termino non ſoluiſti: propter quod præfatus Henricus frater tuus, creditore ſibi ſuam contra te actionem cedente, in ſexaginta libris ſatisfecit eidem. Cúmque poſt annum, quo in mora fuiſti ſoluendi, dictus Henricus te coram Conſulibus Ianuen. conueniſſet, centum viginti libras à te nomine ſortis & pœnæ ſeu damni petens; tu ſexaginta libras te ſibi debere, quas idem pro te creditori ſoluerat, recognoſcens, alias ſexaginta negaſti, aſſerens nullum cum ex hoc damnum aliquatenus incurriſſe. Demum Cardinali Marito tuo, quem Procuratorem inſtitueras, nec pignus banni dare Conſulibus, nec reſpondere volente, ijdem Conſules laudauerunt, quòd idem Henricus valens centum viginti libras in tuis bonis haberet, per Ciuitatem præconiſari nihilominus facientes, quòd quicúmque medietatem Domus & Turris de Moneta, & terram de Sauro ad te pertinentem, vellet emere, cum prædicto Henrico de pretio conueniret. Interim autem à te, ac Marito tuo, pro centum viginti libris poſſeſſionibus quibuſdam diſtractis, memorati Conſules aufferentes vobis ſexaginta de illis, memorato Henrico ſoluerunt, pignoribus eidem pro ſexaginta libris tantummodo remanentibus obligatis. Cæterùm poſt biennium elapſum à ſententia Conſulum prædictorum, idem H. pignora quæ ducentas quinquaginta libras communi extimatorum extimatione valebant, duobus conſanguineis ſuis pro libris ſexaginta diſtraxit, pro eadem ſumma recomparans poſtea eadem ab eiſdem. Qui cùm proceſſu temporis, à ſæpedicto Cardinali marito tuo ſupra reſtituendis prædictis poſſeſſionibus, & vſuris fuiſſet coram ven. fratre noſtro ... Archiepiſcopo Ianuen. conuentus, ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Vbi cùm de communi aſſenſu partium, ad eundem Archiepiſcopũ litteræ fuiſſent obtentæ: Idem Archiepiſcopus auditis hinc inde propoſitis, Conſulum ſententiam confirmauit, actione de fraude venditionis eidem Card. ſeruata, qui ab eodem Archiepiſcopo reputans ſe grauatum, ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Eodem itaque Cardinali, ac B. aduerſæ partis procuratore in noſtra præſentia ex delegatione Apoſtolica conſtitutis, idem B. ab obſeruatione iudicij memorati petijt ſe abſolui, cum cauſa ipſa, ſicut idem conabatur aſtruere, ciuilis eſſet, & inter perſonas laicas agitata, & ipſius cognitio ad Eccleſiam nullatenus pertineret: maximè cùm iam dudum pro H. fuerit ſententia lata, quæ in auctoritatem rei tranſijt iudicatæ. Ex tua verò fuit parte propoſitum: quòd cùm cauſa eadem, de vtriúſque partis procuratoris aſſenſu, fuerit Archiepiſcopo memorato commiſſa, & ab eodem pro Henrico ſententia lata quam etiam idem H. ſub eo litigans approbauit, viginti ſex libras ſex ſolidis minùs, quæ ſorti ſibi debite minùs licitè acceſſerunt, percipiens vltra ſortem adiudicatam eidem, iure ad iudicium Eccleſiaſticum pertinebat. Nos igitur vtriuſque partis allegationibus, inſtrumentis, conceſſionibus, & rationibus alijs diligenter inſpectis, & cognitis: quod à ſæpedicti Henrici procuratore de Eccleſiaſtica iuriſdictione proponitur, omnino friuolum reputantes, cum idem H. in iudicium Eccleſiæ conſenſerit ſua ſponte, de prudentum virorum conſilio, ſententiam Conſulum confirmamus. Verùm cùm poſt ſolutionem ſexaginta librarum, quas Conſules eidem H. fecerunt perſolui, non niſi pro reſiduis ſexaginta memorata pignora remanſerint obligata; nec Conſulum intentio fuerit, quòd res ducentas quinquaginta libras valentes, eidem H. pro ſexaginta cederent in ſolutum, ſed ſatisfacto ſibi de ipſis, idem eas reſtituerit debitori. Et eidem H. viginti ſex libras ſex ſolidis minus, ante diſtractionem rerum ex fructibus percepterit earundem, quas in ſorte debuit computare, cùm fructus à creditore ſeu fideiuſſore percepti, ſecundùm iura ciuilia extenuent debiti quantitatem, te ad ſupplementum ſexaginta librarum, viginti ſex libris ſex ſolidis minus perceptis ex fructibus computatis. In eis Henr. & eundem Henr. tibi ad reſtitutionem ſupradictæ medietatis Domus, & Turris de Moneta; cum

Digitized by Google

terra de Sauro, ſententialiter condemnamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,&c. vſque,incurſurum.Datum Lateran. xv. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA CXXII.

Catholico Archiepiscopis et Episcopis per Armeniam constitvtis.

Ne quis niſi poteſtatem vel ordinariam, vel delegatam habens, ferat in eos ſententiam.

CVM iuxta Canonicas, & legitimas ſanctiones ſententia, quæ à non ſuo iudice fertur, in quemquam, nec nomen ſententiæ mereatur habere; præſentium auctoritate ſtatuimus. Vt nullus omnino, qui ordinariam, vel delegatam, iuriſdictionem in vos, vel veſtros ſubditos non habuerit, ſententiam ferre præſumat; quæ ſi forſitan lata fuerit,ipſam decernimus irritam, & inanem. Firmiter etiam inhibemus,ne quis iuriſdictionem in vos, vel ſubditos veſtros habens,vos aut ipſos iniuſtè moleſtet. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,&c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXXIII.

Episcopo Cremonen.

Delegat cauſam Rupini nepotis Regis Armeniæ, & Comitis Tripolitani, pro Principatu Antiocheno.

OCCASIONE diſcordiæ quæ inter chariſſimum in Chriſto filium noſtrum L. Illuſtrem Regem Armeniæ,nomine R. nepotis ſui ex parte vna; & dilectum filium, Nobilem virum ... Comitem Tripolitan. ex altera, ſupra Principatu Antiocheno agitari dignoſcitur, grauia perſonarum, & rerum hactenus pericula peruenerunt: & niſi fuerit iudicio, vel concordia terminata, grauiora timentur procul dubio prouentura. Vnde nos, qui iuxta verbum Apoſtoli facti ſumus ſapientibus, & inſipientibus debitores, & de regno Dei tollere ſcandala ex debito tenemur officij Paſtoralis, diuerſis perſonis ſæpe ſupra ipſo negotio direxiſſe meminimus ſcripta noſtra. Sed humani generis inimico, qui paci fidelium inuidet faciente, idem non potuit negotium terminari,ſed nec dum auſpicia iudicialis conditionis accepit. Nuper autem præfatus Rex, dilectis filijs ... Abbate S. Mariæ trium arcuum, & Arciuardo milite, & Bouone Latino Cancellario ſuo, ad ſedem Apoſtolicam deſtinatis, per eoſdem nobis humiliter ſupplicauit, vt cùm eius deſiderij votum exiſtat, vt contra Chriſtianos nullatenus arma ſumat, ſed acies ſuas dirigat contra inimicos

Digitized by Google

inimicos fidei Chriſtianæ, ſupradicto pupillo nepoti ſuo ſupra Principatu iamdicto iuſtitiæ faceremus plenitudinem exhiberi. Cùm igitur plenam geramus de tua diſcretione fiduciam, & eiuſdem negotij merita ex magna tibi parte ſint nota, de fratrum noſtrorum conſilio, cauſam ipſam ſub hac forma tibi duximus committendam, per Apoſtolica ſcripta mandantes: quatinus cùm ad partes illas Deo duce perueniris, ad concordiam vtramque partem moueas efficaciter, & inducas. Quæ ſi forte nequiuerit prouenire, tu aſſociatis tibi duobus viris prouidis, & honeſtis, in quos partes conuenerint, audias cauſam ipſam, & eandem cum ipſis, vel eorum altero, ſi ambo nequiuerint, intereſſe ſublat. cuiuſl. contrad. vel appel. ob. fine debito terminare procures. Illud idem neutro eorum intereſſe valente facturus nihilominus per te ipſum. Quòd ſi partes in huiuſmodi viros nequiuerint conuenire. Ven. fratrem noſtrũ Ieroſolymitan. Apoſtolicæ ſedis Legatum, & ... Antiochenum Patriarchas, in collegas aſſumas, cum quibus, vel eorum altero, ſecundùm præſcriptam formam, eandem cauſam appellatione remota decidas; faciens quod decreueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Si verò alterutra partium duxerit reſiſtendum, tam per indigenas terræ, quàm etiam peregrinos, rebellionem eius facies edomari. Prouiſo prudenter, vt interim nulla penitus, inter dictos Regem, & Comitem, guera fiat, ſed treugæ adinuicem obſeruentur, ad quas vtrámque partem volumus, & mandamus, ſi fuerit neceſſe, compelli, cùm ſimul non ſit, & armis, & legibus contendendum. Cæterùm, ſi quicquam humanitus tibi contigerit, propter quod mandatum non poſſis Apoſtolicum adimplere, illud ipſi duo pariter Patriarchæ freti auctoritate præſentium exequantur. Datum Lateran. &c. per totum, vt in alia.

EPISTOLA CXXIV.

Vniversis Abbatibvs Nigri Ordinis per Rothomagen. Provinciam Constitvtis.

Quod ſemel in anno Capitulum celebrare eis liceat.

Ordinem Religionis plantare, ac fouere plantatum, ex officij noſtri debito prouocamur, & ſic religioſorum petitionibus Apoſtolicum nos conuenit præbere patrocinium, & fauorem, quòd ſub regimine, ac gubernatione noſtra, valeant aſſiduis proficere incrementis. Sanè gaudemus in Domino, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, quòd diuinitus inſpirati ad corrigendos exceſſus, qui aliquando in veſtris Monaſterijs, ſuadente inimico humani generis, committuntur, ſtudium efficax adhibetis, vt inquinamentis malitiæ, ac diſſolutionis vitijs abdicatis, efficaciùs poſſitis vos diuinæ ſubdere ſetuituti, & per opera pietatis gratiorem præſtare altiſſimo famulatum. Vt autem per fauorem Apoſtolicum regularia ſuſcipiant inſtituta vigorem, neque poſſint per alicuius inſolentiam eneruari, vt liceret vobis de noſtra permiſſione petiſtis, ſemel in anno ſub aliquo Abbate religioſo, & humili, eiuſdem Prouinciæ Capitulum celebrare: vbi per conſultationem omnium, tam Abbatum exceſſus, quàm diſſolutiones Monachorum, ſaluo per omnia

Digitized by Google

iure Prælatorum comprouincialium compeſcantur. Volentes de quarto, in quartum annum, per vos, vel nuntios veſtros, ad Apoſtolorum limina viſitanda teneri: recepturi à nobis ſalubria monita, & præcepta, quibus vigor religionis monaſticæ foueatur. Nos verò veſtris poſtulationibus annuentes, charitati veſtræ concedimus: vt hoc ſalutare propoſitum incipiatis exequi diligenter, & quid ex ipſo proueniat, nobis fideliter intimetis; vt ſi viderimus, quòd per executionem ipſius, religionis honeſtas ſuſcipiat incrementum, quod ad robur perpetuæ firmitatis ſuper eo fuerit ſtatuendum, ſecuriùs, & cautiùs ſtatuamus. Datum Lateran. xiij. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXV.

Magistro et Fratribvs Hospitalis Tevtonicorvm Acconen.

Ne alba pallia, quæ Templarijs propria ſunt, deferant.

SVam nobis dilecti filij fratres Militiæ Templi querimoniam obtulerunt, quòd cùm in primordio inſtitutionis ordinis ſui, eis fuerit ab Apoſtolica ſede conceſſum, ut in religionis ſignum, Milites Militiæ Templi albis pallijs vterentur ad differentiam aliorum, vos, in confuſionem ordinis ſupradicti, nuper alba pallia portare cepiſtis. Nolentes igitur, vt ex hoc inter vos, & ipſos emulationis, ſeu diſcordiæ materia ſuſcitetur: præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus; quatinus veſtro contenti habitu exiſtentes, huiuſmodi alba pallia, quæ ſicut præmiſſum eſt, in ſignum religionis cõceſſa fuerunt Templarijs antedictis, nullatenus deferatis. Alioquin ven. fratri noſtro ... Patriarchæ Ieroſolymitan. Apoſtolicæ ſedis Legato, noſtris damus litteris in mandatis, vt inquiſita pleniùs, & cognita veritate, id appellatione remota ſuper hoc ſtatuat, quod religioni pariter, & ſaluti viderit expedire. Datum Lateran. vj. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXXVI.

Patriarchæ Ierosolymitan. Apostolicæ sedis Legato.

Super eodem, delegat cognitionem.

SVam nobis dilecti filij, &c. in eundem modum, vt in alia, vſque, ad differentiam aliorum dilecti filij ... Magiſter, & Fratres Hoſpitalis Teutonicorum Acconen. in confuſionem ordinis ſupradicti, nuper alba pallia portare ceperunt. Nolentes igitur, vt ex hoc inter prædictos fratres, æmulationis, ſeu diſcordiæ materia ſuſcitetur, eiſdem Magiſtro & Hoſpitalis Fratribus dedimus in præceptis, vt ſuo contenti habitu exiſtentes, huiuſmodi alba pallia nullatenus defferant: quæ, ſicut præmiſſum eſt, in religionis ſignum conceſſa fuerunt Templarijs antedictis. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus inquiſita pleniùs, & cognita veritate, id ſuper hoc ſtatuas appellatione remota, quod religioni pariter, & ſaluti videris expedire, faciens quod ſtatueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum, vt in alia per totum, &c.

Digitized by

EPISTOLA CXXVII.

ROTOMAGENSI ARCHIEPISCOPO.

Super varijs iuris articulis conſultus, reſpondet, de tonſura data ab Abbate, de conteſtatione inter delegatos, & clauſula ſi ita eſt, reſcriptis appoſita.

CVM contingat interdum quòd laici ad Monaſteria conuolantes, à ſuis Abbatibus tonſorentur, Apoſtolicæ ſedis oraculum requiſiſti, an Clericatus ordo in tonſura huiuſmodi conferatur. Super quo fraternitati tuæ taliter reſpondemus; quòd cùm in ſeptima Synodo ſit ſtatutum, Lectoris manus impoſitionem licentia ſit vnicuique Abbati, in proprio Monaſterio ſolummodo faciendi, dummodo ipſi ab Epiſcopo ſecundùm morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere Sacerdotem: per primam tonſuram à talibus Abbatibus iuxta Eccleſiæ formam datam, Clericalis ordo confertur. Præterea cùm quidam ſuper aliquo litigantes, ad diuerſos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partem aduerſam denunties excommunicationis ſententiæ ſubiacere; alijs iudicibus tibi poſtmodum iniungentibus, vt eandem denunties abſolutam. Quæris à nobis, an vtriſque vel neutris, vel alterutris ſaltem, obedire debeas in hac parte. Super quo tuæ prudentiæ reſpondentes, credimus diſtinguendum: an cùm primum mãdatum recepiſſe dignoſceris, tibi forſan innotuit inter illos, & alios ſuper iuriſdictione diſcordiam ſuſcitatam; an ſuper hoc nihil omnino ſciuiſti. Et quidem ſi ſuper contentione huiuſmodi, nihil tibi penitus innoteſcit, cùm primum mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed ſi poſtea contrarium tibi ab alijs demandetur, tunc litterarum ad vtroſque à ſede Apoſtolica obtentarum copia poſtulata, quas auctoritate præſentium diſtrictè præcipimus exhiberi; ſi ex ipſarum tenore deprehenderis euidenter, ita quòd non ſit aliquatenus hæſitandum, quòd litteræ, quæ ad illos à quibus ſecundum mandatum receperas impetratæ noſcuntur, expreſſè reuocent litteras aliorum, tu illud intrepidus exequaris, quod ſecundò tibi loco mandatur. Si verò ex litterarum inſpectione manifeſtè tibi conſtet, quòd litteræ obtentæ ad illos qui primum dedere mandatum, per alias minimè reuocantur, ſecundum mandatum nullatenus exequaris. Quòd ſi ſuper hoc tibi fuerit meritò dubitandum, ad exequendum ſecundum mandatum te procedere non oportet, donec, iuxta cuiuſdam noſtræ conſtitutionis tenorem, inter eos huiuſmodi contentio ſopiatur; & id ipſum facere debes, ſi primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forſitan innotuerit, quòd inter ſe, ſuper iuriſdictione videlicet demandata, ceperint diſceptare. Cæterùm in his omnibus puram & prouidam te conuenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare te dicas, vbi dubitandum non eſt, vel ad mandatum etiam exequendum te aſſeras eſſe certum, vbi certus eſſe non debes. Licèt autem ex his certa tibi detur doctrina, qualiter in huiuſmodi debeas te habere: nulla tamen attribuitur poteſtas, vt inter delegatos, aut partes, de iuriſdictione

ltized by Googl

debeás iudicare. Inſuper requiſiſti, cùm quis conqueritur in ſe à ſuo Epiſcopo poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, vel aliàs iniuſtè excommunicationis ſententiam promulgatam; & nos iudicibus damus noſtris litteris in mandatis, vt, ſi ita eſt, vel, iuxta formam Eccleſiæ, illis beneficium abſolutionis impendant, vel, eandem ſententiam denuntient nullam eſſe, ac Epiſcopus paratus ſit probare, ſe in illum antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs iuſtè huiuſmodi ſententiam protuliſſe: an probationibus non admiſſis, iudicibus liceat excommunicatum abſoluere, vel denuntiare ſententiam nullam eſſe. Ad quod, tibi taliter reſpondemus: quòd ſupra iamdicto caſu non conſueuimus, ſi bene meminimus, ſub præſcripta forma iudicibus ſcribere, ſed ſub iſta. Vt videlicet, ſi excommunicationis ſententiam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitã inuenerint eſſe latam, ipſam denuntiantes penitus nullam eſſe, audiant ſi quid fuerit quæſtionis, alioquin recepta iuxta formam Eccleſiæ cautione impendant abſolutionis beneficium cõquerenti; & iniuncto ſibi quod de iure fuerit iniungendum, audiant cauſam, & eandem fine debito terminare procurent. Sed ſi forſan appareat, nos in iamdicto caſu, ſub prænotata quandoque forma ſcripſiſſe, & in altero vtique caſuum prædictorum, cùm videlicet quis conqueritur ſe, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, excommunicatione fuiſſe notatum, ſemper vtriuſlibet partis probationes ſunt admittendæ, antequam ad decernendum ſuper hoc aliquid procedatur: per quas denique apparebit, an abſolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus, ſit potius non ligatus. In reliquo verò caſu, cùm videlicet excommunicatum quis ſe aſſeuerat iniuſtè, vix vnquam eius eſt, antequam abſolutus fuerit, probatio admittenda: niſi tunc tantùm, cùm aſſerit in excommunicationis ſententia intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum, ad quod probandum admittitur, antequam abſolutionis gratiam conſequatur. Verùm ſi proponat, ſe ſimpliciter excommunicatum iniuſtè, ac Epiſcopus ad probandum quod iuſtè ipſum excommunicauerit, ſuas poſtulet probationes admitti; non eſt ante abſolutionem illius, aliquatenus audiendus, cùm et ſi pro certo conſtaret in illum rationabiliter excommunicationis ſententiam promulgatam, nihilominus ei eſſet abſolutio ſecundùm formam Eccleſiæ impendenda humiliter poſtulanti. Et ideo in hoc caſu illum credimus iuxta formam Eccleſiæ protinus abſoluendum, vt ſic demum probationibus vtriuſque partis admiſſis, verùm iuſtè, an iniuſtè ligatus fuerit decernatur. Datum Lateran. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXVIII.

Gnesnensi Archiepiscopo.

Vt Bruſcis de nouo conuerſis impendat curam paſtoralem.

COELESTIS Agricola Ieſus Chriſtus, ſemetipſum vitem veram, & fertilem in vinea ſua electa plantauit, ex qua multitudo palmitum prodiens, non ſolùm illam amœnam viroribus, verùm etiam fructibus redderet gratioſan. Ex iſta nimirum vite, tot quotidie palmites pullulant, quòd in Eccleſiaſticæ vnitatis radice fundati ad ſanctæ conuerſationis ſtudium exten-

Digitized by Googl

dentes ſe per opera pietatis, non ſolùm internæ gratiæ virore turgeſcunt, ſed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac ſiquidem laborare vinea, dilecti filij Chriſtianus Ph. & quidam alij Monachi pio deſiderio cupientes, illius dudum amore ſuccenſi, qui neminem vult perire, ad partes Pruſciæ de noſtra licentia in humilitate ſpiritus acceſſerunt, vt ibidem ſemen verbi Dominici ſeminando in vmbra infidelitatis, & tenebris ignorantiæ poſitos, ad ſemitam reducerent veritatis. Quod cùm in terram bonam, & fertilem cecidiſſet, fructum protulit opportunum: Et eius gratia præeunate, qui vocat ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt, & ex lapidibus ſuſcitat filios Abrahæ, quidam magnates, & alij regionis illius, ſacramentum baptiſmatis receperunt, & de die in diē proficere dignoſcūtur in doctrina fidei Orthodoxæ, ſicut ijdem Monachi nuper ad ſedem Apoſtolicam venientes, noſtro Apoſtolatui reſerarunt. Cùm igitur huiuſmodi nouella plantatio, beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus: quatinus eiſdem Monachis, & fratribus ſuis, nec non & alijs ad fidem de nouo conuerſis, in Eccleſiaſticis ſacramentis, & alijs quæ ad ampliandum Chriſtianæ religionis cultum ſpectare noſcuntur, tamdiu curam officij paſtoralis impendas, donec diuina faciente clementia adeo ibidem numerus fidelium augeatur, vt proprium poſſint Epiſcopum obtinere. Epiſcopos etiam, & alios Eccleſiarum Prælatos, ac terræ Magnates moneas ſollicitiùs, & inducas, vt pro Deo, & propter Deum, eis propitij ac fauorabiles exiſtentes, vbi dignum fuerit gratiam, ſolatium, & humanitatem impendant. Datum Lateran. 2. Nonas Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXIX.

Ioanni Episcopo Albanensi.

Confirmat ſententiam latam à Cardinali auditore, de inſtitutione Presbyteri, in Parrochia Monachorum.

His quæ iudicio ſunt, vel concordia terminata, decet nos robur Apoſtolicum impartiri, ne ſopitæ querimoniæ reuiuiſcant, & relabantur iterum in recidiuæ ſcrupulum quæſtionis. Cùm igitur dilectus filius B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, cauſam quæ inter te ex parte vna; & Monaſterium Criptæ Ferratæ ex altera vertebatur, ſuper inſtitutione, ac deſtitutione Presbyteri Eccleſiæ S. Nicolai de Neptun. ſententiæ calculo duxerit terminandam. Nos tuis iuſtis precibus inclinati, eandem ſententiam exigente iuſtitia promulgatam, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Cuius tenorem, de verbo, ad verbum præſentibus fecimus adnotari. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen ... Cùm cauſam quæ ſuper Eccleſia Sancti Nicolai de Neptun. Inter Dominum I. Albanen. Epiſcopum ex vna parte, & Abbatem de Cripta Ferrata ex altera vertebatur, nobis B. Titulo S. Suſannæ Presbytero Cardinali, Dominus Papa mandauerit audiendam, Procurator Epiſcopi pro parte ſua contra Abbatem coram nobis propoſuit, quòd Abbas, & Monachi de Cripta Ferrata priuauerant adminiſtratione Presbyterum Eccleſiæ prænominatæ, quem ad repræſentationem Abbatis, & Monachorum iam dictus Epiſcopus inueſtiuerat, &*

inſtituerat pro perſona in iamdicta Eccleſia, & idem Presbyter eidem, vt ſuo Epiſcopo, fidelitatis, more ſoluto, præſtiterat ſuramentum. Vnde cùm prædicta Eccleſia de Neptun. ſit præfato Epiſcopo Diœceſana lege ſubiecta, petebat reſtitui Sacerdotem ad adminiſtrationem, & perſonatum: & vt eidem Epiſcopo de ſpiritualibus, Monachis verò de temporalibus reſponderet. Yconomus verò Monaſterij è contra reſpondebat: adminiſtrationem tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, & Eccleſiam ſæpedictam, ad Monaſterium tantummodo pertinere, nec in aliquo Epiſcopo teneri. Cùm ſit ipſum Monaſterium, Romanæ Eccleſiæ ſpeciale, ac exemptum, tam in capite quàm in membris, quod probare per ſua priuilegia intendebat. Quæ poſt multas indutias, & terminos peremptoriè ſibi datos, ad probandam ſuam intentionem coram nobis exhibere in iudicio non curauit. Dicebat tandem, de longa conſuetudine Abbatem, & Monachos habere poteſtatem in Eccleſijs ſuis, adminiſtratorem temporalium liberè ordinare. Quod cùm probare noluiſſet, idem Yconomus poſtmodum confeſſus fuit in noſtra præſentia, quòd Epiſcopus præfatum Sacerdotem in ſupradicta Eccleſia ad repræſentationem Abbatis, & Monachorum inſtituit, & confirmauit. Nos verò, viſis, & auditis allegationibus hinc inde propoſitis, & confeſſionibus vtriuſque partis: dicimus Presbyterum ſæpedictum reſtituendum ad adminiſtrationem, & perſonatum Eccleſiæ memoratæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXX.

Episcopo Parisiensi.

Vt conſanguineo Papæ reſeruata prebenda conferatur.

AD ſignandum deuotionis effectum, quam erga nos te non ignoramus habere, præbendam in Eccleſia Pariſienſi vacantem, in manu propria reſeruaſti, cuicúmque vellemus, ſicut per tuas nobis intimaſti litteras, conferendam; habiturus gratiſſimum, ſi alicui de ſanguine noſtro conferri dignaremur eandem, quem ob noſtram reuerentiam, & amorem honoraturum te aſſeris, & ſinceriſſimè dilecturum. Super quo liberalitatem tuam in Domino commendantes, de tantæ deuotionis indicio gratiarum tibi referimus actiones. Dignum itaque reputantes, vt de tuo munere, tuo ſatisfiat affectui, præbendam ipſam dilecto filio Benedicto conſanguineo noſtro, adoleſcenti ſiquidem bonæ indolis, quem non minùs ſigna virtutum, quæ in tenera videntur ætate præludere, quàm ſanguis, aut caro nobis reddunt acceptum, duximus concedendam. Spectantes, quod tunc maximè prælibatam præbendam ordinatam eſſe gaudebis ad votum, cùm per ipſum, & ex ipſo, Domino concedente videbis tibi, & Eccleſiæ tuæ gratum prouenire profectum. Quocirca fraternitatem tuam monemus, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes: quatinus dilectum filium Magiſtrum Peregrinum Capellanum noſtrum vice ac nomine præfati Benedicti, ad eandem præbendã recipi facias, in Canonicum, & in fratrem ſtallo Chori, ac loco Capituli ſibi aſſignato, de more ipſum in corporalem eiuſdem præbendæ poſſeſſionem inducas, & inductum facias eam pacificè poſſidere. Nos enim eundem Benedictum, ad te opportunitate recepta, dante Domino tranſmittemus. Datum Lateran. Idus Septembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXI.

MAGISTRO PEREGRINO CAPELLANO NOSTRO.

In cauſa ſupradicta conſtituit eum conſanguinei procuratorem.

ADſignandum deuotionis affectum, quam venerabilem fratrem noſtrum Pariſien. Epiſcopum erga nos non ignoramus habere, &c. In eundem fere modum, vt in alia, vſque, profectum. Vnde ipſi per ſcripta noſtra mandamus, vt te vice, ac nomine præfati Benedicti ad eandem præbendam recipi faciat in Canonicum, & in fratrem, & Stallo Chori ac loco Capituli tibi aſſignato, de more te in corporalem eiuſdem præbendæ poſſeſſionem, inducat, & inductum faciat pacificè poſſidere. Nos enim eundem Benedictum ad ipſum opportunitate reperta, dante Domino tranſmittemus. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica tibi ſcripta mandamus: quatinus ſuper hoc quod ad te pertinet exequaris. Datum, &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CXXXII.

TVRONENSI ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO ENGOLISMEN. ET ABBATI GRATIÆ DEI CISTERCIEN. ORDINIS.

Vt Canonicos Cellenſes Abbatis ſui cadis conſcios, degradatos, in Monaſterijs recludant, vel curiæ ſæculari relinquant, & Monaſterio, Canonicos S. Victoris præficiant.

DEtestabile facinus, & piaculare flagitium, quod à quibuſdam filijs Belial nonnullis Canonicis Cellen. Eccleſiæ inſtigantibus, ſicut nobis ven. frater noſter ... Pictauen. Epiſcopus intimauit, nuper extitit in Cellen. Eccleſia perpetratum, maximam non immeritò menti noſtræ amaritudinis cauſam ingeſſit, dum viperea ſoboles, in proprij parentis necem exarſit, & perditionis filij ſui patris interitum in officioſo non ſunt veriti malignitatis ſtudio machinari. Quem ſiquidem tam crudelis horrore, & horribilis crudelitas audita non moueat, dum paſtori ab ouibus, Magiſtro à diſcipulis, & patri à filijs mortis diſpendia procurantur? In hac nimirum parricidij horrendi atrocitate, naturalis affectionis iuri detrahitur, vituperatur miniſterium Clericale, ac regularis reuerentiæ puritas diſſipatur. Sicut enim tenor litterarum eiuſdem Epiſcopi nos edocuit, ſibi & Capitulo Pictauen. multis Abbatibus, & alijs viris peritis præſentibus eſt relatum. Quòd Ioanne Capellano. A. Eleemoſinario, Guillelmo de Lobea, & Guillelmo de Sancto Leodegario Canonicis Cellen. Procuratoribus, à quatuor Sicarijs, qui ab illis ob hoc ſexaginta libras acceperant ... Abbas Cellen. vir prouidus, & honeſtus, dum ad matutinas accederet, nequiter extitit interfectus, quadraginta plagis, & amplius inflictis eidem. Cùm autem hæc vera eſſe non ſolùm, per bonos viros, & ſacerdotes, verùm etiam per eoſdem ſicarios, qui dum in carcere Principis tenerentur, coram nuntijs ſuis, & multis alijs ea publicè confeſſi fuerant, præfatus Epiſcopus didiciſſet,

Digitized by Google

& deliberaſſet cum viris prudentibus, & diſcretis qualiter eſſet in hoc negotio procedendum, diuerſa reperit conſilia diuerſorum: nonnullis aſſerentibus huiuſmodi peruerſitatis actores, non per ſæculare brachium, ſed per Eccleſiaſticum iudicium puniendos: alijs affirmantibus, ipſos propter enormitatem criminis relinquendos curiæ ſæculari, vt vltore materiali gladio, pœnam exciperent ſibi dignam. Alios quoque Canonicos illius malignitatis ignaros, aſſeuerabant aliqui, in deteſtationem criminis de ipſa Eccleſia depellendos; vt ſecundùm Euangelicam veritatem, malis malè perditis, vinea Domini Sabbaoth, bonis agricolis locaretur, maximè cùm paucis quandóque peccantibus, ira Dei deſæuiſſe legatur in multos. Quidam verò dicebant, quòd culpa ſuos tenere debebat auctores, ne vltra progrederetur pœna, quàm inueniretur delictum: cùm nullius crimen maculet neſcientem. Licèt autem in tanta varietate conſilij, cœperit iam dictus Epiſcopus fluctuare, attendens tamen exemplo pernitioſum exiſtere, ſi ommiteretur tantum facinus impunitum; & quòd Canonici ſupradicti longè ante incorrigibiles fuerant, & rebelles, & commonitionis ſuæ iteratæ ſæpius cõtemptores. Quamquam eſſent fornicatores, adulteri, negotiatores, & vſuratij manifeſti: tandem conſilium hoc prouidit, vt vniuerſis Canonicis ab Eccleſia memorata depulſis, loco eorum Sancti Victoris Pariſien. Canonici ſubrogentur, hoc ipſum in ſuſpenſo tenendo, donec ſuper eo noſtræ reciperet beneplacitum voluntatis. Volentes igitur, vt in tanti criminis pœna, diſcant alij à conſimili culpa ceſſare, communicato fratrum noſtrorum conſilio, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus: quatinus illos, quos vobis conſtiterit huius fuiſſe iniquitatis actores, ab omni ordine Clericali ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo, degradetis; eoſdem ſi graue ſcandalum non timetur, apud aliqua Monaſteria ſingillatim in arctis carceribus concludentes, in quibus pane tribulationis, & aqua doloris ad agendam perpetuam pœnitentiam ſuſtententur. Si verò graue ſcandalum formidetur, quod minime conquieſcat, poſtquam etiam reos ſanguinis veſtris curaueritis interceſſionibus deffenſare, vos eoſdem publicè degradatos, ad pœnitentiam ſtudiosè commonitos relinquatis Curiæ ſæculari iuxta conſtitutiones legitimas puniendos. Quèd ſi alij Cànonici huius criminis inſcij, incorrigibiles hactenus extiterunt, & prælibatis ſunt criminibus irretiti, de quibus in ſuis fecit memoratus Epiſcopus mentionem: volumus, & mandamus, vt per ordinem Sancti Victoris, Cellen. Eccleſia reformetur, quem ſi aliqui ex prædictis Canonicis recipere voluerint humiliter, & ſeruare, vos eoſdem ibidem remanere ſinatis. Alioquin ad arctiora Monaſteria tranſmittatis eoſdem. Contradictores ſi quos inueneritis, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. xiij. Kal. Octobris, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXIII.

Petro Nigro Canonico S. Vrsini Bitvricen.

Recipit ſub protectione, & confirmat prabendam Bituricenſem.

SAcrosancta Romana Eccleſia deuotos & humiles filios, ex aſſuetæ pietatis officio propenſius diligere conſueuit, & ne prauorum hominum moleſtijs agitentur, eos tanquam pia mater ſuæ protectionis munimine confouere. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis poſtulationibus gratum impertientes aſſenſum, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum præſtante Domino iuſtis modis poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus: Specialiter autem præbendam S. Vrſini Bituricen. ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè, tibi auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXXXIV.

Novariensi Electo.

Vt inquiſita veritate Albiganenſem Epiſcopum à miniſterio altaris iectum reſtituant.

EX litteris ven. fratris noſtri Patriarchæ Antiocheni tunc Yporien. Epiſcopi, & tui tunc de Tilleto Abbatis, meminimus recepiſſe, quòd cùm dudum ad Albinganen. Eccleſiam, vnà cum ven. fratri noſtro ... Piſano Archiepiſcopo, tunc Epiſcopo Vercellen. acceſſiſſetis, viſitationis officium impleturi ... Albiganen. Epiſcopus inter cætera quæ propoſita fuerant contra ipſum, hoc vobis ore proprio eſt confeſſus: quòd cùm quidam in villa quadam ad ipſius iuriſdictionem ſpectante, infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens quod candentis ferri iudicio ſe purgaret, adijciendo, vt ſuſpendio puniretur ſi deficeret in eodem; dictus Epiſcopus à iudice requiſiuit, quid ſuper hoc videretur eidem, & cùm Iudex reſpondiſſet, vt fieret prout fur ipſe petierat; ferrum candens in ipſius Epiſcopi præſentia eſt allatum, quod cùm arripuiſſet fur ille combuſtus eſt. Vnde iudex expauefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur, Epiſcopum conſuluit memoratum, qui reſpondit quòd ſi fur ſic euaderet, malum eſſet; quanquam per litteras, quas nobis tunc idem direxit Epiſcopus, affirmarit, ſe talibus verbis vſum fuiſſe, auditis quantus eſt clamor populi, omnes dicunt malum eſt ſi euaſerit impunitus, & ſic Epiſcopus, & iudex eandem villam cum multitudine populi ſunt egreſſi. In quorum præſentia fur prædictus, ipſius fuit Epiſcopi auctoritate ſuſpenſus; propter quòd eundem

Digitized by Google

cum veſtris litteris, ad noſtram præſentiam deſtinaſtis, ſed ipſe nihil vnquam ſuper his propoſuit coram nobis. Quinimo ſtatim, vt dictus Archiepiſcopus ad Apoſtolicam ſedem acceſſit, qui nobis rei ſeriem plenariè indicauit, idem Epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non potuit inueniri. Vnde nos cum fratribus noſtris deliberatione habita diligenti, quia ſæpefactum Epiſcopum non ſolùm in candentis ferri iudicio, verùm etiam in furis ſuſpendio grauiter intelleximus deliquiſſe, cum his nos tantùm auctoritatem præſtiterit, ſed etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum reputauimus miniſterio altaris indignum. Et quia Pontificale officium, abſque altaris miniſterio non poterat adimplere, ſupradicto Patriarchæ, ac tibi tunc dedimus in mandatis, vt ad ceſſionem eundem Epiſcopum moneretis: alioquin auctoritate noſtra, ipſum ab Albiganen. Eccleſia ſublato appellationis obſtaculo amouentes, faceretis eidem de perſona idonea per electionem Canonicam prouideri. Dictus verò Epiſcopus poſtmodum ad ſedem Apoſtolicam rediens, apud quam moram feciſſe dignoſcitur diuturnam, & ſe multipliciter ſatagens excuſare, inter cætera propoſuit coram nobis, quòd aliter rei veritas ſe habuerat, quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum, quòd ſe propoſuit opportuno tempore probaturum. Quocirca deuotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus; quatinus auditis quæ ſuper præmiſſis idem Epiſcopus duxerit proponenda; & probationibus eius admiſſis: ſi de his tibi per probationes legitimas ſufficiens fuerit facta fides, per quæ conſtet veritatem rei ſe aliter habuiſſe, quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum, & ſuper præmiſſis innocentem Epiſcopum extitiſſe, cum per ſententiam ad falſam ſuggeſtionem latam eidem præiudicari non debeat, tu eum ſuper præmiſſis abſoluens, officium ſuum exequi liberè permittas eundem: Alioquin quod à nobis dudum ſuper hoc extitit diffinitum, facias appellatione remota executioni mandari. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles cenſura Eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Lateran. Kal. Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXV.

Archiepiscopo et Capitvlo Maigdebvrgen.

Compoſitionem inter Odonem PP. Subdiaconum, & Nobilem ſuper captione dicti Odonis, mandat ſeruari. & ſocios Nobilis abſolui.

CVM dilectus filius Nobilis vir Albertus de Harneſten. ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſet litteris tuis, & aliorum, frater Archiepiſcope, qui ſimul interceſſere pro ipſo, nobis humiliter præſentatis, abſolutionis munus ſuppliciter poſtulauit, & clementer obtinuit iuxta formam Eccleſiæ; ſuper eo quòd ex violenta detentione dilecti filij Præpoſiti Odonis Subdiaconi noſtri, Eccleſiaſticam ſe dolebat incurriſſe cenſuram. Licèt autem ſe multipliciter excuſaret, quòd videlicèt nec ex malitia præconcepta, nec ex præcogitato conſilio; ſed ex ſubita moti pectoris leuitate, ac repentino cordis ad prolationem quorundam verborum inflammati calore, id fuerit perpetratum, demum tamen ad

Digitized by Google

compoſitionem huiuſmodi, pro ſatisfactione Subdiacono ipſi præſtanda, ſpontanei deuenerint. Vt videlicet idem nobilis honorificentiam illi, & ſibi verecundiam faciendo, cum ducentis militibus à loco in quo præfatum Subdiaconum captiuauit, vſque ad Ciuitatem Maigdeburgen. & per omnes Conuentuales Eccleſias portet opprobrium, quod Harmiſcare vulgariter appellatur: détque ſibi centum milites in vaſſallos, qui nunquam à ſua fidelitate recedant. Ac turris in qua fuerat carceratus funditus deſtruatur, & quinque libras vſualis monetæ, cui, vel quibus Eccleſijs voluerit Subdiaconus antedictus, aſſignet annualiter in perpetuum exoluendas; petátque ab ipſo veniam cum viginti nobilibus, reuerentiam corporalem exhibendo de more: cum quibus etiam ipſe iuret, ſe nequaquam præconcepiſſe in perſona, vel rebus eidem Subdiacono læſionem inferre, ſed ex quadam vehementia, & calore animi, quod factum fuerat euenisſe. Quæ omnia infra ſex hebdomadas, poſtquam fuerit à prædicto commonitus Subdiacono, niſi forſan ipſe maius ſpatium ei duxerit indulgendum, procurabit implere. Cùm igitur idem Subdiaconus ad preces, & præceptum noſtrum, hæc ei de præſcripta forma duxerit remittenda, vt nec turris in qua detentus extitit, diruatur, nec memoratus nobilis reuerentiam corporalem, quam ſibi apud ſedem exhibuit Apoſtolicam, per ſe cogatur iterum exhibere, ipſum, & ſocios ſuos qui cum eo ad ſedem Apoſtolicam acceſſerunt, ad vos cum gratia, & benedictione noſtra duximus remittendos, iniuncto ſibi ſub debito præſtiti iuramenti, vt præſcriptam compoſitionem obſeruet, quam ſponraneus noſcitur inijſſe, hanc etiam ſibi gratiam ad preces eiuſdem Subdiaconi facientes, quòd cæteri eius ſocij, qui propter hoc fuerint abſoluendi, pro abſolutionis munere obtinendo, laborare ad ſedem Apoſtolicam non cogantur. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus dictum nobilem de cætero propter hoc, nec vos in aliquo moleſtetis, nec permittatis ab alio moleſtari, & tu frater Archiepiſcope abſoluendos ipſius ſocios ſecundùm Eccleſiæ formam abſoluens, iniungas eiſdem, quod ex tenore compoſitionis prædictæ videris iniungendum. Datum Lateran. v. Nonas Octobris, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA CXXXVI.

Athenien et Neopatren. Archiepiscopis, et Episcopo Davalien.

Quod Imperatorem Cpanum moneant, ne detentoribus rerum Fratrum Templariorum, fauorem ſuum impertiat.

GRAVEM dilectorum filiorum fratrum Militiæ Templi recepimus quæſtionem. Quòd cùm Nobilis vir G. Marchio Pelauicinus, & Meboſſa Comeſtabulus quondam Marchionis Montiſferrati, quendam locum, qui Sydonius dicitur, pertinentem ad ipſos iam dictis fratribus conceſſerint intuitu pietatis; & ipſi quoddam Caſtrum ibidem ad deffenſionem terræ conſtruxerint, non abſque grauibus laboribus, & expenſis. Chariſſimus in Chriſto filius noſter ... Imperator Cõſtãtinopolitanus Illuſtris,

Digitized by Google

Caſtrum ipſum cum pertinentijs ſuis, & quædam alia eis pro ſuæ abſtulit arbitrio voluntatis, quæ quidam Nobilis R. de Trabalia Citren. Diœceſis, eius nomine, in ipſorum fratrum detinet præiudicium,& grauamẽ. Qui licèt ſæpius ſuper hoc obtinuerint ſcripta noſtra, ſuam tamen, ob ipſius Imperatoris fauorem, & potentiam, ſupradicti R. nequiuerunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro ſeruitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt,nolimus ab aliquibus indebitè prægrauari,per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus: quatinus detentorem eiuſdem Caſtri, & aliarum rerum monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis, ac, ſi neceſſe fuerit, per excommunicationis in ipſum, & in iam dictum Caſtrum interdicti ſententias, ſublato appellationis obſtaculo compellatis ea omnia,ſicut iuſtum ſuerit,fratribus reſtituere memoratis. Supradicto Imperatori ex parte noſtra nihilominus intimantes, vt detentori prædicto, vel alijs, in eorundem fratrum iniuriam, vel grauamen nullum impendat auxilium, vel fauorem : cùm ex hoc grauiter oculos diuinæ maieſtatis offendat. Alioquin quantumcúmque ſibi, vtpote chariſſimo in Chriſto filio, deferre velimus; cùm eorundem fratrum tantam diſſimulare iniuriam nequeamus, in ipſum etiam officij noſtri debitum exequi cogeremur. Quòd ſi non omnes,&c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. decimoquinto Kal. Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXVII.

Eisdem.

Vt Rauennica Templarijs reſtituatur.

Dilectorvm filiorum fratrum Militiæ Templi expoſita nobis querimonia patefecit, quòd cùm claræ memoriæ B. Marchio Montisferrati, eis Rauennicam cum omnibus pertinentijs, honoribus, & iuribus ſuis pia deuotione contulerit ad ſubſidium Terræ ſanctæ, prout in eius autentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, & eandem terram vita Marchionis ipſius pacificè poſſiderint & quietè. Poſtmodũ chariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus Illuſtris, ad partes illas accedens, ſupradictam terram eiſdem abſtulit violenter, quam quidam Nobilis R. de Tribalia. Citren. Diœceſis, eius nomine detinere præſumit in eorum præiudicium, & grauamen. Et licèt propter hoc ſæpius, miſerimus ſcripta noſtra, dicti tamen fratres ſuam nequiuerunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro ſeruitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt, nolumus ab aliquibus indebitè prægrauari: per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus; quatinus detentorem eiuſdem Caſtri, & aliorum rerum, &c. per totum, vt in alia vſque in finem. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXVIII.

Capitvlo Theban.

Poſtulationem in Thebanum à tribus ſolùm factam non admittit, & electionem à ſedecim celebratam confirmat.

THebana dudum Eccleſia viduata paſtore A. Archidiaconus veſter cum Gerardo de Beſentún. & I. cognato ſuo, propria vota direxit in venerabilem fratrem noſtrum Daualien. Epiſcopum pro veſtro Pontifice poſtulandum, appellationem ad ſedem Apoſtolicam interponens, ne cæteri Canonici procederent ad electionem aliam faciendam. Qui tandem conuenientes in vnum, appellatione huiuſmodi pro inutili reputata, dilectum filium A. Capellanum chariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris, concorditer in Archiepiſcopum elegerunt. Poſtmodum autem electione ipſius, venerabili fratri noſtro Conſtantinopolitano Patriarchæ præſentata de more, cùm ſibi demum per teſtes ab Archidiacono, & eius ſocijs introductos, de appellatione interpoſita conſtitiſſet, negotium ipſum ad noſtram præſentiam deſtinauit. Conſtitutis itaque partibus coram nobis, & quæ fuerunt hinc inde propoſita, pleniùs intellectis; poſtulationem de memorato Epiſcopo tantummodo factam à tribus, quanquam perſona commendabilis haberetur, non duximus admittendam; electionem verò de Capellano præfato à ſedecim regulariter celebratam, quia ſtudijs & meritis potioribus iuuabatur, iuſtitia confirmauimus exigente. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus; quatinus eidem electo tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus reuerentiam, & obedientiam debitam impendatis. Datum Lateran. quarto Nonas Octobris, anno xiij.

EPISTOLA CXXXIX.

Castoriensi et Zaratorien. Episcopis Ecclesiæ Thebanæ Svffraganeis.

Vt electo Thebano obedientiam præſtent.

THebana dudum Eccleſia viduata Paſtore A. ipſius Eccleſiæ Archidiacono cum Gerardo de Beſentún. & I. cognato ſuo, propria vota direxit in venerabilem fratrem noſtrum Daualien. Epiſcopum, pro Thebano Pontifice poſtulandum, appellationem, &c. vt in alia per totum, vſque, exigente. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus eidem electo reuerentiam, & obedientiam debitam impendatis. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXII.

PRIORI S. IOANNIS IN MONTE BONONIENSI, ET ARCHIPRESBYTERO DE CAMPO GALLANO MVTINENSIS DIOECESIS, ET G. DOCTORI DECRETORVM BONONIÆ COMMORANTI.

Vt Abbatem S. Bartholomæi Abbatiam cui resignarat ambientem amoueant, Prebenda, & Capella, quam in resignatione solatij loco obtinuerat, priuatum.

EX litteris piæ memoriæ Huguitionis Episcopi, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & Præpositi Ferrariensium intelleximus; quòd cùm olim inter B. tunc Abbatem, & Monachos Sancti Bartholomæi de Ferraria, graui dissentione suborta, ipsi omnes communicato consilio in eundem Episcopum compromiserint, iurantes in omnibus eius obseruare mandata, quæcumque faceret pro statu ipsius Ecclesiæ reformando. Proponentibus demum Monachis, & conuersis, quòd sub eiusdem Abbatis cura nunquam proficere posset Ecclesia memorata; idem Abbas in manu ipsius Episcopi administrationi, & Abbatiæ spontaneus resignauit, assentiens quòd alius eligeretur ad ipsam. Eius itaque cessione recepta, dictus Episcopus annuam sibi præbendam cum consensu constituit Monachorum; quandam nihilominus ei Capellam assignans, & curam sibi conferens animarum. Cúmque postmodum Capitulum vota sua in duos fratres, & præfatum Episcopum contulisset; ipsi S. Spiritus gratiâ inuocatâ, dilectum filium I. tunc Priorem S. Danielis, virum idoneum elegerunt concorditer in Abbatem. Sub cuius tandem regimine, cùm Ecclesia proficere incepisset, memoratus B. diabolica suggestione compulsus, ad Abbatiam cui sic renuntiarat aspirans, litteras Apostolicas ad Archipresbyterum de Greczano subripuit, facti præmissi tacita veritate. Qui rationabiles substituti Abbatis exceptiones recusans admittere, per Procuratorem suum probare volentis, litteras ipsas fuisse per mendacium impetratas, post appellationem ab eodem Procuratore ad nostram audientiam interpositam, lite non contestata pro sæpedicto B. temerariam sententiam promulgauit; præcipiens eam per Abbatem Nonantulanum, & quosdam alios, executioni mandari. Et licèt idem Abbas appellationem suam postmodum prosecutus, ad Abbatem S. Michaelis Apostolicas litteras obtinuerit; super ea nihilominus tamen præfatus B. ipsum non desijt per quasdam litteras molestare: quas super confirmatione prælibatæ sententiæ, se à nobis obtinuisse dicebat. Quapropter ad præsentiam nostram memoratus Ioannes Abbas accedens, non tam sibi, quàm cõmissæ sibi Ecclesiæ petiit prouideri, quæ huius occasionis prætextu grauiter læsa est, & grauiùs lædenda timetur. Volentes igitur indemnitati, & paci eius, sicut tenemur, adesse; discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus, quatinus inquisita, & cognita veritate, si dictum B. taliter Abbatiæ ipsi renuntiasse constiterit, reuocantes in irritum quidquid per litteras per ipsum, vel pro ipso subreptas inueneritis attentatum, silentium super hoc ei perpetuum imponatis. Et pro eo quòd abusus gratia sibi facta repetendo improbè prælaturam cui sponta-

neæ reſignarat, Eccleſiam ſuam enormiter aſſeritur offendiſſe: compellatis eundem præbenda, & Capella memorata dimiſſa, vacare arctiùs regularibus diſciplinis, ad prædictum Abbatem adminiſtrationis, & loci ſui faciatis pacifica poſſeſſione gaudere. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iij. Idus Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXLI.

Al. Rigensi Episcopo.

Compoſitionem inter Milites Chriſti Liuoniæ, & Rigenſem Epiſcopum factam confirmat.

CVM inter te ac fratres Militiæ Chriſti, ſuper ſorte terrarum quæ per gratiam S. Spiritus, nuper ſunt ad cultum fidei Chriſtianæ conuerſæ, ſub examine noſtro controuerſia verteretur; mediantibus demum nobis ad hanc concordiam deueniſtis. Vt videlicet, ipſi fratres tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ ſcilicet, ac Liuoniæ teneant à Rigenſi Epiſcopo, nullum ſibi ex ea temporale ſeruitium præſtituri: niſi quod ad deffenſionem Eccleſiæ, ac Prouinciæ, perpetuo contra Paganos intendent. Verùm Magiſter eorum, qui pro tempore fuerit obedientiam ſemper Rigenſi Epiſcopo repromittet; ſed Fratres aut Clerici, qui eis ſpiritualia miniſtrabunt, nec decimas, nec primitias, nec oblationes, nec cathedraticum ei ſoluent. Coloni verò prædictæ ſortis, de parte prouentuum ad ipſos ſpectante, decimas Eccleſijs ſuis reddent: de quibus quarta pars eidem Epiſcopo perſoluetur, niſi hoc idem Epiſcopus inſpecta neceſſaria, & rationabili cauſa, ſponte duxerit remittendum. Ipſi autem fratres, & ſucceſſores eorum, ius habebunt, ad præfatas Eccleſias cum vacauerint, Rigenſi Epiſcopo perſonas idoneas præſentandi; quas ipſe de cura inueſtire non differet animarum. Cæterùm cùm tu, ac tuorum quilibet ſucceſſorum ipſos duxeritis viſitandos, in domo ſua cum viginti euectionibus ſemel vos procurabunt in anno; in plebatibus autem ſuis, bis in anno vos exhibere curabunt. De terris verò quas ammodo extra Liuoniam, ſeu Lectiam cum auxilio Dei dicti fratres acquirent, Rigenſi Epiſcopo minimè reſpondebunt, nec ipſe de illis eos aliquatenus moleſtabit. Sed cum Epiſcopis creandis ibidem, quoquo rationabili modo componẽt, vel obſeruabunt, quod Apoſtolica ſedes ſuper hoc prouiderit ſtatuendum. Regulam quoque fratrum Militiæ Templi ſeruantes, aliud in habitu ſignum præferent, vt oſtendant ſe illis nequaquam eſſe ſubiectos. Sepulturam quoque ad opus fratrum, & familiæ ſuæ, necnon etiam & eorum qui apud ipſos elegerint ſepeliri, liberam prædicti fratres habebunt; ſalua Canonica portione ipſarum Eccleſiarum, à quibus aſſumuntur corpora mortuorum. Nos igitur compoſitionem approbantes eandem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXLII.

VVOLCVINO MAGISTRO, ET FRATRIBVS MILITIÆ CHRISTI IN LIVONIA CONSTITVTIS.

Super eodem.

CVM ſuper ſorte terrarum, &c. vt in alia. Vſque conuerſæ, inter vos & venerabilem Fratrem noſtrum ... Rigen. Epiſcopum ſub examine noſtro controuerſia verteretur, mediantibus demum nobis, ad hanc concordiam deueniſtis, vt videlicet, vos tertiam partem earundem terrarum Lectiæ ſcilicet ac Liuoniæ ab eodem Epiſcopo teneatis: nullum ſibi, &c. vt in alia, vſque Prouinciæ contra Paganos perpetuo intendetis. Verùm magiſter veſter qui pro tempore fuerit, &c. vt in alia per totum, vſque, duxerit remittendum. Vos autem, & ſucceſſores veſtri ius habebitis, ad Eccleſias ipſas vacantes Rigen. Epiſcopo perſonas idoneas præſentandi, quas ipſe de cura inueſtire non differet animarum. Cæterùm cùm ipſe vos duxerit viſitandos, in domo veſtra cum viginti eue&tionibus ſemel in anno eundem curabitis procurare: in plebatibus autem veſtris, eum exhibebitis bis in anno. De terris verò quas amodo extra Liuoniam, ſeu Lectiam cum Dei auxilio acquiretis Rigen. Epiſcopo minimè reſpondebitis, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque in finem. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLIII.

MAGISTRO ET FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI.

Confirmat Eccleſiam S. Luciæ Theban. à Legato ipſis datam.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis petitionibus annuentes, Eccleſiam Sanctæ Luciæ quæ Fotae Græco vocabulo nuncupatur, extra Thebarum poſitam Ciuitatem, cum pertinentijs ſuis, quam dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad Terræ Sanctæ ſubuentionem liberaliter aſſignauit, ſicut eam iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xv. Kal. Octobris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXLIV.

EISDEM.

Confirmat diuerſas poſſeſsiones.

IVSTIS petentium deſiderijs dignũ eſt nos facilem præbere conſenſum,& vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus inclinati, conceſſionem terræ de Rupo, & Ioannis filij Nicolai de Vianet cum fratribus, & ſororibus ſuis, ac poſſeſſionibus, & rebus alijs eorundem, à nobilibus viris Rolandino de Canuſa, & Albertino germano eius, necnon à bonæ memoriæ Hugone de Colongi, vobis factam intuitu pietatis, ſicut piè, ac prouidè facta eſt, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis,&c. vſque, incurſurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLV.

EISDEM.

Confirmat donationem domus Philocali.

ANNVERE conſueuit ſedes Apoſtolica pijs votis,& honèſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentis aſſenſu, domum Philocali apud Theſſalonicam cum pertinentijs ſuis, quam dilectus filius noſter B. Titulo S. Suſannæ Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad Terræ Sanctæ ſubuentionem liberaliter aſſignauit, ſicut eam iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque, incurſurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVI.

EISDEM.

Confirmat bona quæ habent in inſula Nigripontis.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus annuentes; domum Nigri Pontis cum his quæ habet in Nigro Ponte, & Domum de Lageran. & Caſale de Oizparis cum eorum pertinentijs, ac alia quæ tenetis in inſula Nigri Pontis, vobis à Nobili viro Rauano, & bonæ memoriæ Iacobo de Auenn. & Guberto pia vobis deuotione conceſſa, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos

Digitized by Google

domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque, incurſurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVII.

Fratribvs Militiæ Templi in Romania.

Confirmat Viridarij donationem.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus inclinati; Viridarium, quod eſt à bonæ memoriæ ... Theban. Archiepiſcopo, tunc electo, pia vobis deuotione conceſſum, ſicut illud iuſtè, ac pacificè poſſidetis; vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque, incurſurum. Datum, &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVIII.

Eisdem.

Confirmat Caſalis Paſalan donum.

IVstis petentium deſiderijs dignum, &c. vt in alia, vſque, veſtris iuſtis precibus inclinati, Caſale, quod dicitur Paſalan, cum ſuis pertinentijs à nobili viro Guillelmo de Reſi vobis pia deuotione conceſſum, & à Goffrido de Villa-Arduini poſtea confirmatum, ſicut illud iuſtè, ac pacificè poſſidetis; vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXLIX.

Eisdem.

Confirmat Paliopolin.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus inclinati, Caſale, quod Paliopolin dicitur, cum ſuis pertinentijs, à Nobili viro Hugone de Bezenſon. vobis pia deuotione conceſſum, & à Goffrido de Villa-Arduini poſtmodum ſcripto authentico confirmatum, ſicut illud iuſtè, ac pacificè poſſidetis; vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica

Digitized by Google

confirmamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vſque, incurſurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CL.

EISDEM.

Confirmat Caſale Laſſuſtan.

VSTIS petentium deſiderijs dignum, &c. vt in alia. Vſque, veſtris iuſtis precibus inclinati; Caſale, quod dicitur Laſſuſtan. cum pertinentijs ſuis à bonæ memoriæ Guillelmo Campanien. pia vobis deuotione conceſſum, ſicut illud iuſtè, ac pacificè poſſidetis; vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus. Nulli ergo, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Octobris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLI.

FERMOPILEN EPISCOPO ET ELECTO CITREN. ET PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN.

Delegat cauſam inter Templarios, & Epiſcopum Citonien. qui Capellanum eorum, cuidam fratri Viaticum defferentem carceri manciparat.

DILECTORVM filiorum fratrum Militiæ Templi in Romania recepimus quæſtionem; quòd Epiſcopus Citonien. in quendam Capellanum eorum, pro eo quòd ad porrigendum Viaticum cuidam confratri eorum acceſſerat, manus inijciens, calicem cum Euchariſtia ei abſtulit violenter, & ipſum turpiter, ac inhoneſtè tractatum, in fouea quadam recluſit, in Clericalis opprobrium honeſtatis: præterea cuidam eorum famulo poſito in extremis, in ipſorum iniuriam denegari fecerit Eccleſiaſtica Sacramenta: vnde abſque pœnitentia, & Viatico diem clauſit extremum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus partibus conuocatis, & inquiſita ſuper præmiſſis,& cognita pleniùs veritate; quod Canonicum fuerit, appellatione poſtpoſita ſtatuatis: facientes quod ſtatueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum,&c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLII.

LARISSEN. ET NEOPATREN. ARCHIEPISCOPIS, ET ELECTO CITREN.

INTER cæteros Religioſos viros, quos quemlibet conuenit diuinæ retributionis intuitu honorare; dilecti filij fratres Militiæ Templi, tantò debent ſpeciali gratia confoueri, quantò maioribus laboribus ſe exponunt, pro ſeruitio Ieſu Chriſti, ac fauorem Apoſtolicum meruiſſe pleniùs dignoſcuntur. Verùm

Digitized by Google

dilecta in Chriſto filia Nobilis mulier relicta claræ memoriæ Marchionis ... Montisferrati, ſicut ex ipſorum graui conqueſtione didiſcimus, eos ſuper poſſeſſionibus, & rebus alijs à claræ memoriæ ... viro ſuo, de ipſius conniuentia, & conſenſu ipſis pia deuotione conceſſis, multipliciter aggrauat, & moleſtat. Vnde nos eidem nobili per ſcripta noſtra mandamus; vt ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis, & noſtram, ab eorundem fratrum ſuper præmiſſis indebita moleſtatione deſiſtat. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus dictam Nobilem ad id monitione præmiſſa diſtrictione qua conuenit, appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alijs per totum.

Scriptum eſt eidem Nobili Mulieri ſuper hoc.

EPISTOLA CLIII.

DAVALIEN. ET ZARATORIEN. EPISCOPIS, ET ELECTO NAZORESCEN.

Vt ad reſtitutionem bonorum Templariorum Dominum Nigripontis compellant.

SVAM ad nos dilecti filij Fratres Militiæ Templi querimoniam tranſmiſere: quòd Nobilis vir Ra. Dominus Inſulæ Nigri Pontis quaſdam poſſeſſiones à Iac. quondam Domino de Auen. pietatis intuitu conceſſas eſdem, in animæ ſuæ diſpendium, detinere præſumit. Quocirca diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus dictum nobilem, vt eaſdem poſſeſſiones ſine qualibet difficultate fratribus memoratis aſſignet, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis; ipſum ad hoc ſi neceſſe fuerit per cenſuram Canonicam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iiij. Nonas Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CLIV.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET NAZORESCEN. ELECTO.

Contra quendam Nobilem detinentem bona Templariorum.

EXPOSITA nobis dilectorum filiorum Fratrum Militiæ Templi petitio continebat: quòd Nobilis vir. Ni. de Sancto Amero Diœceſis Thebanæ ſuper quibuſdam terris, à Rolandino, & Albertino fratre ipſius, in eleemoſinam conceſſis eiſdem, ipſos contra iuſtitiam aggrauat, & moleſtat. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus dictum nobilem, vt ab ipſorum fratrum ſuper eiſdem terris indebita moleſtatione deſiſtat, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota cogatis, teſtes autem, qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem, appellatione ceſſante, cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Octobris, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLV.

CARDICEN. ET DAVALIEN. EPISCOPIS, ET ELECTO ZARATORIEN.

Fratres Templarij, Archiepiſcopo contumace, in poſſeſsionem rei ſeruandæ à delegatis miſsi, non audiuntur à PP. Archiep. cautionem dante. Sed ſuper ſpoliatione Geracomitæ cauſa audienda demandatur.

CVM olim cauſam quæ inter dilectos filios fratres Militiæ Templi, ac ven. fratrem noſtrum Patracen. Archiepiſcopum vertebatur, ſupra domo de Geracomita, & rebus mobilibus ad valentiam duorum millium, & ſexentorũ decem octo yperperorum, quibus dicti fratres per eundem ſe querebantur Archiepiſcopum contra iuſtitiam ſpoliatos: ven. fratribus noſtris Archiepiſcopo Athenien. & ... Fermopilen. Epiſcopo duxerimus committendam, ijdem reputantes Archiepiſcopum contumacem, memoratos fratres in ipſius domus poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ inducendos ſententialiter decreuerunt. Licèt autem prædicti fratres, nuper in noſtra præſentia ſuper præmiſſis cum eodem Archiepiſcopo litigantes; & proponentes, ſe ipſo mandato iudicum renittente corporalem ipſius domus poſſeſſionem apprehendere nequiuiſſe, petierint auctoritate noſtra in eandem induci. Quia tamen idem Archiepiſcopus ſtandi iuri ſufficientem expoſuit cautionem, petitionem fratrum in hoc nullatenus admittentes; de ipſius Archiepiſcopi, & alterius partis procuratoris aſſenſu, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus: quatenus ſi dicti Fratres Domo, & rebus alijs ſupradictis ſe probauerint contra iuſtitiam ſpoliatos, vos eiſdem ſicut iuſtum fuerit reſtitutis; audiatis ſi quid fuerit queſtionis; & illud appellatione remota, fine debito decidatis: facientes quod ſtatueritis, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem, appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLVI.

EISDEM.

Vt probationes Templariorum in cauſa Abbatiæ de Prouata recipiant.

CVM inter ven. fratrem noſtrum Archiepiſcopum Patracen. & dilectos filios Fratres Militiæ Templi, ſuper Abbatia quæ Prouata vocatur; de qua per dilectum filium ... Electum Montanen. & ... Archidiaconum Andreuillæ delegatos à nobis, iam quædam fuerat contra ipſos Templarios ſententia promulgata; ſub examine noſtro controuerſia verteretur, auditis & intellectis quæ propoſita hinc inde fuerant, ſententialiter duximus decernendum.

Digitized by Google

Vt idem Archiepiſcopus poſſeſſionem ipſius obtineat Abbatiæ, reſeruata prædictis fratribus facultate probandi, ſicut dicebant, eam ſibi à Domino terræ accedente poſtmodum conſenſu Archiepiſcopi conceſſam fuiſſe. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, præcipiendo; quatinus dictam Abbatiam facientes ab Archiepiſcopo ipſo pacifice poſſideri, probationes fratrum admittere procuretis. Quòd ſi legitimè præſcripta probauerint, eundem Archiepiſcopum diſtrictiones qua conuenit appellatione remota, cogatis Abbatiam ipſam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, fratribus reſtituere memoratis, in pace perpetuò poſſidendam. Quòd ſi præfatus Archiepiſcopus infra menſem poſt ſuſceptionem præſentium, per ſe, vel reſponſalem idoneum propter hoc coram vobis non curauerit comparere, vos nihilominus ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo procedatis; cùm lis iam fuerit conteſtata: Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLVII.

Episcopo, et Cantori Zamoren. et Abbati de Morerola Dioecesis Zamoren.

Confirmat Electionem Cantoris celebratam ab Epiſcopo ad quem poſt ſex menſes ius deuolutum erat negligentia Epiſcopi & Capituli.

DILECTO filio noſtro P. Titulo S. Marcelli Presbytero Card. bonæ memoriæ A. Theſaurario Salamatin ... Paſchaſij, & Dominico Garſiæ Clericorum Procuratoribus apud ſedem Apoſtolicam conſtitutis, auditore conceſſo: idem Theſaurarius propoſuit coram eo: quòd cùm in Salamantin. Eccleſia, in qua Cantoris electio ad Epiſcopum, & Capitulum communiter pertinet, Cantoria vacãte dictum Capitulum ſæpius Epiſcopum monuiſſet, vt ad celebrandam Cantoris electionem, cum eo pariter conueniret. Eodem Epiſcopo infra ſemeſtre tempus id facere negligente, Capitulum vti cupiens iure ſuo, in Eccleſiæ memoratæ Capitulo, ſicut eſt moris, ſupradictum Paſchaſium eiuſdem loci Canonicum in Cantorem elegit: ne quid in eiuſdem electionis præiudicium fieret, appellando; quam ſupradictus Theſaurarius auctoritate petijt Apoſtolica confirmari: ac electionem quam vene. frater noſter Compoſtellanus Archiepiſcopus poſt appellationem huiuſmodi, de G. Clerico multis criminibus irretito, ac tunc temporis vinculo excommunicationis aſtricto, minùs Canonicè celebratam caſſari. Dictus verò Dominicus propoſuit ex aduerſo, quòd emenſo ſex menſium ſpatio, infra quod ad Epiſcopum & Capitulum Cantoris electio pertinebat, Decanus, & quidam Canonici Salamantin. Epiſcopo, Archidiacono, & nonnullis Canonicis qui præſentes in Ciuitate aderant inconſultis, non conſueta hora, vel in Capitulo iuxta morem, ſed in Eccleſia, potius quibuſdam laicis aduocatis ſtantes, & inordinatè nimis eligere præſumpſerunt. Et cùm iam dicti Archiepiſcopi, qui eoſdem propter hoc

Digitized by Google

euocauerat adire præſentiam noluiſſent, ipſe intelligens eligendi auctoritatem ad ſe iuxta Lateranen. ſtatutum Concilij deuolutam, ſupradictum G. in Cantorem elegit, & eundem fecit de Cantoria corporaliter inueſtiri. Poſtmodum autem Decanus, & ſui complices, nobis de his mentione non habita, ſuggerendo quòd Epiſcopus, qui monitus ſæpius infra ſex menſes eligere noluerat, in Eccleſiæ detrimentum, Cantore, qui ab eodem Decano cum maiori parte Capituli inſtitutus fuerat, ſpoliato, alium inſtituerat in Cantorem ad... Decanum, Archidiaconum, & Archipresbyterum Abulen. noſtras litteras impetrauit. Quarum auctoritate, cùm ſupradictus G. ab eiſdem fuiſſet iudicibus euocatus, eiſdem inhibuit, ne per dictas litteras procederent contra eum, cùm in eis de ſua electione facta per Archiepiſcopum nulla mentio haberetur. Et tum propter hoc, tum etiam quia prima citatione ad loca remota peremptoriè citatus extiterat; tum etiam quia iudices, quoſdam ex electoribus dicti Pa. conſanguinitatis linea contingebant, ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Sed iudices nihilominus ad Salamantinam accedentes Eccleſiam, ſæpedictum P. in Cantoriæ poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ contra iuſtitiam induxerunt. Cùm igitur ſupra his, & alijs coram eodem Card. Procuratores ipſi aliquandiu litigaſſent, & ipſe nobis fideliter retuliſſet, quæ propoſita fuerant coram eo; quia nobis conſtitit à ſupradicto Decano, & eius ſequacibus, poſt elapſum ſex menſium ſpatium infra quod Epiſcopo & Capitulo memoratis, prout communiter ſpectabat ad eos, procedere ad Cantoris electionem neglexerant, electionem ſupradicti P. minùs Canonicè celebratam, eandem decreuimus irritam, & inanem, & appellationem ab eodem Decano, & ſuis fautoribus interpoſitam, factum Archiepiſcopi, ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta, nequiuiſſe aliquatenus impedire. Quia verò contra perſonam ipſius G. quædam obiecta fuerunt, de quibus nobis non potuit fieri plena fides: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus niſi iam dicto G. aliquid Canonicum obuiet, electionem de ipſo factam, ſublato appellationis obſtaculo confirmetis: facientes ipſum eiuſdem Cantoriæ pacifica poſſeſſione gaudere. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. v. Kal. Nouembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLVIII.

MINDEN. ELECTO, ET ABBATI LESBVRNEN. MONASTERIEN. DIOECESIS, ET CVSTODI MONASTERIEN.

Vt inquiſita veritate Oſnaburgenſem Epiſcopum in Bremenſem Eccleſiam auctoritate Apoſtolica transferant.

VENERABILES fratres noſtri Lubicen. & Liuonen. Epiſcopi, & dilectus filius Maior Decanus cum cæteris Canonicis Bremen. Eccleſiæ ſuis nobis litteris intimarunt. Quòd cùm olim Vvaldemarum quondã Sleuuicen. Epiſcopum à nobis in Archiepiſcopum poſtulaſſent, quia id non potuit effectui mancipari: quidam ex eis electionis ſuæ vota in dilectum filium B. eiuſdem Ec-

Digitized by Google

cleſiæ Maiorem Præpoſitum contulerunt: Verùm quia ipſius non exiſtit electio confirmata; ipſi quantum in eis extitit de alia perſona tractantes, Eccleſiæ ſuæ conſulere curauerunt. Propter quod non tantùm rerum, verùm etiam perſonarum, à laicis adhuc adhærentibus propter diuerſas cauſas Vvald. prædicto, graues iam dudum perſecutiones ſunt, & impedimenta perpeſſi, & adhuc etiam patiuntur. At quoniam mora præteriti temporis, Eccleſiæ viduatæ ac ad nihilum ferè redactæ, fuit quam plurimùm huc vſque damnoſa, & futuri protractio pernicioſa poterat magis eſſe: ijdem in manus hominum incidere potiùs eligentes, quàm pro domo Dei murum non opponere ſe, ac ſua, rei quam inceperant inſiſtere fortiter neceſſarium decreuerunt. Vnde tam ipſi, quàm dictus Præpoſitus per ſuas litteras ſpeciales à nobis humiliter poſtularunt, vt ven. Fratrem noſtrum Oſnaburgen. Epiſcopum eiſdem vicinum, & per omnia cognitum, ipſis in Archiepiſcopum concedere dignaremur: per quem cùm ſit vir nobilis, & ſcientia præditus, ac generis nobilitate præclarus, & Eccleſiam ſibi commiſſam hactenus viriliter deffenſarit, præfata Eccleſia poterit in ſtatum priſtinum reformari, & compeſci nihilominus inſolentia laicorum. Nos igitur conſuli volentes Eccleſiæ diutius deſolatæ; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper his, & cognita veritate, ſi res ita ſe habet, auctoritate noſtra eidem Epiſcopo iniungatis, vt ad præfatam Eccleſiam Bremen. accedat, eiuſdem regimen in nomine Domini recepturus. Cum quo, propter neceſſitatem temporis, hanc gratiam duximus faciendam; vt vſque ad ſuſceptionem pallei Oſnaburgen. Eccleſiam, ſicut proprius paſtor retineat, & gubernet. Iniungẽtes nihilominus Clero. Miniſterialibus, & populo Eccleſiæ memoratæ, quòd eidem, vſque ad ſuſceptionem pallei tanquam paſtori proprio intendant, vt hactenus, & exhibeant obedientiam debitam & honorem. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nos enim venerabilibus fratribus noſtris ſuffraganeis, & dilectis filijs Capitulo, ac miniſterialibus Bremen. Eccleſiæ noſtris damus litteris in mandatis, vt poſtquam idem de mandato noſtro per vos ſibi facto ad ſæpe dictam Eccleſiam acceſſerit gubernandam, tanquam paſtori ſuo ipſi obedientiam, & reuerentiam debitam exhibentes, eidem intendant humiliter, & deuotè. Ad hoc volumus, & mandamus, vt contradictores ſi qui fuerint, vel rel rebelles cenſura ſimili appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea fili electe cum eorum altero, nihilominus exequaris, etiam ſi iam fueris in Epiſcopum conſecratus. Datum Lateran. iij. Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Scriptum eſt ipſis ſuffraganeis, & alijs ſupradictis hoc modo.

EX litteris veſtris, Fratres Lubicen. & Liuonen. Epiſcopi, & filij Decane, ac Capitulum, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum: quòd cùm olim Vvaldemarum quondam Sleuuicen. Epiſcopum in Archiepiſcopum poſtulaſſetis à nobis, quidam veſtrum electionis ſuæ vota in dilectum filium B. Eccleſiæ veſtræ maiorem Præpoſitum elegerunt. Verùm quia ipſius non extitit electio confirmata, vos quantum in vobis extitit de alia perſona tractantes, eidem Eccleſiæ conſulere curauiſtis, propter quod, &c. In eundem ferè modum, vt in

alia.

alia. Vſque, diutius deſolatæ. Dilectis filijs Minden. Electo, & ... Abbati Lesbernen. Monaſterien. Diœceſis, & ... Cuſtodi Monaſterien. noſtris dedimus litteris in mandatis, vt inquiſita ſuper his, & cognita veritate, ſi rem inuenerint ita eſſe, dicto Epiſcopo auctoritate noſtra iniungant, vt ad præfatam Eccleſiam Bremen. accedat, eiuſdem regimen in nomine Domini recepturus, &c. vt in alia, vſque, gubernet. Iniungentes nihilominus Clero miniſterialibus & populo Oſnaburgen. Eccleſiæ, quòd eidem Epiſcopo, &c. In eiuſdem ferè modum, vt in alia. Vſque, honorem. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus poſtquam idem de mandato noſtro ſibi facto, per executores eoſdem ad ſæpedictam Bremen. Eccleſiam acceſſerit gubernandam, &c. vt in alia, vſque, eidem intendatis humiliter & deuotè. Alioquin dictis executoribus noſtris damus litteris in mandatis, vt contradictores ſi qui fuerint, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum, vt in alia per totum.

Scriptum eſt Epiſcopo Oſnaburgen. ſuper hoc in eundem ferè modum, vt in prima, vſque recepturus. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus cùm à præfatis executoribus tibi fuerit iniunctum, accedas ad Eccleſiam memoratam, & in Chriſti nomine regimen eius ſuſcipias, ac fideliter exequaris. Nos enim tecum propter neceſſitatem temporis ſpecialem gratiam, &c. vt in alia, vſque, gubernes. Dantes ſupradictis executoribus in mandatis, vt iniungant Clero, &c. vſque, compeſcendo. Præterea ſuffraganeis, & Decano, & Capitulo, & nobilibus viris miniſterialibus Bremen. Eccleſiæ noſtris duximus litteris iniungendum, vt poſtquam, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque in finem. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLIX.

Archiepiscopo. Patracen.

Concedit, vt in locum ſæcularium Clericorum, Regulares S. Ruffi in Patracenſi Eccleſia ſubſtituat.

CVM Eccleſia Cathedralis extra Ciuitatem poſita Patracenſem, occaſione ſæcularium Clericorum, qui iam in ea pluries ordinati, motu demùm propriæ voluntatis dereliquerunt eandem, debito ſeruitio fraudaretur. Nobis humiliter ſupplicaſti, vt licentiam inſtituendi Conuentum regularium Canonicorum in ipſa de Collegio S. Ruffi tibi concedere dignaremur: quibus ita es pollicitus prouidere. In primis ſiquidem, terras eis, & vineas aſſignabis de quibus frumentum, & annòna ſufficiens quinquaginta, & vinum ſufficiens ſexaginta perſonis percipiant, ſinè ſuis laboribus, aut expenſis in eorum Cellarium defferenda. Præterea ſtatues, vt eis piſces, & ſal ad ſufficientiam ſinè pretio miniſtrentur, daturus ipſis nihilominus oliuetum, dè quo percipiant oleum, quod ad opus Eccleſiæ, necnon etiam ad victum ſexaginta ſufficiat perſonarum. Conferens eis quoque villanos, trecentas gallinas, ducentas oues, triginta porcos, & centum libras ceræ ipſis annualiter tributuros. Impræſentiarum ipſis du-

Digitized by Google

centos porcos, & oues largiens ſeptingentas, pro veſtibus autem aſſignabis eis in certis locis ducentos perperos annualiter perſoluendos. Cæterùm pro recipiendis pauperibus, & hoſpitibus, dabis eis qũinquaginta carrugatas bonæ terræ, quadraginta boues, & totidem vaccas, bubulóſque triginta, & tantum vineæ, de qua vinum pro decem perſonis proueniat annuatim. Aſſignans nihilominus eis, ruſticos, qui ſinè mercede, vel expenſis eorum, in domo ſua labores exerceant vniuerſos, omnium prouentuum Archiepiſcopus in decimis, mortuarijs, & eleemoſinis eiſdem medietate conceſſa. Quòd ſi hæc omnia non duxerint acceptanda, dimidiabis cum eis cunctas poſſeſſiones Eccleſiæ Patracen. Sic tamen, quòd ipſi perſoluant croſticam annuatim, quam Principi terræ ipſa Eccleſia perſoluere conſueuit. Nos igitur pijs tuis precibus inclinati, conſiderato quòd non ſolùm Eccleſia memorata poterit in religione ſic in ſe plantanda proficere, verùm etiã ad alias, quæ nuper ſunt ad ritum Latinitatis adductæ, propagationis ſuæ palmites dilatare. De conſilio fratrum noſtrorum hoc tibi duximus concedendum: ita nimirum, vt ſi quid de Canonicis ſæcularibus, qui ſunt ad præſens in ipſa, voluerint ordinem ſuſcipere regularem, hoc eis liberè concedatur: illis autem, qui ordinem ipſum ſuſcipere recuſauerint, dummodo per continuam reſidentiam Eccleſiæ ipſi curauerint deſeruire, prouideatur de prouentibus eius in congrua portione. Ad hæc præſentium auctoritate ſtatuimus; vt fratres ipſi tantùm priorem ſibi regulariter eligentes, ipſum tibi, vel tuis repræſentent ſucceſſoribus confirmandum, iure apud ipſos in perpetuum reſidente, Patracen. Archiepiſcopum ſecundùm ſtatuta Canonum eligendi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iij. Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLX.

Abbati et Conventvi S. Rvffi.

Super eodem.

CVM Eccleſia Cathedralis, &c. vt in alia, vſque fraudaretur. Venerabilis frater noſter Patracen. Archiepiſcopus nobis humiliter ſupplicauit, vt licentiam, &c. vt in alia, vſque, de Collegio Eccleſiæ veſtræ ſibi concedere dignaremur, quibus ita eſt pollicitus prouidere: In primis ſiquidem terras eis, & vineas aſſignabit, de quibus, &c. vſque, defferenda. Præterea ſtatuet, vt eis piſces, &c. vſque, pro veſtibus autem aſſignabit eis in certis locis, &c. vſque, pauperibus, & hoſpitibus dabit eis quinquaginta carrugatas, &c. vt in alia per totum. Vſque, acceptanda dimidiabit cum eis cunctas poſſeſſiones, &c. vſque, conſueuit. Nos igitur pijs eius precibus inclinati, &c. vſque, de conſilio fratrum noſtrorum hoc ſibi duximus concedendum; ita nimirum, &c. vſque, regulariter eligentes ipſum ſibi, vel ſuis repræſentent ſucceſſoribus confirmandum, &c. vſque eligendi. Quocirca deuotionem veſtram rogamus attentiùs, & monemus, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes: quatenus huiuſmodi propoſitum

pietatis prompto proſequendo fauore, Conuentum de fratribus veſtris eidem Archiepiſcopo in ſuis deducendum expenſis propter hoc aſſignare curetis. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXI.

Archiepiscopo Larissen. et Episcopo Cithonien.

Contra Nobiles Achaiæ detinentes bona Eccleſiaſtica, & ad iudicium ſeculare Clericos pulſantes.

EXPOSVIT nobis ven. frater noſter Archiepiſcopus Patracen. quòd Nobilis vir ... Dominus Achaiæ, & quidam alij Latini, habentes in illa terra dominium corporale, poſſeſſiones quas Eccleſiæ ſub annua certa penſione conſueuerant Græcorum temporibus retinere, per violentiam aufferentes, ſecundùm Curiæ ſuæ iudicium ipſas ordinant, & diſponunt, cogentes Eccleſiarum Prælatos de litigioſis poſſeſſionibus in foro contendere ſeculari, & conſuetudinibus, ac inſtitutionibus quas illic ipſi nouiter creauere ſubeſſe, nullam inter Laicos, & Clericos, aut Eccleſias differentiam faciendo. Negotia verò Eccleſiaſtica quæ vel Apoſtolicæ commiſſionis auctoritate, vel iuriſdictionis ordinariæ ratione, à viris Eccleſiaſticis ſunt tractanda ſinè licentia ſua terminari non ſinunt, quæ ſi forſan propter voluntatem eorum deciſa fuerint, quod ſtatuitur, non ſeruatur. Qui etiam proprijs Epiſcopis inconſultis, Abbatias, Eccleſias, ac Præbendas, necnon etiam quælibet Eccleſiaſtica beneficia Laicis, & Clericis indifferenter tribuunt, ſicut volunt, & vacantes Eccleſias per proprium ordinari Prælatum minimè permittentes, Canonicòs quoque in nonnullis Eccleſijs intrudere non verentur: excommunicatos tam Clericos, quàm & Laicos in ſua pertinacia confouendo. Cúmque dudum ad bellum contra Michalicium proceſſuri, recipientes corpus, & ſanguinem Ieſu Chriſti omnes pariter promiſiſſent, quinimo per votum obligauerint ſe ſolemne, quòd de ipſo prælio redituri, decimas Eccleſijs ſuis ſoluerent, & ſubditos ſuos tam Latinos, quàm Græcos cogerent ad ſoluendum, id poſtmodum efficere non curarunt. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus Latinos huiuſmodi, vt decimas Eccleſijs ſuis ſoluant, ſicut ex communi iure, ac ſpeciali quoque voto tenentur, necnon etiam ſuper vniuerſis prænotatis abuſibus, à ſua præſumptione deſiſtant, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit compellentes. Si quid autem recurrerit, quod Apoſtolica indigere prouidentia videatur, illud ad noſtram audientiam referatis. Datum Lateran. ij. Kal. Nouembris, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXIII.

EISDEM.

Vt reſtituantur poſſeſsiones Eccleſiæ Patracenſi.

CVM nonnullæ poſſeſſiones, ac iura, & pertinentiæ, quas Græcorum temporibus habuit Eccleſia Patracen. quarum etiam poſſeſſione in ingreſſu Latinorum in Achaiam gaudebat, eidem per Latinos aſſerantur eſſe ſubtracta. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus detentores earum, vt ipſas reſtituant ven. fratri noſtro Archiepiſcopo Patracen. monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compellentes. Datum vt in alia.

EPISTOLA CLXXIV.

MOTHONEN. ET AMICLIEN. EPISCOPIS.

Ne nobiles detineant legata Eccleſiæ in vltima voluntate.

VENERABILIS frater noſter ... Patracen. Archiepiſcopus nobis expoſuit conquerendo, quòd Domini terræ illius Eccleſijs ſuæ Diœceſis, ea quæ à Chriſti fidelibus in vltima voluntate legantur, eiſdem contra iuſtitiam auferre præſumunt in ſuum, & Eccleſiæ præiudicium, & iacturam. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus dictos Dominos, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipſos de hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit appellatione poſtpoſita compellentes. Teſtes autem, &c. Datum Lateran. Nonis Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXV.

DE CLAROMARISCO, ET DE LONGOVILLARI ABBATIBVS CISTERCIEN. ORDINIS, ET DECANO MOSTEROLI MORINEN. ET AMBIANEN. DIOECESVM.

Committit reformationem Monaſterij S. Iudoci ſupra mare.

SICVT per veſtras nobis, filij Abbates, litteras intimaſtis, cùm vobis dederimus in mandatis, vt ad Monaſterium S. Iudoci ſupra mare perſonaliter accedentes corrigeretis in capite, ac in membris quæ limam correctionis expoſcerent. Vos filij Abbates, te fili Decane tuam abſentiam excuſante, accedentes ad locum veſtris obtemperantes mandatis, tam Abbatem quàm vniuerſum Capitulum inueniſtis; duobus dumtaxat exceptis, Ingelranno, & Clalbordo Monachis. Qui cùm eſſent ſuis exigentibus culpis, per Abbatem, & Conuentum ipſius loci excommunicationis vinculo innodati,

Digitized by Google

duos alios ſeducentes, quos viros pernicioſos, rebelles, & contumaces atteſtatione plurium didiſciſtis reiecto habitu Monachali contumaciter receſſerunt, correctione domus nullatenus expectata. Vos autem Capitulo conuocato, cùm Abbas iuxta mandatum veſtrum, vniuerſis, & ſingulis fratribus, in virtute obedientię, ac animarum ſuarum periculo iniunxiſſet, vt ſuper conuerſatione ipſius, & ſtatu Eccleſiæ dicerent veritatem. Vos ſingulariter examinantes eoſdem, ſuper his quæ perſonam contingebant Abbatis, laudabile omnium teſtimonium inueniſtis; ſed laudabilius iuxta nonnullorum aſſertionem inueniſſetis, ſi ſe circa quoſdam peruerſos, & contumaces ſeueriùs habuiſſet. Inueniſtis præterea; ſub eiuſdem Abbatis regimine qui oppreſſiones multiplices, & perpeſſus, imminutum Eccleſiæ debitum, & redditum augmentatum, & tam in ædificijs, quàm alijs neceſſarijs domus expenſas factas, ſicut occulata fide perpenditur; quouſque ad mille librarum Pariſienſium ſummam excreſcunt. Conuentui quoque qui maior eſt ſolito, ac hoſpitibus, & pauperibus abundantiùs, & honeſtiùs, quàm conſueuerit prouidetur. Licèt autem omnibus inquiſitis quædam prout expedire vidiſtis, ibidem curaueritis ordinare: quia tamen ineuitabilis neceſſitas vos trahebat accedendi ad Capitulum generale, de nonnullis diſponere in veſtro reditu ſtatuiſtis. Cùm autem Abbas, & Monachi ſupradicti, propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, & idem Monachi humiliter petijſſent, abſolui per ven. fratrem noſtrum N. Tuſculan. Epiſcopum, recepto priùs ab eis corporaliter iuramento, iuxta formam Eccleſiæ, ipſis fecimus beneficium abſolutionis impendi. Quia verò in multis eoſdem culpabiles deprehendimus, nec ſperatur quòd ipſis præſentibus idem locus debita poſſit pace gaudere: de conſilio fratrum noſtrorum, eos ad vos remittendos duximus, in diſtrictioribus Monaſterijs ſingulariter collocandos: in quibus in humilitate ſpiritus, ſua poſſint peccata deflere. Quocirca deuotioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus eiſdem ad vos redeuntibus iniungatis, ſub debito præſtiti iuramenti, & eos, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, vt ad loca quæ ſingulis deputaueritis tranſeant, victuri regulariter in eiſdem. Abbates quoque, ac Monachos eorundem locorum, ad ſuſcipiendum eos cenſura ſimili, ſi neceſſe fuerit, appellatione remota cogatis. Volumus nihilominus, & mandamus, vt ad ſæpedictum Monaſterium accedentes, corrigatis diligentiſſimè, quidquid adhuc inueneritis corrigendum, & ea Deum habentes præ oculis ordinetis, vt locus ipſe debita de cætero valeat tranquillitate lætari. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, &c. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXVI.

Abbati et Conventvi Monasterii S. Mariæ de Carrazeto Cistercien. Ordinis.

Confirmat conceſsionem Regis Legionis.

Charissimvs in Chriſto filius noſter A. Rex Legionen. Illuſtris ſuis nobis litteris intimauit; quòd cùm Caſtrum de Ventoſa, ex parte in poſſeſſioni-

Digitized by Google

bus Monaſterij veſtri ſitum, quod deſertum fuerat ab antiquo reædificare, ac in eodem populum congregare cepiſſet. Idem attendens quòd Caſtro populato prædicto, tam vos, quàm alia loca religioſa vicina, & villæ nihilominus adiacentes, ex eo paterentur non modicam læſionem: pœnitentia ductus, deſtitit ab incepto. Vobis, & alijs locis religioſis, ac adiacentibus villis concedens, ne vnquam in poſterum, ibidem populus collocetur, ſuper hoc vobis, & alijs fieri faciens publicum inſtrumentum. Qui etiam nobis humiliter ſupplicauit, vt ad ſtabilitatem perpetuam, conceſſionem ipſius Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Nos igitur paci & quieti Monaſterij veſtri prouidere volentes, ac deuotionem Regiam commendantes; conceſſionem eandem, ad perpetui roboris firmitatem, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. vj. Kal. Nouembris, anno xiij.

EPISTOLA CLXXVII.

Advlpho qvondam Colonien. Archiepiscopo.

Pœnitentia peracta indulget, vt cùm tantùm ab officio Pontificali fuerit remotus, liceat Pontificalia, palleo excepto, exercere, & dignitates Eccleſiaſticas obtinere, non Epiſcopalem ſine Rom Pontif. venia.

AD hoc exemplaria cœleſtis imaginis in diuinis voluminibus ſunt deſcripta, vt ea non ſolùm venerari curemus, ſed etiam imitari, non tam auditores verborum, quàm rerum factores effecti: quia non auditores legis, ſed factores, iuſti ſunt apud Deum. Sacra quippe ſcriptura docente didiſcimus, quòd in arca fœderis Domini cum tabulis legis virga continebatur, & manna; quoniam in pectore ſummi Pontificis, quod per arcam fœderis deſignatur, cum ſcientia legis diuinæ debet virga correctionis, & manna dulcedinis contineri: vt ſciat vulneribus fauciati, oleum infundere ſuper vinum, & quem nouit ex rigore percutere, ſciat etiam ex benignitate ſanare, humiliando ſuperbos, & humiles erigendo. Hinc eſt igitur, quòd licèt in eo non parùm deliqueris, quòd ſinè noſtra licentia ſpeciali, quin etiam contra noſtram prohibitionem expreſſam, Ottone dimiſſo adhæſiſti Philippo: quia tamen impoſitam tibi propter hanc culpam à ſede Apoſtolica diſciplinam, patienter hactenus, & humiliter ſupportaſti, dignam pro meritis pœnitentiam peragendo. Ac per hoc quòd idem Otto contra nos indignè ſe gerit, qui eum toto conamine ſtuduimus promouere, validiſſimè præſumatur, quòd etiam contra te indignè ſe geſſit, qui promotionis ipſius inter homines fueras prima cauſa; poſt rigorem iuſtitiæ, tibi rorem miſericordiæ inſtillare volentes. Fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus: vt cùm de mandato noſtro non fueris à Pontificali ordine degradatus, ſed ab officio tantùm Pontificali remotus; liceat tibi cum Pontificalibus celebrare, palleo dumtaxat excepto, & ex permiſſione Pontificis, vel Abbatis, in cuius Diœceſi vel cœnobio fueris conſtitutus, Clericos, vel Monachos

Digitized by Google

tibi canonicè præſentatos, ad minores ordines promouere, benedicere veſtes, & vaſa ſacrare. In quibus omnibus, illam te cuſtodire volumus honeſtatem, & modeſtiam adhibere, vt ſcandalum euitando ſic interdum prodeſſe poſſis aliquibus, vt nulli s omninò velis obeſſe. Ad hæc etiam tibi concedimus, vt ſi circa curam Pontificalis officij euocatus fueris, ad aliquam Eccleſiaſticam dignitatem licenter illam aſſumas, ſed ſi ad præſulatum fueris poſtulatus, illum ſuſcipere non præſumas, niſi de alia Romani Pontificis indulgentia ſpeciali, qui ſuper hoc ſuo diſcreto conſilio prouidebit quod viderit expedire. Tu ergo talem te ſtudeas in omnibus exhibere, vt gratiæ tibi factæ, aut etiam faciendæ, non reddaris ingratus, ſed ad hæc, & alia fortè maiora dignus, & idoneus comproberis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. 2. Idus Nouembris, anno xiij.

EPISTOLA CLXXVIII.

Magistris Palmario ... et Ricardo Canonicis Lvcanis.

Ne Presbyter audiatur, contra ſententiam latam tergiuerſam.

INter dilectos filios ... Plebanum, & Clericos de Villa Baſilica ex vna parte, ac forenſem Presbyterum Lucan. Diœceſis ex altera, ſuper Eccleſia S. Geneſij de Boellio, dudum queſtione ſuborta. Cum dilecti filij ... Prior, & Magiſter Zenobius Subdiaconus noſter Canonicus Sancti Fridiani Lucan. de noſtro eam examinaſſent mandato; tandem de meritis ipſius ſufficienter inſtructi, electionem rectoris ipſius Eccleſiæ, cum alijs quæ in eorum ſententia continentur plebi prædictæ villæ adiudicare curarunt, dictum Presbyterum ab eadem ſententialiter remouentes. Qui cùm ab eorum ſententia noſtram audientiam appellaſſet, ei demum in noſtra præſentia conſtituto, dilectum filium Angelum Subdiaconum, & Capellanum noſtrum, conceſſimus auditorem. Et quia quædam quæ contra prælibatam ſententiam opponebat, aſſeruit ſe coram eo probare non poſſe: idem Subdiaconus probationes ſuas recipiendas, praten. Præpoſito ſuóque Collegæ commiſit: nihilque coram ipſis probato, partes denuo ad ipſius Subdiaconi præſentiam redierunt. Et prædictorum Plebani, & Clericorum procuratore petente, præfatam ſententiam confirmari, eo quòd idem Presbyter in probationem defecerat obiectorum; ipſo autem Presbytero in contrarium aſſerente, quòd probationes ſuas producere coram eodem Præpoſito, & Collega ipſius, ex cauſa rationabili recuſarat, eo quòd contra mandatum ſuum, procurator eius conuenerat in iudicem, in quem non debuit conuenire. Subdiaconus ipſe, ad conuincendam eius aſtutiam, alias ei duxit indutias concedendas, infra quas probaret ſi vellet coram alijs iudicibus, ea quæ coram prioribus non probarat. Super quo, dictus Presbyter apud Subdiaconum memoratum, proprio procuratore dimiſſo, receſſit. Sed huiuſmodi procurator, licèt vellet in iudices conuenire, litteras tamen accipere denegauit. Interim autem ſæpefato Presbytero in vrbe callidè latitante, procurator ſupradictæ plebis apud Subdiaconum ſæpedictum diu fatigatus, inſtabat, vt procederet contra

Digitized by Google

ret contra illum; ſed reſpondente ipſo, quòd iam eſſet officio ſuo functus, dilectus filius Alatrinus Subdiaconus, & Capellanus noſter, denuo ſibi conceſſus auditor à nobis, citari iuſſit Presbyterum memoratum: eóque coram ipſo minimè comparente, cùm nec procurator eius ſæpius requiſitus litteras vellet accipere defferendas ad iudices, coram quibus obiecta contra ſententiam probarentur, præmiſſa nobis ex ordine recitauit. Nos autem ... Priori S. Reparatæ, ac M. Canonico Lucanis, iniunximus, vt eandem ſententiam, quemadmodum erât iuſta, executioni mãdarent. Sed idem Presbyter ex illa clauſula, quemadmodũ erat iuſta, diffugij occaſionem aſſumens, ad ſedem Apoſtolicam appellauit: propter quod ſententia ipſa non extitit executioni mandata. Cùm autem poſtea coram dilecto filio G. Subdiacono, & Capellano noſtro, ad impugnandam ſupradictam ſententiam, quaſdam exhibuiſſet litteras venerabilis fratris noſtri ... Epiſcopi Florentini, ex quibus colligi videbatur, quòd prædictus Magiſter Z. tempore latæ ſententiæ fuerat excommunicationis ſententia innodatus: litteris tamen ipſis circa tenorem atque ſigillum appenſum habitis manifeſtè ſuſpectis, pronuntiauit Subdiaconus antedictus de cõſilio ſapientum ſæpedictum Presbyterum, qui diutius ſuper ipſo negotio litigando huiuſmodi litteras nunquam duxerat exhibendas, contra ſupradictam ſententiam nullatenus vlteriùs audiendum, perpetuum ſuper hoc ei ſilentium imponẽdo. Et licèt eidem Presbytero ab ipſa ſententia prouocanti, dilectus filius S. Subdiaconus, & Capellanus noſter fuerit poſt hæc conceſſus auditor, nunquam tamen per ſe, aut Procuratorem idoneum expectatus diutiùs, comparuit coram eo. Nuper etiam licèt quidam laicus cui pro preſbytero memorato clamanti dilectum filium Rainaldum Acolitum, & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem, quoddam coram eo exhibuerit inſtrumentum, in quo in verbo veritatis idem Presbyter fatebatur ſe illa corporis infirmitate grauatum, quòd ſedem non poterat Apoſtolicam viſitare, ad deffenſionem tamen illius nihil aliud allegauit. Volentes igitur finem imponi huiuſmodi controuerſiæ totiens ſuſcitatæ, ne ſæpedictus Presbyter lucrum de tanta tergiuerſatione reportet: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus eundem Presbyterum contra dictam ſententiam nullatenus audientes, ſententiam ipſam appellatione remota, executioni mandetis. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes. Datum Lateran. xvj. Kal. Decembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXIX.

Compostellano Archiepiscopo.

Vt reſtituantur Monachi eiecti in Monaſter. Lorbano, & illis iterùm excluſis, Moniales primùm à Regina Taraſia inducta, reducantur.

CAvsam quæ vertebatur inter ... Abbatem, & Monachos de Lorbano, ac Illuſtrem Reginam Taraſiam, poſt multas commiſſiones tibi duximus delegandam; qui diligenter in illa procedens, eam nobis remiſiſti ſufficienter inſtructam. Nos igitur vtriuſque partis atteſtationibus, & allegationibus intellectis, ita duximus ſententialiter prouidendum: vt quia conſtitit no-

Digitized by Google

bis præfatos Abbatem, & Monachos, per vim & metum fuiſſe coactos, Monaſterium de Lorbano deſerere diſponendum prædictæ Reginæ. Quæ ſicut conata fuerat ab initio, ſic demum quaſdam in illud Monachas introduxit, quas tanquam propriam familiam ibi continet, & gubernat, illis honeſtè remotis ab ipſo, idem Abbas, & Monachi reducantur in illud, & reſtituantur ad plenum. Ita quòd eius bona dilapidare non poſſint, debitis tamen ab ipſa Regina ſolutis, quæ propter iuſtas & moderatas expenſas neceſſariò contraxerunt. Cùm autem plenam fuerint reſtitutionem adepti, quia probatum eſt euidenter, prædictum Monaſterium per eoſdem Abbatem, & Monachos, multis, & magnis criminibus irretitos, in ſpiritualibus, & temporalibus eſſe collapſum: ipſi de illo protinus excludantur, & per Monaſteria quæ bene ſint ordinata, ſinguli collocentur, vt & locus inquinatus ab ipſis, ab eorum ſpurcitijs emundetur, & ipſi in locis alijs dignam agant pœnitentiam pro peccatis, quatinus hac adhibita prouidentia, nec libertas Eccleſiaſtica per ſæcularem inſolentiam ancilletur, nec enormes exceſſus remaneant incorrecti. Monaſterio denique ſic vacante; ſi ſæpedicta Regina feruore religionis accenſa; voluerit illud à debitis liberando, tam in officinis, quàm alijs neceſſarijs taliter præparare, quòd conuentus quadraginta Monialium poſſit in eo ſecundùm ſtatuta Ciſtercien. ordinis congruè ſuſtentari: Moniales prædictæ de noſtra licentia reducantur in illud, & ſecundùm inſtitutiones prædicti ordinis diſponantur. Alioquin per honeſtos Monachos nigri ordinis, de diuerſis Monaſterijs aſſumendos, idem Monaſterium reformetur. Volentes igitur, vt hæc quæ prouidè ſunt ſtatuta; per ſollicitudinem tuam fideliter impleantur; fraternitati tuæ de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus ea, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo facias adimpleri. Contradictores ſi forſitan apparuerint, ſiue mulieres fuerint, ſiue viri, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi prædicti Abbas, & Monachi ſecundùm præſcriptam formam redire noluerint, tu in cæteris mandatum Apoſtolicum proſequaris. Datum Lateran. xvij. Kal. Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXX.

Nobili Mvlieri B. Comitissæ Campaniæ.

Compoſitionem inter eam, & Philipp. Franciæ Regem confirmat.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecta in Chriſto filia, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter te ac chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum Illuſtrem, ſuper cuſtodia nati tui, & ab ipſo nato eidem Regi hominio faciendo, & quibuſdam alijs articulis initam, ſicut prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & iuramento firmata, & in authenticis exinde confectis pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu

Digitized by Google

temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Decembris, anno xiij.

EPISTOLA CLXXXI.

Episcopo Tiburtino.

Reſpondet eius conſultationi, quòd primæ mulieris voci ſtandum eſt, licèt poſteà filium ex alio ſe concepiſſe iuret.

PEr tuas nobis litteras intimaſti, quòd cùm T. Tiburtinus Ciuis, quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem interim ſuſceperit ex eadem: ac ipſa poſtmodum diuertens ab eo, ad ipſum poſt non multum temporis redijſſet, filium quem reuerſa in domum ipſius peperit, ex eo ſe aſſeruit ſuſcepiſſe. Qui licèt à principio dixerit illum nequaquam filium ſuum eſſe, cum mulier illa per ſeptennium eidem cohabitans, ex eo minimè concepiſſet; mulieris tandem, & aliorum deuictus inſtantia, eum ſuum filium recognouit Rainaldum eum nomine appellando. Cùm autem idem R. ad virilem peruenisſet ætatem, ac domum Saturnellæ ſororis ipſius T. frequentaret, quæ ipſum nepotem ſuum publicè nominabat, & Sophiam ipſius Saturnellæ filiam, cum qua quotidianam conuerſationem habuerat, in vineam inueniſſet; arrauit, & carnaliter cognouit eandem. Quod cùm peruenisſet ad notitiam Saturnellæ, acriter increpauit vtrumque, & apud ſe filiam retinens, ſupradictum R. remouit à domo. Cùm autem mater ipſius R. àccepiſſet, quòd pater eiuſdem Sophiæ dicto R. grauiter minabatur, in Ciuitatis platea iurauit publicè coram multis, quòd Rainaldus ſupradictam Sophiam propinquitatis linea minimè contingebat, affirmans ſub virtute præſtiti iuramenti; ſe de alio, quàm de ſupradicto T. antefatum ſuſcepiſſe Rainaldum. Cùm ergo nos duxeris conſulendos, an mulieris aſſertioni ſtandum ſit in hac parte, & an memoratus R. ſupradictam Sophiam habere valeat in vxorem. Inſinuatione tibi præſentium reſpondemus, quòd cùm idem R. quem dicta mulier filium dicti T. primitus cõſtanter aſſeruit, & ille ipſius præcipuè deuictus inſtantia ipſum ſuum filium publicè recognouit: filius dicti T. nominatus communiter fuerit, & habitus ab ambobus; eiuſdem mulieris iurationi poſtmodum in contrarium præſtitæ non eſt ſtandum: cùm nimis indignum ſit iuxta legitimas ſanctiones, vt quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, id in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Vnde apparet per conſequentiam, quòd prædictus R. memoratam S. cuius prima facie præſumitur conſobrinus, habere non poteſt aliquatenus in vxorem. Datum Lateran. v. Kal. Decembris, Pontificatus noſtri, anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXII.

ABBATI S. VICTORIS CANCELLARIO ... ET DECANO S. MARCELLI PARISIEN.

Contra Archipresbyterum S. Iacobi, qui ſententiæ latæ, de reddenda medietate prouentuum Eccleſiæ S. Iacobi Monachis S. Martini de Campis, non obtemperans excommunicatus erat.

CVM cauſam quæ inter Monaſterium Sancti Martini de Campis, & Archipresbyterum Eccleſiæ Sancti Iacobi Pariſien. cuius ius patronatus ad ipſum Monaſterium pertinet, ſuper medietate prouentuum eiuſdem Eccleſiæ, quam in ea ſibi Monaſterium vendicabat dilecto filio Abbati S. Ioannis de Vallera ... Archidiacono, & ... Cantori Carnoten. olim duxerimus committendam. Ipſi demum de meritis cauſæ redditi certiores, habito prudentum conſilio, ſupradictum Archipresbyterum ad credendum annuatim Monaſterio antefato medietatem omnium prouentuum Eccleſiæ S. Iacobi condemnarunt. Super qua ſententia cùm tam coram iudicibus delegatis à nobis, quàm coram nobis diutius fuerit litigatum: nos demum ijs quæ vtraque pars propoſuit intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio, ſententiam prædictorum iudicum approbantes, Archipresbyterum antedictum ſuper medietate omnium prouentuum Eccleſiæ ſuæ annuatim Monaſterio S. Martini reddenda, ſententialiter meminimus condemnaſſe. Dilecto filio ... Abbati, & ... Priori S. Germani de Pratis, & Magiſtro R. de Corzon. Canonico Pariſien. noſtris dantes litteris in mandatis; vt quod fuit à nobis ſententialiter diffinitum, facerent appellatione remota inuiolabiliter obſeruari: contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Cùm autem Archipresbyter, ſicut executores ipſi, per ſuas nobis litteras intimarunt, ſæpedictam prouentuum medietatem Monaſterio integraliter ſoluere detractaret, & ad querimoniam Monaſterij eius ſæpius iteratam, ipſi Archipresbyterum pluries monuiſſent, vt Apoſtolico mandato parendo, à Monaſterij ſuper hoc inquietatione ceſſaret, ac eidē ſatisfaceret de ſubtractis, & id poſtea ſub excommunicationis pœna ei ſæpe mandaſſent. Quia tamen Archipresbyter eorundem monitis vilipenſis noſtræ præſumebat ſententiæ obuiare, Parrochianos ſuos contra Monachos S. Martini ad Eccleſiam S. Iacobi pro ſuis accedentes iuſtitijs nequiter incitando, eum excommunicationis vinculo innodarunt, facientes per dilectum filium Archidiaconum Pariſien. in vniuerſis Pariſienſibus Eccleſijs excommunicatum publicè nuntiari. Vnde cùm nuper idem Archipresbyter ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, recepto ab ipſo corporaliter iuramento, iuxta formam Eccleſiæ ipſi fecimus beneficium abſolutionis impendi; firmiter iniungentes eidem, ſub debito præſtiti iuramenti, vt medietatem omnium prouentuum Eccleſiæ S. Iacobi nulla prorſus vel pro expenſis, vel pro alia cauſa deductione facta, reddat integraliter annuatim Monaſterio memorato. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus faciatis idem ſublato appellationis obſtaculo adimpleri. Contradictores ſi qui

fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes. Ita videlicet quòd ſi dictus Archipresbyter mandato noſtro præſumpſerit vlteriùs obuiare, tam pro periurio, quàm pro præſumptione huiuſmodi ipſum appellatione remota pœna canonica caſtigetis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. ij. Kal. Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIII.

Archiepiscopis et Episcopis per Hispaniam constitvtis.

Vt ad ſubſidium Regis Caſtellæ contra Sarracenos Chriſtianos Principes, & ſubditos exhortentur.

Significavit nobis dilectus filius F. Primogenitus chariſſimi in Chriſto filij noſtri A. Illuſtris Regis Caſtellæ: quòd ipſe militiæ ſuæ primitias omnipotenti Deo deſiderans dedicare, ad exterminandum inimicos nominis Chriſtiani, de finibus hæreditatis ipſius, quam impiè occuparunt, intentionis ſtudium toto conamine ſatagit impertiri, ſupplicter poſtulans, & deuotè requirens, vt ei ad hoc opus fideliter cōſummandum, & nos ipſi Apoſtolicum impendamus ſuffragium, & ab alijs faciamus opportunum ſubſidium exhiberi. Nos igitur pium eius propoſitum in Domino commendantes fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus Reges, & Principes veſtros, qui non ſunt cum illis ad treugas obſeruandas aſtricti, ad opus ſimile peragendum ſedulis exhortationibus inducatis, monentes ex parte Dei, & noſtra, ſubditos veſtros, & in remiſſionem eis omnium peccaminum iniungentes, quatenus tam præfato primogenito Regis Caſtellæ, quàm alijs Regibus, & Principibus veſtris ad hoc opus ſalubriter intendentibus neceſſarium impendant auxilium in rebus pariter & perſonis: vt per hæc, & alia bona quæ fuerint cœleſtis Regni gloriam conſequi mereantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedimus peregrinos, qui propria deuotione vndecumque proceſſerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem ſtudeatis exequi quod mandamus, vt ſollicitudo veſtra clareat in effectu; noſque deuotionem veſtram valeamus meritò commendare. Datum Lateran. iiij. Idus Decembris. Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIV.

Constantinopolitano Patriarchæ.

Vt latinos moneat ne Græcis præſertim Micalicio, & alijs adhæreant quorum hîc multa nefaria narrantur.

Ex litteris chariſſimi in Chriſto fili noſtri ... H. Conſtantinopolitani Imperatoris Illuſtris noſtro eſt Apoſtolatui referatum, quòd Micalicius fidelitate quam eidem præſtiterat Imperatori contempta, hominibus eius minimè diffidatis, & ſpreto nihilominus iuramento quod eidem Imperatori, & E. .. fratri eius, cui idem M. filiam ſuam primogenitam tradiderat in

Digitized by Google

vxorem, præſtiterat A. Imperij Comeſtabulum cum Militibus, & alijs vſque centum in dolo capiens quoſdam flagellauit ex eis, quoſdam retruſit in carcerem; & quibuſdam nequiter interfectis, Comeſtabulum ipſum cum tribus alijs, & Capellano ſuo, quod eſt horribile dictu, ſuſpendit in Cruce. His autem ad nequitiam poſtmodum animatus, Latinorum fretus potentia, qui cupiditate cœcati, ad ipſum Michalicium cõfugerunt, caſtra eiuſdem Imperatoris obſedit, villas combuſſit, & omnes Latinos Presbyteros quos capere potuit, & quendam electum in Præſulem, & etiam confirmatum fecit capitibus detruncari. Præterea Laſcharus, qui pro Imperatore ſe gerit ſtipatus viribus Latinorum, qui poſtpoſitis Dei timore, ac hominis reuerentia, ſpretis etiam ſtipendijs quæ idem Imperator ipſis poterat exhibere, ab inimicis eius recepere maiora, quàm ipſe illis valeat erogare: quendam de principibus eius cepit, & vt dicitur excoriari fecit eundem. Quia verò ſi Græci recuperarent Imperium Romaniæ, terræ ſanctæ ſuccurſum penè pœnitùs impedirent, ne occaſione ſuccurſus ipſius iterum perderent locum, & gentem; cùm & antequam idem Imperium à Græcis tranſlatum fuerit, ad Latinos ipſi à nobis ſæpe moniti, & rogati nunquam terræ ſanctæ voluerint ſubuenire: quin etiam Iſachius Imperator ob gratiam Saladini fieri fecerit in vrbe Conſtantinopolitana Meskitam. Et quia ſi poſſent exterminare Latinos, in Apoſtaſiæ ſuæ vitio fortiùs perdurarent, in odium Latinorum, quos etiam nunc canes appellant, ſicque nouiſſimus error fieret peior priore; cùm ſubmurmurare non ceſſent, quòd per Apoſtolicæ ſedis ingenium, exercitus Latinorum in Conſtantinopolim declinauerit captiuandam. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus Latinos diligenter moneas, inducas, & eis ſub pœna excommunicationis iniungas; ne Græcis eo præſertim præfato Michalicio, qui faciendo necari Presbyteros laqueum excommunicationis incurrit, contra Imperatorem prædictum, vel fideles ipſius auxilium præbeant, vel fauorem commonens, nihilominus Imperatorem eundem, vt ipſis congrua ſtipendia ſubminiſtret, ne ſe ad Græcos transferre præ inopia compellantur, Illos autem qui tua monitione contempta, Græcis contra eundem Imperatorem, & fideles ipſius præſumpſerint adhærere, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcere non poſtponas, ita quod ſententias quas propter hoc tuleris in eoſdem, nullus relaxare præſumat, niſi de mandato ſedis Apoſtolicæ ſpeciali. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filijs vniuerſis Prælatis Romaniæ, per totum vſque captiuandum, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus, &c. In eundem fere modum, vt in alia, vſque compeſcatis. Ita vt ſiquid propter hoc laqueum excommunicationis incurrerunt, & poſtmodum redierint ad cor, offerentes ſe mandatis Eccleſiæ parituros, auctoritate præſentium, iuxta formam Eccleſiæ ipſis abſolutionis beneficium impendatis. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXV.

SALIMBRIEN. EPISCOPO, ET S. MARIÆ DE BLAKERNA, ET S. GEORGII DE MANGONIA DECANIS CONSTANTINOPOLITANIS.

Vt Veriſienſi Archiepiſcopo Mendenſem Eccleſiam vacantem committant, ſi de eius Prouincia, & eam vacare conſtiterit.

CVM Eccleſia Veriſienſis, quæ Metropolitica eſt prædita dignitate, in reditibus ſit exilis, ne præ nimia paupertate in ea nomen Epiſcopale vileſcat; nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt Meden. Eccleſiam, in eius Prouincia conſtitutam, eidem adiungere dignaremur, cùm nondum quiſquam eius regimini ſit præfectus. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus ſi eam vacare, ac de ipſius Prouincia eſſe conſtiterit, curam eiuſdem dilecto filio ... Variſien. electo auctoritate Apoſtolica committatis; vt eam teneat commendatam, donec de illa nos vel ſucceſſores noſtri aliter duxerimus diſponendum. Ita quòd diſtrahendi, vel alienandi quoquo modo poſſeſſiones ipſius, nullam habeat pœnitus poteſtatem. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXXXVI.

SALIMBRIENSI EPISCOPO

Vt ſuper decimis, & quintis decimis inter panos Patriarcham, & Clerum diuidendis, arbitretur cum alijs duobus à partibus electis.

CVM Clerici præ nimia paupertate non valeant, ſicut dicitur, apud Conſtantinopolim remanere; nobis fuit humiliter ſupplicatum, quatenus decimas, & quintas decimas inter ven. fratrem noſtrum Conſtantinopolitan. Patriarcham, & ipſos Clericos diuidi congruè faceremus; vt de ipſis valeant ſuſtentari. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus, quatenus duobus tecum aſſumptis, quorum vnus ab eodem Patriarcha, & alter ab ipſis Clericis eligatur, componas vnà cum illis, ſuper his, ſi fieri poterit infra menſem amicabiliter inter eos, alioquin ex tunc, tu, & illi vſque ad aduentum Legati, quem ad partes illas in breui proponimus deſtinare, ſuper eis auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo, de plano ſine ſtrepitu litis, prouidè arbitremini, quod vtrique parti videritis expedire. Ita quòd ſi non omnes potueritis concordare, quod duo veſtrum ſtatuerint robur obtineat firmitatis. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi alterutra partium noluerit eligere arbitrium, tu nihilominus cum eo qui fuerit electus à reliqua præſcripto modo procedas. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXVII.

PALENTIN ET BVRGEN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE MORIMVNDO CISTERCIEN. ORDINIS.

Ne Abbatiſſæ moniales benedicant, & publicè prædicent.

QVA quædam nuper, de quibus miramur non modicum, noſtris ſunt auribus intimata, quod Abbatiſſæ videlicet in Burgen. & Palentin. Diœceſibus conſtitutæ Moniales proprias benedicunt, ipſarúmque confeſſiones criminalium audiunt, & legentes Euãgelium præſumunt publicè prædicare. Cùm igitur id abſonum ſit pariter, & abſurdum, nec à nobis aliquatenus ſuſtinendum: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus ne id de cætero fiat, auctoritate curetis Apoſtolica firmiter inhibere. Quia licèt Beatiſſima Virgo Maria, dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis. Dominus claues regni cœlorum commiſit. Datum Lateran. iij. Idus Decembris, anno xiij.

EPISTOLA CLXXXVIII.

NOBILI VIRO COMITI TOLOSAN.

Vt iuxta promiſsionem Hæreticos de ſuis terris eïciat.

NON decet tanti nominis virum, ſupra iuſtis promiſſionibus ſuis deſiſtere, vel tepere, quin eas ſic ſtudioſus adimpleat, prout factas ſibi deſiderat promiſſiones impleri. Cùm igitur de terris tuis hæreticos promiſeris amouere, miramur non modicum, & dolemus, quòd ipſi adhuc in terris eiſdem, ſicut accepimus tua faciente negligentia, ne te permittente dixerimus, commorantur. Quia verò præter animæ tuæ periculum, quod ex hoc poſſes incurrere, graue famæ tuæ diſpendium patereris: nobilitatem tuam rogamus, monemus attentiùs, & hortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes; quatenus exterminare à terris eiſdem hæreticos, prout te coram nobis promiſiſſe recolimus, non poſtponas. Alioquin exterminatoribus eorundem, terras ipſorum noueris eſſe conceſſas diuino iudicio poſſidendas. Datum Lateran. xvj. Kal. Ianuarij, anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIX.

NOBILI VIRO S. COMITI LEICESTRIÆ DOMINO MONTISFORTIS.

Vt cenſum Apoſtolicum de terris hæreticorum exigat.

VT tuæ nobilitatis deuotio, quam expertam habemus in multis, nobis ſit ſemper obnoxior: ea tibi duximus cõmittenda per quæ nobis, & Apoſtolicæ ſedi poſſis, & debeas ampliùs complacere. Ideóque nobilitati tuæ, de qua plenè confidimus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum fide-

Digitized by Google

liorem te non poſſimus in ipſis partibus inuenire, iſtud onus pro nobis aſſumas, vt cenſum trium denariorum quos de vnaquáque domo, de terra contra hæreticos acquiſita, ſedes Apoſtolica debet recipere annuatim, fideliter colligas, & reſerues: ipſum nobis per fidelem nuntium tranſmiſſurus, vel aſſignaturus eis, quibus per noſtras litteras tibi duxerimus iniungendum. Datum Lateran. xv. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXX.

Philippo Illvstri Regi Francorvm.

Vt Epiſcopis Aurelian. & Antiſsiodoren. reſtituat Regalia Saiſita.

CVM alij Reges, & principes rationes, & libertates Eccleſiaſticas perſequuntur; nos, fili chriſtianiſſime, te illis obijcimus in exemplum; quòd eas in regno tuo cuſtodis illæſas, propter quod & Dominus iuſtus iudex, te, ac regnum tuum hactenus cuſtodiuit illæſum, quin etiam magnificè augmentauit, nec augmentare, ac cuſtodire deſiſtet, quandiu tu, & hæredes tui fideliter curaueritis in hoc laudabili propoſito permanere; quod & apud Deum eſt meritorium, & apud homines glorioſum. Nam ſi ad Regna vicina pariter, & remota oculos tuæ conſiderationis extendas, manifeſtè videbis quàm grauiter Deus illa contriuerit, quorum rationes, & libertates Eccleſiaſticas infringere præſumpſerunt. Nuper autem, quod dolentes referimus, noſtris eſt auribus intimatum, quòd tua Regalis ſublimitas contra ven. fratres noſtros Antiſiodoren. & ... Aurelianen. Epiſcopos indignata; rem agi præcepit non vtique ſui moris, ſed nec etiam ſui iuris, dum eorum ſaiſiri feciſti regalia, immo etiam quædam alia, præter illa; cùm nec dum de aliquo forisfacto confeſſi fuerint, vel conuicti, nec etiam ad ſatisfaciendum commoniti, vel inducti: leui occaſione prætenſa, quòd quidam eorum milites in tuo exercitu conſtituti ad locum quem eos adire præceperas, ire cum alijs noluerunt, abſentibus eiſdem Epiſcopis per licentiam à te liberaliter impetratam. Et cùm tam per ſeipſos, quàm etiam per venerabiles fratres noſtros Senonen. Archiepiſcopum, & Coepiſcopos ſuos tibi humiliter ſupplicauerint, vt faceres eis reddi regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum curiæ tuæ ſubire iudicium, ſicut in talibus fieri conſueuit. Tu ſupplicationes eorum admittere noluiſti, ſed cogis eos miſerabiliter exulare; propter quod ipſi de prudentum virorum conſilio, terram tuam in eorum Diœceſibus conſtitutam ſuppoſuerunt Eccleſiaſtico interdicto, ſed nec ſic potuerunt à te ſatisfactionem aliquam obtinere, inde coacti ſunt Apoſtolicum patrocinium implorare. Quocirca ſerenitatem tuam rogandam duximus, & monendam in remiſſionem tibi peccaminum iniungentes; quatenus pro diuini nominis gloria, & Apoſtolicæ ſedis honore facias præfatis Epiſcopis ſubtracta reſtitui vniuerſa, & eos ſecundùm conſuetudinem approbatam iuſtè ac modeſtè tractari, Donando nobis intercedentibus pro Deo, & propter Deum ſi quam præfati Pontifices aduersùm te cõmiſerunt offenſam, ne hac occaſione contingat inter regnum, & Sacerdotium ſcandalum exoriri, quia nos in maioribus tibi curabimus grata fauente Domino viciſſitudine reſpondere. Datum Lateran. xvij. Kal. Ianuarij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXXI.

ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS ECCLESIÆ SENONEN.

Super eodem.

SCRIBIMVS chariſſimo in Chriſto filio noſtro Ph. Illuſtri Regi Francorum, quòd cùm alij Reges, & Principes rationes, & libertates Eccleſiaſticas perſequuntur: Nos eundem Regem illis obijcimus in exemplum, quòd eas in regno ſuo cuſtodit illæſas; propter quod, & Dominus iuſtus iudex ipſum,&c. ... in eundem ferè modum,vt in alia vſque in finem. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatenus præfatum Regem ad hoc moneatis prudenter, & efficaciter inducatis, quod ſuper his Deo & Eccleſiæ ſatisfaciat vt tenetur:impendentes,auctoritate noſtra ſuffulti, prædictis Epiſcopis in iure ſuo conſilium & auxilium oportunum, ne vigor Eccleſiaſticæ libertatis per nouæ præſumptionis inſolentiam violetur. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXXXXII.

ATHENIEN. NEOPATREN. ET LARISSEN. ARCHIEPISCOPIS, ET DAVALIEN. FERMOPILEN. AVALONEN. SYDONIEN. CASTORIEN. ET ZARATORIEN. EPISCOPIS, ET THEBAN. CITREN. NAZORESCEN. ET VALACEN. ELECTIS.

Confirmantur reſignationes Eccleſiarum facta per nobiles terræ Theſſalonicenſis.

CVM à nobis petitur quòd iuſtum eſt,& honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter venerabiles fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & dilecti in Domino filij Electi veſtris iuſtis precibus inclinati, reſignationem Eccleſiarum,Monaſteriorum, poſſeſſionum cum pertinentijs ſuis, necnon etiam presbyterorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum cum omni iure ſuo; quam Nobiles viri Principes & Barones commorantes à confinio Theſſalonicen. Regni vſque Corinthum in manus ven. fratris noſtri ... Conſtantinopolitani Patriarchæ, cõſentiente, ac approbante chariſſimo in Chriſto filio noſtro H. Conſtantinopolitan. Imperatore Illuſtri (ſaluo tamen terrarum Cenſu, qui Cruſtica Græco vocabulo nuncupatur,& dudum ſoluebatur à Græcis) vnanimi voluntate fecerunt: ſicut prouidè facta eſt,& vos eam iuſtè ac pacificè obtinetis,vobis,& per vos Eccleſijs veſtris auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei,&c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xij. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXXIII.

S. G. POTESTATI, CONSILIARIIS, ET VNIVERSO POPVLO PISANIS.

Quòd non dent fauorem O. Imperatori excommunicato in acquirendo regno Siciliæ.

PER veſtras nobis litteras intimaſtis, quòd cùm Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ in omnibus, & per omnia fideliſſimi extiteritis hactenus, & illæſa modis omnibus ſeruaueritis iura eius, credere non debuimus quòd Apoſtolicæ ſedis iura velletis, ſicut nec conuenit, vſurpare; ad cuius honorem, atque profectus tantò vos decet intendere, quantò Ciuitas veſtra per eam maiora dignoſcitur commoda recepiſſe. Adijcientes quod mirari non debuimus, vel moueri, ſi nobilem virum .. Marchionem Calaritan. quem ad iuriſdictionem diximus Apoſtolicam pertinere, ſuper quæſtionibus quæ pro parte communitatis, vel ſpecialium perſonarum contra ipſum plerumque mouentur, ad examen noſtrorum permiſiſtis iudicum euocari. Nam idem Marchio, cùm veſter ciuis exiſtat, & de veſtra ſit Ciuitate, in qua domicilium obtinet, oriundus, & pater ac auus eius veſtri conciues extiterint; ſuper quibuſdam conuentionibus, quas cum pleriſque veſtris Ciuibus Piſis fecit, fori præſcriptione nequaquam oppoſita, nec aliquo priuilegio allegato, corã veſtræ Ciuitatis iudicibus, voluntariè ſuſcepit iudicium, ſicut Ciuis: & lite poſteà conteſtata ſpontè ſubiuit calumniæ iuramentum, ita quòd mutuis interrogationibus, & reſponſionibus interpoſitis, aliquatenus habuit dicta cauſa proceſſum. Vnde cum de iuriſdictione Sardiniæ, nulla fuerit quæſtio ab ipſius Marchionis parte tractata, & non ſuum iudicem quiſque ſuum faciat eius ſponte iudicium ſubeundo, non eſt veriſimile quòd coactus extiterit ſub veſtrorum examine iudicum ſuper aliquibus quæſtionibus reſpondere: propter quod iuxta quod ſcripſimus, non creditis nos ſcripſiſſe, ſi quæ præmiſſa ſunt ad noſtram notitiam perueniſſent. Cùm itaque de noſtra miſericordia, ſicut filij, & famuli fideliſſimi ſuper his omnibus confidere vos dicatis, nobis humiliter ſupplicaſtis, vt aures noſtras veſtris precibus inclinantes ſuper his quæ ven. fratri noſtro Florentino Epiſcopo ſuper facto dicti Marchionis iniunximus, vobis & Ciuitati veſtræ dignaremur taliter prouidere: quòd in excommunicationis ſententiam incidere non poſſetis, & promptiſſimos vos ſemper inueniremus ad noſtra mandata, & beneplacita exequenda. Ex his itaque, quod gaudentes referimus, ſi dictis facta reſpondeant, intelleximus euidenter, quòd beneficiorum Apoſtolicæ ſedis eſſe non vultis ingrati; nec iuriſdictionem vobis in Sardiniam vendicare, ſeu etiam excommunicationis ſententia innodari. Verùm ſi propoſito illi duxeritis inſiſtendum, vt contra nos, & Romanam Eccleſiam O. dicto Imperatori excommunicato & maledicto, qui qualem poſt factum benefactoribus ſuis vicem rependat opera manifeſtant, impenderitis auxilium ad Regnum Siciliæ occupandum, nec ingratitudinis vitium, neque pœnam, ob hoc contra vos, & Ciuitatem veſtram ſtatutam, nec etiam excommunicationis ſententiam poſſetis proculdubio euitare. Quocirca deuotionem veſtram rogamus attentiùs, & monemus per Apo-

ſtolica vobis ſcripta mãdantes; quatenus tam ſaluti veſtræ, quàm famæ, necnon etiam vtilitatibus veſtris prouidere conſulentes, taliter in deuotione Romanæ Eccleſiæ perſiſtere ſtudeatis, ab eiuſdem excommunicati vos auxilio ſubtrahendo, à cuius fidelitate, iam eſtis per cenſuram Canonicam, & denuntiationem Apoſtolicam abſoluti, vt nec notam ingratitudinis, nec excommunicationis ſententiam ſeu pœnam aliam incurratis. Nos enim non mutamus, ſed roboramus ſententiam, quam per alias vobis litteras fecimus intimari. Super eo verò, pro quo nobis humiliter ſupplicaſtis, vt prouidere vobis ſuper mandato, quod dicto Epiſcopo fecimus dignaremur. Ita duximus prouidendum, quòd eidem Epiſcopo noſtris damus litteris in mandatis, vt audiat ſuper excuſationibus veſtris, & his quæ propoſita fuerint ex aduerſo, quæ vtraque pars duxerit proponenda, & illa nobis, dummodò interim vos contra mandatum noſtrum minimè procedatis, fideliter intimare procuret: vt vtriuſque partis rationibus intellectis, quod ſtatuendum fuerit, ſtatuamus. Illud autem pro certo noueritis, quia ſicut iuriſdictionem noſtram nobis ſubtrahi nolumus, ita rationem veſtram vobis volumus conſeruari. Ne fortè quod abſit inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur. Datum Lateran. xj. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

Scriptum eſt ſuper hoc Epiſcopo Florentin. in eundem ferè modum, vt in alia, vſque in finem, verbis competenter mutatis. Alioquin in negotio ipſo procedas, iuxta quod per alias tibi litteras eſt iniunctum.

EPISTOLA CLXXXXIII.

Gimmvndo Militi Alatrino.

Probato Clerici patrimonio, ab Eccleſiæ pulſatione eius hæredes abſoluit.

CVM inter Yconomum S. Stephani de Alatro, ac te, nomine bonæ memoriæ Heleazari Canonici S. Pauli Alatrin. ſuper acquiſitionibus præfati Heleaſari coram ven. fratre noſtro Verulan. Epiſcopo ex delegatione noſtra, quæſtio verteretur. Idem auditis hinc inde propoſitis, receptis teſtibus, & eorum depoſitionibus publicatis, cauſam ipſam ad noſtrum remiſit examen ſufficienter inſtructam. Tibi ergo & procuratori præfati Yconomi in noſtra præſentia cõſtitutis, dilectum filium noſtrum A. Subdiaconum, & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem. Coram quo propoſuit procurator Yconomi antedicti, ſicut & propoſitum fuerat coram Epiſcopo memorato; quòd cùm Heleazarus memoratus adminiſtrationem, & prælaturam habuerit in præfata Eccleſia Sancti Stephani, de bonis eius diſponens pro ſuæ arbitrio voluntatis, & antequam in ipſa Eccleſia fuerit inſtitutus, pauper extiterit, & poſtmodum acquiſierit plurima, diues factus, præſumi non immerito poterat, quòd de bonis ipſius Eccleſiæ illa fuerãt acquiſita: quod tam per depoſitiones teſtium qui duxerint dictum Heleazarum defraudaſſe plura de bonis Eccleſiæ ſupradictæ, ac ea in ſuis acquiſitionibus erogaſſe, quam etiam per famam publicam aſtruere nitebatur. Vnde dicebat ea quæ dictus Heleazarus acquiſierat, ad eandem Eccleſiam pertinere, poſtulans illa, terras videlicet de Pede mõtis in Acolis de Torreta, & ante ſanctum Quintianum à flumine, ac domum quam tenet Grimaldus,

Digitized by Googl

Grimaldus, adiudicari eidem. Quia etſi expreſſè illa in initio cauſæ petita non fuerint, quia tamen ea conſtat ſæpedictum Heleazarum habuiſſe : cùm ipſius acquiſita petita extiterint, & hæc acquiſiſſe de bonis Eccleſiæ præſumatur, ea merito intelliguntur fuiſſe petita. Nec obſtare dicebat; quòd dictus E. fuerat ad Eccleſiam Sancti Pauli tranſlatus, cùm ſimplex tantum Canonicus ibidem exiſtens, in tantum tenues redditus recepit ab ipſa, quòd ex ipſis vix ſibi poterat in neceſſarijs prouidere; ne dum quod exinde potuerit, tot & tantas poſſeſſiones emiſſe. Adijciens etiam priuatæ perſonæ prodeſſe nō poſſe, ſi de bonis ſecundæ Eccleſiæ fuerunt aliqua acquiſita. Porro ex parte tua fuit propoſitum ex aduerſo; quòd ſuper petitione incerta certa ſententia non poterat promulgari, ſed potius debebas abſolui, cùm contra te probatum non extiterit quicquam certum. Nam quod vel quātum de bonis Eccleſiæ S. Stephani præfatus Heleazarus in ſuis acquiſitionibus erogarit, nec per teſtes, nec modo aliquo eſt oſtenſum. Præterea cum ſæpedictus Heleazarus à ſupradicta Eccleſia S. Stephani fuerit ad Eccleſiam S. Pauli tranſlatus, & quoddam feodum obtinuerit ab eadem, in qua per triginta ferè annos permanſit, & in quibuſdam bonis ſucceſſerit patri ſuo, ex quorum prouentibus poſſeſſiones aliquas comparauit, ſicut teſtes tui depoſuerant euidenter : eliſa erat præſumptio quam oppoſuit pars aduerſa, cùm conſtet eundem Heleazarum aliundè bona quæ habuit acquiſiſſe, præſertim cùm eum habuiſſe, vel acquiſiſſe aliquid non probetur, dum in prima Eccleſia reſideret, ſed eo potiùs tempore quo in ſecunda permanſit. Vnde ſi pro aliqua illarum Eccleſiarum præſumi deberet, præſumendum eſſet potius pro ſecunda: propter quod ab ipſius impetitione poſtulabas abſolui. Nos igitur his & alijs quæ fuerant propoſita coram auditore prædicto per relationem ipſius pleniùs intellectis: Te ab impetitione Yconomi memorati, & ipſius Eccleſiæ S. Stephani ſuper acquiſitionibus memoratis ſententialiter abſoluentes, perpetuum illis ſilentium imponimus ſuper eis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ deffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xij. Kal. Ianuarij, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXXXIV.

LAONIEN. ET ... FINDBAREN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE MAGIO LIMIRICEN. DIOECESIS.

Monet quod faciant obſeruari ordinationem factam de Vv. Ymilicen Electo, quòd indebitè ſit ad ordines promotus, & illicitè electus.

DILECTVS filius Vv. Ymilicen. Canonicus noſtro dudum Apoſtolatui reſerauit: quod Ymilicen Eccleſia ſuo viduata paſtore, Concanonici ſui de ſubſtituendi paſtoris electione tractantes, ipſum vnanimiter elegerunt. Qui cùm eſſet citra ſacros ordines conſtitutus, ven. frater noſter Caſſellen. Archiepiſcopus Metropolitanus eorum, Epiſcopo Roſſen mandauit, vt eum vno eodemque die ad tres ſacros ordines promoueret; quòd

Digitized by Google

cùm ille non auſu proprio, ſed de mandato ipſius Archiepiſcopi perfeciſſet, demum idem Archiepiſcopus requiſitus, conſecrationis ei munus, huiuſmodi ordinationis occaſione prætenſa impendere recuſauit. Vnde fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ſuper hoc circa præfatum. Vv. dignaremur de benignitate ſedis Apoſtolicæ diſpenſare. Maximè cùm ad ordines ita ſuſcipiendos, non ex voluntatis propriæ diceretur feſtinantia properaſſe, ſed tam de magna neceſſitate, quàm de vtili prouidentia penè omnium ibi perſentium ſe permiſerit taliter ordinari: pro eo quod Eccleſiæ Ymilicen. multiplex periculum imminebat, ſi eiuſdem Vv. citra Presbyteratus officium ordinatio differetur. Licèt autem contra normam Eccleſiaſticam in facto ipſo enormiter fuiſſet exceſſum, de miſeritordia tamen quæ ſuperexaltat iudicio ven. fratri noſtro Armachano Archiepiſcopo, & ... Epiſcopo Miden. & dilecto filio Archidiacono Armachan. dediſſe recolimus in mandatis. Vt inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, ſi rem inuenirent taliter ſe habere, ac eundem Vv. aliàs idoneum, & vtilem Eccleſiæ Ymilicen. diſpenſatiuè ipſi tribuerent licentiam conſecrandi: & quidquid in hoc per eundem inuenirent Archiepiſcopum attentatum, per ſuas nobis litteras intimarent; vt per eorum relationem certiores effecti, prouidere in eo, ſicut eſſet expediens, curaremus. Ipſi verò vocatis, quos nouerant euocandos, & inueſtigata pleniùs veritate, depoſitiones teſtium productorum vtrimque ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt. Quibus inſpectis intelleximus euidenter: quòd celebrata de prædicto Vv. electione, cùm die ſequenti fuiſſet idem Vv. à ſupradicto Roſſen. Epiſcopo ad ordinem Subdiaconatus promotus; idem Epiſcopus Archidiacono, & Canonicis Ymilicen. ſeorſim vocatis dicens, quòd propter turbationẽ terræ ac multos maliuolos, qui eidem Vv. inſidias præparabant, nolebat ipſum citra ordinem Presbyteratus relinquere. Iuramento firmauit id ſupradictum Archiepiſcopum, tam metu mortis ipſius Vv. quàm propter imminens periculum Ymilicen. Eccleſiæ præcepiſſe; & quòd Officialis eiuſdem Archiepiſcopi, ex parte ipſius, Epiſcopo memorato inhibuit, ne iam dictum Vv. ſam in Subdiaconum ordinatum, tunc ad vlteriores ordines promoueret. Cui eodem Epiſcopo reſpondente, quòd plus Archiepiſcopo, quòd hoc ei ore ſuo mandauerat, quàm illi crederet in hac parte; extenſa ſuper altare manu per Sacroſancta iurauit, quòd id mandauerat Archiepiſcopus ſæpedictus, & ſic in Diaconem, & presbyterum Vv. ſæpedictum promouit. Probatum inſuper ſufficienter inuenimus; quòd dictus Archiepiſcopus Ioanni Decano de Hely, iniunxit, vt præfato Epiſcopo inhiberet, ne dictum Vv. eo die quo ad tres ordines promotus extitit, niſi ad Subdiaconatus ordinem promoueret, eidem Vv. nihilominus inhibendo, ne ſe promoueri vlteriùs pateretur. Verùm cùm idem Decanus ad Ymilicen. Eccleſiam acceſſiſſet, tam ſæpedicto Epiſcopo, qui iam Subdiaconos ordinarat, vocatis his qui erant in Diaconos promouendi, & ſilentio cunctis indicto; ex parte Dei, ac Archiepiſcopi Caſſellen. inhibuit, ne iamdictum Vv. ad vlteriores ordines promoueret, quàm præfato Vv. ne ſe promoueri vlteriùs ſuſtineret. Conſtitit quoque nobis ex litteris Iudicum prædictorum; quòd ſæpefatus Epiſcopus interrogatus in iure reſpondit: quòd Archiepiſcopus non mandarat eidem, vt Vv. eodem die ad tres ordines promoueret, ſed ex verbis Archiepiſcopi eum credidit illud velle: hoc idem etiam dictus Epiſ-

Digitized by Google

copus per ſuas nobis litteras intimauit. Præterea ex ipſorum Iudicum litteris intelleximus: quòd idem Epiſcopus vltrò iurauit in iure, quòd vniuerſa quæ continebantur in eiuſdem Vv. atteſtationibus vera erant. Ex litteris quoque tam ſupradicti Archiepiſcopi, quàm Capituli Eccleſiæ Ymilicen. accepimus, quòd cùm tam ſuper electione ac ordinatione ſæpedicti Vv. quàm etiam ſuper quibuſdam eius exceſſibus in Concilio apud Kelmoelloco celebrato coram præfato Archiepiſcopo, inter dictum Vv. & Canonicos queſtio ſuborta fuiſſet, & demum ab vtraque parte ad noſtram audientiam appellatum. Idem Vv. non expectato termino, quem appellationi ſuæ duxerat præfigendum, ſupradictas à nobis litteras veritate tacita impetrauit. Cùm igitur ex præmiſſis nobis conſtiterit, ſæpedictum Roffen. Epiſcopum in pluribus deliquiſſe; tum quia ſinè mandato Archiepiſcopi, ſicut ipſe confeſſus extitit, ad huiuſmodi ordinationem inordinatè proceſſit; tum quia, etſi de Archiepiſcopi mandato conſtaret, cùm illi huiuſmodi diſpenſatio à Canone minimè ſit permiſſa, quam ad ſolum Romanum Pontificem non eſt dubium pertinere; ipſi obtemperare non debuit in hac parte. Tum etiam quia cùm reatu periurij ſæpius variauit, iurando priùs quòd Archiepiſcopus id præceperat, & poſtea quòd illud non mandauerat in iudicio confitendo: Ipſum de fratrum noſtrorum conſilio tamdiu ab ordinandi ſuſpendimus poteſtate, donec noſtram meruerit gratiam obtinere. Sæpedictum quoque Vv. per falſitatis ſuggeſtionem, & ſuppreſſionem etiam veritatis, litteras ſupradictas à nobis intelleximus extorſiſſe. Suggeſſit ſiquidem nobis ſupradictum Archiepiſcopum Epiſcopo memorato mandaſſe, vt ipſum vno die ad tres ordines promoueret, de quo nobis non extitit facta fides; quinimo contrarium, quòd videlicet Archiepiſcopus id prohibuerit, fuit manifeſtè probatum. Nonnulla quoque vera ſuppreſſit; quòd videlicet tam Epiſcopo memorato, quàm ſibi fuerit ex Archiepiſcopi parte prohibitum, ne promoueretur niſi ad Subdiaconatus ordinem illo die; quódque coram Archiepiſcopo ſuper electione, ac ordinatione ipſius queſtio mota fuiſſet, & tam à ſe ad certum terminum, quàm ab Ymilicen. Canonicis appellatum. Sed nec, ſicut aſſeruit, quòd vrgens neceſſitas Ymilicen. Eccleſiæ id expoſceret, demonſtrauit. Cùm igitur illa expreſſerit, & ſuppreſſerit, quæ ſi fuiſſent tacita, vel expreſſa tales litteras minimè dediſſemus; per quod apparet ipſum extitiſſe indignum gratia, quam duxeramus ei ex benignitate Apoſtolica faciendam, & eundem conſtet nimis præſumptuosè ad ſupradictos ordines irrepſiſſe; ab executione Diaconatus, & Presbyteratus ordinum, donec à nobis miſericordiam obtinuerit, decreuimus manere ſuſpenſum: ſuper electione de ipſo ad Ymilicen. Eccleſiam illicitè celebrata; perpetuum illi ſilentium imponentes. Quia verò præfatum Archiepiſcopum circa hæc non inuenimus deliquiſſe, ipſius innocentiam commendamus. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. Nonis Ianuarij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXCVI.

EPISCOPO, ET GERVASIO ARCHIDIACONO SVESSIONEN, ET ABBATI VALLIS CLARÆ CISTERCIEN. ORDINIS LAVDVNEN. DIOECESIS.

Vt confirment, vel infirment Iudicum delegatorum proceſſum, & probationes admittant.

DILECTVS filius Iacobus electus S. Petri ad montes ad Apoſtolicam ſedem accedens, grauem querelam contra dilectos filios ... Moliſmen. Abbatem, & I. Archidiaconum Cathalaunen. expoſuit, aſſerens eos aduersùs ipſum in cauſa ſua, quæ fuerat illis commiſſa, perperam proceſſiſſe. Cúmque dilectus filius T. Clericus Cathalaunen. Diœceſis cum litteris eorundem continentibus cauſæ proceſſum ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, & idem Iacobus niteretur proceſſum ipſum multipliciter improbare, relationem eorum in quibuſdam aſſerens eſſe falſam. Nos quia præfatus Clericus non habebat niſi ad contradicendum, vel impetrandum mandatum, ad maiorem cautelam proceſſum ipſum, nec confirmandum decreuimus, nec caſſandum: per Apoſtolica ſcripta mandantes; quatenus partibus conuocatis, & auditis hinc inde propoſitis, ſi præfatos iudices inueniretis rationabiliter proceſſiſſe, ipſorum confirmetis proceſſum, & faciatis illum per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari. Alioquin eo, ſicut iuſtum fuerit, irritato iuxta formam priorum litterarum, in cauſa procedatis eadem, facientes quod decreueritis firmitatem debitam obtinere. Si quos autem ex Monachis propter hoc inueneritis excommunicationis vinculo innodatos, ſecundùm formam Eccleſiæ abſoluatis; iniungentes eiſdem, quod de iure fuerit iniungendum. Quia verò ſæpe contingit, quòd contra falſam aſſertionem iniqui iudicis innocens litigator veram non poteſt negationem probare, cum negantis factum per rerum naturam nulla ſit directa probatio. Ne falſitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati, neceſſarium videtur, & æquum; vt cùm quis legitimam exceptionem opponit illam probare paratus, vel ad declinandum iudicium, vel ad intentionem alterius elidendam, ſi forſan verbo, vel facto ab illa receſſerit, vel eam non probauerit infra terminum competentem, à iudice præfigendum, modeſtus iudex non ante procedat, quàm ſuper hoc inſtrumentorum, vel teſtium cautelam adhibeat opportunam, per quam, ſi neceſſe fuerit, poſſit de veritate conſtare. Vt ſi contra relationem, ſeu proceſſum ipſius fuerit ſuborta contentio, huiuſmodi probationibus ipſius iudicis poſſit aſſertio roborari: quatenus hoc adhibito moderamine, ſic honeſtis, & diſcretis differatur iudicibus, quòd per improuidos, & iniquos innocentum iuſtitia non lædatur, neve iudicialis vileſcat auctoritas, cùm de litigatoris improbitate conſtiterit aduersùs aſſertionem iudicis temerè prærumpentis, iuxta ſuperioris arbitrium digna poterit animaduerſione puniri. Teſtes autem qui fuerint nominati ſi ſe gratia odio, vel timore ſubtraxerint per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes his exequendis

Digitized by Google

potueritis intereſſe: tu frater Epiſcope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. Nonis Ianuarij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXCVII.

Priori et Fratribvs Sanctorvm Qvatvor Coronatorvm.

Eos & Conuentum Lateran. ſuper iure, & vſu Parrochiæ concordat.

CVm ſuper vſu, & iure Parrochiæ inter vos & ... Priorem, ac Conuentum Lateranen. controuerſia verteretur, dilectum filium noſtrum C. Titulo Sanctorum Ioannis & Pauli Presbyterum Card. dedimus partibus auditorem. Qui petitiones audiuit, & teſtes vtrimque recepit, ac demum atteſtationibus publicatis, & exhibitis inſtrumentis, nos ad talem concordiam, vos, & ipſos induximus. Vt videlicet vos non extendatis ius, & vſum Parrochiæ, citra Eccleſiam Sancti Nicolai de formis ex parte illa, nec citra arcum Ioannis Baſilij ex parte altera intra formam: & ipſi ſimiliter, vltra eoſdem terminos versùs vos, ius, & vſum Parrochiæ non extendant. Hanc ergo concordiam à nobis pro bono pacis prouiſam, & à vobis, & illis ſponte receptam, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: ita vt per eam non derogetur in alijs limitationi Parrochiæ, quam fœlicis memoriæ Calixtus Papa ſuo priuilegio deſignauit. Statuentes, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prouiſionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Decembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXCVIII.

Magistro et Fratribvs Militiæ Templi in Vngaria Constitvtis.

Confirmat commutationem ſuper decimis factam ab eis cum Epiſcopo Zagabrienſi.

VSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis petitionibus inclinati, commutationem inter vos, & ven. fratrem noſtrum Zagabrienſem Epiſcopum, ſuper quibuſdam decimis, & alijs rebus initam, ſicut piè, ac prouidè facta eſt, & in autentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xj. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CXCIX.

EISDEM.

Confirmat donationes eis factas à Rege Vngariæ.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis petitionibus inclinati, locum S. Martini cum appenditijs ſuis, villas, poſſeſſiones, & alia vobis à chariſſimo in Chriſto filio noſtro .... Illuſtri Rege Vngariæ pia deuotione collata, ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidetis, & in ipſius authentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, vobis, & per vos domui veſtræ, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam, &c. vſque, incurſurum. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CC.

ABBATI ET CONVENTVI SIMIGIEN.

Recipit eos, & Monaſterium ſub protectionem B. Petri ſub annuo cenſu vnius Fertonis.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras, & Simigien. Monaſterium, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Libertates, & immunitates à Regibus, & Principibus Monaſterio veſtro conceſſas: dignitates quoque, ac antiquas, & rationabiles conſuetudines obtentas, & hactenus obſeruatas, auctoritate vobis Apoſtolica confirmantes. Ad indicium autem huius noſtræ protectionis, & confirmationis perceptæ; Fertonem Auri gratis oblatum, nobis, & ſucceſſoribus noſtris annis ſingulis perſoluetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. vij. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CCI.

MAGISTRO PETRO BOIOL CANONICO LEMOVICEN.

Confirmatur inueſtitura de Prebendis Lemonicenſib. à Cardinali Legato facta.

PROPOSVISTI dudũ coram dilecto filio P. Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Card. quem tibi, & ... Pœnitentiario Lemouicen. conceſſimus audi-

Digitized by Google

torem. Quòd cùm dilecto filio noſtro G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Card. tunc in partibus illis Apoſtolicæ ſedis Legato, quidam de Lemouicen. Canonicis ſupplicaſſent, vt in eorum Eccleſia, quæ debito fraudabatur ſeruitio, Clericos ordinaret; pro te, ac Magiſtro A. ſcriptore noſtro preces ſpecialiter porrigentes. Ipſe Lemouicen Ciuitatem ingreſſus, Canonicos interpoſitis precibus monuit, vt vos reciperent in ſocios, & in fratres, maximè cùm quinque Prebendæ, vel quatuor, ab vltima ipſius Eccleſiæ ordinatione vacaſſent. Qui monitione ipſius deuotè ſuſcepta; deliberatorias inducias petierunt: poſt quas primò, & ſecundò conceſſas, eis non curantibus reſpondere, de Præbendis Lemouicen. vos inueſtiuit Card. prædictus, ſtallum in choro, & locum in Capitulo vobis præcipiens aſſignari; quod quorundam impediente malitia, non extitit executioni mandatum. Vnde cum inſtantia poſtulaſti, vt quod à Legato factum fuerat, faceremus firmitatem debitam obtinere. Verùm Pœnitentiarius propoſuit ex aduerſo; quòd antequam Legatus Præbendas contuliſſet eaſdem, Lemouicen. Capitulum ab eius grauamine appellauit, tam Epiſcopi, quàm multorum Canonicorũ Lemouicen. qui erant in exercitu contra hæreticos abſentiam allegando. Aſſeruit inſuper facultates Eccleſiæ diminutas, & vos ſufficienter in alijs Eccleſijs Præbendatos: proponens te fore Simoniacum, & ingratum Lemouicen. Eccleſiæ, ac eo tempore quo fueras de Præbenda Lemouicen. Eccleſiæ inueſtitus, excommunicatum ab eodem Epiſcopo extitiſſe. His autem, & alijs per Cardinalis relationem auditis, cùm conueniſſemus poſtmodum eundem Pœnitentiarium per nos ipſos, per reſponſiones ipſius cætera eſſe friuola, præter id quod de ſententia excommunicationis contra te propoſuerat, intelleximus euidenter. Vnde ven. fratri noſtro ... Archiepiſcopo, & dilectis filijs Magiſtro M. Canonico Bituricen. & H. Cellarario S. Frontonis Petragoricen. dedimus in mandatis, vt niſi Pœnitentiarius infra menſem poſt commonitionem eorum, te legitimè à ſæpefacto Epiſcopo tempore inueſtituræ tuæ excommunicatum fuiſſe, probaret, quod per dictum Legatum de te factum extiterat, ſublato appellationis obſtaculo confirmarent. Si verò probaret te excommunicatum tunc temporis extitiſſe, non poſtponerent quod de te factum fuerat reuocare. Qui mandatum Apoſtolicum exequentes, vtriuſque partis receptis teſtibus, & confeſſionibus, ac allegationibus intellectis: eandem cauſam ſufficienter inſtructam, ad noſtrum remiſerunt examen. Cùm autem propter hoc nuper tam tu, quàm dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, in noſtra fuiſſetis præſentia conſtituti, & acta ipſa inſpici fecerimus diligenter. Per Pœnitentiarij teſtes intelleximus factam fidem, quòd Lemouicen. Epiſcopus pluribus annis antequam tu de præbenda iamdicta fueris inueſtitus, Clericos, & Burgenſes Caſtri Lemouicen. & te nominatim, quem eorum dicebat conſiliarium, & fautorem, vinculo excommunicationis aſtrinxit. Per teſtes verò tuos extitit manifeſtè probatum; quòd etſi dictus Epiſcopus in Burgenſes, & eorum fautores excommunicationis ſententiam tulerit, & tu apud fidem Apoſtolicam adiutor extiteris eorundem. Idem tamen Epiſcopus generaliter vniuerſos Burgenſes, & eorum fautores, tam Clericos, quàm Laicos ante tres annos abſoluit, quibuſdam Presbyteris vſque ad certum tempus retentis, qui contra interdicti ſententiam præſumpſerant celebrare; quódque idem Epiſcopus

Digitized by Google

tibi communicauit poſtea, in Eccleſia, & in menſa. His igitur & alijs, quæ fuerunt hinc inde propoſita, intellectis, quia iuxta mandati noſtri tenorem te inueſtituræ tuæ tempore, à præfato excommunicatum Epiſcopo extitiſſe dictus Pœnitentiarius, ſicut obtulerat, non probauit. Cùm ex aduerſo de abſolutione, ac communione dicti Epiſcopi fuerit facta fides: Quod per dictum Legatum de te factum eſt, de fratrum noſtrorum conſilio, per diffinitiuam ſententiam duximus approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. viiij. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, anno tertiodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem fere modum Decan. & ... Subdecan. Pictauen. & Magiſtro Americo de Longouado Canonico Petragoricen.

PROPOSVIT olim dilectus filius Magiſter Petrus Boiol Clericus, ven. fratris noſtri Epiſcopi Tuſculan. coram dilecto filio P. S. Luciæ ad ſepta ſolis Diacon. Card. quem ſibi & ... Pœnitentiario Lemouicen. &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque approbandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Eidem Magiſtro P. ſtallum in Choro, & locum in Capitulo aſſignantes. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnis, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Februarij, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CCII.

MAGISTRO ANDREÆ SCRIPTORI NOSTRO CANONICO LEMOVICEN.

Super eodem.

PROPOSVIT dudum dilectus filius Magiſter P. Clericus ven. fratris noſtri Epiſcopi Tuſculanen, &c. vt in prima vſque ordinaret, pro te, ac eodē Magiſtro preces ſpecialiter porrigentes, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque, intelleximus euidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, propter hoc nuper apud ſedem Apoſtolicam conſtitutus, contra te nihil prorſus obiecerit, nos quod per dictum Legatum de te factum eſſe dignoſcitur, de fratrum noſtrorum conſilio duximus per diffinitiuam ſententiam approbandum. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

Digitized by Google

Scriptum eſt ſuper hoc maiori Archidiacono, Cantori, & Magiſtro Manfredo Canonico Bituricen.

PROPOSVIT olim dilectus filius Magiſter P. Clericus,&c. vt in alia in eundem ferè modum, vſque euidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, propter hoc nuper ad ſedem Apoſtolicam conſtitutus, contra prædictum Magiſtrum Andream, nihil prorſus obiecerit; nos, &c. vt in alia, vſque approbandum. Ideóque diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus quod à nobis, &c. vt in alia, vſque obſeruari. Eidem Magiſtro Andreæ ſtallum in Choro, &c. vt in alia, vſque compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea,&c. Datum, vt in prima præcedenti per totum.

EPISTOLA CCIII.

ABBATI ET CONVENTVI S. STEPHANI DIVIONEN. LINGONEN. DIOECESIS.

Eos abſoluit ab omni pulſatione Heruei Monachi ad Monaſterium Sanctæ Genouefæ relegatum.

CVM Herueus, & R. Canonici Eccleſiæ veſtræ pro ſe, ac dilectus filius Magiſter Hugo Procurator veſter pro vobis, in noſtra eſſent præſentia conſtituti. Nos intellecto inquiſitionis proceſſu, quæ contra ipſum Her. ad ven. fratrem noſtrum ... Lingonen. Epiſcopum, & dilectum filium Virziliacen. Abbatem emanarat à nobis; ab ipſo Her. pro eo quòd erat vinculo excommunicationis aſtrictus, quòd noſtris mandatis pareret recipi fecimus corporaliter iuramentum. Et eidem iniunximus viua voce, vt ad Monaſterium S. Genouefæ Pariſien. accederet, quatinus in eo dignos pœnitentiæ fructus perageret, & etiam regularia quæ nondum plenè nouit diſceret inſtituta, emendando in Melius vitam ſuam. Quod licèt idem primitiùs acceptarit, ſpiritu tamen poſtmodum ſuo ductus, à nobis illicentiatus receſſit, ad præfatum S. Genouefæ Monaſterium, à nobis ſuper receptione ſua litteris non obtentis. Nos igitur quieti Monaſterij veſtri paterna volentes ſollicitudine præcauere, ipſum Her. à præfato Monaſterio, Prioratibus, & eius Obedientijs remouentes: vos & Monaſterium ipſum, Obedientias, ac Prioratus pertinentes ad illud, ab impetitione dicti R. tam ſuper receptione ſua, quàm expenſis, & alijs ſuper quibus vos hactenus fatigauit, decernimus abſolutos. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. vij. Kal. Februarij, anno xiij.

EPISTOLA CCIV.

ABBATI ET CONVENTVI S. BERTINI.

Ne Abbas pro benedictione conſuetudinem vllam perſoluat.

IVSTIS petentium deſiderijs dignũ eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea

Digitized by Google

propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate vobis præſentium indulgemus. Ne vel Epiſcopo, aut Archidiacono, ſeu Capitulo Morinen pro conſequenda benedictione Abbatis Monaſterij veſtri, qui benedicendus pro tempore fuerit, Capam ſericam, palefridum, paſtum,& his ſimilia,ſeu aliam conſuetudinem perſoluatis. Diſtrictiùs inhibentes, ne ipſi à vobis ea exigere, vel extorquere præſumant, ſed munus benedictionis Abbati, ab eodem Epiſcopo gratis, & ſinè prauitate qualibet impẽdatur. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antiſtitem,gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habentem; qui noſtra fretus auctoritate,ipſi electo munus benedictionis impendat. Ita tamen quòd per hoc, nullum Morinen. Eccleſiæ impoſterum præiudicium generetur. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis, & inhibitionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Februarij, Anno xiij.

EPISTOLA CCV.

EISDEM.

Irritat collationem beneficiorum non vacantium, & eiſdem indictas penſiones.

CVM ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium ſollicitudinem gerere teneamur; ea corrigere nos oportet, quæ interdum in grauamen ipſarum temerè, ſeu etiam improuidè attentantur. Sanè ad audientiam noſtram vobis referentibus eſt delatum; quòd ad importunam inſtantiam nobilium, & potentium, & etiam Prælatorum, quibuſdam beneficia non vacantia promiſiſtis,annuam penſionem eiſdem ipſorum nomine concedentes,in veſtri Monaſterij læſionem. Quia igitur id contra ſtatuta Lateranen. Concilij noſcitur attentatum, promiſſiones huiuſmodi decernentes irritas, & inanes, & penſiones conceſſas beneficiorum non vacantium nomine non ſoluendas. Auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel penſionem cuiquam taliter aſſignare de cætero præſumatis. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ conſtitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CCVI.

EISDEM.

Confirmat quaſdam poſſeſsiones,

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, terragium, & decimam de Felchinel, quæ vobis R. de Alneto Miles pia liberalitate donauit: terram quoque quam à G. Bacon laico acquiſiſtis, terram etiam, & manſuras

Digitized by Google

Monaſterio veſtro in eleemoſinam, à Gi. de Cluſa collatas, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos eidem Monaſterio auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque incurſurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CCVII.

Vniversis Monachis Obedientiarvm Monasterii Saxivivi.

Vt transferat ſe aliò Abbas Monaſterij reformandi ab eius habitantibus impeditus.

QVANTVM & quamdiu laborauerimus pro reformando ſtatu Monaſterij Saxiuiui, veſtra deuotio non ignorat. Licèt etiam ad id dilectus filius ... Abbas veſter operam adhibuerit diligentem, & non parùm profecerit ſuper eo; quorundam tamen habitantium in eodem impediente nequitia, qui ei nō ſolùm inobedientes, & rebelles exiſtere præſumpſerunt, contra ipſum multa nequiter machinando: verùm etiam mortis periculum deteſtandis conſpirationibus intentarunt; non poteſt perficere quod incepit. Vnde non abſque dolore dicere poſſumus cum Propheta, curauimus Babilonem, & non eſt ſanata, quia impij cùm venerint in profundum peccatorum contemnunt, vt qui in ſordibus ſunt ſordeſcant adhuc. Cùm igitur dictus Abbas in præfato Monaſterio Saxiuiui proficere nequeat, illorum tanquam olla ſuccenſa ſubbuliente malitia: Qui cùm ſint origine fuliginates confiſi de potentia propinquorum non verentur contra ſtimulum calcitrare, excutientes à ceruicibus iugum obedientiæ inſolenter. De fratrum noſtrorum conſilio ita duximus prouidendum, vt ad aliquam eiuſdem Monaſterij obedientiam ad hoc aptam, cum deliberatione ſeniorum & ſaniorum, eiuſdem Cœnobij Monachorum ſe transferre procuret; illis ſecum in Dei ſeruitio aggregatis, qui ſub iugo Monaſticæ regulæ dignū Deo cupiunt impendere famulatum: cui omnes eiuſdem profeſſionis, & ordinis fratres, tanquam Abbati ſuo intendant humiliter, & deuotè, in loco huiuſmodi de noſtra licentia commoranti. Aliquos verò de grauioribus fratribus dimittat apud Eccleſiam Saxiuiui, per quos locus ipſe regatur. Supradictæ verò peruerſitatis actores tamdiu tanquam anathematiſatos, & maledictos ab omnibus volumus & mandamus arctiùs euitari, & à Monaſterio ſupradicto manere deiectos: donec illam eidem Abbati ſatisfactionem obtulerint, quam de grauiorum ipſius fratrum conſilio meritò valeat acceptare. Ita videlicet quòd poſtquam eadem fuerit prout decet exhibita, ipſos in loco quem elegerit ſecum, vel etiam in Eccleſia Saxiuiui commorari nullatenus patiatur; ſed eoſdem in alijs locis collocet, in quibus ſua poſſint peccata deflere. Quocirca vniuerſitati veſtræ, per Apoſtolica ſcripta præcipientes mādamus; quatenus quod à nobis eſt prouida deliberatione prouiſum, vos prompta deuotione ſeruetis: & præfato Abbati veſtro, in loco quem elegerit ad exhibendū dignum Domino famulatum, obedientiam, & reuerentiam impendatis, tam debitam, quàm deuotam. Datum Lateran. xij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CCVIII.

ABBATI DE RIEVALL. CISTERCIEN. ORDINIS EBORACEN. DIOECESIS, ET DECAN. ET THESAVRARIO EBORACEN.

Vt Hoſpitalitatis vſibus quandam Eccleſiam deputent.

CVM dilecti filij ... Prior & Canonici Giſeburnen. qui, ſicut ex multorum teſtimonio litterarum accepimus, omni petenti ſe tribuunt, & bona ſua Hoſpitalitatis vſibus applicãt inceſſanter; ita quod nullus recedit vacuus ab eiſdem: vt Hoſpitalitatis vberiùs exequantur officium, nobis humiliter ſupplicarunt. Vt Eccleſiam de Heſel, quam de mandato noſtro bonæ memoriæ Magiſtro Britio Subdiacono, & Notario noſtro liberaliter contulerunt, deputare Hoſpitalitatis vſibus dignaremur. Nos eorum precibus inclinati, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus cùm per vicinitatem loci veritatem poſſitis ſuper hoc pleniùs indagare, dictam Eccleſiam, ſi ſinè ſcandalo fieri poterit, auctoritate noſtra Hoſpitalitatis vſibus, ſublato appellationis obſtaculo applicetis, Miniſtro eiuſdem congrua ſuſtentatione de ipſius prouentibus reſeruata. Contradictores autem ſiqui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. Idus Decembris, anno xiij.

EPISTOLA VLTIMA.

MORINEN. EPISCOPO ET MORINEN. ET SANCTI AVDOMARI MORINEN. DIOECESIS DECANIS.

Vt quarundam Eccleſiarum S. Bertini Monaſterij Capellanis congruam portionem aſsignent, reliquis reditibus Monaſterio relictis.

EX parte dilecti filij Abbatis & Conuentus S. Bertini fuit nobis humiliter ſupplicatũ, vt cum quædã Parrochiales Eccleſiæ ipſis fuerint in eleemoſinam aſſignatæ, vt in vſus ſuos & pauperum prouentus cederent earundem; & ipſæ ante paucos annos ita pauperes fuerint, quòd ipſorũ Monaſterium in eiſdem ſeruientibus neceſſaria miniſtrarit, & nunc, diuina diſponẽte clementia, frequentatione, ac multiplicatione hominum valde ſint in temporalibus augmentatæ, ipſos faceremus diuitiarum eſſe participes, qui fuerunt ſocij paupertatis. Cùm igitur ſatis congruat rationi, vt ſint emolumenti participes, qui oneris fuere conſortes: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus; quatenus earundem Eccleſiarum facultatibus diligenter inſpectis, ſecundùm eas ipſarum ſeruitoribus aſſignetis ad ſuſtentationẽ eorum honeſtam & congruam, ſublato appellationis obſtaculo, portionem, vt reliquum ad vſum prædictorum fratrum cedat, & pauperum; iuxta deſiderium & voluntatem illorum, qui eis præfatas Eccleſias contulerunt. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero, ea nihilominus exequaris. Datum Lateran. xij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

Explicit liber primus.

INNOCENTII III.
PONTIFICIS MAXIMI.
EPISTOLARVM
LIBER II.

REGESTI XIV.
Anni Pontificatus 14.

EPISTOLA PRIMA.

EPISCOPO BASILIEN. ET ... DE LVZILA, ET ... DE TANNIBACH ABBATIBVS CISTERCIEN. ORDINIS CONSTANTIEN. ET BASILIEN. DIOECESVM.

Confirmat electionem Præpoſiti Conſtantienſis à maiori parte Capituli factam.

DILECTVS filius Vvalterus Conſtantien. Præpoſitus nuper propoſuit coram nobis; quòd Conſtantien. Præpoſitura vacante, cùm eiuſdem Canonici ad celebrandam electionem Præpoſiti conueniſſent, vota diuidi contigit eorundem. Et tredecim ex præſentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, eundem Vvalter. concorditer eligentibus; ſex alij, quorum vnus erat Decanus & Presbyter, & quatuor Subdiaconi, ac vnus Acolitus, vota ſua in A. Præpoſitum de Sindoluingen. & Eccleſiæ ſupradictæ Canonicum contulerunt. Et ſubſequenter prædictus A. vocem ad nos appellationis emiſit, ne ven. frater noſter Conſtantien. Epiſcopus ad examinandum, ſeu confirmandum electionem ipſius Vv. procederet inhibendo. Sed Epiſcopus electionem ipſam, vt pote à maiori parte Capituli celebratam, nihilominus confirmauit. Cùm autem dictus Vv. nuper electionem ipſam auctoritate peteret APOSTOLICA confirmari: præfatus A. quaſdam cauſas propoſuit, propter quas eandem aſſeruit reprobandam. Quia videlicet electores ipſius Vv. non fuerant, iuxta Eccleſiæ conſuetudinem, in virtute obedientiæ requiſiti: & quia idem Vvalterus erat vltimus in Capitulo, & nondum integrum

Digitized by Google

ſtipendium obtinebat, nec etiam ad diſpenſationem Præpoſituræ videbatur idoneus, cùm nondum domui ſuæ bene præpoſitus extitiſſet, & quoniam ad carnales preces Epiſcopi fuerat nominatus. Item quia poſt appellationem ad nos interpoſitam eius fuerat electio confirmata, & ipſe ante confirmationem obtentam, ſtallum ſibi Præpoſiti vſurpauit. Ad hæc autem ex ipſius Vv. fuit parte reſponſum; quòd etſi Canonici non fuerint adiurati, ex eo tamen eius non debebat electio vitiari, quæ aliàs fuerat Canonicè celebrata. Sed nec id ei nocere debebat, quòd fuerat vltimus in Capitulo, cùm & inferiores loco, dummodo aliàs reputentur idonei, ad dignitates eligi non ſit in ſacris Canonibus interdictum: maximè cùm dictus Vv. illius ætatis exiſtat, quæ in eo ſufficeret, ſi fuiſſet ad Epiſcopatũ electus. Qui curam quoque rei familiaris prouidè habuiſſe dignoſcitur, dum ſcolaſticis ſtudijs laudabiliter inſudauit. Nec preces ab Epiſcopo memorato interpoſitæ, carnales ſunt reputandæ, quas pro digno dignoſcitur porrexiſſe. Propter appellationem etiam interpoſitam, minimè videbatur confirmatio Epiſcopi reuocanda, cùm id ei licere prima facie videretur, ex eo quòd à maiori, & ſaniori parte Capituli eadem videbatur electio celebrata: cùm in Lateranen. Concilio inueniatur expreſſum, vt niſi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit, & oſtenſum, ſemper appellatione remota prævaleat, & ſuum conſequatur effectum, quod à maiori, & ſaniori parte Capituli fuerit conſtitutum. Quinimo etſi Epiſcopus minùs prouidè proceſſiſſet, id eidem Vv. officere non debebat. Præterea etſi proceſſus Epiſcopi foret per appellationem huiuſmodi retractandus, eadem tamen electio, vtpote à maiori, & ſaniori parte Capituli celebrata; à nobis confirmari debebat. His igitur, & alijs intellectis, quæ vtraq; pars propoſuit coram nobis: De fratrum noſtrorum conſilio, electionem de ipſo Vv. celebratam, duximus confirmandam: memorato A. ſuper hoc ſilentium imponentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno quartodecimo.

EPISTOLA II.

Vvaltero Præposito Constantien.

Super eodem.

IN noſtra nuper propoſuiſti præſentia conſtitutus; quòd Conſtantien. Præpoſitura vacante, cùm eiuſdem Canonici ad celebrandam electionem Præpoſiti conueniſſent, vota diuidi contigit eorundem: Et tredecim ex præſentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, te concorditer eligentibus, &c. In eundem ferè modum, vt in alia. Vſque, ſilentium imponentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis, & confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum, vt in alia.

Digitized by Google

EPISTOLA III.

ARCHIEPISCOPO TOLETAN. ET TIRASONEN. COLIMBRIEN. ET ZAMOREN. EPISCOPIS.

Ad precem Fernandi primogeniti Regis Caſtella mandat, vt ſubditos ad bellum contra Sarracenos moneant & hortentur, ſub peccatorum remiſsione.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius F. primogenitus chariſſimi in Chriſto filij noſtri A. Illuſtris Regis Caſtellæ: quòd ipſe militiæ ſuæ primitias omnipotenti Deo deſiderans dedicare, ad exterminandum inimicos Chriſti de finibus hæreditatis ipſius, quam impiè occuparunt, intentionis ſtudium toto conamine ſatagit impartiri. Suppliciter poſtulans, & deuotè requirens, vt ei, ad hoc opus feliciter conſummandum, & nos ipſi Apoſtolicum impendamus ſuffragium, & ab alijs faciamus opportunum ſubſidium exhiberi. Nos igitur, pium eius propoſitum in Domino commendantes, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus Reges, & Principes Hiſpaniæ, qui non ſunt cum illis ad treugas obſeruandas aſtricti, ad opus ſimile peragendum ſedulis exhortationibus inducere minimè poſtponatis. Monentes ex parte Dei, & noſtra, ſubditos veſtros in remiſſionem eius omnium peccaminum iniungendo; vt tam præfato primogenito Regis Caſtellæ, quàm Regibus, & Principibus alijs ad hoc opus ſalubriter intendentibus, neceſſarium impendant auxilium, in rebus pariter & perſonis, vt per hæc & alia bona quæ fecerint, cœleſtis Regni gloriam conſequi mereantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedimus peregrinos, qui propria deuotione vndecumque proceſſerint, ad idem opus fideliter exequendum. Cæterùm ne ipſius F. laudabile propoſitum ab aliquo poſſit temerè impediri: præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus ſi fortè aliquis Regum Hiſpaniæ, cum quo prædictus Rex Caſtellæ, treugam, vel pacem firmauit, tempore quo idem Rex, vel filius eius Sarracenos impugnant, ipſum præſumpſerit violare: vos eum per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno quartodecimo.

In hunc etiam ferè modum ſcriptum eſt, pro chariſſimo in Chriſto filio Petro Illuſtri Rege Aragonum quibuſdam Prælatis Hiſpaniæ.

EPISTOLA IV.

A. ILLVSTRI REGI CASTELLÆ.

De eo quod Epiſtola Superiori, & Legato in Hiſpaniam mittendo.

CVM perſonam tuam inter Chriſtianiſſimos Reges, & Catholicos Principes, ſpeciali dilectionis prærogatiua in Domino amplexemur; preces ac petitiones tuas, in quibus poſſumus libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus, quæ ſerenitati Regiæ nouimus complacere. Sanè venien-

Digitized by Google

tem ad Apostolicam sedem dilectũ filium ... Palentin. electum nuntium tuum, virum vtique prouidum, & honestum, benignè recepimus, & petitiones quas nobis ex parte tua porrexit, libenti animo curauimus promouere. Super eo autem, quòd ex parte tua Legatum requisiuit à nobis ad partes Hispaniæ destinandum, ad præsens propter tempora impacata nequiuimus Regiæ satisfacere voluntati: sed opportunitate accepta, petitioni Regiæ dante Domino satisfiet. Nos verò ne laudabile tuum, & F. filij tui propositum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri, ven. fratri nostro. Archiepiscopo Toletan. & ... Zamoren. Tirasonen. & ... Colimbrien. Episcopis, nostris damus litteris in mandatis; vt si quis Regum Hispaniæ cum quo treugam vel pacem firmasti, tempore quo tu, vel filius tuus Sarracenos impugnatis, ipsam præsumpserit violare; ipsi eum per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento compescant. Monemus igitur serenitatem Regiam attentiùs, & hortamur; quatenus in deuotione nostra, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesię matris tuæ firmiter persecueres, quia nos in his quæ à nobis secundùm Deum duxeris postulanda, Regiæ serenitati assensum Apostolicum libenti animo impendemus. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, Anno xiiij.

EPISTOLA V.

F. Primogenito Charissimi in Christo filii nostri A. Illvstris Regis Castellæ.

Super eodem.

CVM personam tuam inter Christianissimos Principes speciali prærogatiua in Domino amplexemur: preces ac petitiones tuas, in quibus possumus libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus, quæ deuotioni tuæ nouimus complacere. Sanè venientem ad Apostolicam sedem, &c. vt in alia vsque promouere. Nos verò ne laudabile tuum, & patris tui propositum valeat ab aliquibus aliquatenus, impediri, &c. vsque Hispaniæ, cum quo idem pater tuus treugam, vel pacem firmauit, tempore quo ipse, vel tu Sarracenos impugnatis, &c. vsque compescant. Monemus igitur discretionem tuam, &c. vt in alia, vsque postulanda, tibi assensum Apostolicum libenti animo impendemus. Datum Laterani viij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, Anno xiiij.

EPISTOLA VI.

Abbati Ecclesiæ Sanctæ Crvcis Sitæ svper flvvivm Engliæ ivxta oppidvm eivsdem nominis, eivsqve fratribvs tam præsentibvs, qvam fvtvris regvlarem vitam professis in perpetvvm.

Confirmat Monasterium cum possessionibus.

QVOTIENS à nobis petitur quod religioni, & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum

Digitized by Google

ſuffragium impartiri. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ſanctiſſimæ Crucis Eccleſiã, à bonæ memoriæ Iſemberto quondam Pictauen. Epiſcopo, & matre eius Theberga; eiúſque fratribus Senebaldo, & Manaſſe conſtructam, ad exemplar piæ Recor. Vrbani Papæ ſecundi, prædeceſſoris noſtri cuius priuilegium inſpeximus licèt in parte corroſum, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Canonicus, qui ſecundùm Deum, & B. Auguſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis idem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcúmque bona eadem Eccleſia impræſentiarum iuſtè ac Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo Eccleſia ipſa ſita eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. S. Martini. B. Mariæ, & Sancti Petri Eccleſias in Englia, cum omnibus pertinentijs ſuis. Sancti Mauricij, & S. Leodegarij Eccleſias de Vico, cum ſuis pertinentijs. Eccleſiam Sancti Petri de Buxeria ſitam ſuper fluuium Gartimpæ, cum pertinentijs ſuis. Sancti Aniani de Rampeio. S. Martini de Tornum, & de Izorio Eccleſias ſitas ſuper fluuium Croſæ, cum omnibus pertinentijs ſuis. S. Petri de Capella Rubea, & S. Petri de Longo Prato Eccleſias, cum omnibus pertinentijs ſuis. De Eccleſia S. Nicolai de Letone, ſeptem ſolidos cenſuales Pictauen. Monetæ. In Eccleſia Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Ruffiaco, decem ſolidos Andegauen. Monetæ. In Eccleſia S. Vincentij de Noum, quinque ſolidos Andegauen. Monetæ. Decimas de Campania. Fontiſterlandi de Tornum. De Izorio, & de Vico. Decimas de Exodun. De Podio Ergnos. De Salerijs. De Leſtap. De Cloſo Petri. De Cenius, & de Cloſo Samuelis de Thaeco. Molendina. De Tornum, & de Beraut. Grangias de Mõte alto. De Berault. De Villena. De Bileteria. De Fontanis. De Rocha, & de Perereio, cum omnibus pertinentijs ſuis. Præpoſitum autem, ſeu Abbatem, vel cuiuſlibet diſpenſationis Eccleſiaſticæ Miniſtrum, niſi quem ſuæ profeſſionis communis electio fratrum, vel pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum, & Beati Auguſtini regulam elegerit, vobis præferri auctoritate Apoſtolica prohibemus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur, eorum pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura: ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularíſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentauerit; ſecundò, tertióue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoríſque ſui careat dignitate, reámque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtricta ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actio-

Digitized by Google

nis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin. Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij v. Kal. Martij. Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ, anno milleſimo ducenteſimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij, anno xiiij.

EPISTOLA VII.

Raynaldo Brancaleoni Sitino.

Recipit ſub protect. Sancti Petri.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis precibus inclinati, perſonam tuam cum omnibus bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem poſſeſſiones tuas, ſicut eas iuſtè poſſides, & quietè auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem, &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, anno xiiij.

EPISTOLA VIII.

Illvstri Regi Portvgalen.

Super diuerſis exceſsibus monet, & maxmiè vt libertati, & ſuis bonis Epiſcopum Colimbrienſem, & Eccleſiam reſtituat.

SI diligenter attenderes, vt deberes, quòd cùm eius ſponſam offendis, qui te ad Regni ſolium ſublimauit, ſponſi etiam indignationem incurris; Eccleſias, quorum ſponſus eſt Chriſtus, vel miniſtros earum nullatenus aggrauares, ne dum eas ancillare niteris, & redigere ſub tributo, ob ingratitudinis vitium, Dominus in ſeruitutem redigat Regnum tuum, & in poteſtatem antiqui te tribuat exactoris: quòd non oppreſſor eſſe debes, ſed deffenſor potius earundem, vtpote qui ad malefactorum vindictam laudem verò bonorum ſuſcepiſti gladium baiulandum. Verùm, ſicut ex litteris ven. fratris noſtri ... Epiſcopi Colimbrien. accepimus, tu hæc prout conuenit non attendens, nec ſaluti tuæ conſulens, & honori, ommiſſa reuerentia redemptoris, te de rebus Eccleſiaſticis plus debito intromittens, Eccleſias, & Eccleſiaſtica beneficia confers quibus vis perſonis, & aufers, deſtituendo illos, qui ſunt Canonicè per dictum Epiſcopum in Eccleſijs ſuæ Diœceſis inſtituti; ac per proprios homines prouentus earum faciens occupari, baliſtarios, canes, aues, & equos tuos, in illis, quarum nulli, vel pauci ſunt redditus, introducis, vt ipſis prouideatur de

Digitized by Google

prouentibus earundem. Præterea Clericos capi faciens, & publicæ cuſtodiæ mancipari, eos coram te, & tuis iudicibus ſecularibus litigare compellis, atque ipſos in exercitum tecum trahis, eiſdem iniurias & opprobria multa inferens, & grauamen. Et quod ſine dolore non dicimus, pro diro reputans nonnunquam augurio, cùm tibi vides religioſum aliquem, vel Clericũ occurrentẽ. Cæterùm in animæ tuæ periculum detinens phitoniſſam, excommunicatos deffendis, & vſurarios, atque Eccleſiæ inimicos. Continentes viduas, inuitas hominibus tuis tradens, & liberos nihilominus deputans perpetuæ ſeruituti: Perſonas inſuper Eccleſiaſticas, à Regno exire prohibes, & intrare: & ſi fortè illarum aliqua licentiam obtinet exeundi, ne ad Apoſtolicam ſedem accedat prius præſtat corporaliter iuramentum; & ſi ſecus attentet agere, capitur, ſpoliatur, & publicæ cuſtodiæ mancipatur. Quæ omnia dictus Epiſcopus perſonaliter eſt expertus. Cùm enim ſuper his non immeritò fueris redargutus ab eo, & monitus diligenter, vt dimitteres Phitoniſſam quam quotidie conſulebas; ita quod licet vocatus ob hoc ad te accedere noluiſſet, tu quærens malignandi occaſionem in eum, dari tibi in quadam villula Eccleſiæ ſuæ ab eo procurationem indebitam petijſti: quam cùm præſtare renuerit, ſicuti nec debebat, tam ſuam, quàm Canonicorum eiuſdem loci domus dirui faciens, atque equitaturas eis proprias auferens, Eccleſiam quam iam pro magna parte ſpoliaueras, eis quæ remanſerant fecilti bonis omnibus ſpoliari. Quare idem ſuam Diœceſim ſententiæ ſuppoſuit interdicti: & ne Bracaren. electus ipſam præſumeret relaxare, vocem ad nos appellationis emiſit. Quod cùm ad tuam notitiam peruenisſet, more ſolito quoſlibet huiuſmodi ſententiam obſeruantes, & nolentes etiam celebrare, mandaſti rebus omnibus ſpoliari; illos tuos reputans inimicos, & etiam proditores, qui quemlibet illorum recipere attentarent. Poſtmodum verò præfatus electus ipſum, miſſis ei ſuis, & tuis litteris, de conductu apud Bracaram euocauit, promittens quod ibidem ipſi, & Eccleſiæ ſatisfaceres competenter. Qui cùm ad eius præſentiam acceſſiſſet, & dictus quæſiuiſſet electus ab eo, quare protuliſſet ſententiam ſupradictam, idem innouans appellationem emiſſam, ei cauſas prædictas pro quibus hoc fecerat explicauit. Die vero ſequenti electus à te cautione recepta, mandauit eidem, vt dictam ſententiam relaxaret, quod idem efficeret noluit, præſertim cùm nulla eſſet ſatisfactio, de tot, & tantis iniurijs ſubſecuta, nec tu etiam ab inceptis quieſceres: licèt ipſam poſtmodum, pro eo quòd clericos ad mandatum electi, qui eam relaxare volebat, celebrare nolentes coram proprijs parentibus, & amicis, vt aſſerebatur eidem, exoculari mandaueras, & crudelitates alias exerceri, ne punirentur inſontes, ad tantum euitandum periculum relaxarit. In his & alijs damna plurima ſuſtinens, & grauamen; & vt adderes afflictionem afflicto, eundem pro grauaminibus ipſis volentem ad ſedem Apoſtolicam properare, feciſti ſub publica cuſtodia detineri. Hæc autem de tua Regali magnificentia non facilè crederemus, niſi nuper quaſquaſdam nobis litteras indiſcretione plenas, & præſumptione non vacuas direxiſſes. Quibus inter cætera quæ non ſunt digna relatu, hæc nobis ſcribere præſumpſiſti, quod cuilibet de te ſiniſtra ſuggerenti aurem libenter apponere conſueuimus, & coram omnibus contra te non erubeſcimus in verba prorumpere inhoneſta: quod noſtram non illuſtrat prouidentiam, ſed obfuſcat, quia Sancti

Digitized by Google

ſucceſſores Petri non conſueuerunt inferre conuitia, ſed ea exemplo Chriſti cum patientia ſuſtinere. Sanè nullus principum quantúmlibet magnus, niſi forſan hæreticus, aut Tyrannus, tam irreuerenter & arroganter nobis, aut prædeceſſoribus noſtris ſcribere attentauit, propter eius reuerentiam, & honorem, cuius repræſentamus in Apoſtolatu perſonam. Sed & illud quod in eiſdem litteris ſubſcripſiſti non ſapit Catholicam puritatem, ſed hæreticam videtur perfidiam exhalare; quòd videlicet nullatenus in eis qui Religionem ſimulant, & maximè in Prælatis, & Clericis, meliùs poteſt frangi vel comminui ſimulachrum luxus, atque ſuperbiæ; quàm ſi eis nimia ſuperabundantia temporalium, quam à te habent, & patre tuo, in regni tui, ac ſucceſſorum tuorum maximum præiudicium ſubtrahantur; & filijs tuis, ac Regni deffenſoribus in multis patientibus indigentiam aſſignetur. Nobis autem pro minimo eſt, vt à te, vel ab humano die, ſicut dicit Apoſtolus, iudicemur: quoniam qui nos iudicat Dominus eſt, nec agere deſiſtemus quod idem Apoſtolus ait. Argue, increpa, obſecra, in omni patientia, & doctrina. Quare arguentes, & increpantes more pij patris, qui filium quem diligit corripit, obſecramus te, fili chariſſime, per miſericordiam Ieſu Chriſti, quatinus illa menſura contentus quam Deus tibi donauit, ad Eccleſiaſtica iura non extendas aliquatenus manus tuas, ſicut nec nos ad regalia iura manus noſtras extendimus; relinquens nobis iudicium Clericorum, ſicut & nos Laicorum iudicium tibi relinquimus. Quia ſecundùm Apoſtolum, ſeruus ſuo Domino ſtat, aut cadit; ne ſi alienum tibi officium vſurpaueris, exemplo Oziæ Regis diuinam ſentias vltionem. Quoniam igitur exceſſus huiuſmodi, multipliciter apud homines obnubilant famam tuam, & conſcientiam maculant apud Deum; ſerenitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, ſalubriter conſulentes; quatenus habens reſpectum ad illud, cui nuda ſunt quælibet & aperta; qui etiam nec falli poterit, nec corrumpi, prædictum Epiſcopum propriæ reſtituens libertati, ablata eidem reſtituas vniuerſa; & de damnis, iniurijs, & grauaminibus, ſibi & Eccleſiæ irrogatis ſatisfaciens competenter, ab eiſdem, & ſimilibus ſic deſiſtas, vt maieſtatem diuinam, quam propter hoc grauiter offendis, valeas complacare, ac cùm defeceris, in tabernacula recipiaris æterna. Alioquin quantumcúmque te in Domino diligamus, & honori tuo deferre velimus, quia magis eſt Regi Deo, quàm Regi homini deferendum, noueris quod in iure ſuo non deerimus Epiſcopo memorato, qui ſumus omnibus in iuſtitia debitores. Datum Lateran. vij. Kal. Martij, Anno xiiij.

EPISTOLA IX.

Compostellano Archiepiscopo.

Super eodem.

VEHEMENTER nos comedit zelus domus Dei, ad cuius ſumus, licèt immeriti, cuſtodiam deputati, cum ab illis affligitur, qui eam deberent potiùs confouere, ac grauatur ab eis, per quos deberet ab alijs deffenſari: quibus paterno compatientes affectu, non minùs vrimur pro eiſdem, quàm pro domo Domini quam affligunt. Sanè ſicut ex litteris ven. fratris noſtri Epiſ-

Digitized by Google

copi Colimbrien. accepimus, chariſſimus in Chriſto filius noſter ... Rex Portugalen. illuſtri, hoc prout conuenit non attendens, nec ſaluti ſuæ conſulens, & honori, obmiſſa reuerentia redemptoris, ſe de rebus Eccleſiaſticis plus debito intromittens, Eccleſias, & Eccleſiaſtica beneficia confert quibus vult perſonis, & aufert, deſtituendo illos qui ſunt Canonicè per dictum Epiſcopum in Eccleſijs ſuæ Diœceſis inſtituti, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque detineri. Quapropter dilectum filium M. Cappellanum ſuum, qui cum ipſo in huiuſmodi tribulationibus ſpecialiùs permanebat, de nocte latenter mutato habitu, quaſi nudum ad ſedem Apoſtolicam deſtinauit. Cùm autem dictus Epiſcopus appellationem interpoſitam, per procuratorem idoneum memoratum Capellanum ſuum fuerit proſecutus; memoratus dictus Rex non curauit idoneum mittere reſponſalem, licèt quidam ſimplex nuntius ipſius P. dictus Abbas, nobis ex parte ſua litteras minùs prouidas præſentarit. Quia verò quantò prædictum Regem ampliori charitate diligimus, tantò maiori dolore turbamur, quotiens nobis ea de ipſius actibus referuntur, quæ famam eius obnubilant apud homines, & conſcientiam maculant apud Deum. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus: quatenus eundem Regem moneas attentiùs, & efficaciter inducere non poſtponas, vt memoratum Epiſcopum propriæ reſtituat libertati, ablata eidem reſtituens vniuerſa, & de damnis, iniurijs, & grauaminibus ſupradictis ſibi, & Eccleſiæ irrogatis ſatisfaciens competenter, ab eiſdem & ſimilibus de cætero ſic deſiſtat, quod offenſam diuinæ maieſtatis euitet, quam propter hoc creditur incurriſſe, & apud homines eius opinio quæ per prædicta maculata fuerat releuetur. Alioquin quantumcúmque ipſius velimus honori defferre, quia tamen homini contra deum defferre nolumus aliqua ratione, omni gratia, timore, ac amore poſtpoſitis ipſum ad hoc per illam quam magis videris expedire cenſuram, & per pœnam in compromiſſo ſtatutam, qua ſe ſicut ex litteris Bracaren. electi nuper accepimus, voluntariè obligauit, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo compellere non poſtponas. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA X.

Eidem.

Ex certa ſcientia, licèt recuſari poſsit, ei cauſam ſuperioris Epiſtolæ committit, & mandat vt litteræ Apoſtolicæ Regi Portugalliæ legantur.

Licet ven. frater noſter Colimbrien. Epiſcopus, pro eo quod inter ipſum & ... Egitanien. Epiſcopum Suffraganeum tuum, ſuper limitatione Epiſcopatuum ſuorum, & quibuſdam alijs quæſtio ventilatur, te in cauſa ſua poſſit Iudicem recuſare. Nos tamen de diſcretione tua, ac prudentia plenè confiſi, cauſam ſuam, quam habet contra chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Regem Portugalen. Illuſtrem, tibi de certa ſcientia duximus committendam. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus habens præ oculis ſolum Deum, taliter in negotio ipſo procedas, quòd & idem Epiſcopus ſuam, & Eccleſiæ ſuæ iuſtitiam proſequatur; & nos deuotionem tuam

Digitized by Google

poſſimus exinde merito commendare. Cæterùm quia, ſicut accepimus, Cancellarius eiuſdem Regis litteras noſtras vel delegatorum noſtrorum, quæ mittuntur eidem, ob fauorem ipſius, aut interpretatur aliter quàm ſe habeant, aut omnino ſubticet quòd noſcit Regiis auribus diſplicere. Volumus,& mãdamus, quatinus litteras, quas ſuper eodem negotio ipſi Regi dirigimus, per tuum Clericum ei præſentari facias, & legi etiam continentiam earundem ; Ipſum Cancellarium monens auctoritate noſtra, pariter & inducens, vt ſicut diuinam non vult, & noſtram indignationem incurrere, ab opere tam iniquo de cætero conquieſcat. Datum, vt in alia.

EPISTOLA XI.

Archiepiscopo et Svffraganeis Ecclesiæ Senonensis.

Vt purgatos de ſimonia & falſitate in ordinis exercitium recipiant, taliter ordinatis de cætero eo ipſo ſuſpenſis.

ADVERSVS quoſdam Clericos veſtrarum Diœceſum, qui dudum ad ſedem Apoſtolicam accedentes à vicinis Epiſcopis. Caſtellan. videlicet, & Ortan. Sutri. & ... Nepeſin. temerè ſe fecerunt ad ſacros ordines promoueri,graui fuimus indignatione commoti: pro eo maximè, quòd quoſdam eorum per falſas litteras, & ſimoniacam prauitatem accepimus fuiſſe promotos. Vnde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdiximus ordinum taliter ſuſceptorum, ſuper hoc vobis litteras Apoſtolicas deſtinantes. Nuper autem multi de ipſis ad noſtram præſentiam reuertentes, cum multo fletu, & eiulatu, quotidie non ceſſabant ad nos opportunè, importunè clamare, ſuppliciter obſecrantes, vt cum eis miſericorditer agere dignaremur. Quibus diu nos difficiles exhibuimus, & ſeueros in tãtum quod eis ſub pœna excommunicationis iniunximus, vt redirent; ne nos ſuper hoc diutiùs moleſtarent. Sed ne ſic quidam eorum ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluerunt, quò magis repellebantur à nobis, eò magis apud nos vt miſereremur inſtantes. Eius denique nos exemplo, qui cum iratus fuerit non obliuiſcitur miſereri, rigorem manſuetudine prouidimus temperandum: Cùm & ipſi exemplo Iacob luctantis cum Angelo nullatenus nos dimitterent, niſi eis benedicere curaremus. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus his qui de prædictis duobus criminibus Canonicè ſe purgauerint, falſitate videlicet litterarum, & Simoniaca prauitate, ſuſpenſionis ſententiam, quam in eos tulimus, relaxetis; vt ſi aliàs digni ſint, & idonei, & vos eis concedere volueritis, in veſtris poſſint Diœceſibus miniſtrare. Ad hæc per Diœceſes veſtras ex parte tam noſtra, quàm veſtra, publicè, ac diſtrictè vetetis, nequis vlteriùs ſe faciat taliter ordinari. Et ne facultas veniæ incentiuum tribuat delinquendi,quicumque de cætero fuerit taliter ordinatus, eo ipſo ſe nouerit ab ordinis executione ſuſpenſum. Datum Lateran. ij. Kal. Martij Pontificatus noſtri Anno quarto decimo.

Digitized by Google

EPISTOLA XII.

Abbatissæ et Monialibvs Avrigniacen.

Ne beneficia non vacantia promittantur vel penſiones aſſignentur.

CVm ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium ſollicitudinem gerere teneamur: ea corrigere nos oportet, quæ interdum in grauamen ipſorum temerè, ſeu etiam improuidè attentantur. Sanè, te filia Abbatiſſa referente, ad noſtram audientiam eſt delatum, quòd Abbatiſſa, quæ te præceſſit, & vos ad multorum inſtantiam importunam, quibuſdam non vacantia beneficia promiſiſtis, penſionem eiſdem ipſorum nomine concedentes, in veſtri Monaſterij læſionem. Quia igitur id contra ſtatuta Lateran. Concilij noſcitur attentatum: promiſſiones huiuſmodi decernentes irritas, & inanes, & penſiones conceſſas beneficiorum non vacantium nomine, non ſoluendas; auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel penſionem cuiquam taliter aſſignare, de cætero præſumatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis &c. Si quis autem & vſque incurſurum. Datum Laterani vj. Nonas Martij, Anno xiiij.

EPISTOLA XIII.

Henrico Electo S. Stephani Herbipolen.

Narrato vtrimque proceſſu electionem eius confirmat.

OLim in dilecti filij noſtri B. titulo Sanctæ Suſannæ Presbyteri Card. quem tibi, & O. procuratori ven. F. N. Vvirzeburgen. Epiſcopi auditorem conceſſimus, præſentia conſtitutus, proponere curauiſti. Quòd cùm in Abbatem Monaſterij S. Stephani fuiſſes electus, & electionem tuam prædictus noluiſſet Epiſcopus confirmare, ad ven. F. N. Heiſteten. Epiſcopum & dilectum filium ..., Abbatem Halsbrunen. commiſſionis litteras impetraſti. Cúmque coram ipſis inter te, ac quoſdam Monachos aduerſarios tuos lis fuiſſet legitimè conteſtata, quoniam pars aduerſa non ſolùm comparere noluit in terminis peremptorio etiam aſſignatis, ſed quendam alium in prædictum Monaſterium intruſere. Iudices receptis ex parte tua quibuſdam teſtibus, te in proceſſionem cauſa rei ſeruandæ mittentes, eum quem aduerſarij tui duxerant in Monaſterio intrudendum, cum omnibus fautoribus ſuis excommunicationis ſententiæ ſubiecerunt. Ad hæc autem reſpondebat Epiſcopi Procurator: quòd & tu per falſi ſuggeſtionem prædictas litteras impetraueras, & inordinatè poſſeſſerant iudices memorati; Quia cùm inter te, ac Epiſcopum fuiſſet cauſa commiſſa, ipſi, Epiſcopo non citato, contra prædictos Monachos, de quibus in commiſſione mentio non fiebat, poſt appellationem ad nos interpoſitam præſumpſerant iudicium exercere. Nos igitur his & alijs quæ coram eodem Card.

zed by Google

propoſita fuerant pleniùs intellectis, tam id quod de illo extiterat attentatum, qui lite pendente per aduerſarios tuos intruſus fuerat in Abbatem, quàm illud quòd te in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ Iudices induxerant memorati, decreuimus irritum, & inane. Ac de conſenſu partium, ven. F. N. Epiſcopo, & dilectis filijs maioris Eccleſiæ &... Sanctæ Crucis Præpoſitis Auguſten. dedimus in mandatis: vt vocatis ad præſentiam ſuam quoſcúmque noſcerent euocandos, te, ac ſocijs tuis ad ſtipendia reſtitutis, & abſolutis ſecundùm formam Eccleſiæ abſoluendis, audirent cauſam: & tam recipiendis atteſtationibus, quàm receptis legitimè publicatis, eam fine canonico, ſublato appellationis obſtaculo, terminarent. Ipſi verò receptis per quoſdam viros diſcretos teſtibus, & per ſe tandem atteſtationibus publicatis, poſt multas exceptiones, & alia vtrimque propoſita: quia quidam teſtes eis contrarij videbantur, cauſam ad nos remiſerunt inſtructam, vigiliam B. Andreæ partibus terminum præfigentes, quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Quamuis autem tu propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſes, pro parte tamen altera nullus comparuit reſponſalis, quare te opportuit diutius expectare. Tandem verò ne pars altera lucrum de contumacia reportaret, ſed eius abſentia Dei præſentia ſuppleretur, aperiri geſta fecimus, & examinari omnia diligenter. Contra te igitur videbatur propoſitum, & probatum: quòd cùm iuri eligendi renuntiatum in Epiſcopi manu fuiſſet, ipſe monachis ſub hac forma licentiam tribuerat eligendi, ſi poſſent in perſonam idoneam de gremio ipſius Eccleſiæ conuenire: alioquin ne ſine ipſo, vel nuntio ſuo procedere attentarent, diſtrictiùs curauerat inhibere. Ipſis ergo ſupra electione tractantibus, in quatuor arbitros fuit ab omnibus compromiſſum; ſic videlicet, vt ſi vnus etiam ab alijs diſcordaret, quod tres facerent non valeret. Qui cùm in quadam camera conueniſſent, nec potuiſſent adinuicem concordare, ſed receſſiſſent de loco ipſo diſcordes. Ioannes cum ſocijs ſuis accedens ad eos, ex Epiſcopi parte prohibuit, ne vlteriùs ad arbitrum conſederent; quia ipſi de cætero eorum arbitrium non ſeruarent. Cæterùm tres eorum prohibitioni factæ minimè defferentes, contradicente quarto, abſentia Ioannis, & Cononis captata; te ſibi eligere præſumpſerant in Abbatem. Quare quod ab eis factum fuerat, videbatur penitus non valere. Quia cùm in manu Epiſcopi renuntiatum iuri eligendi fuiſſet, & ſub hac forma dumtaxat, electionis reſtituta facultas, ſi poſſent vnanimiter conuenire, ipſi non fecerant electionem concordem; ſed contra formam præſcriptam conuenerunt in arbitros, quorum tres contra compromiſſi tenorem contradicente quarto, & arbitrandi licentia reuocata, contemptis abſentibus, te qui bona Cellarij, cuius adminiſtrationem priùs habueras, aſſerebaris enormiter diſſipaſſe, in Abbatem præſumpſerant nominare. Verùm ad hoc fuit ex tua parte reſponſum: quod non fuerat ſufficienter oſtenſum, vos iuri eligendi renuntiaſſe in manu Epiſcopi, quod ipſis ſecundùm Canones competebat: præſertim cùm nullus teſtium, quod tu cum parte tua renuntiaueris, auſus fuerit affirmare, licet aliquis dixerit ſe ab Epiſcopo ſic audiſſe. Præterea; ſi fuiſſet renuntiatum ab omnibus, Epiſcopus tamen facultatem reſtituerat eligendi, ſi poſſent concorditer conuenire. Ipſi quoque quatuor arbitros concorditer aſſumpſerunt, qui etiam intelligendi ſunt concorditer proceſſiſſe; cùm etſi quartus dixerit, quod te, obſtante iuramento

quod

quod Abbati præmortuo de te non eligendo præſtiterat, eligere non valebat perſonam tamen tuam multipliciter commendarit, & ſibi dixerit complacere. Præterea concorditer illud intelligitur eſſe factum, à quo non poterant obſtante iuramento ab omnibus vnanimiter præſtito reſilire: Cùm fuiſſet iuratum ab omnibus, quòd eum in quem quatuor, vel tres arbitri conuenirent, etiam ſi quartus contradiceret, reciperent in Abbatem. Eadem quoque ratione dicebas, quòd arbitrandi, ſeu eligendi facultas reuocata non fuerat, nec potuerat reuocari: præſertim cùm etſi arbitri nondum publicaſſent arbitrium, iam tamen in te pariter conueniſſent. Nec nocet in aliquo, quòd quibuſdã abſentibus, arbitri proceſſerunt; cùm Ioãnes, qui abfuiſſe dicitur, ſtaret præ foribus, & Cono ſcienter ſe duxerit abſentandum, illaque hora inſtaret, qua electionem publicare debebant, & qua elapſa eligendi arbitrium expiraſſet. Supra dilapidatione verò, etſi nihil contra te fuerit ſufficienter oſtenſum, per teſtes tamen tuos erat apertè probatum, quòd officium tuum melioratum reliqueras, & de omnibus ſufficientem reddideras rationem. Nos igitur his & alijs diligentiùs, & plenius intellectis, electionem de te factam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. vj. Idus Martij, Pontificatus noſtri, Anno quartodecimo.

EPISTOLA XIV.

RATISPONEN. EPISCOPO, ET ... DE SANCTO EMMERANNO RATISPONEN. ET ... PRVVENINGEN. RATISPONEN. DIOECESIS ABBATIBVS.

Vt prælatam ſententiam executioni mandent.

OLIM dilectus filius H. Electus Monaſterij S. Stephani Herbipolen. in dilecti filij noſtri B. titulo S. Suſannæ Presbyteri Card. quem ſibi, & O. Procuratori ven. F. N. ... Vvirſeburgen. Epiſcopi, auditorem conceſſimus, præſentia conſtitutus, proponere procurauit. Quòd cùm in Abbatem eiuſdem Monaſterij fuiſſet electus, & electionem ſuam prædictus noluiſſet Epiſcopus cõfirmare, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque examinari omnia diligenter. Itaque contra eundem electum videbatur propoſitum, & probatum, &c. Vſque manu fuiſſet. Ipſe Monachis dicti Monaſterij ſub hac forma, &c. Vſque captata; eum ſibi eligere preſumpſerant in Abbatem. Quare &c. In eundem ferè modum vt in alia. Vſque contemptis abſentibus, ipſum qui bona Cellarij, cuius adminiſtrationem priùs habuerat, aſſerebatur enormiter diſſipaſſe, in Abbatem præſumpſerant nominare. Verùm ad hæc fuit ex ſua parte reſponſum, quòd, &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vſque pleniùs intellectis. Electionem de dicto electo factam auctoritate Apoſtolica per diffinitiuam duximus ſententiam confirmandam. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus ſententiam ipſam executioni mandantes, eundem Henr. in corporalem Abbatiæ poſſeſſionem inducere procuretis, & ab vniuerſis Monachis ei faciatis obedientiam exhiberi. Contradictores per cenſuram Eccle-

siasticam, appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes &c. Duo vestrum ea &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XV.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. ET ... NIVERNEN. EPISCOPO, ET MAGISTRO R. DE CORZON. CANONICO PARISIEN.

Committit causam Presbyteri de Mussiaco de hæresi infamato, & per contumaciam ab Episcopo Lingonensi condemnato.

VENERABILIS frater noster .. Lingonen. Episcopus quædam nobis contra G. Canonicum Lingonen. Presbyterum de Mussiaco per suas litteras intimauit, quæ sapere præsumuntur hæreticam prauitatem; quarum tenorem de verbo ad verbum, vobis sub bulla nostra remittimus intercluſum. Vnde cùm dictus Episcopus, eundem. G. suspectum de hæresi habuisset, coegit eundem cautionem, tam iuratoriam, quàm fideiussoriam exhibere, quòd terminis, quos sibi præfigeret, eius se conspectui præsentaret, prout deceret super his omnibus responsurus. Sed cùm dictus Episcopus, apud Barrum super Secanam, die quo terminum assignarat sibi, cum multis viris religiosis, & prudentibus, quos ad hoc conuocauerat, conueniſſet. Idem. G. Iuramenti religione contempta; nec comparuit, nec suam absentiam excusauit. Quare sæpedictus Episcopus, pensatis omnibus, quæ tam prima die, quàm secunda seruato iuris ordine, ac præ oculis habito Dei timore, acta fuerant coram eo, & toto processu diligenti deliberatione pensato de consilio, & cõsensu, tam religiosorum, quàm iurisperitorum omnium qui assistebant eidem, sæpedictum G. super his de quibus fuerat accusatus, pro conuicto decreuit habendum, ipsum sententia diffinitiua pronuntians tanquam hæreticum condemnandum, & sententiam in scriptis redigi faciens, & multorũ sigillis, Episcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum reseruari munitam. Dictus autem G. in nostra præsentia constitutus proposuit, quòd præfatus Episcopus eum post appellationem ad nos interpositam, ceperat, & præfatam præstare compulerat cautionem, nitens se multipliciter excusare. Nos igitur attendentes, quòd ea quæ circa ipsum fuerint inquirenda, vos pleniùs poteritis indagare, illum ad vos duximus remittendum. Per Apostolica scripta præcipiendo mandantes; quatinus nisi vsque ad festum Pentecostes comparuerit coram vobis, super his quæ sapiunt hæreticam prauitatem, suam sufficienter, si poterit, innocentiam ostensurus: vos sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, exerceatis in ipsum rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ. Quòd si se ostenderit inculpabilem, eius innocentiam opprimi non sinatis; cum sincera & diligentia, diligenti sinceritate, in negotio fidei processuri. Quòd si non omnes &c. Duo vestrum ea &c. Datum Lateran. xvj Kal. Aprilis Anno xiiij.

Digitized by

EPISTOLA XVI.

MAGISTRO GILIBERTO CANONICO SANCTORVM APOSTOLORVM CONSTANTINOPOLITAN.

Confirmat ei prabendam Cpane Eccleſia.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu; præbendam, quam in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolitan. es Canonicè aſſecutus, ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. xj. Kal. aprilis anno xiiij.

EPISTOLA XVII.

A. CANONICO SANCTÆ SOPHIÆ CONSTANTINOPOLITAN.

Prabendam ei confirmat.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium præcibus fauorem beniuolum impartiri. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis precibus inclinati, præbendam, quam in Conſtantinopolitan. Eccleſia obtines, ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. Vſque incurſurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XVIII.

HVGONI ABBATI MONASTERRII SANCTI SALVATORIS KARROFFEN. EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS, REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

VENERABILIVM locorum cura nos admonet, de eorum perpetua ſecuritate tractare, & quæ pro ipſorum quiete rectè ſtatuta ſunt cooperante Domino ſtabilire. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium ſancti Saluatoris, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar. fe. recor. Alexandri ſecundi. Vrbani ſecundi. Calixti. Lucij ſecundi. Anaſtaſij & Alexandri tertij, prædeceſſorum noſtrorum, Romanorum Pontificum, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam, in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur,

Digitized by Google

perpetuis ibidẽ temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmq; poſſeſſiones, quæcunq; bona, idem Monaſteriũ impræſentiarũ iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurũ conceſſione Pontificum, largitione Regũ, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Burgum videlicet ipſi Cœnobio adiacentem, cum Eccleſijs, & Parrochijs ſuis. Eccleſiam de Aneis, de Pleuilia. De Genuliaco. De Suiriaco. De Lubiliaco. S. Martini Arſi. De Enertiaco. Cum terra de Podio Caluo. Eccleſias de Meleu. De Maſſerant. De Marceliaco. De Bellomonte. De Argentunio. De Clareia. De Pariſiaco. De Goia. De Chel. De Exactijs. De Malo presbytero. De Caſtro Garnerij. De Solmeria, cum Brenaco. De Siurim. De Benajas. De Loa. De Claromonte. De Belloloco. De Camboira. Et de Adaco. Eccleſias Sancti Fermerij. S. Maxentij. S. Mariæ, & S. Sophiæ de Niorto, cum Parrochia ſua. Sancti Leodegarij. S. Cirici. Sanctæ Mariæ de Cornu, cum Eccleſijs ſuis, & Parrochia. Sancti Nicolai de Monte Maurilij. S. Martini de Heremo. de Turſarco. & de Baſiano. In Lemouicenſi Epiſcopatu: Monaſterium Caſtri de Rupe Canardi, cum Cimiterio, & Pertinentijs ſuis. Monaſterium Sancti Angeli, cum Caſtro, & Eccleſijs ſibi pertinentibus. Eccleſias de Colongia. De Magnaco. de Monaſterio. Et de Cella. Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Tellicio, cum appenditijs ſuis. De Oratorio. Et de Aſnerijs. Eccleſias ſanctæ Eulaliæ. Et S. Vincentij. De Sancto Germano, cum Cappella de Inſula: Caſtrum de Nuntronio, & Monaſterium cum Eccleſijs ſuis. Oratorium. S. Laurentij de Tilia, cum villis de Arbergijs. De Pollac. De Gaſchonholas. De Brillac & de Campellis, cum terris, vineis, decimis, redditibus, nemoribus, & alijs pertinentijs ſuis. Oratorium Sancti Nicolai de Aubis, cum vineis, terris, pratis, molendinis, & alijs pertinentijs ſuis. In Xantonenſi Diœceſi Eccleſiam de Iarniaco, cum villa, & alijs pertientijs ſuis. Eccleſias de Maruiaco. De Claun. De Cadenaco. De Fornes. De Solunianes. De Creſſiaco. De Colunes. Et de Auia, cum pretinentijs ſuis. Eccleſias Sanctæ Columbæ, & Sanctæ Leuerinæ, cum decimis, redditibus, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias de Macouilla, de Ribaniaco, cum terris, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias Sancti Florentij & S. Bibiani, cum omnibus pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Petragoricen. Monaſterium S. Petri de Sorziaco, cum villa, terris, vineis, decimis, molendinis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sanctę Mariæ de Moſcidanio, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sancti Medardi, cum villa, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam S. Columbæ, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam nouam de Fractoioco. Eccleſiam S Mariæ de Capella Fulcherij, cum pertinentijs ſuis. Eccleſias de Ladas, & Sancti Preiecti de Faugas, & de Paracollo, cum villa, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiã de Coſa, cum altaribus, & alijs pertinentijs ſuis. In Diœceſi Caturcen. Monaſterium de Monte-Peſato, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias de Bonoloco, & de Miſericordia Dei, cum pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Agennen. Eccleſiam de Vitraco, cum appenditijs ſuis. Eccleſias de Artaldo. De Margarola, & de Bertinio, cum pertinentijs ſuis. In Engoliſmen. Diœceſi Eccleſiam de Voerta, cum villis, decimis, & alijs pertinentijs ſuis.

Eccleſias de Fontanilijs,de Canumet, de Sargucoco.De Donazaco. De Suriaco Monaſterio,& de Caleias, cum pertinẽtijs ſuis.In Burdegalen. Diœceſi.Eccleſias de Tella,& de Ribaniaco,cum pertinentijs ſuis. In Andegauen.Diœceſi,Eccleſiã Sancti Saturnini,cum appenditijs ſuis. In Beluacen. Diœceſi, Eccleſiã de Fraxineto,cum villa,terris, decimis,redditibus,& altari ſuo, de Oddonis Curte,& alijs pertinentijs ſuis.Domum de Aude Curia,cũ villa,vineis,& alijs pertinentijs ſuis. In Remen. Diœceſi,Eccleſiam de villa Dominica,cum altari,& alijs pertinentijs ſuis.In Morinen. Diœceſi,Abbatiam, quæ dicitur Ham. Statuentes vt Abbatis, qui in eodem loco ſucceſſerit, electio, in Karrofenſis Abbatis prouiſione conſiſtat: quia ab ipſo pene fundationis exordio, Hamenſis Eccleſia Karroffen. Monaſterio oblata, Karroffenſium fratrum ſtudio, & expenſis excreuiſſe cognoſcitur. Abbatiam de Andria. Eccleſiam de Beureria,cum terris,pratis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Aloannia,cum villa,terris,& alijs pertinentijs ſuis. In Anglia. In Epiſcopatu Lincolnienſi, Monaſterium de Dardunaco, cum pertinentijs ſuis. Eccleſias de Tantunaco, de Cantunaco, de Cauſſo, & de Canturbeio. In Bituricen. Diœceſi. Eccleſiam. S. Vincentij de Monz, cum villa, terris, molendinis,& omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Monſterolo, cum villa,pratis, molendinis,& omnibus pertinentijs ſuis. In Claromontenſi Diœceſi, Caſtellum Sancti Iuonij.Abbatiam Vvodorenſem. Eccleſias de Cadilogio. De Morengia. De Nobiliaco. De Groſſogilo. De Peruſia. De Gadiniaco. Et de Pleuis, cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sancti Dioniſij de Laſceſas. Eccleſiam. S. Petri de Noallac. Eccleſias de Ambernac: vnam Beatæ Mariæ, alteram B. Petri. Eccleſiam S. Martini de Ambazac ſuper fluuium Dronæ. Eccleſiam de Macouilla, & Eccleſiam de Cella, cum omnibus pertinentijs ſuis. In Rothomagen. Diœceſi, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Alneto,cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. In Ambianen. Diœceſi, Eccleſiam de Boareſſia, cum villa, terris, decimis, nemoribus. Et Eccleſia Sanctæ Mariæ de Formarijs cum tertia parte decimarum totius Parrochiæ. Ad hæc ſupradictorũ patrum veſtigijs inſiſtentes interdicimus:ne Diœceſis ipſius Epiſcopus,niſi ab Abbate inuitatus fuerit,in eodem Monaſterio Miſſas publicas, aut cõſecrationes, vel ordinationes quaſlibet agat, neque ſanctiones indicat,neque paratas,vel manſionaticos exinde requirat. Salua hoſpitalitatis gratia competenti. Liceat quoq; vobis clericos, vel laicos liberos,& abſolutos è ſęculo fugientes ad conuerſionem recipere,& eos in veſtro Monaſterio abſq; cõtradictione aliqua retinere.Prohibemus inſuper,vt nulli fratrũ veſtrorum poſt factam in loco veſtro profeſſionem,fas ſit abſq; licentia. Abbatis ſui,niſi obtẽtu arctioris religionis diſcedere:diſcendẽtem verò,abſq; cõmuniũ litterarũ veſtrarũ cautione,nullus audeat retinere. In Parrochialibus verò Eccleſijs,quas tenetis,liceat vobis Sacerdotes eligere,& Epiſcopis pręſentare:quibus,ſi idonei fuerint,Epiſcopi curã animarum cõmittant;ita vt de plebis quidẽ cura ipſis,vobis verò pro tẽporalibus debeant reſpondere. Interdicimus etiã,ne in altare Eccleſiæ veſtræ,quod prædicti anteceſſoris noſtri Vrbani manibus cõſecratũ eſt,ſecundũ cõſtitutionẽ eius,quiſquã pręter Apoſtolicę ſedis Pontificẽ vel eius Legatos, excõmunicationis, vel interdictionis audeat proferre ſententiã.Obeunte verò te nũc eiuſdẽ loci Abbate,vel tuorũ quolibet ſucceſſorũ, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur:niſi quẽ fratres

communi conſenſu, vel fratrum pars conſilij ſanioris, ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Qui à Diœceſano Epiſcopo benedicatur, ſiquidem gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, et ſi benedictionem gratis, ac ſinè prauitate aliqua voluerit exhibere: Alioquin liceat vobis pro benedictione eadem, Catholicum quem malueritis adire Antiſtitem. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare; aut eius poſſeſſiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare: ſed omnia integra conſeruentur, eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura; ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſeculariſve perſona; hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò, tertióue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reámque, ſe diuino Iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſsimo corpore, ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti. quatenus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem premia æternæ pacis inueniant Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij xij. Kal. Aprilis. Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo ducenteſimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiiij.

EPISTOLA XIX.

Hvgoni Abbati et Conventvi Karroten.

Confirmat compoſitionem inter Karroffenſe & Andrenſe Monaſter. tam ſuper electione Abbatis Andrenſis, quàm aliis iuribus.

INTER Eccleſiam veſtram, & Andren. Cœnobium ſuper eligendi Abbatem Andren. dudum queſtione ſuborta: poſtquam ſuper ea fuit in noſtra præſentia diutiùs diſceptatum, dil. fil. .. Decan. Saresberien. & Archid. & Magiſtro. P. Puluerel. Canonico Pariſien. dedimus in mandatis, vt auditis hinc inde prēpoſitis, ſi ex parte veſtra talis foret conſuetudo probata, qui iuri communi præiudicaret; meritò in hac parte ipſi ſecundùm conſuetudinem eandem decernerent electionem Andren. Abbatis vlteriùs faciendam. Quòd ſi talis conſuetudo per quam in hoc caſu præiudicaretur iuri communi minimè probaretur, ipſi Andren. Monachis ius eligendi Abbatem, ſublato appellationis obſtaculo, adiudicare curarent. Vt ſic poſtmodum obtinerent liberam facultatem, vel de Eccleſiæ ſuæ gremio, vel etiam aliunde, per electionem Canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem, præſentandam Capitulo Karroffen. vt ſi eſſet Canonica confirmaretur ab ipſis. Quod ſi forſitan partes mallent, vt nobis ſententia ſeruaretur: ipſi cauſam inſtructā ad noſtrum examen remittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo in

Digitized by Google

noſtra comparerent præſentia, recepturæ iudicium æquitatis. Quòd ſi omnes his exequendis intereſſe non poſſent, duo eorum ea nihilominus exequi procurarent. Qui poſtmodum teſtibus vtriuſque partis receptis, & tam inſtrumentis, & rationibus, quàm confeſſionibus, & allegationibus etiam diligenter inſpectis: cùm Iudices ſuper ſententia proferenda tractarent, & vnus eorum, videlicet Decanus, aſtrueret, ſibi de cauſæ meritis non liquere, quam ad noſtrum cupiebat examen remitti. Reliqui duo Iudices, ſicut ex litteris intellexi-mus eorundem, cupientes negotium expedire, prout partes pluries inſtanter petierant; poſtquam in cauſa renuntiatum fuerat, & concluſum, auditis ſpecialiter poſtea quæ fuerunt à partibus propoſita coram eis, cùm iam ſententiam, quam de conſilio peritorum conſcripſerant, intenderent promulgare: Andren. Monaſterij procurator quaſdam ſuſpitionis cauſas propoſuit contra eos, de quibus ante nullam fecerat mentionem, & ad cognoſcendum de ipſis, arbitris non petitis receſſit ab eis. Sed dicti Iudices nihilominus ſententialiter decreuerunt, cùm in Andren. Cœnobio immineret Abbatis electio facienda, Andren. Monachi ab Abbate & Capitulo Karroffen. eligendi Abbatem licentiam peterent, & eligerent poſtmodum perſonam idoneam de gremio, & profeſſis Eccleſiæ Karroffen. ita quòd in Capitulo Karroffen. eligere minimè tenerentur. Cùm autem nuper dil. fil. G. Daubis Monachus veſter, & VV. Andren. Eccleſię procuratores, propter hoc ad ſedem Apoſtolicā acceſſiſſent, & ſuper ante dicta ſentētia litigaſſent aliquandiu corā nobis Nos qui ex officij noſtri debito his quæ pacis ſunt tenemur inſiſtere, cōpoſitionem amicabilem, & vtriq; Monaſterio vtilem fecimus inter eos, quam ipſi demum pariter acceptarunt. Vt videlicet Andren. Monachi qui nunc ſunt, & qui pro tēpore fuerint, Karroffen. Abbati profeſſionē faciant, apud Andren. Cœnobium, promittendo eidem obedientiā, & reuerentiam regularem. Cùm autem in Andren. Eccleſia occurrerit electio facienda. Andren. Monachi de profeſſis Monaſterij Karroffen. ſiue de ſuo, ſiue de Monaſterij Karroffen. collegio perſonam idoneam liberè ſibi eligant in Abbatem. Electus verò Karroffen. præſentetur Abbati, qui electionem de illo factam confirmare, vel infirmare procuret, ſicut de iure fuerit faciendum. Confirmatus autem à Dioceſano benedicatur Epiſcopo, & ſingulis triennijs Monaſterium viſitet Karroffen. ac cenſus nomine viginti ſolidos Sterlingorum annuatim perſoluat eidem. Præterea Karroffen. Abbas annis ſingulis, ſi voluerit, per ſe ipſum, vel per duos ex ſuis Monachis Andren. Monaſterium viſitet; cui Andren. Abbas in choro, Capitulo, Refectorio, & alijs locis, vt pote Patri Abbati cedat. Qui cum conſilio Andren. Abbatis corrigat, ſi quid in membris Andren. Cœnobij fuerit corrigendum. Quòd ſi quidquam corrigendum fuerit in Abbate, id cum ſeniorum, & ſaniorum fratrum ipſius loci conſilio, Abbas corrigat Karroffenſis. Nos igitur compoſitionem eandem à præfatis procuratoribus approbatam, de communi fratrum noſtrorum conſilio auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Statuentes eandem perpetuis temporibus inuiolabiliter obſeruandam. Nulli ergo &c. Hanc paginam noſtræ confirmationis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem. Vſque, incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis Pontificatus noſtri Anno quartodecimo.

EPISTOLA XX.

Fratribvs Militiæ templi Sancti Philippi de Plano Avximan. Dioecesis.

Componit inter Epiſcopum, & Milites Auximan. ſuper Epiſcopalibus, & alijs iuribus.

INter vos, ac ven. F. N. Auximan. Epiſcopum, ſuper quibuſdam Mortuarijs, decimis, Synodalibus, & alijs Epiſcopalibus iuribus, ac ſuper eo quod excommunicatos, & interdictos recipiebatis, vt idem Epiſcopus aſſerebat, ad diuina officia, & Eccleſiaſticam ſepulturam. ve. F.N. ... Eſin. .... Anconitan. & ... Fanen. Epiſcopis dediſſe recolimus in mandatis. Vt auditis vtrimque propoſitis, cauſam ipſam ad nos remitterent ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui præſentarent, ſententiam recepturæ. Cùm autem partes comparuiſſent poſtmodum coram eis, prædictus Epiſcopus per procuratorem ſuum, in Sancti Philippi, Sanctæ Mariæ, ac Sanctæ Marinæ Eccleſijs, Epiſcopale ſibi ius vendicando, tam ſextam partem Eccleſiæ Sancti Philippi, quam ex donatione Eccleſiæ Sancti Coronati aſſerebat ad ſe de iure ſpectare; quàm tertiam mortuariorum, quæ vobis obueniunt in Diœceſi Auximan. necnon fructuum quarundam terrarum decimam, quas vos obtinetis ab ipſo, ratione tertagij ſibi debitum poſtulauit. Et vt tam decimas Sanctæ Mariæ, ac Sanctæ, Marinæ Eccleſiarum ſibi hucvſque ſubtractas, quàm etiam Cathedraticũ, quod integrè ſibi hactenus ſolutum non fuerat, vos reſtituere cogeremini, & compelli ad preſtandum de cætero integraliter ſupradicta. Inſtitutionem præterea, & deſtitutionem etiam Clericorum, in præfata Sancti Philippi Eccleſia vendicauit; petens vobis nihilominus inhiberi, vt excomunicatos, & interdictos ab eo, non reciperetis, ad diuina officia, vel Eccleſiaſticã ſepulturã. Quadrigentos quoque perperos pœnæ nomine petijt, quam ex eo dicebat eſſe commiſſam, quòd vos contra conuentionem inter vos, & ipſum initam venientes, circa culturam agrorum, quos in emphyteoſi ab Eccleſia tenetis ipſius, non impenderatis operam diligentem. Et Caſtellanos, atque Villanos ſuos in ſuum receperatis præiudicium, & grauamen, poſtulans vos ad illos dimittendum compelli, ac compeſci, ne illos abſque ipſius reciperetis de cætero voluntate. Verùm vos tam decimas, à riuo Montis Marij vſque in flumen, & pontem Conſæ, ac vſque ad Planum, quàm etiam quaſdam terras, ac paſcua, quæ vobis conceſſiſſe dinoſcitur, necnon etiam pratum de Vvaluuadrono, & campos Rigibertæ, & Aternani, propter quatuor araturas, quibus peripſum ſpoliatos vos contra iuſtitiam querebamini, vobis reſtitui poſtulaſti. Iudices verò receptis ſuper his teſtibus ab vtraque parte productis, eandem cauſam ad nos remiſerunt ſufficienter inſtructam. Cùm autem propter hoc nuper veſter, & alterius partis procuratores in noſtra præſentia conſtituti, ſuper præmiſſis aliquandiu litigaſſent; nos vtriuſque partis inſpectis atteſtationibus diligenter, & rationibus intellectis, de communi fratrum noſtrorum conſilio, vos ſuper ſexta parte Eccleſiæ Sancti Philippi duximus abſoluendas. Quia et ſi per teſtes ipſius Epiſcopi fuerit facta fides, quòd Ec-

Digitiz

cleſia ſancti Coronati eandem ſibi ſextam partem donauerit: ex aliorum tamen teſtium depoſitionibus conſtitit, quòd anteriori tempore vobis donauerat partem illam. Decreuimus etiam, vt quarta mortuariorum quæ in ipſius Diœceſi vobis obueniunt, debeat manere contentus, armis, & equis ex eadem quarta deductis, quæ, iuxta Indulgentias Romanorum Pontificium vobis indultas, retineri debent in ſubſidium terræ Sanctæ. Et vt vos pro ſingulis Eccleſijs ſupradictis, vnum quartum grani, & vnum annonæ pro decimationis quarta, & duos ſolidos vſualis monetæ annis ſingulis eidem Epiſcopo pro Cathedratico perſoluatis. Inhibentes vobis, vt excommunicatos, & interdictos ad diuina non recipiatis officia, vel Eccleſiaſticam ſepulturam. Saluis Indulgentijs ſuper hoc vobis ab Apoſtolica ſede conceſſis. Super inſtitutione verò, & deſtitutione Clericorum in Eccleſijs ſupradictis, vos ab impetitione abſoluimus Epiſcopi memorati: cùm in Romanorum Pontificum priuilegijs vobis indultis, id occurreret manifeſtè. Ad reſtitutionem quoque prati, & camporum. Supradictorum, quibus vos probaſtis contra iuſtitiã ſpoliatos, ſępedictum Epiſcopum ſententialiter condemnantes, ſuper proprietate ſibi deffenſione legitima reſeruata. Quia verò procurator ipſius Epiſcopi requiſitus à nobis prętaxatam pœnam vobis ſponte remiſit, dummodo vos, Caſtellanos, & Villanos ſuos ſinè difficultate dimittere curaretis, & illos abſque ſua non receperetis de cætero voluntate: ac procurator veſter, à petitione ſubtractarum vobis hactenus decimarum deſtiterit, dummodo ipſas de cætero idem Epiſcopus percipere vos permittat pacificè. Nos in hac parte ipſorum deſiderijs concurrentes, & vos ab impetitione ipſius Epiſcopi ſuper prædicta pœna, & eundem Epiſcopum ſuper decimis vobis ſubtractis, duximus abſoluendos. Firmiter iniungentes, vt & vos Caſtellanos, & Villanos illius, abſque ipſius recipiatis minimè voluntate: ac ipſe vobis prædictorum locorum ſpirituales percipere decimas ſinè difficultate permittat, ſaluo prædicto decimo, quod ipſi Epiſcopo terragij ratione debetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę diffinitionis, conſtitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem. &c. Vſqųe, incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis. Pontificatus noſtri Anno quartodecimo.

EPISTOLA XXI.

Cantori Magistro. E. de hennin. Et her. Pediargenti Canonicis Attrebaten.

Relatis multis iuris articulis, de cauſis præiudicialibus, earumque tenore, iuramento calumniæ, inſtrumentorum editione, & alijs elucidatis, cognitionem de prebenda Arienſi delegat.

DILECTVS filius Magiſter Vvibertus presbyter coram dil. fil. n. Ioanne Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card quem ſibi & I. nuntio ... Decani, & Capituli Eccleſiæ Arien. Morinen. Diœceſis auditorem conceſſimus, proponere procurauit. Quòd cùm ei Sacerdotalis Præbenda, in eadem Eccleſia dudum Canonicè collata fuiſſet; ac Decanus, & Capitulum memorati;

Digitized by Google

nollentei postmodum fructus reddere præbendales. Ad conquestionem ipsius dil. fil.... Magistro Scholarum, & Vvaltero, & Ioanni de Albengi Canonicis Morinen. commisimus causam ipsam. Qui Decano, & Capitulo Arien. postquam citati sæpius, & demum edicto peremptorio euocati, comparere noluerant coram eis, inhibere curarunt, ne quid in Apostolici mandati elusionem, vel supradicti Magistri grauamen, quæstione pendente super eisdem fructibus innouarent. Verùm in præsentia eorũdem Iudicum postea partibus constitutis, cum præfatus Magister suam edidisset super eisdẽ fructibus actionẽ, Vvillelmus de Duaco Capituli procurator, respondit; quòd quæstio super fructibus, coram eisdem iudicibus procedere non debebat, donec causa super concessione sex Sacerdotalium præbendarum, de quarum numero erat præbenda, illa, quæ præfato dinoscebatur Magistro collata, quæ. ve. F. N. Episcopo Attrebaten. & coniudicibus suis auctoritate nostra fuerat aut commissa, vt pote præiudicialis, finem debitum sortiretur. Cùm autem iudices de partium voluntate quorundam peritorum consilium, an illa quæstio præiudicialis existeret, requirere studuissent: nondum ab eisdem recepto responso, Præpositus. Arien. B. Clerico primam tantummodo tonsuram habenti, præbendam supradictam concessit; cuius fructus Magister petierat memoratus, eiusdem præbendæ fructibus post inhibitionem Iudicum assignatis eidem, contra Ecclesiæ priuilegia temerè veniendo. Post hæc verò Iudices memorati, causam Attrebaten. iudicibus delegatum, quæstionis sibi commissæ nequaquam præiudicialem existere, prout in consilio receperant à peritis, per interlocutoriam sententiam declararunt. A qua non fuit pro parte Capituli prouocatum, sed lite super quæstione fructuum contestata, vtraque pars prestitit calumniæ iuramentum. Cúmque priuilegiorum transcripta Magister obtulerit supradictus, per quæ fidem facere intendebat, quòd præbendam illam Canonicè fuerat assecutus: procurator Capituli ea esse vera priuilegiorum transcripta coram iudicibus recognouit. Quibus procuratori mandantibus, vt authentica priuilegia exhiberet, ipse certum ad hoc diem sibi petijt assignari, quem obtinuit, & recessit. Et licèt procurator ipse postea sæpefato Magistro præscriptionem obiecerit decennalem, & ad illam probandam dies sibi fuerit assignatus: illam tamen, seu aliam exceptionem legitimam, ille, vel alius Procurator Capituli non probauit. Quinimo Magister Ingebertus vltimus Capituli procurator, constanter affirmans illa vera transcripta priuilegiorum existere, ac ea rata grataque haberi à Capitulo Arien. vt secundùm ea procederent Iudices ad sententiam postulauit. Vnde ipsi habito consilio sapientum, sæpedicto Magistro per diffinitiuam sententiam fructus adiudicauere prędictos, quam idem Magister petijt auctoritate Apostolica confirmari, relationem Iudicum exhibendo, supradicta, & alia plenius continentem. Ad hoc nuntius proposuit memoratus, quòd processus illorum debebat non immeritò retractari, tum quia in litteris obtentis ad eos, de prioribus litteris ad Attrebatenses Iudices impetratis super sex præbendarum collatione, de quarum numero fuerat dicta præbenda cuius fructus idem Magister petijt, mentio non fiebat: tum quia illa quæstio, videlicet de præbendarum concessione, vtpote præiudicialis alterius, fuerat primitus dirimenda. Cùm & causa fructuum quæstionis super præbenda sit accessoria, & causarum continentia non sit, iuxta sanctiones

Digitized by Google

legitimas, diu idenda: tum etiam, quia idem Magiſter nunquam ad eandem fuerat præbendam admiſſus. Verùm ad hoc pars altera reſpondebat, allegationes huiuſmodi ex eo eſſe ſupervacuas iudicandas, quia iudicum prædictorum examen partes ſpontaneè ſubierunt. Propoſuit inſuper idem nuntius, dictos Iudices minùs ritè ob cauſas alias proceſſiſſe; quia videlicet, in cauſa ſpirituali præſtari fecerant calumniæ iuramentum, & Capitulo memorato mandauerant ſua coram eis priuilegia exhibere, in Decanum ob hoc excommunicationis, & in Capitulum ſuſpenſionis ſententias proferendo; cùm nemo ad fundandam aduerſę partis intentionem, ſuas teneatur edere rationes. Item, quia nullo pro Capituli parte præſente, poſt appellationem ad nos interpoſitam, non in procuratorem, ſed in Capitulum ſententiam protulerunt. Adicijens quòd nequaquam relationi Iudicum ſtandum erat, quæ cùm in publicam non ſit redacta ſcripturam, non in prima perſona, ſed tertia dinoſcitur eſſe concepta; præſertim cùm aſſerant Iudices ſe priuilegiorum tenore cognito proceſſiſſe, quæ minime inſpexerunt. Cæterùm ad prædicta pars aduerſa reſpondit; quòd in præfata quæſtione fructuum, vt pote temporali, non incompetenter præſtari potuit calumniæ iuramentum; Sed & mandari à iudicibus potuit priuilegia exhiberi, quorum tranſcripta per Magiſtrum memoratum oblata, vera eſſe procurator Capituli fatebatur; cùm & vltimus procurator ipſius, petierit ſecundùm ea negotium terminari. His igitur, & alijs quæ coram eodem. Card. vtrimque propoſita fuerant, per eiuſdem relationem pleniùs intellectis, cætera hinc inde propoſita friuola reputantes. Per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatinus ſupradicto Clerico conuocato, ſeu alijs qui fuerint euocandi, inquiſita pleniùs, & cognita veritate; ſi vobis conſtiterit, quòd præfato B. lite pendente præbenda conceſſa fuerit memorata; vel quòd præbenda ipſa quæ Sacerdotibus dumtaxat conſueuerat aſſignari, eidem collata fuerit in ſacris nondum ordinibus conſtituto: vel aliud Canonicum obuiet, propter quod præbendam ipſam nequeat obtinere. Vos ſupradictam ſententiam pro eodem Magiſtro ſuper fructibus latam à iudicibus ſæpedictis faciatis, appellatione remota; firmiter obſeruari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum. &c. Datum Lateran. iij. Kal. Aprilis Pontificatus noſtri Anno xiiij.

EPISTOLA XXII.

Abbati et Conventvi fossæ novæ.

Confirmat compoſitionem factam, eos inter, & populum Pipernenſem.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter &c. Vſque aſſenſu. Compoſitionem, ſeu tranſactionem inter vos ex parte vna, & Conſules, ac Populum Pipernen. ex altera; ſuper poſſeſſionibus conſtitutis in loco, qui Laurentij vulgariter appellatur, amicabiliter initam: ſicut prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & in inſtrumento publico exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica

Digitized by Google

confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam, tenorem ipsius instrumenti, de verbo, ad verbum, huic nostræ paginæ duximus, inserendum. *In nomine Domini. Amen. Anno eius millesimo centesimo nonagesimotertio. Anno tertio Domini Celestini Papæ III. Indictione undecima. Mense Augusto. Die tertia.* Quoniam ea quæ refutationibus, siue transactionibus, vel alijs conuentionibus, inter homines fiunt, plerúmque memoriæ commendari non possunt. Idcirco ego Guido Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius transactionem, siue refutationem, vel etiam conuentionem, inter fratres Fossæ Nouæ, & Populum Pipernensem habitam, rogatus in hoc publicum scriptum reduco: vt si de ea dubitatum fuerit, per hoc scriptum veritas rei ostendatur. Conuentio itaque siue transactio, vel refutatio, talis est. Fratres Fossæ Nouæ dant Pipernensibus centum tres libras bonorum Prouesinorum, pro molendinis communibus recolligendis, quæ pignori tenebantur. Et Consules Piperni, scilicet, Petrus Domini Leonis, Belbellus, transmundus Dõnæ Nuuæ, Philippus, Domini Gregorij Milites, Roscemannus, Staldo, Iordanus, Roffridus, Guastapane, Massarij nomine Vniuersitatis refutant Monachis omnem litem, & querimoniam, & omnem actionem, quam habebant, vel habere possent in Laurentijs, scilicet, inter hos fines: sicut vadit in directum, à Gorga Palumbi in Mazoclam, & inde pergit per Mazoclam, vsque ad aquam quæ descendit de Fontana de ficu, sinè omni conditione, & inde ascendit vsque in lacũ. Concedit etiam Populus, quidquid iuris habet. Commune inter fontanam de ficu, & Lirecaduti, saluo vnicuique iure proprietatis, si quis ibi aliquid habet. Concedunt etiam à Gorga Palumbi inferiùs, vt Sandalariam faciant sinè contradictione aliqua, vsque flumen maius, sicut melius viderint expedire: quæ tamen Sandalaria communis erit, & fratribus, & ciuibus. Silua quæ est à fontana Gricilli vsque ad Recaduti, est Monachorum absolutè, sicut hactenus fuit; præter consuetudinem quam habet in ea Populus, in venando, pascendo, ligna cædendo, & salua consuetudine tabulandi. Silua quæ est à Fontana de ficu, vsque ad Recaduti, non incidant Monachi ad cæsas faciendas studiosè, sed ramanebit ad communes vsus & ciuium, & Monachorum, ad ligna cædenda, & ad venandum, & pascendum. Si tamen aliquo modo peruenerit, quòd sit apta ad agriculturam, Monachorum erit. Piscaria lacus libera est Monachorum, sicut hactenus fuit. Per Sandalariam totam, liberum erit omnibus Pipernensibus sinè apparatura aliqua piscari: non in illis locis vbi, & Monachi, & certæ personæ ciuitatis habent suas proprietates. Et quidem non licebit alicui, nisi Monachis, aliquod ædificium facere ad piscandum, à Gorga Palumbi, vsque ad laçum; pœna trecentarum librarum Prouesinorum, ab vtraque parte promissa, si aliqua pars contra hanc conuentionem, vel refutationem, seu etiam transactionem amicabili pace firmatam, venire voluerit, vel etiam obseruare noluerit; & pœna soluta, hæc charta conuentionis, siue transactiocctionis, in sua stabilitate perpetuò perseueret. *Vnde Rogati sunt testes. Gregorius Paganus, Rainone Sancti Laurentij, Ioel de Sitio, Bertraymus Laudini. Berardus Romane. Guido de Armaria. Ego Guido Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Piperni Scrinarius, interfui, & subscripsi.* Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostræ confirmationis, infringere &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Aprilis Anno xiiij.

EPIS-

Digitized by Google

EPISTOLA XXIII.

Priori et Conventvi Andren.

Ne quis eorum Monachus per alio fideiubeat, pecuniámue mutuo accipiat, vltra conſtitutam à Capitulo ſummam.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne aliquis Monachus, ſiue Conuerſus, ſub profeſſione veſtræ domus aſtrictus, ſinè conſenſu, & licentia Abbatis, & maioris partis veſtri Capituli, pro aliquo fideiubeat vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, vltra pretium Capituli veſtri prouidentia conſtitutum; niſi propter manifeſtam domus veſtræ vtilitatem. Quòd ſi facere fortè præſumpſerit, non teneatur conuentus, pro his aliquatenus reſpondere. Nulli ergo. &c. noſtræ prohibitionis infringere. &c vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis Pont. noſtri Anno decimoquarto.

EPISTOLA XXIV.

Eisdem.

Vt ſuppoſita terra interdicto, poſsint clauſis ianuis ſuppreſſa voce &c. celebrare.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus, fauorem beniuolum impartiri. Ea propter &c. vt in alia, vſque, aſſenſu. Vt quotieſcumque terram nobilis viri .... Comitis Giſnen. Patroni Monaſterij veſtri, pro ſuis exceſſibus debitis, aut aliquibus cauſis alijs ſubijci contigerit Eccleſiaſtico interdicto, iuxta quod vobis eſt à felicis Recor. Alexandro Papa prædeceſſore noſtro indultum, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis Campanis, ſuppreſſa voce, diuina vobis liceat officia celebrare, deuotioni veſtræ auctoritate præſentium indulgemus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere. &c. vſque, incurſurum. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXV.

Abbati et Conventvi S. Avberti Cameracen.

Confirmat eorum poſſeſsiones.

CVM à nobis petitur &c. vt in alia, vſque aſſenſu, altare S. Bouæ vobis à Bonæ memoriæ Vu. Rotomagen. Archiepiſcopo, de aſſenſu Capituli ſui collatum, altaria de Vvildebroc, & de Vrimede, quæ bonæ memoriæ. R. Cameracen. Epiſcopus, & altare de Herentoth quòd ve. F. N. I.

Digitized by Google

ſucceſſor ipſius, in Eleemoſinam conſentiente Cameracen Capitulo, veſtro Monaſterio Canonicè contulerunt. Decimas de Crieuecuer, Baraſtro, & de Hapelaincort, ad ipſum Monaſterium de manu laica rationabiliter conſenſu ipſius Cameracen Epiſcopi reuocatas; & partem decimæ de Kion, & omnia alia bona veſtra, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidē Monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. Kal. Aprilis Pontificatus n. Anno xiiij.

EPISTOLA XXVI.

Abbati et Conventvi S. Qvintini Belvacen.

Irritat promiſsiones, & penſiones beneficiorum aſsignatas.

CVm ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio, Eccleſiarum omnium curam, & ſollicitudinem gerere teneamur; ea in ipſis corrigere nos oportet, quæ in grauamen eatum noſcuntur plurimùm redundare. Sanè ad noſtram audientiam vobis refferentibus eſt delatum; quòd tam vos, quàm veſtri prædeceſſores ad multorum inſtantiam importunam, quibuſdam promiſſiones de non vacantibus Eccleſijs facientes, penſiones eiſdem quaſdam interim contuliſtis. Quia igitur id contra ſtatuta. Lateranen. Concilij noſcitur attentatum, promiſſiones huiuſmodi decernentes irritas, & inanes, & penſiones conceſſis beneficiorum non vacantium nomine, non ſoluendas; auctoritate vobis Apoſtolica diſtrictiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel penſionem cuiquam taliter aſſignare, de cætero præſumatis. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis inf ingere, vel ei &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA XXVIII.

Abbati et Conventvi S. Eligii Noviomen.

Super eodem.

CVm ex conceſſa nobis à Domino poteſtate, ad omniū Eccleſiarum curam aciem noſtræ conſiderationis extendere teneamur, ea corrigere nos oportet, quæ interdum in ipſarum grauamen temerè attentantur. Sanè ad noſtram audientiam vobis refferentibus eſt delatum, quod &c. vt in alia per totum vſque in finem. Datum &c.

Digitized by Google

EPISTOLA XXVIII.

P. Illvstri Regi Aragonvm.

Reuocat donationes ab eo factas in minori ætate, cum clauſula, vt Judex Eccleſiaſticus pias reuocet.

CVM donationes nonnullas infra ætatis tuæ legitimæ tempora, te feciſſe proponas, in enorme tui diſpendium redundantes, maiorem partem tuorum reddituum ſic donando: nec expediret te nimis egere, quem opportet graues, & grandes expenſas ſubire, in expugnando Chriſtiani nominis inimicos. Præſentium tibi auctoritate concedimus: vt omnes donationes prædictis temporibus, illicitè à te factas, legitimè valeas reuocare. Hoc expreſſo ſpecialiter ad cautelam, vt donationes factæ Eccleſijs, vel alijs pijs locis, ſi quæ fuerint reuocandæ, per Eccleſiaſticum Iudicem reuocentur. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis Anno xiiij.

EPISTOLA XXIX.

Episcopo Lingonen. et nobili viro ... dvci Bvrgvndiæ.

Confirmat compromiſſum in eos factum, à Monachis S. Benigni Diuionen. ad reformationem Monaſterij.

SIcvt ex litteris dil. fil. Abbatis & Conuentus S. Benigni Diuionen. Diœceſis Lingonen. accepimus: cùm tu, frater Epiſcope, in tuæ promotionis initio, ad Monaſterium eorundem, de cuius miſerabili lapſu multa didiceras, acceſſiſſes gratia viſitandi; memoratus Conuentus in te ac eundem Abbatem, & Priorem eiuſdem loci, necnon & duos alios Clericos, ſuper reformatione domus, tam in capite, quàm in membris compromittere curauerunt, promittentes interpoſito iuramento, ſe ordinationi veſtræ humiliter parituros. Vos autem compromiſſioni huiuſmodi à feſto S. Remigij tunc proximò affuturo, vſque ad annum, terminum præfigentes, communiter ſtatuiſtis: vt quod ſuper debitorum ſolutione à vobis ordinaretur, interim ſeruaretur; & Capitulo inter cętera iniungentes, vt ordo Monaſticus qui relaxatus ibidem aliquatenus fuerat, diſtrictiùs ſeruaretur: Duo millia librarum, & eo amplius, infra annum pro debitis Monaſterij perſoluiſtis. Appropinquante verò termino compromiſſioni præfixo, cùm fuiſſet à vobis primitùs conſtitutum, vt omnes obedientiarum prouentus in ſimul adunati, ad ſolutionem cederent debitorum; quódque obedientiarij, ne ſtatutum huiuſmodi præpedirent, ad ſuas obedientias mitterentur, earundem prouentus fideliter ſeruaturi: ipſi prouentus illius anni in vſus proprios, vel potiùs in abuſus nequiter conuerterunt. Vnde cum adhuc multa debita ſupereſſent, pro quibus nondum fuerat ſatisfactum, quæ non niſi cum multarum poſſeſſionum diſtractione, ac maximo Eccleſiæ detrimento poterant expediri, & malitia creditorum non niſi per te, fili Dux, cuius iuriſdictionis exiſtunt, poſſet

Digitized by Google

vlteriùs refrænari: vobis pariter extitit ab eisdem Abbate, ac fratribus cùm instantia supplicatum, vt alcito vôbis tertio viro, prouido, & potente, in manu vestra tandiu possessiones Ecclesiæ teneretis, donec absque rerum Ecclesiæ venditione, seu obligatione aliqua, ipsius debita soluerentur: & quinquaginta Monachis faceretis honestè in eadem Ecclesia, iuxta loci consuetudinem, prouideri. Ipsíque ad prædicta seruanda, se iuramento præstito astrinxerunt, tibi frater Episcope, patentes super hoc litteras concedentes: quod vos demum eorum deuicti precibus acceptastis. Cùm igitur idem Abbas, & fratres, deuotè nobis duxerint supplicandum, vt quod præmissum est auctoritate dignaremur Apostolica confirmare; cùm ad præsens alio modo nequeat Monasterio consuli memorato. Nos qui super eiusdem loci sumus reformatione solliciti, prouisionem huiusmodi ratam habentes, & gratam, cùm credamus eandem ad ipsius Monasterij commodum redundare: Deuotionem vestram rogandam duximus, & monendam, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes; quatenus suprascripta taliter ad honorem Dei, & vtilitatem Monasterij supradicti, ad debitum perducatis effectum, quæ ad reformationem loci statuta sunt, facientes in suo robore perdurare; vt diligentiæ vestræ studium clareat in effectu, ac diuinam, & Apostolicam gratiam propter hoc vobis vberiùs comparetis. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, tu, frater Episcope, censura Ecclesiastica, & tu, fili Dux, si necesse fuerit, potestate tibi tradita, sublato appellationis obstaculo, compescatis. Datum Lateran. xvj. Kal. Maij Anno xiiij.

EPISTOLA XXX.

Lingonen. Episcopo.

Vt è Monasterio S. Benigni seditiosos Monachos ad alia Monasteria ableget.

CVM sicut nostris est auribus intimatum, Vvillelmus de Bregnum, Monachus, qui seditiosus, & dilapidator existit, à multis retrò diebus cum quibusdam suis fautoribus, qui ab alijs Monasterijs ad sancti Benigni Cœnobium conuolarunt, irregulariter vixerit, contra iuramentum proprium, quod super seruanda prouisione ipsius Ecclesiæ præstiterat, veniendo. Nec eisdem præsentibus pax possit in eodem Monasterio reformari. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus, si est ita, supradictum VV. & eius complices, ab eodem Monasterio, & membris eius, sublato appellationis obstaculo, penitus amouendo, ipsos in alijs Monasterijs eiusdem obseruantiæ, collocare procures. Contradictores, si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota compescens. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXI.

MAGISTRO NICOLAO MISNEN. ET ARNALDO DE STENDAL. HALBESTATEN DIOECESIS CANONICIS.

Non ſuſpectum ſubrogat in locum demortui delegati, & altero abſente, alterius electio partibus relinquitur, qua ſpreta reſiduus ſolus iudicabit.

CAVSAM quæ inter dil. fil. Ottonem Subdiaconum noſtrum, & Vvalt. qui pro Præpoſito Magdeburgen. ſe gerit, ſuper Maigdeburgen. Præpoſitura dinoſcitur agitari, tibi dudum, fili Magiſter. N. & Bonæ memoriæ Broccardo Vvrcinen. Canonico, de partium voluntate ſub certa forma meminimus commiſiſſe. Vobis inter cætera iniungentes, quod ſi quicquam humanitus alterutri veſtrum contingeret, vt mandato noſtro fideliter exequendo, ſicut vterque veſtrum iuramento præſtito tenebatur, vſque ad Kalendas Octobris proximò præteritas intereſſe non poſſet: Ex tunc dil. fil. F. Abbas de Sichem omni contradictione, vel appellatione ceſſante, quæ vobis iniuncta fuerant, cum reliquo veſtrum earundem litterarum auctoritate exequi procuraret. Interim verò prædicto. Bro. ſubtracto de medio, Subdiaconus memoratus nobis expoſuit, ſe habere præfatum Abbatem certa ratione ſuſpectum: nobis humiliter ſupplicans, vt loco præfati. B. ſubrogare alium dignaremur. Nos igitur attendentes nullum ex hoc præiudicium parti alteri generari, vt iudicium ſinè ſuſpicione procedat; te, filij Magiſter, Ar. obtentu prædicti O. loco præfati. B. duximus ſubrogandum. Per Apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes; quatinus in ipſo negotio iuxta priorum continentiam litterarum appellatione remota, ratione præuia procedatis. Quòd ſi alteruter veſtrum his exequendis noluerit, vel nequiuerit intereſſe, loco eius à parte ſua infra triduum alius eligatur: & ſi pars illa noluerit eligere, vel electus ab ea procedere non curauerit, reſiduus nihilominus in cauſa procedat. Niſi vero tu, fili A. ſimile præſtiteris iuramentum, tu fili Magiſter. N. à iuramento quod præſtitiſti te noueris abſolutum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis. Pontificatus noſtri Anno xiiij.

EPISTOLA XXXII.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt impar oneri Epiſcopali cedat.

SICVT is qui ſufficiens eſt ad curam ſollicitudinis paſtoralis, ſi forſan Epiſcopatum affectet, deſiderat bonum opus: ſic is qui non ſufficit ad huiuſmodi oneris ſarcinam ſupportandam, vtiliter ſibi conſulit, ſi eandem priùs cautè deponat, quàm ſub eâ in ſuum & aliorum diſpendium comprimatur. Cùm igitur ad Pontificalis curam regiminis cognoſcere te debeas minùs aptum; fraternitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes: quatenus ſalutem tuam, & aliorũ, lucris temporalibus

Digitized by Google

anteponens, & compatiens nihilominus contritioni Eccleſiæ Auxitanæ, quæ ſub tuæ prouiſionis vmbra, in temporalibus, & ſpiritualibus grauiter eſt collapſa, Pontificalem curam ſpontaneus reſignare procures; vt ex hoc diuinam, & Apoſtolicam gratiam tibi valeas comparare. Alioquin cùm tam tuæ ſaluti, quàm Eccleſiæ memoratæ vtilitati, ex Apoſtolicæ teneamur ſeruitutis officio prouidere, ſuper hoc, prout expedire viderimus, diſponemus. Datum Lateran. xvij. Kal. Maij Pont. n. Anno xiiij.

In eundem modum ſcriptum eſt .. Epiſcopo Valentin.

Scriptum eſt etiam in eundem ferè modum, Vener. F. .. Vticen. Epiſcopo & dil. fil... Abbati Ciſtercien. Apoſtolicæ ſedis Legatis. Vt dictum Archiepiſcopum ad id moneant efficaciter, & inducant. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXIII.

Super eodem Epiſcopo Ruthenen.

IN eundem modum ſcriptum eſt, ſicut in prima. Epiſcopo Ruthenen. vſque procures, cum iam dudum ad tuam inſtantiam cedendi tibi licentiam per noſtras duxerimus litteras concedendam, alioquin ne videaris nobis forſitan illuſiſſe, Ve. F. N. Vticen. Epiſcopo, & dil. fil. Abbati Ciſtercien. Apoſtolicæ ſedis Legatis, litteris noſtris iniungimus, vt te ad id per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum vt in alia.

Scriptum eſt ipſis Legatis in eundem fere modum ſuper hoc. Quòd ſi non ambo, &c. alter. &c. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXIV.

Vticen. Episcopo Apostolicæ sedis Legato.

Vt cedente Carcaſſonenſi Epiſcopo, alius eligatur à Capitulo.

CVM ven. F. N. Carcaſſonen. Epiſcopus ſupportare nequiens ſarcinam ſollicitudinis paſtoralis, multis incommodis, & deffectibus præpeditus, officij ſui curam reſignare diſponat, ſicut per tuas litteras nobis intimaſti. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus ceſſionem ipſius recipiens vice noſtra; ipſum à cura Eccleſiæ Carcaſſonen. abſoluas, eiuſdem Eccleſiæ Capitulo iniungendo; vt infra octo dies poſt commonitionem tuam, cum tuo conſilio talem ſibi perſonam eligant in paſtorem, per quam hoc tempore maximè Carcaſſonen. Eccleſiæ vtiliter conſulatur. Alioquin ex tunc perſonam idoneam appellatione remota præficias Eccleſiæ memoratæ. Contradictores ſi qui fuerint, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Datum vt in alia.

Scriptum eſt ſuper hoc Carcaſſonen. Capitulo, in eundem ferè modum, vſque compeſcendo. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatinus talem vobis perſonam iuxta præſcriptam formam eligatis Canonicè in paſtorem, quæ tanto congruat oneri, & honori. Datum vt in alia.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXV.

VTICEN. EPISCOPO ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Vt Comitatum Melgorienſem recipiant.

PRÆSENTIVM vobis auctoritate præcipiendo mandamus: quatinus Comitatum Melgorien. qui B. Petri iuris exiſtit, in veſtris recipiatis manibus, & tandiu faciatis fideliter cuſtodiri, donec ſuper eo noſtræ reſcripſerimus beneplacitum voluntatis. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXVI.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Vt publicetur per eorum Diœceſes ſententia contra Raymundum Comitem Toloſanum lata.

CVM expectauerimus hactenus vt nobilis vir, R. Toloſanus Comes, tanquam arbor fructifera commonitionum noſtrarum riuulis irrigata, fructus ederet opportunos, & tanquam princeps Catholicus honoraret ſanctam Eccleſiam ſponſam Chriſti. Ipſe prauo circumuentus conſilio, non ſolùm damna ſterilitatis incurrit, ad honorem Dei, & vtilitatem Eccleſiæ expectatos fructus nullatenus producendo, verùm etiam diſpoſitionibus Eccleſiaſticis nequiter ſe opponit, contra promiſſa, & iuramenta ſua veniens impudenter. Vnde cùm in ipſum à ven. F. N. Epiſcopo Vticen. & dil. fil.... Ciſtercien. ABBATI APOSTOLICÆ ſedis Legatis, de multorum Prælatorum conſilio ſententia promulgata fuerit, ob eiuſdem contumaciam manifeſtam; per APOSTOLICA vobis ſcripta mandamus, quatinus eandem ſententiam rationabiliter promulgatam, publicari per veſtras Diœceſes faciatis, & appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam, vſque ad ſatisfactionem condignam, firmiter obſeruari. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXVII.

EISDEM.

Vt recuperent ea omnia quæ Comes Toloſanus ab eorum Eccleſijs tenet.

CVM expectauerimus &c. vſque manifeſtam, & nos mandemus eandem ſententiam vſque ad ſatisfactionem condignam appellatione remota firmiter obſeruari. Fraternitati veſtræ, per APOSTOLICA ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus ad recuperanda caſtra, & alias poſſeſſiones, & terras quæ ab Eccleſijs veſtris tenet, inſiſtatis viriliter & prudenter.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXVIII.

VIVARIEN. EPISCOPO.

Super eodem.

CVM expectauerimus hactenus, vt nobilis vir. R. Tolosanus Comes, tanquam arbor fructifera &c. in eundem ferè modum vt in alia, vsque in finem. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXIX.

VTICEN. EPISCOPO ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Vt sententiam contra quosdam indebitas exigentes pedagia &c. latam obseruari faciant.

CVM in nobiles viros Comitem Folcalcarien. G. Ademari. Lambertum de Montilio, Dominos, & Dominas Castri noui, & Dozaræ, Siluium de Crista. Alasiam de Roca. Præpositum Valentin. Artaldum de Russillon .. fratrem ipsius, & quosdam alios, propter pedagia, exactiones indebitas, & alias iniquitates quas in stratis publicis, & fluminibus comittere non verentur, à te, fili Abbas, de multorum Prælatorum consilio, sententia fuerit promulgata. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus eandem sententiam rationabiliter latam, faciatis appellatione remota per censuram Ecclesiasticam vsque ad satisfactionem condignam firmiter obseruari. Datum vt in alia.

EPISTOLA XL.

EISDEM.

Vt seruetur sententia contra Roncelinum, & Massilienses lata.

CVM in Roncelinum Apostatam, & periurum, & ciues Massilien, pro eo quòd ei obediunt, & fauent in suis abominationibus manifestè; à vobis, de multorum Prælatorum consilio. &c. vt in alia, vsque in finem. Datum Lateran. xvij. Kal. Maij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XLI.

CAPITVLO ECCLESIÆ ROMANEN.

Confirmat Regalia, à Principibus secularibus eis concessa.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter. dil. in Domino filij, vestris iustis postulationibus inclinati; regalia vobis ab Imperatoribus, & alijs Pricipibus secularibus in foro

Digitized by Google

videlicet, & in nundinis, necnon & tranſitu fluminis Iſaræ, pia vobis deuotione conceſſa, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Maij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XLII.

Eisdem.

Statuta, & conſuetudines Eccleſiæ Romanen. confirmat.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impartiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus inclinati, laudabiles, & honeſtas conſuetudines, ac ſtatuta quæ ad Eccleſiæ veſtræ vtilitatem prouidè facta eſſe noſcuntur; ſicut hactenus pacificè ſunt obtenta, & in authenticis ſuper his confectis pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. vſque incurſurum. Datum vt in alia, per totum.

EPISTOLA XLIII.

Gneznensi Archiepiscopo.

Confirmat priuilegium ipſi dàtum à Ducibus Poloniæ.

CVM illius locum, licèt immeriti, teneamus in terris, qui ſanctam Eccleſiam ſponſam ſuam abſque macula, & ruga conſeruat: his nos conuenit ex officij noſtri debito, robur Apoſtolicum impartiri, quæ ad ſtatum ipſius pertinent, & quietem, & ad conſeruationem Eccleſiaſticæ libertatis. Cùm igitur. dil. fil. nobiles viri, Leſco, Conradus, & Vvadiſlauus Oddonis, Duces Poloniæ, tibi & ſuffraganeis Eccleſiæ tuæ, necnon & ſucceſſoribus veſtris, priuilegium ſuper Eccleſiaſtica libertate pia deuotione ad ſtatum debitum reuocando, conceſſerint. Nos tuis precibus inclinati, conceſſionem ipſorum ſicut piè, ac prouide facta eſt, ac in authenticis cõtinetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Quia verò in eodem priuilegio eſt expreſſum, vt ſi aurum, vel argentum, ſiue pretioſas veſtes aut palafridos decedentium Epiſcoporum ſupradicti Duces inuenerint, & Epiſcopus deceſſerit inteſtatus, in vſus ſuos omnia conuertantur; dum tamen hoc ipſum eis à nobis fuerit, vel à Legato noſtro conceſſum. Dictis ducibus conſulimus, & mandamus, ſiequaquam in vſus ſuos ſupradicta conuertant; cùm id in ſuæ ſalutis cederet detrimentum: ſed Eccleſiæ cui deffunctus Epiſcopus præfuit, illa faciant integraliter aſſignari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & iuſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem &c. vſque incurſurum. Datum Lateran, ij. Kal. Maij Pont, n. Anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA XLIV.

EPISCOPO QVONDAM HALBESTATENSI ET ABBATI DE SICHEM.

Committit causam inter Ducem Poloniæ, & Gneznen. Episcopum.

IS qui paci Ecclesiasticæ inuidet, & quieti quam in celis non potuit sua præpediente malitia retinere; non solùm aduersarios manifestos sæpe concitat contra ipsam; verùm etiam proprios filios ad molestationem ipsius nonnunquam instigat, à quibus deffensionis præsidia expectabat: vt eo dispendiosior sit illius infestationis offensa; quominus de ipsius molestia timebatur. Sanè sicut. Ve.F.N... Gneznen Archiepiscopus graui nobis conquestione monstrauit, nobilis vir Vvadislauus Dux Poloniæ qui diuturnis eum iniurijs & molestijs lacessiuit, dudum thesaurum Gneznen Ecclesiæ occupauit, ex hoc damna ipsi grauia inferendo. Quasdam insuper villas Ecclesiæ memoratæ combussit, & quibusdam alijs nequiter deuastatis, multa Canonicis, & hominibus Gneznen Ecclesiæ damna, & iniurias irrogare præsumpsit. Homines quoque de Gnezna ad eandem Ecclesiam pertinentes, bonis suis, per violentiam spoliauit, postquam idem Archiepiscopus iter arripuit ad sedem Apostolicam veniendi. Cùm igitur dissimulare tot eiusdem Ecclesiæ grauamina nequeamus, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus: quatinus eosdem Archiepiscopum, atque Ducem personaliter, secundùm quòd in prioribus litteris nostris vobis iniunximus, adeuntes; dictum Ducem vt eidem Archiepiscopo, & suis hominibus super datis damnis, & iniurijs irrogatis satisfaciat competenter, ablatis omnibus restitutis, monere prudenter, & inducere procuretis: ipsum ad hoc, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, ratione præuia compellentes. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram similem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XLV.

ABBATISSÆ AVREGNIACENSI.

Ne in eius Monast. sinè manifesta causa sententia feratur.

IN assuetæ benignitatis officio Sedes Apostolica consueuit eas quæ montana Religionis ascendunt, vt cum Maria secus pedes Domini sedeant, confouere; ac illis, ne cuiusquam temeritatis incursu quies, vel profectus impediatur earum, Apostolicum præsidium impartiri. Ea propter, dilecta in Christo filia, tuæ, ac Monasterij tibi commissi tranquillitati paterna volentes sollicitudine præcauere; auctoritate presentium inhibemus. Ne Diœcesanus Episcopus, vel Archidiaconus loci, seu quilibet alius ordinarius Iudex, sinè manifesta, & rationabili causa, in te, vel Monasterium tibi commissum, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgare præsumat. Statuentes, vt si te in aliquo grauari præsenseris, liberè tibi liceat sedem Apostolicam

Digitized by Google

appellare. Siquis verò poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, in te, vel Eccleſiam tuam excommunicationis, vel interdicti ſententias contra præſcriptam formam præſumpſerit promulgare, ipſas decernimus non ſeruandas. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ inhibitionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Maij. anno xiiij.

EPISTOLA XLVI.

Abbatissæ ac Conventvi Avregniacensi.

Ne pro benedictione Abbatiſſæ vel conſecrationibus, & aliis, aliquid Ordinario pendatur.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilectæ in Domino filiæ, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate præſentium inhibemus. Ne pro conſequenda benedictione, vel inſtallatione Abbatiſſæ Monaſterij veſtri, quæ benedicenda pro tempore fuerit, conſecrationibus altarium, vel Eccleſiarum, ſiue pro oleo ſancto, vel quolibet alio Eccleſiaſtico Sacramento; Diœceſanus Epiſcopus, vel Archidiaconus loci, ſub obtentu conſuetudinis, vel quolibet modo alio, quicquam exigere, vel extorquere præſumant: ſed hæc omnia gratis, & ſinè prauitate qualibet vobis impendant. Nulli ergo &c. vſque incurſurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XLVII.

Abbati et Conventvi Sancti Qvintini Belvacensis.

Confirmat ſententiam Judicum, ſuper electione Abbatis ab Epiſcopo. Beluacenſi controuerſa.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Cùm igitur, ſicut ex parte veſtra noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, à felicis recordationis Alexandro, & Clemente Romanis Pontificibus, veſtro Monaſterio ſit indultum; vt obeunte ipſius loci Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentiâ præponatur: niſi quem fratres communi conſenſu; vel fratrum pars conſilij ſanioris, ſecundùm Deum, & B. Auguſtini regulam prouiderint eligendũ. Et inter vos, ac ven. F. N. Beluacen. Epiſcopum, ſuper poſſeſſione electionis Abbatis in Monaſterio veſtro, dudum quæſtione ſuborta, & per dil. fil. Abbatem de Brioſtel Ciſtercienſis ordinis. M. Præpoſitum Remens. R. Melden. Decanũ ex delegatione dilecti filij noſtri G. titulo S. Martini Presbyteri Card. tunc Apoſtolicæ ſedis Legati, de voluntate ipſius Epiſcopi, taliter extiterit cauſa ipſa ſopita. Vt eligendi Abbatem plenam habeatis, & liberam facultatem, petita tamen priùs à Beluacen. Epiſcopo licentia eligendi.

Digitized by Google

Nos veſtris precibus inclinati, quod per eoſdem Iudices ſuper hoc eſt, cum Epiſcopi memorati aſſenſu, deliberatione prouida diffinitum, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Inhibentes ne quis contra diffinitionem huiuſmodi, ſuper Abbatis electione, vos audeat moleſtare. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, & inhibitionis infringere vel ei &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Maij. Pont. n. Anno. decimoquarto.

EPISTOLA XLVIII.

Episcopo Brixinensi, et Aqvilegensi Decano, et Magistro Hvg. Canonico Ratisponensi.

Committit cauſam inter Salzeburg. & Gurcen. Epiſcopos. Et reſpondet haberi pro abſoluto eum cui ab excommunicante audiendi diuina licentia data eſt.

DILIGENTER auditis & perſpicaciter intellectis, quæ à dil. fil. procuratore Ve. F. N. Salzeburgen. Archiepiſcopi ex parte vna, & procuratore Gurcen. Capituli ex parte altera, ſuper excommunicationis ſententia, quam idem Archiepiſcopus in ipſum Capitulum promulgauit, fuere propoſita coram nobis; ſic duximus prouidendum. Vt cum à tribus ex maioribus ipſius Eccleſiæ Canonicis fuerit requiſitus, infra quindecim dies ipſum Capitulum abſolui faciat ad cautelam, mittens aliquem ad Gurcen. Eccleſiam, qui recepta, ſecundùm formam Eccleſiæ, iuratoria cautione, quòd noſtro, vel veſtro mandato parebit, eidem Capitulo beneficium abſolutionis impendat. Exceptis Præpoſito, & V. & F. Canonicis, qui de mandato noſtro fuerint apud ſedem Apoſtolicam abſoluti. Ac deinde coram vobis, quibus hoc negotium duximus committendum, tam de principali cauſa, quàm de ipſa ſententia, necnon & de Eccleſia S. Laurentij, qua poſt commiſſionem factam à nobis, & poſt appellationem ad nos interpoſitam, ſpoliati fuerunt per nuntios ipſius Archiepiſcopi, cognoſcatur; & ſi de partium voluntate proceſſerit, ſine Canonico term netur. Alioquin negotium ipſum ſufficienter inſtructum, ad noſtrum remittatur examen, præfixo partibus termino competenti, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, iuſtam auctore Deo ſententiam recepturæ. Quòd ſi infra præſcriptum tempus Archiepiſcopus ipſe non fecerit illos abſolui, per dil. fil... Iunen Præpoſitum Aqnilegen. Diœceſis, eos abſolui iubemus. Cæterùm interrogatus in iudicio coram nobis procurator Gurcen Epiſcopi, vtrùm idem Epiſcopus pro excommunicato ſe haberet, reſpondit; quòd re vera. Salzeburgen. Archiepiſcopus excommunicauit Epiſcopum, & Capitulum quarta feria, & poſt tertiam, vel quartam diem dedit ipſi licentiam audiendi diuina, & vt diuinis officijs intereſſet, quia ipſe propter debilitatem manus celebrare non poteſt; & extunc diuina ſibi fecit officia celebrari, & exercuit ea quæ conſueuerat exercere. Nos autem interloquendo reſpondimus, quòd ſi res taliter ſe haberet, Epiſcopus idem pro abſoluto eſſet habendus; niſi poſtea excommunicationis ſententiam excepiſſet. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio,

Digitized by Google

odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam, ceſſante appellatione, cogatis veritati teſtimonium perhibere, nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes.&c.tu frater Epiſcope cum eorũ altero ea &c. Datum Lateran.2.non.Maij Pont.n.anno.xiiij.

EPISTOLA XLIX.

Abbati et Conventvi Monasterii Cavriensis.

Recipit eos & poſſeſſiones ſub protect. B. Petri ſub cenſu annuo.

CVm à nobis petitur, quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, qnàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, Monaſterium, & perſonas veſtras cum omnibus bonis, tam Eccleſiaſticis, quàm mundanis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum dante Domino iuſtis modis poteritis adipiſci, ſub. B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem, Villas Sancti Tirſi. Sanctæ Mariæ de Villa Cibran. S. Saluatoris de Cinuio. S. Michaelis de Varzen. S. Saluatoris de Bergundio. S. Michaelis de Canneru. S. Antonini de Villa Noua. S. Mariæ de Miudes. Et S. Saluatoris de Mari Mortuo, cum omnibus pertinentijs earundem. Et vniuerſas poſſeſſiones veſtras ſicut eas iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Ad indicium autem huius à ſede Apoſtolica protectionis, & confirmationis perceptæ, duos obolos aureos, gratis oblatos perſoluetis nobis, noſtríſq; ſucceſſoribus annuatim. Decernimus ergo vt nulli omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & protectionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autẽ &c. vſq; incurſurum. Datũ Lateran. Nonis Maij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA L.

Sororibvs de Mvrcedo.

Confirmat ſtatutum, eis ad viuendum datum, ab Electo Albanenſi, ad hanc cauſam delegato.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Cùm igitur, dilectus filius Albanen. Electus ad locum veſtrum, in quo relictis ſeculi vanitatibus Domino militatis, de mandato noſtro dudum accedens, quoddam fecerit inſtitutum, ſecundùm quod viuere debeatis. Nos veſtris ſupplicationibus inclinati, inſtitutum ipſum, ſicut piè, ac prouidè factum eſt approbantes; illud ſtatuimus robur debitum obtinere: inhibentes, ne quis contra illud vos audeat moleſtare. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conſtitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. vij. Idus Maij P. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LI.

Nobili viro Vvadislao, nato qvondam nobilis viri Oddonis Dvcis Poloniæ.

Recipit eum & bona ſub protectione B. Petri, ſub cenſu triennij.

CVm à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinẽ officij noſtri ad debitum perducatur effectũ. Ea propter, dil. in Domino filj, deuotionis tuæ ſinceritatem,

Digitized by Google

quam circa libertatem Eccleſiaſticã geris,& quam Eccleſijs,& perſonis Eccleſiaſticis in tuo Ducatu recognouiſſe dinoſceris, attendentes. Vt ab Eccleſia protectionis gratiam ſentias,quã ſatagis honorare; perſonã tuam, cũ vniuerſis bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides,aut futurũ pręſtante Domino,iuſtis modis poteris adipiſci,ſub B. Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus Ad indicium autem huius à ſede Apoſtolica protectionis perceptæ, quatuor Marcas gratis oblatas,ſingulis tičnijs nobis,noſtríſq; ſucceſſoribus ad Poloniæ pondus perſolues. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat,hanc paginam noſtræ protectionis infringere, vel ei &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iij. Idus Maij Anno xiiij.

EPISTOLA LII.

Archiepiscopo. Senonen et Svffraganeis eivs.

Narrata cauſa mandat,vt ad pacem cum Aurelian. Antiſſidior. Epiſcop. Regẽ Fr. hortentur.

Lle ſinceræ dilectionis affectus, qua cariſſimi in Chriſto filij noſtri. Phi. Regis Francorum illuſtris zelamur ſalutem, nos vehementer inducit; vt ſi quando contra rationes, & libertates Eccleſiaſticas, quas in regno ſuo illæſas hactenus cuſtodiuit, aliquid dicitur commiſiſſe, apud ipſum opportunè, importunè,monitis,& precibus inſiſtamus. Quatinus illius intuitu in cuius oculis nuda ſunt omnia, & aperta, qui propter progenitorum ſuorum deuotionem, & ſuam, Eccleſiæ ſuæ reuerenter exhibitam, Regnum ſuum cuſtodiuit illæſum; quin etiam magnificè augmentauit,contritis grauiter regnis illis, quorũ Reges rationes, & libertates Eccleſiaſticas infringere præſumpſerũt; illud corrigat, & emendet,vincens ſalubriter ſemetipſum pro Deo,& propter Deũ; cùm ſic vinci, ſibi non cedat ad dedecus,ſed potiùs ad honorem,ſintque nihilominus ſibi apud homines magis quàm vincere glorioſum. Sanè cùm dudum noſtris fuiſſet auribus intimatum, quòd ipſe contra Ve. F.N. Antiſiodoren. & Aurelianen. Epiſcopos indignatus rem agi præceperit, non vtique ſui moris, ſed nec etiam ſui iuris, eorum faciens ſaiſiri Regalia, necnon etiam quædam alia preter illa, licèt nondum eſſent confeſſi de foriſfacto aliquo,vel conuicti, nec ad ſatisfaciendum commoniti, vel inducti. Pro eo quòd quidam Milites eorundem in ſuo exercitu conſtituti, ad locum quem eos adire præceperat, cum alijs accedere recuſarunt, abſentibus ipſis Epiſcopis per licentiam ab ipſo liberaliter impetratam; ac ſuper his ipſorum, & veſtris ſupplicationibus minimè acquieſcens, coegerit eos miſerabiliter exulare.Nos Sernitatem ſuam rogandam duximus,& monendam, & in remiſſionem ſibi ſuorum iniunximus peccatorum, vt pro diuini nominis gloria, & Apoſtolicæ ſedis honore, faceret præfatis Epiſcopis ſubtracta reſtitui vniuerſa, & eos ſecundùm conſuetudinem approbatam iuſtè, ac modeſtè tractari, donando nobis intercedentibus, pro Deo, & propter Deum, ſi quam præfati Pontifices aduerſùs eum commiſſiſſent offenſam, ne hac occaſione contigeret inter Regnum, & Sacerdotium ſcandalum ſuboriri; quia nos in maioribus curaremus grata eidem faciente Domino viciſſi tudine reſpondere. Ipſe verò inter cætera per ſuas litteras ſe excuſauit, quòd alia quàm regalia ſaiſiri non fecerat, nec ipſos coegerat exulare, cùm libere poſſent, & in ſuis Diœceſibus commorari, & ſi ſuper his curiæ ſuæ vellent ſubire Iudicium, quod quandoque acceptarent audire, ob reuerentiam noſtram condonare paratus

d by Google

erat emendam, ſi forſitan tenerentur ſibi aliquam exhibere. Licèt autem, ijdem Epiſcopi in regno ſuo liberè commorentur, ex eo tamen exules poſſunt dici, quòd à proprijs domibus ſunt eiecti, & rebus alijs ſpoliati. Alia etiam quàm Regalia ſaiſiſſe videtur: cùm domos Epiſcopales quæ eadem immunitate, qua Eccleſiæ gaudent, & eorum vtenſilia, & mobilia vndecúmque deducta fecerit occupari. Iudicium autem ſpoliati ſubire non debent, cùm ex generali, ſicut accepimus, conſuetudine regni ſui, fidelis à Domino ſinè iudicio ſpoliatus, nec diem ab ipſo ſuper ſpoliatione ſua, vel alio teneatur recipere, ne in ipſius curia experiri, nec etiam vinculum fidelitatis ſeruare. Cùm igitur ſuper prædictis ſe duxerit excuſandum, & illud ſilendo tranſierit, quòd eorum fecit ſaiſiri regalia, cùm nec dum de aliquo forisfacto confeſſi fuerint, vel conuicti: nec etiam ad ſatisfaciendum commoniti, vel inducti, tacitè id conceſſiſſe videtur. Quod etiam ex tenore litterarum ſuarum, quas præfatis Epiſcopis direxit euidenter apparet, in quibus continetur expreſſè, quòd militibus eorum præceperat vt irent cum Baronibus illis, quos ad quendam locum duxerat deſtinandos: & quia illi ad præceptum ipſius illuc accedere noluerunt, dixit ipſos Epiſcopos erga ſe de exercitu defeciſſe, & propterea illorum ſaiſiuit regalia, & illa quæ in eis pertinent ad iuriſdictionem terrenam. Vnde præſumitur, quòd in cauſa, & modo minùs ordinatè proceſſerit contra eos, cùm pro aliena culpa, videlicet militum, ſiqua fuit, ſpoliaſſet eoſdem non conuictos, nec monitos, vel citatos. Verùm quia ſuæ ſaluti magis expedit, & honori, vt intuitu pretioſi ſanguinis Ieſu Chriſti, quo ſibi ſponſam ſuam Eccleſiam videlicet deſponſauit, eidem condonet, ſi ab ipſius Miniſtris in ipſum aliquid ſit commiſſum; quàm illi moleſtiam inferat indebitam, vel gratuamen. Apud eum itera̅ta partium inſtantia duximus inſiſtendum, excellentiam Regiam rogantes attentiùs, & monentes, hoc à ſua magnificentia petentes in donum: vt pro reuerentia noſtra iudicio ſuper ſedeat, ſaluo iure tam illorum, quàm ſuo, illoſque reſtituat, donata nobis emenda, ſicut per litteras ſuas promiſit, ſi quam ſibi exhibere tenentur. Vt ex quo intendit facere nobis gratiam, faciat eam plenam, prout eum facere, ac nos recipere decet: ita quòd propter hoc magnificentiæ ſuæ grata teneamur viciſſitudine reſpondere. Credentes igitur prudentiam, & ſollicitudinem veſtram apud eundem Regem poſſe proficere in hac parte; fraternitati veſtræ per iterata ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus dictum Regem ad ea quæ pacis ſunt ſollicitè, ac prudenter rogantes, ipſum ſedulis exhortationibus, & monitionibus inducatis, vt noſtris precibus acquieſcens exequatur promiſſa liberaliter, ac libenter, vt ex hoc diuinã conſequatur gratiã in præſenti, & gloriã in futuro. Exhibentes auctoritate noſtra ſuffulti prædictis Epiſcopis auxilium, & conſilium neceſſarium, ad libertatem Eccleſiaſticã conſeruandam. Ita vt non debeatis de timiditate, vel remiſſione redargui, ſed de rigore, ac ſollicitudine comendari. Datũ Lateran. 2. Idus Maij Pont. n. Anno xiiij.

Scriptum eſt in eundem ferè modum ſuper hoc Regi. Vſque grata teneamur viciſſitudine reſpondere. In eundem ferè modum. Vt ſupra ſcriptum eſt .. Carnoten. & Trecen. Epiſcopis, & dil. fil. Vv. Archidiacon. Pariſien. vſque gloriam in futuro, ac ſollicitudo & diligentia veſtra clareat in effectu, cumuluſque vobis ex hoc æternæ retributionis accreſcat, & nos deuotionem veſtram poſſimus non immeritò commendare. Datum vt in alia.

Digitized by Google

EPISTOLA LIII.

TVRRITAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt Sorrano cedendi facultatem concedat, & ille ad clauſtrum ſuum redeat.

SVPPLICAVIT nobis venerabilis frater noſter Sorran us Epiſcopus, vt ei cedendi licentiã concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ſi videris expedire, cùm etiã dil. fil. nobilis vir... Turritanus Iudex ſępius hoc per ſuas litteras nos rogarit, eidẽ auctoritate noſtra licentiã cedẽdi concedas. Iniũgens eidẽ, vt ad clauſtrũ ſuũ redeat, & ibidẽ ſuũ impendat Dño famulatũ. Dat. Later. viij. Kal. Iunij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LIV.

ABBATI ET CONVENTVI REOMEN.

Ne indebitis exactionibus ab Epiſcopis grauentur.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitũ perducatur effect. Ea propter dil. in Domino fil. veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, præſentiũ auctoritate diſtrictiùs inhibemus. Ne Ve. F. N. Lugdunen. Archiepiſcopus, & Epiſcopus Lingonen. vel aliquis veſter Prẹlatus procurationes aut exactiones indebitas, à vobis extorquere prẹſumat: ſed his quæ iuxta Lateranen. ſtatuta Concilij debentur, eiſdẽ contenti exiſtant. Statuentes ne aliquis in vos, vel villas veſtras ſinè manifeſta, & rationabili cauſa excõmunicationis, ſuſpẽſionis, vel interdicti ſententiã audeat promulgare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat, hanc paginã noſtræ inhibitionis, & cõſtitutionis infringere vel ei &c. vſq; incurſurũ. D. Later. viij. Kal. Iunij An. xiiij.

EPISTOLA LV.

ABBATI THEOLOCI ET PRIORI CISTERCIEN.

Prohibet delegatos ad inquiſitionem Monaſterij Reomenſis procedere, ex vi litterarum ad eos, habita nulla mentione prioris inquiſitionis, impetratarum.

QVOTIENS per ſuggeſtionẽ falſitatis, & veritatis ſuppreſſionẽ circumuenire nos fatagũt, circumueniunt potiùs ſemetipſos: quia cognita veritate, quicquid taliter imperant, nullius decernitur eſſe valoris, cùm mendax precator carere debeat impetratis. Sanè cùm olim ad noſtram audientiam peruenifſet, quod Reomen. Monaſterium tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus non modicùm foret colapſum. Ve. F. N. Eduen. Epiſcopo, & dil. fil. Abbati de Buxeria dedimus in mandatis; vt ad idem Monaſterium accedentes, quæ ibidem corrigenda eſſent, corrigerent, tam in capite, quàm in membris. Ipſi verò, ſicut ex litteris eorum accepimus, mandatum Apoſtolicum exequentes, ad locum perſonaliter acceſſerunt, & inquiſitione prælabita diligenti, præfatum Monaſterium tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus inuenerunt multò meliùs ſe habere, quàm ſe longè retroactis temporibus habuiſſet. Quoſdam etiam de fratribus, qui cum dilecto filio eiuſdem Cœnobij Abbate diſcordes erant, ad veram pacem, & firmã concordiam reuocarunt. Nuper autem.. Nuntius Ve. F. N. Epiſcopi Lingonen. ad præſentiam noſtram accedens, à nobis inquiſitionem contra dictum Abbatem ad vos prædictorũ mentione non habita, impetrauit. Cùm igitur, ſicut ex multorum religioſorum virorum teſtimonio, nec non & Capituli Reomen accepimus, idem Abbas Monaſterium ipſum, ſicut vir prouidus, & diſcretus, tam in ſpiritua ibus, quàm in temporalibus, per Dei gratiam non modicùm augmentarit. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatinus ſuperſedentes negotio memorato, in facienda inquiſitione auctoritate litterarum noſtrarum nullatenus procedatis, Ne innocentia confundatur, aut veritas conculcetur. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA LVI.

SANCTÆ COLVMBÆ SENONEN. ET SANCTI GERMANI ANTISIODOREN. ABBATIBVS, ET DECANO ANTISIODORÈN.

Committit executionem priuilegij, ſupra Epiſtola 54. dati.

DVM dilectis filijs Abbati, & Monachis Reomen duxerimus indulgendum, ne Ve. F. N. Lugdunen. Archiepiſcopus, & .. Epiſcopus Lingonen. vel aliquis eorum Prælatus procurationes, aut exactiones indebitas ab ipſis extorquere præſumat; Et diſtrictiùs inhibuerimus, auctoritate Apoſtolica ſtatuendo, ne aliquis in eos, vel villas ipſorum, ſinè manifeſta, & rationabili cauſa excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam audeat promulgare. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus illos qui contra inhibitionem, & conſtitutionem noſtram duxerint temerè veniendum, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant, cenſura Canonica ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LVII.

TOLETAN ARCHIEPISCOPO.

Excuſat ſe quòd non poſsit de Primatia iudicare.

QVOD petitiones quas obtuliſti nobis per M. Clericum tuum ſuper negotio Primatiæ, nondum admiſimus, non ex duritia, ſed ex prouidentia noueris proceſſiſſe: cùm & in his, & in alijs opportuno tempore te velimus, quantùm cum Deo poſſumus, exaudire. Sed cùm ex Sarracenorum incurſu graue nunc timeatur Hiſpaniæ diſpendium imminere, non oportet occaſione huiuſmodi Primatiæ, aliud in Hiſpania modo ſcandalum ſuſcitari: præſertim cùm tibi ius tuum minimè negligenti, prouidentiam ipſam nolimus eſſe damnoſam. Eius igitur exemplo, qui ait, cùm accepero tempus ego iuſtitiam iudicabo, cùm opportunum tempus aduenerit, tibi Iudicium, & iuſtitiam faciemus. Datum Lateran. Kal. Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LVIII.

ILLVSTRI REGI PORTVGALIÆ.

Confirmat eius teſtamentum, ea excepta clauſula qua ſibi diſpoſitionem Monaſteriorum reſeruabat.

IS qui tangit montes, & fumigãt, cor tuũ tetigiſſe videtur, ad pœnitentiam ſalutarem, dum corporali ægritudine te affligens, ad ſanandas, ſpirituales ægritudines te induxit: quatinus recogitando annos tuos in amaritudine animæ tuæ pro exceſſibus tuis, quibus Creatorem tuum multipliciter offendiſti,

Digitiz Google

offerres ei ſacrificium veſpertinum. Vnde licèt infirmus corpore, animo tamen ſanus, legitimum condidiſti, ſicut accepimus, teſtamentum. In quo pro tuorum remedio peccatorum, pijs locis, & viris religioſis, necnon infirmis, & indigentibus multa legaſti: de filijs, & filiabus, nepotibus, & neptibus tuis, necnon & alijs quibuſdam perſonis, ac etiam ipſo regno prouida deliberatione diſponens. Quæ omnia ſuppliciter poſtulaſti per ſedem Apoſtolicam confirmari, ſicut in ſcriptis authenticis continentur expreſſa. Nos autem ipſius ſeriem teſtamenti coram nobis perlegi fecimus diligenter, & intelleximus omnia ritè diſpoſita: Illis dumtaxat exceptis, quæ de quibuſdam Monaſterijs diſponere præſumpſiſti; niſi forſan de iure intellexeris patronatus. Cùm iuxta Canonicas ſanctiones, nulla ſit laicis de rebus Eccleſiaſticis attributa facultas diſponendi. Quare tuis ſupplicationibus inclinati, teſtamentum ipſum in cæteris omnibus approbantes, illud iuxta finale tuæ diſpoſitionis arbitrium ſtatuimus, & præcipimus inuiolabiliter obſeruandum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ approbationis, conſtitutionis, & præceptionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. vj. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LIX.

S. Illvstri Regi Portvgalen.

Ratam habet abſolutionem ipſi impenſam à Bracarenſi Electo, & hortatur vt quæ piè teſtamento ſuo conſtituit, dum viuit exequatur.

EX tenore litterarum tuarum accepimus euidenter, quòd cùm Apoſtolica ſedes inclitæ recordationis A. progenitorem tuum, nomine Regio, ac Regalibus inſignijs decorarit, & ipſum ac ſucceſſores ſuos adoptans in B. Petri filios ſpeciales, eos & Regnum Portugalen. ſpecialibus priuelegijs, ſuáque protectione curauerit communire. Tu in regno Domino diſponente ſuccedens eidem, ad clementiam eius recurris ſub confidentia ſpeciali, non hæſitans vllo modo te ab ipſa in iuſtis petitionibus exaudiri. Inde eſt quòd volens animæ tuæ ſaluti, & regni tibi commiſſi tranquillitati conſulere; necnon in poſterum tuo generi prouidere, ne inteſtatus decederes, de rebus tuis mobilibus, & immobilibus teſtamentum, Epiſcoporum, & Baronum terræ tuæ conſilio, ac aſſenſu etiam primogeniti filij tui, qui tibi debet in regno ſuccedere, condidiſti: poſtulans illud per ſedem Apoſtolicam confirmari, ne ipſum cuiuſquam temeritatis violare præſumat. Et quoniam ex humana fragilitate pro violenta Clericorum, & religioſorum virorum captione, in Canonem ſæpius incidiſti ſententiæ promulgatæ, in graui à Deo ægritudine conſtitutus, quòd de proprij corporis ſalute deſperas, à venerabili fratre noſtro. Bracaren. electo abſolutionem humiliter poſtulaſti, qui tibi eandem impendit, iuxta formam Eccleſiæ conſuetam. Verùm quia nullatenus dubitas, quin quod in exceſſibus huiuſmodi, & alijs quàm pluribus, quæ inſtigante humani generis inimico te commiſſiſſe vehementiſſimè doles, diuinam grauiſſimè offenderis

Digitized by Google

maieſtatem. Nobis humiliter ſupplicaſti, vt pœnitentiam tibi à præfato Electo iniunctam, & abſolutionem impenſam ratam dignaremur habere, teque abſoluere à debito quo teneris, pro exceſſibus memoratis Apoſtolicam ſedem adire. Nos igitur exiſtimantes præfatum Electum, vt pote virum prouidum, & honeſtum, circa te in prædictis prouidè proceſſiſſe, ac maturitatem debitam obſeruaſſe. Proceſſum eius ratum habẽtes, ſerenitati tuę duximus iniungendum, vt iniunctam tibi ab eo pœnitentiam ſalutarem humiliter exequaris. Et quoniam ſaluti tuæ credimus expedire, vt ea quæ pro tuorum peccatorum remedio in teſtamento legaſti, te viuente facias erogari: excellentiæ tuæ conſulimus bona fide, vt id adimpleri facias cum præſens vita vegetat tuos artus, non expectans vt poſt mortem tuam ea alij exequantur, quæ potes facere per te ipſum Datum Lateran. vij. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LX.

COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO ET BRACAREN. ELECTO. ET ZAMOREN. EPISCOPIS.

Vt teſtamentum ſupra Epiſtola 58 confirmatum faciant obſeruari.

IS qui tangit montes, & fumigant, cor cariſſimi in Chriſto filij noſtri ... Illuſtris Regis Portugaliæ tetigiſſe videtur ad pœnitentiam ſalutarem; dum ipſum affligens ægritudine corporali, eundem ad ſanandas ægritudines ſpirituales induxit. Quatinus &c. In eundem ferè modum vt in prima. Vſque illis dumtaxat exceptis, quæ de quibuſdam Monaſterijs ordinare præſumpſit, niſi forſan de iure intellexerit patronatus. Cùm iuxta Canonicas ſanctiones, &c. in eundem ferè modum, vt in eadem, vſque inuiolabiliter obſeruandum. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus teſtamentum ipſum faciatis auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Contradictores ſi qui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. vj. Kal. Iunij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXI.

GVIDONI ABBATI MONASTERII SANCTI IOANNIS REOMEN. EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRESENTIBVS QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Sub protectionem B. Petri recipit Monaſterium Reomenſe cum bonis quæ ennumerat.

DESIDERIVM quod ad religionis propoſitum, & animarum ſalutem pertinere monſtratur, actore Deo ſinè aliqua eſt dilatione complendum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum B. Ioannis Monaſterium, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, glorioſorum virorum Clodouei, & Karoli, & aliorum

Digitized by Google

Regum Francorum prçceptis munitum, & fratrum noſtrorum Segoaldi, Brunonis, Iocetanni, Guilenci, & aliorum Lingonen. Epiſcoporum ſcriptis roboratum, ad exemplar patrum & prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ recordationis Alexandri, Innocentij, & Eugenij Romanorum Pontificum, cum poſſeſſionibus, & bonis ſuis, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcúmque poſſeſſiones, quæcúmque bona idem Monaſterium impreſentiarum, iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtríſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam videlicet de villa quæ dicitur Corpus ſancti. Eccleſiam Atteienſen. Eccleſiam S. Georgij de Simiriaco. Eccleſiam de Birriaco. Eccleſiam de Vineis. Eccleſiam de Trultriaco. Eccleſiam de Aſiaco. Eccleſiam de Niudis. Eccleſiam de Aſinarijs. Eccleſiam de Cortemmiaco. Capellam Montis Barri. Eccleſiam de Buciaco. Eccleſiam de Riciaco. Eccleſiam de Villiaco. Capellam S. Medardi. Eccleſiam de Scolis. Eccleſiam Eſtiuei. Eccleſiam Camedomen. Eccleſiam de Stez. Eccleſiam de Beleun, cum Capella de Reu. Eccleſiam de Barro, cum Capella de Torceio. Quidquid iuris habetis in villis S. Remigij, videlicet, Betfontis, Viſanei, Teleliaci. Quidquid etiam frater noſter Godefridus Lingonen. Epiſcopus, vobis iuſtè conceſſit, & ſcripto ſuo firmauit. In Eduen Epiſcopatu Eccleſiam de Ionaio, Eccleſiam de Suinciaco. Eccleſiam de ſancto Germano de Mondauit. Eccleſiam de Tiſiaco. Eccleſiam Sanctæ Mannentiæ, Capellam de Rouredo. Eccleſiam de Cadriaco, cum Capella eiuſdem Villæ. Eccleſiam S. Medardi. Eccleſiam Sanctæ Mariæ in villa Iouis. In Epiſcopatu Matiſconen. In Saturuiaco, Eccleſiam S. Andreæ, cum Capella S. Leodegarij. Eccleſiam S. Martini de Cereis, cum Capellis ad eam pertinentibus. Capellam de Bucherijs, cum appenditijs ſuis. In Epiſcopatu Niuernen. Monaſterium S. Petri de Glanno. In Tullen. Epiſcopatu Eccleſiam S. Stephani. Concordiam ptæterea inter vos, & ſorores Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Rubeo Monte, de Parrochia Aſiaca à fratre noſtro Gottefrido Lingonen. Epiſcopo, vtriuſque partis aſſenſu rationabili prouidentia factam, fauoris noſtri munimine roboramus. Ex donatione Galteri quondam Lingonen. Epiſcopi, Eccleſiam de villa Morien. cum appenditijs ſuis. Ex donatione Manaſſerij quondam Lingonen. Epiſcopi, Eccleſiam de Marmaiaus. Eccleſiam de Santingne. Eccleſiam de Piſe cum appenditijs ſuis, Capellam S. Thomæ apud Montem Barrum. Eccleſiam de Columble. Ex donatione Hilduini quondam Lingonen. Epiſcopi, Domum de Eſpeſſia. Ex donatione Hugonis quondam Ducis Burgundiæ, Geſtium quod habebat in villa Monaſterij S. Ioannis, Et Domum Beati Thomæ iuxta Capellam apud Montem Barrum, Furnagium hominum vltra pontem manentium, ius qūòd nullus ibi furnum ædificet, præter vos; preſſoria montis Barri, & prouentus ipſorum. Ex donatione Oddonis Ducis Burgundiæ filij prædicti Hugonis, Geſtia quæ habebat in villis, ſcilicet, Vineis, Barro, & Atheis, tam in hominibus veſtris, quàm in hominibus quorumlibet aliorum. Ex donatione Galteri quondam Lingonen. Epiſcopi, in Eccleſia de Eſpoſſe quatuor libras. In Eccleſia de Piſe quatuor libras. In

Eccleſia de Columble, quadraginta ſolidos monetæ Diuionen. Compoſitionem quoque inter vos, & Canonicos de Eſpiſſia, ſuper decem libris cenſualibus vſualis monetæ, per terram Nobilis viri... Ducis Burgundiæ, & alijs rebus, ſicut in authentico Hilduini quondam Lingonem. Epiſcopi continetur, rationabili prouidentia factam: necnon & compoſitionem inter vos, & nobilem virum Guidonem de Capis, ſuper Capella, quam idem nobilis conſtruxit apud Iuleium ſicut prouidè factæ ſunt, & ab vtraque parte ſponte receptæ. Ad hoc etiam prohibemus; ne aliquis Monachus, vel Conuerſus ſub profeſſione domus veſtræ aſtrictus, ſinè conſenſu, & licentia Abbatis, & maioris partis Capituli veſtri, pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat, vltra pretium Capituli veſtri prouidentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam domus veſtræ vtilitatem. Quod ſi facere fortè præſumpſerit, non teneatur Conuentus pro his aliquatenus reſpondere. In Parrochialibus verò Eccleſijs quas habetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Diœceſano Epiſcopo præſentare, quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat; vt ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant reſpondere. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quèm fratres communi conſenſu, vel fratrum pars maioris, & ſanioris conſilij, ſecundùm Deum & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura: Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſanorum Epiſcoporum Canonica iuſtitia. Si qua in futurum igitur, Eccleſiaſtica, ſeculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò, tertióue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoríſque ſui dignitate careat, reámque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat; & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; Quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij. ij. Kal. Iunij, Indictione xiiij. Incarnationis Anno milleſimo ducenteſimo xi. Pont. verò Domini Innocentij Papæ tertij, Anno decimoquarto.

Digitized by Google

EPISTOLA LXII.

GVIDONI ABBATI MONASTERII S. MICHAELIS DE TORNODORO, EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit Monaſterium cum bonis ſub protectione B. Petri.

QVOTIENS à nobis petitur quod religioni & honeſtati conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter &c. vſque clementer annuimus, & prædeceſſorum noſtrorum, felicis recor. Innocentij, Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum veſtigijs inhærentes, præfatum Monaſterium S. Michaelis de Tornodoro, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcúmque poſſeſſiones, quæcumque bona &c. vt in alio priuilegio, vſque illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum terris, hominibus in eodem Burgo manentibus, & alijs omnibus ſuis pertinentijs. Quidquid Guillelmus filius Guidonis quondam Comitis, & Matildis Comitiſſæ Niuernen. in eodem Burgo liberè vobis conceſſit; ſcilicet totum territorium, quod infra metas continetur. Decem libras cenſuales, & ventas illius terræ, de qua cenſus colligitur in villa Tornodori. Eccleſiam Sancti Ambroſij de Atheijs, cum terris decimis & pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Laniaco, villa cum pertinentijs ſuis. Et tertiam partem decimæ de Laniaco Caſtro. Capellam, & villam de Sciſciaco, cum pertinentijs ſuis. Capellam de Melleniaco, cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam de Valle Pelletan. Cum terris, & molendino. Capellam de Floigniaco, & villam, & molendinum, cum iuſtitia, terris, & appenditijs ſuis. Villam quæ Carriacus dicitur, cum molendinis, terris, & iuſtitia. Eccleſias, & villas de Caniaco, cum iuſtitia, & appenditijs ſuis. Eccleſiam de Spineolo cum duabus partibus decimæ, & decimam molendini Camelli. Eccleſiam Sanctæ Columbæ cum decimis, & appenditijs ſuis. Capellam S. Vvinemari, cum decimis, & redditibus ſuis. Eccleſiam de Anziaco ſeruili, cum tertia parte decimæ, & tertia parte molendinorum, & molendinum quod iuxta Caſtrum ſitum eſt, cum terris, & poſſeſſionibus ſuis. Eccleſiam de Pinella, & villam, cum iuſtitia, & omnibus appenditijs ſuis. Decimam Finagij de Paſſum, & tertiam partem eiuſdem nemoris, cum terris, & iuſtitia. Eccleſiam de Cruſiaco, cum decimis, & redditibus ſuis. Eccleſiam de Puteis, cum Domo. Eccleſiam, & villam de Curte Gradu, cum iuſtitia, & omnibus appenditijs ſuis. Eccleſiam de Ebroillo, & medietatem decimæ, tertias, & redditus, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Turgeio, cum tertia parte decimæ, cum terris, pratis, & ſiluis. Eccleſiam S. Laurentij de Corz. & tertiam partem decimæ. Vſuarium ſiluarum de Vvanlai, & de Turceio & de Ebroiolo, ad omnes vſus & officinarum Eccleſiæ Sancti Michaelis, & molendinorum du Burgo Tornodori. Et ad omnes vſus domus, & furni

Digitized by Google

de Curte Gradu, & paſturam animalium eiuſdem villæ, & paſtiaticum ſexaginta porcorum, duas partes decimæ de villa quæ dicitur Viros. Quidquid iuris habetis in Eccleſia de Lentagio, tam in redditibus, quàm in decimis. Eccleſiam de Prataleno cum tertia parte decimæ, terris, & poſſeſſionibus ſuis. Decimam finagij, quod Stet dicitur. Eccleſiam Sanctæ Trinitatis de Barro ſupra Secanam, cum terris, & molendinis ad eandem Eccleſiam pertinentibus, & nundinis feſtiuitatis Sanctæ Trinitatis, ideſt, Dominica, ſecunda, & tertia feria, & tertiam partem molendinorum de Villa Morini, cum terris, & pratis. Terras, & redditus de Valerijs, & de Chaale, & de Eſtoruiaco. Terras cum pratis, & redditibus de Sanctis Virtutibus. Capellam de Monaſteriolo, cum terris, pratis, ſiluis, cum tertia parte iuſtitiæ. Capellam & medietatem villæ Campaniaci, cum iuſtitia, terris, aquis, ſiluis ad eandem villam pertinentibus. In Epiſcopatu Trecen. Eccleſiam S. Petri in villa, quæ dicitur Iaſſanz, cum decimis, terris, molendinis, pratis, & omnibus appenditijs ſuis. Et in eadem Parrochia in villa, quæ Trena dicitur, Capellam S. Michaelis. Molendina de Burgo Beraldi, & de Burgo Tornodori, & molendina Bernerij. Duas partes ſedis molendini quod Chamelli dicitur. Capellam de Capa, & totum Finagrium, cum iuſtitia, & vineis. Et terram quæ dicitur Charum, & Campũ Bamfredi, & tertiam partem communis iuſtitiæ Vallis Planæ. Sanè noualium veſtrorum, quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, ſiue de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus à vobis decimas exigere, ac extorquere præſumat. Liceat quoque vobis, clericos, vel laicos liberos, & abſolutos è ſeculo fugientes, ad conuerſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem, fas ſit abſque Abbatis ſui licentia, niſi arctioris religionis obtentu, de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis Campanis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. In Parrochialibus verò Eccleſijs quas habetis, liceat vobis &c. vt in alio priuilegio, vſque debeant reſpondere. Statuimus præterea, vt quicumque in Caſtro Tornodori, & in Parrochia Sancti Aniani moriuntur, ſicut antiquitus obtentum eſt, & hactenus pacificè obſeruatum, non alibi, quàm ad veſtrum Monaſterium defferantur; niſi ſui compotes alibi elegerunt ſepulturam. Indulgemus etiam vobis vt in toto Caſtro Tornodori nulli liceat cœmiterium benedicere, ſeu Eccleſiam, vel oratorium de nouo conſtruere: ſaluis tamen priuilegijs Romanorũ Pontificum. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum; nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur. Niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars maior conſilij ſanioris, ſecundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum ſit præfatum Monaſterium &c. vt in alio, vſque profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum &c. in eundem modum vt in alio, vſque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Coſmidin Diaconi. Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij,

Kal. Iunij Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo duocenteſimo xi. Pont. verò Domini Innocentij Papæ iij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIII.

Electo et Clero Lavdvnen.

Ne ſine cauſa in Laudunenſes ſententias ferant.

SIc neruo Eccleſiaſticæ diſciplinæ coërceri debet inſolentia peruerſorum, vt eo non opprimantur inſontes, cum cenſura Eccleſiaſtica non debeat eſſe innocentum oppreſſio, ſed correctio delinquentum; vt ſeruus amputata ſibi auricula dextera gladio quem Petrus per ſeipſum exerit, fiat Malchus, ſe regens, & dirigens in Dei ſemitam mandatorum. Sanè dil. fil. ... Maiore, Iuratis Scabinis, & Vniuerſitate Communiæ Laudunen conquerentibus noſtro, eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd vos, & alij viri Eccleſiaſtici, ſæpe in eos, & in terras, ac familias eorum, excommunicationis, & interdicti ſententias ſinè cauſa rationabili, ac prætermiſſo iuris ordine promulgatis; ipſos per huiuſmodi ſententias multipliciter contra iuſtitiam aggrauantes; licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam, ſint exhiberi parati quod poſtulat ordo iuris. Nolentes igitur eoſdem Eccleſiaſtica diſtrictione indebitè prægrauari, cùm ex Apoſtolicæ ſeruitutis officio ſubleuare teneamur iniuſtè depreſſos. Vobis, & alijs auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne in ipſos, vel eorum quemlibet, ſeu terras, aut familias eorundem, ſinè manifeſta; & rationabili cauſa, excommunicationis, vel interdicti ſententias proferatis. Decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitus non tenere. Datum Lateran. iij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIV.

Patriarchæ Ierosolimitan. Apostolicæ sedis Legato.

Vt in Regem Armeniæ excommunicationis ab ipſo latæ ſententia à Regibus vicinis obſeruetur.

CVm inter .. Armeniæ Regem Illuſtrem, & dil. fil. Magiſtrum, & fratres Militiæ Templi, ſuper Caſtro Gaſtonis, & rebus alijs quæſtio verteretur; tibi noſtris dedimus litteris in mandatis, vt queſtionem ipſam concordia, vel iudicio terminares, faciens quod ſtatueres per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Cùm igitur quidam ex fratribus ipſis ad hoc à Magiſtro, & alijs fratribus conſtituti fuiſſent, vt in eiſdem cauſis agendo, contra ipſum Regem, ac eidem reſpondendo procederent & parati eſſent hæc omnia, prout eis iniunctum fuerat, adimplere. Idem Rex reſpondere noluit qnibuſdam petitionibus eorundem, & ſic iudicio non recepto, ad quod ſe Templarij offerebant, bona ipſorum quæ habebant in portu Bonelli, & alijs Armeniæ locis, ex quibus pro maiori parte ſuſtentabantur fratres

Digitized by Google

fratres qui deputati ad ſubſidium terræ ſanctæ, per violentiam occupauit: Ponens in domibus eorum cuſtodes, qui ſuis rebus illos vti more ſolito prohiberent. Cæterùm quia neque precibus, neque monitis, idem Rex ab huiuſmodi propoſito potuit reuocari; eidem Regi ex parte noſtra & auctoritate qua fungebaris mandaſti, vt cuſtodibus à domibus, & Rebus templariorum amotis, eoſdem circa diſpoſitionem rerum ſuarum conſuetæ reſtitueret libertati. Sed quia nec ſic aliquatenus flecti potuit, aut induci, diem præfixiſti eidem, infra quem deſiſteret ab huiuſmodi male ceptis, & res ſuas dimitteret pacificè poſſidendas; quia paratus eras, ſi quid aduerſus eos veller proponere queſtionis, exhibere ipſi quod poſtulat ordo iuris. Alioquin ſi duceret in ſua iniuſtitia perſiſtendum, ſe ſciret excommunicationis ſententiæ ſubiacere. Cúmque ipſe in ſua contumacia perduraret ac tu eundem excommunicationis vinculo innodaſſes: auctoritate Dei, & noſtra omnibus indigenis, & peregrinis in Ieroſolimitanis partibus commorantibus diſtrictiùs inhibere curaſti. Ne ipſi Regi ad faciendam aliquam iniuriam, vel violentiam Templarijs, vel rebus eorum impenderent auxilium, vel fauorem: alioquin poſtquam ad eorum notitiam peruenirent, cum ipſo Rege pariter ſe ſcirent excommunicationis vinculo innodatos. Propter quod contra Templarios magis ipſius Regis ira deſæuijt: nam cunctis poſſeſſionibus, earúmque, fructibus quas in regno habebant Armeniæ, ſunt ijdem fratres ipſo auferente priuati, exceptis duabus illorum munitionibus, quas dictus Rex non potuit obtinere: Vt autem ipſe illos ampliùs affligeret, & grauaret, cùm ad partes Antiochenas iamdicti Templarij acceſſiſſent, ad arces ſuas quas ad huc in illis partibus obtinent, victualibus neceſſarijs muniendas, idem Rex, ſicut ex litteris tuis accepimus, deſtruxit penitus Caſalia eorundem, quæ ad huc integra permanebant: licèt ad ipſum omnes eorum redditus deuenirent, & ſic cultoribus effugatis ipſorum, vſque hodie deſerta, & abſque habitatore perdurant. Alia quoque vice cum iuiſſent ſæpedicti Templarij, vt vnam de ſuis arcibus victualibus communirent; homines Regis aggreſſi ſunt eos in quibuſdam locorum anguſtijs conſtitutos, & Magiſtrum ac plures de fratribus, & ſuis ſocijs vulnerarunt, vnum ex eiſdem fratribus crudeliter occidentes: præter alia damna rerum, quæ tunc ipſis grauia irrogarunt. Nos igitur ſuſtinere nolentes, vt ſæpefati fratres ſuis poſſeſſionibus ſpolientur, quæ ad deffenſionem terræ Sanctæ ſunt potiſſimùm deputatæ: præſertim cùm ipſi ſemper parati fuerint eidem Regi iuſtitiam exhibere, ac ipſe contempta iuſtitia poſſeſſiones eaſdem per violentiam occuparit. Venerabilibus fratribus noſtris. Patriarchæ Antiocheno, & Archiepiſcopo Tyren. & Sidonien. Tripolitan. Anteraden. Nimocien. & Famaguſtan. Epiſcopis, noſtris damus litteris in præceptis; vt auctoritate noſtra prædictam excommunicationis ſententiam, tam apud peregrinos, quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicantes, eandem faciant per cenſuram Eccleſiaſticam vſque ad ſatisfactionem condignam, ſublato appellationis obſtaculo, inuiolabiliter obſeruari. Cariſſimum quoque in Chriſto. fil. n. I. Regem Ieroſolimitan. Illuſtrem, per ſcripta noſtra monendum duximus, & hortandum. Vniuerſis etiam tam indigenis, quàm peregrinis in Ieroſolimitanis partibus commorantibus, dedimus in mandatis; vt pro reuerentia Beati Petri, & noſtra,

necnon & intuitu terræ Sanctæ, fratribus ipſis, quorum ſubſidium eidem terræ noſcitur non modicùm profuturum, iuxta quod tuo conſilio diſcreto duxeris prouidendum, ad recuperandum iura ſua præſtent ſuum auxilium, & fauorem. Quocirca fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus, quatinus tam prædictum Regem Ieroſolimitan, quàm alios ad prædicta efficaciter adimplenda moneas diligentiùs, & inducas. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIII.

Patriarchæ Antiocheno.

Vt eandem ſententiam publicet.

CVm inter Armeniæ Regem Illuſtrem &c. vt in alia vſque, queſtio verteretur. Venerabili F. N. Ieroſolimitan. Patriarchæ Apoſtolicæ ſedis Legato, noſtris dedimus litteris in mandatis, vt queſtionem ipſam concordia, vel iudicio terminaret, faciens quod ſtatueret per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Cùm igitur &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque, per violentiam occuparit. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatinus prædictam excõmunicationis ſententiam, tam apud peregrinos, quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicans, eandem facias auctoritate noſtra vſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo, inuiolabiliter obſeruari. Datum vt in alia per totum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo Tyren. & Epiſcopo Sydonien.

In eundem modum ſcriptum eſt. Tripolitan. Et Anteraden. Epiſcopis.

In eundem modum ſcriptum eſt Nimocien. & Famaguſtan. Epiſcopis.

EPISTOLA LXIV.

I. Regi Ierosolimitan. Illvstri.

Super eadem re vt præſtet auxilium.

CVm inter Armeniæ Regem Illuſtrem, &c. In eundem ferè modum vt in littera Patriarchæ Antiocheni, vſque occuparit, Ve. F. N. Archiepiſcopo Tyren. & Sidonien. Epiſcopo, noſtris damus litteris in præceptis, vt auctoritate noſtra prædictam excommunicationis ſententiam, tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicantes, eandem faciant per cenſuram Eccleſiaſticam, vſque ad ſatisfactionem condignam, ſublato appellationis obſtaculo, inuiolabiliter obſeruari. Quocirca ſerenitatem Regiam monemus attentiùs, & hortamur, quatinus reuerentia B. Petri, & noſtra, necnon & intuitu terræ Sanctæ, fratribus ipſis, quorum ſubſidium eidem terræ noſcitur non modicùm profuturum, ad recuperandum iura ſua, Regium preſtes auxilium & fauorem, iuxta quod ſupradictus Patriarcha ſuo

Digitized by Google

diſcreto conſilio duxerit prouidendum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Iunij. Anno xiiij.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt, ipſis ſupet hoc.

In eundem modum, vt in littera Regis Ieroſolimitan. ſcriptum eſt, vniuerſis, tam indigenis, quàm peregrinis in Ieroſolimitanis partibus commorantibus, vſque, obſeruari. Quocirca Vniuerſitatem veſtram rogamus attentiùs, & hortamur, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes: quatinus &c. vt in eadem Regis Ieroſolimitani, vſque, iura ſua, veſtrum præſtetis auxilium & fauorem, iuxta quod ſupradictus Patriarcha ſuo diſcreto conſilio duxerit prouidendum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXV.

Decan. et Conventvi Casinen.

Superſedet examinationi Electionis Abbatis Caſsinen. mandat verò vt præpoſito Rectori obediant.

CVm Electionis confirmatio poſtulatur, is qui præſidet examinare debet, & proceſſum eligentium, & perſonam electi; vt ſi Canonicum proceſſum inuenerit, & perſonam idoneam, electionem ritè celebratam confirmet: quandoquidem vnum ſinè altero non ſufficiat, ſed neceſſarium ſit vtrúmque. Licèt ergo dilectum filium Adiuulphum Caſertan. omnes pariter elegeritis in Abbatem, quia tamen in eius Electione præter formam quam vobis præfiximus proceſſiſtis, & ipſe, quamuis de induſtria plurimum commendetur, nobis tamen ad plenum cognitus non exiſtit. Volentes & traditionem Canonicam, & conſuetudinem Apoſtolicam obſeruare, tam proceſſum eligentium, quàm perſonam Electi examinare diſpoſuimus diligenter. Verùm cùm temporis inſtantis neceſſitas hoc expoſcat, vt ipſe, qui de noſtro conſilio, & mandato Rector eſt veſtri Monaſterij conſtitutus, ad ipſius regimen diligenter intendat; ne abſente paſtore, vicinus lupus gregem inuadat. Volumus, & mandamus, vt vrgente huius neceſſitatis articulo, ſe à prouiſione Monaſterij Caſinen. perſonaliter non abſentet, ſed eò prudentiùs ad eius gubernationem intendat, quò propenſiùs propter Electionem de ipſo factam, ad eius obſequium obligatur. Nos enim cùm viderimus opportunum ex cauſa quam vobis magis ſubintelligendam, quàm exprimendam relinquimus, tam ipſum, quàm quoſdam è vobis ad noſtram præſentiam curabimus euocare. Vt diligenti examinatione præmiſſa, in hoc negotio procedamus, ſicut Domino inſpirante nouerimus procedendum; id vobis ex ſpeciali gratia intimantes, quòd quantùm cum Deo poterimus, veſtris deſiderijs concurremus. Quocirca deuotioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus in veſtro laudabili propoſito perſiſtentes, & contra Electionem ipſam nihil penitus attentantes, taliter illi adeſſe curetis, reuerentiam & obedientiam ei debitam impendendo, quo ipſe veſtro ſuffultus auxilio, commiſſum ſibi officium vtiliter exequatur, & nos interim prudentiam, & honeſtatem ipſius valeamus pleniùs experiri. Datum Lateran. ij. non. Iunij. Pont. Anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA LXVIII.

Illvstri Regi Avogviæ.

Hortatur ad defenſionem terræ Sanctæ.

REx noſter potentiſſimus Ieſus Chriſtus ; qui dominatur à Mari vſque ad Mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terræ, poſtquam pro redemptione humani generis ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, & mortis demum anguſtias ſpontanea voluntate ſubiuit, in cruce poſitus ſacratiſſimi ſui corporis brachia expanſa tenuit, ad ſignandum, quòd non ſolùm poſtquam aſſumptus eſſet, omnia prout promiſerat traheret ad ſeipſum, verùm etiam ſuæ fidei ſectatores, in hæreditatis ſuæ ſubſidium, in qua ſalutem fuerat operatus, aſſidua imitatione vocaret. Vt ad ipſius patrimonium deffenſandum, anxia deuotione concurrerent, pro quorum redemptione pretioſiſſimi ſui ſanguinis pretium, ineffabili pietate perſoluit. Propter quod vniuerſos principes Chriſtianos, qui ſub ipſius tuitionis vmbraculo ſalubri diſpoſitione proficiunt, tanto ſollicitiùs ad terræ Ieroſolimitanæ ſubſidium intendere conuenit, quantò ex eo quòd inimici Chriſtianæ fidei conculcantur, non tam apud homines tituli eis laudis accreſcunt, quàm apud cæleſtem Dominum cui militant, æternæ retributionis premia cumulantur. Cùm igitur progenitorum tuorum veſtigijs inhærendo, ad patrimonium Ieſu Chriſti contra perfidos detentores ipſius, tam deuotè, quàm potenter inſiſtas, propter quod deuotionis tuæ propoſitum dignis in Domino laudibus comendamus. Celſitudinem tuam rogamus attentiùs, & monemus, in remiſſionem tibi, & tuis, peccaminum iniungentes; quatinus inſpiratum tibi diuinitus tuæ ſalutis propoſitum perampliùs, & perfectiùs proſequaris, ad Paganorum perfidiam comprimendam, vt per inquietudinem ſollicitudinis temporalis, æternæ felicitatis quietem tibi valeas comparare, ac is pro cuius obſequio laboras in terris, in participium ſui Regni te admittat in cælis. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIX.

Nobili viro Soldano de Alapia, ad veritatis pervenire notitiam, et in ea salvbriter permanere.

Ad ſalutem & fidem hortatur, & vt Eccleſiæ Antiochenæ faueat.

SIcvt veridica multorum relatione didicimus, etſi nondum Chriſtianæ religionis ſuſceperis Sacramenta; fidem tamen Catholicam veneraris, in multis Chriſti fidelibus defferendo. Vnde de illius immenſa pietate confidimus, quod te ſuæ viſitationis radijs illuſtrabit, vt gratia diuinæ cognitionis accepta, ad cultum æterni, & veri Dei, qui pro ſalute hominum factus eſt temporaliter verus homo, deuotus aſpires. Quapropter in nomine Ieſu Chriſti, te attentiùs exhortamur,

Digitized by Google

exhortamur, quatinus iuſtitiam excolas, & diligas veritatem, quæ in ſalutis ſemitam dirigent greſſus tuos, & Ve. F. N. Antiochenum Patriarcham, quem ſuæ probitatis intuitu, inter cæteros fratres & Coëpiſcopos noſtros ſincera diligimus in Domino charitate, habens ob reuerentiam noſtram propenſiùs commendatum; ipſum, & Eccleſiam eius non permittas, quantùm in te fuerit, ab aliquibus indebitè moleſtari. Quinimo eidem exhibeas auxilium, & conſilium opportunum, vt per hoc diuinæ maieſtatis gratiam, & Apoſtolicæ ſedis fauorem tibi valeas comparare. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXX.

P. Patriarchæ Antiocheno.

Vt duas prebendas cum Capituli conſenſu creare poſsit in ſua Eccleſia.

CVM præter decem & octo prebendas, quæ in Eccleſia tua eſſe noſcuntur, duas de noue de redditibus menſæ tuæ creare diſponas, & de tuorum Canonicorum aſſenſu ſtatuere, vt viceſimo Canonicorum numero eadem Eccleſia ſit contenta. Fraternitati tuæ, de cuius diſcretione plenam fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus id ſupra his, ſublato cuiuſlibet appellationis, & contradictionis obſtaculo, de tuorum Canonicorum aſſenſu conſtituas, quod animarum ſaluti, & eiuſdem Eccleſiæ vtilitati videris expedire. Datum vt in alia.

EPISTOLA LXXI.

Eidem.

Vt poſsit deterioratas Eccleſiæ poſſeſsiones dare in Emphyteoſin.

CVM quædam poſſeſſiones Eccleſiæ tuæ deterioratæ ſint plurimùm propter guerras, & concedendi eaſdem in emphiteoſin, vel ad firmam à nobis licentiam duxeris poſtulandam. Fraternitati tuæ, de cuius diſcretione plenam fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ſuper his ad Eccleſiæ tuæ commodum, cum Capituli tui aſſenſu facias quod videris expedire. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXII.

Eisdem.

Conſolatur & hortatur ad conſtantiam. Commendat Theſaurarium Antiochenum, & de muneribus agit gratias.

SI terra illa, in qua vera pax noſtra Dominus Ieſus Chriſtus, qui fecit vtraq; vnum, pro ſalute humani generis naſci dignatus eſt, illo perturbante qui nouiter vniuerſa pene orbis terræ fundamenta cõmouit, preſſuris diuerſis exponitur, perturbationibus conquaſſatur, & impugnatur etiam ab inimicis nominis Chriſtiani. Non ſic tuus animus debet pro his deijci, &

Digitized by Google

interiùs commoueri, quin te taliter per ſpiritus fortitudinem, ad tentationes exponas, quòd idem circa tribulationes huiuſmodi potiùs dilatetur, in infirmitatibus gloriando, quia fidelis Deus qui non patitur ſeruos ſuos vltra poſſe tentari; te ac alios quorum fidem per inſtantem tentationem examinat, conſolabitur citiùs quàm credatur, & ſuſtinentium ſe timoribus in abundantia votiuæ ſecuritatis occcurret. Vaſa namque figuli probat fornax, & iuſti opera tribulationibus enitescunt; & vnde iuſtitia interdum extingui creditur, roboratur. Monemus igitur fraternitatem tuam. & in Domino propenſiùs exhortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes: quatinus in illo ſperans, qui ſeruos ſuos edocuit, cùm audirent ſeditiones, & prælia non terreri, & altiſſimum refugium tuum ponens in tribulationibus, quæ tibi cedent ad gloriam, non deficias, ſed conforteris in eo, qui bella conterit, & cui nomen eſt Dominus, quſque multorum ſuperbiam paucorum humilitate proſtrauit, ſicut vir ſtrenuus, & robuſtus. Dans ſtudium diligens, & operam adhibens, cum alijs fidelibus efficientem, ad eliminandam à terra Sancta diuina præeunte potentia ſpurcitiam Paganorum, de gratiæ noſtræ fauore ſecurus, quod Apoſtolicum tam tibi, quàm illi terræ non deerit auxilium, in his quæ viderimus expedire, ac nobis diuina miſericordia miniſtrabit. Quia verò dil. fil. S. Theſaurarius Antiochenus ſe, multis preſſuris expoſuit pro tuis negotijs, apud ſedem Apoſtolicam laborando, & ea tanquam vir prudens exequutus eſt diligenter, ipſum tibi Apoſtolicis litteris duximus commendandum. Rogantes quatinus ob reuerentiam B. Petri, & noſtram, taliter habeas, commendatum eundem, quòd idem Apoſtolicas preces apud te ſibi ſentiat profuiſſe, ac alij exemplo ipſius ad tua, & Eccleſiæ Antiochenæ obſequia fortiùs animentur. Ad hæc de cruce aurea, & diaſpro nobis ex parte tua per eundem liberaliter præſentatis, gratiarum tibi referimus actiones. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA LXXIII.

Nidrosien Archiepiscopo et Svffraganeis eivs.

Committit inquiſitionem ſuper diſſenſione de Regno Norvuagiæ.

AD noſtram noueritis audientiam peruenisſe, quod obeunte Svvero qui Norvuagię Regno pręſederat, fautores eius qui Birkibani dicuntur, quendam ipſius nepotem Ingonem nomine ſublimare nitebantur in Regem. Quorum conatibus viri prudentes, & nobiles, qui genus Regium Norvuegiæ plenè nouerant, reſiſtentes, iuuenem quendam Philippum nomine, à claræ memoriæ Magno, & Ingone antiquis, & Catholicis Norvuegiæ Regibus trahentem originem, inſignem genere, ac morum honeſtate præclarum, in Regem concorditer elegerunt. Ipſis itaque pro Regno certantibus, & deſtruentibus malè terram, tandem diuina ex alto proſpiciente clementia, per tuam frater Archiepiſcope, ac Ve. F. N. Aloen Epiſcopi ſollicitudinem, & operam diligentem, ſic ſunt inter eos pacis fœdera reformata: Vt vtroque dignitatem, & nomen Regium retinente; ſi hoc

Digitized by Google

tamen ex diſpenſatione noſter approbaret aſſenſus, Ingo, in quadam, Philippus verò in altera Norvuegiæ parte regnet. His igitur ita diſpoſitis cõtigit, quod idem Phil. ad quem regnum, ſicut accepimus, hereditatario iure ſpectat, cum aduerſarijs ſuis colloquium habiturus acceſſit; quem ijdem aduerſarij ſui cum innumera multitudine circundantes, licèt priùs fuerit datis obſidibus diffinitum cum quantis deberent vtrique copijs conuenire, aſſerebant firmiter ſe cum ipſo Phil. pacis fœdus nullatenus inituros, niſi à ſe nomen Regium abdicaret. Qui conſtitutus in arcto, ne nobilitatem ſui generis macularet infamia, & fœdus pacis initæ violaret ad appellationis remedium conuolauit, committens cauſam ſuam noſtro arbitrio terminandam; vt videlicet, quem magis idoneum iudicaremus, ille regio ſublimaretur nomine, ac honore. Quod principes Birkibanorum penitus renuentes, ſe noſtro nunquam ſtare velle iudicio proponebant. Licèt autem ſuper his quorundam teſtimoniales litteræ nobis fuerint deſtinatæ, quia tamen per eas non eſt facta nobis ſub tali, & tanto negotio plena fides; per Apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatinus Deum habentes præ oculis, inquiratis ſuper his pleniſſimè veritatem, & eam nobis per litteras veſtras fideliter intimetis, vt, per veſtram relationem inſtructi ſecuriùs in ipſo negotio procedere valeamus. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXIV.

Neapolitan. Archiepiscopo.

Reſpondet excommunicatos Neapolitanos, intelligi interdictos, nec Patrimorum interdictum, baptiſmo, Sacramento neceſsitatis, obſtare.

EX parte tua fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt cum ciuitatem Neapolitan ſuppoſueris interdicto, & credatur à pluribus, quòd ſecundùm tenorem litterarum noſtrarum, quæ continent excommunicationem O dicti Imperatoris, & eius ſequacium, Ciuitas ipſa non debuerit interdici; tibi exponere dignaremur vtrùm illud debeat obſeruari. Ad quod tibi breuiter reſpondemus. Quòd cùm Neapolitani iurando, & præſtando fauorem eidem, ſententiam excommunicationis incurrerint, & excommunicatis ſint abſque dubio interdicta diuinia officia, & Eccleſiaſtica Sacramenta: Illud eſt vſque quaque ad ſatisfactionem idoneam obſeruandum, nec morientes ſunt ad pœnitentiam admittendi, niſi iurent ſe mandatis Eccleſiæ parituros, & abiurent dicto Imperatori præſtita iuramenta. Nec etiam ſi iurauerint, tradi debent Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi abſque excommunicatorum, & interdictorum obſequio nequeunt tumulari. Ad hoc autem vtrum pueri cum Patrimi excommunicationi ſint, & interdicto ſuppoſiti, debeant baptiſari: fraternitati tuæ taliter duximus reſpondendum; quòd cum baptiſmus Sacramentum neceſſitatis exiſtat, propter Patrimorum delictum illud non debet talibus denegari. Datum Later. xvj. Kal. Iulij. Anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXV.

CYRINO SRINIARIO VRBIS.

Ne grauetur ab aliquo, ob acta rupta iuſſu Papæ.

SVPER commiſſa nobis Eccleſiarum cura, & earum ſpecialiter quæ in vrbe conſiſtunt, quarum debemus potiſſimùm indemnitatibus præcauere, gerentes ſollicitudinem, prout conuenit, diligentem: tibi dedimus in præceptis. Vt dicta, quæ ſuper locatione ab Abbatiſſa Monaſterij S. Ciriaci de vrbe, de bonis ipſius Monaſterij conſanguineis ſuis facta confeceras, deſtrueres, & deleres. Ne igitur tibi propter hoc, vel ab illis quibus locatio facta fuit, aut etiam à Senatu, ſiue à quolibet alio, aliquo tempore grauamen aliquod inferatur. Præſentium auctoritate ſtatuimus, ſub excommunicationis pœna diſtrictiùs inhibentes, ne quis te ſuper hoc præſumat aliquo tempore moleſtare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Idus Iulij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXVI.

CREMONEN. EPISCOPO ET ALBANEN. ELECTO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, NECNON ET ABBATI DE COLVMBA.

Vt Ferrarienſi Eccleſia idoneum Paſtorem præficiant.

PER litteras quas nobis olim vos frater Cremonen. & fili Abbas tranſmittere procuraſtis, intelleximus euidenter, vos gratum, & acceptum pariter habuiſſe, quòd de eligendo in Eccleſia Ferarien. Paſtore, nominando S. Ioannis priorem Archidiaconum Parmen. & Magiſtrum Iordanum Reginum Doctorem, aut quemlibet alium ſecundùm quod vobis melius videretur, benigna vos inſtructione curauimus erudire. Nos autem cupientes mandatum noſtrum executioni mandare, quia Priorem, & Archidiaconum præficere, nimis graue, propter conſanguineos vni parti contrarios, videbatur, ad promouendam illorum aliquem cautiùs euitaſtis. Iordanum verò apud Rheginum Doctorem neminem inuenire valentes, fratrem Iordanum Paduanum, quem ſciebatis opere, ac ſermone potentem elegiſtis concorditer in Paſtorem. Verùm cùm hoc idem penitus recuſarit, &.. Eſten. Marchico capta Ferraria inſtanter peteret, dilationem huius Electionis, propter nouitatem euentus noſtris auribus intimandam. Cúmque præterea quidam aſſererentur parati obijcere, vos veſtro eſſe functos officio: quia vobis magis congruum videbatur, vt cautionem reciperetis de rebus Epiſcopij gubernandis, ac diſponendis, eidem Electioni ſuperſedere, curaſtis, & quid ſupereſſet agendum, noſtræ reliquiſtis beneplacito voluntatis. Nolentes igitur, vt dicta Ferrarien. Eccleſia diutiùs paſtoris ſolatio deffraudetur: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripra mandamus, quantinus ante omnia Deum præ

Digitized by Google

oculis ſtatuentes, eidem Eccleſiæ prouideatis perſonam idoneam in Paſtorem, vt ex hoc apud Deum, & homines debeatis meritò commendari. Quòd ſi non omnes &c. tu fili Electe cum eorum altero ea &c. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXVII.

Archiepiscopo Ravennati.

Vt Caſtrum Argentæ cuſtodiat, vel Eſtenſi Marchioni commendet.

FRaternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus; quatinus Caſtrum Argent. taliter cuſtodire ſtudeas, & munire, quòd ex eo non poſſis incurrere aliquod detrimentum. Si verò, id non poteris efficere per te ipſum, à dil. fil. Nobili viro .. Marchione Eſten. ſufficienti cautione recepta, quòd ipſum fideliter cuſtodiat ad opus Eccleſiæ Rauennatis, illud eidem committere non poſtponas. Datum Lateran. ij. Non. Iunij. Anno decimoquarto.

EPISTOLA LXXVIII.

Albanen Electo Apostolicæ sedis Legato.

Vt Epiſcopos in executione ſententiæ contra Othonem latæ coërceat.

SVm O. dictus Imperator, maledictus, & excommunicatus, non ceſſet Romanam Eccleſiam impugnare. Venerabilibus fratribus noſtris... Aquilegen. & Graden. Patriarchis... Rauennati &... Ianuen. Archiepiſcopis, eorúmque ac Mediolanen. Eccleſiæ Suffraganeis, noſtris damus litteris in mandatis, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcepimus. Vt excommunicationem in ipſum, & fautores eius prolatam, poſtpoſita omni occaſione ſolemniter innouent, & à ſuis faciant ſubditis innouari. Quocirca diſcretioni tuæ, per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ſi aliquis eorum, quod non credimus, mandati noſtri extiterit negligens exequutor, tu eum, appellatione remota, Canonica pœna percellas. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Anno xiiij.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ipſis ſuper hoc.

EPISTOLA LXXIX.

Potestati et Popvlo Bononien. Spiritvm Consilii Sanioris.

Hortatur vt deſiſtant à fœdere Othonis, ſub pœna excommunicationis, & Scholarum tranſlationis.

MIrari cogimur, & moueri, quòd cum. O. dictus Imperator, excommunicatus, & maledictus, non ceſſet Romanam Eccleſiam impugnare, vos non tantùm ei, ſed & fautoribus eius, qui ſunt excommunicati cum ipſo, veſtrum impenditis auxilium, & fauorem. Quocirca

Digitized by Google

vniuersitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatinus ab huiusmodi proposito desistentes, nullum sibi, vel suis auxilium, aut consilium impendatis. Alioquin noueritis Nos. dil. fil. Albanen. Electo Apostolicæ sedis Legato, nostris dedisse litteris in mandatis, vt personas excommunicationi, & terram subiciat interdicto. Quòd si nec sic duxeritis resistendum, Scholas de ipsa faciat Ciuitate trãsferri. Datum vt in alia. . Scriptum est ipsi super hoc in eundem fere modum.

EPISTOLA LXXVIII.

Albanen. Electo Apostolicæ sedis Legato.

Vt super ædificatione Castri Ferrariæ, prouideat.

DILECTVS filius Nobilis vir.. Marchio Esten. nobis humiliter supplicauit, vt in Ferrarien. Ciuitate construendi Castrum, per quod ipsam meliùs deffendere valeat, & ad fidelitatem Romanæ Ecclesiæ conseruare, licentiam concedere dignaremur. Nos igitur id tuæ prudentiæ committentes, discretioni tuæ, per Apostolica scripta mandamus, quatinus super hoc statuas ad honorem, & profectum Ecclesiæ, quod videris expedire. Datum Lateran. vij. Idus Iunij.

EPISTOLA LXXIX.

Episcopo Capdaqven. et Abbati Caven. Salernitan. Dioecesis

Confirmat primam Electionem Policastrensis Episcopi, irrita dicta secunda, quæ de Medico Friderici Regis Sicilæ ad eius preces facta fuerat.

POLICASTREN. Ecclesia dudum proprio viduata pastore, cùm ipsius Capitulum, sicut pro eius parte fuit propositum coram nobis, obtenta licentia eligendi. dil. fil. Archipresbyterum de Saponaria in Episcopum vnanimiter elegissent, quosdam ex Canonicis in Siciliam transmiserunt, ad assensum Regium obtinendum. Vnde cùm Rex nec super hoc, nec super quibusdam personis alijs postea, quod non licuit, nominatis, ad eorum potuisset desideria inclinari; & ex parte ipsius Regis suggestum fuisset eisdem comminationibus intentatis, vt Iacobum eius Medicum nominarent: ipsi Regis metuentes indignationem incurrere, dolentes pariter, & inuiti, dictum Iacobum elegerunt. Qui cum dil. fil. N. G. Sancti Theodori Diaco. Card. Apostolicæ sedis Legati, & Regis litteris ad Ve. F. N. Archiepiscopum Salernitanum accessit, pro confirmationis, & consecrationis gratia obtinenda. Sed Archiepiscopus priùs quàm in negotio ipso procederet, nostræ responsionis oraculum requisiuit. Cui dedisse recolimus in mandatis, vt super Electionibus in Policastren. & Sarnen. Ecclesijs celebratis procedere retardaret; cùm disponeremus ad Regis præsentiam nostros nuntios destinare, per quos super his, & quibusdam alijs nostram pleniùs intelligeret voluntatem. Vnde cùm Archiepiscopus memorato Iacobo responsum

Digitized by Google

Apoſtolicum reſcripſiſſet, proprijs litteris noſtrarum tenore litterarum inſerto; idem commotus dicitur reſpondiſſe, reuertar ad Regis curiam, & ab his qui eligi me fecerunt, ſuper conſecratione mea fauorem, & auxilium obtinebo. Verùm eodem poſtmodum apud Regis curiam multipliciter laborante pro conſecrationis munere obtinendo, ſupradicti Capituli nuntij, Cardinali præfato mandatum noſtrum ad Archiepiſcopum memoratum directum exponere curauerunt; & ſupplicantes eidem, ne dicto Iacobo ad conſecrationis gratiam obtinendam auxilium, vel fauorem impenderet, ad ſedem Apoſtolicam appellarunt. Cùm autem Card. noſtras ab eis litteras quæſiuiſſet, & ipſi earum penes ſe authenticum non haberent; ipſe indutias eiſdem indulſit, infra quas dictas ei litteras, vel earum tenorem ſub ſigillo ſupradicti Archiepiſcopi præſentarent. Quorum receſſu propter turbationem temporis retardato, ad Cardinalis preſentiam redeuntes, cùm peterent indutias prorogari. Card. ipſe reſpondit ſe nullum eis terminum aſſignare, ſed ipſi bona fide quàm citò poſſent ad ipſius præſentiam cum noſtris litteris, vel earum tranſcripto redire curarent. Cúmque maris turbatione pacata, ſe ad iter accingerent redeundi, in eiuſdem Card. præſentia prouocationem primitus interpoſitam innouarunt. Dictus verò I. apud Meſſanen. remanens ciuitatem, per Ve. F. noſtros ... Tarentinum & Sanctæ Seuerinæ Archiepiſcopos, & Epiſcopum Gerontinum de mandato Card. ipſius obtinuit conſecrari, & prædictis Canonicis reuerſis ad propria, è veſtigio ſubſecutus ad Policaſtren. Eccleſiam conſecratus acceſſit: quanquam eum Policaſtren. Canonici tanquam Epiſcopum recipere renuiſſent. Porro cùm ijdem nobis poſtmodum ſupplicaſſent, vt quod de dicto I. tàm perperam factum fuerat, auctoritate dignaremur Apoſtolica retractare Ve. F. N. Cuſentino Archiepiſcopo, & dil. fil. Abbati Floris, dedimus in mandatis, vt tam ſæpedicto I. & Policaſtren. Capitulo, quam etiam Salernitano Archiepiſcopo euocatis, vt comparerent per ſe, vel reſponſales idoneos, coram eis inquirerent ſuper præmiſſis pleniùs veritatem; & quod inuenirent per ſuas nobis litteras fideliter intimarent, vt per ipſos certiores effecti, prout expediret, in eodem negotio procedere curaremus. Vnde Archiepiſcopus coniudice non valente propter guerrarum pericula intereſſe; de ipſius tamen conſenſu; in negotio iam dicto procedens, admiſſis teſtibus ſuper ipſo productis, indagauit diligentiùs veritatem, quam ſub ſuo ſigillo ad noſtram præſentiam deſtinauit. Cùm autem propter hoc nuper procuratores partium ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, per dil. fil. N. B. Tit. Sanctæ Suſannæ Presbyterum Card. ipſis auditorem conceſſum, acta inſpici fecimus diligenter. Qui cùm nobis quæ inuenerat explicaſſet, intelleximus per depoſitiones teſtium, & litteras Card. prædicti coram Archiepiſcopo Cuſentino exhibitas manifeſtè probatum. Quod Eccleſia Policaſtren. vacante, de præfato Archipresbytero concors fuerat electio celebrata, & quòd nuntij deſtinati ad aſſenſum Regium obtinendum, illum cum inſtantia requiſitum obtinere minimè potuerunt: quódque per Regis familiares ipſius cognita voluntate; quòd predictum I. Iacobum eligi cupiebat, eum poſtmodum nominarunt. Item quòd poſtquam innotuit dicto I. per Apoſtolici reſcripti tenorem, eidem ab Archiepiſcopo Salernitano tranſmiſſum, quòd Archiepiſcopo memorato à nobis inhibitum

fuerat, ne ſuper electionibus Policaſtren. & Sarnen. Eccleſiarum procederet: ipſe ad Regis curiam redijt, pro conſecrationis munere obtinendo. Rurſum quòd poſtquam Card. præfato huiuſmodi prohibitio extitit per Policaſtren. Eccleſiæ nuntios relata, & dilatio ad noſtras ſuper hoc litteras vel earum tenorem ſub ſigillo Salernitani Archiepiſcopi exhibendas ab eodem nuntijs ipſis indulta; necnon poſt appellationem ad nos interpoſitam, dictus I. fuerat in Epiſcopum conſecratus. Cùm ergo nobis conſtiterit electionem ipſius I. non ſolùm contra ſtatuta Canonica, verùm etiam contra conſtitutionis tenorem inter Romanam Eccleſiam, & Illuſtris memoriæ Imperatricem Conſtantiam, ſuper Epiſcoporum electionibus initæ, quæ procul dubio dicto innotuit. Card. Cùm & nos illam ſibi miſerimus, & ipſe in litteris quas Cuſentin Archiepiſcopo deſtinauit, de illa fecerit mentionem, minùs Canonicè celebratam, alia non caſſata, de conſilio fratrum noſtrorum, inquiſitione ſuper grauibus quæ in perſonam ipſius I. publicè dicebantur omiſſa, cùm factum in ſeipſo exiſteret vitioſum, electionem ipſam irritam decreuimus, & inanem. Interdicentes eidem executionem Pont. officij non ritè ſuſcepti. Policaſtren. Capitulo noſtris litteris iniungendo, vt in electionis negotio, de præfato Archipresbytero celebratæ concorditer procedentes, eandem Metropolitano ſuo præſentare procurent, cõfirmandam, vel infirmandam ab ipſo, prout de iure fuerit faciendum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota, firmiter obſeruari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Datum Lateran. xv. Kal. Iulij. Anno xiiij.

Scriptum eſt ſuper hoc, in eundem ferè modum. Policaſtren. capitulo. Eccleſia veſtra dudum &c. vſque de iure fuerit faciendum. Datum Lateran. &c.

In eundem fere modum Scriptum eſt ſuper hoc Salernitan. Archiepiſcopo. Datum Lateran. &c.

EPISTOLA LXXX.

Episcopo Vticen. Apostolicæ sedis Legato, et P. de Monte Lavro Aqven Archidiacono, et Magistro Tedisio nvntio nostro Canonico Ianven.

Committit inquiſitionem & correctionem Monaſterij Maſſilienſis.

CVM ſuper reformatione Monaſterij Maſſilien. de cuius lapſu multa nobis fuerant intimata, Ve. F. N. Toloſan. Et Auraſicen. Epiſcopis, & dil. fil. priori ſancti Honorati Arelaten dudum direxerimus ſcripta noſtra. Priuſquàm fuiſſet illorum auctoritate in negotio memorato proceſſum, D. Monachus Maſſilien. ad ſedem Apoſtolicam veniens, pro ſe, ac magna parte Conuentus nobis denuntiando monſtrauit. Quòd cùm in eodem loco videret per Abbatis incuriam enormia quam plura committi, vt pote, furta, periuria, ſimonias, & diſſolutionem ordinis miſerabilem; bonaque ipſius loci multiplici nihilominus dilapidatione vaſtari, & alia plurima fieri contra mònaſticam honeſtatem, & apud Abbatem quem

Digitized by Google

quem ſuper his charitatiuè monuerat, nullatenus profeciſſet, ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Vnde venerabilibus. F.N. Regen.Maſſilien.& Auraſicen.Epiſcopis dedimus in mandatis, vt ad Monaſterium ipſum perſonaliter accedentes, inquirerent ſuper præmiſſis, & alijs pleniùs veritatem, & appellatione remota corrigerent tam in capite, quàm in membris quæ corrigenda viderent. Interim autem priores iudices ad Monaſterium accedentes, cum multorum diſcretorum conſilio, inter Abbatem, & Monachos eiuſdem loci amicabiliter, componere curauerunt, interpoſito à Monachis iuramento, vt contra compoſitionē huiuſmodi non venirent, & ſiquas litteras dictus D. reportaret, qui ad ſedem Apoſtolicam venerat, eſſent caſſæ. Cùm autem poſtea ijdem. Maſſilien. & Auraſicen. Epiſcopi, cùm intereſſe tertius nequiuiſſet, litteris noſtris acceptis, quas præfatus Monachus reportauit, procedere vellent ſuper articulis in eiſdem expreſſis, eiuſdem loci Monachi ad noſtram audientiam appellarunt. Abbas quoque poſt citationes multiplices in eorum comparens præſentia, vocem ad nos appellationis emiſit; allegans quòd illæ litteræ nullius prorſus erant momenti, in quibus de prioribus, quarum auctoritate compoſitio inter Abbatem, & Monachos facta fuerat, mentio non fiebat. Sed cùm iudices exceptionem huiuſmodi, ac quaſdam alias friuolas reputantes, intenderent in inquiſitione procedere, ac recipere à fratribus iuramenta ... Maior Prior, & quidam alij reſponderunt, ſe ſuper hoc nullum poſſe iuramentum præſtare, vt pote qui ſe iuramento aſtrixerant compoſitionem interpoſitam obſeruare, ac non vti litteris à præfato Monacho impetratis. Vnde iudices propter exceptiones propoſitas, & intricationem negotij dubitantes procedere in eodem, nos ſuper ipſo conſulere curauerunt. Nóſque dilecto filio .. Arelaten. Præpoſito, qui ob hoc noſtram præſentiam adijt, dicimur reſpondiſſe, quod propter cauſas huiuſmodi iudices ſuperſedere negotio non debebant. Qui amiſſis in via litteris, quas ſuper hoc à nobis recipiſſe proponitur, tam viua voce, quàm ſuis litteris dictis iudicibus nuntiauit, vt nonobſtantibus exceptionibus ſupradictis, in negotio procederent memorato. Vnde iudices in negotio procedentes receptis teſtibus, ſuper articulis prænotatis, Abbatem ipſum tandem ab Abbatiæ regimine remouerunt. Porro dilectis filijs P. Camerario Arcellæ, & S. Priore Muræ eiuſdem Abbatis, & B. Priore de Tritis ac D. Monacho partis aduerſæ procuratoribus, propter hoc nuper in noſtra præſentia conſtitutis: petierunt procuratores Abbatis, proceſſum iudicum prædictorum, qui contra eum ſententiam tulerant, irritum iudicari; tum quia poſt appellationem ad nos interpoſitam, per antedictas litteras in quibus de prioribus mentio non fiebat. Tum quia conſultatione ad nos directa priuſquam Apoſtolicæ reſponſionis oraculum per noſtras litteras recepiſſent, in eodem negotio proceſſerunt, cùm aſſertioni dicti Præpoſiti iudices minimè ſtare debuerint in hoc caſu, ſuper quo noſtræ reſponſionis litteras expectabant: Tum etiã quia conſpiratores, excõmunicatos, periuros, & capitales etiã inimicos, in teſtimoniũ aduersùs Abbatem admiſerant memoratũ. Sed ad hæc procuratores partis reſponderunt aduerſæ, quia cùm priores litteræ ſuper lapſu Monaſterij generales fuerint, & poſteriores extiterint ſuper certis exceſſibus ſpeciales, in ſubſequentibus non opportuit fieri de præcedentibus mentionem, cùm ſpeciale

Digitized by Google

ſumens inde materiam iurgij, vnde deuotior erga ipſam Eccleſiam effici debuiſſet. Cæterùm cùm dictus Magiſter per litteras. Card. ipſius in hac parte nequiuiſſet conſequi ſuæ voluntatis effectum, ſub venerab. F. N... Epiſcopi & quorundam Canonicorũ Xantonen. nomine, ſuper Canonicatu præmiſſo litteras Apoſtolicas, tacita de iuramento pręſtito veritate, ad Decanum Burdegalenſem, & ſuos coniudices poſtmodũ impetrauit. Quas procurator iamdictus aſſerebat ratione multiplici non valere. Tum quia in ipſis talis extiterat veritas occultata; qua expreſſa obtentum reſcriptum Apoſtolicum non fuiſſet. Tum etiam, quia quorundam Canonicorum litteræ, quas prænominatus Magiſter ſe noſtro Apoſtolatui exhibuiſſe aſſeruit, per falſi ſuggeſtionem, & circumentionem quandam obtentæ fuerant ab eodem, mendaciter aſſerente, quòd ad ipſum Canonicandũ dictorum Canonicorum vota conuenerant ſingulorum; ſed falſum id eſſe procurator iamdictus ſe propoſuit probaturum. Præterea prætaxatus Magiſter præmiſſis aliquatenus non contentus, infra decem dies à prioris impetratione reſcripti, ad B. Canonicum Pictauen. & ſuos collegas ſuper eodem Canonicatu Apoſtolicas litteras obtinuit delegari, quæ nullam faciebant de prioribus mentionem. Propter quod aſſerebat ipſas procurator prædictus pluribus de cauſis nullius eſſe valoris; quò ad antefatum Decanum ... Magiſtrum ſcholarum, & contradictores cæteros Xantonen. Eccleſiæ compellendos: tum quia priorum iuriſdictio iudicum minimè fuerat per ſecundas litteras reuocata: tum etiam, quia per illam generalem clauſulam I. Canonicus, & quædam perſonæ maiores aliæ Xantonen. vocari ad Iudicium non debebant, necnon & dictus Decanus ad ſedem ſuper hoc Apoſtolicam prouocarat. Vnde ipſorum factum erat meritò irritandum, & ſæpedictus Magiſter carere debebat vtriuſque reſcripti commodo; in quorum altero de alio mentio non fiebat, poſtulans ob hæc, & alia Decanum ... Magiſtrum ſcholarum, & contradictores prædictos, ab ipſius Magiſtri ſuper hoc impetitione prorſus abſolui. Ad hæc præfatus Magiſter ex aduerſo reſpondit; quòd cùm ad Xantonen Canonicos noſtrarũ precũ, & mandati primitias de conferenda eidẽ prebenda integra reportaſſet, ipſi Canonici medietatẽ tantùm ipſius, in eluſionẽ mandati Apoſtolici potius quàm ex deuotione quã haberent ad illud, eidẽ Magiſtro, ſicut rei effectus indicat, contulerunt. Et licèt idem nullum tunc beneficiũ obtineret, præfati tamen Canonici eundem ſic iurare fecerunt; quòd nihil vlteriùs ab ipſis abſque communi totius voluntate Capituli poſtularet, quemadmodum nominatus Decanus ad mandatum Ve. F. N. Bituricen Archiepiſcopi, & ſuorum à nobis delegatorum coniudicum, coram dil. fil. Cantore, ac Priore Sancti Viuiani Xantonen. firmauit proprio iuramento. Sanè quia ipſius prebendæ medietatem reliquam, ad interuentũ prædicti Xantonen. Epiſcopi, poſt præſtationẽ iuramenti iamdicti eidem Magiſtro prenominati Canonici vnanimiter contulerunt, cùm ipſi temporali ſpirituale beneficium ſit annexum, licitè illud memoratus Magiſter ſe poſſe petere proponebat. Præſertim cùm nec etiã poſtulet, ſed petatur potius ab vniuerſis ferè Canonicis antedictis, ſicut per viginti trium ipſorũ, Epiſcopi, Archidiaconorũ & Cantoris litteras, & relationibus prænotatorum iudicũ euidentiſſimè oſtendebat. Subiungens, quòd cùm plures vacent in Xantonen. Eccleſia Canoniæ, ac nullus ſit de tãto numẽro, qui poſſet in perceptione ſpiritualium, ſi

Digitized by Google

receptus fuerit prægrauari, nec alius appareat in huiuſmodi contradictor, prænominatus Decanus, qui aliquando conſenſerat in eundē, prout corā iudicibus Pictauen. confeſſione propria propalarat, ſolus in hac parte non debebat audiri. Maximè cùm ad exceptiones probandas, ſi quas vellet contra ipſum proponere, fuiſſet pluries euocatus; nec ex ipſis aliquas, ſicut promiſerat probauiſſet, nec etiam vſus fuerit Apoſtolicis litteris, quas ſuper hoc impetrauerat contra eum. Verùm cùm idem Magiſter ad Canoniam ipſam vocetur per Capitulum ſæpefatum, ſicut ipſorum litteræ clariùs manifeſtant, nullúſque per nos Canonicatus fuerit in Eccleſia ſupradicta de nouen Clericis, pro quibus noſtras litteras iam recepit, niſi Magiſter. C. Natalis, qui per Epiſcopum, & Archidiaconum ſpecialiter obtinuit Canoniam. Et ad id obtinendum apud ſedem Apoſtolicam, per annorū quatuordecim ſpatium vndecies acceſſerit perſonaliter laborando; nobis humiliter ſupplicabat, vt ſuis laboribus prouidere miſericorditer dignaremur. Nos igitur intellectis per Card. prædictum quæ propoſita fuerant coram eo. De conſenſu partium Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus, ſi vobis infra tres menſes poſt harum ſuſceptionem legitimè conſtiterit, ipſum Magiſtrum ſimpliciter, & abſolutè iuraſſe, quòd nihil amplius peteret in Eccleſia Xantonen. eidem ſuper petitione ſua ſilentium imponatis. Alioquin cùm maior, & ſanior pars Capituli ſuum ipſi præſtet aſſenſum, nonobſtante, contraditione paucorum, eundem recipi faciatis in Canonicum, & in fratrem, ipſi Stallum in Choro, & locum in Capitulo, ſublato cuiuſlibet contraditionis, & appellationis obſtaculo, aſſignantes. Et Decanum in expenſis factis pro negotio iſto condemnetis eidem, ipſumque vt eas præfato Magiſtro reſtituat per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Contradictores ſi quos inueneritis, vel rebelles rem. apell. obſt. cenſura ſimili compeſcendo, nullis litteris obſtantibus à ſede Apoſtolica præter aſſenſum partium impetratis. Quò ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iulij Anno xiiij.

EPISTOLA LXXXIII.

A. Illvstri Regi Vngariæ.

Acquieſcit vt compoſitioni Archiepiſcoporum ſuorum ſuper Eccleſiarum iuribus, cum Regni Prælatis intendat.

Receptis, & intellectis litteris Regijs, hoc tibi, fili chariſſime, duximus reſpondendū. Quòd ſi forſan inter Strigonien. & Colocen. Eccleſias ſuper dignitatibus ſuis aliqua pullulat diſſentionis materia, gratū nobis exiſtet, vt tu cum Prælatis, ac Suffraganeis, & Capitulis earundem, ad amicabilem ſecundùm Deum compoſitionē intendas, ſinè præiudicio vtriuſque. In qua ſi ex priuilegijs, quæ alterutri ſunt Eccleſiæ ab Apoſtolica ſede conceſſa; quicquam difficultatis occurrerit, quia de ipſis nobis eſt ſolummodo iudicium reſeruatum, illud ad noſtrum referatur examen. Nos enim qui pacem eorum, & tranquillitatem tuam, & Regni tui feruenti deſiderio affectemus, ad eam quantùm cum ratione poterimus, impendemus operam efficacem. Datum Lateran. Idus Iulij. Anno xiiij.

Digiti Google

EPISTOLA LXXXV.

VLTRASILVAN. EPISCOPO.

Vt re inquiſita confirmet electionem Præpoſiti Scibienſis S. E. R. immediatè ſubditi.

SIGNIFICATVM eſt nobis, quod Scibinien. Præpoſitura vacante, quæ ad Romanam Eccleſiam nullo pertinet mediante, dil. fil. Magiſter R. cui honeſta merita ſuffragantur, ad eam Canonicè eſt electus. Vndè ſupplicatum eſt nobis, vt electionem ipſius auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus. Quatinus veritate diligentiùs inquiſita, ſi rem iuueneris ita eſſe, ipſam auctoritate noſtra confirmes, eſque concedas vt in ſpiritualibus adminiſtret. Datum vt in alia.

EPISTOLA LXXXVI.

NOBILI VIRO PETRO ANIBALDI SENESCALCO NOSTRO.

Concedit ei Dominium quod habet E. R. in Caſtro Corano, ad arbitrium Romani Pontificis.

CVM dilecti filij Conſules Populuſque Sorani per litteras ſuas, & nobiles viros Rainaldum Conſulem, & Albericum militem inſtantiſſimè nos rogaſſent; vt pro ipſorum deffenſione qua plurimum indigebant, te illis in Dominum, & Rectorem concedere dignaremur. Nos deuotionem, & fidem quam erga nos, & Romanam Eccleſiam habere dinoſceris, attendentes, eique volentes nihilominus prouidere. De communi fratrum noſtrorum conſilio iuſtitias, & rationes quas habemus in Caſtro Corano, tibi pro illorum regimine duximus concedendas, quamdiu Romano Pontifici complacebit. Tu igitur ita ſemper proficere ſtudeas circa obſequium Apoſtolicæ ſedis, vt apud eam te non ſolùm hoc, ſed maiori beneficio dignum reddas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. xi. Kal. Auguſti Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA LXXXVII.

HVGONI ABBATI ET CONVENTVI MAIORIS MONASTERII TVRONEN.

Confirmat eis Monaſterium Fontis Giardi, & à petitione Heremitarum eiuſdem loci abſoluit.

CVM cauſam quæ inter dilectos filios Heremitas Fontis Giardi ex parte vna, & vos, & Iuellum de Meduana patronũ Fontis Giardi Cenomannen. Diœceſis, ſuper eodẽ loco, ex altera vertebatur: dil. fil. .... Abbati de Chalocheio. G. Archidiã. & B. Magiſtro Scholarũ Andegauen. olim duximus cõmittendam.

Digitized by Google

Partibus in ipſorum preſentia conſtitutis, ipſius Fontis Giardi fratres eiuſdem Diœceſis, coram eis exponere procurarunt. Quòd cùm ab inſtitutione ipſius domus, ſecundùm B. Auguſtini regulam conuerſantes vixiſſent ibidem, vita & habitu in ordine Regulari; Ve. F. N. H. Cenomanen Epiſcopus vos introduxit pro ſuæ voluntatis arbitrio in eandem, quibuſdam ex ipſis fratribus per violentiam conſentire compulſis, alijs per ſimoniacas, & illicitas pactiones à vobis inductis, vt ordinem ſuſciperent Monachalem, nonnullis de ipſo collegio, reclamantibus, & inuitis: propter quod petebant ſe, ac domum ſuam in ſtatum priſtinum auctoritate Apoſtolica reformari. Ad quæ à parte veſtra fuit è conuerſo reſponſum. Quòd cùm olim præmiſſa domus, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, ob vitam, & conuerſationem in eadem habitantium in honeſtam, ferè ad nihilum deueniſſet; iamdictus Epiſcopus, eiuſdem domus conſentientibus fratribus, vos ibidem ſtatuit in humilitatis ſpiritu Domino ſeruituros, domum ipſam aſſignans vobis, cum ſuis pertinentijs vniuerſis. Sed his poſtmodum coram ipſis iudicibus propoſitis, ſeriatim de cauſa mutationis illius, & an fratres Fontis Giardi conſenſiſſent ſpontanei, vel inuiti, necnon & de alijs circunſtantijs, ex parte ipſorum fratrum extiterunt producti teſtes, in preſentia eorundem. Quorum tandem atteſtationibus publicatis, quia eiſdem iudicibus arduum negotium, & ad expediendum per ipſos difficillimum quodammodo videbatur, ſicut eorum tranſmiſiſſæ nobis litteræ continebant, cauſam ipſam cum atteſtationibus, actis, & inſtrumentis, ad nos dicti iudices tranſmiſerunt. Cúmque demum dilecti filij Gaufridus, & Galterus Monachi veſtri, & I. fratrum de Linceio procuratores, propter hoc ſe noſtro conſpectui preſentaſſent, dilectum filium L. Capellanum noſtrum eis conceſſimus auditorem. Coram quo prædicti procuratores veſtri, proponere procurarunt, quòd is qui ex parte dictorum Heremitarum, vnà cum Priore de Linceio, ſe ſibi contrarium opponebat, non erat idoneus procurator: cùm eſſet à fratribus de Linceio tantùm conſtitutus, in lite quæ à prædictis fratribus Fontis Giardi fuerat conteſtata, licèt illorum nullum poſſet exhibere mandatum. Nam quanquam locus ille, Linceius videlicet, Fontis Giardi, tanquam capiti ſit ſubiectus, & & de ipſo commiſſionis litteræ faciant mentionem; quia tamen actum extitit ſuper capite, atque membris, procurator membri non poterat agere pro capite, vbi lis per caput extiterat conteſtata. Nihilominus hac ſaluâ exceptione ijdem procuratores adijcientes, nihil horum fuiſſe probatum, de his quæ fuerant in litteris cõmiſſionis expreſſa: quia cùm ſuper hoc eſſent litteræ impetratæ, quòd præfati Fatres Fontis Giardi fuerant, vt dicebant, violenter eiecti, lis extitit ſuper alijs prorſus coram ipſis iudicibus, quàm ſuper eiectione, ac violentia conteſtata; & teſtes etiam omnino de alijs deponebant. Procurator verò à vobis conceſſus ad cauſam coram ſæpedictis iudicibus peragendam, in his videbatur tantummodo inſtitutus, quæ in litteris fuerant cõmiſſionis expreſſa: Vnde ſi ſuper alijs lis extitit conteſtata; non potuit illorum iudicum iuriſdictio prorogari: Et propter id firmiter aſſerebant, iudices ipſos minùs ordinatè in eodem negotio, ac perperam proceſſiſſe. Quare vos ab ipſis iudicibus ad noſtram audientiam poſtmodum appellaſtis, licèt teſtes qui fuerant ab aduerſa parte producti, tam ſuper metu, quàm illicita pactione deponere videbantur,

eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares. Proinde cùm nihil eſſet de alterius intentione probatum, & ex litteris bonæ memoriæ Vvillelmi Cenomamen Epiſcopi manifeſtè conſtaret, confirmationibus quoque felicis. recor. Eugenij, & Alexandri prædeceſſorum noſtrorum, Pontificum Romanorum, poſtmodum ſubſequutis, ſæpefatum locum cum pertinentijs ſuis de conſenſu fratrum habitantium in eodem, Monaſterio veſtro fuiſſe collatum, & præmiſſus R. Cenomanen. Epiſcopus modernis temporibus, pro eo quòd loci eiuſdem Fratres vitæ, ac conuerſationis extiterant diſſolutæ, duorum confirmationibus Metropolitanorum obtentis, eundem locum de conſenſu Fratrum veſtro Monaſterio conceſsiſſet. Prædicti procuratores veſtri à nobis poſtulabant inſtanter, vt ſæpefatis Fontis Giardi fratribus, perpetuum ſilentium imponere dignaremur. Ad hæc autem pars aduerſa reſpondit; quòd prædictus procurator Fratrum de Linceio ſatis erat idoneus ad agendum, cùm reſcriptum illud tam nomine ipſorum de Linceio, quàm Fontis Giardi fratrum fuiſſet communiter impetratum: præſertim cùm aſſererentur domus eadem, vnum corpus, & cauſa inter eos proponeretur communis. Allegans illud firmiter non obſtare, quod à parte veſtra extitit tunc obiectum, procuratorem dictum à vobis videlicet conſtitutum non potuiſſe litem ſuper alijs conteſtari, quæ non fuerant in litteris commiſſionis annexa; nec iudices etiam partes ſuas interponere potuiſſe, cùm ad ipſos nequiuerit iuriſditio prorogari. Nam cùm lis per principales perſonas conteſtata fuiſſet, ſicut in relatione iudicum conſpicitur contineri, nec in litis conteſtatione, nec poſt publicationem teſtium id extitiſſet obiectum, nec quod per procuratorem eundem factum fuerat, à vobis protinus contradictum: huiuſmodi obiectio debebat friuola reputari. Demum autem ex parte dictorum Fratrum Fontis Giardi in modum exceptionis extitit allegatum; quòd litteræ præmiſſi Vvillelmi Cenomamnen. Epiſcopi erant falſæ, pro eo ſcilicet, quòd ſigillum eius erat poſitum ex tranſuerſo, petens ad id probandum iudices ſibi dari, quam exceptionem, quia fruſtratoria videbatur nullatenus duximus admittendam. Nos igitur intellectis his, & alijs per prædictum Capellanum, quæ à partibus propoſita fuerant coram eo, & habito cum Fratribus noſtris diligenti tractatu, vos, & Monaſterium veſtrum, ab impetitione præmiſſorum Fratrum Fontis Giardi prorſus abſoluimus, perpetuum ipſis ſuper hoc ſilentium imponentes. Donationem verò bonæ memoriæ Guillelmi Cenomamnen Epiſcopi, à felicis recordat. Eugenio, & Alexandro noſtris prædeceſſoribus confirmatam, necnon & conceſſionem quam prædictus H. Cenomannen. Epiſcopus cum aſſenſu Fratrum & I. Patroni Fontis Giardi fecit, confirmatam poſtmodum à G. quondam Turonen. Archiepiſcopo, & I. ſucceſſore ipſius, ratam habentes, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem &c. vſque incurſurum. Datum Later. 2. Idus Iulij. Pont. n. Anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXVIII.

Episcopo et Decan. et .. Cantori Andegaven.

Delegat executionem supralatæ sententiæ.

CVm causam quæ inter dilectos filios Heremitas Fontis Giardi ex parte vna, &.. Abbatem & Conuentum maioris Monasterij Turonen. & Iuhellum de Meduana Patronum Fontis Giardi Cenomannen. Diœcesis super eodem loco ex altera; vertebatur. &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vsque. Confirmamus. Volentes igitur vt quod à nobis est ratione præuia diffinitum, debitam obtineat firmitatem. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus id faciatis auctoritate nostra firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcope cum eorum altero ea &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXXIX.

H. Gneznen. Archiepiscopo.

Confirmat electionem Magistri Pauli in Episcopum Poznaniensem.

CVm Posnanien. Canonici electionem, quam de dil. fil. Magistro Paulo celebrasse noscuntur, auctoritate peterent Apostolica confirmari, dilectus filius S. Cantor Posnanien. Ecclesiæ pro se, ac procuratorio nomine, pro G. eiusdem loci Præposito petioni huiusmodi se opposuit: proponendo electionem ipsam fuisse post appellationem ad nos legitimè interpositam celebratam. Cùm enim ad nos fuerit appellatum, vt non nisi de Ecclesiæ gremio, & in loco tuto electio fieret; supradicti Canonici non solùm de persona extranea, verùm etiam in loco non tuto, electionem celebrarunt eandem: quia dum Dominus terræ persecutor, & impugnator Ecclesiasticæ libertatis, in ciuitate tunc temporis esset præsens, libera ibidem non poterat electio celebrari. Proposuit insuper idem Cantor, quod se ac Præposito memorato contemptis, in eadem fuerat electione processum; & Electores tunc temporis excommunicationis erant vinculo innodati. Cùm enim tu... quondam Episcopo &.. Decan. Poznanien. necnon & suffraganeis plerisque præsentibus. V. Cancellarium Posnanien. in plena Synodo vinculo excommunicationis astrinxeris, ijdem Canonici diutius communicauerunt eidem, quamquam ipsis non licuerit ignorare sententiam in Prouinciali Concilio solemniter promulgatam. Sed ad hæc fuit ex aduerso responsum; quòd contra prouocationem prædictam nihil fuerat attentatum. Cùm & de Canonico ipsius Ecclesiæ, & in loco consueto, & tuto, videlicet in Ecclesia Cathedrali, electio celebrata fuisset. Licèt enim Dux in Ciuitate præsens extiterit, nullam tamen vim, siue impressionem Canonicis intulit, sed pro quibusdam tantum modo preces fudit. Vnde tanta in electione vsi

Digitized by Google

ſunt Canonici libertate, quòd omiſſis his pro quibus Dux preces porrexerat, ſupradictum Magiſtrum liberè elegerunt. Duo quoque Canonici qui electioni contradixere præfata, liberè receſſerunt, ſinè quibuſlibet iniurijs, & iacturis. Dictus autem Cantor contemptus non fuerat, vt dicebat, cùm ſicut ipſemet propoſuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de Prouincia exiens, iter arripuiſſet ad ſedem Apoſtolicam veniendi: maximè cum iuxta confeſſionem ſuam, etiam ſi præſens in Prouincia tunc fuiſſet, propter metum Principis, ad præfatam nullatenus acceſſiſſet Eccleſiam, etiam euocatus. Sed nec Præpoſitus dicendus erat fuiſſe contemptus, quem ad electionem Canonici vocauerunt. Sicut enim Lambertus & Matthias Poſnanien. Canonici apud ſedem Apoſtolicam interpoſito iuramento dixerunt, Geraſeorum Concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum Præpoſitum deſtinatus, qui rediens in Capitulo conſtanter aſſeruit, quòd Præpoſitus venire nolebat, eò quod ibat in Calis, vbi Capellam & Fratrum regimen obtinet, ſed conſenſum, & verba ſua in ore Decani ponebat, & loco Præpoſiti poſtmodum Decanus elegit. Vnde cùm Decanus vice ipſius elegerit, ipſe per illum præſens intelligitur eligiſſe. Inſuper ad Canonicorum notitiam non peruenerat hactenus excommunicatio Cancellarij ſupradicti, de qua nuper ijdem Lambertus, & Mathias mentionem apud ſedem Apoſtolicam audierunt; cùm etiam præfatus Epiſcopus vſque ad mortem ſuam, & Decanus vſque nunc in ipſius Cancellarij communione permanſerint, qui dicuntur in præfata Synodo fuiſſe præſentes. Sed etſi dictos Canonicos excommunicato communicaſſe conſtaret, cum per hoc non niſi minori eſſent excommunicatione ligati, non ideo eſſet eis huiuſmodi actus legitimus interdictus. In perſonam quoque prædicti Magiſtri obiectum extitit: quòd excommunicatus erat pariter, & periurus, quia præfato Duci non ſolùm in verbo, ſed & in crimine communicauerat contra Eccleſiaſticam libertatem, & quia cum excommunicatis ſe non communicaturum iurauerit, contra proprium veniens iuramentum, eidem Duci excommunicato communicare præſumpſit. Fuit inſuper propoſitum contra eum, quòd ante confirmationem obtentam receperat annulum, & baculum paſtoralem. Pro eo verò fuit reſponſum ad primum: quòd præfato Duci nequaquam communicauerat, niſi tantùm in his, quæ ad correctionem ſpectabant ipſius, vt videlicet ab Eccleſiæ perſecutione deſiſtens, ad tua mandata rediret. Sed etſi communicaſſet eidem in alijs, ex eo tamen eſſet non inmerito excuſandus: quòd idem Dux per omnes Eccleſias Cathedrales Poloniæ fecerat nuntiari; priuſquàm in eum excommunicationis ſententia promulgata fuiſſet, ſe ad ſedem Apoſtolicam appellaſſe: Vndè meritò potuit opinari, quòd non fuerit ſententiâ ſupradictâ ligatus, cùm & adhuc ſuper hoc controuerſia ventiletur. Sed nec illud poterat Magiſtro ſæpedicto nocere, quòd ante confirmationem receperat annulum, & baculum paſtoralem; cùm non hoc ex ambitione factum fuerit, ſed cautela. Cùm enim Dux Epiſcopatum conſueuerit pro ſua voluntate conferre, inſignijs huiuſmodi aſſignatis: ad huiuſmodi conſuetudinem, immo corruptelam potiùs, abolendam, ſuper altare poſita fuerunt inſignia ſupradicta, ne ad illa Dux manus extendens, electionem ipſam quæ ibidem tunc primò celebrata regulariter fuerat, impediret: quæ poſtmodum Magiſter

Digitized by Google

exinde Decano porrigente recepit, ne Dux illa præcipiens ſecundùm conſuetum ſibi tradere niteretur abuſum. Propoſuit inſuper dictus Cantor, quòd cùm electionis decretum nobis minimè offeretur, petitioni huiuſmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars reſpondit, ex eiuſdem S. confeſſione conſtare quod decretum confectum fuerat, & oblatum tibi apud Bononiam conſtituto, à quo ad noſtrum examen fuerat idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus, & Mathias iurati dixerunt; quòd viginti vnus ex Canonicis Poſnanien. qui præſentes electioni conſenſerant, ſubſcripſerant in decreto, vno tantum excepto, qui recedens propoſuit ſe nolle propter tuam offenſam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicauit; quòd decretum huiuſmodi nullius momenti extitit, cùm illo non fuerit ſigillo munitum, quod Capitulum conſueuit habere. Sed ad hoc pars aduerſa reſpondit; quod etſi ſigillo abſque litteris vti conſueuerit Capitulum memoratum, quod non Canonicorum ſigillum, ſed potiùs iumentorum cauterium videbatur: habito tamen ab ipſis ante electionem de illo innouando tractatu, poſt electionem extitit innouatum, & ſic electionis decretum nouo ſigillo poſtea munierunt. His igitur, & alijs intellectis, quæ vtrímque fuere propoſita coram nobis, licèt electio ſupradicta ſuſpecta nobis quodammodo prima facie videretur, ex eo quod tuum ei fauorem impendere noluiſti; præſertim cùm eò ampliùs in his, & alijs diſponamus fauorem tibi Apoſtolicum exhibere, quò promptiùs propria quiete poſtpoſita, multis laboribus, & periculis te exponis, ob deffenſionem Eccleſiaſticæ libertatis. Quia tamen cum Poſnanien. Eccleſia quæ in electione predicta noua cæpit libertate gaudere, benignè agere nos oportet, poſtquam probationibus, & allegationibus fuit renuntiatum hinc inde; admonitione multiplici, imo diſtricta iuſſione præmiſſa, vt idem Electus, ad libertatem Eccleſiaſticam conſeruandam, aſſiſtere tibi ſtudeat fideliter, & deuotè: De Fratrum noſtrorum conſilio, electionem ipſam ſententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tuæ, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus eundem electum deuotè tibi obſequi cupientem, habens ob noſtram reuerentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Poſnanien. Capitulo, quàm clero & populo Ciuitatis, & Diœceſis Poſnanien. noſtris damus litteris in mandatis, vt eidem tanquam electo ſuo reuereptiam, & obedientiam exhibentes, eius intendant ſalubribus monitis, & mandatis. Datum Lateran. xvj. Kal. Auguſti. Anno xiiij.

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc Capitulo Poznanien. Cùm electionem quam de dil. fil. Magiſtro Paulo noſcimini celebraſſe, &c. vſque nouo ſigillo poſtea communiſtis. His igitur, & alijs &c. in eundem ferè modum, vſque, confirmandam. Quocirca deuotioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus eidem tanquam electo veſtro reuerentiam, & obedientiam exhibentes, eius intendatis ſalubribus montis, & mandatis. Nos enim præfato Archiepiſcopo litteris noſtris iniungimus, vt eundem electum deuotè ſibi obſequi cupientem, habens, ob noſtram reuerentiam, commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad ſuum officium pertinent, exequatur. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXIX.

Clero et Popvlo Civitatis et Dioecesis Posnanien.

Super eodem.

CVm Poznanien. Canonici electionem, &c. in eundem ferè modum, vt in prima, vſque confirmandam. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus eidem tanquam electo veſtro, &c. ſicut in ſecunda vſque in finem. Datum &c.

EPISTOLA XC.

Episcopo Salimbrien. et Varisien. electo, et Theoderico Canonico Constantinopolitan.

Vt confirment Nicomedienſis electionem à Patriarcha Cpano ſinè cauſa recuſatam.

TAm ex litteris dilectorum filiorum Capituli Nicomedien. Eccleſiæ, quàm chariſſimi in Chriſto filij noſtri .... illuſtris Conſtantinopolitan. Imperatoris accepimus. Quòd ... eiuſdem loci electo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, ijdem Capitulum conuenientes in vnum, dil. fil. S. eiuſdem Eccleſiæ Theſauratum, Sancti Spiritus gratia inuocata, elegerunt vnanimiter in paſtorem. Sed cùm electionem ipſam à bonæ memoriæ... Patriarcha Conſtantinopolitan. petierint confirmari, ipſe nihil obijciens, quare id fieri non deberet, eandem confirmare penitus recuſauit. Vnde cùm tam à prædicto Imperatore, quàm alijs exoratus ipſam huiuſmodi adiecta conditione voluerit poſtmodum confirmare, vt ſibi partem poſſeſſionum eiuſdem Eccleſiæ retineret, ipſi deliberatione præhabita id facere penitus recuſantes, dictum S. ad ſedem Apoſtolicam deſtinarunt, electionem ipſam auctoritate poſtulantes Apoſtolica confirmari. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ſi electionem eandem de perſona idonea repereritis Canonicè celebratam, vos eam auctoritate noſtra, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, confirmetis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Auguſti. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA XCI.

Fratribvs Militiæ Templi de Aventino.

Confirmat tranſactionem inter eos, & Monachos Cripta Ferrata factam.

EXaminata cauſa quæ inter vos ex vna parte, ac dilectos filios... Abbatem & Monachos Criptæ Ferratæ ex altera; ſuper Eccleſia Sanctæ Mariæ de Sorreſco, cum pertinentijs ſuis in noſtra præſentia vertebatur, teſtibus, & inſtrumentis vtrímque productis: tandem inter vos, & eos

Digitized by Google

compoſitio nobis mediantibus interuenit. Vt vos Eccleſiam memoratam cum omnibus ad ipſam ſpectantibus, perpetuò habeatis liberè, ac quietè, quibus Abbas, & Monachi ſupradicti omni liti & petitioni cedentes remiſerunt quodlibet ius, quin etiam conceſſerunt, quod habere videbantur in eis. Ita quòd vos triginta ſolidos Prouenienſium Senatus, cenſus nomine annuatim eiſdem in feſto Aſſumptionis B. Mariæ perſoluatis in vrbe. Nos igitur compoſitionem ipſam ab vtraque parte ſponte receptam, auctoritate Apoſtolica confirmantes, eandem decernimus inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, & diffinitionis infringere, vel ei &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iiij. non. Auguſti. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XCII.

Abbati et Monachis Criptæ Ferratæ.

Super eodem.

EXaminata cauſa quæ inter vos ex vna parte, ac dil. fil. fratres Militiæ Templi de Auentino ex altera &c. per totum vt in alia, vſque, interuenit. Vt ijdem fratres Eccleſiam memoratam cum omnibus ad ipſam ſpectantibus, perpetuò habeant liberè, ac quietè. Quibus vos omni liti, & petitioni cedentes remiſiſtis quodlibet ius, quin etiam conceſſiſtis, quod habere videbamini in eiſdem. Ita quòd dicti fratres triginta ſolidos Prouenienſium Senatus, cenſus nomine annuatim vobis in feſto Aſſumptionis B. Mariæ perſoluant in vrbe. Nos igitur &c. per totum vt in alia vſque in finem. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XCIII.

Patriarchæ Graden. et Episcopo Castellan.

Sede Cpana vacante de electione Dyrrachienſis Archiepiſcopi. cognoſcit, & delegat.

EX litteris dil. fil. Capituli Durachien. accepimus, quòd bonæ memoriæ. M. ipſorum Archiepiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, lidem ne dicta Eccleſia, quæ iam dudum per tempora ex deffectu paſtoris lapſum grauem ſenſerat, & ruinam, patris abſentiam diutiùs deploraret, conuenientes in vnum, & Spiritus Sancti gratia inuocata dil. fil. A. Conſtantinopolitan. Præpoſitum Venetijs exiſtẽtem ſibi elegerunt concorditer in Paſtorem. Nobis humiliter ſupplicantes, vt, quia Conſtantinopolitana Eccleſia noſcitur nunc vacare, à qua fuerat confirmationis gratia expetenda; & ipſam electionem confirmare auctoritate Apoſtolica dignaremur, & electo faceremus munus conſecrationis impendi. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus inquiratis de ipſa electione dil gentiùs veritatẽ, & ſi eã inueneritis Canonicè de perſona idonea celebratam, ipſam auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo, cõfirmetis, electo conſecrationis munus poſtmodum inpendentes. Dat. Later. iiij. non. Aug. Anno xiiij.

EPISTO-

Digitized

EPISTOLA XCIV.

ARCHIEPISCOPO HERACLIEN. ET.. DECAN. SANCTORVM QVADRAGINTA CONSTANTINOPOLITAN.

Vt à bonis Eccleſiæ S. Sophiæ abſtineant quidam nobiles.

DILECTI filij Capitulum Sanctæ Sophiæ Eccleſiæ Conſtantinopolitan. noſtris auribus intimarunt. Quòd nobilis vir Comes Bertoldus, ac nobilis mulier.. relicta Marchionis Montis Ferrati, & quidam alij Conſtantinopolitan. ac Theſſalonicen. Diœceſum, quaſdam poſſeſſiones Eccleſiæ ſuæ, de quibus ipſis debent neceſſaria miniſtrari, in ipſorum detinent præiudicium occupatas. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus detentores prædictos ad reſtitutionem debitam detentorum, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota cogatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint cenſura ſimili appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Datum Lateran. ij. non. Auguſti. Anno xiiij.

EPISTOLA XCV.

EBREDVNEN. ARCHIEPISCOPO, ET VTICEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO ET.. REGEN. EPISCOPIS.

Abſoluit Roncelinum Vicecomitem Maſſiliæ, Monaſticæ diſciplinæ deſertorem, eíque Patrimonij ſui curam ex Abbatis venia permittit.

CVM Roncelinus qui habitu Monachali reiecto, Maſſilienſis Ciuitatis Dominium ſibi temerè vſurparat, propter Apoſtaſiam, periurium, & ineeſtum, necnon rapinas, & quædam alia dudum à nobis, & poſtmodum à te Frater Regen. & bonæ memoriæ Magiſtro Milone Notario noſtro, tunc Apoſtolicæ ſedis Legatis excommunicatus extiterit, tam Ciuitate Maſſilien. quàm vniuerſa terra ipſius Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto. Sano conſilio tandem ductus.. Nobili muliere dimiſſa, reiectum habitũ reaſſumpſerit humiliter, & deuotè, ac à te Frater Vticen. excõmunicationis, & interdicti ſententias petierit relaxari. Tu ſufficienti ab ipſo cautione recepta, in Ciuitate Maſſilien relaxaſti ſententiam interdicti, eidem R. firmiter iniungendo, vt per ſeipſum, vel per fidelẽ nuntium, ſi forſan infirmitate, vel alia iuſta cauſa perſonaliter ad nos accedere non valeret noſtro ſe curaret conſpectui præſentare, Apoſtolicæ benignitatis miſericordiã petiturus. Qui humiliter tuis mandatis obtemperans, laborẽ ſubijt ad ſedem Apoſtolicã veniendi. Sed tam propter viarũ pericula, quàm propter inualitudinẽ corporis præpeditus, procedere non potuit vltra Piſas; propter quod exinde, dil. fil. P. de Monte Lauro Aquen. Archidiaconũ, & Cellariũ Monaſterij S. Victoris, & V. Canonicũ Maſſilien. procuratores ſuos ad noſtram præſentiã deſtinauit. Per quos fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt & abſolutionis beneficium dicto R. faceremus impendi, & patrimonij ſui curam habere permitteremus eundem, tam tuis frat. Vticen, & Metropolitani, ac Abbatis ſui, quàm ve F. N. Epiſcopi, Capituli, ac Militum, & vniuerſi populi Maſſilien. necnon, & aliorum quamplurium prælatorum nobis

Digitized by Google

ſuper hoc litteris præſentatis. Qui nos ad id triplici præcipuè ratione inducere ſatagebant. Cùm enim nullus præter ipſum in domo ſua maſculus ſit ſuperſtes, ſi terræ ſuæ hominibus, qui eundem ſinceriſſimè diligunt, non præeſſet, Eccleſijs, pijs locis, & alijs grauia poſſent diſpendia prouenire. Cùm etiam multas violentias cõmiſerit, & rapinas, & magna ſubierit hactenus onera debitorũ, ſi prohiberetur eidem prouiſio terræ ſuæ, vix quiſquam inueniretur qui ſatisfaceret de prædictis, & multi multipliciter, non abſque graui ſcandalo, ſuis iuſtitijs fraudarentur. Quoniam igitur ſacroſancta Romana Eccleſia, nulli humiliter redeunti gremium ſuum claudit. Nos illius exemplo, qui non vult mortem peccatoris, ſed potiùs vt conuertatur & viuat; cùm maius gaudium ſit Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſupra nonaginta nouem iuſtos qui ſe credunt pœnitentia non egere. De iamdicti R. pœnitentia exultantes, qui diu fuerat in vanitatibus ſeculi euagatus; venerabili Fratri noſtro ... Piſano Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ipſi iuxta formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis impendat, & iniungat eidem, vt mandatis veſtris humiliter pareat, quæ ſuper prædictis ipſi duxeritis facienda. Porro ſuper patrimonij ſui cura ita duximus ex benignitate Apoſtolica prouidendum, vt idem R. cum comparticipibus ſuis, priùs diuidat totam terram infra Ciuitatem, & extra: & de portione, quæ ipſum de iure contingeret, cum Abbatis ſui conniuentia, & aſſenſu, eidem Cœnobio aliqua congrua portio deſignetur. De reſiduo verò cùm veſtro, & eiuſdem Abbatis conſilio, pro prædictorum omnium ſatisfactione diſponat, prout meliùs videbitur expedire. Portionis verò Monaſterio deſignandæ prouiſio, propter neceſſitatem vrgentem, & euidentem vtilitatem, eidem R. à ſuo committatur Abbate: ita quòd ipſe ob gratiam ſibi factam, nouæ conuerſationis ſtudio ſe reddere ſtudeat omnibus gratioſum, tam in habitu, quàm in alijs nihil prorſus attentans contra Monaſticam honeſtatem. Quocirca Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus iuxta formam præſcriptam in ipſo negotio, ſublato appellationis obſtaculo, procedatis. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Datum Lateran. ij. Non. Auguſti. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XCVI.

Pisan. Archiepiscopo.

Super eodem.

CVm Roncelinus &c. vt in alia, vſque, à nobis, & poſtmodum à venerabili Fratre noſtro Regen. Epiſcopo, & bonæ memoriæ Magiſtro Milone Notario noſtro, &c. vſque humiliter, & deuotè. Ac à venerabili Fratre noſtro .. Vticen. Epiſcopo Apoſtolicæ ſedis Legato excommunicationis, & interdicti ſentẽtias petierit relaxari, memoratus Legatus ſufficiẽti ab ipſo cautione recepta, in ciuitate Maſſilien. relaxauit ſententiã interdicti, eidẽ R. firmiter iniungendo, &c. vſque petiturus. Qui humiliter Legati mandatis obtemperãs &c. per totum, vt in alia, vſque, permitteremus eundẽ tam ſupradicti Legati, & Metropolitani, ac Abbatis ſui &c. per totum vt in alia, vſque, in vanitatibus ſeculi

Digitized by Google

euagatus, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ipſi iuxta formam Eccleſię beneficium abſolutionis impendas, & iniungas eidem, vt mandatis. Venerabil. fratris noſtri . . Ebredunen Archiepiſcopi, ac dictorum Vticen. & Regen. Epiſcoporum, quibus ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra humiliter pareat, quæ ſuper prædictis ei duxerint facienda. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XCVII.

Capitvlo Sanctæ Sophiæ, ac vniversis Prælatis Conventvalivm Ecclesiarvm Constantinopolitan.

Irrita dicta electione Decani à Capitulo facta, & poſtulatione à Prælatis, mandat, vt ad nouam Patriarchæ Cpani electionem procedant.

PEr litteras noſtras filij Prælati noſtro nuper Apoſtolatui reſeraſtis. Quòd bonæ memoriæ. T. Patriarcha Conſtantinopolitano apud Theſſalonicam extrema ægritudine laborante, vos, ne circa Patriarchę ſubſtituendi electione vobis præiudicium fieret, metuentes, in Eccleſia S. Sophiæ Decano, & Canonicis eiuſdem præſentibus, noſtræ conſtitutionis authenticum, quod ſuper forma electionis, in Conſtantinopolitana Eccleſia celebrandæ, à nobis dudum obtentum fuerat, perlegiſtis. Sed cùm propter quorundam Canonicorũ abſentiam; certum recipere nequiueritis tunc reſponſum, auctoritate ſtuduiſtis Apoſtolica prohibere, ne ſuper electione in veſtrum præiudicium, ſiue contra mandati noſtri tenorem, aliquid fieret, ad ſedem Apoſtolicam appellantes. Cúmque die tertia pro recipiendore ſponſo, prout conditum fuerat, veniſſetis, multitudinem Venetorum in eadem Eccleſia inueniſtis, tam in ſtallis, quàm circa altare irreuerenter armatam, & eis qui electioni ſe Venetorum opponerent, membrorum truncationem, ac mortem, non abſque multis clamoribus intentantem. Vobis autem expectantibus de foris, quædam Venetorum Canonicorum pars proſiliens ſubitò de conclaui, vbi fuerant obſerati, nonnullis ex Canonicis alijs recedentibus à conſilio eorundem, Decanum eiuſdem Eccleſiæ nominauit. Quod vos extrinſecus poſiti ſentientes, electioni huiuſmodi ſtuduiſtis contradicere iuxta poſſe, in craſtino appellationem priùs ad nos interpoſitam coram Conſtantinopolitani Cleri multitudine innouando. Poſtmodum verò tres perſonas videlicet Ve. F. N. Cremonen Epiſcopum, & dilectos filios P. titulo Sancti Marcelli Presbyterũ Card. & Magiſtrum R. de Corzon Canonicum Pariſien. vnanimiter nominantes, eaſdem à ſede Apoſtolica poſtulaſtis, vt earum aliqua iuxta noſtræ voluntatis arbitrium præficeretur Eccleſiæ memoratæ. Cùm autem nuper vtriuſque partis procuratoribus propter hoc ad ſedem Apoſtolicã conſtitutis, ſuper electione, ac poſtulationibus memoratis inquiſiſſemus pleniùs veritatẽ, licèt ex parte veſtra filij Capitulũ propoſitũ fuerit, quòd priùs quã ſtatutũ Apoſtolicũ vobis oſtenſũ, aut aliqua prohibitio facta fuerit, tractatus habitus fuerat ſuper prædicti electione Decani, quæ nondũ extiterat publicata. Quia nobis cõſtitit euidẽter, electionẽ ipſam à vobis, filij Capitulũ, poſt ſtatutũ Apoſtolicũ vobis oſtensũ; & appellationẽ ad nos legitimè interpoſitã, quibuſdã excluſis, atq; contẽptis, qui volebãt, & debebãt pariter

Digitized by Google

intereſſe; minùs Canonicè celebratam : vt de cæteris quæ tam contra electionis proceſſum, quàm contra perſonam electi fuere propoſita taceatur, & ad poſtulationes præfatas à vobis, filij Prælati, inconſultè proceſſum, tã illam, quàm iſtas, de fratrum noſtrorum conſilio duximus reprobãdas. Deuotioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes, quatinus omni vitio ſimultatis exploſo, tam loco, quàm voto conuenientes in vnum, & ſancti Spiritus gratia inuocata, talem vobis perſonam eligatis Canonicè in Paſtorem, quæ ſcientia, vita, & fama præpolleus, tãto cõgruat oneri, & honori, vt veſtris parcatis laboribus, & expenſis, & Apoſtolicũ vobis fauorem ex hoc valeatis pleniùs cõparare. Pro certo ſcientes, quia ſi vel perſona nõ eſſet idonea, vel forma Canonica, nos deffectum veſtrum auctoritate Apoſtolica ſuppleremus. Dat. Lateran. Non. Aug. Ann. xiiij.

EPISTOLA XCVIII.

EPISCOPO ZARATORIEN. ET DECAN. THEBAN. ET CANTORI DAVALIEN.

Delegat inquiſitionem contra Epiſcopum Neopatrenſem.

DILECTI filij Decanus & Capitulum Neopatren. Eccleſiæ nobis denuntiando monſtrarunt. Quòd Ve. F. N.. eorum Archiepiſcopus antequam ad dignitatis apicem aſcendiſſet, licèt eſſet in Sacerdotali officio conſtitutus comam tamen nutriens, contra Latinos in Græcorum auxiliũ cum Arguro quondã Corinthi Domino, tanquam laicus pariter arma ſumpſit, & circa eundem in Militis officio per annum, & ampliùs ſeruiens nonnullos Latinos dicitur occidiſſe. Verùm cùm poſtmodum per electionem quorundam Canonicorum; qui eiuſdem flagitia penitus, ignorabant, adeptus fuit regimẽ Eccleſiæ memoratæ, abiecta pene penitus modeſtia paſtorali, neglexit prorſus conſulere famæ ſuæ: ſed ipsã potiùs euacuans viuendo peruerſè contemnit tanquam hæreticus celebrare, ac audire diuina, nec vt tenetur per ſeipſum horas Canonicas Deo reddit, nec coram eo ipſas facit per miniſtros Eccleſiæ decantari, bona ipſius Eccleſiæ dilapidans enormiter pro ſuo voluntatis arbitrio, & deuaſtans. Præter hæc autem cùm in præſentia bonæ memoriæ T. Conſtantinopolitani Patriarchæ præſtitiſſet aſtantibus pluribus corporaliter iuramentum, quòd tam poſſeſſionum, quàm prouentuum ipſius Eccleſiæ portionem, per eundem Patriarcham ſententialiter adiudicatã eiſdem, ipſos permitteret pacificè poſſidere, nec ſuper ea eoſdem aliquatenus moleſtaret. Ipſe ſuis peruerſitatibus volens iniquitatum cumulum aggregare; dicto Patriarcha carnis debitum exoluente, præfatos Canonicos eadem portione auctoritate propria ſpoliauit, contra iuramentum proprium temerè veniendo. Inſuper etiam idem Archiepiſcopus quendã Monachũ in habitu Monachali, & quendã alium Sacerdotem quem ad Presbyteratus officiũ fecerat promoueri, & tres alios laicos homines Eccleſiæ ſupradictę per quoſdam ſeruientes ſuos ſuſpendio iuſſit tradi, funem qua ijdem extiterunt ſuſpenſi, eiſdẽ ſeruientibus manu propria tribuendo, & ipſos cõpellendo ad hoc flagitiũ in ſalutis ſuę diſpendiũ, & ſcandalum plurimorum. Vnde nobis dicti Canonici humiliter ſupplicarũt, vt ad exceſſus huiuſmodi corrigendos, manus noſtras apponere dignaremur. Nolentes igitur hæc, ſi vera ſunt, conniuentibus oculis pertranſire, qui ne dum arbores extirpare

inutiles, verùm etiam plantare fructiferas in Dominico agro tenemur. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus inquiratis ſuper præmiſſis diligentiſſimè veritatem, & quæ inueneritis fideliter redigentes in ſcriptis, ea nobis ſub ſigillis veſtris tranſmittatis incluſa: vt per veſtram relationem inſtructi, ſecuriùs in his procedere valeamus. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero ea &c. Datum apud Criptam Ferratam xij. Kal. Septemb. Pontificatus noſtri Anno xiiij.

EPISTOLA XCIX.

Abbati et Conventvi de Flore.

Confirmat eis Eccleſiam Calabromariæ, contra pulſationem Monaſterij Curacenſis.

INTER vos & Monachos Curacen. ſuper Eccleſia Calabromariæ, quam ipſi cum ſuis pertinentijs ad ſuum Monaſterium de iure ſpectare dicebant, & à vobis minus licitè detineri, diu eſt queſtio agitata. Sed tandem Ve. F. N. Squillacen. & Marturan. Epiſcopis, & dil. fil. Abbati Sambucinæ, de conſenſu partium à nobis ſub hac forma commiſſa. Vt partibus conuocatis audirent hinc inde propoſita, & vſque ad calculum diffinitiuæ ſententiæ appellatione poſtpoſita procedentes, ſi de partium voluntate exiſteret, cauſam ipſam fine debito terminarent. Alioquin eandem ſufficienter inſtructam, ſub ſigillis ſuis nobis tranſmittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui præſentarent, ſententiam recepturæ. Partibus igitur in ipſorum præſentia conſtitutis, propoſuerunt Curacen. Monachi coram ipſis: quod cùm ipſi pro notitia mutua, & charitate fraterna, quam cum Abbate, ac Monachis Calabromariæ habuerant, eiſdem Abbati, & Monachis penuria laborantibus opportuna frequenter ſubſidia miniſtraſſent. Demum eodem Abbate deffuncto Oeconomus eiuſdem, & Monachi, tum quia eorum Monaſterium collapſum erat in rebus temporalibus, tum quia ob paucitatem eorum illud per ipſos regi non potetat opportunè, dictum Monaſterium, quantum eiſdem, licuit obtulerunt Cellarario Curacen. recipientes ab ipſis poſtmodum per eorum Oeconomum tam indumenta, calciamenta, corrigas, quàm etiam alia neceſſaria præter victum qui ſuppetebat eiſdem Monachis competenter. Sed quia id ſibi abſque Regis conſenſu, quem aſſerebant patronũ ipſius Eccleſiæ principalem, ad vendicandum prorſus ipſam Eccleſiam ſufficere non credebant. Cariſſimi in Chriſto filij noſtri. F. Siciliæ Regis Illuſtris priuilegium, per manus Ve. F. N. G. de Palearia Regni Siciliæ Cancellarij, ſupra eadem Eccleſia impetrarunt, confirmationem Capituli Sanctę Seuerinæ, in cuius Diœceſi dictum Monaſterium eſt conſtructum, ſupra eodem per litteras poſt obtenta. Inſuper etiam adiecerunt ipſi Monachi Curacen. quòd Metropolitanus eorũ, videlicet Archiepiſcopus Sanctæ Seuerinæ ſecũdo die poſt conſecrationem ſuam, factum præfati Capituli, & dictam eiſdem Eccleſiã confirmauit, ipſis exinde priuilegio aſſignato. Et cùm hæc omnia per teſtes ab eis ſint ſufficienter probata, ſuper proprietate Eccleſiæ memoratæ proponebant ſuã his pleniùs intentionem eſſe fundatam. Præter hæc autẽ Curacen. ipſi aduersùs

Digitized by Google

vos etiã intentarunt; quòd cũ vobis in his omnibus ſuum coſilium propalarint, & vos ſupra narratis fraternũ eiſdem auxiliũ & conſilium promiſeritis impenſuros, veſtræ poſtmodum promiſſionis obliti, ad nobilem virum Petrum Guiſcardi, qui erat illius terræ Dominus, accedentes, Monaſterium illud ab eo concedi vobis cum inſtantia poſtulaſtis. Sed cùm idem id vobis primitus denegaſſet, interuentu coniugis ſuæ tandem beniuolè annuit votis veſtris. Eo itaque ſic obtento, iamdictæ Sanctæ Seuerinæ Canonicos pro ipſa vobis Eccleſia conferenda, precibus propulſaſtis. Super quo licèt emiſſæ preces, pro eo quòd electus eorum erat apud ſedem Apoſtolicam conſtitutus, à principio fruſtrarentur; comminationibus tamen eiuſdem Nobil. de proprijs eis auferendis vxoribus, cùm ſint Græci, ſibi acriter intentatis, ipſam vobis Eccleſiam ijdem poſtremùm confirmauerunt inuiti. Poſt hæc verò prænominato electo à ſede Apoſtolica redeunti, extra ſedem propriam occurriſtis, prædictam ab eo Eccleſiam petituri. Sed cùm repulſam pateretur veſtra petitio in hac parte, pro eo quòd idem electus nondum ſedem propriam viſitarat, per impreſſionem tándem, & violentiam nobilis memorati, prædictam vobis, Eccleſiam compulſus eſt confirmare. Ad hæc autem vos in noſtra præſentia reſpondiſtis è contra: quòd licèt Eccleſia ipſa per Oeconomum, & Monachos ſupradictos conceſſa fuiſſet Monaſterio Curacen. prout ipſius Monachi aſtruebant, conceſſionem talem his rationibus dicebatis penitus non tenere; tum quia per illos eadem facta fuerat, qui perſonæ non extiterant principales, Eccleſia tunc vacante; tum etiam quoniam longè ante per Kirolum quondam dicti loci Calabromariæ Abbatem, de conſenſu, & voluntate ſuorum fratrum tempore bonæ memoriæ Ioachim primi Abbatis veſtri, dicta Eccleſia vobis conceſſa fuerat, & poſt ipſius Kiroli obitum per eiuſdem Monachos ipſius conceſſio extiterat pluries innouata proceſſu temporis, primò quidem Capituli, & ſecundò Electi confirmationibus accedentibus non per impreſſionem, vel violentiam nobilis antedicti, ſed potiùs mera eorum, & libera voluntate. Aſſignando nihilominus rationes, quòd priuilegium antedictum Curacenſibus non ſuffragaretur in aliquo, quia prædicta conceſſio, quæ facta fuerat minus iuſtè, per illud non intelligitur rationabiliter confirmata; maximè cum notam expreſſæ contineat falſitatis, cùm legatur in ipſo quòd Panormi per manus iamdicti Cancellarij eo tempore datum fuerit, quo idem vtique non Panormi, ſed alibi longè à Panormo manebat, & Rex cuius auctoritate fieri videbatur, tunc temporis non cuſtodiretur ab ipſo, ſed à Guillelmo Capparone temerè teneretur, qui etiam verum ſigillum detinebat ipſius. Ad excuſandum nempe priuilegium ſupradictum, præmiſſis pars Monachorum Curacenſium replicando reſpondit: quòd cùm dictus Cancellarius à Claræ memoriæ. C. Imperatrice ordinarius totius Regni, & Regis adminiſtrator extiterit conſtitutus, id potuit facere ipſius Regis auctoritate licenter, vt pote qui vices gerebat Regias in hac parte. Inſuper etiam Curacen. Monachi addiderunt, quòd etſi dictum priuilegium per manus Cancellarij ob præmiſſa obtinere non poſſet robur debitæ firmitatis, cenſeri debebat validum, pro eo quòd dictus Rex illud ex certa ſcientia poſtmodum confirmauit, cum rati habitio retrotrahatur, & mandato comparetur iuxta legitimas ſanctiones. Nihilominus proponentes, quòd etſi neutrum priuilegiorum deberet legitimum

Digitized by Google

iudicari, vltimum debebat eis ſuffieere ; quòd idem Rex poſtquam vxorem raduxit , ſupra eadem Eccleſia conceſſit Monaſterio Curacenſi. Cæterum pars veſtta ex aduerſo reſpondit, quòd ſi confirmationem aliquam obtinuerunt de priuilegio ſupradicto Monachi Curacen. ipſa nullius erat roboris,vel vigoris, quia cùm ipſum priuilegium à principio irritum extitiſſet, rata eſſe non poterat obtenta taliter confirmatio; ſuper eo aſſignantes talem de priuilegio vltimo rationem, quòd de ipſo non emolumentum, ſed pœnam deberent ipſi Monachi potiùs reportare. Quia cùm iam quæſtio ipſius Eccleſiæ ad noſtrum fuerit examen deducta; petierunt ſibi rem litigioſam per poteſtatem ſecularem concedi, ſeu etiam confirmari. Contra confirmationem autem, ſeu conceſſionem Archiepiſcopi, allegaſtis quòd rem à vobis poſſeſſam, & ab eodem etiam confirmatam, ipſe illis concedere , vel confirmare non debuit. Maximè poſtquam in litem deducta extitit, & ad cenſuram examinis noſtri perlata: Vnde conceſſio, vel confirmatio huiuſmodi nullius debebat cenſeri valoris. Propter quæ ſuper Eccleſia ſupradicta, ſilentium imponi Curacenſibus Monachis, & ab ipſorum impetitione abſolui penitus petebatis. Cùm verò dicti iudices, ſupra cauſæ meritis adinuicem diſcordarent, & partes cauſam ipſam noſtro potiùs quàm eorum optarent iudicio terminari, tam ipſam cauſam, quàm partes cum rationibus quæ pertinebant ad eam, iuxta mandati noſtri tenorem,ad noſtram præſentiam remiſerunt. Demum itaque dilectis filijs Nicolao Curacenſi, & Hugone Priore Sancti Georgij, & Ioſeph veſtris Monachis noſtro conſpectui preſentatis, & quæ acta fuerant coram iudicibus ſupradictis , & rationes alias nobis exponere procurantibus. Nos illis diligenter auditis & perſpicaciter intellectis, vos ab impetitione Curacenſium, ſuper eadem Eccleſia, per diffinitiuam ſententiam prorſus abſoluimus, eiſdem ſupra ipſa perpetuum ſilentium imponentes. Præſertim cum illis regulam, & inſtitutionem Ciſtercienſis ordinis ab ipſa Monaſterij fundatione profeſſis , abſque ſuperioris diſpenſatione non extiterit ad obtinendum ſic Eccleſiam laborare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc vſque incurſurum. Datum apud Criptam Ferratam ij. Kal. Septemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA C.

Archiepiscopo et Decan. et Cantori Cvsentin.

Delegat executionem ſupralatæ ſententiæ.

INTER dilectos filios Abbatem & Conuentum de Flore, ac Monachos Curacenſes, ſuper Eccleſia Calabromariæ quam ipſi cum ſuis pertinentijs &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vſque laborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, vos per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, faciatis inuiolabiliter obſeruari. Quod ſi non omnes &c. Tu ea frater Archiepiſcope , cum eorum altero ea &c. Datum vt in alia per totum.

Digitized by Google

EPISTOLA CI.

Nobili viro. C. Iudici Tvrritano.

Vt prouideat ne imparatum Otho Imp. agrediatur, neue cum Piſanis contrahat,

CVm Piſani contra prohibitionem, & excommunicationem noſtram, O. dicto Imperatori, ad impugnandum Regnum Siciliæ, quòd Eccleſiæ patrimonium eſſe dinoſcitur, naualem exercitum deſtinarint, & ſit tibi, & alijs Sardiniæ Principibus ſollicitè præcauendum. Ne ſi forſan contra vos, vel aliquem veſtrum, paci quorum inuident, & quieti, vellent aliquod machinari, vos inueniant imparatos. Nobilitatem tuam monemus, & exhortamur atentiùs per Apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, quatinus ſi dicti Piſani Sardiniam ingredi attentarent, tu ipſis vna cum alijs Magnatibus Sardiniæ, totis viribus reſiſtere non omittas. De terra verò Galuari quam tenes, nullum cum Piſanis, vel alijs, ſinè noſtro ſpeciali mandato, contractum inire præſumas. Datum apud Criptam Ferratam iij. Non. Septembris. P. N. Anno xiii..

In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili viro Hugoni de Baſſo, vſque, non omittas. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA CII.

Tvrritan. et.. Arboren. Archiepiscopis.

Vt Judici Turritano conſilium præſtent,

FRaternitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus, quatinus auditis his quæ dil. fil. nobilis vir Vv. Iudex Calaritanus, ſuper negotio Arboren. vobis duxerit proponenda, & penſatis prudenter circunſtantijs rerum, & perſonarum, temporum, & locorum, ſalutare ſibi conſilium auctoritate Apoſtolica tributatis. Datum vt in alia.

EPISTOLA CIII.

Tvrritano Archiepiscopo.

Vt de conſanguinitate inter Iudicem Calaritanum, & vxorem cognoſcat.

DIlectvs filius nobilis vir Vv. Calaritanus Iudex, petitorio nobis oblato ſuggeſſit; quòd inter ipſum, & nobilem mulierem G. filiam Comitis Guidonis, quam duxerat in vxorem, illa conſiſtit linea parentelæ, quæ inter eos legitimum exiſtere coniugium non permittit. Verùm nobis humiliter ſupplicauit, vt ſupra hoc Apoſtolico dignaremur ei ſuffragio prouidere. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus aſſumptis. Ve. F. N. Arboren Archiepiſcopo, & alio viro prudente, quem dicta mulier duxerit eligendum, audias cauſam cum illis, vel eorum altero, ſi ambo nequiuerint, vel noluerint intereſſe, & eam appellatione remota Canonico fine decidas; faciens quod decreueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter

Digitized by Google

obſeruari. Quòd ſi præfata nobilis infra terminum quem duxeris præfigendum, tibi neglexerit coniudicem aſſignare, tu nihilominus ſecundùm formam præſcriptam in cauſa procedas, præſertim ſi carnalis comixtio ſicut accepimus inter eos non fuerit ſubſequuta. Datum vt in alia.

EPISTOLA CIV.

Ierosolimitan Patriarchæ Apostolicæ sedis Legato.

Regem Cypri moneat vt ſuum Comeſtabulum in gratiam recipiat.

GRAVI nobis dilectus filius nobilis vir. G. Montis Beliardi Regni Ieroſolimitani Comeſtabulus conqueſtione monſtrauit, quòd cùm ipſe chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Hug. Cipri regem illuſtrem, & Regnum eius ſicut Baiulus fideliter cuſtodierit. Idem Rex poſtquam ad legitimam peruenit ætatem, ipſi pro bonis mala retribuens, eundem, & ſuos, licèt in ipſum deffectum aliquem non inuenerit, ſinè iudicio Curiæ, à Regno eius eiecit, & ſibi abſtulit terram ſuam. Licèt autem dictus nobilis viribus, ſicut aſſerit, ius ſuum recuperare potens exiſtat, ob reuerentiam tamen Apoſtolicæ ſedis, & terræ ſanctæ neceſſitatem, cui ex hoc poſſet periculum imminere, viribus ad huc vti noluit contra eum, ſed potius ratione. Quocirca F. quæ per A. ſcripta mandamus; quatinus dictum Regem efficaciter moneas, & prudenter inducas, vt pro reuerentia Apoſtolicæ ſedis, & noſtra; necnon terræ ſanctæ ſubſidio, in quo idem nobilis ſtrenuè proponitur laborare, ipſum in gratiam ſuam recipiens, ſinè difficultate ſibi reſtituat iura ſua: iniungendo nihilominus nobili memorato, vt eidem Regi ſeruitium exhibeat, & honorem. Licèt autem non intelligamus ad præſens, ſuper hoc aliud expreſſius iniungendum: tibi tamen, de quo plenè confidimus, vices noſtras duximus committendas, vt præuia ratione procedas, ſicut prouidentia dictauerit procedendum. Datum Lateran. viij. Kal. Octob.

EPISTOLA CV.

Patriarchæ Antiocheno.

Comittit cauſam ſuper matrimonio Sororis Regi Cypri, & O. de Dempera.

QVERELAM dil. fil. nobilis viri. O. de Dempera recepimus continentem, quòd licèt ipſe nobilem mulierem E. Sororem chariſſimi in Chriſto filij noſtri Hug. Cypri Regis Illuſtris legitimè duxerit in vxorem, & inter eos matrimonium conſummatum extiterit commixtione carnali. Nobil. tamen vir. R. Nepos Illuſtris Regis Armeniæ ſibi eandem illicitè copulans, in animæ ſuæ periculum ipſam detinere præſumit. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcrip. mand. quatinus partibus conuocatis audias cauſam; & ſi de partium fuerit voluntate, ipſam Canonico fine decidas; alioquin inquiſita ſuper his pleniùs veritate, nobis eam fideliter nuntiare procures, vt de vultu noſtro iudicium prodeat æquitatis. Datum Lateran. viij. Kal. Octob.

Digitized by Google

EPISTOLA CVI.

PRIORI ET FRATRIBVS S. BARTHOLOMEI DE TRISVLTO CARTVSIEN. ORDINIS, TAM PRESENTIBVS, QVAM FVTVRIS HEREMITICAM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Confirmat & recipit sub protectionem Monasterium cum possessionibus.

VINEA culturæ cælestis in qua manu diuina Cartusien. est ordo plantatus, ita iam palmites suos longè latéque diffudit, flores producentes, & fructus vberes, ac suaues, vt eorum delectati fragrantia decreuerimus, iuxta nos ipsius desiderabile germen habere: non solùm, vt eius intercessionibus apud Dominum efficaciùs adiuuemur, verùm etiam ipse ordo ex Apostolicæ sedis vicinitate familiariùs sibi iungatur in viscerib⁹ charitatis. Vnde nos Ecclesiam S. Bartolomæi de Trisulto iam dudum ordini vestro concessimus, facientes ibidem construi Monasterium secundùm ipsius ordinis instituta. Vestris igitur iustis precibus annuentes, præfatum S. Bartholomæi Monasterium, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt Heremiticus ordo, qui secundùm Deum, & institutionem Cartusien. Fratrum in eodem loco per nos institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium impræsentiarum rationabiliter obtinet, aut in futurum &c. vsque consistant. Terminos autem qui domui vestræ prouidè sunt statuti, auctoritate Apostolica confirmamus. Qui profecto sunt hi videlicet, Riuus veniens de Guarcino, vsque dum iungitur flumini Colopardi, apud sanctum Calixtum de Antonna. Inde tẽditur circumeundo per sanctum Gregorium de Obscurano, per Lauacellum, per sanctum Ægidium de Colle, per Collem de Arella. Inde descenditur, ad Riuum vallis, ex parte Casemarij, ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Macena. Ibi ex altera parte vallis, incipiunt quædam Montana vsque contra Petram malam peruenientia, per hæc loca: videlicet, sanctum Ioannem de Prate'lis; sanctum Angelum de Mortaria. Vallem Fraxinorum. A Petra mala itur circumeundo per montana, vsque dum venitur ad Campum vanum, supra Guarcium; & inde descenditur per vallem citra Guarcinum, vsque ad Riuum eiusdem Castri in principio nominatum. Ad instar quoque Felicis memoriæ Celestini Papæ Prædecessoris nostri, qui capitula subsequentia ordini vestro concessit, sicut in eius priuilegio nos ipsi perspeximus contineri, auctoritate Apostolica interdicimus, & sub interminatione anathematis prohibemus; ne quis infra prędictos terminos domus vestræ, hominem capere, furtum, seu rapinam cõmittere, aut ignem apponere, vel homicidium perpetrare audeat, aut homines venientes ad domum vestram, vel redeũtes ab ea quomodolibet perturbare. Vt ob reuerentiam Dei, & domus vestræ infra præfatos terminos, non solũ vos, & fratres vestri, sed etiam alij plena pace gaudeant, & quiete. Liceat quoque vobis Clericos, vel laicos liberos, & absolutos, è seculo fugientes, ad conuersionem vestram recipere, & eos absque

Digitized by Google

vllius contradictione in veſtro Collegio retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli Fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem, abſque licentia ſui Prioris fas ſit de Clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò abſque litterarum communium cautione, nullus audeat retinere. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs manibus, vel ſumptibus colitis, ſiue de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis &c. vſque præſumat. Adijcientes quoque ſtatuimus, vt infra dimidiam Leugam à terminis poſſeſſionum veſtrarum, nulli religioſo liceat quodlibet ædificium de nouo conſtruere, vel poſſeſſiones acquirere, ſinè veſtro conſenſu, vel Romani Pontificis licentia ſpeciali. Conſecrationes verò altarium, ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum veſtrorum qui ad ſacros ordines fuerint promouendi, à Diœceſano ſuſcipiatis Epiſcopo, communionem, & gratiam Apoſtolicæ ſedis habente; ſi ea vobis gratis, & abſque prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus auctoritate, vobis quod fuerit poſtulatum impendat. Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus, ne Diœceſanus Epiſcopus, vel alia quæcúmque perſona vos ad Synodos, vel Conuentus ire forenſes, ſeu iudicio ſeculari de veſtra propria ſubſtantia, vel poſſeſſionibus veſtris ſubiacere compellat, nec ad domum veſtram non vocatus ratione ordinis celebrandi, cauſas tractandi, vel aliquos publicos conuocandi Conuentus venire præſumat; nec regularem electionem veſtri Prioris impediat, aut de inſtituendo, vel remouendo eo qui pro tempore fuerit, contra ſtatuta Cartuſien. ordinis ſe aliquatenus intromittat. Porro ſi Diœceſanus Epiſcopus, vel alij Eccleſiarum Rectores in Monaſterium veſtrum &c. vſque, decernimus irritandam. Nec litteræ illæ habeant firmitatem, quas tacito nomine Cartuſien. ordinis contra tenorem Apoſtolicorum priuilegiorum conſtiterit impetrari. Statuimus etiam, vt propter interdictum terræ commune, Monaſterium veſtrum excommunicatis, & interdictis excluſis, à diuinis non cogatur officijs abſtinere. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Priore, &c. vſque profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. cunctis autem eidem loco &c. vſque in finem. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij ij. Kal. Octob. indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo vndecimo. Pont. verò Domini Innocentij Papæ iij. Anno xiiij.

EPISTOLA CVII.

Priori et Fratribvs Cartvsien.

Presbyter cauſans aborſum partus viuificati, abſtinere debet ab altari.

SICVT ex veſtrarum tenore perpendimus litterarum, cum quidam Presbyter veſtri ordinis, qui priùs fuerat Niger Monachus, quandam mulierem pregnantem cum qua contraxerat conſuetudinem inhoneſtam, & quæ aſſerebat ſe concepiſſe ab eo, per zonam arripuerit quaſi ludens; ipſa poſtmodum, mulier ſic ex eo ſe aſſerit fore læſam, quòd occaſione huiuſmodi abortiuit. Propter quod idem Presbyter, proborum virorum vſus conſilio, ſeipſum duxit ab altaris miniſterio ſequeſtrandum.

Digitized by Google

Quare nobis humiliter supplicastis, vt cũ eo misericorditer agere dignaremur. Nos vero deuotioni vestræ insinuatione præsentium respondemus, quòd si nõdum erat viuificatus conceptus poterit ministrare, alioquin ab altaris debet officio abstinere. Datum Lateran. iiij Non Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CVIII.

Vniversis Archiepiscopis, et Episcopis ad qvos litteræ istæ pervenerint.

Vide plano causas Carthusiensium & Cisterciensium determinent.

QVM inter omnes Religiosos nostri temporis viros, Cistercien. & Carthusien. ordinum Fratres, magna per Dei gratiam polleant honestate. Si quam forsitan inter eos, humani generis inimico disseminante zizania, materia litis exoritur, per quam apud eos sanctæ quietis otium perturbetur. Nos qui puritatem religionis ipsorum feruenti charitate zelamur, non possumus non moueri. Scientes quod contentiones huiusmodi, à suo proposito alienæ, religionis maculant puritatem: cùm secundùm Apostolum, seruum Dei non oporteat litigare. Vt igitur Diabolicæ fraudis astutia, quæ vt in eis religionem commaculet, lites suscitat inter ipsos, per Apostolicæ sollicitudinis studium celeriter elidatur. Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus cùm in Diœcesibus vestris aliqua fuerit inter eos materia litis exorta, vos sinè mora partes vestras interponatis ad pacem, inter eos amicabiliter reformandam. Quòd si forsan hoc modo prouenire non poterit, sinè sumptu, & strepitu causam inter eos mediante iustitia terminetis. Facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo firmiter obseruari. Datum Laterani iiij. non. Octob. Pont. nostri Anno. xiiij.

EPISTOLA CIX.

Karissimo in Christo Filio nostro. H. Illvstri Constantinopolitan. Imperatori.

Vt Castrum de Situm restituat Templarijs.

GRAVE gerimus & molestum, quòd cùm tu, & alij crucesignati ad hoc debueritis circa captionem, & detentionem Imperij Romaniæ intendere principaliter, vt per illud subueniretis commodiùs terræ sanctæ. Tu non solùm eidem nullum curasti adhuc subsidium ministrare, verùm etiam fratribus Militiæ Templi, qui pro ipsius terræ deffensione totis viribus elaborant, infers molestias, & iacturas. Castrum de Situm super Rauenica cum pertinentijs suis ipsis auferens pro tuæ arbitrio voluntatis. Et licèt iam sæpe pro restitutione ipsius tibi direxerimus scripta nostra, tu tamen preces nostras pertransisti hactenus aure surda: prout debueras non attendens, quàm benignè, ac efficaciter tuas preces curauerimus exaudire, quantùmve nostrum auxilium tibi fuerit hactenus opportunum. Quod si tibi forsan, tua promerente duritia, duxerimus subtrahendum, experimento cognosces, quantùm tibi vtile, fuerit,

Digitized by Google

fuerit, quantumue ſubtractum afferat detrimentum. Quocirca Serenitatem tuam rogamus, atque & monemus, & exhortamur in Domino, quatinus Caſtrum præfatum cum pertinentijs eius, ſinè difficultate reſtituas fratribus antedictis, & nullam ſuper eo de cætero ipſis moleſtiam inferas, vel grauamen. Alioquin cùm eis vlteriùs nolimus, ſicuti nec debemus, in ſuo iure deeſſe, qui ſumus omnibus in iuſtitia debitores, pro certo cognoueris, quòd ſupra hoc officij noſtri debitum exequemur. Datum Lateran. iij. non. Octob. Pont. n. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CX.

Theban. Capitvlo.

Confirmat remiſsionem Cruſticæ.

EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis, quòd cùm vos nobilibus viris. Oddon. de Roca Domino Athenienſi, & G. Nepoti eius, trecenta viginti Yperpera, & amplius teneremini nomine Cruſticæ reddere annuatim, dictus O. medietatem ipſius Cruſticæ pertinentem ad ipſum, vobis pia liberalitate remiſit. Pro remiſſione verò medietatis alterius, præfato G. quingenta Yperpera ſoluere certo termino promiſiſtis. Verùm cùm nobilis vir G. Princeps Achaiæ, ad quem ratione feudi dicta Cruſtica pertinebat, remiſſionem huiuſmodi liberaliter acceptarit; nobis humiliter ſupplicaſtis, vt remiſſionem eandem dignaremur vobis auctoritate Apoſtolica confirmare. Nos igitur veſtris precibus inclinati, remiſſionem Cruſticæ memoratæ, ſicut piè, ac prouidè facta eſt, & in authenticis inde confectis pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc. &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. Kal Octob. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXI.

Archiepiscopo, et dil. fil. Decan. et T. Canonico Thebanis

Vt mandent executioni ſententiam latam ſuper Domo de Jeracomita, inter Patracenſem Archiepiſcopum, & Fratres Militiæ Templi.

VENERABILES Fratres noſtri.. Daualien. & Cardicen. Epiſcopi per ſuas nobis litteras intimarunt, quòd cùm cauſam quæ ſuper Domo de Iheracomite, ac rebus alijs valentibus duo millia ſexcenta & decem & octo Yperpera, inter dilectos filios Fratres Militiæ Templi ex parte vna, &... venerabilem Fratrem noſtrum .... Patracen. Archiepiſcopum ex altera vertebatur, eis & dilecto filio.. Nazarocen. electo duxerimus committendam. Ipſi cùm idem Electus eis commiſerit vices ſuas, & eiſdem conſtiterit pleniùs prædictos Fratres rebus præfatis fuiſſe contra iuſtitiam ſpoliatos; poſſeſſionem earum, ſalua quæſtione proprietatis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter adiudicarũt eiſdem. Et condemnantes præfatum Archiepiſcopum in moderatis expenſis, in eos qui præſumerent eorum

Digitized by Google

ſententiæ contraire, excommunicationis ſententiam promulgarent. Quocirca diſcretioni veſ. per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus prædictas ſententias, deffinitiuam videlicet, ſicut eſt iuſta, per cenſuram Eccleſiaſticam, & excommunicationis, ſicut rationabiliter eſt prolata, vſque ad ſatisfactionem idoneam faciatis auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, tu Frater Archiepiſcope cum eorum altero, ea nihilominus exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. Octob. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CXII.

Avelonen. Episcopo, et dil. fil. Thesavrario, et T. Canonico Theban.

Confirmat compoſitionem factam inter Theban. Archiepiſcopum, & Capitulum, de redditibus Eccleſiæ.

Dilecti filij Athenien. Capitulum nobis humiliter ſupplicarunt, vt compoſitionem inter eos ex parte vna, & venerabilem Fratrem noſtrum eorundem Archiepiſcopum ex altera, ſuper ipſius Eccleſiæ redditibus, ac facultatibus amicabiliter initam, auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus compoſitionem ipſam, ſicut ad vtilitatem Eccleſiæ ſinè prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, ac in authentico inde confecto pleniùs continetur, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, tu ea Frater Epiſcope, cum eorum altero, ea nihilominus exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. Octob. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA CXIII.

Archipresbitero S. Lavrentii, Abbati S. Gemini, et Sanctæ Mariæ Novæ, et S. Angeli de Spata, S. Stephani de Platea Fraianorvm.

Confirmat relaxationem procurationum ab Epiſcopo Viterbienſi eis datam.

Vm à nobis petitur &c. vſque effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu. Relaxationem procurationum, quam Vene. F. N. R. Viterbien. Epiſcopus, ſponte, ac prouidè vobis indulſit, ſicut piè, ac prouidè facta eſt, & in inſtrumentis publicis noſcitur contineri, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. vſque. noſtræ confirmationis infringere &c. Siquis autem, vſque incurſurum. Datum Later. viij Idus Octob. Pont. anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXIV.

ABBATI S. STEPHANI BONONIEN, ET MAGISTRO. GRE. DECRETORVM DOCTORI. BONONIÆ COMMORANTI.

Vt ſuſpendat Alexandrinum Epiſcopum, ob Simoniacas pactiones ab eo factas, in lite, quæ in curia Rom. pendebat.

ILIVS teſtimonium inuocamus qui teſtis eſt in cœlo fidelis, quòd quantùm ipſe nobis donare dignatur, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, negotia quæ ad ſedem Apoſtolicam perferuntur, cum puritate, ac honeſtate tractare, ac expedire curamus, venalitatis vitium, quod ex cupiditate procedit, quæ radix eſt omnium vitiorum, omnimodis deteſtantes. Sicut etiam illi poſſunt perhibere teſtimonium veritati, qui pro diuerſis negotijs exequendis ad Romanam Eccleſiam frequenter accedunt, quam per diuini muneris gratiam, ab huiuſmodi labis contagio ſeruare ſatagimus expiatam; vt quod gratis accepimus, gratis demus, nullatenus ſuſtinentes quòd in cauſis Eccleſiaſticis aliqua pactio, vel conuentio, ſeu etiam promiſſio intercedat: quatinus ſi quid interdum poſt finem negotij fuerit exhibitum, non per neceſſitatem extortum, ſed per deuotionem appareat eſſe collatum. Verùm mirari cogimur, & moueri, ſuper eo quod ab Alexandrino Epiſcopo didicimus attentatum, ex iuramento quod ipſemet præſtitit in cauſa, quæ inter ipſum, & quoſdam mercatores Romanos coram vobis ex delegatione noſtra extitit ventilata. Qui cùm ab eo quandam repeterent pecuniæ quantitatem, quam Romæ ſuis procuratoribus mutuauerant, litteras eius habentibus de mutuo contrahendo. Ipſe ſuum recognoſcens eſſe ſigillum, quod litteris erat impreſſum, ſed negans eas de ſua conſcientia proceſſiſſe conſtanter aſſeruit, quòd centum libras eis ſoluerat pro expenſis, & poteſtatem illis conceſſerat, vt ſi poſſent forſitan obtinere, quòd Eccleſiæ, quæ ad Alexandrin. Eccleſiam, ſicut olim ſtatutum fuerat, accedebant, ire ad eam minimè tenerentur, & quòd idem Epiſcopus octo locorum Eccleſias pacificè poſſideret, vſque ad centum quinquaginta libras mutuum contrahere liceret eiſdem. Si verò impetrare poſſent, vt omnes poſſeſſiones Eccleſiæ ſancti Martini de Foris, ad Alexandrinam Eccleſiam pertinerent, vſque ad trecentarum librarum ſummam poſſent liberè à mercatoribus mutuare. Ex his quidem euidenter apparet, quid de nobis idem Epiſcopus ſenſerit, quos ad bona Eccleſiaſtica concedenda, per interuentum pecuniæ induci poſſe putabat, quidve dari mandauerit pro bonis Eccleſiaſticis obtinendis, cùm expreſſè taxauerit, quantam pro iſtis, & quantam pro illis poſſent pecuniam mutuare. Quia verò non ſolùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipit Apoſtolus abſtinere; nos zelo Eccleſiaſticę honeſtatis accenſi, tantę præſumptionis, ac turpitudinis malum corrigere cupientes. Per. A. vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatinus auctoritatę noſtra ſuffulti, præfatum Epiſcopũ ab executione Pontificalis, & Sacerdotalis officij, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, publicè ſuſpendatis. Vt eius exemplo ſimilia cæteri agere pertimeſcant, facientes ſententiã ſuſpenſionis huiuſmodi per cenſurã Eccleſiſticam firmiter obſeruari. Dat. Lateran. iiij. Idus. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXV.

Nobili mvlieri M. Filiæ S. Qvondam Regis Portvgalen.

Recipit ſub protectionem B. Petri, cum bonis.

Lim ad petitionem inclitæ memoriæ S. Patris tui Regis Porugalen. teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus, duximus confirmandum. Verùm quia dubitas, ne ſupra his quæ tibi eodem teſtamento legauit, ab aliquibus tibi moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicaſti, vt eadem tibi auctoritate Apoſtolica confirmare. Nos igitur tuis precibus inclinati, perſonam tuam cum omnibus bonis, quæ impreſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino, poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Et Baucias, Tuias, & Aoruca, cum pertinentijs ſuis, quæ tam dictus pater, & mater tua cum omnibus filijs, & filiabus ſuis tibi donauit; quàm hereditates, quas tibi nobilis mulier. V. Egee nomine, quæ te nutriuit, & adoptauit in filiam hereditario tibi iure conceſſit, ſicut iuſtè, ac pacificè poſſides, deuotioni tuæ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, &c. vſque contraire. Siquis autem, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iij. Idus Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXVI.

Archiepiscopo Compostellan. et.. Vlixbonen. et Egitanien Episcopis.

Super eodem.

Ad petitionem inclitæ memoriæ olim S. Regis Portugalen. teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus, duximus confirmandum. Verùm quia nobilis mulier. M. filia Regis ipſius dubitat, ne ſuper his quæ ſibi eodem teſtamento legauit, ab aliquibus ei moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicauit, vt eadem ſibi confirmare auctoritate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſius precibus inclinati, perſonam ſuam cum omnibus bonis, &c. vt in confirmatione. In eundem ferè modum, vſque, ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidet, eidem curauimus auctoritate Apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus ſiquis prædictam nobilem ſuper bonis prædictis præſumpſerit temerè moleſtare; vos illum à præſumptione ſua, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo ratione præuia compeſcatis. Quòd ſi non omnes his exequendis, &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno. xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXVII.

NOBILIBVS MVLIERIBVS TARSIÆ REGINÆ, ET S. FILIABVS S. QVONDAM REGIS PORTVGALEN.

Recipit ſub protect. B. Petri.

ILIM ad petitionem inclitæ memoriæ S. Patris veſtri Regis Portugalen. teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus, duximus confirmandum. Verùm quia dubitatis ne ſuper his quæ vobis eodem teſtamento legauit, ab aliquibus vobis moleſtia inferatur. Nobis humiliter ſupplicaſtis, vt eadem vobis confirmare auctoritate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur veſtris precibus inclinati, perſonas veſtras. Cum omnibus bonis, quæ impræſentiatum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino, poteritis adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Et Caſtrum Montis maioris, & villam Hiſguerra quod tibi Reginæ T. & Caſtrum de Alanquer, quod tibi S. cum pertinentijs eorundem, dictus pater cum omnibus filijs, & filiabus ſuis donauit, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſidetis, deuotioni veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. iij. Idus. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXVIII.

COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO ET ZAMOREN. ET ASTORICEN EPISCOPIS.

De eodem.

AD petitionem olim inclitæ memoriæ S. Regis Portugalen. teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus, duximus confirmandum. Verùm quia nobiles mulieres Tarſia Regina & S. Filiæ Regis ipſius dubitant, ne ſupra his quæ ſibi dictus Rex eodem teſtamento legauit, ab aliquibus eis moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicarunt, vt eadem eis confirmare auctoritate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſarum precibus inclinati, perſonas ſuas cum omnibus bonis &c. vt in confirmatione, in eundem ferè modum, vſque, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſident, ipſis curauimus auctoritate Apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ſiquis predictas nobiles ſuper bonis prædictis, præſumpſerit temerè moleſtare, vos illum à præſumptione ſua, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo, ratione præuia compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. nihilominus exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno. xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CXIX.

PRIORI ET CONVENTVI S. VINCENTII VLIXBONEN.

Confirmat compositionem inter eos, & Episcopum Vlixbonensem factam.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. vsque, effectum. Ea propter dilecti in Domino filij &c. vsque assensu. Compositionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor. Alcobatiæ, iudices à sede Apostolica delegati, super libertate, exemptione, ac alijs rebus Monasterij vestri, inter vos, & venerabilem Fratrem nostrum .... Episcopum Vlixbonen. fecerunt, sicut sinè prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta; & in eorum authentico continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. nostræ confirmationis infringere, &c. vsque, contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXX.

ABBATI SVPPRIORI ET SACRISTÆ ALCOBATIÆ VLIXBONEN. DIOEC.

Vt dictam compositionem faciant obseruari.

DILECTI filij... Prior & Conuentus Monasterij S. Vincentij Vlixbonen. à nobis humiliter postularunt, vt compositionem quam dilecti filij .. F. Prior & P. Cantor. Alcobatię iudices à sede Apostolica delegati, super libertate, exemptione, ac rebus alij eiusdem Monasterij inter ipsos, & venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Vlixbonen. fecerunt, prout in eorum authentico continetur. Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus compositionem ipsam, sicut sinè pranitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, faciatis per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo inuiolabiliter obseruari. Quòd si non omnes &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXI.

LVNDEN. ARCHIEPISCOPO ET ... EPISCOPO RIPEN.

Vt inquirant de dispensatione per falsitatem obtenta super consanguinitate.

AD nostram noueritis audientiam peruenisse, quod Strango ciuis Lunden. per suggestionem falsitatis, & veritatis suppressionem in quarto affinitatis gradu, quo suam contingit vxorem, à nobis dispensationis litteras impetrauit. Asseruit námque quòd ante contractum matrimonium gradum affinitatis eiusdem ignorarat omnino, ac sibi vitæ periculum imminebat, nisi cohabitaret eidem; quod vtique à veritate, sicut accepimus, est penitus alienum. Quin potius si huiusmodi copula permittatur, quam-

Digitized by Google

plures exemplo ipſius ad contractus illicitos aſpirabunt, nec ab eis poterunt cohiberi. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus vocatis qui fuerint euocandi, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, cùm intentionis noſtræ non fuerit huiuſmodi peccatori mendaci, diſpenſationis beneficium indulgere, litteris illis nequaquam obſtantibus, quod Canonicum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis. Facientes quod decreueritis, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lateran. vij. Idus Nouemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXII.

Cesaravgvstan. et Tyrasonen. Episcopis, et R. Lain Archidiacono Iaccen. Oscen. Dioec.

Committit inquiſitionem in Eccleſia Pampilonenſi, & vt Epiſcopum ibi eligi faciant, alio depoſito.

NE vinea Domini Sabbaóth redigatur in ſolitudinem ex neglectu, & vuas non valens producere, tribulos germinet, atque ſpinas : oportet nos in eam mittere operarios, cùm ipſam perſonaliter excolere non valemus, qui extirpatis nociuis, & amputatis ſuperfluis, ac pro paginibus ſubrogatis, ad fructus producendum optatos, habilem eam reddant. Sanè ex litteris Pampilonen. Conuentus noſtris eſt auribus intimatum, quòd cùm venerabil. Frater noſter ... Epiſcopus, & dilecti filij S. de Aoeies. Archidiac. Oſcen. & Decanus Tyraſonen. iudices delegati à nobis, I. quondam eorum Epiſcopum à Pampilonem Eccleſia remouiſſent, ac ſub pœna excommunicationis iniunxiſſent eiſdem, vt electionem de perſona idonea celebrarent : Ipſíque Kariſſimo in Chriſto filio.. Illuſtri Regi Nauarrę mandatum huiuſmodi oſtendiſſent, idem id non ſuſtinens patienter ad ſedem Apoſtolicam appellauit, & inhibuit eis ne aliquatenus eligerent ſinè ipſo, graues minas intentans, tam illis qui eligerent, quàm ei qui electionem reciperet de ſe factam : propter quod ipſi vltra terminum ad eligendum ſibi præfixum eligere differentes, excommunicationis ſententiam incurrerunt. Poſtmodum verò redeuntes ad cor, & Deum homini præferentes, abſolutionis beneficium impetrarunt, iuratoria iuxta formam Eccleſiæ præſtita cautione, ex qua ſumpta occaſione Rex idem totum ferè conuentum, præter ſeptem, qui fauebant eidem, & diuinia officia celebrarant excommunicationis ſententia parnipenſa, à Regno ſuo prorſus eiecit. Perſonatus eorum, beneficia, ac quælibet bona Eccleſiæ, quæ ad diſpoſitionem pertinebant illorum, pro ſuæ occupans arbitrio voluntatis. Præterea idem Epiſcopus deffuncto bonæ memoriæ. P. Eximinij menſæ ipſorum Archidiacono Archidiaconatum illius fretus Regis potentia eiſdem contradicentibus occupauit, ipſum M. Petri poſt interpoſitam ad nos appellationem aſſignans : licèt de antiqua, & approbata conſuetudine Pampilonen. Eccleſiæ, aſſignatio Archidiaconatus eiuſdem, ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum pertineret. Propter quod non modicum ſcandalum eſt exortum, quia, ſicut fama publica proteſtatur, dictus. M. pro collatione Archidiaconatus illius, quatuor millia præfato Epiſcopo preſtitit

Digitized by Google

obolorum : & Conuentus nihil de sua mensa recepit, à tempore, quo dictus Archidiaconatus fuit collatus eidem. Vnde non immeritò metuunt, quòd bona mensæ ad nihilum redigi debeant, si dictus M. non remoueatur ab illo. Ipse námque Eleemosinæ, ac Infirmariæ bona destruxit, dissolutè viuendo, & Archidiaconatum Sanctæ Gemmæ, cui tunc temporis præsidebat, ignorante Capitulo, pro magna pecuniæ quantitate pignori cuidam Militi obligauit, quem iam per octo annos detinuit, & adhuc detinet idem Miles. Idem quoque Episcopus ad alienationes illicitas, manus extendens, Castra de Huarch & Monteiardin, quæ inter bona Pampilonen. Ecclesiæ pretiosissima reputantur, irequisito Capitulo prædicto Regi concessit, qui ea detinet violenter in enorme ipsius Ecclesiæ detrimentum. In cuius præiudicium præfatus Episcopus ante latam in eum remotionis sententiam, multa de bonis eius illicitè alienare præsumpsit, non solùm Capituli, verùm etiam illorum irrequisito assensu, quos ei coadiutores duximus deputandos. Porro præfatus M. quia idem Conuentus mandato prædictorum iudicum paruerunt, in eorum Ecclesia seculares Clericos introduxit, qui spreta sententia iudicum eorundem, in ipsa cum excommunicatis præfatis diuina non metuunt celebrare. Cùm igitur sæpedicta Ecclesia sit adeò, sicut asseritur, desolata, quòd nisi ei per nostræ sollicitudinis studium succurratur, vix adicere valeat vt resurgat, & excommunicatorum illorum malitia faciente quasi redacta insolitudinem, spinas, & tribulos iam ceperit germinare. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatinus ad præfatam Ecclesiam personaliter accedentes, & habentes præ oculis solum Deum, ac super statu ipsius inquisita pleniùs, & cognita veritate, auctoritate nostra, gratia, odio, & mundano timore postpositis, ex ea euellatis nocua, & plantetis vtilia; ac reuocatis eiectis, detis Capitulo eligendi sibi Pontificem liberam facultatem: iniungentes eisdem, vt vobis præsentibus electionem de persona idonea canonicè satagant celebrare. Ea verò quæ de bonis ipsius Ecclesiæ, tam ab ipso Episcopo, quàm ab alijs alienata inueneritis illicitè, vel distracta, ad ius, & proprietatem ipsius legitimè reuocantes, & illa quæ sunt per violentiam occupata, cum fructibus perceptis ex eis, sicut iustum fuerit, Capitulo restitui facientes; super mensæ Archidiaconatu prædicto quod Canonicum fuerit statuatis. In his omnibus appellatione postposita processuri. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam compescendo. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Lateran. non. Nouemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIII.

Episcopo et dil. fil... Abbati S. Victoris. et... Cancellario Parisien.

Ne Comes Niuernensis immoderatis procurationibus Monasterium Verzeliacense aggrauet.

Dilecti filij... Abbas & Conuentus Virziliacen. sua nobis insinuatione monstrarunt, quòd cùm nobilis vir... Comes. Niuernen. ab eorum

d by Google

Monaſterio pro ipſius cuſtodia dua procurationes, in Paſcha videlicet, & feſto Beatæ Mariæ Magdalenæ exigeret annuatim, & in receptione ipſarum ipſum Monaſterium enormiter aggrauaret, maxima Militum, & ſeruientum multitudine conſtipatus. Ijdem mille quingentas Marcas argenti ſuper procurationibus illis, ei tali conditione mutuò conceſſerunt, vt in vnaquaque prædictarum ſolemnitatum, ſi Virziliacum accederet, quinquaginta libris Altiſiodoren. monetæ pro moderata eſſet procuratione contentus. Nec plus pro illa poſſet exigere, donec ipſi Monaſterio redderet prætaxatam pecuniæ quantitatem. Verum nunc, ſicut dicitur, vt dictum poſſit Monaſterium in præfatis procurationibus aggrauare, terræ ſuæ queſtam indixit pro eadem pecunia perſoluenda. Cùm igitur ius ſuum in iniuriam conuertere non debeat idem Comes, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatinus ſi forſitan ſæpedictum Monaſterium per immoderatam procurationem grauare voluerit, vos ipſius immoderantiam gratia, odio, & timore poſtpoſitis, redigatis ad iuſtum, ſublato appellationis obſtaculo, moderamen. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu Frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Lateran. ij. Idus. Nouemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIV.

EPISCOPO ET DIL. FIL. ABBATI S. LVPI ET DECAN. TRECEN.

Ne conſuetudinis pretextu à Duce Burgundiæ Monaſterium Verzeliacenſe grauetur.

CVM ſicut dilectis filijs.. Abbate & Conuentu Virziliacen intimantibus noſtro eſt apoſtolatui reſeratum. Nobilis vir.. Dux Burgundiæ grauia eis damna, & iniurias inferens, ter, vel quater in anno villas eorum faciat deprædari, occaſione cuiuſdam conſuetudinis, quam in eiſdem villis falsò aſſerit ſe habere; & nimis diſpendioſum eſſet, & graue fratribus antedictis, pro ſingulis querelis totiens Apoſtolicam ſedem adire. Diſcretioni veſtræ per. apoſ. ſcrip. præcipiendo mandamus: quatinus cùm ab eis fueritis requiſiti; dictum Ducem, vt eis de damnis, & iniurijs irrogatis coram vobis exhibeat iuſtitiæ complementum, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Iuriſdictione huiuſmodi vſque ad biennij tempus vſuri. Quòd ſi non omnes &c. tu Frater Epiſcope, cum eorum altero, &c. Datum Later. ij. Idus Nouemb. Pont. n. Anno.xiiij.

EPISTOLA CXXV.

GEBENNEN. EPISCOPO, ET DIL. FIL. ABBATI DE ABVNDANTIA, ET PRIORI DE CONDAMINA GEBENNEN. DIOEC.

Committit inquiſitionem contra Archiepiſcopum Biſuntinum.

DILECTIS filijs Humberto, Stephano, & Petro, Presbyteris Biſuntinæ Diœceſis denuntiantibus, nos accepiſſe noſcatis. Quòd vene. F.N. Biſuntinus Archiepiſcopus, qui deberet eſſe in dignitate Pontificali ex ſuſceptæ

Digitized by Google

adminiſtrationis officio ſuis ſubditis ad exemplum, ipſam non tantùm negligens famam ſuam euacuat viuendo peruersè, verùm etiam probroſis, & diuerſis exceſſibus factus multarum laqueus animarum, turpiter, ac publicè ſic coinquinare præſumit; quòd de candelabro in quo ſedet, fumum quibus præeſt emittit, in ſalutis ſuæ diſpendium, potiùs quàm ſplendoren. Nam vſque adeò eſt deditus Simoniacæ prauitati, quòd penes eum ſinè ipſa vix Eccleſiæ aliquæ conſecrantur, vel alicui aliquid ſpirituale confertur. Compellens Cleticos in in Apoſtolicæ ſedis contemptum ad ſacros ordines promouendos iurare, quòd per litteras aliquas à ſede Apoſtolica impetratas, aliquod ab eo beneficium petere non præſumant. Et illos ſuſtinens qui religionem exeunt, & alios in ſacris ordinibus conſtitutos, ac etiam moniales contrahere matrimonium, & in ſeculo ſeculariter conuerſari. Cuius Frater vxorem legitimam, eo ſciente, relinquens, cum quadam Moniali contraxit, eam in domo publicè detinens vt vxorem; & vt patratum ſcelus ab alio Fratre ſuo difficiliùs reuocari valeret, relictam ab eo, licèt inlitteratam, in cuiuſdam conſecrauit Monaſterij Abbatiſſam, ipſo Fratre manente in ſeculo, & continentiam non ſeruante. Presbyteros, & Clericos ſuos exactionibus iugibus adeò defatigans, quòd ipſi onere paupertatis depreſſi, tanquam ruſtici viliter in ignominiam honeſtatis Eccleſiaſticæ incedere compelluntur. Præter hæc autem cuidam Presbytero conferens interueniente pecunia Decanatum: quendam Presbyterum qui manus in alium iniecerat violentas, & eum cuſtodiæ tradiderat carcerali, ſuſtinet celebrare: ſcienter communicans & participans capientibus, & vendentibus Sacerdotes; & legalium matrimoniorum diuortium, ſi pecunia interueniat, celebrari permittens. Et cùm quidam Biſuntini, ac ferè omnes Presbyteri Ciuitatis, & Diœceſis ſuæ, publicè detineant concubinas, ipſe corrigere illorum aliquem non attentat, grauiori contagio maculatus. Quia cum Abbatiſſa Romarici-Montis conſanguinitatis cum linea contingente inceſtum perpetrat impudenter, ſicut fama publica ipſum vexat, & prolem à quadam Moniali ſuſcepit, cum cuiuſdam Sacerdotis filia quaſi publicè fornicando. Et cùm in eius domo interfectus fuerit quidam Presbyter, nullam ſuſcepit de ipſius interfectoribus, quos bene nouerat, vltionem. Et excommunicatos in menſa ſua recipiens, ac poſſeſſiones laicorum titulo pignoris detinens obligatas, quas recepta ſorte reddere contradicit. Incendiarios autem omnes, qui ei pecuniam pollicentur, abſoluit, ſe de abſoluendis illis poteſtatem aſſerens obtinere, ac nullam vel modicam reſidentiam faciens in Eccleſia Biſuntina, ſæpiſſime in diebus ſolemnibus, quibus eandem Eccleſiam ſuam deberet honorare preſentia, ſe abſentat; ſic lubricæ vitæ patenter deſeruiens & intendens carnis luxui manifeſtè, quòd laici ſcandaliſati ex eo fornicationem non eſſe peccatum aſtruunt criminale. Quia verò ſupra his clamor ad nos frequenter aſcendit, volentes exemplo Domini deſcendere, ac videre: Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper his, & alijs diligentiùs veritate, quod Canonicum fuerit, appellatione poſtpoſita ſtatuatis. Cauſam ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remittatis examen; præfigentes partibus terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui repræſentent, æquitatis iudicium recepturæ. Quòd ſi non omnes &c. tu Frater Epiſcope cum eorum

altero, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Decemb. Pontificatus noſtri anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXVI.

EPISCOPO, ET DIL. FIL. ABBATI S. VICTORIS, ET MAGISTRO R. DE CORZON CANONICO PARISIENSIBVS.

Vt Comes Niuernenſis Verzeliacenſi Monaſterio ſatisfaciat.

NON ſolùm zelus Domus Domini qui nos comedit, quotiens ab illis opprimitur, per quos deberet ab opprimentibus extento brachio deffenſari, nos vehementer inducit: verùm etiam ille ſinceræ dilectionis affectus, quo dilecti filij nobilis viri... Comitis Niuernen. zelamur ſalutem, & honorem diligimus, exhortatur. Vt ſi quando nobis aliqua de ipſius actibus referuntur, quæ famam ſuam obnubilant apud homines, & conſcientiam maculant apud Deum, contra libertatem Eccleſiaſticam attentando: apud eum monitis, & exhortationibus inſiſtamus. Quatinus prædeceſſorum ſuorum ſequens veſtigia, qui Eccleſiam Dei ſtuduerunt honore congruo venerari, ea pro Deo, & propter Dominum, per ſeipſum corrigat, & emendet. Diligenti meditatione conſiderans, quòd Dominus iuſtus iudex principes illos qui ſe in conſpectu eius humiliant, & Eccleſiæ ſuæ exhibent ſe deuotos, non ſolùm glorificat in futuro, verùm etiam magnificat in præſenti, & illorum poſteritas eſt præciſa de terra, qui libertatem Eccleſiaſticam infregerunt. Ad noſtram ſanè audientiam dilecto filio G. Abbate Virziliacen. ſignificante peruenit, quòd cùm Comes præfatus Monaſterij Virziliacen. deffenſor eſſe deberet, & pro eodem ſe murum deffenſionis opponere aſcendentibus ex aduerſo: ipſe non ſolùm opprimentibus non obſiſtit, verùm etiam de deffenſore factus eſt, quod non ſine amaritudine cordis referimus, perſecutor. Non minùs compatientes eidem, quàm Monaſterio memorato; quia etſi Monaſterio intulerit damna rerum, ſibi tamen damnum innocentiæ, quod eſt grauius, irrogauit: A quadriennio námque quo ad regimen Monaſterij aſſumptus extitit idem Abbas, eundem fauorabilem non potuit inuenire: quin potius ipſum Monaſterium in rebus interioribus, & exterioribus grauiter moleſtauit; licèt per partes de bonorum virorum conſilio in quingentis libris Prouenienſium & ampliùs ſeruierit ſibi gratis, cùm ad nullum ſeruitium ex debito teneretur, nec nouus Abbas, ſicut Comes eidem obiecerat, aliquod ſibi debet ſeruitium exhibere. His igitur non contentus, cuidam ciui Bituricen. nongentas libras, in quibus ei Monaſterium minimè tenebatur, Abbatem eundem ſoluere compulit idem Comes, aſſerens ſe fideiuſſorem illi fuiſſe de prædicta pecuniæ quantitate. Cuidam quóque Iudæo, qui baptiſmi ſuſcipiens Sacramentum, præfato Monaſterio dimiſerat centum libras, reuerſo ad Iudaiſmum, quaſi canis ad vomitum, Abbatem ipſum coegit perſoluere præfatam quantitatem pecuniæ pro ſuæ libito voluntatis, & ſeruientes ipſius prædas, ſomarios, quadrigas, & res alias eiuſdem Monaſterij, & ſuorum hominum de terra Monaſterij ſæpenumero acceperunt. In quibus etſi per eum illa fuerint reſtituta, Monaſterium tamen damnum

Digitized by Google

non modicum noſcitur incurriſſe. Iidem etiam ſeruientes nemora Monaſterij pro libito deſtruunt, & quadrigas eiuſdem, pro Caſtrorum ipſius Comitis munitionibus capientes, ipſas interdum per tres hebdomadas, & quandoque per menſem detinere præſumunt. Præterea eiuſdem Monaſterij malefactores ſæpedictus Comes receptans, ipſius homines contra illud agentes manutenere, ac deffenſare contendit; qui ſæpedicti Cœnobij iura deberet vbique illibata ſeruare. Et licèt nec ad eiuſdem Comitis; nec ad alterius curiam idem Abbas, & Monachi ſuper aliquibus trahi debeant ſecularem, ſicut patet per priuilegia Pontificum Romanorum. Ipſe tamen eoſdem ad forum ſuum ſupra multis multotiens euocauit, moliens eiuſdem infringere Monaſterij libertatem. Pluries quóque vias, & ſemitas circa Virziliacum fecit arctè adeò cuſtodiri, quòd nec ligna, nec aqua illuc afferri, neque alia neceſſaria potuerunt. Anno præterito locum eundem vindemiarum tempore ſic conſtringens, quòd Monaſterij homines, nec ad vindemiandum egredi poterant, nec ſomarij ad muſtum, vel ad aliud defferendum, impediendo mercatum, & capiendo ſomarios, victualia, & quælibet alia neceſſaria defferentes. Et cùm ad mandatum cariſſimi in Chriſto filij noſtri P. Francorum Regis illuſtris, à moleſtatione huiuſmodi deſtitiſſet, quamplures ipſis, & eorum hominibus multas, & enormes iniurias manifeſtè ac clanculò intulerunt. Quidam námq; prędones per terram eiuſdē Comitis ingreſſum, & egreſſum habentes, qui comedētes in quadā villa ipſius, cum præda Monaſterij ſunt inuenti; Virziliacum per aliquantulum temporis ſic vallarunt, quòd nec Monachis, necaliquibus hominum Monaſterij tutus patebat egreſſus. Porro cùm Iocelinus miles homo eiuſdem Comitis, equitaturis, & rebus alijs quoſdam de Monachis ſpoliarit, eiſdem opprobria inferendo, quendam Prioratum ad ipſum Monaſterium pertinentem inuaſerit violenter, & ſubripuerit bona eius. Idem ab eodem Abbate, & ipſius fratribus humiliter requiſitus, nec illius, nec aliorum malefactorum malitiam voluit refrænare, licèt, id ſolo verbo facere potuiſſet. Quin potiùs afflictionem ſuper addens afflictis Prioratum de Dornetiaco ſaſiuit ad idem Monaſterium pertinentem, & bona ipſius per dimidium annum detinens occupata, ipſos decimis eiuſdem villæ, quas per annos plurimos poſſederant, ſpoliauit; & extendens ad hactenus inaudita poſtmodum manus ſuas, molendinorum eorundem ferros per ſeruientes ſuos fecit exinde aſportari. Propter quod Cœnobij ſupradicti Conuentus adeò fuit arctatus, quòd niſi ad preces quorundam virorum bonorum reſtituiſſet eoſdem, neceſſitate cogente Clauſtrum fuiſſet egreſſus. Cæterùm Ioanni nato... quondam Præpoſiti Aſconij, qui hæreditario iure in ipſius loci Præpoſitura ſuccedere nititur, qui potiùs deberet obſiſtere ſe fauorabilem exhibens idem Comes Abbatem, & conuentum prædictos compellere nititur, vt eidem in foro ciuili reſpondeant ſuper illa, licèt coram ciuili, vel Eccleſiaſtico iudice ſupra ipſa cuiquam reſpondere non debeant, niſi de mandato ſedis Apoſtolicæ ſpeciali Verùm cùm ab eis ipſe fuerit ſæpiùs requiſitus, vt ſupra his, & alijs iniurijs ipſis multipliciter irrogatis ſatisfieri faceret competenter, ab ipſorum indebita moleſtatione quieſcens, preces eorum ſurdis auribus pertranſiuit: quin imo priorem Monaſterij, & quaſdam perſonas alias in ſtagnum ſuum eſt proiecere comminatus. Et licèt ferè Conuentus medietas Niuernen. accedens, & coram

coram eo humi proſtrata, eidem ſuper hoc humiliter ſupplicarit, eorum tamen precibus nequiuit aliquatenus inclinari. Demum eius Conſiliarijs præfati Monachi ſupplicarunt, vt cum eo tractarent de pace inter ſe, & ſæpedictum Monaſterium reformanda; qui eis poſt multos tractatus habitos cum eodem taliter reſponderunt, quòd eius non poſſent beniuolentiam obtinere, niſi ab eis ſibi à Burgen. Virzeliaci mille libræ Prouenienſium ſoluerentur. Quod ijdem exequi vtique nequiuiſſent, ſinè graui, & enormi Monaſterij detrimento: ex hoc ſiquidem prædicti Burgen. perterriti adeo extiterant, quòd niſi Abbas præfatus arripuiſſet propter hoc iter ad ſedem Apoſtolicam veniendi, ſe deſerto Virzeliaco in vrbibus, & Oppidis Regijs recepiſſent. Præſertim cum per Archiepiſcopos, & Epiſcopos, Abbates, & alios viros religioſos, & per nobilem virum .. Ducem Burgundiæ, ac Barones alios, & tandem per Regem præfatum moneri eum fecerint, & rogari; vt ab ipſorum moleſtatione deſiſtens, & ſatisfaciens eis de damnis, & iniurijs irrogatis, Monaſterium ipſum cum villa, & ſuis hominibus manu teneret, & deffenderet, vt tenetur: Nec ſic potuerit ad hæc eius animus inclinari. His etiam non contentus, hoc anno, poſtquam idem Abbas iter arripuit ad ſedem Apoſtolicam veniendi, per Miniſtros ſuos Comes ipſe vindemias Virziliaci fecit adeo impediri, quòd eiuſdem loci Burgen. vindemiare tempore congruo nequiuerunt, ipſis Miniſtris mercenarios de vineis expellentibus, & vuas ſpargentibus per plateas, quámpluribus de hominibus Monaſterij vulneratis, captis ſomarijs, & ex eis pluribus interfectis. Verùm idem Monaſterium damnum ad valentiam quingentarum librarum, & Burgen. trium Milium Marcarum & ampliùs incurriſſe dicuntur. Illud autem quod Monaſterium, & Burgen. de vindemijs habuerunt, Regis prædicti beneficio eſt obtentum, qui huiuſmodi prohibuit malefactum. Præterea ijdem Miniſtri molendinum Præpoſiti eiuſdem Monaſterij confringentes, molas, & ferrum ipſius per violentiam aſportarunt: de quibus omnibus tantò grauiùs ſumus moti, quantò magis ſæpedictum Monaſterium maiori amplectuntur in Domino charitate. Cùm igitur hæc noſcantur in ſalutis eiuſdem Comitis diſpendium redundare, & eius honori non congruat hoc tempore tam nobile membrum ſedis Apoſtolicæ, videlicet ipſum Monaſterium perſequi; quo ijdem, & alij Catholici principes in perſecutione quam Dei Eccleſia patitur à tyranno, ipſi viriliter adeſſe deberent, ſicut deuoti filij piæ matris. Nobilitatem eius per noſtras litteras rogamus attentiùs, & monemus, & exhortamur in Domino, in remiſſionem ſibi peccaminum iniungentes: vt ob eius reuerentiam & honorẽ qui dat humilibus gratiam, & ſuperbis reſiſtit, ſe in conſpectu eius humilians, præfatis Abbati, & Conuentui ſic per ſeipſum ſatisfaciat de prædictis, ab ipſorum, & Monaſterij ſui indebita moleſtatione quieſcens, quòd eis de ipſo nulla remaneat iuſta materia conquerendi, & diuinam, quam in his offendit grauiter, maieſtatem valeat complacare, ac per hoc Apoſtolicæ ſedis mereatur propẽſiùs gratiã, & fauorem. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcrip. mandamus, & diſtrictè præcipimus: quatinus niſi Rex præfatus, cui ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra, infra duos menſes pacificare, & terminare ſinè firmatione duelli ortas inter eundem Comitem, & Abbatem, & Monachos memoratos poterit quæſtiones; vos ex tunc cognita veritate ipſum Comitem ad ſatisfaciendum eiſdem, de datis damnis,

& irrogatis iniurijs, & ab ipsorum molestatione indebita desistendum, per excommunicationis sententiam in personam, et si necesse fuerit interdicti in terram suam, sublato appellationis obstaculo compellere absque moræ dispendio non tardetis. Commissione ista, quotiens opus fuerit, vsque ad triennij tempus vsuri, iurisdictionem vestram ad alia maleficia, si qua interim contra idem Monasterium commiserit, extendendo. Ita quòd ea quæ sibi à sede Apostolica sunt indulta, faciatis per districtionem Ecclesiasticam firmiter obseruari. Nonobstantibus litteris si quæ apparuerint harum tenore tacito, à sede Apostolica impetratæ. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo nihilominus exequantur. Datum Lateran. Idus. Nouemb. Pont. N. Anno xiiij.

Super hoc scriptum est nobili viro.. Comiti Niuernen.

Super hoc scriptum est, Regi Francorum Illustri.

EPISTOLA CXXVII.

Senonen Archiepiscopo, et Svffraganeis eivs.

Vt obseruentur immunitates Monasterij Verzeliaci.

CVm quieti Virziliacen. Monasterij, quod sedem Apostolicam nullo respicit mediante, paterna volentes sollicitudine prouidere: inter cætera, quæ nos predecessorum nostrorum sequentes vestigia eidem Monasterio duximus indulgenda; auctoritate Apostolica interdicere curauerimus, sub excommunicationis vinculo inhibentes. Vt infra eiusdem Monasterij pertinentias crucibus terminatas, nullus hominem capere, inuadere, seu bona sua auferre, siue assultum facere, vel quámlibet offensionem irrogare præsumat, & nonnulli filij Belial, Dei timore posthabito, tempore hoc quo superabundat iniquitas refrigescente charitate multorum, Apostolica inhibitione contempta contrauenire præsumant, immunitatem huiusmodi sæpiùs infringendo, sicut dilectorum filiorum Abbatis, & Conuentus eiusdem loci nobis conquestio patefecit. Fraternitati vestræ per Apost. scrip. mandamus, atque præcipimus, quatinus cùm ab eiusdem Monasterij. Abbate, ac Fratribus fueritis requisiti, quilibet vestrum Parrochianos suos, quos constiterit immunitatem prædictam temerè infregisse, tandiu faciat, nisi congruè satisfecerint, excommunicationis sententiæ subiacere, & tãquam excommunicatos ab omnibus arctiùs euitari, donec satisfactione de perpetratis excessibus exhibita competenti, per eum beneficium absolutionis obtineant, vel si fortè delicti quantitas id exegerit, ad sedem accesserint Apostolicam absoluendi. Datum Lateran. xiiij. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

In eundem modum scriptum est, Lugdunen. Archiepiscopo, & Suffraganeis eius.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXVIII.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. ET EPISCOPO, ET DIL. FIL. DECAN. TRECEN.

Mandat vt ſi controuerſia Aurelianenſis Epiſcopi, & Camerarij Regis Francorum, ad ſecularem iudicem ſpectet, vt pote de feudo Regio, laxent ſententiam interdicti.

SIC VT dilectus filius nobilis vir Vrſio Camerarius cariſſimi in Chriſto filij noſtri Ph. Francorum Regis Illuſtris, tranſmiſſis nobis ſuis litteris indicauit. Cùm à venerabili Fratre noſtro .. Aurelianen. Epiſcopo ſuper duobus feodis, quæ dicebat ad ſe dictus Epiſcopus pertinere, coram dilecto filio .. Decan. Carnoten. & coniudicibus ſuis auctoritate noſtra traheretur in cauſam. Memoratus Epiſcopus propoſuit in ipſorum iudicum præſentia contra ipſum: quòd domum quandam eorum feodorum alteri pertinentem, idem Camerarius deuaſtarat, deportans ibidem inuenta pro libito violenter; & alterum feodum occupans minùs iuſtè, licèt dictus Epiſcopus de ſuis hominibus numquam ſibi debitam iuſtitiam denegaſſet. Propter quod, & Domum reædificari deſtructam, cum ablatorum reſtitutione, ac feodum taliter occupatum, ſibi ab eodem reſtitui cum inſtantia poſtulabat. Sed ad hæc ex parte ipſius reſponſum fuit taliter ex aduerſo: quòd non debebat ſuper his coram ipſis iudicibus litigare, pro eo quod ſiquid in ipſis, vel de ipſis feodis fecerat, prætextu Caſtellaniæ de Mereuilla potuit feciſſe licenter, & id tanto tempore obtinuerat, quòd non extabat memorialiter eſſe factum. Præpoſuit inſuper, quòd ipſam Caſtellaniã de feodo Regio poſſedebat; & tale ius erat Caſtellaniæ ipſius, quòd ſiquis infra eiuſdem metas homicidium perpetraret, Dominus Mereuillæ in homicidam exercens publicam vltionem, non tantùm bona ipſius capere, verùm etiam ſuas poteſt poſſeſſiones poſitas infra metas dictæ Caſtellaniæ diripere, ſiue in feodum, ſiue modo alio illas à quocumque teneat homicida; & id ſibi etiam licet illi facere, vel inferre, qui dicto Domino Caſtri Mertuillæ debitam cuſtodiam denegare. Propter quæ ſi domum vaſtauerat memoratam, ſibi vendicatis bonis, in homicidam, cuius erat ipſa, vindictam publicam exequendo, & de feodo alio, pro eo quod ipſi debita dicti Caſtri cuſtodia negabatur, ſe poſuit in ſaſinam, nullam ob hoc dicto Epiſcopo iniuriam irrogabat: Immo in his vtebatur potiùs iure ſuo. Præſertim cùm in præſentia dicti Regis de feodo ipſo dicto Epiſcopo eſſet iuſtitiæ plenitudinem obtulerit ſe facturum: & ipſum Regem aſſeruerit inhibuiſſe ſibi ratione dominij viua voce, ne de præmiſſo feodo ſpectante ad ipſum, non niſi coram eo alicui reſponderet: exhibens litteras eiuſdem Regis monitorias iudicibus memoratis, vt præfato ſuper ſederent negotio, quia paratus erat eidem Epiſcopo ſuper feodo iuſtitiam exhibere, ſed cauſam ipſam ad eundem Regem remitterent audiendam. Sed ipſi iudices non conteſtata lite, ipſius Camerarij exceptiones huiuſmodi minimè admittentes, terram ſuam ſub interdicti ſententia poſuerunt, propter quod grauamen, idem Camerarius verebatur ne aduerſus eum præſumerent grauiora. Quocirca diſcretioni

veſtræ per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus ſi vobis conſtiterit cognitionem, & deciſionem ipſius negotij, non ad Eccleſiaſticum, ſed ad ſecularem iudicem pertinere, ipſúmque Camerarium paratum fuiſſe hoc in delegatorum præſentia comprobare: vos interdicti ſententiam prolatam ab eis in terram ipſius, faciatis ſublato appellationis obſtaculo non ſeruari. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIX.

Episcopo Escvlano.

Ne Clerici in Sacris ordinibus conſtituti Tabellionatus officium exerceant.

SICVT te accepimus referente, cum ve. F.N. Epiſcopus Hoſtien olim per tuam tranſiens ciuitatem, tibi dederit in mandatis, vt Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem inuenit paſſim tabellionatus officium exercentes, excommunicationis vinculo innodares, & eos qui ab illis publica reciperent inſtrumenta. Tu licèt id feceris, ex mandato tamen Epiſcopi dicti diſſimulaſti poſtmodum de Subd. donec qualiter contra ipſos, & alios in ſacris ordinibus conſtitutos deberes procedere, ſedem duceres Apoſtolicam conſulendam. Quocirca Fraternitati tuæ per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, tabellionatus officium per beneficiorum ſuorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, interdicas. Datum Lateran. vj. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXX.

Albanen. Electo Apostolicæ sedis Legato.

Vt poſsint cogi ad fortiorem gradum iuniores Clerici.

AD audientiam noſtram te ſignificante peruenit, quòd licèt quamplures Eccleſiæ Lombardiæ certum numerum habeant prebendarum, illarum tamen Canonici dictum numerum excedentes, plerúmque ad vnam prebendam plures de ſuis eligunt conſanguineis, & amicis. Qui cùm ſint iuuenes, & inſufficientes ad obſequium earundem, & nolint, vel fortè non debeant ad ſuperiores ordines promoueri; contigit ibidem propter eorum ſchiſmata, idonearum perſonarum intereſſe deffectum, & maxime Sacerdotum: quare in ſpiritualibus, & temporalibus non modicũ ſuſtinent detrimentum. Vnde nobis humiliter ſupplicaſti, vt certo numero nonobſtante, dictas Eccleſias de perſonis idoneis quæ velint, & poſſint onus huiuſmodi ſuſtinere, tibi liceat ordinare. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus ſi quos inueneris in ipſis idoneos ad gradum Sacerdotij aſſumendum, tu illos vt ſe ad ſuperiores ordines faciant promoueri, per ſubtractionem beneficiorum appellatione ceſſante compellas. Alioquin in præfatis

d by Google

Eccleſijs perſonas idoneas per quas huiuſmodi poſſint ſuppleri deffectus, iuxta quod videris expedire, appellatione poſtpoſita ordines, remouendo prorſus ab illis eos, qui ad vnam eandemque prebendam contra ſtatuta Canonica in ſimul ſunt aſſumpti, nonobſtante contradictione inſufficientium, vel eorum qui tales eligere, vel aſſumere præſumpſerunt. Datum Later. iij. Non. Decemb. Pont. N. anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXXI.

Illvstri Regi Francorvm.

Contra Regios iuſtitiarios, qui mortuis crimen vſurarum affingebant vt fiſco eorum bona vendicarentur.

SINCERA charitatis affectio quam erga perſonam tuam gerimus nos inducit, vt quantò propenſiùs Regium zelamur honorem, tantò ſollicitiùs tibi ſuadere curemus, ne quid vnquam per te, vel tuos, erga Sanctam Eccleſiam Chriſti ſponſam, aut ipſius iura improuidè attentetur, per quod ei valeat derogari: præſertim cùm illius intuitu, à quo ad ipſius deffenſionem Eccleſiæ gladium ſuſcepiſti, eandem tenearis potiùs deffenſare. Sanè ad noſtram noueris audientiam, referente venerabili Fratre noſtro .. Rothomagen. Archiepiſcopo, peruenisse: quòd iuſtitiarij tui per Normaniam conſtituti, & quidam alij Regiæ ditioni ſubiecti, poſtponentes penitus zelum Dei, præpendiunt laicos ægritudine laborantes, ne de terris, vel ſuis hereditatibus aliquid in eleemoſinam alicui largiantur, ſiue pro ſuarum animarum ſalute, ſecundùm Eccleſiaſticam ſanctionem, vel condant teſtamentum exinde in vltima voluntate. Imponentes illis poſt obitum crimen, ſicut aſſerit, vſurarùm, qui penitentes, iudicio Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa, viam fuæ vniuerſæ carnis ingreſſi, vt pretextu criminis vſurarum decedentium bona fiſco Regio in detrimentum iuris Eccleſiaſtici, applicentur. Quia igitur te non decet huiuſmodi ſuſtinere, cùm hoc vergat in derogationem Eccleſiaſticæ libertatis; Serenitatem Regiam rogamus, & monemus, quatinus executores præfatos taliter ab huiuſmodi temeritate, tradita tibi poteſtate compeſcas, quòd moderamine Regio hæc deteſtanda extorſio extirpetur, & propter æternam gloriam, quam ex hoc promereberis in futuro, gratiam tibi Dominus augeat in præſenti. Datum Lateran. iiij. Non. Decemb. Pontificatus noſtri anno decimoquarto.

Super hoc ſcriptum eſt dilectis filijs... Abbati S. Victoris, Vv. Archidiacon. & Cancellario Pariſien. vt dictum Regem, ad hoc efficaciter moneant, & prudenter inducant.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXII.

Abbati et Conventvi S. Germani de Pratis Parisien.

CVm olim ex parte vestra nobis fuisset querimonia præsentata, quòd nobil. mulier H. de Nongento, & filij eius, ac quidam alij Suessionen. Diœcesis, homines Monasterij vestri sua potentia deprimentes, carceri manciparent, & eis imponentes exactiones indebitas, prata, vineas, & alias possessiones vestras inuaderent violenter. Venerabili Fratri nostro .. Episcopo, & dilectis filijs .. Decan. Sancti Frambaldi & Magistro I. Canonico Siluanecten. nostris dedimus litteris in mandatis. Vt præfatam nobilem, & alios monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compellerent ab huiusmodi presumptione desistere; &, vt tenebantur, restituere occupata. Cùm igitur ijdem prædictam nobilem legitimè citauissent, & ipsa per Magistrum H. procuratorem suum ipsorum se conspectui presentasset, super diuersis capitulis, & querelis, quæ in eorundem Iudicum sententia continentur expressæ, hinc, inde propositis, lis extitit contestata, & legitimis indutijs assignatis, testes quos pars vtraque produxit, ijdem iudices receperunt. Quorum depositionibus postmodum de consensu partium publicatis, & competentibus terminis disputatione pluries habita super eis, tandem partibus iniunxerunt, vt suas redigerent allegationes in scriptis, & eas sibi termino, quem eis assignauerant præsentarent. Verùm procurator nobil. antedictæ statuto termino comparuit coram eis, & temporis præscriptionem allegans, ad probandum eandem indutias postulauit. Iudices verò quia iam erant depositiones testium publicatæ, interloquendo dixerunt quòd super hoc testes non erant aliqui admittendi, sed si haberet aliqua instrumenta, illa exhibere curaret. At procurator prædictus ab inter locutoria ipsa vocem ad nos appellationis emittens, appellationi suæ certum terminum assignauit. Verùm quia in nostris litteris remotus erat appellationis obiectus: dicti iudices habito super hoc iurisperitorum consilio, appellationem ipsam friuolam reputantes, & ad proferendam sententiam certum terminum præfigentes, præfatam nobilem peremptoriè citauerunt, in quo vobis comparentibus, ipsa nec per se, nec per aliquem responsalem, ipsorum se conspectui præsentauit. Propter quod iterato illam peremptoriè citauerunt, sed quia tunc comparere contempsit, tertiò peremptoriè euocarunt eandem ad sententiam audiendam. Cùm ergo tunc etiam eorum contempsisset adire præsentiam per se, vel idoneum responsalem: ipsi habito prudentum virorum consilio, visis, & auditis attestationibus, & vtriusque partis rationibus diligenter inspectis, diffinitiuam in scriptis sententiam protulerunt. Postmodum verò cùm B. procurator Monasterij vestri à nobis postulasset, eandem sententiam confirmari, & H. eiusdem nobilis procurator se opposuisset eidem. Dilectum filium I. Subdiac. & Capellanum nostrum eis concessimus auditorem. In cuius presentia licèt procurator prefatæ nobil. nihil rationabile obiecisset, sicut ab eodem didicimus auditore, occultè tamen, vt dicitur, super ipso negotio contra inhibitionem auditoris eiusdem litteras impetrauit & inlicentiatus abcessit. Nos igitur ne idem ex fraude sua videretur commodum reportasse.

Digitized by Google

Dilectis filijs.. Abbati S. Dioniſij & de.. Strata, & S. Dioniſij Prioribus Pariſien. Diœc. dedimus in mandatis, vt huiuſmodi litteris non obſtantibus inquirerent de prædicta ſententia diligentiùs veritatem, & ſi iuſtam reperirent eandem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmarent, & facerent per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter obſeruari. Partibus igitur in eorum præſentia conſtitutis, pars veſtra poſtulauit inſtanter; vt iuxta mandatum Apoſtolicum inquirerent de ſententia memorata; & confirmarent eandem, ſi iuſtè, ac ritè cognoſcerent promulgatam, ipſam ſententiam producens in medium ſigillis prædictorum Iudicum communitam. Cæterùm procurator nobil. ſæpedictæ ſententiam ipſam ſibi petijt exhiberi, & terminum aſſignari infra quem pleniùs ſuper tranſcripto ipſius deliberare valeret; quibus ipſi conceſſis, cùm tandem poſt altercationes multiplices adinuicem habitas, pluribus terminis partibus aſſignatis, eædem eſſent in ipſorum præſentia conſtitutæ, ac pars veſtra in poſtulatione confirmationis ſententiæ perſeuerans, ſuper ea veritatem petijſſet inquiri. Iudices ipſi à procuratore ipſius nobil. quæſierunt, vtrùm aliquid ſententiæ vellet obicere, propter quod ad ipſius confirmationem procedere non deberent. Qui ſe nihil contra ſententiam coram eis proponere velle reſpondens, nec aliquid agere in ipſorum præſentia, in vocem appellationis prorupit, & receſſit contumaciter ab eiſdem. Ipſi verò eandem nobilem peremptoriè citauerunt, coram quibus procurator ipſius comparens, appellationē quam prius emiſerat innouauit, recedens ab eorum præſentia contumaciter iteratò. Porro Iudices ipſi attendentes quòd huiuſmodi fruſtratoriæ appellationis obtentu, non eſſet negotium differendum, cùm in noſtris litteris appellationis eſſet diffugiū intercluſum, inquiſiuerunt & de præfata ſententia, diligenter inſpicientes dicta teſtium coram prioribus Iudicibus productorum. Et cùm nihil rationabile inueniſſent propter quod deberet ipſius confirmatio retardari, de prudētum conſilio, iuſtè ac ritè pro latam pronuntiauerunt eandem, & auctoritate Apoſtolica confirmarunt, iuxta quod in eorum authentico pleniùs continetur. Poſtmodum autem vos grauem in auditorio noſtro feciſtis querimoniam recitari, quòd cùm ſuper præfatis querelis ad dictum Epiſcopum, & coniudices ſuos noſtras litteras impetraueritis, & ipſi teſtibus hinc inde receptis, ſicut ſuperius eſt expreſſum, & rationibus vtriúſque partis pleniùs intellectis, in quibuſdam pro dictas nobili, & in quibuſdam pro Monaſterio veſtro ſententiam promulgarint: & præfatus Abbas S. Dioniſij & Collegæ ipſius de mandato ſedis Apoſtolicæ ſententiam confirmarint eandem, præfata nobilis confiſa potiùs de ſua potentia, quàm de iure, vtrique ſententiæ ſe contumaciter oppoſuerat, nec Monaſterium veſtrum ſuper rebus adiudicatis eidem, deſierat moleſtare. Propter quod ex parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt finem litibus imponentes, quod à prædictis Iudicibus noſtra fuerat auctoritate ſtatutum, Apoſtolico dignaremur munimine roborare. E. contra verò R. dictæ nobil. procurator tunc propoſuit coram nobis, quòd cùm eadem nobil. à primis Iudicibus manifeſtè ſentiens ſe grauari, noſtram audientiam appellaſſet, ipſi appellationi eius minimè defferentes, tam diffinitiuam, quàm excommunicationis tulerunt ſententiam contra eam. Quam cùm poſtmodum per Iudices poſteriores confirmari petieretis inſtanter, ac ipſa coram eis legitimas exceptiones proponeret, quas

Digitized by Google

offerebat ſe coram arbitris continuò probaturam, quia ipſi iudices huiuſmodi noluerunt exceptiones admittere, ab eis, tanquam ſibi certa ratione ſuſpectis, noſtram iterum audientiam appellauit. Sed ipſi appellatione contempta nihilominus in negotio proceſſerunt. Nos igitur finem litibus volentes imponi: dilectis filijs .. Decano, & Magiſtris, Gualtero Cornuto, & R. de Corzon Canonicis Pariſien. noſtris dedimus litteris in mandatis; vt ſi conſtaret eiſdem poſteriores iudices perperam proceſſiſſe, reuocato in ſtatum debitum quicquid factum eſſet per eos, ſententiam à prioribus iudicibus promulgatam, prout iuſtum foret, appellatione remota confirmare, vel infirmare curarent. Alioquin quod à poſterioribus iudicibus auctoritate noſtra prouidè factum eſſet, per cenſuram Eccleſiaſticam facerent, ſublato appellationis obſtaculo, inuiolabiliter obſeruari. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Sanè duo illorum Decanus videlicet, & Magiſter G. tertio collega ipſorum ſe legitimè excuſante, partibus conuocatis, examinatis teſtibus, & publicatis atteſtationibus eorundem, ac allegationibus diligenter auditis, iuriſque ordine in omnibus obſeruato, de prudentum virorum conſilio proceſſum poſteriorum iudicum per diffinitiuam ſententiam confirmarunt, auctoritate qua fungebantur firmiùs inhibentes, ne quiſquam in præiudicium confirmationis ipſius temerè aliquid præſumeret attentare. Tunc verò dicta nobilis per ſuas eſt patentes litteras proteſtata, quòd præfatæ ſententiæ parebat, atque paret. Demum nos ſæpedictam ſententiam à ſecundis, & tertijs iudicibus approbatam, auctoritate Apoſtolica confirmantes; dilectis filijs .. Abbati Sanctæ Genofuefæ ac ... Priori S. Martini de Campis, per ſcripta noſtra mandauimus: vt eandem, ſicut eſt iuſta, auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, facerent firmiter obſeruari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcentes. Qui Vvillelmum militem filium eiuſdem nobilis legitime citauerunt, & eo in ipſorum præſentia conſtituto, ex parte veſtra propoſitum extitit contra eum; quòd ipſe contra ſæpedictam ſententiam temerè veniens, non ſeruabat eandem, ſed ipſam potiùs per violentiam infringebat: vnde pars veſtra poſtulauit vt iuxta mandatum Apoſtolicum ipſum compellerent, ad obſeruationem eiuſdem. At ipſe contra ſententiam rationabile nihil obiciens, quaſdam oppoſuit exceptiones friuolas ad negotium differendum; afferens dictum Priorem S. Martini ſibi eſſe ſuſpectum, pro eo quòd tu, fili Abbas, in cauſa S. Martini executor tunc eras, quod tamen verum non fuerat, ſicut ex parte veſtra extiterat negatum omnino. Adiecit etiam, quòd cùm Monachi Sancti Martini accedunt ad Monaſterium veſtrum, tanquam fratres recipiuntur in eo, & è conuerſo Monaſterij veſtri Monachi recipiuntur ab illis, propter quod ſuper his arbitros poſtulauit. Ad hoc autem vltimum pars veſtra reſpondit; quòd non alio fraternitatis vinculo Monachis S. Martini, quàm aliorum Monaſteriorum Monachis nigri ordinis eratis aſtricti. Prædicti verò Iudices licèt huiuſmodi cauſæ friuolæ viderentur, & primam ſcirent penitus eſſe falſam; ad malitiam tamen ipſius militis conuincendam, quæſiuerunt ab eo, vtrum ſe vellet pœnæ alicui obligare, ſi forſan in probatione deficeret prædictorum, ſi probandi ſibi hæc concederent facultatem, quod idem facere recuſauit omnino. Vnde iudices ipſius euidens ſubterfugium attendentes, auctoritate ſibi

Digitized by Google

Apoſtolica præceperunt; vt ſæpedictam diffinitiuam ſententiam firmiter obſeruaret, nec venire præſumeret contra eam: alioquin ipſum, & omnes contradictores excommunicationis vinculo innodabant. Sed idem non ſolùm contra ipſam ſententiam venire præſumpſit, verùm etiam vobis, & hominibus veſtris graues iniurias irrogauit: propter quod ijdem iudices in ipſum, tanquam in rebellem, & contumacem excommunicationis ſententiam proferentes, fecerunt eundem excommunicatum publicè nuntiarij id ipſum ſuis litteris nuntiantes. Ipſe verò iniquitatem iniquitati, & contemtui contemtum apponent, Monachos veſtros, qui apud Nongentum manebant, crudeliter pertractauit, & in domibus ſuis detinuit ſic incluſos, quòd ipſi nec exire poterant, nec ad eos aliqui introire; quos poſtmodum violenter ejiciens, rebus ſuis nequiter ſpoliauit, aliàs eis damna, & iniurias inferendo. Et vt Monaſterium veſtrum fatigaret laboribus, & expenſis, quaſdam à nobis veritate ſuppreſſa, & ſuggeſta nihilominus falſitate, ad dil. fil. Sancti Lupi, & Sancti Martini Abbates, & R. de Sancto Quintino Canonicum Trecen. fecit litteras impetrari. In quibus continebatur, quòd cùm vos eum ſuper quibuſdam poſſeſſionibus, & rebus alijs coram præfatis Abbate S. Genouefæ, ac Priore Sancti Martini de Campis, auctoritate noſtra traxiſſetis in cauſam, ijdem legitimas exceptiones ipſius admittere recuſantes, in ipſum, & quoſdam homines ſuos excommunicationis, & terram eius interdicti ſententias, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, promulgarant. Propter quod nos præfatis Abbatibus, & Canonico, noſtris dedimus litteris in mandatis. Vt ſi ſententias ipſas inuenirent poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam eſſe latas, denuntiantes eas auctoritate noſtra penitus nullas eſſe, in cauſa ipſa procederent, iuxta priorum continentiam litterarum; alioquin, partes remitterent ad iudicum priorum examen. Cùm igitur dicti poſteriores iudices, vos ad ſuam præſentiam citauiſſent, procurator veſtri Monaſterij in ipſorum præſentia conſtitutus, ne occaſione huiuſmodi litterarum procederent inhibuit appellando, eò quòd falſa ſuggeſtione, ac veritate ſuppreſſa fuerant impetratæ, cùm de his omnibus quæ ſuperiùs ſint expreſſa nullam facerent mentionem. Quia igitur mendax precator carere debet penitus impetratis: dilectis filijs A. Archidiac. Succentori, & Decan. S. Germani Antiſiodorenſis Pariſienſis noſtris dedimus litteris in præceptis: quatinus prædictis litteris, quas conſtat veritate tacita impetratas, nequaquam obſtantibus, & reuocato in irritum ſi quid in occaſione ipſarum inuenerint attentatum, latam in eum, & alios contradictores excommunicationis ſententiam tamdiu faciant auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari; donec de damnis, & iniurijs irrogatis Monaſterio veſtro ſatisfaciat competenter, & ſufficienter exhibeat cautionem, quo nec ipſe, nec eius heredes, contra ſæpedictam diffinitiuam ſententiam venient, ſed eam de cætero firmiter obſeruabunt. Ne igitur ſuper ſententia totiens confirmata, poſſitis vlteriùs moleſtari. Nos eandem ſententiam veritate perſpicaciter intellecta, inuiolabili confirmationis munimine roboramus perpetuum alteri parti ſilentium imponentes, ac decernentes irritum, & inane, ſi quid de cætero apparuerit impetratum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & conſtitutionis infringere, vel ei &c. vſque contraire. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Dat. Later. Idus Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXIII.

MAGISTRO R. DE CORZON. CANONICO, PARISIENSI, ET CONIVDICIBVS SVIS.

Ob iustam causam dat dilationem exequendi voti Domino de Auesnis.

DILECTVS filius nobilis vir Vvalterus Dominus de Auesnis transmissa nobis petitione monstrauit; quòd cùm affixo suis humeris signo crucis ad subsidium terrę sanctę vouerit proficisci, & se ad iter peregrinationis accinxerit exequẽdum. B. Subdiaconus frater suus, Cantor quondam Ecclesiæ Laudunen. qui deuastauerat, Dei timore postposito, & abiecto habitu clericali, hostiliter terram suam incendio multiplici, & rapinis, accinctus balteo militari, ab ipso Vv. monitus assecurare voluit vsque ad eius reditum dictam terram. Sed ab eo recedens animo indignandi, eidem Fratri, ac eius terræ grauiter aduersatur. Vnde cùm ex discessu suo irreparabile damnum per ipsum B. sibi, ac eius terræ timeat prouenturum, nobis humiliter supplicauit, vt propter necessitatem huiusmodi, ad exequendum votum emissum, sibi, & familiæ suæ concedere dignaremur indutias competentes. Vnde nos venerabilibus Fratribus nostris. Suessionen .. & Melden. Episcopis, & dilecto filio .. Abbati Longi Pontis, Suessionem Diœc. nostris dedimus litteris in mandatis, vt auctoritate nostra dilationem exequendi votum peregrinationis prædictæ, quandiu eis constiterit durare huiusmodi, absq; dolo & fraude, necessitatis articulum, concedant eisdem, ipsum & familiam suam non permittentes supra hoc ab aliquo molestari. Ita quod eo cessante ad nostrum consilium, & mandatum reddat Domino quod promisit, in terræ sanctæ subsidium properando. Et interim ad subuentionem ipsius iuxta possibilitatem suam, quemadmodum cum Fratre Aimaro Thesaurario Domus Militię Templi Parisien., cui supra hoc scribimus, poterit conuenire, competens mittat subsidium. Cùm sicut pro certo didicimus, eo plùs solito indigeat ipsa terra. Ne igitur occasione cautionis, quam receptis ab ipso, cum relaxastis excommunicationis sententiam, quam pro eo quòd votum non exequebatur emissum, tulistis in eum, mandatum nostrum valeat impediri: præsentium vobis auctoritate mandamus, quatinus permittatis, vt iuxta præscriptam formam in ipso negotio procedatur. Datum Lateran. iij. Idus. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXIV.

IEROSOLIMITAN. PATRIARCHÆ APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt cognoscat de Nicosiensis Archiepiscopi electione, cuius palleum ei mittit.

PRÆSENTATA nobis electione, quam dilecti filij Capitulum Nicosien Ecclesiæ, de dilecto filio Magistro Durando eiusdem Ecclesiæ Thesaurario, celebrarunt. Licèt eiusdem Capituli, & Suffraganeorum, ac carissimi in Christo filij nostri Cypri Regis Illustris, & plurium aliorum litteras receperimus super ea. Quia tamen nõ nisi vnus de electoribus

ſe noſtro conſpectui præſentauit, electionem eandem ſufficienter examinare nequiuimus, ſecundùm Apoſtolicæ ſedis morem: vnde nec ipſam valuimus confirmare. Cùm & nobilis vir Gualterus de Monte Beliardo, qui dicitur Parrochianus ipſius, de perſona eiuſdem Electi, per litteras ſuas quædam nobis ſuggeſſerit, quæ idem electus aſſeruit eſſe malitiosè conficta, propter odium quo idem nobil. Regem perſequitur memoratum. Verùm quia oneroſum eſſet, & graue, propter maris, & viarum pericula ob hoc iteratò ad ſedem Apoſtolicam laborare; Palleum, inſigne Pontificalis officij, ad te, tradendum eidem duximus deſtinandum. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandantes; quatinus ſi poſt denuntiationem ſuper hoc à te factam, talis infra menſem apparuerit perſona, quæ legitimè velit, & poſſit aliquod impedimentum aliquod Canonicum obicere contra ipſum, tu cauſam audias, & eam appellatione remota Canonico fine decidas. Et ſi vel impetitus non fuerit, vel extiterit abſolutus, tu ipſum præcipias conſecrari, ac deinde conferas ei Palleum, ſub forma quam tibi tranſmittimus noſtris litteris intercluſum. Datum Lateran. iij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXV.

Abbati, et Conventvi S. Vedasti Atrebaten.

Confirmat compoſitionem inter eos, & Aduocatos Bethunienſes initam.

QVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum &c. vſque effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus &c. vſque, aſſenſu. Compoſitionem quæ inter bonæ memoriæ M. Abbatem veſtrum ex parte vna, & I. quondam, & eius heredes Bethunien. Aduocatos ex altera, ſuper quibuſdam tranſactionibus talliarum, rogationum, violentarum exactionum, & aliarum rerum, in præſentia bonæ memoriæ, Samſonis Remen. Archiepiſcopi, de aſſenſu partium amicabiliter interuenit, ſicut ſinè prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, necnon & in ipſius Archiepiſcopi ſuper hoc confecto authentico declaratur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. viiij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVI.

Præposito Ecclesiæ S. Evasii de Casali, eivsqve Fratribvs, tam præsentibvs, qvam fvtvris Reg. vitam Profes. in perpetvvm.

Recipit ſub protectionem B. Petri, & eorum bona confirmat.

PIÆ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, quatinus, & deuotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & vtilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Ea propter, dilecti in Domino filij, petitionibus veſtris benignitate debita gratum impartientes aſſenſum, præfatam Eccleſiam,

Digitized by Google

in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum bonę memoriæ, Calixti, Paſcalis, Innocentij, Lucij, & Vrbani, Romanorũ Pontificum, præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Canonicus, qui ſecundùm Deum & B. Auguſtini regulam in eadem Eccleſia inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones quæcunque bona eadem Eccleſia veſtra impreſentiarum iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, &c. vſque, illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In eodem loco Caſalis. Eccleſiam S. Mariæ, & Eccleſiam S. Stephani, cum hoſpitali ibidem ædificato, & omnibus ſuis pertinentijs Omnes Eccleſias ſitas in curia Caſalis, cum omnibus ſuis pertinentijs. Eccleſiam S. Hilarij, & domum laboris Eccleſiaſtici, in Paciliano Eccleſiam S. Germani, Eccleſiam S. Michaelis de Caſteneto. In loco S. Georgij, Eccleſiam S. Martini, Sanctæ Mariæ, S. Hilarij, S. Vitalis, & S. Petri. In Cinaglo, Eccleſiam Sanctorum Coſmæ, & Damiani, cum quatuor Manſis, & omni decima totius loci. In Rodolaſco, Eccleſiam S. Michaellis, cum pertinentijs ſuis. In Torcello, Eccleſiam Sancti Clementis, & S. Nicolai. In loco Caſalis, tres Manſos terræ, quos proprijs bubus excolitis, ſex iugera vinearum ad proprios labores. Manſum Briſce, Manſum Gramine, Manſum Officiani, Manſum Ambroſij Tiſinaſci, Manſum Filiorum Giſi, Manſum Hilarij, Manſum Adæ Duamani, Manſum Spatecaldarij, Manſum Henrici Fine, Manſum Setacharij, Manſum Cauatorte, Manſum Oberti Priſiliani, Manſum Quirici Balde, Manſum Radulphi Keke; cum pertinentijs, & tertia parte decimarum totius loci Caſalis. Et tota decima terrarum familiæ Sancti Euaſij, & tota decima Braydarum Epiſcopi, & quicquid Eccleſia de Paciliano de iure, vel longa conſuetudine veſtræ Eccleſiæ facere conſueuit. Villam Liuuentini, cum decimis, & omnibus pertinentijs ſuis. In ſancto Georgio, quatuordecim Manſos, Sextam decimam partem Torcelli, & tenimentũ quondam Petri Craſſi, cum omnibus pertinentijs ſuis. In Monteclo, tres Manſos. In Marabello quinque Manſos. In pertinentia Cellæ, ſeptem Manſos. In Sermacia, quinque Manſos. In Paciliano quatuor Manſos. In Vico Borroni, Manſum vnũ. In Luco, Manſum vnum. In Ageldo, Manſum vnum. In Ozano, Manſum vnum. In Rubiano, Manſum vnum. In Otimiano, Manſum vnum. In Fraxeneto, Manſum vnum, & dimidium. Sanè noualium veſtrorum, quæ propijs manibus, aut ſumptibus colitis, ſine de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus à vobis decimas præſumat auferre. Liceat quóque vobis &c. vſque, in Eccleſia veſtra ſinè contradictione qualibet retinere. Prohibemus inſuper, &c. vſque, in loco veſtro profeſſionem fas ſit abſque Præpoſiti ſui licentia de Clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò ſinè communi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Chriſma verò oleum Sanctum, &c. vſque, gratiam, atque communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit & ea gratis abſque prauitate aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicũ quemcunque malueritis adire antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Prepoſito vel tuorum &c. vſque prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat

liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare,&c. vſque, integra,& illibata ſeruentur, eorum pro quorum gubernatione, &c. vſque, profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum &c. vſque, ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco &c. vſque, premia æternæ pacis inueniant. amen. Datum Laterani per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin. Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij. iij. Kal. Ianuarij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo vndecimo. Pont. verò Domini Innoc. Papæ III. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVII.

Capitvlo S. Evasii de Casali.

Narrata longa cauſa ſerie, ſuper ſubiectione Pacilianenſis Eccleſiæ latas ſententias confirmat.

QVM dilecti filij V. Eccleſiæ veſtræ, ac Guaz, & A. S. Germani, & Communis de Paciliano procuratores, ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, nóſque illis benignam audientiam dediſſemus ; prædictus procurator Eccleſiæ veſtræ propoſuit coram nobis. Quòd cùm olim inter Eccleſiam veſtram ex parte vna, & Eccleſiam S. Germani de Paciliano ex altera ; coram venerabili Fratre noſtro ... Patriarcha Ieroſolimitano, tunc Epiſcopo Vercellen. ſuper ſubiectione, quam veſtra Eccleſia petebat ab illa, quæſtio verteretur. Syndicus Eccleſiæ veſtræ propoſuit coram eo ; quòd eadem Eccleſia, Eccleſiæ veſtræ in omnibus debebat eſſe ſubiecta, vtpote ſuæ plebi. Et tempore ſolemnis baptiſmi, videlicet, vigilia Paſchæ, ac Pentecoſtes, expenſis Pacilianen. Eccleſiæ veſtræ fontes debebant repleri, ac Presbyter Pacilianen. pro ſcrutinijs faciendis tempore conſtituto, & pueris baptiſandis temporibus ſupradictis, ad Eccleſiam veſtram accedere tenebatur, & indifferenter præſentatos ſibi pueros baptiſare, chriſma ſibi ſuo ſcholari, vel Clerico miniſtrante. Clerici autem eiuſdem Eccleſiæ, qui vellent ad ordines promoueri, ad eos debebant per veſtram Eccleſiam præſentari, ac vobis omnem reuerentiam exhibere. Cùm autem Caſalen. Præpoſitus in ſynodo ſteterit, Clerici Pacilianen. Eccleſiæ cum eo ſurgere tenentur, & ſtare quandiu Caſalen. Præpoſitus ſteterit in eadem. Præpoſitus verò Pacilianen. propoſuit ex aduerſo : quòd Eccleſia ſua nullo tempore fuit titulus Eccleſiæ Caſalen. nec vnquam tanquam plebi ſubiecta ; ſed etſi aliquo tempore rei veritas ſe aliter habuit ; huiuſmodi tamen quæſtio per bonæ memoriæ Giſulphum Vercellen. Epiſcopum concorditer extitit terminata. Qui ſtatuit vt in tribus ſolummodo Eccleſia ſua eſſet obnoxia Caſalen. videlicet quòd baptiſmi tempore vnus Sacerdos Pacilianen. Eccleſiæ, ad fontes interſit cum Clericis Caſalen. Eccleſiæ, baptiſaturus pueros tantummodo ſuæ villæ. Et qui ordinandi fuerint de Pacilian. Eccleſia, per Caſalen. ad ordines præſentetur : niſi forſan Præpoſitus, aut Canonici Caſalen. à præſentatione callidè ſe ſubtraxerint eorundem. Ac in Synodo vbicúmque ſedeant, ſurgant ſurgente Præpoſito Caſalen. adiciens, quòd idem Præpoſitus chriſma debebat facere miniſtrari Pacilianen. Presbytero baptiſanti. In his ergo tantùm Eccleſia

Digitized by Google

ſua Eccleſiæ veſtræ, & non in alijs tenebatur. Syndicus verò prædictus huiuſmodi prorſus inficians interueniſſe concordiam, inſtrumentum quod ſuper hoc Eccleſia Pacilianen. exhibuit, ſuſpectum aſſeruit falſitatis. Adiciens, quòd poſt tempus illud, Pacilianen. impleri fecerant fontes Eccleſiæ Pacilianen. Porro ex parte fuit Pacilianen. Eccleſiæ replicatum: quòd inſtrumentum prædictum fide dignum, & authenticum erat, ac etiam à Vercellen. Capitulo approbatum; & tranſactionem, quæ continebatur in eo, bonæ memoriæ Lucius Papa predeceſſor noſter auctoritate Apoſtolica confirmarat, ſicut per ipſius authenticum apparebat. Quòd autem poſt tempus tranſactionis aliquando fuerint fontes impleti, ex ignorantia facti proceſſit; cùm poſtmodum in Theſauria B. Euſebij inſtrumentum fuerit tranſactionis inuentum, cuius tenorem primitus ignorarant. Et quia iſtud ſpecialiter in illa controuerſia fuit antiqua petitum, & omnia remiſſa fuerant à Caſalen. præter tria prædicta, repletio fontium poſtmodum indebitè facta, non debebat Pacilianen. Eccleſiam ad id præſtandum in poſterum obligare. Cùm igitur coram Patriarcha predicto, ſuper his fuiſſet ab vtraque parte diutius litigatum; Idem viſis, & auditis allegationibus, & inſtrumentis, ac depoſitionibus teſtium, quos pars vtraque produxit, habito Fratrum ſuorum, & aliorum iuris peritorum conſilio, ſic decreuit. Vt Pacilianen. Sacerdos tempore ſolemnis baptiſmi cum baptiſandis pueris terræ ſuæ ad Eccleſiam Caſalen. accederet, & indifferenter quoſcumque pueros baptiſaret oblatos. Ordinandi verò de ſæpedicta Pacilianen. Eccleſia, per veſtram præſententur ad ordines, niſi fortè Præpoſitus qui pro tempore fuerit, aut Capitulum à præſentatione ipſorum callidè ſe duxerint ſubtrahendos. Ita tamen quòd Clericus Pacilianen. qui eſſet ad ordines præſentandus, præſentatorem procurare minimè teneretur. Et ſi Clericus Caſalen. ſinè dilatione vellet accedere ad præſentandum eundem, præſentandus cum eo accederet ſinè mora; quòd ſi præſentator ire differret, ordinandus accederet ſinè ipſo, & vſque ad tempus repræſentationis expectaret eundem. Statuit etiam vt Pacilianen. Clerici in ſynodo ſurgerent cùm Caſalen. Præpoſito, ſtarent cum eo quandiu ipſe ſteterit, ſicut Clerici Caſalen. Chriſma quoque idem Præpoſitus Pacilianen. Presbytero baptiſanti, ſicut alijs Sacerdotibus, faceret miniſtrari, & celebrato baptiſmate chriſma, & oleum Sanctum Pacilianen. Clerici de manu Præpoſiti reciperent ſæpedicti. A repletione verò fontium, & alijs quæ à veſtra Eccleſia fuerant poſtulata, Eccleſiam Pacilianen. prorſus abſoluit. Propter quod ab Eccleſia veſtra fuit ad ſedem Apoſtolicam appellatum, & eadem proſequente appellationem emiſſam, bonæ memoriæ Clemens prædeceſſor noſter appellationis cauſam, Mortarien. Præpoſito, & Magiſtro Iacobo Papien. Canonico delegauit. In quorum præſentia partibus conſtitutis; Magiſter Garganus Syndicus Pacilianen. Eccleſiæ propoſuit coram illis; quòd à præfata ſententia ab Eccleſia veſtra, nec prima die qua lata fuit coram præfato Iudice viua voce, nec poſtmodum infra decem dies in ſcriptis in eius præſentia, extitit appellatum, & appellationem ipſam Eccleſia veſtra non fuerat infra tempus legitimum proſecuta. Vnde ab impetitione ipſius, Pacilianen. Eccleſia debebat abſolui. Iudices verò prædicti viſis, & intellectis rationibus vtriuſque partis, &

by Google

depoſitionibus teſtium prædictorum diligenter inſpectis, præfato Magiſtro præſtante corporaliter iuramentum, quòd à præfata ſententia, nec prima die, nec infra decem, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ab Eccleſia veſtra fuerat prouocatum, eundem Magiſtrum nomine Pacilianen, Eccleſiæ ab impetitione Caſalen. Eccleſiæ ſententialiter abſoluerunt, præfatam diffinitiuam ſententiam confirmantes. Cùm igitur ſæpedicti Pacilianen. per decennium, & amplius, præfatæ ſententiæ paruiſſent, & poſtmodum ipſam ſeruare temeritate propria recuſaſſent. Nos Eccleſię veſtræ querela ſuper hoc propoſita coram nobis, venerabili Fratri noſtro L. Piſan. Archiepiſcopo, tunc Vercellen. Electo noſtris dedimus litteris in mandatis: vt eos ad obſeruationem ipſius ſententiæ per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum eſſet, compelleret, appellationis diffugio nonobſtante. In cuius præſentia partibus conſtitutis, G. Syndicus Eccleſiæ veſtræ petijt, vt ad præfatam ſententiam à prędicto Epiſcopo promulgatam, & confirmatam per Iudices à ſede Apoſtolica delegatos, ſicut per inſtrumenta publica exinde confecta pleniùs apparebat, faceret executioni mandari. Sed pars altera propoſuit ex aduerſo, quòd cùm tam diffinitiua ſententia, quàm ea quæ lata extiterat pro confirmatione ipſius, ſicut niſa eſt probare per teſtes, fuerit per appellationem ſuſpenſa, præfata diffinitiua non erat executioni mandanda; ſed potius de cauſa ex integro cognoſcendum. Cæterùm Eccleſiæ veſtræ Syndicus obiectum appellationis inficians, aſſeruit: quòd ſi fuiſſet etiam prouocatum, nihilominus tamen ipſa ſententia in rem tranſierat iudicatã cùm non ſolùm biennium, ſed decennium etiam fuerit à tempore prolationis elapſum. Nec illud debebat obſtare, quòd allegauerat pars aduerſa; videlicet, quòd lis quę ſperatur in conſiſtorio principis abſque damno moræ manet intacta; eo quòd id locum habet, ſi poſtquam ad Principis venit notitiam, cauſæ tractatum diſtulerit varijs occupationibus præpeditus. Præterea Syndicus aſſeruit memoratus, quòd de prædictæ ſententiæ viribus non erat ampliùs inquirendum, cùm Clerici Pacilianen. Eccleſiæ proprio motu in omnibus Capitulis paruerint ſententiæ memoratæ, quod niſus eſt teſtium aſſertione probare. At Pacilianen. Præpoſitus id penitus negans, propoſuit; quòd hoc veriſimile minimè videbatur, cùm ſemper à longis retrò temporibus in Sabbatho vigilia Paſchæ, ac Pentecoſtes, ſolemne baptiſmum Pacilianen. Eccleſia celebrarit, quod & voluit probare per teſtes. Adiciens quòd & ſi omnia vera eſſent, quæ pro veſtra Eccleſia fuerant allegata; parti ſuæ tamen non debebant obeſſe: cùm Præpoſitus veſter vobis aſſentientibus ſuper his quæ præfata ſententia, vel ratione alia, veſtræ competebant Eccleſiæ, tranſegerit cum eodem: & bonæ memoriæ Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter tranſactionem ſuper his habitam confirmarit, quaſdam litteras nomine ipſius prædeceſſoris noſtri confectas producens in medium, ad ſuam intentionem fundandum. Ad hoc præfatus ſyndicus Eccleſiæ veſtræ reſpondit, quòd hoc nec verum erat, nec veriſimile videbatur: cùm tempore quo Patriarcha prædictus præfuerat Eccleſiæ Vercellen. plures de Clericis Pacilianen. Eccleſiæ ſuſpenſi fuerint, pro eo quòd dictam ſententiam non ſeruarant, & ab eis vſque tunc id non extiterit allegatum; firmiter aſſeuerans inſtrumentum ſuper tranſactione confectum, & præfatas confirmationis litteras eſſe falſas. Verùm

præfatus Archiepiſcopus de litterarum illarū dubitans falſitate, ipſas examinandas ad noſtram præſentiam deſtinauit, cum ſuarum teſtimonio litterarum. Nos igitur litteris ipſis diligenter inſpectis ipſi reſcripſimus, quòd eas tam ex dictamine, quòd à ſtilo Cancelariæ noſtræ diſcrepabant omnino, quàm ex bulla quæ fuerat extracta ex litteris alijs, & illis fraudulenter inſerta, falſas eſſe comperimus manifeſtè. Porro Archiepiſcopus memoratus viſis, & intellectis his, & alijs quæ hinc inde fuere propoſita coram eo, & habito prudentum virorum conſilio, ſuper præmiſſis pronuntiauit, quemadmodum dictus pronuntiauerat Patriarcha, Eccleſiæ veſtræ ſyndicum ſententialiter ab impetitione ſyndici Comunis Pacilianen. abſoluens; ſuper eò quod propoſuerat, quòd veſtra perturbarat Eccleſia quaſi poſſeſſionem Pacilianen. Communis, ſuper ſuorum baptiſmate paruulorum. Licèt autem præfati Pacilianen. à prædicta ſententia poſtmodum appellarint; ijdem tamen appellationem emiſſam infra biennium perſequi non curarunt, & eis non deferentibus pueros ſuos ad veſtram Eccleſiam baptiſandos, iuxta quod à Patriarcha, & Archiepiſcopo memoratis fuerat ſententialiter diffinitum. Nos ſuper hoc Eccleſiæ veſtræ querela recepta; venerabili Fratri noſtro . . Papien. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt partibus conuocatis cauſam audiret, & appellatione remota fine cauſam terminaret. A quo libello ſibi oblato Eccleſiæ veſtræ ſyndicus poſtulauit, vt cùm Commune Pacilianen. pueros ſuos ad Caſalen. Eccleſiam baptiſandos contemnerent deſtinare, ipſos Eccleſiaſtica cenſura compelleret, vt tempore ſolemnis baptiſmi pueros ſuos ad eandem Eccleſiam baptiſandos tranſmitterent, vt tenentur. Lite igitur coram eo ſolemniter conteſtata; & productis teſtibus, & exhibitis inſtrumentis, præfatus Epiſcopus viſis, & intellectis rationibus vtriúſque partis, & habito prudentum virorum conſilio, nonobſtantibus litteris quas venerabiles Fratres noſtri . . Terdonen. & Alexandrin. Epiſcopi miſerunt eidem, quáſque ſibi Præpoſitus Pacilianen. Eccleſiæ in die tertio præſentauit, cùm poſt impetrationem ipſarum, pars Pacilianen. teſtium depoſitiones receperit à veſtra Eccleſia productorum, & poſtulatis inducijs, & obtentis, ad faciendos extractus, & ſuper depoſitionibus teſtium diſputandum ſibi ſua tradiderit inſtrumenta, depoſitiones teſtium, & extractus, de præfatis litteris non faciens mentionem ſyndicum Pacilianen. Communis eorum nomine ſententialiter condemnauit. Vt de cætero ſingulis annis tempore ſolemnis baptiſmi, videlicet vigilia Paſchæ, ac Pentecoſtes, paruulos ſuos ad Eccleſiam veſtram mitterent baptiſandos. Poſtmodum autem Pacilianen. Præpoſitus ſuam nobis querimoniam deſtinauit; quòd Caſalen. Præpoſitus iniuriabatur eidem ſuper quadam pecuniæ quantitate. Verùm nos dilecto filio Raynerio Subdiacono noſtro Aſten. Canonico, noſtris dedimus litteris in mandatis, vt cauſam audiret, & appellatione remota, vſuris ceſſantibus, fine debito terminares. Quibus in eius præſentia conſtitutis. B. Syndicus Pacilianen. Eccleſiæ oblato libello propoſuit coram eo, quòd cùm tranſactionem habitam inter Magiſtrum Steph. Eccleſiæ veſtræ nomine, & Magiſtrum Gar. tunc ſyndicum. Pacilianen. Eccleſiæ ſuper baptiſmate paruulorum, & capitulis alijs minimè ſeruaretis, incideratis in pœnam trecentarum librarum Papien. monetæ,

Digitized by Google

quæ fuerat in compromiſſo expreſſa: vnde poſtulauit inſtanter, vt vos compelleret ad ſolutionem eiuſdem, repetens nihilominus centum quinquaginta libras Papien. quas præfatus Magiſter G. nomine Pacilianen. Eccleſiæ dederat Eccleſiæ veſtræ, pro bono pacis, & expenſis quas fecerat, ſuper præfatis capitulis litigando, & quòd Eccleſia veſtra teneretur ad hæc, niſus eſt probare per teſtes, & per publicum inſtrumentum. Syndicus verò Eccleſiæ veſtræ propoſuit ex aduerſo: quòd inſtrumentum, quod idem exhibuerat, erat falſum, & contractus, qui continebatur in illo, nunquam habitus fuerat inter partes, & ſi habitus eſſet non debebat tenere de iure: eò quòd ſuper ſpiritualibus, quæ remitti non poterant, factus eſſet. Nec præfatus Magiſter ad pœnam Eccleſiam veſtram quiuierat obligare: nec etiam licitum fuerat ſuper re tranſigere iudicata. Iudex verò prædictus auditis his, & alijs quæ fuerunt propoſita coram eo, & vtriúſque partis rationibus diligenter inſpectis, præfatum Eccleſiæ veſtræ Syndicum ipſius Eccleſiæ nomine, ab impetitione partis alterius ſuper prædictæ pecuniæ quantitate, per ſententiam diffinitiuam abſoluit. Verùm procurator prædictus poſtulauit à nobis, vt præfatas ſententias auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare: ac ſuper præmiſſis parti aduerſæ perpetuum ſilentium imponentes ipſos nihilominus puniremus, pro eo quòd inſtrumentis, & litteris pluries in iudicio fuerant vſi falſis, eóſque vobis condemnaremus nihilominus in expenſis, reuocãdo in irritum, quod Per petracium, & Morandum occaſione litterarum falſarum contra Eccleſiam veſtram extiterat attentatum. Ad hęc præfati procuratores Pacilianen. reſponderunt: quòd licèt præfatæ ſententiæ latæ fuerint contra eos, ipſi tamen appellarant ab illis, & eædem iniquitatem nihilominus continebant, & de dolo præſumi poterat manifeſtè, eò quòd contra tranſactionem extiterant promulgatæ. Vnde petebant eaſdem auctoritate Apoſtolica irritari, cùm inſtrumentum tranſactionis ipſius, vt falſum non fuerit in iudicio reprobatum. Nihilominus poſtulantes vt prædictis ſententijs nonobſtantibus tranſactionem eandẽ, quæ fuerat pœna pecunaria, & Sacramenti religione firmata faceremus ſeruari per quam Pacilianen. & eorum Eccleſia ab Eccleſiæ veſtræ ſubiectione reddebantur immunes. Procurator verò veſter propoſuit ex aduerſo; quòd de iuribus ſententiarum illarum non erat de cætero inquirendum; cùm in rem iam tranſierint iudicatam. Et licèt pars aduerſa, ſicut aſſerit, à ſententia Mortarien. Præpoſiti, & eius coniudicis appellarit, nihilominus tamen per decennium & amplius ipſi Pacilianen. prefatæ ſententię paruerunt: propter quod, & appellationi ſuæ, ac tranſactioni, ſi qua facta extitit, renuntiaſſe videntur. Præterea cum de inſtrumento tranſactionis Archiepiſcopus cognouerit memoratus, & eo nonobſtante pronuntiauerit contra ipſos, illud meritò præſumitur reprobaſſe: etſi ab ipſius, vt aſſerunt, ſententia prouocarunt, appellationem tamen infra biennium non fuerunt poſtmodum proſecuti. Sed ſententia præfati Papien. Epiſcopi eis non licuit appellare. Quia cùm iam ſecundò appellauerint, ſicut dicunt, in eadem cauſa ipſis prouocare tertiò non licebat contra quos etiam Subdiaconus memoratus, ad quem ipſi noſtras litteras impetrarant, ſuper tranſactione prædicta ſententiam promulgauit, ab impetitione ipſorum veſtram Eccleſiam abſoluendo. Procuratores verò Pacilianen. replicarunt quòd appellationem quam emiſerant

Digitized by Google

à ſententia quam præfatus Archiepiſcopus tulerat contra eos infra tempus legitimum fuerant proſecuti, ſed eodẽ impediente Archiepiſcopo, qui tunc temporis apud ſedem Apoſtolicam morabatur, non potuerunt aliquid impetrare. Vnde quia lis inferri ſperabatur in Conſiſtorium Principis, ſine damno moræ morabatur intacta, Præterea cùm præſentiam Iudicis formidarent, pro falſitate in iudicio deprehenſa, & timor talis exiſteret, qui cadere poterat in conſtantem, à proſecutione appellationis ipſius meritò poterant excuſari. Ad hæc autem procurator veſter reſpondit, non eſſe veriſimile, quòd infra biennium appellationem proſequi nequiuiſſent: quia licèt aliquando Princeps extiterit occupatus, non tamen conſueuit inſtantibus iuſtitiam denegare; nec metum quem ob vitium falſitatis incurrebant allegare valebant, cùm idem huiuſmodi incuſſerant ſibi metum, nec ex eo erant aliquatenus excuſandi, vnde debebant potiùs condemnari. Nos igitur his & alijs diligenter auditis, quæ partes coram nobis proponere voluerunt, de conſilio Fratrum noſtrorum prædictas ſententias, quas manifeſtè cognouimus eſſe iuſtas, decreuimus confirmandas. Nulli ergo omnino hominum &c. ſiquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Laterani iiij. Non. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVIII.

Episcopo et.. Cvstodi Argentinen.

Ne vulgaribus iudicijs purgetur Presbyter ſuper hæreſi.

Licet apud Iudices ſeculares vulgaria exerceantur iudicia, vt aquæ frigidę, vel ferri candentis, ſiue duelli: huiuſmodi tamen iudicia Eccleſia non admiſit; cùm ſcriptum ſit in lege diuina, non tentabis Dominum Deum tuum. Hoc igitur obſeruato circa purgationem Reimboldi latoris præſentium, qui ſuper hæretica prauitate aſſeritur infamatus, taliter procedatis, quòd morbus iſte, qui ſerpit vt cancer, per veſtram ſollicitudinem circumſpectam perfectè curetur: ita quod eum nec iniquum grauet iudicium, nec miſericordia diſſoluta confundat. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXXIX.

Recipit ſub protectionem B. Petri.

P. Præposito Ebredvnen. Svbdiacono nostro.

Vm à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum &c. vſque, effectum. Ea propter dilecti in Domino filij &c. vſque, inclinati. Perſonam tuam cum omnibus bonis tam Eccleſiaſticis, quàm mundanis, quę impreſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem Præpoſituram, & Canonicam Ebredunen. Eccleſiæ cum pertinentijs ſuis, ſicut eas iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi Apoſto-

Digitized by Google

lica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. vſque noſtræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Idus Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXL.

P. Svbdiacono nostro Præposito, et Capitvlo Ebredvnen.

Collationis ius commune Epiſcopo, Et Capitulo, propter negligentiam defertur ſuperiori.

POSTVLASTIS per ſedem Apoſtolicam edoceri, vt cùm ad vos ſimul, & Archiepiſcopum veſtrum donatio Præbendarum Eccleſiæ veſtræ pertineat: vtrum Prebendæ vacantis donatio penes Archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eam infra ſemeſtre tempus neglexeritis pariter ordinare. Ad quod vobis breuiter reſpondemus; quòd cùm vos, & idem Archiepiſcopus infra tempus præſcriptum negligentes exiſtitis circa collationem vacantium Præbendarum, ſicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum poteſtas deuoluitur conferendi. Sed ſecundùm ſtatuta Lateranen. Concilij ad ſuperiorem tranſit donatio earundem: niſi fortè Archiepiſcopus, non vt Prælatus, ſed vt Canonicus vobiſcum ius habeat conferendi: & in hoc caſu ſi dolosè forſitan impedierit dolus ei ſuffragari non debet. Datum Lateran. iiij. Ianuarij Pont. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXLI.

Abbati et Conventvi Corbeien.

Confirmat ſententiam inter eos, & Aduocatos Betuniæ latam à delegatis.

CVM à nobis petitur quòd iuſtum eſt, & honeſtum &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtu. &c. vſque, aſſenſu. Sententiam diffinitiuam, quam pro vobis contra nobilem virum Vv. Aduocatum Betuniæ, ſuper quibuſdam tallijs, & exactionibus, quas dictus Aduocatus indebitè veſtris hominibus imponebat, dilecti filij ... S. Martini de Gemellis, & S. Acheloi Abbates, & .. Præcentor Ambianen. à nobis Iudices delegati, exigente iuſtitia protulerunt, ſicut eſt iuſta, nec legitima prouocatione ſuſpenſa, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo. vſque, contraire. Siquis autem hoc & vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

Digitized by Google

EPISTOLA CXLII.

VNIVERSIS EPISCOPIS IN QVORVM EPISCOPATIBVS MALEFACTORES CORBEIEN MONASTERII COMMORANTVR.

Vt malefactores Monaſterij Corbeienſis coerceant.

VANTÒ ampliùs Corbeien. Monaſterium ad ius, & proprietatem Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ noſcitur pertinere, & ſpecialiùs ad eius curam reſpicit, & tutelam: tantò ad deffenſionem, & conſeruationem ipſius propenſiori cura nos opportet intendere, & eius iura illibata, & integra conſeruare. Inde eſt, quòd vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus illos Parrochianos veſtros, qui poſſeſſiones, & bona præfati Monaſterij auferre præſumpſerint, & ea temerariè moleſtare, cum omni ſtudeatis diligentia cõuenire: vt & ablata reſtituant, & ab eorum moleſtia, & infeſtatione deſiſtant. Quòd ſi iuxta commonitionem veſtram facere fortè contempſerint, eos vſque ad condignam ſatisfactionem cenſura Eccleſiaſtica arceatis. Datum Lateran. iij. non. Decemb. Pont. N. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXLIII.

ABBATI ET CONVENTVI S. MAGLORII PARISIEN.

Ne Archidiaconus pro inſtallatione eorum Abbatis quid exigat.

CVM ex iniuncto nobis apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium ſolicitudinem gerere teneamur: ea corrigere nos opportet, quæ interdum contra ſacrorum Canonum ſanctiones in eis per ipſarum miniſtros improuidè attentantur. Sanè audientiam noſtram vobis refferentibus eſt delatum: quòd cùm Abbatem veſtrum cõtigit de nouo in ſede, prout moris, eſt collocari.. Archidiaconus Pariſien. pro inſtallatione pſius cẽtum ſolidos Pariſien. monetæ à vobis nititur extorquere: huiuſmodi exactionem in ius annuum conuertendo. Quia igitur talis exactio eſt rationi contraria, & ſanctorum patrum inſtitutionibus inimica: ne id de cætero attententur, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus. Nulli ergo &c. vſque noſtræ inhibitionis infringere &c. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iij. Non Octob. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLIV.

PRIORI GRANDOMONTEN.

Explicationem quorundam Capitulorum ſuper ipſorum ſtatu confirmat.

CVM quædam Capitula in authentico noſtro contenta, per litteras tuas quæ coram nobis recitatæ fuerunt, ad maiorem duxeritis euidentiam exponenda: nos attendentes te illa & intellexiſſe fideliter, & ſalubriter explanaſſe. Deuotioni tuæ præſentium auctoritate, mandamus: quatinus

Digitized by Google

ipſa ſecundùm expoſitionem huiuſmodi facias obſeruari. Ad maiorem verò cautelam expoſitiones illas de verbo ad verbum præſenti ſcripto iuſſimus annotari, quarum tenor eſt talis. Quia de pulſatione ad collationem prima fiebat quæſtio, taliter videtur determinare priuilegium, quòd Procurator domus ſecundùm tenorem mandati Apoſtolici debet propria manu pulſare, cùm in domo præſens fuerit hora ſtatuta à Priore, niſi infirmitas corporis manifeſta, vel neceſſitas ineuitabilis ipſum detinuerit, ne collationi valeat intereſſe; Si verò intereſſe nequiuerit, alius Conuerſus, quem Prior ſtatuerit, pulſet hora ſtatuta: Ita ſiquidem vt de negligentia iure non valeant reprehendi. Prior autem Clericum inſtituet, qui Procuratori, vel alteri Conuerſo hora ſtatuta precipiat vt pulſetur, vel ſi Clericus negligens fuerit, hoc idem iniungat alius Clericus loco eius. Per quod manifeſtè datur intelligi, quòd Clericus auctoritatem habet iniungendi Conuerſo, vt pulſet hora ſtatuta, vel ſi fortè hora tranſierit, & Conuerſus tenetur pulſare ad denuntiationem Clerici ſine dilatione qualibet, vel quæſtione: et ſi quilibet horum negligens fuerit, vel contemptor de mandato Summi Pontificis tanquam transgreſſor puniatur. Viſitatores computationes audiant de receptis pariter & expenſis; eo modo quo prior computationes conſueuit audire, quem modum, quamuis ſatis notus ſit vniuerſis, planè coram omnibus in Capitulo generali expoſuimus; Si Clericis placuerit vt exeant ad laborem, cum Conuerſis exeant, & cum eis pariter reuertantur: ſed ſemper Hebdomarius in Cella remaneat, cuius nomine intelligimus, interiorem ambitum, vel clauſuram, vel, ſi clauſura non fuerit, loca adiacentia officinis. Si verò Clerici vel conuerſi exceſſerint exeundo, quod intelligimus, ſi nimis frequenter, & ſinè cauſa honeſta, in Capitulo proclamentur à Clerico vel Conuerſi, & per Hebdomarium regulariter & rationabiliter iudicentur. Cætera verò expoſitione aliqua indigere non videntur: cùm mutationes Clericorum, de voluntate Prioris cum conſilio Clericorum diſcretorum fieri debeant, & cùm mutati fuerint, nihil prorſus ſecum ferre debeant, niſi pannos ſimplices, nec ſcripturam, nec quodlibet aliud: nec Conuerſi pariter ſine ſpeciali permiſſione, vel mandato Prioris, cùm, ſicut apertè ſonat priuilegium, nihil ſibi proprium debeant vendicare. Quia verò computationis Capitulum, fili Prior, minimè fuit in tuis litteris explanatum, illud nos in alijs litteris noſtris pleniùs duximus explanandum. Datum Lateran. iiij. Idus Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLVI.

Priori et Conventvi Grandimonten.

Super Reformatione ipſius Monaſterij.

VEnientes ad Apoſtolicam ſedem aliqui Clerici de quibuſdam Cellis ordinis veſtri, nobis proponere curauerunt: quòd in multis ſtatuta veſtri ordinis violantur, propter quod ſcandalum oritur inter Fratres, & rixæ, ac contentiones exinde oriuntur. Nos autem, quia ipſos tu fili Prior, ſicut per tuas litteras intimaſti, excommunicationis vinculo innodaras, vt ſuper his quæ proponebant meliùs inſtrui valeremus: eiſdē beneficium fecimus abſolutionis impendi; mandātes vt eos in locis ſuis recipi facias

Digitized by Google

ſalua ordinis diſciplina. Volentes igitur, vt ſiqua in Eccleſia veſtra corrigenda ſunt, in melius corrigantur: venerabili Fratri noſtro Archiepiſcopo Bituricen. & dilectis filijs.. de Pratea &.. de Varenis Abbatibus Ciſtercien. ordinis Bituricen. Diœc. dirigimus ſcripta noſtra, vt ad veſtram Eccleſiam accedentes, quæ ibidem inuenerint contra regulam defformata, noſtra freti auctoritate ſublato appellationis obſtaculo ſtudeant reformare. Contradictores Cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Tales itaque vos in his exhibere curetis, quòd zelari meritò videamini veſtri ordinis honeſtatem,& huiuſmodi contentiones, & rixę penitus ſopiantur: quia ſeruos Dei non oportet ſecundùm Apoſtolum litigare. Illud autem quod in reſcripto noſtro de computatione annis ſingulis facienda, conditionaliter dicitur,intelligi volumus abſolutè. Nihilominus iniungentes, vt clericus ſiue laicus de ordine veſtro quem conſtiterit in Canonem latæ ſententiæ incidiſſe,tanquam excõmunicatus ab omnibus euitetur,donec per Hebdomadarium Sacerdotem, vel per te, fili Prior, fuerit abſolutus. Datum Later. viij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLVI.

Patriarchæ Alexandrin.

Conſolatur captiuos Chriſtianos, & concedit vt eorum aliquis in Diaconum ordinetur.

GRatvm gerimus, & acceptum, & fraternitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quòd, ſicut ex litteris tuis nobis directis accepimus, circa illos, qui Alexandriæ, ac Babiloniæ ſunt captiui diligentiam adhibes pij patris, & ad liberationẽ ipſorum impendis operam diligentem. Et ne periculum negationis incurrant, nobis humiliter ſupplicaſti, vt calamitates eorum, & anguſtias quas ſuſtinent attendentes,pro liberatione ipſorum,Fratribus Militiæ Templi,& Hoſpital. necnon Regibus,& Principibus Orientalis Prouinciæ ſcribere dignaremur. Nos autem qui cum Apoſtolo dicere poſſumus: Quis infirmatur, & ego non infirmor, quis ſcandaliſatur, & ego non vror; etſi in tribulationibus eorundem paterno compatiamur affectu, in eo tamen conſolationem recipimus, qui ſecundùm Apoſtolum Pater miſericordiarum,& totius conſolationis eſt Deus,qui nos in omni tribulatione noſtra miſericorditer conſolatur,illud in eis ſperantes implendum, quod veritas,quæ mentiri non nouit,in Euangelio proteſtatur: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati qui lugent quoniam ipſi conſolabuntur. Sanè habito ſuper hoc cum Fratribus noſtris diligenti tractatu, petitionem tam tuam, quàm captiuorum ipſorum, fauore perpendimus Apoſtolico proſequendam. ven. F. N. Patriarchæ Ieroſolimitan. Apoſtolicæ ſedis Legato noſtris dantes litteris in mandatis, quatinus ex parte tam noſtra, quàm ſua, præſcriptos Fratres, ac Reges, & Principes in nomine Domini exhortetur, conſulendo fideliter, & efficaciter inducendo, vt ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant, & contra perſecutores fidei Chriſtianæ, his pro fide Chriſti potentibus armis

Digitized by Google

vtantur, quibus vtique Dominus vim ſuæ virtutis creditur faciliùs impenſurus. Cúmque hoc acceptabile opus populus intellexerit Chriſtianus, ad ſubuentionem eorum liberaliùs ſuas manus extendat; & nos, ſi deuotè fuerimus exauditi, debeamus eos in petitionibus ſuis pleniùs exaudire. Quidquid autem ſuper hoc actum fuerit idem Patriarcha nobis non differat intimare, vt per ſuam relationem inſtructi, iuxta quod nobis diuina ſuggeſſerit inſpiratio, procedamus. Cum igitur tanquam aurum in fornace Dominus ſuos probet electos, fraternitatem tuam rogandã duximus, & monendã, per Apoſtolica ſcripta mandantes: quatinus captiuos ipſos efficaciter exhorteris, vt non deficiant in tribulationibus ſuis: quia non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quam in nobis Apoſtolus aſſerit reuelandam; & fidelis eſt Deus, qui eoſdem ſupra id quod poſſunt tentari minimè patietur, ſed faciet cum tentatione prouentum, vt valeant ſuſtinere. Id enim quæ in præſenti ſuſtinent, eſt vtique momentaneũ, ſed in eis pondus æternæ gloriæ operatur. Si tamen vſque in finem viriliter in incepto certamine duxerint perſiſtendum, quia ſi legitimè conſumauerint bonum certamen quod hactenus certauerunt, de reliquo ipſis corona iuſtitiæ reponetur. Quædam autem de ipſis audimus, quæ cum dolore referimus, & pudore: quia ipſi nonnulla, committunt impia, & nefanda, per quæ non ſolùm diuinam maieſtatem offendunt; verùm etiam apud incredulos Chriſtianam religionem infamant: propter quod maximè circa liberationem ipſorũ, ſuperne miſerationis reddatur effectus. A quibus tu eos ſalubribus monitis, & conſilijs ſtudeas reuocare, talẽ te ipſum in ſeruitute diuina ſatagens exhibere, vt ab his, qui ſunt intus, & ab his, qui ſunt foris, bonum habere teſtimonium merearis. Cæterùm ſicut nobis ſcripſiſti, præfati captiui non habent niſi quendam vetulum Sacerdotem, qui eis poſſit miniſtrare diuina. Vnde fraternitatem tuam humiliter rogauerunt, vt vnum ex ipſis in Eccleſiaſticis miniſterijs eruditum in Diaconum promoueres, quod tu ſine noſtra licentia facere noluiſti. Nos autem vt in hoc eorum adimpleas deſiderium, ſuademus, ordinandi eum tibi liberam concedentes auctoritate Apoſtolica facultatem. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLVII.

Patriarchæ Hierosolimitan Apostolicæ sedis Legato.

Vt hortetur Principes Orientales, ad commutationem Captiuorum Chriſtianorum cum Paganis.

RECEPIMVS litteras doloribus plenas, & miſerijs cumulatas, quas Apoſtlatui noſtro miſerunt venerabil. Fr. N. Patriarcha Alexandrinus, & qui Alexandriæ ſunt captiui ærumnas, & preſſuras, quas ſuſtinent exponentes, & poſtulantes ſuppliciter cum gemitu, & merore, quatinus ad liberationem eorum miſericorditer intendamus. Inducendo Fratres Templi, & Hoſpital. ac Reges, & Principes Oriental. Prouinciæ, vt per commutationem captiuorum ad liberandum illos, inclinent animos cum effectu. Ne propter acerbitatem pœnarum, quas longo tempore ſunt propeſſi, apoſtatare cogantur, cùm prompto ſint Spiritu parati tantũ illis exhibere ſeruitij, quantum

Digitized by Google

negationis euadant. Nos autem qui cum Apoſtolo dicere poſſumus. Quis infirmatur, &c. In eundem ferè modum, vt in ſuperiori, quæ mittitur Patriarchæ Alexandrino, vſque. Cùm igitur tanquam aurum in fornace Dominus ſuos probet electos, vniuerſitatem veſtram monendam duximus, & hortandam, quatinus non deficiatis in tribulationibus veſtris, &c. vſque, ſupernæ miſerationis retardatur effectus, à quibus vos ſub obteſtatione diuini iudicij obſecramus penitus abſtinere, ne per vos inter gentes ſanctum nomen Domini blaſphemetur. Alioquin fruſtra profectò vel à Deo miſericordiam, vel à nobis ſolatium expectatis. Datum Lateran. xiiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLIX.

Magistro et Fratribvs Militiæ Christi in Riga.

Differt erectionem Epiſcopalis ſedis, in terris ad fidem reductis.

GRatias eximias bonorum omnium referimus largitori, quòd conatus veſter contra barbaras nationes inutilis non exiſtit, ſed de die in diem in veſtris manibus proſperatur; ita vt greſſus veſtros Domino dirigentes, plures vobis ſubieceritis ex eiſdem, & ad vnum adduxeritis cultum Dei, recepto baptiſmatis Sacramento. Verùm dilectus filius... confrater veſter lator præſentium à nobis cum inſtantia poſtulauit, vt in terris illis quas vobis nuper diuina præeunte clementia ſubiugaſtis, dignaremur Epiſcopum ordinare. Sed preces ipſius, cùm arduum ſit negotium, non duximus protinus admittendas: quin potiùs vſque ad tempus expectandum prouidimus opportunum. Vniuerſitatem veſtram monentes, & exhortantes attentiùs, quatinus in Domino confortemini, & in potentia virtutis ipſius, prælia Domini viriliter pugnaturi. Scientes quòd noſtrum vobis non deerit auxilium, in quibus cum Domino viderimus expedire. Datum Lateran. viij. Kal. Februarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CL.

Abbati S. Victoris Parisien.

Priuilegium ipſi datum, abſoluendi Scholaſticos Pariſienſes, de violenta manuum in Clericos iniectione, ad peractam alibi violentiam non extenditur.

SIcvt ex litteris tuis nuper accepimus, cùm olim ex parte dilectorum filiorum Scholarium Pariſien. nobis fuerit humiliter ſupplicatum, vt cùm interdum eorum aliqui ex mutua iniectione manuum, in Canonem incidant ſententiæ promulgatæ, pro qua ſinè graui diſpendio, & preſertim ſinè ſcholaſtici ſtudij detrimento, non poſſent ad Apoſtolicã ſedem accedere; ſuper hoc dignaremur eiſdem miſericorditer prouidere. Nos tibi dedimus in mandatis, vt cùm eſſes à talibus requiſitus, auctoritate noſtra ſuffultus, iuxta formã Eccleſiæ abſolutionis eis munus impenderes, & iniungeres ipſis quod huiuſmodi conſueuit iniungi,

Digitized by Google

niſi forſan tam grauis eſſet, & enormis exceſſus, quòd meritò propter eum deberent ad ſedem Apoſtolicã laborare. Tu verò quorundam conſilio aſſerentium beneficia Principum latiſſimè fore interpretanda; ſcholaribus Pariſien. qui inciderant in huiuſmodi Canonem quocúmque loco, iniciendo temerè manùs in Clericos violentas, iuxta formam præſcriptam abſolutionis beneficium impendiſti. Nos igitur his auditis de tua non potuimus prudentia non mirari, quòd ad ſic intelligendum litteras noſtras tuum animum inclinaſti: cùm in eiſdem litteris non dicatur, inciderint, ſed, incidant in Canonem ſententiæ promulgatæ: vt de illis ſolis intelligatur ſcholaribus, qui Pariſius exiſtentes huiuſmodi cõmittunt exceſſum. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus; quatinus ſcholares illos abſoluere de cætero non præſumas, qui alibi quàm Pariſius taliter deliquerunt, ſciens quòd illi pro abſolutis haberi non debent, quos alibi delinquentes quàm Pariſius abſoluiſti: cùm de talibùs nullam acceperis poteſtatem. Datum Lateran. x. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLI.

Decan. et Capitvlo B. Aniani.

Reſidere non cenſetur, qui per dimidium annum ad minus Eccleſiæ non ſeruit.

SIcvt exhibita nobis ex parte veſtra petitio declarauit, Eccleſia veſtra, occaſione cuiuſdam conſuetudiuis peruerſæ ibidem hactenus obſeruatæ, debito Canonicorum ſeruitio ſæpius deffraudantur. Cùm enim Ph. quondam Decanus, & Capitulum ipſius Eccleſiæ ſtatuiſſent, vt illi tantùm præbendarum ſuarum integrè percıperent redditus, qui aſſiduum impenderent eidem Eccleſiæ famulatum. Adiungentes inſuper, quòd tantùm ille diceretur, & eſſet aſſiduus, qui eidem ſoli Eccleſiæ, Canonici ſeruitium exhiberet, ſe ſeruaturos hæc omnia preſtito iuramento firmantes. Nonnulli veſtrûm exinde occaſione fraudulenter aſſumpta, cùm extra ciuitatem Aurelianen. frequenter moram faciant longiorem, ita quòd per totum annum continuè, vel interpolatim dierum numero computato, nec etiam per tres menſes Eccleſiæ ſeruiunt memoratæ, integrè fructus ſuarum percipiunt prebendarum, dicente ſe, iuxta ſtatutum præfatum, aſſiduitatem ſeruitij Eccleſiæ impendiſſe. Verùm poſtulaſtis à nobis vt nulli Canonicorum veſtrorum, prebendæ ſuæ fructus niſi per dimidium annum ad minus, dierum numero interpolatim, vel continuè computato, reſidentiam in Eccleſia veſtra fecerit, perſoluatis. Cui etiam niſi matutinalibus horis, vel miſſarum ſolemnijs, ſeu veſpertinis laudibus perſonaliter interfuerit, dies inutiles computentur. Nolentes igitur Eccleſiæ veſtræ tantum ſuſtinere grauamen, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatinus, id de cætero inter vos firmiter obſeruetur. Saluo in omnibus Apoſtolicæ ſedis mandato. Datum Lateran. xiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

Digitized by Google

EPISTOLA CLII.

Abbati S. Salvatoris de Breda Gervnden. Dioecesis, et Magistris Vitali. Svbdiac. nostro, et Arnaldo Canonicis Ilerden.

Delegat correctionem Monaſterij S. Cucufati.

CVm B. Monachus Monaſterij S. Cucufatis, & procurator Abbatis, & Monachorum eiuſdem Monaſterij ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, eis dilectum filium noſtrum P. titulo S. Ceciliæ Presbyterum Card. conceſſimus auditorem. Coram quo Monachus propoſuit antedictus, quòd cùm ad Venerabiles Fratres noſtros.. Gerunden. & .. Vicen. Epiſcopos, & Sacriſtam. Gerunden. à nobis litteras impetraſſent, vt ipſi ad dictum Monaſterium perſonaliter accedentes ibidem corrigerent, quæ tam in capite, quàm in membris corrigenda viderent. Ipſi accedentes ad locum, & litteris noſtris in Conuentus audientia communi perlectis, præſtari ſibi iuramenta de dicenda veritate, ſuper ſtatu Monaſterij exegerunt. Abbas verò, & Monachi, tria obicerunt mendaciter contra ipſum; videlicet quòd excommunicationis vinculo tenebatur, nec ſuper obiectis Abbatem præmonuerat, & Conuentum; & quòd ante præſcientiam litterarum ſuos contra ipſum Nuntios ad noſtram præſentiam deſtinarant; & ſe ac Monaſterium ſub noſtra protectione ponentes, ne contra ipſos procederent appellarunt. Quorum appellationi cùm vnus eorum, videlicet Vicen. Epiſcopus detuliſſet, duo reliqui attendentes appellationem fuiſſe in litteris noſtris inhibitam, in eos, quia iurare nolebant, excommunicationis ſententiam protulerunt, ipſos excommunicatos per Venerabilem Fratrem noſtrum .. Barchinonen. Epiſcopum Diœceſanum eorum facientes per Barchinon. Dioc. nuntiari. Deinde ſex de Monachis excommunicationis ſententiam metuentes, coram prædictis Epiſcopo, & Sacriſta Gerunden. dicto Vicen. Epiſcopo appellationi interpoſitæ deferente, de dicenda veritate ſuper ſtatu Monaſterij iurauerunt. Quorum aperiri depoſitiones inſtanter idem Monachus, & puniri Abbatem, & Monachos, quia excommunicati diuina celebrauerant, poſtulabat. Procurator verò Abbatis, & Conuentus propoſuit ex aduerſo; quòd idem Monachus non erat aliquatenus audiendus, cùm propter exceſſus ſuos ſententiam excommunicationis incurrerit, priùs etiam quàm inquiſitionis litteras impetraſſet, quòd ipſi Abbas, & Conuentus tunc coram dictis inquiſitoribus probauiſſent, niſi fuiſſet eis audientia denegata. Oſtendebat inſuper procurator prædictus, Kariſſimi in Chriſto Filij noſtri. P. Aragonum Regis Illuſtris, & Venerabil. Fratris noſtri .. Terraconen. Archiepiſcopi, & aliorum Epiſcoporum litteras, qui Monaſterium ipſum de hoſpitalitate, Abbatem verò de honeſtate vitæ, ac multa prouidentia tam circa ſpiritualia, quàm temporalia plurimùm commendabant. Idem quóque B. Monachus ab auditore interrogatus eodem, non negauit Abbatem tuliſſe ſententiam excommunicationis in ipſum, licèt eam aſſeruerit poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, eſſe latam propter quæ idem procurator poſtulabat inſtanter, vt quidquid

Digitized by Google

à prædictis duobus inquiſitoribus, poſt appellationem ad nos interpoſitam legitimè factum fuerat, caſſaretur. E contra, idem B. Monachus excommunicationem à procuratore Abbatis ſibi non poſſe obici replicabat, cùm idem Abbas triplici eſſet excommunicationis vinculo innodatus. His igitur omnibus fideliter nobis ab eodem auditore relatis, perlectis quoque atteſtationibus, & inſpectis, quia per eas nihil contra Abbatem efficaciter probabatur. Attendentes quòd inquiſitores præfati poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam proceſſiſſent, auctoritate litterarum, quas dictus excommunicatus tacita ſubripuerat veritate, proceſſum caſſauimus eorundem, memoratas atteſtationes deſtrui facientes. Verùm ne curam prædicti Monaſterij negligere videamur: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ad ipſum Monaſterium perſonaliter accedentes, corrigatis appellatione remota, tam in capite, quàm in membris, quæ ſecundùm Deum, & inſtituta Canonica ibidem inueneritis corrigenda, & ſtatuatis quod regulare fuerit, & honeſtum; facientes quod ſtatueritis per cenſurã Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Contradictores ſi qui fuerint, vel rebelles, per cenſuram eandem ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Ad hæc præfatum Monachum, ſi abſque ſcandalo fieri poterit faciatis recipi, ſalua ordinis diſciplina in Monaſterio antedicto. Alioquin ipſum in alio Monaſterio eiuſdem ordinis collocetis. Nullis litteris veri. & iuſtit. preiud. à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. viſque, exequantur. Datum Lateran. Kal. Feb. Pont. N. Annoxiiij.

EPISTOLA CLIII.

Electo, et Præposito Colocen.

Confirmat à Rege Vngariæ factam Electionem Præpoſiti Cibinienſis.

SICVT dilectus filius Magiſter R. nobis exponere procurauit, Kariſſimus in Chriſto filius noſter Vngariæ Rex illuſtris, ipſum ad Præpoſituram Cibinien. duxit Canonicè præſentandum. Verùm quia Præpoſitura eadem ad nos in ſpiritualibus nullo pertinet mediante; nobis humiliter ſupplicauit, vt ſibi eam in his quæ ad nos pertinent conferremus. Nos autem quod Per dictum Regem factum Canonicè fuerat approbantes, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatinus dictum R. in eandem Præpoſituram inſtituere auctoritate Apoſtolica procuretis. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLIV.

Illvstri Regi Castellæ.

Quòd Indulgentiam tribuat Peregrinis ad bellum contra Sarracenos.

CVM perſonam tuam inter Catholicos Reges ſpeciali diligamus in Domino charitate, in his quæ ſecundùm Deũ requiris à nobis, fauorem tibi Apoſtolicum libenti animo impartimur. De infortunis ergo quæ nuper ſerenitati Regiæ acciderunt, paterno tibi condolemus affectu. Et vt fauorẽ Apoſtolicum excellentiæ regiæ ſentias non deeſſe, iuxta petitionẽ tuã, & inſtantiam

Digitized by Google

dilecti filij ... Segobien electi Nuntij tui, qui circa promotionẽ eiuſdem negotij extitit ſollicitus,& attentus, Archiepiſcopis,& Epiſcopis per regnum Franciæ,ac Prouinciam conſtitutis, noſtris damus litteris in mandatis. Vt ſubditos ſuos ſedulis exhortationibus moneant, & inducant, in remiſſionem omnium peccatorum ex parte Dei, & noſtra verè pœnitẽtibus iniungentes, vt cùm Sarracenis in octauis Pentecoſten. proximo affuturis campeſtre bellum indixeris, in hoc tibi neceſſitatis articulo ſuccurrentes,neceſſarium impendant auxilium in rebus pariter, & perſonis, vt per hæc, & alia quæ fecerint cœleſtis regni gloriam conſequantur. Pari quóque remiſſione gaudere concedimus, peregrinos qui propria deuotione vndecúmque proceſſerint ad idem opus fideliter exequendum. Monemus igitur ſerenitatem regiam, & hortamur, quatinus totam ſpem tuam ponens in Domino Deo tuo,te humilies coram ipſo, qui gratiam ſuam dat humilibus,& reddit retributionem ſuperbis, quia potens eſt, vt te faciat de inimicis crucis Chriſti magnificè triumphare. Cæterùm quia nunc ferè totus mundus turbatus eſt, & poſitus in maligno, conſulimus, & monemus, vt ſi competentes treugas inueneris, ipſas recipias, donec opportunius tempus adueniat, quo ipſos valeas ſecuriùs expugnare. Datum. Lat. ij. Non. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLV.

Senonen. Archiepiscopo, et Svffraganeis eivs.

Vt hortetur fideles ad peregrinationem contra Sarracenos in Hiſpania.

RECEPIMVS litteras dolore plenas, & timore non vacuas, quibus Kariſſimus in Chriſto filius noſter A. Rex Caſtellæ illuſtris ſignificare curauit; quòd Sarraceni hoc anno intrantes Hiſpaniam in multitudine graui,quoddam Caſtrum Ciſtercien.ordinis Fratrum,quod Salua, terra vocatur, hoſtiliter obſederunt: quod bellicis machinis infeſtantes ad vltimum occuparunt. Attendens ergo præfatus Rex, quòd niſi eis campeſtri bello fortiter reſiſtatur, ipſi tum propter innumerabilem multitudinem perſonarum; tum propter irruptionem machinarum duriſſimam,vniuerſas munitiones ſuæ poſſent neffandæ ſubicere ditioni: campeſtre illis bellum indixit in octauis Pentecoſten. proximo affuturis eligens, mori, potiùs quàm Chriſtianæ gentis mala videre. Vnde nobis humiliter ſupplicauit: quatinus ei neceſſarium faceremus auxilium impartiri,per Catholicæ fidei profeſſores. Nos igitur pium eius propoſitum in Domino commendantes, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ſubditos veſtros ſedulis exhortationibus moneatis,in remiſſionem omnium peccatorum ex parte Dei, & noſtra verè pœnitentibus iniungentes; vt ei præſcripto termino in hoc neceſſitatis articulo ſuccurrentes, neceſſarium impendant auxilium, in rebus pariter, & perſonis: Vt per hæc, & alia bona quæ fecerint, cæleſtis regni gloriam conſequi mereantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedimus peregrinos,qui propria deuotione, vndecumque proceſſerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem ſtudeatis exequi, quod mandamus, vt ſolicitudo veſtra clareat in effectu, noſque deuotionem veſtram valeamus meritò commendare. Datum Later. ij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

Digitized by Google

Cùm Iacobus, & Marcus viduas Matres haberent, vterque Matrem alterius duxit legitimè in vxorem, & prolem ſuſcepit ex ipſa. Quærus igitur vtrum filius, & filia ſic ſuſcepti, poſſint adinuicem matrimonialiter copulari, Nos autem breuiter reſpondemus, quòd cùm inter eos conſanguinitas primi, & ſecundi gradus exiſtat, legitimè coniungi non poſſunt.

EPISTOLA CLVI.

Illvstri Regi Vngariæ.

Quòd non potuerit tranſactionem ab eo inter Archiepiſcopos regni ſui ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ factam, approbare: & nouum Epiſcopatum in Cibinienſi Præpoſitura erigere.

ILLA te fili Kariſſime charitatis prerogatiua diligimus, cùm inter alios mundi Principes, erga perſonam noſtram, & Sacroſanctam Romanam Eccleſiam deuotiſſimum te ſciamus; quòd preces, & petitiones ex parte tua nobis oblatas intendimus libenter admittere, quantum cum noſtra poſſumus honeſtate. Inde ſiquidem fuit, quòd venerabilem Fratrem noſtrum .. Veſprumien. Epiſcopum ad ſedem Apoſtolicam accedentem paterna benignitate ſuſcepimus, & quæ tam per eum, quàm per tuas nobis litteras intimaſti; pleno concepimus intellectu. Qui denique inter cętera propoſuit coram nobis, quòd cùm de pace perpetuò ſtatuenda inter Strigonien. & Colocen. Eccleſias diu fuerit te mediante tractatum, tandem vene. F. N. Strigonien. Archiepiſcopus de conſenſu, & voluntate Suffraganeorum Strigonien Eccleſiæ, videlicet .. Agrien .. Georien. & præfati Veſprumien. Epiſcoporum ex parte vna: & dilectus filius ... Colocen. electus de voluntate Suffraganeorum Colocen. Eccleſiæ Vvaradien., videlicet, Cenadien. Et Vltraſiluan. Epiſcoporum ex altera in certam formam concordiæ deuenerint, quam per præfatos Georien. & Veſprumien. Epiſcopos redigi mandauerunt in ſcriptis. Cùm illam in ſcriptis redactam in medium produxiſſent, & ſuper ea fuiſſet diutius diſputatum: tandem ita correcta extitit, & conſcripta, quòd eam pars approbauit vtraque, & tam Strigonien. Archiepiſcopus, quàm Colocen. Electus, cum Eccleſiarum ſuarum Suffraganeis, ad Sancta Dei Euangelia iurauerunt, quòd formam pacis, quæ continebatur in illo ſcripto poſito coram eis firmiter, obſeruarent, & laborarent ad hoc nihilominus bona fide, vt nos compoſitionem confirmaremus eandem. P. quoque. Quinque Eccleſien. Præpoſitus ab Epiſcopo ſuo miſſus pro eo, & Benedictus Præpoſitus Sancti Thomæ, necnon & Iac. Scholaſticus Strigonien. pro Capitulo eiuſdem Eccleſiæ, à quo ſub debito iuramenti ſe aſſeruerint habere mandatum, & Hubaldus Poſonien. Præpoſitus iurauerunt etiam illud idem: pro Colocen. verò Eccleſia Iac. Colocen. & Hoſmundus Sancti Laurentij Præpoſiti præſtiterunt conſimile iuramentum. Vnde præfatus Epiſcopus ex parte tua nobis humiliter ſupplicauit; vt compoſitionem eandem, quam ſigillorum prædictorum electi, & Garadien. Cenadien. Vltraſiluani .. Agrien. & ipſius Veſprumien. Epiſcoporum, necnon Capitulorum Colocen. & Bachien. nobis exhibuit munimine roboratum, auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare. Cuius tenor talis eſt; *In nomine Patris, & filij Spiritus-ſancti Amen. Hæc eſt*

Digitized by Google

forma pacis inter Strigonien. & Colocen. Archiepiſcopos. Prima coronatio Regnum Vngariæ ſpecialiter ſpectat ad ſolam Strigonien Eccleſiam : verumtamen ſi Strigonien. Archiepiſcopus non poſſet, vel malitiosè nollet Regem coronare, vel Strigonien. Eccleſia vacaret; coronet Regem Colocen. nullum ex tali coronatione ius ſibi vendicando in prima coronatione. Secunda coronatio ei deinceps æqualiter pertineat ad vtramque. De prouentu monetæ decima pertineat ad Eccleſiam Strigonien. vbicumque in Regno Vngariæ cudatur, quod ſi cudi deſierit generalis moneta totius Vngarię, quicquid loco generalis monetæ ſucceſſerit, decimam habeat Strigonien. Eccleſia. Strigonien. Archiepiſcopus renuntiat omni iuriſdictioni, & iuri ſpirituali, quod habebat vel habere videbatur in Prouincia Colocen. præter decimam monetæ ſi ibi contingeret fabricari. Iudicium officialium Domus Regiæ, quilibet Epiſcopus habeat in ſua Parrochia. Exhibitio Sacramentorum Regibus,& Reginis,& eorum liberistam ad ipſos Archiepiſcopos, quàm ad alios Epiſcopos in ſuis Parrochijs pertineat pro voluntate Regis. In omnibus alijs vtrique Eccleſiæ iura ſua conſeruentur illæſa, & conſuetudines antiquæ. Siqua autem priuilegia, vel reſcripta quandocumque prolata fuerint, contra hanc formam, vires non habeant, ſalua in omnibus auctoritate Apoſtolica; Quòd ſi Papa non approbauerit,res ſit in eo ſtatu, in quo nunc eſt. Iurauerunt ambo Archiepiſcopi, & eorum Suffraganei, qui præſentes erant, necnon & Præpoſitus. Quinque Eccleſien., qui vice Domini ſui Epiſcopi intererat, necnon & procuratores Capitulorum vtriuſque Eccleſiæ, *qui ſecundùm formam præſcriptam bona fide pacem preſcriptam obſeruabant, & ſine fraude ad confirmationem laborabunt.* Cúmque ſuper his cum fratribus noſtris deliberare vellemus. Dilecti filij Iac. Scholaſticus, & Nicolaus Canonicus præfati Archiepiſcopi Nuntij, & M. Theſaurarius & Io.. Archidiaconus Strigonien. procuratores eiuſdem loci Capituli petierunt à nobis audientiam ſibi dari, qua ipſis de more conceſſa, Nuntij propoſuere prædicti, quòd inter præfatos Archiepiſcopum, & Colocen. Electum,& eorum Suffraganeos, talis compoſitio interuenit. Vt prima Coronatio Regum Vngariæ vbicumque in ipſo Regno eos primùm contingeret Coronari, ſolius Strigonien. Eccleſiæ iuris eſſet : & monetæ vbicumque cuderentur in Regno, vel illius, quod loco colligeretur monetæ, decima ad eãdem Eccleſiam pertineret. Ac tu, & Kariſſima in Chriſto filia.. Vngarorum Regina, per veſtras à nobis litteras pretereris;quatinus primam ſedem,primámque vocem cum iuribus ſupradictis, quæ tu, & dicta Regina, necnon & pars Colocen. publicè præfatæ Strigonien. recognouiſtis Eccleſiæ,ipſi perpetui dignaremur priuilegij munimine roborare. Super alijs verò, de quibus inter eos eſſe videbatur contentio, propter bonum pacis ſic extitit ordinatum. Vt nec Colocen. in Strigonien. Prouincia, nec Strigonien. in Colocen. pręter prædicta ſibi iuris aliquid vendicaret:auctoritate in omnibus Apoſtolicæ ſedis ſalua. Ita quòd ſi hæc non approbarentur à nobis, res in eo ſtatu, in quo tunc fuerat remaneret. Vnde quidquid ſit ſcriptum, vel iuratum eſſe dicatur, hoc actum & intellectum eſſe à partibus aſſerebant, & illud ex parte Archiepiſcopi confirmari à nobis ſuppliciter poſtulabant : aſſerentes, ſic actum, & intellectum fuiſſe, idem Archiepiſcopus, & præfati Agrien. & Geurię. Epiſcopi ſuis litteris declararant Procuratores verò Strigonien. Capituli

propoſuere conſtanter; quòd tam illa compoſitio, quam redactam in ſcriptis præfatus Epiſcopus nobis exhibuit; quàm illa, in quam prefati Nuntij dixerunt Archiepiſcopum conſenſiſſe, inita fuerat ſinè aſſenſu Capituli, & in enorme diſpendium Strigonien. Eccleſiæ redundabat: vnde contradicentes vtrique, nobis humiliter ſupplicarunt, vt auctoritate Apoſtolica caſſaremus vtramque. Nos igitur attendentes, quòd olim nobis multa precum inſtantia ſupplicaras, vt ſuper iure coronandi Reges Vngariæ, Strigonien. Eccleſiæ priuilegium concelere dignaremur; noſque tuis precibus inclinati, ei ſuper hoc priuilegium conceſſerimus, Fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus roboratum. Conſiderantes etiam; quòd ſi poteſtas coronandi Regis Vngariæ penes diuerſas Eccleſias reideret, toti Regno graue periculum, & hæredibus tuis grande poſſet diſpendium generare. Cùm ſicut pleniùs ipſe noſti, frequenter inter Regum Vngariæ cohæredes, ſuper obtinenda Regni corona ſcandalum ſit exortum: quod vtique poſſet faciliùs ſuboriri ſi eos diuerſos coronatores contingeret inuenire. Propter contradictiones, & rationes præſcriptas, compoſitionem huiuſmodi non potuimus, ſicut nec debuimus, confirmare. Super Epiſcopatu quoque de nouo creando apud Sibinien. Eccleſiam in Vltraſiluana Diœceſi, quæ Metropoli Colocen. ſubdatur, petitionem Regiam nequimus exaudire; quoniam ſiue Apoſtolicæ ſedi, ſicut tu ipſe firmiter proteſtaris; ſiue Strigonien. Metropoli, ſicut procuratores ipſius fortiter aſſerebãt, Sibinien. Prępoſitura ſit in ſpiritualibus immediatè ſubiecta; id abſque dubio in alterutrius præiudicium redundaret; ſed & quidam, qui ſe nuntium venerabil. Fratris noſtri. Vltraſiluan. Epiſcopi faciebat, contradicebat omnino, grauem, & enormem Vltraſiluan. Epiſcopatus dimunitionem allegans. Serenitatem igitur regiam rogamus monemus, eſt exhortamur attentiùs: quatinus ad duritiam nobis non imputes, quod compoſitioni predictæ robur non attribuimus firmitatis; ſed tam prouidentiæ, quàm iuſtitiæ id aſcribas, quibus regni, & hæredum tuorum indemnitatibus duximus præcauendum, & iuris ordinem obſeruandum; cùm omnibus facti ſumus in iuſtitia debitores. Scieurus pro certo, quòd in nullo vmquam à nobis patieris repulſam, in quo quiſquam Principum debeat exaudiri. Datum Lateran. ij. Idus Februarij. Pont. N. Anno xiiij.

Scriptum eſt Capitulo Strigonien. ſuper hoc. In eundem ferè modum. Videlicet: venerabilis Frater noſter Veſprumien. Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus; quòd cùm de pace perpetuò ſtatuenda; &c. vſque, non potuimus ſicut nec debuimus confirmare.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Strigonien. Archiepiſcopo. Venerabil. F. N. Veſprumienſis Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quòd cùm de pace &c. vſque, nec debuimus confirmare.

Digitized by Google

EPISTOLA CLVII.

SANCTÆ GENOVEFÆ PARISIEN., ET.. BONI RADII CISTERCIEN. ORDINIS, DIOEC. ANTISIODOREN. ABBATIBVS, ET DECAN. AVRELIANEN.

Quia restitutionis petitio generali mandato non comprehenditur; iterum delegat cognitionem læsionis, in distractione bonorum Monasterij de Charitate.

VENIENTES ad Apostolicam sedem I. Syndicus, & quidam Monachi Cluniacen. Cœnobij nobis exponere curauerunt, quòd G. prior, & quidam Monachi Monasterij de Charitate, Abbatis, & Conuentus Cluniacen, ad quod idem Monasterium nullo pertinet mediante, interueniente consensu: absentibus tamen multis ex fratribus de Charitate, quorum intererat, nec vocatis, ac quibusdam contradicentibus, & ad sedem Apostolicam appellantibus ex eisdem, quasdam possessiones, redditus, & alia bona Militiæ Templi Fratribus in grauem ipsius læsionem Monasterij vendiderunt. Vnde nobis Syndicus, & Monachi memorati humiliter supplicarunt, vt vel reuocare contractum eundem in dicti Monasterij præiudicium temerè attentatum, vel restituere in integrum vice minoris idem Monasterium dignaremur. Præsertim cùm Cluniacen. Abbas, Templarijs ipsis restituere solutam ab eis pro prædictis bonis, & possessionibus pecuniam sit paratus. Dicti verò Fratres è contrario responderunt: quòd petentibus ipsis olim contractum venditionis inter ipsos ex parte vna, & Monachos de Charitate ex altera legitimè ac solemniter celebratum auctoritate Apostolica confirmari, tam Abbate, ac Conuentu Cluniacen. quorum ad hoc auctoritas interuenerat, & consensus, quàm Priore, ac Conuentu de Charitate per suas litteras postulantibus, illud idem, quia nobis ad plenum de ipsius contractus meritis, & circunstantijs non liquebat, Venerabili Fratri nostri Parisien. Episcopo, & suis coniudicibus hoc commisimus inquirendum. Facientes in inquisitionis litteris mentionem, de litteris ad Venerabilem Fratrem nostrum. Senonen. Archiepiscopum, & coniudices suos super lapsu ipsius Monasterij destinatis: quorum vtrique in executione mandati Apostolici processerunt. Demum partibus in nostra præsentia constitutis, pars Templariorum contractum ipsum confirmari petebat, parte altera multipliciter impugnante contractum. Contra quod fuit ex aduerso responsum, quòd communis iuris remedium super deceptione malitiosè pars altera implorabat, cùm expressè per lationem iudicum, & depositiones testium probaretur, possessiones venditas, diu, & publicè fuisse vænales, nec vsque tunc temporis emptores occurrerant, qui tantum pro ipsis possessionibus largirentur. Ipsos quóque Fratres ad emptionem iamdictam sola misericordia, & Monachorum illorum preces, non cupiditas induxerunt. Probatum etiam esse asserebant legitimè dicti Fratres: quòd venditionis tempore Monasterium de Charitate tanto debito premebatur: quòd de omnibus mobilibus pars viceſma non potuisset exolui in debitorum solutionem conuersam illam totam pecuniam

Digitized by Google

asserentes; ex cuius accelerata solutione vsque ad summam trium milium librarum, & vltra, Monachis de Charitate à creditoribus est remissum. Proponentes insuper, quòd venditionis rescissio non expediebat Ecclesiæ memoratæ, cùm vix posset tanta pecunia sinè maiori grauamine ipsius Ecclesiæ inueniri. Adiciebat præterea, quòd Monachi restitutionis beneficium ex eo implorare non poterant: cùm super hoc mandatum non receperint speciale; quia secundùm legitimas sanctiones, petitio restitutionis in integrum iure minoris, mãdato non concluditur generali. Nos igitur intellectis, quæ partes voluerunt proponere coram nobis, quia de præmissis nobis non potuit fieri plena fides. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus diligenter auditis, quæ partes infra quatuor menses à primæ citationis edicto, coram vobis duxerint proponenda, si sufficienter ostensum, quòd ex ipsa venditione Monasterium de Charitate sit enormiter lesum, vos ipsum restituentes vice minoris, venditionis contractum legitimè rescindatis. Ita quòd pretium absque Templariorum grauamine restituatur, eisdem secundùm terminos, quibus ipsi pecuniam persoluerunt, & de melioratione, siqua forsan apparuerit, facta per illos eis congruè satisfiat, prouiso prudenter, ne pro inuenienda pecunia eædem possessiones, vel aliæ distrahantur, ac recipiatur pecunia sub voragine vsurarum, ne fortè residuum Locustæ comedat Brucus, & vnde crederetur adhiberi remedium, inde periculum incurratur. Alioquin præscriptum venditionis contractum ratum, & firmũ faciatis haberi. Contradictores, siqui fuerint, per censurã Ecclesiasticã, sublato appellationis obstaculo, compescentes. Testes autem qui fuerint nominati tam Monachi, quàm Templarij, & alij, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per districtionem eandem appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, siquæ apparuerint, præter assensum partium à sede Apostolica impetratæ. Quòd si non omnes his exequendis &c. duo vestrum &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. xv. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLVII.

Avrelianen. et Antisiodoren. Episcopis, et Magistro Vv. de Vienna Canonico Antisiodoren.

Damnanda Beneficiorum superfluitas, at non semper pluralitas.

INtellecta ratione, quam nobis Venerabil. F. N. Remen. Archiepiscopus, & eius cóndelegati miserunt, super controuersia, quæ de prebenda Trecen. Ecclesiæ vertitur, inter. Ven F. N. Trecen Episcopum, & dilectum filium Cancellarium Senonen. non duximus eidem Episcopo aliud rescribendum, Nisi quòd idem Episcopus diligenter aduertat, qua ratione sustinere possemus: vtipse aliquod Ecclesiasticum beneficium cuiquam de cætero personæ concedat plura beneficia obtinenti; si propterea nolit ad mandatum nostrum præfato Cellarario in Ecclesia sua cõferre prebendam, quia plura dinoscitur beneficia obtinere. Licèt enim circa eãdem personam beneficiorum sit semper superfluitas improbanda; nonnumquam tamen est tolleranda pluralitas statu personæ prouida consideratione pensato. Quare idem prudenter

attendat, vtrùm magis expediat, vt eidē Cellarario ex mandato noſtro liberalitatem exhibeat conferendo prebendam, quàm ex ſuo iudicio neceſſitatem incurrat, vt vltra non poſſit alicui plura beneficia obtinenti Eccleſiaſticum beneficium elargiri. Niſi fuerit ſufficienter oſtenſum; quòd ipſe ſuperflua beneficia ſecundùm ſuum ſtatum poſſideat. Quòd ex eo forſan non poterit oſtendi de facili; quoniam etſi plures prebendas obtineat, ipſe tamen penè nullam habere proponitur, cuius prouentus liberè poſſit percipere, niſi reſidentiam in ea faciat perſonalem. Et ex hoc fortaſſis pendet iudicium, vtrùm & pro Trecen. prebenda condignè recompenſatum extiterit in prebenda Remen. Quidquid ergo ſuper his duxerit faciendum, nobis infra tres menſes poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum abſque dilatione reſcribat. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus dictum Epiſcopum ad hoc moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. vſque, exequantur. Datum Lateran. xv. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLIX.

Gebennen. Episcopo.

Reſpondet diuerſis iuris articulis ſuper quibus conſultus fuerat.

IVA nos duxit fraternitas conſulendos, vtrùm illorum ſufficiat teſtimonium ad matrimonium dirimendum, qui conſanguinitatis gradus ab Auunculo, & Nepote, videlicet, Fratris filio, vel Sororis, cum de fratribus, vel ſuperioribus nihil nouerint, vel audierint, inceperint computare. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus: quòd cùm coniugium multum fauoris obtineat, teſtes qui ad diuortium celebrandum producti conſanguinitatis computant gradus, à ſtipite debent incipere; id eſt, à parentibus, vel germanis, & ſic per ordinem diſtinguere gradus nominibus proprij, vel æquipollentibus indicijs deſignando perſonas. Præſertim cùm ſæpius teſtimonium perhibeant de auditu, quod quia minùs eſt validum, non eſt in articulo huiuſcemodi nimiùm laxanda facultas: cùm qua ratione computationem inciperent à ſecundo, eadem ab vlterioribus poſſent gradibus inchoare. Conſequenter autem quæſiſti; vt cùm quidam mulierem quandam aliter inducere nequiuiſſet, vt ſibi comiſceretur carnaliter, niſi deſponſaret eandem, nulla ſolemnitate adhibita, vel alicuius præſentia, dixit illi; te Ioannes deſponſat, cùm ipſe Ioannes minimè vocaretur, ſed finxit ſe vocari Ioannem, non credens eſſe coniugium, eò quòd ipſe non vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulam tantùm extorquendi carnalem. Vtrùm inter predictos ſit matrimonium celebratum, cùm mulier conſenſerit, & conſentiat in eundem, & ille diſſenſerit, & diſſentiat; nec aliud quicquam egerit quàm quòd ſuperiùs eſt expreſſum, niſi quòd cognouit eandem. Super quo fraternitati tuæ taliter reſpondemus; quòd cùm præfatus vir dictam deſponſauit mulierem, in propria quidem perſona etſi ſub nomine alieno, quo tamen vocari ſe finxit, & inter eos carnalis ſit copula ſubſequuta, videretur fortè pro coniugio præſumendum; niſi tu nobis expreſſè ſcripſiſſes, quòd ille

Digitized by Google

nec propoſuit, nec conſẽnſit, illam ducere in vxorem: quod qualiter tibi conſtiterit non videmus. Nos tamen quid iuris ſit reſcribentes, hoc dicimus, quòd ſi res ita ſe habuerit, videlicet quod ille nec propoſuit eam ducere in vxorem, nec vnquam conſenſit inter prædictas perſonas, non deberet ex illo facto coniugium iudicari: cùm in eo nec ſubſtantia coniugalis contractus, nec etiam forma contrahendi coniugij valeat inueniri; quoniam ex altera parte dolus ſolummodò, affuit, & deffuit omnino conſenſus, ſinè quo cætera nequeunt fœdus perficere coniugale. Tertiò quæſiuiſti per ſedem Apoſtolicam explicari, quid ſit de quodam Monacho ſentiendum, qui credens ſe poſſe mulierem quandam à gutturis tumore curare, vt Chirurgicus, cum ferro tumorem illum aperuit. Et cùm tumor ille aliquantulum reſediſſet, Monachus ipſe mulieri præcepit, ne ſe vento exponeret vllo modo, ne fortè ventus gutturis apertionem ſubintrans, ſibi cauſam mortis inferret. Sed mulier eius mandato contempto, dum meſſes colligeret, vento expoſuit ſe incautè, & ſic per apertionem gutturis, ſanguis multus effluxit, & mulier diem finiuit extremum: quæ tamen confeſſa eſt, quòd quia vento expoſuit ſemetipſam, ipſa ſibi dederat cauſam mortis, vtrùm videlicet, cum prædictus Monachus ſit Sacerdos, liceat ei Sacerdotale officium exercere. Nos ergo tibi taliter reſpondemus: quòd licèt Monachus ipſe deliquerit, alienum officium vſurpando quod ſibi minimè congruebat, ſi tamen cauſa pietatis, & non cupiditatis id egit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnémque ſtuduit diligentiam, quam debuit adhibere; nec eſt ex eo quod per culpam mulieris contra conſilium eius accidit, adeò reprobandus, quin poſſit ſatisfactionem condignam, cum eo miſericorditer agi poſſit, vt diuina valeat celebrare: alioquin interdicenda eſt ei Sacerdotalis ordinis executio de rigore. Ad vltimum ex parte tua fuit propoſitum coram nobis, quòd quidam ſcholaris metuens, ne latrones in hoſpitio ſuo eſſent, paruo aſſumpto gladio vt ignem quæreret de ſtratu ſurrexit, & cùm veniſſet ad oſtium, ignarus reperit ibi furem, qui cum ſcholari incipiens colluctari, non ſolum ipſum ſcholarem proſtrauit ad terram, verùm etiam penè ad mortem vulnerauit eundem. Scholaris verò prouocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extorto latroni gladio, eundem ſeruato iuris moderamine repercuſſit, qui perterritus fugam quàm citò potuit maturauit. Mane itaque luceſcente conſcholares latronem quæſierunt eundem, quem vulneratum inuentum poteſtati Vincentiæ tradiderunt: coram qua conſtanter negauit, quòd præmiſſa minimè perpetrarat. Verùm præfata poteſtas ad eundem ſcholarem ſuos nuntios deſtinauit, vt exponeret ſi qua ſciret de fure prædicto, vel traderet interſignia, qui cultellum quem ipſi latroni abſtulerant, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, quos abſtraxerat ſibi ne pedum ſtrepitus audiretur, nuntijs tradidit memoratis, ſuper eodem facto ſe nihil ampliùs intromittens. Poteſtas itaque receptis talibus interſignijs, latronem apparitoribus ſuis tradidit puniendum, qui ſibi amputarunt virilia, & oculos eruerunt. Latro ſe ad quoddam Cœnobium tranſtulit, & ibi per triduum ira & dolore commotus, nec potum ſumpſit, nec cibum, & ſic de medio eſt ſubtractus. Vnde per noſtrum poſtulas oraculum edoceri, vtrùm præfatus ſcholaris ad ſacros ordines valeat promoueri. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi præfatus ſcholaris dignis meritis adiuuatur, propter

ſcriptum

ſcriptum euentum, à ſuſceptione ſacrorum ordinum nullatenus eſt arcendus. Datum Lateran. Idus Feb. Pont. N. Anno xiiij.

Hic ſcripta erant duæ Epiſtolæ Lingonenſi Capitulo ſcriptæ, quæ rectiùs libro ſequenti ſuo loco repoſitæ ſunt.

EPISTOLA VLTIMA.

Episcopo, et dil. fil. Canonicis Parmen.

Vt conferant Prebendam collationi P P. reſeruatam.

RATVM gerimus, & acceptum, quòd ſicut tu Frater Epiſcope per tuas nobis litteras intimaſti, bonæ memoriæ G. Albanen. Electus Apoſtolicæ ſedis Legatus, auctoritate legationis qua fungebatur tam ſuæ, quàm noſtræ donationi, collationem primæ Præbendæ in Parmen. Eccleſia vacaturæ, vobis filij Canonici conſentientibus reſeruauit. Iniungens vobis primitus viua voce, & mandans ſuis litteris ſubſequenter, quòd ipſam præbendam, cùm eam vacare contingeret G. Clerico nato. G. quondam Germani ſui, cui mores laudabiles, ac ſcientia ſuffragantur, duceretis liberè aſſignandam. Propter quod, tu Frater Epiſcope, nobis ſupplicaſti humiliter per eaſdem, vt Præbendam eandem dicto Clerico de benignitate ſedis Apoſtolicæ concedere dignaremur. Nos igitur veſtram diligentiam commendantes, & volentes etiam præfati electi ſuper hoc ſtatutum firmiter obſeruari, vniuerſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus, quatinus primam Præbendam in veſtra Eccleſia vacaturam, donationi noſtræ reſeruare curetis, perſonæ idoneæ conferendam. Datum Lateran. xvj. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

Explicit liber ſecundus.

Digitized by Google

INNOCENTII III.
PONTIFICIS MAXIMI
EPISTOLARVM
LIBER III.

REGESTI DECIMVS QVINTVS
Anni Pontificatus XV.

EPISTOLA PRIMA.

CAPITVLO LINGONEN.

Alienatæ ab Epiſcopo Eccleſiæ poſſeſsiones vindicentur.

AD hoc ſumus diſponte Domino in plenitudinem poteſtatis aſſumpti, vt ſi quam ab his qui ſunt in partem ſollicitudinis euocati, in Eccleſiarum ſuarum diſpendium quicquam perperam fuerit attentatum, per ſollicitudinis noſtræ ſtudium emendetur, & precaueatur indemnitatibus earundem. Cùm igitur, ſicut vobis intimantibus noſtro eſt Apoſtolatui referatum, quædam poſſeſſiones Eccleſiæ veſtræ, ab Epiſcopis qui pro tempore præfuerunt eidem, alienatæ ſint vobis penitus inconſultis. Nos eidem Eccleſiæ paterna volentes ſollicitudine prouidere, auctoritate vobis præſentium indulgemus: quatinus poſſeſſiones ipſius Eccleſiæ, quas ſinè aſſenſu veſtro alienare dicti Epiſcopi præſumpſerunt, ad ius & proprietatem illius legitimè reuocetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, vſque, incurſurum. Datum Lateran. vij. Kal. Martij. Pont. N. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA II.

Capitvlo Lingonen.

Irritam dicit electionem Decani.

CVM cauſam quæ vertebatur inter dilectum filium H. Cantorem Eduen. & H. Baren. Archidiac. ſuper Decanatu Eccleſiæ veſtræ, ad quem fuerat electus vterque. Dilectis filijs Decan. & Magiſtris Vv. de Vienna, & Iac. de Tornodoro Canonicis Antiſiodoren. commiſerimus fine debito terminandam. Ipſi cognitis cauſæ meritis, de iuris peritorum conſilio, electionem vtrámque ſententialiter caſſauerunt. Verùm Cantor præfatus, qui ante prolationem ſententiæ appellarat ad Apoſtolicam ſedem accedens, à nobis audientiam petijt ſibi dari; quam cùm ei duxerimus concedendam. Dilectus filius Magiſter Hug. Canonicus veſter in noſtra præſentia conſtitutus, licèt procurator non eſſet, quòd tamen de parte altera fuerat, ſe opponens eidem, ſententiam nobis exhibuit cum actis iudicij à præfatis iudicibus promulgatã. Nos igitur auditis quæ dictus Cantor propoſuit coram nobis, caſſationem electionis ipſius, iuſtam eſſe cognouimus, & ideo ipſam auctoritate duximus Apoſtolica confirmandam. Dat. Lateran. vij. Kal. Martij. Pont. N. Anno decimo quinto.

EPISTOLA III.

Magdebvrgensi et Magvntino Archiepiscopis, et eorvm Svffraganeis.

Contra Vvaldemarum intruſum Bremenſem.

SICVT venerabil. F.N. Oſnaburgen. Epiſcopus Bremen. electus nobis intimare curauit, Vvaldemarus cùm in profundum iam deuenerit peccatorum, contemnit, & non ſolùm non adicit vt reſurgat; verùm etiam tanquam ſi ex adipe prodeat eius iniquitas, aduerſùs Romanam Eccleſiam ſupplantationes exampliat, & grauiores quàm hactenus præſumptiones intentat, vt in die iræ accumulans iram ſibi damnabili gladio perdatur illius, cuius miſericordi fuerat ſtudio à duriſſimi damnatione carceris liberatus. Ponens enim, inductus in Bremam per nobil. viri ... Saxoniæ Ducis potentiam, tanquam ab Aquilone in Bremen Eccleſia ſedem ſuam, ac ſedens ſuper eam, velut ſuper plumbi talentum, ſedet iniquitas; præter adminiſtrationem quam in eadem Eccleſia tàm in ſpiritualibus, quàm temporalibus ſibi damnabiliter vſurpauit, ad Eccleſias, & Clericos in reprobum ſenſum datus manus extendit, ipſorum bona præſumptuoſis auſibus occupans, ac diuidens inter laicos, & diſpergens; de quorum confidens violentia, facilis eſt ad ſcelera, nec quid faciat abhorreſcit. Expulſis etenim quibuſdã Canonicis, & alijs Bremen

Digitized by Google

Clericis,ab eorum Eccleſijs,& prebendis, ipſas præbendas,& Eccleſias de facto, cum de iure non potuerit, quibuſdam fautoribus ſuis contulit, vt eos habeant in malefactis participes, quos habet in errore fautores. Licèt autem in Vvaldemar. eundem,per te Frater Magdeburgen. & Venerabiles Fratres noſtros, tuos, & Bremen. Eccleſiæ Suffraganeos, necnon & per prædictum Oſnaburgen. & Monaſterien. Epiſcopos, anathematis vniculo innodatum, depoſitionis, & degradationis ſententia fuerit auctoritate Apoſtolica promulgata. Ipſe tamen,qui ſub tanta manus diuinæ potentia,humiliari debuerat,cornua elationis aſſumens in eadem pertinaciter perſiſtit, ſententia, & eam quam ſaltem timere debuerat vilipendit. Cuius exemplo... Decanus, & quidam alij Sacerdotes Bremen. & Clerici latam in eos ſuper beneficiorum perceptione ſuſpenſionis ſententiam, communicabant eidem, improuidè contemnentes, ei comunicare non deſinunt, ipſúmque fouere in ſua nequitia non deſiſtunt. Ne igitur idem Vv. & fautores ipſius plenè valeant de ſua nequitia gloriari; fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus:quatinus in eos latas ſententias, ſingulis diebus Dominicis,& feſtiuis,per veſtras Eccleſias innouetis, & faciatis per veſtras Diœceſes innouari.Datum Lateran.iij. Kal. Martij. Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum, ſcriptum eſt Padeburnen. Minden. Verden. & Halbeſtaden. Epiſcopis,& dilectis filijs Corbien. & de Campo Sanctæ Mariæ Abbatibus Monaſterien. & Padeburnen. Diœceſum. Vſque, plenè valeant de ſua nequitia gloriari: Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus;quatinus infra duos menſes poſt receptionem præſentium,ad Bremen. Ciuitatem perſonaliter accedentes, ſiue omnes ſimul, ſiue ſinguli,latas in dictum Vvaldemarum, & fautores ſuos ſententias publicè innouetis ibidem,& mandetis per totam Bremen. Prouinciam innouari. Datum Lateran. iij. Kal. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA IV.

Episcopo et Capitvlo Pictaven.

Confirmat compoſitionem in curia Romanam facta, eos inter, & Monachos Monaſterij noui, ſuper ipſius ſubiectione.

QVAM quæ vertebatur inter vos ex parte vna,& dilectos filios Cluniacen.& Monaſterij noui Pictauen. Abbates, & Conuentus ex altera; ſuper exemptione Monaſterij noui Pictauen. diuerſis iudicibus nos recolimus commiſiſſe. Super qua licèt diuerſis temporibus fuerit multipliciter laboratum,teſtes tamen ex mandato noſtro ab vtráque parte recepti fuerunt, & demum depoſitiones eorundem apud ſedem Apoſtolicam publicatæ. Verùm quia pars Monaſterij noui priuilegia ſua tunc præ manibus non habebat, partibus poſtmodum noſtris dedimus litteris in mandatis: vt ſuper eadem cauſa munitæ priuilegijs, & alijs rationibus, quæ ad ipſius deciſionem ſpectabant, per ſe, vel ſufficientes procuratores in Feſto B. Martini proximè præterito noſtro ſe conſpectui præſentarent, tam ſuper prædicta cauſa, quàm ſuper alijs articulis æquitatis iudicium, dante Domino, recepturæ. Demum igitur dilectis filijs Magiſtro Ioanne, & Hugon. Canonico Sanctæ Radegundis Pictauen. veſtris, & Petro Salatiele, ac Io. Mona-

Digitized by Google

chis prædictorum Cluniacen. & Monaſterij noui Abbatum, & Conuentuum procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, audiuimus diligenter quæ voluerunt proponere coram nobis. Et cùm hinc inde ſuper præmiſſis fuiſſet diutiùs diſputatum, tandem idem negotium de conſenſu partium nobis mediantibus taliter eſt ſopitum. Quòd dicti Abbas, & Conuentus Monaſterij noui, vt Pictauen. Epiſcopus fauorabilior ſit eis, & efficacior ad iuſtitiam de ſuis malefactoribus faciendam; ſemel in anno per diem vnum cum moderato equitaturarum numero, prout in Lateranen. Concilio eſt ſtatutum, eundem exhibeant, & procurent. In cæteris verò idem Monaſterium abiens, iuriſdictione ſit liberum, & exemptum. Niſi quòd chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, dedicationes Baſilicarum, ordinationes Monachorum, ſeu Clericorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi: necnon & benedictionem Abbatis ſinè profeſſione aliqua recipiant ab Epiſcopo memorato, ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam Apoſtolicæ ſedis habuerit, ac ea ipſis gratis, & ſinè prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat eis quemcúmque maluerint Catholicum adire antiſtitem, gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate, ipſis quod poſtulatur impendat, ſicut in authenticis priuilegijs continetur, quæ nos ipſi perſpeximus, & examinauimus diligenter. Cùm autem Pictauen. Epiſcopus in Ciuitate Pictauen. generale poſuerit interdictũ, ijdem illud ſeruabunt; ita quòd illo durante non celebrabunt diuina, niſi clauſis ianuis, non pulſatis Campanis, ſuppreſſa voce, interdictis, & excommunicatis excluſis, quos cautè vitare curabunt. Ad Synodum quóque Pictauen. Epiſcopi, Abbas Monaſterij noui ſecundùm generalem conſuetudinem regionis accedet, ratione Capellarum, vel Eccleſiarum ſuarum, quæ ipſi Epiſcopo ſunt ſubiectæ. Sed ſi forſitan Capellani ea quæ ſtatuta fuerint in Synodo, neglexerint, aut contempſerint obſeruare, non in Abbatem, vel Monaſterium, ſed in ipſos Capellanos Epiſcopus poterit Canonicam exercere cenſuram. Ne igitur quod nobis mediantibus eſt ſtatutum, valeat ab aliquo temerè violari; illud auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. vj. Kal. Martij Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt Cluniacen. & Monaſterij noui Pictauen. Abbatibus, & Conuentibus. Cauſam quæ vertebatur &c. vſque in finem.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc.. Abbati S. Sulpicij Decan. & Archidiac. Bituricen. Cauſam quæ vertebatur &c. vſque, ab aliquo temerè violari. Diſ. veſ. per Apoſ. ſcrip. præci. mandamus: quatinus id obſeruari, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter faciatis. Contradictores cenſura ſimili compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. vſque, exequantur. Datum Lateran. vj. Kal. Martij. Pont. N. Anno. xv.

Digitized by Google

EPISTOLA V.

Electo et Monachis Sanctæ Mariæ de Peroallo.

Confirmat & recipit ſub protect. B. Petri eorum Monaſterium.

CVM à nobis petitur &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas, & Monaſterium veſtrum cum omnibus bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Libertates præterea, & immunitates, quas venerabil. F. N. Epiſcopus Terdonen. cum Capituli ſui aſſenſu, prouida vobis deliberatione conceſſit, ratas habemus, & eas illibatas decernimus permanere. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, hanc paginam nòſtræ protectionis, & conſtitutionis infringere, vel ei &c. Siquis autem hoc &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA VI.

G. de Vallibvs. Magistro. G. et P. de Fimiis, Canonicis Lavdvnen.

Clauſula, ſi ita eſt, reſcripto appoſita, ad omnia reſcripti refertur.

OLIM ex litteris dilectorum filiorum .. Sancti Nicaſij. Remen. Signian. & .. & Vallis Regiæ Abbatum, noſtris fuit auribus intimatum: quòd cùm ad eos ſemel, & iterum à nobis litteræ proceſſiſſent ſuper eo videlicet: quòd R. Clericus S. Remigij Remen. Parrochiam de Salice S. Remigij, quam R. de Crun. Clericus ſibi per interpoſitam perſonam ab Abbate S. Remigij collatam fuiſſe propoſuit, detinebat. Ipſi partes ſemel ſecundò, & tertiò citauerunt, & dictum R. de Sancto Remigio, quia citatus pluries comparere noluit per ſe, vel reſponſalem aliquem coram eis, excommunicationis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipſius Parrochiæ ſequeſtrari. Cúmque poſtmodum idem R. accedens ad eos, ſe iuri promiſerit pariturum, ac obtinuerit ſe abſolui, ipſi abſolutionis ei litteras concedentes, diem in eis aſſignarunt, & locum, quibus coram eis quod promiſerat adimpleret. Qui diem & locum ex litteris illis radens, in loco raſuræ reſcripſit, quòd ipſi ei ſequeſtratos fructus exhiberi mandabant, quod demum coram duobus eorum, tertio ſui abſentiam excuſante, per litteras eſt confeſſus. Nos igitur cùm tantæ temeritatis exceſſus falſitatis ſcrupulo non careret, vobis dedimus in mandatis; vt ſi res taliter ſe haberet, ipſi præſumptori ſuper dicta Parrochia perpetuum ſilentium imponentes, prefato R. de Crun. Clerico aſſignaretis eandem, cum fructibus ſequeſtratis. Verùm ſicut vos filij S. & P. per veſtras nobis litteras intimaſtis, cùm dictus R. de Cruneio raſuram præfatam coram vobis per teſtes idoneos probauiſſet, & ob hoc poſtulaſſet ſibi dictam Eccleſiam aſſignari. Vos vtrùm clauſula illa, ſi eſt ita, de omnibus ſuperioribus, an de articulo tantùm

Digitized by Google

rasuræ deberet intelligi dubitantes, in negotio ipso procedere vlteriùs distulistis. Eligentes secundùm hoc potiùs Apostolicæ sedis oraculum implorare, quàm aliquid temerè diffinire. Nos ergo diligentiam vestram in Domino commendantes, taliter duximus respondendum: quòd clausula illa debet ad omnia superiora referri, ad hoc vt ipsi præfata Ecclesia conferatur. Quia licèt vitium falsitatis ad imponendum illi perpetuum silentium super Ecclesia ipsa sufficiat, qui falsitatem huiusmodi perpetrarat; non tamen propter hoc eadem Ecclesia est aduersario assignanda; nisi super alijs facta fuerit plena fides. Datum Later. vj. Non. Martij. Pont. N. anno. xv.

EPISTOLA VII.

COLOCEN. ELECTO, ET SOKSARDIEN. ET DE SEKVDVVOR. CISTERCIEN. ORDINIS ABBATIBVS, QVINQVE ECCLESIEN. DIOECESIS.

Dirimit litem super varijs iuribus, inter Episcopum Vesprimiensem, & Abbatem S. Martini de Pannonia, & super alijs delegat.

VENIENTES ad presentiam nostram dilectus filius... Abbas S. Martini de Pannonia, sua nobis conquestione monstrauit, quòd Venerabil. Frat. N. Vesprimen. Episcopus conditionales homines, qui certa ei seruitia exhibent, eximit à præstatione integra decimarum, & eos, cùm iurisdictionem in ipsos habeat, ad soluendas integrè sibi prædictas decimas, & ad satisfaciendum congruè de subtractis, Pontificali auctoritate non cogit; præstare sibi recusans consilium, & auxilium in expensis, & alijs, contra siluestres homines in extremis prædictæ Parrochiæ finibus commorantes, qui se à solutione subtrahunt decimarum. Quare humiliter postulabat, vt ne id de cætero idem Episcopus attentaret, iniungere sibi auctoritate Apostolica dignaremur. Petebat insuper, quòd idem Episcopus Sacerdotibus illius Parrochiæ inhiberet, ne quosdam homines, sibi prout tenentur decimas non soluentes, seruili conditione falsò ad suam excusationem obiecta, & ne pulsatores, & exequiales in eodem articulo delinquentes, recipiant ad diuina, vel ab eis percipiant partem aliquam decimarum, ipsi de subtractis satisfactionem congruam impendentes. Humiliter supplicans, vt hoc per delegatos à nobis Iudices fieri mandaremus, si dictus Episcopus id efficere non curaret, compellentes eundem ad satisfactionem congruam prædictorum, si auctoritate sua dicti Capellani hoc præsumeret attentare. Postulabat præterea, quòd idem Episcopus Parrochianos Capellarum suarum in iure spirituali, & quarta decimarum recipi ad capellas alias non permittat; satisfaciens de subtractis eidem, si aliquid est in hoc hactenus ipsius auctoritate præsumptum. Alioquin à suis sibi faciat Capellanis super his satisfactionem congruam exhiberi: Et ne de Parrochianis dubitatio aliqua oriretur, sic petijt distinguendo. Vt Parrochianos de villis Fayz, & de Gurbei; à Capella Thapey, non subtrahat Episcopus memoratus. Parrochianos autem de prædio Dominici de Mogh. & de Vdvuornicis Regis, & de villa illorum, qui dant Regi Martium à Capella de Porcorum

cuſtodia non ſubducat. Inhibens Sacerdotibus ne recipiant Capetias aliquas, vel Cubulos vini, à Regis, vel Reginæ Conditionalibus, qui vulgò Regales ſerui vocantur, ab ipſo ea recipi permittentes. Cogens inſuper Regis Sagittarios, & Biſſenos ad decimas integrè perſoluendas. Petijt etiam poſtmodum, & humiliter poſtulauit, vt memoratus Epiſcopus non impediat, vel faciat impediri, quò minùs omnes qui in Simigien. Parrochia, vel Comitatu conſiſtunt, de omnibus quæ poſſident, & decimas integras ſibi ſoluant, ſicut plenè in priuilegijs felicis memoriæ Paſchalis Papæ, & S. Regis Stephani continetur. Præfatus verò Epiſcopus in noſtra præſentia conſtitutus è contrario poſtulauit: vt decimas Simigien. Comitatus infra ſuæ Diœceſis terminos conſiſtentis, quas detinet idem Abbas, ſibi reſtitui faceremus, niſi dictus Abbas aliquo ſpeciali iure ſe ipſas iuſtè poſſidere monſtraret: mandantes ipſum per eundem Abbatem, cùm dictum Comitatum viſitat, in ſuis Eccleſijs procurari Petebat inſuper, deputatam quartam fabricæ ſibi reſtitui ad Eccleſias reparandas. Capellas in villa Subulcorum, & S. Ladiſlai de Fizgoi deſtrui poſtulans, tanquam ſinè auctoritate, ac conſenſu Epiſcopi Diœceſani conſtructas, & petens Eccleſiam de Keurishyg, in qua ſibi dictus Abbas ſpiritualem iuriſdictionem vſurpat, Eccleſiam etiam de Thapey in cuius poſſeſſione ipſum fuiſſe idem Abbas confeſſus fuerat, repetebat. Reconciliationes etiam penitentium, & ordinationes clericorum ad ſe aſſerens pertinere, humiliter poſtulabat: vt chriſma, oleum ſanctum, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta, Capellani, & homines S. Martini in Veſprimien. Diœceſi conſtituti, ab eo tanquam à ſuo Diœceſano perciperent, ſibi cognitiones cauſarum ſpiritualium relinquendo. Nos autem intellectis per Ven. F. N. Hug. Hoſtien. Epiſcopum, quem partibus conceſſimus auditorem, quæ propoſita fuerant coram eo, obiectiones propoſitas ab Epiſcopo contra priuilegia prædictorum Paſchalis Papæ, ac S. Regis Stephani, quibus Abbas ſufficienter reſpondit, inualidas eſſe decreuimus, vt eis non obſtantibus priuilegia ipſa valida reputentur, ſi authenticum prædicti Regis tale repertum fuerit, quale nobis reſcriptum ipſius ſub bulla chariſſimi in Chriſto Filij noſtri.. Hungarorum Regis Illuſtris extitit præſentatum: quantùm tamen ad fundandam intentionem Abbatis proficiat opportuno tempore decernemus. Interim autem nihil circa ſtatum Monaſterij, ſecundùm perceptionem decimarum, quam idem Monaſterium poſſidet, immutetur. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu baſilicarũ, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promouendi, Clerici Eccleſiarum vel Capellarum ipſius Monaſterij quæ ſunt in Veſprimien. Diœceſi conſtitutæ, à Veſprimien. Epiſcopo poſtulabunt, ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & ſinè prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin ab alio quem maluerint Catholico Præſule ſuſcipiendi ea liberam habeant facultatem, ſicut in priuilegijs prædicti Paſchalis, & bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum perſpeximus contineri. Non obſtante priuilegio felicis memoriæ Clementis Papæ, qui mentionem non fecit de prædictis predeceſſorum ſuorum priuilegijs, ſed de priuilegio S. Stephani Regis; cui quantùm ad hoc capitulum per ſæpefatos Romanos Pontifices extitit derogatum. Præſertim cùm ipſe Clemens priuilegium illud conceſſerit ſaluis inſtitutionibus,

non ſolùm Roman. Eccleſiæ, ſed ipſius etiam Legatorum. Nec obſtante præſcriptione, quam idem Abbas in tuum ſubſidium opponebat; quia ſi conſumata erat præſcripto, quando Abbas S. Martini ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri præſcriptionis renuntiaſſe videtur. Præſertim cùm coram nobis priuilegio illo ſit vſus, quod ſuæ intentioni quantùm ad hunc articulum contradicit. Si verò nondum conſummauerat præſcriptionem, ſed erat in præſcribendo; propter impetratum huiuſmodi priuilegium bonam fidem non habuit, & ideò ſecundùm Canones non præſcripſit. Cæterùm interdictos, vel excommunicatos Veſprimien. Epiſcopi prædicti, Clerici ſtudeant euitare, ac Parrochianos Eccleſiarum ad eundem Epiſcopum pertinentes, contra voluntatem ipſius ad diuina officia non recipiant, nec illis impendant Eccleſiaſtica Sacramenta. Super cæteris autem, quia nobis non potuit fieri plena fides, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatinus recipiatis teſtes quos partes duxerint producendos, & tam atteſtationes, quàm alias prolationes earum fideliter redigatis in ſcriptis, eáſque nobis ſub veſtris ſigillis dirigere procuretis. Præfigentes eis terminum competentem, quo cum ipſis noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam auctore Domino recepturæ. Teſtes autem qui ab vtraque parte fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam ceſſante appellatione cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. v. Non. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA VIII.

Priori et Fratribvs de Balneolis.

Confirmat eorum bona.

INVSTIS pententium deſiderijs dignum &c. vſque, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filii, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, domum, & redditus à nobili viro Herueo Comite Niuernen. pia vobis liberalitate collatos, ſicut eos iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in litteris eiuſdem Comitis, ac nobil. mulieris Matildis Comitiſſæ vxoris ſuæ noſcitur contineri, vobis, & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere; vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. vſque, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. non. Martij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA IX.

Episcopo Magalonen.

Vt de terris in Comitatu Melgorij cognoſcat.

SIcvt dilectus filius Ioannes Buccados nobis conquerendo monſtrauit: quidam potentes ſuper prouentibus, & rebus alijs ſitis in Comitatu Melgorij, quos legitimè poſſidet, & quietè, ipſum ſinè cauſæ cognitione intendunt nequiter aggrauare. Cùm igitur iuriſdictio terræ illius ad nos nullo pertineat mediante, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari, nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Datum Lateran. vij. Idus Martij. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA X.

Abbati, et Priori S. Victoris, et Magistro G. Cornvto Canonico Parisien.

Ne Monachi S. Petri viui prædicent quæſtus cauſa ſe corpus habere B. Lupi, quod in Conuentu S. Columbæ requieſcit.

DIlecti filij.. Abbas, & Conuentus Sanctæ Columbæ Senonen. nobis conquerendo monſtrarunt, quòd licèt in Eccleſia ſua totum corpus Beati Lupi Confeſſoris Archiepiſcopi Senonen. vnà cum capite requieſcat, ſicut per authenticum bonæ memoriæ Hug. Senonen. Archiepiſcopi; qui conuocatis quibuſdam Epiſcopis, & Clero, & populo adunatis, ipſum corpus ac caput omnibus adſtantibus demonſtrauit, euidenter apparet. Abbas tamen, & Monachi S. Petri Viui Senonen. in ipſorum grauamen, per prædicatores ſuos, caput, & quædam membra Confeſſoris ipſius, eſſe apud quendam Prioratum ſuum, videlicet ſanctum Lupum de No. per Epiſcopatus longè latéque diffuſos faciunt publicè nuntiari: quod ſiquidem eſt à veritate penitus alienum. Quia igitur falſitas tolerari non debet ſub velamine pietatis: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus memoratos Abbatem, & Monachos, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant, auctoritate noſtra moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis, ipſos ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota cognita veritate cogentes. Cùm nec ſaluti, nec famæ congruat eorundem, queſtum acquirere de prædicatione mendacij, nullis litteris veritati &c. à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Idus Martij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XI.

MORIMONTEN. ET S. STEPHANI DIVIONEN ABBATIBVS, LINGONEN. DIOEC. ET MAIORI ARCHIDIAC. LINGONEN.

Vt cognoſcant de falſitate litterarum, & latas excommunicationis & interdicti ſententias faciant obſeruari.

VENERABILI Fratri noſtro.. Biſuntin. Archiepiſcopo, & dilecto filio.. procuratori nobil. viri Comitis Stephani benignam audientiam concedentes, intelleximus euidenter, per ea quæ fuerunt coram nobis propoſita, & oſtenſa. Quòd litteræ illæ quæ dilectis filijs.. Sancti Sequan. &.. de Aceio Abbatibus, &.. Priori Ciſtercien. ſuper abſolutione ipſius Comitis, ſub nomine noſtro fuerunt exhibitæ, ſicut in eorum litteris citatorijs de verbo ad verbum erant inſertæ, aut falſæ, aut falſatæ fuerunt. Et certè ſi veras litteras accepiſſent, quales nos eis recolimus deſtinaſſe; formam earum in ſuo proceſſu minimè obſeruaſſent. Quare nos eorum proceſſum decernentes irritum, & inanem, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus; quatinus litteras illas faciatis vobis per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo exhiberi, & inquiratis diligentiſſimè veritatem, quis eas obtinuit, vel exhibuit, aut falſauit: tam litteras ipſas, quàm inquiſitam ſuper his veritatem nobis fideliter tranſmiſſuri, vt ad huiuſmodi puniendum exceſſum, ſicut procedendum viderimus, procedamus. Latam autem in prædictum Comitem excommunicationis ſententiam ab Archiepiſcopo memorato, & interdictum poſitum in terram ipſius, mandetis inuiolabiliter obſeruari: donec de damnis, & iniurijs præfato Archiepiſcopo ab eodem Comite irrogatis, inquiſita pleniùs, & cognita veritate faciatis ſatisfactionem congruam exhiberi. Et ſic demum præfatas ſententias, iuxta formam Eccleſiæ relaxantes, audiatis ſi quid inter eos remanſerit queſtionis, & appellatione remota mediante iuſtitia decidatis: facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. vſque, ſubtraxerint perc enſ. eandem ceſ. appellatione cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. vſque, exequantur. Datum Lateran. xij. Kal. Aprilis. Pont. N. Anno decimo quinto.

EPISTOLA XII.

R. DE BELLO VIDERE CAMERARIO ET S. DE BEROV. ET S. DE BVRGO GVARIN. CANONIC. CARNOTEN.

An Eccleſia B. Aniani obſeruare teneatur interdictum ab Epiſcopo Aurelianenſi latum.

CVM Venerabil. F. N. Aurelianen Epiſcopus Diœceſim ſuam ſuppoſuerit Eccleſiaſtico interdicto, & Capitulum Sancti Aniani illud neglexerint obſeruare: ſed interdictos ab ipſo receperint ad diuina, ſublimi voce, pulſatis

Digitized by Google

campanis, & apertis ianuis celebrantes. Idem Epiſcopus contra eos ad venerabilem Fratrem noſtrum .. Trecen. Epiſcopum, & coniudices ſuos, noſtras litteras impetrauit. Qui Eccleſiam S. Aniani interdicti ſententiæ ſupponentes ... Decanum, & eiuſdem loci Capitulum ab officio ſuſpenderunt, eoſdem in expenſis, quas Epiſcopus fecerat, condemnando. Vnde dilectus Filius R. de Noa. procurator ipſius Epiſcopi poſtulabat, vt præfatas ſententias dignaremur Apoſtolico munimine roborare. Verùm B. & R. procuratores eiuſdem Capituli, ex aduerſo propoſuere in noſtra præſentia conſtituti; quòd cùm præfata Eccleſia ſedi Apoſtolicæ ſit immediatè ſubiecta, ſicut apparet per priuilegia Pontificum Romanorum, non tenebantur interdictum eiuſdem Epiſcopi obſeruare: propter quod ne ſuper hoc poſſent ab Epiſcopo prægrauari, noſtram audientiam appellarunt. Et licèt non receperint ſcienter ab ipſo interdictum aliquem ad diuina, nihilominus tamen Epiſcopus eorum homines, & Eccleſias ſuppoſuit interdicto, eis diuina penitus interdicens. Verùm cùm præfatæ litteræ, quas Epiſcopus impetrauit ad iudices ſupradictos, falſitate ſuggeſta, & veritate tacita fuerint impetratæ, & ab eiſdem iudicibus, legitimas exceptiones admittere recuſantibus, fuerit ad ſedem Apoſtolicam rationabiliter prouocatum; ſententias latas, propter appellationis obiectum, petebant penitus irritari. Nos autem vtrique parti prouidere volentes: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus cum procuratores prædictorum Decani, & Capituli promiſerint coram nobis, ſub pœna centum librarum, pro qua obligauerunt prebendas ſuas, quas habent in Eccleſia memorata, quòd dicti Decanus, & Capitulum veſtro parebunt mandato: Si hoc ipſi ratum habuerint, vos auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo relaxetis omnes ſententias in ipſos, & Eccleſias, & homines eorum hac occaſione prolatas; ac deinde inquiſita, & cognita veritate, ſi illos culpabiles inueneritis, faciatis ipſos ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo præfato Epiſcopo ſatisfactionem debitam exhibere. Ita quòd interdicto durante, alta voce non celebrent, ſed ſubmiſſa, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, ac excommunicatis, & interdictis excluſis. Alioquin pœnam promiſſam à dictis procuratoribus exigatis, & ſententias nihilominus vſque ad ſatisfactionem condignam faciatis appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. vſque, ſubtraxerint per cenſuram eandem ceſſante appell. cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. xvj. Kal. Aprilis Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XIII.

Potestati Ortan.

Contra quemdam nobilem detinentem caſtra Eccleſiæ.

CVM bonæ memoriæ M. Socer. nobilium virorum Cazaguerre de Orta. B. de Canalio, I. Raynaldi, & P. Iaczonis, Caſtra Baſanelli, Palatioli, Baſſani, & Aliani ab Eccleſia Romana in feudum tenuerit, & ex illis perceperit multa

Digitized by Google

multa bona, ipſi prædicta Caſtra poſt eius obitum, pro ſuæ voluntatis arbitrio detinentes, ad noſtram præſentiam, vt nobis reſponderent de ipſis, accedere noluerunt, cùm exinde fecerimus requiri eoſdem. Quia verò id nolumus in patientia ſuſtinere, ne ius Eccleſiæ Roman. negligere videremur: eiſdem nobilibus noſtris dedimus litteris in mandatis, vt vſque ad Cathedram Beati Petri proximò præteritam, quem eis terminum peremptorium aſſignauimus, reſponſuri nobis de Caſtris ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent. Dilecto filio Cinthio de Inſula, noſtris dantes litteris in mandatis, vt ſi prædicti Nobiles eodem termino ad noſtram preſentiam non venirent; eadem Caſtra noſtro nomine recipere non differret. Vniuerſis inſuper hominibus eorundem Caſtrorum iniunximus, vt eidem ex tunc de Caſtris ipſis ad nomen, & opus noſtrum reſpondere curarent. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſ. ſcrip. mand. quatinus eidem C. ad mandatum Apoſtolicum exequendum, tuum præſtes auxilium, & fauorem. Datum Lateran. xiij. Kal. April. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XIV.

Lvnden. Archiepiscopo Apostolicæ sedis Legato.

Committit ad conuerſionem Paganorum vices Apoſtolicas.

ILLAM de probitate, ac honeſtate tua fiduciam obtinemus, vt tibi vices noſtras ſecurè in arduis negotijs committamus: ſperantes quòd ad diuini nominis gloriam, & Apoſtolicæ ſedis honorem ea ſatages promouere. Cùm igitur Chriſtianæ fidei zelo ſuccenſus, ad conuertendum circunſtantes paganos ab errore ad veritatem non modicùm laboraueris, & adhuc laborare diſponas, vt hoc pleniùs & efficaciùs exequaris: nos tibi vices noſtras duximus committendas. Venerabilibus Fratribus noſtris.. Vbſalen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius Epiſcopis, ac alijs Eccleſiarum Prælatis, per Daciam, & Suethiam conſtitutis, per ſcripta noſtra mandantes: vt tibi ad hoc opus fideliter laboranti tanquam Legato Apoſtolicæ ſedis intendant, vt eorum adiutus auxilio, talentum tibi commiſſum cum multiplici nobis lucro reſignes; cùm te à prædicationis officio Deo duce contigerit remeare. Nos enim liberam tibi concedimus poteſtatem, vt iuxta verbum propheticum euellas, & deſtruas, & ædifices, & plantes, prout vtrumque ſecundùm Dominum videris faciendum. Datum Lateran. ij. Non. Aprilis. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XV.

Tolletano et Compostellano Archiepiscopis.

Vt imminente bello Sarracenorum, Reges Hiſpaniæ ad treugam, & mutuum auxilium, præcipue Legionenſem, hortentur: vtque litibus ſuperſedeant.

QVANTA nunc neceſſitas terræ Hiſpaniarum immineat, eò pleniùs prudentia veſtra nouit, quò ipſam viciniùs experitur. Ea propter Fraternitati

Digitized by Google

veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè precipimus: quatenus Reges Hiſpaniarum moneatis prudenter, & efficaciter inducatis; vt pacem, aut treugam ſeruent adinuicem illibatam, præſertim hac imminenti Sarracenorum guerra durante, ad quod eos per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, ſi neceſſe fuerit, compelli volumus, & mandamus. Quin etiam mutuum auxilium ſibi præſtent aduersùs crucis Dominicæ inimicos, qui non ſolùm ad deſtructionem Hiſpaniarum aſpirant, verùm etiam in alijs fidelium Chriſti terris comminantur ſuam fæuitiam exercere, ac nomen, quod abſit, ſi poſſint oprimere Chriſtianum. Auctoritate noſtra tam ipſis regibus quam alijs Chriſtianis omnibus ſub pœna excommunicationis, & interdicti firmiter inhibentes, ne ſe præſumant iungere Sarracenis, vel contra Chriſtianos illis conſilium, vel auxilium impartiri. Quòd ſi fortè Rex Legionenſis, de quo ſpecialiter dicitur, ſiue aliuș cum Sarracenis offendere præſumpſerit Chriſtianos: denuntietis, ſublato appellationis obſtaculo, perſonam ipſius excommunicationis vinculo innodatam, & interdicto ſuppoſitam terram eius: hominibus ſuis, ne in hoc ſequantur eundem, ſub interminatione anathematis inhibentes. Denuntiaturi nihilominus Reges alios & quoſlibet Chriſtianos, ac terras eorum eiſdem ſententijs ſubiacere, ſi forſitan ipſi præfatum Regem offendere attentarunt: homines eorumdem ab ipſorum ſequela prohibitione conſilij retrahendo. Præterea ex parte noſtra iniungatis eiſdem, vt ſi aliquas habent adinuicem queſtiones, propter inſtantem neceſſitatem, illas ad tempus perſequi differant, & tempore oportuno cùm potentes exiſtant ad præſentiam noſtram, tam procuratores, quàm teſtes, & alia quę ad cauſam fuerint neceſſaria deſtinare, ſuam coram nobis iuſtitiam perſequantur. Cum per alios ortæ inter eos, quanquam multotiens ſit tentatum terminari, nequeant queſtiones, & nos ipſis Deo auctore curabimus iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Sic autem præceptum Apoſtolicum circumſpectè perſequamini, ac diſtrictè, vt ſollicitudo, & diligentia veſtra clareant in effectu, & reprehendi meritò non poſſitis de negligentia, vel contemptu; ſed de ſtudio, & obedientia potiùs commendari. Datum Lateran. Non. April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XVI.

Petro Abbati Monasterii S. Angeli qvod situm est in Svbvrbio Pistorien., eivsqve Fratribvs tam præsentibvs, qvam fvtvris regvlarem vitam, profitentibvs in perpetvvm.

Recipit ſub protectionem B. Petri Monaſterium.

QVotiens à nobis petitur quod Religioni, & honeſtati conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impartiri. Ea propter, dilecti in Domino Filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & prefatum Monaſterium S. Angeli, in quo diuino eſtis obſequio mancipati: ad exẽplar felicis recordationis Clemẽtis Papę prędeceſſoris noſtri, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus,

Digitized by Google

& præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes; vt ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam, atque inſtitutionem Fratrum Vallis vmbroſæ, in eodem loco inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcúmque bona, idem Monaſterium &c. vſque, illibata permaneant. In quibus hæc &c. vſque, exprimenda vocabulis. Locum ipſum &c. vſque pertinentijs ſuis. Maſſaritiam de pecunijs, cun vinea, & nemore, ac hominibus ad diſtrictum veſtrum pertinentibus. Clauſuras etiam, molendina, Caſagium totum, Eccleſiam S. Marci prope Monaſterium ſitam, cum Parrochia, & ſepultura omnium tam maiorum, quàm minorum ibidem commorantium, debitis honoribus, & omni iure ſuo, ſicut ea hactenus à quadraginta annis retrò iuſtè, ac pacificè poſſediſtis. Terram de Moſo cum clauſura, & omnibus pertinentijs ſuis: redditus de Guliano, & omne ius quod habetis in eadem villa, ſicut in inſtrumentis publicis continetur. Decimas etiam poſſeſſionum veſtrarum, quas à quadraginta annis hactenus pacificè tenuiſtis, vobis auctoritate Apoſtolica confirmamus. Sanè noualium veſtrorum quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, vel de nutrimentis &c. vſque, extorquere præſumat. Liceat quoque vobis &c. vſque, contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli Fratrum veſtrorum &c. vſque ſinè Abbatis ſui licentia, niſi arctioris religionis obtentu, & de eodē loco diſcedere: diſcedente verò, &c. vſque, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum &c. vſque, diuina officia celebrare. Sepulturam præterea illius loci &c. vſque, nullus obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, &c. vſque, ſecundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Præterea libertates, & immunitates antiquas, & rationabiles conſuetudines Monaſterio veſtro collatas, ſicut hactenus obſeruatæ ſunt, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas manere præſenti decreto ſanximus. Auctoritate quoque Apoſtolica interdicimus, ne quis infra fines Parrochiæ veſtræ, preſertim à ſancto Leonardo, vſque ad ſanctam Chriſtinam, vllatenus ſinè aſſenſu Diœceſani Epiſcopi, & veſtro, Capellam, ſeu oratorium de nouo ædificare præſumat: Saluis tamen priuilegijs Pontificum Romanorum. Prohibemus etiam, ne quis in vos, vel Monaſterium veſtrum excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententiam, ſinè manifeſta, & rationabili cauſa promulgare præſumat, vel nouas, & indebitas exactiones vobis, vel hominibus veſtris imponat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare, &c. vſque, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Vallis Vmbroſæ Abbatis debita reuerentia. Si qua igitur in futurum, &c. vſque, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque, premia æternæ pacis inueniat Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Coſmidin. Diac. Card. S. Roman. Eccleſiæ Cancellarijs. iij. Kal. April. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XVII.

EPISCOPO LINGONEN. ET ABBATI VILLANEN. METEN. DIOEC. ET MAGISTRO N. CANONICO VIRDVNEN.

Vt vnam Prebendarum Metenſium, Nepoti Albanenſis Epiſcopi aſsignent.

CVM per alias litteras collationem octo Præbendarum, quæ in Meten. Eccleſia tanto tempore vacauerunt, quòd iuxta Lateranen. ſtatuta Concilij, ad nos eſt earum donatio deuoluta, ſub certa forma vobis duxerimus committendam. Quia nos dilecto filio P. Clerico Nepoti bonæ memoriæ Hen. Albanen. Epiſcopi, qui multorum teſtimonio perhibetur idoneus, vnam contulimus earundem, ſicut in eiſdem litteris fecimus mentionem. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus vnam de prædictis præbendis, ipſi, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, aſſignetis, & faciatis eundem pacifica poſſeſſione gaudere, nonobſtante quod Meten. Capitulum dicitur fructus ipſarum, vſque ad quadriennium obligaſſe. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu ea Frater Epiſcope cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. April. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XVIII.

G. THESSALONICEN. ARCHIEPISCOPO EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Primatem, & Legatum ſedis Apoſtolicæ conſtituit Theſſalonicenſem Archiepiſcopum.

QVANTÆ dignitatis Theſſalonicen. antiſtes fuerit ab antiquo, per authentica ſcripta predeceſſorum noſtrorum euidenter apparet, quod vt pleniùs declaretur, pauca de multis in medium duximus proponenda. Scribens enim Sanctæ memoriæ Leo Papa Anaſtaſio antiſtiti Eccleſiæ Theſſalonicen., ſic ait. De perſona conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri plebiſque conſenſu, Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat; quodque in Prouincia bene placuit ſcire te faciat, vt ordinationem ritè celebrandam tua quoque confirmet auctoritas, quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum. Metropolitano verò deffuncto, cùm in loco eius fuerit alius ſubrogandus, Prouinciales Epiſcopi ad Ciuitatem Metropolim conuenire debebunt: vt omnium Clericorum, atque omnium ciuium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris eiuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus optimus eligatur; de cuius nomine ad tuam notitiam Prouinciales refferant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, cùm quid ipſis placuit, tibi placuiſſe cognouerint. Sicut enim iuſtas

Digitized by Google

electiones nullis dilationibus volumus fatigari; ita nihil permittimus te ignorante præſumi. De Concilijs autem Epiſcopalibus non aliud inducimus, quàm ſancti Patres ſalubriter ordinarunt; vt ſcilicet bini Conuentus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ in diuerſos Eccleſiæ ordines naſci aſſolent, iudicetur. Ac ſi fortè inter ipſos qui præſunt, de maioribus, quod abſit, peccatis cauſa naſcitur, quæ Prouinciali nequeat examine diffiniri: fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit inſtruere; vt ſi coram poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita iudicio, ad noſtram cognitionem quidquid illud eſt transferatur. Præterea in diffinitione quondam fidei Orthodoxæ Ioannes Theſſalonicen. Antiſtes primus poſt Apoſtolicæ ſedis Legatos, & quatuor Patriarchas, quorum aliqui perſeipſos, & alij per ſuos Vicarios affuerunt, ſic legitur ſcripſiſſe. Ioannes Dei miſericordia Epiſcopus Theſſalonicen. & Vicarius Apoſtolicæ ſedis Romæ Legatus, diffiniens ſubſcripſi. Licèt autem præfatus antiſtes ſatis profectò fuerit ex Eccleſiæ ſuæ dignitate conſpicuus, magis tamen vtique fuit ex Apoſtolicæ ſedis familiaritate preclarus; Sicut etiam ex ſcriptis oſtenditur Pontificum Romanorum, qui ſæpiſſimè vices ſuas eidem antiſtiti commiſerunt. Nicolaus etenim Papa inter cætera ſcribens Michaëli Imperatori Græcorum, ſit ait. Oportet Imperiale veſtrum decus, quod in omnibus Eccleſiaſticis vtilitatibus vigere audiuimus, vt antiquum morem, quem noſtra Eccleſia habuit, veſtris temporibus reſtaurare dignemini. Quatinus vicem, quam noſtra ſedes per Epiſcopos veſtris in partibus conſtitutos habuit: Videlicet Theſſalonicen., qui Romanæ ſedis vicem per Eperum veterem, Eperumque nouam, atq; Illiricum, Macedoniã, Theſaliam, Achaiam Daciam Riperen. Daciam, Mediterraneam, Miſiam, Dardaniam, & Preualim, Beato Petro Apoſtolorum Principi contradicere nullus præſumat. Quæ anteceſſorum noſtrorum temporibus: ſcilicet, Damaſi, Siricij, Innocenti, Bonifacij, Celeſtini. Sixti, Leonis, Hilarij, Simplicij, Felicis, atq; Ormiſdæ, Sanctorum Pontificũ ſacris diſpoſitionibus agebatur. Præfatus quoque Leo ſcripſit ſupradicto Anaſtaſio in hæc verba. Quanta fraternitati tuæ à B. Petri Apoſtoli auctoritate commiſſa ſunt, & qualia etiam noſtro tibi fauore ſunt credita, ſi vera ratione perſpiceres, & iuſto examine ponderares multum poſſemus de iniunctæ tibi ſollicitudinis deuotione gaudere. Quoniam ſicut predeceſſores mei predeceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum ſecutus exemplũ, vices mei moderaminis delegaui. Vt curã, quam vniuerſis Eccleſijs principaliter, & diuina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis effectus adiuuares: & longinquis à nobis Prouincijs preſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes. Cæterùm etſi præfata Theſſalonicẽ. Eccleſia à deuotione, ac familiaritate ſedis Apoſtolicæ ſe ſubduxerit per ſchiſma illud diutinum, quo Eccleſia Græcorum à via veritatis ad erroris inuium declinauit. Quia tamen hoc tempore, per Dei gratiam ad deuotionẽ priſtinam eſt reuerſa; & ipſam in eadem, te ſtudioſiùs operante, credimus permanſurã. Cùm familiaritatis gratia nobis ſpecialiter tenearis aſtrictus; vt pote in Diaconẽ, & Presbyterũ per manuum noſtrarũ impoſitionem promotus; & in Epiſcopum noſtræ humilitatis miniſterio conſecratus, necnõ & Palleo Pontificalis videlicet officij plenitudine inſignitus. Poſtulationẽ ab eadẽ Eccleſia de te factam, inquiſitione ſuper ea præhibita diligenti, ratam, &

gratam habentes,ipſam auctoritate curauimus Apoſtolica confirmare. Pallium quoque de corpore B. Petri ſumptum inſigne Pontificalis officij, fraternitati tuæ Apoſtolicæ ſedis liberalitate conceſſimus, quo vtique infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia vti memineris illis diebus, quibus predeceſſores tuos vſos fuiſſe cognoſcis. Videlicet in Natiuitate Domini, Feſtiuitate Protomartyris Stephani, Circumciſione Domini, Epiphania, Ypopanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cena Domini, Sabbatho ſancto,Paſcha; Feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, Tribus feſtiuitatibus Beatæ Mariæ, Natali B. Ioannis Baptiſtæ, Solemnitatibus omnium Apoſtolorum, Commemoratione omnium Sanctorum,Dedicationibus Eccleſiarum, Conſecrationibus Epiſcoporum,Ordinationibus Clericorũ, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtiuitatibus, Solemnitate Beati Demetrij,& cõſecrationis anniuerſario tuæ die. Ad hęc ipſi Theſſalonicen. Metropoli ſuam confirmamus Prouinciam; in qua ſubſcriptos Epiſcopatus ſpecialibus nominibus duximus exprimendos: videlicet Citren. Berien. Campanien. Vardarien. Seruien. Petren. Platomonen. Langarden. Adramerien. Neriſien. & Caſſandrien. Iura quoque, ac bona eius, dignitates, & libertates ipſius; necnon antiquas, & rationabiles conſuetudines auctoritate Apoſtolica roboramus, & tàm tibi, quam eidem Eccleſiæ firma, & illibata manere ſancimus. Cœmiteria quóque earumq; beneficia nullus hereditario iure poſſideat, quòd ſiquis hoc facere contenderit; cenſura Canonica compeſcatur. Prohibemus autem, ne Presbyteri Capellani Eccleſiarum ad ius Eccleſiæ tuæ pertinentium poſſeſſiones earum abſque aſſenſu tuo, ſaluis tamen Canonicis inſtitutionibus,diſtrahere, vendere, vel obligare; ſeu alio quolibet modo alienare præſumant; Quod ſi factum fuerit irritum habeatur. Prohibemus inſuper, ne interdictos, vel excommunicatos,tuos ad officium,vel Communionem Eccleſiaſticam, ſinè conſcientia & conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam Canonicè promulgatam aliquis venire præſumat; niſi fortè periculum mortis immineat,aut dum preſentiam tuam habere nequiuerit,per alium ſecundùm formam Eccleſiæ ſatisfactione promiſſa, oporteat ligatum abſolui. Porro Dominicæ crucis vexillum per tuam Diœceſim, & Epiſcopatus tibi ſubditos ante te deferendi,fraternitati tuæ licentiam impartimur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Theſſalonien. Eccleſiam temerè perturbare, &c. vſque, vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. vſque diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque premia æternæ pacis inueniant Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij vij. Idus April. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo ducenteſimo decimo ſecundo. Pont.verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XIX.

EPISCOPO HAVELBERGEN., ET DE SICHEM, ET DE LAPIDE S. MICHAEL. CISTERCIEN. ORD. ABBATIBVS ALBERSTATEN. DIOEC.

Vt Imperatoriæ aulæ Protonotarium, ſi ſpoliatus iniuria fuerit, ſuæ Prebendæ reſtituant.

VENIENS ad præſentiam noſtram dilectus filius Vv. Imperial. aulæ Protonotarius, ſua nobis inſinuatione monſtrauit: quòd cùm æmuli ſui, occaſione accepta,; ex eo quòd idem ex negligentia potiùs, quàm malitia, in Cerei benedictione commiſit, multis ſuggeſtis nequiter contra eum, ad venerabilem Fratrem noſtrum Brandeburgen. Epiſcopum, & dilectos filios.. Præpoſitum de Mildens & H. Canonicum Sancti Petri Magdeburgen. noſtras litteras impetraſſent. Ijdem Sancti Nicolai Magdeburgen. ipſum deſtituere præbenda; & per vnius momenti ſpatium ipſi reſcripti Apoſtolici copiam denegantes. Poſtquam fuerunt officio ſuo functi, cuidam ipſam aſſignando præbendam, iterum aliquot diebus elapſis, eandem cuidam alij contulerunt in eius præiudicium, & grauamen. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus ſi eum inueneritis præfata præbenda preter formam mandati Apoſtolici deſtitutum, vel alias contra iuſtitiam ſpoliatum: ipſum ſublato appellationis obſtaculo reſtitui faciatis. Contradictores ſi qui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcentes, de prædicta negligentia, vel contemptu pœnam ei debitam infligendo. Nos enim ipſum fecimus ad cautelam à vinculo excommunicationis abſolui, & ad vos remittimus abſolutum; præſertim cùm, ſicut idem aſſeruit. Præfati Iudices excommunicatum denuntiarint eundem poſtquam per venerabilem Fratrem noſtrum.. Magdeburgen. Archiepiſcopum Apoſtolicæ ſedis Legatum, fuit iuxta formam Eccleſiæ ab eodem vinculo abſolutus. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. vſque ſubtraxerint per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quod ſi non omnes, &c. tu ea Frater Epiſcope cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XX.

MAGVNTIN, ET MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPIS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Ne priuentur beneficijs, & officijs, ij qui ab Ottone recedunt.

VT inter deuotos, & indeuotos, obedientes, & inobedientes diſcretio habeatur, oportet quòd agatur ſeuerè cum illis, & adhibeatur benignitas circa iſtos. Cùm igitur quidam in Imperiali aula officia, & beneficia obtinentes, ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis iam receſſerint ab Ottone tyranno: ne ſibi communicando contagione maculentur ipſius, & quidam ſint in proximo receſſuri. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica

Digitized by Google

ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus ne ijdem iacturam incurrant, vnde gratiam meruerunt, per totam Teutoniam faciatis auctoritate noſtra diſtrictiùs inhiberi. Ne aliquis officia, & beneficia eorundem, præſumant à tyranno recipere memorato. Quòd ſi aliqui ea recipere attentarunt, ipſos ſublatò cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis, ſi qua obtinent, ſpolietis, & faciatis eoſdem, tanquam excommunicatos, ab omnibus arctiùs euitari. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrûm ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. ij. Non. April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXI.

Nobili viro G. de Villa Ardvini Principi Achaiæ.

Vt compeſcat rebelles ſecularium Canonicorum Patracen. in Regulares, animos.

EX parte dilectorum filiorum Canonicorum Regularium Patracen. Eccleſiæ nobis eſt oblata querela; quòd cùm de mandato noſtro, &.. Abbatis S. Ruffi cum Venerabili Fratre noſtro.. Archiepiſcopo Patracen. ad partes acceſſerint Romaniæ Præfatus Archiepiſcopus honeſtè locauit eoſdem in Eccleſia Patracen. ſed procurantibus Canonicis Secularibus loci eiuſdem, & R. Presbytero de Supteno, ab eadem Eccleſia per Laicatem potentiam ſunt eiecti. Et præfati Seculares, & quidã alij, quorum quidam fuere Monachi, in eadem poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam. Sunt intruſi: qui ſtatuentes oculos ſuos declinare in terram, ſpiritualibus non intendunt. Ideóque diſcretioni tuæ per apoſ. ſcrip. mand. quatinus ſi eſt ita, eoſdem reduci facias in Eccleſia memorata, & non permittas ipſos à quoquam, quantùm in te fuerit, indebitè moleſtari. Datum Lateran. vij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt.. Epiſcopo Zaratouien. Ex parte dilectotum filiorum &c. vſque, ſpiritualibus non intendunt. Quocirca fraternitati tuę per Apoſtolica ſcrip. mand. quatinus, ſi eſt ita, reuocato in irritum quidquid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inueneritis attentatum. memoratos Canonicos Regulares in præfatam Eccleſiã ſublato appellationis obſtaculo reducere non poſtponas, & facias eoſdem ibidem pacificè commorari. Contradictores, ſiqui fuerint, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo.

EPISTOLA XXII.

Eidem.

Vt Eccleſiæ Landreuillenſi poſſeſſiones reſtituat.

AD noſtram noueris audientiam peruenisſe, quòd cùm Epiſcopatus de Landreuil. vnus ſit de ditioribus, & nobilioribus Epiſcopatibus Romaniæ: tu, & quidam alij poſſeſſiones, & alia bona ipſius in animarum veſtrarum periculum detinentes, ibidem Epiſcopum non permittis ordinari,

Digitized by Google

occaſione ſumpta, ex eo quòd dilectus filius noſter B. titulo S. Suſannæ Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus, quatuor Canonicos inſtituit in Eccleſia Cathedrali : aſſerentes præfatam Eccleſiam ordinari aliter non debere. Quocirca nobilitati tuæ per apoſ. ſcrip. mand. quatinus poſſeſſiones, & alia bona quæ ad præfatam Eccleſiam pertinere noſcuntur, ei ſine difficultate facias reſignari. Nos enim Venerabili Fratri noſtro Zaratouien. Epiſcopo noſtris damus litteris in mandatis, vt ſupra ſtatu prædictæ Eccleſiæ inquiſita pleniùs, & cognita veritate, quod Canonicum fuerit ſublato appellationis obſtaculo ſtatuat, & faciat quod ſtatuerit per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lateran. v. Idus Aprilis Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ſupra hoc Epiſcopo Zaratouien. Ad noſtram &c. vſque, ordinari aliter non debere. Vndè ipſi Principi noſtri damus litteris in mandatis, vt poſſeſſiones, & alia bona quæ ad præfatam Eccleſiam pertinere noſcuntur, ei ſine difficultate faciat reſignari. Quocirca fra. tuæ per Apoſ. ſcrip. mand. quatinus ſupra ſtatu, &c. vſque firmiter obſeruari.

EPISTOLA XXII.

Capitvlo Piveren.

Vt conferant Prebendam ei, pro quo mandauit ſæpe Pontifex, qui gratum habebit, ſi à filio Regis Francorum oblato aliam conferant.

Dilectvs Filius Vv. Clericus veniens ad Apoſtolicam ſedem dilectorum filiorum .. Abbatis & Prioris Sanctæ Mariæ, ac .. Decan. S. Saluatoris Bleſen. nobis litteras preſentauit : per quas ijdē noſtro Apoſtolatui reſerarunt. Quòd cùm vos auctoritate noſtra monuerint diligenter, vt præfato Vv. per quo vobis tertio ſcripſeramus, Præbendam, ſiqua in veſtra vacaret Eccleſia, iuxta mandatūm Apoſtolicum liberaliter conferretis. Mandantes vt eis ſuper hoc curaretis certo termino reſpondere : & in veſtra Eccleſia quædam Prębenda interim vacauiſſet, inhibuerunt vobis, ne in eluſionem mandati Apoſtolici, alij quàm dicto Vv. ipſam præſumeretis aliquatenus aſſignare, ac idem Vv. id idem vobis inhibuit ad ſedem Apoſtolicam appellando. Porro Cantor. &.. Succentor, cum quibuſdam alijs Canonicis Eccleſiæ veſtræ, ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis, & noſtram, humiliter conſenſerint, vt ſupradictus Vv. ad eandem Præbendam in veſtra admitteretur Eccleſia in Canonicum, & in Fratrem. Alij verò ad preces dilecti Filij nobil. viri Ludouici nati Chariſſimi in Chriſto Filij noſtri Phil. Regis Francorum Illuſtris, ad dictam Præbendam Henr. Clericum nominarunt, illud Magiſtro Stephano fratre ſuo eiuſdem Eccleſiæ Canonico procurante. Cùm ergo vota veſtra diuiſa eſſent in partes, P. de Nangeuill. Canonicus veſter ex parte noſtra inhibuit appellando, nec quidquam de præfata præſumeretis ordinare Præbenda ; quò minùs poſſet mandatum Apoſtolicum adimpleri. Petrus quoque Senonen. præfati nobil. nobis porrexit litteras continentes, quòd cùm ipſe præfato Henr. vobis precum ſuarum primitias porrexiſſet, antequam pro predicto Vv. mandatum ad vos Apoſtolicum emanaſſet, vos licèt plures vacarint præbendæ in Eccleſia ſupradicta, nec

Digitized by Google

mandatum noſtrum, nec preces ipſius effectui mancipaſtis. Demum cùm quædam vacaſſet Præbenda, minor pars vt preces, ſicut credit, euacuaret ipſius prætextu litteratum noſtrarum in ſæpedictum Vv. conſenſit: maiore, ac ſaniore parte tam mandatum noſtrum, quàm preces ipſius parata exequi exiſtente. Sed cùm pars aduerſa, non potuiſſet induci, vt ambo ad Præbendam admitterentur vacantem: vos in ſæpedictum Henr. vnanimiter conſenſiſtis. Verùm nobis humiliter ſupplicabat: vt de præfata Præbenda ſic diſponere dignaremur, quòd preces non euacuarentur ipſius, & mandatum Apoſtolicum nihilominus impleretur. Nos igitur attendentes, quòd iam tertiò pro præfato Vv. vobis direximus ſcripta noſtra, & ſagitta Ionathæ non debet redire retrorsùm, ſed dirigi potiùs in directum. Diſcretioni veſ. per Apoſ. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatinus memoratam Præbendam conferentes eidem, ipſum ad illam in Fratrem, & Canonicum admittatis. Alioquin noueritis nos dilectis filijs. Decan. G. Archidiacon. & Magiſtro Henr. Canonic. Trecen. noſtris dediſſe litteris in præceptis, vt prædicto Vv. memoratam Præbendam auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo conferentes, faciant ipſum ad illam in Canonicum recipi, & in Fratrem. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Sciturі nihilominus, quòd nobis gratum erit pariter, & acceptum; ſi præfato Henr. ad preces memorati Nobilis in alia Præbenda duxeritis prouidendum. Datum Lateran. iij. Non. April. Pont. N. Anno XV.

Super hoc ſcriptum eſt in eundem ferè modum eiſdem, vſque, appellatione poſtpoſita compeſcendo. Denuntiaturi nihilominus Capitulo ſæpedicto, quòd nobis gratum &c. vſque, duxerint prouidendum. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c.

EPISTOLA XXIV.

A. Illvstri Regi Portvgalen., et heredibvs eivs in perpetvvm.

Recipit ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ Regnum Portugaliæ ſub cenſu annuo.

MAnifestis probatum eſt argumentis, quòd inclitæ recordationis Alphonſus Auus tuus, per ſudores bellicos, & certamina militaria inimicorum Chriſtiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens fidei Orthodoxæ; ſicut deuotus filius, & Princeps Catholicus multimoda obſequia impendit ſacroſanctæ Eccleſiæ matri ſuę, dignum nomen, & exemplum imitabile poſteris derelinquens. Æquum eſt autem, vt quos ad Populi regimen, & ſalutem diſpenſatio celeſtis eligit, Apoſtolica ſedes ſincero proſequatur affectu, & in iuſtis poſtulationibus ſtudeat efficaciter exaudire. Proinde nos tuam attendentes perſonam ornatam, prudentia, iuſtitia prædítam, atque ad Regni gubernationem idoneam: eam ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & Regnum Portugalen. cum integritate honoris Regni, & dignitate quæ ad Reges pertinet, necnon & omnia loca, quæ cum auxilio celeſtis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ius

Digitized by Google

ſibi non poſſunt Chriſtiani Principes circumpoſiti vendicare, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, qui hæc præfato Auo tuo per priuilegij paginam conceſſiſſe dinoſcitur, tuæ ſublimitati concedimus, & auctoritate Apoſtolica confirmamus. Vt autem ad deuotionem, & obſequium B. Petri Apoſtolorum Principis, & ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ vehementiùs accendaris, hæc ipſa hæredibus tuis duximus concedenda; eóſque ſuper his, quæ conceſſa ſunt, Deo propitio pro iniuncto nobis Apoſtolatus officio deffendemus. Tua itaque intererit, fili chariſſime, ita circa honorem, & obſequium Matris tuæ Sacroſanctæ Roman. Eccleſiæ humilem, & deuotum exiſtere, & ſic teipſum in eius oportunitatibus, & dilatandis Chriſtianæ fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioſo filio ſedes Apoſtolica gratuletur, & in eius amore quieſcat. Ad indicium autem quòd prę ſcriptum Regnum B. Petri iuris exiſtat, pro amplioris reuerentiæ argumento, progenitorum tuorum veſtigijs inhærendo, ſtatuiſti duas Marcas Auri annis ſingulis nobis noſtríſque ſucceſſoribus perſoluendas: quem vtique cenſum ad vtilitatem noſtram, & ſucceſſorum noſtrorum, Bracaren. Archiepiſcopo, qui pro tempore fuerit, tu, & ſucceſſores tui curabitis aſſignare. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat perſonam tuam, aut hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur &c. vſque, diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem Regno, & Regi ſua iura ſeruantibus, &c. vſque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum. Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. S. Roman. Eccleſiæ Cancellarij. xvj. Kal. Maij. Indic. xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo decimo ſecundo. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij Anno xv.

EPISTOLA XXV.

Nobili viro Gvidon. de Polenta.

Recipit cum bonis ſub ſuam protectionem ſub annuo cenſu.

CVm à nobis petitur &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter &c. vſque, aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem fundum Burgandent. Fraſſenetum, Caſacutulam & res alias in Liuien. Diœceſi conſtitutas quas, felicis memoriæ Greg. Papa predeceſſor noſter, tuis progenitoribus intuitu deuotionis quam ad Roman. habebant Eccleſiam dinoſcitur conceſſiſſe, prout in ipſius priuilegio continetur. Sicut prædicta omnia iuſtè, ac pacificè poſſides, nos tibi ſub annuo cenſu duodecim ſolidorum Lucen. auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei &c. vſque, contraire. Siquis autem &c. vſque, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XXVI.

THEBAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt pauperi Epiſcopo Zaratouienſi, de ſuo Archiepiſcopatu prouideat.

VENERABILIS Frater noſter.. Zaratouien. Epiſcopus in noſtra propoſuit preſentia conſtitutus; quòd Eccleſiæ ſuæ adeo ſunt tenues facultates, quòd ex eis vix poſſet honeſtè vnus Canonicus ſuſtentari. Ne igitur propter inopiam temporalium, nomen Epiſcopale vileſcat: diſcretioni veſ. per. APOſ. ſcript. mandamus, quatinus eidem prouiſionem honeſtam ſtudeas aſſignare. Vt idem Curæ Populi ſibi commiſſi commodiùs intendere valeat ſollicitudine paſtorali: nec propter deffectum temporalium compellatur ſe ſecularibus negotijs implicare. Datum Lateran. vj. Idus. April. Pont. N. Anno XV.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Theſſalonicen. & Epiſcopo, & Archidiac. Daualien. vſque ſecularibus negotijs implicare. Quocirca diſcretioni veſ. per APOſ. ſcrip. mandamus, quatinus dictum Archiepiſcopum ad hoc moneatis prudenter, & efficaciter inducatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c.

EPISTOLA XXVII.

NOBILI VIRO M. DOMINO DE GRAVIA.

Vt quoſdam malefactores corrigat.

MAGISTER Hug. Archidiacon. Daualien. graui nobis conqueſtione monſtrauit; quòd quidam Greci de Grauia in eum Dei timore poſtpoſito manus temerarias iniecerunt, & ſibi graues iniurias irrogarunt. Cùm igitur ijdem, ſicut accepimus, excommunicationis ſententiam vilipendant, & ijdem qui ſpiritualem non metuunt, temporali diſtrictione debeant caſtigari. Nobilitati tuæ per APOſ. ſcrip. mandamus, quatinus malefactores prædictos, vt ſuper his conquerenti ſatisfaciant competenter, tradita tibi poteſtate compellas. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. ANNO XV.

EPISTOLA XXVIII.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO THEBAN.

Ne excommunicatos à Zaratouienſi Epiſcopo recipiant.

AD audientiam noſtram Venerabili Fratre noſtro.. Zaratouien. Epiſcopo ſignificante peruenit. Quòd cùm milites, & Latini Zaratouien. Diœc. manſionem habeant apud Thebas, ſi quando præfatus Epiſcopus, in eos propter ſuos exceſſus ſententiam excommunicationis promulgat, vos ipſos non facitis euitari. Propter quod idem Epiſcopus, & Eccleſia ſibi commiſſa, ex eis ſuam non poteſt conſequi rationem. Quia igitur non eſt malitijs hominum indulgendum: diſcretioni veſtræ per APOſ. ſcripta mandamus,

mandamus,atq; præcipimus,quatinus Parrochianos ipſius Epiſcopi ab eo excõmunicationis laqueo rationabiliter innodatos, nõ prẽſumatis de cætero recipere ad diuina, ſed eos faciatis potius euitari. D.Lat. vij. Idus. Apr. Pont.N.An. xv.

EPISTOLA XXIX.

Episcopo Decan. et Cantori Davalien.

Vt Archiepiſcopus Thebanus, & Zaraconienſis Epiſcopus finibus ſuarum Diœceſeon contineantur.

CVM ſicut Venerabil. Frater noſter .. Zaraconien. Epiſcopus propoſuit coram nobis Venerabil. Frater noſter Atchiepiſcopus,& Canonici Theban. Zaraconien Diœc. cùm ſit Theban. continuo occupare præſumant & eundem Epiſcopum multipliciter indebitè moleſtare. Nos volentes, vt vtriſque ius ſuum conſeruetur illæſum, diſcretioni veſtræ per Apoſ.ſcrip.mandamus, quatinus partibus conuocatis, inquiſita pleniùs & cognita veritate, vtrúmque faciatis ſua Diœceſi manere contentum. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Teſtes autem qui fuerint nominati,ſi ſe gratia odio vel timore ſubtraxerint, per diſtrictionem eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu Frater Epiſcope cum eorum altero &c. Datum Later. v. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXX.

Archiepiscopo Thessalonicen. et electo detniciacen. et Thesavrario S. Demetrii Thessalonicen.

Delegat cognitionem cauſæ de iniectione manuum violenta in Epiſcopum Zaraconienſem.

VENERABIL. F. N. Zaraconien Epiſcopus nobis conquerendo monſtrauit quòd Decanus & Canonici Theban. eum multipliciter moleſtantes, ipſum præſumpſerint multipliciter infamare. Quòd bladum comburi fecit eorum; ac manu armata tẽrram intrantes ipſius & quendam ſuum hominem capientes,ipſum afflictũ crudeliter tradiderunt Iudici ſeculari, qui diu eundem detinuit mancipatum cuſtodiæ carcerali. Præterea dictus Decanus, & G. de Beſens. & G. de Pictauia Canonici cum G. de ſancta Cruce Caſtellan. Theban. & quibuſdam alijs laicis Theban. Diœc. in domum ipſius Epiſcopi nequiter irruentes, & manus temerarias inijcientes in ipſum, quendam hominem ſuum, quem propter eorum ſæuitiam brachijs tenebat proprijs amplexatum, capere præſumpſerint, & arctæ cuſtodiæ mancipare. Cùm igitur hæc ſi vera ſint, non debeamus conniuentibus oculis pertranſire: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus vocatis qui fuerint euocandi, & inquiſita plenius, & cognita veritate, quod Canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis. Facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Si vero vobis conſtiterit de iniectione manuum violenta dictos Sacrilegos tamdiu appellatione remota excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab omnibus arctius euitari. Doneo

Digitized by Google

paſſo iniuriam ſatisfacerent competenter : & cum veſtrarum teſtimonio literarum, ad ſedem venerint Apoſtolicam abſoluendi. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c. Datum Lateran. v. Idus. April. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XXXI.

EPISCOPO TAVRINEN. ET PRÆPOSITO. S. GAVDENTII NOVARIEN.

Irritam dicit Ottonis Imp. ſententiam in Cumanum Epiſcopum.

SICVT ea quæ à Catholicis, & deuotis Principibus rationabiliter ordinantur, firma debent, & illibata ſeruari. Sic ea quæ à perfidis tyrannis improbè ſtatuuntur, illo maximè tempore, quo excommunicationis vinculo tenentur aſtricti, carere debent robore firmitatis: cùm tales legitimè nequeant iuriſdictionis officium exercere ab vnitate fidelium ſeparati. Cùm igitur Otto non iam nominandus Imperator, ſed impius, perſecutor, cum ſuis fautoribus anathematis ſit vinculo innodatus, & à debito fidelitatis ipſius abſoluti ſint vniuerſi. Nos omnia, quæ idem excommunicatus, vel aliquis eius Official. contra Clericos, vel Eccleſias ſtatuit, aut ſtatuerit: ſiue contra Principes, aut eorum fautores, qui memorato tyranno ſuum ſubtraxerint obſequium, vt libertatem, & iuſtitiam tam Eccleſiæ, quàm Imperij tueantur, denuntiamus irrita, & inania: eaque de communi fratrum noſtrorum conſilio auctoritate Apoſtolica omnino caſſamus. Specialiter autem ſententiam, quam idem O. contra Venerabilem Fratrem noſtrum .. Cuman. Epiſcopum, ſuper cauſa, quæ vertitur inter ipſum, & Capitaneos de Arzago; Pro eo, quòd ad ipſius excommunicati præſentiam idem Epiſcopus non acceſſit, cùm vocatus fuiſſet ab eo, nequiter promulgauit: decernimus nullam eſſe; nec per eam aliquod Cuman. Eccleſiæ in poſterum præiudicium generari. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatinus Capitaneos ipſos, vt dictum Epiſcopum, vel eius Eccleſiam occaſione ipſius ſententiæ non agrauent, vel moleſtent, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſt. cam appellatione remota cogatis. Datum Lateran. Non. April. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XXXII.

ABBATI MONASTERII S. SEVERINI, EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectionem B. Petri.

PIÆ poſtulatio voluntatis, &c. vſq; indubitanter aſſumat. Ea propter dilecti in Domino Filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium Sancti Seueri à bonæ memoriæ Vvillelmo Sancij quondam Vvaſconiæ Comite fundatum, & Beato Petro ab eodem Comite perpetuo iure oblatum ad exemplar felicis memoriæ Paſchalis, & Alexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ; vt ordo Monaſticus, qui

Digitized by Google

ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monaſterio &c. vſque, inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, &c. vſque, illibata permaneant, in quibus hæc proprijs &c. vſque, vocabulis. In Epiſcopatu Aduren. S. Petri, S. Ioannis, S. Germani, & S. Ioannis, S. Laurentij, Sanctæ Mariæ, Sancti Eugenij, & Sanctæ Mariæ, Sancti Vincentij, Sancti Martini, & Sancti Vincentij, & Sancti Medardi, & aliam Sancti Medardi Eccleſias. In Epiſcopatu Aquen. Sancti Martini, Sancti Petri, & Sancti Martini, S. Ioannis, S. Leonis, & S. Vincentij Eccleſias. In Epiſcopatu Burdegalen., Sanctæ Mariæ; Sanctæ Eulaliæ, & Sanctæ Mariæ, & Sancti Michaëlis Eccleſias. In Epiſcopatu Baſaten. Eccleſiam Sancti Laurentij. In Epiſcopatu Agennen. Sancti Felicis, Sanctæ Fidis, Sanctæ Quintillæ, Sancti Chriſtophori, Sancti Petri, & Sancti Ioannis Eccleſias. Chriſma verò oleum ſanctum, &c. vſque, voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque, &c. vſque, quod poſtulatur impendat. Miſſas ſanè publicas in eodem Monaſterio per Epiſcopum fieri, vel ſtationes celebrari, pręter Abbatis, ac Fratrum voluntatem omnimodis prohibemus, ne in ſeruorum Dei receſſibus popularibus occaſio præbeatur vlla Conuentibus. Ad hæc adicimus; vt alicui perſonę magnæ, vel paruæ facultas non ſit milites, vel pedites de villis eidem Cœnobio pertinentibus, in hoſtem, vel expeditionem ducere, nec de ſaluis, pratis, landis piſcationibus pinetis, & vineis cenſum quærere, vel Arcetum. In Parrochialibus verò Eccleſijs quas habetis &c. vſque, temporalibus debeant reſpondere. Adicimus autem, vt nec Epiſcopo, vel Epiſcoporum miniſtris liceat conſuetudines nouas præter Abbatis, ac Fratrum voluntatem, vel exactiones quaſlibet in eodem Monaſterio ponere. Hoc quoque ſubiungimus, vt idem Monaſterium abſque Romani Pontificis licentia minimè interdicto, vel excommunicationi ſubdatur. Ad indicium autem huius à Roman. Eccleſia libertatis perceptæ: quinque ſolidos Pictauen. monetæ nobis, noſtríſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetis. Obeunte verò te, &c. vſque ſecundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. vſque, omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicę auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. vſq; diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vſq; præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. Sanctæ Roman. Eccleſiæ Cancellarij xij. Kal. Maij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo decimo ſecundo. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA XXXIII.

Salimbrien. Episcopo.

Vt exhibeat Sacramenta Eccleſijs Buccæ Leonis, & Blakernarum.

CVm Buccæ Leonis, & de Blakerna Eccleſiæ, ad Romanam Eccleſiam nullo pertineant mediante. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcrip. mandamus, quatinus chriſma, oleum Sanctum, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta, cùm neceſſe fuerit, ſtudeas ipſis liberaliter exhibere. Datum Lateran. xviij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIV.

DECANO, ET CAPITVLO S. MACVTI DE BARRO.

Recipit sub protectionem B. Petri.

QVM à nobis petitur, quod iustum est, & honestum, &c. vsque, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, &c. vsque, inclinati, personas vestras, & Ecclesiam B. Macuti, in qua diuino estis obsequio mancipati, cum his, quæ impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino &c. vsque, nostra protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones, quas Claræ memoriæ Henricus Comes Trecen. Fundator ipsius Ecclesiæ pia liberalitate concessit eidem; sicut eas iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & eidem Ecclesiæ per vos auctoritate Apostolica confirmamus, &c. vsque, communimus. Libertates quoque, ac immunitates; necnon rationabiles consuetudines in eadem Ecclesia hactenus obseruatas, firmas vobis, & illibatas manere sancimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere; vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc. Vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXV.

PRÆPOSITO CVSTODI ET SCHOLASTICO MONASTERIEN.

Vt cognoscant de Simonia in electione Bunnensis Præpositi.

DILECTVS Filius F. Bunnen. Canonicus in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd electione Vvillelmi quondam in Præpositum Ecclesiæ Bunnen. electi rationabiliter in præsentia nostra cassata, Capitulo eiusdem Ecclesiæ, vt ad electionem procederent dedimus in mandatis. Qui cùm in diuersis contulerint vota sua, & ex hoc quæstio mota fuerit inter eos, causam ipsam I. Archidiac. tunc Cantori Treueren. & coniudicibus suis duximus committendam. De quorum assensu, interueniente colludio inter partes, alter electorum duxerit alteri pecunia mediante cedendum, præstito tam ab electis, quàm ab electoribus, qui de pecunia illa portionem receperant, iuramento: quòd factum huiusmodi firmiter obseruarent. Licèt dictus Canonicus postmodum contradixerit, & ad nostram audientiam appellarit, Præpositurам ipsam cum præbendis, & obedientijs suis protectioni Apostolicæ supponendo. Verùm nobis idem Canonicus humiliter supplicauit; vt in irritum reuocato, quod per prauitatem Simoniacam est præsumptum, eligendi potestate Bunnen. Capitulum priuaremus, supradictum electum Canonicè punientes: paratus obligare seipsum ad pœnam arbitrio Iudicum moderandã, si non probauerit quod intendit. Quia verò nobis non constitit de præmissis; discre. ves. per Apos. scrip. mandamus: quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita super his pleniùs veritate, causam ipsam sufficiẽter instructam,

Digitized by Google

ſi partium proceſſerit voluntate, ad noſtrum remittatis examen. præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, æquitatis iudicium recepturæ. Alioquin eam, ſublato appellationis obſtaculo, fine Canonico terminetis. Teſtes autem &c. vſque, ſubtraxerint per cenſuram eandem, appellatione remota, cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm ea nihilominus exequantur. Datum Laterân. xj. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXVI.

Archidiac. Papien.

Ne iudices ab Ottone Imperat. dati procedant.

Omines de Domo Oxole Eccleſiæ Nouarien. ſubiecti, graui nobis expoſuere querela: quòd cùm N. de Caſtello, Nouarien. Diœc. eiſdem grauamina plurima, & iniurias irrogaſſet; tandem volens addere afflictionem afflictis, ab O. dicto Imperatore anathematiſato, & maledicto, ad quoſdam Iudices commiſſionem obtinuit contra ipſos. Quocirca diſcre. tuæ per Apoſ. ſcrip. mandamus: quatinus dictos Iudices, ne contra dictos homines, occaſione ipſius commiſſionis procedant, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, compellere non obmittas. Si verò ipſi Iudices, in contemptum mandati noſtri aliter duxerint faciendum, quicquid per eoſdem in hac parte fuerit ordinatum, decernas auctoritate noſtra irritum, & inane. Datum Lateran. vij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXVII.

Abbati de Nonantvla Mvtinen. Dioec.

Confirmat reſeruationem vacaturæ Prebendæ, à Legato factam.

Dilectvs Filius G. Nobil. viri F. de Corrigia natus, ſua nobis petitione ſuggeſſit. Quòd bonæ memoriæ G. Albanen. Electus Apoſtolicæ ſedis Legatus, eidem carenti omni Eccleſiaſtico beneficio deſiderans prouidere, collationem primæ præbendæ in Bononien. Eccleſia vacaturæ, tam ſuæ, quàm ſedis Apoſtolicæ donationi, per ſuas litteras reſeruauit. Nos igitur volentes quod per eundem Legatum prouidè factum eſt, in hac parte obtinere debitam firmitatem: per Apoſ. tibi ſcrip. mandamus, quatinus illud facias auctoritate noſtra inuiolabiliter obſeruari. Datum Lateran. x. Kal. Maij. Pont. N. Anno decimo quinto.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXVIII.

Episcopo et Capitvlo Xanctonen.

Quòd contulerit Prabendam Xantonenſem, ex diutina vacatione ad ſedem Apoſtolicam deuolutam, aliarum verò ſic vacantium collationem delegarit.

CVM de ordinanda Eccleſia veſtra per dilectos filios .. Archidiacon. & A. Fulcherij Canonicos veſtros ex parte vna; & Magiſtros A. veſtrum, & P. Decani Eccleſiæ veſtræ procuratores ex altera, habitus fuiſſet in præſentia noſtra tractatus. Ex vtriuſque partis aſſertione nobis conſiſtit euidenter; decem in eadem Eccleſia vacare præbendas, quarum ſeptem vacauere tamdiu, quòd earum ad nos ſecundùm ſtatuta Lateran. Concilij eſt donatio deuoluta. Nos ergo vnam ex illis dilecto filio Magiſtro Fulcher. Archipresbytero de Maſtatio conferentes, & facientes ipſum à præfatis procuratoribus in præſentia veſtra recipi ad eandem, ſic duximus ſtatuendum. Vt dilecti filij .. de Talemundo & .. de Batiaco Abbates Pictauen. & Xantonen. Diœceſum, & Hel. de Græcia Canonicus Engoliſmen. quibus ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra; reuocato in irritum, ſiquid de ipſis, poſtquam ad nos deuoluta extitit donatio earundem, ſi uenerint attentatum; reliquas ſex perſonis idoneis conferant, & aſſignent, & faciant appellatione remota; tam præfatum Fulcher. quàm illos quibus ipſi præbendas eaſdem contulerint, pacifica ipſorum poſſeſſione gaudere. Quòd ſi tres aliæ per vos non fuerint ordinatæ, nec in ordinatione ipſarum poteritis concordare, ipſas perſonis idoneis ſublato appellationis obſtaculo, aſſignare procurent. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſ. ſcrip. mandamus, atque præcipimus; quatinus quod ab eis de dictis præbendis fuerit ordinatum ratum habentes, ſine contradictione qualibet firmiter obſeruetis. Datum Lateran. ij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXIX.

Archiepiscopo Senonen.

Vt Regem Francorum moneat ad pacem Eccleſiaſticam, & Epiſcoporum ſpoliatorum interdicti ſententia ſeruetur.

EX ſerie litterarum quas ad petitionem chariſſimi in Chriſto Filij noſtri Ph. Regis Francorum Illuſtris tibi tranſmiſimus, pro relaxanda ſententia interdicti, quam venerabiles Fratres noſtri .. Aurelianen. & .. Antiſiodoren. Epiſcopi tulerant in Diœceſes ſuas, perpendere potuiſti; & etiam ipſe Rex ex litteris, quas ipſi direximus, cognoſcere valuit manifeſtè. Quòd intentionis noſtræ non fuit, vt ſinè cauſæ cognitione in negotio ipſo procederes, ſed potiùs vtriuſque partis rationibus auditis, & cognitis, iuxta traditam tibi formam, negotio finem imponeres competenter.

Digitized by Google

Verùm quia prætermiſſâ forma iudicij, ſicut ex parte ipſorum Epiſcoporum fuit propoſitum coram nobis, in eodem negotio procedebas: ijdem ad ſedem Apoſtolicam appellarunt. Quocirca Fraternitati tuæ per Apoſ. ſcrip præcipiendo mandamus, quatinus in ſtatum priſtinum reuocato, ſiquid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in eorundem Epiſcoporum præiudicium extitit attentatum; præfatam interdicti ſententiam non permittas à quoquam temerè violari. Sed litteras quas eidem Regi dirigimus, tu ipſe ſibi fideliter, & prudenter exponas: monens eum efficaciter, & inducens vt pro diuini nominis gloria, & Apoſtolicæ ſedis honore, pacem in Regno ſuo conſeruet Eccleſijs, quæ nunc in multis alijs mundi partibus peccatis exigentibus perturbatur. Datum Lateran. iij. Non. Maij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XL.

Phil. Illvstri Regi Francorvm.

Rogat vt à relaxata interdicti ſententia, in curia Regia, de defectione Epiſcoporum Aurelian. & Antiſiodoren. cognoſcatur: ipſis primùm reſtitutis.

Ho te credimus erga Dominum Deum tuum, & ſanctam eius Eccleſiam feruore deuotionis accenſum; ſícque libertates Eccleſiaſticas illibatas velle, vt virum Catholicum, cuſtodire; quòd ſi litteræ noſtræ, quas pro venerabilibus Fratribus noſtris... Aurelianen. &... Antiſiodoren. Epiſcopis, Regiæ ſerenitati direximus, expoſitæ tibi pleniter, ac fideliter extitiſſent, non vtique neceſſe fuiſſet nos propter hoc tibi ſcribere iteratò. Cùm firmam geramus fiduciam, quòd ſi Epiſcopi memorati aduersùm te commiſiſſent offenſam, pro Deo, & propter Dominum nobis donaſſes eandem, in his, & maioribus etiam nobis gratiam faciendo, nec illud ad preces noſtras corrigere diſtuliſſes, quod contra eos diceris inordinatè feciſſe. Quod enim inordinatè proceſſeris contra eos, ex modo ſpoliandi, & cauſa, & ex rebus etiam occupatis arguitur multis modis; ſicut nobis eſt ex eorum parte ſuggeſtum. Ex modo ſiquidem; quia nec monitione, nec citatione præmiſſa, ipſos abſentes, nec conuictos, nec confeſſos de aliquo forisfacto, regalibus ſpoliaſti. Ex cauſa verò: quia eadem ſaiſiri feciſti pro facto tantummodo alieno, ſuper quod nec confeſſi fuerant, nec conuicti quòd factum fuerit per eoſdem; quinimo illud nec conſtat, nec conſtitit extitiſſe delictum. Ex rebus etiam occupatis, quoniam quædam alia quàm regalia occupaſti, quòd Epiſcopatibus non vacantibus tibi non licuit, etiam ſi Epiſcopi deliquiſſent. Quòd autem eos ſpoliaueris nondum confeſſos, nec conuictos, vel ad ſatisfaciendum commonitos, ex tenore litterarum tuarum, quas præfatis Epiſcopis direxiſti manifeſtè perpenditur. In quibus continetur expreſſè, quòd Militibus eorum præceperas, vt irent cum Baronibus illis, quos ad quendam locum duxeras deſtinandos: & quia illi ad præceptum tuum illuc accedere noluerunt, dixiſti dictos Epiſcopos erga te de exercitu defeciſſe, ac propterea illorum ſaſiſti regalia, & illa quæ in eis pertinent ad iuriſdictionem terrenam. Ex eo ergo quòd ipſorum militibus

Digitized by Google

præcepiſti, vt cum alijs irent, conſtat; quòd Epiſcopi Milites ſuos in tuum exercitum deſtinarunt, nec ex illis, vel alijs verbis apparet, quòd idem ſuis Militibus prohibuerint aliquem tibi ſeruitium exhibere, quod facere debuiſſent. Et ex hoc, quòd dixiſti eos de tuo exercitu defeciſſe, quia illorum Milites ad præceptum tuum noluerunt accedere, quò mandaras, & propter hoc regalia, ſaſiuiſti. Conſidera diligenter; vtrùm rectè decreueris aduerſus abſentes, & non monitos, vel citatos, quin etiam ignorantes, quòd eorum Milites deliquiſſent. Cùm & ipſi ſe tibi obtulerint iuraturos, quòd ijdem de illo exercitu ſecundùm ſuas conſcientias ſeruitium tibi fecerant, quod debebant, & id idem Milites ſuos feciſſe credebant. Ex eiſdem quóque verbis apparet: quòd ex cauſa minùs iuſta dictos Epiſcopos ſpoliaſti, quia pro facto Militum, quod nec conſtat, nec conſtitit fuiſſe delictum, vel quòd factum fuerit ex Epiſcoporum mandato. Super quo videris hactenus dubitaſſe; Sicut apparet ex reſponſione, quam in ſcriptis Venerabilibus Fratribus noſtris. Carnoten. & Trecen. Epiſcopis tradidiſti, noſtro Apoſtolatui tranſmittendam; quámque ipſi nobis fideliter deſtinarunt. Super quo etiam à Militibus præfati Aurelianen. Epiſcopi certiorari petijſti: ſed cùm ipſi dixiſſent quòd coram Domino ſuo ſuper hoc dicerent veritatem, à curia tua receſſerunt immunes, & ſic proceſſiſti de delicto neſcius ad vindictam. Super eo autem, quòd te niſus es excuſare, quòd aliud non ſaſieris quàm Regalia; dicens quòd quàm citò Regalia ad manus tuas deueniunt, domos & omnia facis ſaiſiri: illud fortè cum ſedem Epiſcopalem vacare contingit, fieri tantummodo conſueuit, & tunc non ſolummodo domos, verùm etiam decimas, & oblationes, necnon & quæque alia, quæ iuuenis facis omnino ſaiſiri, & in quibuſdam Eccleſijs confers præbendas vacantes, quæ quidem conſtat non debere Regalium nomine nuncupari: Ad quæ, etiam ſi conſtaret Epiſcopos deliquiſſe, ſede nequaquam vacante manus non debueras extendiſſe. Cùm ergo domos, & domorum ſuppellectilem, ac alia plurima, quæ inter Regalia numerari non debent, ſaiſieris; quorum partem reſtituiſſe, ac partem adhuc retinere diceris occupatam: ex occupatione quidem rerum ipſarum minùs rationabiliter proceſſiſſe videris. Præterea ex præfata reſponſione, quam memoratis Epiſcopis tradidiſti, poteſt manifeſtè perpendi, quòd eis nec monitis, nec citatis, nec conuictis, neque confeſſis de aliquo forisfacto, ipſorum ſaiſiſti Regalia. Cùm dixeris quòd in te non remanſit, immo ſtetit per eos; quia poſtquam Milites eorundem defecerunt de ſeruitio exercitus faciendo, emendationem ipſorum, vel ſatisfactionem per quadraginta dies expectare curaſti. Ex quibus verbis manifeſtè præſumitur, ipſos citatos, vel conuictos nullatenus extitiſſe. Et quamquam per quadraginta dies emendationem, vel ſatisfactionem eorum te aſſeras expectaſſe: ipſi tamen ad exhibendum emendationem, vel ſatisfactionem ſe teneri nullatenus extimabant, eo quòd nec ſe, nec Milites ſuos crediderant deliquiſſe; ſuper quo iuramentum celſitudini Regiæ obtulerunt. Nec etiam videtur, quòd per quadraginta dies expectaris eoſdem; cùm ad Kalendas Auguſti apud Medontam facta fuerit exercitus conuocatio, & eodem menſe Regalia occuparis, ſicut ex data litterarum tuarum, quas ipſis Epiſcopis pro ſaiſina Regalium deſtinaſti, euidenter apparet. Cùm ergo taliter proceſſeris contra eos, &

Digitized by Google

ijdem tam per ſeipſos, quàm per Secretarios tuos, necnon Venerabiles Fratres noſtros .. Senonen. Archiepiſcopum, & Coepiſcopos ſuos te monuerint diligenter, humiliter ſupplicantes, vt faceres eis reddi Regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum curiæ tuæ ſubire iudicium, ſicut in talibus fieri conſueuit. Tu ſupplicationes eorum noluiſſes admittere ad ſententiam interdicti, quam in terram tuam in eorum Diœceſibus conſtitutam tulerunt, videntur non immerito proceſſiſſe; cùm iura, & libertates Eccleſiarum ſuarum teneantur iuramento præſtito deffenſare. Pro cuius relaxatione non ſatis videris offerre; cùm tantummodo iudicium in curia tua offeras ipſis remanentibus ſpoliatis, quod vtique ſpoliati non debent de iure ſubire: cùm etiam ex generali conſuetudine Regni, tui fidelis à Domino ſinè iudicio ſpoliatus, nec diem ab ipſo ſuper ſpoliatione ſua, vel alio teneatur recipere; nec in ipſius curia experiri. Nos ergo ſerenitatem tuam rogandam duximus, & monendam, pro magno dono petentes; quatinus pacem Eccleſiæ in tuo Regno conſerues hoc maximè tempore, quo ipſa in alijs multis Regnis nimiùm perturbatur. Ita quòd dictis Epiſcopis reſtitutis, & interdicti ſententia relaxata: niſi hoc nobis velis ex toto donare; in curia tua de ipſo negotio ſecundùm approbatam conſuetudinem cognoſcatur. Cúmque alijs opporteat te intendere, quæ ad honorem, & commodum tuum magis reſpiciunt; expedias, te ab iſtis; quæ tibi modicum afferunt vtilitatis, & laudis. Ne propter tantam patientiæ noſtræ moram, ex qua propter fauorem tuum, dictorum Epiſcoporum grauamen, non ſolùm diſſimulaſſe, verùm etiam neglexiſſe videmur; Apoſtolicæ auctoritatis cogamur adhibere cenſuram. Quia quantacumque neceſſitas nobis immineat, & tibi fortè non minor, nolumus eſſe, iuxta verbum Prophetę, canes muti non valentes latrare. Scientes quod beati ſunt, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nec iniurioſum reputes, ſed potiùs glorioſum prudenter corrigere, quod improuidè ſtatuiſti, quia non viuit homo ſub cœlo, qui aliquando non excedat. Vnde apud nos dicitur in prouerbio generali, quòd humanum eſt, peccare, ſed Diabolicum perdurare. Datum Lateran. iij. Non. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLI.

Archidiac. Succentori et Magistro R. de Remis Canonic. Parisien.

De Iure Patronatus Eccleſiæ de Sanctis, inter Monachos de Columberijs, & Epiſcopum Meldenſen.

Dilecti Filij .. Abbas Sanctæ Genouefæ, Vv. Archidiaconus, & B. Canonicus Sancti Marcelli Pariſien. ſuis nobis litteris intimarunt. Quòd cùm Prior, & Monachi de Columberijs nobis conquerendo monſtraſſent, quòd Venerabil. F. N. Melden. Epiſcopus tunc electus, dilectum Filium B. Diacon. quem per bonæ memoriæ prædeceſſorem eius fecerant ordinari ad Eccleſiam de Sanctis vacantem, in qua ipſi ius obtinent Patronatus,

Digitized by Google

ad Canonicam præſentationem ipſorum admittere recuſarat : quin potiùs S. intruſum tuebatur in ipſa, in eorum præiudicium & grauamen. Nos eis dedimus in mandatis, vt vocatis, quos propter hoc cognoſcerent euocandos, audirent cauſam, & eam appellatione remota fine Canonico terminarent. Cùm ergo partes propter hoc in eorum eſſent præſentia conſtitutæ, & pars Monachorum propoſuiſſet ad ſe ius Patronatus ipſius Eccleſiæ pertinere, poſtulans præfatum Diaconum, quem iam dudum dicto Epiſcopo præſentarant, recipi ad eadem. Super his, & alijs quæ ad cauſam facere videbantur, & lite ſolemniter conteſtata, ipſi receptis teſtibus, & depoſitionibus eorum, ac inſtrumentis diligenter inſpectis, auditis confeſſionibus, & vtriuſque partis rationibus perſpicaciter intellectis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter decreuerunt. Ius Patronatus Eccleſiæ memoratæ, ad præfatos Priorẽ & Monachos, pertinere : ipſum Epiſcopum condemnantes, vt memoratum Diacon. præſentatum ab illis reciperet ad eandem: Sed quoniã iam dictus Epiſcopus ſępiùs requiſitus, eorum ſententiæ parere contempſit : dicti Iudices eundem Diacon. qua fungebantur auctoritate, ad præfatam Eccleſiam receperunt; ipſum Epiſcopum à collatione, ac inſtitutione Eccleſiaſticorum beneficiorum, conſiderata eius manifeſta contumacia, ſuſpendentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vtramque ſententiam, diffinitiuam videlicet ſicut eſt iuſta per cenſuram Eccleſiaſticam; ſuſpenſionis verò ſicut rationabiliter eſt prolata; vſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate noſtra faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari : Non permittentes eundem Diacon. ſuper receptione ſua per Iudices ipſos facta, temerè moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm; ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. iij. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLII.

Thessalonicen. Archiepiscopo.

Dimitriacenſem Epiſcopum, cum Epiſcopatum non poſſet pacificè poſsidere abſoluit à vinculo ſedis ſua.

VENIENS ad præſentiam noſtram, Dil. F. B. Theſſalonicen. Archidiaconus, nobis humiliter ſupplicauit, vt cùm in Dimitriacen Epiſcopum fuiſſet electus, & ipſius electio confirmata, nec Epiſcopatum ipſum poſſet pacificè obtinere, illum à vinculo, quo Dimitriacen. Eccleſiæ tenebatur, abſoluere dignaremur. Cùm igitur ibidem proficere nequeat in officio paſtorali, quamquam in primis ipſius petitioni non duxerimus annuendum, quia tamen inſtitit vehementer, ipſum à vinculo abſoluimus ſupradicto. Datum Lateran. Non. Maij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA XLIII.

Capitvlo Panormitan.

Remouet electum, & iubet vt alius eligatur.

VM Nuper Pariſius Panormitanus electus, cum quibuſdam ex fautoribus ſuis, in noſtra eſſet præſentia conſtitutus: & Gentilis de Pretorio concanonicus veſter, contra factum electionis & perſonam ipſius poſtularet audiri. Nos eis dilectos filios P. titulo ſancti Marcelli Presbyterum, & I. Sanctæ Mariæ in via lata Diacon. Card. deputauimus auditores. Coram quibus lite inter eos legitimè conteſtata; dum vellemus in illa procedere, ipſe potiùs abire præſumpſit, quàm cauſæ inſiſtere terminandæ: mandatum noſtrum transgrediens, per quod ei diſtrictè præcepimus, vt ad noſtram rediret præſentiam, pro expediendo negotio memorato. Conſideratis igitur vniuerſis, quæ circa factum electionis, & perſonam ipſius conſideranda cognouimus: ipſum ab Eccleſiæ veſtræ regimine decreuimus admonendum. Et ne ipſa Paſtoris ſolatio diutiùs maneat viduata: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatinus inuocata Spiritus Sancti gratia, perſonam idoneam, per electionem Canonicam præficiatis vobis, infra triginta dies poſt ſuſceptionem præſentium, in Paſtorem. Alioquin dilecto filio noſtro G. Sancti Theodori Diac. Card. Apoſtolicæ ſedis Legato, noſtris damus litteris in mandatis, vt ipſe vobis virum idoneum præficiat in Paſtorem. Contradictores ſi qui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Datum Lateran. vj. Idus. Maij. Pont. N. Anno xv.

Super hoc ſcriptum eſt eidem G. Sancti Theodori Diacon. Card., vt ſi prædictum Capitulum mandatum noſtrum neglexerit adimplere: ipſe eis virum idoneum præficiat in Pontificem. Contradictores, ſi qui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo.

EPISTOLA XLIV.

Athenien. et Theban. Archiepiscopis, et Decan. de Thebis.

Vt Eccleſiæ Motonienſi, Peregrinante ad D. Iacobi eius Epiſcopo reſtituantur ablatæ.

VEnerabil. Fr. N. Motonien. Epiſcopus nobis conquerendo monſtrauit; quòd T. Miles, & quidam alij Motonen. Coronen. Amiclen. Diœc. quædam de terris, & poſſeſſionibus Motonen. Eccleſiæ ipſo de licentia noſtra in itinere B. Iacobi conſtituto, in ipſius præiudicium occuparunt. Nolentes igitur ipſum Epiſcopum ſuo iure fraudari: diſcretioni veſ. per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus inuaſores prædictos ad reſtitutionem rerum occupatarum debitam eidem Epiſcopo faciendam, monitione promiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo, compellatis. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint

Digitized by Google

ſimili diſtrictione ceſſante appellatione cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c. Datum Lateran. v. Idus. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLV.

Bitvricen. Archiepiscopo.

Iudicat de ſententia lata aduersùs Burdegalenſem Epiſcopum, quod vocatus ad Synodum non venerit, eamque confirmat, at de primitias cauſa non iudicat.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ tu & dilectus Filius Magiſter Amaneus procurator Venerabilis Fratris noſtri.. Burdegalen. Archiepiſcopi coram nobis proponere voluiſti, ſuper ſententia, quam auctoritate Primatiæ in eundem Archiepiſcopū promulgaſti, ſuſpendendo ipſum ab officio Metropoliticæ dignitatis, pro eo quod ad tuum vocatus Concilium accedere non curauit, nec per ſe aliquem idoneum deſtinare. De communi Fratrum noſtrorum conſilio ſententiam ipſam ratam habemus, & vſque, ad ſatisfactionem idoneam præcipimus obſeruari. Hoc ad cautelam expreſſo, quòd lis coram nobis, non de primatia, ſed de ſententia extitit ventilata. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xvj. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLVI.

Episcopo Mothonen.

Vt Epiſcopi reſideant in Eccleſia Mothonenſi.

PROPOSVISTI nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd licèt Canonici tui ſuarum percipiant redditus Præbendarum, ab Eccleſiæ obſequio ſe ſubducunt, debitam reſidentiam in eadem minimè facientes. Nolentes igitur ipſam Eccleſiam defraudari obſequio ſeruitorum. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcrip. mandamus, quatinus Canonicos ſupradictos ad debitam reſidentiam iamdicta Eccleſia faciendam monitione præmiſſa per ſubtractionem beneficiorum appellatione remota compellas. Datum Lateran. v. Idus. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLVII.

Archiepiscopo Patracen. et Episcopo Amiden.

Delegat cognitionem cauſæ iniectionis manuum factæ à Decano Motonenſi.

VENERABIL. F. N. Motonen. Epiſcopus nobis denuntiando monſtrauit, quòd Decanus ſuus, qui reatu periurij, & adulterij, publicè irretitur, in quoſdam Monachos, & Presbyteros iniecit manus temerè violentas, committens præter hæc talia, quæ Canonicam correctionem expoſcunt,

Digitized by Google

expoſcunt, & licèt ſuper his dictus Decanus admonitus extiterit ſæpius ab eodem; ex eo tamen exceſſus proprios aliquatenus non correxit, ſed extrema ipſius deteriora prioribus poſtmodum ſunt effecta: Quia verò hæc, ſi vera ſunt, non debemus clauſis oculis pertranſire, Fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus partibus conuocatis, & inquiſita ſuper promiſſis & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis; facientes quod decreueritis per cenſuras Eccleſiaſticas firmiter obſeruari. Datum Lateran. v. Idus Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLVIII.

Archiep. et B. Archid. P. Cantori Theſſalonicen.

Vt audiant cauſam ſuper Eccleſia Calidonienſi.

EXPOSITA nobis venerabil. Fratris noſtri .. Sidonien Epiſcopi querimonia patefecit; quòd cùm venerabil. F. N. Archiepiſcopus Lariſſen. Eccleſiam Calidonien. de mandato noſtro cõceſſiſſet eidem, Venerabil. F. N. Epiſcopus Dimicen. ſuper hoc ad noſtram audientiam appellauit, ſed appellationem interpoſitam nec per ſe, nec per alium eſt legitimè proſecutus. Ideóq; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcrip. mandamus, quatinus partibus conuocatis audiatis cauſam, & appellatione remota fine canonico decidatis, facientes, quod ſtatueritis per cenſuras Eccleſiaſticas firmiter obſeruari. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quod ſi non omnes, &c. tu Frater Archiepiſcope çum eorum altero, &c. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLIX.

Archiepiscopo Arelaten. et Sancti Ægidii, et Salmodii Abbatibvs Nemavsen. Dioec.

Vt de plano cognoſcant de electione Abbatis ſancti Victoris Maſſilienſis.

DILECTI Filij G. Abbas S. Pontij, & B. Monachus Procuratores Monaſterij Sancti Victoris Maſſilien. ad noſtram præſentiam accedentes poſtulationem, ac electionem, quam per ſe, ac alios Confratres eorum de .. Abbate S. Stephani Bononien. canonicè celebratam, ac approbatam à delegatis nobis iudicibus afferebant, poſtulabant auctoritate Apoſtolica confirmari. Plurimas & diuerſorum litteras deprecatorias exhibentes, quarum interuentu promouere petitionem propoſitam cum inſtantia nitebantur, qui nobis demum eorum petitionem non admittentibus in hac parte, çum Fratres ipſos, & ſi ſuper hoc zelum Dei, non tamen ſecundum ſcientiam nouerimus habuiſſe, porrexerunt alias litteras continentes, quòd dicti Monaſterij Fratres duas electiones, ſeu nominationes eodem tempore ſucceſſiuè, tamen canonicè, ac concorditer celebrarant. Vnam videlicet de Abbate prædicto puram. Aliam

Digitized by Google

vero de .. Priore S. Honorati Arelaten. viro vtiq; honeſto, bene litterato, & ad ſingula circumſpecto conditionem huiuſmodi apponentes; Si videlicet Abbatem eundem non poſſent forſitan obtinere. Vnde ſupplicabant inſtanter, vt cum conditio iam extaret eorum à nobis poſtulationem, ſuper dicto Abbate repulſa, electionē Prioris ipſius confirmare miſericorditer dignaremur. Eis igitur, & B. de Nouis quondam Monacho, & maiori Priori dicti Monaſterij, ac alijs duobus Monachis, qui ſe ſuper hoc opponebant eiſdem, electionem ipſam minus canonicam aſſerentes, tum quia de perſona minus idonea, tum quia eis abſentibus fuerat celebrata, dilectos Filios noſtros G. tituli S. Martini, & P. tituli S. Ceciliæ Presbyteros Card. conceſſimus auditores. In quorum præſentia Procuratores prædicti proceſſum electionis, ſicut dictum eſt ſuperius proponentes, confirmari promiſſam electionem cum inſtantia poſtulabant. Monachi verò præfati contra electionem eandem, quòd eis abſentibus fuerat celebrata; contra perſonam verò Electi quædam honeſtati contraria proponentes, excommunicationis ſententiam à dictis iudicibus in ſe latam ipſo iure non tenere dicebant: tum quia poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam lata fuit, tum quia ex tribus iudicibus, quibus fuerat cauſa commiſſa, duo tantummodo proceſſerunt, tertio quòd deciſioni cauſæ intereſſe volebat per ſuas litteras proteſtante. Contra quos ſic Procuratores excipiebant præfati, quòd non tenebantur, immo potius non debebant ſuper his prædictis Monachis reſpondere, cùm & omnes excommunicationis vinculo tenerentur, & duo ex eis nihil haberent cum Monaſterio ipſo commune, à quo eos ſententia iudicialis excluſit, ſicut ex litteris eorumdem iudicum, & tenore ſententiæ apparebat. Ex abundanti tamen ad prædicta taliter reſpondebant. Primò quia ex prædicta cauſa non poterat, nec debebat obeſſe, quòd electioni non interfuerant Monachi memorati, cōſequenter ea quæ in perſonā Electi obiecerant penitus falſa erant, ſuper ipſius honeſtate ac idoneitate teſtimonia plurima fide digna, & valde idonea in noſtra præſentia offerentes, & confitentes poſt appellationē iudices proceſſiſſe; quos ea potuiſſe procedere ratione dicebāt, quia interdicta fuerat appellatio in reſcripto, & quia in appellationis libello nullū allegabant Monachi ſupradicti grauamen; ſicut eius ſeries oſtendebat. Duos quoque proceſſiſſe ſinè tertio fatebantur, & ex eo ipſos potuiſſe procedere aſſerebant: quia mandatū Apoſtolicum continebat in fine; quod ſi omnes intereſſe non poſſent, duo exequi negotium procurarent, nec ſibi retinuiſſe poterat iudex tertius, vt deciſioni negotij intereſſet in executionis mandati Apoſtolici præiudicium, & tam graue ipſius Monaſterij detrimentum; cùm res videlicet talis eſſet, cuius dilatio ipſum Monaſterium in confuſionem maximam adducebat: quod ijdem Procuratores ratione multiplici oſtendere nitebantur, aſſerentes, quod & hoc ipſum fuerat præſente Capitulo à quibuſdam Fratribus ſanioris conſilij coram dictis iudicibus propoſitum, & petitum, ne ab eis deciſio cauſæ ac ordinatio Monaſterij differretur: ſed ſecundum quod eis erat iniunctum reformationi dicti Monaſterij celeriùs prouiderent. Vnde ipſos aſſerebant non tam voluntarios, quàm coactos ad ſupplicationem Capituli proceſſiſſe. Nos igitur his & alijs quæ nobis fideliter relata fuerant ab eiſdem Cardinalibus intellectis per Apoſt. vobis ſcrip. mandamus, quatinus cæteris Capitulis, quæ in ſententia iudicum continentur in

ſuo robore duraturis ſummatim, & ſinè omni iudiciorum ſtrepitu inquirentes, ſed electione ſollicitè veritatem, ſi eam inueneritis, canonicè de perſona idonea celebratam non obſtantibus his quæ ſæpedicti Monachi opponebant, ipſam ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo confirmetis. Alioquin de alia perſona idonea & honeſta, eidem Monaſterio faciatis auctoritate Apoſtolica infra quadraginta dies per electionem canonicam prouideri. Mandatum Apoſtolicum taliter impleturi, quod in nouiſſimo diſtricti examinis die dignam retributori omnium, ſuper hoc poſſitis reddere rationem. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA L.

Philippen. Archiepiscopo.

Vt reuocentur alienationes bonorum ſuæ Eccleſiæ.

PROPOSVISTI nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd nonnullæ poſſeſſiones, & alia bona Eccleſiæ tuæ per prædeceſſores tuos, & alios minùs legitimè ſunt diſtracta, in ipſius Eccleſiæ non modicum detrimentum. Volentes igitur Eccleſiæ Philippen. vtilitatibus prouidere, Fraternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus, quatinus ea quæ taliter alienata repereris valeas appellatione poſtpoſita legitimè reuocare. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv. In eumdem modum ſcriptum eſt pro Archiepiſc. Serren.

EPISTOLA LI.

Baldvin. Archidiac. Thessalonicen.

Confirmat Archidiaconatum.

QVM à nobis petitur, &c. vſque. perducatur effectum. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis iuſtis precibus inclinati, Archidiaconatum Theſſalonicen. Eccleſiæ, ſicut ipſum iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vſque. noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque. contraïre. Siquis autem, &c. vſque. incurſuram. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LII.

Radvlpho Thesavrario Citren.

Confirmat Theſaurariam.

IVSTIS petentium deſiderijs, &c. vſque. effectu proſequente complere. Ea propter, dil. in Domino fili, tuis iuſtis poſtulationibus inclinati, Theſaurariam Citren. Eccleſiæ, ſicut ipſam iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patro-

Digitized by Google

cinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque. nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque. contraire. Siquis autem hoc, &c. vsque. se nouerit incursurum. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LIII.

Archiepiscopo Theban. et Davalien. Episc. et Decan. Davalien.

Vt cogant Abbates Græcos ad obedientiam Archiepiscopi Corinthiensis.

EX parte venerabil. F. N. Corinthien. Archiepiscopi fuit propositum coram nobis. Quòd Abbates Græci Corinthien. Diœc. debitam sibi obedientiam, & reuerentiam superbiæ accensi spiritu, non inpendunt. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus, quatinus Abbates iam dictos, vt ipsi Archiepiscopo reuerentiam, & obedientiam debitam impendere non postponant, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellatis. Quod si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LIV.

Clero et popvlo Nazarocen.

Vt obediant Sidonienſi Episcopo, cui eorum Ecclesiam commendauit.

CVM Episcopatus vester sit Pastorali solicitudine destitutus, eum venerabili Fratri nostro .... Sidonien. Episcopo duximus committendum, iniungentes eidem, vt ea quæ spectant ad curam officij Pastoralis vobis vigilanter studeat exhibere. Ideóque discretioni vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus ei sicut Prælato vestro intendatis humiliter, & deuotè. Alioquin noueritis nos Venerabilibus Fratribus nostris .. Theban. Archiepiscopo, &.. Zaratouien. &... Cardicen. Episcopis in mandatis dedisse; vt vos ad id monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Super hoc scriptum est in eumdem fere modum Sidonien. Episcopo. vsque duximus committendum. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandantes, quatinus ea, quæ spectant ad curam officij Pastoralis, gregi tibi commisso vigilanter sic studeas exhibere: vt magis comproberis prodesse in omnibus, quàm præesse.

Super hoc scriptum est in eundē fere modum .. Theban. Archiepiscopo, &... Zaratouien. & .. Cardicen. Episcopis. vsque. intendant humiliter, & deuotè. Quocirca Fraternitati vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus si dicti Clerus, & populus quod mandauimus, neglexerint adimplere, exhibere ipsi Episcopo reuerentiam, & obedientiam contemnentes, vos eos ad id monere diligentiùs & inducere procuretis; & si opus fuerit per censuram Eccle-

Digitized by Google

ſiaſticam appellatione remota cogatis. Quod ſi non omnis, duo veſtrum, &c.

Scriptum eſt in eundem fere modum Lariſſen. Archiepiſcopo. Cum Epiſcopatus Nazarocen. ſit paſtorali, &c. vſque. Studeat exhibere. Quocirca F. T. P. A. S. M. Q. ipſi Epiſc. fraterna charitate aſſiſtens, non permittas eumdem ſuper dicto Epiſcopatu ab aliquo moleſtari.

EPISTOLA LV.

I. Episcopo Mothonen. eivsqve svccessoribvs. Canonice svbstitvendis in perpetvvm.

Recipit ſub protectionem B. Petri eius Sedem.

CVm à nobis petitur, &c. vſque, Perducatur effectum. Ea propter venerabil. in Chriſto Frater Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Mothonen. Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia, &c. vſque, Illibata permaneant: in quibus hæc, &c. vſque, Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Georgij cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſanctæ Annæ cum omnibus pertinentijs ſuis. Poſſeſſiones vallis Mothonen. & de Valetoq; .Poſſeſſiones de Corſeual, cum pertinentijs ſuis. Caſale quod vocatur Miquelis, Caſale quod vocatur Murmura, cum omnibus pertinentijs ſuis. Poſſeſſiones de Aſagora, de Aldeſequi, de Niclines, de Leuoudiſt, de Eſcaminges, de Boucham, & de Leſtarona, cum omnibus pertinentijs earundem. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum fas ſit præfatam Eccleſiam, &c. vſque. Vſibus omnimodis profutura: ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Patracen. Archiepiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum, &c. vſque. Diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque. præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij xiij. Kal. Maij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo cc. xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA LVI.

Vvillelmo Philippen. Archiepiscopo, eivsqve svccessoribvs Canonice svbstitvendis in perpetvvm.

Philippenſem Eccleſiam recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ.

SI humilitatis exemplum ſtudueris imitari, ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ Matri tuæ reuerentiam, & obedientiam impendendo, ſicut Philippenſes Apoſtolus exhortatur. Hoc inquiens in vobis ſentite quod & in Chriſto Ieſu, qui cum in forma Dei eſſet non rapinam arbitratus eſſe ſe æqualem Deo. Exinaniuit ſe, formam ſerui accipiens; factus obediens vſque ad mortem: mortem autem Crucis: abſque dubio exaltaberis apud

Digitized by Google

eum, qui ſuperbis reſiſtit; humilibus autem dat gratiam, propter quod exaltauit illum Deus, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen: vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, cœleſtium, terreſtrium &, infernorum; quia Dominus Ieſus eſt in Gloria Dei Patris. Hanc igitur formam doctrinæ quam Apoſtolus tradidit Philippenſibus tu eorum factus Antiſtes diligenter obſerua: ne ab obedientiæ bono quod nuper Philippen. Eccleſia eſt reuerſa de cętero auertatur. Memor ſemper illius gratiæ ſpecialis, quam tibi dignanter impendimus, cum à Nazaroten. Eccleſia te tranſtulimus ad Metropolim Philippenſem, teque proprijs manibus conſecrauimus in Pontificem, & palleo inſigniuimus Pontificalis videlicet officij plenitudine, vt nihil tibi ex aliqua parte deſit, quod ad Metropoliticam pertineat dignitatem. Quia verò venerabil. F. N. in Chriſto nos ſupplici-ter exoraſti, vt eandem Philipp. Eccleſiam cui Deo auctore præeſſe dinoſceris dignaremur Apoſtolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iuſtis poſtulationibus annuentes. Eam ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia, &c. Vſque, illibata permaneant. In quibus, hæc, &c. Vſque, vocabulis. Locum ipſum, &c. Vſque, pertinentijs ſuis. Caſale quod dicitur Candaca cum omnibus pertinentijs ſuis, Abbatias, piſcaturas, terras, & vineas, quas habent apud Criſopolim, Caſale quod dicitur Strauo, Caſale quod dicitur Prauicareſta; Caſale quod dicitur domus quæ dicitur Platon, Caſale quod dicitur Careſta. Cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſias quas habet in Caſtro Chriſtopoli. Epiſcopatus quoque inferiùs annotandos Eccleſiæ tuæ Metropolitico iure ſubiectos tibi, tuiſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus: videlicet Eleutropolim. Caſiropolim, Poliſtrios. Vilikios. Morenos. Palleo vero quod tibi ex Apoſtolicæ ſedis benignitate contulimus infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia vti memineris his diebus. Videlicet Natiuitate Domini, feſtiuitate protomartyris Stephani, Circumciſione Domini, Epiphania, Ypopanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho ſancto, Paſcha, feria 2. poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtiuitatibus B. Mariæ. Natali B. Ioannis Baptiſtæ Solemnitatibus omnium Apoſtolorum, Cõmemoratione omnium ſanctorum, Dedicationibus Eccleſiarum. Cõſecrationibus Epiſcoporum. Ordinationibus clericorum. Eccleſiæ tuæ principalibus feſtiuiatibus, & conſecrationis anniuerſario tuæ die. Iura quoque, ac bona eius, dignitates, & libertates ipſius; necnon antiquas, & rationabiles conſuetudines auctoritate Apoſtolica confirmamus, & tam tibi quam eidem Eccleſiæ firma, & illibata manere ſancimus. Cimitteria quoque Eccleſiarum earumque beneficia, &c. Vſque, cenſura canonica compeſcatur. Prohibemus inſuper ne Presbyteri; Capellani Eccleſiarum, &c. Vſque, irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos, vel excommunicatos tuos, &c. Vſque, oporteat ligatum abſolui. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. Vſque, vſibus omnimodis profutura; Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum, &c, Vſque diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cuncti autem eidem loco, &c. Vſque, præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin. Diac. Card. ſanctæ Roman. Eccleſiæ Cancellarij xj. Kal. Iunij, Indict. xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo cc. xij. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LVII.

ARNVLPHO SARREN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectione Romanæ Eccleſiæ, Sarrenſem Sedem.

QVANTÒ deuotiùs Sarren. Eccleſia in Apoſtolicæ ſedis obediẽtia tunc perſiſtat, adquàm nuper eſt Domino faciente reuerta: tantò propenſiùs eam cupimus honorare, vt affluentem in nobis paternæ benignitatis affectum ſe gaudeat inueniſſe. Quocirca venerabil. F. in Chriſto tuam volentes perſonam propenſius honorare te ad Sarren. Metropolin ab Eccleſia tranſtulimus Thermopolen. teq; apud ſedem Apoſtolicam conſtitutum pallio inſigniuimus, pontificalis videlicet officij plenitudine, vt nihil tibi ex parte aliqua deſit quod ad Metropoliticã pertineat dignitatem. Quia verò nos ſuppliciter exoraſti vt eandem Sarren. Eccleſiam cui deo auctore preeſſe dinoſceris, dignaremur Apoſtolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iuſtis poſtulationibus annuentes eam ſub. B. Petri & noſtra, protectione ſuſcipimus & preſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, &c. vſque illibata permaneant. Palleo verò quod tibi ex apoſtolicæ ſedis benignitate contulimus infra tuam Eccleſiam ad miſſarũ ſolemnia vti memineris hijs diebus. Videlicet Natiuitate Domini Feſtiuitate protomartiris Stephani. Circũciſione Domini. Epiphania Ypopanti. Dominica in Ramis Palmarum. Cena Domini, Sabbatho ſancto, Paſcha, Feria 2 poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſt. tribus feſtiuitatibus Beatæ Mariæ. Natali B. Ioannis Baptiſt. Solemnitatibus omnium Apoſtolorum Commemoratione omnium Sanctorum. Dedicationibus omnium Eccleſiarũ. Conſecrationibus Epiſcoporum, Ordinationibus Clericorũ, Eccleſiæ tuę principalibus feſtiuitatibus. Solemnitatibus Beatorum Theodori ſtratilatis, & Theodori Tyron Martyrũ & conſecrationis anniuerſario tue diæ. Ad hæc ipſi Sarren. Metropoli ſuam Prouinciam confirmamus. Iura quoque ac bona eius dignitates & libertates ipſius, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines auctoritate Apoſtolica roboramus, & tam tibi quam eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiam earumque beneficia nullus hereditario iure poſſideat. Quod ſiquis hoc facere contenderit cenſura Canonica compeſcatur Prohibemus autem ne Presbiteri Capellani, &c. vſque irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos vel excommunicatos, &c. vſque, oporteat ligatum abſolui. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum, &c. vſque, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicę auctoritate. Siqua igitur in futurũ, &c. vſque, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis eidẽ loco, &c. vſque, premia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Laterani per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmid. Diacon. Card. S. Roman. Eccleſiæ Cancellarij. viij, Kal. Iunij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo, cc. xii. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LVIII.

GVALTERO CORINTHIEN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectione D. Petri Corinthiorum Eccleſiam.

QVANTÒ diligentiùs & vtiliùs vas electionis & Doctor gentium Corinthiorum inſtruxit Eccleſiam, ſicut eius ad illos Epiſtolæ miſſæ declarant; tantò ſtudioſiùs & cautiùs nos oportet inſiſtere vt eam in ipſius forma doctrinæ ſub Apoſtolicæ Sedis magiſterio cõſeruemus, qui nuper eãdem ad ipſius obedientiam reuertentem affluenti benignitate ſuſcepit. Quocirca Venerabil. F. in Chriſto propter ſpiritalem ipſius Corinthien. Eccleſiæ caritatem, tuam volentes perſonam propenſiùs honorare proprijs manibus conſecrauimus in Pontificẽ, & palleo inſigniuimus pontificali, videlicet officij plenitudine, & nihil tibi ex aliqua parte deſit quod ad metropoliticam pertinet dignitatẽ. Quia verò nos ſuppliciter exoraſti vs eandem Corinthiẽ. Eccleſiã, cui Deo auctore pręeſſe dignoſceris, dignaremur Apoſtolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iuſtis poſtulationibus annuentes, eam ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti priuilegio cõmunimus. Statuentes vt quaſcũque poſſeſſiones, &c. vſque. Illibata permaneant. In quibus hęc, &c. vſque. Vocabulis. Locum ipſum, &c. vſque. Pertinentijs ſuis, Caſale quod dicitur Enoria. Caſale quod dicitur Petricia. Caſale quod dicitur Palagia. Caſale quod dicitur Caleſmata. Caſale quod dicitur Cyrilla. Caſale quod dicitur Succhyna. Caſale quod dicitur Sorados. Caſale quod dicitur Lauenicia. Caſale quod dicitur Clenna. Caſale quod dicitur Sarmã. Caſale quod dicitur Crata. Caſale quod dicitur Quarrata, & Caſale quod dicitur, Saudyca cũ omnib⁹ pertinentijs eorũdẽ. Epiſcopatus quoq; inferiùs annotãdos Eccleſiæ tuę Metropolitico iure ſubiectos, tibi, tuísq; ſucceſſoribus nihilominus cõfirmamus. Videlicet Cephalonen. Iachint. Damelãt. Malaueſia, Argos. Gilas, & Gimenes. Palleo verò, quod tibi ex Apoſtolicę Sedis benignitate contulimus, infra tuam Eccleſiã ad Miſſarũ ſolemnia vti memineris his diebus. Videlicet Natiuitate Domini. Feſtiuitate Protomartyris Stephani, Circũciſione Domini. Epiphania. Ypopãti. Dominica in Ramis palmarũ. Cena Domini. Sabbatho ſancto. Paſcha feria ij. poſt Paſcha. Aſcenſione. Pẽtecoſte. tribus feſtiuitatibus B. Mariæ. Natali B. Ioãnis Baptiſtæ. Solẽnitatibus omniũ Apoſtolorum. Cõmemoratione omnium ſanctorũ. Dedicationibus omnium Eccleſiarũ. Conſecrationibus Epiſcoporum. Ordinationibus Clericorum. Eccleſię tuę principalibus, feſtiuitatibus ſolẽnitatibus beatorum Theodori & Stratilatis Martyrum, & Cõſecrationis anniuerſario tuæ die. Ad hæc ipſi Corinthiẽ Metropoli ſuã prouinciã cõfirmamus. Iura quoque ac bona eius, dignitates & libertates ipſius, necnõ antiquas & rationabiles cõſuetudines auctoritate Apoſtolica roboramus, & tam tibi, quàm eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiarũ, earúmq; beneficia, &c. vſque. Cenſura canonica cõpeſcatur. Prohibemus autẽ ne presbyteri Capellani, &c. vſque. Irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos, vel excommunicatos, &c. vſque. Oporteat ligatum abſolui. Decernimus ergo vt nulli omnino hominũ, &c. vſque. Vſibus

Digitized by Google

bus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. vſque. diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cũctis autem eidem loco &c. vſque. præmia æternę pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Coſmidin Diac. Card. S. Romanæ Eccleſiæ Cancellarij, xj. Kal. Iunij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo cc. xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno xv.

EPISTOLA LIX.

Iacobo Archidiacono Corinthien.

Confirmat ei Corinthienſem Archidiaconatum.

CVM à nobis petitur, &c. vſque perducatur effectum. Ea propter dilecte in Domino Fili, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, Archidiaconatum Corinthien. quem per venerabilem Fratrẽ noſtrum ... Corinthien. Archiepiſcopum es canonicè aſſecutus, ſicut ipſum iuſtè poſſides & quietè, deuotioni tuæ auctoritate A poſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vſque. noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque. contraïre. Siquis autem, &c. vſque. ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LX.

Theban. Archiepiscopo, et Zaratovien. et Davalien. Episcopis.

Committit inquiſitionem ſuper quadam conceſsione decimarum & Papatuum ab Epiſcopo Corinthio extortam.

VENERABIL. F. N. Corinthi Archiepiſcopus propoſuit coram nobis, quòd eo ad regimen Eccleſiæ Corinthien. aſſumpto .. Decanus & Canonici eiuſdem Eccleſiæ obtinuerunt ab eo callidè circumuento, medietatem omnium decimarũ Monaſteriorum, & Papatuũ in quibus tres Monachi vel pauciores morãtur, ſibi, ſalua tamen ſedis Apoſtolicæ auctoritate, concedi. Verùm quia ex conceſſione huiuſmõdi dictus Archiepiſcopus ſe ſentit enormiter eſſe læſum. Nobis humiliter ſupplicauit, vt ſuper hoc ei prouidere miſericorditer dignaremur. Quocirca Frat. veſtræ. per. Apoſt. ſcrip. mand. quatinus vocatis qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper his & cognita veritate quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuras Eccleſiaſticas firmiter obſeruari. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LXI.

Archiepiscopo Patracen. et Amiclen. Episcopo.

Vt cogat suffraganeos Corinthij ad obedientiam.

CVm venerabilem Fratrem nostrum ... Corinthien. Archiepiscopum, ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus, venerabilibus Fratribus nostris suffraganeis eius, nostris dedimus litteris in præceptis, vt eidem tanquam Metropolitan. suo debitam obedientiam & reuerentiam impendere non omittant. Quocirca Fra. vest. per Apost. scrip. mand. quatinus si dicti suffraganei præceptum nostrum neglexerint adimplere, vos eos ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota cogatis. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXII.

Capitvlo Corinthien.

Vt obediant Episcopo.

CVm Venerabilem F. N. Corinthien. Archiepiscopum ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus, Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus eidem tanquam Archiepiscopo vestro debitam obedientiam, & reuerentiam impendere procuretis. Alioquin noueritis nos Venerabilibus Fratribus nostris ... Archiepiscopo Patracē. &... Amiclen. Episcopo in mandatis dedisse, vt vos ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. Kal. Junij. Pont. N. Anno xv.

Super hoc scriptum est eisdem Archiepiscopo & Episcopo, vt si Capitulum ipsum, præceptū nostrum neglexerit adimplere, ipsi eum ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant.

EPISTOLA LXIII.

Episcopo de Iacintho.

Vt obediat Archiepiscopo Corinthiorum,

CVm venerabilem Fratrem nostrum ... Corinthien. Archiepiscopū ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatinus eidem tanquam Metropolitan. tuo debitam obedientiam & renerētiā impendere non omittas. Alioquin noueris nos Venerabili Fratri nostro ... Episcopo Cephaloniæ & dilectis filijs ... Archidiac. & Magistro L. Canonico de Andreuill. in mandatis dedisse, vt te ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Googl

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdē, vt ſi dictus Epiſcopus de Iachinto quod mādatum eſt ei neglexerit adimplere, ipſi eum ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota compellant. Quod ſi non omnes, &c. tu ea Frater Epiſcope cum eorum altero, &c.

EPISTOLA LXIV.

Episcopo Cephaloniæ.

De Eodem.

CVm Venerabilem Fratrem noſtrum.. Corinthien. Archiepiſcopum, &c. vt ſupra in eundem modum. vſque. impendere non obmittas. Alioquin noueris nos...Archiepiſcopo Patracē.&... Archidiac.& Magiſtro L.Canonico de Andreuilla in mandatis dediſſe, vt te ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

In eumdem modum ſcriptum eſt eiſdem. Cum venerabilem,&c. vſque. non omittas. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ſi dictus Epiſcopus præceptū noſtrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione poſtpoſita compellatis. Quod ſi non omnes, &c. tu ea frater Archiepiſcope cum eorum altero, &c.

EPISTOLA LXV.

Nobili viro G. de villa Ardvini.

Vt reſtituat bona Corinthiorum Eccleſiæ.

CVm quædam Caſalia, poſſeſſiones, homines, Abbatias, Eccleſias, & alia bona Corinthien. Eccleſiæ dicaris non ſinè tuæ periculo animæ ac ipſius præjudicio retinere, Nobilitatem tuam monendam duximus, & hortamur per apoſt. tibi ſcrip. mandantes, quatinus illius intuitu qui tibi manus ſuas magnificè ampliauit, ac pro reuerentia B. Petri & noſtra, venerabili fratri noſtro ... Corinthien. Archiepiſcopo reſtituens ipſa bona,& compellens ad reſtitutionem debitam alios poteſtate tibi tradita detentores, eundem Archiepiſcopum & Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam taliter contra impugnatorum malitiam protegas & defendas, quòd ipſa Eccleſia ſub tuo patrocinio ab incurſibus hoſtium conquieſcat, & tua exinde prudentia poſſit non immerito commendari. Alioquin venerabilib⁹ fratribus noſtris Theban....Archiepiſcopo,&... Epiſcopo & dilecto filio..... Decan. Daualien. dedimus in mādatis, vt te ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota, iuſtitia mediante compellant. Datum Laterani, xv. kal. Iunij. Pont. n. anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. vſque. non immeritò commendari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcript. mādamus, quatinus ſi dictus Nobilis mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota, iuſtitia mediante cogatis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c.

Digitized by Google

EPISTOLA LXVI.

Nobili viro O. de Rocca.

De Eodem.

CVm quædam Caſalia, poſſeſſiones, homines, &c. vt ſupra. vſque. non immeritò commendari; alioquin venerabilibus fratribus noſtris Theban. Archiepiſcopo, &.... Epiſcopo, & dilecto filio.... Decan. Daualien. dedimus in mandatis, vt te ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota, iuſtitia mediante, compellant. Datum Lateran. xv. kal. Iunij, Pont. N. anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. vſque. Non immeritò commendari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcrip. mandamus quatinus ſi dictus nobilis, &c. vſque in finem, vt in præcedenti concluſione.

EPISTOLA LXVII.

Sanctæ Mariæ in regvla, et Sancti Pavli Abbatibvs, et præposito Imolen.

Cognitionem decimarum ad ſeculares Judices non ſpectare decernit.

DIlectvs filius .. Præpoſitus Nonantulanus tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtrauit, quòd cum venerabilis F. N. Mutinen. Epiſcopus poſſeſſores & colonos terrarum de Seneida, quarũ decimæ ad Nonãtulan. plebem pertinere noſcuntur, ſuper ſolutione decimarum ipſarum coram iudicibus ſecularibus conueniſſet, idem contra præfatum Epiſcopum ſuper hoc ad dilectum filium ... Abbatem ſancti Stephani, & coniudicem ſuum noſtras litteras impetrauit, qui præfatis iudicibus inhibere curarunt, ne in negotio ipſo procederent, cùm huiuſmodi cauſa ad forum ſeculare minimè pertineret. Sed memorati iudices eorum inhibitione contempta homines ſupradictos in decimarum ſolutionem ſententialiter condemnarunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatinus, ſi eſt ita, ſententias à ſecularibus iudicibus ſuper re ſpirituali cõtra ſanctiones canonicas promulgatas, auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo decernatis irritas, & inanes. Inhibentes Epiſcopo memorato, & Clericis ſuis ne ſententijs à ſecularibus iudicibus ſuper decimis promulgatis vtantur. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. x. kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXVIII.

Abbati et Fratribvs S. Mariæ de Parvo Ponte Brvndvsin. Præmonstraten. ordinis.

Confirmat donationem eis factam.

CVm à nobis petitur, &c. vſque. perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, &c. vſque. concurrentes aſſenſu. Terras, vineas, homines, domum

Digitized by Google

domum, molendinum, & alia bona quæ nobilis vir. N. de ſancto Audomaro apud Thebas, & Caſale quod dicitur Hermocaſtrum, pia vobis deuotione conceſſit, ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraïre. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. noſtri Anno xv.

EPISTOLA LXIX.

THESSALONICEN. ET PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPO SITHONIEN.

Vt Epiſcopum Sardicenſem cauſa rei ſeruandæ inducant in poſſeſſionem Eccleſiæ ſuæ, à fratribus Hoſpitalarijs detentæ &c.

OLIM venerabili Fratre noſtro ... Cardicen. Epiſcopo, cùm rediſſet poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas Romaniam, Ieroſolimitan. Hoſpitalis fratribus faciente quaſdam obtentas à nobis litteras preſentari: ſuper eo quod ipſi Epiſcopatum ſuum, cum Caſtro Cardicen. & res alias detinentes, nec reſtituere volunt ei, nec de perceptisà promotionis ſuæ tempore prouentibus quos in vſus proprios conuerterunt, in aliquo ſubuenire. Ipſi earum latore grauiter vulnerato, turpiter ipſas litteras proiecerunt, & comminantes ipſum interficere, aſſerebant: quòd pro nullis litteris, vel mandato, Epiſcopatum prędictum ei aliquatenus reſignarent: quandam inſuper pręter hæc detinentes in Armiro cum ſuis pertinentijs Abbatiam, quam nos duximus eidem Epiſcopo concedendam. Propter quod idem Epiſcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Epiſcopatu ſuo compellebatur, & adhuc compellitur mendicare. Verùm cùm venerabilis. F. N. Athenien. Archiepiſcopus, & coniudices eius delegati à nobis, eundem Epiſcopum cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem caſtri prædicti, & pertinentiarum ipſius, ac Caſalium omnium, & poſſeſſionum ad Eccleſiam Cardicen. pertinentium induxiſſent: fratres ipſos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodarunt. Cùm autem poſtmodum dictus Epiſcopus, & quidam de fratribus Hoſpitalis coram dil. fil. B. Titulo ſanctæ Suſannæ Presbytero. Card. quem eis in noſtra preſentia conſtitutis dedimus auditorẽ, aliquandiu litigaſſent. Tandem venerabili fratri noſtro ... Neopatren. Epiſcopo & coniudicibus ſuis cauſam ſuper his cõmiſimus terminandam. Qui, ſicut preſentatæ nobis eorum litteræ continebant, legitimè in negotio procedentes poſt trinam citationem partium, latam in fratres ipſos excommunicationis ſententiam, qui nolebant poſſeſſiones Cardicen Eccleſiæ iniuſtè detentas, ipſi Epiſcopo, reſtituere, confirmarunt. Sed ipſi ad conſuetæ fraudis aſtucias ſe vertentes, cum eodem Epiſcopo pariter venerabilis F. N. Epiſcopi, & dil. fil. Archidiac. Daualien. arbitrio ſe taliter, ſicut ex eorum litteris accepimus, commiſerunt, quòd niſi videlicet infra feſtum Pentecoſtes proximo tunc futurum, prolatatum ab eis arbitrium obſeruarent, & ducentarum Marcarum

Digitized by Google

pœnam quæ in compromiſſo ſtatuta fuerat, ſoluerent, & excommunicationis predictæ vinculo tenerentur. Implorantibus demum ipſis fratribus à prefato Neopatren. & ſuis coniudicibus ſe abſolui, ac promittentibus preſtito iuramento, quod vſque ad feſtum Pentecoſtes quod tunc proximò ſequebatur, poſſeſſiones Cardicen. Eccleſiæ reſtituerent vniuerſas, alioquin datæ ſententiæ ſubiacerent: ipſi abſoluentes eoſdem, eis antè iuramenti preſtationem in expenſis factis ab eodem Epiſcopo condemnatis, firmiter iniunxerunt, vt fructus ab ipſius Epiſcopi promotione perceptos, ei reſtituere integrè procurarent. Qui iuramenti religione contempta, non ſolùm dictas poſſeſſiones reſtituere noluerunt, verùm etiam excommunicationis ſententiam in quam eos conditio præmiſſa reduxit, penitus contemnentes, à diuinorum celebrationibus hactenus non ceſſarunt. Accedentes igitur ad locum perſonaliter ipſi arbitri, ſicut nobis eorum litteræ referarunt, taliter ſunt vtriuſque partis intellectis rationibus arbitrati: quòd tertiam partem Caſtri Cardicen. cum libero introitu, & exitu ſuo, prout in inſtrumento confecto exinde continetur, Epiſcopo adiudicarunt eidem. Ita quòd ipſi fratres totum Caſtrum perficere, munire, ac tueri amodo ſuis ſumptibus tenerentur, vſum aquæ Ciſternæ conſiſtentis ibidem communem Epiſcopo, & fratribus decernentes. Eccleſiam verò Caſtri eiuſdem, cum territorio circa ſe certis finibus intercluſo, eidem Epiſcopo per arbitrium conceſſerunt. Et cognito per teſtes idoneos quòd domus de Armamiro, quæ Valeſtino dicitur, fuerat Abbatia, ipſam ſinè cruſtica, adiudicauerunt eidem Epiſcopo perpetuò poſſidendam. Mandantes, vt ipſius Epiſcopi homines cum rebus ablatis eiſdem, ei ſinè difficultate qualibet redderentur. Et iniungentes inſuper quòd duo molendina cum perceptis ex eis medio tempore fructibus, & quingentas libras purgati bombaſij reſtituerent ipſi Epiſcopo, cum quorumdam fructuum quantitate. In fructibus quoque, quos de terra ipſius Epiſcopi à promotionis ſuæ tempore, per indigenas loci iuratos, fratres ipſos percepiſſe conſtabat; & in expenſis quas eorum faciente malitia, idem Epiſcopus in eundo, & redeundo à ſede Apoſtolica, fuerat ſubire coactus, fratres condemnantes eoſdem, de medietate vſque ad feſtum Pentecoſtes proximò tunc futurum, & de reſiduo vſque ad ſubſequens feſtum Aſſumptionis Beatæ Virginis à fratribus ipſi Epiſcopo decreuerunt. Ex huius ergo prolatione Arbitrij, moti plurimum fratres ipſi, alterum Arbitrorum, Epiſcopum ſcilicet, interficere ſunt minati: alteri vero ad partes eorum ad pronuntiandum Arbitrium accedenti, quia reprehendit eoſdem, ex eo quòd ſepefato Cardicen. qui ad ſuam iuſtitiam perſequendam in feſto Pentecoſtes ad locum acceſſerat, mortis inſidias prepararunt, grauibus præmiſſis contumelijs, ſunt carceris anguſtiam comminati. Ceterum cùm demum ipſi iudices ad Epiſcopi clamores ipſius, ad locum perſonaliter accedentes ipſum in poſſeſſionem quorumdam Caſalium, poſſeſſionum, hominum, & decimarum, quæ per depoſitiones plurium fide dignorum teſtium pertinere conſtabat ad Cardicen Eccleſiam induxiſſent: fratres predicti, non ſolùm ea in quorum poſſeſſionem idem Epiſcopus, per eoſdem delegatos inductus extitit, tenuerunt; verùm etiam quibuſdam alijs poſſeſſionibus, & rebus Eccleſiæ Cardicen, quarum ipſe pacifica poſſeſſione gaudebat, per violentiam ſpoliarunt, inſurgentes cum

armatorum multitudine in delegatos eoſdem, & ad internetionem eorum, tam Latinorum, quàm Grecorum populum concitantes. Qui cùm poſtmodum elapſo menſe, & ampliùs, eundem Epiſcopum ad noſtram audientiam appellaſſent, ſuæ appellationi terminum præfigentes, ipſe Epiſcopus noſtro ſe curauit conſpectui præſentare: ſed ipſi Hoſpitalarij nec venerunt, nec miſerunt aliquem Reſponſalem. Propter quod idem Epiſcopus, præter alia, paſſus eſt damna plurima, & expenſas. Cùm igitur ſæpefatus Epiſcopus, qui pro Eccleſiæ ſuæ iure tuendo, captiones, ſpoliationes, alia quoque grauia pericula, terra & mari ſepiùs eſt perpeſſus, iam non poſſit vlteriùs exhauſtus rebus, & affectus anguſtijs laborare. Preſertim cùm quotiens nouos Preceptores ad partes illas contingit accedere, totiens ipſius anguſtiæ innouentur; nobis humiliter ſupplicauit, vt eius laboribus, & periculis finem imponere dignaremur. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatinus predictum Epiſcopum in poſſeſſionem rerum petitarum cauſa rei ſeruandæ, auctoritate Apoſtolica inducatis, & inductum tueri per diſtrictionem Eccleſiaſticam firmiter procuretis, & dictos fratres ad penam ducentarum marcarum in compromiſſo ſtatutam, eidem Epiſcopo perſoluendam per cenſuram Canonicam compellentes, eoſdem ſicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctiùs euitari, & ne illi qui talia preſumpſerunt, de ſua valeant malitia gloriari, ipſos ad ſatisfaciendum nobis de contemptu, cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad noſtram preſentiam dirigatis. Contradictores, ſiqui fuerint, per excommunicationis ſententiam compeſcendo. Sublato in omnibus ſupradictis omni ſubterfugio appellandi. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA LXX.

Abbati et Fratribvs de Locedio.

Reſtituitur eis poſſeſſio Monaſterij de Curbiat in Romania.

Dilectvs filius nobil. vir. Vu. Marchio Montisferrati, ſua nobis inſinuatione monſtrauit quòd claræ memoriæ... pater eius, dum adhuc viueret, Monaſterio veſtro Cœnobium de Curhiat quod erat in Regno ſuo prope Theſſalonicam conſtitutum, cum aſſenſu bonæ memoriæ Soffrid. titulo Sanctæ Praxedis Presbyteri Card. tunc. Apoſtolicæ ſedis Legati, quantùm in eo fuit pro ſuorum conceſſit remedio peccatorũ, quod etiam idem Card. prout potuit cõfirmauit. Poſtmodum autem, dilecto filio fratre Rog. Monacho veſtro cum quibuſdam alijs fratribus ſuis, illud vice Locedien. Monaſterij poſſidente, cariſſimus in Chriſto filius noſter... Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris predictos fratres de Monaſterio ipſo violenter eiecit. Quia verò diſſolui nolumus, nec debemus quod in fauorem religionis factum eſt intuitu pietatis: venerabilibus Fr. noſtris Philippen. & de Sera Archiepiſcopis, noſtris damus litteris in mandatis: quatinus Monaſterium ipſum vobis reſtituere obſtaculo appellationis ſublato procurent. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Nos enim volentes vt ordinis Ciſtercien. religio quæ tanquam

Digitized by Google

vitis abundans palmites ſuos longè latéque diffudit, & velut lucerna non abſconſa ſub modio perlucidè radios claritatis oſtendit, in Romaniæ partibus propagetur, vt oues quæ de nouo ſunt in vnum reductæ, patrem qui eſt in cęlis glorificent, cùm Latinos viderint ſanctioris vitæ propoſitum elegiſſe. Statuimus quòd per vos in dicto Monaſterio de cetero ſeruentur Ciſtercien. ordinis inſtituta, vt temporibus noſtris melius in partibus illis religio Chriſtiana proficiat, & inſtituta regularia per nos de die in diem, & propagentur fortiùs & ampliùs conualeſcant. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum, &c. vſque, noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei &c. vſque, contraïre. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. viij Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

Scriptum eſt in eundem modum, Philippen. & Sarren. Archiepiſcopis. Dilectus Filius nobilis vir Vv. Marchio Montisferrati &c. vſque, intuitu pietatis. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus Monaſterium ipſum Fratribus de Locedio, ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo reſtituere procuretis. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Nos enim volentes &c. vſque, ampliùs conualeſcant.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum Imperatori Conſtantinopolitan. Illuſtri. Dilectus Filius Nobilis vir Vv. Marchio Montisferrati &c. vſque intuitu pietatis. Serenitatem tuam rogamus atq; monemus, per Apoſt. tibi ſcrip. mandantes quòd dictos Fratres ſuperdicto Monaſterio non moleſtes, ſed eos habens propenſiùs commendatos, à malefactorum incurſibus protegas & deffendas. Nos enim volentes & vſque ampliùs conualeſcant.

EPISTOLA LXXI.

Nobili viro G. de Villa Ardvini Principi Achaiæ.

Sardicenſem Epiſcopum in poſſeſsione rerum reſtitutarum, contra Hoſpitalarios tueatur.

CVM plerumque expediat, vt mandati Eccleſiaſtici contemptores, ad obſeruandum quod Eccleſiaſtica cenſura decreuit, temporalis terrore gladij compellantur. Nobilitatem tuam Rogandam duximus, atque monendam: quòd cum nos Ven. F. N. Cardicen. Epiſcopum in poſſeſſionem rerum illarum, de quibus inter ipſum ex parte vna, & Fratres Hoſpital. Ieroſolimitan. ex altera, quæſtio vertebatur, mandamus inducit eum in eadem poſſeſſione manuteneas, & tuearis inductum; non permittens ipſum ſuper eadem poſſeſſione à dictis Fratribus vel alijs moleſtari. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

In eundem modum ſcriptum eſt Nobili viro .. Comiti Bertoldo. Cum plerumque &c. vſque moleſtari.

In eundem modum ſcriptum eſt Illuſtri Conſtantinopolitan. Imperatori. Cum ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum gladium ſuſceperis baiulandum, & plerumque expediat vt mandati Eccleſiaſtici contemptores, &c. vſque, compellantur. Serenitatem tuam rogandam duximus atque monendam quatinus cum Nos Ven. F. N. Card. Epiſcopum, &c. vſque moleſtari.

EPISTOLA LXX.

Archiepiscopo Larissen.

Confirmatur Sardic. Epiſcopo propter inopiam collata Dimitriac. Eccleſia.

VEnerabil. F. N. Cardicen. Epiſcopus propoſuit coram nobis, quòd tu ad mandatum noſtrum Dimitriacen. Eccleſiam cum ſuis pertinentijs eidem multam inopiam patienti liberaliter contuliſti. Volentes igitur factum tuum per teipſum fortius ſtabiliri: Fraternitati tuæ, per Apoſtolica ſcrip. precipiendo mandamus, quatinus quòd per te auctoritate noſtra prouidè noſcitur eſſe factum, firmiter facias obſeruari. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA LXXI.

Archiepiscopo Larissen. et Episcopo Sitonen. et Archidiac. Cermopilen.

Delegatur eis cauſa Sardicenſis contra Patracenſem, de negotijs geſtis.

VEnerabil. F. N. Cardicen. Epiſcopus propoſuit coram nobis, quòd cùm pro venerabili. F. N. Patracen. Archiepiſcopo ad ſedem Apoſtolicam laborando, graues labores ſubierit, & expenſas, idem Archiepiſcopus recompenſare ſibi pro laboribus, & expenſis quas ſubijt contradicit, contra iuramentum preſtitum veniendo. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcrip. mandamus, quatinus partibus conuocatis, audiatis cauſam, & appellatione poſtpoſita fine Canonico terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili, appellatione ceſſante, cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXII.

Illvstri Constantinopolitan. Imperatori.

Ne foueat excommunicatos.

HOnori tuę celſitudinis non credimus expedire, vt qui ſuis exceſſibus prouocant iram Dei ſuſtinentes excommunicationis ſententiam in ſe ferri, ſub Imperiali gratia foueantur: quia cùm in eos quos Eccleſiaſtica cenſura non corrigit ſecularis ſit gladius exercendus, ſi eos quos Eccleſia perſequitur, confouere:, inſtitutionibus diuinis contrarius videreris. Cùm igitur ſicut accepimus in Conſtantinopolitan. Imperio nonnulli conſiſtant, qui ex Eccleſiarum deſtructionibus ac alijs exceſſibus excõmunicationis ſententiam incurrerunt, quos mentis cœcitate correptos reſipiſcere contemnentes, debes tanquam princeps Catholicus à pertinaci propoſito temporalis terrore gladij reuocare. Celſitudinem tuam rogandam duximus, & monendam; quatinus huiuſmodi homines non foueas, vel ſuſtineas, ſed corrigas, & compeſcas, tanquam ſalutis propriæ contemptores, ipſos ad mandatũ Eccleſię minis & terroribus monitione non proficiente reducens. Datum Later. x. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXIII.

Archiepiscopo Thessalonicen. et Cardicen. et Sithonien. Episcopis.

Vt Patroni Abbatiarum, eas reſtituant.

SIcvt venerabiles F. N. Philippen. Sarren. Theſſalonicen. Lariſſen. Athenien. Corinthien. & Patracen. Archiepiſcopi, & eorum Suffraganei ſua nobis relatione monſtrarunt. Cùm venerabilibus. F. N. Theban. & Neopatren. Archiepiſcopis, & dil. fil. Nazarocen. Electo dedimus in mandatis, vt detentores Abbatiarum, Monaſteriorum, Eccleſiarum decimarum, & aliarum poſſeſſionum pertinentium ad eoſdem tam Latinos quàm Græcos, qui ius in eis habere ſe aſſerunt Patronatus, ad reſtitutionem dictarum rerum monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellere procurarent; & facerent ipſos humano timore poſtpoſito ab huiuſmodi preſumptione ceſſare, Præfati Archiepiſcopus, & Electus mandatum Apoſtolicum exequi non curarunt, in eorundem præiudicium & grauamen. Volentes igitur id per veſtram ſollicitudinem executioni mandari. diſcretioni veſ. per. Apoſ. ſcrip. precipiendo mandamus: quatinus præmiſſa ſecundùm formam prioris mandati noſtri, taliter exequi procuretis, quòd iamdicti Archiepiſcopi, & eorum Suffraganei, ſuper his non cogantur ampliùs laborare, & vos de virtute obedientiæ poſſitis non immeritò commendari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXIV.

Cardicen. et Sithonien. Episcopis et Archidiac. Davalien.

Irritum reddit Henrici Cpani Imp. edictum, quo immobilium donatio Eccleſiarum fauore, prohibetur.

AD noſtram noueritis audientiam peruenisſe, quòd cariſſimus in Chriſto Filius Noſter. Henr. Conſtantinopolitan. Imperator Illuſtris, conſtitutionem cum ſuis Baronibus edidit, quæ vergit in periculum animarum, & eſt contraria prorſus Eccleſiaſticæ libertati, videlicet vt nullus poſſit de ſuis poſſeſſionibus, in vita, vel vltimo teſtamento aliquid Eccleſijs elargiri. Cùm igitur conſtitutio huiuſmodi tam diuinis, quàm humanis ſit legibus inimica, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus; quatinus ipſam auctoritate noſtra decernatis friuolam, & inanem, & penitus non ſeruandam. Datum Lateran. x. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXV.

Archiepiscopo Theban. et Davalien. et Zaratovien. Episcopis.

Vt Theſaurus Eccleſiæ Corinthi à nobilibus reſtituatur.

VENERABILIS F. N. Corinthien. Archiepiſcopus propoſuit coram nobis; quòd cùm Nobilis Vir. Theod. Græcus quondam Dominus Corinthi de proditione conuictus, Caſtrum de Argos nuper tradiderit, quod tenebat. Theſaurus Corinthien. Eccleſiæ quem illuc idem Græcus detulerat, eſt inuentus ibidem, quem Nobiles viri. G. Princeps Achaiæ, O. de Rocca, & quidam alij Latini Theban. & Corinthien. dicœ. in propriæ ſalutis diſpendium detinentes, eidem Eccleſiæ reſtituere contradicunt. Ideóque Fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus Nobiles ſupradictos, & alios, vt Theſaurum ipſum Eccleſiæ reſtituant antedictæ, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, appellatione remota cogatis. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXVI.

Episcopo Decano. et Archidiac. Davalien.

Vt de pecunia Epiſcopo credita cognoſcant, probationes, & teſtes recipiant.

DILECTVS Filius N. Canonicus Dominici Sepulchri Ieroſolimitani, Prior S. Demetrij Theſſalonicen. ſua nobis expoſuit queſtione, quòd cùm bonæ memoriæ Theban. Archiepiſcopo quandam ſummam pecuniæ mutuò conceſſiſſet, ac per ipſum duo nobis Exameta cenſus nomine deſtinaſſet, credita ſibi quadam ſumma pecuniæ, pro ſuis agendis apud ſedem Apoſtolicam promouendis: quia dictus Archiepiſcopus interim ſubtractus eſt ab hac luce, ſibi de predictis non extitit ſatisfactum. Propter quod nobis fuit ſupplicatum humiliter ab eodem, vt Venerabilem. F. N. Succeſſorem ipſum ad horum reddditionem mandaremus Apoſtolicis litteris compellendum. Ideóq; diſcretioni veſtræ per Apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus vocatis ad preſentiam veſtram, quos propter hoc videritis euocandos, & inquiſita diligentiùs veritate, quod iuſtum fuerit appellatione remota vſuris ceſſantibus ſtatuatis. Facientes quòd decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, ſimili diſtrictione, ceſſante appellatione, cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. Tu Frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. viiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXVII.

AMATÆ ABBATISSÆ MONASTERII SANCTÆ MARIÆ, ET SANCTORVM MATTHÆI APOSTOLI, ET ANTONII, IN LOCO QVI DICITVR FONSA DLVMVM IN ESCVLAN. DIOE C. CONSTITVTI, EIVSQVE SORORIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Confirmat bona Monaſterij, & recipit ſub protectione.

PRVDENTIBVS Virginibus, &c. vſque, ſacræ Religionis eneruet. Ea propter dil. in Chriſto Filiæ veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, & ſanctorum Matthęi Apoſtoli, & Antonij in quo diuino eſtis obſequio, &c. vſque, communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam, atque inſtitutionem Ciſtercien. Fratrum, in eodem Monaſterio, &c. vſque, Inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcumque bona &c. vſque, illibata permaneant. In quibus hæc &c. vſque, vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Vineam & hortum de fonte vlmi: Vineam de colle ſupra prata: Beneficium & totum tenimentum quod fuit filiorum Petri Actonis Maſſonis: In Toleniaco molendinum in loco qui dicitur Beblum: Vineam & terram quæ fuit de Beneficio Benedicti Tinioſi: Medietatem totius tenimenti, quod olim fuit Deuteguardi Ardengi, cum domibus, & hominibus, & alijs pertinentijs ſuis. Campum de Panicale, cum vinea, & terra in prædicto loco Toleniam. Terram quæ iacet in pertinentijs de Octauo. Campum de Murro. Terram de Cantalupo: Vineam quæ fuit Raynaldi Leonis, in Colle de Vlmo. In pertinentijs mercati, & infra ciuitatem Eſculan. in Truuo. Domum quæ fuit eiuſdem Raynaldi: Terram quæ fuit Vinciguerræ aquæ viuæ: & terram de Colle Tuccini. In valle Truncti duas Grangias, cum omnibus pertinentijs, & appenditis ſuis. Eccleſiam ſancti Petri in Caprano, cum decimis, poſſeſſionibus, tenimentis, & omnibus rationibus pertinentibus ad eandem, quam idem Monaſterium antequam Ciſtercien. ordinis inſtituta ſuſciperet, poſſidebat, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, vſuagijs, & paſcuis, in boſco, & plano, in aquis, & molendinis, in vijs, & ſemitis, & omnibus alijs libertatibus, & immunitatibus ſuis. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs manibus &c. vſque, extorquere præſumat. Ad hæc perſonas liberas, & abſolutas è ſæculo fugientes, liceat vobis in Monaſterio veſtro ad conuerſionem recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli ſororum veſtrarum, &c. vſque, nullus audeat retinere. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras, ſeu quodlibet beneficium &c. vſque, eas irritas eſſe cenſemus. Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus, ne vllus Epiſcopus &c. vſque, ſe aliquatenus intromittat. Si verò Epiſcopus in cuius Parrochia &c. vſque, vobis conferre renuerit, licitum ſit vobis omnia ab alio Epiſcopo percipere, quæ à veſtro fuerint indebitè denegata. Pro conſecrationibus verò altarium, &c. vſque,

Digitized by Google

proprijs Epiſcopis in poſterum generetur. Quia verò interdùm proprij Epiſcopi copiam non habetis, &c. vſque, recipere valeatis. Porrò ſi Epiſcopi, vel alij Eccleſiarum Rectores, &c. vſque, indulta prolatam duximus irritandam; nec litteræ illæ firmitatem habeant, &c. vſque, conſtiterint impetrari. Præterea cùm commune interdictum terræ fuerit, &c. vſque, diuina officia celebrare. Paci quóquè & tranquillitati, &c. vſque, audeat exercere. Præterea omnes libertates, &c. vſque, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum &c. vſque, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & in prædicta Eccleſia ſancti Petri in Caprano, Diœceſani Epiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur, in futurum &c. vſque, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco &c. vſque, præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. Per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin. Diac. Card. ſanctæ Roman. Eccleſiæ Cancellarij. vij. Kal. Iunij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo cc. xij. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. Anno xv.

EPISTOLA LXXVIII.

THESSALONICEN. ET PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPO SITHONIEN.

Delegat cauſam Sardicenſis Epiſcopi, & Hoſpitalariorum.

VENERABIL. F. N. Cardicen. Epiſcopus nobis humiliter ſupplicauit. Vt cùm Fratres Hoſpital. Ieroſolimitan. qui eum ſuper cauſa, quæ inter ipſos, & eundem Epiſcopum vertebatur, ad noſtram audientiam appellarunt, nec venerint, nec miſerint aliquem ad appellationem interpoſitam proſequendam, ipſi, Epiſcopo apud nos diutiùs poſt præfixum terminum expectante, ſibi de damnis, & expenſis quas ex ipſius perſecutione appellationis, incurrit, ſatisfieri faceremus. Ideóque Fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit apellatione poſtpoſita, ſtatuatis, facientes quod decreueritis, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXIX.

ABBATI SANCTI PAVLI.

Diuiſio quarundam Parrochiarum, non præiudicat alteri Parrochiæ, licèt intra illarum terminos conſtitutæ.

CVM Lateranen. & Sanctorum quatuor Coronatorum Eccleſiarum Parrochias, certis duxerimus limitibus terminandas; & Eccleſia ſancti Nicolai de Formis, quæ ad Monaſterium tuum ſpectat, inter hos limites Parrochiam poſſidere dicatur. Auctoritate præſentium declaramus, quatinus

Digitized by Google

per limitationem huiuſmodi, nullum eidem Eccleſiæ in ſua Parrochia volumus præiudicium generari. Quia res inter alios acta, præiudicare non debet alijs ſecundùm legitimas ſanctiones. Datum Lateran. viij. Kalend. Iuſnij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXX.

Helenen. Episcopo.

Delegat examen & executionem propoſiti quorundam pœnitentium, qui ſub ordine Pauperum Catholicorum, communem vitam agere, & opera miſericordiæ exercere, optabant.

DILECTVS Filius Durandus de Oſca in noſtra præſentia conſtitutus, & D. de Naiaco & G. ſancti Antonini, & alij Pauperes Catholici, ſuis nobis litteris intimarunt. Quòd ad exhortationem eorum nonnulli tuæ Diœc. de ſuis exceſſibus pœnitentiam agere cupientes, poſt confeſſionem peccatorum ſuorum, pro poſſe ſuo propoſuerunt reſtituere, quidquid poſſident minùs iuſtè, necnon malè quælibet acquiſita, non habendo proprium ſed omnia in communi, & nemini malum de cetero inferentes; caſtitatem, ſeu virginitatem obſeruare promittunt, à mendacio, & iuramento illicito abſtinendo; tunicis quoque albis, vel griſeis vti proponunt, ſub diſciplina, & viſitatione Catholicorum Pauperum permanſuri. In fulchris autem, niſi eos ad id infirmitas coegerit, non cubabunt; & à Feſto Sanctorum omnium, vſque ad Natiuitatem Dominicam, ieiunantes, in qualibet ſexta feria, niſi fortè Natalem Domini, aut Epiphaniam, ſeu aliud Feſtum habens vigiliam euenire contingat, à piſcibus abſtinebunt. Secunda verò, quarta feria, & Sabbato, niſi Natalis Domini interuenerit, carnibus non veſcentur, nec in Quadrageſima ante Paſcha comedent piſces, Dominicis diebus exceptis. Octo diebus ante Pentecoſtem vacabunt ieiunijs, & alia ieiunia obſeruabunt, à ſancta Romana Eccleſia inſtituta. Singulis quoque diebus Dominicis exhortationis verbum conuenient audituri, & ſepties orantes in die, quindecies Pater Noſter & Credo in Deum, ac Miſerere mei Deus, qui litterati fuerint decantabunt; & Clerici, prout eos conuenit, Canonicas horas Domino Deo ſoluent. Et quoniam ſex opera pietatis proficiunt ad ſalutem: propoſuerunt pro Domino pauperibus deſeruire, quorum quidam in hereditate propria vult domum conſtruere, in qua ex parte vna viris, & ex alia mulieribus religioſis manſio competens habeatur, & iuxta illam ſit nihilominus Xenedochium, in quo reficiantur feſſi, & pauperes recreentur, iuuentur infirmi, & nutriantur infantes à matribus derelicti, & mulieres pauperes laborantes in partu, donec abire valeant, ſuſtententur in eo, ac iuxta poſſibilitatem domus ipſius aduenientе hieme præbeantur pauperibus indumenta: pannos quoque ad quinquaginta lectos de ſuis iuſtis rebus miniſtrabit ibidem, & Eccleſiam vbi fratres domus ipſius poſſint audire diuina, in honore Dei genitricis Mariæ iuxta Domum ipſam conſtrui faciet, quæ in ſignum ſubiectionis Apoſtolicæ ſedi, reddet vnum Biſantium annuatim. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt exequendi prædicta licentiam eis concedere dignaremur. Nos

Digitized by Google

igitur attendentes, quòd hæc ſunt omnia in ſe bona. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus, cùm loci Diœceſanus exiſtas, cognita pleniùs veritate, ſi ea emanare cognoueris de fonte Catholicæ puritatis, ipſis aſſenſum ſuper his auctoritate noſtra prebeas, & fauorem. Prouiſo prudenter, vt quod de verbo exhortationis, ſingulis diebus Dominicis audiendo, prædicitur, taliter, & à talibus fiat, quòd derogari non poſſit fidei Orthodoxæ, ſeu Canonicæ diſciplinæ. Adhibita nihilominus prudenti cautela inter viros, & mulieres, de quibus mentio eſt præmiſſa, vt vtrorúmque ad alteros acceſſus haberi nequeat illicitus, vel ſuſpectus. Illúdque diligenter obſerua, quòd memorati viri dicuntur ſub diſciplina, & viſitatione Catholicorum Pauperum permanſuri, vt huiuſmodi diſciplina, & viſitatio ſanæ doctrinæ conueniant, & Eccleſiaſticæ honeſtati. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA LXXXI.

Episcopo et Abbati Sancti Victoris, et Cancellario Parisien.

Ne inquirant de conſanguinitate, inter Comitem & Comitiſſam Niuernenſem. ſi à Monaſterij Verzeliaci moleſtatione ceſſet.

Cum Nupet vobis contra inſolentiam nobil. viri... Comitis Niuernen. Virziliacen. Monaſterium opprimentis, ſub certa forma direxerimus ſcripta noſtra. Dilectus filius Magiſter. I. Clericus, diligens, & fidelis procurator ipſius, formam ipſam intelligens, graui fuit dolore turbatus; humiliter nobis ſupplicans, cautionem quam poterat offerendo, vt quod mandabamus in illis, de inquiſitione conſanguinitatis inter eundem Comitem & Comitiſſam, auctoritate Apoſtolica facienda, de litteris illis adimere dignaremur. Promittens quòd idem Comes voluntate noſtra pleniùs intellecta; ceſſabit ab indebita moleſtatione Monaſterij memorati. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ſi nondum proceſſiſtis ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam, & ipſe Comes ſatisfecerit competenter, ſufficienter cauendo quod à procurationis immoderantia, quam ad iuſtum reduci mandauimus moderamen, de cætero conquieſcat, vos ad inquiſitionem illam minimè procedatis. Alioquin mandatum Apoſtolicum exequi procuretis, prout videritis expedire. Quod ſi non omnes &c. Tu ea Frater Epiſcope &c. Datum Later. iij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA LXXXII.

Episcopo Ariminen.

Ne quis contra Eccleſiam Rauennatem, vtatur Othonis Imp. reſcriptis.

Cum ea omnia, quæ Otho non iam nominandus Imperator, ſed impius perſecutor, contra Clericos vel Eccleſias ſtatuit, aut ſtatuerit, denuntiauerimus irrita, & inania. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ſi quis conceſſione, ſententia, priuilegio vel mandato, eiuſdem

Digitized by Google

O. vti voluerit, in præiudicium, vel damnum Ecclesiæ Rauennatis, tu ipsum ab huiusmodi præsumptione per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compescas. Datum Lateran. viiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXIII.

EIDEM.

Ne Comites & Commune de Castro Cario vtantur priuilegijs ab Othone concessis.

VENERABILIS F. N. Linien. Episcopus nobis significare curauit, quòd cum O. dictus Imperator propter latam in se à nobis excommunicationis sententiam, quasdam terras, & res alias Linien. Episcopatus, Comitibus, & communi de Castro Cario Linien. Diœcesis concessisset, & secundùm hoc priuilegium suum dedisset eisdem; ipsi Comites, & Commune facientes Linien. Ecclesiam super his per iudices suos sententialiter condemnari, res occuparunt easdem, & distribuerunt pro velle alijs possidendas, in enorme sui, & Linien. Ecclesiæ detrimentum. Quocircà Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus quidquid occasione priuilegiorum prædicti excommunicati noueris attentatum, in præiudicium Ecclesiæ Linien. auctoritate Apostolica, sublato appellationis obstaculo, non differas irritare. Et ne dicti Comites, & Commune priuilegijs ipsis vtantur, eis firmiter inhibere procures. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles per. censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXIV.

PRIORI ET CAPITVLO DOMINICI SEPVLCHRI IEROSOLIMITAN.

Confirmat compositionem factam eos inter, & Archiepiscopum Thessalonicensem, de prouentibus Ecclesiæ S. Demetrij Thessalonic.

QVM à nobis petitur, &c. vsque perducatur effectum. Ea propter, dil. in Domino Filij, vestris iustis precibus grato concurrentes assensu, compositionem inter vos ex vna parte, & venerabilem F. N. Thessalonicen. Archiepiscopum ex altera; super Ecclesia sancti Demetrij Thessalonicen. amicabiliter initam, sicut sinè prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem cautelam, litterarum tenorem quas idem Archiepiscopus nobis transmisit, de verbo ad verbum præsenti pagina duximus inserendum.

Sanctissimo Patri, &c. Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ & vniuersal. Ecclesiæ summo Pontifici, G. eiusdem patientia, & vestra, Thessalonicen. Ecclesiæ Minister licèt indignus, seipsum ad pedes cum obedientia filiali. Cùm propter schismaticam inobedientiam, summi Regis vindicta terram Græcorum correctionis funiculo flagellasset, & ipsam de secreto atque inæstimabili consilio suo, ad manus reduxisset Latinorum. Multi Religiosi

Digitized by Google

Religioſi de diuerſis partibus accedentes, diuerſa beneficia, tam per Dominos Cardinales, quàm per Principes, & Barones, & alios fideles adepti ſunt. Inter quos ſacroſancti Sepulchri Canonici Eccleſiam ſancti Demetrij Theſſalonicen. quoquo modo gauiſi ſunt adipiſci: quam vſque ad inthroniZationem meam, cum multis laboribus, & vt verum fatear, illi terræ multum neceſſarij poſſederunt. Sanè quamuis prædicta Eccleſia ſancti Demetrij ad iuriſdictionem meam pertinere noſcatur, tamen ob reuerentiam Dominici ſepulchri, vbi Redemptio humani generis operata eſt, & ad cuius ſubuentionem cruceſignatorum exercitus terram Romaniæ dicitur acquiſiſſe. Ne etiam dicti Canonici ſua ſpe, & laboribus penitus fraudarentur; & vt omnis quæſtio, & controuerſia qualis inter me, & ipſos ſuper hoc exorta, quæ de facili ordine iudiciario non poterat tempore inſtanti propter cauſæ perplexitatem diffiniri, per pacem, & æquitatem faciliùs ſopiatur. Præſertim cùm ſæpedicta Eccleſia tanti Martyris corpore decorata, tam fauorabilis Eccleſiæ Canonici regulares honorificentiùs quàm ſæculares valeant deſeruire. Prudentum virorum fretus conſilio, videlicet. Ar. Cermopilen. Epiſcopi, Sarren. Poſtulati. Vv. NaZarocen. Electi. Philippen. Poſtulati, & Magiſtri R. Citren. Electi. Mihi, quantum in me eſt, viſum eſt vtile pariter, & honeſtum. Vt memorati Canonici Dominici Sepulchri, de vniuerſis poſſeſſionibus, prouentibus, fructibus, redditibus, legatis, & Eleemoſinis, quocumque iuſto modo ad dictam Eccleſiam ſancti Demetrij pertinentibus, ſicut per inſtrumenta, vel per teſtes idoneos, ſiue alio iuſto modo probari legitimè poterit. Inſuper de omnibus illis, quæ aliquo tempore Archiepiſcopis Theſſalonicen. nomine Eccleſiæ prædicti ſancti Demetrij collata fuerunt, vel in poſterum conferentur, ſicut, vt ſupradictum eſt, legitimè probari poterit: talem pro ſeruitio ſepedictæ Eccleſiæ percipient portionem, qualem Canonici ſanctæ Sophiæ Theſſalonicen. Metropolis de poſſeſſionibus eiuſdem percipient, cùm eam contigerit ordinari. Domos ſiquidem, quas Clerici ſancti Demetrij tempore Græcorum intra Theſſalonicam habebant, Canonici ſancti Sepulchri extra partem poſſidebunt, oblationes quoque manuales, & quæcunque eis legata fuerint nominatim, ſiue nomine ſancti Sepulchri, ſimiliter extra partem recipient. Ea verò quæ ſupra tumbam ſancti Demetrij offerentur, vel Eccleſiæ eiuſdem nominatim legata fuerint, ſecundùm ſupradictam diuiſionem partientur. Adiuncto tantùm, quòd cùm dicti Canonici in Eccleſia illa Capellanos, vel Clericos pro tempore inſtituent, ſub eadem fidei Religione qua ipſis tenebuntur eis iniungent, quòd nullatenus aliquibus in teſtamento, vel aliàs perſuadebunt, vt ipſis Canonicis magis quàm Eccleſiæ in præiudicium & damnum Archiepiſcopi debeant erogare. Expenſis quantùm ad ſarta tecta, vel luminare Eccleſiæ, & iuſta tumbæ cuſtodia de communi pro rata faciendis. Præterea Prior qui in Eccleſia ſæpedicta ſancti Demetrij pro tempore à Patriarchaleroſolimitan, & Capitulo ſuo fuerit delegatus, mihi & ſucceſſoribus meis Canonicè intrantibus obedientiam, & reuerentiam tenebitur exhibere. Matrici inſuper Eccleſiæ Theſſalonicen. & mihi meiſque ſucceſſoribus in dicta Eccleſia omni iure, & libertate noſtra, ſicut & in alijs Eccleſijs eiuſmodi plenariè reſeruatis. Salua Domini Patriarchæ Ieroſolymitani, & Capituli ſui in omnibus obedientia, in ipſum Priorem, & Canonicos, & alios religioſos ibidem commorantes. Igitur, cùm ordinationes Eccleſiarum quæ per inferiores Prælatos fieri nequeunt, Eccleſiæ Romanæ, quæ diſponente Domino omnium Eccleſiarum Mater eſt & Magiſtra, debeant reſeruari: dictam compoſitionem, ſiue diſpoſitionem, quam per me facere, vel firmare non præſumpſi, ſanctitati veſtræ duxi tranſmittendam. Paternitatem veſtram flexis genibus mentis exorans attentiùs, & obnixè: quatinus cauſa Dei, & ob Dominici Sepulchri reuerentiam, & precum mearum interuentu, ſi Sanctitati veſtræ competens, & honeſtum videbitur, ipſam auctoritate facere veſtra, vel incæptam perficere dignemini;

& vt maiorem habeat firmitatem, eandem auctoritate prædicta roborantes. Nulli ergo omnino hominum, &c. vſque, noſtræ confirmationis infringere, vel ei &c. vſque contraïre. Siquis autem &c. vſque, nouerit incurſurum. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij Pont. N. anno xv.

EPISTOLA LXXXV.

Decan. Thesavrario, et Magistro Scholarvm Nivernen.

Vt Plebani, Archiepiſcopo Bituricenſi viſitanti prouinciam, ſoluant procurationes, quas præſcribere non potuerunt.

Significavit nobis venerabil. F. N. Bituricen. Archiepiſcopus, quod cùm ex officij ſui debito ſuam ducit prouinciam viſitandam: nonnullæ Eccleſiæ Metropolitico ſibi iure ſubiectæ, procurationem debitam ſibi denegant exhibere. Hoc ad ſuæ negationis defenſionem tantummodò allegantes, quòd non recordantur ſe procurationem huiuſmodi eius prædeceſſoribus exoluiſſe, ſed nec ab eis aliquando fuiſſe petitam. Cùm igitur contra procurationem quæ ratione viſitationis debetur præſcribi non valeat, quemadmodum nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi, etſi alius contra eum præſcribere poſſet vtramque. Diſcretioni veſ. per apoſt. ſcrip. mand. quatinus rectores Eccleſiarum ipſarum, vt eidem Archiepiſcopo ipſas ex officio debito viſitanti procurationes, quæ ſibi viſitationis ratione debentur, exhibeant, niſi aliud rationabile obiectum fuerit, & oſtenſum, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum &c. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA LXXXVI.

Bitvricen. Archiepiscopo.

Vt de reditibus Eccleſiæ, congrua prouiſio Presbyteris, à Patronis aſſignetur.

Ad noſtram noueris audientiam peruenisſe, quòd Patroni Parrochialium Eccleſiarum tuæ diœc. tantum de prouentibus ſibi retinent earumdem, quòd ſacerdotes miniſtrantes in eis non poſſunt de reſiduo ſuſtentari. Propter quod nonnullæ remanent paſtoribus deſtitutæ, eò quòd non ſunt qui curam velint recipere earumdem. Quocirca Fraternitati tuæ per apoſt. ſcrip. mand. quatinus Patronos Eccleſiarum ipſarum, vt de illarum prouentibus ſacerdotibus in eiſdem miniſtrantibus congruam prouiſionem aſſignent, moneas, & inducas: ipſos ad id ſi neceſſe fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota compellens: cùm non ad opus patronorum, ſed ad opus potiùs ſeruientium in eiſdem, fuerint Eccleſijs redditus deputati. Datum Lateran. xj. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXVII.

Abbati de Maceneira Visien. dioec. Cantori et P. Roderici Canonico Colimbrien.

Executionem ſententiæ delegatorum de remotione Abbatis, eis delegat.

DILIGENTER auditis & perſpicaciter intellectis, quæ coram nobis propoſita ſunt à partibus, ſuper intruſione Prioris ſancti Petri Aurien. diœc. in Monaſterio Cellæ Nouæ, ac excommunicatione in ipſum à Venerabil. F. N. Epiſcopo Aurien. prolata, & delegatorum proceſſu, qui eundem electum remouerunt, à Monaſterio Cellæ Nouæ, ac præſcriptam excommunicationis ſententiam cõfirmarunt. Penſatis nihilominus natura, & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipſorum delegatorum ſententiam ratam habentes, per apoſt. vobis ſcrip. mandamus quatinus eam auctoritate noſtra faciatis inuiolabiliter obſeruari. Contradictores, ſiqui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Tu Frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. v. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXVIII.

Massilien. Episcopo.

Vt Vvaldenſes ad fidem reuerſi ab Epiſcopis adiuuentur.

CVM dilectus Filius Durandus de Oſca Acolitus, & ſocij ſui à ſecta Vvaldenſium per nos reconciliati ſint Eccleſiaſticæ vnitati. Fraternitati tuæ per apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ipſos infra Catholicum gregem admittens, & benignè pertractans, ob notam quam de priſtina conuerſatione contraxerant, non permittas eos à quoquam temerè moleſtari; ſed ab omni eos infamia, & ſcandalo ſeruans immunes, tam ex litteris teſtimonialibus, quàm alijs adminiculis, ipſos miſericorditer adiuues propter Dominum. Datum Lateran. iij. Kal. Iunij Pont. N. Anno. xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ... Barchinonen. Epiſcopo. Cùm dilectus Filius Durandus de Oſca, &c. vſque, propter Dominum.

In eundem modum ſcriptum eſt Oſcen. Epiſcopo cum dilectus filius &c. vſque propter Deum.

EPISTOLA LXXXIX.

Dvrando de Osca, et Dvrando de Naiaco.

Vt fratres pauperes, auctoritate Diœceſani Epiſcopi corrigant.

CVM quidam de Fratribus veſtris reconciliati Eccleſiaſticæ vnitati, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, interdum delinquant, & vacent operibus inhoneſtis. Diſcretioni veſtræ, de qua firmam fiduciam obtinemus, per apoſt. ſcrip. mandamus: quatinus cùm ipſos contingit excedere, id loci Epiſcopo

Digitized by Google

nuntietis, & de conſenſu, & auctoritate ipſius delinquentium exceſſus ſalubriter, appellatione poſtpoſita corrigatis. Quod ſi non ambo &c. alter veſtrum ea nihilominùs exequetur. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XC.

Illvstri Regi Aragon.

Vt pauperes Catholicos foueat & defendat.

VT illi complaceas in cuius miſeratione regni gubernacula ſuſcepiſti, te conuenit confouere humiles, & deuotos, & exceſſus corrigere delinquentium. Inde eſt quòd ſerenitatem tuam rogamus, atque monemus: quatinus pauperes Catholicos, & hoſpites eorundem in Orthodoxa fide, ac pia operatione manentes, non permittas, à quoquam temerè opprimi, vel à Iuſtitiarijs tuis iniuſtè grauari. Datum Lateran. v. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno XV.

EPISTOLA XCI.

Narbonen. Archiepiscopo, et Episcopo Vticen. Apostolicæ Sedis Legatis.

Super Eodem.

CVM Catholici pauperes Durandus de Oſca. D. de Naiaco G. ſancti Antonini, & ſocij ſui reconciliati Eccleſiaſticæ vnitati, quaſi noua planta ſint benignè fouendi. Per Apoſt. vobis ſcrip. mandamus, quatinus vos, eis in fide Catholica, & pia operatione manentibus, exhibeatis fauorabiles, & benignos, & non permittentes eoſdem à quoquam indebitè moleſtari, in litteris teſtimonialibus, & alijs adminiculis, ipſos propter deum miſericorditer adiuuetis. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XCII.

Ianven. Archiepiscopo et Svffraganeis eivs.

Pro eiſdem pauperibus Catholicis.

CVM talis eſſe debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur, vt non ſolùm à Dominico grege ſubductas, ſollicitudine paſtorali reducere; verùm etiam reductas ad ipſum, paterna in eo ſtudeant manſuetudine confouere. Procul dubio nobis, & vobis eſt ſollicitè prouidendum, vt dilecti Filij Durandus de Oſca, & Guillelmus de ſancto Antonino, cum ſocijs ſuis reconciliatis Eccleſiaſticæ vnitati, taliter foueantur in ipſo: quòd cùm ipſi ſe lætabuntur ibidem inuenire fauorem ſperatæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo, errorem ſuę deſerere coecitatis. Quapropter fraternitatem veſtram monemus attentiùs, & hortamur, per Apoſt. vobis ſcrip. præcipiendo mandantes, quatinus ipſos præcedentes ſecundùm Deum charitatiuè tractetis,

Digitized by Google

nec permittatis eos, aut illos, qui ſuum ipſis intuitu charitatis impenderint beneficium, in veſtris Diœceſibus conſtitutos huius occaſionis prætextu à quoquam temerè moleſtari. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum in Diœceſi ſua ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno XV.

EPISTOLA XCIII.

Sancti Martini Canonicen. et Sanctæ Mariæ Electen. Abbatibvs, et Vv. Decan. in confluenti. Narbonen. et Helenen. dioec.

Vt Hoſpitali conſtruendo poſſit decimas miles conferre, ſi noluerit Eccleſijs reſtituere.

AD noſtram noueritis audientiam peruenisſe, quòd B. miles decimas quaſdam quas progenitores, ac ipſe hactenus ab ... Abbate ſancti Geneſij tenuerunt, Hoſpitali, quod ad ſuſtentationem infirmorum pauperum ædificare propoſuit, deſiderat aſſignare, ſi noſtræ ſederit beneplacito voluntatis. Quocirca diſc. veſ. per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus dictum Militem, vt decimas ipſas Eccleſijs illis ad quas noſcuntur pertinere reſignet, moneatis prudenter, & efficaciter inducatis; quòd ſi ad id induci non poterit, & Abbatis prædicti, & Diœceſani Epiſcopi ſuper hoc aſſenſum quiuerit obtinere, vt eas conferat Hoſpitali præfato, auctoritate noſtra concedatis eidem liberam facultatem. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iiij. Kalend. Iunij. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA XCIV.

D. de Osca, et D. de Naiaco, G. Sancti Antonini, Io. Narbonen. et B. Bitterren. et aliis pavperibvs Catholicis.

Recipit ſub ſua protectione.

CVM à nobis petitur &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Dominio Filij, veſtris iuſtis poſtulationibus, &c. vſque, aſſenſu. Perſonas veſtras, & ſpecialium amicorum veſtrorum in fide Catholica, & pia operatione manentes, ac res eorum ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ protectionis infringere, vel ei &c. vſque, contraïre. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. XV.

EPISTOLA XCV.

Episcopo et Capitvlo Petragoricen.

Vt Magiſtrum I. de Veteri Morolio in Canonicum recipiant.

SI circumſpectiùs curaretis aduertere, quantum ſit obedientiæ bonum, quantumve ipſius contrarium detoſtandum, vt pote idolatriæ ſceleri comparatum, mandatum noſtrum forſitan citiùs ſtuderetis effectui mancipare. Vt exuto veteri homine, vos in illius transformaretis imaginem, qui vſque ad mortem factus eſt obediens Deo Patri; nec vos excuſaretis exceptionibus friuolis, in eiuſdem eluſione mandati. Sane cùm pro dilecto Filio Magiſtro I. de Veteri Morolio, qui diu Cancellariæ noſtræ ſeruitio laudabiliter inſudauit, & laborauit multotiens pro Eccleſiæ veſtræ negotijs promouendis, vobis direxerimus ſcripta noſtra; vt ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram ipſum in Canonicum reciperetis & Fratrem, ſibi ſtallum in choro, & locum in capitulo aſſignantes. Vos mandatum noſtrum ſurdis auribus tranſeuntes, ſicut dilecti Filij ... Prior Grandimonten. & G. Archidiaconus, & S. Mauricij Canonicus Lemouicen. quos eidem conceſſimus monitores, per ſuas nobis litteras intimarunt, quamquam vos monuerint diligenter id efficere non curaſtis. Per veſtras litteras allegantes, tenuitatem reddituum, & Canonicorum numerum competentem, & de mandato noſtro quoſdam alios ſuſcepiſſe, ac prænominatum Magiſtrum in Diœceſi veſtra redditus alios obtinere. Proponendo quòd ad recipiendum eundem, vos nullatenus cogeremus, ſi hæc ad noſtram notitiam peruenisſent; licèt monitores præfati de plurium aſſertione didiſcerint, quòd in Eccleſia veſtra Canonicorum numerus non exceſſerat, quin potiùs alios propoſueratis recipere in Canonicos, & in Fratres, & præfatus Magiſter redditus ſufficientes non habeat, & ipſius obſequium Eccleſiæ veſtræ poſſit exiſtere fructuoſum. Nolentes igitur exceptionibus friuolis mandatum noſtrum eludi. Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, atque præcipimus, quatinus eundem Magiſtrum, iuxta mandati noſtri tenorem, in Fratrem, & Canonicum Eccleſiæ veſtræ liberaliter admittatis. Alioquin, cùm ſagitta Ionathæ non debeat redire retrorſum, ſed dirigi potius in directum: Venerabili F. N. Epiſcopo & dil. fil. Subdiacon. noſtro Archidiac. Xantonen. & Priori Sulbiſien. Xanctonen. Diœc. damus noſtris litteris in præceptis, vt vos ad id, niſi aliquod rationabile obiectum fuerit, & oſtenſum, quare fieri non debeat, vel non poſſit, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota compellant. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv. In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem.

EPISTOLA XCVI.

LANDON. COLLIS DE MEDIO ET G. FILIO EIVS.

Profert ſententiam eos inter & Iord. de Inſula, ſuper quibuſdam ſenioratici communis iuribus.

CVM inter vos, & Nobiles viros Ph. & Iord. de Inſula controuerſia verteretur, ſuper eo quòd tu, fili Lande, eis irrequiſitis emeras quaſdam partes Caſtri quòd dicitur Prun. ab alijs eiuſdem Caſtri conſortibus, contra bonam conſuetudinem, vt dicebant, in illis partibus approbatam, in eorum præiudicium, & grauamen. Et habitatores ipſius Caſtri, qui priùs eis, & alijs conſortibus tenebantur communiter iuramento vobis tantùm feceratis iurare: & prohibebatis ne ipſos ſequerentur in guerra, ſicut priùs facere conſueuerant. Domum inſuper eorum, quam in Caſtro habent eodem, per veſtros feceratis deſtrui ſeruientes, & in loco communi turrim ædificare inceperatis, in cuius ædificatione, proceſſeratis poſt prohibitionem factam vobis ex parte noſtra: vos eandem & illi compromiſiſtis noſtris ſuper his ſtare mandatis, ſub pena ducentarum librarum fideiuſſoribus inde datis. Et poſt altercationes multiplices, teſtes produxiſtis vtrimque numero quadraginta, quos per dilectum Filium P. titulo ſanctæ Ceciliæ Presbyterum Card. examinari fecimus diligenter. Quorum atteſtationibus publicatis cognouimus abſque contradictione probatum, quòd conſortes illius Caſtri liberè, & abſolutè cuicumque volebant conſueuerant vendere partes ſuas, & quòd habitatores ipſius Caſtri, eis & alijs conſortibus tenebantur communiter iuramento. Quidam verò teſtes ex parte ipſorum producti dixerunt, quòd omnes ipſius Caſtri habitatores tam ipſos, quàm alios Dominos ſequi debebant in guerra: ſed per teſtes longè plures ex parte veſtra productos, determinatum eſt manifeſtè, quòd vtique tam eos, quàm alios Dominos ſequi debebant, niſi proprij eorum Domini contradicerent. Dictum eſt autem à quibuſdam teſtibus eorundem quòd vos ædificare cœperatis turrim in loco communi, ſed teſtes multò plures ex parte veſtra dixerunt, quòd turrim ædificare cœperatis in proprio veſtro fundo, deſignantes perſonas à quibus quaſdam fundi emeratis partes ipſius, & quòd poſt prohibitionem factam vobis ex parte noſtra, ædificare ceſſaueratis omnino. Per quoſdam etiam eorum eſt teſtes probatum, quòd quidam ſeruientes veſtri, de domo eorum quaſdam ſcandulas, & quædam alia ligna deiecerant, quamuis aſſeratur per veſtros teſtes, quòd fuerant deiecta per ventum. His igitur diligenter auditis, ſententialiter diffiniuimus ſub præſcripta pœna mandantes, quatinus faciatis homines veſtros illis iurare, ſecundùm quod iurare conſueuerant conſortibus in communi, & illi ſimiliter homines ſuos vobis, & quod malitiosè non prohibeatis hominibus veſtris quo minus eos contra alios in eorum guerra ſequantur, quòd & ab hominibus eorum ſimiliter fiat vobis, quódque veſtris expenſis domum reparari faciatis eorum, quatenus à veſtris ſeruientibus læſa fuit. Ipſi autem ſuper emptione ipſius Caſtri vos de cætero non moleſtent: vóſque ab impetitione ipſorum ſuper ædificatione turris reddimus abſolutos. Vt igitur

hæc noſtra diffinitio perpetuam obtineat firmitatem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XCVII.

Nobilibvs viris R. et A. de Canosa.

Vt reſtituant Priori Cruciferorum Bononiæ, Monaſterium S. Angeli de Saga.

Blata nobis dilecti filij... Prioris ſanctæ Mariæ Cruciferorum Bononien. conqueſtio declarauit, quòd cùm dilectus filius noſter B. titulo ſanctæ Suſannæ presbiter Card. tunc Legationis officio fungens in partibus Romaniæ, Monaſterium ſancti Angeli de Saga cum pertinentijs ſuis ordini ſuo conceſſerit perpetuò poſſidendum, nóſque conceſſionem ipſam duxerimus confirmandam. Cariſſimus in Chriſto filius noſter... Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris, poſt mortem Claræ memoriæ... Marchionis Montisferrati dictum Monaſterium eidem abſtulit pro ſuæ libito voluntatis, illúdque vobis aſſignare curauit: quòd vos in ipſius præiudicium detinentes, & iuxta veſtrę voluntatis arbitrium diſponentes de ipſo, conſumitis nequiter bona ſua. Cùm igitur id non debeamus conniuentibus oculis pertranſire, per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus dictum Monaſterium cum pertinentijs ſuis, præfato Priori, & ordini ſuo prout tenemini reſtituere procuretis. Alioquin venerabilibus Fratribus noſtris. Daualien. & Sidonien. Epiſcopis, & dil. fil. Archidiac. Daualien. noſtris damus litteris in mandatis, vt vos ad id per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obiectu compellant. Datum Lateran. xj. Kal. Iunij Pont. N Anno xv.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. Oblata nobis, &c. vſque, conniuentibus oculis pertranſire. Præfatis nobilibus noſtris dedimus litteris in mandatis, vt dictum Monaſterium cum pertinentijs ſuis, præfato Priori, & ordini ſuo, prout tenentur, reſtituere non omittant. Quocirca diſcretioni veſ. per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus, ſi dicti nobiles quod mandauimus ſuper hoc neglexerint adimplere, vos eos ad id per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato cuiuſliber contradictionis & appellationis obſtaculo, compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Imperatori Conſtantinopolitan. Illuſtri. Oblata nobis, &c. vſque, reſtituere non omittant. Quocirca ſerenitatem tuam rogandam duximus attentiùs, & monendam, quatinus Monaſterium ipſum cum pertinentijs ſuis eidem Priori, & ordini ſuo ſinè difficultate facias reſignari.

Digitized by Google

EPISTOLA XCVIII.

Archiepiscopo Athenien.

Ne ſine rationabili cauſa ſententiam excommunicationis ferat, in Dominum Inſulæ Nigripontis.

SIc neruo Eccleſiaſticæ diſciplinæ coërceri debet inſolentia peruerſorum, vt eo non opprimantur inſontes; cùm cenſura Eccleſiaſtica non debeat eſſe innocentum oppreſſio; ſed correctio potiùs delinquentum. Inde eſt quod Fraternitati tuæ auctoritate præſentium inhibemus, ne in Nobilem virum R. Dominum Inſulæ Nigri Pontis, vel terram ipſius ſinè manifeſta, & rationabili cauſa, excommunicationis, vel interdicti ſententias proferre præſumas. Datum Lateran. x. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno xv.

EPISTOLA XCIX.

Eidem.

Dicto Nobili dat veniam, vt eam ducat, cum qua nupta rem habuerat.

SVpplicavit nobis dilectus Filius nobilis vir. R. Dominus Nigri Pontis, vt cùm pietatis intuitu quandam Nobilem, quam ipſius viro viuente cognouit, velit modo ducere in vxorem, dignaremur cum eo ſuper hoc miſericorditer diſpenſare. Quocirca Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcrip. mand. quatinus præfato Nobili, niſi forſan eidem viuente viro ſuo fidem dederit, ſeu mulierem ipſam in nece viri conſtiterit Machinatam, vt cum ipſa legitimè contrahat, concedas auctoritate noſtra liberam facultatem, dummodo aliud Canonicum non obſiſtat. Datum Lateran. viij. Kal. Iuni Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA C.

R. Vticen. Episcopo, et Narbonen. Electo Apostolicæ Sedis Legatis.

Se non poſſe adhuc, terram Comitis Tholoſani, alteri concedere, cùm de hereſi, & homicidio conuictus non ſit.

IC it R. Tholoſanus Comes in multis contra Dominum, & Eccleſiam culpabiliter ſit inuentus, & pro eo quòd Legatis noſtris inobediens extitit, & rebellis, ſit excommunicatus ab ipſis, & expoſita terra eius, ſi fortè vel ſic ei vexatio tribueret intellectum, vnde iam ex parte non modica terram amiſit. Quia tamen nondum eſt damnatus de hereſi, vel de nece ſanctæ memoriæ P. de Caſtro Nouo, etſi de illis ſit valdè ſuſpectus. Quare mandauimus, vt ſi contra eum infra certum tempus appareret legitimus accuſator, indiceretur illi purgatio ſecundùm formam in litteris noſtris expreſſam, diffinitiua nobis ſententia reſeruata. Nec dum eſt ex

Digitized by Google

mandato illo proceſſum, non intelligimus qua ratione poſſemus adhuc alij concedere terram eius, quæ ſibi, vel heredibus ſuis abiudicata non eſt: præſertim ne videremur in dolo Caſtra nobis exhibita, de ſuis manibus extorſiſſe, cùm non ſolùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere. Nam ſi ſuper duobus articulis quos commiſimus, aliqua contra eum, præter formam mandati noſtri, ſententia lata fuiſſet, illa proculdubio non valeret. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus; quatinus cùm nondum ſit locus illi petitioni, quam de terra eius alij concedenda feciſtis, modis quibus honeſtè poteritis, ſtudeatis prudenter, & efficaciter laboretis, vt negotium benè incœptum diſſolui non poſſit, ſed in ſuo potiùs robore conualeſcat. Nos enim Ven. F. N. Regen. Epiſcopo & dilecto Filio Magiſtro The. Canonico Ianuen. noſtris damus litteris in mandatis, vt ſecundùm formam ſibi datam in negotio iſto procedant. Etſi per Comitem ſteterit antedictum, quominùs ipſum negotium poſſit habere proceſſum, ei, & alijs publicè proteſtentur, quòd nos auctore Domino procedemus, prout pacis, & fidei couſa requirer, ipſíque nobis non differant, meram, & plenam reſcribere veritatem. Datum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt illis vſque in finem ſollicitè prouidentes ne in noſtri executione mandati, ſitis tepidi, & remiſſi, ſicut hactenus dicimini extitiſſe.

EPISTOLA CI.

Militibvs et Popvlo Castri Melgorii.

Hortatur ad continuam obedientiam, de qua iam hilariter præſtita congratulatur.

GAvdemvs plurimùm, deuotionem veſtram, & fidelitatem in Domino commendantes, quòd pari ac vnanimi, prout accepimus voluntate, congratulamini vos, & Comitatum veſtrum ad ius, & proprietatem Eccleſiæ Romanæ, ac noſtram ſpecialiter pertinere; ſuppliciter exorantes ne vos Iuriſdictioni alterius ſupponamus. Nos igitur vicem gerentes illius, qui cum dilexiſſet ſuos in finem dilexit eos. Monemus vniuerſitatem veſtram, & exhortamur attentiùs & per Apoſt. vobis ſcrip. mand. quatinus in fidelitate, ac deuotione ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ ac noſtra firmiter, ac vnanimiter perſiſtentes, tales in omnibus, & per omnia vos exhibere curetis, quòd de die, in diem gratiam & beniuolentiam Sedis Apoſtolicæ mereamini ampliorem. Scituri quod nos de pace, ac ſtatu veſtro, & terræ veſtræ ſollicitudinem cupimus gerere diligentem. Datum Lateran. Non. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA CII.

M. Illvstri Reginæ Aragon. et hominibvs Montis-Pessvlani.

Super iure Montis Peſſulani diſputaturos citat.

GRavem dilecti Filij nobilis viri Vv. de Monte Peſſulano Fratris tui Filia Regina, recepimus quæſtionem, quòd poſſeſſionem Villæ Montis Peſſulani, ac alterius terræ iure ad ipſum hereditatio perttinentis

Digitized by Google

quam ipſe pridem pacificè noſcitur habuiſſe, contra iuſtitiam detinetis & reſtituere denegatis eidem. Cùm igitur terræ ipſius iuriſditio ad nos ſpectare noſcatur : volentes prædicto Vv. in ſuo iure adeeſſe, qui ſumus omnibus in iuſtitia debitores: diſ. veſ. per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus vel dictam poſſeſſionem reſtituatis eidem, vel vſque ad feſtiuitatem omnium ſanctorum proximò venturam per reſponſales idoneos noſtro vos conſpectui preſentetis, exhibituri, & recepturi iuſtitiæ complementum. Alioquin ex tunc in ipſo negotio, quantùm de iure poterimus, auctore Domino procedemus. Datum Later. viij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CIII.

Archiepiscopo Tarantasien. et Episcopo Gebennen. et Abbati Sancti Mavritii de Cablasio Sedvnen. Dioecesis.

Confirmatur prouiſio decreta P. à Monachis Montis Iouis exoculato, quorum Monaſterium interdici, & eorum in locum alios Monachos ſubſtitui, mandat.

Dilectvs Filius P. de ſancto Albino in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quòd domus montis Iouis quæ olim Sanctæ Religionis effundebat odorem, facta mutatione dexteræ in ſiniſtram, adeò miſerabiliter in ſpiritualibus, & temporalibus, eſt collapſa; quòd iam penè penitus corruit, quę multorum conſueuerat releuare ruinam, facta nunc ſcandali, & diſſentionis exemplum, quæ quietis & pacis extiterat documentum. Cùm igitur idem P. quem domus ipſius ruina grauabat, laborare dudum intenderet, vt ſtatus reformaretur eiuſdem : Fratres exiſtentes ibidem, qui regularis diſciplinæ relaxatis habenis, correctionis onera non ferentes, per campum licentiæ vagabantur, ſuarum ſequentes impetum voluntatum, dictum P. ab incœpto minis, terroribus,& pactionibus illicitis retrahere nitebantur, bonum, Malum, correctionem, vexationem, & iuſtitiam, iniuriam reputantes : & exiſtentes ingrati cui tenebantur ad grates, ibi ſimultatis mendicabant indicia, vbi religioſi propoſiti plenam habere poterant coniecturam. Quem demum blandiciarum fallacijs interceptum, promittentes eidem, videlicet quod expurgarent veteris corruptelæ fermentum, & ad frugem melioris vitæ redirent, ad dictam domum, ſecum pariter reduxerunt, & vt parerent de concepto dolore nequitiam, duos perditionis filios ad internecionem ipſius P. procurarunt induci. Qui licèt idem P. mortis periculum metuens confugerit ad altare, credens quod ſaltem locum illum reuererentur iniqui, vbi hoſtia ſalutaris quotidiè mactabatur, eum aggreſſum hoſtiliter,lethaliter vulnerarunt, ſemiuiuum, putantes eum mortuum, impij relinquentes. Fratres autem ad tam crudele conuenientes ſpectaculum, vulneratoribus, nullum retinentes humanitatis veſtigium, aſſiſtebant, plagas impoſitas terribilibus oculis intuentes. Cúmque demum à quibuſdam ſecum miſericordiam facientibus delatus Auguſtam, ope conualuerit medicorum, ac demum Vercellas venerit. Memorati Fratres quorum crudelitas mitigari non poterat in eum acriùs ſæuientes, ore ipſius dor-

Digitized by Google

mientis obſtruſo ne vocem redderet vel clamorem, eum ligatis manibus Ypo-regiam deduxerunt, extra quam poſtmodum ipſum ſub ſilentio noctis eductum, præſumptione nimis damnabili, & omni humanitate poſtpoſita, fecerunt oculis exorbari. Quod cùm ad venerabil. F. N. Vercellen. Epiſcopi, & dilecti Filij... Nouarien. Electi, qui ex delegatione noſtra reformationi domus intendebant eiuſdem, notitiam peruenisſet, doloribus compatientes ipſius, ſtatuerunt ei per ſupradictam domum in quadraginta libris Papien. monetæ annis ſingulis prouidendum, quam prouiſionem idem P. ſibi auctoritate petijt Apoſtolica confirmari. Nos autem ipſius condolentes doloribus, & miſeriæ miſerantes: Diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mand. quatinus quod circa ipſum per delegatos eoſdem miſericorditer eſt prouiſum, faciatis inuiolabiliter obſeruari: & apud Taranſien. Eccleſiam in qua ei prouidi mandamus dictam pecuniæ quantitatem, ipſi ſinè labore perſonæ, ac expenſarum incommodo, annuatim abſq; diminutione perſolui. Ceterùm quoniam ad nos ſanguis clamat ipſius, ne tam enormis exceſſus tranſeat impunitus, auctores tanti ſceleris, & fautores, excommunicationis vinculo innodamus: mandantes vt tam ipſos, quàm Boninum & alios, excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab omnibus arctiùs euitari. Preterea quia vix aliquis de Fratribus Montis Iouis à culpa vel negligentia eſt immunis, quorum quidam principaliter vulneratoribus aſtiterunt, quidam verò enormia quæ acciderant neglexerunt deferre ad nos, aut ad noſtrorum audientiam Legatorum, eorum Eccleſiam, ſi eſt ita, ſupponatis auctoritate Apoſtolica interdicto. Præcipientes interdictum in ea tandiu firmiter obſeruari, donec Fratres ipſi per excuſatores, vel potiùs per ſatisfactores idoneos noſtro ſe conſpectui repreſentent. Inquiratis etiam nihilominus de ſtatu ipſius Eccleſiæ veritatem, & refformetis tam in capite, quàm in membris, quæ inueneritis reformanda; & quæ ſtatuenda videritis ſtatuatis. Prepoſitum & alios quos in ea inueneritis peſtilentes, omnino remouentes ab illa, & alios inducentes in ipſam, vt perditis inde malis, vinea Domini Sabbaoth bonis locetur agricolis, qui gratum proferant fructum in tempore opportuno. Mandatum Apoſtolicum ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, fideliter, & efficaciter exequentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Later. iij. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno xv.

EPISTOLA CIV.

Phil. Illvstri Regi Francorvm.

Excuſat ſe Regi, quod eius precibus de diſſoluendo coniugio annuere nequeat, & hortatur vt Reginam habeat chariorem.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ nobis ex parte regia dilecti Filij... Abbas de Trappa, & I. Clericus tuus proponere curauerunt, & habito cum Fratribus noſtris ſtudioſo tractatu; non occurrit nobis aliqua via, per quam in his quæ ipſi pro te poſtulauerunt à nobis, tuæ ſecundum poſſemus concurrere voluntati. Sub obteſtatione Diuini iudicij proteſtantes, quòd libentiſſimè ſi poſſemus cum Deo, ab illo te cura-

Digitized by Google

e curaremus vinculo expedire, à quo deſideras vehementer abſolui. Sed in carnali commercio inter te, ac Reginam coniugem tuam, adeò eſt proceſſum; quòd ſi etiam illi tantum confeſſioni vellemus inſiſtere, quam nuper eadem Regina feciſſe proponitur coram prædicto Abbate de Trapa, & dilecto filio Magiſtro Roberto de Corzon nunc titulo ſancti Stephani in Celio Monte Presbytero Card. non auderemus ſuper huiuſmodi caſu, de noſtro ſenſu pro te aliquid diffinire. Propter illam ſententiam Euangelicam, quam ipſe Chriſtus expreſſit, vt quod Deus coniunxit, homo non ſeparet: Cùm abſque dubio, nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta; intentioni tuæ in hoc articulo ſuffragentur. Verùm ſi ſuper hoc abſque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter diuinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis, & officij nobis periculum immineret: cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam, noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. Quamuis & aliæ confeſſiones, ſicut pro certo didiſcimus, ab eadem Regina ſub iureiurando ſint factæ, ſecundùm quas coniugium declaratur carnali copula conſumatum. Quocirca Serenitatem Regiam rogandam duximus, & monendam: quatinus ab eorum falſis inſanijs auertas auditum, qui caput tuum oleo peccatoris impinguant, & volentes tibi placere ſecundùm hominem, Deo te faciunt diſplicere: cùm aperire tibi non audeant veritatem, ne fortè mouearis grauiter contra eos. Nos autem, qui de te coram Deo reddituri ſumus in nouiſſimo diſtricti examinis die pleniſſimam rationem, falſis te nolumus circumueniri commentis, ne ſimul in vnum, & animam tuam perdamus, & noſtram; ſcientes quòd iuxta ſententiam veritatis, nihil prodeſt homini, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Quare, prudentiſſimè Rex, ab eo quæſumus propoſito conquieſcas, quod perpetuum animæ tuæ periculum generaret, & Dominus iuſtus iudex in eo te fortè puniret, in quo contra ipſum tali modo peccares; ipſámque Reginam, pro Deo, & propter Dominum habeas propenſiùs commendatam, quæ pro ſeruanda lege coniugij, quam Deus ante peccatum in Paradiſo conſtituit, longo eſt martyrio macerata. Nos quoque ſuper hoc negotio grauiùs non moleſtes, ne propter inſtantem perſecutionem quam patimur, ad extorquendum iſtud à nobis inſiſtere videaris. Quia ſicut nolumus tibi negare quod ſit meritò concedendum, ita nolumus tibi concedere quod meritò ſit negandum: preſertim hoc tempore, Ne propter perſecutionis inſtantiam declinare videamur, à tramite veritatis. Datũ Later. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CV.

Fratri Gvarino.

Eadem de re, & non poſſe Regem, de ſeminibus in carnali copula non cõmixtis iurare. Guarinum verò ſpe honorũ prouocat ad ſalutẽ Regis promouendam.

ILIVS teſtimonium inuocamus, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum, quòd cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Ph. Regem Francorum Illuſtrem, tam ſincera diligimus charitate, vt nihil ei negare velimus, quod eſſet alicui concedendum. Verùm cùm ea petit à

Digitized by Google

nobis, quæ in ſalutis ſuæ diſpendium redundare noſcuntur, quò ſinceriùs illum diligimus, eò cautiùs ea negare debemus: ne videamus ipſum non diligere, ſed odire. Cùm ergo per quoſdam adulatores veritatis, & iuſtitiæ inimicos, in eum ſit errorem inductus, vt credat ſe licitè poſſe iurare, quòd Reginam vxorem ſuam carnaliter non cognouit, pro eo fortè, quòd etſi commixtio ſexuum in eorum carnali commercio interceſſerit, commixtio tamen ſeminum in vaſe muliebri non extitit ſubſecuta. Nos confeſſiones eiuſdem Reginæ ſub iureiurando factas, ſubtiliter attendentes, & ſalutem ipſius Regis paterno zelantes affectu, per noſtras eum litteras exhortamur. Vt ſuum de cetero ab huiuſmodi falſis inſanijs auertat auditum & præfatam Reginam pro Deo, & propter Deum habeat commendatam, quæ pro ſeruata lege coniugij, quam Dominus in paradiſo ante peccatum conſtituit, longo eſt martyrio macerata. Quam & tibi & recommandatam eſſe volumus, & mandamus: diſcretionem tuam monentes, & obſecrantes in Domino, quatinus in conſilium, & conſenſum iniquitatis, non veniat vlteriùs anima tua: Nec permittas, quantum in te fuerit, ipſum Regem falſis circumueniri commentis, eíque contra ipſius ſalutem, & tuam, ſecundùm hominem placere non queras, ne ipſum Deo facias diſplicere. Diligenter attendens, quòd iuxta ſententiam veritatis nihil prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur, & detrimentum animæ patiatur. Eundem Regem quem ſincerum, quantùm in ipſo eſt, animum habere credimus, & deuotum, placare ſtudeas, & in bono fouere: ita quòd diuinam, & Apoſtolicam gratiam propter hoc vberiùs merearis. Pro certo cognoſcens, quòd ſi te iuxta latus ipſius ſano & ſalubri nouerimus conſilio innitentem, ad honorem & profectum tuum efficaciter intendemus: cùm te, quaſi virum religioſum, non ſemper opporteat ſecularibus negotijs implicari. Datum Later. v. Idus. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVI.

Ph. Illvstri Regi Francorvm.

Non potuiſſe confirmari proceſſum Senonenſis Archiepiſcopi, in cauſa Epiſcoporum Aurelian. & Antiſiodoren. reſcribit, & rogat vt pacem ipſis reddat, interdicto abſoluto, & ipſis in Curia Regia ſe ſiſtentibus.

DE prudentia Senonen. Archiepiſcopi non poſſumus non mirari, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, & contra noſtri formam mandati, peruersè proceſſit in cauſa quam ad petitionem tuam ſibi duximus committendam, ſuper relaxanda ſententia interdicti, quod in terram tuam venerabiles Fratres noſtri Antiſiodoren. & Aurelianen. Epiſcopi pertulerunt; ſi tu eis illud offerres, quod eſſet meritò acceptandum. Et licèt ipſi iuſſerimus, vt ſi fieri poſſet poſtpoſito vtrimque iudicio, ad amicabilem compoſitionem intenderet: ipſe tamen turbato negotio potiùs quàm ſedato, nec compoſitionem facere ſtuduit, nec iudicium exercere. Vnde niſi tuæ voluiſſemus Serenitati deferre, taliter eum corripere curaſſemus, quòd eius

Digitized by Google

profectò non remanſiſſet impunitus exceſſus. Quod igitur eſt ab eo inordinatè preſumptum, non potuimus confirmare, cùm ipſo iure ſit irritum & inane. Sed ſicut celſitudinem tuam ſępe rogauimus, ita nunc quoque rogamus, pro magno dono petentes: quatinus pacem Eccleſiæ in tuo regno conſerues, hoc maxime tempore, quo ipſa in alijs multis regnis nimiùm perturbatur. Ita quòd dictis Epiſcopis reſtitutis, & interdicti ſententia relaxata, niſi hoc nobis velis ex toto donare, in Curia tua de ipſo negotio ſecundùm approbatam conſuetudinem cognoſcatur. Cúmque alijs oporteat te intendere, quæ ad tuum magis reſpiciunt commodum, & honorem; expedias te ab iſtis, quæ modicum tibi afferunt vtilitatis, & laudis, nec iniurioſum reputes, ſed potiùs glorioſum, prudenter corrigere ſiquid improuidè ſtatuiſti: quia non viuit homo ſub cœlo, qui aliquando non excedat. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVII.

Antisiodoren. et Avrelianen. Episcopis.

In eodem negotio eos hortatur bona fide ad compoſitionem cum Rege, quem manſuetudine deuincire debent.

LIcet proceſſum Archiepiſcopi Senonen. propter ordinem non ſeruatum duxerimus irritandum, Fraternitati tamen veſtræ conſulimus bona fide, quatinus cum cariſſimo in Chriſto Filio Noſtro Ph. Rege Francorum Illuſtri, quantò meliùs poteritis componere ſtudeatis, quoniam arcus qui ſemper eſt tenſus, vires amittit, niſi aliquotiens extendatur. Et nonnumquam Reges, & Principes meliùs vincuntur manſuetudine, quàm rigore. Nos enim mediatoris fungentes officio, ſicut illum, ſic & vos monitis, & exhortationibus ad amicabilem debemus concordiam inuitare, quam vtrique parti credimus expedire. Datum Later. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVIII.

Baiocen. et Constantien. Episcopis et Abbati de Persenia.

Vt Præſulem & Priorem Sagienſem cauſa cognita remoueant.

COntra Præſulem, & Priorem Eccleſiæ Sagien. tot & tanta ſunt auribus noſtris enormia ineulcata; vt vlteriùs non poſſimus diſſimulare clamores, qui ad nos de ſuis peruerſis actibus peruenerunt: cùm non ſolùm inutiles, verùm etiam pernitioſi eſſe dicantur. Ne igitur ſanguis eorum de noſtris manibus requiratur, ſi eos in ſuis duxerimus peruerſitatibus tolerandos. Diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcrip. precipiendo mandamus, quatinus inquiſita pleniùs, & cognita veritate, ſi tales eos eſſe noueritis, à ſuis eos remoueatis officijs, & eis viros faciatis idoneos ſubrogari. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo exequantur. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA CIV.

B. ABBATI MONASTERII SANCTI PETRI PSALMODIEN. EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRESENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit cum bonis ſub protectione Sanctæ Sedis.

QVONIAM ex commiſſo nobis diuinitùs Apoſtolatus officio, tam vicinis exiſtimus, quàm longè poſitis debitores. Viris quidem religioſis tantò ſpecialiùs adeeſſe nos conuenit, quantò ipſi maiori deſiderant quiete potiri, & Apoſtolicæ Sedis preſidio noſcuntur pleniùs indigere. Ea propter, dil. in Domino fil. veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium ſancti Petri Pſalmodien in quo Diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis Stephani, Ioannis, Vrbani, Paſchalis, Honorij, & Innocentij, predeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam &c. vſque, inuiolabiliter obſeruetur. Preterea quaſcúmque poſſeſſiones, &c. vſque, illibata permaneant, in quibus hæc, &c. vſque, vocabulis. Locum ipſum, &c. vſque, pertinentijs ſuis. In pago Nemauſenſi, in villa Cornelianica, Eccleſia ſancti Iuliani, cum cellis ſuis, ideſt, ſancti Saluatoris, & ſancti Laurentij, ſancti Felicis, ſancti Clementis, ſancti Vincentij de ſilua, cum ipſa ſilua, & Plaia maris, ſicut eidem Cœnobio à regibus liberè conceſſum eſt. In villa Ataſcianica, Eccleſia ſanctæ Mariæ. In Caſtro Salignano, Eccleſia ſancti Iuliani, cum Capella de Monte rotundo. In Aſperas, Eccleſia ſancti Petri. In Andulenco, Eccleſia ſancti Andreæ. In Aqua viua, Eccleſia Petri. In Margines, Eccleſia ſancti Siricij. In Malas pelles, Eccleſia ſancti Romani, cum ſuis appenditijs. In Telliano, Eccleſia ſancti Silueſtri. In Ripa Stagni, Eccleſia ſancti Sebaſtiani. In Touena, Eccleſia ſancti Thomæ. In Candiaco, Eccleſia ſancti Petri. In Vitrico, Eccleſia ſanctæ Mariæ. Item Eccleſia ſancti Boniti, cum ſuis appenditijs. In Verunas, Eccleſia ſancti Saluatoris. In Venranico, Eccleſia ſancti Michaelis. In Valle, Eccleſia, ſanctæ Mariæ. In Portu villa, Eccleſia ſancti Petri. Item in alia Portu, Eccleſia ſanctæ Mariæ. In villa Neueta, Eccleſia ſancti Siſinnij. In villa Angulari, Eccleſia ſancti Martini. In Codonniano, Eccleſia ſancti Andreæ. In Noceto, Eccleſia ſancti Ioannis. Inter vineas, Eccleſia ſancti Andreæ. In Caſtro Albaſio, Eccleſia ſancti Petri, & Eccleſia ſancti Nazarij de Marezanegues. In Caſtro Saluinianico, Eccleſia ſancti Andreæ. In Pago Arelatenſi, Prioratus ſancti Romani cum cellis ſuis, ideſt, Eccleſia ſancti Laurentij, & ſancti Vincentij, & ſancti Michael de Valle Iunceria, & ſancti Stephani de Heremo, & Eccleſia ſancti Xiſti de Rocca. Et in Auinionen. Pago, Eccleſia ſanctæ Mariæ de Vrbana. Et in villa Termino, Eccleſia ſancti Petri, cum appenditijs ſuis. Et iuxta Taraſconem, Eccleſia ſancti Vincentij, & Eccleſia ſancti Marcelli, & Eccleſia ſancti Petri de Limaiſa, & Eccleſia ſanctę Mariæ inter aquas, & ſancti Romani de Bello monte, &

Digitized by Google

Sancti Leodegarij, quæ ſunt in Aquenſi pago, & Eccleſia ſancti Saluatoris de Foſſa, cum ſuis appenditijs, ſita in pago Siſterico. In Sinanicis Eccleſia Sancti Petri. Pago Aninionenſi, Eccleſia ſancti Saturnini, apud Caſtrum Vellanis. In pago Aquen. valle amata. Cellulla ſancti Saluatoris, cum ſuis appenditijs & Eccleſia ſancti Michaëlis de Caſtro Cucurone, & Eccleſia de Vergerio. In Caſtro Anſuis Eccleſia ſancti Stephani, item Eccleſia ſancti Lamberti, & Eccleſia ſancti Petri de Pomairols. In pago Attenſi Eccleſia ſancti Pauli, & Eccleſia ſancti Andreæ de Reclus, & Eccleſia ſancti Michaëlis extra ciuitatem Attenſem. Apud Oppedam Eccleſia ſancti Andreæ. In pago Siſtenico Eccleſia ſanctæ Mariæ de Haulis, cum ſuis Capellis, & appenditijs, id eſt, ſanctæ Mariæ Magdalenæ, de Caſtro, & ſancti Cannati, & ſancti Saturnini. In Caſtro Delfino, Eccleſia ſancti Iacobi cum ipſa Parrochia, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de Camarlais. In pago Suſtentionenſi, in villa Mutatione, Eccleſia ſancti Aſciſcli. In Candelianicis, Eccleſia ſancti Damiani, & ſanctæ Mariæ. In Mizanichas, Eccleſia ſanctæ Colũbę, In Varrenicas, Eccleſia ſanctæ Agathę. In Cereelles, Eccleſia ſanctæ Mariæ, & ſancti Matthæi. In Sofolcinas, Eccleſia ſancti Stephani, Item Eccleſia ſancti Erigij, cum ſuis pertinentijs. In villa Corni, Eccleſia ſancti Ioannis. In Caſtro Lupiano, Eccleſia ſanctæ Ceciliæ, cum ſuis Capellis, id eſt, ſanctæ Mariæ, & ſanctæ Margueritæ. In Marignano Bitterrenſi pago, Eccleſia ſancti Chriſtophori, cum omnibus ad eam pertinentibus. Et in Peirorio Eccleſia ſancti Ioannis de Caſſiano, & Eccleſia ſanctæ Eulaliæ, cum earum decimis, primitijs, & poſſeſſionibus. In pago Narbonenſi Caſtro Anitiano, Eccleſia ſancti Saturnini, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de Fulquiano. In pago Euletico, in valle cumbatis, Eccleſia ſancti Britij, Item Eccleſia ſancti Petri de Taraus, cum omnibus ad eam pertinentibus. In territorio Gapinco, villa de Balma, Eccleſia ſancti Marcelli. Porro præd ctum Monaſterium Pſalmodienſe, nullius alterius Eccleſiæ iuri ditioníque ſubiaceat, quàm Romanæ. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, &c. vſque, prouiderint eligendum. Cui nimirum à Diœceſano Epiſcopo omni profeſſione, ac exactione ſepoſita, benedictio impendatur. Sepulturam quoque ipſius loci, &c. vſque, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo, &c. vſque, vſibus omnimodis profutura. Salua Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum, &c. vſque, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Card. ſanctæ Roman. Eccleſiæ Cancellarij. viij. Idus Iunij. Indictione decima quinta. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo ducenteſimo duodecimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CX.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI IOANNIS, ET ARCHIDIAC. PARMEN.

Delegatur inquiſitio ſuper Electione Mediolanenſis Archiepiſcopi; qui & quo modo ius habeant in electione.

ECCLESIA Mediolanen. vacante, vota prouidere volentium eidem Eccleſiæ in Paſtore diuiſa ſunt in tres partes: quibuſdam Ven. F. N. Vercellen. Epiſcopum poſtulantibus, alijs autem dilectum Filium ... Mediolanen. Archidiac. & nonnullis Mediolanen. Archipresbyterum eligentibus in paſtorem. Pro quibus procuratores partium ad Sedem Apoſtolicam deſtinati, non ſolùm diuerſa, ſed aduerſa tam de conſuetudine, quàm de pluribus alijs proponere curauerunt, ſicut ea omnia vobis ſub bulla noſtra mittimus annotata. De quibus, cùm non poſſent facere nobis fidem, inquiſitionem eorum nos opportuit delegare. Quocirca diſ. veſ. per APOST. ſcrip. mand. quatinus, vocatis qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper omnibus diligentiſſimè veritate, ſpecialiter autem vtrum de antiqua, & approbata conſuetudine omnes & ſinguli tam Abbates, quàm Præpoſiti, ac etiam Capellani, parem cum ordinarijs in electione Mediolanen. Archiepiſcopi vocem habeant. Et ſi nec omnes, nec parem, qui & quantam, vtrùm videlicet non in ſingulis ordinum, ſed in ordinibus ſingulorum, ſit paritas attendenda, vel potiùs ius eligendi, penes ordinarios tantùm reſideat, & ceteri propter honeſtatem ſolummodo vocari conſueuerunt ad cautelam. Vtrumve omnes vocati fuerint, an aliqui pretermiſſi: quod etiam poteſtatis, aut iuris Epiſcopi ſuffraganei habeant in negotio memorato; & quæ inueneritis per veſtras nobis litteras fideliter intimetis, vt per relationem veſtram inſtructi, commodiùs in ipſo negotio procedamus, prefigentes partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repreſentent. Quòd ſi non omnes, &c. tu Frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXI.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PER REGNVM FRANCIÆ CONSTITVTIS.

Vt poſſint abſoluere Concubinarios transgreſſores ſtatuti lati à Legato à latere.

RIGOREM manſuetudine temperantes, præſentium vobis auctoritate concedimus: vt transgreſſores ſtatuti, quod dil. fil. G. titulo ſancti Martini Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus in Concubinarios promulgauit, & à vinculo excommunicationis ſecundùm formam Eccleſiæ abſoluere valeatis, & cum eis miſericorditer diſpenſare, ſi vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulauerint, qui hactenus præſumpſerunt, aut à modo præſumpſerint excommunicati celebrare diuina iniungendo eis pœnitentiam competentem, Attentiſſimè prouiſuri, quatinus

Digitized by Google

in hoc articulo ſic flectatis, vt non rumpatis neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ne facilitas veniæ peccandi tribuat incentiuum. Volumus igitur, & præcipimus ad cautelam, vt diſpenſationem eorum Sedi Apoſtolicæ reſeruetis, qui publicè delinquentes, non verentur in populo ſcandalum generare. Ne verò peccantes ſua non audeant propter pecuniariam pœnam confiteri peccata: Fraternitatem veſtram monemus, & obſecramus in Domino, per Apoſt. vobis ſcrip. mandantes; quatinus gratiam indulgentiæ in queſtum auaritiæ nullatenus conuertatis: fines huius mandati fideliter obſeruantes, quoniam ſi aliter ageretis, non ſolùm diuinam, verùm etiam Apoſtolicam incurretis offenſam. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXII.

NOBILI VIRO IACOBO CONSOBRINO, ET MARESCALLO NOSTRO.

Propter eius præclara in Sedem Apoſtolicam facinora, & victos Eccleſiæ hoſtes, concedit in feudum quoddam Caſtrum.

CVM eius vices geramus in terris, qui vnicuique ſecundùm ſua merita legitur redditurus, his qui Apoſtolicæ ſedis obſequio, & pro ea etiam periculis ſe exponunt, magnificè debemus, & volumus reſpondere, quatinus, ſic labores eorum remuneremus in ipſis, vt alios ad noſtrum ſeruitium inducamus. Olim ſiquidem cùm Marcualdus Dei & Eccleſiæ inimicus, in deuotos Apoſtolicæ Sedis, & chariſſimi in Chriſto Filij Noſtri F. Siciliæ Regis Illuſtris, fideles quaſi deſeuiret impunè, ac Siciliam ex multa parte ferro flammáque vaſtaret, regnum ſibi vſurpare diſponens. Vt eidem Regi quem inclitæ recordationis C. Imperatrix tutelæ noſtræ commiſit, & regno, cuius balium nobis teſtamento reliquit, neceſſarium & expectatum diuitùs ſubſidium præſtaremus, militibus quos pecunia noſtra conduximus, te duximus præferendum, & in Siciliam curauimus deſtinare. Tu ergo de mandato noſtro Regnum ingreſſus, poſt multas anxietates, ſollicitudines, & labores, de Frederico in Calabria, & Marcualdo in Sicilia faciente Domino mirabiliter triumphaſti, memoriale comparans nomen tibi, & famam Apoſtolicæ Sedis extollens, quam prædictus iniquus nitebatur in illis partibus abolere. Cúmque per viarum diſcrimina ſub inclementia temporis, & aëris intemperie, victor ad noſtram præſentiam rediuiſſes: eam gratiam in Fratrum noſtrorum oculis inueniſti, vt diligentiùs attendentes quantum pro te Apoſtolicæ ſedi acceſſiſſet honoris, laboribus tuis magnificè reſpondendum aſſererent, & non ſolùm conſulerent, ſed cum inſtantia plurima poſtularent, vt tibi curaremus magnificè reſpondere. Nos ergo tuis reſpondere laboribus, & vtilitatibus prouidere volentes: Caſtrum Nimphæ, quod quondam inclitæ recordationis Centio Fraiapan. & O. & C. eius Nepotibus bonæ memoriæ Eugenius Papa predeceſſor noſter, pro octingentis libris denariorum Lucen. obligarat, & nos ab eorum hæredibus iam pridem recollegimus, pecunia coſignata, & apud Nobilem virum Bononem Boni Filij de mandato Senatus iudiciaria auctoritate depoſita, pro qua fuerat obligatum,

Digitized by Google

cum omnibus pertinentijs, & vtilitatibus ſuis tibi pro ſumma mille librarum Prouenienſium de Senatu, de Fratrum noſtrorum conſilio obligauimus. Tamdiu tam à te, quàm tuis heredibus detinendum, donec prædicta pecunia tibi, vel eis eſſet integrè perſoluta; ex tunc ad Roman. Eccleſiam liberè reuerſurum. Ne autem ſi fructus quos ex eodem Caſtro perciperes, computare cogereris in ſortem, plus ad incommodum, quàm commodum tuum hæc obligatio redundaret, vel ſi aliud faceres, pro temporali lucro animæ diſpendium patereris, cùm ſis obſequijs noſtris in Mareſcalciæ officio deputatus. Prædictum Caſtrum in feudum tibi tanquam Mareſcalco noſtro de ſolita ſedis Apoſtolicę liberalitate conceſſimus: ita tamen quòd hæc noſtra conceſſio, nec nobis, nec ſucceſſoribus noſtris præiudicium generaret, quominus illud recolligere valeremus, feudo tamen tua vita durante. Cùm igitur tibi perſoluerimus pecuniam pretaxatam, & tu nobis legitimam refutationem feceris ſuper ea; ne ſuper feudo ipſo propter hoc valeas moleſtari: illud tibi iuxta prædictæ conceſſionis tenorem, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. vj. Idus Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA CXIII.

Episcopo Mvrano.

Varijs narratis Epiſcopi Melfienſis criminibus, eius ſuſpenſionem delegat.

CIRCA radices infructuoſæ arboris ſtercora ſubmiſimus fodientes, & per tempora plurima ſuſtinuimus, ſi forſan fructum produceret exoptatum. Verùm quia non poteſt arbor mala bonos fructus facere, iuxta ſententiam veritatis, arbor eadem ſic fota ſtercoribus, & tamdiu expectata, non ſolùm fructum bonum non pertulit, ſed prorupit in ſpinas, quæ ſatis acriter pupugere cultorem. Hæc autem pro Epiſcopo Melfien. proponimus, de quo nobis ſunt ſæpius nefanda, & ſceleſta ſuggeſta. Et cum in ipſum, propter ſuorum exigentiam meritorum, manum noſtram debuerimus meritò aggrauare, tanta erga eum patientia vſi ſumus, quòd porrectum nobis ſuorum ſcelerum codicillum, ſibi duximus tranſcribendum, vt illud quaſi ſuo admouentes aſpectui, eum ſuis oculis monſtraremus: ipſeque videns in eo, quibus, & quantis ſua foret facies obnubilata palloribus, de cuius hoc putredinis corruptela procederet, in latibulo conſcientiæ ſcrutaretur. Acceperamus autem, & accepta reſcripſeramus eidem, qualiter habitus fuerat de bonæ memoriæ. Iac. Prædeceſſoris ſui morte ſuſpectus; quid & qualiter poſt obitum ſucceſſoris eiuſdem Iac. firmauerit iuramento, qualiter contra id venerat quod iurarat, & quomodo tandem in ſua fuerat electione proceſſum. Qualiter etiam vitula, in qua tunc arabat, & arat, adhuc ipſam publicè retinendo, ſicut manifeſtum eſt ſuis ciuibus vniuerſis, fuerit die ſuæ conſecrationis enixa; & quomodo qui poſt eum venerat, & deſcenderat ex eodem, ante ipſum fuerat factus presbyter, & ante patrem acceſſerat filius ad altare. Cùm autem nobis annuntiata, re-

Digitized by Google

nuntiatáque ſibi, eum corrigere debuiſſent, in tantum ipſe noſtros poſt ſua proiecit terga ſermones; quòd poſtmodum, ſicut fuit noſtris auribus intimatum, depoſita penè penitus modeſtia paſtorali, virtutibus hoſtis, & vitijs amicus effectus; licèt in Eccleſia ſua plures perſonæ honorabiles haberentur, tam ætate, ſcientia, quàm moribus idoneæ; ad officium Cantoriæ, dictum fecit Filium in Eccleſia Melfien. Cantorem: quo ſecum pariter in Choro ſedente, mutua viſione perpenditur, quàm carnaliter alter ab altero diligatur. Præſertim cùm idem Cantor nullam dicatur grauitatem morum, & diſciplinæ modeſtiam in commiſſa ſibi dignitate ſeruare, ſed diſcurrat potiùs leuitate propria, tamquam ſimplex clericus in contemptum Eccleſiæ, ac plurimorum ſcandalum iugiter per plateas. Inſuper etiam Epiſcopus ſupradictus Nepotibus ſuis in cunabulis vagientibus, in grauamẽ eorum qui Eccleſiæ famulantur, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora. Et licet ſuper his, à Capitulo ſuo conuentus, coram Iudicibus, & alijs probis viris pluribus ciuitatis, menſa, & rationibus alijs, quibus per eundem ſpoliati fuerant reſtitutis, ſe promiſerit premiſſa emendaturum omnia ſub fidei ſponſione. Ipſe tamen faciens ad peiora proceſſum, menſam Canonicis ſubtraxit eandem, & tam ipſos, quàm Clericos Præbendis, & beneficijs ſpoliatis, iuris ordine prætermiſſo Præbendas Eccleſiæ diuidit contra Concilium Turonen. eas quibus vult conferens, ſic diuiſas, ipſis Canonicis Inconſultis, & ſubripiens eis Iudicia mortuorum; pœna pecunaria Clericos ſuos multat, contra ſanctorum Patrum Canonicas ſanctiones. Matrimonia inſuper, tam licita, quàm illicita, paſſim prohibet, niſi pro quibus pecunia intercedit. Adulterorum quoque publica peccata diſſimulat, quia non ſolùm in talibus, verùm etiam & in alijs promiſſo munere, vel oblato redimentes ſe in errore dimittit. Vſque adeo deditus Simoniacæ prauitati, quòd penes eum ſinè ipſa nec in Eccleſijs immolatur, nec aliquod ſpirituale conferetur. Appellationes etiam quantumcúmque rationabiliter ad Sedem Apoſtolicam interpoſitas, vilipendit. Licèt autem ſuper tantis exceſſibus eum duxerimus hactenus in patientia ſupportandum, nec exeruerimus vltorem gladium in eundem, expectantes, vt ſi forſitan pœniteret, ſibi clementia noſtra ignoſceret ne periret. Ipſe tamen patientia noſtræ benignitatis abuſus, vt nos acriùs prouocaret, de reddenda ciuitate Melfiæ, quam in fidelitate Regia per innouata iuramenta primitus ſolidarat ab Ottone maledicto, & excommunicato, pulſari precibus non ſuſtinuit, ſed preuenit eundem. Et mouens in ipſa ciuitate diſcordiam, & prouocans bello ciues, eis de præſtanda fidelitate ipſi O. ab eodem commonitis, & cur hoc faceret ſciſcitantibus, ſic reſpondit: quòd malebat honoris proprij, quàm rerum ſuarum incurrere detrimentum, & reddi ſibi faciens ciuitatem, ad exhibendam ei fidelitatem, & hominum ſpontaneus, & ſinè inductione alicuius acceſſit, ad idem ſuos conciues, quos reuocare debebat, inducens. Et nec excommunicationis ſententiam, nec periurij notam metuens, quam ex hoc incurrere ſe ſciebat, ei familiarius præ ceteris Apuliæ Prælatis adhæſit, ſibi manifeſtè in noſtram iniuriam, & Regium diſpendium obſequendo. Nolentes igitur, vt dictus Epiſcopus, ex eo quod male ſe aſſeruit honoris proprij, quàm rerum ſuarum detrimentum incurrere, mentiatur. Fraternitati tuę per Apoſt. ſcrip. mand. & diſtrictè præcipimus; quatinus eundem

omni appellatione ceſſante, ab officio Pontificali ſuſpendas, ex parte noſtra firmiter iniungens eidem, vt infra tres menſes noſtro ſe conſpectui repreſentet. Alioquin ipſum ex tunc vinculo excommunicationis innodans, mandes Capitulo Melfien. vt ſibi prouideant perſonam idoneam, per electionem Canonicam in paſtorem. Datum Lateran. Non. Iunij Pont. N. Anno XV.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Capitulo Melfien. vſque, per electionem Canonicam in paſtorem. Ideóque diſ. veſ. per Apoſt. ſcrip. mand. & diſtrictè præcipimus, quatinus mandatum Apoſtolicum per eundem Muran. Epiſcopum ſuſcipiatis humiliter, & fideliter obſeruetis.

EPISTOLA CXIV.

Lvgdvnen. Archiepiscopo.

Non præiudicat Canonico Viennenſi, ad beneficium obtinendum, inuitus eius Monachatus, à quo ſe ante annum decimũ quintum abdicauerat.

ATTESTATIONES quas nobis ſuper Monachatu dilecti Filij P. de Boton Viennen. Canonici tranſmiſiſti, legi fecimus coram nobis, & vniuerſa notauimus diligenter, & licèt quidam de Monachis deponerent contra ipſum, quòd eum vt Monachum in Monaſterio de Inſula, in triplici ſtatu viderint, in ſcholis videlicet, forma, & choro, & quòd annum ſextumdecimum cùm ab eodem receſſit Monaſterio compleuiſſet; plures tamen pro eo, quàm contra de teſtibus faciebant. Probabatur etenim, quòd profiteri noluerit, & à Monaſterio aufugerit memorato, ſe nolle reſpondens in Monachum ſecundùm conſuetudinem Monaſterij benedici, & facere profeſſionem ibidem: ex parte requiſitus Abbatis, quia ibi & poſitus fuerat, & morabatur inuitus, & quòd Abbas etiam hoc audito, illum inuitum Monachum ſe dixerit non facturum. Adhæc mater eiuſdem P. &... Frater ... Soror, & alij conſanguinei qui de ipſius ætate notitiam habere poterant pleniorem, quòd in Monaſterio inuitus poſitus fuerit, ſe ſcire firmiter aſſerentes, ipſum in menſe Auguſto proximò affuturo triceſimum tertium, vel ad plus triceſimum quartum annum ſuæ completurum fatebantur ætatis. Addentes iam annum viceſimum effluxiſſe, quòd à Monaſterio idem P. habitu abiecto receſſerat, ad illud vlteriùs non reuerſus. Ex quorum depoſitione patebat, eundem P. nondum annum quartumdecimum, cùm receſſit vltimò à memorato Monaſterio, compleuiſſe. Nos inſuper ad cautelam, ſuper inueſtiganda pleniùs veritate, ipſum conſcientiæ propriæ committentes, ex eius reſponſione tenuimus, quòd inuitus in Monaſterio poſitus, nec in medio conſenſerat, nec in fine. Cùm igitur cautum reperiatur in Canone, vt minoris ætatis filijs qui oblati Monaſterio fuerint, ſuſcipientes habitum, vel tonſuram, ſi à Prælatis ſuis anno quintodecimo requiſiti, ſe in aſſumptæ religionis propoſito conſenſerint permanſuros, pœnitendi licentia precludatur: Alioquin eis non adimatur ad ſæculum redeundi facultas, ne coacta præſtare Deo ſeruitia videantur. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus ſæpedictum P. occaſione Monachatus illius, à nemine moleſtari permittas, quem ob hoc nolumus

Digitized by Google

temerè impediri, quominùs Eccleſiaſticum valeat beneficium obtinere, ſiquis aliàs illud ſibi duxerit Canonicè conferendum. Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA CXV.

G. Abbati Monasterii Sancti Angeli de Plano Firman. dioec.

Confirmat ſententiam Anconitani Epiſcopi, de intruſo in Monaſterium remouendo, & reſtituit hunc G. ſuæ Abbatiæ, è qua Firmanus Epiſcopus deiecerat.

CVm dilectus Filius B. Venerabilis Fratris Noſtri... Firman. Epiſcopi procurator tecum ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſet & Dil. Fil. G. Subdiacon. Et Capellanum noſtrum, vobis conceſſiſſemus pariter auditorem. Coram eo proponere procuraſti: quòd cùm idem Epiſcopus te amouerit abſque cauſa rationabili, à regimine Abbatiæ, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, te carceri mancipato T. Monachum eiuſdem Eccleſiæ ibidem intruſit per ſimoniacam prauitatem. Verùm cùm venerabilibus Fratribus noſtris... Eſculan. primò, & demum... Anconitan. Epiſcopis, cauſam ipſam terminandam commiſerimus ſingillatim. Et idem Anconitanus cognitis cauſæ meritis, te auctoritate noſtra ſententialiter ad dictam reſtituendum decreuerit Abbatiam, dando H. Farſen. Monacho in mandatis, vt ad locum accedens perſonaliter, executioni mandaret ſententiam promulgatam. Idem Monachus id non potuit adimplere, pro eo quòd Præfatus T. manu ſibi reſtitit violenta, quare dicti Epiſcopi Anconitan. ſententiam petebas à nobis ſupplicationibus attentis confirmari. Ex parte verò altera reſponſum ad hæc extitit ex aduerſo, quòd cùm ab eadem ſententia per ipſius Firman. procuratorem ad noſtram fuerit audientiam prouocatum, & nos pro eo quòd nobis de ipſa non poterat fieri plena fides, Abbati Clareuallen. de Flaſtra, noſtris dederimus litteris in præceptis: vt inquiſita ſuper hoc pleniùs veritate, quod inueniret nobis per ſuas litteras fideliter intimaret. Idem Abbas teſtibus ſuper appellatione receptis, ipſorum depoſitiones nobis poſtmodum deſtinauit. Ex quibus probari videbatur apertè, quòd Philippus, qui probabatur procurator fuiſſe per publicum inſtrumentum Theobaldi præmiſſi, qui etiam inueniebatur per iamdictum Firman. Epiſcopum in ipſum Monaſterium inſtitutus, appellauerat à ſententia memorata: quamuis tu tam contra ipſum Philippum, quàm etiam contra productos teſtes obieciſſes quàm plura, & dicta nitereris ipſorum teſtium multipliciter impugnare. Verumtamen an dictus Philippus fuerit Firmani Epiſcopi procurator, & ob quam cauſam ad nos extiterit appellatum, nec ex depoſitionibus illis, nec aliquo etiam modo alio monſtrabatur. Subiungens ipſius Firman. Epiſcopi procurator in eiuſdem præſentia Capellani, ſententiam fuiſſe iniquam, præſertim cùm coram antedicto Anconitan. Epiſcopo ex parte Firman. Epiſcopi euidenter extitiſſet probatum, te tam appellationi obiectæ, quàm etiam

Digitized by Google

renuntiaſſe regimini Abbatiæ, ac iuraſſe te ſuis omnino iuſſionibus pariturum, ſicut ex depoſitionibus ab eodem Anconitan. Epiſcopo conſtare videbatur teſtium receptorum: propter quod ſupplicabat nobis humiliter, præfatam ſententiam infirmari. Ad hoc verò replicando ex oppoſito reſpondiſti: quòd à iamdicto Epiſcopo extitiſti carceri mancipatus, & ab ipſius ſeruientibus detentus tamdiu, donec tam appellationi, quàm ipſi etiam Abbatiæ renuntiaſti compulſus; & idem Epiſcopus Theobaldum premiſſum intruſit ibidem vitio ſimoniæ, ſicut hæc clarebant ex depoſitionibus ipſorum teſtium euidenter. Propter quod poſtulabas inſtanter intruſum iamdictum à memorata Eccleſia penitùs amoueri, & executioni mandari ſententiam nominatam. Preſertim cùm non inueniretur probatum, procuratorem Firman. Epiſcopi ab ipſa ſententia prouocaſſe, quod ſicut ſuperiùs eſt expreſſum idem Epiſcopus coram Abbate Clareuallen. predicto probare debebat, & is qui appellauerat, videlicet Theobaldus, nunquam fuiſſet appellationem interpoſitam perſecutus. Intellectis igitur his, & alijs, Capellanus præmiſſus, quæ à partibus propoſita fuerant coram eo, & nobis fideliter recitatis, de mandato noſtro ſepefacti Epiſcopi Anconitan. ſententiam confirmauit. Decernens omnes illos auctoritate Apoſtolica compeſcendos, qui huiuſmodi ſententiæ contradictores inuenti fuerint, vel rebelles, Theobaldo præfato prorſus amoto à Monaſterio memorato. Volentes igitur quod per Capellanum prædictum auctoritate noſtra diffinitum eſt in hac parte robur obtinerere debitæ firmitatis, ſententiam, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, contraire. Siquis autem, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

In eumdem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc.. Abbati Farfen. vſque robur obtinere debitæ firmitatis, ſententiam ipſam auctoritate duximus Apoſtolica confirmandam. Diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus eandem facias per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter obſeruari. Contradictores, ſiqui fuerint, vel rebelles, cenſura ſimili ſublato apellationis obſtaculo compeſcendo.

EPISTOLA CXVI.

Lingonensi Episcopo.

De Iudeo Presbyteri percuſſore, Pſeudo Epiſcopo conſecrante, & excucullato ad ordines prouecto conſultus, reſpondet.

POSTVLASTI per ſedem Apoſtolicam edoceri, qualiter contra Iudeum procedere debeas, qui manus iniecit in quendam Presbyterum violentas. Ad quod fraternitati tuæ breuiter reſpondemus. Quòd ſi dictus Iudeus, tuæ iuriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniariâ punias, vel alia ſecundùm quod conuenit temporali, faciens percuſſo ſatisfactionem congruam exhiberi. Alioquin Dominum eius moneas, & inducas, vt paſſo iniuriam, & Eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat competenter. Quòd ſi Dominus

Digitized by Google

Dominus eius, id neglexerit adimplere, tu Chriſtianis per cenſuram Eccleſiaſticam interdicas, ne cum ipſo Iudeo, antequam ſatisfaciat, preſumant commercia exercere. Conſequenter queſiſti, quid debeas de quodam captiuo, qui ſe falsò Epiſcopum aſſerens altaria conſecrauit, & alia plura exercuit, quæ ad officium pertinent Præſulatus. Ad quod tibi taliter reſpondemus, vt illa quæ taliter egit irrita nunties, & ipſum perpetuo carceri facias mancipari, pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum. Tertiò queſiuiſti, vtrùm illi qui in annis minoribus conſtituti nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum facta profeſſione, ad ſæculum ſunt reuerſi, & ab Epiſcopis ſuis hoc ſcientibus ad ſacros ordines ſunt promoti, ſuſtineri debeant in illis Eccleſijs miniſtrare, in quibus fuerint ab eiſdem Epiſcopis inſtituti. Nos ergo fraternitati tuæ breuiter reſpondemus; quod propter hoc non ſunt ab ipſis Eccleſijs amouendi, ſed in eis poſſunt liberè miniſtrare; niſi fortè prudentia ſuppleuerit in illis ætatem, vt ſaltem tranſire debeant ad regulam laxiorem; cùm ipſi abſque proteſtatione religionis habitum aſſumendo, vitam preſumantur propoſuiſſe mutare. Datum Later. vij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXVII.

Decan. et Magistro Henrico Canonico Trecen. et Thesaurario villæ Mauri Trecen. Dioec.

Ob peritam congruam portionem à Priore & Monachis de Seſſiaco, eius loci Presbytero male habito, poſt diuerſas ſententias, excommunicationis & interdicti, à ſede Apoſtolica ſuccurritur.

CONSTITVTVS in præſentia noſtra dil. Fil. I. Presbyter Eccleſiæ ſancti Chriſtophori de Seſſiaco, lachrymabili nobis conqueſtione monſtrauit. Quòd, quia contra Priorem eiuſdem loci Antiſiodoren. Diœc. qui tantum percipiebat de prouentibus Eccleſiæ memoratæ, quod de reſiduo nullatenus poterat ſuſtentari, noſtras ad venerabilem Fratrem noſtrum Aurelianen. Epiſcopum, & coniudices ſuos litteras impetrauit. Idem Prior ſic ei fecit in ipſa villa commercia denegari, vt à domo quam conduxerat, cùm propriam non haberet, fuerit exire compulſus, ac in ipſa Eccleſia diutiùs habitare, cunctis ei humanitatis officia ob metum Prioris, & Monachorum, timentibus exhibere. Denique cum in ſolemnitate omnium Sanctorum, pro neceſſitatibus ſuis, à præfata Eccleſia paululum diſceſſiſſet, à D. & alijs familiaribus memorati Prioris ita fuit lapidibus impetitus, quod mortis, vt credit, non euaſiſſet periculum, niſi in eandem Eccleſiam ſe ſubitò recepiſſet. Porro cùm præfati Epiſcopus, & coniudices ſui, mandatum noſtrum volentes exequi ſtatuiſſent, vt de prouentibus ipſius Eccleſiæ æſtimationem decem librarum Pariſien. monetæ omnibus computatis perciperet annuatim, & in terram Prioris, ac homines, quia facto ſe opponebant ipſorum, promulgaſſent ſententiam interdicti I. Monachus. S. Cellerarius. Cle. & quidam alij ſeruientes Prioris, eum in ipſo Dominicæ Natiuitatis die, duriſſimè verberatum demum adeo grauiter in capite vulnerarunt, vt præter dolores alios, & leſuras irremediabilem auditus

incurrerit leſionem. Qui ad eundem Priorem ſemiuiuus adductus, vt vel ſic poſſet euadere, iuramento firmauit quod ſibi vel ſuis præterquam I. Monacho, & Conſtant queſtionem ſuper hijs de cætero non moueret. Propter cuius enormitatem exceſſus, ven. F. N... Antiſiodoren. Epiſcopus, qui loci Dioceſanus exiſtit, Eccleſiam, & villam Seſſiacen. ſuppoſuit interdicto. Poſtmodum verò cùm idem Presbyter iam conualuiſſet vtcumque ... Abbas ſancti Germani, ad quem Seſſiacen. pertinet Prioratus, auctoritate quarundam generalium litterarum obtentarum, antequam dictus Presbyter præfatam Eccleſiam habuiſſet, coram iudicibus Aurelianen. eundem traxit in cauſam: ſepedicto Priore occaſione aliarum litterarum ſimiliter generalium, ipſum nihilominus citari Bituricas faciente, vt ſic iugibus deficeret laboribus, & expenſis. Vnde conſumpto modico patrimonio quod habebat, neceſſaria tãdem coactus eſt mendicare. Et licet conſtaret eum malitiosè vexatum, iudices tamen ei cum inſtantia poſtulanti expenſas reſtitui non fecerunt. Cæterùm Prior à iamdicto Aurelianen. Epiſcopo, & coniudicibus ſuis auctoritate noſtra excommunicationis ſententia innodatus, pro eo quod pertinaciter veniebat contra ordinationem eorum factam, ſuper prouiſione Presbyteri memorati, per nuntium ſuum nobis ſuggerere procurauit. Quòd ijdem iudices poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, ſuppoſuerant terram ſuam, & homines interdicto, & ſic de lata in eum excommunicationis ſententia, Dioceſani etiam interdicto, ac ordinatione prouiſionis dicti Presbyteri non habita mentione, noſtras ad .. Abbatem ſancti Benigni Diuionen. & coniudices ſuos litteras impetrauit. Qui eidem Presbytero perſonaliter coram eis prefixo ſibi termino comparenti, petitas deliberandi indutias denegarunt & legitimas exceptiones ipſius, quas tam ſuper excommunicatione Prioris, quàm ſuſpitione litterarum quarum filum ruptum certius videbatur, ac etiam interdicto Dioceſani Epiſcopi opponebat, admittere recuſantes. Poſt appellationem ad nos his & alijs cauſis à predicto Presbytero interpoſitam, ſententiam interdicti quam Aurelianen. Epiſcopus, & coniudices eius in terram Prioris protulerant, in eius preiudicium reuocarũt. Quo pretextu iamdictus Prior, licèt excommunicationis ſententia, quam idem Aurelianen. Epiſcopus & coniudices ſui pertulerant in eundem, remanſerit innodatus, & interdictum in Eccleſiam, & villam de Seſſiaco à Dioceſano Epiſcopo, pro verberatione dicti Presbyteri promulgatum, relaxatum non fuerit, diuina tamen celebrare preſumit, & per ſe, ac Monachos ſuos Parrochianis ſepefati Presbyteri Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrans, oblationes pertinentes ad ipſum in proprios vſus conuertere non veretur. Quia igitur, hæc ſi vera ſunt ſub diſſimulatione tranſire nec volumus, nec debemus: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus ſi vobis conſtiterit de premiſſis, reuocato in ſtatum debitum quidquid per dictos Abbatem ſancti Benigni, & coniudices eius, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, in preiudicium præfati Preſbyteri extitit attentatum, interdicti, & excommunicationis ſententias tam à ſepefato Epiſcopo Aurelianen. & coniudicibus ſuis, quàm à loci Dioceſano in Villam, & homines de Seſſiaco promulgatas, faciatis vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari. Illos verò quos in ſepefatum Presbyterum conſtiterit manus temerarias iniecisse, tamdiu excommunicatos publicè nuntietis,

& faciatis ab omnibus arctiùs euitari, donec paſſo iniuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad ſedem venerint Apoſtolicam abſoluendi. Non obſtantibus litteris, quas à venerabili F. N.. Epiſcopo Tuſculanen. ſuper abſolutione ſua obtinuiſſe dicuntur tacita veritate. Priorem verò, ſi eum in hoc conſtiterit fuiſſe culpabilem, vel excommunicatum celebraſſe diuina, ab officio beneficióque ſuſpenſum, ad noſtram præſentiam cum veſtris litteris veritatem pleniùs continentibus, tranſmittatis. Expenſas autem quas eundem Presbyterum feciſſe conſtiterit, per malitioſam vexationem Abbatis S. Germani, & antedicti Prioris, ſicut iuſtum fuerit, reſtitui faciatis eidem. In premiſſis omnibus ſublato appellationis obſtaculo proceſſuri. Teſtes autem, &c. vſque, ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iv. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXVIII.

ABBATI S. COSMÆ DE VICOVARIO, EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectione ſedis Apoſtolicæ.

QVOTIENS poſtulatur à nobis quod religioni & honeſtati conuenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & iuxta petentium voluntatem conſentaneum r..ioni congruum ſuffragium impartiri. Ea propter, dilecti in Domino Filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus & Monaſterium ipſum S. Coſmæ, quod ad ius & proprietatem B. Petri ſpecialiter pertinet, ad exemplar felicis memoriæ recordationis, Celeſtini Papæ predeceſſoris noſtri, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes: vt ordo Monaſticus, &c. vſque illibata permaneant In quibus hæc, &c. vſque vocabulis. Locum ipſum, in quo Præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam S. Viti de Vicouaro cum omnibus pertinentijs ſuis. Sanctæ Mariæ de Marcianello, Sancti Petri de Ferrata, ſanctæ Mariæ de Cantalupo, & ſancti Felicis Eccleſias, cum omnibus pertinentijs ſuis. Ius quod habetis in Eccleſijs ſancti Saluatoris, & ſancti Nicolai de Cántalupo. Eccleſiam ſancti Angeli de Rocca Iouere: Quatuor denarios Papien. pro penſione ab eadem Rocca. In Vicouaro Eccleſiam ſanctæ Luciæ, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſancti Ianuarij de Catiniano, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſanctæ Eugeniæ cum pertinentijs ſuis. Quinque denarios Papien. quos à Monaſterio ſancti Clementis Tiburtin. percipere debetis Caſalem Cerriti Plani. Et Caſalem in Martianello, cum pertinentijs ſuis. Ad hæc ſtatuimus, vt idem Monaſterium veſtrum nulli niſi Roman. Pontifici ſit ſubiectum, nec ab eo quidquam ab alio aliquo Clerico, ſeu Laico exigatur, excepto vno prandio, quod Tiburtin. Epiſcopo cum ſeptem tantum perſonis, ſemel in anno ſi ipſum ad Monaſterium veſtrum fortè venire contigerit, perſoluetis. Criſma

Digitized by Google

per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus examinata electione pariter & electo, ſi eam inueneritis de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam ſublato appellationis obſtaculo, auctoritate Apoſtolica confirmetis, & ſinè vtriúſque partis preiudicio alter veſtrum, ſi ambo nequiueritis intereſſe, accerſitis ſibi duobus vicinis Epiſcopis, ipſum in Præſulem ſtudeat conſecrare, ac iuramentum fidelitatis nomine noſtro recipiat ab eodem, ſub forma quam vobis ſub Bulla noſtra mittimus intercluſam. Datum Laterani Idus Iunij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXX.

Popvlo Mediolanen. Spiritvm Consilii Sanioris.

Vt relicto Othone Imp. Eccleſiæ obediant.

MIRARI cogimur, & moueri, quod præteritorum immemores, & improuidi futurorum, conuerſi eſtis in arcum peruerſum, & in reprobum ſenſum dati, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Matri veſtræ deuotionem, & obedientiam ſubtrahendo, quæ vos multis beneficiauit honoribus, & magnis beneficijs honorauit. Et ei pertinaciter adhærendo, qui ſuis benefactoribus conſueuit retribuere mala pro bonis, offenſam pro gratia, & iniuriam pro honore, ſicut ex hijs quæ contra nos egiſſe dignoſcitur, potuiſtis perpendere manifeſtè. An forte putatis quòd alia vobis retribuet, quàm reddit ipſe nobis? Nam ſi hoc fecit in viridi, quid in arido eſt facturus? Licèt autem ex hijs quæ nunc agitis, gratia noſtra vos reddatis indignos, quia tamen mater obliuiſci non poteſt filiorum vteri ſui: Vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino per Apoſt. vobis ſcrip. mand. quatinus ſaniori vtentes cõſilio reuertamini ad deuotionem, & obedientiam matris veſtræ, ſuper exceſſibus veſtris, & ſpecialiter ſuper eo quòd dilectos Filios Ordinarios Mediolanen. Eccleſiæ, nuper ejicere preſumpſiſtit, Deo & nobis taliter ſatisfacere ſatagentes, vt pœnam vitare poſſitis, & gratiam adipiſci. Datum Lateran. Idus Iunij Pontificatus noſtri Anno xv.

EPISTOLA CXXI.

Trecen. Episcopo et Abbati Clarevallen. Cisterc. ord. Lingon. Dioc. et Magistro Henrico Canonico Trecen.

Vt proceſſus Archiepiſcopi Senonenſis, de interdicto ab Epiſcopis Aurelian. & Antiſsiod. lato irritus dicatur.

DE prudentia .. Senonen. Archiepiſcopi non poſſumus non mirari, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, & contra noſtri formam mandati peruersè proceſſit in cauſa, quam ad petitionem Kariſſimi in Chriſto Filij noſtri Ph. Francorum Regis Illuſtris, ſibi duximus commitendam. Super relaxanda ſententia interdicti, quod in terram eius ve-

Digitized by Google

nerabiles Fratres noſtri Aurelianen. & Antiſiodoren. Epiſcopi pertulerunt, ſi predictus Rex eis illud offerret, quod eſſet meritò acceptandum. Et licèt ipſi iuſſerimus, vt ſi fieri poſſet poſtpoſito vtrimque iudicio, ad amicabilem compoſitionem intenderet: ipſe tamen turbato negotio potiùs, quàm ſedato, nec compoſitionem facere ſtuduit, nec iudicium exercere. Verùm niſi Regiæ voluiſſemus Serenitati defferre, taliter eum corripere curaſſemus, quòd eius profectò non remanſiſſet impunitus exceſſus. Cùm igitur quod ab eo eſt inordinatè preſumptum, ipſo iure ſit irritum & inane: Diſ. veſt. per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus; quatinus eius proceſſum, & quidquid occaſione ipſius inueneritis attentatum, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, irritum nuntietis. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea Frater Epiſcope, cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. Iduś Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXII.

Atrebaten. Episcopo.

Ne Laudunenſis vniuerſitas ſinè manifeſta cauſa, vel poſt appellationem excomunicetur.

DVDVM dilectis Filijs.. Maiore, Iuratis, Scabinis, & Vniuerſitate Communiæ Laudunen. conquerentibus, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum. Quòd dilecti Filij. Electus, & Clerus Laudunen. alijque viri Eccleſiaſtici, ſepe in eos, & in terras, ac familias eorum excommunicationis, & interdicti ſentẽtias ſinè cauſa rationabili, ac iuris ordine pretermiſſo promulgant, ipſos per huiuſmodi ſententias multipliciter contra iuſtitiam aggrauantes: licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam, ſint exhibere parati quod poſtulat ordo iuris. Nolentes igitur eoſdem Eccleſiaſtica diſtrictione indebitè pregrauari: cum ex Apoſtolicæ ſeruitutis officio ſubleuare teneamur iniuſtè depreſſos, eis & alijs auctoritate Apoſtolica curauimus diſtrictiùs inhibere. Ne in ipſos, vel eorum quemlibet, ſeu terras, aut familias eorumdem, ſinè manifeſta, & rationabili cauſa, excommunicationis, vel interdicti ſententias promulgarent. Decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitus non tenere. Quia verò eiſdem conquerentibus intelleximus, quòd præfati Electus, & Clerus inhibitione noſtra contempta, nituntur ei modis omnibus obuiare. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ſi forſan illi, vel alij, contra formam inhibitionis premiſſæ, preſumpſerint eos indebitè moleſtare, tu ſententias in eos temerè promulgatas, ſecundùm formam Eccleſiæ auctoritate noſtra relaxes. Ita quod conquerentibus ſatisfaciant competenter, quia diſſolui nolumus neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Hanc autem iuriſdictionem tibi conceſſam vſque ad triennium volumus prorogari, vt interim cognoſcamus, vtrum illi temerè contra iſtos, an iſti contra illos indebitè moueantur. Saluis ſemper ſententijs ex delegatione Apoſtolica promulgatis. Datum Laterani ij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXIII.

NOBILI VIRO. *W.* MILITI DE TIGNE.

Cauſæ ordine narrato, ei adiudicat ius Patronatus Eccleſiæ de Tigne contra Capitulum Andegauenſe.

CVM cauſam quæ inter te ex parte vna, & Andegauen. Capitulum ex altera, ſuper iure patronatus Eccleſiæ de Tigne vertebatur, felicis memoriæ. C. Papa predeceſſor noſter, venerabili F. N. M. quõdam Nanneteñ, nunc verò Epiſcopo Pictauen. & coniudicibus ſuis duxerit committendam. Ipſi partem citantes vtramque, quia dictum Capitulum termino cõſtituto non comparuit coram eis, te cauſa rei ſeruandę in poſſeſſionem eiuſdem Eccleſiæ induxerunt. Et licèt idem Capitulum infra annum cautionem expoſuerit ſtandi iuri, non tamen poſſeſſionem eiuſdem Eccleſiæ potuit adipiſci, te ſuper hoc violentiam inferente. Verùm cum vtriúſque partis procuratores demum ad noſtram præſentiam acceſſiſſent: DILECTUM Filium noſtrum B. Titulo ſanctæ Suſannæ Presbyterum Card. eis conceſſimus auditorem. Qui auditis, & intellectis partis rationibus vtriuſque, te de mandato noſtro ad reſtituendam Eccleſiam Andegauen. Capitulo condemnauit. Cuius executionem ſententiæ, venerabili F. N. Epiſcopo Nanneten. & coniudicibus ſuis commiſimus, ſaluis rationibus tuis, ſi quas coram ipſis duceres proponendas. Super quibus ijdẽ iudices te audire nullatenus voluerunt; niſi priùs fructus ipſius Eccleſiæ quos nec tu, nec alius nomine tuo perceperat, ſicut firmiter aſſerebas, dicto Capitulo reſarcires, te nihilominus ad reſtitutionem quinque milium ſolidorum poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, nomine fructuum condemnantes. Sed poſtmodum ad .. Priorem ſancti Hilarij de Cella, & Collegas ſuos, delegari noſtras obtinuiſti litteras ſub hac forma. Vt ſi conſtaret, te poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, ab Epiſcopo Nãneten. & coniudicibus ſuis condemnatum fuiſſe, ipſorum reuocato proceſſu, de negotio cognoſcerent principali: alioquin partes per eos ad priorum iudicum remitterentur examen. Coram quibus cùm in tantum fuerit litigatum, quòd iam ſola ſententia deberet proferri: placuit partibus vt priorum proceſſu iudicum remanente interim in ſuſpenſo, ijdem iudices de principali cognoſcerent, & tota demum cauſa fideliter ad nos remitteretur inſtructa. Teſtibus igitur productis ab vtralibet partium coram eis, & de conſenſu ipſorum poſtmodum publicatis, poſt diſputationem diutinam, tam eorum, quàm etiam priorum proceſſum iudicum ſub ſigillis ad nos proprijs ijdem iudices remiſerunt. Poſt hæc verò tibi, ac procuratori dicti Capituli in noſtra præſentia conſtitutis, dilectum Filium noſtrum P. Titulo ſanctæ Ceciliæ Presbyterum Card. conceſſimus auditorem. Coram quo interrogari petiſti procuratorem predictum, vtrùm in villa tua ſita eſſet Eccleſia memorata, ſuper cuius patronatu inter te, ac premiſſum Capitulum queſtio vertebatur, quod vtique dictus conceſſit procurator de plano. Et ſecundò interrogatus, ac tertiò, vtrùm crederet progenitores tuos aliquid iuris habuiſſe in Eccleſia memorata, vel ab eiſdem fuiſſe fundatam, vtrumque credere

ſe reſpondit. Proteſtans te audiendum non eſſe,nec ad diffinitiuam ſententiam procedendum,niſi priùs reſtitueres Andegauen. Capitulo quinque millia ſolidorum, in quibus eidem per dictum Nanneten. Epiſcopum, & ſuos collegas fueras condemnatus. Preſertim cùm appellationem quam te ab eiſdem interpoſuiſſe dicebat, legitimo tempore non fueris perſecutus, quo ſuppreſſo Apoſtolicas litteras obtinuiſti, ad .. Priorem ſancti Hilarij de Cella, & ſuos coniudices delegari. Quorum proceſſum nullum aſſerebat omnino ; pro eo quòd fines Apoſtolici mandati tranſgreſſi, priuſquam eis conſtaret de appellatione legitima, de proprietate cognoſcere preſumpſerunt, cùm aliter iuriſdictioni ordinariæ non præeſſent, ratione cuius in eos poſſet à partibus conſentiri. Nec factas confeſſiones coram auditore, Capitulo preiudicare dicebat,cùm in eo proceſſu, qui ſubſiſtere non poterat,conſtitutus fuerit procurator : & ſi etiam proceſſus teneret, quòd tamen inſtructa remiſſa fuerat cauſa ipſa, interrogationes vlteriùs fieri non debebant, ſed eſſent potiùs ad diffinitiuam ſententiam procedendum. Ad hæc autem per ordinem reſpondiſti, non eſſe tibi aliquatenus imputandum, ſi infra annum appellationem non fuiſti perſecutus obiectam. Cùm eo tempore captus fueris,ſed quàm citò fuiſti redditus libertati, appellationem fuiſti interpoſitam proſecutus, ſicut tuis probatur teſtibus euidenter. Ad reſtitutionem dictorum quinque millium ſolidorum te aſſerens non teneri; tum quia poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam ſententia lata fuit, tum quia fructus ipſius Eccleſiæ ad ſæpefatum Capitulum minimè pertinebant: etſi etiam pertineret, non tamen probatum extitit, te, vel alium tuo nomine ipſis idem Capitulum ſpoliaſſe, vel fructus aliquos ex eadem Eccleſia per te, vel per alium percepiſſe. Ad id verò quod dictum eſt contra proceſſum iudicum vltimorum, videlicet quòd formam Apoſtolici reſcripti tranſgreſſi, priùs de proprietate, quàm de appellatione cognouerant, nec aliter idem iudices iuriſdictioni præerant vt in eos poſſet de conſenſu partium conſentiri: friuolum eſt omnino cùm de partium voluntate priorum iudicum remanente proceſſu, iuriſdictio fuerit prorogata. Quod fit quãdoque,de tempore ad tempus,de quantitate ad quantitatem, de re ad rem, de perſona ad perſonam, de cõtractu etiam ad contractum, ſed alio modo prout tam in iure Canonico, quàm Ciuili colligitur euidenter. Quorum aliquis etſi aliter iuriſdictioni forſitan non præeſſet, conſtabat tamen eos ex noſtra delegatione iuriſdictionem habere. Nec obſtat quod pars aduerſa dicebat, interrogationes vlteriùs fieri non debere, poſtquam inſtructa remittitur ipſa cauſa, cùm contrarium obtineat tam de conſuetudine Romanæ Eccleſiæ,quæ vſque ad diffinitiuam ſententiam quotiens expedit partes interrogat, quàm de iure. Nos igitur intellectis per auditorem predictum quæ propoſita fuerant coram eo, quia nobis conſtitit ex confeſſionibus procuratoris Capituli ſæpefati, intentionem tuam fuiſſe fundatam, & etiam vſum qualemcúmque probaſti, nec ex parte Capituli quidquam de proprietate, neque aliquid probatum fuit ſufficienter de vſu, ius patronatus tibi adiudicamus Eccleſiæ memoratæ, perpetuum ſuper hoc ſilentium Andegauen. Capitulo imponentes. Ad hæc ab impetitione eiuſdem Capituli, ſuper quinque millibus ſolidorum te duximus abſoluendum: cùm non probauerit de fructibus eiuſdem Eccleſiæ te aliquid percepiſſe. Nulli ergo, &c. vſque hanc paginam noſtræ dif-

Digitized by Google

ſinitionis infringere, vel ei &c., vſque contraïre. Siquis autem, &c. Datum Laterani ij. Idus Iunij. Pont. N. Anno XV.

In eumdem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc, dilectis Filijs.. Aureæ Vallis.. ſancti Launi Toharcen. &.. de Ferraria Abbatibus. Pictauen. Diœc. vſque, aliquid percepiſſe. Quocirca Diſ. veſt. per Apoſt. ſcrip. mandamus quatinus, quod à nobis eſt ratione preuia diffinitum, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c.

EPISTOLA CXXIV.

Bitvricen. Archiepiscopo.

Prouiſionaliter componit inter eum, & Monachos Dolenſes de iuriſdictione Eccleſiaſtica Burgi Dolenſis.

CVM inter te ex parte vna, & dil. Fil... Abbatem & Conuentum Dolen. Monaſterij ex altera, ſuper Eccleſiaſtica iuriſdictione, quam in Clericos, & Laïcos Burgi Dolen. tam de iure communi, quàm ex priuilegijs Bituricen. Eccleſiæ ab Apoſtolica ſede conceſſis, tibi competere proponebas; aſſerendo, quòd.. Abbas, & Conuentus predicti te ſuper eadem preſumpſerant moleſtare. Parte Monaſterij in contrarium proponente, iuriſdictionem eandem ad ſe, per priuilegia multorum Romanorum Pontificum pertinere, & quod tu ſuper ipſa idem Monaſterium moleſtabas. Controuerſia coram nobis, & etiam coram iudicibus delegatis, fuerit diutiùs agitata, & ab eiſdem ad nos cauſa remiſſa ſufficienter inſtructa. Nos tandem te, ac ipſius Monaſterij procuratoribus componendi plenariam habentibus poteſtatem in noſtra præſentia conſtitutis, pro bono pacis, de conſenſu veſtro, & Fratrum noſtrorum conſilio, ſic duximus prouidendum. Vt videlicet cum in Burgodolen. tres ſunt Parrochiales Eccleſiæ, vna illarum ſcilicet Eccleſia ſancti Stephani cum Capellano inibi ſeruiente, ad Dolen. Monaſterium pertineat pleno iure, ac omnes homines ipſius Monaſterij manentes impreſentiarum in Burgodolen. & etiam homines Monaſterij qui alibi de ad Burgum ipſum acceſſerint habitandum, nec non & alij quilibet qui homines Monaſterij fient, & inhabitauerint Burgum, cum omni poſteritate ſua ad eiuſdem dominium pertinente, ac manente in Burgo. Clerici quoque, qui ſunt, vel fuerunt, vel fuerint filij hominum Monaſterij, manentes in Burgo erunt Parrochiani Eccleſiæ ſupradictæ: & Abbas Monaſterij memorati in eos omnimodam iuriſdictionem Eccleſiaſticam in caſu quolibet obtinebit. Ita quod tu ac Miniſtri tui in eadem Eccleſia Capellano & alijs hominibus, tam Clericis, quàm Laïcis, qui ſuxta determinationem noſtræ prouiſionis exiſtunt, vel erunt Parrochiani eiuſdem, quamdiu in eodem Burgo manſerint nullam habebitis iuriſdictionem omnino, & eoſdem vobis excommunicare, ſeu abſoluere non licebit; ſuper his Abbati à nobis plenaria poteſtate conceſſa. Quòd ſi Clerici Filij hominum Monaſterij, extra Burgum manentium, ad ipſum inhabitandum acceſſerint, & in domibus Parrochianorum Monaſterij manſerint, vel ad manendum domos emerint, vel conduxerint ab eiſdem, Parrochiani erunt Eccleſiæ ſupradictæ. Alioquin idem

Digitized by Google

erunt tuæ iuriſdictioni ſubiecti. In Reliquis verò duabus Eccleſijs, videlicet ſancti Germani, & ſanctæ Mariæ Paruæ, Abbas, & Monachi Monaſterij ſæpedicti preſentationem Capellanorum habebunt, tantummodo,& cenſus,ac obuentiones quas in eis hactenus habuerunt. In quibus & Capellanis earum Clericis, & omnibus alijs hominibus, tam Clericis quàm Laïcis in ipſo Burgo, vel extra manentibus, præter illos qui ſecundùm determinationem præfatam pertineãt ad Eccleſiaſticam iuriſdictionem Abbatis, omnimodam iuriſdictionem Epiſcopalem, & cõſuetudines tam in denarijs Pentecoſtalibus,quàm in treuga, communia, & ipſa ſequenda iurandis, ac in alijs, nec non procurationibus tuis Archidiac. & Archipresbyteri & omnimoda obedientia, ſicut habes in aliqua Eccleſia, vel perſona Bituriæ, obtinebis. Quòd ſi homo Monaſterij, alteriùs Domini fœminam, vel alterius Domini homo Monaſterij fœminam duxerit in vxorem, quamdiu legi viri fuerit alligata, cum liberis ſuſceptis ex eo forum ſequetur, & Parrochiam viri ſui: cùm autem à lege viri ſoluta, ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam,& Parrochiam ad quam pertinebat primitus reuertetur.Præterea ſi Monaſterium alterius hominem in Burgo manentẽ quomodolibet acquiſierit, vel homo Abbatis ad alterius dominium tranferatur: homo ille ſub illius iuriſdictione Eccleſiaſtica, ſub cuius in Burgo primitus fuerat remanebit; nec propter mutationem Domini temporalis Eccleſiaſticam iuriſdictionem mutabit. Si verò aliquis Monaſterij, & alterius Domini homo communis exiſtat, in vno anno tuus,& in alio ſit Parrochianus Abbatis: niſi forſãn per exequationem tuam, & Abbatis ipſius aliter ſtatuatur. Cùm autem Abbas Clericum ad ſuam iuriſdictionem Eccleſiaſticam pertinenentem, tibi ad Eccleſiam aliquam præſentarit, ipſe ad eandem admiſſus ex toto tuæ iuriſdictioni Eccleſiaſticæ ſubiacebit, ſaluo iure Abbatis in rebus patrimonialibus, ſi quæ habet. In repræſentando verò quemlibet Clericum, ad vacantem Eccleſiam, dicet Abbas, Clericum iſtum ad Eccleſiam illam vacantem elegi, & eundem tibi præſento. Homines verò Abbatis, vel alteriùs extra Burgum manẽtes, qui fuerant Parrochiani Eccleſiæ ſancti Stephani ſupradictæ, Parrochiani alterius illarum Eccleſiarum quæ tibi ſubſunt exiſtent.Sed Eccleſia ſancti Germani, quia in ipſa maiorem quàm in Eccleſia Beatæ Mariæ Paruæ Monaſterium habet cenſum plures quàm illa Parrochianos habebit. Quòd ſi fortè homo aliundè in Burgo veniens pro aliqua cauſa priúſquam maneret in Burgo, à te, vel à tuis citatus fuerit, vel excommunicationis vinculo ſeu alia ſententia innodatus, quantùm ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam coram te cauſa huiuſmodi decidetur, & eadem forma de homine Monaſterij manente in Burgo, ſi ſe tranſtulit alias, ſeruabitur pro Abbate. Cæterùm homines Monaſterij in illa parte Burgi manentes quæ Raſchaz dicitur, erunt Parrochiani Eccleſiæ ſancti Dioniſij, ſicut primitus extiterunt, & tuæ in omnibus iuriſdictioni ſubiecti, ſicut alij eiuſdem Parrochiæ qui habitant extra Burgum. Et ſic tota illa Parrochia ſancti Dioniſij cum omnibus hominibus habitantibus in eadem cuiuſcúmque dominij ſint, ſiue Monaſterij, ſiue alterius, tuæ iuriſdictioni Eccleſiaſticæ in omnibus, ſicut alia quælibet de Bituria de cætero ſubiacebit. Tu verò pro illis hominibus Monaſterij, qui ad preſens in eadem parte Burgi morantur, de hominibus militum, vel aliorum tuæ iuriſdictioni ſubiectis in Burgo manentibus totidem homines equipollen-

tes eiſdem, iuxta bonorum virorum arbitrium recompenſabis Monaſterio memorato, qui cum omni poſteritate ſua tam Clericis, quàm Laïcis de cætero Eccleſiæ ſancti Stephani Parrochiani exiſtant, & in Eccleſiaſtica iuriſdictione omnimodo ſicut eius homines ipſi Monaſterio ſint ſubiecti, & ſuper his eiuſdem loci Abbati tuas litteras aſſignabis. Si verò in Capella de Petrina Monachus Sacerdos, vel Clericus, priùs ad iuriſdictionem Abbatis pertinens miniſtrauit, eiuſdem Abbatis iuriſdictioni Eccleſiaſticæ ſubiacebit, alioquin tuæ iuriſdictionis exiſtet. In eadem quoque Capella in precipuis feſtiuitatibus, & B. Mariæ, ac Apoſtolorum, nec non diebus Dominicis, non admittetur quiſpiam ad diuina, niſi infirmi tantummodo ibidem manentes, & ſeruientes eorum. In priuatis verò diebus, ſiquis in ea diuina ex deuotione audire voluerit, non vetetur. Præterea ſi quando tu, vel officiales tui Eccleſiam ſancti Germani ſuppoſueritis interdicto: in eadem Capella celebrabitur voce ſubmiſſa, clauſis ianuis, non pulſatis campanis, & nullo admiſſo niſi pauperibus, & infirmis, & ſeruientibus eorumdem. Cæterùm ſi forſan terra Domini Caſtri Rad.. interdicto ſuppoſita generali fuerit, in Eccleſia ſancti Stephani ſubmiſſa voce clauſis ianuis, & non pulſatis campanis celebrabuntur diuina, dummodo interdictum illud in alijs duabus Eccleſijs, videlicet, ſancti Germani, & ſanctæ Mariæ paruæ facias obſeruari. De queſtionibus verò adinuicē motis ſuper his quę ſunt extra Burgum taliter eſt prouiſſum, vt Capellani Eccleſiarum, quarum ad Monaſterium ius pertinet patronatus, omnia mobilia, ſiue immobilia ſpecialiter ſibi legata integrè ſinè percunctatione percipiant, & Priores faciant illud idem de his, quæ ſibi ſpecialiter legabuntur. Illud autem quod legatum fuerit Eccleſiæ, ac determinatum extiterit ad vſum aliquem, vt pote ad fabricam, luminare, vel huiuſmodi, vſui illi cedet: ſi verò ſimpliciter ecclesiæ legatum fuerit inter Priorem & Capellanum equaliter diuidetur. In ecclesia verò illa in qua Prior non reſidet, in vſum Capellaniæ conuertetur totaliter, niſi fuerit ſpecialiter Priori legatum. Bona quoque Capellanorum decedentium per Eccleſias acquiſita, penes Capellanias ſiue condiderint teſtamentum, ſiue inteſtati deceſſerint, remanebunt. Determinari etiam debet quid ad Capellanum, & quid ad Priorem pertineat, ac ſuper hoc ſcriptum authenticum fieri, quod tuo ſigillo ſignabitur, & Abbatis. Et ſi forſan inter Priorem, & Capellanum ſuper iure Capellaniæ vel Eccleſiarum prouentibus temporalibus, queſtio aliqua oriatur: Prior coram Abbate, Capellanus verò in tua, vel officialium tuorum curia reſpondebit. Porro Capellæ B. Mariæ de Cuſſenc maior Capellanus, qui eſt de Praa, à te totam Cūram recipiet, & onus illius pariter ſuſtinebit, ac officiabit eandem, vel officiari faciet per idoneum Sacerdotem: ita quod cultus diuini nominis ibidem nullatenus minuetur; & illius Vicarius preſtito iuramento promittet, ſe tua iura, & ſententias ſeruaturum. Inſuper domus de Chamin de Cloys, cum illa de Perer Crocet, ac illa de Cloys, & quolibet alio iure ſuo tibi liberè remanebit. Domum etiam de Oblinquo, quæ in cimiterio dicitur eſſe conſtructa, voluntati & prouiſioni Abbatis, & eiuſdem loci Prioris relinques, nec ipſum Priorem ſuper eadem per te, vel aliquem miniſtrorum tuorum de cætero moleſtabis. Ad hæc autem eſt renuntiatum hinc inde quibuſlibet priuilegijs, & indulgentijs vtrimque ſuper premiſſis omnibus à ſede Apoſtolica impetratis, & nos ipſa quantùm ad

premissa omnia viribus carere decernimus. Salua tamen temporali iurisdictione Abbatis in omnibus quæ infra cruces Burgi consistunt. Vt igitur hæc nostra prouisio robur perpetuæ obtineat firmitatis, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prouisionis infringere, vel ei, &c. vsque, contraire. Siquis autem hoc, &c. vsque incursurum. Datum Laterani xvij. Kal. Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXV.

Archiepiscopo Bitvricen. et Episcopo Lemovicen. Et Abbati Dalonen. Cistercien. ord. Lemovicen. Dioec.

Delegat executionem sententiæ delegatorum, de Tullensis Abbatis electione latæ.

DILIGENTER auditis, & perspicaciter intellectis, quæ coram nobis proposita sunt à partibus super duabus electionibus in Tullen. Monasterio celebratis, & delegatorum processu, qui vnam cassantes, aliam confirmarunt. Pensatis nihilominus natura, & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipsorum delegatorum sententiam ratam habentes, per Apostolica vobis scrip. mand. quatinus eam auctoritate nostra faciatis inuiolabiliter obseruari. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nullis litteris veritati & iustitiæ præiudicantibus, à sede Apostolica impetratis. Quod si non omnes, &c. duo vestrum Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVI.

Angelo Abbati et Conventvi sancti Alexii de Vrbe.

Vineas Montis Auentini sententialiter illis confirmat.

CORAM dilecto Filio nostro Pe. titulo sanctæ Ceciliæ Presbytero Card. quem Scindico Ecclesiæ sanctæ Priscæ ac Yconomo Monasterij vestri concessimus auditorem. Idem Scindicus nomine Ecclesię sanctæ Priscæ, omnes vineas in monte Auentino positas, quas idem Monasterium possidebat, ab Yconomo ipso petebat, quas pertinere ad Ecclesiam sanctæ Priscæ per instrumenta donationum Philippi, & Epiphanij ostendere nitebatur. Verùm pars vestra respondens, dictas vineas iuris esse Monasterij sancti Alexij, prout per instrumentum donationis Eufimiani, cuius donatio prędictorum Philippi & Epiphanij donationem tempore longo præcesserat, liquidò apparebat. Possessionem insuper longissimam allegabat, quam per instrumenta locationum, & priuilegia Pontificum Romanorum, & testes plurimos manifestè probauit. His igitur nobis, per Card. eundem fideliter explicatis

Digitized by Google

catis, nos viſis, & auditis inſtrumentis, ac confeſſionibus vtriuſque partis, & atteſtationibus, & allegationibus intellectis. De Fratrum noſtrorum conſilio Ycononum veſtrum, nomine ipſius Monaſterij ab impetitione Syndici ſanctæ Priſcæ ſuperdictis vineis, ſententialiter duximus abſoluendum. Nulli ergo, &c. vſque, hanc paginã noſtræ diffinitionis infringere, vel ei &c. vſq; contraïre. Siquis autem, &c. vſque, incurſurũ. Datũ Lateran. Idibus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVII.

Magistro et Fratribvs militiæ templi.

Vt milites ab excommunicatione propter iectas manus in Clericos, poſsint abſolui à Magiſtro.

A quæ pro defenſione nominis Chriſtiani ſuſtinetis diſcrimina nos inducunt, vt vos, & ordinem veſtrum fauore continuo proſequentes, quieti veſtræ propenſiùs intendamus, & ſtudeamus auferre vobis materiam grauaminis, & laboris. Hinc eſt, quòd vobis auctoritate præſentium indulgemus, vt ſiqui è fratibus veſtris in ſe inuicem, ſiue in alios religioſos quoſlibet, ſeu etiam in Clericos ſeculares, manus iniecerint violentas, per Diœceſanos Epiſcopos abſolutionis beneficium aſſequantur. Etiam ſi eorum aliqui, priùs quàm habitum veſtrum ſuſciperent, talo aliquid commiſerint, propter quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurriſſent. Niſi exceſſus ipſorum eſſet difficilis, & enormis, vt pote ſi eſſet ad mutilationem membri, vel ſanguinis effuſionem proceſſum; aut violenta manus in Epiſcopum, vel Abbatem iniecta: cùm exceſſus tales & ſimiles ſinè ſcandalo nequeant præteriri. Nulli ergo, &c. vſque, hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei &c. vſque contraïre. Siquis autem &c. vſque, incurſurum. Datum Signiæ ix. Kal. Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVIII.

Bitvricen. Archiepiscopo.

Confirmat ſuſpenſionis ſententiam in Archiepiſcopum Burdegalenſem latam, à Bituricenſi, pro iure Primatiæ, de qua non iudicat.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ tu, & dilectus Filius Magiſter Amaneus Procurator venerabilis F. N. Burdegalen. Archiepiſcopi coram nobis proponere voluiſtis, ſuper ſententia, quam auctoritate primatiæ in eundem Archiepiſcopum promulgaſti, ſuſpendendo ipſum ab officio Metropoliticæ dignitatis: pro eo quòd ad tuum vocatus conſilium accedere non curauit, nec pro ſe aliquem idoneum deſtinare. De communi Fratrum noſtrorum conſilio ſententiam ipſam ratam habuimus, & vſque ad ſatisfactionem idoneam præcepimus obſeruari. Hoc ad cautelam expreſſo, quòd lis coram nobis non de primatia, ſed de ſententia extitit ventilata. Credentes igitur ad ſatisfactionem ſufficere competentem, pro prædicta ſententia relaxanda vt memoratus Archiepiſcopus per ſe, ipſum, aut aliũ virum

Digitized by Google

idoneum ad tuam accedat præſentiam, relaxationem eiuſdem ſententiæ humiliter petiturus, & promiſſurus firmiter ſub ſuarum, ſi neceſſe fuerit, teſtimonio litterarum, quod ad tuum conſilium vocatus accedet, facturus quod de iure fuerit faciendum. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus quatinus cum ab eo fueris taliter requiſitus, ſententiam ipſam non differas relaxare; nullam ei pœnam infligens ſi fortè ipſam ſententiam non ſeruabit, antequam per nos fuerit declaratum an eadem eſſet ſententia obſeruanda; cùm hoc Apoſtolicæ prouidentiæ duxerimus reſeruandum. Alioquin venerabili Fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo .. & dilectis Filijs .. Decan... & Subdecan. Pictauen. dedimus in mandatis, vt illam appellatione remota relaxent abſque præiudicio iuris tui. Datum Signiæ v. Idus Iulij, Pont. N. Anno xv.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem in eundem ferè modum, vſque, duxerimus reſeruandum. Quo circa diſ. veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus quatinus ſi dictus Archiepiſcopus mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos illam appellatione poſtpoſita relaxetis abſque preiudicio iuris Archiepiſcopi memorati. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea Frater Archiepiſcope, cum eorum altero, &c.

EPISTOLA CXXIX.

Fratribvs Ierosolimitan. Hospitalis, et militiæ templi in Remen. Dioec. constitvtis.

Ne interdictos, vel excommunicatos tradant ſepulturæ.

RELIGIONIS intuitu, & etiam deuotionis obtentu, quam circa nos geritis, vos, & domos veſtras ſincera caritate diligimus. Sed quantumcumque vos diligamus, & prompta vobis velimus benignitate deferre, ſuſtinere non poſſumus, nec debemus, vt ſi quid interdum contra Dominum, & iuſtitiam attentatis, remaneat incorrectum. Audiuimus autem, & audientes non potuimus non moueri, quòd Parochianos Corbeien. Eccleſiæ, quæ ſpecialiter B. Petri iuris exiſtit, ſub prætextu confraternitatis, etiam ſi vinculo teneantur excommunicationis aſtricti, Eccleſiaſticæ præſumitis tradere ſepulturæ. Quoniam igitur tantò id grauiùs ferimus, quantò vobis ampliùs indecens reputamus, & veſtræ ſaluti contrarium, per Apoſt. vobis ſcrip. mand. & diſtrictè præcipimus, quatinus decetero Parochianos Corbeien Eccleſiæ qui vinculo tenentur excommunicationis aſtricti, ad ſepulturam recipere nullatenus præſumatis. Scituri quòd ſi ipſos vel alios excommunicatos ſepulturæ tradere præſumpſeritis, honeſtati domus veſtræ grauiſſimè derogabitis, & tandem non ſine indignatione noſtra huius præſumptionis correctionem auctore Domino ſentietis. Datum Signiæ Kal. Iulij, Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXX.

Rodvlpho Presbytero.

Non teneri voto Monaſtico, ſed melius acturum, ſi ſaculo renuntiet.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ circa te ſuper voto, ac profeſſione Monaſtici ordinis per inquiſitionem delegatorum noſtrorum reperta fuerunt, te ad obſeruantiam regulæ Monachalis decernimus non cogendum. Quamquam ſaluti tuæ magis expedire credamus, vt ad illud regnum feliciter obtinendum vim tibi facias, & bellum indicas, de quo legitur quòd à diebus Ioannis Baptiſtæ regnum cœlorum vim patitur, & illud diripiunt violenti. Tu ergo ſiue licentia in ſeculo remanendi, ſiue prouidentia exeundi de ſeculo vſus fueris, diuinæ te ſubijcias ſeruituti, & per mandatorum Dei ſemitas gradiaris, ne fortè ſi ſecus egeris te ipſum decepiſſe proberis. Datum Signiæ vj. Nonas Iulij Pontificatus noſtri Anno xv.

EPISTOLA CXXXI.

Fratribvs Ierosolimitan. Hospitalis in Ybernia Constitvtis.

Confirmat eis bona Hoſpitalis.

CVM à nobis petitur &c. vſque perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij veſtris iuſtis precibus inclinati. De Killemainan de villa Turmot. de Yſoude. ſancti Michaëlis de Kreuach. ſancti Clementis Dublinen. de Tauerach. de Douenachpatic. de Kilteltan. de Legno. de Moylbochen. de Moyllach. de Terra. A de Dullart. & Pagani Fratris ſui, de Cluchihunche. de Knocduine. de Cluniſ. de Bernemeche. A de Lenz. de Dunler. de Ken. de Cloch. de Terra Amauri. de Feypo. iuxta Luueche. ſanctæ Mariæ in Arch. de terra quæ fuit. R. Filij W. ſancti Ioannis Arch. de Rathmulin. de Incheme Kargi. de Maniblos. de terra Vvalteri de Logan. de terra W. Foreſtarij in Magelin. ſancti Ioannis Euangeliſtæ in Crafferg de Bruach. de Glorie. de Batmolin. de Kilhiele. de Killuvarin. de Ratenanſ. de Tachſixan. de Rathſuln. de terra Philippi Vituli. de terra Thomæ Vituli. de terra Ioannis de Peinkoyt. de Adcor. de villa Aufrid. in Ardrie. ſancti Dauid de Naſ. de terra Ricc. Filij Aluered. de villa W. de Keldif. de Clane. de Iuthe. de Killebech. de terra W. Cirenceſtre. de Dunig. de Kernach. de Marachem. de villla Sirloc. de Tuly. de Killemelin. de Rathbrid. de Kilroſ. de terra quæ fuit Radulfi de Offali. de Dunheue. de Finouere. de Orengam. de terra Thomæ Filij Maur. de Killergi. de Struhan. de Dorric. de Foder. de villa Dauid. de Dumetham. de villa Dauid Boch. de terra Ricc. Pmcno. de Gillachneſcop. in Obuy. de Archimen. Triech. de tota terra Reug. Poherij in Lagen. de Archemang. de Cauelmuy. de terra Ricc. de Hemfort. ſancti Petri de Seleſcar. ſancti Michaëlis de Vveſefort.

Digitized by Google

ſancti Ioannis. ſancti Patricij. ſanctæ Brigidæ. ſanctæ Mariæ Magdalenæ Vveſeford. ſancti Ioannis de Balilchauc. de Incheſcorch. ſancti Ioannis de terra Helie. de Pondlg. de Dufer. ſanctæ Mariæ de Slefcultre. de terra Rog. Valen. de terra Osberti God. de terra *W*. Bruſelanc. de Senerah. de Kildium. ſancti Ioannis Vvateford. de Drukun. de Keſlliuor. ſanctæ Mariæ de Tibh. de Arfinan. de Radron. de Magdeuuin. de Stangenach. de terra *W*. Auguill. de terra A de Martel. de Obrid. de terra Alex. Carpentar. de Dumercth. de Typar. de Karketel. de Hules. de Cathan. de Kilguban. de terra Roberti Sivvim. de Lunc. de Kilkallan. de Catcorchin. de terra Ricc. de Mora. de terra Thomæ Filij Rad. de terra Henrici Pmcn. de feudo decem militum in honore Cathan. de Addar. de terra Galf. de Exſe. de terra Tancardcor. ſancti Marchach. Linurin. ſanctæ Brigid. Linurin. de terra Godeberti. de Rupe. de imo Gantard. Inker. de Lachmecher. de Holegr. de toto tuedo de Amerit. de toto tuedo de Tulachleys. de toto tuedo de Horr. de toto tuedo de Mayer. ſancti Ioannis de Corcāg. de Roskelan. & de Senegart. Clencan. Eccleſias cum omnibus villis, decimis, Capellis pertinentijs, & appenditijs ſuis, necnon & alia bona veſtra, ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui Hoſpital. auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. vſque noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque contraïre. Siquis autem, vſque incurſurum. Datum Signiæ xiij Kal. Auguſti Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXXII.

Ioanni Redestonen. Episcopo.

Ei Græco Epiſcopo ad Eccleſiæ vnitatem reuerſo, parem cum Epiſcopis Latinis poteſtatem largitur.

CVm ad obedientiam Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ redieris, ſicut ex parte tua fuit propoſitum coram nobis, auctoritate tibi preſentium indulgemus, vt in Apoſtolicæ ſedis deuotione perſiſtens, illa gaudeas libertate, qua gaudent Latini Epiſcopi Romaniæ, illámque iuriſdictionem in ſubdictos tuos obtineas, quam & ipſi in Diœceſibus ſuis habent. Nulli ergo, &c. vſque noſtræ conceſſionis infringere, vel ei, &c. vſque contraïre. Siquis autem, &c. vſque incurſurum. Datum Signiæ ij. Idus Iulij Pontificatus noſtri Anno xv.

EPISTOLA CXXXIII.

Eidem.

Vt ad vnitatem Eccleſiæ hortetur Græcos.

CVm ad obedientiam Apoſtolicæ ſedis redieris, vt quod audiſti alij dicas veni, & trahas quaſi cortina cortinam. Fraternitati tuæ preſentium auctoritate mandamus, quatinus Coëpiſcopos tuos necnon Monachos, & Clericos Græcos; vt ad obedientiam ſedis Apoſtolicæ reuertantur, exhor-

Digitized by Google

tationibus ſedulis efficaciter moneas, & prudenter inducas, ita quòd diligentia tua clareat in effectu, & gratiam noſtram merearis pleniùs, & fauorem. Datum Signiæ ij. Idus Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXXIV.

BOIANEN. EPISCOPO.

Vt Hoſpitalarij exhibeant Epiſcopo Venefrano inſtrumentum compoſitionis inter eos, cum eius exemplar corroſum ſit. Alioquin teſtium, qui actui fuere preſentes, auditorum dicta, in ſcripturam publicam redigantur.

SIGNIFICANTE venerabili F. N. Epiſcopo Venefrano ad noſtram noueris audientiam peruenisſe, quòd Eccleſia ſua ignis incendio deuaſtata, ipſius priuilegia coactus eſt aliàs deponere conſeruanda: inter quę, priuilegium quoddam, quod inter Eccleſiam Venefranam, & Hoſpitalarios ciuitatis eiuſdem compoſitionis, & pacis federa continebat repertum eſt ex conſeruatorum, in cautela corroſum. Vnde quia ex ipſius abolitione, magnum poſſet Eccleſiæ Venefran. diſpendium prouenire, ac nonnulli qui dum idem conderetur priuilegium interfuerant, dictos Hoſpitalarios ſimile habere priuilegium aſſeuerent: nobis humiliter ſupplicauit, vt inducere dictos Hoſpitalarios ad exhibendum idem priuilegium dignaremur. Volentes igitur Eccleſiæ Venefran. diſpendijs precauere. Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus Hoſpitalarios antedictos ad prefatum priuilegium exhibendum, ſecundùm quod Eccleſiæ antedictæ priuilegium reformetur, moneas efficaciter, & inducas. Alioquin depoſitiones predictorum teſtium audiens, efficias, & procures, vt eorum dicta, in ſcripturam publicam ad perpetuam memoriam redigantur. Datum Signiæ xiij. Kal. Auguſti. Pontificatus noſtri Anno xv.

EPISTOLA CXXXV.

BERNARDO PRIMO ET FRATRIBVS EIVS.

Eorum confeſsione allata, confirmat regulam religionis.

NE quis de cetero veſtrum valeat calumniari propoſitum, ſicut olim diligenter examinauimus fidem veſtram, ita nunc conuerſationem veſtram prudenter inueſtigare curauimus, & vtramque litteris Apoſtolicis fecimus comprehendi, vt illas in teſtimonium habeatis. Conuerſationis ergo veſtræ propoſitum tale eſt. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & Beatiſſimæ ſemper Virginis Mariæ, ad edificationem vniuerſalis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ad ſalutem animarum noſtrarum, & omnium ad quorum aures peruenerit. Sicut fideliter credimus corde fidē Catholicam per omnia, & in omnibus integram, & inuiolatam, quemadmodum in litteris noſtræ examinationis expreſſum, eſt ore firmiter confiteri, & nuntiare, & predicare propoſuimus, & vſ-

Digitized by Google

que ad animam & ſanguinem aduersùs omnes ſectas hereſum deffendere viriliter promiſimus. Conſiſtentes ſub Magiſterio & regimine vnius & veri Magiſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac pijſſimi Vicarij eius Papę Innocentij,& ſucceſſorum eius ſemper permanentes, tam corpore quàm ſpiritu in communione ſanctæ Romanæ, ac vniuerſalis Eccleſiæ, quam ſanctam, & Catholicam, & Apoſtolicá ſemper & vbique cõfitemur,& predicamus: extra quam neminẽ ſaluari fatemur. Sed quia fides ſinè operibus mortua eſt,ſeculo abrenuntiauimus & quę habebamus,velut à Domino conſultum eſt,pauperibus erogauimus,& pauperes eſſe decreuimus;ita quod ſolliciti eſſe de craſtino non curamus; nec aurum vel argentum,vel aliquid tale,preter veſtimentum & victum quotidianum à quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque Euangelica velut precepta ſeruare propoſuimus: & quamquam officium noſtrum ſit precipuè,vt omnes diſcant ſcripturas ſacras, & omnes idonei exhortentur; tamen dum tempus ingruit proprijs manibus laboramus, ita dumtaxat ne pretium accipiamus cõuentum. Nam cùm ex magna parte Clerici ſimus, & pene omnes litterati lectioni, exhortationi, doctrinæ,diſputationi contra omnes errorum ſectas decreuimus deſudare. Diſputationes tamen à Doctoribus Fratribus in fide Catholica comprobatis,& inſtructis in lege Domini diſpenſari,vt aduerſarij Catholicæ,& Apoſtolicæ fidei cognoſcant veritatem, & reſipiſcant à laqueis diabolici erroris,quibus tenentur capti. Cum Prelatorum vero licentia & veneratione debita peridoneos Fratres,& in ſacra pagina inſtructos,qui potẽtes ſint in ſana doctrina arguẽre gentem errantem, & ad fidem modis omnibus trahere,& in gremio ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtudebimus reuocare. Denique licèt dicat Chriſtus, oportet ſemper orare, & non deficere, & Apoſtolus, ſinè intermiſſione orate: Tamẽ quidam noſtrorum per viginti quatuor vices inter diem & noctem alij quindecies, alij duodecies, qui autem minus ſepties, pro omnibus hominibus ſecundum eorum gradus orant. Continentiam perpetuam & caſtimoniam,vel virginitatem inuiolabiliter conſeruando. Suſpectum mulierum conſortium deuitando,vt nemo noſtrum ſolus ad ſolam, nec etiam ad loquendum, niſi audientibus aut videntibus legitimis teſtibus, & certis perſonis accedat. Nunquam in vna domo fratres, & ſorores preſumant dormire, nunquam ad vnam menſam reſidére. Eccleſiaſtica ſacramenta ſuſcipiemus ab Epiſcopis & Sacerdotibus in quorum Diœceſibus & Parrochijs commorabimur & eis obedientiam debitam,& reuerẽtiam exhibebimus. Per honeſtiores autem,& inſtructiores in lege Domini,& in ſanctorũ patrum ſententijs, verbũ Domini cenſuimus proponendum, de Prelatorum Eccleſiæ conſcientia, & conſenſu fratribus, & amicis, Clericis,& Laïcis, vt diſcant neceſſaria pro hereticis conuertendis. In omnibus vero Epiſcopatibus, Diœceſibus, vel Parrochijs in quibus ſumus, vel fuerimus, diſpoſuimus ieiunare ſecundùm morem & conſuetudinem Prelatorum & Catholicorum virorum orthodoxorum illarum Prouinciarum, tam in vigilijs, quàm in ieiunijs Quatuor Temporum & Quadrageſimæ. Ad menſam quoque ſemper legendum in domo qua fuerimus conuerſati, ex quo numerum excedimus octonarium. Silentium ſimiliter data benedictione vſque ad peragendas gratias obſeruandum,niſi ob correctionem lectoris;aut ob explanationem lectionis. Qui verò ſecularium nobis credunt, à quibuſcumque aliquid

per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt ſi potuerint, & nobis acquieſcere voluerint, vt ipſis & non alijs reſtituant. Decimas ſiquidem & primitias & oblationes & cetera, ſecundùm vſum locorum: ſeruitia Prelatis, & alijs Clericis, ſub quorum Diœceſibus vel Parrochijs victitauerint fideliter perſoluant, quod omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus. Religioſum & modeſtum habitum ferre decreuimus, qualem ex voto conſueuimus deportare; vtendo decetero calceamentis communibus, ad conſilium, & mandatum ſummi Pontificis, pro tollendo ſcandalo quod contra nos mouebatur de calceamentis deſuper apertis, quibus vti hactenus ſolebamus. Vos ergo preſcriptum conuerſationis propoſitum de corde puro, & conſcientia bona, & fide non facta taliter obſeruetis, vt Deo gratum obſequium, & hominibus vtile prebeatis exemplum. Datum Signiæ x. Kal. Auguſti. Pont. N. Annoxv.

EPISTOLA CXXXVI.

POPVLO ALEXANDRIN. SPIRITVM CONSILII SANIORIS.

Vt ab Ottone Imp. recedant.

APOSTOLICÆ ſedis erga vos ab ipſis ciuitatis veſtræ primordijs gratiam & fauorem, ipſius quoque ciuitatis vocabulum proteſtatur: quam felicis memoriæ Alexander Papa predeceſſor noſter, vtpote nouam plantationem Eccleſiæ, tanta caritatis prerogatiua dilexit, vt in perpetuam ſuæ gratiæ, ac veſtræ deuotionis memoriam, eam ſuo curauerit nomine inſignire. Qualiter autem nos eius in veſtra exaltatione veſtigia non ſolùm imitati fuerimus, verùm etiam ſupergreſſi, licet operibus vos exhibeatis immemores, in veſtris tamen cordibus memores, ſicut credimus, permanentis, quippe cum talia ſint quæ vobis contulimus, vt eorum nullo debueritis tempore obliuiſci. Miramur igitur, nec ſatis admirantes ſufficimus admirari, quod cõuerſi in arcum peruerſum, & in reprobum ſenſum dati, ſic citò receſſiſtis à fidelitate noſtra, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ, cui non ſolum debita minime preſtitiſtis, verùm & in impiorum conſilium abeuntes, facti eſtis inimici eius in capite impugnantes eam, vnà cum perſecutoribus eius, & O. Tyranno, & excommunicato, & maledicto in noſtram iniuriam, & animarum ac rerum veſtrarum periculum adherentes. Quamquam igitur merita veſtra non exigant vt vos patris manſuetudine reuocemus, ſed potiùs ſeueritate iudicis puniamus, quia tamen pater filium diligit etiam offendentem, imitantes longanimitatem illius, cuius patientia quantum in ipſa eſt ad veniam peccatores adducit. Vniuerſitatem veſtram exhortamur attentiùs, per Apoſt. vobis ſcrip. mãdantes, quatinus, à prefato Tyrãno, qui, ſicut per ea circa nos egit niſi eſſet cor veſtrum inſipiens obſcuratum aduertere potuiſtis, benefactoribus ſuis mala pro bonis retribuit, atque ab eius complicibus ſano vtentes conſilio recedatis, & redeatis humiliter ad ſinum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Matris veſtræ offenſam preteritam obſequijs ſubſequentibus expiantes. Alioquin indubitanter noueritis, vos priuilegijs omnibus vobis ab eadem indultis perpetuò

Digitized by Google

ſpoliandos,cùm propter ingratitudinis vitium libertas in ſeruitutis compedem reuocetur. Datum Signiæ iij. Idus Iulij. Pontificatus noſtri Anno decimo-quinto.

EPISTOLA CXXXVII.

Cremonen. Episcopo Apostolicæ sedis Legato.

Confirmat depoſitionem Epiſcopi Vicentini à Legato decretam, licèt ſit cauſa ſedi Apoſtolicæ reſeruanda, quia Epiſcopi notiſsima erat indignitas.

PER tuas nobis litteras intimaſti,quòd cùm contra Epiſcopum Vicentinum,tam per publicam famam,quàm per Canonicos ipſius Eccleſiæ,multa tuis fuiſſent auribus inculcata.Licet notorium eſſet eumdem Epiſcopum clamorem qui de ipſo aſcenderat opere compleuiſſe:ad cautelam tamen eidem terminum prefixiſti,quo ſe tuo conſpectui preſentaret, ſuam ſuper obiectis ſi poſſet innocentiam oſtenſurus. Quo demum pluribus ſibi terminis aſſignatis in tua comparere preſentia non curante, in eum depoſitionis ſententiam promulgaſti, Capitulo Vicentin. alium eligendi liberam tribuens facultatem. Quamuis igitur ad id ſinè noſtro ſpeciali mandato procedere non debueris,cùm hoc ſit vnum ex illis quod ſibi ſedes Apoſtolica ſpecialiter reſeruauit, quia tamen nota eſt eius enormis dilapidatio, & deformis inſufficentia non ignota, & antequam tuas litteras acceperimus,nos ſuper ipſius depoſitione noſtras feceramus litteras iam notari. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip.mandamus,quatinus eundem facias ab Eccleſię Vicentin. regimine perpetuò remanere remotum.Monens idem Capitulum diligenter, vt in nullo de cetero eidem intendens,perſonam idoneam, & Eccleſiæ Romanæ deuotam, ſibi per electionem canonicam infra menſem preficiant in paſtorem. Alioquin tu id auctoritate noſtra ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo exequaris. Nihilominus dictum Epiſcopum per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiſſimè cogens, vt pecuniam quam de alienatis Eccleſiæ poſſeſſionibus congregauit, reffundat in eiuſdem Eccleſiæ debita perſoluenda. Datum Signiæ Non. Iulij. Pont. N. anno xv. Super hoc ſcriptum eſt Capitulo Vicentin.

EPISTOLA CXXXVIII.

Episcopo Avrasicen.

Cauſam matrimonij mulieris bigamæ delegat.

EX tuarum perpendimus ſerie litterarum F. mulierem Auraſicen. coram te fuiſſe conqueſtam. Quòd cum B. Garinus Parochianus tuus eam duxiſſet legitimè in vxorem, eandem non curabat maritali affectione tractare. Cúmque partes ad tuam preſentiam conuocaſſes, dicta mulier iuramento firmauit: quòd idem B. per verba de preſenti contraxerat cum eadem,

Digitized by Google

teſtibus nihilominus ad hoc probandum productis, quorum depoſitiones eiſdem duxiſti litteris inſerendas. E contra verò B. memoratus iurauit ſe numquam contraxiſſe cum muliere iamdicta, nec eandem annulo ſubarraſſe, producens nihilominus teſtes ad reprobationē teſtium productorum ab ipſa, dicta quorum eiſdem inſerere litteris procuraſti. Propoſuit etiam B. prædictus, quod eadem mulier cuidam Stephano in Eccleſiæ facie fuerat matrimonialiter copulata, qui carnaliter eādem cognouerat, & eam tenebat in domo propria vt vxorem; quod in iure confeſſa fuit mulier ſepedicta, aſſerens tamen ſe cum. B. ſepedicto primitus contraxiſſe. Cúmque poſtmodum mulier eadem ad teſtes interim producēdos diem ſibi peteret aſſignari: dictus B. aſſerens eandem audiuiſſe dicta teſtium productorum ab ipſo, ac propter hoc non debere rurſum ad teſtium productionem admitti, ſedem Apoſtolicam appellauit, octauas ſancti Martini proximò venturas terminum ſuæ appellationi præfigens: quem terminum arctās ad feſtum Aſcenſionis proximò tunc futurum, nobis humiliter ſupplicaſti, vt cauſam eandem fine terminare debito dignaremur. Nos igitur hijs tam per litteras tuas, quàm per relationem dil. fil. G. Subdiacon. & Capellan. noſtri, quem eidem B. cōceſſimus auditorem, pleniùs intellectis, eaſdem litteras tuas ſub Bulla noſtra tibi remittentes incluſas; fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcrip. mand. quatinus ſi de hoc principaliter coram te actum fuerit, quòd videlicet ſæpe nominatus, B. memoratam. F. maritali non curabat affectione tractare, & vera ſunt quæ in præfatis tuis litteris continentur, dictum. B. ab impetitione prædictæ mulieris abſoluas. Quia ſiue ipſa mulier primò cū Stephano, quàm cum B. ſæpedicto contraxit, primum factum debet præiudicare ſecundo; ſiue conſtet eam primò cum B. poſtmodum cum Stephano contraxiſſe, nihilominus eius petitioni obuiat adulterium, de quo eſt manifeſtè confeſſa. Si verò de hoc principaliter fuit actum, vtrum ſcilicet inter dictum B. ac mulierem præfatam legitimum fuerit matrimonium, cum ſuper hoc cauſa non fuerit ſufficienter inſtructa, eam pleniùs audias, & fine canonico appellatione remota decidas, faciens quod decreueris, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Signiæ ij. Idus Iulij, Pont. N. Anno. XV.

EPISTOLA CXXXIX.

NORVVINCENIN. HIBERNIA COMMORANTI. CLVANFERTEN. ET ENACTVNEN. EPISCOPIS.

Vt lata ſententia contra Vvaterfordenſem Epiſcopum executioni mandentur.

CVM cauſam quæ inter venerabilem Fratrem noſtrum Leſmoren. & D. quondam Vvateforden. Epiſcopos vertebatur. Venerabilibus Fratribus ... Laonien. & Corcagien Epiſcopis, & dilecto Filio. Archidiac. Caſſelen. ſub certa forma duxerimus commitendam. Ipſi mandatum noſtrum tanquam obedientiæ Filij diligenter, ſicut ex litteris eorum accepimus, exequi cupientes, ad inſtantiam ipſius Leſmoren. Epiſcopi, eundem Vvaterforden. Epiſcopum citauerunt, vt iuxta mandati Apoſtolici

Digitized by Google

formam in iure dicto Epiſcopo reſponderet. Sed eo poſtmodum in eorum preſentia comparente, idem Vvaterforden. præfatum Leſmoren. Epiſcopum, ob quaſdam adulterinas litteras nomine bonæ memoriæ. I. titulo ſancti Stephani in Celio Monte Presbyteri Card. tunc in partibus Hiberniæ Apoſtolicæ ſedis Legati confectas, quas idem Leſmoren. per collationem aliarum litterarum ipſius Card. veracium coram eiſdem iudicibus apertè redarguit falſitatis, probare nitebatur, excommunicationis nexibus irretitum. Sed cùm nec hanc, nec etiam alias exceptiones obiectas dictus Vvaterforden. probare aliquatenus potuiſſet, lite ſuper principali preſentibus partibus conteſtata; diem ipſis dicti iudices ſtatuerunt, infra quam dictus Vvaterforden. à quibuſdam Sathanæ ſatellitibus inſtigante Diabolo extitit immaniter trucidatus. Poſtmodum autem cum Robertus Clericus fuiſſet ad Eccleſiam Vvaterforden. Electus, & venerabilis F. N. Caſſelen. Archiepiſcopus vellet imponere ſibi manus. Quia dictus electus ſequens ſui predeceſſoris veſtigia, occupatas poſſeſſiones inuaſerat per potentiam laïcalem: præfatus Leſmoren. Epiſcopus pro ſui iuris tuitione, aduerſùm eundem reclamauit electum. Sed antefato Archiepiſcopo reſpondente, quòd ipſum tantùm ad Vvaterforden. & non ad Leſmoren. Eccleſiam conſecrabat, præfati iudices premiſſum. R. iam in Epiſcopum conſecratum ſuis citatorijs litteris ad eorum preſentiam euocarunt; ſuper poſſeſſionibus à predeceſſore ſuo nequiter occupatis eidem Epiſcopo reſponſurum. Eo itaque coram ipſis ad prefixum ſibi terminum comparente, citationem ipſam non fuiſſe Canonicam, hijs rationibus allegauit. Tum quia eadem non niſi viginti & ſeptem dies à termino continebat, tum etiam quod tantum ab vno ipſorum iudicum, & quodam Abbate alio, cui prenominatus Corragien. comiſerat vices ſuas, extiterat euocatus. Verùm cum dictis iudicibus conſtitiſſet, quòd triginta & nouem dierum fuerat citatio prenotata, & quòd etiam licet iudici delegato citationis officium cuilibet commitere, ac punire ratione preuia contemptorem, exceptionem illam eſſe friuolam decreuerunt. Qua de re dictus Vvaterforden. accenſus, ſedem Apoſtolicam appellauit, & ſuæ appellationi terminum aliquatenus non prefigens, & nullam aliam rationabilem cauſam obiectæ appellationis allegans receſſit contumaciter à preſentia eorundem. Iudices autem apellationem huiuſmodi, pro eo quod in litteris commiſſorijs fuerat remedium appellationis ſublatum, fruſtratoriam attendentes; & aduertentes etiam quòd per ſui predeceſſoris procuratores, & per ipſum Epiſcopum demum in eorum preſentia lis fuerat conteſtata. Teſtes ipſius Leſmoren. Epiſcopi, ſuper duobus articulis eiſdem ab Apoſtolica ſede commiſſis, videlicet quòd Eccleſia Leſmoren. à tempore cuius non extat memoria, fuerat Cathedralis, & ſuper ipſius electione Canonica, receperunt: tertio articulo pretermiſſo, videlicet quòd excommunicatus extiterat præfati Vvaterforden. Epiſcopi predeceſſor, cum inhumanum ſit perſequi odio iam deffunctum. Teſtes etiam ſuper violenta iniectione ipſius Leſmoren. Epiſcopi de nouo preſumpta, poſt factam illis commiſſionem recipere decreuerunt, cum ad eorum ſpectaret officium corrigere malè acta, circa negotium ſibi ab Apoſtolica ſede commiſſum. Teſtibus itaque ſic receptis, & atteſtationibus publicatis, dicti iudices atteſtationes ipſas Vvaterforden. Epiſcopo tranſmiſerunt: diem prefigentes eidem,

Digitized by Google

quo in eorum præſentia compareret, in teſtes, ſi vellet aut dicta teſtium aliquid obiecturus. Eodem itaque Vvateforden. minimè comparente, nec mittente aliquem idoneum reſponſalem, ijdem iudices tam atteſtationibus à nobis ſibi tranſmiſſis, quàm etiam alijs quas ipſi receperant fideliter publicatis, cum per inſpectionem earum, & litteras venerabilium fratrum noſtrorum ... Archiepiſcopi Tuamen. & .. Epiſcopi Duacen. qui ſuper eodem negotio à nobis iudices fuerant inſtituti, & reſtitutionem Leſmoren. Eccleſiæ adiudicarant eidem, & in poſſeſſionem induxerant corporalem, de intentione præfati Leſmoren. Epiſcopi pleniſſimè conſtitiſſet, communicato virorum prudentum & iuriſperitorum conſilio, poſſeſſionem Leſmoren. Eccleſiæ cum ſuis omnibus pertinentijs adiudicarunt authoritate noſtra Epiſcopo memorato, ſæpefatum Vvateforden. Epiſcopum ad ſolutionem centum & ſexaginta Marcarum argenti taxatione ab ipſis vltra dimidiam partem quantitatis prouidè facta expenſarum & ablatorum nomine condemnantes, & charitate fraterna, quæ cum ſcandalizatis vritur, & cum patientibus infirmatur, exilio diutino, & miſerijs compatientes continuis Epiſcopi ſæpefati, dictus Corcagien. Epiſcopus & dilectus Filius .. Laonien. Decanus loco alterius iudicis, in corporalem poſſeſſionem ipſius Leſmoren. Eccleſiæ ipſum Epiſcopum induxerunt. Ceterùm cum paulò poſt idem Leſmoren. Epiſcopus in ſabbatho quo Sitientes cantatur celebraret ſolemniter Ordines in eadem, quidam familiares dicti Vvateforden. Epiſcopi vnà cum Rog. Chriſtophori ipſi Epiſcopi Seneſcalco ab ipſo ſpecialiter deſtinato, dictum Epiſcopum aliquandiu in ipſa Eccleſia obſidentes, demum in eundem ab Eccleſia ſacris indutum veſtibus exeuntem, actu nefario irruerunt & Eccleſiam ipſam bonis, tam intrinſecis, quàm extrinſecis per violentiam ſpoliantes, & ab ipſo Epiſcopo indumenta Pontificalia viliter manu ſacrilega extrahentes, cum duobus Presbyteris de loco ad locum per inuia, vſq; ad caſtrum de Dungaruan in quo erat Vvateforden. Epiſcopus, captiuum immaniter abduxerunt eundem. Cuius pedibus idem Vvateforden. deponens modeſtiam Pontificis, & induens nequiter carnificis feritatem compedes tradens ferreos manu ſua, & iuuans fabrum clauos ipſis compedibus defigentem, ſic ipſum carceris ergaſtulo mancipauit. Poſt hæc autem dicti iudices apud Caſſelum vnà cum dicto Caſſellen. Archiepiſcopo in maiori Eccleſia conuenientes in vnum, huius iniquitatis auctores, & etiam conſentientes eidem, præſente Vvateforden. Epiſcopo, & pariter aſſentiente accenſis candelis excommunicationis vinculo ſolemniter innodarunt. Euadente itaque poſt ſeptē hebdomadas Leſmoren. Epiſcopo Dei auxilio carcerem ſupradictum, in quo ſiti, fame, ac penuria multiplici acriter fuerat maceratus, ijdem iudices præfatum Vvateforden. Epiſcopum vt eidem Leſmoren. Epiſcopo ſatisfaceret de iniurijs irrogatis, ſuis duxerunt citandum litteris iteratò. Quo in die ſtatuto in ipſorum præſentia comparente, ac poſt comminationes quamplurimas ex parte Regis Angliæ intentatas temerè in eoſdem, cōtumaciter ab ipſorum auditorio recedente, ipſi iudices licèt huius facti enormitas eſſet notoria, & fere omnibus manifeſta, quia tamen idem Vvateforde. patratum ſcelus de aſſenſu ipſius factum fuiſſe negabat, teſtes contra ipſum vtpote lite ſuper hoc articulo conteſtata cum ſolemnitate debita receperunt, quorum depoſitionibus publicatis, & tranſmiſſis etiam

zed by Google

ad Vvateforden. Epiſcopum ſupradictum, diem ſibi & locum denuò præfixerunt, vt ſi duceret in teſtes, aut eorum depoſitiones aliquid opponendum, ad ipſorum præſentiam accederet id acturus. Qui comparens in ſtatuto termino coram eis, minas comminationibus, & conuitia præmiſſis iniurijs aggregauit parans inſtinctu diaboli eidem Epiſcopo latenter inſidias per Thomam ſuum Clericum in cimiterio Liniricen. cúmque Leſmoren. prędictus eſſet in oſtio Limiricen. Eccleſiæ conſtitutus, dictus Thomas Dei timore poſtpoſito manus iniecit temerarias in eundem, & ſibi litteris iam dictorum Archiepiſcopi Tuamen. & Epiſcopi Duacen. à manibus ipſius violenter auulſis, euaginato gladio ſic ipſum conatus eſt decollare quod ictus aſperè ferientis, à quo diuina potentia ipſum Epiſcopum liberauit, in oſtium defluens memoratum, ibidem perennis memoriæ veſtigia dereliquit. Quem quod id præſumpſerat ipſis iudicibus aſtantibus, & cernentibus tantum ſcelus, denuntiarunt publicè anathemati ſubiacere, ipſi Vvateforden. Epiſcopo arctiùs inhibentes ne communicare in aliquo præſumeret Clerico memorato, ſed idem Epiſcopus inhibitionem huiuſmodi vilipendens, tam in corporali, quàm in ſpirituali menſa eadem die, ac deinceps ipſi Thomæ communicare non metuit, quemadmodum per teſtes didicerant iudices ſupradicti. Et licèt idem Epiſcopus in teſtes & eorum teſtificata eadem die obijcere noluiſſet, ac ab ipſorum conſpectu contumax diſceſſiſſet, ad ipſius tamen malitiam conuincendam non ſolùm ei alterum, ſed etiam tertium, & quartum diem ad vltimum eidem peremptorium indixerunt. Quo nullatenus comparente nec ſufficientem ad eos reſponſalem mittente, dum ipſis per atteſtationes quas nobis ſub ſigillis ſuis dicti iudices deſtinarunt, de violentia ipſi Leſmoren. à Vvateforden. Epiſcopo irrogata & iniectione violentarum manuum conſtitiſſet, aſſidentibus eis viris prudentibus, & diſcretis, tam ipſum in canonem latæ ſententiæ incidentem, quàm omnes fautores ſuos candelis accenſis, & pulſatis campanis excommunicatos publicè nuntiarunt. Auctoritate noſtra præmiſſo Archiepiſcopo iniungentes, vt ipſum excommunicatum per ſuam faceret Prouinciam nuntiari, & ſibi rerum ſpiritualium curam donec in ſententia perdurandum duceret interdicens, ſæpefatum Leſmoren. Epiſcopum in corporalem poſſeſſionem auctoritate noſtra induceret Eccleſiæ Leſmoren. adijcientes eidem, vt tam clero, quàm populo Vvateforden. ſub interminatione anathematis, diſtrictiùs inhiberet, ne ipſi Epiſcopo in executione pertinaciter exiſtenti, præſumerent in aliquibus obedire, ſed potiùs ipſi Metropolitan. reuerentiam omnimodam exhiberent. Sed ipſi Clerici facti ſalutis propriæ contemptores, dicto Epiſcopo participare auſu temerario præſumentes, eidem Archiepiſcopo iniunctam ipſis reuerentiam impendere noluerunt. Propter quod idem Archiepiſcopus in ipſos excommunicationis ſententiam promulgauit, quam ipſi iudices duxerunt poſtmodum auctoritate Apoſtolica confirmandam. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatinus prædictas ſententias, ſicut rationabiliter ſunt prolatæ, faciatis vſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles, per ſubtractionem beneficiorum, ſi neceſſe fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Vt autem dictus

Vvate-

Digitized by

Vvateforden. Epiſcopus de ſua non poſſit malitia gloriari, eundem cum litteris veſtris ad noſtram præſentiam dirigatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Signiæ vj. kal. Iulij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXL.

VT BRIXIENSIS EPISCOPVS LINGVA IMPEDITVS, ET SENEX, CVM IAM ID POSTVLAVERIT, ECCLESIÆ SVÆ CEDAT.

Cremonen. & Vercellen. Epiſcopis Apoſtolicæ ſedis leg. & Regin. electo.

LICET ſecundũ Apoſtolũ qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat; ſi tamen Epiſcopus nominis non exequatur effectũ, vnde dolere poſſit inuenit, quia de primatu quẽ in terris obtinet, confuſionẽ expectat in cælis. Cùm enim eſſe debeat vt oliua fructifera in domo Dñi, & tanquam lignum plantatũ ſecùs decurſus aquarum, reddere fructum tempore ſuo: ſi non fructificat non abſurdè comparatur ficulneæ, quæ fructus non edit acceptos, & terram ſterilem reddit ſub vmbra nociua inutiliter occupatam. Talis Epiſcopus tantò grauiùs cadit interiùs apud Deum, quantò altiùs videtur exteriùs apud homines aſcendiſſe; periculoſus eſt talibus ad Epiſcopatum aſcenſus, ſed tantò periculoſior eſt Epiſcopatus retentio, cùm quis ſolicitudini non ſufficit paſtorali, quantò efficacius per experientiam ſuæ inſufficientiæ didicit onera præſulatus, & retinentem accuſat ambitio, quem recipientem coactio debuerat excuſare: cùm in talibus adeſſe debeat coacta voluntas, & voluntaria coactio non deeſſe, vt ſe cogi non renuat, & velle non audeat ni cogatur. Expedit ergo Prẽlato qui nequit in prælatione proficere, quòd efficiatur vnus de paruulis, & deſcendat exteriùs, vt intus aſcendat, & in minori proficiat, qui deficit in maiori: quia non in ſublimitate graduum, ſed in amplitudine charitatis acquiritur regnum Dei, apud quem non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio comprobatur: vnde prudenter animæ ſuæ conſulet, & honori ... Brixien. Epiſcopus, ſi Epiſcopatui corpore cedet, cui videtur vtilitate ceſſiſſe. Cùm enim, ſicut ex litteris veſtris accepimus, linguæ ſit officio deſtitutus, & lingua Prælati eſſe non debeat alligata, exequi non poterit prædicatoris officium mutus, & annuntiare populo ſcelera ſua; cuius ſanguinem Deus de manu Prælati requiret. Cùm etiam grandæuus ætate, confectus ſit ſenio, & præ longæ infirmitatis anguſtia, ſit effectus inutilis Eccleſiæ Brixien. nequit aſcendere vt in die belli pro domo Domini ſe murum opponat aſcendentibus ex aduerſo. Si ſic eſt ſponſi caret amplexibus, licèt habere ſponſum videatur Eccleſia memorata; cũ ſponſo carere tolerabilius ſit, quàm ſub inutili ſponſi nomine incõmoda viduæ ſuſtinere: ne igitur ſub vmbra matrimonij diu portet onera viduitatis Eccleſia ſupradicta, cũ ſit prouidendũ nõtã Prælatis in Eccleſiis, quã Eccleſijs in Prẽlatis, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mãdamus quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, ſupradictum Epiſcopum ad reſignationem Epiſcopatus moneatis prudenter, & efficaciter inducatis: Qui ſi prudenti meditatione præuidere voluerit quid expediat, voluntate præueniet ceſſionem, & ceſſio longæ monitionis inſtantiã nullatenus expectabit; vt non quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti

Digitized by Google

quærere videatur; & voluntaria ceſſio notam ambitionis excludat. Sed ſi cedere ſponte noluerit, cùm frequenter petierit à cura, & ſolicitudine per nos Eccleſiæ Brixien. abſolui, & in manum bonæ memoriæ G. Albanen. electi, tunc Apoſtolicæ ſedis Legati, ordinationem poſuerit Eccleſiæ ſupradictæ. Nec liberũ ſit tuæ voluntatis arbitrium in ſuperioris iudicium iam tranſlatum, quia frequenter nobis illuderetur à ſubditis, ſi deambulatoria eſſet ſubiectorum voluntas ad examen cognitionis noſtræ delata, ab eodem Epiſcopo Eccleſia ſæpedicta ſoluta faciatis eidem iuxta formam prioris mandati noſtri de tali perſona per electionem canonicam prouideri, per quam auferatur temporis jactura præteriti, & futuri commoditas conferatur; ipſáque nobis, & Eccleſiæ Roman. manifeſtè fidelis ſit, & deuota; prouidentes nihilominus eidem Epiſcopo in certis redditibus, de quibus competenter valeat ſuſtentari. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrûm, &c. Datum Signiæ ij. Non. Auguſti, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLI.

RECIPIT CVM BONIS, IN IVS ET PROPRIETATEM ROM. ECCLESIÆ.

Abbati Monaſterij S. Mariæ Dolen. eiúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſsis in perpetuum.

EFFECTVM iuſta poſtulantibus indulgere non ſolùm vigor æquitatis verùm etiam ordo exigit rationis, præſertim quando petentium voluntates & pietas adiuuat & veritas non relinquit. Quocirca dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ad exemplar prædeceſſorum noſtrorũ felicis recordationis, Paſchalis, Calixti, Anaſtaſij, Adriani, Alexandri, Lucij, & Celeſtini Romanorum Pontificum præfatum Monaſterium ſanctæ Dei Genitricis ſempérq; Virginis Mariæ Dolen. quod ad ius & proprietatẽ B. Petri pertinere dignoſcitur, in quo diuino mãcipati eſtis obſequio cum omnibus ad ipſum pertinentibus Apoſtolicæ ſedis priuilegio roboramus, ſtatuentes vt quæcumque poſſeſſiones quæcumque bona idem monaſterium, &c. vſque, omnino conſiſtant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda, Eccleſiam videlicet ſancti Martialis, Eccleſiam ſancti Andreæ Apoſtoli, & ſancti Martini ſitas apud Caſtrum Radulphi. Eccleſiam ſancti Dionyſij extra caſtrum prędictum cum ſexaginta ſolidis cẽſualibus ab altero Capellanorum ipſius Eccleſiæ reddendis. Eccleſiam ſancti Stephani protomartyris, ſancti Germani Confeſſoris & aliã Eccleſiam Beatæ Mariæ in Burgo Dolen. In Epiſcopatu Turicen. Vodolen. Monaſterium cum pertinentijs ſuis, videlicet Eccleſiam parochialem Beati Petri de Bonnet, Eccleſiam de Ambraus, Eccleſiam de Chodac, Eccleſiam de Conde cum alijs ſuis appendentijs, Monaſterium de Cella cum parochia ſua, & Capellam ſancti Petri de Brioria. Capellam ſancti Germani cum pertinentijs, Eccleſiam de Meulent cum Capella ſancti Romuli, Monaſterium de Vriaco cum Eccleſijs & Capellis ſuis, ſancti Martini de Caſtro, ſancti Nicolai, ſancti Chriſtophori, ſancti Martiniani, ſancti Siluei, Eccleſiam de Oleas & nouam Eccleſiam, Eccleſiã de Curte, S. Victoris cum parochia ſua, Eccleſiam de Sargiaco cum appenditijs ſuis, Eccleſiam de Meſple, Eccleſiam de Ortenay, Eccleſiam de Arfolio, Eccleſiam de Parnay, Eccleſiam de Soſbers,

Digitized by Google

Eccleſiam de Arconcio. Capellam ſanctæ Mariæ & ſancti Hilarij, Eccleſiam de Faruargines, Eccleſiam ſancti Pauli extra muros Ciuitatis Bituricen. cum Parrochia ſua, Eccleſiam de Vorle, Eccleſiam de Prada cum Capellis de Cuſienc, ſanctæ Mariæ, ſancti Vrſini & ſancti Chriſtophori cum Eccleſijs de Viſdon. Eccleſiam ſancti Stephani de Caſtro Melani cum Eccleſijs & Capellis ſuis & Capellam ſanctæ Mariæ, ſancti Syluani, ſancti Petri, & ſancti Martini, Eccleſiam ſancti Ianuarij, Eccleſiam de Vtriaco, Eccleſiam de Vico cum Capella de Albeis, Eccleſiam ſancti Petri de Boſco, Eccleſiam ſancti Hilarij de Borneis cum Capellis ſuis ſanctæ Mariæ de Caſtro Linerijs, ſancti Martini de Borneis. Capellam de Coſnec, Eccleſiam de Reciaco cum Capella ſancti Iuliani, Eccleſiam ſancti Karterij, Eccleſiam de Noent, Eccleſiam de Vico, iuxta ſanctum Karterium. Eccleſiam ſancti Aigulphi, Eccleſiam ſancti Saluatoris de Maſuilio cum appenditijs ſuis, Eccleſiã ſancti Stephani de Caſſagnolis, Eccl de Maeſnio cum Capellis ſuis & Parochia, Eccleſias de Ardenta, Eccl. de Cãpiliaco, Eccl. S. Symphoriani de Creiſſac, Eccl. de Nouo vico paludoſo, Eccl. de Iaugeth, Eccl. de Duno, Eccl. S. Sericleræ, & Capellã de Cũps, Eccl. de Buſſolio cũ Capella de Azeis, Eccl. de Baudra, Eccl. de Roura, Eccl. de Polignet, Eccl. de Brittannia, Eccl. de Briona, Eccl. de monaſterio Cauſina, Eccl. de Vilers, Eccl. de Diors, Eccl. de nuce, Eccl. de Floriaco, Eccleſias & Capellas omnes vtriuſque Cloſis, Eccleſiã de Martoniaco. Necnon Eccleſiam de Grunay, Eccl. de Beſſelgia, Eccleſias de Challac cum parochijs ſuis Eccleſiã de Vigo, Eccl. de Celon, Eccl. de Luſerich, Eccl. de Muſnay cum Capella Iuernali, Eccleſiã de Nierñ. cum Capella de Sutriñ, Eccleſiam de Chambona cum parochia ſua, Eccleſiam de Claudioniaco cum Capella de Cãbonio, Eccl. de Tauſiliaco cum parochia ſua, Eccl. ſancti Sigiriani de Chambot, Eccl. S. Laurentij de Gargeloſſa, Eccl. de Cuzuin, Eccl. de Bairezia, Eccl. de Dãper Eccl. de Ortena, Eccl. ſancti Pantaleonis cum Capellis ſuis de Fero & de Bona villa, Eccl. de pomerio, Eccl. de Croſent cum Capellis ſuis: Eccleſiam de Aguzun, Eccl. de Copdallia, Eccl. de Capellula. Capellam S. Eligij cum appenditijs ſuis, Eccl. de Amuclero, Eccl. S. Auſtregiſili de Caſtellonouo, Eccl. ſancti Genitoris de Oblinquo: Capellam S. Mariæ, S. Petri, & S. Sigiranni. In eodem Caſtro, Eccleſiam de Tremſals, Eccl. de Artaim. Eccl. de Oratorio, Eccl. S. Seueri cum Eccl. & Capellis ſuis. Eccl. S. Martini, Capellã S. Petri, S. Ioannis, Eccl. S. Mariæ de polinic. Ecc. S. Martini de polinic. Eccl. de Sazerech, Eccl. de Pairaziaco, Eccl. S. proiecti, Ecc. Vigionen. Eccl. de Creuent. Monaſteriũ de Spinocolero cum appẽditijs ſuis pro quo ſingulis annis duodecim denarios Roman. Eccleſiæ perſoluetis ſicut eſt antiquitus conſtitutum. Præterea Virſionen. Monaſterium vobis veſtríſque ſucceſſoribus perpetuò prouidendum & regendum cõmittimus, donum quoque & conceſſiones Emenonis Exoldunen. ſenioris quas fecit Emenoni & Alberto Abbatibus Dolen. de Monaſterio Beatæ Mariæ apud Caſtrum Exolduni ſito, quemadmodum prædicti prędeceſſoris noſtri piæ recordationis Calixti papæ priuilegio continetur vobis nihilominus confirmamus. Adijcientes inſuper Eccleſias de Briuis, Ecc. de plancis, Eccl. de Maroñ. Eccl. S. Auſtregiſili, de turre clerici, capellam S. Michaëlis, & Eccl. S. Deſiderij eiuſdem caſtri, Eccl. de Vigeuilla cum parochia ſua, Monaſterium de pradellis cum parochia ſua: capellam de Bortiaco, Eccl. de Noent. Eccl. de Magniaco cum ap-

Digitized by Google

penditijs ſuis, Eccl. S. Petri de Duno, Eccl. de Lata Petra, Eccleſiam de Nozelio, Eccl de Moſterio, Eccl. de Moſterol, Eccl. de Cercillat, Eccl. de Linars, Eccl. de Genollac cum capellis ſuis, S. Martialis, S. Mariæ de Capellula: Monaſterium de Pontiaco, cum capella S. Mariæ; Eccl. S. Martini, S. Deſiderij, Eccl. de Nozerolis, Eccl. de Meanis, Eccl. de Oratorio S. Michaëlis: Eccleſias de Salgiaco, Eccl. de Bonis; cum Eccleſia Parrochiali, Eccleſiam de Fortio cum Eccleſijs & appẽditijs ſuis, Eccl. de Artreio, Eccleſiam de Roca cerueria, de Graula, de Lorge, de Veteri vinea, de Garineria: Eccleſiam de Malaualle, Eccl. de coſdra, Eccl. de Brennaio, Eccl. de Ligolio, Eccl. S. Flodouei, Inſulam de Andria cum Eccleſia, Capellam de caſtro Begonis. Eccl. de Boia, Eccl. de Muſterles cum Capella ſua, Eccl. S. Gereonis, Aurelianis Eccl. S. Vincentij, Eccl. S. Leonardi de inſula Bucardi, cum Eccleſia de Lamere: Eccl. de domo Faginea cum capellis S. Petri, & S. Michaelis de Duno, cum terra, hominibus, Burgo, libertate & immunitate ipſius, & cum omnibus ad eamdem Eccleſiam pertinentibus. Præterea Andezeſmen. Eccleſiam cum Eccleſijs & capellis ſuis, quæ vtique B. Petri iuris eſſe cognoſcitur, ex Apoſtolicæ ſedis benignitate vobis & ſucceſſoribus veſtris regendam diſponendámque concedimus, quemadmodum à ſupradictis Romanis Pontificibus, Paſchali, Calixto, Adriano, Alexandro, Lucio, & celeſtino noſcitur inſtitutum, eorúmque priuilegijs confirmatum, vt videlicet ex eadem Eccleſia duos ſolidos, ex Dolen. verò Monaſterio vnũ Lateranen. palatio perſoluatis. Ad hæc felicis memoriæ Eugenij, Adriani, Alexandri, Lucij, & celeſtini prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærentes ſententiam, quam bonæ memoriæ Galfridus Burdegalenſis Archiepiſcopus, & Lambertus Engoliſmen. Epiſcopus ſuper Capella S. Nicolai de Rocella ſuper qua inter vos & Cluniacen. Monachos controuerſia vertebatur, ex mandato ipſius Eugenij Papæ rationabiliter protulerunt, & ſcripti ſui pagina roborarunt, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & ſicut ab eis iudicatũ eſt, Capellam ipſam à vobis veſtríſque ſucceſſoribus incõcuſsè perpetuò decernimus poſſidendam. Capellam quoque S. Thomæ martyris Cantuarien. Archiepiſcopi, iuxta præfatam Capellam S. Nicolai de nouo conſtructam nihilominus vobis duximus confirmandam. Decernimus etiam vt quod idem Dolen. Monaſterium ab initio fundationis ſuæ priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum obtinuit, perpetuis futuris tẽporibus inuiolabili obtineat firmitate, vt ſcilicet nullus Epiſcoporum, nec etiam Bituricen. Archiepiſcopus, in cuius Parrochia idem Monaſterium ſitum eſt, Abbatem, ſeu etiam Monachos ſuſpendere, vel excommunicare, vel ad Synodum vocare iudiciaria poteſtate, aut diuinum officium interdicere præſumat ibidem; ſed ſi neceſſe fuerit eidem præſuli totum Comitatum Bituricen. interdicto ſubijcere, omnes Monachi & familia eiuſdem Monaſterij immunes ab eodem interdicto ſemper exiſtant, liceátque illic Deo famulantibus Monachis diuina officia celebrare, & iamdictam familiam tumulare: ita tamen vt excommunicati vel interdicti ad ea nullatenus admittantur. Chriſma verò, oleum Sanctum, conſecrationes altarium, baſilicarum dedicationes, benedictiones Abbatum, ordinationes quoque Monachorum & Clericorum veſtrorum Burgi Dolen. ceteráque Eccleſiaſtica Sacramenta, à quocumque malueritis Catholico ſuſcipietis Epiſcopo gratiam & communionem Apoſtolicæ ſedis habente, qui noſtra fretus authoritate ſinè

Digitized by Google

cuiuſlibet contradictionis, vel appellationis obiectu, quod poſtulabitur non differat exhibere. Sicut à præfato Celeſtino Papa vobis dignoſcitur eſſe conceſſum. Præterea compoſitionem quæ inter Monaſterium veſtrum, & bonæ memoriæ Stephanum Bituricen. Archiepiſcopum ſuper Eccleſiis & decimis, de quibus quæſtio vertebatur facta eſt, & hinc inde recepta, & in ſcriptis authenticis prædicti Archiepiſcopi, necnon Decani & Capituli S. Stephani Bituricen. continetur expreſſa, auctoritate Apoſtolica confirmamus. Prouiſionem quoque inter vos, & venerabilem F. N. G. Bituricen. Archiepiſcopum, nobis mediantibus factam ſuper Eccleſijs, clericis, & alijs hominibus Burgi Dolen. necnon pluribus aliis ſicut in noſtro continetur authentico, per huius priuilegij paginam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & in perpetuum ratam manere cenſemus. In Parrochialibus verò Eccleſijs veſtris vacantibus liceat vobis perſonas eligere, & Epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint Epiſcopus animarum curam committat, vt de plebis quidem cura Epiſcopo: vobis autem de temporalibus debeant reſpondere, quibus nullo modo permittimus, ſed ſicut antiquis canonibus conſtat inhibitum nihilominus inhibemus, vt bona per Eccleſias acquiſita in alios transferre, nulla ratione præſumant, ſed ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue condiderint teſtamentum penès Capellanias ſuas debeant, modis omnibus remanere. Liceat autem vobis Clericos, vel Laïcos è ſeculo fugientes liberos & abſolutos ad conuerſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Sepulturam quoque illius loci, &c. vſque, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Prohibemus inſuper ne cui liceat infra Parrochias Eccleſiarum veſtrarum, ſinè aſſenſu Dioceſani Epiſcopi, & veſtro Eccleſias vel Oratoria de nouo conſtruere, ſeu etiam cimiteria benedicere. Saluis tamen ſcriptis Apoſtolicæ ſedis. Decernimus ergo &c. vſque, vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & in præſcriptis Eccleſijs Dioceſanorum Epiſcoporum Canonica iuſtitia. Si qua igitur, &c. vſque, diuinæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque præmia, æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Signis per manum Ioãnis S. Mariæ in Coſmidin Diac. Card. S. Roman. Eccleſiæ Cancellarij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo duodecimo, Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXII.

EXCOMMVNICATIONIS ET PRIVATIONIS SENTENTIAM LATAM IN GAVFRIDVM PRIOREM MONASTERII DE CARITATE, OB EIVS IN ABBATEM CLVNIAC. PROTERVIAM RATAM ESSE IVBET.

Trecen. & Melden. Epiſcopis, & Abbati Latiniacen. Pariſien. Diœceſis.

EX parte dilecti filij .... Cluniacen. Abbatis fuit propoſitum coram vobis, Quòd cùm ipſe ad probandam coram dilectis filijs Abbate ſanctæ Genouefæ Pariſien. ac coniudicibus ſuis Monaſterij de Caritate læſionem enormem, quam in alienatione poſſeſſionum ſuarum incurrerat, & inueniendam pecuniam Templarijs refundendam diligenter & ſolicitè laboraret,

iámque magnam partem pecuniæ ſinè ipſius Monaſterij grauamine inueniſſet, ac ſpem concepiſſet de inueniendo reſiduo meliorem. Gaufridus tũc Prior eiuſdem Monaſterij Antiſiodoren. Diœc. ne ipſius Abbatis ſtudium ſupra hoc fortiretur effectum nequiter ſtuduit impedire. Nam cùm Abbas præcepiſſet eidem, vt de his & alijs quæ ad Ordinem pertinent, tractaturus ad Capitulum generale accederet, quod inſtabat, ipſe quemdam clericum alienigenam & ignotum poſt eumdem Abbatem apud Sezanniam ad appellandum tranſmiſit, ſicut idem clericus aſſerebat. Tunc Abbas prædictus per huiuſmodi machinationes & ſtudia videns ſuper probatione læſionis enormis, & ſolutione Templarijs facienda; necnon & alijs vtilibus procurandis impediri proceſſum, diſciplinámque Monaſticam diſſolui penitus & elidi, versùs idem Monaſterium, licèt iam inſtaret dies celebrandi Capituli General. duxit celeriùs feſtinandum, volens ſupra hoc cum eiuſdem loci conuentu habere tractatum, ac de mandato noſtro corrigenda corrigere, ac ſtatuere ſtatuenda: Præſertim cùm de nouo noſtris fuiſſet litteris redargutus quòd ſe in corrigendis exceſſibus ſubditorum in Abbatijs & Prioratibus ſibi ſubiectis exhiberet tepidum & remiſſum, ac nos mandaſſemus eidem, vt appellatione remota corrigeret & reformaret in illis quæ correctionis & reformationis officio cerneret indigere. Verùm Gaufridus prædictus captato fauore ſeruientium Nobilis viri Comitis Niuernen. præuenit Abbatem, & Conuentum ſuis mendacijs circumuenit in Capitulo aſſerens, quòd Abbas de Monaſterio ipſo omnes proponebat eijcere, & de Cluniaco inducere alios numero pauciores. Cùm ergo Abbas prædictus per ſeruientem quem præmiſerat ſuum ipſis annuntiaſſet aduentum, ijdem ſeruientem ipſum cum iniuria expellentes villæ & clauſtri portas firmiter obſerarunt, & cùm illic Abbas poſtmodùm adueniſſet, ipſis & alijs viris religioſis qui comitabantur eumdem villæ impudenter & clauſtri denegarunt ingreſſum. Verumtamen quidam de Monachis Monaſterij antedicti zelo deuotionis accenſus quandam portam villæ, poſtquam Abbas & ſocij ipſam & alios circumierant reuerenter reſerauit eidem, quam idem ingreſſi primam partem clauſtri, quam quidam Monachi eodem zelo ducti aperire curarunt, ſecundùm conſuetudinem ordinis intrauerunt. Hoc comperto Gaufridus, & Monachi, ac ſeruientes armati, quos idem G. ad hanc præparauerat victimam de campanilibus & eminẽtioribus locis in Abbatem & ſocios lapides grandes, & denſos crudeliter proiecerunt. Verumtamen miſericors Dominus miraculosè Abbatem ſeruauit illæſum, licèt in equum eiuſdem plures magni ponderis proiecti lapides extitiſſent, adeò quòd idem equus in quatuor locis apparuit vulneratus. Tunc Abbas tam atrocibus affectus iniurijs cùm illi proijcere lapides non ceſſarent, cenſuit furori cedendum, & equo laxato fugam petijt, & ſe recepit in villam, quem quidam Burgen. errantem inueniens, & quaſi de mortis periculo erutum trementem totis artubus, & pallentem miſericordia motus duxit in domum ſuam, & curam eius egit filialiter & deuotè. In [illo] autem conflictu quando Abbatem & ſocios lapidibus voluerunt obruere, quia ſeruientes, & Monachi maiorem portam cum gladijs & fuſtibus exeũtes ſarcinalis oneratos retinuere tres equos, vno de Abbatis ſeruientibus vulnerato. Sed & [ip]ſe Gaufridus & eius complices non contenti, quinimò malis adijcientes peiora, aliquos Comitis memorati in graue præiudicium Monaſterij,

Digitized by Google

atque villæ ad ſuorum defenſionem facinorum, & iuris oppreſſionem, necnon Abbatis & Ordinis aduocarunt, quorum præſentia & fauore campanilia, & alia loca editiora armis, arcubus, baliſtis, & lapidibus munierunt de nocte, ita celebrantes excubias cornibus, cantilenis, fiſtulis, & clamore; ac ſi caſtrum obſeſſum ab hoſtibus cuſtodirent, quamquam Abbas per violentiam irrumpere clauſtrum, & ſi poſſet, nullatenus noluiſſet, ſed nobis vindictam potius reſeruare. Attendens igitur idem Abbas, quòd Gaufridus & ſui nullam admonitionem admitterent ſemper clauſtri, curiæ, ac maioris Eccleſiæ, necnon omnibus aditibus obſeratis, per quos ad eos haberi poſſet acceſſus, habito virorum religioſorum conſilio ipſius G. & complicum eius culpis clareſcentibus euidenter, ipſum tanquam inobedientem, rebellem, contumacem, & dilapidatorem ſententialiter amouit à regimine Prioratus, & tam ipſum, quàm omnes ſibi taliter adhærentes vinculo excommunicationis innodans, Eccleſiam ſuppoſuit interdicto, donec redeuntes ad cor condignè ſatisfacerent de tam enormibus exceſſibus & offenſis. Ipſi verò ſemper proniores ad peius, ſententias in eos ſic latas rationabiliter non ſeruantes, pulſatis campanis diuina præſumunt ſolemniter celebrare. Ceterùm cùm equi Abbatis ducerentur ad aquam ab hominibus Comitis antedicti, quos introduxerunt in villam, contra ipſius & Monaſterij libertatem, ſeptem ex eis capti fuerunt, reliquis effugatis. Ijdem etiam ceperunt ſeruientes Abbatis in villa, in qua Comes præfatus nullam habet iuſtitiam, licèt in nullo præfati exceſſerint ſeruientes; omnes præterea villæ portas & aditus, per quos intratur in eam, poſtmodùm obſtruxerunt, non patientes intrare quempiam peditem vel equitem ad Abbatem. Quòd ſi quiſquam portam ingrederetur ignotus, cuſtodes perquirebant ipſarum, ne ferret literas vel mandatum. Abbas igitur taliter impeditus, & affectus tædio ac languore, quoniam Cluniaci Capitulum annuum non poterat celebrare, in quo de ſæpedicti Monaſterij reformatione potiſſimum, & pecunia Templarijs refundēda tractare, ac ordinare cum Abbatibus & Prioribus diſpoſuerat; ne tunc Abbates & Priores inaniter laboraſſent, néve propoſitum eius circa releuationem eiuſdem Monaſterij ſuo priuaretur effectu; vocatis ad ſe Abbatibus, & Prioribus idem Capitulum apud Caritatem celebrare decreuit, credēs auctoritate ac præſentia tantorum virorum poſſe præfatos rebelles à ſua pertinacia reuocari. Venerabil. quoque F. N. Gebennen. Epiſcopus, & H. Remen. Archidiac. ſicut ſuis nobis litteris intimarunt, acceſſerunt Cluniacum ad Capitulum Generale, ſed cùm Abbas ſe per ſuas litteras excuſaſſet, quòd illuc ire nequiuerat à Priore ac Monachis de Caritate, quos inobedientes & rebelles inuenerat, grauiter impeditus, & diffinitores Capituli ad Caritatem cum congregatis ibidem Prioribus euocaſſet, vt ibi tam de rebellione Prioris, & Monachorum, quàm de alijs agendis communiter tractaretur, ijdem diffinitores cum Prioribus ad mandatum Abbatis, & Epiſcopus, & Archidiaconus ad preces ipſorum, cum ipſis vſque ad Caſtrum, quod Marchia dicitur acceſſerunt. Ibidem diffinitoribus & Prioribus remanentibus, ijdem Epiſcopus & Archidiaconus ad præfatam villam iuerunt, de pace cum ſæpedicto Abbate & Priore ac Monachis ipſius Monaſterij locuturi, ſed inuenerunt ianuas obſeratas. Rogauerunt autem eos, quos viderant ſupra muros, vt ipſos permitterent introire, qui reſponderunt eiſdem, quòd

Digitized by Google

ſinè Prioris mandato nullatenus ipſis pateret ingreſſus. Cùm ergo quidam ſeruiens Comitis memorati interrogaſſet, qui eſſent, & ipſis reſpondentibus didiciſſet, rogatus ab eis ad Priorem acceſſit, vt ipſis ingrediendi licentiam impetraret, quo morã diutius protrahente, idem Archidiaconus diuertit ad aliã villæ portam, temptans ſi aliũ ingreſſum poſſent habere; ſed nihil omnino profecit. Ad vltimum verò poſt expectationem non modicam ſeruiens Comitis reſponſum huiuſmodi reportauit, quòd non ingrederentur vllo modo, eò quòd ad Capitulum acceſſerant Generale. Sic ergo paſſi repulſam ad Marchiam redierunt. Die verò ſequenti præfatus Epiſcopus Magiſtrum Philippum Officialem Niuernen. rogauit, vt Priorem adiret, & ſibi, & Archidiacono impetraret ingreſſum, quia loqui de pace cum eo & ſuis fratribus affectabant. Ipſe verò cum Priore locutus ſic reſpondit eiſdem, quòd Prior ipſos nullomodo intrare permitteret, nec ipſe ad Epiſcopum iret, neque loqueretur cum eo. Tertia quoque die cum diffinitores & Priores ad ſæpedictam villam ſimul propoſuiſſent accedere, temptaturi ſi cum Priore ac Monachis poſſent loqui, & habere ad Abbatẽ acceſſum, ſeruientes ſæpedicti Comitis aduenerunt: inhibentes eiſdem ne ad villam accederent ſæpedictam, in perſonis & equis eorum grauia pericula intentando. Adiecerunt etiam, quòd ſi poſſent eoſdem Epiſcopum & Archidiac. introducerent, ſed ſi cum diffinitoribus & Prioribus irent, nullomodo permitterentur intrare. Ipſis igitur illuc venientibus occurrit Theſaurarius Turonen. & ad quandam portam duxit eoſdem, ad quam poſt expectationem non modicam cum difficultate maxima ſtipatus militibus, & ſeruientibus, equis armatis, & Monachis magnos ferentibus baculos, venit Prior, cui propoſuerunt præſentibus Theſaurario ſupradicto, Bituricen. Cãtore, Antiſiodoren. Archidiac. & alijs plurib⁹ verbum pacis, oſtendentes damna, quæ poterant ex hac diſcordia prouenire, & quàm grauis infamia occaſione diſſenſionis ipſius non ſolùm eis, ſed & religioſis alijs imminebat. Ad hæc obtulerunt eidem ex parte diffinitorum ipſorum, quòd parati erant corrigere, ſi qua eſſent tam circa ipſum Abbatem, quàm eoſdem Priorem & Monachos corrigenda; cùm auctoritate Capituli Generalis per ſedem Apoſtolicam approbati, poteſtatem haberent corrigendi exceſſus, tam in capite quàm in membris. Ipſe verò reſpondit, quòd de diffinitorum correctione, vel Generalis Capituli non curabat, cùm non niſi coram nobis, ad quem appellauerat, vt dicebat, de ſpiritualibus reſponderet, & de temporalibus, non niſi coram Comite memorato, in cuius erat cuſtodia cõſtitutus. Nec aliquod verbum pacis aut compoſitionis alicuius admitteret, quãdiu Abbas in eadem villa maneret. Aſſeruit enim quòd Monaſteriũ Cluniacen. aliquando grauarat eoſdem, & ipſi Priori extiterat nuntiatum, quòd Abbas illum à Prioratu propoſuerat amouere, & Monachos in domibus alijs collocare, propter quod ipſum illic noluerunt recipere venientem. Ad hæc autem rogauerunt eundem, vt ipſos loqui permitteret cum Abbate, qui poſt multa conſilia dixit eis, quòd ipſum Epiſcopum ſolum loqui cum eo præſentibus ſuis & Comitis ſeruientibus pateretur, ita quòd quandocumque ipſi vellent, exiret. Porrò extra villam præfato Archidiac. remanente, ad Abbatem Epiſcopus ſolus acceſſit, proponens eidem, quæ ſibi videbantur in facto huiuſmodi expedire. Abbas verò reſpondit, quòd Monachos eiuſdem Monaſterij tanquam bo-

Digitized by Google

nus pater in ſpiritu manſuetudinis paratus erat recipere, ſi tanquam boni filij venirent ad ipſum, & cum eis, quantum ſecundum Deum poſſet, cum religioſorum virorum conſilio diſpenſaret, atroces iniurias quas eidem intulerant remiſſurus. Cùm enim pro ipſorum vtilitate ad eorum acceſſerit Monaſterium, portas villæ ſibi clauſerunt, quibus per quoſdam ex fratribus reſeratis, cùm Monaſterium ſicut paſtor Eccleſiæ, ac villæ Dominus ingredi voluiſſet, violenter à Monachis eſt repulſus, qui equos capientes ipſius, & à turribus Monaſterij in eum ingentes lapides iacientes, equum ſuum grauiter vulnerarunt, ipſum diuina miſericordia protegente, ac tres ſeruientes capti à ſeruientibus Comitis, villam cum Mouachis obſeruantibus extiterunt: vnde ad domũ cuiuſdã Burgen. in qua manebat declinauerat neceſſitate compulſus. Præterea aſſeruit plurimum ſe dolere, quòd executio mandati Apoſtolici de alienatis poſſeſſionibus reuocandis extiterat impedita, cùm propter hoc ad deliberandum, & tractandum cum ipſis ſpecialiter acceſſiſſet, proponens ſe iam magnam partem pecuniæ, niſi ſtaret per eos ſinè difficultate ac damno Monaſterij inueniſſe. Audito igitur Abbatis reſponſo ad Priorem & Monachos redijt in curia Monachorum, & verbum pacis illis propoſuit diligenter, dicens quòd benignum reſpõſum receperat ab Abbate, ac ex parte Generalis Capituli dixit eis, quòd libenter corrigerent circa eundem Abbatem, vel ipſos ſi eſſet aliquid corrigendum. Monachi verò dixerunt, quòd de Abbate vel diffinitoribus, ſeu generali Capitulo non curabãt, nec pacem ipſorum, vel per eos etiam requirebãt: Prior verò addidit ſicut prius, quòd quãdiu Abbas eſſet in villa, ſiue in Prioratus officiq remaneret, ſiue remoueretur ab illo, nullum admitteret verbum pacis. Cùm igitur aliud à Priore ac Monachis reſponſum habere dictus Epiſcopus nequiuiſſet, Priorem interrogauit eundem, ſi ab ipſo & ſuis eſſent ſecuri ad ſuum Abbatem Monachi venientes. Ipſe verò reſpondit, quod guerram nemini faciebat, & cùm idem Epiſcopus inſtitiſſet, vt ſibi pleniùs reſponderet, ſic ait; quòd ſecuritatem alicui non pręſtabat: & ſtatim Lethericus ſeruiens Comitis antedicti, ipſo Priore pręſente nec contradicente ſubiunxit, quòd ſi Cluniacen. Monachi de cętero tangerent villæ portas, & equos amitterent, & perſonis periculum immineret: prohibens nihilominus ne amplius apud Marchiam eiuſdem Comitis caſtrum, in quo prius hoſpitati fuerant, remanerent. Egreſſus igitur villam Epiſcopus antedictus ad diffinitores & Priores redijt cum Archidiacono memorato, à quibus interrogati, ſi boni aliquid inueniſſent aut profeciſſent in aliquo commonẽdo, expoſuerunt eiſdem quòd fecerant diligenter. Ipſi verò iuxta muros villæ ſedentes ſuum Capitulum ordinarunt, & habito diligenti tractatu ſuam ſententiam formauerunt, quam diffinitores redactam in ſcriptis præfatis Epiſcopo & Archidiac. conuocatis & audientibus promulgarunt, Gaufridum Priorem eiuſdem Monaſterij, quia vocatus ad generale Capitulum venire contẽpſit, & Abbatem ſuum accedentem ad idem Monaſterium non admiſit, ſed cum armis violenter reiecit, & eoſdem illuc correctionis gratia properantes portis turpiter repulit obſeratis, autoritate Dei, & ſua, necnon & generalis Capituli propter inobedientiam, rebellionem, & contumaciam manifeſtam, ac cauſas alias excommunicationis vinculo innodantes, & deponentes à regimine Prioratus: ſigilla eiuſdem G. pariter & conuentus eiuſdem Monaſterij condemnando, &

Digitized by Google

omnes complices ſuos pari excommunicationis ſententia inuoluendo, niſi infra ſeptem dies à præſumptione huiuſmodi reſipiſcerent, & regulariter emẽdarent. Et ne ipſius Monaſterij negotia deperirent dilectum filium *W*. Cluniacen. Priorem præfecerũt eidem, ipſius ſibi adminiſtratione conceſſa. Ne igitur tantæ preſumptionis exceſſus remaneant incorrecti, diſcretioni. v. per Apoſ. ſcrip. præc. mand. quatenus ad locum ipſum perſonaliter accedentes, & inquiſita ſuper ijs pleniùs & cognita veritate, ſi rem inueneritis, ita eſſe prolatam, in ſæpedictum G. depoſitionis ſententiam, à regimine Prioratus auctoritate Apoſtolica confirmantes, & approbantes nihilominus, quod de ſubſtitutione Prioris & ſigillorum damnatione per præfatos diffinitores eſt factum, excommunicationis ſententiam in preſatum G. ac eius complices promulgatam faciatis appellatione poſtpoſita, vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari, contradictores quoſlibet aut rebelles, ſiue Monachi, vel Clerici fuerint, ſiue laïci per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, compeſcendo: & quoniam audiuimus præfatum Gaufrid. multas ſibi pecunias congregaſſe, volumus nihilominus & mandamus quatenus ad reſignationem earum per diſtrictionem Eccleſiaſticam, appellatione remota compellatis eundem, facientes ipſas pecunias in ſolutionem debitorum conuerti, vel in in aliam vtilitatem monaſterij memorati. Eos verò quos excommunicatos conſtiterit temerè celebraſſe diuina, pœna Canonica percellatis: teſtes autem qui fuerint nominati, &c. vſque, ſubſtraxerint per cenſuram eamdem appellatione ceſſ. cogatis veritati teſtimonium perhibere, nullis literis veritati & iuſtitiæ preiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Signiæ iiij. kal. Iulij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLIII.

VT PARTIBVS COMPETENTEM TERMINVM QVO SE AD APOST. SEDEM SISTANT, ASSIGNENT.

Aſtoricenſi Epiſcopo & Palentin. electo.

QVM deciſæ in noſtra præſentia quæſtiones pati non valeant recidiuam, quæ interdũ grauiùs litigantes affligit, diſ. veſt. per Apoſt. ſcrip. mãd. quatinus. Ven. Fratri noſtro... Legionen. Epiſcopo & dilecto filio Abbati S. Facũdi Legionen. dicto quorũ cauſam ſuper Burgo & cauto Eccleſijs interdicto, & rebus alijs, venerabilibus Fratribus noſtris.... Oueten. & Burgen.... Epiſcopis & coniudicibus eorum duximus cõmitendam, peremptoriũ terminum præfigatis, quo per ſe vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repreſentent, cauſam eamdem in noſtra preſentia tractaturi. Quòd ſi forſan lis iam conteſtata extitit coram ipſis, vos eoſdem auctoritate noſtra diligenter monere curetis, vt in cauſa iuxta primi mandati noſtri tenorem vſque ad diffinitiuam ſententiam ratione præuia procedentes, ipſam ad nos ſufficienter inſtructam remittant, præfigentes partibus terminum quo compareant coram nobis, iuſtam auctore Domino ſententiã recepturæ. Datum Signiæ ij. kal. Auguſti Pont. N. Anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA CXLIIII.

HÆRESIS SVSPICIONE PVRGATOS COMMENDAT.

Epiſcopo Cremonen.

SI cæci & claudi ac debiles ad nuptias filij ſummi patris intrare non ſolùm inuitandi ſunt, ſed etiam compellendi: multò fortiùs ij, qui ad illas properant per ſeipſos repellendi non ſunt vllatenus ab eiſdem: hæc vtique attendentes, cùm olim dilectus filius Ber. primus & ſocij eius, qui ſuper hęreſis crimine fuerant infamati, ad magiſterium ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ confugiſſent, proponentes ſe fore paratos noſtræ correctionis diſciplinam recipere humiliter ac deuotè, fidem eorum examinauimus diligenter, ac demum inueſtigauimus perſpicaciter propoſitum eorum, & ſic ordinatis prudenter, quæ ſuper ijs vidimus ordinãda, vtrumque fecimus Apoſtolicis litteris comprehendi, vt eſſent illis in teſtimonium, ne quis eos calumniaretur de cætero ſinè cauſa, ſub protectione B. Petri & noſtra ſuſcipientes eoſdem, in fide Catholica & deuotione Apoſtolica perſiſtentes. Cùm igitur membra capiti, & partes debeant congruere ſuo toti, fraternitatem tuam monemus & exhortamur attentiùs, per Apoſt. tibi ſcrip. mandantes, quatenus habens eos propenſiùs commendatos, ipſis tanquam viris fidelibus & veré Catholicis impendas conſilium, & auxilium, & fauorem, ſecundùm præſcriptam formam in domo Domini ambulantibus cum cõlenſu. Datum Signiæ kal. Aug. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLV.

VT SVI ORDINIS FRATRIBVS APPROBATIS LIBERVM PRÆDICATIONIS MINISTERIVM RELINQVANT.

Vniuerſis Abbatibus in generali Ciſtercien. Capitulo conſtitutis.

DILECTVS filius Chriſtianus Ph. ac eorum ſocij veſtri Ordinis fratres aduertẽtes eos appellari beatos, qui ſeminant ſuper aquas, & eos qui frumentum abſcondunt in proprijs maledici, facientes illo qui vbi vult ſpirat, & nemo ſcit vnde veniat, aut quò vadat, olim de noſtra licentia inceperunt ſeminare in partibus Pruſſiæ verbum Dei, vt eundo, & flendo mittentes ſemina ſua, demum poſſent cum exultatione venire portantes manipulos ſuos, confiſi quòd ille qui venit ſaluum facere quod perierat, in inferiores partes terræ deſcendens, vt hominem ad regna cæleſtia reuocaret, qui omni creaturæ ſuum iuſſit Euangelium prædicari, ſicut per Prophetam promiſerat, in virtute multa euangelizantibus daret verbũ, & ora in portis filiæ Sion laudantium adimpleret. Benedictus autem Deus qui ſperantes in ſua miſericordia non relinquens, ſpecioſos fecit pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona, & expandens manus ſuas ad populum non credentem, non ſolùm vſque in Idumæam, verùm etiam vſque in Pruſſiam ſuum calceamentum extendit, dans gratiam fratribus memoratis, vt ſint miniſtri Chriſti Ieſu in gentibus ſanctificantes Euangelium Dei, vt fiat

Digitized by Google

oblatio gentium accepta, & ſanctificata in Spiritu ſancto. Sicut enim comperimus veridica relatione multorum, Dominus eiſdem fratribus aperuit oſtium, ita vt per miniſterium eorundem intelligentibus qui non audierant & videntibus quibus non fuerat nuntiatum, multi ad agnitionem peruenerint veritatis: licèt autem eorum opera de ipſis perhibeant teſtimonium, quia tamen vos eos, ſicut accepimus, Acephalos reputatis, quidam veſtri Ordinis fratres in illis partibus conſtituti, eiſdem in hoſpitijs & alijs debita humanitatis ſolatia non impendunt, quinimò adeò verbis exaſperatis eoſdem, vt propter increpationes veſtras multiplices, nonnulli eorum dicantur ab illis partibus abſceſſiſſe. Volentes igitur iuxta Paſtoralis officij debitum, eam in ijs adhibere cautelam, vt nec ſub ſpecie prædicantium valeant ſubintrare girouagi, aut fidei ſubuerſores, nec propter ſuſpicionem huiuſmodi euangelio Dei offendiculum præbeatur, ven. F. N. Gneſnen. Archiepiſcopo, de cuius diſcretione fiduciam gerimus pleniorem, noſtris damus litteris in mandatis, vt non ſubitò credens omni ſpiritui, ſed probans ſpiritus ſi ex Deo ſunt, eos quos nouerit eſſe idoneos ad prædicandum gentibus verbum Dei, & ad id ſtudio veræ caritatis inductos, vobis & veſtri Ordinis fratribus, aliiſque fidelibus Chriſti conſtitutis per Pomeraniam & Poloniam recommendet, & ſuarum muniat teſtimonio litterarum. Quocirca V. v. per Apoſ. ſcrip. mandamus quatenus eos, quos præfatus Archiepiſcopus vobis per litteras ſuas duxerit commendandos, non impediatis vllatenus, vel ab aliis Ordinis veſtri fratribus permittatis aliquatenus impediri, quo minus in Euāgelij prædicatione procedant, vt baiulantibus ipſis currat velociter ſermo eius, qui emittit eloquium ſuum terræ. Datum Signiæ iiij. Idus Auguſti. Pont. N. Anno xv. In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc Monachis Ciſtercien. Ordinis per Poloniam & Pomeraniam conſtitutis. Scriptum eſt ſuper hoc Gnegnen. Archiepiſcopo.

EPISTOLA CXLVI.

Vt Neophytos eodem cvm ceteris ivre habeant.

Nobilibus viris Ducibus Poloniæ & Pomeraniæ.

LICET teſte Apoſtolo impoſſibile ſit Deo ſinè fide placere, ad placendum tamen ei fides ſola non ſufficit, ſed caritas eſt præcipuè neceſſaria, de qua idem teſtatur Apoſtolus, quòd ſiquis linguis hominum & Angelorum loquatur, etſi habeat omnem fidem, ita vt montes transferat, & in cibos pauperum omnes ſuas diſtribuat facultates, caritatem autem non habeat, ei penitus nihil profit. Cùm autem hæc exercenda ſit ſollicitè circa omnes, vtpote mandatum Domini latum nimis, quod etiam ad inimicos extenditur; circa eos tamen qui nuper relicto gentilitatis errore ad cognitionem veritatis quæ Chriſtus eſt peruenerunt, eò debet propenſiùs exerceri, quò faciliùs retrò aſpicerent in humanè tractati. Hoc vtique quidam veſtrûm ſicut accepimus minimè attendentes, & quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti, quàm citò intelligunt aliquos è Gentilibus per Pruſſiam conſtitutis, nouæ regenerationis gratiam ſuſcepiſſe, ſtatim oneribus eos ſeruilibus aggrauant, & venientes ad Chriſtianæ fidei libertatem deterioris conditionis ef-

Digitized by Google

tionis efficiunt, quàm eſſent dum ſub iugo ſeruitutis priſtinæ permanſerunt, per hoc multorum impedientes ſalutem, qui fuerant credituri, & temporale commodum Angelorum gaudijs præferentes, qui ſuper pœnitentiam agentibus gloriatur. Ideóque vniuerſitatem veſtram monendo rogamus & exhortamur in Domino per Apoſt. vobis ſcrip. mandantes, quatenus intuitu eius qui venit ſaluum facere quod perierat, & dare animam ſuam redemptionem pro multis, huiuſmodi nouellæ plantationis filios non grauetis, ſed agatis tantò clementiùs cum eiſdem, quantò memoria priſtinæ conuerſationis infirmi facilius in antiquum relaberentur errorem, cùm veteres vtres vix nouum vinum contineant iuxta Euangelicam veritatem. Nos enim Venerabili Fratri noſtro H. Gneſnen. Archiepiſcopo noſtris damus litteris in mandatis, vt tales foueat propenſiùs propter Deum, & defendat eoſdem à moleſtijs indebitis & preſſuris, oppreſſores eorum indebitos mon. præm. per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compeſcens. Datum Signiæ, Idib. Auguſt. Pont. noſtri Anno xv. Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Gneznen.

EPISTOLA CXLVII.

De decimis Ecclesiæ constitvendis.

Cameracen. Epiſcopo.

SIgnificauit nobis N miles, quòd ad ſubleuandam inopiam Capellaniarum de Gellen. & Bialluel Eccleſiarum, quæ multa paupertate grauantur, quaſdam eis decimas conferre deſiderat, ſi ad hoc fauor Apoſtolicæ benignitatis accedat. Volentes itaque ſic Eccleſijs prædictis adeſſe, quòd in ſuo iure alij deeſſe minimè videamur, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus eundem militem, vt illi Eccleſiæ reddat decimas, cui debentur, diligenter inducas. Quòd ſi ad hoc induci non poterit, & tales decimæ ſunt quæ iuxta conſuetudinem regionis in feudum perpetuum à laïcis detinentur, conferendi eas ipſis Capellanijs tribuas facultatem. Datum Signiæ xiiij kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLVIII.

Insvper habita appellatione cavsae cognitionem remittit.

Epiſcopo & Decan. & Cantori Atrebaten.

CVm cauſam quæ inter B. Viduam, & Lambertum laïcum Morinen. Diœceſ. ſuper dotalicio ipſius viduæ vertitur, dilectis filijs Ph. G. & G. Canonicis Morinen. olim duxerimus committendam, ac ipſi receptis teſtibus & atteſtationibus publicatis, diſputationes hinc inde propoſitas audiuiſſent, tandem ſicut ex relatione comperimus iudicum eorumdem, tam ab Epiſcopo Morinen. quàm à præfato L. ne ipſi ad ſententiandum procederent extitit appellatum, eò quòd cùm res quæ ducebatur in iudicium eſſet feudalis, & ad iuriſdictionem ſpectaret Epiſcopi, non Eccleſiaſtico iure, ſed potius ſeculari, eius forum prædicta vidua

Digitized by Google

declinare non poterat, cùm eſſet paratus eidem iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Dicti quoque Iudices appellationibus deferentes cauſam cum vtriuſque partis atteſtationibus & allegationibus tuis ſigillis incluſis ad noſtram præſentiam remiſerunt. Verùm quia per relationes Iudicum, atteſtationes & allegationes partium, & alia per nuntium viduæ memoratæ coram dilecto filio noſtro A. S. Adriani Diac. Card. ſibi à nobis Auditore conceſſo propoſita, quæ idē Card. in præſentia noſtra fideliter retulit, nequiuimus plenè de cauſæ meritis inſtrui, cùm cauſarum merita partium aſſertione pandantur, & pro neutra parte comparuerit aliquis Procurator, multáq; fortaſſis in partibus ipſis ſunt nota, quæ nobis ſunt prorſus incognita, diſc. veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus partibus conuocatis non obſtantibus appellationibus prænotatis, quia & ſi res de qua agitur dicatur eſſe feudalis, de ipſa tamen non tanquam feudali, ſed dotali tractatur, atteſtationibus & allegationibus quas ſub Bulla noſtra tranſmittimus vobis incluſas, & alijs rationibus vtriuſque partis inſpectis, cauſam ipſam appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem &c. ſubtraxerint per cenſuram eandem ceſſante appellatione cogatis &c. vſque, perhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu ea frater Epiſcope cum eorum altero &c. Datum Signiæ xvij. Kal. Septēb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLIX.

EXCOMMVNICATIONIS SENTENTIAS EXECVTIONI MANDARI PRÆCIPIT.

Præpoſito S. Laurentij Lauden. & J. & A. Canonicis de Cauennacho Diœc. Lauden.

DILECTVS filius Magiſter Ambroſius de Canturio Diaconus plebis de Gallian. conſtitutus in præſentia dilecti filij noſtri Angeli S. Adriani Diac. Card. quem ſibi dedimus Auditorem, propoſuit coram ipſo, quòd cùm ad mandatum ſedis Apoſtolicæ per Venerabilem fratrē noſtrum ... Hieroſolymitan. Patriarchā, tunc Epiſcopum Vercellen de Canonicatu Eccleſiæ S. Vincentij de Gallian. Mediolanen. Diœc. fuerit inueſtitus, & idē Patriarcha ... Præpoſito, & fratribus eiuſdē Eccleſiæ mandauerit, vt dicto A. quantum vni de reſidentibus ibidem, de communibus prouentibus aſſignarent, ac ipſi per eundem pro eo quòd eius parere mandato contumaciter recuſabant, fuiſſent ab officio, beneficióque ſuſpenſi, & excommunicationis demum vinculo innodati; licèt poſtmodùm inueſtituram eiuſdem ratam aſſeruerint ſe habere, partem tamen ei debitam ſubtraxerint, quibus cùm poſtmodum per venerabilem fratrem noſtrum ... Lauden. Epiſcopum & coniudices ſuos delegatos à nobis ſententialiter fuiſſet iniunctum, vt eidem tantùm de prouentibus Eccleſiæ præfatæ conferrent, quantùm percipere vnus ex alijs in eadem, ipſi vt eum fatigarent laboribus & expenſis ad ſedem Apoſtolicam appellarunt, dicentes ſe nihil daturos eidem, niſi continuè in Eccleſia reſideret, ex eo ſub ſpecie iuſtæ cauſæ materiam malignandi ſumentes, quòd ibidem ei mora periculoſa nimis exiſtit, occaſione banni cuiuſdam, cui eum Mediolanen. Conſules ſubiecerunt; propter quòd idem ad ſedem Apoſto-

Digitized by Google

licam iteratò laborans, ad dilectos filios.... Abbatem de Capite lacus, & Collegam ſuum noſtras literas reportauit, qui ſecundum tenorem literarum ipſarũ Præpoſito & Capitulo prænotatis ſententialiter iniunxerunt, vt ipſi A. quãtum vni ex reſidentibus aſſignarent de communibus prouentibus Eccleſiæ æpefatæ vbicumque maneret, donec prædicta neceſſitate ceſſante, tutè reſidere valeret ibidem, & nihilominus de ſubtractis ſatisfacerent competenter: in quos, quia mandatum eorum ſurdis auribus pertranſibant, Iudices excommunicationis ſententiam promulgarunt, ſicut per inſtrumenta coram Auditore memorato exhibita liquidò edocebat. Vnde idem A. nobis humiliter ſupplicauit, vt finem ſuis laboribus imponentes ipſas ſententias dignaremur Apoſtolico munimine roborare. Nos autem auditis ijs & alijs, quæ idem Card. fideliter retulit coram nobis, cõmunicato fratrum noſtrorum conſilio prędictas ſententias confirmantes, diſ. veſ per apoſt. ſcrip. præcipiendo mand. quatenus ipſas faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari. Quòd ſi Præpoſitus & Clerici ſupradicti contraire præſumpſerint, ipſos auctoritate noſtra per ſubtractionem beneficiorum appellatione remota parere ſententiæ compellatis. Nullis litteris harum expreſſa mentione non habita obſiſtentibus, ſiquæ apparuerint de ſede Apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Signiæ xij. kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CL.

LATERANENSIS ECCLESIÆ FINES TVETVR.

Priori & Conuentui Lateranen.

ORAM dilecto filio P. tituli S. Ceciliæ Presbytero Card. quem vobis & Clericis Baſilicæ S. Laurentij de Palatio dedimus Auditorem, Oeconomus eiuſdẽ Baſilicæ petijt vos arceri ab inquietatione quam dictis Clericis circa ſpiritualium adminiſtrationem in ſua Parochia præſumebatis inferre, ab arcu videlicet S. Danielis vſque ad domum Ioannis Matij citra & extra formam ex vtraque parte viæ; & à Scala Epiſcopi Albanen. vſque ad domum Ioannis de Mutina; & à domo Iordanis Petri Leonis, vſque ad hoſpitale S. Mariæ in Spaczolaria tam ex vna, quàm ex altera parte viæ, qui vt de iure poſſet Baſilicæ ſupradictæ docere, decem teſtes induxit, per quos oſtendit Clericos S. Laurentij habitantibus infra prædictos terminos ſpiritualia miniſtraſſe. Ad hæc Oeconomus veſter reſpondit, quòd cùm præfata Parochia iuris eſſet Lateranen. Eccleſiæ prout per priuilegium felicis memoriæ Calixti Papæ prædeceſſoris noſtri continens fines Parochiæ veſtræ probabat, & à longiſſimo tempore Lateranen. Eccleſia, eandem Parochiam poſſederit ſinè lite, vos poſſeſſioni legitimæ incumbẽtes non videbamini aliquos indebitè moleſtare, cùm non intelligatur iniuriam facere qui vtitur iure ſuo, & ad probandum vſum lõgiſſimum & præſentem teſtes induxit, per quos ſufficienter edocuit Lateranen. Eccleſiam à quadraginta ſex annis, vſque ad tempus motæ litis & pòſt exercuiſſe iura ſpiritualia in Parochia ſæpedicta. Dicebat etiam quòd ſi medio tempore infra fines prædictos pars altera præſumpſiſſet aliqua parochialia exercere, cùm nihil de proprietate doceret, & ex parte veſtra longiſſima & continua poſſeſſio

probaretur, & duo in ſolidum eandem rem ſimul & eodem modo poſſidere nõ poſſint, conuincebantur aduerſarij prædicta clanculò vſurpaſſe: Contra tenorem verò cuiuſdam ſcripti ſub nomine bonæ memoriæ, A. prædeceſſoris noſtri coram eodem Cardinali à parte aduerſa exhibita reſpondebat, quòd non erat autenticum, cùm nec eſſet Bulla munitum, & haberetur meritò in ſtylo ſuſpectũ. Verùm cùm Eccleſia Lateranen. inueniretur in poſſeſſione Parochiæ ſupradictę & actore non probante reus, erſi nihil præſtiterit debeat obtinere, cum inſtantia poſtulabat parti aduerſæ imponi ſilentium, & compeſci ne ſuper poſſeſſione præfatæ Parochiæ veſtram Eccleſiam vlteriùs moleſtaret. Præſertim cùm nomine præfatæ Baſilicæ, in qua ſolus Romanus Pontifex celebrat Miſſarum ſolemnia, & intra ſuum palatium eſt conſtructa, Parochiam vendicare non poſſent, nec etiam nomine inferioris Eccleſiæ, quam ipſi de quadam crypta vel ſtabulo in oratorium à non longo tempore conuerterunt. Nos autem auditis ijs & alijs quæ idem Card. fideliter retulit coram nobis, & habito fratrum noſtrorum conſilio Oeconomum veſtrum nomine Lateranen. Eccleſiæ ab impetitione prædicta, quam contra vos Oeconomus præfatæ Baſilicæ mouit, decreuimus abſoluendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire, &c. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Signiæ, Idib. Auguſti, Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CLI.

Absolvendi excommvnicatos potestatem concedit.

Magiſtro Maximo Notario noſtro.

NON niſi teſtimonio laudabilis famæ notis, vel experimento vitæ commendabilis approbatis conſueuit ſedes Apoſtolica committere vices ſuas, in ijs quæ ſibi ſpecialiter reſeruauit. Cùm igitur prudentiam tuam officij executione fideli, & longa conuerſatione ſimus experti, volentes per te obuiare periculis, quæ incidentibus in Canonem ſententiæ promulgatæ neceſſitas poſſet inferre, de gratia ſpeciali auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt illis quos pro iniectione manuum violenta inueneris vinculo excommunicationis aſtrictos in partibus Romanię, auctoritate ſedis Apoſtolicę iuxta formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis impendas. Niſi exceſſus eorum fuerint adeò difficiles & enormes, vt meritò ſint ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi. Datum Signiæ xij. Kal. Septemb. Pontific. N. anno xv.

EPISTOLA CLII.

Vt maximo Notario Legato Apostolico pareant.

Vniuerſo Clero Conſtantinopolitano,

ET ſi dilectum filium Magiſtrum Maximum Notarium noſtrum pro negotio Patriarchalis Eccleſiæ ſpecialiter deſtinemus; volentes tamen vt in vobis fructum faciat generalem, qui nunc & Patriarcha pariter & Legato caretis, vices noſtras ei duximus committendas, vt quamdiu apud vos

Digitized by Google

pro illo ſpeciali negotio moram eum facere oportuerit, neceſſitatibus & vtilitatibus veſtris ſtudeat prouidere. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſtol. ſcripta mand. quatenus ſuper ijs ad ipſum recurſum habentes, rectis ipſius diſpoſitionibus obedire curetis, quas ratas haberi volumus & iubemus: vnde ſententias quas rationabiliter tulerit in rebelles vſque ad ſatisfactionem condignam præcipimus inuiolabiliter obſeruari. Datum Signiæ, xj. Kal. Septembr. Pontif. N. anno XV.

EPISTOLA CLIII.

COMMENDAT MAXIMVM APOSTOLICVM LEGATVM.

Imperatori Conſtantinopolitano illuſtri.

LICET ſecundùm Apoſtolum inſtantia noſtra ſit omnium Eccleſiarum ſolicitudo continua; ad illas tamen Eccleſias præcipuè debemus aciem noſtræ prouiſionis extendere, quæ vicinores ſũt Apoſtolicæ ſedi, etſi non loco, priuilegio dignitatis. Sanè cùm Eccleſia Conſtantinopolitana ſecundum locum obtineat poſt Romanam, eius prouiſioni libenter intendimus, vt non ſit à cura remotior cùm ſit vicinior dignitate. Vnde ipſius negotium tam ſuper electione, quàm poſtulatione celebrata de nouo, perſonæ non duximus committendam ignotæ, ſed à nobis mittimus hominem longa conuerſatione notum, & officij ſui fideli executione probatum, Magiſtrum videlicet Maximum Notarium noſtrum, nobis ac fratribus noſtris merito ſuæ probitatis & fidei carũ admodùm & acceptũ: in quo & honori tuo proſpeximus, & vtilitati prouidimus Eccleſiæ memoratæ, quem etiam quantò cariorem habemus, tanto attentiùs tuæ magnificentiæ cõmendamus, rogantes quatenus ſic eum ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis & noſtram habeas commendatum, quòd in ipſo tuæ ſerenitatis affectum quem probaris ad nos gerere ſentiamus, adhibens ei fidem ſuper his quæ à nobis accepit tuæ Imperiali prudentiæ proponenda. Datum Signiæ xj Kal. Septemb. Pont. N. anno quintodecimo.

EPISTOLA CLIV.

COGNITIONEM SVPER CONTROVERSIA INTER ELECTVM ET POSTVLATVM PATRIARCHAM CONSTANT. DELEGAT.

Magiſtro Maximo Notario noſtro.

SCRIPTVM eſt in Apocalypſi Ioannis, quòd in medio ſedis, & in circuitu ſedis erant quatuor animalia plena oculis ante & retrò. Primum animal ſimile Leoni; Secundum animal ſimile vitulo; Tertium animal habẽs faciem quaſi hominis; & Quartum animal ſimile aquilæ volanti: & quatuor animalia ſingula eorũ alas ſenas habebant. Sedes iſta Romana Eccleſia intelligitur, quę vſitato vocabulo ſedes Apoſtolica nuncupatur. Vtique ſedes Agni, ſedes viuentis in ſecula ſeculorum. In medio cuius quaſi filiæ in gremio reſident, & in circuitu aſtant quaſi famulæ in obſequio quatuor Patriarchales Eccleſiæ, Alexandrina, Antio-

Digitized by Google

chena, Hieroſolymitana, & Conſtantinopolitana, quæ per illa quatuor animalia deſignantur. Marcus enim Alexandrinam fundauit & rexit Eccleſiam, qui ſecundùm viſionem Ezechielis accipitur per Leonem, eò quòd Euangelium inceperit à rugitu dicendo; *Vox clamantis in deſerto*, & quia quemadmodum Leo catulum ſuum poſt diem tertium ſuo aſſeritur excitare rugitu; ſic Deus pater filium ſuum qui Leo de tribu Iuda eſſe deſcribitur, de cuius reſurrectione principaliter tractat Marcus, diuinitatis ſuæ potentia poſt triduum à mortuis ſuſcitauit. Vnde in die Reſurrectionis Dominicæ ipſius Euangelium antonomaſticè in Eccleſia recitatur. Lucas autem fuit natione Antiochenus, qui propterea in vituli figura deſcribitur, in quo ſacerdotalis hoſtia deſignatur, quoniam à ſacerdotio inchoans Euangelium de immolatione tractauit præcipuè ſummi ſacerdotis & veri, qui eſt hoſtia ſalutaris, vitulus videlicet ſaginatus, quem pater iuſſit occidi pro filio prodigo redeunte. Vnde bene per ipſum Antiochena Eccleſia deſignatur, in qua primùm Apoſtolorum princeps in ſummi ſacerdotij Cathedram à fidelibus extitit ſublimatus. Matthæus quidem fuit natione Iudæus, & euangelium primus deſcripſit etiam Hebraicè in Iudæa; & ob hoc per hominis ſpeciem deſignatur, quòd ab incarnatione Chriſti ſuum inchoans euangelium principaliter humanam eius natiuitatem oſtendit, quam ipſe Chriſtus de Iudæis & in Iudæa pro nobis aſſumens, Hieroſolymitanam Eccleſiam metropolim Iudæorum ſua humana præſentia conſecrauit, de qua dictum fuerat per Prophetam: *homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam Altiſſimus.* Ioannes verò Aſianam fundauit Eccleſiam, & Apocalypſim ſeptem Eccleſijs quæ ſunt in Aſia ipſe deſcripſit, quibus & cæteris Græcorum Eccleſijs Conſtantinopolitana tandem præferri meruit, & præponi per Aquilam meritò deſignata; quia ſicut Aquila volatu omnes aues excellit, & oculorum eius intuitum ſolis radius non offendit; ſic Ioannes tribus alijs animalibus in terra relictis ſupra cælos cælorum aſcendens veram lucem oculis inreuerberatis aſpexit, & à diuina Verbi natiuitate ſuum Euangeliũ inchoauit, qui licèt inter vniuerſos Euangeliſtas fuerit vltimus tempore; præcipuus tamen extitit dignitate: quoniam in cœna ſupra pectus Chriſti recumbens fluenta doctrinæ de ipſo ſacri Dominici pectoris fonte potauit. Sic Conſtantinopolitana Eccleſia licèt poſterior tempore, poſtmodùm propter honorificentiam pijſſimi Conſtantini prælata eſt alijs dignitate, ſícque facti ſunt primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Vt meritò ipſi dicatur; *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſola ſupergreſſa es vniuerſas.* Ad cuius Eccleſiæ regimen talis eſt Pontifex aſſumendus, qui ad ſimilitudinem illorum quatuor animalium antè & retrò plenus ſit oculis, vt pleno lumine veteris & noui Teſtamenti myſteria contempletur, per experientiam videns præterita, & futura præuidens per cautelam. Debet etiam habere ſex alas, ſcilicet ſex legum notitiam, naturalis, Moſaïcæ, & Propheticæ, Euangelicæ, Apoſtolicæ, & Canonicæ, quibus perfecto libramine inter cœlum volans & terram, de terris ad cæleſtia, & temporalibus tranſuolet ad æterna. Sanè ad hanc Eccleſiam duo quædam animalia ſunt vocata, vtiná plena oculis & alas habẽtia, videlicet Venerabilis Frater noſter ... Heraclien. Archiepiſcopus & dilectus filius, ... Plebanus S. Pauli de Venetijs, ſic ut per procuratores tam poſtulantium Archiepiſcopum, quàm eligentium Plebanum fuit propoſitum coram nobis. Propoſuerunt ſiquidem procuratores ele-

Digitized by Googl

ctorum Plebani; quòd cùm Eccleſia Conſtantinopolitana vacante Canonici Ph. Decąnum ſuum ſibi elegerint in paſtorem, & nos caſſauerimus electionem eandem, quia quibuſdam excluſis qui adeſſe debuerant extitit celebrata: ne diu gregi fidelium deeſſet cura paſtoris, tàm Canonici, quàm quidam alij qui ſe in electione Conſtantinopolitani Patriarchę ius habere dicebant, vt de electione tractarent ad inuicem conuenerunt. Cúmque ſeptem perſonę pro ſeptem Prępoſitis ſe offerrent, & quidam alij pro cęteris Prælatis ſe tractatui electionis ingererent, poſt multam concertationem tam illas ſeptem perſonas, quàm duas alias ad vniuerſitatis inſtantiam, quæ tamen duas tantùm voces haberent, ſaluo in omnibus iure ſuo, tam in præſenti quàm in futuro, pro bono concordiæ receperunt. Sed factum eſt quòd humani generis inimico, qui vnitatem Eccleſiæ ſcindere nititur, ſuperſeminante zizania meſſi dominicæ, in duas partes ſunt vota diuiſa. Nouem de Canonicis, & nouem alijs prędnominatis perſonis poſtulantibus Archiepiſcopum memoratum, & quindecim Canonicis, & Prępoſito Sanctorum Apoſtolorum Plebanum eligentibus ſupradictum, cuius electioni Cantor qui pro vtilitate abſens erat Eccleſię, & ante tractatum electionis per literas ſuas conſenſum expreſſerat de Plebano, ſi alijs complaceret; & octo alij Canonici qui electionis tempore non fuere præſentes ſuum prędſtitere conſenſum: & ſic in Plebanum prędictum vota viginti quatuor Canonicorum, & vnius Præpoſiti conuenerunt. Dicebant ergo poſtulantium numerum eſſe minorem, cùm decem & octo tantùm Archiepiſcopum poſtularent, de quibus quoſdam eorum, quos cum præfata proteſtatione ſui iuris admiſerant, excludere nitebantur; duos videlicet de Blakerna & Buccaleone Præpoſitos, quia cùm per exemptionis priuilegium à ſede Apoſtolica impetratum ſe ſubtraxerint oneri, tacitè renuntiaſſe videbantur honori, vt ad electionem non pertinerent illius, cui electo nullatenus ſubiacerent. Alij quatuor non erãt Præpoſiti, ſed aliarum Eccleſiarum clerici, qui ſe tractatui electionis ſuorum Præpoſitorum nomine ingerebant, quia eorum domini adeò erant abſentes quòd ad tractatum electionis vocari commodè nec poterant, nec debebãt; quoniam ſi abſentes poſſent per procuratores adeſſe, vix iura deuoluerentur abſentium ad præſentes, cùm rarò contingeret quòd per ſe, vel per alios intereſſe non poſſent. Septimus autem qui præſens extiterat iam electus & confirmatus in Archiepiſcopum Verricen. & tranſlatus ad ſuam Eccleſiam poſſeſſionem eiuſdem adeptus fuerat corporalem. Et licèt vniuerſitas clericorum quatuor prius pro ſe poſtularet admitti, quia tamen pars Canonicorum tot nolebat admittere, ne numerus aliorum nimis excreſceret, ita tandem pro bono pacis extitit ordinatum, vt duo tantùm admitterentur ex illis, cum proteſtatione prædicta, & ideò eligentes aſſerebant illos duas tantùm voces & non cæterorum habere, maximè cùm triginta prępoſituræ fuerint ad ſeptem redactæ, quę tamen nondum fuerunt auctoritate ſui iudicis approbatę Cõuentuales autem Eccleſias vltra quinque vel ſex tunc temporis eſſe negabant, & ſi plures fuiſſent, tempore tamen electionis prędictæ Prelatos earum dicebant non fuiſſe prę ſentes. De malo denique zelo intendebant arguere poſtulantes, eò quòd vt proponebant illiteratum & impudicum ex certa ſcientia poſtularant, cuius incontinentiam dicebant per filium in Monachatu genitum paternæ libidinis teſtem poſſe probari.

Digitized by Google

Eumdem etiam Archiepiſcopum de ambitione notabant, eò quòd in vigilia Natiuitatis Dominicæ ſe ſuę ſubtraxit Eccleſiæ, vt eſſet in vrbe regia, vbi tunc erat poſtulatio celebranda; & paſſus eſt cum hymno, *Te Deum laudamus*, ſe in ſede locari, in qua profeſtis diebus reſidere conſueuerat Patriarcha. Qui etiam auctoritate propria bona Patriarchatus poſt mortem Patriarchæ diſtribuens, eiuſdem ſigillo violenter arrepto de ſcrinio Camerarij literas quaſdam, quibus illud impreſſit, miſit Rauennam, & quandam pecunię ſummam ibi depoſitam auctoritate literarum illarum ſibi fecit afferri, eandémque diſtribuit pro ſuæ voluntatis arbitrio in Eccleſię Conſtantinopolitanę præiudicium & grauamen. Quod totum & alia in Capitulo fuere propoſita, cùm quidam de ipſo poſtulando tractarent. Vnde petebant vt cùm pars poſtulantium Archiepiſcopum eſſet numero minor, inferior zelo, & à ſuo iure ceciderit poſtulando ſcienter indignum, electionem confirmare factam de dicto Plebano canonicè dignaremur. Maximè cùm ipſi vſi fuerint iure communi perſonam eligibilem eligẽdo, quod ordinarij iuris exiſtit, & alij iuris cõmunis cõtẽpto beneficio ad extraordinariũ auxilium tranſuolarint. Ad hæc procuratores partis alterius reſponderunt, quòd vniuerſi Pręlati conuentualium Eccleſiarum apud Conſtantinopolim exiſtentiũ per noſtrã conſtitutionẽ in electione Conſtantinopolitani Patriarchę ius habẽt. Vnde vniuerſitas Pręlatorũ, de qua in eadem conſtitutione cauetur expreſsè, reſtringi nõ debet ad ſeptẽ, cùm ratione ſuæ dignitatis in hoc bene fuerit Eccleſiæ memoratæ prouiſum: tum vt ſanior haberetur ſuper electione tractatus, cum integrum ſit iudicium plurimorum ſententijs confirmatum; tum etiam vt per numerum prælatorum illis poſſet occurri, qui Dei ſanctuarium iure volebant hereditario poſſidere. Addebant etiam quòd præfatæ conſtitutionis beneficiũ duo exempti Præpoſiti per exemptionis priuilegium nullatenus amiſerũt; cùm ea quę in fauorem alicuius introducta ſunt, in eius læſionem non debeant redundare, & per priuilegia Pontificum Romanorum addi, non ſubtrahi conſueuerit illis quibus ſpecialiter indulgentur: propter prædictam maximè rationem, vt illis obſiſterent prudenter qui Domini ſanctuarium moliuntur in ius hereditarium vſurpare. Vnde ijdem excludi non poterant nec debebant, ea etiã ratione quòd ſeptem nomine ſeptem Præpoſiturarũ, & duo vice ac nomine viginti trium Prælatorum pro ipſa vniuerſitate fuerint à Canonicis ad tractatum electionis admiſſi, & ſic cùm in poſtulatum vota ſeptem Prępoſitorum, & decẽ & octo Prælatorum præſentium & aliorum ſex abſentium, quorum procuratores erant in ciuitate præſentes, conſenſu mediante illorum duorum concurrerint, pro parte ſua vltra duplo maiorem numerum allegabant; cùm in Plebanũ quindecim tantùm Canonici, & vnus Præpoſitus à principio conſenſiſſent, nec aliquid ei iuris accreuerit in hoc caſu per ſubſequentem conſenſum nouem Canonicorum, qui electionis tempore non fuere præſentes, nec vocari potuerint commodè, nec deberent. Præſertim cùm octo ex illis tanto tempore fuiſſent abſentes, quòd ſecundùm conſtitutionem Patriarchę ac Capituli Conſtantinopolitanorum pro Canonicis nullatenus haberentur. Auctoritatem etiam introducebant pro ſe, cum regulariter maioris auctoritatis Prælatus, quàm ſimplex Canonicus habeatur. Bonum verò zelum ea ratione probabant, quòd Venetum pro vitando ſcandalo longa conuerſatione notum, laudabili adminiſtratione

Digitized by Google

probatum, earum Clericis, & acceptum Laicis poſtularant, in quem aſſenſus Principis, Suffraganeorum vota, plebíſque deſiderium concurrebant, nec debebant aliquid ſiniſtrum de illo præſumere, quem & excellentia dignitatis & cõmunis reddebat fama præclarum. Nec etiam erant aduerſarij audiendi, qui promotionis eius tempore tacuerunt, niſi fortè aliquid nouum proponerent, vel quod poſtmodùm didiciſſent. Maximè cùm obiectam notam incontinentiæ, ſiqua forſitan præceſſiſſet in ipſo, quod tamen inficiabantur omnino, ſubſequẽs longæ conuerſationis deleuiſſet honeſtas. Propoſuerunt etiam, quòd niſi pars altera ſe ab iniurijs temperaret, intendebant quædam proponere tam in perſonis eligentium quàm electi. Ad excuſationem verò eiuſdem Archiepiſcopi ſuper obiectione ambitus proponebant, quòd idem ex honeſta & probabili cauſa Conſtantinopolim venerat, & habebat neceſſe frequenter accedere, tum propter negotia Patriarchalis Eccleſiæ; tum etiam propter executionem vltimæ voluntatis Patriarchæ defuncti, ſuæ diſcretioni commiſſæ, qui licèt interfuerit Veſperis & Matutinis in Patriarchali Eccleſia ob ſolemnitatem diei, in loco tamen Decani reſedit, nec aliquid de Patriarchalibus vſurpauit. Ipſum etiam literatum etſi non eminenter, competenter tamen eſſe dicebant, ſufficientem intelligentiam, & eloquentiam de Scripturis, & in Scripturis habentem. Nihilominus allegantes, quòd & ſi quædam Conuentuales Eccleſiæ tunc vacarent, aut forſan propter pauperiem non haberent numerum Clericorum, ipſum Capitulum, aut etiam vnus qui vicem Capituli retineret, ad electionem pro Prælato deberet admitti, cùm in talibus ſæpe Capitulum vicem conſueuerit ſupplere Prælati, & nomen ac ius vniuerſitatis multotiens deuoluatur ad vnum, & retineatur in vno. De malo nihilominus zelo arguebantur electores Plebani, eò quòd hominem elegerant, quem electionis tempore credebant in minoribus Ordinibus conſtitutum, aſſerentes quòd in vigilia Natiuitatis Dominicæ altera pars apud Conſtantinopolim conſenſerat in Plebanum, qui ſe paulò ante apud Venetias fecerat in Subdiaconum promoueri. Ex quo inferebatur, quòd ſi hoc actum fuerit ex condicto, non poterat ambitione carere. Si verò præordinatum non extitit, cùm propter locorum diſtantiam hoc ad eligentes tam breui tempore nequiuerit perueniſſe, ſequitur quòd ſecundum conſcientias ſuas ineligibilem eligebant: vel ſi error ad excuſationem accuſatione non vacuam allegetur, in confeſſionem negligentia veniet, quæ ſuper ijs non multum diſtat à culpa. Adijciebant etiam quòd magis erat extraordinarium conſentire in hominem non ſolùm extra totum Patriarchatum, verùm etiam extra totum Imperium conſtitutum, quàm in vicinum & familiarem, ſuffraganeum eiuſdem Eccleſiæ, de cuius paſtoris electione tractatur. Perſonam quoque Plebani de vehementi ambitione notabant, dicentes quòd ipſe per literas ſuas quoſdam Conſtantinopolitanos Canonicos expreſſè rogauerat, vt eum in ſuum eligerent Patriarcham, quod pars aduerſa negabat. Vnde petebant poſtulatores Archiepiſcopi ſæpedicti, vt cùm eſſet pars altera zelo, auctoritate, ac numero minor, caſſato quod factum fuerat de Plebano, poſtulationem ipſorum admittere dignaremur. Verùm quia de ijs quæ per aſſertiones partium in iudicium deducta fuerunt, nobis non potuit fieri plena fides, quamuis ſuper ijs quę de numero dicta ſunt poſtulantium per quoddam publicum inſtrumentum & literas Conſtantinopolitani

Digitized by Google

Vicarij, necnon confeſſionem procuratoris partis aduerſæ, in iudicio quidem factam, ſed poſtea reuocatam pars altera ſuam intentionem aſſereret eſſe fundatam, cauſam ipſam diſcretioni tuæ duximus committendam; per Apoſt. ſcrip. mandantes, quatenus ſuper ijs & alijs inquiras, ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo diligentiſſimè veritatem de meritis electi & poſtulati apud Venetias, vbi nati fuerunt & diutius conuerſati. De ſtudijs autem eligentium, & poſtulantium, & omnibus generaliter quæ cauſam poſſint inſtruere apud Conſtantinopolim, vbi huiuſmodi poſtulatio & electio celebratæ fuerunt, etſi partes conſenſerint, procedas hoc modo, vt ſi conſtiterit de mutuo conueniſſe conſenſu, quòd ad electionem Patriarchæ ſeptem admitterentur Præpoſiti, ſiue per ſeipſos, ſiue per alios, & duo alij ex parte vniuerſitatis pro cæteris Conuentualium Eccleſiarum Prælatis, tótque tunc temporis Conuentuales Eccleſias habuiſſe Prælatos, qui cum ſeptem Præpoſitis & nouem Canonicis, quos quidem Canonicos conſtat in poſtulatione præfati Archiepiſcopi conueniſſe, duplo maiorem facerent numerum, quàm ſedecim electores Plebani, tu vice noſtra poſtulationem admittas, niſi probatum fuerit poſtulato aliquid obuiare de Canonicis inſtitutis, quod promotionem ipſius debeat impedire, ac Plebani electione caſſata ipſum Archiepiſcopum abſoluas à vinculo quo Heraclienſi tenetur Eccleſiæ, concedendo ipſum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in paſtorem, & faciendo ipſi per cenſurã eccleſiaſticã appellatione remota reuerentiam & obedientiam debitam exhiberi. Quod ſi ad faciendum duplo maiorem numerum ſimul omnes prædicti minimè ſuffecerunt, ſiue dignus ſiue indignus ſit poſtulatus, tu poſtulatione repulſa; electionem Plebani auctoritate noſtra confirmes, dummodo nihil obſiſtat eidem, quod ipſum tanto Præſulatu reddat indignum, ad impendendum ſibi reuerentiam & obedientiam ſibi debitam ac deuotam, quoſlibet ſibi ſubiectos, ſi neceſſe fuerit, ſublato appellationis obſtaculo Canonica diſtrictione compellens. Si verò numerus poſtulantium inuentus fuerit duplo maior, quemadmodum eſt prædictum, & perſona poſtulata indigna reperta fuerit, tu tam poſtulationem, quàm electionem non differas reprobare; niſi forſan omnes aut maior pars poſtulantium præſumptione damnabili poſtulauerint ſcienter indignum, vt hac vice meritò debeant eligendi, ſeu poſtulandi poteſtate priuari, & in hoc quoque caſu electionem confirmes, ſi de perſona idonea conſtiterit celebratam. Porrò ſi tam electionem, quàm poſtulationem caſſari contigerit, aut altera partium poſtulante cauſam ad nos inſtructam referri, tu ex parte noſtra diſtrictè præcipias Canonicis & Prælatis, vt procuratores idoneos ad Apoſtolicam ſedem ſtudeant deſtinare, per quos aut vnum ex iſtis, ſi contigerit approbari, aut alium quem nos eis duxerimus præferendum, aut quem ipſi fortè poſtulauerint, vel elegerint, ſi eis de benignitate noſtra fuerit poſtulandi vel eligendi conceſſa poteſtas, in Patriarcham recipiant; cùm tantam Eccleſiam nolimus manere diutius paſtoris ſolatio deſtitutam, & ad hæc & alia quæ ipſorum conſentum deſiderant, eis vices ſuas plenè committant. Tu ergo Deum ſolum habens præ oculis cum omni ſtudio & cautela ſecũdum præſcriptam formam procedas in negotio memorato, niſi forſan Apoſtolicæ ſedis Legatus præuenerit, per quem vnà tecum ipſum negotium expediri ſecundum præſcriptam formam volumus & mandamus. Datum Signiæ xv. Kal. Septemb. Pont. N. anno xv.

Digitized by Google

EPISTOLA CLV.

CONFIRMATVR VNIO MONASTERII SANCTI SOLVTORIS TAVRINENSIS.

Abbati & Conuentui Monaſterij Sancti Michaëlis Cluſin.

IIs quæ ad Eccleſiarum vtilitatem & ſtatum pertinere creduntur, tantò libentiùs Apoſtolicum fauorem impend mus requiſiti, quantò earum ſolicitudo continua nobis propenſiùs noſcitur imminere. Eapropter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, vnionem Monaſterij Sancti Solutoris Taurinen. & veſtri, conſentientibus venerabili fratre noſtro .... Epiſcopo, & dil. fil. Capitulo Taurinen. factam, ſicut ſinè prauitate prouidè facta eſt, & per bonæ memoriæ G. electum Nouarien. auctoritate noſtra extitit approbata, prout in ipſius literis pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam rei geſtę literas prędicti electi de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ fecimus annotari. In nomine Domini Girardus diuina gratia Nouarien. electus, omnibus ad quos literę iſtæ peruenerint in vero Salutari ſalutem. Diuina prouidẽtia quæ nec fallit nec fallitur, humanæ conditionis mobilitati compatiens poſt Apoſtolorum principem in Romanæ ſedis cathedra lucernam & ſpeculum ſummum Pontificem ordinauit, per quem & lapſa reparari, & deſtituta reſtitui mereantur. Reſidentis itaque, Sanctiſſimi Patris Innocentij tertij ſuper vnione Abbatiæ Sancti Solutoris Taurinen. ad Cluſin. Monaſterium mandatum accepimus in hac forma. Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dil. fil.... electo Nouarien. Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Ex tenore literarum Venerabilis fratris noſtri .... Epiſcopi, & Dil. fil. Capituli Taurinen. accepimus, quòd cùm olim Venerabili fratri noſtro .... Mediolanen. Archiepiſcopo, & eidem Epiſcopo dederimus in mandatis, vt reparationi Monaſterij Sancti Solutoris Taurinen. quod ita in temporalibus & ſpiritualibus collapſum fuerat & attritum, vt deſolatum ſinè leuaminis ſpe iacebat, intendere prout melius poſſunt & pleniùs procurarent, illud ſi eius aliter reſtaurationi prouidere non poſſent, tranſlaturi in Canonicam Ripalten. ipſi prudentum plurium requiſito conſilio cùm Canonicam ſupradictam minùs ſufficientem ad hoc varijs impedimentis emergentibus inuenirent, modico tandẽ Monachorum grege, qui iamdicto Monaſterio ſupererant cum lacrymis poſtulante, ſub diſciplina & regimine Cluſin. Eccleſiæ, per quam plenarie poterat reſpirare, dictum Monaſterium in præfatam Cluſin. Eccleſiam iure Taurinen. Eccleſiæ ad quam pertinet nullo medio & exemptione Cluſin. Monaſterij per omnia illæſis manentibus, memoratus Epiſcopus & Taurinen. Capitulum tranſtulerunt. Cùm igitur in ſoluendis debitis quibus præfatum Sancti Solutoris Monaſterium detinetur manum apponere Cluſin. Eccleſia contradicat, niſi factum huiuſmodi Apoſtolico munimine roboretur. Nos id tuæ diſcretionis prudentiæ committentes, per Apoſt. tibi ſcript. mandamus, quatenus inquiſita ſuper iis omnibus diligentiùs veritate, quod vtilitati Eccleſiæ vtriuſque ſecundum Deum noueris expedire, noſtra fretus auctoritate, appellatione remota ſtatuas, & facias quod ſtatueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari.

Digitized by Google

Datum Lateran. viij. Kal. Ianuarij, Pont. N. anno tertiodecimo. Nos igitur mandatis Apostolicis in omnibus & per omnia sicut condecet parere volentes, præfatæ vnionis instrumento viso & diligẽter inspecto, quod per Bartholomæũ Imperialis Aulæ Notarium confectum esse constabat, quæ in eo continentur canonica & legitimè facta approbantes, sicut inter contrahentes sancitum est, & statutum, præfati instrumenti tenorem auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, confirmamus. Adijcientes & statuentes, vt duodecim Fratres & Prior cum eis sub regula B. Benedicti, & sub disciplina & regimine Clusin. Monasterij ibidem Deo seruituri perpetuò maneant: ita quòd Abbas Clusiñ præfatum Priorem in ordinatione spiritualiũ, & obseruatione ordinis ibi instituat, & destituat, sicut per alias Ecclesias seu cellas Clusin. Monasterio subditas consueuit. Verùm quia refectio quædam quam Taurinen. Capitulum à præfato Sancti Solutoris Monasterio in solemnitate Martyrum Solutoris, Aduentoris, & Octauij recipere consueuit in Ordinis prejudicium & iacturam regulæ nobis cedere videtur, ordinamus & statuimus, vt pro præfata refectione iamdictum Taurinen. Capitulum à memorato monasterio viginti soldos Segusien veterum, si ad processionem venerit, die festo recipiat annuatim, & sic à refectione tacitum maneat, & contentum, & hæc de profestis diebus dicta intelligantur. Si tamẽ die Dominico festum prædictum venire contigerit, sicut à longis retrò temporibus inter Taurinen Ecclesiam & iamdictum Monasterium constat esse statutum & consuetum, aut Canonici interfint processioni, aut non, censum vice refectionis recipiant supradictum. Adjcimus etiam & statuimus, quòd si Taurin. Episcopus Electo Clusin. post collatam sibi confirmationem Clusin. Monasterij secunda & tertia requisitione per interualla decem & decem dierum præcedente, sæpedictam Abbatiam sancti Solutoris quouis ingenio confirmare distulerit; non obstante tali dilatione electus Clusinus tam in spiritualibus quàm temporalibus, & tam in capite, quàm in membris sancti Solutoris generaliter administret. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostræ confirmationis siue constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Quòd si quis attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, & summi Pontificis se nouerit incursurum. Contradictores verò, & à præfata forma resilientes, sicut in mandatis accepimus, appellatione cessante excommunicationis vinculo innodamus. Vnde actũ est hoc. Anno Incarnationis Dominicæ M. CC. xj. Indictione xiiij. die sexto, exeunte mense Ianuarij. Interfuerunt Dominus Albertus Hausatus Nouarien. Canonicus. Dominus Raynerius Abbas Fructuarien. Domnus Vvilelmus de Fibinis Monachus Tilieti, & Domnus Ioannes Monachus Casæ Nouæ, & alij plures. Vnde plura instrumenta idem Dominus electus vno tenore; sicut necesse fuerit fieri præcepit. Ego Guala Muricula sacri palatij Notarius hanc chartulam de mandato prædicti Domini electi scripsi, & ℣. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei, &c. vsque, contraire, &c. Siquis autem, &c. vsque, incursurum. Datum, Signiæ vj. Kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA

Digitized by

EPISTOLA CLVI.

REMITTIT INFAMIAM DAMNATO INIVRIARVM.

Rainerio militi de Vico.

CVM te à Bartholomæo iniuriarum actione conuentum eò quòd dixeris equum tuum non eſſe minoris pretij, quàm capillos ipſius, Iac. de Guarin. & L. de Vico iudices, qui ſuper hoc cognoſcebant in decem ſolidos condemnaſſent, tu timens ne ipſorum ſententia te notarit infamia, pro beneficio reſtitutionis ad famam Sedem Apoſtolicam imploraſti. Nos autem conſiderantes quòd penè nulla, vel minima fuerit iniuria ſupradicta, volumus & concedimus te ob hoc nota infamiæ non teneri. Datum Signiæ vij. Idus Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLVII.

CAVSÆ NOTIONEM DEMANDAT, QVAM INSTRVCTAM AD SED. APOST. REMITTI IVBET.

Epiſcopo & P. & A. Archidiac. Aurien.

QVONQVERENTIBVS olim dil. fil. M. & I. Presbyteris G. P. & M. Diaconis P. I. & M. ac quibuſdam alijs Clericis Capellæ monaſterij Sanctæ Crucis Colimbrien. ſe à Priore ac Fratribus eiuſdem Monaſterij debita prouiſione fraudari, Prior Sanctæ Mariæ Montis Maioris, & coniudices eius, qui ſuper hoc receperant ſcripta noſtra, eoſdem ad quoddam beneficium quo fuerant ſpoliati reſtituendos ſententialiter decreuerunt, eadem Capella niſi præfatæ ſententiæ pareretur ſuppoſita interdicto. Priore autem & Conuentu dictas reſtitutionis & interdicti ſententias contemnentibus; & procurantibus etiam vt ijdem Clerici ſuam perſequi iuſtitiam non auderent, Venerabili Fratri noſtro... Epiſcopo & dil. fil. Decano & Cantori Zamoren. dedimus in mandatis, vt eaſdem facientes vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari, ſuper alijs cauſam audirent, & fine canonico terminarent. Qui rationibus partium pleniùs intellectis, iamdictas ſententias confirmarunt: Io. Saluati cùm duodecim alijs Canonicis & Clericis Sanctæ Crucis ab officio & beneficio ſuſpendentes, ſi poſt interdicti ſententiam in præfata Capella diuina conuincerentur officia celebraſſe; Priore nihilominus & Conuentu ad reſtitutionem iamdictæ Capellæ, centum & quinque modiorum frumenti, centum vigintiquinque quinalium vini, quinque milium & octoginta quatuor ſolidorum, & quingentarum oblatarum, quinque almuldarum vini, ſexcentarum oblatarum, trecentarum & ſexaginta candelarū, quatuor marabutinorum, cuiuſdam domus, & duorum lectorum, quibus omnibus ijdem Clerici fuerant ſpoliati, necnon quinquaginta marabutinorum, quos ſuam iuſtitiam perſequendo expenderant, condemnatis, & reprobatis quibuſdam litteris quaſi ſupradictorum iudicum nomine ad nos miſſis, in quibus ijdem iudices proprium circa proceſſum ſuum confitebantur errorem, & Priorē ac Conuentum excuſare propenſiùs nitebantur. Porrò cùm Prior & Conuentus

iamdicti literas quaſdam Colimbrien. Epiſcopi à duobus è Clericis memoratis P. Bartholomei, & I. Nimonis, videlicet coram iudicibus ipſis exhibitas allegarent numquam de conſcientia Epiſcopi emanaſſe. In hoc tandem partes pariter conuenerũt, vt abrenuntiantes omnibus quæ geſta erant in cauſa, ſi Colimbrien. Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarũ, ipſi iudices iuxta ſuæ voluntatis arbitrium Clericis pro quibus prædicta ſententia lata erat, in Monaſterio ipſo facerent prouideri; alioquin Priorem & Conuentum ab impetitionibus abſoluerent eorumdem. Cùm ergo ijdem iudices litteras Colimbrien. Epiſcopi, per quem ſuper hoc certiorari petierant recepiſſent, eiſdem diligenter inſpectis de peritorum conſilio ſententiando dixerunt ſępedictum Epiſcopum literarum recognouiſſe tenorem, Priori & Fratribus iniungentes, vt prædictis duobus Clericis prouiderent iuxta formam in autentico earumdem expreſſam, pro cæteris ſententiam confirmationis quam tulerant ſuper iamdicta reſtitutionis ſententia, ſed ad tempus ſe ſuſpendiſſe fatebantur, eandem in ſtatum priſtinum reducendo, & præcipiendo eam inuiolabiliter obſeruari. Quorum ſententiam cùm Magiſter I. Monaſterij procurator poſtmodùm apud Sedem Apoſtolicam conſtitutus, coram dilecto filio noſtro, P. tituli Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconi, nunc verò tituli Sanctæ Ceciliæ Preſbytero Card. quem ipſi & prædicto Ioanni Nimonis Procuratori Clericorum ipſorum conceſſimus Auditorem, peteret reuocari, & coram eodem tam ſuper quibuſdam litteris Colimbrien. Epiſcopi, quas idem Procurator falſatas eſſe dicebat à Clericis memoratis, quàm ſuper alijs fuiſſet diutius litigatum. Nos ijs quæ coram eodem Card. fuere propoſita pleniùs intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ſententiam prædictorum iudicum Zamoren. approbantes, illam auctoritate Apoſtolica confirmauimus. Dantes Ven. Fratri noſtro ... Epiſcopo Salamantin. & eius coniudicibus in præceptis, vt eandẽ inuiolabiliter facerent obſeruari. Qui cùm ad locum propter impedimenta euidentia perſonaliter accedere non valerent, præfatis Priori & Conuentui ſub anathematis pœna, & ſuſpenſione officij, & beneficij dederant diſtrictiùs in præceptis, vt eandem ſententiam, ſicut per nos fuerat confirmata, inuiolabiliter obſeruarent, denuntiantes quoſlibet qui à tempore quo eadem ſententia lata fuit in Monaſterio Sanctæ Crucis, vel eius Capella pręſumpſerant, vel etiam tunc temporis præſumebant celebrare diuina, officio beneficióque priuatos, excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & præcipientes nihilominus exhumari corpora defunctorum, quæ in dictis Monaſterio vel Capella fuerant tumulata. Concedentes inſuper executores Clericis memoratis, per quos expenſæ quas litigando fecerant reſtituerentur eiſdem cum fructibus, qui à tempore latæ ſententiæ ab eiſdem percipi debuerunt, & denunciantes etiam omnes Eccleſias de Lairena, & terminis eius, ac omnes Eccleſias in Portugallia conſtitutas, pertinentes ad Monaſterium ſæpedictum à feſto Natiuitatis B. Mariæ proximè tunc futuro ſuppoſitas interdicto, ſi ſæpedictæ ſententiæ obuiare in aliquo attentarent. Quibus demum iamdictam ſententiam temerè contemnentibus, ijdem iudices omnibus Epiſcopis & Prælatis in Regno Portugalliæ conſtitutis, ea qua fungebantur auctoritate præcipiendo mandarunt, vt diebus Dominicis ac feſtiuis candelis accenſis, & pulſatis campanis eoſdem excommunicatos publicè nuntiarent, & ab omnibus facerent arctius euitari, in omnes qui præſume-

Digitized by

rent impedire ſimilem ſententiam proferentes. Ad hæc cùm ſæpedictus I. Nimonis in procinctu eſſet pro ſe ac ſocijs ſuis ad Sedem Apoſtolicam veniendi,eo iuxta præfatum Monaſterium tranſitum faciente, quidam iniquitatis filij crudeliter irruentes in eum , & ipſum funeſtis gladijs configentes, eodem ſemiuiuo relicto ad Monaſterium confugêre præfatum , quos cùm Officiarij ciuitatis vellent iuxta terræ conſuetudinem trahere ad vindictam, Prior & Conuentus iamdicti eos corporaliter defendere præſumpſerunt. Denique cùm idem Ioannes grauibus afflictus vulneribus, camiſiam ſuam infectam ſanguine', & ſignatam ictibus cultellorum ſub ſigillis Epiſcopi & aliorum Prælatorum Colimbrien. cum teſtimonialibus litteris eorumdem,per P. Bartholomei, & Ioannem Suerij Clericos , tam ad perſequendam corporalem iniuriam eius, quàm ad cauſam communem ſibi & alijs promouendam, procuratores à ſe ac alijs conſtitutos óculis noſtris tranſmitteret intuendam,vno eorum Petro Bartholomei videlicet apud Sedem Apoſtolicam decedente, reliquus contra proprium veniens iuramentum, communi cauſa penitus derelicta , camiſiam & litteras antedictas ſuis aduerſarijs triginta aureorum pretio vendere non expauit. Vnde idem I. pro ſe ac ſocijs ſupplicauit nobis humiliter & deuotè, vt finem eorum anguſtijs imponentes, prædictorum Prioris & Fratrum rebellionem & contumaciam pœna caſtigare debita dignaremur, & præfato Ioanni pro fide violata pœnam canonicam infligentes tam ea , quæ de camiſia memorata recepit, quàm illa quæ ad opus itineris & cauſæ proſecutionem ei ab ipſis aſſignata fuerunt, faceremus ſibi reſtitui ab eodem. Quocirca diſ. veſt. per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatenus, vocatis qui fuerint euocandi, & quæ ſuper his & alijs vtrimque duxerint proponenda pleniùs intellectis , cauſam ad nos remittatis ſufficienter inſtructam,præfigentes partibus terminum competentem,quo ſe noſtro conſpectui repræſenteni,iuſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Quia verò prædicta cùm nimis ſint grauia relinquere nolumus indiſcuſſa; volumus & mandamus,vt ſi etiam per colludium vel aliam fortè cauſam auctores deſiſterent, aut deficerent , vos nihilominus ad inquirendam diligenter ſuper omnibus veritatem , ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo procedatis, eos qui ſe gratia, odio , vel timore ſubtraxerint per cenſuram Eccleſiaſticam compellentes veritati teſtimonium perhibere; vt per relationem veſtram certificati de ipſis, ſinè perſonarum acceptione, quod iuſtum fuerit auctore Domino ſtatuamus. Nullis litteris obſtantibus hactenus à Sede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu Frater Epiſcope cum eorum altero , &c. Datum Signiæ ij. Non. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLVIII.

Ianvensi Archiep. a Clericis Albinganensibvs reverentiam exhiberi præcipit.

Abbati De Tilieto.

CVM dilectis filijs ... Electo & Clericis Albinganen. noſtris dederimus litteris in mandatis , vt Venerabili Fratri noſtro ... Ianuen. Archiepiſcopo tanquam ſuo Metropolitano impendant obedientiam , & reue-

rentiam debitam ac deuotam, ſicut à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus eſt ſtatutum: deuotioni tuæ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus eos ad hoc diligenter moneas, & inducas, & ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo præuia ratione compellas. Datum Signiæ viij. Idus Iulij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLIX.

Pro modo facultatvm Clericos Ecclesiæ Svlbisiensi assignari, ac in eis *W.* de S. Albino mandat.

Xantonen. Epiſcopo, & Priori Sulbiſien. Xantonen. Diœceſ.

SICVT tu fili Prior tranſmiſſo nobis petitorio intimaſti, cùm Eccleſia Sulbiſien. ob guerrarum diſcrimina cum ſuis omnibus ædificijs olim fuerit deuaſtata, conſumptis penitus bonis eius, ſic ipſam de bonis tuis obtentu retributionis æternæ tam in ædificijs, quàm alijs neceſſarijs procuraſti ſalubri ſtudio poſtmodùm reparare, quòd in ea requiri poteſt hodie non immeritò cultus Dei. Propter quod à te nobis extitit humiliter ſupplicatum, vt ibidem faceremus perſonas idoneas ordinari, quæ in eadem præſtarent Domino deuotum iugiter famulatum. Maximè cùm eidem Eccleſiæ vix octo Canonici ſeruiant, cui ſolebant dudum viginti & ampliùs perſonali reſidentia deſeruire, ac quidam non reſidentes ibidem ipſius ordinationem nitantur nequiter impedire. Nos igitur fili Prior tuas preces humiles admittentes, & cultum etiam zelantes domus Dei, diſcretioni veſtræ præſentium autoritate mandámus, quatenus tot in præfata Eccleſia Canonicos idoneos ordinare ſagaci prouidentia ſtudeatis, quot ipſius expetunt facultates, & qui poſſint ibidem per iugem reſidentiam impendere Domino tam gratum obſequium quàm deuotum. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Verùm cùm dilectus filius *W.* de Sancto Albino Clericus peroptet in eadem Eccleſia ordinari, deuotionem veſtram rogandam duximus & monendam per Apoſt. vobis ſcript. mandantes, quatenus ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram ipſum cum alijs ordinandis, ſi fuerit idoneus, admittatis in Canonicum, & in fratrem ipſi Eccleſiæ ſeruiturum. Datum Signiæ xiiij. Kal. Oct. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLX.

Interdicti tempore celebrare permittit.

Epiſcopo & Capitulo Tripolitan.

PETIISTIS per Sedem Apoſtolicam edoceri, vtrùm cùm propter Hoſpitalarios, vel Templarios Ciuitas veſtra generali ſupponitur interdicto, eiſdem non ſeruantibus, vos illud teneamini obſeruare. Ad quod ſic duximus reſpondendum, quòd illorum exceſſus vobis non præbet licentiam excedendi: ſed ſi præfati Hoſpitalarij, vel Templarij priuilegiorum ſuorum fines exceſſerint, violando temerè interdictum, quod pro illis fuerit promulgatum, ne ipſi videantur de aliorum

Digitized by Google

fletu ridere, vos in pœnam præſumptionis eorum, quandiu ipſi violauerint interdictum de noſtra licentia celebretis. Datum Signiæ xiiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXI.

DECRETVM SVPER MINVENDO CANONICORVM NVMERO CONFIRMAT.

Epiſcopo & Capitulo Tripolitan.

SIGNIFICANTIBVS vobis ad audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cùm olim in Eccleſia veſtra duodecim Canonicorum numerus, & totidem præbendarum fuerit rationabiliter inſtitutus, & vos quorundam inducti precibus, ſex Canonicos receperitis vltra numerum conſtitutum in eiuſdem Eccleſiæ non modicam iæſionem; vt poſſetis hũiuſmodi releuare grauamen, & excludere materiam concedendi beneficia vacatura, antiquum numerum duodecim Canonicorum & præbendarum in eadem ſeruari Eccleſia de ceterò ſtatuiſtis: quod petijſtis humiliter Apoſtolico munimine roborari. Nos igitur veſtris precibus inclinati, ſtatutum ipſum ſicut abſque præiudicio alieno vtiliter & prouidè factum eſt, præſentium auctoritate præcipimus inuiolabiliter obſeruari; niſi adeò excreuerint eiuſdem Eccleſiæ facultates, quòd pluribus poſſint ſufficere competenter. Nulli ergo &c. vſque, hanc paginam noſtræ iuſſionis infringere vel ei, &c. vſque, contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXII.

ATTENTATA IN FRAVDEM APPELLATIONIS REVOCARI IVBET.

Sidonien. & Acconen. Epiſcopis & Theſaurario Acconen.

AD petitionem dil. filij I. Theſaurarij, & *W.* Canonici Tripolitanorum, quos venerabilis F. N. Epiſcopus & dil. fil. Capitulum Tripolitan. ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſerunt, fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatinus, ſiquid contra ſtatutum de ſeruando numero in Tripolitana Eccleſia duodecim Canonicorum, & totidem præbendarum vtiliter & prouidè factum ab Epiſcopo & Capitulo memoratis, poſt appellationem ad nos à Nuntijs prædictis legitimè interpoſitam, & à Capitulo in communi receptam, antequam iter arriperent ad Sedem Apoſtolicam veniendi, fuit temerè attentatum, cognita legitimè veritate, decernatis auctoritate noſtra carere robore firmitatis. Quod ſi non omnes, &c. Datum Laterani iiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXIII.

IMMVNITATEM CONFIRMAT.

Leonardo Presbytero de Sancto Elia, & fratribus eius.

CVM à nobis petitur,&c. vsque,perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, &c. vsque assensu, libertatem & immunitatem, quas domus vestra obtinuit ab antiquo, & dil. fil. A. Casinen. electus de consensu fratrum suorum vobis prouidè cõfirmauit, sicut in ipsius confirmationis autentico pleniùs continetur, auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. vsque, nostræ cõfirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Non. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXIV.

OB INCENDIVM NON ESSE DENVO CONSECRANDAM ECCLESIAM.

Archiepiscopo & Capitulo Bisuntin.

IGNEIS ædificijs Ecclesiæ vestræ casu quodam igne consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sui extremitate modicam passa fracturam, quæsiuistis per Sedem Apostolicam edoceri, si propter hoc ipsius altaris,vel etiam totius Ecclesiæ deberet consecratio innouari. Ad quod sic duximus respondendum; Quòd cùm parietes in sua integritate permanserint, & altaris tabula mota vel enormiter læsa non fuerit ob casum prędictum, nec Ecclesia, nec altare debet denuò consecrari. Datum Lateran. Non. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXV.

VT P. MARCVM CANCELLARIÆ SVÆ PRÆFICIAT VLTRÒ CONCEDIT.

Nobili viro Simoni de Monteforti Comiti Leicestriæ & Vicecomiti Biterren.

CVM dilectum filium Magistrum Petrum Marcum Subdiac. nostrum, Correctorem litterarum nostrarum pro colligendis Ecclesiæ Roman. censibus, aliisque negotijs destinemus, nobilitatem tuam de qua plenè confidimus, rogamus attentiùs, & monemus per Apost. tibi script. mandantes, quatenus ipsi ob reuerentiam Apostolicæ Sedis & nostram diligenter assistens, consilium ei efficax, & auxilium oportunum impendas, vt & ipse iniuncta sibi negotia ope tua suffultus valeat auctore Deo feliciter cõsummare,ac nos solicitudini grata tuę debeamus exinde vicissitudine respondere. Verùm quia dilectus filius Frater Constantinus Cõuersus Cartusien. Nos exparte tua suppliciter exorauit, vt dictum Magistrum, quem pro eo quòd in Cancellaria nostra laudabiliter conuersatus per diutinum exercitium in huiusmodi pleniùs est instructus, Cancellariæ tuæ præficere cupiebas,tibi concedere dignaremur: Nos deuotæ fidei tuæ ac deuotionis

Digitized by Google

fidelis ſinceritatem perſpicuam ſicut conuenit attendẽtes, quæ perſonam tuam tanquam ſpecialis Apoſtolicæ Sedis filij & fidelis nobis aduehit ſpecialiter diligendam,& preces tuas perſuadet quantum cum Deo poſſumus efficaciter exaudire, ipſum Magiſtrum, quamquam non ſolùm plurimùm vtilis, verùm etiam valde neceſſarius nobis extiterit & exiſtat, vt pote cuius fidei puritatem & diſcretionis prudentiam iamdiu in multis experti, negotia noſtra parua & magna eidem committimus incunctanter, deuotioni tuæ duximus liberaliter concedendum, diſcretionem tuam rogantes affectuoſiùs & monentes, quatenus ipſum quem propriæ probitatis merita recommendant habens propenſiùs commendatum, taliter eum ſtudeas honorare, quòd & nos qui honorari reputamus in ipſo, ad honorem & profectum tuum magis intendere debeamus,& idem cuius obſequium tibi ac terræ tuæ quamplurimùm credimus profuturum, ad deuotionem tuam fortiùs aſtringatur. Datum Signiæ iij. Idus Septemb. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA CLXVI.

EVMDEM P. MARCVM COMMENDAT.

Narbon. Archiepiſcopo & Epiſcopo Uticen. Apoſtolicæ Sedis Legatis.

ET ſi minimè dubitemus quòd Nuntios noſtros quoſlibet, & in quibus conuenit honoretis; quia tamen illos volumus propenſiùs honorari, quos pro ſuorum exigentia meritorum habemus inter alios cariores,pro ijs affectuoſiùs vos rogamus. Hinc eſt quòd cùm dilectum filium Magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum Correctorem litterarum noſtrarum pro colligendis cẽſibus Eccleſiæ Romanæ, ac alijs negotijs deſtinemus, ipſum tantò vobis attentiùs duximus commendandum quantò & perſonam ipſius probitatis ſuæ merito cariùs amplexamur, & negotia ipſi committimus potiora. Ideóq; fraternitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus per Apoſt. vobis ſcript. mandantes, quatenus eundem Magiſtrum ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram tanquam ſpecialem Nuntium noſtrum habentes propenſiùs commendatum, impendatis ipſi conſilium efficax, & auxilium oportunum, vt ipſe iniuncta ſibi negotia ope veſtra ſuffultus valeat auctore Domino feliciter conſummare, ac nos deuotionẽ veſtram meritò commendare poſſimus. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXVII.

VT CENSVS DEBITOS ECCLESIÆ ROM. SOLVERE NON GRAVENTVR.

Vniuerſis Prælatis Eccleſiarum Eccleſiæ Roman. Cenſualium per Narbonen. Arelaten. Aquen. & Ebredunen. Prouincias & Albien. Ruten. Caturcen. & Agennen. Dioceſes conſtitutis.

CVM dilectum filium Magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum pro colligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus & alijs negotijs deſtinemus,vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſum qui ſuæ merito probitatis nobis & fratribus

Digitized by Google

noſtris carus & acceptus exiſtit ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram, tanquam ſpecialem Nuntium noſtrum recipientes benignè ac honorificè pertractantes cenſus nobis debitos fideliter exſoluatis eidem, ità quòd gratiam vobis ex debito comparetis, & nos id meritò gerere debeamus acceptum. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXVIII.

IDEM.

Narbonen. Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, & Suffraganeis eius.

LICET ſummi Patrisfamilias exemplo cuius vicem immeriti eodem gerimus diſponente, quod vni ex minimis noſtris fit, nobis factum rationabiliter reputemus, illos tamen volentes propenſiùs honorari, quos propriæ merita probitatis nobis aduehunt cariùs amplexandos, & honore conſtituunt digniores, pro ijs ſpecialiùs deuotis noſtris, cùm expedit preces dirigimus & mandata. Cùm igitur dilectum filium Magiſtrũ P. Marcum &c. vt ſupra, vſque, deſtinemus, fraternitatẽ veſtrã rogamus, attentiùs & monemus per Apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsũ qui ſuæ merito probitatis nobis & fratribus noſtris, carus & acceptus exiſtit ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram, tanquam ſpecialem Nuntium noſtrum, recipiatis benignè ac honorificè pertractantes, de cenſibus noſtris faciatis eidem in Diœceſibus veſtris fideliter reſponderi: ita quòd ſolicitudinis veſtræ ſtudium pareat in effectu; & nos deuotionem veſtram debeamus exindè meritò commendare. Datum vt ſupra.

In eundem modum ſcriptum eſt.... Archiepiſcopo Arelaten. & Suffraganeis eius.
In eundem modum Aquen. Archiepiſcopo & Suffraganeis eius.
In eundem modum Suffraganeis, & Capitulo Ebredunen. Eccleſiæ.

EPISTOLA CLXIX.

VT MILLE MARCAS ARGENTI EIDEM P. MARCO NVMERARI IVBEAT.

Nobili viro S. de Monteforti, Comiti Leiceſtriæ, Vicecomiti Biterren.

NOBILITATI tuæ gratiarum dignas referimus actiones, quòd ſicut dilectus filius frater Conſtantinus Conuerſus Cartuſien. nobis expoſuit, tu volens nobis in mille marcis argenti liberaliter ſubuenire, Raimundum & Eliam de Cartucio feciſti iuramento præſtito corporaliter obligari, vt eas cui voluerimus nomine nomine noſtro perſoluant. Ideóque deuotionem tuam rogamus attentiùs & monemus per Apoſt. tibi ſcript. mandantes, quatenus dilecto filio Magiſtro P. Marco Subdiac. noſtro Correctori litterarum noſtrarum, cui hoc duximus committendum, ſinè difficultate facias noſtro nomine aſſignari. Datum vt ſupra, &c.

Digitized by Googl

EPISTOLA CLXX.

VT IMPERATAM PECVNIAM AD THESAVRARIVM TEMPLI PARIS. MITTI CVRENT.

Totius Prouincia & Montispeſſulani, ſancti Ægidij, & Arelaten. domorum Militiæ Templi Magiſtris.

DEVOTIONEM veſtram monemus attentè per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandantes, quatenus cùm à dil. fil. Magiſtro P. Marco Subdiac. noſtro Correctore litterarũ noſtrarum fueritis requiſiti, pecuniam, quam vobis noſtro nomine duxerit aſſignandam, dilecto filio fratri Aimaro Theſaurario domus Militiæ Tẽpli Pariſien. ſecurè mittere procuretis, veſtras ſuper hoc eidem Magiſtro litteras in teſtimonium aſſignantes. Quòd ſi non omnes, &c. quilibet veſtrûm ea nihilominus exequatur. Datur vt ſupra.

EPISTOLA CLXXI.

VT CVM EODEM P. MARCO AGAT.

Magalonen. Epiſcopo.

DILECTVS filius frater Conſtantinus Conuerſus Cartuſien. nobis propoſuit, quòd tu quingentas Marcas pro Comitatu Melgorien. tibi & Eccleſiæ tuæ à nobis ſub annua penſione viginti marcarum locando, ei noſtro nomine obtuliſti. Cùm igitur dil. fil. Magiſtro P. Marco Subdiac. noſtro, Correctori litterarum noſtrarum ſuper hoc mandatum dederimus ſpeciale, volumus vt cum ipſo tractatum ſuper eo habeas diligentem; quidquid enim idem ſecundum mandatum noſtrum prouidè tecum duxerit faciendum nos ratum habentes volumus firmiter obſeruari. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXXII.

VT EIDEM P. MARCO PROMISSAM PECVNIAM REPRÆSENTENT.

Raymundo, & Eliæ de Caturtio.

DILECTVS filius frater Conſtantinus Conuerſus Cartuſien. nobis expoſuit, quòd vos de mandato d[illegible]ti filij Simonis Montisfortis, Comitis Leiceſtriæ, iuramento corporaliter præſtito mille marcas ad pondus Trecen. cui voluerimus nomine noſtro ſoluere promiſiſtis. Ideóque deuotionem veſtram monemus attentiùs per Apoſt. vobis ſcript. mandãtes, quatenus eas dil. fil. Magiſtro P. Marco Subdiac. noſtro Correct. litt. noſt. latori præſentium nomine noſtro, ſinè qualibet difficultate ſoluatis, ita quòd deuotionem veſtram debeamus meritò commendare. Datum vt ſupra.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXIII.

VT ACCEPTAM PECVNIAM MITTAT AD THESAVRARIVM TEMPLI PARIS.

Magistro P. Marco Subdiac. nostro.

DEVOTIONI tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus à dilectis filijs Raymundo, & Helia de Caturtio mille marcas argenti, ad pondus Trecen. recipias, & receptas dil. filio Fratri Aymario Thesaurario domus militiæ Templi Parisien. securè transmittas, nostro nomine deponendas. Datum vt supra, &c.

EPISTOLA CLXXIV.

VT P. MARCO CENSVM PERSOLVANT.

Narbonen. Archiepiscopo & Episcopo Vticen. Apostolicæ Sedis Legatis.

PRÆSENTIVM vobis auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus omnia scripta super censu terræ dilecti filij, Nobilis viri S. de Monteforti Comitis Leicestriæ, & alia nobis à bonæ memorię Magistro Milone olim transmissa, quæ vobis meminimus postmodùm remisisse, dilecto filio Magistro Petro Marco Subdiac. nostro Correctori litterarum nostrarum liberè assignetis. Datum Lateran. v. Idus Octob. Pont. N. Anno XV.

EPISTOLA CLXXV.

POSTVLATVM A GEBENN. AD EBREDVN. ECCLESIAM TRANSFERT, ET PALLIO DONAT.

Episcopo Gebennen.

SCIENTIÆ donum tibi à Patrefamilias quasi talentum negotiaturo commissum nequaquam in terra, cum seruo inutili fodiens in solicitudinem pastoralem assumptus, sic secundùm Apostolum opus implens Pontificis tuum honorificare ministerium, & præesse in solicitudine studuisti, vt sicut credimus verè possis dicere cum Propheta. Super speculam Domini ego sum stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum stans totis noctibus, ita te fidelem exhibens super pauca, vt merearis constitui super multa. Quod dilecti filij Canonici Ebredunen. Ecclesiæ prouidè attendentes, cùm bonæ memoriæ eorum Archiepiscopo ab hac luce subtracto de substitutione Pontificis tractatum diutinum habuissent, tandem operante illo qui facit vtraque vnum, Cleri, Populi, & Suffraganeorum desiderijs concurrentibus, te in suum Archiepiscopum & Pastorem vnanimi postulauere consensu; supplicantes nobis humiliter & instanter, vt cùm Episcoporum translatio fieri non possit vel debeat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, te per cuius circumspectionem solicitam, & solicitudinem circumspectam multa credunt Ecclesiæ suæ commoda prouentura, ipsis in pastorem concedere dignaremur: licèt autem

Digitized by Google

in litteris quas olim nobis ſuper hoc tua fraternitas deſtinauit, expreſſeris aliquos à poſtulatione huiuſmodi primitus diſſenſiſſe, quia tamẽ per litteras eorũdem ipſos in poſtulatione iamdicta nunc vnanimes eſſe cognouimus & concordes, eandem ipſorum inclinati precibus duximus admittendam, téque à regimine Gebennen. Eccleſiæ abſoluentes, ipſis conceſſimus in Paſtorem. Ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus atque præcipimus, quatenus vocationem recipias de te factam, ne diuinæ diſpoſitioni reſiſtere videaris, ad præfatam Eccleſiam Ebredunen. accedas, eidem ità ſolicitè curam ſtudens impendere Paſtoralem, vt eiuſdem ſtatus iuxta ipſius expectationem & noſtram per tuæ ſolicitudinis prouidentiam temporaliter & ſpiritualiter augeatur, & tu ſicut de gradu in gradum, ita de virtute in virtutem proficere videaris. Pallium quoque plenitudinem ſcilicet Pontificalis officij per dil. fil. Magiſtrum P. Marcum Subdiac. noſtrum Correctorem litterarum noſtrarum Eccleſiæ iamdictæ Canonicũ, virũ vtique litteratũ, prouidũ & diſcretum tuæ fraternitati tranſmittimus, ſub ea forma tibi tradendũ ab ipſo, quã eidem ſub Bulla noſtra dedimus intercluſam.

In eundem fere modum ſcriptum eſt Capitulo Ebredunen. vſque, intercluſam. Quocirca mandamus, quatenus ei ſicut Archiepiſcopo veſtro humiliter intendentes, obedientiam & reuerentiam exhibeatis eidem tam debitam, quàm deuotam.

In eundem fere modum Clero, & Populo Ebredunen.

In eundem modum Suffraganeis Ebredunen. Eccleſiæ, tãquam Metropolitan. veſtro.

EPISTOLA CLXXVI.

CONFIRMAT DVODENARIVM CANONICORVM NVMERVM IN ECCLESIA EBREDVN.

Gebennen. Epiſcopo in Archiepiſcopum Ebredunen. electo.

DILECTI filij Capitulum Ebredunen. nobis humiliter ſupplicarunt, vt ſtatutum de non excedendo duodenario Canonicorum numero in eorum Eccleſia dudum factum, & à bonæ memoriæ Clemente Papa prędeceſſore noſtro poſtmodùm confirmatum, Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Volentes igitur vt ea que rationabiliter ſtatuũtur robur obtineant firmitatis, mandamus quatenus ſtatutum ipſum, ſaluo in omnibus Apoſtolicæ Sedis mandato faciatis appellatione remota firmiter obſeruari.

EPISTOLA CLXXVII.

VT EPISCOPO SVO DEBITAM EXHIBEANT REVERENTIAM.

Capitulo, Clero, & populo Troian.

LICET præſentia venerabil. F. N. Philippi Epiſcopi veſtri, tantò eſſet nobis acceptior, quantò ipſum ad obſequia noſtra longa conſuetudo aptiorem reddiderat, & ſuæ deuotionis ac fidei puritas nobis & fratribus noſtris effecerat cariorem: ex quo tamen veſtra in eum deſideria conuenerunt, ipſum vobis paterna benignitate duximus concedendum ſperantes quòd per eius ſolicitudinem circum-

ſpectam grata ſint vobis & Eccleſiæ veſtræ commoda prouentura. Vt autem ipſum in noſtris eſſe oculis gratioſum exhibita ſibi ſpecialis gratia demonſtraret, eum in Lateranen. Baſilica manibus proprijs conſecrauimus; vos quoq; in hoc ſi diligenter attenditis honorantes. Quocirca Vniuerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentiùs, & per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus ei ſicut Paſtori & Epiſcopo animarum veſtrarum humiliter intendentes, obedientiam & reuerentiam exhibeatis eidem, tam debitam quàm deuotam, eius ſalubria monita & ſtatuta ſuſcipientes humiliter, & deuotè ſeruantes. Nos enim eidem dedimus in mandatis, vt in contradictores ſiqui fuerint vel rebelles cenſuram curet Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo exercere. Datum Laterani iij Idus Octob. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXVII.

VT DISCORDIÆ SVPER EPISCOPI ELECTIONE COMPONENDÆ CAVSA, ROMAM PROCVRATORES DESTINENT.

Clero & populo Foietan.

DE diſſenſione inter vos, & Clerum ac populum Troian. exorta, & illo dolemus debito generali, quo inter omnes Eccleſiæ filios deſiderare ac procurare tenemur vnitatem & pacem; & affectu etiã ſpeciali, quo cupimus vt venerabil. F. N. Phil. Epiſcopus veſter populum obſequentem habeat & concordem. Nuper igitur .... Archipresbytero, & quibuſdam Clericis veſtris ac Decan. & quibuſdam Eccleſiæ Troian. Canonicis apud Sedem Apoſtolicam conſtitutis ad procurandam concordiam inter vos, & Clerum ac populum antedictos interponere voluimus partes noſtras, ſed dictis Decan. & Canon. reſpondentibus ſe ſuper hoc non habere mandatum, nec etiam propter hoc fuiſſe vocatos, finalem ſuper ijs non potuimus habere proceſſum. Volentes autem vt prædicta diſſenſio per noſtræ ſolicitudinis ſtudium ſopiatur, vobis & ipſis proximum feſtum Epiphaniæ terminũ peremptoriũ aſſignamus, per Apoſt. vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus eodem termino procuratores veſtros ſufficienter inſtructos ad noſtram curetis præſentiam deſtinare, vt huiuſmodi quæſtio per nos compoſitione amicabili vel iudiciali calculo terminetur. Interim autem eidem Epiſcopo veſtro humiliter intendentes, obedientiam & reuerẽtiam exhibeatis tam debitam quàm deuotam. Alioquin ſententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſeruari. Datum Laterani iij. Idus Octob. Pont. N. Anno xv.

In eundem fere modum ſcriptum eſt Capitulo & populo Troian. vſque, terminetur. Eiſdem autem Fogetan. noſtris damus litteris in mandatis, vt ipſi Epiſcopo humiliter intendentes obedientiam & reuerentiam exhibeant tam debitam quàm deuotam. Alioquin ſententiam quam idem Epiſcopus rationabiliter tulerit in rebelles ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſeruari.

EPISTOLA

EPISTOLA CLXXIX.

VT QVORVNDAM DE SE QVERELÆ MEDEATVR.

Patriarchæ Antiocheno.

RAM gerimus de tua religione fiduciam, vt te nullum ex certa ſcientia grauare contra iuſtitiam arbitremur, nec credamus quòd propter incrementum quantumlibet temporalium, æternorum velis incurrere detrimentum, cùm Dominus in te dudum ignem accenderit caritatis, vt non quæras quæ tua ſunt, ſed quæ Chriſti, atque ad ſuſcipiẽdum Antiochenæ Eccleſiæ regimen non reſpectus temporalis commodi te induxerit, aut Patriarchalis ambitio dignitatis, ſed caritatis & obedientiæ virtus, & zelus, ac deuotio nominis Chriſtiani, cupientem prodeſſe potius quàm præeſſe; ac memorem quòd ſecundùm teſtimonium veritatis nihil prodeſt homini, ſi cum detrimento animæ mundũ lucratus fuerit vniuerſum. Si ergo querela de te aliquando proponitur coram nobis, aut iniuſtam fore credimus querimoniã, aut innocentiam tuam per ignorantiam facti, ſeu modo alio circumuentam. Vnde nulli fiducialiùs facta tua committimus diſcutienda, quàm tibi, qui vt futurum ſecurus poſſis expectare iudicium, in præſenti, conſilio vtens Apoſtoli, ſollicitè iudicas temetipſum. Noueris autem dilectum filium Iterium Eccleſiæ tuæ Canonicum nobis humiliter intimaſſe, quòd cùm felicis memoriæ P. Aunculus eius prædeceſſor tuus, qui propter iuſtitiam non ſolùm perſecutionem paſſus eſt, ſed & mortem, ſibi & .... fratri ſuo mille Biſantios Sarracenatos dediſſet in ſtudijs ſcholaſticis expendendos, tu ipſos à Magiſtro recipiens Hoſpitalis, penès quem cum rebus alijs depoſiti fuerant, eos dicto Canonico & eius fratri hactenus reſtituere non curaſti; eundem Iterium quadam quarta, quam Patriarcha prædictus in augmentum præbendæ ſuæ ſibi de conſenſu Capituli Antiocheni contulerat, & quadam Gaſtina quæ Naria vulgariter appellatur, pro tuæ voluntatis arbitrio ſpoliando. Inſuper cùm idem Patriarcha redditus ſui fratris, & ſuos quos ante captionem ſuam tempore longo perceperat, reſtitui præcepiſſet eiſdem tu redditus ipſos de Caſtro Curſarij, vbi repoſiti fuerant faciens aſportari, tam illos quàm prouentus qui de beneficijs ſuis poſt captiuitatẽ & mortem eiuſdem Patriarchæ biennio prouenerunt, ad mille aureorum valentiam, ac etiam coopertorium quoddam & alia quæ cuſtodiæ bonæ memoriæ .... Decan. Antiochen. deputata fuerant, in eiuſdem & fratris ſui detinens detrimentum, ea ſibi reſtituere contradicis. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt ſuper hoc eorum grauaminibus ſuccurrere dignaremur. Credentes igitur quòd eis iuſtitiam ſuam melùs conſeruare non poſſumus, quàm ſi prædicta prouidentiæ tuæ iudicio committamus, fraternitatem tuam monendam duximus attentiùs, & rogandam per Apoſt. tibi ſcripta mandantes, quatenus ſuper præmiſſis ſolicitè ſtudeas inquirere veritatem, & ſi querelam eorum inueneris eſſe iuſtam, cùm ſuper ijs decipi potueris tanquam homo, taliter eis ſatisfacias de prædictis, quòd ex hoc tua (quod abſit) apud homines non lædatur opinio: nec apud Deum gloria tua, quæ eſt tuæ conſcientiæ teſtimonium, minuatur. Nos quoque quos ſuſceptæ ſeruitutis officium vniuerſis conſtituit debitores, eiſdem ſuper ijs que-

rimoniam replicantibus alium non cogamur concedere cognitorem. Datum Lateran. vj. Idus Octob. Pont. N. Anno xv.

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc... Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ ſedis Legato, vſque, cogamur concedere cognitorem, ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ipſum ad id diligenter moneas & inducas. Datum vt ſupra, &c.

Indicitur ſupplicatio generalis.

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Quarta feria infra octauã Pentecoſtes, fiat generalis proceſſio virorum ac mulierum pro pace vniuerſalis Eccleſiæ, ac populi Chriſtiani. Specialiter autem vt Deus propitius ſit illis in bello, quod inter ipſos & Sarracenos dicitur in Hiſpania committendum, ne det hęreditatem ſuam in opprobrium, vt dominentur eis nationes, & ad hanc proceſſionem omnes omnino moneantur venire, nec ab ea ſe quiſquam excuſet præter illos, qui habent inimicitias capitales. Summo itaque manè conueniant mulieres apud Sanctam Mariam Maiorem; Clerici verò apud Baſilicam duodecim Apoſtolorum, & laïci apud Sanctam Anaſtaſiam, & poſt Collectas, pulſatis ſimul iſtarum Eccleſiarum campanis, procedant omnes in campum Lateranen. hoc ordine: Mulieres omnes & ſolas præcedat Crux Dominica Sanctæ Mariæ Maioris; & in prima parte proceſſionis ſint Sanctimoniales, in vltima verò reliquę mulieres, quæ ſinè auro & gemmis & ſericis indumentis procedãt, orando cum deuotione, ac humilitate, in fletu, & gemitu, nudis pedibus omnes quę poſſunt, & per Merulañ. & ante Sanctum Bartholomęum veniant in campum Lateranen. & collocent ſe ante Felloniam in ſilentio permanentes. Clericos autem Crux fraternitatis prędecat, & in prima proceſſionis parte ſint Monachi, & Canonici regulares; in vltima verò Rectores, & cæteri Clerici procedentes prædicto modo, & per viam Maiorem, & Arcum Baſilij veniant ante palatium Epiſcopi Albanen. & ibi directè in medio campi ſe collocent. Laïcos autem prędecat Crux Dominica Sancti Petri, & poſt illam ſequantur primi Hoſpitalij, & poſtremi cęteri laïci, ſicut præſcriptum eſt incedentes, & per Sanctos Ioannem & Paulum, & ante Sanctum Nicolaum de Formis in campũ veniant, & collocent ſe ab altera parte. Interim verò Romanus Pontifex cum Epiſcopis, & Cardinalibus, & Capellanis ingrediatur Baſilicam, quæ dicitur Sancta Sanctorum, & inde reuerenter aſſumpto ligno viuificæ Crucis proceſſionaliter veniat ante palatium Epiſcopi Albanen. & ſedens in ſcalis exhortatorium faciat ſermonem ad populum vniuerſum. Quo finito, mulieres ſicut proceſſionaliter venerant, ità procedant ad Baſilicam Sanctæ Crucis, & ibi præſtò ſit Presbyter Card. qui celebret eis Miſſam dicendo illam orationem. *Omnipotens ſempiterne Deus, in cuius manu ſunt omnium poteſtates*, &c. Et ſic ipſæ mulieres in pace ad propria reuertantur, Romanus autem Pontifex cum Epiſcopis, & Cardinalibus, & Capellanis per palatium deſcẽdat in Lateranen. Baſilicam. Clerici verò per porticum, & laïci per Burgum ingrediantur in illam, & celebrata venerabiliter Miſſa ipſe cum omnibus nudis pedibus procedat ad Sanctam Crucem, ità quòd eum prędecant Clerici, & laïci ſubſequantur, & facta oratione vnuſquiſ-

que reuertatur adſua. Ieiunetur autem ab omnibus, ita vt nemo prẽter infirmos comedat piſces, aut quodcumque pulmentum: ſed qui poſſunt pane ſint & aqua contenti: qui verò non poſſunt, bibant vinum bene lymphatum, & modicè ſumptum, & veſcantur herbis & fructibus, aut etiam leguminibus, omnéſque aperiant manus, & viſcera indigentibus, vt per orationem, ieiunium, & eleemoſynam miſericordia Conditoris reddatur populo Chriſtiano placata.

EPISTOLA CLXXX.

Historiam cladis Sarracenicæ continet.

Epiſtola ad Dominum Papam.

SAncTISSIMO Patri, ac Domino I. Dei gratia ſummo Pontifici, A. eadem Rex Caſtellæ, & Toleti, cum oſculo manuum atque pedum, Salutem. A ſanctitate veſtra credimus non excidiſſe propoſitum impugnandi Sarracenæ gentis perfidiam, vobis per noſtros nuntios deuotè & humiliter intimaſſe, in omnibus tanquam patris & domini veſtrum ſubſidium expetentes, quod ſicut à patre pio nos recognoſcimus benignè & piè pariter impetraſſe. Quocirca cum litteris veſtris nuntios noſtros, quos ad hoc exequendum idoneos reputauimus, ad partes Franciæ non diſtulimus deſtinare, addentes etiam vt omnibus militibus veniẽtibus ad bellum, & omnibus ſeruientibus prout decebat expenſas victui neceſſarias largiremur, quibus poſſent commodè ſuſtentari. Vndè fuit quòd audita remiſſione peccatorum, quam vos venientibus indulſiſtis, venit magna multitudo militum de tranſmontanis partibus, necnon & Archiepiſcopi Narbonen. & Burdegalen. & Epiſcopus Nanneten. fuerant qui venerunt vſque ad duo millia militum cum ſuis armigeris, & vſque ad decem millia ſeruientium in equis, & vſque ad quinquaginta millia ſeruientium ſinè equis, quibus omnibus nos oportuit in victualibus prouidere: venerunt etiam illuſtres amici noſtri, & conſanguinei Rex Aragonum, & Rex Nauarræ cum potentatu ſuo in fidei Catholicæ auxilium & iuuamen, quibus nobiſcum aliquanto tempore apud Toletum facientibus moram, expectabamus quippe homines noſtros, qui venturi erant ad bellum; omnia neceſſaria, prout per nuntios noſtros promiſimus, non defecimus miniſtrare: licèt expenſæ eſſent propter ſui multitudinem nobis & Regno noſtro fere importabiles & oneroſæ. Non enim ſolùm in ijs quæ promiſeramus, verùm etiam in pecunijs ſpecialiter, & in dextrarijs quibus ferè omnes tam milites quàm ſeruientes pariter indigebant, nos oportuit prouidere: ſed Dominus qui multiplicat incrementa frugum iuſtitiæ, miniſtrauit nobis abundè ſecundum ſuæ gratiæ largitatem, & dedit omnia poſſe perficere perfectè pariter & abundè. Congregata itaq; noſtra & ſuorum multitudine, viam Domini cœpimus proficiſci, & venientes ad turrim quandam, quæ Magalon nuncupatur ſatis munitam, Vltramontani antequàm nos peruenerũt per vnum diem, & illam cum Dei auxilio impugnantes in continenti ceperunt. Licèt autem nos eis in omnibus neceſſarijs largiſſimè prouideremus, ipſi tamen attendentes laborem terrę quę deſerta erat, & aliquantulum calida voluerunt à cœpto propoſito retroire, & ad propria remeare. Tandem ad magnam inſtantiam noſtram,

& Regis Aragonum proceſſerunt vſque ad Calatrauam, quæ non diſtabat à prædicto Cattro niſi per duas leugas, eámque nos ex parte noſtra, & Rex Aragonum ex ſua, & ipſi ex ſua in Dei nomine cœpimus expugnare. Sarraceni autem qui intus erant, attendentes ſe Dei exercitui non poſſe reſiſtere, diſpoſuerũt Villam nobis tradere, ità quòd perſonę eorum ſaluę diſcederent, veruntamẽ finè rebus; cúmque nos iſtud nulla ratione vellemus acceptare, Rex Aragonum & tranſmontani habentes ſuper hoc conſilium, viderunt Villam eſſe munitam muris, & antemuralibus, profundis foſſatis, & excelſis turribus, & quòd non poſſet capi niſi ſuffoderentur muri, & ſic ruerent, quod cederet in graue damnũ Fratribus Salueterræ, quorum fuerat, & non poſſet ſi neceſſitas incumberet, retineri. Vnde apud nos inſtiterunt firmiſſimè, vt Villa ſalua & integra, cum armis, & magna copia victualium quæ ibi erant, quibus ſatis indigebat exercitus, nobis redderetur, & perſonæ Sarracenorũ vacuæ & inermes recedere permitterentur. Nos autem attendentes eorum in hoc firmam voluntatem, votis eorum annuimus, ità quòd medietas omnium eorum, quæ intus habebantur cederet in partem Regis Aragonum, & alia medietas in partem Vltramontanorum, & nec nobis, nec noſtris aliquid voluimus retinere. Ipſi autem propoſitum repatriandi apud ſe retinentes, licèt Dominus Deus nobis exhiberet gratiam & honorem, & nos vellemus omnibus eis ſufficientiſſimè neceſſaria miniſtrare, deſiderio patriæ coacti omnes pariter ſigno Crucis relicto cum Archiepiſcopo Burdegalen. & Epiſcópo Nanneten. licèt certitudinem de bello Sarracenorum haberemus, ad propria redierunt, exceptis admodum paucis, qui remanſerunt cum Archiepiſcopo Narbonen. & Tibaldo de Blezon. qui naturalis noſter erat, cum ſuis & quibuſdam alijs militibus, qui erant de Pictauia, & ij omnes qui remanſerunt vix erant inter milites & ſeruientes centum quinquaginta; de peditibus autem eorum nullus remanſit. Cúmque Rex Aragonum apud Calatrauam moram faceret expectãdo quoſdam milites ſuos, & Regem Nauarræ, qui nondum ad nos peruenerat, nos cum noſtris proceſſimus, & peruenimus ad quoddam Caſtrum eorum, quod Alarcos dicitur. Illud Caſtrum licèt bene munitum eſſet cepimus, & alia tria Caſtra quorum vnum dicitur Caracouia, aliud Benauentum, & aliud Petrabona. Inde procedentes peruenimus ad Saluamterram, ibíque peruenerunt ad nos Rex Aragonum, qui de ſuis hominibus non duxit in exercitum, niſi tantùm milites generoſos, & Rex Nauarræ, qui ſimiliter vix fuit in exercitu de ſuis pluſquam ducentis militibus comitatus; & quia Rex Sarracenorum in vicino erat nobis, Saluamterram noluimus expugnare; ſed procedentes contra Sarracenorum multitudinem peruenimus ad quædam montana, in quibus non erat tranſitus aliquis, niſi in certis locis. Cúmque nos eſſemus ad pedem illius montis ex parte noſtra, Sarraceni venientes ex parte alia obtinuerunt ſummitatem montis, volentes nobis tranſitum impedire. Sed milites noſtri aſcendentes viriliter, quia adhuc pauci Sarraceni ad locum illum peruenerant, eos cum Dei auxilio viriliter expulerunt, & Caſtrum quoddam munitum, quod propter tranſitum impediendum Sarracenorum Rex conſtruxerat, ceperunt, quod Ferrat dicitur, quo occupato exercitus Domini ſecurè potuit ad cacumina montis aſcendere, vbi multùm laborauit propter defectum aquarum, & loci ariditatem. Sarrace-

ni autem videntes quòd tranſitum illum occupare non poſſent, alium trãſitum qui erat in deſcenſu montis arctiſſimum & inuium occuparunt. Talis quippe erat, quòd mille homines poſſent defendere omnibus hominibus, qui ſub cœlo ſunt, & iuxta trãſitum illum ex altera parte erat totus Sarracenorum exercitus, & ſua tentoria iam fixa. Cúmque nos ibi facere moram ob defectum aquæ non poſſemus, nec procedere propter trãſitus difficultatem, quidam ex noſtris conſuluerunt, quòd iterum ad pedem montis deſcenderemus, & alium tranſitũ ad duas vel tres dietas quæreremus. Nos autem attendentes fidei periculum, & perſonæ noſtræ dedecus, noluimus huic parere conſilio, eligentes potius in difficultate tranſitus mori pro fide, quàm faciliorem tranſitum quærendo qualitercumque in fidei negotio retroire. Cúmque iam quidem propoſitum firmaſſemus ad indicium cuiuſdam Ruſtici, quem Deus nobis ex inſperato miſit, in eodem loco alium tranſitum ſatis facilem magnates noſtri, qui primos ictus in bello habituri erant, inuenerunt, & in quodam loco exercitui eorum vicino, licèt aridus eſſet & ſiccus, Sarracenis hunc tranſitum ignorantibus tentoria poſuerunt; quod cùm Sarracenorum exercitus attendiſſet, proceſſit vt manſionẽ illam impediret: noſtri autem licèt pauci eſſent ſe viriliter defenderunt. Nos autem, & Rex Aragonum, & Rex Nauarræ armati cum militibus noſtris in loco primę manſionis, quæ erat in ſummitate montis, expectauimus, donec totus exercitus Domini peruenit ſecurè ad locum vbi anteriores noſtri caſtrametati ſunt; & ità, dante Domino factum eſt, quòd licèt via eſſet inuia & inaquoſa, lapidoſa & nemoroſa; nihil de noſtris amiſimus. Hoc autem factum eſt die Sabbathi xvij. Kal. menſis Auguſti. Circa ſerotinam verò horam Sarraceni attendentes, quòd omnia tentoria noſtra tutè fixeramus, diſpoſitis aciebus ſuis venerunt ante loca caſtrorum, & ibidem quædam præludia belli in modum torneamenti cum noſtris exercuerunt. Attendentes autem ipſi, quòd nos illa die nollemus habere bellum ad Caſtra ſua reuerſi ſunt. Sequenti autem die Dominica ſummo manè venit Sarracenus cum infinita multitudine diſpoſitis aciebus ſuis. Nos autem volentes conſiderare multitudinem gentis ſuæ, & diſpoſitionem, & ſtatum, & qualiter in omnibus ſe haberent; habito prudentum virorum conſilio, & in ijs exercitatorum, expectauimus vſque ad ſequentẽ diem Lunæ. Ipſis autem ſic exiſtentibus poſuimus milites noſtros cum peditibus, vt extremos agminis noſtri non poſſent in aliquo moleſtare; quod quidem diuina operante gratia ſic euenit. Sequenti die ſcilicet ſecunda feria, omnes in Dei nomine armati proceſſimus, diſpoſitis aciebus, cum eis pro fide Catholica pugnaturi, ipſi autem promontoria quædam obtinuerunt valde ardua, & ad aſcendendum difficilia propter nemora; quæ inter nos, & ipſos erant, & propter alueos torrentium profundiſſimos, quæ omnia nobis erant magno impedimento, ipſis verò maximo expedimento. Veruntamen ille à quo omnia, in quo omnia, per quem omnia fecit mirabiliter & direxit manus ſui exercitus contra inimicos ſuos, & anteriores noſtri, necnon & medij multas acies eorum, quæ in minoribus promontorijs exiſtebant in virtute Crucis Dominicæ proſtrauerunt. Cùm autem peruenissent ad extremam aciem eorum infinitæ ſiquidem multitudinis in qua Rex Carthaginis erat, ibidem difficillimos conflictus militum, peditum, & sagittariorum inuenerunt, quos ſub maximo periculo & vix, immo etiam iam

Digitized by Google

non poterant tolerare: Nos autem attendentes bellum illud eis omnino importabile, impetu equorum proceſſimus ligno Crucis Dominicæ præeunte, & vexillo noſtro in quo erat imago B. Virginis, & filij ſui in ſignis noſtris ſuperpoſita. Cúmque nos iam pro fide Chriſti mori conſtanter eligeremus, attendentes Crucis Chriſti, & imaginis ſuæ Matris ignominiam, quas lapidibus & ſagittis irruere impetebant in arma furentes aciem illorum infinitæ multitudinis diuiſimus, & licèt ipſi eſſent conſtantes in bello, & firmi ſuper domino ſuo, Dominus illorum infinitam multitudinem Crucis ſuæ gladio trucidauit; & ſic Rex Sarracenorum cum paucis in fugam conuerſus fuit. Sui autem impetus noſtros interim ſuſtinebant, ſed ſtatim poſt maximam ſtragem ſuorum, reliqui in fugã conuerſi ſunt. Nos autem inſequentes eos vſque ad noctem, plures tamen inſequendo interfecimus, quàm in bello: & ſic bellum Domini à ſolo Domino, & per ſolum Dominum eſt feliciter conſummatum. Deo autem honor & gloria, qui Cruci ſuæ dedit victoriam per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Fuerũt autem milites Sarraceni, vt poſtea vera relatione didicimus à quibuſdam domeſticis Regis Sarracenorum, quos captiuos cepimus, clxxxv. milia, peditum verò non erat numerus. Occubuerunt autem in bello ex parte ſua centum milia armatorum, & amplius, ſecundùm æſtimationem Sarracenorum, quos poſtea cepimus. De exercitu autem Domini, quod non ſinè grandi gratiarum actione recitandum eſt, & quod incredibile eſt, niſi quia miraculum eſt, vix xxv. Chriſtiani, aut xxx. de toto noſtro exercitu occubuerunt. O quanta lætitia! ô quot gratiarum actiones, niſi de hoc dolendum ſit, quòd tam pauci martyres de tanto exercitu ad Chriſtum martyrio peruenerunt. Vt autem magna eorum multitudo credatur, cùm exercitus noſter in caſtris eorum poſt bellum per biduum fecerit moram, ad omnia incendia quæ neceſſaria erant in coquendis cibis, & pane & alijs, non compoſuerunt aliqua ligna, niſi de ſagittis & lanceis eorum, quæ remanſerant, & vix potuerunt comburere medietatem. Cúmque dicti exercitus propter longam moram factam in locis heremis & incultis, deficeret in victualibus & alijs, ibidem tantam inuenerunt tam ciborum quàm armorum, necnon etiam dextrariorum & aliorum iumentorum copiam, quòd accipientes ad ſuam vnuſquiſque de ijs omnibus voluntatem, plus ibi dimiſerunt ex magna abundantia quàm ceperunt. Tertio autem die procedentes venimus ad quædam Caſtra eorum ſcilicet Bilche, Bannos, Toloſa, quæ incontinenti cepimus. Tandem peruenimus ad duas Ciuitates, quarum altera dicitur Biacia, altera Vbeda; quibus non erant maiores citra mare, præter Cordubam, & Hiſpalim, quarum alteram ſcilicet Biaciam deſtructam inuenimus: Ad alteram verò, ſcilicet Vbedam, quia ſitu loci, & artificio fortiſſima erat, confugerat multitudo hominũ infinita ex omnibus Villis adiacentibus. Cùm enim Villa illa numquam ab Imperatore, vel ab aliquo Regum Hiſpaniæ expugnata ſciretur vel ſubiugata, in eadem poſſe ſaluari ſua corpora ſe credebant: ſed & hanc in breui diuina gratia faciente cepimus, & funditus deſtruximus, quia non poſſemus habere tantam multitudinem gentium, quæ ad illas populandas ſufficere poſſent, & bene perierunt ibi lx milia Sarracenorum, quorum quoſdam interfecimus, quoſdam captiuos duximus ad ſeruitium Chriſtianorum & Monaſteriorum, quæ ſu[illegible] in Marchia reparanda. Hæc igitur, Sanctiſſime Pater, vobis ſcribenda

Digitized by Google

decreuimus pro auxilio toti Christianitati impenso, gratias quas possumus exhibentes, & humiliter supplicantes, vt vos quem Dominus ad summi Sacerdotij gradum elegit, ei cum sacrificio laudis pro salute populi immoletis vitulos labiorum.

ORATIO.

Omnipotens & misericors Deus qui superbis resistis, humilibus autem das gratiam, digna tibi laudum præconia, & deuotas gratiarum referimus actiones, quòd antiqua innouando miracula, gloriosam tribuisti victoriam de perfidis gentibus populo Christiano, te suppliciter exorantes, vt quod mirabiliter incepisti, misericorditer persequare ad laudem & gloriam nominis tui sancti, quod super nos famulos tuos fideliter inuocatur. Per Dominum nostrum, &c.

EPISTOLA CLXXXI.

GRATVLATVR SARRACENORVM VICTORIAM.

Illustri Regi Castellæ.

PROTECTOR in se sperantium Deus sinè quo nihil est validum, nihil firmum, multiplicans misericordiam suam super te, ac populum Christianum, & effundens iram suam in gentes quæ Dominum non nouerunt, & in regna quæ non inuocauerunt sanctissimum nomen eius, iuxta quod dudum fuerat Spiritu sancto prædictum, irrisit gentes quæ temerè fremuerant contra eum, & subsannauit populos inania meditatos, humiliando arrogantiam fortium, & infidelium superbiam quiescere faciendo, qui sperãtes in equis quia multi sunt, & equitibus quia prævalidi nimis, super sanctũ Israël non fuere confisi, & Dñm exquirere cõtempserunt: quinimo Deo viuo & vero ausi sunt exprobrare, exaltantes contra eum tumidè vocẽ suam, & suorũ leuantes altitudinem oculorum. Benedictus autem Deus, qui posuit in eorũ naribus circulũ, & in labijs suis frænum, dans eis secundùm opera eorumdẽ, & ipsis retribuens secundùm suorum nequitiam studiorum, vt cognoscat Moab quoniã maior est eius indignatio & superbia, quàm fortitudo & virtus, & sperent in Dño cũcti qui diligunt nomen eius, videntes quòd in sua sperantes misericordia non relinquit, sed propè est omnibus ipsum in veritate vocantibus, dans lapsis fortitudinem, & robur multiplicans, vt iam non dubitent verum esse quod legitur, quoniam qui sperant in Domino habebunt fortitudinem, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient: quia Dominus virtutem populo suo dabit. Nos autem per tuæ Serenitatis litteras pleniùs intellecto, qualiter is qui docet manus suorũ ad prælium, & digitos eorum ad bellum, instauratis veteris Testamenti miraculis, in tanto & tam horribili prælio saluum fecit populum humilem, & humiliauit oculos superborum, exultauimus Domino adiutori nostro, & ei quantùm sua donauit gratia iubilantes gauisi fuimus gaudio magno valde. Cõuocantes ergo Vrbis Clerum, & populum vniuersum, ei qui facit mirabilia magna solus, & si non quantas debuimus, quantas tamen potuimus vnà cum illis gratiarum exsoluimus actiones, ipsas tuæ Celsitudinis litteras legi corã vniuersa multitudine facientes, & ore proprio exponentes easdem, in quo post diuinæ virtutis

Digitized by Google

magnalia quantùm Magnificentiæ tuæ præconia extulerimus, ab alijs potiùs quàm à nobis regali excellentiæ volumus intimari. De cætero, fili Karissime, prudẽtiam tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, quatenus datam tibi & populo Christiano victoriam Domino exercituum reuerenter adscribas, ore simul, & corde humiliter confitendo, quòd non manus tua excelsa, sed Dominus fecit hæc omnia, iuxta quod in lege diuina præcipitur, *Ne dicas in corde tuo fortitudo mea, & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam.* Sed memoraberis Domini Dei tui, quia ipse tibi dat facere fortitudinem & virtutem. Ista enim victoria proculdubio non humani operis extitit, sed diuini, & gladius Dei, non hominis, imò veriùs Dei hominis inimicos Crucis Dominicæ deuorauit. Quis enim dedit eos in direptionem & prædam, vt vnus mille, & duo decem millia effugarent, nisi Deus qui subdidit illos, & tradidit suam super eos indignationem effundens, pro eo quòd peccauerunt eidem, & in eius noluerunt semitis ambulare. Non igitur tibi veniat pes superbiæ, quia ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem. Sed affer Domino gloriam & honorem, dicens humiliter cum Propheta: *Zelus Domini exercituum fecit istud*, vt alijs exultantibus in curribus, & in equis, tu exultes, & glorieris in nomine Domini Dei tui, & considerans vindictam impiorum factam à Domino, laues manus tuas in sanguine peccatorum. De nobis autem pro certo cognoscas, quòd personam tuam semper de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta dileximus, & iugiter in tua crescimus caritate, in cunctis negotijs tuis tuæ Serenitati adesse quantùm cum Deo & honestate poterimus proponentes. Tu ergo ea semper agere studeas, quæ Apostolicum promereantur fauorem, & per quæ gloriam temporalis regni transitoriam & caducam, in æterni Regni beatitudinem, quæ numquam deficiet valeas commutare. Quod vtinam ore prophetante dixerimus, & euentum rei tetigerimus immobili veritate. Datum Laterani vij. kal. Nouemb. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXXII.

CONSVLENTI SVPER DECIMIS ET BANNIS AD QVÆSITA RESPONDET.

Episcopo Beluacen.

CVM in tua Diœcesi quædam Monasteria, & Conuentuales Ecclesiæ in multis parochijs maiores decimas percipiant, & minutas, & de quibusdam fructibus annuatim perceptis decimæ non fuerint persolutæ, quæ tamen modò soluuntur: quæsiuisti per Sedem Apostolicam edoceri, vtrùm decimæ fructuum prædictorum ad parochiales Ecclesias, quæ nec maiores percipiunt, nec minutas, an ad Monasteria & illas Ecclesias Conuentuales, quæ nec decimas alias percipiunt ab antiquo debeant pertinere. Ad quod sic duximus respondendum; quòd si fructus prædicti de illis terris proueniunt, de quibus Monasteria, seu Conuentuales Ecclesiæ aliquos percipiebant ratione decimarum prouentus, eis proculdubio debentur decimæ fructuum eorumdem, cùm ipsis ab antiquo terra illa fuerit decimalis, & non debeat vna eadémque substantia diuerso iure censeri.

Digitized by

Alioquin parochialibus Eccleſijs exſoluantur, ad quas de iure communi ſpectat perceptio decimarum. Sanè quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis vt tuis verbis vtamur, in Eccleſijs editis ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ Gallicanæ, ac nullo contradictore publicè comparente, licèt fama priuatim impedimentum deferat parentelæ, cùm exparte contrahentiũ iuramenta maiorũ de ſua propinquitate, vt ſuſpicionis tollatur materia, offerantur, quid tibi ſit faciendum in caſibus huiuſmodi quæſiuiſti. Ad hæc taliter reſpondemus; Quòd ſi perſona grauis, cui fides ſit adhibenda, fraternitati tuæ denuntiet, quòd ij qui ſunt matrimonio copulandi ſe propinquitate contingant, & de fama vel ſcandalo doceat, aut etiam per teipſum poſſis certificari de plano, non ſolùm debes iuramenta parentum ſponte oblata recipere, verùm etiam eos qui contrahere ſic nituntur, ſi monitis induci nequiuerint, compellere vt vel à tali contractu deſiſtant, vel contra famam huiuſmodi ſecundùm tuæ diſcretionis arbitrium iuramenta exhibeant propinquorum. Alioquin ſi perſona denuntians non extiterit talis, vt duximus, & de fama vel ſcandalo non poterit edoceri, ad deſiſtẽdum monere poteris, non compellere contrahentes. Si verò poſt contractum matrimonium aliquis appareat accuſator, cùm non prodierit in publicum, quando banni ſecundùm præfatam conſuetudinem in Eccleſijs edebantur, vtrùm vox debeat ſuæ accuſationis admitti meritò quæri poteſt. Super quo ſic duximus diſtinguendum, quòd ſi tempore denuntiationis præmiſſæ is qui iam coniunctos impetit extra Diœceſim exiſtebat, vel aliàs denuntiatio non potuit ad eius notitiam peruenire, vt putà, ſi nimiæ infirmitatis feruore laborans ſanæ mentis patiebatur exilium, vel in annis erat tam teneris conſtitutus, quòd ad comprehenſionem taljum eius ætas ſufficere non valebat, ſeu alia cauſa legitima fuerat impeditus, eius accuſatio debet audiri. Alioquin cùm rationabiliter præſumatur, quòd denuntiationem publicè factam idem exiſtens in ipſa Diœceſi minimè ignorarit, tanquam ſuſpectus eſt proculdubio repellẽdus; niſi proprio firmauerit iuramẽto, quòd poſtea didicerit ea quæ obijcit, & ad hoc ex malitia non procedat, quia tunc etiã ſi didiciſſet ab illis, qui denuntiationis tempore ſiluerunt, claudi non deberet eidem aditus accuſandi; quoniã & ſi ab impetitione huiuſmodi culpa de ſilentio tali contracta illos excluderet, iſte tamen amoueri nequiret cùm culpabilis non exiſtat. Vtrùm autem ſi accuſatore idoneo comparente, per tres vel quatuor teſtes inter iam coniunctos parentela probetur, per depoſitiones eorumdem poſteriorum teſtium derogetur fidei ſex, vel duodecim propinquorum, qui antiquiores tempore, ac præſtantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium iurauerunt, diſtinguendo perſonas & gradus, à quibus directè, ij de quorum agitur copula deſcenderunt, an primi poſterioribus præferantur non immeritò quæri poſſet, quamquã ad aliud, & ob aliud iurauerint illi, quàm iſti. Si tamen in ſecundo iudicio priores perſonæ juratæ deponerent illa eadem quæ primò dixerunt, abſque dubio eorum teſtimonia præualerent, nec eo poſſent pretextu repelli, quòd partes teſtificata didicerint, cùm talis exceptio locum non habeat in hoc caſu. Datum Lateran. iv. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXIII.

CONTROVERSIAM SVPER ANNVLI, VIRGÆ PASTORALIS, ET MITRÆ VSV COMPONIT.

Patriarchæ Ieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato.

CVM felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter, Simoni quondam Priori ſancti Georgij de Xiſto quotidianum vſum Annuli, Virgæ quoque Paſtoralis, & Mitræ infra Miſſarum ſolemnia conceſſerit, ſicut accepimus, de indulgentia ſpeciali: ac poſtmodũ idem locus Eccleſiæ ſancti Thomę martyris Acconen. cæperit eſſe ſubiectus, & quandoque cum illa vnum ſolum habere Priorem: Is qui nunc habet in eiſdem Eccleſijs Prioratum, cùm à nobis obtinuerit ipſam indulgentiam confirmari, etiam in Eccleſia ſupradicta ſancti Thomæ vti nitebatur eadem, eò quòd Priori ſancti Thomæ martyris Acconen. & ſancti Georgij de Xiſto confirmationis noſtræ pagina mittebatur: cui ſe oppoſuit obicem Venerabil. F. N. Epiſcopus Acconen. proponens, quòd ad hoc per confirmationem noſtram extendi vſus memoratæ indulgentiæ non valebat; vnde ad petitionem partium quæſtionem ipſam ad examen Sedis Apoſtolicæ tranſtuliſti. Nos igitur attendentes, quòd præfatus prædeceſſor noſter Priori ſancti Georgij de Xiſto Prioratum ipſum tantũmodo exprimendo indulſerit ſupradicta, ipſius veſtigijs inhęrentes, habendo ratum quod factum extitit per eundem, prædictæ indulgentiæ de nouo nihil addidimus, ſed quod competebat ex illa duximus confirmandum. Quocirca fraternitati tuæ, per Apoſt. ſcript. mandamus quatenus ſupradictum Priorem abuti præfata indulgentia non permittas. Datum Lateran. viij Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

EPISTOLA CLXXXIV.

AD EMENDATIONEM EXCESSVVM HORTATVR.

Epiſcopo Pictauen.

NON eſt Deus in conſpectu tuo, nec viæ tuæ rectæ ſunt coram eo, ſi clamoribus de te ad noſtram audientiam aſcendentibus facta reſpondent, quæ præſentibus duximus annotanda, ipſa tuis oculis admouentes, vt te contra tuam faciem ſtatuendo, qui teipſum abieciſti poſt terga, famæ contemptu & conſuetudine ſicut dicitur delinquendi qualis ſis, & vtrùm aſcenſum pares ſubditis ad virtutes, an deſcenſum ad vitia per exemplum accuſationi operum conſcientia reſpondente, tibi tuo iudicio demonſtremus. Ecce audiuimus, quòd anno præterito antequàm Ordines celebrares, per Magiſtrum I. Gabart Officialem tuum à ducentis fere clericis ordinandis, in eluſionem conſtitutionis Apoſtolicæ, qua ordinatis ſinè titulo per Ordinatores vel repræſentatores aut ſucceſſores eorum volumus prouideri, feciſti exigi, & recipi iuramentum, quòd nullam à te prouiſionem exigerent ratione ordinationis illius. In quo cùm non habueris iudicium nec iuſtitiam, ſed iuri, & Sedi Apoſtolicæ iniuriam feceris manifeſtam,

tranſgreſſioni Canonum adaperiens aditum,& nitens claudere viam prouiſioni pauperum clericorum, quam eis per Cõſtitutionem noſtram miſericorditer curauimus aperire. Inſpice ac deſpice temetipſum, eò quòd huiuſmodi exegeris iuramenta, quæ ſponte oblata recipere minimè debuiſſes: niſi forte laudetur exactio, vbi receptio condemnatur. Accepimus etiam quòd excommunicatis indifferenter communicans, G. pro iniectione manuum in clericum violenta vinculo excommunicationis aſtrictum de facto abſoluere auctoritate, imò potius temeritate propria præſumpſiſti, & laïcis in præiudicium clericorum tam fauorabilis es effectus, quòd filios quorumdam Burgenſium de Mirebello ſubtraxiſti ſeruitio clericalis militiæ, vt occaſione huiuſmodi factos laïcos ſub ſeruitute redigeres laïcorum. Clericis verò tyrannus decimas eis debitas,laïcis adiudicas contra iura, & ab Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis tuæ ditioni ſubiectis indebitas procurationes extorquens, ſi quando tibi non viſitanti parochiam pretium expenſarum, quas in tua procuratione facerent,ſi eorum viſitares Eccleſias, non exſoluunt, paratas ad omnem impetum tuum excommunicationis & interdicti ſententias illicò fulminas in eoſdem, vel cum tam oneroſa multitudine non vt ædifices & plantes, ſed vt ſi qua congregata ſunt diſſipes & diſperdas, ad defectum,non ad profectum talis eis hoſpes accedis, quòd longi temporis victum hora breui conſumens tuos mendicare cogis poſt exitum receptores; & vt manus tuas in Pictauenſi Diœceſi nulla poſſit exactio præterire, Archidiaconis, Archipresbyteris & Decanis,quoſdam de nouo præponis Vicarios, vſurpans officia ſingula, vt cõmoda ſentias ſingulorũ,& facilius te tuorũ manibus ad turpia lucra & infames exactiones extẽdas,aliarúmque grauiũ exactionũ nouus inuẽtor ſicut fertur, ad te & aliquos ſimplices tibi Collegas aduerſus eos quos offẽdere niteris,noſtras facis litteras impetrari,quorũdam nomine,ipſis omnino irrequiſitis ac inſcijs,qui nullã habẽt cauſam agendi: & cùm nullus appareat actor vel accuſator, ſeu denuntiator contra eos, quorum nomina noſtris litteris inſeruntur; tu tamen in ipſos & alios, qui nominatim nõ exprimuntur in litteris, occaſione illius clauſulæ, Quidam alij,quæ in litteris noſtris ſæpe ſolet apponi, Collegis tuis ad excogitatam malitiam præ ſimplicitate nimia inclinatis ſententias iacularis, non qualis vigor exigit rationis, ſed quales motus ingerit voluntatis. Cùm autem aliqui ex delegatione noſtra aliquam ſententiam proferunt,quæ tibi diſpliceat, ſtatim eos tanquam inimicos perſequeris capitales, & infers eis per te,& tuos quaſcumque potes iniurias, & iacturas, inhibens ſubditis ne ſententias delegatorum noſtrorum obſeruent. Illud inter alia non duximus obmittendum, quòd cùm excommunicaueris quendam ptesbyterum & omnes qui fuere præſentes,quando Helias de de Vernia miles cum filia R. de Cella contraxit, qui ſe proxima conſanguinitatis linea contingebant, mutato iudicio receptione pecuniæ, tanquam impedimentum euanuerit parentelæ, adueniente qui manum iudicantis impleuit, contractum quem debito iuſtitiæ reprobaſti, non erubuiſti per iniuſtitiam tibi contrarius approbare. In his quidem & alijs, quæ de tua conuerſatione frequẽter audiuimus, noſtram non videris patientiam agnouiſſe, quam in te de gratia multa & ſpeciali habuimus, ſuper aliquibus quæ tempore inquiſitionis factæ aduersùs perſonam tuam videbãtur eſſe probata: ſed expectauimus tunc,

Digitized by Google

& adhuc illius sequentes exemplum, qui misericors & miserator existens, peccatoris quærit reditum, & neminem vult perire, misericorditer expectamus, si fortè reuersus ad cor actus, tuos reformes in bonum. Tu igitur aperi oculos tuos, & vide quæ feceris, ac tuo commissus examini sic corrigas temetipsum, quòd non oporteat te sentire dexteram Apostolicæ disciplinæ, quia tantò seuerius tunc delinquentis corrigemus excessus, quantò benigniùs expectamus longiori tempore corrigendum. Dilectis filijs ... Abbati Nucarien. Turonensis Diœcesis, & ... Subdecano, & Magistro Stephano de Castro Ayraldi Canonico Pictauen. nostris damus litteris in mandatis, vt te ad hoc diligenter ex parte nostra moneant, & inducant, & qualiter admonitiones nostras admiseris nobis rescribere non obmittant. Datum Lateran. xvi. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

Illis scriptum est super hoc.

EPISTOLA CLXXXV.

VINDICANDÆ ECCLESIÆ SVÆ AVCTORITATEM INDVLGET, ET INTERIM A TREVERENSIS ARCHIEPISCOPI IVRISDICTIONE LIBERAT.

Corrado Metensi Episcopo, Imperialis Aulæ Cancellario.

ANTO in hoc tempestatis articulo efficaciùs nos oportet fratribus, & Coëpiscopis nostris adesse, quantò pro Sedis Apostolicæ reuerentia maioribus se pressuris & iacturis exponunt. Ea propter, Venerabilis F. in Christo, tuis cupientes necessitatibus prouidere, auctoritate præsentium tibi personaliter indulgemus, vt tuæ malefactores Ecclesiæ cuiuscumque Diœcesis, vt ab ipsius, & tam clericorum, quàm laïcorum ad ipsam spectantium indebita molestatione desistant, si Diœcesani Episcopi eos compescere neglexerint requisiti, tu legitima monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam valeas coërcere, quam vsque ad satisfactionem condignam volumus & præcipimus inuiolabiliter obseruari, prouiso prudenter, vt in hoc præuia ratione procedas. Præterea prohibemus, ne Treuerensis Archiepiscopus inconsulto Romano Pontifice in te suspensionis, vel excommunicationis sententiam iaculetur: ita tamen, vt tu ei debitam reuerentiam exhibere procures. Nec cuiquam liceat Castra tua subijcere interdicto, quamdiu conquerentibus iustitiæ plenitudinem feceris exhiberi. Hanc autem durare volumus indulgentiam, dum imminens imperij tempestas durauerit; quia cessante causa cessare debet effectus. Nulli ergo, &c. vsque hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei, &c. vsque, contraïre. Siquis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xv. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

EPISTOLA CLXXXVI.

CASTRVM SCVRIENSE AD B. PETRI IVS PERTINENS SEDIS APOSTOLICÆ TVITIONE DIGNATVR.

Nobilibus viris Viuiano Gaillardo, & alijs Dominis Scurienſis Caſtri.

MANIFESTVM eſt, Caſtrum, quod Scuria dicitur, temporibus Sanctæ memoriæ Sylueſtri Papæ, ſicut ex inſpectione litterarum anteceſſoris noſtri felicis recordationis Sergij Papæ cognouimus, regia liberalitate per manus eiuſdem B. Petro quõdam fuiſſe collatum, & à Vediano quondam eiuſdem Caſtri Domino memorato prædeceſſori noſtro Papæ Sergio per innouationem ſub annuo cenſu decem ſolidorum Raymunden. monetæ fuiſſe recognitum, & oblatum. Idem etiam Caſtrum Humbertus, Raymundus, & Sicardus Domini ipſius loci prædeceſſori noſtro B. memoriæ PP. Calixto, & per manum ipſius B. Petro, & S. Romanæ Eccleſiæ recognouerunt, & obtulerunt. Nos itaque eorundem Anteceſſorum noſtrorum Sergij, Calixti, Innocentij, & etiam Adriani Romanorum Pontificum, qui Caſtrum ipſum ad ius, & proprietatem B. Petri pertinens, ſub Apoſtolicæ Sedis protectione, ac munimine receperunt, veſtigijs inhærentes: præfatum Caſtrum ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: ſtatuentes, vt neque Comiti, neque alicui perſonæ facultas ſit Caſtrum ipſum auferre, minuere, infeſtare, vel ſuis vſibus vendicare; ſed quietum, & integrum, vobis in fide Catholica, & fidelitate Apoſtolica permanentibus, ſicut à iamdictis prædeceſſoribus noſtris, & à nobis conceſſum eſt, ſub B. Petri iure, ac defenſione conſiſtat. Sanè ſiquis veſtrûm grauius aliquid, quod abſit, fortè commiſerit: pro eius culpa, ſicut à præfato prædeceſſore noſtro Alexandro Papa ſtatutum eſt, niſi & alij eiuſdem iniquitatis participes fuerint, ipſi & honores eorum minimè à diuinis interdicantur officijs, quod & de ſubiectis militibus veſtris præcipimus obſeruari. Statuimus etiam, vt nulli niſi dominis, & hominibus eiuſdem Caſtri liceat infra terminos tenimenti veſtri Caſtrum ædificare, vel munitionem conſtruere. Si qua verò Eccleſiaſtica, ſecularísve perſona aduersùs homines eiuſdem Caſtri querimoniam depoſuerit, apud Metropolitanum veſtrum, vel Legatum à latere Romani Pontificis deſtinatum, quod iuſtum fuerit experiri procuret. Nos autem à dilecto filio Nobili viro Ademaro, vno dominorum eiuſdem Caſtri ad noſtram præſentiam accedente, pro ipſo Caſtro fidelitatis recepimus iuramentum, & ab alijs per manum dil. fil. Magiſtri Petri Marci Subdiaconi noſtri, olim Correctoris litterarũ noſtrarum, & Archidiac. Foroiulien. recipi viua voce mãdamus. Siquis igitur Clericus, ſiue laïcus temerè, quod abſit, aduersùs iſta venire tentauerit, ſecundò, tertióve commonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, honoris, & officij ſui patiatur periculum, aut excommunicationis vltione plectatur. Qui verò conſeruator extiterit, omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius gratiam conſequatur. Datum Laterani, iij. Idus Nouemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXXXVII.

VT ILLATAS PAPIENSIBVS INIVRIAS SARCIANT SVB GRAVI POENA COMMINATVR.

Consulibus, & populo Mediolanen. spiritum consilij sanioris.

QVM illam recolimus exuberantiam caritatis, & gratiæ specialis, qua Sedes Apostolica Mediolanen. ab antiquo dilexit, & extulit ciuitatem, quáque nos specialiter eam fuimus hactenus amplexati: cúmque illum reuerentiæ, ac deuotionis feruorem, quem Ciuitas eadem ad Apostolicam Sedem, & personam nostram vsque ad hæc habuit tempora cogitamus: meditantes quantùm vtraque per reliquam in negotijs suis proficere consueuit, vehementer angimur, & turbamur; ita vt sit nobis tristitia magna, & dolor continuus cordi nostro, eò quòd dum huius vnitatis vinculum vestra rúpitur imprúdentia, hæc prorsus in contrarium cernimus esse versa. In tantum vt vobis deuotionem pristinam subtrahentibus, immo erigentibus vos temerè ad iniuriam, non modò gratiam vobis subtrahere; verùm etiam accingi compellamur ad pœnam, ad quam non sinè magno dolore, Deo teste, procedimus; cùm præteritis vestris obsequijs, & præsentibus quibus lacessimur iniurijs, concertatione quadam in pectore nostro sibi adinuicem occurrantibus, hæc mentem nostram infringant interdum ad veniam; illæ verò è contra prouocent ad vindictam, quam alienam non esse ab Apostolicis viris manifestè demonstrat Apostolus, qui ad vlciscendam omnem inobedientiam, sicut ipso testante didicimus, promptus erat. Licèt autem fateamur vos non parua nobis, & Apostolicæ Sedi obsequia præstitisse; beneficia tamen, quæ recepistis ab ea ipsis minora obsequijs non fuerunt. Quare si vos illa spiritualis deuotio, qua cuncti fideles Apostolicam Sedem reuerendè suspiciunt, non induceret, temporalis saltem prudentia, qua præcipuè pollere solebatis, inducere vos deberet, ne pro quodã reprobo, & ingrato, immò Deo, & hominibus odioso; qui numquam nisi mala pro bonis retribuit, quíque cùm impij non dimidient dies suos eras fortè sicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ aliquo turbine auferetur è medio, eos qui pertinaciter ruituro adhæserint, tracturus secum pariter in ruinam, opponeretis vos Ecclesiæ Matri vestræ, aduersùs quam præualere non poterunt portæ mortis; cùm eam Dominus super se petra, stabili firmitate fundauerit, & vsque ad consummationem seculi cum eadem promiserit se mansurum. Timemus autem, & vtinam vos etiam timeretis, ne in vobis impletum sit, quòd legitur in Propheta: *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & conuertatur, & sanem eum.* Vobis enim videtur Dominus miscuisse calicem vertiginis, & soporis, vt erretis in cunctis vestris operibus cõtra Dñm consilia cogitãtes, quę procul dubio nequibitis stabilire: quia non est consilium, non est sapientia, non est prudentia contra Deum. Licèt autem multipliciter contra vos diuinæ maiestatis oculos prouocetis, in tribus tamen præcipuè thesaurizatis vobis confusionẽ, & iram in die reuelationis iusti iudicij magni Dei, & in præsenti non solùm nos, quibus Petri gladius est commissus, vt vindictam in nationibus, & increpationes

in populis faciamus, verùm etiam cunctos Chriſtianæ fidei zelatores ad veſtrũ, & veſtræ ciuitatis excidium incitatis. Primò enim cùm Scriptura præcipiat capi vulpeculas, quæ Dominicam volunt vineam demoliri, hæreticos ſcilicet qui ob doloſitates multiplices vulpium nomine deſignantur, vos ſpiritibus attendentes erroris, facti eſtis hæreticæ prauitatis præcipui defenſores. Nec ſolùm vulpeculas memoratas non capitis, verùm vſque adeò foueris & defenditis eaſdem, vt apud vos mutatæ ſint de vulpibus in leones, & de locuſtis in equos ad prælium præparatos, dum vobis fauentibus doctrinæ ſuæ fermentum publicè prædicare non metuũt, & in meſſem Dominicã iam non occultè zizania ſeminare præſumunt. Vnde cùm de alijs mundi partibus à zelatoribus fidei expelluntur, ad Ciuitatem veſtram quaſi quandam erroris ſentinam confugiunt, vbi pro religione ſuſcipitur, quidquid diſcordare à fide Catholica demõſtratur. Porrò ijdem felle Draconis vobis in aureo Babylonis calice propinato inebriarunt adeò mentes veſtras, vt Mediolanen. Eccleſiam matrem veſtram, quæ diuina vobis exhibens Sacramẽta genuerat vos in hæreditatem æternam irreuerenter & impiè conculcantes, eam in ſeruitutis opprobrium deducere ſtudeatis. Sancientes impiè contra eam peſſima inſtituta, eámque duris angarijs affligentes, vt nunc apud vos longè peioris conditionis exiſtat, quàm olim populus Iſraëlis ſub Pharaone fuerat in Ægypto. Poſtremò à deuotione Apoſtolicæ Sedis cuius nomen reuerendum eſt etiam apud gentes, quæ Dominum non nouerunt, vos penitus ſubtraxiſtis. Immò ſicut filj alieni manifeſtè vos oppoſuiſtis eidem, & eam vobis cõtrariam poſuiſtis, facti graues vtique vobis ipſis, dum per hoc eum vobis reddidiſtis offenſum, qui eam ſuper omnem terram principatum voluit obtinere. Ecce funiculus triplex, qui difficilè rumpitur, & vtinam vos illum vel cum difficultate rumpatis; vt aliquando poſſitis dicere cum Propheta: *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.* Verùm vos de die in diem magis ac magis in eo pedes veſtros irretire nitimini, qui quaſi aliæ quas nobis intuleratis iniuriæ non ſufficerent, nuper cùm dilecti filij Ciues Papien. cariſſimum in Chriſto filium noſtrum F. Siciliæ Regem illuſtrem de noſtro mandato conducerent, immò iam conduxiſſent, & receſſiſſent ab eo, vos offenſam cumulantes offenſæ, rupto vinculo fœderis atque pacis, quæ olim procurante Priore Camaldulæ à nobis propter hoc ſpecialiter deſtinato inter vos, & eoſdem celebrata extitit, & iuramento firmata, abiecta denique reuerentia noſtra prorſus, qui per Legatum noſtrum qui noſtram in partibus illis repræſentat perſonam, præſentes eramus, dictos ciues nequiter inuaſiſtis, & quoſdam eorum, vt pote qui bellum non ſuſpicantes in pace fuerant imparati, cepiſtis & detineris captiuos, ipſos indecenter vt dicitur, & inhumanè tractantes. In quo licèt ipſi quidem grauamina ſentiãt, nos tamen diſſimulare non poſſumus iniuriam eſſe noſtram. Nec vos excuſare poteſtis, tanquam ad hoc inducti fueritis ex debito fidelitatis, quo præfato reprobo teneamini, cùm ab eius fidelitate ſitis per conſtitutionem Canonicam, & denuntiationem Apoſtolicam abſoluti, quoniam ei qui Deo, & Eccleſiæ fidem non ſeruat, fidelitas ſeruanda non eſt à communione fidelium ſeparato. Quamquam ergo merita veſtra non exigant, vt vos paterna reuocare dulcedine ſtudeamus, cùm ſit veſter furor adeò contumax, & indignatio veſtra dura, vt non fouenda oleo, ſed potiùs vrenda cauterio videatur: quia tamen pater pater-

num nequit affectum deponere; licet prouocatus à filijs & offensus, V.v. adhuc, etiam commonendam duximus, & obsecrandam in Domino, per Apost. vobis script. districtè præcipiendo mandantes, quatenus expulsis hæreticis manifestis, & reformatis quæ contra Mediolanam Ecclesiam attentastis, redeuntes ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam Matrem vestram, & toroffensarum iniurias aliquo deuotionis indicio redimentes, siqua remansit in vobis deuotionis scintillula in præsenti, si vllam habetis præteritorum memoriam; si denique apud nos spem aliquam vobis reseruare cupitis in futurum, nobis ciues restituatis iãdictos, immò nos ipsos dimittatis in ipsis, vt per hoc animus noster efficiatur procliuior ad dandam vobis pœnitentibus super alijs indulgentiam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin noueritis nos excommunicationis sententiam in vos Consules, & Consiliarios vestros, ac alios huius iniquitatis actores à Legato nostro, licèt ex alia causa simili astricti sint vinculo, promulgatam auctoritate Apostolica roborare, ac dare vniuersis Episcopis Lombardiæ firmiter in præceptis, vt eam candelis accensis, & pulsatis campanis, singulis diebus Dominicis & festiuis faciant singuli per suas Diœceses publicari. Dantes nihilominus karissimo in Christo filio nostro Ph. Regi Frãcorum illustri, & alijs Galliarum ac Italiæ Principibus, & Baronibus; necnon vniuersis Lombardiæ ciuibus in mandatis, vt nullum vobiscum faciant colloquium, vel contractum. Nec præsumentes aliquẽ vestrum in Potestatem assumere, vel rectorem, res mercatorum vestrorum & vestras vbicumque fuerint inuentæ detineant, & faciant detineri, & solui vobis debita non permittant. Cùm sit dignum & iustũ, vt qui non finitis alios requiescere, apud eos non possitis requiem inuenire. Vt autẽ Metropolis vestra obedientiã, quã vos superiori vestro subtrahitis, in sibi subditis non inueniat, vniuersis Episcopis eidem subiectis Metropoli, nostris damus litteris in præceptis, vt in pœnam vestram ipsi omnẽ obedientiam, & reuerentiam subtrahentes, eidem in aliquo non intendant. Denique cùm non solùm honore Metropolitico, sed etiam Pontificali vos reddatis indignos; quoniam ad præsens generale Concilium commodè conuocare non possumus, per Ianuen. Graden. Remen. Senonen. Rotomagen. Turonen. Bituricen. & Burdegalen. prouincias dirigimus scripta nostra; vt habito super ijs Archiepiscoporum, & Episcoporum, quos propter hoc congregari mandamus, concilio, in tanto negotio cum maturitate debita procedamus. Ad vltimum pro certo noueritis, quòd clamor qui de vobis super facto hæreticæ prauitatis ascendit, adeò concussit aures & animos populorum, vt clamatum fuerit iam frequenter; quatenus sicut eos in Prouinciam misimus ad pestem huiusmodi extirpandam, sic eosdem Christi charactere insignitos ad exterminium terræ vestræ in furorum remissionem peccaminum transmittamus. Vnde vobis est meritò formidandum, ne is qui Ciuitati sanctæ Hierusalem eius prouocatus iniquitatibus non pepercit, super vestris disponat malitijs visitare, cùm peccatorum vestrorum turris proculdubio ascenderit iam in Cælum. Nec vos decipiat magnificentia cordis vestri, vt nostra hæc verba, quæ non absque mentis dolore proferimus, deliramenta putetis, in virtute vestra & multitudine gloriantes. Sed potiùs cogitetis, quòd Domino exercituum nulla potest resistere multitudo; qui, vt exẽpla Testamenti veteris taceamus, sicut in Prouincia nuper hæreticos, & in Hi-

ſpania fidelium exercitui tam mirabiliter, quàm miſericorditer innumeros dignatus eſt ſubdere Agarenos, ſic potens eſt veſtram ad nihilum deducere ciuitatem. Inſpiret ergo Dominus vobis conſilium ſalutare, ne inducatis vos ipſos in illum neceſſitatis articulum, quòd mox fruſtra clamantes exaudire denique non poſſimus, & ſit ſera pœnitentia poſt ruinam. Datum Lateran. xij Kal. Nouemb. Pont. N. anno xv. *Scriptum eſt in eundem fere modum illis omnibus ſuper hoc.*

In eundem fere modum .... Archiepiſcopo Remen. ſcriptum eſt, & Suffraganeis eius. vſque, ciuitatem. Quocirca monemus atque præcipimus, quatenus conuenientes in vnum, & habito ſuper ijs diligenti tractatu, veſtrum nobis conſilium reſcribatis.

In eundem fere modum ſcriptum eſt populo Alexandrino ſpiritum conſilij ſanioris Cùm illam recolimus, &c. vſque conuertatur & ſanem eum. Cùm enim ſuper paterna vos curauerimus benignitate monere; vt à ſequela Othonis, & eius ſequacium penitus recedentes, ad deuotionem rediretis Eccleſiæ Matris veſtræ, alioquin priuilegijs vobis ab eadem conceſſis ſciretis vos perpetuò ſpoliandos, cùm propter ingratitudinis vitium libertus in ſeruitutis compedem reuocetur, vos monitis noſtris prorſus contraria facientes, offenſam cumulaſtis offenſæ, & iniuriam iniuriæ addidiſtis, contra dilectos filios Ciues Papien. quibus Eccleſiaſticæ vnitati, ſicut lucis filij, adhærentibus, adhærere pro noſtra reuerẽtia deberetis, inſurgere præſumentes. Cùm igitur ex vtraque parte fuerint quidam capti, volentes ſicut ad noſtrum officium ſpectat, vt ſuæ parti reſtituantur vtrique, Vniuerſitatem veſtram monemus attentiùs, & rogamus ſub debito fidelitatis, quo nobis teneamini, vobis diſtrictè præcipiendo mandantes, quatenus ſiqua remanſit in vobis deuotionis ſcintillula in præſenti; ſi vllam habetis præteritorum memoriam; ſi denique apud nos ſpem aliquam vobis reſeruare cupitis in futurum, ad ſinum Eccleſiæ matris veſtræ humiliter redeuntes, conciues ſuos ſinè difficultate reſtituatis eiſdẽm, veſtros ab eis mutuò recepturi: ita vt plena fiat reſtitutio hinc & inde, mandatum noſtrum taliter adimplentes, vt vobis offenſas veſtras hoc deuotionis indicio redimentibus, nobis fiat procliuior animus ad dandam ſuper alijs veniam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin ſi ſuper præmiſſis decætero inobedientes nobis, & rebelles fueritis, noueritis nos Ven. F. N.... Epiſcopo, & Archidiac. Parmen. noſtris dare literis in mandatis, vt vnionem Eccleſiæ Aquen. & veſtræ noſtra falti auctoritate diſſoluant, veſtrámque terram Pontificali dignitate denuntient perpetuò eſſe priuatam. Quòd ſi nec ſic veſtra poterit rebellio edomari, manũ Apoſtolicam aliàs ſuper vos taliter aggrauare curabimus, quòd eam abbreuiatam non eſſe, vexatione intellectum dante auditui cognoſcetis. Datum Lateranj, iiij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXXXVIII.

DISPENSAT SVPER COGNATIONE.

Episcopo Parmen.

IOANNE laïco & G. muliere in tertio affinitatis gradu distantibus, idem I. volens filiam ipsius G. natam ex secundis nuptijs ducere in vxorem, ac timens ne huiusmodi copula alicui posset calumniæ subiacere, nobis humiliter supplicauit, vt pro bono pacis, quam ex eorum matrimonio asserit prouenturam, eandem ducendi sibi licentiam concedere dignaremur. Quocirca mandamus, quatenus si aliud impedimentum canonicum non obstitit, ipsis licentiam tribuas contrahendi. Datum Laterani ij. kal. Nouemb. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXXIX.

SVPER DIVERSIS CAPITVLIS RESPONDET.

Episcopo Gebennen. & Viennen. Sacristæ.

INQVISITIONIS negotiũ, quam de Venerabili fratre nostro .. Episcopo, & Canonicis Valentin. vobis commisimus faciendam, sinè conscientiæ scrupulo exequi cupientes, Apostolico petijstis oraculo edoceri: vtrùm eorum publicanda sint dicta, & nomina quos interrogari contingit, prout de testibus in publicis causis fieri consueuit: An sola dicta eorumdem publicari sufficiat, cùm idem Episcopus, & Canonici manifestè sciant, qui fuerint inquisiti: & vtrùm contra dicta eadem debeant exceptiones, seu replicationes admitti, cùm contra personas dicentium admittantur. Ad quod breuiter respondemus, Non solùm dicta, sed etiam ipsa nomina, vt quid à quo sit dictum appareat, publicanda, & exceptiones seu replicationes legitimas admittendas. Ne per suppressionem nominum infamandi; per exceptionum verò exclusionem deponendi falsum audacia præbeatur. Secundò quæsistis, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quòd deponeret accusatum criminaliter & conuictum. In quo quidem duximus distinguendum: vtrùm videlicet tale crimen contingat aduersùs aliquem inueniri, quod ordinis executionem susceptì, aut retentionem beneficij etiam post peractam pœnitẽtiam impediret, putà si homicidium commisisset, vel adeptus esset ordinem, aut beneficium vitio simoniæ, quo casu erit sicut in accusationis iudicio procedendum. Alioquin secundùm personæ merita, & qualitatem excessus pœnam poterit iudicantis discretio moderari. Tertiæ dubitationis articulus continebat, vtrùm cùm duo vel tres iurati affirmant alium crimen aliquod eisdem videntibus commisisse, de quo tamen aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis: & vtrùm ad petitionem quorumdam quasdam scedulas vobis occultè tradentium infamationem Episcopi continentes sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis continentur scedulis procedendum: & an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramentum interrogati secretò, vtrùm sint eorum de

Digitized by Google

quibus inquiritur inimici ; reſpondent, quòd non diligunt illos, vel directè inimicos ſe aſſerunt eorumdem, aut etiam ante iuramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimicitiarum cauſas probabiles oſtendentes. Ad hæc autem pariter reſpondemus, nullum eſſe pro crimine ſuper quo aliqua non laborat infamia, ſeu clamoſa inſinuatio non præceſſit, propter dicta huiuſmodi puniendum: quinimò ſuper hoc depoſitiones contra eum recipi non debere, cùm inquiſitio fieri debeat ſolummodò ſuper illis, de quibus clamores aliqui præceſſerunt: nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum eſſe ad inquiſitionem ſuper contentis ibidem criminibus faciendam, aut etiam aduersùs eos contra quos fit inquiſitio fidem dictis adhibendam illorum, qui poſt iuramẽtum, vel ante, tacitè vel expreſſè inimicos ſe aſſerunt eorumdem; niſi forſan antè iuramentum in fraudem id facere præſumantur. Quæſiſtis præterea, quid ſtatui debeat, ſi nihil per certam ſcientiam, ſed tantùm per famam, & eorum qui fuerint inquiſiti credulitatem iuratam contigerit inueniri: vtrùmne aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipſum duo vel tres aut plures dixerint infamatum, licèt de ipſo nihil ſiniſtrum in publico audiatur. Ad quod eſt noſtra reſponſio, quòd propter famam & deponentium credulitatem dumtaxat, non erit ad depoſitionis ſententiam procedendum, ſed infamato canonica poterit indici purgatio ſecundùm arbitrium iudicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet, cuius apud bonos & graues læſa opinio non exiſtit. Tu denique, frater Epiſcope, ſuper teipſo, & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, vt in nouiſſimo diſtricti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet vnicuique iuxta opera ſua, dignam poſſis reddere rationẽ. Datum Lateran. xiij. Kal. Ian. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXC.

Reiecta appellatione cavsam denvo delegat.

Epiſcopo, & Abbati S. Vedaſti Atrebaten. & Magiſtro H. de Atrebato Canonico Atrebaten.

Accedens ad noſtram præſentiam dilectus filius Magiſter A. Venerabilis fratris noſtri ... Nouiomen. Epiſcopi procurator, vir prouidus, & diſcretus propoſuit coràm nobis, Quòd cùm olim cauſam, quæ inter eumdem Epiſcopũ ex parte vna, & dil. fil. Capitulum Eccleſiæ ſancti Quintini Nouiomen. Diœceſis ſuper ſubiectione ipſius Eccleſiæ, quam idem Epiſcopus aſſerit Diœceſano ſibi iure ſubeſſe, ac propter hoc ipſum Capitulum ad obediendum ei vt Epiſcopo proprio in ſententijs interdicti, & alijs debere compelli, ex altera vertitur, lite priùs in noſtra præſentia conteſtata, vobis frater Epiſcope, & dil. fil. Abbas S. Vedaſti Atrebaten. ac Magiſtro Scholarum Tornacen. duxerimus committendam. Vos quia pars Capituli iuriſdictionem veſtram eludere, ac proceſſum impedire iudicij friuolis exceptionibus ſuper conteſtatione litis oppoſitis nitebatur, ipſum Capitulum pro ſua contumacia interdicti ſententiæ ſubieciſtis, quam

cùm ijdem temerè violarint, petebat Epiſcopi procurator, vt faceremus eandem firmiter obſeruari, violatores ipſius pœna canonica percellentes, vt in eis pœna eſſet in quibus creuiſſe contumaciam aſſerebat. Procurator autem eiuſdem Capituli litem fuiſſe conteſtatam inficians ex aduerſo reſpondit, quòd cùm tu frater Epiſcope, ac fili Abbas, ſe coniudice tertio excuſante, exceptiones legitimas pro ſua parte propoſitas nolletis admittere, tanquam ab euidenti grauamine ad Sedem fuit Apoſtolicam pro ipſo Capitulo appellatum. Vnde prædictam dicebat ſententiam penitus nullam eſſe, nec etiam ſententiæ nomen habere mereri; cùm præter rationabilium exceptionum & legitimæ appellationis obſtaculum fuerit promulgata, propter quod humiliter ſupplicabat eandem irritam nuntiari. Auditis igitur & intellectis ijs, & alijs quæ fuere propoſita coram nobis, pronuntiauimus litem per procuratores partium alia vice propter idem negotium noſtro conſpectui preſentatos fuiſſe legitimè conteſtatam, & decernentes appellationem ad Sedem Apoſtolicam ſuper hoc interpoſitam ex parte ſupradicti Capituli non tenere, præfatam interdicti ſententiam duximus approbandam, ipſius violationem noſtræ reſeruando cenſuræ, ſi forſan eam dictum Capitulum non ſeruauit: téque fili Magiſter H. ſubrogato loco prænominati Magiſtri Scholarum, eandem cauſam vobis committimus terminandam; per Apoſt. ſcrip. mandantes, quatenus ex parte Capituli ſupradicti, quòd iuri pareat ſufficienti cautione recepta, memoratam interdicti ſententiam relaxetis; & in alijs iuxta formam prioris noſtri mandati ratione præuia procedentes, cauſam ipſam ſi de partium proceſſerit voluntate, fine canonico terminetis. Alioquin eam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, iuſtam dante Domino ſententiam recepturæ. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. vos denique, frater Epiſcope, & fili Abbas, &c. Datum Lateran. xiv. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCI.

Sententiam super lite inter Clvniacen. Abbatem, et Monachos de caritate exeqvendam committit.

Pruliacen. Ciſtercien. Ordinis, & S. Columbæ, & S. Satyri Abbatibus Senonen. & Bituricen. Diœceſ.

CVM olim grandes, & graues, deformes, & enormes iniuriæ quas Gaufridus tunc Prior, & Conuentus Monaſterij de Caritate, dil. fil. Cluniacen. Abbati dicebantur temerè irrogaſſe, ſeriatim fuiſſent expoſitæ coram nobis, Nos eiſdem in Apoſtolicis literis per ordinem comprehenſis Venerabilibus fratribus noſtris... Trecen. & Melden. Epiſcopis, ac dil. fil.. Latiniacen. Abbati per ipſas dedimus literas in præceptis, vt ad locum ipſum perſonaliter accedentes, & inquirentes ſuper ijs plenius veritatem, ſi rem inuenirent taliter ſe habere, latam propter hoc in dictum G. depoſitionis à regimine Prioratus ſententiam auctoritate

Apoſtolica confirmantes, & approbantes, nihilominus ſubſtitutionem de Vvillelmo in ipſius loci Priorem, & damnationem ſigillorum eorundem G. ac Conuentus per Diffinitores Generalis Capituli factam, excommunicationis ſententiam in iamdictum G. ac eius complices promulgatam ab ipſis facerent vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari, contradictores quoſlibet, aut rebelles, ſiue Monachi, ſiue clerici, ſeu laïci eſſent per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Cùm igitur ijdem iudices ad prædictum Monaſterium acceſſiſſent, mandatum Apoſtolicum impleturi; Monachi loci eiuſdem, ſicut nuper Helias Monachus, & Magiſter Guido procuratores Cluniacen. in noſtro auditorio recitarunt, ipſis ianuas Monaſterij quemadmodum Abbati Cluniacen. fecerant, obſerantes, eoſdem ingredi nullatenus permiſerunt: ipſi verò mandatum noſtrum exequi cupientes, in Villa ipſius loci curauerunt ſuper propoſitis inquirere ſolicitè veritatem: & cùm plenè conſtitiſſet eiſdem, præfatos Monachos ea quæ de ipſis nobis inſinuata fuerant, & grauiora etiam commiſiſſe, dictam depoſitionis ſententiam, ac ſubſtitutionem Prioris, damnationem etiã ſigillorum, appellatione cuiuſdam, qui ſe pro Conuentus procuratore gerebat, reputata friuola confirmarunt, excommunicationis ſententiam in ſæpedictum G. ac eius complices promulgatam præcipientes firmiter obſeruari. Sed ipſis diuina nihilominus officia celebrantibus, ijdem iudices attendentes, quòd per diſtrictionem canonicam eorum emollire duritiam non valebant: kariſſimum in Chriſto filium noſtrum Ph. Regem Francorum illuſtrem per ſuas litteras rogauerunt, vt nobilem virum Comitem Niuernen. qui dictos Monachos in huiuſmodi fouere malitia videbatur, ab ipſorum iniuſto fauore compeſcens regali potentia, inſolentiam comprimeret eorumdem. Cùm ergo idem Rex præfato Comiti præcepiſſet, vt ſubſtituto Priori temporalia faciens aſſignari, dictos Monachos in ſua vlterius malitia non foueret, ac idem mandatum differret regium adimplere, Rex zelo iuſtitiæ ac feruore noſtræ deuotionis accenſus, contra dictum Comitem, cuius fulti potentia Monachi memorati latis auctoritate noſtra ſententijs temerè obuiabant, præcepit exercitum congregari, cuius metu licèt temporalia dicto Priori per præfatum Comitem fuerint aſſignata, Monachi tamen in ſua nihilominus contumacia perſiſtentes, tam ipſi Priori, quàm Cluniacen. Abbati debitam exhibere obedientiam contradicunt. Vnde nobis humiliter ſupplicarũt vt ad rebellionem huiuſmodi edomandam Apoſtolicam manum apponere dignaremur. Pro Monachis verò de Karitate fuit à Ioanne & Nicolao Monachis procuratoribus eorumdem ex aduerſo reſponſum, quòd iamdictis ſententijs in eorum Priorem & ipſos, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam promulgatis, Cluniacen. nuntij præuenientes terminum, qui fuerat ad perſequendam appellationem præfixus, noſtras ad præfatos iudices litteras impetrarunt, multis expreſſis mendacijs, & ſuppreſſo quòd ipſi Epiſcopi, noſtro non expectato mandato, quod in litteris continebatur eiſdem, iamdudum auctoritate propria fuerant exequuti. Licèt autem dicti Prior, & Monachi non ſolùm ſuſpectos haberent iudices memoratos, verùm etiam manifeſtos aduerſarios reputarent, pro reuerentia tamen Apoſtolicæ Sedis ipſos in Monaſterio cum moderato numero ſociorum benignè ac deuotè recipere voluerunt. Sed quia ipſis à

pluribus fuerat nuntiatũ, quòd Abbas & Monachi Cluniacen. qui non parua multitudine ſtipati aduenerant, Monaſterium per violentiam decreuerant occupare, ijdem volentes huiuſmodi obuiare periculo, præfatis iudicibus humiliter ſupplicarunt, & obtinuerunt ab eis, vt in eorum Eccleſia ſancti Petri ſita iuxta idem Monaſterium conuenirent. Partibus igitur ibidem in eorum præſentia conſtitutis, Monachorum propoſuit procurator, quod dicti iudices litterarum noſtrarum auctoritate procedere non debebant; quia ſi nobis reſeratum fuiſſet eoſdem, quod mandabamus in ipſis auctoritate iam eſſe propria executos, cauſam nullatenus commiſiſſemus eiſdem. Vnde cùm impetratores ipſarum talem ſuppreſſerint veritatem, qua expreſſa iam dictas litteras ad ipſos minimè impetraſſent, eis non erat auctoritate illarum vllatenus procedendum: præſertim cùm eiuſdem Monaſterij nuntij propter hoc dudum ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſent, opponens nihilominus alias exceptiones legitimas, & multiplices contra eos cauſas ſuſpicionis allegans, ad quas probandas arbitros poſtulauit inſtanter, quibus contempto iure canonico pariter, & ciuili, ſibi penitus denegatis, noſtram audientiam appellauit, perſonas & bona Monaſterij ſæpedicti Apoſtolicæ protectioni ſupponens. Sed ijdem nihilominus vno eodémque die, ad receptionem, & publicationem teſtium, deliberationem conſilij, & deciſionem negotij temerè properantes, quod per Abbatem, & diffinitores prædictos factum exiterat pro ſuæ voluntatis libito confirmarunt. Ad hęc Apoſtolici mandati finibus non contenti cùm Comitem ſupradictum ad oppreſſionem Monaſterij, vt pote qui proceſſus iniquitatem nouerat inculcatis precibus & præceptis inducere nequiuiſſent, ad Regem ſe conuertêre prædictum, & regiam puritatem circumuenire multipliciter præſumpſerunt, ſuggerentes eidem veritati contraria, & ipſum quaſi ex parte noſtra precibus onerantes, qui credens eoſdem accenſos zelo iuſtitiæ ſic inſtare, Comiti memorato præcepit, vt ſubſtituto W. prædicta temporalia faceret aſſignari. Sed viris peritis, quorum conſilium idem Comes accedens Pariſius ſolicitè requiſiuit, proceſſum iudicum prædictorum extitiſſe iniquum concorditer reſpondentibus, eodémque Comite propter hoc mandatum regum exequi differente, Rex ipſorum Iudicum, & Cluniacen. Abbatis ſuggeſtionibus iterum circumuentus contra Comitem ſæpedictum præcepit exercitum congregari; & ſic Comes vi, metúque compulſus ad Monaſterium acceſſit cum Regio Mareſcalco circa mandatum Regis, quàm propriam voluntatem & conſcientiam expleturus. Monachi verò ſubitò viſa multitudine armatorum conterriti ſe veſtibus Eccleſiaſticis induerunt, & ſic induti occurrerunt ad Monaſterij portas, opponentes armatis imagines Crucifixi, & reuerendas ſanctorum reliquias, ac ipſum Chriſti Corpus ſanctiſſimum obtendentes, ac ex parte Dei & noſtra prohibentes eiſdem, ne Monaſterium Apoſtolicæ protectioni ſuppoſitum præſumerent violare. Qui licèt primò facinus exhorruerint, poſteà tamen per alium competentiorem aditum calcata reuerentia irrumpentes, ſacras Eccleſiæ valuas auſu nefario confregerunt, & inſano tumultu ſingula perſcrutantes, præfato W. aſſignauerunt granarium, cellarium, dormitorium, & officinas Monaſterij vniuerſas; fratres loci eiuſdem vix in oratorio clauſtri, quò ſtupefacti confugerant, relinquentes, vbi neceſſarijs noua eis inhumanitate ſubtractis, & prohi-

bito ne quiſquam ipſis audeat aliquid miniſtrare, in tantæ ſunt neceſſitatis articulo conſtituti, vt ad vitæ ſuſtentamentum non habeant, niſi quod quidam boni viri eiſdem miſericordia moti furtim porrigunt per feneſtras. Vnde nobis fuit ex parte ipſorum humiliter ſupplicatum, vt tam graui calamitati, & calamitoſo grauamini ſecundùm conſuetam Apoſtolicæ Sedis clementiam ſuccurrere dignaremur. Nos igitur ijs, & alijs quæ à partibus fuere propoſita pleniùs intellectis, quia manifeſtè cognouimus prędictos iudices perperam proceſſiſſe, cùm, vt exceptiones alias taceamus, eauſam nullatenus comiſiſſemus eiſdē, ſi nobis reuelatū fuiſſet, quòd ea quæ per ipſos exequēda mādauimus auctoritate propria publicè denuntiauerant per Diœceſes ſuas, & diſtrictè mandauerant obſeruari. Vnde occaſione reſcripti per talem ſubreptionem obtenti nequaquam procedere debuiſſent, quia etiam fines noſtri excedentes mandati, brachij ſeculāris auxilium inuocarunt, dum eorum ad nos appellatione pendente partes ſuper ipſorum proceſſu in noſtro auditorio litigabant. Cùm etiam grauiter poſſet impediri Eccleſiaſtica vtilitas, & libertas, ſi quolibet Iudice imperito forſan, aut etiam malitioſo temerè iaculante ſententiam, Rex, ſeu quicumque alius princeps ad eccleſiaſtica bona manum extenderet, quaſi eandem executioni ſententiam mandaturus, ac etiam ex hoc graue poſſet inter ſacerdotium atque regnum ſcandalum generari: quidquid ab eiſdem iudicibus taliter factum eſt, vel ab alijs per ſtudium eorumdem, de fratrum noſtrorum conſilio irritum decreuimus, & inane. Verùm quia per expreſſam confeſſionem Monachorum de Caritate nobis conſtitit euidenter Cluniacen. Abbatem poſſeſſionem inſtituendi, ac deſtituendi pro ſuæ libito voluntatis in Monaſterio de Caritate Priores, & corrigendi, ac ordinandi quæ corrigenda, vel ordinanda vidiſſet per viginti annos, licèt ipſi Monachi de Caritate eāndem vſurpatam aſſerant, habuiſſe, nos exigente iuſtitia ſibi eiuſdem poſſeſſionis commodum conſeruantes, tam deſtitutionem dicti G. à regimine Prioratus, quàm ſubſtitutionem præfati *W.* & ſigillorum damnationem iamdictam, excommunicationis quoque ſententiam, quam in eundem G. & eius complices idem Abbas propter rebellionem huiuſmodi promulgauit, auctoritate Apoſtolica duximus confirmandas. Ideóque monemus quatenus præmiſſas deſtitutionis, & inſtitutionis, ac damnationis ſigillorum ſententias facientes per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari, ac theſaurum, priuilegia, libros, chartas, & vniuerſa eccleſiaſtica ornamenta à quibuſcumque alienata fuerant, vel ſubtracta Monaſterio reſtitui memorato, dicto Abbati ex parte noſtra firmiter iniungatis, vt poſſeſſionibus, & alijs quibus Monachi memorati per dictos Comitem, & Mareſcalcum, ſeu quoſcumque alios ſpoliati fuerunt, eorum Priori, ac ipſis plenariè reſtitutis, eiſdem beneficium abſolutionis impendat, & paterna ipſos benignitate pertractet, ac poſſeſſiones alienatas in enormem eiuſdem Monaſterij leſionem ad ius, & proprietatem ipſius ſecundùm formam in noſtris literis comprehenſam, iuxta quod in noſtra præſentia eius Monachi anno præterito promiſerunt ſtudeat reuocare. Ceterùm ſi dicti Prior, & Monachi de Caritate omnes, vel maior, aut ſanior pars eorum ſuper libertate Monaſterij ſui de iure voluerint experiri: nos eos benignè cùm requiſiti fuerimus audiemus, ſicut videbimus expedire. Taliter autem ſatagat ipſe

Abbas pacificare, ac reformare ſtatum Monaſterij memorati conſeruando rationes, & immunitates ipſius, ne nos propter eius negligentiam, aut inſolentiam compellamur de ipſo Monaſterio aliud ordinare. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. vos denique filij Abbates, &c. Datum Lateran. xiv. Kal. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCII.

In Ecclesia qvam dotaverat ivs patronatvs tribvit: Præbendarvm verò collationem denegat.

Nobili Mulieri M. quondam vxori Ph. Comitis Flandren.

ET ſi precibus tuis fauorem præſtare ſecundùm Deum beneuolum intendamus, eas tamen quas repellit iuſtitia nos admittere non debemus, cùm eius locum, qui iuſtus eſt, & iuſtitiam diligit, licèt immeriti teneamus in terris. Oblata quidem nobis ex tua parte petitio continebat, quòd cùm in quodam loco tui dotalitij Nepa nomine, ad honorem Dei Eccleſiam fundare proponas, & de bonis tuis ſic plena manu dotare, quòd Canonicis qui Deo ibidem pro tempore ſeruient, neceſſaria vitæ non deſint, ius patronatus, & Præbendarum collationem in ea tibi, ac ſucceſſoribus tuis reſeruari petebas. Quorum primum admittimus: ſecundùm verò non duximus concedendum, cùm tuæ non expediat ſaluti concedi. Quia cùm ex deuotione te aſſeras aſſumpſiſſe propoſitum in loco prædicto Eccleſiam conſtruendi, acquires eò plus animæ, quòminùs in ea corpori reſeruabis. Vnde deuotionem tuam exhortamur in Domino, quatenus illud perficere ſtudeas, quod ad tuam ſalutem, & Eccleſiaſticam pertinere dignoſcitur honeſtatem. Datum Lateran. ij. Nonas Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCIII.

Administrationem temporalivm interdictam interim permittit.

Epiſcopo Teruiſin.

LICET Venerabilis F. N.... Epiſcopus Cremon. Apoſtolicæ Sedis Legatus te ab adminiſtratione temporalium propter dilapidationis ſuſpicionem duxerit ſuſpendendum; quia tamen mandatum ipſius nondum ad te peruenisſe proponitur, præſentium tibi auctoritate concedimus, vt donec ſuper hoc mandatum recipias Epiſcopi memorati, dummodo non impedias quominus idem ad te poſſit peruenire mandatum, Eccleſiæ tuæ negotia fideliter adminiſtres. Fraternitati tuæ nihilominus iniungentes, quatenus contra Guertium, & quoſlibet alios poſſeſſionum eiuſdem Eccleſiæ inuaſores pro ipſarum defenſione te opponas efficaciter, & prudenter. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani, vj. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA

EPISTOLA CXCIV.

SVPER ELECTIONE EPISCOPI VIRDVN. ET ARBITRORVM SENTENTIA IVDICES CONSTITVIT.

Abbati S. Remigij, H. Archidiac. & Magiſtro G. Canonico Remen.

CONSTITVTIS in noſtra præſentia dil. fil. Anſelmo Abbate Sanctæ Mariæ de Stanno Præmonſtratenſis Ordinis, procuratore Venerabilis fratris noſtri... Virdunen. Epiſcopi ex parte vna; & Magiſtris H. & G. Canonicis Eccleſiæ Virdunen. ex altera: pro parte fuit Epiſcopi propoſitum coram nobis, quòd cùm cauſam quæ inter eundem Epiſcopum ſuper electione ipſius, & dictos Canonicos, ac A. eorum conſocium vertebatur, Venerabili fratri noſtro .... Melden. Epiſcopo, & ſuis coniudicibus ſub certa forma duxerimus committendam, ac coram eiſdem iudicibus in negotio procederetur eodem: quibuſdam viris religioſis interpon entibus partes ſuas, vt ad honorem Dei, & vtilitatem Eccleſiæ Virdunen. inter eos poſſet concordia reformari bonorum virorum conſilio habito, ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate, in Venerabiles fratres noſtros... Catalaunen. Lingonen. & Trecen. Epiſcopos, ac dilectum filium... Abbatem Trium Fontium cõpromiſerint, iuramento interpoſito ſub hac forma; videlicet quòd ea quæ ſuper illo negotio dicti Epiſcopi cum Abbate ſimul, & concorditer vſque ad feſtum Purificationis ſtatuerent, ipſæ partes firmiter obſeruarent; ita tamen, ſi vſque ad feſtum Pentecoſtes, quod illi decernerent impleretur, alioquin liceret litigantibus ad cauſæ munimẽta reuerti. Epiſcopi verò, & Abbas iamdicti procedere noluerunt, quouſque intellexerunt noſtro ſpeciali reſponſo nos in patientia ſuſtinere, vt iuxta quod in eos fuerat à partibus compromiſſum, dummodo nihil penitus attentaretur contra Deum, & canonicas ſanctiones in negotio procederent ſupradicto. Qui tandem concorditer decreuerunt, vt in Epiſcopatu Virdunen. Epiſcopus remaneret, ac Magiſtrum I. de Vitreio vſque ad feſtum Pentecoſtes in ſpiritualibus aſſumeret adiutorem; ſed licèt illum diligentiſſimè requiſitum Epiſcopus habere non poſſit, cùm alium idoneum recipere ſit paratus, petebat procurator eiuſdem, vt quòd præfati Epiſcopi cum Abbate decreuerant, dignaremur Apoſtolico munimine roborare. Ad hæc verò dicti Canonici reſponderunt, præſcriptum cõpromiſſum minimè tenuiſſe, quia ſicut de famoſo delicto, vel ea re de qua publicũ eſt iudiciũ conſtitutum, non eſt eundum ad arbitriũ ſecundùm legalia inſtituta: ſic & in huiuſmodi ſpiritualibus de iure non potuit in arbitros compromitti, qui minùs idoneum, nec per diſpenſationis gratiam tolerare, nec amouere per rigorem iuſtitiæ potuiſſent, cùm iſta in talibus Sedes Apoſtolica ſibi ſpecialiter reſeruarit. Allegabant præterea, quòd etiamſi compromiſſio tenuiſſet, cùm tamen arbitrium infra diem præfixum latum non fuerit, nec conſtituto tempore adimpletum, conditione non exiſtente appoſita, ſtare arbitrio minimè tenebantur; præſertim cùm fuerit, vt dicebant euidenter iniquum, eò quòd cùm in talento ſcientiæ ſpecialiter debeat Domino negotiari Prælatus, ac nimium patiatur litteraturæ defectum Epiſcopus ſupradictus, aliiſque de cauſis electio eius carue-

rit robore firmitatis eum sub spe auxilij alieni, coadiutoris videlicet, in honore ac onere pastoralis officij tolerari, & Deo fuit contrarium, & honestati Ecclesiasticæ inimicum. Pro tertio quidē socio adiecerunt, ipsum nec in arbitros compromisisse prædictos, nec ratum ipsorum arbitrium habuisse cuius ad minus nomine procuratores existentes ipsius, dicta testium quæ memorati Meldensis Episcopus, & sui coniudices ad Sedem Apostolicam destinarant, publicari petebant, vt idem posset negotium in nostra præsentia terminari. Pars autē aduersa respondit, quòd hæc causa, licèt spiritualis existeret, satis tamen canonicè potuit per dictorum ordinationem decidi, quos non vt arbitros, sed pacis prouisores viris religiosis mediantibus elegerunt, qui approbare poterant electionem, ac consecrationem Episcopi, cui nihil obuiabat de canonicis institutis, & etiam si fortè minùs idoneum inuenissent, tacitè reprobare, mandantes eidem sub debito præstiti iuramenti, vt cedendi licentiam à Sede Apostolica postularet. Diem quoque prædictorum ordinationi præfixum dicebat fuisse de voluntate partium prorogatum, eo ipso quòd suspendi processum negotij voluerunt, donec super eo Sedem Apostolicam ordinatores consuluere præfati, quod infra diem statutum fieri non valebat. Præsertim cùm vtraque pars etiam post terminum instanter petierit à prouisoribus antedictis, vt ordinationis suæ beneplacitum promulgarent. Ex eo autem, quòd ordinatum ab illis de coadiutore præfato non fuit impletum tempore quo debuit adimpleri, proponebat idem procurator, nullum Episcopo præiudicium generari, quòd nec fuit in mora, nec aliqua negligentia laborauit, dans operam iuxta posse, vt memoratum assumeret adiutorem. Vnde cùm verisimile minimè videatur, vt partes ad id quod suæ possibilitatis fines excederet se intellexerint obligare, nec imputari debeat voluntas alterius, ei cui propria voluntas non defuit, quoad ipsum pro impleto debebat haberi, ad instar eius qui ea conditione institutus est heres, si dederit decem, quo dare parato, si accipere nolit cui iussus est soluere, habetur conditio pro impleta: nec per hoc quòd ei prouisus est Coadiutor, insufficiens quoad scientiam esse probatur, sed cùm propter imminentis temporis tempestatem, oporteat eum mundanis necessitatibus occupari, ac per hoc minùs sufficiat spiritualium solicitudinem exercere, quod per seipsum non poterat, vtile videbatur & erat, vt per alium expediret. Cùm & Apostolus Coadiutorem suum asserat fuisse Clementem, qui tamen ob hoc non præsumitur insufficiens extitisse. Quare petebat Episcopi procurator imponi aduersæ parti silentium, ne per contentiones huiusmodi fatigaretur diutius Ecclesia Virdunen. Ad cuius commodum, & quietem vt plenè dissensiones, & iurgia sedarentur, quæ tunc eidem Ecclesiæ imminebant, pars habuit vtraque respectum tempore compromissi, sicut ab ipsis accepimus in nostra præsentia constitutis. Auditis igitur ijs, & alijs quæ fuere proposita coram nobis, sic duximus prouidendum: vt vos, quibus in hac parte vices nostras committimus, inquiratis diligentissimè veritatem, & si vobis constiterit, quòd ex ea causa, & in eo casu prouisus fuit eidem Episcopo Coadiutor, ex qua, & in quo dari debuit secūdum Deum, & canonicas sanctiones, vtpote si fortè pro senectutis defectu, vel perturbatione temporis, vt dictum est, seu alio impedimento consimili præpeditus, sufficere non possit ad plenum laboribus officij pastoralis, & operam diligentem

infra tempus ſtatutum impendit, vt prouiſum ſibi aſſumeret adiutorem, ac tertius prædictorum Canonicorum conſocius compromiſit in prouiſores præfatos, ſeu ratum habuerit, vel adhuc ratum velit habere, quod ordinatum eſt ab eiſdem, adhibito ipſi Epiſcopo prædicto, Magiſtro I. vel alio viro idoneo loco ſupraſcripti Magiſtri, ordinationem faciatis prædictam auctoritate Apoſtolica firmiter obſeruari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi per eundem ſtetit Epiſcopum, quo minus coacceſſerit ei deputatus adiutor, ſeu tertius prædictorum Canonicorum in prouiſores non compromiſit eoſdem, nec ordinationem ipſorum ratam habuit, nec velit habere, cùm eiuſdem etiam nomine in eodem negotio ſit proceſſum, vos auditis, & examinatis depoſitionibus teſtium, quos ſupradicti Melden. Epiſcopus, & ſui coniudices receperunt, & intellectis hinc inde propoſitis, habentes præ oculis ſolum Deum, cauſam fine canonico appellatione poſtpoſita terminetis. Ceterùm ſi non ex ea cauſa, & in eo caſu de Coadiutore fuit Epiſcopo memorato prouiſum, ex qua, & in quo ſecundùm Deum, & inſtituta canonica debuit prouideri, vt ſi competentis litteraturæ defectum cuius ſufficientia ſpecialiter exigitur in Prælato, vel aliud impedimentum canonicum idem Epiſcopus patitur, in quibus caſibus, vel ſimilibus, etiam prædictis tacentibus, de noſtro procederemus officio contra ipſum, vos cùm animal cœcum, vel claudum Deo non ſit ſecundùm legis teſtimonium offerendum, ipſum appellatione ceſſante ab eius ſanctuario depellatis, facientes Eccleſiæ Virdunen. de perſona idonea per electionem canonicam prouideri. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, & credito tibi grege caliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, vt in nouiſſimo diſtricti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua, dignam poſſis reddere rationem. Datum Lateran. xiij. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXCV.

Insvper habito Albanensis electi processv cavsam de integro delegat.

Magiſtro Maximo Notario noſtro, & Venturæ Theſaurario Veronen. Subdiac. noſtris, & Primicerio Graden.

Venerabilis F. N.... Epiſcopus Cremonen. Apoſtolicæ Sedis Legatus olim Apoſtolatui noſtro inſinuare curauit, quibuſdam publicis ſcriptis nobis ad ſuæ inſinuationis aſſertionẽ tranſmiſſis, quòd idem inquiſitionem dudum à bonæ memoriæ G. Albanen. electo ſuper dilapidatione, ac alijs, de quibus infamatus erat venerabilis Frater N.... Epiſcopus Teruiſinus inceptam iuxta commiſſæ ſibi legationis officium proſequutus, per idoneos teſtes didicerat manifeſtè, quòd cùm idem Epiſcopus Teruiſinam Eccleſiam octo millium & quadringentarum librarum oneratam debito inueniſſet, idem debitum ipſum pluſquam totidem librarum millibus ampliarat, quamquam ... tria millia librarum ex alienatis poſſeſſionibus & collecta quam fecit in Clericos habuiſſet; præter tria librarum millia, quæ de prouẽtibus

Digitized by Google

Epiſcopatus perceperat annuatim, & octingentas libras quas de quodam receperat molendino alienato, in enormem ipſius Eccleſiæ læſionem. Propter quod idem Legatus ipſum habens de dilapidatione ſuſpectum, eundem à temporalium adminiſtratione ſuſpendit, quibuſdam collationibus præbendarum, & inſtitutionibus, quas in Teruiſina Eccleſia de filijs excommunicatorũ, & alijs perſonis minùs idoneis eundem aſſerebat illicitè attentaſſe, penitus irritatis. Vnde nos eidem Legato noſtris dedimus litteris in mandatis, vt ea quæ prouidè ſuper ſuſpenſione ipſius Epiſcopi, & inſtitutionum huiuſmodi caſſatione ſtatuerat faciens firmiter obſeruari, ſuper alijs locum, & terminum aſſignaret eidem Epiſcopo competentem, in quo tributa ſibi copia defendendi diligenter audiret, quæ coram ipſo duceret proponenda, & quod canonicum eſſet noſtra decerneret auctoritate ſuffultus. Si verò idem Epiſcopus ad nos forſan duceret appellandum, ei terminum ad appellationem præfigeret proſequendam, totius negotij ſeriem, & proceſſum nobis fideliter reſcripturus. Quòd ſi appellationẽ emiſſam idem Epiſcopus infra terminum ſibi præfixum perſequi fortè negligeret, idem Legatus in negotio ipſo appellatione remota procederet, præuia ratione. Nuper autem idem Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem accedens in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, ſe ab eodem Legato fuiſſe multipliciter, & iniuſtè grauatum, quia cùm ſuper obiectis eidem plena fuiſſet inquiſitio facta per dictum Albanen. electum, per quam ipſe Legatus ſufficienter inſtrui potuiſſet, idem inimicorum eius inſtantiæ plus debito acquieſcens, ad inquiſitionem de nouo contra eundem Epiſcopum faciendam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam pro ſua voluntate proceſſit, perſonis ad eiuſdem accuſationem admiſſis, quibus ſuper ijs de quibus coram ipſo Legato infamare nitebantur eundem, impoſitum fuerat olim ſilentium per iudices à Sede Apoſtolica delegatos, & receptis nihilominus quibuſdam ad teſtimonium contra eum meritò ſuſpectis eidem, & aliàs iure à teſtimonio repellendis. Ipſa quoque inquiſitio eodem abſente in loco ſibi ſuſpecto, vt pote in quo erat inimicorum eius potentia, & frequentia facta fuit, inquiſitoribus in partem alteram adeò declinantibus, vt dicta teſtium, quæ pro ipſo facere videbantur, aut omnino nõ ſcriberent, aut ſcribentes mutatione aliqua deprauarent. Vnde nobis idem Epiſcopus humiliter ſupplicauit, vt ipſius Legati proceſſum tanquam iniquum penitus reuocantes, negotium ipſum perſonis ſuſpicione carentibus, Guertio eius & Eccleſię ſuæ vt aſſerit perſecutore notiſſimo, aliiſque perſonis meritò ſuſpectis eidem, tam à teſtimonio, quàm accuſatione, diffamatione, vel denuntiatione repulſis, committere dignaremur. Quoniam igitur ab ipſius Epiſcopi iuſtis querelis, & precibus auditum auertere nec poſſumus, nec debemus, quos ſuſceptæ ſeruitutis officium debitores conſtituit vniuerſis, mandamus quatenus aſſignatis eidẽ Epiſcopo loco, & termino cõpetenti, & vocatis qui propter hoc fuerint euocandi, plenam ipſi Epiſcopo defendendi copiã tribuatis, & facientes exhiberi vobis inquiſitionem factam per præfatum Albanen. electum, tam ipſam, quàm illam quam fieri fecit ſupradictus Epiſcopus Cremonen. examinatis perſpicaciter, & prudenter, & quæ ſuper præmiſſis, & alijs, coram vobis propoſita fuerint pleniùs intellectis ad canonicam ſententiam proferendam, ſi de ipſius Epiſcopi voluntate fuerit, remoto appellationis obſtaculo, procedatis.

Quòd ſi fortè idem Epiſcopus noſtrum maluerit ſubire iudicium, ſub ſigillis veſtris tranſmittatis nobis fideliter totius negotij ſeriem, & proceſſum, vt de vultu noſtro procedat iudicium æquitatis. Quia verò Legatus eundem Epiſcopum habens de dilapidatione ſuſpectum, ipſum, vt dictum eſt, à temporalium adminiſtratione ſuſpendit, nos Epiſcopatui pariter, & Epiſcopo paterna volentes ſolicitudine prouidere, mandamus quatenus interim eandē adminiſtrationem aliquibus de Capitulo Eccleſiæ Teruiſin. vtilibus & idoneis ad hoc auctoritate Apoſtolica committatis, qui prouentus Epiſcopales, & alia colligentes fideliter, & ſeruantes, neceſſarias, & moderatas expenſas de ipſis prouentibus Epiſcopo ſinè difficultate miniſtrēt, omnem omnino alienationis ſpeciem interdicentes eiſdē, recepto ab eis ſuper hoc corporaliter iuramento. Si verò dictus Guer. aut ſoror eius poſſeſſiones, ſeu alia bona Eccleſiæ Teruiſin. temerè occupauit, vos ad reſtitutionem earum per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota; veritate cognita compellatis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. iij. Nonas Ianuarij, Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CXCVI.

Lavdabilem Ecclesiæ Pisanæ consvetvdinem confirmat.

Piſtorien. Epiſcopo.

VENERABIL. F. N. .. Piſanus Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimauit, quòd in eius Eccleſia fuit ab antiquis temporibus obſeruatum, vt nullus in Canonicum reciperetur eiuſdem, niſi priùs Eccleſijs, ſiquas haberet in Piſana Diœceſi reſignatis, vt per hoc ſubtracta eis euagandi materia, quaſi neceſſitate interpoſita reſidendi ſedula ipſi Eccleſiæ obſequia exhiberent. Nunc autem Canonici eiuſdem Eccleſiæ quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti, per amicos ſuos ambitiosè procurat, vt ad Eccleſias, quas in præfata Diœceſi vacare contingit, contra dictam conſuetudinem eligantur, propter quod Piſana Eccleſia debitis obſequijs defraudatur, & erga eam populi deuotio refrigeſcit. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt V. Piſan. Canonico, qui nuper eſt in Plebanum Eccleſiæ Calcen. electus, ſuper eadem ſilentium imponentes, præfatam conſuetudinem obſeruari firmiter faceremus: præſertim cùm ex Eccleſiæ Piſan. prouentibus eiuſdem Canonici valeant congruè ſuſtentari. Quocirca mandamus quatenus ſolicitè de conſuetudine inquirens præfata, ſi eandem fuiſſe talem conſtiterit, & Eccleſiæ memoratæ prouentus ad congruam prouiſionem Canonicorum ſufficiunt prædictorum, præcipiens eandem conſuetudinem inuiolabiliter obſeruari, iam dicto Canonico ſuper plebe iamdicta perpetuum ſilentium, ſublato appellationis impedimento, imponas. Teſtes autem qui fuerint nominati, &c. Tu denique frater Epiſcope, &c. Datum Lateran. ij. Non. Ian. Pont. N. anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CXCVII.

Adversvs debitorem Crvce assvmpta debitores elvdentem.

Episcopo Melden. sancti Pharonis Melden. & de Latiniaco Parisien. Diœces. Abbatibus.

INsinvante M. nobili muliere quondam vxore inclytæ recordationis Ph. Comitis Flandren. nos accepisse noscatis, quòd cùm H. mercator in nundinis Insulæ à quibusdam suis creditoribus super debitis traheretur in causam, res suas de mandato iudicum eiusdem loci detentas petijt in pace dimitti, asserens in eodem foro se iuri per omnia pariturum. Cúmque respondere cæpisset sub examine Scabinorum, & vni satisfecerit creditori, vt instantiam eluderet alterius debitum non modicum exigentis, signum Crucis vesti, non menti latenter affixit, nitens ab hoc iudicio se subtrahere inchoato. Iustitiarius autem ne dolus illius legi loci eiusdem seruatæ diutius, ac iuramento firmatæ fraudem pareret in posterum, & ipse de sua malitia commodum reportaret in alterius detrimentum, ipsum modo detinuit consueto, suóque tradidit creditori vinculis astringendum, vt bene detentus redderet, quod fugitiuus nisus fuerat asportare. Cuius facti occasione Venerabil. F. N. Remen. Archiepiscopus memoratum locum supposuit interdicto, personam præfatæ Nobilis excommunicari, totámque terram illius interdici præcipiens, nisi prænominatum H. de sui creditoris manibus eriperet violenter. Propter quod eadem Nobilis ad Apostolicæ Sedis recurrens auxilium, à nobis in hoc suæ prouideri iustitiæ postulauit: maximè cùm nihil habeat, sicut dicit, in Diœcesi Archiepiscopi memorati. Nolentes autem quòd eadem Nobilis sui iuris dispendium patiatur, discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus cùm ipsa se asserat nihil habere in Remen. Diœcesi, ratione cuius præfati Archiepiscopi debeat iurisdictioni subesse, nisi per appellationem fuerit ad eum causa delata, vel extiterit delegatus, cùm Legatus non fuerit, tam interdicti, quàm excommunicationis sententias supradictas cognita veritate, appellatione remota, denuntietis penitus esse nullas. Alioquin ab eadem Nobili, quòd iuri pareat, idonea cautione recepta, easdem sententias relaxetis, iniuncto Nobili memoratæ, quod de iure videritis iniungendum. Super alijs verò vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propositis, quod iustum fuerit appellatione postposita statuentes, sic occurratis malitijs, quòd salua iustitia, nec lædatur immunitas Crucesignatis indulta, nec immunitatis beneficium ad iniquitatis defensionem trahatur ab aliquo in alterius læsionem. Nullis litteris veritati & iustitiæ præiudicantibus à Sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope, cum eorum altero, &c. vos denique frater Episcope, & filij Abbates, &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CXCVIII.

VT IN PLEBANATV A LEGATO APOST. CONCESSO INSTITVTVM TVEANTVR.

Archidiacono Graden. & Archipresbytero Capitis Ageris Clugien. Diœcesi.

SVPPLICAVIT nobis dilectus filius Petrus Pino Subdiaconus noster Canonicus sancti Marci, vt cùm Venerabilis F. N... Episcopus Cremonen. Apostolicæ Sedis Legatus Plebanatum Ecclesiæ sancti Ioannis de Riuo alto, cuius donatio ad nos erat secundùm statuta Lateranen. Concilij deuoluta, canonicè sibi duxerit concedendum, concessionem ipsam Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vest. per Apost. script. mandamus, quatenus Plebanatum ipsum ei, sicut iustum fuerit, confirmantes, faciatis ab eo pacificè possideri, contradictores siqui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo, mediante iustitia, compescendo. Datum Laterani iv. Non. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCIX.

ARCHIDIACONO COLLATVM PLEBANATVM CONFIRMAT.

Abbati sancti Felicis, & Archipresbytero Capitis Ageris Torcellan. & Clugien. Diœcesi.

SIGNIFICAVIT nobis... Archidiac. Graden. quòd cùm Plebanatus Ecclesiæ sancti Apollinaris de Venetijs tanto tempore vacauisset, quòd secundùm Lateran. statuta Concilij ad nos eius erat donatio deuoluta, Venerabil. F. N. Episcopus Cremonen. Apostolicæ Sedis Legatus, attendens reditus Archidiaconatus eiusdem penè penitus esse nullos, Plebanatum præfatum sibi legationis auctoritate concessit. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt concessionem eandem Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus vocatis qui fuerint euocandi, & inquisita pleniùs, & cognita veritate, si reditus Archidiaconatus eiusdem adeò esse inueneritis tenues, & exiles, quòd non possit de ipsis dictus Archidiaconus congruè sustentari, Plebanatum prædictum eidem, sicut iustum fuerit, confirmetis, & faciatis ipsum pacifica eiusdem possessione gaudere; contradictores siqui fuerint, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Lateran. iv. Non. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CC.

VT CLERICALI PRIVILEGIO IN SCELERVM IMPVNITATES ABVTENTES COERCEAT.

Morinen. Episcopo.

CONTINGIT interdùm quòd dum clericali charactere insigniti ad turpia lucra diuertunt, & secularibus negotijs se immiscent, clericale nomen abominabile redditur cordibus infirmorum. Sanè sicut accepimus insinuantibus nobili viro ... Comite Flandren. ac nobili muliere, M. relicta quondam, Ph. Flandren. Comitis, in Diœcesi tua quidam existunt, qui nec modo tonsuræ, nec in vestium forma, nec in qualitate negotiorum de clerico quidquam ostendunt, ad pœnæ subterfugium se clericos exhibentes. Quia cùm super excessibus, quos seculari luxu cõmittunt ad publica iudicia pertrahuntur, circũcisis crinibus, vt possint circumuenire vindictam, se pro clericis repræsentant, clericalis fori priuilegium labijs allegantes, qui factis paulò ante negauerant clericatum: dúmque repentina tonsura pœnas eludunt, quasi tonsi peruersis actibus meruerunt, per impunitatis fiduciam nutritur in eis audacia delinquendi, & dum impune delinquunt, quibusdam efficiunter in scandalum, & alijs in exemplum. Verùm quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, ac frustra legis auxilium innocat, qui committit in legem; Volumus & mandamus, vt tales si tertiò à te commoniti, seipsos contempserint emendare, illius efficiãtur immunitatis expertes, quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coërcenda noscitur instituta. Tu denique frater Episcope, &c. Datum Laterani, v. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

In eundem modum scriptum est Atrebaten. Episcopo.
In eundem modum scriptum est Tirnacen. Episcopo.

EPISTOLA CCI.

VT DENVNTIATIONEM CONTRA CHARITATIS EVANGELICÆ OFFICIVM FACTAM REIICIANT.

Abbati, & Priori Cistercien. & Decan. Capellæ Ducis Diuionen. Cabilonen. & Lingonen. Diœcesum.

DILECTVS filius I. Decanus Christianitatis Diuionen. in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd cùm olim L. I. & H. Canonicis Capellæ Ducis Diuionen. Lingonen. Diœc. non ad correctionem, sed potius ad infamationem ipsius nobis quædam denuntiantibus, contra ipsum Venerabil. F. N.... Matisconen. Episcopo, & suis coniudicibus dederimus in mandatis, vt vocatis qui essent propter hoc euocandi, quod inuenirent super obiectis per suas nobis litteras intimarẽt; partibus in ipsorum præsentia constitutis, & eodem inficiante Decano, quòd denuntiationem ipsam monitio charitatiua præcesserit, & firmiter asserente prędictos Canonicos factæ denuntiationis tempore inimicos eius, & æmulos exti-

Digitized by Google

tiſſe; tandem fuit ad Sedem Apoſtolicam appellatum, cuius appellationi memorati iudices detulerunt. Idem verò Decanus quorundam Religioſorum litteras repræſentans, qui de vita & conuerſatione ipſius laudabile teſtimonium perhibebant, nobis humiliter ſupplicauit, vt occurrere aduerſariorum ſuorum malitiæ, ac laboribus eius finem imponere dignaremur. Nolentes autem ipſum indebitè fatigari, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus, ſi denuntiatores præfati monitionem caritatiuã præmiſiſſe ſuper obiectis probare nequiuerint; aut Decanus ipſe docuerit illos ſuos extitiſſe denuntiationis tempore inimicos, eundem ab illorum denuntiatione, ſublato appellationis obſtaculo, abſoluatis. Alioquin in eodem negotio iuxta priorum continentiam litterarum appellatione remota ratione præuia procedatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Laterani, Idib. Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCII.

VT LIBERTATEM ELIGENDI EPISCOPI CANONICIS RELINQVAT.

Illuſtri Regi Cypri.

IN litteris nobis ex parte tua per dilectum filium .... Archidiac. Famaguſtanum exhibitis querebaris, Ven. F. N.... Patriarcham Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legatum electionem de Theſaurario Nicoſien. Eccleſiæ ſecundùm antiquam conſuetudinem celebratam, pro ſuæ voluntatis arbitrio irritaſſe. Sed ſi electionis ipſius merita, & dicti Patriarchæ iudicium non in commotione ſpiritus, ſed quietè ad rationis detuliſſes examen, & ſanæ conſcientiæ teſtimonium produxiſſes, approbaſſes vtique de iure proceſſum eiuſdem, quem per iniuriam niſus es reprobare; nec laboraſſes ad talem proſilire querelam, per quam aduersùs teipſum formaſti tacitè quæſtionem, vno, eodémque libello conſtitutus actor & reus: Quia dum non contentus ijs, quæ Cæſaris eſſe debent, ad ea quæ Dei ſunt manus extendis, actionem contra libertatem Eccleſiæ intentando, de calumnia te reum exhibes apud Deum, ſuper ingratitudine nihilominus reconuentum, eò quòd Eccleſiam, quæ te per Sacramentum Baptiſmi ſolutis vinculis ſeruitutis, quibus morti peccati tenebaris aſtrictus, in libertatem ſalutis eripuit, & regenerauit ad vitam, in duram & aſperam redigere niteris ſeruitutem; cùm abſurdum ſit, & ingratum, vt matrem filius, & ſponſam Regis cœleſtis Rex terrenus ancillet, in terra præſertim, quæ funiculus Domini hæreditatis exiſtit. Ecce Nicoſien. Eccleſiam tam duræ conditionis ſubijcere iugo laboras, quòd ei non pateris per electionem canonicam de perſona idonea prouideri, eiuſdem Canonicis eligendi neceſſitatem indicens illum, quem de duobus tibi nominãdis ab ipſis tu primò duxeris eligendum. Sed ſi carnale coniugium liberas exigit contrahentium voluntates, & perſonis ſecularibus ad contrahendum legitimis abſoluti conſenſus non eſt interdicta libertas, ridiculoſum eſt, & probroſum vt Eccleſia compellatur alterius contrahere voluntate, ac ſpirituale coniugium de arbitrio pendeat laïcali. Porrò ſicut accepimus tanquam ad priuilegium, & auctoritatem iſtius exceſſus inducis vſurpatam à quibuſdam tuis prædeceſſoribus

Digitized by Google

& obtentam hactenus corruptelam, quasi sicut, & iniura, sic & in iniùriam succedere deberes eisdem, si eam ipsi forsitan inferebant. In quo quia diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget, peccati vetustas, non rationabilis vsus antiquitas allegatur. Ceterùm quia hæc nec pati volumus, nec dissimulare debemus, præsertim cùm tuæ sit saluti contrarium, vt hęc tibi aduersùs te in nouissimo districti examinis die coram tremendo iudice reseruentur, Serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam per Apostolica tibi scripta mandantes quatenus Nicosien. Canonicos personam idoneam in patrem, & Episcopum animarum suarum eligere canonicè, sinè qualibet contradictione permittas. Nec credas excellentiæ regiæ aliquid deperire, si Regi Regum qui aufert spiritũ principum, & in Regno Cypri te secularibus prætulit, sua iura conseruans, Ecclesiastica non vsurpes quæ ipsi Domino specialiter ascribuntur. Datum Laterán. Idib. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIII.

Ne clericos in foro secvlari convenire permittant.

Episcopo, & Priori S. Petri, & Archidiacono Matisconen.

AD audientiam nostram dil. fil. I. Decano Christianitatis Diuionen. significante peruenit: quòd nonnulli Iudæi Eduen. Lingonen. & Cabilonen. Diœcesum super quibusdam debitis, fideiussionibus, & rebus aliis, ipsum in seculari foro conuenire nituntur, quanquam paratus existat coram Ecclesiastico iudice stare iuri. Quocirca discretioni vestræ per Apost. scripta mandamus, quatenus, si est ita, dictum Decan. non permittatis super hoc vlteriùs molestari, quamdiu paratus fuerit in foro Ecclesiastico respondere. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope cum eorum altero, &c. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterán. xiiij. Kalend. Februarij, Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIV.

Vt sint libera in eligendo præsvle svffragia.

Capitulo Nicosien.

SI carnale coniugium liberas exigit contrahentium voluntates, & personis ad contrahendum legitimis absoluti consensus non est interdicta libertas; durum nimis est, & absurdum, vt Ecclesia nõ suo, sed alieno iudicio contrahat, & spiritalis contractus coniugij ex arbitrio pẽdeat laïcali. Sanè sicut accepimus ex litteris Ven. F. N. Patriarchæ Ierosolymitani Apostolicæ Sedis Legati, cùm tractaretis de præficiendo vobis aliquo in pastorem, in duos vnanimiter conueniistis, carissimo in Christo filio nostro illustri Regi Cypri primitùs nominandos; vt quem ipse priùs de illis duobus eligeret, præficeretis vobis in præsulem electione solẹm ni. Sed cùm hoc canonicis obuiet institutis, & Ecclesiasticæ sit contrarium libertati, idem Patriarcha electionem, quam sub tali forma de vestræ Thesaurario Ecclesiæ celebrastis, non personæ, sed electionis vitio auctoritate nostra

irritam nuntiauit. Ceterùm etſi pœnam merueritis, cùm ſuper hoc non ſitis immunes à culpa, quos nequit huiuſmodi corruptelæ non conſuetudinis antiquitas excuſare, nos tamen de benignitate Sedis Apoſtolicæ agentes vobiſcum miſericorditer in hac parte; Vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus conuenientes in vnum, & ſancti Spiritus gratia, ſicut moris eſt inuocata, in Patrem, & Epiſcopum animarum veſtrarum vobis perſonam canonicè, ac concorditer eligâtis, quæ prodeſſe valeat, & præeſſe, per cuius circumſpectionem prouidam, & prouidentiam circumſpectam Nicoſien. Eccleſia, præueniẽte diuina gratia, & ſequente ſalubriter valeat in ſpiritualibus, & temporalibus gubernari; cuius electionem, ſi veſtris volueritis parcere laboribus, & expenſis, memorato Patriarchæ, ac Venerabilibus fratribus noſtris.... Cæſarien. Archiepiſcopo, &... Epiſcopo Acconen. quibus ſuper hoc vices noſtras committimus, præſentare curetis, vt ipſi remoto appellationis obſtaculo confirment, vel infirment eandem, ſecundùm quod de iure fuerit faciendum. Datum Laterani, xviij. Kal. Februarij, Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem vſque, temporalibus gubernari. Ideóque fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus cùm prædictum Capitulum electionem prædictam vobis curauerint præſentare, vos auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo confirmetis, vel infirmetis eandem, ſecundùm quod de iure fuerit faciendum. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique fratres Patriarcha, Archiepiſcope, & Epiſcope, ſuper vobis ipſis, &c. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CCV.

NE PROCVRATIO ELECTIONIS CAVSA EXIGATVR.

Patriarchæ, & Capitulo Antiochen.

VANTÒ Antiochena Eccleſia maiori, Domino diſponente, præminet dignitate, tantò vobis eſt ſolicitiùs prouidendum, ne fieri contingat aliquid in eadem, quod alicuius prauitatis exemplo mentes poſſit corrumpere ſubditorum; qui ea quæ videnò fieri à maioribus facilè ſolent trahere in exemplum. Ad noſtram ſiquidem audientiam noueritis peruenisſe, quòd cùm aliquis eligitur in Abbatem Eccleſiæ ſancti Pauli, vos occaſione confirmationis, procurationem extorquetis ab ea trecentorum Byzantiorum valentiam excedentem. Cùm igitur id canonicam non ſapiat putitatem, Vniuerſitati veſtræ auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne procurationem huiuſmodi, niſi vobis aliàs debeatur, occaſione huiuſmodi exigere de cetero vllatenus præſumatis. Tu denique frater Patriarcha ſuper eiſdem ipſo, &c. Datum Lateran. xviij. Kal. Februarij Pont. N. Anno quintodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA CCVI.

HORTATVR VT A CHRISTIANORVM OPPVGNATIONE DESISTAT.

Illuſtri Regi Cypri.

QVANTVM expediat vt tibi, & cariſſimo in Chriſto filio noſtro... Regi Hieroſolymitan. illuſtri, alijs principibus, & Baronibus in vltramarinis partibus conſtitutis ſit in Domino cor vnum & anima vna, ipſa docere te poteſt circumfrementis barbariæ multitudo, & innumerorum etiam regum, ac populorum exempla, qui leguntur illis ſuccubuiſſe diuiſi, quibus poterant reſtitiſſe coniuncti. Licèt in hac parte nequaquam exemplis egeas peregrinis, vtpote qui manifeſtè cognoſcis, quòd inter cetera peccata populi Chriſtiani, quibus exigentibus gentes in hęreditatem Domini venientes Templum Domini, quod non abſque dolore recolimus, polluerunt, plurimùm nocuit diſcordia, & contentio, quæ ſuper principes & magnates ibi conſiſtentes effuſa, eos fecit in inuio aberrare, dum proprias perſequentes iniurias, iniuriarum obliti ſunt Crucifixi, & per adinuentionum ſuarum malitias diuinæ maieſtatis oculos prouocantes, illo meruerunt ſpoliari theſauro, in quo ſolo Apoſtolus gloriatur, Cruce videlicet Domini Ieſu Chriſti. Si enim mandata Domini attendentes in vnitatis vinculo perſtitiſſent, facta fuiſſet eorum pax iuxta verbum propheticum ſicut flumen. Sed dum vir non curat parcere fratri ſuo, dum vnuſquiſque carnem ſui brachij deuorat, dum tranſgrediuntur leges fœdere diſſipato, terram maledictio deuorauit, & habitatoribus ipſius peccantibus homines pauci relicti ſunt in eadem, coram quibus regionem ipſorum deuorant alieni, meritóque timendum eſt, ne in ijs omnibus nondum ſit Domini furor auerſus; ſed adhuc manus diuinæ vltionis extenta, cùm populus ad percutientem ſe necdum plenè redierit, ſed quaſi hoſtis defit conuerterit in ſe manus, ibíque Chriſtianus Chriſtianum captiuare non dubitet, vbi tot principes alíjque fideles ſua pro defenſione nominis Chriſtiani corpora tradiderunt. Immò etiam vbi ipſe Chriſtus pro nobis tradidit ſemetipſum. Ecce enim tu ipſe, qui eò deuotiùs teneris Regi militare cæleſti, quò idem tibi maiorem contulit poteſtatem, dilectum filium Nobilem virum O. conſanguineum dicti Regis, & quoſdam alios vaſſallos eiuſdem, qui Sarracenis eos armatis, ac igne vrgentibus, ad terram tuam quaſi totum Chriſtiani populi receptaculum confugerunt, carcerali cuſtodiæ, ſicut accepimus, mancipaſti, & ſpreto nomine Chriſti, quod inuocatum eſt ſuper eos, ipſos tractari facis adeò inhumanè, vt eis nîl videatur prodeſſe, quòd effugerint ſæuitiam Barbarorum. Quinimò ipſis ad cumulum doloris accedit, & eorum pœnas hoc ipſum non modicùm exacerbat, quòd ibi repererunt ſupplicium, vbi refugium debuerant inueniſſe. Ad hæc regnum ipſius, homines ſuos, qui ſibi rebelles exiſtunt contra eũ, vt dicitur, manutenendo perturbas, diuinæ legi obuiare non metuens, qua quiſque id alij facere, quod ipſe ſibi nollet fieri prohibetur. Quia igitur per hoc inter te, ac ipſum Regem graue poſſet non ſinè populi Chriſtiani periculo, & iactura ſcandalum generari, Serenitatem tuam

monemus

monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, tibíque in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus dictum O. & alios Regis memorati vaſſallos, quos licèt non generatio carnis, baptiſmi tamen regeneratio efficit tibi fratres, ob reuerentiam beati Petri, & noſtram; immò potiùs ob ipſius Chriſti timorem pariter, & amorem, à quo nomen tecum accipere meruerunt, liberos abire permittens, ipſius Regis hominibus nullum contra eum impendas auxilium, vel fauorem; quinimò potenter aſſiſtas eidem ad iura ſua contra perturbatores indebitos defendenda, vt idem ad tuam per hoc amicitiam prouocatus, non odijs tecum teneatur contendere, ſed obſequijs, ex quibus vtique fructus temporales prouenire poterunt & æterni. Tamet autem Apoſtolicum audire cures, & exaudire mandatum, vt te tanquam obedientiæ filium charitatis brachijs fortiùs amplexantes, preces tuas, ſiquas aliquando nobis duxeris porrigendas admittere meritò teneamur. Datum Lateran. vij. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCVII.

Ad Regis Hierosolymitani defensionem exhortatur.

Magiſtro & Fratribus Militiæ Templi.

QVANTVM expediat vt vobis, & kariſſimo in Chriſto filio noſtro... Regi Hieroſolymitan. illuſtri, alijſque Principibus, &c. *vſque*, alieni. Ne igitur vobis in vos ipſos diuiſis terra eadem, quod abſit amplius deſoletur, Vniuerſitatem veſtram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, & per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus Regi prædicto cõtra quoſlibet Regni ſui perturbatores indebitos fideliter & viriliter aſſiſtentes, terram eius & iura, ſicut veſtra propria defendatis, memores quòd veſtra res agitur paries cùm proximus ardet: & dum præfatum nitimini regnum defendere, propriã ſecuritatem noſcimini procurare: Nos enim Ven. F. N. Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato noſtris damus litteris in mandatis, vt vos ad id efficaciter moneat, & inducat, & ſi viderit expedire per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis impedimento compellat. Datum Laterani vj. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo. *In eundem modum ſcriptum eſt Magiſtro, & Fratribus Hieroſolymitani Hoſpitalis.*

In eundem modum ſcriptum eſt... Comiti Tripolitan.

Super hoc ſcriptum eſt... Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato, vt eos ad id efficaciter moneat & inducat, & ſi viderit expedire per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compellat.

Digitized by Google

EPISTOLA CCVIII.

VT POPVLOS IN REGIS FIDE CONFIRMENT.

Patriarchæ Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legato, & suffraganeis eius.

QVANTÒ ex dissensionibus principum, & magnatum Hierosolymitan. Prouinciæ grauiora sæpius discrimina euenisse cōspicimus, tantò solicitiùs quieti, ac paci eiusdem intendere affectamus. Ne igitur propter obitum claræ memoriæ ... Reginæ vxoris carissimi in Christo filij nostri Hierosolymitan. Regis illustris, aut alia quacumque causa regnum eius, ad cuius regimen vobis postulantibus est assumptus, à quoquam temerè perturbetur, ac per hoc contingat scissuras, & scandala in eadem prouincia generari, Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mandamus, quatenus vniuersos regni fideles, vt in ipsius Regis, & ... filiæ suæ fidelitate firmi, stabilésque persistant, sedulis exhortationibus inducentes, rebelles siqui fuerint, aut alios quoslibet ipsius Regis, aut regni molestatores indebitos, cùm ab eo fueritis requisiti per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescatis. Vos denique fratres Patriarcha, & Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIX.

AD TERRÆ SANCTÆ DEFENSIONEM ADHORTATVR.

Illustri Regi Hierosolymitan.

VENIENTEM ad Apostolicam Sedem Venerabil. F. N. ... Sidonien. Episcopum cōsueta benignitate recepimus, & super obitu claræ memoriæ ... Reginæ vxoris tuæ nobis nūtiato per ipsum, paterno tibi condolentes affectu, ea quæ idem Episcopus super tuis ac regni tui negotijs solicitè, ac prudenter sicut vir prouidus, & fidelis proposuit coram nobis, quantùm decuit curauimus exaudire. Monemus autem Serenitatem tuam, rogamus, & exhortamur in Domino, quatenus solicitè pensans discrimina, & iacturas quas Hierosolymitan. prouincia ex dissensione Regum ac Principum consistentium in eadem multotiens noscitur incurrisse, ad arma contra Christianos mouenda non quibuslibet pertraharis iniurijs, aut ampliandi Regni cupidine inciteris; sed in sapientia vincens malitiam & de regno cogitans sempiterno, ad ea pro quibus natalis soli dulcedinem reliquisti, defensionem videlicet terræ sanctæ tota mente diligenter intendas, nec cautelam in prosperis, nec constantiam deserens in aduersis: sed omni tempore Dominum benedicens, & petens ab eo, vt dirigat vias tuas, & omnia consilia tua stabiliat in seipso, qui suos non solùm à tribulationis angustia liberat, sed etiam in ipsa tribulatione dilatat: vt timentibus Deum omnia cooperentur in bonum, & cùm se consumptos putauerint, vt Lucifer oriantur. Nos verò in

propoſito gerimus, & habemus in votis honores tuos & iura, tam in ciſmarinis partibus, quàm etiam tranſmarinis defendere, & ad ſubuentionem tuam efficaciter, ſi deſuper datum fuerit laborare. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCX.

Svper Tolosani Comitis reconciliatione et absolvtione ivdices delegat.

Archiepiſcopo Narbonen. Apoſtolicæ Sedis Legato, & Epiſcopo Regen. & Magiſtro T. Canonico Ianuen.

ET ſi reſecandæ ſint putridæ carnes ne ad partes ſinceras corruptionis contagium extendatur; ſic tamen cautè debet, & prouidè manus medentis apponi, vt abſcindãtur ea cautela corrupta, quòd ſincera per improuidentiam non lædantur. Accepimus ſanè per litteras, & nuntios kariſſimi in Chriſto filij noſtri P. illuſtris Regis Aragonum, quòd poſtquam aduerſus Prouinciales hæreticos mandatum Apoſtolicum emanauit, Cruceſignatis terram ingredientibus Vicecomitis Biterren. eidem ipſius Regis ſubſidium imploranti tanquam Domini ſpecialiter dexteram ſubtraxit auxilij, & omnis conſilij remedium denegauit: & ne ſuper hoc Eccleſiæ propoſitum impediret, elegit tunc quibuſdam deeſſe Catholicis, ne adeſſe commixtis hæreticis videretur. Vnde Vicecomes prædictus terram perdidit auxilio deſtitutus, ad vltimum miſerabiliter interfectus. Tu autem frater Archiepiſcope, ac Nobilis vir S. de Monteforti Cruceſignatos in terram Toloſani Comitis inducentes, non ſolùm loca in quibus habitabant hæretici, occupaſtis; ſed ad illas nihilominus terras, quæ ſuper hæreſi nulla notabantur infamia, manus auidas extendiſtis: & cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeritis iuramẽta, & terras ſuſtineatis inhabitare prædictas, hęreticos illos exiſtere veriſimile non videtur. Dicebãt præterea nuntij ſupradicti, quòd ſic indifferenter aliena contra iuſtitiã minùs prouidè vſurpaſtis, quòd vix remanſerit Comiti memorato Caſtrum Montis Albani, & ciuitas Toloſana. Interea verò, quæ idem Rex ſic aſſeruit occupata, expreſſis vocabulis deſignauit, terrã quam claræ memoriæ R. Angliæ indotem ſuæ ſororis Comiti dederat ſupradicto. Item terras Comitis Fuxenſis, Comitis Conuenarum, & Gaſtonis Bearnen. Deduxit etiam ſpecialiter in querelam, quòd tu frater Archiepiſcope, ac Nobil. memoratus, licèt iamdicti tres Comites vaſſalli Regis eiuſdem exiſterent, ab hominibus terrarum quas ijdem amiſerant petebatis, vt iuramentum fidelitatis ex ipſis terris alij exhiberent. Adiecit etiam quòd eum de prælio Sarracenorum obtenta victoria redeuntem Comes adijt ſupradictus, & expoſitis damnis ei per Cruceſignatos illatis, imputabat ſuorum merito peccatorum, quòd ſatisfactionem eius non admittebat Eccleſia, cùm paratus exiſteret facere quæcumque ſibi poſſibilia mandaremus; & ne ſolus tantæ confuſionis ferret opprobrium, terram, filium, & vxorem ſororẽm Regis ipſius relinquebat eidem vt eos ſi vellet defenderet vel permitteret exulare. Sed quia ex hoc confu-

Digitized by Google

ſio ſibi non minima immineret, & pœna ſuos tenere deberet actores, nec vltra extendi vindicta, quàm inueniatur in excedente delictum, humiliter ſupplicabat Toloſanum Comitatũ filio memorati Comitis reſeruari, qui nec vnquam venit, nec veniet, Deo dante, in hæreticæ peſtis errorem. Promiſit præterea quòd tam filium Comitis, quàm etiam Comitatum in ſua tenebit, quamdiu nobis placuerit, poteſtate, vt circa fidem pleniùs inſtrui, & moribus faciat melìùs informari & Aragonen. totam terram iamdictam committet, vt hæreticæ contagionis ſordibus penitus expurgatam ad cultum plenè reducat fidei orthodoxæ, ſecuritate oblata ſuper ijs omnibus obſeruandis, quam Sedes Apoſtolica decerneret exhibendam. De Comite quoque ſubiunxit, quòd paratus eſt agere pœnitentiam de commiſſis, qualem decreuerimus iniungendam: ſiue quòd partes adeat tranſmarinas, ſiue quòd ſit in Hiſpania circa frontariam contra gentis perfidiam Sarracenæ. Ceterùm quia negotium arduum eſt, & multa in eo fuit deliberatione proceſſum, ac per Dei gratiam ſatîs eſt proſperatum, ne de leui, quod abſit, deperire valeret, quod multis laboribus eſt patratum, in ipſo non debet ſinè graui cautela, & maturitate procedi. Quocirca mandamus quatenus in loco ſecuro & apto Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, Comitum, Baronum, Conſulum, & Rectorum, & aliorum virorum prudentum, quos ad hoc neceſſarios, & idoneos eſſe videritis, concilio conuocato, & propoſitis coram eis quæ Rex proponit, & offert, odio, timore, gratia, & amore carnalibus omnino poſtpoſitis, quæ ſuper præmiſſis prouiſa, & deliberata fuerint, in communi & in quo conuenerint omnes, vel pars concilij ſanioris nobis fideliter reſcribatis, vt intellecto veſtro conſilio ſtatuamus quæ ſecundùm Deum viderimus ſtatuenda: cùm videatur proculdubio expedire, vt hoc modo, vel alio dictæ terræ de Rectore idoneo conſulatur. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. vos denique fratres Archiepiſcope, & Epiſcope ſuper vobis ipſis, &c. Datum Lateran. decimoquinto Kal. Februarij, Pontific. noſtro quintodecimo.

EPISTOLA CCXI.

Vt Regi Aragonvm, eivsqve vassallis ablata restitvat.

Nobili Viro S. Comiti Montisfortis.

EX parte kariſſimi in Chriſto filij noſtri P. illuſtris Regis Aragonum per nuntios eius fuit propoſitum coram nobis, quòd tu conuertens in Catholicos manus tuas, quibus ſuffeciſſe debuerat in homines hæreticæ prauitatis extendi, per Cruceſignatorum exercitum ad effuſionem iuſti ſanguinis, & innocentum iniuriam prouocatum, terras vaſſallorum Regis ipſius, videlicet Comitis Fuxenſis, Comitis Conuenarum, & Gaſtonis Bearnen. in eius graue præiudicium occupaſti; licèt in eis nec hæretici aliqui habitarent, nec habitatores earum ſuper hæreticæ peſtis errore infamia conſperſiſſent. Aſſerebant præterea nuntij Regis præfati, quòd cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeris iuramenta, &

Digitized by Google

terras patiaris inhabitare prædictas, eos eſſe Catholicos tacitè confiteris vt hæreticorum abneges te fautorem, vel hæreticos te fouere quodammodo reſpondes, ſi legitimè occupaſſe terram illorum alleges. Formabant nihilominus ex eo querimoniam ſpecialem, quòd dum Rex ſeruitio Ieſu Chriſti contra Sarracenos inſiſteret, & effuſioni ſuum, & ſuorum ſanguinem exponeret pro reuerentia fidei Chriſtianæ, tu bona vaſſallorum eiuſdem in propria vſurpabas, eóque fortiùs ad depreſſionem inſtabas illorum, quò minus Rex poterat eis opem ſuæ protectionis impendere, vires ſuas expendens contra Sarracenæ gentis perfidiam in auxilium populi Chriſtiani; & cùm adhuc Rex idem partes ſuas contra Sarracenos intendat armare, vt aduerſùs eos Deo duce tantò efficaciùs poſſit inſurgere, quantò maiori quoad alios quiete gaudebit, in pace ſibi reſtitui per Sedem Apoſtolicam, quæ vaſſallorum eius extiterant poſtulabat. Nolentes igitur ipſum ſuo iure fraudari, nec iamdictum eius propoſitum impediri, Nobilitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus eidem Regi, & vaſſallis eius terras reſtituas ſupradictas, ne ad tuum ſpecialem, non generalem Catholicæ fidei laboraſſe profectum per retentionem illicitam videaris. Datum Laterani, xvj. Kal. Febr. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXII.

VT REGI ARAGONVM LEGITIMA EXHIBEAT RATIONE FEVDI OBSEQVIA.

Nobili Viro S. Comiti Montisfortis.

CVM ad mandatum Sedis Apoſtolicæ kariſſimus in Chriſto filius noſter P. illuſtris Rex Aragonum in feudum tibi conceſſerit Carcaſſonam, quam ab eo Vicecomes tenuerat Biterren. poſtulabat, vt ea ſibi faceres, quæ dictus Vicecomes, ei ſuiſque prædeceſſoribus facere conſueuerat, & debebat. Quia verò intentionis noſtræ non extitit, quòd ei de iure ſuo per talem feudatarium aliquid deperiret, nec te ſubtrahere debes illius oneribus, in cuius quoad feudum ipſum ſucceſſiſti commodum & honorem; cùm poſſeſſionum onera mutari de leui non conſueuerint mutationibus poſſeſſorum, quia res cùm onere ſuo tranſit, per Apoſt. tibi ſcript. mandamus, quatenus ea dicto Regi facere non recuſes, ad quæ memoratus Vicecomes tenebatur eidem; quoniam quantumcumque te in Domino diligamus, ſic tibi nec volumus, nec debemus adeſſe, vt ipſi Regi deeſſe in ſua iuſtitia videamur. Datum Lateran. xviij. Kal. Februarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXIII.

VT CHRISTIANOS INVICEM CONSPIRANTES AD SARRACENORVM CLADEM INVITET.

Archiepiſcopo Narbonen. Apoſt. Sed. Leg.

CVM iam captis vulpeculis demolientibus vineam Domini Sabbaoth in Prouincia, quam virus infecerat hæreticæ prauitatis, & inſtantia bellicæ cladis ſaltem per Dei gratiam ſit negotium fidei proſperatum: quia cauſa nunc magis vrgens occurrit, expedit vt ad illam manus Chriſtiani populi conuertatur. Accepimus ſiquidem, quòd Rex Sarracenorum partes ſuas armat ad prælium nitens eò fortiùs in fidei Chriſtianę cultores inſurgere, quò lapſu grauiore ſuccubuit ſub populo Chriſtiano; immo ſub Chriſto cauſam ſuam propitio nobis iudicio iudicante. Terra etiam quæ funiculus eſt hereditatis Dominicæ cùm auxilio multùm indigeat, expetit, & expectat ſuffragia populi Chriſtiani. Quia verò frequenter, & quidem frequentiùs vires collectæ proficiunt, in quibus ſparſæ, de leui deficerent, vt Chriſticolarum generali, ac ſpeciali negotio contra Sarracenæ gentis perfidiam tantò efficaciùs intendamus, quantò minùs erimus alijs occupati; fraternitati tuæ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus habito cum kariſſimo in Chriſto filio noſtro P. illuſtri Rege Aragonum, & tam Comitibus, quàm Baronibus, aliiſque viris prudentibus, quos ad hoc noueris neceſſarios de pace ac treugis ſolicito & diligenti tractatu, per pacis fœdera, vel treugarum firma ſecuritate vallata, ſtudeas diligenter toti Prouinciæ prouidere: ſic quòd per indulgentias Sedis Apoſtolicæ, quæ aduersùs hæreticos emanarunt, Chriſtianum populum non conuoces, aut fatiges, niſi forte à Sede Apoſtolica ſuper hoc mandatum ſuſciperes ſpeciale. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. xviij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXIV.

PAROCHO DE REDITIBVS ECCLESIÆ COMPETENTER PROVIDENDVM.

Magiſtris Lamberto, & Iacobo de Lauduno, & Iacobo de Maideires Canonicis Virdunen.

AD audientiam noſtram dilecto filio N. Presbytero ſignificante peruenit, quòd cùm animarum cura Parochianorum Eccleſiæ de Noerae ſit ei commiſſa, patronis ipſius Eccleſiæ plena manu recipientibus prouentus ſpectantes ad ipſam, ei tam mediocriter eſt prouiſum, quòd ſuſtentari nequit de aſſignatis ſibi reditibus competenter. Verùm cùm ſit æquitati contrarium, vt Eccleſiarum Patroni bonis Eccleſiaſticis inebrientur, & miniſtri ieiunare cogantur, qui ſecundùm Apoſtolum ſuis non tenentur ſtipendijs militare; diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus dictos Patronos Eccleſiæ memoratæ, qui prouentus ipſius percipere dignoſcuntur, ad ſupplendum eidem Presbytero quod ei deeſt in beneficio competenti, monitione præuia per cenſuram Eccleſiaſticam

ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt eiſdem iudicibus, vt ſupra, pro A. Presbytero Eccleſie de Mori vſque commiſſa Prælato, ac Patronis eiuſdem plena manu, &c. *vſque* competenter. Verùm cùm ſit æquitati contrarium, vt Eccleſiarum Prælati ac patroni bonis Eccleſiaſticis, &c. *vſque* quatenùs dictos Prælatum & patronos, &c. *vſque in finem.*

EPISTOLA CCXV.

EIVSDEM ARGVMENTI.

Bertoldo Archidiac. & Arnulf. & Auberto Canonicis Meten.

EX parte dilecti filij I. Presbyteri Eccleſiæ de Poſſeſſa fuit propoſitum coram nobis, quòd cum animarum cura Parochianorum eiuſdem Eccleſiæ ipſi canonicè ſit commiſſa, de ipſius prouentibus ei tam mediocriter eſt prouiſum, patronis eiuſdem retinentibus ſibi decimas, alioſque prouentus ad ipſam Eccleſiam pertinentes, quòd nequit ibidem co. modè ſuſtentari. Verùm quia Prælati & Eccleſiarum patroni bonis Eccleſiaſticis inebriari non debent, & ieiunare miniſtri, qui ſecundùm Apoſtolum militare ſuis ſtipendijs non tenentur, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus patronos Eccleſiæ memoratæ, &c. *vt in alia, vſque* compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt Decan. Archidiac. & Cantori Treueren. pro I. Presbytero Eccleſie de Bauſci, vſque prouiſum. Paſtore ac patronis eiuſdem, &c. *vſque* quatenus Prælatum & patronos Eccleſiæ memoratæ, &c. *vt in alia vſque in finem.*

EPISTOLA CCXVI.

VT SVSPENSO POST LEGITIMAM PVRGATIONEM VENIAM INDVLGEAT.

Epiſcopo Glaſguen.

ADVERSVS quoſdam Clericos, qui dudum ad Sedem Apoſtolicam accedentes à vicinis Epiſcopis Caſtellano videlicet, &... Ortano, ... Sutrino, &... Nepeſino temerè ſe fecerunt ad ſacros Ordines promoueri, graui ſuimus indignatione commoti, pro eo maximè quòd quoſdam eorum per falſas litteras, & ſimoniacam prauitatem accepimus fuiſſe promotos. Vnde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdicimus Ordinum taliter ſuſceptorum. Nuper autem quidam ex ipſis Vvalterus lator præſentium ad noſtram reuertens præſentiam, magno fletu quotidie non ceſſabat ad nos oportunè, importunè clamare ſuppliciter obſecrando, vt cum eo miſericorditer agere dignaremur, cui diu nos difficiles exhibuimus, & ſeueros in tantùm, quòd eidem iniunximus vt rediret, ne nos ſuper hoc diutiùs moleſtaret. Sed nec ſic ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluit, quò magis repellebatur à nobis, eò

Digitized by Google

magis apud nos vt miseraremur instabat. Eius denique nos exemplo, qui cùm iratus fuerit non obliuiscitur misereri, rigorem mansuetudine prouidimus temperandum. Cùm & ipse, exemplo Iacob luctantis, cum Angelo nullatenus nos dimitteret, nisi ei benedicere curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatenus si præfatus W. de prædictis duobus criminibus canonicè se purgauerit, falsitate videlicet litterarum & simoniaca prauitate suspensionis sententiam quam in sic promotos protulimus, circa ipsum debeas relaxare, vt si aliàs dignus sit & idoneus, & ei concedere volueris, in tua possit Diœcesi celebrare. Ad hæc per Diœcesim tuam publicè ac districtè prohibeas, ne quis vlteriùs se faciat taliter ordinari; & ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, quicumque decætero taliter fuerit ordinatus, eo ipso se nouerit ab ordinis executione suspensum. Tu denique frater Episcope super te ipso, &c. Datum Lateran. x. Kal. Febr. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CCXVII.

Ne se Abbatis electioni interponat.

Nobili viro Comiti Tripolitan.

CVm secundùm Apostolum antiquis patribus omnia contigerint in figura, & ad nostram eruditionem sint scripta, per Oziam Regem qui sacerdotum volens officium vsurpare suæ temeritatis pœnam lepra percussus à Domino non euasit, manifestè confunditur quorundam præsumptio laïcorum, qui dum negotijs ad personas Ecclesiasticas pertinentibus se temerè immiscere non metuunt, proculdubio lepram, id est grauis peccati maculam non euadunt. Peruenit autem ad audientiam nostram, quòd cùm in Ecclesia B. Pauli Antiochen. Abbatis electio celebratur, tres facis ab ipsius loci Monachis nominari, quorum vnum illum videlicet, quem potiùs acceptaueris confirmandum præsentas vnà cum Monachis memoratis. Volentes igitur tam tuæ saluti, quàm eiusdem Monasterii libertati iuxta officij nostri debitum prouidere; ne ipsorum electioni te de cætero immiscere præsumas, vel impedias, quominus eum quem sibi magis vtilem reputauerint, liberè valeant eligere in Abbatem, præsentium auctoritate districtiùs inhibemus. Datum Lateran. v. Kal. Febr. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CCXVIII.

Arbitrivm a Cardinale sanctæ Ecclesiæ prolatvm avctoritate Pontificia confirmat.

N. Abbati & Conuentui Saxiuiui.

CVm à nobis petitur, &c. *vsque*, perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, arbitrium quod dilectus filius noster P. titul. Sanctæ Ceciliæ Presbyter Card. inter vos, & Ven. fratrem nostrum Spoletan. Episcopum super quibusdam Ecclesijs, Episcopali iure, possessionibus, oblationibus, decimis, primitijs, mortuarijs, visitationibus, pro-

Digitized by Goog

curationibus, inſtitutione Clericorum, & correctione ipſorum, ac rebus alijs rationabiliter promulgauit, ſicut in authentico inde confecto, cuius tenorem de verbo ad verbum præſenti iuſſimus paginæ annotari, pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenor autem arbitrij memorati eſt talis. Pelagius miſeratione diuina tituli ſanctæ Ceciliæ Presbyter Cardinalis, omnibus præſentem paginam inſpecturis, in verò ſalutari ſalutem. Cùm olim religioſo viro N. Abbati Monaſterij Saxiuiui, I. Procuratori venerabilis Patris. Spoletani Epiſcopi nos Dominus Papa conceſſerit auditorem, idem I. Procurator Epiſcopi petijt coram nobis, vt ſancti Anaſtaſij de Colle, ac ſancti Laurentij de Spoleto Eccleſias cum earum poſſeſſionibus, & fructibus perceptis ex ipſis, necnon etiam cuncta iura Epiſcopalia in omnibus Eccleſijs infranotatis; videlicet ſancti Nicolai Interamnem, ſancti Angeli de Monte publico, ſanctæ Trinitatis, ſancti Apollinaris, ſancti Saluatoris de Enſinio, ſancti Laurentij Heremitæ Ceruariæ, ſanctæ Mariæ Montis Caballi, ſancti Venantij de Spello, ſancti Nicolai de Gudoliañ, ſancti Petri de Flauimian. ſancti Clementis de Matilia, ſancti Petri de Azan. ſancti Nicolai de Nera, ſancti Nicolai de Menania, ſancti Andreæ cum Capellis ſuis. Item ſancti Fortunati cum Capellis ſuis, quæ ſunt ſanctus Euticius Veſpiæ, ſancta Maria de primo caſu, ſanctus Ægidius, Sancta Lucia de Ferro. Item ſancti Martini de Narro cum medietate Capellæ ſancti Sauiniani de Aiañ. In ijs inquam Eccleſijs, aliiſque rebus, & poſſeſſionibus quæ in Diœceſi Spoletana tenentur ab Eccleſia Saxiuiui faceremus eidem Epiſcopo reſtitui & perſolui. Ad hæc verò cum Abbas donationem Epiſcopi Spoletani, patronorum conceſſionem, Apoſtolica priuilegia, & temporis longæuitatem allegans, petitionem procuratoris Epiſcopi multipliciter excludere niteretur, dilecto in Chriſto Fratri... Vrbeuetan. Archidiac. & conſiudicibus ſuis eadem fuit cauſa commiſſa, qui receptis teſtibus ab vtraque parte productis, & confeſſionibus, ac rationibus intellectis, cauſam ipſam ad examen Summi Pontificis remiſerunt ſufficienter inſtructam. Igitur partibus iterùm in noſtra præſentia conſtitutis, cùm procurator Epiſcopi eum ad prædicta reſtitui poſtulaſſet, quibus iuxta ſuã aſſertionem fuerat contra iuſtitiam ſpoliatus. Idem Abbas in præfatis Eccleſijs, ac earum Parochijs, & Capellis diuturno vſu, & præſcriptione longæua omnem ſibi rationem Epiſcopalem acquiſitam allegans Procuratori Epiſcopi ſuper prædictis Eccleſijs, atque rebus imponi ſilentium poſtulabat. Ad quod idem propoſuit procurator, quòd cùm eius intentio communi eſſet iure fundata, præſcriptio temporis oppoſita ex aduerſo eam non potuit impedire, cùm per ſuorum depoſitiones teſtium probaretur T. M. & B. Spoletan. Epiſcopos medio tempore in quibuſdam prædictis Eccleſijs hoſpitium recepiſſe. Ijs igitur, & alijs quæ coram nobis fuere propoſita, per nos fideliter Domino Papæ relatis, quòd procurator ipſe non probauit legitimè Spoletan. Epiſcopum ſupradictis rebus, ad quæ reſtitui petijt ſpoliatum fuiſſe; de fratrum conſilio ſuper prædictis, quoad poſſeſſorium Abbatem abſoluit, reſeruata ſibi nihilominus declaratione an petitorio actum fuerit ſuper omnibus ſupradictis, niſi interim inter partes amicabilis poſſet compoſitio prouenire. Poſt hæc verò cùm partes iterũ in noſtra cõparuiſſent præſentia, & tã ſuper depoſitionibus teſtium, quàm priuilegijs, ac inſtrumentis fuiſſet fere per biennium diſputatum,

tandem partes volentes paroefe laboribus,& expenſis noſtro ſe præciſe commiſerunt arbitrio, promittentes ſub pœna centum librarum Peruſinarum noſtro parere arbitrio in quæſtione prædicta. Nos autem vtriuſque partis voluntate diligentiùs indagata, & intelligentes quo quælibet partium foret contenta, à voluntate partium in nullo fere,vel modico diſcordantes, tale duximus arbitrium promulgandum. Videlicet quòd Epiſcopus Spoletanus in S. Petri de Azano, Sancti Petri de Flaminian. ſancti Clementis de Matilia,ſancti Nicolai de Nera Eccleſijs,plenum ius Epiſcopale,& habeat, & poſſideat: nec vnquam ſibi ſuper hoc à Monaſterio Saxiuiui quæſtio referatur,iuris patronatu in eiſdem Eccleſijs Monaſterio reſeruato. Item præcipimus, quòd Monaſterium Saxiuiui reſtituat Epiſcopo Spoletan. centum libras Lucan. monetæ, in quibus idem Epiſcopus propter ſuam contumaciam Monaſterio fuerat condemnatus.Omnes verò reliquas Eccleſias enumeratas ſuperiùs cum poſſeſſionibus,& Capellis ſuis,oblationibus,decimis, primitijs,mortuarijs,viſitationibus,procurationibus,inſtitutione Clericorũ,& correctione ipſorum,&alijs pertinentijs ſuis adiudicamus Monaſterio Saxiuiui, inhibentes Epiſcopo Spoletan. ne de cetero in prædictis Eccleſijs,ac earum clericis,& alijs pertinentijs ſuis ratione Epiſcopalis iuris ſibi audeat aliquid vendicare, vel petere: ſed pleno iure ad prædictum pertineant Monaſterium in futurum. Actum Lateran. in Palatio Domini Papæ præſentibus... Nucerino,&... Colimbrien. Epiſcopis & alijs quampluribus clericis, præſentibus etiam Rainaldo Vicedomino Spoletan. Eccleſiæ, & Magiſtro P. Spoletan. Canonicb, & conſentientibus. Anno ab Incarnatione Domini mill. cc. xiij. Pontificatus verò Domni Innocentij Papæ tertij, anno quintodecimo, ſeptimodecimo Kal. Iannuarij. Hoc autem omnibus notum fieri volumus nos ab vtriuſq; Eccleſiæ Capitulo ſpecialiter litteras recepiſſe ſe ratum habituros arbitrium, ſiue concordiam per nos factam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXIX.

Controversiam svper divortio componere, et conivges in gratiam reduc ere nititvr.

Mariæ illuſtri Reginæ Aragonum.

NOVIT ille qui eſt teſtis in cœlo fidelis,cui omne cor patet,& nullum latet ſecretum,quòd in cauſa matrimonij, quæ inter te,ac carissimum in Chriſto filium noſtrum P. illuſtrem Regem Aragonum virum tuum diutiùs noſcitur agitata,via regia ſemper inceſſimus; nec ad dexteram declinauimus, vel ſiniſtram: quod teſte conſcientia in cauſis facimus vniuerſis, quæ ad noſtrum perferuntur examen; cùm illius vices diſponente ipſo exerceamus in terris,qui iuſtus,& iuſtitiam diligens ſine acceptione iudicat perſonarum. Nec ignoremus legis diuinæ mandatum,quo habere pondus & pondus, mẽſuram & menſuram, quorum vtrumque apud Deum eſt abominabile, prohibemur, & æqua lance cauſas,& merita penſare præcipimur ſingulorum. Licèt igitur inter alios mundi principes prædi-

ctum Regem, ſicut opera ipſa declarant amplexemur ſpecialis dilectionis affectu, & ad perſonæ ipſius honorem, & commodum aſpiremus: vbi tamen ad iudicij peruenitur examen, in quo nec reſpicere pauperem, nec potentis vultum honorare permittimur, nullam ei, vel alij gratiam facere poſſumus, aut debemus; & maximè vbi agitur de matrimonij Sacramento, quod ante peccatum in Paradiſo à Domino inſtitutum, præter propagationis humani generis fructum, illud ineffabile Sacramentum coniunctionis Chriſti videlicet ad ſanctam Eccleſiam, Dei ad fidelem animam, & ipſius Verbi ad humanam naturam noſcitur figurare, Apoſtolo atteſtante, qui de bono matrimonij agens inquit; *Ego autem dico, magnum in Chriſto, & Eccleſia Sacramentum.* Dudum igitur cùm idem Rex matrimonium contractum inter te, ac ipſum proponeret ſe habere ſuſpectum, pro eo quòd tu ferebaris maritum alium habere ſuperſtitem, videlicet nobilem virum Comitem Conuenarum; ac idem Rex priùs carnaliter mulierem quandam cognouerat teipſam conſanguinitatis, vt dicebatur, linea contingentem, & ſuper hoc conſcientiæ, ac ſaluti ſuæ conſuli poſtulans, cauſam bonæ memoriæ Pampilonen. Epiſcopo, & P. de Caſtro Nouo, & Fratri Radulpho Monachis Fontis Frigidi, qui duo tunc erant Apoſtolicæ Sedis Legati nos meminimus commiſiſſe. Coram quibus cùm lis fuiſſet ſuper duobus præfatis articulis per partium procuratores legitimè conteſtata, Nobili viro Hugoni de Turre rubea conſanguineo Regis tunc matrimonium, vt dicitur, accuſante, Legatis eiſdem interim ab hac luce ſubtractis, & Epiſcopo pro ſuis, & Eccleſiæ ſuæ negotijs apud Sedem Apoſtolicam occupato, cauſam ipſam Venerabilibus fratribus noſtris... Narbonen. Archiepiſcopo, tunc Ciſtercien. Abbati, & Vticen. Apoſtolicæ Sedis Legatis, ac Regen. tunc officio legationis fungenti, Epiſcopis duximus committendam ſub ea forma qua præfato Pampilonen. & ſuis coniudicibus fuerat antè commiſſa, nullo in poſterioribus litteris addito, vel mutato; vt videlicet, ſi appareret legitimus accuſator, cauſam conuocatis partibus audientes eam, ſi de partium voluntate procederet, fine canonico terminarent: alioquin geſta omnia fideliter conſcribentes, ea nobis ſub ſuarum teſtimonio tranſmitterent litterarum, præfigentes partibus terminum competentem, quo per procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui præſentarent, iuſtum, Deo auctore, iudicium recepturæ. Te igitur, ac eodem Rege, ſicut ex actis intelleximus, perſonaliter in ipſorum iudicum præſentia conſtitutis, Rex propoſuit memoratus, quòd tu ſibi de iure ſociari non poteras fœdere maritali; tum quia carnaliter conſanguineam tuam antè cognouerat, ex quo ſequebatur te ſibi fore affinitate cõiunctam; tum quia dicto Comiti Conuenarum adhuc ſuperſtiti fueras in Eccleſiæ facie matrimonialiter copulata; per quod conſtabat te cum ipſo cõtrahere nequiuiſſe, cùm ab eodem Comite ſeparata per iudicium Eccleſiæ non fuiſſes. Tu verò ibidem fuiſti abſolutè confeſſa, quòd reuera patre tuo viuente, ac procurante contraxeras cum Comite memorato: ſed adieciſti, quòd huiuſmodi matrimonium de facto contractum fuerat, non de iure, cùm idem Comes tibi eſſet conſanguinitate pariter, & affinitate coniunctus, & inſuper duas haberet vxores tempore, quo tecum noſcitur contraxiſſe, ad quæ probanda tibi dari terminum poſtulaſti. Et licèt fuerit ex Regis parte reſponſum, quòd tuæ ſuper hoc exceptiones recipi non debebant, donec eſſes præfato Comiti, cum quo te contraxiſſe confeſſa fueras,

restituta, nec ipse exceptionibus tenebatur huiusmodi respondere. Ad vltimum tamen ita fuit de partium voluntate prouisum, vt scilicet salua Regi exceptione, seu replicatione prædicta vtriusque partis probationes super præmissis articulis audirentur. Postmodùm B. Aimerij quem Rex procuratorem in negotio constituerat memorato, de consensu Regis tria se obtulit probaturum; scilicet matrimonium priùs fuisse contractum inter te ac Comitem Conuenarum, & matrimonium, si quod fuit inter eumdem Comitem, & G. filiam A. de Barra fuisse iudicio Ecclesiæ separatum, antequã te sibi Rex idem matrimonialiter copulasset, & filiam Comitis Bigorræ vxorem quondam Comitis antedicti, fuisse prædicto Regi consanguinitate coniunctam. Et sic terminus fuit partibus assignatus, facta promissione hinc inde, quòd alias dilationes non peterent ad proponendum aliud vel probandum. Cúmque partes termino constituto in duorum iudicum prædictorum præsentia, tertio litteratorie suam excusante absentiam cõueniissent: tu proponens te infirmitate grauatam testes tuos medio tempore producere nequiuisse, dilationes alias postulasti, quas licèt dictus procurator Regis assereret tibi non esse vllatenus concedendas, pactionem factã de non petendis dilationibus allegando, ac super hoc fuisset diutiùs disputatum; tandem de consensu partium concessa fuit sub præfata conditione, seu pactione dilatio, & terminus assignatus; ad quem cùm veniisset R. procurator tuus, ac rursus dilationes alias postularet, dicto procuratore Regis eas tibi nõ debere cõcedi omnimodis contendente, Iudices ad Montempessulanum vnà cùm ipsis procuratoribus accesserunt, vt ibi te præsente negotium tractaretur; vbi cùm super dandis, vel non dandis dilationibus fuisset à partibus diutiùs litigatum. Tandem dicto procuratore Regis adhibente consensum, iudices sub conditione præmissa dilationes alias concesserunt, locum, & terminum partibus assignantes. Porrò partibus præfixo termino in iudicum præsentia constitutis, te absente, tuo tamen procuratore præsente, procurator Regis de nouo proposuit, quòd dictus Conuenarum Comes ipsum Regem consanguinitatis linea contingebat, per hoc inter te, ac ipsum probare aliam affinitatem intẽdens, super quo, quanquam lis minimè contestata fuisset; & conueniisset, vt dictum est, inter partes, quòd aliquid de nouo proponere non deberent, iudices tamen testes qui nequaquam iurauerant, nisi super illis dumtaxat articulis super quibus lis fuerat contestata, recipere præsumpserunt; super quo de ipsorum prudentia non possumus non mirari, & si procurator Regis coram nobis multipliciter conatus fuerit demonstrare in hoc articulo legitimè fuisse processum. Demum cùm probationibus & allegationibus fuisset renuntiatum hinc inde, licèt tu quòd non opponeres appellationis obstaculum, iuramento præstito promisisses: quia tamen facultas à nobis sententiam audiendi, si malles, in nostris tibi fuerat litteris reseruata, vti volens beneficio earundem humiliter postulasti, vt ad nos causa remitteretur instructa; præfixo partibus termino competenti. Cuius petitione, sicut ius exigebat admissa, dicti iudices acta omnia, prout à nobis in mandatis acceperant, ad nos sub sigillis suis fideliter transmiserunt. Cùm ergo tu, & dilectus filius magister Colombus procurator Regis, vir vtique litteratus, prouidus & fidelis, ac de solicita diligentia, & diligenti solicitudine in eodem negotio habita meritò cõmendandus, propter hoc ad nostrã præsentiã veniisses, causam in Consistorio publico

publico ſolemniter examinauimus, & attentè. His igitur, quæ à partibus prudenter, ſubtiliter, ac fideliter, tam ſuper actis in præſentia iudicum prædictorum, quàm coram nobis fuere propoſita, diligenter auditis, & ſubtili examinatione diſcuſſis, quia nobis conſtitit euidenter, quòd Comes Conuenarum prædictus te in diſtantia tertij, & quarti gradus conſanguinitatis, & affinitatis contingit, & idem Comes priùs in conſpectu Eccleſiæ cum nobili muliere Beatrice contraxerat, à qua non eſt probatum ipſum Eccleſiæ fuiſſe iudicio ſeparatum, cùm ſuper propoſito affinitatis articulo nihil contra te legitimè ſit probatũ, de communi fratrum noſtrorum conſilio, te ab impetitione Regis ſuper ijs, quæ in iudicium fuere deducta ſententialiter duximus abſoluendam. Te ex eo nequaquam ream eſſe periurij decernentes, quòd cauſam inſtructam ad noſtram remitti præſentiam poſtulaſti; cùm id, ſicut eſt expreſſum ſuperiùs, in noſtris fuiſſet tibi litteris reſeruatum. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. *vſque* contraïre. Siquis autem, &c. *vſque* incurſurum. Datum Lateran. xiv. Kal. Februarij Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt cariſſimo in Chriſto filio noſtro P. illuſtri Aragonum Regi. Nouit ille, qui eſt teſtis in Cælo fidelis, &c. *vſque* in noſtris ſibi fuiſſet litteris reſeruatum. Monemus igitur Serenitatem tuam, rogamus, & obſecramus in Domino, Celſitudini tuæ nihilominus ex animo conſulentes, quatenus non moleſtè ſuſtinens, nec admirans, quòd tibi non detulimus contra Deum: ſed potiùs cogitans, quòd non tam tuæ curauimus voluntati conſulere, quàm ſaluti. Ac ideò noſtris acquieſcens conſilijs, quæ tibi ſemper vtilia extiterunt, Reginam eandem in plenitudinem gratiæ regalis admiſſam benignè recipias, & maritali affectione pertractes; præſertim cùm filium ſuſceperis ex eadem, & ſit mulier Deum timens, multa prædita honeſtate: vnde pro certo ſperamus multa ex ipſius conſortio, maximè ſi ad Deum reſpectum habens, ipſam ſicut Reginam honorificè, ac decenter tractaueris, Serenitati tuæ commoda prouentura, cùm vir etiam infidelis per fidelem mulierem ſaluetur, Apoſtolo atteſtante. Alioquin nec tu videreris à principio motæ litis tuam, prout aſſerebas, voluiſſe ſanare conſcientiam, ſed potiùs ſauciare: nec nos quantumcumque tuæ deferre ſublimitati velimus, quod Deus coniunxit humana ſuſtineremus præſumptione ſeiũgi. Denique noueris nos Vv. FF. NN. Carcaſſ. ... Auinion. & Auraſicen. Epiſcopis per noſtras dediſſe litteras in mandatis, vt ſi noſtrũ ſuper hoc, quod non credimus, neglexeris adimplere mandatum, ipſi te ad id per cẽſuram Eccleſiaſticã ſublato appellationis impedimento compellant. Datum vt ſupra.

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. Nouit ille, &c. *vſque*, fuiſſet litteris reſeruatum. Vnde Serenitatem regiam rogandam duximus, & monendam per Apoſt. ſcript. mandantes, Celſitudini eius nihilominus ex animo conſulentes, quatenus non moleſtè ſuſtinens, nec admirans, quòd ei non detulimus contra Deum, ſed potiùs cogitans, quòd non tam eius curauimus voluntati conſulere, quàm ſaluti: ac ideò noſtris acquieſcens conſilijs, quæ ſibi ſemper vtilia extiterunt, Reginam eandem in plenitudinẽ gratiæ Regalis admiſſam benignè recipiat, & maritali affectione pertractet; præſertim cùm filium ſuſceperit ex eadem, & ſit mulier Deum timens, multa prædita honeſtate, vnde pro certo ſperamus multa ex ipſius cõſortio, maximè ſi ad Deũ reſpectũ habẽs ipſam ſicut

ed by Google

Reginã honorificè, ac decẽter tractauerit, Serenitati eius cõmoda prouẽtura: cũ vir etiã infidelis per fidelem mulierẽ ſaluetur Apoſtolo atteſtante. Alioquin nec ipſe videretur à principio motæ litis ſuam, prout aſſerebat, voluiſſe ſanare conſcientiã, ſed potiùs ſauciare. Nec nos quantumcumque ei deferre velimus, quod Deus cõiunxit humana ſuſtineremus præſumptione ſeiungi. Ideoq; fraternitati veſtræ per Ap. ſcrip. mandamus, quatenus ſi Rex ipſe noſtrũ ſuper hoc, quod nõ credimus, neglexerit adimplere mandatũ, vos ipſum ad id per cenſurã Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo cõpellatis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrũ, &c. Vos denique fratres Epiſcopi ſuper vobis ipſis, &c. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CCXX.

VT SIBI DEBITA IN COMITATV TOLOSANO SVCCESSIONIS LEGITIMÆ IVRA CONSERVET.

Littera ad Dominum Papam.

SANCTISSIMO in Chriſto Patri, & Dño ſpecialiſſimo ſuo I. Dei gratia ſummo Pontifici Petrus Bermundi, filius Bernardi de Anduſia, Dñs de Salue obedientiſſimus, & deuotiſſimus miles eius, ſalutẽ & omnimodæ deuotionis affectũ. Cùm nos, & progenitores noſtri homines ſpiritales ſimus Eccleſiæ S. Romanæ, terrámq; noſtrã pro maiori parte teneamus ab ipſa, certũ cenſum debentes, & sẽper fuerimus obedientes, & deuoti eidẽ: firmiter credimus, & ſperam⁹ omni ſcrupulo dubitationis amoto, quòd Sãctitas veſtra velit omnia iura noſtra ſeruare illæſa. Nouerit igitur Paternitas veſtra, Pater ſanctiſſime, quòd nos in vxorẽ habemus quãdam filiam Comitis Toloſani, præter quam idem Comes legitimam prolem non habet. Vnde terra dicti Comitis ad nos meliùs, quàm heredem alium de iure noſcitur pertinere. Veſtram itaque Beatitudinem quanta poſſumus humilitate depoſcimus, quatenus R. filium memorati Comitis Toloſani ad preces, vel potiùs ad fraudes alicuius ſupplicantis, immo ſupplicium Eccleſiæ poſtulantis pro ipſo, nullatenus inſtituatis heredem, ſi placet: Nec eum, quòd non ſit, ſicut legitimum habeatis. Nam durante matrimonio legitimo inter matrem vxoris noſtræ ac ſæpefatum Comitem ex ſuperinducta ſibi attingente in tertio gradu eum ipſe Comes ſuſcepit: ſcientes quòd non tantummodò ius noſtrum periret in inſtitutione illius; verùm etiam illa eadem nouella plantatio fidei orthodoxæ, quæ per Dei gratiam, & veſtram prouidam ſolicitudinem, ſolicitámque prouidentiam, necnon & deuotionem fidelium, qui ad vindicandam iniuriam Chriſti de diuerſis mundi climatibus arma ſumpſerunt in noſtris partibus, videlicet prouincia Narbonenſi, pullulare incepit, ſuffocaretur penitus, & eſſent nouiſſima prioribus longè peiora. Quidquid autẽ veſtra Sanctitas ſuper ijs duxerit ſtatuẽdum, nos ſumus sẽper parati veſtris, & Eccleſiæ per omnia, & in omnibus obtẽperare mãdatis. Præterea benignitatẽ veſtrã volumus non latere, quòd Chriſtianiſſimũ virũ Dñm Simonem Comitẽ Montisfortis, tum obtentu gratiæ veſtræ, tum ſuæ intuitu probitatis, & longæ familiaritatis contractu cũ ipſo antequam ad partes noſtras veniret, curauimus, & curamus ſincerè diligere, ac honorare in omnibus & habere vt verum & earum amicum. Datum Anduſiæ in vigilia B. Thomæ.

Digitized by Googl

EPISTOLA CCXXI.

VT EVM QVI FALSIS VSVS ERAT LITTERIS, AB OBTENTO BENEFICIO ARCEANT.

Vercellen. Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, & Archidiac. Pergamen.

CORAM dilecto filio noſtro Angelo S. Adriani Diacon. Card. quem Magiſtro B. procuratori .... Præpoſiti, & quorumdam Canonicorum plebis de Bripio, & Sal. clerico conceſſimus Auditorem, idem propoſuit procurator: quòd cùm idem Sal. litteras quaſdam ſub nomine noſtro confectas, tam ipſis, quàm quibuſdam executoribus pro aſſequendo eiuſdem Eccleſiæ beneficio præſentaſſet, idem Præpoſitus, & Canonici litteras ipſas habentes de falſitate ſuſpectas, eas ad nos per proprium nuntium deſtinarunt: quarum falſitate comperta, dilectis filijs Archipresbytero de Nembro, & coniudici ſuo dedimus in mandatis, vt tam impetratorem, quàm eum qui fuerat vſus eis punirent, ſecundùm conſtitutionis tenorem, quam edidimus ad falſariorum malitiam confutandam, qui mandatum noſtrum fideliter exequentes, dictum S. ab officio, & beneficio perpetuò priuauerunt. Propter quod idem Apoſtolicam Sedem appellans, non expectato termino, qui fuerat ad proſequendam appellationem præfixus, ad ... Abbatem ſancti Celſi, & eius coniudicem noſtras litteras impetrauit, qui eiuſdem Præpoſiti legitimis exceptionibus non admiſſis dictorum iudicum ſententiam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam infirmarunt. Poſtmodùm verò Archipresbytero Pergamen. & eius coniudicibus dedimus in mandatis, vt nonobſtantibus litteris ad Abbatem ſancti Celſi, & eius coniudicem per S. memoratum obtentis, præfatam Archipresbyteri de Nembro, & coniudicis ſui ſententiam confirmare, vel infirmare curarent, ſicut de iure cognoſcerent faciendum. Qui cauſæ meritis pleniùs intellectis eandem ſententiam confirmarunt; à quorum proceſſu idem S. vel non appellauit omnino, vel appellationem ſuam non fuit infra tempus legitimum proſecutus. Demum bonæ memoriæ ... Albanen. electus Apoſtolicæ Sedis Legatus, ad cuius præſentiam partes acceſſerant, terminum præfixit eiſdem, quo cum cauſa ſufficienter inſtructa, noſtro ſe conſpectui præſentarent. Sed nuntio Præpoſiti ab Eccleſiæ hoſtibus in itinere præpedito, dictus S. ad ... Cancellarium Mediolanen. & eius coniudices litteras reportauit, qui pro eo iniquam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam ſententiam protulerunt. Vnde procurator idem humiliter ſupplicauit, vt eorum ſententiam irritam decernentes, quod per præfatum Archipresbyterum de Nembro & eius coniudicem fuerat de clerico memoraro ſtatutum, faceremus firmiter obſeruari. Dictus verò Clericus ex aduerſo reſpondit, quòd cùm olim in præfata Eccleſia, in qua idem à pueritia fuerat titulatus, quædam præbenda vacaret, idem ne alij conferretur ad audientiam noſtram appellans, quendam qui ſe dicebat ad Sedem Apoſtolicam acceſſurum, rogauit vt ſuper hoc ſibi noſtras litteras impetraret. Quo ſibi litteras præceptorias, & executorias reportante, alteras Eccleſiæ memoratæ Capitulo, reliquas verò executoribus præſentauit, quibus ipſas habentibus de falſitate ſuſpectas, idem Clericus

Digitized by Google

renuntiauit eiſdem, nec earum occaſione aliquid fuit actum. Elapſo verò quinquennio Præpoſitus, & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ ipſum Bononiæ commorantem liberaliter in Canonicum receperunt, ei partem beneficij aſſignantes. Sed quia poſtmodùm ipſos traxit in cauſam ſuper quàdam pecuniæ ſumma, quam ſoluere tenebantur eidem, ipſi commoti grauiter contra eum præfatas litteras, quibus ipſe renuntiauerat, ad noſtram præſentiam deſtinarunt, quas nos falſas eſſe cenſentes, dicto Archipresbytero de Nembro, & coniudici ſuo dedimus in mandatis, vt impetratorem ipſarum, & eum qui fuerat vſus illis punirent ſecundùm conſtitutionis memoratæ tenorẽ, qui eum officio, beneficioq; priuarunt. Cúmque Abbas S. Celſi, & coniudex ipſius eorumdem ſententiam decreuiſſent irritam, & inanem, & Archipresbyter Pergamen. & coniudex ſuus eandem rurſus ſententiam confirmaſſent: tandem poſt litteras ad .... Præpoſitum ſancti Leonardi, & coniudicem eius obtentas coram præfato Albanen. electo partes concorditer ſtatuerunt, vt certo termino, noſtro ſe conſpectui præſentarent. Sed cùm Præpoſitus nec veniret, nec mitteret reſponſalem, diutiùs expectatus: cauſam dictis Cancellario Mediolanen. & eius coniudicibus duximus committendam, qui dictum Clericum ab impetitione partis aduerſæ ſententialiter abſoluerunt. Vnde Clericus idem humiliter ſupplicauit, vt Præpoſitum, & Canonicos antedictos ab ipſius ſuper hoc moleſtatione compeſcere dignaremur. Nos igitur ijs, & alijs quæ coram Card. prædicto fuere propoſita pleniùs intellectis, quia nobis conſtitit euidenter, quòd præfatus S. falſas litteras præſentarat, & ità præſentando fuerat vſus illis, quarum falſitas adeò erat euidens, & aperta, quòd etiam cuiuſque ſimplicis indagatione poterat deprehendi, eundem S. duximus in perpetuum beneficio Eccleſiæ memoratæ priuandum: Præpoſitum nihilominus, qui poſtquam iamdictas litteras credidit eſſe falſas, ipſum recepit in fratrem, à collatione beneficiorum eiuſdem Eccleſiæ ſuſpendentes. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus quod à nobis ſententialiter eſt ſtatutum faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXII.

Terminvm ad profectionem Hierosolymitanam indvlget.

Andreæ illuſtri Regi Vngariæ.

Blatis nobis ex parte tua petitionibus quantùm cum Deo poſſumus grato concurrentes aſſenſu, ad exequendum votum, quo Domino promiſiſti te ad Terræ ſanctæ ſubſidium profecturum, Serenitati tuæ triennium indulgemus, infra quod ſic te ſtudeas præparare, vt ad magni Regis obſequium, tu quaſi Rex magnus magnificè proficiſcens, dilationis incommodum ſubuentionis commoditate reſtaures, & ſequenti doceas apparatu, te non ad voti dilationem emiſſi, ſed ſubuentionem plenariam inducias poſtulaſſe. De principibus verò tuis non præceſſuris te in ſubſidium Terræ ſanctæ nîl ad præſens prouidimus

Digitized by Google

ſtatuendum, cùm adhuc nihil certi de ipſorum propoſito teneamus: ſed cùm oportuno tempore fuerimus requiſiti neceſſarium conſilium apponemus. Inter Venerabiles autem Fratres noſtros .. Herbipolen. &c. Colocen. Archiepiſcopos concordia grata nobis exiſtit, cùm non ſolùm inter eos, ſed etiam quoſlibet alios ſopiri velimus contentiones, & lites. Verùm cùm diſponente Domino ſimus in ſede iuſtitiæ conſtituti, & omnibus in iuſtitia debitores, neutri eorum, ſi de iure ſuo voluerint experiri, negare debemus quod poſtulat ordo iuris. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXIII.

SE BENIGNE ACTVRVM CVM BAMBERGENSI EPISCOPO POLLICETVR.

Eidem.

QVAMVIS Bambergen. Epiſcopus in multis offenderit, non tamen introitu precum tuarum rigorem iuſtitiæ temperantes, Venerabili fratri noſtro Maguntin. Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato noſtris damus litteris in mandatis, vt non procedat aduerſus eundem ſed inquiſita ſuper facto ipſius, de quo ei mandauimus, plenariè veritate, quidquid inuenerit fideliter nobis ſcribere non poſponat, vt circa ipſum ſecundùm quod expedierit, procedamus, in quo tuæ non erimus deprecationis immemores, niſi forſitan ipſe ſuis exceſſibus interceſſoris affectum impediat, & effectum interceſſionis excludat. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXIV.

CAVSÆ CVIVSDAM MAIORIS COGNITIONEM SIBI RESERVAT.

Maguntin. Archiepiſcopo Apoſt. Sedis Legato.

LICET ad depoſitiones quorundam Epiſcoporum bono, ſicut credimus, zelo proceſſeris, quid tamen ſuper ijs ſecundùm iuſtitiæ regulam ſentiamus per alia ſcripta noſtra tibi directa percipere potuiſti. Nuper autem per dilectum filium Othon. Decanum de Onoltisbach virum prouidum & fidelem litteras tuæ fraternitatis accepimus, & intelleximus inter alia, quod ſuper negotio Herbipolen. Eccleſiæ ſuggeſſiſti: quæ autem à nobis idē audierit, ipſius poteris fideli relatione doceri. Ceterùm cùm diſponente Domino ſimus in ſede iuſtitiæ conſtituti, & omnibus in iuſtitia debitores, negare non debemus alicui, quod poſtulat ordo iuris. Vnde ſi forſan ille qui ſubſtitutus aſſeritur, & qui dicitur reſtitutus, de iure ſuo voluerint experiri, præfigas eis terminum competentem, quo per ſe vel reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, iuſtum dante Domino recepturi iudicium. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

Digitized by G

EPISTOLA CCXXV.

Vt regiam Capellam temere interdicto subiectam liberent.

Episcopo & Decan. & Cantori Parisien.

EX litteris carissimi in Christo filij nostri Ph. illustris Regis Francorũ accepimus quòd Ven. F. N. Aurelianen. Episc. in Capellam regiam de Castro nouo supra Ligerim pro suæ voluntatis arbitrio interdicti sententiam promulgauit, licèt nec tempore inclytæ recordationis L. patris eiusdem, nec etiam suo fuerit ab aliquo attentatum, vt si fortè Capellani Regalium Capellarum excederent, ipsæ Capellæ subijcerentur Ecclesiastico interdicto; cùm Parochialia iura non habeãt, & ministris ipsarum Rex ipse de proprio faciat necessaria ministrari. Vnde quod super hoc Episcopus fecerat memoratus, per Sedem Apostolicam irritari petebat, & ei ne præsumat de cetero talia inhiberi. Quocirca discretioni vestræ per Apost. scripta mandamus, quatenus auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, prædictam interdicti sententiam relaxetis; cùm si forsan Capellanus memoratæ Capellæ deliquerit, vt suum pœna teneret auctorem, non locus in Regis prejudicium, sed ille debuerit interdici. Quod si non omnes, &c. Tu frater Episcope cum eorum altero, &c. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani iv. Kal. Febr. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXXVI.

Varia litis implicitæ capita decidit.

Sancti Ioannis Angeliacen. & sancti Florentij Salmurien. Abbatibus Xantonen. & Andegauen. Dioeces. & Magistro Stephano, Decano sancti Hilarij Pictauen.

EX litteris Venerabil. Fratris nostri ... Pictauen. Episcopi nos accepisse noscatis, quòd cùm ipse *W.* Canonicum Pictauen. ad personatum Ecclesiæ de Airaõ tunc vacantis præsentatum ab ... Abbatissa sanctæ Crucis de Pictaui, quæ se in eadem ius patronatus habere dicebat, admittere noluisset: eò quòd idem *W.* existens Talamunden. Decanus, Canonicus Engolismen. & Pictauen. & sanctæ Mariæ Maioris de Pictaui, & pensionibus beneficiatus quamplurimis, aliam habebat Ecclesiam in Diœcesi Pictauen. & Abbatissa præfata infra tempus in Lateranen. Concilio constitutum personam non curauerit idoneam præsentare, ac præsentando indignum, illa vice ius amiserit præsentandi, de prudentum virorum consilio Ph. pauperi Clerico nullum aliud habenti Ecclesiasticum beneficium, quem bonæ indolis esse suis litteris describebat, & per se, ac suos valde vtilem Ecclesiæ memoratæ ipsius Ecclesiæ contulit personatum. *W.* alterus verò prædictus ad ... sanctæ Radegundis, & ... sancti Hilarij de Cella Priores, & Magistrum Stephanum Gaschet Canonicum sanctæ Mariæ Maioris de Pi-

Digitiz Google

&aui noſtras litteras ſuper eadem Eccleſia impetrauit, quas procuratores Epiſcopi in modum exceptionis propoſuerunt in eorum præſentia non valere; pro eo quòd impetratæ fuerant tali falſitate ſuggeſta, & tali veritate ſuppreſſa, qua tacita, vel expreſſa impetrari minimè potuiſſent. Aſſeruerat enim in ſua narratione Vv. quòd dictam Eccleſiam fuerat canonicè aſſecutus, cùm non eſſet inſtitutus per Epiſcopum, nec etiam præſentatus propter cauſas prædictas, & quia non erat talis perſona, cui deberet Parochialis cura Eccleſiæ committi, cùm non poſſet ad Sacerdotium promoueri. Veritatem quoque dicebant eundem ſuppreſſiſſe Vv. eò quòd ſuppreſſo nomine Decanatus, & de beneficijs, quibus abundat non habita mentione, ſuper minori beneficio litteras impetrauit. Et quia ſi dixiſſet, quòd eidem nequiret Eccleſiæ in perſona propria deſeruire; qui alij quam habet reſidentiam non exhibet corporalem, à Sede Apoſtolica tale non potuiſſet obtinere mandatum. Præterea in tenore litterarum illarum de illis indulgentijs mentio non fiebat, quibus Epiſcopo conceſſimus memorato, beneficiatos compellere clericos perſonaliter in ſuis Eccleſijs deſeruire, & non compelli ad curam animarum admittere aliquos, qui non poſſint in Eccleſijs continuè reſidere. Contra iudices ſi quidem exceptiones ad declinandum eorum iudicium fuere propoſitæ à procuratoribus Epiſcopi ſupradicti. Contra Priorem ſanctæ Radegundis videlicet, quòd inimicus Epiſcopi, & perſecutor exiſtens, eodem tempore aduerſùs eundem arduam cauſam ſuper patrimonio ſuo, & feodis habebat: qui mortalem reputabat Epiſcopum inimicum, ſicut in litteris ab eo ad dilectum filium Hug. Archidiac. Bituricen. tranſmiſſis apparet: & ob hoc potiſsimè quòd quidam de clericis ſuis ipſius auctoritate denuntiarunt ipſum Priorem Prioratum, & præbendam obtinuiſſe per ſimoniacam prauitatem. Magiſtrum quoq; St. Gaſchet procuratores Epiſcopi recuſabant, eò quòd in cauſa quadam ardua, & famoſa, in qua de furto, & periurio, & amiſſione feodi ſecundùm terræ conſuetudinem agebatur, B. Auunculo ſuo præſtando patrocinium aſsiſtebat contra ipſum Epiſcopum, & Eccleſiam Pictauen. quia, cùm nondum eſſet exorciſta in cauſis Epiſcopi, qui quaſi columna eſt Eccleſiæ tam inferior non deberet pro iudice reſidere. Maximè cùm indifferēter ad omne munus manus extendens, à laïcis vili conductus ſalario, conſueuerit opponere ſe contra iuſtitiam Eccleſijs, viduis, orphanis, & pupillis. Vnde timebat Epiſcopus, ne corruptus muneribus à ſemita iuſtitiæ deuiaret: quia ſi Deum pro modico in miſerabilibus perſonis offendit, pro multo non præteriret Epiſcopum inoffenſum ſui aduerſarij Concanonicus, & amicus ſpecialis exiſtens: & quia ſuſpecti, & inimici iudices eſſe non debent, cùm procuratores prædicti ad hæc probanda non potuerint à prænominatis Iudicibus arbitros obtinere, quos cum inſtantia poſtulabant, tam pro Epiſcopo, quàm pro dicto Philippo ad Sedem Apoſtolicam appellarunt, Epiſcopum, Clericos ſuos, dignitatem Epiſcopalem & totum Epiſcopatum, necnon, & prędcriptam Eccleſiam de Airaon ſub noſtra protectione ponentes. Verùm ipſi iudices poſt appellationem interpoſitam, & bis à procuratoribus Epiſcopi, cùm citabatur ad iudicium, innouatam, & poſt mandatum ... Prioris de Partiniaco veteri, & ſuorum coniudicum, delegatorum noſtrorū mandantium primis iudicibus, vt eidem ſuperſederent negotio, quouſque per collationem litterarum de iudicum priorum & poſteriorum iuriſdictio-

ne conſtaret, talem tulerunt ſententiam in Epiſcopum memoratum; quòd nec ſuſpendere poſſet, nec excommunicare ſubiectos, nec procurationes exigere ab eiſdem, quam poſteriores iudices propter cauſas prædictas multorum vſi conſilio decreuerunt irritam, & inanem: & primos iudices eò quòd proceſſum impediebant ipſorum, & ea quæ attentauerant reuocare nolebant, licèt ipſi parati eſſent, quæ medio tempore fecerant retractare, excommunicationis ſententiæ ſubiecerunt. Proponebatur etiam contra Priorem ſanctæ Radegundis prædictum, quòd ipſe odij fomite, non zelo iuſtitiæ ſuos induxit Coniudices, vt in Epiſcopum ferrent ſententiam ſupradictam, ſubditis ne imponderent Epiſcopo reuerentiam debitam inhibentes, ex quo grauis immineret iactura toti Diœceſi Pictauen. quia tyranni, raptores, incendiarij, & alij peſtilentes per Pictauiam debacchantes non poſſent coercitionis debitæ fræno compeſci, ſi reſtringerentur in tantum iuriſdictionis Epiſcopalis habenæ. Fuit etiam propoſitum coram nobis, quòd cùm nominatus Epiſcopus perſonaliter ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſet, nobis humiliter ſupplicauit, vt ... ſanctæ Radegundis, & ſancti Hilarij de Cella Priores, &... Abbatem Noui Monaſterij, qui nimia familiaritate coniuncti eum perſequebantur iniuſtè, inhiberemus de cetero dari iudices contra ipſum: quod tunc ad preces ipſius Epiſcopi, ſicut eius nuntius proponebat, in Cancellaria noſtra fecimus inhiberi. Vnde cùm de hoc nulla fieret mentio, dicebat litteras non valere, nec aliquam iuriſdictionem habere in ipſo Priores ſuperiùs prænotatos. Propter hæc igitur, & alia nuntius Epiſcopi ſupplicauit, vt ea quæ poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam à primis iudicibus fuerant attentata, faceremus in irritum reuocari. Ex aduerſo VV. litteras ... Prioris ſanctæ Radegundis, & Coniudicum ſuorum exhibuit, qui dicebant, quòd dictus Epiſcopus citatus legitimè ab eiſdem, licèt per procuratorem quaſdam exceptiones fori declinatorias opponeret, quas, ratione præuia, idem iudices friuolas iudicarunt, laborans tamen contumacia euidenti, noluit propoſitis reſpondere; ſed poſt multarum citationum edicta, præſcriptam Eccleſiam Ph. de Calciata lite pendente conferre præſumpſit, & cùm prædicti Epiſcopus, & Ph. ad iudicium citarentur, vt tam ſuper principali, quàm tranſlatione rei litigioſæ in alium fieret quod deberet, Epiſcopo per ſe, vel reſponſalem idoneum minimè comparente, Ph. die ſibi ſtatuta comparuit, & intentione ipſius VV. propoſita reſpondit in iure: quòd per Epiſcopum Pictauen. auctoritate Lateranenſis Concilij fuerat eandem Eccleſiam aſſecutus, & ad eius inſtantiam indulto ei termino ſuper collatione illius Eccleſiæ pleniùs reſpondendi, nec venit, nec curauit mittere reſponſalem. Verùm ijdem iudices malitiam Epiſcopi attendentes, qua ipſorum iuriſdictioni nimis contumaciter illudebat, vt ad ſtandum iuri aliqua pœna compellerent, quem monitis, & expectationibus plurimis, & multis edictis peremptorijs inducere non valebant talem in eum ſententiam protulerunt. Vt interim nec procurationes poſſet exigere à ſubiectis, nec ſuſpendere, nec excommunicare ſubiectos. Subditis eiuſdem nihilominus inhibentes, ne ipſi ſuper ijs aliquatenus obedirent, donec ipſe plenè ſatisfaceret de præmiſſis. In Ph. autem pro ſua contumacia interdicti ſententiam promulgarunt; pro quo cum ad... Abbatem de Abſia, & ſuos Collegas, commenſales, & miniſteriales Epiſcopi, ſub forma ſumpti quædam litteræ, à nobis ſuper eadem Eccleſia emanaſſent,

primi iudices, quia in ſecundis litteris de prioribus, ac de proceſſu negotij, & de Epiſcopo actoris, vel rei nomine mentio non fiebat, & quia per ſuggeſtionem falſi fuerant impetratæ, cùm ipſarum data præcederet diem, quo ipſe Ph. primò comparuit coram eis, Abbati, & Collegis tuis inhibuere prædictis, ne in eadem cauſa procederent, donec plena fieret collatio litterarum. Ipſi verò ſcriptum authenticum exhibere nolentes, in tantam inſaniam proruperunt, quòd ſententiam in Epiſcopum latam de facto, cùm de iure non poſſent, irritam temerè nuntiantes, in primos iudices excommunicationis ſententiam fulminarunt. Verùm cum propter impedimenta huiuſmodi primi iudices mandatum noſtrum exequi non valerent, generaliter omnes illos, qui eos ſuper proceſſu illius cauſæ impedire præſumerent, excommunicationis vinculo ſubiecerunt, ad generalem Synodum nihilominus accedentes, vt præmiſſis omnibus coram multis Iuriſperitis expoſitis, & innocentiam ſuam oſtenderent, & tam Epiſcopi, quàm illorum, qui pro iudicibus ſe gerebant, malitiam, & ſententiam quam in Epiſcopum tulerant publicarent. Verùm idem Epiſcopus, VV. de Sablolio Præpoſitus, Hugo Leuini, Magiſtri I. Gabart, & Ar. de Mogon. & P. Acelini Canonici Pictauen. & quidam alij ſui complices, in Synodo clamorem, & ſtrepitum excitantes litteras noſtras multotiens incipiente lectore, quotiens Innocentius Epiſcopus dicebatur, vocem eius tantis clamoribus confundebant, quòd aliorum audientia perturbata, Mandatum Apoſtolicum poterat vix audiri. Garcionibus, & miniſterialibus Epiſcopi, qui cum gladijs & fuſtibus ad Synodum venerant, inſultantibus in eoſdem, & paratis litteras Apoſtolicas de manibus ipſorum eripere, ac in eos manus injcere violentas: propter quæ ijdem iudices Epiſcopum Pontificali officio ſuſpendentes, VV. & acclamatores alios excommunicationis vinculo innodarunt. Sed Epiſcopus ſuſpenſione contempta Ordines ſolemniter celebrauit, & exequi ſicut priù. officium Pontificale præſumit. At Ioannes Lauini Canonicus Pictauen. in litteris iudicum præſentatis Capitulo Pictauen. bis expuit impudenter, ac Marcus Clericus de mandato Hugonis Leuini Magiſtrum Stephanum Gaſchet vnum de Iudicibus ſupradictis, cùm non haberent ipſi iudices alium, qui auderet litteras præſentare, ab Eccleſia violenter eijciens, poſtmodùm de equo proiecit in terram. Ad hæc VV. ſupradictus adiecit, quòd tempore præſentationis ipſius, Epiſcopus ei, vel Abbatiſſæ nihil oppoſuit, niſi quòd in Eccleſia de Airaon medietas patronatus ſpectabat ad ipſum. Dixit etiam quòd prænominatus Ph. cui pendente lite fuit Eccleſia præſcripta collata, inſufficiens eſt ad curã animarũ habendã, & parentes eiuſdem ipſam Eccleſiam, & Monaſterium ſanctæ Crucis multis iniurijs, & damnis affligunt. Super alijs autẽ exceptionibus tam contra ipſum, quàm contra iudices ab Epiſcopo per litteras ſuas oppoſitas, ſic reſpondit: Quòd licèt ſe minimè iuſtificare præſumat, nihil tamen ei obuiat de Canonicis inſtitutis, quin valeat ad Sacerdotiũ promoueri: nec in cõceſſione, vel adminiſtratione Decanatus, nec quando Diaconatus officio publicè fungebatur in Eccleſia Pictauen. aliquid obiecit eidem Epiſcopus ſupradictus. Sed nec indulgentias prælibatas ipſi opponere poſſet, quibus per abuſum faciendo contrarium, tacitè renuntiaſſe videtur, multis Clericis pluribus beneficijs abundantibus in Parochialibus Eccleſijs curam animarum committens, licèt non deſeruiant in eiſdem, noſtris indulgentijs in

caris eius robur amittentibus firmitatis, & in illis rigorem ſeruantibus, à quibus aliquid nititur extorquere. Contra Priorem quoque ſanctæ Radegundis nullam cauſam habebat tempore, quo prædicta quæſtio ſub eius, & ſuorũ coniudicum erat examine ventilanda: ſed paratus fingere cauſas, vt ſe cauſæ ſubtraheret aduerſùs ipſum dixit habiturum ſe quæſtionem: & Magiſtrum Stephanum Gaſchet vilem eſſe perſonam, & inimicum ipſius, cuius patrocinio, & conſilio contra ſuum Archiepiſcopum vſus fuerat paulò antè, à quibus, & tertio coniudice procuratores Epiſcopi minimè appellarunt, nec ſe promiſerunt exceptiones propoſitas probaturos, & nullam fecerunt de eligendis arbitris mentionem. De ſuſpẽſione quidem ipſius... Epiſcopi dixit grauem non imminere iacturam, cùm ipſe non intendat compeſcere, ſed confouere tyrannos, noxios reuelans, & opprimens innocentes. Addidit etiam quòd cùm Epiſcopus fuerit ab officio Pontificali ſuſpenſus, per Parochiales Eccleſias Pictauen. vrbis ſententia publicata, ipſe diuina celebrare præſumit in animæ ſuæ diſpendium, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ contemptum. Vnde petebant, vt iure Abbatiſſæ præfatæ cùm in nullo peccaſſe probetur, illæſo ſeruato, prædictam ſententiam faceremus vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari: violatores ipſius, & indulgentiarum noſtrarum, ac alios qui manus in iudicem temerarias iniecerunt, Abbatẽ quoq; de Abſia, & cõplices eius propter ea quæ in iudices præſumpſerunt, tali pœna plectentes, quòd alij per impunitatis fiduciam talia de ceterò non attentent. Auditis igitur, & intellectis ijs & alijs, quæ fuere propoſita coram nobis prænominato *W*altero propter ſolam multitudinem beneficiorũ, quæ noſcitur obtinere ſuper ipſa Eccleſia de Aitaon ſilentium duximus imponendum: iure Monaſterij ſanctæ Crucis prædicti ſuper repræſentatione alterius, amoto Ph. qui lite pendente, ſinè præſentatione patroni obtinuit eandem Eccleſiam minùs iuſtè, illæſo ſeruato: Epiſcopo verò, vt obſeruet in alijs, quod in dicto Vv. voluit obſeruare, interdicimus ne conferat Parochialem Eccleſiam alicui Eccleſiaſticum beneficium obtinenti, niſi illud voluerit reſignare; & ſi vobis conſtiterit ipſum fuiſſe præfatis indulgentijs noſtris abuſum, ipſarum beneficio priuetis eundem. Abbatem quoque de Abſia, Priorem de Partiniaco veteri, & Cantorem ſancti Hilarij Pictauen. qui ſic contra præfatos iudices temerè proceſſerunt ab officio ſuſpendentes, quouſque per Sedem Apoſtolicam miſericordiam valeant obtinere. Marcum Clericum ſi manus iniecit, vt dicitur, in vnum de iudicibus violentas, & H. Leuini ſi de mandato ipſius hoc extitit attentatum, excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ipſos ab omnibus arctiùs euitari: donec paſſo iniuriam ſatisfecerint cõpetenter, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum noſtro ſe conſpectui repræſentent. Super ſtrepitu verò, & clamore in Synodo factis, vt noſtrarum litterarum lectio, & proceſſus impediretur iudicum prædictorum, inquiſita diligentiùs veritate, ſi ex hoc in Epiſcopo culpam agnoueritis, ipſum à collatione ordinum ſuſpendatis: cùm poſt ſententiam iudicum prædictorum ob hoc in ipſum prolatam ordines præſumpſerit celebrare, vt in quo deliquiſſe dignoſcitur, puniatur. Teſtes autem qui fuerint nominati, &c. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c, Datum Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xv.

Digitiz

EPISTOLA CCXXVII.

SVPER IMMVNITATE MONASTERII BELLIMONTIS INTERIM PRONVNCIAT.

Capitulo B. Martini Turonen.

OLIM cauſam quæ inter vos ex parte vna, & Ven. F.N. Archiepiſcopum Turonen. ſuper iuriſdictione in Monaſterio Bellimontis, ex altera vertebatur, ad nos, ab examine dilectorũ filiorum ... Abbatis de Eleemoſyna Carnoten. Diœceſis... Aurelianen. Decani, & S. de Bero Canonici Carnotenſis, delegatorum noſtrorum per appellationem delatam S. Cantori, & H. Maiori, & O. de Graciaco, Archidiaconis Bituricenſibus ſub certa forma duximus cõmittendam. Interim autem... Abbatiſſa de Bellomonte per ſuas nobis litteras intimãte, quòd cùm Archiepiſcopus ſupradictus ſibi iuriſdictionem indebitam in ipſo Monaſterio vſurparet, ac ipſa propter hoc ad Sedem Apoſtolicam appellaſſet, & Archiepiſcopus eius appellatione contempta, in eam & communicantes eidem excommunicationis ſententiam protuliſſet, iam dictis poſterioribus iudicibus noſtris dedimus litteris in mandatis, vt ipſam Abbatiſſam ad cautelam iuxta formam Eccleſiæ abſoluentes, & iniungentes eidem, quod iniungendum de iure videretur, eam ſuper quibuſdam, in quibus aſſeruerat per dictum Archiepiſcopum ſe grauatam, non paterentur per ipſum, vel per alios indebitè moleſtari: audituri poſtmodùm, & fine canonico deciſuri ſi quis eſſet alius inter partes ſcrupulus quæſtionis. Cuius auctoritate reſcripti cùm partes fuiſſent in eorum præſentia conſtitutæ, Abbatiſſa iuxta mandatum Apoſtolicum abſoluta; idem Archiepiſcopus eam, & conuentum ſui Monaſterij ſuper iuriſdictione, quã in eodem ſe proponebat habere per eaſdem litteras reconuenit. Tandem poſt altercationes plurimas & diuerſas, Archiepiſcopus, & Capitulum Turon. ex vna parte, Abbatiſſa, & Conuentus Bellimontis ex altera, & vos, cõtra quos memoratus Archiepiſcopus coram eiſdem iudicibus propoſuerat per alias litteras antedictas, quòd iuriſdictionem impediebatis, quam habebat in Monaſterio prænotato, vt litium circuitus vitaretur adinuicem conueniſtis; vt ſinè omni cauillatione litis conteſtatio fieret ſuper libellis hinc inde circa dicti Monaſterij iuriſdictionem oblatis. Lite quidẽ coram eis legitimè conteſtata, & teſtibus productis à partibus coram dilectis filijs ... Magiſtro Scholarum Andegauen. & Magiſtro B. Concanonico veſtro, eorumdem auctoritate iudicum, ipſi iudices ad nos inſtructum negotium volentibus partibus remiſerunt. Procuratoribus itaque partium in noſtra præſentia conſtitutis, & atteſtationibus quas iudicum ſigillis incluſas recepimus, publicatis, pro parte Archiepiſcopi, & Capituli Turonen. fuit propoſitum coram nobis, quòd cùm Monaſterium Bellimontis infra Turonen. Archiepiſcopatus limites concludatur, tam in eo, quàm in Abbatiſſa iuriſdictionẽ Epiſcopalem habebat Archiepiſcopus memoratus, & eã tam ipſe vſus fuerat, quàm prædeceſſores ipſius. Vnde procuratores Archiepiſcopi, & Capituli proponebant, quòd cùm eſſet ſuæ partis intentio de iure communi fundata, & per depoſitiones teſtium probaretur, quòd electionem Math. Abbatiſſæ Mpnaſterij Bellimontis Turonen. Ar-

Digitized by Google

chiepiscopus confirmasset, & munus benedictionis impendisset eidem, ipsámque obedientiam, reuerentiã, & subiectionem manu posita super altare Archiepiscopo impendisse, ac Archiepiscopum consecrasse altare, necnon publicè prædicasse in Ecclesia Bellimontis, & alia etiam esse probata, quæ ad iurisdictionem Episcopalem spectare noscuntur, petebãt in hoc iure, ac sua possessione Archiepiscopum conseruari, & ne per Abbatissam, vel Moniales Bellimontis, seu per vos turbetur ei hoc ius, & vsus iurisdictionis, sed vti liberè permittatur. Ad hæc ab Vv. & Matthæo Abbatissæ, ac Monialium Bellimontis, & Ecclesiæ vestræ procuratoribus fuit ex aduerso responsum: Quòd Archiepiscopus, & Ecclesia Turonen. nihil prælationis, vel iurisdictionis in Monasterio habebant eodem; & si quando aliquibus idem Archiepiscopus fuit vsus quę iurisdictionis existere viderẽtur, eis abutendo vsus fuerat, & per iniuriam vsurpando. Propter quod querebamini, tam vos, quàm Abbatissa, & Moniales præfatæ cùm ad Ecclesiam vestram Monasterium ipsum, sicut asserebatis, pleno iure spectaret; proponentes per depositiones vestrorum testium docuisse, quòd Moniales ipsius Monasterij obitum Abbatissæ vobis denuntiant, petentes licentiam eligendi, & Canonicis auctoritate vestra præsentibus, Abbatissæ celebratur electio, quæ à vobis postmodùm confirmatur, & Cantor incipiens, *Te Deum laudamus*, personam installat electam, cui de mandato nostro promittunt obedientiam Moniales, vobis præsentantes eandem, quæ in Capitulo iurat Ecclesiæ vestræ obedientiam, subiectionem, & reuerentiam Gallicis verbis, promittens de se conquerentibus exhibere iustitiam coram vobis, quotiens fuerit requisita, & à vobis curam recipit Abbatiæ ac baculum pastoralem, Chrisma, oleum, & ignem nouum in Pascha, quorum interdictum Moniales obseruant, & correctionem admittunt. Vnde asserentes de ijs, & alijs quæ ad iurisdictionem, & vsum iurisdictionis pertinent, plenè probasse, ab impetitione Archiepiscopi, & Ecclesiæ Turonen. absolui petebant. Hoc etiam in petitionem procuratores vestri specialiter deduxerunt, vt cùm Ecclesia vestra plena iurisdictione in eodem Monasterio vsa fuerit, & vtatur, Archiepiscopus, & Capitulum Turonen. possessionem eidem non turbent, sed ipsam ea pacificè vti permittant. Præsertim cùm bonæ memoriæ Alexander Papa prædecessor noster eidem ius suum recognouerit in Monasterio Bellimontis: quædam, salua Sedis Apostolicæ auctoritate, necnon Ecclesiæ vestræ canonica reuerentia, & Thesaurarij iustitia, ipsi Monasterio indulgẽdo. Nos igitur auditis ijs, & alijs quæ fuere proposita coram nobis, cùm Archiepiscopus, & Capitulum Turonen. aduersùs Abbatissam, & Monasterium Bellimontis de suo iure docuerint, quoad possessorium iudicium, quo tantùm actum est inter partes Abbatissam, & Conuentum Monasterij prænotati, de fratrum nostrorum consilio condemnantes inhibemus eisdem, ne impediant Archiepiscopum Turonen. in eodem Monasterio eis vti, quæ iurisdictionis Episcopalis existunt. Ceterùm cùm inter Archiepiscopum, & Capitulum Turonen. ex parte vna, & vos ex altera interdicto vti possidetis, vel ad instar potius illius interdicti actum sit in hac causa; quia plura capitula, & magis ad rem facientia pleniùs, & euidentiùs probauistis, vos in eo cognouimus potiores. Quapropter vos ab impetitionibus Archiepiscopi, & Capituli Turonen. absoluentes, Archiepiscopo, & Capitulo inhibemus, ne turbent

vobis

vobis poſſeſſionem in Monaſterio Bellimontis; ſed ijs quæ ad iuriſdictionem ſpectare noſcuntur, vos in eodem liberè vti permittant. Quæſtione proprietatis tam Archiepiſcopo, & Eccleſiæ Turonen. contra Eccleſiam veſtram, quàm Abbatiſſæ, ac Conuentui Bellimontis contrà Archiepiſcopum & Capitulum Turonen. Eccleſiæ reſeruata. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ definitionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraïre. Siquis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Feb. Pont. N. Anno quintodecimo. *In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo, & Capitulo Turonen. verbis competenter mutatis.*

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc ... Epiſcopo Aurelianen. & ... Abbati de Curia Dei Aurelianen. Diœceſ. & ... Decan. ſancti Aniani Aurelianen. verbis competenter mutatis, uſque, reſeruata. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo inuiolabiliter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique frater Archiepiſcope, ac Fili Abbas ſuper vobis ipſis. Datum Lateran. Idib. Februarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXVIII.

VT SINGVLI PER SVAS DIOECESES VINDOCIN. MONASTERII INIVRIAS VLCISCANTVR.

Senonen. Rotomagen. Turonen. & Burdegalen. Archiepiſcopis & eorum Suffraganeis.

LICET Apoſtolatus officium nos vniuerſis generaliter conſtituat debitores, religioſis tamen perſonis, & locis præſertim quæ ad Sedem Apoſtolicam nullo pertinent mediante, ſolicitudinem tenemur & curam impendere ſpecialem. Sanè dilecti filij ... Abbas, & Conuentus Vindocinen. noſtris auribus intimarunt, quòd cùm poſſeſſiones, homines, & Eccleſias habeant in Diœceſibus veſtris, ſuper quibus plerumque à multis indebitè moleſtantur, vos moleſtatores eorum, prout ad vos pertinet compeſcere non curatis; quinimò latas in eos interdicti, & excommunicationis ſententias nulla ſibi ſatisfactione impenſa relaxatis interdum, in eorum præiudicium, & grauamen: quod tantò moleſtiùs ferimus, quantò ipſos noſtræ conſiderationis intuitu deberetis in ſua iuſtitia benigniùs confouere. Ideóque fraternitati veſt. per Apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus huiuſmodi latas pro eis ſententias abſque congrua ſatisfactione relaxare nullatenus præſumentes, de malefactoribus ſuis ſinguli per veſtras Diœceſes, quotiens ab ipſis, vel eorum nuntijs fueritis requiſiti, eiſdem curetis iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Mandatum noſtrum taliter impleturi, quòd illud ſibi ſentiant profuiſſe, & nos ſuper hoc prouidere aliter non cogamur. Vos denique fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani xvj. Kal. Martij, Pont. N. Anno quintodecimo.

¶ *In eundem modum ſcriptum eſt ... Carnoten. Aurelianen. Cenomanen. ... Andegauen. Pictauen. & Xantonen. Epiſcopis.* Licèt Apoſtolatus officium, &c. Datum vt ſupra &c.

Digitized by Google

EPISTOLA CCXXIX.

ECCLESIAS, POSSESSIONES, PRIVILEGIA AVCTORITATE APOSTOLICA CONFIRMAT.

Abbati Monasterij sanctæ Mariæ Siluæ Maioris, eiúsque fratribus, tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

QVOTIENS à nobis petitur, quod religioni, & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum suffragium impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis Lucij, & Celestini Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Monasticus qui secundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium impræsentiarum iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestríque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. In eadem villa Ecclesias sancti Petri, & sancti Ioannis, Grangias ad ipsum Monasterium pertinentes, scilicet Malforat cum terra de Bunasse, Grangiam de Daniaco, & de Carenzac cum Ecclesia de Narizan, Grangiam de Fongrauosa, & sancti Nicolai de Genizaco, & de Montfarto, cum pertinentijs earum. Decimas, molendina, colonos, & homines, quæ specialiter ad Monasterium vestrum spectant. Prioratus quoque de Senon, de sancto Lupo, de Castelleto, de Auaron, de Cronhon, de Foncãbalada, de Madiraco, de Lopiac, de Belabat, de Banhals, de Benaugias veteri, de Guibon, de Aguliaco, de Ardeniaco, de Daruaco cum omnibus pertinẽtijs eorumdem Prioratuum. Ecclesias etiam de Spineto, de Camiac, de sancto Leone, de Montiniaco, de Corbeliaco, de sancto Sidonio, de Plazaco, de sancto Germano de Campetez. Prioratus quoque sancti Andreæ de Nomine Domini, de Podio Dodon. cum Ecclesijs suis, Sancti Christophori, & sancti Seuerini, Prioratum sancti Martini, & sancti Saturnini de Boenes, & sancti Vincentij de Porreto, & sancti Laurentij de Scaras, & sancti Ioannis de Campanhas, cum omnibus pertinentijs eorum. Quidquid habetis apud Broiam, & Ialam. Domum de Artelea, de Monte Lauri, Ecclesiam, & decimam de Villa Noua cum omnibus pertinentijs suis. In Sanctonen. Diœcesi, Prioratum sancti Nicolai de Roiano, furnum, & terram contiguam Burgo sancti Petri, Villam de Castellars, sicut concluditur duabus vijs cum Grangia, & agriculturis. Terras, vineas, & reditus, quos habetis in insula

Digitized by Google

quæ dicitur Oleron. Molendinum vobis in mari collatum à Ioanne Martiñ. Vineas vobis collatas ab Arnaldo Viuerevult, vineas de Valera, Prioratus ſanctæ Mariæ de Inſula, quæ eſt in Aruerto & de Praifornel cum poſſeſſionibus eorum. In Vaſaten. Diœceſi Eccleſiam de Brana, cum alijs poſſeſſionibus veſtris, Prioratus ſancti Ioannis de Blaniaco, & ſancti Petri de Caſter, cum Eccleſia ſua de Siurac, Prioratus de Rius, de Sorraco, de Coriaco, de Feſcals, de la Gardera, de Viaco, de Linguoñ, cum omnibus pertinentijs eorum, & Prioratum de Bello Fonte. In Petragorien. Diœceſ. Prioratus ſancti Martini, Campi Martini, & de Scaurniaco, & de Priſone, & ſancti Vlrici, & ſancti Nicolai de Gorſon, de Lopehac, cum Eccleſia ſua de Murzac. Prioratus ſancti Saturnini de Puteo cum Eccleſijs ſuis ſanctæ Mariæ de Belpoiet, & de Punacio. Prioratum de Lauernhia cum Eccleſijs ſuis ſancti Martini de Cumbis, & de Croiſa. Prioratum ſancti Paſtoris cum Eccleſijs ſibi pertinentibus, & Prioratum de Atenac, & de Nauſis cum omnibus pertinentijs eorum, & de Siuriaco cum pertinentijs ſuis. In Agennen. Diœceſi, Prioratum ſancti Antonini cum Eccleſia ſanctæ Rufinæ, & de Runaut, & Maureliaco, & ſanctæ Mariæ de Culturis. Prioratus ſancti Silueſtri de Peno, ſancti Petri de Guntaldo, de Eſcaſſafort cum Eccleſijs, & alijs pertinentijs ſuis. Prioratus etiam de Manuforti, de Caleſu, ſancti Capraſij de Lauarzac, ſanctę Mariæ de Lafita, & de Caus Beoſa cum Eccleſia eius ſancti Andreæ, cũ omnibus pertinentijs eorum. In Caturcen. Diœceſ. Monaſterium Monialium, ſcilicet Pomaredus cum Prioratibus, Eccleſijs, & alijs poſſeſſionibus ſuis. Saluitatem dẽ Blancafort. In Auxitan. Diœceſi Prioratum Gauarretus cum decima, & cenſu totius villæ, furnis, & alijs poſſeſſionibus ſuis. Prioratus de Leucader, de Maluezi, de Gilo, de Perquer, de Boga, Delmont de Caneux, de Seuguer. In Regno Aragonum, Prioratus de Roſta, de Pintan. de Vnocaſtello, de Exera, de Pradella, de Alcala, cum Eccleſijs, decimis, & alijs poſſeſſionibus ſuis. In Lincolnien. Diœceſi in Anglia, Prioratum de Boroella cum pertinentijs ſuis. In Cameracen. Diœceſi, Abbatiam ſancti Dionyſij de Brocares, cum Eccleſijs, decimis, & alijs pertinentijs ſuis. In Sueſſionen. Diœceſi Prioratus ſancti Leodegarij, & ſancti Pauli de Nemore, & Bellæuallis. In Laudunen. Diœceſ. Prioratum Girei, & ſanctæ Probæ, & de Lapion. In Remen. Diœceſ. Prioratũ de Noueio cũ pertinentijs ſuis. In Cathalaunen. Diœc. Prioratũ Chantici. In Senonen. Diœc. Prioratũ Neronis Villæ cum pertinentijs ſuis. In Aurelianen. Diœc. Prioratum de Semeio cum Eccleſijs ſuis ſancti Ioannis de Eureis, & ſancti Symphoriani de Camblois. Sanè noualium veſtrorum quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, ſiue de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos, & abſolutos è ſeculo fugientes ad conuerſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Cùm autem generale interdictũ terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, diuina officia celebrare. In Parochialibus autem Eccleſijs quas habetis, liceat vobis ſacerdotes eligere, & Diœceſano Epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint, Epiſcopus animarum curam committat, vt ei de ſpiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant reſpõdere. Chriſma verò, oleum, conſecrationes altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes Monachorum, vel clericorum,

Digitized by Google

qui ad ſacros fuerint ordines promouendi, à Diœceſano ſuſcipietis Epiſcopo, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam atq; cõmunionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea vobis gratis, & abſque prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumq; malueritis catholicũ adire Antiſtitẽ, qui noſtra fretus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Ad hæc præſenti decreto ſtatuimus, vt obeunte te nunc ipſius loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ſibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi cõſenſu, vel fratrum maior pars conſilij ſanioris ſecundùm Dei timorem, & beati Benedicti regulam prouiderint eligendum. Inhibemus quoque, ne infra terminos parochiarum veſtrarum Eccleſiam, vel oratorium ſinè aſſenſu Diœceſani Epiſcopi, & veſtro quiſquam ædificare præſumat. Saluis tamen priuilegijs Apoſtolicæ Sedis. Libertates præterea, & immunitates à felicis recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, ſiue ab Archiepiſcopis, à Ducibus Aquitaniæ, necnon & alijs illius terræ Baronibus Monaſterio, & hominibus veſtris pietatis, & religionis conſideratione indultas, ratas habentes auctoritate Apoſtolica confirmamus. Statuentes, vt ſicut ab eiſdem prædeceſſoribus noſtris ſtatutum fuiſſe dignoſcitur, nulla Eccleſiaſtica ſeculariſve perſona habitatores veſtros ad arma compellere, vel indebitas exactiones ab eis extorquere præſumat. Sepulturam præterea illius loci liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberauerint, niſi fortè excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas ſit præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integrà conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſeculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò, tertióve commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reámque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat: & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini noſtri Redemptoris Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & ſic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij, Kal. Decembr. Indictione prima. Incarnationis Dominicæ, anno milleſimo ducenteſimo duodecimo. Pontific. verò Dompni Innocentij PP. III. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXXX.

Vt competenti Monachorvm victvi provideat.

Abbati Anianen.

IX ſuſceptæ nobis imminet officio ſeruitutis, vt cùm Eccleſiarum omnium curam Domino ſuſceperimus diſponente, ad illarum grauamina releuanda ſpecialiter intendamus, quæ Apoſtolico noſcuntur ampliùs præſidio indigere. Cùm igitur, ſicut accepimus, Monaſterium tuum adeò ſit in temporalibus diminutum, vt tibi, & fratribus Domino ſeruientibus in eodem, in veſtitu, & victu de ipſius prouentibus prouidere non poſſis, auctoritate preſentium liberam tibi concedimus facultatem, vt Sacriſtiam, & Eccleſias Monaſterij memorati, quæ à Monachis, ſeu clericis ſecularibus detinentur, ad manus tuas de conſenſu Conuentus, vel maioris, & ſanioris partis ipſius, appellatione remota valeas legitimè reuocare: quatenus de ipſarum prouentibus prouideatur Fratribus competenter, vt releuentur etiam onera debitorum. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. iiij. Kal. Febr. Pont. N. Anno quintodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc... Abbati ſancti Vvillelmi, & Priori, & Sacriſtæ de Salue Lodouen. & Nemauſen. Diœceſ. ſic. Cùm dilecto filio Abbati ſancti Saluatoris Anianen. duxerimus concedendum, vt Sacriſtiam & Eccleſias Monaſterij ſui, quæ à Monachis, ſeu etiam clericis ſecularibus detinentur, &c. *uſque*, reuocare. Necnon ipſius Monaſterij poſſeſſiones, & alia quæ à prædeceſſoribus ſuis, vel alijs illicitè alienata inuenerit, vel diſtracta: diſcretioni veſt. per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatenus, ſiqui ſuper hoc contradictores apparuerint, vel rebelles, vos ipſos cùm ab eo fueritis requiſiti, ratione præuia, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum iij. Idus Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXXI.

Persecvtionem patientes ad patientiam adhortatvr.

Cantuarien. Archiepiſcopo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Card.! & Coëpiſcopis ſuis cum ipſo pariter exulantibus.

OMNE gaudium exiſtimare debetis, cùm in tentationes varias incideritis, eorum exemplo qui gaudentes ibant à conſpectu concilij, quoniam digni ſunt habiti contumelias pro nomine Ieſu pati. Beati namque ſunt illi qui perſecutionem propter iuſtitiam patiuntur, quoniam cùm probati fuerint accipiẽt coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Fidelis enim eſt Deus, qui ſuos fideles non patitur ſupra poſſe tentari, ſed facit in tentatione prouentum: Nam quod facit flagellum grano, & fornax auro; id efficit perſecutio viro iuſto, qui ratione fidei ex qua viuit ſimilis eſt grano ſinapis, quod quantò plus tunditur, tantò fortiùs inardeſcit: vt probatio ſuæ fidei multò pretioſior fiat auro, quod per

Digitized by Google

ignem non consumitur, sed probatur. Vos ergo fratres non deficiatis in tribulationibus vestris, quas pro libertate, ac iustitia Ecclesiæ toleratis, quoniam in seruis suis Dominus consolabitur, qui misericordiarum est pater, & totius consolationis est Deus, in gaudio meti faciens, quod in lacrymis seminatur. Ipse quidem post nubilum facit serenum, & post tempestatem tranquillum. Ipse post lamentationem & fletum, gaudium, & exultationem inducit: qui lucem creauit post tenebras, & post vesperam fecit manè: quoniam ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia: quod ille bene nouerat, qui dicebat; *Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: præcinxisti me lætitia, vt cantet tibi gloria mea, & non compungar.* O quantæ mercedis est apud Deum; quantæ laudis est apud homines, spiritualia temporalibus anteferre, vt temporalia spiritualibus postponantur? Exilium sustinere pro patria, pro diuitijs, paupertatem, iniuriam pro honore, pro quiete laborem? Verùm attendite diligenter, quid ille gloriosus Martyr, & Pontifex vester pertulerit pro hac causa; & intelligetis pro certo, quòd in vestro certamine ipsius est martyrium innouatum, immò ipsius agonis palma vobis est feliciter reseruata, qui ducem certaminis tanquam fortis athletæ sequimini ad triumphum. Nisi enim huius causæ is esset effectus quæ vtilitas in sanguine suo, qui gladijs effusus est impiorum? Non enim sub altari Dei frustra clamat anima interfecti propter verbum Domini, & propter testimonium quod habebat voce magna dicendo: *Vsquequo Domine, sanctus & verus non iudicas, & vindicas sanguinem meum de ijs qui habitant super terram? & dictum est illi vt requiesceret, modicum adhuc tempus donec impleantur conserui*: quod ad vos sanè potest intellectu referri, qui conserui eius existitis, seruitutem exequendo diuinam, vt sponsam Christi à seruitute liberetis humana. Quia non sumus filij ancillæ, sed liberæ, qua libertate nos vnigenitus Dei filius liberauit. Interrogate, quæso, conscientiam ipsi vestram nisi respondeat ipsa vobis, quòd tolerabilius est honorabilem persecutionem extra patriam sustinere, quàm in patria perpeti vilissimam seruitutem, longè profectò peiorem, quàm olim populus Israël in Ægypto sub Pharaone in luto, & latere sustinebat. Et nunc induratum est cor Pharaonis, nec dimittet Israëliticum populum, nisi tandem in manu valida, vt post sordes Ægypti, sacrificet Dño in deserto. Confidite fratres, quòd idem Deus per alterum Moysem liberabit populũ suum de seruitute noui Pharaonis in manu forti, & cùm fuerit mirabiliter liberatus cantabit Dño gloriosè, quòd equum, & ascensorẽ proiecit in mare: qui Deũ sibi non posuit adiutorẽ, sed in sua præualuit vanitate; qui gloriatur cùm malè fecerit, & in pessimis rebus exultat; qui factus est sicut equus, & mulus est in quibus nullus est intellectus: ita in reprobum sensum datus, vt cor eius commutatum sit ab humano, eique cor feræ sit datum, vt de ipsius conuersione penè penitùs desperetur, nisi eum misericorditer, & mirabiliter in virum alium ille mutet qui vocat impios & nõ sunt, & de lapidibus suscitat filios Abrahæ: aut grauior illi vexatio tribuat intellectum, si fortè oculos suos leuet in cœlũ & sensus suus illi reddatur, & Altissimo benedicat. Nos sanè qui ex intimo cordis affectu passionibus vestris compatimur, & doloribus condolemus, non cessamus extendere manus nostras, & in virga percutere, donec vos liberet Dominus in mirabilibus suis, quod non in longinquum futurum esse credimus, & speramus. Et licèt cogitatum ve-

ſtrum iactare debeatis in Deum,& ſolicitudinem veſtram in illum proijcere,qui non deſerit ſperantes in ſe, nec de ſua miſericordia præſumentes, ne tamen ipſum fortaſſe tentetis, ſi cooperari negligatis eidem, ſatagite operari, quantùm iuſtè ac honeſtè poteſtis, cum omni diligentia, & cautela, nihil de contingentibus omittentes, vt ille vos, & in præſenti, & in futuro remuneret, pro cuius gloria,& honore graues,& grandes ſuffertis iniurias,& preſſuras.Mittimus autē vobis litterarum reſcriptum, quas Nuntijs noſtris pro pace reformanda tribuimus præſentibus intercluſum.

EPISTOLA CCXXXII.

INTERMINATVR ANATHEMA NISI ECCLESIÆ CANTVARIENSI SATISFACIAT.

Ioanni illuſtri Regi Angliæ ſpiritum conſilij ſanioris.

AVDITIS verbis Nuntiorum tuorum,qui ad noſtram præſentiam peruenerunt; & ſi non illa nobis ex parte tua ſufficienter obtulerint, quæ ſunt ad ſatisfactionem ſufficientia competentem, ſuper multis, & magnis iniurijs, & iacturis, quas longo iam tempore intuliſti Eccleſiæ Anglicanæ contra diuini nominis gloriam, & Apoſtolicæ Sedis honorem, in periculum animæ, ac diſpendium famæ tuæ: adhuc tamen experiri volentes, vtrùm te reuocare poſſimus ab errore ad veritatem: ecce tibi benedictionem, & maledictionem proponimus eius exemplo, qui per Moyſem famulum ſuum benedictiones & maledictiones propoſuit, filijs Iſraël, vt eligas quam malueris vel benedictionem ſi ſatisfeceris, ad ſalutem; vel maledictionem, ſi contempſeris ad ruinam. Licèt enim quaſdam nobis litteras deſtinaueris, quibus aſſeruiſti habiturum te ratum quidquid Abbas de Belloloco,& frater A.Marcel,& alij quatuor Nuntij tui ſuper negotio Cantuar. Eccleſiæ agerent coram nobis: quia tamen ex ijs, non niſi tres ad noſtram peruenere præſentiam, ij ſinè alijs nihil facere poterant,ſecundùm earumdem continentiam litterarum. Præterea non agitur tantùm de negotio Cantuarien. Eccleſiæ, ſed totius Eccleſiæ Anglican. quam impiè perſequendo niteris ancillare; propter quod anathematis meruiſti vinculo innodari. Ij verò tres Nuntij nobis ad vltimum obtulerunt,quòd ſecundùm illam formam ſatisfacere promittebas, quam per dilectos filios P. Subdiacon.& Fratrem D. familiares noſtros tibi curauimus deſtinare. Verùm cùm per te ſteterit, quominus ſecundùm eandem formam pax fuerit reformata, & poſteà peiora prioribus attētaueris,nos ad eam, quæ pro maiori parte gratiam continebat, minimè iam tenemur, cùm ipſa gratia reddideris te indignum.Vt autem vincamus in bono malum,& omnem tibi excuſationis materiam auferamus, adhuc eam parati ſumus ſeruare, ſi vſque ad Kal. Iunij proximè venturas per iuramenta quatuor Baronum tuorum iurantium te præſente, ac mandante in animam tuam,& per patentes tuas litteras repromiſeris, quòd eam fideliter, & efficaciter ad implebis ſecundùm expoſitiones, & explanationes quas ad omnis dubitationis ſcrupulum remouendum duximus adhibendas,& infra eundem terminum hoc totum ſignificaueris per tuas patentes litteras Venerabili F. noſtro St. Cantuarien.Archiepiſcopo,& qui cum

Digitized by Google

eo ſunt Epiſcopis ſuis. Alioquin eius exemplo, qui populum ſuum de ſeruitute Pharaonis in manu valida liberauit, Anglican. Eccleſiam in forti brachio de ſeruitute tua ſtudebimus liberare: prædicentes nunc tibi veraciter, & conſtanter, quòd ſi pacem recipere cùm vales, non vis; cùm volueris non valebis, erítque inutilis penitentia poſt ruinam: ſicut per eorum exempla potes cognoſcere, qui diebus iſtis ſimilia præſumpſerunt. Formam verò quam præfatis Nuntijs noſtris iniunximus præſentibus tibi litteris mittimus intercluſam.

Pacis & reconciliationis leges.

EXpoſitiones autem, & explanationes ſunt iſtæ. In primis itaque ſolemniter, & abſolutè iurabis ſtare mandatis noſtris coram Legato, vel delegato noſtro, ſuper omnibus pro quibus à nobis excommunicatus exiſtis, & veram pacem, ac plenam ſecuritatem præſtabis venerabilibus Fratribus St. Cantuarien. Archiepiſcopo, Vv. Londonien E. Elien. E. Hereforden. I. Bathonien. & H. Lincolnien. Epiſcopis, ac dilectis filijs Priori, & Monachis Cantuar. Roberto quoque filio Vvalteri, & Euſtacio de Veſci, necnon ceteris Clericis, & laïcis hoc negotium contingentibus. Præſtando ſimul coram eodem Legato, vel delegato noſtro publicè iuramentum, quòd ipſos cum ſuis nec lædes, nec lædi facies, aut permittes in perſonis, & rebus, eíſque omnem indignationem dimittes, & in gratiam tuam eoſdem recipies, ac bona fide tenebis. Quódque præfatos Archiepiſcopum, & Epiſcopos non impedies, nec permittes, aut facies impediri, quominus ipſi liberè ſuum exequantur officium, & plena ſuæ iuriſdictionis auctoritate, prout debent, vtantur. Et ſuper ijs tam nobis, quàm ipſi Archiepiſcopo, & ſingulis Epiſcopis tuas patentes litteras exhibebis. Faciens ab Epiſcopis, & Comitibus, ac Baronibus tuis, quot & quos præfati Archiepiſcopus, & Epiſcopi poſtulauerint, iuramenta, & patentes eorum litteras exhiberi, quòd ipſi bona fide ſtudebunt, vt hæc pax, & ſecuritas firmiter obſeruetur. Et ſi forte, quòd Deus auertat, per teipſum, vel alios contraueneris, ipſi pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis mandatis Apoſtolicis inhærebunt; túque perpetuò cuſtodiã vacantium Eccleſiarum amittes. Quod ſi forte nequiueris eos ad hanc vltimam iuramenti partem inducere, videlicet quòd ſi per teipſum, vel alios contraueneris, ipſi pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis mandatis Apoſtolicis inhærebunt: Tu propter hoc nobis, ac Roman. Eccleſiæ per tuas patentes litteras obligabis omne ius patronatus, quod habes in Eccleſijs Anglican. Omnes autem litteras, quæ pro ſecuritate prædictorum ſunt exhibendæ, præfatis Archiepiſcopo, & Epiſcopis ante ſuum ingreſſum in Angliam deſtinabis. Si verò tibi placuerit ſæpefati Archiepiſcopus, & Epiſcopi præſtabunt ſaluo honore Dei & Eccleſiæ iuratoriam, & litteratoriam cautionem, quòd ipſi nec per ſe, nec per alios contra perſonam, vel coronam tuam aliquid attentabunt, te illis prædictam ſecuritatem, & pacem illibatam ſeruante. De ablatis autem plenam reſtitutionem, & de damnis recompenſationem ſufficientem impendes, tam clericis omnibus, quàm laïcis vniuerſis ad hoc negotium pertinentibus, non ſolùm rerũ, ſed etiã libertatũ, eíſque libertates redditas conſeruabis, Archiepiſcopo quidẽ, & Epiſcopo Lincolnien. à tempore ſuæ cõfirmationis, alijs autẽ à tempore diſcordiæ inchoatæ. Nec obſtabit aliqua pactio, vel promiſſio, ſeu conceſſio, quo minùs &

dãna recõpenſentur, & reſtituantur ablata tam viuorũ,quàm etiã defunctorum. Nec de ablatis aliquid retinebis prætextu ſeruitij,quod tibi debuerit impẽdi: ſed poſtea tibi debita pro ſeruitio recõpẽſatio tribuetur,ſtatímq; facies omnes,quos detines Clericos abſolutè dimitti,ac reſtitui propriæ libertati, & etiã laicos, qui occaſione huius negotij detinentur. Incõtinenti quoque poſt aduentũ illius,qui te debebit abſoluere, facies de parte reſtitutionis ablatorum, octo millia librarum legalium ſterlingorum pro perſoluendis debitis,& faciendis expenſis,nuntijs prædictorum Archiepiſcopi & Epiſcoporum,ac Monachorum Cantuarien. aſſignari ſinè impedimento quolibet, per tuam poteſtatem ad eos liberè deferenda, vt expediti reuertantur in Angliam,honorificè reuocati. Videlicet S. Cantuarien. Archiepiſcopo duo millia, & quingentas libras: Vv. Londonien. Epiſcopo ſeptingentas, & quinquaginta libras: E. Elien. mille, & quingentas libras. E. Hereforden. ſeptingentas, & quinquaginta libras: I. Bathonien ſeptingentas & quinquaginta libras: H. Lincolnienſi ſeptingentas & quinquaginta libras: Priori, & Monachis Cantuarien. mille libras. Sed protinus abſque mora, poſtquàm pacem iſtam duxeris acceptãdam,reſignari facias Archiepiſcopo, & Epiſcopo, & Clericis, ac Eccleſijs vniuerſis, in manibus nuntiorum, vel procuratorũ ipſorum omnia immobilia cum adminiſtratione libera eorundem,& in pace dimitti. Interdictum etiam vulgariter vtlagatio nuncupatum, quod proponi feciſti contra perſonas Eccleſiaſticas publicè reuocabis; proteſtando per tuas patentes litteras Archiepiſcopo tribuendas, id ad te de perſonis Eccleſiaſticis nullatenus pertinere; quódque illud decetero contra perſonas Eccleſiaſticas non facies promulgari. Reuocabis præterea vtlagationem laïcorum ad hoc negotium pertinentium, & remittes hominia, quæ poſt interdictum ab Eccleſiarum hominibus recepiſti, præter regni conſuetudinem, & Eccleſiaſticam libertatem. Si verò ſuper damnis, vel ablatis aut eorum quantitate, vel æſtimatione quæſtio fuerit de facto ſuborta, per Legatum, aut Delegatum noſtrum receptis probationibus publicè terminetur. Et ijs omnibus rite peractis relaxabitur ſententia interdicti. Super ceteris autem capitulis, ſi quæ fuerint dubitationes ſubortæ, de quibus meritò valeat dubitari; niſi per Legatum, vel Delegatum noſtrum de partium fuerint voluntate ſopitæ, ad noſtrum referantur arbitrium; vt quod ſuper ijs decreuerimus, obſeruetur. Remittimus igitur ad tuam regalem præſentiam præfatum Subdiacon. & familiarem noſtrum Pand. nobis, & fratribus noſtris merito ſuæ probitatis acceptum,fideliter conſulentes,vt ijs quæ tibi ex parte noſtra ſuggeſſerit, omni dubitatione poſtpoſita beneuolum impartiaris aſſenſum. Datum Lateran. iij Kal. Martij. Pont. N. Anno ſextodecimo.

Mandati Apoſtolici tenor.

FORMA QVIDEM EST TALIS.

Dilectis filijs Pand. Subdiac. & Fratri Durando familiaribus noſtris.

ILLAM gerimus de veſtra diſcretione fiduciam, vt ſecurè vobis ardua negotia committamus: pro certo ſperantes, quòd ea ſecundùm Deum ad honorem, & profectum Apoſtolicæ Sedis curabitis promouere. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus: quatenus proficiſcentes in

Digitized by Google

Angliam,vnà cum Venerabili fratre nostro ... Wintonien Episcopo,& dilecto filio ... Priore Conuentren. vel eorum altero, si forsan ambo interesse non possent, Regis præsentiam adeatis, monentes, & exhortantes eundem efficaciter & prudenter, vt Deo, & Ecclesiæ satisfaciat secundùm formam subscriptam inter nos & Nuntios suos multimoda deliberatione prouisam. Ipse quidem cùm suas patentes litteras vobis tradiderit, & vos nostras patentes litteras sibi tradatis secundùm Capitularis tenorem, quod ei pridem direximus sub alphabeto distinctum, vobísque tradimus ad cautelam. Sed si Rex ipse maluerit, vt nec ipse tradat huiusmodi litteras suas vobis, nec vos tradatis huiusmodi litteras nostras sibi,acquiescatis eidem: & sic cum prædictis Episcopo, & Priore, vel eorũ altero, recepto ab eo publicè iuramẽto, quòd super ijs, pro quibus de mandato nostro excommunicatus existit, nostris mandatis absolutè parebit, tu fili Subdiac. beneficium ei absolutionis impendas, reconcilians eum Ecclesiasticæ vnitati; ac deinde recipientes ab ipso, tam pro Venerabili F. N. St. Cantuarien. Archiepiscopo, quàm pro Coëpiscopis eius, & Monachis Cantuarien. ac omnibus alijs ad hoc negotium pertinentibus, plenam securitatem, ac idoneam cautionem, per honorabiles Nuntios faciatis eos in Angliam reuocari, quibus idem Rex omnem rancorem, & indignationem remittat; ac recepto à præfato Archiepiscopo iuramento, quod à suis prædecessoribus consueuit illius progenitoribus exhiberi, vniuersa ei concedat, & tradat, & faciat ab eo pacificè possideri, quæ ad ipsum pertinere noscuntur. Ità quòd super ablatorum restitutione,ac recompensatione damnorum satisfactionem plenariam, tam ipsi, quàm alijs vniuersis faciat exhiberi: & sic tu relaxes sententiã interdicti. Si verò circa horum aliquid, de quo meritò valeat dubitari, quidquam emerserit quæstionis, nostro reseruetur mandato, iniungendo super hoc ipsi Regi ex debito præstiti iuramenti, ne propter huiusmodi dubiũ relaxatio interdicti nimiùm differatur. Testes autem qui super eo fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint,quominus perhibeant testimonium veritati, ad hoc per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellas, quatenus inquisita, & cognita veritate si quid super ablatorum restitutione, vel recompensatione damnorum propter quæstionem subortam remanserit imperfectum, per Apostolicum tandem mandatum consultiùs impleatur. Quòd si fortè præfatus Rex infra mensem præscriptam formam non duxerit acceptandam, sed in sua maluerit duritia perdurare, vos ex tunc recedẽtes ab ipso significetis ex parte nostra prædictis Archiepiscopo, & Episcopis, vt negotium Ecclesiæ, prout meliùs poterunt persequantur, vósque non differatis vlteriùs ad nostram præsentiam remerare.

EPISTOLA CCXXXIII.

Deposito Melphiensi Episcopo alivm eligi mandat.

Capitulo Melphien.

AVRES habuit, & non audiuit, nares, & non odorauit,ille qui præfuit,& obfuit Ecclesiæ Melphien. cùm operum eius clamores, qui vsque ad nos in longinquo insinuatione clamosa cõmunis fere opinionis vallata testimonio peruenerunt, in proximo noluerit intelligere, vt bene ageret: Com-

paratus iumentis inſipientibus, & ſimilis illis effectus: & noſtræ commonitionis ſurdus auditor inter virtutum odorem, & fœtorem non diſcreuerit vitiorum. Acceperamus ſiquidem olim qualiter R. tunc Melfien. Epiſcopus, ſi Epiſcopus dici debet, quem opera mercenarium exhibuerunt non paſtorem habitus fuerat de bonæ memoriæ Iacobi predeceſſoris ſui morte ſuſpectus: quid & qualiter poſt obitum illius proprio firmauerat iuramento, & contra id venerat quod iurarat, quomodo tandem in ſua fuerat electione proceſſum: qualiter etiam illa, quam in oculis populi ad publicæ infamiæ teſtimonium detinebat, in die conſecrationis eius enixa, & libidinis teſtem produxerat, & quaſi recentis ediderat incontinentiæ argumentum. Et quomodo alius, qui poſt eum venerat, & deſcenderat ex eodem ante ipſum factus eſt Presbyter, ante patrem aſcendens filius ad altare. Nos autem erga ipſum tanta patientia ſumus vſi, quòd qui poteramus deſcendere, ac videre, vtrùm clamor qui ad nos de ipſo aſcenderat, opere compleretur, & reſpõdente facto ſermoni vibrare vltionis gladium in eundem; virgam correctionis remiſimus, rigorem iudicij ſuſpendentes, & affectu ei patris ſpiritualis exhibito ipſi caritatiuè monitionis manna porreximus pręguſtandum. Et ne quid de contingentibus omittere videremur, oblatũm nobis infamiæ ſuæ libellum ſibi duximus tranſcribendum; audita ſuis oculis admouentes, vt ingreſſus conſcientiæ ſuæ iudicium, idem ſibi teſtis, & iudex exiſtens, humiliatus ad penitentiam ſic apud ſe caderet, quòd reſurgeret apud Deum. Ipſe verò tanquam aſpis ſurda, quæ vocem non exaudit incantantium ſapienter, vſque adeò noſtros proiecit poſt ſua terga ſermones, quòd ſicut poſtmodùm noſtris fuit auribus intimatum, depoſita penè penitus modeſtia paſtorali, carnem & ſanguinem ſapiens, filium voluptatis, & ſanguinis, & aliàs prorſus indignum, & moribus onetoſum, dignis, & honorabilibus prætulit officio Cantoriæ. Sícque factus eſt poſt Epiſcopum primus inter alios excellentia dignitatis, qui meritis nouiſſimus exiſtebat: & primi prærogatiua virtutum facti ſunt nouiſſimi beneficij qualitate. Nepotibus quoque ſuis vagientibus in cunabulis, licèt ad plus vix valentibus balbutire; ne dum quòd in Eccleſia legerent, vel cantarent, niſi fortè legat balbutiens expeditè, ac dulces choro concinentium reſonet vagiens melodias, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora, portantibus alijs pondus diei, & æſtus; & iſtis vbi non ſeminauerunt, merentibus plena manu. Hæc autem licèt ſe promiſerit correcturum ſub fidei ſponſione, faciens tamen ad vlteriora proceſſum, immò magis exceſſum, tam vos, quàm alios Clericos præbendis, & beneficijs prætermiſſo iuris ordine ſpoliauit: & contra Turonen. ſtatuta Concilij, quod ſectionem inhibet præbendarum, diuidebat, & diuiſas conferebat præbendas, non ſecundùm rationis iudicium, ſed pro ſuæ arbitrio voluntatis. Sponſalia ſanè, niſi de ſoluenda ſibi pecunia præcederent ſponſiones, contrahi prohibebat: ac factus in tẽplo Domini venditor columbarũ, qui nummulariorum menſas euertere debuiſſet, opibus, non operibus penſatis in ſubditis, in collatione beneficiorum, & aliorum quæ iuris ſpiritualis exiſtunt, non quid exigeret meritum, ſed quid munus ſuggereret attendebat, vt qui plus de temporalibus in ſtateris eius doloſis poſſet appendere, plus de ſpiritualibus reportaret. Sícque ad Simonem Magum imitatione ſimoniacæ prauitatis acceſſit, quòd à Simone Petro penitus viſus eſt diſceſſiſſe. In ijs autem, & alijs quæ licèt

Digitized by Google

in publicum malitia ſua prodiderit, nos tamen faſtidio ſubticemus, in patientia ſupportauimus, illi locum veniæ reſeruantes, vt ſi forſan actus ſuos reformaret in bonum ſibi noſtra clementia ignoſceret, ne periret: ſed ipſe gratia noſtræ benignitatis abuſus, vt nos acriùs prouocaret Oct. reprobo, & maledicto, nec pulſatus precibus, nec ſufficienti metu commotus, Melfien. ſubdidit ciuitatem, factúſque proditione præcurſor, ciues quos reuocaſſe debuerat, præuenit temerè ad iurandum; immò potius deiurandum: cùm dici non debeat iuramentum, per quod iuſtitia læditur, fides alij debita violatur, & cuius adhuc manus, vt verbis cuiuſdam ſolitæ loquutionis vtamur, de recenti iuramento calebat, quòd kariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri Regi Siciliæ paulò ante præſtiterat traxit poſt ſe plurimos ad ruinam, & excommunicato prædicto tantò principaliùs inter alios regni prælatos adhæſit, quantò plus alijs ab Eccleſiæ deuotione, ac memorati Regis fidelitate receſſit. Porrò vt pœna reuocaret à culpa, quem culpa traxit ad pœnam, & ſentiret fulgura, qui tonitrua non timebat, Venerabili F. noſtro ... Murano Epiſcopo noſtris dedimus litteris in præceptis, vt ipſum ab officio Pontificali ſuſpendens, firmiter eidem iniungeret, quòd infra tres menſes noſtro ſe conſpectui præſentaret: alioquin ex tunc eum vinculo excommunicationis aſtringens vobis ex parte noſtra præciperet, vt prouideretis Eccleſiæ veſtræ, ac vobis perſonam idoneam canonicè in paſtorem. Cúmque per ſupradictum memoratum Epiſcopum noſtra fuiſſet auctoritate ſuſpenſus, infra trium menſium ſpatium eidem indultum per nuntios inſtitit, & humiliter ſupplicauit, vt terminum, quo noſtro ſe debeat præſentare conſpectui dignaremur vſque ad octauas B. Martini proximò præteritas prorogare: Cui non ſolùm illas, ſed etiam vſque ad octauas Epiphaniæ ad conuincendam eius malitiam alias inducias duximus indulgendas. Interim autem ipſe iram ſibi accumulans in die iræ, nedum quòd à præmiſſis non deſtitit; ſed etiam, ſicut accepimus, tanquam fedus cum morte pepigerit, in profundum veniens vitiorum, in contumaciam ſe maiorem erexit, & prioribus peiora commiſit. Medio tempore bona Eccleſiæ ſibi commiſſa tam prodiga diſpenſatione diſpergens, quòd euentu ſecuto præmiſſæ petitionis interprete, ad diſſipandum, non ad comparendum in noſtra præſentia, viſus eſt prorogationem termini, non abſque illuſione Sedis Apoſtolicæ poſtulaſſe. Cùm igitur idem mortuus per peccatum, & euidentia ſuorú actuum peruerſorum extra ciuitatem delatus, iámque delinquendi conſuetudine compeditus in monumento iaceat fetidus, non adijciens vt reſurgat, vt excidatur ficus fatua, quæ nec verba ſalutis enuntians, nec opera virtutis exercens, non protulit fructus, aut folia, ſed terram ſterilem reddidit ſub occupatione nociua: dictum R. ab Eccleſia Melfien. perpetuò duximus amouendum, vt nec etiam vt ſubiectus in ea remaneat, cui ſic præeſſe noluit, vt prodeſſet: excommunicationis vinculo innodantes, ſiquis ei de cetero præſumpſerit intendere, vt paſtori. Contractus præterea vẽditionis, donationis, vel cuiuſlibet alterius alienationis, quos in damnum celebrauit eiuſdem Eccleſiæ irritamus, & vt terra quæ ſub vmbra inutilis arboris ſterilis habebatur, per nouam plantationem ad fructificandum culturam recipiat congruentẽ, per Apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus in talem perſonam de prudentum virorum conſilio vota veſtra per electionem canonicam conferatis, per quam, & præteriti temporis

valeat

valeat reparari iactura, & futuri commoditas prouideri. Datum Lateran. iij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXXIV.

PACTA IN FRAVDEM ECCLESIÆ INTERPOSITA DE NON RESTITVENDIS ABLATIS IRRITA DENVNCIAT.

S. Cantuarien. Archiepiſcopo S. Romanæ Eccleſiæ Card. Vv. Londonien. E. Elien. E. Hereforden. & H. Lincolnien. Epiſcopis.

IA quæ illicitè præſumuntur contra honeſtatem canonicam, aut Eccleſiaſticam libertatem meritò debent per auctoritatem Apoſtolicam irritari: ne fortè tranſeant præſumptoribus in exemplum. Quocirca fraternitati veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus conceſſiones, pactiones, ſiue promiſſiones, quas clerici ſeu religioſi viri cuiuſcumque profeſſionis, vel Ordinis Ioanni Regi Angliæ ſuper ablatis, vel extortis poſt interdictum fecerunt, quominùs ipſa reſtituantur ad plenum, denuntietis irritas, & inanes. Auctores etiam, & procuratores illarum niſi moniti ſatisfecerint, excommunicationis vinculo innodetis. Siqui verò prædictorum noluerint ablata, vel extorta repetere: detentores eorum nihilominus ipſa reſtituere cõpellatis, in Terræ Sanctæ ſubſidium iuxta mandatum Apoſtolicum reſeruanda. Quòd ſi non omnes, &c. tres aut duo veſtrûm appellatione remota, &c.

EPISTOLA CCXXXV.

CVM REGE ANGLIÆ EXCOMMVNICATIONEM PASSOS AB OFFICIIS, ET BENEFICIIS SVSPENDI IVBET.

Eiſdem.

NIſi præſumptorũ temeritas puniretur, nimis inſoleſceret audacia malignorum, qui nolentes inter fas, & nefas diſcernere, vitium pro virtute, ac vanitatem pro veritate ſequuntur. Nos igitur, quibus imminet ex Apoſtolicæ ſeruitutis officio, errata corrigere, ac praua reducere in directa, per Apoſt. vobis ſcript. mandamus, quatenus viros Eccleſiaſticos, qui Ioanni Regi Angliæ anathematis vinculo innodato miniſterium, conſilium, vel auxilium præſtiterunt in ijs quæ ſunt contra iuſtitiã, & libertatem Eccleſiaſticam attẽtata: Illóſque qui ab eodem Rege poſt excommunicationem, vel ab alijs excommunicatis ſcienter per collationem, vel præſentationem Eccleſiaſtica beneficia ſunt adepti: & ſimiliter eos, qui ob cauſas excommunicati prædictas, excommunicationis ſuæ tempore beneficia Eccleſiaſtica receperunt: necnon Eccleſiaſticos viros, qui ſcienter excommunicatis Eccleſiaſtica beneficia contulere: ſimiliter clericos, & viros religioſos, qui publicè communicauerunt præfato Regi & alijs excommunicatis auctoritate Apoſtolica nominatim in caſibus non conceſſis, ab officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis ſuſpendatis; donec ſe Apoſtolico conſpectui repræſentent, cum veſtrarum teſtimonio litterarum plenam & meram continentium

veritatem illis dumtaxat exceptis, qui per ſatisfactionem condignam ad mandatum Eccleſiæ redierunt. Quòd ſi non omnes, &c. vt ſupra.

EPISTOLA CCXXXVI.

REGEM ANGLIÆ NISI BONA FIDE LEGES ABSOLVTIONIS IMPLEVERIT, ITERVM INTERDICTO SVBIICI PRÆCIPIT.

Eiſdem.

SÆPE contingit, vt dum hoſtilis malignitas ſe reperit coartatam, pacem in dolo diſſimulet, dolúmque poſt pacem attenter, vt eos fraudibus circumueniat, quibus non potuit viribus prævalere. Volentes itaque contra doloſitates huiuſmodi diligenti prouidere cautela, præſentium vobis auctoritate concedimus; quòd ſi Ioannes Rex Angliæ violauerit pacem, poſtquàm inter ipſum, & Eccleſiam Anglicanam prouiſione fuerit Apoſtolica reformata, niſi Rex ipſe legitimè monitus ſatisfecerit competenter, conſulto interim Romano Pontifice Regem ipſum, & regnum eius in eum ſtatum interdicti & excommunicationis, in quo ante reformationem pacis fuerunt, auctoritate Apoſtolica reducatis. Quòd ſi non omnes, &c.

EPISTOLA CCXXXVII.

NE QVEM, NISI POST PLENAM SATISFACTIONEM E REGIO SANGVINE IN REGEM CORONENT.

Eiſdem.

QVIA nonnunquam malignorum peruerſitas per ſucceſſionem ſanguinis à parentibus in filios deriuatur: ſicut euidenter appareret, ex eo quòd olim Rex Anglorum Henricus beatum Thomam Cantuarien. Archiepiſcopum iuſtitiam, & libertatem Eccleſiaſticam defendentẽ longo fuit tempore perſecutus, interemptum tandem gladijs impiorum; & Ioannes Rex Angliæ natus eius, propter eandem cauſam vos, ac dilectos filios Monachos Cantuarien. cum multis alijs à multo iam tempore iniquè perſequitur, cogens vos bonis omnibus ſpoliatos miſerabiliter exulare. Nos Eccleſiaſticę libertatis zelo ſuccenſi, per Apoſt. vobis ſcript. mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ſi dictus Rex violauerit pacem, quæ inter ipſum, & Eccleſiam Anglicanam prouiſione fuerit Apoſtolica reformata, vos, aut quilibet alij nullum de heredibus ſuis vngere, vel coronare præſumatis in Regem. Saluo ſemper in omnibus Apoſtoliçæ Sedis mandato.

INNOCENTII III.
PONTIFICIS MAXIMI EPISTOLARVM
LIBER IV.

REGESTI DECIMVS SEXTVS
Anni Pontificatus XVI.

EPISTOLA PRIMA.

SVPER FINIBVS EGITAN. ET COLIMBR. DIOECESEON IVDICES DELEGAT.

Zamorenſi, & Portugalen. Epiſcopis, & Magiſtro Florentio Archidiac. Zamoren.

VENERABILIS frater noſter... Colimbrien. Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quòd cùm olim Aurien. Epiſcopo, & ſuis coniudicibus, noſtris dederimus litteris in mandatis, vt vniuerſa in quorum poſſeſſionem per Caurien. & Ciuitaten. Epiſcopos Venerabilis F. N.... Egitan. Epiſcopus fuerat aduerſùs eundem Colimbrien. inductus, vel eorum occaſione auctoritate propria occuparat, ipſi Colimbrien. cum fructibus medij temporis reſtitui facientes, ſupplerent, ſiquid per ipſius Egitanien. malitiam defuiſſe conſtaret, executioni ſententiæ pro eodem contra Egitanien. Colimbrien. eundem, arbitrali examine ſuper reſtitutione fructuum promulgatæ ad limitationem Epiſcopatuum quàm citò poſſent ſub omni diligentia proceſſuri, prædictus Aurien. & ſui coniudices ſuper reſtitutione facienda vices ſuas Abbati de Sertia, & ſuis conſocijs cõmiſerunt, limitationem Epiſcopatuum ſibi ſpecialiter reſeruantes. Poſſeſſio-

Digitized by Google

nibus itaque per eundem Abbatem, & ſuos Collegas Colimbrien. Eccleſiæ reſtitutis, ijdem iudices dictum Egitanien. niſi fructus omnes medij temporis ad plenum reſtitueret infra terminum ad hoc ei præfixum, excommunicationis vinculo innodarant, contradictores cenſura ſimili percellentes. Tranſacto verò termino, infra quem Egitanien. Epiſcopus eidem debuerat parere ſententiæ, ipſius contumacia exigente prolata prius ſub conditione ſententia fuit, poſtmodùm præcisè, & ſimpliciter innouata. Partibus ſanè à delegatis noſtris prædictis interim conuocatis, Procurator Colimbrien. Eccleſiæ, & pars altera ad hoc ad vltimum conuenerunt, vt idem Colimbrien. in poſſeſſione, quam per memoratum Abbatem, & ſuos Collegas fuerat aſſecutus, non obſtante modo proceſſus, videlicet ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè proceſſerint, tunc pacificè permaneret. Si tamen ea reſtituta fuiſſent, quæ ſecundùm mandatum Apoſtolicum reſtitui debuerant hinc inde, ſubtractione, vel ſuppletione nihilominùs facienda, ſi fuiſſet aliquid quoad poſſeſſiones plus, vel minus debito reſtitutum. Pro reſtitutione verò fructuum idem Egitanien. obligauit ablantes, hoc tamen adhibito, quòd ſi cautio illa inſufficiens videretur, ſecundùm delegatorum ipſorum caueret arbitrium per pignoratitiam, vel fideiuſſoriam cautionem. Præfixo quoque termino, quo ſe partes eorumdem iudicum conſpectui præſentarent propter diſcordiam, quæ inter cariſſimos in Chriſto filios noſtros Portugalen. & Legionen. Reges excreuerat, idem Colimbrien. quod neque per ſe, neque per procuratorem idoneum apud Auriam poterat proficiſci per quendam nuntium ferè nudum iudicibus intimauit. Ipſi verò eundem Colimbrien. in mille, ac ſexcentis ſolidis monetæ Legionen. expenſarum nomine condemnarunt, & aliàs procedentes minùs legitimè contra ipſum, Epiſcopatus non ſinè Colimbrien. Eccleſiæ præiudicio, poſt appellationem legitimam limitarunt. Quapropter idem poſtulabat inſtanter proceſſum iudicum eorumdem, tam ſuper expenſis, quàm limitibus irritari. Nos autem conſiderantes vtrique partium expedire, vt non ſecundùm rigorem iuſtitiæ, ſed ſecundùm æquitatis prouidentiam in iſto negotio procedatur: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus apud vos poſſeſſionibus ſequeſtratis, Egitanien. Epiſcopum, vt Colimbrien. fructus iuxta formam alterius noſtri mandati reſtituat, vel de reſtitutione facienda ſufficientem præſtet, & idoneam cautionem, monitione præmiſſa, diſtrictione qua conuenit, appellatione poſtpoſita compellatis: & ſic auditis, & intellectis, quæ partes hinc inde duxerint proponenda, ſi vobis conſtiterit, quòd Aurien. Epiſcopus, & ſui coniudices prouidè Diœceſes prædictorum Epiſcopatuum limitarũt, faciatis eas auctoritate noſtra ſecundùm illum modum manere perpetuò limitatas. Alioquin tam per teſtes, inſtrumẽta, & famam, quàm antiquas diuiſiones, & quæcumque alia adminicula inquiſita, & cognita veritate pleniùs ipſos Epiſcopatus, ſolum Deum habentes præ oculis limitetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Ceterùm ſi prænominatus Colimbrien. de legitimo impedimento docuerit, propter quod Aurien. Epiſcopi, & coniudicum eius conſpectui ſe nequiuerit præſentare: vos eum abſoluatis à pœna, qua propter contumaciam per illos extitit condemnatus. Alioquin ipſum in legitimis, & moderatis expenſis, quas pars altera fecit in cauſa, ex quo idem Colimbrien. cæpit laborare contumacia, condemnetis. Prouiſo

Digitized

prudenter, vt Colimbrien. Episcopum super possessionibus laïcalibus, quas in Conilian. & in eius terminis legitimè acquisiuit non patiamini ab aliquo indebitè molestari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique fratres Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Martij, Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA II.

Interminatvs Anathema ab ecclesiæ inivriis deterret.

Regi Armeniæ.

INVITI ac dolentes tibi negamus Apostolicæ salutationis, & benedictionis alloquium, cui benedictionem & salutem æternam in Domino affectamus. Verùm id exposcit tuorum excessuum magnitudo, quia cùm deuotum ei deberes impendere famulatum, qui te ad regni solium sublimauit, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, commissum tibi ab eo gladium exercendo; tu illum conuersione damnabili conuertens in viscera Ecclesiæ matris tuæ, nuper, vt ad præsens alia taceamus, quæ nobis sunt de tuis actibus sæpiùs nuntiata, in Ecclesiam, & populum Antiochen. tantæ immanitatis attrocitate, violatis trengis, & regia promissione posthabita desæuisti, vt ad confusionem tuam non possit in memoriam non redire, quod legitur; Vnusquisque à suo proximo se custodiat, & non habeat fiduciam in quolibet fratre suo, quia omnis frater, & proximum supplantabit, & studebit incedere fraudulenter. Sicut enim ex litteris Venerabilis F. N.... Patriarchę Antiochen. & multorum aliorum nobis innotuit, cùm treugæ inter te, ac Antiochen. præfatos per ipsius Patriarchæ studium factæ fuissent, & iuramento firmatæ, túque promisso, quòd eas inuiolabiliter bona fide seruares vsque ad terminum constitutum, super hoc litteras eidem Patriarchæ Bulla munitas regia destinasses: tandem oblitus quantam habere debeat regalis promissio firmitatem, quamquam sit indecens, & nefarium huiusmodi pacis, aut treugarum fœdera violare, in terram Antiochiæ Rupin. nepotem tuum, cum non paruo exercitu transmisisti, qui terram immunitam, vtpote nihil hostile metuentem ingressi, non solùm Ciuium, sed & Ecclesiarum casalia, supergressi sæuitiam paganorum redegerunt in cinerem, & fauillam, & flagitijs quæ recitare nec liber, nec expedit perpetratis, prædam valentem centum millia Byzantiorum, & ampliùs abduxerunt. Prius etiam quædam, quæ dictus Patriarcha malum in bono vincere studens, vsque modò siluerat attentaras, quibus Apostolicam Sedem, immò eum qui Ecclesiarum omnium eam matrem constituit, & magistram, non leuiter quidem nosceris offendisse. Cùm enim Venerabilis F. N. ... Patriarcha Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legatus quendam, qui se Patriarcham Antiochen. appellat, de speciali mandato nostro duxerit exigente iustitia deponendum: & in omnes, qui eidem tanquam Patriarchæ intenderent, excommunicationis sententiam promulgarit, tu nihilominus eum, non sinè Apostolicæ Sedis iniuria, recepisti, eidē quasi Patriarchæ temerè intendendo. Ad hæc ... electo Tarsen.

Digitized by Google

sublato de medio, cùm Patriarcha sæpedictus speraret vt iuxta promissionem tuam Archiepiscopus institueretur ibidem: tu redditibus, & casalibus ipsius Ecclesiæ militibus tuis sacrilega præsumptione diuisis, & Latinis clericis expulsis penitus ab eadem, in ipsa Græcos quosdam intrudere præsumpsisti. Quoniam igitur hæc sub dissimulatione transire nec volumus, nec debemus, quos Apostolatus officium non solùm Ecclesijs, verùm etiam fidelibus vniuersis constituit debitores, ne nobis negligentibus impietatem tuam tibi, prout ad nos pertinet, nuntiare, tu in tua moriaris iniquitate, quod absit; & sanguis tuus de nostris manibus à Domino requiratur, Serenitatem tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, & sub diuini iudicij obtestatione tibi præcipiendo mandamus, quatenus prædicto Patriarchæ, ac Ecclesijs suis taliter satisfacere studeas de præmissis, vt maiestatem diuinam, quam ea committendo tibi offensam proculdubio reddidisti, placatam tibi reddere valeas eadem corrigendo; & nos te tanquam obedientiæ filium caritatis brachijs amplexantes, fauorem tibi teneamur Apostolicum impertiri. Alioquin cùm Domino disponente, in eo simus loco, & officio constituti, vt vindictam in nationibus, & increpationes in populis facere teneamur, ac secundùm Apostolum omnem inobedientiam prompti simus vlcisci ... Venerabilib. FF. NN. .... Patriarchæ Hierosolymitan. prædicto, & suffraganeis eius, ac Episcopis Cypri nostris damus litteris in mandatis vt te, licèt ex alia causa vinculo excommunicationis astrictum, ex hac quoque vsque ad satisfactionem condignam appellatione postposita, faciant excommunicationis sententiæ subiacere: nihilominus in præfatum nepotem tuum, ac omnes principales, fautores, & Consiliarios tuos consimilem sententiam proferentes, ac facientes eandem vsque ad satisfactionem idoneam inuiolabiliter obseruari. Insuper karissimis in Christo filijs Hierosolymitan. & ... Cypri Regibus illustribus, & Baronibus eorumdem; necnon dilectis filijs Templarijs, & Hospitalarijs, & peregrinis constitutis in prouincia Hierosolymitan. mandamus, vt interim tibi nullum impendant consilium, auxilium, vel fauorem: quinimò te tanquam excommunicatum arctiùs euitantes, Patriarchæ prædicto, ac Ecclesijs eius assistant, ad suam iustitiam obtinendam. Præfato Patriarchæ Hierosolymitano mandantes, vt ipsos ad id compellat per censuram Ecclesiasticam, si necesse fuerit, & viderit expedire. Tu igitur sensus tuos colligens in teipso, sicut vir prouidus studeas præcauere, ne te in illum articulum necessitatis inducas, quòd te serò peniteat Apostolicis non obtemperasse monitis, & mandatis. Datum Lateran. ij. Kal. Martij Pont. N. Anno sexto-decimo.

EPISTOLA III.

VT ADVERSVS NEFANDA QVÆDAM IVRAMENTA SERIO INSVRGANT.

Remenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.

ITSI Apoſtolatus officium nos vniuerſis conſtituat debitores, & erga omnes paternum affectum gerere teneamur: Regnum tamen Franciæ prærogatiua quadam diligimus caritatis, vtpote quod præ cæteris mundi Regnis, Apoſtolicæ Sedis, ac nobis obſequioſum ſemper extitit, & deuotum. Ideóque ab eodem regno ſpecialiter amouere cupimus ſcandala vniuerſa, quæ contra illud diuinæ poſſent maieſtatis oculos prouocare. Noueritis autem ad noſtram audientiam peruenisſe, quòd eiuſdem regni homines, quaſi ex conſuetudine generali frequenter ex ira, & interdum animi leuitate, quibuſdam vtuntur nefandis, & horribilibus iuramentis: & cùm veritas doceat per ſeipſam, non eſſe iurandum per terram, quia ſcabellum eſt pedum Dei, ipſi non ſolùm per diuinos pedes, & manus iurare non metuunt, verùm etiam ipſius Chriſti, & ſanctorum eius ſecretiora membra lingua ſacrilega perſcrutantes, ea non formidant intonare iurando, quæ nos ſcribendo ſumus veriti nominare. Cùm igitur ſacri canones in præſumptores huiuſmodi conſtituant graues pœnas, & Epiſcopos nihilominus, qui hæc emendare negligunt, aſſerant acerrimè arguendos, Fraternitatem veſtram monendam duximus attentiùs, & hortandam per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandantes, quatenus ſubditis veſtris, vt ab huiuſmodi temeritate deſiſtant, curetis diſtrictiùs inhibere: & inhibitionibus comminationes addendo, eorum præſumptionem taliter corrigatis, quòd diuini nominis zelus vos tangere videatur, & eorum temeritas diuinam contra ipſos, & regnum præfatum non prouocet vltionem. Vos denique fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi ſuper vobis ipſis, &c. Datum Lateran. ij. Idus Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA IV.

QVÆSITIS SVPER ELECTIONE PRÆPOSITI ARETINI RESPONDET.

Epiſcopo Florentin. & Priori Camaldulen. & Magiſtro B. Pleban. Caſtri Florentin.

CVM olim nuntius dilectorum filiorum ... Præpoſiti, & Canonicorum Aretin. in noſtra præſentia conſtitutus, ſententiam quam ſuper electione facta de ipſo Præpoſito in paſtorem Eccleſiæ Aretin. Venerabiles fratres noſtri Archiepiſcopus Rauennas, & Epiſcopus Liuien. delegati à nobis pro dicto Prępoſito promulgarant, poſtularet auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmari. Magiſtro R. Procuratore partis alterius, præter alia cõtra modum electionis ipſius, & proceſſum iudicum prædictorum obiecta proponente, ipſum Præpoſitum in Eccleſiam Aretin. ingreſſum ſimoniacum habuiſſe, ac tempore quo de ipſo fuit electio celebrata, excommunicationis fuiſſe vinculo innodatum, & natalium pati defectum: quia

Digitized by Google

nobis ſuper ijs non poterat fieri plena fides, vobis dedimus in mandatis, vt tam ſuper proceſſum iudicum, & electionis modo, quàm ſuper obſtaculis alijs, quæ partes ducerent proponenda, receptis probationibus eorundem, ipſas ſub veſtris ſigillis fideliter nobis tranſmitteretis incluſas: præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Adiecimus etiam, quòd teſtes quos vtraque pars ſuper modo electionis, proceſſu iudicum, & alijs quæ crimina non contingerent, ducerent nominandos, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraherent, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita cogeretis veritati teſtimonium perhibere. Partibus itaque in noſtra præſentia conſtitutis, narratione, ac reſponſione, aliiſque partium confeſſionibus ſuper proceſſu iudicum, & modo electionis auditis, cùm velletis, ſicut ex litteris veſtris accepimus, ad aliorum inquiſitionem procedere, à parte Præpoſiti fuit obiectum, ſe non teneri ſuper alijs ſe reſpondere, cùm hæc, ſicut dicebat, coram primis iudicibus obiecta fuerint, nec probata: præſertim cùm inducíæ datæ ad hæc probanda fuiſſent, & ſuper ijs pars eadem proteſtata fuerit coram vobis, quòd abſque ſui præiudicio ſuper articulis alijs reſponderet: & adiecit ei non debere obeſſe, ſi nuntius eius cum aduerſario litteras impetrauit, qui non ad hoc, ſed tantùm ad impetrandam confirmationem ſententiæ fuerat deſtinatus. Quibus pars aduerſa reſpondit, quòd cùm hæc ſub iudicibus memoratis, in modum exceptionis dilatoriæ fuerint ad iudicium declinandum obiecta, quod etiam pars altera concedebat, contra perſonam nihilominùs ipſius Præpoſiti ad excludendum eum à dignitate poterant peremptoriè nunc opponi; præſertim cùm nuntius partis Præpoſiti, in litteris impetratis cum aduerſario conueniſſet, & primò vobis præſentaſſet eaſdem, ac vos forma cogeret litterarum. Addidit inſuper, quòd pars Præpoſiti conteſtando litem approbaſſe litteras, & à dilatorijs exceptionibus receſſiſſe liquidò videbatur: quod pars aduerſa negabat cùm ſuper alijs reſpondendo, vt dictum eſt, de iure ſuo circa exceptiones huiuſmodi fuerit proteſtata; & ſicut dicebat, commiſſionis litteras approbare pro parte, ac pro parte poterat reprobare. Quia verò ſuper ijs diuerſi videbantur diuerſa ſentire, quid vobis ſit faciendum poſtulaſtis per Sedem Apoſtolicam edoceri. Quærentes nihilominus, an defectus natalium, & excommunicatio iudicari debeant ad crimina pertinere, cùm de crimine non filij, ſed patris agatur in primo, & de pœna criminis in ſecundo, vt ſic inſtrui valeatis, vtrùm ſuper ijs nominandos teſtes ſecundùm formam præcedentium litterarum debeatis compellere perhibere teſtimonium veritati. Quæſiuiſtis etiam, ſi ad teſtimonium debeat Archidiac. ſupradictus admitti, cùm per procuratorem agant idem, & eius ſocij coram vobis. Nolentes igitur per tales inutiles, & vanos anfractus deciſionem cauſæ in grauamen Eccleſiæ Aretin. differri, per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus non obſtantibus huiuſmodi vanis, & friuolis occaſionibus ſecundùm formã vobis datam procedatis in cauſa: teſtes in præmiſſis articulis, illo de ſimoniaco ingreſſu dumtaxat excepto, ad perhibendum teſtimonium veritati per cenſurã Eccleſiaſticam cõpellentes; cùm & ſi à criminibus fortè deſcenderint, quoad iſtud negotium crimina non contingant. Archidiacono verò teſtimonium, cùm pro parte ipſius, & ſociorum eius, non per eum, ſed per procuratorem agatur: & in cauſa Eccleſiarum ſuarum clerici etiam ad-

uersùs extraneos admittantur, cur in hac repelli debeat, niſi aliud rationabile obuiet, non videmus. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani ij. Idus Martij. Pont. N. anno ſextodecimo.

EPISTOLA V.

VT ADVERSVS AVXITANVM ARCHIEPISCOPVM MVLTORVM CRIMINVM REVM SECVNDVM IVRIS FORMAM PROCEDANT.

Archiepiſcopo Burdegalen. & Epiſcopo Agenen. & Abbati Clariacen. Agenen. Diœceſ.

CVM gemitus Eccleſiæ Auxitan. gementis ſub nocte cecitatis ſui Archiepiſcopi, & plorantis olim ad aures Apoſtolicas aſcendiſſet, à multis nobis multotiens inculcatis; eumdem Archiepiſcopum monuimus diligenter, vt cùm ad Pontificalis curam regiminis ſe deberet cognoſcere minùs aptum, ſuam & aliorum ſalutem lucris temporalibus anteponens, & compatiens Eccleſiæ memoratæ, quæ ſub vmbra eius grauiter in ſpiritualibus, & temporalibus erat lapſa, Pontificalem curam ſpontaneus reſignaret. Venerabilibus fratribus noſtris ... Archiepiſcopo Narbonen. & bonæ memoriæ ... Vticen̄ Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legatis noſtris dantes litteris in mandatis, vt ipſum ad id inducere procurarent. Sed idem Archiepiſcopus citatus pluries ab eiſdem, non ſolùm ad ipſos accedere non curauit: verùm etiam, ſicut nobis innotuit per ipſius litteras Narbonen. cùm excommunicatus fuerit ab eiſdem, diuina in animæ ſuæ periculū celebrare officia non deſiſtit, præeſſe quidem deſiderans, non prodeſſe; cùm non modò ſubditum ſibi populum iuxta pontificale officium non erudiat, quinimò deteſtabilis vitæ, ac cōuerſationis exemplo inficiat, & corrumpat, tot circumdatus flagitijs, & opertus, vt ſi etiam correctioni vellet intendere ſubditorum, & bona prædicare opera, quæ non agit, ipſo verba ſua operibus impugnante, ad eum reuerteretur vacuus ſermo eius; cùm cuius vita deſpicitur, etiam prædicatio contemnatur. Et vt de multis, quæ obijciuntur eidem aliqua exprimamus, hæreticorum eſſe dicitur receptator, & fautor, aleator, & dilapidator notiſſimus, ſimoniacus etiam, & periurus; atque adeò deditus ad carnalium flagitia voluptatum, vt ſicut aqua effuſus, inceſtuoſa quoque commercia non euitet. Luget ergo non ſolùm Eccleſia, verùm etiam tota Diœceſis, quinimò tota Prouincia Auxitana; cùm idē̄ quærens in ouibus ſolummodò lac, & lanam, nec curans gregem ſibi creditum paſcere, ſed ſeipſum, infirma nequaquam conſolidet, vel reducat abiecta, confracta non alliget, & perdita non requirat: ſed cùm auſteritate imperans, & potentia, factus ſit illis odor mortis in mortem, quibus ſe odorem vitæ in vitam debuerat exhibere. Propter quod Capitulum ipſius Eccleſiæ nobis humiliter ſupplicauit, vt eorum miſeriæ miſerentes ad radicem huiuſmodi ſterilis, immò peſtiferæ arboris ſecurim tandem apponere, ac in eadem Eccleſia plantare arborem fructiferam dignaremur. Licèt autem idem Archiepiſcopus in noſtra præſentia conſtitutus nuntium deſtinauerit, qui quandam inanem appellationem, & aliquas friuolas excuſationes proponere conaretur; nec tamen dicta conqueratur Eccleſia, quòd vſque ad raucedinem faucium clamans non fuerit exaudi-

Digitized by Google

ta, & quærens non inuenerit conſolantem; & nos quibus eſſe dictum credimus in propheta; *Ecce conſtitui te ſuper gentes, & regna, vt euellas, & diſſipes, ædifices, atque plantes*, officium noſtrum negligere videamur, eundem Archiepiſcopum cum ſuper criminibus multis, & grauibus ſit publicè infamatus, & habeatur nihilominus de graui dilapidatione ſuſpectus, ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporaliũ duximus ſuſpendendum. per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandantes, quatenus ſi legitimus accuſator, vel etiam denuntiator apparuerit contra eum inquiratis ſuper præmiſſis, & alijs quæ aduerſùs eundem proponi cõtigerit ſolicitè veritatem; & ſi eum conſtiterit aliqua, ſeu aliquid quod ad depoſitionem ſufficiat, commiſiſſe, in eum depoſitionis ſententiam ſublato appellationis obſtaculo proferatis; & faciatis Eccleſiæ ſupradictæ per ipſius Capituli electionem canonicam, cum conſilio veſtro, de perſona idonea prouideri. Si verò infra menſem poſt denuntiationem veſtram contra ipſum, nec accuſator, nec denuntiator etiã apparuerit; cùm frequẽtes clamores, qui ad nos de ipſius actibus aſcenderunt, diſſimulare nec debeamus vlteriùs, nec velimus. Vos eidem purgationem canonicam cum quinta manu vicinorum Epiſcoporum, qui eius vitam, & conuerſationem nouerint indicatis: eundem niſi ſecundùm formam prædictam infra vniũs menſis ſpatium ſe purgauerit, à iamdicta Eccleſia penitus amouentes, & de perſona idõnea prouideri facientes eidem, iuxta formã ſuperiùs comprehenſam. Taliter autem mandatum Apoſtolicum exequamini, quòd zelus domus Dei vos comedere comprobetur. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique fratres Archiepiſcope & Epiſcope, ſupervobis, &c. Datum Laterani xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA VI.

Vt ad meliorem frvgem, et decessorvm svorvm exempla revertantvr.

Vniuerſis Abbatibus, & Prioribus Cluniacen. Ord. ad Generale Capitulum conuenientibus.

SI diligenti meditatione penſabitis, qualiter vita monaſtica ſub primis Ordinis patribus pullulauit, & palmites longè latéque producens ad mortifera circumquaque venena pellenda, flores bonorum operum protulit, & boni nominis effudit odores: peruigili cura ſtudebitis eorum inhærere veſtigijs, per quos in deſerto mundi huius plantata eſt, & fructificauit in pluribus vitis Monaſticæ honeſtatis. Ij nimirum monaſtica frugalitate contenti, & optimum ponentes in paupertate principium, aſſecuti ſunt in Domino totius ſufficientiæ complemẽtum, Eccleſiarum Prælatis accepti, ante Reges, & Præſides vita, & merito glorioſi. Nunc autem quod merentes dicimus, & ſi non à cunctis in omnibus, à pleriſque tamen ex vobis in pluribus dicitur declinatum: in tantum quòd contra veſtri Ordinis regulam manu nimis auida colligentes, vbi forſitan non ſparſiſtis, dum loculos proprios replere nitimini, bona Eccleſiarum, quæ veſtro committuntur regimini, vacuatis. Sic ambitioni vacantes, quòd in locis quibus præeſtis, terrenæ paupertatis opes quæritis, non opem impenditis conſilij ſalutaris. Ecce inter alia

Digitized by Googl

loca veſtra præſidētiū culpa depreſſa, Prioratus de Caritate, qui olim in ſpiritualibus florens, in temporalibus abundabat, tanta corruptela marceſcit, & tam atrida deprimitur paupertate, quòd niſi aliorum releuetur auxilio, vix adijcere poterit vt reſurgat. Aliàs etiam ſicut accepimus, tam in vobis, quàm alijs curæ veſtræ commiſſis adeò pernicioſi facti eſtis exemplo, quòd antiquis patribus loco tantùm, & habitu, non prærogatiua virtutum videmini ſucceſſiſſe: ſed eò plures contagio corruptionis inficitis, quò pluribus illi, quorum loca tenetis correctionis exempla vitæ magiſterio exhibebant. Ne verò indignè illorum priuilegijs gaudeatis, quorum non ſeruatis in moribus diſciplinam, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus incipientes facere, quod poſſitis liberiùs edocere, in vobis, & ſubditis hæc & ijs ſimilia corrigatis, tantóque plùs luceant opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent Patrem veſtrū, qui eſt in cœlis; quantò magis mala præterita facti euidentia publicauit: & vbi maior ruina præceſſit, ibi maioris reparationis ſolicitudo ſequatur: & damnum quod diuulgata malitia intulit, manifeſtæ bonitatis ſuffragio reſtauretur. Quia verò integrum conſueuit eſſe iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur: & quæ profectum communem reſpiciunt, tractari ſolent meliùs in communi, annuatim intereſſe Capitulo Generali omni occaſione poſtpoſita ſtudeatis, quæ ibidem ſecundùm Deum, & Beati Benedicti regulam fuerint inſtituta firmiter ſeruaturi: & tam in ijs, quàm in alijs dilecto filio... Abbati Cluniacen. tanquam deuoti filij patri, & membra conuenientia capiti obedientiam, & reuerentiam debitam impendentes, circa reformationem Prioratus de Caritate manum auxilij, & conſilij apponatis, tantáque in præmiſſis diligentia vigiletis, quòd nec in vobis per culpam, nec in ſubiectis per negligentiam offendentes corrigatis in poſterum, quod in præterito commiſiſtis. Vos denique filij Abbates ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani, Idib. Martij, Pont. N. anno ſexto decimo.

EPISTOLA VII.

Vt Regem Armeniæ absolvat, et Comitem Tripolitanvm ad ivdicivm Ecclesiæ svbevndvm compellat.

Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato.

SOLICITVDINEM tuam in Domino commendamus, eò quòd circa Terræ Sanctæ profectum adeò ſolicitus, & ſtudioſus exiſtis; vt ei tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, te pro viribus exhibeas fructuoſum. Accepimus ſanè per litteras tuas, quòd poſtquàm Venerabilis frater noſter... Epiſcopus Sidonien. iter arripuit ad Sedem Apoſtolicam veniendi, Tu à... Rege illuſtri Armeniæ multa plenas humilitate verborum litteras recepiſti, quibus ſignificabat ſe pro reuerentia noſtra ad conſilium, & precum tuarum inſtantiam, pacem cum Templarijs reformaſſe, querelis eorum ſatisfaciens competenter; & quoniam per excommunicationis ſententiam diu fuerat ab Eccleſia ſeparatus, vnde ſe plurimum contriſtari dicebat, abſolutionis beneficium humiliter poſtulabat. Supplicans nihilominus, & inſtanter, vt ſicut à nobis receperas in mandatis... Comitem Tripolitan. ad faciendum ſub examine tuo, Nepoti ſuo iuſtitiam de Antiochia, &

Digitized by Google

principatu eius Eccleſiaſtica, ſi opus eſſet, diſtrictione compelleres: cùm idem nepos ipſius ſuper ijs paratus exiſteret, ſub tuo iudicio litigare. Verùm cùm prædictum Comitem conueniſſes, vt pro tantis malis, tantíſque periculis euitandis, in iamdicta controuerſia iuxta mãdatum, & diſpoſitionem noſtram ad iuſtitiam ſe offerret, reſpondit ſe Antiochiam ab Imperatore Conſtantinopolitan. tenere, nec ſibi videri tutum, aut iuſtum, vt de ipſa conuentus in alterius, quàm eiuſdem Domini ſui iudicio reſponderet. Addidit etiam ipſum Imperatorem hanc à nobis indulgentiam impetraſſe, vt deinceps Comitem non cogeremus eumdem, de Antiochia ſub Eccleſiaſtico iudice litigare. Quid autem ſuper ijs tibi eſſet agendum, certificari reſponſo Sedis Apoſtolicæ poſtulaſti. Ad quæ ſic duximus reſpondendum, quòd cùm memoratum Regem Armeniæ propter grauiſſimam offenſam, quam Deo, & Eccleſiæ Antiochenæ aſſeritur intuliſſe, mandauerimus vinculo excommunicationis aſtringi, donec ſatisfaceret competenter: Tu ſi ante huius mandati ſuſceptionem ex alia cauſa ligatus non fuerit, quoad illam, qua modò tenetur, ſecundùm formam Eccleſiæ beneficium ei abſolutionis impendas; iniungens eidem quod de iure fuerit iniungendum. Super eo verò, quod à Comite Tripolitan. Antiochia, & principatu eius petit ſibi pro nepote ſuo iuſtitiam exhiberi, per graue delictum quod commiſit ibidem, reddidit ſe ad præſens indignum, vt ad tempus ei auxilium Eccleſiæ denegetur, qui contra eam ad atrocem iniuriam manus præſumptuoſas extendit. Illud autem quod præfatus Comes Tripolitanus nos Imperatori Conſtantinopolitan. aſſerit indulſiſſe, non dubites penitus eſſe falſum: & quod dicit ſe non teneri de Antiochia, & principatu eius Eccleſiaſticum ſubire iudiciũ reputes omnino friuolũ, & inane.

EPISTOLA VIII.

Vt Abbatem Neriton. ad recipiendvm Monachvm compellat.

Epiſcopo Licien. & Priori Sanctæ Mariæ Roccæ Maturæ Hydruntin.

CVM ... Abbati Neritonen. noſtris dederimus litteris in mandatis, vt A. Monachum ſuum reciperet, ſalua ordinis diſciplina: idem mandatum noſtrum, & monitiones Venerabilis fratris noſtri ... Caſtren. Epiſcopi, & aliorum quos monitores deputaueramus eidem, præteriens aure ſurda; id efficere non curauit. Præterea vtens pontificalibus indumentis, officium quoque Pontificis non metuit vſurpare: Confirmando pueros, Crucem in populo faciendo ſolemnem, ſubditos ſibi benedicendo Abbates, & minores etiam Ordines conferendo, aſſerens ſuper his ſe nuper à nobis priuilegium impetraſſe, ſicut dilectus filius ... Neritonen. Archidiac. per quem de ijs inquiri mandauimus, per ſuas nobis litteras pleniùs intimauit. Ideóque diſcretioni veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ipſum vt Monachum, ſalua ordinis diſciplina, recipiat antedictum, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellentes, auctoritate noſtra iniungatis eidem, vt vſque ad duos menſes noſtro ſe conſpectui repræſentet, qua ratione prædicta exerceat oſtenſurus. Quòd ſi fortè iuxta prædictum terminum ad noſtram venire præſentiam non curarit, vos ipſum ex tunc

ad id

ad id per ſuſpenſionis ſententiam, ſublato appellationis obſtaculo, compellatis. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani xj. Kal. Aprilis. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA IX.

Redimendi decimas à manibus laicorum facultatem concedit.

Capitulo Sueſſionen.

PRÆSIDIVM fauoris Apoſtolici petitiones iliæ merentur, per quas ius non læditur alicuius, & alteri ſubuenitur: Poſtulaſti ſanè vobis à Sede Apoſtolica indulgeri licẽtiam redimendi decimas, quæ infra metas parochiarum veſtrarum in feudum à laicis detinentur. Nos autem volentes ſuper hoc Eccleſijs, quibus huiuſmodi debentur decimæ prouidere, præferri eas volumus in redemptione talium decimarum: quòd ſi nolint, vel forte non poſſint, redimendi eas ad opus illarum Eccleſiarum vobis concedimus facultatem; prouiſo nihilominus, vt conſueta ſeruitia ad quæ laici pro decimis illis Eccleſijs tenebantur, etiam poſt contractum talis venditionis impendant, cùm ad eos pretium perueniat earumdem. Niſi forte tam modico pretio velint eſſe contenti, quòd ob hoc Eccleſiæ ab exactione ſeruitiorum illorum, tamquam pro redemptione maioris incomodi cõmodè valeant abſtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Laterani xij. Kal. April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA X.

Vt Legati nomen falsò vsurpantem coerceat.

Lunden. Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.

LITER tuas nobis litteras intimaſti, te quemdam falſarium in vinculis detinere, qui Sedis Apoſtolicæ mentiens ſe legatum, nomine, ac officio Epiſcopi vſurpatis, in multis pontificale præſumpſit officium exercere, ſuper quo tibi reſcribi deſideras noſtræ beneplacitum volũtatis. Nos igitur ſolicitudinem tuam in Domino commendantes, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus quidquid factum eſt taliter ab eodem denuntians habendum penitus pro infecto, ipſum, ſicut caram habes gratiam diuinam, & noſtram, perpetuò carceri facias mancipari, pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum. De alijs verò, qui ſicut aſſeris ſuſpecti habentur de crimine falſitatis, diligẽter inquiras, & quos inueneris eſſe tales, punias appellatione remota, ſecundùm conſtitutionem à nobis editam ad falſariorum malitiam confutandam. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani xij. Kal. April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

Digitized by Google

EPISTOLA XI.

SENTENTIAM SVPER MODO PROCVRATIONIS CONFIRMAT.

Veglen. Episcopo.

CVM. olim causam quæ inter te ex parte vna; & Clericos Castri Musculi Veglen. Diœcesis ex altera vertebatur, super eo, quòd asserebas dictos Clericos te quotiens ad ipsos accedis extra portam Castri debere cum processione recipere: ac tam tuis, quàm sociorum equis annonam ministrare in domo, & ipsos in pascuis custodire: emendaturos si eorum aliquem quoquo modo perdi contingeret; & tibi, ac tuis, si vltra vnum diem in quo te debent integrè procurare, moram ibidem duxeris faciendam, vsque ad diem quartum panem, & vinum procurationis nomine præbituros: asserens nihilominus eosdem tibi sicut laicos, potestatibus secularibus ad banna teneri, & teà Spaleto vsque Venetias, cùm illuc ire volueris, proprijs debere sumptibus nauigio deportare. Abbati de Melta, &... Plebano Sanctæ Mariæ Maioris Iadertin. & ... Archidiac. Veglen. sub certa forma duxerimus committendam. Ijdem cognitis causæ meritis dictos Clericos ad prædicta omnia exoluenda tibi sententialiter condemnarunt; quorum sententia per Venerabilem fratrem nostrum Episcopum, & dilectum filium... Archidiac. Polen. auctoritate nostra postmodùm extitit approbata. Verùm ipsis Clericis ad Sedem Apostolicam prouocantibus, & partium procuratoribus demum propter hoc in nostra præsentia constitutis; nos auditis, quæ fuerunt proposita per eosdē, Venerabilibus fratribus nostris... Stragurien. & ... Nouen. Episcopis, & dilecto filio... Abbati Sancti Damiani Iadertin. Diœcesi. dedisse recolimus in mandatis, vt inquirentes super totius causæ processu in litteris tunc directis ad ipsos pleniùs comprehenso diligentiùs veritatem, causam ipsam ad præsentiam nostram remitterent sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Cùm igitur procuratores partiū nuper ad nostram præsentiam accessissent, processum iudicū eorumdē ab eisdē procuratoribus nobis exhibitū, per dilectū filium nostrū... P. tituli sanctæ Ceciliæ Presbyt. Card. examinari fecimus diligenter, & eodē per relationē Cardinalis ipsius plen iùs intellecto, sententiā à præfato Abbate de Melta, & eius cōiudicibus pro te latā, de fratrū nostrorū consilio duximus cōfirmandā. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostrę cōfirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XII.

DELEGATORVM SVORVM CONTVMELIAS VLCISCITVR.

Decan. Sancti Hilarij, & Sancti Petri, & Sācti Hilarij Subdecanis Pictau.

INTER cætera quæ contingebant antiquis patribus in figuram, & ad doctrinam nostram Apostolo attestante sunt scripta, Dux Israëlitici populi Moyses in deserto pulchrè præsentē statum Ecclesiæ figurauit,

Digitized by Google

qui cùm nequaquam ſufficeret vniuerſas eiuſdem populi diſcutere quæſtiones, ne ſolus inani conſumptus labore deficeret, populo inutiliter expectante, viros prouidos, & Deum timentes elegit, qui populi querimonias audientes iudicarent tantummodò leuiora; maiora verò eius examini reſeruarent. Vniuerſorum etenim conditor, qui omnia ſimul ab æterno prouidit, ſciens Sacroſanctam Romanam Eccleſiam futuram caput omnium fidelium, & magiſtram, eius paſtorem per quem populum ſuum ad repromiſſionis terram, eā videlicet in qua Propheta ſuam eſſe deſiderat portionem, per huius mundi ſolitudinem properantem regere diſponebat, iam tunc benigniùs inſtruere dignabatur, qualiter conditionis humanæ lex, hominem ſimul in diuerſis locis exiſtere, aut ad loca remotiora tranſuolare ſubitò non permittit, redimeret tarditatem, ſua videlicet onera diſpenſando per alios, & quæ per ſeipſum non poſſet per Legatos ſuos, vel delegatos iudices exequendo: vt ſic multis vocatis in partem ſolicitudinis, penès eum plenitudo conſiſteret poteſtatis, & nequis contra eius poteſtatem temerè aliquid attentaret, per pœnam Core, Dathan, & Abiron, qui contra ipſum Moyſen, ſtimulante inuidia calcaneum erexerunt, liquidò præmonſtrauit, qua damnatione, vel interitu digni forent, qui Romani antiſtitis iuriſdictionem præſumerent impedire. Hæc ſi Pictauen. Epiſcopus diligenti, & debita meditatione penſaret, nec diceret, quòd in ſua vellet diœceſi Papa eſſe, nec delegatos à nobis iudices, quominùs commiſſa ſibi exequerentur negotia; immò nos veriùs in eiſdem temerè impediret. Sed ipſe dilecto filio... Priori ſanctæ Radegundis Pictauen. ad ea quæ ſibi exequenda commiſimus, non ſolùm obiecit obſtaculum, ſed & pœnam inflixit, nobis in eo nihilominus iniuriam inferendo. Sicut enim idem Prior lacrymabili nobis expoſuit queſtione; cùm dictus Epiſcopus, qui olim ipſum diligere videatur, tandem graui concepto rancore, ac odio contra eum pro eo, quòd commiſſionibus ad ipſum, & coniudices ſuos contra eundem Epiſcopum, & eius Clericos ſæpiùs à Sede Apoſtolica impetratis, mandatum noſtrum ſicut obedientiæ filius exequi procurabat, eum & ſuos latentibus machinationibus, & inſidijs diutiùs oppreſſiſſet: demum quoniam idem Prior in cauſa, quam dilectus filius Magiſter *W.* familiaris noſter ſuper Eccleſia de Araon aduersùs eundem habebat Epiſcopum, poſt ipſius multiplicem contumaciam vnà cum collegis ſuis, iuxta formam Apoſtolici mãdati proceſſit, manifeſto exarſit odio in eumdem, & qui dolorem conceperat, iniquitatem peperit contra ipſum. Cùm enim nepos ipſius Epiſcopi, & Bailliui Caſtri de Mirebello terras eiuſdem Prioris excoli nullatenus permittentes, quendam colonum ipſius capere præſumpſiſſent; Epiſcopus ad quem caſtri dominium, & nepotis correctio pertinebat, non ſolùm ipſi ſatisfactionem ſuper hoc non fecit aliquam exhiberi: verùm etiam ſatellitibus dicti Caſtri duos colonos ipſius carceri poſtmodùm mancipantibus, & bladum eius portantibus per violentiam intrà Caſtrum, idem Epiſcopus omnia ſub diſſimulatione tranſiuit. Non attẽdens, quòd non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui cùm poſſit manifeſto facinori negligit obuiare. Vnde ſeruientes ipſius Epiſcopi ex huiuſmodi diſſimulatione audaciam aſſumentes, vuas etiam antequàm ad maturitatem veniſſent, de ipſius vineis aſportauere non paucas: ac demum vindemiarum tempore cùm homines, & Clerici ſæpedicti Prioris, quod reſiduum fuerat colligere incępiſſẽt, ſatellites

Digitized by Google

dicti Caſtri extra vineas eijcientes eoſdem, & quendam de Clericis ſuis verberatum atrociter veſte propria ſpoliantes, & grauiter vulnerantes alium in ſacris ordinibus conſtitutum, vſque ad quingentas ſaumas vuarum, quæ in vineis remanſerant antedictis, pro ſuæ voluntatis arbitrio aſportarunt. Cùm autem ijs, & alijs grauaminibus dicto Priori, & ſuis nequiter irrogatis, necdum ſatiatus eſſet animus Epiſcopi memorati, non auerſus furor eius ab ipſo: ſed adhuc ad eiuſdem oppreſſionem manus eius extentâ, ſeruientes illius paternas domos ſæpedicti Prioris, quæ magni fuiſſe valoris & pretij memorantur, funditus euerterunt: trabes, & ligna cetera eorumdem ad munitionem Caſtri dicti Epiſcopi deferentes. Prior igitur tantis iniurijs laceſſitus, coram eodem Epiſcopo de ſeipſo fecit deponi querelam, qui quod in corde gerebat, non valens diſſimulare, vel nolens, ſibi placere reſpondit ſi ei damnum accideret, vel grauamen, & vt quod ore dicebat, opere demonſtraret, in nullo ſibi fecit ſatisfieri de præmiſſis; quamquam damna eidem irrogata Priori ſummam trecentarum marcarum excedere aſſerantur, præter ea, quæ ſui occaſione huiuſmodi pertulerunt. Denique adeò inſolens effectus eſſe Epiſcopus dicitur ſæpedictus, vt publicè prædicans quòd in Epiſcopatu ſuo eſſe vult Epiſcopus, atque Papa: & aſſerens quòd per iudices delegatos à nobis, quos Papæ iudicellos appellat, in ſua diœceſi nihil fiet, Capellanis de Mirebello præſumpſerit inhibere, ne obſeruent ſententias, quas delegati à nobis iudices protulerunt & præceperunt firmiter obſeruari. Cuius præſumptionis exceſſum ſi quis diligentiùs curauerit intueri, grauem in eo cognoſcet Apoſtolicæ Sedis iniuriam, & eorum nihilominus, qui ei tanquam membra capiti adhærentes, in Chriſto efficiuntur vnum corpus, aduertere poterit diſpendium, & offenſam. Si enim delegatos à nobis iudices pro mandatorum executione noſtrorum tanto diſcrimini ſubiacere contigerit, quis commiſſiones noſtras recipere, aut mandata exequi non timebit? Incircumſcriptibilis ſiquidem, & immenſus, etſi cœlum impleat atque terram, & ſuæ diuinitatis virtute penetret vniuerſa, Spiritus tamen Angelos ſuos facit, & ad explenda varia officia mittit illos, ſic miro ordine ipſorum miniſteria, hominúmque diſpenſans, vt à quibus ſibi miniſtrantibus in cœlo ſemper aſſiſtitur, ab ijs in terra vita fidelium muniatur. Si ergo nos, quos humana conditio ſimul in diuerſis locis corporaliter eſſe non patitur, huiuſmodi naturæ defectum per Angelos noſtros redimere nequiuerimus, quomodo iudicium, & iuſtitiam & alia quæ ad Summi Pontificatus officium pertinent, in gentibus longè poſitis faciemus? Non noſtram igitur, ſed Apoſtolicæ Sedis, immò illius, qui eandem in terris obtinere voluit principatum, perſequentes iniuriam, & prædicti Prioris, & Clericorum ipſius damnis, & grauaminibus quæ ſuſtinuerunt non ſinè noſtra iniuria cõdolentes, in omnes tã Clericos, quàm laicos, qui eis prædicta grauamina intulerunt, quíque ad hoc dederunt operã, auxilio, conſilio vel mãdato, excõmunicationis ſententiã, fratribus noſtris nobis aſſiſtẽtibus, curauimus ore proprio promulgare. Decernẽtes vt Clerici, quos eadẽ ligat ſentẽtia cuiuſcumq; ordinis, aut dignitatis exiſtant, ſi poſt publicationẽ ipſius præsũpſerint celebrare diuina, hoc ipſo in perpetuũ ab omni officio, & beneficio Eccleſ. ſint priuati, & tã ipſi quã laici, præterquã in ſupremę neceſſitatis articulo, abſolutionis beneficiũ nequeãt obtinere, niſi ad Sedẽ Apoſt. venerint illud humiliter

petituri, ſaltem per procuratores idoneos, ſi fortè nequiuerint per ſeipſos. Quocirca diſcr. veſt per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatenus dictam ſententiam ſolemniter publicantes, & præcipientes vſque ad ſatisfactionẽ condignam firmiter obſeruari, ſuper damnis, & iniurijs Priori ſæpedicto, & Clericis eius illatis inquiratis ſolicitè veritatem: & ſi dictum Epiſcopum in hoc inuenerit is culpabilem extitiſſe, ipſum per cenſuram Eccleſiaſticã ſublato appellationis obſtaculo ad ſatisfactionem plenariam compellentes, eundem ſuſpenſum ad noſtram præſentiam tranſmittatis. Quòd ſi forſan per ſe, vel ſuos de quorũ potẽtia gloriatur præſumpſerit impedire, quominùs id probare valeat dictus Prior: vos cùm ipſum propter frequentes varióſque clamores, qui de illo ad aures noſtras ſuper huiuſmodi exceſſibus aſcenderunt, ſuſpectum, & incredibilem habeamus, purgationem ſuper ijs cum quinta manu Epiſcoporũ indicatis eidem; ipſum nihilominus ſi forſan in ea defecerit ſuſpenſum ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſſuri. Quia verò idem Epiſcopus perſecutor ſæpedicti Prioris, & Clericorum ſuorum aſſeritur manifeſtus, volumus, & mandamus, vt quotiens ab eodem fueritis requiſiti, Epiſcopum memoratum, & ſuos ab ipſius, & Clericorum ſuorum moleſtatione indebita, monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, veritate cognita cõpeſcatis. Taliter autem ſuper præmiſſis omnibus Apoſtolicum ſtudeatis adimplere mandatum, poſtpoſitis gratia, odio, & timore, quòd de negligentia redargui non poſſitis: ſed potiùs de diligentia commendari. Teſtes autem, &c. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis, Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA XIII.

SÆPIVS ABSOLVTVM IN POSTERVM AB OMNI MOLESTIA LIBERVM ESSE IVBET.

Priori Sanctæ Radegundis Pictauen.

CVM olim ab M. quondam prædeceſſore tuo fuiſſes coram bonæ memoriæ *W.* Burdegalen. Archiepiſcopo publicè impetitus ſuper eo, quòd dictus Prior aſſerebat, te Canoniam ipſius Eccleſiæ fuiſſe per ſimoniacam prauitatem adeptum, ipſo in probatione deficiente omnino, ac te ſecundùm quod iniunctum tibi extiterat, canonicè te purgãte, ab impetitione illius fuiſti ſententialiter abſolutus, ſicut ipſius Archiepiſcopi litteræ nobis exhibitæ proteſtantur. Porrò cùm eiuſdem Eccleſiæ Prioratum fuiſſes poſtmodùm aſſecutus, & diu pacificè poſſediſſes, Magiſter P. de Chiſtre aſſerens, quòd Prioratum ipſum obtinueras mediante vitio ſimoniæ, te ſuper hoc coram ... Abbate Nouimonaſterij Pictauen. & coniudicibus ſuis delegatis à Sede Apoſtolica impetiuit. Sed cùm idem Magiſter poſt multas dilationes ipſi ad id probandum indultas, fidem non poſſet facere de obiectis, ac tu ad mandatum iudicum eorumdem canonicè te purgaſſes, præfati iudices te ab eiuſdem accuſatione, ac impetitione Magiſtri ſententialiter abſoluerunt; quorum proceſſum diligenter inſpectum duximus confirmandum, ſicut ex noſtris apparet litteris manifeſtè. Poſtmodùm verò cùm bonæ memoriæ Octauianus Oſtien. Epiſcopus legationis officium exercerer,

in partibus Gallican. D. & P. Canonici Eccleſiæ ſupradictæ te ſuper hoc in præſentia eiuſdem Epiſcopi accuſarunt; coram quo cùm lis fuiſſet legitimè conteſtata, & tibi obiecta minimè probarentur, idem Epiſcopus cognito, quòd à prædictis iudicibus ſententialiter, vt præmiſſum eſt, fueras abſolutus, & proceſſum ipſorum à nobis obtinueras confirmari, omnibus ferè Canonicis ipſius Eccleſiæ tuam proteſtantibus innocentiam, & aliàs tibi laudabile teſtimoniũ perhibentibus, te ab impetitione huiuſmodi auctoritate, qua fungebatur abſoluit, accuſatoribus perpetuum ſuper ijs ſilentium imponendo, ſicut in eius litteris perſpeximus contineri. Nuper verò H. de S. Maxentio, *W.* de S. Benedicto, & *W.* Barrilers Canonici Eccleſiæ ſæpedictę ſuſcitantes ſopitam totiens quæſtionem, ad Bituricen. Archidiac. & coniudices ſuos ſuper hoc contra te noſtras, de præmiſſis mentione non habita, litteras impetrarunt: quorum duobus per electos arbitros à cauſæ cognitione repulſis, cùm interim tu, & Hug. prædictus, alijs tamen tracti negotijs, ad noſtram præſentiam veniſſetis: tu, quod non paruum innocentiæ credimus argumentũ, in noſtra voluiſti præſentia experiri. Nos igitur quæ à partibus fuere propoſita coram nobis pleniùs intellectis, quia cognouimus euidẽter præfatas litteras directas ad dictum Archidiac. & eius coniudices fuiſſe per ſurreptionem obtentas, eas carere viribus decernentes, præfari Hug. denuntiationem non duximus admittendã. Tum quia nos tacita veritate circumuenire præſumpſit; tum quia commonitionem canonicam non præmiſit: tum etiã quia excommunicationis ſententiæ ſubiacebat. Statuentes vt litteræ, ſi quas contra te de cetero ſuper hoc contigerit impetrari, nullius penitus ſint valoris, niſi tam de præſenti proceſſu noſtro, quàm de alijs ſuperiùs comprehenſis plenam & expreſſam fecerint mentionem. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei, auſu temerario cõtraire. Si quis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Lateran. vj Kal. Aprilis, Pont. Anno xvj.

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc Priori ſancti Hilarij de Cella; & Decan. ſancti Hilarij, & ... Subdecan. ſancti Petri Pictauen. verbis competenter mutatis, vſque mentionem. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt ſcript mandamus quatenus, quod à nobis eſt ſuper hoc prouida deliberatione ſtatutum, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. vt ſupra.

EPISTOLA XIV.

Ne aliis addictos beneficiis ad svæ Dioecesis Ecclesias assvmat.

Epiſcopo Hereforden.

VM Chriſti patrimonium inter eos, qui ſunt in hereditatem eius aſſumpti, ſit prouidè diſpenſandum: nec deceat, vt alijs exiſtentibus ebrijs, alij eſuriẽtes remaneant, aut ieiuni, auctoritate tibi præſentiũ diſtrictiùs inhibemus, ne ad Eccleſias lege tibi diœceſana ſubiectas ſufficiẽter beneficiatos admittas, ſi fortè tales præſentari contigerit ad eaſdem: gaudentes in Domino, quòd ſicut pro certo comperimus ad id prompta ſis voluntate paratus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infrin-

Digitized by Google

gere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, autem &c. *uſque*, incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA XV.

Vt electvm Regiensem ad Ecclesiæ Vicentinæ reformationem indvcat.

Epiſcopo Cremonen. Apoſtolicæ Sedis Legato.

LICET quondam Epiſcopum Eccleſiæ Vincentin. ſuis exigentibus culpis mandauerimus amoueri penitus ab eadem: adhuc tamen, ſicut accepimus, ipſam detinere non metuit occupatam & cùm dilapidatione multiplici penè penitus exhauſerit bona eius, reſiduum ſemper proficiens in deterius conſumere non deſiſtit. Quoniam igitur ad præſens aliud non videmus conſilium ſupereſſe, niſi vt dilecto filio Regin. Electo, qui prudentia, & honeſtate per gratiam Dei viget, & eſt in partibus illis potens, dicta Eccleſia committatur, eidem noſtris litteris dedimus in præceptis, vt quaſi nauem confractam gubernaturus in fluctibus aſſumens onus, & curam Eccleſiæ memoratæ ad eam reformandam in ſpiritualibus; & temporalibus releuandam, Reginen. nihilominus regens Eccleſiam, ſic intendat prouidè ac potenter, quòd eadem in vtroque per ſuæ ſolicitudinis ſtudium reſurgente, ipſe creſcat, & nomine apud homines, & merito apud Deum, ac de die in diem gratiam noſtram pleniùs aſſequatur. Ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus monens eundem efficaciter, & inducens, vt laborem huiuſmodi non recuſet, eiuſdem Eccleſiæ Vicentin. Capitulo & Clero Ciuitatis, ac Diœceſ. vniuerſæ iniungas, vt eidem intendant humiliter, ac deuotè; contradictores ſiqui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA XVI.

Vt Monachorvm vitæ reformandæ incvmbant.

Electo Reginen. & Priori ſancti Georgij in Bradia Veronen. Diœceſ. & Venturæ Subdiac. N. Canonico Veronen.

IN correctione Monachorum Monaſterij de Vangaditia piget nos vlteriùs inanem aſſumere operam, vel laborem; cùm nihil hactenus in ea proficere potuerimus, multùm multotiens laborantes: & huiuſmodi Babylon, quam ſtudio multo curauimus, minimè ſit ſanata: quinimò eorum adeò computruerint cicatrices, vt vicinos etiam laicos fætor ad nauſeã prouocet eorumdẽ. Quia igitur ferro reſecanda ſunt vulnera, quę fomentorũ non ſentiũt medicinã, diſcretioni veſtrę per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus tam, E. quondam eiuſdem loci Abbatem, quem ... Archipresbyter Eſten. & Coniudex ipſius noſtri auctoritate mandati à regimine ipſius monaſterij amouerunt; quàm etiam Monachos vniuer-

sos per alia monasteria collocantes, virum aliquem religiosum bonæ opinionis, & vitæ, solicitum in spiritualibus, & temporalibus circumspectum præficiatis monasterio sæpedicto, quod, secum viris prudẽtibus & religiosis assumptis, monasterium ipsum spiritualiter, & temporaliter cum consilio vestro studeat reformare. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu dẽnique fili electe super teipso, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XVII.

CANONICVM HÆRESEOS SVSPECTVM AD EOS REMITTIT IVDICANDVM.

Archiepiscopo Senonen. & Episcopo Niuernen. & Decan. Sereberien. docenti Parisius sacram paginam.

VENERABILIS F. N. Lingonen. Episcopus olim quædam nobis contra G. Canonicum Lingonen. Presbyterum de Musiaco per suas litteras intimauit, quæ sapere videbantur hæreticam prauitatem, quarum tenorem de verbo ad verbum vobis fratres Archiepiscope, & Episcope, ac dilecto filio nostro R. tituli sancti Stephani in Cælio monte Presbytero Card. tunc Parisius commoranti sub bulla nostra misimus intercluſum. Vnde cùm dictus Episcopus eundem suspectum de hæresi habuisset, coëgit eundem cautionem tam iuratoriam, quàm fideiussoriam exhibere, quòd terminis quos sibi præfigeret eius se conspectui præsentaret, prouideret super ijs omnibus responsurus. Sed cùm idem Episcopus apud Barrum super Sequanam die, quo sibi terminum assignarat, cum multis viris religiosis, & prudentibus quos ad hoc conuocauerat conuenisset, dictus G. iuramenti religione contempta, neque comparuit, neque suam absentiã excusauit. Quare sæpedictus Episcopus pensatis omnibus, quæ tam prima die, quàm secũda seruato iuris ordine, ac præ oculis habito Dei timore acta fuerant coram eo, & toto processu diligenti deliberatione pensato, de consilio & consensu tam religiosorũ, quàm iuris peritorũ omnium, qui assistebant eidem; sæpedictum G. super ijs de quibus fuerat accusatus pro conuicto decreuit habendum, ipsum sententia diffinitiua pronuntians tamquam hæreticum condemnandum, & sententiam in scriptis redigi faciens, & multorum sigillis Episcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum reseruari munitam. Cúmque idem G. postmodùm in nostra propositione præsentia constitutus, quòd præfatus Episcopus eum post appellationem ad nos interpositam ceperat, & præfatam præstare compulerat cautionem, nitens se multipliciter excusare. Nos attendentes, quòd vos fratres Archiepiscope, ac Episcope, cum Card. prædicto, ea quæ circa ipsum fuerant inquirenda, poteratis plenius indagare, illum ad vos duximus remittendum: dantes vobis per nostras litteras in præceptis, vt nisi vsque ad festum Pentecostes proximò tunc futurum, in vestra præsentia compareret, super ijs quæ sapiunt hæreticam prauitatem, suam sufficienter si posset innocentiam ostensurus, vos sublato cuiuslibet contradictionis, & ap-

pellationis obstaculo exerceretis in ipsum rigorē Ecclesiasticæ disciplinæ. Quòd si te ostenderet inculpabilem, eius innocentiam nequaquam opprimi sineretis, cùm sincera diligentia, & diligenti sinceritate in negotio fidei processuri. Nuper autem idem G. proposuit coram nobis, quòd præfato termino ad præsentiam vestram non fuit ausus accedere metu mortis, cùm zelus fidelium in hæreticæ prauitatis labe notatos esset in partibus illis tunc temporis sic accensus, vt incendio traderent non solùm manifestos hæreticos, sed etiam quoslibet de huiusmodi prauitate suspectos. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt eiusdem purgationem recipi facientes, ipsum diu malitiosè vexatum non sustineremus vlteriùs indebitè molestari. Licèt autem eundem ex eo quoque habeamus valde suspectum, quòd ad vestram præsentiam termino, quem ore proprio sibi præfiximus, non accessit: quia tamen non congregata dispergere, sed dispersa potiùs congregare debemus, discretioni vestræ per Apost. scripta præcipiendo mandamus, quatenus conuocatis ad locum idoneum præfato Episcopo Lingonen. & alijs, qui fuerint conuocandi circa ipsum, cui viua voce præcepimus, vt infra octauas Pentecostes proximas, propter hoc vestro conspectui se præsenter, secundùm formam superiùs comprehensam, appellatione postposita procedatis, eidem in eundo, redeundo, & morando facientes auctoritate nostra vsque ad decisionem negotij securitatem plenariam exhiberi. Testes autem, &c. Quòd si non omnes, &c. duo vestrùm &c. Vos denique fratres Archiepiscope ac Episcope, super vobis ipsis, &c. Datum Laterani iv. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XVIII.

Vt sententiam svper Abbatissæ electione mandent execvtioni.

Episcopo Argentinen. & Abbati de Bonganten. & Priori de Salem Argentinen. & Constantien. Diœcesum.

ACCEDENTIBVS olim ad præsentiam nostram dilectis filijs C. procuratore G. & C. nuntijs L. & Canonicorum Cœnobij in Bocchovve, dilectum filium A. tunc Subdiaconum, & Capellanum nostrum, nunc sancti Adriani Diac. Card. concessimus Auditorem. Coram quo ipsius G. proposuit procurator, quòd olim cœnobio prædicto Abbatissa vacante, sorores ad quas spectabat electio Abbatissæ, ad locū ad celebrandā electionem statutū pariter conuenerunt: & habito diligenti tractatu, licèt in principio à diuersis diuersæ fuerint nominatæ, maiori tamen, & saniori parte ipsarum dictam G. in Abbatissam suam postmodùm eligente, quatuor dumtaxat dictam L. temerè nominarunt. Verùm cùm ipsius electionis quæstio ad examen Venerabilis fratris nostri Constantien. Episcopi Diœcesani sui deducta fuisset, & idem cognitis causæ meritis electionem ipsius G. de prudentū virorum consilio confirmasset, ac induxisset eamdem in corporalem possessionem Cœnobij antedicti, Officiales nobilis viri Comitis Marcoaldi, dicta L. procurante ipsam G. à iamdicto Cœnobio eiecerunt. Vnde procurator C. eiusdem G. electionē, quæ de ipsa facta fuerat petijt confirmari. Nun-

Digitized by Google

tius verò L. prædictæ proposuit ex aduerso, quòd cùm maior, & sanior pars personarum, ad quas pertinebat electio in ipsam L. voto vnanimi conuenissent, ne prænominata G. quæ se sibi aduersariam opposuerat, prætextu qualis qualis nominationis ipsius, in præiudicium eiusdem aliquid attentaret, ad Venerabilem fratrem nostrum Maguntin. Archiepiscopum Apostolicæ Sedis Legatum, suspectum habens Diœcesanum prædictum, pro eo quòd erat ipsius G. consanguineus, & manifestus adiutor, vocem appellationis emisit. Cúmque partes postmodùm in arbitros conuenissent, arbitris ipsis gratia Diœcesani iamdicti ad arbitrium debitum procedere non curantibus, dicta L. Sedem Apostolicam appellauit. Cuius appellatione contempta dicta G. administrationi Abbatiæ fulta potentia brachij secularis temerè se ingessit. Vnde ipsius L. nuntius suspicione causam personis carentibus petijt delegari. Quare Venerabili F. N. Basilien. Episcopo, & dilectis filijs de Nouocastro, & de Parisius Abbatibus causam ipsam sub certa forma duximus committendam. Partibus igitur in præsentia prefati Basilien. Episcopi, & Abbatis de Parisius, ac F. Præpositi de Trutinhusen. cui Abbas de Castronouo vices suas, sententia tamen sibi reseruata, commiserat, constitutis, & vtra illarum priùs deberet proponere contendentibus; tandem interlocuti fuerunt iudices antedicti, præfatam L. primò debere suam proponere actionem, vtpote quæ actoris personam gerere videbatur. A quorum sententia dicta G. ad Sedem Apostolicam appellauit, & licèt præfatus Basilien. Episcopus eiusdem appellationi duxerit deferendum; dicti tamen Abbas de Parisius, & Præpositus eandem friuolam reputantes, & attendentes quòd secundùm formam rescripti procedere poterant sinè ipso, testes ab L. sæpedicta productos, altera parte absente per contumaciam receperunt: quorum depositionibus dicti Abbates diligenter inspectis pro eadem L. sententiam proferentes, tam electionem, quæ de præfata G. facta extiterat, quàm confirmationem Diœcesani superius nominati penitus irritarunt. A quorum sententia non fuit à parte altera prouocatum. Nuper autem cùm procuratores partium ad nostram præsentiam accessissent, procurator ipsius G. interlocutoriam à præfatis iudicibus promulgatam conatus est multipliciter impugnare: inter cetera præcipuè allegando, quòd cùm dictus Abbas de Castronouo vices suas alij commisisset, licitè poterat ad Sedem Apostolicam prouocari. Nos igitur ijs, & alijs quæ fuere proposita coram vobis pleniùs intellectis, & inspecto nihilominus processu iudicum prædictorum, attendentes appellationem ipsam, qua prouocatum fuit ab interlocutoria tanquam iniqua, friuolam extitisse, cùm absque dubio rectè interlocuti fuerint tres iudices memorati: licèt vnus appellationi duxerit deferendum. Et quòd Abbas de Castronouo, quamuis præfato Præposito commiserit vices suas, tamen non totam iurisdictionem suam commisit eidem, sicut apparet ex eo, quòd diffinitiuã postmodùm vnà cum collega suo sententiam promulgauit: vnde si à subdelegato appellandum fuisset, non ad nos, sed ad eundem Abbatem debuerat appellari, appellatione huiusmodi non obstante, tam interlocutoriam, quàm diffinitiuam sententiam pro præfata L. rationabiliter promulgatam de fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Ideóque discretioni vestræ per Apost. scrip. mãdamus, quatenus, quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota fir-

miter obſeruari. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea frater Epiſcope. Vos denique frater Epiſcope, & fili Abbas ſuper vobis ipſis, &c. Datum Lateran. iij. Idus April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA XIX.

Episcopo Tervisino temporalivm administratione et beneficiorvm collatione interdicit.

Patriarchæ Graden. & Epiſcopo Caſtellan.

EXHIBITÆ coram nobis dilectorum filiorum Magiſtri Maximi Notarij, & V. Theſaurarij Eccleſiæ Veronen. Subdiaconorum noſtrorum, & S. Graden. Primicerij litteræ continebant: quòd cùm cognitionem proceſſus Venerabilis fratris noſtri Cremonen. Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Legati cõtra Venerabilẽ F. N.... Epiſcopum Teruiſin. eis duxerimus committendam, ijdem in ipſo legitimè procedentes, quia ipſis per teſtes, & inſtrumentum publicum conſtitit euidenter, quòd aduerſùs ſupradictum Epiſcopum ad inimicorum eius inſtantiam loco ſuſpecto, eodem abſente, ac poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, fuit in inquiſitione proceſſum; & per quoſdam, qui adeò in partem alteram declinarunt, vt ea recuſarent ſcribere, quæ pro Epiſcopo facere videbantur, ſupradicti Legati proceſſum in irritum reuocarunt. Nos autem proceſſum eorum, cùm nihil rationabile obiectum fuerit contra ipſum, in hac parte duximus approbandum. Intelleximus etiam ex litteris eorumdem, in inquiſitione facta per bonæ memoriæ Albanen. electum Apoſtolicæ Sedis Legatum aduerſùs eundem Epiſcopum, quam coram ſe aperiri fecerunt, quoſdam teſtes depoſuiſſe iuratos, quòd cũ Teruiſin. Ciuitas ſtatuiſſet, vt de feudis vẽditis ſexta pars pretij ad feudorũ Dominos volueretur, & ſic feudũ fieret emptoris allodiũ, bonæ memoriæ Conradus Teruiſinus Epiſcopus à Sede Apoſtolica, & claræ memoriæ Henrico Imperatore priuilegia impetrauit, vt contra Epiſcoparum nõ haberet ſtatutum huiuſmodi firmitatem: & ſucceſſores eiuſdem Conradi de ſic venditis feudis Eccleſiæ ſextam partem recipere noluerunt: ſed Epiſcopus iſte recepit ex illis. Adiecerunt etiam teſtes prædicti, quòd cùm commune Ciuitatis eiuſdem A. quondam Epiſcopo Teruiſin. abſtulerit teloneum: Epiſcopus qui nunc preeſt, pro ipſo duo millia librarum ab eodem communi recepit, quod memoratus A. facere recuſauit. Ad hæc autem ſic eundem Epiſcopum reſpondiſſe iudices retulerunt, quòd dicta priuilegia nec habuit, neque vidit: & cùm ipſe ſuper ſtatuto huiuſmodi communitati reſiſtere non valeret, & ſic niſi ſextam acciperet in Eccleſiæ ſuæ potiùs præiudicium redundaret, tam partem, quàm totum etiam amittendo, eiuſdem Eccleſiæ neceſſitate, ac vtilitate penſata, de Venerabilis fratris noſtri Aquilegien. Patriarchæ licentia, cuius ſuper hoc litteras illis exhibuit eiuſdem ſigilli munimine roboratas, de venditis feudis ſextam recepit pretij portionem. Adijciens vt cùm pro recuperando teloneo à communi eius prædeceſſori ſublato ſolicitè laborarit, nec potuerit aliquem conſequi ſuper hoc ex ſuo labore profectum: tandem teloneum ipſum in duobus millibus librarum obtinuit æſtimari, ſed ex ipſis denarijs aliquid non recepit: niſi quòd

commune septingentas libras, quas extorquere ab ipso volebat, sibi recompensauit ex illis. Quia verò super ijs dicti iudices nihil specialiter decreuerunt, cùm iudex de ea re, de qua cognouit, pronuntiare debeat secundùm legitimas sanctiones, eorum negligentia in hac parte robur fauoris Apostolici non meretur. Licèt autem eundem Episcopum tam propter hoc, quàm alienationē eiusdem molendini valde vtilis Ecclesiæ Teruisin. ac debita quibus tam breui tempore post promotionem suam eandem Ecclesiam plurimùm onerauit, necnon beneficia Ecclesiastica, sicut accepimus, personis indignis collata, de dilapidatione suspectum, quinimò quo lammodo culpabilem secundùm canonica, & legalia instituta suspendere ab administratione possemus. Ne tamen vir nobilis Guercius, quē ab impetitione ipsius Episcopi propter causas inimicitiarum alia vice repulimus, & nunc etiam nuntios eius non duximus admittendos, tanquam inimicus super eum hac occasione gauderet, si forsan idem Episcopus reduceretur in pœnam, quam ad clamores eius incurrerat: prouidimus sic rigorem mansuetudine temperandum, quòd in illo insultationis non superabūdet occasio, & circa istum non videatur obmitti super administratione cautela. Hinc est, quòd omnis alienationis speciem sub interpositione anathematis interdicentes eidem, ipsum ab alienandi suspendimus potestate; vt ipso iure contractus alienationis sit irritus, siquis fortè per ipsum medio tempore fuerit attentatus. Interim autem dilectos filios ... Decan. ... & Magistrum Gall. Canonicum Teruisin. circa curam, & administrationem temporalium ei præcepimus adhiberi, sinè quorum consilio, & assensu in temporalibus non ministret, præstito ab illis corporaliter iuramento, quòd ei circa temporalium administrationem assistent fideliter, & prudenter. Super eo autem, quòd quædam Ecclesiastica beneficia, non solùm indignis, sed etiam indignè asseritur concessisse, veritatem nihilominùs inquiratis, & etiam ad nostrum referatis examen, interim ipsum à potestate conferendi Ecclesiastica beneficia suspendentes. Cetertùm vt plenè indemnitatibus prouideatur Ecclesiæ Teruisin. fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus super rebus alienatis, videlicet quot, & quanta, quantíque valoris extiterint, quódve dispendium ex hoc incurrerit Ecclesia Teruisin. necnon & alijs circumstantijs inquisita per Canonicos Teruisin. iuramēto interposito solicitè veritate, depositiones ipsorū ad nos sub sigillis vestris inclusas fideliter transmittentes, præfigatis Episcopo terminum competentem, infra quem per se, vel procuratorem idoneum nostro se conspectui repræsenter, vt super hoc secundùm quod expedire viderimus procedamus. Vos igitur tam prudenter in præmissis sublato contradictionis, & appellationis obstaculo procedere studeatis, quòd circumspectionem vestram ex hoc possimus in Domino commendare. Nullis litteris veritati, &c. Vos denique fratres Patriarcha, & Episcope super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA XX.

VT PRÆVIA PLACVLARI SATISFACTIONE INTERDICTI SENTENTIAM RELAXET.

Archipresbytero de Graualona Nouarien. Diœceſ.

EX parte communis de Graualona Nouarien. Diœceſ. fuit propoſitum coram nobis, quòd licèt terra ipſorum fundata ſit in ſolo habili, & fecũdo, adeò tamen infortunata eſt, & infauſta, vt nec in rebus multiplicari valeat, nec perſonis: & cùm, fortuna ſibi aliquatenus arridente, ſperatur quòd ab huiuſmodi debeat infelicitate conſurgere, caſibus ſemper opprimitur improuiſis: quod ex eo exiſtimant prouenire, quia terra eadem olim, ſicut fama eſt, propter exceſſus Dominorum ipſius ſuppoſita fuit ſententiæ interdicti, quæ non creditur fuiſſe poſtmodùm relaxata. Vnde Apoſtolatui noſtro humiliter ſupplicarunt, vt cùm nobis in beato Petro Apoſtolo ab ipſa fuerit veritate promiſſum, quòd quæcumque ſolueris ſuper terram, ſoluta erunt pariter & in cælis, eos ab huiuſmodi vinculo abſoluere dignaremur: præſertim cùm animarum quoque periculum ex hoc ſibi metuant imminere. Cùm igitur maiores propter minorum offenſam, & culpa maiorum minores quandoque puniri ſacræ Scripturę doceamur exemplis, piam eorum ſolicitudinem, & timorem commendamus in Domino, & ſperamus, quòd fides, quam de clauibus Petri gerunt, ipſis vtilis eſſe debeat ad veniam promerendam cùm paralyticum ad pedes Ieſu Chriſti ſummiſſum per tegulas fides ſaluauerit aliena. Verùm quia Dauid ad placandam indignationem diuinam, quæ culpa ipſius in populum fuerat concitata, ſacrificium Domino legitur obtuliſſe; nos factis eiuſdem, quæ ad noſtram eruditionem ſcripta eſſe teſtatur Apoſtolus, inhærentes, diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus populum dicti loci, vt ad expiandam culpam huiuſmodi, & diuinam propitiationem faciliùs impetrandam aliquam Domino ſatisfactionem impendant, monens efficaciter, & inducens, præfatam interdicti ſententiam, auctoritate noſtra denunties relaxatam. Eoſdem ſolicitè commonendo, vt ſic in diuino timore permaneant, ne quos apud homines Apoſtolica ſoluit auctoritas, propria liget iniquitas apud Deũ. Datum Lat. vj. Kal. April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXI.

VT INTERIM IN ECCLESIÆ CONTROVERSÆ POSSESSIONEM A. PRESBYTERVM INDVCANT.

Archiepiſcopo Salzeburgen. & Salzeb. & de Berhtherſgadme. Salzeburg. Diœceſ. Præpoſitis.

CAVSAM quæ inter dilectos filios A. Presbyterum, & C. Scholarem Ratiſponen. ſuper Eccleſia in Buchkirchen. vertitur, ab examine dilecti filij Præpoſiti ſancti Nicolai, & ſuorum coniudicum delegatorum noſtrorum, ad nos per appellationem delatam, dilecto filio A. ſancti Adriani Diac. Card. commiſimus audiendam. Coram quo Presby-

Digitized by Google

proposuit memoratus, quòd cùm olim Venerabilis F. N. Patauien. Episcopus prædictam Ecclesiam de Buchkirchen, quam ad cõmonitionem eiusdem Episcopi dictus C. nullo tunc ordine fungens, pro eo quòd quandam puellam desponsauerat publicè, per litteras, & proprium nuntium resignarat, sicut per eiusdem Episcopi litteras ostendebat, eidem canonicè concessisset vacantem quidem, & nemine reclamante, ac ipsam idem Presbyter aliquandiu possedisset in pace. Tandem prædictus C. ad quosdam iudices Apostolicas litteras super restitutione ipsius Ecclesiæ aduersùs memoratum Episcopum impetrauit, mendaciter se clericum exprimens in eisdem, cùm tempore impetrationis ipsarum clericali nõ esset charactere insignitus. Et licèt huiusmodi abrenuntiauerit litteris, data fide quòd eis nullatenus vteretur, dummodò sibi dictus Episcopus de ipso Presbytero faceret iustitiæ plenitudinem exhiberi. Postmodùm tamen idem C. coram eo traxit in causam Presbyterum antedictum, qui cùm sentiret indebitè se grauari, Sedem Apostolicam appellauit: eo verò prosequente appellationem emissam, dictus C. per iudices, ad quos litteras quibus abrenuntiauerat, impetrarat, prænominatam Ecclesiam occupauit. Cúmque super hoc idem Presbyter ad Decan. Patauien. & Collegas ipsius nostras litteras reportasset; & de spoliatione ipsius Presbyteri constitisset eisdem; ipsi restituendam ei prænominatam Ecclesiam decreuerunt. Mittentes duos Decan. cum eodem Presbytero, qui auctoritate nostra ipsum in possessionem Ecclesiæ mitterẽt corporalem; Quibus sæpedictus C. vnà cum quibusdam armatis se violenter opponens, ipsos turpiter repulerunt. Sed cùm iudices ipsum C. pro temeritate huiusmodi ad eorum præsentiam citauissent, & idem appellans frustratoriè, manifesta contumacia laboraret, tam in eum, quàm in eius fautores excommunicationis sententiam proferentes, eundem Presbyterum cum securitate nobilis viri Ducis Bauariæ ad prænominatam Ecclesiam remiserunt. D. verò Subdiac. & quidam alij eiusdem C. serui, & patris eius amici, eodem C. procurante noctis tempore ipsum aggressi Presbyterum, adhuc nudum, in lecto iacentem ligatis à tergo manibus, equis, & alijs rebus eius ablatis, traxerant impositis ei plagis ad syluam, & inter vngues ipsius spinis immissis, eum multis alijs affecere tormentis: & tanto tempore procurantibus F. E. & *W.* militibus, & quibusdam alijs Patauien. Diœces. tenuere captiuum; donec prædicti Ducis, & quorumdam aliorum nobilium precibus pro quadam summa pecuniæ se redemit. Quare tam eius Diœcesanus, quàm iudices memorati ipsius miserijs miserentes, præsumptores præfatos, & fautores ipsorum excommunicationis vinculo innodarunt. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt eius aduersarij malitijs occurrentes, laboribus ipsius imponere finem dignaremur. Ad hæc autem per D. procuratorem partis alterius fuit ex aduerso responsum, quòd cùm prædictus C. memoratam Ecclesiam ab ipso Patauien. canonicè sibi collatam duobus annis pacificè possedisset: tandem eo insistente scholasticis disciplinis, eandem idem Episcopus contulit Presbytero memorato, super quo tam contra ipsum, quàm contra Presbyterum ad Ratisponen. Præpositum, & suos coniudices litteras impetrauit, qui propter contumaciam ipsius Presbyteri eundem C. in possessionem causa rei seruandæ miserunt. Interim autem idem C. citatus à Decan. Patauien. & suis coniudicibus per quasdam nostras litteras ipsis per suum aduersarium

præſentaras, in quibus tamen nulla de prioribus mentio habebatur, in ipſa citatione bis fuit per eundem Presbyterum ſpoliatus. Propter quod ad præfatos iudices Ratiſponen. recurrens eundem fecit Presbyterum excommunicationis vinculo innodari, & ad cautelam à ſecundis iudicibus ad nos per nuntium proprium appellauit: tum propter cauſam præmiſſam, tum quia exceptiones eius legitimas admittere recuſabant. Vnde petebat, vt reuocato in irritum, quod per Decan. Parauien. & ſuos coniudices temerè fuerat attentatum, Ratiſponen Prepoſiti, & coniudicum eius proceſſum robur faceremus firmitatis habere. Nos igitur per fidelē narrationē Card. prædicti auditis ijs, & alijs quæ fuere propoſita coram eo, poſſeſſionem eiuſdem Eccleſiæ cum fructibus perceptis adiudicauimus Presbytero memorato, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mādantes, quatenus in corporalem poſſeſſionem ipſius Eccleſię Presbyterum mittatis eūdem, & auctoritate noſtra defendatis inductum: ſuper fructibus, quod à nobis eſt ſentētialiter diffinitum, facientes per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari. Ceterùm quia de damnis, & iniurijs ſupradictis nobis non potuit fieri plena fides, per Apoſt. vobis ſcript. mandamus, quatenus, vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, ſi de ijs legitimè vobis conſtiterit, de damnis ſatisfieri competenter eidem Presbytero, facientes pro huiuſmodi deteſtandis iniurijs præfato C. ſi per eum illatæ fuerunt, ſuper Eccleſia ipſa perpetuum ſilentium imponatis. Alioquin eo, ſicut dictum eſt primitus reſtituto, ſuper proprietate ipſius Eccleſiæ audiatis cauſam, & quod canonicum fuerit ſublato appellationis obſtaculo decernatis, facientes quod ſtatueritis, &c. Teſtes autem, &c Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Archiepiſcope, &c. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo &c. Datum Laterani vij. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXII.

Certis legibvs absolvtionem impertitvr.

Nobili viro Comiti Niuernen. ſpiritum conſilij ſanioris.

CVM pro quæſtione, quæ inter te ex parte vna, & dil. fil. Abbatem, & Conuentum Monaſterij Virziliacen. Diœceſis Eduen. ex altera, ſuper quibuſdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs vertebatur, tui, & partis alterius procuratores ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, & in ea fuiſſet aliquandiu coram nobis prudenter, & prouidè diſputatū; tandem ex parte tua relatione tuorū procuratorū accepimus, quòd tu volens per omnia cōplacere noſtro beneplacito voluntatis, paratus eras in hac cauſa noſtris obtemperare mandatis. Nos autem communicato fratrum noſtrorum conſilio, hoc duximus iniungendum: vt cùm tu, & ſucceſſores tui Comites Niuernenſes in feſto Paſchali ad Monaſterium acceſſeritis memoratum, nomine procurationis centum librarum vſualis monetæ, quæ pro tempore curret, ſitis ſumma contenti, tantumdem in feſto beatæ Mariæ Magdalenæ procurationis nomine recepturi, ſi ad Monaſterium acceſſeritis ſupradictum, ad protectionem eiuſdem Monaſterij, ſecundùm quod de iure tenemini, dantes operam efficacem. Vt ergo ſuper hoc nulla poſſit in poſterum via

Digitized by Google

patere calumniæ: tu, & vxor tua per authenticum inſtrumentum Abbati, & Conuentui eiuſdem Monaſterij promittatis, vos id firmiter ſeruaturos: veſtros nihilominus ſucceſſores ad huius rei obſeruantiam obligantes; & ad maiorem cautelam faciatis hoc per cariſſimum in Chriſto filium noſtrum ... illuſtrem Regem Francorum auctoritate regia confirmari. Mandatum noſtrum taliter impleturi, quòd diuinam, & Apoſtolicam gratiam poſſitis exinde vberiùs promereri. Damus itaque Venerabili fratri ... Epiſcopo, & dilect. filio ... Abbati ſancti Victoris, & Cancellario Pariſien. noſtris litteris in mandatis, vt poſtquàm ſuper hoc tu, & vxor tua litteras ſecundùm formam conceſſeritis ſupradictam, te iuxta formam Eccleſiæ à vinculo excommunicationis abſoluant, quo propter idem negotium noſtra es auctoritate ligatus. Iniungentes tibi ſub debito præſtiti iuramenti, vt ad impetrandam ſuper hoc confirmationem Regiam des operam bona fide. Abbatem verò, & Conuentum prædictos ab omni decreuimus impetitione ceſſare, omnémque remittere queſtionem, quæ ipſis aduerſùs te Comitem ſuper damnis, & iniurijs competebat. Decimis de Dornitiaco dumtaxat exceptis, ſuper quibus eis ſatisfieri volumus, & mandamus. Datum Lateran. ſecund. Idus April. Pontific. noſtri anno ſextodecimo. *Scriptum eſt ſuper hoc ... Epiſcopo, Abbati ſancti Victoris, & Cancellario Pariſien. verbis competenter mutatis.* Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope. Tu denique, &c.

EPISTOLA XXIII.

VT REGINÆ ARAGONVM PRO ILLATIS INIVRIIS SATISFIERI CVRENT.

Archiepiſcopo, & Abbati ſancti Pauli Narbonen. & Priori Fontis frigidi Narbonen. Diœceſ.

CARISSIMA in Chriſto filia illuſtris Regina Aragonum de hominibus Montiſpeſſulani plenam iniurijs nobis obtulit queſtionem, qui ſicut aſſeruit redditus loci eiuſdem, Caſtrorum, & Villarum in diſtrictu Montiſpeſſulani exiſtentium ad eandem Reginam de iure ſpectantes, eiſdem à viro ſuo ... illuſtri Rege Aragonum titulo pignoris obligatos, contra iuſtitiam detinent, & ei reddere contradicunt. Cùm ipſa pignoris obligatio, vt pote de re dotali, de iure robur non habuerit firmitatis, quæ ſi aliquem ſortita fuiſſet effectum, tanto tempore ipſarum rerum redditus perceperunt, quòd non ſolùm extenuatum eſt debitum, verùm etiam non modicam ſummam pecuniæ reſtituere tenentur eidem. Caſtrum nihilominus, quod ibidem habebat, funditus diruerunt, inde lapides, & cæmenta in maioris contemptus opprobrium aſportantes, & ad iura Dominij manibus ſuis extenſis, Notarium, & Conſules in Montepeſſulano fecerunt, contra voluntatem ipſius: & in damnum eius piſces vendi faciunt in locis alijs, quàm conſuetum fuerit ab antiquo, nomine Conſulum, & non Reginæ facientes banna & edicta proponi. Præterea Caſtrum de Latis, quod multis inhabitabatur hominibus, partim ruina, partim incendio deſtruxerunt, pluribus ex eiuſdem loci hominibus interfectis. In ijs autem, & alijs eadem aſſerebat Re-

Digitized by Google

gina ſe damna multorum millium marcarum, & plurium ſolidorum per illorum iniurias incurriſſe: qui etiam tanquam hæc non ſufficerent ad offenſam, de quodam Caſtro ipſius Reginæ cariſſimum in Chriſto filium noſtrum ... illuſtrem Regem Aragonum expulerunt; vt ſic eum aduerſùs eam tacitè prouocarent, & vt inter eos contra iura matrimonij maioris incentiuum diſcordiæ ſuſcitarent, Regem iurare fecerunt eundem, vt Montempeſſulanum intra biennium non intraret. Volentes autem eidem Reginæ in ſuo iure adeſſe, qui ſumus omnibus in iuſtitia debitores, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus partibus conuocatis, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit appellatione poſtpoſita decernatis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Præfatos etiam homines Montiſpeſſulani per eandem cenſuram appellatione poſtpoſita compellentes, vt ſuper expenſis, quas propter hæc eadem fecit Regina, ipſi ſatisfaciant vt tenentur. Interim autem eoſdem homines ad ſoluendam ipſi Reginæ medietatem omnium reddituum patrimonij eius, & vt de ſubtractis ſatisfaciant competenter per diſtrictionem Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Teſtes autem, &c. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Archiepiſcope cum eorum altero, &c. Vos denique frater Archiepiſcope, & fili Abbas ſuper vobis ipſis, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno ſextodecimo.

EPISTOLA XXIV.

VT POST SPOLIATI RESTITVTIONEM DE CRIMINIBVS OBIECTIS IVDICIVM INSTITVANT.

Marbacenſi, & de Salem Abbatibus Baſilien. & Conſtantienſis Diœceſeon, & H. Cellerario Baſilienſi.

ACCEDENTIBVS ad Sedem Apoſtolicam dilecto filio R. Præpoſito Marbacen. & Henrico procuratore Marbacentis Eccleſiæ, dilectum filium R. tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Card. conceſſimus auditorem. Coram quo propoſuit Præpoſitus memoratus, quòd cùm olim de mandato Venerabilis fratris noſtri ... Baſilien. Epiſcopi litterarum noſtrarũ contra O. maledictum, & reprobum, fidus, & verus interpres coram vniuerſo clero, & terræ Nobilibus, & alijs multis aſtantibus latam à nobis in reprobum ſupradictum excommunicationis ſententiam conſtanti mente, ac voce intrepida diuulgaret, Canonici eius ibi occaſionem odij mendicantes, vbi eis dilectionis materia poterat abundare, in ipſum vnánimiter conſpirarunt, & quorumdam laicorum fauore ſuffulti, eum à Marbacen. Eccleſia iam annis elapſis duobus turpiter eiecerũt. Cũmque idem Præpoſitus à nobis obtinuerit dari Lauzelacenſi Abbati, & ſuis coniudicibus noſtris litteris in mandatis, vt fratres prædictos per cenſuram Eccleſiaſticam cogerent eidem reuerentiam, & obedientiam debitam exhibere: necnon ad Venerabilem fratrem noſtrum Meten. Epiſcopum, tunc Spiten. noſtras litteras impetrarit, vt quoſlibet Imperiales Eccleſiaſtica diſtrictione compelleret, ne ipſum in aliquo moleſtarent, interim dicti Canonici aduerſùs eum ad Abbatem

Digitized by Google

Pariſien. & ſuos coniudices à Sede Apoſtolica quaſdam litteras impetrarunt. Ijdem verò iudices terminum peremptorium præmittẽtes, locum ei aſſignauere ſuſpectum : & licèt tam propter hoc, quàm alias cauſas recuſationis legitimè illorum potuiſſet iudicium declinare, tamen coram eis in modum exceptionis obiecit; quòd priùs deberet reſtitui, quàm aduerſariorum petitionibus reſpondere, cùm nec nudus contendere, nec inermem ſe deberet opponere inimicis; & ne ipſum iudices ad reſpondendum reſtitutione non præuia cogerent, ad Sedem Apoſtolicam appellauit. Ipſi verò licèt tractatum de compoſitione præmiſerint; tandem aduerſarijs ipſius Præpoſiti ab examine Venerabilis fratris noſtri ... Epiſcopi Baſilien. in quem ſub interpoſitione fidei fuerat à partibus cõpromiſſum, ad iudices eoſdem reuerſis, in ipſum Præpoſitum abſentem, & non reſtitutum, lite nullatenus conteſtata, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam depoſitionis ſententiam promulgarunt. Dantes Canonicis de facto licentiam eligendi alium in paſtorem. Vnde petebat idem Præpoſitus, vt cum ipſa ſententia, ſi ſententia dici deberet, contra ſolitum ordinem iudiciorum fuerit promulgata, denuntiare dignaremur eandem irritam, & inanem, & ipſo plenariè reſtituto eius aduerſarios, periuros, excommunicatos, participantes excommunicatis, & conſpiratores, & poſſeſſiones Eccleſiæ contra tenorem confirmationis noſtræ minùs licitè diſtrahentes, faceremus per aliquos canonicæ ſubijci vltioni. Procurator autem Canonicorum propoſuit ex aduerſo, quòd cùm Canonici Marbacen. dictum R. ſuper periurio duplici, diſſolutione vitæ, furtiua ſubtractione priuilegiorum Eccleſiæ, ac dilapidationis vitio, coram dicto Abbate Pariſien. & ſuis coniudicibus delegatis à nobis impeterent; ipſe de meritis cauſæ diffidens ad exceptiones diuertit inanes, quibuſdam cauſis ſuſpicionis aduerſùs vnum de iudicibus allegatis, in quarum probatione defecit. Iudices autem, ne viderentur mandati Apoſtolici contemptores, ſe ad principalis quæſtionis examen exigente iuſtitia conuerterunt. Nec opus erat, vt eum ad petitionem reſtitutionis admitterent, quem dilapidationis obiectu pars altera repellebat: ne daretur eidẽ in re familiari graſſandi facultas. Cùm enim de dilapidatione ſuſpectus debeat ab adminiſtratione ſuſpendi, memoratus R. euidens dilapidator exiſtens ab adminiſtrationis petitione leui poterat exceptione repelli: contra quem vt amoueretur ab ea, daretur actio ad agendum, nec ſuper ſpoliatione huiuſmodi poterat coram eisdem iudicibus litigare, cùm ad alios ſuper hoc noſtras litteras impetraſſet. Præterea ſi Præpoſitus idem de ſpoliatione in modum actionis agebat, Canonicorum quæſtio, quæ ordine propoſitionis præceſſerat, præcedere terminatione debebat. Quòd ſi ſpoliatio fuit in modũ exceptionis obiecta, non propter hoc erat ei reſtitutio facienda. Vnde iudices ipſius Præpoſiti, friuolæ appellationis diffugio nonobſtante, cùm eſſet in litteris noſtris appellationis obſtaculũ interdictum, cognitis cauſæ meritis in eũ depoſitionis ſententiam protulerunt. Quapropter dictus procurator inſtabat, vt ſententiam ipſam, pro qua præſumi debebat, donec contrarium probaretur, dignaremur Apoſtolico munimine roborare. Nos igitur auditis ijs, & alijs per fidelem narrationem Cardinalis prædicti, quæ fuere propoſita coram eo, cùm non debuerit aduerſùs eundem Præpoſitum ſpoliatum poſt appellationem legitimam, & lite non conteſtata procedi maximè occaſione litterarum

quæ veritate tacita fuerant impetratæ, proceſſum iudicum eorumdem, & quidquid ex eo ſecutum eſt, vel ob id, decreuimus irritum, & inane. Ceterùm quia ſe reſtitui principaliter petijt Præpoſitus memoratus, cùm conſtaret ipſum fuiſſe ab aduerſarijs ſpoliatum, nos ſententialiter reſtituentes eumdem, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ipſum in corporalem poſſeſſionem Marbacen. Præpoſituræ, ſublato appellationis obſtaculo, inducatis, & auctoritate noſtra defendatis inductum: contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Prouiſo prudenter, vt ſi præfatus Præpoſitus meritò fuerit de dilapidatione ſuſpectus, adhibeatis eidem circa curam temporalium duos viros prouidos, & fideles, ſinè quorum conſilio, & aſſenſu adminiſtrationem temporalium nequeat exercere; ne per vſum adminiſtrationis inutilis, bona Marbacen. Eccleſiæ diſſipentur. Deinde ſuper alijs, quæ hinc inde fuere propoſita, quia de ipſis nobis conſtare non potuit, vos partibus conuocatis, & auditis quæ duxerint proponenda, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis. Et ſi præſcripta crimina contra dictum Præpoſitum legitima probatione patuerint, vos ipſum à regimine Marbacen. Eccleſiæ in perpetuum amouentes appellatione remota faciatis Eccleſiæ ſupradictæ de alio viro idoneo in Præpoſitum per electionem canonicam prouideri. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à Sede Apoſt. impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique filij Abbates ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani viij. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXV.

Lavdat reformationis propositvm.

Abbati, & Conuentui Vindocinen.

DILECTVS filius *W.* Monachus veſter, quem in promouendis Eccleſiæ veſtræ negotijs ſolicitum comperimus, & prudẽtem, ex parte veſtra propoſuit coram nobis: quòd in propoſito, & deſiderio geritis Eccleſiam ſanctæ Priſcæ de Monte Auentino ad veſtrum monaſterium pertinentem reformare in temporalibus, & ſpiritualibus ordinare: inſtituendo Monachos in eadem iuxta B. Benedicti regulam Domino ſeruituros; dummodò dignitates, & iura quæ Monaſterio veſtro competunt ex eadem, vobis, & ipſi Monaſterio integra conſeruemus. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt ſuper hoc noſtræ voluntatis beneplacitum vobis reſcribere dignaremur. Nos igitur propoſitum veſtrum commendantes in Domino, & deſiderium fauore beniuolo proſequentes, inſinuatione vobis præſentium intimamus, quòd cùm ſuper eadem Eccleſia noſtrum vobis priuilegium conceſſerimus, gratum nobis, & acceptum exiſtet, ſi efficaciter intenderitis ad ipſius commodum, & augmentum. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Laterani. v. Idus April. Pont. Anno xvj.

EPISTOLA XXVI.

Ad varia capita rescribit.

Slesvvicen. Episcopo.

DOSTVLASTI per Sedem Apostolicam edoceri, vtrùm Sacerdos Ecclesiam habens in vna Diœcesi, & residens in eadem, domicilium verò, patrimonij ratione, in alia, ibíq; delinquens, ab Episcopo in cuius habet Diœcesi patrimonium pro delicto ibidem commisso debeat iudicari: præsertim in causis, quæ officij, seu beneficij priuationem exposcunt. Ad quod breuiter respondemus. Quòd per Episcopum in cuius deliquit Diœcesi, sententia promulgari poterit in eumdem, sed ab Episcopo, in Diœcesi cuius Ecclesiam obtinet, erit quoad ipsam Ecclesiam huiusmodi executio sententiæ facienda. Quæsiuisti præterea, vtrùm contra quosdam contempta excommunicationis sententia debitas Ecclesijs decimas subtrahentes, tibi regiam implorare liceat potestatem, cùm ad solutionem ipsarum vix absque sanguinis effusione valeant coarctari. Ad quæ tibi duximus respõdendum, quòd si te de huiusmodi querimoniam simpliciter deponente, Rex cui ad bonorum laudem, & malefactorum vindictam gladius est commissus, in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem, eorum erit duritiæ imputandum. Cœmeteria verò, in quibus excommunicatorum corpora sepeliuntur per suorum violentiam propinquorum, reconcilianda erunt aspersione aquæ solemniter benedictæ, sicut in Ecclesiarum dedicationibus consueuit. Procurationes autem, quæ visitationis ratione debentur, sinè manifesta, & necessaria causa non exigas, nisi cùm personaliter officium visitationis impendis. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Dãtum Lateran. iij. Kal. Maij. Pont. nostri, anno sextodecimo.

EPISTOLA XXVII.

Vt mandatario Apostolico præbendam assignent.

Episcopo, & Capitulo Massilien.

APOSTOLICÆ Sedis benignitas, quæ curam gerit, & solicitudinem singulorum, suam gratiam specialiter circa illos ampliare tenetur, qui noscuntur diutiùs in eius obsequijs laudabiliter insudasse. Dignum est enim, vt ipsius domestici ab eiusdem vberibus repleantur, & sibi eam inueniant affluentem, quam etiam in benignitatis affluentia sibi sentiunt exuberantem ignoti. Cùm igitur pro dilecto filio Magistro R. Scriptore nostro, cuius fidelitas, & deuotio in Cancellariæ nostræ seruitio est probata, iam tertiò vobis scripserimus, vt eidem quem dudum ad mandatum nostrum nullo sibi beneficio assignato in fratrem, & Canonicum recepistis, curaretis tam in domibus, quàm in alijs, sicut vni ex vobis prouidere; ac postmodùm quibusdam vestrûm in nostra præsentia constitutis hoc idem iniunxerimus viua voce, graue gerimus, & indignum, quòd vos more aspidis surdæ aures penitus obturantes, id hactenùs efficere non curastis. Volentes igitur

Digitized by Google

adhuc, vtrùm in vobis aliqua obedientiæ ſcintilla remanſerit, experiri, Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ipſi Magiſtro, ſaltem hac vice iuxta præſcriptam formam prouidere curetis. Alioquin noueritis nos dilecto filio Magiſtro Thediſio Nuntio noſtro per noſtras dediſſe litteras in præceptis, vt de bonis Eccleſiæ veſtræ ſecundùm formam eandem, competentem ſibi prouiſionem noſtra ſuffultus auctoritate aſſignet. Contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendo. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, & credito tibi, &c. Datum Laterani.

Scripſit eſt ſuper hoc dilecto filio Magiſtro Thediſio Nuntio noſtro verbis cõpetenter mutatis.

EPISTOLA XXVIII.

Circvlares Epistolæ ad Terræ Sanctæ defensionem.

Vniuerſis Chriſti fidelibus per Maguntin. prouinciam conſtitutis.

QVIA maior nunc inſtat neceſſitas, quàm vmquam inſtiterit, vt Terræ Sanctæ neceſſitatibus ſuccurratur, & de ſuccurſu ſperatur maior, quàm vmquam prouenerit vtilitas, prouentura. Ecce reſumpto clamore clamamus ad vos, & pro illo clamamus, qui moriendo voce magna clamauit in cruce, factus obediens Deo Patri vſq; ad mortem Crucis, clamans vt nos ab æternæ mortis eriperet cruciatu. Qui clamat etiam per ſeipſum, & dicit; *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Ac ſi diceret manifeſtiùs, qui vult me ſubſequi ad coronã, me quoq; ſubſequatur ad pugnam, quæ nunc ad probationem proponitur vniuerſis. Poterat enim omnipotens Deus terram illam, ſi vellet, omnino defendere, ne in manus traderetur hoſtiles. Poſſet & illam, ſi vellet, de manibus hoſtium facilè liberare, cùm nihil poſſit eius reſiſtere voluntati. Sed cùm iam ſuperabundaſſet iniquitas, refrigeſcente caritate multorum, vt fideles ſuos à ſomno mortis ad vitæ ſtudium excitaret, agonem illis propoſuit, in quo fidem eorum velut aurum in fornace probaret, occaſionem ſalutis, immò ſaluationis cauſam præſtando: vt qui fideliter pro ipſo certauerint, ab ipſo feliciter coronentur. Et qui ei noluerint in tantæ neceſſitatis articulo debitæ ſeruitutis impendere famulatum, in nouiſſimo diſtricti examinis die iuſtam mereantur damnationis ſententiam ſuſtinere. O quanta iam prouenit vtilitas ex hac cauſa? quàm multi conuerſi ad penitentiam pro liberatione Terræ Sanctæ mancipauerunt ſe obſequio Crucifixi, & quaſi per agonem martyrij coronam gloriæ ſunt adepti, qui fortè in ſuis iniquitatibus perijſſent, carnalibus voluptatibus, & mundanis illecebris irretiti? Vetus eſt hoc artificium Ieſu Chriſti, quod ad ſuorum ſalutem fidelium diebus iſtis dignatus eſt innouare. Si enim Rex aliquis temporalis à ſuis hoſtibus eijceretur de regno, niſi vaſſalli eius pro eo, non ſolùm res exponerent, ſed perſonas; nónne eum regnum recuperaret amiſſum; eos velut infideles dãnaret, & excogitaret in eos inexcogitata tormenta, quibus perderet malè malos? Sic Rex Regum Dominus Ieſus Chriſtus, qui corpus, & animam, & cetera vobis contulit bona, de ingratitudinis vitio, & infidelitatis crimine vos damnabit, ſi ei quaſi eiecto de regno, quod pretio ſui ſanguinis comparauit, neglexe-

ritis ſubuenire. Sciat ergo ſe culpabiliter durum, & durè culpabilem, quicumque in hoc neceſſitatis articulo ſuum negauerit obſequium Redemptori. Nam & quomodo ſecundùm præceptum diuinum diligit proximum ſuum, ſicut ſeipſum, qui ſcit fratres ſuos fide, ac nomine Chriſtianos, apud perfidos Sarracenos ergaſtulo diri carceris detineri, ac iugo deprimi grauiſſimæ ſeruitutis, & ad liberationem eorum efficacem operam non impendit? tranſgrediendo illius naturalis legis mandatum, quod Dominus in Euangelio declarauit; *Quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* An fortè neſcitis, quòd apud illos multa millia Chriſtianorum in ſeruitute, ac carcere detinentur, qui tormentis innumeris cruciantur? Et quidem omnes penè Sarracenorum prouincias vſque poſt tempora Beati Gregorij Chriſtiani populi poſſederunt: ſed ex tunc quidam perditionis filius Machometus pſeudopropheta ſurrexit, qui per ſeculares illecebras, & voluptates carnales multos à veritate ſeduxit: cuius perfidia, etſi vſque ad hæc tempora inualuerit, confidimus tamen in Domino, qui iam fecit nobiſcum ſignum in bonum, quòd finis huius beſtiæ appropinquat, cuius numerus ſecundùm Apocalypſin Ioannis intrà ſexcenta ſexaginta ſex clauditur, ex quibus iam penè ſexcenti ſunt anni completi. Certè præter priores iniurias grandes, & graues Redemptori noſtro pro noſtris offenſis à perfidis Sarracenis illatas, nuper in monte Thabor, vbi diſcipulis ſuis futuræ glorificationis ſpeciem demonſtrauit, ijdem perfidi Sarraceni quandam munitionis aream in confuſionem Chriſtiani nominis erexerunt, per quam ciuitatem Accon ſibi valdè vicinam de facili cogitant occupare, ac deinde ſinè omni contradictionis obſtaculo reſiduum terræ huius inuadere, cùm ſit viribus, & opibus penè penitus deſtituta. Eia igitur, dilectiſſimi filij, diſſenſiones, & æmulationes fraternas in pacis, & dilectionis fœdera commutantes, accingimini ad obſequium Crucifixi: non dubitantes pro illo res exponere, ac perſonas, qui pro vobis animam ſuam poſuit, & ſanguinem ſuum fudit. Certi pariter, & ſecuri, quòd ſi verè penitentes fueritis, per hunc temporalem laborem, quaſi quodam compendio, ad requiem peruenietis æternam. Nos enim de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, ex illa quam nobis Deus licèt indignis ligandi, atque ſoluendi contulit poteſtatem, omnibus qui laborem iſtum in proprijs perſonis ſubierint, & expenſis, plenam ſuorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confeſſi, veniam indulgemus, & in retributione iuſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in perſonis proprijs illuc acceſſerint, ſed in ſuis dumtaxat expenſis iuxta facultatem, & qualitatem ſuam viros idoneos deſtinarint, & illis ſimiliter, qui licèt in alienis expenſis in proprijs tamen perſonis acceſſerint, plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remiſſionis volumus, & concedimus eſſe participes, iuxta quantitatem ſubſidij & deuotionis affectum, omnes qui ad ſubuentionem ipſius Terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt. Perſonas quoque ipſorum, & bona ex quo Crucem aſſumpſerint, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Necnon & ſub Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & omnium Prælatorum Eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant, ſtatuentes, vt donec de ipſorum obitu, vel reditu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant, & quieta conſiſtant. Quòd ſi quiſquam contrà præſumpſerit per Eccleſiarum Prælatos

appellatione poſtpoſita cenſura Eccleſiaſtica compeſcatur. Siqui verò prohibitionem illuc ad præſtandas vſuras iuramento tenentur aſtricti, creditores eorum per Eccleſiarum Prælatos, vt remittatur eis præſtitum iuramẽtum, & ab vſurarum exactione deſiſtant, eadem præcipimus diſtrictione compelli. Quòd ſi quiſquã creditorum eos ad ſolutionem coëgerit vſurarum, eum ad reſtitutionem earum ſimili cogi animaduerſione mandamus. Iudæos verò ad remittendas ipſis vſuras per ſecularem compelli præcipimus poteſtatem, & donec illas remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in mercimonijs, quàm in alijs per excommunicationis ſententiam eis omnino communio denegetur. Vt autem Terræ Sanctæ ſubſidium diuiſum implurimos facilius impendatur, obſecramus omnes, & ſingulos per Patrum, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum, ſolum, verum, vnum, æternum Deum poſtulantes, vice Chriſti, pro Chriſto, ab Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Abbatibus, & Prioribus, & tam Cathedralium, quàm aliarum Conuentualium Eccleſiarum Capitulis, & Clericis vniuerſis, necnon Ciuitatibus, Villis, & oppidis competentem numerum bellatorum, cum expenſis ad triennium neceſſarijs ſecundùm proprias facultates. Et ſi ad hoc vnum quodlibet non ſufficerit, plura coniungantur in vnum; quia pro certo ſperamus, quòd perſonæ non deerunt, ſi expenſæ non deſint. Poſtulantes hoc ipſum à Regibus, & Principibus, Comitibus & Baronibus, aliiſque Magnatibus, qui forſitan per ſeipſos perſonaliter non acceſſerint ad obſequium Crucifixi. A Ciuitatibus verò maritimis nauale ſubſidium poſtulamus. Et ne alijs onera grauia, & importabilia imponere videamur, quæ digito noſtro mouere nolimus, proteſtamur veraciter coram Deo, quia quod ab alijs exigimus faciendum, hoc ipſi prompto animo faciemus. Clericis autem ad hoc negotium neceſſarijs prouidimus indulgendum, vt omni contradictione ceſſante, beneficiorum ſuorum prouentus propter hoc valeant vſque ad triennium pignori obligare. Quia verò ſubſidium Terræ Sanctæ multùm impediri, vel retardari contingeret, ſi ante ſuſceptionem Crucis examinari quemlibet oporteret, an eſſet idoneus, & ſufficiens ad huiuſmodi votum perſonaliter proſequendum, concedimus, vt regularibus perſonis exceptis, ſuſcipiant quicumque voluerint ſignum Crucis; ita quòd cùm vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulauerit, votum ipſum de Apoſtolico preſſit mandato commutari, aut redimi, vel differri. Et propter eandem cauſam remiſſiones, & indulgentias hactenus à nobis conceſſas procedentibus in Hiſpaniam contra Mauros, vel contra hæreticos in Prouinciam reuocamus: maximè cùm illis conceſſæ fuerint ad tempus quod iam ex toto præterijt; & iſtis ob cauſam, quæ iam ex maiori parte ceſſauit: vtroq; negotio per Dei gratiam adeò proſperato, vt vehementem inſtantiam non requirat: & ſi fortè requireret, nos ingruenti neceſſitati reſpicere curaremus. Concedimus tamen, vt huiuſmodi remiſſiones, & indulgentiæ apud Prouinciales remaneant, & Hiſpanos. Cæterùm quia curſarij, & piratæ nimis impediunt ſubſidium Terræ Sanctæ capiendo, ſpoliando tranſeuntes ad illam, & reuertentes ab illa, nos eos, & principales adiutores, & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus, ſub interminatione anathematis inhibentes, nequis cum eis ſcienter communicet in aliquo venditionis, vel emptionis contractu: & iniungentes Rectoribus Ciuitatum, & locorum ſuorum, vt eos ab hac iniquitate reuocent, & compeſcant.

Digitized by Google

Alioquin, quia nolle perturbare peruersos nihil est aliud, quàm fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, nos in personas, & terras eorum seueritatem Ecclesiasticam curabimus exercere; cùm tales non minùs quàm Sarraceni aduersentur nomini Christiano. Innouamus præterea excommunicationis sententiam in Lateran. Concilio promulgatam aduersùs eos, qui Sarracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearũ, quíq; in piraticis Sarracenorum nauibus curam gubernationis exercent, eósque rerum suarum priuatione multari, & capientium seruos, si capti fuerint, fore censemus; præcipientes vt per omnes vrbes maritimas diebus Dominicis, & festiuis huiusmodi sententia publicè innouetur. Verùm cùm longè plus de diuina clementia, quàm de humana potentia confidere debeamus, oportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis, quàm spiritualibus dimicare. Ideóque statuimus, & mandamus, vt singulis mensibus semel fiat generalis processio seorsum virorum, ac seorsum, vbi fieri poterit, mulierum, in humilitate mentis, & corporis, cum deuota orationum instantia postulantium, vt misericors Deus auferat hoc à nobis confusionis opprobrium, liberando terram illam, in qua vniuersa redemptionis nostræ sacramenta peregit, de manibus paganorum restituendo eam ad laudem, & gloriam nominis sui sancti populo Christiano: Prouiso prudenter, vt semper in ipsa processione verbum salutiferæ Crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur. Orationi verò ieiunium, & eleemosyna coniungantur, vt ijs quasi alis faciliùs, & celeriùs ipsa volet oratio ad piissimas aures Dei, qui nos clementer exaudiat in tempore opportuno. Singulis quoque diebus intrà Missarum solemnia post pacis osculum, cùm iam pro peccatis mundi offerenda, vel sumenda est hostia salutaris, omnes tam viri, quàm mulieres humiliter prosternantur in terram, & à Clericis Psalmus iste, *Deus venerunt gentes in hereditatem tuam*, alta voce cantetur, quo cum hoc versu deuotè finito; *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant à facie eius, qui oderunt eum*, Sacerdos qui celebrat orationem istam super altare decantet.

DEVS qui admirabili prouidentia cuncta disponis, te supplicitèr exoramus, vt terram, quam Vnigenitus filius tuus proprio sanguine consecrauit, de manibus inimicorum Crucis eripiens, restitutas cultui Christiano, vota fidelium ad eius liberationem instantium misericorditer dirigendo in viam salutis æternæ. Per eundem Dominum nostrum, &c.

IN illis autem Ecclesijs, in quibus conueniet processio generalis, truncus concauus statuatur tribus clauibus consignatus; vna penès honestum Presbyterum, alia penès deuotum laicum, & tertia penès aliquem Regularem fideliter conseruandis, in quo Clerici, & laici, viri, & mulieres eleemosynas suas ponant in Terræ Sanctæ subsidium conuertendas, secundùm dispositionem eorum, quibus hæc fuerit solicitudo commissa. Porrò super processu, & transitu modesto, & ordinato, congruo loco, & tempore faciẽdo nondum oportet aliquid definire, donec exercitus Domini Cruce signetur: sed tunc pensatis vndiq; circunstantijs, quæcumq; viderimus oportuna, de prudẽtum virorũ consilio statuemus. Ad hæc igitur exequenda dilectos filios...de Salem. &...quondã de Nouocastro

Digitized by Google

Nouocaſtro Abbates, & C. Decan. Spiren. & Præpoſitũ Auguſten. viros vtique probatæ honeſtatis, & fidei deputam⁹, qui aſcitis ſecũ viris prouidis, & honeſtis auctoritate noſtra ſtatuant, & diſponant quæcumque ad hoc negotium promouendum viderint expedire: facientes quæ ſtatuerint in ſingulis diœc. per viros idoneos ad hoc ſpecialiter deputatos fideliter, ac ſolicitè procurari. Quocirca Vniuerſitatem veſt. rogando monemus, & obſecramus in Domino, per Apoſt. vobis ſcript. mandantes, & in virtute Spiritus Sancti iniungentes, quatenus eis pro Chriſto legatione fungentibus tales vos exhibere curetis, neceſſaria miniſtrantes eiſdem, quòd per vos, & in vobis fructum faciant exoptatum.

In eundem modum per Magdeburgen. & Bremen. Prouincias.
In eundem modum per Colonien. prouinciam.
In eundem modum per Salzeburgen. prou.
In eundem modum per Treueren. prouin.
In eundem modum per Poloniam.
In eundem modum per Suetiam.
In eundem modum per Lunden. prou.
In eundem modum per Angliam.
In eundem modum per Tuſciam.
In eundem modum per Iberniam.
In eundem modum per Norwagiam.
In eundem modum per Scotiam.
In eundem modum per Sardiniam.
In eundem modum per Dalmatiam.
In eundem modum per Rauennatem.
In e. m. per Mediolan. Ianuen. pro. conſtitutis.
In e. m. per Marchiani Anconitan.
In eundem modum per Vngariam.
In e. m. Prag. Epiſcopo, & Abbatibus, Prioribus, & vniuerſis Chriſti fidelibus, per Boëmiam conſtitutis.
In eundem modum per Calabriam.
In e. m. vniuerſ. per Reg. Francie conſtitutis.

EPISTOLA XXIX.

VT QVÆ PRO TERRÆ SANCTÆ SVBSIDIO DECRETA SVNT EXECVTIONI MANDENT.

De Salem, & per quondam de Nouocaſtro Abbatibus, & Decan. Spiren. & Præpoſito Auguſten. executoribus.

PIVM, & ſanctum propoſitum, quod de ſubuentione Terræ Sanctæ pro communi ſalute, Deo inſpirante concepimus, & perducere ſatagimus ad effectum, ex generalibus litteris poteritis aduertere manifeſtè. Cùm ergo de ſynceritate, ac ſolicitudine veſtra geramus fiduciam pleniorem, vóſque reputemus idoneos ad fungendum pro Chriſto legationis officio in hac cauſa; deuotionem veſtram monemus, rogamus, & obſecramus in Domino, per Apoſt. vobis ſcript. diſtrictè præcipiendo mandantes, & in remiſſione peccaminum iniungentes, quatenus accenſi zelo fidei Chriſtianæ per Maguntin. prouinciam portetis in humilitate cordis, & corporis verbum Crucis, & ad vindicãdam iniuriam Crucifixi fideles ipſius, prout in generalibus litteris continetur, cura ſolicita, & accurata ſolicitudine inducatis, exequentes diligenter, & efficaciter vniuerſa, quæ ad ſubſidium Terræ Sanctæ in eiſdem litteris videbitis comprehenſa, quæ à vobis volumus ſtudioſè notari. Vt autem operum exhibitione monſtretis, vos portare in cordibus veſtris ſtigmata Ieſu Chriſti, diſtrictè præcipimus, quatenus excutientes

ab omni munere manus vestras, nec aliquid præter victum,& alia necessaria recipientes à quoquam, quinetiam moderatè sumentes hæc eadem, & modestè in euectionibus quaternarium, & in personis senarium numerum singuli vestrûm nullatenus excedatis. Ità modũ, atque modestiam in ijs aliísque seruantes, vt in vobis nihil reprehensibile valeat inueniri,per quod offendiculum credito vobis Euangelio præbeatur: Promouentes eo studio, ac vigilantia causam Christi, vt multorum,& magnorum bonorum, quæ de ipsa credimus prouentura, participes existatis. Siquid autem pro Terræ Sanctæ succursu fuerit vobis oblatum, faciatis illud apud aliquem religiosum locum studiosè reponi, significaturi nobis in fine anni processum, & profectum solicitudinis vestræ, vt cognoscere valeamus, apud quos profeceritis in personis, aut rebus ad hoc salutare negotium deputatis, nostrúmque vobis beneplacitum rescribamus, docentes qualiter in antea procedere debeatis.

In eundem modum Episcopo quondam Halberstaten. & F. quondam Abbati de Sichen per Magdeburgen. & Bremen. prouincias.

In eundem modum, Magistris Oliuerio Colonien. Scholastico, & Hermanno Decan. Burmen. per Colonien. prouin.

In eundem modum, Episcopo Ratisponen. & Præposito Salzeburgen.

In eundem modum, Vilarien. & de Romerdorf Abbatibus per Treueren. prouinciam.

In eundem modum, Archiepiscopo Negnegnen.

In eundem modum, Vpsellen. Archiepiscopo.

Pium, & sanctum, *vsque*, rescribamus. Sanè volumus, & mandamus vt per totam Suethiam, cum consilio Venerabilis F. N. Lunden. Archiepiscopi Apostolicæ Sedis Legati, secundùm præscriptam formam hoc negotium exequaris. Nos enim eidem Archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, vt tibi super hoc consilium tribuat oportunum.

In eundem modum, Lunden. Archiepiscopo Apost. Sedis Legato.

Pium, &c. *vsque*, accensus zelo fidei Christianæ adiungas tibi viros idoneos, cum quibus per totum regnum Danorum portes, &c. *vsque*, fideles ipsius diligenter inducas,&c. *vsque*, in euectionibus cùm pro hac causa processeris vicenarium numerum non excedas,&c. *vsque*, causam Christi. Vt particeps fias multorum,& magnorum,&c. *vsque*, rescribamus. Sanè scribimus Venerabili F. N. Vpsallen. Archiepiscopo, vt ipse per totam Suethiam cum tuo consilio secundùm præscriptam formam hoc negotium exequatur. Quare volumus,& mandamus, vt super hoc ei consilium tribuas oportunum.

In eundem modum Galtero Londonien. Archidiac. Cancellario, & Magistro Phi. de Oxonia per Angliam.

In eundem modum, Episcopo Florentin. & Archipresbytero Pistorien. per Tusciam.

In eundem mod. Archiepiscopo Dublinien. & Abbati Mellifontis per Iberniam.

In eundem modum, Nidrosien. Archiepiscopo per Norvvagiam.

In eundem mod. Ariminen. & Anconitan. Episcopis per Anconitan. Marchiam.

In eundem mod. Sancti Andreæ, & Glasquen. Episcopis per Scotiam.

In eundem mod. Calaritan. & Turritan. Archiepiscopis per Sardiniam.

In eundem mod. Spalatin. & Ragusin. Episcopis per Dalmatiam.

In eundem mod. Parmen. Episcopo, & Abbati Sancti Stephani Bononien.

Digitized by

In eundem mod. Archiepiscopis, & Episcopis Vngariæ, ita quòd quilibet in diœcesi sua.
In eundem modum, Nicolao Subdiac. nostro.
In eundem modum, Cusentin. Archiepiscopo, & Abbati Sambucin.
In eun. mod. R. tituli Sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyt. Card. Apostolicæ Sedis Legato.

EPISTOLA XXX.

CONCILIVM GENERALE PRO TERRÆ SANCTÆ, ET ECCLESIÆ SVBVENTIONE INDICIT.

Archiepiscopo, & Episcopis, Abbatibus, Prioribus per Viennen. prouinciam constitutis.

VINEAM Domini Sabbaoth multiformes moliuntur bestiæ demoliri, quarum incursus adeò inualuit contra ipsam, vt ex parte non modica pro vitibus spinæ succreuerint, & quòd gementes referimus, ipsæ iam vites proferant pro vua labruscam, infectæ multipliciter, & corruptæ. Illius ergo testimoniũ inuocamus, qui testis est in Cœlo fidelis, quòd inter omnia desiderabilia cordis nostri, duo in hoc seculo principaliter affectamus, vt ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem vniuersalis Ecclesiæ valeamus intendere cum effectu: quorum vtrumque tantam requirit prouisionis instantiam, vt absque graui, & grandi periculo vltrà dissimulari nequeat, vel differri. Vnde supplicationes, & lacrymas frequenter effudimus coram Deo humiliter obsecrantes, quatenus super ijs suum nobis beneplacitum reuelaret, inspiraret affectum, accenderet desiderium, & propositum confirmaret, facultatem, & oportunitatem præstando ad ea salubriter exequenda. Quapropter habito super ijs cum fratribus nostris, & alijs viris prudentibus frequenti, ac diligenti tractatu, prout tanti solicitudo propositi exigebat, hoc tandem ad exequendum prædicta de ipsorum consilio prouidimus faciendum; vt quia hæc vniuersorum fidelium communem statum respiciunt, generale Concilium iuxta priscam sanctorum Patrum consuetudinem conuocemus, propter lucra solummodò animarum oportuno tempore celebrandum, in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos excessus, & reformandos mores, eliminandas hæreses, & roborandam fidem, sopiendas discordias, & stabiliendam pacem, comprimendas oppressiones, & libertatem fouendam, inducendos principes, & populos Christianos ad succursum, & subsidium Terræ Sanctæ tam à Clericis, quàm à laicis impendendum, cum cæteris quæ longum esset per singula numerare, prouidè statuantur inuiolabiliter obseruanda circa Prælatos, & subditos regulares, & seculares quæcumque de ipsius approbatione Concilij visa fuerint expedire, ad laudem, & gloriam nominis eius, remedium, & salutem animarum nostrarum, ac profectum, & vtilitatem populi Christiani. Quia verò ante biennium vniuersale non posset Concilium commodè congregari: disposuimus interim per viros prudentes in singulis prouincijs pleniùs explorare, quæ Apostolicæ prouisionis limam exposcunt, & præmittere viros idoneos ad Terræ Sanctæ negotium procurandum; vt si exigente necessitate sacrum Concilium approbauerit, nos personaliter ipsum negotium assumamus efficaciùs promouendum. Credentes igitur hoc

ſalutare propoſitum ab illo deſcendere, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus vos taliter præparetis, quòd à præſenti Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo decimotertio anno, vſque ad duos annos, & dimidium, præfixis vobis pro termino Kal. Nouemb. noſtro vos conſpectui præſentetis cum modeſtia, & cautela. Ita quòd in veſtra prouincia vnus, vel duo de ſuffraganeis valeant Epiſcopi remanere pro Chriſtianitatis miniſterijs exercendis, & tam illi, quàm alij qui canonica fortè præpeditione detenti perſonaliter venire nequiuerint, idoneos pro ſe dirigant reſponſales, perſonarum, & euectionum mediocritate ſeruata, quam Lateran. Concilium definiuit, vt nullus omnino plures, quiuis autem pauciores ſecum adducere poſſit: nec quiſquam ſuperfluas faciat, & pompoſas, ſed neceſſarias tantùm, & moderatas expenſas, oſtendendo ſe actu, & habitu verum Chriſti cultorem; cùm non ſecularis applauſus, ſed ſpiritualis profectus in hoc ſit negotio requirendus. Iniungatis autem vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi ex parte noſtra vniuerſis Eccleſiarum Capitulis, non ſolùm Cathedralium, ſed etiam aliarum, vt Prępoſitos, vel Decanos, aut alios viros idoneos ad Concilium pro ſe mittant: cùm nonnulla ſint in ipſo tractanda, quæ ſpecialiter ad Eccleſiarum Capitula pertinebunt. Interim verò, & per vos ipſos, & per alios viros prudentes vniuerſa ſubtiliter inquiratis, quæ correctionis, aut reformationis ſtudio indigere videntur, & ea fideliter conſcribentes ad ſacri Concilij perferatis examen. Circa ſubuentionem neceſſariam Terræ Sanctæ, vbi Deus Rex noſter ante ſecula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, opem, & operam efficaciter impenſuri, aſſiſtendo fideliter, & prudenter ijs, quos deputauerimus ad hoc negotium ſpecialiter procurandum. Nullus itaque ſe fallaciter excuſando ab executione tam Sancti operis ſubtrahatur, ſi canonicam vult effugere vltionem. Nemo diſſenſionum obſtacula, vel itinerum impedimenta cauſetur, quæ Domino faciente ſignum in bonum ex magna iam parte ceſſare cæperunt. Nam & quantò imminent maiora pericula, tantò potiora remedia conuenit adhiberi: nunquam enim nauigabit per æquora, qui ſemper expectat vt mare non concitet ex ſe fluctus. Datum Lateran. xiij. Kalend. Maij, Pont. N. Anno ſextodecimo.

In eundem modum Archiepiſcopo, *& Epiſcopis*, Abbatibus, *Prioribus per Maguntin. prouinciam conſtitutis.*

In eundem modum per Bremen. prouinciam conſtitutis.

In eundem modum per Gegneznen. prouinciam conſtitutis.

In eundem modum per Salzeburgen. prouinciam conſtitutis.

In eundem modum per Treueren. pro. conſt.

In eundem mod. per Magdeburgen. pr. conſt.

In eundem modum per Colonien. pr. conſt.

In eundem modum per Cyprum.

In eun. mod. per Eboracen. pro. conſt.

In eundem modum per Tarantaſien. pr. conſt.

In eundem modum per Armachan. *pro. conſt.*

In eun. mo. per Apuliam *& Terram laboris.*

In eundem modum per Calabriam.

In eundem modum per Siciliam.

In eundem modum per Rauennat.

In eundem modum per Ragufien. prouin.

In eundem modum per Mediolanen.

In eundem modum per Arelaten.

In eundem modum per Narbonen.

In eundem modum per Iodren.
In eundem modum per Idroſien.
In eundem modum per Ianuen.
In eundem modum per Biſuntin.
In eundem modum per Arboren.
In eundem modum per Aquilegen.
In eund. mod. per Bulgariam, & Blachiam.
In eundem modum per Cantuarien.
In eundem modum per Spalatin.
In eundem modum per Graden.
In eundem modum per Turritan.
In eundem modum per Dublinien.
In eundem modum per Vbſalen.
In eundem modum per Ebredunen.
In e. m. Catholico, & Archiep. & Epiſcopis, necnon Abbatibus per Armeniam.
In eundem modum per Caſſelen. prouin.
In e. mo. Archiep. & Epiſc. per Traclien. p. c.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc. p. Athenien. pr. c.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc. per Theſſalon. p. c.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Lariſſen. pr. cõſt.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc. p. Patracen. p. c.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc. p. Creten. pr. c.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Tuamen. pr. c.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc p. Tarãtaſien. p. c.
In eundem modum. Epiſcopo Pragen.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Lunden. p. conſt.
In e m. Archiep. & Epiſc. p. Strigonien. pr. c.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Calaritan. p. cõſt.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Viennen. p. conſt.
In e. m. Arch. & Epiſc. p. Andrionopolitan. p. c.
In eundem mod. Epiſcopis per Scotiam.
In e. m. Archiep. & Epiſc. p. Lugdunen. p. c.
In eundem modum. Epiſcopo Regen.
In eundem mod. Archiepiſcopo Maronitan.
In eund. mod. Archiepiſcopo Serten.
In eund. mod. Archiepiſcopo Miditen.
In eund. mod. Archiep. & Epiſc. per Aquen.
In eund. mod. Archiep. & Epiſc. Antiuaren.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſc. per Macren.
In e. m. Epiſc. p. Tuſciã, & Marchiam Anconitan. & Ducatum Spoleti conſtitutis.
In eun. mod. Archiep. & Epiſc p. Neupraten.
In. eun. mod. Arch. & Epiſ. p. Meſſinopolitan.
In eundem mod. Archiepiſc. & Epiſc. Abbatibus, Prioribus p. Piſan.
In e. m. Archiepiſc. & Epiſcop. p. Tripolitan.
In eun. mod. Archiep. & Epiſc. p. Veriſien.
In eun. mod. Archiep. & Epiſc. per Tiren.
In eun. mod. Archiep. & Epiſc. per Philippen.
In eun. mod. Archiep. & Epiſcop. Abbatibus, Prioribus per Terracon.
In eun. mod. Archiepiſ. & Epiſcop. Abbatibus, Prioribus, per Toletan.
In eun. mod. Archiepiſ. & Epiſc. Abbatibus, Prioribus, per Braccaren.
In eund. mod. Archiep. & Epiſc. Abbatibus, Prioribus, per Compoſtellan.
In eun. mo. Archiep. & Epiſc. per Corinthien.
In eun. m. Archiep. & Epiſc. per Nazaren.
In eund. mod. Archiepiſc. & Epiſc & Abbatibus, tam Latinis, quàm Græcis per Conſtantinopolitan. p. conſt.
In eundem modum P.
In eundem modum Epiſcopo Coſonen.
In e. m. Illuſtri Conſtãtinopolitan. Imperatori.

Vineam Domini Sabbaoth. *uſque*, ex ſe fluctus.

Cùm ergo deceat, & expediat, vt tua Imperialis ſublimitas ad ſynodum tam ſolẽnem Nuntios dirigat ſpeciales, Serenitatem tuã monemus, & exhortamur attentiùs, quatenus præſcripto termino, vita comite, viros idoneos dirigere nõ poſtponas, per quos tuę nobis aperias beneplacitũ voluntatis, quia quantùm cum honeſtate poterimus, ad tuum libenter, & efficaciter intendemus commodum, & honorem. Datum.

In eundem modum illuſtri Regi Cypri
In eundem modum Regi Norwagiæ.
In eundem modum Regi Corkaiæ.
In eundem modum Regi Lumbricen.
In eundem modum Regi Conacciæ.
In eundem modum Regi Mindicn.
In eundem modum Regi Suetiæ.
In e. m Aragonum, Nauarræ, Caſtell. Legionen. Portugalen. Regibus ità quod quilibet per ſe.

In eundem modum Magiſtro, & Fratribus militiæ Templi. Vineam Domini Sabbaoth, &c. *vſque*, donum perfectum: vniuerſis Archiepiſcopis,& Epiſcopis,ac alijs Eccleſiarum Prælatis per vniuerſas ferè Chriſtianorum prouincias conſtitutis per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, vt ſeipſos taliter præparent, &c. *verbis competenter mutatis*, *vſque*, requirendus. Iniungant etiam Archiepiſcopi,& Epiſcopi ex parte noſtra vniuerſis Eccleſiarum Capitulis, &c. *vſque*, fluctus. Cùm igitur in hoc generali Concilio ſint multa tractanda, quæ ad ſtatum veſtri Ordinis pertinebunt, decet & expedit vt ad idem Concilium viros idoneos deſtinetis, qui negotia veſtra debeant fideliter procurare.

In eundem modum Magiſtro,& Fratribus Hoſpitalis Hieroſolymitan.

In eundem modum Capitulo Conſtantinopolitan. Vineã Domini Sabbaoth,&c. *vſque*, cùm modeſtia & cautela. Qui verò canonica fortè præpeditione detenti perſonaliter venire nequiuerint,idoneos pro ſe dirigant reſponſales: nec quiſquam ſuperfluas, &c. *vſque*, requirendus. Ideóque diſcret. veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ei, qui auctore Deo Conſtantinopolitan. Eccleſiæ præſidebit ex parte noſtra, quæ præmiſſa ſunt fideliter nuntietis, vt & ipſe iuxta priſcam formam noſtro ſe conſpectui repræſentet: nihilominus de Collegio veſtro viros idoneos pro vobis ad hoc ſacrum Concilium tranſmiſſuri, cùm nonnulla ſint in ipſo tractanda, quæ ſpecialiter ad Eccleſiarum Capitula pertinebunt. Interim verò per vos ipſos, & alios viros prudentes, &c. *vſque*, perferatis examen. Nullus itaque ſe fallaciter, *vſque*, ex ſe fluctus. Datum.

In eundem modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus,& Prioribus per Landen. prou. Vineam Domini, *vſque*, ex ſe fluctus. Datum.

In eundem modum Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Abbatibus, & Prioribus per prou. Senonen.

In eundem modum per Remen. prouinciam.

In eundem modum per Rotomagen. prouinciam.

In eundem modum per Turonen. pro.

In eundem modum per Bituricen. prouinciam.

In eundem modum per Burdegalen. prou.

In eundem fere modum Ph. illuſtri Regi Francorum. Vineam Domini Sabbaoth, &c, *vſque*, ex ſe fluctus. Cùm ergo deceat, & expediat, &c. *vſque*, commodum, & honorem. Datum.

In eundem f m. Abbati, & Conuentui Ciſtercien. Ord. Vineam Domini Sabbaoth, &c. *vſque*, ex ſe fluctus. Cùm igitur hoc in generali Concilio, &c. *vſque*, procurare. Datum.

In eundem modum Abbati, & Conuentui Præmonſtraten.

EPISTOLA XXXI.

VT APOSTOLICO LEGATO PAREANT.

Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, ceteríſque Clericis per Regnum Francia conſtitutis.

PIVM & ſanctum propoſitum, quod de ſubuentione Terræ Sanctæ pro communi vtilitate Deo inſpirante concepimus, & perducere ſatagimus ad effectum, ex generalibus litteris poteritis aduertere manifeſtè. Ad hoc igitur ſalutare propoſitum exequendum, dilectum filium N. R. tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum, virum vtique probatæ honeſtatis, & fidei deſtinamus, merito ſuæ probitatis ſpeciali gratia nobis acceptum, per Apoſt. vobis ſcrip. præcipiendo mandantes, quatenus eum vice noſtra, immò potiùs vice Chriſti deuotè ſuſcipere, ac honeſtè tractare curetis, ipſius ſalubribus monitis, & mandatis humiliter intendentes, præſertim in ijs quæ pertinent ad ſubſidium Terræ Sanctæ. Nos enim quod ſuper ijs, & alijs ad ſuæ legationis officium pertinentibus prouida deliberatione ſtatuerit, præcipimus inuiolabiliter obſeruari; concedentes eidem, vt euellat & deſtruat, ædificet atque plantet, quæ ſibi euellenda & deſtruenda, ædificanda occurrerint, & plantanda. Datum, &c.

EPISTOLA XXXII.

VT AD TERRAM SANCTAM PROFECTVRIS INDVLGENTIAS IMPERTIATVR.

R. Tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Presbytero Card. Apoſt. Sedis Legato.

VT efficaciùs poſſis intendere ad ſubſidium Terræ Sanctæ, præſentium tibi auctoritate concedimus, vt ijs qui ad tuam vocationem deuotè conuenerint ad audiendum verbum ſalutiferæ Crucis, de iniunctis ſibi penitentijs vice noſtra certam valeas indulgentiam impartiri. De torneamentis autem hoc tibi duximus concedendum, vt de virorum prudentum conſilio ſalubriter ſtudeas, quod Terræ Sanctæ vtilitati ſecundùm Deum videris expedire. Datum, &c.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIII.

LEGATVM APOSTOLICVM COMMENDAT.

Illustri Regi Francorum.

QVAM syncerum dilectionis affectũ erga te, ac filium tuum, & regnum Franciæ habeamus, nouit ille qui testis est in cælo fidelis, cuius super hoc testimonium securè possumus inuocare. Adeò quippe regni tui exaltationem diligimus, priuilegiata semper opera commendantes, quæ processerunt de ipso, quòd æquanimiùs Ecclesiæ Romanæ, quàm ipsi Regno sustineremus magnum aliquid aduersitatis accidere; cùm faciliùs hæc, quàm illud ab imminenti posset periculo liberari. Vt ergo super hoc ampliùs securus reddaris, & certus: mittimus ad tuam regalem præsentiam dilectum filium nostrum R. tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Card. Apost. Sed. Leg. virum vtique probatæ honestatis, & fidei, qui ea quæ pleniùs accepit à nobis, expressiùs tibi referat viua voce. Serenitatem tuam rogantes, & exhortantes in Domino, quatenus eum recipias, & honestè pertractes, ipsius acquiescendo salubribus monitis & consilijs propter Deum. Datum.

In eundem modum Nobili viro Ludouico, carissimi in Christo filij nostri Philippi Regis Francorum illustris primogenito.

In eundem modum Nobili mulieri Blancæ, vxori nobilis viri Ludouici carissimi in Christo filij nostri illustris Regis Francorum primogeniti.

EPISTOLA XXXIV.

PATIENTIAM IN ADVERSIS INSINVAT, ET FVTVRVM CONCILIVM DENVNTIAT.

Patriarchæ Alexandrino.

EX litteris quas aliquotiens tua nobis fraternitas destinauit, & alijs quoque indicijs cognouimus euidenter, te non solùm ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem tuam, verùm etiam ad personam nostram specialiter deuotionem habere debitam, & deuotam. Propter quod habentes te in visceribus caritatis, tibi compatimur in tribulationibus, quas pateris & pressuris: quamquam & tibi, & nobis sit in eis potiùs gloriandum, cùm id quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis huiusmodi supra modum in sublimitate pondus æternæ gloriæ operetur: nec sint condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam reuelandam in illis, qui pro Christi nomine patiuntur. Propter quod Apostolus sibi placebat in infirmitatibus suis, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, & angustijs, quas sustinebat pro Christo, & cùm infirmabatur tunc maximè potens erat, sciens quòd virtus in infirmitate perficitur, & quòd licèt per eam homo corrumpatur exterior, interior tamen per eandem iugiter renouatur: timentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum, qui suos non solùm de tribulationis angustia liberat, sed etiam in ipsa tribulatione

Digitized by Google

dilatat, vt quaſi meridianus fulgor conſurgat eis ad veſperam, & cùm ſe conſumptos putauerint, vt Lucifer oriantur. Benedicas igitur Deo, & Patri Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui te in omni benedictione ſpirituali ſecundùm gratiæ ſuæ diuitias benedixit, & vt eſſes immaculatus in conſpectu ipſius dedit tibi, vt non ſolùm credas in Chriſtum, ſed pro Chriſto etiam patiaris. Porta ergo, kariſſime frater, in corpore tuo ſtigmata Ieſu Chriſti, per quem mundus tibi crucifixus eſt, & tu mundo. Stabilis eſto, & aduerſùs mundanas aduerſitates immobilis, abundans in opere Dei ſemper, ſciens quòd labor tuus non eſt inanis in Domino; & ſicut in te Chriſti paſſiones abundant, ità & per Chriſtum abundet conſolatio tua, qui te ſupra id quod potes, non patietur tentari, ſed faciet in ipſa tentatione prouentum, vt valeas ſuſtinere. Cùm iam ipſo docente didiceris in quibus es eſſe ſufficiens, & cum Apoſtolo ſcias ſatiari, ſcias & eſurire, & abundare, & penuriam pati, ac poſſis in eo, qui te confortat omnia tolerare. Fideles quoque ab infidelibus in captiuitate detẽtos ſedulis exhortationibus corrobora, & confirma, ne deficiant in tribulationibus ſuis, ſed cogitantes in lucta victoriam, & præmium in labore, bonum certamen certare non deſinant, & curſum ſeruando fidem feliciter conſummare, vt de reliquo coronam iuſtitię meritò valeãt expectare, quam reddet eis in illa die Dominus iuſtus iudex. Scientes quòd nos ad liberationem eorum ſtudium diligens, & operam efficacem, ſi deſuper datũ fuerit, ſatagimus adhibere. Denique ad tuam duximus notitiam perferendum, quòd cùm inter omnia deſiderabilia cordis noſtri duo in hoc ſeculo principaliter affectemus, vt ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem vniuerſalis Eccleſiæ valeamus intendere cum effectu. Hoc ad exequendum prædicta de fratrum noſtrorum conſilio prouidimus faciendum, vt ſcilicet quia hæc vniuerſorùm fidelium communem ſtatum reſpiciunt, generale Concilium iuxta ptiſcam ſanctorum Patrum conſuetudinem conuocemus opportuno tempore celebrandum, in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos exceſſus, & reformandos mores, eliminandas hæreſes, & roborandam fidem, ſopiendas diſcordias, & ſtabiliendam pacem, comprimendas oppreſſiones, & libertatem fouendam inducendos principes, & populos Chriſtianos ad ſuccurſum, & ſubſidium Terræ ſanctæ tam à clericis, quàm laïcis impendendum, cùm ceteris quæ longum eſſet per ſingula numerare prouidè ſtatuantur, inuiolabiliter obſeruanda circa Prælatos, & ſubditos regulares, & ſeculares ad diuini nominis gloriam, & honorem, remedium, & ſalutem animarum noſtrarum, ac profectum, & vtilitatem populi Chriſtiani. Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis per vniuerſas fere Chriſtianorum prouincias conſtitutis per ſcripta noſtra mandantes, vt ſe taliter ſtudeant præparare, quòd à præſentis Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo tertiodecimo anno, vſque ad duos annos & dimidium, præfixis ſibi pro termino Kal. Nouembr. noſtro ſe conſpectui repræſentent cum modeſtia, & cautela. Ita quòd qui canonica fortè præpeditione detenti perſonaliter venire nequiuerint, aut remanſerint pro Chriſtianis miniſterijs exercendis, idoneos pro ſe dirigant reſponſales. Quia igitur in tanto negotio tuam deſideramus habere præſentiam, fraternitatem tuam rogandam duximus, & monendam, per Apoſt. tibi ſcript. mandantes, quatenus ſi fieri poterit, perſonaliter ad præſentiam noſtram accedas termino

supraſcripto. Quòd ſi forſan venire nequiueris, ſaltem aliquem virum idoneum pro te ad Concilium mittere non poſtponas. Tu denique verè F. in Chriſto, tuarum nobis apud iuſtiſſimum iudicem, & pijſſimum Patrem orationum impartire ſuffragium, quo plurimum indigemus.

EPISTOLA XXXV.

VT VOTVM DE SVBSIDIO TERRÆ SANCTÆ ADIMPLEANT.

Duci, & populo Venetorum.

AMemoria veſtra non excidit, quàm ſolemni voto vos ad Terræ Sanctæ ſubſidium aſtrinxiſtis: licèt autem propoſitum veſtrum ad alia poſtmodùm declinauerit, votum tamen nihilominus in ſua firmitate permanſit: quia etſi cuique ſit in vouendo libertas, eſt tamen neceſſitas in reddendo, cùm ſit ſcriptum; *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro*; quorum primum pertinet ad conſilium, ſecundum pertinet ad præceptum. Cùm igitur oportunum vobis tempus immineat reddendi Domino vota veſtra, Vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandantes, quatenus vos taliter præparetis, quòd non tranſgreſſores voti, ſed executores diligentes inueniamini, & fideles. Pro certo ſcientes, quòd ſi fortè diuino timore poſtpoſito negligeretis efficere quod mandamus, graue vobis immineret ſalutis diſpendium apud Deum, & infamiæ quoque opprobrium apud mundum: quemadmodum è contrario, ſi quod vobis iniungimus curaueritis adimplere, & laudem apud homines temporalem, & mercedem apud Deum merebimini ſempiternam.

EPISTOLA XXXVI.

VT NVNTIOS APOSTOLICOS AD SOLDANVM DEDVCI, ET IPSE CONCILIO ADESSE SATAGAT.

A. Hieroſolymitan. Patriarchæ Apoſt. Sed. Leg.

PIVM & ſanctum propoſitum, quod de ſubuentione Terræ ſanctæ pro cõmuni ſalute Deo inſpirante concepimus, & perducere ſatagimus ad effectum, ex generalibus litteris ad vniuerſas penè Chriſtianorum prouincias deſtinatis, quorum tibi tranſcripta dirigimus, intelliges manifeſtè: ſuper quo tantò pleniori gaudio hilareſces, quantò profectò id ardentiori deſiderio affectaſti. Ne verò deteſtabilis conuerſatio quorumdam inhabitantium terram ipſam, huius ſalutaris executionem propoſiti aut impediat, aut retardet: cùm Deum ſuis nefandis operibus, non ad indulgentiam prouocent, ſed ad iram; cariſſimam nobis tuæ fraternitatis prudentiam obſecramus in Domino, quatenus more prudentis medici ad lethalem eorum plagam curandam diuerſis experimentis vtaris, eoſque ſtudeas ad veram penitentiam reuocare, ſi fortè ſalubribus acquieſcendo conſilijs, diuinæ virtutis accipiant medicinam, per quam diuinæ ſentiant me-

Digitized by Google

dicinæ virtutem. Licèt autem dura Saracenorum perfidia non cõſueuerit humilibus Chriſtianorũ precibus emolliri, vt tamẽ ille noſtrã humilitatem reſpiciat, qui ſuperbis reſiſtit, humilibus verò dat gratiam, de virorũ prudentum conſilio diuinum præ oculis timorem habentium, Soldanum Damaſci, & Babyloniæ, qui hereditatem Chriſti detinet occupatam, Apoſtolicis prouidimus litteris humiliter præmonendum, ſecundùm formam quam in ipſis litteris videbis expreſſam. Nam & diſpoſitionibus noſtris auditis, quæ vtinam eum poſſent omnino latere, fortaſſis omnipotens Deus ſuum in eum terrorem immittet, & benignè rogatus oſtendet facere ſe ſpontaneum, quod durè compulſus facturum ſe putaret inuitum. Vnde volumus, & mandamus quatenus cum Nuntijs noſtris viros prouidos, & fideles ad eum facias deſtinari, qui apud ipſum noſtrum ſtudeant promouere mandatum. Interim autem cariſſimum in Chriſto filium noſtrum I. Hieroſolymitan. Regem illuſtrẽ, & tam Hoſpitalis quàm Militiæ Templi Fratres, cum peregrinis pariter, & indigenis ad defenſionem, & cuſtodiam huius terræ prudenter moneas, & inducas, ne, quod auertat Dominus, ei quidquam aduerſi valeat euenire, diuino ſemper auxilio inuocato. Quia verò tuam nobis præſentiam ad hoc ſalutare propoſitum exequendum valde credimus neceſſariam; immò quàm maximè fructuoſam, fraternitatem tuam rogandam duximus, & monendam, per Apoſt. tibi ſcript. mandantes, quatenus ſi videris poſſe fieri abſque graui diſpendio Terræ Sanctæ, præfixum ad vniuerſale Concilium celebrandum, quàm citò poteris ſatagas terminum præuenire, ducens aliquos viros tecum in conſilio prouidos, & in commiſſo fideles, qui plenè nouerint circumſtantias cauſarum, & rerum, temporum, & locorum: quibus vndique circumſpectis ad liberationem hereditatis Dominicæ vtiliùs intendere valeamus. Tu denique Venerabil. F. in Chriſto tuarum nobis apud iuſtiſſimum iudicem, & pijſſimum Patrem orationum impertire ſuffragium, quo plurimum indigemus.

EPISTOLA XXXVII.

Ad Terræ, Sanctæ restitvtionem adhortatvr.

Nobili viro Saphidino Soldano Damaſci, & Babyloniæ, timorem diuini nominis, & amorem.

DAniele Prophetâ teſtante didicimus, quod eſt Deus in Cælo qui reuelat myſteria, mutat tempora & tranſfert regna; vt vniuerſi cognoſcant, quòd dominatur Excelſus in regno hominum, & cui voluerit dabit illud. Hoc autem euidenter oſtendit, quando Hieruſalem, & fines ipſius in manus fratris tui tradi permiſit, non tam propter eius virtutem, quàm propter offenſam populi Chriſtiani, Deum ipſum ad iracundiam prouocantis. Nunc autem ad illum conuerſi ſperamus, quòd ipſe miſerebitur noſtri, qui ſecundùm Prophetam, cùm iratus eſt non obliuiſcitur miſereri. Vnde illum imitari volentes, qui de ſe dicit in Euangelio; *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde*, magnitudinem tuam humiliter obſecramus, quatenus ne propter violentam detentionem prędictæ terræ plus adhuc effundatur humani ſanguinis, quàm hactenus eſt effuſum, ſaniori vtens con-

filio restituas ea nobis, de cuius detẽtione præter inanem gloriam fortè plus tibi difficultatis, quàm vtilitatis accreſcit: ipſáque reddita, & dimiſſis vtrimque captiuis quieſcamus à mutuis impugnationum offenſis. Ità quòd apud te non ſit deterior conditio gentis noſtræ, quàm apud nos eſt conditio gentis tuæ. Latores ergo præſentium ad tuam præſentiam deſtinatos rogamus, vt benignè ſuſcipias, & honeſtè pertractes, dignum illis reſponſum tribuens cum effectu.

EPISTOLA XXXVIII.

VT PRO MODO FACVLTATVM ECCLESIÆ DE PRÆBENDIS STATVANT.

Abbati de Bazaco Xantonen. Diœceſ. & Elie de Gracia Engoliſmen. Canonico.

EX veſtris accepimus litteris, quòd cum ordinationem de quibuſdam præbendis in Eccleſia Xantonen. vacantibus, vobis duobus, & dilecto filio Abbati de Talemundo duxerimus committendam ... Archidiac. & A. Fulcerio Canonico Xantonen. inſtantibus vobis duobus, tertio per litteras excuſato, vt mandatum Apoſtolicum impleretis, pars Capituli facultatum inſufficientiam allegauit; producens nihilominus quoddam priuilegium felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, per quod eis videbatur indultum, ne plures recipere cogerentur, quàm ſuppeterent Eccleſiæ facultates. Vos tandem, auditis hinc inde propoſitis, de aſſenſu partium ipſum negotium, cum atteſtationibus quas ad præſentationem Capituli recepiſtis de inſufficientia facultatũ, & tranſcripto memorati priuilegij, veſtris ſigillis incluſis ad Sedem Apoſtolicam remiſiſtis. Cùm autem nobis fuerit pro Capitulo ſupplicatum, vt ſecundùm hoc dignaremur illi Eccleſiæ prouidere: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus inquiſita ſuper præmiſſis pleniùs veritate, de omnibus, vel aliquibus præbendarum illarum ſecundùm facultates Eccleſiæ ordinetis, iuxta curſum in Xantonen. Eccleſia conſuetum. Quòd ſi fortè de omnibus, vel aliquibus nequiueritis ordinare, ordinationem ipſam vſque ad tempus Concilij differatis; præfato Capitulo iniungentes, vt tunc nuntios mittant ad noſtram præſentiam ſpeciales, ſuper hoc mandatum Apoſtolicum recepturos. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præ. &c. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. ij. Non. Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIX.

CVR COMITI TOLOSANO INDVLGENTIAM IMPERTIRI DISTVLERINT.

Sanctiſsimo Patri, & benigniſsimo Domino, Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, Hug. ſola Dei permiſsione Regen. Epiſcopus, & Thediſius Canonicus Ianuen. humiles ſerui eius cum longitudine dierum & vita perenni ad oſcula pedum ſeipſos.

SANCTITATI veſtræ inſinuatione præſentium innoteſcat, quòd de facto Comitis Toloſani, quod olim inſufficientiæ noſtræ prouidentia veſtra cõmiſit, proceſſimus in hunc modum. Sanè priùs apud ſanctum Ægidium infra tres menſes ſecundùm tenorem Apoſtolici reſcripti Concilium habuimus Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ, Baronum etiam, & aliorum quorum præſentiam nouimus oportunam. Ante omnia per litteras noſtras Comiti memorato mandantes, vt hæreticos, & rotarios de terra ſua expelleret, alia etiam mandata impleret humiliter, ad quę tenebatur adſtrictus pluribus iuramentis: ne ſi fortè mandata illa implere negligeret, purgationi ſuæ impedimentum præſtaret. Cúmque vocatus veniſſet ad Concilium, & per operis euidentiam manifeſtè nobis, & toti Concilio conſtitiſſet, quòd mandata, quæ de hæreticis, & rotarijs expellendis, & alijs cauſis multis, & negorijs diuerſis temporibus à diuerſis Legatis, & præcipuè à bonæ memoriæ Magiſtro Milone ſibi facta fuerant, non impleuerat, nec implebat; conſilium fuit omnium, & communis deliberatio, ipſum non debere tunc temporis ad purgationem admitti. Non enim verisimile videbatur, quòd in tantis criminibus, videlicet ſuper hæreſi & nece Legati bene iuraret, qui totiens in minoribus cauſis, & articulis ſua fuerat iuramenta tranſgreſſus. Iniunctum itaque ſibi fuit à Prælatis, qui conuenerant ad colloquium, & à nobis, vt hæreticos, & rotarios de ſuo diſtrictu expelleret, & alia nihilominus impleret humiliter, & deuotè, de quibus conſtabat, ipſum iuramentis plurimis obligatum fuiſſe, quatenus cùm in ijs, & alijs ſe dignum feciſſet, requiſiti ab ipſo circa perſonam eius Apoſtolicum exequeremur mandatum. At ipſe recedens à nobis non ſolùm non impleuit, quæ mandauimus: verùm datus in reprobum ſenſum ex toto, & oblitus multam gratiam, & miſericordiam, quam vltra ſuorum exigentiam meritorum apud Apoſtolicam Sedem inuenit, cœpit iniquitati iniquitatem apponere, ac præteritis abominationibus, & criminibus committere grauiora: propter quæ à Legatis de communi conſilio Prælatorum multotiens fuit anathematis mucrone percuſſus, & expoſita terra eius. Nec erat Apoſtolica circumſpectio, nos in exequendo mandato veſtro extitiſſe aliquatenus deſides, vel remiſſos: ſæpiſſimè enim dictum Comitem ex parte veſtra citauimus, & ad præſentiam noſtram venire contempſit: nec Venerabilibus Patribus Carpentoracten. & Vaiſonen. Epiſcopis, & Clericis eorum quibus vſque ad ſummam fere mille marcharum per me Regen. & bonæ memoriæ Magiſtrum Milonem ſub pœna excommuni-

Digitized by Google

cationis quondam fuerat condemnatus, & alijs Ecclesiasticis, & miserabilibus personis, quas exheredauerat, voluit satisfacere coram nobis, quæ omnia per Venerabilem Patrem Nemausen. Episcopum, tunc sancti Ruffi Abbatem, & litteras nostras, & per me Thedisium, qui postmodùm ad pedes vestros accessi, benignitati vestræ curauimus diligentissime intimare. Postquàm autem à Beatitudine vestra hoc anno recepimus super eodem negotio iteratum mandatum; licèt à Comite ipso nunquam fuerimus requisiti, apud Auinionen. Ciuitatem in Prouincia continuò vocauimus Ecclesiarum Prælatos, quorum consilio, & deliberatione mandatum vestrum tutiùs exequi valeremus. Verùm ego Thedisius grauissima infirmitate præuentus & multi ex Prælatis, quia generalis corruptio aëris ibi erat, nequiuimus colloquio interesse: sícque factum est, vt necessariò negotium differretur. Deinde quando tempus habuimus oportunum, Venerabiles Patres Narbonen. Apostolicæ Sedis Legatus, & Burdegalen. Archiepiscopi, multi præterea Episcopi, & alij Ecclesiarum Prælati, iuxta Tolosam apud Vaurum ad citationem nostram ad Concilium conuenerunt, à quibus prout tenebamur in tanto negotio consilium requisiuimus diligenter. Ipsi verò post multam deliberationem, & diligentem tractatum consilium suum nobis in scriptis dederunt, quatuor, nomine omnium sigillatum sigillis, sicut de verbo ad verbum inferiùs pleniùs continetur.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Hoc est Consilium, quod Dominus Narbonen. Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus, & alij Ecclesiarum Prælati, qui fuerunt in Concilio apud Vaurum dederunt Regen. Episcopo & Magistro Thedisio Canonico Ianuen. Iudicibus delegatis à Domino Papa, super negotio Comitis Tolosani. Consuluerunt enim eis, quòd Comes Tolosanus propter multiplices causas, & rationes non debebat ab eis ad purgationem admitti, tam super crimine hæreticæ prauitatis, quàm super nece Legati. Constat enim, & notorium est, quòd de expellendis hæreticis, & rotarijs de terra sua, & alijs multis articulis multotiens præstitit iuramenta in manibus Legatorum, quorũ nullum seruauit. Immò postquàm ab Apostolica Sede redijt, apud quam multam misericordiam, & gratiam inuenit vltra suorum exigentiam meritorum, iniquitatem iniquitati apponens, adauxit pedagia, impugnauit Ecclesiam & pacem cum rotarijs, & hæreticis incessanter impugnat, receptauit hæreticos, fouit, & fouet, & quanta potuit, & potest virtute defendit. Mille insuper, & vltra de Crucesignatis clericis & laicis, rotarij eius & complices occiderunt. Præterea Abbatem de Monte albano fere per annum captum detinuit, Abbatem de Moysiaco cepit, Episcopum Agennen. de propria sede cum rotarijs eiecit, & ciuitate sua, & alijs bonis omnibus spoliauit, & damnificauit eum in valentia quindecim millia solidorum. Adeò præterea infamatus fuit, & est de hæresi à longis retrò temporibus apud bonos, & graues, quòd inuincibiliter præsumitur contra ipsum. Propter istas & alias plurimas enormitates, & manifestos excessus ipsius, quæ longum est enarrare, dixerunt Prælati, & concórditer responderunt, quòd adeò se fecit indignum, vt ei fieri copia Euangeliorum non deberet à Legatis, vel Iudicibus delegatis: & etiam quia tali excommunicationis genere, propter ea quæ dicta sunt, tenetur adstrictus, quòd ab eis sinè speciali mandato Domini Papæ non potest absolui. Placuit

enim toti Concilio, vt præſens ſcriptum ſigillis dicti Domini Narbonen. Archiepiſcopi, & Albien. Toloſan. & Conuenarum Epiſcoporum ſuo, & aliorum nomine ſignaretur. Et quia non poteramus ad purgationem iniungendam Comiti procedere, iuxta conſilium Prælatorum per litteras noſtras bis proteſtati fuimus Comiti ſæpedicto, quòd per ipſum ſtabat, & impedimentum præſtiterat, ne factum ipſius poſſet vlteriùs habere progreſſum, abſque ſummi Pontificis licentia ſpeciali. Profectò præter alias iniquitates, & abominationes ipſius, Abbatem de Montealbano fere per annum tenuerat vinculis mancipatum: necnon de ſede propria bonis omnibus ſpoliatum eiecerat Epiſcopum Agennen. ipſe tamen nobis poſtea per quemdam Notarium ſuas litteras deſtinauit, in quibus miſericordiam potiùs, quàm iudicium implorabat: poſtulans à nobis, vt vel mitteremus Toloſam ad ipſum, aut ei aſſignaremus locum alium competentem quibus diligenter in ſcriptis reſcripſimus, quòd in cauſa eius propter rationes præfatas procedere nullatenus poteramus, & idcirco noluimus eum grauare, vel etiam nos ipſos inutiliter laboribus, & expenſis. Volentes igitur fines mandati diligentiſſimè cuſtodire, meram & plenam veritatem, ſcilicet totius facti ſeriem, & proceſſum Beatitudini veſtræ breuiter intimamus, cui ſoli Dominus imponendi finem tantis cladibus, pleniſſimam ſcientiam, & poteſtatem conceſſit. Eccleſiæ ſuæ Omnipotens præſidentiam veſtram in longitudinem dierum conſeruet.

EPISTOLA XL.

SALVO COMITE TOLOSANO FIDEM CATHOLICAM IN TVTŌ ESSE NON POSSE.

Sanctiſsimo Patri, ac benigniſsimo Domino Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, M. diuina permiſsione Arelaten. Archiepiſcopus, Vv. Auinionen. B. Viuarien. R. Vticen. A. Nemauſen. ... Magalonen. G. Carpentoracten. G. Auraſicen. G. Tricaſten. & B. Cauellicen. Epiſcopi, & R. Vaſion. Electus & P. Monaſterij ſancti Ægidij Abbas, humiles ſerui Sanctitatis ipſius longitudinem dierum, cum vita, & ſalute perenni.

VTINAM infallibiliter, & oculata fide poſſet veſtra Sanctitas, ſicut nos poſſumus intueri, qualiter videlicet partes noſtras, & fere totam prouinciam Narbonen. terras olim miſeriæ tenebrarum, & vmbræ mortis, & in quibus nullus ordo, ſed confuſio inerat ſempiterna, per miniſterium veſtrum & illorum, quos ad extirpandum lolium de agro Dominico ante faciem veſtram operarios deſtinatis, Rex gloriæ, Dominus fortis & potens, Dñs potens in prælio, ad cultum fidei, ad ſtatum quietis, & pacis, & ad debitam reformationem potenter, & mirabiliter reuocauit. Sanè regiones, & prouinciæ, quæ traditæ fuerant Sathanæ, & miniſtris eius hæreticis, rotarijs, & ceteris criminoſis in exterminium, & direptionem; præcipuè, quod deteſtabilius erat, in conculcationem, & cõtemptum nominis Chriſtiani, modò ſub vigilantia veſtra, per gratiam Ieſu Chriſti qui oriens eas viſitauit ex alto, tranſlatæ quaſi de morte in vitam, & de tenebris, &

confusione ad lucem, in religionis feruore, in tranquillitate temporum, & in multis alijs benedictionibus vestris exultant adeò, & respirant, vt quæ priùs partes, & hereditas dæmonum poterant non immeritò appellari, nunc hereditas sancta, & pacis visio rectissimè appellentur. Et vt breuitate succincta plurima colligamus magnalia Dei, & vestra, quibus de doloribus inferi erepti sumus, & ab Ægyptiaca seruitute, vix possent auribus Apostolicis per alicuius scientiam, vel facundiam intimari ad plenum. Pro ijs & alijs beneficijs vestris, & verè operibus Vicarij Iesu Christi, quæ ab Oriente in Occidentem illuminant totum mundum, & à mari vsque ad terminos orbis terræ coruscant, firmiter credimus, & speramus pro certo, quòd in retributione iustorum reposita est vobis corona iustitiæ, quam in illum diem redditurus est vestræ beatitudini iustus Iudex. Verùm, Pater Sanctissime, adhuc summopere timendum est, & cauendum, ne venenum hydræ, hoc est dolosissimæ Ciuitatis Tolosæ, si non tanquam membrum putridissimum succidatur, & ipsa circumstantia loca iam plenè purgata, & salubria inficiat iterùm, & corrumpat, & quod ædificatum est, & reformatum vobis multis laboribus, & expensis in antiquum chaos recidat, aut in multò deterius relabatur. Proinde benignitati vestræ cum deuotione omnimoda flexis genibus, & profusis lacrymis supplicamus, quatenus secundùm zelum Phinees quem habetis, arripiat iudicium manus vestra, & fermentatissima Ciuitas illa cum sceleratis omnibus spurcitijs, & sordibus, quæ se infra tumidum ventrem viperæ receperunt, cùm in sua malitia non sit inferior Sodoma, & Gomorrha debito exterminio radicitùs explantetur. Si enim laqueus ille contritus fuerit, & nos erimus liberati. Alioquin in veritate quæ Deus est vobis loquimur, & testamur, quòd si fortè peccatis nostris exigentibus tyrannus ille, vel potius hæreticus Tolosanus, aut etiam filius eius contritum caput, & fortiùs conterendum erigeret, assumptis alijs septem spiritibus nequioribus se, vt singularis ferus, & leo rugiens, & quærens quos deuoret singula deuastaret, & subuerteret vniuersa: vt longè tolerabilius esset Ecclesiam quæ est in partibus nostris, esse vel habitare inter barbaras nationes, quàm ad pristinam confusionem redire. Prouideat igitur Apostolica circumspectio futuris cladibus, & occurrat, ne prævaleat inimicus; nec à tam pio, tam sancto, & tam vtili opere manus vestra desistat, quousque draco Moysi prorsus deuorauerit Pharaonis dracones, & fugato Iebusæo cum incircumcisis alijs & immundis, populus acquisitionis pacificè terra promissionis fruatur. Ad hæc discretioni Magistri Thedisij plurima Paternitati vestræ referenda commisimus, cui super negotijs, & necessitatibus totius prouinciæ, tanquam nobis ipsis indubitanter credatis, si placet; ipse enim nouit in omnibus plenissimè veritatem. Conseruet Deus Sanctitatem vestram Ecclesiæ sanctæ suæ per tempora multa. Datum Auraſicæ, decimo Kalendas Martij, Anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo.

EPISTOLA XLI.

EIVSDEM CVM SVPERIORE ARGVMENTI.

Sanctiſsimo in Chriſto Patri, ac beatiſsimo Domino ſuo Innocentio, Dei gratia ſummo Pontifici, deuoti & humiles ſerui eius Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiarum Prælati in Concilio apud Vaurum pro ſanctæ fidei congregàti negotio, cum omni affectione longum vitæ ſpatium, & ſalutem.

AD agendas Paternitatis veſtræ ſolicitudini dignas grates, cùm nec lingua, nec calamus nobis ſufficiat, retributorem omnium bonorum exoramus, vt noſtrũ in hac parte ſuppleat defectum, & abundè vobis retribuat omne bonum, quod nobis, & noſtris, aliiſque partium noſtrarũ Eccleſijs tribuiſtis. Cùm enim in partibus ipſis peſtis hæretica ibi antiquitùs ſeminata noſtris tẽporibus vſque adeò ſuccreuiſſet, quòd cultus diuinus ibidem haberetur omnino in opprobrium, & deriſum, & in clerum, & bona Eccleſiaſtica hinc hæretici, inde Rotarij graſſarentur: & tam Princeps, quàm populus in reprobum ſenſum dati à fidei rectitudine deuiaret. Tandem vigilantiæ veſtræ ſolicitudine faciente, ita nos ex altis oriens miſericordia viſitauit, vt per ſanctos exercitus ſignatorum, quos ad emundandas ſpurcitias peſtis huiuſmodi ſapientiſſimè deputaſtis, & Chriſtianiſſimum eorũ Principem Comitem Montisfortis, intrepidum Chriſti Athletam, & inuictũ Dñi prælij bellatorem, Eccleſia quæ tã miſerabiliter corruetat, caput incæperit releuare: & in parte maxima iam deſtructis aduerſitatibus, & erroribus vniuerſis, terra dudum à cultoribus falſorum dogmatum conculcata, nunc diuino cultui laudabiliter aſſueſcat. Reſtant verò adhuc reliquiæ dictæ peſtis, Toloſana videlicet Ciuitas, cùm caſtris aliquot, vbi tanquam ſordes in ſentina cadentes, reſiduum prauitatis hæreticæ ſe collegit: quorum princeps Comes ſcilicet Toloſan. qui ab antiquis temporibus, ſicut multotiens iam audiſtis, hæreticorum & fautor extitit, & defenſor, pro viribus quæ ſibi remanſerunt, impugnat Eccleſiã, & quoad poteſt, pro fidei hoſtibus, eius cultoribus ſe opponit. Ex quo enim à Sanctitatis veſtræ rediuiit præſentia cum mandatis, in quibus vltra omnem ſuorum exigentiam meritorum egeratis miſericorditer cum eodem, introiuit, ſicut manifeſtè videtur, Angelus Sathanæ in cor eius, & gratiæ veſtræ beneficiorum ingratus, de ijs quæ coram vobis promiſerat nil impleuit. Immò pedagia ſæpius abiurata vehementer adauxit, & ac ſi mandatorum ipſorum beneficio renuntiaſſe intenderet, ad omnes, quos ſciuit veſtros, & Eccleſiæ Dei aduerſarios ſe conuertit. Sanè per Oct. Dei & Eccleſiæ inimicum opinatus contra ipſam Eccleſiam vires aſſumere ſub ipſius confidentia manifeſtè, ſicut aſſeritur minabatur, quòd Eccleſiam de finibus ſuis, & clerum radicitus extirparet; hæreticos, & Rotarios quos multotiens abiurauerat, ex tunc feruentiùs ſolito fouere ſtuduit, & tenere. Cùm enim Catholicorum exercitus obſideret Vaurum, vbi ſedes erat Sathanæ, atque erroris hæretici primatia, ipſe in ſubſidium peruerſorum miſit milites, & clientes, & in Caſtro ſuo, quod Caſſeri appellatur fue-

iunt inuenti, & combuſti à Cruceſignatis, pluſquàm quinquaginta hæretici de veſtitis, præter credentium eorum multitudinem copioſam. Inuocauit etiam contra Dei exercitum Seuericum Regis Angliæ inimici Eccleſiæ Seneſcallum; cum qûo Chriſti pugilem prædictum Comitem Montisfortis apud Caſtrumnouum Arrij obſidere præſumpſit: ſed Chriſti dextera faciente citò fuit eius præſumptio in confuſionem conuerſa; ità vt pauci Catholici infinitam Arrianorum multitudinem effugarent. Prædictorum autem Oct. & Regis confidentia defraudatus, vt qui baculo arundineo nitebatur, cogitauit iniquitatem abominabilem, & Catholicis auribus deteſtandam, & ad Regem Marrochitanum ſuos Nuntios deſtinauit, ſubſidium eius non ſolùm in terræ noſtræ, ſed totius Chriſtianitatis excidium imploran do. Sed conatum eius, & damnabilem intentionem ſuperna pietas impediuit. Epiſcopum Agennen. à Sede propria expellendo, bonis omnibus ſpoliauit. Abbatem de Moiſſiaco cepit, & Abbatem Montis Albani fere per annum tenuit captiuatum. Rotarij quoque ipſius, & complices, peregrinos, clericos & laicos innumerabiles varijs affecere martyrijs, & nonnullos detinent, ac diutiùs tenuere captiuos. In omnibus ijs non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus eius extenta; ità vt fiat cottidie ſemetipſo deterior, & omnia mala quæ poteſt per ſe ipſum, & filium, ac complices ſuos, Fuxenſem & Conuenarum Comites, & Gaſtonem de Benearno, viros ſceleratiſſimos, & peruerſos contra Dei Eccleſiam operetur. Cùm autem vltione diuina, & cenſura Eccleſiaſtica memoratus athleta fidei, Comes Chriſtianiſſimus Montisfortis terram ipſorum tanquam hoſtium Dei, & Eccleſiæ, ſancto & iuſto prælio occupauerit fere totam: ipſi adhuc perſiſtentes in ſua malitia, & humiliare ſe ſub potenti manu Domini contemnentes, nuper ad Regem Aragon. recurrerunt, per quem fortè intendunt veſtram circunuenire clementiam, & Eccleſiam ſuggillare. Adduxerunt enim ipſum Toloſæ nobiſcum, qui de mandato Legati, & Delegatorum veſtrorum apud Vaurum conueneramus, colloquium habiturum. Qui quæ, ac qualia propoſuerit, & quæ nos ei duxerimus reſpondenda ex reſcriptis, quæ vobis ſigillata mittuntur, pleniùs cognoſcetis. Mittitur etiam Sanctitati veſtræ conſilium, quod Delegatis veſtris ſuper facto Comitis Toloſan. tribuimus requiſiti. Omnes igitur vnanimiter, & concorditer hæc præmiſſa Sanctitati veſtræ intimamus, liberantes animas noſtras, ne pro defectu ſignificandi in negotio fidei de contingentibus aliquid omittatur. Demum verò pro animabus noſtris, ac commiſſarum nobis Eccleſiarum ſubſtantijs, veſtræ miſericordiæ ſupplicantes expoſcimus, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, vt liberationis, & pacis, immò vitæ noſtræ negotium, quod in parte maxima iam feliciter promouiſtis, cùm manifeſta iuſtitia, & potentia ſit in promptu feliciori fine dignemini conſummare: Ponentes ad radicem arboris damnoſæ ſecurim, & eam ne noceat vltra perpetuò ſuccidẽtes. Pro certo namque ſciatis, quòd ſi terra quæ dictis tyrãnis cum tanta iuſtitia, & multa Chriſtianorum effuſione ſanguinis eſt ablata, ipſis autem & eorum heredibus reſtituatur, propter ſcãdalum fidelium, qui hoc negotium promouerunt, non ſolùm fieret nouiſſimus error peior priore, ſed excidium exinde clero, & Eccleſiæ inæſtimabile immineret. Ad hęc quoniam enormitates, blaſphemias, abominationes, & alia ſcelera prædictorum per ſingula præſenti paginæ non credidimus annotanda, ne librum texere

videremur, quædam in ore nuntiorum posuimus, quæ sanctis auribus vestris poterunt viua voce referre.

EPISTOLA XLII.

VT EXTIRPANDIS HÆRETICIS EXTREMAM MANVM IMPONAT.

Sanctissimo in Christo Patri, ac beatissimo Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, deuoti & humiles serui eius, Vv. Burdegalen... Vasaten. ...& Petragoricen. Episcopi cum omni affectione vitæ spatium, & salutem.

AD agendas Paternitatis vestræ solicitudini dignas grates, cùm nec lingua, nec calamus nobis sufficiat, retributorem bonorum omnium exoramus, vt nostrum suppleat in hac parte defectum, & abundè vobis retribuat omne bonum, quod in Narbonen. & Auxitan. prouincijs, & etiam in partibus nostris, tam Ecclesijs, quàm Ecclesiarum Prælatis paterna misericordia tribuistis. Cùm enim in dictis partibus pestis hęreticę prauitatis iam adeò pullulasset, quòd eisdem corruptis penitus, partes affines affectura morbo simili videbatur. Cúmque rotariorum violentia, principibus omnibus eiusdem terræ cõsentientibus, & hoc idem facientibus, Ecclesias, fidémque Catholicam, omnémque religionem Christiani nominis impugnaret, vestræ prouidæ discretioni placuit has incommoditates sapienti consilio refrænare, quia fidelium signatorum, & Comitis Montisfortis mediante labore, mandatum vestrum in parte maxima tam hæreticos, quàm rotarios de sedibus suis eiecit: Ità quòd diuinus cultus, & pax Ecclesiastica videantur in dictis partibus reflorere: nec iam aliud restat, nisi illud, quod per Sanctitatem vestram feliciter est incæptum, per eandem feliciùs consummetur. Quocirca Paternæ Sanctitati cum omni deuotionis affectu duximus supplicandum, quatenus ad extirpandas reliquias pestium prædictarum dignemini salubre cõsilium adhibere; ità quòd flores pacis, qui iam videntur oriri, in hoc quod in isto negotio est incęptum, ad consumationem fructus faciant expectatos. Si verò, quod absit, opus tam laudabiliter incæptum cum manifesta iustitia, & potentia sit in promptu imperfectum relinqueretur, non solùm foret nouissimus error peior priore, sed excidium exinde clero, & Ecclesiæ irrecuperabile immineret. Bene, & diu valeat Sanctitas vestra.

Petitiones Regis Aragon. in Concilio apud Vaurum.

QVoniam sacrosancta mater Ecclesia non solùm verbera, sed vbera quoque docetur habere: deuotus Ecclesiæ filius P. Dei miseratione Rex Aragõ. pro Comite Tolosan. ad sinum eiusdem matris Ecclesiæ cupiente redire, à Sanctitate vestra petit humiliter, & rogat instanter, quatenus faciendo satisfactionem personalem pro excessibus, quãcumque ipsi Ecclesiæ visum fuerit expedire, ac pro damnis, & iniurijs illatis diuersis Ecclesijs & Prælatis satisfaciendo secundùm quod clementia matris Ecclesiæ ipsi Comiti duxerit iniungendum, resti-

Digitized by Google

tuatur clementer, & misericorditer ad possessiones suas, & alia quæ amisit. Quòd si fortè pro persona Comitis nollet Ecclesia ipsius Regis petitionem audire; petit, & rogat hoc idem pro filio: ità tamen quòd pater nihilominus satisfaciat personaliter pro excessibus suis, vel in frontaria Sarracenorum eundo in subsidium Christianorum, cum militibus suis, vel in partibus transmarinis, secundùm quod Ecclesia melius arbitrabitur expedire, & infans de terra sua in tam fideli cura, & tam diligenti custodia ad honorem Dei, & sanctæ Matris Ecclesiæ habeatur, vsquequo de bonitate sua signa compareant manifesta.

Et quoniam Comes Conuenarum nec fuit vnquam hæreticus, nec eorum susceptor, sed potiùs impugnator, & ideò terrã dicitur amisisse, quia astitit consobrino, & Domino suo Comiti Tolosan. petit idem Rex, & rogat pro eo, sicut pro vassallo suo, vt restituatur ad terram suam satisfaciendo quoque ad arbitrium Ecclesiæ, si apparuerit eum in aliquo deliquisse.

Item cùm Comes Fuxensis nec hæreticus fuerit, nec sit, pro eo memoratus Rex petit, & rogat, sicut pro consanguineo suo carissimo, & vassallo, cui sinè verecundia in iure suo deesse non potest; quatenus pro reuerentia ipsius, & gratia restituatur ad sua; satisfaciendo nihilominus ad arbitrium Ecclesiæ in ijs, & pro ijs super quibus clementiæ matris Ecclesiæ eundem apparuerit deliquisse.

Item pro Gaston. vassallo suo petit expedictus Rex, & rogat affectuosè, quatenus restituatur ad terram suam, & fidelitates vassallorum suorum, maximè cùm paratus sit iuri parere, & ad arbitrium sanctæ matris Ecclesiæ satisfacere, coram iudicibus non suspectis, si vobis causam ipsius audire, & expedire non licet. In omnibus tamen præmissis duxit memoratus Rex misericordiam potiùs, quàm iudicium inuocandum, mittens ad clementiam vestram Episcopos, Clericos, & Barones suos, super præmissis ratum habiturus, quidquid à vobis cum eis fuerit ordinatum. Supplicans vt talem habere dignemini circũspectionem, & diligentiam in hoc facto, vt in negotio Christianitatis in partibus Hispanis, ad honorem Dei, & sanctæ Ecclesiæ dilatationem, prædictorum Baronum, & Comitis Montisfortis subsidium possit habere. Datum Tolosæ xvij. Kal. Febr.

Responsum Prælatorum in Concilio apud Vaurum.

Illustri, & dilecto in Christo P. Dei gratia Aragonum Regi, Comiti Barch. Concilium apud Vaurum salutem, & sinceram in Domino dilectionem. Petitiones, & preces vidimus, quas pro Tolosan. & eius filio, & Fuxen. & Conuenarũ Comitibus, & Nobili viro Gaston. vestra regalis Serenitas destinauit. In quibus etiam litteris inter cetera Ecclesiæ filium dicitis vos deuotum, super quo multiplices Domino Iesu Christo, ac regali vestræ Celsitudini gratiarum referimus actiones: & in cunctis in quibus secundùm Deum possemus propter illam mutuam dilectionem, qua vos sancta Romana Ecclesia mater, sicut intelligimus, amplectitur, & vos ipsam: necnon & ob reuerentiam Excellentiæ vestræ regalis admitteremus affectuosiùs preces vestras. Super eo quod pro Comite Tolosan. eius filio petitis, & rogatis, hoc duximus Serenitati regiæ respondendum; Quòd tam causa Comitis, quàm causa filij, quæ ex facto patris,

Digitized by Google

auctoritate ſuperioris extat nobis exempta; cùm idem Comes Toloſanus Venerabili fratri Regen. Epiſcopo, & Magiſtro Thediſio à Domino Papa negotium ſuum fecerit ſub certa forma committi. Verùm ſicut credimus, memoriter retinetis, quot & quantas gratias dicto Comiti poſt multos exceſſus ipſius, Dominus Papa fecit; necnon & quam gratiam ad interceſſionem veſtram, & preces, Venerabilis pater Narbonen. Archiepiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus, tunc Abbas Ciſtercien. apud Narbonam, & Montem peſſulanum eidem Comiti faciebat, biennio, ſi bene meminimus, iam tranſacto. Volebat ſiquidem idem Legatus omnes dominicaturas, & proprietates eidem Comiti remanere integras, & illæſas, & vt illa iura quæ habebat in Caſtris aliorum hæreticorum, quæ de feudo eius erant, ſiue alberga, ſiue quiſtia, ſiue caualgata eidem integra remanerent. De illis præterea Caſtris, quæ erant aliorum hæreticorum, quæ de feudo eius erant, quæ idem Comes dicebat eſſe ad minus quingenta, volebat præfatus Legatus, vt quarta vel etiam tertia pars eorum cederent in proprietatem Comitis ſupradicti. Spreta verò idem Comes illa magna gratia Domini Papæ, ac prædicti Legati, & Eccleſiæ Dei, veniens directò contra omnia iuramenta quæ olim præſtiterat in manibus Legatorum, & addens iniquitatem iniquitati, crimina criminibus, mala malis, Eccleſiam Dei, & Chriſtianitatem, fidem, & pacem cum hæreticis, & rotarijs, & alijs peſtilentibus fortiùs impugnauit, & damnificauit, adeò vt omni gratia, & beneficio reddiderit ſe indignum. Quod autem petitis, & rogatis pro Comite Conuenarum, taliter ſuper hoc duximus reſpondẽdũ: pro certo intelleximus, quòd cùm poſt exceſſus ſuos multiplices, & iuramenti tranſgreſſionem fœdus cum hæreticis, & eorum fautoribus contraxiſſet, & ipſam Eccleſiam tanquam in aliquo læſus eſſet, cum eiſdem peſtilentibus impugnaſſet: licèt poſtmodùm fuerit diligenter admonitus, vt ceſſaret à cœptis, & rediens ad cor reconciliaretur tandem Eccleſiaſticæ vnitati; nihilominus idem Comes in ſua nequitia extitit, & exiſtit excommunicationis, & anathematis vinculo innodatus: de quo etiam, vt dicitur, Comes Toloſan. aſſerere conſueuit, quòd eum ipſe Comes Conuenarum ad guerram impulit, & induxit. Vnde idem Comes autor extitit per hoc guerræ, & malorum quæ inde Eccleſiæ multipliciter prouenerunt, & exiſtit. Verumtamen ſi taliter ſe exhibuerit, vt abſolutionis beneficium mereatur; poſtmodùm cùm fuerit abſolutus, & habuerit perſonam ſtandi in iudicio, ſi de aliquo quereletur, Eccleſia ei iuſtitiam non negabit. Petijt præterea, & rogauit pro Comite Fuxen. regia Celſitudo, ad quod taliter reſpondemus: Quòd conſtat de ipſo, quòd hæreticorum extitit à longo tempore receptator, & impræſentiarum etiam receptator eſt eorum, & defenſor: præſertim cùm non ſit dubium, quin credentes hæreticorum hæretici ſint dicendi; qui etiam poſt multiplices exceſſus ſuos & grauiſſimos, poſt dirutionem, & ſpoliationem Eccleſiarum, poſt præſtita corporaliter iuramenta, & obligationes, tam perſonarum, quàm rerum, poſt iectionem manuum in clericos, & detruſionem eorum in carcerem, pro quibus cauſis, & multis alijs excommunicationis, & anathematis eſt mucrone percuſſus, poſt illam gratiam, quam idem Legatus ad interceſſionem, & preces veſtras olim ipſi Comiti faciebat, cruentã cædem exercuit in ſignatos, tam clericos, quàm laïcos, qui in paupertate, & ſimplicitate ſua in Dei ſeruitium contra Vauri hæreticos

ambulabant. Qualis autem, & quanta erat illa gratia bene recolit, ſicu tcredimus, veſtra regia Celſitudo, ad cuius interceſſionem, & preces, cum eodem Comite compoſitionem Legatus faciebat: ſed quòd non fuit facta illa compoſitio per Comitem ipſum ſtetit. Extant etiam litteræ veſtræ, ad Dominum Comitem Montis fortis regali ſigillo munitæ, talem ſuper illa gratia clauſulam continentes. Diximus etiam vobis, quòd ſi Comes ſæpedictus noluerit ſtare placito illi, & vos præterea non audiueritis preces noſtras, quas pro eo faciemus, non erimus inde vltra diſpacati. Verumtamen ſi dederit operam, vt abſolutionis beneficium conſequatur, ſi poſtmodùm cùm abſolutionis fuerit gratiam conſecutus, de aliquo quereletur, iuſtitiam ei Eccleſia non negabit. Poſtulaſtis inſuper, & rogaſtis pro Gaſton. vt reſtitueretur ad terram ſuam, & ad fidelitates vaſſallorum ſuorum, ſuper quo vobis taliter reſpondemus, vt alia multa, immò potiùs infinita, quæ in ipſum Gaſtonem non dicuntur ad præſens ſilentio tranſeamus. Confæderatus eſt cum hæreticis, & receptoribus, ſeu defenſoribus eorumdem, & contra Eccleſiam, & ſignatos. Eſt Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum manifeſtiſſimus, & graniſſimus perſecutor. Venit ad obſidionem Caſtri noui in auxilium Toloſan. & Fuxen. Comitum, contra eos qui de mandato Domini Papæ inſequebantur hæreticos, & fautores eorum. Interfectorem ſanctæ memoriæ Fratris P. de Caſtro nouo Apoſtolicæ Sedis Legati habuit ſecum, rotarios diu tenuit, atque tenet: in anno præterito rotarios ſuos in Cathedralem Eccleſiam Oloren. induxit, vbi amputato fune, de quo pendebat pyxis continens corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in terram cecidit, & quod nefas eſt dicere, ipſum corpus Domini eſt per terram expanſum. Rotarius quidam in irriſionem, & contumeliam ordinis Clericalis ſe induit Pontificalibus ornamentis, Pontificem cantantem Miſſam repræſentare intendens, qui etiam dicitur prædicaſſe ibidem, & oblationes rotariorum recepiſſe. Tranſgreſſus quoque iuramenta, manus in clericos violentas iniecit, pro quibus, & alijs cauſis pluribus, quas ad præſens tacemus, idem Gaſto excõmunicationis eſt & anathematis nexibus innodatus. Verumtamen ſi ſatisfecerit Eccleſiæ, prout debet, & abſolutionis beneficium conſequatur; poſtmodùm cùm fuerit abſolutus, & conqueſtus fuerit de aliquo, audietur ſiquidem de iure ſuo. Aliter ſiquidem pro prædictis ſic excommunicatis, Clariſſime Princeps, veſtram regiam Maieſtatem intercedere non deceret: nec nos pro talibus, & in talibus auderemus aliter reſpondere. Ad hæc Serenitatem veſtram regalem monemus in Domino, & hortamur, quatenus ad memoriam dignemini reuocare honorem, quem vobis Apoſtolica Sedes fecit, & illum quem in præſentiarũ illuſtri Regi Siciliæ ſororio veſtro facit, quid etiam Domino Papæ in veſtra promiſiſtis vnctione, & quid Apoſtolica Sedes vobis dederit in mandatis. Oramus, vt Deus ad honorem ſuum, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ per multa tempora vos conſeruet. Quòd ſi per hanc noſtram reſponſionem veſtræ regiæ Maieſtati non fuerit ſatisfactum, nos ob reuerentiam veſtram, & gratiam, factum Domino Papæ curabimus intimare. Datum Vauri xv. Kal. Febr.

Digitized by Goo

EPISTOLA XLIII.

VT ABSTINEAT AB HÆRETICORVM DEFENSIONE.

Serenissimo viro, ac Christianissimo Principi, Domino P. Dei gratia illustrissimo Regi Arragon. Fr. A. diuina miseratione Narbonen. Archiepiscopus, Apost. Sed. Leg. salutem in caritate animi, & visceribus Iesu Christi.

INTELLEXIMVS non sinè multa turbatione, ac amaritudine animi, quòd Ciuitatem Tolosan. ac Castrum Montisalbani, & terras alias propter crimen hæreseos, ac alia multa nefanda facinora traditas Sathanæ, ac omni communione sanctæ Matris Ecclesiæ separatas, & Crucesignatis auctoritate Dei, cuius nomen grauiter in eis blasphemabatur expositas, disponitis in protectione, ac custodia vestra recipere, ac eas contra Christi exercitum, & Ecclesiæ defensare. Cùm igitur hęc, si vera sint, quod Deus auertat, non solùm in salutis vestræ dispẽdium, sed in honoris regij, ac opinionis, & famæ possint cedere detrimentum, nos qui salutem vestram, & gloriam, & honorem zelamus totis visceribus caritatis, Celsitudinem regiam rogamus, consulimus, & exhortamur in Domino, & in potentia virtutis eius, & ex parte Dei, & Redemptoris Domini nostri Iesu Christi, ac sanctissimi Vicarij eius Domini nostri summi Pontificis, auctoritate Legationis, qua fungimur inhibemus, & modis quibus possumus obtestamur, ne per vos, vel alios terras recipiatis, vel defendatis prædictas. Optamus autem quatenus tam vobis, quàm vestris taliter dignemini prouidere, ne communicando excommunicatis, & maledictis hæreticis, & fautoribus eorumdem labem excommunicationis incurrere vos contingat. Vnum autem volumus Serenitatem regiam non latere, quatenus siquos de vestris hominibus in defensione prædictæ terræ duxeritis relinquendos, cùm omnes excommunicati sint ipso iure; nos ipsos denuntiari excommunicatos, tanquam defensores hæreticorum publicè faciemus.

EPISTOLA XLIV.

VT HÆRETICORVM RELIQVIAS DELEAT PENITVS.

Sanctissimo in Christo Patri, ac Domino suo Reuerendissimo, Innocentio Dei gratia summo Pontifici, B. dictus Episcopus Bitterren. seruus eius humilissimus, & fidelis, cum sanctissimorum pedum osculo salutem, & vitam.

CVM ineffabili Dei clementia, vestræque ministerio sanctitatis terra nostra, ac aliæ circumpositæ, in quibus Diabolus peccatis populi exigentibus tantam sibi potentiam vsurparat, vt omnem in eis rectitudinem peruertisset, & per ministros ipsius sponsa Christi opprobrijs, blasphemijs, & quæcumque possint excogitari, afficeretur iniurijs, & omnis

Digitized by Google

diuinus cultus esset in opprobrium, & derisum, in lucem pacis, ac fidei tam feliciter cœperint respirare, vt errorum, & aliarum peruersitatum auctoribus iam pro parte maxima exturbatis, vexilla ibi Ecclesiæ sint erecta, & ad diuini cultus augmentum, pax, & securitas habeatur: remansit adhuc ibi magna quædam errorum, omniúmque vitiorum sentina, Tolosa videlicet Ciuitas, & alia quædam loca, in quibus totius prauitatis hæreticæ reliquiarum spurcitia se collegit, quæ nisi fuerit per lõganimitatem vestræ sanctæ solicitudinis auulsa funditus, & radicitus extirpata, genimina proculdubio viperarum, & spuria vitulamina iterum pullulabunt, & longè deteriorem priore morbum facient recidiuum. Nos igitur, Beatissime Pater, quos tanquam propiùs positos magis negotium istud tangit, sanctissimam pietatem vestram rogamus, fusísque votiuis lacrymis exoramus, in visceribus Iesu Christi, quatenus nostro, aliorúmque Prælatorum iugulis, & Ecclesiarum substantijs, quibus Comitis Tolosan. & filij eius si resurgerent gladius inexorabiliter immineret, misericorditer prospicientes imposterum negotio pacis, & fidei, quod tam prudenter, ac potenter hactenus promouistis, finem perfectum, & stabilem imponatis. De infidelitate namque dicti Comitis, & immanitate, quam per satellitem suum exercuit in Legatum, super quo per ratihabitionem, & honorem, & beneficia, quæ ipsi occisori exhibuit, conuincitur manifestè, satis potest vestræ Sanctitati constare. Prouideat quoque vestra paternitas, ne Rex Aragon. qui, vt salua reuerentia vnctionis loquamur, factus videtur filius infidelis, & præsumptuosè se iactat, quòd dicto Comiti, & complicibus eius hæreticis, rotarijs, sacrilegis, homicidis, & omnium flagitiorum generibus irretitis restitutionis terrarum suarum, & gratiæ vestræ beneficium obtinebit, ad vestram præsentiam eos ducens, aliquatenus vos circumueniat. Profectò namque, si dicta Ciuitas quæ nidus hæreticorum existit, & extitit ab antiquo, ità quòd sicut legitur ob causam similem fuit olim euersa funditus, & etiam exarata, remanserit pestilentibus memoratis, adhuc flamma egredietur de ipsa, quæ partes nostras, & alias circumpositas peius solito prosligabit.

EPISTOLA XLV.

Ne Comitem Tolosanvm ditioni svæ restitvi patiatvr.

Sanctissimo Patri, & Dño suo, Innocentio Dei gratia summo Põtifici, B. sola Dei miseratione Minister Aquen. humilis, salutem, & seipsum ad pedes.

COmpendiosa narratione Beatitudini vestræ duximus intimandum, quòd reformatio pacis, & Ecclesiæ, ac alia bona, quæ per solicitudinem vestram in partibus nostris dignatus est Dominus operari, nulla possent ratione secundùm inferiores causas durare in posterum, si fortè Tolosam Comes, aut filius eius peccatis nostris exigentibus & terrã quouis ingenio recuperaret amissam. Ideóque Sanctitati vestræ humiliter supplicamus, quatenus super hoc taliter, & tam cautè dignemini prouidere, si placet, quòd nouissimus error non sit peior priore. Conseruet Dominus Sanctitatem vestram Ecclesiæ sanctæ suæ.

Episcoporum

Epiſcoporum in oppido Vaurenſi congregatorum Conſilium.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen. Hoc eſt Conſilium quod Dñs Narbonen. Archiepiſcopus Apoſtolicæ Sed. Leg. & alij Eccleſiarum Prelati, qui fuerunt in Concilio apud Vaurum dederunt Regen. Epiſcopo, & Magiſtro Thediſio Canonico Ianuen. Iudicibus delegatis à Domino Papa ſuper negotio Comitis Toloſan. Conſuluerunt enim eis, quòd Comes Toloſanus propter multiplices cauſas, & rationes non debebat ab eis ad purgationem admitti, tam ſuper crimine hæreticæ prauitatis, quàm ſuper nece Legati. Conſtat enim & notorium eſt, quòd de expellendis hæreticis, & rotarijs de terra ſua, & alijs multis articulis multotiens præſtitit iuramenta in manibus Legatorum, quorum nullum ſeruauit; immò poſtquàm ab Apoſtolica Sede rediit, apud quam multam miſericordiam, & gratiam inuenit vltra ſuorum exigentiam meritorum, iniquitatem iniquitati apponens, adauxit pedagia, impugnauit Eccleſiam, & pacem cum rotarijs, & hæreticis inceſſanter impugnat, receptauit hæreticos, fouit, & fouet, & quanta potuit, & poteſt virtute defendit. Mille inſuper, & vltra de Cruceſignatis clericis, & laicis rotarij eius, & complices occiderunt. Præterea Abbatem de Montealbano fere per annum captum detinuit, Abbatem de Moyſiaco cepit. Epiſcopum Agenen. de propria ſede cum rotarijs eiecit, & ciuitate ſua, & alijs bonis omnibus ſpoliauit, & damnificauit eum in valentia quindecim millium ſolidorum. Adeò præterea infamatus fuit, & eſt de hæreſiâ longè retrò temporibus apud bonos, & graues, quòd inuincibiliter præſumitur contra ipſum. Propter iſtas, & alias plurimas enormitates, & manifeſtos exceſſus ipſius, quæ omnia longum eſt enarrare, dixerunt Prælati, & concorditer reſponderunt quòd adeò ſe fecit indignum, vt ei fieri copia Euangeliorum non debeat à Legatis, vel Iudicibus delegatis: & etiam, quia tali excommunicationis genere propter ea quę dicta ſunt tenetur aſtrictus, quòd ab eis ſinè ſpeciali mandatq Domini Papæ non poteſt abſolui. Placuit etiam toti Concilio, vt præſens ſcriptum ſigillis dicti Domini Narbonen. Archiepiſcopi, & Albien. Toloſan. & Conuenarum Epiſcoporum, ſuo, & aliorum nomine ſignaretur.

EPISTOLA XLVI.

Non posse a se Comitem Tolosanvm absolvi.

Nobili viro R. Comiti Toloſano, Hug. Dei gratia Regen. Epiſcopus, & Magiſter Th. Canonicus Ianuen. ſpiritum conſilij ſanioris.

NVPER litteras veſtras per quemdam militem, Quambonum nomine, recepimus, in quibus licèt contineretur expreſſè, quòd parati eratis mandatis noſtris humiliter obedire; vos tamen neque mandatis Domini Papæ ſecundùm tenorem reſcripti, quod olim obtinuiſtis ab ipſo, neque mandatis quæ vobis fecimus in in Concilio apud ſanctum Ægidium, neque inſuper mandatis, & monitis Legatorum, & Eccleſiæ quæ vobis apud Narbon. & Montempeſſulan. poſtmodùm facta fuerunt obediſtis in aliquo, vel etiam obeditis, ſicut per euidentiam operis manifeſtè apparet. Sanè poſtquàm receſſiſtis à nobis, abiurata pedagia

in vestrę famę ac animæ prędiudiciũ multipliciter adauxistis, & vt in paucis multa breuiter concludamus, ferè nihil ex ijs quæ diuersis temporibus in mãnibus Legatorum iurastis, & præcipuè tempore bonæ memoriæ Magistri Milonis, prout satis manifestũ est, curauistis implere: immò quod dolentes & inuiti dicimus, rotarios, & hæreticos contra fidem, & Ecclesiam, & pacem etiam tenuistis postmodùm & tenetis. A quibus, & alijs complicibus vestris misse signoi, & vltra, clerici, & laïci in grauissimam Creatoris iniuriam, & contemptum occisi fuerunt: iniquitatem etiam iniquitati addentes, Abbatem de Montealbano longo tempore tenuistis in vinculis, Venerabilem Patrem Agennen. Episcopum ciuitate sua, & bonis alijs spoliatum, cum rotarijs vestris à sede propria eiecistis. Ad nos etiam aliquando auctoritate Domini Papæ citati contempsistis venire; nec super negotio vestro, quod nobis à summo Pontifice postulastis committi, fuimus aliquando requisiti à vobis; quamuis enim sciueritis nos per octo dies fecisse moram propter factum vestrum ijs temporibus in Concilio apud Vaurum, ad nos neque litteras vestras direxistis, neque nuntium specialem. Propter igitur supradicta, & alia multa adeò vos fecistis indignos, quòd in negotio vestro ad purgationem secundùm mandatum Domini Papæ procedere non valemus, prout fuit coram nobis à toto Concilio definitum. Ideóque vobis per præsentes litteras protestamur, quòd hæc omnia per proprium nuntium litteris nostris Domino Papæ curabimus diligentissimè intimare, vt ipse circa personam vestram, & factum secundùm quòd suæ beneplacitum fuerit Sanctitati procedat.

EPISTOLA XLVII.

COMITIS TOLOSANI IVRAMENTVM SVMMO PONT. INSINVANT.

Sanctissimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici R. per eandem Tarracon. Archiepiscopus, & Episcopi, & Abbates, qui secum præsentes fuerunt, summa cum deuotione subiectionem, & debitum famulatum.

SANCTITATI vestræ notum facimus Dominum Regem Aragon. cùm Tolosam accessit, vt Comites Tolosan. & Fuxen. & Conuenarum, & Gaston. de Bearno ad beneplacitum, & mandatum vestrum liberè & absolutè recipiendum induceret, & pro viribus fideliter adimplendum, ad abundantem cautelam securitatem in scriptis redactam ab eisdem recepit in hunc modũ: Ego Raymundus Dei gratia Comes Tolosæ, Dux Narbonæ, March. Prouinciæ, & ego R. filius eius gratuita voluntate, non coacti, nec vi, nec dolo inducti mittimus personaliter nos ipsos, & Tolosam ciuitatem, & suburbium, & villam Montisalbani cum omnibus eorum pertinentijs terminis siue adiacentijs, & totam aliam terram nostram, quam habemus, & habere debemus, cum militibus, & hominibus, singulis, & vniuersis, nunc vel in futurum habitantibus, & ad vltimum cum omnibus viribus, & rationibus, quæ ad nos vbique pertinent, vel pertinere debent aliquo iure, siue aliqua ratione in manu & posse vobis Domino P. Dei gratia

Digitized by Google

Regi Aragon. & Comiti Barch. & eis qui de voluntate veſtra, vel mandato vices veſtras obtinuerint, mittimus, inquam, in poſſe veſtrum, ac poteſtatem prædictam terram totam, ſicut dictum eſt, & aliam, quam Deo præſtante recuperabimus. Tradentes vobis etiam, & in vos, eóſque qui locum veſtrum tenuerint transferentes corporalem poſſeſſionem locorum omnium, & iura omnia, ſeu rationes, cum plena iuriſdictione, ac poteſtate: tali modo quòd tam in perſonis noſtris, quàm ijs omnibus nominatis volũtati Domini Papæ, & mãdato poſſitis obtemperare, & ſatisfacere, & cogere cum effectu nos, ſi forte proni, & acclines ad mandatum eius proſequendum, quod Deus auertat, noluerimus adeſſe: promittentes vobis bona fide, quòd tam ea, quæ Dominus Papa, vel vos pro eo nobis mandaueritis, pro poſſe noſtro faciemus, & adimplebimus ſinè dolo, & fraude. Hæc omnia, quemadmodum ſuperiùs ſcripta ſunt attendemus, & obſeruabimus bona fide, & ſinè malo ingenio pro poſſe noſtro, & contra non veniemus per nos, vel per aliam quamcumque perſonam, vel venire contra faciemus, nec aliquid contra machinabimus, quæ omnia prædicta per Deum, & hæc ſacroſancta Euangelia corporaliter à nobis tacta iuramus. Mandamus præterea Capitulo, & Vniuerſitati Toloſæ vrbis, & ſuburbij, vt vobis Domino P. Regi prædicto faciant fidelitatem, & ſacramentum ad omnia ſupradicta exequenda, adimplenda, & fideliter obſeruanda. Hoc fuit ità appoſitum v. die Ianuarij in exitu, feria 1. Ph. Francorum Rege regnante, & eodem Raimundo Toloſan. Comite, & Fulcon. Epiſcopo, anno ab incarnatione Domini milleſimo, ducẽteſimo, xij.

Conſulum Toloſæ iuramentum.

NOs Conſules Toloſæ vrbis, & ſuburbij, Bertrandus de ſancto Lupo, Arnaldus de Caſtronouo, & Bernardus Petrus Toytius, & Arnaldus Gilabertus, & Petrus de ſancto Romano, & G. de Pozano, & A. de Roaiſio, filius Arnaldi de Roaiſio qui fuit, & R. de Roaiſio, & G. Arnaldus de Monte Torino, & B. Arnaldus Rainaldus, & Stephanus Vitalis, & R. Vitalis de Dealbata, & B. Petrus de Cozan. & G. Iſarnus, & R. Rebertus de Tauro, & Vitalis de Princhaco, & P. Embrinus, & G. Pontius Aſtro, & B. Raymundus, & R. de Schalchenſibus, & A. de Roaiſio filius B. de Roaiſio, qui fuit, & Hugonis Surdus, & B. Gerardus, & Stephanus Signarius de voluntate expreſſa, & mandato Domini R. Dei gratia Toloſæ Comitis, Ducis Narbonæ, March. Prouinciæ, & R. filij eius de communi conſenſu Vniuerſitatis Toloſæ, promittimus vobis Domino P. Dei gratia Regi Aragon. & Comiti Barch. quòd ad omnia tenenda, & habenda, & plenariè exequenda, & potenter poſſidenda, quæ Dominus R. Comes Toloſæ, & R. eius filius vobis promiſerunt, quemadmodum in ſuperiori inſtrumento ab eis vobis facto pleniùs continetur, curam dabimus, & operam, & diligentiam, quam poterimus, adhibebimus; vt tam de perſonis ſuis, quàm de honoribus ſuis, quos nunc habent, vel habere debent, vel Deo præſtante recuperabunt poſſitis ſatisfacere voluntati, & mandato Domini Papæ, & vobis in ijs, quæ eiſdem Dominus Papa decreuerit iniungenda. Promittimus bona fide, & ſinè dolo, ac fraude, auxilium, conſilium, & opem, quantam poterimus, & iuuamen, & ad omnia adimplenda omnimodam fidelitatem vobis, & eis qui locum veſtrum tenuerint. Promittimus etiam vobis nos ſinguli, & vniuerſi prænomi-

Digitized by Google

nati Conſules,& tota Toloſæ vniuerſitas,quòd in ijs omnibus,quæ ex parte Domini Papæ,& ſanctæ Romanæ Eccleſiæ nobis mandaueritis vos, vel illi qui vices veſtras tenuerint, voluntati Domini Papæ ſtemus in omnibus, & per omnia, & arbitrio, ſeu cognitioni vnuſquiſque per ſe, & contrà non veniemus aliqua ratione. Hæc omnia ſuperiùs ſcripta attendemus,& obſeruabimus,ac complebimus bona fide,& contrà aliquid non machinabimus per nos, vel per aliã quamcumque perſonam. Sic nos Deus adiuuet, & hæc ſacroſancta Euangelia à nobis ſingulis iureiurãdo corporaliter tacta. Et ad huius negotij fidem pleniorem, hanc paginam ſigillorum Comitis, & filij eius, & Capituli Toloſæ auctoritate roboramus. Hoc fuit ita poſitum v. die Ianuarij, in exitu,feria 1. Ph. Rege Francorum regnante, & eodem R. Toloſan. Comite, & Fulcone Epiſcopo, Anno ab Incarnatione Domini milleſimo,ducenteſimo, duodecimo.

Profeſsio Comitis Fuxenſis.

IN Dei nomine cunctis pateat,Quòd nos Raymundus Rogerij,Dei gratia Comes Fuxen. & Rogerius Bernardi filius eius ad honorem Dei, & ſanctæ matris Eccleſiæ,& Domini Innocentij, qui ſacroſanctæ Romanæ Sedis obtinet præſulatum, ponimus,& mittimus perſonas noſtras,& vniuerſa Caſtra noſtra, & munitiones, & fortia, & caunas, ſcilicet Caſtrum de Fuxo, de Monte galardi, de Monte oliuo,de Caſtro pendenti, de Taraſcon. de Aiſnaſco,de Rauato, de Miramonte, de Mereglos, de Genacto, de Vgenacto, de Vico, de Monteregali, de Caſtro Virdun. de Lurdat,de Vnacco, & de Haus, & vniuerſas Caunas, de Solobria,de Subitan,de Onolacco,de Verdun,de Agnauis, & de Heliato, & Montana,& Valles, & omnem aliam terram noſtram, quæ ad nos,& noſtros quocumque iure,vel cauſa pertinet, aut pertinere debet,aut poteſt, in manu,& poteſtate veſtri,Domini noſtri Regis Aragonum,& Comitis Barch.vt ea omnia plenariè, & potenter teneatis,& poſſideatis. Eo tamen pacti tenore appoſito, & forma, vt per detentionem prædictorum honorum, & noſtrarum perſonarum poſſitis compellere, & vrgere nos ad omnia illa exequenda, & obſeruanda, quæ Dominus Papa, & ſacroſancta Romana Eccleſia de perſonis noſtris, & rebus decreuerit ſtatuẽda. Sub periculo ergo commiſſionis,& pæna omnium prædictorum Caſtrorum, & totius terræ noſtræ vobis ſtipulantibus per ſolemnem ſtipulationẽ bona fide promittimus, quòd omnia quæ Dominus Papa nobis de perſonis, aut de terra noſtra iniunxerit, fideliter curabimus adimplere, & in perpetuum modis omnibus obſeruare, & quod ità totum adimpleamus, & contra non veniamus,vel aliqua arte, vel ingenio,vel ab aliqua perſona veniri ſuſtineamus:de omnibus concedentes vobis poteſtatem plenariam per Deum, & hæc ſancta Euangelia corporaliter tacta ſponte iuramus. Cognoſcẽtes per idem ſacramentum vobis pridem nos eandem potentiam conceſſiſſe. Et ad maiorem huius facti euidentiam hanc paginam noſtri ſigilli præſentia communimus. Actum eſt hoc, & ità conceſſum apud Toloſam vj. Kal. Feb. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo, ducenteſimo,duodecimo. Bernardus de Vgenacco prædicti Domni Comitis Fuxen. Notãrius exiſtens hanc circumſcripſit, & ſigillo eiuſdem corroborauit.

Digitized by Google

Profeſsio Comitis Conuenarum.

IN Dei nomine cunctis ſit manifeſtum, Quòd nos Bernardus Comes Conuenarum, & Bernardus filius eius, ad honorem Dei, & ſanctæ matris Eccleſiæ, & Domini Innocentij, qui ſacroſanctæ Romanæ Sedis obtinet Præſulatum, ponimus, & mittimus perſonas noſtras in manu, & poteſtate veſtri Domini noſtri P. Dei gratia regis Aragon. & Comitis Barch. cognoſcentes, & veraciter confitentes, nos quidem tradidiſſe terram noſtram vobis, & militi veſtro, nomine P. de Alcalano ſpeciali nuntio à vobis ad hoc miſſo, vt eam plenariè teneatis & potenter poſſideatis, eo tenore appoſito, & forma, vt per detentionem perſonarum noſtrarum, & terræ noſtræ poſſitis compellere, & vrgere nos ad omnia illa exequenda, & obſeruanda, quæ Dominus Papa, & ſacroſancta Romana Eccleſia de perſonis noſtris, & rebus decreuerit ſtatuenda. Sub periculo ergo commiſſionis, & pæna totius terræ noſtræ vobis ſtipulantibus per ſolemnem ſtipulationem bona fide promittimus, quòd omnia quæ Dominus Papa nobis de perſonis, aut terra noſtra iniunxerit, fideliter curabimus adimplere, & in perpetuum modis omnibus obſeruare, & quòd ita totum adimpleamus, & contra non veniamus, vel aliqua arte, aut ingenio ab aliqua perſona veniri ſuſtineamus: de omnibus concedentes vobis poteſtatem plenariam per Deum, & hæc ſancta Euangelia corporaliter tacta ſponte iuramus: & ad maiorem huius facti euidentiam hanc paginam noſtri ſigilli præſentia confirmamus. Hæc acta ſunt apud Toloſam vj. Kal. Febr. Anno Dominicæ Incarnationis, milleſimo, ducenteſimo, duodecimo.

Profeſsio Gaſtonis de Benearno.

IN Chriſti nomine ſit notum cunctis, Quòd ego Gaſto Dei gratia Vicecomes Bearnen. & Comes Bigorræ ad honorem Dei, & ſanctæ matris Eccleſiæ, & Domini Innocentij, qui ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Sedis obtinet Præſulatum, pono, & mitto perſonam meam, & Caſtra de Lurda, de Olerone, de Montanerio, de Miramon, de Cadelo, & omnem aliam terram, quam habeo, & habere debeo, vel ad me, vel meos pertinet, aut pertinere debet, & poteſt aliqua ratione, aliquo iure, vel cauſa, & illam totam quam habere, & recuperare potero Deo dante, in manu, & poteſtate veſtri Domini mei P. Dei gratia Regis Aragon. & Comitis Barch. vt ea omnia plenariè, & potenter teneatis, & poſſideatis: eo pacti tenore appoſito, & forma, vt per detentionem prædictorum bonorum, & meæ perſonæ poſſitis compellere, & vrgere me ad omnia illa exequenda, & obſeruanda, quæ Dominus Papa, & ſacroſancta Romana Eccleſia de perſona mea, & rebus decreuerit ſtatuenda. Sub periculo ergo commiſſionis, & pæna omnium prædictorum Caſtrorum, & totius terræ meæ vobis ſtipulantibus per ſolemnem ſtipulationem bona fide promitto, quòd omnia quæ Papa mihi de perſona, aut terra mea iniunxerit, curabo fideliter adimplere, & in perpetuum modis omnibus obſeruare; & quod ita totum adimpleam, & contra non veniam vel aliqua arte, vel ingenio, vel aliqua perſona veniri ſuſtineam: de omnibus concedens vobis poteſtatem plenariam per Deum, & hæc ſancta Euangelia corporaliter tacta ſponte iuro: & ad maiorē huius facti firmitatē hanc paginam

Digitized by Google

mei sigilli auctoritate confirmo. Actum est hoc apud Tolosam vj. Kal. Febr. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo, ducentesimo, duodecimo.

Et quoniam visum est Domino Regi, eiúsque Curiæ ipsa originalia penès se potiùs retinere, quàm incertis casibus fortunæ committere, ad pedes Sanctitatis vestræ eorum mittit scripta sigillis nostris communita verbo ad verbum fideliter sumpta nullo addito, vel diminuto, vel in aliquo immutato. Hoc autem transcriptum factum fuit apud Perpinianum fideliter ij. Kal. April. ab Incarnationis Domini millesimo, ducentesimo, tertiodecimo.

EPISTOLA XLVIII.

Ne in posterum hæreticorum partibus faveat.

Illustri Regi Aragon.

IS in cuius manu sunt omnium corda Regum, inspiret tibi humiliter exoratus, vt prudenter attendens, quòd iuxta mandatum Apostolicum nos oportet obsecrare, arguere, increpare, nostras increpationes, quas paterna in te affectione deponimus, deuotione recipias filiali; & sic nostris obtemperes salubribus monitis, & consilijs, vt correctionem Apostolicam deuotè recipiendo demonstres te in ijs etiam affectum habuisse syncerum, in quibus absque dubio per effectum nosceris deliquisse. Sanè ad totius ferè mundi notitiam iam peruenit nec Serenitatem tuam ignorare credimus, aut etiam diffiteri; quòd inter ceteros Principes Christianos te specialiter studuimus honorare, per quod, & potentia tibi accreuit, & fama. Vtinamque cum ijs prudentia, & deuotio tibi ampliùs accreuissent, quod licèt vtile nobis existeret, tibi tamen potiùs expediret. Verùm in hoc neque tibi prouidisse dignosceris, neque nobis, vt decuit, detulisse, quòd cùm ciues Tolosan. ab corpore Ecclesiæ sint excommunicationis mucrone præcisi, & ipsorum ciuitas supposita interdicto, pro eo quòd quidam eorum sunt hæretici manifesti, plures verò credentes, fautores, & receptatores ipsorum, ac etiam defensores, adeò vt alij quoque, quos Christi exercitus, immò veriùs ipse Christus, quem contra seipsos suis adinuentionibus prouocarunt, à suis fecit tabernaculis emigrare, ad Tolosanam quasi quamdam erroris sentinam confugerint ciuitatem: obseruantes tempus, & oportunitatem captantes, quo fidem in partibus illis quasi de nouo plantatam, velut locustæ de puteo abyssi egressæ valeãt extirpare. Tu diuini timoris oblitus, quasi præualere valeas contra Deum, vel auertere manũ eius contra eos exigentibus suis culpis extentã, ipsos, & eorum complices in defensionem, quasi sub specie pietatis impietatem exercens, in scandalum populi Christiani, & propriæ famæ dispendium recepisti, post inhibitionẽ à Legato nostro ex parte Dei, & nostra districtissimè tibi factam, non sinè nota grauis infamiæ, ac suspicionis scrupulo grauioris. Nuper igitur auditis, quæ Venerabilis frater noster Segobricen. Episcopus, & dilectus filius Magister C. Nuntij tui, ac Nuntij Legati nostri, ac Nobilis viri S. Comitis Montisfortis in præsentia nostra proponere voluerunt, & litteris directis hinc inde pleniùs intellectis, habito cum fratribus nostris tractatu, atque consilio diligenti, volentes honori tuo quantùm ad famam, saluti quantùm ad animam, & indem-

nitati quantum ad terram paterna ſolicitudine præcauere, Serenitati tuæ in virtute Spiritus ſancti ſub obtentu diuinæ ac Apoſtolicæ gratiæ diſtrictè prouidimus iniungendum: vt ſinè mora prænotatos deferas Toloſan. & complices eorumdem, non obſtante promiſſione, vel obligatione quacumque præſtita, vel recepta in eluſionem Eccleſiaſticæ diſciplinæ: ipſis, quandiu tales extiterint, non impenſurus per te, vel alios conſilium, auxilium, vel fauorem. Si verò ijdem ad Eccleſiæ redire deſiderant vnitatem, prout fuit à dictis Nuntijs tuis propoſitum coram nobis, nos Venerabili fratri noſtro Fulconi Toloſan. Epiſcopo viro integræ opinionis, & vitæ, qui teſtimonium habet non ſolùm ab ijs, qui ſunt intùs, ſed ab ijs etiam qui ſunt foris, noſtris damus litteris in mandatis, vt adiunctis ſibi duobus viris prudentibus, & honeſtis, eos qui voluerint de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta redire, ſufficienti ab eiſdem cautione recepta, reconciliet Eccleſiaſticæ vnitati. Illos verò, quos in erroris ſui tenebris perſiſtentes idem Epiſcopus de labe notauerit hæreticæ prauitatis, exterminari præcipimus à ciuitate iamdicta, & bona eorum omnia confiſcari; ità quòd nullo vnquam tempore recipiantur in ipſa, niſi fortè diuinitus inſpirati ſe viros fidei orthodoxæ cultores exhibitione operum demonſtrarent: & ſic ciuitas ipſa reconciliata pariter, & purgata ſub Apoſtolicæ Sedis protectione conſiſtat; non moleſtanda decetero à Comite ſupradicto, vel alijs fide Catholicis, ſed defendenda potiùs, & fouenda. Miramur inſuper, & mouemur, quòd tu pro terra Nobilium virorum Conuenarum, & Fuxen. Comitum, ac G. de Bearn. reſtituenda ſibi Apoſtolicum per Nuntios tuos ſuppreſſa veritate mendacium exprimentes, ſurripi feciſti mandatum; cùm propter multa, & magna eorum flagitia ob hæreticorum fauorem, quos manifeſtè defendunt, excommunicationis ſint vinculo innodati. Verùm cùm mandatum pro talibus ſic obtentum non teneat, illud tanquam ſubreptum penitus reuocamus. Si verò ijdem Eccleſiaſticæ vnitati reconciliari deſiderant, prout dicunt, Venerabili Fratri noſtro Narbonen. Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato noſtris damus litteris in mandatis, vt recipiẽs ab ipſis non ſolùm iuratoriam cautionem, cùm iam ſũa ſint iuramenta tranſgreſſi, ſed & aliam, quam viderit expedire, beneficium eis abſolutionis impendat, & ijs rite præmiſſis tanquam veræ deuotionis indicijs, Cardinalem de Latere noſtro Legatum virum honeſtum, prouidum, & conſtantem iuxta petitionem tuam ad partes illas curabimus deſtinare, qui non declinans ad dexteram vel ſiniſtram, ſed incedens regia via ſemper, quæ rectè facta inuenerit, approbet, & confirmet, errata verò corrigat, & emendet, & tam Nobilibus antedictis, quàm alijs conquerentibus exhiberi faciat iuſtitiæ complementum. Interim ergo inter te, & terram tuam, & dictum Comitem Montisfortis, ac ſuam volumus, & mandamus firmas treugas fieri, ac ſeruari, hæreticis prorſus exceptis, cum quibus, cùm nulla ſit ſocietas lucis ad tenebras, nec participatio Chriſti ad Belial, aut pars fidelis cum infideli, orthodoxæ fidei profeſſores treugas habere non conuenit, ſiue pacem. Mandantes nihilominus Comiti antedicto, vt tibi pro terra, quam à te tener, reuerenter exhibeat, quod exhibere tenetur. Illud autem Excellentiam tuam volumus non latere, quòd ſi Toloſan. ac Nobiles ſæpedicti adhuc quoque in errore ſuo duxerint perſiſtendum, nos per indulgentias innouatas Cruceſignatos, & fideles alios præcipimus excitari, vt ad extirpandam

Digitized by Google

pestem huiusmodi diuino freti auxilio insurgentes, tam contra ipsos, quàm quoslibet alios receptatores, aut defensores ipsorum qui plus ipsis hæreticis sunt nociui, procedant in nomine Domini Sabbaoth. Monemus igitur Serenitatem tuam, rogamus, & obsecramus in Domino, quatenus quæ præmisimus prompto animo, quantùm ad te pertinet exequaris. Sciturus pro certo, quòd si aliter, quod non credimus duceres faciendum, præter indignationem diuinam, quam ex hoc facto contra te procul dubio prouocares, graue, ac irreparabile posses incurrere detrimentum. Nec nos quantumcumque tuam diligamus personam, tibi contra fidei Christianæ negotium possemus parcere, vel deferre. Quantum enim tibi periculum immineret, si Deo, & Ecclesiæ, præsertim in causa fidei te opponeres, vt consummationem sancti operis impedires, non solùm vetera, sed & moderna te possunt exempla docere. Datum Lateran. Kal. Iunij Pont. nostri Anno xvj.

In eundem fere modum Nobili viro S. Comiti Montisfortis. Is in cuius manu, &c. *vsque*, Sabbaoth. Si enim prædictus Rex aliter duceret faciendum, &c. *vsque*, docere. Monemus igitur N. tuam, & exhortamur attentiùs, per Apost. tibi scripta mandantes, quatenus quę præmisimus prompto animo, quantum ad te pertinet, exequaris. Datum vt supra.

In eundem f. m. scriptum est Narbonen. Archiepiscopo Apost. Sed. Leg. Is in cuius manu, &c. *vsque*, docere. Vnde nos Regem, & Comites sæpedictos per litteras nostras monuimus, vt quæ præmisimus prompto animo, quantum ad eos pertinet, exequantur. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus præfatos Regem, & Comitem monens ad id efficaciter, & inducens, procedas circa tres Nobiles antedictos, secundùm formam superiùs comprehensam. Tu denique frater Archiepiscope, &c.

In eundem f. m. scriptum est Tolosan. Episcopo. Is in cuius manu, &c. *vsque*, inducens. Procedas circa ciues prædictos secundùm formam superiùs comprehensam. Tu denique frater Episcope, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA XLIX.

VT IN PENITENTIÆ PROPOSITO DEFVNCTO, ABSOLVTIONEM ET SEPVLTVRAM INDVLGEANT.

De Resloriis, & de Palmi Abbatibus, & Priori de Resloriis, Bracaren. & Tuden. Diœces.

OBLATA nobis M. mulieris petitio continebat, quòd cùm olim S. frater suus vnà cùm quibusdam alijs morti cuiusdam interfuisset Presbyteri diabolo suadente; tandem reuersus ad cor, humiliter suum recognouit excessum, & paratus vt iter arriperet ad Sedem Apostolicam veniendi, præueniente mortis articulo exequi non potuit, quod intendit: iuramento tamen promiserat, quòd nostris staret super ex cessu sæpedicto mandatis. Vnde nobis dicta mulier supplicauit, vt cùm illum non religionis contemptus, sed necessitatis articulus impedierit, quominùs ad Sedem accesserit Apostolicam absoluendus, super absolutione, ac sepultura ipsius dignaremur misericorditer prouidere. Quia verò, sicut in contumacia

Digitized by Google

perſiſtentibus rigidos eſſe nos conuenit; ſic humiliatis ad penitentiam negare gratiam Eccleſiæ non debemus: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus, ſi prædictus S. dum adhuc viueret, ſatisfactionem condignam promiſit, vel ſufficiens de ſatisfactione mandatum, & aliàs manifeſta in eo penitentiæ indicia præceſſerunt: cum Pſalmo penitentiali, Oratione Dominica, & alijs conſuetis, defuncto abſolutionis beneficium impendatis, tradi facientes corpus eiuſdem Eccleſiaſticæ ſepulturæ: dummodo contra terræ conſuetudinem ex hoc graue non debeat ſcandalum generari. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique filij Abbates, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA L.

Vt Episcopvm Herbipolensem Ecclesiæ svæ restitvtvm, illa frvi patiatvr.

Archiepiſcopo Maguntin. Apoſt. Sed. Leg.

Licet iniunctæ tibi legationis proceſſum in pluribus commendemus: ſuper negotio tamen Herbipolen. Eccleſiæ quantumcumque tuæ fraternitati deferre velimus, non poſſumus, ſalua conſcientia, commendare. In quo, & ſi fortè zelum habueris, non tamen ſecundùm ſcientiam habuiſti, cùm in deſtitutione vnius, & ſubſtitutione alterius proceſſeris minùs iuſtè. Nos quidem receptis olim ſuper hoc litteris tuis per dilectum filium ... Decan. de Onoldesbath meminimus reſpondiſſe, quòd cùm diſponente Domino ſimus in ſede iuſtitiæ conſtituti, & omnibus in iuſtitia debitores, negare non debemus alicui, quod poſtulat ordo iuris. Vnde mandauimus, vt ſi fortè inſtitutus, & deſtitutus de iure ſuo vellent in iudicio experiri, præfigeres eis terminum cõpetentem, quo ſe noſtro conſpectui præſentarent iuſtum iudicium recepturi. Accedente autem ad noſtram præſentiam dilecto filio ... Deutautto clerico, procuratore Venerabilis fratris noſtri Otton. Herbipolen. Epiſcopi ſuper eo, quòd dicerís nolle ratum habere proceſſum Venerabilis fratris noſtri ... Magdeburgen. Archiepiſcopi Apoſtolicæ Sedis Legati, circa Epiſcopum memoratum ad communionem, & gratiam Eccleſiæ de mandato noſtro receptum, & ad regimen Herbipolen. Eccleſiæ reſtitutum; fuit inter alia propoſitum coram nobis, & in noſtro Regeſto repertum, quòd cùm olim Apoſt. Sedes ad vindiçandam crudelẽ, & lacrymabilẽ mortem bonæ memoriæ C. Herbipolẽ. Epiſcopi, Petri exeruerit gladiũ: vt ſicut notorius erat interfectorũ exceſſus, ſic memorialis eſſet in generationem ac generationẽ ſceleris perpetrati vindicta, inter cetera ſtatuit, vt tam homicidæ ipſi, quàm heredes eorum vniuerſis feudis, & beneficijs Herbipolen. Eccleſiæ, quam ſpecialiter offenderant, & Eccleſiarum etiam ceterarum, cùm in ea læſerint Eccleſiam generalem carerent in perpetuum, illa nullo tempore habituri; niſi forſan aliquando de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulgentia ſecutura poſteritas miſericordiam mereretur. Et cùm nec tutum, nec honeſtum exiſteret, vt iſte H. qui dicitur ſubſtitutus, filius Henrici de Rauesburg fratris Boton. cuius pater, & patruus fuerunt in necem memorati Epiſcopi machinati, conſilijs Herbipolen. Eccleſiæ

Digitized by Google

intereſſet bonæ memoriæ G. Peneſtrin. Epiſcopo tunc Apoſtolicæ Sedis Legato dedimus in mandatis, vt ei auctoritate noſtra per commutationem idoneam in alia Eccleſia ab Herbipolen. remota, appellatione poſtpoſita prouideret, prębendam illius alij collaturus. Et quidem eam gerimus de tua circumſpectione fiduciam, quòd ſi hoc in tuam deductum fuiſſet notitiam, ſic circa prædictum H. quantumcumque ipſum dilectionis brachijs amplectaris, nullatenus proceſſiſſes. Verùm ne demus Herbipolenſi Eccleſiæ labores pariter, & dolores, & memoratum H. inutiliter laborare contingat, eum quem à præbenda Herbipolen. Eccleſiæ olim decreuimus amouendum, à regimine ipſius Eccleſiæ perpetuò remouemus: per Apoſt. tibi ſcripta mandantes, quatenus ſupradictum Herbipolen. Epiſcopum, cùm parte Otho. reprobi penitùs abdicata, publicè ad Eccleſiæ deuotionem reuerſus Catholicæ parti patenter adhæſerit, & potenter, ſuper Eccleſia ſæpedicta decetero non moleſtes, vt qui perſequebaris vitium in aduerſo, amplectaris in conuerſo virtutem. Sic etenim decreuimus expedire, quoniam ſperamus, ſi beneficiorum non erit ingratus, ſe tantò deuotiorem exhibere ſtudebit, quantò maiorem inuenit gratiam poſt offenſam. Tu denique frater Archiepiſcope, &c. Datum Lateran. viij. Idus Iunij, Pont. N. Anno decimoſexto.

EPISTOLA LI.

VT EVM, CVIVS ELECTIONEM CONFIRMAT DEBITA REVERENTIA PROSEQVANTVR.

Nouarien. Capitulo.

AVDITIS olim & intellectis, quæ à procuratoribus partium ſuper duabus electionibus in veſtra Eccleſia celebratis fuere propoſita coram nobis, de communi fratrum noſtrorum conſilio electionem factam de Præpoſito ſanctæ Mariæ caſſauimus, & electionem de Præpoſito ſancti Gaudentij celebratam duximus confirmandam, ſi quoddam inſtrumentum reprobaretur infra temporis certum ſpatium contra ipſum ſuper cuiuſdam arbitrij forma productum, quod Venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Ianuen. & dilectis filijs de Tellieto, & de Ceretro Abbatibus ſub bulla noſtra miſimus intercluſum. Ipſi verò receptis probationibus exhibitis coram eis, cauſam ſufficienter inſtructam ad noſtram audientiam remiſerunt. Procuratoribus igitur partium in noſtra præſentia conſtitutis, & auditis hinc inde propoſitis, quia per ea quæ contra prædictum inſtrumentum obiecta ſunt, & oſtenſa, idem adeò redditum eſt ſuſpectum, quòd ad fidem in iudicio faciendam debeat inualidum reputari, & ità reprobatum, quod ad illud ad quod probandum erat inductum cùm proniora ſint iura ad abſoluendum, quàm ad condemnandum, electionem factam de prædicto Præpoſito ſancti Gaudentij confirmauimus: per Apoſtolica ſcripta vobis præcipiendo mandantes, quatenus ipſi obedientiam, & reuerentiam debitam impendatis, eidem reuerenter in ſpiritualibus, & temporalibus intendentes. Alioquin Venerabili fratri noſtro Vercellen. Epiſcopo Apoſt. Sed. Legato noſtris damus litteris in mandatis, vt vos ad id monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam

Digitized by Google

appellatione remota compellant. Datum Laterani xij. Kal. Iunij, Pont N. Anno decimoſexto.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc verbis competenter mutatis.

EPISTOLA LII.

Vt Regem Portvgalliæ præstita cavtione absolvat.

De Spina, & de Vrſaria Abbatibus Placentin... & Aurien. Diœceſ.

ACCEPIMVS ex litteris veſtris, Quòd cùm cauſam, quæ inter illuſtrem Regem Portugalliæ, ex parte vna, & Nobiles mulieres T. & S. ſorores ipſius ex altera, ſuper Caſtris Montis maioris, & Alanker, damnis & rebus alijs vertitur, ſub certa forma vobis duxerimus committendam, vos ad locum debitum accedentes, cùm velletis ad Regis, & regni abſolutionem procedere, dictæ Regis ſorores propoſuere per litteras ſcriptum Apoſtolicum vobis exhibitum falſitate ſuggeſta, & veritate tacita impetratum, & ad hoc probandum locum ſecurum, & competentem terminum poſtularunt. Vobis autem de prudentum virorum conſilio diem, & locum congruum eis, & Regi volentibus aſſignare; Rex ex hoc aſſerens ſe grauari, cùm crederet ſe, ac Regnum ſuum præſtito ſacramento, quòd noſtris pareret mandatis, ab excommunicationis, & interdicti ſententijs ſinè dilatione abſolui debere, petijt, & impetrauit à vobis, vt totum negotium ad noſtram audientiam referretur. Conſtitutis itaque procuratoribus partium coram nobis, & auditis hinc inde propoſitis, vtrique parti volentes in ſua iuſtitia prouidere; diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus accedentes ad locum, & recepto ab ipſo Rege corporaliter iuramento, quòd ſuper ijs, pro quibus excommunicatus exiſtit, & terra eius ſuppoſita interdicto, noſtris mandatis abſolutè parebit, excommunicationis, & interdicti ſententias relaxetis, inter ipſum, & prædictas ſorores ipſius treugarum fœdera ſtatuentes, quæ iuramentis, & alijs idoneis cautionibus faciatis vtrimque firmari, & ad illa firmiter obſeruanda eos per diſtrictionem Eccleſiaſticam, ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo, compellatis: vt nec per ſe, nec per alios ſibi inuicem nocere præſumant: ac deinde facientes vtrique parti de manifeſtis damnis, & iniurijs ſatisfieri competenter, ſuper dubijs audiatis, quæcumque duxerint proponenda: & niſi per vos inter eos amicabilis poterit concordia reformari, cauſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remittatis examen, præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent, mandatum Apoſtolicum recepturæ. Vos denique filij Abbates, &c. Datum Laterani xij. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA LIII.

VT LITTERARVM PER OBREPTIONEM IMPETRATOREM OMNI BENEFICIO ABDICENT.

Abbati de Carraria Paduan. Diœcesis & Archipresbytero Paduan.

MARTINI clerici, qui se olim pro Archipresbytero plebis de Sacco gerebat, pluribus nota malitia transire non debet inulta: quoniam latum pandit delinquentibus sinum, qui non condemnat errata, & nutrit in peruersis impunitas audaciam delinquendi. Sufficisse quidem ei poterat ad infamiæ suæ notam: quòd auctoritate Sedis Apostolicæ per Venerabilem fratrem nostrum ... Episcopum Ceneten. & suos coniudices ob falsitatis vitium, quod cõmiserat, officio beneficióque suspensus ipsius exigente contumacia vinculo fuit excommunicationis adstrictus. Sed sibi accumulans iram in die iræ, procuratorem Venerabilis Fratris nostri Episcopi Paduani apud Sedem Apostolicam constitutum adeò circumuenit, quòd eum ad eligendos iudices in quibusdam litteris, quas sub forma communi contra processum supradicti Ceneten. Episcopi, & suorum conjudicum de causa suspensionis & excommunicationis tacita veritate ad Venerabilem fratrem nostrum Episcopum Ciuitatis Nouæ, ac collegas ipsius impetrarat, fraudulenter induxit. Qui, vt aliqua ipsi ad impetrationem litterarum illarum via pateret, interposuit personam extraneam, quæ nomen repræsentans ipsius M. videlicet super Ecclesia sancti Martini de Plebe, hoc additamento, scilicet de Sacco suppresso, ne per agnomen loci, eius impediretur propositum, litteras impetrauit. Intendens nihilominus, & non prudenter occasione istius clausulæ, rebus alijs, quæ nostris litteris inseri consueuit, sub quodam inuolucro super falsitatis vitio quæstionem suscitare sopitam: ac licèt ei grauiter increpato mandauerimus viua voce, vt nullatenus ab Apostolica Sede recederet absque nostra licentia speciali; ipse tamen clanculò talibus litteris obtentis, immò potiùs obreptis aufugit. Vt autem nobis longas intelligat esse manus, qui absentes per contumaciam pœna comprimimus, præsentes quos humiliatos aspicimus, releuantes; per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus dictum Martinum ab omni officio, & beneficio Ecclesiastico, sublato appellationis obstaculo, perpetuò deponatis. Non obstante clausula illa, videlicet, nullis litteris obstantibus, præter assensum partium à Sede Apostolica impetratis, quæ sicut accepimus litteris fuit insita supradictis. Nec obstantibus in posterum quibuslibet litteris, harum expressa mentione non habita, si quæ quouis ingenio apparuerint impetratæ. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA

EPISTOLA LIV.

VT SVO CONSANGVINEO PRÆBENDÆ FRVCTVS ASSIGNENT.

Electo, & Capitulo Laudun.

CVM dilectus filius Leonardus, Nepos dilecti filij noſtri Ioannis ſanctę Mariæ in Coſmidin Diacon. Card. ſanctæ Romanę Eccleſiæ Cancellarij, Conſanguineus noſter præbendam in veſtra noſcatur Eccleſia obtinere: decuiſſet quidem, & forſitan expediſſet, vt prouentus illius, præfati Cancellarij & noſtræ conſiderationis obtentu, non expectatis noſtris ſuper hoc precibus, aut mandato curaſſetis eidem offerre liberaliter, & conferre. Monemus igitur Vniuerſitatem veſtram attentiùs, & rogamus per Apoſt. ſcripta vobis præcipiendo, mandantes, quatenus nullius prætextu conſuetudinis obſiſtente, prouentus eoſdem, tam perceptos hactenus, quàm præcipiendos in poſterum ſibi, vel eius nuntio, ſinè difficultate, vel diminutione qualibet aſſignetis. Preces Apoſtolicas & mandatum taliter implecturi, quod idem Cancellarius, qui ſicut veſtra diſcretio non ignorat, vobis, & Eccleſiæ veſtræ poteſt eſſe plurimum fructuoſus, ad eiuſdem obſequia fortiùs animetur, & nos deuotionem veſtram teneamur meritò comendare. Tu denique fili Electe, &c. Datum Laterani ij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LV.

VT CORAM LEGATO DE IVRE FEVDI HÆREDITARII DOCEAT.

Nobili viro, R. Pelet.

ACCEDENS ad præſentiam noſtram nobis humiliter ſupplicaſti, vt Comitatum Melgorij, quem ex ſucceſſione Auiæ tuæ iure ad te aſſeris hæreditario pertinere, tibi faceremus integrè aſſignari, ſub annuo cenſu in feudum ab Eccleſia Romana tenendum. Verùm quia ſuper ijs fidem nobis facere nequiuiſti, nobilitati tuæ duximus reſpondendum: quòd cum Legatum de latere noſtro proponamus ad partes illas in proximo deſtinare, tu ad præſentiam eius accedens tuas coram eo rationes oſtendas, & ipſi tibi faciat exhiberi iuſtitiæ complementum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVI.

VT EXCOMMVNICATIONIS SENTENTIAM RELAXET.

Archiepiſcopo Remen.

EX parte Nobilis viri Ducis Brabantiæ fuit nobis humiliter ſupplicatum: vt cùm Venerabilis Frater noſter ... Maguntinus Archiepiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus ipſum contra Eccleſiam Ott. reprobo adhærentem excommunicationis vinculo innodarit, & terram eius ſuppoſuerit interdicto, tam prædictas ſententias, quàm eas quas pro damnis Venerabili Fratri noſtro Leodien.

Epiſcopo irrogatis,relaxari miſericorditer faceremus:cùm paratus exiſtat ſuper primo articulo noſtris obedire mandatis, & ſuper ſecundo ſatisfactionem congruam prædicto Epiſcopo exhibere. Ad hæc ex parte ipſius fuit propoſitum coram nobis, quòd cùm cauſam, quæ inter G. Clericum, & quoſdam laicos Leodien. Diœceſ. ſuper quadam terra noſcitur agitari, Decan. ſancti Ioannis in Burgo, & coniudicibus ſuis fine commiſiſſemus debito terminandam. Orta diſcordia inter quoſdam ſeruientes ipſius Ducis,& Clericum memoratum,vnus eorum eundem Clericum auſu temerario vſque ſanguinis effuſionem, & grauem læſionem oculi verberauit: propter quod præfati iudices indictum Ducem, licèt abſentem, & inſciuin huius facti, excommunicationis,& in terram eius interdicti ſententias protulerunt; pro quibus relaxandis fuit nobis nihilominus ſupplicatum. Ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus memoratum Ducem moneas attentiùs, & inducas; vt ſequela præfati Ott. penitùs abiurata,ſe Catholicæ parti potenter,& patenter adiungens,ſuper damnis, quæ irrogauit Epiſcopo antedicto, ei ſatisfaciat competenter, vel componat amicabiliter cum eodem: quæ cùm fuerint adimpleta, præfato Duci iuxta formam Eccleſiæ auctoritate noſtra beneficium abſolutionis impendas, & relaxes ſententiam interdicti. Illum verò, qui verberauit clericum iamdictum tandiu appellatione remota, &c. Tu denique Frater Archiepiſcope, &c. Datum Laterani viij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVII.

VT AD CAVTELAM MAIOREM ET IVRATOS LAVDVNENSES ABSOLVANT.

Archidiac. Præpoſito, & H. de Nouauilla Canonico Ambianen.

DILECTO filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in Aquino Diac. Card. dilecto filio Guidoni Canonico Laudunen. procuratori Capituli,& Anſelmo nuntio maioris,& Iuratorum Laudunen. auditore conceſſo, pro parte Capituli fuit propoſitum coram eo, quòd cùm Maior, & Iurati prædicti quendam hominem Eccleſiæ minùs iuſtè cepiſſent,& eum monente Capitulo nec reddere, nec ſaltem recedere ſecundùm approbatam conſuetudinem Laudunen. Eccleſiæ voluiſſent; licèt offeretur eiſdem in omnibus iuſtitiæ complementum. Capitulum auctoritate ipſis ab Apoſtolica Sede conceſſa, per quam in moleſtatores eorum Eccleſiaſticam poſſunt exercere cenſuram, in ipſos excommunicationis ſententiam promulgarunt, quam dilectus filius Laudunen. Electus exigente iuſtitia confirmauit. Vnde petebat procurator iamdictus, vt ſententiam faceremus eandem vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari. Nuntiuś autem aduerſæ partis propoſuit, quòd cùm olim Maior, & Iurati, Scabini, & Vniuerſitas, Communiæ Laudunen. tranſmiſſa nobis intimauerint quæſtione; quòd per excommunicationem, & interdictum ſinè cauſa rationabili ab Electo, & Clero Laudunen. ſæpius grauarentur, illis duximus inhibendum, ne in ipſos, ſeu terras, & familias eorumdem ſine rationabili cauſa excommunicationis, & interdicti ſententias promulgarent, decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt

appellationem ad nos legitimè interpoſitam proferentur, penitùs non tenere. Super hoc Venerabili Fratre noſtro Atrebaten. Epiſcopo vſque ad triennium eis conſeruatore conceſſo. Vnde ad ipſum poſt prædictam ſententiam habuere recurſum. Sed licèt fuiſſet coram ipſo à partibus diùtius diſputatum, parte Capituli ad Sedem Apoſtolicam appellante, per eum, cùm appellationi detulerit Maior, & Iurati nequiuerunt iuſtitiam obtinere. Vnde petebat nuntius ſupradictus per nos denuntiari ſententiam eſſe nullam. Intellectis igitur ijs, & alijs coram Card. præpoſitis memorato, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus à Maiore, ac Iuratis prædictis ſuper ijs, pro quibus eſt in eos lata ſententia, ſufficienti cautione recepta, ſententiam ipſam ſecundùm formam Eccleſiæ protinus relaxetis, & niſi ſufficienter oſtenderint infra tres menſes eandem ſententiam irrationabiliter fuiſſe prolatam, vos eos ad ſatisfaciendum Capitulo, ſublato appellationis obſtaculo, per cenſuram Eccleſiaſticam compellatis. Audituri poſtmodùm ſiquid fuerit quæſtionis, & illud appellatione remota fine canonico deciſuri, facientes, quod decreueritis, diſtrictione ſimili firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes ijs, &c. Duo veſtrûm, &c. Datum Laterani iij. Idus Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVIII.

ALEXANDRINIS MINATVR, NISI DEBITVM ECCLESIÆ CENSVM PERSOLVANT.

Capitulo Alexandrin.

GRATIA quam Apoſtolica Sedes terræ veſtræ ab ipſa ſui fundatione noſcitur impendiſſe, adeò eſt vobis, & alijs manifeſta, vt nos eam quam abundè opera proteſtantur, verbis nequaquam oporteat recenſere. Verùm habitatores eiuſdem, quos ſi etiam præceſſorum noſtrorum erga eos beneficia vniuerſa ceſſarent, ea ſola, quæ nos ipſis contulimus ad perpetuam Apoſtolicæ Sedis deuotionem, & noſtram ſufficienter poterant obligaſſe: omnino præteritorum ingrati, & improuidi futurorum, non ſolùm debitum nobis cenſum, quem non niſi ſemel recepimus, ſubtraxerunt; Verùm etiam in noſtram iniuriam, & contemptum Otton. reprobo adhærentes, *W.* de Puſterula exigentibus culpis ſuis vinculo excommunicationis aſtrictum, & nihilominus ſuper hæreſeos crimine infamatum in Rectorem ſuum poſt inhibitionem auctoritate Apoſtolica ſibi factam præſumpſerunt recipere, ac tenere: ijs & alijs modis reddentes nobis offenſam pro gratia, & iniuriam pro honore. Non ſolùm igitur prouidum, & rationabile factum Legatorum noſtrorum debitam volumus firmitatem habere: verùm etiam ſuper terram ipſam aliàs, ſi diutiùs in ſuæ præſumptionis errore perſtiterint, aggrauabimus taliter manus noſtras, quòd ſicut nos ſenſerunt promptos ad gratiam, ità pronos ſentient ad vindictam Apoſtolum vtrique imitantes, qui ad vlciſcendam omnem inobedientiam promotus erat. Datum Lateran. ij. Non. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LIX.

VT PAVPERI DIACONO COMPETENS BENEFICIVM ASSIGNET.

Engoliſmen. Epiſcopo.

PAVPERIBVS Clericis Apoſtolicæ prouiſionis ſubſidium denegare nec poſſumus, nec debemus, qui ſecundùm Apoſtolum tacti ſumus ſapientibus, & inſipientibus debitores. Hinc eſt, quòd pro dilecto filio Magiſtro G. de ſancto Sigiſmundo Diac. cui & vitæ meritum, & talentum ſcientiæ ſuffragari dicuntur, fraternitatem tuam rogamus attentiùs & monemus per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram auctoritate noſtra eidem, quià te fuit; prout aſſerit in Diac. ordinatus, vel in Eccleſia Engoliſmen. prouideas, vel in alio Eccleſiaſtico beneficio competenti. Preces, & mandatum noſtrum taliter auditurus, quòd idem aſſecutum ſe gaudeat, quod intendit, & nos deuotionem tuam poſſimus non immeritò commendare. Tu denique Frater Epiſcope, &c. Datum Lateran. Idus Iunij. Pont. N. Anno xvj.

Scriptum eſt ſuper hoc Priori Sulbiſien. Xantonen. Diæc. & Penitentiario, & Magiſtro F. Canonico Xantonen. vt dictum Epiſcopum ad id moneant, & inducant. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrûm, &c. Datum, vt ſupra.

EPISTOLA LX.

VT SVO NEPOTI FRVCTVS COLLATÆ PRÆBENDÆ CONSERVENT.

Decano, & Capitulo Eboracen.

FELICIS recordationis Ioannæ ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellario de medio Dño vocante ſublato, præbendam quam idem in Eboracen. obtinebat Eccleſia, dilecto Filio Leonardo ipſius, ac noſtro Nepoti duximus concedendam, ac de ipſa eundem manu propria curauimus inueſtire; credentes, quod per ipſum, & ſuos multa vobis, & Eccleſiæ veſtræ poterant commoda prouenire. Ideóque Vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus dictum L. decætero veſtrum Concanonicum habeatis, & tu Fili Decan. de ipſa præbenda eius Procurator exiſtas. Quod autem ſuper hoc dilectus Filius Pandulphus Subdiac. noſter duxerit diſponendum, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis. Datum Laterani xviij Kal. Iulij Pont. N. Anno xvj.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc, vt ſuper hoc ordinare procuret, quod vtilitati eiuſdem L. viderit expedire.

In eundem modum ſcriptum eſt. Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, & Capitulo Vercellen. felicis recordationis, &c. *vſque*, ſublato præbendam quam idem habebat in Eccleſia Vercellen. dilecto Filio Gregorio nato Nobilis viri L. de Monte longo Conſobrini noſtri duximus conc. credentes, &c. *vſque*, prouenire. Ideóque mandamus, atque præcipimus, quatenus dictum G. decetero veſtrum Concanonicum habeatis, & tu Frater Epiſcope fructus eiuſdem præbendæ ad opus

ipſius colligi facias, & ſeruari. Tu denique Frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani xvij. Kal. Iulij Pontificatus noſtri Anno xvj.

EPISTOLA LXI.

DECESSORVM PRIVILEGIA REFERT ET CONFIRMAT.

Abbati & Conuentui Nonantulan.

EXHIBITA nobis ex parte veſtra quædam felicis memoriæ ADRIANI, IOANNIS atque MARINI, prædeceſſorum noſtrorum autentica ſcripta diligenter inſpeximus, & per dilectum Filium Henricum ſanctæ Romanę Eccleſię ſcriniarium iuſſimus fideliter exemplari, qui ea quæ de ipſis ſcriptis Papyrijs ex quadam parte præ nimia vetuſtate conſumptis colligere potuit, in publicam formam redigere procurauit: quibus nos Apoſtolici fauoris præſidium impendentes in hac pagina fecimus ſub bulla noſtra conſcribi, ſupplendo quædam quæ ſecundum literæ circumſtantias in integris præſumebantur originalibus fuiſſe deſcripta: quæ cauſa diſcretionis mandauimus in hac charta tonſis literis exarari. In Nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo decimo tertio, Pontificatus verò Domini INNOCENTII III. Papæ, anno eius ſextodecimo, Indictione prima, menſe Ianuarij exeunte die quartadecima. Priuilegium Domini Adriani Papæ domibus, atque familijs, ſeruis, originalibus, ſimulque rebus atque poſſeſſionibus, nec non aquimolis oliuetis, vel quidquid. IN QVIBVScumque locis habere vel tenere videtur, vel ſi quid in poteſtate legaliter donatum, vel largitum fuit, aut quolibet modo iuſtè euenerit; tenere & poſſidere ſinè qualibet controuerſia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquam liceat, Regum, Epiſcoporum, Ducum, vel Actorum paruæ vel magnæ perſonæ in prædicto venerabili Monaſterio, vel in eis quæ eidem venerabili Monaſterio pertinere ..... ST Abilitate permaneant. Interdicentes omnino EPISCOPO in cuius parochia eſſe videtur ſupradictum Monaſterium CONSTITVtum ..... contra tenorem præſentis decreti pia poſtulatione indulti quidquam attentet, neque vllo modo eius baptiſmales Eccleſias ſibi vendicet. Neque ipſe ſuique ſucceſſores præſumant prohibita contingere, ſed neque Miſſarum ſolemnia ibidem perſoluere præSVMAT niſi ab Abbate ſupraſcripti Monaſterij fuerit inuitatus; neque ordinationem ſacerdotum quilibet Epiſcoporum in PRÆfato Monaſterio vel eius in re ..... celebrare audeat niſi vt prædictum eſt ab Abbate fuerit inuitatus. Chriſma igitur vel quidquid ad ſacra miniſteria pertinet, ſi à Patre Monaſterij fuerit poſtulatus à quocumque præuiderit concedimus tribuenda. Sed neque decimas vſquam dare concedimus, niſi Eccleſijs ſupradicti venerabilis Monaſterij ad noſtram Diœceſim pertinentis. Sed & hoc ſtatuimus & inuiolabili ſanctione auctoritate Apoſtolica firmamus, vt nullus aliquando in prædicto Monaſterio de alijs Monachis ſeu quibuſcumque Eccleſijs ....., Abbas ..... diuina vocatione Abbas præfati Monaſterij pertranſierit, & reſolutionis TEMPVS aduenerit de propria ſemper cõgregatione eligatur Abbas qui ab omni .....

Digitized by Google

IOHannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Benedicto Religioſo Abbati Monaſterij ſancti SILueſtri DE NONANtula, & in eodem venerabili Monaſterio in perpetuo ....., Saluatoris noſtri Ieiu Chriſti pertinere noſcuntur, & ad ſtabilitatem Venerabilium locorum reſpiciunt cum magno ſolicitudinis ſtudio nos conuenit Apoſtolica & rationali cenſura PROCVrare, quatenus ex hoc tuges eidem propitiatori noſtro Domino Deo efficacius perſolui poſſint carminum laudes, & nobis qui licèt immeriti diuina tamen gratia præueniente paſtoralis regiminis curam gerimus, opima in ſidereis arcibus remunerationis præmia adſcribantur. Igitur quia conſtat tuam nobis religioſitatem detuliſſe præceptum prædeceſſoris noſtri Domini Adriani & Ioannis, ſiue Stephani reuerendæ memoriæ Pontificum de præfato Monaſterio & omnibus & pertinentibus locis ac poſſeſſionibus quæ petiſtis vt per noſtri priuilegij paginam confirmaremus. Vnde nos precibus veſtris inclinati, & à præſenti quartadecima Indictione in perpetuo prædictum Monaſterium ſucceſſorum tuorum Abbatum ditione, & poteſtate cum omnibus ſibi pertinentibus confirmantes irrefragabili iure decernimus permanenda, id eſt Monaſterium ſancti Silueſtri de Nonantula territorio MutiNENSI. Quapropter auctoritate Beati Petri Apoſtoli, cui à Domino Deo noſtro cælorum regni claues traditæ ſunt, & poteſtas ligandi, atque ſoluendi cælo terráque tradita eſt promulgantes decernimus & firma ſtabilitate & cenſura ſtatuimus vt ipſum venerabile Monaſterium cum omnibus locis ..... fundis, caſis, caſalibus, domibus atque familijs ſeruis originalibus, ſimúlque rebus & poſſeſſionibus necnon aquis moles, oliuetis vel quidquid in quibuſcumque locis ..... habere vel tenere videtur, vel ſiquid in poteſtate legaliter donatum vel largitum fuerit, aut quolibet modo iuſtè euenerit, tenere & poſſidere ſinè qualibet controuerſia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquam liceat Regum, Epiſcoporum, Ducum, vel actorum paruæ vel magnæ perſonæ in prædicto Monaſterio, vel in eis quæ eidem MonaſteRIO PERTINERE noſcuntur quocumque modo incumbere ..... inuaſionem facere, aut quiſpiam ſacerdotum ibidem præſumat accedere, vel Miſſarum ſolemnia celebrare. Et neque Epiſcopus, neque Abbas, vel Comes, aut quælibet magna, paruáque perſona in præfato Monaſterio, vel in eius cellis aut Eccleſijs manſiones facere, aut expenſas expetere, aut aliquod per poteſtatem ſeruitium præter peregrini, & legitimi hoſpites. Sed neque colloquium qualecumque aut placitum in ipſo Monaſterio, aut in eius prænominatis locis eſſe quis audeat, niſi ab Abbate fuerit inuitatus. Quatenus hoc quod ad laudem Dei & ſtabilitatem prædicti Monaſterij ſtatuimus firma ſtabilitate permaneat. Interdicentes omnino Epiſcopo in cuius parochia eſſe videtur ſupradictum Monaſterium conſtitutum, vt nihil contra tenorem præſentis decreti pia poſtulatione indulti quidquam attentet, neque vllo modo baptiſmales Eccleſias ſibi vindicet; neque ipſe, ſuique ſucceſſores præſumant prohibita contingere. Sed neque Miſſarum ſolemnia ibidem perſoluere præſumat; niſi ab Abbate ſupraſcripti Monaſterij fuerit inuitatus: neque ordinationem ſacerdotum quilibet Epiſcoporum in præfato Monaſterio vel eius iure, aut de ſuo clero celebrare audeat, niſi vt prælatum eſt ab Abbate fuerit euocatus. Chriſma igitur vel quicquid ad ſacra miniſteria pertinet ſi à Patre Monaſterij

Digitized by Google

fuerit poſtulatus quibuſcumque preuiderit concedimus ..... niſi Eccleſijs ſupradicti venerabilis Monaſterij ad noſtram Diœceſim pertinentis. Sed & hoc ſtatuimus & inuiolabili ſanctione Apoſtolica auctoritate firmamus, vt nullus aliquando in prædicto Monaſterio de alijs Monachis ſeu quibuſcumque Eccleſijs ..... eſſe preſumat, neque à quacumque poteſtate in poſtero ducantur. Sed cum diuina vocatione Abbas præfati Monaſterij pertrixerit, & reſolutionis tempus aduenerit de propria ſemper congregatione eligatur Abbas, qui ab omnium Monachorum ..... eorum pro Dei amore arantium monachico ordine militantium. Nihilominus omnibus huic noſtri Pontificij interdictione inhibemus aliquam ſcripturam vel confirmationem de prędicti Monaſterij rebus, vel de prænominata Abbatia quo ingenio contra hoc præceptum petere. Si qua ſcriptura vel petitio impetrata fuerit, aut in reliquo apparuerit, has irritas eſſe vacuáſque omni robore iubemus. Si quis præterea quod non credimus præſumpſerit hoc noſtrum priuilegij conſtitutum in aliquo tranſgredi, aut contemnere ſciat ſe auctoritate Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Principium, anathematis vinculo eſſe innodatum, & à regno Dei penitus ſegregatum. Porro qui obſeruator & cuſtos extiterit benedictionis gratiam à miſericordiſſimo Deo noſtro, & vitam perpetuam feliciter conſequatur. Scriptum per manum Sergij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Scriuarij in menſe Ianuarij, Indictione ſupraſcripta. Bene Valete.

Ego Sergius Idus Ianuarias per manum Anaſtaſij Primicerij defenſoris ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, anno Deo propitio, Pontificatus Domini Ioannis ſummi Pontificis & Vniuerſalis noni Papæ in ſacratiſſima Sede Beati Petri Apoſtoli ſecundo, Indictione ſecunda.

Marinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Theodorico Religioſo Abbati Venerabilis Monaſterij ſancti Silueſtri ..... territorio Mutinenſi necnon omnibus ſubiacentibus & in perpetuo ..... quæque ad laudem Redemptoris Dei, & Dñi Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti pertinere noſcũtur, & ad ſtabilitatem Venerabilium locorum reſpiciunt cum magno ſolicitudinis ſtudio nos conuenit Apoſtolica, & rationali cenſura procurare, quatenus ex hoc iuges eidem propitiatori noſtro Domino Deo efficaciùs perſolui carminum laudes, & nobis qui licèt immeriti, diuina tamen gratia præueniente paſtoralem regiminis curam gerimus, opima in ſidereis arcibus remunerationis præmia adſcribantur. Igitur quia conſtat religioſitatem tuam nobis detuliſſe præceptum prædeceſſoris noſtri Domini Adriani & Ioannis, reuerendæ memoriæ Pontificum, de prædicto Monaſterio, & omnibus ei pertinentibus locis ac poſſeſſionibus, quæ petiſtis vt per noſtri Apoſtolici priuilegij paginam confirmaremus. Vnde nos precibus veſtris inclinati, & à præſenti prima Indictione in perpetuum, ſæpedictum Monaſterium ſucceſſorum tuorum Abbatum ditione & poteſtate cum omnibus ſibi pertinentibus confirmantes irrefragabili iure decernimus permanenda: id eſt Monaſterium ſancti Silueſtri qu ..... a Nonantula territorio Mutinenſi. Quapropter auctoritate beati Petri Apoſtoli, cui à Domino Deo noſtro cælorum regni claues traditæ ſunt & poteſtas ligandi, atque ſoluendi cælo, terráque conceſſa eſt promulgantes decernimus, & firma ſtabilitatis cenſura ſtatuimus, vt ipſum venerabile Monaſterium, cum omnibus locis,

Digitized by Google

manſis, fundis, caſis, caſalibus, domibus atque familijs, ſeruis originalibus, ſimúlque rebus & poſſeſſionibus, necnon aquis molis, oliuetis, vel quidquid quibuſcumq; ..... videtur vel poteſtate legaliter donatum vel largitum fuerit, aut quolibet modo iuſtè euenerit tenere, & poſſidere ſine qualibet cõtrouerſia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquã liceat Regum ..... Epiſcoporum ..... vel actorum paruæ vel magnæ perſonæ in prædicto venerabili Monaſterio, vel in eis quæ eidem venerabili Monaſterio pertinere videntur quocumque modo incumbere, aut inuaſionem facere ..... accedere vel Miſſarum ſolemnia celebrare, niſi ab Abbate fuerit inuitatus, quatenus hoc quod ad laudem & ſtabilitatem ſupradicti ſancti Monaſterij ſtatuimus firma ſtabilitate permaneat. Interdicentes omnino Epiſcopo in cuius parochia eſſe videtur ſupradictum Monaſterium conſtitutum, vt nihil contra tenorem præſentis decreti pia poſtulatione indulti, quidquam attentet, ſed neque vllo modo baptiſmales Eccleſias ſibi vindicet. Et ego Henricus ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Scriniarius, vnà cum Bartholomæo Clerico ſancti Petri ad Vincula horum ſupradictorum exemplorum autentica priuilegia Dominorum videlicet Adriani, Ioannis, atque Marini Papæ videns & perlegens, vt in eis continebatur, ſic in ſupra ſcripris continetur exemplis, & ea fideliter exemplaui, & ſignum feci. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſcriptionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Lateiani Idib. Iunij. Pontificatus noſtri, anno ſextodecimo.

EPISTOLA LXII.

VT CONTROVERSIAM SVPER DECIMIS DIRIMANT.

Varadien, & Nitrien. Epiſcopis, & Abbati de Egris Cenadien. Diœc.

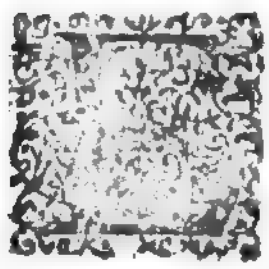

X veſtris accepimus literis quòd cùm cauſam, quæ inter venerabilem Fratrem noſtrum Veſprinien. Epiſcopum ex parte vna, & dilectos Filios Strigonien. Capitulum ex altera, ſuper quarumdam decimis vinearum poſitarum iuxta ſtrigonium verti:ur, experientiæ veſtræ ſub certa forma duxerimus commitendam: vos in ipſo negotio propter quaſdam exceptiones aduerſùs eundem Epiſcopum ex parte Capituli propoſitas coram vobis, quas ſub veſtris ſigillis ad noſtrum tranſmiſiſtis examen, & nos ſub bulla noſtra vobis remittimus intercluſas, procedere diſtuliſtis. Volentes igitur, vt finis litibus imponatur, vobis per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus nonobſtantibus exceptionibus ſupradictis, in cauſa ipſa iuxta prioris mandati noſtri tenorem ratione præuia procedatis, recipientes teſtes, & alias probationes Epiſcopi, quibus vti voluerit. Cùm per narrationem eiuſdem Epiſcopi, & reſponſionem Capituli aſſerentis bonæ memoriæ K. prædeceſſorem Epiſcopi ſæpedicti à quæſtione, quam ſuper eiſdem decimis coram bonæ memoriæ I. Strigonien. Archiepiſcopo aduerſùs idem Capitulum mouerat, cùm decimas illas ſui iuris non eſſe recognoſceret, humiliter deſtitiſſe lis intelligi debeat conteſtata. Siquid autem prætextu decimarum ipſarum Venerabilis Frater noſter Strigonien. Archiepiſcopus contra ipſum Epiſcopum proponere fortè voluerit, audiatis, & auditis hinc inde pro-

poſitis, cauſam ſi de partium proceſſerit voluntate ſine canonico terminetis. Alioquin eam ſufficienter inſtructam ad noſtram audientiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem, quo per ſe, vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent iuſtam, dante Domino, ſententiam recepturæ. Vos denique Fratres Epiſcopi, & Fili Abbas ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani vij. Kal. Iunij. Pont. noſtri, anno ſextodecimo.

EPISTOLA LXIII.

AB ORDINVM COLLATIONE ARCHIEP. VISVNTINVM SVSPENDIT, ET PVRGATIONEM CANONICAM INDICIT.

Epiſcopo Lingonen. & Abbati Morimund. Lingonen. Diœc.

AVDITIS & intellectis, quæ ſuper inquiſitione facta contra Venerabilem F. N. Archiepiſcopum Biſuntin. fuere propoſita coram nobis: quia per depoſitiones teſtium conſtitit euidenter, ipſum clericos, cùm eos promouebat ad Ordines, feciſſe promittere data fide, quòd eum per Sedem Apoſtolicam vel per alium ſuper obtinendo beneficio non vexarent: vt puniatur in quo deliquit, eundem à collatione Ordinum duximus ſuſpendendum, & quamdiu nobis placuerit, volumus manere ſuſpenſum. Interim autem per aliquem de ſuffraganeis Eccleſiæ Biſuntin. cùm neceſſitas poſtulauit clericis Biſuntin. Diœc ordines conferri mandamus. Cæterùm quoniam idem Archiepiſcopus ſuper vitio Simoniæ, ac lapſu carnis, necnon venditione iuſtitiæ dignoſcitur infamatus; ſuper ijs ei purgationem cum tertia manu Epiſcoporum ſuæ prouinciæ, vel etiam vicinarum, & trium Abbatum Biſuntin. Diœc. bonæ opinionis, & vitæ, qui cõuerſationem eius cognouerint indicentes, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ab eo infra tres menſes præfixos à nobis huiuſmodi purgatione recepta, ipſum ſuper illis articulis boni teſtimonij publicè nuntietis. Quòd ſi fortè in purgatione defecerit, ipſum à paſtorali regimine amouentes, faciatis Eccleſiæ Biſuntin. de perſona idonea prouideri. Vos denique Frater Epiſcope, & Fili Abbas, &c. Datum Lateran. iv. Kal. Iunij. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXIV.

VT DE PRIMATIA AQVITANIÆ CONTROVERSIAM AVDEAT

Abbati ſancti Florentij Salmurien.

CONSTITVTVS in præſentia noſtra Venerabilis F. N. Burdegalen. Archiepiſcopus nobis humiliter ſupplicauit, quòd cùm Venerabilis Frater noſter Bituricen. Archiepiſcopus in prouincia ſua ius primatiæ ad ſe aſſerat pertinere, ſuper hoc cauſam inter eos committere dignaremur. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſt. ſcript. mandamus, quatenus duobus viris prouidis, & honeſtis, quorum vnus à parte vna, reliquis verò ab altera tibi præſentetur, aſſumptis, cauſam ſuper hoc audias cum eiſdem, & vſque ad definitiuæ ſententiæ calculum procedens in ipſam, eandem ad nos remittas ſufficienter inſtructam, præfixo partibus termino competenti, quo per

Digitized by Google

se, vel procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent, iustam, auctore Domino, sententiam recepturæ. Tu denique Fili Abbas, &c. Datum Laterani vj Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXV.

Sententiam svspensionis in Archiep. Burdegalensem latam relaxat.

Episcopis per Burdegalen. prouinciam constitutis.

CVm olim Venerabilis F. N. ...: Bituricen. Archiepiscopus auctoritate primatiæ, quam in prouincia vestra sibi asserit pertinere, Venerabilem Fratrem nostrum Burdegalen. Archiepiscopum à Metropoliticæ dignitatis officio suspendisset, pro eo quòd ad sui vocatus Concilium accedere non curauit, nec pro se aliquem responsalem idoneum destinare: ac super huiusmodi suspensionis sententia fuisset inter eundem Bituricen. & dilectum Filium Magistrum Amaneum procuratorem ipsius Burdegalen. Archiepiscopi, coram nobis diutius disputatum, tandem de fratrum nostrorum consilio sententiam ipsam ratam habuimus, & vsque ad satisfactionem idoneam præcepimus obseruari: hoc ad cautelam expresso, quòd lis coram nobis, non de primatia, sed de sententia extitit ventilata. Postmodùm verò credentes ad satisfactionem sufficere competentem pro prædicta sententia relaxanda, vt memoratus Burdegalen. Archiepiscopus per seipsum, aut alium virum idoneum ad præsentiam dicti Bituricen. accederet, relaxationem eiusdem sententiæ humiliter petiturus, & promissurus firmiter sub suarum, si necesse foret, testimonio literarum, quòd ad eius Concilium vocatus accederet, facturus quod foret faciendum de iure; per literas nostras ipsi Bituricen. dedisse meminimus in præceptis, vt cùm à Burdegalen. prædicto foret taliter requisitus, prædictam non differret sententiam relaxare, nullam pœnam inflicturus eidem, si fortè dictam sententiam non seruarat, antequàm per nos declaratum fuisset, an esset eadem obseruanda. Venerabili F. N. Turonen. Archiepiscopo, & coniudicibus suis per scripta nostra mandantes, vt Bituricen. iamdicto in mandati nostri executione cessante, ipsi sæpedictam sententiam relaxarent, absque præiudicio iuris sui. Nuper autem idem Burdegalen. Archiepiscopus ad præsentiam nostram accedens proposuit coram nobis, quòd de huiusmodi confirmatione sententiæ nihil vnquam per literas ipsius Bituricen. aut nuntium sibi fuerat intimatum: propter quod ipsam petijt à nobis humiliter relaxari. Nos igitur volentes vtrique paterna solicitudine prouidere, sententiam relaxamus memoratam, firmam promissionem recipientes à Burdegalen. prædicto, quòd vocatus accedet ad ipsius Bituricen. Concilium, facturus quod de iure fuerit faciendum. Vos denique Fratres Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Laterani viij. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXVI

SVPER NOVÆ DIOECESEOS INSTITVENDÆ NECESSITATE POSTVLAT EDOCERI.

Abbati de mellio Patauien. Diœc. & Præpoſito ſanctæ Crucis Auguſten.

OBLATA nobis ex parte Venerabilis Fratris noſtri .... Salzeburgen. Archiepiſcopi petitio continebat: quòd infra fines parochię ſuę in Inſula, quæ Chiẽſe vocatur, duo ſunt Monaſteria cõſtituta, quorum vnum Moniales inhabitant, aliud verò Canonici regulares. Verùm Moniales abiecto pænè penitùs iugo modeſtiæ regularis, ſinè fræno pudoris, & verecundiæ obice euagantur per campos licentiæ diſſolutæ: ac ſic ſe motibus expoſuere carnalibus, quòd locus, in quo habitant, dici poteſt Lupanar potiùs, quàm oratorium ab effectu. Dictus autem Archiepiſcopus ad expurgandam tantam labem volens extendere manus ſuas, vt eædem Moniales diuiſæ per alia religioſa Cœnobia fortè proficiant, quæ in ſuo Collegio meritò deficiunt, & exemplo, mutuo contagio corruptelæ, propoſuit, quòd ipſis per alia loca, in quibus religio floreat collocatis, Cathedram ibi Pontificalem inſtituat, & bonis ipſius Monaſterij cum poſſeſſionibus, quas ipſe proponit ſufficienter adijcere, ad menſam futuri Epiſcopi deputatis, illuc Canonicos alterius monaſterij transferat: Cùm ibi fuerit Eccleſia Cathedralis, facultatibus, quas nunc poſſident, ad eorum ſuſtentationem integrè conſeruatis. Cauſas autem huius ſui propoſiti allegabat: zelum religionis quam in altero prædictorum Monaſteriorum aſſerebat penitus diſſolutam, & vtilitatis euidentiam, quæ in partibus illis hiemali maximè tempore impeditur. Cum enim eius prouincia ſit longè latéque diffuſa, frequenter ijs, quæ limam correctionis expoſcunt, viſitationis, & reformationis officium nequit impendere competenter: Cùm propter hiemalis aſperitatis obſtaculum, & propter annonæ defectum, locum ipſum multotiens adire non poſſit, & ibidem prout vtilitas exigit immorari. Ne igitur locus prædictus viſitationis officio, & Sacramentis Eccleſiaſticis per Epiſcopum conferendis plus debito defraudetur; Idem Archiepiſcopus ſupplicauit, vt eius propoſito dignaremur fauoris Apoſtolici præſidium impartiri. Quia verò in talibus ſine deliberatione prouida procedere non debemus, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiratis ſolicitè veritatem de lapſu Monaſterij ſupradicti, & vtrùm ordo Monialium ibi valeat reformari: & ſi Moniales aliquas defenſiones oſtendunt, quantúmque ad opus Epiſcopalis menſæ bonis eiuſdem monaſterij de ſuis facultatibus velit adijcere Archiepiſcopus memoratus: & ſi Canonici ſupradicti negotio iſti ſuum impartiantur aſſenſum: & ſi non quam cauſam contradictionis allegent, qualem, & quantam partem de Diœceſi ſua conferre diſponat ad Epiſcopalem Diœceſim faciendam. Si expreſſus conſenſus Capituli Salzeburgen. cum voluntate Archiepiſcopi conueniat in hoc facto, & ſi etiam in electione futuri Epiſcopi ſibi velit Archiepiſcopus ius aliquid vendicare, priuilegia quoque vtriuſque Monaſterij tranſcribi fideliter faciatis: ſuper ijs, & alijs circunſtantijs, quod inueneritis nobis prudenter, & veraciter reſcribentes, vt

ſuper hoc prout expedire viderimus, procedamus. Tu denique Fili Abbas, &c. Datum Lateran xij. Iulij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXVII.

SENTENTIAM A SE LATAM RATAM ESSE IVBET

Præpoſito, & Fratribus Montis Iouis.

RTAM dudum inter vos ex parte vna, & ... Abbatem, & Conuentum ſancti Secani Lingonen. Diœceſis ſuper domo Vallis Suiſionis ex altera, quæſtionem Venerabili Fratri noſtro Senonen. Archiepiſcopo duximus committendam. Cùm igitur idem cauſam remiſiſſet ad nos ſufficienter inſtructam, te Fili Præpoſite, ac ... procuratore partis alterius propter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, eandem examinauimus diligenter, & tam actis coram dicto Archiepiſcopo, quám ijs quæ coram nobis fuere propoſita pleniùs intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio domum vobis ſententialiter adiudicauimus ſupradictam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ definitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani xij Kal. Iulij, Pont. N. anno ſextodecimo.

EPISTOLA LXVIII.

PERMVTATIONIS PACTVM CONFIRMAT.

Præpoſito, & Capitulo Gurcen.

CVM à nobis petitur, &c. *vſque*, perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij, &c. *vſque*, aſſenſu. Concambium inter vos ex parte vna, & bonæ memoriæ Romanum Gurcen. Epiſcopum, & Nobilem, virum Poponem de Vvaldethe ex altera, ſuper quodam Caſtro, & rebus alijs celebratum, prout continetur in authentico ſcripto eiuſdem Epiſcopi ſigilli munimine roborato cuius tenorem de verbo ad verbum præſentibus iuſſimus literis annotari, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenor autem ſcripti prædicti talis exiſtit: In Nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Amen. Ego Romanus ſanctæ Gurcen. Eccleſiæ humilis Epiſcopus humanæ pia facta conditionis dum in certis caſibus rapiantur, ne cùm obeuntibus pereant, ſcriptis dignè annotantur: Vnde omni æuo notum eſſe cupimus, qualiter Fratres noſtri præfatæ Eccleſiæ Canonici ſuper popone de Vualdethe miniſteriali Eccleſiæ ob damnoſam violentiam, quam ipſis in bonis eorum præfato Caſtro adiacentibus, ſicut & nobis in noſtris intulit, flebilem querimoniam multotiens nobis deferentes, aliquod pacis ſuffragium ſibi diſponi rogauerunt. Nos verò tanquam paſtor ouium, qualiſcumque diſpenſator ab incurſu tali obſecrando, increpando, arguendo, ipſum Poponem mitigauimus, donec tandem conſcientia dilecti ſui compunctus, ipſum Caſtrum cum bonis adiacentibus in aliquod placabile concãbium ſedaturum eis aſſeruit. Hoc audito fratres præfati tali conſilio cum illo coram nobis ſunt coadunati; vt quodcunque de commutatione

commutatione vtrorum libet diſponeremus, vtraque pars conſentiret. Hoc vtrumque confirmato prædictus Popo Caſtrum, cum decem noualibus, necnon & incultis quibuſdam infra hos terminos, via qua itur in Hylamibus, & vltra Caſtrum vſque in cacumen montis, vbi adiacet prædium Rodolphi de Albekke, deinde in vertice montis contra Vlatniz, & ex altera parte montis Zobodin, qui infra terminos eſt vſque in vallem, quoniam ijs infeudatus erat ab Eccleſia; vt res geſta ſeriatim procederet, nobis primùm reſignauit, hac conditione, vt ea fratribus noſtris contraderemus, & executionem promiſſi eorum illi ſimiliter exigeremus. Quod & factum eſt. Dederunt enim ei duos manſos apud Meterekke, duos in Griuinaralbe, duos in Vrezenuelt, & ſeptem marchas, quadraginta modios frumēti, centum vrnas brazzij, vndecim porcos, ducentos caſeos. Præterea Fratres prædicti conſcientiam noſtram de inſtitutione Pontificalis ſedis commonentes, rogauerunt vt iuſtitiam quam à prima inſtitutione in nemore Vviſpriach, per hos terminos à nemore Moderic, vſque in locum, quo diuiditur ipſum nemus à nemoribus Moteniz, & Fuziris pertinentibus obtinuerant ſcilicet hanc, nullum cuſtodem ſine cōſenſu eorum ibi fore inſtituendum: vel ſi conſentirent, cuſtodem quoque ſuum cum cuſtode Epiſcopi ſimul iniungendum, & ius foreſti æquè illis diuidendum, ſucceſſoribus noſtris in hac præſenti pagina notificaremus: & tam ea, quàm prædicta impreſſione ſigilli noſtri certificaremus. Huius rei teſtes ſunt Sanſon, Duringus, Fratres. Rodulphus de Duuenſperch, Erneſtus de Pilſtam, Hermannus de Vvolchenburch, Engelbertus, & Filij eius Purcardus, primo Henricus, Engelſcus, Nudungus, Eglolfus, Vvalterus, Vvalfridus & filius eius, Engelbertus. Purcardus, Franco, & filij eius, Marthvvardus, Vvalchinus Firtel, & frater eius, Rainhalin, Pertholdus, Seuus, Siboto de Sidinge, & alij quàm plures. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario cōtraire. Siquis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Laterani xv. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXIX.

VT IVXTA MANDATVM APOSTOLICVM IN PRÆBENDÆ POSSESSIONE PRIMVM POSSESSOREM TVEANTVR.

C. Epiſcopo quondam Haluerſtaden. & Abbati de Sichem, & Præpoſito de Hilæburgeroden. Haluerſtaden. Diœc.

ACCEDENS olim ad præſentiam noſtram dilectus Filius Brun. Frideſlerien. Canonicus nobis humiliter intimauit: quòd cum in Eccleſia Frideſlerien. præbendam, quam auctoritate Apoſtolicæ Sedis fuerat aſſecutus, per octo annos & ampliùs pacificè poſſediſſet, Venerabilis F. N. Maguntin. Archiepiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus ad inſtantiam R. Præsbyteri cauſam quæ ſuper dicta præbenda inter eos fuerat auctoritate Apoſtolica iudiciali calculo terminata, G. Prępoſito, & A. Scholaſtico Frideſlarien. delegauit à quibus, tum quia ipſos habebat certa ratione ſuſpectos, tum quia cauſa, vt dictum eſt auctoritate Apoſtolicæ Sedis fuerat terminata, noſtram duxit audientiam appellandum. Sed idem iudices

ipſius exceptionibus,& appellatione contemptis, dictum R. in præbendam ipſam intendere præſumpſerunt. Vnde nos ad ſupplicationem Canonici memorati præfato Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt prædicta corrigeret per ſeipſum: Nihilominus Abbati de Valle ſancti Georgij, & ſuis coniudicibus per ſcripta noſtra mandantes, vt ipſo in mandati noſtri executione ceſſante, ipſi amoto à dicta præbenda quolibet illicito detentore, præfatum B. facerent eiuſdem pacifica poſſeſſione gaudere. Verùm, ſicut idem in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus,dictus Archiepiſcopus non ſolum prædicta iuxta mandatum noſtrum corrigere non curauit; quinimò cum dictus R. carnis debitum exſoluiſſet,idem Archiepiſcopus Eccleſiæ præfatæ Capitulo ſuis dedit literis in mandatis, vt Henricus clericum ſuum ad præbendam reciperet ſæpedictam propter quod iamdictus Canonicus coactus eſt rurſus ad noſtram præſentiam laborare. Nos igitur laboribus compatientes eiuſdem, irritum prorſus decernimus, & inane,ſiquid de præbenda ipſa in præiudicium ſuum extitit poſt mandatum huiuſmodi attentatum, per Apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes,quatenus eundem B. faciatis auctoritate noſtra præbendam ipſam pacifice poſſidere: fructus quoque medio tempore perceptos ex ipſa ei, ſicut iuſtum fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam reſtitui faciatis. Contradictores, ſiqui fuerint, per cenſuram eandem ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes.. Quod ſi non omnes ijs exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXX.

VT AMOTO HILDESEMENSI EPISCOPO, ALIVM IDONEVM ELIGENDVM CVRENT.

Abbati de Pignauia Mersburgen. Diœc. & Præpoſito Magdeburgen.

SI vtile ac ſincerum membrum Eccleſiæ dictus Hildeſemen. Epiſcopus extitiſſet, & voluiſſet prudenter aduertere,quòd præciſus ab arbore ramus beneficium radicis amittit: non ſolum indeuium excommunicati, & reprobi non declinaſſet Ottonis,ſed adhuc in vnitate, ac deuotione fideliter Eccleſiæ Romanæ perſiſteret, quæ diſponente Domino Mater eſt omnium fidelium, & Magiſtra. Verùm cum aduerſus eandem calcaneum præſumptuoſus erexerit; non intelligens, quòd beſtia ſi montem tetigerit, lapidabitur:& durum eſt contra ſtimulum calcitrare, nec ſe Magiſtrum per opera exhibet, nec diſcipulum recognoſcit. Et quidem ſi vitium ingratitudinis in eo beneficiorum noſtrorum non aboleuiſſet memoriam, licet timorem amiſerit, fortè reuerentiam conſeruaſſet. Sed vtrumque, ſicut perpendimus, amiſiſſe dignoſcitur. Cum nec timoris indicia, nec alicuius deuotionis ſcintilla remanſiſſe videatur in ipſo. Pro ſua enim rebellione, ac inobedientia, ſicut accepimus, primò ſuſpenſus, ac deindè vinculo excommunicationis aſtrictus, contra nobiles viros Lantcrauium Turingiæ & Albertum Comitem de Heueſten deuotos, & fideles Eccleſiæ per ſuos cum exercitu,ac ſi hoc deceret Epiſcopum,inſurrexit: & non ſine ridiculo, qui de paſtoribus habebatur, Lupum inducebat in oues, quas Petri concludebat

Digitized by Google

ouile, dum eo impugnante per ſuos pro excommunicato prædicto terras Nobilium præfatorum, multi fuerint interempti pro Eccleſiæ libertate, quam ancillare aſſiſtendo tyranno talis Epiſcopus nitebatur. Et quaſi hæc non ſuffeciſſent ad iniuriam, & offenſam, non ſine contemptu Sedis Apoſtolicæ ad curiam Ottonis acceſſit, in iudicijs, & alijs Epiſcopus excommunicato communicans, quem laicorum pars potior euitabat. Vt autem Romanam Eccleſiam factus hoſtis agnoſcat, quam ſpreuit qui videbatur amicus & culpam in pœnis intelligat, qui beneficia non agnouit. Cum etiam tanto tempore non ſine gratia expectatus, pro tantis exceſſibus nec vnum curauerit nuntium ad Sedem Apoſtolicam deſtinare, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript mand. quatenus inquiſita plenius veritate, ſi vobis conſtiterit de præmiſſis, aut alijs quæ ad eius amotionem ſufficiant, auctoritate noſtra ipſum à regimine Hildeſemen. Eccleſiæ perpetuò amouentes, faciatis eidem Eccleſiæ de perſona idonea, & Eccleſiæ Romanæ plenè deuota, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, per electionem Canonicam prouideri. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Laterani vj. Idus Iunij Pontificatus noſtri Anno xvj.

EPISTOLA LXXI.

Idem in Halberstatensem statvitvr.

Eiſdem Iudicibus vt ſupra.

SI vtile ac ſincerum membrum Eccleſiæ ... dictus Halberſtaten. Epiſcopus extitiſſet, &c. vt ſupra. In eundem modum, vſque ſcintilla remanſiſſe videatur in ipſo. Pro ſua enim inobedientia, & rebellione, ſicut accepimus, primò ſuſpenſus, ac deinde vinculo excommunicationis aſtrictus publicè diuina præſumpſit officia celebrare, Oleum ſacrum, & Chriſma conficiens, aliaque ſacramenta Eccleſiæ temerarius adminiſtrans. Et quaſi hæc non ſuffeciſſent ad iniuriam, & offenſam, non ſine contemptu Sedis Apoſtolicæ ad curiam Otton. acceſſit in iudicijs, & alijs Epiſcopus excommunicato communicans, quem laicorum pars potior euitabat. Cum eodem etiam Ottone contra Nobilem virum Lantcravium Turingiæ deuotum, & fidelem Eccleſiæ intrepidus cum exercitu, ac ſi hoc deceret Epiſcopum, inſurrexit: & non ſine ridiculo, qui de paſtoribus habebatur, Lupum inducebat in oues, quas Petri concludebat ouile, dum eo impugnante cum excommunicato prædicto Caſtrum, quod Vvrcen. vocatur, & terram Nobilis memorati multi fuerint interempti pro Eccleſiæ libertate, quam ancillare aſſiſtendo tyranno talis Epiſcopus nitebatur, vt autem Romanam Eccleſiam factus hoſtis agnoſcat, &c. vt ſupra, *uſque*, in finem. Datum Laterani vij. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXII.

SVPER ECCLESIIS INTER EPISCOPVM CLAROMONTANVM ET CAPITVLVM BRIVATENSE CONTROVERSIS PRONVNCIAT.

Prepoſito & Capitulo Briuaten.

CVm olim cauſam, quæ inter vos ex parte vna, & Venerabilem Fratrem noſtrum ... Claromonten. Epiſcopum, ex altera, ſuper Eccleſijs villę Briuaten. & S. Ferreoli, & S. Germani, & de Baiaſſa, & de Braſſac, & de Paulac, & de Bellomonte, quas idem ad ſe Diœceſana lege ſpectare dicebat, & vos ea legitimè pręſcripſiſſe, Caſæ Dei, Bellæ Aquæ, ac Nouem Fontium Abbatibus ſub certa forma duxerimus cõmittendã. Iudices ipſi receptis teſtibus, & atteſtationibus publicatis, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram audientiam remiſerunt. Nos igitur auditis, & intellectis quæ à veſtris, & partis alterius procuratoribus fuere propoſita coram nobis; quia ſuper Eccleſijs villæ Briuaten. & ſancti Ferreoli, & de præſcriptione legitima docuiſtis, vos quo ad illas ab impetitione ipſius duximus ſententialiter abſoluendos, eidem Epiſcopo ſuper illis perpetuum ſilentium imponentes. In Eccleſijs autem ſancti Germani de Baiaſſa, de Braſſac, & de Paulac, & de Bellomõte, quia in probatione præſcriptionis canonicæ defeciſtis: cum intentio partis alterius ſit eo ipſo de cõmuni iure fundata, quod eædem Eccleſiæ infra limites Claromonten. Diœceſis concluduntur, ſuper illis ius Epiſcopale adiudicauimus Epiſcopo memorato, vobis in eis, quoad ius Epiſcopale perpetuum ſilentium imponentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani xiij. Kal Iulij, Pontificatus noſtri Annò xvj.

EPISTOLA LXXIII.

CAPITVLVM BRIVATENSE, OMNESQVE EIVS ECCLESIAS AD IVS ET PROPRIETATEM B. PETRI REVOCAT.

Prepoſito, & Capitulo Eccleſiæ ſancti Iuliani Briuaten. tam præſentibus quam futuris in perpetuum.

ET ſi debito paſtoralis officij pro vniuerſarum Eccleſiarum ſtatu ſatagere compellamur, illis tamen, quæ Apoſtolicæ Sedi ſpecialiùs adhærere noſcuntur, ſtudioſiùs nos conuenit prouidere. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus benignè duximus annuendũ & præfatam Eccleſiam ſancti Iuliani, quæ ad Apoſtolicam Sedem nullo mediante noſcitur pertinere, ad exemplar felicis recordationis Caliſti Papæ prædeceſſoris noſtri ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, &c. *vſque*, duximus exprimenda vocabulis. Eccleſias villæ Briuaten. & ſancti Ferreoli cum parochijs ſuis, ſuper quibus vos

Digitized by Google

ab omni impetitione Diœceſani Epiſcopi ſententialiter iudicauimus abſolutos. Abbatiam ſancti Germani de Hebron, Abbatiam ſancti Marcellini de Cantogila, Abbatiam ſanctæ Mariæ de Pebrac, Abbatiam ſancti Iuliani Turonen. Eccleſiam de Braſſac, Eccleſiam de Valle cum decima, Eccleſiam de Solmiac cum decima, Eccleſiam de Spelenco cum decima, villam Tarazas, Eccleſiam de Faueroles cum decima, Eccleſiam de Soleto cum decima, Eccleſiam de Cultus cum decima, Eccleſiam de Bello-monte cum decima, Eccleſiam de Fontibus. Porro Eccleſiæ, ac prædia, quæ Præpoſitorum, aut aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum temeritatem, vel per laicorum violentiam ſunt diſtracta, ad ius, & proprietatem ipſius Eccleſiæ reuocentur, & ſine contradictione alicuius perſonæ illibata in poſterum conſeruentur. Statuimus etiam, vt nullus infra terminos parochiarum veſtrarum domum religioſam, vel Capellam, aut Oratorium ſine aſſenſu veſtro ædificare præſumat, ſaluis priuilegijs Pontificum Romanorum. Sanè vt eadem Eccleſia libera ſemper, & quieta permaneat, omnem prorſus Epiſcopum aliquam in ea ditionem habere, præter Romanum Pontificem prohibemus. Chriſma quoque, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, vel Eccleſiarum, ordinationes clericorum, qui ad ſacros fuerint ordines promouendi, à quocũque malueritis Catholico ſuſcipietis Epiſcopo. Siquidem gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & ſine prauitate voluerit exhibere. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci præpoſito, &c. *vſque*, ſecundum Deum duxerint eligendum. Ad indicium autem iuris, & proprietatis Romanæ Eccleſiæ, & libertatis veſtræ aureum vnum nobis, & ſucceſſoribus noſtris annis ſingulis perſoluetis. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. *vſque*, omnimodis profutura ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur, &c. *vſque*, diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autẽ, &c. *vſque*, pacis inueniat, Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manũ Rainaldi Acolyti, & Capellani Dñi Innocẽtij III. Papæ, Kal. Iulij Indictione I. Incarnationis Dominicæ, ANNO M. CC. XIII. Pont. vero eiuſdem Domini Innocentij ANNO XVJ.

EPISTOLA LXXIV.

SVPER NATALIVM DEFECTV DISPENSAT.

St. Magiſtro Scholarum Brivaten.

DIVINA prouidentia ſacroſanctam Romanã Eccleſiam omnium fidelium caput conſtituens, & Magiſtrã, poteſtatis plenitudinem penes eam voluit reſidere: vt quæ pro puniendis, ſeu cohibendis exceſſibus humana ſolertia ſtatuenda prouidit, eius auctoritas nunc penſatis rerũ circunſtãtijs, & meritis perſonarũ ſeuerè faceret obſeruari, nunc ſeueritati detrahens, diſpenſando rigorem manſuetudine temperaret. Cum igitur ad ſacros ordines deſideres promoueri: ac in iniquitatibus cum Propheta conceptus nobis humiliter duxeris exponendum, quomodo in peccatis te peperit mater tua, contra impedimentum caſualis originis Apoſtolicæ benignitatis remedium implorando. Nos attendentes, quòd per literaturam tuã, & vitam, ac conuerſationem honeſtam ſuper quibus laudabile tibi teſtimonium perhibetur, redimis hunc defectum, de miſericordia, quæ

Digitized by Google

superexaltat iudicio auctoritate tibi præsentium indulgemus, vt dummodo impedimentum aliud Canonicum non obsistat, quòd natus de legitimo matrimonio non fuisti, tibi non officiat, quominus ad sacros ordines valeas promoueri, & Ecclesiastica beneficia Canonicè obtinere, ac etiam ad Ecclesiasticas dignitates assumi, ita tamen, quod si te ad honorem vocari contigerit præsulatus, illum nequaquam recipias absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere: vel ei ausu temerario contraire. &c. Siquis autem &c. *vsque*, incursurum. Datum Lateran. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXV.

Vt consanguineum suum præbendæ frui sinant.

Archiepiscopo, & Capitulo Compostellan.

DILECTIS recordationis I. sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellario de medio Domino vocante sublato, præbendam, quam idem habebat in Ecclesia Compostellan. dilecto filio Normano nato Nobilis viri G. de Gualera consanguinei nostri duximus concedendam: credentes quod per ipsum, & suos multa vobis, & Ecclesiæ vestræ poterunt commoda prouenire. Ideóque Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mandamus atque præcipimus, quatenus dictum N. decetero vestrum Concanonicum habeatis. Et tu Frater Archiepiscope fructus eiusdem prębendæ ad opus ipsius colligi facias, & seruari. Datum vt supra.

In eundem modum Priori, & Conuentui sancti Pancratij de leges pro Tholomeo consanguineo nostro, super Vicaria, quam idem Cancellarius in eorum Ecclesia de Coningeburc ad præsentationem nostram fuerat assecutus, sicut in literis bonæ memoriæ Eboracen. Archiepiscopi continetur, vsque prouenire. Ideóque vniuersitati vestræ per Apost. script. mand. atque præcipimus, quatenus quod à nobis factum est in hac parte ratum habeatis, & firmum. Et tu Fili Prior fructus eiusdem Vicariæ ad opus ipsius colligi facias, & seruari. Datum Lateran. xviij. Kal. Iulij, Pont. N Anno xvj.

EPISTOLA LXXVI.

Obtinendæ absolvtionis conditiones approbat

Literæ Regis Angliæ.

IOANNES Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauen. omnibus præsentes literas inspecturis, Salutem. Per has patentes literas sigillo nostro munitas volumus esse notum, quod nobis præsentibus, & mandantibus ij quatuor nostri Barones, scilicet Vvalterus Comes Sar. Frater noster R. Comes Bononien. *W.* Comes Vvaren. *W.* Comes de Ferraria iurauerunt in animam nostram, quòd nos subscripram pacis formam bona fide curabimus per omnia obseruare. In primis itaque solemniter, & absolutè

Digitized by Google

iurabimus ſtare mandatis Domini Papæ coram eius Legato, vel delegato ſuper omnibus, pro quibus excommunicati ſumus ab ipſo, & veram pacem, ac plenam ſecuritatē præſtabimus. Venerabilibus viris St. Cantuarien. Archiepiſcopo, *W*. Londonien. E. Elien. E. Herforden. I. Bathonien. & H. Lincolnien. Epiſcopis, Priori quoque ac Monachis Cantuarien. & Roberto filio Vualteri, ac Euſtac. de Veſci, necnon ceteris clericis, ac laicis hoc negotium contingentibus, præſtando ſimul coram eodem Legato, vel Delegato publicè iuramentum, quòd ipſos cum ſuis, nec lædemus nec lædi faciemus, vel permittimus in perſonis, vel rebus, eiſque dimittemus omnem indignationē, & in gratiam noſtram recipiemus eoſdem, ac tenebimus bona fide. Quódque prędictos Archiepiſcopum, & Epiſcopos non impediemus, nec faciemus, aut permittemus aliquatenus impediri, quo minus ipſi liberè ſuum exequantur officium, & plena ſuæ iuriſdictionis auctoritate, prout debent vtantur; & ſuper ijs tam Domino Papæ, quam ipſi Archiepiſcopo, & ſingulis Epiſcopis noſtras patentes literas exhibebimus. Facientes ab Epiſcopis, & Comitibus, ac Baronibus noſtris quor, & quos præfati Archiepiſcopus, & Epiſcopi poſtulauerint, iuramenta, & eorum patentes literas exhiberi: quòd ipſi bona fide ſtudebunt, vt hæc pax, & ſecuritas firmiter obſeruetur. Et ſi forte, quod Deus auertat, per nos ipſos, vel alios contrauenerimus, ipſi, pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis mandatis Apoſtolicis inhęrebunt, nóſque perpetuò vacantium Eccleſiarum cuſtodiam amittamus. Quòd ſi forte nequiuerimus eos ad hanc vltimam iuramenti partem inducere: videlicet quòd ſi per nos ipſos, vel alios contrauenerimus, ipſi pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis mandatis Apoſtolicis inhærebunt. Nos propter hoc Domino Papæ, ac Eccleſiæ Romanæ per noſtras patentes litetas obligauimus omne ius patronatus, quod habemus in Eccleſijs Anglicanis. Et omnes literas, quæ pro ſecuritate prædictorum ſunt exhibendæ, præfatis Archiepiſcopo, & Epiſcopis ante ſuum ingreſſum in Angliam tranſmittemus. Si vero nobis placuerit, ſæpefacti Archiepiſcopus, & Epiſcopi præſtabunt, ſaluo honore Dei, & Eccleſiæ, iuratoriam, & literatoriam cautionem, quòd ipſi nec per ſe, nec per alios contra perſonam, vel coronā noſtram aliquid attemtabunt, nobis prædictam eis ſecuritatem, & pacem ſeruantibus illibatam. De Ablatis autem plenam reſtitutionem, & de damnis recompenſationem ſufficientem omnibus impendemus, tam clericis omnibus, quàm etiam laicis vniuerſis ad hoc negotium pertinentibus, non ſolùm rerum, ſed etiam libertatum, & reſtitutas conſeruabimus libertates. Archiepiſcopo quidem, & Epiſcopo Lincolien. à tempore ſuæ confirmationis: alijs autem à tempore diſcordiæ inchoatæ. Nec obſtabit aliqua pactio, vel promiſſio, ſeu conceſſio, quominus & damna recompenſentur, & reſtituātur ablata tam viuorum, quam etiam defunctorum. Nec de ijs aliquid retinebimus prætextu ſeruitij, quod debuerit nobis impendi: ſed poſtea debita nobis pro ſeruitio recompenſatio tribuetur. Statimque omnes, quos detinemus clericos, faciemus abſolutè dimitti, ac reſtitui propriæ libertati: & etiam laicos qui occaſione huius negotij detinentur. Incontinenti quoque poſt aduentum illius, qui nos debebit abſoluere, faciemus de parte reſtitutionis ablatorum octo millia librarum legalium ſterlingorum pro perſoluendis debitis, & faciendis expenſis nuntijs prædictorum Archiepiſcopi

Digitized by Goc

& Epiſcoporum, ac Monachorum Cantuarien. aſſignari, ſine impedimento quolibet per poteſtatem noſtram ad eos liberè defferenda: vt expediti reuertantur in Angliam honorificè reuocati. Videlicet Stephano Cantuarien. Archiepiſcopo duo millia, & quingentas libras: *W.* Londonien. ſeptingentas, & quinquaginta libras: E. Elien. mille & quingentas libras: E. Hereforden. ſeptingentas, & quinquaginta libras: I. Batonien. ſeptingentas & quinquaginta libras: H. Lincolien. ſeptingentas, & quinquaginta libras: Priori, & Monachis Cantuarien. mille libras. Sed protinus abſque mora poſtquam pacem iſtam duxerimus acceptandam, reſignari faciemus Archiepiſcopo, & Epiſcopis, & Clericis, ac Eccleſijs vniuerſis in manibus nuntiorum, vel procuratorum ipſorum omnia immobilia cum adminiſtratione libera eorumdem, & in pace dimitti. Interdictum etiam vulgariter vt legatio nuncupatum, quod proponi fecimus contra perſonas Eccleſiaſticas publicè reuocabimus, proteſtando per noſtras patentes literas Archiepiſcopo tribuendas, id ad nos de perſonis Eccleſiaſticis nullatenus pertinere: Quódque illud decetero contra perſonas Eccleſiaſticas nullatenus faciemus proponi. Reuocantes præterea vt legationem laicorum ad hoc negotiùm pertinentium, & remittentes hominia, quæ poſt interdictum recepimus ab Eccleſiarum hominibus, præter regni conſuetudinem, & Eccleſiaſticam libertatem. Si vero ſuper damnis, vel ablatis, aut eorum quantitate, vel æſtimatione quæſtio fuerit de facto ſuborta, per Legatum, vel Delegatum Domini Papæ receptis probationibus publicè terminetur. Et ijs omnibus rite peractis relaxabitur ſententia interdicti. Super ceteris autem Capitulis, ſi quæ fuerint dubitationes ſubortæ, de quibus meritò valeat dubitari, niſi per legatum, vel delegatum Domini Papæ de partium fuerint voluntate ſopitæ ad ipſius referantur arbitrium, vt ſuper ijs, quod ipſe decreuerit, obſeruetur. T. me ipſo apud Doner. xiij. die Maij Anno regni noſtri quartodecimo.

EPISTOLA LXXVII.

Ecclesiæ Romanæ se svaqve præstito solemni ivramento svbiicit.

Litera Regis Angliæ.

IOANNES Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauiæ. Omnibus Chriſti fidelibus præſentem chartam inſpecturis, Salutem. Vniuerſitati veſtræ per hanc chartam noſtram ſigillo noſtro munitam volumus eſſe notum; quia cum Deum, & matrem noſtram ſanctam Eccleſiam offenderimus in multis, & proinde diuina miſericordia plurimum indigere noſcamur; nec quid dignè offerre poſſimus pro ſatisfactione Deo, & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos ipſos habeamus, & regna noſtra, volentes nos ipſos humiliare pro illo, qui ſe pro nobis humiliauit vſque ad mortem, gratia ſancti Spiritus inſpirante, non vi inducti, nec timore coacti, ſed noſtra bona ſpontaneaque voluntate, ac communi conſilio Baronum noſtrorum offerimus, & liberè concedimus Deo, & ſanctis Apoſtolis eius Petro, & Paulo, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri noſtræ, ac Domino noſtro Papæ Innocentio, eiuſque

Catholicis ſucceſſoribus, totum regnum Angliæ, & totum regnum Hiberniæ cum omni iure, & pertinentijs ſuis, pro remiſſione peccatorum noſtrorum, & totius generis noſtri, tam pro viuis, quàm defunctis. Et amodo illa adeo,& Eccleſia Romana, tanquam feodatarius recipientes, & tenentes,in præſentia prudentis viri Pandulphi Domini Papæ Subdiac. & familiaris fidelitatem exinde prædicto Domino noſtro Papæ Innocentio, eiuſque Catholicis ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ ſecundum ſubſcriptam formam facimus, & iuramus, & homagium ligium in preſentia Domini Papę,ſi coram eo eſſe poterimus,eidem faciemus. Succeſſores,& hæredes noſtros de vxore noſtra, in perpetuum obligantes, vt ſimili modo ſummo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ Romanæ ſine contradictione debeant fidelitatem præſtare, & homagium recognoſcere. Ad indicium autem huius noſtræ perpetuæ oblationis, & conceſſionis volumus,& ſtabilimus, vt de proprijs, & ſpecialibus reditibus prædictorum regnorum noſtrorum pro omni ſeruitio, & conſuetudine, quod pro ipſis facere deberemus, ſaluo per omnia denario B. Petri, Eccleſia Romana mille marcas ſterlingorũ percipiat annuatim. Scilicet in feſto ſancti Michaëlis quingentas marcas,& in Paſcha quingentas marcas. Septingentas ſcilicet pro regno Angliæ, & trecentas pro regno Hiberniæ, ſaluis nobis, & hæredibus noſtris iuſtitijs,libertatibus,& regalibus noſtris. Quæ omnia,ſicut ſupradicta ſunt, rata eſſe volentes perpetuò, atque firma, obligamus nos,& ſucceſſores noſtros contra non venire. Et ſi nos, vel aliquis ſucceſſorum noſtrorum hoc attemtare præſumpſerit, quicumque fuerit ille, niſi rite commonitus reſipuerit, cadat à iure regni,& hæc charta oblationis,& conceſſionis noſtræ ſemper firma permaneat. Ego Ioannes Dei gratia Rex Angliæ & Dñs Hiberniæ ab hac hora in antea fidelis ero Deo,& beato Petro, & Eccleſiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocentio,eiuſque ſucceſſoribus Catholicè intrantibus. Non ero in facto,dicto, conſenſu, vel conſilio,vt vitam perdant,vel membra, vel mala captione capiantur, eorum damnum,ſi ſciuero,impediam,& remanere faciam, ſi potero. Alioquin eis quam citiùs poteſt intimabo, vel tali perſonæ dicam,quam eis credam procerto dicturam. Conſilium quod mihi crediderint per ſe, vel per nuntios, ſeu literas ſuas,ſecretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me ſciente. Patrimonium beati Petri, & ſpecialiter regnum Angliæ, & regnum Hiberniæ adiutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines poſſe meo. Sic Deus me adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia T. me ipſo apud domum militiæ templi iuxta Doueriam coram Domino H. Archiepiſcopo Dublinen. Domino I. Epiſcopo Norvuincen. G. filio Petri Comitis Eſſex. iuſtitiario noſtro *W*. Comite Sar. fratre noſtro *W*. Mareſcallo Comite Penbroc. R. Comite Bonon. *W*. Comite Vvarien. S. Comite Vvint. *W*. Comite Arundell. *W*. Comite de Ferr. *W*. Broubert. Petro filio Her. Vvarin. filio Ger. xv. die Maij Anno regni noſtri xiv.

EPISTOLA LXXVIII.

A SE SVSCEPTAM PACIS FORMAM PROFITETVR, ET GRATIAM SVMMI PONTIFICIS IMPLORAT.

Litera Regis Angliæ ad Dominum Papam.

SANCTISSIMO Patri, & Domino ſuo I. Dei gratia ſummo Pontifici ſuus deuotus, & fidelis. Ioannes eadem gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, Aquitaniæ, & Comes And. Salutem, & tam debitum, quàm deuotum obſequium. Sanctæ paternitati veſtræ ſignificauimus, quòd cum Magiſter Pandulphus nuntius, & familiaris veſter formam pacis vobis tranſmiſſam oſtendiſſet, nos ob reuerentiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ illam admiſimus, ſine aliqua diminutione, pro voluntate veſtra obſeruandam. Ceterũ inſpirante gratia ſancti Spiritus ad perpetuam Eccleſiæ pacem, & exaltationẽ regna noſtra, ſcilicet Angliæ, & Hiberniæ de vobis, & ſucceſſoribus veſtris, & ſancta Romana Eccleſia tenenda ſuſcepimus, annuatim vobis, & ſucceſſoribus veſtris mille marcas reddendo, ſicut ex tranſcripto chartæ noſtræ, quam inde fecimus perpendere poteritis. Rogamus ergo ſanctam Paternitatem veſtram, quatenus decetero nos in gratiam veſtram recipere dignemini, & miſericorditer nobiſcum agere velitis, de one e nobis impoſito, quod gratanter ſuſcepimus T. me ipſo apud templum de Vvell. xv. die Maij.

EPISTOLA LXXIX.

EMENDATIONEM GRATVLATVR, ET LEGATVM APOSTOLICVM COMMENDAT.

Illuſtri Regi Angliæ.

ET qui de malis nouit eligere bona, gratiarum referimus actiones, quòd tibi miſericorditer inſpirauit, vt idoneè ſatisfaceres de damnis, & iniurijs Eccleſiæ irrogatis; cũ nõ ſolùm formã ſatisfactionis ceperis multimoda deliberatione prouiſam, verum etiam perſonam, & terram tuam Apoſtolicæ ſubdideris ditioni. Conferendo imperpetuum iure Dominij ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ regna tua per ipſam, & ab ipſa tenenda ſub annuo cenſu ſeptingentarum marcarum de Anglia, & de Hibernia trecentarum: ſicut in inſtrumento tuo legitimè inde confecto pleniùs, & expreſſiùs continetur. Quis enim te docuit? quis induxit? niſi ſpiritus ille diuinus, qui vbi vult, ſpirat, & neſcis, vnde veniat, aut quò vadat, diuidens dona ſingulis, prout vult, vt tam diſcretè, tam piè ſimul in vnum, & tibi conſuleres, & Eccleſiæ prouideres. Ecce ſublimiùs, & ſolidiùs nunc obtines ipſa regna, quàm hactenus obtinueris. Cum iam ſacerdotale ſit regnum, & ſacerdotium ſit regale: ſicut in Epiſtola Petrus, & Moyſes in lege teſtantur. Eia igitur magnificè Princeps, comple promiſſa, & conceſſa confirma, vt omnipotens Deus tuum ſemper, & rectum compleat deſiderium, & propoſitum confirmet honeſtum: ſicque te faciat per temporalia bona tranſire, vt non amittas,

ſed acquiras æterna. Nos ergo iuxta tuæ petitionis inſtantiam legatum ad te de noſtro latere deſtinamus, quaſi Angelum ſalutis, & pacis venerabilem Fratrem N. Tuſculan. Epiſcopum virum Deo gratum, & acceptum hominibus, quem inter fratres noſtros merito ſuæ religionis, & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate, vt in miſſi perſona mittentis cognoſcas affectum. Ipſum igitur, quem ad tuum comodum,,& honorem quantum cum Deo potuit, promtum cognouimus,& attentum,benignè recipias,& honeſtè pertractes, eius monitis, & conſilijs acquieſcens, quæ ſi fuerint reuerenter admiſſa, proculdubio tibi proficient, & temporaliter ad quietem, & æternaliter ad ſalutem. Speramus autem in eo, qui non vult mortem peccatoris,ſed vt conuertatur, & viuat: quòd ſicut miſericorditer, ac mirabiliter cœpit, in virum alterum te mutare, ſic tibi pium inſpirabit deuotionis affectum, vt quò vehementiùs contra eum ſanctam Eccleſiam offendiſti, eò reuerentiùs propter ipſum ſanctam Eccleſiam honorabis, cum iam in tantum proceſſeris, vt bonum principium finem optimum repromittat. Prædictus vero Legatus, qui conſcientiam noſtram plenè cognoſcit, de noſtro te beneplacito reddet certum pariter,& ſecurum;cui nos vices noſtras commiſimus, vt iuxta verbum propheticum euellat,& deſtruat, & ædificet, & planter, quæ ſecundum Deum euellenda, & deſtruenda, nec non ædificanda cognouerit, & plantanda. Conceſſa ſibi plenaria poteſtate, vt abſque contradictione cuiuſlibet, vniuerſa quæ pertinent ad legationis officium efficaciter exequatur.Nos enim ſententias quas rite pertulerit in rebelles ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani ij. Non. Iulij Pontificatus noſtri Anno xvj.

EPISTOLA LXXX.

Vt Legato Apostolico debitam reverentiam et obedientiam exhibeant.

Archiepiſcopo, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Angliam conſtitutis.

GAVDERE debetis nobiſcum in Domino, & in virtutis eius potentia gloriari, quòd poſt noctis tenebras,& aduerſitatum angustiæ dies ſerenus illuxit, & optata cœpit proſperitas arridere. Verè quidem nunc ſcimus, quòd & ſi quatiatur interdum Petri nauicula numquam tamen ſubmergitur, quoniam inualeſcentibus fluctibus procellarum, & iam pene naufragio imminente, iuſtorum meritis Chriſtus ad auxilium excitatur, qui paulò ante propter quorumdam dormiebat offenſas. Inter alia ſiquidem, in quibus de plenitudine gratiæ ac miſericordiæ vbertate,fecit nobiſcum ſignum in bonum,is qui non vult mortem peccatoris,ſed vt conuertatur,& viuat, illuſtri Regi Angliæ inſpirauit, vt ſufficienter Eccleſiæ ſatisfaciat de damnis,& iniurijs irrogatis: formam enim pacis à nobis cum multa deliberatione prouiſam cum magna deuotione recepit, & ad eam executioni mandandam legatum à latere noſtro petijt deſtinari. Vnde nos Venerabilem Fratrem noſtrum ... Epiſcopum Tuſculan. Apoſtolicæ Sedis Legatum, quaſi pacis,& ſalutis Angelum deſtinamus: virum vtique gratum Deo,

Digitized by Google

& acceptum hominibus, quem inter alios fratres noſtros merito ſuæ religionis, & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate. Procerto credentes, ſic eum via regia inceſſurum, quòd non declinauit ad dexteram, vel ſiniſtram: eíque de quo plenam fiduciam obtinemus, commiſimus vices noſtras, vt iuxta verbum propheticum euellat, & deſtruat, ædificet, & plantet, quæ ſecundum Deum euellenda, & deſtruenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda: plenaria ſibi poteſtate conceſſa, vt abſque contradictione cuiuſlibet, ea quæ pertinent ad legationis officium exequatur. Laudem igitur dicite Domino Deo noſtro, qui bona de malis eliciens, fecit cum temtatione prouentum, & cum humilitate ſuſcipite proſpera, qui cum fortitudine ſuſtinuiſtis aduerſa: prædictumque Legatum recipiatis benignè, ac honeſtè tractetis, quia cum nos recipiamur in ipſo, in miſſo notabimus deuotionis affectum, quem geritis admittentem. Ipſius ergo monitis, & mandatis humiliter intendentes, tales vos erga eum exhibere curetis, quòd non ſolum eidem, ſed etiam nobis eſſe poſſit acceptum. Scientes quòd cum ei plenæ legationis officium commiſerimus, ſententias quas rite protulerit in rebelles ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani iij. Non. Iulij. Pont. noſtri, Anno ſextodecimo.

EPISTOLA LXXXI.

EIVSDEM ARGVMENTI.

Cantuarien. Arhiepiſcopo S. Romanæ Eccleſiæ Card. & Coepiſcopis ſuis.

EI qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat, deuotas gratiarum referimus actiones, quòd ipſe I. regi Angliæ miſericorditer inſpirauit, vt formam pacis à nobis cum multa deliberatione diſpoſitam, deuotè reciperet; ſicut per ſuas nobis literas intimauit, humiliter poſtulans ad eam executioni mandandam idoneum à latere noſtro deſtinari Legatum. Vt autem in miſſi perſona mittentis cognoſcatis affectum, ecce nos memores verbi veſtri, mittimus quaſi Angelum ſalutis, & pacis, virum Deo gratum, & acceptum hominibus, videlicet Venerabilem Fratrem noſtrum ... Tuſculan. Epiſcopum Apoſtolicæ Sedis Legatum, quem inter Fratres noſtros merito ſuæ religionis & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate, procerto credentes quòd ipſe via regia ſic incedet, quod non declinabit ad dexteram, vel ſiniſtram. Cum igitur bonum pacis tam regno, quàm ſacerdotio, ſit maximè neceſſarium fraternitatem veſtram roganda duximus, & monendam per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus ad illud efficaciter promouendum exhibeatis vos promptos per omnia, & paratos: nihil ingerentes difficultatis, aut moræ propter quod huiuſmodi bonum impediri valeat, vel differri. Nos enim ad iuſtitiam, & libertatem Eccleſiaſticam conſeruandam prompto ſemper, & pio animo intendemus: vt qui pugnam exercuere legitimam palmam conſequantur optatam. Vos ergo prædicti Legati monitis, & mandatis humiliter intendentes, tales vos erga eum exhibere cureris, quòd ipſe ad veſtrum comodum, & honorem meritò debeat aſpirare. Scientes, quòd cum ei plenæ legationis officium commiſerimus, ſententias quas rite protulerit in rebelles, ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obſeruari.

obſeruari. Vos denique Fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi, &c. Datum Laterani ij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXII.

EADEM CVM SVPERIORIBVS.

Comitibus, Baronibus, aliisque Magnatibus per Angliam conſtitutis.

QVANTÒ ſpecialiùs regnum Angliæ ad Romanã Eccleſiam dignoſcitur pertinere, tantò feruentiùs aſpiramus, vt per noſtræ ſolicitudinis ſtudium grata proſperitate lętetur. Cùm igitur ad reconciliationem Regis, ac regni, Venerabilem Fratrem noſtrum Tuſculan. Epiſcopum Apoſt. Sed. Leg. quaſi pacis, & ſalutis Angelum deſtinemus, virum vtique gratum Deo, & acceptum hominibus, quem inter alios Fratres noſtros merito ſuæ religionis, & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate, Vniuerſitatẽ veſtram rogandã duximus, & monendã per Apoſt. vobis ſcripta mandantes, quatenus eum recipiatis benignè, ac honeſtè tractetis, ipſius monitis, & mandatis humiliter intendentes, vt bonum pacis tam regno, quàm ſacerdotio maximè neceſſarium feliciter conſummetur. Scientes, quòd cùm per eum Illuſtris Rex veſter iuxta mandatum noſtrum fuerit abſolutus, omnimodam ei gratiam, & plenum intendimus exhibere fauorem. Vnde volumus, & mandamus, vt vos ei fidelitatem deuotam, & fidelem deuotionem exhibere curetis, ad defenſionem, & exaltationem ipſius regni prudenter, & patenter aſſiſtentes eidem. Datum Lateran. ij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXIII.

VT LEGATVM APOSTOLICVM SVPER FOEDERE CVM REGE ANGLIÆ AVDIAT.

Illuſtri Regi Franciæ.

CVM pro reconciliatione Regis, ac regni Venerabilem F. N. Epiſcopum Tuſculan. virum Deo gratum, & acceptum hominibus, quem inter alios Fratres noſtros merito ſuæ religionis, & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate, in Angliam deſtinemus: & expedire credamus, quòd inter te, ac Regem Angliæ pacis fœdera reformentur; Serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam, quatenus ſuper hoc intendas humiliter monitis, & conſilijs eiuſdem Legati, vt preces, & monitiones Apoſtolicas, ſicut hactenus feciſſe dignoſceris, nunc etiam admittere comproberis; ita quòd deuotio tua ſemper ad Sedem Apoſtolicam deuotior approbetur. Datum Laterani iij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXIV.

IVDÆVM AD FIDEM MIRACVLO CONVERSVM COMMENDAT.

Archiepiſcopo Senonen.

OPERANTE illo, qui ſemper ſuam fæcundat Eccleſiam noua prole, dilectum filium N. latorem præſentium, qui ad nos de partibus tuis Iudæus acceſſerat, ad te remittimus Chriſtianum, cuius conuerſationis modum, & ordinem, quia delectat Dei magnalia enarrare, præſenti paginæ ſecundùm quod accepimus ab eodem duximus inſerendum. Nuper igitur in domo patris eiuſdem habitabat quædam mulier Chriſtiana, quæ à Catholica fide adeò facta fuit Iudæis ſeducentibus aliena, vt cõſtanter aſſereret erroris Iudaici tenebris obuoluta, quòd Chriſtus ſibi nec prodeſſe poterat, nec obeſſe, ac tantùm valere panem de cuiuſlibet menſa ſumptum, quantùm Chriſtianorum hoſtia, quæ ſumitur in altari. Hæc pœnam incurrere metuens, ſi fidem Chriſti publicè abnegaret, in feſto reſurrectionis Dominicæ tunc inſtantis, ad Eccleſiam cum Chriſtianis acceſſit, & acceptam Euchariſtiam, ac reſeruatam in ore in manu patris prædicti N. qui tunc Iſaac vocabatur proijciens, in hæc verba prorupit. Ecce ſaluator meus, vt aſſerunt Chriſtiani, qui cùm in quadam pyxide vacua, quam habebat in arca, reponere vellet illam, idem quodam ad oſtium ſuum interim vocante, formidans ne inueniretur caſu fortuito apud ipſum, in alia pyxide, in qua erãt ſeptem libræ pariſienſes, ipſa neſciẽter præ feſtinatione repoſita, pulſanti oſtiũ reſerauit. cùm expeditus ab eo redijſſet ad arcam, & in pyxide vacua, in qua ſe dictam hoſtiam poſuiſſe credebat, non inueniret eandem, inſpecta reliqua, in qua pecuniam poſuerat antedictam, eam non vtique denarijs, ſed hoſtijs vidit plenam. Amicos igitur ſtupefactus & trepidus conuocauit, & eis reuelans per ordinem ſupradicta, cœpit in eorum præſentia hoſtias vertere cum feſtuca, vt illam quam viderat aliquantulùm humefactùm, cùm tradita ſibi fuit, ab alijs ſegregaret, ſperans denarios ad naturam redire propriam, hac amota. Quo eam diſcernere ab alijs non valente, circumſtantes magnitudinem diuini miraculi aduertentes, deliberauerunt ad fidem accedere Chriſtianam. Sed alijs cum Abrahæ pueris expectantibus, idem N. Nobili viro ... Regio Mareſcalco vxorẽ ſuam, filioſque commendans, & rogans eundem, vt eos omnes faceret baptizari, ad noſtram duxit præſentiam accedendum, quem poſt multas collationes ſuper lege, ac prophetis habitis cum eodem, Venerabil. F. N. ... Tuſculan. Epiſcopus diligenter inſtructum in fide Catholica baptizauit. Cùm igitur huiuſmodi noua plantatio non ſolùm rore doctrinæ riganda ſit, ſed etiam temporalibus beneficijs nutrienda, vt ei Dominus tribuat incrementum, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatenus ei, ac familiæ ſuæ ad fidem Chriſtianam conuerſæ taliter facias in vitæ neceſſarijs prouideri, quòd pro defectu temporalium retrò aſpicere non cogãtur, vel propter hoc ad Sedem Apoſtolicam denuò laborare, inquiſiturus ſuper præmiſſo miraculo pleniùs veritatem, & eam nobis fideliter reſcripturus. Tu denique Frater Archiepiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani vj. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXV.

VT CONCESSA SIBI DECIMARVM IMMVNITATE MODERATE VTANTVR

Monachis Ciſtercien. Ord. & Hoſpitalarijs Quinqueeccleſien. Diœc.

VENERABILIS F. N. Quinqueeccleſien. Epiſcopus nobis intimare curauit, quòd vos extendentes ad lucra turpia manus veſtras multitudinem emitis vinearum, de quibus ſibi, vel Eccleſijs ſuæ Diœceſis decimæ ſolui ſolent; quarum vinum licèt nequaquam in vſus proprios expendatis, ſed vendendum ad alias faciatis prouincias deportari, decimas tamen ſibi, vel ipſis Eccleſijs ſubtrahitis ex eiſdem. Cum igitur ex hoc Ordini veſtro plurimũ detrahatur, Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mand. quatenus ab ijs de cetero taliter deſiſtatis, quòd materia ſcandali auferatur, & ſuper hoc de vobis clamor ad nos vlteriùs nón aſcendat. Scientes nobis eſſe meritò formidandum, ne propter clamores huiuſmodi ſacrum Concilium, auctore Domino, in proximo celebrandum priuilegia veſtra coarctanda prouideat, vel etiam reuocanda; cùm priuilegium mereatur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur libertate. Datum Laterani xij. Kal. Iulij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXVI.

PAROCHIAM ILLIS AB ARCHIEPISCOPO IANVENSI ASSIGNATAM CONFIRMAT.

Præpoſito, & Canonicis ſancta Mariæ in Vineis Ianuen.

IVSTIS petentium, &c. *vſque*, concurrentes aſſenſu. Parochiam quam Eccleſia veſtra noſcitur obtinere, ſicut eam iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in literis confirmationis bonæ memoriæ H. Ianuen. Archiepiſcopi pleniùs continetur vobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam literas Archiepiſcopi memorati huic paginæ noſtræ de verbo ad verbum duximus inſerendas. In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Hugo diuina dignatione Ianuen. Archiepiſcopus, dilecto in Chriſto Fratri Ottoni Præpoſito Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Vineis, & eiuſdem Eccleſiæ Canonicis Filijs benedictionem inperpetuum. Libenter modis omnibus præbemus aſſenſum, quotiens eſt vox iuſta poſcentium. Proinde conſiderata deuotione, quam erga nos, & Eccleſiam Ianuen. geris, necnon & honorificabilitudinitate Eccleſiæ tuæ, Parochiam quam Eccleſia iamdicta impræſentiarum noſcitur obtinere, & à quadraginta annis poſſedit, tibi, & ſucceſſoribus tuis cõfirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Decernimus itaque præſcriptam Parochiã à Balneo Balduin. Guercij inferiùs, à domo Alpanũ cũ Carubio corrigialiũ ex vtraque parte, vſque ad littus maris, omnes ſtationes Malocelli, atque domum quondam Petri Capellani. Deinde littus maris continuè vſque ad Carubium Sardenarũ, & ipſum Carubium totum, & inde vſque ad domũ quondam

Embronis. Inſuper à domo piperum cum domo Benedicti Larabiæ inferiùs. Populus verò deſuper via à domo piperum vſque ad domum Donati Pictoris de Caſtelleto, & inde vſque ad domum Guillelmi de Litero inferiùs cum tota domo Ribaldi de Pinaſca, & eorum qui habitant in Inſula Filiorum de Infantibus cum toto locali, & parte Mortedi, & cum vertigine campi Liberi, vſque ad domum filiorum Donati quondam patris Oliuerij ſeptem linguæ cum eadem domo. Iterum domum Ioannis Loripedis, & ipſum Carubium inferius ex vtraque parte à domo Guillelmi Sagonen. vndique inferiùs. Præterea à domo quondam Rainaldi Auriæ totum inferius cum eadem domo. Tandem Carubium totum de Reflatis à domo Nebularij inferiùs, & omnes qui habitant infra prædictos fines parochianos ſanctæ Mariæ de Vineis de cetero firmiter decernimus. Nulli omnino liceat hanc parochiam inuadere, ac temerè perturbare, ſeu Oratorium aliquod infra præſcriptam parochiam ædificare. Vt autem cunctis hæc confirmatio liqueat, eam ſcribi fecimus, & noſtro ſigillo muniri mandauimus, milleſimo centeſimo octogeſimo vij. Indictione quinta, viij. Kal. Decembr. Ego Hugo Ianuen. Archiepiſcopus ſubſcripſi. Nulli ergo, &c. *vſque*, noſtræ confirmationis infringere, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani xiij. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXVII.

Privilegivm ab Vrbano II. concessvm confirmat.

P. Illuſtri Regi Aragon.

IN priuilegio felicis recordationis Vrbani Papæ II. prædeceſſoris noſtri de verbo ad verbum perſpeximus contineri. Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Cariſſimo filio Petro Pampilonen. & Aragon. Regi, eiúſque ſucceſſoribus in eadem beati Petri fidelitate permanſuris in perpetuum. Cùm vniuerſis ſanctæ Eccleſiæ filijs ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate, ac beneuolentia debitores exiſtamus: illis tamen perſonis, quæ familiariùs, ac deuotiùs Romanæ adhærent Eccleſiæ propenſiori nos conuenit caritatis ſtudio imminere. Quia igitur bonæ memoriæ patris tui Santij, cuius regno temporaliter ſucceſſiſti, fidem quoque, ac deuotionem erga Romanam Eccleſiam efficaciter ſequeris, nos eadem benignitate, qua patris tui poſtulationem impleuimus, tuæ quoque petitioni adeſſe curamus. Te enim tãquam Regem beato Petro deuotiſſimum, & omne tuum regnum in tutelam Sedis Apoſtolicæ ſpeciali dilectione ſuſcipimus. Conſtituimus ergo auctoritate Apoſtolica ſancientes, vt omnes tui ſucceſſores regnum illud de manu noſtra, noſtrorúmue ſucceſſorum accipiant, eundem cenſum quingentorum ſcilicet mancuſorum rependant, & ſe B. Petri reges miniſtros, ac famulos recognoſcant. Quapropter nullus deinceps viuentium, & fidem Chriſtianam tenentium, regnum illud temerè perturbare, inuadere, aut diminuere qualibet occaſione præſumat, nec moleſtiam vllam tibi, tuíſve ſucceſſoribus, qui in eadem Sedis Apoſtolicæ fidelitate permanſerint, inferre audeat, ne Dei & Apoſtolorum eius indignationem incurrat. Tuam verò perſonam in B. Petri, & noſtræ manus tutelam ita omnino

ſuſcipimus,vt nulli Epiſcoporum,nulli Archiepiſcoporum,nulli ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Legato liceat ſinè certo prȩcepto noſtro aduerſùm te vel tuam coniugem excommunicationis,aut interdictionis proferre ſententiam. Tu igitur fili in Chriſto cariſſime, in ea quam cœpiſti deuotione perſiſtens, ita regnum ſeculare ſub cęleſtis iuſtitiæ lege coërce, ita ſemper tuæ, & Catholicorum omnium matris Romanæ Eccleſiæ gratiam excole, vt & in præſenti annuente Domino maiora merearis, & in futuro ſanctorum Apoſtolorum interceſſionibus æterni regni gloriam conſequaris. Sanè ad indicium huius perceptæ à Romana Eccleſia libertatis quingentos Iaccen. monetæ mancuſos aureos per annos ſingulos Lateranen. Palatio, vt ſuperiùs dictum eſt perſoluetis. Hoc igitur noſtræ priuilegium ſanctionis, ſiquis in craſtinum agnoſcens Archiepiſcopus, aut Epiſcopus, Imperator,aut Rex,Princeps, Dux, vel Marchio,Comes,aut Vicecomes, Iudex, aut perſona quælibet ſecularis, vel Eccleſiaſtica, contra eam temerè venire tentauerit,& regni tui bona,quæ in præſenti ex paterna poſſeſſione retines,ſeu quæ in futurum largiente Domino iuſtè acquirere poteris,inuadere, moleſtare,vel ſuis vſibus applicare prȩſumpſerit, ſecundò, tertióue cõmonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, à Chriſti eum, & Eccleſiæ corpore auctoritatis Apoſtolicæ poteſtate ſegregamus, & honoris ſui periculo ſubiacere decernimus. Cunctis autem conſeruantibus hæc, pax à Deo, & miſericordia præſentibus, ac futuris ſeculis conſeruetur, Amen. Datum Placentiæ per manum Ioannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diac. Card. xvij. Kal. April. Indictione iij. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo quinto,Pont. autem Domini Vrbani ſecundi Papæ viij. Cùm autem adeo perſonam tuam dilexerimus, & diligamus in Domino caritate ſincera,quòd noſtris manibus coronauimus te in regem, tuis petitionibus quantùm cum Deo poſſumus fauorabilẽ impartientes aſſenſum,prædictum priuilegium ratum habemus,& præcipimus inuiolabiliter obſeruari. Tu ergo ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur, talẽ te circa vſum præſcripti priuilegij ſtudeas exhibere,præſertim circa id quod de interdicti, & excommunicationis ſententijs eſt prædictum, ne propter abuſum, quod abſit, priuari eiuſdem priuilegij beneficio merearis, quia iuxta canonicas ſanctiones priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prȩceptionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani iv. Nonas Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXVIII.

Natalivm macvlam elvit.

Epiſcopo Cameracen.

CVm Nicolaum Diacon. latorem præſentium per Abbatem, & Conuentum Lexien. ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Brafe, & Bauegnies prȩſentatũ, tuus nollet Officialis admittere, pro eo quòd filius fuerat ſacerdotis, idem Diac. ad miſericordiam Sedis Apoſtolicæ conuolans, ſupplicationibus, & lacrymis inſtitit, vt ei multa inopia laboranti, ne ipſum ad ſecularia diuertere negotia inſtigante pau-

pertate contingat, ad obtinendum beneficium aditum digniaremur per dispensationis gratiam aperire. Licèt autem ad tales peccata parentum promotionis impedimenta transmittant, eò quòd propagatio criminis in tali prole timetur, dum vitiati ramusculi de vitiosa radice procedunt; quia tamen aliquando ex sic genitis aliqui virtute propria redimunt, quod de natalibus parentum vitio perdiderunt, quandoque in eis Apostolica Sedes de plenitudine potestatis notã originis abolet, quã intulere parentes. Cùm igitur præfato Diac. sicut per literas dicti Officialis accepimus, non desint suffragia bonę vitę, fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus eidem Diac. si non est paternæ incontinentiæ imitator, & bona sibi merita suffragantur, dummodo aliud canonicum non obsistat, auctoritate nostra Ecclesiam supradictam dispensatiuè concedas. Tu denique Frater Episcope, &c. Datum Signiæ v. Idib. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXIX.

De misso in Angliam Legato Apostolico admonet.

S. Cantuarien. Archiepiscopo, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card.

QVARTODECIMO die Iulij literas tuas recepimus, eorum quæ gesta sunt seriem, vsque ad missionem earum plenariè continentes. Illud autem pro certo noueris esse verum, quòd dilectus filius P. Subdiac. & familiaris noster super absolutione regia tibi suggessit, in tantùm etiam, quòd antequam nobis de transitu eius in Angliam constitisset, tibi, & ipsi literas nostras per proprium nuntium destinauimus, quas ad vos iam credimus peruenisse, mandantes vt ambo, vel alter vestrûm de assensu reliqui, propter instantem necessitatem, quæ tunc videbatur vrgere, ad absolutionem procederetis personæ regiæ, si videretis negotio expedire. Ceterùm antequam ad nos tuæ literæ peruenissent, receptis nuntijs, & literis regijs nos memores verbi tui, & Coepiscoporum tuorum, Venerabilem F. N. Tusculan. Episcopum Legatum in Angliam duximus destinandum, qui iam à præsentia nostra recesserat, accepta licentia procedendi. Tu ergo de reliquo, sicut vir prouidus, & fidelis agere studeas, quæ ad salutem, & pacem regis, & regni videris pertinere, cum honore, ac vtilitate Apostolicæ Sedis, & Ecclesiæ Anglicanæ. Significaturus nobis de singulis quàm citò poteris plenariè veritatem, vt ea cognita, siquid viderimus addendum addamus. Tu denique Frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Signiæ Idib. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XC.

Pro religionis ingressv qvidqvam exigi vetat.

Patriarchæ Hierosolymitan. Apost. Sed. Leg.

VITIVM prauitatis in Giezi lepræ morbo, & in Simone Mago perditione damnatum in regularibus transire non debet inultum: quoniam eò damnabiliùs ab illis committitur, quò periculosiùs tales cadunt sibi per meritum, & alijs per exemplum. Licèt autem contra pestem istam mortiferam diuersis temporibus à prædecessoribus nostris diuersa

Digitized by Google

prodierint inſtituta, nondum tamen vſque adeò mortificari potuit, quin etiam in terra, quæ funiculus eſt hereditatis Dominicæ multos infecerit, & effecerit ſic habitus religioſi participes, quòd ſanctæ religionis expertes. Ipſam quoque domum Militiæ Templi, ad quam oculi reſpiciũt plurimorum, quoſdam intelleximus ſimoniacè introiſſe, ſimplicitate tamen potiùs, quàm malitia, prout ex literis tuæ fraternitatis accepimus, ſimplicitate occaſionem præſtante delicto. Ad excludendum igitur talis ſimplicitatis periculum, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatenus Magiſtro & Fratribus Militiæ Templi ex parte noſtra diſtrictè prohibeas, & ab eis facias per omnes domos ſui Ordinis firmiter inhiberi, ne pro alicuius receptione aliquid exigatur: nec etiam ſub prætextu ſubuentionis ad exactionem procedatur huiuſmodi, cùm ſuperficies nominis reatum criminis non immutet. Siquis autem deceterò quemquam taliter admiſerit ad Ordinem ſupradictum, vtique tam admittẽs videlicet, quàm admiſſus puniatur, in quo deliquit, ab eo ſinè ſpe reſtitutionis perpetuò expellatur, ad alium diſtrictioris regulæ Ordinem transferendus, in quo tam execrabilis culpę reatum penitentia condigna deploret. Cum ijs autem qui hactenus ſimplicitate peccarunt, ſi vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtularit, mitiùs agere poteris, prout tuæ diſcretionis prudentia viderit expedire. De illis autem Fratribus, qui deputati vſui militari ſecreta confeſſione fatentur ſe in Subdiaconatus ordine conſtitutos, conſultationi tuæ ſic duximus reſpondendum, quòd niſi de hoc legitima probatione conſtiterit, propter confeſſionem huiuſmodi non eſt illis iniungendum in publico, vt ab vſu militiæ debeant abſtinere: quòd ſi legitimis id probauerint documentis, niſi effuſione ſanguinis impedimentum irregularitatis incurrerint, aut aliud obuiet de canonicis inſtitutis, iuxta Ordines ſuos in habitu clericali: quòd ſi forſan irregulares extiterint, nihilominus iuxta quod poſſunt ſeruitijs domus inſiſtant: ne ſi ob hoc pateret talibus exitus, alijs egrediendi occaſio præſtaretur. Datum Signiæ viij. Kal. Auguſti, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCI.

Ad varia eius postvlata respondet.

Nobili viro P. Ziani Duci Venetorum.

VENIENTEM ad Apoſtolicam Sedem dilectum filium M. Iacobi nuntium tuum, virum vtique prouidum, & fidelem, ac de circumſpectione ſolicita, & ſolicitudine circumſpecta meritò commendandum, benignitate recepimus conſueta, eíque audientiam tribuimus facilem, & benignam. Inter cetera verò, quæ idem M. in noſtra, & Fratrum noſtrorum præſentia ex parte tua propoſuit fideliter, & prudenter, aſſeruit, quòd tu literas Apoſtolicas nuper tibi, & populo Venetorum pro exhortatione ſubſidij Terræ ſanctæ directas recepiſti prompta, & hilari voluntate, ſperans, & concepta fiducia de diuina miſeratione promittens, terram eandem à te, populóque prædicto tantum in perſonis, & rebus auxilium habituram, vt ex maritimis ciuitatibus vniuerſis, nulla prorſus maiorem in hoc negotio ſit exhibitura Domino famulatum: quippe cùm tu ipſe propoſueris tollere crucem tuam, ac tuum ſequi, vt eius cõproberis eſſe diſcipulus, Redẽptorem.

Digitized by Google

Quod quidem tantò ampliori gaudio nos repleuit, quantò inter omnia deſiderabilia cordis noſtri ſpecialiùs affectamus, vt terra eadem ab impiorum manibus, ſi deſuper datum fuerit, liberetur, vt reſtituatur populo Chriſtiano ad diuini nominis gloriam, & honorem. Tuæ igitur deuotionis feruorem dignis in Domino laudibus commendantes, Nobilitatem tuam monemus attentiùs, & hortamur, quatenus in hoc ſancto propoſito perſeuerans, ad Crucifixi obſequium te accingas, viriliter, & potenter, nauigium, & alia neceſſaria ea cura, & ſtudio faciens prę parari, vt cùm tempus aduenerit oportunum, affectum quem tibi Dominus inſpirauit, valeas ipſo proſequente perducere in effectum. Super eo autem nequiuimus non mirari, quòd cùm per Dei gratiam, & ſapientia vigeas, & circa te copiam habeas ſapientum, electionem de dilecto filio L. ſancti Pauli plebano in Conſtantinopolitan. Eccleſia celebratam confirmari ſimpliciter poſtulaſti; cùm ſcias cauſam ſuper hoc anno præterito fuiſſe in auditorio noſtro præſentibus procuratoribus partium diutiùs ventilatam, nóſque ad eius deciſionem procedere non valentes, pro eo quod ſuper propoſitis coram nobis, de ſtudijs eligentium, & meritis electorum non potuit fieri plena fides, eam ſub certa forma de conſenſu partium cõmiſiſſe. Non paruam, ſi bene conſideres in hoc tibi gratiam facientes, quòd illum cui cauſam eandem commiſimus, per Venetias ad tuam, & partis quam foues inſtantiam, curauimus deſtinare. Quantam autem idem ſinè culpa ſua traxerit ibi moram, magnitudinis tuæ diſcretio non ignorat, quem ſi per partes alias, prout petebat pars altera, miſiſſemus iam fortè ad conſummationem negotium peruenſſet, quod non ab'que grandi, & graui diſpẽdio eſt dilatum. Quoniam igitur preces tuas in hac parte nec decuit, nec licuit exaudiri, per Legatum, aut etiam per delegatum, ſi fortè Legati tranſitum nimis differri contingeret, iuxta formam in literis noſtræ commiſſionis expreſſam in proximo, Deo dante, idem expediri negotium faciemus. Super renouatione verò priuilegij Graden. Eccleſiæ, confirmatione Abbatis in Monaſterio ſancti Hilarij per delegatos à nobis Iudices inſtituta, & Electi Iadertin. negotio precibus tuis benigniùs annuentes, ecce dilectis filijs fratri Iordan. de Padua, & fratri Hugolin. quondam Priori ſancti Ioannis in Monte noſtris dedimus literis in mandatis, vt à te, tuíſque ciuibus iuratoriam recipiant cautionem, quòd ſuper exceſſibus contra Iadertin ciuitatem commiſſis, mandatis noſtris curabitis obedire, quod cùm fuerit humiliter adimpletum, nos ipſi Electo pallium tranſmittemus, quod propter dictos exceſſus hactenus ſibi diſtulimus deſtinare, habentes in firmo propoſito petitiones tuas in ijs, & alijs quantùm cum Deo, & honeſtate poterimus exaudire. Illa præcipuè ratione, quòd intelleximus te virum eſſe Catholicum, & zelatorem fidei Chriſtianæ ac honeſtatis Eccleſiaſticæ amatorem. Tu ergo te talem ſtudeas exhibere ſemper de bono in melius, & de virtute proficiens in virtutem, quòd de die in diem magis, ac magis diuinam, & Apoſtolicam gratiam aſſequi merearis. Datum Signiæ iv. Non. Auguſti, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA XCII.

VT CEPHALONENSEM EPISCOPVM AB ARCHIEPISCOPI CORINTHII MOLESTIIS EXIMAT.

Patracen. Archiepiſcopo.

EXHIBITA nobis ex parte Venerabilis F. N. Kefalonen. Epiſcopi petitio continebat, quòd cùm Kefalonen. Eccleſia ad Apoſtolicam Sedem immediatè ſpectauerit ab antiquo & diſtet per ſeptem dietas, duobus Archiepiſcopatibus medijs, à Corinthio, Venerabilis F. N. Corinthien. Archiepiſcopus per quaſdam literas ad te contra Kefalonen. Eccleſiam ſuper impendēda obedientia impetratas, ipſum indebita moleſtatione fatigat. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatenus inquiſita, & cognita veritate non permittas eundem ſuper hoc indebitè moleſtari. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Signiæ Nonis Auguſti, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCIII.

VT DEPOSITA ECCLESIÆ CVRA VOTVM ADIMPLEAT.

Gebennen. Electo.

PER tuas nobis literas intimaſti, quòd cùm in Grationopolitan. Eccleſia ſuſcipiēdi habitū regularē votum ſolemniter emiſiſſes, & poſtmodùm promiſiſſes in manibus .., Epiſcopi eiuſdem Eccleſiæ, te infra duos menſes poſtquam ab Apoſtolica Sede rediſſet, ad quam eo tempore accedebas, votum quod emiſeras impleturum, ac termino ipſo tranſacto non curaſſes quod voueras adimplere, tandem exiſtens in voti tranſgreſſione huiuſmodi, vocatus fuiſti ad regimen Eccleſiæ Gebennen. ſuper quo à nobis tuæ ſaluti poſtulas prouideri. Nos igitur diſcretioni tuę breuiter reſpondendo conſulimus, quatenus ſi tuam omnino ſanare deſideras conſcientiam, regimen reſignes Eccleſiæ memoratæ, ac reddas Altiſſimo vota tua. In hoc tibi gratiam facientes, quòd ſi Capitulum eiuſdem Gebennen. Eccleſiæ te poſtmodùm canonicè duxerit eligendum, concedimus, vt electionē recipias taliter de te factā. Datū Signiæ vj. Idus Aug. Pont. N. anno. xvj.

EPISTOLA XCIV.

VT IVDICVM EXCOMMVNICATORVM SENTENTIAS RESCINDAT.

Epiſcopo Narnien.

CVM excommunicatis communicari non debeat, & perſonam in iudicio ſtandi non habeant ij, qui vinculo ſunt excommunicationis aſtricti, fraternitati tuæ per apoſt. ſcrip. mand. quatenus conſtitutiones, & ſententias Narnien. Iudicum, quos ſententia excommunicationis involuit, auctoritate noſtra decernas irritas, & inanes. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Signiæ Non. Aug. Pont. N. anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA XCV.

PETITAM IMMVNITATEM, QVATENVS SVA INTEREST, VLTRO CONCEDIT.

Poteſtati, & populo Viterbien.

MEMORES deuotionis, & fidei quam erga perſonam noſtram, & Eccleſiam Romanam habetis, mandatum quod dilectus filius S. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Presbyter Card. Camerarius noſter ſuper immunitate vendendi, & emendi apud Cornetum pro vobis edidit, quatenus res huiuſmodi ad nos ſpectat, ratum habemus, & gratum: ita quòd cùm ad nos totaliter pertinere claruerit, immunitate ipſa totaliter gaudeatis. Quod ſi fortè in aliqua parte ad Cornetanos perti-neat, quia ijdem omnimodis contradicunt, iuſtitiam offerentes, ne alienum iniuſtè concedere videamur, exhiberi vobis exinde faciemus, quod ordo dictauerit rationis. Tales igitur vos exhibere curetis, quòd diuinam, & Apoſtolicam gratiam vlteriùs mereamini: dilecto filio Nobili viro Iacobo conſobrino, & Mareſcallo noſtro, Rectori patrimonij B. Petri in Tuſcia efficaciter intendendo, in ijs quæ ad honorẽ, & profectũ Eccleſiæ Rom. pertinere noſcũtur. Scientes pro certo, quod multa per gratiam, per violentiam verò nihil apud nos poteritis obtinere. Datum Signiæ xij. Kal. Septemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCVI.

ECCLESIAM SANCTÆ CÆCILIÆ A PETITIONE QVADAM PECVNIARIA ABSOLVIT.

Archipresbytero & Clericis Eccleſiæ ſanctæ Cæciliæ Tranſtiberinæ.

CORAM dilecto filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in Aquino Diac. Card. quem Romano Barunci & P. Oeconomo Eccleſiæ veſtræ cõceſſimus auditorem, idem Romanus ab ipſo Oeconomo petijt triginta tres libras ex nonaginta quinque libris, quas ſibi dudum ad certum terminum ſoluere promiſiſtis: quæ videlicet nonaginta quinque libræ à vobis debebantur eidem, pro locatione quarumdam poſſeſſionum ab ipſo Eccleſiæ veſtræ facta. Oeconomus verò propoſuit ex aduerſo, quòd cùm dictus Romanus quoddam tenimentum terrarum pro trecentis triginta libris prouenientium Eccleſiæ veſtræ in perpetuum locauiſſet: centum quadraginta quinque libras ipſi R. & triginta octo Petro Monaldi, cui quandam pedicam terræ de ipſo tenimento prædictus R. obligauerat, perſoluiſtis, quibus etiam idem R. in inſtrumento locationis mandauit, vt Ioanni Oddon. decem & ſeptem, & Ioanni Leonis triginta quinque libras prouenientium ſolueretis, quibus tenimentum reliquum obligauerat. Præterea nonaginta quinque libras prædicto R. vſque ad duos annos, & duos menſes ſoluere promiſiſtis, per publicum inſtrumentum, ab ipſo eodem tempore obligatione recepta, quòd totum tenimentum, quod vobis, & Eccleſiæ veſtræ locauerat, vſque ad duos annos recolligeret, & ſcaloniaret, ac deliberaret à Ioanne Leonis, & Ioanne

Digitized by Google

Oddon.atque ab omni perſona ſinè veſtro,& Eccleſiæ veſtræ grauamine,vel expenſis Adiecto, quòd ſi terram illam, quæ à Ioanne Oddon. fuerat obligata, eodem anno liberam, & abſolutam ſinè aliquo grauamine veſtro nequaquam vobis deliberaret,ipſe reditus,quos ex ea deberetis percipere vobis daret. Alioquin ipſos reditus , & expenſas de pecunia ipſius R. quæ penès vos eidem ſoluenda remanſerat , vobis de ſuo mandato liceret auctoritate propria retinere. Porrò cùm præfato termino idem R. quod vobis promiſerat , non impleſſet requiſitus à vobis, ſicut dictus Oeconomus aſſerebat, recurſum habuiſtis ad B. tũc temporis Senatorem, qui dicto R. & Ioãne Leon. ac præfato Oeconomo ad ſuam præſentiam conuocatis,à Petro Malpilij, & Nicolao Tullij Iudicibus Palatinis,quibus ſpecialiter cognitionem eiuſdem cauſæ commiſit,& coram quibus à ſæpedicto R. cõfeſſiones factæ fuerũt , ante alia conſiliũ tale recepit , vt videlicet vobis liberam , & abſolutam concederet poteſtatem luendi , & recolligendi terras Ioanni Leonis,& Ioanni Oddon. ſeu perſonis alijs à prædicto R. pignori obligatas , de illis denarijs , qui de mercede locationis factæ ab eodem R. Eccleſiæ memoratæ remanſerant apud illam , & vt liceret vobis de denarijs ipſis retinere, atque deducere damna omnia,& expenſas factas, & faciendas eorumdem occaſione terrarum , necnon æſtimationem quindecim Rublorum frumenti , quæ à tempore factæ locationis de pignore Ioannis Oddonis percipere debuiſtis, & vt idẽ Senator cogeret Ioannẽ Leonem , & alios creditores, vt receptis pecunia, & omnibus, quæ pro ipſis pignoribus à dicto R. debebantur eiſdem, pignora ipſa vobis liberè,ac quietè dimitterẽt : vt vobis nihilominus reſtituerent prædictorũ pignorum inſtrumenta. Demum primo P. Malpilij, O. de Inſula, N. Tullij,N. Ioannis Bonifacij, ac Ioãne Bettî, & ſecundo eodem O. Andrea de Bulgaminis, & dictis N. Ioannis Bonifacij,& Ioanne Betti, ac tertio P. Stephano Ciceron. & prædictis O. & N. Ioannis Bonifacij, & Ioanne Betti dictum conſilium poſtmodum confirmantibus , quidã ex ipſis illud fuerunt plenius proſequuti, adijcientes videlicet,vt Senator Ioannem Leon. iuxta conſuetudinem Senatus cogeret reddere, ac reſtituere vobis totum illud tenimẽtum terrarum poſitum in Turricli,in loco, qui dicitur Vallis Lõgari,quod per Ioannem de Cerraccla quondam ſoccrum ſuum , & heredes ipſius titulo pignoris detinebat , cui Ioanni de Cerraccla tenimentum ipſum ab eodem R. fuerat obligatum.Et clericos ipſos compelleret eidem Ioanni ſoluere triginta quinque libras prouenientium veterum, vel denarios Senatus ſummam æquiualentes eandem , & vſuras duorum denariorum omni menſe pro libra,à ſecundo anno Põtificatus felicis memoriæ Lucij Papæ III. prędeceſſoris noſtri,vſque ad diẽ ſolutionis implendæ : pro duabus videlicet partibus quinque partium totius pecuniæ mutuatæ. Quia cùm tenimentum ad viginti modia terræ à Romano fuerit obligatum , facta conſideratione à prædictis O. de Inſula, P. Malpilij, N. Tullij, N. Ioannis Bonifacij, & Ioanne Berti, tanta modiatio reperta non fuit : propter quod vſura pro prædictis duabus partibus debebatur. Et etiam quod tam ipſe, quàm ſucceſſores ipſius prohiberent dictum Roman. & eius heredes , ac omnes alias perſonas ſubmiſſas, vel ſubmittendas ab ipſis nihil repetere contra ipſam Eccleſiam de omnibus denarijs, qui pro recolligendis terris prædictis ſoluti fuerant ab eadem, & de retentis ab ea pro expenſis, & æſtimationibus fructuum, quos de pignore Ioannis

Oldon. à tempore locationis factæ percipere debuistis. Vnde cùm vos tam ratione mandati ab R. sæpedicto recepti, & quia ad repignorandum, & liberandum possessiones prædictas ab eodem R. vobis cessæ fuerant actiones, prout instrumento locationis pleniùs reperitur; quàm etiam per consilia sapientum sæpiùs confirmata, à quorum vltimo idem R. se non asseruit appellasse, de centum octoginta quinque libris, quæ penès vos de supradicta locationis mercede remanserant, centum quinquaginta duas libras creditoribus solueritis supradictis, sicut in instrumentis publicis continetur; & decem & octo libras vobis retinueritis, tam pro quibusdam expensis factis de conscientia iudicum prædictorum, prout scriptum eorum indicat euidenter, quàm pro damnis, & expensis alijs, quas ex partium confessione constitit vos subijsse, ac quantitatem residuam post computationem ab ipso Card. exactissimè factam eidem Card. ad opus sæpedicti R. curaueritis assignare, idemœconomus ab impetitione præfati R. Ecclesiam vestram postulauit absolui. Cùm igitur super præmissis coram Card. iamdicto lite contestata legitimè, ac præstito calumniæ iuramento fuisset à partibus diutiùs litigatum, & idem auditis earum confessionibus, & inspectis publicis instrumentis, ac consilijs hinc inde exhibitis, necnon rationibus, & allegationibus pleniùs intellectis, nobisquæ super ijs inuenerat fideliter retulisset, nos habito cum Fratribus nostris consilio diligenti, Ecclesiam vestram ab impetitione prædicti Romani sententialiter absoluimus, iustitia exigente, iniuncto vobis, vt vel pro vsuris, quas Ioanni Leonis præfati R. creditoris soluistis, eidem R. satisfactionem congruam impendatis: vel ad repetendas easdem dicto R. contra ipsum Ioannem Leon. quas habetis, curetis cedere actiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque, ad* incursurum. Datum Signiæ x. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCVII.

VT EPISCOPO NAZAROCENSI ABDICATO, ALIVM ELIGENDVM CVRET.

Episcopo, Archidiac. & Cantori Daualien.

DILECTI filij... Decanus, & Cantor Nazarocen. Ecclesiæ suis nobis literis intimarunt, quòd cùm olim curam eiusdem Ecclesiæ Sidonien. Episcopo duxerimus cõmittendam, idem Ecclesiam ipsam frumento, animalibus, possessionibus, & rebus alijs spoliare præsumens, & muris obstrui faciens portas eius, eam in vsum cellarij, reuerentia diuini cultus posthabita, redigere non expauit, præfatis Decan. Cãtore, aliisque fratribus electis penitus ab eadem. Cúmque propter hæc & alia nonnulla grauamina nostram audientiam appellassent, ipse appellationi nequaquam deferens eorumdem, quinimò in Apostolicæ Sedis iniuriam, & contemptum eos duriùs aggrauans, & affligens, tantæ persecutionis sæuitiam exercuit in eosdem, quòd in præfata Ecclesia nisi vnus ex prefatis Canonicis non remansit. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mand. quatenus, si est ita, præfatum Episcopum, vt ea quæ abstulit Ecclesiæ memoratæ restituat vniuersa, per cen-

per cenſurã Eccleſiaſticã appellatione poſtpoſita cõpellẽtes, Eccleſiæ ſæpedictæ Capitulo eligendi ſibi perſonã idoneã canonicè in paſtorẽ tribuatis, auctoritate noſtra, liberã facultatẽ. Teſtes autẽ qui fuerint, &c. *uſque*, perhibere. Quod ſi non omnes, &c tu frater Epiſcope. Datum Signiæ ix. Kal. Sept. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCVIII.

Sententias interdicti exacto privs ivramento, retractari ivbet.

Epiſcopo Amyclen. Electo Kernicen. & Priori Patracen.

VENERABILIS Frater noſter ... Archiepiſcopus Patracen. proſe, ac Venerabilibus fratribus noſtris Philippen. Serren. Theſſalonicen. Neupatren. Theban. Athenien. & Corinthien. Archiepiſcopis, ac ſuffraganeis eorumdem in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quòd cum præfato Theſſalonicen. Archiepiſcopo, & Sidonien. & Cardicen. Epiſcopis noſtris dediſſemus literis in mandatis, vt nobilem virum G. de Villa arduini Achaiæ Principem alióſque Abbatiarum, Eccleſiarum, Papatuum, decimarum, & poſſeſſionum ad eorum Eccleſias pertinentium illicitos detentores, per cenſuram Eccleſiaſticam ad reſtitutionem compellerent eorumdem; dicti Princeps, & alij citati legitimè ab eiſdem in eorum noluerunt præſentia comparere, propter quod iudices ipſi excommunicationis in eos, & in terram eorum interdicti ſententias protulerunt, quas idem Archiepiſcopus Apoſtolico petijt munimine roborari, adijciens nihilominus conquerendo, quòd per dictũ Principem, & homines ſuos ſede propria, & Caſtro, & dimoſſario Patracen. poſſeſſionibus & fructibus earũ, & rebus alijs cõtra iuſtitiã fuerat ſpoliatus, & quòd tam idem Princeps, quàm Nobilis vir O. de Roca Dominus Athenarum iura Eccleſiarum ſuarum grauiter perturbantes, ea quæ donantur, venduntur, vel legantur eiſdem ab ipſis poſſideri pacificè non permittunt. Ex aduerſo autem dilecti filij *W.* Decanus Mothonen. Magiſter I. de Borbonio, & *W.* de Bitis miles procuratores Principis & Nobiliũ prædictorum, ac omnium Latinorum ſub illorum dominio conſiſtentium, reſpondentes confeſſi fuerunt, iudices quidem antedictas ſententias protuliſſe, ſed aſſeruerunt, quòd ante tempus, infra quod earum fuit ſuſpenſus effectus, cùm fuerint ſub conditione prolatæ, ab eis ex legitimis cauſis extitit appellatum. Videlicet quia iudices ipſi dicto Principi, & parti ſuæ ſuſpecti meritò videbantur, cùm eandem haberent penitus quæſtionem; & quia noſtrarũ copiam literarum nequiuerint vllatenus obtinere, licèt eas cum inſtantia poſtularent, nec in earum tranſcripto, quod ſolum fuit eis exhibitũ, de cõpoſitione, quæ ſuper præmiſſis inter ipſos, & prefatũ Archiepiſcopũ interceſſerat, aliqua mẽtio habebatur: vnde procuratores ipſi humiliter poſtularunt, vt cũ propter cauſas prædictas meritò fuerit appellatum, ſententias ipſas decerneremus irritas, & inanes. Ad ea verò, quæ præfatus Archiepiſcopus ſuper propria ſpoliatione propoſuit, reſponderunt quòd ipſum nequaquã ſpoliatũ credebant, ſed ſi de ipſius ſpoliatione conſtaret, quòd ei debita fieret reſtitutio, promiſerunt. Cúmque ipſe Archiepiſcopus fateretur contra iamdictas fuiſſe ſententias prouocatum, ſed prouocationem ipſam negaret ex

Digitized by Google

cauſis propoſitis factam eſſe: ac procuratores prædicti per duos ex ipſis, & Archidiac. Argolicen. qui procurator non erat, ſe id in præſentia noſtra dicerent probaturos, & propter hoc etiam parati eſſent obligare omnia bona ſua. Nos licèt per hoc ad deciſionẽ negotij legitimè procedere non poſſemus, cùm ijdem in vna eadémque cauſa, de iure non poſſent eſſe procuratores, & teſtes: ad cautelam tamen ipſorum iuramentis receptis, de fratrum noſtrorum conſilio ſic duximus prouidendum; vt videlicet dicti Nobiles corporaliter exhibeant iuramentum, quòd parebũt præcisè mandatis, quæ ipſis per literas, aut Legatum, vel delegatum noſtrum ſuper hoc duximus facienda, & tunc relaxatæ denuntientur ſententiæ ſupradictæ: cognitione negotij principalis, & aliorum quæ idem Archiepiſcopus propoſuit coram nobis, Legato quem ad partes illas de latere noſtro deſtinare proponimus reſeruata. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus recepto à præfatis Nobilibus ſecundùm formam expreſſam ſuperiùs iuramento, ſententias ipſas denuntietis auctoritate Apoſtolica relaxatas, & ſi præſcriptæ appellationis cauſæ coram ipſo fuerint probatæ Legato, nihil eis occaſione dictarum ſententiarum iniungatur, ſub debito præſtiti iuramenti. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique frater Epiſcope, & fili electe ſuper vobis ipſis, &c. Datum Signiæ vij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCIX.

Vt sententiam Apostolica avctoritate execvtioni mandent.

Abbati, & Conuentui de Valle ſancti Petri, Ciſtercien. Ordinis.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum, &c. *vſque*, aſſenſu. Diffinitiuam ſententiam quam pro vobis maior Decanus Colonien. & coniudices eius contra Nobilem virum Arnold. de Hukenſvage ſuper allodio in Caſſele rationabiliter promulgarunt, ſicut eſt iuſta, nec legitima prouocatione ſuſpenſa, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Signiæ ix. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA C.

Memoratas possessiones avctoritate Apostolica confirmat.

Abbati, & Conuentui de Alba, Ciſtercien. Ord.

SOLET annuere Sedes Apoſtolica, &c. *vſque*, aſſenſu. Poſſeſſiones de Ottefvuilre, de Raſtede, de Vvinkil, de Hatt, de Malſc, de Lindehart, de Schiuenhart, de Brecheim, de Terdingen, de Bernardeſvuilre, de Diethenhuſen, de Delenbrvunnen, & de Moſebrvunne, ac alia bona veſtra, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos, Monaſterio

Digitized by Google

veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Signiæ ix. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CI.

VT INIVNCTVM SIBI MANDATVM DILIGENTER EXEQVATVR.

Præpoſito Ferrarien.

CVM tibi curam, & adminiſtrationem Maſſæ de Ficarolo duximus cõmittendam, mandantes vt prouentus eius recipiens, ad opus noſtrum reſeruares eoſdem, miramur quod nihil nobis ſuper hoc reſcribere curauiſti. Quocirca per Apoſt. tibi ſcripta præcipiẽdo mand. quatenus quidquid ſuper hoc feceris, nobis quantociùs ſcribere non omittas, & loci prædicti curam, & adminiſtrationem habeas diligentem. Contradictores, aut detentores ſiqui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcens. Datum Signiæ vij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CII.

VT MARCHIAM ANCONITANAM AD IVS ECCLESIÆ ROM. REVOCET.

Nobili viro Marchioni Eſten.

INTER alias rationes ea conſideratione potiſſimùm claræ memoriæ... Patri tuo Anconitan. Marchiã in feudum duximus concedendam, quia promiſerat nobis, quòd eam valida manu ingrediens, ipſam ad Eccleſiæ Romanæ dominium reuocaret. Sperantes autem te in eodem negotio proceſſurum, ſicut tuis nobis literis intimaſti, ſuper hoc literas tibi tranſmiſimus, quales vidimus expedire. Verùm cùm in hoc nõdum proceſſeris, & de leui maximè temporibus iſtis Marchiam ipſam ad dominiũ noſtrum reuocare poſſimus, Nobilitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatenus in negotio ipſo procedas. Alioquin ne diutiùs Eccleſia ſpoliata remaneat, nos procedemus in ipſo, ſicut videbimus expedire. Datum Signiæ v. Kal. Septembris, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIII.

VT APOSTOLICO PRÆCEPTO SATISFACERE SATAGANT.

Archiepiſcopo, Iudicibus, & Conſulibus Beneuentan.

LICET Nobilis vir Thomaſius de Aquino cum ſocijs ſuis de mandato noſtro captus non fuerit, volentes tamen indemnitati veſtræ paterna ſolicitudine præcauere, ſæpe vobis ſuper hoc ſcripta noſtra direximus, qualia pro tempore nouimus expedire. Ipſe verò, etſi quoddam modicum caſtrum germani noſtri, quod dicitur Broccus, iniuſtè detineat contra regiam iuſſionem; vnde gratum nobis

Digitized by Google

existeret, si per vos ad illud reddendum posset induci, vt non vestrum solummodo cõmodum, sed etiam nostrũ procuraretis honorem, liberationem tamen ipsius, qui propter hanc causam captus non fuit, nolumus impedire: sed vobis vtique credimus profuturum, si nobis curaueritis in hac parte defetre, vt nos propensiùs ad vestrum inducatis profectum, etiam si conditionem ipsius oporteret vos propter hoc in aliquo facere meliorem, cùm per diuinæ miserationis auxilium potentes simus vobis in maioribus respondere. Vos ergo intellecto beneplacito nostro, tanquam viri prouidi, & fideles agatis, quod vtile fuerit, & honestum, necessariam adhibentes cautelam, ne circumueniri possitis, quia quantum vobis valeat compositio inter vos, & illum tractata sinè nostro fauore prodesse, vestra sicut credimus, discretio non ignorat. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIV.

Legatvm Sedis Apostolicæ commendat.

Illustri Constantinopolitan. Imperatori.

IPse summus angularis lapis Iesus Christus, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, Ecclesiæ fundamentum, & fundator existens, inter cetera quibus salutaria prouidit remedia populo Christiano ad consolidãdam fidei vnitatem, vt & vnus pastor esset, & vnum ouile, Sedem Apostolicam totius Christianitatis caput instituit, & magistram. A qua sicut vnguentũ in capite, quod descendit in barbam Aaron, & ad oram etiã vestimenti, panis intellectus, & vitæ ad alias procedat Ecclesias, cum doctrina fidei, & aqua sapientiæ salutaris. Sanè pastor ipsius, & rector, cùm ab eo plus Dominus exigat, cui plura committit, vt in talento sibi credito negotietur vtiliter, portat onera grauia cum plenitudine potestatis. Sic in vno loco personaliter residens, quòd propter euentus plures, & varios in spiritu per plura diffunditur, & trahitur ad remota, quantóque magis potestas extenditur, tantò maiori solicitudine occupatur. Verùm ne inter curas continuas, & prægrandes pro defectu imperfectionis humanæ deficeret, si solus consumendus inani labore ad suam solicitudinem omnia reuocaret: attendens quòd messi multæ operarius vnus non sufficit, multos sibi operarios, & coadiutores adiungit, ac per eos exequitur, quod per se non potest personaliter adimplere. Porrò expedit vt cum fratribus onera partiatur, sic vices suas alij committendo, vt intelligatur ipsemet faceret, quod per alios fieri decernit; illius instructus exemplo, qui discipulos suos in vniuersum mundum ad prædicandum direxit. Cùm igitur non solùm necessitas Ecclesiæ, sed etiam vtilitas Constantinopolitani Imperij postularit, illuc à latere nostro destinari Legatum; nos ad exaltationem, & commodum Ecclesiæ pariter, & Imperij, necnon personæ tuæ specialiter intendentes, vt in missi persona, mittentis notetur affectus, illum ad partes ipsas duximus destinandum, quem inter fratres nostros speciali diligimus caritate. Videlicet Venerabilem fratrem nostrum Pelagium Episcopum Albanen. virum literatum, prouidum, & honestum, nobis, & fratribus nostris carum admodum, & acceptum. Ipsum igitur

magnum Eccleſiæ Dei membrum, immo perſonam noſtram in ipſo benignè recipias, & honeſtè pertractes: cui nos vices noſtras commiſimus, vt iuxta verbum propheticum euellat, & deſtruat, ædificet, & plantet, quæ ſecundùm Deum euellenda, & deſtruenda, necnon ædificanda cognouerit, & plantanda. Ipſius itaque ſalubribus monitis, & conſilijs reuerenter intendas, de cuius circumſpectione prouida, & prouidentia circumſpecta plenam fiduciam obtinemus; quoniam dirigente Domino greſſus eius ſic via regia curabit incedere, quòd non declinabit ad dexteram, vel ſiniſtram. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

In eundem fere modum Nobilibus viris Comitibus, Baronibus, & vniuerſis Chriſti fidelibus ſub Conſtantinopolitan. Imperio conſtitutis, verbis competenter mutatis.

EPISTOLA CV.

Eadem cvm svperiore.

Vniuerſis Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Pralatis per Conſtantinopolitan. Imperium conſtitutis.

IN CONSVTILIS Domini tunica vni ceſſit in ſortem, vt in ipſius Eccleſia ſeruaretur vnitas illibata. Ad conſeruandum autem in ea myſteriũ vnitatis, vnum eidem, beatum Petrum, videlicet Dominus caput inſtituit, & Magiſtrum, cui oues Chriſti, dicente Domino; Paſce oues meas, ſunt ſinè diſtinctione commiſſæ, alienis ab ouili Dominico reputatis, qui Petrum in ſuis ſucceſſoribus non agnoſcunt eſſe paſtorem. Ab hac vnitate Græcorum Eccleſia quondam diuertens, & Petri magiſterio ſe ſubducens exiuit ouile Dominicum, poſt gregem ſodalium euagando, & ſic quæ primò ſanis affluebat doctrinis, & penè magiſtra vocari poterat propter tempus, errorum poſtmodùm circumfuſa caligine, cœpit plurimum indigere, rurſus diuini eloquij rudimenta mendicans. Sanè patre luminum, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, ipſam miſericorditer illuſtrante ad Petri magiſterium, vnitatem, & deuotionem videlicet Romanæ Eccleſiæ ſalubriter eſt reducta: & cùm in nouam quodammodo infantiam ſit renata, plenis eam lactare volentes vberibus ad reformationem ipſius opem, & operam impendere nitimur efficacem. Et licèt inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium Eccleſiarum ſolicitudo continua, tantò tamen ad illam ſpecialiùs aciem noſtræ prouiſionis extendere volumus, quantò plùs reformationis officio indigere dignoſcitur poſt errorem. Vnde quod in abſentia poſſumus per nos ipſos, & quod præſentialiter non valemus, alterius præſentia exequentes, Venerabilem Fratrem noſtrum P. Albanen. Epiſcopum, virum literatum, prouidum, & honeſtum, quem inter Fratres noſtros ſpeciali diligimus caritate, à latere noſtro Legatum in Conſtantinopolitanum Imperium deſtinamus; pro certo credentes ſic eum via regia inceſſurum, quòd non declinabit ad dexteram, vel ſiniſtram, eíque de quo plenam fiduciam obtinemus, commiſimus vices noſtras, vt iuxta verbum propheticum euellat, & deſtruat, ædificet, & plantet, quæ ſecundùm Deum euellenda, & deſtruenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda plenaria ſibi poteſtate conceſſa, vt abſque contra-

Digitized by Google

dictione cuiuslibet, ea quæ pertinent ad legationis officium exequatur. Ipsum ergo Legatum recipiatis benignè, ac honestè tractetis, quia cum nos recipiamur in ipso, in misso notabimus deuotionis affectum quem geritis ad mittentem: & ipsius monitis, ac mandatis humiliter intendentes, quæ inter vos duxerit statuenda, tanquam deuotionis filij studeatis reuerenter admittere, firmitérque seruare: ac tales vos erga eum exhibere curetis, quòd non solùm eidem, sed etiam nobis esse possit acceptum. Scientes quòd cùm ei plenè legationis officium commiserimus sententias, quas rite protulerit in rebelles, ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obseruari. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CVI.

Eivsdem argvmenti.

G. Principi Achaiæ.

LICET olim Ecclesia Græca elongauerit se ab vberibus matris suæ, à capite membrum, & pars à suo toto diuertens; quia tamen per illius misericordiam, qui venit drachmã quærere perditam, & errantem ouem in deserto mundi huius proprijs humeris reportauit ad caulam, ad deuotionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ instituente Domino mater est omnium, & magistra salubriter est reducta. Sedes Apostolica maternos affectus non exuens ad reformationem ipsius tantò plùs impendere nititur opem, & operam efficacem, quantò plùs reformationis officio indiget post errorem. Sanè cùm vtilitas non solum spiritualis, sed etiam temporalis exigeret, Legatum à latere nostro in Græciam destinari, nos illum ad partes illas duximus destinandum, quem inter fratres nostros speciali diligimus caritate: videlicet Venerabilem Fratrem nostrum Pelagium Episcopum Albanen. virum literatum, prouidum, & honestum, nobis, & fratribus nostris carum admodùm, & acceptum. Ipsum igitur magnum Ecclesiæ Dei membrum, immo personam nostram in ipso benignè recipias, & honestè pertractes, cui nos vices nostras commisimus, vt iuxta verbum propheticum euellat, & destruat, ædificet, & plantet, quæ secundum Deum euellenda, & destruenda, necnon ædificanda cognouerit, & plantanda. Ipsius itaque salubribus monitis, & mandatis reuerenter intendas, de cuius circumspectione prouida, & prouidentia circumspecta plenam fiduciam obtinemus, quoniam dirigente Domino gressus eius sic via regia curabit incedere, quòd non declinabit ad dexteram, vel siniſtram. Datum Signiæ ij. Kalend. Semptembris, Pontific. nostri Anno xvj.

In eundem modum scriptum est Principibus, Comitibus, Baronibus.

Digitized by Google

EPISTOLA CVII.

IVSTITIAM PROMITTIT ET CONSTANTIAM PERSVADET.

H. Langrauio Thoringiæ.

ILLA te obtentu tuæ deuotionis, & fidei, quas in arduis ſumus rebus experti, caritatis ſynceritate diligimus, vt non ſolùm pro tuis, verùm etiam pro aliorum negotijs preces tuas parati ſimus, quantùm cum Deo, & honeſtate poſſumus, exaudire; cùm diligenter ad tuum aſpiremus commodum, & honorem. Sanè quod à ... Bambergen. Epiſcopo pro Eccleſiæ deuotione pertuliſſe diceris grauamina, & iacturas, eò nobis ampliùs eſt moleſtum, quò ſeruiendo Eccleſiæ à viro Eccleſiaſtico non grauamen ſed præmium noſceris meruiſſe. Cùm ergo à Venerabili fratre noſtro ... Maguntin. Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, qui ſuper abſolutione ipſius Epiſcopi receperat ſcripta noſtra, duxeris appellãdum, & eodem appellationi tuæ humiliter deferente negotium ad noſtrum ſit delatum examen, iuſtitiam tuam tibi auctore Deo, diligenter curabimus conſeruare. Tu ergo termino tibi, & Epiſcopo ipſi à præfato Archiepiſcopo præfigendo, talem ad noſtram præſentiam dirigas reſponſalem, qui cauſam tuam agat fideliter, & prudẽter. De ceterò Nobilitatem tuam monemus, atque hortamur, quatenus in noſtra, & Apoſtolicæ Sedis deuotione firmus, & ſtabilis perſeueres, vt negotio, quod magnanimiter inchoatũ eſt, & maxima iam ex parte promotum, feliciter conſummato, de toleratis laboribus manipulos reportare valeas expectatos. Datum Signiæ iij. Non. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CVIII.

DE IIS QVI CRVCE SIGNATI VOTVM ADIMPLERE DIFFEREBANT.

C. Decan. Spiren.

QVOD iuxta verbum Apoſtoli non videris altum ſapere, ſed timere, ac tuum cum Propheta cognoſcere imperfectum, & tamen confiſus de illo, qui dans affluenter omnibus, & non improperans, balbutientium linguas facit eſſe diſertas, iniunctum tibi exhortationis officium, & ſuſcepiſti humiliter, & ſolicitè niteris adimplere, tuam nobis commendat prudentiam, & quòd ſis laudabiliter in ipſo negotio proceſſurus, fiduciam tribuit pleniorem. Tuis ergo conſultationibus benigniùs intellectis, de ijs qui ſuſcepto Crucis ſignaculo propoſuerunt contra hæreticos in Prouinciam proficiſci, nec dum ſuum fuerunt executi propoſitum. Reſpondemus, vt tales ad aſſumendum itineris Hieroſolymitan. laborem ſedulò inducantur, cùm illum maioris meriti eſſe conſtet. Ad quod ſi forſan induci nequiuerint, votum proſequi compellantur emiſſum. De illis verò, qui vxoribus reclamantibus volunt ſuſcipere ſignum Crucis, de quibus dubitas, an propter hoc eorũ debeat propoſitũ impediri, ſic duximus reſpondendum; quòd cùm rex cœleſtis maior ſit rege terreno, & conſtet quòd vocatos ad terreni regis exercitum vxorum non impedit contradictio; liquet quòd ad ſummi Regis

exercitum inuitatos, & ad illum proficiſci volentes prædicta non debet occaſio impedire; cùm per hoc matrimoniale vinculũ non ſoluatur, ſed ſubtrahatur ad tempus cohabitatio coniugalis, quod in multis alijs caſibus fieri frequenter oportet. Quid autem agendum ſit de mulieribus, & perſonis alijs, quæ Crucis ſignaculum ſuſceperunt, & ad proſequendum votum non ſunt idoneæ, vel potentes, ex generalibus literis conijcitur manifeſtè, in quibus continetur expreſſum, vt regularibus perſonis exceptis, ſuſcipiant quicumque voluerint ſignum Crucis, ità quòd cùm vrgens neceſſitas, aut vtilitas euidens poſtularit, votum ipſum de mandato poſſit Apoſtolico commutari, aut redimi, vel differri. Quia verò ... Collegam tuum ab hac luce Dominus euocauit, Abbatem de Sconovuia eidem iuxta petitionem tuam duximus ſubrogandum: & vt fructuoſior valeat exiſtere labor veſter, tam tibi, quàm Abbati prædicto concedimus, vt incendiarijs, & ijs qui manus temerarias in Clericos, aut alias perſonas Eccleſiaſticas inijecerunt, volentibus ſuſcipere ſignum Crucis, ſatisfactione paſſis iniuriam exhibita, competenti auctoritate noſtra liberè abſolutionis beneficium impendatis. Niſi forſan aliquorum exceſſus adeò graues exiſterent, & enormes, quòd meritò eſſent ad Sedem Apoſtolicam tranſmittendi. Datum Signiæ v. Idus Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIX.

Commvtationem inter Spirensem Ecclesiam, et Imperivm approbat.

Decan. & Capitulo Spiren.

IVSTIS petentium deſiderijs, &c. *vſque*, complere. Accepimus ſanè, quòd Spiren. Eccleſia duo poſſidebat Monaſteria in Thuringia, quorũ Abbatiſſis Spiren. Epiſcopus regalia porrigebat: & Imperium Abbatiam de Vuizkenburch ad ſe in temporalibus pertinentem in Spiren. Diœc. obtinebat, de quibus inter ipſum Imperium, & præfatam Spiren. Eccleſiam cõmutatio facta proponitur de communi, & libera voluntate, quam chariſſimus in Chriſto filius noſter F. Siciliæ Rex Illuſtris in Romanum Imperatorem electus obnixè petijt auctoritate Apoſtolica confirmari. Eius igitur precibus inclinati commutationem ipſam, ſicut ſinè prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & in ipſarũ Abbatiarum diſpendium non redundat, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Signiæ vij. Idus Sept. Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CX.

VT Ā SE INSTITVTVM PANORMITANVM ARCHIEPISCOPVM, CONCESSA DIGNITATE POTIRI FACIAT:

G. ſanctí Theodori Diac. Card. Apoſt. Sed. Leg.

GRAVE gerimus & indignum, quòd cùm iam multotiens mandauerimus per te Panormitan. Eccleſiæ in paſtorem de perſona idonea prouideri; ſicut accepimus mandatum noſtrum nondum extitit effectui mancipatum. Nolentes igitur eiuſdem Eccleſiæ prouiſionem vlteriùs prorogari, ſi fortè nondum eſt illi de paſtore prouiſum, Venerabilem fratrem noſtrum ... Baren. Archiepiſcopum virum, ſicut experimento cognouimus, prouidum, & honeſtum, ac nobis, & kariſſimo in Chriſto filio noſtro F. Illuſtri Regi Siciliæ in Romanorum Imperatorem electo deuotum pariter, & fidelem, eidem Eccleſiæ concedimus in paſtoſtorem. Capitulo eiuſdem Eccleſiæ noſtris dantes literis in præceptis, vt eidem tanquam paſtori ſuo intendant humiliter, & deuotè. Ideóque diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mand. quatenus præceptum noſtrum, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, facias effectui mancipari. Contradictores, ſiqui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Signiæ iv. Idus Septembr. Pont. N. Anno xvj.

Scriptum eſt ſuper hoc Capitulo Panormitan.

EPISTOLA CXI.

GRATVLATVR DILIGENTEM IN CRVCIS NEGOTIO OPERAM, ET MVLTA EIVS FIDEI COMMITTIT.

Epiſcopo Ratiſponen.

GAVDEMVS in Domino, & in virtutis eius potentia gloriamur, quòd in commiſſo tibi negotio Crucis Chriſti te laudabiliter diceris exercere, ac bene diuina cooperante gratia proficere in eodem. Caritatem tuam monentes attentiùs & hortantes, quatenus ſupernæ retributionis intuitu illud, calcatis pro Chriſti nomine cunctis difficultatibus taliter, exequaris, vt cum illis, qui euntes ibant, & flebant mittentes ſemina ſua, exultationis manipulos valeas reportare. Quia verò propter diei malitiam euectionum numero, quem tibi taxauimus contentus eſſe non potes, vt pote qui cum eo longè à ciuitate tua per duo miliaria, ſicut tuis nobis inſinuaſti literis, procedere non auderes: nos remedium, quod contra impedimentum huiuſmodi tua prouidit diſcretio, approbantes, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus vbi perſonaliter negotium exequi nequiueris memoratum, auctoritate noſtra, prout ipſe cogitaſti, committas viris honeſtis, & prouidis vices tuas. Et quoniam de tuæ circumſpectionis modeſtia fiduciam gerimus pleniorem, taxandi, tam tibi, quàm illis euectionum numerum quem ſecundùm locorū, & temporum qualitatem videris expedire, liberam

tibi concedimus facultatem, moderamine, quod ipse prouidisti, circa eos qui ministrabunt procurationes, cùm res ita videbitur postulare, seruato: vt videlicet duarum, vel trium, aut etiam plurium parochiarum populis in vnum ad audiendum verbum Domini conuocatis, eorum Prælati simul vbi singuli non sufficerint, expensas baiulis verbi Dei exhibeant moderatas. Concedimus etiam, vt incendiarijs, & ijs qui manus temerarias in clericos, aut alias personas Ecclesiasticas injecerunt, volentibus suscipere signum Crucis, satisfactione iniuriarum exhibita competenti, auctoritate nostra munus absolutionis impendas: nisi forsan aliquorum excessus adeò graues existerent, & enormes, quòd meritò essent ad Sedem Apostolicam transmittendi. Ad hæc omnes, qui te circa huiusmodi negotium occupato, possessiones, aut alia Ecclesiæ tuæ bona temerè præsumpserint inuadere, vel turbare, in quacumque fuerint Diœcesi constituti, tibi liceat appellatione remota per districtionem Ecclesiasticam coërcere. Taliter ergo in omnibus exhibere te studeas prudentem, solicitum, & modestum quòd per hoc crescas, & nomine apud homines, & merito apud Deum, nósque fraternitatem tuam magis, ac magis Apostolica prosequamur gratia, & fauore. Datum Signiæ iv. Idus Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXII.

CONTROVERSIAM DE PATRIARCHATV CONSTANTINOP. DELEGAT.

Albanen. Episcopo Apost. Sed. Leg.

CVM causam super postulatione de Venerabili fratre nostro... Heraclien. Archiepiscopo, & electione de dilecto filio ... Plebano sancti Pauli de Venetijs in Constantinopolitan. Ecclesia celebratis, dilecto filio Magistro Maximo Notario nostro duxerimus committendam; & idem proficiscens vsque Venetias in negotio pro parte processerit: quia tamen per Venetias Constantinopol. transitum habere non potuit, causam ipsam tuæ fraternitati, de qua plenè confidimus, duximus committendam, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus in eadem secundùm formam comprehensam in literis directis ad eundem Magistrum, appellatione remota procedas. Tu denique frater Episcope super ipso, &c. Datum Signiæ xiv. Kal. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXIII.

REFORMANDI MONASTERII IVS ET AVCTORITATEM TRIBVIT.

Priori, & Conuentui Camaldulen.

CVM dudum ad correctionem, & reformationem Monasterij de Vangaditia laborantes proficere non possemus; nec huiusmodi Babylon quam studio multo curauimus, ad sanitatem vllatenus peruenire; quinimò eius computruissent adeò cicatrices, vt earum fœtor etiam laicos ad nauseam prouocaret: demum attendentes ferro debere vulnera resecari, quæ fomentorum non sentiunt medicinam, Venerabili fratri nostro N. Reg in. Episcopo, tunc electo, & dilectis filijs ... Priori sancti Georgij,

Digitized by Google

& V. Subdiac. noſtro Canonico Veronen. dedimus in mandatis, vt tam E. quondam eiuſdem loci Abbatem, qui à regimine ipſius noſtra fuerat auctoritate amotus, quàm etiam Monachos vniuerſos per alia Monaſteria collocantes, virum aliquem religioſum, bonæ opinionis, & vitæ, ſolicitum in ſpiritualibus, & in temporalibus circumſpectum, Monaſterio præficerent antedicto; qui ſecum viris prudentibus, & religioſis aſſumptis Monaſterium ipſum ſpiritualiter, & temporaliter reformaret. Qui mandatum Apoſtolicum fideliter exequentes, dilectum filium S. domus veſtræ de Veron. Priorem, virum vtique prouidum, & honeſtum ipſi Monaſterio præfecerunt: iniungentes eidem, vt ad minus duodecim viris idoneis de Ordine veſtro aſſumptis, ad eiuſdem reformationem intenderet ſolicitè, ac prudenter: nobis nihilominus per ſuas literas quod fecerant intimantes, vt eorum proceſſus per approbationem noſtram ſtabilitatem debitam ſortiretur. Volentes igitur ſic eiuſdem Monaſterij reformationi, ac ſtatui prouidere, quòd ex hoc iuri Apoſtolicæ Sedis, ad quam nullo medio pertinet, minimè derogetur, de Fratrum noſtrorum conſilio, ipſum Priorem concedentes dicto Monaſterio in Abbatem, liberam eiuſdem Monaſterij correctionem, & plenam tibi, fili Prior, & ſucceſſoribus tuis duximus committendam. Ità tamen, quòd qui pro tempore fuerit electus ibidem, Romano Pontifici præſentetur, ab eo confirmationis, & benedictionis gratiam receprurus: ad cuius amotionem, ſi quando propter exceſſus ſuos fuerit amouendus, inconſulto Romano Pontifice nullatenus procedatur. Datum Signiæ vij Kal. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

In eundem fere modum ſcriptum eſt Regin. Epiſcopo ... Priori ſancti Georgij, & V. Subdiac. noſtro Canonico Veronen. verbis competenter mutatis, vſque, nullatenus procedatur. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus Monachos, qui adhuc in præfato Monaſterio commorantur, in alijs Monaſterijs recipi facientes, in corporalem poſſeſſionem ipſius, prædictum inducatis Abbatem, & ad reformationem eiuſdem oportunum impendentes ſibi conſilium, & fauorem, faciatis ei de ipſius Monaſterij iuſtitijs ab eius fidelibus, & ſubditis plenariè reſponderi. Contradictores, ſiqui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CXIV.

VT AD MELIOREM FRVGEM REVERTATVR, ET CAMALDVLENSIVM INIVRIIS ABSTINEAT.

Nobili viro Comiti Guidoni, ſpiritum conſilij ſanioris.

QVM tuum in multis offenderis Redemptorem, & traditam tibi poteſtatem ab ipſo multotiens contra eum præſumpſeris exercere, deberes ſaltem in vitæ veſpera conſtitutus, tuæ delicta corrigere iuuentutis, & Domini faciem in confeſſione oris, & ſatisfactione operis taliter præuenire, vt in tremendi neceſſitate iudicij ab ipſo, qui reddet ſingulis ſecundùm opera ſua, poſſes indulgentiæ gratiam expectare. Tu verò, quod dolentes referimus, nec dum à via mala cohibes pedes

Digitized by Google

tuos; ſed quaſi propriæ ſalutis curam, ac diuini nominis timorem abieceris, & amorem, contempta Dei patientia, quæ quantùm in ipſa eſt, ad penitentiam te adducit, confuſionem tibi theſaurizas, & iram, religioſos viros, quorum patrocinium tibi deberes beneficijs, & obſequijs comparare, vt apud Dominum allegarent precibus cauſam tuam, in tuæ famæ, ac ſalutis diſpendium affligendo. Ecce enim, ſicut multorum relatione didicimus, Fratres Camaldulen. qui ſeculi vanitatibus abdicatis, mortificarunt cum vitijs, & concupiſcentijs membra ſua, crucifigentes ſibi mundum cum Apoſtolo, & ſe mundo, multipliciter opprimens, & affligens, nuper feciſti iuxta ipſorum eremum quandam viam, per quam non ſolùm armatos, ſed etiam hiſtriones cum mulierculis ire facis, cùm acceſſus terminorum ſuorum mulieribus ab antiquo fuerit interdictus. Nuper quoque quoſdam boues ipſorum eiſdem feciſti violenter auferri, nec eos, donec à quibuſdam Cõuerſis eorum quandam quantitatem bladi recepiſti pro illis, reddere voluiſti. Ijs & alijs modis eorum quietem per te, ac tuos adeò inquietans, vt niſi aliter prouideatur eiſdem, ſui Ordinis inſtituta nequeant obſeruare. Volentes igitur, & eorum tranquillitati, & tuæ ſaluti pariter prouidere, Nobilitatem tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, in remiſſionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus breuitatem conſiderans vitæ tuæ, quæ cùm iam ſenilem perueneris ad ætatem, omne autem, quod antiquatur, & ſeneſcit prope interitum eſſe conſtet, procul dubio longa eſſe non poteſt, recogites in amaritudine annos tuos; & attendens quòd ex vniuerſis, quæ habere videris, ſola tua opera te ſequentur, quæ ſi bona fuerint ad æterna gaudia te perducent; ſi verò mala perpetuam te pertrahent ad gehennam, tui tandem incipias miſereri, & ſatisfacere ſtudens Domino de commiſſis, ab Eccleſiaſticorum virorum, & ſpecialiter dictorum Camaldulen. moleſtatione decetero conquieſcas. Ne fortè præoccupatus ſubitò die mortis, penitentiæ ſpatium quæras, nec valeas inuenire. Alioquin cùm pater filium, quem diligit corrigat, & caſtiget, nos ſpecialiter ob ſalutem tuam, quam ſolicitudine paterna zelamur, Venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Piſan. ... Epiſcopo Florentin. & dilecto filio Electo Aretin. noſtris damus literis in mandatis, vt tam ſuper prædicta via, quàm alijs te ab eorumdem Camaldulen. vexatione ceſſare per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, præuia ratione compellant. Datum Signiæ xij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xvj.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc verbis competenter mutatis.

EPISTOLA CXV.

Compositionem inter Cardicensem Ecclesiam et Fratres Hierosolymitanos initam confirmat.

Epiſcopo, & Capitulo Cardicen.

QVM à nobis petitur, quod iuſtum eſt, *vſque*, perducatur effectum. Sanè oblata nobis ex parte veſtra petitio continebat, quòd cùm cauſam, quæ inter vos ex parte vna, & Fratres domus Hieroſolymitan. Hoſpitalis de Phitalea ex altera, ſuper Caſtro Cardicen. caſalibus, & rebus alijs vertebatur, Venerabilibus fratribus noſtris ... Theſſalonicen. & Philippen.

Digitized by Google

Philippen. Archiepiſcopis,& Epiſcopo Sidonien. duxerimus committendam: tandem mediante præfato Archiepiſcopo Philippen. cui vicem ſuam ſupradicti coniudices ſui, qui negotio inter eſſe non poterant, commiſerunt, inter vos, & prædictos Hoſpitalarios vtrimque præſtito iuramento amicabilis compoſitio interuenit, quam vos, & pars altera per proprias literas poſtulaſtis Apoſtolico munimine roborari. Ea propter veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem ipſam, ſicut ſinè prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & iuramento firmata, vt in literis inde confectis ſupradicti Archiepiſcopi Philippen. ſigillo munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum præſentibus iuſſimus literis annotari pleniùs continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenor autem literarum ipſarum talis exiſtit. Guilielmus Dei gratia Philippen. Archiepiſcopus Vniuerſis Chriſti fidelibus ad quos præſens ſcriptū aduenerit, ſalutem in vero ſalutari. Cùm cauſam inter Venerabilem Fratrem noſtrum B. Cardicen. Epiſcopum,& Fratres Hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſolymitan. vertēt emnobis,& Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Theſſalonicen. & Sidonien. Epiſcopo, Papa commiſiſſet,& cùm ipſi tum valetudine corporis, tum negotiorum frequentia impediti, ad hæc exequenda perſonaliter venire nen poſſent, nobis mandarunt, vt dictam cauſam effectui mandaremus. Quod cùm facturi Armiro veniſſemus,de communi aſſenſu,& voluntate vtraque pars noſtro ſicut iudicis delegati ſe dedit mandato, vt quidquid ſuper controuerſia inter ipſos habita ſtatueremus, ratum haberent, & firmum. Recepta igitur ab vtraque parte iuratoria cautione noſtro ſtare mandato, auditáque ſimul, & diligentiùs veritate diſcuſſa, tam per idoneos, & legitimos teſtes in præſentia veſtra iuratos, quàm etiam per priuilegium Conſtantini quondam cognati Alexij Imperatoris conceſſum Eccleſiæ Cardicen. perpendimus caſalia, de quibus quæſtio erat ad eandem Eccleſiam pertinere; pro quo mandamus, vt Eccleſia Cardicen. teneat, habeat, & proprietario iure poſſideat caſalia ſeptē cum ſuis pertinentijs,ſcilicet Toliaſiki, Iaiadinami, Toalopocori,Olongos,Icanapiza,Iconzobi,Stenes, duóque molendina integra,& tria inædificata in loco, qui dicitur Suppettuſu, cum fructibus exinde duobus annis perceptis. Super ducentis marchis argenti, olim in compromiſſo ſtatutis, & nomine pœnæ ſoluendis, necnon & expenſis factis, cùm dictus Epiſcopus Romam acceſſit, quas Dominus Papa mandauerat nobis,vt dicto Epiſcopo ſolui faceremus,taliter duximus ſtatuendum. Epiſcopus enim antefatus,& Eccleſia Cardicen. percipiant, teneant,& habeant prouentus fori Armiron. per ſex annos. Ita tamen, quòd ſi dicti Fratres Epiſcopo, & Eccleſiæ per quemlibet annum ſoluerint quatuor libras yperperorum, dum idem Epiſcopus debet tenere prouentus, ſic quod ſimul, & vna vice ſoluant, pro reſiduis annis percipiant fructus fori præfati. Frumentum verò vinum, yperperi, & quidquid de bonis Eccleſiæ dictæ, præſenti, & præterito anno ſæpedicti Fratres perceperunt, iubemus præfato Epiſcopo reddi; ſic tamen vt impræſentiarum reſtituant quinque vegetes vini, quartam partem triginta ſeptem modiorum frumenti, & dimidij; centum quinquaginta tres modiorum hordei, Cicerum quatuordecim, Nucum quatuor hinc ad Martium,tres alias reſiduas partes per totum menſem Auguſti ad magnum modium

menſuratas exſoluant. Quiâ verò conſtitit nobis, quòd Hoſpitalarij habebant ſeptem homines Eccleſiæ Cardicen. ſcilicet Papam Leonem, Ioannem Fot, Lauiotiſſam & filium eius, Paráſque, Pifanum, Etinium, Nileiforum, iubemus illos à dictis Fratribus Epiſcopo reſtitui. Præterea omnes Abbatias, & Papates in tenimento Hoſpitalis conſtitutas, & exiſtentes, dum tamen ſint infra fines Epiſcopatus Cardicen. præcipimus reddi. Præſertim enim quandam Abbatiam in Armiro quæ Valeſtinum dicitur, quam Dominus Papa eidem Epiſcopo duxit concedendam, mandamus Epiſcopum præfatum habere, & quidquid Dominus Papa ipſi adiudicauit Epiſcopo, vel conceſſit, eidem duximus auctoritate qua fungimur confirmandum. Literas Domini Papæ nobis, & Coniudicibus noſtris tranſmiſſas, necnon & literas Imperiales Domino Galterio Camerario delegatas præcipimus ſæpedictis Fratribus reddi, ita vt ipſi Fratres Dominum Papam, & Imperatorem precentur, quòd hanc pacem, & compoſitionem cuſtodiant, ſuarúmque robore muniant literarum. Idem etiam Fratres omnes Barones regionis precabuntur, quòd hanc cuſtodiant pacem, vt ſiqua partium hoc non obſeruarit contra eam exiſterent obſeruanti parti fauentes. Vt autem quod mandauimus maioris firmitatis robur aſſumat, Magiſter Nicolaus tam pro Epiſcopo, quàm pro ſe, Magiſter Gregorius Signinus, & Ioannes Clericus Canonici Cardicen. iurauerunt tactis ſacroſanctis Euangelijs hanc pacem, compoſitionem, conuentionem, ſeu mandatum obſeruare, & contrà nullo tempore venire: & promiſit Epiſcopus ab omnibus Canonicis Cardicen. hoc iuramentum præſtari. Quod ſimiliter Frater Stephanus Præceptor, Fratres Petrus, & Oddo iurauerunt obſeruare; & promiſit idem Srephanus ſacramentum iſtud à cunctis Fratribus exhiberi. Nos verò ad maiorem huiusrei firmitatem habendam, iubemus tam ſigillo noſtro, quàm ſigillo venerabilis Fratris noſtri Theſſalonicen. Archiepiſcopi, & hoc vtriuſque partis voluntate præſens ſcriptũ cõmuniri. Omnia quidem prædicta iubemus eſſe rata, ſalua vtrique parti agendi poteſtate, ſiqua ſunt inter ipſos agẽda, exceptis ijs quæ pagina præſenti notátur. Nos Bartholomæus Cardicen. Epiſcopus vna cùm Capitulo eiuſdem Eccleſiæ huic paci, vel conuentioni aſſentimus, ratámque, & firmam ſemper habere promittimus, & præterea tam Apoſtolicæ clementiæ, quàm Imperatoriæ ſupplicamus maieſtati, vt hanc pacem cuſtodire, ſuarúmque munimine literatum roborare dignentur. Barones inſuper eodem modo precamur, ſcilicet Dominos Conum Seneſcalcum, G. de Villa-harduini Mareſcalcum, Milonem de Brabant, & omnes alios Barones, quòd hanc cuſtodiant pacem, ſuóque roborent ſigillo, & parti obſeruanti hanc pacem fauentes contra non obſeruantem exiſtant. Nos Frater Stephanus Præceptor domus de Phitalea, & aliarum domorum Hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſolymitani in Romania, vnà cum Fratribus noſtris huic paci, vel conuentioni aſſentimus, ratámque & firmam ſemper habere promittimus. Et præterea tam Apoſtolicæ clementiæ, quàm Imperatoriæ ſupplicamus maieſtati, quòd hanc pacem cuſtodire, & ſuarum munimine literarum roborare dignentur. Barones inſuper eodem modo precamur, ſcilicet Dominos Conum Seneſcalcum, G. de Villa-harduini Mareſcalcum, Milonem de Brabant, & omnes alios Barones, quòd hanc cuſtodiant pacem, ſuóque roborent ſigillo, & parti obſeruanti hanc pacem fauentes contra non obſeruantem exiſtant.

Datum & recitatum apud Amiro in præſentia Domini Gualterij Camerarij, Nicolai Rugulusu, Theobaldi, Yuonis, Thomæ, & multorum aliorum. Anno Domini milleſimo ducenteſimo xij. Anno xv. Pont. Dñi Innocentij Papæ III. menſe Decembr. die vndecima. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. *uſque*, incurſurum. Datum Signiæ v. Kal. Octob. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXVI.

Excommvnicatorvm Ivdicvm sententias rescindit.

Epiſcopo Narnien.

CVm excommunicatorum communio ſit alijs interdicta, ipſi officia publica exercere non debent. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus conſtitutiones, & ſententias Narnien. iudicum, quos ſententia excommunicationis inuoluit, tam promulgatas, quàm promulgandas in poſterum auctoritate noſtra decernas irritas, & inanes. Prohibemus etiam, nequis extraneus in eluſionem mandati noſtri apud Narniam officium iudicis exercere præſumat. Porrò quia fraus, & dolus cuiquam patrocinari non debet, conſtitutiones, & ſententias talium inanes, & irritas decerni mandamus. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datũ Signiæ vj. Non. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXVII.

Marchionem Estensem adversvs Padvanos tveri ivbet.

Patriarchæ Graden.

REDEBAMVS hactenus, quòd Paduani ciues, nobis, & Apoſtolicæ Sedi deſiderarent reuerentiam maiorem impẽdere, quàm exhibere probentur. Cùm, ſicut accepimus, dilectum filium Nobilem virum ... Marchionem Eſten. nobis, & Eccleſiæ Romanæ deuotum, contra iuſtitiam vehementer impugnent: cuius pater, & ipſe pro Eccleſiæ defenſione ſe laboribus, & periculis multis exponere minimè dubitarunt. Porrò ſi Paduani prædicti aliquid contra præfatum Marchionem habebant, poterant ſaltem in hoc Apoſtolicæ Sedi deferre, quòd illud in noſtram notitiam deduxiſſent, vt noſ eis ſatisfieri faceremus, antequàm contra eum, quem pro certo ſciebant nos quaſi ſpecialiter noſtrum, carũ, & acceptum habere, cum Ecilino, & alijs excommunicatis procederent, nobis penitus inconſultis, & quaſi omnino contemptis. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. quatenus Paduanos eoſdem, vt à memorati Marchionis impugnatione deſiſtant, diligenter moneas, & inducas; eis ex parte noſtra firmiter repromittens, quòd nos ipſis faciemus ſatisfactionem impendi, cùm nobis oſtenderint ſe contra eum aliquam iuſtam cauſam habere. Alioquin ne Marchionem ipſum pro derelicto videamur habere, qui poſt Deum nõ habet alium, ad quem pro iuſtitia conſequenda in hac tẽpeſtate recurrat, tu cognita veritate Paduanos

Digitized by Google

prædictos ab iniuſta ipſius impugnatione per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, compeſcas. Datum Signiæ vj. Non. Octobr. Pont. noſtri anno xvj.

EPISTOLA CXVIII.

Ad varia capita rescribit.

Archiepiſcopo Lunden. Apoſtolicæ Sedis Legato.

QVIA circa minima, & maxima frequenter humanus deficit intellectus, prudentis eſt quærere vbi ſcrupulus dubitationis occurrit. Sanè poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri, ſi Preſbyteri ſucceſſiuè duas concubinas habentes, bigami cenſeantur, vt cum eis tanquam cum irregularibus, quoad executionem ſui officij nequeas diſpenſare. Et ſi Presbyterorum filij ſint indifferenter ad ſacros Ordines promouendi: & vtrùm ſacerdotes Suethiæ in publicis debeas tolerare coniugijs, qui ſuper hoc ſe aſſerunt cuiuſdam ſummi Pontificis priuilegio communitos. Ad quæ ſic duximus reſpondendum, quòd cùm ſacerdotes prædicti, ſiue vno, ſiue diuerſis temporibus plures habuerint concubinas, irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, quo ad executionem ſacerdotalis officij poteris diſpenſare, ſi viuere curauerint continenter. De Presbyterorum verò filijs, tam ex decreto Vrbani Papæ ſecundi, quàm ex Concilio colligitur Pictauen. quòd ad ſacros non ſunt Ordines promouendi, niſi aut in cœnobijs, aut in Canonica regulari religiosè fuerint conuerſati. De Presbyteris autem Suethiæ certum non poſſumus dare reſponſum, niſi viderimus priuilegium, quod prætendunt. Quæſiuiſti præterea, vtrùm in canonem incidant laici ſententiæ promulgatæ, qui ſacerdotes, aut alios clericos in manifeſto furto comprehenſos contrectauerint violenter, ſi citra violentiam nequeant comprehendi: & ſi clericus, quem vehementer præſumis eſſe falſarium, ad tuam præſentiam citatus legitimè venire contemnens, citra excommunicationis ſententiam, ad iudicium per violentiam trahi poſſit. Ad hæc taliter reſpondemus, quòd in neutro caſuum prædictorum ſententia excommunicationis incurritur, dummodo mandatum interueniat Prælatorum, quorum tales clerici ſunt iuriſdictioni ſubiecti: cùm hoc non ipſi laïci; ſed illi potius, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: nec amplius laicorum violentia extendatur, quàm defenſio ſeu rebellio exegerit clericorum. Subſequenter etiam quæſiuiſti, vtrùm Monachi omnium Sanctorum priuilegium bonæ memoriæ E. prædeceſſoris tui ſuper Epiſcopalibus decimis retinendis indultũ, extendere valeant ad poſſeſſiones poſtmodùm acquiſitas, & in poſterum acquirendas. Super quo tale damus tuæ fraternitati reſponſum; quòd ſi decimarum illarum remiſſio facta extitit ſecundùm canonicas ſanctiones, prædeceſſor tuus indefinitè decimas Epiſcopales Monaſterio remittendo, cùm nihil exceperit, & poterat excepiſſe, ac in beneficijs pleniſſima ſit interpretatio adhibenda, nec debeat vna eadémque ſubſtantia diuerſo iure cenſeri, intellexiſſe videtur non ſolùm de decimis poſſeſſionum illius temporis, ſed futuri. Sanè quia contingit interdum, quòd nullo accuſatore publicè comparente, qui matrimonium im-

Digitized by Google

petat iam contractum, ad te priuata quorumdã aſſertio defert conſanguinitatis, vel affinitatis impedimentũ an ſub ſilentio præterire, an ad denominationẽ iumentalium, vt tuis verbis vtamur, procedere debeas; quæſiuiſti. Ad hoc ſic breuiter reſpondemus: quòd ſi perſonæ graues, quibus fides ſit meritò adhibenda, tuæ fraternitati denuntient, quòd ij qui matrimonio ſunt coniuncti, ſe propinquitate contingant, etiamſi nullus manifeſtus appareat accuſator, ex tuo procedere potes officio, vt veritate ſolicitè inquiſita, quod poſtulauerit iuris ordo decernas; maximè ſi ex tali copula ſcandalum ſit ſubortum. Porrò de Nobili viro N. pro cuius diſpenſatione, indulgentia ſcilicet remanendi, cum ea quæ ipſum quinto gradu conſanguinitatis contingit, à Sede Apoſtolica obtinenda, falſa nobis cauſa fuerat allegata, proles videlicet: cùm tamen ante diſpenſationem obtentam vnica filia, quam habebat viam fuerit vniuerſæ carnis ingreſſa, prout tua conſultatio continebat, diſſimulare poteris, vt remaneat in copula ſic contracta, cùm ex ſeparatione, ſicut aſſeris, graue videas ſcandalum imminere. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo. Datum Signiæ v. Non. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXIX.

VT CAVSÆ SIBI COMMISSÆ DILIGENTIVS INTENDANT.

Abbati, Priori, & Cuſtodi ſancti Nicolai Rigen. Diæc.

CVM olim dilecti filij ... Magiſter, & Fratres Militiæ Chriſti de Liuonia tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtraſſent, quòd Venerabilis F. N.... Epiſcopus, & Præpoſitus Rigen. in Inſulæ, quæ Holme dicitur, Eccleſiam conſtrui non permitterent populo ſuę partis, nec ad eam præſentare plebanum: ac dictus Epiſcopus in ciuitate Rigen. Eccleſias, decimas, aduocatiam, monetam, piſcationes, & ipſius ciuitatis tertiam partem eos non faceret, prout ad ipſos pertinet, poſſidere; contra compoſitionem inter Epiſcopum, & Fratres prædictos nobis mediantibus initam veniendo: eiſdem Epiſcopo, & Præpoſito per Apoſtolica ſcripta mandauimus, vt ſupradicta, iuxta quod in authentico de præfata compoſitione confecto pleniùs continetur, poſſidere permitterent Fratres ipſos liberè, ac quietè, nullam eis decætero ſuper illis inferentes moleſtiam indebitam, & grauamen. Ac idem Epiſcopus in procurationibus, quas ab ipſis, & eorum Eccleſijs debet recipere annuatim, ſic ſe modeſtè haberet, quòd non grauaret eoſdem, cùm adhuc illorum, & Eccleſiarum ipſarum ſint tenues facultates. Vobiſque nihilominus dedimus in mãdatis, vt ſi memorati Epiſcopus, & Præpoſitus mandatum Apoſtolicum negligerent adimplere, vos eos ad prædictorum Fratrum ſuper ijs moleſtatione indebita per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcere curaretis. Sed miramur, quòd ſicut accepimus cùm Epiſcopus, & Præpoſitus ſæpedicti ab eorumdem Fratrum iniurijs non reuocauerint manus ſuas, eóque fortiùs perſequantur eoſdem, quò difficiliùs poſſunt habere recurſum ad Sedem Apoſtolicam tam remoti, vos mandatum noſtrum exequi non curaſtis, ex abſentia vnius veſtrûm occaſione dilationis aſſumpta, ſatis ſiquidem friuola, & inani; cùm in literis pro eiſdem Fratribus ad vos miſſis con-

Digitized by Google

tineretur expressè; Quòd si non omnes ijs exequendis interesse possetis, duo vestrûm ea exequi procurarent, & sic Fratres prædicti ob moræ dispendium ad Sedem Apostolicam appellarunt. Nolentes igitur eorumdem fratrum differri iustitiam, per iterata vobis scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus in prædicto negotio secundùm tenorem præcedentium literarum omni occasione, & appellatione cessantibus procedatis, memoratum Episcopum ad prædictæ cõpositionis obseruantiam, per suspensionem Pontificalis officij, & etiam, si opus fuerit, excommunicationis sententiam compellentes. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Signiæ vj. Idus Octobr. Pont. nostri Anno xvj.

EPISTOLA CXX.

EPISCOPATVM IN SACKELA ET HVGENHVSEN DE NOVO ERIGIT.

Archiepiscopo, Decan. & Præposito Lunden.

CVM eo faciente qui venit saluum facere quod perierat, & Ecclesiam suam noua semper prole fecundat, Sackela & Hugenhusen de nouo receperint verbum Dei, & per illius misericordiam qui veste nostræ humilitatis indutus dignatus est peregrinari pro subditis, vt eos supernæ patriæ ciues & æternæ beatitudinis faceret coheredes Dei, Euangelium quasi semen cadens in terram bonam per partes illas sit longè latóque diffusum; ne huic nouellæ plantationi diligentis agricolæ cura desit, nostro fuit Apostolatui supplicatum, vt & loci per Episcopalis dignitatis insignia, & populis per circumspecti Prælati solicitudinem faceremus sinè more dispendio prouideri. Ne igitur gregi Dominico desit cura pastoris cùm adhuc lupus rapax circumeat quærens quem deuoret, paratus eò fortiùs ad rapinam, quò recentiùs perdidit quod diu tenuerat occupatum: discretioni vestræ per Apost. script. mandamus quatenus inquisita & cognita veritate, si qualitas locorum poposcerit, ac facultates sufficiant, & expedire videritis Episcopatum auctoritate nostra constituatis ibidem, & vocatis qui fuerint euocandi per electionem canonicam faciatis loco & populo prouideri de persona idonea in pastorem, & iura quæ debent ad Episcopum & Ecclesiam pertinere assignari eis integrè ac quietè. Quòd si non omnes, &c. tu frater Archiepiscope, &c. Tu denique frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXI.

VT NEOPHYTOS AB OMNI INDEBITA MOLESTIA VINDICENT.

Abbati, Priori, & Cellerario de Monte sancti Nicolai Rigen. Diœcesis.

CVM pastores Ecclesiæ oues per deuium infidelitatis errantes ad ouile Dominicum non solùm prædicationis officio, sed etiam beneficiorum gratia debeant inuitare: graue gerimus, & indignum, quòd sicut accepimus, Venerabilibus Fratri nostro ... Rigen. Episcopus quosdam neophytos vix adhuc plenè in sanctæ fidei eruditione plantatos, in iniuriam fratrum militiæ Christi exhæredat in

Rigæ, & aliàs indebita moleſtatione fatigat. Vnde contingit, quòd reſpicientes retrò, qui ad aratrum iam manum poſuerant, Chriſti iugum abijciunt, relabentes in priſtinæ gentilitatis errorem; cùm in iam Chriſtianos ea præſumat memoratus Epiſcopus, quæ in Gentiles nullatenus attentaret. Volentes igitur prædictos neophytos debita quiete gaudere, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus ſupradictum Epiſcopum ab ipſorum iniurijs diſtrictione, qua conuenit, ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili Abbas ſuper te ipſo, &c. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXII.

Vt Fratribvs militiæ Christi reqvisiti ivstitiam faciant.

Abbati de Gothlanda, & de Northlanda, & de Sutherlanda, Præpoſitis Lunden. Diœceſis.

QVoniam nimis diſpendioſum eſt, & graue dilectis filijs Fratribus militiæ Chriſti de Liuonia, cùm ſint in remotis partibus conſtituti, pro ſingulis querelis Apoſtolicam Sedem adire: cùm frequenter à multis, tam clericis, quàm laicis grauibus ſint iniurijs laceſſiti, ad ſupplicationem eorum ſuper hoc eis duximus prouidendum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus cùm à dictis Fratribus fueritis requiſiti, malefactores eorũ in Bremenſi prouincia conſtitutos, vt eis ablata reſtituant, & de damnis, & iniurijs irrogatis ſatisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant, qui appellatione remota, iuſtitia mediante, procedant, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis difugio compellatis. Quia verò Venerabilis F. N. Rigen. Epiſcopus eos, ſicut accepimus, in multis opprimere conſueuit; volumus, vt cùm vobis conſtiterit memoratum Epiſcopum malitiosè vexare Fratres eoſdem, eum ipſis in expenſis legitimis condemnetis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili Abbas ſuper teipſo, &c. Datum Signiæ v. Idus. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXIII.

Possessiones Fratrvm militiæ Christi confirmat.

Magiſtro, & Fratribus militiæ Chriſti in Liuonia conſtitutis

CVm à nobis petitur, &c. *vſque*, aſſenſu. Saccale, ac Hugenhuſen Gutlandiæ adiacentes, & omnia bona, quæ obtinetis in Gutlandia, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, ſaluo iure, quod debet ad Epiſcopum, & Eccleſiam pertinere, vobis, & per vos Ordini veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere. Siquis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXIV.

COMMENDAT ESTIENSEM EPISCOPVM, ET EIVS IN VINEA DOMINICA COOPERARIOS.

Vniuerſis Chriſti fidelibus per Saxoniam conſtitutis.

QVONIAM iuxta ſententiam Sapientis ab adoleſcentia prona eſt vita hominis ad peccandum, & diuerſis inquinamentis obnoxia vitiorum, multa ei caritatis opera proponuntur, vt ibi multiplicentur remedia, vbi morborum diuerſitas inualeſcit. Sanè ad veſtram dudum credimus notitiam peruenisſe, quòd Dominus noſter, qui neminem vult perire, ſed omnes ad agnitionem pertingere veritatis, calceamentum ſuum in Liuoniam miſeratus extendit, ad partes illas nouos Apoſtolos dirigendo, per quos populus, qui vſque nunc ambulabat in tenebris, cerneret lucem magnam, ortam ambulantibus in medio vmbræ mortis. Inter cæteros autem, per quos in Gentibus illis reuelauit Dominus brachium ſanctum ſuum, vt viderent ſalutare Domini Dei ſui, Venerabilis F. N. Eſtien. Epiſcopus plurimum laboraſſe dignoſcitur, & diuina cooperante gratia profeciſſe: qui quamquam ſibi liceat eorum carnalia metere, quibus ſpiritualia ſeminat, cùm os bouis alligari non debeat triturantis, & Dominus ijs, qui annuntiant Euangelium de Euangelio viuere ordinarit; quia tamen cùm ſit Neophytorum Epiſcopus hac vti metuit poteſtate, ne quod offendiculum det Euangelio Chriſti, eundem ſinè baculo, atque pera portantem coram Regibus, & Gentibus nomen Dei, Vniuerſitati veſtræ duximus propenſiùs commendandum, caritatem veſtram monentes, & obſecrantes in Domino, atque in remiſſionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus ipſum tanquam Ieſu Chriſti Legatum recipiatis benignè, ac ſincera tractetis in Domino caritate, ſuam, & coadiutorum eius in Euangelio abundantia veſtra in hoc præſenti tempore ſupplentes inopiam: vt & illorum abundantia veſtræ ſit ſupplementum inopiæ in futuro. Datum Laterani, iij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXV.

DVM GENTILIBVS DOCENDIS INVIGILAT, PROTECTIONEM APOSTOLICAM IMPERTITVR.

Epiſcopo Monaſterien.

AB eo qui neminem vult perire, ſed vt omnes ad agnitionem peruenient veritatis, tibi eſſe audiuimus, & credimus inſpiratum, vt Venerabili Fratri noſtro Eſtien. Epiſcopo, qui ſicut ſeruus fidelis, & prudens in Domini vinea fideliter operatur, cooperator accedens, cum eo portare propoſueris coram Gentibus, & Regibus nomen Dei, & dare ſalutis ſcientiam plebi ſuæ. Nos igitur tuum pium propoſitum dignis in Domino laudibus commendantes, fraternitatem tuam monemus attentiùs, & hortamur, quatenus accenſus zelo fidei Chriſtianæ, ac

by Google

ſperans, quòd qui affectum tibi dedit, adijciet & effectum Euangeliſtæ aggrediaris opus, & & officium confidenter, vt cum illis, qui euntes ibant, & flebant mittentes ſemina ſua, exultationis manipulos valeas reportare. Vt autem prædicationis officium valeas liberiùs exercere, ſtatuimus, vt,te huiuſmodi pietatis operi mancipato, Eccleſia, & perſona tua cum omnibus bonis ſuis ſub Apoſtolicæ Sedis protectione conſiſtant. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani iij. Kal. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt Epiſcopo Verden.

In eundem modum ſcriptum eſt Epiſcopo Padeburnen.

EPISTOLA CXXVI.

Vt ad gentilivm prædicationem aliqvos ex svis Estiensi Episcopo adivngant.

Abbatibus, Archidiac. Decan. Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Saxoniam conſtitutis.

AD veſtram iamdudum notitiam credimus peruenisſe, quòd Dominus noſter, qui neminem vult perire, ſed vt omnes ad agnitionem perueniant veritatis, ad partes Liuoniæ calceamentum ſuum miſeratus extendit, & nonnullos gentilitatis tenebris obuolutos, ab eis oſtenſa ſibi luce magna, quæ ipſe eſt, miſericditer liberauit. Cùm autem Venerabilis F. N. Eſtien. Epiſcopus, qui prædicando in iamdictis partibus verbum Dei multùm laborauit in Euangelio, & diuina gratia cooperante profecit, animo indefeſſo deſideret portare coram Gentibus, & Regibus verbum Dei, & ad meſſem, quæ multa eſt ſufficere operarij pauci non poſſint, Vniuerſitatẽ veſtram monemus in Domino per Apoſt. vobis ſcrip. mandãtes, quatenus cùm idem Epiſcopus aliquos de Fratribus veſtris ad huiuſmodi miniſterium vtiles, & idoneos à vobis duxerit exigendos, ſibi duos, aut ſaltem vnum de veſtris Collegijs ſinguli concedatis, vt cooperantibus ipſis currat velociter ſermo eius, qui emittit eloquium ſuum terræ. Vos denique filij Abbates ſuper vobis ipſis. Datum Laterani iij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXVII.

Estiensis Episcopi electionem confirmat.

Epiſcopo Eſtien.

COMMISSI nobis officij ſolicitudo depoſcit, vt ijs quæ ad diuini cultus ampliationem pertinere noſcuntur, fauorem ſtudeamus beniuolum impartiri. Cùm ergo Venerabiles Fratres noſtri Padeburnen. Verden. Ralkeburgen. & Rigen. Epiſcopi te in Epiſcopũ Eſtien. prouinciæ duxerint ordinandum, ſicut ex litteris accepimus eorumdem; nos quod ſuper hoc ab ipſis prouidè atque canonicè factum eſt, ratum habentes, & gratum, præſentium tibi auctoritate concedimus, vt in ea liberè officium exerceas paſtorale. Datum Lateran. ij. Kal. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXVIII.

HORTATVR VT OMNEM QVERELÆ OCCASIONEM PRÆCIDANT.

Dilectis filijs Militibus Christi in Liuonia.

ET si cunctis fidelibus cor vnum in Domino,& anima debeat esse vna; specialiter tamen ij, qui secularibus desiderijs abnegatis in medio nationis habitant infidelis, putantes necessarium in carne manere solummodo propter fratres, seruare debent spiritus vnitatem, vt se tamquam Dei ministros irreprehensibiles omnibus exhibentes, ac lucentes sicut luminaria inter eos,ipsos ad æmulationem fidei valeant prouocare. Noueritis autem ad nostram audientiam peruenisse,quòd cùm Venerabiles Fratres nostri Padeburnen. Verden. & Raskeburnen. Episcopi T. quondam montis sancti Nicolai Abbatem, qui calceatus pedes in præparationem Euangelij pacis,infidelium multitudinem ad fidem Domino cooperante conuertit in Episcopum Estien. prouinciæ, quæ per Dei gratiam iam pro magna parte conuersa est, auctoritate nostra duxerint ordinandum, vos eidem in Euangelio laboranti non solùm vestrum denegatis auxilium,sed etiam impedimenta paratis,nisi vobis certam concedat in eadem prouincia portionem:non tam soliciti propagare nomen fidei Christianæ, quàm coniungere domum ad domum,& agrum agro vsque ad loci terminum copulare, quasi soli habitare in terræ medio debeatis. Præterea,cùm quosdam receperitis obsides ipsi Episcopo præsentandos, ipsos sibi præsentare postmodùm renuistis, temporale lucrum ex eorum retentione captantes, qui lucra huiusmodi, detrimenta deberetis credere propter Christum. Denique Christi Euangelio præbere offendiculum non timetis,dũmodo vestras possitis possessiones,& reditus ampliare Ne igitur, qui Christi Milites appellamini, militare probemini contra Christũ, Vniuersitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur per Apost. vobis scrip. præcipiendo mandantes, quatenus attendentes, quòd non est regnum Dei possessiones, & villæ, sed pax,atque iustitia,& gaudium in Spiritu sancto,extincto prorsus cupiditatis ardore, præfato Episcopo, & alijs baiulis verbi Dei pro viribus impendatis consilium, & auxilium oportunum, ab eorum impedimento sic penitus abstinentes, quòd de vobis ad aures nostras clamores huiusmodi decætero non ascendãt: ne si secus duxeritis faciendum,concessis vobis à Sede Apostolica priuilegijs,ex quibus assumere dicimini audaciã excedendi, vos reddatis indignos, & à gratia, quam hactenus vobis exhibere curauimus, excidatis. Datum Laterani ij. Kal. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXIX.

A METROPOLITÆ SVBIECTIONE LIBERAT.

Episcopo Estien.

CVM in memoria hominum non existat, quòd Estien. prouincia cuiquam fuerit metropolitico iure subiecta, præsentium tibi auctoritate mandamus, ne cuiquam tanquam Metropolitan. respondeas absque mandato Sedis Apostolicæ speciali. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran iv. Non. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXX.

GRATVLATVR SINCERAM CONVERSIONEM ET GRATIAM APOSTOLICAM POLLICETVR.

Ioanni illuſtri Anglorum Regi.

SICVT in arca federis Domini cum tabulis Teſtamenti virga continebatur, & manna: ſic in pectore ſummi Pontificis cum ſcientia legis diuinæ, rigor diſtrictionis, & fauor dulcedinis continentur. Vnde ſemper hanc conſueuit moderantiam obſeruare, vt verbera patris, & vbera matris habens, ſic in rebelles, & induratos ſeueritatem exerceat, quòd benignitatem exhibeat erga humiles, & correctos; eius exemplo, qui vinum ſuperinfudit, & oleum vulneribus ſauciati. Gaudemus autem in Domino, & in potentia virtutis ipſius, quòd adeò tibi noſtra medicamina profecerunt, vt tua per illa ſanaſſe vulnera videamur. Et qui medico fuiſti moleſtus, cùm aſperitatem medicaminis ſentiebas, iam gratus exiſtis, ex quo percepiſti gratiam ſanitatis. Planè gratus, quia vt perfectè ſatisfaceres de commiſſis, te ipſum, & tua Deo, & Eccleſiæ obtuliſti. Et ecce, qui te iam quaſi deiecerat, ſub tò te erexit, humiliando ſublimẽ, & humilem ſublimando: quinetiam adeò te firmauit ſuper illam petram ſtabiliens pedes tuos, de qua ipſa Veritas inquit ad Petrum, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam*, quòd ſi non retraxeris pedes ab illa, nullum oportebit te caſum aliquatenus formidare. Venientes igitur ad Apoſtolicam Sedem venerabilem F. N. I. Norvuicen. Epiſcopum, & dilectos filios H. Abbatem Belli loci, fratrem A. Martel, & Nobiles viros H. de Boua, & P. de Maulay nuntios tuos paterna benignitate ſuſcepimus, & petitiones tuas per ipſos nobis prudenter expoſitas, quantùm cum honeſtate potuimus, curauimus exaudire, firmum gerentes in voto propoſitum, ea ſemper efficere, quæ ad tuum commodum, & honorem debeant peruenire. Cùm pro certo ſperemus, quòd & tu in deuotione, ac obedientia ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris tuæ non ſolùm perſiſtere, ſed & proficere pura intentione ſtudebis; quod vtique tibi, & ſpiritualiter, & temporaliter ad magnum proficiet incrementum. Serenitatem itaque regiam rogamus attentiùs, & monemus, quatenus ſanctam Eccleſiam ſponſam Chriſti ſemper in regno tuo ſtudeas honorare, faciens eam debita libertate gaudere, vt verè ſpecialis Eccleſiæ filius comproberis; quia tunc tibi regalis dignitas integra conſeruabitur, cùm Eccleſiaſticam libertatem integram conſeruabis; diligenter attendens, quòd Principes illi penè penitus defecerunt, qui Eccleſiaſticam præſumpſerunt infringere libertatem. Ij verò ſemper de bono profecerunt in melius, qui iura ſtuduerunt Eccleſiaſtica confouere. Illud autem tuæ regali prudentiæ conſulimus ad cautelam, vt cum Archiepiſcopis, & Epiſcopis regni tui contentiosè non agas, maximè ſuper negotijs ſpiritualibus, & Eccleſiaſtico iure; cùm ad nos poſſis habere recurſum, per quos multa poteris honeſtè perficere, quæ honeſtè non poſſes efficere per teipſum. Pro certo confidens, quòd nos petitiones, & preces tuas, quantùm honeſtas permiſerit, intendimus efficaciter exaudire. Quid demi-

Digitized by Google

que prædictis nuntijs reſponderimus ſuper tua non excommunicanda perſona, neque tua interdicenda Capella, niſi de mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, alijſque nonnullis, de quibus cum eis ſtudiosè contulimus, ipſi tanquam viri prouidi, & fideles tuæ poterunt Excellentiæ viua voce referre, quos merito ſuæ probitatis, & fidei tibi reddimus commendatos. Datum Lateran. ij. Non. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXXI.

REGNVM ANGLIÆ IN APOSTOLICAM PROTECTIONEM ADMITTIT.

Ioanni illuſtri Anglorum Regi, eiúſque de ſua vxore liberis heredibus in perpetuum.

REx regum, & Dominus dominantium Ieſus Chriſtus, Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, ità regnum, & ſacerdotium in Eccleſia ſtabiliuit, vt ſacerdotale ſit regnum, & ſacerdotium ſit regale, ſicut in Epiſtola Petrus, & Moyſes in Lege teſtantur; vnum præficiens vniuerſis, quem ſuum in terris Vicarium ordinauit, vt ſicut ei flectitur omne genu cœleſtium, terreſtrium, & etiam infernorum: ità illi omnes obediant, & intendant, vt ſit vnum ouile, & vnus paſtor. Hunc itaque Reges ſeculi propter Deum adeò venerantur, vt non reputent ſe rite regnare, niſi ſtudeant ei deuotè ſeruire. Quod tu fili kariſſime prudenter attendens, illo miſericorditer inſpirante, in cuius manu ſunt corda Regum, & quò voluerit vertit illa, teipſum, & regna tua etiam temporaliter ei ſubijcere decreuiſti, cui noueras ſpiritualiter eſſe ſubiecta. Vt in vnam Vicarij Chriſti perſonam, quaſi corpus, & anima, regnum, & ſacerdotium vniantur ad magnum vtriuſque commodum, & augmentum. Ille vtique hoc dignatus eſt operari, qui cùm ſit Alpha, & Omega, finem retulit ad principium, & principium protraxit ad finem, vt illæ prouinciæ, quæ olim ſacroſanctam Romanam Eccleſiam propriam in ſpiritualibus habuere magiſtram, nunc etiam in temporalibus Dominam habeant ſpecialem. Tu quippe, quem Deus ad hoc idoneum miniſtrum elegit, tam te, quàm etiam regna tua Angliæ, videlicet, & Hiberniæ cum omni iure, ac pertinentijs ſuis deuota, & ſpontanea voluntate, ac communi conſilio Baronum tuorum, Deo, & ſanctis Apoſtolis eius Petro, & Paulo, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ, nobíſque, ac ſucceſſoribus noſtris in ius, & proprietatem ſub annuo mille marcharum cenſu offerens conceſſiſti, ſicut in tuo continetur authentico ſcripto, cuius de verbo ad verbum talis tenor exiſtit.

IOannes Dei gratia Rex Angliæ, Dñs Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauiæ, Omnibus Chriſti fidelibus præſentem chartam inſpecturis, ſalutem. Vniuerſitati veſtræ per hanc chartam noſtram ſigillo noſtro munitam volumus eſſe notum, quia cùm Deum, & matrem noſtram ſanctam Eccleſiã offenderimus in multis, & proinde diuina miſericordia plurimum indigere noſcamur, nec quid dignè offerre poſſimus pro ſatisfactione Deo,

Digitized by Google

Deo, & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos ipſos habeamus, & regna noſtra. Volentes nos ipſos humiliare pro illo, qui ſe pro nobis humiliauit vſque ad mortem, gratia ſancti Spiritus inſpirante, non vi inducti, nec timore coacti, ſed noſtra bona ſponteaque voluntate, ac communi conſilio Baronum noſtrorum offerimus, & liberè concedimus Deo, & Sanctis Apoſtolis eius Petro, & Paulo, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Matri noſtræ, ac Dño noſtro Papæ Innocentio, eiúſque Catholicis ſucceſſoribus totum regnum Angliæ, & totum regnum Hiberniæ cum omni iure, & pertinentijs ſuis, pro remiſſione peccatorum noſtrorum, & totius generis noſtri, tam pro viuis, quàm defunctis. Et amodò illa à Deo, & Eccleſia Romana tanquam feodatarius recipientes, & tenentes, in præſentia prudentis viri .., Pandulphi Domini Papæ Subdiac. & familiaris fidelitatem exinde prædicto Domino noſtro Papæ Innocentio, eiúſque Catholicis ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ ſecundùm ſubſcriptam formam facimus, & iuramus, & homagium ligium in præſentia Dñi Papæ, ſi coram eo eſſe poterimus, eidem faciemus. Succeſſores, & hæredes noſtros de vxore noſtra in perpetuum obligantes, vt ſimili modo ſummo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ Romanæ ſinè contradictione debeant fidelitatem præſtare, & homagium recognoſcere. Ad iudicium autem huius noſtræ perpetuæ oblationis, & conceſſionis volumus, & ſtabilimus, vt de proprijs, & ſpecialibus reditibus prædictorum regnorum noſtrorum pro omni ſeruitio, & conſuetudine, quod pro ipſis facere deberemus, ſaluo per omnia denario beati Petri, Eccleſia Romana mille marchas ſterlingorum percipiat annuatim. Scilicet in Feſto S. Michaëlis quingentas marchas, & in Paſcha quingentas marchas. Septingentas ſcilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro Regno Hiberniæ, ſaluis nobis, & hæredibus noſtris iuſtitijs, libertatibus & regalibus noſtris. Quæ omnia ſicut ſupradicta ſunt, rata eſſe volentes perpetuò, atque firma, obligamus nos, & ſucceſſores noſtros contra non venire. Et ſi nos, vel aliquis ſucceſſorum noſtrorum hoc attentare præſumpſerit, quicumque fuerit ille, niſi ritè commonitus reſipuerit cadat à iure regni, & hæc charta oblationis, & conceſſionis noſtræ ſemper firma præmaneat: Ego Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, & Dñs Hiberniæ ab hac hora in antea fidelis ero Deo, & Beato Petro, & Eccleſiæ Romanæ, ac Dño meo Papæ Innocẽtio, eiúſque ſucceſſoribus catholicè intrantibus: non ero in facto, dicto, cõſenſu, vel conſilio, vt vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur. Eorum damnum ſi ſciuero impediam, & remanere faciam, ſi potero. Alioquin eis quàm citiùs potero intimabo, vel tali perſonæ dicam, quam eis credam pro certo dicturam. Conſilium quod mihi crediderit per ſe, vel per nuntios, ſeu literas ſuas ſecretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me ſciente. Patrimonium Beati Petri, & ſpecialiter regnum Angliæ, & regnum Hiberniæ adiutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines pro poſſe meo. Sic Deus me adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia. T. me ipſo apud domum Militiæ Templi iuxta Doueriam, coram Domino H Archiepiſcopo Dublinen. Dño I. Epiſcopo Norviceñ G. filio Petri Comitis Eſſex Iuſtitiario noſtro, *W.* Comite Sar. fratre noſtro. *W.* Mareſcallo Comite Pembroc, R. Comite Bonon. *W.* Comite Vvareitñ. S. Comite Vvint. *W.* Comite Arundell. *W.* Comite de Fer. Vv. Brovvir. Petro filio Her. Vvarin. filio Ger. xv. die Maij, anno Regni noſtri xiiij.

Nos autem oblationem, & conceſſionem huiuſmodi piè, ac prouidè factas gratas, & ratas habentes, perſonam tuam, & perſonas heredum tuorum cum prædictis regnis, & pertinentijs eorundem, & omnibus bonis alijs rationabiliter nunc poſſeſſis, & in poſterum poſſidendis, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus; tibi, & ipſis ſecundùm præſcriptam formam de communi conſilio Fratrum noſtrorum ſupradicta regna concedentes in feudum, & præſenti priuilegio confirmantes: ità quòd quilibet heredum tuorum cùm regni coronam acceperit, feudum huiuſmodi ſummo Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ publicè recognoſcat, & eis fidelitatis exhibeat iuramentum. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc noſtræ paginam cõceſſionis & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire, Si quis autem &c. *uſque*, incurſurum. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acolyti, & Capellani Domni Innocentij tertij Papæ, ij. Non. Nouemb indictione ſecunda, Incarnationis Dominicæ, anno milleſimo ducẽteſimo decimotertio. Pont. verò eiuſdem Domni Innocentij anno xvj.

EPISTOLA CXXXII.

Vt fedvs cvm Rege Angliæ initvm, citra ipsivs Regis fravdem observari cvrent.

Dublinen. Archiepiſcopo, & Norvuicen. & Vvintonien. Epiſcopis, & Nobilibus viris, Guillelmo Saresberien. G. filio Petri Exeſiæ, R. Bolonię, R. Ceſtriæ. Vv. Vuarannię. Vv. Mereſcallo Pambroſię, R. Libigot Norfolcię, Vv. Arundelli, Guillelmo de Ferr. & Sacro Vvintoniæ Comitibus, & R. filio Rogeri, Vv. Brigerte, R. de Ros, G. filio Raufredi, R. de Mortuomari, P. filio Heberti, & Vv. de Albiniaco.

IN forma concordiæ, qua cum multa deliberatione prouidimus pro reformanda pace, inter cariſſimum in Chriſto filiũ noſtrum Ioannem Anglorum Regem illuſtrem, & Eccleſiam Anglicanã, hoc inter cætera continetur expreſſum; quòd idem Rex veram pacem, & plenam ſecuritatem præſtabit, venerabilibus viris Stephano Cantuarien. Archiepiſcopo, Vv. Londonien. E. Elien. E. Hereforden. I. Batonien & H. Lincolnien. Epiſcopis, Priori quoque, ac Monachis Cantuarien. & Roberto filio Vvalteri, ac Euſtatio de Veſci, necnon ceteris clericis, ac laïcis hoc negotium contingentibus: præſtando ſimul coram Legato, vel delegato noſtro publicè iuramentum, quòd ipſos cum ſuis nec lædet, nec lædi faciet, vel permittet in perſonis, vel rebus, eíſque omnem indignationem dimittet, & in gratiam ſuam eoſdem recipiet, ac bona fide tenebit. Quódque præfatos Archiepiſcopum, & Epiſcopos non impediet, nec faciet, aut permittet aliquatenus impediri, quominus ipſi liberè ſuum exequantur officium, & plena ſuæ iuriſdictionis auctoritate, prout debent, vtantur: & ſuper ijs tam nobis, quàm ipſi Archiepiſcopo, & ſingulis Epiſcopis ſuas patentes literas exhibebit, faciens ab Epiſcopis, & Comitibus, ac Baronibus ſuis quot, & quos præfati Archiepiſcopus, & Epiſcopi poſtulauerint, iuramenta, & eorum patentes literas exhiberi, quòd ipſi bona fide ſtudebunt, vt hæc pax, & ſecuritas firmiter obſeruetur. Et ſi

ſortè, quòd Deus auertat, idem Rex per ſeipſum, vel alios contrauenerit, ipſi pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis, mandatis Apoſtolicis inhærebunt, ac dictus Rex perpetuò cuſtodiam vacantium Eccleſiarum amittat. Sanè intelleximus vos pro præſcripta ſecuritate, ac pace iuraſſe, veſtráſque patentes literas tradidiſſe: vnde per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus ad cõſummandam, & conſeruandam formam eiuſdem ſecuritatis, & pacis diligens ſtudium impendatis, & operam efficacem. Nequis autem ex huius vinculo cautionis occaſionem aſſumat contra præfatum Regem aliquam turbationis materiam ſuſcitandi, cùm per eam ſic illis ad neceſſariam ſecuritatem, & pacem veliuus eſſe prouiſum, quòd iſti ad grauamen indebitum, vel incommodum non redundet; præſentium vobis auctoritate præcipimus, quatenus ſiquid forſan emerſerit, quod contra præſcriptam ſecuritatem, & pacem facere proponatur, non ante cuiuſquam inſtinctu aduersùs eundem Regem aliquatenùs moueamini, quàm conſulto Romano Pontifice ipſius recipiatis cum reſponſo mandatum, qui omnia conſueuit æquo libramine moderari. Cùm hoc ipſum in prædicta forma contineatur expreſſum, quòd vos pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis, & pacis debetis mandatis Apoſtolicis inhærere. Datũ Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXXIII.

VT LITERAS A ROMANA SEDE CONTRA REGEM ANGLIÆ EMISSAS DE MEDIO AVFERAT.

N. Tuſculan. Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato.

QVM de cariſſimo in Chriſto filio noſtro I. illuſtri Anglorum Rege, ac eius regno, quod ad Romanam Eccleſiam ex eius dono, iure pertinet ſpeciali, oporteat nos curam, & ſolicitudinem gerere diligentem: fraternitati tuæ per Apoſt. ſcripta mãdamus, quatenus, poſtquam relaxatum fuerit interdictum, Venerabilibus F. N. S. Cantuarien. Archiepiſcopo Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinali, & Coëpiſcopis eius ex parte noſtra diſtrictè præcipias, quatenus omnes literas, tam priores, quàm poſteriores impetratas à nobis contra eundem Regem, ſi formam pacis non duceret admittendam, illáſque præſertim, quæ ſic incipiunt. Expectantes hactenus expectauimus, per Regnum Franciæ, Angliam, Scotiã, & Hiberniam ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos, necnon Leodien. & Traiecten. Pontifices deſtinandas, tibi ſinè diminutione aliqua repræſentent, eáſque protinus facias minutatim incidi, vel igne comburi: ne contra eum ipſarum occaſione quicquam ſiniſtri valeat attentari; ipſos ad hoc, ſi neceſſe fuerit, diſtrictione qua conuenit compellendo. Datum Laterani ij. Kal. Nouembr. Pont. N. anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXIV.

VT IN ANGLIA PACEM OMNINO COMPONAT.

Eidem.

FRATERNITATI tuæ præſentium auctoritate mandamus, quatenus poſtquàm interdictum Angliæ fuerit relaxatum, omnes coniurationes, & factiones, ſiquæ occaſione diſcordiæ inter Regnum, & Sacerdotium factæ ſunt, denunties auctoritate noſtra irritas, & inanes: cùm cauſa ceſſante ceſſare debeat, & effectus. Datum Laterani ij. Kalendas Nouemb. Pontificatus noſtri anno xvj.

EPISTOLA CXXXV.

DEVOTIONEM ET FIDEM IN REGEM PRÆCIPIT.

Archiepiſcopo & Epiſcopis, & Nobilibus viris, Baronibus, Militibus, necnon & vniuerſis populis per Angliam, & Vvalliam conſtitutis.

CVM per ipſius gratiam, qui diſcordantes parietes in ſe angulari lapide copulauit, vera pax, & plena concordia ſit inter Regnum, & Sacerdotium in Anglia reformata; Nos qui tenemur curam, & ſolicitudinem gerere ſpecialem de cariſſimo in Chriſto filio noſtro I. illuſtri Anglorum Rege, ac eius regno, quod ad Romanam Eccleſiam per donum ipſius ſpeciali iure noſcitur pertinere: ſibi, & heredibus ſuis prouidere volentes, per Apoſt. vobis ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus in fidelitate ipſius Regis, ac heredum ſuorum prompto animo, & corde ſyncero perſeuerare curetis: tales vos circa deuotionem ipſius per omnia exhibentes, quòd tam à nobis, quàm ipſo debeatis meritò commendari. Scientes pro certo, quòd nos ad ipſius cõmodum, & honorem efficaciter aſpiramus. Datum Laterani v. Kal. Nouemb. Pont. noſtri anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus, & cæteris Eccleſiarum Prælatis, & Nobilibus viris, Principibus, Comitibus, Baronibus, & vniuerſis Militibus, & populis per Hiberniam conſtitutis.

In eundem modum Vv. illuſtri Regi Scotiæ, & Nobili viro Alexandro filio eius.

EPISTOLA CXXXVI.

NE IN CISMARINAS PROVINCIAS REGI ANGLIÆ OBNOXIAS INTERDICTVM PROFERAT.

R. Tituli S. Stephani in Cælio Monte Presbyt. Card. Apoſt. Sed. Leg.

CVM per ipſius gratiam, &c. *vt ſupra, vſque* mandamus, quatenus nobis inconſultis in Ciſmarinam terram ipſius non proferas aliquo modo ſententiam interdicti. Datum Laterani v. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXXVII.

VT PROMISSIONES INITAS A CLERICIS ANGLIÆ IN DOMO HOSPITALIS REPONI FACIAT.

N. Tuſculan. Epiſcopo, Apoſt. Sed. Leg.

OLIM venerabilibus Fratribus noſtris, S. Cantuarien. Archiepiſcopo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Card. *W.* Londonien. E. Elien. E. Hereforden. & H. Lincolnien. Epiſcop. Apoſt. dedimus literis in mandatis, quatenus conceſſiones, pactiones, ſiue promiſſiones, quas Clerici, ſeu Religioſi viri cuiuſcumque profeſſionis, vel Ordinis Ioanni Regi Angliæ ſuper ablatis, vel extortis poſt interdictum fecerũt, quominus ipſa reſtituantur ad plenum, denuntiarent irritas, & inanes, auctores etiam, & procuratores illarũ, niſi moniti ſatisfecerint, excommunicationis vinculo innodarent. Si qui verò prædictorum noluerint ablata, vel extorta repetere, detentores eorũ nihilominus ipſa reſtituere compellerent in Terræ ſanctæ ſubſidium iuxta mandatum Apoſtolicum reſeruanda. Cùm igitur ad ſubſidium Terræ ſanctæ totis affectibus aſpiremus, volentes id per tuæ ſolicitudinis ſtudiũ effectui mancipari, per Apoſt. tibi ſcrip. mandamus, quatenus ea, quæ taliter fuerint reſeruanda, facias apud domos Hoſpitalis, & Templi accuratè deponi, & fideliter cuſtodiri: recipiens ſuper ipſis depoſitis teſtimoniales literas Magiſtrorum. Contradictores ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compellens. Datum Laterani iij. Kalendas Nouemb. pontificatus noſtri, Anno ſextodecimo.

EPISTOLA CXXXVIII.

VT IN ECCLESIIS VACANTIBVS VIROS IDONEOS INSTITVAT.

N. Tuſculan. Epiſcopo, Apoſt. Sed. Leg.

CVM non poſſit Eccleſiis meliùs prouideri, quàm ſi eis Paſtores præficiantur idonei, qui non tam præeſſe cupiant, quàm prodeſſe; fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apoſt. ſcript. mãdamus, quatenus Epiſcopatus, & Abbatias Angliæ nunc vacantes, facias cum tuo conſilio de perſonis idoneis per electionem, vel poſtulationem canonicam ordinari, quæ non ſolùm vita, & ſcientia ſint præclaræ, verùm etiam Regi fideles & regno vtiles, necnon ad conſilium, & auxilium efficaces, aſſenſu regio requiſito. Cùm ergo vacantium Eccleſiarum Capitulis, noſtris demus literis in præceptis, vt tuo conſilio acquieſcant: tu Deum habens præ oculis, conſulas ſuper hoc viros prouidos, & honeſtos, qui plenè norint merita perſonarum, ne te cuiuſquam aſtutia circumueniri contingat. Si qui verò contradictores fuerint, vel rebelles tu eos per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcas. Datum Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

Scriptum eſt ſuper hoc vacantium Eccleſiarum Capitulis.

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXIX.

VT IN ACCVSATIONE SVRRENTINI ARCHIEPISCOPI IVXTA FORMAM PRÆSCRIPTAM TESTES AVDIAT.

Neapolitano Archiepiſcopo.

CONSTITVTIS in noſtra præſentia Venerabili Fratre noſtro Alferio Archiepiſcopo, & dilecto filio, Matthęo Canonico Surrentin. Dum idem M. accuſationis concepto libello eundem Archiepiſcopũ deferret de crimine ſimoniæ, aſſerens nihilominus eum crimini læſæ majeſtatis obnoxium, eò quòd, vt dicebat, eodem Archiepiſcopo machinante Surrentin. ciuitas à regia fidelitate receſſit, & reprobo iurauit Othoni, ac ipſum Archiepiſcopum excommunicatum celebraſſe diuina, cùm poſt talem machinationem, per quam machinatores huiuſmodi latam à Sede Apoſtolica excõmunicationis ſententiam incurrerunt, diuina præſumpſerit celebrare. Archiepiſcopus antequàm deſcribendi libellum fieri ſibi copiam poſtularet, in perſonam accuſatoris, quòd eſſet inimicus, & conſpirator excepit; allegans interdicendum ei aditum accuſandi, cùm ſecundum inſtituta canonica inimici, & conſpiratores in nullius debeant accuſationem admitti. Ad quod pars aduerſa reſpondit, quòd cùm tanta ſit labes ſimoniacæ prauitatis, vt ſerui aduerſùs dominos, & criminoſi quilibet admittantur, & in prodendo crimine læſæ majeſtatis ſocius etiam initæ factionis non ſolùm auditur, quinimò præmio, & honore donatur, ſuper præmiſſis exceptiones huiuſmodi accuſationem elidere non valebant, præſertim cùm publicæ vtilitatis interſit, ne crimina remaneant impunita. Fuit autem ad hæc ex aduerſo reſponſum, quòd cùm in decreto Anacleti Papæ caueatur expreſſè accuſatore, eſſe non poſſe, qui ante heſternum diem, aut nudiuſtertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læſi vlciſci, & inoffenſus accuſatorum quæratur affectus, & non ſuſpectus. Ac conſtitutio Caliſti Papæ generaliter interdicat conſpirationem in alicuius accuſationem admitti; nec in aliquo canone ſit expreſſum, quòd inimicus, ac conſpirator in exceptis criminibus audiatur, ne quod ſanctorũ patrum documento ſancitũ non eſt ſuperſtitioſis adinuentionibus attentetur, circa præmiſſa prohibitioni ſtandum eſt generali, præſertim ſecundùm æquitatem canonicam, quæ viam non debet malignitatibus aperire. Inter hæc autem de cauſis inimicitiarũ, & conſpirationis, Archiepiſcopus interrogatus reſpondit, quòd memoratus M. ipſi Archiepiſcopo, & cùm in Archidiaconum, & cùm in Archiepiſcopum fuit aſſumptus, ſe oppoſuit aduerſarium manifeſtum. Præterea cùm quidam Neapolitanus fuiſſet in mortem fratris Archiepiſcopi machinatus, & per amicos ipſius eijceretur de propria ciuitate, quidam magnates, quos dictus Neapolitanus conſanguinitatis linea contingebat, eiectionem illius ad iniuriam reputantes, eundem induxere Matthæum, vt cum quibuſdam alijs in damnationem ipſius Archiepiſcopus conjuraret. Porrò priorem cauſam non duximus admittendam, maximè cùm reconciliatio fuerit ſubſecuta, prout ex narratione ipſius Archiepiſcopi notabatur. Super alia verò quam inficiabatur M. fuit pro ipſius parte propoſitum, quòd non eſt interdicta

ſubiectis omnis conjuratio in prælatum : quia cùm ſecundum decretum Gelaſij Papæ quiſquam clericorum confidere non debeat offenſæ Apoſtolicæ ſe immunem, ſi in ijs quæ ſequenda ſalubriter apoſtolica deprompſit auctoritas, Epiſcopum viderit excedentem, & non protinus ad aures Romani Pontificis deferre curauerit, in peſtilentem prælatum non immeritò poſſunt coniurare ſubjecti : exemplo quadraginta Epiſcoporum Illyricæ, ac Græciæ qui per promiſſionem in ſcriptis factam conuenientes in vnum, à Timotheo, qui per metum Imperatoris Anaſtaſij fuerat in Conſtantinopolitanum aſſumptus Epiſcopum, diſceſſerunt. Verùm aſſerente Archiepiſcopo ex fomite malignitatis in eum coniuraſſe Matthæum, & hoc ſe legitimè probaturum, ad vltimum conſentientibus partibus ſic duximus prouidendum. Vt Archiepiſcopus porrectum libellum accipiens ſuper objectis criminibus reſponderet, reſeruata ſibi facultate probandi, quòd idem M. ex malignitate coniurauit in ipſum. Libelli verò conceptio talis erat. In Nomine Domini Amen. Anno Domini milleſimo cc. xiij. Pontificatus Domini Innocentij tertij ſummi Pontificis, anno xvj. menſe Octob. vij. idus eiuſdem. Apud vos Domine Innocenti Dei gratia ſumme Pontifex, Ego Matthæus Canonicus Surrentinus defero Dominum Alferium Surrentin. Archiepiſcopum lege canon. reum de ſimonia; quia dico ipſum promiſiſſe Archidiaconatum Surrentin. Ioanni Ciroleon. olim Canonico Surrentin. vt conſentiret electioni ſuæ in ciuitate Surrenti, in camera iuxta triclinium Epiſcopij, tempore Domini Celeſtini tertij ſummi pontificis, menſe Ianuarij. Item defero eum reum de crimine læſæ majeſtatis, quia ciuitás Surrentina recedendo à fidelitate regia, iurauit Othoñ. ipſo hoc procurante, tempore Domini Innocentij tertij ſummi Pont. in ciuitate Surrenti in palatio ſuo, menſe Maij. Et defero eum poſtmodùm multotiens celebraſſe diuina in Eccleſia Surrentina, cùm per ſentẽtiam veſtram credam eum ob hoc excõmunicationis vinculum incurriſſe. Ego dictus M. profiteor me hunc libellũ inſcriptionis dediſſe. Oblato tandẽ libello pars Archiepiſcopi allegauit, quòd erat minus legitimè in quadã ſui parte conceptus, eò quòd non continebatur in ipſo, quo anno fuerint crimina objecta commiſſa. Cùm enim libelli conceptio continere debeat menſem, & Conſules, ſub quibus crimen dicitur fuiſſe commiſſum, & antiquitus Conſules conſtituerentur annales, videtur quòd admiſſi criminis annus exprimi debeat in libello. Fruſtra etiam menſis iuberetur apponi, ſi anni cuius eſt menſis, non habetur aliqua certitudo. Ad quod pars accuſatoris reſpondit : Quòd cùm in forma concipiendi libellum de anno non inueniatur expreſſum : ſicut nec dies, ita nec annus admiſſi criminis debet apponi, ne ſubornationi teſtium occaſio præbeatur. Nec propter hoc quòd in foro ciuili debent exprimi Conſules, licèt Conſules eſſent antiquitus annui, ſequitur quòd certus annus ſit exprimendus, cùm idem Conſul diuerſis vicibus, & pluribus annis gerere potuiſſet officium Conſulatus; vnde per expreſſionem nominis eius de certo anno conſtare non poſſet. Et cùm in denominatione menſis non conſtet, cuius anni menſis exiſtat, non ità per expreſſionem menſis, ſicut & anni ad ſubornandum teſtes occaſio poſſet aſſumi. His autem, & alijs hinc inde propoſitis, cùm ad vltimum accuſator expreſſerit Archiepiſcopum eo anno commiſiſſe ſimoniæ crimen objectum, quo fuit Archiepiſcopatum adeptus, promittendo Archidiaconatum

Eccleſiæ Surrent. I. Ciroleon quondam Canonico Surrentin. ſi conſentiret in ipſum, ac de tempore, quo prædicta ciuitas iurauit Othoñ. ſatis manifeſtè conſtaret, ad conteſtationem litis, inficiante Archiepiſcopo crimina ſibi oppoſita, eſt proceſſum: confeſſus eſt tamen, quòd poſtquam ciuitas iurauit Othoñ. multotiens celebrauit. Productis autem ex parte Archiepiſcopi quibuſdam teſtibus ad probandam exceptionem objectam, cum huiuſmodi proteſtatione M. ſcilicet quòd poſt publicationem depoſitionum illorum, ſi vellet, poſſet obijcere in perſonas, quia illis Archiepiſcopus contentus eſſe nolebat, depoſitiones ipſorum minimè publicantes, receptionem teſtium tam ſuper principali, quàm ſuper exceptione prædicta, de conſenſu partium fraternitati tuæ duximus committendam: per Apoſt. tibi ſcript. mandantes, quatenus teſtes, quos vtraque pars duxerit producendos, diligenter examines, & eorum dicta conſcripta fideliter ad nos ſub tuo concluſa ſigillo tranſmittas, præfigens partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui repræſentent. Ceterùm quoniam à principio proteſtatus eſt præfatus M. nobilem virum Simonem de Surrentin. germanum Archiepiſcopi memorati, & quoſdam alios ipſius Archiepiſcopi conſanguineos multa impedimenta per ſuam potentiam præſtitiſſe, quominus probationis copiam in noſtra præſentia ſecum habuerit, cùm quoſdam induxerit ad iurandum, ne aduerſùs Archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis, ac terroribus à perhibendo teſtimonio nituntur arcere. Nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere volentes, mandamus vt generalem feras excommunicationis ſententiam, in omnes qui aliquod impedimentum ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producẽdis. Illos autem, quos, ſicut dictũ eſt, iuraſſe conſtiterit, quòd contra Archiepiſcopum nihil dicerent, denunties iuramento huiuſmodi non teneri, quominùs valeant in hac cauſa perhibere teſtimonium veritati. Si quis autem de conſanguineis Archiepiſcopi aliquos de teſtibus præſumpſerit impedire, quia veriſimile non videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, eò quòd ſi voluerit poterit prohibere, cùm ſecundùm legitimas ſanctiones oſtendat ſe iniquam litem fouere, ac experiri debeat iudicis auctoritatem eluſam, qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario, eundem Archiepiſcopum ab officio pontificali ſuſpendas, & facias ſublato appellationis obſtaculo manere ſuſpenſum, donec illum fecerit à tali præſumptione ceſſare. Tu denique frater Archiepiſcope &c. Datum Laterani viij. Idus Nouemb. Pont. noſtri, anno ſextodecimo.

EPISTOLA CXL.

Vt Aqvensem Episcopvm senio confectvm ab Episcopatv removeat.

Epiſcopo Taurinen.

VEnerabilis F. N. Aquen. Epiſcopus nobis per literas ſuas humiliter ſupplicauit, vt eundem ſenectute confectum à ſolicitudine pontificalis officij abſoluere dignaremur. Quocirca fraternitati tuę per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatenus ceſſionem ipſius recipias vice noſtra, ipſum ſi à cedendi propoſito fortè deſtiterit, ad id per cenſuram Eccle-

Digitized by Google

ſiaſticam appellatione poſtpoſita compellendo. Eius autem ceſſione recepta, relaxes ſuſpenſionis ſententiam, quam dilecti filij Abbas ſancti Stephani Bononien. & Magiſter Gra. in eum auctoritate noſtra protuliſſe noſcuntur; ac ſibi de prouentibus Aquen. Eccleſiæ iuxta facultates ipſius, & neceſſitatem perſonæ prouiſionem congruam facias aſſignari. Iniungens Capitulo eiuſdem Eccleſiæ, vt perſonam idoneam ſibi per canonicam electionem præficiant in paſtorem: non obſtante priuilegio Alexandrinis ab Apoſtolica Sede conceſſo, cũ eodem reddiderint ſe indignos. Tu denique frater Epiſcope &c. Datum Laterani ij. Idus Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLI.

Episcopvm a se institvtvm debita reverentia excipi ivbet.

Capitulo Mediolanen.

RECEPTIS literis noſtris, quibus vobis dedimus in mandatis, vt cauſam electionum, & poſtulationis in veſtra celebratarum Eccleſia, quam dudum ad petitionem veſtram duximus committendam, coram iudicibus, quibus illam commiſimus vſque ad feſtum ſanctæ Crucis proximò præteritum, finaliter proſequi ſtuderetis. Alioquin ex tunc procuratores idoneos ad noſtram curaretis præſentiam deſtinare, Paſtorem quem Domino inſpirante, vobis, & eidem prouiderimus Eccleſiæ, recepturos Nuper dilectos filios . . Alkerium Subdiaconũ noſtrũ, Stephanum Balbum, & Willelmũ Concanonicos veſtros ad Sedem Apoſtolicam cũ veſtris literis deſtinaſtis, cum multimoda gratiarum actione, mandatum noſtrum humiliter admiſſuros, ſuppliciter poſtulantes, vt quem mallemus de gremio Eccleſiæ veſtræ vobis dignaremur concedere in paſtorem. Nos autem ſuper hoc deliberatione habita diligenti, ſuſpicionis, & diſſenſionis materiam vitare volentes, dilectum filium Henricum Cimiliarcham Eccleſiæ veſtræ, virum prouidum, & honeſtum in paſtorem vobis duximus concedendum; per Apoſt. ſcrip. mandantes; quatenus ei tanquam paſtori veſtro reuerentiam, & obedientiam impendatis debitam, ac deuotam. Datum Laterani vij. Idus Nouembris, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLII.

Reiecta electione Abbatis, alivm canonicè institvi ivbet.

Priori, & Conuentui Farfen.

QVONIAM grauiter, & enormiter propter intrinſecam, & extrinſecam peſtem in ſpiritualibus, & temporalibus à longo iam tempore Farfen. monaſterium ſit collapſum, manifeſta demonſtrant indicia, & certa comprobant argumenta. Nos autem, quibus diuinitus omnium Eccleſiarũ eſt ſolicitudo commiſſa, frequenter ad eius curationem intendimus: ſed propter lethalem plagam cordis, & capitis, quæ quaſi à planta pedis vſque ad verticem

corpus infecit,nondum illam potuimus ex toto curare, vt dicere valeamus: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Nunc verò tempus aduenit, vt ſi ei caput præficiatur idoneum, totum corpus valeat à languore curari. Verùm mirari cogimur, & moueri, quòd nobis in requiſitis penitus, & contemptis, qui Deo teſte ad reformationem ipſius monaſterij pura ſemper intentione proceſſimus, vos ad electionem Abbatis de Præpoſito faciendam præproperè proceſſiſtis, qui vt de cæteris taceamus,in tantæ præſumptionis,& ambitionis arrogantiam eſt elatus,vt ante quàm confirmatio poſtularetur à nobis, quinetiam priùs quàm quidquam nobis de ipſius fuiſſet electione relatum, præſumpſerit Monachorum obedientias,& laicorum fidelitates recipere. In choro, in Capitulo,in refectorio, & in camera locum Abbatis vſurpans, recipiendo munitiones, & Caſtra, ſéque Farfen. electum non ſolùm gerere,ſed & ſcribere non expauit; ſicut per iuramenta conſtitit Monachorum, quorum nonnulli ſuper prauitate ſimoniaca requiſiti, tam de auditu, quàm etiam de credulitate teſtimonium perhibuere iurati. Nos igitur Eccleſiaſticæ puritatis zelo ſuccenſi, quod tam improbè factum eſt, irritantes,vniuerſos ab obedientia & fidelitate illi præſtita decernimus auctoritate Apoſtolica penitus abſolutos;diſtrictè præcipientes eidē, ſi periculum vult ordinis euitare, de ipſa electione ſe nullatenus intromittat: ſed incontinenti vniuerſa reſignet, quæ tali occaſione recepit, ac deinde vocatis omnibus, ad quos ſpectat electio,Deum habentes præ oculis talem perſonam, ſiue de ipſo monaſterio, ſiue de alio vobis eligatis regulariter in Abbatem, cui nihil obſiſtat de canonicis inſtitutis. Nos enim ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac noſtra, excommunicamus,& anathematizamus omnes, & ſingulos, qui contra conſcientiam ſuam quemquam nominare, vel eligere præſumpſerint in Abbatem,maximè pro quo ſciant, aut credant donationem, ſiue promiſſionem factam eſſe,aut etiam faciendam & ſi aliquo tempore de tali fuerint reatu detecti, ſciant ſe ab ipſo monaſterio perpetuò remouendos. Has denique literas diſtrictè præcipimus coram clero, & populo publicè legi, & diligenter exponi,ne valeant excuſari,ſi qui fortè præſumpſerint mandatis Apoſtolicis obuiare. Datum Laterani xvj. Kal. Decemb. Pon. N. Anno. xvj.

EPISTOLA CXLIII.

Vt reditvs ad Rom. Ecclesiam pertinentes sedvlo colligat et fideliter conservet.

G. Ferrarien. Præpoſito.

DE tuâ confiſi prudentia, & potentia poſt obitum bonæ memoriæ Ferrarien. Epiſcopi curam, & adminiſtrationē Maſſæ Ficaroli tibi duximus committendam,mandantes vt reditus,tam ipſius Maſſæ, quàm ciuitatis Ferrarien.quos Romana Eccleſia percipere cōſueuit, nomine noſtro colligeres, & fideliter conſeruares. Verùm, ſicut ex tuis accepimus literis, ad te non peruenit illud mandatum; vnde credimus ipſum nō ſinè malitia fuiſſe ſuppreſſum. De illis autem redditibus ad Eccleſiam Romanam ſpectantibus,quos quidam Ferrarienſes, ſicut intelleximus ex

Digitized by Google

conceſſione claræ memoriæ .. Marchionis Eſten. percipiũt, ſcire te volumus, cõceſſiones huiuſmodi non eſſe factas de noſtræ arbitrio voluntatis. Vnde nos ipſas decernimus, & tu de mandato noſtro denunties irritas, & inanes. Tu igitur reditus ipſos, & alios ad Romanam Eccleſiam pertinẽtes, tam in Ferraria, quàm in Maſſa prædicta nomine noſtro recolligas, & ſtudeas conſeruare. Quæ verò malè alienata, vel conceſſa repereris, auctoritate Sedis Apoſtolicæ reuoces; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quidquid autem ſuper his feceris, nobis reſcribere non poſtponas. Datum Laterani xij. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLIIII.

VT CIVITATEM SENONENSEM DE ILLATIS INIVRIIS ECCLESIÆ SATISFACERE COGANT.

Abbati ſancti Petri Altiſiodoren. Decan. Trecen. & Sacriſtæ Altiſiodoren.

SIGNIFICAVIT Nobis venerabilis Frater noſter Archiepiſcopus Senonen. Quòd cùm dilectus filius Abbas ſancti Petri Viui, olim bona quondam Menardi defuncti, hominis Eccleſiæ ſuæ, tãquam res proprias, & ſibi debitas accepiſſet, & ipſas ad mandatum Majoris, & Parium Senonen. reddere, vel recredere non curaſſet, ipſi homines Eccleſiæ iam dictæ auctoritate propria capere præſumpſerunt: & licèt poſtmodùm ad mandatum dilecti filij P. Officialis præfati Archiepiſcopi reſtituerint viros illos; quia tamen poſt hæc dicti ciues admoniti ſæpius recuſarũt ... Abbati prædicto iniuriam de captione ſuorũ hominum emendare, prout idem Officialis per ſententiam definiuit, excommunicauit Officialis eoſdem. Propter quod ipſi pluſquam duodecim homines Eccleſiæ ſancti Petri capere iterum præſumpſerunt, ipſos Senonen. in carcerem detrudentes, quos quia pluries requiſiti reddere, vel recredere noluerunt, denuò dictus Officialis eos excõmunicationis pœnæ ſubiecit, & ciuitatem Senonen. in qua tenebantur in carcere religati homines Eccleſiæ memoratæ, ſuppoſuit interdicto. Conſequenter verò dicti ciues propter ſuam contumaciam manifeſtam, qua reſpondere in Senonen. curia contempſerunt, occaſionem friuolam prætẽdendo: & quia noluerunt ſecuros reddere homines Eccleſiæ ſancti Petri, ſicut per Officialis præfati ſententiam fuerat definitum: necnon & quia reddere noluerunt res cuiuſdam feminæ ipſius Eccleſiæ, quas ceperant, iteratò per dictum Officialem inſuper triplici excommunicationis laqueo ſunt aſtricti, ſícque tam graui pœnæ quinquies ſubijci meruerũt. Poſtmodùm autem ad partes illas accedens dilectus filius R. tituli ſancti Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus, & corã ſe vtramque partem faciens præſentari, præſcriptis Majori & Paribus, recepto priùs ab ipſis corporaliter iuramento, quòd mandatis eius in omnibus, & per omnia obedirent, beneficium abſolutionis impendit, præcipiens eis firmiter in virtute præſtiti iuramenti, quòd Eccleſiæ prædictæ captos homines liberarent, & emendas tribuerent, ac inſuper de ſoluendis excommunicationum emendis, necnon & de reſtituendis integrè vniuerſis, quæ reſtituenda forent, fideiuſſores idoneos exhiberent, ſicut præſentatæ nobis ipſius Legati literæ continebant. Ipſi verò licèt ho-

mines liberarint, ſpreta tamen poſtmodùm in ſuarum periculum animarum religione præſtiti iuramẽti, mandatum ipſius Card. implere de faciendis emendis, & fideiuſſionibus exhibendis penitus contempſerunt, ſicut per literas executorũ præfati Legati nobis conſtitit manifeſtè. Cùm igitur Card. prædictus in negotio Crucis Dominicæ promouendo multipliciter occupatus, deciſioni huius cauſæ non valeat abſque diſpendio intereſſe; nec velimus tantam contumaciam, tótque iniurias, quæ aſſeruntur Chriſti Eccleſiæ irrogatæ, ſurdis auribus pertranſire; volentes etiam dictorum Majoris & ciuium ſpirituali periculo precauere; diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus quatenus niſi dicti Major & Pares emẽdas fecerint, & de ſoluendis emendis, & reſtituendis integrè vniuerſis, quæ propter hæc reſtituere tenebuntur, fideiuſſores idoneos dederint Archiepiſcopo memorato, prout eis dictus Card præcepit ſub debito præſtiti iuramenti, vos ipſos auctoritate noſtra in priores excommunicationum ſententias, appellatione poſtpoſita, reducatis; facientes eaſdem cum interdicti ſentẽtia, vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruari. Si verò præſcripti Major, & Pares prædicta fecerint vniuerſa, ſicut ſuperius eſt expreſſum, audiatis, quæ partes hinc inde cõtra ſupraſcriptas ſententias, vel pro ipſis duxerint proponenda. Et ſi forſan infra certum tempus, quod eis duxeritis præfigendũ legitimè vobis conſtiterit iniuſtè fuiſſe latas ſententias antedictas, ipſos ciues, ac fideiuſſores eorum ab emendis penitus abſoluatis, & faciatis eis congruè ſatisfieri de iniurijs irrogatis. Alioquin tam ipſos, quàm fideiuſſores eorum ad ſatisfaciendum plenariè de iniurijs, & emendis, & reſtituendum omnia, quæ propter hoc reſtituere tenebuntur per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c. Tu denique fili Abbas &c. Datum Laterani Idib. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLV.

VT MONASTERIO SANCTI IVDOCI REFORMANDO SEDVLO INTENDANT.

De Claromariſco, & de Longoullari Abbatibus, & Decan. Chriſtianitatis de Moſterolo, Morinen. & Ambian. Diœc.

DILECTVS filius Abbas ſancti Iudoci propoſuit coram nobis, quòd cùm olim propter alleuiationem oneris debitorum, quibus eius monaſteriũ premebatur, & deprimendam quorumdam cõtumaciam Monachorum, Apoſtolicæ Sedis auxilium imploraſſet, ad petitionem ipſius vobis dedimus in mandatis, vt ad dictum monaſterium perſonaliter accedentes, ei vice noſtra viſitationis impenderetis officium, corrigendo, & reformãdo in ipſo, quæ inueniretis correctionis, & reformationis officio indigere. Vos autem huius auctoritate mandati quædam pro parte in ipſo monaſterio correxiſtis, iuriſdictione vobis in alijs reſeruata, vt certo tempore rediretis ad ſtatum ipſius monaſterij plenariè reformandum. Interim autem per nuntium venerabilis Fratris noſtri Ambianen. Epiſcopi ad Abbatem, & Priorẽ de Gardo diœceſana ſibi lege ſubiectos, & Atrebaten. Præpoſitum quondam ſuum Concanonicum, & ſpeciali ſibi familiaritate cõiunctũ à Sede Apoſt. quibuſdam generalibus literis impetratis ſuper inquiſitione facienda in Monaſterijs per Ambian. diœceſim conſtitutis, ijdem

ijdem occaſione literarum ipſarum in memorato monaſterio ſancti Iudoci volebant correctionis officium exercere. Verùm cùm Abbas,& Conuentus ad eorum citati præſentiam reſcripti Apoſtolici copiam ſibi fieri, vt ex ipſius tenore conſtaret, ſi tales inquiſitores haberent aliquid iuriſdictionis in ipſis, & dari ſibi ad deliberandum inducias poſtularent, nec obtinere valerent, ad Sedem Apoſtolicam appellarunt: ſed illi appellatione contempta in eundem Abbatem ſuſpenſionis, ſicut audiuit, ſententiam promulgarunt, aliàs in ipſius, & quorumdam aliorum de Monaſterio præiudicium perperam procedentes. Vnde petebat à nobis Abbas prædictus eorumdem proceſſum irritum nuntiari. Auditis igitur ijs, & alijs propoſitis coram nobis, tam per Abbatem eundem, quàm per Magiſtrum P. nuntium Epiſcopi memorati, qui tamen nuntius de ijs quæ propoſuit non potuit facere nobis fidem: quia generale mandatum non derogat ſpeciali; præſertim cùm in eo de ſpeciali mentio non habetur, prædicti Abbatis de Gardo, & Collegarum eius proceſſum decreuimus irritum, & inanem. Verùm ne ſæpedictum Monaſterium tali prętextu plenariæ correctionis officio defraudetur, per Apoſt. vobis ſcript. mãdamus,quatenus cùm interſit Epiſcopi,ne in ſua Diœceſi Monaſteria remaneant incorrecta, prædicto Ambianen. vocato, vt per ſe, vel per nuntium, ſi velit, interſit, non vt impediat, ſed vt in præſentia veſtra proponat, ſiquid viderit corrigendum ad ipſum Monaſterium perſonaliter accedatis, eidem ſecundùm tenorem præcedentium literarum plenæ viſitationis officium impenſuri. Vos denique filij Abbates ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani xviij. Kal. Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLVI.

Gemblacense Monasterivm Apostolica protectione dignatvr, et omnia privilegia confirmat.

Vvillelmo Abbati Gemblacen. Monaſterij, eiúſque Fratribus, tam præſentibus quàm futuris religioſam vitam profeſsis in perpetuum.

RELIGIOSIS deſiderijs dignum eſt facilem præbere conſenſum, vt fidelis deuotio celerem ſortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ, Innocentij, Eugenij,& Celeſtini Romanorum Pontificum veſtigijs inhærentes, præfatum Monaſterium, in quo diuino mancipati eſtis obſequio,ſub beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona, &c. *vſque*, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, ipſum videlicet Monaſterium in beatorum Petri,& Exuperij honore fundatum, quod vtique ipſius Burgi principalis Eccleſia eſſe dicitur, cum Capella ſua, quæ vocatur ſancti Saluatoris iuxta prouidentiam tuam,& ſucceſſorum tuorum,fili Abbas, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus liberè, & abſque contradictione aliqua diſponenda, ſaluo nimirum iure debito Leodien. Epiſcopi. Similiter etiam Villas, & Capellas de Corcis, de Eſnagia, & de Saluenirijs, & de Lircil, & de Arentin, ad prædictum locum tam parochiali, quàm ſeculari iure

Digitized by Google

pertinentes. Præterea fundum ipſius Burgi, & terras adiacentes cum banno, & iuſtitia, percuſſura monetæ, mercato, & teloneo, Foragio vini, Cambatico, & materia, poſitione villici, ſiue Scabinorum, atque cæterorum Officialium ad eundem locum pertinentium. Piſcarias, & viuaria cum molendinis, terris cultis, & incultis, pratis, paſcuis, & ſyluis, ac partem allodij Gemblacen. quæ fuit Ægidij, & Ioannis Fratrum de Corcis, & comparticipum ſuorum. Eccleſiæ quoque de Caſtris, Pictam Villam, Villam quæ dicitur Eineis, Vicum qui dicitur Boferolus; Vicum qui dicitur Maiſnil, cenſum de Roſerijs; Villam quæ dicitur Soe cum Eccleſia, banno, iuſtitia, terris, ſyluis, pratis, paſcuis & piſcaria. Cenſum Villæ, quæ dicitur Templiacus, cum tribus placitis annualibus; Villam quæ dicitur Ferolt; Villam de Molentriuo cum Eccleſia; Villam ſancti Gaurerici, cum Eccleſia; Villam de Niele cum Eccleſia; Allodium de Vvalchem, Villam de Belloriuo, Montem qui dicitur ſancti Vviberti cum Eccleſia, & appenditijs ſuis. Decimas quorumdam Sarcorum de Sumbreſia, Villam de Diona cum Eccleſia, terris, pratis, & ſiluis; Allodium de Iandrenolio apud Puccium; viginti duos ſolidos Leodien. monetæ, Eccleſiam de Boſſuth, Eccleſiam de Bauerechircum cum terris ad eam pertinentibus. Villam de Stirs. Apud Leodium duos manſos; vnum in Inſula iuxta ſanctum Paulum, altera ſanctum Lambertum, & vineam vnam apud Viniacum. Apud Namucum aliam vineam. Villam de Soffri cum Eccleſia, Heremum ſanctæ Mariæ apud Brenam, cum Eccleſia in Epiſcopatu Cameracen. Villam de Turp cum Eccleſia, adijcientes viceſimam partem totius allodij de Beuenchin, quam tenetis de Eccleſia ſancti Lamberti ſub annuo cenſu viginti quinque ſolidorum Leodien. monetæ. Eccleſias quoque de Boſſuth, & de Bauenchien. cum omni iure, quod habetis in eis tam ex patrònatu, quàm ex donatione piæ recordationis Alberti Leodien. Epiſcopi, quam vobis ſpecialiter Sedes Apoſtolica confirmauit. Decimam Sarcorum totius ſyluæ Epiſcopi Leodien. apud Bauenichen, Decimam quoque in Villam Smirei, quadraginta bannariorum terræ, & ampliùs cum decimis, quas habetis in Monte ſancti Vviberti à parochianis manſionarijs veſtris. Medietatem Eccleſiæ de Vuares cum dominio dotis, & terræ, & cenſus, & Gallianorum. Præterea libertatem, donationes, & poſſeſſiones ab illuſtri quõdam viro Imperatore Ottone, & Vvilbodone Leodien. Epiſcopo rationabiliter eidem Venerabili loco collatas, & prædeceſſoris noſtri bonæ memoriæ Benedicti Papæ priuilegio roboratas, & vſque ad hanc diem quiete à veſtro Monaſterio habitas, nos quoque vobis concedimus, & firmamus, ſicut in eorum ſcriptis, & priuilegijs authenticis continetur. Sanè noualium veſtrorum, &c. *vſque*, exigere, vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, &c. *vſque*, contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, &c. *vſque*, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum, &c. *vſque*, diuina officia celebrare. Chriſma verò, oleum ſanctum, &c. *vſque*, voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis, &c. *vſque*, quod poſtulatur impendat. Adijcimus etiam, vt ſi quando in aliquo negotio vos grauari ſenſeritis, Sedem Apoſtolicam vobis liberè liceat appellare. Quotiens etiam ſanctam Romanam Eccleſiam pro grauaminibus veſtris, aut certa vtilitate adire volueritis, idipſum faciendi facultatẽ liberam habeatis. Sancimus etiam vt bonæ atque canonicæ conſuetudines, quæ in veſtro Monaſterio hactenus viguerunt,

eidem Venerabili loco in perpetuum illibatæ ſeruentur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, &c. *vſque*, prouiderint eligendum. Decernimus ergo, &c. *vſque*, omnimodis profutura. Salua Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum, &c. *vſque*, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. *vſque*, pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acolyti, & Capellani Domni Innocentij Papæ III. xvij. Kal. Decembr. Indictione ij. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo ducenteſimo xiij. Pont. verò eiuſdem Domni Innocentij, Anno xvj.

EPISTOLA CXLVII.

Vt Pisanos ivra Ecclesiæ vsvrpantes compescant.

Epiſcopo, & Archipresbytero & R. Canonico Florentin.

CVm olim ciues Piſan. ad Apoſtolicæ Sedis iura manus auidas extendere cupientes, dilectum filium Nobilem virum Iudicem Calaritan. qui ab Eccleſia Romana terram, quam habet in Sardinia, in feudum tenere dignoſcitur, ſuper quibuſdam eiuſdem terræ partibus coram Poteſtate Piſan. per ſuum ſyndicum conueniſſent, ac pro ſuæ voluntatis arbitrio, quaſdam promulgari feciſſent ſententias contra eum, in iuris Apoſtolici læſionem. Nos attendentes, quòd idem Iudex ſuper ijs, quæ à Romana tenet Eccleſia, non niſi ſub Romano Pontifice debuit conueniri, ſententias ipſas tanquam à non ſuo iudice latas denuntiari fecimus irritas, & inanes, ac inhiberi nihilominus ciuibus antedictis, ne ipſarum occaſione præfatum Iudicē decetero moleſtarent. Nuper autem ad audientiam noſtram eodem ſignificante peruenit, quòd dicti ciues vti volentes ſententijs antedictis, nuntios ſuos in Sardiniam poſtmodùm tranſmiſerunt, vt per ipſos eorum poſſeſſionem apprehenderent, quæ ipſis per ſententias adiudicata fuerant ſæpedictas. Præterea B. Caietan. Piſanus ciuis ſuper fructibus cuiuſdam partis, quam in Caleri ſe habere proponit, coram Rectoribus Piſan. in cauſam traxit Nobilem memoratum, eúmque ſibi obtinuit condemnari. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus Nobilem ſæpedictum ſententiarum occaſione dictarum non ſinatis ab aliquo moleſtari. Moleſtatores quotiens ab eo fueritis requiſiti, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope, &c. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani vj. Kal. Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLVIII.

De promoto extra tempora rescribit.

Abbati ſancti Mauricij Agaunen. Sedunen. Diæc.

CONSTITVTVS in præſentia noſtra dilectus filius P. Eccleſiæ tuæ Canonicus nobis humiliter intimauit, quòd cùm bonæ memoriæ ... Sedunen. Epiſcopus olim in eadem Eccleſia in ſolemnitate B. Mauricij celebraret, idem ad præſentationem bonæ memoriæ Vvillelmi prædeceſſoris tui eum in Subdiaconum ordinauit, à quo ad eiuſdem præſenta-

Digitized by Google

tionem Abbatis in feſto Annũciationis Beatę Mariæ in Dia. onum fuit poſtmodùm ordinatus. Nec recolit vtrùm die, qua ordinem Subdiaconatus accepit, eſſet Sabbathum quatuor temporum, vtrúmve dies quo fuit in Diaconum ordinatus eſſet Sabbathum, quo canitur, *Sitientes*. Vnde licèt ſtatuto tempore in ſacerdotem promotus diuina diu officia celebrarit, poſtmodùm tamen, vt à conſcientia ſua dubitationis ſcrupulũ amoueret, à diuinorũ celebratione duxit humiliter abſtinendum, quouſque ſuper hoc noſtræ recepiſſet beneplacitũ voluntatis. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ſi ſuper ijs veritas ignoratur, eundem in ſuſceptis permittas ordinibus liberè miniſtrare: quia vbi contrarium non apparet, Epiſcopus rite præſumitur proceſſiſſe: præſertim cùm & ſolemnitas B. Mauricij quatuor ieiuniorum temporibus, & feſtum Annunciationis Sabbatho, quo, Sitientes, canitur, frequenter occurrant. Verùm ex anno, quo extitit ordinatus, per diligentem computationem poſſet veritas indagari, & ſi conſtaret, quod extra ſtatuta fuiſſet Sabbatha ordinatus, quamquam ſuſtineri poſſet, quod fuit de ordine Subdiaconali præſumptum, Diaconalis tamen ordinis ei deberet executio interdici. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Laterani xvj. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLIX.

Testes ante litem motam recipere permittit.

Epiſcopo Sueſſionen. Abbati Longipontis, Ciſtercien. Ordinis, Sueſſionen. Diœc. & G. Decan. Sueſſionen.

DILECTA in Chriſto filia Nobilis mulier B. Comitiſſa Campaniç, ac T. natus eius noſtris auribus intimarunt, quòd inclytæ recordationis Hen. Comes Campaniæ, atque Briæ profecturus in Terram Sanctam, Baronibus, & Militibus ſuis iuſſit, vt ſi eum de tranſmarinis partibus contingeret non redire, claræ memoriæ T. fratri ſuo intenderent, vt pote terræ Domino, faciens eos ſuper hoc præſtare corporaliter iuramentum, qui poſt mortem eiuſdem Comitis præfato T. tanquam Campaniæ, ac Briæ Comiti terris ſuis receptis ab ipſo, fidelitatem, & homagium præſtiterunt. Verùm quia præfatus Hen. in partibus tranſmarinis duas filias ex claræ memoriæ ... Regina Hieroſolymitan. ſibi, vt dicitur, minùs legitimè copulata ſuſcepit, Comitiſſa præfata, & filius eius timentes ſibi ab illis, vel à viris earum cùm fuerint matrimonio copulatæ, moueri ſuper eiſdem Comitatibus quæſtionem, ne pro defectu teſtium ius eorum valeat deperire, nobis humiliter ſupplicarunt, vt valetudinarios teſtes, & ſenes recipi faceremus. Nos igitur eorum volentes indemnitatibus præcauere, ne veritas valeat occultari, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus teſtes ſenes, & valetudinarios, quos ſuper ijs ijdem producendos duxerint, admittatis, & diligenter examinantes eoſdem, ac depoſitiones ipſorum fideliter redigentes in ſcriptis, ipſas ſigillorum veſtrorum munimine roboratas faciatis cautiùs cuſtodiri. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Vos denique frater Epiſcope, ac fili Abbas, ſuper vobis ipſis. Datum Laterani ij. Idus Decembr. Pontific. noſtri Anno xvj.

In eundem modum... Vindocinen. & ... de Elcemosyna Abbatibus Carnoten. Diœceſis,& .., Subdecan. ſancti Martini Turonen. vſque in finem. Datum Lateran. vt ſupra.

EPISTOLA CL.

VT MATRIMONIO INTER CONSANGVINEOS CONTRAHENDO DENT OBVIAM.

Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato, & Tyren. Archiepiſcopo.

INX parte dilectæ in Chriſto filiæ Nobilis mulieris B. Comitiſſæ Campaniæ,ac T. nati eius noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd Nobilis vir Erardus de Brena nuper ad partes veſtras acceſſit, vt vnam de filiabus claræ memoriæ Henr. Comitis Campaniæ, accipiat in vxorem, quæ ipſum dicitur in eo gradu conſanguinitatis attingere,quòd ſecũdum ſanctorum Patrum ſtatuta legitimè nequeunt copulari. Cùm inclytæ recordationis Lodouicus Rex Groſſus proauus videlicet Comitis ſupradicti frater extiterit Florij, cuius pronepos eſt Erard. quòd vt aſſeruut,ſatis eſt in Galliarum partibus manifeſtum,& conſtare de facili poterit euidenter. Cùm igitur ipſi, ſi neceſſe fuerit,id probare in eiſdem partibus ſint parati, & ſatius ſit in huiuſmodi ante tempus occurrere, quàm poſt tempus remedium mendicare; fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus ſub pœna excommunicationis appellatione remota inhibere curetis huiuſmodi contrahi copulam inter eos, ne ſcandalum oriatur ex eo, ex quo debet vtilitas prouenire. Quòd ſi non ambo, &c. alter veſtrûm, &c. Vos denique fratres Patriarcha, & Archiepiſcope ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani xvij. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum... Sueſſionen. & Catalaunen. Epiſcopis, & Decan. Sueſſionen. vſque ad partes Vltramarinas acceſſit,&c. *vſque*, probare in veſtris partibus,&c. *vſque*, quatenus ſi forte idem E. in Galliam venerit cum puella ſub pœna excommunicationis, &c. *vſque*, prouenire. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrûm, &c. Vos denique fratres Epiſcopi, &c. Datum Lateran. &c. vt ſupra.

EPISTOLA CLI.

CONFIRMAT QVÆ A LEGATO APOSTOLICO GESTA FVERANT.

Nobili mulieri B. Comitiſſæ Campaniæ, ac T. nato eius.

INX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis, quòd dilectus filius noſter R. tituli ſancti Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus,adiunctis ſibi quibuſdam Epiſcopis, & alijs bonis viris ſuper hoc, quòd inclytæ recordationis Comes Henr. ad partes Vltramarinas iturus, terram ſuam T. fratri eius fecit iurari, ſi de illis partibus non rediret, & quòd prædictus Comes cum claræ memoriæ ... Regina Hieroſolymitan. poſt mortem . Marchionis Montisferrati,qui eam Vnfredo de Toron legitimo viro eius violenter abſtulerat, ipſo Vnfredo viuente, contraxit, quoſdam teſtes recepit, pro eo quòd de morte quorumdam illorum, cùm eſſent

Digitized by Google

senes, poterat meritò dubitari, & de longa timeri absentia aliorum, necnon & periculis alijs, quæ propter guerras poterant imminere. Nos igitur vestris precibus annuentes, quod super ijs prouidè, ac legitimè factum est, per Card. prædictum robur habere præcipimus firmitatis. Datum Laterani iij. Idus Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLII.

Sententiam a Delegatis Apostolicis prolatam confirmat.

Magistro Radulpho Clerico.

TEnor multarum literarum, quòd cùm olim causam, quæ inter te ex parte vna, & G. Militem de Ciri, & Maiorem, Scabinos, Oisellum & Magistrum domus Dei de Vaeingeis Diœc. Laudunen. ex altera, super terris, pratis, frumento, pomerio, foragijs, minuta decima, & rebus alijs vertebatur, dilectis filijs ... Abbati sancti Eligij Nouiomen. & coniudicibus suis duxerimus committendam; ipsi rationibus vtriusque partis auditis, & causæ meritis intellectis, prout super prædictis omnibus definitiuam sententiam promulgarunt, condemnantes partem alteram in expensis. Cúmque postmodùm super hoc à nobis plures literæ ad diuersos iudices emanassent, demum dilectis filijs ... Cantori Nouiomen. & suis coniudicibus, nostris literis dedimus in mandatis, vt ductam sententiam, sicut esset iusta executioni mandantes, ipsam facerent firmiter obseruari, contradictores appellatione remota per censuram Ecclesiasticam compescendo. Coram quibus proposuit pars aduersa, quòd ab eadem sententia fuerat ad nostram audientiam appellatum, sed quamuis ad hoc probandum testes plurimos produxisset, penitus tamen in probatione defecit: propter quod iidem iudices inuenientes eandem sententiam iustè latam, ipsam auctoritate Apostolica confirmarunt: prædictos Militem, Maiorem, & alios eò quòd parere definitiuæ sententiæ contempserunt diutius, & contemnunt, excommunicationis laqueo innodantes. Ne igitur decetero causa ista semper repullulet aduersariorum malitia procurante in tuum præiudicium, & grauamen, tuis laboribus finem imponere volumus, atque liti. Vnde quod ab ipsis rationabiliter factum esse dignoscitur, approbantes, definitiuam sententiam iustitia exigente prolatam auctoritate Apost. confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. *vsque*, nostræ confirmationis, &c. Siquis autem, &c. Datum Laterani iv. Idus Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLIII.

ECCLESIAS RECENS AB INFIDELIBVS RECEPTAS EIVS FIDEI COMMENDAT.

Archiepiscopo Toletan.

CVm quædã diœceses olim Ecclesiæ Toletan. subjectæ, quas Christianorum exigentibus culpis inimici nominis Christiani tenuerunt diutius occupatas, nuper dextera Domini faciente virtutem, per studiũ & prudentiam carissimi in Christo filij nostri A. illustris Regis Castellæ sint extortæ de manibus impiorum; ne cura pastoris desit fidelibus positis in eisdem, eas solicitudini tuæ duximus cõmittendas, vt donec Apostolica Sedes de illis aliter duxerit disponendum, curam eis exhibeas pastoralem. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatenus eas habeas taliter commendatas, quód diuini nominis cultus in eis per tuam solicitudinem amplietur, ad restaur andum tamen in eis Episcopos impendas studium, & operam efficacem. Tu denique Frater Archiepiscope &c. Datum Laterani xiij Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLIIII.

DISPENSAT SVPER COGNATIONE.

Nobili viro Herueo Comiti, & Matildi vxori eius Comitissæ Niuernen.

Scitis alijs in partem solicitudinis summus pontifex assumptus est in plenitudinem potestatis, qui cùm moderator sit Canonum, iuri non facit iniuriam, si dispensat, præsertim cùm dispensatio sic iuris vincula laxet in aliquo, quòd in alijs non dissoluit: & sic beneficium gratiæ specialis inducat, quòd vigorem Constitutionis non perimit generalis. Sanè supplicastis nobis, vt cùm per tredecim annos in conspectu Ecclesiæ cohabitaueritis, vobis adinuicem de cohabitatione huiusmodi sobole procreata, impedimentum ex eo quòd vos quarto gradu parentelæ, vel remotiori contingitis, amouere per dispensationis gratiam dignaremur, maximè ob reuerentiam Crucifixi, ad cuius vos obsequium deuouistis, signo Crucis assumpto in subsidium Terræ sanctæ. Quia verò dignũ est, vt in eius vicario, cuius causam in isto negotio specialiter assumpsisse videmini, fauorem inueniatis gratiæ specialis; considerato etiam, quòd super facto Virziliacen. Ecclesiæ circa procurationes mandatum Apostolicum impleuistis, vobiscum in gradu prædicto, & remotiori, si eo vos fortè contingitis, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio dispensamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ dispensationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xiij. Kal. Ianuarij, Pont. N. anno. xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CLV.

VT EPISCOPVM SIBI ELIGANT IDONEVM.

Decano, & Capitulo Eboracen.

CVM Eccleſiam veſtram ſpeciali diligamus in Domino caritate, vt pote maximum Eccleſiæ Dei membrum, ipſius commodum, & honorem ſolicitè volumus procurare: cupientes vt eidem præferatur annuente Domino talis paſtor, qui ſibi non ſit oneri, ſed honori, & qui magis prodeſſe deſideret, quàm præeſſe, plebem ſibi ſubiectam ædificans verbo pariter, & exemplo. Cùm igitur in cuiuſlibet electione paſtoris cum multa ſit diſcretione, ac prudentia procedendum, & omni carnalitate, timore, ac amore mundano excluſis, timor Domini ſanctus præ oculis ſit habendus: Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, & ſub diuini iudicij obteſtatione præcipimus, quatenus conuenientibus vobis in vnum, in Capitulo ad tractandum de veſtri electione paſtoris, & Spiritus ſancti gratia inuocata, electionem canonicam de perſona idonea celebretis, cum cõſilio venerabilis F. N. Epiſcopi Tuſculan. Apoſt. Sed. Leg. diſtrictiùs inhibentes, ne per violentiam aliquam, ſiue fraudem mandatum noſtrum deludere quis præſumat: Datum Laterani x. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLVI.

PRÆBENDAM LEODIENSEM ADIVDICAT.

Joanni Canonico ſancti Petri Leodien.

DILIGENTER examinatis, & perſpicaciter intellectis meritis cauſæ, que inter te, ac G. Subdiacon. Leodien. diœc. ſuper prębenda eiuſdem Eccleſiæ vertebatur, tibi exigente iuſtitia præbendam adiudicantes eandem, ſuper ea perpetuum ſilentium memorato ſubdiacono duximus imponend-m. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ definitionis infringere. Si quis autem &c. Datum Laterani ix. Kal. Ianuarij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLVII.

DECIMAS ILLIS DONATAS CONFIRMAT.

Magiſtro, & Fratribus Hoſpitalis Teutonicorum.

CVM à nobis petitur &c. *vſque*, concurrentes aſſenſu. Hoſpitale apud Friſacum, & decimas omnium victualium, quæ ſolent adduci in Caſtrum Friſaci, quæ venerabilis Frater noſter E. Salzeburgen. Archiepiſcopus, Præpoſiti, & Capituli Salzeburgen. Eccleſiæ aſſenſu legitimo accedente, Ordini veſtro intuitu obtulit pietatis, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in authẽtico ſcripto prædictorũ Archiepiſcopi, & Capituli continetur, vobis, & per vos Ordini ſupradicto auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio

Digitized by Google

communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLVIII.

VT LEGITIMAM PVRGATIONEM EXIGANT A BISVNTINO ARCHIEPISCOPO.

Lingonen. Epiſcopo, & Abbati Morimunden. Ciſterc. Ord. Lingonen. diœc.

RECEPIMVS literas veſtras, quibus nobis intimare curaſtis, quòd Apoſtolico ſuſcepto mandato ſuper indicenda purgatione venerabili Fratri noſtro .. Archiepiſcopo Biſuntin. ad diem ſibi præfixum comparuit coram vobis, iuramentum purgationis offerens ſub hac forma; videlicet quòd immunis erat abillis criminibus, ſuper quibus ſe purgare debebat. Cúmque vos diceretis hanc non eſſe formam canonicam, & ſuper hoc fuiſſet aliquandiu diſputatum, ipſe tandem ad nos vocem appellationis emiſit, cui de prudentum virorum conſilio detuliſtis. Ipſe verò ad præſentiam noſtram accedens humiliter ſupplicauit, vt ſaltem ſuper purgatione incontinentiæ dignaremur temperare rigorem, quia non audebat aſſerere, quòd à natiuitate ſua nunquam paſſus fuerit lapſum carnis. Porrò cùm ab eo non credatur exactum fuiſſe huiuſmodi iuramentum, potiùs fortè præſumitur, quòd alia de cauſa volebat ſub præſcripta forma iurare, videlicet quòd immunis eſſet ab illis criminibus, de quibus fuerat infamatus, tanquam dimiſſis per pœnitentiam iam eſſet immunis ab illis, ſed hoc iurare nõ paruæ temeritatis exiſteret, cùm beatus Iob, dicat; *Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorauit anima mea.* Et Salomon *Quis poteſt dicere mundum eſt cor meum, & purus ſum à peccato.* Vnde Pſalmiſta dicebat; *Delicta quis intelligit, ab occultis munda me Domine.* Apoſtolo atteſtante, *Nihil mihi conſcius ſum, non tamen in hoc iuſtificatus ſum.* Ideóque præſcriptam purgationis formam, ſecundùm quam idem Archiepiſcopus coram vobis obtulit ſe purgare penitus reprobamus, vtpote indiſcretam, & temerariam, necnon incongruam, & ineptam: iniungentes eidem, vt ſi potuerit, & voluerit ſub hac forma ſe purget ſecundùm ſanum intellectum, quem ei duximus exprimendum: videlicet quòd illa crimina grauiora, id eſt ſimoniam, venditionem iuſtitiæ, atque incontinentiam, de quibus infamatus exiſtit, iuret ſe minimè commiſſiſſe, poſtquàm ad Archiepiſcopalem promotus eſt dignitatem: & compurgatores ſic iurent, quòd credunt eum verum iuraſſe. Quo facto vos illum dimittatis in pace; alioquin eum ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo remouere curetis à regimine paſtorali, proceſſuri ſecundùm formam in prioribus literis noſtris expreſſam. Quòd ſi fortè non ambo iis exequendis potueritis intereſſe, tu Frater Epiſcope cum dilecto filio ... Priore Morimunden. ea nihilominus exequeris: Vos denique Frater Epiſcope, & fili Abbas &c. Datum Laterani iiij. Nonas Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CLIX.

CONCORDIAM CVM NIVERNENSI COMITE INITAM CONFIRMAT.

Abbati, & Conuentui Virziliacen.

CVm litigantium vtilitatis interſit, ne ſopitæ iudicio, vel concordia quæſtiones iterum ſuſcitentur, ſi ea quæ prouida ſunt deliberatione firmata, auctoritatis noſtræ robur expoſcant, eis grato concurrentes aſſenſu, fauoris Apoſtolici præſidium impartimur. Sanè poſtulaſtis à nobis, vt concordiam, quæ inter vos ex parte vna, & ... Comitem, ac ... Comitiſſam Niuernen. ex altera, ſuper procurationibus, damnis, & iniurijs interuenit, ſicut per literas veſtras accepimus, quas de verbo ad verbum iuſſimus præſentibus annotari, dignaremur Apoſtolico munimine roborare. Tenor autem Literarum talis exiſtit. Sanctiſſimo Patri, & Domino Reuerendo, Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, deuoti, & humiles filij, Frater G. dictus Abbas, & Conuentus Virziliacen. deuota pedum oſcula. Nouerit Sanctitas veſtra, quòd Dominus Herueus Comes, & Matildis Comitiſſa Niuernen. fecerunt nobis authenticum inſtrumentum, cuius tenor eſt talis. Vniuerſis Chriſti fidelibus ad quos præſens ſcriptum peruenerit, Herueus Comes, & Matildis Comitiſſa Niuernen. ſalutem in Domino. Nouerit vniuerſitas veſtra, quòd cùm inter nos ex vna parte, & ... Abbatem, & Conuentum Monaſterij Virziliacen. ex altera, ſuper quibuſdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs quæſtio verteretur; tandem mandauimus Domino Papæ, quòd per omnia volebamus in hac cauſa ipſius obtemperare mandatis: ipſe verò communicato Fratrum ſuorum conſilio ſcripſit in hunc modum. Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabili Fratri Epiſcopo, & dilectis filijs Abbati ſancti Victoris, & Cancellario Pariſien. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm pro quæſtione, quæ inter Nobilem virum H. Comitem Niuernen. ex parte vna, & dilectos filios Abbatem & Conuentum Monaſterij Virziliacen. diœceſis Eduen. ex altera, ſuper quibuſdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs vertebatur, ipſius Nobilis, & partis alterius procuratores ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, & in ea fuiſſet aliquandiu coram nobis prudenter, & prouidè diſputatum; tandem ex parte Nobilis antedicti relatione ſuorum procuratorum accepimus, quòd ipſe volens per omnia complacere noſtræ beneplacito voluntatis, paratus erat in hac cauſa noſtris obtemperare mandatis. Nos autem communicato Fratrũ noſtro conſilio hoc duximus iniungendum: Vt cùm ipſe, & ſucceſſores ſui Comites Niuernen. in feſto Paſchali ad Monaſterium acceſſerint memoratum, nomine procurationis centum librarum vſualis monetæ, quæ pro tempore curret ſint ſumma contenti; tantumdem in feſto beatæ Mariæ Magdalenæ procurationis nomine recepturi, ſi ad Monaſterium acceſſerint ſupradictum, ad protectionem eiuſdem Monaſterij ſecundùm quod de iure tenentur dantes operam efficacem. Vt ergo ſuper hoc nulla poſſit in poſterum via patere calumniæ, mandauimus vt prædictus Nobilis, & vxor ipſius per authenticum inſtrumentum Abbati, & Conuentui Monaſterij

Digitized by Google

eiuſdem promittant ſe id firmiter ſeruaturos; ſuos nihilominus ſucceſſores ad huius rei obſeruantiam obligantes: & ad majorem cautelam faciant hoc per cariſſimum in Chriſto filium noſtrum illuſtrem Regem Francorum auctoritate regia confirmari. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus quatenus poſtquàm Nobilis memoratus, & vxor ſua literas ſecundùm formam conceſſerint ſupradictam, eundem Nobilem iuxta formam Eccleſiæ ab excommunicationis vinculo abſoluatis quo propter idem negotium noſtra eſt auctoritate ligatus. Iniungentes eidem ſub debito præſtiti iuramenti, vt ad impetrandam ſuper hoc confirmationem regiam det operam bona fide. Abbatem verò, & Conuentum prædictos ab omni decreuimus impetitione ceſſare, omnémque remittere quæſtionem, quæ ipſis aduerſùs Nobilem ſæpedictum ſuper damnis, & iniurijs competebat, decimis de Dornitiaco dumtaxat exceptis, ſuper quibus eis ſatisfieri volumus, & mandamus. Quòd ſi non omnes &c. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis, Pont. N. Anno. xvj. Nos autem, vt promiſimus, volentes, ſicut decuit, mandatum Apoſtolicum adimplere, mediante Venerabili Patre Roberto, tituli ſancti Stephani in Celio Monte Presbytero Cardinali, Apoſt. Sed. Leg. ſolemni coram eo præſtito corporaliter ſacramento conceſſimus, quòd pacem præſcriptam cum maxima deliberatione à Domino Papa, & Cardinalibus ordinatam, obſeruabimus bona fide, & literis præſentibus ad prædictæ pacis obſeruationem ſucceſſores & heredes noſtros in perpetuum obligamus. Volentes modis omnibus, & liberaliter concedentes, vt ſupraſcriptæ pacis forma à nobis, & ſucceſſoribus, & heredibus noſtris in æternùm firmiter, & inuiolabiliter penitus obſeruetur. Vt igitur, quæ prędicta ſunt majori gaudeant firmitate, iſta omnia ... filia noſtra laudauit, & nos ea præſenti ſcripto, & ſigillorum noſtrorum appoſitione roborauimus. Actum apud Leigniacum Caſtrum, Anno gratiæ milleſimo cc. xiij. menſe Octobri. Inde eſt quòd Sanctitatem veſtram, quò humiliùs poſſumus, exoramus, quatenus pacem iſtam per vos, & à vobis factam, ira dignemini confirmare, quòd firma, & ſtabilis permaneat in æternùm. Nos igitur precibus veſtris fauorem beniuolum impendentes, id auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani iiij. Non. Ianuarij. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLX.

ECCLESIÆ TERVISINÆ VTILITATIBVS CONSVLIT.

Capitulo Teruiſin.

LICET dilectus filius Magiſter Maximus Notarius noſter, & Collegæ ipſius, per quos inquiſitionem, quam venerabilis Frater noſter Cremonen. Epiſcopus, tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus fecerat, contra Venerabilem Fratrem noſtrum Epiſcopū Teruiſin. ac etiam illam quæ primò contra eundem facta extiterat, auctoritate bonæ memorię Albanen. Electi, Apoſtolicæ Sedis Legati examinari mandauimus, eiuſdem Cremonen. proceſſum exigente iuſtitia irritarint, & nos

poſtmodùm, quod ſuper hoc factum extitit ab eiſdem, duxerimus approbandum: quia tamen eundem Epiſcopum propter alienationes quaſdam, & debita, quibus ſuam dicebatur Eccleſiam oneraſſe, habuimus de dilapidatione ſuſpectum, ſuper hoc venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchæ Graden. & Epiſcopo Caſtellan. direximus ſcripta noſtra, qui iuxta formam ſibi traditam procedentes, veritatem ſuper ijs, & alijs per Teruiſin. Canonicos iuramẽto præſtito ſolicitè inquiſitam ſub ſuis nobis deſtinauere ſigillis, certo termino ipſi Epiſcopo aſſignato, quo perſonaliter, vel per procuratorẽ idoneum noſtro ſe conſpectui præſentaret. Ipſo igitur in noſtra preſentia cõſtituto, & inquiſitione facta per Patriarcham, & Epiſcopum antedictos pleniùs intellecta nobis manifeſtè innotuit per eandem, vetus debitum, quo tenetur Eccleſia Teruiſin. tredecim millium librarum ſummam attingere; computatis vſuris: ac præfatum Epiſcopum debito ipſo in quinque librarum millibus ampliato, molendinum quoddam Eccleſiæ ipſi perutile octingentarum librarum pretio vendidiſſe, ac ſuſtinuiſſe vaſſallos ſuos circa duorum millium librarum valentiam alienare de feudis, quæ ab Eccleſia tenebant eadem, data ipſi Epiſcopo iuxta Teruiſin. ciuitatis ſtatutum pretij ſexta parte; quamquam & à ſubditis ſuis quædam receperit pro collecta, & Epiſcopij reditus circa duo millia librarum valeant annuatim. Ciuibus etiam Teruiſinis teloneum ipſi Eccleſiæ auferentibus ſe nequaquam oppoſuit, vt debebat: quinimò illud duobus millibus librarum æſtimari obtinuit ab eiſdem: quamquam de ipſa pecunia nihil receperit, niſi quòd commune ſeptingentas libras, quas extorquere nitebatur ab ipſo, ſibi recompenſauit ex illis. Ad hæc poſt confirmationem ſuam Nobili viro Guercio duo millia librarum Eccleſiæ ſuæ onere non cõſiderato donauit, quietem propriam ipſius Eccleſiæ diſpendio ſatagens procurare. Etſi ergo eundem Epiſcopum ab adminiſtratione poſſemus meritò remouiſſe, vt pote qui de dilapidatione non ſuſpectus ſolummodo, verùm etiam proculdubio culpabilis eſt inuentus; quia tamen vexationes, quas à dicto Guercio pertuliſſe dignoſcitur aliquatenus extenuant culpam eius, & quia etiam à vobis teſtimonium ſibi laudabile perhibetur, eum, rigore iuris manſuetudine temperato, adhuc in adminiſtratione ipſa duximus tolerandum: volentes cum Euangelico illo agricola experiri, vtrùm arbor huiuſmodi fructum miſſis circa eam ſtercoribus ſit factura, vt dimittamus eandem, ſi quidem fructum fecerit expectatum, alioquin ipſam, ne terram inutiliter occupet, ſuccidamus. Ne autem Eccleſia ſæpedicta ſub voragine pereat vſurarum, ipſius neceſſitate, ac vtilitate penſatis, licentiam dedimus Epiſcopo memorato, vt cum conſilio dilectorum filiorum Iord Prioris ſancti Benedicti, & Iacobi Archidiaconi Paduani, & aſſenſu veſtro tantum de poſſeſſionibus eiuſdem Eccleſiæ remotioribus, ac minùs vtilibus alienet, quòd decem millia librarum veteris debiti de pretio ſolui valeant earumdem: omnem aliam alienationis ſpeciem penitus interdicentes eidem; ità vt ipſo iure contractus alienationis ſit irritus, ſiquem fortè alium à prædicto de bonis Eccleſiæ ſæpedictæ præſumpſerit attentare. Ipſe verò ſic ſuas moderetur expenſas, quòd mille libras proprij debiti de prouentibus ſoluat Epiſcopalibus annuatim, quouſque totum fuerit perſolutum, ac vſuras trium millium librarum, quæ

remanent

remanent de antiquo interim excreſcere non permittat. Prouiſo ſolicitè, vt dictarum poſſeſſionum pretium in ſolutione debiti prænotati ſinè diminutione qualibet conuertatur. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ipſi quem ad vos cum fauore gratiæ noſtræ remittimus, in ijs & alijs quæ ad eius ſpectant officium, fideliter aſſiſtatis, impendentes ei conſilium, & auxilium opportunum. Datum Laterani v. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt Iord. Priori ſancti Benedicti, & Iacobo Archidiac. Paduan. vſque, & quia etiam à Capitulo ſuo teſtimonium ſibi laudabile, &c. *vſque*, vt cum conſilio veſtro, & aſſenſu Capituli ſui tantùm de poſſeſſionibus, &c. *vſque*, conuertatur. Ideóque diſc. veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus prædicta faciatis ab ipſo Epiſcopo firmiter obſeruari, alioquin eundem ab adminiſtratione curetis ſublato appellationis obſtaculo remouere. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXI.

Anathema pronvnciat in eos qvi in Clericos manvs violentas iniicivnt.

Archiepiſcopo Strigonien. & vniuerſis Epiſcopis in Vngaria conſtitutis.

IN illis non modicum ſuperabundat iniquitas, qui præſumunt Chriſtos Domini tangere, in Prælatis Eccleſiæ malignantes. Sanè intelleximus quoſdam Vngaros in tantum prorupiſſe furorem, quòd inter alia, quæ commiſerant enormia, in Venerabilem Fratrem noſtrum Colocen. Archiepiſcopum manus præſumpſerunt inijcere temerè violentas, & audacter deſęuientes in gregem, qui non timuerant in paſtore, ipſius Archiepiſcopi clericos, necnon & monachos verberibus, damnis, & alijs iniurijs afflixerunt. Volentes igitur eoſdem ſacrilegos in præſenti confundi ſi fortè reſipiſcant, ne pereant in futuro: fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ſi eſt ita, ipſos ſingulis diebus Dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis per veſtras Diœceſes excommunicatos denuntiari publicè faciatis, & tamdiu ab omnibus arctiùs euitari, &c. *vſque*, abſoluendi. Vos denique fratres Archiepiſcope, ac Epiſcopi, &c. Datum Laterani vij. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt Nobilibus viris, vniuerſis Ducibus Poloniæ, vſque, & alijs iniurijs afflixerunt. Quia verò dignum eſt, vt ſuffragijs, & ſolatio careant deuotorum, qui ſe aduerſùs Dei miniſtros in tantæ indeuotionis malitiam erexerunt, Nobilitatem veſtram rogandam duximus, & monendam, per Apoſt. ſcript. mandantes, quatenus ſiquos de memoratis ſacrilegis ad vos confugere forte contigerit, eos in veſtræ ſalutis diſpendium nullatenus admittatis, ne illicito fauore, quod abſit, eorum videamini communicare peccatis. Datum vt ſupra.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXII.

ANTIQVOS POSSESSORES MONASTERII REIECTIS INVASORIBVS RESTITVI PRÆCIPIT.

Albanen. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

EX relatione dil. Fil. Abbatis, & Monachorum Monasterij sanctæ Mariæ de Chortato, Thessalonicen. Diœc. nos noueritis accepisse, quòd cùm ipsorum monasterium, sicut & alia multa, iuxta morem patriæ à iurisdictione quorumlibet Ecclesiasticorum Prælatorum exemptum fuerit ab antiquo, & soli Constantinopolitan. Imperatori subiectum, tanta quondam bonorum omnium affluentia redundabat, quòd idem magna temporalium vbertate refertum, & iucunda spiritualium venustate præclarum, ducentorũ Monachorum Collegium sustentabat. Sed olim claræ memoriæ ... Marchione Montisferrati partium illarum, sicut Domino placuit, dominium obtinente, ipsísque à facie hominum fugientibus in solitudinem præ timore, P. Abbas Lucetij Cistercien. Ordinis ab eodem Marchione dari sibi dictum Monasterium interim impetrauit; & ipsius Ecclesiæ præsumens infringere libertates, G. Monachum suum instituit in eodem, qui tanquam lupus rapax, & prædo crudelis, ablatis thesauro, & omnibus alijs Ecclesiæ ipsius ornamentis, venditísque victualibus, & ceteris bonis, quibus ipsa Ecclesia copiosissimè affluebat, exinde furtiuè recessit; nec, quæsitus à Marchione, vt pœnas solueret de commissis, potuit inuentri. Verùm quia peccatis exigentibus in ijs omnibus auersus furor Domini nondum erat, sed ad percutiendum extenta fortiùs manus eius, pessimus successit iniquo. Nam R. Monachus de Lucetijs tunc temporis superueniens, & nequiter se humilians, cùm interiora eius existerent plena dolo, ac se in lucis Angelum transfigurans, ab eodem Marchione obtinuit Monasterij custodiam antedicti; cuius iniquitas postmodùm tanta fuit, vt prioris prædonis non videretur frater, vel discipulus, sed magister. Nempe cellis dirutis, & domibus desolatis, ac eradicato quodam funditus oliueto, quod repræsentabat quodammodo terrestris delicias Paradisi, tanquam mercator improbus ligna vendebat clibanis impudenter. Nec sic tamen potuit eius inexpleta cupiditas satiari, quin omnibus animalibus venditis, & iniquè distractis, ità consumpserit omnia bona domus, quòd nouissimi exactoris crudelitas priore peior extitit in vniuersum: quia lupi rapacitas præcedentis, subsequentis respectu somnium potuit reputari. Cúmque ad aures Marchionis hæc omnia peruenissent, idem considerans se fore à dictis monachis circumuentum, & dolens per se factam ruinam miserabilem tantæ domus, exinde dictum monachum expelli præcepit, & supradicto Abbate, ac Monachis conuocatis præfatum ipsis Monasterium dispositi resignare perpetuò possidendũ. Sed eodem morte præuento carissimus in Christo filius noster H. Imperator Constantinopolitanus illustris, cui premissa cõstabant, ipsos restituit in eodem, confirmans postmodùm factum suum priuilegio aurea bulla munito. Porrò cùm ipsi nihil inuenissent ibidem, vnde possent vnius diei esuriem saturare, ac propter hoc ad eleemosynarum suffragia conuolantes, multa ibidem denuò

Digitized by Google

congregaſſent, peſtis alia ſuperuenit quorumdam videlicet Monachorum de Lucetijs, quiſe ſpoliatos dicto Monaſterio aſſerentes, auctoritate literarum noſtrarum ſe in ipſo reſtitui, & exinde Monachos Græcos expelli fecerunt; quibus ob reuerentiam Apoſtolici mandati non fuit auſus contradicere Imperator. Cùm igitur tantæ calamitatis immenſitas non ſolùm ad compatiendum corda mouere, ſed auribus horrorem incutere debeat ex auditu, nobis humiliter ſupplicarunt, vt tantis ipſorum miſerijs, atque malis finem imponere dignaremur, ſub noſtra protectione ſuſcipientes eoſdem, & à dicto Monaſterio electis malignis inuaſoribus memoratis, ipſos in eodem reſtitui faceremus, & pacifica poſſeſſione gaudere. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus inquiſita plenùs, & cognita veritate, auctoritate noſtra ſuper ijs ſtatuas, & diſponas, quæ ſecundùm Deum videris expedire. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani ij. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXIII.

Vt Raimvndo scriptori Apostolico, Præbendam congrvam assignent.

Epiſcopo, & Capitulo Maſſilien.

QVANTVM ſit inobedientiæ culpa grauis, & obedientiæ virtus magna protoplaſti tranſgreſſoris pœna demonſtrat, quam adhuc ſoluit tota ſua poſteritas, & deplorat; & ſecundi Adæ obedientia humilis, & deuota, quam vſque ad mortem Patri exhibuit, proteſtatur: propter quam Deus Pater ſuper omnes ipſum exaltans, non ſolùm dedit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen, & omnem ſibi principatum, & poteſtatem ſubiecit: verùm etiam ſibi conceſſit, vt genus humanum perpetua morte damnatum ſua morte redimeret, & ad gaudia æterna transferret. Cùm igitur contra inobedientiæ gradus, qui præcipitant in Infernum, per Chriſtum ſcala ſit obedientiæ præparata, per quam conſcendere valeamus in cœlum, de vobis non ſufficimus admirari, quòd vos viam regiam declinantes, ambulare per deuia in contemptum noſtrum, & animarum veſtrarum ſalutis diſpendium contumaciter elegiſtis. Nam cùm vobis pro dilecto filio Magiſtro Raimundo ſcriptore, ac familiari noſtro cuius fidelitatem, & prudentiam laudabilem, & deuotam diutius ſumus experti, iam quartùm direximus ſcripta noſtra, vt eidem, quem dudum ad mandatum noſtrum nullo ſibi beneficio aſſignato in Fratrem & Canonicũ recepiſtis, curaretis, ſicut vni ex vobis, tam in domibus, quàm in alijs prouidere; ac poſtmodùm quibuſdam ex veſtris in noſtra præſentia conſtitutis hoc idem iniunxerimus viua voce: vos quod graue gerimus, & indignum, tanquam inobedientiæ filij, pingui ceruice, ac armato collo iugum præcepti noſtri excutientes à veſtris humeris impudenter, id hactenus efficere non curaſtis. Quocirca diſc. veſt. per Apoſt. ſcript. diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus iuxta præſcriptam formam ipſi Magiſtro non differatis vlteriùs prouidere. Alioquin tantarum tranſgreſſionum non effugietis debitam

Digitized by Google

vltionem. Scientes nos dil. fil. P. sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apost. Sed. Leg. per Apost. script. districtè præcipiendo mandasse, vt si vos mandatum nostrum neglexeritis adimplere, ipse de bonis Ecclesiæ vestræ secundùm formam eandem, competentem sibi prouisionem nostra suffultus auctoritate assignare procuret. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo per censuram Ecclesiasticam compescendo. Datum Laterani xiij. Kal. Februarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXIV.

Vt prius exhibita satisfactione regnum Regemque Angliæ interdicto eximat.

N. Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

CVPIENTES secundùm officij nostri debitum tam Regno, quàm Sacerdotio in Anglia prouidere, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, atque præcipimus, quatenus cùm carissimus in Christo filius noster Ioannes illustris Rex Angliæ persoluerit in manibus tuis, & Venerabilium Fratrum nostrorum Cantuarien. Archiepiscopi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. ac Episcopi Elien. necnon dil. fil. Pandulphi Subdiaconi nostri centum millia marcharum argenti ad opus eorum, quibus facienda est restitutio ablatorum, computatis ijs, quæ ipse iam tradidit præfato Archiepiscopo, & Episcopis, aut alijs hoc negotium contingentibus de ipsorum conscientia, vel mandato, ità quòd si facta inquisitione constiterit plus ablatum suppleatur ab ipso, si verò minùs restituendatur eidem: tu receptis eius patentibus literis suo sigillo munitis, quibus se profiteatur ad hoc etiam inter alia ex præstito pridem nobis iuramento teneri, quòd tam super restituendis ablatis, quàm super recompensandis damnis mandatis nostris absque refragatione parebit, relaxes protinus sententiam interdicti, & super vtrisque inquisitionem fieri facias diligentè, quam nobis mittere non postponas. Prætaxatã verò pecuniam distribui facias, secũdùm proportionem ablatorum inter eos, quibus est restitutio facienda. Cùm igitur hoc mandatum de certa scientia faciamus, volumus, & iubemus, vt illud sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo exequaris, nisi iam aliter sit de communi voluntate prouisum, vel adhuc conuenerit prouidendum, pro relaxando celeriter interdicto: quia tali ac tanta cautione præmissa seruari non decet ob huiusmodi causam diutiùs circa populum sententiam interdicti, quam circa Regem absque mandato nostro idem Archiepiscopus relaxauit, celebrando illi diuina, vt alia taceamus, in quibus ipse fines nostri mandati asseritur excessisse; per quæ tamen Ecclesiasticæ libertati nolumus impedimentum afferri, pro qua est summopere insistendum. Datum Laterani x. Kal. Febr. Pont. N. Anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXV.

VICARIAM PERPETVAM OBTINENTI NON ESSE DE ALIO BENEFICIO PROVIDENDVM, NISI VICARIÆ MENTIO IN MANDATO FACTA SIT.

Epiſcopo Vvratiſlauien.

POSTVLASTI per Sedem Apoſtolicam edoceri, vtrùm alicuius Eccleſiæ perpetuo Vicario, de prouentibus Vicariæ, bonísque paternis habenti vnde valeat commodè ſuſtentari, teneáris per illam communem formam, Cùm ſecũdùm Apoſtolum, in Eccleſiaſtico beneficio prouidere. Ad quod ſic duximus reſpondendum: Quòd cùm per formam prædictam neceſſitatibus pauperum clericorum, qui nullum ſunt Eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, ſicut ibidem exprimi conſueuit, Sedes Apoſtolica duxerit ſuccurrendum, perpetuus Vicarius, niſi de Vicaria fecerit mentionem, commodum reportare non debet de huiuſmodi literis, vt pote veritate tacita impetratis. Non enim carere beneficio Eccleſiaſtico dici debet, cui competenter de perpetuæ Vicariæ prouentibus eſt prouiſum: & pro habente beneficij ſufficientis ſubſidium, ex certa ſcientia ſuper obtinendo alio beneficio de leui non ſcribimus, quin faciamus de primo in noſtris literis mentionem. Tu denique Frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani vj. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXVI.

VTI PRÆBENDAM IN DVAS DIVISAM INTEGRET, AC VNITATI RESTITVAT.

Eidem.

VACANTE quadam in Eccleſia tua præbenda duas ex ea conſtituens, ad illas de aſſenſu Capituli tui duos Canonicos aſſumpſiſti, quorum altero apud Sedem Apoſtolicam viam vniuerſæ carnis ingreſſo, præbendam quam defunctus habuerat, quidam clericus Hippolytus nomine fuit auctoritate Sedis Apoſtolicæ aſſecutus. Verùm cùm idem H. te ſuper integrationem præbendæ per quaſdam noſtras literas inquieter, & alius idem ius aduersùs te ſe habere proponat, quid facere de beas poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri. Super quo fraternitati tuæ ſic duximus reſpondendum, quòd cùm Turonen. ſtatuta Concilij ſectionem inhibeant præbendarum, teneris vtrique de ijs, quæ vacare contigerit integrare præbendam, niſi fortè rationabili cauſa de vacante præbenda prædictæ duæ fuerint conſtitutæ, ac tot ſint vtriuſque prouentus, quòd per vtrãque ſit vtrique prouiſum in beneficio competenti. Tu denique frater Epiſcope ſuper te, &c. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXVII.

Vt Apostolici Legati decreta penitvs execvtioni mandent.

Ebredunen. Arelaten. Aquen. & Narbonen. Archiepiscopis, & eorum suffraganeis, & Abbatibus, Prioribus, Decan. Archidiac. & alijs Ecclesiarum Prælatis in Ebredunen. Arelaten. Aquen. & Narbonen. prouincijs constitutis.

EQVO rufo, de quo loquitur in Apocalypsi Ioannes, iamdudum in Prouincia, & conuicinis partibus exeunte, qui super eum sedebat discordiæ seminator pacem sumpsit de terra, prout sibi datum fuerat exigentibus meritis habitantium in eadem, vt se adinuicem interficerent, & terra penitus vastaretur: & non solùm priuata bona essent in direptionem, & prædam; verùm etiam ad sacra extenderent manus suas, ac Ecclesiæ, quæ domus orationis esse debebant, & refugium miserorum, incastellarentur in castra, & fierent Sathanæ satellitibus munimentum. Huic autem pesti se niger equus adiunxit, videlicet hæreticorum peruersitas, qui quamuis multi sint numero, sunt tamen Diabolo vnus equus; quoniam si Samsonis vulpeculæ significantes eosdem, facies gerant diuersas, caudas tamen habent adinuicem; quoniam in idipsum peruersitatis conueniunt colligatas, vt qui super eum sedebat hostis antiquus, bilibrem tritici læderet, eos scilicet, qui alios verbo, & exemplo reficiunt, ac tres bilibres hordei minores fidem sanctæ Trinitatis habentes, & etiam vinum, & oleum, mansuetos pariter, & austeros, quos omnes Christus vno denario proprio, videlicet sanguine compararat. Verùm cùm se nullus pro domo Domini opposuisset eidem, facta est fames in terra, & paruuli petierunt panem, sed qui eis frangeret nullus erat, pastoribus in mercenarios commutatis. Luxit, & defluxit, & infirmata est terra pariter, & infecta: depopulata est regio: luxit humus, quoniam deuastatum est triticum; confusum est vinum; elanguit oleum, & agricolæ sunt confusi. Inuaserunt etenim gregẽ Domini lupi rapaces in vestimentis ouium venientes, & pastores pascentes seipsos, illos nec canũ latratu, nec baculo ab ouili Dominico effugarunt: sed tanquam mercenarij lupis dispergentibus oues sunt in fugam conuersi, qui debuerant accingi gladio super femur in vltionem illorum, qui vitulum conflauerant adorandum. Nos igitur, quibus omnium solicitudo imminet generalis, attendentes eos, quos Apostolica Sedes in partem solicitudinis euocauit, super gregem suum noctis vigilias non seruare, sed dormitare potiùs, ac dormire, vtrique pesti volentes occurrere, ad partes illas pacis, & fidei Angelos ouium duximus destinare, vt alteros per exhortationis studium reducerent ad concordiam, & alteros per sanam doctrinam reuocarent ad fidem, ac lædi triticum, hordeum, vinum, & oleum prohiberent. Sed quoniam in verbo Domini pugnando cum bestijs proficere non valebant, super montem caliginosum signum fecimus eleuari, contra eos sanctificatis Domini, & fortibus euocatis, qui fines eius ingressi conculcauerunt superbiam Chaldæorum, hæreticis

Digitized by Google

ex maxima parte deſtructis, & ab illis partibus effugatis, viríſque Catholicis in locum ſuccedentibus eorumdem. Pacis quoque fœdera inter eos, qui adinuicem diſſidebant, pacis Euangeliſtæ prædicti, eo qui eſt pax noſtra præſtante auxilium, reformarunt: vt non æmularetur Ephraim Iudam, & Iudas Ephraim minimè impugnaret. Verùm quia ille, qui paci hominum inuidet, & ſaluti, nouas illic diſſenſionis materias ſeminauit, ne ſuperexcreſcente zizania triticum ſuffocetur cum labore tanto, & ſtudio ſeminatum: dilectum filium noſtrum P. ſanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apoſt. Sed. Leg. virum vtique literatum, prouidum, & honeſtum, quem inter ceteros fratres noſtros ſpecialis caritatis brachijs amplexamur, ad partes ipſas à latere noſtro deſtinamus, qui auctoritate, ac vice noſtra pacis fœdera iampridem inita corroboret, & confirmet, & vt vir potens in opere, & ſermone, nouellam plantationẽ irrigans in fide foueat, & conſolidet orthodoxa, & generaliter deſtruat, & euellat, ædificet, atque plantet, quæ deſtruenda, & euellenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda, corrigendo, & reformando, quod correctionis, & reformationis officio cognouerit indigere. Quocirca vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur, attentiùs, per Apoſt. vobis ſcript. diſtrictè præcipiẽdo mandantes, quatenus Legatum ipſum ſicut perſonam noſtram, immò nos in ipſo recipientes, benignè, ac honorificè pertractantes, ea quæ ſtatuenda duxerit, vel etiam corrigenda, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis. Alioquin ſententiam, quam rationabiliter tulerit in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani xvj. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXVIII.

MONASTERIVM MONTIS SANCTI SVB APOSTOLICAM PROTECTIONEM RECIPIT.

Sancti Athanaſij, ceteríſque Abbatibus, & Monachis Montis ſancti.

RELATIONE illuſtrium, & magnorũ virorum noſtro eſt Apoſtolatui declaratum, quòd ille, qui eſt mons domus Domini præparatus in vertice montium, vt ad eum confluant omnes gentes; Sanctus videlicet ſanctorum, qui Eccleſiæ fundamenta in ſanctis montibus collocauit, montem veſtrum ſuper mare ſitum ad inhabitandum ſuis fidelibus præelegit, qui effectum ſui nominis & numinis in ſe habens, licèt aridus ſit, & aſper, ac temporalis fertilitatis gratia deſtitutus, eſt tamẽ inter alios mũdi mõtes maxima ſpiritualiũ vbertate mirabiliter fœcundatus. Nam cùm trecentis monaſterijs, & glorioſa religioſorum virorum multitudine arctam, & pauperem vitam ducentium decoretur, tanta vſque modo refloruit excellentia honeſtatis; tanta religionis eximiæ claritate refulſit, vt de ipſo cum Iacob rectè poſſit quis dicere admirando: Verè ſanctus eſt iſte locus, quia hîc eſt domus Dei, & quædam quodammodo porta Cœli, vbi multitudo cœleſtis exercitus, tanquam caſtrorum acies ordinata, & parata ſuſcitare Leuiatan victorioſè pugnat iugiter cum dracone, pſallens Domino ſapienter. Propter quod cùm iam dudum fama veſtri nominis, quæ fuerat effuſa ſicut oleum circumquaque, multos populos ad ſe traxerit in odorem vnguentorum veſtrorum,

Digitized by Google

ipſos currere faciens à remotis : Eccleſiarum Prælati, & Imperatores Conſtantinopolitan. pluréſque principes ſeculares per priuilegia ſua multa, olim tantæ libertatis præeminentia vos dotarunt, vt poſt Deum, cui vos volebant liberè famulari, nullius vnquam eſſetis iuriſdictioni ſubiecti. Ceterùm peccatis exigentibus nunc ex parte has infregit mundana potentia libertates, per quemdam Dei, & Eccleſiæ inimicum, qui latrunculis congregatis in quodam Caſtro, quod idem in Monte veſtro conſtruxerat per auxilium brachij ſecularis, non ſolùm Eccleſias veſtras, tanquam prædo ſacrilegus, & crudelis, auro, argento, & ornamentis omnibus ſpoliauit; verùm etiam vt pecuniam exhauriret, quam vos credebat ille perditionis filius congregaſſe, tanquam inſanus carnifex, atque tortor peremit crudeliter quoſdã veſtrũm multiplici genere tormentorum. Sed tandem ſua praua intentione fruſtratus, quam in camino cupiditatis ignis auaritiæ ſuccendebat, exinde iuſtitia exigente per Imperatoris potentiam eſt deiectus. Vnde ne cuiuſquam præſumptoris audacia volentis iuriſdictionem aliquam ſuper vos ſibi temerè vſurpare, veſtra pax, & tranquillitas decetero perturbetur, nobis humiliter ſupplicaſtis, vt veſtris vobis libertatibus confirmatis ſub beati Petri, ac noſtra protectione vos ſuſcipere dignaremur. Volentes igitur paci, & quieti veſtræ paterna ſolicitudine prouidere, veſtris iuſtis poſtulationibus inclinati, perſonas, & locum, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, poſſeſſiones etiam, & omnia bona veſtra, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſidetis, vel in futurum iuſtis modis, dante Domino, poteritis adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Libertates autem, & immunitates rationabiles, & antiquas, ac etiam approbatas, prout in veſtris priuilegijs dicitur contineri, vobis, & per vos monaſterijs veſtris auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis, & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xvj. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXIX.

PAROCHIÆ IVRA INTEGRA ESSE IVBET.

Præpoſito, & Capitulo ſanctæ Mariæ in Vineis, Ianuen.

OLIM ad inſtantiam S. de Camilla ciuis Ianuen. aſſerentis, quòd ad Eccleſiam veſtram, cuius parochianus exiſtit, ſinè periculo vitæ accedere non valebat; Venerabili F. N. Ianuen. Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ſi dictus ciuis tantùm annui reditus iuxta bonorum virorum æſtimationem aſſignare vellet Eccleſiæ memoratæ, quantùm à domo ſua Eccleſia ipſa percipere conſueuerat annuatim, daret eidem licentiam oratorium in fundo proprio conſtruendi, ſinè iuris præjudicio alieni. Cùm igitur inter eundem S. ac vos proponentes, quòd huiuſmodi literæ per veri ſuppreſſionem, & expreſſionem mendacij fuerant impetratæ, corã dicto Archiepiſcopo fuiſſet diutiùs diſputatum, ac idem rei ſeriem per ſuas nobis literas intimaſſet; Nos ijs, quæ *W.* Cõcanonicus veſter, & *W.* Preſbyter procuratores partium in noſtra propoſuere præſentia plenùs intellectis præfatam Eccleſiam veſtram ab ipſius ciuis impetitione ſuper hoc duximus ab-

Digitized by Google

ſoluendam. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xvij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXX.

VT SVPER IMPERATIS VERITATEM INQVIRAT.

Petro ſanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apoſt. Sed. Leg.

GVM dil. fil. Nobilis vir S. Comes Montisfortis Vicecomitatum Nemauſen. qui nomine noſtro tenetur ad Vicecomitatum Biterren. aſſerat pertinere: diſcretioni veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus inquiras ſuper hoc pleniùs veritatem, & quod inueneris, cures nobis fideliter intimare. Datum Laterani xiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXI.

VT COMITEM CONVENARVM, ET FVXENSEM ABSOLVAT.

Eidem.

ET ſi Nobilium virorum Comitis Conuenarum, & Gaſton. exceſſus graues ſint plurimùm, & enormes: quia tamen humiliter pulſantibus non eſt Eccleſiæ aditus præcludendus, diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus ſufficienti ab eis, iuxta quod videris expedire, cautione recepta, ipſos reconcilies Eccleſiaſticæ vnitati, & diſponas de illis ſecundùm Deum, prout de prudentum virorum conſilio videris diſponendum. Datum Laterani xj. Kal. Febr. Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt Nob. viro, S. Comiti Montisfortis, vt ſupra vno folio.

Equo ruſo &c. *vſque*, orthodoxa &c. Natum inclytæ recordationis P. Regis Aragonum, quem tu detines, reſtitui facias regno ſuo, & de ipſius cuſtodia prouideat, & diſponat. Quocirca Nobilitatem tuam rogãdo monemus & exhortamur attentiùs per Apoſt. ſcript. mandantes, quatenus Legatum ipſum, ſicut perſonam noſtram, immò nos in ipſo honorificè, ac benignè recipias, & pertractes, & eius monitis, ac præceptis intendas humiliter, & deuotè. Et quoniam amodò indecens eſſet, vt quacumque occaſione Natum retineres Regis prædicti, eundem in manibus Legati memorati reſignes, vt de ipſo prouideat, ſicut viderit expedire. Alioquin ſuper hoc idem Legatus procedet, prout in mandatis à nobis viua voce recepit. Datum Laterani x. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXII.

VT TOLOSANAM CIVITATEM POST COMPETENTEM SATISFACTIONEM APOSTOLICA PROTECTIONE DIGNETVR.

P. Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apoſt. Sed. Leg.

ET ſi Toloſanorum exceſſus grauis ſit, & enormis; quia tamen ſæpe, & nuper per dil. fil. P. Guitardum & B. Gilaberti nuntios ſuos pulſarunt ad ianuam, & humiliter pulſantibus non eſt Eccleſiæ aditus præcludendus; diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ſufficienti ab eis, iuxta

Digitized by Google

quod videris expedire, cautione recepta, ipſos reconcilies Eccleſiaſticæ vnitati,& ſic ciuitas ipſa reconciliata ſub Apoſtolicæ Sedis protectione conſiſtat, nõ moleſtanda decetero à Comite Montisfortis, vel alijs fide Catholicis,dum in fide Catholica,& Eccleſiaſtica pace duxerint perſiſtendum. Quòd ſi fortè ſatisfacere noluerint,& in errore ſuo duxerint perſiſtendum: nos per indulgentias innouatas Cruceſignatos, & fideles alios præcipimus excitari, vt ad extirpandam peſtem huiuſmodi diuino freti auxilio inſurgentes,tam cõtra ipſos,quàm quoſlibet alios receptatores, aut defenſores eorũ,qui plus ipſis hæreticis ſunt nociui, procedãt in nomine Dñi Sabbaoth. Datũ Lateran.viij.Kal.Feb.Põt.N.Anno xvj.

EPISTOLA CLXXIII.

Vt Denarivm B. Petri a singvlis domibvs exactvm plene restitvi cvrent.

N. Tuſculan. Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, & P. Subdiacono, & familiari noſtro.

CVm ſicut veſtra diſcretio plenè nouit, ſingulæ domus totius Angliæ ſingulos denarios pro cenſu B. Petri annuatim nobis ſoluere teneantur, Prælati Angliæ, qui eum noſtro nomine collegerunt, rem inuito Domino contrectantes, maiorem ſibi exinde partem non ſunt veriti retinere: cùm non niſi trecentas marcas nobis perſoluerint,& ſibi mille,vel amplius vſurparint.Vt igitur ius Eccleſiæ Romanæ ſeruetur illæſum, diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus priùs recipientes ab eis denarium ipſum, prout hactenus exſoluerunt, & eos ad id, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellentes,firmiter poſtmodùm ex parte noſtra iniungatis eiſdem,vt reſiduum cum integritate perſoluant. Non enim videmus, quo iure valeant ſe tueri,cùm nec conceſſionẽ poſſint oſtendere à Sede Apoſt.ſibi factã,nec centenariã contra Romanã Eccleſiã præſcriptionem probare,maximè ſi tempora ſchiſmatũ ſubducantur. Si tamen de iure voluerint experiri, præfigatis eis terminum competentem, quo per reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, quidquid iuris ſuper ijs habuerint oſtenſuri; proteſtatione præmiſſa,quòd ſi iudicio duxerint contendendũ,nos quidquid hactenus eſt ſubtractũ,in ipſo iudicio repetemus. Datum Lateran. v. Kal.Febr.Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXIV.

Vt ab omnibvs inivriis vindicent.

Tuſculan. Epiſcopo, Apoſt. Sed. Leg. Norvuicen.& Vvintonien. Epiſcopis.

CVm quidã Põtifices,& Eccleſiarũ Prælati de Anglia,qui à dilecto filio R. de Mariſco iamdudum regijs obſequijs inſudante in multis exiſtimant ſe offenſos, in quibus fortè culpabilis non exiſtit, moliantur eidem, ſicut accepimus, grauamina irrogare. Nos ipſi volentes ſuper hoc paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati veſtræ præſ. auctoritate mandamus,quatenus,quoſlibet moleſtatores ipſius,

ab eius indebita moleſtatione per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes,&c. Vos denique fratres Epiſcopi,&c. Datum Laterani v. Kal. Febr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXV.

Eivsdem argvmenti.

Tuſculan. Epiſcopo, Apoſt. Sed. Leg.

Licet olim duxerimus prouidendum,vt clerici Angliæ,qui pro diſcordia inter ſacerdotium, & regnum exorta excommunicationis fuerunt vinculo innodati,cum literis Venerabilis F. N.S. Cantuarien. Archiepiſcopi,ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Card. rei veritatem plenariè continentibus,ad Apoſtolicam Sedem accederent abſolutionis beneficium petituri: & dil. fil. R. de Mariſco Clericus Regis ſinè huiuſmodi literis ad noſtram veniſſe præſentiam dignoſcatur; quia tamen non creditur id ex cõtemptu feciſſe, ſed eiuſdem Regis potiùs vrgente mandato, qui ad nos cum feſtinantia deſtinabat eundem, nolumus vt ea occaſione ab aliquo moleſtetur: maximè cùm ratiocinijs, & alijs regijs negotijs impeditus, facilè non valeat ſuper hoc denuò ad Sedem Apoſtolicam laborare;propter quod nos ſibi de ſpeciali gratia ſuper præmiſſis fecimus beneficium abſolutionis impendi. Ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus, ſi eundem propter hoc ab aliquibus contigerit moleſtari, tu eos ab ipſius moleſtatione,monitione præmiſſa,per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcas. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo,&c. Datum Laterani,vt ſupra.

EPISTOLA CLXXVI.

Apostolicam protectionem indvlget.

R. de Mariſco Archidiac. Norumbriæ.

Sacrosancta Romana Eccleſia, &c. *vſque*, concurrentes aſſenſu:perſonam tuam cum omnibus bonis quæ impręſentiarum rationabiliter poſſides,aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus,vt donec te dignum reddideris,Apoſtolica valeas protectione gaudere. Nulli ergo,&c. noſtræ protectionis, &c. Siquis, &c. Datum Laterani ij. Kal. Februarij, Pont. noſtri anno xvj.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXVII.

PRÆBENDAM IN ANTIOCHENA ECCLESIA MANDATARIO ASSIGNARI PRÆCIPIT.

Patriarchæ, & Capitulo Antiochen.

CONSTITVTVS in præſentia noſtra dil. fil. I. Diaconus nobis humiliter ſupplicauit, quòd cùm in Antiochen. Eccleſia per nouem annos, & ampliùs in regimine ſcholarum, & diuinis officijs fideliter ſeruierit, & deuotè, Diaconatus ordinem ſuſcipiens in eadem, ipſum in Canonicum eiuſdem Eccleſiæ rec pi faceremus. Quia verò ei nõ ſolùm Venerabiles fratres noſtri Patriarcha Hierotolymitanus, & Tripolitan. & Antaraden. Epiſcopi per literas ſuas, verùm etiam tu frater Patriarcha per tuas laudabile teſtimonium perhibeas: aſſerens quòd niſi propoſitum aſſumpſiſſet redeundi ad propria, cùm tibi frater Patriarcha, & vobis filij Capitulum, ſeruitium eius gratum eſſet non modicum, & acceptum, poſſet apud vos de facili beneficium adipiſci; Cùm dignum ſit, vt vbi laboraſſe dignoſcitur, ibi pro labore ſtipendium conſequatur: Deuotionem veſtram rogandam duximus, & monendam per Apoſt. vobis ſcript. mandantes, quatenus ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram, necnon eiuſdem prudentiam, ipſum recipiatis in Canonicum, & in Fratrem, ei ſtallum in choro, & locum in Capitulo aſſignantes. Alioquin Venerabili fratri N. Sidonien. Epiſcopo, & dil. fil. Priori S. Michaëlis, & Cantori Tripolitan. damus noſtris literis in mandatis, vt vos ad id, niſi aliquid canonicum obuiet, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Tu denique frater Patriarcha ſuper teipſo, &c. Datum Laterani IV Kal. Febr. Pont N. Anno XVj.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

EPISTOLA CLXXVIII.

CRVCESIGNATOS AD NEGOTIVM FIDEI STRENVE PERAGENDVM ADHORTATVR.

Grimaldo, & ſocijs ſuis Cruceſignatis.

CVM in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti gloriari oporteat Chriſtianos, eis non deerit doloris materia, dum lignum ſalutiferæ Crucis, in quo ſalus mundi pependit, & æternæ mortis chirographum vita moriendo deleuit, ſub manu tenetur hoſtili, ſepulchro Dominici corporis glorioſo, vtcumque facto inglorio, & ab impijs prophanato: venerunt ſiquidem gentes in hereditatem Dominicam, & loca ſancta proles polluit Chananæa. Sed cùm in Chriſto ſimus heredes, ſatis in publico noſtrum ſi volumus videmus opprobrium, eò quòd hereditas noſtra verſa eſt ad alienos, & domus noſtræ ad extraneos deuenerunt: & ſic nobis iniuriarum actiones abundant, cùm & Dominicas proſequi teneamur, & noſtras obmittere minimè debeamus: ne in illo minus deuoti, & in nobis deſides reputemur, ſi ſuper hoc non exſoluerimus Domino debitum, & intereſſe neglexerimus

Digitized by Google

noſtræ fidei ſpeciale. Præſertim cùm, etſi vtriuſque cauſæ merita ſe commendant, vtraq; tamẽ felices, & ſuos habet effectus, eò quòd in huiuſmodi caſu, cauſa Dei temporalis honoris commodum non excludit, & noſtra æternæ gloriæ præmio non priuatur. Vnde feruenter, & prouidè currendum eſt in huiuſmodi ſtadio, vt tale poſſit brauium comprehendi; feliciter, & conſtanter eſt in hoc agone pugnandum, vt tanti præmij corona ſequatur. Quapropter gaudere poteſtis in Domino vobis eſſe diuinitus, ſicut credimus, inſpiratum, vt vos ad tanti Regis deuoueritis obſequium, ſigno Crucis aſſumpto, in ſubſidium Terræ Sanctæ, ibi peregrinaturi pro Domino, vbi Rex regum, & Dominus dominantium dignatus eſt peregrinari pro ſeruis, vt eos ſupernæ patriæ ciues, & æternæ beatitudinis faceret coheredes. Eia igitur, viri prudentes, iactate in Domino cogitatum, & ipſe diriget greſſus veſtros, non in viribus veſtris, ſiue prudentia, ſed in illius potentia, & miſericordia confidentes, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, glorioſus in ſanctis ſuis, & in maieſtate mirabilis, cuius verbo cœli firmati ſunt, & cùm imperat mari, & ventis ceſſat tempeſtas. Nec eſt vobis de aduerſæ partis multitudine deſperandum, ſi puro corde prælium Domini Sabbaoth curaueritis præliari. Memores quòd in Gedeonis prælio ſub breui ſatis numero ſuum Dominus reſtrinxit exercitum, & de inermis funda Dauid emiſſi lapides armati Philiſtæi ſuperbiam depreſſerũt. Ceterùm cùm procedatis in Domino parare viam exercitui generali, ea remiſſionis, & immunitatis gratia volumus vos gaudere, quam in generalibus literis duximus exprimendam. Datum Laterani xv. Kal Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXIX.

Vt Crvcesignatis navigia commodent.

Nobili viro Duci, & Conſiliarijs Venetorum.

CVM in Cruce Domini, &c. *vt ſupra, vſque*, debeamus. Sanè dil. fil. Nobilis vir Grimaldus de Monte Silicis, & quamplures ſocij ſui zelati Chriſtianæ gentis honorem, humeris ſuis ſigno Crucis impreſſo ſe deuouerunt ad obſequium Crucifixi, Hieroſolymam profecturi, vt ibidem ſub Crucis vexillo militent Deo Regi, qui pro nobis triumphauit in Cruce. Verùm cùm ipſi non in viribus ſuis, nec virorum multitudine, ſed in illius potentia confidentes, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, glorioſus in ſanctis, & in maieſtate mirabilis, proponant cum cautela procedere, ac parare viam exercitui generali, nobis cum multæ deuotionis inſtantia ſupplicarunt, vt cùm nauigio egeant ſuper hoc vobis ſcribere dignaremur. Porrò à tanti Regis obſequio manus veſtra non debet eſſe remota, quoniam ſic cauſa Dei agitur, quòd cuiuſlibet fidelis commoditas geritur in hoc caſu. Abſurdum quoque videretur, & abſonum, ſi prudens potentia, & potens prudentia veſtra, quæ in multis temporalibus eminet, lateret, quod abſit, in negotio Ieſu Chriſti, vbi dum temporale præſtatur obſequium, æternæ felicitatis præmium expectatur. Eia igitur viri prudentes, & prouidi ad factum tam laudabile auxilij manum porrigite, vt prædicti Cruceſignati pro competenti naulo veſtro nauigio tranſeant, vel de veſtra licentia naues emant à

Digitized by Google

V[illegible]us, quibus valeant transfretare. Verùm quia iacula impræuisa plus nocent, transitus talium ante tempus in publicam deduci non debet notitiam, vt prælium Domini eò salubriùs prælientur, quò minùs præscientiæ clypeo aduersarij fuerint præminuti. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXXX.

VT GRIMALDVM TERRÆ SANCTÆ DEFENSIONEM MEDITANTEM PRO VIRIBVS ADIVVENT.

Archiepiscopis, & Episcopis per Lombardiam, & Tusciam constitutis.

QVAM laudabile, quàm pium, & fauorabile pro subsidio Terræ Sanctæ propositum lator præsentium Nobilis vir Grimaldus assumpserit, ipsius relatione poteritis edoceri. Cùm igitur res sit digna fauore, immò dignissima; Vniuersitati vest. per Apost. script. mandamus, quatenus habentes ad illum respectum, cuius causa specialiùs geritur in hoc casu, opem detis, & operam, vt viros inueniat secundùm cor suum, cum quibus in diuinæ virtutis potentia, quod pio concepit proposito in subsidium Terræ Sanctæ, salubri persequatur effectu. Ceterùm quia præuisa iacula minùs nocent, expedit vt quod idem vobis secretò retulerit, in publicam non deducatur notitiam ante tempus, vt dante Domino exequatur efficaciùs, quod intendit, quò minùs aduersarij fuerint præmuniti. Vos denique fratres Archiepiscopi, & Episcopi. Datum Romæ apud sanctum Petrum xj. Kal. Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXXI.

AD CONCILITM VENIRE DETRECTANTEM OBIVRGAT, ET EVM SIMVL CVM ALIIS PRÆLATIS TERMINO COMPETENTI ADESSE IVBET.

Archiepiscopo Lunden. Apost. Sed. Leg.

INTER cetera deuotionis obsequia, quæ tenentur Episcopi, & præcipuè Archiepiscopi Sedi Apostolicæ tanquam matri fideliter exhibere, hoc vnum præcipuè debet esse, vt ad Concilium veniãt euocati, ad quod Archiepiscopi iuramento præstito sunt astricti. Vnde plurimum admiramur, quòd te super hoc excusare aliquatenus voluisti; cùm etiam non vocatus deberes modis omnibus laborare, vt tam sancto Concilio interesses, ad quod ex omni parte cum desiderio multo current Principes, & Prælati, & totius Cleri generaliter flos, & decus, vt tot, & tãtos Patres conscriptos ad ædificationẽ suã videre valeant, & audire, ac mereantur esse participes orationum suarum, & bonorum omnium, quæ sancta Synodus duxerit statuenda. Non ascendat igitur in cor tuum, vel cuiusquã Pontificis, aut Prælati, vt tam ignominiosam maculam in gloria sua ponat, quòd se à tanta solemnitate, ac opere sic necessario, & tam pio qualibet occasione subducat: quia præter inobedientiæ culpam, & pænam, indignationem Dei, & nostram, & confusionem incurreret, ac opprobrium sempiternum. Ideóque per Apostolica scripta

Digitized by Google

mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus tam tu præcipuè, quàm ceteri Eccleſiarum Prælati per tuam prouinciam conſtituti iuxta primi mandati noſtri tenorem, à Kal. Nouembr. proximo nunc futuris vſque ad annum, ſiue per mare, ſiue per terram quocumque modo poteritis ad Sedem Apoſtolicam venire pro viribus laboretis. Speramus enim in Domino, quòd interim ille qui potenter, imperat ventis, & mari, frementis freti fluctus ſedabit, vt fiat optata tranquillitas nauigantibus, & inimicos reducet ad pacem, vt fiat iter agentibus via tuta. Ad hæc, quoniam conſimiles literas venerabili F.N. Archiepiſcopo miſimus Vbſalen. fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ei, & ſuffraganeis eius diſtrictè præcipias, vt vſque prædictum terminum quocumque modo poterint ad Apoſtolicam Sedem venire pro viribus elaborent. Sanè quia, vt aſſeris, ad Crucis negotium promouendum tibi non ſufficit euectionum numerus noſtris literis deſignatus, & vſque ad triceſimum numerum poſtulas licentiam tibi dari. Nos hoc tuæ conſcientiæ duximus committendum, vt ſuper hoc procedas, ſicut videris expedire, Tu denique frater Archiepiſcope, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ix. Kal. Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXXII.

Interim a Metropolitani svbiectione Rigensem Ecclesiam eximit.

Rigenſi Epiſcopo.

CVm in memoria hominum non exiſtat Rigenſem Eccleſiam alicui metropolitico iure ſubeſſe, volumus, & mandamus, vt donec in generali Concilio ſuper hoc aliquid certum duxerimus ſtatuendum, nulli tanquam Metropolitano interim reſpondere cogaris. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum x. Kal. Martij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum ſcriptum eſt ... Eſtonienſi Epiſcopo, pro Eſtonien. Eccleſia.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI
BOSQVETI
NARBONENSIS IC^ti.
IN EPISTOLAS INNOCENTII III. PONTIFICIS MAXIMI
NOTÆ.
Quibus præfixa ſunt eiuſdem Innocentij PP.
GESTA,
AVTORE ANONYMO,

Nunc recèns è vet. Cod. MS. Bibliothecæ Fuxenſis edita, quùm etiam vice Commentarij ad complures ipſius Innocentij Epiſtolas eſſe poſſint.

Acceſsit ad calcem in eaſdem Epiſtolas, & Notas Index Rerum, & Verborum copioſiſsimus.

TOLOSÆ TECTOSAGVM,
Apud Societatem Toloſanam. M. DC. XXXV.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

ARMANDO IOANNI
DVCI DE RICHELIEV,
S. R. E.
Eminentissimo Cardinali.

OLIM apud Deos, ipsúmque Iouem, rem nihili, primam lanuginem adolescentes deponebant. Æterni quoque Dei lex in primi manipuli oblatione, non pretium, non multitudinem, sed sola nascentium frugum primordia obseruabat. Tanti semper apud omnes nationes, primum aliquid obtulisse fuit. Ea ratione, EMINENTISSIME CARDINALIS, *has ego ingenij mei primitias, oblatis Heroüm donarijs, & diuinarum mentium votis permiscens, tuóque templa suspendens, Tibi Mortalium Primo, solo Rege Minori, olim offerre constitueram. Verùm protracto ferè per decennium hoc Opere, cùm ob miserabilem prouinciæ nostræ vastitatem, tum ob longos meos errores, per quos alios Iuris & Ecclesiasticæ Historiæ libellos præmisi; illud idem, quod Zaræ filio Thamar in sacris libris, huic meo primogenito contigisse videtur. Nunc enim illâ tuâ purpurâ (quâ tunc primùm fulgenti nascentis dexteram, animi mei destinatio ligauerat) insignior, tuo nomine se in primogeniti statum asserere, eóque titulo,* EMINENTIÆ TVÆ, *se gratiorem exhibere conatur. Feliciter, & auspicatò; vt qui orientibus tuis pro Gallia curis, nascentes mei labores deuoti fuerant, fausto rerum ordine, tot tantísque rebus tuâ virtute absolutis, offerantur. Tunc in decennium nostra vota pro administratione tua concipiebamus: Ecce, nunc meritò, volentes, lubentésque soluimus Vicennalia, & vlteriora æquis auspicijs concepturi. Quàm suauis mentibus nostris,* EMINENTIÆ TVÆ *à Rege in solicitudinis partem adscita memoria!*

——clara quàm luce refulsit
Fausta dies, RICHELI, quâ Diuûm munere, Regis

Digitized by Google

Digitized by Google

PROLEGOMENA.

MEcvm hîc velim te paulùm ſiſtere, LECTOR CANDIDE, & quædam in meam tuámque gratiam aduertere, quibus lectis vlteriùs tutò progredi poſſis.

Primùm. Hunc librum vocari *Regeſtum Innocentij III. Pontificis Maximi.* Regeſta, ſiue, Regiſtra vocauit ſequioris ſeculi barbaries, ſcrinia in quibus tum chartæ & reſcripta, cùm theſauri regij recondebantur. Gregor. Turon. *erarij publici Regeſtum*, dixit *lib. 9. cap. 5.* & crebrò vſurpat *eod. lib. c. 10. & c. 40. & lib. 10. c. 19.* Prudentius lib. Peri-ſtephanôn, hymn. Rom. mart. ſub finem pro ſcrinijs chartarum accepit,

Hic in Regeſtis liber eſt cæleſtibus,
Monimenta ſeruans laudis indelebilis.

Quæ tandem ſignificatio in Eccleſia Romana viguit. Nam quemadmodũ Romanorum Imperatorum conſtitutiones, & reſcripta in ſcrinijs conſeruabantur; ita Romanorum Pontificum Epiſtolæ in ſcrinijs, archiuis, & Regeſtis reconditæ fuerunt. In chartario Eccleſiæ Romanæ Epiſtolam requirendam eſſe ait Hieronym. *in Apolog. aduerſ. Rufin.* & Nicolaus PP. in Epiſtol. ad Epiſcopos Galliæ in cauſa Rotaldi Sueſſionenſis, Romanam Eccleſiam opuſcula quibus decretalia conſtituta continentur, in ſuis archiuis, & vetuſtis monumentis habere recondita refert. Ita Archiuum, & Matricula Numidiæ prouinciæ χαρτοφύλακιον ἐ μητρίκων quod erat apud primam ſedem & in Metropoli: *In Codic. Canon. Eccleſ. Afric. c.* 86. Hæc Paparum Regeſta per annos Pontificatus digeſta erant, vt patet ex antiquis Gregorij & aliorum Regeſtis; ita vt quæ ſingulis annis à Romana Sede reſcripta eſſent, in ſingulos libros redigerentur. Ex his collectæ ſunt breuitatis causâ, à Iuris ſtudioſis Decretalium antiquæ compilationes; quemadmodum ex Imperatorum reſcriptis, Codices Hermogenianus, & Gregorianus: vt cuilibet illas intuenti apparet, & confirmatur illis quæ retuli in Notis *ad lib. 1. epiſt. 71. pag.* 48. Verùm cùm inter omnes Pontifices INNOCENTIVS noſter Iuris ſcientiâ maximè claruerit, & ad multas toto orbe motas controuerſias doctè reſcripſerit: ex eius Epiſtolis tres vltimæ collectiones antiquæ cõpoſitæ ſunt. Nempe ex Regeſtis primorum duodecim annorum Pontificatus, ſecunda, & tertia: ex ſequentibus quarta conſcripta eſt. Quare hi quatuor Epiſtolarum libri quos damus, quartæ collectionis origines cenſendi ſunt, & ad eos tanquam ad fontes, in explicandis obſcuris eius collectionis articulis recur-

Digitized by Google

rendum. Prima hæc eſt Regeſtorum vtilitas, vt in ipſis cauſarum figuris, & rerum momẽtis, ius ſæpe in decretali conciſum, pleniùs intelligamus, quod ſæpe in noſtris Notis Lectori indicauimus. Alia, quam non minoris æſtimo, eſt veriſſima rerum toto orbe geſtarum hiſtoria, quam ex purioribus fontibus aliunde haurire nequeas. Vtramque lucrifac, AMICE LECTOR, & nos ama.

II. Olim à V. C. Paulo Dumay Regio Diuione Senatore, quædam horum librorum Epiſtolæ Pariſijs editæ ſunt. Ex quibus integri Regeſti commodum quale quantúmque foret viri docti præiudicarunt: adeò vt à Domino ſacram iuſſionem impetrauerint, quâ illud fieri publici iuris imperabat. Tunc fortè cùm vnus eſſem è Collegio, in quo Regeſtum ſeruabatur, occaſionem cepi, & amicorum hortatu permotus, quæ antea in hoc libro peruoluendo adnotaſſem, collegi. Ac cùm plus quàm fortè deceret, primi mei ingenij impetus mihi placerent, auctam ſupellectilem in ordinem redegi, & iam ordienti Epiſtolas prælo, meis Notis inſtiti. Ita factum, vt luxurians hæc prima ſeges, tum amore proprio, cùm illo qui primos partus afflat furore, limatioris iudicij mihi poteſtatem eriperet; & aliqua prælo committerem, quæ curæ poſteriores, & prudentiores anni recenſenda iudicarent. Verùm iam ante ſex annos editum opus repurgari non potuit, nec ſi potuiſſet adeò neceſſarium fuiſſe exiſtimo; cùm vix aliquid retractatione dignum, nihílque veritati, aut conſcientiæ contrarium, per primos illos pubeſcentis animi feruores ſcriptum eſſe intelligam. Nihilominus, LECTOR BENEVOLE, ſi in leuia quædam, vel ab alijs notata, vel extra rem perquiſita, fortè impegeris, ne confeſtim quirites, paululum amabò ſuſtine, & puta hoc eſſe opus adoleſcentis nondum veſticipis. Adde pleraque tum à me primùm notata, quæ ab alijs in eadem loca incidentibus poſtea ſunt edita. Tandem naſcenti obſtetricare, & plaude; ea fuere noſtra crepundia, cothurnos ab alia ætate require.

III. Aliqua tamen, quæ me præterierant, addenda, non ſingula (ne in immenſum protraherem hoc opus) perpendenda exiſtimaui. Nota itaque ad Notas *pag. 9. lineâ 17.* & adde. Tales etiam Epiſcopi Nouatiani ad fidem conuerſi, qui ex Decreto Concilij Nicæni c. 8. Chorepiſcopi locum, à Catholico Ciuitatis Epiſcopo accipiebant. Atque ita valeat Balſamonis opinio ad dictum can. 57. Laodic.

Ad eaſd. Not. pag. 33. lin. 35. *videtur.* adde. nec Archiepiſcopus vocari. c. niſi iij. ext. de vſu & auct. pall.

Ad Epiſtolam XLVIII. pag. XXXVII. nota Donatum Caſſellenſem cui reſcribitur ea Epiſtola, iacere in Eccleſia Ciſtercienſi, in qua ad cornu altaris legitur,

Hìc eſt Donatus Caſſellenſis ſociatus,
Præſul honoratus, noſtrique comes Monachatus.

Ad Not. pag. 46. epiſt. 68. dele notam de Lupo, quæ, colore quo irrepſerit, non memini.

Ad eaſd. Not. pag. 61. epiſt. 95. lin. 5. Pinetum locus propè Rauennam. Paul. Diacon. lib. xvj. Hiſtor. Miſcell. *Ad Odoacris obſidionem perrexit, dúmque*

Digitized by Google

eo loco, cui Pinetum nomen eſt, non procul ab vrbe caſtra poſuiſſet.

Ad lib. II. epiſt. XLIV. Notas. Aurigniacenſis, *Origni* in Diœceſi Laudunenſi.

Ad Epiſtolam LXXIII. pag. 222. Nota ex Ioanne Magno Hiſtoriæ Gothorum, lib. XIX. cap. IX. Canuto Regi mortuo ſucceſſiſſe Suercherum anno 1192. de quo Guillelm. Neubrigenſ. lib. III. cap. VI. de Reb. Anglic. *Iiſdem temporibus famoſiſſimus ille Presbyter Suerus, qui cognominatur Birckebain, in ea parte Germaniæ quæ Norwegia dicitur, tyrannidem arripuit*, &c. Occiſos, vel proſcriptos ab eo Canuti filios refert Ioann. Magn. d. lib. XIX. cap. X. eúmque tandem in prælio occiſum anno 1210. cap. XI. Ortas de ſucceſſione diſſenſiones narrat Innocentius hâc Epiſtolâ, de quibus altum apud Hiſtoricos ſilentium. Ioa. Magn. d. lib. XIX. cap. XII. Canuti filium Erricum ab exilio in Norwegiâ reuocatum, communibus ſuffragijs Regem ſubſtitutum eſſe narrat. At Ioannes Pontanus Rerum Danicarum ſcriptor accuratiſſimus, lib. VI. refert Suerum ſæpe ab Innocentio per Epiſtolas tyrannidis accuſatum, & Bergenſem Epiſcopum excommunicatum, quòd, inuito Archiepiſcopo, Suero faueret: eum Apoſtatam vocat Innocentius ibid. Ac tandem Suero mortuo filium Haquinum ſucceſſiſſe, ait Pontanus, eáque in ſtirpe continuatam Regum Norwegorum ſucceſſionem ad bina circiter ſecula. Verùm Ioannes Metropol. Vpſalenſ. lib. II. in Valerio, aliquod diſſenſionis huius veſtigium indicat. *Tunc enim*, ait, *inchoata erat inter Sueros, & Gothos diſſenſio de poteſtate Regia, quæ pertinacibus animis, vltrò citróque fouebatur; affirmante vtráque parte ſui iuris eſſe Regem quem vellet, vtrique Regna præficere.* Duæ factiones aſſeruntur ab Innocentio; quarum vna Birckibana dicta, ab eo Suercheri agnomine, vt vidimus ex Guillelmo Neubrigenſi. Nomen explicat Ioann. Pontan. dict. lib. VI. *Dum integrum ferè triennium per lucos & deſerta vagabundus* (ſcil. Suercherus) *inter cætera arborum cortices pedibus induit, vnde & Berckebenij vernaculo idiomate vulgò appellabantur.*

Ad Notas Epiſtolæ LXXIV. pag. Notar. 123. lin. 32. corrige numerum & repone anno 1034. & pag. ſequenti 124. lin. 10. *adde* verùm & interdicti vſum antiquiorem oſtendit Gregorius Turonenſis duobus locis 1. *lib.* V. *cap.* XXXIII. cùm in cauſa adulteræ mulieris rixæ ortæ eſſent in Eccleſia S. Dionyſij, & quidam ante altarium cæſi, *locus*, ait, *officium perdidit, donec iſta omnia ad Regis notitiam peruenirent.* Quæ ſinè dubio de interdicto intelligenda ſunt. II. libro VIII. cap. XXXI. Prætextato Epiſcopo Rotomagenſi in Eccleſia occiſo, *Leudoualdus Epiſcopus epiſtolas per omnes Sacerdotes direxit, & accepto conſilio Eccleſias Rotomagenſes clauſit, vt in his populus ſolemnia diuina non ſpectaret, donec indagatione communi reperitur huius autor ſceleris.* Ex quibus locis, verum interdictum olim obſeruatum fuiſſe manifeſtiſſimè demonſtratur.

Ad Epiſtolam CXXXII. pag. 270. Inter ſchedas D. Andreæ Ducheſne Hiſtoricorum noſtræ ætatis principis, legi hæc acta quæ Epiſtolam illuſtrant, in controuerſia, quæ inter Dominam de Nongento Artaldi *Nogent l'Artaut*, & Monachos S. Germani vertebatur.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Amen. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Nouerint vniuerſi, præſentes, pariter, & futuri. Quòd cùm inter Eccleſiam S. Germani de Pratis, & Dominam Hodiernam de Nongento, coram Epiſcopo, De-

cano S. Frambaldi, & Magiſtro I. Poeta, Canonico Siluanectenſi, à Domino Papa delegatis, ſuper quibuſdam querelis pertinentibus ad Villam de Nongento, & ad pertinentias eius, cauſa diutius agitata fuiſſet, & per definitiuam ſententiam terminata, & tandem per Abbatem S. Dionyſij, & Coniudices eius auctoritate Apoſtolica causâ cognitâ confirmata. Ita quòd illa confirmatio approbata fuit ſolemniter per Decanum Pariſienſem, & Coniudices eius, iterum à Domino Papa delegatos. Tandem Abbas S. Genoueſæ, & Prior S. Martini de Campis dati executores eiuſdem ſententiæ à Domino Papa, ita quòd omnes contradictores appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcerent, & Dominum Guillelmum de Nongento filium prædictæ Hodiernæ contradicentem eidem ſententiæ, & reſiſtentem, inter alios ſpecialiter & nominatim excommunicauerunt, & excommunicatum publicè denuntiari fecerunt. & infra. *Poſtremo idem Guillelmus ad cor rediens, & reſpectum habens ad Deum, mediantibus bonis viris in pace cum Eccleſia concordauit, & eam conſummauit.* & infra. *Hæc omnia prædicta laudauerunt Ertaudus Theſaurarius, Ertaldus, & Henricus milites fratres prædicti G. & uxor eius..... Actum apud Sanctum Germanum in Loya, Anno Dominicæ Incarnat.* M. CC. XII. Iterum de hac cauſa actum, anno M. CC. LXI. à Guillelmo de Aciaco, Milite, Domino de Nongento Ertaldi.

Errores quidam me abſente, vel fugientibus oculos meos operarum leuioribus vitijs irrepſerunt: numerus etiam Epiſtolarum, & à me inſtitutus ordo perturbatus eſt. Quæ omnia veniâ digna apud te fore exiſtimo.

IV. Præcipua in illuſtrandis his Epiſtolis mea cura fuit, vt ſingularum veram Hiſtoriam adnotarem; earúmque ius, ad purum & antiquum Eccleſiæ canonem, & morem referrem. Quæ ratio, mihi ſæpe liberiora excurrendi ſpatia permiſit, & tritæ fori Eccleſiaſtici Iuriſprudentiæ inueſtigandæ causâ, ad paſſiuos, & vulgares interpretes te remiſit.

V. INNOCENTII Auctoris vitam fronti præfigere in animo habebam, ideóque ex eius Geſtis pleraque in meas Notas, elucidationis causâ retuli: cùm ea, ita vt erant imperfecta, edenda eſſe non cenſerem. Verùm poſt longos errores in patriam reuerſus, accinctum operi Typographum reperio, quare nec reſcindi iam edita, vel omitti reliqua paſſus ſum. Itaque illa grato animo accipe, fruere, & nos ama.

GESTA

Digitized by Google

GESTA INNOCENTII TERTII, PONTIFICIS MAXIMI.

AVTORE ANONYMO,

E VET. COD. MS. BIBLIOTH. Collegij Fuxenſis.

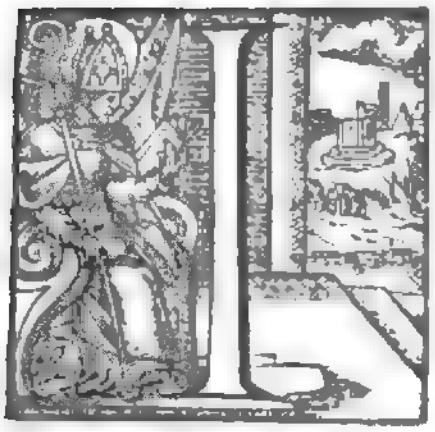

INNOCENTIVS Tertius Papa ex patre Traſimundo de Comitibus Signiæ: matre verò Clarina de nobilibus viris; fuit vir perſpicacis ingenij, tenacis memoriæ, in diuinis & humanis litteris eruditus, ſermone tam vulgari, quàm litterali diſertus, exercitatus in cantilena & pſalmodia, ſtatura mediocri, & decorus aſpectu, medius inter prodigalitatem & auaritiam.

Sed in eleemoſynis, in victualibus magis largus, & in alijs magis parcus, niſi cùm neceſſitatis articulus exigebat: ſeuerus contra rebelles & contumaces, ſed benignus erga humiles, & deuotos: fortis & ſtabilis, magnanimus & aſtutus; fidei defenſor, & hæreſis expugnator; in iuſtitia rigidus, ſed in miſericordia pius: humilis in proſperis, & patiens in aduerſis, naturæ tamen aliquantulum indignantis, ſed facilè ignoſcentis.

Hic primùm in Vrbe, deinde Pariſius, tandem Bononiæ ſcholaſticis ſtudijs inſudauit, & ſuper coætaneos ſuos tam in philoſophica, quàm theologica diſciplina profecit, ſicut eius opuſcula manifeſtant, quæ diuerſis temporibus edidit & dictauit: fecit enim ante Pontificatum libros De miſeria conditionis humanæ, De Miſſarum myſterijs, &, De quadripartita ſpecie nuptiarum.

De libris conditis per Innocẽtium III.

Poſt Pontificatum autem libros Sermonũ, Epiſtolarum, Regiſtrorum & Decretalium, quæ manifeſtè declarant quantùm fuerit tam in humano, quam in diuino iure peritus. Hunc ſanctæ memoriæ Gregorius VIII. Papa in Subdiaconum ordinauit: & Clemens III. Papa promouit ad Diaconum Cardinalem, trigeſimum nonum ætatis annum agentem, aſſignans ei Eccleſiam ſanctorum Sergij & Bacchi, cuius ipſe fuerat Diaconus Cardinalis.

De ordinatione perſonæ ſuæ facta per Gregor.

Digitized by Google

VIII. & Clem. III. in Cardinalem.

Proficiebat autem sicut ætate, sic etiam probitate coram Deo, & omni populo, ità vt omnes de ipsius sublimatione præsumerent & sperarent. Infra biennium postquam promotus fuit in Cardinalibus præfatus, sanctorum Sergij, & Bacchi Ecclesiam quæ intus erat deformis & ruinosa, vt magis crypta videretur, suis sumptibus restauranit, parietes erigens, & renouans tectum. Super nouos gradus constituens nouum altare, nouáque pectoralia faciens ante chorum. Statim autem postquam fuit ad Apostolatus apicem assumptus, iussit fieri ante ipsam Ecclesiam porticum columnatum, de bonis quæ in Cardinalatu contulit sibi Deus, multis mirantibus innouitate sua tantas inuenisse expensas, cùm manus suas ab omni turpi munere excussisset, nullam à quoquam donationem, vel promissionem accipiens, antequàm eius negocium terminatum nihil exigens à quocumque: via regia semper incedens, non declinans ad dexteram, vel sinistram: inter fratres sinè querela conuersans, non diuidens se in partem. Defuncto igitur Celestino, cùm quidam Cardinalium se contulissent ad septa solis Monasterij, eius causa vt liberiùs, & securiùs ibi possent de successoris electione tractare; ipse cum quibusdam alijs ad Basilicam Constantinianam voluit decessoris obsequijs interesse. Quibus honorificè celebratis ipse cum illis ad præfatum locum accessit, Missarúmque solemnijs in honore Sancti Spiritus à solis ibidem Cardinalibus celebratis, cùm ad tractandum de substitutione Pontificis consedissem, placuit omnibus in communi, vt ad terram humiliter inclinati singuli pacis osculum sibi darent. Et oratione præmissa examinatores fuerunt secundùm morem electi, qui sigillatim vota omnium perscrutantur, & in scriptis redactis examinationem factam retulerunt ad fratres, & quoniam in eum plurimi conuenerunt, licèt tres alij fuissent ab aliquibus nominati.

De electione & ætate Innocentij.

Post disputationem super ætate habita inter eos, & quia tunc erat annorum triginta septem, omnes tandem consenserùnt in ipsum propter honestatem morum & scientiam litterarum, eum in summum Pontificem eligentes, flentem, eiulantem, & renitentem vocantes ipsum Innocentium, cùm prius Lotharius vocaretur.

D. Innocentius ante Papatum vocabatur Lotharius.

Et publicata electione cum laudibus ductus est à multitudine Cleri ac populi qui infrà expectabat ad Constantiniam Basilicam, & inde ad Patriarchatum Lateranensem perductus, peractis omnibus.

De miraculo Ecclesiæ.

Cùm autem celebraretur electio, huiusmodi signum apparuit: quòd videlicet tres columbæ frequentabant volatus in locum in quo Cardinales sedebant congregati, & cùm ipse post nominationem fuisset à ceteris segregatus, vna illarum, quæ candidissima erat ad eum volitans iuxta dexteram insedebat. In visione quoque nonnunquam ostensum est, quòd ipse matrem suam duceret in vxorem: & aliæ multæ reuolationes factæ sunt viris religiosis de ipso, quas scribere prætermittimus: quoniam & ipse nolebat huiusmodi præsagia indicari.

Electus est vj. Idus Ianuarij anno 1197.

Celebrata est eius electio sexto Idus Ianuarij, anno Domini, millesimo, centesimo, nonagesimo septimo. Et quia tunc Diaconus erat, dilata est eius ordinatio in presbyterum, vsque ad Sabbathum Quatuor Temporum, nono Kalendas Martij, & sequenti Dominica, in qua occurrit tunc festum Cathedræ Sancti Petri apud sanctum Petrum in Episcopum consecratus, & in eiusdem Apostoli cathedra constitutus, non sinè manifesto signo & omnibus admirando. Interfuerunt autem consecrationi eius, quam ipse cum multa cordis compunctione, & lacrymarum effusione recepit, quatuor Archiepiscopi, & viginti octo Episcopi, sex presbyteri, & nouem Diaconi Cardinales, & decem Abbates, cum quibus omnibus, & tam Priore, Subdiacono, quàm Primicerio, cum Cantoribus, nec non Iudicibus, Aduocatis, & Senatore, & ceteris scholasticis processit solemniter coronatus per Vrbem à Basilica

Nota, modũ quem Papa obseruat, quando coronatur.

ſancti Petri, vſque ad Lateranenſe palatium, comitantibus Præfecto & Senatore cum Magnatibus, & Nobilibus Vrbis, multíſque Capitaneis, & Conſulibus, ac Rectoribus ciuitatum, coronata eſt tota Ciuitas & Clerus cum thuribulis & incenſo; populus autem cum pſalmis, & floribus, vtrique cum hymnis & Canticis, ſparſis de more miſſilibus obuiam illi caterùatim venerunt, factáque laude tam in Eccleſia ſancti Petri, quàm ante Lateranenſe palatium, poſtquàm aſcendit in domum maiorem, quæ Leo magna vocatur presbyterio per ordinem diſtributo, ſolemne conuiuium celebrauit.

Statim poſt electionem ipſius Romanus populus cæpit apud eum vehementer inſtare ſupplicans & depoſcens, vt eos ad fidelitatem reciperet, & conſueta dona ſibi conferret: ipſe verò induci non potuit vt ante conſecrationem ſuper hoc eis vellet præbere conſenſum; ſed poſt conſecrationem cùm turbulentiùs conclamarent, deliberauit ſuper hac petitione populi diligenter.

à Romanis inuocatur poſt coronationem.

Et quoniam ſtatus Romanæ Eccleſiæ peſſimus erat, pro eo quòd à tempore Benedicti cariſſimi, Senatum Vrbis perdiderat, & idem Benedictus ſeipſum faciens Senatorem, ſubtraxerat illi maritimam, ſuos iuſtitiarios in illa conſtituens. Henricus autem Imperator occupauerat totum regnum Siciliæ, totúmque patrimonium Eccleſiæ, vſque ad portas Vrbis, præter ſolam Campaniam, in qua tamen plus timebat ipſe, quàm Papa, in hoc deuenit conſilium, vt petitionem populi exaudiret, quatenus, & tempus redimeret malum, & patrimonium recuperaret amiſſum. Verùm antequàm populo reſponderet, volens ſcire vtrùm theſaurus Eccleſiæ ſufficeret ad hoc opus, vſus eſt hac cautela: quòd per ſingulas parochiales Eccleſias, fecit ſingulos parochiales occultè deſcribi, vt ſciret numerum & qualitatem ipſorum, & ita veritate comperta, iuſſit illos recipi per ſingulas regiones. Sed nunquam tanta adhiberi potuit cautela, quin fraus committeretur in multis. Forma verò Iuramenti quod præſtitit populus talis fuit, Ego &c. Sequenti die poſt conſecrationem ſuam Petrum Vrbis Præfectum ad ligiam fidelitatem recepit, & per manum, quod illi donauit de præfectura eum publicè inueſtiuit, qui vſque ad id tempus iuramento fidelitatis Imperatori fuerat obligatus, & ab eo præfecturæ tenebat honorem.

De Henrico Imp. qui occupauerat regnum Siciliæ.

Forma iuramenti populi.

de Præfecto vrbis Romę.

Sed & ab alijs Baronibus quibuſcumque iuramentum fidelitatis recepit, miſſíſque Nunciis per totum Eccleſiæ patrimonium fecit ſibi fidelitatem ab omnibus exhiberi.

Et excluſis Iuſtitiarijs Senatoris, qui ei fidelitatem iurauerant, ſuos inſtitiarios ordinauit, electo per medianum ſuum alio Senatore tam in Vrbe, quàm extra patrimonium recuperauit nuper amiſſum. Potrò non ſufficit hoc ſibi, ſed ſtatim poſt ſuam electionem deſtinauit duos presbyteros Cardinales Cinchium tit. ſancti Laurentij in Luturna, & Ioannem tituli ſanctæ Priſcæ contra Marcualdum in Marchiam, vt eum ad Dominum Eccleſiæ reuocarent.

de Marcualdo tunc ſtante in Marchia.

Ipſe autem Marcualdus miſit nuntios ſuos, videlicet Camerinum, & Venefranum Epiſcopos, & nobilem virum Ramberium Monaldi ad Dominum Innocentium petens per illos, vt faceret ipſum ad præſentiam ſuam ſecurè conduci; quia & de perſona, & de pecunia, & de terra volebat eſſe ad mandatum ipſius, & ſic in animum eius iurauit Nobilis antedictus.

Erat enim idem Marcualdus Seneſcallus Imperij, Dux Rauennæ, & Romaniolæ, Marchio Anconæ, & Moliſij, vir ingenioſus, & ſubdolus in littera, habens pecuniam ſub Henrico Imperatore in regno Siciliæ acquiſitam, quem inter omnes familiares ſuos ipſe Imperator habuerat prædilectum, & eum executorem fecerat teſtamenti ſui. Vnde

de Marcualdo.

Digitized by Google

promittebat eidem Domino Papæ, quòd si eum in gratiam suam dimittere dignaretur, ipse Romanam Ecclesiam amplius exaltaret, quàm exaltata fuerat à tempore Constantini, cùm testamentum adingentem redundaret Ecclesiæ Romanæ gloriam & honorem. petebat tamen vt donec ad præsentiam eius accederet, & reuerteretur in Marchiam, Cardinales non reciperent ad fidelitatem Ecclesiæ Marchianos. Ipse verò concessit vt interim inuitos non cogerent, sed reciperent voluntarios, mittentes ad ipsum Guidonem tituli sanctæ Mariæ trans Tiberim presbyterum Cardinalem, qui eum ad præsentiam suam securè conduceret, si vellet præmissa complere.

Sed noluit quia Dominus Papa præsenserat, & iurauerat eius fraudem, negans se Ramberto Monaldi mandasse, vt in animam eius præscripto modo iuraret, qui cùm scriptum proferret quod illi tribuerat, secundùm quod ipse iurauit, respondit se non didicisse scripturam, ideóque quid Notarius suus scripserit ignorare. Cardinales autem excommunicauerunt eum propter scelera quæ patrabat, & recipientes ad fidelitatem Ecclesiæ Marchianos, receperunt terram ad dominium Ecclesiæ reuertentem.

Qui cùm multam pecuniã expendisset, & cognosceret quòd non posset Marchiam retinere, obtulit Domino Papæ pecuniam copiosam, annuum censum promittens, si recepta fidelitate concederet ei terram: quod cùm Dominus Papa facere nollet, quia suspectam habebat fraudem ipsius, reliquit Marchiam, & regnum intrauit.

Reducta est igitur tota Marchia præter Asculum ad dominium & fidelitatem Ecclesiæ, videlicet Ancona, Firmum, Auximum, Camerinum, Fanum Aselmi, Senegalia & Pensaurum, cum omnibus diœcesibus suis.

De reductione Marchiæ ad Ecclesiam.

Conradus ergo natione Sueuus Dux Spoleti, & Comes Assisij videns terram suam paruimodo ad dominium Ecclesiæ Romanæ redire, multis modis tentauit, si posset apud Dominum gratiam inuenire, offerens ei decem millia librarum in continenti, & annuum censum centum librarum argenti, & obsequium ducentorum militum per patrimonium Ecclesiæ à Radicofano, vsque ad Cepanum. Pro securitate verò præter hominium & fidelitatem suam, & iuramenta suorum, promittebat tradere filios suos obsides, & omnes munitiones tribuere, suis aliàs custodiendas expensis. Licèt autem Dominus Papa conditionem istam vtilem reputaret; quia tamen multi scandalizabantur ex ea, tanquam veliet Teutonicos in Italia confouere, qui crudeli tyrannide redegerant eos in grauissimam seruitutem, in fauorem libertatis declinans, non acceptauit oblata.

Nota contra Teutonicos.

Dictus ergo Conradus cùm taliter non proficeret, se ad mandatum ipsius sinè pacto quolibet, & tenore, misit Narniam Octauianum Ostiensem Episcopum, & Gerardum sancti Adriani Diaconũ Cardinalem in quorum præsentia, coram Episcopis, Baronibus & multitudine iurauit super Euangelium, Reliquijs, & Crucem stare vniuersis mandatis Domini Papæ, & absoluens in continenti omnes vassallos à sua fidelitate, mandánsque omnibus vt ad dominium Ecclesiæ Romanæ redirent, statim reddidit duas munitiones, quas ipse tenebat, videlicet Roccham de Vveraldo, & Roccham de Cese, Roccham autem Assisij reddi mandauit: sed Assisinates, qui eam tenebant obsessam non permiserunt illam reddi Domino Papæ, quoniam captam penitus destruxerunt.

Recuperauit ergo Romana Ecclesia, Ducatum Spoleti, & Comitatum Assisij, videlicet Reate, Spoletum, Assisium, Fulgineum, & Nuceriam, cum omnibus diœcesibus suis.

Nota terras Ducatum Spoleti.

Quia verò mora dicti Conradi erat valde suspecta, de mandato Domini Papæ rediit in Teutoniam.

Nota de Ciuitate Castelli quę est Ecclesiæ.

Recuperauit etiam ..... Eugubium, Tudertum, & ciuitatem Castelli, cum Comitatibus suis, recepto iuramento fidelitatis à ciuibus, Baronibus, & Catanis.

Fecit autem deſtrui caſtrum Montis Sanctæ Mariæ, in quo, tempore prædeceſſoris ſui Conradus, qui Muſca in cerebro dicebatur, detinuit captum præfatum Octavianum Epiſcopum Oſtienſem de Francia redeuntem, vt eſſet hæc demolitio in titulum memoriæ ſempiternæ.

Celebrato ergo Apoſtolorum feſto, Dominus Vrbem exiuit, & in Ducatum Spoletanum acceſſit, quem ad fidelitatem Eccleſiæ nuperrimè reuocauerat, vt illum perſonaliter viſitaret, venitque Reate, vbi receptus cum ingenti gaudio & honore, conſecrauit Eccleſiam Sancti Eleutheri Martyris, & Eccleſiam Sancti Ioannis Heremitæ.

Inde profectus Spoletum dedicauit Eccleſiam Cathedralem, ibique quiddam miraculoſum euenit; quòd cùm ciues anxiarentur ſuper aquarum penuria, cæperunt circa ciuitatem ſtudiosè perquirere, vbi fodiendo poſſent aquarum copiam inuenire, quæ ſufficeret equorùm multitudini adaquandæ. Nota de miraculo Innocentij.

Ac ſubitò ſub muro ciuitatis viderunt aquam ſcaturire de rupe, quæ foſſas ibi factas repleuit, ità exiens abundanter quòd omnibus equis ſufficiebat ad potum, vocatus eſt fons popularis. Proceſsit inde Peruſium, vbi maioris Eccleſiæ conſecrauit altare, veniénſque Tudertum altare Sancti Fortunati ſolemniter conſecrauit, & ad ornatum omnium altarium, quæ proprijs manibus conſecrauit, obtulit ſeriea pallia preciosa; pallas ſubtiliter operatas. Statuénſque Rectorẽ in Ducatu Spoleti, & Comitatu Aſsiſij, terriſque vicinis, videlicet Gregorium Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinalem per Ameliam, Orte & ciuitatem Caſtellanam, citra feſtum omnium Sanctorum remeauit ad Vrbem.

Ciuitates autem Tuſciæ, quæ propter importabilem Alamannorum tyrannidem, quaſi grauem ſeruitutem adinuicem inierunt, propter ciuitatem Piſanam, quæ numquam potuit ad ſocietatem induci, obtinuerunt à ſummo Pontifice, vt & ciuitates Eccleſiæ, quæ ſunt in Tuſcia, & Ducatu Spoleti, ſe illis in hac ſocietate coniungerent, ſaluo ſemper in omnibus Apoſtolicæ Sedis dominio, & mandato. Nota contra Piſanos.

Conſtituerunt ſingulos ergo Rectores de ſingulis ciuitatibus, & vnum Priorem, cui tempore ſui Prioratus omnes intenderent ad ſocietatis negocia peragenda, omnéſque tam Rectores, quàm alij iurauerunt quòd ſocietatem ſeruarent ad honorem, & exaltationem Apoſtolicæ Sedis; quòd poſſeſsiones & iura ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ bona fide defenderent, & quòd nullum in Regem vel Imperatorem reciperent, niſi quem Romanus Pontifex approbaret: ab eo autem non potuerunt, niſi has litteras obtinere.

EPISTOLA INNOCENTII, OMNIBVS TVSCIS.

INNOCENTIVS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs Priori, & Rectoribus Tuſciæ, ac Ducatus &c. *Sicut vniuerſitatis conditor Deus, duo luminaria in firmamento cæli conſtituit, luminare maius, vt præeſſet diei, luminare minus vt nocti præeſſet: ſic ad firmamentum vniuerſalis Eccleſiæ, quæ cæli nomine nuncupatur, duas magnas inſtituit dignitates; maiorem quæ quaſi diebus, animabus præeſſet: & minorem, quæ quaſi noctibus præeſſet corporibus, quæ ſunt Pontificalis autoritas, & Regalis poteſtas. Porrò ſicut Luna lumen ſuũ à Sole ſortitur, quòd reuera minor eſt illo, quantitate ſimul & qualitate, ſitu pariter, & effectu; ſic Regalis poteſtas ab auto-*

Digitized by Google

ritate Pontificali suæ sortitur dignitatis splendorem, cuius conspectui quantò magis inhæret, tantò minori lumine decoratur; & quò plus ab eius elongatur aspectu, eò plus proficit in splendore. Vtraque verò potestas, seu primatus sedem & Italia meruit obtinere, quæ dispositione diuina super vniuersas prouincias nostræ prouisionis obtinuit principatum. Et ideò licèt ad vniuersas prouincias nostræ prouisionis aciem extendere debeamus; specialiter tamen Italiæ nos conuenit solicitudine prouidere, in qua Christianæ religionis existit, & per Apostolicæ Sedis primatum Sacerdotij & Regni simul præeminet principatus. Huius autem prouisionis officium laudabiliter exercemus, si per nostræ solicitudinis studium procuramus ne filij serui, neque minores à maioribus opprimantur, vt seruatâ moderaminis æquitate sic isti seruiant, quòd illi non sæuiant, vt nec isti subesse contendant, nec illi contemnant prodesse. Volentes ergo vos tamquam speciales filios, Apostolicæ protectionis brachijs amplexari, firmum gerimus in deliberatione nostra propositum ad diuini nominis gloriam, & Apostolicæ Sedis honorem, quantùm cum nostra possumus honestate, vobis aduersùs oppressionis incursum, & grauaminis insolentiam, nostrum patrocinium exhibere; quatenus per Apostolicæ protectionis auxilium in debito statu perseuerare possitis, & inita iam concordia semper inter vos, de bono in melius perseueret. Sperantes & pro certo tenentes, quòd vos, nobis, & Ecclesiæ Romanæ gratum semper dominationis & fidei debeatis obsequium impertiri; vt dum vos à nobis protectionis patrocinium susceperitis, & nos à vobis deuotionis obsequium recipimus, vtrimque grata debeat vtilitas procurari. Monemus igitur Vniuersitatem vestram, & exhortamur in Domino per Apostolica scripta mandantes, quatenus certam & firmam de nobis fiduciã obtinentes, qui sicut Apostolicæ conuenit gratuitati plus facere, quàm promittere, vobis intendimus, ea semper agere studeatis, quæ ad honorem & profectum Ecclesiæ Romanæ, vt & meritò debeatis ipsius fauoris dextera communiri.

Nota de sede vtriusq; primatus in Italia.

DE RECVPERATIONE PATRIMONII.

Post hæc dedit operam ad recuperandum Radicosanum, Aquam pendentem, Montem Flasconem, atque Tucanam, quæ tandem recuperauit non sinè laboribus & expensis, liberans Aquam pendentem ab Vrbeuetanis, qui eam acuter impugnabant. Misit præterea Nuncios & Legatos ad recuperandum Exarchatum Rauennæ, Brutonoriũ, & Terram Caluacatomitis. Sed Archiepiscopus Rauennas asserebat Exarchatũ antiquitus fuisse concessum à Romanis Pontificibus Ecclesiæ, & priuilegia ostendebat. Britonorium quoque concessum fuisse de nouo ab Alexandro Papa, dum Venetijs moraretur. Superedit ergo Dominus Innocentius prudenter ad tempus, magis quàm super hoc vellet adhuc experiri. Permisit tamen vt Archiepiscopus Rauennæ saluo iure Apostolicæ Sedis recuperaret Brutonorium & teneret.

Cùm autem per Legatos suos ad hos specialiter destinatos requireret terram Comitissæ Mathildis, à ciuitatibus detinentibus eam; licèt ipsæ ciuitates vellent eandem per Romanam Ecclesiam sub certis pactionibus recognoscere ac tenere; quia tamen pactiones istæ conuenientes non erant, noluit ex ipsa terra quidquam concedere, præterid quod concesit Episcopo Mantuano, differens in aliud tempus idoneum; quia tunc ei solicitudo grauior superuenit ex diuisione Imperij, & turbatione Siciliæ, quibus eum intendere principaliter oportebat. Has autem minitiones ad manus suas Dominus

De terra Comitissis Mathildis.

Digitized by Google

Innocentius detinebat, & custodire faciebat per proprios Castellanos in Tuscia, Radicofanum, Montem Flascenem & Cordam: in Ducatu Spoletano Gualdum & Cese: in Sabinia, Roccam Anticuli: in Campania Lacianum & castrum: in maritima Roccam Sirtigii. Ad planum Montis Flasconis fecit fieri Capellam, & remoueri domos post palatium, vsque ad muros Castri, construens hinc inde parietes à palatio vsque ad muros illos, & in muro faciens largam portam, vt haberet ipsa munitio ingressum, non solùm communem per castrum, sed etiam proprium specialem per illum locum. In Rocca de Radicofano fecit exaltari veteres muros, & nouos construi, cauari fossatum, & locum bene muniri. Roccam verò Cudegij redemit à Rolando Guidonis de Leculo, cui Oddo & Robertus Fraiapani in feudum concesserant: quamuis eam ab Ecclesia Romana tenerent solius custodiæ nomine.

Patrimonium autem Apostolicæ Sedis in Tuscia diuersis temporibus commisit regendum diuersis personis, à quibus faciebat annuatim colligi feudum per ciuitates & castra. In alijs autem regionibus proprium accipiebat affictum. Duo verò Nobiles Guido & Nicolaus temporibus suis, & predecessorum suorum grauiter Romanam Ecclesiam offenderant, vulnerando, capiendo, & spoliando venientes ad eam, & redeuntes ab ipsa.

Vnde cùm Dominus Papa non posset id vlterius sustinere, mandauit Rectoribus patrimonij beati Petri, vt procedentes in Tuscia, eos, si moniti sponte contemnerent ad mandatum eius redire, coërcerent inimicos, qui eos contemptores pariter & rebelles intrà castrum Rispanperani obsederunt, vastantes segetes, & arbores incidentes, abducentes greges ipsorum, damnumque ipsis trium milium librarum, & amplius inferentes.

Cúmque pararent ligna, lapides, & cementum, vt ante præfatum castrum Rispanperani ad capiendum ipsum turrim ædificarent excelsam, prædicti Nobiles protinus desperantes ad mandatum eius humiliter redierunt, finè aliqua conditione, iurantes stare mandatis Domini Papæ super facto Vetrale, Petrognani, stratæ securitate, via collectis, & Ecclesiarum indemnitate, ac insuper pacem ei, vniuersis fidelibus suis peregrinis, & omnibus viatoribus fideliter obseruare. Insuper bene munitum restituere castrũ Marchæ, dantes fideiussoriam cautionem mille librarũ Senensium superomnibus supradictis. Insuper Domino Papæ fidelitatem secundùm morem aliorum fidelium iurauerunt. Circa verò suæ promotionis primordium Narnienses Vtriculum grauiter molestabant: quòd licèt eis sub interminatione interdicti, & banno mille librarum firmiter vetuisset, ipsi tamen inhibitione contempta castrum illud ceperunt, & destruxerunt.

Idem verò Pontifex iustus & fortis fecit exercitum contra illos, tam de Romanis, quàm de forensicis congregari, per quem grauiora sunt, quàm intulerunt damna perpessi, & tandem reædificato castro bannum mille librarum ab illis accepit, iurantibus eius stare mandatis. Faciens ducentas librarum præstari pro restauratione murorum.

Quia verò longum esset explicare per singula quàm diligens & studiosus extiterit circa patrimonium Ecclesiæ reformandum, sufficiat dixisse pauca de multis quia multa possunt excogitari de paucis: quamuis hanc solicitudinem quodammodo haberet exosam, vnde sæpe dicebat, Qui tangit picem coinquinatur ab ea, maximè quia labor magnus erat, & fructus pàruus, & propter excrescentem malitiam homines non poterant coërceri. Ceterùm quò ampliùs cupiebat à secularibus negotijs expediri,

Digitized by Google

eò magis est mundanis curis implexus.

De Rogerio filio Tancredi.

Defuncto namque Rogerio filio Tancredi Regis Siciliæ, quem pater in vita sua Regem Siciliæ constituens fecerat coronari, eique filiam Isacij Constantinopolitani Imperatoris duxerat in vxorem. Consequenter etiam pater eius præ nimio, sicut dicebatur, dolore defunctus est, relinquens tres filias, & vnicum filium parvulum nomine Guillelmum, quem mater eius Sibilia coronari fecit in Regem.

De Henrico aspirante ad regnum.

Regno igitur taliter destituto, Henricus Imperator adspirans ad illud ..... Constantia coniugis suæ filiæ quondam Rogerij primi Regis Siciliæ aui prædicti Tancredi, congregauit exercitum maximum, de pecunia quam extorsit pro redemptione Ricardi Anglicorum Regis nequiter capti, dum rediret de terra promissionis ab obsequio Crucifixi. Hic ergo regnum ingressus sinè pugna illud obtinuit, nemine resistente.

De Ricardo Rege Angliæ capto cum rediret de terra sancta.

Præfata verò Sibilia cum filio suo, & filiabus, Salernitano quoque Archiepiscopo & fratribus eius, recepit se in quodam Castro Siciliæ, cum qua Imperator fecit de pace tractari; & concordauerunt pariter in hunc modum: Quòd Imperator interposito iuramento concessit Guillelmo filio eius, & heredibus suis Comitatum Licij, quem pater eius Tancredus habuerat ante regnum, & addidit ei Principatum Tarenti, promittens saluare personas & res. Henricus autem postquam eos in sua potestate recepit, occasione captata cepit illos, & quosdam alios Nobiles regni, eósque captiuos in Teutoniam destinauit, faciens fratres præfati Archiepiscopi, aliósque nonnullos priuari luminibus oculorum; Archiepiscopum verò, Reginam, filium eius, & filias in arcta custodia detineri. Frater autem Imperatoris Philippus relictam præfati Rogerij filiam Imperatoris Constantinopolitani duxit vxorem, quia frater eius Alexius luminibus orbatus Constantinopolitanum Imperium vsurpauit.

Henricus igitur Imperator ex quo regnum Siciliæ totum obtinuit, spolians illud auro, & argento, & lapidibus pretiosis rediit ad Teutoniam cum ingenti triumpho, efficiens apud Principes, vt filium suum Federicum Infantem nondum duorum annorum, necdum etiam baptizatum in Regem Romanorum eligerent, eique fidelitatis iuramenta præstiterunt, inter quos præfatus Philippus fidelitatis ei præstitit iramentum.

De Federico filio Henrici.

DE OBITV HENRICI IMPERATORIS.

QVo facto iterum venit dictus Henricus in Regnum, & tandem apud Messanam præsente Imperatrice diem clausit extremum. Post cuius obitum quidam familiares eius existentes in regno, Marcualdus accessit in Marchiam, Conradus rediit in Ducatum: Philippus autem frater ipsius recepit se apud montem Flasconem, & inde rediit in Teutoniam patrimonium occupans vniuersum. Remanserũt autem in Regno aliqui de Teutonicis; in Sicilia Vuillelmus Capparonus, in Calabria Fredericus, in Apulia & Terra laboris Dupuldus, & fautores ipsius multas munitiones tenentes. Post mortem Imperatoris ..... tres menses obijt Celestinus, & substitutus est Innocentius rebus taliter & aliter variatis. Imperatrix verò Constantia reuersa Panormum misit ad Ducissam Spoleti, quæ filium suum in Marchia nutriebat, & perductum ad se coronari fecit in regem, cæpítque cum illo regnare: Direxit autem incontinenti nuntios cum muneribus ad Dominum Innocentium deuotissimè postulans vt regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, ac Principatum Capuæ cum cæteris adiacentijs sibi & filio suo concedere dignaretur, secundùm formam qua prædecessores eius concesserunt illa prædecessoribus suis. Ipse verò sagacissimus Pontifex diligenter

De Imperatrice Constantia.

itized by Google

genter attendens quòd priuilegium conceſſionis indultum primò ab Adriano, & renouatum poſtmodum à Clemente ſuper quatuor Capitulis, videlicet electionibus, legationibus, appellationibus, & conſilijs, derogabat non ſolùm Apoſtolicæ Sedi, verùm & Eccleſiaſticæ libertati, mandauit Imperatrici, vt illis Capitulis renunciaret omnino, & cùm ea non eſſet aliquatenus conceſſurus. Tentauit illa propoſitum eius muneribus immutare, quod cùm efficere nequiuiſſet miſſis honorabilibus nuntijs, Anſelmo Neapolitano Archiepiſcopo, Aimerico Syracuſano Archidiacono, Thoma Iuſtitiario & Nicolao iudice poſt tractatum diutinum obtinuerunt conceſſionis priuilegium innouari, Capitulis illis omnino remotis; ſub cenſu, fidelitate, ac hominio conſuetis. Priuilegium non peruenit ad illam mortis acceleratione præuentam.

Nuncij ad Innocentiũ vt regnum Federico concederet:

De morte Conſtantiæ.

Idem verò piiſſimus Pontifex ad liberationem captiuorum clementer intendens, præſertim cùm per detentionem Salernitani Archiepiſcopi nimis detraheretur Apoſtolicæ dignitati, ſtatim circa ſuæ promotionis exordium, miſit Sutrinum Epiſcopum, natione Teutonicum, & Abbatem ſancti Anaſtaſij Ciſtercienſis Ordinis in Teutoniam, ſcribens Epiſcopis, quatenus detentores eorum monerent, & ſi neceſſe foret compellerent per excommunicationis in perſonas, & interdictum in terras, vt illos dimitterent abſolutos, comminando Principibus vniuerſis, quòd niſi adimpenderent operam efficacem, ipſe totam Alamanniã ſupponeret interdicto. Quia verò Celeſtinus Papa prædeceſſor ſuus excommunicauerat præfatum Philippum Ducem Sueuiæ, dum eſſet Dux Tuſciæ, propter inuaſionem, & deuaſtationem Apoſtolici patrimonij, & excommunicationem illam publicari fecit, etiam Henrico Imperatori hanc formam dedit ſuper ipſius abſolutione præfatis Epiſcopo, & Abbati; vt quia ſuperioris ſententia per minorem relaxari non poteſt, & ob hoc oportet eumdem Philippum accedere ad Sedem Apoſtolicam abſoluendum, ipſi tamen hoc modo remitterent ei laborem itineris, ſi præfatum Archiepiſcopum liberaret, & recepto ſecundùm formam Eccleſiæ iuramento, quòd ſuper omnibus, pro quibus excommunicatus fuerat, mandatis Apoſtolicis obediret, abſolutionis ei beneficium exhiberent. Illi ergo in Teutoniam procedentes inuenerunt ſupradictum Philippum à quibuſdam Principibus electum in Regem, qui Guaruianam ad ipſos accedens de facto ſe fecit abſolui non publicè, ſed occultè: nec præſtito iuramento ſecundùm formam Eccleſiæ, ſed promiſſione facta per epiſtolam, præfatum tamen Archiepiſcopum & fratres ipſius gratuitò liberauit. Poſtmodùm autem idem Philippus fecit ſe inungi & coronari, non Aquiſgranis, ſed Moguntiæ; nec à Colonienſi Archiepiſcopo, ſed à Tarantaſienſi; quia nullius Archiepiſcoporum Teutoniæ id facere attentauit. Sed nec aliquis Epiſcoporum in illa coronatione præſentes, pontificalibus indui præſumpſerunt, præter ſolum Sutrinum, qui ad aliud fuerat deſtinatus. Vnde cùm ad Summi Pontificis præſentiam rediiſſet, veritate per propriam confeſſionem comperta, tum de forma neglecta, tum de præſumptione commiſſa, fecit eum extra ſuum Epiſcopatum vſque ad finem vitæ manere. Pro prædictis verò captiuis, licèt iam liberatis, adhuc tamen exulibus, rogauit Imperatricem per Nuntium ad hoc ſpecialiter deſtinatum, eiſdémque reſtitutionis gratiam impetrauit. Sed & Sibilia relicta Regis Tancredi cum filiabus ſuis ergaſtulum captiuitatis euaſit, & in regnum Francorum confugiens primogenitam ſuam Gualtero Brennenſi Comiti tradidit in vxorem.

Nota ſuperioris ſentẽtiam per inferiorem nõ poſſe relaxari.

De electione Philippi.

De abſolutione Philippi nõ publicè facta, ſed occultè, nec præſtito iuramento.

De inunctione & coronatione Philippi Maguntiæ à Tarantaſiẽ. Archiepiſc.

De pœna Epiſcopi Sutrini qui interfuit in Pontifical. inunctioni Philippi.

Sibilia relicta Regis Tancredi captiuitatẽ egreſſa fugit in Franciam cum filiabus ſuis.

Colonienſis autem Archiepiſcopus, & quidam alij Principes tam Eccleſiaſtici quàm ſeculares videntes ſe in electione Philippi fuiſſe contemptos, vocauerunt Othonem filium quondã Henrici Ducis Saxoniæ, Comitẽ Pictauenſem, & apud Coloniã elegerunt in Regẽ,

Otho filius Duci. Saxoniæ electus in Regem, & coronatus à Colonien. Archiepiſcopo Aquiſgrani, & de adhærentibus ei.

éúmque Colonienſis Archiepiſcopus coronauit ſolemniter Aquisgranis; & ſic facta eſt diuiſio in Imperio longo tempore duratura: nam Othoni adhæſerunt Colonienſis Archiepiſcopus, & ſuffraganei vniuerſi. Præterea Cameracenſis, & Padeburgenſis, & illi deſeruiẽtes Epiſcopi. Necnon Bremenſis Archiepiſcopus, Dux Louaniæ, Dux Lumburgo, Comes Palatinus regni, Lantgrauius Thuringiæ multíque Comites, itáque terram obtinuit vltra Moſellam à Cameraco, vſque Vidanam penè totam. Philippo verò reliqua terra cum ceteris Principibus ſe ſubmiſit, quãuis nec iſti, nec illi firmiter adhæreret, ſicut ex poſtfacto patebit.

De adhærẽtibus Philippo.

De Imperatrice Conſtantia ReginaSiciliæ.

Interim autem Conſtantia Imperatrix cognoſcens quòd perfidus Marcualdus machinabatur inuadere regnum, diffidauit eumdem, & mandauit per litteras ſuas eum tanquam hoſtem Regis, & regni ab omnibus euitandum. Habebat & valde ſuſpectum Gualterum Troianum Epiſcopum regni Siciliæ Cancellarium; ità quòd ſubtraxerat illi ſigillum, nam & fratres ipſius reduxerunt Marcualdum: ſed ad multam interceſſionem Summi Pontificis recepit illum in gratiã. Itaque cùm eadem Imperatrix parum poſt annum à morte Imperatoris ageret in extremis, ſtatuit eum familiarem regium cum Panormitano, Montis Regalis, & Capuano Archiepiſcopis. Balium verò Regni Domino Papæ dimiſit ab omnibus iuramento firmandum: quoniam ad eum ſpectabat, tamquam ad Dominum principalem; conſtituens vt ſingulis annis durante Ballio perciperet de prouẽtibus Regis triginta millia tarenorum, & ſi quas expenſas pro regni foret defenſione facturus, omnes ſibi ex integro redderentur; ſícque debitum carnis exſoluit, Rege pupillo in familiarium cuſtodia derelicto. Marcualdus autem regreſſus in regnum ad occupandum illud totis viribus intendebat, prætendens quòd ex teſtamento Imperatoris ipſe debebat eſſe Balius Regis, & regni. Statim ergo Dominus Papa Gregorium Sanctæ Mariæ in porticu Diaconum Cardinalem Legatum in Siciliam deſtinauit, vt ibi cum familiaribus Regis de regni negotijs ordinaret: Qui profectus recepit ab eis Balij iuramentum, & fecit illud ab alijs per Siciliam exhiberi. Verùm quia non bene intendebatur ei à familiaribus Regis, & præſertim à Cancellario, qui dedignabatur eum ſuperiorem habere, cùm & omnes non regijs, ſed proprijs vtilitatibus inſudarent, poſt non multum tempus ad Sedem Apoſtolicam eſt reuerſus, nuntijs cum litteris Regis per regnum tranſmiſſis, vt ab omnibus Domino Papæ iuramentum Balij præſtaretur. In Terram verò laboris Dominus Papa direxit Ioannem tituli Sancti Stephani in Celio monte Presbyterum, & Gerardum Sancti Adriani Diaconum Cardinalem, vt Ciuitates, Comites, & Barones inducerent ad reſiſtendum perfido Marcualdo, qui congregato exercitu intendebat in primis capere Monaſterium Caſinenſe, vt ingreſſum regni liberum obtineret. Cùm ergo Caſinenſis Abbas in inſtantiis neceſſitatis articulo Summi Pontificis auxilium imploraret, miſit Nobilem virum Landonem in Monte longo Conſobrinũ ſuum Rectorem Campaniæ cum quingentis penè militibus, & centum arcarijs conductis ad ſolidos, qui cum præfatis Cardinalibus receperunt ſe in Villa ſancti Germani, vt eam defenderent contra impetum Marcualdi. Homines autem ipſius Villæ tamquam puſillanimes, & imbelles ipſo veniente fugerunt ad montem Caſinum cum filijs & vxoribus ſuis, & poſt eos Cardinales, & milites diſceſſerunt. Cardinales verò cum habitatoribus mille in Monaſterium ſunt recepti, & milites cum arcarijs ſe in vallo poſuerunt, ante Monaſteriũ receperunt, quos capta villa, & ſpoliata Marcualdus obſedit, æſtimans eos ad deditionem poſſe compellere per inopiam victualium, aliorúmque neceſſariorũ defectum. Quo audito Summus Pontifex vehementer indoluit, ſtatímque miſit Iordanũ tituli Sanctæ Potẽtianæ Presbyterum Cardinalem, Octauianũ Subdiaconum conſobrinũ ſuum cũ vncijs auri mille quingentis ad Petrum Comitem Celanenſem, vt cum eo prout melius poſſent efficerent,

De Marcualdo.

De Marcualdo qui volebat capere monaſteriũ Caſinenſe.

Digitized by Google

quatenus obſeſſis ſeptem in victualibus ſubuenirent. Ipſe verò aurum recepit & diſtribuit illud militibus ſuis, propriam magis vtilitatem, quàm obſeſſorum neceſſitatem attendens. Nam vix tandem fecit illuc intromitti aliquas ſaumas farinæ; ſed illi licèt in multa penuria, & timore, reſtiterunt tamen viriliter & conſtanter, ità quòd cùm quoſdam corrupiſſent pecunia Marcualdi, & ad ſuum præſidium attraxiſſent, idem Marcualdus poſt duos menſes ab obſidione receſſit, aliquiſque malo fuit vſus in illo: nam capta villa, & fugatis militibus tantus omnes terror inuaſit, quòd ſi cum illo triumpho protinus proceſſiſſet, penéque nullos inuenisſet ſuæ malitiæ reſiſtentes. Sed interim timore ſedato, ſpiritúque reſumpto ad reſiſtendum ei ſe plurimi parauerunt. Ille verò non ſolùm viribus, ſed in fraudibus inſiſtebat, vt præconceptam malitiam duceret ad effectum: & licèt quoſdam viribus ſuperaſſet, aliòs verò fraudibus decepiſſet non tamen potuit prænalere, cùm Summus Pontifex obſtaculum ſibi ponerèt in omnibus vijs ſuis. Sperans autem quòd eum poſſet inclinare promiſſis, per Conradum Archiepiſcopum Maguntinum, tantùm de Hieroſolymitanis tunc partibus redeuntem, & ſæpe per alios ſecretè fecit, & cautè tentari, vtrùm eum poſſet oblatione munerum mitigare, promittens quòd ſi ſolummodo ab eius impedimento ceſſaret, quamuis nullum fidei ſibi præſtaret auxilium, incontinenti daret ei valentiam auri viginti millium vnciarum; & poſtquam obtinuiſſet Panormum totidem ſibi auri vncias exhiberet, legitimam ſibi fidelitatem præſtaret, duplicaret obſequia quæ Romani Pontifices de regno Siciliæ conſueuerunt habere, ipſúmque regnum ab Apoſtolica Sede immediatè teneret: nec ſedebat obſtare quòd ſummus Pontifex Regem infantulum in ſua cura ſuſceperat; quia ſicut ipſe firmiter aſſerebat, puer ille nec Imperatoris, nec Imperatricis filius fuerat, ſed ſuppoſitus partus, quod teſtibus adſtruere promittebat.

De Iordano Cardinali qui aurum accepit, & parum fecit.

Promiſſiones quas Marcualdus fecit fieri Papæ pro habendo regno Siciliæ.

Marcualdus dicebat, quòd Fedricus non eſſet Imperatoris vel Imperatricis filius, ſed ſuppoſitus partus.

Porrò Summus Pontifex tantam ipſius iniquitatem attendens, promiſſiones, & oblationes ipſius execrabiles indicauit.

Cúmque non poſſet hoc modo proficere ad aliam ſe fraudem conuertit, proponens quòd reconciliari vellet Eccleſiaſticæ vnitati: ſed cùm fuiſſet illi reſponſum, quòd oportebat eum iuramento firmare, vt ſuper omnibus pro quibus excommunicatus erat mandatis Apoſtolicis obediret: reſpondit quòd in ſpiritualibus abſolutè pareret, in temporalibus autem iuſtis mandatis parendi præſtaret iuratoriam cautionem. Quòd cùm ſibi fuiſſet aſſertum, quia propter eum conſueta firma iurandi nullatenus mutaretur, tandem in ſcriptis promiſit, quòd ſuper omnibus pro quibus excommunicatus erat iuraret abſque pacto quolibet, & teneret ſe vniuerſis mandatis Apoſtolicis pariturum. Licèt autem Dominus Papa fraudem ipſius haberet ſuſpectam valde; quia tamen redire volentibus non eſt Eccleſiæ aditus obſerandus, miſit Verulas in Campaniam Octauianum Oſtienſem Epiſcopum, & Guidonem Sanctæ Mariæ trans Tyberim Presbyterum, ac Hugolinum Sancti Euſtachij Diaconum Cardinalem, vt dictum Marcualdum illuc ad eorum præſentiam accedentem, ſub forma reciperent ſupraſcripta. Qui cùm veniſſent poſt multas altercationes prædicto modo iurauit, rogans Epiſcopum & Cardinales prædictos, vt ad faciendum mandatum deſcenderẽt ad Monaſterium Caſſemarij, dictæ Ciuitati vicinum, vt coram ſocijs ſuis, quorum illic remanſerat multitudo audiret, vſus hac fraude, vt cùm à loco munito deſcenderent, ad locum immunitum non auderent ei graue proferre mandatum. Acquieuit Oſtienſis Epiſcopus, ſeductus conſilio Nobilis viri Leonis de Monumento conſobrini ſui, qui reconciliationis huius fuerat mediator: acquieuerunt & alij, licèt improuidè ipſius Oſtienſis Epiſcopi perſuaſione ſeducti.

Cúmque ad præfatum Monaſterium deſcendiſſent paratum eſt illis conuiuium in quo

præfatus Marcualdus eis accuratissimè deseruiuit, & sub finem conuiuij submurmuratum est, quòd capi deberent, vt sic territi mandatum quod displiceret illi facere non auderent. Vehementer ergo confusi quid facerent ignorabant: sed præfatus Hugolinus sancti Eustachij Diaconus Cardinalis resumpto spiritu fortitudinis, coram omnibus qui cum eo erant ad audiendum mandatum, protulit scriptum Bulla Domini Papæ munitum, in quo mandatum quod illi faciendum erat, continebatur expressum; & ait, Ecce mandatum Domini Papæ, nos aliud facere non valemus.

forma mandati Marcualdi pro parte Rom. Ecclesiæ.

Hanc autem cautelam summus Pontifex adhibuerat tum propter se, tum propter illos: mandatum est ergo illi sicut continebatur in scripto, sub debito præstiti iuramenti, vt à balio regni, inuasione quoque ac molestatione per se ac suos omnino desisteret, nec ipsum in patrimonium beati Petri aliquatenus molestaret: vniuersa quæ de regno per se, vel suos, violenter ac fraudulenter inuaserat restitueret, quæ haberet; quæ verò detinerentur ab alijs, pro posse suo restitui faceret bona fide. Super damnis autem & iniurijs irrogatis præsertim Ecclesiæ Romanæ, ac Monasterio Casinensi satisfaceret competenter secundùm dispositionem Summi Pontificis, & proprias facultates: in clericos, & viros Ecclesiasticos, manus de cetero non immitteret, nec immitti faceret violentas: Cardinales, & Legatos Apostolicæ Sedis nec spoliaret, nec caperet, nec spoliari, nec capi faceret, nec etiam obsideri, nisi fortè impugnatus ab eis in defensionem propriam id agere cogeretur; non quòd id ei deberet tunc licere; sed quia hoc ei interdicebat ex debito iuramenti.

Audito mandato factus est ingens tumultus in populo, sed, ipse Marcualdus, quamuis valde commotus, non tamen permisit vt in Cardinales committerent aliquid inhonestum; quin potius vsque in Verulas eos in propria persona conduxit, proponens quòd ad præsentiam Summi Pontificis vellet accedere, vt ei quædam secretissima patefaceret, quæ nulli alij reuelaret. Vnde petebat vt præscriptum mandatum interim suspendere dignarentur; litteras cum sigillo suo munitas in testimonium destinauit, quòd præscriptum iuramentum præstiterat, & mandatum receperat suprascriptum.

Sed ad vomitum rediens post absolutionem suam, litteras Domino Papæ direxit, in quarum salutationis alloquio fraudem eius perpendit, in eo quòd salutatio talis erat: Reuerendo in Christo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia Sanctæ Romanæ Sedis summo Pontifici, Marcualdus Imperij Seneschallus, &c. Salutem & obedientiam tam debitam quàm deuotam. Et in alijs sic erat expressum: Marcualdus Imperij Seneschallus, & id quod est deuotum obedientiæ famulatum, tamquam qui non ex toto supprimeret, nec exprimeret manifestè, quòd regni Balius, & Procurator existeret, sicut se priùs in suis litteris consueuerat appellare.

De litteris mendosis quas misit Marcualdus intra & extra regnum.

Misit etiam litteras non solùm intrà regnum, sed extra significans quòd ipse reconciliatus erat summo Pontifici, tantámque gratiam in oculis eius inuenerat, quòd concesserat ei vt Balius regni gereret, & duos ei deputauerat Cardinales, qui ad intendendum sibi compellerent vniuersos. Super quibus cùm redargutus fuisset à Cardinalibus, apertè rescripsit quòd nec pro Deo, nec pro homine mandatum quod sibi fecerat summus Pontifex obseruaret.

De Nuntijs & litteris quas misit Dñs Papa contra Marcualdum.

Vnde Dominus Papa per totum regnum Nuntios, & litteras destinauit, significans totum processum, & ipsius perfidiam manifestans, districtè præcipiens vniuersis, vt eum tamquam excommunicatum, periurum, hostem, & proditorem vitarent.

Ipse verò cognoscens se sua intentione fraudatum cæpit subtiliter machinari, qualiter posset in Siciliam transfretare, suam ibi nequitiam liberiùs impleturus. Et cùm quosdam

Digitized by Google

ſibi comparaſſet fautores, tranſiuit, & cæpit mala quæ poterat operari; dimittens ſuæ iniquitatis quos complices & fautores Diupoldum, Otthonem & Sifridum fratres ipſius, Conradum Sorellæ, Otthonem de Lauiano, & Fredericum Malinti, ac quoſdam, alias multas ex hac parte phari munitiones tenentes, qui omnes cum illo de vanitate conuenerant in idipſum. Cùm ergo per illum mala cæpiſſent ſuper Siciliam multiplicari, familiares Regis ad Summum Pontificem clamare cæperunt, vt eis cum efforcio mitteret protectorem.

Miſit ergo C. Tituli Sancti Laurentij in Lucina presbyterum Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum, & Nobilem virum Iacobum Conſobrinum, & Mareſcallum ſuum cum ducentis militibus pecuniaria mercede conductis, quibus adiunxit Anſenium Neapolitanum, & Angelum Tarentinum Archiepiſcopos, viros induſtrioſos, & prudentes, quorum ſtudio, & conſilio vteretur: qui profecti Fredericum in Calabria compreſſerunt per totam prouinciam deuaſtantem; & inde peruenere Meſſanam ciuitatem Siciliæ fideliſſimam, quæ numquam in hac tempeſtate à via regia declinauit. Interim autem Gualterius Comes Brennenſis, qui primogenitam filiam Regis Tancredi duxerat in vxorem, de captiuitatis ergaſtulo cum matre & ſororibus redeuntem, vir vtique fortis & nobilis, ſtrenuus & magnanimus ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, poſtulans humiliter & inſtanter iuſtitiam ſibi fieri de his quæ ad vxorem eius in regno Siciliæ pertinebant. Conſtabat enim quòd pater eius Tancredus regnum Siciliæ obtinuerat, & poſt eum filius eius Vvillelmus in regni ſolium fuerat ſublimatus; cui Henricus Imperator tempore Celeſtini Papæ abſtulit regnum, & ſic tandem cum illo compoſuit, quòd conceſſit ei, & heredibus ſuis Comitatum Licij, & Principatum Tarenti, conceſſionem huius tam ſuo, quàm ſuorum iuramento confirmans. Sed poſtquàm eum, matrem, ac ſorores ipſius in ſua obtinuit poteſtate captiuos in Teutoniam deſtinauit, de qua vix tandem, ipſo paruo in captiuitate defuncto, mater & ſorores eius per mandatum Apoſtolicum euaſerunt. Cæpit ergo Dominus Papa multipliciter dubitare quid ei ſuper petitione prædicti Comitis eſſet agẽdum. Nã ipſe Comes Friderico paruo Regi Siciliæ filio prædicti Imperatoris videbatur non immeritò eſſe ſuſpectus, tamquam qui ſuorum intenderet iniuriam vindicare: ſed è contrario dubitabat, ne ſi omnino ipſius Comitis repelleretur petitio, ipſe ſe Regis hoſtibus iungeret, & ſic fieret error nouiſſimus peior priore. Deliberauit igitur diligenter non ſolùm cum Cardinalibus, ſed & cum alijs viris prudentibus, & in hoc tandem vniuerſorum reſedit conſilium, vt ius quod vxor prædicti Comitis ex conceſſione habebat in Comitatu Licij, & Principatu Tarenti, recognoſceret illi, ne iuſtitiam denegaret. Vt autem contra ſuſpicionem præfatam caueret, in publico Conſiſtorio adſtante multitudine copioſa, ſubſcriptum ab ipſo Comite iuramentum recepit, & ne familiares Regis ſcandalizarentur ex hoc, ſi fortè antequàm eis huius facti cauſam exponere, conceſſiſſet præfato Comiti litteras pro Principatu Tarenti, & Comitatu Licij obtinendo, protinus miſit eis litteras in hunc modum.

De Legato, & Archiepiſcopis quos miſit Papa in Siciliam, in auxilium Friderici.

De Gualtero Comite Brennæ.

Henricus Imp. tempore Celeſtini Papæ Vvillelmo filio Tancredi abſtulit regnum,

FORMA LITTERARVM INNOCENTII miſſarum Frederico tunc pupillo.

NVper dilectus filius noſter, Nobilis vir Gualterus Comes Brennenſis, cũ Nobili muliere S. relicta quondam Regis Tancredi, & filia eius vxore ſua, Militibus etiam, & alijs multis ad Apoſtolicam Sedem accedens, ex parte ipſius vxoris ſuæ, & ſoror eiuſdem petitionem nobis offerre curauit, ſuper aſſignando ſibi Principatu Tarentino & Co-

mitatu Licienſi in iuſto cambio pro ipſo Comitatu, iuxta conceſſionem, quàm Henricus quondam Imperator ſuper ijs Vuillelmo quondam filio Regis eius, & ipſius heredibus feciſſe publicè noſcebatur, cùm contra eum nec Vuillelmus, nec ſorores ipſius in aliquo deliquiſſent, vtpote qui ætatis beneficio excuſantur. Nos eiuſdem Comitis Nobilitatem & potentiam attendentes; cùm etiam eum multi ſequantur, & plures ſint in proximo ſequuturi, vt pote quem dilecti filij Campaniæ, & Flandriæ Comites proxima linea conſanguinitatis attingunt, qui iam Crucis ſignaculum aſſumpſerunt in Terræ ſanctæ ſuccurſum, & ipſius Comitis ſubſidium profecturi; deliberauimus quid eſſet agendum; vtrùm ſcilicet eũ ad Regis traheremus obſequium, an pateremur hoſtilem animum aſſumere contra regnum. Cognoſcentes ergo petitionem ipſius ſecundùm ea quæ intelleximus eſſe iuſtam, fauorem ei Apoſtolicum ſuper ipſa petitione duximus impendendum; ne ſi ei forſitan iuſtitiam negaremus, quaſi deſperans regni hoſtibus adderetur, vel per ipſum fortior Regis fieret inimicus; & eſſet ergo nouiſſimus error peior priore. Procurauimus igitur, & obtinuimus apud ipſum ſtudio diligenti, multa conſilij deliberatione præhabita; quòd exhibuit nobis ſupra Crucem & Reliquias iuratoriam cautionem, quòd nec per ſe, nec per alium machinabitur quidquam contra perſonam Regis, honorem ipſius, & regnum Siciliæ.

Sed cùm aſſequetur Principatum & Comitatum prædictos, vel iuſtum excambium, ad mandatum noſtrum præſtabit eidem Regi fidelitatem, & homagium exhibebit, & nobis tam Regis tutelam, quàm regni balium aſſecurabit proprio iuramento, & quòd bona fide pro poſſe ſuo ad defenſionem Regis, & regni ſtudebit contra hoſtes ipſius, nominatim contra Marcualdum, Diupoldum Oddonem de Leuiano, & fautores ipſorum. Similiter autem ſuper ſorore, id eſt filia quondam Regis Tancredi vxor ipſius Comitis iurauerunt, quòd id quantùm in eis eſt, fideliter obſeruabunt, & procurabunt apud eumdem Comitem vt inuiolabiliter obſeruetur. Quòd ſi forſan contra præſtitum iuramentum idem Comes, vel vxor ipſius, per ſe, vel alium, quacumque tentaret occaſione venire, præter reatum periurij, excommunicationis in perſonas, & interdicti ſententiam in terra incurrerent, & ab omni iure, ſi quod eis non ſolùm in prædictis terris, ſed in regno etiam competeret caderẽt omnino. Super quibus omnibus fideliter obſeruandis fideiuſſores idoneos idem Comes quos poterit exhibebit. Volentes igitur honori veſtro deferre, priùs quàm ei Principatum & Comitatum prædictos, vel iuſtum faceremus, aut etiam mandaremus excambium aſſignari, id vobis duximus intimandum, vt præter veſtram conſcientiam nihil agatur. Serenitatem veſtram monemus & hortamur in Domino, ac per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus infra vos ipſos diligentiùs attendentes, & iuſtitiam & potentiam Comitis antedicti, qui per ſe, ac ſuos Regi ac regno poterit vtiliter deſeruire, & hoſtes ipſius potenter ac viriliter expugnare; neceſſitatem quoque regni & egeſtatem, quæ peccatis exigentibus non ſolùm ſuperuenientem, ſed nec etiam imminentem perſecutionem ſufficit ſuſtinere, procuretis prudenter ac cautè, vt quod ad iuſtitiam eius pertinere dignoſcitur, ſinè turbatione qualibet compleatur: ſcituri quòd idem Comes quem experimento cognouimus eſſe virum induſtrium & prudentem, & quem Deum timere credimus, & præ omnibus animæ ſuæ affectare ſalutem, nobis firmiter repromiſit, quòd tantum ac tale, dante Domino, Regi ac regno contra hoſtes ſuos ſeruitium exhibebit, quòd non ſolùm ab eo non moleſtabitur ſuper iſtis, ſed maiora merebitur obtinere. Quòd ſi forſan vobis viſum fuerit, vt ampliùs per eumdem Comitem poſſimus Regi, ac regno cauere, id per veſtras nobis litteras intimetis, vt de conſilio veſtro cautionem quam expedire videritis exigamus ab ipſo & recipiamus exactam.

Digitized by Google

Cùm autem Gualterus Troianus Episcopus regni Siciliæ Cancellarius apud Messanam has litteras recepisset, commotus vehementer & conuocato populo, intentionem Summi Pontificis impetu spiritus, modis quibus potuit studuit deprauare, magis sibi timens, quàm Regi; quia ipse cum omnibus suis opposuit se Regi Tancredo, verebatur ne præfatus Comes, qui filiam eius duxerat in vxorem, si potens efficeretur in regno, in eum & suos acriter vindicaret.

Memoratus verò Comes vxore ac sociis dimissis, in Franciam est reuersus, vt exercitu congregato veniret ad obtinendam terram præscriptam, & ad hostes regios expugnandos.

DE MARCVALDO.

INterea Marcualdus attractis sibi Sarracenis Siciliæ, multisque sibi Nobilibus sociatis, in tantùm profecit, quòd obtentis multis ciuitatibus & castellis, venit vsque ad Panormum, & ciuitatem ipsam fortiter impugnabat; vnde oportuit Legatum, & Marescallum Summi Pontificis, qui Messanæ cum præfato Cancellario morabantur, accelerare Panormum: Quid autem de ipsorum aduentu prouenerit, litteræ Anselmi Neapolitani Archiepiscopi ad Dominum Papam transmissæ testantur, quarum tenor est talis.

LITTERA VICTORIÆ.

Forma litterarum Anselmi Archiepiscopi Neapolit. missarum ad Papam.

BOna quæ vestrarum orationum interuenientibus meritis operatus est Dominus his diebus, vobis Domino meo, sicut vidi proprijs oculis declarare. Nouerit itaque Sanctitas vestra, me cum tribus galeis, & vno brino Apuleorum, qui me vestri gratia, cum Magistro Bartholomæo Proscriptore vestro, & mea tota familia honorificè perduxerunt, feliciter applicuisse Panormum, die videlicet decimaseptima præsentis Iulij mensis, quo etiam die, sicut Domino placuit, & hora eadem Dominus Cardinalis cum Dominis omnibus Curiæ, excepto Catanensi, & exercitu regio pariter peruenere Panormum. Factum est autem gaudium in ciuitate, pro eo præcipuè, quòd occasione Marcualdi nequissimi, qui eam cum Sarracenorũ gente nefaria, per viginti duos dies continuos tenuerat strictè nimis, & detinebat obsessam, summa iam videbatur inopia laborare. Diẽ ergo eodem & exercitus Regis extra ciuitatem, in viridario scilicet Regis quod dicitur Iauuandum, castra sunt posita, vt statim, aut die sequenti campalis fieret cum inimico congressus. Sed homo versutus & callidus, mox vt applicuisse persensit exercitum, per Rainerium de Manente verba pacis transmisit in dolum, vt ex partis nostræ si posset infirmiora cognosceret, & quas de hora præstolabatur in horam vires interim recipiens cumularet. Nouerat etiam pecuniæ nostræ defectum, & quòd propter importunam murmurantium stipendiariorum instantiam belli erat nobis periculosa dilatio, & ideò verbis detinendo, siue decipiendo nos dulcibus illaqueare credebat: fecitque notum satis, præsertim cùm iam audientium animos ad pacis suæ concordiam inclinasset; nisi consilia Principum, Domino desuper qui nouit omnia antequam fiant, & cogitationes hominum à longè considetat, dissipasset. Omnibus enim diuersis & varijs linguis, quæ in exercitu erant regio congregatæ, voluntatem, & vocem contulit vniformem, vt omnes vnanimiter dicerent, omnes vna voce clamarent; Pacem excommunicati respuimus, inimici Dei & hominum concordiam penitus sinè omni consilio refutamus. Verùm propter hæc verba nec ille pacem suam desistebat expetere, nec tractatores nostri, quæ ab ipso proponebantur, seu postulabantur audire: & cùm fere finis iam

Digitized by Google

esset & murmurantibus omnibus pax consummari deberet, quæ nostræ partis pro certo continere videbatur incommodum, nec ad nostrum spectabat honorem, Magister Bartholomæus, vir qui nostram & Ecclesiæ Dei iniuriam æquanimiter tolerare non potest, audiens quòd ista concordia in odium, contemptúmque nostrum fieri debebat, & quòd etiam toti regno poterat esse damnosa, litteras prohibitionis vestræ produxit in medium, & vbi præter deuotissimum nostrum Dominum Montis Regalis, tres erant alij Domini congregati pro tractanda, imò perficienda dicta concordia, videlicet Cancellarius, & Domini Messanensis & Cephaldensis, præsente iam dicto Raynerio nuncio Marcualdi, protulit & assignauit litteras vestras, firmiter prohibens eis, iuxta tenorem mandati, vt cum Marcualdo nequissimo pactum non facerent, neque finem. Factum est itaque vt tum pro mandato vestro, tum quia exercitus totius & populi Panormitani tumultus nimis crescebat, & murmur, post diem quartum inter Panormum & Montem Regalem, quem Marcualdus acceperat, & tenebat, ab hora tertia vsque fere ad nonam fuit hinc inde fortissimè præliatum, & tandem sicut Domino placuit, promerentibus sanctis orationibus vestris, post multas partis aduersæ strages, mutilationes, & cædes, & per egregij viri Domini Marescalli vestri subsidium, qui cum suis in extremio locatus castellum tenebat, ipse castellum erat exercitus, optatum habuimus de inimico triumphum; vt enim aliquantulum eloquar, primi nostri, qui erant in prima belli facie constituti, licèt in primis viriliter fecerint, licèt quamplures prostrauerint & occiderint, multitudinem tamen primorum, quoniam in ipsos insimul irruerunt non valentes sustinere, bis terga dedisse coacti sunt, & benedictus à Domino Marescallus bis eos recepit incolumes, & defendit; & dum nimis vrgeret & opprimeret Teutonicorum & Agarenorum pars alia, benedictus à Domino Marescallus, & sui vnanimiter & animosè congressi, in hora vna, in puncto vno castra verterunt, fugauerunt, receperunt, ceciderunt & occiderunt sequentes, & persequentes donec illi qui gladium euaserunt, loca castrorum cum omnibus tentorijs, & rebus suis desererent, & se per aspera montium, per concana vallium & defossa terrarum dispergerent, & in ruinã perditionis abirent. Quidam autem Pisani, vt dictum est numero quingenti; & amplius, quibus quidam præerat nomine Benedictus, qui & ipse Pisanus, Montis Regalis montana tenebat & infinita Sarracenorum multitudo erat ibi cum eis ad custodiẽda loca debilia constituti; sed quando pronunciatum est bellum, pedites nostri cum Comite Gentili, & Comite Malgario, & quibusdam militibus alijs potenter ascenderunt, transcenderunt, & obtinuerunt montana, & omnes fere quot inuenti sunt in ore gladij posuerunt. Benedictus autem ille qui præerat cum paucis dicitur euasisse. Sed & quidam Sarracenus nomine Magadeo, qui omnium erat Magister & Dux, ibi quoque truncatus & mortuus fuit. Marcualdus verò quò, & cum quot, aut quibus de suis aufugerit, adhuc nescitur. Scimus autem quòd ille nuper hominum, & Diaboli mediator prædictus Rainerius de Manente captus est, & in carcere positus, & multi alij de maioribus, & melioribus quorum nomina nescio, de exercitu Marcualdi. Quot autem & qui sunt occisi nescimus; scimus autem multos & optimos fuisse. Spolia eorum multa & preciosa fuerunt, ità quòd totus ille dies vix ad exportandum suffecit. Hæc est ergo, Domine, quam fecit Dominus dies optatæ redemptionis & lætitiæ; dies in quo magnificatum & benedictum est nomen vestrum; dies inquam qui & nobis de hoste victoriam contulit, & viro egregio Marescallo cum omnibus suis nomen acquisiuit æternum. Faciat Deus vt ei respõdeatur secundùm merita sua bona, imò præclara opera sua. Vobis autem eum non commendo; quia opera sua valde bona eum apud vestram magnificentiam recommendant.

In hac

In hac fuga perdidit Marcualdus vniuerſam ſupellectilem ſuam, & inuentum eſt in quodam ſcrinio teſtamentum Imperatoris Henrici aurea bulla ſignatum, in quo inter cætera hæc de verbo continebantur ad verbum: Imperatrix conſors noſtra, & filius noſter Fredericus Domino Papæ, & Eccleſiæ Romanæ exhibeant omnia iura, quæ à Regibus Siciliæ conſueuerunt habere, & Domino Papæ ſecuritatem faciant ſicuti Reges Siciliæ Summo Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ ſacere cutauerunt. Si verò prædicta conſors noſtra præmoreretur & filius noſter ſecundùm ordinationem ſuam remaneat, & filius noſter ſinè herede deceſſerit, regnum Siciliæ ad Romanam Eccleſiam deueniat. Si verò filius noſter præmoreretur dilecta conſors noſtra regnum in vita ſua teneat, & poſt mortem ſuam regnum Siciliæ ad Romanam Eccleſiam deueniat. De Imperio ordinamus, quòd Dominus Papa, & Eccleſia Romana illud filio noſtro confirmet; & pro hac confirmatione Imperij & regni volumus, quòd tota terra Comitiſſæ Mathildis reſtituatur Domino Papæ, & Romanæ Eccleſiæ præter Medeciſſimam, & Argelatam cum earum pertinentijs.

Teſtamentũ Henrici Imperatoris.

De terra Comitiſſæ Mathildis.

Et inſuper ordinamus & volumus vt tota terra de Ponte Payle, cum monte Fortino liberè dimittatur Domino Papæ, vſque ad Cepanum, & quod eſt Eccleſia Romana, habeat Montem Flaſconem cum omnibus appendentijs ſuis. Inſuper præcipimus Marcualdo Seneſcallo noſtro vt Ducatum Rauennæ, terram Bruttonoriæ & Marchiam Anconæ recipiat à Domino Papa, & recognoſcat etiam ei Medeciſſimam & Argelatam cum earum pertinentijs. De quibus omnibus bonus ſuis ſecuritatem ei iuret & fidelitatem vt faciat, ſicut Domino ſuo. In morte verò ſua ſi ſinè herede deceſſerit Ducatus Rauennæ, terra Bruttonorij, & Marchia Anconæ, Medeciſſima, Argaleta cum earum pertinentijs in dominio Romanæ Eccleſiæ remaneant.

De Mediciſſima, & Argelata Rom. Eccleſiæ.

Rauenna.

In tantum autem præfati Mareſcalli ſtrenuitas & prudentia non ſolùm Regi, familiaribus eius, verùm & vniuerſis Comitibus & Baronibus, & omnibus tam indigenis, quàm extraneis grata extitit & accepta, vt communi omnium conſilio & fauore Comitatus Andriæ donaretur regali priuilegio aurea bulla munito ſuper ipſius ſibi conceſſione collato. Quia verò familiares Regi neceſſarias ſibi & ſuis denegabant expenſas, & propter nimium æſtatis ardorem milites ſui iam incæperant grauiter infirmari, compulſus eſt ad propria remeare, multámque pecuniam Dominus Papa fecit militibus elargiri; tum pro ſtipendijs, & muneribus, tum pro equis & armis: quoniam propter quaſdam expenſas quas fecerant in Sicilia nihil penitus à Regis familiaribus acceperunt. Tunc temporis defuncto Panormitano Archiepiſcopo Metropolitano, Eccleſia Panormitana vacabat, ad quam præfatus Cancellarius vehementer adſpirans vſque adeò laborauit, quòd fecit ſe in Archiepiſcopum poſtulari, & eandem poſtulationem per præfatum Legatum admitti, Summo Pontifice penitus inconſulto; & quamuis nondum pallium recepiſſet, nedum etiã poſtulaſſet, Panormitanum tamen Archiepiſcopum & re, & nomine ſe gerebat. Quod cùm ad Summi Pontificis notitiam peruenisſet, redarguit valde Legatum, quòd in tanto negotio circa talem perſonam proceſſerat, antequàm ſuum beneplacitum perquiſiſſet, vt tamen illi deferret, de multa benignitate conceſſit, vt idem Cancellarius tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus procurationem gereret Metropolitanæ Eccleſiæ antedictæ; ſic tamen vt ſe ſicut priùs Troianum Epiſcopum appellaret, & ſi vellet Eccleſiæ Panormitanæ procuratorem ſiue Miniſtrum: ſed ipſe ſpiritu elationis inflatus huiuſmodi gratiam dedignatus eſt acceptare; quin potiùs ad infamandum Summum Pontificem de facto Brennenſis Comitis nec linguam, nec calamum voluit cohibere.

Nota quod propter victoriam habitam de Marcualdo Comitatus Andriæ fuit donatus Iacobo Conſtiario, & Mareſtallo Innocentij Papæ.

Nota de Epiſcopo Troiano qui fecit ſe in Panormitanum Archiepiſcopum poſtulari & ante palliũ ſe Archiepiſcopum nominabat.

Digitized by Google

De Comite Brennæ, qui cum paucis militibus venit de Francia.

Saepefatus autem Comes Gualterius Brennensis, congregatis militibus non multis, sed strenuus Romam cum illis concito cursu peruenit, nonnullis eius audaciam subsannantibus, quòd cum tam modica manu vellet regnum intrare. Quo audito Diupoldus & cõplices eius in vnũ se patiter collegerunt, modis omnibus laborãtes, vt eius impedirent ingressu. Porrò Dominus Papa cognoscens quòd ipse cum tam paucis militibus absque strage suorum, & sua, regnum ingredi non valeret, tum quia longè maior erat cum aduersarijs multitudo, tum quia ipsi, scilicet aduersarij ingressu regni munitiones tenebant, misertus ipsius, quingentas auri vncias concessit eidem, ex quibus colligeret sibi milites, quorum suffragio regnum intraret; dedítque sibi litteras ad Comites, & Barones, Castellanos, & etiam ciues vt eum reciperent & iuuarent: Qui collectis militibus intrepidus regnum intrauit, & receptus à ciuibus Theanensibus, cùm eorum recepisset Castellum, Capuam est profectus; sed à Capuanis non intrà Ciuitatem admissus. Diupoldus igitur & complices eius collecta multitudine copiosa circa Capuam ei obuiam processerunt, putantes enim & suos vno impetu deglutire. Cúmque hinc inde acies fuisset instructa, pugnatũ est satis durè: sed Domino protegente fideles ab infidelibus, præfati excommunicati sunt in fugam conuersi, ex quibus aliqui sunt cæsi, aliíque sunt capti. Túncque egressi Capuani ciues diripuerunt spolia multa derelicta, Comite cum suis prosequentibus fugientes. Sicque data est illi à Deo victoria inspe-

rata. Petrus igitur Comes Celani confederatus illi retinuit illum plus quàm per mensem ad obtinendum Comitatum Molisij, cuius suffragio maiorem partem ipsius obtinuit Comitatus. Cecidit enim terror eius in eos qui suam, & suorum fortitudinem audiebant, compressíq; Teutonicis qui ante aduentum ipsius per regnum discurrebant liberè, descendit pacificus in Apuliam, & redditæ sunt ei quædam Ciuitates, & villæ pertinentes ad Principatum Tarenti, videlicet Matera, & Hydruntum, Brundusium, aliæque quamplures: Obtinuit & Melsam, Baronum, Montem Pilosum, & quasdã alias ciuitates & villas, quæ sua se custodiæ commiserunt. Cepítque pugnare contra Monopolitanos, & Tarentinos, & quosdã alios, qui dominationem eius recipere noluerunt. Castellanum quoque Licij potenter obtinuit, multáque magnalia prudenter exercuit, quæ longum esset per singula enarrare.

Summarium Apostolicæ prohibitionis factæ per D. Innocentium.

Gualterius autem Troianus Episcopus, & regni Siciliæ Cancellarius, quasi totum sibi vsurpauit inter familiares regios dominatum; ita quòd tanquam rex esset: confederabat Comitatus, & Baronias, instituebat Iustitiarios & Camerarios, Secretarios & Stratigatos, vendebat & pignorabat doanas, & baiulationes accipiebat, expendebat reditus & prouentus, quinetiam familiares instituebat regios quos volebat, immemor Apostolicæ iussionis, quam ipse cum alijs sibi fieri postulauerant in hæc verba: Prohibemus vt domanij Regis nullatenus distrahatur, nec titulo quolibet obligetur; nisi euidentissima vrgente necessitate, vtpote si exercitũ terra vel mari oporteat congregari: & tunc redditibus propter hoc pignori obligatis accepta pecunia in obsequio regio per manus Secretariorũ vtiliter expendatur. Præsentiũ quoque tenore duximus inhibendum, vt nullus vestrũm, qui Regi familiariter adhæretis, nisi ex communi omnium voluntate, vel ex maiori saltem parte consilij sanioris, aliquã arduam regni negociationem audeat explicare, vel percipere quidquam de cætero præsumat. Regis quoque matrimoniũ minimè consummetur, nisi assensu nostro primitus requisito. Præcipimus etiã vt nullus Secretariorũ alicui personaliter de familiaribus Regis intendat; aut aliquid ei de fisco persoluat, nisi omnibus assentientibus, vel maiori & saniori parte volente, per quas thesaurũ nuper inuẽtũ iubemus studiosiùs custodiri. Grauat & nos admodũ & perturbat, quòd cùm perfidus Marcualdus sit per vires nostras, & regias

Digitized by Google

Domino Deo faciente contritus, & ad nihilum ferè redactus, quidam vt audiuimus in dispendium Regis & regni contra nostri formam mandati pacem cum eo facere moliuntur, vt qui iudicio iacet diuino prostratus, hac dolosa pace resumptis viribus resurgat concitus ad nocendum. Ne igitur confraudulenta pax quæ pernicies posset potiùs nominari perueniat ad effectum, per Apostolica scripta districtiùs inhibemus, quatenus nemo cuiuscumque conditionis aut ordinis, de clero vel populo pacem huiusmodi cum eodem perfido facere, vel inire præsumat; sed vt ex maiori parte iam victus, ex toto vincatur, contra ipsum agatur fortiter & prudenter. De fraudulenta pace.

Ceterùm quia pax & tranquillitas Regi & regno super omnia expedire probatur, volumus, & mandamus, vt si Sarraceni sufficientem præstiterint cautionem, quòd inimicis Regis de cetero non adhæreant, & in eius fidelitatem ab obsequio firmi & stabiles perseuerent, pace cum ipsis integrè conformata eos in gratiam pietatis regiæ reuocetis, eisdem Sarracenis, aliisque proditoribus regni sinè dubitatione scituris, quòd si forsan his, & alijs mandatis nostris, quæ pro Regis honore, regnique salute transmittimus contraire præsumpserint, Nos ad eorum rebellionem & superbiam edomandam constantiùs attingemus, & Principes etiam Christianos, qui ad subsidium Terræ sanctæ festinant, in eorum confusionẽ autore Domino potenter assurgere faciemus, salua in omnibus supradictis auctoritate Legati, vel eius, cui vires nostras duximus committendas.

Vt autem idem Cancellarius præconceptam malitiam posset liberiùs adimplere, callidè procurauit, vt Apostolicæ Sedis Legatus rediret: Vocauerat autem idem Cancellarius Gẽtilem fratrem suum Comitem Matrapelli, & familiarem regium constituerat ad sublimationem eius ardenter aspirans, cepitque ex Marcualdo tractare de pace contra proprium iuramentum, & Apostolicum interdictum, contradicentibus alijs Dominis Curiæ; nisi quos ipse curauerat, vt sibi fauerent, & quamquã eumdem Marcualdum sciret à Domino Papa cum omnibus suis fautoribus excommunicatum, & maledictum, quem & ipse de mandato Apostolico cum omnibus suis fautoribus excommunicauerat & maledixerat ore proprio, composuit tamen cum illo, in regiam eum familiaritatem admittens, imò inter vniuersos familiares maiorem constituens, diuidens sibi regnum cum illo, vt vnus in Sicilia, & alter in Apulia Regis, & regni negotia procurarent, mandans nomine regio vniuersis vt pacem istam reciperent, & secundùm eam intenderent Marcualdo, etiamsi Summo Pontifici displiceret. Verùm etsi vterque intenderet decipere reliquum, affinitatem tamen contrahere firmauerunt per coniugium inter nepotem vnius, & neptem vlterius. Porrò cùm vterque deprehendisset fraudem alterius reuelata sunt abscondita tenebrarum; quoniam Marcualdus per nuncios & litteras suas publicauerat vbique per regnum quòd Cancellarius machinabatur hæc & huiusmodi, vt Comitem Gentilem fratrem suum ad Regis solium promoueret. Cancellarius autem econtra, quòd Marcualdus resumere vires, & crudelius solito debacchari. Cancellarius verò quia iam in Sicilia dissipauerat vniuersa, nec inueniebat vnde facere posset expensas, dimisso Rege in custodia fratris sui, transfretauit in Calabriã & Apuliam: vt sicut per exactiones & extorsiones Siciliam spoliauerat; ità Calabriam & Apuliam spoliaret, diripuitque penè omnes Ecclesiarum thesauros, Cruces, calices, & thuribula, quando etiam capsas, & iconas aureas & argenteas excrustabat, nemini parcens, quin à quo posset aut blanditijs, aut terroribus, aut fraudibus, aut verberibus pecuniam extorqueret: sed quamuis taliter extorsisset innumeram consumpsit tamen inutiliter vniuersam in acquirendo, sed prodigus in donando. De Episcopo Troiano Cancellario

Hic igitur in reprobum sensum datus nõ cessabat Summum Pontificẽ profanis vocibus

Digitized by Google

diffamare super facto Comitis Brennensis, quem habebat vehementer exosum, conspirationes, & coniurationes cum Comitibus & Baronibus, ac in ciuitatibus faciens contra illum. Vnde Summus Pontifex eius nequitiam non valens vlteriùs sustinere damnationis in eum sententiam promulgauit, ipsúmque multis ex causis periurum, & excommunicatũ denuncians, tam à Panormitana Ecclesia, quàm à Troiana remouit, faciens in vtraque alium Præsulem ordinari: mandans vbique per regnum, vt sibi nullus intendat, neque per litteras ab eo sub regio nomine destinatas ad intendendum ei quispiam teneatur. Res mira! penitus cecidit ab vniuersis despectus, abijtque vagus & profugus super terram, & cùm ei non intenderetur à fidelibus Regis, commisit se Diupoldo, & fautoribus eius, vt cum eis contra Summum Pontificem & præfatum Comitem Brennensem mala quæ poterat exerceret: Quo audito familiares Regis, qui erant complices Cancellarij cæperunt valde timere: fecerunt pro se, pariter & pro illo intercessorias litteras sub nomine Regio Summo Põtifici, qui Regi scripsit hoc modo.

FORMA SECVNDVM QVAM SCRIPSIT Dominus Papa Frederico tunc puero.

VTinam puerilibus annis virilem animum Dominus inspiraret, & ætati adhuc teneræ illam sensus infunderet grauitatem, per quam inter fas & nefas discerneres, inter fidem & perfidiam iudicares, nec fideles damnares pro perfidis, nec perfidos pro fidelibus exaltares, vt non experimento disceres, sed doctrina, quod in Euangelio legitur, Inimici hominis domestici eius. *& quod Sapiens protestatur, Nulla pestis efficacior ad nocendum quàm familiaris inimicus existit, vt intelligeres quòd in ætate quondam, & nunc etiam tenera constitutum & vtriusque parentis destitutum solamine, protegendum Sedes Apostolica te recepit, & vt manus seruorum, qui contra te coniurauerunt in regno, confringeret extra regnum, radicem pestiferæ arboris visa fuerit amputare, vt venenosi riui poculum exsiccaret in fontem, nec in regno, etiã tibi defuit manus nostra. Imò nos per Fratres & milites nostros cohibuimus impetus Marcualdi furentis, qui in fideles tuos barbarica feritate desæuiens, non regni balium, vt adulatores tibi aliqui mentiuntur, sed regni dominium nitebatur sibi per violentiam occupare, Te H. quondam Imperatoris inclytæ recordationis & Constantiæ Imperatricis matris tuæ filiũ esse negans, vt hac occasione tam nos, quàm alios à tuo subsidio reuocaret. Nos autem eius fallaciæ non credentes, licèt multa nobis & magna promiserit, ne ipsius vellemus proposium impedire: quamuis etiam vt ei obuiaremus in partibus cismarinis solicitudines subierimus quamplurimas & expensas, angustias, & labores non solùm in nostra, sed fratrum nostrorum, quinetiam consanguineorum, & fidelium nostrorum personis, eos pro te periculis exponentes. Postquàm autem Siciliam es ingressus dilectum filium I. Marescallum & consobrinum nostrum nobilem ciuem Ro. cum exercitu nostro direximus contra eum, qui de ipso, faciente Domino, cum exercitu tuo mirabiliter triumphauit; ità quòd nisi quidam de familiaribus tuis milites nostros à prosecutione reuocassent ipsius, hodie plena pax esset tibi, & optata regno tranquillitas restituta. Ecce in hoc tutoris extendentes, & tam Balij personam gerentes, quàm tuã, cùm nemo cogatur suis sumptibus militare, ex dispositione Imperatricis prædictæ sumptus nobis essent pro regni necessitatibus ministrandi, in expensis tamen nostris tuum deiecimus inimicum. Ità quòd præter pauca dum moram facerent nihil vel in accessu, vel in recessu milites nostri à tuis familiaribus receperunt. Sed præter expensas emendationem*

Nota pulcrum exemplum,

Digitized by Google

armorum & equorum militibus noſtris duximus faciendam. Quibuſdam autem ex eiſdē familiaribus, qui quietem regni non appetunt, ſed in eius turbatione commoda ſua ponūt, in aqua turbida piſcari meliùs ſe credentes, ne turbatio regni deſit, eodem Meneſcalco ad nos ſinè remuneratione remiſſo, contra claues Eccleſiæ, quæ prædictum Marcualdum cum vniuerſis & participibus ſuis excommunicationis laqueis innodauit, quam ipſi etiam ore proprio publicarunt, ſub ſpecie pacis, quæ ſicut effectus indicat pernicies potiùs eſt dicenda, in caput tuum erexere deiectum, & iacentem in familiarem ſtabilire regium præſumpſerunt, quaſi totam ei poteſtatis plenitudinem in regno Siciliæ conferentes. Et ne debilior, ſed fortior potiùs ex caſu reſurgeret, & in excidium tuum ampliùs prænaleret, vniuerſis captiuis quos in fuga eius receperant reſtitutis, etiam hominum regni ei voluerunt comparare fauorem, pacem initam, vel perniciem potius procuratam mandantes per vniuerſum regnum ſiue volentibus, ſiue nolentibus inuiolabiliter obſeruari. Ecce qualiter vobis familiares Regis detulerunt, qualiter ſuo conſuluerunt honori, qui vt tuum augerent inimicū, contra iuramentum fidelitatis, quo quidam eorum ſunt nobis aſtricti, & illud etiam, quod de non componendo cum ipſo ſinè mandato noſtro præſtiterant, perſecutionem ſuſcitauere ſopitam, virus angui, & camino oleum infundentes. Vnde qua fronte vel ipſi pro ſe rogare poſſint, vel alius valeat intercedere pro eiſdem, cùm quidam eorum gratiam noſtram demeruerint, donec congruè ſatisfaciant non videmus; quanquam eos de benignitate Sedis Apoſtolicæ duxerimus tolerādos. Ipſi etenim in arcum conuerſi, vel potius aduerſi peruerſum, diſpoſitionem eiuſdem Imperatricis ſuis interpretationibus damnantes inane nobis nomen Ballij reliquerunt, detrahentes honorem, & onus ſolummodo relinquentes; ſibi etiam temeritate propria vſurparunt; ita quòd fere totum tuum dominium contra prohibitionem noſtram ad eorum petitionem obtentam penitus exhauſerunt. Comitatus & Baronias pro ſuæ diſtribuentes arbitrio voluntatis, vt ex eo ſibi fauorem ampliùs compararent; & cum regnum exactionibus plurimis aggrauarint, collectam pecuniam non conuerterunt in commodum regni, nec nobis ſecundùm conſtitutionem Imperatricis factas reſtituerunt expenſas, ſed nec cenſum debitum, nec quod eadem Imperatrix nobis, & Fratribus noſtris annis ſingulis ſtatuit perſoluendum, curauerunt exſoluere. Sed ex ea ditauerunt conſanguineos ſuos, & conſanguineas dotauerunt, vt taceamus ea quæ ſibi, cùm loculos habeant reſeruârunt. Nos igitur attendentes quòd ſicut tuæ quoque litteræ continebant, pueritiæ tuæ paſſim domeſtici ſe opponerent, paſſim ſe obijcerent alieni: imò & homo pacis tuæ in quo ſperabas, & qui edebat panes tuos ſupplantationem aduersùs te curauerat ampliare, ad progenitorum tuorum exemplar recurrimus; & ſicut eis conſultum fuerat, ſic etiam tibi duximus conſulendum. Accepimus etenim & nouimus eſſe verū, quòd cùm illuſtris mèmoriæ Vvillelmus primus Siciliæ Rex multos de regni Nobilibus in exſilium deſtinaſſet, ij qui poſt eius obitum inclytæ recordationis Vvillelmi Regis Siciliæ filij curam & cuſtodiam ſuſceperunt, eiectos ad propria reuocantes vſque adeò per reuocationis & reſtitutionis beneficium in fidelitate ac deuotione regia ſolidarunt, vt nullus progenitorum eius in ea parte vixerit, nullus à ſubditis ſic formidatus fuerit, & dilectus; nullus ità paci regni prouiderit & quieti. Attendentes igitur quòd hoc quondam Imperator de aſſenſu illuſtris memoriæ Conſtantiæ Imperatricis matris tuæ, filiæ quondam Regis Rogerij, quando Vvillelmus filius inclytæ recordationis Regis Tancredi nepotis eius, ipſi ſe reddidit, Principatum Tarenti, & Comitatū Licij ei, & heredibus eius conceſſerit, & in animam ſuam iuramento Principum tam de Imperio, quàm de regno conceſſionem huiuſmodi fecerit roborari; nec idem Vvillelmus, aut ſorores ipſius aliquo modo peccauerint,

De Vvillelmo primo Rege Siciliæ.

De Vvillelmo filio eius bono ab omnibus dilecto.

De Vvillelmo filio regis Tancredi cui Hēricus abſtulit regnū, & dedit ei Comitatū Licij & principatum Tarenti.

Digitized by Google

cùm ætatis beneficio excusentur, qua fronte nos in hac parte contraire iustitiæ vel resistere veritati possemus, nulla potuimus intelligere ratione, cùm pro suspicione non sit veritas relinquenda, contra suspicionem tamen huius cautelam quantumcumque potuimus curauimus adhibere. Nam ab eodem Comite super Crucem, Euangelium, & Reliquias recepimus publicè iuramentum, quòd nec per se, nec per alium, &c. vt in ea quæ mittitur familiaribus Regis; vsque, *inuiolabiliter obseruetur. Potuerat enim si voluisset hostibus tuis addi, & cum eis, non solùm ius suum, sed aliud etiam vsurpare, fuisséque nouissimus error peior priore; sed nos maluimus ipsum ad regiam defensionem inducere, ac in fidelitate regia fortiùs solidare. Vnde ipse nuper regnum ingressus, quod iurauerat exercitus, cum exercitu quem in proprijs expensis de Vltramontanis partibus secum duxit, de Diupuldo qui hactenus per totum regnum Siciliæ citra pharum impunè discurrens, quietem omnium perturbabat, faciente Domino mirabiliter triumphauit. Vnde iam per Dei gratiam, per eius est industriam procuratum, vt fideles tui, qui muros vsque modò egredi formidabant, securè colligant messes suas, & ea quæ hostes seminauerant ipsi metant, & ab eis plurimum metebatur: qui etiam omnes quos de manu inimicorum potest eripere, tibi facit ad mandatum nostrum fidelitatis iuramenta præstare. Verùm ne adhuc regnum pace gaudeat exoptata, sed eius turbatio ampliùs augeatur, Galterius Cancellarius cum deuicto & fugato composuit, & cadentem nititur sustinere, sed cùm manus Domini sit in eiusdē D. vltionem extenta, Cancellarius ipsum sustinere non poterit, nec cum ipso subsistet, sed corruet cum ruente, qui iam ex duplici causa, cum quibusdam suis fautoribus sententiam excommunicationis incurrit. Videas igitur cui potiùs credere debeas, virùm nobis, aut quibusdam ex eis quos familiares appellas, cùm nos in hostium tuorum vigilemus exitium, & vtroque gladio, altero per nos, altero per dictum Comitem & alios fideles nostros eorum nitamur contumaciam edomare. Illi autem in caput tuum gladium hostibus tuis tradunt, & eos nō absque virium tuarum infirmatione in sua iniquitate confirmant. Sanè si verum inspicias, plus tibi Brennensis Comes contulit vno die, quàm quidam qui de bonis tuis dilatant phylacteria sua, & magnificant fimbrias, profuerint dum vixerunt. Ne igitur audias eos, nec eorum obligationibus fidem præstes; quoniam non honorem tuum, sed propriam vtilitatem affectant, & non propter te, sed propter seipsos nostris dispositionibus contradicunt. Quòd si forsan illud obijciunt contra Comitem memoratum, quòd H. quondam Imperator regno vxorem suam, matrem eius, & fratrem eius, & fratrem vxoris eiecit, plus poteris de ipsorum aliquo dubitare, quem prædicta Imperatrix non sinè causa forsitan aliquandiu tenuit vt captiuum, & nisi fuisset morte præuenta, vel nostrum ei auxilium subuenisset, ipsum forsan penitus eiecisset à regno, vel adhuc in vinculis detineat. Certum est autem quòd faciliùs iniuriam negligit quis alienam, quàm propriam læsionem. Monemus igitur Serenitatem Regiam & hortamur in Domino, quatenus, quantùm de homine credi potest in nullo dubites de Comite memorato; sed potius de ipso confidas: quoniam nisi per se steterit vel per tuos veriùs, qui tamen vtinam essent tui, eum fidelem inuenies & deuotum, & regni tui post Deum & nos potentissimū defensorem; nec credas quòd id tam pro ipsius vtilitate, quàm pro tua & regni salute dicamus. Considera ergo prudenter, imò familiares tui diligenter attendant, ne occasione, vel reprehensione correctionis huius ad hos qui animam tuam sitiunt conuertantur: quoniam si simul acceperint potestatem in eos, ipsi nos de eis diuino iudicio iudicabunt. Quòd si ad cor redire voluerint, & sic tandem mandatis nostris humiliter & deuotè parere, Nos pro tuæ Serenitatis honore, quiete regni, ac eorum salute ipsos adhuc ad Apostolicæ Sedis gratiam admittemus.*

Digitized by Google

Datum Laterani v. Non. Iulij. Pontificatus noſtri anno quarto.

Miſit ergo Dominus Papa Petrum Portuenſem Epiſcopum Legatum in Apuliam, & Terram laboris præcipiens Comitibus, & Baronibus, Caſtellanis & ciuibus, vt ad mandatum Legati cum dicto Comite contra Diupoldum & Cancellarium exurgerent vniuerſi: qui cùm in Apuliam peruenuiſſet, miſer ille ſolo nomine Cancellarius ad præſentiam eius acceſſit, reconciliari poſtulans Eccleſiaſticæ vnitati, & præſtito temporali iuramento, quòd pareret vniuerſis mandatis Domini Papæ, abſolutus eſt à Legato. Sed cùm mandaret ei vt non opponeret ſe Comiti Brennenſi, reſpondit: quòd ſi Petrus Apoſtolus hoc ei præcepiſſet miſſus ab ipſo Chriſto, mandato huius non pareret, etiamſi ſciret, quòd propter hoc deberet in inferno damnari, & ponens os ſuum in cælum, cùm linguam traheret ſuper terram publicè coram omnibus ſummum Pontificem blaſphemabat, præſente Legato, abiitque ad Diupoldum. Et congregatis vniuerſis quos potuit congregare ad pugnandum contra Brennenſem Comitem iuxta Baralum proceſſerunt. Ipſe verò Comes erat ibi cum paucis: nam de fidelibus Regis penè nullos ſecum habebat ibi. Barolitani quoque, licèt præcedenti die Legato iuraſſent, cùm aſpicerent multitudinem eſſe cum illis, & paucitatem cum iſtis, non permiſerunt ipſos intrare. Videns itaque Comes ſe conſtitutum in arcto, cepit multipliciter anxiari, maximè propter Legatum, qui tamquam formidoloſus plurimum metuebat.

Et confortatus in Domino proſilijt ad arma cum ſuis, & benedictione ac remiſſione à Legato recepta, cùm idem Legatus maledixiſſet hoſtibus, in nomine Domini Comes alta voce ſanctum Petrum innocans adiutorem, proceſſit ad pugnam; & cùm acriter dimicare cæpiſſent, aduerſarij terga verterunt, & in fugam ſinguli, prout poterant declinabant, ex quibus multi ſunt capti, plures ſunt cæſi, plurimi etiam in ſtagnis & paludibus ſuffocati. Videbant enim plerique crucem auream ſpendidiſſimam ante Comitem miraculosè deferri; fuitque tanta victoria, vt prima quaſi nulla videretur reſpectu ſecundæ. Nam inter alios captus eſt Sifredus frater Diupoldi, & Oddo de Laniano, qui ſanctæ memoriæ Albertum Leodienſem Epiſcopum interfecerant. Petrus de Venere ſororius Cancellarij & Magiſter Girardus Salernitanus intruſus, multique alij nobiles & potentes. Magnificatus eſt ergo Comes & clarificatus in regno; hoſtes autem humiliati ſunt, & comprehenſi: Comes verò Gentilis recepta pecunia, ſicut publicè dicebatur, terram ad mare tradidit Marcualdo, abijtque Meſſanam.

Debellatio Diupoldi à Comite Brennæ.

Marcualdus verò Panormum obtinuit, & tam palatium, quàm Regem in ſuam poteſtatem accepit, vniuerſam penè Siciliam præter Meſſanam ſuæ ſubiugans ditioni, miſiſſétque manum in puerum & vſurpaſſet ſibi coronam, niſi præfatum Comitem timuiſſet, ad quem, Rege defuncto, regnum hereditario iure ratione coniugis perueniſſet. Idcóque multifariè, multíſque modis & apud Dominum Papam, & apud eumdem Comitem cæpit agere, vt accepta pecunia regnum exiret. Quòd cùm obtinere non poſſet tempus opportunius obſeruabat. Verùm ille qui non dimittit virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, cæpit per ſeipſum, ne daret gloriam ſuam alteri, perfidum grauiter flagellare. Quia cùm iamdudum calculoſus fuiſſet, cæpit ex tunc de vitio lapidis tam vehementer affligi, vt præ nimijs doloribus ingentes clamores emittens inremediabilibus cruciatibus torqueretur; & cùm non poſſet vlteriùs vehementiam ægritudinis ſuſtinere ſecari vel incidi fecit ſe, ſed ſubitò miſeram animam exhalauit, vt verè ſit de illo completum, quod dicitur per Pſalmiſtam: Vidi impium ſuperexaltatum, & eleuatum ſuper cedros Libani, tranſiui & ecce non erat, quæſiui & non eſt inuentus locus eius.

Digitized by Google

Guillelmus autem Capparonus præcurrens Panormum palatium ac Regem in ſua poteſtate recepit, & ex tunc ſe Regis Cuſtodem, & Magiſtrum Capitaneum Siciliæ appellauit. Quidam verò de complicibus nefandæ memoriæ Marcualdi hoc indignè ferentes, ſe in partem alteram ſtatuerunt. Cancellarius autem oportunum ſibi tempus æſtimans aduenisſe per iteratoriam cautionem quòd mandatis Apoſtolicis per omnia obediret, abſolutionis beneficium impetrauit, ingreſſúſque Siciliam, & adiungens ſe alteri parti ad Capparonẽ agebat. Miſitque litteras & nuncios Domino Papæ, vt Legatum in Siciliam deſtinaret, qui miſit Gualdum Sancti Adriani Diaconum Cardinalem, per quem Vuillelmus Capparonus ſe fecit abſolui, iurans in manibus eius Domino Papæ, Balium, & quòd eidem Cardinali, tanquam Vicebalio in omnibus obediret. Ipſe verò Cardinalis cæpit tractare concordiã inter ipſum & Cancellarium, quæ propter ſimulationes ſubortas non potuit conſummari, acceſſítque Panormum & honorificè à Capparone receptus, cæpit tamquam Balius, Regis & regni negocia pertractare. Cùm autem mandatum feciſſet Capparoni ſub debito præſtiti iuramenti ſuper ſatisfactione Clericis & Eccleſiaſticis impendenda, ille ſemper bene promittens, de promiſſis nihil agebat, vniuerſa pro ſua voluntate diſponens. Vnde Cardinalis prædictus poſt aliquantulam moram quam fecit Panormi, maximè propter Regem, qui delectabatur in eius præſentia, & de ſua conſolatione gaudebat, Meſſanam redit, Domini Papæ reſponſum exſpectans. Cancellarius quoque reuerſus in Apuliam inſtans apud Summum Pontificem miſit nuncios & litteras ſuas, faciens apud eum multiplicari preces Nobilium & potentum, vt cum ipſo miſericorditer agere dignaretur, reddendo ſibi Panormitanam Metropolim, vel ſaltem Epiſcopatum Troianum. Sed ipſe ſicut erat iuſtus & conſtans huius preces noluit exaudire, ne ſinè cauſa iniuriam faceret Petro quondam Metanenſi Epiſcopo, qui per eius mandatum erat in Archiepiſcopum Panormitanum aſſumptus; vel Troiano Epiſcopo, quem elegi fecerat, & etiam conſecrari; quin potiùs præfato Epiſcopo & Archiepiſcopo pallium deſtinauit, ne in eius locum vlteriùs Cancellarius aſpiraret. Vt autem Dominus Papa maiorem impenderet Comiti Brennenſi fauorem, nobilem virum Iacobum conſobrinum & Mareſcallum ſuum in Apuliam deſtinauerat, conſtituens eos pariter Magiſtros iuſtitiarios Apuliæ & Terræ laboris, fecítque illi caſtellum Baroli ad cuſtodiam aſſignari, & reddi Montem Piloſum, qui ad Comitatũ Andriæ pertinebat, regia liberalitate conceſſum; præcipiens Comiti memorato vt ad obtinendum Comitatum prædictum impenderet ei auxilium & fauorem. Cùm autem multa prudenter agerent & potenter, venerunt tandem in Campaniam viſitare Summum Pontificem quem audierant ægrotare. Inuenerúntque illum Ananiæ tam grauiter ægrotantem quòd à multis moribundus dicebatur. Cúmque de morte ipſius fama volaſſet, multæ ciuitates præfato Comiti rebellarunt: quædam verò expellentes milites ſuos aliæ trucidaſſent, perdidítque tunc Materiam, Brunduſium, & Hydruntum, Barolitanúque caſtrum Baroli obſederunt, & coëgerunt Caſtellanum, quem ibi dimiſerat Mareſcallus ſibi reſignare caſtellum.

Porrò cum Summus Pontifex conualeſcere incæpiſſet, Comes & Mareſcallus in Apuliam redierunt, & licèt recuperaſſe prædicta nequiſſent, multa tamen acquirere ſtuduerunt. Nam ipſe Mareſcallus Adriam & Minerbulum ciuitates obtinuit, & ex tunc ſe Comitem Andriæ appellauit, extruxítque munitionem fortiſſimam apud Andriam, vbi palatium Comitis priùs erat. Quidam autem filij Belial ei ponentes inſidias irruerunt in ipſum, putantes eum gladijs interficere; ſed quoniam armatus erat ſub chlamyde intentionem ſuam non potuerunt ducere ad effectum: maximè quia quidam miles ipſius obierit ſe illis,

ſe illis, quem in ſua præſentia peremerunt. Ipſe verò quoſdam eorum capiens diuerſis ſupplicijs interemit; omnium autem bona diripiens confiſcauit. Comes etiam Brennenſis cùm multa fuiſſet magnificè operatus, quæ longum eſſet per ſingula explicare, vſque adeò compreſſit Teutonicos, vt vix auderent de caſtellis exire, quæ cùm eſſent neceſſarijs deſtituta ſperabatur in omnibus quòd ea non poſſent diutius detinere. Nam & apud Salernum obtinuerat Terracinam, & Turrem maiorem tenebat obſeſſam. Ipſe verò nimis ſecurus effectus perſonæ ſuæ cuſtodiam negligebat, de quo cùm argueretur à multis, interdum arroganter reſpondit; Quòd Teutonici armati non auderent aggredi Francos inermes. Vnde cùm quoddam Diupuldi caſtrum quod Socclum dicitur obſideret, Diupuldus ipſius præuidens incautelam, ſummo diluculo armatus cum ſuis ſuper Comitem, & ſuos nudos in tentorijs quieſcentes irruit improuiſus, multóſque peremit, & cepit ipſum Comitem fortiter repugnantem, ſagittis & lanceis vulneratum, qui captiuus deductus ad caſtrum poſt aliquos dies recepta penitentia, & viatico debitum carnis exſoluit. Iacobus autem Comes Tricatici relictam Brennenſis Comitis coniugem deſponſauit; ſed quia grauida erat diſtulit illam traducere in vxorem, peperítque filium quem nomine patris Gualterum nuncupauit. Diupuldus verò cœpit apud Summum Pontificem ſupplicationibus & promiſſis vehementer inſtare, vt ipſum & ſuos recipere dignaretur. Interueniente igitur fratre Rainerio recipit illum hoc modo: Quòd abſolutè iurauit ſtare vniuerſis mandatis ſummi Pontificis ſuper omnibus pro quibus excommunicatus erat ab ipſo; quòd fideliter intenderet illi de ballio Regis; quòd ad mandatum eius faceret guerram & pacem; quòd omni petenti ſub eius examine iuſtitiam exhiberet; quódque Philippo Duci Sueuiæ nullum contra regnum Siciliæ in regno vel extra regnum impenderet auxilium vel fauorem. Miſit igitur præfatum Fratrem Rainerium, & Magiſtrum Philippum Notarium ſuum in Terram Laboris, qui publicè ſecundùm præſcriptum tenorem, iuramento recepto, & in ſcriptis redacto, abſoluerunt Diupuldum & ſuos; ſimiliter Marcuald. de Lauiano cum ſuis; ac deinde Conradum Sorellæ cum ſuis: & ſic omnes Teutonici tam vltra pharum, quàm citra ad mandatum Summi Pontificis redierunt. Diupuldus autem Panormum accedens apud Vuillelmum Capparonem vſque adeò laborauit, quòd Regem reddidit in manibus Legati & Cancellarij, ſecuritate ab illis accepta, promittens quòd & palatium eis redderet, vt de cetero Rex & regnum pacem haberent. Cúmque de palatio Regem adducens perduxiſſet in ciuitatem ad Cancellarium & Legatum, facto conuiuio appellabatur cum illis. Interea rumor inſonuit, quòd hoc operaretur in fraudem, vt cùm illos reduceret in palatium paratis inſidijs caperet vniuerſos, quod à multis creditur falſò fuiſſe confictum, vt hac occaſione caperetur ab illis; & ſic captus eſt & detentus, ſed minùs prouidè cuſtoditus, per fugam euaſit, rediítque Salernum, filio in captiuitate dimiſſo. Interim frater eius Soffridus proditoriè cepit Magiſtrum Philippum Notarium Domini Papæ, quem ad petitionem ipſius Diupuldi Dominus Papa direxerat in Apuliam & Terram Laboris, committens eidem in temporalibus vices ſuas, & vt inter Teutonicos & Latinos pacem & iuſtitiam faceret obſeruari; quem dictus Soffridus vix tandem extorta graui redemptione dimiſit.

Mors Comitis Brennẽſis.

Forma iuramenti præſtiti Diupoldi redeuntis ad mandata Papæ Innocentij.

Digitized by Google

DE CONRADO CASTELLANO.

INter omnes verò Teutonicos, qui post mortem Imperatoris in regno remanserant ad flagellum, infidelissimus extitit Conradus Castellanus Sorellæ, qui & Roccam Artis in ingressu regni tenebat, supra modum persequens & affligens, non solùm undique per circuitum Terram Laboris; verùm in Campaniam & maritimam vniuersam. contra quem Dominus Papa sæpe misit exercitum ad deuastationem ciuitatis Soranæ, quam ipse perfidus possidebat, sed forsan vt eam à sua posset perfidia reuocare; quoddam namque vicinum castrum, quod Insua dicitur occupauit, eiúsque Dominos ad tantam calamitatem perduxit, quòd licèt nobiles essent cogebantur tamen publicè mendicare. Illius ergo malitiam Dominus Papa detestans, & istorum miserans paupertatem, ad succurrendum istis, & impugnandum illum, Petrum tituli Sanctæ Prudentianæ presbyterum Cardinalem Rectorem Campaniæ, ac maritimæ destinauit; qui magno exercitu congregato aduersùs illũ processit, & eum infra prædictum Castrum obsedit, terram eius circumquaque deuastans. Obsidione verò protracta, cùm ad deditionem induci non posset, laborauerunt diuidere amnem, qui præterfluebat vndique Castrum ipsum, vt amne transmisso aduersùs ipsum castrum facere posset insultum; sed frustra laboratum est in vtroque; imò non sinè damno fuit attentatum vtrumque. Verumtamen ità perfidum arctauerunt, quòd recepta pecunia, quam eisdem Nobilibus Dominus Papa misericorditer mutuauit, reddidítque Castrũ & pacem sub certo tenore firmauit; quam tamen infra modicum tempus non erubuit violare. Nam quosdam Verulanos fideles, & vasallos, Domini Papæ, gratia visitationis ad ipsum circa festum Dominicæ Natiuitatis venientes, vt eum sicut mos est honorarent, prius benignè receptos, malignè postmodùm excepit, & per mutilationem membrorũ ad grauissimam redemptionem coëgit non parcens etiam cuidam Nobili, quemdiu secum familiarem habuerat, & insigniuerat cingulo militari. Cúmque monitus satisfacere nollet, prædictus Cardinalis Rector Campaniæ ac maritimæ diffidauit eumdem. Ciues verò Forsani qui præfatum tyrannum, importabilibus eos grauaminibus affligentem, habebant vehementer exosum, inito cum Rofrido Venerabili Casinensi Abbate secreto consilio, & tractatu, noctu eum cum multis armis introduxerunt in ciuitatem Soranam, & se ac ciuitatem reddiderunt eidem ad mandatum Domini Papæ: ad cuius auxilium Dominus Papa Richardum germanum suum, & Stephanum Camerarium protinus destinauit, & deinde præfatum Cardinalem direxit, qui congregato exercitu ciuitatem ipsam munire cæperunt; pro eo maximè quòd Diupoldus cum maxima multitudine dicebatur in illius auxilium accessurus, & occupauerunt Priaulum montem videlicet, qui est supra ciuitatem iuxta Sorellam, vt præsidio ibi constructo ciuitatem defenderent à Sorella. Tandem sicut Domino placuit summo diluculo cum ingenti clamore irruerunt ad vallum ex facto cælitus cum nimia pluuiarum effusione grandi fulgore ac tonitruo, exeuntes aduersùs ipsos de Rocca, commisso certamine coëgerunt ad fugam, territúsque tyrannus, cùm putaret se proditum à quibusdam Latinis, qui secum erant in Rocca Sorellæ, reddidit se, & suos saluis personis, in manus præfati Richardi germani Domini Papæ.

De Conrado Castellano deuicto.

Digitized by Google

DE RECVPERATIONE ROCCÆ ARTIS.

Sicq; miraculosè præter opinionem omnium munitionem inexpugnabilem acceperunt, victualibus & armis copiosè refertam. Ipsum verò Corradum, & suos Cepanum adduxere captiuos, apud illos agentes, vt Roccam Artis facerent eis reddi, quam Hugo consobrinus ipsius Corradi tenebat; qui cùm ad reddendum eam nec minis, nec persuasionibus posset induci, vt sinè mutilatione membrorum & sanguinis effusione negocium ageretur; maximè propter Summi Pontificis honestatem, promissis & datis mille auri vncijs, & equis triginta, liberatisque captiuis obtinuerunt in pace.

Quod audiens Rex Siciliæ admirans & gaudens ciuitatem Soranam, & Roccam Sorellæ, castrum Artis, & Roccam ipsius, Brocum & Piscum solidum, quæ omnia eripuerant de manu Corradi, concessit per priuilegium præfato Richardo germano Domini Papæ, ac eius heredibus in perpetuum, constituens eum Comitem, & faciens Comitem eum de Comitatu per regale vexillum quod illi transmisit solemniter inuestiri. Cancellarius autem manens cum Rege in ciuitate Panormi, modis quibus poterat nitebatur eripere palatium de manibus Capparonis; quod cùm non posset efficere, litteras & nuncios Regis sæpe direxit pro succursu per regnum, sed nulli, vel pauci succurrere voluerunt. Cúmque fieret concertatio inter Capparonem & fautores eius ex parte vna, & Cancellarium & fautores eius ex altera, Sarraceni Siciliæ qui receperunt se in montibus hoc videntes non solùm se ab obsequio Regis subtraxerunt; verùm etiam alij descendentes Christianos impugnabant. Itaque Castrum Corolionis ceperunt, peiora facere meditantes. Miserabilem ergo statum regni Siciliæ Dominus Papa videns prudenter attendit, licèt iam tempus Baliæ expirasset, assumpto tamen labore descendit in regnum, & apud Sanctum Germanum iuxta Monasterium Sanctum Casinen. cónuocatis, & congregatis Comitibus, Baronibus, ac Principibus Ciuitatum, ad hoc illos induxit, vt se iuramentis & fideiussionibus obligarent, quòd super succursu & adiutorio Regis, & super pace ac defensione regni ordinationem eius bona fide susciperent, & pro posse suo facerent obseruari. Ordinatio verò quam fecit est talis: Vt videlicet super succursu, & adiutorio Regis, & super pace, ac defensione regni, Magistris Capitaneis, quos ad hoc statuit omnes intendant: quicumque ordinationem istam receperint, adinuicem sibi pacem obseruent; & si quisquam ab aliquo fuerit offensus, non statim reoffendat eumdem; sed apud Magistros Capitaneos querelam deponat, qui eam secundùm rationem & consuetudinem regni faciant emendari. Qui autem ordinationem recipere noluerit, aut seruare, tamquam hostis publicus habeatur, & à ceteris impugnetur. Ducenti milites dirigantur in succursum & adiutorium regni, vsque ad Kalendas Septembris moraturi per annum in expensis eorum à quibus fuerint destinati. Distribuantur autem secundùm æstimatorum arbitrium, qui ad hoc fuerint specialiter deputati, pensatis debitis seruitijs, & proprijs facultatibus Comitum & Baronum, ac etiam ciuitatum: prouiso etiam vt ad opus eorum victualia dirigantur. Ciuitates autem Comites, & Barones assignent in proprijs expensis certum numerum bellatorum, ad prædictorum Capitaneorum mandatum, si quando guerra contra quemquam propter hoc fuerit exercenda. In omnibus autem seruauit sibi plenariam potestatem addendi, & minuendi, mutandi & declarandi prout viderit expedire. Scripsit autem super hoc Comitibus, Baronibus, & ceteris regni fidelibus in hunc modum.

FORMA LITTERÆ DOMINI Innocentij directæ Comitibus & Baronibus Regni Siciliæ.

AFfectum dilectionis & gratiæ quam habemus ad Regem & regnum Siciliæ licèt in multis multotiens ostendimus, nunc tamen euidentius & expressius per effectum operis demonstramus, cùm propter necessitatem urgentem in regnum personaliter descendimus, ceteris mundi negotijs ex magna postpositis parte, propter hoc vnum, vt in ipso videlicet pacem & iustitiam reformemus. Bonum ergo per Dei gratiam assequuti initium, progressum intendimus facere meliorem, vt finis optimus subsequatur. Quocirca deuotionem vestram monemus & hortamur in Domino, per Apostolica scripta mandantes, quatenus sicut diuinam, & Apostolicam, ac regiam gratiam caram habetis, ordinationem quam fecimus super Regis adiutorio & succursu, defensione ac pace Regni ad exemplar aliorum Comitum, & Baronum, ac etiam ciuitatum recipiatis hilariter, & efficaciter obseruetis, prout ipsa ordinatio in Capitulari continetur expressa, bulla nostra munito, Magistris Capitaneis humiliter intendentes, qui ad executionem ipsius de mandato nostro fuerint constituti. Ne si forte, quod absit, quisquam præsumeret refragari, pœnam in ipsa ordinatione statutam incurrat, & nos manus nostras in eum spiritualiter aggrauemus. Quia verò propter feruorem æstatis ad præsens non possumus personaliter descendere in Apuliam, vices nostras super his committimus exequendas dilecto Filio nostro G. Sancti Theodori Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato, cui dilectum filium O. Acolytum nostrum à latere nostro transmissum duximus adiungendum.

nota manus in eum spiritualiter aggrauemus

Licet hîc circa processum temporalium actionum figere gressum, vt ad principium promotionis huius præclarissimi Pontificis recurrentes, spirituales actus interim subsequamur. Inter omnes itaque pestes habuit venalitatem exosam, cogitans qualiter eam posset à Romana Curia extirpare. Statim ergo fecit edictum, vt nullus Officialium Curiæ suæ quidquam exigeret, præter solos scriptores, & Bullarios, quibus certum modum præfixit, districtè præcipiens vt singuli suum officium gratis impenderent, recepturi gratanter si quid eis gratuitò donaretur. Fecit igitur Ostiarios à Notariorum cameris amoueri, vt liberè ad eos pateret accessus. Erat autem infra sacrum Lateranense palatium in transitu iuxta cisternam coquinæ numulariorum mensa locata, super quam cottidie ponebantur vasa aurea & argentea, monetarum diuersitas, multúsque thesaurus ad vendendum vel cambiandum, quam idem solertissimus Pontifex, illius Zelo succensus qui mensas nummulariorum euertit, de toto palatio fecit penitus remoueri. Ter in hebdomada solemne consistorium, quod in consuetudinem iam deuenerat, publicè celebrabat, in quo auditis querimonijs singulorum, minores causas examinabat per se tam subtiliter & prudenter, vt omnes super ipsius subtilitate & prudentia mirarentur. Multi litteratissimi viri, & iurisperiti Romanam Ecclesiam frequentabant, vt ipsum dumtaxat audirent, magísque discebant in eius consistorio, quàm didicissent in scholis; præsertim cùm eum promulgatem sententias audiebant: quoniam adeò subtiliter, & efficaciter allegabat, vt vtraque pars se victura speraret, dum eum pro se allegantem audiret; nullúsque tam peritus coram eo comparuit Aduocatus, qui oppositiones ipsius non timeret. Fuit autem in ferendis sententijs ità iustus, vt numquam personas acciperet, numquam à via regia declinaret, eas dē cum multa maturitate deliberatione præhabita proferebat. Ob hoc ad eius audientiam tot

Qualiter D. Innocentius ordinauit Curiam, vt in Officialibus suis esset munditia.

Quod ter in hebdomada faciebat, cōsistorium. De magna sapientia Domini Innocentij.

Digitized by Google

& tantæ cœperunt de toto orbe cauſæ perferri, & plures & maiores cauſas ipſe ſuo tempore diffinierit quàm à longis retrò temporibus in Romana fuerunt Curia diffinitæ. Statim enim circa ſuæ promotionis exordium Compoſtellanus, & Braccarenſis Archiepiſcopi ad eius præſentiam perſonaliter acceſſerunt pro cauſis, quæ vertebantur inter eos de ſeptem Epiſcopatibus, videlicet Coluberienſi, Lametenſi, Viſenſi, Egitano, Elborẽſi, & Zamorenſi; quæ cauſæ licèt eſſent prolixæ nimiùm & diffuſæ, vt ſuper eis magni eſſent hinc inde libri conſcripti, & vix poſſent earum merita declarari, per oppoſitiones tamen & inquiſitiones ipſius, ità demum ſunt earum abdita patefacta, eáſque tam prudenter & ſubtiliter diffininis, vt omnes in eo ſupereminentem intelligentiam commendarent. Eodem quoque tempore veterem illam, ſed necdum terminatam querelam, quæ de Metropolitana dignitate ſuper totam Britanniam inter Turonenſem & Dolenſem Eccleſias vertebatur, tam prudenter examinauit, támque ſubtiliter diffinuit, vt licèt per prædeceſſores ſuos multoties fuerit diffinita; nunquam tamen, niſi per eum finem fuerit ſortita finalem. Litem etiam quæ inter Epiſcopum & Capitulum Cantuarienſis Eccleſiæ cœperat agitari ſuper Eccleſia de Lamebe, quam idem Archiepiſcopus eodem Capitulo contradicente conſtruxerat, & dotauerat multis & magnis redditibus, inſtituens in ea Canonicos ſeculares, viros nobiles, potentes, & litteratos, non ſinè multa difficultate ſedauit. Nam Rex & Archiepiſcopus in illo facto ſe mutuò adiuuabant; Capitulum autem non habebat poſt Deum, niſi ſolum Romanum Pontificem adiutorem, aſſerens pro conſtanti, quòd niſi præfatam Eccleſiam faceret penitus demoliri, metropolitana dignitas pro maiori parte transferretur ad illam. Vbi verò Dominus Papa rationes partium ſufficienter audiuit, Apoſtolicæ Sedis auctoritate decreuit, vt dictus Archiepiſcopus eamdem Eccleſiam ſuis ſumptibus demoliret omnino, in irritum reuocans quidquid factum fuerat circa ipſam: quæ cùm ipſe facere diſtuliſſet, prætendens quòd Rex illud fieri non ſinebat, ipſe ſuccenſus Zelo iuſtitiæ præcepit diſtrictè in virtute obedientiæ Archiepiſcopo memorato, vt illud exequi vlteriùs non differret, alioquin ſciret ſe ab officio pontificali ſuſpenſum, & ſuffraganeos ab eius obedientia eſſe ſubtractos. Et ſic demum quantumcumque Rex & Archiepiſcopus reniterentur, & murmurarent impletum eſt penitus quod mandauit. Controuerſiam quoque quæ vertebatur inter Mediolanenſem Archiepiſcopum & Abbatem de Soczula ſuper diſtrictu & iuriſdictione portus de Sexto, cum honore, diſtrictu, & iuriſdictione præfati loci, Caſtellanæ, hominum quoque qui habitant in Banenograliæ, Carpaneo, Veſterpeno, Candemplano, inſula ſuperiore Balgealte, ac Lalia mirabiliter terminauit. Nam cùm diu, multúmque ſuper ijs coram diuerſis iudicibus delegatus fuiſſet à partibus litigatum, & teſtes ac inſtrumenta producta; ipſe habens inſtrumenta ſuſpecta, pro eo quòd cùm cera ſigilli ab interiore parte vetuſtiſſima eſſet, cera quæ poſita erat ab exteriori parte quaſi ad conſeruationem ſigilli recens erat, & mollis, falſitatem taliter detexit: videlicet præſentibus partibus, cum omnibus Aduocatis in præſentia Cardinalium idem Dominus Papa dixit quòd volebat in conſpectu omnium frangi, ſigilla, & ſi reperirentur vera & incorrupta renouari faceret inſtrumenta ſub teſtimonio bullæ ſuæ: ſi verò inuenirentur corrupta vel falſa, nolebat quòd prænaleret falſitas veritati. Quod cùm factum fuiſſet certo certius eſt compertum quòd ſub vetuſto ſigillo charta fuerat perforata, & per gluitinum nouæ cera quæ poſita fuerat exteriùs quaſi ad conſeruationem ſigilli vitiosè fuerat ipſi chartæ coniunctam; & ſic falſitate comperta contra Monaſterium ſententiam promulgauit, omnibus admirantibus quòd mirabiliter deprehenderat vitium falſitatis. Quis autem enumerare ſufficeret innumerabilem multitudinem quæſtionum quas inter diuerſas Eccleſias & perſonas ſuper varijs, &

De veteri, quæſtione inter Turonenſ. & Dolenſ. Eccleſ. per D. Innocent. terminata.

dubijs articulis diffiniuit, via regia semper incedens, numquam declinans ad dextram, nec ad sinistram, personas non accipiens & munera non acceptans. Cùm autem Turonensis Archiepiscopus quemdam qui fuerat electus in Episcopum Abrincensem, & per Metropolitanum suum postea confirmatus, & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus aliquandiu ministrauit, ad Andegauensem Ecclesiam præter Apostolicæ Sedis autoritatem præsumpsisset transferre, ac Episcopum consecrare, quem Rothomagensis Archiepiscopus præter Apostolicæ Sedis mandatum à priore absoluit Ecclesia, & ad posteriorem ei licentiam tribuit transeundi, attendens idem prudentissimus Papa hoc attentatum esse in derogationem Apostolicæ dignitatis, cui soli competit Episcoporum translatio, vtrumque Archiepiscopum à confirmatione pariter & consecratione Pontificum; ipsum autem electum à Pontificalis officij executione suspendit, autoritatibus, & rationibus euidenter ostendens, quòd idem iuris est in confirmatis electis, quàm in Episcopis consecratis. Propter eamdem causam Antiochenum Patriarcham à Pontificali suspendit officio; quia videlicet Appamiensem electum, præter Apostolicæ Sedis licentiam in metropolitanum Episcopum transferre præsumpsit: sed vtrosque suam ignorantiam confitentes humiliter, & indulgeri suppliciter postulantes, sinè difficultate & mora restituit & absoluit. Propter similem quoque causam excommunicauit Corradum Hildemensem Episcopum, Imperialis aulæ Castellanum, virum vtique nobilem, diuitem & potentem, ingeniosum, industrium, & astutum; quia videlicet ad Herbipolensem Ecclesiam sua præsumpsit temeritate transire, monitúsque contempsit resipiscere ab errore, prætendens quòd à Celestino Papa sibi fuerat indultum, vt inuitatus maiorem posset assumere dignitatem. Sed hæc indulgentia eum nõ poterat excusare; quoniam Herbipolensis Ecclesia quamuis ditior, non tamen dignior, quàm Hildemensis existit: & maioris est indulgentiæ vt transeat quis ad parem, quàm ad maiorem ascendat. Et ideò cùm post admonitionem contemptam præcepisset eidem, quatenus Ecclesiam vtramque dimitteret; quia cautum est in Canonibus, vt qui ad maiorem se plebem transtulerit, & à cathedra pelli debeat aliena, & carere propria: vt nec illis præsideat quos per superbiam spreuit; nec illis quos per auaritiam concupiuit, ipse tandem excommunicari fecit eumdem, & excommunicatum per totam prouinciam publicari. Qui cùm ab omnibus vitaretur tentauit multoties per honorabiles nuncios, si forsan intercessione Principum, aut oblatione munerum eius posset animum inclinare: qui cùm nullo modo proficeret proprium tandem recognoscens excessum primò coram Magdeburgensi Archiepiscopo, & multis Principibus; ac secundò coram Moguntinensi Archiepiscopo, & multis alijs magnatibus iuramento firmauit, quòd mandatis Apostolicis obediret. Et exinde nec viarum euitans discrimina, nec incommoda temporis impacati, ad Apostolicam Sedem accessit in multa contritione cordis, & magna vilitate corporis absolutionis beneficium implorans. Qui cùm fuisset iuramento rursus præstito absolutus, depositis calceamentis, in pallio, cum corrigias in collo, Apostolico se conspectui præsentauit, & prosternens se totum in terram in modum Crucis manus expandit, cum grandi fletu postulans indulgentiam, proprium confitendo peccatum. Commota sunt autem viscera Summi Pontificis super eum, sed ne dissolueret neruos Ecclesiasticæ disciplinæ, post deliberationem, disciplinam multiplicem in summo consistorio, præcepit eidem sub debito præstiti iuramenti, vt tam Hildesemensem, quàm Herbipolensem Ecclesiam omnino dimitteret, qui quamuis, omnino confusus humiliter obediuit, faciens de necessitate virtutem. Misítque munera quædam ipsi Domino Papæ, vasa videlicet argentea pulcra visu, qui animo hæsit paulisper, hæsitans vtrùm deberet illa recipere, an potiùs refutare. Sed ne ille de gratia sua

De excessu Archiepiscopi Turonensis transferentis Abrincẽsem.

Digitized by Google

penitus deſperaret, recepit oblata; & ne putaret quòd munerum poſſet oblatione corrumpi, miſit ei per honorabilem nuncium vnam cupam auream precioſam magis, quàm illa eſſent vaſa argentea vniuerſa. Volens autem infundere ſuper oleum, cùm præcepiſſet vt Hildeſemenſis Eccleſia idoneum ſibi Pontificem per electionem canonicam prouideret, ordinationem duxit Herbipolenſis Eccleſiæ differendam, vt ſi forſan eumdem Eccleſia iteratò poſtularet, eumdem humiliatum erigeret, quem deiecerat exaltatum; ſícque poſt annum factum eſt vt præuidit, ne ex aliqua parte ſuum indicium claudicaret. Similem penè modum aduersùs Salzeburgenſem Archiepiſcopum obſeruauit; qui cùm eſſet Briſmenſis Epiſcopus in Archiepiſcopum Salzeburgenſem electus, abſque licentia Summi Pontificis ad Metropolitanam Eccleſiam tranſire præſumpſit, electionem omnino caſſauit, & præcepit eidem, vt ad primam Eccleſiam, ſecunda relicta rediret, caſſans quicquid egerat apud illam. Vnde Burgenſem electum à Burgenſi Epiſcopatu remouit; quoniam in eum ab ipſo fuerat inſtitutus: ipſe verò ex eo perterritus humiliter obediuit. Cúmque poſtmodùm fuiſſet electus, electionem recipere non præſumpſit; ſed cum electoribus ſuis ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, diſpenſationis gratiam obtenturus, & quidem obtinuit, vt experimento cognoſceret quòd in Arca fœderis & virga continetur & manna.

DE AFFECTV QVEM DOMINVS INNOcentius gerebat ad Terram Sanctam.

INter hæc ad ſubuentionem & recuperationem Terræ ſanctæ feruentiſſimè aſpirabat, ſolicitè cogitans qualiter hoc poſſet efficaciùs adimplere. Quia verò detrahendo dicebant nonnulli quòd Eccleſia Romana imponebat alijs onera grauia & importabilia, digito autem ſuo nolebat illa mouere; duos de fratribus, videlicet Soffridum tituli Sanctæ Praxedis Presbyterum; & Petrum Sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales elegit, quibus & ſignum Crucis impoſuit, vt tam verbo, quàm exemplo inuitarent alios ad obſequia Crucifixi. Conſtituens vt vniuerſi Clerici maiores pariter & minores de prouentibus Eccleſiaſticis quadrageſimam partem in ſubſidium Terræ ſanctæ conferrent. Ipſi verò Cardinales decimam de prouentibus ſuis tribuerent portionem. Sícque factum eſt, vt decreuit; fecítque fieri nouam nauem pro qua, cum armamentis ſuis, mille trecentas libras expendit, & iuſſit eam onerari frumento, leguminibus, panibus, & carnibus, & per duos Fratres vnum Templi, & alium Hoſpitalis, & tertium Monachum præcepit vniuerſa diſtribui neceſſitatibus Terræ ſanctæ. At alij proficiſcentes applicuere Meſſanam, vbi propter turbationem equorum compulſi ſunt diutius demorari. Videntes autem deperire frumentum, quia & tunc cariùs in Sicilia, quàm in Syria vendebatur, præhabito diligenti conſilio frumentum ipſum Meſſanæ vendiderunt, preciúmque cum ceteris deferentes, in tres partes omnia diuiſerunt; & vnam partem aſſignauerunt ad reſtaurationem murorum Tyri, qui ruerant terræ motu; alteram in vſus pauperum; & tertiam in ſtipendia bellatorum. Nauim verò fecit tradi Templarijs in ſubſidium oportunum. Miſit ergo præfatum Soffridum Presbyterum Cardinalem ad Ducem & populum Venetorum ad cuius exhortationem ipſe Dux & multi de populo Crucis characterem aſſumpſerunt. Marchio quoque Montisferrati, Epiſcopus Cremonenſis, & Abbas de Lucedio, multíque alij Nobiles de prouincia Lombardiæ cum multitudine plebis innumera, denouerunt ſe ad obſequium Crucifixi; & vt pleniùs & liberiùs poſſet impleri, duos alios Cardinales, videlicet Petrum presbyterum Sanctæ Cæciliæ, & Gratianum ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconum Piſas & Ia-

De decima danda per Cardinales.

Digitized by Google

nuam destinauit, vt inter Pisanos & Ianuenses pro Terræ sanctæ succursu pacis federa reformarent. Sed filij pacis non erant, verbum pacis minimè receperunt. Generalem igitur Indulgentiam vniuersis Crucesignatis concessit in remissionem peccatorum, & eos cum omnibus bonis suis sub Apostolica protectione suscepit.

DE LEGATO MISSO IN FRANCIAM super tribus articulis.

PRefatum verò Petrum Diaconum Cardinalem, quem ipse postmodùm in Presbyterum ad titulum sancti Marcelli promouit, direxit in Gallias, tria sibi præcipiens & iniungens. Videlicet exhortaretur, & induceret populos ad Terræ sanctæ succursum: vt pacem, vel treugas inter Francorum & Anglicorum Reges componeret & firmaret. Et vt ipsum Regem Francorum ad dimittendum superinductam, & recipiendum vxorem propriam, quam iniustè dimiserat commoneret, & cogeret, si necessitas postularet. Ipse verò profectus circa primum Capitulum vsque adeò diuina gratia fauente profecit, quòd innumera tam militum, quàm peditum multitudo ad verbum exhortationis ipsius signum Crucis suscepit ad obsequium Crucifixi. Cum quibus & quidam Episcopi & Abbates, ac alij multi clerici peregrinationis propositum assumpserunt, inter quos principales fuerunt Theobaldus Comes Trecensis, Ludouicus Comes Blesensis, Balduinus Comes Flandriæ, ac Hannoniæ, & Comes de sancto Paulo, Suessionensis, & Trecensis Episcopi, & quidam Ordinis Cisterciensis Abbates. Circa secundum quoque Capitulum idem Legatus ità processit: quòd Philippus Rex Franciæ in manu eius datà fide promisit se ad mandatum ipsius pacem vel treugas cum Rege Angliæ initurum. Richardus autem Rex Angliæ se difficilem ostendebat: sed cùm idem Legatus et cœpit vigorem Ecclesiasticum intentare, saniori ductus consilio acquieuit, & quinquennales treugas composuit inter Reges, faciens quædam castella quæ firmauerat contra alium demoliri. Circa tertium verò Capitulum ad pleniorem intelligentiam est notandum, quòd defuncta prima vxore mandati præfati Philippi Regis Francorum filia Balduini Comitis Hannoniæ, nepte videlicet Philippi Comitis Flandriæ, de qua susceperat vnum filium nomine Ludouicum, tractatum est inter ipsum & Canutum Regem Danorum, vt Ingeburgim sororem ipsius idem Rex Franciæ duceret in vxorem: missóque Stephano Nouiomensi Episcopo cum regio apparatu vt eam adduceret, ille Rex eam cum multo desiderio expectebat. Cùm de ipsa suscipienda in coniugem & tenenda præstitæ fuissent sufficientes & idoneæ cautiones, frater eius transmisit cum ea Petrum Bucchideum Episcopum cum idoneo comitatu: Quæ cùm transuecta per mare peruenissent Ambianis, vbi Rex Franciæ ipsius præstolabatur aduentum dilationis impatiens, ipso die desponsauit eamdem. Et congregatis Principibus tam Ecclesiasticis, quàm mundanis, sequenti die per manum Guillelmi Rhemensis Archiepiscopi fecit eam secum solemniter coronari. Sed inter ipsa coronationis solemnia suggerente Diabolo, ad aspectum illius cœpit vehementer horrescere; tremere, ac pallere, vt nimiùm perturbatus vix sustinere posset finem solemnitatis inceptæ. Statimque motum est verbum diuortij celebrandi propter affinitatis obstaculum, quod inter eos quidam existere mussitabant, dicentes, quòd secunda contingat primam vxorem in gradu consanguinitatis quarto vel quinto; sed alijs asserentibus quòd id sinè turpi nota subitò fieri non valeret, aliquantulum est dilatum: & interim suggestum est Regi, vt ad illam accederet si forsan affectu mutato illam cognoscere posset. Accessit igitur Rex ad illam apud Fossatum prope Parisius, quò fecerat illam adduci, &

De coniugio Regis Franciæ, cum sorore Regis Danorum.

Notabile accidens.

Digitized by Google

duci, & thorum eius ingressus est. Post paululum ab illa recessit, in tantùm habens ipsam exosam, vt vix sustineret coram se de illa fieri mentionem. Asserebat autem Regina, quòd Rex carnaliter illam cognouerat; Rex verò econtra assumebat, quòd ei non potuerat carnaliter commisceri. Conuocatis igitur præfato Rhemensi Archiepiscopo in sua prouincia tũc Apostolicæ Sedis Legato, & alijs quibusdam Episcopis, coram eis accusatum est matrimonium, ipsa Regina quid ageretur penitus ignorante, vtpote quæ compatriotis remissis ad propria, quasi sola remanserat linguæ Francorum prorsus ignara: & affinitate per quosdã testes incontinenti iurata, mox idem Archiepiscopus sententiam diuortij promulgauit; quæ cùm Reginæ per quemdam exponeretur interpretem, illa vltra quàm dici posset admirãs, flens, & eiulans, exclamauit; Mala Francia, Mala Francia: & adiecit, Roma, Roma. Non enim aliter nouerat Gallicis verbis talem exprobrare sententiam, aut Sedem Apostolicam appellare. Protinus ergo Rex illam à regno Francorum emisit, & in quodam cœnobio Monialium extra regni fines fecit vtcumque deponi. Turbati sunt multi, quin & omnes qui Deum timebant, & iustitiam diligebant, super sententia tanquam iniqua. Perueníque fama vel magis infamia huius facti ad Celestinum tunc temporis Papam, qui cùm per Magistrum Meliorem tituli Sanctorum Ioannis & Pauli presbyterum Cardinalem de Francia redeuntem, veritatem pleniùs & certiùs cognouisset, quia factum erat notorium, quod nulla poterat tergiuersatione celari, sententiam illam diuortij contra ignaram & indefensam inordinatè ac impetuosè prolatam autoritate Apostolica irritauit. Interdicens Regi per nuncios, & apices suos ne aliam sibi præsumeret copulare. Verùm quantò idem Papa feruentior circa hoc apparuit in principio, tantò tepidior est inuentus in fine: quia licèt Rex Danorum germanus præfatæ Reginæ per honorabiles nuncios imploraret, vt compelleret Regem Francorum ad recipiendum eamdem Reginam sororem suam, quam iniustè dimiserat, sicut iuris ratio postulabat; numquam tamen apud eum hoc potuit obtinere: quinetiam toleranit vt idem Rex post interdictum ipsius, filiam Ducis Meraniæ puellam vtique pulchram nimis, non sinè multo scandalo superduceret & teneret. Præfatus autem Innocentius Celestino succedens statim per litteras suas, & per Parisiensem Episcopum, sæpedictum Regem studuit commonere, vt eam remoueret à se, quam contra interdictum Ecclesiæ superduxerat, & reciperet illam in gratiam coniugalem quam legitimè ductam, illegitimè duxerat amouendam, iuris ei licentia non negata, quo minùs facta restitutione postmodùm audiretur, si quid duceret proponendum. Contestans eidem quòd quantumcumque sibi molestum existeret, cum aliquo molestare; quia tamen oportebat eum plus cælesti, quàm terreno deferre regi, & sinè personarum acceptatione sicut ratio postularet. Quia verò idem Rex sæpe commonitus noluit acquiescere, sæpedicto Legato per Apostolica scripta præcepit, quatenus sublato appellationis obstaculo, totam terram ipsius ecclesiastico subijceret interdicto, vt nullum in ea præter Baptismum parvulorum, & Penitentiam morientium, diuinum celebraretur Officium, si forsan ei vexatio tribueret intellectum. Congregato igitur apud Diuonem Archiepiscoporũ, necnon Abbatum, & aliorum multorum concilio, Rex præsentiens quòd idem Legatus vellet procedere contra ipsum, per nuncios suos fecit ad Sedem Apostolicam appellari. Legatus verò non vt appellationi deferret; sed vt differret ad tempus, quatenus alibi mandatum Apostolicum commodiùs adimpleret, tandem apud Viennam multis Archiepiscopis conuocatis, inter quos quidam de regno Franciæ fuere præsentes, interdicti sententiam promulgauit; mandans per litteras suas, quibus etiam tenorem Apostolicarum inseruit litterarum,

Nota clamorem Reginæ Mala Francia.

De irritatione sentẽtiæ diuortij latæ inter Regem, & Reginam, & de tepiditate Papæ Celestini, & postea non processit.

De Innocẽtio qui successit Celestino qualiter monuit Regem vt remoueret superinductam.

De interdicto posito in tota terra regni.

Digitized by Google

vniuersis Ecclesiarum Prælatis in terra Regis Franciæ constitutis, vt eam & ipsi seruarẽt, & facerent per suas litteras obseruari. Quòd si forsan Episcoporum aliqui contra eam venire præsumerent, scirent se ab officio Pontificali suspensos. Cæteris verò cuiuscumque dignitatis vel Ordinis Officiorum & beneficiorum administrationem penitus interdicit. Omnes autem ad festum Ascensionis Domini proximè tunc futurum de inobedientia responsuros, ad Sedem appellauit. Receptis igitur litteris quidam in auditu auris obedire cæperunt; sicut Canonici Senonenses, Parisienses, Episcopus Siluanectensis, Suessionensis, Ambianensis, Attrebatensis, & quidam alij sententiam interdicti firmiter obseruantes. Alij verò distulerunt obseruare sententiam; sicut Rhemensis Archiepiscopus, Laudunensis, Nouiomensis, Antissiodorensis, Beluacensis, Morinensis, Meldensis, Carnotensis, Aurelianensis, & alij fortè perpauci nuncios suos ad Sedem Apostolicam destinantes, per quos quasdam excusationes licèt friuolas prætendebant; sed promittebant quòd illis expositis si demum placeret Summo Pontifici sententiam obseruarent. Cùm igitur Summus Pontifex excusationes illas euidentissimis rationibus improbaret, præcepit eisdem vt & ipsi pariter obseruarent sententiam interdicti, qui audito præcepto humiliter paruerunt: sicque tota terra Regis Francorum arctissimo est interdicto concluſa; ità vt clausis Ecclesijs nusquam in cæmeterijs sepelirentur corpora mortuorum; quinetiam super terram seruabantur vbilibet insepulta. Rex autem in tantam indignationem excanduit, vt Episcopos & alios Clericos, qui primò seruauerunt interdictum ab Ecclesijs suis faceret violenter expelli, & bona omnia occupari. Sed cùm plebs vniuersa clamaret, Rex iámque non valens Ecclesiasticæ seueritatis sustinere vigorem, nuncios suos, quosdam inde Clericos, & quosdam milites ad Summum Pontificem destinauit, conquerens de Legato multipliciter, sed tamen offerens per eosdem iuratoriam cautionem, quòd coram Legatis, vel delegatis iudicibus staret iuri. Quibus ipse prudentissimus Papa respondit; quòd distinguendum erat, vtrùm stare vellet iuri dictato, vel iuri dictando: si iuri dictato, videlicet secundùm ius quod dictauerat, superinductam à suo remoueret consortio, & Reginam antedictam reciperet, libenter cautionem; imò sinè cautione qualibet, si hoc faceret, relaxaret sententiam interdicti; dummodò priùs Episcopi & Clerici destituti, plenam fuissent restitutionem adepti. Si verò iuri dictando, videlicet vt secundùm ius quod dictaret, affinitatis decideretur articulus, cautionem oblatam reciperet ad cautelam, dummodò superinducta remota Reginam reciperet memoratam. Hoc autem cùm Rex per nuncios suos à Sede Apostolica reuertentes audisset, spiritus eius cæpit multipliciter anxiari; quia nec illam volebat recipere, quam habebat vehementer exosam; nec istam dimittere quam habebat minis acceptam. Verùm conuocatis quibusdam Principibus tam Ecclesiasticis, quàm mundanis, cæpit deliberare cum illis quid ei foret in hoc articulo faciendum. Quibus vnanimiter respondentibus, quòd erat parendum Apostolicæ Sedis mandatis, quæsuit à Rhemensi Archiepiscopo, qui sententiam diuortij promulgauerat, vtrùm verum esset quòd Dominus Papa scripserat, videlicet quòd illa non erat diuortij dicenda sententia; sed ludibrij fabula nominanda. Qui cùm respondisset verum esse quod scripserat Summus Pontifex, non enim audebat aliud respondere; statim Rex intulit dicens, Ergo tu es stultus & fatuus qui talem sententiam protulisti.

De magna indignatione Regis Franciæ propter interdictum.

De nuncijs regis missis ad Papam.

Quod sententia diuortij lata per Archiepiscop. Rhemens. non erat dicenda sententia, sed ludibrij fabula nominanda.

Remissis igitur nuncijs instabat vt priùs, quòd videlicet relaxato interdicto, cognosceretur de iure: Sed cùm nec minis, nec precibus, nec promissis animus Sũmi Pontificis flecti posset in fundamento iustitiæ solidatus, ipsius arbitrio se submisit: qui Octauianum Ostiensem

by Google

Epiſcopum Legatum in Francia deſtinauit, talem ei formam præfigens, vt ante omnia ſatisfactionem plenariam de damnis & iniurijs Clericis irrogatis faceret exhiberi. Itá quòd ij qui propter obedientiam & reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, graues perpeſſi fuerant contumelias, & iacturas, per Apoſtolicam Sedem ſibi ſentirent & gauderent congruè ſatisfactum. Deinde ſuperinductam præciperet à Regis conſortio tam localiter, quàm carnaliter remoueri; vt non ſolùm Regis amplexibus, verùm etiam à Regni finibus faceret illam excludi, & præfatam Reginam ab ipſo Rege ſolemniter recipi, & regaliter pertractari; recepta publicè iuratoria cautione, quòd eam ſinè iudicio Eccleſiæ non dimitteret; & ſic relaxaret ſententiam interdicti, reſeruatâ ſibi correctione illorum, qui ab initio non ſeruauerunt interdictum. Et ſi poſt frequentes & diligentes admonitiones, & exhortationes idem Rex præfatam Reginam ſicut legitimam habere nollet vxorem; ſed mallet matrimonium accuſare, præcepit eidem Legato, vt pro termino peremptorio ad inchoandum cauſam ſpatium ſex menſium aſſignaret. Infra quod, ſi præfata vellet, cõmoneretur Rex Danorum germanus ipſius, vt ad defenſionem eiuſdem viros prudentes cum Aduocatis, & teſtibus, & alijs quibuſlibet neceſſarijs ſub Apoſtolica, & regia ſecuritate dirigeret, competenti loco de libera volantate partium aſſignato. Aſſociauit Oſtienſi Epiſcopo ad examinationem & defenſionem cauſæ eiuſdem, Ioannem tituli Sanctæ Priſcæ Presbyterum Cardinalem, iniungens eiſdem, vt aſſidentibus ſibi viris Religioſis, litteratis, & prouidis, cauſam ipſam ſufficienter, diligenter, ac patienter examinare curarent, taliter in verbis, & operibus, & alijs circumſtantijs ſe habentes, vt nulla de ipſis poſſet ſuſpicio ſuboriri, ſed iuris ordine per omnia obſeruato ſecuritatem & libertatem parti ſæpedictæ Reginæ per omnia prouidentes, cauſam ipſam mediante iuſtitia terminarent. Profectus eſt Epiſcopus ſecundùm hanc formam ad Regem Francorum, & tam ab ipſo, quàm ab eius magnatibus honorificè & deuotè receptus, fecit imprimis Eccleſijs & Eccleſiaſticis viris de damnis & iniurijs ſatisfieri congruenter; ac deinde Reginam de loco in quo fuerat, ad quoddam regale caſtrũ adduci fecit, vbi præſentibus Archiepiſcopis & Epiſcopis quàm magnatibus, & tã Cleri, quàm multitudine populi copioſa Rex ad mandatum Legati Reginam recepit, faciens in animam ſuam iuramento firmari, quòd honorificè ipſam vt Reginam tractaret, & abſque iudicio Eccleſiæ non dimitteret: & ſicipſe Legatus ſententiam interdicti, quæ per octo menſes durauerat relaxauit cum multo gaudio, & applauſu. Etſi nonnulli ſibi detraxerint, quòd Apoſtolici mandati formæ neglecta in quibuſdam ſuperficialiter proceſſiſſet. Superinductam autem Rex à ſuis ſeparauit amplexibus, ſed à regni finibus non excluſit, quia grauida erat & partui iam vicina. Porrò cauſam ipſius Dominus indicauit, quia poſt partum grauiter infirmata, debitum carnis exſoluit. Cùm igitur idem Rex non poſſet induci vt ipſam Reginam maritali vellet affectione tractare, aſſignati ſunt certi dies, & certus locus ad cauſam, in quo apud Sueſſionem, præſentibus partibus ambo interfuere Legati, coram quibus cauſa cæpit ſuo more tractari. Et licèt Rex plures & maiores Aduocatos haberet, non tamen defuit qui propter Deum verbum faceret intrepidus pro Regina: Videns verò Rex quòd parum proficeret cùm diebus aliquot litigaſſet, indignatus receſſit, nolens coram ipſis Legatis vlteriùs litigare. Summus autem Pontifex, etſi numquam potuerat Regem inducere, vt ipſam Reginam diligeret, numquam tamen ceſſabat, nec blandis, nec aſperis agere apud ipſum, vt eam faceret regaliter honorari, conſolatorias & confortatorias ei litteras ſæpe tranſmittens, & per proprios nuncios eam faciens viſitari, de contingentibus nihil obmittens, etſi Regi plurimum diſpliceret. Nam eadem Regina conquerebatur ſe magis eſſe incarceratam quàm reſtitutam.

Cùm etsi Rex in victu & vestitu competenter ei faceret prouideri, adeò tamen arctè faciebat eam apud Stampas in regio palatio custodiri, quòd nec ipsa permittebatur exire; nec quisquam ad eam nisi rarò permittebatur intrare, sicque manebat omni solatio destituta. Interea vacante Metropoli Senonensi, Antissiodorensis ab vniuerso Capitulo vnanimiter est electus, Regè suum præbente consensum: missique sunt nuncij honorabiles & solemnes ad

De electione Episcopi Antissiodorens. in Archiepiscopũ Sennonensẽ

obtinendam translationem & pallium impetrandum. Porrò Summus Pontifex prudenter attendens, quòd idem Antissiodorensis Episcopus vnus fuerat ex illis qui ab initio interdicti sententiam non seruarunt, & Senonensis Ecclesia eam obseruauerat ab initio; vt discerneret inter inobedientes, & indeuotos, postulationem ipsius in publico consistorio reprobauit; cùm secundùm legem diuinam non sit arandum in bone, & asino; nec quisquam debeat vestem induere de lana, linóque contextam. Vnde quidam protinus clamauit, Numquam Antissiodorensis Episcopus de bene cantando tantum acquiret, quantum de malè cantando iam perdidit, vniuersis exclamantibus & laudantibus Deum, præfecit eidem Magistrum Petrum de Corbolio, cuius Parisius in Sacrâ Theologia fuerit auditor, quem iampridem in Cameracensem Episcopum fecerat promoueri. Quia verò Summus Pontifex reseruauerat sibi correctionem eorum, qui ab initio non seruauerant sententiam interdicti, & ipsi sententiam suspensionis incurrerant, quam Legatus protulerat in eos qui eamdem sententiam non seruarent, compulsi sunt ad Apostolicam Sedem personaliter laborare. Venerunt igitur Rhemensis Archiepiscopus, Carnotensis, Aurelianensis, Meldensis, Antissiodorensis, Nouiomensis, & Beluacensis Episcopi, & procuratores eorum, qui propter egritudinem accedere nequiuerunt. Similiter & quidam Abbates venerunt: qui verò venire non potuerunt procuratores idoneos destinarunt. Recepit autem ab omnibus publicè iuramentum, vt tam super interdicti, quàm suspensionis sententia non seruata, mandatis Apostolicis obedirent, & sic eos à vinculo suspensionis absoluit; sed mandatum facere distulit ad cautelam.

Eo tempore tam in Oriente, quàm in Occidente detestabilis fuerat commissus incestus. Nam in Oriente vna duobus fuit incestuosè coniuncta: in Occidente verò vnus duas præsumpsit sibi iungere per incestum. Et incestui quidem in Oriente commisso non solùm consensus, sed & autoritas Clericorum ibi consistentium interceſſit: sed in detestabili copula in Occidente contracta, licèt non absque quorumdam Ecclesiasticorum virorum consen'u fuerat forsitan attentata, Ecclesiastica tamen autoritas nullatenus interuenit. Volens autem Deus maius peccatum vindicare celeriùs, & à similibus alios deterrere tam Corradum Marchionem Montisferrati, qui reginæ Hierusalem Ioannæ priùs adhæserat per incestum, occidit gladio, quàm Henricum Campaniæ Comitem, qui ei, & in culpa quodammodo & in pœna successit deiecit præcipitio: vtrumque verò morte improuisa peremit. Nondum Deus in huius iniquitatis autores in Occidente suam exercuerat vltionem; sed quantò longanimis sustinet adhuc, tantò forsan seueriùs vindicabit. Licèt autem Apostolica Sedes super hoc quod fuerat in Oriente commissum propter malitiam temporis, & persecutionem ingentem dissimulare sit visa; ad vindicandum tamen quod in Occidente fuerat attentatum, rigore canonicæ districtionis est vsa. Nam audito quòd Rex Legionis cõsobrinam suam filiam Regis Portugalliæ incestuosè sibi præsumpserat copulare, tam Regem ipsum Portugalliæ, quàm incestuosè coniunctos excommunicationis sententia innodauit, & Legionis ac Portugalliæ regna sententiæ suppossuit interdicti; vnde quod illegitimè factum fuerat est penitus reuocatum. Verùm dictus Rex Legionis, ad deteriora manus extendens, sicut is de quo dicit Scriptura; Væ homini illi, qui post se trahit peccatũ,

quaſi longam reſtem: &, Impius cùm venerit in profundum vitiorum contemnit, *filiam Regis Caſtellæ conſobrini ſui, neptem videlicet propriam imprudenter ſibi copulare præſumpſit. Quod cùm ad ipſius Summi Pontificis peruenisſet notitiam, protinus Fratrem Rainerium, virum ſcientia & religione pariter reuerendum, Deo & hominibus obtentu ſcientiæ & honeſtatis acceptum in Hiſpaniam deſtinauit, vt iuxta verbum propheticum diſſolueret colligationes impietatis, ſolueret faſciculos deprimentes, qui per Dei gratiam excuſſit ab omni munere manus ſuas; ità vt quod legitur verè poſſit de ipſo referri, Non fuit qui ditauerit Abraham. Idem igitur Frater Rainerius cùm in Hiſpaniam peruenisſet dictum Regem Legionenſem ſemel & iterum ex parte Summi Pontificis commonuit diligenter, vt à tam deteſtabili & nefanda copula reſiliret, vniuerſis colligationibus diſſolutis, quæ fuerant pro ipſa copula conſummanda contractæ. Sed cùm adhuc apud eũ nihil prorſus monitis profecisſet, certum ei diem aſſignauit & locum, & cùm ipſum etiam vltra terminum expectaſſet, ſe contumaciter abſentantem, iuxta formam mandati Apoſtolici excommunicationis ſententiam promulgauit, & regnum Legionis interdicto generali concluſit. In memoratum verò Regem Caſtellæ, ac terram ſuam in nullo proceſſit, cùm idem Rex ſe mandatis eius exponeret, & quòd reciperet filiam ſuam ſi ſibi redderetur proponeret aſſertiuè, obligans ſe ad hoc per litteras ſuas Summo Pontifici deſtinandas. Poſtmodùm autem Toletanus Archiepiſcopus, & Epiſcopus Palentinenſis ex parte ipſius Regis Caſtellæ, ac ex parte Regis Legionis Zamorenſis Epiſcopus ad Sedem Apoſtolicam accedentes poſtulabant à Domino Papa, vt cum eodem Rege Legionenſi, & cum filia Regis Caſtellæ dignaretur ſuper huiuſmodi copula diſpenſare, propter quod niſi ſpecialis prima gratia quam habebat idem Dominus Innocentius ad deuotionem dicti Regis Caſtellæ motum ſui animi temperaſſet, in ipſos ità curaſſet ſeueritatem eccleſiaſticam exercere, quòd nulli de cetero temporibus ſuis repudiatas toties & damnatas petitiones offerrent. Tãdem verò intelligentes Archiepiſcopus, & Epiſcopi memorati, quòd non ſolùm indulgentiam ſuper hoc à Summo Pontifice, ſed vix etiam poſſent audientiam impetrare, interdictum in terram dicti Regis Legionenſis prolatum à Domino Papa poſtulauere remitti; aſſerentes quòd ex eo triplex toti regno periculum imminebat; videlicet ab hæreticis, Sarracenis, & Chriſtianis. Ab hæreticis quòd cùm propter interdictum ipſum, clauſa eſſent in partibus illis ora paſtorum, non poterant per eos fideles contra hæreticos inſtrui, & ad reſiſtendum eis aliquatenus informari; vnde tum ex hoc, tum quòd Rex Legionis ab Eccleſia ſe aſſerens aggrauatum eis minimè reſiſtebat, inualeſcebant contra fideles hæretici, & in Rege ipſo hæreſes variæ pullulabant. A Sarracenis quantum per exhortationes & remiſſiones Eccleſiæ Hiſpaniarum populus conſueuiſſet ad expugnationem Paganorum induci, ceſſante prædicatorum officio, populi etiam deuotio tepeſcebat; quia dum ſe cum Principe ſuo quoad interdictum ei videret pœnæ ſubiectum, à culpa cui vel tacendo conſenſerat fortè ſe non credebat immunem: propter quod minùs circa debellationem Sarracenorum feruebat, ne decederet in peccato. A Catholicis, quòd cùm Clerici laïcis ſpiritualia miniſtrare non poſſent, laïci Clericis temporalia ſubtrahebant, oblationes, primitias, & decimas detinentes. Vnde cùm Clerici in hu pro maiori parte in partibus illis conſueuerint ſuſtentari, eis ſubtractis non ſolùm mendicare, ſed fodere ac ſeruire Iudæis in Eccleſiæ ac totius Chriſtianitatis opprobrium cogebantur. Videbatur autem Domino Papæ difficile eorum petitione annuere, ac ſententiam ex animo, & ordine, ex cauſa lata canonicè ſinè ſatisfactioni congrua relaxare. Ex animo quidem, quia ſicut Deus ſuæ conſcientiæ teſtimonium perhibebat, ad hoc nonniſi iuſtitiæ & honeſtatis obtentu proceſſerat, cùm ex contrario potius contra*

De triplici periculo interdicti.

De ſentẽtia ex animo, ordine, & ex cauſa lata.

Digitized by Google

ipſum Dominum Papam oriri præſumptio potuiſſet, ſi tam deteſtabile facinus duxiſſet in patientia tolerandum. Ex ordine quia dictus Frater Rainerius poſt commonitiones & dilationes legitimas tandem de diſtrictione percuſſit eccleſiaſtica contumacem. Ex cauſa, exemplo diuino, videlicet & humano: diuino, quòd cùm Dauid in populi numeratione peccaſſet, Dominus in populum vaſa ſui furoris effudit: vnde idem Dauid dixiſſe legitur, peccatum ſuum Domino confuendo; Ego ſum qui peccaui, ego qui iniquè egi: iſti qui oues ſunt quid fecerunt? Auertatur obſecro furor tuus à populo tuo. *Humano, quia eſſet mali exempli, videlicet, quòd ſi forſan in alia regna ſimilem eundem Dominum Papam contingeret ſententiam promulgare, ſimilis ab ipſo gratia petetur; quam ſi forſan negaret, apud ipſum eſſe videretur acceptio perſonarum. Ex hoc etiam de ipſo Summo Pontifice poſſet apud aliquos oriri ſuſpicio, præſumentibus fortè quibuſdam, quòd ad id moueretur ex cauſa latenti. Licèt igitur ex cauſis præmiſſis non videretur dicta petitio admittenda; quia tamen vbi multitudo eſt in cauſa, detrahendum eſt aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis caritas ſincera ſubueniat, in eo ad petitionem prædictorum Archiepiſcopi, & Epiſcoporum gratiam, duxit de communi fratrum ſuorum conſilio faciendam: ex quo videbantur impedimenta expreſſa ſuperiùs prouenire, relaxauit idem Summus Pontifex non totum, ſed in vna parte ſolummodo interdictum; nec perpetuò, ſed ad tempus, quamdiu ſcilicet ſibi placeret, & expedire videret, vt probaret interim ſpiritus ſieſſent ex Deo; & an ſicut idem Archiepiſcopus, & Epiſcopi affirmabant ſperata inde vtilitas ſequeretur: ſic videlicet, vt in regno ipſo diuina celebrarentur officia, ſed decedentium corpora eccleſiaſticæ ſepulturæ minimè traderentur; in quo tamen Clericis fecit gratiam ſpecialem, in eo videlicet vt in cœmeterio eccleſiaſtico deberent ceſſante ſolemnitate ſolita tumulari: quia licèt aliquibus poſſet abſonum fortè videri, vt officio reſtituto, ſepultura eccleſiaſtica negaretur; quia iuxta canonicas ſanctiones cui communicauimus viuo, communicare debemus & mortuo; rectè tamen intelligentibus nihil ad hoc incongruitatis occurrit: cùm iuxta Lateranenſis inſtituta Concilij decedentes ex tornea-mentis, etſi per penitentiam reconcilientur Eccleſiæ, Chriſtiana tamen ſepultura priuẽtur. Vt autem non remittere pœnam, ſed commutare potiùs videretur, dictum Regem Legionenſem, memoratam filiam Regis Caſtellæ, & omnes eorum principales conſiliarios, & fautores, excommunicationis vinculo innodauit, mandans vt ad quamcumque ciuitatem villam, vel oppidum deuenirent, nullus ibidem eis præſentibus diuina officia celebraret: Dicto autem Regi Caſtellæ, ac Reginæ vxori eius præcepit vt ad diſſoluendum prædictam copulam operam impenderent efficacem, alioquin in eos & terram ſuam ſimilem ſententiam promulgaret. Quia verò caſtra quædam quæ idem Rex Legionis dictæ filiæ Regis Caſtellæ tradidiſſe dicebatur in dotem; ità vt ſicam aliqua ratione relinqueret ipſa cederent in ius eius, impedimentum præſtabant huiuſmodi copulæ diſſoluendæ, mandauit caſtra ipſa reſtitui, & ad id puellam per excommunicationis ſententiam coarctari, decernens vt ſi ex tam inceſtuoſa, & damnabili copula ſuſciperetur aliqua proles, ſpuria, & illegitima penitus haberetur; quæ ſecundùm ſtatuta legitima in bonis paternis nulla ratione ſuccedit. Licèt autem aliquanto tempore in ſua contumacia perduraſſent, demum tamen redeuntes ad cor, inceſtuoſam copulam diſſoluerunt, & cùm fuiſſent ab inuicem ſeparati, præſtito ſecundùm formam Eccleſiæ iuramento meruerunt abſolui. Eodem tempore anathematizauit Suerum Apoſtatam, qui regnum Norwagiæ per violentiam occupauerat, legitimo regni herede peremptо, & Nidroſienſem Archiepiſcopum qui peruerſis eius actibus conſentire nolebat, coëgit eum idem Apoſtata extra ſuam prouinciam exulare, qui*

Digitized by Google

per Apoſtolicæ Sedis mandatum ab dio Archiepiſcopo benignè receptus, inuaſor in peccato ſuo vitam finiuit, & ſic ad Eccleſiam ſuam poſt exilium ſuum remeauit.

DE LEGATIS MISSIS ROMA IN GRATIAM.

AVdita promotione Domini Innocentij, Alexius Conſtantinopolitanus Imperator, miſit ad eum honorabiles nuncios, cum muneribus precioſis, rogans vt ipſe per Legatos ſuos eius Imperium viſitaret: qui miſit illuc Albertum Subdiaconum, & Arbertum Notarium monens per eos in litteris ſuis Imperatorem prædictum, vt ad ſuccurſum intenderet Terræ Sanctæ, cui propter diuitiarum abundantiam, vicinitatem locorum inter omnes Principes Chriſtianos poterat pleniùs ſubuenire. Sed & Græcorum Eccleſiam reduceret ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ matris ſuæ, à cuius magiſterio ſe ſubtraxerat, in ſua contumacia longo tempore perſeuerans; alioquin pro certo cognoſceret, quòd non poſſet ſub diſſimulatione tranſire, quin ſuper hoc ſuum exequeretur officium, cùm ipſe acceperit iuſtitiam iudicandi. Super hoc ipſe ſcribens Patriarchæ Conſtantinopolitano, monens vt ad id Imperatorem induceret memoratum. Quid autẽ Imperator ipſe ad vtrumque reſpondit, & qualiter ad eius reſponſum Dominus Papa reſcripſerit per Ioannem Capellanum ſuum illuc iterum deſtinatum, ipſius litteræ ad eumdem Imperatorem directæ declarant. Multæ, inquit, nobis attulit exultationis affectum, quòd ſicut ex litteris Excellentiæ Imperialis accepimus Legatos & litteras noſtras recepit humiliter Imperatoria celſitudo, & ad ea quæ ſuper Eccleſiæ vnitate nos ſcripſiſſe meminimus, etſi non omnino ſufficienter & euidenter, benignè tamen & deuotè reſpondit, exhortationes & commonitiones noſtras ſuum reſcripſit Imperium acceptaſſe. Is enim à quo ſecundùm Apoſtolum eſt omnis poteſtas, ſcrutator ſcilicet renum & cordium Ieſus-Chriſtus, qui habet cor Principum in manus ſua, qui aperit & nemo claudit, aures tuæ Serenitatis aperuit, & tibi deuotionis ſpiritum inſpirauit, vt quæ per nos, licèt inſufficientes vicarios ſuos, & immeritos Apoſtolorum Principis Succeſſores Imperiali magnificentiæ litteris fuerint exarata, & audires humiliter, & benignùs acceptares, licèt ſuper ſubuentione terræ Orientalis hactenus non impenſa, Magnificentiam tuam nos credideris increpaſſe; cùm tamen id non increpando ſcripſerimus, ſed potiùs commonendo: quamuis increpationis alloquium & pontificali non ſit alloquio alienum; iuxta quæ Paulus ad Timotheum ſcribens agebat; Prædica verbum, inſta importunè, oportunè, argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. *Miramur autem quòd Imperialis prudentia pro recuperatione Terræ Sanctæ nondum eſſe laborandum viſa eſt ſuis litteris innuiſſe; quia, ſicut ex detentione ipſius Terræ poterat euidenter agnoſci, nondum Dominus peccatis noſtris fuerat complacatus, qui non in multitudine, nec in arcu, ſed in veritate ſua ſaluos facit de ſua miſericordia confidentes. Timens enim ſicut tuæ litteræ continebant, ne ſi tempus à Deo eiuſdem Terræ laborationi præuiſum Imperialis ſerenitas voluerit præuenire ſe fruſtra laboraſſe deploret, & increpetur à Domino per Prophetam dicentem ſibi;* Regnauerunt & non per me, dominati ſunt, nec me nouerunt. *Verùm vt non tam ad reprehenſionem, quàm inſtructionem loquamur, ſi diligenter conſideres & inſpicias veritatem longè aliter intelliges ſentiendum. Bonorum enim omnium dator qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua, cui ſeruitia coacta non placent, liberum homini conceſſit arbitrium, vt ſuper his in quibus humanum poſſet inuenire remedium Dominum non tentaret, ſcriptum eſt enim,* Non tentabis Dominum Deum tuum. *Eſt igitur in tanta neceſſitate populi Chriſtiani, vel*

Digitized by Google

potiùs IESV-CHRISTI, tam tibi quàm vniuerſis ſacri baptiſmatis vnda renatis libero vtendum arbitrio, & ſubueniendum exuli Crucifixo, ne ſi redẽptionis einſdem Terræ tempus ignotum hominibus expectare volueris, & nihil agere per teipſum, ſed vniuerſa relinquere diſpoſitioni diuinæ, ſepulcrum Dominicum à Sarracenorum manibus per tuæ ſubuentionis auxilium nullatenus liberetur, & inde per negligentiam Imperialis Magnificentia diuinam incurrat offenſam, vnde per ſolicitudinem ſuam gratiam Domini poterat promereri. Numquid enim ſenſum Domini cognouiſti? Numquid conſiliarius eius es, vt certus de diſpoſitione diuina tunc primùm arma moueas in Paganos, & ad liberationem Hieroſolymitanæ prouinciæ accingaris, cùm Dominus diſpoſuerit miſereri populi Chriſtiani, & hereditatem ſuam de manu Sarracenorum liberare? Nonne legiſti de altitudine diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius? Sanè ſi diuinæ mentis arcana præſcires, & liberationem ſepulcri Dominici occultæ reuelationis oculo præuidens, numquid tibi meritorium eſſet tunc primùm in Terræ Sanctæ ſubſidium proficiſci, quaſi velles Dominum in ſuæ diſpenſationis executione iuuare, quæ per te nec impediri poſſet, nec etiam prorogari? Qui hoc ſentiunt dicere cõpellentur deſipuiſſe Prophetas, qui eos penitentiam agere prædicabant, quorum peccatum ex eorum contemptu Deus præuiderat aggrauandum: Vt cùm Moyſes iuſſus à Deo monuerit Pharaonem, & vt dimitteret populum, induratum ſit tamen cor eius, vt populum dimittere nollet eſt flagellatus. Non erit ſecundùm opinionem talium vel deſiſtendum à vitijs, vel virtutibus inſiſtendum; ſed ſtandum potiùs diſpoſitioni diuinæ, quæ damnandos præuidit ſingulos, aut ſaluandos. Legit ſicut credimus Imperialis Excellentia, vel audiuit quòd propter peccatum Iſraëlitici populi quadraginta dies quibus debuerat terram repromiſſam intrare, in annos totidem Dominus commutauit, & è conuerſo ad contritionem & lacrymas EZechiæ vitam eius inter quinos annos extendit: Ex quo poteſt plenè perpendi quòd & tempus poſſet Sarracenicæ perſecutionis breuiare, qui in Euangelio de Antichriſti perſecutione loquutus adiecit; Niſi breuiati fuiſſent dies illi, ſalua non fieret omnis caro. *Præterea inter ceteras arcanas & inſcrutabiles cauſas inuaſionis & detentionis terræ Orientalis, hanc etiam Dominus ſua forſan miſeratione præuidit, vt multis relictis parentibus, & amicis, imò & etiam omnibus quæ habebant, aſſumpto ſaluifero Crucis ſigno ſequentes in defenſione Terræ ſanctæ ipſius veſtigia martyrio coronentur, & inde triumphans Eccleſia lætetur & augeatur in cælis, vnde militans dolere & minorari videtur in terris: cùm rectè attendentibus & inſpicientibus diligenter veritas pateat per ſeipſam. Imperialis autem celſitudinis erit ſic de cetero Chriſto exuli ſubuenire, vt & obloquentium detractionem euites, & in vltimæ diſcuſſionis examine illud euangelicum contra ſe audire non poſſit*; Hoſpes fui, & non collegiſtis me; infirmus & in carcere, & non veniſtis ad me. *Gaudemus autem quòd ſuper Eccleſiæ vnione, pro qua Imperatoriæ Magnificentiæ ſpecialiter litteras noſtras direximus, & Legatos, ſicut ex litteris tuis accepimus promptum videtis habere affectum, & ad conſummandum quæ ſcripſimus intendere diligenter. Reſcripſiſti etiam per litteras tuas, vt tuis verbis vtamur, quòd noſtræ Sanctitatis eſt, ſecundùm præcedentes Synodales operationes pro requiſitis dogmatibus, ſynodaléſque fieri diſpenſare, & noſtra ſic Sanctitate faciente, ſanctiſſima quæ apud vos eſt Eccleſia non ad conuentum tardabit. Licèt autem Apoſtolica Sedes non tam conſtitutione Synodica, quàm diuina caput & mater omnium Eccleſiarum exiſtat, ſicut ex tenore litterarum quas Venerabili Fratri noſtro Patriarchæ Conſtantinopolitano dirigimus, & quarum tibi deſtinamus exemplar, Celſitudini tuæ poterit apparere,*

idcóque

idéque Patriarcha prædictus nec propter disparitatem rituum, nec dogmatum diuersitatem differre debuerit, quin nobis suo Capiti secundùm antiquum & canonicum statum benigniùs & deuotiùs obediret, cùm certa non sint pro dubijs relinquenda. Nos tamen pro multis necessitatibus Ecclesiasticis disposuimus, autore Domino, generale Concilium conuocare, & synodalem celebrare conuentum, ad quem si vocatus à nobis iuxta tuam promissionem concurritur, cùm hæc sint dogmata quæ nostris litteris requisiuimus, vt scilicet membrum ad caput, & ad matrem filia reuertatur, Ecclesiæ Romanæ reuerentiam & obedientiam debitam impensurus, eum sicut fratrem carum, & præcipuum membrum Ecclesiæ benignè & hilariter admittemus. De ceteris autoritate Sedis Apostolicæ, ac sacri approbatione Concilij cum suo, & aliorum fratrum nostrorum consilio quæ statuenda fuerint, statuentes. Alioquin cùm scandalum Ecclesiæ non debeamus vlteriùs sustinere, qui de area Domino Zizaniam debemus, & paleas desufflare, dissimulare non possumus, quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de Fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur Magnificentiam tuam, & exhortamur attentiùs, & in remissionem iniungimus peccatorum, quatenus sic efficias, vt idem Patriarcha per se, vel si forte iusta præpeditus occasione nequiuerit, per Procuratorem idoneum, & aliquos de maioribus Ecclesiarum Prælatis, statuto tempore ad Concilium vocatus accedat, Apostolicæ Sedi obedientiam & reuerentiam, secundùm statum canonicum præstiturus: ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in te, qui potes si volueris quod mandamus efficere, quàm in eum, & in Græcorum Ecclesias procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum filium I. Capellanum, & familiarem nostrum Apostolicæ Sedis Legatum, virum prouidum, & discretum, nobis, & Fratribus nostris obtentu suæ religionis, & honestatis acceptum, ac tuæ Serenitati deuotum ad Imperialem Excellentiam duximus destinãdum: Monentes & exhortantes attentiùs, quatenus eum, sicut Legatum Apostolicæ Sedis benignè recipias & honores, & ea sinè dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda. Scitura pro certo quòd si nostris volueris consilijs acquiescere, grauis tempestate sedata grata tibi poterit tranquillitas prouenire.

EPISTOLA DOMINI INNOCENTII AD Patriarcham Constantinopolitanum, super primatu Romanæ Ecclesiæ à Deo constituto in Vrbe.

PATRIARCHAE verò qui eum super duobus articulis consuluerat rescripsit hoc modo. *Apostolicæ Sedis Primatus, quem non homo, sed Deus; imò veriùs Deus homo constituit multis quidem & Euangelicis & Apostolicis testimonijs comprobatur: à quibus postmodùm Constitutiones Canonicæ processerunt concorditer asserentes, Sacrosanctam Romanam Ecclesiam in Beato Petro Apostolorum Principe consecratam, quasi Magistram, & Matrem cæteris præeminere. Hinc enim cùm interrogati à Domino discipuli quem homines esse dicerent filium hominis, alijs opiniones afferentibus aliorum, ipse velut inter ceteros primus eum esse Christum Dei viui filium, respondisset, audire promeruit*; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & *post pauca.* Et tibi dabo claues Regni cælorum. *Nam licèt primum & præcipuum Ecclesiæ fundamentum sit vnigenitus Dei filius Iesus-Christus, iuxta quod dicit Apostolus, quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est CHRISTVS IESVS. Secundum tamen & secundarium Ecclesiæ fundamentum est Petrus, etsi*

non tempore primus, tamen autoritate præcipuus inter ceteros; de quibus Paulus inquit Apostolus; Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues Sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum; *quos & fundamenta in montibus sanctis, Dauid etiam testatur. Huius etiam primatum Veritas per seipsam expressit, cùm inquit ad eum;* Tu vocaberis Cephas; *etsi Petrus interpretetur, caput tamen exponitur: vt sicut caput inter cetera membra corporis, velut in quo viget plenitudo sensuum obtinet principatum; sic & Petrus inter Apostolos, & successores ipsius inter vniuersos Ecclesiarum Prælatos prærogatiua præcelleret dignitatis, vocatus sic ceteris in partem solicitudinis, vt nihil ei de potestatis plenitudine deperiret. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertiò repetito commisit, vt alienus à grege dominico censeatur, qui eum etiam in successoribus suis noluerit habere pastorem: non enim inter has & oues illas distinxit; sed simpliciter dixit;* Pasce oues meas, *vt omnes omnino intelligantur ei esse commissæ. Iacobus enim frater Domini, qui videbatur esse columna, Hierosolymitana sola contentus, vt semen fratris præmortui suscitaret vbi fuerat Crucifixus, Petro non solùm vniuersam Ecclesiam, sed totum reliquit seculum gubernandum; quod ex eo esse euidenter apparet, quòd cùm Dominus apparuisset in litore Discipulis nauigantibus, sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare; at alijs nauigio venientibus, ipse sinè beneficio nauis ad Dominum festinauit. Cùm enim mare mundum designet iuxta verbum Psalmistæ dicentis;* Hoc mare magnum & spatiosum, illic reptilia, quorum non est numerus: *propter hoc quòd Petrus se misit in mare priuilegium expressit pontificij singularis, per quod vniuersum mundum susceperat gubernandum; cæteris Apostolis vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum fuerit vniuersus orbis commissus; sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterùm vt se vnctũ Christi vicarium designaret ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ sint populi multi, congregationésque aquarum sint maria, per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem habuisse monstrauit. Pro eo quòd Dominus se orasse fatetur, inquiens in articulo passionis;* Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos; *ex hoc innuens manifestè quòd successores ipsius nullo vnquam tempore deuiarent; sed reuocarent magis alios & confirmarent hæsitantes: propter hoc sic ei confirmandi alios potestatem indulgens, vt alijs necessitatem imponeret obsequendi. Quod & tunc Petrus agere cæpit, quando quibusdam ex Discipulis abeuntibus retrò, & dicentibus, durus est hic sermo, cùm dixisset Iesus ad duodecim;* Numquid, & vos vultis abire? *Solus ipse respondit pro ceteris,* Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. *Huic præterea dictum in Euangelio & audisti sæpius, & legisti;* Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Quòd si omnibus etiam Apostolis simul dictum esse reperias, non tamen alijs sinè ipso; sed ipsi sinè alijs attributam esse agnoscas ligandi & soluendi à Domino facultatem: vt quod non alij sinè ipso, ipse sinè alijs posset ex priuilegio sibi collato à Domino, ex concessa plenitudine potestatis: ad quod nimirum videtur illud non incongruè pertinere, quòd ipse solus legitur interrogasse Iesum:* Si peccauerit, in me frater meus dimittam ei vsque ad septies? *& ei soli Iesus legitur respondisse;* Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagesies septies. *Quia profectò septenarius vniuersus est numerus; eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi.*

Septenarius ergo numerus in ſeipſum multiplicatus, in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quæ ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Dominus poſt paſſionem ſuam Dominus Petro dixiſſe legitur; Tu me ſequere, *quod vtique non tam de ſequela perferendæ paſſionis, quàm creditæ diſpenſationis debet intelligi; cùm & Andræas, & quidam alij præter Petrum, ſicut Dominus fuerint crucifixi; ſed ſolum Petrum ſuſtinuit ſibi Dominus, & in officio Vicarium, & in magiſterio ſucceſſorem. Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam ad complendum duodenarium numerum Diſcipulorum, loco Iudæ prauaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens & faciens ſubrogari: & recepto Paraclito non muſto repletos, ſed Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioël apertiùs comprobauit. Hic penitentiam agere iuſſit & baptizari credentes. Hic inter Diſcipulos curando claudum, primum fuit miraculum operatus; & in Ananiam & Saphyram vxorem ſuam tanquam primus, & præcipuus inter eos, quia mentiti fuerant Spiritui ſancto mortis ſententiam promulgauit. Hic Simoniacæ peſtis radicem, qua primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit, ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans; licèt non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam habuiſſet. Ipſe præterea cùm in eum mentis excidiſſet exceſſus, vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam linteum magnum quatuor initijs de cœlo in terram ſubmitti, quod omnia quadrupedia, ac ſerpentia terræ, ac cœli volatilia continebat: & cùm facta eſſet vox dicens ad eum;* Surge, Petre, macta, & manduca. *Reſpondit;* Abſit, Domine, quia nunquam immunda, & communia manducaui. *Et vox ad eum iterata eſt ſecundò;* Quod Deus ſanctificauit, tu ne commune dixeris. *Per quod euidenter manifeſtè, quòd Petrus prælatus fuit populis vniuerſis; cùm vas orbem, & vniuerſitas contentorum in eo vniuerſas ſignificet tam Iudæorum, quàm Gentium nationes. Quòd poſtmodùm ex reuelatione diuina ab Antiochia fuerit tranſlatus ad Vrbem, non tamen conceſſum ſibi Primatum deſeruit; ſed ſecum potius Cathedræ tranſtulit principatum; cùm Dominus eum nullatenus ignorare voluerit, quem Romæ præuiderat martyrio coronandum. Sanè cùm ipſe poſtmodùm, imò potiùs qui ſe in eo pati aſſeruit,* Venio, *dicens ad eum,* Romam iterum crucifigi, *Romanam Eccleſiam ſuo ſanguine conſecraſſet, primatum Cathedræ ſucceſſori reliquit, totam in eo transferens plenitudinem poteſtatis: Protinus ſiquidem nati ſunt ei filij, quos Dominus Principes ſuper omnem terram conſtituit. Quòd cùm per nauim Petri Eccleſia figuraretur, tunc Petrus iuxta præceptum Dominicum, in altum duxit in altum, laxans prædicationis retia in capturam, cùm ibi poſuit Eccleſiæ principatum, vbi vigebat ſecularis potentiæ altitudo, & Imperialis monarchia reſidebat. Cum ferè ſingulæ nationes, ſicut flumina mari tributa ſoluebant, certis temporibus conſtitutis. Ipſe quidem primus Iudæos, ipſe quoque primus Gentiles poſt Aſcenſionem Chriſti conuertit ad fidem, vt ſuper vtroſque fideles ſe Primatum accepiſſe monſtraret; cùm ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius circiter tria millia Iudæorum baptiſmi reperunt Sacramentum, ac deinde Cornelium Centurionem, & filios quaſi primitias Gentium ad reuelationem Angelicam baptizauit. Cùm autem inter Apoſtolos ad conſultationem credentium magna fieret conquiſitio, vtrùm oporteret circumcidi fideles, & legem Moſaïcam obſeruari, Petrus principali fretus autoritate, reſpondit:* Vt quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruicem Diſcipulorum, quod neque Patres noſtri, neque nos portare potuimus? *cuius ſententiam ſubſequutus Apoſtolicam ſuper iſta quæſtione decretum Iacobus promulgauit. Paulus autem poſtquam abijt in Ara-*

Solus Petrus poteſt non ſolû omnia, ſed omnium crimina relaxare.

De ijs quæ fecit Petrus in principio Pontificatus ſui.

Quòd per nauim Petri Eccleſia figuretur.

De conuerſione Cornelij Centurionis.

Nota quòd iugum legis Moſaicæ nõ eſt ſuper nos.

biam, & iterum rediji in Damascum, deinde post tres annos venit Hierusalem, vt Petrum videret, cum eo Euangelium, quod Gentibus prædicauerat collaturus, ne fortè in vacuum curreret, aut etiam cucurrisset; cui etiam singularis Apostolatus priuilegium recognoscens antonomasticè scribit de illo; Qui operatus est Petro in Apostolatu, operatus est mihi inter Gentes. *Vt autem quem Dominus ceteris præfecit priuilegio dignitatis, præ ceteris quoque virtutis priuilegio decoraret, tantam ei contulit potestatem, quòd ab vmbra eius saluabantur infirmi, vt in eo intelligatur esse completum, quod Dominus dixerat;* Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora eorum faciet. *Hæc autem non idcircò præmisimus, vt nos, qui ei, licèt indigni, successimus in Apostolatus officio, extra nos ambulare velimus in magnis, aut super nos in mirabilibus exaltare, cùm à Domino dictum esse nouerimus;* Omnis qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur: *vt cùm inter discipulos eius quæstio de maioritate fuisset exorta, respondit;* Qui maior est inter vos, erit omnium seruus; qui præcessor tamquam ministrator, *seipsum in exemplo proponens;* Quia filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. *Propter quod & ipse Petrus aiebat,* Non quasi dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. *Nam alibi dicit Scriptura.* Quantò magis maior es, humilia te in omnibus; *& iterum* Principem te constituerunt, noli extolli; esto in illis quasi vnus ex illis. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. *Sed quia per hæc & alia, sicut credimus, quæ tua non debet fraternitas ignorare, Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens, eam super quibusdam dubitationum articulis consulere decreuisti; quod vtique gratum gerimus & acceptum, & tuam exinde prudentiam in Domino commendamus, non quòd existimemus nos quasi sufficientes ex nobis, sed nostra sufficientia est ex Deo qui dat omnibus affluenter & non improperat, qui linguas infantium facit disertas, & aperit ora mutorum. Quæsisti etenim dubitans, addiscere volens, qua ratione Romanam Ecclesiam vnam & vniuersalem in nostris litteris vocauerimus, velut in quasdam species specialissimas iam diuisam, cùm & vnus sit pastor & vnum ouile, sed sub vno pastorum Principe Christo plures sint constituti pastores. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus; Quòd Ecclesia duabus ex causis vniuersalis vocatur: intelligentia namque dictorum ex causis assumenda dicentis, cùm non res sermonibus, sed rei sermo subiectus. Dicitur enim vniuersalis Ecclesia, quæ de vniuersis constat Ecclesijs, quæ Græco vocabulo quoque Catholica nominatur. Et secundùm hanc acceptionem vocabuli Ecclesia Romana non est vniuersalis Ecclesia; sed pars vniuersalis Ecclesiæ, prima videlicet & præcipua veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo existit; ad ceteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur vniuersalis Ecclesia illa vna, quæ sub se continet Ecclesias vniuersas; & secundùm hanc nominis rationem, Romana tantùm vniuersalis Ecclesia nuncupatur; quoniam ipsa sola singularis priuilegio dignitatis ceteris est prælata. Sicut & Deus vniuersalis Dominus appellatur, non quasi iam diuisus in species aut specialissimas, aut etiam subalternas; sed quoniã vniuersa sub eius dominio continentur. Est enim vna generalis Ecclesia de qua Veritas inquit ad Petrum;* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Et sunt multæ particulares Ecclesiæ, de quibus Apostolus ait:* Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum. *Ex omnibus tamen vna consistit, tamquam ex particularibus generalis; & vna præeminet omnibus; quoniam cùm vnum sit corpus Ecclesiæ, de quo dicit Apostolus,* Omnes vnum corpus sumus in Christo, *illa velut caput ceteris membris excellit. Quæsisti etiam,*

De priuilegio dignitatis & virtutis B. Petri.

Quare dicitur vniuersalis Ecclesia.

Google

& te non modicum aſſeruiſti dubitare, cupiens addiſcere cauſam, quam acceptabas ſinè contradictione rationem habentem; cùm Dauid de Hieruſalem dicat in pſalmis; Mater Sion dicet homo, & homo factus eſt in ea; *vtpote in qua Chriſtus dignatus eſt conuerſari, prædicare pariter & docere, ac noſtram operari ſalutem in ea, noſtræ ponens fidei fundamentum; propter quod mater dicitur meritò nuncupari, cùm ex ea doctrina proceſſerit ſalutaris; cur mater omnium Eccleſiarum Eccleſia Romana dicatur, quæ à Hieroſolymitana Eccleſia orthodoxæ fidei ſacramenta recepit? Cùm Apoſtolus autem inquiens ſe vſque ad collatum Euangelium prædicaſſe, quòd ſi à Hieruſalem incæperit euidenter oſtendatur: licèt autem ex præmiſſis intelligatur, & huic inquiſitioni reſponſum; Cùm Eccleſia Romana dicatur mater, non ratione temporis, ſed ratione dignitatis. Nam etſi ſecundùm Ioannem Andreas primus venerit ad fidem, quàm Petrus; prælatus eſt tamen Petrus Andreæ; cùm & in Apoſtolorum catalogo ſemper primus, quaſi præcipuus præmittatur; non quòd Petrus prior ſit tempore, ſed potior dignitate. Ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet diſtinguere ſecundùm diuerſas nominis rationes inter Romanam & Hieroſolymitanam; quòd iſta dicenda ſit Mater fidei; quoniam ab ea ſacramenta fidei proceſſerunt; illa verò dicenda ſit Mater fidelium; quoniam priuilegio dignitatis vniuerſis fidelibus eſt prælata. Sicut etiam Synagoga dicitur Mater Eccleſiæ, quoniam ex ipſa proceſſit Eccleſia, & Eccleſia proceſſit ab ipſa; iuxta quod eadem dicit in Canticis*; Filij matris meæ pugnauerunt aduersùs me. *reſponſúmque*: Paululum cùm pertranſijſſem inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam donec introducam illum in domum matris meæ. *Nihilominus tamen Eccleſia mater eſt generalis, quæ nouo ſemper fœtu fecunda concipit, parit & nutrit; Concipit catechizando quos inſtruit; parit baptizando quos abluit; nutrit communicando quos reficit; de qua Propheta dicit in Pſalmo*; Habitare facit ſterilem in domo matrem filiorum lætantem: *& idem Propheta*: Leua, *inquit*, in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere conſurgent. *Gaudemus autem non modicum, & vt in te, ac ſuper te noſtrum gaudium impleatur optamus, quòd Apoſtolatus noſtri ſolicitudinem ſuper vnione Latinorum & Græcorum Eccleſiæ commendaſti pro diuino zelo, & ignito propoſito, quæ nos expreſſiſti habere in tuarum ſerie litterarum, ſuper quæ & Imperialis nobis celſitudo reſcripſit, quòd, vt verbis eius vtamur, veſtræ Sanctitatis eſt, ſecundùm præcedentes ſynodales operationes pro requiſitis dogmatibus ſynodalem fieri diſpenſare, & noſtra ſic Sanctitate faciente, quæ apud nos eſt Eccleſia non ad conueniendum tardabit. Licèt autem ſic ex prædictis apparet quòd Eccleſia Romana non tam conſtitutione Synodatica, quàm diuina caput & mater omnium Eccleſiarum exiſtat, & ideò nec pro diſparitate rituum, nec dogmatum diuerſitate differre debueras; quin nobis, ſicut tuo capiti, ſecundùm antiquum & canonicum ſtatum benigniùs & deuotiùs obedires; cùm certa non ſint pro dubijs relinquenda: nos tamen pro multis neceſſitatibus Eccleſiaſticis diſpoſuimus, autore Domino, generale conuocare Concilium, & Synodalem celebrare conuentum, ad quem ſi vocatus à nobis iuxta ipſius Imperatoris permiſſionem concurreris, cùm hæc dogmata ſint quæ noſtris litteris requiſiuimus; vel ſicut membrum ad caput, & ad Matrem filia reuertaris, Eccleſiæ Romanæ reuerentiam & obedientiam debitam impenſurus, te ſicut fratrem cariſſimum & præcipuum membrum Eccleſiæ benignè & hilariter admittemus de ceteris autoritate Sedis Apoſtolicæ, ac ſacri approbatione Concilij, cum tuo, & aliorum Fratrum noſtrorum conſilio quæ ſtatuenda fuerint ſtatuentes.*

Diuerſitas inter Romanam & Hieroſolymitanã Eccleſias.

DeConcilio conuocãdo.

Alioquin cùm scandalum Ecclesiæ non debeamus vlteriùs sustinere, qui de area Domini Zizania debemus & paleas exsufflare, dissimulare non poterimus quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de Fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur fraternitatem vestram & exhortamur in Domino, & per Apostolica tibi scripta mandamus; quatenus per te, vel si fortè iusta præpeditus occasione nequiueris, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus Ecclesiarum Prælatis statuto tempore ad Concilium vocatus accedas, Apostolicæ Sedi obedientiam & reuerentiam secundùm statum Canonicum præstiturus: Ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in Imperatorem ipsum, qui potest si voluerit efficere quod mandamus, quàm in te & Græcorum Ecclesiam procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum I. Capellanum & familiarem nostrum Apostolicæ Sedis Legatum, virum prouidum & discretum, nobis & Fratribus nostris obtentu suæ religionis & honestatis acceptum, ad Imperialem Excellentiam duximus destinandum: monentes & exhortantes attentiùs, quatenus eum sicut Legatum Apostolicæ Sedis benignè recipias & honores, & ei sinè dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda.

Finis litterę.

Cùm autem Imperator & Patriarcha litteras huiusmodi recepissent, & eas sibi fecissent diligenter exponi non in minimum doluerunt, de his quæ priùs scripserant penitentes; quoniam Imperator ex promissione sua cognoscebat se obligatum, quòd cùm Romanus Pontifex conuocaret Concilium generale, ipse debebat Græcorum Ecclesiam ad Concilium destinare, statuta Concilij recepturam. Patriarcha verò ex responsionibus Apostolicis super suis consultationibus factis, cognoscebat se tam rationibus, quàm autoritatibus coarctatum ad obedientiam Romano Pontifici exhibendam. Imperator igitur habito cum Græcis longo consilio ad vltimum sic respondit; Quòd si Romanus Pontifex faceret in Græcia celebrari Concilium, vbi quatuor antiqua Concilia fuerant celebrata, illuc Græcorum Ecclesia suos mitteret responsales: & fingens se longiùs ire ad aliam materiam se conuertit; mittens Summo Pontifici litteras, in quibus nitebatur probare quòd Imperium sacerdotio præpollebat; ad quas ei Dominus Papa rescripsit.

SCRIBITVR IMPERATORI GRÆCORVM.

Alia littera responsiua directa Imperatori Græcorum.

Solitæ benignitatis affectu recepimus litteras, quas per dilectum filium Archidiaconum Dyrrachij virum prouidum & fidelem, Imperialis nobis Excellentia destinauit; per quas intelleximus, quòd litteræ, quas per dilectum filium I. Capellanum nostrum, tunc Apostolicæ Sedis Legatum sibi transmisimus, Imperio tuo præsentatæ fuerant, & perlectæ. Mirata est autem Imperialis sublimitas, sicut per easdem nobis litteras intimasti; quòd nisi fuimus aliquantulum increpare; licèt non increpandi animo, sed affectu potius commonendi, quæ scripsimus meminerimus nos scripsisse. Huic autem tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, sicut ex eisdem cognouimus litteris, quod legisti Beatum Petrum Apostolorum Principem sic scripsisse: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi tamquam præcellenti, siue ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. *Volens enim, de quo nos rationabiliùs admiramur, Imperatoria Celsitudo, per hæc & alia quæ induxit Imperium Sacerdotio dignitate, ac potestate præferre, ex autoritate præmissa triplex trahere voluit argumentum. Primùm ex eo quod legitur,* Subiecti estote, *secundũ ex eo quod sequitur,* Regi tanquam præcellenti. *Tertium ex eo quod subsequenter*

Digitized by Google

adiectum est; Ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. *Per primum, subesse Sacerdotium; per secundum, Imperium; per tertium, Imperatorem tam in Sacerdotes, quàm laicos iurisdictionem, imò etiam potestatem accepisse præsumens. Cùm enim & boni quidam sint sacerdotes, & quidam eorum malefactores existant, is qui secundùm Apostolum gladium portat ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum in malè facientes presbyteros excessus præsumptos, vltore potest gladio vindicare: cùm inter presbyteros, & alios Apostolus non distinguat. Verùm si & personam loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vsum locutionis diligentiùs attendisses scribentis, non expressisses taliter intellectum: scribit enim Apostolus subditis suis, & eos ad humilitatis meritum prouocabat. Si enim per id quod dixit,* Subiecti estote, *sacerdotio imponere voluit iugum subiectionis, & eis prælationis autoritate conferre, quibus eos subiectos esse commonebat, sequeretur ex hoc quòd & seruus quilibet in sacerdotes imperium accepisset, cùm dicatur,* Omni humanæ creaturæ. *Quod autem sequitur,* Regi tamquam præcellenti, *non negamus quoniam præcellat in temporalibus Imperator, illis duntaxat qui ab eo recipiunt temporalia: sed Pontifex in spiritualibus antecellit, quæ tamè sunt temporalibus digniora, quantò corpori est anima præferenda. Licèt nec simpliciter dictum fuit,* Subiecti estote, *sed additum fuit,* Propter Deum. *nec purè scriptum sit,* Regi præcellenti, *sed interpositum forsitan non sinè causa sit,* Tamquam.

Quod autem sequitur, Ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, *intelligendum non est, quòd Rex, vel Imperator super omnes & bonos & malos gladij potestatem acceperit; sed in eos solummodo, qui nitentes gladio eius sunt iurisdictioni cõmissi, iuxta quod Veritas ait;* Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt. *Non enim potest, aut debet quisquam seruum alterius iudicare; cùm seruus suo domino, secundùm Apostolum stet, aut cadat. Ad id etiam induxisti, quòd licèt Moyses & Aaron secundùm carnem fratres extiterint, Moyses tamen princeps populi, Aaron sacerdotij potestate præerat: & Iesus successor ipsius imperium in Sacerdotes accepit. Dauid quoque Rex Abiathar Pontifici præeminebat. Ceterùm licèt Moyses dux populi fuerit, fuit etiam & sacerdos, qui Aaron in sacerdotem inunxit, cui Propheta Sacerdotium recognoscens* Moyses, *inquit,* & Aaron in sacerdotibus eius. *Quæ verò de Iesu ad commendandam prælationem eius rescripsisti, magis secundùm spiritum, quàm litteram debent intelligi: quia secundùm Apostolum,* Littera occidit, spiritus autem viuificat, *pro eo quòd ipse veri IESV signum expressit, qui populum suum in terra promissionis inducit. Dauid etiam quamuis diadema regium obtineret, Abiathar Sacerdoti non tam ex dignitate regia, quàm autoritate prophetica imperabat. Verùm quicquid olim fuerit in veteri Testamento, nunc aliud est in nouo, ex quo Christus factus est Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec; qui se non vt Rex, sed sacerdos in ara Crucis hostiam obtulit Deo Patri, per quam genus redemit humanum; circa illum præcipuè, qui successor est Apostoli Petri, sed & Vicarius IESV-CHRISTI potuisses aut prærogatiuam sacerdotij ab eo intelligere, quod est dictum, non à quolibet, sed à Deo, non Regi, sed Sacerdoti, nec de regia stirpe, sed Sacerdotali prosapia descendenti: de sacerdotibus verò qui erant in Anathoth:* Ecce constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipes, ædifices & plantes. *Dictum est & in lege diuina,* Dijs non detrahes, & Principem populi tui non maledices, *quæ Sacerdotes Regibus anteponunt, istos Deos, & illos principes appellauit. Præterea nosse debueras, quòd fecit Deus duo luminaria in firmamento cæli, luminare maius vt præesset diei, & luminare minus vt præesset nocti:*

Digitized by Google

ipsum Dominum Papam oriri præsumptio potuisset, si tam detestabile facinus duxisset in patientia tolerandum. Ex ordine quia dictus Frater Rainerius post commonitiones & dilationes legitimas tandem de districtione percussit ecclesiastica contumacem. Ex causa, exemplo diuino, videlicet & humano: diuino, quòd cùm Dauid in populi numeratione peccasset, Dominus in populum vasa sui furoris effudit: vnde idem Dauid dixisse legitur, peccatum suum Domino confitendo; Ego sum qui peccaui, ego qui iniquè egi: isti qui oues sunt quid fecerunt? Auertatur obsecro furor tuus à populo tuo. *Humano, quia esset mali exempli, videlicet, quòd si forsan in alia regna similem eundem Dominum Papam contingeret sententiam promulgare, similis ab ipso gratia peteretur; quam si forsan negaret, apud ipsum esse videretur acceptio personarum. Ex hoc etiam de ipso Summo Pontifice posset apud aliquos oriri suspicio, præsumentibus fortè quibusdam, quòd ad id moueretur ex causa latenti. Licèt igitur ex causis præmissis non videretur dicta petitio admittenda; quia tamen vbi multitudo est in causa, detrahendum est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanandis caritas sincera subueniat, in eo ad petitionem prædictorum Archiepiscopi, & Episcoporum gratiam, duxit de communi fratrum suorum consilio faciendam: ex quo videbantur impedimenta expressa superiùs prouenire, relaxauit idem Summus Pontifex non totum, sed in vna parte solummodo interdictum; nec perpetuò, sed ad tempus, quamdiu scilicet sibi placeret, & expedire videret, vt probaret interim spiritus si essent ex Deo; & an sicut idem Archiepiscopus, & Episcopi affirmabant speratа inde vtilitas sequeretur: sic videlicet, vt in regno ipso diuina celebrarentur officia, sed decedentium corpora ecclesiasticæ sepulturæ minimè traderentur; in quo tamen Clericis fecit gratiam specialem, in eo videlicet vt in cœmeterio ecclesiastico deberent cessante solemnitate solita tumulari: quia licèt aliquibus posset absonum fortè videri, vt officio restituto, sepultura ecclesiastica negaretur; quia iuxta canonicas sanctiones cui communicauimus viuo, communicare debemus & mortuo; rectè tamen intelligentibus nihil ad hoc incongruitatis occurrit: cùm iuxta Lateranensis instituta Concilij decedentes ex torneamentis, etsi per penitentiam reconcilientur Ecclesiæ, Christiana tamen sepultura priuẽtur. Vt autem non remittere pœnam, sed commutare potiùs videretur, dictum Regem Legionensem, memoratam filiam Regis Castellæ, & omnes eorum principales consiliarios, & fautores, excommunicationis vinculo innodauit, mandans vt ad quamcumque ciuitatem villam, vel oppidum deuenirent, nullus ibidem eis præsentibus diuina officia celebraret: Dicto autem Regi Castellæ, ac Reginæ vxori eius præcepit vt ad dissoluendum prædictam copulam operam impenderent efficacem, alioquin in eos & terram suam similem sententiam promulgaret. Quia verò castra quædam quæ idem Rex Legionis dictæ filiæ Regis Castellæ tradidisse dicebatur in dotem; ità vt ea aliqua ratione relinqueret ipsa cederent in ius eius, impedimentum præstabant huiusmodi copulæ dissoluendæ, mandauit castra ipsa restitui, & ad id puellam per excommunicationis sententiam coarctari, decernens vt si ex tam incestuosa, & damnabili copula susciperetur aliqua proles, spuria, & illegitima penitus haberetur; quæ secundùm statuta legitima in bonis paternis nulla ratione succedit. Licèt autem aliquanto tempore in sua contumacia perduraſſent, demum tamen redeuntes ad cor, incestuosam copulam dissoluerunt, & cùm fuissent ab inuicem separati, præstito secundùm formam Ecclesiæ iuramento meruerunt absolui. Eodem tempore anathematizauit Suerum Apostatam, qui regnum Norwagiæ per violentiam occupauerat, legitimo regni herede perempto, & Nidrosiensem Archiepiscopum qui peruersis eius actibus consentire nolebat, coëgit eum idem Apostata extra suam prouinciam exulare, qui*

Digitized by Google

per Apoſtolicæ Sedis mandatum ab alio Archiepiſcopo benignè receptus, innaſor in peccato ſuo vitam finiuit, & ſic ad Eccleſiam ſuam poſt exilium ſuum remeauit.

DE LEGATIS MISSIS ROMA IN GRATIAM.

AVdita promotione Domini Innocentij, Alexius Conſtantinopolitanus Imperator, miſit ad eum honorabiles nuncios, cum muneribus precioſis, rogans vt ipſe per Legatos ſuos eius Imperium viſitaret: qui miſit illuc Albertum Subdiaconum, & Arbertum Notarium monens per eos in litteris ſuis Imperatorem prædictum, vt ad ſuccurſum intenderet Terræ Sanctæ, cui propter diuitiarum abundantiam, vicinitatem locorum inter omnes Principes Chriſtianos poterat pleniùs ſubuenire. Sed & Græcorum Eccleſiam reduceret ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ matris ſuæ, à cuius magiſterio ſe ſubtraxerat, in ſua contumacia longo tempore perſeuerans; alioquin pro certo cognoſceret, quòd non poſſet ſub diſſimulatione tranſire, quin ſuper hoc ſuum exequeretur officium, cùm ipſe acceperit inſtitiam iudicandi. Super hoc ipſe ſcribens Patriarchæ Conſtantinopolitano, monens vt ad id Imperatorem induceret memoratum. Quid autẽ Imperator ipſe ad vtrumque reſpondit, & qualiter ad eius reſponſum Dominus Papa reſcripſerit per Ioannem Capellanum ſuum illuc iterum deſtinatum, ipſius litteræ ad eumdem Imperatorem directæ declarant. Multæ, inquit, nobis attulit exultationis affectum, quòd ſicut ex litteris Excellentiæ Imperialis accepimus Legatos & litteras noſtras recepit humiliter Imperatoria celſitudo, & ad ea quæ ſuper Eccleſiæ vnitate nos ſcripſiſſe meminimus, etſi non omnino ſufficienter & euidenter, benignè tamen & deuotè reſpondit, exhortationes & commonitiones noſtras ſuum reſcripſit Imperium acceptaſſe. Is enim à quo ſecundùm Apoſtolum eſt omnis poteſtas, ſcrutator ſcilicet renum & cordium Ieſus-Chriſtus, qui habet cor Principum in manu ſua, qui aperit & nemo claudit, aures tuæ Serenitatis aperuit, & tibi deuotionis ſpiritum inſpirauit, vt quæ per nos, licèt inſufficientes vicarios ſuos, & immeritos Apoſtolorum Principis ſucceſſores Imperiali magnificentiæ litteris fuerint exarata, & audires humiliter, & benignùs acceptares, licèt ſuper ſubuentione terræ Orientalis hactenus non impenſa, Magnificentiam tuam nos credideris increpaſſe; cùm tamen id non increpando ſcripſerimus, ſed potiùs commonendo: quamuis increpationis alloquium & pontificali non ſit alloquio alienum; iuxta quæ Paulus ad Timotheum ſcribens agebat; Prædica verbum, inſta importunè, oportunè, argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. *Miramur autem quòd Imperialis prudentia pro recuperatione Terræ Sanctæ nondum eſſe laborandum viſa eſt ſuis litteris innuiſſe; quia, ſicut ex detentione ipſius Terræ poterat euidenter agnoſci, nondum Dominus peccatis noſtris fuerat complacatus, qui non in multitudine, nec in arcu, ſed in veritate ſua ſaluos facit de ſua miſericordia confidentes. Timens enim ſicut tuæ litteræ continebant, ne ſi tempus à Deo eiuſdem Terræ laborationi præuiſum Imperialis ſerenitas voluerit præuenire ſe fruſtra laboraſſe deploret, & increpetur à Domino per Prophetam dicentem ſibi;* Regnauerunt & non per me, dominati ſunt, nec me nouerunt. *Verùm vt non tam ad reprehenſionem, quàm inſtructionem loquamur, ſi diligenter conſideres & inſpicias veritatem longè aliter intelliges ſentiendum. Bonorum enim omnium dator qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua, cui ſeruitia coacta non placent, liberum homini conceſſit arbitrium, vt ſuper his in quibus humanum poſſet inuenire remedium Dominum non tentaret, ſcriptum eſt enim,* Non tentabis Dominum Deum tuum. *Eſt igitur in tanta neceſſitate populi Chriſtiani, vel*

potiùs IESV-CHRISTI, tam tibi quàm vniuersis sacri baptismatis vnda renatis libero vtendum arbitrio, & subueniendum exuli Crucifixo, ne si redẽptionis eiusdem Terræ tempus ignotum hominibus expectare volueris, & nihil agere per teipsum, sed vniuersa relinquere dispositioni diuinæ, sepulcrum Dominicum à Sarracenorum manibus per tuæ subuentionis auxilium nullatenus liberetur, & inde per negligentiam Imperialis Magnificentia diuinam incurrat offensam, vnde per solicitudinem suam gratiam Domini poterat promereri. Numquid enim sensum Domini cognouisti? Numquid consiliarius eius es, vt certus de dispositione diuina tunc primùm arma moueas in Paganos, & ad liberationem Hierosolymitanæ prouinciæ accingaris, cùm Dominus disposuerit misereri populi Christiani, & hereditatem suam de manu Sarracenorum liberare? Nonne legisti de altitudine diuitiarum sapientiæ & scientiæ, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Sanè si diuinæ mentis arcana præscires, & liberationem sepulcri Dominici occultæ reuelationis oculo præuidens, numquid tibi meritorium esset tunc primùm in Terræ Sanctæ subsidium proficisci, quasi velles Dominum in suæ dispensationis executione iuuare, quæ per te nec impediri posset, nec etiam prorogari? Qui hoc sentiunt dicere cõpellentur despuisse Prophetas, qui eos penitentiam agere prædicabant, quorum peccatum ex eorum contemptu Deus præuiderat aggrauandum: Vt cùm Moyses iussus à Deo monuerit Pharaonem, & vt dimitteret populum, induratum sit tamen cor eius, vt populum dimittere nollet est flagellatus. Non erit secundùm opinionem talium vel desistendum à vitijs, vel virtutibus insistendum; sed standum potiùs dispositioni diuinæ, quæ damnandos præuidit singulos, aut saluandos. Legit sicut credimus Imperialis Excellentia, vel audiuit quòd propter peccatum Israëlitici populi quadraginta dies quibus debuerat terram repromissam intrare, in annos totidem Dominus commutauit, & è conuerso ad contritionem & lacrymas Ezechiæ vitam eius inter quinos annos extendit: Ex quo potest plenè perpendi quòd & tempus posset Sarracenicæ persecutionis breuiare, qui in Euangelio de Antichristi persecutione loquutus adiecit; Nisi breuiati fuissent dies illi, salua non fieret omnis caro. *Præterea inter ceteras arcanas & inscrutabiles causas inuasionis & detentionis terræ Orientalis, hanc etiam Dominus sua forsan miseratione præuidit, vt multis relictis parentibus, & amicis, imò & etiam omnibus quæ habebant, assumpto salutifero Crucis signo sequentes in defensione Terræ sanctæ ipsius vestigia martyrio coronentur, & inde triumphans Ecclesia lætetur & augeatur in cælis, vnde militans dolere & minorari videtur in terris: cùm rectè attendentibus & inspicientibus diligenter veritas pateat per seipsam. Imperialis autem celsitudinis erit sic de cetero Christo exuli subuenire, vt & obloquentium detractionem euitet, & in vltimæ discussionis examine illud euangelicum contra se audire non possit;* Hospes fui, & non collegistis me; infirmus & in carcere, & non venistis ad me. *Gaudemus autem quòd super Ecclesiæ vnione, pro qua Imperatoriæ Magnificentiæ specialiter litteras nostras direximus, & Legatos, sicut ex litteris tuis accepimus promptum videris habere affectum, & ad consummandum quæ scripsimus intendere diligenter. Rescripsisti etiam per litteras tuas, vt tuis verbis vtamur, quòd nostræ Sanctitatis est, secundùm præcedentes Synodales operationes pro requisitis dogmatibus, synodalésque fieri dispensare, & nostra sic Sanctitate faciente, sanctissima quæ apud vos est Ecclesia non ad concentum tardabit. Licèt autem Apostolica Sedes non tam constitutione Synodica, quàm diuina caput & mater omnium Ecclesiarum existat, sicut ex tenore litterarum quas Venerabili Fratri nostro Patriarchæ Constantinopolitano dirigimus, & quarum tibi destinamus exemplar, Celsitudini tuæ poterit apparere;*

idcóque

Digitized by Google

idebque Patriarcha prædictus nec propter disparitatem rituum, nec dogmatum diuersitatem differre debuerit, quin nobis suo Capiti secundùm antiquum & canonicum statum benigniùs & deuotiùs obediret, cùm certa non sint pro dubijs relinquenda. Nos tamen pro multis necessitatibus Ecclesiasticis disposuimus, autore Domino, generale Concilium conuocare, & synodalem celebrare conuentum, ad quem si vocatus à nobis iuxta tuam promissionem concurritur, cùm hæc sint dogmata quæ nostris litteris requisiuimus, vt scilicet membrum ad caput, & ad matrem filia reuertatur, Ecclesiæ Romanæ reuerentiam & obedientiam debitam impensurus, eum sicut fratrem carum, & præcipuum membrum Ecclesiæ benignè & hilariter admittemus. De ceteris autoritate Sedis Apostolicæ, ac sacri approbatione Concilij cum suo, & aliorum fratrum nostrorum consilio quæ statuenda fuerint, statuentes. Alioquin cùm scandalum Ecclesiæ non debeamus vlteriùs sustinere, qui de area Domino Zizaniam debemus, & paleas desufflare, dissimulare non possumus, quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de Fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur Magnificentiam tuam, & exhortamur attentiùs, & in remissionem iniungimus peccatorum, quatenus sic efficias, vt idem Patriarcha per se, vel si forte iusta præpeditus occasione nequiuerit, per Procuratorem idoneum, & aliquos de maioribus Ecclesiarum Prælatis, statuto tempore ad Concilium vocatus accedat, Apostolicæ Sedi obedientiam & reuerentiam, secundùm statum canonicum præstiturus: ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in te, qui potes si volueris quod mandamus efficere, quàm in eum, & in Græcorum Ecclesias procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum filium I. Capellanum, & familiarem nostrum Apostolicæ Sedis Legatum, virum prouidum, & discretum, nobis, & Fratribus nostris obtentu suæ religionis, & honestatis acceptum, ac tuæ Serenitati deuotum ad Imperialem Excellentiam duximus destinãdum: Monentes & exhortantes attentiùs, quatenus eum, sicut Legatum Apostolicæ Sedis benignè recipias & honores, & ea sinè dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda. Sciturus pro certo quòd si nostris volueris consilijs acquiescere, graui tempestate sedata grata tibi poterit tranquillitas prouenire.

EPISTOLA DOMINI INNOCENTII AD Patriarcham Constantinopolitanum, super primatu Romanæ Ecclesiæ à Deo constituto in Vrbe.

PATRIARCHAE verò qui eum *super duobus articulis consuluerat rescripsit hoc modo. Apostolicæ Sedis Primatus, quem non homo, sed Deus; imò veriùs Deus homo constituit multis quidem & Euangelicis & Apostolicis testimonijs comprobatur: à quibus postmodùm Constitutiones Canonicæ processerunt concorditer asserentes, Sacrosanctam Romanam Ecclesiam in Beato Petro Apostolorum Principe consecratam, quasi Magistram, & Matrem cæteris præeminere. Hinc enim cùm interrogati à Domino discipuli quem homines esse dicerent filium hominis, alijs opiniones afferentibus aliorum, ipse velut inter ceteros primus eum esse Christum Dei viui filium, respondisset, audire promeruit*; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *& post pauca.* Et tibi dabo claues Regni cælorum. *Nam licèt primum & præcipuum Ecclesiæ fundamentum sit vnigenitus Dei filius Iesus-Christus, iuxta quod dicit Apostolus, quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est CHRISTVS IESVS. Secundum tamen & secundarium Ecclesiæ fundamentum est Petrus, etsi*

non tempore primus, tamen autoritate præcipuus inter ceteros; de quibus Paulus inquit Apostolus; Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues Sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum; *quos & fundamenta in montibus sanctis, Dauid etiam testatur. Huius etiam primatum Veritas per seipsam expressit, cùm inquit ad eum;* Tu vocaberis Cephas; *etsi Petrus interpretetur, caput tamen exponitur: vt sicut caput inter cetera membra corporis, velut in quo viget plenitudo sensuum obtinet principatum; sic & Petrus inter Apostolos, & successores ipsius inter vniuersos Ecclesiarum Prælatos prærogatiua præcelleret dignitatis, vocatis sic ceteris in partem solicitudinis, vt nihil ei de potestatis plenitudine deperiret. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertiò repetito commisit, vt alienus à grege dominico censeatur, qui eum etiam in successoribus suis noluerit habere pastorem: non enim inter has & oues illas distinxit; sed simpliciter dixit;* Pasce oues meas, *vt omnes omnino intelligantur ei esse commissæ. Iacobus enim frater Domini, qui videbatur esse columna, Hierosolymitana sola contentus, vt semen fratris præmortui suscitaret vbi fuerat Crucifixus, Petro non solùm vniuersam Ecclesiam, sed totum reliquit seculum gubernandum; quod ex eo esse euidenter apparet, quòd cùm Dominus apparuisset in litore Discipulis nauigantibus, sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare; at alijs nauigio venientibus, ipse sinè beneficio nauis ad Dominum festinauit. Cùm enim mare mundum designet iuxta verbum Psalmistæ dicentis;* Hoc mare magnum & spatiosum, illic reptilia, quorum non est numerus: *propter hoc quòd Petrus se misit in mare priuilegium expressit pontificij singularis, per quod vniuersum mundum susceperat gubernandum; ceteris Apostolis vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum fuerit vniuersus orbis commissus; sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterùm vt se vnicũ Christi vicarium designaret ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ sint populi multi, congregationésque aquarum sint maria, per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem habuisse monstrauit. Pro eo quòd Dominus se orasse fatetur, inquiens in articulo passionis;* Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos; *ex hoc innuens manifestè quòd successores ipsius nullo vnquam tempore deuiarent; sed reuocarent magis alios & confirmarent hæsitantes: propter hoc sic ei confirmandi alios potestatem indulgens, vt alijs necessitatem imponeret obsequendi. Quod & tunc Petrus agere cæpit, quando quibusdam ex Discipulis abeuntibus retrò, &, durus est hic sermo, dicẽtibus, cùm dixisset Iesus ad duodecim;* Numquid, & vos vultis abire? *Solus ipse respondit pro ceteris,* Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. *Huic præterea dictum in Euangelio & audisti sæpius, & legisti;* Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Quòd si omnibus etiam Apostolis simul dictum esse reperias, non tamen alijs sinè ipso; sed ipsi sinè alijs attributam esse agnoscas ligandi & soluendi à Domino facultatem: vt quod non alij sinè ipso, ipse sinè alijs posset ex priuilegio sibi collato à Domino, ex concessa plenitudine potestatis: ad quod nimirum videtur illud non incongruè pertinere, quòd ipse solus legitur interrogasse Iesum:* Si peccauerit, in me frater meus dimittam ei vsque ad septies? *& ei soli Iesus legitur respondisse;* Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagesies septies. *Quia profectò septenarius vniuersum est numerus; eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi.*

Septenarius ergo numerus in ſeipſum multiplicatus, in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quæ ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Demum poſt paſſionem ſuam Dominus Petro dixiſſe legitur; Tu me ſequere. *quod vtique non tam de ſequela perferendæ paſſionis, quàm creditæ diſpenſationis debet intelligi; cùm & Andreas, & quidam alij præter Petrum, ſicut Dominus fuerint crucifixi; ſed ſolum Petrum ſuſtinuit ſibi Dominus, & in officio Vicarium, & in magiſterio ſucceſſorem. Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam ad complendum duodenarium numerum Diſcipulorum, loco Iudæ prauaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens & faciens ſubrogari: & recepto Paraclito non muſto repletos, ſed Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioel apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit & baptizari credentes. Hic inter Diſcipulos curando claudum, primum fuit miraculum operatus; & in Ananiam & Saphyram vxorem ſuam tamquam primus, & præcipuus inter eos, quia mentiti fuerant Spiritui ſancto mortis ſententiam promulgauit. Hic Simoniacæ peſtis radicem, quæ primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit, ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans; licèt non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam biuiſſet. Ipſe præterea cùm in eum mentis excidiſſet exceſſus, vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam linteum magnum quatuor initijs de cœlo in terram ſubmitti, quod omnia quadrupedia, ac ſerpentia terræ, ac cœli volatilia continebat: & cùm facta eſſet vox dicens ad eum;* Surge, Petre, macta, & manduca. *Reſpondit;* Abſit, Domine, quia nunquam immunda, & communia manducaui. *Et vox ad eum facta eſt ſecundò;* Quod Deus ſanctificauit, tu ne commune dixeris. *Per quod datur manifeſtè, quòd Petrus prælatus fuit populis vniuerſis; cùm vas orbem, & vniuerſitas contentorum in eo vniuerſas ſignificet tam Iudæorum, quàm Gentium nationes. quòd poſtmodùm ex reuelatione diuina ab Antiochia fuerit tranſlatus ad Vrbem, non tamen conceſſum ſibi Primatum deſeruit; ſed ſecum potius Cathedræ tranſtulit principatum; cùm Dominus eum nullatenus ignorare voluerit, quem Romæ præuiderat martyrio coronandum. Sanè cùm ipſe poſtmodùm, imò potiùs qui ſe in eo pati aſſeruit,* Venio, *dicens ad eum,* Romam iterum crucifigi, *Romanam Eccleſiam ſuo ſanguine conſecraſſet, priuatum Cathedræ ſucceſſori reliquit, totam in eo transferens plenitudinem poteſtatis: Protinus ſiquidem nati ſunt ei filij, quos Dominus Principes ſuper omnem terram conſtituit. Sanè cùm per nauim Petri Eccleſia figuraretur, tunc Petrus iuxta præceptum Dominicum, nauim duxit in altum, laxans prædicationis retia in capturam, cùm ibi poſuit Eccleſiæ principatum, vbi vigebat ſecularis potentiæ altitudo, & Imperialis monarchia reſidebat. Non ferè ſingulæ nationes, ſicut flumina mari tributa ſoluebant, certis temporibus conſtitutæ? Ipſe quidem primus Iudæos, ipſe quoque primus Gentiles poſt Aſcenſionem Chriſti conuertit ad fidem, vt ſuper vtroſque fideles ſe Primatum accepiſſe monſtraret; cùm ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius circiter tria millia Iudæorum baptiſmi reperunt Sacramentum, ac deinde Cornelium Centurionem, & filios quaſi primitias Gentium ad reuelationem Angelicam baptizauit. Cùm autem inter Apoſtolos ad conſultationem credentium magna fieret conquiſitio, vtrùm oporteret circumcidi fideles, & legem Moſaïcam obſeruari, Petrus principali fretus autoritate, reſpondit:* Vt quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruicem Diſcipulorum, quod neque Patres noſtri, neque nos portare potuimus? *cuius ſententiam ſubſequutus Apoſtolicam ſuper iſta quæſtione decretum Iacobus promulgauit. Paulus autem poſtquam abijt in Ara-*

Solus Petrus poteſt non ſolũ omnia, ſed omnium crimina relaxare.

De ijs quæ fecit Petrus in principio Pontificatus ſui.

Quòd per nauim Petri Eccleſia figuretur.

De conuerſione Cornelij Centurionis.

Nota quòd iugum legis Moſaicæ nõ eſt ſuper nos.

biam, & iterum rediit in Damascum, deinde post tres annos venit Hierusalem, vt Petrum videret, cum eo Euangelium, quod Gentibus prædicauerat collaturus, ne fortè in vacuum curreret, aut etiam cucurrisset; cui etiam singulariè Apostolatus priuilegium recognoscens antonomasticè scribit de illo; Qui operatus est Petro in Apostolatu, operatus est mihi inter Gentes. *Vt autem quem Dominus ceteris præfecit priuilegio dignitatis, præ ceteris quoque virtutis priuilegio decoraret, tantam ei contulit potestatem, quòd ab vmbra eius saluabantur infirmi, vt in eo intelligatur esse completum, quod Dominus dixerat;* Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora eorum faciet. *Hæc autem non idcirco præmisimus, vt nos, qui ei, licèt indigni, successimus in Apostolatus officio, extra nos ambulare velimus in magnis, aut super nos in mirabilibus exaltare, cùm à Domino dictum esse nouerimus;* Omnis qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur. *vt cùm inter discipulos eius quæstio de maioritate fuisset exorta, respondit;* Qui maior est inter vos, erit omnium seruus; qui præcessor tamquam ministrator, *seipsum in exemplo proponens;* Quia filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. *Propter quod & ipse Petrus aiebat;* Non quasi dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. *Nam alia dicit Scriptura.* Quantò magis maior es, humilia te in omnibus; *& iterum* Principem te constituerunt, noli extolli; esto in illis quasi vnus ex illis. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. *Sed quia per hæc & alia, sicut credimus, quæ tua non debet fraternitas ignorare, Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens, eam super quibusdam dubitationum articulis consulere decreuisti; quod vsque gratum gerimus & acceptum, & tuam exinde prudentiam in Domino commendamus, non quòd existimemus nos quasi sufficientes ex nobis, sed nostra sufficientia est ex Deo qui das omnibus affluenter & non improperas, qui linguas infantium facit disertas, & aperis ora mutorum. Quæsiisti etenim dubitans, addiscere volens, qua ratione Romanam Ecclesiam vnam & vniuersalem in nostris litteris vocauerimus, velut in quasdam species specialissimas iam diuisam, cùm & vnus sit pastor & vnum ouile, sed sub vno pastorum Principe Christo plures sint constituti pastores. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus; Quòd Ecclesia duabus ex causis vniuersalis vocatur: intelligentia namque dictorum ex causis assumenda dicentis, cùm non res sermonibus, sed rei sermo subiectus. Dicitur enim vniuersalis Ecclesia, quæ de vniuersis constat Ecclesijs, quæ Græco vocabulo quoque Catholica nominatur. Et secundùm hanc acceptionem vocabuli Ecclesia Romana non est vniuersalis Ecclesia; sed pars vniuersalis Ecclesiæ, prima videlicet & præcipua veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo existit; ad ceteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur vniuersalis Ecclesia illa vna, quæ sub se continet Ecclesias vniuersas; & secundùm hanc nominis rationem, Romana tantùm vniuersalis Ecclesia nuncupatur; quoniam ipsa sola singularis priuilegio dignitatis ceteris est prælata. Sicut & Deus vniuersalis Dominus appellatur, non quasi iam diuisus in species aut specialissimas, aut etiam subalternas; sed quoniã vniuersa sub eius dominio continentur. Est enim vna generalis Ecclesia de qua Veritas inquit ad Petrum;* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Et sunt multæ particulares Ecclesiæ, de quibus Apostolus ait:* Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum. *Ex omnibus tamen vna consistit, tamquam ex particularibus generalis; & vna præeminet omnibus; quoniam cùm vnum sit corpus Ecclesiæ, de quo dicit Apostolus,* Omnes vnum corpus sumus in Christo, *illa velut caput ceteris membris excellit. Quæsiisti etiam,*

De priuilegio dignitatis & virtutis B. Petri.

Quare dicitur vniuersalis Ecclesia.

Digitized by Google

& te non modicum asseruisti dubitare, cupiens addiscere causam, quam acceptabas sinè contradictione rationem habentem; cùm Dauid de Hierusalem dicat in psalmis; Mater Sion dicet homo, & homo factus est in ea; *vtpote in qua Christus dignatus est conuersari, prædicare pariter & docere, ac nostram operari salutem in ea, nostræ ponens fidei fundamentum; propter quod mater dicitur meritò nuncupari, cùm ex ea doctrina processerit salutaris; cur mater omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana dicatur, quæ à Hierosolymitana Ecclesia orthodoxæ fidei sacramenta recepit? Cùm Apostolus autem inquiens se vsque ad collatum Euangelium prædicasse, quòd si à Hierusalem incæperit euidenter ostendatur: licèt autem ex præmissis intelligatur, & huic inquisitioni responsum; Cùm Ecclesia Romana dicatur mater, non ratione temporis, sed ratione dignitatis. Nam etsi secundùm Ioannem Andreas primus venerit ad fidem, quàm Petrus; prælatus est tamen Petrus Andreæ; cùm & in Apostolorum catalogo semper primus, quasi præcipuus præmittatur; non quòd Petrus prior sit tempore, sed potior dignitate. Ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet distinguere secundùm diuersas nominis rationes inter Romanam & Hierosolymitanam; quòd ista dicenda sit Mater fidei; quoniam ab ea sacramenta fidei processerunt; illa verò dicenda sit Mater fidelium; quoniam priuilegio dignitatis vniuersis fidelibus est prælata. Sicut etiam Synagoga dicitur Mater Ecclesiæ, quoniam ex ipsa processit Ecclesia, & Ecclesia processit ab ipsa; iuxta quod eadem dicit in Canticis*; Filij matris meæ pugnauerunt aduersùs me. *respondímque*: Paululum cùm pertransijssem inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam donec introducam illum in domum matris meæ. *Nihilominus tamen Ecclesia mater est generalis, quæ nouo semper fœtu fecunda concipit, parit & nutrit; Concipit catechizando quos instruit; parit baptizando quos abluit; nutrit communicando quos reficit; de qua Propheta dicit in Psalmo*; Habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem: *& idem Propheta*: Leua, *inquit*, in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere consurgent. *Gaudemus autem non modicum, & vt in te, ac super te nostrum gaudium impleatur optamus, quòd Apostolatus nostri solicitudinem super vnione Latinorum & Græcorum Ecclesiæ commendasti pro diuino zelo, & ignito proposito, quæ nos expressisti habere in tuarum serie litterarum, super quæ & Imperialis nobis celsitudo rescripsit, quòd, vt verbis eius vtamur, vestræ Sanctitatis est, secundùm præcedentes synodales operationes pro requisitis dogmatibus synodalem fieri dispensare, & nostra sic Sanctitate faciente, quæ apud nos est Ecclesia non ad conueniendum tardabit. Licèt autem sic ex prædictis appareat quòd Ecclesia Romana non tam constitutione Synodatica, quàm diuina caput & mater omnium Ecclesiarum existat, & ideò nec pro disparitate rituum, nec dogmatum diuersitate differre debueras; quin nobis, sicut tuo capiti, secundùm antiquum & canonicum statum benigniùs & deuotiùs obedires; cùm certa non sint pro dubijs relinquenda: nos tamen pro multis necessitatibus Ecclesiasticis disposuimus, autore Domino, generale conuocare Concilium, & Synodalem celebrare conuentum, ad quem si vocatus à nobis iuxta ipsius Imperatoris permissionem concurreris, cùm hæc dogmata sint quæ nostris litteris requisiuimus; vel sicut membrum ad caput, & ad Matrem filia reuertaris, Ecclesiæ Romanæ reuerentiam & obedientiam debitam impensurus, te sicut fratrem carissimum & præcipuum membrum Ecclesiæ benignè & hilariter admittemus de ceteris autoritate Sedis Apostolicæ, ac sacri approbatione Concilij, cum tuo, & aliorum Fratrum nostrorum consilio quæ statuenda fuerint statuentes.*

Diuersitas inter Romanam & Hierosolymitanã Ecclesias.

DeConcilio conuocãdo.

Alioquin cùm scandalum Ecclesiæ non debeamus vlteriùs sustinere, qui de area Domini Zizania debemus & paleas exsufflare, dissimulare non poterimus quin in ipso Concilio, si desuper datum fuerit, in hoc negotio de Fratrum nostrorum consilio procedamus. Monemus igitur fraternitatem vestram & exhortamur in Domino, & per Apostolica tibi scripta mandamus; quatenus per te, vel si forte iusta præpeditus occasione nequiueris, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus Ecclesiarum Prælatis statuto tempore ad Concilium vocatus accedas, Apostolicæ Sedi obedientiam & reuerentiam secundùm statum Canonicum præstiturus: Ne si secus actum fuerit, quod non credimus, tam in Imperatorem ipsum, qui potest si voluerit efficere quod mandamus, quàm in te & Græcorum Ecclesiam procedere compellamur. Super ceteris autem dilectum I. Capellanum & familiarem nostrum Apostolicæ Sedis Legatum, virum prouidum & discretum, nobis & Fratribus nostris obtentu suæ religionis & honestatis acceptum, ad Imperialem Excellentiam duximus destinandum: monentes & exhortantes attentiùs, quatenus eum sicut Legatum Apostolicæ Sedis benignè recipias & honores, & ei sinè dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte nostra duxerit proponenda.

Finis litteræ.

Cùm autem Imperator & Patriarcha litteras huiusmodi recepissent, & eas sibi fecissent diligenter exponi non in minimum doluerunt, de his quæ priùs scripserant penitentes; quoniam Imperator ex promissione sua cognoscebat se obligatum, quòd cùm Romanus Pontifex conuocaret Concilium generale, ipse debebat Græcorum Ecclesiam ad Concilium destinare, statuta Concilij recepturam. Patriarcha verò ex responsionibus Apostolicis super suis consultationibus factis, cognoscebat se tam rationibus, quàm auctoritatibus coarctatum ad obedientiam Romano Pontifici exhibendam. Imperator igitur habito cum Græcis longo consilio ad vltimum sic respondit; Quòd si Romanus Pontifex faceret in Græcia celebrari Concilium, vbi quatuor antiqua Concilia fuerant celebrata, illuc Græcorum Ecclesia suos mitteret responsales: & fingens se longiùs ire ad aliam materiam se conuertit; mittens Summo Pontifici litteras, in quibus nitebatur probare quòd Imperium sacerdotio præpollebat; ad quas ei Dominus Papa rescripsit.

SCRIBITVR IMPERATORI GRÆCORVM.

Alia littera responsiua directa Imperatori Græcorum.

Solitæ benignitatis affectu recepimus litteras, quas per dilectum filium Archidiaconum Dyrrachij virum prouidum & fidelem, Imperialis nobis Excellentia destinauit; per quas intelleximus, quòd litteræ, quas per dilectum filium I. Capellanum nostrum, tunc Apostolicæ Sedis Legatum sibi transmisimus, Imperio tuo præsentatæ fuerant, & perlectæ. Mirata est autem Imperialis sublimitas, sicut per easdem nobis litteras intimasti; quòd nisi fuimus aliquantulum increpare; licèt non increpandi animo, sed affectu potius commonendi, quæ scripsimus meminerimus nos scripsisse. Huic autem tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, sicut ex eisdem cognouimus litteris, quod legisti Beatum Petrum Apostolorum Principem sic scripsisse: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi tamquam præcellenti, siue ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. *Volens enim, de quo nos rationabiliùs admiramur, Imperatoria Celsitudo, per hæc & alia quæ induxit Imperium Sacerdotio dignitate, ac potestate præferre, ex autoritate præmissa triplex trahere voluit argumentum. Primùm ex eo quod legitur,* Subiecti estote, *secundũ ex eo quod sequitur,* Regi tanquam præcellenti. *Tertium ex eo quod subsequenter*

Digitized by Google

adiectum eſt; Ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. *Per primum, ſubeſſe Sacerdotium; per ſecundum, Imperium; per tertium, Imperatorem tam in Sacerdotes, quàm laïcos iuriſdictionem, imò etiam poteſtatem accepiſſe præſumens. Cùm enim & boni quidam ſint ſacerdotes, & quidam eorum malefactores exiſtant, is qui ſecundùm Apoſtolum gladium portat ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum in malè facientes presbyteros exceſſus præſumptos, vltore poteſt gladio vindicare: cùm inter presbyteros, & alios Apoſtolus non diſtinguat. Verùm ſi & perſonam loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vſum locutionis diligentiùs attendiſſes ſcribentis, non expreſſiſſes taliter intellectum: ſcribit enim Apoſtolus ſubditis ſuis, & eos ad humilitatis meritum prouocabat. Si enim per id quod dixit,* Subiecti eſtote, *ſacerdotio imponere voluit iugum ſubiectionis, & eis prælationis autoritate conferre, quibus eos ſubiectos eſſe commonebat, ſequeretur ex hoc quòd & ſeruus quilibet in ſacerdotes imperium accepiſſet, cùm dicatur,* Omni humanæ creaturæ. *Quod autem ſequitur,* Regi tamquam præcellenti, *non negamus quoniam præcellat in temporalibus Imperator, illis dumtaxat qui ab eo recipiunt temporalia: ſed Pontifex in ſpiritualibus antecellit, quæ tamò ſunt temporalibus digniora, quantò corpori eſt anima præferenda. Licèt nec ſimpliciter dictum fuit,* Subiecti eſtote, *ſed additum fuit,* Propter Deum. *nec purè ſcriptum ſit,* Regi præcellenti, *ſed interpoſitum forſitan non ſinè cauſa ſit,* Tamquam.

Quod autem ſequitur, Ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, *intelligendum non eſt, quòd Rex, vel Imperator ſuper omnes & bonos & malos gladij poteſtatem acceperit; ſed in eos ſolummodo, qui nitentes gladio eius ſunt iuriſdictioni cõmiſſi, iuxta quod Veritas ait;* Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt. *Non enim poteſt, aut debet quiſquam ſeruum alterius iudicare; cùm ſeruus ſuo domino, ſecundùm Apoſtolum ſtet, aut cadat. Ad id etiam induxiſti, quòd licèt Moyſes & Aaron ſecundùm carnem fratres extiterint, Moyſes tamen princeps populi, Aaron ſacerdotij poteſtate præerat: & Ieſus ſucceſſor ipſius imperium in Sacerdotes accepit. Dauid quoque Rex Abiathar Pontifici præeminebat. Ceterùm licèt Moyſes dux populi fuerit, fuit etiam & ſacerdos, qui Aaron in ſacerdotem inunxit, cui Propheta Sacerdotium recognoſcens* Moyſes, *inquit,* & Aaron in ſacerdotibus eius. *Quæ verò de Ieſu ad commendandam prælationem eius reſcripſiſti, magis ſecundùm ſpiritum, quàm litteram debent intelligi: quia ſecundùm Apoſtolum,* Littera occidit, ſpiritus autem viuificat, *pro eo quòd ipſe veri IESV ſignum expreſſit, qui populum ſuum in terra promiſſionis inducit. Dauid etiam quamuis diadema regium obtineret, Abiathar Sacerdoti non tam ex dignitate regia, quàm autoritate prophetica imperabat. Verùm quicquid olim fuerit in veteri Teſtamento, nunc aliud eſt in nouo, ex quo Chriſtus factus eſt Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedec; qui ſe non vt Rex, ſed ſacerdos in ara Crucis hoſtiam obtulit Deo Patri, per quam genus redemit humanum; circa illum præcipuè, qui ſucceſſor eſt Apoſtoli Petri, ſed & Vicarius IESV-CHRISTI potuiſſes aut prærogatiuam ſacerdotij ab eo intelligere, quod eſt dictum, non à quolibet, ſed à Deo, non Regi, ſed Sacerdoti, nec de regia ſtirpe, ſed Sacerdotali proſapia deſcendenti: de ſacerdotibus verò qui erant in Anathoth:* Ecce conſtitui te ſuper gentes, & regna, vt euellas, & diſſipes, ædifices & plantes. *Dictum eſt & in lege diuina,* Dijs non detrahes, & Principem populi tui non maledices, *quæ Sacerdotes Regibus anteponunt, iſtos Deos, & illos principes appellauit. Præterea noſſe debueras, quòd fecit Deus duo luminaria in firmamento cæli, luminare maius vt præeſſet diei, & luminare minus vt præeſſet nocti:*

Digitized by Google

vtrumque magnum, sed alterum maius; quia nomine cæli præsignatur Ecclesia, iuxta quod Veritas ait; Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui summo manè conduxit operarios in vineam suam. *Per diem verò spiritualis accipitur, & per noctem carnalis, secundùm propheticum testimonium*; Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. *Ad firmamentum igitur cæli, hoc est vniuersalis Ecclesiæ fecit Deus magna luminaria, id est duas magnas instituit dignitates, quæ sunt pontificalis auctoritas, & regalis potestas; sed illa quæ præest diebus, id est spiritualibus maior est; quæ verò carnalibus minor est, vt quanta est inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur. Hoc autem si prudenter attenderet Imperatoria Celsitudo non faceret aut permitteret Venerabilem Fratrem nostrum Patriarcham Constantinopolitanum, magnum quidem & honorabile membrum Ecclesiæ iuxta scabellum pedum suorum sinistra parte sedere; cùm alij Reges & Principes Archiepiscopis & Episcopis suis, sicut debent reuerenter assurgant, & eis iuxta se honorabilem Sedem assignent. Nam & pijssimus Constantinus quantùm honoris exhibuerit Sacerdotibus, tua sicut credimus prudentia non ignorat. Nos autem, etsi non scripsimus, potuissemus tamen rationabiliùs increpare; cùm Beatus Paulus Apostolus Episcopum instruens ad Timotheum scripsisse legatur*, Prædica, insta oportunè, importunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia, & doctrina. *Non enim os nostrum debet esse ligatum, sed patere debet ad omnes, ne secundùm Prophetam simus canes muti non valentes latrare; vnde correctio nostra non debuit esse molesta, sed magis accepta; quia pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & castigat. Debitum igitur officij pastoralis exequimur cùm obsecramus, arguimus, increpamus, & non solùm alios, sed Imperatores, & Reges oportunè ad ea studemus inducere, quæ dominicæ sunt placita voluntati. Nobis enim in beato Petro sunt oues Christi commissæ, dicente Domino*; Pasce oues meas, *non distinguens inter has ones & alienas; vt alienum à suo demonstraret ouili, qui Petrum & successores ipsius, Magistros non recognosceret, & pastores; vt illud tanquam notissimum omittamus, quod Dominus inquit ad Petrum, & in Petro dixit ad successores ipsius*; Quodcumque ligaueris super terrã, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Nihil excipiens qui dixit*, Quodcumque. *Verùm his diutiùs non insistemus, ne vel contendere videamur, vel in huiusmodi delectari: cùm si gloriari expediat non in honore, non in magnitudine, sed in solicitudine sit potiùs gloriandum; cùm & Apostolus in infirmitatibus glorietur. Nouimus enim scriptum*: Omnis qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur. *& iterum*: Quantò maior es humilia te in omnibus. *& alibi*: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: *propter quod exaltationẽ nostram in humiliatione ponimus, & humilitatem exaltationem maximam reputamus: verùm etiam seruos, non solùm Dei, sed & seruorum Dei nos esse scribimus & fatemur, & tam sapientibus, quàm insipientibus debitores. Vtrùm autem Imperatoriam Excellentiam ad bonum & vtile per litteras nostras duxerimus inuitandã; vtrùm iusta tibi suggesserimus & honesta, tua Celsitudo discernat, cùm nonnisi ad vnitatem Ecclesiæ, ac terræ Hierosolymitanæ subsidium nos te meminerimus inuitasse. Inspiret igitur menti tuæ, is qui vbi vult spirat, & qui habet corda Principum in manu sua, vt consilijs nostris & monitis acquiescas, & id agas, quod ad honorem diuini nominis, Christianæ religionis augmentum, & salutem animæ tuæ meritò debeat prouenire. Nos autem quicquid tu egeris quod expedire viderimus. Vtinam autem illum egregium prædecessorem tuum, inclytæ*

recordationis

Digitized by Goc

recordationis Manuelem Imperatorem ſatageres in deuotione Sedis Apoſtolicæ verbis & operibus meliùs imitari, vt per eius auxilium & conſilium ſicut illi, ſic tibi, & Imperio tuo meliùs proueniret, ſaltem amodò ſupplens quod hactenus neglexiſti. Prædictus autem Archidiaconus quod à nobis audiuit radio Excellentiæ tuæ fideliter poterit intimare.

Poſt hoc autem idem Imperator Summo Pontifici ſupplicauit vt compelleret Regem Hieruſalem ad reſtitutionem Cypri, quoniam aſſerebat ad Conſtantinopolitanum Imperium pertinere, cui Dominus Papa reſcripſit hoc modo.

Recepimus litteras quas per dilectum filium B. Priorem Piſanorum nuncium tuum Imperatoria nobis Celſitudo direxit, benignitate qua decuit notauimus omnia, quæ curaſti per eas auribus Apoſtolicis intimare. Petebat autem Henricum filium noſtrum in Chriſto Regem Hieroſolymorum illuſtrem ad reſtitutionem Cypri, ad Conſtantinopolitanum Imperium pertinentis, per excommunicationis ſententiam autoritate noſtra compelli, paratus magnos eidem, & etiam Hoſpitalarijs ſub idonea cautione in Terræ ſanctæ ſubſidium reditus miniſtrare. Cùm eam inclytæ recordationis Richardus Rex Angliæ violato pacis fœdere, quam cum Imperio tuo fœderauerat inuaſiſſet, ad cuius recuperationem licèt validum diſpoſuiſſes ſcolium deſtinare, diſtuliſti tamen hactenus id efficere ſtudio pietatis, ne ſanguinem Chriſtianorum effunderes, & Terræ ſanctæ commodum impedires. Nos autem ſuper hoc deliberantes quid eſſet agendum; accepimus quòd prædictus Rex Cyprum de manu cuiuſdam eruerat, qui de ipſa Conſtantinopolitano Imperio nullatenus reſpondebat. Præterea Occidentales nos Principes rogauerunt, vt quoniam ex inſula Cypri non modicum ſubſidium Orientali prouinciæ miniſtratur, Imperialem Magnificentiam per noſtras litteras moneremus, ne ſtatu Terræ ſanctæ pendente, Regem ipſius ſuper eadem inſula moleſtares: quia de facili poſſet accidere, vt ſi te quem in facto Hieroſolymitanæ prouinciæ fautorem & defenſorem ſe credidit inuenire, ſentiret forſitan inimicum, dúmque nimis poſſet Imperialem potentiam, & paganorum violentiam pariter impugnare, neglecta ſolicitudine Terræ ſanctæ, de qua ſibi minùs commodi prouenit, plus laboris, ad eam ſe conuerteret defenſandam ex qua plus percipit, & quam faciliùs ſe poſſe crederet defenſaret; ſícque inde pateretur religio Chriſtiana diſpendium, vnde Conſtantinopolitanum Imperium nullum ſuſciperet incrementum. Quapropter ſuper hoc & nos Imperio tuo ſcripſiſſe meminimus, & Occidentales Principes ſuas ſuper hoc Serenitati tuæ credimus litteras deſtinaſſe. Cùm igitur nobis de rei veritate non plenè conſtaret, antequàm Magnificentiæ tuæ poſſemus ſuper ea finaliter reſpondere, habere nos conuenit notitiam pleniorem, ad quam pleniùs obtinendam tam ipſum Hieroſolymitanum Regem; quàm etiam Occidentales Principes per litteras & nuncios ſolicitè requiremus: vt ita demum petitioni tuæ certius valeamus dare reſponſum. Super eo verò Imperialem prudentiam in Domino commendamus, quòd maluit ab impugnatione ceſſare, quàm ſanguinem Chriſtianorum effundere, vel Hieroſolymitanum præſidium impedire, Celſitudinem tuam monentes & exhortantes attentiùs, quatenus ab hoc propoſito non recedas, quia nos ad honorem & profectum tuum quantum cum honeſtate noſtra poterimus intendemus.

Cùm autem Regnum Blancorum & Bulgarorum à longiſſimis retrò temporibus ſe ab obedientia Sedis Apoſtolicæ ſubtraxiſſet, Dominus Innocentius tamquam bonus Paſtor

Digitized by Google

cupiens errabundas oues ad caulas reducere, direxit Dominicum Archipresbyterum Brunduſinum, virum in Græca & Latina lingua peritum, ad Ioanninum Dominum Blancorum & Bulgarorum qui Græcorum dominio ſe ſubduxerat per quem tales ei litteras deſtinauit.

SCRIBITVR REGI BLANCORVM & Bulgarorum.

RESpexit Deus humilitatem tuam & deuotionem quam erga Romanam Eccleſiam cognoſceris hactenus habuiſſe, & inter tumultus bellicos & guerrarum diſcrimina non ſolùm potenter defendit, ſed & miſericorditer & mirabiliter dilatauit. Nos autem audito quòd de nobili vrbis Romæ proſapia genitores tui originem traxerunt, & tu ab eis, & ſanguinis generoſitatem contraxeris, & ſinceræ deuotionis affectum, quem ad Apoſtolicam Sedem geris, quaſi hereditario iure; iampridem te propoſuimus, & litteris & nuncijs viſitare: ſed varijs Eccleſiæ ſolicitudinibus detenti, hactenus non potuimus noſtrum propoſitum adimplere. Nunc verò inter alias ſolicitudines noſtras hanc etiam aſſumendam duximus, imò conſummandam potiùs iamdudum aſſumptam, vt per Legatos, & litteras noſtras te in laudabili foueamus propoſito, & deuotione Sedis Apoſtolicæ ſolidemus. Dilectum itaque filium noſtrum Dominicum, Archipresbyterum Græcorum de Brũduſio ad te præſentialiter deſtinantes, monemus Nobilitatem tuam & exhortamur in Domino, ac per Apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus ipſum humiliter & deuotè recipias ac benignè pertractes, & per eum pleniùs tuam nobis deuotionem exponas. Cùm enim plenè nobis per ipſum de ſinceritate tui propoſiti, ac deuotionis affectu conſtiterit, ad te propoſuimus maiores Nuncios vel Legatos potiùs deſtinare, qui tam te, quàm tuos in Apoſtolicæ Sedis dilectione confirment, & de benenolentia noſtra efficiant certiorem. Ioanninus autem Nuncios, & litteras Domini Papæ deuotè recipiens, reſcripſit hoc modo.

RESPONSIO REGIS BVLGARORVM ad Papam.

VEnerabili & Sanctiſſimo Patri, Summo Pontifici, Ego Caloioannes Imperator Bulgarorum & Blancorum, gaudium & ſalutem mando tibi. Notum facimus Sanctitati veſtræ, quòd nos recepimus veſtras ſacroſanctas litteras, quas nobis portauit Religioſus Archipresbyter Brunduſinus, & nos reputauimus eas caras, ſuper omne aurum, & quemlibet lapidem pretioſum. Vnde multas egimus gratias omnipotenti Deo; quia viſitauit nos ſeruos ſuos indignos ſecundùm ſuam inæſtimabilem bonitatem, & reſpexit humilitatem noſtram, & reduxit nos in memoriam ſanguinis & patriæ noſtræ, à qua deſcendimus. Et nunc Sancte Pater tamquam bonus Paſtor, & caput omnium fidelium Chriſtianorum filios ſanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ Sedis congregare volens in vnum, requiſiſti remotos ſecundùm corpus; & quamuis fratres mei bonæ memoriæ iamdudum voluerint mittere Sanctitati veſtræ, non tamen ad vos peruenire propter multos noſtros contrarios potuerunt: & nos ſimiliter probantes ſemel, ſecundò, & verò tertiò ad vos dirigere, deducere non potuimus quod optabamus in fructum. Et nunc videntes quòd Sanctitas veſtra dignata eſt mittere Imperio noſtro, tamquam proprij, & dilectiſſimi filij, ſicut amantiſſimo & fiderantiſſimo

Digitized by Google

Patri mittimus misericordiæ vestræ religiosum electum Brandiburziensem fidelem presbyterum Blasium, vnà cum fideli Nuncio vestro Archipresbytero Brundusino, referentes vobis ex parte nostra gratiarum actiones & amicitiam, & seruitium sicut Patri spirituali, & Summo Pontifici. Sanctissime Pater significastis nobis per sacras litteras vestras, quòd nos significaremus vobis, quid ab Ecclesia Romana petamus. Hoc autem petit Imperium nostrum ab Apostolica Sede, vt nos simus in Ecclesia Romana sicut matris filialitate firmati. Imprimis petimus ab Ecclesia Romana vnam coronam & honorem, tamquam dilectus filius, secundùm quod Imperatores nostri veteres habuerunt. Vnus fuit Petrus, alius Samuel, & alij qui eos imperio præcesserunt, sicut in libris nostris inuenimus esse scriptum. Nunc autem si placitum est Sanctitati vestræ nobis istud implere, quicquid Imperio nostro duxeritis iniungendum ad honorem Dei & Ecclesiæ, ratione complebitur. Nec miremini quòd Nuncius vester citò non redit, quia nos suspicati fuerimus aliquid contra eum, quia multi venerunt in Imperium nostrum nos decipere cogitantes; sed nos ab omnibus bene nouimus præcauere; sed nos pro eo testimonium recepimus Prætaxati, & ei acquieuimus. Verùm si placet vobis, Sanctissime Pater, mittite nobis magnos Nuncios, de quibus nobis per litteras nunciastis & festinate cum eis: & tunc certificabimus de prima missione, pariter & secunda. Det vobis Dominus multos annos. Finis litterę

ALIA LITTERA ARCHIEPISCOPI Bulgarorum ad Papam.

Basilius quoque Bulgarorum Archiepiscopus huiusmodi litteras Papæ transmisit.

Honoratissimo & sanctissimo Summo Pontifici Papæ, Ego Basilius indignus Archiepiscopus Sanctitatis vestræ, & Pastor de Zegara, Salutem, gaudium, & adorationem merito vobis tamquam Patri nostro speciali. Quamuis non possimus vos corporaliter adorare, tamen spiritualiter adoramus; notificantes Sanctitati vestræ, quòd cùm nos vidimus missum à vobis Dominicum presbyterum Brundusinum Deo gratias egimus, qui non despexit nos humiles, & indignos seruos suos, esurientes & sitientes gratias, & benedictionem sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ Sedis: quia Domini nostri Imperatores, & nos voluimus à multis annis mittere ad vos, sed non potuimus: Et nunc per nomen omnipotentis Dei, & vestræ Sanctitatis, quia misistis Domino nostro Imperatori, orationem & benedictionem valde bene feciſtis. Nos autem hæc ab Imperatore discentes, qui memor fuit nostri Dominus, quod nos non cogitauimus. Vnde nos omnes parui & magni sicut boni filij rogamus vos, sicut bonum Patrem, vt Dominus noster Imperator quod petit à vobis obtineat, quia dignus est hoc obtinere; quia ipse, ac totum Imperium eius bonam deuotionem ad Ecclesiam Romanam habent, tamquam heredes descendentes à sanguine Romano. Item rogamus Sanctitatem vestram quòd sint vobis recommendati socius noster Blasius Presbyter Brandiburzienſis electus, vnà cum fidelissimo Nuncio vestro D. Archipresbytero Brundusino; quia eis commisit Dominus noster Caloioannes Imperator sua secreta; & quod isti dixerint vobis & nostræ litteræ, summum habeatis. Et precamur Sanctitatem vestram quòd festinetis vestros Nuncios destinare.

Digitized by Google

LITTERA APOSTOLICA AD congregandum errantes, ad fidem.

RECEPTIS his litteris Dominus Papa transmisit ad eos Ioannem Capellanum suum, cum Apostolicis scriptis habentibus hunc tenorem.

CALOIOANNI DOMINO Blancorum & Bulgarorum.

APostolica Sedes, cui licèt immeriti præsidemus, Euangelici verbi memor, quo Beato Petro Apostolorum Principi, & cuilibet successori eius intelligit esse dictum; Si diligis me, pasce oues meas, *vt puræ dilectionis affectum habere se ostendat, oues eius pascere, satagere, & in vnius Ecclesiæ gremio remotas etiam congregare contendit, vt sit vnum ouile, & vnus Pastor: Cùm enim Mater sit omnium generalis, vt circa filios matris exhibeat lenitatem, conuocare ipsos & congregare conatur in vnum, sicut gallina congregat pullos suos, & eos tum per Legatos, tum per litteras suas visitat, vt & Pastor suas oues agnoscat, & cognoscant oues ouile pariter, & pastorem. Hoc igitur attendentes iampridem Nobilitatem tuam per Nuncium, & litteras nostras duximus visitandam, vt intellecto deuotionis affectu, quem habes ad Romanam Ecclesiam matrem tuam, maiores ad te nuncios postmodùm mitteremus, qui tam tu, qui ex nobili Romanorum prosapia diceris descendisse, quàm degentem sub te populum verbo pascerent & exemplo, & de benevolentia & gratia Sedis Apostolicæ redderent certiorem. Et licèt de Nuntio nostro primùm tua Nobilitas dubitarit, sciens quòd Angelus Sathanæ interdum se in lucis Angelum transfiguret, intellecta postmodùm per Nobilis viri Prætaxati testimonium veritate, benignè ac honorificè ipsum recipere procurasti, sicut transmissæ ad nos tuæ litteræ continebant. Rescripsisti autem nobis per eum, & humiliter intimasti, quòd litteras reputaueras pretiosas super omne aurum, & lapidem quemlibet pretiosum, & Deo gratiarum exsolueras actiones, quòd te dignatus fuerat visitare. Addidisti etiam quòd licèt inclytæ recordationis fratrum tuorum sequutus exemplum, semel, & secundò, & tertiò ad nos nuncios destinare tentauisses, non potueras tamen quod desideraueras adimplere: sed nunc per nostras litteras confortatus B. Presbyterum Brandiburziensem electum cum nostro Nuncio destinabas; quamuis idem electus ad vos propter viarum discrimina non potuerit peruenire. Petisti verò humiliter vt coronam tibi Ecclesia Romana concederet, sicut illustris memoriæ Petro, Samueli, & alijs progenitoribus tuis in libris tuis legitur concessisse. Nos igitur vt super hoc maiorem certitudinem haberemus Regesta nostra perlegi fecimus diligenter; ex quibus euidenter apparet, quòd in terra tibi subiecta multi Reges fuerant coronati. Præterea continebatur in eis, quòd tempore bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædecessoris nostri Rex Bulgarorum, ad cuius consulta sæpissimè respondebat, cum toto regno sibi commisso ad prædicationem eius fuerat baptizatus, & Rex ab eo Archiepiscopum postularat. Legatus quoque Michaël Regis Bulgarici cum donis regalibus Adriano Papæ prædecessori nostro regias litteras præsentarat, & postularat ab eo, vt aliquem ex Cardinalibus in Archiepiscopum eligendum dirigeret, quem post approbationem eorum ad Sedem Apostolicam remeantem ipse postmodùm consecraret. Cúmque idem Adrianus illuc cum duobus Episcopis quemdam Subdiaconum direxisset, Bulgari corrupti donis Græcorum*

De corona petita à Rege Bulgarorum.

Digitized by Google

& promiſſionibus circumuenti, Romanis eiectis Græcos presbyteros receperunt. Licèt igitur tantæ memoria lenitatis nos vſque adeò induxerit ad cautelam, vt nullum ex fratribus noſtris, Cardinalem ſcilicet, ad tuam præſentiam mitteremus; nihilominus tamen dilectum filium I. Capellanum, & familiarem noſtrum, Apoſtolicæ Sedis Legatum virum prouidum & diſcretum, quem nos & fratres noſtri ſuæ probitatis & religionis obtentu inter ceteros Capellanos noſtros ſpecialiter in Domino dilectionis brachijs amplexamur ad te duximus deſtinandum; cui etiam commiſimus vices noſtras, vt & in tota terra tua, quod ad ſpiritualia corrigat, quæ corrigenda cognouerit, & ſtatuat quæ ſecundùm Deum fuerint ſtatuenda. Per ipſum quoque Archiepiſcopo terræ tuæ pallium in ſignum videlicet plenitudinis pontificalis officij deſtinamus, ei iuxta formam, quam ſub bulla noſtra dirigimus conferendum. Eidem quoque Legato noſtro dedimus in mandatis, vt ſi qui forſan in terra tua promouendi ad Ordines fuerint, vel in Epiſcopos conſecrandi, per vicinos Catholicos dumtaxat Epiſcopos, & ordinandos ordinet & conſecret conſecrandos. Mandamus quoque ipſi vt de corona progenitoribus tuis ab Eccleſia Romana collata, tam per libros veteres, quàm alia documenta inquirat diligentiùs veritatem, & de omnibus tecum tractet quæ fuerint pertractanda: vt cùm per ipſum & Nuncios tuos de omnibus redditi fuerimus certiores, conſultiùs, & maturiùs prout procedendum fuerit procedamus. Monemus igitur Nobilitatem tuam, & exhortamur in Domino, quatenus Legatum ipſum ſicut perſonam noſtram benignè ſuſcipias, & honorificè ſtudeas pertractare, ſalubria monita & ſtatuta ipſius & tu ipſe recipiens, & ab vniuerſa Bulgarorum & Blancorum gente recipi faciens & ſeruari. Expedit enim tibi tam ad temporalem gloriam, quàm ſalutem æternã, vt ſicut genere, ſic ſis etiam imitatione Romanus; & populus terræ tuæ, qui de ſanguine Romanorum ſe aſſerit deſcendiſſe Eccleſiæ Romanæ inſtituta ſequatur, vt etiam in cultu diuino mores videantur patrios redolere. Idem de Archiepiſcopo de Zagora.

Deſtinatio pallij.

ALIA LITTERA QVAM MITTIT D. Innocentius Archiepiſcopo de Zagora in Bulgaria.

QVia nobis in beato Petro Apoſtolorum Principe intelligimus eſſe dictum; Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, *tamẽ ab innumeris ſolicitudinibus quæ nobis incumbunt ad tranquillitatem conuertimus noſtræ mentis oculos, remotos etiam fratres, & Coëpiſcopos noſtros, quos etſi habeamus abſentes corpore, præſentes tamen ſpiritu reputamus, & confirmamus in ijs quæ ad ſalutem eorum, & Eccleſiæ pertinent vnitatem, vt ſicut ſunt in partem ſolicitudinis euocati, ſic & noſtris monitis roborentur. Sanè cùm vnum ſit Eccleſiæ ſanctæ corpus, iuxta illud Apoſtoli:* Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto. *æſtimari non debet in vno corpore capita eſſe plura: ſed is dumtaxat poſt Dominum intelligendus eſt Eccleſiæ Dei caput, quem Ieſus-Chriſtus Dominus noſter vicarium ſibi ſubſtituit, & caput eſſe nominauit; dicens ad Petrum,* Tu vocaberis Cephas, *quod & Petrus interpretatur & caput. Sanè cùm ei Dominus paſcendas commiſit oues ſuas;* Paſce, *inquiens,* oues meas, *ab ouili Chriſti, quæ eſt Eccleſia extraneum ſe demonſtrat, qui caput eum noluerit & Paſtorem. Nos ergo quos Dominus licèt immeritos vicarios eſſe voluit, & Apoſtolorum Principis ſucceſſores, vt paternæ dilectionis affectum circa Bulgarorum & Blancorum Eccleſiam, quæ à Romanis ſecundùm carnem & ſanguinem deſcendiſſe dicitur, per effectum operis monſtraremus, iampridem dilectum filium Archipresbyterum Brunduſinum ad dilecti Filij Nobilis viri Calojohannis*

Digitized by Google

Domini Bulgarorum & Blancorum præsentiam duximus destinandum, qui tam ipsum, quàm degentem sub eo populum Christianum in deuotione Sedis Apostolicæ roboraret; & nos de puritate fidei, & sinceritate dilectionis ipsius rediens redderet certiores. Gaudemus autem & tuam prudentiam in Domino commendamus, quòd Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens, scripsisti gratiam & benedictionem Sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ te suire, ac Deo gratiarum actiones egisse, quòd prædictus Nobilis nostris meruerat litteris visitari. Volentes igitur adhuc plenius te, ac Ecclesiam tibi commissam in Ecclesiastica vnitate, ac deuotione Sedis Apostolicæ roborare, dilectum Ioannem, &c. vt in litteris videlicet missis Caloioanni, *vsque,* amplexamur, *ad te ac Nobilem memoratum duximus destinandum; cui etiam commisimus vices nostras, vt in tota terra eiusdem Nobilis corrigat, &c.* vsque. *Per ipsum quoque Fraternitati tuæ pallium, &c.*

De Pallio. in eumdem ferè modum vsque, *conferendum. Monemus igitur Fraternitatem tuam, & exhortamur attentius, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus magisterii & primatum Sedis Apostolicæ recognoscens, & in nostra, & Ecclesiæ Romanæ deuotione persistas, & Legatum ipsum sicut personam nostram benignè recipias, &c.* in eumdem ferè modum vsque, *seruari: vt qui à Romanis traxerunt originem Ecclesiæ Romanæ instituta sequantur. Noueris quòd eidem Legato nostro dedimus in mandatis, vt si qui*

Finis litterę *forsan in prouincia tua,* &c. in eum ferè modum, vsque *procedamus.*

Ille verò profectus pallium, mitram, & annulum præfato Archiepiscopo assignauit, recepto ab eo iuramento fidelitatis & obedientiæ Summo Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ in perpetuum exhibendæ. Cúmque à præfato Ioannicio, siue Caloioanne Domino Blancorum & Bulgarorum fuisset honorificè ac deuotè susceptus, de ipsius consilio & assensu duos alios Metropolitanos in illo regno constituit; videlicet Belesbulnensem, & pòst, Clauensem, quos præfato Zagoranensi tamquam Primati subiecit; & apud Trinonum nobiliorem ipsius prouinciæ ciuitatem constituit primatiam. His igitur bene gestis Ioannicius se ac regnum suum imperio Ecclesiæ Romanæ subiecit per priuilegij paginam aurea bulla signatam, cuius tenor talis est.

Metropolitani duo in regno Bulgarorum constituti per legatum Sedis Apost.

Rex Bulgarorum regnum suum D. Papę submisit.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Cùm placuit Domino nostro IESV-CHRISTO, me Dominum & Imperatorem totius Bulgariæ & Blachiæ facere, inquisiui antiquorum nostrorum scripturas, & libros, & beatæ memoriæ Imperatorii nostrorum prædecessorum leges, vnde ipsi sumpserunt regnum Bulgarorum & firmamentum, Imperialem coronam super caput eorum, & Patriarchalem benedictionem: & diligenter perscrutantes in eorum inuenimus scripturis, quòd beatæ memoriæ illi Imperatores Bulgarorum & Blancorum Simeon, Petrus & Samuel, & nostri prædecessores coronam Imperij eorum, & Patriarchalem benedictionem acceperunt à sanctissima Dei Romana Ecclesia, & ab Apostolica Sede, principe Apostolorum Petro. Sed Imperium meum voluit benedictionem, & Imperiale firmamentum coronæ capui Imperij sui suscipere, & Patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, ab Apostolicæ Sedis principe Apostolorum Petro, & à sanctissimo Patre nostro vniuersali Papa tertio Innocentio, & à quocumque patriarchalis benedictio, & mandatum in ciuitate Imperij mei Trinoni dicta, & concessa fuerit, à Domino Papa faciendi, & consecrandi Archiepiscopos, Metropolitas, & Episcopos, & reliquas Ecclesiasticas obsequutiones sacramentales, concedit Imperium meum, vt pleniissimam in omni tenimento, & Imperij mei pertinentijs ipsi habeant potestatem. Ecce enim omnes totius Imperij mei & tenimenti, & Patriarcha meus Metropolitanus, Episcopi, Archiepiscopi, & cuncti Sacerdotes Romanæ subsint Ecclesiæ, & te-

neant legem, consuetudinem, & obseruationem, quas tenuerunt beatæ memoriæ Imperatores totius Bulgariæ, & Blachiæ, prisci illi nostri prædecessores, & nos eodem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem Imperium meum ad securitatem Chyrosobolum suum, quòd numquam ab Ecclesia Romana, & ab Apostolica Sede, Principe Apostolorũ Petro ipsum videlicet imperium meũ discedet, neque alij Imperij mei Principes disgregabuntur: sed vt vocatus dilectus filius sacrosanctæ, & Apostolicæ Romanæ Sedis, Principis Apostolorum Petri ero. Et deinceps quascumque terras Christianorum seu Paganorum meum acquisierit Imperium sub potestate, & mandato eiusdem sacrosanctæ & Apostolicæ Seaus Romanæ erunt; & vt præsens Chirosobolum Imperij nostri ratum & firmum habeatur, dedi Imperium meum in manibus Reuerendissimi viri Io. sacrosanctæ Romanæ Sedis Legati, & Domini Papæ Capellani, in quo & nostrum pium, & à Deo promotum subiugauit Imperium anno sex millesimo septingentesimo duodecimo, indictione septima.

Misit præterea Blasium Blandizberensem Episcopum cum præfato Capellano Ioanne, per quem, & quædam donaria in signum deuotionis Domino Papæ transmisit, & litteras hunc tenorem habentes.

LITTERA CALOIOANNIS MISSA Papæ Innocentio.

SAnctissimo & dominatori, & vniuersali Papæ, sedenti in Sede Beati Petri, & Domino Patri regni mei tertio Innocentio Papæ Sedis, Saluatorem omnium, quòd bene & multùm bene valeat Sanctitas, cum omnibus sedentibus circa thronum Sanctitatis tuæ Cardinalibus Sanctæ Ecclesiæ Romanæ. Nouerit magna Sanctitas tua, quòd filius tuus, & Romanæ Ecclesiæ, Imperator omnium Bulgarorum & Blancorum, cum omnibus Principibus Imperij mei multum bene sum, per Deum, & secundùm orationem tuam. Multotiens misit Imperium meum Nuncios suos ad Sanctitatem tuam; sed non inuenerunt oportunitatem transeundi ad Sanctitatem tuam. Ideò certè non potuerunt transire, quia illi, qui non habebant pacem cum Imperio meo seruabant vias. Postea mense Iunij præterito Imperium meum, & totius Bulgariæ regionis & vniuersalem Sanctæ, & Maisuæ, Trinonæ, hominem Imperij mei nominatum primatem & Archiepiscopum totius Bulgariæ, & Blanconiæ nomine Basilium: qui cùm peruenisset Dyrrachium non fuit permissus transire ad Sanctitatem tuam, vt compleret desiderium Imperij mei Sanctitas tua, secundùm consuetudinem prædecessorum meorum Imperatorum Bulgarorum & Blancorum Simeonis, Petri, & Samuelis progenitorum meorum, & cæterorum omnium Imperatorum Bulgarorum. Verùm Deo adiuuante, & interuenientibus orationibus Sanctitatis tuæ, venit ad me præsens Nuncius Apostolicæ Cathedræ, & primæ Sedis Principis Apostolorum, & sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ Romanæ Ioannes Capellanus, & detulit mihi litteras ex præcepto Sanctitatis vestræ, & Apostolicæ Sedis, & palleauit dictum Archiepiscopum, & fecit eum primatẽ totius Bulgariæ & Blachiæ; & portauit Imperio meo litteras Sanctitatis tuæ, & exposuit quicquid ei Sanctitas vestra mandauit, & repletũ est cor meũ gaudio magno; quoniam secundùm voluntatem Imperij donauit mihi Deus, & Sanctitas tua: & rogo & deprecor magnam Sanctitatem vt compleat desiderium Imperij, & mittat virgam pastoralem ad congregandas oues, & cetera quæ Patriarcha consueuit habere, & faciat præsentem Primatem Patriarchalem in sancta & magna Ecclesia Trinonæ primæ ciuitatis totius Bulgariæ, & habeat Ecclesia ipsa etiam post mortem

Digitized by Google

iſtius Patriarchæ Patriarcham in perpetuum ex præcepto Sanctitatis tuæ. Et quoniam graue eſſet propter longitudinem viæ, & guerram hominum in obitu cuiuſque Patriarchæ recurrere ad Eccleſiam Romanam, concedatur Eccleſiæ Trinonæ, vt ſibi poſſit eligere & conſecrare Patriarcham, ne ex eius abſentia terra illa ſinè benedictione remaneat, & tua conſecratio imperfecta, & redundet peccatum in Sanctitatem tuam. Nunc autem petiuimus vt fiat chriſma ex præcepto Sanctitatis tuæ in ſancta, & magna Eccleſia ciuitatis Trinonæ pro baptiſmate Chriſtianorum. Sciat Sanctitas tua quòd cùm ſciuerint Romerei quòd receperimus conſecrationem à Sanctitate tua non dabunt mihi chriſma. Et aliud peto à Sanctitate tua, vt mittas Cardinalem ad Imperium iſtud qui veniat ad me, ſiue alium à Sede Apoſtolica, & des ei diadema, & ſceptrum, ſecundùm Apoſtolicæ Sedis, & Apoſtolorum Principis benedictionem, & mittat priuilegium bullatum auro, ad exemplar ipſius ſeruandum perpetuò in Eccleſia Trinonæ. Et hæc omnia dent Imperio noſtro, & conſecrent & coronent Imperium meum à Sanctitate tua. Videat præſens Nuncius Epiſcopus Blandiziberenſis Blaſius, vt poſſit referre quid in ſcriptis manu propria: Et ſi hæc omnia compleuerit Sanctitas tua, ita reputabo cum proſapia Imperij mei, & omnium Bulgarorum & Blancorum, quod ſim dilecti filij orthodoxæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ; Et de confinio Vngariæ, Bulgariæ, & Blachiæ, relinquo iudicio Sanctitatis tuæ, vt dirigas negotium iſtud rectè, & iuſtè; vt non habeat peccatum anima Sanctitatis tuæ; & ità habeat Imperium meum iuſtitias Bulgariæ & Blachiæ, quòd Rex Vngariæ habeat iuſtitias Vngariæ, & ceſſent occiſiones Chriſtianorum in meipſum. Sciat autem Sanctitas tua, quòd quinque Epiſcopatus Bulgariæ pertinent ad Imperium meum, quos detinet Rex Vngariæ, cum iuſtitijs ſuis Eccleſiarum, & Epiſcopatus ſunt annihilati, & ſi iuſtum eſt hoc fiat. Quicquid dicturus eſt præſens Nuncius Imperij mei Epiſcopus Blandinumberi Blaſius Sanctitati tuæ habeas vera; quoniam ex parte mea dicet.

LITTERA ARCHIEPISCOPI BVLGARORVM directa Domino Innocentio.

PEr eumdem præfatus Archiepiſcopus tales Summo Pontifici litteras deſtinauit. Multas indiuinationes & magnas preces ad Dominum & glorioſiſſimum, & Cathedralem Apoſtolicæ Sedis Patri totius Chriſtianitatis, & Domino noſtro Innocentio tertio Papæ, Archiepiſcopus Baſilius de minoribus & humillimis totius Bulgariæ & Blachiæ miſericordiam, & perfectam benedictionem. Adoro clementiſſimum Deum, & beatiſſimam Deigenitricem, vt ſanam & gaudentem veſtram Sanctitatem meum inueniat ſcriptum; & quod mea anima deſiderauit per octauumdecimum annum, ecce hodie dedit nobis Deus, & ſancta tua oratio Sedis beati Petri Apoſtoli, & tuæ Sanctitatis tua, qualiter ego conuerſatus ſum, tuam quærens benedictionem. Mota eſt per menſem Iulij, quarta die, ſex milleſimo ſeptuageſimo vndecimo, Indictione ſexta, mea humilitas ad ſanctum, & glorioſiſſimum Innocentium Papam Romanum, & fecit dies triginta iuxta mare, & cùm vellem introire nauim gratia tranſfretandi tunc detinuerunt me Græci, & non dimiſerunt Græciam tranſire, ſed tenuerunt me apud Dyrrachium per octo dies, & multa mea deprecatione erga Deum, & beatiſſimum Principem Apoſtolorum Petrum per ſanctas tuas orationes dimiſerunt me Latini; nam conſilium acceperant proijciendi me in mari, ſed eripuit tuáque ſancta oratio. Exiens autem de ciuitate reuerſus ſum in villa nuncupata Cranachocori, & ibi diebus viginti permanſi, & inde miſi duos bonos homines meos Romæ Sanctitati

Digitized by Google

Sanctitati tuæ, & vtrùm transierint necne, nouit Dominus. Sed litteræ mihi ex parte Domini Imperatoris venerunt, Domini Ioannis dicentes mihi. Reuertere citò, quia hîc peruenit à Domino Papa. Legens ergo litteras Imperatoris, & videns quoniam me vocabit, reuersus sum, & perueni Driam per mensem Septembris, & inueni virum sanctum, iustum, & rectum à tua Sanctitate directum, nomen eius Ioannes Capellanus, & dedit mihi litteras ex parte vestræ Sanctitatis, & perlectæ mihi fuerunt. Vnde valde anima mea est letata, & manus meas ad cælum extendens gratias Deo egi, quòd visitauit Dominus plebem suam, & Pater noster letatus Papa quærens ouem quæ perierat, vt eam in sancto ouili reuocaret. Et sicuti continebatur in litteris vestræ Sanctitatis, sic Dominus Ioannes Capellanus fecit, secundùm edictum magnæ vestræ Sanctitatis, vestram dedit mihi benedictionem, & largiens mihi pallium ad plenitudinem Pontificalis officij, mense Septembri, octauo die, in festo Natiuitatis sanctissimæ nostræ Dei genitricis. Et ego cum multa deuotionis humilitate recepto pallio exhibui fidelitatis obedientiam, præsentibus Episcopis, qui scribunt Sanctitati vestræ, & Principe nostro, & multis alijs in Ecclesia assistentibus. Et iterum Pater sancte vestram rogo Sanctitatem vt dispenses, & adimpleas ordinem Ecclesiasticum, & qualiter etiam debeam regere ouile, quod mihi est commissum à Deo & Sanctitate vestra. Sanctum Chrisma non habemus, imò à Græcis recepe-ramus; sed de cetero non. Tamquam & vos Græci exosos habent, & Sanctitatis Domini nostri; quoniam hæc omnia in Sanctitate tua remanserunt, quòd debeat in omnibus dispensare. Et de sancto chrismate nos doceat qualiter gentem baptizare debeamus, & ne remaneat gens absque chrismate sancto, & erit peccatum: sed in omnibus nos filios tuos perditos & pereuntes moneas, & mittas mihi Pater bone pallia ad opus duorum Metropolitanorum Prithlana in Belesbudij, & quicquid aliud nouerit vestra Sanctitas, quod sit ad opus mei Pontificalis officij plenitudinem, mihi illud vestra dirigat Sanctitas.

Cùm autem Episcopus & Capellanus prædicti ad Sedem Apostolicam peruenissent, Papa eos benignè susceptt, & super petitionibus sæpefati Ioannini per eundem Episcopum præsentatis habito diligenti tractatu constituit eum Regem Blancorum & Bulgarorum, mittens ad eum Leonem tituli sanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, & per ipsum sceptrum regni, ac regium diadema, vt eumdem vice Summi Pontificis vngeret in Regem, transmisso Apostolico priuilegio, cuius tenor talis est.

CALOIOANNI ILLVSTRI BVLGARORVM & Blancorum Regi, eiúsque posteris ei tam in regno, quàm in deuotione Sedis Apostolicæ successuris in perpetuum.

Pulcra litera quam Papa direxit Caloioanni.

REx Regum & Dominus dominantium IESVS CHRISTVS, *Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec, cui dedit omnia Pater in manus, pedibus eius subijciens vniuersa, cuius est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & omnes habitantes in eo: imò cui flectitur omne genu cælestium, terrestrium, & infernorum, summum Apostolicæ Sedis, & Ecclesiæ Romanæ Pontificem, quem in beato Petro sibi Vicarium ordinauit super gentes & regna constituit, euellendi, destruendi, dispergendi, & dissipandi, & ædificandi, & plantandi conferens potestatem, loquens ad eum in Propheta, qui fuit de Sacerdotibus Anatoth.* Ecce constitui te super gentes, vt euellas & destruas & dispergas, & dissipes & ædifices & plantes. *Vt verò expressiùs demonstraret, non per alium, sed per seipsum, cùm pro hominibus carnem assumpsisset humanam, & calceamentum extendisset in*

Idumæam, vt ei allophyli subderentur, & oues suas quæ de hoc ouili non erant adduceret, & fieret vnum ouile & vnus Pastor, in se qui est super omnia Deus benedictus in secula vniuersalis Ecclesiæ posuit fundamentum, eiusdem Apostolorum Principi Petro magisterium contulit, & primatum, dicens ad eum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam, & tibi dabo claues regni cælorum. *Vbi etiam consequenter adiecit:* Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Post passionem quoque suam, ascensurus in cælum, ouile suum, scilicet Ecclesiam ei committens & commendans in ouibus, dixit ei,* Pasce oues meas, *vocabulo tertiò repetito. Per hoc pateuter ostendens, quòd ad eius ouile non pertinent oues illæ, quæ se commissas & subiectas esse Beato Petro contumaciter denegarint, & eius noluerint eruditi doctrina & magisterio subiacere. Siquidem Ecclesia est illa arca in qua paucæ animæ pereuntibus ceteris in diluuio sunt saluatæ. Vnde sicut omnes qui extra Ecclesiam inuenti fuerint in iudicio damnabuntur. Arca enim Ecclesia, Cataclismus iudicium, & Pastorem Ecclesiæ Petrum, Noë rector arcæ figurauit. Ille cum Domino legitur ambulasse: hic autem super vndas maris, quod hunc mundum significat ad Dominum scribitur peruenisse. In quo etiam expressè notatur quòd Petro non specialiter aliqua specialis Ecclesia, sed totus mundus commissus fuerit, & Ecclesia generalis. Nam sicut aquæ multæ sunt populi multi; sic mare magnum & spatiosum mundum significat vniuersum. Vnde vocatis ceteris in partem solicitudinis, hunc assumpsit Dominus in plenitudinem potestatis; cùm inquit ad eum,* Tu vocaberis Cephas. *Quod Petrus interpretatur & caput, vt Petrum caput Ecclesiæ demonstraret, qui sicut vnguentum quod à capite Aaron descendit in barbam, in membra diffunderet, ita nihil sibi penitus deperiret: quoniam in capite viget sensuum plenitudo; ad membra verò pars eorum aliqua deriuatur. Insuper quærenti Petro si quotiens peccaret in eum frater eius dimitteret ei vsque septies, Dominus legitur respondisse,* Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagesies septies. *Sanè cùm omne tempus septem dierum numero concludatur, multiplicatus in seipsum septenarius in hoc loco notat vniuersa peccata vniuersorum; cùm solus Petrus non solùm omnia, sed & omnium possit crimina relaxare: Ipsi enim & non alij dictum à Domino reperitur,* Tu me sequere, *id est in veri pastoris officio, & potestatis ecclesiasticæ plenitudine imitare; quia cùm in officio Vicarium sibi substituit Dominus, & in magisterio successorem, hereditatem in cuius præclaris funes eius ceciderunt transferens in eumdem, vt alijs possit per eum, & sub eo quasi partem facere de hereditate legata. Cùm igitur licèt immeriti eius vices geramus in terris, qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit dabit illud, vtpote per quod Reges regnant & Principes dominantur, cùm Petro & successoribus eius, & nobis in eo nouerimus esse dictum;* Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, *cùm ex præcepto Domini oues eius pascere teneamur, populis Bulgarorum & Blancorum, qui multo iam tempore ab vberibus matris suæ alienati fuerunt, in spiritualibus & temporalibus paterna solicitudine prouidere volentes, eius autoritate confisi, per quem Samuel Dauid in regem inunxit, Regem te statuimus super eos, & per dilectum filium L. tituli Sanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, virum prouidum & honestum, nobis inter ceteros nostros acceptum, sceptrum Regis, ac regium tibi mittimus diadema, eius quasi nostris tibi manibus imponendum, recipiendo à te iuratoriam cautionem quòd nobis*

Comparatio Arcæ, & Ecclesiæ.

Qualiter Papa statuit aliquem in regem, & quomodo mittat sceptrum regni & diadema.

De iuramẽto quod Papa recipit à nouo rege.

Digitized by Google

& ſucceſſoribus noſtris, & Eccleſiæ Romanæ deuotus, & obediens permanebis, & cunctas terras & gentes tuo ſubiectas imperio, in obedientia & deuotione Sedis Apoſtolicæ conſeruabis. Ad petitionem inſuper Fratris noſtri Blaſij Brandiſuberenſis Epiſcopi, quem ad Sedem Apoſtolicam deſtinaſti, publicam in regno tuo cudendi monetam tuo charactere inſignitam liberam tibi concedimus facultatem. Venerabili etiam Fratri noſtro Archiepiſcopo Trinonitano in terris in quibus imperas vniuerſas, priuilegium concedimus Primatiæ, qui etiam ſucceſſores tuos ſimili ab eis recepto iuramento Apoſtolicæ Sedis autoritate coronent, & in terra tua primatus obtineant dignitatem, eíque Metropolitani, tam in Bulgariæ quàm Blachiæ prouincijs conſtituti ſubiaceant, & iuxta formam canonicam reuerentiam Primati debitam exhibeant & honorem. Sic ergo fili cariſſime gratiam quam Apoſtolica Sedes mater tua tibi facit agnoſcas; ſic retribuas nobis pro omnibus quæ tribuimus tibi: ſic regnum tuum in Apoſtolicæ Sedis ſubiectione ac deuotione confirmes, vt ſicut ſub beato Petro, in illius petræ fueris firmitate fundatum, de qua inquit Apoſtolus, Petra autem erat Chriſtus, *nec pluuiarum imbres, nec impulſus ventorum, nec fluminum formidet incurſus. Tu quoque præter auxilium Apoſtolicæ Sedis, quod iuxta deuotionem tuam ſemies in præſenti, de temporali regno ad regnum peruenias ſempiternum. Decernimus ergo vt nullus omnino, &c. hoc priuilegium noſtræ conſtitutionis, & confirmationis infringere, vel ei, &c. Datum Ananiæ per manum Ioannis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, & Notarij, ſexto kalendas Martij, indictione ſeptima, Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo tertio; Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij, anno ſeptimo.*

Poteſtas cudendi monetam.

Conceſſio priuilegij Primatiæ.

Nota conceſſionem priuilegij.

Miſit etiam per eumdem Legatum eidem Regi vexillum, cum litteris habentibus hunc tenorem.

LITTERÆ PAPÆ DE VEXILLO REGNI, quod mittitur eidem Regi Bulgarorum.

VT in Cruce Domini noſtri IESV-CHRISTI cum Apoſtolo glorieris, & non tibi, ſed ei cui flectitur omne genu tuos de cetero triumphos adſcribas, qui docet ad prælium, & digitos mouet ad bellum, & inter varios bellorum euentus, eius ſuffragio ſentias te muniri, cui Dominus claues regni cælorum, & ligandi atque ſoluendi contulit poteſtatem, præter regiæ dignitatis inſignia, quæ tibi per dilectum filium L. tituli ſanctæ Crucis preſbyterum Cardinalem, Apoſtolicæ Sedis Legatum, virum prouidum, & honeſtum tuæ Serenitati dirigimus per eumdem vexillum, quo contra illos viaris, qui honorant labijs Crucifixum; cor autem eorum eſt longinquum ab ipſo, ad petitionem Venerabilis Fratris noſtri Brandiuberenſis Epiſcopi tibi duximus deſtinandum. Prætendit autem non ſinè myſterio Crucem & Claues: quia beatus Petrus Apoſtolus & crucem in Chriſto ſuſtinuit, & claues à Chriſto ſuſcepit. Repræſentat itaque ſignum Crucis, vtpote in quo Chriſtus qui vincit, regnat, & imperat debellauit aëreas poteſtates & in quo capiens præda prædonem abſorbuit, moriens vita mortem & Behemoth cepit in ſuis oculis, quaſi hamo. Clauem autem geminam repræſentat diſcretionis alteram, reliquam poteſtatis, vt cùm diſcreueris inter bonum & malum, lucem & tenebras, ſanctum & profanum, commiſſum tibi materialem gladium ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum exerceas, & arma contra illos apprehendas & ſcutum, qui non poſuerunt Deum adiutorem ſibi, ſed in fortitudine ſua & multitudine confidentes, nituntur contra ſtimulum calcitrare. Monemus

Quare vexillum Eccleſiæ habet crucem & claues.

igitur Serenitatem Regiam & exhortamur attentiùs, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus eodem vexillo in humilitate cordis vtaris, & inter acies bellicas memor Dominicæ passionis existas, eiúsque magisterium recognoscas, cui Dominus ipse dicit; Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam; & tibi dabo claues regni cælorum. *Sic enim inimici tui non solùm contra te prævalere non poterunt, sed ante faciem tuam, dante Domino non subsistent.*

Constituit etiam Trinonitanum Archiepiscopum Primatem totius Bulgariæ & Blachiæ, misítque illi priuilegium huiuscemodi per dictum Legatum.

Archiepiscopo Trinonitanensi Bulgarorum, & Blancorum Primati, eiúsque successoribus canonicè substituendis, in deuotione Sedis Apostolicæ successuris in perpetuum. Rex Regum, &c. vsque ad, *Samuel Dauid in Regem inunxit. karissimum in Christo filium nostrum Caloioannem hactenus ipsorum Dominum, Regem statuimus super eos, per dilectum filium, &c.* vsque, *deuotione Sedis Apostolicæ conseruabit. Te quoque in regno Bulgarorum & Blancorum Primatem statuimus, & Ecclesiæ Trinonitanæ præsenti priuilegio autoritatem concedimus Primatiæ, statuentes vt tu & successores tui, qui tibi in Apostolicæ Sedis deuotione successerint, ceteros Metropolitanos Bulgariæ, & Blachiæ præcellatis ratione primatiæ, & ipsi tibi & eis, iuxta formam Canonicam reuerentiam Primati debitã exhibeant, & honorem. Fraternitatem tuam scire volentes, quòd apud nos hæc duo nomina, Primas & Patriarcha, penè penitus idem sonant, cùm Patriarchæ, & Primates teneant vnam formam, licèt eorum nomina sint diuersa. Præsenti quoque priuilegio tibi, & per te tuis successoribus, inungendi, benedicendi, & coronandi Reges Bulgarorum in posterum liberam concedimus facultatem. Obeunte verò te, ne Ecclesiæ memoratæ Primate, nullus tuis qualibet suppositionis astutia præponatur, nisi qui canonicè fuerit electus ad eam secundùm consuetudinem approbatam. Electus autem per Metropolitanum & alios suffraganeos eiusdem Ecclesiæ qui poterunt interesse in Episcopum solemniter ordinetur. Consecratus verò ad Sedem Apostolicam nuntios suos mittat, pallium de corpore Beati Petri sumptum, in signum videlicet plenitudinis Pontificalis officij petiturus, in cuius susceptione iuramẽtum illud nobis & successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ præstabit, quod alij Primates, & Metropolitani secundùm generalem consuetudinem nobis præstant, & tu ipse in susceptione pallij præstitisti; cuius formam Bulla nostra signata ad perpetuam memoriam destinamus, exprimentes in ea, vt cùm in Regem quemlibet ex prædicti Regis successoribus coronant, præscriptum ab eo recipiant iuramentum. Cùm autem aliquis Metropolitanorum qui tibi iure subiacent Primatiæ, viam fuerit vniuersæ carnis ingressus, confirmabis electionem canonicam de persona idonea celebratam, & personam electam in Episcopum consecrabis. Pro pallio verò nuncios tuos, cum nuncijs Ecclesiæ cui præest ad Apostolicam Sedem mittes, nósque illud tibi per eos libenter & hilariter transmittemus, per te Metropolitano Episcopo iuxta formam, quam sub Bulla nostra recipies solemniter conferendum; ità quòd si Legatum vel nuncium nostrum contigerit interesse, id cum eo pariter exequaris. Chrisma verò & oleum catechumenorum & infirmorum singulis annis in Cœna Domini, tam in Ecclesia Bulgariæ, quàm & Blachiæ fieri secundùm consuetudinem Ecclesiæ Romanæ concedimus, vt quoties necesse fuerit, qui baptizandi fuerint baptizentur, & confirmentur per Diœcesanos Episcopos qui fuerint confirmandi, nec Episcoporum consecratio, ordinatio, Sacerdotium propter defectum huiusmodi vel impediatur penitus vel diutius differatur; quia licèt hactenus apud vos*

Digitized by Google

nec in ſua ordinatione presbyteri, nec in conſecratione ſua Epiſcopi conſueuerint ſacram recipere vnctionem; volumus tamen vt deinceps non tam ritum noſtrum, quàm mandatum diuinum ſequentes, per quod in lege præcipitur vt Pontifices & Sacerdotes vngantur, manus eorum qui ordinandi ſunt in presbyteros, & tam manus, quàm caput eorum, qui conſecrandi ſunt in Epiſcopos ſolemniter inungantur. Præterea Crucem vexillum videlicet Dominicæ paſſionis ante te per totam Bulgariam & Blachiam deferendi fraternitati tuæ licentiam impartimur.

Quia verò ſecundùm conſuetudinem Bulgarorum & Blancorum, nec in ordine presbyteri, nec in conſecratione Pontifices fuerant inuncti, fecit quòd tam præfatus Brandizuberenſis Epiſcopus per Ioannem Epiſcopum Albanenſem, aſſiſtentibus ei duobus Epiſcopis, quàm Metropolitani & vniuerſi Epiſcopi ac presbyteri ſacram reciperent vnctionem, ac de cetero nulli ſinè vnctione ordinarentur Presbyteri, aut conſecrarentur Epiſcopi, aſſignans ſuper ijs rationes in litteris memorato Primati directis: cui etiam inſignia vniuerſa per prædictum Legatum liberaliter deſtinauit, taliter ei ſcribens.

LITTERA INNOCENTII III.

de ſacra vnctione, quæ eſt in corpore Decretalium.

CVm veniſſet ad Apoſtolicam Sedem venerabilis frater noſter Epiſcopus Brandizuberenſis clara nobis inſinuatione monſtrauit, quòd in conſecratione ſua ſacram non receperat vnctionem; quoniam apud vos non conſueuere Pontifices cùm conſecrantur inungi. Nos ergo quod illi defuerat mandauimus in ipſo ſuppleri, facientes caput eius & manus per Venerabilem Fratrem noſtrum Ioannem Albanenſem Epiſcopum aſſiſtentibus ei duobus Epiſcopis ſecundùm morem Eccleſiaſticum ſacro chriſmate deliniri; hoc enim Catholica tenet Eccleſia, non ſolùm ex præcepto diuino, verùm etiam Apoſtolorum exemplo. In Exodo quippe legitur præcepiſſe Dominus Moyſi, vt Aaron & filios eius vngeret, quatenus eius ſacerdotio fungerentur. Et Anacletus origine Græcus, qui à Beato Petro fuit in presbyterum ordinatus, & poſtea in Apoſtolatus officio Clementi ſucceſſit, tradit in ordinatione ſua vngendos Epiſcopos, more Apoſtolorum & Moyſi, quia omnis ſanctificatio in Spiritu ſancto conſiſtit, cuius inuiſibilis virtus ſancto chriſmati eſt permixta. Vnde ſcire te volumus duas eſſe ſpecies vnctionis; exteriorem & interiorem quæ eſt ſpiritualis & inuiſibilis; exteriore viſibiliter vngitur corpus; interiore inuiſibiliter vngitur cor. De prima Iacobus Apoſtolus ait; Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes oleo, in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum. *De ſecunda Ioannes Apoſtolus ait. Vos vnctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis, & non neceſſe habetis vt aliquis doceat vos, ſed ſicut vnctio eius vos docet de omnibus: vnctio viſibilis, inuiſibilis vnctionis non ſolummodo ſignum, ſed etiam ſacramentum; quia ſi dignè ſumatur vel agit, vel auget abſque dubio quod deſignat: exhibendam igitur exteriorem & viſibilem vnctionem, bene dicitur vnctionem, quia dicitur catechumenorum vel infirmorum, & conficitur chriſma, quod ex oleo ſit & balſamo myſtica ratione: per oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta quod legitur,* Prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis, cum lampadibus: *per balſamum autem exprimitur odor famæ; propter quod dicitur;*

Digitized by Google

Sicut balsamum aromatizans odorem dedi. *Hoc igitur chrismate vngi debet Episcopus non tam in corpore, quàm in corde; vt & exteriùs habeat nitorem conscientiæ quoad Deum; & exteriùs habeat odorem famæ, quantùm ad proximum. De nitore conscientiæ dicit Apostolus*; Gloria nostra est testimonium conscientiæ nostræ. *nam* omnis gloria filiæ Regis ab intus. *De odore famæ idẽ Apostolus ait*; Christi bonus odor sumus in omni loco: & alijs sumus odor vitæ in vitã, alijs odor mortis in mortem. *Debet enim Episcopus bonum habere testimoniũ, & ab ijs qui sunt intus, & ab ijs qui sunt foris, vt cortina cortinã trahat, & qui audit dicat, veni. Hoc vnguẽto caput & manus Episcopi consecrãtur; per caput enim mẽs intelligitur, iuxta illud*: Vnge caput tuum, & faciẽ tuam laua. Per *manus opera designantur, secundùm illud*; Manus meæ distillauerunt aurum. *Manus igitur vnguntur oleo pietatis, vt Episcopus operetur bonum ad omnes; maximè autem ad domesticos fidei. Caput autem vngitur balsamo charitatis, vt Episcopus diligat Deum ex toto corde, & tota mente, & ex tota anima; & proximum suum sicut seipsum. Caput inungitur propter autoritatem & dignitatem: Manus propter ministerium & officium. Caput inungitur, vt ostendatur illius repræsentare personam, de quo dicitur per Prophetam*: Sicut vnguentum in capite eius, quod descendit in barbam barbam Aaron: *Caput enim viri, Christus, caput Christi Deus; qui de se dicit*; Spiritus Domini super mẽ, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. *Manus vngitur Episcopo, vt ostendatur accipere potestatem benedicendi, & consecrandi; vnde cùm consecrator inungit*; Consecrare, *inquit*, & sanctificare digneris, Domine, manus istas per istam vnctionem & nostram benedictionem, vt quæcumque consecrauerint consecrentur, & quæcumque benedixerint benedicantur in nomine Domini. *Verùm in veteri Testamento non solùm vngebatur sacerdos; sed & Rex & Propheta, sicut in libro Regum præcepit Dominus Eliæ*; Vade & reuertere in viam tuam per desertum in Damascum; cúmque perueneris illuc, vnges Hazaël Regem super Syriam, & Iehu filium Namsi vnges Regem super Israël: Elisæum autem filium Saphat qui est de Abelmala vnges Prophetam pro te: *Sed vbi IESVS NaZarenus, quem vnxit Deus Spiritu sancto, sicut in Actibus Apostolorum habetur, vnctus est oleo præ consortibus suis, qui secundùm Apostolum est caput Ecclesiæ, quæ est corpus ipsius, Principis vnctio à capite scilicet in brachium est translata, vt Princeps ex tunc non vngatur à capite, sed in brãchio, vel humero, siue armo, in quibus principatus congruè designatur; iuxta quod legitur*; Factus est principatus super humerum eius. *Ad quod etiam designandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite verò Pontificis Sacramentalis est delibatio conseruata, quam personam capitis in Pontificali officio representat. Differt autem inter Pontificis & Principis vnctionem; quia caput Pontificis chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo diluitur, vt ostendatur quanta sit differentia inter autoritatem Pontificis, & Principis potestatem. Quia verò Christus in sanguine suo fecit nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes; propter quod Petrus Apostolus ait; Vos estis genus electum, regale Sacerdotium, idcirco in nouo Testamento non solùm Sacerdotes & reges vnguntur, sed omnes etiam Christiani bis ante baptismum, sed oleo benedicto, primùm in pectore, deinde inter scapulas; & bis post baptismum, sed chrismate sacro, primùm in vertice, demum in fronte. In pectore namque vngitur baptiZandus, vt per Spiritus sancti donum abijciat errorem, & ignorantiam, & suscipiat fidem rectam, quia instus ex fide viuit. Inter sca-*

De consecratione Regis.

pulas autem baptizandus inungitur, vt per Spiritus ſancti gratiam eximiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat; quia fides ſinè operibus mortua eſt: vt per fidei Sacramentum ſit munditia cogitationum in pectore; per operis exercitium ſit fortitudo laborum in ſcapulis, quatenus fides per dilectionem ſecundùm Apoſtolum operetur. In vertice verò baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni poſcenti de fide reddere rationem; quia per caput intelligitur mens: iuxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite eius, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior ſenſualitas. Vnde bene per verticem, qui eſt ſuprema pars capitis intelligitur ratio, quæ ſuperior pars eſt mentis. In fronte vngitur baptizatus vt liberè confiteatur quod credit; quia, Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem: *memor eius quod Dominus ait;* Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. *Ante baptiſmum verò inungitur oleo benedicto, & poſt baptiſmum chriſmate ſacro, quod chriſma ſoli competit Chriſtiano; Chriſtus enim à Chriſmate dicitur, vel potius dicitur chriſma à Chriſto, non ſecundùm nominis formam, ſed ſecundùm fidei rationẽ. A Chriſto enim Chriſtiani dicuntur, tanquam vncti deriuentur ab vncto, vt omnes currant in odorem vnguentorum illius, cuius nomen oleum eſt effuſum. Per frontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio; quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur. Vnde cùm ceteras vnctiones ſimplex Sacerdos, id eſt presbyter valeat exhibere: hanc nonniſi ſummus Sacerdos, id eſt Epiſcopus debet conferre; quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum Vicarij ſunt Epiſcopi, quòd per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant, quemadmodum Actuum Apoſtolorum lectio manifeſtat:* Cùm audiſſent, *inquit*, Apoſtoli qui erant Hieroſolymis, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem, qui cùm veniſſent orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat; ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini IESV. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum, *cuius aduentus per vnctionis myſterium deſignatur; quia columba in qua Spiritus ſanctus ſuper Chriſtum in baptiſmo deſcendit ad veſperam, in catacliſmo reuertens ramum retulit virentis oliuæ. Cuius vtique ſacramentum Dauid Propheta prænoſcens exhilarandam faciem in oleo prædicauit. Vnguntur præterea ſecundùm Eccleſiaſticum morem, cùm conſecratur altare, cùm dedicatur templum, & cùm benedicitur calix, non ſolùm ex mandato legis diuinæ, verùm & exemplo beati Silueſtri, qui cùm conſecrabat altare, illud chriſmate perungebat: præcepit enim Dominus Moyſi vt faceret oleum vnctionis, de quo vngeret tabernaculum teſtimonij, & arcam Teſtamenti, menſámque cum vaſis. De quibus etiam vnctionibus ſi forſitan dubitaueris, cùm à te fuerimus requiſiti fraternitatem tuam pleniùs inſtruemus. Verumtamen vnctionis ſacramentum aliud quidem efficit & figurat in nouo, quàm in veteri Teſtamento. Non indaizat Eccleſia cùm vnctionis celebrat Sacramentũ, ſicut aliqui mentiuntur, qui neque Scripturas, neque Dei nouere virtutes. Monemus igitur fraternitatem tuam & exhortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus ad mandatum dilecti filij noſtri L. tituli ſanctæ Crucis presbyteri Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati, tu quoque ſacram ſuſcipias vnctionem, nequid tibi deſit ad plenitudinem Sacramenti, vt cùm ſacro fueris chriſmate delibutus, Archiepiſcopos, & Epiſcopos tuos ſimiliter vngas, & per eos facias manus Sacerdotum inungi oleo benedicto. Illum de cetero in ordinandis Epiſcopis morem ſeruans, & faciens obſeruari, quem Apoſtolica Sedes obſeruat, quæ diſponente Domino, cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra. Mittimus autem*

autem tibi per Cardinalem prædictum, pontificalia ornamenta, caligas & sandalia, amictum & albam, cingulum & succinctorium, orarium & manipulum, tunicam & dalmaticam, chirothecas & annulum, Planetam & mitram. Pallium verò per dilectum filium I. Capellanum nostrum antea miseramus. Et licèt Romanus Pontifex non utatur baculo pastorali, tum propter historiam, tum etiam propter mysticam rationem; quod idem Cardinalis sicut à nobis accepit poterit edocere, tu tamen ad similitudinem aliorum Pontificum potens eo uti.

Misit etiam per eumdem Legatum duobus Archiepiscopis de nouo creatis duo pallia assignanda illis secundùm hanc formam.

FORMA DANDI PALLIVM.

AD honorem Dei omnipotentis, & beatæ Mariæ Virginis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Domini Papæ Innocentij & Romanæ Ecclesiæ, necnon & Ecclesiæ tibi commissæ tradimus tibi pallium de corpore beati Petri sumptum, in signum videlicet plenitudinis Pontificalis Officij, quo ad Missarum solemnia infra Ecclesias tibi subiectas uteris in Natiuitate Domini, festiuitate protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania Epipanti, Dominica in Ramis palmarum, Cœna Domini ..... Sabbatho Sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione Domini, Pentecoste, tribus festiuitatibus Sanctæ Mariæ, Natali beati Ioannis Baptistæ, solemnitatibus omnium Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorum, Ecclesiæ tuæ principalibus festiuitatibus, Anniuersario consecrationis tuæ die.

Nota Dñica in Ramis palmarum.

Sanè solus Romanus Pontifex in Missarum solemnijs pallio semper utitur & ubique; quoniam assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis, quæ per pallium figuratur. Alij autem eo nec semper, nec ubique, sed in Ecclesia sua, in qua iurisdictionem acceperunt, certis debent uti diebus; quoniam vocati sunt in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Præcepit etiam ut tam à Primate, quàm præfatis Archiepiscopis reciperet huiusmodi Sacramentum.

Papa semper vtitur pallio & vbique. Quare non alij Prælati.

EGO Archiepiscopus Trinonitanus Primas totius Bulgariæ & Blachiæ ab hac hora in antea ero fidelis, & obediens beato Petro, sanctæque Romanæ, & Apostolicæ Sedi, & Domino meo Innocentio, eiúsque Catholicis successoribus. Non ero in facto, vel consilio, vel consensu ut perdant vitam, aut membrum, vel capiantur, aut spolientur. Consilium quod mihi crediderint ad eorum damnum me sciente nemini pandam: eorum certum malum si sciuero impedire studebo; quòd si non potero impedire, eis quàm citò potero intimare curabo. Papatum Romanum, honores, dignitates & rationes Apostolicæ Sedis defendam pro posse, saluo ordine meo. Contra omnem viuentem vocatus ad synodum veniam, nisi præpeditione canonica fuerim impeditus. Apostolorum limina singulis quadriennijs per me, vel per meum Nuntium uisitabo; nisi eorum absoluat licentia. Legatum Apostolicæ Sedis, quem pro certo sciuero esse Legatum deuotè suscipiam, & in suis necessitatibus adiuuabo. Cùm quemlibet de meis Suffraganeis consecrauero faciam illi iurare, ut Romano Pontifici & Ecclesiæ Romanæ perpetuam obedientiam & debitum honorem impendat. Ceterùm cùm aliquem coronauero in Regem Bulgarorum & Blancorum iuxta indulgentiam mihi & successoribus meis ab Apostolica Sede concessam, ab eo iuratoriam recipiam cautionem, quòd ei qui tunc Apostolicæ Sedi præfuerit, successoribus eius & Ecclesiæ Romanæ

Forma iuramenti, quod Innocentius recepit à Prælatis Bulgarorum.

Digitized by Google

Romanæ deuotus & obediens permanebit: & cunctas terras & gentes ſuo ſubiectas imperio, in obedientia & deuotione Sedis Apoſtolicæ conſeruabit. Hæc omnia bona fide ſeruabo. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia in præſenti & in futuro. Legatus ergo tranſitum faciens per Vngariam, tam à Rege, quàm à Principibus Eccleſiaſticis & mundanis honorificè fuit & deuotè ſuſceptus. Sed cùm ad fines iam Vngariæ peruenisſet miſſis poſt eum Nuncijs Rex fecit eius tranſitum impediri. Super quo qualiter Dominus Papa proceſſerit ipſius litteræ manifeſtant ad Regem Vngariæ deſtinatæ.

LITTERÆ PAPÆ DIRECTÆ Regi Vngariæ.

INter alios, inquit, Reges Catholicos & Principes Chriſtianos de te ſpecialiter, fili kariſſime gloriamur, quòd Deo fidelis, nobiſque deuotus exiſtas, ita vt tu meritò valeas gloriari, quòd gratiam & fauorem Apoſtolicæ Sedis obtineas ſpecialem, ſicut hinc inde plurima probant non ſolùm indicia, ſed exempla. Rediens enim ad Apoſtolicam Sedem Ioannes tunc Capellanus noſter; nunc autem Furtonenſis Epiſcopus, conſtanti nobis aſſertione ſuggeſſit, quòd à te cum ingenti honore, & deuotione ſuſceptus clementer obtinuit, non ſolùm quod circa negotium Culumbania à regia Celſitudine requiſiuit; verùm etiam impetrauit, quòd tam ipſi, quàm alijs Eccleſiæ Nuncijs & Legatis liber pateat per regnum tuum progreſſus pariter & regreſſus, in Bulgariam & Blachiam. Tu quoque, ſi bene recolimus, ſuggeſſiſti, quòd tuæ Serenitati placebat, vt Megaimppanus Seruiæ debitã & deuotam Apoſtolicæ Sedi reuerentiam & obedientiam exhiberet, & à nobis, ſaluo in temporalibus iure tuo, regium ſuſciperet diadema. Vnde nos huius executionem negotij Venerabili Fratri noſtro Colocenenſi Archiepiſcopo meminimus iniunxiſſe. Per has ergo non tam generales, quàm ſpeciales cauſas inducti filium noſtrum Leonem, & ſanctæ Crucis presbyterum Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum in Bulgariam & Blachiam per regnum tuum ad propagationem fidei Chriſtianæ duximus deſtinandum, qui ſicut nobis ſuis litteris intimauit à tua Regia Celſitudine, vltra etiam quàm crediderit, extitit honoratus; ita vt quaſi depoſita grauitate regali vniuerſa conareris efficere, quæ ſibi crederes complacere; dato priùs cum omni iucunditate ducatu nuncijs quos in Bulgariam duxerat deſtinandos. Datóque pacis oſculo, & facta cum magno gaudio mutua promiſſione amicitiæ ſpecialis, & muneribus elargitis, non ſolùm licentiam obtinuit tranſeundi; verùm etiã tuis Nuncijs præcepiſti, vt eum transferrent in Bulgariam, cum honore promittens quòd tuum ſibi ſcriptum in confinio deſtinares, quod ipſe apud ſe ſecretiùs retineret, & ſecũdùm illud ad reformationem pacis fideliter laboraret. Procedens ergo cum Nuncijs tuis vſque ad regni terminum, peruenit ad caſtrum, quod vocatur Keue, vbi ſolo Danubio mediante regnum Vngariæ à Bulgarorum prouincia ſeparatur, multu eum cum deſiderio expectantibus ex altera parte. Sed poſt vnius moram diei nuncios ex inſperato recepit, qui cum feſtinatione maxima venientes ſibi & Epiſcopo Bulgaro tranſitum fecerũt omnino præcludi ex parte Regia proponentes, vt ad quoddam tuum præſidium retroiret, quod itinere trium dierũ reliquerat iam poſt tergum, ibique morans Domino Bulgarorum per nuncios demandaret ad quamdam inſulam feſtinus accederet in confinio conſtitutam, vt ibi priùs de controuerſia quæ vertitur inter vos plenè cognoſceret, & eam fine debito terminaret, aliàs ei tranſitus non pateret. Ipſe verò Cardinalis inter multa reſpondit, quòd hoc tali modo facere nõ debebat: tũ quia ſi eũ cum huiuſmodi pactionibus reciperet ad matris vbera redeuntem

Digitized by Google

(cùm ſuper hoc non tam ſeculare , quàm ſpirituale negotium ageretur ,) videretur interuenire ſpecies ſimoniacæ prauitatis ; tum quia non poſſet eum compellere ad aliquid faciendum , donec obligatus eſſet Apoſtolicæ Sedi per vinculum ſpirituale. Vnde cùm nollet ab incæpto itinere retroire, protinus exijt edictum à Comite caſtri , quòd quicumque ſibi , & ſuis, aut etiam Epiſcopo memorato auderet aliquid vendere , ſeu aliquod humanitatis ſolatium exhibere, pœnam incurreret perſonarum & rerum. Et ipſe Cardinalis cum Epiſcopo dicto à trecentis ad minus circumfuſis ſatellitibus cuſtoditur, qui adeò ipſum comprimunt, quòd oſtium cameræ, ſi camera dici debet, obſeruant ; vt taceamus ea , quæ ſibi & ſuis circa neceſſaria naturæ viliter irrogantur. Heu ! heu ! fili kariſſime , vbi eſt regia clementia ? vbi religio Chriſtiana ? vbi ſpecialis deuotio , quam ad nos & Romanam Eccleſiam prædicaris habere ? Mutatus eſt color optimus , & aurum in ſcoriam eſt conuerſum. Pareat igitur eis Deus, qui animum tuum prauo conſilio ſeduxerunt , volentibus inter regnum & ſacerdotium diſcordiam ſeminare. Sed nos pro certo ſperamus , quòd aut per te ipſum iam errata correxeris , aut ad monitionem noſtram taliter debeas emendare, vt iniuria tranſeat in honorem & offenſa in gratiam reuertatur. Quocirca Serenitatem Regiam, de qua plenè confidimus, rogamus attentiùs & monemus in remiſſionem tuorum peccatorum iniungentes, quatenus iniuriam Cardinali prædicto, imò verius nobis in ipſo, quin potiùs illatam Domino IESV CHRISTO in nobis, ità ſatagas abolere , vt nos in hoc deuotionem tuam experiri poſſimus, & non cogamur propter hoc aliquid agere , quod tibi poſſit eſſe moleſtum ; quia quantumcumque nobis moleſtum exiſteret te in aliquo moleſtare, non poſſemus tam peruerſum exemplum relinquere incorrectum , & propoſitum noſtrum, autore Deo, nihilominus exequemur. Minùs etiam benignè tibi ſcribimus, ne quis fortè litteras noſtras inſpiciens æſtimaret Apoſtolicæ Sedis fauorem tibi eſſe ſubtractum ; quod vtique vtilitati ac honori tuo nullatenus expediret ; quia multa geſta ſunt & geruntur in regno tuo , quæ ſi deducerentur ad limam, correctionem expoſcerent grauiorem. Non ſolùm de voto tuo , captione fraterna, & electionibus Prælatorum , ſed etiam multis alijs, quæ ne nimiùm conturberis ad præſens duximus ſupprimenda. Prouideas ergo tibi , ne in eam te difficultatem inducas , de qua non facilè valeas expediri.

FORMA ALIARVM LITTERARVM Regi directarum.

IPſe verò Rex quemdam militem cum litteris excuſatorijs ad Dominum Papam direxit, per quem ei Dominus Papa reſcripſit hoc modo.

Regiæ Celſitudinis litteras, quas nobis per dilectum Filium nobilem virum E. militem deſtinaſti benignè recepimus, & quæ ſignificaſti per eas notauimus diligenter. Ad primum ergo Capitulum reſpondemus, quòd vtique piæ recordationis progenitores tui , ex quo regnũ Vngariæ ad Catholicæ fidei vnitatem , per beati Stephani Regis diligentiam diuina gratia præcedente peruenit, cum multa deuotione Sedem ſunt Apoſtolicam venerati , & omnes qui ex eius progenie deſcenderunt ſicuti in regno , ita ſibi in reuerentia beati Petri in ſucceſſoribus exhibenda pariter ſucceſſerunt ; præſertim inclytæ recordationis Bela Rex pater tuus , qui toto tempore vitæ ſuæ Sedem Apoſtolicam ſtuduit honorare ; cui tu tam in regno , quàm in deuotione ſuccedens , ea facere ſtuduiſti , quæ ad ipſius procederent commodum & honorem. Porrò ſicut nos ea quæ dicta ſunt abſque dubio recognoſcimus eſſe vera ; ità tu ea quæ ſunt dicenda vera eſſe procul

dubio recognoſcas: licèt enim prædeceſſores noſtri progenitores tuos inter alios Reges Catholicos diligere ac honorare ſtuduerint, quadam gratia ſpeciali ſatagentes illis ſecundùm Deum in omni neceſſitate fauere; ſpecialiter tamen claræ memoriæ patrem tuum Apoſtolica Sedes toto conamine promouere curauit. Ità quòd cùm propter quaſdam cauſas ſicut credimus tibi notas, regalem non poſſet obtinere coronam, felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter poſt multas exhortationes, præceptiones, & commonitiones Strigonienſi Archiepiſcopo factas, vt ei Regium diadema conferret, cùm ipſe non poſſet aliquatenus inclinari, tandem Colocenſi Archiepiſcopo diſtrictè præcepit, vt ipſe illum abſque præiudicio Strigonienſis Eccleſiæ coronaret in Regem: & ſic ad mandatum Apoſtolicæ Sedis obtinuit coronari. Quantum etiam circa principium regni, quòd vtique propter diſſenſiones multorum non leuiter extitit perturbatum, Apoſtolica Sedes tibi curauerit ſubuenire, ipſe rerum oſtendit effectus, quæ tandem per Legatum ſuum, ad hoc ſpecialiter deſtinatum te, ac tuos ex vna parte, nec non & fratrem tuum ac fautorem eius ex altera reduxit ad pacem, quæ licèt reformata fuerit & firmata; vtinam tamen meliùs obſeruata fuiſſet.

Coronatio Regis Vngariæ ſpectat ad Strigonienſem Archiepiſcopũ: ſed ex cauſa Papa commiſit dictã coronationem Archiepiſcopo Colocen.

Ad ſecundum verò Capitulum reſpondemus hoc modo; Quòd reuera tu Nuncijs noſtris in terra Ioannicij Domini Bulgarorum, & ipſius Nuncijs ad Eccleſiam Romanam ire volentibus per terram tuam ſecurum conductum, & liberum tranſitum conceſſiſti, dimittens exercitum ad preces Legati noſtri, quem congregaueras contra ipſum, ſumptibus fruſtra conſumptis: ſuper quibus Serenitati tuæ gratiarum referimus actiones. Quòd autem ſcripſiſti, quoniam præfatus Ioannicius, terram quam pater tuus ſorori tuæ Imperatrici Græcorum dedit in dotem, detinet occupatam, & terram Seruiæ, tuæ Coronæ ſubiectam, adiuncta ſibi paganorum multitudine copioſa crudeliter deuaſtauit; ità quòd præter eos, qui per eius tyrannidem ſunt perempti, non pauci Chriſtiani ſunt in paganorum captiuitatem deducti, eo videlicet tempore, quo precibus noſtris inductus, Rege Bohemiæ à Philippi conſortio ſeparato, & Regi Othoni coniuncto, cum ipſo pro iſto validum contra illum exercitum deſtinaſti; certiſſimè noueris nobis eſſe valde moleſtum, quicquid in tuam iniuriam & iacturam noſcitur attentatum; & quod inde congruè ſatisfaciat nos diligens ſtudium impenſuros, & operam efficacem.

Reſponſio ad 2. cap. litterarum Regis Vngariæ.

Ad tertium verò Capitulum reſpondemus taliter: Quoniam etſi ſcripſeris quòd præfatus Ioannicius nullius terræ de iure ſit dominus, licèt aliquam partem tui, & aliam regni alterius ad tempus detineat occupatam: vnde miraris quòd tam manifeſtum inimicum tuum, te inconſulto tam ſubitò in Regem propoſuerimus coronare. Secus eſt tamen ex aliqua parte, vt ſalua tui pace loquamur; cùm ſuper hoc non plenè noueris veritatem. Nam antiquitus multi Reges in Bulgaria ſucceſſiuè fuerunt autoritate Apoſtolica coronati, ſicut Petrus, & Samuel, & alij nonnulli poſt eos. Nam ad prædicationem ſanctæ memoriæ Nicolai prædeceſſoris noſtri Rex Bulgarorum, ad quorum conſulta ſæpiſſimè reſpondebat, cum toto regno ſibi commiſſo meruit baptizari: ſed tandem præualentibus Græcis, Bulgari perdiderunt regiam dignitatem; quinimò compulſi ſunt graui ſub iugo Conſtantinopolitano ſeruire; donec nouiſſimè duo fratres, Petrus videlicet & Ioannicius de priorum Regum proſapia deſcendentes, terram patrum ſuorum non tam occupare, quàm recuperare cæperunt: ità quòd vna die de magnis principibus, & vniuerſis populis mirabilem ſunt victoriam conſequuti: Non ergo negamus, quin forſan aliquam partem terræ violenter inuaſerint, ſed conſtanter aſſerimus quòd plurimam terræ partem de iure recuperauere paterno.

Reſponſio ad tertium Capitulum.

Vnde nos eum non ſuper alienam, ſed ſuper propriam terram ad inſtar prædeceſſorum noſtrorum Regem intendimus coronare; volentes & vt ipſe terram reſtituat iniuſtè detentam, & terra iniuſtè retenta reſtituatur eidem; cùm ipſe poſtulauerit hoc à nobis, vt de terris inuaſis faciamus inter te & ipſum, vtrique parti iuſtitiam exhiberi. Cùm igitur Nuncijs noſtris ad eum, & nuncijs eius ad nos liberum conceſſeris tranſitum, verùm etiam ſecurum ducatum, non debuimus opinari, quòd ipſe tibi eſſet infeſtiſſimus inimicus, ſed per noſtræ ſolicitudinis ſtudium', inimicitiarum occaſione ſublata, de inimicis fieri valeatis amici. Nec repente proceſſimus ad hoc negotium conſummandum, cùm frequenter ad eum nuncios cum litteris noſtris propter hoc curauerimus deſtinare, vt filiam ad matrem, & membrum reduceremus ad caput; quatenus eſſet vnum ouile, & vnus paſtor. Verùm & illud non ab re potuiſſemus attendere in hoc caſu, quòd cùm Nobilis vir Stephanus Magnippanus Saruiæ per venerabiles nuntios nobis humiliter ſupplicauerit, vt in terram ſuam dirigeremus Legatum, qui eam ad obedientiam Eccleſiæ Romanæ reduceret, & regni ſibi diadema conferret: nóſque petitionem ipſius de communi fratrum noſtrorum conſilio decreuerimus admittendam, huius legationis officium venerabili fratri noſtro I. Albanenſi Epiſcopo iniungentes, intellecto tandem quòd hoc tuæ ſublimitati plurimum diſpliceret, ob tui gratiam non ſinè quadam noſtra confuſione deſtitimus ab incæpto. Tu verò poſtquam expugnaſti Saruiam amoto Stephano, & Vulco ſubſtituto in locum ipſius, per tuos nuncios deſtinaſti, quòd terram illam ad obedientiam Eccleſiæ Romanæ reducere cupiebas, & ſaluo in temporalibus iure tuo, æquanimiter ſuſtinebis, vt dictus Vulcus regalem ſuſciperet ab Apoſtolica Sede coronam. Vnde nos huius executionem negotij de conſilio nunciorum tuorum Venerabili Fratri noſtro Colocenenſi Archiepiſcopo duximus committendam. Sed cùm iam biennium ſit tranſactum in nullo nouimus eſſe proceſſum.

Reſponſio ad quartum Capitulum.

Ad quartum verò Capitulum reſpondemus hoc, Quòd licèt dilectum filium L. tituli ſanctæ Crucis presbyterum Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum deuotè receperis, & honoraueris ſtudiosè: ità quòd eum in oſculo pacis benignè dimiſſum, feciſti vſque ad regni fines honeſtè conduci, vt iam non ſupereſſet niſi Danubij tranſitus de Vngaria in Bulgariam, quia tamen iuxta verbum poëticum,

Turpiùs eijcitur, quàm non admittitur hoſpes,

Miramur non modicum, & mouemur magis quidem pro te, quàm pro nobis; quòd mox eum retroducere præcepiſti, cùm minùs indecens extitiſſet ſi non admiſiſſes eumdem, quàm admiſſum non fineres proficiſci. Rationibus ergo, quas ad hoc in tuis litteris expreſſiſti, ſufficeret illud Salomonicum reſpondere: Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum: *niſi reſpondere nos oporteret ad illud, quod per litteras tuas ſuppliciter poſtulaſti, vt vel à propoſito coronationis illius deſiſteremus omnino; vel ſaltem tamdiu ceſſaremus donec diſcordia inter vos iudicio poſſet, vel arbitrio Legati noſtri pacari. Reddimus ergo pauciſſimas de plurimis rationes, ne nimis expreſſa reſponſio te nimiùm conturbaret. Cùm enim Cardinalis prædictus in regno tuo longam fecerit moram, & tam à te, quàm alijs non ſolùm honeſtè receptus, ſed & magnificè fuerit honoratus, profectò non poſſet mediator eſſe communis ad concordiam reformandam, aut iudex æqualis ad controuerſiam dirimendam, niſi pari modo in terra ſua reciperet ab illo, vt omnis ſuſpicio tolleretur. Præterea non poſſet illum compellere ad faciendam concordiam, vel iuſtitiam exhibendam, antequàm iugum reciperet magiſterio & præcepto. Ad hæc cùm idem Legatus ad propagandum Chriſtianæ fidei Sacramentum, & promouendum Apoſtolicæ Sedis honorem mitte-*

Digitized by Google

retur, ſi forſan impediret eundem, profectò diuinam indignationem incurreres, & noſtram mereretis offenſam, illúmque tibi redderes ampliùs inimicum, nílque proficeres; quia nos modo alio poſſemus noſtræ voluntatis propoſitum adimplere. Attende nihilominus diligenter quale denique reputares, ſi nos impedire vellemus ne filius tuus carnalis coronari poſſet in regem, & tale nos reputare cognoſce, ſi tu impedire coneris, ne filius noſter ſpiritualis in regem valeat coronari, filius inquam prodigus, qui olim cum meretricibus viuendo luxuriosè ſubſtantiam diſſipauit. Sed tandem in ſeipſum reuerſus, ad patrem reuertitur, qui accurrens amplectitur & oſculatur filium reuertentem, præcipiens ſeruis ſuis, vt eum induant ſtolam primam, & dent anulum in manu eius, & calceamenta in pede eius, occidántque vitulum ſaginatum, vt manducent, & epulentur; quia filius eius mortuus fuerat & reuixit, perierat, & inuentus eſt. Qualiter ergo pater indignationem ſedauerit filij ſenioris, parabola te doceat euangelica, cuius doctrinam te cupimus, & in hoc, & in alijs imitari. Quòd ſi forſitan verearis ne poſtquam coronam acceperit inſolentior fiat ſubitò ſublimatus, ſcire tu debes pro certo, quòd non tantùm ex procurata fraude proficeret, quantùm deficeret ex fide merita, nóſque minùs dicimus tibi, vt te intelligas per te magis.

Reſponſio ad quintum Capitulum.

Ad quintum verò Capitulum reſpondemus, quoniam etſi ſcripſeris quòd de his qui Sedis Apoſtolicæ ſententiam contemnentes tibi ſub ſecuritate, contra fraudem inimicorum nil prouidenti Iaderam deſtruxerunt, elapſo iam fere biennio, nihil adhuc iuſtitiæ ſuper tam inreprobabili damno per Romanam Eccleſiam conſequi potuiſti. Vnde ſi permitteres præfatum Ioannicium coronari antequàm inter te, & ipſum diſcordia ſopiretur, numquã ampliùs per Romanam Eccleſiam tibi poſſet iuſtitia exhiberi. Nolumus te fili kariſſime ignorare, quòd tam ſcolium Venetorum, quàm Francorum exercitum propter deſtructionem Iaderæ, anathematis vinculo curauimus innodari. Cúmque Maiores exercitus Gallicani abſolutionis beneficium poſtularent, niſi priùs potuerunt abſolui, quàm iurauerint noſtris ſtare mandatis, & obligauerint non ſolùm ſeipſos, ſed ſuos etiam ſucceſſores per litteras autenticas & patentes, quòd ad mandatum noſtrum ſuper illo exceſſu ſatisfacere procurabunt. Quia verò Dux Venetorum & ſui nondum abſolutionis gratiam poſtulariũt, nos in tantum proceſſimus contra eos, quòd dilectum filium ſuum Patriarcham electum nolumus conſecrare; imò cùm ad nos perſonaliter acceſſiſſet, remiſimus eum non ſinè multo pudore confuſum. Significauimus quoque tibi, vt apud Iaderam, quæ hactenus cùm tota prouincia ſua ſubiecta fuit Patriarchæ Gradenſi, faceres electionem canonicam de perſona idonea celebrari, & electum ad nos conſecrandum & palleandum dirigeres, vt ſic inciperemus punire ſuperbiam Venetorum. Pari modo præfatus Ioannicius puniretur, ſi poſt ſuſceptionem coronæ, nollet ſuper diſcordia inter vos, arbitrio vel iudicio Legati noſtri parere, ſieréntque nouiſſima ſua peiora prioribus, & error nouiſſimus peior priore. Quia verò quantumcumque ſæpedictum Ioannicium diligamus, te tamen diligimus incomparabiliter magis, & modum ſicut credimus inuenimus congruentem per quem honori, & iuri tuo debeat prouideri, ſicut per litteras quas vobis ſuper hoc non dirigimus aduertere poteris euidenter. Quocirca Serenitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, quatenus Deo dans gloriam & nobis honorem non impedias propagationem fidei Chriſtianæ, nec dilatationem Apoſtolicæ Sedis, expediens abſque dubio fructuoſum.

Ex illo autem verbo quod in præmiſſis continetur, Quale denique reputares ſi nos impedire vellemus ne filius tuus carnalis coronari poſſet in Regem, Rex ipſe valde territus fuit, quia cùm feciſſet Curiam congregari ſolemnem, vt filium ſuum paruulum in Regem

Digitized by Google

faceret coronari, timuit vehementer ne coronationem eius Dominus Papa faceret impediri. Vnde cùm præfatus Cardinalis ad curiam illam nuncios destinasset, tunc demum obtinuerunt à Rege licentiam transeundi. Profectus ergo Legatus vniuersa, sicut fuerant constituta, compleuit, & rediens tales ex parte Regis & Primatis Bulgarorum litteras reportauit à Caloioanne Rege totius Bulgariæ, & Blachiæ.

LITTERA REGIS BVLGARORVM, ET Blancorum ad Innocentium Papam.

A Deo promotum, & sanctissimum, & in ipso dilectum & honorificentissimum Patrem regni nostri tertium Innocentium & ..... Papam Romæ, & successorem Principis Apostoli Petri. Legatus Apostolicæ Sedis Dominus Leo Sanctitatis tuæ scriptum meo obtulit Imperio, adijciens quòd de eius amitate & incolumitate omnipotenti Deo, & sanctissimæ matri suæ glorificaui. Et vtinam quòd scriptum Imperij mei inueniat Sanctitatem tuam viuentem, & degentem cum omni gaudio & hilaritate, & Imperium meum per gratiam omnipotentis Dei, & beatissimæ Dei genitricis, & per intercessiones Sanctitatis vestræ sanum esse, & multum bene cum omni gaudio & exultatione. Hoc autem notum sit Sanctitati vestræ, Patri spirituali regni mei, Domine Papa, quòd Dominus Leo Legatus Apostolicæ Sedis venit ad Imperium meum sibi afferens coronam, & eam benedicens super caput Imperij mei imposuit, & in manibus meis dedit mihi sceptrũ atque vexillũ & benedixit Sanctissimo Patriarchæ regni mei, & totius Bulgariæ ex præcepto vestræ Sãctitatis, & valde Deo, & beatissimæ Dei genitrici, nec non & circũspectioni Sanctitatis vestræ glorificauimus; eò quòd secundùm petitionem Imperij mei pertinentia valde glorificauit, & vestram Sanctitatem magnificauit. Scribo autem vobis & de Vngaro, quoniam Imperium meum non habet aliquam societatem regionum, vel aliquam rem cum eo, neque ei nocet; imò ipse parui pendit & nocet regionibus Imperij mei; & Dominus Leo Cardinalis vidit, & vestræ Sanctitati annunciabit iustum vel iniustum, quod est ab Imperio meo, aut si ego paruipendo Vngarum; si ipse meum Imperium paruipendit, & scribat ei Sanctitas vestra, quatenus distet in regno meo, quod ..... Imperium meum, nec cum habet paruipendere, nec contra terras eius abire. Si verò ipse venit contra terras Imperij mei, & Deus adiuuerit vt vincatur, non habeat Sanctitas vestra Imperium meum suspectum, sed sim liber. De Latinis quoque qui Constantinopolim introierunt, scribo Sanctitati vestræ, vt eis scribatis quòd distent ab Imperio meo, & sic Imperium meum nullum malum eis facit; neque ipsi nobis paruipendant. Si fortè ipsi conati fuerint contra Imperium meum, & paruipenderint eum, & occident ex eis, non habeat Sanctitas vestra Imperium meum suspectum, sed sint vniuersa libera. Misi autem ad tuam magnam Sanctitatem paruulos duos, vnus nominatur Basilius, alius Bithelem, & detur ex præcepto eius vt addiscant in Scholis litteras Latinas; quoniam hîc Grammaticos non habemus, qui possint litteras quas mittitis nobis transferre: & postquam addidiscerint reuertantur ad Imperium meum. Misi autem ad præsens in signo paruæ recordationis examina duo episua dupla, vnum est rubeum, & aliud album, & Camelum vnum. Cùm verò mittam Legatos ad Sanctitatem vestram, semper vestræ Sanctitatis recordabor.

Digitized by Google

LITTERA PATRIARCHÆ BVLGARORVM.

IPſe multas inclinationes & multas ſanitates à me Baſilio humili Bulgarorum & Blacorum Primate, erga Patrem vniuerſorum, & Dominum Patrem meum magnificentiſſimum & ſanctiſſimum Papam Innocentium. Oramus omnipotentem Dominum & ſanctiſſimam Dei genitricem, & beatiſſimos Apoſtolos Petrum & Paulum, vt cum ſanitate & ſoſpitate inueniat vos ſcriptum meæ humilitatis, & per noſtri Domini magnificentiam viuo & ego per Dei gratiam magnis inuolutus delictis. Notum ſit ergo veſtræ magnæ Sanctitati, quòd Leo Cardinalis & ſanus, & ſoſpes peruenit delegatus à Sanctitate veſtra, & Apoſtolica Sede, & vſque ad noſtram magnam ciuitatem Trinonum tetendit quintodecimo die menſis Septembris, & portauit vniuerſam plenitudinem patriarchalis dignitatis, & paramenta omnia, quæ mihi à veſtra magna Sanctitate fuerunt delata. Tradidit ſimiliter & anulum, & priuilegium, & ſcripta & inſtructiones. Ex præcepto veſtræ Sanctitatis vnxit me chriſmate, mihi benedicens, & conſecrauit me in Patriarcham menſis Nouembris ſeptimo die, in feſtiuitate ſancti Apoſtoli Iacobi fratris Domini. Et ego illa die duos vnxi Metropolitanos, & ceteros Epiſcopos magno cum gaudio, & duobus de Metropolitanis benedixit Cardinalis, & tradidit eis pallium, atque mitras, & reliquis in caput eorum mitras impoſuit. Octauo verò die eiuſdem menſis in feſtiuitate videlicet ſancti Michaëlis coronauit & benedixit Imperatori Caloioanni Domino omnium Bulgarorum, atque & ſuperpoſuit capiti ſuo regiam coronam, & ſceptrum eius manibus imponens omnia hæc compleuit & perfecit, ſecundùm Sanctitatis veſtræ velle, & benedicens nobis ſegregatus eſt à nobis menſe Nouembri, die quintodecimo. Interea ſciat veſtra magna Sanctitas, quòd duos paruos ex præcepto Domini Imperatoris vobis mitto: vnus eſt presbyteri Conſtantini filius, alius verò Regis, vt ex præcepto veſtræ Sanctitatis litteras Latinas addiſcant, & quicquid meditari valetis ad honorem Imperatoris faciatis, manuteneat enim Deus veſtram Sanctitatem per multa, & per longæua tempora.

Alexius autem filius Iſaacij quõdam Conſtantinopolitani Imperatoris de carcere fugiens Fuga Alexij de carcere.
venit ad Summum Pontificem, grauem de patruo ſuo Alexio Conſtantinopolitano Imperatore querelam deponens. Quòd videlicet patrem ſuum Imperatorem Iſaacium, quem ſicut fratrem & Dominum debuerat honorare, crudeliter excæcauerat, & inuadens violenter imperium, tam illum, quàm ipſum Alexium eius filium incarcerauerat ferreis vinculis compeditum, poſtulans de eo iuſtitiam exerceri. Contra quem idem Imperator Nuncios & litteras ſuas Summo Pontifici deſtinauit; quarum tenor in ipſius reſponſuis Apoſtolicis explicatur: & ad alia ſuper quibus idem Imperator ei reſcripſerat reſpondetur.

SCRIBITVR IMPERATORI GRÆCORVM.

LItteras & Nuncios Imperatoriæ dignitatis ea qua decuit benignitate recepimus, & tã ea quæ ijdem Nuncij proponere voluerunt, quàm quæ in litteris continebantur eiſdem intelleximus diligenter. Propoſuerunt ſiquidem nobis dicti Nuncij tui, & id etiam tuæ litteræ continebant; quòd cùm Chriſtianorum exercitus qui venturus eſt in ſubſidium Terræ ſanctæ propoſuit tuæ Magnitudinis terram inuadere, & contra Chriſtianos arma mouere, noſtro conueniebat officio, vt eos à tali deberemus propoſito reuocare, ne fortè manus

Digitized by Google

ſuas de Chriſtianorum ſanguine verè fædantes, & Dei exinde offenſam incurrerent, ac inimicos Chriſti debilitati non modicum, non poſſent aliquid impugnare.

Ex parte inſuper tuæ Celſitudinis adiecerunt, quòd Alexio filio Iſaacij Angeli quõdam Imperatoris, qui ad Philippum Sueuiæ Ducem acceſſit, vt Imperium ſuper te ipſius poſſit auxilio obtinere, fauorem nullatenus præſtaremus, quia imperium non debet ad eum aliqua ratione deuolui, cùm illud non per ſucceſſionem, ſed per electionem Nobilium conferatur; niſi fortè genitus eſſet poſt adeptum faſtigium Imperatoriæ dignitatis, quod vtique idem Alexius non poterat allegare; cùm priùs quàm pater eius eſſet in Imperatorem promotus natus fuerit; & quòd pater eius tunc priuata eſſet perſona in Imperio non poterat ſibi ius aliquod vendicare. Nos autem Imperiali prudentiæ taliter duximus reſpondendum: Quòd prædictus Alexius olim ad præſentiam noſtram accedens grauem in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia, multis Nobilium Romanorum adſtantibus, propoſuit queſtionẽ, aſſerens quòd patrem eius iniuſtè ceperis, & feceris etiam nequiter excecari, eoſdem detinẽs carcerali cuſtodiæ mancipatos. Et quia ad ſuperiorem nobis non poterat habere recurſum, & nos iuxta Apoſtolum, eramus tam ſapientibus quàm inſipientibus debitores, & iuſtitiã facere tenebamur. Cúmque nos eidem dediſſemus reſponſum iuxta quod vidimus expedire, receſſit à nobis, & ad prædictum Philippum ſororium ſuum, concitus properauit: cum quo deliberato conſilio ſic effecit, quòd idem Philippus Nuncios quos ad Principes exercitus Chriſtiani ſinè qualibet dilatione tranſmiſit, rogans eos & petens; vt quia pater ſuus & ipſe fuerant iure ſuo, & imperio nequiter ſpoliati, cum eo Conſtantinopolitanum deberent regnum intrare, ac ad illud recuperandum eidem præſtarent conſilium & fauorem. Promittens eiſdem quòd tam in ſubſidium Terræ ſanctæ, quàm in expenſis, & donatiuis eis magnificè reſponderet, paratus etiam in omnibus & per omnia noſtris ſtare mandatis, & quod ſacroſanctam Romanam Eccleſiam vellet iuxta poſſe ſuum modis omnibus honorare, ac ea efficere quæ noſtræ forent placita voluntati. Ceterùm dicti Principes deliberato conſilio reſponderunt, quòd cùm in tam arduo negotio ſinè mandato & autoritate noſtra non poſſent procedere, nec deberent, nos conſulere debebant ſuper his, ac exinde præſtolari noſtræ beneplacitum voluntatis, inducentes dilectum filium noſtrum P. tituli ſancti Marcelli presbyterum Cardinalem, qui tum transfretare debebat, vt ad præſentiam noſtram rediret, & ſuper prædictis omnibus noſtram inquireret voluntatem. Verùm idem Cardinalis ad præſentiam noſtram accedens omnia nobis curauit proponere diligenter, vt, cùm Nũcij veſtri ad noſtram acceſſerint, præſentiam ſuper his cum Fratribus noſtris habeamus tractatum, & illud ſtatuamus, quod poterit tibi meritò complacere: quamquam plures aſſererent quòd ad huiuſmodi poſtulationem benigniùs deberemus præſtare fauorem; pro eo quòd Græcorum Eccleſia ſit Apoſtolicæ Sedi minùs obediens & deuota.

DE SVBVENTIONE TERRÆ SANCTÆ.

CVm de ſubuentione Hieroſolymitanæ prouinciæ tam in Italia, quàm in Gallia ingens fieret apparatus, Comites Galliarum Cruceſignati miſerunt Nuncios ſuos in Italiam ad Ducem & populum Venetorum, vt ab eis ſibi conducerent nauigia oportuna. Tractatum eſt igitur inter eos de ſocietate pariter ineunda, & poſtquam ſub certis pactionibus conuenerunt, & communiter eſt prouiſum, vt aliquot in Syriam deſtinatis, ceteri tenderent in Aegyptum, vt caperent Alexandriam, & finitimas regiones; ſícque Terra ſancta liberaretur facilius de manibus paganorum. Vbi ergo Franci, & Venti ſocietatem huiuſmodi

Digitized by Google

iuſmodi firmauerunt, vtrique ſimul ad Sedem Apoſtolicam nuncios deſtinarunt, petentes vt Summus Pontifex pactiones inter ſe factas pro ſubſidio Terræ ſanctæ autoritate Apoſtolica confirmaret. Ipſe verò quòd futurorum eſſet præſagiens cautè reſpondit; Quòd conuentiones illas ita duceret confirmandas, vt videlicet ipſi Chriſtianos non læderent, niſi forſan iter eorum illi nequiter impedirent, aut alia cauſa iuſta vel neceſſaria forſan occurreret, propter quam aliud agere non poſſent, Apoſtolicæ Sedis Legati conſilio accedente. Veneti verò confirmationem ſuper hoc tenore recipere noluerunt; vnde profectò conijcitur qualis fuerit eorum intentio per effectum operis poſtea declarata. Contigit interim quòd Theobaldus Comes Trecenſis, qui ſe ad iter peregrinationis magnificè præparauerat, debitum carnis exſoluit. Vnde ceteri Comites & Barones cum conſilio Regis Franciæ vocauerunt Bonifacium Marchionem Montisferrati, & eum ſibi Ducem Chriſtiani præfecerunt, tradita ex maiori parte pecunia, quam pro ſubſidio Terræ ſanctæ Comes memoratus congregauerat. Ipſe verò de Francia per Alamanniam tranſiuum fecit; vbi cum Philippo Duce Sueuiæ, qui ſe regem gerebat, dicebatur habuiſſe tractatum, vt Alexium ſororium ſuum, filium videlicet Iſaacij quondam Conſtantinopolitani Imperatoris, cuius ſororem ipſe Philippus duxerat vxorem, ad ſe de captiuitatis ergaſtulo fugientem, faceret reduci Conſtantinopolim ab exercitu Chriſtiano ad obtinendum Imperium Romaniæ. De quo cùm idem Marchio ad Summum Pontificem acceſſiſſet, cæpit agere à remotis: ſed cùm intellexiſſet ipſius animum ad hoc non eſſe directum, expeditis negotijs ad Crucis officium pertinentibus ad propria remeauit,

LITTERÆ PRO SVBSIDIO Terræ Sanctæ.

QVàm verò diligens & ſolicitus, ſtudioſus & promptus extiterit ad ſubueniendum neceſſitatibus Terræ Sanctæ, vt ad recuperationem ipſius Chriſtianum exercitum inflammaret, ex litteris, quas ſuper hoc negotio deſtinabat, colligitur euidenter: de quibus cùm multæ ſint & diuerſæ, hanc vnam credidi præſenti paginæ inſerendam.

Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs Eccleſiarum Prælatis in regno Franciæ conſtitutis.

VErendum eſt Nobis, & vobis, imò etiam omnibus in ſortem Domini euocatis, ne viri Niniue nobiſcum & cum Clericis noſtris ſurgant in iudicio, & nos damnentur, quia penitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ; Vos autem non ſolùm non ſcidiſtis hactenus corda veſtra, ſed nec manus veſtras ad mandatum noſtrum ſæpius repetitum voluiſtis hactenus aperire, vt ſubueniretis pauperi IESV CHRISTO *ad redimendum opprobrium quo ei à fidei noſtræ hoſtibus iugiter exprobratur. Ecce etenim rurſus in Cruce ſua crucifigitur Crucifixus, rurſus alapis cecîdit, rurſus etiam flagellatur, rurſus cadunt opprobria exprobrantium ſuper eum, dicentibus inimicis;* Si filius Dei es, ſaluũ facias temetipſum. *Si quidem potes libera terram natiuitatis tuæ de manibus noſtris, & Crucis cultoribus reſtitue Crucem tuam. Vos autem quos pro maiori parte didicimus & dolemus, poſcenti, & reposcenti ſæpius nec poculum aquæ frigidæ miniſtratis; ità vt contra vos iam à Laïcis, quos interdum ad Crucis obſequium verbis non operibus inuitatis, illico Euangelium aſſumatur; Alligant onera grauia humeris ſubditorum, quæ*

inducere digito etiam nolunt ipsi : iam improperatur vobis à laïcis, quòd de patrimonio IESV-CHRISTI libentiùs histrionibus subuenitis, quàm Christo : plura in canibus & auibus pascendis consumitis, quàm velitis in eius subsidium erogare. Facti prodigi alijs, ipsi parci ; vel vt veriùs dicamus, auari. Ecce quomodo tribuistis ei pro omnibus, quæ retribuit ipse vobis ? Ecce quomodo amatis eum ? Ecce qualiter animas pro quibus ponere tis, qui nec etiam quadragesimam partem reddituum vestrorum pro ipso, imò ipsi hactenus impendere noluistis? cùm plures vestrûm non solùm quadragesimam iuxta mandati nostri tenorem, sed triceſimam iuxta promissionem suam factam in Diuionensi Concilio in tam pium opus conuertere tenerentur. Monemus igitur Vniuersitatem vestram & exhortamur in Domino, & per Apostolica vobis scripta mandamus, & ex parte Dei omnipotentis, & virtute Spiritus sancti, sub interminatione diuini iudicij districtè præcipimus, quatenus iuxta priorum nostrarum litterarum tenorem vos, & vniuersi clerici iurisdictioni vestræ subiecti, saltem quadragesimam partem omnium ecclesiasticorum reddituum & prouentuum vestrorum, priùs tamen deductis vsuris, quarum solutio vitari non possit in Terræ Sanctæ subsidium conuertatis. Facientes vos, Fratres Archiepiscopi, & Episcopi quadragesimã ipsam per vestras Diœceses instanter exactã & collectã fideliter in tuto loco deponi, de qua singuli vestrûm, Fratres Archiepiscopi & Episcopi, assumptis secũ duobus fratribus, vno Hierosolymitani Hospitalis, & alio Militiæ Templi, de consilio Nobilium virorum, Matthæi de Massi Canonici de Bethunia, Miloni de Breuent, Galteri de Guidonis villa, & aliorum discretorum virorum, militibus, vel alijs bellatoribus, qui signum Dominicæ Crucis assumpserint, si in suis non potuerint sumptibus transfretare, congrua de eadem summa stipendia subministrent, sufficienti ab eis cautione recepta, quòd in defensionem terræ Orientalis per annum, vel amplius iuxta quantitatem subsidij commorentur : & si decesserint, quod absit, in via susceptæ, subsidium non in alios vsus conuertant, sed restituant potiùs in stipendia bellatorum ; qui etiam cùm redierint non priùs absoluantur à præstita cautione, quàm litteras Regis vel Patriarchæ, vel Magistri Hospitalis, vel Militiæ Templi, vel etiam Legati nostri vobis exhibeant de mora ipsorum testimonium perhibentes. Vt autem mandatum Apostolicum faciliùs & meliùs compleatur, per singulas prouincias in Metropolitana Ecclesia, vel si hoc ibi fieri propter hostilitatem, vel aliud euidens impedimentum non poterit, in duobus vel tribus locis prouinciæ sinè dilatione conuenire curetis, & inter vos iuxta formam Apostolici mandati de ipsius Terræ subuentione tractare, & post reuersionem suam quilibet vestrûm in sua Diœcesi Concilium conuocet sinè mora, autoritate nostra, præcipiens Abbatibus & Prioribus tam exemptis, quàm alijs, Archidiaconis, & Decanis, & vniuersis omnino Clericis in sua Diœcesi constitutis, vt iuxta veram æstimationem prouentus & reditus suos taxent, & in tres menses post factam eis denunciationem, quadragesimam partem valoris eorum, sub ipsius Episcopi testimonio, & aliquot religiosorum virorum, adhibitis nihilominus ad cautelam aliquibus laïcis fidelibus, & discretis in locum idoneum eiusdem Diœcesis non differant consignare. Ab hac generalitate Grandimontenses, & Cartusienses Heremitas, Monachos Cistercienses, & Canonicos Præmonstratenses excepimus, quibus mandatum super hoc iniungimus speciale.

Ad hæc in singulis Ecclesijs truncum concauum poni præcepimus, tribus clauibus consignatum, prima penès Episcopum ; secunda penès Ecclesiæ Sacerdotem ; tertia per aliquem religiosum laïcum conseruandis ; vt & in eo fidelis quilibet, iuxta quod Dominus eorum mentibus inspirauerit, suas eleemosynas firmitate statuta deponere

Digitized by Google

in remiſſionem eorum peccaminum moneantur, & in omnibus Eccleſijs ſemel in hebdomada pro remiſſione peccatorum offerentium, certa die, quam tamen Sacerdos prænunciet populo, Miſſa publicè decantetur: Singulis quoque diebus inter Miſſarum ſolemnia, Deus venerunt gentes, *campanis pulſantibus cum oratione conſueta dicatur.*

Concedimus autem vobis Fratres Archiepiſcopi, vt circa eos qui de bonis ſuis Terræ ſanctæ voluerunt ſubuenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum, & rerum facultate penſatis, & conſiderato nihilominus deuotionis affectu, opus iniunctæ penitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ. Noueritis autem nos Venerabilibus Fratribus noſtris Pariſienſi, & Sueſſionenſi Epiſcopis, & dilectis filijs Vallis Sarnetij, & Sancti Victoris Abbatibus per Apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandaſſe, vt eos qui in Concilio à dilecto filio P. tituli Sancti Marcelli Presbytero Cardinali, tunc Apoſtolicæ Sedis Legato apud Diuionem collecto triceſimam ſuorum reddituum in Terræ ſanctæ ſubſidium liberaliter promiſerunt, ſaltem ad quadrageſimam perſoluendam, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Porrò quàm meritorium ſit Crucis obſequium, quàm laudabile relictis proprijs, Terræ ſanctæ reliquijs ſubuenire, ſatis patet ex euangelica lectione: illi enim qui aſſumpto Crucis ſignaculo in Terræ ſanctæ ſubſidium non dubitant transfretare, quod in Euangelio legitur, videntur ad litteram etiam adimplere; Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam & ſequatur me. *Qui contrà vt veri diſcipuli Chriſti fiant, patrem, matrem, vxorem, filios, fratres & ſorores, adhuc autem & animam ſuam iuxta verbum veritatis oderunt. Numquid enim patrem, matrem, vxorem, filios, fratres & ſorores non videntur odiſſe, qui poſtpoſito carnis affectu Regi regum in puritate ſpiritus deſiderant militare? Numquid ſuam animam non oderunt, qui vt iniuriam vindicent Crucifixi, animas ponere non formidant, caritatis eius priuilegio commendandi, de qua Veritas in Euangelio proteſtatur;* Maiorem caritatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. *Tales quærenti Domino ſi calicem bibere poſſent, quem ipſe fuerat bibiturus, Poſſumus, ſecurè cum Zebedæi filijs reſponderent. Tales de Chriſti gratia confidentes, dicerent ſecurè cum Petro;* Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis? *Numquid enim qui regna, principatus, Comitatus, & prædia reliquerunt larga, non ſecurè uterentur hoc verbo quo Petrus, qui nauim tantum & rete reliquerat, fuit vſus. Nos ergo qui licèt indigni locum eius tenemus in terris, cui tales ſuum deuouent famulatum, ſanctæ recordationis Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, præſentium autoritate ſtatuimus, vt bona eorum, & ſimilium ex quo Crucem ſuſceperint cum familijs ſuis ſub Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac noſtra, nec non Archiepiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ Dei protectione conſiſtant: & donec de ipſorum reditu, vel obitu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant & quieta conſiſtant; Quòd ſi quiſquam contrà præſumpſerit, ſinguli veſtrûm in ſua Diœceſi præſumptionem ipſius per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Volentes præterea ſic ſuper interdicti ſententiam prolati in terram kariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis illuſtris, Cruceſignatorum petitioni deferre, vt non diſſoluatur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ſi qui ex eis officia voluerint audire diuina, ea faciatis ipſis, excluſis reliquis, qui non fuerint Cruceſignati, non pulſatis campanis, voce celebrati ſuppreſſa. Si qui*

autem eorum excommunicationis forsan sententia innodati postulauerint absolui, ab eis iuratoria cautione recepta, & ipsis beneficio absolutionis impenso, non negamus quin ab eis statutam penitentiam & exigatis iuxta terræ consuetudinem, & recipiatis exactam. Verumtamen postquàm recepta fuerit eam ipsis pro Terræ Sanctæ succursu in peregrinationis subsidium conferatis ipsum, si graue id forsitan, quod non credimus, vobis fuerit, in quadragesima, quam per vos erogari mandauimus, in eorum stipendia, qui suis non possunt transfretare sumptibus computantes. Præterea prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, vt Clerici Crucesignati vsque ad triennium reditus suos pignori valeant obligare concedimus, ac volumus, & mandamus vt eos super hoc nec impediatis per vos in aliquo, nec permittatis per alios impediri. Ex parte quoque nostra districtiùs inhibere curetis Dominis signatorum ne ipsos grauent indebitè, aut exactionibus præsumant insolitis molestare. Quia verò ijs qui diuinæ se mancipant obsequijs seruitutis & abstinendum ab illicitis, & licitis parciùs est vtendum, ne licitum fiat illicitum, si lasciuè, vel illicenter agatur, volumus & mandamus, vt eos ex parte nostra monere diligentiùs, & inducere procuretis, ne diebus illis, quibus carnibus vesci debent, aut etiam ieiuniorum diebus præter pulmenta pluribus ferculis, quàm duobus, & eis etiam moderatis vtantur; nisi forsan Comitibus, Baronibus, & alijs Nobilibus tertium ferculum, quod vulgò dicitur intromissum, vltra id quod exhibetur familiæ apponatur. Nec de cetero, donec votum peregrinationis adimpleant, herminijs, varijs seu grisijs induantur. Ad quorum vtrumque tam Clericos, quàm Laicos, mulieres etiam, quæ vel transfretare tenentur ex voto, vel sequuntur sunt in peregrinationis itinere viros suos, similiter volumus commoneri. Armigeros etiam, & alios seruitores diligenter & efficaciter quantùm in vobis fuerit inducatis, vt coloratis vestibus non vtantur, sed contenti sint alijs conuenientibus indumentis. Ceterùm quoniam Nobiles viri Bononiæ, Bellimontis Comites, & multi alij sicut accepimus, vt contra votum suum licentiùs veniant, vel illud differant adimplere, signum Crucis, quod sui affixerunt humeris, in animarum suarum perniciem abiecerunt, fraternitati vestræ fratres Archiepiscopi, & Episcopi per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus eos, indulgentia etiam non obstante, si qua forsan apparuerit per subreptionem obtenta, vt signum Crucis recipiant, & cum alijs statuto tempore peregrinationis propositum exequantur monitione præmissa, per excommunicationis, & interras interdicti sententias appellatione postposita compellatis, & quicunque tales deuenerint diuina prohibeatis eis præsentibus officia celebrare. Quòd si forsan aliqua vobis indulgentia fuerit præsentata, quæ dubia vobis, vel difficilis videatur, quòd iudicare de ipsa facilè non possitis, etiam ad nostram præsentiam destinetis. Parochiales quoque vestros nosaliem vsque ad quinquēnium ad torneamenta conuenire præsumant monere diligentiùs, & inducere procuretis, in personas eorum qui contrà præsumpserint excommunicationis, & interras interdicti sententias sublato appellationis obstaculo proferentes, & quicūque tales deuenerint diuina prohibentes ipsis præsentibus officia celebrari, nec priùs latas in eos relaxetis sententias, quàm torneamenta vsque ad prædictum terminum solemniter abiurarint. Nos autem de Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli autoritate confisi, & illa quam Deus nobis licèt indignis ligandi, atque soluendi contulit potestate, omnibus qui laborem huius itineris in personis proprijs subierint & expensis, plenam peccatorum suorum de quibus cordis & oris egerint penitentiam veniam indulgemus, & in retributione iustorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Illis autem qui non in personis proprijs illuc accesserint, sed in suis tantùm expensis, iuxta qualitatem & facultatem suam viros idoneos

deſtinauerint illic per annum moraturos ad minus: & illis ſimiliter qui licèt in alienis expenſis, in proprijs tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impleuerint, plenam ſuorum veniam concedimus peccatorum. Huius quoque peregrinationis volumus eſſe participes, iuxta quantitatem ſubſidij, & deuotionis affectum omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt. Perſonas inſuper ipſorum & bona eorum, ex quo Crucem ſuſceperint, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, necnon & ſub Archiepiſcoporum, & omnium Prælatorum Eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant; quòd ſi quiſquam contrà præſumpſerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatur. Si qui verò proficiſcentium illuc ad præſtandas vſuras iuramento teneãtur aſtricti, vos fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi per veſtras Diœceſes creditores eorum ſublato appellationis obſtaculo eadem diſtrictione cogatis, vt, eos à ſacramento penitus abſoluentes, ab vſurarum vlteriùs exactione deſiſtant. Quòd ſi quiſquam creditorum eos ad ſolutionem coëgerit vſurarum, eum ad reſtitutionem earum, ſublato appellationis obſtaculo, diſtrictione ſimili compellatis. Iudæos verò ad remittendas ipſis vſuras per ſecularem compelli præcipimus poteſtatem, & donec eas remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in mercimonijs, quàm alijs per excommunicationis ſententiam eis inhibemus communionem omnimodam denegari. Volumus etiam nihilominus & mandamus, vt ſiqui forſan Crucefignatorum tanto debitorum onere prægrauantur, vt fortè ſolutamon ſufficiant ad expenſas, quas ſunt in peregrinationem facturi, creditores eorum quos rei familiaris inopia non excuſat, vt vſque ad triennium prorogent ſolutionis terminum monere diligenter & inducere procuretis. Horum autem omnium Venerabilibus Fratribus noſtris Pariſienſi & Sueſſionenſi Epiſcopis, & dilectis filijs Vallium Sarnei, & ſancti Victoris Abbatibus ſolicitudinem delegamus, vt executores ſint ſuper Capitulis illis, quæ fieri ſub Eccleſiaſtica diſtrictione mandamus, & in ijs ad quæ aliquos moneri iubemus exſequantur officium monitorum.

DE APPARATV PASSAGII.

TErmino igitur conſtituto Crucefignatorum exercitus ad partes Venetiarum acceſſit tam multus & fortis, deuotus & timoratus, vt abſque dubio crederetur, quòd per eum Dominus antiqua miracula innouaret, nec ſolummodo recuperaretur Hieroſolymitana prouincia; verùm etiam regnum Babylonicum caperetur. Nam & Veneti tam magnifica nauigia præparauerant, vt à longis retrò temporibus nedum viſus, ſed nec auditus fuerit tantus naualium apparatus. Miſit ergo Dominus Papa Petrum tituli S. Marcelli Presbyterum Cardinalem, Apoſtolicæ Sedis Legatum, ad exercitum Venetijs cõgregatum, vt proficiſceretur cum illo nomine Redemptoris. Sed Dux & Conſiliarij Venetorum timentes ne ipſe impediret eorum propoſitum, quod malè conceperant, de Iadera expugnanda, dixerunt; quòd ſi vellet ire cum eis non vt legationis, ſed vt prædicationis officium exerceret, ducerent illum, alioquin rediret. Quamuis igitur diſplicuiſſet hoc Francis, rediit tamen inhonoratus à Venetijs, prauam eorum intentionem Summo Pontifici expreſſius manifeſtans. Qui litteras miſit vniuerſis Crucefignatis diſtrictius prohibens ne terras Chriſtianorum infeſtarent, nominatim Iaderam, quam Vngariæ Rex poſſidebat; qui ſimiliter erat Crucefignatus, alioquin ſcirent ſe anathematis vinculo innodatos; & hanc inhibitionem & excommunicationem fecit eis per Abbatem de Locedio certius intimari. Marchio verò Montiſferrati, qui fuerat ſuper hoc à Domino Papa viua voce prohibitus, ſe prudenter abſentans non proceſſit cum illis ad Iaderam expugnandam.

LITTERA DOMINI PAPÆ ad Crucesignatos.

QValiter autem illi ad Iaderam destruendam processerint, quantùm super hoc Dominus Papa commotus fuerit, litteræ quas misit ad illos indicant manifestè. Dolemus non modicum & mouemur, quòd ijs quibus remissionis impendere gratiam solebamus, & æternæ policeri retributiònis augmentum; nunc, quod sinè mœrore multo non dicimus, nostræ salutationis alloquiũ, & Apostolicæ benedictionis præsidium cogimur denegare. Ecce etenim aurum versum est in scoriam, & penitus æruginauit argentum, cùm à puritate vestri propositi recedentes, & in vnum declinantes à via, quasi manum retraxistis ab aratro, & retrorsum cum Loth coniuge respexistis. Cùm fugientes Aegyptum festinare debuissetis ad terram melle ac lacte manantem, errantes ad solitudinem diuertistis, vbi reducentes ad animum qualiter super ollas carnium sedebatis, non solùm esuristis allia & pepones, sed fraternum sanguinem sitiuistis. Sanè rememorans serpens antiquus qualiter inter semen mulieris & eum inimicitias Deus posuerit, hominis post primi lapsum, quia in caput prævalere non potuit, insidiatus calcaneo seipsum occultauit in via, vt vel equorum vngulas tangeret, & cum equo prosterneret ascensorem, consueta fraudis astutia, & solitæ nequitiæ malignitate procurans, vt saltem modicum fermenti corrumperet totam massam, & omnium facti rei cùm offenderetis in vno, totius laboris vestri meritum perderetis. Attendens siquidem ipse hostis antiquus, qui est Diabolus, & Sathanas, qui seducit vniuersum orbem, quòd maiorem caritatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis; vt tantæ caritatis affectu, & mercede priuaret, contra fratres vestros bellum mouere vos fecit, & signa vestra primùm contra fideles populos explicare, quatenus sic peregrinationis vestræ solueretis primitias, & tam vestrum, quam fratrum vestrorum sanguinem de manibus funderetis. Habentes igitur faciem non euntis in Hierusalem, sed descendentis potiùs in Aegyptum, in Hierico ab Hierosolymis descendistis, & incidistis ideò in latrones, qui & vos virtutum spoliarunt amictu, & plagas imposuerunt spoliatis, nec abire tamen voluerunt hactenus, nec reliquerunt semiuiuos cùm adhuc apud vos immissiones per Angelos malos fiunt, vt tamquam pro necessitatibus vestris diuertatis ad insulas, & insumptus vestros Christianorum spolia conuertatis, sicut nuper apud Iaderam accepimus vos fecisse. Cùm enim illuc nauigio venissetis, signa vestra contra ciuitatem protinus expandentes, tentoria in obsidione fixistis, vallauistis vndique ciuitatem, & muros ipsius non sinè multa effusione sanguinis suffodistis. Cúmque ciues subire cum Venetis iudicium nostrum vellent, nec in hoc etiam apud vos potuissent misericordiam inuenire, circa muros suos Crucis imagines suspenderunt. Sed vos in iniuriam Crucifixi non minùs ciuitatem impugnastis, & ciues; sed eos ad deditionem violenta dextera coëgistis. Debuerant autem vos à tam nequissimo proposito vel reuerentia Crucis assumptæ, vel karissimi in Christo filij H. Regis Vngarorum illustris, & Nobilis A. Ducis fratris eius deuotio, qui pro Terræ sanctæ subsidio Crucis signaculum assumpserunt, vel saltem Apostolicæ Sedis autoritas, quæ vobis curauit districtiùs inhibere, ne terras Christianorum inuadere, vel lædere tentaretis, nisi vel ipsi vestrum iter nequiter impedirent, vel alia causa iusta vel necessaria forsan occurreret propter quam aliud agere, accedente consilio Legati possetis. Ne verò præmissa inhibitio segniter audiretur, si qui contra eam venire præsumerent, eos annunciauimus excommunicationis vinculo innodatos, & beneficijs indulgentiæ, quam

Apoſtolica Sedes Cruceſignatis indulſit immunes.

Ceterùm licèt dilectus filius noſter P. tituli Sancti Marcelli Presbyter Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus prohibitionis noſtræ tenorem, quibuſdam ex vobis exponere curauiſſet, & tantæ litteræ noſtræ vobis fuiſſent publicè præſentatæ, nec Deo, nec Sedi Apoſtolicæ detuliſtis, ſed vt ſe redderent coëgiſtis miſeros Iadertinos.

Veneti ergo in oculis veſtris ſubuerterunt muros Ciuitatis eiuſdē, ſpoliauerunt Eccleſias, ædificia deſtruxerunt, & vos cū eis ſpolia Iadertinorū diuiſiſtis. Ne igitur addatur peccato peccatū, & in vobis quod legitur impleatur; Peccator contemnit cùm in profundū venerit vitiorum, Vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, & per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & ſub interminatione anathematis diſtrictè præcipimus, quatenus Iaderam nec deſtruatis ampliùs, quàm hactenus eſt deſtructa, nec deſtrui faciatis, aut quantum in vobis fuerit permittatis; ſed Nancijs Regis eiuſdem ablata omnia reſtituere procuretis. Alioquin vos excommunicationis ſententiæ ſubiacere noueritis, & à promiſſa vobis venia remiſſionis immunes.

Principes verò Francorum ſuum recognoſcentes exceſſum iurauerunt in manibus Epiſcoporum ſuorum, quòd ſuper eo mandatis Domini Papæ parerent, & fecerunt ſe ab illis abſolui, mittentes Sueſſionenſem Epiſcopum ad Apoſtolicam Sedem, vt commotionem Summi Pontificis mitigaret, & illum conſulerent qualiter eſſent de cetero proceſſuri. Ipſe verò per litteras ſuas præcepit eiſdem, quatenus dignè de tanto penitentes exceſſu, & ſatisfacientes congruè de peccato redderent vniuerſa, quæ ad eos de Iadertinorum ſpolijs peruenerunt, & à ſimilibus de cetero penitus abſtinerent. Quia verò ſententiam Apoſtolicæ Sedis præter autoritatem ipſius nullus potuit relaxare, quibuſdam viris diſcretis iniunxit, vt ab eis qui nondum iurauerant Apoſtolicis ſtare mandatis, reciperent iuramentum: à iuratis autem expoſcerent, vt in eorum præſentia recognoſcerent taliter ſe iuraſſe; ac deinde iuxta formam Eccleſiæ munus abſolutionis impenderent vniuerſis: iniungentes Comitibus & Baronibus ſub debito iuramenti, vt per patentes litteras tam ſe, quàm ſucceſſores ſuos Sedi Apoſtolicæ obligarent, quòd ad mandatum eius de tanta præſumptione ſatisfactionem exhibere curabunt. Omnibus autem præciperent in communi, vt à ſimilibus de cetero abſtinerent, ſaluis alijs mandatis, quæ ſuper hoc duceret facienda. Porrò Comites & Barones obligauerunt ſe ſicut fuit illis iniunctum, & ſic omnes abſoluti fuerunt.

Veneti verò tamquam qui gloriantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis, nec ad penitentiam agendam, nec ad indulgentiam implorandam voluerunt aliquatenus inclinari: ad conſultationes autem Francorum Dominus Papa reſcripſit hoc modo.

Si verè vos penitet de commiſſo, & plenè proponitis ſatisfacere de peccato, Dominum vobis credimus, imò nouimus tam placatum.

Si ergo Veneti potuerint ad ſatisfactionem induci, & abſolutionis beneficiū meruerint obtinere, ſecurè cum eis nauigare poteritis, & prælium Domini præliari. Quòd ſi nec ſatisfacere fortè voluerint, nec abſolui; vtpote qui non dolere, ſed gaudere velint diu de commiſſo, permittimus vobis, vt cum ipſis vſque in terram Sarracenorum, vel Hieroſolymitanā prouinciam, iuxta quod inter vos conuenit & ipſos, vel honeſtè conuenerit nauigio trā-ſeatis; quantò minùs poteritis, cum dolore tamen & amaritudine cordis, & ſub ſpe veniæ communicantes eiſdem; cùm enim iam à vobis maiorem nauli receperint quantitatem, nec ad eam poſſint reſtituendam induci, aut etiam coarctari, ſi aliter fieret videremini vos damnum ex penitentia; ipſi autem præmium ex contumacia reportare: cùm ad hoc debitum exſoluendum ipſi vobis maneant obligati, & ab excommunicatis exigi poſſit, &

Digitized by Google

recipi quod debetur. Est autem cautum in Iure, quòd si quisquam per terram hæreticorum, aut quorumlibet excommunicatorum transierit, necessaria emere, ac recipere poterit ab eisdem.

Præterea si paterfamilias domus, excommunicationis sententia fuerit innodatus, à participatione ipsius familia excusatur. Licèt ergo Dux Venetorum, Dominus nauium, tamquam paterfamilias domus in excommunicatione persistat: vos tamen tamquam ipsius familia, dum in nauibus eius fueritis, ipsius excommunicatio non continget, & excusabiles eritis apud Deum, si in excommunicatorum nauibus existentes, cum dolore cordis sub spe penitentiæ excommunicatis ipsis communicaueritis, in quibus communionem eorum nequiueritis euitare. Verùm cùm vel in terram Sarracenorum, vel Hierosolymitanã prouinciam de nauibus vos descendere contigerit, nisi Veneti ad satisfaciendum, & recipiendum iuxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium inducti fuerint, vel compulsi, cum eis nullatenus præsumatis prælium Domini præliari. Ne si eis habentibus aliquid de anathemate in Crucis insurrexeritis inimicos, non præualeatis in eos; sed terga vertentes fugiatis potiùs & cadatis.

Nam in libro Iosue legitur, quòd cùm Achan filius Charmi pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulámque auream quinquaginta siclorum de Hierico anathemate rapuisset, iratus est Dominus Israëli: Vnde cùm aduersùs Hai ascendisset, tria millia pugnatorum statim terga vertentes percussi sunt à viris vrbis Hai, & corruerunt ex eis triginta & sex homines. Persequuti sunt eos aduersarij de porta vsque ad Sabarim, & ceciderunt per prona fugientes. Nec priùs Dominus vrbem Hai in manus tradidit Israëli quàm Achan populus lapidauit, & omnia quæ illius fuerant igne consumpsit.

In Paralipomenon etiam cùm Iosaphat Rex Iuda cum Ochozia Rege Israël, cuius opera pessima fuerant fœdus iniisset ..... feciſséntque naues, quæ irent Tharsis, Eliezer filius Dodau de Maressa ad Iosaphat prophetasse legitur, & dixisse; Quia habuisti fedus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naues, nec potuerunt ire Tharsis. *In libro autem Machabæorum legitur quòd cùm Iudas contra Gorgiam præpositum Idumææ cum tribus millibus peditum, & quadringentis equitibus ascendisset, in congressu contigit paucos ruere.*

Cúmque postmodum Iudas prostratorum corpora in paternis sepulcris ponere voluisset, inuenit de idolorum donarijs quæ apud Iamniam fuerant, & à quibus prohibet lex Iudæos sub tunicis occisorum. Factum est igitur omnibus manifestum ob hanc causam eos, qui ruerant corruisse. Ne autem victualia vobis desint, karissimo in Christo filio nostro, Imperatori Constantinopolitano scribemus, vt iuxta quòd per litteras suas nobis ipse promisit, victualia vobis faciat exhiberi, eorumdem si forsan ea vobis contingeret denegari, cùm tamen vos deuoueritis ad commune obsequium Crucifixi, cuius est terra, & plenitudo eius orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo, posset vtique non absurdum videri, ad similitudinem Imperatoris terræ, de quo cautum est in Iure Ciuili, quòd si eius exercitus indiguerit alimentis, ea possit accipere vndecumque, possitis & vos cum timore Domini sub satisfaciendi proposito, ad necessitatem tantùm ea sinè personarum accipere læsione.

In libro namque Iudicum reperitur, quod cùm Gedeon, Zebee, & Salmana Reges Madian persequeretur instanter, & primo à viris Soccoth, ac secundò ab habitatoribus Phanuel panes pro populo, qui secum venerat, & iam quasi defecerat, postulasset; quia ei quod postulauerat denegarunt, victor reuersus tulit seniores ciuitatis Soccoth, & spinas deserti, ac tribulos, & contriuit cum eis, atque comminuit viros Soccoth.

Turrim

Turrim quoque Phanuel ſubuertit, occiſis habitatoribus ciuitatis, neceſſitas enim, maximè cùm inſiſtitur operi neceſſario, & in multis excuſat. Cùm enim Dominus Sabbato per ſata tranſiret, & vellerent Diſcipuli eius ſpicas, ac manducarent manibus confricãtes, quidam Phariſæorũ ad Diſcipulos; Quid facitis quod non licet in Sabbatis proclamarent: IESVS eis legitur reſpondiſſe: Nec hoc legiſtis quod fecit Dauid, cùm eſuriret ipſe, & qui cum eo erant, quòd venit in domum Dei, & panes propoſitionis ſumpſit & manducauit, & dedit his, qui cum ipſo erant, quos non licebat, niſi tantùm Sacerdotibus manducare: & conſequenter adiecit, quòd filius hominis Dominus eſt etiam Sabbati. Sed & hoc negotium filij hominis eſt, & prælium Domini quod intenditis præliari. Hæc autem exempla de Scripturis ſanctis induximus, non vt concedamus rapinam, ſed vt tolleremus, quod ex grani neceſſitate ſinè grandi diſpendio vitari non poſſet. Prouideatis autem prudenter & cautè, vt ſi fortè Veneti voluerint occaſiones aliquas inuenire, quòd exercitus diſſoluatur, multa pro tempore diſſimulare, ac tolerare curetis, donec ad locum peruenerittis deſtinatũ, vbi oportunitate accepta, eorum vt expedit malitiam comprimatis. Finis litterę

Præmiſit itaque Dominus Papa Soffredum tituli Sanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem in Hieroſolymitanam prouinciam, vt interim ibi legationis officium exerceret, & fecit ei mille ducentas libras conferri, vt eas tum in neceſſitate familiæ ſuæ, tum in vtilitatem Terræ ſanctæ prouidè diſtribueret, ſicut cognoſceret expedire. Petrum verò tituli Sancti Marcelli Presbyterum Cardinalem direxit poſt illum, vt ſi poſſet Cruceſignatis ſe iungeret, aut ſi non poſſet, in Syriam tranſfretaret, conferens ei totidem libras propter cauſas eaſdem. Vterque verò, vnus poſt alium in Hieroſolymitanam prouinciam tranſfretauit, per inſulam Cypri tranſitum faciens, & in ea, quæ fuerant ordinanda diſponens. Soffredus ergo præcedens, Hieroſolymitanum Patriarcham inuenit in vltimis laborantem, quo poſt aliquot dies ex hac luce migrante, idem Legatus à Clero fuit in Patriarcham electus, & à populo expetitus, cum Regis aſſenſu, & ſuffraganeorum fauore. Miſſíque ſunt nuncij de communi conſilio apud Apoſtolicam Sedem, vt obtinerent eum in Patriarchã ſibi concedi, & poſt conceſſionem ſibi pallium deſtinari. Deliberauit ergo Summus Põtifex, vt idem Legatus induceretur, ſi poſſet; ſed non cogeretur ſi nollet, Patriarchatũ recipere, mittẽs palliũ alteri Cardinali, vt illud ei, ſi conſentiret, conferret. Sed ille noluit aliquatenus conſentire, vnde obtinuit de alterius electione tractari, & conuenerunt omnes in Vercellenſem Epiſcopum, virũ vtique vita, & ſcientia, & fama præclarũ, cui Papa ſcripſit hoc modo.

SCRIBITVR EPISCOPO VERCELLENSI.

VT lapſum humani generis repararet Vnigenitus Dei filius Ieſus-Chriſtus, cùm in formã Dei eſſet, exinaniuit, vt teſtatur Apoſtolus, ſemetipſum formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, & elegit ſibi Hieroſolymam paſſioni, factus obediens Deo Patri vſque ad mortem Crucis, & peccata noſtra in corpore ſuo pertulit ſuper lignum, reputatus cum iniquis, & cum latronibus crucifixus. Niſi ergo de ingratitudinis vitio ſeruus voluerit inutilis condemnari, nec iugum, nec iugulum recuſabit ſubire pro Domino, cũ Dominus tradidit ſe pro ſeruo morte turpiſſima cõdemnatus.

Sanè vt omnem occaſionem nobis Dominus tolleret, nec ad excuſandas excuſationes in peccato, locum negligentiæ aliquem reſeruaret, quicquid ſeruus pati potuiſſet pro Domino, penè paſſus eſt Dominus antè pro ſeruo. Quis ergo terrena omnia non relinquat, pro eo, quem deſcendiſſe nouerit à cæleſtibus ad terram? Quis animam ſuam non ponat

Digitized by Google

pro illo, qui pro eo ſpiritum emiſit in Cruce? Siquidem vt retribuamus ei aliquid pro omnibus quæ retribuit ipſe nobis nec tribulatio, nec anguſtia, nec mors, nec gladius, nec nos debet aliquatenus retardare, quominus ſi neceſſitas exigat & depoſcat vtilitas, guſtemus pro eo calicem paſſionis. Si enim quemadmodum ambulauit, ambulare diſponimus, & veſtigia eius ſequi, nec opprobria exprobrantium, nec hoſtis familiaris inſidias, nec inimici ſæuientis potentiam debemus aliquatenus formidare: quominus in vijs ambulemus ipſius, & pedes noſtros in eius ſemitis dirigamus, paſſo compatientes ad tempus, vt in æternum regnanti feliciter conregnemus.

Nouimus etenim & certum tenemus tam ex prophetica, quàm euangelica lectione quòd in perpetuum expectauit cor eius, cùm lingua ei maledicentium exprobraret, quòd filius fabri eſſet, potator vini, & publicanorum amicus. Nouimus quòd qui edebat panes eius erexit calcaneum contra ipſum. Nouimus qualiter ſputo conſperſus, cæſus colaphis, ſpinis coronatus Pilati tyrannidem pertulit patienter, crucifixus ad vltimũ, & lancea perforatus. Numquid ergo tuo te factori negabis, vt recuſes onus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ſubire, quam ſuo ſanguine conſecrauit? Si te ſibi dignatus eſt quodammodo eligere ſucceſſorem, numquid non adibis hereditatem ipſius, nec ſuſcitabis ſemen fratri defuncto? qui per te poſſit forſitan in terram peregrinationis, & prædicationis ſuæ ſemen euangelicum propagare: abſit vt labores, timores, & dolores euites; paupertates, anxietates, & nec ſſuates effugias, ne ſubeas onus illud ad quod es diuina diſpoſitione vocatus. Abſit vt pro eo labores euites, qui pro te per Prophetam ſe aſſerit laboraſſe, dicens in Pſalmo, Laboraui ſuſtinens, *& de quo Euangeliſta teſtatur, quòd* hora quaſi ſexta ſedebat ſuper puteum ex itinere fatigatus. *Abſit vt pro eo dolores emites, quem pro te non dubitas doluiſſe, iuxta quod ipſe aſſerit in Propheta:* O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite, & videte, ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus: *& qui de ſeipſo in Euangelio proteſtatur;* Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. *Abſit vt ab illo timores euites, qui de ſe legitur in pſalmo dixiſſe;* Timor & tremor venerunt ſuper me: *& de quo in Euangelio legitur, quòd cæpit pauere, & tedere. Abſit vt pro eo fugias paupertatem, qui pro te pauper eſt factus, iuxta quod aſſerit in Propheta;* Pauper & dolens ſum ego: *& in Euãgelio,* Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. *Abſit vt pro eo anxietates refugias, in cuius perſona loquens Propheta, ſic ait:* Anxiatus eſt in me ſpiritus meus, & in me turbatum eſt cor meum: *& qui aſſerit de ſeipſo:* Baptiſma habeo baptizari, & coarctor donec perficiatur. *Abſit vt pro eo neceſſitates effugias, qui pro te, vt alia taceamus, ſe infamis, & ſitis neceſſitate induxit, iuxta quod legitur in Propheta;* Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto: *& ſicut idem Euangeliſta teſtatur; Quòd* cùm ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus poſtea eſurijt. *Et cui cùm clamaſſet in cruce,* Sitio, *acetum ſiue vinum myrrhatum, ſiue etiam felle mixtum crucifigentium dextera propinauit. Si fortè te moueat, quòd ad illius Eccleſiæ præſulatum vocaris, cuius ad præſens non poteris poſſeſſionem adire, vtpote quæ fere tota nunc ab hoſtibus detinetur ad tempus, reducas oculos tuæ mentis quomodo Iacobus frater Domini ſuſcepit Hieroſolymam gubernãdam, non quidem fauentem ſibi, ſed potiùs repugnantem, vtpote in qua illi tenebant eo tempore potentatum, qui & Dominum crucifixerant extra vrbem, & circa templũ poſtmodum ipſum Iacobũ occiderũt. Et licèt Ioannes & Thadæus ſecũdũ carnẽ fuerint fratres Domini: Iacobus tamẽ ſpecialiter dicitur frater eius, vtpote qui relictã fratris defuncti duxerit vxorẽ,*

Digitized by Google

vt ſemen ei iuxta legem Moſaïcam ſuſcitaret. Qui etiam non incongruè dicitur ſupplantator, cùm quodammodo Apoſtolos ſupplantaſſet, vtpote qui quamuis primus inter alios non fuiſſet, ceteris tamen quaſi primogenituram præripuerit, dum primogenitam ſuſcepit Eccleſiam gubernandam, de qua videlicet Propheta teſtatur; quòd de Sion exiuit lex, & verbum Domini de Hieruſalem.

Hæc eſt ciuitas Regis magni, de qua multa dicta ſunt glorioſa, & illud quaſi præcipuũ quod ſubiungitur; Mater Sion dicet homo, & homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam Altiſſimus. *Præterea licèt pars ipſius Eccleſiæ, quod dolentes referimus in excidio Terræ ſanctæ capta fuerit, & ab hoſtibus trucidata; pars tamen quæ manus tua, vt hoſtilis, imò etiam ipſa Eccleſia, quæ per nouam eſt ſobolem renouata in paſtorem te ſibi expoſcit & expectat. Non ergo de loco cauſeris cùm perſonas habeas, quas gubernes; quia nomen Eccleſiæ ad perſonas refertur, amplius quàm ad locum: licèt ad hoc ſpecialiter poſtuleris, vt de loco ſolicitus ad recuperationem ipſius, ad reintegrationem terræ natiuitatis Dominicæ totis viribus allabores. Accedẽtes enim ad præſentiam noſtrã dilectus filius Prior & Canonici Sepulcri Dominici tam viua voce, quàm per litteras, quas tulerunt nobis humiliter intimarunt, quòd cùm dilectus frater S. tituli Sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus non potuiſſet induci, vt electioni factæ de ipſo ad Hieroſolymitanam Eccleſiam conſentiret, conuenientes in vnum te in Patriarcham vnanimiter poſtularunt, quorum poſtulationi & kariſſimus in Chriſto filius noſter A. illuſtris rex Hieroſolymitanus aſſenſum præſtitit, & Archiepiſcopi conſenſerunt, per ſuas nobis litteras ſupplicantes, vt te non ſolùm inducere, ſed etiam cogere dignaremur, vt poſtulationi eorum humiliter conſentires. Idem quoque dilecti filij S. Sanctæ Praxedis, & P. tituli S. Marcelli presbyteri Cardinales, Apoſtolicæ Sedis Legati per ſuas nobis litteras intimarunt: quòd cùm ſuffraganei Eccleſiæ Hieroſolymitanæ in electione vocem aſſererent ſe habere; Prior autem, & Canonici Sepulcri Dominici hoc negarent, factum eſt tandem, vt nominatis duabus perſonis vices & voces ſuas in eas deuotè conferrent: vt ex illis, quam magis idoneam crederent eis eligerent. Patriarcha ſimiliter, & Prælati prouinciæ in eos ſiquid iuris in electione habeant, concorditer contulerunt. Ipſi ergo deliberatione præhabita in duabus nominatis perſonis te potiùs eligentes nominarunt eidem Eccleſiæ in Paſtorem. Licèt autem valde nobis neceſſarius ſis in partibus Lombardiæ, vtpote cui ſecurè in arduis negotijs committimus vices noſtras; propter vrgentem tamen neceſſitatem non ſolùm Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, ſed totius Orientalis Prouinciæ, quamdam nobis quaſi violentiam inferentes, monemus diſcretionem tuam & exhortamur attentiùs, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, obſecrantes per aſperſionem ſanguinis IESV-CHRISTI, quatenus dictæ nominationi conſentiens, & prædictorum omnium deſiderijs condeſcendens, & electionem recipias de te factam, ne ſi aliter egeris, voluntati diuinæ reſiſtere videaris, quæ tamen & à volentibus ſemper impletur prudenter: attendens ne ſi perſona minùs idonea, vel forſan indigna eidem præficeretur Eccleſiæ veſtræ deſiderio aliquorum tibi propter cõditionẽ tuam poſſes non immeritò imputare: Nec laborem iſtum refugias, tamquam perficere nequeas quod exoptas; quia Deus non tam profectum remunerat, quàm laborẽ: propter quod dicit Apoſtolus:* Vnuſquiſque propriam mercedem recipiet, ſecundùm ſuum laborem: *& alia Scriptura teſtatur;* Reddet Deus mercedem laborum Sanctorum ſuorum. *Vnde cautè dixit Apoſtolus,* Plus omnibus laboraui: *nec dixit, Omnibus plus profeci: quamquam ex laboribus tuis profectus ſperemus non modicos prouenturos: taliter igitur pro Domino, & propter Dominum ſuper hoc mandatum Apoſtolicum*

exsequaris, quòd manum districtioris severitatis nos non oporteat exhibere. Nam etsi secundùm statuta Canonica nullus invitus crescere compellatur; tamen iuxta legitimas sanctiones aliqui ad publica munera trahũtur inviti. Interest autem tam Apostolicæ Sedis, quàm Ecclesiæ generalis, imò & generaliter omnium & singulariter singulorum fidelium Crucifixi, vt eidem Ecclesiæ persona præficiatur idonea in pastorem; nec tu tam ad honorem assumeris, quàm ad onus; cùm Ecclesia illa hodie plura habeat onera, quàm honores. Ne turberis in aliquo, vel causeris, quòd præfatus Cardinalis Sanctæ Praxedis factam de se postulationem canonicam sepulcri Dominici non admisit; quia forsan sicut Sara Tobiæ; sic & ipsa fuit alij divino iudicio reservata: vel fortassis hoc eum ad hanc oneris recusationem induxit, ne in partibus illis præsens existens videretur promotionem propriam procurasse, ac ex eo præsertim notam ambitionis incurreret, quòd tum ad remotionem cuiusdã perversæ personæ quæ ad eamdem Ecclesiam fuerat improbè nominata, opportunè ac importunè, sicut ad eius pertinebat officium institisset, si amota illa factam de se postulationem postmodum acceptaret.

Ipse verò Vercellensis Episcopus humiliter ac quiescens ad Apostolicam Sedem accessit, & in Patriarcham promotus non solùm pallij ornamentum accepit, verùm etiam officium Legationis promeruit per quadriennium in sua provincia exercendum, iam iámque profectus inde in Syriam navigavit. Philippus autem sicut convenerat cum Marchione Montisferrati misit Alexium sororium suum, filium videlicet Isaacij quondam Constantinopolitani Imperatoris, & eodem Marchione sagaciter mediãte tractatum est inter ipsum & exercitum Christianum, vt idem exercitus reduceret illum in Græciam, & iuvaret ad Constantinopolitanum Imperium obtinendum, ipséque pecuniam eis promissam solveret, & alia pacta cum eis inita custodiret, postquam Imperium obtineret. Verùm cùm hoc ad Sũmi Pontificis notitiam pervenisset scripsit illis hoc modo.

LITTERA PAPÆ CRVCESIGNATIS, vt non diuertant in Græciam.

CVm in manu valida, & extento brachio egressi fueritis de Aegypto, vt vos Domino in sacrificium offerretis, doluimus non modicum & dolemus, quòd adhuc Pharao vos persequitur fugientes, vel vos potiùs sequimini Pharaonem: quoniam vos sub quadam necessitatis specie, ac velamine pietatis sub iugo peccati vetustæ suæ nititur subdere servituti. Doluimus autem sicut præmisimus, & dolemus pro nobis pariter, & pro vobis, & pro vniverso populo Christiano. Pro nobis, quia dum quod seminaveramus in lacrymis per Legatos & litteras nostras vobis & alijs sæpius, non absque quadam amaritudine cordis & corporis, anxietate non modica verbum Domini proponentes, & exhortantes nominis Christiani cultores ad vindicandam iniuriam Crucifixi, credebamus vos in exultatione messuros, ex improviso messi nostræ inimicus homo superseminavit Zizania, & sic seminavit, vt in lolium degenerasse triticum videatur; quoniam cùm expurgassetis vetus fermentum, & crederemini iam veterem hominem cum suis actibus exuisse, modicum fermenti, & vtinam modicum, corrupit denuò totam massam; & dum vestimenta candida non servastis, quasi veterem reinduistis amictum, manum retrahentes ab aratro, & respicientes cum coniuge Loth retrorsum; ita vt apti non videamini secundùm Apostolum regno Dei. Propopulo autem Christiano doluimus; quoniam inde humiliatur amplius, vnde credebatur potiùs exaltari. Cùm enim multi qui vos præcesserunt in Terræ sanctæ succur-

Digitized by Googl

ſum, quòd non aſcenderetis audito, ad propria ſunt reuerſi, de proximo veſtro paſſagio diffidentes: Sarraceni de acceſſu veſtro dubij, & illorum receſſu ſecuri, contra Chriſtianos, animos aſſumpſerunt, & qualiter peccatis exigentibus prævaluerunt contra eos referre nolumus, cùm ſit ferè vbilibet diuulgatum. Gaudemus autem quòd receptis litteris erratum in vobis intelligentes, deuotè ac humiliter mandatum eſtis Apoſtolicum executi, & iuramento præſtito, vel recognito abſolutionis beneficium percepiſtis, vos & ſucceſſores veſtros filij Comites, cum duobus Baronibus Gallicanis ad ſatisfaciendum iuxta mandatum noſtrum, ſuper eo quod apud Iaderam excommunicationis ſententiam incurriſtis, per patentes litteras obligantes. Vtinam autem penitentia veſtra ſit vera, vt ſic peniteatis videlicet de commiſſis, quòd à ſimilibus de cetero caueatis; quoniam qui adhuc agit quod penitet non eſt penitens, ſed illuſor, & cani reuerſo ad vomitum comparatur penitens rediens ad peccatum. Eſt quoque leuius peccatum quod ſemel committitur, quàm quod ſemel commiſſum poſtmodùm iteratur. Nullus itaque veſtrûm ſibi temerè blandiatur, quòd terram Græcorum occupare ſibi liceat, vel prædari, tamquam minùs Apoſtolicæ Sedi ſubiecta, & quod Imperator Conſtantinopolitanus depoſito fratre ſuo, & etiam excæcato Imperium vſurpauit. Sanè quantumcumque in hoc, vel alijs idem Imperator, & homines eius iuriſdictioni commiſſi delinquant; non eſt tamen veſtrûm de ipſorum vindicare delictis, nec ad hoc Crucis ſignaculum aſſumpſiſtis, vt hanc vindicaretis iniuriam, ſed opprobrium potiùs Crucifixi, cuius obſequio ſpecialiter deputati eſtis. Moniemus igitur Vniuerſitatem veſtram, & exhortamur attentiùs, & per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quòd nec decipiatis vos ipſos, nec ab alijs decipi permittatis, vt ſub ſpecie pietatis, agatis illa, quòd abſit, quæ redundent in veſtrarum perniciem animarum: ſed ceſſantibus potiùs & occaſionibus friuolis, & neceſſitatibus ſimulatis in Terræ ſanctæ tranſeatis ſubſidium, & Crucis iniuriam vindicetis, accepturi de hoſtium ſpolijs, quæ vos ſi moram feceritis in partibus Romaniæ, oporteret forſitan à fratribus extorquere; aliter enim nec poſſumus, nec debemus remiſſionis vobis gratiam polliceri: inhibitionis autem noſtræ tenorem, qua vobis ſub excommunicationis interminatione vetuimus, ne terras Chriſtianorum inuadere vel lædere tentaretis; niſi vel ipſi veſtrum iter nequiter impedirent, vel alia iuſta & neceſſaria cauſa forſan occurreret, propter quam aliud agere, interueniente conſilio Legati poſſetis memoriter retinere volumus vos & monemus, ne contra eam leuiter veniatis. Ne autem culpa Ducis & populi Venetorum in pœnam veſtram redundet, volumus, & mandamus, vt litteras noſtras, quas ipſis aſſignandas direximus, & quæ adhuc apud vos eſſe noſcuntur, aſſignari faciatis eiſdem, ne ipſi excuſationem in peccatis aſſumant.

QVALITER CONSTANTINOPOLIS capta fuit.

IPſi tamen nihilominus in Græciam nauigantes Conſtantinopolim peruenerunt, vbi quid actum fuerit ab ipſis, litteræ ipſorum ad Dominum Papam directæ declarant. Quanta fecerit nobis Dominus, imò non ſolùm nobis, ſed nomini ſuo dederit his diebus quanta poſſumus breuitate perſtrinximus, ipſo prænotantes initio, quòd ex quo vrbem tranſgreſſionis exiuimus; ſic enim Iaderam nominamus, cuius excidium vidimus dolentes quidem & neceſſitate compulſi, nihil inter nos ordinatum eſſe meminimus, quòd communiter ad vtilitatem pertineret exercitus; quin illud in melius prouidentia diuina mutauerit, ſibique in totum vendicans ſtultam ſapientiam noſtram. Hinc eſt quòd eorum quæ facta ſunt apud

Digitized by Google

nos gloriosè, omnem à nobis gloriam iure repellimus; quippe qui operis adhibuimus parum, consilij nihil. Vnde necesse est, vt si quis ex nobis voluerit gloriari, in Domino glorietur, nõ in se, vel in altero. Federe igitur confirmato cum illustri Constantinopolitano quondam Imperatoris Isacij filio Alexio, cum victualibus omnibus & rebus & gentibus Terræ sanctæ videremur grauamen potiùs illaturi, sicut & alij ex nobis, qui nos præcesserant, quàm iuuamenti aliquid allaturi, nec terræ Sarracenorũ in tanta egestate nos crederemus applicare potentes, verisimilibus quidem rumoribus & argumentis inducti, quòd dicti Alexij suspiraret aduentum regiæ pars potior ciuitatis, & pondus imperij, quem electione concordi cum solemnitate debita sublimasset contra consuetum ordinem temporis, aura fauente, obedientibus Domino ventis & mari ad vrbem regiam præter omnem spem prosperè applicuimus: sed non aduentauimus improuisi, qui vsque ad sexaginta millia equitum, præter pedites in vrbe reperimus, & transientes loca tutissima, pontes, terras, & flumina, sinè damno nostrorum, terra & mari obsedimus ciuitatem, & tyrannum pariter, qui commisso in fratrem parricidio fasces imperij diutina incubatione polluerat. Præter igitur omnium opinionem, vniuersorum ciuium mentes contra nos inuenimus obfirmatas, nec aliter contra suum Dominum ciuitatem muris, & machinis obseratam, quàm si aduentasset populo infideli, qui loca sancta polluere, & religionem proponeret inexorabiliter euellere Christianam. Imperij siquidem crudelissimus incubator, Domini sui, & fratris orbator Imperatoris & proditor, quíque eumdem carcere perpetuo sinè crimine condemnasset, idem filio eius illustri facturus Alexio, si non eumdem à manibus eius felix eripuisset exilium, & præhabita in populo detestabili coniuratione, potentes simul & plebem sermonibus adeò infecerat venenosis, vt ad subuersionem libertatis antiquæ Latinos assereret aduentare, qui Romano Pontifici locum & gentem restituere properarent, & Latinorum legibus Imperium subiugare. Hæc profectò res sic omnes contra nos animauit pariter & armauit, vt contra nos & exulem nostrum viderentur omnes pariter coniurasse. Sæpius ergo per nuncios nostros, imò per ipsum exulem nostrum, & Barones nostros à ciuibus postulantes audiri, & cùm nec aduentus nostri causam, nec petitionis modum potuissemus explicare, sed quotiens terra, vel mari stantibus in muro sermones obtulimus, totiens retulimus tela pro verbis. Considerantes igitur, quòd præter spem nostram cuncta contingerent, in eum statum necessitatis impacti, vt statim necesse haberemus aut perire, aut vincere, cùm obsidionem ipsam nulla ratione in quindecim dies protelare possemus, quos victualium incredibilis vrgeret angustia, non ex desperatione quidem, sed inspirata quadam securitate diuinitus suspirare cœpimus ad bella promptissimi, periculis nos audacter opponere, & incredibiliter in omnibus obtinere. Ad conflictum etiam campestrem sæpius ordinati inæstimabilem multitudinem fuga in vrbe ignominiosa concluſimus. Aptatis igitur terra & mari bellicis instrumentis, die obsidionis octauo violenter ciuitas introitur, grassatur incendium, disponit contra nos acies Imperator, & paratis nobis excipere venientem, constantiam nostram cum paucitate miratus, ignominiosè terga reflectit in vrbem retrogressus ardentem. Ipsa nocte fugam cum pancis aggreditur, suámque in vrbe relinquit vxorem & paruulam prolem. Eadem re comperta, nescientibus nobis, Græcorum proceres in palatio congregantur, & exulis nostri solemnis electio celebratur, seu potiùs restitutio declaratur, insperatámque lætitiam copiosa in palatio luminaria protestantur. Manè facto prodit in castra copiosa Græcorum procerum multitudo, suúmque cum gaudio quærit electum, restitutam ciuitati asserunt libertatem, & regredienti filio ad fasces Imperij cum gaudio inæstimabili, sublevatum de carcere caput patris Isaacij quondam Imperatoris ostendunt. Præordinatis ita-

Digitized by Google

que neceſſaria quæ videbantur, ad Eccleſiam Sanctæ Sophiæ nouus Imperator cum ſolemni proceſſione deducitur, & exulti noſtro, ſinè omni contradictione imperiale reſtituitur diadema, cum plenitudine poteſtatis. His peractis ad ſolutionem promiſſorum proſilit Imperator, & promiſſa rebus accumulat, victualia pro ſeruitio Domini profuturæ nobis præbet in annum. Ducenta marcharum milia nobis ſoluere pergit: & Venetis ſumptibus ſuis ſcolum prolongat in annum, ſéque iuramento aſtringit, quòd erigere nobis debeat regale vexillum, & in paſſagio Martij nobiſcum ad ſeruitium Domini proficiſci, cum quantis poterit millibus armatorum, & ſub eadem promiſſione concludit, quòd eam reuerentiam præſtare debeat Summo Pontifici, quam anteceſſores ſui Imperatores Catholici prædeceſſoribus ſuis Pontificibus pridem impendiſſe noſcuntur; & Eccleſiam Orientalem ad hoc idem pro viribus inclinare; ac toto vitæ ſuæ tempore milites quingentos cum ſumptibus ſuis in Terra ſancta honorificè prouiſurum, ad ſeruitium Redemptoris.

Tunc demum Dux & Veneti qui erant in Græcia miſerunt nuncios ad Petrum tituli Sancti Marcelli presbyterum Cardinalem, Apoſtolicæ Sedis Legatum abſolutionis beneficium implorantes, qui miſit ad illos cum litteris ſuis Theſaurarium Nicoſienſem de Cypro, & recepto ab eis ſecundùm formam Eccleſiæ iuramento, fecit illos abſolui; quamuis adhuc in nullo ſatisfecerint de commiſſo, mallens eos habere claudos, quàm mortuos; præſertim ne ipſorum contagium ceteros inquinaret. Alexio igitur cum Iſaacio patre ſuo ad Cõſtantinopolitanum Imperium reſtituto, eóque fidem non ſeruante Latinis, qualiter Conſtantinopolitana ciuitas capta fuerit, & Balduinus Comes Flandriæ ad Imperium ſublimatus, ipſius litteræ ad Dominum Papam tranſmiſſæ deſcribunt.

LITTERA BALDVINI COMITIS FLANDRIÆ in Imperium Conſtantinopolitanum ſublimati per exercitum Chriſtianorum euntem vltra mare.

Sanctiſſimo, inquit, Patri, & Domino kariſſimo, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, Balduinus eadem gratia Conſtantinopolitanus Imperator, & ſemper Auguſtus, Flandriæ, & Hannoniæ Comes miles ſuus cum deuota obſequij voluntate oſcula pedum. Cùm paternæ ſolicitudinis zelo, & noſtræ congregationis in idipſum amore ſpeciali, quæ circa nos aguntur Sanctitas veſtra ſcire deſideret, ſeriatim nobis declaranda eſſe decernimus quàm mira circa nos vſa ſit diuina clementia nouitate, quámque non nobis, ſed nomini ſuo gloriam dederit omnibus ſeculis admirandam. Mirabilibus eius circa nos ſemper mirabilia ſuccedunt; vt etiam infidelibus dubium eſſe non debeat, quin manus Domini operetur hæc omnia, cùm nihil ſperatum, aut prouiſum aniè contigerit, ſed tunc demum noua nobis Dominus procurauit auxilia, cùm nihil humani videretur ſupereſſe conſilij. Et quidem ſi bene meminimus per litteras Paternitati veſtræ tranſmiſſas noſtri progreſſus, & ſtatus narrationem eò vſque deduximus, vt Vrbe populoſa, capta violenter, à paucis tyranno fugato, ac filio Iſaacij Alexio coronato, mora noſtra promiſſa foret & ordinata per hiemem vt potenter obtineret, ſi qui reſiſtere videbantur Alexio. Et nunc breuiter narranda ſuſcipimus quæ circa nos poſteà contigerunt, eo prænotato, quòd ſicut non opera hominum fuere, ſed Dei quæ Græcis intulimus, ità non hominum etiam opera fuere, ſed dæmonum, quæ cum Imperatore nouo, Græcóque per omnia Græcia nobis ex perfidia conſueta retribuit. Nos ſiquidem ne diſcordiæ inter nos & Græcos fomitem miniſtraret moribus noſtris aduerſa barbaries, de ciuitate exeuntes ex aduerſo ciuitatis interiacẽte

De ſecunda captione Conſtantinopolis.

Digitized by Google

portu ad preces Imperatoris castra posuimus, & ex insperato innata malitia, vel Græcorum seductus perfidia animo recedit à nobis, cui tanta beneficia contulimus Imperator, & in omnibus cum patre, Patriarcha & mole Nobilium nobis promissis periurus & mendax, tot incurrit periuria, quot nobis præstitit iuramenta.

Vnde nostro tandem destitutus auxilio, prælia contra nos meditatur incassum & naaigij, quod eum adduxerat & sublimauerat ad coronam, procurat incendia. Sed voto tam crudeli, Deo nos protegente fraudatur: fit pars sua per cuncta deterior, & hominum suorum cædes, incendia, & rapinæ prouenerunt: imminente foris pugna, intus timoribus, coarctatur; Imperatorem ei æmulum parantibus Græcis, ea occasione captata, quòd nullum ad auxilium nostrum deberet habere confugium. Cúmque eidem euadendi spes vnica restaret in nobis, virum tamen sibi quendam Marculfum nomine, sanguine sibi propinquum, de quo pro beneficijs impensis super omnes alios confidebat, mittit ad exercitum nostrum qui Blachernæ palatium nobis sub Imperatoris & suo iuramento promittit in obsidium, donec nobis cuncta promissa reddantur. Accedit ad palatium recipiendum Nobilis Marchio, illudit Alexius Marchioni, & quos iam nobis dederat spretis obsidibus consueta periuria non veretur. Nocte insequuta Marculphus Domino suo periurus & nobis, Græcis reddendi nobis palatij reuelat arcana, atque ex hoc in perpetuum eis eripi libertatem, & ad hoc modis omnibus veniendum ipse declarat vt deijciatur Alexius, cuius proditionis merito tertius in vrbe Imperator attollitur. In Dominum dormientem & rei nescium sacrilegas mittit manus, eúmque carcere tetro concludens, ac conducens tertium Nicolaum quemdam, qui apud Sanctam Sophiam Imperiales infulas nouiter vsurparat, traditum sub Græcorum qui eum creauerant proditione rursus incarcerat, mortuóque postmodum Isaacio, qui animum filij sui à nobis præ omnibus, vt dicebant, auerterat, ac clamante clero Græcorum & populorum vt de terra tolleretur in breui, tantùm sanguinem nostrum sitientibus Græcis, prælia contra nos proditor iam dictus instaurat; Vrbem machinis & propugnaculis munit, quorum similia nemo vidit vmquam. Cúmque murus miræ latitudinis lapidibus munitus, cementóque tenacitatis & firmitatis antiquæ constructus in altum valde consurgens, turres habebat amplissimas pedibus circiter quinquagenis paulò plus minúsve distantes inter quaslibet, duas à parte maris, quò noster timebatur assultus, turris lignea erigitur super murum stationibus tribus, aut quatuor multitudinem continentibus armatorũ. Nihilominus etiam inter quaslibet duas turres seu petraria, seu mangonellus erigitur. Turribus autem supererigũtur ligneæ turres altissimæ stationum sex, super quas supremam stationem aduersùm nos porriguntur scalæ, appochiaciones ex vtraque parte & propugnacula continentes, paulò minus excelsis scalarum capitibus, quàm iacere in altum posset arcus à terra. Murum etiam ipsum murus circumcingit inferior, dupléxque fossatum, ne muris vlla applicari possent ingenia, sub quibus possent latitare fossores. Interim terra marique nos tentat perfidus Imperator, nos semper Domino protegente, & suos frustante conatus. Nam præter ordinationem nostram ad prædam victualium procul existentibus nostris, vsque ad mille animas hominum pugnatorum Imperator, occurrit in multitudine graui, primóque congressu dissipatur omnino, cæsis, captísque non paucis, sinè damno nostrorum, fuga ignominiosa consulens sibi, clypeum abijcit, arma deponit, & nostris vexillum imperiale dimittit, nobilémque quam sibi præferri faciebat iconam, quam Ordini Cistercienſi nostri dedicauere victores. Iteratò nauigium nostrum flammis aggreditur, intempestæque noctis silentio, sexdecim suas naues incensas velis in altum expansis inferiùs colligatis ad proram, flante fortiter Austro, nostras mittit in naues; sed Domino faciente

Digitized by Google

facientes cum multo labore noſtrorum cuſtodum indemnes, & ardentibus nauibus clauibus infixis catenis hærentibus noſtrorum remigio trahuntur in pelagus, & ab imminenti mortis periculo à Domino liberamur. Nos igitur terreſtrem cùm prouocaremus ad pugnam, & ponte atque amne tranſmiſſo, qui exercitum noſtrum ſeparabat à Græcis, cuneis ordinatis à Græcis ante portam diu ſtetimus regiæ ciuitatis, & palatij Imperialis quod Blacherna nuncupatum, in nomine Domini agmina Iſraël præcedente Cruce viuifica, parati ad prælium Græcos excipere, ſi eis placuiſſet exire. Et quidem pro militiæ exercitio exeuntem Nobilem quemdam noſtri pedites trucidarunt. Sic in caſtra reuerſi terra marique ſæpius prouocamur, ſed, dante Domino, ſemper ac triumphaliter obtinemus. Mittit ad nos pacis fictæ Legatos perfidus incubator imperij, poſtulat & obtinet cum Duce colloquium. Cúmque eidem Dux magnanimus obiecisſet, quòd nulla cum eo pacis poſſet eſſe ſecuritas, qui Dominum ſuum ſeruaturus conduxiſſet poſtpoſita iurisiurandi religione, & fidei, ac federis inter quantumlibet infideles firmiter obtinentis, ipſi præripuiſſet Imperium, eidem bona fide conſuleret vt Dominum ſuum reſtitueret, & humiliter veniam poſtularet: verùm etiam pro ſe promitteret preces, & quòd cum eodem Domino ſuo ſi vellet agere miſericorditer, deberemus quicquid contra nos egerat venenosè, ſi rediret ad animum, imputare vellemus ætatis lapſui, non conſilio. Ille vana verba ſubintulit, quæ reſponderet non habebat; Obedientiam autem Romanæ Eccleſiæ & ſubuentionem Terræ ſanctæ, quam iuramento & ſcripto firmauerat Alexius, adeò refutauit, vt vitam amittere præeligeret, Græciámque ſubuertit, quàm quòd Latinis Pontificibus Orientalis Eccleſia ſubderetur. Nocte igitur inſequenti Dominum ſuum latenter ſuffocat in carcere, cum quo ipſa die prandium ſumpſerat. Inde & claua ferrea quam tenebat in manu, latera morientis, & coſtas inaudita crudelitate confringit, caſúque vitam, quam laqueo extorſerat conſtringit ereptam, ac imperiali ſepultura conceſſa, propalatum omnibus ſcelus funeris honore diſſimulat. Sícque nobis hiems tota perficitur, donec in nauibus noſtris ſcalis aptatis, & inſtrumentis bellicis præparatis, nos & noſtra recipientes in nauibus, quinto Idus Aprilis, hoc eſt feria ſexta ante paſſionem Domini vnanimiter pro honore ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & ſubuentione Terræ ſanctæ nauali prælio inuadimus ciuitatem, & ea die, ſinè multo tamen noſtrorum ſanguine fuimus tanta perpeſſi, vt inimicis noſtris in opprobrium verteremur, quorum ea die pars fuit cuncta ſuperior, adeò vt tracta in terram Græcis compelleremur bellica noſtra machinamenta relinquere, & infecto negocio ad ripam redire cogeremur aduerſam, ea die vt videbatur inutiliter fatigati. Conturbati ergo plurimum & conterriti, ſed demum in Domino roborati definito conſilio rurſus inſtauramur ad pugnam in quarto die, ſecundo Idus Aprilis, hoc eſt feria ſecunda poſt paſſionem Domini flante Borea, rurſum applicamur ad muros, ſcalas nauium, ſcalis turrium applicantes cum multo labore noſtrorum permultum reſiſtentibus Græcis. Sed ex quo cominus gladios ſenſere noſtrorum non anceps diu belli durauit euentus. Duæ ſiquidem naues pariter colligatæ, quæ noſtros Epiſcopos Sueſſionenſem videlicet ac Trecenſem deferebant, quarum erant inſignia Paradiſus, & Peregrina, primæ ſcalis ſuis ſcalas turrium attigerunt, & felici auſpicio peregrinos pro Paradiſo certantes hoſtibus amouerunt. Prima muros obtinent vexilla Pontificum, miniſtríſque cæleſtium ſecretorum prima conceditur de cælo victoria Irruẽtibus igitur noſtris concedit Domino iubente multitudo infinita perpaucis, & propugnacula relinquentibus Græcus noſtri audacter militibus portas aperiunt: quorum cum Imperator qui non procul à muris in tentorijs ſtabat armatus conſpicaretur ingreſſum, ſtatim tentoria derelinquit & fugit: noſtri cædibus occupantur. Ciuitas capitur populoſa, recipiuntur in

Digitized by Google

palatijs imperialibus, qui nostrorum enses effugiunt; multáque cæde facta Græcorum, nostri sese religant aduesperascente iam die, arma fessi deponunt, de assultu palatiorum in crastinum tractaturi. Suos recolligit Imperator & crastinam hortatur ad pugnam, asserens quòd nostros in potestate nunc habeat intrà murorum septa conclusos. Sed nocte latenter dat terga deuictus. Quo comperto Græcorum plebs attonita, de substituendo Imperatore pertractat, & dum manè facto ad nominationem cuiusdam Constantini procedunt, pedites nostri non expectata deliberatione maiori ad arma prosiliunt, & terga dantibus Græcis fortissima & munitissima palatia relinquuntur; totáque in momento ciuitas obtinetur. Diripitur equorum innumera multitudo, auri, & argenti, sericorum, precioſarúmque uestium atque gemmarum & omnium eorum, quæ ab hominibus inter diuitias computantur inæstimabilis abundantia reperitur, vt tantùm tota non videatur possidere Latinitas; & quia admodum pauca negauerant, cuncta nobis diuino iudicio reliquerunt, vt securè dicamus, quia maiora his mirabilia circa bellorum casus nulla vnquam narraret historia, vt impleta Prophetia manifestè videatur in nobis quæ dicit: Persequitur vnus ex nobis centum alienos; quoniam si inter singulos victoriam partiamur, quilibet ex nostris ad pauciores quàm centum & obsedit & vicit. Nō autem nobis victoriam vsurpamus, quia salnauit sibi dextera Domini, & brachium virtutis eius reuelatum est in nobis: à Domino tantùm factum est istud, & super omnia mirabilia mirabile est in oculis nostris. Ordinatis igitur diligenter quæ disponenda rerum poscebat euentus, ad electionem Imperatoris vnanimiter & deuotè procedimus, & ambitione secluſa, cum sex Baronibus Venerabiles viros Episcopos nostros Suessionensem, Halberstatensem, Trecensem, Bethlehemitanum, qui à partibus transmarinis autoritate Apostolica nobis fuerat delegatus, Acconensem Electum, Abbatémque Lucidum Imperatoris nostri sub Domino constituimus electores. Qui oratione præmissa, vt decuit, dominica, misericordia Domini personam nostram, quod à nostris meritis procul erat, vnanimiter ac solemniter elegerunt, laudibus diuinis clero & populo pariter acclamante. Sequenti Dominica qua, Iubilate, *cantatur, præcipiente populo Petro Regem honorificari, eique obediri, tamquam præcellenti, & Euangelio nunciante, quòd gaudium nostrum nemo tollet à nobis, cum ingenti honore atque tripudio, more etiam suo appellantibus Græcis ad honorem Dei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac subuentionem Terræ sanctæ gloriosè coronatum ad Imperij fastigia Deo & hominibus amabiles Patres memorati Pontifices, cum vniuersorum applausu, & lacrymis pijs sublimarunt. Aderant incolæ Terræ sanctæ, ecclesiasticæ, militaresque personæ, quorum præ omnibus inæstimabilis erat & gratulabunda, & exhibitumque Deo gratius obsequiū asserebant, quàm si Ciuitas sancta Christianis cultibus restituta, cùm ad confusionem perpetuam inimicorum Crucis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, terræque Hierosolymitanæ sese regia Ciuitas deuouerit, quæ tandem tam potenter aduersaria stetit, & contradixit vtique. Hæc est enim quæ spurcissimo gentium ritu pro superna societate, sanguinibus alterius ebibitis, cum infidelibus ausa est sæpius amicitias firmare ferales, & eisdem mammillas ministrando. Quid econtrario fecerit peregrinis magis edocere sufficiunt in omni Latinorum gente exempla, quàm verba. Hæc est quæ in odium Apostolici culminis Apostolorum Principis nomen audire vix poterat, nec vnam eidem inter Græcos Ecclesiam concedebat, qui omnium Ecclesiarum accepit ab ipso Domino principatum. Hæc est quæ Christum solis didicerat honorare picturis, & inter ritus nefandos, quos sibi spreta Scripturarum autoritate confinxerat, & lauacri salutaris plerumque facere præsumebat iterando iacturam. Hæc est quæ Latinos omnes non hominum nomine dignabatur,*

Digitized by Google

ſed canum. quorum ſanguinem effundere penè inter merita reputabat, nec vlla penitentiæ ſatisfactione penſabat. Laici, monachi penès quos ſacerdotibus ſpretis tota ligandi atque ſoluẽdi conſiſtebat autoritas hæc & huiuſmodi deliramenta, quæ epiſtolaris explicare non valeat anguſtia impletis iniquitatibus eorum, quæ ipſum Dominum ad nauſeam prouocabant diuina iuſtitia noſtro miniſterio digna vltione percuſſit, & expulſis hominibus Deum odientibus & amantibus ſeſe, terram nobis omnium bonorum copijs affluentem, frumento, vino & oleo ſtabilitam fluẽtibus, opulentam nemoribus, aquis & paſcuis ſpecioſam, ſpatioſiſſimam ad manendum & cui ſimilem non continet orbis aëre temperatam. Sed nec in his deſideria noſtra ſubſtiterunt, nec ab humeris noſtris ſuſtinebimus ſignum regale deponi, donec terra ipſa incolatu ſtabilita noſtrorum, partes debeamus inuiſere trãſmarinas, & Deo dante propoſitum peregrinationis adimplere. Speramus enim in Domino IESV, quòd qui cæpit in nobis opus bonum ad laudem & gloriam nominis ſui, inimicorum Crucis depreſſionem perpetuam perficiet, confirmabit, ſolidabítque. Paternitatem igitur veſtram propenſiùs exoramus, & obſecramus in Domino, vt gloriæ huius atque victoriæ, & ſpei præoptatæ, cuius oſtium nobis apertum eſt, principes eſſe velitis, & duces, veſtríſque temporibus, & opibus adſcribatis decus hoc, quod abſque vlla vobis dubitatione contingit, ſi Apoſtolicæ Sanctitati deuotos, noſtri præcipuè incolas Occidentis, Nobiles & ignobiles, cuiuſlibet conditionis aut ſexus, eiſdem deſiderijs accenſos, ad veras, vniuerſáſque diuitias capeſſendas, temporales pariter & æternas, ſalutaribus monitis accendatis, propoſita venientibus omnibus Apoſtolica indulgentia, nobis & Imperio noſtro aut temporaliter aut perpetuò fideliter ſeruituris. Vniuerſis enim dare ſufficimus, quos nobis Chriſtianæ religionis zelus adduxerit, vniuerſos volumus, & poſſumus ſecundùm ſtatus ſuos, varietatémque natalium & augere dominijs, & honoribus ampliare: ſpecialiter autem Deo amabiles Eccleſiaſticos viros cuiuſlibet religionis aut ritus, ſolicitudo veſtra paterna potenter inducat, vt ad idem populum prædicationibus publicis, & potentibus verbis accendant, & exemplis edoceant, caterualímque & ipſi venire feſtinent in locis amæniſſimis, & vberrimis non tamen in ſanguine, ſed in multa libertate, & pace omniúmque bonorum affluentia Eccleſiam plantatam, ſalua ſemper vt decet ſuorum Canonica licentia Prælatorum. Ad laudem etiam & gloriam Redemptoris & Sanctitatis veſtræ perpetuum decus, vtilitatémque præcipuam generalis Eccleſiæ pertinere, credentium nullus ambigeret, ſi in Ciuitate Conſtantinopolitana veteribus honorata Concilijs veſtra Paternitas generale Concilium conuocaret, beatiſſimæ perſonæ veſtræ præſentia confirmandum, nouáque Roma veteri conueniret ſanctionibus ſacris ac perpetuò valituris. Iam enim ad Concilium Græciam rebellem vos inuitaſſe didicimus, quaſi quæ nunc videtis præſignando, licèt ſiue pro rebellione Græcorum, ſiue pro vtilitatibus mundi, & varijs occupationibus interim videamini diſtuliſſe: Ecce nunc tempus acceptabile, Pater Sancte, ecce nunc dies ſalutis: cogitaſſe videtur Dominus cogitationes pacis, qui ſcabellum pedum veſtrorum poſuit inimicos. Canite, quæſumus, tuba Sacerdotali in Sion, amantiſſime Pater, vocate cœtum, congregate populum, coadunate ſenes, & ſugentes vbera, ſanctificate diem acceptabilem Domino, diem ſtabiliendæ vnitatis, & pacis, & quam ad Dominum cuſtodimus noſtræ fortitudinis confirmandæ; quantumlibet enim ſufficientes ſimus, ex vobis ſperare audemus in Domino, quòd gaudium Domini ſit fortitudo noſtra ad euacuandum ſcandalum Crucis, & ſubijciendam in terris omnem aduerſariam poteſtatem, erigentem ſe aduersùs Dominum, & aduersùs Chriſtum eius. Recordamini, Pater ſancte, Cathedræ veſtræ ſeſſorum, quorum in

cælo gaudent animæ, & in terris viuit glorioſa memoria, Ioannis, Agapiti, & Leonis, ſeu aliorum, qui ex variis cauſis Conſtantinopolitanam leguntur Eccleſiam præſentialiter viſitaſſe, ſicut in Apoſtolicis continetur archiuis, & inuenietis manifeſtè, ſi nos, qui aſſerunt ſe legiſſe, non fallunt, quòd pro cauſis longè minoribus eorum quilibet aduentarit. Siquidem ex ardenti deſiderio vltra quàm decet ingerimus, ex benignitate conſueta, Reuerende Pater, ignoſcite, affectúmque noſtrum, apicémque negotij vlteriùs & potiùs quàm verba ſpectate. Illud autem ſilere nulla ratione valemus, quòd Reuerendi Pontifices & Abbates noſtri, & inferioris ſtatus Venerabilis Clerus tam magnificè ac decenter, tam honeſtè inter nos ſe habuit ac prudenter, & armis Deo potentibus tam conſtanter & triumphaliter dimicauit, vt coronam victoriæ de manu Domini meritò debeat expectare, & eorum in perpetuum eſſe meruerit in benedictione memoria, fauoris & gratiæ cumulum pro tam bene meritis euidentiùs reportare illuſtrem virum H. Dandulum Ducem Venetorum dilectum nobis, ac meritò diligendum, cum amicis ac ſocijs noſtris Venetis, quos fideles ac induſtrios per cuncta reperimus, Paternitati veſtræ pro ſuæ probitatis merito populum commendamus.

Verùm antequàm Franci & Veneti ad capiendam Conſtantinopolim proceſſiſſent, tales inierunt ad inuicem pactiones.

DE PACTIS INTER VENETOS, & Francos.

IN nomine Dei æterni, Amen. Nos quidem B. Montisferrati Marchio, & Balduinus Flandriæ & Hannoniæ, L. Bleſenſis & Clarimontis, H. Sancti Pauli Comites pro parte noſtra, vobiſcum vir inclyte Domine H. Dandule, Venetorum, Dalmatiæ, atque Croatiæ Dux, & cum parte veſtra, ad hoc vt vnitas, & firma inter nos poſſit eſſe concordia, & ad omnem materiam ſcandali euitandam, ipſo cooperante, qui eſt pax noſtra, & fecit vtraque vnum, ad eius laudem & gloriam talem duximus ordinem obſeruandum, & vtraque pars iuramento aſtricta.

Imprimis omnium armata manu Chriſti inuocato nomine, Ciuitatem expugnare debemus, & ſi diuina auxiliante potentia Ciuitatem intrauerimus ſub eorum regimine debemus manere, & ire qui fuerint ſuper exercitum præelecti, & eos ſequi ſecundùm quod fuerit ordinatum. Totum quidem habere, quod in ciuitate inuentum fuerit, à quolibet duci debet & poni in commune, & loco quo fuerit ordinatum; de quo tamen habere nobis & hominibus Venetis tres partes debent ſolui, pro illo habere quod Alexius quondam Imperator nobis & vobis ſoluere tenebatur. Quartam verò partem nobis retinere debemus, donec fuerimus in ipſa ſolutione coæquales. Si autem aliquid reſiduum fuerit debemus per medietatem inter nos & vos diuidere donec fueritis apacati. Si verò minus fuerit, ità quòd non poſſit ſufficere ad memoratum debitum perſoluendum, vndecumque fuerit prius habere acquiſitum, ex eo debemus dictum ordinem obſeruare. Saluis tamen victualibus que dedent obſeruari, & diuidi tam veſtris quàm noſtris æqualiter, ità quòd vtraque pars poſſit inde congruè ſuſtentari. Quod autem reſiduum fuerit partiri debet in alio habere iuxta ordinem prænominatum. Vos etiam homines Veneti liberè & abſolutè abſque omni controuerſia per totum Imperium habere debetis omnem honorificentiam & poſſeſſiones, quas quondam conſueuiſtis habere tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, omnéſque rationes ſiue conſuetudines quæ ſunt in ſcripto.

Digitized by Google

Debent etiam ſex homines eligi pro parte noſtra, & ſex pro veſtra qui iuramento adſtricti eam perſonam eligere debent de exercitu, quam credent meliùs ſcire, & meliùs poſſe tenere, & meliùs ſcire ordinare terram & Imperium ad honorem Dei, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Imperij, & ſi fuerint in vno concordes illum debemus Imperatorem habere, quem ipſi concorditer elegerint. Si verò ſex in vna parte, & ſex in alia concordauerint ſors mitti debet, & ſuper quem ſors ceciderit debemúſque Imperatorem habere: & ſi plures conſenſerint in vna parte, quàm in alia illum Imperatorem habebimus, in qua maior pars conſenſerit. Si verò plures partes fuerint, ſuper quam maior pars ordinauit, ſit Imperator. Debet verò iſte Imperator habere vniuerſam quartam partem acquiſiti Imperij & palatium Blacherna, & Buccam Leonis: reliquæ verò tres partes per medietatem inter vos, & nos diuidentur. Sciendum eſt quòd clerici qui de parte illa fuerint, de qua Imperator electus poteſtatem habebunt Eccleſiam Sanctæ Sophiæ ordinandi, & Patriarcham eligendi, ad honorem Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Imperij. Clerici verò vtriuſque partis illas Eccleſias ordinare debent, quæ ſuæ parti contigerint. De poſſeſſionibus verò Eccleſiarum tot, & tantum Clericis, & Eccleſijs debent prouideri, quot honorificè poſſint viuere, & ſuſtentari. Reliquæ verò poſſeſſiones Eccleſiarum diuidi, & partiri debent ſecundùm ordinem præſignatum. Inſuper etiam iurandum eſt, tam ex noſtra parte, quàm ex veſtra quòd ab vltimo die inſtãtis menſis Martij, moderari debemus vſque ad annum expletum ad Imperium, & Imperatorem manutenendum ad honorem Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Imperij: inde verò inantea omnes qui in Imperio remanſerint, ipſi Imperatori ſtringi debent iuramento ſecundùm bonam & rationabilem conſuetudinem: & illi qui tunc in Imperio remanſerint, vt prædictum eſt iurare debent, quòd firmas, & ſtabiles pactiones, quæ factæ fuerunt, habebunt. Eſt autem ſciendum quòd à noſtra, & veſtra parte duodecim homines vel plures pro parte eligi debent, qui iuramento adſtricti feuda, & honorificentias inter homines diſtribuere debent, & ſeruitia aſſignare, quæ ipſi homines Imperatori, & Imperio facere debent, ſeu quod illis bonum videbitur, & conuenientius apparebit. Feudum verò quod vnicuique aſſignatum fuerit liberè & abſolutè poſſidere debent de herede tam in maſculo, quàm in fœmina, & plenam habeant poteſtatem ad faciendum illud quicquid ſuæ fuerit voluntatis: ſaluo tamen iure & ſeruitio Imperatoris & Imperij. Imperator verò reliqua ſeruitia facere debet, quæ fuerint facienda, præter ea, quæ ipſi facient, qui feuda & honorificentias poſſidebunt ſecundùm ordinem ſibi iniunctum. Statutum eſt etiam quòd nemo hominum alicuius gentis, qui communẽ guerram nobiſcum, & ſucceſſoribus noſtris, vel populo Venetorum habuerit, recipiatur in Imperio, donec guerra illa pacificata fuerit. Teneatur & vtraque pars ad dandum operam bona fide, vt hoc à Domino Papa valeat impetrari, vt ſi aliquis contra hanc inſtitutionem ire tentauerit, ſit excommunicationis vinculo innodatus. Inſuper Imperator iurare debet quòd firmas & ſtabilitas partitiones, & dationes quæ factæ fuerint irreuocabiliter habebit ſecundùm ordinationem ſuperiùs dictam. Si verò aliquid in iſtis omnibus erit addendum vel minuendum in poteſtate, & diſcretione veſtra, & veſtrorum ſex Conſiliatorum conſiſtat: Sciendum eſt etiam quòd vos præfate Domine Dux, nec debetis Imperatori qui fuerit electus, vel Imperio, vel aliqua ſeruitia facienda iuramentum præſtare, propter aliquod datum vel feudum, ſiue honorificentias quæ vobis debeant aſſignari: tantùm illi, vel ille, qui vel quos loco veſtro ſtatueritis ſuper ijs, quæ vobis fuerint aſſignata debeãt iuramenta præſtare ad omne ſeruitium Imperatori, & Imperio faciendum, iuxta ordinem ſuperiùs declaratum. Anno Domini milleſimo, ducenteſimo quarto, menſis Martij, indictione ſeptima.

Attendens ergo Dominus Innocentius, quòd in pactionibus illis, multa cõtinebantur illicita; præsertim ea quæ contingebant statum Ecclesiarum, & Clericorum; & quòd in captione Constãtinopolis multa fuerant scelera perpetrata, quódque Crucesignati prohibiti fuerant terras Christianorum offendere; nisi forsan iter eorum illi nequiter impedirent: Nec videbatur ad excusationem illorum sufficere, quòd propterea licuerit eis Græcos offendere; quoniam ipsi ab obedientia Sedis Apostolicæ sese subtraxerant, & noluerant succurrere Terræ sanctæ; licèt super vtroque fuerint ab eodem Innocentio Papa commonitii, & Alexius Imperator nequiter incubaret Imperio, quod iniquè abstulerat fratri suo, cùm super ijs nullam desuper vlciscendi acceperint potestatem, cæpit vehementissimè dubitare, quid in tanto negotio sibi foret agendum. Sed habito diligenti tractatu, non solùm cum Cardinalibus, verùm etiam cum Archiepiscopis, & alijs viris prudentibus, quorum tunc de diuersis partibus magna erat apud Sedem Apostolicam multitudo, Nobili viro Marchioni Montisferrati, super hoc Sedem Apostolicam consulenti de communi consilio rescripsit hoc modo.

ARGVITVR MARCHIO DE pactis initis.

QVòd inter curas, & occupationes mundanas non solùm multiplices, sed vrgentes de salute animæ tuæ solicitus, & studiosus existis prudentiam, & deuotionẽ tuam in Domino commendamus; Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? *insuper* non redimet homo, nec dabit Deo placationem suam, nec precium redemptionis animæ suæ, *laborabit in æternum & viuet in finem: recepimus namque litteras tuas per dilectum filium B. tituli Sanctæ Praxedis Presbyterum Cardinalem nostro Apostolatui præsentatas, quibus nobis insinuare curasti, quòd corde contrito, & spiritu humiliato ad Apostolicæ commonitionis mandatum, spe indulgentiæ generalis inductus, votum Crucis solemniter emisisti, & ad id fideliter prosequendum intendisti semper animum incorruptum. Quòd autem illius adolescentis suscepisti ducatum, qui fatebatur Constantinopolitanum Imperium sibi de iure deberi, consilium fuit dilecti filij P. Sancti Marcelli presbyteri Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legati: nec tam humanum consilium, quàm necessitas importuna post Iadertinensis ciuitatis excidium ad requirenda victualia in Romaniam exercitus declinaret: verùm tu, & alij Crucesignati facientes de necessitate virtutem intendistis in ipsa principaliter procurare, vt Apostolicæ Sedi gratum impenderetis obsequium, & expectatum nihilominus Terræ sanctæ succursum, quod ad plenum consummasse putastis, cùm sinè sanguinis effusione, regia Vrbe capta, & occupatore Imperij effugato, restitutisque in ipsa patre, simul ac filio ad fastigium Imperatoriæ dignitatis, fecistis ipsos non coactos sacrosanctæ Apostolicæ Sedi tactis Euangelijs obedientiam exhibere, Imperiali nobis scripto transmisso, ad maiorem fidei firmitatem, vt quod ore promiserant, opere adimpleant. Cúmque vos ad nauigandum in Syriam totis viribus pararetis, innata Græcorum malitia iuramentis & pactis penitus violatis igitur dolo, & toxico, iter vestrum non semel tantùm, sed sæpe nequiter impedierunt, & ad occupationem Vrbis regiæ, vos in ipsorum perniciem renitentes & inuitos attraxit; qua, sola Dei virtute mirabiliter triumphata, quicquid tunc quocumque modo vel loco feciſtis voluntarij vel inuiti communicato Dei nostri consilio, semper habuistis in votis, vt per vos inobedientiæ filij redirent ad obedientiam matris suæ, tam debitam, quàm*

Digitized by Google

deuotam, & Orientalis Eccleſia, tamquam principale membrum ſuo capiti uniretur. Quod vt melius & plenius fieri poſſet Apoſtolicæ Sedis conſilium; ſinè quo perit penitus opera & expenſa, ſuſpenſi hactenus expectaſtis, & adhuc continuis deſiderijs expectatis. Quia verò ſignum Crucis prout aſſeris ſuſcepiſti ad delendum tuæ maculas iuuentutis, & quicquid apoſtaticæ labis à retroactis temporibus fragilitas humana contraxerat exterminanda, non vt graniùs & licentiùs ſub umbra religionis & Crucis vexillo peccares, & ad examinationis noſtræ calculum ſingula refertis, in omnibus, & per omnia te vis exponere conſilijs & mandatis: ità vt ſi Romanum ſtatum, & tui moram in ea nouerimus Apoſtolicæ Sedi, & Terræ promiſſionis efficaciter expedire, téque per hoc remiſſionem accipere peccatorum, nec abnuis pericula vel labores: alioquin non habito reſpectu ad poſſeſſiones & honorificentias quas obtines affluenter, illud tibi potiùs iniungamus per quod abundantiùs meteatis iram ſupremi Iudicis declinare. Sanè per ea quæ ſuperiùs ſunt deſcripta tacitis videris obiectionibus reſpondiſſe, quæ contra Cruceſignatos poſſint taliter interqueri. Cùm enim vos deuoueritis in obſequium Crucifixi ad liberandum Terram ſanctam de manibus paganorum, & ſub excommunicationis interminatione fuerit vobis inhibitum, ne terras Chriſtianorum inuadere, vel lædere tentaretis; niſi forſitan iter veſtrũ ipſi nequiter impedirent, aut alia iuſta & neceſſaria cauſa vobis occurreret, propter quam, interueniente Legati noſtri conſilio, aliud agere valeatis. Vos nullam in Græcos iuriſdictionem, aut poteſtatem habentes à probitate voti veſtri temerè declinaſſe videmini, non contra Sarracenos, ſed contra Chriſtianos arma mouiſtis, non intendentes ad recuperandum Hieruſalem, ſed Conſtantinopolim occupandum, terrenas opes cæleſtibus diuitijs præferendo, illud quod longè grauius reputat quòd quidam nec religioni, nec ætati, nec ſexui pepercere, ſed fornicationes, adulteria, & inceſtus in oculis omnium exercentes maritatas & viduas, ſed & matronas & virgines Deóque dicatas expoſuerunt ſpurcitiei garcionum. Nec imperiales ſufficit diuitias exhaurire ac diripere ſpolia maiorum pariter & minorum, niſi ad Eccleſiarum theſauros, & quod grauius eſt, ad ipſarum poſſeſſiones extenderetis manus veſtras, tabulas argenteas de altaribus rapientes, & violatis ſacrarijs, Cruces, iconas, & reliquias aſportantes, vt Græcorum Eccleſia quantumcumque perſecutionibus affligatur, ad obedientiam Apoſtolicæ Sedis redire contemnat, quæ in Latinis nonniſi proditionis exempla, & opera tenebrarum aſpexit, vt meritò illos abhorreat pluſquàm canes. Tu verò contra iuriſdictionem & poteſtatem indebitam, vel potiùs uſurpatam Apoſtolicæ Sedis Legati conſilium allegaſti, tamquam ex eo vobis licuerit cum præfato adoleſcente ad reſtituendum ſibi Conſtantinopolitanum Imperium proficiſci; quamuis & id poteris allegare, quòd cùm vos victualium defectus urgeret, ſinè quibus non poteratis votum Crucis implere, licuerit vobis propter cauſam adeò neceſſariam operas veſtras illi locare, qui iuſtam cauſam proſequi videbatur: præſertim cùm per hoc intenderitis finaliter ad Terræ ſanctæ ſuccurſum, & Apoſtolicæ Sedis augmentum. Cúmque pollicitam vobis, & debitam negauerint illi mercedem, iuramentis & pactis penitus violatis; quinetiam armis, igne, dolo, & toxico ſæpius attentauerint, tanquam in arcto poſiti, coacti fuiſtis vt contra ſchiſmaticos & periuros debita vobis iniuſtè negantes exerceretis debitam vltionem. Diuinum enim videtur fuiſſe iudicium vt qui tamdiu miſericorditer tolerati, & totiens non ſolùm ab alijs, ſed etiã à nobis ſtudiosè commoniti noluerunt redire ad Eccleſiæ unitatem, nec vllum Terræ ſanctæ ſubſidium impertiri, per eos qui ad vtrumque pariter intendebant, amitterent locum & gentem; quatenus perditis malè malis, terra bonis agricolis locaretur, qui fructum reddant temporibus opportunis, quemadmodum legitur in Daniele Propheta; Eſt Deus in cælo,

qui reuelat mysteria, mutat tempora & transfert regna, ipse dominatur in regno hominum, & cui voluerit dabit illud.

Vulgaris verò tenet sententia, quòd iura regnorum semper violenta fuerunt, quia iudicia Dei nonnunquam adeò sunt occulta, vt à Propheta dicantur abyssus multa; ità vt Apostolus clamare cogatur; O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quã incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? *Nos de tam profundo iudicio nolentes temerè iudicare, præsertim antequàm de veritate negotij plenius, cùm & illi potuerint iustè puniri propter peccatum quod commiserunt in Deum; & vos nihilominus iniustè punire, propter odium quod exercebatis in proximos; si tamen proximi sunt dicendi qui proximare contemnunt, cùm propter iustam illorum pœnam forsitan Dominus iustam vobis mercedem dederit: iuxta quod dixisse legitur in Propheta:* Quia seruisti mihi in Tyro, dabo tibi Ægyptum. *Vnde Assur virgam furoris sui appellat: illud omissis dubijs tibi pro certo duximus respondendum, in vno pariter & eodem tam Terræ sanctæ, quàm Apostolicæ Sedi, nec non animæ tuæ salubriter consulentes, vt sub timore Domini & spe veniæ terram diuino iudicio acquisitam teneas, & defendas, & tenendam ac defendendam acquiras, populos tibi subiectos in iustitia regens, sub pace conseruans, & religioni conformans; ita vt ecclesiastica bona restituas, secundùm propriam facultatem penitens, & satisfaciens de commissis; cùm huiusmodi res vix geri potuerit sinè piaculari reatu; quoniam qui tangit picem coinquinabitur ab ea, firmúmque geras in voto propositum, vt ad Terræ sanctæ succursum, cui te specialiter deuouisti prudenter & potenter intendas: cùm per hanc terram, illa de facili recuperanda speretur. Ad hæc cùm ad exempla patrum & fratrum tuorum, qui Sacrosanctam Romanam Ecclesiam de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta reuereri semper ac venerari per omnia studuerunt, tu nobis & Apostolicæ Sedi fidelis & deuotus existas, de plenitudine gratiæ nostræ, te reddimus omnino securum: sciturus pro certo, quòd ea cupimus operari quoties se obtulerit oportunitas, quæ ad honorem & profectum tuum debeant magnificè redundare. Datum, &c.*

SCRIBITVR PRÆLATIS ROMANIÆ.

QVia verò per Constantinopolitani detentationem Imperij, quod diuino iudicio sibi subiugauere Latini, Hierosolymitana prouincia sperabatur facilè liberari de manibus paganorum, ex tunc firmato proposito Dominus Papa cœpit ad eorum succursum qui Constantinopoli morabantur intendere diligenter, scribens pro illis Archiepiscopis, & Episcopis in hunc modum.

Vir vnus de Ramatha duas sibi copulauit vxores, Annam videlicet & Phenennam, sed quæ priùs fuit prolis gloria decorata, quoniam superbiuit vbi altera cœpit fecunditate sobolis in Domino exultare, meruit infamari, sicut ipsius Canticum manifestat. Et si quidẽ quæ super vmbra legis historialiter accidisse leguntur, cùm secundùm Apostolum omnia illis contingerent in figuram, spiritualiter euenerint in populo Dei tempore gratiæ reuelare, vt à Moysi facie sublato velamine per Euangelicæ doctrinæ fulgorem tenebrosa aqua in nubibus aëris eluceſcat, & significans appareat euidenter. Mediator enim Dei & hominũ homo Christus Iesus vnus omnino non confusione substantiæ, sed vnitate personæ duas conuocans ad se gentes, Græcum videlicet populum & Latinum, ipsos sibi coniunxit per fidei

Sacramenta.

Digitized by Google

Sacramenta. Sed alter eorum videlicet Græcus, qui ſepteno Eccleſiarũ numero gloriatur, de quibus & earum Angelis mentionem facit in Apocalypſi Ioannes, vbi Latinorum Eccleſiæ vidit funiculos dilatari, quaſi ſtimulis inuidiæ agitatus ab vnitate diſceſſerit, non attendens quòd cùm ſponſus pronunciaſſet in Canticis: Sexaginta ſunt Reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus. *Statim adiunxit*; Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ: Viderunt eam filiæ Sion, & beatiſſimam prædicauerunt, & Reginæ & concubinæ laudauerunt. Nam multæ filiæ congregauerunt diuitias; hæc autem ſupergreſſa eſt vniuerſas. *Poſtquàm autem Græcorum populus rupto vinculo pacis ab vnitate diſceſſit, elanguit enim circa fidem, renuens confiteri quòd Spiritus Sanctus, qui eſt vnitas, æqualitatiſque connexio procedat à Filio, ſicut à Patre procedit. Quia igitur circa proceſſionem Spiritus Sancti renuit profiteri veritatem, meritò tenebras mentis incurrit eum, cùm ipſe Spiritus Sanctus doceat omnem veritatem, ſicut Filius in Euangelio proteſtatur; Spirituali enim intellectu priuatus, quia peccauit in Spiritum, fermentum non eiecit à domo, vt epularetur in azymis ſinceritatis, & veritatis: ſed veteri fermento retento Corpus Chriſti, quantum in ipſo eſt comedit fermentatum.* Benedictus autem Dominus, & Pater Domini noſtri IESV CHRISTI, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, *qui ſuam volens Eccleſiam conſolari, vt Ephraim conuertatur ad Iudam, & ad Hieruſalem Samaria reuertatur, ſuper eumdem populum, quaſi mõtem caliginoſum ſignum dignatus mirabiliter eleuare, ac eius portas ſanctificati Domini ſuperingreſſi Græcorum Imperium, à ſuperbis ad humiles; à ſuperſtitioſis ad religioſos, à ſchiſmaticis ad catholicos, ab inobedientibus transferens ad deuotos. Cùm enim Chriſtianus exercitus illuc cum Alexio Iſaacij adueniſſet, & capta vrbe Conſtantinopoli idem fuiſſet Alexius comitatus, ductus exercitus ibidem propoſuit hiemare. Sed quid nouus Imperator pro beneficijs ſibi ab eodem collatis rependere ſtuduerit, longum omne præſenti pagina enarrare. Verùm vt multa breuiùs perſtringamus, eorum malitia, quaſi Amorrhæorum completa, dextera Domini fecit virtutem, & exaltauit exercitum Chriſtianum, illos digna vltione percutiens, ac eorum terram auro, vel argento, gemmiſque refertam, frumento, vino, & oleo ſtabilitam & bonorum omnium copijs affluentem exercitui tribuens memorato. Expulſis igitur de Conſtantinopoli Græcis, & eorum terra pariter ſubiugata, communi, & vnanimi ſublimare: vt videatur in illo completum quod fuerat de Cyro prædictum*: Subijciam, *inquit*, ante faciem eius gentes, & dorſa regum vertam. Imperaui coram eo ianuas, & portæ non claudentur. Ego ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo, portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam, & dabo tibi theſauros abſconditos, & arcana ſecretorum. *Hic igitur mirabiliter ſublimatus nobis humiliter ſupplicauit, vt Apoſtolicæ Sedis deuotos clericos, ſimul ac laicos, nobiles & ignobiles, cuiuſlibet conditionis, & ſexus, Apoſtolicis dignaremur exhortationibus inuitare, vt ad ipſius accedant Imperium, ab eo ſecundùm qualitates & merita gratas diuitias recepturi. Attendentes igitur quòd mutatio huius Imperij dexteræ mutatio ſit Excelſi, & ab eo factum ſit iſtud qui tempora mutat, & transfert regna; cùm per illud Terræ Sanctæ poſſit vlteriùs ſubueniri, quin potiùs cùm per illud iſta credatur poſſe recuperari de leui, Fraternitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, per Apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus tam clericos, quàm laicos efficaciter inducatis, vt ad capeſſendas ſpirituales pariter, & temporales diuitias ad præfatum Imperium accedant, quòd, vt eius verbis vtamur,*

cùm sufficiat vniuersis, quos ad eum Christianæ religionis zelus adduxerit singulos vult & potest secundùm status suos, veritatémque natalium & augere diuitijs, & honoribus ampliare, vt Constantinopolitano Imperio roborato, & in deuotione Apostolicæ Sedis ibidem Ecclesia stabilita, Imperator ad expugnandas barbaras nationes, quæ terram in qua Deus noster Rex ante sæcula, nostram dignatus est operari salutem, peccatis exigentibus detinet occupatam, manu forti, & brachio extento valeat properare. Sperantes in Domino IESV CHRISTO quòd ipse qui per eum iam cæpit mirabiliter operari, opus incæptum ad laudem & gloriam nominis sui mirabiliùs consummabit. Nos igitur ijs qui accedentes ad ipsum in Terræ sanctæ subsidium laborauerint, illam concedimus indulgentiam peccatorum, quam alijs Crucesignatis Apostolica Sedes indulserit.

Præfatus autem Balduinus Comes Flandrensis, postquàm ad Constantinopolitanum Imperium extitit sublimatus, per Nuntios & apices suos vocauit ad se præfatum P. tituli Sancti Marcelli presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum in Hierosolymitana prouincia existentem, vt accedens in Græciam de personis & rebus Ecclesiasticis auctoritate Apostolica ordinaret. Porrò cùm sæpedictus Soffredus tituli sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis similiter Apostolicæ Sedis Legatus nollet ibi remanere post illum, ambo pariter recedentes Constantinopolim accesserunt, facta priùs sex annorum treuga cum Sarracenis, & tanta eos sequuta est multitudo non solùm laicorum, sed etiam clericorum, quòd alienigenæ penè omnes, & indigenæ multi, Hierosolymitanam prouinciam deserentes, Constantinopolim adierunt. Sed præfatus Soffredus modicam faciens ibi moram per Thessalonicam, vbi cum Marchione Montisferrati est aliquandiu commoratus, ad Sedem Apostolicam est reuersus. Qualiter autem Dominus Papa scripserit super his & alijs præfato P. tituli Sancti Marcelli presbytero Cardinali apud Constantinopolim existenti eius litteræ manifestant, quarum tenor est talis.

LITTERA INNOCENTII PAPÆ ad Legatum qui dimiserat Terram Sanctam.

Scribitur Legato in Græciam.

AVdito iampridem quòd tu, & dilectus filius noster Soffredus tituli Sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, relicta in multæ necessitatis articulo Hierosolymitana prouincia Constantinopolim nauigio veneratis, mirati sumus non modicũ & turbati, eidem imminens periculum formidantes: & ecce quod verebamur accidit, & quod timuimus iam euenit. Nam præter id quod bonæ memoriæ Patriarcha Hierosolymitano tunc temporis viam vniuersæ carnis ingresso, Ecclesia Hierosolymitana vacabat, & ex guerra, quæ tunc inter karissimum in Christo filium nostrum Regem Armeniorum illustrem, & Tripolitanum Comitem, super principatum Antiochenum vertitur inter Christianos æmulatio quædam erat, postmodùm ex inclytæ recordationis A. Regis Hierosolymitanorum, & filij eius obitu improuiso, regnum Hierosolymitanum penè penitus enim est reginæ destitutum. Et quia vos qui debueratis ibidem maius expectare subsidium, & ad succurrendum eidem terræ tam exemplo, quàm verbo alios inuitare, pro vestræ voluntatis arbitrio exinde in Græciam nauigastis, non solùm peregrini, sed indigenæ Terræ Sanctæ vestris vestigijs inhærentes Constantinopolim deuenerunt, Venerabili Fratre nostro Archiepiscopo Tyrensi vos pariter subsequuto. Remansit ergo terra illa recedentibus vobis viris & viribus destituta; & facta sunt nouissima eius horum occasione peiora prioribus, cùm omnes amici eius illam vobiscum

Digitized by Google

reliquerint, nec ſit qui conſoletur eam ex omnibus caris eius. Vnde facti videntur hoſtes eius in capite, ſi fedus treugarum voluerint violare, quod etiam à quibuſdam dicitur rege ac filio eius exſpirantibus exſpiraſſe. Turbamur igitur intrà nos ipſos non modicum, & contra vos meritò commouemur, quòd in hoc conſilium deuenistis, vt ſimul linqueretis illam, quam Dominus ſua præſentia conſecrauit, & in qua noſtræ redemptionis myſteria Rex noſter ante ſecula, nouiſſimis temporibus eſt mirabiliter operatos.

Quamuis ſanè venerabilis frater noſter quondam Epiſcopus Vercellenſis in Patriarcham Hieroſolymitanum fuerit poſtulatus, & nos poſtulationem approbantes eiuſdem, iam ei pallium duxerimus concedendum, propter occupationes tamen multiplices non tam citò forſan poterit transfretare. Debueratis ergo cauſam veſtræ legationis attendere, ac ſolicitè cogitare, quòd non ad capiendum Conſtantinopolitanum Imperium, ſed defendendas reliquias Terræ ſanctæ, ac perdita, ſi daret Dominus, reſtauranda vos duxerimus delegandos, mittentes vos non ad capeſſendas temporales diuitias, ſed promerendas æternas, cùm nos & fratres noſtri vobis in expenſis prouiderimus competenter. Audito autem nuper, & per tuas litteras intellecto, quòd vniuerſos Cruceſignatos, qui in defenſione Conſtantinopolis à præcedenti Martio, vſque ad proximum morarentur, à voto peregrinationis & onere Crucis abſolueras, contra te non potuimus non moueri; cùm nec potueris, nec debueris talia vllatenus attentare, quicumque tibi contrà ſuggeſſerint, & quocumque modo ſeduxerint mentem tuam. Cùm enim ad hoc principaliter aſſumpſerint ſignum Crucis, & hoc præſertim vouerint Deo ſuo, vt in Terræ ſanctæ ſubſidium transfretarent, & à via poſtmodum errantes inimium temporalia commoda vſque hodie ſunt ſecuti: vtrùm tibi licuerit immutare taliter, imò peruertere potiùs votum tam ſolemne ac pium tibi relinquimus diſcernendum: ecce etenim, quod cum mœrore ac rubore deferimus, vnde videbamur hactenus profeciſſe deficimus, & anguſtamur vnde credebamus potiſſimum dilatari. Quo modo enim Græcorum Eccleſia quantumcumque perſecutionibus affligatur ad vnitatem Eccleſiæ, & deuotionem Sedis Apoſtolicæ reuertetur, quæ in Latinis nonniſi proditionis exempla, & opera tenebrarum adſpexit, vt iam meritò illos abhorreat tamquam canes. Illi enim qui non quæ ſua ſunt, ſed quæ IESV CHRISTI quærere credebantur, gladios quos exercere debuerant in paganos, Chriſtianorum ſanguine cruentantes nec religioni, nec ætati, nec ſexui pepercerunt, inceſtus, adulteria, & fornicationes in oculis omnium exercentes, & tam matronas, quàm virgines, & Deo dicatas exponentes ſpurcitijs garcionum. Nec ſuffecit eiſdem Imperiales diuitias exhaurire, ac diripere ſpolia Principum & minorum, niſi ad theſauros Eccleſiarum, & quod grauius eſt, ad ipſarum poſſeſſiones extenderent manus ſuas, tabulas argenteas etiam de altaribus rapientes, & inter ſe confringentes in fruſta, violantes ſacraria, & Cruces, & Reliquias aſportantes. Præterea cùm latere non poſſit quod inter tot millia hominum eſt præſumptum, numquam Sarraceni qui capta Conſtantinopolitana vrbe nimio fuerant timore perculſi, ex quo intellexerint, quod Cruceſignati poſt annum ſint ad propria redituri, & iam in eos vltio diuina deſæuiat, quæ iniquitates ipſorum iam incipit flagellare, animos non reſument, & pauculas oues quas velut in deſerto Luporum morſibus reliquiſtis, niſi ſola eis Dei dextera reſtiterit non vorabunt?

Qualiter nominet Epiſcopum Innocentius

Nos quoque qua fronte de cetero populum Occidentis ad Terræ ſanctæ ſubſidium,

Digitized by Google

& Imperij Constantinopolitani poterimus inuitare, quibus etsi non ob culpam propriam, tamen propter factum tuum aliqui forsitan imputabunt, quòd Crucesignati relicto peregrinationis proposito absoluti ad propria reuertuntur, & qui prædictum Imperium spoliarant, illo immunito relicto, referti spolijs terga vertant. Non sit ergo in ore verbum Domini alligatum, nec sis tamquam canis mutus latrare non valens; sed hoc loquere publicè, ac coram omnibus protestare, vt tantò te ampliùs pro Deo, & propter Deum obiurgantem inueniant, quantò magis inuenerunt te hactenus negligentem.

LITTERA DOMINI PAPÆ DIRECTA
Imperatori super electione noui Patriarchæ.

QValiter autem fuerit ad electionem Patriarchæ processum ex litteris Domini Papæ colligitur euidenter in hunc modum Imperatori directis.

Postquam dextera Domini quæ glorificata est in virtute, Constantinopolitanum Imperium à Græcis transtulit in Latinos, volentes ij, qui fuerant in exercitu Latinorum, Imperio ipsi de persona idonea prouidere, ex principibus Galliarum Imperatorem concorditer elegerunt. Vt autem Veneti qui fuerant laboris participes, essent pariter consortes honoris, placuit Latinis in communi, vt de clero Venetiarum assumeretur vir idoneus vt præferretur Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcha. Cùm ergo quidam clerici Venetorum fuissent Ecclesiæ Sanctæ Sophiæ seruitio deputati, ne acephali, sinè capite viderentur de præficiendo sibi pastore tractantes conuenerunt in vnum, & dilectum filium B. Subdiaconum nostrum in Patriarcham vnanimiter elegerunt, & confirmationem electionis suæ per nuncios proprios, à nobis humiliter postulauere, Nobili viro Duce Venetorum per solemnes nuncios suos idem cum instantia requirente Imperialis quoque sublimitas per suas nobis litteras supplicauit, vt conuentiones inter eum & peregrinos ex vna parte, ipsúmque Ducem & Venetos ex altera initas ante debellationem regiæ Ciuitatis, suíque sigilli impressione munitas, nos ratas dignaremur habere, ac eas auctoritatis Apostolicæ munimine roborare: scire nos volens, vt eius verbis vtamur, quòd cum memorato Duce, ac Venetis bonam societatem habuerat ac fidelem, & eos cooperatores probissimos & efficaces ad honorem Dei & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Imperij Constantinopolitani, sicut eorum opera testabantur inuenerat, & in futuro desiderabat habere, cùm ad Imperij regnum & subuentionem Terræ sanctæ, ac vnitatem Ecclesiæ conseruandam vtilis & necessaria esset societas eorumdem: nec sinè societate ipsorum pariter & amore ad honorem Dei & Apostolicæ Sedis regi posset idem Imperium competenter. Idem quoque nobis sub verbis eisdem Nobiles viri Bonifacius Marchio Montisferrati, Blesensis, & Sancti Pauli Comites per suas litteras intimarunt. Nos ergo scriptum conuentionum ipsarum eiusdem Imperatoris, & ipsorum Marchionis, & Comitum sigillis munitum coram nobis perlegi facientes, continere perspeximus in eisdem, vt Clerici partis illius, de qua non contingeret Imperatorem assumi liberè sibi eligerent Patriarcham. Cùm ergo huiusmodi nobis fuisset electio præsentata, licèt de persona electa ex mora diutina quam apud Sedem fecit olim, nos & fratres nostri sufficientem notitiam haberemus; vtpote quam noueramus genere nobilem, honestam moribus, prudentia circumspectam, & competenter litteris eruditam, electionē tamen examinauimus iuxta morem, & eam inuenimus contra formam canonicam attentatam, non tam ex eo, quòd à multis extitit contradictum, & ab aliquibus etiam appellatum, etsi postmodùm fuerit à contradictione pariter & appellatione recessum: quàm pro eo quòd cùm Laicis quan-

Digitized by Google

tumcumque religiosis disponendi de rebus ecclesiasticis nulla fit attributa facultas, autoritate alicuius Principis secularis in Constantinopolitana Ecclesia nec potuerat, nec debuerat eligi Patriarcha. Sed nec Clerici Venetiarum, qui Ecclesiæ Sanctæ Sophiæ se Canonicos electos appellant, in eadem Ecclesia ius habebant eligendi; cùm in ea, nec per nos, vel Legatos, aut delegatos nostros fuerint instituti. Propter quod electionem ipsam de communi fratrum nostrorum consilio curauimus in publico consistorio reprobare. Verùm cùm personarum delictum in damnum Ecclesiarum non debeat redundare; nec idem Subdiaconus in aliquo deliquisset, vtpote qui absens fuerat & irrequisitus electus, memores precum iamdicti Imperatoris, quæ non solùm vtilitatem, verùm & necessitatem innuere videbantur, & eidem Ecclesiæ, cuius ad nos ordinatio specialiter pertinebat, prouidere volentes, ac sub ea spe Venetus gratiam exhibere, vt ad obsequium Crucis Christi fortiùs accingantur, ex collata nobis plenitudine potestatis, eumdem Subdiaconum nostrum, tamquam membrum Apostolicæ Sedis elegimus, & confirmamus eidem Ecclesiæ Patriarcham. Monemus igitur Imperatoriam dignitatem consulimus & exhortamur, quatenus Patriarcham ipsum, cùm ad Constantinopolitanam accesserit ciuitatem benignè recipias, & honores, & tamquam Episcopum & pastorem animæ tuæ humiliter venereris, & in iustitijs suis, & Ecclesiæ sibi commissæ manuteneas, & defendas, taliter in terris honorantes eumdem, vt ab eo cuius minister existit merearis in cælestibus honorari.

De electione reprobata.

LITTERA PAPÆ AD VENETOS, PETENTES pacta inter Francos & ipsos inita obseruari.

QVid verò Duci Venetorum responderit petenti pactiones inter Francos & Venetos initas confirmari, ipsius litteræ ad illum directæ demonstrant. Venientes, inquit, ad Apostolicam Sedem filios dilectos..... & A. Nobiles ciues Venetorum nuncios tuos benignè recepimus, & quæ coram nobis proponere curauerunt audiuimus diligenter. In nostra igitur præsentia constituti conuentiones quasdam inter se & Venetos ex vna parte, & karissimum in Christo filium nostrum B. Constantinopolitanum Imperatorem illustrem, & Francos ex altera concorditer initas asserebant; quas ne quis violare præsumeret petebant sub pœna excommunicationis per Sedem Apostolicam inhiberi; vt quicumque videlicet veniret de cetero contra eas, excommunicationis sententiæ subiaceret. Super hac autem prima petitione cum fratribus nostris habito diligenti tractatu inuenimus, quòd ipsi petitioni penitus contradicunt: hoc enim in conuentionibus ipsis Capitulum est expressum: Vt inter Venetos & Francos possessiones ecclesiasticæ diuidantur, reseruata clericis portione de qua possint honorificè sustentari. Sanè cùm Ecclesiarum thesauros non sinè Creatoris offensa manu diripuerint violenta, maiorem culpam incurrerent si spoliatas thesauris ecclesias suis possessionibus mutilarent. Nec decet Apostolicam Sedem illos hoc modo defendere, qui sic Ecclesiasticam offenderent dignitatem.

Præterea cùm ad honorem Ecclesiæ Romanæ huiusmodi sint initæ pactiones, & fere in singulis hoc expressum, vt ad honorem eius omnia prouenirent, nec debuimus, nec potuimus confirmare, quod contrà iuramentum ab vtraque parte communiter præstitum honori Sedis Apostolicæ derogaret. Insuper cùm in te ac in sex de Consiliarijs tuis, & Nobilem virum Marchionem Montisferrati, ac sex de Consiliarijs suis addendi vel minuendi sit collata facultas, qualiter in laïcorum arbitrio nostram sententiam poneremus, vt illi sententiam excommunicationis incurrerent, qui nobis ignotas, & sacris forsan canonibus

inimicas constitutiones laïcas non seruarent. Cúmque dilectus filius B. clericus Constantinopolim sit venturus, non fuerat de possessionibus Ecclesiæ Constantinopolitanæ ante aduentum ipsius aliquid disponendum à laïcis, vel confirmandum à nobis quod posset in iuris eius iniuriam, & Ecclesiæ suæ dispendium redundare.

Idem igitur Dominus Innocentius præfatum Constantinopolitanum electum Sabbato quatuor Temporum Quadragesimæ in Diaconum ordinauit, & in Sabbato hebdomadæ medianæ in sacerdotem promouit, ac sequenti Dominica Romæ apud Sanctum Petrum in Episcopum consecrauit, ac postmodùm contulit ei pallium in signum videlicet plenitudinis Pontificalis Officij, de corpore Beati Petri Apostoli sumptum, recepto ab eo fidelitatis obedientiæ iuramento sub ea forma iurandi antiqua, & approbata, secundùm quam Primates & Metropolitani solent in susceptione pallij Romano Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ iurare, priuilegium sibi sub hac forma concedens.

PRIVILEGIVM INNOCENTII CONCESSVM Patriarchæ Constantinopolitano.

PRærogatiua dilectionis & gratiæ, quam Apostolica Sedes exhibuit Ecclesiæ Byzantinæ cùm eam in Patriarchalem Sedem erexit ecclesiasticæ plenitudine potestatis, quam non homo, sed Deus; imò verùs Deus homo in beato Petro Ecclesiæ Romanæ concessit euidenter attestatur, & quòd Romanus Pontifex eius vicarius sit ostendit, qui & primos nouissimos facit, & nouissimos primos. Sanè cùm eadem Ecclesia quæ tunc Byzantina, nunc Constantinopolitana vocatur, nec nomen, nec locum inter sedes Patriarchales haberet, Apostolica Sedes fecit ei nomen grande, iuxta nomen magnorum qui in terra, & ipsam quasi de puluere susciatam vsque adeò sublimauit, vt eam tam Ecclesiæ Alexandrinæ, quàm Antiochenæ, ac Hierosolymitanæ dignitatis priuilegio anteferret, atque post se præ cæteris exaltaret: ità quòd cùm multæ filiæ diuitias congregauerint, hæc sola per matris gratiam specialem supergressa fuerit vniuersas. Licèt autem eadem Ecclesia interdum ab obedientia Sedis Apostolicæ declinauerit; quia tamen ad eam per Dei gratiam humiliter est reuersa, tuis precibus annuentes, eandem Ecclesiam, cui Deo autore præesse dignosceris, sub beati Petri, & nostra protectione sumimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Præterea quascumque possessiones, & quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificis, &c. vsque *adipisci. firma tibi, tuísque successoribus & illibata consistant. Libertates etiam & immunitates eiusdem Ecclesiæ ac consuetudines rationabiles & antiquas, quæ Apostolicæ Sedis non obuiant institutis, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Pallium quoque, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, fraternitati tuæ Apostolicæ Sedis liberalitate largimur, quo intra Ecclesias tuæ iurisdictioni subiectas in solemnijs Missarum viaris diebus inferiùs denotatis. Videlicet in Natiuitate Domini, festiuitate protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphaniæ hypopanti, Dominica in Ramis palmarum, Cœna Domini, Sabbato Sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festiuitatibus Sanctæ Mariæ, Natali beati Ioannis Baptistæ, solemnitatibus omnium Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, dedicationibus Ecclesiarum, Episcoporum consecrationibus, ordinationibus clericorum, principalibus festiuitatibus Ecclesiarum tuarum, & anniuersario consecrationis tuæ die, & tam Imperatoris, quàm aliorum magnatum, & Principum sepulturis. Ad in-*

Digitized by Google

dicium etiam gratiæ plenioris, autoritate tibi propria indulgemus, vt Archiepiſcopis ſuffraganeis tuis vſum pallij præſentis indulgentiæ autoritate concedas: ab eis pro te, quod canonicum fuerit, pro nobis autem & Eccleſia Romana ſponſionem obedientiæ recepturus. Portà Crucem, videlicet vexillum Dominicum per quemcumque locum te tranſire contigerit, excepta vrbe Romana, & loco in quo fuerit Romanus Antiſtes ante te deferendi licentiam impartimur, & in proceſſionibus tuis tibi concedimus vſum.

Præſenti ſcripto nihilominus ſtatuentes, vt vniuerſi clerici cuiuſcumque nationis & gentis in ciuitate, vel Diœceſi Conſtantinopolitana eccleſias vel beneficia eccleſiaſtica obtinentes, tibi & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ reuerentiam exhibeant debitam & deuotam. Salua tamen in omnibus Apoſtolicæ Sedis autoritate, reuerentias & honore. Has etiam Indulgentias eidem Patriarchæ conceſſit.

Sicut Dominus in Romanam Eccleſiam per beati Petri merita, ſua dona effudit: ſic eius priuilegium ampliauit, vt quantumlibet in alios fuerit liberalis, nec detrimentum inde honoris timeat, nec diſpendium poteſtatis; vtpote quæ nihil ſibi ſubtrahit, cùm alijs maxima etiam elargitur, nec aufert quod confert, nec quod donat amittit. Ipſa etenim in eos, quos in partem ſuæ ſolicitudinis euocat, ſic diſpenſat onera, & honores, vt non minùs eam omnium Eccleſiarum cura ſolicitet, & plenitudo eccleſiaſticæ poteſtatis adornet, quam non patitur Petri priuilegium minorari.

Cùm igitur ad Apoſtolicam Sedem perſonaliter laboraris, & per impoſitionem manuũ noſtrarum Diaconatus, & presbyteratus ſuſceperis Ordines, & in Epiſcopum tandem fueris conſecratus, ſpecialem gratiam tibi facere volumus, & te perſonaliter intendimus honorare. Eapropter Venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, autoritate tibi præſentium indulgemus, vt ſubditos tuos qui in clericos, & alios viros religioſos manus iniecerint violentas, autoritate ac vice noſtra ſecundùm Eccleſiæ formam abſoluas; niſi forſan ità enormis fuerit exceſſus, vt meritò credas eos ad Sedem Apoſtolicam deſtinandos. Falſariorum quoque abſolutionem tuæ fraternitati committimus, ſi forſan in ſigillo tuo, vel ſubditorum tuorum vitium commiſerint falſitatis. Vt autem tamquam ſponſus de thalamo matris procedas ad ſponſam, circumdatus varietatibus, & indulgentiarum noſtrarum decoratus amictu, tibi perſonaliter indulgemus, vt ſi qui Reges in Conſtantinopolitano Imperio fuerint inungendi, dum tamen à te inunctio poſtuletur, & aſſenſus Imperialis accedat, inungas. Quia igitur datur ex gratia, quòd apud nos fueris gratioſus, effuſa ſuper te monſtrabit copia gratiarum. Tuis igitur precibus annuentes fraternitati tuæ perſonaliter indulgemus, & vt diebus Dominicis, & præcipuis ſolemnitatibus, cùm neceſſe fuerit perſonas idoneas in Subdiaconos valeas promouere: & cùm in Eccleſia Conſtantinopolitana vel nulli, vel pauci ſint canonicè inſtituti, ad eam ſub Apoſtolica obedientia idoneos viros aſſumas, nec ſanguini aliter quàm deceat acquieſcas; ſed merita ponderes, & litteraturam attendas; quoniam in omni gente qui facit iuſtitiam acceptus eſt Domino. Licèt in forma iuramenti quod nobis in ſuſceptione pallij ſecundùm generalem conſuetudinem præſtitiſti, hoc ſpecialiter ſit expreſſum, vt poſſeſſiones ad menſam tui Epiſcopatus ſpectantes nec vendas, nec dones, nec pignori obliges, nec de nouo infeudes, nec aliquo modo inconſulto Romano Pontifice alienes: quia tamen nouitatem tuã, & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ neceſſitatem, ac totius terræ turbationem allegans, ſuper hoc nos duxiſti humiliter conſulendos, ne pro ſingulis ad nos negotijs recurrere compellaris, vt in talibus cùm neceſſe fuerit de prudentum virorum conſilio ſtatuas, quod eidem Eccleſiæ, ac tibi videris expedire, autoritate tibi præſentium licentiam impartimur. Autoritate præ-

Digitized by Google

ſentium inhibemus, ne obeunte te nunc Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Patriarcha, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, vllus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi qui fuerit electus ſecundùm canonicas ſanctiones. Cùm autem ſecundùm morem eccleſiaſticum fuerit conſecratus, ad Sedem Apoſtolicam nuntios ſuos mittat, pallium de corpore beati Petri ſumptum, in ſignum videlicet plenitudinis pontificalis officij petiturus; in cuius ſuſceptione iuramentum nobis & ſucceſſoribus noſtris, ſecundùm Apoſtolicæ Sedis conſuetudinem, quod tu & ipſe nobis ſuſcepto pallio præſtitiſti, ſinè conditione qualibet exhibebit. Ad hæc tuæ fraternitati concedimus vt liberè à ſubditis tuis cùm neceſſe fuerit ad tuam audientiam appelletur; niſi cùm negotium fuerit ab Apoſtolica Sede commiſſum; ità quòd tu appellationibus ad Romanam Eccleſiam interpoſitis humiliter deferas & deuotè: licèt nulli penitus iniuriam facimus cùm vtimur iure noſtro, nec depereat quidquam aliquibus cum collatam nobis eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudinem exercemus; Conſtantinopolitanæ tamen Eccleſiæ prouidere volumus ad cautelam, & doloſa labia, & linguam malignam habentibus materiam ſubtrahere murmurandi. Quamuis igitur eiuſdem Eccleſiæ vtilitate, ac neceſſitate cogente, vtpote quæ poſt Conſtantinopolitanum Imperium deuolutum ad Latinos non fuerat ordinata; cùm non ad alium, ſed ad nos tantùm eius ordinatio pertinebat, te in Conſtantinopolitanum elegerimus, & eligendo confirmauerimus Patriarcham, ac munus tandem conſecrationis tibi duxerimus impẽdendum; quia tamen eidem Eccleſiæ auferre nolumus electionis canonicæ libertatem, in qua ipſam potiùs manutenere proponimus, & fouere, nolumus vt ex facto noſtro aliquod ei præiudicium generetur, quò minùs cùm eam vacare contigerit canonicè ordinetur.

Idem igitur Patriarcha Venetias eſt reuerſus, vt inde Conſtantinopolim nauigaret: ſed à Venetis eſt compulſus, quaſdam eum facere illicitas pactiones, quæ cùm ad Summi Pontificis notitiam peruenisſent, eas omnino caſſauit, ſicut per litteras eidem Patriarchæ directas apparet.

LITTERA PAPÆ AD PATRIARCHAM caſſans illicitas pactiones.

AD hoc Deus Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, qui plenitudinem habet eccleſiaſticæ poteſtatis, ſuper gentes & regna conſtituit, vt iuxta verbum propheticum euellat, & deſtruat, diſſipet & diſperdat, quæ in agro Dominico ſuæ culturæ commiſſo inutilia repererit & nociua, iuxta quod alibi ſibi præcipitur à Domino, per Prophetam: Diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes. *Nos igitur attendentes iuramentum illud, quaſi prorſus illicitum non eſſe ſeruandum, quod à te Venetijs conſtituto fuit à Venetis violenter extortum, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit, vt videlicet neminem ſis facturus Canonicum in Eccleſia Sanctæ Sophiæ, niſi Venetum natione, vel qui continuè per decennium Venetijs habitaſſet: quóque bona fide modis omnibus quibus poteris laborabis, vt ſemper in Eccleſia ſanctæ Sophiæ ſit Venetus Patriarcha, ſaluo in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, autoritate, reuerentia, & honore; licèt hæc conditio ſit à te adiecta, vt non ſit in ſcriptis redacta. Præſentium tibi autoritate mandamus & in virtute Spiritus ſancti præcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obſerues, cùm Sanctuarium Dei non ſit hereditario iure ab aliquibus poſſidendum, ſed in omni gente, qui facit iuſtitiam acceptus eſt Deo, præcauens diligenter ne poſthac Apoſtolicæ Sedis præceptum in præmiſſis articulis violes, iterúmque delinquas; quoniam ſi deceetero ſolos Venetos in*

Eccleſia

Digitized by Googl

Eccleſia Sanctæ Sophiæ Canonicos inſtitueris, & ad hoc impenderis operam qualemcumque, vt ſemper in eadem Eccleſia ſit de Venetijs Patriarcha, in ipſa non ponendo Canonicum niſi iuret, quòd numquam alium niſi de Venetijs eliget aut recipiet Patriarcham, nulla deinceps ratione ſuper his poteris excuſari. Sed nec illud obſerues, quod abſque iuramento diceris promiſiſſe, vt neminem Archiepiſcopum præter Venetum in tota facies Romania. Ne verò prætextu iuratoriæ cautionis, aut cuiuſcumque promiſſionis obtentu talia de cetero præſumantur, aut ſi præſumpta ſunt obſeruentur,

Nos obligationes huiuſmodi autoritate Apoſtolica irritamus, ſub interpoſitione anathematis prohibentes, nequis eas obſeruare præſumat, tibíque præcipimus, vt id Canonicis Sanctæ Sophiæ non ſolùm inſtitutis, ſed etiam inſtituendis cautè denuncies, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licèt autem pluris debueris Deum timere quàm homines, ne iurares aliquid propter homines contra Deum, ſi tamen in illo iuramento per vim & metum extorto, præſcriptam adhibuiſti cautelam, vt iuraueris ſaluo in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, aut reuerentia, & honore, nos tibi delictum tuum humiliter confitenti ex ſpeciali gratia indulgemus, vt huiuſmodi iuramentum nullum poſſit tibi præiudicium generare, dummodo præceptum quod ſalubriter tibi fecimus ad ſaluandum ius, autoritatem, & honorem Apoſtolicæ Sedis, contra cuius ſtatuta, ea quæ ſunt iurata redundant, fideliter exſequaris. Ceterùm etſi præſcripta nobis à tuis nuntijs ſecretò fuerint intimata, noueris tamen pro certo, quòd quædam eorum certa relatione priùs fuerant noſtris auribus patefacta. Tolluntur obligationes.

Cùm igitur Patriarcha Conſtantinopolim peruenisſet antequàm ciuitatem intraret nuntios & litteras deſtinauit ad clerum & populum vniuerſum, vt ei obuiam procedentes debito ipſum reciperent cum honore. Clerici verò Francorum noluerunt ipſum recipere, vel ei aliquatenus obedire, aſſerentes promotionem eius per ſuppreſſionem veritatis, & expreſſionem falſitatis ab Apoſtolica Sede fuiſſe ſubreptam, & ab ea in præſentia vnanimiter appellauerunt, quorum appellationi cenſuit deferendum, & ideò noluit illos compellere ad exhibendum obedientiam Patriarchæ.

Sed nec ipſi excommunicationis ſententiam ſeruauerunt, quam in eos idem protulit Patriarcha, & ſic in diſcordia permanſerunt, donec Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ preſbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, ad Conſtantinopolitanam vrbem peruenit; qui tandem compoſuit inter eos. Hunc Dominus Papa conſtituit generalem Legatum per totum Imperium Romaniæ, ipſum à latere ſuo de nouo tranſmittens tunc, quia Legatus à Sede Apoſtolica nouiter deſtinatus in maiori reuerentia, & honore debebat haberi, ſicut apparuit ex poſtfacto. Nam qualiter & ipſe proceſſerit, & quid egerit in proceſſu, ipſius litteræ ad Dominum Papam directæ demonſtrant. Memini inquit Paternitati veſtræ litteras intimaſſe.

PRIVILEGIVM INNOCENTII compoſitionis.

COmpoſitionem igitur factam inter Patriarcham & Francos ſuper poſſeſſionibus Eccleſiarum, quæ ſecundùm diuiſionem factam inter Francos & Venetos peruenerant ad eoſdē, ad petitionē vtriuſque partis Dominus Papa firmiter obſeruari præcepit hoc modo.

Inſtantia noſtra cottidiana, ſolicitudo videlicet Eccleſiarum omniū, quæ nobis imminet Deo diſponente nos admonet & inducit, vt ijs quæ deliberatione prouida pro Eccleſiarum

Digitized by Google

vtilitatibus ordinantur robur Apostolicum apponamus; ne tergiuersatione malorum, qui Ecclesiarum profectibus inuident & quieti, ea in detrimentum ipsarum valeant reuocari. Cùm igitur inter te, & clerum tibi commissum ex vna parte, & dilectum filium nobilem virum Henricum moderatorem Constantinopolitani Imperij, Barones, milites, & populum ex altera, super recompensatione facienda Ecclesijs de possessionibus earumdem amicabilis compositio interceſſerit, nos necessitatem temporis attendentes, compositionem ipsam, sicut sinè vi & dolo prouidè facta est, & ab vtraque parte de certa scientia liberè ac sponte recepta, præcipimus firmiter obseruari: dummodo circa possessiones & prouentus huiusmodi nullum præiudicium generetur. Ad maiorem autem notitiam formam compositionis eiusdem, prout continetur in instrumento exinde confecto de verbo ad verbum huic paginæ duximus inserendam.

COMPOSITIO INTER Patriarcham & Francos.

IN nomine Domini & Saluatoris nostri IESV CHRISTI, Anno Domini millesimo ducentesimo sexto, mense Martij, Indictione nona, Constantinopoli. Hæc est forma concordiæ factæ inter Dominum Benedictum tituli Sanctæ Susannæ presbyterum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, & Dominum Thomam Maurocenum Sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham ex vna parte: & Dominum Henricum & Barones & milites ex altera, in quæsitis & acquirendis intus & extra Imperium Romaniæ, Dominus Henricus de consilio, assensu omnium Principum, Baronum, militum, & populi dat Ecclesijs, & promisit se daturum in earumdem recompensationem possessionum, sicut inferiùs denotatur: extra muros ciuitatis Constantinopolitanæ quintam partem decimam omnium possessionum, ciuitatum, Castrorum, casalium, camporum, vinearum, nemorum, fluuarum, pratorum, pomæriorum, hortorum, salinarum, passagiorum, teloneorum, terræ, & maris, piscariarum in mari, & in aqua dulci, & omnium possessionum; etsi in præsenti scripto non reperiantur in solidum declaratæ. His exceptis quòd de terra quam habent iuxta muros ciuitatis à porta aurea, vsque ad portam Balcernæ inter murum ipsius, & mare dare quintamdecimam nullatenus tenebuntur: nec etiam de casalibus moneiæ in quorum repensationem casalium Dominus Henricus & prædicti secundùm eorumdem casalium valorem in prima conquisitione satisfacere de quintadecima Ecclesijs tenebuntur de commendo quod intrà Constantinopolim vel extra nomine ciuitatis receperint nec debet in ipsa Ciuitate Constantinopolitana nomine alterius ciuitatis, aut loci, vel alibi commenda soluetur, quintadecimam dabunt Ecclesiæ. Si verò cum aliqua ciuitate, vel castro, terra, vel insula, quam Dominus Henricus sibi & imperio subiugare non poterit per annuum censum compositum fuerit, quintamdecimam dabunt Ecclesiæ. Sed si feudare, vel donare, vel alienare voluerit hoc faciat, salua primo Ecclesiarum quintadecima parte. Diuisiones possessionum inter Ecclesiam & prædictos hoc modo fient: quòd boni viri post bullatum præsens instrumentum infra octo dierum spatium ab vtraque parte eligentur, qui iurati bona fide de possessione cuiuslibet terræ, & aquæ, quindecim partes facient, & sortes mittent si aliter conuenire non possint, & super qua ceciderit sors Ecclesiæ, erit Ecclesiæ. Hunc autem vsum ad Pentecosten festum proximum venturum bona fide complebunt: claustra verò omnia tam infra ciuitatem, quàm extra libera erunt Ecclesiæ, nec in quintadecima computanda.

Digitized by Google

Si de quantitate quæſtio oriatur vtraque partium eliget vnum idoneum poſt quæſtionem motam infra octo dierum ſpatium, & illi duo per ſacramentum ſuum, tertium eligant, & quod illi tres, vel maior pars eorum aſtricti iuramento infra viginti dies ſuper hoc bona fide duxerit faciendum ſtabile permaneat. Si pro ardua neceſſitate terræ aliqua caſtra fuerint incaſtellanda, incaſtellentur de aſſenſu Domini Patriarchæ vel Diœceſani Epiſcopi. Quod ſi cum incaſtellationibus concordare nequiuerint, ſicut ſupradictum eſt de clauſtris quomodo terminetur dabunt in decimas Latinorum omnium in perpetuum videlicet de blado, legumine, & omnibus fructibus terræ, & vinearum, quas excolent, vel proprijs ſumptibus excoli facient, & de fructibus arborum, & hortorum, exceptis arborum & hortorum quos paterfamilias in vſus comedendi, & munuſculorum bona fide conuertet. De nutrimentis animalium quadrupedium, & de apibus, & lanis decimæ ſoluentur. Et progreſſu temporis à Græcis Eccleſiaſticas decimas per exhortationem & admonitionem acquirere poterit, per eos nullum impedimentum præſtabitur. Præterea clerici, & eccleſiæ vniuerſæ, earum poſſeſſiones, & manentes in ipſis poſſeſſionibus & eccleſijs, & religioſæ perſonæ tã Græcorum quàm Latinorum, & morantes cum prædictis, & clauſtra eccleſiarum, & habitantes in eis, & qui ad Eccleſiam confugerint liberi erunt ab omni laicali iuriſdictione, ſecundùm liberationem & conſuetudinem Franciæ, ſalua in omnibus auctoritate Eccleſiæ Romanæ, nec non & Conſtantinopolitanæ honore, & iure Domini Patriarchæ, & Imperatoris & Imperij, & ſaluis in omnibus capitulis ſupradictis. De terris verò quæ Deo volente de cetero conquerentur priùs habebit Eccleſia quintamdecimam partem, antequàm alicui diſtribuatur. Hæc autem omnia Dominus Henricus, & Barones ipſius bona fide attendent, & curabunt pro poſſe debito effectui mancipare. Nulli omnino hominum liceat hanc paginam concordiæ vel pactionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. Hanc autem compoſitionem Dominus Patriarcha pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis ſe firmiter obſeruaturum promiſit Dominus H. & Barones, & milites cum populo ſimiliter pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, & hoc excepta communi parte Venetorum ſe firmiter obſeruaturos promiſerunt. Datum Conſtantinopoli apud Sanctam Sophiam ſexiodecimo Kalendas Aprilis. Nulli ergo, &c. hánc paginam noſtræ præceptionis infringere, &c. Si quis autem, &c. Datum Ferentin. Nonis Auguſti, anno nono.

Poſt hæc Patriarcha prædictus ſolemnes nuntios cum gratuitis obſequijs ad Apoſtolicam Sedem direxit ſuper diuerſis articulis querelas, conſultationes, & preces inculcans, ad quæ omnia Dominus Papa reſcripſit eidem hoc modo.

ALIA LITTERA PAPÆ AD Patriarcham directa.

INter quatuor animalia, quæ in medio Sedis, & in eius circuitu deſcribuntur, facies Aquilæ ab Ezechiele deſuper ipſorum quatuor memoratur: quoniam inter quatuor Patriarchales Eccleſias Antiochenam, Alexandrinam, Hieroſolymitanam & Conſtantinopolitanam, quæ per animalia ſupradicta ſignificantur, quas Apoſtolica Sedes in medio habens, quaſi filias amplectitur ſpirituales, cui eodem ſunt circuitu, quaſi famulæ obſequentes, ipſa Conſtantinopolitana poſt Apoſtolicam Sedem excellentia præeminet dignitatis, ad cuius exaltationem tantò libentiùs aſpiramus, quantò ad ipſum honorabilius membrum Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ arctiùs amplexantes, ipſius auxilio temporibus iſtis eandem ampliùs noſcimus indigere, ac tuas, qui eidem Domino diſponente præeſſe

Digitized by Google

dignoſceris petitiones libentiùs promouere diſponimus, quibus non repugnat honeſtas, nec alijs præiudicium generatur: cùm à nobis iniuriarum actio non debeat exoriri, à quibus iura, tanquam à fonte ad ceteros deriuantur. Licèt igitur in quantum poſſumus tuo velimus honori deferre, ac tuas preces effectui mancipare, petitionem tamen illam nequimus exaudire, qua poſtulaſti à nobis vt donationes Eccleſiarum, & benefactorum à dilecto filio P. tituli ſancti Marcelli presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato, te præſente ac penitus inconſulto cùm nimiam multitudinem Eccleſiarum contulit, eáſque iure perpetuo abſque tuo conſenſu, & Capituli maioris Eccleſiæ tradidit poſſidendas, dignaremur autoritate Apoſtolica irritare: quoniam idem Legatus per ſuas litteras nobis intimauit, quòd quamdã Eccleſiam, poſtquàm à nobis litteras legationis accepit in Conſtãtinopolitano Imperio exercendæ, quibuſdam Eccleſijs & locis Hieroſolymitanæ prouinciæ contulit, quibus eædem Eccleſiæ ad cuſtodiam fuerant aſſignatæ, vt licèt ſic ſubueniretur vtrimque neceſſitatibus Terræ Sanctæ, cùm quaſdam quibuſdam alijs locis religioſis, quorum nuntij ad vocationem cariſſimi in Chriſto filij B. Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris illuc acceſſerant aſſignauit, quoſdam clericos, inſpecta vtilitate quæ de ipſorum inſtitutione poterat prouenire, in quibuſdam eccleſijs procurans clericos ordinare. Verùm quia viſum eſt ei, quòd ordinata per ipſum intenderis immutare, poſt receſſum eius, præcedentibus dilecto filio Benedicto tituli Sanctæ Suſannæ presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato, & multis de clero, ac etiam temetipſo, omnia quæ per ipſum fuerant ordinata Sedis Apoſtolicæ protectioni ſupponere, ne ipſorum aliquod immutares ad noſtram audientiam appellauit, à tunc inſtanti paſſagio vſque ad annum ſuæ terminum appellationi præfigens. Cùm igitur rationabilem terminum dictus Legatus appellationi præfixit quam emiſit, qui ex tam rationabili cauſa videlicet obedientiæ bonæ & obſequio Terræ Sanctæ, vſque ad biennium ipſum potuit prorogaſſe, appellatione pendente iuxta Canonicas & legitimas ſanctiones, ſicut tua fraternitas non ignorat, in ipſius abſentia non debuit eorum aliquid immutari: Præſertim cùm præſumi valeant rite facta, donec in contrarium probaretur, & id fieri ſinè illorum præiudicio non valeret, quibus dictæ Eccleſiæ ſeu beneficia autoritate Apoſtolicæ Sedis collata; cùm nec citati fuerint, nec abſentes per contumaciam ſeu connicti, ſed penitus indefenſi. Si quas verò de ipſis nos duxerimus aliquibus confirmandas iuxta communem formam id noueris faciendum, videlicet ſicut ea iuſtè poſſident & quietè.

Super eo verò mirari non debes, ſicut idem Legatus aſſerit, quòd ipſe te præſente ac inconſulto eccleſias & beneficia contulit memorata, cùm & tu ipſe multò maiora, Eccleſiam videlicet Sanctæ Sophiæ, quæ caput Patriarchatus exiſtit, nec non Archiepiſcopatus & Epiſcopatus ipſo præſente, & inrequiſito penitus, qui vices noſtras gerebat ibidẽ curaueris ordinare. Quamuis ergo tuam propter præmiſſa petitionem iuxta tuum deſiderium nequimus exaudire, tuo tamen quantum cum noſtra poſſumus honeſtate volentes honori deferre, fraternitati tuæ duximus concedendum, vt ij qui Eccleſias illas ſeu beneficia poſſident obedientiam tibi debitam exhibeant & deuotam: niſi fortè aliqua illarum Eccleſiarum in captione regiæ ciuitatis à iuriſdictione Patriarchæ legitimè fuiſſet exempta.

Subſequentem verò petitionem qua Eccleſias illas tibi ſubijci poſtulabas, quæ priuſquã Conſtantinopolitana ciuitas caperetur, Conſtantinopolitano Patriarchæ minimè reſpondebant, duplici ratione non duximus admittendam: iuris namque ratio poſtulauit, vt in illorum præiudicium, quibus eædem Eccleſiæ ſubiectæ, nihil ordinaremus de ipſis. Cùm verò citati ſint, nec connicti, nec per contumaciam ſe abſentent id etiam modò fieri prouidentia diſſuaſit: ne Piſani ac Veneti, alíque quamplures apud Conſtantinopolim huiuſmodi ha-

bentes Eccleſias contra Imperium prouocarentur hoc tempore, qui ſunt alliciendi potius blandimentis, donec illud ſoliditate immobilius roboretur. Quòd ſi ius tuum contra illos proſequẽdum duxeris tempore oportuno, faciemus autore Domino ſuper ipſis iuſtitiæ plenitudinem exhiberi.

Super obedientiam verò, quam vt tibi faceremus impendi ab Archiepiſcopo, & Epiſcopis regni Cypri ſimiliter poſtulaſti, fere idem quod præcedenti petitioni duximus reſpondendum; cùm & ipſi ante tuam extiterint promotionem exempti, cùm videlicet Conſtantinopolitana Eccleſia erat inobediens, & rebellis etiam in eorum abſentia circa ſtatum ipſorum non debere aliquid immutari: iuſtitiam enim non negabimus tibi cùm duxeris poſtulandam.

Præterea ex parte tua fuit propoſitum coram nobis, quòd quidam Epiſcoporum rectè commoniti tibi obedire contemnunt, qui tamen epiſcopales reditus percipere nec deſiſtunt: quidam verò ex eis ab epiſcopatibus fugiunt ne valeant cõmoneri, per ſex menſes, vel amplius ſuam diœceſim deſerentes; vnde nobis ſuppliciter exoraſti, vt ſuper hoc tibi ſalubriter conſulentes qualiter circa illos, & ipſorum diœceſes procedere debeas deuotioni tuæ ſcribere dignaremur. Nos igitur attendentes quòd per nouitatem mutationis Imperij, & nouitatum euentus ſit cum maturitate plurima procedendum, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, vt illos non ſemel, ſed ſæpe, videlicet primò, ſecundò, & tertiò citare procures, & cùm parere noluerint, ſed in ſua duxerint contumacia perſiſtendum, vt ſi fortè ſe appellationis clypeo duxerint muniendos, quam infra tempus legitimum proſequantur, ipſos per ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententias ad tuam obedientiam venire compellas: omnino ſi nec ſic ipſorum duritia poterit emolliri, eos dilectus filius B. tituli Sanctæ Suſannæ presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus ab Epiſcopatus adminiſtratione remoueat, & quibus præſunt Eccleſijs de perſonis idoneis vnà tecum faciat prouideri, ſed in eos degradationis ſententiam non promulget, vt cum eis miſericorditer fiducialiùs agi poſſit. In Eccleſijs autem illorum, qui ſe fraudulenter abſentant, ne ad ipſos citatio valeat peruenire, tuæ citationis edictum facias publicari: & ſi nec ſic curauerint obedire, ſed contrà vltra ſex menſes ſuas deſeruerint eccleſias, vt iuxta canonicas ſanctiones eis meritò debeant ſpoliari, contra eos quoque ſicut præſcriptum eſt procedatur. Cùm verò Legatus ad propria remearit, tibi, quamdiu nobis, & ſucceſſoribus noſtris placuerit perſonaliter duximus concedendum, vt contra præfatos rebelles præſcripto modo procedas, tamquam à Sede Apoſtolica delegatus.

Tua inſuper Fraternitas poſtulauit, vt cum in partibus illis nimia ſit epiſcopatuum multitudo, illos cùm nimis ſint tenues ad paucitatem redigere tibi concedere dignaremur. Nos autem ità duximus prouidendum vt id cùm neceſſitas, vel vtilitas poſtulauerit per præfatum Legatum, quamdiu in partibus illis extiterit, tuo non accedente conſilio, valeat adimpleri, ita videlicet vt epiſcopatus nec minuat, ſed illi quem fecerit ad vnam Eccleſiam ordinari, aliquot tales Eccleſias ſi viderit expedire committat; quatenus ſi fortè pro ipſius neceſſitate de ipſis fuerit aliter ordinandum, quod factum eſt faciliùs valeat immutari. Legato verò ad propria redeunte, tu, ſi neceſſe fuerit, autoritate Sedis Apoſtolicæ tãquam delegatus à nobis facias illud idem.

Poſtulaſti poſtmodùm per Sedem Apoſtolicam edoceri, qualiter Epiſcopatus illos debeas ordinare etiam in quibus permiſti ſunt Græci pariter & Latini, & quos debeas præficere in eiſdem. Ad quod fraternitati tuæ breuiter reſpondemus, quòd in illis Eccleſijs in quibus ſunt ſolummodo Græci, Græcos debes Epiſcopos ordinare, ſi tales valeas reperire,

qui nobis & tibi deuoti, & fideles existant, & à te consecrationem velint recipere humiliter & deuotè. In illis verò in quibus cum Latinis Græci sunt misti, Latinos præficias, & præferas ipsis Græcis. Ceterùm nobis humiliter supplicasti, vt de nostra tibi permissione liceret constitutos, & constituendos in ecclesiasticis dignitatibus, baculis, mitris, annulis, & sandalis insignire, ac dispensare cum illis qui omissis minoribus maiores Ordines recipere præsumpserunt. Nos ergo personaliter volentes tibi facere gratiam specialem, autoritate tibi præsentium indulgemus, quatenus illis concedas insignia supradicta, quibus secundùm morem Apostolicæ Sedis possunt honestè concedi: ac cum illis super omissione prædictorum minorum Ordinum autoritate nostra dispenses, quibus litterarum scientia, & morum grauitas suffragantur, iniuncta priùs illis penitentia competenti.

Consuluit nos insuper fraternitas tua, vtrùm clericos ad te sinè suorum ordinatorum litteris venientes & offerentes præstare corporaliter iuramentum, quòd sint in quouis ecclesiasticorum Ordinum cõstituti, debeas ad superiores Ordines promouere. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi de ipsorum ordinatione canonica per idonea tibi constiterit argumenta, eos nec in illis suscipere, nec ad maiores debes Ordines promouere: præsertim antaquàm eorum conuersatio fueris approbata.

Edoceri quoque de sacrificiorum, & aliorum Sacramentorum ritu per Sedem Apostolicam postulasti, vtrùm debeas Græcos admittere, vt ea exerceant more suo, vel compellere ad ritum potiùs Latinorum. Ad quod fraternitati tuæ breuiter respondemus, vt eos tamdiu in suo ritu sustineas, si per te reuocari non possunt, donec super hoc Apostolica Sedes maturiori consilio aliud duxerit statuendum.

De Clericis autem qui Ecclesias, vel præbendas sibi concessas absque iusta & necessaria causa, tuo præsertim non accedente consensu, in hac deserunt nouitate, hoc tibi duximus rescribendum, quòd postquàm congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possint eis iustè priuari, dummodo non sint impedimento detenti.

De Monasterijs quoque Græcorum in seculares Canonicos conuertendis, fraternitati tuæ breuiter respondemus, quòd quamdiu per regulares Ordines, viros siue Græcos, siue Latinos remanere poterunt ordinata, non sunt ad seculares clericos transferẽda. Sed si Regulares defuerint propter eorum defectum seculares clerici poterunt ordinari.

Præterea nobis humiliter supplicasti, vt cùm difficile sit tuæ iurisdictioni subiectis pro singulis quæstionibus ad Sedem Apostolicam laborare super appellationibus modum imponere dignaremur. Cùm igitur sanctæ recordationis Gregorius Papa prædecessor noster duxerit statuendum, vt si fortè super rebus modicis, quasi summa decem Marcharũ subsistunt in Archiepiscoporum & Episcoporum auditorio quæstio ventiletur, & alia partium litigantium deluforiè putauerit prouocandum, ipsi eius appellatione contempta, si tam ibidem idonei poterunt inueniri in quorum præsentia iurgium sopiatur. Nos attendentes quod nimis dispendiosum esset & graue propter multa maris & terræ discrimina subditos tuos pro singulis querelis Sedem Apostolicam adire fraternitati tuæ per Apostolica scripta indulgemus, quòd in causis illis quæ in tuo debent auditorio pertractari, si aliqua partium ad Sedem Apostolicam prouocauerit, & res super qua quæstio vertitur summam nec excesserit prætaxatam, non obstante appellationis obiectu, iustitia mediante, procedas, vel partes compellas in aliquos compromittere, qui appellatione remota causam audiant, & debito fine decidant. Illud idem facturus de leuioribus causis præsertim inter personas, quæ cùm sint merè spirituales, ciuilem non continent quæstionem. Venetos autem habitatores Regiæ Ciuitatis ad soluendum decimas personis & ecclesijs Constantinopoli existentibus quibus de

Digitized by Google

iure debent per cenſuras eccleſiaſticas appellatione remota compellas, non obſtante conſuetudine, quàm habitatores Venetiarum obſeruant, vt videlicet in morte dumtaxat deciment illa quæ acquiſiuerunt in vita, ne hoc prætextu Eccleſia Conſtantinopolitana ſuo fraudetur iure, ſi forſan ij qui longo tempore Conſtantinopolim habitarunt, circa finem vitæ ſuæ Venetias reuertantur. Verùm in his & in alijs cum diſcretione ac maturitate procedas impetum & facilitatem euitans; quoniam in huiuſmodi ſanius eſt de tarditate aliqua, quã de velocitate nimia reprehendi.

Interim quidam natione Burgundio electus in Archiepiſcopum de Patras, ſuper prouinciam Achaïæ vniuerſam, ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, pro quo Nobilis vir Guillelmus Campancenſis Princeps Achaïæ, & Canonici ſancti Andreæ de Patras humiliter ſupplicabant, vt ipſum eis in Archiepiſcopum Summus Pontifex concedere dignaretur, remittendo ipſum confirmatum, conſecratum, & palleatum: quod qualiter ſuper hoc facto proceſſerit ipſius litteræ manifeſtant, Conſtantinopolitano Patriarchæ tranſmiſſæ.

LITTERA DIRECTA CONSTANtinopolitano Patriarchæ.

INter quatuor, inquit, *animalia, quæ ſecundùm Apocalypſin Ioannis in medio Sedis, & in circuitu exiſtere deſcribuntur, ſcilicet Aquila ceteris præponitur: ipſa tamen alijs anteceſſit; quia cùm per huiuſmodi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſolium deſignatur, quæ vſitato vocabulo Sedes Apoſtolica nuncupatur, & per quatuor animalia, videlicet, Leonem, Vitulum, Hominem, atque Aquilam intelligantur quatuor Patriarchales Eccleſiæ, videlicet Hieroſolymitana, Antiochena, Alexandrina, & Conſtantinopolitana, quæ in medio Sedis tanquam filiæ continentur in ſinu matris, & in circuitu Sedis ..... in obſequio Domino præparantur: licèt Conſtantinopolitana Eccleſia inter ceteras eſt præcipua dignitate, vt ſicut Conſtantinopolis ciuitas eſt noua Roma, ſic Conſtantinopolitana Eccleſia ſecunda ſit à Romana, prælata per magiſterij gratiam ceteris ſororibus ſuis priuilegio dignitatis, vt ſecundùm Euangelicam veritatem ſint primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Nos gratiâ Redemptoris ipſam Conſtantinopolitanam Eccleſiam ad Apoſtolicæ Sedis obedientiam, tanquam ad ſinum reduximus matris ſuæ, priuilegium dignitatis ipſius intendimus integrum conſeruare; ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur. Et ideò licèt dilectus filius nobilis vir VV. Campancenſis Princeps totius Achaiæ prouinciæ, & Canonici Sancti Andreæ de Patras nobis inſtanter & humiliter ſupplicarint, vt dilectum filium A. electum ſancti Andreæ de Patras ad Sedem Apoſtolicam accedentem, quem ijdem Canonici in Archiepiſcopum Eccleſiæ vnanimiter elegerunt, eis concedere dignaremur, & quod circa perſonam illius factum fuerat approbantes, ad eos cum pleno remitteremus honore: Volentes tamen ſic eorum petitiones admittere, vt illis iura ſua nequaquam ſubtrahere videamur, de communi fratrum noſtrorum conſilio, quod per eoſdem Canonicos factum eſt tanquam minùs canonicè procuratum, cùm & ipſi minùs canonicè inſtituti, non duximus approbandum. Sed neceſſitate pariter ac vtilitate penſata, poſtquam de veritate negotij, & ſtatu terræ per iuramenta ſociorum ipſius electi effecti fuimus certiores, de poteſtate nobis à Domino in beato Petro conceſſa, ipſum eiuſdem Eccleſiæ paſtorem conſtituimus, & rectorem, adminiſtrationem ſibi plenariam tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus concedentes, & indulgentias inſuper ad cautelam, vt à quocumque Catholico Epiſcopo faciat cùm neceſſe fuerit in presbyterum ordinari. Licèt autem de plenitudine poteſtatis quam*

habemus à Domino, disponente super Ecclesias vniuersas, ipsum ad Ecclesiam eamdem consecrationis munere, ac honore pallij ipsum potuissemus insignitum remittere, quia sic te vocauimus in partem solicitudinis, quòd nobis retinuimus plenitudinem potestatis; nec facimus cuiquam iniuriam cùm vtimur iure nostro. Volentes tamen tibi, cui Ecclesia de Patras noscitur esse subiecta, in tua maximè honestate deferre, ipsum ad te duximus remittendum, vt à te, vel alio de mandato tuo in Archiepiscopum consecratus & palleatus, habere te post Romanum Pontificem patrem præcipuum recognoscat. Dilecto filio B. tituli sanctæ Susannæ presbytero Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato nostris dantes litteris in mandatis, vt ea quæ præmisimus circa personam ipsius, appellatione remota faciat adimpleri: Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum consecrationis munere ac honore pallij non differas insignire; ne propter tuum, quod absit, defectum ad nos cogatur habere recursum.

Defuncto apud Constantinopolim Henrico Dandulo Venetorum Duce, Petrus Cianus apud Venetias est promotus in Ducem. Qui Abbatem sancti Felicis de Venetijs eligi fecit in Archiepiscopum Iadertinum, & autoritate Patriarchæ Gradensis confirmari, & consecrari, mittens solemnes nuncios ad Summum Pontificem pro pallio impetrando, quod ei altera vice fuerat denegatum. Memor autem offensæ, quam in destructione Iaderæ Veneti commiserunt, taliter eis Dominus Papa rescripsit.

LITTERA PAPÆ AD VENETOS.

Apostolicæ seruitutis effectum laudabiliter exercemus, si, iuxta quod docet Apostolus, arguimus, obsecramus, & increpamus in omni patientia & doctrina. Quomodo ergo pater filium quem diligit corripit, Deus quos amat arguit & castigat, idcirco dilectos filios Nobiles viros E. P. Mar. & P. quatuor nuncios vestros ad Sedem Apostolicam accedentes paterno corripuimus affectu, vos in ipsis potiùs increpantes, super multis & magnis offensis, quas non solùm in Deum & Romanam Ecclesiam, verùm etiam in populum Christianum, & vos, ac proximos vestros nequiter commisistis: præsertim in Iadertinæ ciuitatis excidio, vbi & vos deuiastis, & exercitum Domini deuiare fecistis à dextera in sinistram, impugnantes populos Christianos, cùm debuissetis expugnare perfidos Sarracenos, repellendo Apostolicæ Sedis Legatum, & excommunicationis sententiam contemnendo, violato Crucis voto ad iniuriam Crucifixi. Vt etiam de multis iniquis operibus taceamus, quæ apud Constantinopolim perpetrastis, diripiendo ecclesiarum thesauros, possessiones ecclesiasticas inuadendo, volentes quasi hereditario iure sanctuarium Domini possidere; propter quod compositiones illicitas extorsistis. Dicite nobis quando vos tantum damnum reparare poteritis Terræ Sanctæ; cùm auerteritis populum Christianum tam grandem, tam nobilem, tam potentem, adductum & congregatum tam magno & studio, & labore, tam magnis sumptibus & expensis, per quem proculdubio sperabatur, quòd nec solùm Hierosolymitana prouincia recuperari deberet, verùm & magna pars regni Babylonici occupari. Si enim sibi potuit Constantinopolim & Græciam subiugare, quantò potiùs potuisset obtinere Alexandriam & Aegyptum, ac per hoc eripere Terram Sanctam de manibus Paganorum. Certè licèt gratum sit nobis, quòd Constantinopolis redijt ad obedientiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matris suæ; gratius tamen nobis fuisset si Hierusalem reducta esset in potestatem populi Christiani. Neque putetis quòd ideò minimè præcaueritis, quòd ciuitas vna, vel alia tradita sit vobis & illis magis diuino iudicio, quàm potestatu mundano; quia

Digitized by Google

quia ſæpe patèt paſſagio flagellati, quando diſplicet ei flagellans, ſicut euidenter oſtenditur autoritatibus tam noui quàm veteru Teſtamenti. Non ergo noſtræ duritiæ imputetis, ſed veſtræ aſcribatis offenſæ, quòd preces quas pro pallio deſtinando Abbati Sancti Felicis, quem vos Archiepiſcopum Iadertinum appellatis electum, per præfatos nobis nuncios porrexiſtis non duximus admittendas: quia cùm ex ijs quæ per vos acta ſunt contra Iaderam, nimis contra nos ſcandalizatus ſit populus Chriſtianus; nolumus propter vos aliquid agere circa Iaderam, pro quo ampliùs ſcandalizari poſſit Eccleſia generalis: quod vtique fieret ſi ad petitionem veſtram ei pallium largiendo abſque omnium ſatisfactione, tantam remiſiſſe videremur offenſam, cùm iuxta ſententiam Salomonis, in quo quis peccat in eo ſit puniendus: quamuis hæc dilatio non tam pœna ſit quàm cautela, per quam & nobis, & vobis intendimus prouidere. Licèt enim in hac parte non peccauerint Iadertini; quia cùm metropolitica dignitas propter noſtrum honorem ſpecialiter fuerit illis ab Apoſtolica Sede conceſſa; vt videlicet Eccleſia veſtra non ſolo nomine, ſed pleno iure Patriarchalem dignitatem haberet cùm ei ſubiecta foret metropolis Iadertina, magis in hoc veſtram culpam, quàm illorum pœnam volumus denotare; cùm nec nouum ſit, nec abſurdum, ſi quando puniantur ſubditi pro Prælatis, ſicut abſque propria culpa punitus eſt populus Iſraelis, quãdo Dauid in ipſius enumeratione peccauit. Hoc itaque vobis per Nuncios veſtros, & per veſtras litteras reſpondemus, vt tuos ad ſatisfactionem Deo, & nobis offerendam, & exhibendam humiliter inducatis, ſaltem illorum exemplo, qui licèt minùs peccauerint, cùm ad hoc facinus perpetrandum per vos tracti fuerint, ad ſatisfaciendum tamen ſe nobis ſimiliter obligauere, quatenus cùm non excuſando, ſed accuſando veſtram offenſam, diuinam & noſtram implorauerit is indulgentiam, ad ſatisfactionem vos congruam exponentes. Nos qui veſtram quoad Dominum ſperamus ſalutem, & veſtrum quoad homines affectamus honorem, & in his, & in alijs quæ digniùs duxeritis poſtulanda vobis exaudire curemus. Interim autem correctionem veſtram æquanimiter expectantes, cenſuram illam ſuſpendimus quam vniuerſorum peccata ſæuam in vos aſſerunt exercendam: vt cùm Domino inſpirante conuerſi fueritis, non ſolùm remittamus vindictam, verùm gratiam impendamus. Nec ſe quiſquam excuſet quòd his gerendis per operationem non interfuit, ſi forſan his geſtis etiam corde conſentit; quia facientes & approbantes ſimilis culpa condemnat. Placeant igitur vobis, dilecti filij, verba noſtra licèt in cortice aſpera, tamen ſuauia in medulla: quia ſicut ille nouit qui nihil ignorat de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta procedunt: vt ſicut meliora ſunt amici verbera, quàm oſcula inimici; ſic vos magis delectet Patris correctio, quàm adulatio peccatoris. Non ergo vos pudeat ſub illius humiliari potentia, qui ſolo nutu poteſt humiliare ſuperbos, & humiles exaltare, conceſſam vobis victoriam non veſtræ virtuti, ſed diuinæ potentiæ adſcribentes, quæ licèt forſan occulto, iuſto tamen iudicio per vos alios voluerit flagellare, ſcientes quòd vtrumque de corde .....procederet. Nobis quoque cum deuotione curetis obedientiam & reuerentiam plenariam exhibere, propter illius gratiam & honorem, cuius licèt immeriti & indigni vicem gerimus, & locum tenemus, vt ipſe vos in præſenti protegat & exaltet, & in futuro glorificet & coronet, qui eſt Rex Regum & Dominus dominantium, Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedec.

Digitized by Google

QVALITER DEBELLATVS ET CAPTVS fuit Imperator Balduinus.

CVm autem Latini iam pro maiori parte Constantinopolitanum obtinuissent etiam Imperium, & in omnibus eis prosperè successisset, ità vt terror eorum quasi fulgur de cælo ceciderit, non solùm in Græcos, verùm etiam in Paganos, ipsi de prosperitate nimis insolentes effecti post vanitates suas liberè declinare cæperunt, & Dominum ad iracundiam prauis operibus irritare. Vnde quid eis meritò peccatorum suorum euenerit ex litteris Henrici Fratris Imperatoris Summo Pontifici destinatis perpendere licet manifestè.

Littera Hẽrici fratris Balduini Imp. ad D. Innocentiũ Papam.

Sanctissimo Patri, ac Domino Innocentio, Dei gratia Summo Pontifici, H. Frater Imperatoris Constantinopolitani, & moderator Imperij cum debita reuerentia humili & deuota, pedum oscula. Cùm vniuersum exercitus Christiani progressum, & laborum peregrinationis nostræ seriem, Paternitati vestræ per multiplices litteras, & nuncios, frater meus & Dominus Imperator, vsque ad Martium elapsum nouissimè satis lucidè significauerit, euentus nostros ex tunc prioribus multùm dissimiles, imò peccatis nostris exigentibus nimis miserabiles vobis tanquam Patri, & Domino dignum duxi propalare. Cõtigit Græcos qui ex magna malitia & perfidia consueta post omne genus securitatis & cautionis proditionem semper super nos exhibent, statim post dimissionem nunciorum ad vos vltimò directorum proditionem quam pridem conceperant, rebellione contra nos facta, detegere manifestè. Quo comperto frater meus, & Dominus Imperator oportunè paucioribus comitatus; quippe nobis per munitiones & marchias vro magna parte dispersis, contra caput rebellionis, Andriopolim videlicet, quæ est ciuitas Græciæ munitissima & montibus tantùm interposita Blancorum affinibus populis, vlciscendi animum intendens vrbem regiam egressus est. Eramus enim tunc temporis sic diuisi, Marchio Montisferrati vltra Thessalonicam erat cum multis. Ego ex altera parte brachij Sancti Georgij eram apud Andromiticum cum nonpaucis. Paganus de Aurelia, & P. de Braccel. versùs Niceam ex eadem parte, E. de Tric apud Philippolim cum pluribus, & alij alibi per loca & munitiones dispersi. Porrò audito à Ioannicio Blancorum Domino, quòd Latini in tanta virorum paucitate ciuitatem prædictam obsedissent, quem etiam Græci in auxilium suum occultum, vt magis læderent euocarant, irruit subitò Blachus ille Ioannicius in nostros cum multitudine Barbarorum. Blachis, Commanis, & alijs, quibus etiam nimis improuisè obuiam exeuntibus nostris, & remotiùs quàm oportet instantibus, & per inimicorum insidias tandem vallatis vndique, proh dolor! Dominus Imperator, Comes Lodoïcus, Stephanus de Pertico, & quidam alij Barones & milites, quod non sinè sanguinearum lacrymarum effusione referre valeo, tanta obruti multitudine, non sinè damno tamen illorum ab inimicis intercepti sunt. Nescimus reuera qui capti fuerunt, qui occisi, accepimus tamen ab exploratoribus nostris certissimis, & fama veridica, quòd Dominus meus Imperator sanus teneatur, & viuus, qui ab eodem Ioannicio satis vt asseritur pro tempore honorabiliter procuratur, cum quibusdam alijs, quos tamen adhuc expressè nescimus nominare. Sciatis autem quòd ab eo die, quo Græcorum fines ingressi fuimus, vsque ad diem infelicis illius congressus, quantacumque nobis & nostris concurreret multitudo, licèt alij pauciissimi fuerint cum triumpho tamen semper in victoria recesserunt. Inæstimabilem verò iacturam, quam tunc nobis dolemus & plangimus accidisse

Digitized by Google

ex inconſulta noſtrorum audacia, & peccatorum noſtrorum meritis credimus contigiſſe. Illi itaque qui elapſi à prælio manus inimicorũ euaſerunt, conſilio abbreuiato, cum ijs qui ad acceptoria ſeruanda remanſerant, abſque alio damno ab obſidione receſſerunt. Quibus recedentibus in vrbem Regiam, & inopinaliter deſolatu, tantam Dominus ſubitò dedit conſolationem, vt quaſi in momento omnes ſimul quot diſperſi fuerant, tanquam conuocati à Domino apud ciuitatem quamdam quæ dicitur Rodeſtech conuenirent. Marchio tamen fideliter & victoriosè in ſuis brachijs, E. de Trit in ſuis partibus per Dei gratiam incolumis morabatur, & indemnis. Inſpectis igitur ibidem noſtrorum viribus vrbes & caſtella extunc munire cæpimus, quæ contra Græcorum rebellionem poſſe tenere videbantur, & inter agendum Conſtantinopolim vſque profecti ſumus. Licèt itaque in perſonis amiſſis infortuniũ lugubre nobis acciderit, ſperamus tamen in Domino, & audẽter confidimus, quòd inimicorũ noſtrorũ inſidias & aſſultus quicũque fuerint diutius in Domino ſuſtinere poterimus, & etiam de longinquo ſubuentionem & auxilium expectare. Ecce tamen quod verebamur hoc accidit, & quod fama ferebat publica quoque per litteras Blachi confederationem ipſius cum Truchis, & ceteris Crucis Chriſti inimicis continentes edocti ſumus, quas etiam à nobis, cum nuntijs ipſius interceptas Apoſtolatui veſtro in vtraque lingua tranſmiſimus, licèt grauius expectato vulnus incurritur & ruina. Cuius ſuſceptionem vobis incumbere tamquam Patri omnium & noſtro Patrono, & Domino, nemo eſt qui ambigat; præſertim cùm ob Eccleſiæ tantùm vnitatem reformandam, & Terræ ſanctæ ſubuentionem laboremus, quorum munere hactenus pendet exaltatio, ſicut communis omnium Chriſtianorum in Oriente degentium, & præcipuè Venerabilium Fratrum militiæ Templi, & Hoſpitalis vtriuſque qui nobiſcum ſunt clamat aſſertio, vt non ſolùm ipſius liberationem hæc operetur redintegratio, verùm etiam omnium paganorum & Crucis Chriſti inimicorum confuſionem omnimodam apertiſſimè procurare videatur: ſicut econtra eius diſturbatio, quod Dominus auertat, non ſolùm recuperandi partem amiſſam Terræ Sanctæ ſpem auferret; imò & illam quæ à præſenti Chriſtiano cultui dedita eſt, procul dubio ſpem præriperet detinendi. Attendentes igitur ſicut à principio imperfectum noſtrum ad tam arduu propoſiti celſitudinem minùs ſufficere, ad vos tamquam ſummum & præcipuum, imò vnicum ſpei noſtræ refugium & fundamentum, qui ſolus præ filijs hominum, & principibus, & Regibus in quantalibet poteſtate conſtitutis, nobis poteſtis ſuccurrere, ſupplici & deuota intentione & mente confugimus, ad pedes Paternitatis veſtræ prona humilitate proſtrati, & quanta poſſumus precum inſtantia cum lacrymis implorantes, quatenus filijs veſtris in tanto periculo conſtitutis, & præ cunctis viuentibus conſilio, & auxilio veſtro indigentibus, conſuetum pietatis impendere non differatis affectum: quod iteratò ſecurius à Paternitatis veſtræ dulcedine poſtulamus, quantò præter peregrinationis noſtræ votum ſolemne pro Eccleſia Romana corpora noſtra, & vitas impendimus; in quo præter communem omnium Chriſtianorum ..... ſolicitudinem, & nos Paternitati veſtræ, & vos nobis tamquam militibus veſtris & Eccleſiæ Romanæ ſtipendiarijs diſtrictè nouimus obligatos.

Adhuc etiam manus Domini non ceſſauit flagellare Latinos, vt vexatio eis tribueret intellectum, ſicut præfatus H. Frater Conſtantinopolitani Imperatoris & moderator Imperij Domino Papæ reſcripſit. Statum, inquit, noſtrum, & rumores quale ſcumque pro nunciorum oportunitate Sanctitati veſtræ dignum ducimus reuelare. Satis vt credimus vobis innotuit qualiter peccatis noſtris exigentibus Dominus noſter Imperator occiſa & capta magna parte ſuorum, quod ſinè cordis amaritudine, & dolore maximo dicere non poſſum,

à Comannis in bello Adrianopoli captus fuerit. Postmodùm cùm Principes & Barones & milites exercitus me Imperij Baillivum elegerunt, egressus ex vrbe regia cum exercitu Christiano, ciuitates & castella plurima, quæ nobis rebellia fuerant subiugauimus, & munitis marchijs nostris, circa festum Sancti Remigij Constantinopolim reuersi fuimus. In munitione verò cuiusdam ciuitatis, quæ Rossa dicitur, H. de Teneramunda, virum vtique strenuum & discretum cum multis militibus & serjantis reliquimus: & dum morarentur ibidem, circa Purificationem beatæ Mariæ significatum eis Blancos Rossam prope, castrum quoddam occupasse: qui de Rossa de nocte exeuntes armati Blachos quos illic inuenerunt occiderunt, & castro deiecto cum præda Blancorum & equitaturis eorum, versùs ciuitatem suam rediere: quibus redeuntibus ex insidijs prope Rossam occurrit multitudo Blancorum & Comannorum; & congressu facto ex vtraque parte, proh dolor! vltione diuina nostri fere omnes occisi sunt vel capti. Illi verò quibus custodia ciuitatis deputata fuerat, circiter quadraginta milites, de nocte recedentes cum serjantis ad nos sani rediere; & sic Dominus flagellum flagello adijciens meritis nostris peruersis id ipsum exigentibus vultum indignationis suæ nobis ostendit. Verumtamen quia bellorum euentus fuit, est, & erit semper anceps, nec fieri potest quòd semper bene cedat bellantibus, & sæpe tristia letis miscentur, non est desperandum virtuosis viris: nam paruo tempore mutatur fortuna, & Dominus respiciet suos, & statim reddet optata gaudia desolatis; in rebus arduis virtus comprobatur, & robustos viros ipsa reddunt pericula cautiores. Nam aduersitas quæ bonis votis obijcitur non indicium reprobationis, sed probatio virtutis est. Nos ergo in his angustijs constituti, ad vos patrem omnium, imò vt veriùs loquamur nostrum in hoc facto turbationis recurrimus, vestrum implorantes auxilium & consilium: quatenus opus nostrum à vobis misericorditer inceptum, misericordiùs terminetis, quolibet bono modo profectum operis nostri necessariò adiuuantes.

Eorum igitur infortunijs Dominus Papa compatiens pro liberatione Imperatoris nuncium specialem ad præfatum Ioannicium cum his litteris destinauit.

SCRIBITVR PRO LIBERATIONE Imperatoris.

EX illa gratia speciali qua te glorificauimus inter omnes Principes Christianos vsque adeò te diligimus, vt ad tuum commodum & honorem efficaciter aspiremus; pro certo sperantes, quòd tu in deuotione Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris tuæ proficere debes incessanter, per cuius merita glorioſum acquisiuisti triumphum aduersùs eos qui te videbantur grauiter molestare. Cùm igitur regium diadema, & militare vexillum à nobis per Legatum Apostolicæ Sedis acceperis, vt regnum tuum Beati Petri sit speciale, prouidere volumus diligenter, vt ab hostium vndique liberatus incursibus tranquilla pace læteris. Noueris ergo, fili carissime, quòd ingens exercitus de Occidentalibus partibus est in Græciam profecturus, præter illum qui nuper accesserit; vnde tibi, & terræ tuæ debes summopere prouidere, vnde dum potes pacem ineas cum Latinis, ne si fortè ipsi ex vna parte, & Vngari ex altera te studuerint impugnare, non facilè possis resistere conatibus vtrorumque. Quocirca Serenitati tuæ suggerimus & consulimus fide recta, quatenus cùm Balduinum Constantinopolitanum Imperatorem dicaris tenere captiuum, ita tibi prouideas, vt per liberationem ipsius veram & firmam pacem facias cum Latinis, vt ab impugnatione tua, & terræ tuæ penitus conquiescant. Nos enim Henrico fratri eiusdem Imperatoris, qui

Digitized by Google

Conſtantinopoli præeſt exercitui Latinorum per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ad pacem tuam pro liberatione ipſius Imperatoris Latinos inclinet, & à tua moleſtatione ceſſet omnino. Inſpiret itaque tibi Deus, vt noſtris monitis & conſilijs acquieſcas; quatenus regnum tuum, quod beato Petro, & Eccleſiæ Romanæ deuotiſſimè dedicaſti, ab omni perturbatione ſeruetur illæſum, ad quod diligens ſtudium impendere cupimus, & operam efficacem.

Præfatus verò Ioannicius, ſiue Caloioannes Rex Bulgarorum & Blancorum reſpondit, Quòd ipſe audita captione regiæ ciuitatis miſerat nuncios & litteras ad Latinos, vt cum eis pacem haberet. Sed ipſi ei ſuperbiſſimè reſponderunt, dicentes quòd pacem nec haberet cum illo, niſi redderet eis terram ad Conſtantinopolitanum Imperium pertinentem, quam ipſe inuaſerat violenter. Quibus ipſe reſpondit, quòd terra illa iuſtiùs poſſidebatur ab ipſo, quàm Conſtantinopolis poſſidetur ab illis. Nam ipſe recuperauerat terram, quam progenitores eius amiſerant: ſed ipſi Conſtantinopolim occupauerant, quæ ad eos minimè pertinebat. Ipſe præterea coronam regni legitimè receperat à Summo Pontifice; ſed ipſe qui ſe appellabat Conſtantinopolitanum Baſilea, coronam Imperij temerè vſurpauerat à ſeipſo, quare potiùs ad ipſum, quàm ad illum Imperium pertinebat. Ideóque ſub vno vexillo, quod à beato Petro receperat eius clauibus inſignito pugnaret fiducialiter contra illos, qui falſas cruces ſuis humeris præferebant. Prouocatus igitur à Latinis, compulſus fuit vt defenderet ſe ab illis, dedítque ſibi victoriam inſperatam Deus, qui ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, ipſámque victoriam beato Petro Apoſtolorum principi aſcribebat. Dictum autem Imperatorem ad conſilium ſuum, & mandatum Summi Pontificis liberare nō poterat, quia debitum carnis exſoluerat cùm carcere teneretur.

LITTERA DIRECTA ARMENIIS.

AVdita fama nominis eius Gregorius Armenorum Catholicus, & Leuo Rex minoris Armeniæ, litteras & nuncios cum muneribus Domino Innocentio tranſmiſerunt, ad deuotionem & obedientiam eius ſe humiliter exponentes, quibus Dominus Papa reſcripſit hoc modo:

Gregorio Armenorum Catholico.

Ex eo te radicatũ in fide Catholica, & Eccleſia Catholica non tam nomine, quàm merito experimur, quòd Apoſtolicæ Sedis magiſterium recognoſcens eam Eccleſiarum omnium matrem, & nos caput vniuerſorum fidelium confiteris, ſicut ex tuarum nobis innotuit ſerie litterarum. Noſtis enim priuilegium, quo ei Dominus vniuerſas oues ſuas paſcendas vocabulo tertiò repetito commiſit; Paſce, *inquit,* oues meas, *& ſuper vniuerſas ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem dicens ad eum:* Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. *Noſti enim prærogatiuam Apoſtolicæ Sedis, quæ per merita beati Petri, etſi non tempore, autoritate tamen inter Apoſtolos primi, non conſtitutione Synodica, ſed diuina, inter Eccleſias magiſterium obtinuit & primatum, fundata ſuper immobili fundamento, de quo Paulus inquit;* Fundamentum poſitum eſt, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt CHRISTVS IESVS, *de quo Veritas inquit ad Petrum:* Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. *Petrus enim quidem poſt Chriſtum poteſt intelligi Paſtor verus, & Eccleſia vniuerſalis ouile verum; de quibus Dominus in Euangelio pro-*

testatur dicens: Alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor. *Sanè Lapis ille angularis quem reprobauerunt ædificantes, factus postmodùm in caput anguli, faciens utraque vnum, Iudæorum populus, & gentium nationes in vnitate fidei Catholicæ conueniunt, Ecclesiam ex vtrisque constituens non habentem maculam, neque rugam, quæ ne post Ascensionem eius secaretur in partes, & ne vnicum in eius fide diuideretur ouile, vni commisit Apostolorum Principi gubernandum, quem solum sibi Domino, & in officio vicarium, & in magisterio constituit successorem. Hæc autem tua fraternitas diligenter attendens ac sciens quod secundùm Apostolum*; Omnes vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, *nos quos Dominus licèt immeritos, vicarios esse voluit, & Apostolorum Principis successores, caput Ecclesiæ constueris, & te, ac fratres, & Episcopos tuos partem nostri corporis recognoscis: sciens quòd sicut palmes non potest fructum facere à semetipso, nisi manserit in vite; sic & membrum & sensu careret & actu, si non in corporis manserit vnitate. Gaudemus ergo non modicum quòd in fide Catholica perseuerans circa nos pium geris deuotionis affectum, & filium te esse Apostolicæ Sedis mereris, dum eam esse matrem omnium protestaris, recognoscens ex nobis magisterium ecclesiasticæ disciplinæ; quia etsi receptam longo tempore priùs ex parte, tamen per Venerabilem fratrem nostrum Maguntinensem Archiepiscopum, Episcopum Sabinensem, vnum ex septem Episcopis, qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, suscepisse te gaudes & desideras obseruare. Fuit autem & est magnum tuæ deuotionis indicium, quòd eumdem Archiepiscopum magnificè recepisti & curasti non modicum honorare, sicut & tuæ litteræ continebant, & ipsius nobis relatio patefecit. Monemus igitur Fraternitatem tuam, & exhortamur in Domino, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in deuotione Sedis Apostolicæ firmiter perseueres, & in lege Domini die mediteris & nocte, quam sanè doctrinam congruùm prædicans, & quæ prædicaueris quantum Dominus permittit adimplens, vt inte nec opera verbis, nec verba operibus contradicant. Esto circa subiectos magister vt doceas, vt corrigas pater, mater vt foueas: doceas minùs doctos, superbos corrigas, humiles foueas & deuotos, iustitiam misericordia temperans, & æquitatem in iudicio non relinquens. Super subuentionem verò Hierosolymitanæ prouinciæ nosse te volumus, quòd iam per Dei gratiam ad iniunctionem nostram multi Crucis signaculum receperint, & plures Domino dante recipient in defensionem Orientalis prouinciæ oportuno tempore transituri. Iam etiam duo ex fratribus nostris de manibus nostris viuificæ Crucis assumpserunt vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur & esto robustus, quia citius forsan quàm credatur Orientalis prouincia subsidium sentiet expectatum.*

LEVONI ARMENORVM Regi Illustri.

Littera Innocétij Papæ ad Regem Armeniæ.

IS qui Ecclesiam suam congregat ex gentibus non habentem maculam neque rugam super gentes & regna constituit; is extendit palmites eius vsque ad mare, & vsque ad terminos terræ, ipsius propagines dilatauit, cuius est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo. *Ipse etiam Romanã Ecclesiam non solùm vniuersis fidelibus prætulit, sed super ceteras etiam Ecclesias exaltauit, vt Ecclesiæ ab ea non tam viuendi normam, & monitis sumerent disciplinam, sed & fidei etiam Catholicæ documenta reciperent, & eius seruarent humiliter instituta. In Petro enim Apostolorũ Principe,*

igitized by Googl

cui excellentiùs alijs Dominus ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem dicens ad eum: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cælis. *Eccleſia Romana Sedes ipſius, Romani Pontifices ſucceſſores Petri, & Vicarij IESV CHRISTI ſibi inuicem per ſucceſſuras varietates, tempore ſingulariter ſuccedentes ſuper Eccleſijs omnibus & cunctis Eccleſiarum prælatis, imò & fidelibus vniuerſis à Domino primatum & magiſterium acceperunt: vocatis ſic ceteris in partem ſolicitudinis, vt apud eos plenitudo reſideat poteſtatis. Non enim in Petro, & cum Petro ſingulare illud priuilegium expirauit, quod ſucceſſoribus eius futuris vſque in finem mundi Dominus in ipſo conceſſit; ſed præter vitæ ſanctitatem & miraculorum virtutes, par eſt in omnibus iuriſdictio ſucceſſorum. Quos etſi diuiſis temporibus, eidem tamen Sedi, & eadem autoritate Dominus voluit præſidere. Gaudemus autem quòd tu Princeps Catholicus, Apoſtolicæ Sedis priuilegium recognoſcens, Venerabilem fratrem noſtrum Maguntinenſem Archiepiſcopum, Epiſcopum Sabinenſem, vnum ex ſeptem Epiſcopis, qui nobis in Eccleſia Romana collaterales exiſtunt, benignè ac hilariter recepiſti, & non ſolùm per eum inſtitutis ſalutaribus es inſtructus, quibus iuxta continentiam litterarum totum regnum tuum licèt ampliſſimum deſideras informari, & vniuerſos Armenos ad Eccleſiæ Romanæ gremium reuocare. Sed ad honorem & gloriam Apoſtolicæ Sedis, quam conſtitutam eſſe voluiſti ſuper gentes & regna, diadema regni recepiſti de manibus eius, cùm curaſti deuotè hunc humiliter honorare, & nos per ipſum & litteras tuas ad Orientalis terræ ſubſidium inuitaſti. Si ergo datum eſt omne optimum, & omne donum perfectum, qui habet corda Principum in manu ſua, quas poſſumus gratias referentes, qui tibi tantæ humilitatis animum inſpirauit, rogamus Serenitatem regiam, & exhortamur in Domino attentiùs, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus in timore Domini, & Apoſtolicæ Sedis deuotione perſiſtens, ad expugnandam barbariem paganorum & vindicandam iniuriam Crucifixi tantò potentiùs & efficaciùs ſtudeas imminere, quantò fraudes, & verſutias hoſtium vicinus poſſus meliùs cognouiſti: non in exercitus multitudine aut virtute, ſed de ipſius miſeratione confidens, qui docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum, qui arcus fortium ſuperat, & robore accingit infirmos. Iam enim per Dei gratiam ad commonitionem noſtram multi Crucis ſignaculum receperunt, & plures dante Domino recipient, oportuno tempore tranſituri. Iam & duo ex fratribus noſtris, viuificæ Crucis aſſumpſerunt vexillum, exercitum Domini præceſſuri. Confide igitur, & eſto robuſtus, quia citiùs forſan quàm credatur Orientalis prouincia ſubſidium ſentiet exſpectatum.*

Poſt hæc idem Rex quemdam militem cum litteris ſuis ad Summum Pontificem deſtinauit, rogans & poſtulans, vt cùm ſuper iniurijs, quas circa ſucceſſionem Principatus Antiochiæ, Comes Tripolitanus cum Hoſpitalarijs, cuidam nepoti ſuo Rupino nomine, irrogauerat, ad Apoſtolicam Sedem appellaſſet, faceret ei iuſtitiæ plenitudinem exhiberi, cui Dominus per litteras ſuas ità reſpondit.

Digitized by Google

LITTERA RESPONSIVA Regi Armeniæ.

EI à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, qui corda Principum habet in manu sua, & à quo est omnis potestas, quas possumus gratiarum referimus actiones, quòd te vsque adeò in deuotione Sedis Apostolicæ radicauit, vt non solùm in spiritualibus, sed in temporalibus ad auxilium Ecclesiæ Romanæ recurras, & in tuendis iustitijs eius per Apostolicam interpositam opem eius implores. Veniens enim ad Apostolicam Sedem dilectus filius Nobilis vir Robertus de Margato miles, meritis tuis plenus, nobis exposuit tuæ deuotionis affectum, & regiæ Serenitatis litteras nobis obtulit continentes, quòd cùm R. quondam primogenitus filius Nobilis viri R. Principis Antiocheni A. neptē tuam duxerit in vxorem ex ea masculà prole susceptà, dum ageret in extremis eidem Principi supplicauit, vt successionem, quæ ipsi iure hereditario competebat, R. vnico eius filio conseruaret. Qui post mortem filij, non immemor precum eius cōuocatis ligijs hominibus suis, dicens quòd Raimundus legando fuisset heres ipsius, & post mortem R. prædicti R. filius ipsius Principis legitimus heres esset publicè recognouit, & ab vniuersis hominibus suis, salua fidelitate, quam ei teneret dum vixit, ligium fecit homagium exhiberi. Deinde quoque prædictum R. de ciuitate Antiochia, & toto principatu Antiocheno tenendo post eius obitum, salua dote I. vxoris ipsius, & omnibus donis quæ fecerat, & in posterum est facturus, & dum vixerit totius principatus dominio sibi saluo sanciuit, & eum Raymūdum patris nomine appellauit, sicut in litteris ad nos à te transmissis perspeximus contineri. Ceterùm Nobilis vir Comes Tripolitanus filius principis memorati molestè ferens se patria hereditate priuari, cum dilectis filijs Hierosolymitani Hospitalis, & Militiæ Templi Magistris te voluit molestare, secundùm quid aduersùm te prævalere possit inspiciens, conuersus in Principem, fauore Antiochenæ communitatis, filius patrem excluſit, & Domino suo contumelias præsumpsit, & iniurias irrogare. In causa equidem amici Tripolitani Comitis corrupti pretio & precibus circumuenti, Comitem ipsum legitimum heredem Principis asserentes falsis suggestionibus, obtinuerunt à populo memorato quodammodo iuramento priori, eidem Comiti homagium exhiberent, propter quod ad Sedem Apostolicam Regia Serenitas appellauit, & Templarijs, & Hospitalarijs ad corredeuntibus Principem in Sede restituit principali. Licèt autem quantum cum Deo possumus tuæ velimus Serenitati deferre, quia cùm in dubijs certum non volumus nec debemus proferre iudicium; cùm etsi etiam nobis de veritate constaret, in absentia tamen partis alterius, nondum cæpto iudicio ad sententiam procedere non possemus, causam ipsam Legatorum nostrorum, qui dantè Dominon proximo transfretabunt, examini duximus reseruandam, quibus & verbo, & scriptis dabimus firmiter in mandatis, vt ipsam diligenter examinent, & sinè personarum acceptione præuia ratione decidant: nolentes eam delegare iudicibus qui alterius partium, & tuæ præsertim esse possent de ratione suspecti. Rogamus igitur Celsitudinem vestram, & exhortamur attentiùs, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus communem causam priuatæ præponens, & proprijs commodis negotium præferens Crucifixi, quantùm in te fuerit pacem ad vniuersos Christianos obseruans, ad defendendam hereditatē Domini, & expugnandam barbariem Sarracenorū potenter intendas, ne ob hoc aduersùs Comitem, vel alium bellum mouea: præsertim viuente principe, qui sicut in eiusdem litteris continetur, sic nepotem tuum de principatus successione saisiuit, vt sibi proprietatem & dominium

Digitized by Google

nam quoad iuuentutem retineret. Cùm autem ad partes illas Legati noſtri peruenerint cauſam tuam non armis, ſed legibus, non gladio vindictæ, ſed iuſtitia iudice proſequaris. Nos enim eidem Comiti per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ea ipſa in ſuo ſtatu manente, nihil in præiudicium iuris alterius attentare præſumat. Sed Legatorum noſtrorum quibus cognitionem & diffinitionem ipſius duxerimus committendam expectet aduentum. Ad hæc dilectum filium nuncium tuum Serenitati regiæ propenſiùs commendamus, vt de caro eum habeas de cetero cariorem. Præterea Serenitati tuæ gratiarum referimus actiones, quòd nos per eumdem nuncium tuum magnificè ac liberaliter viſitaſti.

Per eumdem militem miſit ei Dominus Papa vexillum, quod poſtulauerat ab eodem, ſcribens ei hoc modo.

COMITIBVS, BARONIBVS, MILITIBVS, & populis vniuerſis in Armenia conſtitutis.

ETſi modernis temporibus Apoſtolicæ Sedis receperitis inſtituta, ſecundùm ea Domino in puritate cordis & corporis ſeruientes: is tamen qui matutinos & veſpertinos operarios vineæ ſuæ ſingulorum denariorum mercede remunerat, faciens nouiſſimos primos, & primos nouiſſimos brauium vobis largietur æternum, ſi Catholicam Eccleſiam ſponſam noui Salomonis, ſub cuius capite, ſecundùm quod proteſtatur in Canticis Canticorum, læua eius, & dextera ipſam iugiter amplexatur, fueritis humiliter ue nerati, & vſque adeò vos zelus domus Domini comederit, vt ad vindicandum iniuriam Crucifixi, & templum & hereditatem eius de paganorum manibus liberandam, & res expoſueritis & perſonas, Chriſtum vobis vitam, & mortem lucrum cum Apoſtolo reputantes. Gaudemus autem quòd ſi noua ſitis Eccleſiæ Romanæ plantatio, nouitas tamen in vobis virtutis operatur augmentum, & vſque adeò nos reddit in fide feruentes, vt tantò feruentiores in Chriſtianorum omnium, imò Chriſti auxilium aſſurgatis, quantò eſtis viciniores hoſtibus, & ex vicinitate meliùs & ſcitis & vultis eorum conatibus obuiare. Nos autem de cariſſimi in Chriſto filij noſtri Lieuonis Armeniæ Regis illuſtris ſinceritate, ac veſtra deuotione confiſi, ei ad petitionem dilecti filij nobilis viri N. militis, nuncij eius, in noſtræ dilectionis indicium vexillum beati Petri dirigimus, quo in hoſtes Crucis dumtaxat vtatur, & eorum ſuperbiam ſuffragantibus Apoſtolorum Principis meritis, Domino concedente conculcet. Monemus igitur Vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in Domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ad liberandum funiculum hereditatis Dominicæ de manibus paganorum, & eorum refrenandã audaciam, & barbariem edomandam cum eodem Rege veſtro, ſicut bene cœpiſtis, potenter & viriliter intendatis, vt eius ſitis remiſſionis participes, quam de Dei omnipotentis, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius autoritate confiſi omnibus transfretantibus indulgemus.

LEONIS ARMENI EPISTOLA ad Papam.

ITerum idem Rex alium militem ad Sedem Apoſtolicam deſtinauit per quem talia ſcripta direxit.

Paternitatis veſtræ litteras, quas per dilectum fidelem nuncium noſtrum nobis direxiſtis ea, qua decuit reuerentia, & deuotione ſuſcepimus, & per earum ſignificata pleno

collegimus intellectu vos caritatis visceribus Regiam maiestatem nostram amplexari. Continebant etiam quòd in deuotione & amore Apostolicæ Sedis persisteremus, & in hoc semper perseuerare cupimus & optamus: & testis est rerum effectus, dum de omnibus negotijs nostris ad Sedem Apostolicam appellamus. Misistis autem nobis per eumdem Nuncium vexillum Sancti Petri, in memoriale dilectionis Sedis Apostolicæ, quod semper ante nos portari, contra inimicos Crucis, ad honorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ faciemus. Nuncius verò noster nobis insinuare curauit se benignè & honorificè à Beatitudine vestra esse susceptum, & tractatum, & quòd omnibus petitionibus nostris aures pietatis vestræ diligenter & efficaciter accommodastis, quod quidem mellifluus litteris vestris perspicuè intelleximus. Super his omnibus prædictis Sanctæ Paternitati vestræ gratiarum exsoluimus actiones assiduas. Precari autem & exhortari nos voluistis, vt contra conatus, & violentias paganorum nos murum opponeremus ascendentibus ex aduerso; quod quidem qualiter hactenus fecerimus, vestræ, prout credimus, non extat incognitum Paternitati, atque de cetero pro lege nostra, & defensione fideli Christianorum mandati vestri ergo, fortitudinis nostræ clypeum in manu forti & brachio extento contra barbaricas nationes opponemus, quousque desideratum nobis subsidium mittatis. Mandastis sæpe, & sæpius quòd teneremus pacem Antiochiæ & Comiti Tripolitano, quod amoris vestri gratia, nósque bene asseruimus. Verùm nulli veniat in dubium, quòd per Dei gratiam bene non habeamus posse Antiochenorum repugnantium & audaciam refrenare. Quomodo autem & qualiter nuper aduersùm nos se habuerint, Sanctam Paternitatem vestram latere nolumus. Miserũt nuncios suos Comes Tripolitanus, & Antiochenus ad Noconodum Crucis inimicum, & aduersarium nostrum, & contra nos se ei alligauerunt & machinati sunt ad inuicem, quòd Noconodus crudelissimus ex vna parte, Comes Tripolitanus & Antiochenus ex altera nos infestare non cessarent, donec à regni solio nos eliminarent: quod cùm audiuimus nostros misimus exploratores, qui tamdiu insidiati sunt, quoad vsque ceperunt prædictos Nuncios, quibus ante pedes potentiæ nostræ adductis, trementibus & verentibus, rei veritatem, aperta nobis voce exposuerunt. Deinde ad fines Antiochiæ accessimus, ibique per tres menses cum multo labore & sudore inuiti plurima sustinuimus. Post hæc quidquid voluerunt Antiocheni non timore ipsorum, sed precibus, nihil molestè ferentes suppleuimus. Eapropter in regno nostro non modica damna incurrimus, & à seruitio Dei, & Christianitatis nos declinare inuitos oportuit. Venientibus autem desideratis Legatis vestris, præuia diuina potentia, in præsentia ipsorum rei certitudinem per eosdem Nuncios si vita eis communis fuerit, explicari faciemus. Ad hæc Sanctitati vestræ supplicamus, vt diu expectatum & desideratum succursum festinanter transmittatis. Magna etenim discordia inter barbaricas nationes est emersa, & desæuiunt crudeliter adinuicem, & si antequàm inter eos concordia fuerit reformata subsidium miseritis, Christianitas exaltabitur, & si, quod absit, antequàm veniat subsidium inter eos concordia fuerit reformata, non erit qui eorum violentiam valeat cohibere, & reliqua Christianitas vix, aut numquam poterit eis resistere. Super hoc quod scripsistis de negotio Rupini dilecti nepotis nostri, absente alia parte, super re incerta nec valitis, nec debetis proferre iudicium, hoc Deo & Sanctitati vestræ, huiusmodi exigit vniuersale ius. Verùm pulsati sumus non modica lætitia eò quòd causam nostram in manibus Legatorum vestrorum commisistis, & litteris & firmis mandatis, non in manibus personarum nobis suspectarum. Super quo Sanctitati vestræ gratiarum exsoluimus actiones assiduas, & omnium conditionum laudes referimus copiosas. Ad hæc pijssimam Paternitatem vestram exposcimus, &

Digitized by Google

flexis genibus flagitamus, quòd cum Legatis veſtris, de quibus non modicum confidimus, venerabilem Archiepiſcopum Maguntinum ad ſuccurſum Terræ ſanctæ, futurum, in eadem cauſa noſtra iudicem conſtituere dignemini; quia nihil eſt de quo nos magis lætificare poſſitis. Scripſiſtis etiam nobis, quòd per litteras veſtras miſiſtis Comiti Tripolitano, vt de alieno iure ſe ſubtraheret, quod gratum duximus & acceptum; & vobis immenſas gratiarum exſoluimus actiones; ſed ſciatis nihil nobis profuiſſe, quia inſidiatur vt lupus in abſconditus, & non ceſſat die, noctúque ſibi quos poteſt Antiochenos & precio, & precibus attrahere. Igitur Sanctitatem veſtram latere nolumus, quòd menſe Iulij exercitum noſtrum condonauimus contra barbaricas nationes, quas duriùs cum Dei auxilio lædere ſperabimus, propter diſcordiam inter eas emerſam. In quo negotio miſimus pro Templarijs morantibus in regno, nec de poſſeſſionibus valentibus viginti milia Byzantiorum, vt venirent in auxilium noſtrum, ad honorem & defenſionem Chriſtianitatis, qui Antiochiam vſque venerunt nos in propria perſona cum gaudio & exultatione vſque ad fines Antiochiæ obuiam eis exiuimus. Ad hæc deſtinauit nobis litteras Magiſter Templi ex parte veſtra directas, quas cùm vidiſſemus eo quo decuit honore ſuſcepimus: quibus perlectis per earum tenorem intelleximus vos cupere vt eis redderemus Gaſton. Et nos in momento pro Magiſtro à quibuſdam Fratribus ſuis miſimus ſecundùm preces veſtras cauſa loquendi cum eis, qui ad nos venientes inchoauerunt nobis colloquia. Poſt multas verò verborum nebulas, rogauimus Magiſtrum Templi ad ſupplendas preces veſtras vt ipſe, & Dominus Patriarcha Antiochenus, & nos mitteremus Nuntios noſtros ſimul ad Sedem Apoſtolicam, quia per manus veſtras ipſum Gaſton, ſopita omnium actione, Templarijs reddere volebamus, & Rupinum dilectum nepotem noſtrum ad nutriendum & cuſtodiendum bona fide, & ſinè malo ingenio, in ipſo Caſtello eis tradere cupiebamus, & vt deberent ſemper eſſe auxiliantes prædicti pueri acquirendo iura ſua inquantum dignitas Ordinis ſui permitteret, & vt quodlibet damnum in regno noſtro per ipſum caſtellum non contigiſſet: Et donec Nuncij noſtri irent & redirent precum noſtrarum obtentu, quantum valebant redditus pertinentiarum ipſius caſtelli in corpore terræ noſtræ, Templarijs reſtituere volebamus. Nos itaque, & puer dilectus nepos noſter hac conditione fieri Confratres eorum quærebamus, & ad acquirendum aliud caſtellum nomine Trepeſats eis pertinens cum omni gente noſtra & iuribus noſtris eis ſimiliter auxiliari volebamus. Videntes autem ipſi Templarij me tanto negotio circumuentum in humilitate noſtra contritum, nos exaudire contempſerunt; imò conuentum quem ad partes regni noſtri duxerant redire mandauerunt. Et nulli veniat in dubium quòd precibus cuiuſlibet, exceptis veſtris, ad hanc formam pacis de ipſo Caſtello peruenire nequiſſent. Miſimus iterum eis rogando, vt pro Dei amore in regnum noſtrum venirent, & ex quo non placebat eis nobiſcum contra Paganos exire, ſaltem Dei pietate regnum noſtrum vſque ad reditum noſtrum recommendatum haberent. Quod in obſtinatione ſua perſeuerantes, neque hoc, neque illud facere voluerunt: imò nobis exeuntibus contra Crucis inimicos regnum noſtrum luporum morſibus auerſitate ſua reliquerunt. Tamen cum Dei auxilio ſalui, & ſani redeuntes inuenimus terram noſtram veſtris precibus illæſam & intactam. Ex hoc conquerimur Deo, & vobis: nam quid inde factum ſit veſtræ non extat incognitum Sanctitati. Præterea nos obedientiæ vinculis de cætero Apoſtolicæ ſedi eſſe alligatos non dubitetis: Ea propter ſi placet Sanctitati veſtræ, cuilibet alteri Eccleſiæ Latinæ nec volumus, nec debemus alligari. Hinc eſt quòd Sanctitatem veſtram humiliter flagitamus quatenus nobis litteras apertas mittere dignemini, vt non teneamur videlicet Latinis de terra noſtra de qualibet conditione, excepta Sancta

Digitized by Google

ſpes noſtra, & fiducia poſt Dominum dependet, & à Beatitudine veſtra in noſtris neceſſitatibus præſidium poſtulare. Proinde clementiſſime Pater, & Domine, ad pedes Sanctitatis veſtræ flexis genibus, & cum omni ſupplicatione recurrentes, conquerimur, & conqueri non ceſſamus de Domino P. tituli ſancti Marcelli presbytero Cardinali, Legato, veſtro, noſtris in cauſis ſuſpecto, imò aperto aduerſario. Cùm enim ad partes regni noſtri ex iniuncta ſibi legatione tum pro reformatione pacis inter nepotem noſtrum & Comitem Tripolitanum, contra iuſtitiam, & appellationem noſtram ad Apoſtolicam audientiam factam ſuper Antiochiæ principatus vſurpatione, vt creditur, acceſſiſſet, Dominus Ioannes Catholicus venerabilis in Chriſto Pater noſter cum quibuſdam ſuffraganeis ſuis, & clero; Nos cum Baronibus fidelibus noſtris, & pluribus Nobilibus peregrinis aſtantibus quanta potuimus honorificentia, & veneratione, ob veſtri reuerentiam, illum ſuſcepimus: ſequentibus diebus de obedientia Armenicæ Eccleſiæ ad ſanctam Romanam Eccleſiam, ad quam iamdiu laborauimus, diuina auxiliante gratia deliberauimus, & ad hoc cum multo labore induximus Eccleſiam Armeniæ tempore Pontificatus veſtri, meritorum veſtrorum exigentia, ad quod progenitores noſtri multis tranſactis temporibus inducere nequiuerunt; vt ipſe P. Cardinalis, & rerum eſt teſtis effectus. Dominus Catholicus cum ſolemnitate celebri & obedientiam & reuerentiam per manus ipſius Legati, ſecundùm litterarum veſtrarum formam, & mandatum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & vobis exhibens, pallium à Beatitudine veſtra diſtinatum, coram prædictis perſonis aſtantibus, cum deuotione omni, & humilitate ſuſcepit: promittens in ordine ſuo ſingulis quinque annis per Nuncios ſuos ſecundùm Capitularia Apoſtolica ſanctam Romanam Eccleſiam viſitare, tanquam matrem & magiſtram omniũ Eccleſiarũ, & in ciſmarinis Concilijs ſeu in perſona propria, ſeu per Nuncios ſuos intereſſe: quòd non deberent celebrari Concilia Eccleſiaſtica in ciſmarinis partibus abſente eo, vel nuncio ſuo ab vtraque parte ſtatutum eſt. Quibus peractis, de reformatione pacis inter nepotem noſtrum, & Comitem Tripolitanum tractatum; in quo tractatu Apoſtolica ſcripta de commiſſione, vt cauſam de qua agebatur ſine debito terminarent, quæ Dominis S. tituli ſanctæ Praxedis, & P. tituli ſancti Marcelli presbyteris Cardinalibus & Legatis delegatis, eidem P. Cardinali repreſentauimus, confidentes ſecundùm mandatum veſtrum cauſam ipſam ſine optato terminari. In quibus Dominus S. Cardinalis abſens pro negotio Chriſtianitatis Acconæ erat, quem in tota cauſa æquitatis & iuſtitiæ inuenimus amatorem. Repræſentatis Apoſtolicis ſcriptis, vt dictum eſt, cauſam Nepotis noſtri vices veſtras gerenti commiſimus, & ab initio cauſæ ſemper Apoſtolicam appellauimus audientiam, & in iudicio ipſius cauſam ipſam commiſimus, teſtibus Domino Patriarcha Antiochcno, Hoſpitalarijs, Templarijs, & alijs viris religioſis nigromonachis. Ipſe verò, P. Cardinalis & legatus in quo nullam & verè nullam ſperabamus habere ſuſpicionem Comiti Tripolitano, Templarijs, & Antiochenis confederationem priuatam faciens parti noſtræ fraudulenter detrahebat, & parti aduerſæ in noſtri perniciem & iacturam aſſiſtebat, manum eis conſilij, & auxilij porrigens. Ex mandato itaque ipſius Legati, ſub cuius ſpecie decepti eramus, ad partes Antiochiæ ſecundò, ac tertiò acceſſimus pro pace reformanda. Comes Tripolitanus diuerticula quærens ad diem ſtatutum in cauſa numquam accedebat. Cognita verò & intellecta fraude confederationis initæ, ipſum P. Legatum ſuſpectum, imò apertum aduerſarium habentes, ad Apoſtolicam appellauimus audientiam, & cauſam Nepotis noſtri iudicio veſtro commiſimus, perſonam noſtram, regnum, & gentes noſtras ſub protectione Dei, & veſtra committentes, quod per priuilegium à Beatitudine veſtra delegatum obtinere credebamus. Contigit igitur nocte quadam

Digitized by Google

ante aduentum ipſius P. Cardinalis cum omni exercitu noſtro vendicantes hereditatem Nepotis noſtri partes Antiochiæ defectu iuſtitiæ infeſtantes, ſicut Domino placuit intrà muros Antiochiæ in manu forti intrauimus, & ſi ad effuſionem Chriſtiani ſanguinis, & incendium ipſius ciuitatis manus potentiæ noſtræ extendere voluiſſemus, vrbs Antiochia capta foret: ſed pietate in Dei timore moti, & Chriſtianitati miſerando compatientes, Dominum Patriarcham Antiochenum ad nos accerſitum inter nos, & Antiochenos rogauimus optatæ pacis eſſe mediatorem: & dum de pace tractaretur ecce Templarij, quos precibus & mandatis veſtris honorabamus, & quibus in tota guerra deferebamus, ſaluatis poſſeſſionibus, & tenimentis illorum, quos amicos, non aduerſarios, tamquam viros religioſos habere ſperabamus, ſinè diffiducia facta contra nos dentes acuerunt, turres munierunt, arma excuſſerunt, exercitum noſtrum intrà & extra muros Antiochiæ ſagittauerunt, vexillum baldanum contra nos parauerunt, & quod grauius eſt Chriſtianum ſanguinem effuderunt: poſtpoſito religionis Ordine, habiti cum Comite Tripolitano, & Antipolitano vnanimes, perfido Soldano Alappiæ ſunt confederati, ſuis ſic machinationibus ab acquiſita hereditate ſua, Nepotem noſtrum pupillū orphanum ſub protectione Dei & veſtra deputatum alienauerunt, & ſic non expectato vulnus ab hoſte tulimus. Quod moleſtè ferentes, poſſeſſiones & tenimenta, quæ in regno Templarij poſſidebant ſaiſiuimus, & à terra noſtra illos eliminauimus. His ita peractis Dominus P. Cardinalis Templarijs confederatus, inter nos & Templarios pacem reformare quærēs, nos ad reſtaurationem rerum Templarijs nuper ablatarum primùm viua voce, poſtea ſecundò, ac tertiò, & ſcriptis & nuncijs inſtanter compellebat. Ad quod reſpondebamus dicentes; Parati ſumus ad honorem Sedis Apoſtolicæ Templarijs reſtituere nuper ablata, ſi in Ordine ſuo promiſerint ſe de cætero nec intrà muros, nec extra muros Antiochiæ, iuſtitiæ & directæ Nepotis noſtri aduerſari; ſed ſint ſicut viri religioſi ſalui, & ſecuri in domibus & poſſeſſionibus. Contrà Templarijs arrogantiæ ſtimulo ſuffulti opponebant ſe muros Antiochiæ contra iuſtitiam & directam Nepotis noſtri ſemper defenderunt, Ordine poſtpoſito. Cùm verò de concordia inter nos, & Templarios nihil perfici poſſet, Dominus P. Cardinalis, abſente Domino Catholico patre noſtro, & Venerabili Antiocheno Patriarcha ſuper eadem cauſa Concilium celebrauit, & poſt appellationem noſtram iuratam ad Apoſtolicam audientiam, ſententiam excommunicationis in terram noſtram promulgauit, ſaluis confeſſionibus infirmorum, baptiſterio & ſepelitione mortuorū. Super eadem litteras ſuas cum ſententia ad Dominum Catholicum Armeniæ deſtinauit, vt ex abrupto per totum Catholicatum ſententioſa interdictio promulgaretur. Quæ cùm ad ſcientiam Domini S. Cardinalis & Legati deueniſſent, moleſtè tulit, & habito conſilio cum Domino P. Collegato ſuo ad ſe accedente, quia inſtantiſſimè ad audientiam veſtram appellabamus, procellam ad auram conſilio Domini P. Cardinalis conuertere ſtuduerunt. Sícque factum eſt, vt ex mandato Dominorum Cardinalium, illuſtris Regis Hieruſalem & Cypri, omniúmque Nobilium peregrinorum menſe Septembri ad partes Accon pro reformatione pacis inter nos, & Antiochenos & Templarios Nuncium noſtrum Nobilem Conſtantinum de Camardeſio dilectum conſanguineum noſtrum delegauimus, & mediante ſapientia, & diſcretione Domini S. Cardinalis, iuris, & æquitatis amatoris pax reformata eſt inter nos & Templarios, ſicut per litteras ipſius intelligere poteritis. Nos verò numquam à mandatis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ receſſimus, nec vita comite recedemus; quamquam Dominus P. Cardinalis ab ea nos eliminare laboret. Nos igitur qui Dei & veſtri gratia, tempore Pontificatus veſtri noua ſumus planta veſtra facti, cupientes ad honorem Dei & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ

à Comannis in bello Adrianopoli captus fuerit. Postmodùm cùm Principes & Barones & milites exercitus me Imperij Baillivum elegerunt, egressus ex vrbe regia cum exercitu Christiano, ciuitates & castella plurima, quæ nobis rebellia fuerant subiugauimus, & munitis marchijs nostris, circa festum Sancti Remigij Constantinopolim reuersi fuimus. In munitione verò cuiusdam ciuitatis, quæ Rossa dicitur, H. de Teneramunda, virum vtique strenuum & discretum cum multis militibus & serjantis reliquimus: & dum morarentur ibidem, circa Purificationem beatæ Mariæ significatum eis Blancos Rossam prope, castrum quoddam occupasse: qui de Rossa de nocte exeuntes armati Blachos quos illic inuenerunt occiderunt, & castro deiecto cum præda Blancorum & equitaturis eorum, versùs ciuitatem suam rediere: quibus redeuntibus ex insidijs prope Rossam occurrit multitudo Blancorum & Comannorum; & congressu facto ex vtraque parte, proh dolor! vltione diuina nostri fere omnes occisi sunt vel capti. Illi verò quibus custodia ciuitatis deputata fuerat, circiter quadraginta milites, de nocte recedentes cum serjantis ad nos sani redierè; & sic Dominus flagellum flagello adijciens meritis nostris peruersis id ipsum exigentibus vultum indignationis suæ nobis ostendit. Verumtamen quia bellorum euentus fuit, est, & erit semper anceps, nec fieri potest quòd semper bene cedat bellantibus, & sæpe tristia lætis miscentur, non est desperandum virtuosis viris: nam paruo tempore mutatur fortuna, & Dominus respiciet suos, & statim reddet optata gaudia desolatis; in rebus arduis virtus comprobatur, & robustos viros ipsa reddunt pericula cautiores. Nam aduersitas quæ bonis votis obijcitur non indicium reprobationis, sed probatio virtutis est. Nos ergo in his angustijs constituti, ad vos patrem omnium, imò vt veriùs loquamur nostrum in hoc facto turbationis recurrimus, vestrum implorantes auxilium & consilium: quatenus opus nostrum à vobis misericorditer inceptum, misericordiùs terminetis, quolibet bono modo profectum operis nostri necessariò adiuuantes.

Eorum igitur infortunijs Dominus Papa compatiens pro liberatione Imperatoris nuncium specialem ad præfatum Ioannicium cum his litteris destinauit.

SCRIBITVR PRO LIBERATIONE Imperatoris.

EX illa gratia speciali qua te glorificauimus inter omnes Principes Christianos vsque adeò te diligimus, vt ad tuum commodum & honorem efficaciter aspiremus; pro certo sperantes, quòd tu in deuotione Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris tuæ proficere debes incessanter, per cuius merita glorioſum acquisiuisti triumphum aduersùs eos qui te videbantur grauiter molestare. Cùm igitur regium diadema, & militare vexillum à nobis per Legatum Apostolicæ Sedis acceperis, vt regnum tuum Beati Petri sit speciale, prouidere volumus diligenter, vt ab hostium vndique liberatus incursibus tranquilla pace læteris. Noueris ergo, fili carissime, quòd ingens exercitus de Occidentalibus partibus est in Græciam profecturus, præter illum qui nuper accesserit; vnde tibi, & terræ tuæ debes summopere prouidere, vnde dum potes pacem ineas cum Latinis, ne si fortè ipsi ex vna parte, & Vngari ex altera te studuerint impugnare, non facilè possis resistere conatibus vtrorumque. Quocirca Serenitati tuæ suggerimus & consulimus fide recta, quatenus cùm Balduinum Constantinopolitanum Imperatorem dicaris tenere captiuum, ita tibi prouideas, vt per liberationem ipsius veram & firmam pacem facias cum Latinis, vt ab impugnatione tua, & terræ tuæ penitus conquiescant. Nos enim Henrico fratri eiusdem Imperatoris, qui

Constantinopoli præest exercitui Latinorum per Apostolica scripta mandamus, vt ad pacem tuam pro liberatione ipsius Imperatoris Latinos inclinet, & à tua molestatione cesset omnino. Inspiret itaque tibi Deus, vt nostris monitis & consilijs acquiescas; quatenus regnum tuum, quod beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ deuotissimè dedicasti, ab omni perturbatione seruetur illæsum, ad quod diligens studium impendere cupimus, & operam efficacem.

Præfatus verò Ioannicius, siue Caloiohannes Rex Bulgarorum & Blancorum respondit, Quòd ipse audita captione regiæ ciuitatis miserat nuncios & litteras ad Latinos, vt eum eis pacem haberet. Sed ipsi ei superbissimè responderunt, dicentes quòd pacem nec haberet cum illo, nisi redderet eis terram ad Constantinopolitanum Imperium pertinentem, quam ipse inuaserat violenter. Quibus ipse respondit, quòd terra illa iustiùs possidebatur ab ipso, quàm Constantinopolis possidetur ab illis. Nam ipse recuperauerat terram, quam progenitores eius amiserant: sed ipsi Constantinopolim occupauerant, quæ ad eos minimè pertinebat. Ipse præterea coronam regni legitimè receperat à Summo Pontifice; sed ipse qui se appellabat Constantinopolitanum Basilea, coronam Imperij temerè vsurpauerat à seipso, quare potiùs ad ipsum, quàm ad illum Imperium pertinebat. Ideóque sub vno vexillo, quod à beato Petro receperat eius clauibus insignito pugnaret fiducialiter contra illos, qui falsas cruces suis humeris præferebant. Prouocatus igitur à Latinis, compulsus fuit vt defenderet se ab illis, dedítque sibi victoriam insperatam Deus, qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, ipsámque victoriam beato Petro Apostolorum principi ascribebat. Dictum autem Imperatorem ad consilium suum, & mandatum Summi Pontificis liberare nõ poterat, quia debitum carnis exsoluerat cùm carcere teneretur.

LITTERA DIRECTA ARMENIIS.

AVdita fama nominis eius Gregorius Armenorum Catholicus, & Leuo Rex minoris Armeniæ, litteras & nuncios cum muneribus Domino Innocentio transmiserunt, ad deuotionem & obedientiam eius se humiliter exponentes, quibus Dominus Papa rescripsit hoc modo:

Gregorio Armenorum Catholico.

Ex eo te radicatũ in fide Catholica, & Ecclesia Catholica non tam nomine, quàm merito experimur, quòd Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens eam Ecclesiarum omnium matrem, & nos caput vniuersorum fidelium confiteris, sicut ex tuarum nobis innotuit serie litterarum. Nostis enim priuilegium, quo ei Dominus vniuersas oues suas pascendas vocabulo tertiò repetito commisit; Pasce, *inquit,* oues meas, *& super vniuersas ligandi, & soluendi contulit potestatem dicens ad eum:* Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Nosti enim prærogatiuam Apostolicæ Sedis, quæ per merita beati Petri, etsi non tempore, autoritate tamen inter Apostolos primi, non constitutione Synodica, sed diuina, inter Ecclesias magisterium obtinuit & primatum, fundata super immobili fundamento, de quo Paulus inquit;* Fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est CHRISTVS IESVS, *de quo Veritas inquit ad Petrum:* Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. *Petrus enim quidem post Christum potest intelligi Pastor verus, & Ecclesia vniuersalis ouile verum; de quibus Dominus in Euangelio pro-*

testatur dicens: Alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor. *Sanè lapis ille angularis quem reprobauerunt ædificantes, factus postmodùm in caput anguli, faciens utraque vnum, Iudæorum populus, & gentium nationes in vnitate fidei Catholicæ conueniunt, Ecclesiam ex utrisque constituens non habentem maculam, neque rugam, quæ ne post Ascensionem eius secaretur in partes, & ne vnicum in eius fide diuideretur ouile, vni commisit Apostolorum Principi gubernandum, quem solum sibi Domino, & in officio vicarium, & in magisterio constituit successorem. Hæc autem tua fraternitas diligenter attendens ac sciens quod secundùm Apostolum*; Omnes vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, *nos quos Dominus licèt immeritos, vicarios esse voluit, & Apostolorum Principis successores, caput Ecclesiæ confuteris, & te, ac fratres, & Episcopos tuos partem nostri corporis recognoscis: sciens quòd sicut palmes non potest fructum facere à semetipso, nisi manserit in vite; sic & membrum & sensu careret & actu, si non in corporis manserit vnitate. Gaudemus ergo non modicum quòd in fide Catholica perseuerans circa nos pium geris deuotionis affectum, & filium te esse Apostolicæ Sedis mereris, dum eam esse matrem omnium protestaris, recognoscens ex nobis magisterium ecclesiasticæ disciplinæ; quia etsi receptam longo tempore priùs ex parte, tamen per Venerabilem fratrem nostrum Magantinensem Archiepiscopum, Episcopum Sabinensem, vnum ex septem Episcopis, qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, suscepisse te gaudes & desideras obseruare. Fuit autem & est magnum tuæ deuotionis indicium, quòd eumdem Archiepiscopum magnificè recepisti & curasti non modicum honorare, sicut & tuæ litteræ continebant, & ipsius nobis relatio patefecit. Monemus igitur Fraternitatem tuam, & exhortamur in Domino, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in deuotione Sedis Apostolicæ firmiter perseueres, & in lege Domini die mediteris & nocte, quam sanè doctrinam congruùm prædicans, & quæ prædicaueris quantum Dominus permittit adimplens, vt in te nec opera verbis, nec verba operibus contradicant. Esto circa subiectos magister vt doceas, vt corrigas pater, mater vt foueas: doceas minùs doctos, superbos corrigas, humiles foueas & deuotos, iustitiam misericordia temperans, & æquitatem in iudicio non relinquens. Super subuentionem verò Hierosolymitanæ prouinciæ nosse te volumus, quòd iam per Dei gratiam ad iniunctionem nostram multi Crucis signaculum receperunt, & plures Domino dante recipient in defensionem Orientalis prouinciæ opportuno tempore transituri. Iam etiam duo ex fratribus nostris de manibus nostris viuifica Crucis assumpserunt vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur & esto robustus, quia citius forsan quàm credatur Orientalis prouincia subsidium sentiet expectatum.*

LEVONI ARMENORVM Regi Illustri.

Littera Innocētij Papę ad Regem in Armeniæ.

IS qui Ecclesiam suam congregat ex gentibus non habentem maculam neque rugam super gentes & regna constituit; is extendit palmites eius vsque ad mare, & vsque ad terminos terræ, ipsius propagines dilatauit, cuius est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo. *Ipse etiam Romanã Ecclesiam non solùm vniuersis fidelibus prætulit, sed super ceteras etiam Ecclesias exaltauit, vt Ecclesiæ ab ea non tam viuendi normam, & monitis sumerent disciplinam, sed & fidei etiam Catholicæ documenta reciperent, & eius seruarent humiliter instituta. In Petro enim Apostolorũ Principe,*

Digitized by Google

cui excellentiùs alijs Dominus ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem dicens ad eum: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cælis. *Eccleſia Romana Sedes ipſius, Romani Pontifices ſucceſſores Petri, & Vicarij IESV CHRISTI ſibi inuicem per ſucceſſuras varietates, tempore ſingulariter ſuccedentes ſuper Eccleſijs omnibus & cunctis Eccleſiarum prælatis, imò & fidelibus vniuerſis à Domino primatum & magiſterium acceperunt: vocatis ſic ceteris in partem ſolicitudinis, vt apud eos plenitudo reſideat poteſtatis. Non enim in Petro, & cum Petro ſingulare illud priuilegium expirauit, quod ſucceſſoribus eius futuris vſque in finem mundi Dominus in ipſo conceſſit; ſed præter vitæ ſanctitatem & miraculorum virtutes, par eſt in omnibus iuriſdictio ſucceſſorum. Quos etſi diuerſis temporibus, eidem tamen Sedi, & eadem autoritate Dominus voluit præſidere. Gaudemus autem quòd tu Princeps Catholicus, Apoſtolicæ Sedis priuilegium recognoſcens, Venerabilem fratrem noſtrum Maguntinenſem Archiepiſcopum, Epiſcopum Sabinenſem, vnum ex ſeptem Epiſcopis, qui nobis in Eccleſia Romana collaterales exiſtunt, benignè ac hilariter recepiſti, & non ſolùm per eum inſtitutis ſalutaribus es inſtructus, quibus iuxta continentiam litterarum totum regnum tuum licèt ampliſſimum deſideras informari, & vniuerſos Armenos ad Eccleſiæ Romanæ gremium reuocare. Sed ad honorem & gloriam Apoſtolicæ Sedis, quam conſtitutam eſſe voluiſti ſuper gentes & regna, diadema regni recepiſti de manibus eius, cùm curaſti deuotè hunc humiliter honorare, & nos per ipſum & litteras tuas ad Orientalis terræ ſubſidium inuitaſti. Si ergo datum eſt omne optimum, & omne donum perfectum, qui habet corda Principum in manu ſua, quas poſſumus gratias referentes, qui tibi tantæ humilitatis animum inſpirauit, rogamus Serenitatem regiam, & exhortamur in Domino attentiùs, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus in timore Domini, & Apoſtolicæ Sedis deuotione perſiſtens, ad expugnandam barbariem paganorum & vindicandam iniuriam Crucifixi tantò potentiùs & efficaciùs ſtudeas imminere, quantò fraudes, & verſutias hoſtium vicinus poſitus meliùs cognouiſti: non in exercitus multitudine aut virtute, ſed de ipſius miſeratione confidens, qui docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum, qui arcus fortium ſuperat, & robore accingit infirmos. Iam enim per Dei gratiam ad commonitionem noſtram multi Crucis ſignaculum receperunt, & plures dante Domino recipient, oportuno tempore tranſituri. Iam & duo ex fratribus noſtris, viuificæ Crucis aſſumpſerunt vexillum, exercitum Domini præceſſuri. Confide igitur, & eſto robuſtus, quia citiùs forſan quàm credatur Orientalis prouincia ſubſidium ſentiet exſpectatum.*

Poſt hæc idem Rex quemdam militem cum litteris ſuis ad Summum Pontificem deſtinauit, rogans & poſtulans, vt cùm ſuper iniurijs, quas circa ſucceſſionem Principatus Antiochiæ, Comes Tripolitanus cum Hoſpitalarijs, cuidam nepoti ſuo Rupino nomine, irrogauerat, ad Apoſtolicam Sedem appellaſſet, faceret ei iuſtitiæ plenitudinem exhiberi, cui Dominus per litteras ſuas ità reſpondit.

LITTERA RESPONSIVA Regi Armeniæ.

E I à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, qui corda Principum habet in manu sua, & à quo est omnis potestas, quas possumus gratiarum referimus actiones, quòd te vsque adeò in deuotione Sedis Apostolicæ radicauit, vt non solùm in spiritualibus, sed in temporalibus ad auxilium Ecclesiæ Romanæ recurras, & in tuendis iustitijs eius per Apostolicam interpositam opem eius implores. Veniens enim ad Apostolicam Sedem dilectus filius Nobilis vir Robertus de Margato miles, meritis tuis plenus, nobis exposuit tuæ deuotionis affectum, & regiæ Serenitatis litteras nobis obtulit continentes, quòd cùm R. quondam primogenitus filius Nobilis viri R. Principis Antiocheni A. neptē tuam duxerit in vxorem ex ea masculà prole susceptà, dum ageret in extremis eidem Principi supplicauit, vt successionem, quæ ipsi iure hereditario competebat, R. vnico eius filio conseruaret. Qui post mortem filij, non immemor precum eius cōuocatis ligijs hominibus suis, dicens quòd Raimundus legando fuisset heres ipsius, & post mortem R. prædicti R. filius ipsius Principis legitimus heres esset publicè recognouit, & ab vniuersis hominibus suis, salua fidelitate, quam ei teneret dum vixit, ligium fecit homagium exhiberi. Deinde quoque prædictum R. de ciuitate Antiochia, & toto principatu Antiocheno tenendo post eius obitum, salua dote I. vxoris ipsius, & omnibus donis quæ fecerat, & in posterum est facturus, & dum vixerit totius principatus dominio sibi saluo sanciuit, & eum Raymūdum patris nomine appellauit, sicut in litteris ad nos à te transmissis perspeximus contineri. Ceterùm Nobilis vir Comes Tripolitanus filius principis memorati molestè ferens se patria hereditate priuari, cum dilectis filijs Hierosolymitani Hospitalis, & Militiæ Templi Magistris te voluit molestare, secundùm quid aduersùm te prævalere possit inspiciens, conuersus in Principem, fauore Antiochenæ communitatis, filius patrem excluſit, & Domino suo contumelias præsumpsit, & iniurias irrogare. In causa equidem amici Tripolitani Comitis corrupti pretio & precibus circumuenti, Comitem ipsum legitimum heredem Principis asserentes falsis suggestionibus, obtinuerunt à populo memorato quodammodo iuramento priori, eidem Comiti homagium exhiberent, propter quod ad Sedem Apostolicam Regia Serenitas appellauit, & Templarijs, & Hospitalarijs ad corredeuntibus Principem in Sede restituit principali. Licèt autem quantum cum Deo possumus tuæ velimus Serenitati deferre, quia cùm in dubijs certum non volumus nec debemus proferre iudicium; cùm etsi etiam nobis de veritate constaret, in absentia tamen partis alterius, nondum cæpto iudicio ad sententiam procedere non possemus, causam ipsam Legatorum nostrorum, qui dante Domino proximo transfretabunt, examini duximus reseruandam, quibus & verbo, & scriptis dubimus firmiter in mandatis, vt ipsam diligenter examinent, & sinè personarum acceptione præuia ratione decidant: nolentes eam delegare iudicibus qui alterius partium, & tuæ præsertim esse possent de ratione suspecti. Rogamus igitur Celsitudinem vestram, & exhortamur attentiùs, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus communem causam priuatæ præponens, & proprijs commodis negotium præferens Crucifixi, quantùm in te fuerit pacem ad vniuersos Christianos obseruans, ad defendendam hereditatē Domini, & expugnandam barbariem Sarracenorū potenter intendas, ne ob hoc aduersùs Comitem, vel alium bellum moueas: præsertim viuentem principem, qui sicut in eiusdem litteris continetur, sic nepotem tuum de principatus successione saisiuit, vt sibi proprietatem & dominium

Digitized by Google

nam quoad iuuentutem retineret. Cùm autem ad partes illas Legati noſtri peruenerint cauſam tuam non armis, ſed legibus, non gladio vindictæ, ſed iuſtitia iudice proſequaris. Nos enim eidem Comiti per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ea ipſa in ſuo ſtatu manente, nihil in præiudicium iuris alterius attentare præſumat. Sed Legatorum noſtrorum quibus cognitionem & diffinitionem ipſius duxerimus committendam expectet aduentum. Ad hæc dilectum filium nuncium tuum Serenitati regiæ propenſiùs commendamus, vt de caro eum habeas de cetero cariorem. Præterea Serenitati tuæ gratiarum referimus actiones, quòd nos per eumdem nuncium tuum magnificè ac liberaliter viſitaſti.

Per eumdem militem miſit ei Dominus Papa vexillum, quod poſtulauerat ab eodem; ſcribens ei hoc modo.

COMITIBVS, BARONIBVS, MILITIBVS, & populis vniuerſis in Armenia conſtitutis.

ETſi modernis temporibus Apoſtolicæ Sedis receperitis inſtituta, ſecundùm ea Domino in puritate cordis & corporis ſeruientes: is tamen qui matutinos & veſpertinos operarios vineæ ſuæ ſingulorum denariorum mercede remuuerat, faciens nouiſſimos primos, & primos nouiſſimos brauium vobis largietur æternum, ſi Catholicam Eccleſiam ſponſam noui Salomonis, ſub cuius capite, ſecundùm quod proteſtatur in Canticis Canticorum, leua eius, & dextera ipſam iugiter amplexatur, fueritis humiliter ve nerati, & vſque adeò vos zelus domus Domini comederit, vt ad vindicandum iniuriam Crucifixi, & templum & hereditatem eius de paganorum manibus liberandam, & res expoſueritis & perſonas, Chriſtum vobis vitam, & mortem lucrum cum Apoſtolo reputantes. Gaudemus autem quòd ſi noua ſitis Eccleſiæ Romanæ plantatio, nouitas tamen in vobis virtutis operatur augmentum, & vſque adeò nos reddit in fide feruentes, vt tantò feruentiores in Chriſtianorum omnium, imò Chriſti auxilium aſſurgatis, quantò eſtis viciniores hoſtibus, & ex vicinitate meliùs & ſcitis & vultis eorum conatibus obuiare. Nos autem de cariſſimi in Chriſto filij noſtri Lieuonis Armeniæ Regis illuſtris ſinceritate, ac veſtra deuotione confiſi, ei ad petitionem dilecti filij nobilis viri N. militis, nuncij eius, in noſtræ dilectionis indicium vexillum beati Petri dirigimus, quo in hoſtes Crucis dumtaxat vtatur, & eorum ſuperbiam ſuffragantibus Apoſtolorum Principis meritis, Domino concedente conculcet. Monemus igitur Vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in Domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ad liberandum funiculum hereditatis Dominicæ de manibus paganorum, & eorum refrenandã audaciam, & barbariem edomandam cum eodem Rege veſtro, ſicut bene cæpiſtis, potenter & viriliter intendatis, vt eius ſitis remiſſionis participes, quam de Dei omnipotentis, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius autoritate confiſi omnibus transfretantibus indulgemus.

LEONIS ARMENI EPISTOLA ad Papam.

ITerum idem Rex alium militem ad Sedem Apoſtolicam deſtinauit per quem talia ſcripta direxit.

Paternitatis veſtræ litteras, quas per dilectum fidelem nuncium noſtrum nobis direxiſtis ea, qua decuit reuerentia, & deuotione ſuſcepimus, & per earum ſignificata pleno

collegimus intellectu vos caritatis visceribus Regiam maiestatem nostram amplexari. Continebant etiam quòd in deuotione & amore Apostolicæ Sedis persisteremus, & in hoc semper perseuerare cupimus & optamus: & testis est rerum effectus, dum de omnibus negotijs nostris ad Sedem Apostolicam appellamus. Misistis autem nobis per eumdem Nuncium vexillum Sancti Petri, in memoriale dilectionis Sedis Apostolicæ, quod semper ante nos portari, contra inimicos Crucis, ad honorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ faciemus. Nuncius verò noster nobis insinuare curauit se benignè & honorificè à Beatitudine vestra esse susceptum, & tractatum, & quòd omnibus petitionibus nostris aures pietatis vestræ diligenter & efficaciter accommodastis, quod quidem mellifluus litteris vestris perspicuè intelleximus. Super his omnibus prædictis Sanctæ Paternitati vestræ gratiarum exsoluimus actiones assiduas. Precari autem & exhortari nos voluistis, vt contra conatus, & violentias paganorum nos murum opponeremus ascendentibus ex aduerso; quod quidem qualiter hactenus fecerimus, vestræ, prout credimus, non exiat incognitum Paternitati, atque de cetero pro lege nostra, & defensione fideli Christianorum mandati vestri ergo, fortitudinis nostræ clypeum in manu forti & brachio extento contra barbaricas nationes opponemus, quousque desideratum nobis subsidium mittatis. Mandastis sæpe, & sæpius quòd teneremus pacem Antiochiæ & Comiti Tripolitano, quod amoris vestri gratia, nósque bene asseruimus. Verùm nulli veniat in dubium, quòd per Dei gratiam bene non habeamus posse Antiochenorum repugnantium & audaciam refrenare. Quomodo autem & qualiter nuper aduersùm nos se habuerint, Sanctam Paternitatem vestram latere nolumus. Miserũt nuncios suos Comes Tripolitanus, & Antiochenus ad Noconodum Crucis inimicum, & aduersarium nostrum, & contra nos se ei alligauerunt & machinati sunt ad inuicem, quòd Noconodus crudelissimus ex vna parte, Comes Tripolitanus & Antiochenus ex altera nos infestare non cessarent, donec à regni solio nos eliminarent: quod cùm audiuimus nostros misimus exploratores, qui tamdiu insidiati sunt, quoad vsque ceperunt prædictos Nuncios, quibus ante pedes potentiæ nostræ addactis, trementibus & verentibus, rei veritatem, aperta nobis voce exposuerunt. Deinde ad fines Antiochiæ accessimus, ibique per tres menses cum multo labore & sudore inuiti plurima sustinuimus. Post hæc quidquid voluerunt Antiocheni non timore ipsorum, sed precibus, nihil molestè ferentes suppleuimus. Eapropter in regno nostro non modica damna incurrimus, & à seruitio Dei, & Christianitatis nos declinare inuitos oportuit. Venientibus autem desideratis Legatis vestris, præuia diuina potentia, in præsentia ipsorum rei certitudinem per eosdem Nuncios si vita eis communis fuerit, explicari faciemus. Ad hæc Sanctitati vestræ supplicamus, vt diu expectatum & desideratum succursum festinanter transmittatis. Magna etenim discordia inter barbaricas nationes est emersa, & desæuiunt crudeliter adinuicem, & si antequàm inter eos concordia fuerit reformata subsidium miseritis, Christianitas exaltabitur, & si, quod absit, antequàm veniat subsidium inter eos concordia fuerit reformata, non erit qui eorum violentiam valeat cohibere, & reliqua Christianitas vix, aut numquam poterit eis resistere. Super hoc quod scripsistis de negotio Rupini dilecti nepotis nostri, absente alia parte, super re incerta nec vultis, nec debetis proferre iudicium, hoc Deo & Sanctitati vestræ, huiusmodi exigit vniuersale ius. Verùm pulsati sumus non modica lætitia eò quòd causam nostram in manibus Legatorum vestrorum commisistis, & litteris & firmis mandatis, non in manibus personarum nobis suspectarum. Super quo Sanctitati vestræ gratiarum exsoluimus actiones assiduas, & omnium conditionum laudes referimus copiosas. Ad hæc pijssimam Paternitatem vestram exposcimus, &

Digitized by Google

flexis genibus flagitamus, quòd cum Legatis veſtris, de quibus non modicum confidimus, venerabilem Archiepiſcopum Maguntinum ad ſuccurſum Terræ ſanctæ, futurum, in eadem cauſa noſtra iudicem conſtituere dignemini; quia nihil eſt de quo nos magis lætificare poſſitis. Scripſiſtis etiam nobis, quòd per litteras veſtras miſiſtis Comiti Tripolitano, vt de alieno iure ſe ſubtraheret, quod gratum duximus & acceptum; & vobis immenſas gratiarum exſoluimus actiones; ſed ſciatis nihil nobis profuiſſe, quia inſidiatur vt lupus in abſconditis, & non ceſſat die, noctúque ſibi quos poteſt Antiochenos & precio, & precibus attrahere. Igitur Sanctitatem veſtram latere nolumus, quòd menſe Iulij exercitum noſtrum condonauimus contra barbaricas nationes, quas duriùs cum Dei auxilio lædere ſperabimus, propter diſcordiam inter eas emerſam. In quo negotio miſimus pro Templarijs morantibus in regno, nec de poſſeſſionibus valentibus viginti milia Byzantiorum, vt venirent in auxilium noſtrum, ad honorem & defenſionem Chriſtianitatis, qui Antiochiam vſque venerunt nos in propria perſona cum gaudio & exultatione vſque ad fines Antiochiæ obuiam eis exiuimus. Ad hæc deſtinauit nobis litteras Magiſter Templi ex parte veſtra directas, quas cùm vidiſſemus eo quo decuit honore ſuſcepimus: quibus perlectis per earum tenorem intelleximus vos cupere vt eis redderemus Gaſton. Et nos in momento pro Magiſtro à quibuſdam Fratribus ſuis miſimus ſecundùm preces veſtras cauſa loquendi cum eis, qui ad nos venientes inchoauerunt nobis colloquia. Poſt multas verò verborum nebulas, rogauimus Magiſtrum Templi ad ſupplendas preces veſtras vt ipſe, & Dominus Patriarcha Antiochenus, & nos mitteremus Nuntios noſtros ſimul ad Sedem Apoſtolicam, quia per manus veſtras ipſum Gaſton, ſopita omnium actione, Templarijs reddere volebamus, & Rupinum dilectum nepotem noſtrum ad nutriendum & cuſtodiendum bona fide, & ſinè malo ingenio, in ipſo Caſtello eis tradere cupiebamus, & vt deberent ſemper eſſe auxiliantes prædicti pueri acquirendo iura ſua inquantum dignitas Ordinis ſui permitteret, & vt quodlibet damnum in regno noſtro per ipſum caſtellum non contigiſſet: Et donec Nuncij noſtri irent & redirent precum noſtrarum obtentu, quantum valebant redditus pertinentiarum ipſius caſtelli in corpore terræ noſtræ, Templarijs reſtituere volebamus. Nos itaque, & puer dilectus nepos noſter hac conditione fieri Confratres eorum quærebamus, & ad acquirendum aliud caſtellum nomine Trepeſats eis pertinens cum omni gente noſtra & iuribus noſtris eis ſimiliter auxiliari volebamus. Videntes autem ipſi Templarij me tanto negotio circumuentum in humilitate noſtra contritum, nos exaudire contempſerunt; imò conuentum quem ad partes regni noſtri duxerant redire mandauerunt. Et nulli veniat in dubium quòd precibus cuiuſlibet, exceptis veſtris, ad hanc formam pacis de ipſo Caſtello peruenire nequiſſent. Miſimus iterum eis rogando, vt pro Dei amore in regnum noſtrum venirent, & ex quo non placebat eis nobiſcum contra Paganos exire, ſaltem Dei pietate regnum noſtrum vſque ad reditum noſtrum recommendatum haberent. Quod in obſtinatione ſua perſeuerantes, neque hoc, neque illud facere voluerunt: imò nobis exeuntibus contra Crucis inimicos regnum noſtrum luporum morſibus auerſuate ſua reliquerunt. Tamen cum Dei auxilio ſalui, & ſani redeuntes inuenimus terram noſtram veſtris precibus illæſam & intactam. Ex hoc conquerimur Deo, & vobis: nam quid inde factum ſit veſtræ non extat incognitum Sanctitati. Præterea nos obedientiæ vinculis de cætero Apoſtolicæ ſedi eſſe alligatos non dubitetis: Ea propter ſi placet Sanctitati veſtræ, cuilibet alteri Eccleſiæ Latinæ nec volumus, nec debemus alligari. Hinc eſt quòd Sanctitatem veſtram humiliter flagitamus quatenus nobis litteras apertas mittere dignemini, vt non teneamur videlicet Latinis de terra noſtra de qualibet conditione, excepta Sancta

Digitized by Google

Romana Ecclesia, cuilibet Ecclesiæ Latinæ, & quòd non habeat potestatem nos, seu Latinos de terra nostra excommunicandi, vel sententiam in regno nostro proferendi super Latinos quælibet Ecclesia, excepta, vt dictum est, Sede Apostolica. Præsentium quoque Latorem dilectum & fidelem nostrum militem nomine Garnere Teuto ad pedes Sanctitatis vestræ dirigimus, cui super his, quæ ex parte nostra vobis indixerit tamquam nobis ipsis credere ne dubitetis.

INDVLTVM REGIS ARMENIÆ.

AD petitionẽ verò Regis, Dominus Papa tale sibi scriptum indulsit, Regiæ Serenitatis .... exposcit, vt non solùm tibi, sed toti etiã regno tuo spiritualem gratiam faciamus, & vt ob tuæ deuotionis meritum totam Armenicam Ecclesiam honoremus. Bene enim præ cæteris prædecessoribus tuis, quorum extat memoria specialis, in nostra & Ecclesiæ Romanæ deuotione persistis, & Apostolicæ Sedis Primatum, & magisterium recognoscens ad eam, velut ad matrem tuam humiliter & deuotè recurris: propter quod ab ea debes rationabiliter honorari. Accepimus autem ex litteris quas Regia nobis Serenitas destinauit; quòd cùm regnum Armeniæ alligatum Sedi Apostolicæ obedientiæ vinculis recognoscas, illud tibi postulas per litteras Apostolicas indulgeri, vt præter Romanum Pontificem, nullus Latinus in te, vel regnum tuum, vel homines regni tui siue Latinos, siue alios cuiuscumque conditionis, excommunicationis, aut interdicti possit sententiam promulgare. Volentes igitur quantùm cum Deo possumus tuæ Serenitati deferre, & cum honestate nostra petitiones regias exaudire, tuis precibus inclinati, autoritate præsentium inhibemus, ne quis in te, vel regnum tuum, aut homines regni tui, cuiuscumque conditionis existant, qui mediantibus tamen eiusdem regni Prælatis Sedi Apostolicæ sunt subiecti, præter Romanum Pontificem, & eius Legatum, vel de ipsius speciali mandato, districtionem Ecclesiasticam audeat exercere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, infringere, &c.

LITTERA D. INNOCENTII, CATHOLICO Armenorum directa.

RESCripsit etiam Armenorum Catholico in hunc modum. Quòd die ac nocte in lege Domini meditaris, ex litterarum tuarum tenore cognoscimus, quas varijs autoritatum floribus decorasti, de thesauro cordis tui noua & vetera proferens, & hæc illis, & illa istis doctiùs intermiscens, vt vberiùs iuncti simul flosculi redolerent. Sanè sicut didicimus ex verbis Apostolicis, quòd omnes vnum corpus sumus in Christo; singuli autem alter alterius membra, *& quòd cũctos, quos sacri baptismatis vnda regenerat fratres facit; quoniam vnus est Pater noster qui est in cælis, prout in Euangelio Veritas protestatur: in nobis tamen qui beato Petro successimus, Christianæ fidei magisterium recognoscis. Vnde secus fontem scientiæ fidei nostræ, ac præceptorũ legis, & Ecclesiæ quiescere desideras, & nutriri, vt sugas mammillas nostras quotidie, & inebrieris lacte doctrinæ, ab Apostolica Sede emanantis. Et licèt loco quidem à nobis remotus existas, fide tamen nobis gaudenter antequàm Armenica Ecclesia coniuncti cùm vexillo sitis ouili, de quo Dominus in Euangelio protestatur,* Alias, *inquiens,* oues habeo, quæ non sunt de hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet

Digitized by Google

vnum ouile, & vnus paſtor. *Oues enim huius ouilis vni Dominus paſtori commiſit, Petro videlicet, cùm inquit*; Paſce oues meas, *innuens per verbum tertiò repetitum, quòd quicumque fidem habuerunt Trinitatis, in quacumque orbis partium regione, ac trino fidelium ordine, cum Noe, Iob, & Daniele, ſiue in tecto, ſiue in agro, ſiue in mola conſiſtãt, Petri magiſterio ſunt commiſſi. Gauiſus es igitur quòd mater Eccleſiarũ omnium, quæ totum orbem ſua irradiat claritate, Catholicam Armenorum Eccleſiam bono corde reſpiciens voluit conſolari: in hoc illud impletum intelligens quod inquit Petro Dominus Ieſus Chriſtus*: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. *Aſſeris quoque quòd ab Eccleſia Romana fidem ab initio Armenica ſuſcepit Eccleſia, quam tu & Coëpiſcopi tui, & grex tibi, & ipſis commiſſus non minuiſtis in aliquo nec auxiſtis, ſed ſicut accepiſtis, ſic vſque hodie inuiolabiliter obſeruaſtis, eius tenetis conſuetudines ſecundùm ſanctorum Patrum præcedentium inſtituta. Nos igitur qui vos diligere debemus vt nos ipſos, de tuæ fidei puritate gaudemus in Chriſto, & te velut Venerabilem fratrem noſtrum, & magnum Eccleſiæ Dei membrum gerimus in viſceribus caritatis, ac cariſſimum in Chriſto filium noſtrum, L. Armenorum Regem illuſtrem honorare diſponimus, & vniuerſam Armenorum Eccleſiam, vt pote filiam Sedis Apoſtolicæ ſpecialiter confouere. Ne autem heres ſit filius ancillæ cum filio liberæ, imò ne ancillæ filius heredis liberæ ſibi ampliùs hereditatem vſurpet; ſed ancilla potiùs & eius filius appelletur, poſſumus ſignum dare Tau in frontibus gementium & dolentium; itâ quòd per Dei gratiam Cruceſignatorũ exercitus Venetias applicauit pro parte maiori, vnde in proximo naues aſcendent in Terræ Sanctæ ſubſidium tranſituri. Monemus igitur Fraternitatem tuam & exhortamur, & per Apoſtolica ſcripta tibi præcipiendo mandamus, quatenus in diuini nominis timore perſiſtens, & in Apoſtolicæ Sedis reuerentia perſeuerans, prædictum Regem & vniuerſam Armenorũ Eccleſiam in lege Domini, & in noſtra deuotione confirmes, & eis, ſicut per alias litteras noſtras mandauimus, formam Apoſtolicæ remiſſionis exponas, & exhorteris ipſos attentiùs, vt ſe murum pro domo Domini opponant aſcendentibus ex aduerſo: nec dubitent ſi opus fuerit pro illo fundere ſanguinem, qui pro eis non dubitauit Crucis ſubire tormentum: cùm ſic regnum ſibi poſſint acquirere ſempiternum & terrena in cæleſtia laudabili commercio commutare. Expectent autem efficax de cælo auxilium, & feſtinum de terra ſuccurſum, & ſpem ſuam ponant in eo, qui eſt in ſe ſperantium fortitudo, qui facit in tentatione prouentum & poſt lacrymationem & fletum, exultationem inducit.*

Qualiter autem Petrus tituli ſancti Marcelli Presbyter Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus de Antiochia proceſſerit in Armeniã, & quàm honorificè ac deuotè receptus fuerit tã à Rege, quàm à Catholico, nec non & perſonis Eccleſiaſticis, ac mundanis, quódq; omnes ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ ſe aſtrinxerint, litteræ Regis Armenorum ad Dominum Papam directæ declarant, in quibus tamen idem Rex de præfato Legato, Domino Papæ conqueritur, & tam de facto Antiochèno, quàm de negotio Templariorum multa narrantur, quæ pleniùs ex ipſarum lectione patebunt: Rex quippe ſcribit hoc modo.

LITTERA REGIS ARMENIÆ AD PAPAM.

CVm conſtet vos, celeberrime Pater, & Domine, ſanctæ Eccleſiæ, & religionis Chriſtianæ curam, & prælationem, dante Domino, gerere, conſtat vtique nos ad veſtri refugium, tamquam ad tutiſſimum receptaculum debere recurrere, in quo tantùm

Digitized by Google

ſpes noſtra, & fiducia poſt Dominum dependet, & à Beatitudine veſtra in noſtris neceſſitatibus præſidium poſtulare. Proinde clementiſſime Pater, & Domine, ad pedes Sanctitatis veſtræ flexis genibus, & cum omni ſupplicatione recurrentes, conquerimur, & conqueri non ceſſamus de Domino P. tituli ſancti Marcelli presbytero Cardinali, Legato, veſtro, noſtris in cauſis ſuſpecto, imò aperto aduerſario. Cùm enim ad partes regni noſtri ex iniuncta ſibi legatione tum pro reformatione pacis inter nepotem noſtrum & Comitem Tripolitanum, contra iuſtitiam, & appellationem noſtram ad Apoſtolicam audientiam factam ſuper Antiochiæ principatus vſurpatione, vt creditur, acceſſiſſet, Dominus Ioannes Catholicus venerabilis in Chriſto Pater noſter cum quibuſdam ſuffraganeis ſuis, & clero; Nos cum Baronibus fidelibus noſtris, & pluribus Nobilibus peregrinis aſtantibus quanta potuimus honorificentia, & veneratione, ob veſtri reuerentiam, illum ſuſcepimus: ſequentibus diebus de obedientia Armenicæ Eccleſiæ ad ſanctam Romanam Eccleſiam, ad quam iamdiu laborauimus, diuina auxiliante gratia deliberauimus, & ad hoc cum multo labore induximus Eccleſiam Armeniæ tempore Pontificatus veſtri, meritorum veſtrorum exigentia, ad quod progenitores noſtri multis tranſactis temporibus inducere nequiuerunt; vt ipſe P. Cardinalis, & rerum eſt teſtis effectus. Dominus Catholicus cum ſolemnitate celebri & obedientiam & reuerentiam per manus ipſius Legati, ſecundùm litterarum veſtrarum formam, & mandatum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & vobis exhibens, pallium à Beatitudine veſtra deſtinatum, coram prædictis perſonis aſtantibus, cum deuotione omni, & humilitate ſuſcepit: promittens in ordine ſuo ſingulis quinque annis per Nuncios ſuos ſecundùm Capitularia Apoſtolica ſanctam Romanam Eccleſiam viſitare, tanquam matrem & magiſtram omnium Eccleſiarum, & in cismarinis Concilijs ſeu in perſona propria, ſeu per Nuncios ſuos intereſſe: quòd non deberent celebrari Concilia Eccleſiaſtica in cismarinis partibus abſente eo, vel nuncio ſuo ab vtraque parte ſtatutum eſt. Quibus peractis, de reformatione pacis inter nepotem noſtrum, & Comitem Tripolitanum tractatum; in quo tractatu Apoſtolica ſcripta de commiſſione, vt cauſam de qua agebatur fine debito terminarent, quæ Dominis S. tituli ſanctæ Praxedis, & P. tituli ſancti Marcelli presbyteris Cardinalibus & Legatis delegatis, eidem P. Cardinali repreſentauimus, confidentes ſecundùm mandatum veſtrum cauſam ipſam fine optato terminari. In quibus Dominus S. Cardinalis abſens pro negotio Chriſtianitatis Acconæ erat, quem in tota cauſa æquitatis & iuſtitiæ inuenimus amatorem. Repræſentatis Apoſtolicis ſcriptis, vt dictùm eſt, cauſam Nepotis noſtri vices veſtras gerenti commiſimus, & ab initio cauſæ ſemper Apoſtolicam appellauimus audientiam, & in iudicio ipſius cauſam ipſam commiſimus, teſtibus Domino Patriarcha Antiocheno, Hoſpitalarijs, Templarijs, & alijs viris religioſis nigromonachis. Ipſe verò, P. Cardinalis & legatus in quo nullam & verè nullam ſperabamus habere ſuſpicionem Comiti Tripolitano, Templarijs, & Antiochenis confederationem priuatam facient parti noſtræ fraudulenter detrahebat, & parti aduerſæ in noſtri perniciem & iacturam aſſiſtebat, manum eis conſilij, & auxilij porrigens. Ex mandato itaque ipſius Legati, ſub cuius ſpecie decepti eramus, ad partes Antiochiæ ſecundò, ac tertiò acceſſimus pro pace reformanda. Comes Tripolitanus diuerticula quærens ad diem ſtatutum in cauſa numquam accedebat. Cognita verò & intellecta fraude confederationis initæ, ipſum P. Legatum ſuſpectum, imò apertum aduerſarium habentes, ad Apoſtolicam appellauimus audientiam, & cauſam Nepotis noſtri iudicio veſtro commiſimus, perſonam noſtram, regnum, & gentes noſtras ſub protectione Dei, & veſtra committentes, quod per priuilegium à Beatitudine veſtra delegatum obtinere credebamus. Contigit igitur nocte quadam

Digitized by Google

ante aduentum ipſius P. Cardinalis cum omni exercitu noſtro vendicantes hereditatem Nepotis noſtri partes Antiochiæ defectu iuſtitiæ infeſtantes, ſicut Domino placuit intrà muros Antiochiæ in manu forti intrauimus, & ſi ad effuſionem Chriſtiani ſanguinis, & incendium ipſius ciuitatis manus potentiæ noſtræ extendere voluiſſemus, vrbs Antiochia capta foret: ſed pietate in Dei timore moti, & Chriſtianitati miſerando compatientes, Dominum Patriarcham Antiochenum ad nos accerſitum inter nos, & Antiochenos rogauimus optatæ pacis eſſe mediatorem: & dum de pace tractaretur ecce Templarij, quos precibus & mandatis veſtris honorabamus, & quibus in tota guerra deferebamus, ſaluatis poſſeſſionibus, & tenimentis illorum, quos amicos, non aduerſarios, tamquam viros religioſos habere ſperabamus, ſinè diffiducia facta contra nos dentes acuerunt, turres munierunt, arma excuſſerunt, exercitum noſtrum intrà & extra muros Antiochiæ ſagittauerunt, vexillum baldanum contra nos parauerunt, & quod grauius eſt Chriſtianum ſanguinem effuderunt: poſtpoſito religionis Ordine, habiti cum Comite Tripolitano, & Antipolitano vnanimes, perfido Soldano Alappiæ ſunt confederati, ſuis ſic machinationibus ab acquiſita hereditate ſua, Nepotem noſtrum pupillū orphanum ſub protectione Dei & veſtra deputatum alienauerunt, & ſic non expectato vulnus ab hoſte tulimus. Quod moleſtè ferentes, poſſeſſiones & tenimenta, quæ in regno Templarij poſſidebant ſaiſiuimus, & à terra noſtra illos eliminauimus. His ita peractis Dominus P. Cardinalis Templarijs confederatus, inter nos & Templarios pacem reformare quærēs, nos ad reſtaurationem rerum Templarijs nuper ablatarum primùm viua voce, poſtea ſecundò, ac tertiò, & ſcriptis & nuncijs inſtanter compellebat. Ad quod reſpondebamus dicentes; Parati ſumus ad honorem Sedis Apoſtolicæ Templarijs reſtituere nuper ablata, ſi in Ordine ſuo promiſerint ſe de cætero nec intrà muros, nec extra muros Antiochiæ, iuſtitiæ & directæ Nepotis noſtri aduerſari; ſed ſint ſicut viri religioſi ſalui, & ſecuri in domibus & poſſeſſionibus. Contrà Templarijs arrogantiæ ſtimulo ſuffulti opponebant ſe muros Antiochiæ contra iuſtitiam & directam Nepotis noſtri ſemper defenderunt, Ordine poſtpoſito. Cùm verò de concordia inter nos, & Templarios nihil perfici poſſet, Dominus P. Cardinalis, abſente Domino Catholico patre noſtro, & Venerabili Antiocheno Patriarcha ſuper eadem cauſa Concilium celebrauit, & poſt appellationem noſtram iuratam ad Apoſtolicam audientiam, ſententiam excommunicationis in terram noſtram promulgauit, ſaluis confeſſionibus infirmorum, baptiſterio & ſepelitione mortuorū. Super eadem litteras ſuas cum ſententia ad Dominum Catholicum Armeniæ deſtinauit, vt ex abrupto per totum Catholicatum ſententioſa interdictio promulgaretur. Quæ cùm ad ſcientiam Domini S. Cardinalis & Legati deueniſſent, moleſtè tulit, & habito conſilio cum Domino P. Collegato ſuo ad ſe accedente, quia inſtantiſſimè ad audientiam veſtram appellabamus, procellam ad auram conſilio Domini P. Cardinalis conuertere ſtuduerunt. Sícque factum eſt, vt ex mandato Dominorum Cardinalium, illuſtris Regis Hieruſalem & Cypri, omniúmque Nobilium peregrinorum menſe Septembri ad partes Accon pro reformatione pacis inter nos, & Antiochenos & Templarios Nuncium noſtrum Nobilem Conſtantinum de Camardeſio dilectum conſanguineum noſtrum delegauimus, & mediante ſapientia, & diſcretione Domini S. Cardinalis, iuris, & æquitatis amatoris pax reformata eſt inter nos & Templarios, ſicut per litteras ipſius intelligere poteritis. Nos verò numquam à mandatis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ receſſimus, nec vita comite recedemus; quamquam Dominus P. Cardinalis ab ea nos eliminare laboret. Nos igitur qui Dei & veſtri gratia, tempore Pontificatus veſtri noua ſumus planta veſtra facti, cupientes ad honorem Dei & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ

fructus odoriferos, & suaues producere, ad pedes Sanctitatis vestræ recurrimus flexis genibus, rogantes & deprecantes, vt in iudicio Domini P. Cardinalis & Legati, quem suspectum, imò apertum aduersarium habemus, causam Nepotis nostri non committatis, & quòd nullam super nos, & terram nostram habitantes, cuiuscumque conditionis existant, ex iniuncta sibi legatione potestatem de cetero habeat; & vt Templarijs per Apostolicam Sedem mandando præcipiatis, ne de facto Antiochenæ iustitiæ, ac directæ Nepotis nostri sint aduersarij, sicuti non sunt Hospitalarij, nec alij viri Religiosi: & causam Nepotis nostri, de qua sæpius dominationi vestræ scripsimus, non suprascriptis, sed talibus personis committatis, qui à recto tramite non declinent, sed æqua lance, auditis vtrimque partibus, sinè personarum acceptione iustum iudicium faciant; quatenus exinde sanctam Romanam Ecclesiam ad ædificationem, non extirpationem nouellæ plantæ vestræ sentiamus peruenisse; & per auxilium vestri gratiarum delectabiles exitus manè & vesperi gaudeat se planta vestra recepisse. Catholicus verò tales litteras destinauit.

LITTERA CATHOLICI ARMENIÆ, Papæ directa.

Reuerendissimo in Christo Patri, & Domino Innocentio, Dei gratia Summo Pontifici, & Vniuersali Papæ. Ioannes per eandem humilitatem Armenorum Catholicus, Sanctitati vestræ deuotus & obediens, cum debita obedientia & reuerentia plena salutis gaudia. Ex ineffabili prouidentia Domini nostri, à quo bonum omne procedit, Armenica Ecclesia primatum & magisterium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ à Deo sibi concessum recognoscens, filia eius facta est deuotissima, & nos licèt indigni ministri ipsius, accedente Domino P. tituli sancti Marcelli presbytero Cardinali, Legato vestro, ex iniuncta sibi legatione ad partes Catholicatus nostri, vbi illi reuerentiam cum clero, & grege à Deo nobis commisso obuiantes, quanta potuimus honorificentia illum suscepimus, & mutuis communicantes amplexibus & alloquijs per manus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vobis, secundùm litterarum vestrarum tenorem obedientiam & reuerentiam exhibuimus, atque pallium à vestra Beatitudine delegatum solemnitate celebri, ac cum omni humilitate suscipientes, promisimus in ordine nostro, singulis quinque annis per Nuntios nostros Sanctam Romanam Ecclesiam, tamquam matrem & magistram omnium Ecclesiarum visitare, & in Concilijs cismarinis adesse, & quòd in eisdem Concilia celebrari nobis absentibus vel Nuntio nostro non deberent, ab vtraque parte statutum est. Institutiones Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in parte suscepimus, & in parte propter absentiam suffraganeorum nostrorum longe latéque diffusam inducantes; & quia non sinè magna personarum deliberatione hoc fieri poterit, conuenientibus Prælatis nostris, vel maiori parte Prælatorum in vno tempore constituto ..... ipsorum ab assensu, ne in Ecclesia scandalum oriretur, institutiones vestras, in quibus concordaremus, suscipere proposuimus. Ad omnia igitur mandata vestra promouenda, nos fideles & deuotos inuenietis executores.

LITTERA LEGATORVM DOMINO PAPÆ.

Legati verò super his Domino Papæ scripserunt hoc modo. Reuerendissimo Patri, & Domino plurimum metuendo, Innocentio, Dei gratia Sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ Summo Pontifici, S. permissione diuina tituli Sanctæ Praxedis, & P. diuina proui-

Digitized by Google

prouidentia tituli ſancti Marcelli presbyteri Cardinales licèt indigni debitam & paratam in omnibus obedientiam. Dum eo tempore quo veni Accon, Ego S. & treuga eſſet cum Sarracenis, & guerra grauis inter Regem Armeniæ, & Comitem Tripolitanum & Antiochenum; pro eo quia ſicut dicebatur idem Comes Antiochiam iniuſtè occupauerat & eiecerat, aſſiſtentibus ſibi ex maiori parte ciuibus, ex magna parte Nobiles ciuitatis, pro eo quia ſibi iurare nolebant contra iuramentum fidelitatis, quod præſtiterant filio primogenito cuiuſdam Principis; requiſitus ab vtraque parte ſæpius & inſtanter, habito conſilio, non ſemel, ſed ſæpius cum Magiſtro Templi & Hoſpitalis, iter arripui versùs Antiochiam, & ibi laborantem ad pacem, & ſedandam ſicut poſſem diſcordiam, ſcripſeram etiam præfato Comiti, & Comiti Antiochiæ, ſecundùm conſilium prædictorum Magiſtrorum, vt venirent vel mitterent honorabiles & prudentes viros, vt cum eis deliberare poſſem qualiter mihi eſſet procedendum vſque in Antiochiam. Cùmigitur in feſto Beati Martini intraſſem ciuitatem Tripolitanam ad quem diem & locum eos vocaueram, nec mihi occurrit, ſed nec etiam per nudas litteras reſpondere aliquid voluerunt. Laborans autem vltra miſi ad vtramque partem viros venerabiles Aceradenſem & Bethlehemitanum Epiſcopos; nam rumor inualuerat & dicebatur mihi, quia iam non erat tutum intrare: ſed nec ſic reſponſum aliquod habere potui, vſque ad Purificationis diem. Tunc verò venit Princeps Tripolitanus, non propter me, ſed ad negocia ſua promouenda, prout ipſius oportunitas requirebat, cum quo colloquium in propria perſona habere non potui, pro eo quia denunciatus erat excommunicatus per Hieroſolymitanum, & Antiochenum Patriarchas, atque circumadiacentes Epiſcopos: ſed ſicut ipſe aſſerebat iniuſtè: ideóque non gerebat ſe pro excommunicato. Per internuncium quoque mihi loqui nolebat; laboratum eſt autem ad concordiam inter ipſum & Hoſpitalarios ſuper facto, pro quo vocatus erat excommunicatus, & poſt multam tergiuerſationem ventum eſt ad concordiam, in qua non eſt paſſus haberi mentionem nominis mei; quo mediante totum negotium firmatum fuerat, & ſinè cuius aſſenſu Hoſpitalarij non poterant cum eo concordare: sícque ibidem iacui vſque ad Dominicam Paſſionis. Cúmque ſic fatigatus & deluſus rediiſſem Accon, exſpectabam enim venturum ſcolium, nec volebam in ipſius aduentu abeſſe. Acceſſerunt autem multi Nobiles viri de Francia, & tam ipſi, quàm Rex Hieruſalem, Magiſter Templi, & alij nonnulli inſtiterunt mihi de pedibus non modicum laboranti, vt nauigarem cum ipſis Antiochiam: nam ſi ego irem cum eis, ipſi parati eſſent mecum venire pro concordia in Antiochia ponenda. Acquieui eis continuò, licèt æger pedibus, sícque nauigauimus, ego, Magiſter Templi, Generalis Præceptor Hoſpitalis, Stephanus de Pertico, Comes Morcia de Vngaria, & Nuncius Marchionis Montiſferrati, qui venerat in terram. Applicuimus primùm autore Domino ad portum Antiochenum. Rex autem Armeniæ applicuerat circa pertinentias Antiochiæ. Secundo die intrauimus terram Antiochiæ. Quo audito feſtinanter miſimus ad eum, Nuncium & litteras, vt pro reuerentia Romanæ Sedis & noſtra differret lædere terram, vſque dum loqueremur ei. Expectaui triduò, venimus ad eum tertia die, & iterum obtinuimus dilationes ab eo per nouem dies, quibus expectamus Hieruſalem regem venturum. Laborauimus interim adinuenire viam pacis ante omnia. Rex Armeniæ offert ſe ad iuſtitiam, & inſtanter per me, imò per vos, eam Nepoti ſuo orphano, & matri eius viduæ inſtanter & humiliter poſtulat exhiberi. Requiritur ipſe vt acquieſcat iudicio Baronum qui venturi erant. Ecce proponit ipſe,

quia ab Ecclesia Romana requisierat iustitiam, quam vos in aduentu nostro per me, & collegam promiseritis exhibendam, & omnium quorumcumque vellemus vti consilijs: ipse non committebat se nisi iudicio nostro principaliter, imò vobis nostro. Accessit autem spiritus iniquitatis, & eorum corda subuertit, & auertit ab vnitate nostra, qui pro concordia credebatur accessisse. Cæperunt quippe dicere constanter, quòd hoc iudicium ad nos non pertinebat, sed nec ad Ecclesiam Romanam. Quorum consilijs innixus, qui dicebatur Princeps, vix aliquam vt agebatur ad hoc constanter proponebat. Sicque facti sunt cor vnum & anima vna in itinere, quòd dictus Princeps vix aliquid vel agebat; vel respondebat, nisi illorum consilio informatus; excepto vno ex his qui mecum venerant, qui fideliter, & prudenter mihi astitit in toto negotio. Obtulerat insuper Rex Armeniæ viginti millia armatorum ad seruitium Christianitatis si[illegible] Nepote suo orphano, & matre eius vidua iustitiam posset obtinere. Videbatur mihi petitio eiusdem Regis iusta, & admittenda; oblatio quoque vtilis multùm & fructuosa Christianitati: sed cùm haberemus contradictores illos, quos coadiutores esse sperabam, videns ius, quasi solus recessi cum illo vnico, qui mihi assistebat; & veni Margatum vbi laboraui sicut Deus voluit, vsque ad mortem, vsque dum venit Dominus Cardinalis in Cyprum, & tandem Accon, vbi occurri sibi, multis litteris requisitus ab ipso; licèt adhuc essem multimoda debilitate infirmitatis oppressus. Dominus autem Cardinalis expeditis aliquibus negotijs apud Accon iuit in Antiochiam, & vsque in Armeniam; vbi quid fecit, & qualiter malitia in partibus illis Diabolo instigante creuerit, ipse vobis prudentiùs enarrabit.

Ego verò P. tituli sancti Marcelli presbyter Cardinalis, misimus Paternitati vestræ, quod in superiori serie narrauit Sanctitati vestræ dilectus in Christo Pater, Dominus S. tituli Sanctæ Praxedis Venerabilis Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, ea quæ circa hoc negotium ipse inspexit, & qualiter ipse processit in eo, postquam ipse rediit à partibus Antiochiæ: & ego cùm nuper veniissem ad partes Acconenses vocatus pluries tam ab illustri Rege Armenorum, quàm à Comite Tripolitano, seu Principe Antiochiæ, & ciuibus Antiochenis, pro discordia dicta sedanda, si datum esset desuper, ad partes Antiochiæ accessi, & circa negotium istud triplicem viam tentaui. Primò si ex consensu partium aliqua posset prouenire concordia, circa quam cùm diutiùs laborassem nihil profeci. Secundò vt partes permitterent Domino Cardinali & mihi, quatenus secundùm iustitiam & æquitatem concordaremus, vel iudicaremus: & cùm super hoc cum vtrisque diutiùs laborassem nihil proficerem etiam per tres menses. Tandem tertiò quia non videbatur necesse, vt quæreremus à partibus, quatenus se nobis committerent, sed tantùm ex officio nostro offerremus vtrique partium, si aliquid vellent proponere, nos esse paratos iustitiam exhibere ad exonerationem nostram, Romanæ Ecclesiæ, Domini Cardinalis, & meam obtuli Domino Regi, qui mihi vestras litteras præsentauerat, quibus Domino S. & mihi mandabatis vt negotium illud terminaremus iustitia mediante, quòd parati essemus Dominus Cardinalis & ego ad iustitiam faciendam & exhibendam secundùm mandatum; neque per nos aliquem sustineret defectum pro Nepotis iustitia consequenda. Ipse autem Rex tunc quidem referebat grates, adeò quòd sibi satis offerebam, & vobis, & Ecclesiæ Romanæ, & nobis duobus: sed addit quòd Antiocheni inferebant ei violentiam: ideò petebat vt priùs amoueremus dictum Comitem, seu Principem à possessione ciuitatis & principatus Antiochiæ: & postmodum deberemus ei iustitiam exhibere.

Digitized by Google

Cui cùm reſpondiſſem, quòd hoc ſecundùm iuſtitiam facere non poſſemus, antequàm in iudicio conſtitutus proponeret pro parte ſua, hoc ipſum, & alias rationes quas vellet. Aiebat ipſe Rex: Vos eſtis Vicarij Apoſtolici, ego Rex Armeniæ pono in vobis Dominis S. & P. Cardinalibus negotium Nepotis mei, & ſororis meæ, & petimus à vobis, & habere volumus talem iuſtitiam & conſequi, qualem Dominus Papa nobis faceret, ſi eſſemus in præſentia eius pro vidua & orphano, ſub protectione Apoſtolica conſtitutis. Videtis vim, violentiam, & iniuſtitiam quam Comes affert Nepoti noſtro orphano, & ſorori noſtræ eius matri viduæ. Sitis ſecuri de Antiochia, plenam ſuſcipientes poteſtatem habeatis, vt cuicumque partium adiudicaueritis firmum permaneat, & illibatum. Cui cùm reſpondiſſem, quòd ad noſtrum pertineret officium ſub hoc prouidere; ſed procederet ſi placeret in cauſa, & nos parati eſſemus etiam compellere partem alteram ad ſiſtendum iudicio, ſuper facto ipſo non proceſſit; cùm tamen ego expoſuerim, & continuè exponerem nos paratos ad iuſtitiam exhibendam. Hoc etiam obiuli Antiochenis ſi aliquam vellent proponere querelam. Et tandem habitis cum vtriſque infinitis contentionibus, & verbis, quæ longum eſſet enarrare, de conſilio Patriarchæ, Archiepiſcopi Borſenſis, Epiſcoporum, Capituli, & Abbatum Antiochenæ Eccleſiæ, necnon Domini Cremonenſis, & aliorum qui mecum aderant, vtrique parti ex parte Dei omnipotentis, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & totius Chriſtianitatis, & noſtra, ſcilicet Legatorum, qui eramus in terra, firmiter inhibui ne aliquo modo aliqua partium contra aliam guerram moueret, ex quo defectum iuſtitiæ non inueniebant, & nos parati eramus ad vtriſque iuſtitiam exhibendam, & guerra ipſa in totius Chriſtianitatis, & maximè Orientalis terræ diſpendium proueniret. Dum verò reuerſus Accon Dominus Cardinalis, inſtitit nobis Comitiſſa Flandriæ quæ aduenerat, & alij peregrini, vt iterum non ceſſaremus laborare pro iam dicta pace. Deliberatum eſt proinde per nos, Hieruſalem Regem, Templarios, Hoſpitalarios, & Nobiles qui aderant peregrinos, vt per nuncios, & litteras noſtras, vbinam ipſi nos conuenire deberemus, atque citare ſupradictos omnes, vt abſque vlla conditione ſe committerent iudicio noſtro: poſtulaſſent ſecuritates, obſides & tenimenta præſtare in manus noſtras pro recipiendo, obſeruando iudicio noſtro, & quæcumque partium hoc non faceret, nos eam perſequeremur tanquam inimicam Chriſtianitatis, & ſpiritualitatis. Miſimus proinde cum litteris noſtris, Nos, Rex Hieruſalem, atque Barones peregrini Venerabilem Cremonenſem Epiſcopum, qui partes præſentatis litteris noſtris moneret ad ea quæ ſcripſimus facienda, & quicumque hoc non faceret, ipſe ſententiam excommunicationis ex parte noſtra promulgaret in eum. Acceſſit itaque ad eos, & ſingulis requiſitis vt prædixi, Rex Armeniæ obtulit pro reuerentia veſtra & noſtra treugas quadraginta dierum; ab altera parte non fuerunt receptæ: imò cùm nuncius ad nos venturus erat ex parte ipſius Regis pro faciendo mandato noſtro, poſtulaſſet ſecuritatem, quia per partes inimicorum oportebat eum tranſire, denegatum ſibi fuit omnino: ipſe tamen, ſicut Dominus voluit, illæſus ad nos vſque peruenit cum plenitudine mandati, quod acceperat à Domino ſuo. Continebatur quippe in litteris Regis, quòd quicquid Nuncius ipſe faceret, rex firmum haberet, & tamquam à ſe factum firmiter obſeruaret. Sícque de facto Templariorum pro quo Rex excommunicatus fuerat, & terra eius interdicto ſubiecta, iurauit ſtare mandato noſtro, ſicut moris eſt ſuper animam ſuam & Regis, & mandatum, quod nos iuſtè fecimus ipſe humiliter ſuſcepit. Tandem de facto Antiochiæ obtulit ſe facturum idem Nuncius tantum pro Rege, quòd nos reputaremus ſatis eſſe: & quia Comes Tripolitanus neque venit, neque miſit, ſed nec etiam ſcripſit

aliquid, quod pondus, vt dicebatur haberet, postulauit à nobis excommunicari Comitem, inhiberi sibi Christianorum & maximè Templariorum, & peregrinorum auxilium qui hactenus auxilium præstiterant & fauorem, longè aliter quàm deceret, & quàm contineret statutum nostrum cum multa deliberatione factum: quod vtique non esset prouocare Regem ad obedientiam Romanæ Sedis, sed procul repellere vtrò se offerentem. Ad conuincendam quoque duritiam, & contumaciam Comitis allegabat idem Nuncius; quòd cùm venisset Episcopus Tripolitanus, & ex maiori parte Canonici, tepidi nimis & remissi, & Notarius eius Comitis ad præsentiam nostram, nulla ratione excusationem haberet: sed neque excusationis colorem super eo quòd mandatis non paruerat. Nos autem respondebamus quòd difficultas hæc non proueniebat, nisi ex quodam casu inopinato; scilicet quia eramus in procinctu recedendi de terra, & eumdi Constantinopolim pro consilio, & auxilio peregrinis, qui ibi pro Christianitatis seruitio laborant. Cui excusationi dum ego pro honestate Romanæ Ecclesiæ incumbo in publico, tandem ego S. aduocatis seorsum Domino Cardinali, Cæsariensi Archiepiscopo, Cremonensi, & Accocensi electo firmiter proposui, quòd ego coram Deo, & eis de hoc facto excusatus esse volebam: & videbatur mihi pro certo, quòd instantia prædicti Nuncij iusta esset & admittenda. Et ego paratus eram si placeret Domino Cardinali, quod petebatur efficere pro eo, quod sic fuerat communi deliberatione Hierusalem Regis, Templariorum, Hospitalariorum, Baronum peregrinorum qui Accone aderant irreuocabiliter statutum, atque firmatum; nec decebat sic taliter & sic solemniter statutum pro vtilitate Christianitatis inefficax esset, & illusorium.

NOVA DELEGATIO D. PAPÆ INNOCENTII de facto Antiochiæ.

QVia verò Legati de partibus illis recesserunt Constantinopolim accedentes, Dominus Papa causam commisit de Lucedio, de Monte Thabor Abbatibus, & Nobilibus viris Comiti Berroboæ, G. de Firnuuallis hoc modo.

Etsi semper inter eos odium sit mortale, qui tenentur amare proximos vt seipsos, & inimicos etiam diligere propter Deum: hoc tamen tempore discordia inter nominis Christiani cultores, constitutos præsertim in transmarinis partibus, non solùm ipsis, sed Ecclesiæ generali tantò ampliùs est damnosa; quantò per eam negotium terræ Sanctæ potiùs impeditur: vsque adeò enim inimici nominis Christiani, qui nunc peccatis exigentibus detinent & coinquinant Templum Dei, vrbes & castra quæ se de Christianorum manibus extorsisse in gladio gloriantur viris & viribus munierunt, quòd sufficeret dispersionis nostræ reliquijs, etiamsi coniugatis manibus, vno animo & pari desiderio ferrentur in hostes, si possent Crucis iniuriam aliquatenus vindicare, ac hereditatem Christi liberare de manibus Paganorum. Verùm ipsi hoc minùs quàm deceat attendentes, quasi neglecta prorsus iniuria Crucifixi, proprias iniurias persequuntur, & voluntati communi, voluntates priuatas in totius Christianitatis dispendium anteponunt: sícque se odio prosequuntur iniquo, & sic ab inuicem sunt diuisi, vt propter eorum discordias, Terræ Sanctæ verbum sit euangelicum non modicum formidandum, quo dicitur: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. *Ecce enim occasione discordiæ, quæ inter carissimũ in Christo filium nostrum Leonẽ Regẽ Armenorum illustrem, nomine sororis suæ viduæ, & Nepotis orphani ex vna parte; ac nobilem virum Comitem Tripolitanum ex altera super principatum Antiochiæ vertitur, impeditur quasi penitus Terræ Sanctæ prosc-*

ctus; cùm ipſi pugnantes adinuicem, hoſtes Crucis nequeant impugnare, aliiſque facientibus ſibi cum partibus portionem & quæſtionem illorum reputantibus cauſam ſuam reliqui laborent incaſſum, ut inter diſcordes concordiam reformarent. Nos autem iampridem his malis obuiare volentes, ſuprà, cauſam hanc dilectis filijs S. Sanctæ Praxedis, & P. tituli Sancti Marcelli presbyteris Cardinalibus Apoſtolicæ Sedis Legatis commiſimus terminandam. Sed ipſi Legati nec labores propter hoc vitauerunt nec expenſas, cum vtræque perſonæ, & ambo diutiùs laboraſſent, in nullo tamen apud partes, quia non datum fuerat deſuper, profecerunt. Nuper ergo idem Rex per ſuas nobis litteras intimauit, quòd per Legatos noſtros non potuerat iuſtitiam obtinere, licèt eam ſæpiùs poſtularit, & ſemper paratus fuit ſtare iuri. Vnde cùm ipſe mandatis Legatorum noſtrorum, qui eum pro multo minori negotio excommunicauerant & interdixerant terram eius, tandem humiliter paruiſſet, poſtulabat ne repelleremus eum ipſum pulſantem ad Apoſtolicæ Sedis ianuam & iuſtitiam poſtulantem, cùm ſimus omnibus debitores. Nos igitur attendentes quòd apud nos non debeat eſſe acceptio perſonarum, & quòd inter virum & virum facere iuſtitiam teneamur, Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus partem conuenientes vtramque diligenter commonere curetis, vt vel inter ſe ſuper eodem principatu conueniant, vel in arbitros compromittant, qui vſque ad tres menſes poſt commonitionem veſtram debeant arbitrari. Alioquin vos ex tunc, partibus conuocatis, audiatis vtrimque propoſita; & cauſam ipſam ſublato appellationis obſtaculo, ſi partes conſenſerint terminetis. Alioquin remittatis nobis cauſam ſufficienter inſtructam, partibus terminum præfigentes, quò per reſponſales idoneos, noſtro ſe conſpectui repræſentent iuſtitiam recepturæ. Verùm ne iudicio ſimul experiantur & bello, partes ad treugas interim conſeruandas autoritate Apoſtolica compellatis. Quòd ſi alterutra partium ſe exhibuerit contumacem, in eam ſpiritualiter & temporaliter, per vos, & omnes Chriſtianos qui in partibus illis exiſtunt, quantò diſtrictiùs poteritis procedentes, inhibeatis tam kariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Hieroſolymorum illuſtri, quàm Hoſpitalarijs, & omnibus communiter Chriſtianis, ne parti contumaci auxilium vel fauorem impendant, ſubtrahant potiùs: & parti quæ parata fuerit ſtare iuri, viriliter & potenter aſſiſtant. Quòd ſi non omnes, &c. tres, vel duo ſaltem, quorum vnus ſit laicus, alter clericus, mandatum Apoſtolicum exequantur. Verumtamen volumus & mandamus, vt ſi quis in terris in Patriarchatu Hieroſolymitano fuerit inſtitutus his vobiſcum exequendis interſit.

QVALITER REGNVM ARAGONIÆ factum fuit cenſuale Eccleſiæ.

ANno ſeptimo Pontificatus Domini Innocentij Papæ, in menſe Octobris, Petrus Rex Aragonum ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, vt ab eodem Domino Papa militare cingulum, & regium acciperet diadema. Venit autem per mare cum quinque galeis, & applicuit apud inſulam inter Portum & Oſtiam, adducens ſecum Arelatenſem Archiepiſcopum, Præpoſitum Magalonenſem, cum quibus interfuit electus Montis maioris, & alij quidam Clerici nobiles & prudentes. Proceres quoque ſecum adduxit Sancium patruum ſuum, Vgonem de Baucio, Regelinum de Maſſilia, Arnaldum de Fontianis, & alios multos Nobiles & potentes. Miſſis autẽ ad illum equitaturis & ſommarijs penè ducentis, fecit eum apud Sanctum Petrum ad præſentiam ſuam idem Dominus Papa venire: mittens in occurſum ipſius quoſdam Cardinales, Senatorem Vrbis, & alios multos Nobiles &

Digitized by Google

magnates: fecítque illum apud Sanctum Petrum in domo Canonicorum honorabiliter hoſpitari. Tertio verò die, in feſto videlicet Sancti Martini præfatus Dominus Papa cum Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, Primicerio, & Cantoribus, Senatore, Iuſtitiarijs, Iudicibus, Aduocatis, & Scriniarijs, multiſque Nobilibus ac populo copioſo, ad Monaſterium Sancti Pancratij martyris prope Trans Tyberim eſt profectus: ibíque præfatum Regem per manus Petri Portuenſis Epiſcopi fecit inungi, quem poſtmodum ipſe manu propria coronauit; largiens ei regalia inſignia vniuerſa: Mantum videlicet, & Colobium, Sceptrum & Pomum: Coronam & Mitram: corporale ab eo recipiens iuramentum, cuius tenor eſt talis.

Nota inſignia regalia & nomina eorum.

FORMA IVRAMENTI PRÆSTITI Domino Papæ à Rege Aragonum.

EGo Petrus Rex Aragonum profiteor & polliceor, quòd sẽper ero fidelis & obediens Domino meo Papæ Innocentio, eiúſque Catholicis ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ, regnúmque meum in ipſius obedientia fideliter conſeruabo, defendens fidem Catholicam, & perſequens hæreticam prauitatem, libertatem & immunitatem Eccleſiarum cuſtodiam, & earum iura defendam. In omni terra meæ poteſtati ſubiecta pacem & iuſtitiam ſeruare ſtudebo. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

Deinde præfatus Rex cum multo laudis præconio, & fauoris applauſu coronatus rediit iuxta Dominum Papam, ad Baſilicã Sancti Petri, ſuper cuius altare Sceptrum & Diadema depoſuit, & de manu eiuſdem Domini Papæ militarem enſem accepit: regnúmque ſuum Beato Petro Apoſtolorum Principi obtulit; illúdque ſibi conſtituit cenſuale, per priuilegij paginam, quam eidem Papæ tradidit ſuper ipſum altare, cuius tenor eſt talis.

PAGINA PRIVILEGII, QVOD ARAGONVM Regnum conſtituit cenſuale.

CVm corde credam, & ore confitear, quòd Romanus Pontifex qui eſt beati Petri ſucceſſor, Vicarius ſit illius per quem Reges regnant, & Principes principantur, & dominantur in regno hominum, & cui voluerit dabit illud. Ego Petrus Dei gratia Rex Aragonum, Comes Barcinonæ, & Dominus Montiſpeſſulani, cupiens Principali P. Domini beati Petri, & Apoſtolicæ Sedis protectione muniri, tibi Reuerẽdiſſime Pater, & Domine ſumme Pontifex Innocenti, & per te Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ offero regnum meum, illúdque tibi, ſucceſſoribus tuis in perpetuum, diuini amoris intuitu, & pro remedio animæ meæ, & progenitorum noſtrorum conſtituo cenſuale, vt annuatim de camera Regis ducentæ quinquaginta maſſenutinæ Apoſtolicæ Sedi reddantur, & ego, ac ſucceſſores mei ſpecialiter, & fideles, & obnoxij teneamus, hoc lege perpetua ſeruanda fore decerno: quia ſpero firmiter & confido, quòd tu & ſucceſſores tui, me, ac ſucceſſores meos, & regnum prædictum autoritate Apoſtolica defendetis: præſertim cùm ex multo deuotionis affectu, me ad Sedem Apoſtolicam accedente, tuis quaſi beati Petri manibus in Regem duxeritis ſolemniter coronandum. Vt autem

Digitized by Google

hæc regalis conceſſio inuiolabilem obtineat firmitatem, de conſilio procerum Curiæ meæ, præſente Venerabili Patre meo Arelatenſi Archiepiſcopo, & Sancio patruo meo, & Vgone de Baucio, & Arnaldo de Fotianis Baronibus meis, ſigilli mei feci munimine roborari. Actum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo quinto, tertio Idus Nouembris, anno regni mei octauo.

His omnibus ritè peractis fecit Dominus Papa per Vrbem ad Eccleſiam ſancti Pauli deduci, vbi galeas inueniens præparatas, intrauit, & Apoſtolica benedictione munitus ad propria meruit cum proſperitate redire. Super coronationem verò Regum & Reginarum Aragoniæ in poſterum faciendam, tale ſibi priuilegium Dominus Papa conceſſit.

PRIVILEGIVM PAPÆ CONCESSVM SVPER coronatione Regum & Reginarum Aragoniæ.

CVm quanta gloria, & honore, tripudio, & applauſu regium Regni, Romæ, de manu noſtra, in Monaſterio beati Pancratij ſuſceperis diadema, poſtquàm per Venerabilem fratrem noſtrum P. Portuenſem Epiſcopum in Regem fecimus te inungi, tua ſublimitas non ignorat, vt dilectionis noſtræ affectum, quem ad tuam habemus perſonam, per exhibitionem operis euidentiùs monſtraremus. Regalia inſignia vniuerſa, Mantum videlicet, & Colobium, Sceptrum & Pomum, Coronam & Mitram ad opus tuum non minus precioſa, quàm ſpecioſa fecimus præparari, & ea liberaliter tibi donauimus, in ſignum gratiæ ſpecialis. Tu verò tanquam deuotus Princeps & Catholicus Rex, ſuper altare beati Petri, Apoſtolorum Principis regnum tuum, nobis, & per nos Apoſtolicæ Sedi, cum multo deuotionis affectu, per priuilegij paginam obtuliſti, illud ei conſtituens in perpetuum cenſuale; firmiter promittendo quòd iuramentum fidelitatis, & obedientiæ in coronatione tua nobis exhibitum, inuiolabiliter obſeruabis: & ad illud exhibendum & obſeruandum ſucceſſores tuos obligari volebas. Nos igitur gratiam tibi à nobis exhibitam ad ſucceſſores tuos deriuari volentes, præſentium autoritate concedimus, vt cùm ipſi decreuerint coronari, coronam à Sede Apoſtolica requirentes, de ſpeciali mandato, per Tarraconenſem Archiepiſcopum apud Cæſarauguſtam ſolemniter coronentur, præſtita ſuper prædictis idonea cautione: & quoniã iure ciuili ſtatutum eſt, vt mulieres maritorum honoribus decorentur, præſentium autoritate concedimus, vt per manus eiuſdem Archiepiſcopi eas liceat coronari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c.

Quod Rex Aragonum apud Cæſarauguſtam per Tarraconenſem Archiepiſcopum eſt coronãdus.

Anno decimo, celebrato feſto Aſcenſionis Dominus Papa Vrbem exiuit, & venit Viterbium receptus à Viterbienſibus cum ingenti gaudio, gloria & honore. Statim autem cæpit videre ad eliminandam Patarenorum ſpurcitiam, qua Viterbienſis ciuitas erat vehementer infecta: ne Eccleſiæ Romanæ exprobraretur, quòd in oculis ſuis, & in patrimonio quoque ſuo ſuſtineret hæreticam prauitatem, nec liberam frontem habebat ſuper hoc alios arguendi, dicentes, Medice cura teipſum: Eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc eijcies feſtucam de oculo fratris tui. *Patareni verò cognito eius aduentu omnes omnino fugerunt. Sed ipſe conuocatis Epiſcopo & Clero ciuitatis eiuſdem, fecit diligenter inquiri ac ſtudiosè deſcribi omnes receptatores, fautores, defenſores, & credentes eorum: ac demum per Poteſtatem & Conſules fecit vniuerſos aſtringi, præſtita iuratoria, fideiuſſoria, & pignoratoria cautione, quòd ſuis per omnia iuſſionibus obedirent. Imprimis*

Digitized by Google

ergo fecit domos in quibus Patareni fuerant recepti, funditus demoliri; ac deinde Clero & populo generaliter congregato statutum huiusmodi solemniter promulgauit.

STATVTVM DOMINI INNOCENTII Papæ factum contra Patarenos.

AD eliminandam omnino de patrimonio Beati Petri hæreticorum sparcitiam, seruanda in perpetuum lege sancimus, vt quicumque hæreticus, & maximè Patarenus in eo fuerit inuentus, protinus capiatur, & tradatur seculari Curiæ puniendus secundùm legitimas sanctiones: bona verò ipsius omnia publicentur: ità vt de ipsis vnam partem percipiat, qui cepit illum: alteram Curia quæ ipsum punierit: tertia verò deputetur ad constructionem murorum illius terræ, vbi fuerit interceptus. Domus autem in qua hæreticus fuerit receptatus, funditus destruatur: nec quisquam eam reædificare præsumat; sed fiat sordidum receptaculum quæ fuit latibulum perfidorum. Credentes præterea & defensores ac fautores eorum quarta bonorum suorum parte multentur, quæ ad vsum reipublicæ deputetur. Quòd si vel hoc modo puniti in similem fuerint culpam prolapsi, de locis suis penitus expellantur; nec vmquam reuertantur ad illa, nisi de mandato Summi Pontificis, digna satisfactione præmissa. Proclamationes autem, aut appellationes huiusmodi personarum minimè audiantur, nec quisquam eis in qualibet causa respondere cogatur: sed ipsi cogantur alijs respondere. Iudices autem, Aduocati, & Notarij nulli eorum suum impendant officium, alioqui eodem officio perpetuò sint priuati. Clerici verò non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica Sacramenta, nec eleemosynas, nec oblationes accipiant. Similiter Hospitalarij & Templarij, & quilibet Regulares, alioquin suo priuentur officio, ad quod numquam restituantur absque consensu Sedis Apostolicæ speciali. Quoscumque præterea tales videlicet credentes, fautores, receptatores, & defensores hæreticorum præsumpserint ecclesiasticæ tradere sepulturæ, vsque ad satisfactionem idoneam anathematis gladio feriantur. Nullus talium admittatur ad testimonium, vel ad aliquod publicum officium, vel commune consilium assumatur: & qui taliter egerit tamquam hæreticorum fautor prædicta pæna multetur. Statutum istud in Capitulari scribatur, ad quod annuatim iurent Potestas, Consules, seu Rectores, nec vmquam remoueatur ex illo; iurent ipsum statutum se firmiter seruaturos & quicumque contempserit, aut neglexerit illud seruare, depositus à regimine centum librarum pœnam incurrat, soluendam cuicumque Summus Pontifex iusserit assignari. Nulli ergo, &c. Datum Viterbij, nono kalendas Octobris, Pontificatus eius anno decimo.

COPIA QVORVMDAM STATVTORVM editorum per Dominum Innocentium Papam.

TVnc etiam ad suam præsentiam conuocauit Episcopos & Abbates, Comites & Barones, Potestates & Consules ciuitatum de Tuscia, Ducatu, & Marchia vsque Romam ad iurisdictionem Sedis Apostolicæ pertinentes, & solemni Curia congregata primo die iura Ecclesiæ Romanæ proposuit, & omnino ab vniuersis laïcis iuramenta recipiens, quòd eius dominationi parerent. Secundo die querelas & petitiones vniuersorum audiuit. Tertio die pro iustitia & pace seruanda statuta huiusmodi promulgauit, quæ seruari præcepit sub debito præstiti iuramenti.

Cùm

Digitized by Google

Cùm ex officij noſtri debito teneamur tam Clericis, quàm Laicis pātitnā ſolicitudine prouidere, ne contingat iſtos aut illos iniuriam perpeti, vel iniuriam perpetrare, Conſtitutiones iniquas, præſertim contra leges & Canones à laicis promulgandas, aduersùs Eccleſiam, ſeu viros Eccleſiaſticos nòn ſolùm ſpirituali, ſed etiam temporali autoritate damnamus penitus & caſſamus, ſub debito fidelitatis, & interminatione anathematis inhibentes, ne Conſtitutiones huiuſmodi nequiter obſeruare præſumant. Nos enim quidquid earum occaſione contra Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas fuerit attentatum, decernimus irritum & inane: non obſtante aliquo iuramento, quod ſuper earum obſeruatione præſtitum eſſe dicatur; cùm illud tamquam illicitum non debeat obſeruari. Iudicibus autem & Tabellionibus inhibemus, ne ſecundùm huiuſmodi Conſtitutiones damnatas, ſuum præſumant officium exercere, ſi officij ſui cupiunt periculum euitare. Datum Viterbij, nono Kalendas Octobris, anno decimo.

ALIA CONSTITVTIO EIVSDEM.

CVm iuratum ſit à Comitibus & Baronibus, Poteſtatibus, Conſulibus, pacem & iuſtitiam & ſecuritatem terræ, ad mandatum noſtrum ſeruare, Vniuerſitati veſtræ mandamus, quatenus veram pacem ſeruantes, nequaquam inuicem offendatis, neque Communitas Communitatem, neque perſona perſonam, neque perſona Communitatem, neque Communitas offendat perſonam: exceptis ruptoribus & prædonibus, & exceptis bannitis, & diffidatis; ad quos puniendos Rectori Apoſtolici patrimonij quotiens requiſiti fueritis impendatis auxilium oportunum. Si verò quiſquam offenderit non ſtatim reoffendatur; ſed moneatur priùs vt emendet offenſam. Et ſi ſuper emendatione orta fuerit contradictio, niſi per alium ſedari potuerit, ad arbitrium Rectoris Apoſtolici patrimonij referatur: alioquin diffidatus ab eo tamquam hoſtis publicus impugnetur. Cùm autem orta fuerit inter aliquos controuerſia, per concordiam vel iudicium terminetur: ſítque iudicium penès eum cui competit iuriſdictio: ſaluis ſemper appellationibus ad nos, vel Rectores Apoſtolici patrimonij legitimè factis, aut etiam faciendis. Si verò quiſquam infra beati Petri patrimonium conſtitutus, modum iſtum ſeruare contempſerit, ab omnibus ſecundùm mandatum Rectoris Apoſtolici patrimonij arceatur. Si quis autem autoritate ſua prædam acceperit, vel accipere fecerit: ſeu aliquis furatus fuerit, vel furari fecerit prædam, & furtum, tam ipſe, quàm ille qui ſcienter emerit cum pœna dupli reſtituat abſolutè: nulla recompenſatione ſibi præſtita vel præſtanda: ſed emptor aduersùs venditorem ſuam habeat actionem. Hæc omnia iniungimus ſub debito præſtiti iuramenti Comitibus, & Baronibus, Poteſtatibus, & Conſulibus obſeruanda; vt & ipſi ea fideliter ſeruent, & per diſtrictus ſuos faciant ab alijs obſeruari. Saluo ſemper in omnibus Apoſtolicæ Sedis mandato: Datum, vt ſuprà.

Cùm autem Monaſterium ſancti Martini de Monte ad exterminationem deueniſſet extremam, ità vt vix in eo tres monachi remanſiſſent, poſſeſſionibus eius omnino diſtractis, vel ſub graui fenore pignoratis, idem Pontifex ad reformationem ipſius clementer intendens, pro redimendis poſſeſſionibus mille libras exſoluit: ſcripſítque Abbati & Conuentui Pontiniacenſis cœnobij, quod eſt vnum de quatuor primis præcipuis Ciſtercienſis Ordinis Monaſterijs, vt ipſam Eccleſiam ſancti Martini reciperent in filiam ſpecialem, & ad ipſam dirigerent Abbatem & conuentum de Monachis & Conuerſis, quod ipſi libēti animo perfecerunt. Cùm ergo veniſſent, Dominus Papa benedixit Abbatem, & vt in eodem

loco religio pullularet concessit, & donauit eidem Ecclesiam sancti Saluatoris, quæ sita est iuxta Orele cum omnibus rationibus & possessionibus suis, longè quidem maioribus, ac etiam melioribus, quàm Ecclesiæ possessiones illius; adiuuans fratres in necessarijs ad excolenda prædia, & ædificia construenda, magnificè priuilegians locum ipsum.

Interea venit ad ipsum relatio ex parte Londensis Archiepiscopi, quem Legatum direxerat ad conuertendos paganos, quòd tota Liuonia erat ad fidem Christi conuersa, nullúsque in ipsa remanserat, qui non recepisset Sacramentum baptismatis: vicinis gentibus ad hoc ipsum ex magna parte paratis.

Cùm autem inter ciues Tudertinos, maiores videlicet & minores orta fuisset magna dissensio; ità quòd nobiliores ciuitatem egressi populum impugnabant: ex qua dissensione multa pericula iam prouenerant; videlicet incendia, homicidia, prædæ, rapinæ, cædes hominum, mutilationes membrorum, vastationes segetum, destructiones domorum, & multis sæpiùs mediantibus numquam peruenire potuissent ad pacem, Dominus Papa vtrisque vocatis, & receptis ab eis corporaliter iuramentis, quòd suo starent mandato, veram pacem inter illos composuit, & firmauit, cuius formam per publicam manum redegit in scriptis, & seruandam in posterum perpetua lege sanciuit.

Eodem tempore discussit, & diffiniuit causam quæ vertebatur inter Archiepiscopum Rauennatem, & Commune Fauentiæ super castro Luci Areoli, & Sancti Potiti, adiudicans institutionem eorum Ecclesiæ Rauennati. Porrò idem Archiepiscopus tanta penuria laborabat, quòd etiam indumenta pontificalia non habebat: cuius Dominus Papa misertus contulit ei Planetam, Tunicam, & Dalmaticam de optimo examito rubeo, aurifrigijs, & granatibus decenter ornatas: amictum, albam, cingulum, atque stolas. Volens autem idem Pontifex patrimonium Apostolicæ Sedis in illis partibus constitutum corporali præsentia visitare, accessit ad Montem Flasconem vbi per duodecim dies moram fecit continuam; recipiens ibi ad ligiam fidelitatem Aldebrandinum Comitem Palatinum. Postea iuit Tuscanam, & per octo dies in ipsa ciuitate moratus accessit Cornetum; vbi apud sanctum Nicolaum nouum sibi fecerat ædificari palatium: requirens pariter & recipiens iura, quæ fuerant à quibusdam inuasa. Inde per Rouertellum profectus est Sutrium, vbi tribus diebus moratus, Cathedralem Ecclesiam solemniter dedicauit, & sic ad Vrbem finaliter est reuersus.

Hic per Gregorium Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinalem, quem Legatum in Vngaria destinauit, reformauit pacem inter Aimericum Regem, & Andræam fratrem eius Ducem, quorum guerra totum penè regnum Vngariæ deuastabat. Hic per Martinum Camaldulensem Priorem, virum prouidum & honestum inter Mediolanenses, & Papienses pacis federa reformauit, per sex menses ad hoc studiosissimè laborans: quorum antiqua discordia inter ciuitates Lombardiæ, quæ hinc inde diuiserant se in partes dissensionis seminarium patiebat, ex qua multotiens magna prouenerant & dispendia, & pericula personarum.

Digitized by Google

DE GVERRA FRANCIÆ, & Angliæ Regum.

HIc ad reformandum pacem, vel compouendum treugam inter Philippum Regem Francorum, & Ioannem Regem Anglorum, Abbatem Caſemarij deſtinauit: qui cùm ad hoc per annum integrum laboraſſet de Francia ad Angliam, & de Anglia ad Frãciam diſcurrendo, videns tandem ſe non poſſe proficere, conuocauit Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & Abbatum concilium, in quo præfatus Rex Franciæ per eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos & Abbates fecit ab eo ad Sedem Apoſtolicam appellari. Quorum appellationi nolnit ipſe deferre, niſi iuraſſent quòd in termino, quem eis præfigeret, appellationem ipſam in proprijs proſequerentur perſonis. Sed Summus Pontifex ab huiuſmodi iuramento illos abſoluit, indulgens eis de ſpeciali gratia, vt aliquot ex parte omnium ad proſequendum appellationem venirent. Venerunt igitur in termino conſtituto Senonenſis, & Bituricenſis Archiepiſcopi: Pariſienſis, Meldenſis, Catalaunenſis, & Niuernenſis Epiſcopi, & multi honorabiles Clerici, procuratores omnium aliorum. Quibus diutiùs expectantibus, prænominatus Rex Angliæ pro ſe neminem deſtinauit, negligens proſequi cauſam ſuam: ex qua negligentia quantum ei damni prouenerit ſatis patet; cùm in breui tempore totam Normanniam, & Andegauiam, & Aquitaniam perdiderit penè totam. Prædicti verò Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſt expectationem diutinam in publico conſiſtorio ſub verbo veritatis tamquam Pontifices ſunt profeſſi, quòd ipſi non appellauerant ad mandatum Apoſtolicum eludendum; ſed quia ſua intereſſe credebant: maximè cùm crederent in hac parte ſuum Regem iuſtam cauſam habere. Sed ſi nec iſtud ſufficeret, & in aliquo eſſent Domino Papæ ſuſpecti, purgationem canonicam offerebant, quam eis Dominus Papa remiſit.

DE VISITATORIBVS QVOS PER diuerſas prouincias Dominus Papa ordinauit.

HIc ad reformationem & correctionem exceſſuum vigilanter intendens, viſitatores prudentes per diuerſas prouincias delegabat, per quos faciebat diligenter inquiri de ſtatu, & conuerſatione non ſolùm Eccleſiarum, ſed etiam Prælatorum, & quos inueniebat culpabiles à ſuis prælationibus protinus remouebat, nolens crimina relinquere impunita: quot enim Prælatos à ſuis dignitatibus depoſuit enarrare quis poſſet. Ipſe namque, vt de multis aliquos exprimamus, depoſuit in Teutonia Colonienſem Archiepiſcopum, Epiſcopum Vvormacienſem, Archiepiſcopum Maguntinum intruſum, Hildemenſem, & Herbipolenſem Epiſcopum Imperialis aulæ Cancellarium, Guercenſem Epiſcopum Vicarium Salſeburgenſis, Archiepiſcopum, & Epiſcopum Nurembergenſem. In Lombardia induxit vel coëgit ad ceſſionem Mediolanenſem Acchiepiſcopum, Aſtenſem, & Iporienſem Epiſcopos, & multos Abbates: Toloſanum, Biterrenſem, Vincienſem, & Viuarienſem Epiſcopos, & alios multos Præſules, & Abbates. In regno Franciæ deſtituit Lingonenſem Epiſcopum, & Abbates de Viziliaco, de Burgulio, de Cultura, & de Caraſca. In regno Siciliæ Troianũ Epiſcopũ, & Archiepiſcopum Panormitanum aſſumptũ.

Licèt beatus Thomas Archiepiſcopus animam ſuam pro Eccleſiaſtica poſuerit libertate; nulla tamen vtilitas quoad hoc in ſanguine eius erat; quoniam Anglicana

Ecclesia per Principum insolentiam in profundo seruitutis ancillata iacebat ; ita vt Apostolicum quoque mandatum in Anglia iam quasi precarium haberetur, & electiones Prælatorum nusquam liberè fierent, vt de ceteris abusionibus taceamus. Contigit autem vt defuncto Vberto Cantuariensi Archiepiscopo, controuersia oriretur de iure ac potestate eligendi Archiepiscopum inter suffraganeos & Monachos Cantuariensis metropolis : illis asserentibus quòd consueuerant, & debebant interesse cum Monachis ad eligendum Archiepiscopum. Istis è contrario affirmantibus quòd Metropolitani electio ad suffraganeos minimè pertinebat. Rex verò fauebat suffraganeis contra Monachos, suum nihilominus fouere nitens abusum. Cúmque propter timorem ipsius, Monachi non auderent liberam electionem publicè celebrare, Subpriorem suum sub simulatione quadam occultè in Capitulo elegerunt : & ad ipsius Regis instantiam, cui resistere non audebant in publico elegerunt Episcopum Norwicensem ; quem & ob Regis gratiam suffraganei elegerunt. Vtraque igitur quæstione ad Apostolicæ Sedis examen ab vtroque perlata, & ea quæ de iure eligendi Archiepiscopum inter suffraganeos, & Monachos vertebatur, & illa quæ super electione Norwicensis Episcopi agebatur ex altera, in qua Monachorum conuentus videbatur esse diuisus, quibusdam adhærentibus Subpriori ; alijs autem Episcopo Norwicensi, cui etiam Rex & suffraganei omnino fauebant : postquam productis testibus & exhibitis instrumentis sufficienter actum est de vtraque, Dominus Papa via regia prudenter incedens, non declinando ad dexteram vel sinistram, ius & potestatem eligendi Archiepiscopum adiudicauit conuentui Monachorum, perpetuum imponens silẽtium suffraganeis in hac causa : vtramque autem electionem iustitia exigente cassauit : munera omnino detestans, de quibus dicebatur, quòd plusquàm vndecim millia marcharum propter hanc causam parati fuerant elargiri. Ne verò si Monachi ad celebrandum electionem remitterentur in Angliam, nonnissimus error fieret peior priore, præcauens Summus Pontifex huic malo, mandauerat conuentui Monachorum, vt potestatem eligendi Archiepiscopum committerent quindecim ex fratribus suis ad Apostolicam Sedem destinandis; si fortè contingeret vtramque illarum electionum de iure cassari : hoc idem insinuans ipsi Regi. Cùm igitur Monachi paruissent Apostolicæ iussioni, Dominus Papa post cassationem prædictarum electionum, iniunxit quindecim Monachis, vt in præsentia sua electionem canonicam de persona celebrarent, & examinatis voluntatibus singulorum, inuenti sunt plures in Magistrum Stephanum de Languecone presbyterum Cardinalem tituli Sancti Chrysogoni conuenire, virum vtique vita, scientia, & fama præclarum, de Anglia oriundum, quem Dominus Papa eodem anno de cathedra magistrali, quam regebat Parisius, assumpserat in presbyterum Cardinalem, in quem tandem omnes Monachi pariter consenserunt, Nuncijs Regis hoc molestè ferentibus, & multis modis laborantibus impedire. Quod cùm per eos ad Regis notitiam peruenisset, Rex in tantam indignationem exarsit, licèt ei Dominus Papa scribens postulasset exhortans, vt suum impenderet huic facto fauorem, vt Nuncijs ad ipsum remissis non dubitauerit ei mandare per litteras, quòd id nullatenus pateretur. Porrò Dominus Papa, sicut erat fortis & constans præfatum electum proprijs manibus consecrauit, & pallio sibi dato transmisit illum ad gerendam solicitudinem pastoralem, districtè præcipiens suffraganeis vniuersis, vt nisi Rex diligenter commonitus acquiesceret, totum regnum Angliæ subijcerent ecclesiastico interdicto : quod sicut mandauit denique factum est, Deo mirabiliter operante, vt per totum regnum Angliæ simul, ac semel curreret interdictum, quod tam districtè seruabatur vbique, vt præter penitentiam morientium, & baptisma paruulorum, nusquam celebraretur diuinum officium, aut exhiberetur ecclesiasticum Sacramentum :

Digitized by Google

ità quòd non ſolùm Clericorum & Monachorum aut quorumlibet Regularium, ſed etiam Epiſcoporum cadauera ſeruarentur extra cœmeterium inhumata. Quod demum Rex propter generalem clamorem ſuſtinere non prœualens, ſatisfactionem obtulit per Nuncios & litteras ſuas, quam Archiepiſcopo in Flandria expectanti denuntiauit hoc modo.

LITTERA DOMINI INNOCENTII PAPÆ ad Archiepiſcopum Cantuarienſem ſuper ſatisfactione oblata à Rege Angliæ.

CAriſſimus in Chriſto filius noſter, Ioannes Rex Anglorum illuſtris, nuper nobis per dilectum filium Abbatem Belliloci litteras huiuſmodi deſtinauit; vt quæ nobis ex parte ſua proponeret crederemus. Ipſe verò propoſuit, quòd licèt ſe in negotio Cantuarienſis Eccleſiæ reputaret multùm aggrauatum; ob deuotionem tamen & reuerentiam, quam erga Romanam Eccleſiam, noſtrámque perſonam aſſerit ſe habere paratus eſt ſicut Cantuarienſem Archiepiſcopum te recipere ac tractare, præſtita ſecuritate tam tibi, quàm tuis, quæ ad hoc viſa fuerit oportuna, reſtitutionem plenariam ablatorum promittens perſonis pariter & Eccleſijs faciendam, Monachos quoque Cantuarienſes permitteret ad Eccleſiam ſuam redire, ac manere ſecuros: quamquam hoc ſibi graue periculum videatur, ex eo quòd in ipſo negotio contra ſe credit eoſdem proditione machinatos. Regalia verò in manu noſtra poſuit per eumdem Abbatem, vt nos ea pro noſtro beneplacito conferamus. Interrogatus autem, cur non idem ipſe conferret, ſed potiùs nobis traderet conferenda? Reſpondit quòd nondum animus eius potuerat inclinari, vt familiarem tibi gratiam exhiberet. Nos igitur his auditis, de conſilio fratrum noſtrorum, hoc modo circa præfata Regalia duximus procedendum, vt & reciperemus ea ſinè præiudicio iuris tam eccleſiaſtici, quàm regalis, & tibi etiam tribui mandaremus, ità quòd tu pro ipſis quemadmodum tui prædeceſſores ſuis progenitoribus tenearis. Vnde Venerabilibus Fratribus noſtris Londonienſi, Elienſi, & Vuigornienſi Epiſcopis per noſtras damus litteras in mandatis, vt prouiſo prudenter, ne quid deceptionis contra libertatem eccleſiaſticam interueniat, prælibata Regalia præſcripto modo recipiant, tibíque conferant vice noſtra: ſi forſan idem Rex cui ſuper hoc affectuoſiſſimè ſcribimus, induci nequiuerit, vt ipſe conferat ea tibi. Et his quæ ſuperius ſunt expreſſa ritè peractis ſententiam interdicti relaxent; faciendo te, ſicut expedit, ad Cantuarienſem Eccleſiam proficiſci. Monemus ergo fraternitatem tuam, & exhortamur attentiùs, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus tuam ponens principaliter ſpem in Domino, circa præfatum Regem talem te ſatagas exhibere, quòd ad profectum Eccleſiæ tibi commiſſæ meliùs promouendum, familiaritatis regiæ poſſis tibi comparare fauorem. Speramus enim in eo in cuius manu cor Regis exiſtit, & quò voluerit vertet illud, quòd ſicut in hoc negotio conſilium eius in parte dirigere iam incæpit; ita ipſum finali quoque proſequetur effectu, vt ad curam ſuſcepti regiminis efficaciter exequendam tibi non ſolùm impedimentum non inferat, ſed adiumentum impendat. Datum, &c.

Quia verò virtutis aurum in perſecutionis fornace probatur, volens Deus præfati Præſulis patientiam inter aduerſa probari, quaſi ſignum expoſuit ad ſagittas; permittens ipſum à ſuis ciuibus multis tentationibus exerceri: ſed ſicut in Pſalmo legitur; Sagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum; *& pro nihilo habent eum linguæ ipſorum. Cùm enim Romanum populum ad vaſſallagium recepiſſet, quidam qui ex diſcordia, quam ſe-*

Digitized by Google

minare solebant inter Summum Pontificem & Romanum populum suos quæstus augebant; intelligentes quòd non poterant in aqua clara piscari, cæperunt aquam turbare, vt in ea melius piscarentur. Inter quos principales & præcipui extiterunt, Ioannes Petri Leonis Rauerij, & Ioannes Capotius, qui ex facundia sua multum obtinuerat in plebem fauorem. Hi ergo hanc primam turbandi materiam inuenerunt, dicentes in populo, quòd Dominus Papa spoliauerat Vrbem omnibus tenimẽtis, sicut auceps deplumat auem omnibus pennis: pro eo quòd ipse Sabinam & maritimam ad manum Ecclesiæ reuocauerat, & recuperauerat Vrbis Senatum. Sed cùm hoc modo minimè profecissent, occasionem aliquam confinxerunt, asserentes quòd ipse Senatum non faciebat communem, qui suis propitius, & alijs esset infestus. Quamuis autem multifariè, multisque modis populum subuertere niterentur, & sæpe scandala suscitassent; non tamen eum adhuc plenè seducere potuerunt, ad huiusmodi præcipuè intendentes, vt sicut soliti fuerant, à Summo Pontifice pecuniam extorquerent. Verùm ipse cupiens hanc pessimam consuetudinem abolere, noluit se ab illis redimere, vt ..... persecutionem ipsius ampliùs inflammari. Et quia videbant se solos non posse sufficere, multos sibi attrahere studuerunt in simul coniurantes. Sic ergo longam restem fecerunt, dum quosdam simplicitate seductos, alios tractos inuidia, nonnullos cupiditate illectos ad suũ inclinauere consensum. Accidit interim vt Viterbienses in tantum opprimerent Viterclanum nolentes homines ipsius castri alio modo recipere, nisi saluis personis & rebus castrum ipsum eis traderent destruendum: quòd ipsi summa necessitate compulsi mittentes nuncios ad Romanos se simul cum castro eorum dominationi subijciendos offerrent, vt imminens possent periculum euitare. Tunc præfati schismatici arbitrati sunt se turbationis inuenisse materiam, per quam possent Romanum populum contra Summum Pontificem commouere, dicentes; Faciamus Viterclanum recipi à Romanis contra Viterbienses tuendum. Et si Papa noluerit Romanis auxilium impertiri, tunc Romanus populus commouebitur contra ipsum; si verò auxilia illis impenderit, Viterbienses cum fautoribus suis ab eius fidelitate recedent: & sic suscitabitur guerra, per quam melius poterimus in aqua turbata piscari. Licèt igitur sani & sapientes huiusmodi consilium despicerent, præualuit tamen consilium istud in plebe, quæ Viterbienses habet exosos, & receptum est Viterclanum ab Vrbe contra Viterbienses defendendum. Cùm autem Viterbienses nollent ad mandatum Romanorum ab impugnatione Viterclani cessare, diffidati sunt à Romanis: & cùm isti congregarent exercitum contra illos, illi conuocatis Rectoribus societatis Tusciæ in auxilium contra istos, cæperunt ad resistendum se viriliter præparare. Rectoribus ergo Tusciæ societatis cum valida manu in auxilium Viterbiensium accedentibus, Romani dubitantes procedere murmurare cæperunt aduersùs eos, qui consilium dederant, vt acciperent Viterclanum; & sic præfati schismarchæ visi sunt incidere in foueam, quam nisi sunt alijs præparare. Quid ergo facerent ignorantes, recurrerunt tandem ad Summum Pontificem, ipsius auxilium humiliter implorantes. Ipse verò non tam propter illorum instantiam; quàm propter Viterbiensium insolentiam, qui super negocio Viterclani sæpiùs requisiti numquam voluerunt ipsius acquiescere monitis & mandatis: imò etiã contra ipsum Narniensibus in rebellione sua præstiterunt auxilium & fauorem, mandauit eisdem, vt à molestatione Viterclani desisterent, vel in Curia sua iustitiam exhiberet: promittens eis in veniendo, morando, & redeundo plenariam securitatem præstare: quod cùm ipsi facere noluissent, eos pro contumacia diffidauit, & interdicto subiecit: iniungens Rectoribus societatis Tusciæ, qui iam in eorum auxilium vsque Vrbeuetum peruenerant, vt eis contra Romanos auxilium non præstarent. Qui respondentes dixerũt, quòd cùm eos ratione socie-

Digitized by Google

tatis tenetentur iuuare, non poterant eis ſinè periurij reatu deeſſe. Quibus per honorabiles Nuncios Dominus Papa reſcripſit; Quòd cùm ipſi ſocietatem ad honorem Eccleſiæ Romanæ iuraſſent, ipſius honorem proculdubio non ſeruarent, ſi Viterbienſibus contemnentibus ad mandatum eius facere rationem, & ob hoc iuſto iudicio diffidatis & interdictis, auxilium exhiberent: vnde ipſi Rectores cum exercitu ſuo ad propria redierunt; & Romani cum fidelibus Domini Papæ ad mandatum ipſius vndique congregatus, adierunt fiducialiter Viterclanum, illúdque victualibus & alijs neceſſarijs munientes vſque Viterbium proceſſerunt, & caſtra metantes ex oppoſito ciuitatis, circa veſperam periclitari certamine pugnauerunt cum illis, & in eo congreſſu ſunt ſuperiores effecti: ſed ſummo diluculo non expectantes ad propria redierunt; vſque adeò laudem Summi Pontificis conclamantes, vt quidam qui conſueuerant in contradictionem Domini Papæ ora laxare publicè dicerent, quòd ita iam erant ipſorum linguæ, quòd numquam de cetero contra Summum Pontificem loquerentur. Huiuſmodi autem paruiſſimo tempore ſeruauerunt: nam cùm Nobiles viri Landus Coll. de Medio, & fratres eius depoſuiſſent Domino Papæ querelam de Bartholomæo & Ionatha Dominus Varniæ, & Gabriani quòd partem terræ ſpectantem ad ipſos per violentiam detinerent, & peterent ſibi iuſtitiam exhiberi: qui ſæpe citati iuſtitiam ſub eius examine facere noluerunt. Fecit illos per peremptorium edictum per Mareſcallum ſuum in poſſeſſionem rerum petitarum induci: quam illi temerè perturbantes, acceſſerunt ad præfatos Ioannem Leonis Rauerij, & Ioannem Capotium, & eis ſimulato contractu terram ſuam titulo pignoris obligarunt, eam ſe ab ipſis tenere ſimulantes. Illi verò apud Dominum Papam inſtare cæperunt, vt eis terram illam in pace dimitterent. Quorũ fraudem Dominus Papa cognoſcens, præfatos Nobiles coartari nihilominus faciebant per vaſtationes ſegetum, inciſionem arborum, fractionem molendinorum & abductionem prædarum: quamquam præfati ſchiſmatici clamarent contra Dominum Papam in populo, quòd ipſe libertates, & conſuetudines, & rationes Romanorum infringeret, & auferret; ſatagentes contra eum ſcandalum populi ſuſcitare; quod ipſe tandem congregato populo, expoſita veritate ſedauit: & adhuc eis minantibus & renitentibus coëgit Nobiles antedictos, vt pignoris contractu reſciſſo, mandatis ipſius ſe per omnia parituros iuramentis & fideiuſſionibus promiſerint: & ſic demum inter iſtos & illos controuerſia finem per tranſactionem accepit. Viterbienſes verò impugnantes Viterclanum, & illud nimium coarctantes, Viterclanenſes Romanorum auxilium implorarunt: aſſerentes quòd niſi quantocyus illis ſuccurrerent tanta laborabant penuria victualium, quòd non poterant vlteriùs ſe tenere. Senator igitur Vrbem egreſſus in prato Sancti Petri fixit tentorium, mandans Romanis, vt poſt ipſum exirent, & vicinos amicos Vrbis in expeditione conuocans vniuerſos. Romani verò pauci, & cum tædio exeuntes, vix tandem Senator vſque ad ciuitatem Caſtellanam proceſſit. Viterbienſes adiuncto Comite Aldebrandino, quem ſibi Poteſtatem præfecerant, & tam per ipſum, quàm per alios amicos ſuos magno exercitu congregato, multis nihilominus militibus & arcarijs mercede conductis, ſe contra Romanos viriliter præparauerunt. Romani ergo cùm eſſent pauci, audito illorum multiplici apparatu quid agerent dubitare cæperunt; quia eis ignominioſum redire, & periculoſum procedere videbatur. Sed hoc conſilium inierunt, vt Senator à potentioribus Vrbis pecuniam mutuò poſtularet, ex qua conduceret milites & arcarios oportunos. Qui cùm nullam vel modicam ab alijs potuiſſet habere, Richardus Domini Papæ germanus mille libras eis in tanto neceſſitatis articulo mutuauit: ex qua conductis militibus & arcarijs proceſſerunt vt inferrent victualia Viterclano; ſed Viterbienſes eis obuiam venientes, cæperunt dimicare cum ipſis ipſo die

Digitized by Google

Epiphaniæ, cùm Dominus Papa Missarum solemnia celebrans in Ecclesia sancti Petri exhortaretur populum, pro fratribus in exercitu commorantibus supplicarent, vt Deus eos cum prosperitate reduceret & honore, ipsóque die Viterbienses terga vertentes fugati sunt à Romanis, multis in bello vulneratis, occisis, & captis: sícque Romanis cum gloria reuertentibus, Senator cum sæpefato Ioanne Petri Leonis Rauerij, & multis alijs ad Summum Pontificem accedentes, prostrauerunt se ad pedes ipsius, & eos humiliter osculantes innumeras ei gratias retulerunt. Senator autem vniuersos captiuos misit in Cauapariam multis miserijs macerandos: inter quos duo erant maiores, videlicet Neopolion Vicecomes Campiliæ, & Burgudio Protonotarius Viterbij: quibus Dominus Papa compatiens fecit illos educi de Cauapiara, & in palatio suo aliquamdiu detineri; ac demum apud Larianum honorificè custodiri; ceterorúmque miserius inter Romanos & Viterbienses cæpit de pace tractare. Præfato verò Neopolione per fugam elapso, sæpefati schismatici cæperunt contra Dominum Papam ora laxare obloquentes, & blasphemantes, vt contra eum populum concitarent: & quidem malignis eorum suggestionibus populus nimis est concitatus; quorum furorem Dominus Papa blandiùs deliniens vsque in pacis tractatu processit, quam inter eos, salua in omnibus fidelitate Summi Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ composuit, & sic omnes captiui liberati; præcipiens Viterbiensibus vt portas æreas quas de basilica Sancti Petri, & pateres æreos, quos de cantharo ante Basilicam dicebantur extulisse, vel confregisse tempore Frederici Imperatoris facerent restaurari: Licèt hanc pacem de voluntate fecerit Romanorum: nihilominus tamen aliqui oblatrabant dicentes, quòd eam ob commodum fecit speciale. Ad has malignitates, & nequitias exercendas incentores, & auctores fuerunt filij Vrsi, quondam Celestini Papæ nepotes, de bonis Ecclesiæ Romanæ ditati: hac occasione dumtaxat quòd inter domum Petri, ex qua ipsi per patrem descenderãt, & domum Romani de Scorta, ex qua Dominus Papa per matrem descendit veteres æmulationes fuerunt: vnde timebant ne ipse vellet illos opprimere; præsertim super terram, quam nomine pignoris ab Ecclesia Romana tenebant. Videlicet, Viconario, Burdella, & Catalupo; quamuis nihil tale, facto, verbo, vel signo percipere potuissent. Nitebantur igitur sub nomine Communitatis, populi sibi captare fauorem, & inter ipsum & Ecclesiam scandalum suscitare, vt Dominus Papa molestatus à populo, eos molestare non posset; & si vellet, se contra ipsum fauore populi tuerentur. In tantum igitur eorum processit malitia, vt absentia Domini Papæ captata, cùm apud Velletrum æstiuo tempore moraretur, ipsi paratis insidijs ex improuiso in Romanum de Scorta, & filios Ioannis Odolinæ consanguineos ipsius Domini Papæ violenter irruerint, & eos ac vxores eorum de domibus suis eiecerint. Quod cùm ad audientiam Summi Pontificis peruenisset, indoluit vehementer, non tam propter illam iniuriam, quàm propter futurum periculum quod timebat: & ideò ad reditum festinauit. Ad cuius præsentiam præfati malefactores, videlicet filij Vrsi cum consanguineis & amicis suis protinus accesserunt, ipsius se mandatis per omnia exponentes; & recepto ab eis corporaliter iuramento, quòd vniuersis mandatis eius absque reseruatione cum timore parerent; ab alijs quoque simile iuramentum recepit: & fideiussoribus insuper vtrimque receptis pacem inter eos componere intendebat.

Porrò Pandulphus de Subuxa Senator Vrbis, qui per omnia Domino Papæ fauebat, his non contentus, vtrosque sua mandata iurare coëgit, & fideiussoribus ab vtriusque receptis, eorúmque turres accepit; compellens eos Vrbem exire, illósque apud Sanctum Petrũ; istósque apud Sanctum Paulum manere præcepit, vt eis absentibus vindictam liberiùs exerceret. Cepítque quandam turrim filiorum Vrsi propter iniuriam perpetratam.

Interim

Digitized by Google

Interim autem Theobaldus Benedicti Odonis consobrinus illorum, ad sanctum Paulum frequenter accedens cum præfato Romano de Scorta genero suo securiùs loquebatur. Quod cùm filij Ioannis Odolinæ perpenderent, & scirent eum totius mali fuisse principalem autorem, præsumentes quòd contra eos tractaret, irruerunt in ipsum, maligno spiritu concitati: & in via inter Sanctum Paulum & Vrbem eum nequiter occiderunt. Quod cùm ad filiorum Vrsi notitiam peruenisset, subitò reuertentes in Vrbem, fauore plebis propter sceleris immanitatem adiuti, vtrasque turres, quas tenebat Senator, nihil tale suspicans occuparunt; & tam turres, quàm domos illorum funditus destruxerunt, reportantes ad domum cadauer occisi, & deferentes illud non solùm ante domum Richardi germani Domini Papæ, venerunt etiam ante palatium Summi Pontificis cum funebri luctu deponere, vt contra eos furorem populi concitarent; sed impediti quod cogitauerunt perficere nequiuerunt. Ex tunc conspirationibus & coniurationibus ardentiùs intendentes, quæcumque poterant excogitabant iniqua, machinantes qualiter possent Dominum Papam offendere, saltem in suis consanguineis, & amicis: & ex eo materiam assumpserunt, quòd Odo de Polo. viuente adhuc Gregorio patre suo, ac post eius decessum de coniugali copula contrahenda inter filium suum, & neptem Domini Papæ, filiam videlicet præfati Richardi cæpit habere tractatum; & multis pactis intercedentibus, tandem mediante Octauiano Ostiensi Episcopo patruo suo adinuicem conuenerunt. Cúmque præscriptam terram, quam ipse Odo, ac progenitores ipsius multis debitis obligauerant, prædictus Richardus à debitorum onere liberasset, ipse Odo ac fratres eius, qui cùm terra subiaceret debitis obligata, vix poterant ex ea tenuem ducere vitam, cæperunt adeam anxiùs aspirare. Verùm cùm suã contra præfatum Richardum querelam proponerent coram Summo Pontifice, respondit sæpissimè idem Richardus, quòd paratus erat sub examine Papæ, vel fratrum suorum, aut iudicum, vel etiam ad arbitrium bonorum hominum, seu communium personarum plenariam eis iustitiam exhibere: idem Dominus Papa præfato O. & fratribus necessarios sumptus in litem promisit misericorditer elargiri. Sed ipsi prauo ducti consilio, cæperunt nõ solùm contra Richardum, verùm etiam contra Dominum Papam multa confingere falsa, vt quasi sub specie pietatis clamorem populi concitarent; ità quòd nudati per Vrbem frequenter cum Crucibus ad arculas discurrebant. Et licèt prohibiti fuissent à Domino Papa, ne contra ipsum tale quid attentarent, ab incepto tamen desistere noluerunt; sed peiora prioribus attentantes, secunda feria post Pascha tumultum & seditionem populi concitarunt: ità quòd blasphemis clamoribus incessanter emissis, in ipsa beati Petri Basilica diuinum officium perturbarunt. Et cùm de more ipse Summus Pontifex coronatus reuerenter per Vrbem incederet, insidias, & iniurias multas sustinuit atque magnas. Ipse verò placido vultu procedebat intrepidus, nullum pauoris, aut commotionis signum ostendens; quia conscientiam habebat liberam & securam. Porrò nec his contenti fuere, sed & error nouissimus peior priore: cùm Romanus populus esset coram Senatore in Capitolio congregatus, sæpedictam terram ad proprietatem Sedis Apostolicæ pertinentem, verbo, quia facto non poterant, & scripto quia nequibant, Senatui, populóque Romano, quantum in eis concedere præsumpserunt. Sed ipse Dominus Papa incontinenti ius suum, conuocato populo, per quosdam fratrum suorum, fecit publicè protestari. Et ne ius Ecclesiæ deperiret præcepit sæpedicto Richardo, vt terram ipsam per Romanam Ecclesiam recognoscès eam defenderet & muniret. Adhuc in tantum processit eorum audacia, quòd præfatum Senatorem nolentem suis peruersitatibus consentire, infra palatium Capitolij obsederunt, eum illic expugnare putantes; quod cùm facere nequiuissent falsis commentis contra præfatum Se-

torem, Romanum populum seducentes, ipsum aduersùs eum adeò commouerunt, vt armis ad conflictum assumptis, turrem ipsius igne appositio acriter expugnarent: ità quòd eam ipso vix tandem per fugam liberato, ceperunt; multis tam sibi, quàm adiutoribus suis, damnis & iniurijs irrogatis.

Videns ergo Dominus Papa, quòd furor erat in cursu, cessit currenti furori, & Vrbem egressus in Campaniam declinauit. Cúmque apud Ferentinum per totam æstatem demoratus fuisset, vbi fieri fecit optimum & pulcherrimum fontem, circa finem Septembris venit Anagniam; vbi eum tam grauis ægritudo peruasit, vt de ipsius liberatione penè vlla spes esset; ita vt per ipsam ciuitatem sæpius insonuerit, quòd diem clausisset extremam. Tempus interim imminebat, quo renouari debebat in Vrbe Senatus; fecerunt nuncios destinari, qui ad eligendum peterent medianos: suggesserant enim populo, vt non vnicum, sed quinquaginta sex Senatores vellent habere, quatenus inter multos, aliquos ipsi fautores haberent. Et quia pars eorum nimiùm inualuerat, cùm ab his qui ægrotante Summo Pontifice negotia Ecclesiæ procurabant, duodecim mediani fuissent populo assignati, penè omnes capi fecerunt & in trullo Ioannis de Stacio violenter includi, cogentes illos iurare, vt singuli saltem duos de fautoribus suis eligerent Senatores. Quo facto præfatus Senator assignauit & tradidit Capitolium, illis dumtaxat qui Domino Papæ fauebant. Et cùm ipsi iuramentum regiminis, secundùm antiquam & consuetam formam iurassent: hoc audito quòd de terra, quæ fuerat Gregorij de Polo nihil contra Vibis iustitiam ordinarent: alij iurarunt quòd de terra illa nullum facerent omnino contractum, nisi Vrbs haberet tenutam: & ad hoc populum huiusmodi machinationibus induxerunt, vt prenè omnes clamarent, quòd ipsius terræ priùs Vrbi traderetur possessio: & tunc domum inter Ecclesiam & Richardum, & Vrbem cognosceretur de iure. Quod quàm esset absurdum & iniquũ penè nullus ignorat. Cùm ergo Senatores illi non possent in voto concordare cum alijs, nec in vno loco potuerunt remanere cum illis, sed descenderunt apud Monasterium Domnæ Rosæ iuxta domum Iuanis de Stacio, qui eis omnino fauebat: & sic diuiso Senatu, pax & iustitia nunquam inueniebantur in Vrbe. Cæpit ergo paulatim populus murmurare propter maleficia, quæ committebantur impunè, multis dolentibus quibus erat mens sana de his, quæ propter inuidiam nequiter agebantur. Et licèt multotiens solemnes nuncij missi fuissent ad Dominum Papam, vt rediret ad Vrbem, & ipse redire noluisset, quia nondum res exigere videbatur: missi sunt tamen ad vltimum maiores & plures, qui eum iam plenè restitutum per saluationis gratiam sanitati ex parte populi ad reditum inuitarunt. Rediit igitur ne populum contemnere videretur, & cum ingenti fuit honore susceptus. Licèt autem multorum commotio quiescere iam cæpisset, nondum tamen ita restinxit indignatio peruersorum, vt quantumcumque Dominus Papa benignè & placidè loqueretur, iustitiam sibi fieri postulando, cùm ipse paratus esset iustitiam exhibere, verbum eius acceptaretur ab illis. Consultum est ergo Summo Pontifici, vt conuocato populo assignari eis faceret medianum; qui vnum eligeret Senatorem. Ipse verò ne contra personam mediani quidquam obijcere possent, fecit eis assignari pro mediano Nobilem virum Ioannem Petri Leonis, qui ab vniuerso populo approbatus iuramento secundùm morem exhibito; Gregorium Petri Leonis Rainerij Senatorem elegit; cuius electio satis visa est populo complacere. Sed præfati schismatici conuenientes post Nonam, cum fautoribus suis apud Monasterium Domnæ Rosæ, tenorem pacis, quæ inter Ecclesiam, & Vrbem fuerat per priuilegium confirmata temerè violarunt: suos verò Senatores eligere præsumpserunt

viros infames & criminoſos, quia bonos, & honeſtos habere nequibant; & ſic factus eſt error nouiſſimus peior priore: hoc ad excuſationem ſolummodo prætendentes, quòd Dominus Papa priuilegium meruerat amittere, quia permiſſa ſibi abuſus fuerat poteſtate. Præfatus autem Gregorius Petri Leonis Raynerij, qui legitimè fuerat electus Senator, vir erat fidelis, benignus, & mitis; ſed non ita virtuoſus, ſtrenuus & aſtutus, ſicut temporis malitia requirebat. Omnibus ergo confuſis, licebat vnicuique quod libebat. Vnde Ioannes Capotius oportunitatem temporis ſe inueniſſe cognoſcens, quo ſuum poſſet deſiderium adimplere, iuxta domum ſuam turrim cæpit ædificare de nouo. Quod cùm præfato Pandulpho, & alijs eius æmulis diſpliceret, cogitare cæperunt quo modo poſſent eius propoſitum impedire, miſerúntque nuncios ad eumdem, vt à turris ædificatione ceſſaret. Quam prohibitionem contemnens cæpit ædificationi fortiùs imminere: quamquam multi ſibi conſulerent, ne cauſam quaſi communem faceret ſpecialem: quia proculdubio fauorem communitatis amitteret, & ſi Dominus Papa vellet illis fauere reſiſtere non valeret. Sed ipſe ſicut erat arrogans talibus conſilijs nullatenus acquieuit, præſentia tantùm conſiderans, non futura. Cæperunt igitur vtrimque ſe ad bella præparare: ità quòd ipſa die Paſchæ Ioannes Capotius per vrbem diſcurrens populum ad auxilium conuocabat; affirmans quòd eo die plenam ſumeret de vniuerſis inimicis victoriam: æſtimabat enim quòd non poſſent ante faciem eius ſubſiſtere, quin eos vno momento deleret. Præfatus verò Pandulphus ſe in montem ſupra domum ſuam qui Ballea Neapolis dicitur receptauit, ne locus ipſe præoccuparetur ab illis. Ad quam cùm Ioannes Capotius armatus cum ſuis fautoribus acceſſiſſet, Pandulphus cum paucis illos aggreſſus, conuertit in fugam, & vſque ad ſanctum Quiritium eos inſequutus eſt, crebris percuſſionibus affligendo. Cúmque diuerſis locis ea die pugnatum fuiſſet hinc inde, parti Pandulphi melius ceſſit: multis laudantibus Dominum quòd humiliaſſet ſuperbum, qui nec diei ſecundo dedit honorem. Extunc pars illa deficere cæpit, & ità populus roborari. Nam Richardus Germanus Domini Papæ, ſubueniebat ei magnificè in expenſis; feceruntque vtrimque turres ligneas, vbi lapideas non habebat, aggeres & foſſata, munientes thermas, & incaſtellantes Eccleſias, die noctúque pugnantes, non ſolùm milites & pedites ſuper terram, verùm etiam cuſtodes & ſeruientes per turres, de alto lapides, & ſagittas emittentes. Erexerant enim petrarias, & mangonellos, conduxerant baliſtarios & arcarios, & tam acriter dimicabant, vt præter cædes, & ſtrages, & domos deſtruerent, & incendia perpetrarent. Verùm cùm Ioannes Capotius nec ſic à turris ædificatione ceſſaret, Pandulphus cæpit ædificare Fagiolum, ſuper quoddam monumentum antiquum, quòd illius domui adeò erat vicinum, vt à fundibularijs de hac in illam lapides iacerentur. Indoluit vehementer Ioannes Capotius, quia cùm Fagiolum perfeciſſet in altum, ex iactu lapidum homines ante domum eius non poterant remanere. Sed & filij Petri Alexij fautores Pandulphi, ſupra prædictum montem turrim ædificauere excelſam, & Gilido Carbonus, ſimiliter adiumento ipſius tres turres ſuas erexit in altum. Sed Petrus Anibaldi Sororius Domini Papæ pontes omnes iuxta Coloſæum, turrem ex oppoſito cæpit conſtituere, prohibentibus Iacobo Frajapane, ac relicta Naronis Frajapanis, & impedientibus prout poterant, per Coloſæum & turrem Ramionis lapidibus, & ſagittis emiſſis. Sed ipſe per dictas oppoſitiones ab ædificio non ceſſabat.

Ioannes verò Capotius anxiùs cogitabat quomodo poſſet Fagiolum occupare, tantúmque ſategit, quòd illud multo ſtudio & labore in feſto Sancti Laurentij occupauit: & poſt occupationem eius; tantùm inualuit mox, quòd Lateranum accedens domos Pandulphi, quæ ibi erant vniuerſas euertit, & formam quam ibi habebat accepit. Sed & turricellam

quam propè Coloſæum, iuxta Sanctorum Quadraginta Martyrum Eccleſiam munierat violenter inuaſit: taniúſque terror irruit in Pandulphum, & fautores ipſius, quòd iam penè deſperabant. Modum autem in proſperitate non ſeruans, contra Petrum Anibaldum ſororium Domini Papæ proceſſit, cæpítque aduersùs illum pugnare, putans & ipſum omnino delere. Sed multi qui ſequebantur, ab illo ſunt ad iſtum conuerſi; quia eum plurimi diligebant; & ſic illi fortiter reſiſtentes eum viriliter propulerunt. Extunc poſt Anibaldi negotium cæpit facere ſunm, & per hoc pars iſta viribus innouata, vſque adeò cæpit inualeſcere contra illam, quòd infra modicum tempus violenter ceperunt turrem munitam, quæ vulgariter Gallina alba vocatur, & turrem Gregorij Serrauerij. Sed & Sanctum Quiritium, quem illi totis viribus defendebant ſuccendentes domos aduerſariorum vndique per circuitum. Turris quoque quam ædificauerat Baroncellus, præcipuus fautor Ioannis Capotij, funditus corruit per ſe ipſam: ideóque virtus eorum inualuit contra illos, vt iam vires illorum quaſi deficerent eneruatæ. Nam adiutores eorum longo tempore grauati laboribus & expenſis eis deeſſe cœperunt, & ipſi ſibi ſufficere non valebant. Populus quoque aduersùs illos iam ex maiori parte clamabat, ipſis vt ſuum palliarent defectum dicentibus, quòd contra eos pecunia Domini Papæ pugnabat.

Licèt autem plerique conſulerent Domino Papæ, vt permitteret eos vſque ad extremam exinanitionem quaſſari, nolens tamen eis reſpondere pro meritis, quibuſdam ad ſe benignè vocatis, talem formam pacis propoſuit. Eligantur quatuor boni viri ſuper diſcordia, & diuiſione, quæ vertitur inter ipſos & illos, qui ſe nominant bonos homines de communi, & Richardum germanum meum, qui iurent nec amore, nec odio, nec prece, nec pretio, nec timore, ſed bona fide, ac ſinè fraude cognoſcere & dicere ſuper his infra ſex menſes quod intelligent eſſe iuſtum: niſi forſan interim poſſent voluntariam concordiam reformare. Sed electi iurati ante omnia dicant de facto Senatus, ſaluo tenore finis inter Eccleſiam Romanam & Vrbem, ſicut apparet per priuilegium. Et nos pro bono pacis ex gratia procedemus hoc anno in facto Senatus, ſecundùm eorum conſilium; ita vt hoc non poſsit nobis in poſterum impedimentum aut præiudicium generare. Placuit quidem illis hæc forma, tamquam qui nimis ex guerra grauati eam ſubterfugere non ferebant; verumtamen vt ſuum ſceleſtum populo propoſitum occultarent, Ioannes Capotius conuocato populo, & expoſita forma pacis, inter cetera, ita dixit: Non conſueuit Vrbs in aliqua contentione ſuccumbere, quam contra Eccleſiam aſſumpſiſſet, nec iuſtitia, ſed potentia vincere conſueuit: ſed ecce nunc omnino ſuccumbit; quia & tenutam terræ contra populi decretum, & iuramentum Senatorum illi dimittit, & Senatum confirmat. Et ſi nos qui tot ſumus & tanti, deficimus, quis eis de cetero ſe opponet? numquam tam turpem pacem audiui factam pro Vrbe, nec ego tam turpi paci, volo præbere conſenſum. Audiens autem Ioannes Petri Leonis Rainerij, quod is qui pacem illam præ ceteris affectabat, eam propter fauorem populi penitus reprobaſſet; & ipſe aſſumpta parabola cœpit eam modis omnibus improbare; ſicque tractatus pacis ea die non potuit habere proceſſum. Sed cùm guerrarum aculeis pungerentur, iam verò non rogati, ſed rogantes faciebant pacem huiuſmodi poſtulari. Et de communi omnium voluntate quatuor ſunt electi, qui ſecundùm præſcriptam formam iurarunt: ſtatímque dixerunt, quòd ad Summum Pontificem pertinebat creare Senatum. Sed quoniam inueniri non poterat, qui eſſet vtrique parti communis, conſulebant Domino Papæ vt concederet populo quinquaginta ſex Senatores: qui prædicens illis quòd per tot Senatores vrbs commodè regi non poterat, quoniam ad inuicem diſcordarent, pro inſtanti tamen neceſsitate, annuit poſtulatis. Electi ſunt

Digitized by Googl

igitur Senatores, qui omnes iurauerunt Domino Papæ fidelitatem aut finem; & inter prædictos discordantes qualem qualem pacem fecerunt, cæpitque Vrbs à bellorum strepitu paululum respirare; ac prædicti Schismatici contra Dominum Papam & Romanam Ecclesiam obloqui cessauerunt. Multum ergo virtus & constantia Domini Papæ profecit, qui statum Ecclesiæ quasi de seruitute ad libertatem reduxit, vt non oporteret eam semper à persecutionibus se redimere, torquentibus tantùm vt extorqueretur. Nam & omnium vna vox erat, eadem sententia, quòd iste Pontifex flecti non poterat iniurijs vel offensis, sed obsequio & honore. Interea dum guerra ferueret duo fratres habitatores Laterani, contempta prohibitione Summi Pontificis ædificauerunt turrem munitam ante Lateranum palatium, super formam antiquam, quam postea requisiti Domino Papæ humiliter tradiderunt, ipsius se iussionibus per omnia submittentes: qui cùm eam feciſſet aliquandiu custodiri, tandem eam demoliri præcepit; ne quis de cetero simile attentaret, & sic penitus fuit destructa.

Præfatus verò Ioannes Petri Leonis Rainerij quamdam partem inuaserat de territorio Tusculani, quam cùm Dominus Papa repeteret, asserebat eam sibi à Celestino Papa fuisse concessam; cùm huiusmodi non ostenderet, Dominus Papa post admonitiones multiplices comminatus est ei, quòd ipsum excommunicationis laqueo innodaret. Ipse autem hoc audiens indignatus est vehementer: & sicut erat arrogans & superbus intonuit; quòd nec auderet in eum, quod nullus prædecessorum suorum ausus fuerat attentare; nam & tale propter hoc impedimentum opponeret, de quo non posset leuiter expediri. Et hoc fuit causa præcipua, quare ipse memoratum scandalum contra Summum Pontificem suscitauit. Sed idem magnanimus Pontifex ne videretur esse canis mutus non valens latrare, in declinatione Basilicæ beati Petri, coram innumera multitudine solemniter ipsum excommunicauit. Porrò quamuis murmuraret, iurauit tandem stare mandatis ipsius, & sic extitit absolutus. Cúmque postmodùm infirmaretur ad mortem, quia nondum fuerat satisfactum, denunciauit heredibus suis; quòd nisi & ipsi mandatis eius obedire iurarent, sepulturam illi cùm moreretur interdiceret Christianam. Quibus iurantibus, & fideiussores præbentibus, permisit ecclesiastico more sepeliri defunctum. Senatores autem sicut Dominus Papa prædixerat, tam malè in officio regiminis se gesserunt. vt à quolibet tam intrà Vrbem, quàm extra malefica committerentur impunè, pace ac iustitia penitus relegatis. Vnde populus cæpit eos adeò execrari, vt oportuerit Dominum Papam ad communem populi petitionem vnum eis Senatorem cõcedere, quantumcumque præfatis Schismaticis displiceret, qui turbationis tempore iactitabant, quòd numquam de cetero Dominus Papa posset in Vrbe vnicũ constituere Senatorẽ. Senatore ergo per Sũmum Pontificem substituto, pacem & iustitiam protinus reduxit in Vrbem, comprimẽs rebelles, & præsumptores, nullúsq; contra illũ audebat mutire, potentiã Sũmi Põtificis reformidans.

Interea Dominus Innocentius suum iactans in Domino cogitatum operibus pietatis pleniùs insistebat. Nam validè cùm famis inualuisset inedia; ità vt tublum frumenti à viginti vsque ad triginta solidos venderetur: & tunc ipse moraretur Anagniæ, protinus remeauit ad Vrbem, & cæpit necessarias eleemosynas indigenti populo liberaliter erogare. Sic autem fecit illas distribui, vt ij qui verecundanbantur publicè mendicare, pecuniam occultè reciperent, de qua sustentarentur per singulas septimanas. Illi verò qui publicè mendicabant singulis diebus panem acciperent ad sufficientiam vniuersi: quorum tanta erat præ miseria multitudo, vt excederet numerum octonomillium personarum. Alij autem eleemosynarij à domo reciperent alimenta, & sic famelicum populum ab imminenti periculo

Digitized by Google

liberauit: exhortans diuites & potentes verbis pariter & exemplis ad eleemosynas largiendas. Quantam verò pecuniam in hoc opus expenderit, nouit ille qui nihil ignorat. Ab initio quippe promotionis suæ ad eleemosynas deputauit vniuersos prouentus ad se pertinentes de oblationibus Basilicæ sancti Petri. Præterea de cunctis prouentibus suis faciebat integram decimam in opus eleemosynæ separari, & de residuo licèt occultas, sæpissime tamè largas eleemosynas impendebat: vniuersales oblationes prouenientes ad pedes ipsius, secundùm antiquam consuetudinem accipiebat eleemosynarius erogandas. Faciebat ergo famelicos refici, nudos vestiri, virgines pauperculas maritari, paruulos expositos enutriri: subueniebat frequenter monachis & monialibus indigentibus, & reclusis, & heremitis: domos etiam religiosas visuabat multotiens, & à debitis liberabat. Circuibat, & inuestigabat diligenter eleemosynarius eius pauperes, ac debiles, maximè Nobiles, dabátque illis sigilla vt per eos qui ipsa referrent singulis hebdomadibus acciperent ad victum: & sæpissime talibus quindecim libras per hebdomadam impendebat: exceptis illis qui cottidie recipiebant, aut cibos, aut nummos, aut vestes: Permittebat etiam idem benignissimus Pontifex pauperculos paruos ante mensam suam post finem refectionis venire, ipsíque de his quæ coràm remanserant victualia exhiberi. Sabbatis quoque faciebat mandatum, lauans, ac tergens, & osculans pedes duodecim pauperum, & singulis duodecim nummos impendens, faciens refectionem omnibus ministrari. Fecit & proprijs sumptibus ad opus infirmorum & pauperum, Hospitale sancti Spiritus apud Sanctam Mariam in Saria in strata publica iuxta Tiberim ante Basilicam sancti Petri, quod quantum ditauerit, & dotauerit beneficijs, possessionibus, redditibus, thesauris, ornamentis, libris & priuilegijs per se satis apparet: & vt religiosus cultus, & hospitalitatis gratia, quæ nunc vigent ibidem semper abundent, instituit autem apud hospitale prædictum stationem solemnem, Dominica prima post Octauam Epiphaniæ, in qua populus illic confluit Christianus ad videndum, & venerandum sudarium Saluatoris, quod cum hymnis & Canticis, psalmis, & faculis à Basilica sancti Petri ad locum illum processionaliter deportant; & ad audiendum & intelligendum Sermonem exhortatorium quem ibi facere debet Romanus Pontifex de operibus pietatis, & ad promerendam & obtinendam Indulgentiam peccatorum, quam exercentibus se ad opera misericordiæ pollicetur: ad quæ vt alios non solùm verbis prouocet, sed exemplis, egenis omnibus ad illas spirituales nuptias concurrentibus panes, carnes, & denarios constituit elargiri: quorum omnium rationem idem prudentissimus Præsul exposuit in Homilia, quam super illius diei euangelium exarauit. Quantum verò munificus & studiosus extiterit circa cultum & ornamentum Ecclesiarum, frequentia dona manifestant. Basilicæ ergo Saluatoris, quæ Constantiniana vocatur, contulit in territorio Tusculani Ecclesiam de Fracata, cum tenimentis suis, sicut infra distinctos terminos continetur: & preciosam vestem de exameto rubeo deauratam, vndique cooperientem altare, habentem ab anteriori parte imaginem Saluatoris, & imagines Beatæ Virginis, Ioannis Baptistæ, Principis Apostolorum & Imperatoris mirabiliter insignitas, & Dalmaticam deauratam nobilem: Monasterium sancti Andreæ in Silice, cum omnibus pertinentibus suis, hospitali eius, possessiones in territorio Tusculano. Item eidem Basilicæ optimam Crucem aureatam nobiliter operatam cum lapidibus preciosis, & pedem pro eadem Cruce argēteum deauratum septem marcarum, & vnum Calicem aureum decem & septem vnciarum & dimidiæ, & vnum cochleat aureum duarum vnciarum, & vnius tarexi.

Digitized by Google

HVc vſque Geſta MS. Innocentij, qui tot, tantíſque operibus peractis, & celeberrimo illo Concilio Lateranenſi, quod Generale dictum eſt, anno Dom. M. CC. XV. cui duo Patriarchæ, Archiepiſcopi ſeptuaginta, Epiſcopi quadringenti, & alij innumeri interfuerunt celebrato, obijt Peruſij die XVI. Iulij, anno Domini M. CC. XVI. Pontificatus anno XVIII. menſe VII. Pontifex verè Maximus, virtute, doctrina, prudentia, iiſque omnibus bonis artibus, quæ Chriſtianæ Religionis Supremum Principem decent, locupletiſſimè inſtructus. Viſus tamen in ipſo mortis momento ab inimico humani generis grauiter accuſari, &, ſi Thomæ Cantipratenſi credimus, ad vltimum vſque extremi iudicij examen flammis purgantibus addici.

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI BOSQVETI
NARBONENSIS I.V.D.
IN EPISTOLAS INNOCENTII
TERTII PONTIFICIS MAX.
NOTÆ.

Ad Librum primum Regesti decimumtertium.

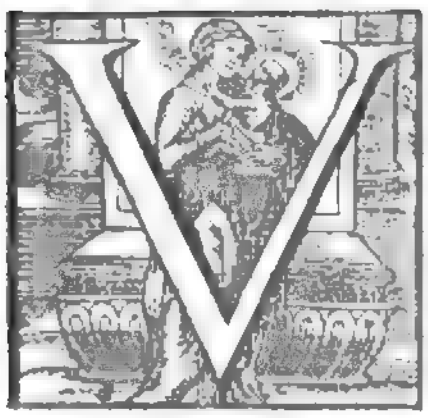

ITAM, Mores, Pontificatum, Innocentij: huius libri nomen, ordinem, & institutum, habes suprà in prolegomenis.

AD EPISTOLAM PRIMAM.

Venit hæc Epistola, in Compilationem Raymundi, sub titulo de accusationibus extra, cap. ad petitionem 22. & in quartam collectionem, eodem tit. cap. 3. quam vtrobique supple, & emenda, ex hac nostra Decretali.

SILVANECTENSI EPISCOPO ET ABBATI LATINIACENSI, tàm antiquæ Collectionis quartæ, quàm Gregorij IX. inscriptio, silet de Abbate Latiniacensi, licèt & in hac causa delegato: vt patet ex hac nostra Epistola. Latiniacum vulgo *Lagny*, Ordinis Benedicti Diœcesis Parisien. in Archidiaconatu Briæ, ad Matronam, Lutetiam inter & Meldas. Vide Sigebertum anno 640. primus eius Abbas S. Fursæus. *Siluanectum Scalis.* *Latiniacum Lagny.*

SILVANECTENSI EPISCOPO, Siluanectum à silua Resia, vrbs Episcopalis, Remensi suffraganea: Cuius Episcopus Gaufridus, de quo Rigordus ad annum 1213 *Gaufridus Siluanectensis Episcopus sentiens se tàm ætate, quàm corpulentia ponderosa insufficientem oneri, quod iam per triginta annos portauerat: impetrata à Summo Pontifice, sicut in iure cautum est licentia, renuntiauit Episcopatui, & transtulit se ad Monachos Caroli-loci Cistercienſis Ordinis.* *Gaufridus Siluanectensis.*

MONASTERII CORBEIENSIS ABBATIS, Corbeia Abbatia Diœcesis Ambianensis, Ordinis Sancti Benedicti; à Sancta Batilde Clodouęi II. Christianissimi Regis vidua, in honorem Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli fundata, anno 662. ex Sigeberto. Vetus Corbeia dicitur, ad differentiam Corbeiæ Saxonicæ, in Diœcesi Padebornensi. *Corbeia.* *Vetus & Saxonica.*

MAGISTRI R. DE CORZON, Robertus de Corzon postmodùm ex Canonico Parisiensi Sanctæ R. E. titulo Sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. infrà lib. quinto d. epist. 105. Cui vtpotè viro tùm moribus, cùm scientia insigni, multarum cognitionem causarum delegat Summus Pontifex. Et de quo plura nobis infrà.

SÆCVLARE INTENDEBAT BRACHIVM INVOCARE, Id ex decreto Ioannis VIII. in Concilio Trecensi. *Et cùm opus fuerit publicum conuocent auxilium: non ad præiudicandum, sed potius ad ea quæ Deo sunt placita consequendum.* Cùm enim vltra anathema ecclesiastica potestas non extendatur; hi qui Episcoporum monitis parere, vel fulmine ecclesiastico percussi, ad cor reuerti noluerint, sæculari imperio necessariò coërcendi sunt. Synodus Turonen. III. cap. 41. *Quos oportet per sæcularis potentiæ disciplinam, à tam praua consuetudine coërceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuocari.* Ne credas tamen, nouum esse *Aduersùs contumaces potestas sæcularis conuocata ab Ecclesia.*

Digitized by Google

hoc Ecclesiæ inuentum, vt potestas magistratus in subsidium aduocetur: nam id olim Synodo Antiochena decretum fuit, Canon. 5. de Episcopo deposito, & adhuc res Ecclesiasticas perturbante, sanxit: vt externa potestas contra eum aduocetur, *εἰ δὲ φθονούμενοι θορυβεῖν καὶ ἀνασείειν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς σαφῶς ἂν τοῦτο διορθοῦσθαι.*

Etiam antiquitus.

Gualloligatus in Francia.

VERVM DILECTVS FILIVS NOSTER C. SANCTÆ MARIÆ IN PORTICV. Hic est Guallo, de quo Rigordus in vita Philippi Augusti. *Innocentius Papa III. misit legatum in Franciam, Gualt. Sanctæ Mariæ in Portico Diaconum Cardinalem, Iurisperitum bonis moribus ornatum, omnium Ecclesiarum visitatorem diligentissimum, Ecclesiæ Beati Dionysij benevolum & deuotum.* Hæc ad annum Christi millesimum ducentesimo octauum. De eo vide Quercetanum in vita Innocentij III. Is ipse est qui in priuilegio Cluniacensi Innocen. III. anni 1204. subscribit: *Ego Gualla S. Mariæ in Portico Diac. Card.* qui postea titul. S. Martini fuit Presbyter Cardinalis infrà lib. 15. epist. 81.

Allegare, mittere, nunc proprium iudiciorù verbum.

PRÆSENTIAM EIVS ADIENS ALLEGAVIT. Allegare & Allegatio verba sunt, à primæua significatione ad nostrum ius traducta. His crebrò vtuntur Imperatores pro actionibus, siue rationibus in iudicio propositis hinc inde, & exceptis, quam significationem non excludit Glossarium dum ait, *διαβολία* persecutio, allegatio, dissertio. Et Gloss. Latinograec. allegat *προσκεῖσθαι*, allegatio *διδασκαλία*, quod intellige non absolutè, sed cum addito vt Gloss. Græcol. *διδασκαλία προσγμάτος* allegatio, instructio. Allegare dixerunt antiqui mittere. Plaut. in Cassin. in Prolog.

Pater allegauit villicum qui posceret,

Et infrà.

Filius autem armigerum allegauit suum.

Terent. in Andr. Act. quint. scen. quis me volt.

Hoc modò te obsecro, vt ne credas à me allegatum hunc senem. vbi Donat. allegatum interpretatur adhibitum. *Pap. in Glossar.* Allegare. Insinuare, mittere, mandatis instruere.

IOANNEM. Ex Priore Corbolij, factus & creatus est Abbas Corbeiensis, eius nominis tertius, ab Innocentio confirmatus; eius electione irrita dicta, quia scilicet in modo forma, & ordine peccatum fuisset, vt apparet ex hac epistola.

ARCHIEPISCOPO REMENSI, ET ATREBATENSI EPISCOPO, Guidoni Remensi Archiepiscopo ex Abbate Cisterciensi, vt infrà probabimus. Et Rodulfo Atrebatensi vtrique Cardinali.

VT AD COMPOSITIONEM INTER EVMDEM. Rite Innocentius Beatorum prædecessorum secutus exemplum, prius tentat compositionem partium amicam, quàm ad iurgia veniat, litium fortunæ, & iudicij sorti, vtriusque iura cõmittat. Nam sæpe leges Pontifices ad lites componendas potius quàm dijudicandas causas delegare; & in suis sententiarum libellis sæpissime partes ad eam transactionem se induxisse ferunt, potiùs quàm decretum, vel sententiam proferunt. Vel vnicus iste liber exempla subministrabit. Et id alia ratione factum fuisse non existimo, quàm Episcopos memores fuisse, non se Dominos gentium, & iudices esse constitutos: sed mediatores Dei, & hominum, horúmque inter se. Ideóque lib. 2. constit. Apostol. cap. 47. Iubent Apostoli vel qui alij, ne feratur sententia Episcopi in litigantes, sed ipso in iudicio rem componant, & amici fiant, *σπουδάζοντες αὐτοὺς φίλους ἀμφοτέρους ποιῆσαι πρὶν ἀποφασισῶς τὸ δικαστήριον.*

Arbitri potiùs quàm iudices sunt Episcopi.

Speciale derogat generali non citra.

CVM GENERALE MANDATVM NON DEROGET SPECIALI. Pari in causa respondit Celestin. III. *cap. studuisti 2. extr. de offic. leg.* Quòd cum mandatum speciale derogat generali, legatus cõmissionem alij factam specialiter, impedire non potest. Vide quæ eo loco scribunt Doctores; ex quorum scriptis multa omnibus his epistolis vtilia, per te ipsum colliges: quæ ideò non compilo, ne & hoc opusculum vltra Notarum molem excrescat. Et hoc ad loca similia quæ occurrent, dictum puta.

Biennium fatale causæ criminali.

IN CRIMINALI CAVSA VLTRA BIENNIVM A CONTESTATIONE LITIS. Eustath. libr. de tempore interuall. cap. *περὶ διετίας αἱ ἐγκληματικαὶ δίκαι οἷον διετίας ὀφείλουσι τέμνεσθαι*, quem tamen miror citare ibi legem, properandum 13. C. de iudic. potiùs quàm ipsam Iustiniani constitutionem, quæ sub proprio titulo id introduxit l. 3. C. vt intrà certum temp. criminal. act. term. *Criminales causæ*, ait, *omnimodo intrà duos annos à contestatione*

Digitized by Google

litiù connumerandos finiri cenſemus. Olim ſiquidem vltra annum produci non poterat C. rh. *Vt intrà annum criminalis actio terminetur.* Vide quæ ad eam l. præſtantiſſ. Cuiac. & alij DD. *Olim annus.*

ET NOS QVOQVE CONSVLTI QVANDIV DELEGATVS A NOBIS, &c. Hæc decretalis eſt caput quærenti 26. ext. de offic. & poteſt. iud. del. vbi ait noſter Innocent. *Nos tamen per æquitatis ſemitam incedentes, præſentium auctoritate ſtatuimus; vt delegatus à nobis, non ſolùm vſq; ad quadrimeſtre tempus, quod ad ſoluendum debitum à lege reo conceditur; ſed vſq; ad integrum annum iuriſdictionem ſibi commiſſam, ad exequendam ſententiam valeat exercere.* *Annus datus legato ad ſententiã exequendam.*

AVXILIVM A BVRGENSIBVS FVERIT IMPENSVM. Burgenſes à Burgis dicti Veget. lib. 4. *Caſtellum parvum Burgum vocant.* Paul. Diac. in Valent. *Crebra per limitem habitacula conſtituta Burgos vulgò vocant.* Secundum hæc Iſidor. lib. Origin. 9. cap. 4. vnde Burgenſes dicti qui ea caſtra inhabitabant. At tandem id nomen ad ciues, & municipes delatum rure & limite relicto; quemadmodum & nomen Pagani à pagis & agris, ad vrbanos tranſlatũ eſt. vnde Burgenſes quos nos *Bourgeois.* Iuo Carnot. Ep. 101. *Quas apud quemdam Burgenſem Bleſenſem.* Et Frideric. Imper. lib. 1. Conſtit. Sicul. titul. 9. *A tenore etiam præſentis ſanctionis edicto eximimus milites, & filios militum, & Burgenſes quibus enſes deferre cùm ipſos extra loca, quæ inhabitant pro agendis ſuis equitare contigerit,* & infrà. *Siquidem Comes fuerit, quinque vncias: ſi Baro, quatuor: ſi miles ſimplex, tres: ſi Burgenſis duas; ſi ruſticus fuerit vnam vnciam fiſco noſtro componat.* Ecce ruſticus à Burgenſi alius, hic etenim propriè tunc dictus eſt ciuis & Vrbanus, cùm & olim vrbs πύργος dicta ſit, & vt notauit præſtantiſ. Cuiacus, Apud Æſchil. νομίμα πύργια leges Vrbanæ, & aliquando ipſæ vrbes, immò & metropoles ciuitates Burgi dictæ ſunt vel Burga: & prædia Vrbana, bona Burgenſatica. Sed hic Corbeia caſtrum & Burgus fuit, vnde rectè Burgenſes eius incotæ, ita Vindocinenſes Burgenſes apud Goffrid. Vindoc. & hodie licèt nomen Burgenſis ad ciuitates tranſierit Burgi tamen nomen ruri remanſit. Ideóque his in vrbibus, quæ duplices ſunt, pars alia, Burgus vocatur, alia ciuitas, hæc ab Epiſcopali ſede, quæ eam, vt plurimum ornat nomen ſortita, illa ad huius differentiam in priſco nomine remanens. Nam & Pontifex dum honorem ſedis alicui caſtro largitur, ſe nomine ciuitatis id inſignire teſtatur. De quo alibi. Ita noſter Narbo ciuitatem habet & Burgum. Sed hęc ſatis. *Pagani.* *Bourgeois.* *Burgus & ciuitas differunt.*

CVM ERGO NOBIS DE TALIBVS, &c. Quot errores non incurrerunt interpretes defectu integræ epiſtolæ, quot antiquarum collectionum ab Anton. Auguſtin. viro nunquam ſatis laudato editarum ope, docti viri non correxerunt? multa ex his quas nunc damus fuſas & integras certè corriges lector, quæ aliquando vtpotè cuique obuia ſciens prætermittam. Hic autem nota interpretes ad hoc, cap. hoc iuris axioma *Brocardicum illi vocabant* effeciſſe ex epiſtolæ verbis: *Quod probationes & allegationes factæ coram eo qui non eſt iudex fidē faciunt coram verbo iudice.* In quo duplex error aduertitur, primus facti, alius iuris. Facti quidē quia corã Papa partes actiones ſuas & exceptiones, & replicationes ediderant; & per conſequens falſum eſt eum ex ijs, quæ in corã primorũ iudicũ dicta ſunt ſententiam tuliſſe. Iuris: ob id maximè quòd vtroque iure falſum eſt, confeſſa coram iudice incopetente qui iudex non eſt alicuius eſſe momenti, & ſecundum ea, competentem iudicem iudicare poſſe. Ita Alexand. III. Salernit. Archiepiſc. reſcripſit. *Sicut enim ſententia à non ſuo iudice lata non tenet, ita nec facta confeſſio coram ipſo.* Hæc indicaſſe ſufficiat, nec enim commentarios edo. *Error interpretũ in hanc decretal.*

AD EPISTOLAM SECVNDAM.

CAROLI LOCI, Quatuor ſunt in Gallia huius nominis Abbatiæ, vel Prioratus; ſed hoc loci, vt patet ex inſcriptione ſcribitur Abbati Caroli-loci, aliàs Carli-loci, *Chalis* vel *Charlis* Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Siluanectenſis. Huius Abbatis & fratrũ meminit Alexander III. *cap. cum dilecti. extra de empt. & vend.* vbi Cariloci legitur. & eis reſcribit Innocentius *cap. ex parte.* 10. *ext. de tempor. ordinat.* vbi malè *Karloci* legebatur. *Caroli-loci* Charlis *Abbatia.*

AD EPISTOLAM QVARTAM.

R. ABBATI S. MARTINI. Hæc Epiſtola relata eſt à Raymundo *tit. de ætat. & qual. ord. cap. intelleximus* 12. cui ex hac noſtra inſcriptionem reſtitue, & reliqua emenda. Vt pro

Digitized by Google

ad Monaſterium S.Innocentij talis Ordinis. Lege; *Ad Monaſterium S.Vincentij Laudunenſis nigri Ordinis.* Porrò Abbatia S. Martini Laudunenſis memoratur *cap. 6. cùm liberum extr. de ſepultur.* quod neſcio qua cauſa, quis Innocentio noſtro aſſeruit, cùm tàm ex antiqua collectione ſecunda (in quam nulla Innocentij, vt poſterioris, decretalis importata eſt) quàm ex collectione Gregorij: Alexandri Tertij eſſe appareat. Habetur ibi. *Idem* (ſcil. Alexander 3.) *Decano & Magiſtro R. Rauennatèn.* Reſtitue. *Alexand. 3. Fulconi Decano & Magiſtro Radulfo Remenſi.* Scriptum erat. *F. Decan. & M. R. Remen.* Vt ferè liquet ex collect. 2. is verò eſt Fulco cui ſcribit Alexander 3. epiſtol. 2. & 4. & alijs: & Radulfus cui idem epiſt. 28. apud Sirmund. *Alexand. Papa 3. Guidoni Abbati Sancti Nicaſij & M. Radulfo Canonico Remenſi.*

Abbatia S. Martini Laudunenſ.

Laudunum.

S. VINCENTII LAVDVNENSIS, Laudunum *Laon* ciuitas, Ducis & Paris Franciæ titulo ornata, eius Epiſcopus Remenſis ſuffraganeus. In eius ſuburbijs Monaſterium Sancti Vincentij martyris Ordinis S. Benedicti; à Brunichilde Regina fundatum. In quo reſediſſe duodecim Canonicos antiquitatis monumenta declarant; quorum in locum Adelinus Laudunenſis Epiſcopus ſubſtituit Monachos duodecim, à Monaſterio Sancti Benedicti ſuper ligerim ſito euocatos: quibus duodecim Melechaminum præfecit Abbatem. Sedit Adelinus aliàs Adelmus circa annũ Chriſti 921. in Chronic. Flodoardi. Quem quidã confundunt cùm Adalberone, qui & Aſcelinus vel Azelinus Circa. A. 980.

S. Vincentij Laudun. Abbatia.

Adelinus Laudunenſ.

IN MONASTERIO TVO, Licèt Præmonſtratenſes Canonici vocentur & ſint; Monaſterium tamen, dicitur illorum clauſtrum. Hoc ſiquidem nomen & Monachis & Canonicis promiſcue tribuitur, Ludouic. addit. 3. capitular. cap. 76. *Vt Canonici Clerici qui in ciuitatibus vel in Monaſterijs degunt.* Carol. Caluus in ſynod. Sueſſionenſ. action. ſeptim. ca. prim. *Vt miſſi noſtri per ciuitates & ſingula Monaſteria tàm Canonicorum, quàm Monachorum ſiue ſanctimonialium, &c.* Idque propter communem vtrorumque vitam, quæ eorum domos cœnobia fecit & dixit: quæ quidam Monaſteria interpretati ſunt in can. 26. Synod. Rom. ſub Innoc. 2. qui refertur c. pernicioſam 18. q. 2. Nec enim audio eos qui Præmonſtratenſes veros Monachos aſſerunt, cùm & ab Honorio ſecundo & Innocentio noſtro ſub nomine, & regula Canonicorum approbati fuerint.

Monaſterium de Canonicis & Monachis promiſcue.

Præmonſtratenſes veri Canonici qui in Clero. Monachi extra Clerum.

Licet quidã Monachi legantur.

QVOD IN CANONE CAVTVM EST, Vrbani Secundi decretum eſt relatum à Gratiano ca. mandamus. 19. q. 3. *Mandamus & vniuerſaliter interdicimus, ne quis Canonicus regulariter profeſſus, niſi (quod abſit) publicè lapſus fuerit Monachus efficiatur. Quod ſi decreto noſtro contraire præſumens, id agere tentauerit: ad ordinem Canonicum præcipimus, vt redeat: & deinceps memorialem cucullam deferat, & vltimus in choro maneat.* Quod hic Innocent. ait *cucullam in memoriam*, vides Gratian. dixiſſe memorialem cucullam, aliàs legitur, *Memoriale ſuæ præſumptionis, cucullam.* Cuculla, ſiquidem eſt Monachorum proprius habitus vnde χῆμα μοναστικὸν dicitur, de qua hic taceo quia infrà nobis latior erit ſermo. Nota ſolum cucullam hanc, flocellum dixiſſe Goffrid. Vindocinenſ. lib. 2. epiſt. 7. *Domnus Ernaldus quem Decanum veſtrum dicitis, ſi ſibi ſecundum iuſtitiam placuiſſet, teſte flocello de capite ſuo, potiùs in noſtra quàm in veſtra ſorte manere debuiſſet.* Quæ omnia demonſtrant non ſumi hic cucullam pro veſtimento Monachali abſoluto; ſed pro eo quod caput cooperiebat. Vt & cucullium apud antiquos Sozomen. lib. 3. cap. 14. σκέπασμα τῆς κεφαλῆς ὃ κουκούλλιον καλοῦσι. Et cucullio. in Iul. capitol. *obtecto capite cucullione* Gloſſ. vett. Cucullio σκεπαστὸν Doroth. doct. 1. ait eſſe Monaſticum habitum & σύμβολον τῆς ταπεινώσεως eo quod τὸ γνήσιον τὸ μικρὸν τὸ ἄκομψον φορῦσι κουκούλλια. Ita licèt floccus quem alij frocum nos, *Froc*, ſit corporis veſtimentum: apud Goffridum deminutum ſignificat capitis tegumentum. Sed hæc ſatis.

Cucullæ habitus Monachorum.

Flocus Fret.

EFFICIATVR MONACHVS, In ſcriptis manu codicibus quos videre contigit; ad finem decreti Vrbani Secundi ſubiungitur. *Monachus efficiatur ſine licentia ſui Abbatis.* Quæ additio ſi vera eſt, ſuperfluam arguit Gratiani notam, quæ vbique habetur. *Subaudiendum verò eſt, niſi cum patris ſui licentia religionis propoſitum induerit.* Scio in vno tantùm Codice Biblioth. Fuxenſ. eam additionem legi. Sed proſequamur.

Gratiani nota.

AD EPISTOLAM QVINTAM.

Rodericus Tolet. eiectus hoc anno.

RODERICO TOLETANO HISPANIARVM PRIMATI, Rerum Hiſpanicarum Hiſtoriam

Digitized by Google

nouem libris deduxit,ad annum Chriſti milleſ.ducenteſ.quadrageſ.tertium. Pontificatus ſui annum triceſimum ipſo teſte lib.9.cap.vlt.ex quo conſtat, hoc ipſo anno, milleſ. ducent.decimo electum fuiſſe Epiſcopum. De huius & Eccleſiæ Toletanæ Primatia dicturi ſumus infrà lib.ſequent.

PRIMATVS DIGNITATEM. Dignitatis & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ inueſtigandæ, alia regula numquam certior mihi viſa eſt: quàm ea quæ à Synodorum gradibus deſumitur. Cùm enim Synodos aliquis conuocare debeat,& veniendi neceſſitas conuocatis incumbat, in eos aliquid poteſtatis conuocantem habere neceſſe eſt; qua negligentes coërceat, & in contumaces animaduertat. Igitur tot gradus Iuriſdictionum aſſeremus, quot ſynodorum. Parœciæ cuiuſque Presbyteri ſingulis annis conuocantur. Ecce primum gradum penès Epiſcopum qui conuocat. Nec enim minor ſynodus excogitari poteſt (niſi fortè Archidiaconos & Archipresbyteros aduoces,quos vt ſecundi Ordinis Sacerdotes,immò nec Sacerdotes ommittere debemus.) Secunda ſynodus omnium eſt Epiſcoporum qui in vna ſunt Prouincia,quæ ab Epiſcopo,qui metropoli præeſt conuocatur. Hæc perfecta dicta eſt quia metropolitanus intereſt cap.16. Concil. Antiochen. πλείαις δὲ ἐκείνη ἴσται σύνοδον ἡ συνιερέων καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως. Ille ſecundus gradus iuriſdictionis in metropolitano. In his quia extra noſtrum inſtitutum non immoror. Venio ad tertiam ſynodum,quæ eſt Epiſcoporum multarum Prouinciarum. An eam negas? Concilium Hipponenſe decreuerat,vt ſingulis annis totius Africæ Epiſcoporum Concilium celebraretur, Carthaginenſis ſynodus Honorio VII. & Theodoſ. II. Coſſ. derogans ſtatuit,vt ſolùm cùm *exegerit cauſa communis,id eſt totius Africæ* ſynodus congregetur, datis ab Epiſcopo Carthaginenſi litteris: eam ſynodum, plenariam vocat canon qui in eer Africanos habetur 94. Interpres πλήρη συνάξεως σύνοδον τῆς Ἀφρικῆς. Can.19.eiuſdem codicis *Concilium vniuerſale anniuerſarium* vocat πρὸς σύγκλησιν τὴν ἐτησίαν σύνοδον Toletan. Concil.4.can.3. *Si fidei cauſa eſt aut quælibet alia Eccleſiæ communis, generalis totius Hiſpaniæ & Galliciæ ſynodus conuocetur. Sin verò nec de fide,nec de communi vtilitate tractabitur, ſpeciale erit concilium vniuſcuiuſcumque Prouinciæ, vbi metropolitanus elegerit peragendum.* Hanc ſynodum maiorem vocat ſynod.Antioch.can.12. διὰ μείζονα διοικήσεων σύνοδον. Concil.Conſtantinop. primum. Can. 6.ſi in Prouinciali ſynodo crimina Epiſcopi corrigi nequeant, ad maiorem ſynodum illius Diœceſis recurrendum eſſe ſtatuit. προσίναι μείζονι συνόδῳ τῇ τῆς διοικήσεως ἡγεμόνι ἐκείνης. Et eum qui neglecta Diœceſana ſynodo, vniuerſalem διοικουμενικὴν perturbauerit,non audiendum. ὡς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον ἐυταξίαν. Ordo Eccleſiaſticus requirit Diœceſanam ſynodum, quam primus Diœceſeos Epiſcopus conuocat, qui à Græcis διοικήσεως πατριάρχης & ἔξαρχος dictus eſt,à Latinis Primas,penès quem tertius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ gradus, de quo plura docti viri,& nos paſſim his in Notis dicturi ſumus. Si vltrà ſynodos numeres tractuum ſcilicet vel multarum Diœceſeon; occurrent tibi veri Patriarchæ: huiuſmodi quot ſynodos non reperies? Progredere vltrò ad τῆς οἰκουμένης ſynodum: quæ tibi dabit Summum Pontificem. Hic totius orbis ſynodum conuocat, & ei præſidet, eámque vt alias confirmat, id habens à iure diuino, omni canone Eccleſiaſtico antiquiore & potiore. Hæc eſt breuis ſynodorum omnium,vt & dignitatum Eccleſiaſticarum ſumma. Quas inuicem ſuperiores,& ſubalternas agnoſco. Perquire quantũ voles alias ſynodos, nihil agis. Nec enim metropolitanus alterius Prouinciæ Epiſcopos ad ſynodum cogere poteſt,& ita reliqui. D. Auguſt.epiſt. 217. arguit tractoriam Victorini Primatis Numidiæ qua Mauritaniæ Epiſcopos ſimul cum Numidis ad ſynodum conuocabat. *Legi in eadem tractoria etiam ad Mauritanias eſſe ſcriptum, quas Prouincias ſcimus ſuos habere Primates, quòd ſi & ex eis ad Numidiam conuocandum eſſet concilium; oportuit vtique, vt aliquorum Mauorum Epiſcoporum, qui illic priores ſunt, nomina in tractoria ponerentur.* Caue tamen ibi communi vſu primates accipias: in Africa ſiquidem πρωτεύοντες κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας Primates & ſenes dicebantur, vt aduertit Leo Pap.IX. in epiſt.4 licèt docto viro,iam eam notam attribuant,tot ſæculis antiquiorẽ. Ideóq; audis in ea epiſtola, in Mauritanijs quæ plures erant,plures primates, & vnius Prouinciæ alterius Epiſcopos conuocare non poſſe. Numidiæ Primas id non poterat quia primas,id eſt,metropolitanus. At Carthaginenſis totius Africæ Epiſcopos congregare poterat, quia totius Africæ metropo-

Tot dignitates in Eccleſia cum iuriſdictione quot ſynodi. Prima ſynod. Epiſcopi.

Secund. Prouincia Metropolitani.

Tertia Diœceſeos ſeu multarũ prouinciarum, qua Primatis.

Qua plenaria. Vniuerſalis. Generalis.

Maior.

Primas ἔξαρχος, πατριάρχης.

Quarta tractũ ſiue multarum Diœceſeon, qua Patriarcha.

Quinta totius terræ, qua Pontificis Romani.

Metropolitanus vnius Prouincia, alterius Epiſcopos conuocare non poteſt, vi imperij.

Digitized by Google

Sed rogare & illi ex fraterno affectu tenentur.

litanus, id'est, Primas vt Romani loquuti sunt. Nec moueat quod dicitur can. 14. synod. Anthiochen. dissidente synodo Prouinciali Metropolitanum Episcopum alterius Prouinciæ Episcopos conuocare ad litem terminandam τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ὑπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι. Non enim loquitur canon de maiori synodo Diœcesana quæ de appellatione cognoscat; sed de amica congregatione vicinorum Episcoporum ad tollendum dissidium quod super causa Episcopi inter ἐπαρχιώτας natum est. Idque nominatim ait canon τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύεσθαι. Non possunt cogi vicini Episcopi ad hoc iudicium sed rogari, nec vltrò se ipsi poterant immiscere. Can. 2. Concil. Constant. *Non vocati autem Episcopi vltrà Diœcesin ne transeant ad ordinationem vel aliquam aliam administrationem.* At id extra ordinem est, nec fit ex imperio.

ET AD TE REFERANT SI QVID INTER EOS DIGNVM EXORTVM FVERIT QVÆSTIONE, Leo Primus epist. 83. ad Anastas. Thessalonicens. Illyrici Primatem vt in infrà videbimus. *In euocandis à te Episcopis moderatissimum esse te volumus; ne per maioris diligentiæ speciem fraternis gloriari videaris iuriis. Vnde si causa aliqua maior erit, ob quam rationabile ac necessarium sit fraternum aduocare conuentum, binos de singulis Prouinciis Episcopos quos Metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat vt non amplius ab statuto concilij tempore quam dies quindecim remorentur Episcopi.* Stephan. epist. 2. *In ipsis vero vrbibus post Christi aduentum Apostoli & successores eorum, Patriarchas vel Primates posuerunt ad quos Episcoporum negotia, salua in omnibus Apostolica auctoritate, & maiores causæ post Apostolicam sunt sedem referendæ. Et licèt Apostolo prohibente, inter Christianos non debeant accusationes exerceri, si prohiberi non poterint, accusationes Episcoporum ad memoratos Primates debent ab accusatoribus deferri.* Pelagius epist. 1. *Si vero in qualibet Prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius Prouinciæ Episcopos discrepare cœperit ratio atque inter ipsos dissidentes non conueniat, ad maiorem tunc sedem referantur. Et si illic facilè & iustè non discernuntur: vbi fuerit synodus regulariter congregata, canonicè & iustè discernantur. Maiores vero & difficiles quæstiones, vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad sedem Apostolicam semper referantur.* Quod suprà de synodis diximus de earum quoque præsidibus dictum puta. Hic obtinuit ordo vt de rebus Ecclesiasticis primum cognosceret Episcopus; qui suæ parœciæ iudex ordinarius fuit. Is alium iudicem non agnouit præter Metropolitanum, qui eo quoq; modo à synodo Diœcesana vel suo Primate iudicatus est. Can. 9. synod. Chalcedon. *Si quis Clericus habet cum Clerico litem aut negotium, proprium Episcopum ne relinquat, & ad secularia iudicia ne excurrat: sed causam prius apud proprium Episcopum agat* ——— *Si Clericus autem cum proprio vel etiam alio Episcopo negotium habeat, à Prouinciæ synodo iudicetur. Si autem cum ipsius Prouinciæ Metropolitano Episcopus vel Clericus controuersiam habeat, ἢ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ ἀπὸ τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον adeat.* Inde natus appellationum ordo. Vt de sententia Episcopi, iudicaret Metropolitanus, & huius iudicium vel corrigeret vel confirmaret Primas. Presbyterorum causas cum sex Episcopis adsessoribus audiebat proprius Episcopus; Diaconi cum tribus: reliquorum solus. Can. Africano 23. Clericus ab Episcopo iudicatus in synodo Prouinciali coram Metropolitano causam agebat c. 11. Afric. & all. & à synodo condemnatus spem restitutionis non habebat nisi in maiori synodo, diœcesana scil. Can. 12. synod. Antioch. quæ quia plenaria erat & Authentica, & vt loquitur interpres can 21. African. ἵνα ἐν τῇ συναγωγῇ συνελούσῃ πλήρης εἶναι δυνηθῇ ἡ ἀυθεντία ab ea non appellabatur. Iustinianus canonem Chalcedonensem vt videtur explicans l. 29. C. de Episcop. aud. Vbi ab Episcopo Metropolitanum appellatum iudicasse dixit, subiungit. *Si verò putauerit se lædi tunc appellari beatissimum Patriarcham Diœcesis illius, & iudicatis ab illo omnimodo stari ac si ab initio contigisset ipsum iudicem fuisse.* κατὰ γὰρ δὴ τῶν τοιούτων ὑποκόπων ἀποφάσεων οὐκ εἶναι χώραν ἐκκλήτου. *Nam ipsorum sententiæ appellationi non subiacere antè sancitum est.* Quò loci quidam pro Archiepiscopo, & absoluto Patriarcha qui διοικήσεων non ἐκ τῆς διοικήσεως est Patriarcha malè accipiunt. Quod omissis his quæ ad Canonem Chalcedon. viri docti dixerunt: probat ipsa Iustiniani constitutio: quæ certe loquitur de duplici Patriarcharum genere. Primò quidem ait à Patriarchis Diœceseos nullam esse appellationem. Secundò Patriarchas veros, nisi ex conuentione in prima instantia conueniri non posse, & in aliam regionem id est Diœcesim abstrahi. De his loqui patet, quòd

Maiores causa ad Primates referenda.

Episcopi iudex metrop. huius primas.

A Primate non fuit appellatum.

Digitized by Google

Tertiò dicat eos cauſam delegare ἀπὸ τῦ θειοτάτου πατριάρχου ἢ παρὰ τῶν θειοτάτων μητροπολιτῶν, ἢ ἄλλου τῶν θειοτάτων ἐπισκόπων. A quorum ſententia appellationem ἐπὶ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον φέρειν, Quartò ſtatuit. Ex quibus hæc maximè colliguntur, Patriarcharum id eſt primatum ſententias appellationi non ſubiacere, niſi ex Superioris Patriarchæ delegatione cognouerint. Hunc ordinem obſeruat idem Iuſtin. Nouel. 123.c.22.in quo vltimum iudicium ſtat in μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ ἐκείνης τῆς διοικήσεως. Huius obſeruationis tenaciſſimi defenſores fuerunt patres Africani, vt patet ex eorum canonibus quos conſule. Nec tamen omnibus in cauſis hoc obtinuit. Duas obſeruo quę extra diœceſim agitari debebant. Alia eſt ſi cum primate cauſa ageretur cuius iudex alius non erat quàm Patriarcha: & de hac alibi. Alia eſt de maioribus cauſis, ſcilicet ordinatione vel depoſitione Epiſcoporum, quæ ſemper ſedis Apoſtolicæ iudicio reſernatæ ſunt. Synod.Sardicenſ.cap.3. &c. à ſynodo vel Prouinciali vel diœceſana iudicato Epiſcopo,alius non ſubſtituatur (ſi ipſe condemnatus ſcil. φέρειν πάλιν ἑαυτῦ ἀπολογίας πρόγμα ἐπιβάλλειν) *antequam Romanus Epiſcopus cauſa cognita ſententiam tulerit* ἐὰν μὴ ὁ τῆς Ρωμαίων ἐπίσκοπος δίκην περὶ τούτου δεῦρο ἐξενέγκῃ. Nam quod patribus Africanis affingitur de appellationibus tranſmarinis, falſum eſſe demonſtrauit vir eruditiſſimus. At de presbyterorum & minorum clericorum cauſis verum eſt quod diximus primatis ſupremum eſſe iudicium. Et de his loquuti ſunt patres Africani dum appellationes prohibuerunt. Eorum can. eſt in Codic. African. 28. *Item placuit vt presbyteri diaconi, vel cæteri inferiores clerici, in cauſis quas habuerint, ſi de iudicijs Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint vicini Epiſcopi eos cum conſenſu ſui Epiſcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Epiſcopi: quod ſi & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent ad tranſmarina iudicia, ſed ad Primates ſuarum Prouinciarum aut ad vniuerſale concilium: ſicut & de Epiſcopis ſæpè conſtitutum eſt. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam ad communionem recipiatur*, idem repetitur can.125.eiuſdem codicis. Vbi quod dicitur *ſicut & de Epiſcopis, &c.* Caue ne intelligas cum doctiſſimo viro, conſtitutum quoque eſſe Epiſcopos non poſſe ad tranſmarina iudicia confugere: id enim ſemper licuit in his cauſis de quibus diximus ordinatione ſcilicet & depoſitione. Vnũ Auguſtinũ adduco epiſt.162. Vbi de Presbyteri Cæciliani in Epiſcopũ ordinatione vnde Donati ortũ ſchiſma acriter diſputans,ait. *Sed quis non erant quæ in Cæcilianum & ordinatores eius tranſmarino iudicio probarentur.* Et infrà. *Millia quippe collegarum tranſmarina reſtabant, vbi apparebat & eos iudicari poſſe.* Et Papa Melchiades hanc cauſam iudicauit, quæ licet ipſi ab Imperatore commiſſa fuiſſet, ſuo tamen iure eum cognoſcere potuiſſe oſtendit Auguſtinus eodem loco; vbi & vetitas clericorum appellationes ſubinnuit his verbis. *Tanto magis Secundus ſi veræ pacis cuſtos eſſe voluiſſet, cauere debuit ne damnarentur abſentes qui iudicio eorum omnino intereſſe noluerunt; neque enim de Presbyteris aut diaconis aut inferioris ordinis clericis, ſed de collegis agebatur qui poſſent aliorum collegarum iudicio, præſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum cauſam ſuam integram reſeruare.* Hæc igitur verba, *ſicut de Epiſcopis* accipienda ſunt de appellatione ad vniuerſale concilium, quæ omnibus æque licuit, & id exceptis dictis cauſis omnes alias terminabat. Hinc etiam excipio fidei cauſas in quibus Presbyter accuſatus appellare poteſt, quia nimirum alius à Summo Pontifice fidei cauſam terminare non poteſt. Habes igitur Primatem, verum & ordinarium totius Diœceſeos iudicem, eiuſque ſententiam nulla appellatione reſcindi. Quod ſi fortè cauſam ab eo deciſam, denuo agi reperias, id non per appellationem ſed per ſupplicationem actum ſcito. Quemadmodum & contra ſententiam Præfecti prætorio quæ appellationi non ſubiacet, licuit libellum principi offerre. Licèt extra cauſam fidei à Romano Pontifice hanc ſupplicationem acceptam fuiſſe dubitem. De quo alibi.

Niſi ex delegatione cognouerit.

Idèo in Diœceſi omnes cauſæ finiebantur.

Præter eam quæ cũ primate verſabatur. Vel de Epiſcopi ordinatione & depoſitione.

Nam Epiſcopi ſemper appellare potuerunt Romanam ſedem cuius iudicio maiores cauſæ relinquũtur.

Reliqui clerici non ita.

Excipe etiã cauſam fidei.

Sed contra Primatis ſententiam ſupplicare licuiſſet.

Solvs Romani Pontificis Ivdicio, Hæc eſt Primatum dignitas vt à quoquam alio quàm Patriarcha iudicari non poſſint quod ex dictis ſuperius patet. Attamen quia beneficio Summi Pontificis multi Metropolitani à iudicio primatis exempti ſunt: ideò ſolum Pontificem Romanum iudicem agnouerunnt. Et de his accipe Canones qui Metropolitanum iudicio ſolius Epiſcopi Romani ſubmittunt. Qui & aliquando Primates dicti ſunt. Inter multos vnum adducere ſufficit Remenſem Epiſcopũ, ex inſtitutione Metropolitanum; ex beneficio Primatem. Hincmarus eiusſedis Epiſcopus in eo opere quod aduerſus nepotem, Laudunenſem Epiſcopum ſcripſit cap. 16. *Etſi alijs primas forte*

Primatiũ Romanum Pontifex ſolus iudex.

Duo genera Primatum. Alij ex beneficio. Alij ex inſtitutione.

ed by Google

non eſſem, tibi tamen apud te primas eſſe debueram: nam ſignaculum Primatus mei tu es, quem ſine interrogatione Primatis alterius cum conſenſu Co-epiſcoporum Remenſis Prouinciæ potui ordinare. Et cap. 17. *Eoſdem Metropolitanos Primates eſſe ſingulos ſingularum Prouinciarum, qui ex antiqua vt præmiſimus conſuetudine, & Apoſtolica traditione ſecundùm ſacros Nicænos Canones, & conuocare ſynodos, & ordinare Epiſcopos, & ordinari à Prouincialibus Co-epiſcopis ſine cuiuſquam alterius Primatis interrogatione poſſunt, & diſponere regulariter quæque per ſuas Prouincias queunt.* Et infrà. *Illi autẽ Archiepiſcopi vel Metropolitani qui hæc ſine cõſultu Primatis non poſſunt exequi; Archiepiſcopi tantùm vel Metropolitani habentur.* Hæc & ſuperiora dixi vt mentem tantùm indicarem. Commodius & fuſius σὺν θεῷ ea explicaturus.

In caſtellis vero et villis Presbyteros instituere. Nec enim in his Epiſcopi conſtitui debent, ne vileſcat nomen Epiſcopi vt ait Can. 6. ſynodi Sardicenſis. *Licentia verò danda non eſt ordinandi Epiſcopum, aut in aliquo vico, aut in modica ciuitate cui ſufficit vnus presbyter, quia non eſt neceſſe ibi fieri Epiſcopum, ne vileſcat nomen Epiſcopi & auctoritas.* Extra ciuitates igitur Presbyteri: at mirum vt confuderunt hos Presbyteros viri docti. Breuiter diſtinguo vt Notæ patiũtur. Ruſticæ vel Suburbanæ vel Vicanæ Parœciæ dictæ ſunt; quæ extra vrbis muros & ambitum, intra limites Vrbanæ & Epiſcopalis Parœciæ, quæ Diœceſis aliquando vt & à nobis hodie vocata eſt. Hæ ruſticæ Parœciæ, omnes eædem non fuere, nec eiuſdem auctoritatis habuere Presbyteros; qui licèt ordine pares & æquales, iuriſdictione tamen & poteſtate diſpares inuicem fuerunt. Vt Metropolitani ab Epiſcopis (licèt in omnibus eadem non ſit ratio.) Ergo aliæ paruæ, aliæ maiores, & quædam maximæ fuere. Paruæ in quibus pauci incolæ ἀγροικικοὶ dicebantur à Græcis teſte Balſamo in c. 17. ſynod. Chalc. ἀγροικικοὶ, inquit, διὸν ὅτι μικραὶ, ἢ καὶ μονοίκια λέγονται. Maiores & amplæ quæ multis incolis abundabant ἐγχώριοι ait idem ὅτι πολλὰς κατοίκους ἔχουσι. In illis ſimplices Presbyteri conſtituebantur: in his maiores Preſbyteri, quibus etiam minorum Parœciarum cura incumberet. Vnde ἐνχώριοι dicti ſunt, περιοπαπάδες vocat Balſamon. Eas inter & alias minores Parochias ea differentia erat, quæ agnoſcitur inter κώμας & χώρας & Concilium Antiochenum cap. 10. dum eos omnes Presbyteros Canone includere vult ait τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ἐν ταῖς χώραις: quos manifeſtè ſeparat à Chorepiſcopis, nã ſubiungit ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους; quemadmodum in Can. 8. μηδὲ περιοδευτὰς τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολὰς διδόναι: & infrà. τοὺς δὲ ἀπλήστους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς. Diſtinguit vt vides Presbyteros ἐνχωρίους: quo nomine minores quoque appellatos aliquando non diffiteor, vt forte in Can. 13. ſynod. Neocæſar. nam hi maiores ob maiorem curam, & circa minores Presbyteros (qui minores titulos habitare dicuntur in ſynod. Rauennat.) ſolicitudinem & viſitationem περιοδευταὶ dicuntur in Can. 57. ſynod. Laodic. non oportere in vicis & pagis conſtitui Epiſcopos ἀλλὰ περιοδευτὰς, vbi Balſamon explicat periodeutas eſſe qui circumcurſant & delicta animæ obſeruant. Quò tamen loci quidam χωρεπισκόπους interpretantur; malè. Hi ſiquidem diſtinguuntur ab ijs omnibus Presbyteris vt ſuprà notauimus. Minores Presbyteri in paruis parœcijs; maiores ſiue periodeutæ in maioribus. At Chorepiſcopi in paruis ciuitatibus, quæ vicis alijs maiores ſunt. Can. 6. ſynod. Sardic. non conſtitui Epiſcopos ait in βραχείαις πόλεσι. Qui igitur conſtituetur? non ſimpliciter Epiſcopus, ſed Chorepiſcopus, id enim vult ſynod. Sardic. dum ait μὴ ἐξεῖναι δὲ ἁπλῶς καθίζειν ἐπίσκοπον, &c. Et ordinabatur ab Epiſcopo ciuitatis cui ipſa parua vrbs erat ſubdita. Concil. Antioch. Can. 10. *Fiat autem Chorepiſcopus ab Epiſcopo ciuitatis cui ſubijcitur.* Ex quo vel maximè arguitur Chorepiſcopum Epiſcopum non fuiſſe, ordine ſcil. vt ſibi perſuaſerunt viri docti. Non enim Epiſcopus, ab vno ſolo Epiſcopo ordinari poteſt, nec alteri Epiſcopo qui Metropolitanus non ſit, ſubijci. Et ideò, malè vulgò accipitur dictus Can. 57. Laodicen. de Chorepiſcopo. Canon ſic habet in ver. Cod. Can. Eccleſ. *Quod non oporteat in villulis aut in agris, Epiſcopos conſtitui, ſed viſitatores. Verum tamen iam pridem conſtituti nihil faciant præter conſcientiam Epiſcopi ciuitatis.* Nam Canon loquitur de veris Epiſcopis, qui ſi antè hoc decretum conſtituti, debent remanere Epiſcopi, ita tamen vt cum conſilio Metropolitani qui eos ordinauit omnia agant. Ita interpretatur Balſamon: vnde fortaſſe legendum in Canone ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆ ἐν μητροπόλει, legitur hodie τῆ ἐν τῇ πόλει: & quia Chorepiſcopi Ordinem Epiſcopa-

In Caſtellis Epiſcopi non debent conſtitui, ſed Presbyteri qui diuerſi, pro diuerſitate Parœciarum.

Quarum alia parua alia maiores, alia maxima.

Presbyteri regionarij alij à Chorepiſcopis.

Vel maiores ſunt vel minores.

Chorepiſcopi in paruis ciuitatibus & maximis Parœcijs, quidam maximi.

Chorepiſcopus ab Epiſcopo ordinatur.

Non eſt Epiſcopus.

Digitized by Google

lem non habebant: non poterant ſarcos Ordines conferre ſed ſolùm alios Can. 10. Concil. Antioch. quod nõ ex vi ordinationis, ſed ex vſu & conſuetudine habebant κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος ait Can. 14. ſynod. 7. & illa conſecratio quàm in conſtitutione & ordinatione conſequuntur, alia non eſt quàm permiſſio quæ ab Epiſcopo ſolo datur cùm benedictione, vt & Abbatibus: non à multis Epiſcopis, vt arguunt quidam ex verbis Græcis dicti Can. 10. εἰ καὶ χειροθεσίαν εἰσὶν ἔσχατον εἰληφότες. Quæ ad genus Chorepiſcoporũ referuntur, non ad ſingulos. Nam licèt ex Canone & conſuetudine habeant eam poteſtatem Chorepiſcopi, eam tamen exequi non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, quæ eis per ordinationem datur, vt Abbatibus cap. 14. ſynod. ſept. Nec enim credas veram eſſe Epiſcopalem ordinationem, quæ niſi à pluribus fieri poteſt. Quod tamen voluiſſe videtur Dionyſ. in verſione 10. Can. Antioch. *Quamuis manus impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi ſint ordinati.* Quæ me mouent vt inſuper habitis alijs putem, aliquando Chorepiſcopos, veros Epiſcopos fuiſſe: puta quia eo nomine ordinati, vt ſuprà vidimus in Concil. Laodic. vel antè Epiſcopi, à Parœcia ſua extorres, regionis cuiuſdam vel caſtelli adminiſtrationem, ſub Chorepiſcopi nomine acceperant. Tales fuere à Parrœcia cui dati fuerant non ſuſceptis; qui eadem in Eccleſia cum vero Epiſcopo remanebãt, vt explicabimus fortè infrà his in notis. Hi igitur etiam ſi vt Epiſcopi eſſent ordinati, at quia non πόλεως Epiſcopi ſed τῆς χώρας, Presbyteros ordinare non poterant, ſine venia Epiſcopi, cui & ipſi & regio ſubijciebantur, ait Can. Antioch. quod vtique veris Chorepiſcopis licitum non erat, quia Epiſcopi non erant: de his enim ſolis eſt accipiendus Canon Antioch. vt expoſuimus. Quod vero dicitur Can. 12. vel 13. Concil. Ancyr. de vera ordinatione χειροθεσίας, non intelligo ſed de conſtitutione & electione: nec enim Presbyteris quantumlibet iubeat Epiſcopus, licèt Presbyteros ordinare. Quòd vero χειροτονία pro electione ψήφῳ & χειροτονοῦσι pro καταλέγουσι ſumatur omnes ſciunt ex Doctorum obſeruationibus. Et huic explicationi verſio Dionyſ. ſuffragatur quæ ſic habet. *Chorepiſcopis non licere Presbyteros aut Diaconos ordinare, ſed nec Presbyteris ciuitatis ſine præcepto Epiſcopi vel literis in vnaquaque Parœcia.* Ordinare vtrumque apud Latinos ſignificat, inde confuſio & æquiuoca. Quales fuerint hi Chorepiſcopi, à quibus orti, quãdo deſierint, ſi per notas liceret, dicerem. Sed hoc ſatis ſuperque habeo ex animo. Eos Epiſcopos non fuiſſe vi ordinationis; alios à Vicanis Presbyteris, qui & inter ſe diuerſi fuerunt. Ex quibus omnibus colligitur rectè Innocentiũ cauiſſe ne in villis & caſtellis Epiſcopi conſtituerẽtur, quod decretum minus Canonicum fuiſſet, ſi Chorepiſcopi veri Epiſcopi; vt & alij omnes Canones nutarent. Tametſi quibuſdam in Prouincijs, pagis & vicis ordinati fuerint Epiſcopi, de quibus vide Sozomen. lib. 7. cap. 19.

Chorepiſcopi aliquãdo veri Epiſcopi. Vel potius Epiſcopi aliquãdo Chorepiſcopi.

Presbyteris nec iuſſu Epiſcopi licitè ordinare.

Ecclesiam de Calatrava, Is ipſe Rodericus Toletanus lib. 7. Hiſt. cap. 4. *Poſteà Imperator, per partes Toleti, Mauros aggrediens: Calatrauam quæ Regnum Toleti grauiter infeſtabat, & diu obſeſſam pugnis & machinis occupauit: & Eccleſiam cum multis poſſeſſionibus & decimis Regalium redituum, Domino Raymundo Toletano Primati conceſſit, & eiuſdem villæ iuriſdictionis municipia quæ munitionibus præminebant, quædam retinuit, quædam ſolo dirupta adæquauit.* Idem narrat libr. 6. cap. 24. capta Toleto liberaliter dotatam fuiſſe Eccleſiam Toletanam à Rege. Eum conſule.

Dot. Eccl. ſiæ Toletanæ.

AD EPISTOLAM SEXTAM.

Archiepiscopo Athenienſi, Athenienſis Archiepiſcopus, vt & Corinthius de quo hâc Epiſtolâ, & alij; Romano Põtifici vt Patriarchæ ſubiecti fuerũt: ſed vi & iniuriâ à Diœceſi Romanâ auulſi, Conſtantinopolitano ſubditi ſunt; vt habetur in diſpoſitione Leonis Philoſophi. In quâ, Metropolitanos eos inter, qui agnoſcunt thronum nouæ Romæ, numero 28. deſcribitur ὁ Ἀθηνῶν ἐλλάδος: & in expoſitione Andronici ad 34. ὑπεβλάσθη: & in ordine Exarchorum & Hypertimorum, dicitur Ο Ἀθηνῶν πάσης Ἑλλάδος ἔξαρχος. Græcis rerum Dominis, Athenienſi Eccleſiæ præerat Michaël Choniates, qui captis Athenis à Marchione Montiſferrati vrbi ceſſit, vt narrat eius frater Nicetas Choniates lib. vlt. in Balduino, qui eum nobis Græca fide & fraterno affectu ſanctum prædicat. ὁ προεδρίαν ἱερατικὴν τῆς πόλεως ——— μὴ εἶναι ᾧ δοκιμάζων καιρὸν

Epiſcopi Achaiæ à ſede Romanâ per vim auulſi.

Athenienſis Archiepiſcopus frater Nicetæ.

Google

ἀνηχάτεως εἶα τῆς τῆδ' ὅλων ἐκπλήδος ἀλιώνης, τῆς δ' ἐσπερίᾳ καὶ ἑώας ὑπὸ Ῥωμαίους λήξιος τὴν σειὰν ὑπεύσης τῷ λατινικῷ δόγματος ἀναιμωτὶ τῷ ἱρύματος ἐπιξίσατας.

ET ALIQVIS ARCHIEPSICOPVS EST IN BA. Cessit primo impetu Francis omnis Græcia, at resumptis animis ignauæ alioquin hæ pecudes restiterunt. Corinthus cui Scurus dominabatur à Bonifacio Montisferrati obsessa, nulla vi capta est vt ait Nicetas; at restitit Acrocorinthus, arx Corinthi munitissima; vbi Franci iam omnia depopulati in Peloponnesum remeant: & ex præcepto Marchionis, Iacobus de Auenis frustra obsidet, Leone Scuro renitente. Corinthi Archiepiscopus tunc erat Nicolaus, quem Leo Scurus sub amicitiæ reconciliatæ prætextu oculis erutis, de rupe egit præcipitem. Hac de re vide Nicet. in Balduin. Et Gaufridum Villa-hard. lib. 7. Hist. Hic noster nobilis Francus, qui quæ ense peregerat posteris calamo mandauit, vel nepos eius Gaufridus, quod verius puto, vt infra dicam, mortuo Bonifacio Marchione Corinthum obsidet & expugnat: vtque voluerat Innocent. hac epist. in demortui Nicolai locum alter Archiepiscopus suffectus est, vt infra dicetur. An is fuerit decanus Cathalaunensis pro quo rescribit Innocent. planè non liquet ex alio loco, nisi credimus mandato Pontificis Corinthios paruisse.

Corinthus obsessa & capta.

AD EPISTOLAM SEPTIMAM.

HANC Epistolam confer cum *cap. Cum venissent, extr. de restitut. in integrum*, quod processum & litis præparationem & contestationem continet. Vt hæc Epistola sententiam.

EPISCOPO VENETENSI. Venetorum ciuitas sub Metropoli Turonensi vulgò *Vannes* cui præsidebat circa ea tempora Guidenocus, de quo Guillem. Brito lib. 5. Philippid.

Venetorum ciuitas Vànes.

Quem Guidenocus Venetensis Episcopus illo
Tempore seruabat puerum Regique Philippo.

ROTHONENSE MONASTERIVM. Prouinciale Romanum M. S. quo fere semper his in notis vsus sum, sub Episcopo Venetensi. *Saluatoris de Rothono Ordinis Sancti Benedicti.*

Rothonense Monasterium.

ASSERENS MONASTERIVM IPSVM. Iam olim vt ait hic Innocentius quæstio mota fuerat, inter Episcopum Venetensem; & electum & Monachos Rothonenses. Quorum procuratores, coram Gregorio Diacono Cardinali Auditore concesso proposuerunt. Ex parte quidem Episcopi, ipsum possessione subiectionis, qua lege Diœcesana Monasterium tenebatur, quâque vsus perpetuò, occasione electionis Abbatis eo inscio à Monachis factæ, deturbatum fuisse: quam ideo irritam fieri Episcopus postulauerat coram Episcopo Nannetensi ex partium consensu iudice delegato. Contra Monachi: ad Romanam Ecclesiam Monasteriũ nullo medio pertinere ipsis frustra reclamantibus iudices contra processisse. Itaque inspectis priuilegijs, quæ vel inscitia vel desidia iudicibus non ediderant; Pontifex Monachos ad audientiam restituit, & electionis iuri supersedendum rescripsit, Sancti Georgij & Sancti Sergij Abbatibus, vt habetur *cap. cum venissent, extr. de restit. in integ.* deinde eo pede causa processit quo describitur hâc nostrâ epistola cui commentarios affingere non est animus: alterius loci & otij est opus.

Iure cõmuni Monasteria sub Episcopo sunt, vt & omnes Basilica.

DE IVRE COMMVNI SPECTARE VTPOTE IN TVA DIOECESI CONSTITVTA. Idem Innocentius cap. 7. cum venerabilis extr. de religios. domib. *Quia igitur nobis constitit Ecclesiam supradictam, constitutam in Diœcesi Sabinensi Episcopale ius in omnibus spiritualibus eidem Episcopo adiudicauimus in eadem.* Suprà Sabinensis Episcopus, *allegauit ante omnia ius commune quia cum constituta sit in Diœcesi Sabinensi sub ipsius debebat consistere potestate.* Nam iuxta Canones, omnes Basilicæ & omnia Monasteria, quæ in Diœcesi sunt sub Diœcesani Episcopi sunt potestate Concil. Aurelianense. I. cap. 13. *Omnes Basilicæ quæ per diuersa constructæ sunt, vel quotidie construuntur, placuit secundum priorum Canonum regulam, vt in eius Episcopi potestate, in cuius sunt positæ territorio consistant.* Concil. Chalcedon. Can. 4. τὰ δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἢ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τοῖς ἐπισκόποις, &c. Et infrà. τὴν μὲν τοι ἐπίσκοπον ἡ πόλεως χρὴ ἡ ἄλλην προνοίαν ποιεῖσθ τῶν μοναστηρίων. quibus tamen verbis quidam intelligunt Episcopos non omnimodam habere in Monachos potestatem, neque posse de his quæ contra regulam Monasticam acta sunt cognoscere, sed so-

Et omnimodam correctionem Monachorũ habet Episcopus.

Digitized by Google

lum ea corrigere in quibus citrà Monaſticam diſciplinam Monachi peccarunt. Et eo modo viri alioquin docti explicant Can. quinquageſimum Concil. Toletan. IV. qui ſic habet. *Quapropter monemus eos qui Eccleſijs præſunt, vt vltra talia non præſumant. Sed hoc tantum ſibi in Monaſterio vendicent ſacerdotes, quod præcipiunt Canones. Hoc eſt, Monachos ad conuerſationem ſanctam promouere, & Abbates aliáque officia conſtituere atque extra regulam facta corrigere, &c.* Iunixi ſanè febriculoſæ grammaticationi verbi *extra* ex quo concludunt. Quæcumque contra regulam & diſciplinam Monaſticam peccata ſunt ab Abbate ſolo corrigi, alia verò ab Epiſcopo. Aliquando fuit ea mens *Gregor. Toloſani πολυμαθεστατου*, & aliorum: longè ſanè à Canonum & patrum mente qui plenam poteſtatem Epiſcopo attribuunt; immo & diſciplinæ Monaſticæ correctionem. Concil. Aurelian. vt refertur Can. Monaſteria 18. q. 2. *Monaſteria vel Monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcoporum in cuius ſunt territorio conſtituta.* Gregor. Papa, magnus alioquin Monaſticæ libertatis aſſertor, lib. 7. ep. 65. defenſori Sardiniæ Vitali. *Epiſcopus Monachorum vitam competenti regularíque debet moderamine diſponere; qui pro commiſſis eorum animabus compellitur reddere rationem.* In Capitulo Caroli quod refertur lib. 3. Leg. Longob. tit. 8. *Et de Monaſterijs quæ infra eorum Parochiam ſunt, vigilanter curent; vt Canonici ſecundum Canones, regulares ſecundùm regulam viuant: & vbi aliter quàm ordo poposcit inuenerint, emendare faciant; & ſi emendare nequiuerint, nobis nuntietur.* Notæ non patiuntur vt ſimilia hùc conferam; ex quibus manifeſtum ſit, tàm ea quæ contra regulam Monaſticam, quà quæ citra eam, à Monachis commiſſa ſunt, corrigi ab Epiſcopo: quia ſcilicet omnimodam habet in Monachos poteſtatem. Nec te moueat τὸ *extra regulam*, id enim valet ac quod contra regulam. Latini auctores eo vſi ſunt. Arbiter in Satyric. *O Dij Deaquè quàm malè eſt extrà legem viuentibus: quidquid meruerunt ſemper expectant.* Et eadem verba Concil. Tolet. IV. iam relata fuerant in Concil. Aurelianenſ. Can. 15. *Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant. Et ſi quid extra regulam fecerint ab Epiſcopis corrigantur.* Multa paſſim infra de poteſtate Epiſcoporum, qui iure communi omnibus in cauſis Monachis præſunt; cui iuri à ſolo Romano Pontifice derogari poteſt; de quo infra.

Etiam in his quæ contra regulã peccant.

In Romanæ Eccleſiæ præiudicium. Vbi ab Epiſcopi Diœceſani poteſtate aliquod Monaſterium exemerat Summus Pontifex; iuris Romani cenſebatur, & alodium, id eſt proprium Diui Petri; vt ſuum Vindocinenſe vocat Gauffridus Abbas, paſſim in ſuis epiſtolis. Idcò cùm ſuper hac exemptione & Monaſterij priuilegio moleſtia inferretur; non tàm ipſius Monaſterij, quàm Diui Petri & Sedis Romanæ cauſa agi credebatur. Vnde rectè Pontius Cluniacenſis Abbas, in Rhemenſi ſynodo de priuilegijs ſui Monaſterij diſſeruit aduerſùs Lingonenſem Epiſcop. verba eius habentur apud Orderic. Vital. lib. 11. *Sed Cluniacenſis Abbas ſic reſpondit. Cluniacenſis Eccleſia ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubdita eſt, & Papæ propria, & ex quo fundata eſt à Romano Pontifice obtinuit priuilegia, quæ proclamator iſte abolere nititur. Notum autem ſit vobis quòd ego & fratres noſtri, Monaſticas res ſicut eas venerabilis Hugo, aliíque ſancti prædeceſſores noſtri habuerunt ſeruare contendimus. Nulli damna vel iniurias ingeſſimus, res alienas non diripuimus: verùm res pro amore Dei nobis datas à fidelibus, quia pertinaciter defendimus, à raptoribus inuaſores dicimur. Nimia de his ad me ſollicitudo non pertinet, Eccleſiam ſuam dominus Papa ſi vult defendat, & Eccleſiam decimáſque quas ipſe mihi commiſit, cuſtodiat.*

Monaſteriũ exemptum B. Petri cenſeur alodiũ.

Idoneos eligere Sacerdotes, et Dioecesano Episcopo praesentare, &c. Verba ſunt Vrbani Papæ Secundi. *Statuimus ne in Parochialibus Eccleſijs quas tenent, abſque Epiſcoporum conſilio Presbyteros collocent. Sed Epiſcopi Parochiæ curam, cum Abbatum conſenſu Sacerdoti committant. Vt eiuſmodi Sacerdotes de populi quidem cura, Epiſcopis rationem reddant: Abbati verò pro rebus temporalibus ad Monaſterium pertinentibus debitam ſubiectionem exhibeant.* Nec enim Monachi Parochiales Eccleſias regere poterant, qui ſæpe extra Clerum, nedum Presbyteri erant. Synod. Septimana habita apud Aruernam, vt refertur à Doctiſſimo Iureto ad Iuonem Carnotenſ. *In Eccleſijs vbi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur, ſed Capellanus qui populum regat, ab Epiſcopo conſtituatur: ita vt ex ſolius Epiſcopi arbitrio, tàm eius ordinatio, quàm & diſpoſitio (forsè legendum depoſitio) & totius vitæ ſuæ conuerſatio pendeat.* Attamen aliquando ab Epiſcopis datum eſt id regularibus, vt ſuas Parochias regere poſſent. Non tamen paſſim & indiſtinctè, nam vt ait Iuo Carnotenſ. epiſt. 69. *Clerici*

Monachi, quia extra Clerum, per alios regunt Eccleſias.

regulares ab hoc officio, nec penitus ſunt removendi, nec indiſcretè admovendi. Sed ſemper obſeruata Epiſcopi poteſtate. Idem Iuo ead. epiſt. *Si qui ergo ſunt in Collegio veſtro viri prudentes & maturi, & igne tentationum examinati, quibus hoc onus imponi velitis, eos deducite ante præſentiam Epiſcopi, vt ab eo curas animarum ſuſcipiant.* Quod idem in Monachis obſeruatum eſt; nam vbi ſemel admiſſi ad Sacros Ordines fuerunt, Monachi tùm ætate, tùm virtutibus grandæui, quia non abſolutè fiebant ordinationes, non ſolùm ſuis Monaſterijs, quod primùm obtinuit, ordinati ſunt, ſed etiã alijs titulis & Baſilicis: vt patet ex Can. 27. Conci. Agath. decret. Gelaſij Papæ capit. ſecund. tertio & viceſimoquarto: & facto Pelagij quod refertur cap. in Parochia triceſim. prim. 16. quæſt. 1. & alijs multis locis quæ conſule.

Ex beneficio per ſeipſos.

Monaſterium non idcò in membris liberum, quòd in capite.

Ex qvibvs verbis argvitvr qvod et si dictvm Monasterivm, &c. Ex eo quòd Parœciani Sacerdotes ab Epiſcopo inſtitui, eíque rationem reddere debeant, rectè arguitur, non eſſe exemptas Parœcias; licèt ipſum Monaſterium à quo dependent liberum ſit. Nec enim ex libertate capitis, membrorum naſcitur libertas: quæ quia iuri communi derogat, nominatim & expreſſè dari debet, & nominatim probari. Ita Monaſterium Eueſanæ Ordinis ſancti Benedicti, liberum eſſe in capite tanquam ab Epiſcopali iuriſdictione Vigornienſis Epiſcopi prorſus exemptum, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubiectum: at in membris quæ non probantur exempta, Diœceſano Epiſcopo ipſum ſubiacere decreuit Innocent. noſter cap. ex ore 17. extr. de priuileg. & Capella Ducis Burgundiæ exempta, Parœciales ſuas Eccleſias liberas non habet. Cap. cùm Capella. ext. eod. titul. Ea propter, cùm nominatim exemptæ non ſint Parœciæ Monaſterij Rothonenſis; eius libertatem eas non ſequi ſtatuit Innocentius. Eodem planè modo de Parœcijs Paphlagoniæ, Patriarchalibus Monaſterijs ſubiectis, decreuit Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus: non eſſe conſentaneum à proprio populo eijci Epiſcopum, ſub prætextu crucium Patriarchalium, ſi & ipſæ in Oratorijs & Parœcijs fixæ non ſint. *μὴ δίον εἶναι ἀπωθεῖσθαι τῶ ἰδίω λαῶ τὸν ἐπίσκοπον, φοφάσει τῶ πατριαρχικῶν μοναῖς ὑποκειῶθαι τὰ χωρία ἢ τὰ προάστεια ἔνθα προσκάθηται. ἀλλὰ μηδὲ τῆδε ἐν αὐτοῖς ἐυκτηρίων ἐὰν μὴ δὴ τὰ παροικιῶν πατριαρχικοῖς, καὶ αὐτὰ ἱφηδράθησαν. κἂν καὶ ὠφελάνεια τυχὸν τυγχάνει τῆδε μονῶν ἢ μετόχια.*

AD EPISTOLAM DECIMAM.

Plures eodē tempore Hiſpani legunt.

Hispano Ecclesiæ Toletanæ Decano. Innocentius noſter libro ſecundo Epiſtolarum, quæ cum reliquis operibus Coloniæ in lucem prodierunt; pagina 408. *Hiſpano Decano Toletano. Sacroſancta Romana Eccleſia, &c.* vſque ſuſcepimus. *Specialiter autem decanatũ Toletanæ Eccleſiæ ſicut illum iuſtè poſſides & quietè, deuotioni tuæ, auctoritate Apoſtolica confirmamus, &c.* Datum Lateran. 16. Kalend. Iunij. *Anno Pontificatus noſtri Secundo.* Et epiſtola ſequenti, reſcribit Hiſpano Archidiacono de Cholera, confirmans Archidiaconatum de Colera Segobienſis Eccleſiæ, à G. tit. Sancti Angeli Diacon. Card. in Hiſpania Legato ipſi collatũ. An quis eorũ ſit, ille frater Hiſpanus, Nuntius Papæ qui anno 1213. cenſum Portugalliæ exegit, vt infrà videbimus; an verò hi tres vnus & idem, an diuerſi, aliundè petat lector.

AD EPISTOLAM VNDECIMAM.

Confirmatio militiæ Sancti Iacobi de Spatha.

Hac Epiſtola confirmat militiam Sancti Iacobi quæ vulgò de Spatha vocatur, cuius milites apud Roderic. Toletan. lib. 8. cap. 8. & alios Hiſpanos ſcriptores, milites & fratres Vcleſij vocantur: eò quòd Regno Legionis, & Sancto Marco vbi inceperat eorum inſtitutum, relictis; in Caſtellam profecti, Vcleſię ſiue Vrceſiæ ſedem ſuam fixerant, & caput militiæ ſiue Ordinis ſtatuerant. Cui & Legionenſes milites fidem & obedientiam, aliquanto tempore præſtiterunt. Donec apud Sanctum Marcum, Legionenſes, Magiſtrum ſupremo iure conſtituerunt: quorum exemplum Dionyſio regnante, Luſitani ſecutiſunt. Adeò vt iam tres Magiſtri, iure optimo maximo, militibus Sancti Iacobi in Regnis Hiſpaniarum imperarent; quorum opus & potentiam videre licet deſcriptas ab Hiſpanis. Eorum iuris fuere, Mandræ diuerſę, Conuentus, Monaſteria, Collegia, Commendę, Hoſpitalia, quibus Vcleſium & Legionenſe pręſunt. Conſule Nebriſſ. & alios. Nota ſolùm anno Chriſti 1493. ab Adriano Papa VI. Protomagiſterij huius militiæ dignitatem, Caſtellæ Coronæ vnitam fuiſſe.

Huius

Digitized by Google

Huius militiæ originem vide apud Patrem Annalium, tomo vltim. attamen ad huius epiſtolæ illuſtrationem, exſcribo verba Antonij Nebriſſenſ. Decad. 1. rerum Hiſpanic. lib. 2. cap. 9. *Extat in monumentis Alexandri III. Pontificis Maximi, Anno Pontificatus ſui decimoſeptimo, ſalutis verò Chriſtianæ* 1176. *in fauorem ordinis priuilegium conceſſum, in quo refertur, fuiſſe in Hiſpania temporibus illis viros quoſdam nobiles ordinis equeſtris, qui ſeipſos omniáque bona ſua Chriſti militiæ deuouerunt, profeſſi quoad viuerent ſe geſturos bellum contra nominis Chriſtiani hoſtes Sarracenos, qui totam prope Beticam magnámque Tarracenſis Prouinciæ partem occupauerant, tenuerántque per annos circiter* 400. *Fuerunt autem ea tempeſtate equitum illorum facultates tenues; quippe qui non multò plura quàm viginti caſtella, & ea quidem munitiſſima poſſiderent, quæ ſub obſcuris nominibus in ipſo priuilegio numerantur. Per idem tempus Magiſter ipſe cui Petro Ferdinandi nomen erat, cum pleriſque ſui ordinis equitibus Romam profectus, ſuo atque ſuorum omnium fratrum nomine, rem omnem cum perſonis Apoſtolicæ Sedi ſubiecit, ſupplicauítque vt ab eadem in proprios, ac peculiares filios admitterentur, traderetque illis viuendi normam. Id quod eſt à Pontifice factum, &c.* Hæc conueniunt his quæ ſcripſit Innocentius hac epiſtola.

Epiſcopus eius inſtitutionis.

FERNANDO GONDISALVI MAGISTRO. Huic ſinè dubio ſucceſſit Petrus Auæ, Magiſter fratrum militiæ Sancti Iacobi, apud Roderic. Toler. libr. 8. cap. 3. Petrus Arius dictus à Nebriſſenſi; qui ſtrenuè ſe ſuis cum militibus geſſit in pugna nauium Toloſæ ibid. Et apud Roderic. lib. 8. cap. 8.

Eius Magiſter.

HABITV ET CONVERSATIONE RELIGIONIS, &c. Vt hæc omnia obſeruauerint accipe à Iacobo de Vitriaco eius temporis ſcriptore lib. Hiſtor. occident. cap. 26. *Sunt alij regulares fratres in Hiſpaniæ partibus commorantes, qui de ſpatha nominantur, profeſſione & voto ſolemni adſtricti ad conſeruandum Chriſti Eccleſiam contra Sarracenos; à finibus fidelium, infideles pro poſſe ſuo longiùs propellendo. Multi autem viri Nobiles, exercitati in prælijs, & in armis ſtrenui, ſathanæ & pompis eius renuncientes, ſeculo blandienti valedicentes, aſſumpto regulari habitu prædictorum fratrum, ſanctæ Congregationi incorporati ſunt. Et voti ſalutaris adſtrictione coniuncti, geminam holocauſti hoſtiam ad perfectionis cumulum Domino offerentes: Dùm ſpirituali martyrio ſeipſos abnegantes ſub vnius maioris obedientia regulariter viuunt, & nihilominus corporale Martyrium, pro Chriſto ſemper accipere parati ſunt. Regulam autem ſancti Auguſtini, in omnibus penè obſeruant, in communi viuentes, proprium non habentes, carnes in Hebdomada ter manducant. In refectorio ſimul edunt. Ad matutinas nocte conſurgunt. Diuinum officium & omnes Horas Canonicas ſingulis diebus audiunt. Secundùm conſilium Apoſtoli melius nubere quàm vri iudicantes, vt ſibi ab illicitis ſecurius præcaueant, continentiam non promittunt, ſed licitis vtentes Matrimonijs, filios & filias cum omni reuerentia & Dei timore, ex propryis procreant vxoribus, quæ ſeorſum in eodem ordine ſub habitu regulari commorantur. Poſtquam autem eorum filij ad annos diſcretionis peruenerint, ſi conſenſerint in ordine cum Parentibus remanere, ex tunc voto obligati non poſſunt recedere. Si autem diſcedere maluerint liberam habent egrediendi & in ſeculo commorandi poteſtatem.* Hæc ille, quæ noſter Innocentius in hac epiſtola: quæque per articulos & particulas explicare, extra Notas. Igitur ad alia procedamus nam quæ heic fortè explicationem deſiderant, ex his quæ diuerſis in locis dicemus lucem accipient.

Regula militum.

INNOCENTIO PRÆDECESSORE NOSTRO. Innocentius II. in Concilio Lateranenſi cap. 15. *Si quis ſuadente diabolo huius ſacrilegij reatum incurrerit, quòd in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat. Et nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat.* Refertur à Gratiano 17. quæſt. 4.

De percuſſore Clerici. Innoc. II. decret.

AD EPISTOLAM XII.

HAC in epiſtola cauſæ ſtatus ita rectè poni videtur. Hungariæ Rex Epiſcopum Quinqueccleſienſem, ob meritos in Eccleſiam impenſos labores, pallio decoratum: inceſtus cum nepte, defert ſummo Pontifici. Sed Aurienſis Epiſcopus cui à Pontifice cauſa commiſſa fuerat; eum inſigni caſtitate præditum, virum vtique probum & prouidum, ſua relatione Romano Epiſcopo ſignificat. Qui nihilominùs paterna correctione Quinqueccleſienſem admonet, vt de cæterò ab huiuſce neptis familiaritate ſe abſtineat. Quibus ille obtemperans, in Archiepiſcopum Strigonienſem poſtulatur.

Quinqueccleſienſis cauſa declaratur ex hac epiſtola & inſt.

Digitized by Google

Quibuſdam tamen contra renitentibus, denuò coram Romano Pontifice inceſtus crimen ei obijcitur. Eius procurator zelo certè, ſed inſcio & ignaro motus, Epiſcopi nomine purgationem indici poſtulat, quam Innocentius importunis procuratoris precibus dedit; inuitus licèt & obteſtans imprudentem eſſe huius purgationis petitionem: cùm ſuffraganei Strigonienſes poſtulationi contradicerent, & Colocenſem inter & Strigonienſem, ſuper iure Metropolitico controuerſia verteretur. Ideóque meritò iudicabat Pontifex, cùm alij non eſſent in Vngaria Epiſcopi, eos purgationem legitimè non facturos. Veruntamen Epiſcopus Quinqueeccleſienſis, non ex eo ratam habens procuratoris ſui petitionem, ſed ne mandato Apoſtolico contraire videretur, ſeſſe purgandum obtulit; nec per eum ſtetit quominus purgaretur. Ea propter mandat Innocentius hac epiſtola, videant ne quid huius delationis cauſa moleſtiæ patiatur Epiſcopus. Hæc ita breuiter *ex capit. cum in iuuentute* 15. *extr. de præſumption. & cap. cum in iuuentute extr. de purgat. Canonic.* & ex hac noſtra epiſtola. Quam ne ideò exiſtimes vnam eamdémque eſſe cum dictis capitulis in ſuam collectionem à Raymundo Comportatis: quòd eadem inſcriptio, idem principium, idem textus & tenor. Tam enim inter ſe differunt re, quàm loco. Alia eſt epiſtola de purgat. Can. & de præſumpt. & ea ratione inſertæ in 3. collat. quæ ad ann. 12. Innoc. peruenit. Alia hæc noſtra. Illæ datæ nono anno Pontificatus Innoc. hæc decimotertio: illæ ſententiam abſolutionis pręparant; hęc fert. Vnde denota Bzouium qui ad annum 17. Innocentij refert cap. cum in iuuentute extr. de præſumpt.

In quo male confundunt capita interpretes.

Notatus Bzouius.

Cenadiensi Episcopo et Abbati, &c. Cenadienſis eſt ſuffraganeus Colocenſis Archiepiſcopi, vulgò ſcribitur Chanadienſis.

AD EPISTOLAM XIII.

Nona & veteres Patræ.

Archiepiscopo Neopatrensi et Cermopilensi. In diſpoſitione Leonis Philoſophi, loco 51. deſcribitur ἡ νέων πατρῶν Ἑλλάδος. Et in expoſitione Andronici ad 60. locum detruditur, Theſſalicas Patras vocat S. Paulinus, ad differentiam veterum Patrarum; quæ & Patræ ἀπλῶς dictę ſunt; quas temerè viri docti confundunt. In expoſitione Andronici habetur ſub Cpano Patriarcha numero 39. Ὁ παλαιῶν πατρῶν καὶ αὐτὴ λϚ ἕδρα, ἡς λθ' ὑπαδιάῤῥητος. Et in ordine thronorum dicitur ἡ παλαιῶν πατρῶν ἔξαρχος πάσης Ἀχαΐας. At in Leonis diſpoſitione numer. 33. πατρῶν Πελοποννήσου Metropolitanus.

Canonici Sanctæ Sophiæ. Sanctæ Sophiæ dicata eſt Eccleſia Cathedralis Theſſalonicæ, in cuius feſto die pallio ornari Theſſalonicenſem Epiſcopum, voluit Innocentius, infra lib. 15. epiſt. 17.

Relicta Marchionis. Maria vidua Bonifacij Montisferrati, qui à Bulgaris occiſus eſt, anno Chriſti 1206. vt refert Gaufridus Villa-harduini, lib. 9. Hiſt. in fine. De hac Maria infra.

Comite de Blandraco Baivlo. Ioann. Sarisberenſ. epiſt. 134. *Ipſe Comitis Blandratenſis & Marchionis Montiſferracis (lege Montisferrati) fretus auxilio, diuertit terram Marchionis, relictis triginta obſidibus Lumbardorum apud Blandratum.* Baiulus erat Regni Theſſalonicenſis mortuo Bonifacio Montisferrati. Baiulus, id eſt, tutor & cuſtos, de quo nomine nos aliàs his in notis.

Poſtulationis verbum tantùm poſteriores cognouerunt.

Postvtationem qvam ——non solvm Ecclesiæ sed et Regni, &c. Electio, & poſtulatio dicta eſt, quippe quę petitione populi fieret: & poſtulatio, electio promiſcue; nam B. Ambroſius electus dictus eſt: quia ſcilicet in vtraque vota fidelium concurrebant. At horum nominum differentiam poſteriora ſecula cognouerunt. Poſtulationis nomen acceptum eſt, pro precibus populi vel eligentium eum, quem vel alius nexus, vel Clericalis vitæ diſpar conditio, ab electione remouebat. Quæ poſtulatio non temerè nec niſi vrgente neceſſitate audiebatur. Vt ſi pręſul Eccleſię, ab alia Eccleſia poſtularetur: decreto populi & Clerici in Synodo lecto, vtilitas Eccleſię inſpiciebatur: decreto poſtulatio vel admittebatur vel recuſabatur. Can. Concil. Carthag.

Ea ex neceſſitate fiebat.

Digitized by Google

vt citatur à Gratian. 7. quæſt. 1. Et ideò Eugenius Papa III. apud Baron. tom. 12. Contradicit tranſlationi factæ de Guicmano Cycenſi in Archiepiſcopum Magdeburgenſem, quòd nulla euidens neceſſitas eam poſtulaſſet. Ea propter, Nobiles hi qui hac in epiſtola Veriſienſis poſtulationi fauebant, magnam inde tum Eccleſiæ, tum Regno vtilitatem euenturam prædicabant. Et qui ex neceſſitate Eccleſiam mutat non ſe tranſfert, inquit Pelagius Papa, ſed transfertur; qui enim ſe transfert, non ex vtilitate Eccleſię ſed propria opum, & potentiæ ſtudio mutat Eccleſiam, & Inuaſor dicitur. Debet ſiquidem Superioris expectare iudicium, qui penſata rectè vtilitate, à prioris Eccleſiæ vinculo abſoluat. Hæc poteſtas olim fuit penès ſynodos, quibus omnium Eccleſiaſticarum cauſarum cognitio delata eſt; ſeruata ſemper ſuprema Papæ cognitione: cui poſteà ex vtilitate Eccleſiæ, excluſis alijs omnibus ſoli data eſt. Et certè rectiſſimè: cùm enim ſit matrimonium, Eccleſiam inter & Epiſcopum, ſi non iure Diuino ſaltem Eccleſiaſtico; & cùm vna ſit ex cautis maioribus, quis ibit inficias, ab alio quàm Papa hoc vinculum diſſolui, hanc cauſam iudicari non poſſe? ea eſt Canonum & multorum Catholicorum opinio. De qua aliàs. Hoc habe: quòd quemadmodum electus, adminiſtrationi Eccleſię cui electus eſt, immiſcere ſe nequicquam poteſt, ne intruſus & inuaſor habeatur; cùm in ea ius non habeat, licèt ſit in iure ad eam petendam *cap. 17. ext. de elect.* Ità etiam poſtulatus, cùm adhuc primæ Eccleſię adhæreat, ſecundæ adminiſtrationi temerè ſe immiſcebit. Et eam ob rem Innocentius hac epiſtola nominatim ſuis delegatis iniunxit, cauerent ne ſe Theſſalonicenſis Eccleſiæ adminiſtrationi poſtulatus ingeſſerit.

Qua à ſynodo.

Tum à Papa iudicata eſt.

Poſtulatus ad miniſtrationi non poteſt ſe immiſcere.

QVI EVM CANONICARE POSTVLAVERAT. Canonicare dixerunt Canonicum fieri, vt Monachare, Monachum: Goffrid. Vindocinenſ. lib. 4. epiſtol. 13. *Summa preſſum infirmitate monachaſtis* & epiſtol. 50. *Quos Monaſterio noſtro monachandos miſiſti.* Inde Exmonachare & excanonicare. Hildebertus Turonenſis epiſtol. 35. excanonicari dixit.

Canonicare, Monachare, excanonicare

AD TITVLVM VERISIENSIS ECCLESIÆ SICVT VIATOR. Iure Eccleſiaſtico extra ſuam Parœciam quicquam nihil poteſt Epiſcopus, nec ordines conferre, nec ſermonem ad populum facere, nec alia iura Epiſcopalia exercere. Quæ tamen aliquando à proprio Epiſcopo rogatus faciebat. Vel Eccleſia vacante à ſynodo vt Can. 13. Concil. Antioch. nam ſi non vocatus ſe ingeſſerit ordinationi, irrita fiunt quæcumque agit, dicto Can. 13. εἰ δὲ μηδενὸς καλέσαντος ἀπέλθοι ἀπάντως δὲ χειροθεσίᾳ —— ἄκυρα ὧν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα συγχώρειν. Et præcipuè viatores Epiſcopi dum tranſibant ad ea negotia rogabantur. Epiphanius non rogatus Conſtantinopoli Clericum ordinauit, & citrà Ioannis Archiepiſcopi permiſſum Miſſas celebrauit: vocatus verò renuit: quę contra Canonem eſſe increpat Ioannes his verbis apud Socratem lib. 6. cap. 13. Ἀλλὰ Κανόνας παρέτεινας πολλὰ ὦ δαιφάντη, παρὸν μὴν χειροτονίαν ἐν ᾗ ὑπ' ἐμοῦ ἐκκλησίαις ποιμαίνῃς, λιθ' ὅτι μὴ παρῆγες παρ' ἐμοῦ, ἐν ἀυταῖς ἐλειτούργησας, ὀικείᾳ ἀυθεντίᾳ χρησάμενος πάλιν τὰ ἐντόθι παρεγαπεὶς παρῆσαν, ἐ νῦν αὖθις διατρίπτεις σαυτῆς. Igitur Veriſienſis Archiepiſcopus, in Eccleſia Theſſalonicenſi vt viator Sede vacante rogatus Ordines celebrauit. Non ad titulum Theſſalonicenſis Eccleſiæ, ſed Veriſienſis. Id eſt non ſub nomine & titulo Theſſalonicenſis celebrauit. Vel potius non ad titulum Theſſalonicenſis Eccleſiæ: non ei Eccleſiæ Clericos conſtituit & ordinauit. Sed Veriſienſi. Nec enim ſinè titulo Clericus ordinari poteſt, ſiue ſit Eccleſiæ, ſiue Monaſterij, ſiue poſſeſſionis, *Can. 17. in Concil. Chalced.* Eccleſijs quæ ſua in manu non habet Epiſcopus, Clericos conſtituere non poteſt, ſcilicet extra ſuam Parœciam. Veriſienſis igitur in Theſſalonicenſi Eccleſia, Eccleſiæ ſuæ Veriſienſi Clericos ordinauit. Eodem planè modo, Monachi in vno Monaſterio, ad alterius titulum inſtituuntur: id eſt, in vno Monaſterio habitum Monaſticum induunt, ea conditione, vt alterius Monaſterij profeſſi cenſeantur. Goffrid. Vindoc. lib. 4. epiſt. 12. *Et ſi Pagannus filius eius in Eccleſia noſtra ſub titulo Monaſterij veſtri ſe factum Monachum profitetur.* Sed fortè. Verius dicemus hîc ob penuriam, Clericos Eccleſiæ Theſſal. fuiſſe ordinatos, ſed ab Epiſcopo Veriſienſi: rogato vt viatore; non verò ſuæ Eccleſiæ Veriſienſi. Quod & volunt verba epiſtolæ.

Epiſcopus extra ſuam Parœciam nihil poteſt.

Rogatus poteſt, nō aliàs.

Et hinc alteri Eccleſiæ poteſt ordinare Clericos, quia vices Epiſcopi proprij fungitur.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XVI.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS. In descriptione Leonis, leguntur hîc suffraganei. Euripi. Diauliæ. Coroneæ. Andri. Orei. Scyri. Carysti. Porthmi. Aulonis. Syræ.

NOBILIS VIR O. DE ROCHA. Gaufridus de Villaharduin. vocat Othonem de Roca lib. 9. qui proxeneta fuit nuptiarum Henrici Constantinopolitani Imperatoris, & filiæ Bonifacij Marchionis: cuius Consiliarius dicitur lib. 6.

Abundare varia significat.

DVODECIM LATINI ABVNDANTES. Putaui aliquando legendum habitantes, sed scripturam retine; & abundantes interpretare, diuites, locupletes: nam & abundo illud significat. Onomastic. Latinogræc. abundantia ἐυθυνία & Lexic. Græcolatin. ἐυθηνία. *Copia, Vbertas, Annona, Abundantia.* Vel quod verius. Duodecim Latini Abundantes, id est duodecim & vltrà, abundanter ὑπερασπῶς. *Abundare*, inquit Nonius, *supra modum aliquid esse*; & alij ita quos non compilo. Adeò vt velit Innocentius ijs in villis, in quibus supra duodenarium numerum erunt Latini, Presbyter constituatur. Concil. Toletan. XVI. cap. 4. decem tantùm incolas requirit. *Vt Ecclesia quæ vsque ad decem habuerit mancipia, super se habeat Sacerdotem.* Vbi mancipia accipe, vel pro ipsis prædijs rusticis quibus mancipia addicta sunt, & quorum partes & membra sunt, vt ait Iulian. Antecess. in interpretatione Nouellæ 7. capit. 36. quo modo loquendi vtuntur Patres Concilij Agathensis Can. 6. *Casellas verò vel mancipiola Ecclesiæ.* Et id iuris nomen est, quod res in eas quæ mancipi, & quæ non mancipi sunt diuisit. Apud Vlpian. in regul. Vel meliùs pro veris seruis Ecclesiæ, vt ea quæ decem habuerit, Sacerdotem habeat; quasi non loquatur Concilium de mancipijs quæ in Parœcia sunt, sed solùm de his quæ Ecclesiæ iuris sunt: scilicet de casatis Ecclesiæ, qui & eius serui, mancipia, familiares, serui Ecclesiastici dicti sunt. Adeò vt Ecclesia quæ decem casatos habeat, seu sibi seruientes, & familiares, proprium habeat Sacerdotem. Qui verò hi fuerint explicant docti, & nos infra dicemus.

Concil. Toletan. explicit.

Mancipia Casata serui familiares homines Ecclesiæ.

PROPRIAS HABVERINT MANSIONES. Mansio nobis, *maison*, vbicumque manemus. Gregor. Turonens. lib. 3. cap. 15. *At ille ingressus mansionem domini sui apprehendit scutum eius.* Hic fortè pro cubiculo accipitur. In tractoria in itinere peragendo form. 33. *Quando ad nos venerit mansionem ei, & focum, panem, & aquam largiri dignemini.* Lexic. Græcolat. μονὴ ἡ καταμονὴ mansio.

Mansio.

AD EPISTOLAM XVII.

PRÆCEPTORI ET FRATRIBVS S. SAMSONIS. Hospitale sancti Samsonis, adeò magnificè à Iustiniano reparatum est, apud Procop. lib. 1. de ædific. Iustin. & libr. 1. Belli Persic. vt non abs re dicat author vitæ S. Sampsonis apud Surium, ab eo fuisse exstructum. De eius vitæ auctoritate, vide quæ scripsit Illustriss. Baron. in notis ad Martyrolog. Iustinianus Nouell. 59. cap. 3. Εὐγηρίῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ διακόνῳ καὶ ξενοδόχῳ τῶ ἁγ. Σαμψών τ. ὁσίας μνήμης ξενῶνος. & Nouell. 131. cap. vltim. τῷ εὐαγεῖ ὀρφανοτροφίῳ ταύτης τ. βασιλίδος τ. ξενῶνι τῷ καλουμένῳ τῶ τ. ὁσίας μνήμης Σαμψών. Interpres Latinus ex *S. M. Sampson*, hoc est ὁσίας μνήμης, sanctæ memoriæ: putidè fecit sanctæ Mariæ Sampson, quod alios aduertisse video.

Hospitale S. Sampsonis.

DOMOS QVOQVE CASALIA. Casalia à Casis dicta sunt. Casa apud Isidorum lib. 14. Origin. cap. 12. *Est agreste habitaculum palis, atque virgultis, arundinibúsque contextum quibus possint homines tueri à vi frigoris vel caloris iniuria.* Lexic. Græcolat. καλύβη Casa, tugurium, pergula. Rusticorum propriè & Pastorum apud Propert. & alios. Onomastic. Græcolat. *Casa* χηπάνη. Inde igitur Casalia, oppida, & domus agrestes Guillelm. in ὁδοιπορικῷ terræ Sanctæ. *In qua sunt aliæ quatuor Ciuitates Philistinorum quarum meminit liber Regum, nunc in Casalia parua, mutatis quodammodo nominibus sunt redactæ.* Lib. 3. constit. Neapolit. tit. 4. cap. 1. *Vt omnes Ciuitates, castra, munitiones, Casalia, Villas, & quidquid in eis intus aut foris.* Apud Gauffrid. de Villa-hard. passim. *Casals.* Vbi propriè, pro paruis oppidis.

Casalia à Casis parua oppida dicerãtur.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XVIII.

PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANO. Thomæ Mauroceno Veneto ; cuius electionem vt probè noſcas, Lector, nec in eos quos noſtri ſcriptores iecerunt ſcopulos impingas. Attende parum & patere, me ex Actis Innocentij M. S. Biblioth. Fuxenſ. dilucidiùs explicare : vnam eius ſcil. affero epiſtolam, Balduino Imperatori Conſtantinopolitano ſcriptam, totius rei argumentum, ſic habet.

Poſtquàm dextèra Domini quæ glorificata eſt in virtute, Conſtantinopolitanum Imperium à Græcis tranſtulit ad Latinos : volentes hi qui fuerant in exercitu Latinorum, Imperio ipſi de perſona idonea prouidere, ex principibus Galliarum, Imperatorem concorditer elegerunt. Vt autem Veneti qui fuerant laboris participes, eſſent pariter conſortes honoris placuit laicis in communi, vt de Clero Venetiarum aſſumerètur vir idoneus, vt præferretur Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Patriarcha. Cùm ergo quidam Clerici Venetorum fuiſſent Eccleſiæ ſanctæ Sophiæ ſeruitio deputati, ne acephali ſinè capite viderentur, de præficiendo ſibi paſtore tractantes conuenerunt in vnum, & dilectum filium T. Subdiaconum noſtrum in Patriarcham vnanimiter elegerunt, & confirmationem electionis ſuæ per Nuncios proprios à nobis humiliter poſtulare ; Nobili viro Duce Venetorum per ſolemnes Nuntios ſuos idem cum inſtantia requirente. Imperialis quoque ſublimitas per ſuas nobis litteras ſupplicauit, vt conuentionem inter eum ac peregrinos ex vna parte, ipſúmque Ducem ac Venetos initas, ante debellationem Regiæ Ciuitatis, ſúique ſigilli impreſſione munitas, Nos ratas dignaremur habere ; ac eas auctoritatis Apoſtolicæ munimine id roborare. Scire nos volens (vt eius verbis vtamur) quòd cum memorato Duce ac Venetis bonam ſocietatem habuerat, & fidem, & eos cooperatores probiſſimos & efficaces, ad honorem Dei & S. R. E. ac Imperij Conſtantinopolitani, ſicut eorum opera teſtabantur.....in futuro deſiderabat habere. Cùm ad imperij regimen, & ſubuentionem terræ Sanctæ, ac vnitatem Eccleſiæ conſeruandam, vtilis & neceſſaria eſſet ſocietas eorumdem : nec ſinè ſocietate ipſorum pariter & amore ad honorem Dei & Apoſtolicæ Sedis, regi poſſet id imperium competenter.

Thomæ Mauroceni Electio. Balduini Francorum, & Venetorum.

Idem quoque nobis ſub verbis eiſdem Nobil. viri, Marchio Montisferrati, Bleſenſis & ſancti Pauli Comites, per ſuas literas intimare. Nos ergo ſcriptum conuentionum ipſarum, eiſdem Imperatoris, & ipſorum Marchionis & Comitum ſigillis munitum ; coram nobis perlegi facientes, contineri perſpeximus in eiſdem. Vt Clerici partis illius, de qua non contigerit Imperatorem aſſumi, liberi ſibi eligerent Patriarcham. Cùm igitur nobis huiuſmodi fuiſſet electio præſentata, licèt de perſona electa ex mora diutina quam apud Sedem Apoſtolicam fecit olim, Nos & fratres noſtri ſufficientem noticiam haberemus, vtpote quam nouèramus genere nobilem, honeſtam moribus, prudentia circumſpectam, & competenter literis eruditam ; electionem tamen examinauimus iuxta morèm, & eam inuenimus contra formam Canonicam attentatam : non tàm ex eo quòd à multis extitit contradictum, & ab aliquibus appellatum (& ſi poſtmodùm fuerit à contradictione pariter & appellatione receſſum) quàm pro eo quòd cùm laicis quantumcumque Religioſis, diſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, auctoritate alicuius principis ſecularis, in Conſtantinopolitana Eccleſia, nec potuerat nec debuerat eligi Patriarcha. Sed nec Clerici Venetiarum qui Eccleſiæ S. Sophiæ ſe Canonicos electos appellant, in eadem Eccleſia ius habebant eligendi ; cùm in ea nec per nos, nec per Lègatos aut delegatos noſtros fuerint inſtituti. Propter quod electionem ipſam de communi fratrum noſtrorum conſilio, curauimus in publico conſiſtorio reprobare. Verùm cùm perſonarum delictum in damnum Eccleſiarum non debeat rèdundare, nec idem Subdiaconus in aliquo deliquiſſet, vtpote qui abſens fuerat & irrequiſitus electus : memores precum iam dicti imperatoris, quæ non ſolùm vtilitatem verùm & neceſſitatem inuere videbantur ; & eidem Eccleſiæ cuius ad nos ordinatio ſpecialiter pertinebat, prouidere volentes, ac ſub ea ſpe Venetis gratiam exhibere, vt ad obſequium Crucis Chriſti fortiùs accingantur, ex collata nobis plenitudine poteſtatis, eumdem Subdiaconum noſtrum, tamquam membrum Apoſtolicæ Sedis, elegimus & confirmauimus eidem Eccleſiæ Patriarcham. Monemus igitur Imperatoriam dignitatem, conſulimus & exhortamur, quatenus Patriarcham ipſum cùm ad Conſtantinopolim acceſſerit ciuitatem, benignè recipias & honores, & tamquam Epiſcopum & Paſtorem animæ tuæ, &c.

Electio irrita fit.

Perſona confirmatur.

Et infrà in geſtis.

Digitized by Google

Thomas Episcopus cõsecratur ab Innoc.

Idem igitur dominus Innocentius, præfatum Constantinopolitanum electum, Sabbatho quatuor temporum quadragesimæ in diaconum ordinauit: & in Sabbatho hebdomadæ medianæ in Sacerdotem promouit; ac sequenti Dominica Romæ apud S. Petrum in Episcopum consecrauit. Ac postmodum ei palleum, insigne videlicet plenitudinis Pontificalis officij, de corpore B. Petri Apostoli sumptum, recepto ab eo fidelitatis obedientiæ iuramento, sub ea forma iurandi antiqua & apparata, secundum quam Primates & Metropolitani solent in susceptione pallei Romano Pontifici & Ecclesiæ Romanæ iurare, &c. Et paulò post subdunt acta.

A Francis repellitur.

Cùm igitur Patriarcha Constantinopolim peruenisset; antequàm ciuitatem intraret, Nuntios & literas destinauit ad clerum & populum vniuersum, vt ei obuiam procedentes debito ipsum reciperent cum honore. Clerici verò Francorum noluerunt ipsum recipere, vel ei aliquid obedire, asserentes promotionem eius per suppressionem veritatis, & expressionem falsitatis, ab Apostolica Sede fuisse subreptam; & ab ea in præsentia vnanimiter appellauerunt; quorum appellationi non censuit deferendum, &

Rem componit Legatus.

ideò voluit illos compellere ad exhibendum obedientiam Patriarchæ. Sed nec ipsi excommunicationis sententiam seruauerunt, quam in eos idem protulit Patriarcha. Et sic in discordia permanserunt. Donec Beneditus tit. Sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis Apostol. Sedis Legatus ad Constantinopolitanam vrbem peruenit, qui tandem composuit inter eos.

Ecce electionem & confirmationem Thomæ Mauroceni, Patriarchæ Constantinopolitani, qui tandem solùm, thronum Patriarchicum adeptus est anno Dom. 1206. nam compositio eum inter & Francos acta, eo anno data est, mense Martio, Indictione 9.

SOLOS VENETOS, VEL SVBIACENTES EISDEM. Iam olim, hac de re scripserat Legatis suis Innocent. A. 1206. Pontific. sui anno 9. Regesti eiusdem anni epist. 95. quæ habetur c. ad decorem 5. extr. de institutionib. cùm scripsissent legati Thomã Venetis iuramentum præstitisse; rescribit Papa ne illud obseruet, & confirmat Clericos in diuersis Ecclesijs, vi prioris decreti à legatis constitutos. Promissum autem de quo Innocent. d. cap. ad decorem. tale fuisse legitur in actis Innocentij quæ exscribo.

Thomas absoluitur à iuramento præstito de aliis à Venetis non honorandis.

*Idem igitur Patriarcha Venetias est reuersus, vt inde Constantinopolim nauigaret. Sed à Venetis est compulsus quasdam facere illicitas pactiones, quæ cùm ad Summi Pontificis notitiam peruenissent, eas omnino cassauit; sicut per literas eidem Patriarchæ directas apparet. Ad hoc (inquit) Deus Apostolicæ Sedis antistitem, qui plenitudinem habet Ecclesiasticæ potestatis, super gentes & regna constituit; vt iuxta verbum Propheticum, euellat, destruat, dissipet, & dissperdat, quæ in agro Dominico suæ culturæ commissio, inutilia repererit & nociua. Iuxta quod alibi sibi præcipitur à domino per Prophetam; Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quasi prorsus illicitum non esse seruandum, quod à te Venetijs constituto, fuit à Venetis violenter extortum, sicut tua nobis insinuatio patefecit, vt videlicet neminem sis facturus Canonicum in Ecclesia sanctæ Sophiæ, nisi Venetum natione, vel qui continuè per decennium Venetijs habitasset. Quádque bona fide modis omnibus quibus poteris laborabis, vt semper in Ecclesia sanctæ Sophiæ sit Venetus Patriarcha. Saluo in omnibus Apostolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore. Licèt hæc conditio sit à te adiecta, & non sit in scriptis redacta. Præsentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus sancti districtè præcipimus, quatenus iuramentũ illud nequaquàm obserues; cũ sanctuariũ Dei non sit hereditario iure ab aliquibus possidendum; sed in omni gente qui facit iustitiam acceptus est Deo. Præualeas diligenter, ne post hoc Sedis Apostolicæ præceptum, in præmissũ articulũ iterúmque delinquas. Qui si de cætero solos Venetos in Ecclesia sanctæ Sophiæ Canonicos instituerís, vel ad hoc impenderis operam qualemcumque, vt semper in eadem Ecclesia sit de Venetijs Patriarcha; in ipsa non ponendo Canonicum, nisi iuret quod numquam alium nisi de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham; nulla deinceps ratione super his poteris excusari. Sed nec illud obserues quod absque iuramento diceris promisisse, vt neminem Archiepiscopum, præter Venetum in tota facies Romania. Ne verò prætextu iuratoriæ cautionis, aut cuiuscumque promissionis obtentu, talia de cætero præsumantur, aut si præsumpta sunt obseruentur. Nos obligationes huiusmodi auctoritate Apostolica irritamus, sub interpositione anathematis prohibentes, ne quis eas obseruare præsumat: tibique præcipimus vt id Canonicis sanctæ Sophiæ non solùm instituris, sed etiam instituendis, cautè denunties; quatenus hoc nefas valeant euitare. Licèt autem pluris debueris Dominum timere, quàm hominem, ne iurares aliquid propter homines contra Deum, si tamen illo iuramento per vim & metum extorto, præscriptam adhibuisti cautelam, vt iuraueris saluo in omnibus Apostolicæ Sedis iure, aut reuerentia, & honore, Nos tibi delictũ tuum meritò confitenti, ex speciali gratia indulgemus: vt huiusmodi iuramentum nullum tibi possit præiudicium generare; dum-

Digitized by Google

modo præceptum quod ſalubriter tibi fecimus, ad ſaluandam ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorem Apoſtolicæ ſedis, contra cuius ſtatuta ea quæ ſunt iurata redundant, fideliter exequaris. Cæterùm etſi præſcripta nobis à tuis nuncijs ſecretò fuerint intimata: noueris tamen pro certo quòd quædam eorum certa relatione priùs fuerant noſtris auribus patefacta &c.

Igitur meritò iterum arguit Innocentius Patriarcham, quòd ità mordicùs ſuo errori adhæreret, vt Francis excluſis ſolos depopulares beneficijs oneraret. Nam licèt ignotos clericos & extraneos ordinare, immo nec recipere, iure ſit prohibitum; & propriæ Eccleſiæ Clericos vel Paroecos alijs omnibus anteferri, Patrum regulis cautum. Attamen quia iam fere nullus Conſtantinopoli Clericus; nam Ioannes Commatenus Patriarcha Græcus, cum omni clero ciuitatem exiuerat. Noui Coloni, vt proprij Clerici & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ domeſtici, cenſeri debebant. Et cùm ea Francis ſimul, ac Venetis ex pacto ceſſiſſet: Francis etiam, Venetíſque, Eccleſiaſticæ militiæ ſtipendia cõmunia eſſe debebant. Nec obſtare poterat quòd Græcorum Sacerdotium in Venetos, vt Imperium in Francos tranſlatum erat. Id enim quòd ad Sacerdotium attinet, Innocentius reprobârat: quo etiam valido, apicem quidem Sacerdotij, in vnum Venetum, at vel ipſum Sacerdotium omne, in vniuerſos Venetos transîſſe quis credat? nam eo pacto, vt rectè ait Innocentius epiſt. ad decorem, Sanctuarium Dei iure hereditario poſſideretur. Quod iam olim can. 76. Apoſtolorum prohibuerat, κληρονόμους δὲ διακονῶν (omnia quoque beneficia intellige) ποιεῖσθαι οὐ δίκαιον τὸ τῦ θεῦ χαρίζωμαι τάθει ἀνθρωπίνῳ. Apud Zonaram adijcitur ὡς γὰρ ἡ τῦ θεῦ ἐκκλησία ὑπὸ κληρονόμους ὀφείλει πίπτειν. Quod ſequentes deinde canones confirmarunt. Quamuis olim Polycrates Epheſinus Epiſcopus, Victori Papæ reſcribens apud Nicephorum lib. 4. cap. 37. dicat ſe octauum eſſe, qui ex familia ſua tenuerit Epiſcopatum eumdem. Quem morem, vt certis familijs Sacerdotalibus addicerentur Sacerdotia, ab Armenijs obſeruatum fuiſſe & reprobatum, conſtat ex Concil. Conſtantinop. ſext. cap. 33. Erricus Daniæ Rex in hac obſeruatione vetanda occubuit; cùm Æſchylus, Archiepiſcopus Lundenſis à Danis poſtularetur, contradicentibus, ad aliam familiam quàm præcedentium Archiepiſcoporum, Sacerdotium transferri. Apud Krantzium lib. quint. Daniæ cap. 10. Similem morem improbat apud Hibernos, Bernardus; in Aruernis, Hildebertus. Quos & alios conſule.

Quia Imperium penès Francos, non idèo apud Venetos, Sacerdotium.

Beneficium Eccleſiaſticũ ſucceſſionem hereditariã non agnoſcit.

Beneficivm Præbendale. Præbenda & beneficium, idem ſonant in iure Canonico; & accipiuntur pro ſtipendijs quæ ratione officij militibus Eccleſiaſticis diſtribuuntur. Vtrumque nomen à politia ciuili ad Eccleſiaſticam tranſlatum eſt. Prębendas, annonas interpretantur viri docti. Beneficium verò dictum volunt, ab eo quòd gratis detur; ad quod alluſiſſe videtur D. Hieronym. in commentar. in Epiſtol. ad Tit. *At nunc cernimus plures hanc rem beneficium facere, vt non quærant eos in Eccleſia erigere columnas, quos plus cognoſcant Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti.* Beneficium factum ait, non dictum; nec enim putârim adhuc id nomen inualuiſſe: quod poſtea ex ciuili, vt dixi, iure venit. Ex quo bona alia alode, & propria fuerunt; alia feuda ſeu beneficia. Ita etiam in Eccleſia vt diſtinguerentur clericorum bona, alia propria eorum dicta ſunt, alia beneficia. Illa iure hereditario poſſidebant & liberam eorum habebant facultatem. Cap. 24. Concil. Antiochen. & paſſim. Hæc ſtipendia ab Eccleſia data, quorum plena non erat poteſtas. Vt & ea quorum vſusfructus ab Eccleſia concedebatur clericis, beneficia dicebantur. Id indicaſſe ſufficiat; multis aliàs coniecturam explicabimus. Vide quæ de beneficiarijs iuris Romani in hanc rem congerunt docti.

Beneficium.

Dictum quia gratis datur.

Immò quid non clerici proprium.

AD EPISTOLAM XVIIII.

Decano de Blakerna. Blachernæ, Blachernium, vel Blacherna (ea enim nomina lego) fuit Palatium ſuburbanum Conſtantinopoli ἐπὶ τῦ σώματος τῦ ἱερέως καλουμένου πόντου. Eius Palatij præſes memoratur à Codino cap. 2. de offic. Conſtantin. ὁ μεγαδούκας τῶν Βλαχερνῶν παλλατίου & cap. 4. eius veſtes deſcribit. Palatium Imperatoris, Blachernas vocat Balduinus Imperator, Epiſtola ad omnes fideles de capta Conſtantinop. Ibi Pulcheria Auguſta templum condidit. Nicepho. lib. decimoquart. cap. 2. de ea loquens: *Opus eius eſt Sacrum Dei genitricis templum quod Blachernæ dicitur, di-*

Blacherna Palatium Conſtantin.

gnum illa ipsa Verbi mater, quod inhabitaret domicilium: cuius diuinum tumulum & sepulcrales fascias inuentas, cum veneratione maxima ibi imposuit. Magna religione templum id Byzantini colunt &c. Quò & tendit Imperator die solemni depositionis vestis Deiparæ Codin. cap. 15. ἀπέρχεται πάλιν ὁ βασιλεὺς καὶ κῷ τὴν ἑορτὴν τῆς καταθέσεως τ̃ τιμίας ἐσθῆτος τ̃ Θεοτόκου εἰς τ̃ τ̃ Βλαχέρνης ναὸν. Heraclius Nouella 2. scripta Sergio Patriarchæ quæ habetur libro 1. Iuris Oriental. Græcolat. tom. 1. cui titulus περὶ τῦ ἀριθμοῦ τῶν τ̃ ἀριθμὸν τῆς κλησιαρχῶν τ̃ ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τ̃ ἁγίας θεοτόκου τ̃ Βλαχέρναις τιμωμένης. In corpore Nouellæ ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς τ̃ τῷ συνεδρίῳ ναῷ τ̃ ἁγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τ̃ ἀειπαρθένου Μαρίας τ̃ Βλαχέρναις τ̃ θείαν πληροῦντας λειτουργίαν. Statuit vt sint Ostiarij sex, Cantores quatuor, Lectores viginti, Subdiaconi octo, Diaconissæ sex, Diaconi octodecim, Presbyteri duodecim. Quorum certè præsul & πρωτεύων, siue Decanus, cui scribit hac Epistolâ Innocentius qui & Primus vocatus est. Hoc enim nomine se insigniuit Balsamon in initio suorum commentariorum. Θεοδώρῳ τῷ ἐντιμοτάτῳ σκευοφύλακι τ̃ ἁγιωτάτης τ̃ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τ̃ σκευοφύλακι, χαρτοφύλακι, τ̃ πρώτῳ τῆς Βλαχερνῶν Βαλσαμὼν. Porrò Blachernas à lacerna Virginis dictas non fuisse ex eo patet, quòd Dionysius Byzantinus, longè ante Pulcheriam & Virginis lacernam illûc delatam Blachernas nominauit. Vnde verò nomen illud ducatur, inquire cum doctis viris Lector, an à cæde Blachi, vel ab eius Imperij sede, vel forsan ab ipsis Arabibus.

Decanus siue Ecclesiæ primus.

AD EPISTOLAM XX.

I. Tvronensi Archiepiscopo. Ioannes hic erat Turonensis Archiepiscopus, qui per manum Guallonis S. Mariæ in porticu Cardinalis, de quo supra, ab Innocentio III. Pallium accepit, apud Quercetan. in Innocent. III. Prædecessor immediatus fuerat Goffredus de Leudo. Sed hac in Epistola Innocentius intelligit Bartholomæum, cui anno 1199. liberam adjudicauerat Metropolim Lugdunensis tertiæ, aduersùs Dolensem Episcopum; cuius sententiam habes apud Matth. Paris.

Abbatem Cormeriacensem Chronic. Lemouicens. ad annum 812. ait Monaste-

Cormeriacū. rium S. Pauli Cornueriaci Ordinis S. Benedicti structum ab Itherio quondam S. Martini Monacho, qui socijs Monachis, ob solutiores ipsorum mores diuinitus ab Angelo percussis, ipse solus D. Pauli legens epistolas incolumis remansit: & in Cormeriacum secessit, dictum quasi cor moerens, vbi Monasterium hoc struxit, suffragante & donationibus ditante Carolo magno, qui simul à Summo Pontifice Monasterij S. Martini secularem conuersionem impetrauit, & ei præfecit Alcuinum. Hoc cœnobium de Cormarrino vocatur, apud Odonem Abbat. Cluniacens. lib. 3. Collat.

Svbiectione ac obedientia. refertur à Chopino diploma Lucij II. anno 1144. 6. id. Martij, quo Capitulo Sancti Martini Turonensis Episcopalia iura confirmantur in diuersas Ecclesias: quas inter ennumerat Sancti Pauli de Cormeriaco, Sancti Petri de Cardoneto, & alias.

AD EPISTOLAM XXI.

A Brati de Sichem. Florentio, de quo infra Epistolâ 48. sub finem.

Ad Marchiam svam Pertinens. Marchia idem est quod Limes Aimon. lib. 4. *Simili modo de marcha Hispanica constitutum, & hoc illius limitis præfectis imperatum est.* Inde Limitanei duces, Marchiones dicti, & Marchia eorum præfectura. Frustra sunt qui aliunde repetunt.

Dvæ partes decimarvm. Eas decimas intelligit, quæ soluebantur de terris, à Sclauis vindicatis. Plurimis modis decimæ tunc laicis accedebant; sed iustus hic maximè, dum incolæ regionis pagani, vel deuicti, vel expulsi fuissent, eas deinde iure quasi hereditario nobiles victores possidebant, eásque crebrò pij, Ecclesijs offerebant vt hic legitur Marchio Brandeburgensis feciſſe. Eodem planè modo scribitur, in vita S. Gebehardi Archiepiscopi Salisburgensis, apud Canisium tom. sext. & vlt. in dotatione & constructione Monasterij Admuntensis de Othaëro Marchione. *Ad hæc complures decimas*

Digitized by Google

ſuis exactionibus conquiſitas dedit, quia gens Sclauonica, in eius Epiſcopii terminis poſita, ante ipſius tempora, aut nullas, aut panciſſimas reddere conſueuit.

QVI PRO TEMPORE CANONICE DEBEAT PRÆSENTARI PER EVM. In Conuentuali Eccleſia, non electioni Prælati faciendæ, ſed iam factæ, honeſtiùs Patroni poſtulatur aſſenſus, ait Clemens III. *Cap. nobis fuit.* 25. *ext. de iur. pat.* vbi tamen rectè ſubdit. *Niſi aliter de ſua iuriſdictione obtineat, vt partes ſuas interponere debeat electioni tractandæ.* Quæ verba Tancredum ipſum ad 2. Collect. & alios D D. torſerunt, cùm aliud nihil ſonent, quàm ex iure dicto, & lege data, in ipſa fundatione, ius habere Patronum partes ſuas interponendi in electione. Immo quod amplius eſt, remota electione, Prælatum præſentandi, vt eſt hac in epiſtola, quæ mira eſt hanc in rem, nam & gloſſas vna linea delet. *Ex fundatione ius patroni arguitur.*

DE SINGVLIS QVINQVAGINTA MANSIS. Manſum & manſionem, malè quidam confundunt: manſio pro quocumque tecto & habitatione ſumitur, vt ſupra diximus. Manſus pro prædio ruſtico cui ædificium inhæreat, quódque certis terminis deſcripſerunt. Papias in Gloſſar. *Manſus dictus à manendo qui integrum ſit duodecim*, ità ms. vbi lege, *qui ingerum ſit* 12. inde tot oppidorum nomina, quæ potiùs à manſis, quàm ab antiquorum manſionibus deriuata crediderim, nos enim manſum *mas* dicimus.

AB OMNI PRORSVS ONERE IVRISDICTIONIS EPISCOPALIS EXEMPTAM. Multa ſunt quæ fauent huic exemptioni. Primum quidem quòd ea terra à Paganis erepta nullum Epiſcopum agnoſceret. Secundum quod cum eo concurrit, quia in ipſa fundatione Eccleſiæ, & noua fidei plantatione, libertas daretur. Hoc enim ſolo caſu, acres etiam exemptionum impugnatores, eas libertates iure à Romano Pontifice datas conceſſerunt. Eam differentiam agnouit D. Bernardus qui adeò vehementi animo in Monachos libertatem ambientes inſurrexit lib. 3. de Conſiderat. ad Eugen. Pap. & epiſt. 42. ad Henric. Sennonenſ. Archiep. agnouit, inquam, legitimam quę ab initio collata eſt. *Aliud enim eſt* (inquit) *quod largitur deuotio, aliud quod molitur ambitio, impatiens ſubiectionis.* Hac ratione aduersùs Claræuallenſes, Petrus Cluniacenſ. ſui Monaſterij libertatem pulchrè defendit lib. 1. epiſt. 28. *Hæc ipſi* (ſcil. Rom. Pontifices) *hæc ita condiderunt, non vt hanc de qua loquimur Cluniacenſem Eccleſiam, alteri Epiſcopo prius eam poſſidenti auferrent, ſed eam à fundatoribus qui eam à proprio aledio conſtruxerant, rogati in propriam retinuerunt, atque ſoli Romano Pontifici, eam in æternum ſubiacere decernentes, pluribus hoc priuilegijs confirmauerunt.* Hunc tamen citra caſum, potuit pro vtilitate ſummus Pontifex à Diœceſani Epiſcopi poteſtate Monaſteria eximere: pro eo ſummo imperio quod in res Eccleſiaſticas habet, & cura vniuerſali ſuæ, Sedi ſubmittere. De quo paſſim his in Epiſtolis exempla occurrunt. Ita per *σαυροπήγιον*, in omni ſuo tractu, Patriarcha Conſtantinopolitanus, libera conſtruebat Monaſteria, quæ & Patriarchica. *Exemptiui in fundatione facta fauent Patres.*

AD EPISTOLAM XXIII.

ELECTO ET CAPITVLO CORONENSI. ὁ Κορώνης Epiſcopus ſuffraganeus eſt Patrenſis in Peloponneſo apud Leonem Philoſophum. Apud Ptolemæum κορώνη eſt Meſſeniæ oppidum in Peloponneſo. A Guillelmo de Chanlito Nepos Villaharduini in feudum accepiſſe dicitur apud Patruum lib. 6. Plinius lib. 4. cap. 5. *Coronæus ſinus à Corone in Achaia.* *Corone.*

AD EPISTOLAM XXIV.

PATRACENSI ARCHIEPISCOPO ET EPISCOPO MOTHONENSI, &c. Metropolitanus πελοποννήσου ὁ πατρῶν, de quo ſupra, apud Leonem Philoſophum hos quinque habet ſuffraganeos α. ὁ Λακεδαιμονίας. ϛ! ὁ Μεθώνης. ζ! ὁ Κορώνης. δ! ὁ Ἔλους. ε! ὁ Βολαίνης. Methone, alia à Methone Thraciæ apud Stephanum & Suidam: Meſſoniæ vrbs maritima in Peloponneſo ad quam applicuiſſe Gaufridum de Villa-harduini Nepotem Gaufridi Seneſçalli refert ipſe Patruus libro 7. & vocat *Monçonen la Morée*; quæ ceſſit nepotis dominio. Μεθώνη, cõmuniter ſcribitur, apud Pauſaniã in Meſſeniacis μοθώνη quod dico vt defendatur & ſeruetur ſcriptura noſtri Innocentij. Poſteri corrupto more, τ, vertentes in δ, vt alijs in pleriſque nominibus, *Modon* dixerunt. Et etiam hodiè, ſi Sophiano credimus *Modon* dicitur. *Methone. Monçon.*

RECEPTIS IN FEVDVM TERRIS. Quid feudum sit etiam pueri nouerunt; at etiam docti minùs probe eius naturam indagant. Non est nostri instituti, eorum scrinijs Notas augere. Hoc vnum damus malè hæc nomina feudum, fredum, foderum siue fodrum eos confudisse. Feudum explicat & definit præstantissimus Cujacius. *Ius prædio alieno in perpetuum, vtendi, fruendi, quod pro beneficio Dominus dat eâ lege, vt qui accipit sibi fidem, & militiæ munus, alióque seruitium exhibeat.* Vnde hîc terræ in feudum datæ, ea lege scil. & titulo: terras verò intelligas, non Castra, non ædificia, sed terras, vt loquuntur, planas & arabiles. Libro tert. leg. Longobard. tit. 22. *Et quod idem tenet ab eo, siue sit terra plana, ei cui nos concesserimus, debeat assignare.* Fedrum, quod & fedra, & fedrus, dicitur: est quæcumque compositio quæ pro delicto datur, more antiquo Francorum, quo omnia fere crimina, ad pondus, & numerum componebantur; & quod appensum, fisco inferebatur. Gregor. Turonens. de virtutib. B. Martin. lib. 4. cap. 26. *Affirmauit rex quosdam ex his qui absoluti fuerant, ad se venisse, compositionémque fisco debitam, quam illi fredum vocant, à se indultam.* Vet. Gloss. *Fedra Bannum. Fedrum, regalis compositio pacis.* Leg. Salic. Tit. 26. §. 9. *Siquis puer infra duodecim annos, aliquam culpam commiserit, fredus ei non requiratur.* Lib. 3. Capitular. Karol. Magn. cap. 30. *Excepta fredâ, quæ in lege Salica conscripta est: illa eodem solido, quo cæteræ compositiones solui debeat, componitur.* Igitur fredus, freda, siue fredum, quod pro culpa soluitur, siue fisco inferatur, siue alteri detur: in quo errarunt viri docti, & ipsa Glossa. Nam aliquoties, ciuili etiam parti, vt loquimur, pro damno & delicti nomine pensum, fredum vocabatur. Capitular. lib. 4. cap. 14. *Tertia pro fredo, ad Ecclesiam, & insuper, bannus noster.* Hæc satîs. Restat fodrum, siue foderum, quod à fabulis, & nænijs aliorum, libertati restituit eruditissimè, V. C. Bignonius ad Marcul. fodrum, est annona & propriè militaris, inde fodrarius, & foderarius, nobis, *fourrier*, & inde quoque nostrum, *fourrage*. Author vitæ Imp. Ludouic. *Inhibuit vlteriùs, à plebeis annonas militares, quæ vulgò foderum vocant, dari.* V. quę de hoc scripsit, idem vir doctissimus.

Feudum, quid.

Terra plana & Arabilis. Fedrum, Fedra, fedrus.

Fodrum, foderus.

HOMINES SVOS AD REDEMPTIONEM INDEBITAM COGERE. Locorum multorum consuetudo, legitimas redemptiones patitur; eas præcipuè quæ mutatione dominorum, vel ipsorum vassallorum, ἀντὶ δ' ἀναγαίωτος tribuuntur; quæ quasi pro ingressu, & susceptione vassalli, vel Domini penduntur, & ideo à Leone Imperat. ἐσοδικὰ dominantur. Hæ quoque redemptiones aliquando in rebus Ecclesiasticis inualerunt, aduersùs quas adeò exacerbati sunt Romani Pontifices: generali decreto rerum Ecclesiasticarum, siue altarium redemptionem, inhibentes. Qua in re, quia doctis aquam hærere video, Ecclesiasticæ antiquitatis, maximus alioquin sititor, ita explico. Quia Monachi extra clerum erant, missas facere, Sacramenta administrare, sepelire, & alia Sacerdotalia agere, non poterant; ideò nec decimas recipere: quæ tantùm ijs quæ ea agunt, iure debentur. Ideóque cùm Parœciæ Presbyteri, & Plebani, suas res, & decimas Parœciæ, pro deuotione Monasterijs addixissent; ipsi quidem altari seruiebant, at Monachi non seruientes, emolumenta & decimas percipiebant. Et hæc quidem sinè consensu Episcopi, qui re vera necessarius non erat, cùm manum Plebani, decimæ exire non viderentur. Id patet ex Can. Concil. Claromont. apud Baron. At vbi Plebanus diem suum obierat; iure harum decimarum possessioni, Monachi cedere debebant; nullus tamen inde Episcopo prouentus. Igitur ipsius vtilitatis, Monachorum quoque commodi interesse visum est, si mortuo Plebano, decimas Monachis venderent Episcopi, hoc colore quæsito: vt Presbyter in defuncti locum institueretur, qui ab Episcopo decimas redimeret, quas sibi Monachi haberent. Et ipse Presbyter altari seruiret, cum competenti stipendio. *Mutatis clericis, quos personas vocant*, ait Concil. Aluerniæ, *decimæ ab Episcopis vendebantur.* Et ille census in mutatione clerici, qui Ecclesiæ seruiebat, semel tantùm pendebatur: & ideò tempus eius solutionis incertum, pro tempore vitæ Vicarij Sacerdotis; vnde modo in triginta, aliquando in quadraginta, aliquando in sexaginta annis, solui ait Goffridus Vindocinen. Tandem hoc prohibuit Concilium Claromontens. sub Vrbano II. In cuius fraudem, Episcopi, annuum censum, & annuam redemptionem Vicariorum, nduxerunt. Primùm quidem ante Concilium, ipsi Vicarij Presbyteri, decimas ab Episcopo redimebant; at post

Pro mutatione hominum vel Dominorum redemptio.

Origo redemptionis altarium.

Digitized by Google

Concilium, Monachi annis ſingulis, pro Vicarijs redimebant. Inquibus certè, non parum difficultatis aduerto; quî prius Vicarij redimerent, iam pro Vicarijs redimeretur. Deinde, cur Paſchalis II. Vicariorum redemptionę abolita, perſonarum redemptionem, mutatis nominibus, Epiſcopos exrorquere dixit. Quippe certum eſt, & perſonarum nomen, & earum redemptionem, ante Concilium in vſu fuiſſe. Hæc & ſuperiora ex teſtimonijs patrum ſic Declaro & explico. Altaria hac in re pro Eccleſijs, ſiue earum prouentibus, & dote, decimis ſcil. accipere debemus. Goffrid Vindocinenſ. hac de re diſputans lib. 3. epiſtol. 12. *Redemptionem Eccleſiarum quæ vulgari vocabulo, altaria nuncupantur.* Concilium Aluerniæ habitum apud Gratianum. C. quæſitum 1. quæſt. 3. *quia quidam Simoniacæ Prauitatis vſus, in Galliarum partibus, iam diutius moleuit: vt Eccleſiæ, vel decimæ, quæ vulgari vocabulo, apud eos altaria nuncupantur, Monaſterijs datæ, ſæpius ab Epiſcopis, ſub palliata auaritia vendantur, mortuis nimirum, ſeu mutatis clericis, quos perſonas vocant. Nos auctore Deo, venalitatem omnem, tàm ex rebus, quàm ex Miniſterijs Eccleſiaſticis, propellentes: hoc vlteriùs fieri, auctoritate Apoſtolicâ prohibemus; ſicut etiam præbendas omnes venundandas, interdicimus. Porro quæcumque altaria vel decimas, ab annis triginta, & ſupra, ſuper huiuſmodi redemptione, poſſediſſe Monaſteria noſcuntur; quietè deinceps, & ſine moleſtia qualibet, eis poſſidenda firmamus. Saluo vtique, Epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem altaribus, habere ſolus ſunt.* Integrum Canonem libuit adtexere, quia Cardo diſputationis eſt. Igitur is mos erat Eccleſiæ Gallicanæ, vt mortuo Presbytero, qui Monaſterio decimas contuliſſet, alter Presbyter ſubſtitueretur, qui decimas redimeret ab Epiſcopo, & eius quaſi nomine, vt primi demortui, decimas Monachi poſſiderent; ipſe vero altari miniſterium exhiberet, hic vt alij, qui aliquod τῦ ἀξιώματος ſpecimen habebant, perſona vocabatur (quamuis & ſæpe perſona ipſa Præbenda dicatur) & re vera, Larua & perſona Monachorum erat, qui ſub eius vultu emolumenta percipiebant. Ioa. Sarisberienſ. lib. 7. cap. 17. Policratici. *Nolunt tamen Sacerdotio Dominari, aut ſeruire altario, qui de altario viuunt, ne vt populus arguit, dicam luxuriantur; ſed perſonatus quoſdam introduxerunt, quorum iure, ad alium onera, ad alium referantur emolumenta.* Hac de re multùm exarſit Iuo Carnotenſis ep. 12. *Maxime quòd apud nos, qui altari non ſeruiunt, de altari viuunt, à quo ſacrilegio, cùm eos abſterrere velim, monendo, increpando, excommunicando: altaria à me redimere volunt, ſub nomine perſonæ, ſicut à prædeceſſoribus meis, ex prauaconſuetudine redemerunt.* Quam redemptionem, vt ſimonicam inhibuit, Vrban. in Concil. Aluerniæ Canone ſupra citato. Quo vt habetur apud Baron. & emendatores Gratiani ex cap. 6. Concil. Claromont. *Vt altaria congregationibus Canonicorum vel Monachorum per perſonas data, mortuis perſonis, libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta vel priuilegia confirmata.* Ante Concilium penes Monachos remanebant, & ſub nomine perſonæ poſſidebantur. Concilij decreto poſſeſſio hæc inhibita, immo & perſonarum vſus videtur abolitus. Nam idem Vrbanus author decreti in epiſtol. ad Ingelramnum Epiſcopum Laudunenſem, relata à Iureto ad Iuonem ſic ait. *Etſi enim perſonas remouimus, non tamen antiquæ poſſeſſionis ius Monaſterijs abſtulimus. In illa ſiquidem perſonarum mutatione, auaritiæ renouatio, & Eccleſiaſticarum rerum diſtractio contingebat.* Nam vendebantur decimæ, prætextu inſtitutionis perſonæ, vt dicit Concil. quò eius verba referri debent, dum ait: *Venalitatem omnem, tàm ex rebus, quàm ex Miniſterijs Eccleſiaſticis, propellentes.* Vnde poſt Concilium in Eccleſijs, quas triginta annos poſſediſſent Monachi, ſine vlla redemptione, decimis fruebantur; & perſonas non inſtituebant, ſed annis ſingulis Vicarios Presbyteros altaris miniſterio adhibebant, ex quorum mutatione, & præſentatione, quæ Epiſcopo fieri debebat, cenſum annuum captandi, occaſionem ſumpſerunt Epiſcopi; non altarium vel decimarum ratione, ſed ipſorum Vicariorum, quos inſtituebant. Goffrid. Vindocinenſ. *licet in pluribus annis, non niſi ſemel, per Vicarios fieret, nunc ſub nomine annui cenſus, à ſimplicitate noſtrâ extorquere conatur.* & lib. 3. epiſtol. 12. *Pecunia, itaque, pro Eccleſijs, ſub palliatâ cupiditate extorta, quæ redemptio altarium dicitur, ab Apoſtolica ſede damnata, ſiue per Vicarios rarius, ſiue pro Vicarijs frequentius, ſub qualicumque nomine, vel occaſione extorqueatur.* Ideo quod ait Paſchal. 2. epiſt. ad Iuon. Carnotenſ. & alios relata à Sirmund. intelligi debet de hac mutatione verba eius ſunt. *Decretum eſt, vt altaria quæ ab annis triginta, & ſub Vicariorum redemptione, Monaſteria poſſediſſe noſcuntur, quietè deinceps, & ſine moleſtiâ qualibet Monaſterijs ipſis firma permaneant. Vos autem huic ſimplicitati, incongruas*

Altaria pro decimis.

Ex mutatione Presbyteri orta redemptio à Monachis. Quorum ille perſona & Larua.

Quæ à Concil. abolita.

In eiusmodi fraudem. Vicariorũ annua redemptio inuenta.

Ita vt ante Concil. per Vicarios, poſt Concil. per Vicar. fieret.

ed by Google

duplicitates innectitis, & personarum redemptionem, mutatis nominibus, extorquere conamini. Quod ait, mutatis nominibus, non ita accipiendum, quasi insolita nomina, personarum, & vicariorum; ea siquidem, & ante, & post Concilium, in vsu fuere, licèt personæ abolitæ; sed de redemptione, quæ ante Concilium, per Vicarios; post Concilium, pro Vicarijs fiebat; cuique colorem ni fallor dedit, tum mutatio Vicariorum annua; tum ea verba Concil. Aluerniæ apud Gratian. *Saluo vique &c.* vbi annuus census Episcopo reseruatur, qui tamen locus de iure Episcopali intelligendus erat, vt accepit Vrban. in dicta Epistola ad Laudunens. Episc. *Nullam igitur de cætero, eisdem fratribus, de supradicto altari molestiam inferas, salua tua Episcopali iustitia.* Habes igitur, ante Concilium Monachos potuisse decimas possidere sub redemptione: post Concilium nequaquam, nec eo, nec alio modo; nisi iam eas per 30. ann. possedissent, aut per Episcopum licuisset.

AD EPISTOLAM XXV.

PRÆDECESSOR SVVS. Guillelmus *de Chanlite*, Achaiæ dominus, vt infrà dicetur: qui & VV. Campanienſis, vocatur ab Innocent. in epistol. quam refero, ad sequentem epistol. 26. & decessisse memoratur, infrà epistol. 169. hoc libro.

AD EPISTOLAM XXVI.

Achaia multas comprehendit Prouincias.

VNIVERSIS LATINIS EPISCOPIS IN ACHAIA CONSTITVTIS. Achaiæ nomen, Peloponnesum, Helladem, siue Græciam, & vicinas Prouincias comprehendit: à Proconsule gubernata sub Romanorum Imperio, cuius Metropolis, apud Pausaniam, Corinthus dicitur, vbi sedem habebat Proconsul, apud D. Lucam *actorum Apostol. cap.* 18. In ea, Athenas, & Lacedæmonem, posuit Plinius secundus: qui Achaiam, meram & veram Græciam vocat lib. 9. epist. vlt. ità sumptâ Achaia, multi fuerunt in ea Metropolitani. Dispositio Leonis Philosophi hos recenset. Corinthum Peloponnesi. Athenien-

Et consequenter Metropol.

sem Helladis. Patrensem Peloponnesi. Lacedæmonium, ab Alexio Comneno, Metropolis honore decoratum sub Eustrario Patriarchâ. Larissenum secundæ Helladis. Naupactium Ætholiæ. Neopatrensem Helladis. Tempore Innocentij, Achaiâ Latinis subditâ, omnes hi Metropolitani Pallio decorati, multísque priuilegijs à Romano Pontifice honorati sunt, vt patet ex epistolis quæ in hoc Regiſtro leguntur. Verum Patrensis, seu Patracensis Episcopus, Achaiæ totius Metropolitanus audijt. Hoc tempore Burgundio quidam ei cathedræ fuerat præfectus, cui his Epistolis rescripsit Innocentius hoc libro. Eius electionem breuiter tangit Bzouius in Annalib. anno 1207. Ecce do ampliora eius electionis monumenta, ex gestis iam sæpe laudatis Innocentij.

Patracensis Archiepiscopi electio.

Interim quidam natione Burgundio, electus in Archiepiscopum de Patras, super Prouinciam Achaiæ vniuersam, ad Apostolicam sedem accessit. Pro quo nobilis vir Guillelmus Campanien. Princeps Achaiæ, & Canonici Sancti Andreæ de Patras, humiliter supplicabant, vt ipsum eis in Archiepiscopum, summus Pontifex concedere dignaretur, remittendo ipsum confirmatum, consecratum, & Palleatum. Quod qualiter super hoc facto processit, ipsius litteræ manifestant, Constantinopolitano Patriarchæ transmissæ. Inter quatuor, inquit, animalia, quæ super Apocalypsim Ioannis, in medio Sedis & in circuitu existere describuntur, scilicet Aquila cæteris præponatur, ipsa tamen alijs antecessit. Quòd cùm per huiusmodi, Sancta Romana Ecclesia designetur, quæ vsitato vocabulo, Sedes Apostolica nuncupatur; & per quatuor animalia, videlicet, Leonem, vitulum, hominem, atque Aquilam, intelligantur quatuor Patriarchales Ecclesiæ, videlicet, Hierosolymitana, Antiochena, Alexandrina, Constantinopolitana, quæ in medio sedis tanquam filiæ continentur, in sinu matris, & in circuitu sedis, fortiter in obsequio, Domino præparantur. Licèt Constantinopolitana Ecclesia, inter cæteras est præcipua dignitate, vt sicut Constantinopolis est noua Roma, sic Constantinopolitana Ecclesia secunda sit à Romana, prælata per Magistram

cæteris

ed by Google

cæteris Sororibus ſuis, priuilegio dignitatis: vt ſecundum Euangelicam veritatem, erunt primi nouiſſimi & nouiſſimi primi. Nos gratia Redemptoris, ipſam Conſtantinopolitanam Eccleſiam ad Apoſtolicæ ſedis obedientiam, tanquam ad ſinum reduximus matris ſuæ: priuilegium dignitatis ipſius intendimus integrum conſeruare; ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur. Et ideo, licet dilectus filius Nobilis vir V. Campanien, Princeps totius Achaiæ Prouinciæ, & Canonici Sancti Andreæ de Patras, nobis inſtanter & humiliter ſuplicarint, vt dilectum filium A. electum Sancti Andreæ de Patras, ad Sedem Apoſtolicam accedentem, quem idem Canonici in Archiepiſcopum Eccleſiæ vnanimiter elegerant, eis concedere dignaremur; & quod circa perſonam illius factum fuerat approbantes, ad eos cum pleno remitteremus honore. Volentes tamen ſic eorum petitiones admittere, vt alijs iura ſua nequaquam ſubtrahere videamur: de communi fratrum noſtrorum conſilio, quod per eoſdem Canonicos factum eſt, tanquam minus Canonice procuratum, cùm & ipſi minus Canonice fuerint inſtituti, non duximus approbandum. Sed neceſſitate pariter ac vtilitate penſata, poſtquam de veritate negotij & ſtatu terræ, per iuramenta ſociorum ipſius electi, effecti ſuimus certiores: de poteſtate nobis à Domino in B. Petro conceſſa, ipſum eiuſdem Eccleſiæ Paſtorem conſtituimus & rectorem, adminiſtrationem ſibi plenariam, tàm in ſpiritualibus, quàm in temporalibus concedentes, & indulgentes inſuper ad cautelam, vt à quocumq; Catholico Epiſcopo, ſe faciat cùm neceſſe fuerit in Presbyterum ordinari. Licet autem de plenitudine poteſtatis quam habemus à Domino diſponente ſuper Eccleſias vniuerſas, ipſum ad Eccleſiam eandem conſecrationis munere ac honore Pallei potuiſſemus inſignitum remittere: quia ſic te vocauimus in partem ſollicitudinis, quod nobis retinuimus plenitudinem poteſtatis. Nec facimus cuiquam iniuriam, cùm vtimur iure noſtro. Volentes tamen tibi cui Eccleſia de Patras noſcitur eſſe ſubiecta, in tuâ maxime nouitate defferre, ipſum ad te duximus remittendum: vt à te, vel alio de mandato tuo, in Archiepiſcopum conſecratus, & Palleatus, habere te, poſt Romanum Pontificem, patrem præcipuum recognoſcat. Dilecto filio Benedicto, titulo Sanctæ Suſannæ Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato, noſtris dantes litteris in madatis, vt ea quæ præmiſimus circa perſonam ipſius appellatione remota, faciat adimpleri. Quo circa fraternitati tuæ, per Apoſtolica ſcripta, præcipientes mandamus: quatenus ipſum conſecrationis munere ac honore Pallei, non differas inſignire, ne propter tuum, quod abſit defectum, ad nos cogatur habere recurſum.

AD EPISTOLAM XXVII.

PRO QVALIBET LEVI CAVSA IVRIS ORDINE PRÆTERMISSO SENTENTIAM EXCOMVNICATIONIS &c. Concil. Agathenſ. capite 3. *Epiſcopi vero ſi Sacerdotali moderatione poſtpoſitâ, innocentes aut minimis cauſis culpabiles, excommunicare præſumpſerint aut ad gratiam feſtinantes recipere fortaſſe noluerint: à vicinis Epiſcopis cuiuſlibet Prouinciæ litteris moneantur, & ſi parere noluerint, communio illis ad tempus Synodi à reliquis Epiſcopis denegetur, ne fortaſſe propter excommunicatoris peccatum, excommunicati longo tempore præueniantur.* Sic enim legi debet, ex fide M.S. exemplarium Concil. Agathe. ex quibus emendare potes, ea quæ irrepſerunt, apud Iuonem, *parte* 14. *decret. cap.* 81. vbi malè ex cap. 4. Concil. Agathen. citatur. Concil. Melden. cap. 56. *Nemo Epiſcoporum, quemlibet ſinè certa, & manifeſta peccati cauſâ, communione priuet Eccleſiaſtica.* Ex quo deſumptum caput 56. Concilij apud Sparnacum, in capitularibus Caroli Calui. Diuus Gregorius lib. 12. regiſt. epiſtol. 20. *Frequenter me admoniſſe vos recolo, vt in proferenda ſententia, eſſe præcipites nullate-*

Nontemere & pro leui cauſa, ferri debet excommunicatio.

Digitized by Google

nus deberetis. Et nunc ecce cognoui quia Rerendissimum virum, Abbatem Eusebium, commota furore vestra fraternitas excommunicauit: quod ego valde miratus sum, &c. Quod Gregorius dixit *commota furore*: Patres Sardicenses cap. 14. ἐπίσκοπος ὀξύχολος & ταχέως κινηθεὶς. Concil. Nicæn. Can. 5. requiratur autem ne pusillanimitate aut contentione, vel alio quolibet vitio Episcopi, videatur excommunicatus. μὴ μικροψυχίᾳ ἢ φιλονικίᾳ ἢ τινὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ τῷ ἐπισκόπῳ ἀποσυνάγωγοι Iustinianus ex eorum Canonum mente Nouell. 123. capit. 11. πᾶσι δὲ τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν ἀφορίζειν παρὰ τὴν ἀξίαν κοινωνίας, πρὶν ἡ αἰτία δικασθῇ δι' οὓς ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο γίνεσθαι κελεύουσι. Qui locus à patribus in Concilio Parisiensi congregatis citatur, apud Gratianum Can. *de illicita* 24. *quæst.* 3. ex constitutione 123. cap. 351. vt (quo inducti, non liquet) correctores Romani repoluerunt, eo loco apud Iustinianum, & alios legi asserentes. Propius aberrauit Iuo *part.* 14. *cap.* 21. vbi hunc Canonem citat (ex quo sinè dubio desumpsit Gratianus) *ex constitutione* 118. *capite* 451. Licet enim apud Iustin. sit *Nouell.* 123. vt dixi, non tamen ex eo erratum à patribus, qui desumpsere, non ex Iustiniani Nouellis, quæ Occidentalibus adhuc incognitæ, vtpote Græco sermone exaratæ: sed ex Iuliani Anteceſſoris breui explicatione, quæ præ manibus erat, quâ velut authenthico vsi sunt Galli, Itali, Hispani, & alij multis retrò temporibus. At in Iuliani epitome constit. 115. cap. 141. *Nemo Episcopus, nemo Presbyter, excommunicet aliquem, antequam causa probetur, propter quam Ecclesiastici Canones, hoc fieri iubent, &c.* Quæ eadem sunt verba Concil. Parisiens. vsque ad finem constitut. quibus vsum est etiam Concilium *apud Pistas cap.* 10. inter Capitul. Carol. Calu. Et ea quidem, ne vel latam litteram, à Iuliano dissimilia: at à Græco Iustiniani, longe alia. Eadem interpretatione vsus est Hincmarus Rhemens. in opere aduersus Laudunens. Hincmar. *cap.* 30. vbi omni mendo remoto legitur: *constitutione* cxv. *capitulo* cccxii. vbi & ipsissima Iuliani verba referuntur. Ex quibus emendandus venit Iuo *part.* 14. *cap.* 42. dùm iterùm citat hunc locum Iustinian. constit. 11. cap. 20. & habetur cap. *Nemo* 2. quæst. 1. quis igitur adeo peruicax, qui nouam, imperitam, & inordinatam Iuliani epitomes in libros diuisionem, nulla capitum distinctione adhibita, tutari audeat? Iam octingentis & ampliùs ab hinc annis, per constitutiones, & capita diuisio passiua laudata est.

Patres vsi Epitome Iuliani loco Nouell. Iustinia.

QVI VERO IN EOS IVRISDICTIONEM NON HABENT. Scilicèt quorum Parœci non sunt: nec enim extra Parœciam, potest excommunicare Episcopus. Calixtus Papa, Episcop. Galliæ. *Nemo alterius terminos vsurpet, nec alterius Parœcianum iudicare, aut excommunicare præsumat: quia talis dijudicatio, aut excommunicatio vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit: quoniam nullus alterius iudicis, nisi sui, sententiâ tenebitur aut damnabitur.* Et ideo Canones de excommunicato vitando loquentes fere semper addunt τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος Can. 6. Concil. Antioch. & passim. Vnde orta illa regula, ne à proprio excommunicatus Episcopo, ab alio recipiatur dict. *cap.* 6. & *cap.* 13. 16. *Sardic. cap.* 53. *Concil. Eliber.* Attamen quædam sunt themata, & casus certi, quibus non Parœcum, excommunicare licet Concil. Meldens. cap. 2. *De illis autem qui infra Parœciam, beneficium aut hæreditatem habent, & alterius Episcopi Parœciani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, rapinas & depredationes peragunt. Placuit vt excommunicentur, nec ante ex Parœcia exeant, quàm quæ perpetrarunt dignè emendent, &c.* Concil. apud Compendium cap. 5. *Placuit etiam, pro communi vtilitate, & instanti necessitate, vt nullus Episcoporum grauiter ferat, si eius Parœcianum, pro depredationis causa, alter Episcopus excommunicauerit,* & dictum Concil. Meldens. cap. 3. *Episcopus in cuius Parœcia aliquis consistens, aliquid iniustè fecerit, semel, bis, atq; tertiò si necesse fuerit, vocabit illum, sua admonitione per suum Nuncium Canonicè ad emendationem, siue compositionem, & ad pœnitentiam, ——— si autem despexerit, atque contempserit eius admonitionem, ——— feriat illum Pastorali virga, hoc est sententiâ excommunicationis.* Quem Canonem innuit Iuo Carnotens. *epist.* 76. dum ait *Canonicum itaque est, eam excommunicare admonitam, & sæpe vocatam, & non resipiscentem Sathanæ tradere*; nam loquitur de Adelicia Puteacensi domina, quam extra Parœciam excommunicauerat: quamuis & admonitio, cuilibet excommunicationi præmitteretur.

Non Parœcos Episcopus excommunicare non potest.

Nisi causa depredationis

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XXIV.

CANONICI AMICLENSIS. Amyclæ, in Achaia deſcribuntur, à Plinio lib. 4. cap. 5. in agro Laonico. *Oppida Tenarum Amyclæ Phereæ &c.* ἀμύκλαι Straboni lib. 8. Vordomam nunc vocari, Niger tradit. Olim. λίμναι apud Polybium. *Amyclæ.*

ABATEM DE FLAVINIACO. Flauiniacum, vulgo, *Flauigny*, oppidum Burgundiæ, in quo Monaſterium ordinis S. Benedicti, Diœces. Æduenſis: fundatum circa ann. 606. à Vilrado, apud Robertum; cuius Indicem Abbatum, ſuple ex nomine G. de quo hac epiſtola. Flauigny. *Flauiniacū.*

ELECTO VIVENTE, &c. Viuente Epiſcopo, regulis patrum alium eligi non placet; non enim aliter fit Epiſcopus, quàm θανόντος τοῦ ἐπισκόπου; quemadmodum nec hæres, niſi morientе teſtatore. Vide Concil. Antioch. cap. 23. Concil. Hiſpalenſ. cap. nono Concil. Aruernenſe. cap. 13. *Vt nullus viuente Epiſcopo alius ſuperponatur aut ſuperordinetur Epiſcopus: niſi forſitan in eius loco quem capitalis culpa deiecerit.* *Viuēti Epiſcopo, alius non ſubſtituitur.*

AD EPISTOLAM XXX.

ANTIPOLITANO EPISCOPO. Antipolis, apud Tacitum, Narbonenſis Galliæ municipium. Deciatiorum vrbs in Galliâ Narbonenſi, apud Ptolemæum & Plin. lib. 3. cap. 4. *In ora oppidum Latinum, Antipolis, regio Deciatium* ms. *Decitium.* Strabo lib. 4. ait Antipolim eſſe Prouinciæ Narbonenſis, at cenſeri inter vrbes Italicas. Hic primùm ſedes Epiſcopalis, quæ demum anno 1234. Bertrando Præſule, Graſſam tranſlata eſt, auctoritate Innocent. IIII. Pontificis. Itaque corrige Prouincialia, quæ licet ab eo anno ſcripta ſint, non ideo tamen minùs diuerſis locis, ſub Archiepiſcopo Ebredunenſi, Graſſenſem Epiſcopum, deinde Antipolitanum ſcribunt. Qui iam ex vnione, vnus, & idem ſunt Epiſcopatus. *Antipolis, Antibe.* *Vnus Epiſcopatus Graſſenſi vnitus.*

ABBATEM LIRINENSEM. Guillelmum de Sclapono, qui poſtea Vapincenſis Epiſcopus eſt electus, apud Vincent. Barral. in Chronolog. Monaſt. Lerinenſi: Niſi forſan ſit eius Prædeceſſor, Guillelmus de Gordono.

LIRINENSIS. Lero, vel Lerone, vel Lerina, Inſula eſt in mari Mediterraneo, ditionis quondam Maſſilienſium, proxima Stœchadibus, apud Strabonem, & Plinium; apud quem legendum lib. 3. cap. quint. *Phila, Lero, & Lerina, aduerſus Antipolim.* Nam & in Itinerario Antonini. *Ab Antipoli, Lero, & Lerinus, Inſula M P X. A Lero, & Lerino, Foroiulij portus. M. P. XXVII.* Erat ibi Leronis ſacellum. Strab. lib. 4. ἐν τῇ λήρωνι καὶ ἱερὸν ἔστι τοῦ τὴν λήρωνος. Cui, abolita Idololatria, ſucceſſit nobile Cœnobium ſancti Honorati: quod viri ἀγαθώτατοι, pietate & doctrina ſublimes, honoratunt. Ideo ſanctorum nutrix inſula, vocatur ab Ennodio, in vita S. Epiphanij Monachi Lerinenſis. *Lero & Lerinus Inſula.* *Eius Monaſterium.*

CIRCVITIONES CVM AQVA BENEDICTA. Aquæ benedictæ vſus, quàm antiquus ſit, demonſtrant conſtitutiones Apoſtolicæ lib. 8. cap. 29. Quo benedictio aquæ à Mathæo deſcribitur, eíque alia inter Deus rogatur, δὸς δύναμιν ὑγείας εἰς πᾶσιν, νόσων ἀπαλλαγὴν, δαιμόνων φυγαδευτικὴν. Et hæc inſtitutio, ab Alexandro I. Pontif. confirmata. c. *aquam de conſecrat. d.* 3. eâ peccata populi expiabantur. Et vt hodie eſt in noſtris moribus, in veſtibulo Eccleſiæ, vas aquâ benedictâ plenum cuique ingredienti obuiam erat, quod mari Iudæorum ſucceſſerat. Syneſ. epiſt. 121. ὡς ἔστι γὲ τὸ δηλούμενον ξίφος οὐχ ἥττον, ἢ τὰ ἐν τοῖς φερομένοις χέρνιβα πόλεως καθαιρέτον. χέρνιβα dixit quod Gloſſæ χέρνιβον Trulleum Onomaſtic. Trulleum χειρόνιπτρον. Lexic. Latinog. Trulleum, & guttum, & aquiminale. Lege aquimanile. χέρνιβον, Ξισόν, exin corrige, Gloſſ. Græcolat. Ξίσνις Horciolus, lege, Vrceolus. Et in Gloſſ. Latinog. lege. Vrceolus, ξίσνις ξίστον ὑδροφόριον. Ad rem, aquimanile plenum aqua benedicta erat in atrio Eccleſiæ: è quo ingreſſuri, manus ſuas tingerent. Aqua etiam domi vrebantur quam certis temporibus à Presbytero acceperant, non puto ab vrceo. Capitular. lib. 7. cap. 77. quod in Sabbatho ſancto Paſchæ, vel in Sabbatho Pentecoſtes: *Si qui velint aquam conſecratam, ad aſperſionem, ad domus ſuas recipere, ante chriſmatis infuſionem accipiant.* Accipiebant ex ipſo fonte baptiſmi, in quo aqua benedicebatur, tùm demum Chriſma infun- *Aqua benedicta antiquus vſus, & vſ.* *In atrio Eccleſia in vrceolo.*

Digitized by Google

Diebus solennibus daemum aspergebant.

debatur. Nec alio tempore, quàm his solennibus diebus replebantur fontes, cùm aliàs solennis baptismus non daretur, vt dicimus infra. Priuatim verò & aduersus dæmonum illusiones, & magicas incantiones, vtebantur: quorum multa exemplorum facta leguntur, & ad eam rem vasculum, & vrceolus, iuxta lectum pendebat, vt & Sancti moris Catholicis est. Petr. Cluniacens. lib. 1. de Miracul. cap. 7. de ægro in lecto iacente. *Vas quod fortè cum aquâ benedictâ, in proximo dependebat, fide plenus arripuit, & sanctificatum elementum, huc illúcque confidenter aspergens, omnia illius habitaculi loca infudit.*

Dominicis populus aspergebatur.

Passiuus autem & præcipuus eius vsus, in Ecclesia diebus Dominicis, quibus populus aspergebatur, eum ritum adhuc obseruamus. Lib. 5. Capitul. cap. 220. *Vt omnis Presbyter die Dominico cum Psallentio circumeat Ecclesiam suam, vnà cum populo, & aquam benedictam secum ferat.* Has circuitiones Monachis Lirinensibus prohibet Innocentius, vt potè, quæ sint iuris Parœciæ.

PROCESSIONES ETIAM ET LETANIAS NON FACIANT ABSQVE ANTIPOLITANI.

Litania sine Episcopi licentia ne fiant.

Hæc est constitutio Iustiniani, Nouell. 123. cap. 32. πᾶσι δὲ τοῖς λαϊκοῖς ἀπαγορεύομεν λιτὰς ποιεῖν ἄνευ τοῦ ὁσιωτάτου τοῦ τόπου ἐπισκόπου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐκλεκτῶν κληρικῶν. Quæ interpretatus est Iulianus constitut. 115. cap. 479. *Non liceat laicis litanias facere, sine Episcopo, & Clericis, qui sub ipso Episcopo sunt.* λιτὰς dixit Iustinianus, Litanias Iulianus, Codin. λιτανείας cap. 15. de offic. Constant. Lexic. Græcol. λιτὴ λιτανία litatio precatio supplicatio. λιτανεία. Σπφανηφορία: male συναξεις Concil. Laodic. cap. 17. quidam pro litanijs accipiunt. Hæ supplicationes publicæ, quæ & rogationes, & Litaniæ, à nostris dictæ Concil. Aurelian. 1. cap. 23. *Rogationes ideſt Litaniæ* Concil. Toletan. 5. cap. 1. *Statutum vt à die iduum decembrium Litania triduo vbique.* Letaniam ἐκφόλιουσιν vocat, & describit Luitprand. in legat. Nam & processiones, dictæ sunt Letaniæ quod significat ἐκφόλιουσις (Gloss. antecessus, progressus.) Sidon. lib. 5. epist. 17. *Conueneramus ad sancti Iusti sepulchrum: Sed tibi infirmitas impedimento, nè tunc adesses: processio fuerat antelucana, solemnitas anniuersaria, populus ingens, ex vtroque sexu.* Gregor. Turonens. lib. 2. *Hic in ipsa Dominici Natalis vigilia, transisse refertur. Mane autem facto processio, solemnitas funeris eius obsequium fuit.* Eâ mente quidam accipiunt, apud Tertull. lib. 2. ad Vxor. *Vt si statio facienda est: maritus de die condicat ad Balneas. Si ieunia obseruanda sunt, marius eadem die conuiuium exerceat. Si procedendum erit; numquam magis familiæ occupatio adueniat.* Alij pro quocumque in publicum processu. Nam & processio ab eo dicta. Procedere, est in publicum procedere, & id grauiter. Donat. Terent. Eunuch. act. 3. Scen. audire vocem ——*procede tu huc. Bene, procede dixit, non accede, aut veni, vt appareat dignitas in incessu.*

Procedere cum grauitate in publicum exire.

Iulius Capitol. in Pertinace. *Pertinax eo die processionem, quam ad Athenæum paranerat, vt audiret Poetam, ob sacrificii præsagium distulisset.* Processio scilicet solemnis, & cum apparatu, Primores, & omnes Prætoriæ cohortes aduocatæ, vt ait Capitol. Vulcat. Gallican. in Auid. Cass. *Imperatorio nomine cùm processisset, eum qui sibi apparauerat ornamenta regia, statim Præfectum Prætorio fecit.* Quo loci, doctissimus vir, mimo vel animo, reponendum vult. Quasi (eius pace dictum esto) Imperatorio nomine procedere aliud sit, quàm sub eo titulo, & nomine salutandum exire. Cassius militibus consentientibus, morte Marci auditâ, sub titulo, & nomine imperatoris, acclamandus, & salutandus, in publicum venit: non iam legionum Syriacarum præfectus, nec eo nomine, vel salutatus, vel ei acclamatum est. Eo modo Cornel. Tacit. ipso in limine Annalium *Lepidi atque Antonij arma, in Augustum cessere: qui cuncta discordijs ciuilibus fessa nomine Principis sub Imperium accepit:* id est, non ampliùs dictator vt pater, non decemuir, sed princeps, dictus & vocatus.

NISI IN NECESSITATIS CASV RECIPIANT AD BAPTISMVM, &c. Necessitas est τῆς νοσοῦντος διάνοιας ideò & baptismus, cuius minister Presbyter est, ex necessitate à laico conferri potest. Aliàs à nullo quàm Presbytero, & eo Parœco. Ideò Monachis, hæc, & alia Paroœcialia iura interdicta. Hugo Pontiniacens. & B. Claræuallens. in epist. ad Abbat. Major. Monast. *Quo pacto ibi exigitis, vbi nihil exhibetis? Cerè si ita vultis, baptizate nascentes, sepelite morientes, visitate iacentes, copulate nubentes, instruite rudes, corripite delinquentes, excommunicate contemnentes, absoluite resipiscentes, reconciliate pœnitentes. Et in medio denique Ecclesia, aperiat os suum Monachus, cuius officium est, sedere, & tacere.* Ecce Monachos in propria causa iudices adductos, & iuris Ecclesiastici tam acres defensores, ô! quî defierunt.

Baptizare & alia quæ Parœcia iuris sunt non possunt Monachi.

His conueniunt, quæ referuntur ex decretis Eugenij Papæ, *Nullus Monachorum, pro lucro terreno, de Monaſterio exeat, nefandiſſimo auſu præſumat: nèque pœnitentiam dare, neque filium de baptiſmo accipere, neque baptizare, neque infirmum viſitare, neque mortuum ſepelire, neque ad Eccleſiam ſæcularem tranſire, neque alijs qualibuſcumque negotijs ſe implicare. Sit clauſtro ſuo contentus: quia ſicut piſcis ſinè aqua caret vitâ, ità ſinè Monaſterio Monachus. Sedeat itaque ſolitarius, & taceat: quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit.* Adde his, decretum Paſchalis Bononienſi Archiepiſc. De Monachis iura Epiſcopalia inuadentibus. Et Canon. qui ex Arabico Nicæno 76. circumfertur, & citatur eo nomine, à Gratian. C. Placuit prim. 16. q. 1.

AD EPISTOLAM XXXIII.

MQVONDAM CONSTANTINOPOLITANÆ IMPERATRICI ILLVSTRI. Maria, regis Vngariæ ſoror, Iſaacij Conſtantinopolitani Imperatoris vidua, Bonifacio Marchioni Montiſferrati in vxorem data, captâ Conſtantinopoli; inter ipſa electionis, & coronationis Balduini, interualla apud Gaufrid. de Villah. lib. 5. & Nicet. Choniat. lib. 3. in Balduin. Fland. Βονιφάτιος Μαρκίσιος ὁ ἐκ παιόνων Μαρίαν ἐπαγόμενος Ισαακίῳ μὲν τῷ ἐξ Αγγέλων ἀρωσθεῖσαν πρόσθεν, μὴ ὢν δ' ἐκείνῳ ἐκδίωσιν καὶ ἡ πόλεως ἅλωσιν συμπαραδεῖσαν αὐτῷ καὶ νόμως. quæ verba, vel luſcitioſo, & lippo, claram reddunt, & manifeſtant Græcam fidem Georgij Logothetæ in Chronic. Conſtantinopol. dicentis Marchionem Montiſferrati ῥῆγα δ' θεσσαλονίκης. Γυναῖκα λαβόντα δ' αὐτὸν Μαρίαν ὀνομαζομένην ἀλλέξιον. Relicto Alexio Marchioni nupſiſſe. At vt ſecum pugnat. Prius dixerat, Alexium ab Vngarica vxore ſuſceptum Theſſalonicæ; quæ eximiæ pulchritudinis mulier Iſaacio μὴ δ' ὁ γυναικὸς αὐτοῦ πλευτὴν iuncta fuerat. Conſtat enim Alexium Conſtantinopoli profugum, iam ante primùm captam vrbem. Iſaacium verò paulò ante vltimam direptionem diem obijſſe, Imperante Murtſuphlo. Statimque vrbe capta, ductam à Marchione Mariam, quæ ab Iſaacio numquam diuorterat. Gaufrid. Villahard. ante obſidionem vltimam legati munus obiens, Imperatores Iſaacium Patrem, & Filium Alexium, à patruo Alexio alium, allocutus, iuxta eos ſediſſe narrat, Imperatricem filio nouercam, patri vxorem, Vngaro ſororem. *Et delez aus ſeoit l'Emperiz, qui ere fame al pere, & maraſtre al fil, & ere ſuer al Roy de Hongrie, bele Dame & bone.*

Maria Bonifacij Marchionis Montiſferrati vxor.

Georg. Logoth. de eo error.

Et contradictio.

IN ROMANIÆ IMPERIO. Duæ fuere Prouinciæ, quæ Romaniæ nomen ſortitæ ſunt. Alia, (& vt puto, quæ prima id nomen accepit) fuit Flaminia, cuius caput & Metropolis Rauenna. Quæ, Exarchatu, cum Imperio Græcorum, & Longobardorum, abolito, iuris Romani Pontificij facta eſt; dante Carolo M. Francorum Rege. Italiæ regionem vndecimam, eius temporis ſcriptor Paulus Diacon. appellat *lib. 2. Longobard.* Pentapolim vocans, à quinque vrbibus, quæ Rauennam matrem agnoſcunt. Hæc, quia Romanis legibus à Carolo addicta, Romania dicta eſt, vel Romanula, & Romandiola, hæc enim leguntur nomina: quaſi altera & parua Romania. Nam ipſam veram Prouinciam Romanam, *Romanam regionem*, *Romanam*, *Romaniam*, *Romanum Ducatum*; dixerunt: vt alij notant, quos conſule. At vbi Conſtantinopolim Imperium tranſlatum eſt; Eius Prouincia, Europa ſcilicet, *Romania* dicta eſt, quemadmodum & ipſa vrbs, *Roma*. Et eius poſteri coloni, immo & vicini Græci, abiecto antiquo nomine, non Græci, ampliùs, ſed Romani audiri voluerunt: Romanos veteres, priſco nomine, Latinos appellantes. Ideò & rectè à Stephano Conſtantinopolitani Ῥωμαῖοι explicantur. & paſſim ita à poſterioris ævi ſcriptoribus dicuntur. Res adeò clara vt fruſtra me eſſe putem, ſi eos ompilem. Igitur inde Romaniæ Imperium, Conſtantinopolitanum dixerunt, vetus Prouincial. Roman. quod ms. ſub nomine Abbatis Ioachim circumfertur. *Imperiũ Romaniæ. Conſtantinopolitanus. Solubrenſis &c.* Et in prædictione *Romaniæ Imperium nunc à Græcis, nunc ab Hæreticis; nunc à Perſis, nunc à Latinis &c.* Eo modo à noſtro Innocentio accipi, quis ambiget, ſi vel vnicam eius epiſtolam legerit? Romaniam quidam quaſi nouam Romam dictam putant. Malè, nam à noua quidem Roma, id eſt vrbe Conſtantinopoli eius Prouincia dicta ἀπὸ τῆς νέας ῥώμης, non tamen Romania, quaſi noua Roma: ſed ſimpliciter quia Romæ Prouincia; vt de antiqua Roma ſupra diximus.

Duæ Romaniæ.

Flaminia.

Europa.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XXXIV.

MQVONDAM CONSTANTINOPOLITANI IMPERATORIS. manuelis Comneni, Ioannis filij, cuius vitam deſcripſit Nicetas libris ſeptem. De eius morte habes apud Vvillel. Tyrium lib. 21. cap. 12.

AD EPISTOLAM XXXV.

Hyperperum moneta genus.

DECEM HYPERPERA GRATIS OBLATA. Hyperperum eſt genus monetæ. Harmenop. lib. prim. titul. 15. καὶ ἐνταῦθα χρήσιμόν ἐστιν εἰπεῖν τὸ πότερον παρ' ἐμοῦ ἠριθμήθησαν τὰ σ' ὑπέρπυρα εἶτε ἐμοὶ παρ' ἐκείνου. Quod vertunt *vbi cum ambiguum ſit & incertum Petrone ſint à me ducenti illi ſolati aurei numerati, an verò mihi ab illo.* Vvillelm. Tyr. lib. 18. de Bell. Sacr. cap. 22. *Dotis autem quantitas erat in centum millibus hyperperorum iuſti ponderis, exceptis decem alijs eiuſdem monetæ millibus.* Gallicus interpres iam ſupra laudatus rectè explicat quæ fuerint Hyperpera, vel perpra vt loquitur (vnde & lectio Innocent. infrà, perpera, defendi poteſt.) *Li Empereres dict qui li dorroit en mariage C. M. perpres d'or. C'eſt vne monoie de Conſtantinople. Vne perpre valoit bien vii. S. de Pariſis. Pardeſſus dict que li ennoncrois x. mille perpres por les deſpens & la feſte des noces.* Abeant igitur qui nobis veſtes ſplendidas, vel vela ſuperignea confingunt.

AD EPISTOLAM XXXVI.

ET SPECIALITER VIDVIS ET PVPILLIS SIMVS IN IVSTITIA DEBITORES. Viduæ & pupilli, cùm cuilibet deſpectui ſint, maiori auxilio indigent. Tertull. lib. 1. ad vxorem. *Nam de viduitatum honoribus apud Dominum, imo dicto eius per prophetam expeditum. Iuſte facite viduæ & pupillo, & venite diſputemus, dicit Dominus. Duo iſta nomina, in quantum deſpectui humano, in tantum diuinæ miſericordiæ expoſita, ſuſcepit tueri pater omnium. Vide, quàm ex æquo habetur, qui viduæ benefecerit. Quanti eſt vidua ipſa, cuius aſſertor Dominus diſputabit.*

Viduarum & pupillorum nomina iuſtam habent ſupplicationis cauſam.

Et hæc nomina iuſtam habent ſupplicationis cauſam καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν, ait Concil. Sardicenſ. cap. 7. ea propter iubet Epiſcopis vt viduis & pupillis opitulentur. ἐπέστειλεν ἡ ἰδιαιτέρα βοήθειαν παρέχειν ἐκείνῳ, ὅστις ἂν ὑπό τινος βιάζηται, ἢ εἴ τις τῆς χηρᾶς ἀδικοῖτο ἢ αὖ πάλιν ὀρφανός τις ὑπενεγθῆ τῇ αὐτῷ προσηκόντων. Secundùm quem Canonem, eadem cura Epiſcopis laudatur, & mandatur, in formula

Eorum cura penès Epiſcopos.

ipſis directa lib. xi. formul Caſſiod. *Orphanis, viduiſque contra ſæuos impetus debent, (lege debitis) placita præſtari ſolatia &c.* Et propter huiuſmodi cauſarum defenſionem, comitatum Principis eis adire licebat. Concil. Sardic. d. cap. 7. & cap. 8. & ipſæ leges ciuiles eis ſubuenerunt l. vnic. C. quand. Imper. inter pupill. & viduas, & Capitular. lib. 3. capit. 2. & lib. 4. cap. 46. licèt hæc potiùs leges Eccleſiaſticæ ſint.

PRO QVERELIS SINGVLIS AD SEDEM APOSTOLICAM LABORARE. Sub protectionem B. Petri ſuſceperat; cuius hic erat effectus, vt alium iudicem à Papa non agnoſceret; ne tamen nimius labor eam fatigaret, cauſas omnes his Epiſcopis delegauit.

Papa & Principis protectionis effectus.

Quæ iuri ciuili conformia ſunt, quo tales perſonæ, ab omni aliâ exemptæ iuriſdictione, ſolum principis iudicium agnoſcunt. Extat ea de re reſcriptum Conſtantini dict. tit. quando imperat. *Si pupilli vel viduæ, aliique fortunæ injuriâ miſerabiles, iudicium noſtræ ſerenitatis orauerint, præſertim cùm alicuius potentiam perhorreſcunt, cogantur eorum aduerſarij, examini noſtro ſui copiam facere, &c.* Ex quo ſcripta formula à Caſſiodoro lib. 4. Variar. cap. 9. *Maurentium atque Paula, patris auxilio nudati, multorum ſe injurijs teſtantur exponi*, & infrà. *Proinde ſublimitas veſtra, tenore præſentis iuſſionis agnoſcens, ſupra memoratos adultos ſi quis iurgantium pulſare maluerit, ad noſtrum comitatum nouerit dirigendos.* Quæ formula me inducit vt putem per pupillos, in dicto titulo, non intelligi, pupillos propriè dictos, vt ſumuntur à Iuriſconſultis. *Pupillum eſt, qui cùm impubes eſt, deſiit in patris poteſtate eſſe, aut morte, aut emancipatione* l. 239. pupillus D. de verb. ſignificat. Nam Maurentium & Paulam ait Caſſiod. adultos fuiſſe. Sed accipi debent, pro orphanis, & patre orbatis cuiuſcumque

Digitized by Google

ætatis ſint. Gloſſ. *Pupillus ὀρφανὸς. ὀρφανὸς orbus pupillus.* Ita hoc loco Caſſiod. *Maurentius atque Paula, patriâ auxilio nudati.* ὄρφανοι igitur, non ἄτεκνοι: vt & à Leon. in eclog. tit. 11. accipiuntur. Iſido. lib. 11. Origin. cap. 3. *Pupilli autem dicti, quaſi ſinè oculis, hoc eſt, à Parentibus orbi. Hi autem, verè pupilli dicuntur, quorum parentes antè diſceſſerunt, quàm ab eis nomen acciperent. Cæteri orbi vocantur orphani; id eſt pupilli, illud enim Græcum eſt, hoc Latinum. Nam in pſalmo, vbi legitur, Pupillo tu eris adiutor, Græcus, habet, ὀρφανῷ.* Igitur, pupilli & viduæ, iudicem habebant principem; eorum tamen arbitrio liberum erat, vel principem adire, vel coram iudicibus Prouinciæ ordinarijs, litium fortunam experiri *d. l. vnic.* qua Imp. id ſtatuit, fatigationi eorum conſulens. Quâ eâdem ratione, ſub protectionem ſuſceptæ viduæ, cauſas cognoſcendas, Epiſcopis prouincialibus committit Innocentius, hâc epiſtol.

Pupilli orphani.

AD EPISTOLAM XXXVII.

PER CASALE DE AGSTRIADE. VVillemus Tyrius lib. de Bell. ſacr. 22. cap. 20. *Plurima loca ſuburbana, quæ vulgò Caſalia dicuntur, ſuppoſitis ignibus, & alijs quibus poterant nocendi artibus deſecerunt* & cap. 23. *Quicumque verò Caſalia habent, tenentur iurare, quòd de ſingulis focis quos habent, in Villis, & Caſalibus ſuis, præter ſupradicta, bona fide dabunt vnum Byzantium: ita quòd ſi Caſale focos habuit centum, centum inde Byzantios perſoluere ruſticos compellat.* Ex quibus patet non ſolùm prædia ſuburbana, ſed & oppida eſſe, de quibus iam ſuprà diximus.

Caſale Suburbanũ oppidum.

CVM ECCLESIÆ PROVISVM FVERIT IN PASTORE —— SATAGAT PERMVTARE. Rectè cauet, ne viduatâ Paſtore Eccleſiâ, res eius alienentur; ſiquidem nulla eſſet alienatio, quæ Sede vacante facta fuiſſet: cùm & rei Eccleſiaſticæ Epiſcopo prohibita ſit. Aliquando tamen ex vtilitate commutatio permiſſa. Concil. Lugdunenſ. cap. 6. apud Burchard. *Non liceat Epiſcopo, nec Abbati terram Eccleſiæ vendere ad aliam, quamuis ambæ ſint in eius poteſtate. Tamen ſi commutare voluerit terras earum, cum conſenſu ambarum fiat.* Qui Canon debet intelligi de Epiſcopo qui & Abbas erat, cui non licuit rem vnius Eccleſiæ alteri vendere, Epiſcopatus ſcil. Abbatiæ, vel contra. Potuit quidem res vtriuſque permutare, interueniente tamen, & Clericorum, & Monachorum conſenſu. Rubrica apud Burchardum habet. *Vt non liceat alicui vnius Eccleſiæ terram niſi cambiauerit, vertere ad aliam. Cambiare*, id eſt permutare. *Cambio ἀμείβομαι. Cambiare, concambire, cambium*, Lex Salic. tit. 39. §. 1. *Se comparaſſe, aut cambiaſſe dixerit.* Comparatum, eſt, emptum, cambiatum permutatum. Hæ verò permutationes, Regia auctoritate fieri debebant. Concil. Matiſcon. cap. 4. *A ſancta Synodo decretum eſt, & Imperialis authoritas denuntiat; ne commutationes rerum, vel mancipiorum Eccleſiaſticorum, quælibet perſona, ſinè licentia & conſenſu Regio, præſumat facere.* Ideóque principi data poteſtas, res ſuas cum Eccleſia permutandi. Concil. apud Syluanectum præſente Imperatore Ludouico. *Si princeps voluerit rem immobilem ſanctis locis præſtare, & accipere aliam immobilem, & eo modo permutationem contrahere: liceat hoc facere ei, diuina pragmatica ſanctione, ab eo promulgata.* Eoque iure hanc epiſtolam reſcripſit Innocentius.

Alienatio rei Eccleſiaſticæ vetita, non commutatio.

In qua R. gis conſenſus requiritur.

AD EPISTOLAM XXXVIII.

CVM GRÆCORVM MONASTERIA QVÆ IMPERIALIA NVNCVPANTVR. Triplicis iuris erant Monaſteria Græcorum. Alia in propria Parœcia, ab Epiſcopo conſtructa, & dedicata per Crucis fixionem, cuiusvi ei ſubijciebantur. Alia in quorum fundatione Crucem fixerat Patriarcha, & conſecrarat; quæ ideò eius iuris erant & Patriarchica ab omni Diœceſani iuriſdictione libera. Vltima denique fuerunt ab ipſis Imperatoribus fundata, & per pragmaticam, ab omni Epiſcoporum iugo, & poteſtate exempta. De quibus hac epiſtola. Lib. 4. Turcograeciæ Cruſij, legitur epiſtola Monachorum Monaſterij ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Ioannis, ad Hieremiam Patriarcham Conſtantinopolitanum: quâ contendunt ex Patriarcharum & Regum monumentis, Monaſterium ἀυτεξούσιον eſſe & βασιλικὸν nullo pacto σταυροπήγιον. πάντες αἱ αὐλαὶ αὐτῶν γεγραφῇ βασιλικὴν ἢ μονὴν ἐγγεγράπται & ἐχέφασιν, & infra, Oramus, inquit: ἵνα μένῃς τὸ ἁγιώτατόν ἡ μονὴ βασιλικὴ καθὼς ὑπῆρχεν πάντοτε αὐτεξούσια, &c. Alexius Comnen. in Nouel. quæ habetur lib. 2. iuris Oriental. Monaſteria diuidit καὶ τὰ πατριαρχικὰ ὧσι, καὶ τὰ βασιλικὰ καὶ αὐτοδέσποτα,

Tria genera Monaſteriorũ apud Græcos. Parœcia.

Patriarchica

Digitized by Google

ἐ ἐν μέρ τᾶ διοικῆσα & infra τᾶ ἐλευθερα ἐ ἀνυπέξοσα μοναστήρια, quæ ob delictum ibi commissum ingredi potest Patriarcha, ex illa Nouell. quam vide.

AD EPISTOLAM XXXIX.

Monasteriorũ visitatores ἔξαρχοι.

CVSTODIAM MONASTERIORVM MONTIS SANCTI QVÆ AD SEDEM APOSTOLICAM, &c. Patriarchæ Constantinopolitani, Vicarios, & Legatos, per prouincias mittebant: qui Monasteriorum Patriarchalium curam haberent. Eos ἔξαρχους vocabant, quorum officium describitur lib. 6. iuris Orient. tom. 1. vbi inter cætera hortantur eos Patriarchæ dantes mandata: Vt citra grauamen, & vexationem, onus visitationis defungantur. ἀνεπαχθῶν τὴ ἐ ἀβαρῶς ἢ ἀβελτόδοι ποιεῖδς. Quâ visitatione delusus Harmenopulus, Chorepiscopum, exarchũ dixit; qui quàm longè differunt. Ille, certæ regionis Presbyteris dominabatur; hic, Monachis: ille Clericos facere poterat: iste, aliquid tale potuisse non legitur: nec extra claustrum vlla ipsius memoratur potestas. Hos custodes vocare auditur Innocent. hac in epistol. qui Patriarchicorum Romanorum curam & custodiam habeant, vice Pontificis. Administratio, Cura, & custodia, primùm erat, & vt loquebantur, commenda; nunc dominium, & Abbatia, & plena potestas. De his intelligenda dicta Nouella Alexij ἀναδιξαμένου τᾶ τότε ἢ φροντίδα τᾶ πατριαρχικῶν μοναστηρίων δικαίῳ ἐ πατριαρχικῆς μεγαλειότητος. Et in corpore Nouellæ ἐ ὅτι τοῖς κατ' ἐφορίαν ἢ οἰκονομίαν δοθεῖσι. Commendabant Patriarchæ quibuslibet Clericis, Monasteria singula, & ad visitationem vniuersorum ἔξαρχους mittebant. Aliquando etiam laici Monasteriorum fundatores, in ijs. & præfectos, & custodes, constituerunt, vt notat Balsamon ad Can. 1. Constantinop. Synod σοφότης καὶ δυνάμεως. οἱ τᾶ μοναστηρίων δομήτορες τυπικά τι ἐκτιθέασι, καὶ ἃ μόνον ἡγεμόνας ἀλλὰ καὶ ἐφορους ἐν αὐτοῖς καθιστῶσι.

Custodes.

AD EPISTOLAM XLI.

Larissa.

ARCHIEPISCOPVS LARISSENVS. Multæ Lariſſæ vrbes numerantur, apud diuersos. Strab. lib. 9. Xenophont. Pausan. Plinium. In sola Thessalia tres scribuntur. Hic de eo Archiepiscopo sermo, qui in dispositione Leonis Philosophi, δυτέρας Ἑλλάδος Metropolitanus dicitur; & habet nouem suffraganeos. Quorum primus ὁ δυτερελάδος, cuius mentio hac in epistola. Theuetus Larmyram cum Lariſſa confundit. Malè. Nam & Nicetas & Ioffredus Villaharduini distinguunt.

AD EPISTOLAM XLII.

Bergomum. Pergamum.

QVOD CVM CIVITAS PERGAMENSIS. Barbaries quæ semper id minus agit, quod tentat, & dum Latinam linguam æmulatur, Barbaros edit sonos: iam ex Bergomo Pergamum fecerat, mutatione sanè ridicula. Eo nomine vsus Paulus Diaconus legitur. Sed quo tempore! Bergomum, igitur, in Langobardia transpadana, Gallorum Cenomanorum vrbs, nunc Venetorum ditionis. A D. Barnaba, primùm fidem accepisse creditur.

AD EPISTOLAM XLIII.

Gallipolis.

EPISCOPO GALLIPOLITANO. Καλλίπολις Thraciæ vrbs, Ptolemæo, Straboni: corruptè à posteris, Gallipoli dicta, apud Sophianum: nunc à Turcis Geliboli, apud Leunclauium. Eius Episcopus, Metropolitano Heraclienſi subiectus est, in dispositione Leonis Philosophi ιε. ὁ Καλλιπόλεως.

AD EPISTOLAM XLIV.

STALLVM IN CHORO. Stallum, vel Stallus est Sedes. Cæsarius lib. 1. c. 35. *Sicque inter Abbatis & Prioris Stallum exiens.* lib. 4. c. 35. *Sedem Stalli sui sic paranit.* Longè qui comminiscuntur Peristylia in Petro Vallis Sarn. c. 16. vbi legendum Stalla, pessimè stabula. *Ipsa Stalla Ecclesiæ quod execrabilius est destruxerunt.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XLV.

CAPITVLO TVLLENSI. Tullum Leucorum ciuitas Treuerenſi Archiepiſcopo ſuffraganea, cuius Epiſcopi meminit Innocentius noſter cap. in noſtra ext. de procurat. & aboliti primicieratus cap. cum acceſſiſſent 8. de conſtitut. *Tullum. Toul.*

AD EPISTOLAM XLVI.

VENERAB. FRAT. NOSTER CERMOPOLITANVS. Nullum nomen hoc corruptius inuenies hoc in libro. Aliquando fermopolitanus legitur. Sed corrige Thermopolitanus: qui in aliquibus M. S. Prouincialibus, primus inter Athenienſis ſuffraganeos legitur, loco Ἐυείπου. *Thermopolytanus Epiſcopus.*

AD EPISTOLAM XLVII.

DONATO CASSELLENSI ARCHIEPISCOPO. Archiepiſcopus Caſſilienſis vel Caſſelenſis, Hiberniæ in Momonia Prouincia Metropolitanus; cuius olim vndecim fuere ſuffraganei: qui enumerantur hâc in epiſtolâ ab Innocentio.

PALLEVM ETIAM PLENITVDINEM VIDELICET PONTIFICALIS OFFICII. Palleum, ſiue Pallium, Archiepiſcoporum proprium eſt ornamentum. Amalar. Fortunat. lib. 2. de Eccleſ. oſſic. cap. 23. *Pallium Archiepiſcoporum, ſuper omnia indumenta eſt, vt lamina in fronte ſolius Pontificis. Illo diſcernitur Archiepiſcopus, à cæteris Epiſcopis. Pallium ſignificat torquem, quem ſolebant legitimè certantes accipere: quo dono admonentur cæteri, ad legitimum certamen. Quod habet duas lineas à ſummo vſque ad deorſum, ante, & retro: ſignificat enim ſummæ doctrinæ decorem, per diſciplinam mandatorum Domini acceptabilem. Circulus circa collum, diſciplina eſt Domini, circa ſermonem prædicationis, &c.* Ex lana contextum erat. Iſidor. Peluſiot. epiſtol. 136. τὸ ὑ τῆς ὑπατικῆς ὠμοφόριον ἐξ ἰρίος ὀν ἀλλ' ὐ λίνου ἐ τῆ θεοφόρου δοξὰν σημαίνει. Ideò apud Surium die ſext. April. de electione Conſtantinopolitani Patriarchæ Euthicij. *Sancto inungitur ſpiritu, vel potius ſanctificatus ipſe, vicißim præſentes omnes Pontifices ſanctificat. Onis errantis typum, ſuper humeros tollit, in ſedem ſublimem aſcendit.* Clemens Pap. apud Baron. tom. 11. A. 1047. num. 12. Salernitano Archiepiſcopo reſcribens: de pallio ſic loquitur. *In quo quia de vellere ouis eſt, intellige te ouium Paſtorem. Et quia circumcingeris, & etiam circa humeros portas: cognoſcas, & vndique circumſpicias, ne aliqua erret, & in morſus incidat luporum. Quòd ſi aliquando, quod abſit, contigerit, eam habeas in humeros ad caulam reportare, & priſtinæ ſocietati coadunare. Quòd verò ante & retro Crux Domini habetur: illud Apoſtolicum ſemper, docet, ante oculos tuæ mentis habere, mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Pallium Archiepiſcopale vocat ibidem Clemens: obeam ſcil. rationem, quòd poteſtatem Archiepiſcopalem explicet. Non enim, vt quidam putant, confert Archiepiſcopi poteſtatem & dignitatem: ſed tantùm eius exequendi facultatem. Archiepiſcopus ante Pallij ſuſceptionem, vni ex ſuffraganeis, alterius ordinationem, mandare poteſt: at ipſe ordinare non poteſt, ex reſcripto Alexandri *cap. ſuffraganeis 11. extr. de elect.* Horum ratio eſt, quia, Archiepiſcopus antiquo ſuæ cathedræ iure electus & confirmatus, poteſtatem habet Archiepiſcopi: at eam exercere non poteſt, antequam pallium à Sede Romana acceperit, quo velut in Archiepiſcopum conſecrari videtur. Recte Innocent. c. quod ſicut 28. §. ſuper eo. extr. de elect. *Præterea cùm non liceat Archiepiſcopo, ſinè pallio conuocare concilium; conficere chriſma, dedicare baſilicas, ordinare Clericos, & Epiſcopos conſecrare.* Ennumerat noſter, ibi, quædam quæ iuris Metropolici non ſunt, ſed Epiſcopalis, quæ alij Epiſcopi ſinè pallio exequuntur. Ideò ſcilicet, quoniam vt elegantèr ſubdit: *Is non tamquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus facere videatur.* Nec hîc obganniant nebulones ſophyſtæ, quorum nugas inſuper habemus. Ea quæ diximus, iuris ſunt, ne me næniarum ſuarum exceptione repellant. Vnum affero exemplum in Proconſule, & Legato. Legatus propriam habet iuriſdictionem, at eam exercere non poteſt, immo nec habere videtur, niſi ipſâ à Proconſule mandatâ, vt obſeruauit præſtantiſſimus Cuiac. *ex l. Legati 13. D. de offic. Proconſul.* Ita quóque Archiepiſcopus, qui vices Pontificis, & Legationis officium fungi paſſim dicitur in iure: propriam quidem habet iuriſdictionem; ſed antequam per pallium demandata ſit, exercere non poteſt. At mandare

Pallium Archiepiſcoporũ proprium veſtis.

Ex lana non ex lino.

Archiepiſc. poteſtatis ſignum.

Archiepiſc. ante pallij ſuſceptionẽ, ordinare non poteſt. At mandare poteſt.

Exemplo iſtum res explicatur id authoritate Papæ confirmatũ.

Digitized by Google

potest, antequam recipiat, ea quæ sunt iurisdictionis Episcopalis: eo modo quo Proconsul: qui antequam in Prouinciam venerit, iurisdictionem non habet, *l. omnes.* Vel non exercet, vt ait, *l. 1. D. de offic. Procons.* & tamen ante ingressum Prouinciæ, iurisdictionem mandare Legato suo potest, *l. aliquando. D. eo.* Non omnes tamen, qui pallio vtuntur, Archiepiscopi sunt. Multi siquidem in Historia, iure, nostróque hoc registro, Episcopi, ob singularem virtutem à Sede Apostolica, pallio decorati.

Pallij vsus passiuus non est.

EIS DIEBVS QVIBVS PRÆDECESSORES TVOS VSOS FVISSE COGNOSCIS. Clemens in suprà citata epistola. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Archiepiscopali pallio, nostra Apostolica manu dilectionem vestram insignimus: quo veris tetics in anno, quoties prædecessores tuos eo vsos fuisse constat.* Nec enim passiuus erat pallij vsus, sed in solennibus diebus festis, consecrationibus, & ordinationibus, vt ait hîc Innocentius. Gregor. II. Bonifacio Episcop. Moguntin. *Tibi sacri pallij direximus munus; quod B. Petri Apostoli auctoritatè suscipiens induaris: atque inter Archiepiscopos vnus, Deo auctore præcipimus vt censearis. Ita vt, dum Missarum solemnia geris, vel Episcopum te contigerit consecrare: illo vtaris, &c.* Concil. 8. cap. vlt. *Sancimus vt designati homophoria Episcopi, ea certis statisque temporibus, & locis gestent, ne huiusmodi cultu per fastum & superbiam abutantur, aut quouis tempore Diuini Sacrificij, aut quacumque Ecclesiasticâ functione ferant* & infra. *Quòd si quis Episcopus præter designata sibi, seu scripto, seu sinè scripto, tempora, homophoria tulerit, religiosámque vestem abiecerit, aut corrigatur aut exauctoretur.* Legitur tamen apud Surium die 11. Octob. Agapitum II. Brunoni Colonienſi misisse, *Pallium iugum Domini suaue, & onus leue; cum priuilegio Sedis Apostolicæ, quo eodem pallio, præter consuetudinem Sacerdos Domini quoties vellet indui permissus esset.* Sed audis, *præter consuetudinem.* Ius enim & consuetudo erat, vt statis tantùm temporibus vterentur, præcipuè in ordinationibus. Inde factum vt Ostiensi Episcopo daretur. Damasus, aut quis alius, in Marco Primo Siluestri successore. *Hic constituit vt Episcopus Ostiensis, qui consecrat Episcopos vrbis, tunc pallio vteretur, & ab eodem vrbis Episcopo consecraretur.* Aduerte vò *tunc*, scilic. cùm Romanum ordinaret, non aliàs.

Sed designatis temporibus.

Præcipuè in ordinationibus.

AD EPISTOLAM XLVIII.

BVRCARDO VVIRCINENSI. Hic antequam causa debito fine terminaretur, obijt, & eius in locum, à Pontifice suffectus est, Arnaldus de Stendal, Halbestatensis Canonicus, infrà libr. 14. *epist. causam* 31. quam cum hac confer.

AD EPISTOLAM XLIX.

Primislaus dictus Otthocarus Rex Boiemiæ.

REX BOHEMORVM ILLVSTRIS. Primizlaus, à Philippo Sueuiæ Duce, pro Cæsare contra Otthonem & Innocentium se gerente; Boiemorum Rex Coronatus. Tandem muneribus & promissis, Hermanno Turingiæ Principe, fidem tentante, ad partes Othonis transijt. Cui adeò imposterum fuit charus, vt à Saxonibus *Otthischar*: ab alijs, *Otthogarus* vel Otthocarus, diceretur. Qui vt Othoni suę fidei manifesta daret argumenta, Theoderici Misniæ Marchionis, Philippi sectatoris, sorori quam duxerat, nuntium remisit: & Constantiam Belæ Regis Pannoniæ filiam, duxit. Quod est argumentum huius Epistolæ. *Ex Dubranio Olomuzenc. Episcopo, Histor. Boiemicæ lib.* 15. *Auentino in Annalib. Boio.* Et alia scriptorum turba. Vnum aut alterum obserua, Misnensem, hac in epistola dicere, decem & octo annis & amplius velut coniugem pertractatam, filijs & filiabus susceptis. At Dubrauius, sterilitatis colore quæsito nuntium misisse dixit: cùm & ex hac epistola pateat, consanguinitatem, causam diuortio dedisse. Addit deinde Dubrauius *Romani Pontificis assensu quem per Othonem Innocentio tunc adhùc acceptum obtinuit:* Constantiam duxisse.

Dubrauius notatus.

Decendium

INFRA DECENDIVM. Exaratum erat *infra decennium*; correxi decendium, id est infra, decem dies. Eadem formâ, quâ nouendium, Luctus nouem dierum, qui vt ait Donatus parentalia concludit, quique apud Latinos Nouendial. dicitur teste Augustino. Frideric. lib. 1. constit. Sicular. tit. 39. cap. 1. *Vt tam Magister Iustitiarius, quàm alij inferiores iudices, intra decendium, postquàm renuntiatum est, pronuntient à renuntiationis tempore numerandum.* Hi

Digitized by Google

decem dies appellationis fatales erant *l. 5. C. de tempor. & repar. app. δέκα ἡμέρας ἔχειν χυρίας εἰς τὸ ἔγκλητον* interpretatur Euſtathius lib. de Interuall. tempo. vbi aliquando legitur *κύρια ἡμέρα* pro *κύρια*. Facili & vulgari mutatione *κυρ* in *κηρ*, vel *χηρ*. Ita apud Moſcophul. *νόννα κύριον* pro *νόννα χήρα*. Vidua. Hieronym. ad Euſtochium. *Quia maritorum experiæ dominatum, viduitatis præferunt libertatem, caſtæ vocantur & nonnæ.* Quamuis & *κύριον* vel *κύριος* fortè retineri poſſit Gloſſ. Arabicolat. *Nonnus, maior.* Arnob. in Pſalm. *Sanctos nos vocamus, & nonnos.* Synod. Aquiſgranenſ. *Vt qui præponuntur, nonni vocentur, hoc eſt paterna reuerentia.* Quod deſumptum ex Regula ſancti Benedicti. Ita vt nonnus, alius non ſit, quàm Dominus. Ideò viduæ, quaſi ſui Dominæ factæ: quòd innuit loco citato Hieronym.

Nõna vidua.

Vel quaſi Domina.

C. Sororem Charissimi in Christo filii Regis Vngarorvm. Conſtantiam Andreæ Regis, Belæ tertij filij, ſororem. Qui Ladiſlao, ex fratre Emerico Nepoti, Ann. 1201. ſucceſſit. Hęc igitur Conſtantia, filia Belę, & Margaritæ, Henrici quondam Anglię Regis, vxoris; & Philippi Auguſti, ſororis. Vide Rigordum in geſtis Philipp. Auguſt. ad ann. 1185. Regni 6.

Conſtantia vxor Bełæi.

Sicvt in qvodam alio casv non mvltvm hvic absimili dicimvr definisse. Caſus ille ni fallor eſt, *cap. litteris* 13. §. *propterea ext. de reſt. ſpoliat.* Quo prę deceſſorum, Lucij, & Clementis, explicans decretales, reſcribit Innocentius, Archidiacono Bituricenſi. Quod licèt mulier, cuius poſſeſſionem ſibi reſtitui poſtulat maritus, conſanguinitatis probationes offerat, nihilominus reſtituenda eſt: exceptâ ſolâ commixtione, in qua ſententiæ executio differenda, donec cauſa, diſcuſſis probationibus terminetur. Ex quo capite, in hac cauſa procuratores Conſtantiæ, argumentum ducebant.

AD EPISTOLAM L.

Hospitalis de Cadomo, &c. Cadomum in Normandia vrbs, Baiocaſſium Epiſcopo iure Diœceſano ſubdita, vulgo *Caën* Guillem. Brito lib. 8. Philipp.

Villa potens, opulenta, ſitu ſpatioſa, decora,
Fluminibus, pratis, & agrorum fertilitate, &c.

Vnvm Sextarivm frvmenti. Gloſſ. Vet. Sextarius *Ξέστης μέτρον* libr. 4. Capitular. Append. 2. cap. 27. *de commendatis menſuris, modiorum, & ſextariorum.* Modius etiam menſuræ genus. Eædem Gloſſæ. *Modius μέτρον ὄγδοα.* Erat octodecim ſextariorum apud Gregor. PP. lib. 1. epiſt. 42. *Vnde & præſenti admonitione præcipimus, vt pluſquam decem & octo Sextariorum modio, nunquam à ruſticis Eccleſiæ, frumenta debeant accipi.* Quo loco nugantur, qui Sextariaticos explicant, homines qui accipiunt, vel ruſticos, qui ſoluunt frumenta. Siquidem Sextariaticus, vel potius, Sextariaticum, ibi nihil eſt aliud, quàm frumentum, quod certis ſextarijs in horrea infertur; vel potius numerus certorum ſextariorum frumenti, de quo ſupra ſolitum numerum quicquam accipi vetat, nec 18. ſextarijs modium maiorem conſtitui. Verba ſunt. *Iniuſtum eſſe proſpeximus, vt à ruſticis Eccleſiæ, de ſextariaticis aliquid accipiatur, & ad maiorem modium dare compellantur (aliàs compellebantur) quàm in horrea Eccleſiæ infertur.* Niſi fortè ſextariaticum velis accipere, pro menſura terræ, quam nos Narbonenſes *Seſteirade* vocamus, & ſenſus ſit, de ſextariaticis, ſiue menſuris, vel aripennibus terræ, aliud præter ſolitum non accipi. Et ita legas. *Vt à ruſticis Eccleſiæ de ſextariaticis, aliquid accipiatur, & ad maiorem modium, quàm dare compellebantur, in horrea inferatur.*

Sextarium & barbaris & antiquis menſura.

Sextariaticum.

Et dvos capones. Gloſſ. vet. *κάπων Gallus caſtratus.* Nos *capon chapon.* Capi etiam dicti. Theodulphus.

Capones capi.

Colla ſuperba teras audax vt turba caporum
Auferem vt accipiter, colla ſuperba teras.

Licèt ibi capos pro accipitribus accipiant, quod poſt aliquam reluctationem concedam, ita pro prædatorijs auibus ſumuntur ab Odone Cluniac lib. 1. vit. S. Gerald. cap. 4. *ſcilicet, vt moloſſos ageret, arciſta fieret, cappos & accipitres, competenti ictu emutere conſueſceret.* Exinde eunuchi, & caſtrati, capi, & capones, dicti ſunt. Luitprand. in legat. ad Niceph. Phoc. *Ipſi dapiferi, ipſi agaſones, ipſi capones, ſed hic caupones volui ſcribere: verùm res ipſa quæ vera eſt, veritatem, etiam nolentem, compulit ſcribere. Dicimus enim quòd capones ſunt, id eſt, eunuchi,*

Digitized by Google

quod Canonicum non est. Ideo rectè Meursius interpungit dictam Glossam. *Gallus. Castratus.* Eadem ratione factum est, vt & Iudæi capi, siue capones, dicerentur, nî coniectura me fallit; ob θέντριον scilicet. In capitul. Caroli Calui apud Carisiacum anno 877. cap. 31. *Et de capis, & alijs negotiatoribus. Videlicet vt Iudæi decimam, & negotiatores Christiani medecimam.* Ecce, negotiatores Christiani sunt, qui supra alij negotiatores; ergo & Iudæi qui supra capi. At coniectura esto, donec alius solido iudicio nos beet. Nisi fortè velis, capos dictos, à capiendo, vt & capi à capiendo, & accipitres siue acceptores in Gloss. ideo scilicet, quia fœneratores, vsuris & rapinis viuebant hi Iudæi. Inde aliam coniecturam in re dubia duco; scilicet vt existimem eo quos vulgus Benearnensium *Capots* & *Gahets* vocat, alios non esse à nostris Capis siue Iudæis, nam & *Gaheths*, siue, *Gaffets*, dialecto Vasconicâ propriè rapaces sunt & capi, alibi gentium aliâ notâ Iudæi & eorum posteri, Christiani licèt, signabantur, aliâ apud eos illi *Capots*. Quos & vicini eorum Tarbelli Christianos vocant, vel per irrisionem, vel eo modo, quo Iudæos Christianos dictos scimus.

Judæi capi.

Hemina, mina.

TRES MINAS FRVMENTI, ET TRES MINAS HORDEI. Puto legendum heminas, nisi barbaries eius temporis in minas contraxit. Hemina *hemine* nobis Narbonensibus est dimidium sextarij. An aliud Latinis? Gloss. Vet. ἡμίξεστον *Hemina* Onomastic. Latino-græc. *Hemina κοτύλη.* Eædem Gloss. *κοτύλη. μέτρον. Cotula, Cyathus.* Festus apud Paul. Diac. *Hemina ex Græco ἥμισυ, quod est dimidia pars sextarij.*

Communes litteræ.

DISCEDENTEM VERÒ ABSQVE COMMVNIVM LITERARVM CAVTIONE, &c. Gratian. cap. Monachum 20. q. 4. citat ex Can. 27. Concil. Agathens. *Monachum nisi Abbatis sui aut permissu, aut voluntate, ad alterum Monasterium commigrantem, nullus Abbas suscipere, aut retinere præsumat. Sed vbicumque fuerit, Abbati suo auctoritate Canonum reuocetur.* Quę verba desunt in antiquis conciliorum collectionibus. Solùm leguntur sequentia Can. Monachum. *Clericùs sinè commendatitijs epistolis Episcopi sui, licentia non pateat euagandi. In Monachis quoque præsentis sententiæ forma seruetur.* Communes litteræ sunt, vel quibus communiter vtuntur, vel litteræ totius conuentus, & comunis, vt loquuntur. Commendatitias explicat Concil. Agathens. Quod nomen iuris est. Multa siquidem in iure antiquo Ecclesiastico fuerunt litterarum genera. Quæ in genere pacificæ, Ecclesiasticæ, & communicatoriæ, vocabantur: quia his pax & communio Ecclesiastica, inter Episcopos demonstrabatur. Liberius Papa in epistol. relata à D. Hilario. In libell. Synod. *Sciatis his litteris quas ad magnanimitatem nostram (fo. dedistis vt supra) me cum omnibus vobis, & cum vniuersis Episcopis Ecclesiæ Catholicæ pacem habere: supradictum autem Athanasium alienum esse, à communione mea, siue Ecclesiæ Romanæ, & consortio litterarum Ecclesiasticarum.* Et in alia eiusdem. *Itaque amoto Athanasio à communione omnium nostrum, cuius nec epistolia à me suscipienda sunt, &c.* Hæ pro tempore, vel causa, diuersa nomina sortitæ sunt. Quæ in ipsa electione Pontificis, vel solemnitate annua paschatis: communicatoriæ, paschales, ἐγκυκλιαί. Quæ ab Episcopo in testimonium, vel absolutæ pœnitentiæ, vel declaratæ innocentiæ, accusatis, dabantur.

Ecclesiastica varia.

Balsamon ēd. mendatorias συστατικὰς induxit.

Commendatoriæ συστατικαί. vt accipit Balsam. *in cap.* 11. *Concil. Chalced.* Ait Can. δέκα τὸ τὰς συστατικὰς διπλόλας προσώπου τοῖς ὧν ἐν ὑπολήψει μόνοις παρίχαδι προσώποις. Et suas συστατικὰς explicat Balsamon αἱ διδόμεναι διπλόπους ἢ πλειτικοῖς ἢ καὶ λαϊκοῖς ἀφορισθεῖσι ἢ ἄλλως γενομένοις ἐν ὑπολήψει ἢ ἀγαθῇ. Nam hanc fuisse litterarum Ecclesiasticarum causam tradit Vrban. Papa II. Can. duæ sunt 29. q. 2. *Clericum non debere de suo Episcopatu ad alium transire, sinè commendatitijs litteris sui Episcopi. Quod propter criminosos constitutum est. Ne videlicet infames ab aliquo Episcopo suscipiantur personæ.* Sed certè si verum amamus delusus est in verbo ὑπολήψει Balsamon, non bonam opinionem explicans, quod existimationem famam & honorem significat. Gloss. Græcol. ὑπόληψις *opinio, existimatio.* Et ita accipiendum indicare videtur προσώπους, non enim de qualibet persona accipitur. Et ita Dionys. & omnes Latini interpretes acceperunt. *Propter quod commendatitias litteras, honoratioribus tantummodo præstari personis conueniat,* ait Codex antiquus in interpretat. Can. 11. & Dionysius exiguus in titulo eiusdem Canonis. *Quòd non oporteat egenis epistolam tribui, honestiores autem commendatorijs litteris approbari.* Et ita Canonem intelligendum ἀπόρων egenorum, & honoratorum, in Canone facta, requirit: vbi & additur solis Ecclesiasticis pacificis, εἰρηνικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μόνοις. Quasi vltra commendationem afferant, quæ subiunguntur συστατικαί. Habet Latinus interpres *Ecclesiasticis pacificis*

Contra Canonis mentē.

Et Latinorū interpretum.

Digitized by Google

pacificis tantummodo commendare decreuimus, & non commendatitijs litteris. Erunt igitur συστατικοὶ (Gloss. vet. συστατικὴ commendatitia) vel vt vult Balsamon συστατικοὶ quibus honoratiores personæ peregre proficiscentes commendabantur quemadmodum Clericis συστατικοὶ dabantur : quæ scilicet eorum ordinem demonstrarent, & personas commendarent. Sinè quibus ad communionem non recipiebantur *Can.* 32. *Apostol.* μηδένα τῶν ξένων δέχεσθαι ἢ ἐπιστατικῶν ἢ διακόνων ἄνευ συστατικῶν ἐπιστολῶν : nam hæ commendatitiæ, fidem rectam, & ordinem laudabant, eorum qui peregrinabantur. Quæ si omni vitio carerent, peregrini ad communionem recipiebantur : sin minus ea quæ eis ad victum necessaria suppeditabantur vt peregrinis, τὰ περὶ τροφὰς μόνας δεχόμενοι, cõmunione Ecclesiasticâ non datâ. Quæ victus & necessariorum communio, ea est quæ peregrina vocatur ; vt ante video obseruasse virum illust. Episcop. Aurelianen. At vltra has commendatitias ; ἀπολυτικὰς habere debebant, Gloss. Græcol. ἀπολυτικὴ Dimissoria. Quibus, ab Episcopi iugo absoluerentur, vt possent alia in Diœcesi ministrare. Per commendatitias, Clericos esse probabatur : per dimissorias, posse ministrare. Aliquando tamen vnâ eâdémque chartâ, & epistolâ, commendabantur, & dimittebantur Clerici, vt possent ministrare. Ideóque vno eodémque nomine, vel commendatitia, vel dimissoria vocabatur, Can. 13. Concil. Chalced. *Peregrinos Clericos & Lectores, non alia cautela præter commendatitias litteras sui Episcopi, nusquam penitus ministrare debere.* Quo loci interpres Latinus mendoso Græco Codice vsus est & legit ἀναγνώστας. pro ἀγνώστους *Lectores* pro, *ignotos* sic enim habet Græcus Canon. Ξένους κληρικοὺς καὶ ἀγνώστους ἐν ἑτέρᾳ πόλει μηδὲ συστατικῶν χαρτιδίων τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ μηδὲ ὅλως μυστικῆς λειτουργεῖν. Igitur, vt rem in summam contrahamus, Litteræ Ecclesiasticæ, quæ & Canonicæ vocantur, vel dantur laicis peregrinis, eorum fidem commendantes, & sunt pacificæ, quæ & generales, in versione Latina *Can.* 8. *Concil. Antioch.* scil. quia pacificæ nomen, ad omnes Ecclesiasticas litteras est generale. Vel honestioribus personis, & Clericis, fidem, & ordinem, laudantes : & sunt commendatitiæ. Vel Clericis, eos in alienam Parœciam dimittentes, & sunt dimissoriæ, vel formatæ. Licet hoc nomen generale sit vt & pacificæ. Quæ aliorum in scriptis fusiùs tractata vide. Hic & alibi semper est animus ex relictis spicilegium facere.

Secundùm quos explicantur.

Dimissoria.

Litterarum Eccles. nomina

AD EPISTOLAM LI.

G. Eboracensis Archiepiscopvs. Gaufridus electus ann. 1191. De quo nos infra.

De quadam magna præbenda.....duas præbendas institvit. Concilium Turonens. *cap.* 3. apud Neubrigensem *lib.* 2. *cap.* 15. Quod relatum est *cap. maioribus* 8. *de præb. & dignit. ext.* sectionem præbendarum prohibuit. Quod accipiendum, vt ibi dicitur, de minoribus præbendis, maioribus in sua integritate manentibus : vt in membris suis firmam Ecclesia habeat vnitatem. Ideóque vbi vtilitas postulat, & præbendarum opes abundant, iure eas vacantes diuidit Episcopus, vt reseriptum est à nostro Innocentio *c. vacante. ex. de præb. & dig.* Et iuxta id Gaufridus Eboracensis egerat, vt patet ex hac epistola.

Sicubi vacantium præbendarum.

AD EPISTOLAM LII.

Alberto Ferentinati Episcopo. Ferentinum Latij vrbs, inter Ananiam & Frusionem. φερέντινον Ptolemæo. Eius Episcopus, Prouinciæ Romanæ.

AD EPISTOLAM LIII.

Nicien si Episcopo. Nicæa, vel, Nicia, non longè ab radicibus Alpium Ebredunensis Metropolis suffraganea. Clavstrali Lirien si, id est Priori claustrali qui Præpositus dicebatur.

Nicæa.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LIV.

S. Juliani Abbatis. MONACHIS SANCTI IVLIANI. Prouinciale M.S. *Iuliani Turonensis aliàs de Scalaria Ordinis Sancti Benedicti.* Chronolog. Cluniacensis Anno ab Incarnatione Domini 944. *Beatus Pater eodo apud Turonicam Ciuitatem in Monasterio sancti Iuliani quod ipse à fundamentis construxit degens, incidit in languorem.*

Persona nomen libertatis. PERSONAE ECCLESIÆ SANCTI DIONISII. Personæ nomen liberos significabat, ideo serui sinè persona dicti sunt. Theophil. lib. 3. inst. tit. de stipulat. seruo. ὁι ὀυδένος ἀποφέρονται ὄντες, ὲπ τῆ ἀποφάσει τῆ ὀυδένος δυναστῆ χαριζόμενοι. Cassiodor. in formul. comit. priuat. lib. 6. cap. 8. *Quid enim priùs facerent inter seruos iura publica, qui personam legibus non habebant.* Aliquando tamen personam habere dicuntur Constant. lib. 1. C. si per vim. *Nec si serui sint reijciant in iure personas.* Inde factum vt inter liberos sequiore seculo personæ, & personati, nobiliores dicti sint. Gesta consul. Andegauens. *Nobilitatis.* in Fulcon. *Affuit autem tunc, inter alios proconsulares, & personatos viros.* Et in Clero qui summates erant, & primas sedes implebant, personæ; & personatus, eorum dignitates. Lucius 3. cap. ad aures 8. extr. de rescript. *Plerumque Decani, Archidiaconi, præcentores, vel alij Ecclesiastica præditi dignitatibus, super minoribus beneficijs litteras impetrantes, nomen supprimunt dignitatis suæ; & simplici nomine se appellant, tanquam non habeant personatum.* Iuo Carnotens. eodem sensu accipiendus est epistolâ 132. *Dignitatis.* *Violato claustro Carnotensi præteritâ æstate, maior Cleri pars, quantùm ad personatum & numerum, ferre non valentes, &c.* Concil. Aluerniæ de quo supra cum de redemptione ageremus. *Clericos, quos personas vocant.* Intellige, non quasi omnes Clericos personas dicat, vt volunt quidam: sed eos Clericos, maiores scilicet, & primos, quos personas vocant: Presbyteros Parœcijs ordinatos, quos personas vocant, quia primi; vel quia Canonicorum aut Monachorum personam sustinent, quòd non crediderim. Talis erat heic persona sancti Dionysij. Ioan. Sarisb. epist. xi. *Asserens Ecclesiam suam esse, & se personam eius, à tempore bon. me. Maurit. Lond. Episcopi extitisse.*

DIONISII DE AMBASIA. Ambasia siue Ambacia vel Ambocia apud Gregor. Turonens. *Ambocienſis vicus.* Et Fortunatum *Ambacienſis.* Vrbs ad ligerim, in Diœcesi Turonensi. Hic à Fulcone Palmerio, cognomento Nerra, Andium Comite, constructa Ecclesia sancti Florentini, & Canonici eius ministerio designati, quos inter causa agitur hac epistolâ.

Familia. QVI DE FAMILIA SANCTI THOMÆ. Homines de familia, hîc accipe, pro his, quos de casâ vocant. Familia etiam casa vel domus; & familiares, domestici, siue serui. Onomastic. Latinogræc. *familia* ὀικος, ὀικία. *familiaris* ὀικέτης. Gloss. vet. *familiaris* ὀικέτος. Concil. Tolet. 6. *cap.* 9. de professione libertorum Ecclesiæ loquens. *Quâ profiteantur* *Ecclesia.* (inquit) *se & de familijs Ecclesiæ esse, & eius obsequium numquam relicturos.* Concil. Toletan. IV. *cap.* 69. Quod citat supradictum cap. Toletani VI. *Professionem Episcopo suo faciant, per* *Casati unde dicti.* *quam ex familia Ecclesiæ, libertos effectos, se esse fateantur.* Hi intra domum siue casam seruiebant, vt quidam putant, & inde Casati in antiqua inscript. & apud Iuon. Carnot. sed veriùs, quia de domo & familia vel numero seruorum, aut certè libertorum. Romanis familia fuit seruorum vni Domino subiectorum cœtus, aliquando & liberorum bonâ fide seruientium. Inde titul. D. *si familia furtum fecisse dicatur.* Igitur quia vt ait dict. Concil. IV. *libertorum Ecclesiæ numquam moritur patrona*; posteri manumissorum ab Ecclesia, eius semper familiares censiti sunt, & de eius familia dicti. Vt hac in epistola, *de familia Sancti Thomæ*, id est, Ecclesiæ S. Thomæ, ita in veteribus monumentis. S. Dionisij & S. Remigij & aliorum familia.

Balia. QVINDECIM BALIIS. Balia, siue Baliua, est potestas Balij siue Baiuli, de quo nos infra. Inde sicut alijs in rebus, factum est, vt fines intra quos potestatem suam exercere Balius posset; Balia dicerentur. Apud nos hodie. *Bailif Ballie.* Vide infra.

Præpositus ciuilis dignitatis nomen. PRÆPOSITVRA CASTRI. Præpositus, vt nomen sonat, est alicui rei cum dignitate præfectus. Gloss. vet. quæ Basil. dicuntur. προεστώτος ἀξιώματος ἰυδος. Gloss. Latinogræc. præpositus ἡγεμὼν στρατιᾶς. Visigoth. lib. quint. titul. quint. cap. 3. *Tunc creditor iudici, vel*

Digitized by Google

præpoſito ciuitatis, pignus oſtendat. Lib. 2. Leg. longob. tit. 52. cap. 14. *Et ſi gaſtaldius, aut ſculdais, vel loci præpoſitus de qualibet iudiciaria, &c.* Erant ciuitatibus & locis præfecti, qui & ius dicebant, & iura Regia exigebant: Iuo Carnotenſ. epiſt. 365. Ludouico Regi. *Suggeſtum eſt excellentiæ veſtræ, quòd Clerici Carnotenſis Eccleſiæ, ius præpoſitorum ſuorum minuant,* & epiſt. 271. *Confirmaſtis optatum priuilegium communi Clero Carnotenſis Eccleſiæ, contra rapacitatem præpoſitorum.* Et alij quilibet Cattrorum Domini, in his ſuos præpoſitos habebant. Goffrid. Vindocinenſ. lib. 5. epiſt. 20. Aquitanorum Duci Guillelmo. *Peto vt conſuetudines ſeu exactiones, quas terris noſtris, præpoſiti veſtri violenter impreſſerunt,* & epiſt. 21. *Apud vos querimonium facturus, de præpoſitis veſtris, Guillelmo videlicet & Haimerico fratre eius.* Hic igitur præpoſitura caſtri, erit poteſtas, & dignitas, præpoſiti caſtri. Et in ſequentibus præfectura pedagij pontis, &c. Hoc nomen à ciuili politia, ad Eccleſiaſticam tranſijt: & præpoſiti primùm dicti ſunt, quicumque primi & præfecti. *Obedite præpoſitis veſtris.* Sed maxime præſules ibi & epiſt 2. Euarilt. Pap. *Qui præpoſitos ſuos peruersè reprehendunt.* Deinde, qui in choro primam dignitatem habuerunt, vel aliqua in magna parœcia. Gauffrid. Vindoc. lib. 1. epiſt. 12. *Dictum eſt mihi quòd Hugo præpoſitus Carnotenſis Eccleſiæ.* Iuo Carnotenſ. epiſt. 98. dignitatem eam, præpoſituram dixit *cauſam quam aduersùm te, habet prædictus Gaufridus de præpoſitura Suobrij.* Innocen. II. in Concil. Rom. cap. 16. *Ne quis Eccleſias, & præbendas, præpoſituras capellanias;* Nobis, *Preuoſts, preuoſtez.* Tandem à Clero ad Monachos tranſlatum eſt nomen: apud quos præpoſitus, eorum rector dictus eſt, alius ab Abbate, vt recte obſeruarunt viri docti Sauaro & Syrmond. & alij. Probationes & rationes in eorum ſcriptis lege. Vnum addo aut alterum. Addit 1. cap. 31. *Vt præpoſitus intra & extra Monaſterium, poſt Abbatem, maiorem reliquis Abbati ſubditis habeat poteſtatem,* Ammon. lib. 4. de Miracul. ſanct. Benedict. cap. 22. *A Reinerio eius poſſeſſionis tunc præpoſito poſtmodum Abbate.* Hos priores clauſtrales vocant, quia clauſtri cura eis incumbebat, & Monachorum qui in eo erant. Petrus Cellenſ. lib. 5. epiſt. 20. *Si quod à præpoſito male adminiſtratum fuerit: & ſufficere clauſtralibus, neſcire vnde veniat quod edant, vel quid veſtiant.* In regulâ ſancti Pachomij. *Si quis ante oſtium ſteterit Monaſterij, dicens ſe velle videre fratrem ſuum, vel propinquum, ianitor nuntiabit patri Monaſterij; & ille accitum interrogabit præpoſitum domus, ſi apud eum ſit, & permittente eo, accipiet comitem egreſſionis ſuæ.* Et infra. *Nullus neque ambulandi in Monaſterio, neque extra murum Monaſterij procedendi, habeat facultatem, niſi interrogauerit præpoſitum, & ille conceſſerit,* &c. Quæ vide. Ecce vt diſtinguit præpoſitum, à patre Monaſterij, quem & principem vocat infra: quemadmodum Græci πατέρα καὶ ἡγούμενον τῆς μονῆς diſtinguunt. Licèt aliquando Abbas præpoſitus dicatur. Vrbanus II. in diplomate M.S. quod penes me habeo, reſcribens Abbati ſancti Pauli Narbonæ. *Abbatem, qui & præpoſitus dicitur, alium eis præferri auctoritate Apoſtolica prohibemus.* Et Græci per ἡγούμενον Abbatẽ intellexerunt. Lib. 6 Iur. Oriental. in mandato legatorũ. ἡγούμενος ἢ χειροθεσίας ἀξιούμενος & c. 14. Synod. 7. & Apud Anaſtaſ. in Hadrian. *Pardum Religioſum Hegumenum Beati Sabæ.* Et paſſim occurrit. In quibuſdam Eccleſijs quibus Abbas non præerat, vel Epiſcopus, erat præpoſitus. Arnulfus Flandriæ Comes in dotatione Eccleſiæ Burgenſis apud Miræum *volo etiam quòd prædicti Canonici, caput ſibi habeant, & maiorem qui nominetur præpoſitus, quem ſibi libere ipſi poſſint eligere.*

Eccleſiaſtica.

Monaſtica.

Aliter ab Abbate prior clauſtralis ab aliis dictus.

Qui & præpoſitus aliquando.

Pedagiaria. Balia & præfectura pedagiorum. Pedagia nobis, *peages.*

Pontonaria. Pontium præfectura, nam & in pontibus vectigal ſoluebatur, quod portorium dictum. *l. cum in plures 60. §. Vehiculum D. Locati. Id cum pontem tranſiret, redemptor eius pontis portorium ab eo exigebat.* Pontaticum barbari dixere in priuilegio Ludouici dato Abbatiæ ſancti Germani. *Theloneus exigatur, nec de nauali, nec de carrali____ vel rotaticum vel pontaticum, nec puluraticum.* Onomaſtic. Latinogræc. pontones πορθμεῖα.

Pontonaria.

Exclvsaria. Præfectura excluſarum, ſiue ſcluſarum. Author vitæ Carol. Mag. *Montium anguſtias quas cluſas vocant.* in legib. Viſigotho. lib. 8. tit. 4. c. 29. *In flumine excluſam facere, cluſuram facere, flumen excludere.* Nobis. *Eſcluſes.* Tabernaria tabernarum. Foraſteria, foreſtarum, id eſt, nemorum præfectura.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LVI.

Zamora in Hispania.

EPISCOPO ZAMORENSI. Zamorensis Episcopatus, in Prouincia Compostellana, siue sancti Iacobi: olim petente Alphonso, qui se Hispaniarum Imperatorem dixit, à Calixto II. Romano Pontifice, circa annum Christi 1119. erectus est. Eique præfectus Bernardus Toletanus Canonicus. Nam si quicquam his credimus, qui à Numantia, huius Episcopatus insignia repetunt: fabulas audimus.

ABBATI DE MORAROLA. In Prouinciali, sub Episcopo Zamorensi. *Mariæ de Morerola, siue de Manceola, Ordinis Cistercienſis.*

CANONICOS ET PORTIONARIOS. Portionarij Canonici non sunt, nec vocem habent in Capitulo, nisi ex priuilegio, vel longa consuetudine: nec beneficium vel præbendam, sed tantùm stipendium & portionem, vnde nomen sumpserunt; ideóque hîc Canonicorum beneficia, & portionariorum officia distinguntur. De portionarijs, & partiarijs, infra.

AD EPISTOL'AM LVII.

Burgensis in Hispania Episcopus.

BVRGENSI EPISCOPO. Burgensis Episcopus, olim Aucitanus, pro quo malè Auxitanus scriptum fere semper reperies. Auca ciuitas supra Burgos, in monte Iubeda, qui authore Nebrissensi, Saltus Aucensis vocatur. Hic olim fuit sedes Episcopalis, cuius Episcopus ille fuit Fœlix Aucitanus, qui Concilio Elibertino præsedit si Baronio credimus. Sed vindicatâ Toleto, & alijs Hispaniæ vrbibus, Aucitana sedes in Burgensem Ciuitatem translata est Vrbani II. auctoritate: anno 1097. quæ, *Burgas*, tunc temporis, Metropolitico Castellæ veteri imperio dominabatur. In veteribus Prouincialibus M.S.S. sub Archiepiscopo Toletano, Burgensis Episcopus, exemptus describitur. Qui tandem à Gregorio Pontif. M.XIII. honoratus est. Eique subditæ sedes Pampelonens. Calagurrit. Et Palentina.

AC MONASTERIVM ONIENSE. Vet. Prouinc. M.S. in Diœcesi Burgensi *Mariæ Oniensis Ord. Sancti Benedicti.*

SEGOBIENSIS EPISCOPVS.....PALENTINVS ELECTVS. Vterque Prouinciæ Toletanæ antiquæ: nunc alter Burgensis, scilicet Palentinus; fortè ille Tellius, à Roderic. Tolet. *cap. 3. lib. 8.*

SEMEL AD IDEM MONASTERIVM CAVSA VISITATIONIS ACCEDAT. Episcopo Diœcesanum Monasterium visitare, sæpe licuit, non semel. Gregor. lib. 7. Indict. 1. epistol. 18. *Visitandi exhortandiq; gratiâ, ad Monasterium quoties placuerit, ab antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic Episcopus impleat, vt grauamen aliquod Monasterium non incurrat.* Concil. Aurelianēs. vt citatur à Burchardo, Iuone, & Gratiano. *Non semel sed sæpius in anno, Episcopi visitent Monasteria Monachorum, & si aliquid corrigendum fuerit, corrigatur.* Et frustra se torquent qui obijciunt Can. 15. Concil. Aurelianēs Prim. *Abbates semel in anno in loco vbi Episcopus elegerit acceptâ vocatione conueniant*: nam & cæcus hîc de synodo, ibi de visitatione, agi videt.

Quoties vellet poterat Episcopus ingredi Monasteria.

IN LATERANENSI CONCILIO DEFINITVM. Concilium Lateranense sub Alexandro III. Quod refertur, *cap. cum Apostolus ex de censib.* Nam malè correctores Innocent. attribuun. *cap. inter x. q. 3. Archiepiscopi Paræcias visitantes pro diuersitate Prouinciarum, & facultatibus Ecclesiarum vel quinquaginta electionum numerum. Episcopi autem viginti vel triginta. Cardinales viginti quinque numquam excedant.* Concil. Tolet. 7. *Cum verò Episcopus Diœcesem visitat, nulli præ multitudine oneroſus existat, nec nunquam quinarium numerum electionis excedat, aut amplius quam vnâ die per vnamquamque basilicam remorandi licentiam habeat.* Sic enim legitur in codice Isidor. M.S. c. 4. *Concil. Tolet. 7.* In quo restituerunt correctores Gratiani, *quinquagenarium*, pro, *quinarium*, vt legitur apud Iuonem *part. 5. cap. 192.* & Burchardum M.S. *lib. 1. cap. 86.* & vtrobiq; pro rubrica, *vt Episcopi cũ paucis Paræcias suas circumeant.* An quinquaginta, pauci?

Moderatus electionũ Episcopi numerus.

A BVRGENSI EPISCOPO BENEDICTIONEM ACCIPIAT. Simplex benedictio, non consecratio est, oratio simplex; licet χειροθεσία legatur, apud Græcos. Nam & olim, omnis oratio impositis manibus fiebat; nisi ibi velis accipere pro electione & non benedictione ab Episcopo impertitâ. Quod tamen non placet, cum iam ψηφίζομενον dixerit, & addat, ἀν τῆς χειροθεσίας ἀξιώμενος. Locus est lib. 6. Iur. Orient. in mandatis τῶν ἐξάρ-

Abbatis benedictio simplex oratio.

Digitized by Google

χειρ. Et Can. 14. Synod. 7. dum dat Abbati tonſurandi, vt ita loquar, poteſtatem, requirit in eo χειροθεσίας ἀπὸ βιβλίου. Certè illa benedictio quæ manus impoſitio dicitur, conſecratio vel ordinatio non eſt, quæ frequentiùs in Græcis Canonibus per χειροτονίαν quàm χειροθεσίαν explicatur: ſed ſimplex oratio. Iuo Carnotenſ. epiſtol. 73. *Quid ergo eſt diſceptandum de benedictione Abbatis, à quocumque Epiſcopo eam fuerit conſecutus, in qua nec ſit manus impoſitio, nec conſecratio, ſed ſimplex oratio; in qua accepta vel non accepta, ſalus ſubditorum nec minuitur, nec augetur.* Et epiſtolâ 88. *Cum Abbatis benedictio, nulla ſit ſacramenti repetitio.* Ante benedictionem per electionem eſt Abbas, at adminiſtrare iure non poteſt, niſi benedictione acceptâ, quâ exercitium accipere videtur, & præſtitâ obedientiâ ſuo Epiſcopo, ne Acephalus notetur. Iuo dicta epiſt. 73. *Habent fortaſſe fratres iſti zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam: putantes quod promotionem Abbatis faciat Epiſcopalis benedictio, & non potius fratrum communis electio.* Igitur benedictio, nec manus impoſitio, nec conſecratio eſt: dicta vero χειροθεσία, eo modo quo de lectoribus & minoribus Clericis dicitur, quibus manus non imponitur. Sed eſt oratio, quâ poteſtatem legitimam impertit Epiſcopus: & electionis confirmatio. Eam ita vocat Ioannes PP. in priuileg. Monaſterij ſancti Gregorij PP. iuxta Conſtantiam. *Vt refertur in vita ſancti Gebhardi. Conſtantienſis Epiſcopi. Libro primo capit. xv.* apud Caniſium tomo vi. Antiquar. Lection. *Ne aliquis eidem Monaſterio præficiatur; niſi quem communi aſſenſu, fratres ibidem Chriſto ſedulò ſeruientes elegerint; electúmque Epiſcopus benedictionis titulo confirmare procuret.* Solùm ergo confirmatio eſt, quâ ſicut ommiſſâ, ex certis quibuſdam cauſis Epiſcopus adminiſtrationi ſui Epiſcopij ſe poteſt immiſcere: ita & Abbas. Licèt regulariter neuter poſſit, niſi habitâ ſuperioris confirmatione: ille Papæ, vel Metropolitani; hic Epiſcopi Diœceſani.

Qua exercitium poteſtatis accipis.

Et confirmatio.

PROFESSIONE HVIVSMODI SVPER ALTARE OBLATA. Reuerentiam Epiſcopo, debet omnis Abbas Diœceſanus; & ideo, vel ante, vel poſt benedictionem, eam præſtat, & quæ iniungit Epiſcopus, ſe obſeruaturum iurat & profitetur. Cuius profeſſionis nomine, pecuniæ extorquebantur ab Epiſcopis: in quos acriter inſurgit, *Goffridus Vindocinenſis Opuſcul. x.* De his enim ſimoniacis profeſſionibus loquutus eſt Goffridus; nec omnes omnino profeſſiones abolere in animum induxit: vt quoſdam accipere audio. Nec ipſe alio iure, Carnotenſi Epiſcopo profeſſionem denegauit: quàm quia Romani Pontificis priuilegium eam vetabat, vt patet *ex epiſtol. 195. Ivonis Gaufrido ſcripta.* Ea verò profeſſio (cuius formula legitur *c. ne Dei Eccleſiam 43. de ſimonia ext.*) ſcriptis mandata ſuper altare offerebatur vt ait hic Innocentius. Et Gaufridus dictô loco. *Eſt à linguâ (ſcil. ſimonia) cùm publicè recitatur illa promiſſio. Fit à manu quãdo charta quâ continetur, ſcripta ponitur ſuper altare, &c.* More ab antiquo ſolito, vt eorum omnium quæ in Eccleſia fierent charta altari imponeretur. De oblationibus id probauit doctè *V. C. Bignonius in notis ad Marculfum* & alij. Vnde mos ille Danorum *cap ex litteris ext. de conſuetud.* (eſt enim Innocentij noſtri Lundenſi Archiepiſcopo; vt patet ex colle ct. 3. non Lugdunenſi, vel Honorij III.) *Hanc Eccleſiæ conferendi formam eſſe proponis, quòd in huiuſmodi donationibus modicum terræ conſueuit accipere; aut in extremitate pallij, quod manu Epiſcopi, vel cuiuſlibet alterius prælati Eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper ipſum altare aliquo inuolutum panniculo cum debita humilitate ponendum, &c.* Eodem modo libertates ex lege Romana in Eccleſia datæ, coram altari peragebantur; vt eſt in exemplari conceſſæ libertatis *in Concil. Toletan.* & in formula manumiſſionis Ecberardi (*ita enim legendum non & Berardi*) ſerui Eccleſiæ, factæ à Burcardo Vvormatienſi, apud eum lib. 2. cap. 25. *Ante cornu altaris iſtius Eccleſiæ abſoluo ſeruum meum N. per hanc chartam abſolutionis, & ingenuitatis, &c.* Quam altari oblatam fuiſſe certum eſt. Qua de re vide quæ alij ſcripſerunt.

Profeſſio Epiſcopis facta.

Altari impoſita ex antiqua conſuetudine.

AD EPISTOLAM LVIII.

LEGIONENSI. Epiſcopus Legionenſis, iure antiquo exemptus, & ſoli Romano Pontifici ſubiectus, deſcribitur in Prouincia Compoſtellana.

SVSCITATA. Hæc epiſtola refertur à Tancredo *in 4. collection. titul. de in integ. reſtit. cap. 1.* & à Raymundo *cap. ſuſcitata 6. eod. titul. extr.* vbi ex hac, epigraphen reſtitue, ſupple, corrige, & emenda. Vide quæ ad id caput ſcripſerunt Doctores. Hoc ſolum noto, fortè antehac non ita lucidè explicitum.

Digitized by Google

RESTITVTIONEM IN INTEGRVM AD PRÆSCRIPTIONEM PROBANDAM TAM SVPER, &c. Sententiâ latâ, in causa iudicata nullas partes sustinet iudex; nec ea ex integro agi potest. Ad infirmandam sententiam, aditus omnis præclusus est: si appellationis remedium, & restitutionis beneficium exceperis. Hoc solis minoribus competit: illud omnibus. Quid igitur, si appellatio nulla sit: vt potè nullus qui appellari possit; puta Imperator iudicauit, vel hoc iure, Romanus Pontifex? quid iuris, si omissâ exceptione peremptoriâ, fortè præscriptione, vt in hac epistola, causâ cecideris reus? an omni iuris remedio destituetur? certè nullo succurritur. *Nam iudicatum contra maiores annis viginti quinque, non oppositæ præscriptionis velamento, citra remedium appellationis rescindi non potest.* Ait Imp. *l.2.C. sent. resc. non poss.* Igitur extra ordinem, ius requirendum: & ad principem, qui deficiente iure ciuili, ex æquitate ius suggerit recurrendum. *Aduersus latam sententiam, nonnulla extare principalia rescripta, quibus in integrum restitutio concessa sit; sed id duntaxat à principibus fieri posse.* Ait Ictus *l. Diui fratres 27. D. de pœn.* Princeps aditus, restitutionem in integrum dabit: non alius, quia penes eum solum leges reconditæ, æquum & bonum constitutum. Quâ restitutione id efficitur, vt sententiæ executio suspendatur *l. vlt. C. si ex falsis instrum. vel testim. iud. sit.* Nisi fortè, pars victrix cautiones & fideiussiones obtulerit: quo solo casu, *ne alium fingas*; in hac eadem specie, oblato scil. libello aduersus sentẽtiam Præfecti Prætorio, quæ appellatione remotâ rescindi non potest: rescripsit Iustinianus, sententiam executioni mandandam. *Nouellâ 119. cap. 5.* eius verba sunt. *Vt hoc subsecuto (oblato libello intra x. dies) non aliter executionis sententia contradatur, nisi priùs fideiussiones dignas prabuerit victrix pars, tantæ quantitatis, quantæ fuit condemnatio. Vt si post hanc retractationem modo legitimo procedente sententia resoluatur, res eicum augmentis legitimis restituatur.* Hæc iure. Secundùm ea Innocentius; cuius mentem explicare, habemus in animo, aliò ne nos deducant interpretes: quibus vltrò hoc dabimus non veram esse restitutionem, eam scilicet, quæ ex edicto veniat, sed παλινδικίας δίδυναι, tantùm; in qua, is qui in restitutione, rigor non obseruatur.

Aduersus suam sententiam Princeps restituit.

AD EPISTOLAM LX.

FACERemvs DE CIMITERIO ECCLESIASTICO EXHVMARI. Effectus interdicti, alia inter, hic est: ne quemquam sepelire liceat: sepultus verò exhumetur, vt hic petebat Burgensis Episcopus. Alexand. III. epist. 40. inter eas quas edidit Sirmund. *Prohibeatis ne quoslibet excommunicatos, ad diuina officia vel sepulturam, recipere audeant. Et si quos excommunicationis vinculo innodatos, sepelierunt, eos appellatione & contradictione remota, detumulare, & de cæmiterio eijcere, non postponant.* Ignominiæ notam fuisse insepulta relinqui cadauera quis nescit? hac de re consule eos qui multa congerere sibi placent. Insuper nota, semel terræ mandata ossa non licuisse exhumare sine præcepto & decreto Imperatoris, quod vel maxime patet in formula libelli relata à V. C. Barnaba Briss. lib. 3. formul. ex vet. Inscript.

Interdicti tempore sepulta cadauera exhumantur.

Heremitoria.

HEREMITARVM. Fortè, heremitoriorum, vt infra. Sunt cellæ Anachoretarum. Eo verbo vsus est Guillelm. in ὁδοιπορικῷ terræ Sanctæ. *Est mons Carmeli non multùm altus, oblongus, desuper planus, multùm speciosus & fertilis, habitatio sancti Heliæ Prophetæ: vbi & ordo Carmelitarum sumpsit exordium, plures deuotas Ecclesias continens, & heremitoria generosa.* Sic dicta, quòd ea heremitæ habitarent, Monachorum ociosiores: vnde nomen sumpserunt ἀπὸ τῆς ἐρημίας ocio, quiete; à Græcis ἀναχωρηταὶ & ἡσυχασταὶ dicebantur: & simul efferuntur à Iustiniano. Nouell. 5. quos ait ὁ κοινόβιος βίος τὸ χρῆστον ἐξηρημένους. Et κελλιῶται accipi debent, apud Doroth. non pro quibuslibet Monachis, sed pro anachoretis: inde & eorum cellæ vel κέλλια, quæ nomina Monachis comunia sunt, κελλιωτικὰ dicuntur, quæ nos heremitoria. Ex aduerso cœnobiorum ea ponit Balsamon: quia in illis, vniuersi viuunt Monachi, vitam communem; in his singuli solitariam. Locus est in schol. ad Can. 19. Synod. 7. ἴδιον κέλλιον, εἰς τὰ κοινοβιακὰ μοναστήρια; εἰς ἃ τὰ κελλιωτικὰ οὐκ ἐνεργήσουσι. Quæ tamen fortè aliter ac accepi intelligenda sunt, & animus quem diu habui immutandus. Vt scil. κελλιωτικὰ sint Monasteria, & ea plurium Monachorum; nam & in his ἀδιλφατεία est, & vnum tectum: at quisque Monachus sibi victum quærit, & parat, nec in communi vescuntur. Id notat Balsamon relatis verbis subiungens. διὰ τὸ σπάνιον ἐξωτερικῆς ἀδιλφατείας. Hi vero Monachi κελλιῶται dicti sunt, quòd præter ius τῶ κελ-

Heremitæ ab heremo non ortum dicti.

Qui κελλιῶται.

λίαν, aliud nihil ex Monaſterio haberent. Ita virginum μοναστριῶν & κελλιωτιδῶν meminit Balſam. *ad can.* 45. *Synod.* 6. *in Trull.* Quas certè virgines non paſſim ἐξηρτισάνας certum eſt. Habes lector animi mutandi rationem. Tu iudica. Probo tamen ἀναχωρητὰς poſſe dici rectè κελλιωτὰς : at alicubi dictos non memini ; ſi fœlicior es hîc ſcribe.

INSTITVENDI PRÆLATOS IN EISDEM. Prælati in Eccleſia ſunt, quicumque Eccleſiæ rectores. Vt nomen Præſidis generale eſt, & omnes Prouincias regentes, ſignificat. *l.* 1. *D. de offic. præſid.* Ita, ſiue Epiſcopi, ſiue plebani, ſiue alij Eccleſiam regant, Prælati ſunt. De his alios conſule. *Prælati qui.*

AC VALENTIAM. Valentia, id eſt, pretium, & valor. Valentem, & Valentiam dixerunt, in rei æſtimatione; quo verbo, cum Latinis, nos hodie vtimur. Lex Baiuuar. tit. 8. cap. 3. *Si maiorem pecuniam furauerit, hoc eſt xij. ſolidos valentem, vel amplius, aut equum totidem pretij.* Alij, pro potentia & fortitudine, *Valentiam* accipiunt ; quo ſenſu Tertullian. lib. 5. aduerſ. Marcion. *Ille moperatus eſt in Chriſtum Valentiam ſuam, ſuſcitando eum à mortuis.* Explicat verba Apoſtoli, ad Epeſ. cap. 1. *Qui credimus ſecundùm operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus eſt in Chriſto.* Nec nos Franci, has loquendi formulas refugimus, cùm vel de locuplete, vel ſtrenuo & forti viro, ſermonem facimus. *Valentia.*

MANTAS TRES. Manta eſt veſtis, pallium, aut velamenti genus, etiam hodie apud Hiſpanos; nobis, *mantea.* Cuius nominis caput eſt, mantile, vel mantellum. Mantile olim pro manuterio, apud Varron. *lib.* 5. *de ling. Latin.* Immò & velamentum, & pallij genus ſignificauit ; vt ibidem notauit Illuſtriſſim. Scalig. Heſych. χειρόμακτρον, μανδύλιον. Pallium Imperatoris μανδύλιον, dicitur, *Codin. de offic. aul. Conſtant. cap.* 6. *num.* 37. Poſteris μανδύον μανδύη, pallium vndulatum Epiſcoporum, pag. 108. Turcogræc. καὶ μανδῦ με τὰς ποταμιὰς. ibi etiam μανδοῦον legitur, & τὰ μαντια. Οἱ ἀρχιερεῖς ἔχουν εἰς τὰ μαντια τὰς ποταμιὰς. Eâdem planè formâ, noſtri, mantam, mantum, mantellum dixerunt. Gloſſ. Iſidor. *Mandus, veſtis virginalis.* Retinent quidam *mandus* loco, *manus*. Gloſſ. Arabico-Lat. *Mantum, quòd manus tegat tantùm.* Si antiqua nobis occurrunt, explicabimus mantum χειρομακτρὸν, & legemus, quòd manus tergat. Sed vix exiſtimem eò animum aduertiſſe barbaros litteratores ; cùm & Papias eam Gloſſ. exſcribens, dicat. *Mantum, Hiſpani vocant, quia manûs tangit tantùm, eſt enim breuis amictus.* Non igitur pro χειρομακτρῷ. Quod mantela eſt, vt habent Gloſſ. Græco-Lat. χειρομακτρὸν, *mantela.* Quidam reſtituunt mantile. Quod nomen, & ſi omnimodo primæuam ſignificationem, apud poſteros non retinuerit; at non longè aberrauit, à manibus tergendis, ad menſam tranſlatum. Papias, *mappæ villoſæ menſales. Mantilia nunc pro operiendis menſis ſunt, ſed vt ipſum nomen indicat, olim à tergendis manibus.* Ita fortè accipienda infra, hâc eâdem epiſtolâ. *Mantilia quatuor.* Non tamen ideò, & in teſtamento B. Remigij, pro mappis accipias, quod de pallio ſumendum puto. *Mantile ipſius, quod habeo feriale.* Palliũ ſcilicet, quod ferijs, vt loquitur Eccleſia, id eſt ſingulis diebus promiſcuis ; vel diebus feſtis, quibus iurgia ceſſabãt, & erant feriæ in foro & iudicijs, vt ius loquitur & vtitur. *Mantum à manib. vel tergendis vel tegendis. Mantile. Mantile feriale.*

SOGAM CARRALEM DE CORIO. Gloſſ. vet. *Soga funis.* Igitur, *Soga carralis de corio* erit, funis currus, nam carrum, & carrus, eſt currus. Lex. Burgund. additam. prim. tit. 1. cap. 4. *Viam in actum, hoc eſt, vbi carpenta vel carra ducuntur.* Infra hâc epiſtolâ. *Carrum ferratum.* Sogam verò eo ſenſu accipe lib. 1. leg. Longobard. tit. 25. cap. 33. *Si quis ſogas furatus fuerit de boue unctoro.* *Soga funis. Carrus carrum.*

FERRVM CALDARARVM. Caldariam lebetem interpretantur, Leg. Longob. lib. prim. tit. 33. cap. 1. *Aut manum in Caldaria mittere fecit.* Iſidorus. *Enulum. Caldarium.* Feſtus. *Ænulum vas ex ære parvum.* Gloſſ. *Æna. Lebes.* *Caldaria.*

SCVTELLAS PLENAS. Teſtamentum Euerardi Comitis apud Miræum in Codic. donat. piar. *Vt habeat ſcutellam argenteam vnam.* Scutella, quaſi ad formam parui ſcuti. Nobis *eſcuelle.* Licèt in Hebraica lingua originem reperire poſſimus. *Scutella.*

QVATVOR FVLCHRA. Iſidor. lib. xxix. orig. cap. xxv. *Fulcra, ſunt ornamenta lectorum, dicta quòd in eis fulcimur, id eſt, ſuſtinemur. Vel quòd thoros fulciant, ſiue caput, quæ reclinatoria vulgus appellat.* Gloſſæ quæ ſub eiuſdem nomine leguntur. *Fulcralia, lectiornamenta.* Apud Papiam. *Fulcra. Lecti.* Onomaſtic. Latinogræc. *Fulcra ἐρείσεις.* Lexic. Latinogræc. *Fulcrum* διάκλιτον lege. *Fulchrum.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXI.

DICTVM EORVM DECREVIMVS IRRITVM ET INANE. Id nimirum, quia latâ, vt ſupra diximus, ſententiâ, nullæ ſunt partes iudicum. Poterant quidem iudices, antequam eam ferrent, iuæ cognitioni hos articulos adſtruere. At vbi ſemel lata, & ſcripta, ſuo die & conſule clauſa ſententia: qui quærit iudex malè ſeu bene officio functus, ampliùs quid edicere, cum iudex non ſit? *l. Index. D. de re iudicat.* Eleganter id ius obſeruat Apuleius lib. 1. Florido. *Quippe Præconis vox garrula, miniſterium eſt. Proconſulis autem tabella, ſententia eſt: quæ ſemel lectæ, neque augeri literâ vnâ, neque autem* (lego ex veſtigijs antiquis, *neque altera*) *minui poteſt. Sed vtcumque recitata eſt, ita Prouinciæ inſtrumento refertur.*

Sententia lata iudex qui ſemel iudicauit amplius non eſt.

AD EPISTOLAM LXII. *

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS ECCLESIÆ NARBONENSIS. Narbo Martius, Patria Dulciſſima, iam ſatis olim & nunc laudata, mea ope non indiget. Archiepiſcopum habet, duarum Narbonenſium Primatem, ex reſcripto Vrbani II. & aliorum Pontificum Roman. Qui potiùs eius limites coarctâſſe, quàm diduxiſſe mihi videntur. Narbonis enim.

Narbo eius aui nomẽ dedit Gallia Metropoli, Archiepiſcopum habet ab antiquo Primatem, at poſt ciuili imperij vicibra mutarient, ſubmerſis Epiſcopis, vi & deſultorie ſubditum.

Fuſa per immenſum, quondam Prouincia Regnum,
Obtinuit multos dominandi iure colonos.
Inſinuant quà ſe Sequanis Allobroges oris,
Excludunt que Italos, Alpina cacumina fines;
Quà Pyrenaicis finibus dirimuntur Iberi:
Quà rapitur præceps Rhodanus genitore Lemannos
Interiuſque premunt, Aquitanica rura Gebennæ;
Vſque in Tectoſagos, primæuo nomine Volcas,
Totum Narbo fuit, &c.

AD EPISTOLAM LXIII.

PRIORI ET CAPITVLO B. MARIÆ DE SALIS. Notat Robertus in Gallia Chriſtiana: *in Archiepiſcop. Bituricenſ. num.* 55. Circa annum 1012. inductos eſſe Canonicos in locum Monialium, in Eccleſijs S. Petri Puellarum, & B. Mariæ de Salis Bituricenſ. Et *num.* 69. Geroldum vel Geraldum, cognomẽto Vlgrini, reduxiſſe Canonicos de Salis, ad duodecim præbendas, quarum haberet collationem Archiepiſcopus. Quæ conſtitutio & reductio, hâc epiſtolâ confirmatur. Electus fuit Geraldus ille, cognomine *Vlgrini*, vel, *de Cros*, anno 1209. S. Guillelmo factus ſucceſſor. Eam igitur Canonicorum reformationem, initio Pontificatus ſui conſtituit.

Reductio præbendarum S. Mariæ de Salu Bituric.

ECCLESIÆ ALIÆ IN BITVRIÆ POSITÆ. Bituriges, alij Cubi, alij Vibiſci, apud Strabonem lib. 4. vt vulgò emendatur, cùm loco Οὐιβισκῶν, vt eſt apud Ptolomæum, legatur Ιοσκῶν. Sed illa diuerſa nomina, aliunde probantur, tum maximè, *ex Plin. lib. 4. cap. 19.* vbi nominatim. *Bituriges liberi, cognomine Vibiſci Aquitani vnde nomen Prouinciæ.* In M.S. legitur. *Cognomine, Vbiſci Aquitani.* Id eſt, *Vbi ſecundi Aquitani*, quod certo certius, nec enim Prouincia Vibiſca dicta eſt, quamuis *Auſonius, gentem Vibiſcam*, dixerit, ſed ſecunda Aquitania. Qua de re aliàs. Alij Bituriges, Κάβοι, apud Strabon. *Cubi*, apud Plinium: quorum in finibus, Auaricum, munitiſſimum oppidum, *apud Cæſar. lib. 7. de Bell. Gall.* Populus ſanè potens, & numeroſus, cuius regionem, Biturigum ciuitatem, à Cæſare dictam, docti volunt; eo modo, quo *lib. 1.* dixit, *Ciuitatem Heluetiorum in quatuor pagos eſſe diuiſam*, ipſam Heluetiorum regionem intelligens. Cæſaris verba lib. 7. ſunt hæc. *Quibus rebus confectis, Cæſar ad oppidum Auaricum, quod erat maximum munitiſſimúmque, in finibus Biturigum, atq; agri fertiliſſima regione, profectus eſt. Quòd eo oppido recepto, Ciuitatem Biturigum, ſe in poteſtatem redacturum confidebat.* Et ita ciuitatem eodem libro inferiùs explicant. *Deliberatur de Auarico in*

Bituriges vel vibiſci qui ſecũdi Aquitani.

Vel Cubi quorum caput Auaricum. Quam præter aliam ciuitatem apud Bituriges in Cæſare legunt. Alij ciuitatẽ pro regione accipiunt.

Digitized by Google

communi concilio, incendi placeret, an defendi. Procumbunt Gallis omnibus, ad pedes Bituriges; ne pulcherrimam prope totius Galliæ vrbem, quæ & ornamento ſit ciuitati, ſuis manibus ſuccendere cogerentur. Ita vt Ciuitas Biturigum, eorum regio ſit: quam Bituriam dicit Innocent. hâc epiſtol. At certè liber M.S. Biblioth. Fuxenſ. bellè exaratus, vtroque loco, ciuitatis nomen reijcit. Primo quidem habet, *quòd eo oppido recepto, Biturigum ſe in poteſtatem redacturum confidebat.* Altero verò. *Deliberabatur de Auarico in communi concilio, incendi placeret, an defendi. Procumbunt omnibus Gallis ad pedem Biuriges; ne pulcherrimam propè totius Galliæ vrbem, quæ & ornamento ſit eis omnibus, ſuis manibus ſuccendere cogerentur.* Ciuitas quidem pro populo dicta ſæpe legitur, at pro ipſa regione, rarò, vel nunquam. Ciuitas Heluetiorum apud Cæſarē, populū, & vrbē Metropolim, quæ quatuor pagis dominetur poteſt, ſignificare: & in eos pagos quibus præerat diuidi; quemadmodum præfectura in ſuos agros, vrbs quoque in ſuas regiones diuiditur. At abſolutè ciuitatem pro regione accipere, quàm durum. Heluetiorum ciuitas, & Biturigum, niſi emendamus, populus eſt. Heluetij ſcil. & Bituriges. Ita ſiquidem Latini ciuitatem acceperunt. *Cicero lib. 1. de repub.* citante Nonnio. *Eiuſmodi coniunctionem tectorum, oppidum vel vrbem appellarunt, delubris diſtinctam, ſpatiiſque communibus. Omnis ergo populus, qui eſt talis cœtus multitudinis, qualem expoſui, ciuitas eſt: omniſque ciuitas eſt conſtitutio populi.* Apuleius lib. 3. Metamorph. *Statim ciuitas omnis effuſa, mirâ denſitate nos inſequitur.* Vbi in *M. S. Fuxenſ.* legitur. *Statim ciuitas omnis in populum effuſa, mirâ, &c.* Igitur ciuitas Biturigum eſt, populus Biturix: vel ſi ciuitatem reijcis, Biturigum Cæſaris, eſt regio, quam Bituriam vocat Innocent. vt Belgium, Belgarum: Samnium, Samnitum regionem dixerunt. Ea Regio, Pagus Bituricus, à poſteris dictus, vel Bituricenſis, cuius caput ciuitas, quam, *Bituricam, Bituricas, Biturigem, Bituricam* vocarunt: licet quidam diſtinxerint, populi, & vrbis nomina; Biturigas vrbem, Bituriges eiues vocantes. Sidon. in concion. ad epiſtol. 9. lib. 7. *Priùs Biturigesnoueram, quàm Biturigas.* & in epiſtol. *Plebs Biturigis.* epiſt. 8. *Populus Biturix.* Sed certè nec ipſe Sidonius ſibi conſtitit, ijs promiſ. cuè vſus, vt & alij. Biturigenſis Pagus, apud Frodoard. in Chronic. ad ann. 924. *Et Rex illi Biturigenſem Pagum reſtituit, quem illi nuper auxilio fretus Roberti, nec dum tamen Regis vi dempſerat, cum ciuitate Biturigis.* In vita S. Genulfi cap. 9. de Stradenſi cœnobio. *Eſt autem locus idem, in penultima parte pagi Biturici.* Et cap. x. *Quæ res in ſuperioribus partibus Biturici pagi, ſeu in vicinia Biturice ciuitatis conſiſtere videntur.* Lib. 4. Miracul. S. Benedicti cap. 21. *Peſtifera lues inuaſit incolas caſtri, quod Gordonium vocatur, in Pago Biturico ſitum.* Huic Pago quondam Princeps Bituricenſis præfuit: poſtmodum is à Regibus Ducatus titulo inſignitus fuit, nunc ſub Baliuo Regio. Tractus ſanè amplus: vnde & Prouincia aliquando legitur. Guillel. Neubrigenſ. lib. 5. de reb. Anglic. cap. 18. *Iſodunum oppidum, aliáſque in Bituricenſi Prouincia, munitiones plurimas.* Niſi & ibi veram Prouinciam intelligas, vt Bituricenſis Epiſcopus, ſuffraganeis dominatur: qua de re infra, Deo auctore, cū de Primatia eius agemus.

Fortè & nomen ciuitatis nullum apud Cæſarem vt nulla ab Auarico ciuitas.

Ciuitas quidē pro populo ſumitur. At nō præciſè pro regione. Nec vti ſtimatur. Anton. & deſcri. Prouinc. nomen ciuitatis aliud ab ipſa vrbe ſignificat, aliàs enim & nulla eſt locorum diſtantia, & omnia liberantur.

Biturix eſt Pagus Bituricus.

AD EPISTOLAM LXIV.

ILLVSTRI REGI DANORVM. Vvaldemaro Kanuti fratri (non Vvaldemaro Sleuuicenſi Epiſcopo Kanuti alterius filio, qui ſe Regem dixerat, cōtra hunc Vvaldemarum) cui ſucceſſit ann. 1202. Hic ſæpius in Liuoniam progreſſus Paganos deuicerat, & Rieuallenſem vrbem Metropoli Lundenſi addixerat. Circa hæc tempora, *apud Kranz, libr. ſeptim. Vvandal. cap. 6.* multis auctus victorijs, Pruſſiam eſt adortus: eiúſque regionis incolas, ad tributa præſtanda compulit.

Valdemarus Rex Danorū limeniā Pruſſiam debellat & Paganos ſubingū Chriſti & ſuum mittit.

AD EPISTOLAM LXVII.

EBORACENSI ARCHIEPISCOPO. In Anglia, quo cum Cantuarienſis, litem de Primatia habuit. Hic Gaufridus de quo Matthæus Pariſ. in Richardo. *Rex Richardus in craſtino exaltationis ſanctæ Crucis, apud Popuuelle, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum magnatum ſuorum, fretus conſilio: Benigne conceſſit Gaufrido fratri ſuo, Archiepiſcopatum Eboracenſem.* Et infra ad annum 1190. *Eodem tempore Ioannes candidæ eaſæ, Eboracenſis Eccleſiæ ſuffraganeus, Gaufridum Eboracenſem electum, in Presbyterum ordinauit. Per idem tempus electus prædictus*

Gaufridus Eboracenſis Archiepiſcopus.

Digitized by Google

Gaufridus, à Papa Clemente confirmatur, nonis Martij, Pontificatus anno tertio. Et ad annum mill. centes. nonagens. primum. *Per idem tempus ex mandato Summi Pontificis, Bartholomæus Turonorum Archiepiscopus, Gaufridum Eboracensem electum consecrauit.*

TERCIAM DECIMAM DISPOSVISSET RECIPERE. Matthæus Paris. *Anno gratiæ* 1207. *Rex Iohannes celebrauit Natale Domini, apud Vuntoniam præsentibus magnatibus Regni. Deinde in Purificatione Beatæ Mariæ, cœpit per totam Angliam, tertiam decimam partem, ex omnibus mobilibus, & alijs rebus, tam de laicis quàm de viris Ecclesiasticis: cunctis murmurantibus, sed contradicere non audentibus. Solus Gaufridus, Archiepiscopus Eboracensis, non consentiens, sed planè contradicens; clanculò recessit ab Anglia, & in recessu suo, omnes, specialiter qui in Archiepiscopatu Eboracensi hanc rapinam facerent; & in genere, vniuersos Ecclesiæ, siue rerum Ecclesiasticarum inuasores, Anathematis sententiâ innodauit.* Et ad annum 1213. *Gaufridus Eboracensis Archiepiscopus, postquam per septennium pro libertate Ecclesiæ, & executione iustitiæ, exilium passus est. Diem clausit extremum.*

AD EPISTOLAM LXVII.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI IOANNIS IN VINEIS, &c. Suessionum ciuitas, ad Auxoniam Fluuium. Remensis Metropoleos. Ei præsidebat Aynardus, siue Aymarus de Prouino, Canonicus regularis sancti Ioannis in Vineis Suess. quod Monasterium, Ordinis Diui Augustini, Odo Castri Theodorici Dominus fundauit; anno 1076. *Apud Miræum lib. de Canonic. regularib. cap.* 40. De quo, fusè Petrus Grisius, eiusdem Monasterij Canonicus. *Lib. de Cleric. regul. sect. xiij. cap.* 1.

Calesium. Calcs. PRÆPOSITVS CASLETENSIS MORINENSIS DIOECESIS. Calesium intelligit; eorum non sequor errorem, qui Morinorum castrum, quod alij frustra, Icium portum, alij, Gesforiacum nominari volunt: Caletes antiquorum dixere. Qui certè eam oram habitarunt, quam nos Normanniâ vocamus. Καλήτων ait Strabo lib. 4. μέχρι Σηκοβολίων τῶν Σηκουανῶν πόλεως. Casletes hic scriptum, vt in fundatione Vvatanensis præposituræ apud Miræum. *In extremis Casletensium.* Et sunt qui veram scriptionem asserant.

CONFERRE PRÆBENDAS, QVASI IVRE HÆREDITARIO CONSVEVIT. Contra Can. 76. Apostolo. Et alia decreta Pontificum. Vide quæ scripsi supra ad epistolam xviij.

Abbatia S. Auberti. ABBATI S. AVBERTI CAMERACENSIS. Iacob. de Vitriaco, *Sancti Oberti Cameracensis* cap. 21. *Histor. occidental.* hæc Abbatia, priùs Ecclesia sancti Petri, vbi Monasterium Canonicorum sancti Augustini extructum, à sancto Auberto, à quo deinde nomen sumpsit. Consule *Aubert Miræum cap.* 37. *Orig. Canon regular.*

Abbatia S. Vuinoci de Bergis. ABBATEM DE BERGIS. Monasterium S. Vvinoci de Bergis, est illud cui hic Abbas præerat. Priùs quidem, Sanctus Vuinocus in villa *Vurnehoult* in Flandria, Monasterium rexit, & ibi quieuit; donec Balduinus Caluus Comes Flandriæ, in Castrum Bergas transtulit, in Ecclesiam SS. Martini & Vvinoci. Tandem constituxit S. Vvinoco Monasterium, quod adhuc Monasterium Sancti Vvinoci Bergensis dicitur. Cui Cluniacensis reformatio datur An. 1104. Diœcesis erat Morinensis, sed eâ ciuitate euersâ, Iprensis censita est.

AD EPISTOAM LXVIII.

QVÆ ad hanc epistolam spectant habes supra epistolâ 57. 58. & sequent. quas consule.

Lupus nomen hominis. ET LVPVS PROCVRATOR VESTER. Nomen viri proprium. Aduertit ad Iuonem Iuretus V. C. præstantissimum Cuiacium, adnotasse in ora Libri *Lupus peior Lupo.* Viri scil. nomen. Ita in veteri lapide Burdegalæ.

IVI. LVPVS . C
Biturix.....N
D.....E.....ANN. XXXI.
FIL. EIVS. P. C.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXX.

AVRELIANENSI EPISCOPO, ET HELEMOSIN. CISTERCIENS. ET BONÆVAL. Aurelia, quibuſdam Gennabus, olim Senonenſi, nunc Pariſienſi iure Metropolitico ſubdita. Hic Epiſcopus erat Manaſſes anno 1207. conſecratus de quo infra. ELEMOSYNVM ſeu Elemoſyna Ciſtercienſis Ordinis, Diœceſis Carnotenſis, fundat. anno 1121. BONÆVALLIS Monaſteria quatuor in Gallia recenſentur. Primum Diœceſ. Viennenſ. Secũdum Diœceſis Pictauenſis. Tertium Diœceſis Ruthenenſis. Quartum, cuius Abbati hîc reſcribitur, Carnotenſis Diœceſis, in agro Caſtrodunenſi. Ord. B. de quo vide *Ivo. Carnotenſ. epiſt. 130. 129. S. Bernard. epiſt. 309. Petr. Venerab. lib. 3. epiſt. 2. & Goffrid. Vindoc.* *Aurelia. Orleans.*

AD EPISTOLAM LXXI.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO. Electo in Curia Romana à Canonicis ibidem moram facientibus, conſenſu capituli, & auctoritate Innocentij: qui irritam dixerat duplicem ab eo factam electionem. Vide hâc de re eiuſdem epiſtolam ann. 9. Pontifica. x. Kal. mart. relatam à Camuzatio *in Antiquit. Tricaſſ.*

DILECTO FILIO. Hæc epiſtola venit in compilationem Raymundi. *Cap. 25. dilecto extr. de præb.* & in Tancredi collectionem iv. *cap. prim. eod. tit.* Quæ ex hac diſuſa, quam lucem accipiant, confer lector, & iudicio vtere.

BONÆ MEMORIÆ G. REMENSIS ARCHIEPISCOPVS. Præfuerunt Remenſi Eccleſiæ his temporibus, duo G. vnus eſt, *Guillelmus ad Albas manus*, Theobaldi magni, Campaniæ Comitis filius: apud Onufr. Cardinalis à Lucio creatus legatus in Gallia. Alter eſt, Guido ex Abbate Ciſtercienſi; qui anno 1206. Gandaui obijt. Quinam horum hic de quo noſter Innocentius, licèt non liqueat, aſſerere tamen malim, quàm dubitare, eum eſſe, *Guidonem de Parè*. Tum ob temporis rationem quæ id hac in epiſtola poſtulat; cùm eo quòd Legatus ſolùm in Teutonia, non in Senonenſi Prouincia aſſeratur. At legimus apud Ciacon. & alios, Guillelmum Legatum in Gallia: in Tentoniâ nuſquam memini, ſi vnum Bzouium exceperis. Vide *Onuph. Chronic. Belg. Sigonium*. Tandem omnes. Guidonem vero in Germania Legatum quis ſiluit? Chronic. Belgic. magn. *Anno* 1200. *Guido Abbas Ciſtercienſis, cum quibuſdam Abbatibus ſuis, Romam proficiſcitur: & non multo poſt Papa Innocentius, fecit eum Epiſcopum Cardinalem Prænæſtinum, & miſit in partes Alemaniæ Legatum.* Idem *apud Cæſarium. Miræum in Chronic. Ciſterc.* & alios. Chronic. Hirſaugienſ. *Anno* 1201. *circa feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli, ad Coloniam venit Guido Cardinalis Epiſcopus Prænæſtinus, & excommunicatum denuntiauit Philippum Regem. Mandans vniuerſis Apoſtolicâ auctoritate, quatenus Othonem in Regem ſuſciperent. Tunc Siphridus electus Moguntinus, in Archiepiſcopum ordinatus per manus ipſius Cardinalis.* Archiepiſcopum Rhemorum adhuc non fuiſſe, ex eo conſtat, quòd Guillelmus anno 1202. obijſſe dicatur. Ipſe vero Guido Archiepiſcopus Remenſis Electus, in Alemannia aliquantum temporis ſubſtitit, niſi velis eò creatum redijſſe. Nam Chronic. Hirſaug. Guidonem Rhemenſem Archiepiſcopum, Prænestinum Cardinalem, in Germaniâ Legatũ, ait, *Anno* 1203. in feſto S. Bartholomæi, apud Marsburg, Othonem in Regem ſolemniter conſecraſſe. Tandem hic Guido ſemper in Germania Legatus legitur, numquam in Gallia: Guillelmus contra. Guidonis meminit Innocent. *cap. dilectus* 19. *ext. de præb.* Ex quibus omnibus dele vnâ fideliâ omnem numerum *xv. Bzouij anno* 1206. vbi duplicem errorem Religioſus ille vir (ſaluâ ipſius pietatis pace dictum ſit) nobis obtrudit. Primò quòd anno Pontificatus ſui octauo, Innocentium ſcribentem inducat Guillelmo, qui anno 1202. obierat. Secundò quòd ea quę à Guidone, ex ſupra dictis acta ſunt, Guillelmo tribuat. *Hic Epiſcopus Guido fuiſſe probatur.* *Eius inſignia in Alemãnia geſta aſſeruntur.* *Contrà quàm Bzouius Guillelmo iam defuncto adſtruat.*

BONÆ MEMORIÆ PRÆDECESSORIS TVI. Garnerij ſcilicet, qui in expeditione Conſtantinopolitana, electioni Franci Imperatoris interfuit, & ſuffragium tulit: *apud Camuzat.*

QVÆ NON NISI CANONICO CONSVEVERAT ASSIGNARI. Sunt domus clauſtrales, quæ alijs quàm Eccleſiæ beneficiarijs, dari non poſſunt. Quod ex eo venit antiquo vſu vitæ communis Canonicorum, qui eodem in clauſtro, ſub eodem tecto viuebant. Eiuſmodi noſtra Metropolitana Eccleſia Narbonenſis habet: quæ & antiquum clauſtralium no- *Domus clauſtrales vſibus Canonicor.*

Digitized by Google

men retinent. Eæ porrò Trecenſis Eccleſiæ domus, quæ Canonicorum vocantur, plena gaudent libertate, *ex Hugonis Trecenſis Comitis reſcripto, anno* 1104. apud Camuzat. *Dedigitur, ait, Eccleſiæ Trecenſi B. Petri & S. Saluatoris, libertatem domorum Canonicorum; videlicet, vt nemo præſumat eas deinceps violare, &c.* Cui præfixit titulum Camuzat. *de libertate clauſtri Canonicorum.*

ARGVMENTVM AD HOC CVIVSDAM EPISTOLÆ DECRETALIS INDVCENS. Relata fuerat à Petro Subdiacono hæc Decretalis, in tertia collect. *tit. de præbend. cap. dilectus 6.* & ideò poterant ea vti in iudicio, vt reſcripſit Innocent. Magiſtris & Scholaribus Bononiæ ſtudentibus, in principio tertiæ collectionis, cui vice præfationis præfigitur in hunc modum ex M.S.

Innocentius III. Magiſtris & ſcholaribus Bononiæ commorantibus, ſalutem. Deuotioni veſtræ inſinuatione præſentium innotcſcat: Decretales epiſtolas à dilecto filio noſtro P. Subdiacono, & Notario noſtro compilatas, & ſub competentibus titulis collocatas, in noſtris vſq; ad 12. *annum contineri Regiſtris, quas ad cautelam, ſub Bulla noſtra vobis duximus tranſmittendas, vt eiſdem abſque quolibet dubitationis ſcrupulo vti poſſitis, cùm opus fuerit tam in iudicijs, quàm in ſcholis.* Quî verò tum hęc tertia compilatio, cùm quarta & aliæ editæ fuerint, vt doctis hac in re cæcutientibus appareat, liceat ſubiungere Tancredi præfationem ad compilationem tertiam, quæ ex fide M. S. ſic habet.

Hiſtoria omnium antiquarum collectionum nunc primùm clarè in lucem editur.

Poſt compilationem Decretorum, factam à Gratiano multæ à Romana Curia, Decretales epiſtolæ emanauerunt. Quas magiſter Bernardus tunc præpoſitus, poſtmodum Epiſcopus Papienſis, ad ſtudentium vtilitatem ſub competentibus titulis compilauit: quædam antiqua iura interſerendo; & vocatur compilatio prima. Poſt illarum compilationem, quædam aliæ Decretales, à diuerſis Apoſtolicis emanauerunt: quas Magiſter Gilbertus, ad inſtar primæ compilationis, ſub titulis collocauit. Poſt illum, Magiſter Alanus ſuam ſimiliter compilationem effecit. Tandem Magiſter Bernardus Compoſtellanus Archidiaconus, in Romana Curia moram faciens aliquantam, de Regiſtris Domini Papæ Innocentij III. vnam fecit Decretalium compilationem; quam Bononiæ ſtudentes Romanam compilationem aliquando vocauerunt. Verùm quia in ipſa compilatione, quædam reperiebantur Decretales quas Romana Curia refutarat: ſicut hodie quædam ſunt quas Curia ipſa non recipit. Idcircò felicis recordationis, Dominus Innocentius Papa III. ſuas Decretales, vſque ad annum duodecimum editas; per Magiſtrum Petrum Beneuentanum Notarium ſuum, in præſenti opere compilatas Bononiæ ſtudentibus deſtinauit. Poſt illarum receptionem, Magiſter Galenſis Decretales omnium Apoſtolicorum, qui præceſſerunt Innocentium, de ruinis compilationis Gilberti, & Alani extrahens, quamdam compilationem ordinauit: quæ hodie mediæ ſiue ſecundæ Decretales dicuntur. Super quarum expoſitionibus, plures Doctores Bononiæ, Gloſſas plurimas, varias, & diuerſas poſuerunt, & apparatus plures ſuper eis fecerunt, atque ſcripſerunt. Et quia de dictis apparatibus opiniones ſtudentium erant diuerſæ, ſententiæque confuſæ. Idcirco Ego Tancredus Bononienſis Canonicus Sancti Petri, qualiſcumque decretorum Magiſter: ad multam inſtantiam ſociorum meorum, meliora & vtiliora de dictis apparatibus colligens, ex ingenio meo quædam interſerendo, ſicut ex ſignis gloſſularũ ſingularũ demonſtratur, primas & ſecundas Decretales, prout meliùs potui gloſſulaui. Sed ſuper præſenti tertia compilatione, non apparatum feci: ſed audiendo atque legendo, quædam in libro notaui, quæ ſcholares quidem, abſque conſcientia mea, de libro meo extraxerunt, & pro apparatu tertiarum, illum mihi intitulauerunt. Nunc autem docendi officio ad multorum inſtantiam reaſſumpto, præſentem tertiam compilationem, cum diligentia, Domino fauente, gloſſabo, & conſtitutiones Concilij

Digitized by Google

lij proxime celebrati, & iura à Domino Innocentio Papa III. poſt duodecimum annum edita tam in apparatibus à me factis, quàm in hoc quem indicare diſpono diligentiſſimè collocabo.

. Hæc ex ſcripſi, Lector, fortè quàm par erat fuſiùs: ſed parce bono animo, qui illuſtre hoc noſtri iuris monimentum, latitare non eſt paſſus. Erunt quibus, in multis operam perdidiſſe videar; ſed ſemper ita perditam velim. Faxit Deus. Ex his enim habeo, Gloſſas quas quartæ compilationi adiunxit *vir Doctiſſimus Anton. Auguſtin.* & Ioanni Teutonico aſſeruit; ipſiuſmet eſſe Tancredi, qui eam collegit. In hanc rem clara ſunt Tancredi verba; vt his ne vel pluſculum addi debeat. Quod autem in his quartæ compilat. Gloſſis, legitur in fine ſingularum Gloſſarum nomen Ioannis. Id ex eo venit, quòd perfectâ & gloſſatâ à Tancredo compilatione, manum adhibuit Ioannes, vel ante, quod non liquet. Et vel hic alius à Ioanne Teutonico, fortè Ioannes Galenſis, vel alius. Cùm enim ſolùm Io. ſcribatur, locus datur diuinationi. Quiſquis is eſt Io. certum eſt eum non ſolùm quartam compilationem ſuis gloſſis notaſſe, ſed etiam tertiam. Nam vbique in fine quarumdam gloſſarum legitur Io. mos is erat, vt Doctores primam ſui nominis literam, gloſſis ſuis appingerent; vt cùm multæ in vnam eandemque rem comportarentur, cuiuſque opera eſſet cognita. Ideo in quarta compilat. modò legas Io. id eſt, Ioannes: modò. T. id eſt, Tancredus. Huius rei inſigne teſtimonium lego apud Tancredum in calce notarum tertiæ compilat. Quod bona cum tua venia exſcribo. Neque enim his in rebus, te vel minimo defraudabo. Scribit igitur viee epilogi.

Gloſſa 4. collect. Tancredo, & Ioanni aſſeruntur.

Si aliorum honoribus inuidus extitiſſem, vel ex alieno labore, gloſſatoris laudem mihi acquirere voluiſſem; alienas gloſſas mihi præſumpſiſſem adſcribere: aut de loco ad locum, ſicut quidam fecerunt, inutiliter tranſmutare. Sed nolens facere alijs, quod mihi facere deteſtarer. Hic primas, & ſecundas, & tertias decretales, de ſcriptis meis & alienis gloſſaui. Quod alienum erat, mihi non apparaui; & quod vnius fuerat alteri non adſcripſi. Gloſſas vero quaſlibet proprijs authoribus aſſignaui. Vnde contigit quod ſi duas, vel tres gloſſas coniunxi: tot Magiſtrorum ſigna, & tot diuiſiones in gloſa feci. Et ſi de duarum ſententia, vnam gloſſam expoſui, duorum magiſtrorum ſigna, in fine gloſulæ deſignaui. Ita quòd niſi vitio ſcriptorum contingat: dictum vnius, à dicto alterius diſcernitur manifeſtè. T. Explicit ſumma tertiarum decretalium, de apparatu magiſtri Tancred. Deo gratias.

Episcopo et Canonicis Lingonensibvs. Ex hac epiſtola, vel maximè patet, legendum in cap. *dilectus* 19. ext. de præbend. *T. Canonicus Lingonenſis* non vt malè legitur. *Linconienſis*. Ea enim eſt decretalis epiſtola quæ coram Papa hic allegatur. Lingonenſis eſt in Gallia Prouinciæ primæ Lugdunenſis. *Lingonum, Langres, Ducatus & Parrs.* Lincolnienſis, in Anglia Prouinciæ Cantuarienſis.

Sicvt de Avgvstino in Canone. Hæc quæ ſequuntur demonſtrant, deſignari Paulini epiſtolam ad Romanian. inter Auguſtini epiſtol. quæ cùm fuerit à Gratiano in Decretum illata *cauſ. 7. q. prim. Can. non autem* 12. Iure Canonis deinde cenſita eſt. De Auguſtino verba ſunt. *Nouo more promectus, ita conſecratus eſt, vt non ſuccederet in Cathedra Epiſcopo, ſed accederet. Nã incolumi Valerio Hipponẽſis Eccleſiæ Epiſcopo, Coepiſcopus Auguſtinus eſt.*

Non solvmmodo Tvronensi, sed etiam Lateranensi Concilio. Turonenſe ſub Alexandro III. Can. 4. *Et c. maioribus ext. de præb.* de quo ſupra. Lateranenſe ſub eodem cap. 8. quod partim habetur. *cap. nulla ex. de conceſſ. præbend.*

AD EPISTOLAM LXXII.

Episcopo et I. Archid. et M. N. Dedvaco Cathalavnensis. Catálaunum vulgò, *Chaalons* ad Matronam fluuium. Remenſis Prouinciæ. Cuius campi Cathalaunenſes Attilæ clade Nobiles: (ſi modò id liceat, per noſtros, qui populares campos, montes, fluuios huiuſce pugnæ teſtes adducunt.) Eius ciuitatis, quæ Parium honore gaudet, Giraldus erat Epiſcopus, cui ſcribit noſter Innocentius *cap. ex parte xiij. ext. de priuileg.*

Catalaunum. Chaalons.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXXIV.

ILLVSTRI REGE PORTVGALENSI. Sanctio de quo infra. Epiſtola 75. & ſeqq.

COMPOSITIO INTER EOS. Quæ refertur epiſtolâ proxime ſequenti.

ILLICITIS NATI SVI NVPTIIS. Sanctius Rex Portugalliæ II. Alphonſi Primi filius, ex Dulce filiâ Raymundi Comitis Barcinonæ, ſuſcepit Adelphonſum ſucceſſorem qui Vrracam viduam Regis Caſtellæ Adelphonſi, duxit vxorem. Secundum, Ferdinandum, cui Ioanna Flandriæ Comitiſſa vxor data; anno 1211. *Apud Roderic. Toletan. lib. ſeptim. cap. quint.* quorum aliæ nuptiæ non recenſentur, nec hæ creduntur illicitæ. Filias quidem habuit inceſtuoſis deturpatas connubijs; an has nuptias intelligit Innocentius? Tarafia nupſit Leonis & Galliciæ Regi Adelphonſo. Idque connubium Romani Pontificis auctoritate irritum & diremptum: quia erant in ſecundo gradu conſanguinei *ait Roderic. Tolet. lib. 7. cap. 24.* alia fuit Mafalda quæ puero Henrico Caſtellæ Regi data *quia ſe conſanguinitatis linea attingebant, de mandato Innocentij Papæ fuit contubernium ſeparatum.* ait Roderic. Toletan. *lib. nono cap. ſecund.* At hæc ſcribente Innocentio, nondum actum hoc connubium, quod demum poſt mortem Adelphonſi peractum eſt.

Sanctij Regis Portugallia liberi.

TRASEVNTI PER CIVITATEM PROCESSIONEM FACERE DENEGAVIT. Simile quid legitur apud Fulbertum Carnotenſem Epiſtol. 21. de Comite Theobaldo intruſi Megenardi Abbatis Patrono. ait. *die primâ Comes Theobaldus redit, ſe in Monaſterium recipi cum proceſſione præmandat. Monachi reſpondent ſe libenter hoc agere, ſi præſumptorem illum non adduxerit ſecũ.* Reges cum ſolemni proceſſione in vrbes ingreſſos multa teſtantur antiquitatis monumenta.

Reges cum proceſſione in ciuitatib. admiſſi.

PRÆPATVS AVTEM PORTARIVS. Portarius nomen dignitatis & magiſtratus, aliàs Oſtiarium ſignificat: quo in ſenſu poſteriores vſi ſunt. Inde à porta ſiue Ianua Ottomannorum milites Ianizzarij ſiue portarij dicti ſunt ἀπὸ θύρας βασιλικῆς apud Leonic. Chalcondyl. lib. prim. de reb. Turc. Occurrit id nomen in Chronic. Conſtantinop. vt rectè notauit Meurſ. pro ſtipatoribus & militibus ὡς λέγουσι πόρτας.

Portarium porta militis Turcarum.

PROHIBENTES IN LOCIS AD QVÆ IPSE DEVENERIT EO PRÆSENTE DIVINA OFFICIA, &c. Vvilem. Malmesburenſ. lib. quint. in Henrico Primo agens de Philippo I. à Papa excommunicato. *Quocirca fuiſſe ab Apoſtolico excommunicatum, cum in illa villâ qua manſitabat, nihil diuini ſeruitij fieret. Sed diſcedente eo tinnitus ſignorum vndique concreparent, inſulſam fatuitatem cachinnis exprimebat. Audis, inquiens, bella, quomodo nos effugant?* nec enim excommunicato præſente ſacra agi poſſunt. Ideóque aſſeruerim tunc temporis excommunicatum ſolum Regem, non Regnum interdictum. Cùm enim hoc latum eſt, nec præſente nec abſente eo cuius cauſâ Eccleſiaſtica miniſteria interdicuntur, peragi poſſunt. Se de his nos infra.

Excommunicati arcetur ab Eccleſijs, & ijs abſentib. celebratur, at dum interdictum latum eſt, nihil ſacri agitur.

AD EPISTOLAM LXXVI.

DVRANDO DE OSCA ET VVILLELMO, &c. Hos quorum cauſa & hâc epiſtolâ & ſequenti agitur, à Vvaldenſibus hæreticis ad Eccleſiã reuerſis alios nõ fuiſſe neminem refragari exiſtimo. Hi vt veram fidem agnouerunt, relicto *pauperum de Lugduno*, ambitioſo titulo, nomen *pauperum Catholicorum* aſſumpſerunt vt dicam infra libro ſequenti. Præcipui huius ſectæ magiſtri Eccleſiaſticæ vnitati reiuncti memorantur, vt epiſtolâ ſequenti; vbi à patrijs & vrbibus cognomines ſunt. Hæc ex ipſa epiſtolâ per ſe clara ſunt. At libet apponere eorũ conuerſionis inſigne monimentũ ex Guillelmo de Podio Laurentij quod ὁ ἐκ ἀγίων V.C. Catellus edidit ad calcem Hiſtoriæ Comitũ Toloſæ. Is in Chronico c. 8. *Fuit & altera diſputatio apud Apamiam in quâ ſoror Bernardi Rogerij Comitis Fuxenſis palam hæreticos tuebatur. Cui frater Stephanus de minia: Ite domina, inquit, filate colum veſtram non intereſt veſtra loqui, in huiuſmodi contentione. Fuitque ibi diſputatum contra Vvaldenſes ſub Magiſtro Arnaldo de Camprano tunc Clerico ſæculari arbitro à partibus electo. Qui cum eius iudicio ſuccubuiſſet. Ex eis ad cor aliqui redeuntes ad Sedem Apoſtolicam adierunt & pœnitentiam habuerunt, datâ ſibi licentiâ*

Vvaldenſes ad Eccleſiam reuerſi hi de quibus ſæpè hac in epiſtola cognominantur à ſuis patrijs, vt & hodie inter Franciſcanos obſeruatur.

ed by Google

viuendi regulariter vt audiui. In quibus DVRANDVS DE OSCA FVIT PRIOR *& compoſuit contra Hæreticos quædam ſcripta. Et tunc in quâdam quidem parte Cataloniæ annis pluribus ſic vixerunt ſed paulatim poſtea defecerunt.* Habes ex his Durandum de Oſca Priorem ſeu Præpoſitum, *vt hic ait Innocentius*, fuiſſe Vvaldenſium ad Eccleſiam conuerſorum.

AD EPISTOLAM LXXVII.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS TARRACONENSIS ECCLESIÆ. Malè Terraconenſis ſcribitur. Terraconia eſt Epiſcopatus ſub Sede Scythopolitanâ, *apud Vvillem. Tyrium.* Tarracon verò *Ptolem. Strab. & alijs*, vrbs in Hiſpania, quæ ab ea Tarraconenſis, vel citerior dicitur. Nunc Arragoniæ Regni ciuitas, cuius Archiepiſcopus à temporibus, vt referunt, Magni Caroli octo Epiſcopis præeſt. Scilicet: Barcinonenſi, Vicenſi, Gerundenſi, Vrgellitano, Dertoſano, Elnenſi, Rothenſi nunc Ilerdenſi, & Minoreſſano apud *Marin. Sicul. de reb. Hiſpan. lib. 9.* Cæteri Arragoniæ Epiſcopatus parent Cæſarauguſtano à Ioanne 21. honorato. *Terraconia & Tarracon differunt.*

SIMPLICIBVS VERBIS AFFIRMAMVS PATREM ET FILIVM, &c. ſimilis affertur profeſſio fidei, quam emittunt ordinandi Epiſcopi, à Gratiano *Can. qui Epiſcopus diſt. 23. ex Concil. Carthaginenſ. 4. cap. 1.* & habetur in ordine Romano. *apud Burchard. Iuo. & alios.* Eius initium huic omnino ſimile ſic habet. *Fidei documenta verbis ſimplicibus aſſerat, id eſt, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum Deum eſſe confirmans, totámque Trinitatis deitatem, coeſſentialem.* Et reliqua quæ conferre potes.

CORDE CREDIMVS ET ORE CONFITEMVR VNAM ECCLESIAM NON HÆRETICORVM, &c. Multi multa ſcripſerunt de Vvaldenſibus, quos conſule. Quæ licèt his epiſtolis non modicam lucem afferant. Attamen bone Deus, id eſt aliorum ſcripta compilare, & tuam meámque operam abuti. Quia verò non exiſtimo, hoc quod profero antiquum hac de hæreſi argumentum, in lucem editum: non grauabor id deſcribere. Guido Elnenſis Epiſcopus (ex fratre Carmelitâ vt ipſe teſtatur in prologo. Quíque ſæpè citatur ab eius æui & poſterioris ſcriptoribus) in eo præſtanti opere quod aduerſus omnes hæreſes edidit. Habetur is liber M. S. in Bibliothecâ Fuxenſ. (noſtri altricem non reticebo.) Sub finẽ igitur operis contra errores Valdenſium ſeu pauperum de Lugduno hæc ſcribit.

Origo & errores Valdenſium.

Secta Valdenſium incepit circa annum Domini milleſ. centeſ. ſeptageſ. fuit enim quidam ciuis Lugdunenſis, nomine Valdenſius, ſeu Valdenſis, qui diues exiſtens diuitias reliquit, vt pauper fieret, & Chriſtum ſequeretur; & Euangelicam perfectionem ſeruaret. Sed errore prauæ intelligentiæ ſcripturarum abductus, à veritate deuians, cum ſuis ſequacibus ab vnitate, & obedientiâ Eccleſiæ alienati per ſchiſma in hæreſim ſunt prolapſi. Qui vt dicit Apoſtolus 2. timoth. 4. diſcedunt à fide attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendacium, cauterizatam habentium conſcientiam, prohibentium nubere. Ex his ſunt qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, qui dicuntur varijs deſiderijs ſemper diſcentes, & numquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Hi homines corrupti mente, reprobi circa fidem & vltrà non proficient niſi in peius mali homines errantes & in errorem immittentes 2. Timoth. 4. horum quippe error velut cancer ſerpit per quem ſub pallio vitæ & paupertatis Apoſtolorum, ac perfectionis Euangelicæ, in mentes quam plurimorum ipſe ſator Zizaniæ diabolus, venenum contra fidei veritatem diffudit, & in ſchiſma ac hæreſim Valdenſes eos, dictos pauperes de Lugduno traxit ſathanas diobolus ipſe. Qui ſanam doctrinam non ſuſtinentes, ad ſua deſideria coaceruant ſibi magiſtros prurientes auribus: & à veritate auditum auertunt & ad fabulas conuertuntur. Quos docet Apoſtolus deuitandos Hos enim Dominus Ioannes de Bellis manibus Lugdunenſis Archiepiſcopus, repertis illorum erroribus & præſumptuoſâ ac

Digitized by Google

fatuâ prædicatione contra fidem; monuit vt à talibus desisterent; quos nolentes obedire, sicut debuit excommunicauit. Et excommunicationem parui pendentes de terra & eius terminis sunt propulsi. Quorum doctrina tanquam hæretica fuit in Concilio generali Romæ & eorum secta condemnata. Et merito condemnari debuit secta Valdensium, cum suis erroribus: qui in pluribus errant contra fidem & bonos mores. Primo enim dicunt & tenent ac docent, quòd ipsi non subsunt Romano Pontifici, nec Prælatis alijs Ecclesiæ Romanæ, nec tenentur eis obedire, nec propter eorum mandatum, suam dimittere sectam debent nec abiurare. In quo errant, &c. Hîc rationes affert & patrum testimonia contra Valdenses, quæ ne tædio prolixitas esset ommitto, summatim tantum & per capitula errores eorum scribo ex verbis Guidonis. Sequitur. *Secundo dicunt & tenent Valdenses & docent. Quod omne iuramentum indistinctè est illicitum pro eo quòd saluator ait Matth. quint. Ego autem dico vobis non iurare omnino, &c. In quo peccant, &c. Miranda quoque est fatuitas ac insania Valdensium; dicunt enim simpliciter & indistinctè iuramentum esse illicitum & Euangelico præcepto prohibitum, quo dicitur non iurare omnino. Et tamen dicunt se posse dispensare quòd illi de secta suâ possunt iurare, ad euadendam mortem propriam seu aliorum: & etiam ne alios suos complices prodat, aut secreta suæ sectæ non reuelet. Quia inquiunt peccatum in Spiritum sanctum irremißibile prodere seu reuelare aliquid de secta suâ. Tertiò errantes tenent & docent, omne iudicium à Deo esse prohibitum, & peccatum; ac contra præceptum esse quod aliquis iudex, quodcumque ex quacumque causa iudicet aliquem, ad quamcumque pœnam, siue supplicium corporis, siue ad pœnam sanguinis siue mortis. Quod saluator ait, Nolite iudicare, & præcepit non occides. Quartò errant Valdenses, tenentes & docentes quòd Summorum Pontificum Canones, Decretales constitutiones, seu Decreta patrum, non valent nec ligant. Quæ omnia isti hæretici spernunt & contemnunt & Ecclesiæ statuta. Quintò errant circa Sacramentum pœnitentiæ, dicunt enim quòd auctoritatem absoluendi & confessiones audiendi, habent à nullo nisi à solo Deo: quam habent non Sacerdotes & puri laici de secta eorum, qui possunt volentes eis confiteri audire, & absoluere de omni peccato. Et sic laici & non Sacerdotes confessiones audiunt & confessos absoluunt. VI. errant isti qui indulgentias datas per prælatos Ecclesiæ contemnunt ac irrident & dicunt eas penitus non valere. VII. errant obtusi Valdenses. Asserunt enim quod Sacerdos existens in peccato non potest ex pane corpus Christi, nec ex vino sanguinem eius conficere. Et reputant omnes qui non sunt de sectâ suâ peccatores. Et sic soli Sacerdotes de sectâ suâ possunt conficere, & non alij. Et quia omnis iustus est Sacerdos: & id eo iusti de sectâ suâ possunt consecrare Corpus & Sanguinem Domini. VIII. errant asserentes quòd omnis homo sectæ eorum iustus quamuis laicus non Sacerdos fuerit, potest consecrare Corpus & Sanguinem Christi, Sacramentum Eucharistiæ. IX. errant quia in ritu suæ consecrationis duo obseruant. Primum est quòd solùm semel in anno, scilicet in cœnâ Domini Missam celebrant, & panem & vinum consecrant, contra ritum Ecclesiæ Catholicæ. Secundum, quòd absque forma verborum Christi, quæ ipse obseruauit in conficiendo hoc Sacramentum, Matth. 26. Luc. 22. dicunt se conficere dicendo septies Pater noster, & benedicendo panem & vinum quod est hæreticum. X. errant quòd negant post hanc vitam esse purgatorium animarum. Et asserunt quòd eleemosynæ, orationes, Missarum celebrationes, & alia pietatis suffragia, quæ fiunt à fidelibus, pro defunctis non*

Digitized by Google

proſunt eis. XI. Errant quod damnant omnem ſtatum in ſe & ſuis membris Eccleſiæ Romanæ; Mentiuntúrque dicentes Eccleſiam Romanam non ſeruare Euangelicam ueritatem, nec conſilium paupertatis. Quòd nullibi Euangelica ueritas aut ſequela Chriſti eſt niſi in Eccleſia Romanâ & Catholicâ, &c. XII. Errant mentiendo dicentes Eccleſiam Romanam domum mendacij. XIII. Se inaniter gloriando extollunt & ſucceſſores Apoſtolorum quorum perfectionem & uitam ſoli ut dicunt & ſeruant ac paupertatem. XIV. Dicunt tres ordines in Eccleſiâ eſſe uidelicet Diaconatum, Presbyteratum & Epiſcopatum, quos aſſerunt ab eis dependere, non autem à Deo nec à Romanâ Eccleſiâ. XV. Dicunt nulla eſſe uera miracula in Eccleſiâ. XVI. Errant dicentes, quòd ſancti in cælo non audiunt nec attendunt orationes noſtras: nec pro nobis orant. Ideo non ſunt ſanctorũ ſuffragia implorãda, ut dicũt. XVII. Errant dicentes, quòd feſta ſanctorũ non ſunt celebranda: unde in diebus feſtiuis ſanctorum, manibus operantur. XVIII. Errant. Concedunt enim quòd urente carnis libidine, omnis carnalis inter eos, tam uiros, quám mulieres, commixtio eſt licita. XIX. Errant: quia dicunt quòd perfecti non debent manibus laborare. XX. Errant. Quòd non reputant aliquid, immo contemnunt ſalutationem Angeli, ſcilicet, Aue Maria. XXI. Errant quòd contemnunt ſymbolum, ſcilicet Credo in Deum. In quo infideles ſe probant, qui doctrinam fidei per Apoſtolos traditam contemnunt. XXII. Errant dicentes, quòd comedere carnes in quadrageſima & diebus ieiunialibus non eſt peccatum: cùm eas comedere non prohibuerit Chriſtus. XXIII. Errant dicentes, quòd Sacerdotes peccatis ſordidi, & immundi, ac peccatorum uinculis ligati, non poſſunt alios mundare, nec à peccatis abſoluere. XXIV. Dicunt enim quòd paruuli ſaluantur ſine baptiſmo. XXV. Errant, quòd negant uerum Sacramentum confirmationis. XXVI. Errant, quòd negant uerum corpus, & uerum ſanguinem Chriſti, eſſe ſub ſacramento altaris. XXVII. Quòd negant extremam unctionem eſſe uerum Sacramentum, & dicunt quòd eſt maledictionis non benedictionis.

Hæc licet ultra modum prolixa, quia tamen huic noſtræ Epiſtolæ maximè congruunt eámque explicant, prætermittere qui potui? ea modo confer cum epiſtola, & aut nimium mihi placeo, aut tibi hanc diſcurſionem, non diſplicere autumo.

AD EPISTOLAM LXXVIII.

SANCTÆ CATHERINÆ VVATERFORDENSIS. Vvaterfordium ſiue Vvaſtrafordium ciuitas, Caſſelenſis Archiepiſciopi, in Hibernia, Prouincia Momonia, ſuffraganea.

INSTITVTIONEM FRATRVM DOMVS S. VICTORIS PARISIENSIS. Monaſterium Sancti Victoris, Pariſijs fundatum, *anno* 1113. à Ludouico Craſſo. Cuius deinde congregatio nobilis regulam S. Auguſtini in diuerſas Prouincias effudit. Hîc Eccleſia ſanctæ Catherinæ Vvatefordenſis eius congregationis eſſe narratur. Vide quæ Iacob. à Vitriac de Canonicis regularibus ſancti Victoris ſcripſit *cap.* 24. *Hiſtor. Occidental.*

Vvaterfordiã infra ep. 94.

S. Victoris congregatio.

AD GRANGIAM CONSTRVENDAM. Nobis Narbon. *grange* prædium ſiue ædificium ruſticum, manſus, villa. Alijs *granea* lex Alamann. tit. 81. §. 2. *Domum infra curtem incenderit, aut ſcuriam, aut graneam, uel cellaria.* Aliquando *granica.* Sed fortè ibi pro horreo vel cella, in quæ inferuntur grana; à grano, granea.

Granica. Grange.

DVO CVRTILAGIA. Curtilagium à curte: quid ſit *curtis* vel *cortis* omnes ſciunt, inde *curtilagium* fortè id nobis *courtal*; aliàs *curtilia* vt infra.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXXX.

A Beati S. Martini Troarnensis. Diœceſis Baiocenſis, ad Ornam fluuium, eius Abbati reſcribit Anſelmus *lib. 3. epiſtol. 151.*

Cvm mariscis, boscis, terrariis, piscariis, pasvagiis, vineis, pascvis, &c. Hæc fere ſemper iunguntur in ſimilibus inſtrumentis. Arnulf. Imp. apud Miræum cap. 24. Codic. donat. pia. *Iure legitimèque pertinere videtur, cum curtilibus, & adificijs, mancipijs, campis, agris, paſcuis, pratis ſiluis, aquis, aquarúmque decurſibus, molnis, piſcationibus, vijs, & inuijs, acceſſibus, & regreſſibus, quæſitis, & inquæſitis, cultis & inculis, & cum vniuerſis appendentijs & adiacentijs.*

AD EPISTOLAM LXXXI.

Henricus Gneznenſis Poloniæ primas.

Gneznensis. Archiepiscopvs. Gneznenſis, Poloniæ totius primas, tunc erat Henricus apud Matthiam de Michouia *lib. 3. cap. 33.* & Martin. Cromer. *In Miczislao sene.* Zadiſlao Archiepiſcopo defuncto, Micziſlai contentione, nō liberis ſuffragijs, ſucceſſiſſe dicitur. Theodorici Ducis Bernenſis ex Eudoxia Polona filius. Hic ab omni laica poteſtate Clericos, & eorum Miniſtros exemit, conſtitutione à Romano Pontifice rata habita. A quo Archiepiſcopus Gneznenſis, perpetuæ Legationis munus obtinuit. Obijt *anno* 1219. cum decem & nouem annis Eccleſiæ præfuiſſet, cui Vincentius ſucceſſit.

Henricus Dux Sileſiæ à Criuonſti conſtitutione ius ſuum repetit ad Principatum Poloniæ vindicandi.

Dvx Silesiæ. Henricus Barbatus, Boleſlai proceri Ducis Sileſiæ, filius: qua ratione, ſummum Poloniæ Imperium iure ſibi vindicare videbatur. Quæ licèt certè confuſa ob indigeſtam ſcriptorum molem: quia tamen huius epiſtolæ argumentum præbent, ex Polonis ſic explico.

Boleſlaus qui Criuouſtus dictus, omnem ditionem Polonicam ſupremo ſuo arbitrio filijs diuiſit, natúque maximum deinceps ſupremum Poloniæ Principatum obtinere voluit. Vvladiſlao natu maiori cum Principatu Cracouuienſi, Siradienſis, & Leucienſis tractus, & Sileſia obtigere. Boleſlao qui Criſpus appellatus eſt; Maſouia, Cuiauia, Culmenſis & Dobrinienſis tractus. Micziſlao Gneznenſis, Poſnanienſis, Calicienſis & Pomerania. Henrico, Sandomirienſis atque Lublinenſis: cui ſinè liberis defuncto Cazimirus natu omnium minor, paternæ hæreditatis exors, volentibus fratribus in ſolidum ſucceſſit. Ea diuiſio inuitis licèt, & reluctantibus minoribus, Boleſlao patre *anno* 1139. defuncto obtinuit. Et Vvladiſlaus Principem egit, donec Chriſtinæ vxoris ſuaſu, totam ſolidámque Monarchiam ambiens, à fratribus fugatus eſt: & Principatus ad Boleſlaum eo decedente factum natu maiorem delatus eſt. Tandem *anno* 1158. Friderico Imp. inſtante, pax inita, & Vvladiſlao ſola Sileſia reſtituta, ea conditione, vt reliquis omnibus, tum Principatu ſe abſtineat. Illi vitâ functo, ſucceſſere filij: Boleſlaus, Micziſlaus, & Conradus. Quibus paternæ ditiones à patruis diuiſæ ſunt, Boleſlao Sileſia obtigit. Iuris ſui tamen hi memores, in patruos inſtaurant prælium. Patrem non iure excidiſſe Principatu, nec quocumque ſuo facinore, filijs ſuis præiudicium tuliſſe. Contra, Boleſlaus; iuſte ejecto Vvladiſlao, Cracouienſem ditionem qua ille ſpoliatus erat, ſummo Principatui iunctam. Res vltrò progreſſa non eſt. At Boleſlaus anno 1173. moriens infantem Leſcum reliquit, eique tutorem Cazimirum fratrem dedit. Micziſlaus in fratris Principatum accitur, ſed ſuâ tyrannide exoſus ejicitur. Cazimirus ſubſtituitur. Quo vitam functo *anno* 1194. Leſco albo, & Conradō Leſcus ſuccedit. Id ægrè ferens Micziſlaus, principatum denuo prælijs tentat. Et tandem *anno* 1200. dolo occupauit, vi ejicitur: Leſcus vocatur, & dolo expellitur. Ita Micziſlaus Princeps obijt *anno* 1202. relictis liberis, Vvladiſlao, qui Laſconogus; Ottone, & Vvladiſlao, qui Pluuatks, id eſt, Sputator. Recuſat Principatum Leſcus ſub conditione oblatum. Vvladiſlaus Laſconogus eligitur: qui *anno* 1206. cedit, Leſco à Cracouienſi conuentu reuocato. Hic ex Ruſſorum Proceris filia, Boleſlaum Pudicum ſuſcepit. Boleſlao Sileſiæ Duci, Alto dicto, Vvladiſlai Senioris filio, de quo ſupra, ſucceſſerat filius Henricus Barbatus. Huic poſt pugnam contra Pruſſos *anni* 1222. Notat *Martin. Cromer.* Marcum Palatinum ægrè ferentem notam Gryphijs inuſtam perſuaſiſſe, *Vt ad principatum, iure optimo ad ſe pertinentem, quippe qui natu maximus tunc eſſet in familiâ Criuouſti Boleſlai Monarchæ, ſibi vindicandam, aſpiraret.* Eam ob cauſam

Digitized by Google

turbæ cientur ſed pax inita; quâ Henricus iure ſuo ſe abdicat: licèt credant quidam eum poſtea cum Boleſlai Pudici tutela Principatum cepiſſe. Non igitur abs re petit Henricus ab Innocentio conſtitutionis Crinouſti confirmationem. Ex quibus etiam liquet, iam ante Marci ſuaſionem, eum ad principatum animum habuiſſe.

AD EPISTOLAM LXXXII.

FRIDERICO ILLVSTRI REGI SICILIÆ. Fridericus eius nominis ſecundus, Henrici Quinti Imperatoris, & Conſtantiæ Siciliæ Reginæ, filius. De qua nos infra. Cuius tutor Innocentius erat ex teſtamento matris.

CVM IAM ANNOS PVERILES EVASERIT. Natus eſt Fridericus die feſto S. Stephani *anno* 1196. Igitur *hoc anno* 1210. quatuordecim annos natus erat.

SED ETIAM IMPERATORI POTENTER OPPONIT. Othoni ſcilicet, qui poſt coronationem Româ egreſſus, tum Romanæ Sedis, tum Friderici terras, poſſeſſiones, & vrbes hoſtiliter diripiebat. Et *hoc anno* 1210. 14. *Kal. Febr.* vaſtatâ Apuliâ, Ducatum Spoletanum Bertoldo familiari ſuo conceſſerat.

AD EPISTOLAM LXXXIII.

CONSTANTIÆ ILLVSTRI REGINÆ SICILIÆ. Vxori ſcilicet Friderici; nam & mater eius Conſtantia. Quod æquiuocum in errorem multos impulit. Conſtantia mater Friderici, Henrici Quinti vxor, Rogerij Guillelmi Regis aui filia, cui ipſius Guillelmi ſupremo iudicio, Siciliæ Regnum debebatur. Licèt Guillelmo mortuo, Tancredum Rogerij Ducis Calabriæ filium, Rogerij Regis ex concubinâ vt quidam volunt nepotem, ſuffecerint. De eâ multa antiqui comminiſcuntur: monialem ſcil. fuiſſe, voto à Pontifice abſolutam, Henrico iam vetulam traditam, & plus iuſto maturam partum ſibi alienum ſuppoſuiſſe, hunc Fridericum. Quæ ſomnia vide fuſiùs expugnata à *Sigon. lib.* 15. *Reg. Ital.* cùm noſtrâ nunc nihil interſit. Sufficit enim ſcire eam matrem Friderico fuiſſe, & diem ſuum obiiſſe *anno* 1198. *quint. Kal. Decemb.* Alia Conſtantia, Petri Regis Arragonum ſoror, primùm Emerico Pannoniæ Regi, Belæ filio nupſit; quo mortuo *anno* 1200. Innocentio auctore, Friderico Secundo deſponſata eſt, *anno* 1208. in Siciliam deducta *anno* 1209. Vnde facilè animaduertas Bonfinij errorem *Decad.* 2. *rerum Hungaric. lib. ſeptim.* vbi de Emerico ſic ait. *Deſponſatam huic ante Belæ patris obitum, Conſtantiam Arragoniæ Regis filiam, Annales Vngarici referunt, Senatus Apoſtolici permiſſu Henrico Imperatori deinde coniugatam. Qui à Celeſtino Pontifice Maximo, vocatus in Italiam venit. Conſtantia vxor eum ſequuta eſt: filium afferens quadrimum, quem præter opinionem omnium nimis annoſa pepererat. Is fuit Fredericus Secundus acerrimus Eccleſiæ perſecutor.* Bone Deus quot errores. Infra etiam ad annum 1219. Conſtantiæ vitam prorogat. Simili morbo laborat Chronicon Hirſaugienſ. dum ad ann. 1213. ait Fridericum duxiſſe Mariam Petri Regis Arragonum filiam.

Conſtantia vxor Friderici.

Alia à matre qua & Conſtantia.

QVOD IN DEMANIO, IN DEMANIVM, ET QVOD IN SERVITIO, IN SERVITIVM. Ex his, quę in donationem propter nuptias venerant; alia erant quę pleno iure, & dominio Fridericus poſſidebat: alia in quibus præter honorem & aliquod ſeruitium, Friderico nihil debebatur. Illa ſua ſub manu habebat, vt patrimonij & alodij: hæc in beneficium, & feudum dederat, vel prædeceſſores. Ideóque ea quæ pleni Dominij *ſine demanij* erant, ab vxore integro iure debebant poſſideri; quæ beneficio data erant, illi honor, & ſeruitium exhiberi: quemadmodum & ipſi Regi, ſi data non fuiſſent. *Demanium* eſt plenum dominium, nobis *Domaine*; Idem Fridericus lib. tert. Conſtit. Neapol. tit. 4. *Ad dominium noſtrum, atque demanium reuocemus.* Qui erant de dominio Regis, vt plurimum ſeruitia quædam exhibebant; at non contrà.

Demanium & ſeruitium.

AD EPISTOLAM LXXXIV.

TVRONENSI ET BVRDEGALENSI ARCHIEP. ET EPISC. PICTAV. *Ioanni* Turonenſi. *Eliæ* vel potius *Guillelmo* Burdegalenſi: *Mauricio* ex Nannetenſi, Pictauenſi.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXXXV.

Simon Montisfortis.

S. De Montefforti Comiti Leicestriæ. Simon gentis Monfortiæ Progenies clarissima (quæ ab Amalarico Roberti Regis spurio suam originem repetit) Patrem habuit *Simonem* agnomine *Caluum*, Montisfortis Comitem; & matrem *Amiciam*, Roberti Leicestriæ Comitis hæredem, & sororem. Vt noster hic Simon in Albigensium bello, operam nauarit, omnia antiquitatis monumenta, tum maximè Innocentij epistolæ declarant. Qui dum hanc scriberet; iam capta & vastata fuerat, amœna Bitterrensium ciuitas : cuius Vicecomes *Raymundus Rogerij*, Tolosani Comitis nepos, Carcassonam au-

Carcassonæ Dominus.

fugerat. Qua pariter direpta, consonâ omnium Christi militum voce, Simon Sacro bello Dux præficitur, & hæreticorum possessionibus Dominus eligitur. *Vide Petr. Vallis-sarn. cap. 15. 16. 17.* Eas inter Carcassonem & Bitteras Raymundi Rogerij ditionis ciuitates eodem anno 1209. Simoni Papa confirmauit.

Civitatem Tradiderit Albiensem. Albia, Albiga *apud Gregor. Turon.* Alba *Matth. Paris.* Ciuitas est Albigensium in Aquitania Prima. Cui Carolus Magnus Aimonem Comitem præfecit. Quæ dignitas, vbi ad hæredes translata est, Comitis Tolosatum honori accessisse legitur. Ita *Guillelmus Comes Caturcensium, Albiensium, & Tolosanorum*, dicitur apud V. C. Catellum *lib. 1. cap. 15. Histor. Comit. Tolos.* Et quemadmodum Raymundo Tolosate, Sedis Apostolicæ mandatis contumaciùs repugnante; Cadurcorum Episcopus, Ciuitatis Comitatum sibi adsciuit, *vt doctè demonstrat Ioann. Crucensinser. Episc. Cadurc.* Ita & Albigensium Episcopum, eâdem turbidâ tempestate ciuitatis suæ dominium sibi vendicasse, probabile esse fortè quis crediderit. Non adeo tamen verè, cùm duo Domini Albigensium *à Pet. Vallissarn.* memorentur. Principalis quidem Dominus, vt ipse ait, erat Episcopus: alius, *fortè Vicecomes*, ipse Betterrensium Dominus; quem Albigensis agri parte, Tolosanus Comes mulctauerat, dum ab Episcopo Simoni ciuitas reddita est: *apud eundem Monachum cap. 25.* Porro arcana nobis sunt, quæ in Bituricensi Chartulario se legisse *Robertus* profitetur *in Gall. Christian. ad Episcop. Albiens.* Nimirum, Bituricensem Archiepiscopum iure vtroque, & temporali, & spirituali, Albigensi Episcopo dominari.

Albia Alby.

Episcopum & Comitem vel Vicecomitem Dominos agnouit.

AD EPISTOLAM LXXXVI.

Regensis Riez in Provincia vbi concilia Regiensia.

Regensi Episcopo et Abbati Cisterciensi A. S. L. *Hugo* Regensis Episcopus. *Arnaldus*, Abbas Cistercij, qui malè confunditur, cum Guidone decessore. Hic enim iam abdicatâ Abbatiâ, Prænestinus Episcopus, ab Innocentio consecratus fuerat; & ei in promouendo Albiensium bello Arnaldus successerat, postmodum Archiepiscopus Narbonensis, vt videbimus. Vide quæ *Petrus Vallissarn.* scripsit. Chronic. Guill. Pod. Laurent. cap. x. *Periculo igitur terræ apud Sedem Apostolicam, cui tunc præerat Summus Pontifex Dominus Innocentius Papa III. declarato, Mittitur Legatus, Dominus Arnaldus Amalricus Abbas Cistercienſis: vir quidem magnæ Religionis & prouidentiæ, negotio quod dissimulari non poterat prouisurus.*

AD EPISTOLAM XCI.

S. Mariæ Dolensis et S. Ioannis Angeriacacensis. Dolense Monasterium B. Mariæ dicatum, in Diœcesi Bituricensi, de quo habes infra. & *Angeriaci* cœnobium Ordinis Sancti Benedicti : conditum in Diœcesi Sanctonensi, à Pipino, *anno 761.* D. Ioanni Baptistæ sacrum.

Petragoricensis Ecclesiæ Metropolitico sibi ivre svbiectæ. Petrocoriorum Ciuitas Cadurcis, Vasconibus, Aruernis, Sanctonibus Lemouicinis contermina : *Ouiouva Ptolomæ. Vesuna Antonin.* Eius Episcopus paret Burdegalensi Archiepiscopo; vt ex hac epistola, vel maximè patet.

Consecrationem Petragoricensis Episcopi. Alius in indice eorum qui rem Ecclesiasticam Petrocoriorum scriptis mandarunt, non occurrit circa hæc tempora Episcopus : quàm *Radulphus de Turribus* anno 1217. de eius ergo consecratione orta dissensio. Quæ ea fuerit non liquet; à doctioribus expectamus.

Digitized by Google

NON NISI TRES TANTVM EPISCOPI ESSENT IN BVRDEGAL. PROVINCIA. Præcipuum crimen, quod propter ſuſpenderat Epiſcopum Pictauenſem, Metropolitanus Burdigalenſis fuit, quod ad ordinationem Petragoricenſis vocatus venire renuit. Nam regula Eccleſiaſtica ab Epiſcopo deluſa eſt, quæ vocanti Metropolitano ad ordinationem, Epiſcopos ſuffraganeos parere iubet. Hæc antiquiſſimo iure venit, quo ad conuocationẽ Metropolitani in plenâ ſynodo conſecrabatur Epiſcopus τὸν πάντων πρῶτ ἐν τῇ ἐπαρχία *Can.* 4. *Concil. Nicæn.* integrũ enim eſt iudicium quod plurimorum ſententijs confirmatur ait hac in re *Innocent. prim. cap.* 9. & in Libello ſynodic. Concil. Conſtantinopol. ad Damaſum Papam *apud Theodoret lib. quint. cap.* 9. Canon Eccleſiaſticus obſeruatus dicitur in ordinatione Epiſcoporum Orientalium: vt ſcilicet omnes Prouinciales Epiſcopi concurrerent. *Ad ordinationem vocati Epiſcopi à Metropolitano parere debent.*

κρατοῦσι τὰ δόξαντα πρῶτ ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ χειροτονηθῆναι πάλαι. *Can.* 12. *Concil. Laodic.* τοὺς ἐπισκόπους κελεύομεν πρῶτ μητροπολίτην ἢ πρῶτ τοὺς ἐν ἐπισκόποις καθίσαι. At quia deinde hic Epiſcoporum conuentus & difficultatem & laborem habere viſus eſt. Statuerunt patres vt trium ſufficeret Epiſcoporum manus impoſitio *cap.* 4. *Concil. Nicen. Arelatenſ. prim. cap.* 21. *Can.* 49. *Concil. African. & aliis paſſim.* Quos antiquam omnino conſuetudinem abrogaſſe, ne credas. Id enim ſolùm innouarunt, vt ad conſecrationem manuum ſcilicet impoſitionem Epiſcopalem tres Epiſcopi Prouinciales, neceſſitate ſubigente ſufficerent. Nec fortè omnes Epiſcopos tum etiam manus impoſuiſſe, cum omnes conuenirent. Sed ad hoc conuocabantur, vt examinata electi fide, eius ordinationi ſuffragium ferrent. Et hoc partim abolitum, partim obſeruatum. Abolitum vt conuenirent: obſeruatum vt etiam de cætero Metropolitano conſenſum de Epiſcopo ordinando per epiſtolam mitterent. *In omnium enim Prouincialium Concentu ordinatio fiebat.*

συμψήφων γινομένων ἐκ τῶν ἐπόντων καὶ συνανθιστάντων διὰ γραμμάτων *abſentibus quoque ſuffragium ferentibus, & conſentientibus per epiſtolas* ait *Can.* 4. *Concil. Nicæn.* Idque ſolùm *propter vrgentem neceſſitatem, vel vię longitudinem.* Sed ſemper & quolibet caſu neceſſaria fuit Metropolitani auctoritas d. Can. 4. *Metropolitano Prouinciæ actorum τὸ κῦρος reſeruat.* Et Can. ſext. *abſque Metropolitani ſcientia factum Epiſcopum, eum magna ſynodus definiuit non eſſe Epiſcopum.* Qui ideo ordinationum poteſtatem habere dicitur *cap.* 1. *Concil. Tauren.* At vbi in Prouincia Epiſcopi non ſunt qui ordinationi ſufficiant, ex vicina Epiſcopos conuocare debet Metropolitanus *Can. quinto ſynod. Sardicenſ.* qui eſt ſextus apud Græcos: qui auctoritatem Metropolitani inducunt vt conuocet alterius Prouinciæ Epiſcopos & roget ad ordinationem, eumque vocant ἔξαρχον ἐπαρχίας ſiue τὸν ἐπισκόπων μητροπόλεως, ad differentiam veri exarchi, qui eſt τῶν διοικήσεως. de eo vero ne verbum quidem in Latina verſione. Igitur ex Canonibus certum eſt conuocari omnes Prouinciales Epiſcopos, ad ordinationem Epiſcopi, & iuſta cauſa excepta tres ei ritè peragendæ ſufficere: hos vero neceſſariò à Metropolitano cogendos. Ideóque iure ſuſpenſum Pictauenſem qui ſuum Metropolitanum non audiuerit. *Sufficere deinde conſenſus viſus eſt cum trium impoſitione manuum & auctoritate Metropolitani.*

AC SVB DEBITO IVRAMENTI QVO ECCLESIÆ BVRDEGALENSI TENETVR. In ipſa conſecratione ſuffraganei Epiſcopi obedientiam & honorem ſedi Metropolitanę iurabant. Quod iuramentum ſponſio dicitur ab Iuone epiſtol. 61. *Timentes rei fieri ſponſionis quam Metropolitanæ ſedi fecimus.* Et *Indiculum Sacramenti*, Bonifacij Moguntini, apud Surium. Canonicum iuramentum quod ſuffraganei Metropolitanis pręſtant, memoratur à Gregor. 9. *c. dilecti. ext. de maio. & obed.* eo verò iuramento vltra honorem & reuerentiam, ſi à Metropolitano non ordinabatur Epiſcopus, ſed ab alijs ſuffraganeis eius mandato, ſpondebat Epiſcopus & iurabat ſe vt primùm poſſet Metropolitanam ſedem viſiturum in ſignum ſcil. vt loquuntur reuerentię corporalis. Idem ius ſeruabatur in Epiſcopo à Papa conſecrato, qui Metropolitico iuri derogare non intelligitur. Ideóque ſuis in reſcriptis addit *ſalua Metropolitani iure.* Exemplum habes in Iuone Carnotenſi, qui à Papa Vrbano conſecratus, ad Richerium Senonenſem Archiepiſcopum miſſus eſt, ad reuerentiam ei pręſtandam. Verba Vrbani II. ſunt epiſt. 2. inter Iuon. *Conſecratum ergo eum, ſalua Eccleſiæ tuæ obedientia remittentes, dilectionis tuæ dulcedinem poſtulamus. Vt omni iuris fomite conſopito, benignitate eum debita complectaris, & ad Eccleſiæ ſuæ regimen auxilium tuum elargiaris.* Ita vbi in *Concilio Toletano duodec. cap. ſext* placuiſſet Epiſcopos à regali poteſtate electos, & Toletano Epiſcopo probatos, ab ipſo Epiſcopalem ordinem accipere. Id quod ſequitur Patres ſubiunxerunt. *Sic tamen vt quiſquis ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus, infra trium* *Iurant Metropolitano obedientiam ſuffraganei.* *Vt fidelitatis iuramentum id quod Preſbyter Epiſcopo præſtat infra dicitur epiſt. 187.*

mensium spatium, proprij Metropolitani præsentiam visurus accedat. Concil. Tarracon. ca. 5. *Vt postmodum statuto tempore, id est, impletis duobus mensibus se Metropolitani sui præsentet aspectibus, & vt ab illo monitis Ecclesiasticis instructus plenius quod obseruare debeat recognoscat. Quod si forte hoc implere neglexerit, in synodo increpatus à fratribus corrigatur, &c.* In hoc peccauerat Episcopus Pictauensis *Mauricius de Blason.* Qui cum iam ab anno 1198. à Sede Nannetensi, ad Pictauensem fuisset translatus auctoritate Innocentij III. *lib. prim. epistol.* adhuc tamen suam Metropolim non inuiserat. Nec forte antè obitum visitauit, nam *hoc anno* 1210. diem obijsse scribitur.

Cvm generales trevgæ inter Francorvm et Angliæ. Eæ finè dubio sunt quæ referuntur pactæ anno 1206. Rigordo. *Tandem à festo omnium sanctorum vsque ad duos annos datis treugis Philippus Rex in Franciam: Iohannes verò reuersus est in Angliam.*

H. Santonensis. Henricus qui ab anno 1191. sedisse legitur. Santonum ad Carantonum fluuium vulgo *Saintes* ciuitas Burdegalensis suffraganea.

Ad loca svspecta evndem Episcopvm vocaret. Validior erat exceptio Pictauensis quod securitas, & saluus conductus ei non præstaretur, nec tutus locus assignaretur, quò, tum vt criminibus se purgaret, cùm Metropolitano honorem debitum redderet, accedere posset. Simile legitur de Iuone Carnotensi, aduersus suum Metropolitanum Richerium Senonensem excipiente, *epistola* 8. verba affero quia nostram epistolam illustrant. *Tamen paratus ero tempore opportuno & loco tuto, intra Senonensem Prouinciam, vel etiam Stampis, si conductum tutum, Comitem videlicet Stephanum, ex parte Domini nostri Regis & vestra, propter circumstantes inimicos habuero: paratus inquam ero vobis occurrere, & quantum salua reuerentia sedis Apostolicæ licuerit obiectionibus vestris respondere, ad cuius audientiam aliquando forsitan oportebit ista referre.*

Apvd Cheseivm. *Chiciacum* Pictonum vocat Papir. Massonus *Chiſſé* ad *Thoretum* amniculum.

AD EPISTOLAM XCII.

Visitantib. Parœciæ ea nomine præstantur.

Ne pecvniarias procvrationes ab Ecclesiis qvas non visitabat. In iure cautum est vt Episcopos visitantes suam Parœciam plebes exhiberent, cum definito numero euectionum. Quam vltrà procurationem & exhibitionem, sæpè Episcopi pecunias nomine visitationis extorquebant: aliquando Parœci ab ea procuratione pecunia se redimebant. Exinde factum vt Episcopi etiam non visitantes hanc redemptionem à plebibus extorquerent. Quòd tandem eodem iure prohibitum; vt & aliquid extra procurationem eis numerari. Si Cathedraticum excipias, quod etiam non visitanti debetur. Hæc passiuitus his in notis explico suis locis. Hic non repeto. Igitur rectè ab his procurationibus abstinere Pictauensem voluit Metropolitanus.

Brabantiones & ruttarij, prædones fecij Basculi Coterulli Arragonenses & alij. Ruttarij scribendũ est non ruptarij.

Ad expellendvm qvoqve rvptarios et Bramantiones. Legendum est *Brabantiones* vt recte scribitur superiori epistola. Apud alios *Brebenſiones*, & *Brachanti*. A Brabantia Prouincia è qua erumpebant sic dicti, quemadmodum & eorum *συνωμοσὶ* Arragonenses. Nam eos iungunt tum authores eius seculi: cùm *Concil. Lateranens. sub Alexand. III.* quo vt prædones condemnati sunt. *De Brebantionibus & Arragonensibus, & Nauarris, Basculis & Coterellis qui tantam in Christianos immanitatem excercent vt nec Monasterijs deferant .....similiter constituimus, vt ipsi qui eos conduxerint vel tenuerint vel fouerint excommunicati publicè denuntientur.* Hi siquidem vt barbaræ quondam gentes ad stipendia principum militabant, turmatim incedebant; per manipulos prædonum more obuia deuastantes, ideo & *ruttarij* dicti sunt. Male *ruptarij* scribitur. Hi enim sunt qui glebæ addicti, ruptarij à terra rupta & apprizionibus vt est in diplomate Ludouici, id est, aperitionibus *ruptures ouuertures*, vt diuinè explicuit, vir supra homines laudandus D. Costanus Antecessor. Hi nobis *roturiers.* Alij Ruttarij à rutis. Rutæ, nobis sunt turmæ, *route*, antiquis: quod paulatim à posteris ad alia deflexum est. Guillelmus Neubrigens. lib. 2. de reb. Anglic. cap. 27. *Stipendiarias Brabantionum copias quas rutas vocant, accersiuit.* Et lib. 5. cap. 15. *quippe Rex per stipendiariam militiam quam rutas vocant.* Fieri potuit vt aliqui *rutas* pro solis Brabantionum & aliorum copijs dixerint. Quemadmodum & prædones, & Brabantiones, & alij nomine generali *ruttarij* dicti sunt. At certum est quascumque copias militares à

Gallis etiam eo ſeculo *routes* fuiſſe Nicet.in Balduin. καὶ μοῖραν τῶν κῶ σφῶν στρατεύματος προεκπέμψαντες ἣν ῥοῦταν ὠνόμαζον. Vetus Gallicus interpres Vvillelmi Tyrij qui habetur *M. S. in Bibliotheca Fuxenſi* ſub nomine Hugonis de Prugone. Quíque circa tempora hæc quæ illuſtramus vixiſſe videtur. Manipulos militum quoſlibet, turbas & copias *routes* interpretatur vt & comitatum militarem. Vvill.lib.2. cap.3. *Dux igitur audita Regis legatione habitóque ſuorum conſilio cum trecentis equitibus ex omni comitatu.* Interpres habet. *N'ot que trois cens cheuaux en ſa route.* Ideóque hac in epiſtola & aliàs lege ruttarios non ruptarios. Et Brabantiones,non,Bramantiones.

De Levga in Levgam dietas faciens. Leuga ſiue Lega *apud Antoninum in itinerario*, cuius loco malè ſubſtituit Surita legionis nomen vt ante aduertiſſe video doctiſſimum virum qui nobis Imperij Romani ſepultas vias aperuit. Eſt Leuga itinerum menſura apud Gallos.Ammian.Marcell.lib.15. *Non millenis paſſibus ſed Leugis itinera metiuntur. Dieta* vero eſt iter vnius diei. Noſter Innocent.in Concil. Lateranenſ. cap.37. *Vltra, duas dietas vltrà ſuam Diœceſim* noſtrum merum nomen *Lege* Francis *lieüe.* *Lenga Lega.*

Ab elia prædecessore svo. Helias Guilelmi de quo ſcribitur hâc epiſtolâ proximus deceſſor Burdegalenſis Archiepiſcopus; cuius meminit Neubrigenſ. *lib. 3. re. Anglic.cap.7.*

AD EPISTOLAM XCIII.

Ego inqvit Bernardvs primvs. Hæc epiſtola, tùm ex his quæ in ea tractantur cùm collatione Superioris epiſtolæ de Durando de Oſca; eſt de Valdenſibus ad fidei vnitatem reuerſis. Et hic Bernardus Primus,alius non eſt ab eo Bernardo Primo,cui ſcribitur libro *decimo quinto infra.* Quam edidit iàm ante vir Clariſſimus *Paulus Dumay.* Qui in ſuis in eam lucubrationibus, erraticam putat epiſtolam eámque Innocentio II. aſſerit Bernardo Abbati Claræuallis reſcribenti. Num hæc quoque erratica erit? neutra ſanè, quod veritatis non obtrectationis cauſa dictum velim. Certum eſt Innocentio ſedente Vvaldenſes plurimos ad vnitatem Eccleſiæ reuerſos. Ij prius ſub vno Magiſtro,& nomine pauperum de Lugduno, vitam agebant: conuerſi mutato ſub nomine pauperum Catholicorum,eidem Magiſtro paruerunt. Hic Magiſter *Bernardus*, qui hæreſi coram Pontifice abiurata, Magiſterium ſuper fratres obtinuit quòd ante habuerat. Qui propterea quòd eorum ἡγούμενος *primus. Prior* dicitur à *Guill.de Pod. Laurent.* vt ſupra vidimus. *Præpoſitus* ab Innocentio. Hîc Bernardus *Primus* πρῶτος dicitur quod nomen dignitatis fuiſſe iam ſupra oſtendimus. Putaui aliquando hunc ipſum Bernardum eſſe,qui fratribus Minoribus dicitur; *Frater Bernardus de Quintaualle.* B. Franciſci ſocius Primus: vel vt habetur in Chronico M. S. Bibl.Fuxenſ. *primogenitus tam temporè quam priuilegio ſanctitatis.* Is nobili ortus proſapia dicitur,cuius ope B.Franciſcus ad propagandum ſuum ordinem indiguit, immo & ni fallor Magiſtrum ſuum vocauit. *Vide Rodulph. in Hiſtor.Seraphic.* & coincidit tempus quo Regula B. Franciſci probata ſcribitur, in id quo hæ epiſtolæ ſcriptæ,& Bernardo Primo Regula confirmata;quæ ab ea quam Fratres Minores obſeruant non longè diſſimilis eſt. Sed tantùm hæc coniectura fuit; & quædam ſunt quæ eoſdem hos Bernardos eſſe vetant. At illum cui reſcribitur ab Innocentio Vvaldenſium Magiſtrum fuiſſe quis ambiget? Abbas Vrſpergenſis in Chronic.ad annum 1212. *Bernardus Primus antè incognitus, nunc Vvaldenſis ſectæ Magiſter aſſeritur.* *Tentari poteſt fuiſſe Bernardum de Quintaualle.*

Eo tempore mundo iam ſeneſcente exortæ ſunt duæ Religiones in Eccleſia;cuius vt aquilæ renouatur iuuentus,quæ etiam à Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ. Videlicet minorum fratrum,& prædicatorum. Quæ fortè hac occaſione ſunt approbatæ. Quia olim duæ ſectæ in Italia exortæ adhuc perdurant; quorum alij humiliatos, alij pauperes de Lugduno ſe nominabant. Quos Lucius Papa quondam inter hæreticos ſcribebat. Eo quòd ſuperſtitioſa dogmata, & obſeruationes in eis reperirentur. In occultis quoque prædicationibus, quas faciebant plerúmque in latibulis, Eccleſiæ Dei & ſacerdotio derogabatur. Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum, qui dicebantur pauperes de Lugduno,apud Sedem Apoſtolicam, cvm magistro svo qvodam vt pvto Bernhardo. *Et hi petebant ſectam ſuam à Sede Apoſtolica confirmari & priuile-*

Digitized by Google

giari. Sanè ipsi dicentes se gerere vitam Apostolorum, nihil volentes possidere aut certum locum habere, circuibant per vicos & castella. Ast Dominus Papa quædam superstitiosa in conuersatione ipsorum eisdem obiecit. Videlicet quòd calceos desuper pedim præcidebant, & quasi nudis pedibus ambulabant. Præterea cum portarent quasdam cappas quasi religionis, capillos capitis non attondebant nisi sicut laici. Hoc quoque probrosum in eis videbatur quòd viri & mulieres simul ambulabant in via, & plerumque simul manebant in una domo, & de eis diceretur quòd quandóque simul in lectulis accubabant. Quæ tamen omnia ipsi asserebant ab Apostolis descendisse. Cæterum Dominus Papa in loco illorum, exsurgentes quosdam alios qui se appellabant Pauperes minores confirmauit. Qui prædicta superstitiosa & probrosa respuebant, sed præcisè nudis pedibus tam æstate quàm hieme ambulabant. Et neque pecuniam, nec quicquam aliud præter victum accipiebant, & si quando necessariam vestem quisquam ipsis sponte conferebat. Non enim quicquam petebant ab aliquo. Hi tamen posteà attendentes quòd nonnumquam nimiæ humilitatis nomen gloriationem importet, & de nomine paupertatis, cùm multi apud eam frustra sustineant, apud Deum vaniùs inde gloriantur, maluerunt appellari minores fratres quam minores pauperes Apostolicæ Sedi in omnibus obedientes. Fusè hæc exscripsi quia & coniecturam & iudicium firmant. Illam, dùm minores in locum Vvaldensium substitutos legimus. Hoc, dum Bernardus Vvaldensium Magister asseritur. Ex quibus omnibus eruitur ille Bernardus quem expectabant viri docti, alius à Bernardo Clarævallensi.

Episcopatus ordo constans semper Presbyteratu longè altus.

Ordines Ecclesiasticos id est Episcopatvm et Præsbyteratvm. Inter Ordines Ecclesiasticos, Episcopatus semper à patribus recensitus est, & alius certè à Presbyteratu. Id arguit institutio, & potestas, & successio diuersa. Episcopi Apostolis succedunt dijs maiorum gentium. Presbyteri septuaginta discipulis. Illi fontes duodecim iuxta quos creuerunt septuaginta palmæ. Hieronymus qui Presbyteratus fuit accerrimus defensor ad Fabiolam de 42. mansionib. referibens. *Nec dubium quin de duodecim Apostolis sermo sit, de quorum fontibus aquæ derivatæ totius mundi siccitatem rigant. Iuxta has aquas septuaginta creuerunt palmæ, quas & ipsos secundi ordinis intelligimus præceptores. Luca Euangelista testante, duodecim fuisse Apostolos & septuaginta discipulos minoris gradus quos & binos ante se Dominus præmittebat, &c.* Ecce Presbyteri discipuli scilicet Domini, minoris gradus, alterius Ordinis, ab Episcopis, id est, Apostolis, dicuntur ab Hieronymo. Qui & vbique quantúmlibet iratulus ordinationem obstare prædicat, ne Presbyterum cum Episcopo parem faciat. Et certè adeo potens in Episcopo est ordinatio, vt ex eius vi multa possit Episcopus, quæ ne vel attingere liceat Presbytero. Immo & Episcopus electus & confirmatus, iam ante Presbyter vel tunc ordinatus, vlteriorem & superiorem ordinem requirit, vt multa Episcopalia exequatur, quæ quamtúmlibet Presbyter & Episcopus confirmatus, abs ordine peragere non potest: licèt ea quæ ordinem non requirunt, non ordinatus exequatur, post electionem. Inde nata Episcopalis iurisdictionis & ordinis differentia, apud nostros Canonistas. Qui tamen non æquè semper eius partes ennumerarunt. Sed hæc alterius instituti.

AD EPISTOLAM XCIV.

Canonicis Vvaterfordensis. Suprà epistola 78. scripsit Priori & Canonicis sanctæ Catherinæ Vvaterfordensis.

AD EPISTOLAM XCV.

Abbati S. Mariæ Rotvndæ. Monasterium sanctæ Mariæ Rotundæ extra muros Rauennæ Ordinis sancti Benedicti in Prouinciali M.S.

Ac

Ac COMMVNE RAVENNÆ. Vniuerſitas vrbis, vel pagi, cõmune, & communia dicitur ab authoribus huius ſæculi. Nomen id poſteà ad qualemcumq; Conuentũ tranſlatũ eſt.

CESENATI EPISCOPO. Ceſenas Epiſcopus ſuffraganeus Rauennatis.

POSSESSIONEM PINETÆ. Pineta barbarè pro ſylua & nemore pinuum ſiue Pineto. Nobis *Pinede*.

QVOD BANNIERANT ETIAM SYLVAM ET FECERANT CVSTODIRI. *Bannire & mannire*, apud antiquos Francos fuit vocare. Sed *mannire* ab aduerſario vocari in ius; *bannire*, à poteſtate vel Regia vel iudiciaria, vt iam antè viros doctos notaſſe video. Capitul.lib.4.cap.25. *De libertate vel hæreditate compellendus, iuxta legis conſtitutionem manniatur. De cæteris verò cauſis, vnde quis rationem eſt redditurus; non manniatur, ſed per Comitem banniatur.* Ex quibus effici poteſt vt in ciuilibus cauſis & actionibus in rem, quæ per verbum generale hæreditatis ſignificantur, vt vel cuique hos libros legenti manifeſtum fiet: manniatur. In alijs verò banniatur, *ex Conſtit. Caroli.* Igitur, *bannum*, vel *bannitio*, à poteſtate procedebat; *manita*, vel *manitio*, à priuato; & ſi verum amamus cauſarum nullo habito diſcrimine, inde bannum pro conuocatione ad excercitum, vel aliud quodlibet Regis vel Comitis placitum. Et paulatim vt fieri alijs in nominibus videmus, termini intrà quos conuocare liceret *bannum* dicti ſunt, quod homines qui in eis concluderentur ſub *banno* eſſent. Vnde legimus *intrà bannum*, *extrà bannum*, & ſimilia id eſt *intrà fines*, *intrà iuriſdictionem* vt poſteà loquuti ſumus, id eſt, intrà quem terminum ius dici poſſet. *Intrà eum quo conuocari poteſt.* Bannum deinde acceperunt pro ipſa pœna contumacis ad edictum & conuocationem, & pro condemnatione ſiue proſcriptione ad fiſcum. Hincmar.Remenſ.Carol.Reg. *Iuſſione veſtra in bannum, quod ius lingua Latina proſcriptio confiſcandi vocatur, eſt miſſum.* Inde, *poſſeſſionem in bannum mittere, bannire.* Id eſt, *titulos fiſcales, & Regios præfigere.* At hîc, vt puto, ſyluam bannire, aliud non eſt quàm terminos imponere, vt ſatis manifeſtum ex ipſa epiſtola videtur. *Bãnire mannire.*

TRVNCOS ARBORVM QVOS IPSI ZOCCOS VOCANT. Et nos Narbonenſes hodie truncos arborum *ſoucs* vocamus. *Soccos* dixit Papias in Gloſſario. *Socci cuius diminutiuum ſoccélli, inde dicti, quod ſuccum habeant in quo pars planta imitatur.* Capitones, quòd capita ſint. *Socci Soucs*

SERVIENTES CVSTODVM QVOS NOMINANT PARCIATES. Parciates ſunt ij qui partes habent in re communi, Partiarij dicti. Onomaſtic. Latinograec. *Partiarius μοιτωνός.* Quòd nomen *Partiarij* adeò generale eſt, vt tam beneficiarios, non plenos fundi Dominos; quàm colonos, qui *partibus conducunt*, vt loquitur *Plin.* complectatur: immò & ipſas res quæ communes ſunt. Partiaria pecora dixit *Imp. l.8. C. de pact. quorum fœtus portionibus quibus placuit; inter Dominum, & paſtorem dividuntur.* Nam ex lege certa quæ in rei datione dicta eſt, portiones fiunt. Ideóque alij qui fundum colendum receperunt mediam partem fructuum ſoluunt; de quo iure in *ll. Georgic.* Γεωργὸς λαβὼν χώραν ἐφημισείας. Alij ſextam tantùm partem, qui ἑκτημόριοι, *apud Heſychium* οἱ ἐκ τοῦ (*leg.* ἑκτοῦ) μέρους τὴν γῆν γεωργοῦντες. Alij decimam tantùm partem. *In legib. Georgic.* μορίτης μέρος δεκάτην δ', χορηδόται μέρος δεκάτον ἕν. Nam μορίτης Γεωργὸς legendum, & ἀφὲ μορτῆς, non μοείτης; oſtendit vel vnicus *Heſych.* μορτὴν *explicans* τὴν γεωμένην καταβολὴν ἀπὸ τῆς καρπῶν. Hos μορίτας vel μοείτας, vult *Præſt. Cuiac.* fuiſſe beneficiarios, qui excolendos deſertos, & ſteriles fundos in beneficium accepiſſent. Quibus, ſi id verum eſt (*licet adeò clarè ex ipſis ll. non liqueat*) ſimiles ſunt parciates de quibus *hâc epiſtol.* qui ſcil. partes nemoris in beneficium acceperant à monachis, nomine cuſtodiæ. Vnde cuſtodes partiates vocatos intellige, non ipſorum ſeruientes, quos inuicem rectè diſtinguit hęc epiſtola, *quod parciates per Monaſterium certum numerũ, &c. & quòd ſeruientes eorum iurabant, &c.* Et legendum infra, *Abbatis & parciatum*, non *partitatum*. *Partiarij.*

AD EPISTOLAM CXVI.

EPISCOPO CARDICENSI. Hîc & alibi his in epiſtolis lege. *Sardicenſi*: Sardicenſis *in Vet. M. S. Prouincial.* Lariſſani Metropolitani ſuffraganeus ſcribitur. Licèt ſileat Leonis Philoſ. diſpoſitio & fortè malè, ſi modò ea eſt *Sardica*, in qua Sardicenſe Concilium congregatum eſt. ἐν Σαρδικῇ τῇ νῦν λεγομένῃ Θρᾴκῃς vt ait *Zonaras ad dict.* *Sardica.*

Digitized by Google

Concil. quæ Thraciæ vrbs mediterranea est *Ptolom.* licèt quidam Lydiæ Metropolim intelligant. Huic Episcopo rescribit suprà Innocent. *epist.* 36.37.38. *& seqq. & infra epistol. seqq.* ex quibus patet Larissæni suffraganeum esse. Cardicensis legitur & hic & in *M. S. Prouincial.*

AD EPISTOLAM XCVII.

CONSTANTINOPOLITANO IMPERATORI. Henrico qui in locum fratris Balduini Imperat. apud Bulgaros in vinculis occisi suffectus est *anno Domini* 1206. die Dominica post Assumptionem Beatæ Mariæ, vt est *apud Gaufrid. de Villa-hard. lib. nono.* m

AD EPISTOLAM C.

Aualon. & Daualien. Episcop.

EPISCOPO DAVALIENSI ET AVALONENSI. In Vett. Prouincialib. *M. S.* hi Episcopi Athenienſi Metropolitano suffraganei scribuntur. In aliquibus legitur, Abelonensis, loco Aualon. alij non sunt quàm hi qui leguntur apud Leonem Philosoph. 6. ὁ Διαυλίας ϑ' ὁ Αυλῶνος. Corruptè postea Daualiens. & Aualonens.

AD EPISTOLAM CI.

Nazaroscens. & Citrens.

NAZORESCEN. ET CITRENS. ELECTIS. Nasorocensis qui in *M. S. Prouincialib.* Nazaroscensis, scribitur; est suffraganeus Larissæni. Citrensis verò, Thessalonicensi paret. Hic primus habetur sub suo Metropolitano in dispositione Leonis Philosoph. α. ὁ Κίτρος.

AD EPISTOLAM. CII.

SIDONIENSI ET SARDICENSI EPISCOPIS. Vterque in *M. S. Prouincialibus* Larissæni suffraganeus legitur: non habentur apud Leonem.

EPISCOPVS DIMICENSIS. Eidem Larissæno subditus apud Leonem tertius 2. ὁ Δημιχῆς.

AD EPISTOLAM CIII.

COMESTABVLO ROMANIÆ. Huius meminit suprà *epist.* 100. 102. & rescribit *epistola* 105. Theodericus *de Tendremonde* Comestabulus legitur, cum Theodorico *de Loz* Senescallo apud *Gaufrid. de Villa-hard. lib. octauo.* Sed cùm à Blachis ibi legatur occisus, superest vt successor eius credatur is cui rescribit Innocentius *hac epistola & aliis.*

AD EPISTOLAM CVIII.

OTTONI DE ROCA. *Epistola* 16. 0. *de Rocca*; vbi sicut & hâc epistolâ Dominus Athenarum dicitur. Vide quæ ibi scripsi.

AD EPISTOLAM CX.

Decimæ tributa animarũ, stipes pauperum.

DECIMÆ QVÆ TRIBVTA SVNT EÖRENTIVM ANIMARVM. Verba sunt Augustini serm. 219. de tempor. *Decimæ, fratres charissimi, tributa sunt egentium animarum. Redde ergo tributa pauperibus, offer libamina Sacerdotibus.* Quæ trunca & mutila more suo refert Gratian. c. *decimæ* 16. *quæst.* 1. Gelas. Pap. *Nouerint decimas & oblationes quas à fidelibus accipiunt, pauperum, & hospitum, & peregrinorum esse stipendia* & in cap. 4. Concil. apud Valent. *Vota sunt fidelium, & precia peccatorum.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXVI.

MERSEBVRGENSIS DIOECESIS. Episcopus Mersaburgensis vel Mesebur-gens. vel Mereburg. suffraganeus Magdeburgensis. Cuius nomen restitue *Epistolæ Vrbani II.* quæ refertur à Gratiano *Can. Clerico D.* 50. vbi vulgò legitur *Vrban. II. Guernerio Narbonensi Episcopo.* Nullus enim Guernerius circa ea tempora sedisse Narbonæ legitur. Sed tantùm *Theobaldus. Dalmatius. Bertrandus.* Igitur vt habet emendatissimus codex Gratiani *M. S. Biblioth. Fuxens.* lege *Guarnerio Mereburgensi Episcopo.*

INSIGNITVS SIT CHARACTERE CRVCIFIXI. Leopoldus, vel Luitpoldus, filius Leopoldi Ducis II. Austriæ (qui apud Guill. Neubrigens. *libro quart. cap.* 31. Humboldus dicitur:) Cruce se signauerat contra Albigenses. Chronic. Hirsaug. ad ann. 1212. *Facta est expeditio, cruce signatorum, à Duce Austriæ, & quibusdam terræ Baronibus, aliisque diuersæ conditionis hominibus, ex Austria, Saxonia, Vvestphalia, &c. In auxilium Comiti de Mantfort (lege Montfort) ad impugnandum hæreticos Albienses, qui & ruttarij, vel cotterelli dicebantur, de terra Sancti Ægidij, Papâ mandante.* *Leopoldus Dux Austriæ.*

MARCHIONI MISNENSI. Theoderico apud *Dubranium lib.* 15. *Histor. Boiem.* Et alios. Apud *Krantzium lib.* 7. *Saxon.* Ottoni.

AD EPISTOLAM CXVII.

MAGISTRO ET FRATRIBVS. Magistro Garino de Monte acuto, vt patet ex donatione Leonis Regis. Hic alius à Garino item milite Ierosolymitano postmodum Siluanectensi Episcopo. De quo infra.

L. ARMENIÆ REGIS ILLVSTRIS. Leo, vel Lieuonus Armenorum Dominus, Boamundi Principis Antiocheni Vassallus; cuius dominium & honorem, Boamundo capto excussit, & pace inter eos auctore Henrico Imperatore inita libertati redditus est vterque, & titulum Regis ab Henrico obtinuit Leo, ab Archiepiscopo Moguntino Coronatus. *Apud Arnold. Lubecens. in Chronic. Sclau. vide Baron. tom. VI.* Errat Marin. Sanutus *part. decim. secret. fidel. cruc. cap.* 8. Dum alium Henricum terræ Dominum fingit, ab Imperatore Germano: qui tunc temporis in transmarinis partibus agebat. Eodem laborat errore *Magnum Chronic. M. S. Bibl. Fuxens.* quod Sanuti ipsamet verba affert, vt & aliàs sæpius. Quod eò me inducit vt eum Chronici auctorem existimem. Hoc siquidem *ad Ioannem* 22. peruenit, & in eius laudes excurrit. Cui ille opus suum dicauit vterque Venetus & σύγχρονος. Ideo Leo hac in epistola, se Regem inscribit. *Per Romani Imperij gratiam.* Cui certè non irascitur Innocentius, quòd *Sanctæ Sedis* non præfixerit: nec in hoc registrum, quicquam manus hæreticas potuisse existimo, vt in Arnoldo voluit, *Illustriss. Baron.* cui dum credimus hoc damus, vt *per eandem* Sedis Apostolicæ gratiam, interpretemur. Tibi alioquin saluum & liberum sit iudicium lector. Quæ ad Regem & Regnum Armeniæ pertinent; vide infra *epist.* 121. ad satietatem fortè explicita, è veteribus monumentis. *Leo Rex Armenorum.*

AD EPISTOLAM CXVIII.

HÆc epistola in registro scripta fuerat *numero* 99. *data quinto Idus Iulij. Et numero* cxi. *data Non. Iulij.* Iam tertiò describitur xviij. *Kal. Septemb.* in prioribus, ad oram libri scriptum est, vacat; ideo scilicet, quia antequam è Cancellaria emanaret hæc epistola; procuratores militum hierosolymitanorum steterunt se in iudicio; & coram Benedicto S. Susannæ Presbytero Cardinali, aduersus Sardicensis Episcopi petitionem, de compositione eos inter facta exceperunt. Quæ cum scriberetur epistola tum Nonis, cùm Idibus Iulij, allegata non fuerunt. Et ideo nec in ea expressa vt in hac quæ *numero* 118. scripta est, & tradita.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXIX.

P SANCTÆ LVCIÆ. Pelagius Sanctæ Luciæ ad septa solis Diaconus Cardinalis. Qui Constantinopolim legatus missus fuit, vt videbimus *infra libro vltimo.*

Bannum Vvadiatum.

PIGNVS BANNI DARE. Id est, quod, *bannum Vvadiatum*, vel *vvadiatum* dixerunt antiqui. Quòd vvadium seu pignus pro banno dabant. Id est cautionem sistendi in iudicio: vel si iudicaretur, iudicatum solui. Vvadium *gage* pignus.

PRO EADEM SVMMA RECOMPARANS POSTEA. Recomparans, id est, iterum emens, acquirens, inde enim nostrum, *crompare*, *crompa*, id est emere, elisâ vel interpositâ alterâ litterâ. Comparatum dixerunt, quicquid acquisitum, & non hæreditarium. Vnde diuisio bonorum, in ea quæ ex alodio, & quæ ex comparato veniunt. Marculf. lib. 2. formul. *Tam de alode, aut de comparato, vel de quolibet adtractu*: & infra. *Tam de hæreditate Parentum quàm de comparato.* Vbi vide V. C. Bignonium. Glossar. Pap. *Comparare, emere, cum alio æquare.* Expauit ad hoc verbum (licèt apud Latinos eo in vsu lectum) magnus Ecclesiæ Doctor.

AD EPISTOLAM CXX.

Catholicus Episcopus.

CATHOLICO ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PER ARMENIAM. Iacob. de Vitriac. Histor. Oriental. cap. 79. *Habent autem prædicti Armeni proprium Primatem, quem Catholicon appellant; cui cum summo honore, & reuerentia, omnes à minimo vsque ad maximum, tanquam alteri Papæ obediunt.* Et infra. *Licèt autem Armeni Summo Pontifici, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, obedientiam promiserint: quando scilicet Rex eorum ab Imperatore Romano Henrico terram suam recepit, & Coronam Regiam ab Archiepiscopo Moguntino suscepit: ritus tamen veteres & consuetas obseruationes mutare noluerunt.* V. Othon. Frising. lib. 7. cap. 32. Catholici plures fuere in Oriente, qui vice Patriarcharum erant, licèt parilem potestatem non haberent. Can. Arabic. Nic. 36. *Non possint Æthiopes creare, nec eligere Patriarcham, quin potius eorum prælatus, sub potestate eius sit, qui tenet sedem Alexandriæ, sit tamen apud eos loco Patriarchæ, & appelletur Catholicus: non tamen ius habeat constituendi Archiepiscopos, vt habet Patriarcha. Siquidem non habet Patriarchæ honorem, & potestatem.* Eorum institutionem & potestatem indagare amplius, notæ non ferunt. Armeno Catholico Gregorio rescripserat iam anno 1199. Pontificatus Secundo, Innocentius *lib. 2. epistolar.* quem consule. Hunc alium credo ex dicendis ad epist. seq. Ideo.

Vice Patriarcha.

AD EPISTOLAM CXXI.

Armenica eius temporis historia ex veteribus monumentis emittitur.

HVic epistolæ adiunge *secundam epistolam*, infra, *libri decimisexti.* Ad quarum dilucidandam Historiam: libet ex veteribus, & nondum, vt puto, editis monumentis, veritatem sepultam eruere, & Eccles. Annales, ope illustrif. Baronij destitutos illustrare. Primùm, igitur, lego in libro Censuali *M. S. Biblith. Fuxens.* composito ab *E. Archiepiscopo Auxitano, Papæ Vrbani V. Camerario, eius Pontificatus anno quarto, Incarnat. Dominic.* 1366. vt habet eius præfatio; in quem dicti Papæ mandato diuersa Romanæ Ecclesiæ priuilegia cõgessit. *Pagina* 53. sub titulo *Reges Armeniæ.* Hæc quæ exscribo. *Est quædã littera bullata aurea bulla Leonis Regis omnium Armenorum, directa Domino Ioanni* (lege Innocentio, erratum in monogrammate I.) *Papæ, continens, quod ipse submisit se cum subditis suis, obedientiæ Romanæ Ecclesiæ. Et petit subsidium Apostolicum quia grauiter inuaditur à Chaldæis infidelibus. Datum Tarsis anno 1199. die 23. mensis Martij.* (In ea epistola, quam habemus inter eas, quæ duobus libris impressæ sunt, est die 23. mensis Maij.) *Item, alia littera, bulla aurea bullata, dicti Regis Armeniæ; continens qualiter nepos suus fuit admissus ad Comitatum Antiochiæ. Et est sine data. Item est alia littera bulla aurea bullata, missa per Regem Armeniæ Domino Papæ, super receptione ciuitatis Antiochenæ. Et postulat quod nepos dicti Regis, assumptus vt hæres in principem dictæ Ciuitatis, confirmaretur per Papam ad principatum eundem. Non est data. Item alia litera bulla aurea bullata dicti Regis Armeniæ, in qua conqueritur de quodam Legato Cardinali de denegatione iustitiæ in causa quam*

Digitized by Google

habuit nepos ſuus Comes Antiochiæ contra Comitem Tripolitanum. In qua non eſt data. His addo ex Geſtis Innocentij, quæ circa Armenos acta ſunt. Vbi relatæ fuerunt epiſtolæ tùm Leonis Regis, & Gregorij Armenorum Catholici cùm Innocentij quæ habentur, *lib. 2. epiſtol. Innoc.* & à Bzouio relatæ *ad annum* 1199. quibus, & pro corona accepta gratiæ referuntur; & pro fide Catholica ſuppetiæ petuntur. Subiungunt geſta. *Poſt hæc idem Rex, quendam militem cum literis ſuis ad Summum Pontificem deſtinauit, rogans, & poſtulans, vt cùm ſuper iniurijs circa ſucceſſionem Principatus Antiochiæ, Comes Tripolitanus cum Hoſpitalarijs, cuidam nepoti ſuo, Rupino nomine, irrogauerat, ad Sedem Apoſtolicam appellaſſet; faceret ei iuſtitiæ plenitudinem exhiberi. Cui Dominus Papa per literas ſuas, ita reſpondit. Et à quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum, &c.* Habes lib. 2. epiſtol. Innocent. vt & epiſtolam Leonis pag. 550. & 551. vbi lege. At quia ad epiſtolæ noſtræ Hiſtoriam multùm conferunt; ſtatum cauſæ ſic efficio, ex his epiſtolis. Boamundo Principi Antiocheno duo fuere filij: alter Comes Tripolitanus, alter Raymundus Maior natu: qui ducta Aliza, vel Elide nepte Leonis Armenorum, Regis, ex ea Rupinum filium ſuſcepit. Quem extrema agens patri commendauit. Is filio Raymundo mortuo ex eo nepotem Rupinum futurum ſibi ſucceſſorem & hæredem declarat; ei iuramenta ab hominibus præſtari iubet, ſibi ad mortem dominio reſeruato. His iratus Tripolitanus, & à militibus Chriſtianis templarijs & alijs ſuccenſus, legitimam ſibi hæreditatem vindicat, patrem ſpoliat, Antiochia pellit, Armenum inuadit. Qui hac de re Robertum de Margato militem ſuum ad Papam mittit, vt ea in cauſa iudex ſedeat. Ad pacem hortatur Pontifex ſuo reſcripto. His omnibus ſubiungunt acta.

Cauſa ſtatus inter Armenum & Antiochenos declaratur.

Iterum idem Rex, alium militem ad Sedem Apoſtolicam deſtinauit, per quem talia ſcripta direxit. Paternitatis veſtræ literas, quas per dilectum fidelem nuncium noſtrum, nobis direxiſtis, eâ quâ decuit reuerentiâ, & deuotione ſuſcepimus; & per earum ſignificata, pleno collegimus intellectu, vos charitatis viſceribus Regiam maieſtatem noſtram amplexari. Continebant etiam, quòd in deuotione, & amore Apoſtolicæ Sedis perſiſteremus: & in hoc ſemper perſeuerare cupimus, & optamus, & teſtis eſt rerum effectus; dum de omnibus negotijs noſtris ad Sedem Apoſtolicam appellamus. Miſiſtis autem nobis per eundem nuntium, vexillum ſancti Petri, in memoria dilectionis Sedis Apoſtolicæ; quod ſemper ante nos portari contra inimicos Crucis, ad honorem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ faciemus. Nuncius vero noſter nobis inſinuauit ſe benigne, & honorifice à beatitudine veſtra eſſe ſuſceptum, & tractatum: & quòd omnibus petitionibus noſtris, aures pietatis veſtræ diligenter, & efficaciter accommodaſtis. Quod quidem mellifluis litteris veſtris, perſpicuè intelleximus. Super his omnibus prædictis, ſanctæ Paternitati veſtræ, gratiarum exſoluimus actiones aſſiduas. Precari autem & exhortari nos voluiſtis, vt contra conatus, & violentias Paganorum, nos murum opponeremus aſcendentibus ex aduerſo. Quod quidem qualiter hactenus fecerimus, veſtræ, prout credimus, non extat incognitum paternitati: atque de cætero pro lege noſtra, & defenſione fidei Chriſtianæ, mandati veſtri ergo, fortitudinis noſtræ clypeum, in manu forti & brachio extento, contra Barbaricas nationes opponemus; quouſque deſideratum nobis ſubſidium mittatis. Mandaſtis ſæpe & ſæpiùs, quòd teneremus pacem Antiochiæ, & Comiti Tripolitano; quod amoris veſtri gratia nóſque bene aſſeruimus. Verum nulli veniat in dubium, quòd per Dei gratiam bene non habeamus poſſe, Antiochenorum repugnantiam, & audaciam refrenare. Quomodo autem & qualiter nuper, aduersùm nos ſe habuerint, ſanctam paternitatem veſtram latere nolumus. Miſerunt nuncios ſuos Comes

Leonis Armeni epiſtola ad Papam.

Tripolitanus, & Antiochenus, ad Noconodum Crucis inimicum, & aduersarium nostrum, & contra nos se ei alligauerunt, & machinati sunt adinuicem; quòd Noconodus crudelissimus ex vna parte, Comes Tripolitanus, & Antiochenus, ex altera, nos infestare non cessarent, donec à Regni solio nos eliminarent. Quod cùm audiuimus nostros misimus exploratores, qui tandiu insidiati sunt, quoad vsque cæperunt prædictos Nuncios, quibus ante pedes potentiæ nostræ adductis trementibus, & verentibus, rei veritatem aperta nobis voce exposuerunt. Deinde ad fines Antiochiæ accessimus; ibique per tres menses, cum multo labore, & sudore inuiti plurima sustinuimus. Post hæc quicquid voluerant Antiocheni, non timore ipsorum sed precibus, nihil molestè ferentes supplenimus. Ea propter in Regno nostro non modica damna incurrimus; & à seruitio Dei & Christianitatis, nos declinare inuitos oportuit. Venientibus autem desideratis legatis vestris præuia diuina potentia, in præsentia ipsorum rei certitudinem, per eosdem Nuntios, si vita eis communis fuerit, explicari faciemus. Ad hæc sanctitati vestræ supplicamus, vt diu expectatum & desideratum succursum, festinanter transmittatis. Magna etenim discordia inter barbaricas nationes est emersa, desæuiunt crudeliter adinuicem, & si antequam inter eos concordia fuerit reformata, subsidium miseritis, Christianitas exaltabitur; & si, quod absit, antequam veniat subsidium, inter eos concordia fuerit reformata; non erit qui eorum violentiam valeat cohibere, & reliqua Christianitas vix aut numquam poterit eis resistere. Super hoc quod scripsistis de negotio Rupini dilecti nepotis nostri, absente alia parte super re incerta, nec vultis nec debetis proferre iudicium. Hoc Deo & sanctitati vestræ huius exigit vniuersale ius. Verùm propulsati non modica lætitia, eo quòd causam nostram in manibus legatorum vestrorum commisistis, & literis, & firmis mandatis, non in manibus personarum nobis suspectarum. Super quo, sanctitati vestræ gratiarum exsoluimus actiones assiduas, & omnium conditionum laudes referimus copiosas. Ad hoc, pijssimam paternitatem vestram exposcimus, & flexis genibus flagitamus, quod cum legatis vestris, de quibus non modicum confidimus; venerabilem Archiepiscopum Maguntinum ad succursum terræ Sanctæ, futurum in eadem causa nostra iudicem constituere dignemini: quia nihil est, de quo nos magis lætificare possitis. Scripsistis & nobis quòd per literas vestras misistis Comiti Tripolitano, vt de alieno iure se subtraheret. Quod gratum duximus & acceptum, & vobis immensas gratiarum exsoluimus actiones. Sed sciatis, nihil nobis profuisse, quòd insidiatur vt lupus in absconditis, & non cessat die noctúque sibi quos potest Antiochenos, & precio, & precibus attrahere. Igitur sanctitatem vestram latere nolumus, quòd mense Julij exercitum nostrum condonauimus contra Barbaricas nationes, quas diutius cum Dei auxilio lædere sperauimus, propter discordiam inter eas emersam. In quo negotio, misimus pro templarijs morantibus in Regno, nec possessionibus valentibus viginti millia bizantiorum, vt venirent in auxilium nostrum, ad honorem & defensionem Christianitatis. Qui Antiochiam vsque venerunt, nos in propria persona cum gaudio, & exultatione, vsque ad fines Antiochiæ obuiam eis exiuimus. Ad hoc destinauit nobis litteras, Magister Templi, ex parte vestra directas, quas cum vidissemus eo quo decuit honore suscepimus; quibus perlectis per earum tenorem intelleximus vt nos eis redderemus Gaston. & nos in momento pro Magistro, à quibusdam fratribus suis, misimus secundùm preces vestras, causâ loquendi cum eis; qui ad nos venientes

Digitized by Google

inchoauerunt nobis colloquia. Poſt multas verò verborum nebulas, rogauimus Magiſtrum Templi, ad ſupplendas preces noſtras; vt ipſe & Dominus Patriarcha Antiochenus, & nos mitteremus Nuntios noſtros ſimul ad Sedem Apoſtolicam; quia per manus veſtras ipſum Gaſton, ſopita omnium actione, Templarijs reddere volebamus. Et Rapinum dilectum nepotem noſtrum, ad nutriendum, & cuſtodiendum bona fide, & ſine malo ingenio, in ipſo Caſtello eis tradere cupiebamus. Et vt deberent ſemper eſſe auxiliantes predicti pueri acquirendo iura ſua, inquantum dignitas Ordinis ſui permitteret, & vt quodlibet damnum in Regno noſtro, per ipſum caſtellum non contigiſſet, & donec Nuntij noſtri irent & redirent, precum noſtrarum obtentu, quantum valebant redditus pertinentiarum ipſius caſtelli in corpore terræ noſtræ Templarijs reſtituere volebamus. Nos itaque & puer dilectus Nepos noſter, hac conditione fieri Confratres eorum querebamus; & ad acquirendum aliud caſtellum nomine Trepeſath. eis pertinens, cum omni gente noſtra & iuribus noſtris eis ſimiliter auxiliari volebamus. Videntes autem ipſi Templarij me tanto negotio circumuentum in humilitate noſtra contritum, nos exaudire contempſerunt; imò conuentum quem ad partes Regni noſtri duxerant redire mandauerint. Et nulli veniat in dubium quod precibus cuiuſlibet acceptis noſtris ad hanc formam pacis de ipſo caſtello peruenire nequiuiſſent; miſimus iterum eis rogando vt pro Dei amore in Regnum noſtrum venirent. Et ex quo non placebat eis nobiſcum contra Paganos exire, ſaltem Dei pietate Regnum noſtrum vſque ad reditum noſtrum recommendatum haberent. Quod in obſtinatione ſua perſeuerantes neque hoc, nec illud facere voluerunt, imò nobis exeuntibus contra Crucis inimicos, Regnum noſtrum luporum morſibus auerſitate ſua reliquerunt; tamen cum Dei auxilio ſalui & ſani redeuntes, inuenimus terram noſtram noſtris precibus illeſam & intactam. Ex hoc conquerimur Deo & vobis; nam quid inde factum ſit veſtræ non extat incognitum ſanctitati. Preterea nos obedientiæ vinculo de cætero Apoſtolicæ Sedi eſſe alligatos non dubitetis. Ea propter ſi placet Sanctitati veſtræ cuilibet alteri Eccleſiæ Latinæ nec volumus nec debemus alligari. Hinc eſt, quòd S. V. humiliter flagitamus, quatenus nobis litteras apertas mittere dignemini, vt non teneamur nec Latini de terra noſtra de qualibet conditione, excepta ſancta Romana Eccleſia, cuilibet Eccleſiæ Latini & quod non habebant poteſtatem nos ſeu Latinos de terra noſtra excommunicandi, vel ſententiam in Regno noſtro proferendi ſuper Latinos qualibet Eccleſia, excepta vt dictū eſt Sede Apoſtolica. Præſentium quoq; latorem dilectum & fidelem noſtrum militem nomine Garnere Teuto. Ad pedes S. veſtræ dirigimus, cui ſuper his quæ ex parte noſtra vobis induxerit, tanquam nobis ipſis credere non dubitetis.

Nec tibi faſtidium & nauſeam facturum, nec meam operam me perditurum ſpero; ſi quæ ad illuſtrationem tum noſtrarum Epiſtolarum, cùm Armenicæ Hiſtoriæ maximè conducunt ex eodem M.S. depromam. Nec te, nec meam manum moror;

Indultum Regis Armeniæ

Ad petitionem verò Regis Dominus Papa tale ſibi ſcriptum indulſit. Regiæ ſerenitatis .....expoſcit vt non ſolùm tibi, ſed toti etiam Regno tuo ſpecialem gratiam faciamus; & ob tuæ deuotionis meritum totam Armenicam Eccleſiam honoremus. Bene enim præ cæteris prædeceſſoribus tuis, quorum extat memoria ſpecialis, & noſtra & Papæ epiſtola.

Ecclesiæ Romanæ deuotione persistis ; & Apostolicæ Sedis Primatum & Magisterium recognoscens , ad eam velut ad matrem tuam humiliter & deuotè recurris : propter quod ab ea debes rationabiliter honorari. Accepimus autem ex litteris , quas Regia nobis serenitas destinauit : quòd cum Regnum Armeniæ alligatum Sedi Apostolicæ obedientiæ vinculis recognoscas , illud sicut non debeas tibi per litteras Apostolicas indulgeri, vt præter Romanum Pontificem , nullus Latinus , in te, vel Regnum tuum, vel homines Regni tui, siue Latinos, siue alios, cuiuscumque conditionis excommunicationis aut interdicti possint sententiam promulgare. Volentes igitur, quoniam cum Deo possumus, tuæ serenitati deferre, & cum honestate nostra petitiones Regias exaudire; tuis precibus inclinati auctoritate præsentium inhibemus. Ne quis in te, vel Regnum tuum, aut homines Regni tui cuiuscumque conditionis existant, qui mediantibus tamen eiusdem Regni prælatis Sedi Apostolicæ subiecti præter Romanum Pontificem, & eius Legatum, vel de ipsius speciali mandato, districtionem Ecclesiasticam audeat exercere. Nulli ergo, &c. inhibitionis, &c Rescripsit etiam Armenorum Catholico, in hunc modum. Quod die ac nocte , in lege Domini mediteris , ex litterarum tuarum tenore cognoscimus ; quas variis auctoritatum floribus decorasti , de thesauro cordis tui noua & vetera proferens. Et hæc illis , & illis ista doctiùs intermiscens , vt vberiùs iuncti simul flosculi redolerent. Sanè sicut didicimus ex verbis Apostolicis ; quòd omnes vnum corpus sumus in Christo , singuli autem alter alterius membra ; & quod cunctos sacri baptismatis vnda regenerat fratres facit quoniam vnus est pater noster qui est in cœlis, prout in Euangelio veritas protestatur : in nobis tamen, qui Beato Petro successimus, Christianæ fidei Magisterium recognoscis. Vnde secus fontem scientiæ fidei nostræ , ac præceptorum legis & Ecclesiæ quiescere desiderans & nutriri , fugas mamillas nostras quotidie, & inebrieris lacte doctrinæ Apostolicæ Sedis emanantis. Et licèt loco quidem à nobis remotus existas , fide tamen nobis gaudens antequam Armenicam Ecclesiam committi nobis contingeret cum ouili , de quo Dominus in Euangelio protestatur ; alias inquiens oues habeo , quæ non sunt ex hoc ouili , & illas oportet adducere ; & vocem meam audient, & fiet vnum ouile , & vnus pastor. Oues enim huius ouilis vni Dominus pastori commisit, Petro videlicet : cum inquit, pasce oues meas, innuens per verbum tertiò repetitum, quòd quicumque fidem habuerunt Trinitatis, in quacumque orbis partium Regione, ac Trino fidelium ordine Noë , Iob, & Daniele , siue in tecto , siue in Agro, siue Mola , consistat, Petri Magisterio sunt commissi. Gauisus es igitur , quòd Mater Ecclesiarum omnium quæ totum orbem fua irradiat claritate , Catholicam Armeniorum Ecclesiam bono corde respiciens, voluit consolari. In hoc illud impletum intelligens, quod inquit Petro Dominus Iesus Christus ; ego pro te rogaui Petre vt non deficiat fides tua, sed tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Asseris quoque quod ab Ecclesia Romana fidem ab initio Armenica suscepit Ecclesia , quam tu & Coepiscopi tui & Grex tibi & ipsis commissus, non minuistis in aliquo, nec auxistis, sed sicut accepistis, sicut vsque hodie inuiolabiliter obseruastis , eius tenetis consuetudines, secundùm sanctorum patrum precedentium instituta. Nos igitur qui vos diligere debemus vt nos ipsos, de tuæ fidei puritate gaudemus in Christo , & te velut venerab. fratrem nostrum, & magnum Ecclesiæ Dei membrum gerimus in visceribus charitatis, ac beatissimum in Christo Filium nostrum L. Armenorum Regem illustrem honorare disponimus , & vniuersam Armenorum Ecclesiam , vt pote filiam Sedis Apostolicæ

Epistola ad Catholicũ.

Digitized by Google

ſpecialiter conſouere. Ne autem hæres ſit filius ancillæ cum filio liberæ; immo ne ancillæ filius liberæ ſibi ampliùs hæreditatem vſurpet, ſed ancilla potius & eius filius appellatur: poſſumus ſignum dari Tau. in frontibus gementium & dolentium, ita quod per Dei gratiam Cruce ſignatorum exercitus Venetias applicauit pro parte maiori vnde in proximo naues aſcendent, in terræ Sanctæ ſubſidium tranſituri. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur attentius, & per Apoſtolica tibi ſcripta mandamus quatenus in diuini nominis timore perſiſtens, & in Apoſtolicæ Sedis reuerentia, perſeuerans prædictum Regem & vniuerſam Armenicorum Eccleſiam in lege Domini & in noſtra deuotione confirmes, & eis ſicut per alias litteras noſtras mandauimus, formam Apoſtolicæ remiſſionis exponas; & horteris ipſos attentiùs, vt ſe murum pro domo Domini opponant aſcendentibus ex aduerſo; nec dubitent ſi opus fuerit pro illo fundere ſanguinem qui pro eis non dubitauit Crucis ſubire tormentum: cùm ſic Regnũ ſibi poſſint acquirere ſempiternum, & terrena in celeſtia laudabili commertio commutare. Expectent autem efficax de cælo auxilium, & feſtinum de terra ſuccurſum, & ſpem ſuam ponant in eo, qui eſt in ſe ſpatium fortitudo, qui facit in tentatione prouentum, & poſt lacrymationem, & flectum exultationem inducit.

Qualiter autem Petrus titulo ſancti Marcelli Presbyter Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus de Antiochia proceſſerit in Armeniam, & quàm honorificè ac deuotè receptus fuerit, tam à Rege, quàm à Catholico, necnon & perſonis Eccleſiaſticis ac mundanis; quodq; omnes ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ ſe aſtrinxerant, litteræ Regis Armenorum ad Dominum directæ declarant; in quibus tum idem Rex de præfato Legato Domino Papæ conqueritur, & tàm de facto Antiocheno, quàm de negotio Templariorum multa narrantur, quæ plenius ex ipſarum lectione patebunt. Rex quippe ſcribit hoc modo.

Litteræ Regis ad Papã.

Cùm conſtet vos celeberrime pater & Domine ſanctæ Eccleſiæ & Religionis Chriſtianæ curam & prælationem dante Domino gerere; conſtat vtique nos & ad veſtri refugium tanquam ad tutiſſimum receptaculum debere recurrere; in quo tanta ſpes noſtra & fiducia poſt Dominum dependet, & à beatitudine veſtra in noſtris neceſſitatibus præſidium poſtulare. Primùm clementiſſime pater & Domine ad pedes ſanctitatis veſtræ flexis genibus & cum omni ſupplicatione recurrentes, conquerimur & conqueri non ceſſamus de Domino P. titulo ſancti Marcelli Presbytero Cardinali Legato veſtro, noſtris in cauſis ſuſpecto, immo aperto aduerſario. Cùm enim ad partes Regni noſtri ex iniuncta ſibi Legatione, tam pro reformatione pacis inter Nepotem noſtrum, & Comitem Tripolitanum, contrà iuſtitiam, & appellationem noſtram ad Apoſtolicam audientiam factam, Antiocheni principatus vſurpatione vt creditur acceſſiſſet; Dñs D. Catholicus venerabilis in Chriſto pater noſter cũ quibuſdam ſuffraganeis ſuis & electo (fo. clero.) nos cũ Baronibus fidelibus noſtris, & pluribus nobilibus peregrinis aſtantibus, quanta potuimus honorificentia & veneratione, ob veſtri reuerentiam illum ſuſcepimus; ſequentibus diebus de obedientia Armenicæ Eccleſiæ, ad ſanctam Romanam Eccleſiam ad quam iam diu laborauimus, diuina auxiliante gratia deliberauimus, & ad hoc cum multo labore induximus Eccleſiam Armeniæ tempore Pontificatus veſtri meritorum veſtrorum exigentia, ad quod progenitores noſtri multis tranſactis temporibus inducere nequiuerunt, vt ipſe P. Card. & rerum eſt teſtis effectus. Dominus Catholicus cũ ſolemnitate celebri & obedientia, & reuerentia,

Digitized by Google

per manus ipſius Legati, ſecundum litterarum veſtrarum formam, & mandatum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & vobis exhibens: palleum à beatitudine veſtra deſtinatum, coram prædictis perſonis aſtantibus, cum deuotione omni & humilitate ſuſcepit, promittens in ordine ſuo, ſingulis quinque annis, per Nuntios ſuos ſecundùm capitularia Apoſtolica, ſanctam Romanam Eccleſiam viſitare, tanquam matrem & Magiſtram omnium Eccleſiarum, & in Ciſmarinis conſilijs ſeu in ipſa propria perſona, ſeu per Nuntios ſuos intereſſe. Quod non deberent celebrari Concilia Eccleſiaſtica in Ciſmarinis partibus, abſente eo, vel Nuntio ſuo, ab vtraque parte ſtatutum eſt. Quibus peractis de reformatione pacis, inter Nepotem noſtrum, & Comitem Tripolitanum tractatum. In quo tractatu Apoſtolica ſcripta de commiſſione vt cauſam de qua agebatur ſine debito terminarent, quæ Dominis S. titulo ſanctæ Praxedis & P. titulo ſancti Marcelli Presbyteris Card. & Legatis delegatis. Eidem P. Card. repræſentauimus, confitentes ſecundùm mandatum veſtrum cauſam ipſam fine optato terminari. In quibus Dominus S. Card. abſens pro negotio Chriſtianitatis Accone erat, quem in tota cauſa æquitatis & iuſtitiæ inuenimus amatorem. Repreſentatis Apoſtolicis ſcriptis, vt dictum eſt, cauſam Nepotis noſtri vices veſtras gerenti commiſimus, & ab initio cauſæ ſemper Apoſtolicam appellauimus audientiã, & in iudicio ipſius cauſam ipſam commiſimus, teſtibus Domino Patriarcha Antiocheno Hoſpitalarijs Templarijs & alijs viris Religioſis. Ipſe vero P. Card. & Legatus, in quo nullam, & verè nullam habere ſperabamus ſuſpicionem, Comiti Tripolitan. Templarijs & Antiochen. confederationem priuatam faciens, parti noſtræ fraudulenter detrahebat, & parti aduerſæ in noſtri perniciem & iacturam aſſiſtebat, manum eis conſilij & auxilij porrigens. Ex mandato itaque ipſius Legati, ſub cuius ſpecie decepti eramus, ad partes Antiochiæ ſecundò ac tertiò acceßimus pro pace reformanda: Comes Tripolitanus diuerticula quærens ad diem ſtatutum in cauſa numquam accedebat. Cognita verò & intellecta fraude confederationis initæ, ipſum P. Legatum ſuſpectum imò apertum aduerſarium habentes, ad Apoſtolicam appellauimus audientiam & cauſam Nepotis noſtri iudicio veſtro commiſimus, perſonam noſtram Regnum & gentes noſtras ſub protectione Dei & veſtra committentes, quod per priuilegium à beatitudine veſtra delegatum obtinere credebamus. Contigit igitur nocte quadam ante aduentum ipſius P. Card. cum omni exercitu noſtro vendicantes hæreditatem Nepotis noſtri partes Antioch. defectu iuſtitiæ infeſtantes, ſicut Domino placuit intra muros Antioch. in manu forti intrauimus. Et ſi ad effuſionem Chriſtiani ſanguinis & incendium ipſius ciuitatis manus potentiæ noſtræ extendere voluiſſemus vrbs Antiochena capta foret. Sed pietate in Dei timore moti & Chriſtianitati miſerando compatientes, Dominum Patriarcham Antiochenum ad nos accerſitum inter nos & Antioch. rogauimus optatæ pacis eſſe mediatorem, & dum de pace tractaretur, ecce Templarij quos precibus & mandatis noſtris honorabamus, & quibus in tota guerra defferebamus ſaluatis poſſeſſionibus & tenimentis illorum quos amicos non aduerſarios tanquam viros Religioſos habere ſperabamus, ſine diffiducia facta contra nos dentes acuerunt, turres minuerunt, arma excuſſerunt, exercitum noſtrum intra & extra muros Antiochen. ſagittauerunt, vexillum Baldanum contra nos parauerunt, & quod grauius eſt, Chriſtianum ſanguinem effuderunt. Poſtpoſito Religionis Ordine haberi cum Comite Tripol. & Antipol. vnanimes perfido Soldano Alappiæ ſunt confederati, ſuis ſic machinationibus ab acqui-

Digitized by Google

ſita hereditate ſua Nepotem noſtrum pupillum orphanum ſub protectione Dei & veſtra deputatum alienauerint, & ſic ex peccato vulnus ab hoſte tulimus, quod moleſtè ferentes poſſeſſionem & tenimenta quæ in Regno Templarij poſſidebant ſaiſiuimus & à terra noſtra illos eliminauimus. His ita peractis Dominus P. Card. Templarijs confederatis inter eos & Templarios pacem reformare quærens nos ad reſtaurationem rerum Tẽplarijs nuper ablatarũ primùm viua voce, poſteà ſecundò ac tertiò, & ſcriptis & Nuncijs inſtanter compellebat. Ad quod reſpondebamus dicentes, parati ſumus ad morem Sedis Apoſtolicæ Templarijs reſtituere nuper ablata, ſi in ordine ſuo promiſerint ſe de cætero nec intrà muros, nec extra muros Antiochiæ iuſtitiæ & directæ Nepotis noſtri aduerſari, ſed ſicut viri Religioſi ſalui & ſecuri in domibus & poſſeſſionibus ſuis. Contra Templarij arrogantiæ ſtimulo ſuffulti opponebant ſe intrà muros Antiochiæ contra iuſtitiam & directam Nepotis noſtri ſemper defenderunt ordine poſtpoſito. Cùm verò de concordia inter nos & Templarios nihil perfici poſſet, Dominus P. Card. abſente Domino Catholico patre noſtro cum venerabili Antiocheno Patriarcha, ſuper eadem cauſa concilium celebrauit, & poſt appellationem noſtram iuratam ad Apoſtolicam audientiam, ſententiam excommunicationis in terram noſtram promulgauit, ſaluis confeſſionibus infirmorum, baptiſterio & ſepelitione mortuorum, ſuper eadem litteras ſuas cum ſententia ad Dominum Catholicum Armeniæ deſtinauit, vt ex abrupto per totum Catholicatum ſententioſa interdictio promulgaretur. Quæ cùm ad ſcientiam Domini S. Card. & Legati deueniſſent moleſtè tulit & habito conſilio cum Domino P. tollegato ſuo ad ſe accedente, quod inſtantiſſimè ad audientiam veſtram appellabamus procellam ad auram conſilio Domini P. Card. conuertere ſtuduerunt; ſicque factum eſt, vt ex mandato Dominorum Card. illuſtris Regis Ieruſalem & Cypri, omniúmque nobilium peregrinorum menſe Septembris ad partes Acon pro reformatione pacis inter nos & Antioch. & Templarios Nuntium noſtrum nobilem Conſtantin. de Camardeſio dilectum conſanguineum noſtrum deleganimus, & mediante ſapientia & diſcretione Domini S. Card. iuris & æquitatis amatoris pax reformata eſt inter nos & Templarios ſicut per litteras ipſius intelligere poteritis. Nos verò numquam à mandatis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ receſſimus, nec vita comite recedemus; quamquam Dominus P. Card. ab ea nos eliminare laboret. Nos igitur qui Dei & veſtri gratia tempore Pontificatus veſtri noua ſumus planta veſtra facti, cupientes ad honorem Dei & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fructus odoriferos & ſuaues producere, ad pedes Sanctitatis veſtræ recurrimus, flexis genibus rogantes & deprecantes, vt in iudicio Domini P. Card. & Legati quem ſuſpectum, immo apertum aduerſarium habemus, cauſam Nepotis noſtri non committatis, & quod nullam ſuper nos & terram noſtram habitantes cuiuſcumque conditionis exiſtant ex iniuncta ſibi legatione poteſtatem de cætero habeat, & vt Templarijs per Apoſtolicam Sedem mandando præcipiatis ne de facto Antiocheno iuſtitia, ac educatione Nepotis noſtri ſint aduerſarij, ſicut non ſunt Hoſpitalarij, nec alij viri Religioſi, & cauſam Nepotis noſtri de qua ſæpius dominationi veſtræ ſcripſimus, non ſubſcriptis iudicibus, ſed talibus perſonis committatis, qui à recto tramite non declinent, ſed æqua lance auditis vtriſque partibus ſinè perſonarum acceptione iuſtum iudicium faciant: quatenus exinde Sanctam Romanam Eccleſiam ad ædificationem non ad extirpationem nouellæ planta veſtræ ſentiamus perueniſſe, & per auxilij veſtri gratiam delectabiles exitus manè & veſpere gaudeat ſe planta noſtra recepiſſe.

Digitized by Google

Litteræ Catholici.

Catholicus verò tales litteras destinauit. Reuerendissimo in Christo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici & vniuersali Papæ. Ioannes per eandem humilis Armeniæ Catholicus Sanctitati vestræ deuotus & obediens cum debita obedientia & reuerentia plena salutis gaudia. Ex ineffabili prouidentia Domini nostri à quo bonum omne procedit Armenica Ecclesia Primatum & Magisterium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ à Deo sibi concessum recognoscens, filia eius facta est deuotissima, & nos licèt indigni Ministri ipsius accedente Domino P. titulo Sancti Marcelli Presbytero Card. Legato vestro ex indicta sibi legatione ad partes Catholicatus nostri illi vbi reuerentiam cum Clero & grege à Deo nobis commisso obuiantes, quanta potuimus honorificentia, suscepimus & mutuis communicantes amplexibus & alloquijs, per manus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ & vobis, secundùm litterarum vestrarum tenorem obedientiam & reuerentiam exhibuimus: atque pallcum à vestra beatitudine delegatum solemnitate celebri & cum omni humilitate suscipientes, promisimus in ordine nostro singulis quinque annis per Nuntios nostros sanctam Romanam Ecclesiam tanquam matrem & Magistram omnium Ecclesiarum visitare, & in Concilijs Cismarinis adesse, & quòd in eisdem Concilia celebrari nobis absentibus vel Nuntio nostro non deberent ab vtraque parte statutum est. Institutiones sanctæ Romanæ Ecclesiæ in parte suscepimus, & in parte propter absentiam suffraganeorum nostrorum longè latèque diffusam induciantes, & quia non sinè magna personarum deliberatione hoc fieri poterit conuenientibus Prælatis nostris vel maiori parte Prælatorum in vno tempore constituto, ipsorum ab assensu, ne in Ecclesia scandalum oriretur, institutiones vestras in quibus concordaremus suscipere proposuimus. Ad omnia igitur mandata vestra promouenda nos fideles, & deuotos inuenietis executores. Legati verò super his Domino Papæ scripserunt hoc modo.

Epistola Legatorum.

Reuerendissimo Patri & Domino plurimum metuendo J. Dei gratia Sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ Summo Pontifici S. permissione diuina titulo Sanctæ Praxedis & P. diuina prouidentia titulo sancti Marcelli Presbyteri Card. licèt indigni, debitam & paratam in omnibus obedientiam. Dum eo tempore quo veni Acon ego S. & treuga esset cum Sarracenis, & guerra grauis inter Regem Armeniæ & Comitem Tripolitan. & Antioch. pro eo quòd sicut dicebatur idem Comes Antioch. iniustè occupauerat, & eiecerat assistentibus sibi ex maiori parte Ciuibus ex magna parte nobiles Ciuitatis pro eo, quia sibi vitare volebant contra iuramentum fidelitatis, quod præstiterant filio primogeniti cuiusdam Principis. Requisitus ab vtraque parte sæpius, & instanter habito consilio non semel, sed sæpius cum Magistro Templi, & Hospitalis, iter arripui versus Antioch. & ibi laborarem ad pacem & sedandam sicut possem discordiam. Scripseram & præfato Comiti & Comiti Antioch. secundùm consilium prædictorum Magistrorum, vt venirent, honorabiles & prudentes viros mitterent, vt cum eis deliberare possem qualiter mihi esset procedendum vsque in Antioch. Cum igitur in festo B. Martini intrasset Ciuitatem Tripolitan. ad quam diem & locum eos vocaueram, nec mihi occurrits sed nec etiam per nudas litteras respondere aliquid voluerunt. Laborans autem vltra misi ad vtramque partem viros venerabiles Acceraden. & Bethlemitan. Episcopos; nam inualuerat, & dicebatur mihi quod iam non erat tutum intrare, sed nec sic responsum aliquod habere potui vsq; ad Purificationis diem: tunc verò venit Princeps Tripolitan. non propter me, sed ad negotia sua promouenda prout ipsius

opportunitas

Digitized by Google

opportunitas requirebant, cum quo colloquium in propria perſona habere non potui pro eo quia denuntiatus erat excommunicatus per Jeroſolimitan. & Antiochen. Patriarchas, atque circumadiacentes Epiſcopos, ſed ſicut ipſe aſſerebat iniuſtè, ideoque non gerebat ſe pro excommunicato: per internuncium quoque mihi loqui volebat. Laboratum eſt autem ad concordiam inter ipſum, & Hoſpital. ſuper facto pro quo vocatus erat excommunicatus, & poſt multam tergiuerſationem, ventum eſt ad concordiam, in qua non eſt paſſus haberi mentionem nominis mei, quo mediante totum negotium firmatum fuerat, & ſine cuius aſſenſu Hoſpitalarij non poterant cum eo concordare. Sicque ibidem iacui vſque ad Dominicam Paſſionis: cúmque ſic fatigatus & deluſus rediſſem Accon. expectabam enim venturum Scotium, nec volebam in ipſius aduentu abeſſe. Acceſſerunt autem multi nobiles viri de Francia, & tam ipſi quam Rex Ieruſalem Magiſter Templi, & alij nonnulli inſtiterunt mihi de pedibus non modicum laboranti, vt nauigarem cum eis in Antiochenam, ſi ego irem cum eis, ipſi parati eſſent mecum venire. Nauigauimus ergo, Magiſter Templi, Generalis preceptor Hoſpital. Stephanus de Portico, Comes Morcia de Vngaria, & Nuntius Marchionis Montiſferrati qui venerat in terram. Applicuimus primùm autore Domino ad portum Antiochen. Rex autem Armeniæ applicuerat circa pertinentias Antioch. ſecunda die intrauimus terram Antioch. quo audito feſtinanter miſimus ad eum Nuntium & litteras, vt pro reuerentia Romanæ Sedis & noſtra differret ladere terram, vſque dum loqueremur ei Expectaui triduo, venimus ad eum tertia die, & iterum obtinuimus dilationes ab eo per nouem dies quibus expectamus Ieruſalem Regem venturum. Laborauimus interim adinuenire viã pacis: antè omnia Rex Armeniæ offert ſe ad iuſtitiã, & inſtanter per me, immo per vos eam Nepoti ſuõ orphano, & matri eius viduæ inſtanter & humiliter poſtulat exhiberi. Requiritur ipſe, vt acquieſcat iudicio Baronum qui venturi erant. Ecce proponit ipſe, quia ab Eccleſia Romana requiſierat iuſtitiam quam vos in aduentu noſtro per me, & collegam promiſeritis exhibendam, & noſtram quorumcumque vellemus vti conſilijs: ipſe non commitebat ſe niſi iudicio noſtro principaliter, immo vobis noſtro. Accedit autem ſpiritus iniquitatis, & eorum corda ſubuertit, & auertit ab vnitate noſtra, qui pro concordia credebatur accediſſe. Cæperunt quippe de re cõſtanter, quòd hoc iudicium ad nos non pertinebat, ſed nec ad Eccleſiam Romanam. Quorum conſilijs inniſus qui dicebatur Princeps, vix aliquam vt agebatur ad hoc conſtanter proponebat: ſicque facti ſunt cor vnum, & anima vna in itinere, quòd dictus Princeps vix aliquid vel agebat, vel reſpondebat niſi illorum conſilio informatus excepto vno ex his qui mecum venerant, qui fideliter & prudenter mihi aſtitit in toto negocio. Obtulerat inſuper Rex Armen. xx. milia armatorum ad ſeruitium Chriſtianitatis ſi pro Nepote ſuo orphano, & matre eius vidua iuſtitiam poſſet obtinere. Videbatur mihi petitio eiuſdem Regis iuſta & admittenda, oblatio quoque vtilis multùm, & fructuoſa Chriſtianitati, ſed cùm haberemus contradictores illos quos coadiutores eſſe ſperabam, videns me quaſi ſolum, receſſi cum illo vnico, qui mihi aſſiſtebat, & veni Margatum vbi laboraui ſicut Deus voluit vſque ad mortem, vſque dum venit Dominus Card. in Cyprum & tandem Accon. vbi occurri ſibi multis litteris requiſitus ab ipſo, licèt adhuc eſſem multimoda debilitate infirmitatis oppreſſus. Dominus autem Card. expeditis aliquibus negotijs apud Accon. iuit in Antioch. &

Digitized by Google

vſque in Armeniam, vbi quæ fecerit, & qualiter maligna in partibus illis diabolo inſtigante creuerint ipſe vobis prudentius enarrabit. Ego vero P. titulo S. Marcelli Presbyter Card. miſimus paternitati veſtræ, quòd in ſuperiori ſerie narrauit S. V. dilectus in Chriſto pater Dominus S. titulo ſanctæ Paxedis Ven. Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus ea quæ circa hoc negotium ipſe inſpexit, & qualiter ipſe proceſſit in eo. Poſtquam ipſe rediit à partibus Antioch. & ego nuper veniſſem ad partes Accon. vocatus pluries tam ab Illuſtri Rege Armenorum, quàm à Comite Tripolitan. ſeu Principe Antioch. & Ciuibus Antiochenis, pro diſcordia dicta ſedanda ſi datum eſſet deſuper ad partes Antiochen. acceſſi. Et circa negotium iſtud triplicem viam tentaui. Primò ſi ex conſenſu partium aliqua poſſet prouenire concordia circa quam cùm diutius laboraſſem nihil profeci. Secundo vt partes permitterent Dño Card. & mihi quatenus ſecundum iuſtitiam & æquitatem concordaremus vel iudicaremus, & cum ſuper hoc cum vtriſque diutius laboraſſem nihil proficerem per tres menſes. Tandem tertio, quia non videbatur neceſſe vt quæreremus à partibus quatenus ſe partibus committerent, ſed tantum ex officio noſtro offerremus vtrique partium ſi aliquid vellent proponere nos eſſe paratos iuſtitiam exhibere ad exonerationem noſtram Romanæ Eccleſiæ Domini Card. & meam obtuli Domino Regi qui mihi veſtras litteras præſentauerat in quibus Domino S. & mihi mandabatis, vt negotium illud terminaremus iuſtitia mediante, quòd parati eſſemus Dominus Card. & ego ad iuſtitiam faciendam & exhibendam ſecundum mandatum: neque per nos aliquem ſuſtineret defectum pro Nepotis iuſtitia conſequenda: ipſe autem Rex tunc quidem referebat grates adeo, quòd ſatis ſibi offerebam & nobis & Romanæ Eccleſiæ & nobis duobus, ſed addit quod Antioch. inferebant ei violentiam; imo petebat vt prius amoueremus dictum Comitem ſeu Principem à poſſeſſione ciuitatis, & Principatus Antioch. & poſtmodum deberemus ei iuſtitiam exhibere. Cui cum reſpondiſſem quòd hoc ſecundùm iuſtitiam facere non poſſemus antequam in iudicio conſtitutus proponeret pro parte ſua hoc ipſum, & alias rationes quas vellet: aiebat ipſe Rex vos eſtis Vicarij Apoſtolici. Ego Rex Armeniæ primo in vobis Dominis S. & P. Card. negotium Nepotis mei & Neptis meæ & petimus à vobis & habere volumus temporale miſtit i am, & conſequi qualem Dominus Papa nobis, faceret ſi eſſemus in præſentia eius pro vidua & orphano ſub protectione Apoſtolica conſtituti. Videtis, vim, violentiam, & iniuſtitiam, quam Comes affert Nepoti noſtro Orphano & Nepti noſtræ eius matri vidue: ſitis ſecuri de Antiochen. & plenam ſuſcipientes poteſtatem habeatis, vt cuicumque partium adiudicaueritis firmum permaneat & illibatum. Cui cum reſpondiſſem, quòd ad noſtrum pertinet officium ſub hoc prouidere, ſed procederet ſi placeret in cauſa, & nos parati eſſemus, & compellere partem alteram ad ſiſtendum iudicio; ſuper facto ipſo nõ proceſſit. Cum tamen ego expoſuerim, & continue exponerem nos paratos ad iuſtitiam exhibendam hoc etiam obtuli Antioch. ſi aliquam vellent proponere querelam, & tamen habitis cum vtriſque infinitis contentionibus & verbis quæ longum eſſet enarrare: de conſilio Patriarchæ Archiepiſcopi Borſen. Epiſcoporum Capituli & Abbatum Antioch. Eccleſiæ, nec non Domini Cremon. & aliorum qui mecum aderant vtrique parti ex parte Dei omnipotentis & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & totius Chriſtianitatis, & noſtra ſcilicet Legatorum, qui eramus in terra firmiter inhibui, ne

Digitized by Google

aliquo modo aliqua partium contra aliam guerram moueret, èquo defectum iuſtitiæ non inueniebant, & nos parati eramus ad vtriſque iuſtitiam exhibendam, & guerra ipſa in totius Chriſtianitatis, & maximè Orientalis terræ diſpendium peruenire. Dū verò reuerſus eſſet Accon Dominus Card. inſtitit nobis Comitiſſa Flandriæ, quæ aduenerat, & alij peregrini, vt iterum non ceſſaremus laborare pro iam dicta pace. Deliberatum primùm eſt per nos Ieruſalem, Regem Templarios, Hoſpitalarios, & Nobiles qui aderant Peregrinos, vt per Nuncios & litteras noſtras tam ipſi nos conuenire deberemus atque citare ſupradictos omnes, vt abſque vlla conditione ſe committeret iudicio noſtro: poſtulaſſent ſecuritates obſides & tenimenta præſtare in manus noſtras pro recipiendo obſeruando iudicio noſtro, & quæcumque partium hoc non faceret nos eam perſequeremur tanquam inimicam Chriſtianitatis, & Spiritualitatis. Miſimus proinde cum litteris noſtris nos Rex Ieruſalem, atque Barones Peregrini Ven. Cremon Epiſcopum, qui partes præſentatis litteris noſtris moneret ad ea, qua ſcripſimus facienda, & quicumque hoc non faceret ipſe ſententia excommunicationis ex parte noſtra promulgaret in eum. Acceſſit itaque ad eos, & ſingulis requiſitis, vt prædixi Rex Armen. obtulit per reuerentia veſtra & noſtra treugas. xl. dierum ab altera parte non fuerunt receptæ, imo cum Nuncius ad nos venturus erat ex parte ipſius Regis pro faciendo mandato veſtro poſtulaſſet ſecuritatem, quia per partes inimicorum opportebat eum tranſire denegatum ſibi fuit omnino. Ipſe tamen ſicut Dominus voluit ille ſus ad nos vſque peruenit cum plenitudine mandati, quòd acceperat à Domino ſuo: continebatur quippe in litteris Regis, quòd quidquid Nuncius ipſe faceret Rex firmum haberet, & tanquam à ſe factum firmiter obſeruaret. Sicque de facto Templariorum pro quo Rex excommunicatus fuerat, & terra eius interdicto ſubiecta iurauit ſtare mandato noſtro ſicut moris eſt ſuper animam ſuam, & Regis, & mandatum quòd nos iuſte fecimus ipſe humiliter ſuſcepit. Tandem de facto Antioch. obtulit ſe facturum idem Nuntius tantum pro Rege, quòd nos reputaremus ſatis eſſe, quia Comes Tripolitan. neque venit, neque miſit; ſed nec etiam ſcripſerat aliquid quod pondus vt dicebatur haberet; poſtulauit à nobis excommunicari Comitem, inhiberi ſibi Chriſtianorum, & maximè Templariorum, & Peregrinorum auxilium, qui hactenus auxilium præſtiterant, & fauorem longè aliter quam deceret, & quam contineret ſtatutum noſtrum cum multa deliberatione factum, quòd vtique non eſſet prouocare Regem ad obedientiam Romanæ Sedis; ſed procul repellere vltro ſe offerentem. Ad conuincendam quoque duritiam, & continentiam Comitis allegabat idem Nuncius, qui cum veniſſet Epiſcopus Tripolitan. & ex maiori parte Canonici tepidi nimium, & remiſſi, & Notarius eius Comitis ad præſentiam noſtram nulla ratione excuſationem haberet; ſed neque excuſationis colorem ſuper eo quòd mandatis noſtris non paruerat. Nos autem reſpondebamus quòd difficultas hæc non proueniebat niſi ex quodam caſu inopinato, ſed quia eramus in proiectu recedendi de terra, & eundi Conſtantinopol. pro Conſilio, & auxilio Peregrinis, qui ibi Chriſtianitatis ſeruitio laborant. Cui excuſationi dum ego pro honeſtate Romanæ Eccleſiæ Verbo in publico: tandem ego S. aduocatis ſeorſum Domino Cardinal. Cæſarien. Archiepiſcopo Cremonen. & Accocen. electo firmiter propoſui eis, quòd ego coram Deo, & eis de hoc facto excuſatus eſſe volebam, & videbatur mihi pro cætero, quòd inſtantia prædicti Nuntij iuſta

esset & admittenda, & ego paratus eram si placeret Domino Card. quòd petebatur efficere pro eo, quod si fuerat communi deliberatione nostra : Ierusalem Regis, Templariorum, Hospitalariorum, Baronum peregrinorum, qui Accon aderant irreuocabiliter statutum atque firmatum. Nec decebat taliter & sic se solemniter statutum pro vtilitate Christianitatis inefficax esset & illusorium.

Quia vero legati de partibus illis recesserunt Constantinopolim accedentes, Dominus Papa causam commisit, De Lucedio, De monte Tabor Abbatibus, & nobilibus viris Comiti Berroboæ, & G. de Firnuuals hoc modo. Etsi semper inter eos odium sit mortale, qui tenentur amare proximos vt seipsos & inimicos etiam diligere propter Deum ; hoc tamen tempore discordia inter nominis Christiani cultores, constitutos præsertim in partibus transmarinis, non solùm ipsis, sed Ecclesiæ generali tantò amplius est damnosa, quantò per eam negotium terræ Sanctæ potius impeditur. Vsque adeò enim inimici nominis Christiani qui nunc peccatis exigentibus detinent, & conquinant Templum Dei, vrbes & castra, quæ se de Christianorum manibus extorsisse in gladio gloriantur, viris, & viribus muniuerunt, quòd sufficeret dispersionis nostræ reliquijs, & si coniugatis manibus, vno animo & pari desiderio ferrentur in hostes si possent Crucis iniuriam aliquatenus vindicare, ac hæreditatem Christi liberare de manibus Paganorum. Verùm ipsi hoc minus quam deceat attendentes, quasi neglecta prorsus iniuria Crucifixi proprias iniurias persequuntur, & voluntati communi voluntates priuatas in totius Christianitis dispendium anteponunt : sicque se odio persequuntur iniquo, & sic ab inuicem sunt diuisi, vt propter eorum discordias terræ Sanctæ Verbum sit Euangelicum non modicum formidandum, quia dicitur omne Regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus concidit super domum. Ecce etenim occasione discordiæ, quæ inter charissimum in Christo filium nostrum Leo. Regem Armenorum illustrem nomine sororis suæ vidua, & Nepotis orphani ex vna parte, ac Nobilem virum Comitem Tripolitan. ex altera super Principatu Antioch. vertitur, impeditur quasi penitus terræ Sanctæ profectus; cùm ipsi pugnantes adinuicem hostes Crucis nequeant impugnari : alijsque facientibus sibi cum partibus portionem & quæstionem illorum reputantibus causam suam reliqui laborent in cassum, vt inter discordes cõcordia reformare. Nos autem iam pridem his malis obuiare volentes supra causam hanc dil. fil. S. Stæ. Praxedis & P. titulo S. Marcelli Presbyteris Card. Apostolicæ Sedis Legatis Commisimus terminandam, sed ipsi L. nec labores propter hoc vitarunt nec expensas, immo vtrimque personæ & ambo diutius laborassent, in nullo tamen apud partes, quia datum fuerat desuper profecerunt. Nuper ergo idem Rex per suas nobis litteras intimauit, quòd per Legatos nostros non potuerat iustitiam obtinere licèt eam sepius postularit, & semper paratus fuit stare iuri. Vnde cùm ipse mandatis Legatorum ipsorum, qui eum pro multo minori negotio excommunicauerant, & interdixerant terram eius tandem humiliter paruisset, postulabat ne repelleremus ipsum pulsantem ad Apostolicæ Sedis ianuam, & iustitiam postulantem, cùm simus omnibus in iustitia debitores. Nos igitur attendentes quòd apud nos esse non debeat acceptio personarum, & quòd inter virum & virum facere iustitiam teneamur : discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quòd partem conuenientes vtramque diligenter commonere curetis, vt vel inter se

Digitized by Googl

ſuper eodem principatu conueniant vel in arbitros compromittant, qui vſque ad tres menſes poſt commonitionem veſtram debeant arbitrari; alioquin vos ex tunc partibus conuocatis audiatis vtrinque propoſita, & cauſam ipſam ſublato appellationis obſtaculo ſi partes conſenſerint terminetis. Alioquin remittatis nobis cauſam ſufficienter inſtructam partibus terminum præfigentes, quo per reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent iuſtitiam receptura. Verùm ne iudicio ſimul experiantur, & bello, partes ad treugas interim conſeruandas auctoritate Apoſtolicâ compellatis, quod ſi alterutra partium ſe exhibuerit contumacem; in eam ſpiritualiter, & temporaliter per vos & omnes Chriſtianos qui in partibus illis exiſtunt quanto diſtrictiùs poteritis procedentes inhibeatis, tam charißimo in Chriſto filio noſtro Regi Ieroſolimorum illuſtri quàm Hoſpitalarijs, & omnibus communiter Chriſtianis, ne parti contumaci auxilium vel fauorem impendant, ſubtrahant potius, & parti quæ parata fuerit ſtare iuri, viriliter & potenter aßiſtant. Quòd ſi non omnes, &c. Tres vel duo ſaltem quorum vnus ſit laicus alter Clericus mandatum Apoſtolicum exequantur. Veruntamen volumus & mandamus, vt ſi quis interim in Patriarchatu Ieroſolimitan. fuerit inſtitutus his vobiſcum exequendis interſit.

AD EPISTOLAM CXXII.

VNIVERSIS ABBATIBVS NIGRI ORDINIS. A coloribus veſtium denominati Monachi, ad aliorum differentiam; quemadmodum & factiones Praſinæ & Venetæ, ab his coloribus ſua nomina mutuarunt. *Procop. in Vandal.* Primò quidem Monachi nigris vtebantur veſtibus, quas B. Martinum, & antiquos in Gallia induiſſe, author eſt Petrus Cluniacenſ. *lib. 4. epiſt. l. 17.* Canonici verò omnes, qui ſub B. Auguſtini Regula communem vitam agebant, Albas veſtiebant. Inde cùm de Regularibus ſermo, fortè coloribus alij ab aliis diſcernebantur. Sed non adeò propriè, vt vbi colorum diuerſitas, ſectarum & ordinum diuerſitates in monachiſmum induxit. Tunc primùm exaudita ſunt ea nomina alborum & nigrorum Monachorum. Hi in antiquo nomine ſtantes, à patribus per manus acceptam B. Benedicti Regulam ſucceſſiuè excolunt. Illi laxiora, vt credunt, reſtringentes, mutatis cum habitu quibuſdam obſeruationibus, eandem profitentur. Hi Ciſtercienſes, deinde alio modo dicti. Illi Sancti Benedicti, Cluniacenſes, & ex alijs Monaſterijs alij. Secundùm hæc Iacob. de Vitriac. huius æui auctor. Cap. 13 Hiſt. Occidental. *Cùm igitur à priſcis temporibus, in partibus occidentis, duæ tantùm fuiſſent Regularium diuerſitates: Monachi ſcilicet nigri, Sancti Benedicti Regulam profitentes: & Canonici albi, ſecundùm Regulam B. Auguſtini viuentes. Poſtquam peccatis exigentibus, primò modica negligentes, paululùm cadere cæperunt: tandem ad tantam diſſolutionem, plures Regularium Conuentus deuenerunt: quòd viri timorati & prudentes, ſub alio habitu & alijs inſtitutis Domino militaturi ab ipſis receſſerunt.* Inde iurgia, diſſenſiones, ſchiſmata, vt agnouit dicto loco Petr. Cluniacenſ. B. Bernardo Claræuall. Abbati reſcribens. *Fortaßis enim veſtes iſtæ coloris diuerſi, incentiuum diſcordiæ præſtant; & multiformis varietas veſtium, varietatem quoque parit & mentium. Nam vt penè aſſiduè cernis, & omnibus, ipſis quoquè negligenter intuentibus, aduertere per facile eſt: niger, vt ſic dicam, Monachus, album fortuitu occurrentem obliquo ſydere reſpicit; albus nigrum vix media oculi parte, & quando ſe ingerit intuetur, &c.* Eadem nunc prohdolor! cernimus, quæ ab æuo Petri correcta debuiſſent, inter fratres eorumdem Ordinum, quorum alij & mores, alij habitum mutant. At ex loco Petri venerabilis id maximè intelligo; nondum ita promiſcuè vſos fuiſſe, ad Fratres Sancti Benedicti deſignandos, nomine à colore deſumpto; immo & inſolens videtur, cùm addatur *niger vt ſic dicam Monachus.* Quia ſcilicet tùm adhùc recens erat hæc mutatio. Percurre reliqua eius epiſtolæ, non pœnitebit. Licèt huic rei quàm maximè conueniant, non te moror.

Monachalis veſtis diſcolax ſectarum diuerſitas.

Nigri Monachi quando dicti.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXIII.

Milites Templarij à Concil. Trecenſ. & regulam & habitum accepiunt.

MILITES MILITIÆ TEMPLI ALBIS PALLIIS VTERENTVR. Auctoritate Concilij Trecenſis, à D. Bernardo Claræuall. Abbate, militibus Templi regula ſcripta eſt: cuius cap. 20. legitur. *Veſtimenta autem vnius coloris ſemper eſſe iubemus, verbi gratia, alba vel nigra, vel vt ita dicam burella. Omnibus autem militibus profeſsis in hieme & in æſtate, ſi fieri poteſt, alba veſtimenta concedimus.* Et cap. 21. ſeruientibus & armigeris nigra ſiue burella dantur. Cap. 22. *Nulli ergo conceſſum eſt candidas chlamydes defferre, aut alba pallia habere, niſi nominatis militibus Chriſti.* Vuillelm. Tyr. lib. 12. bell. ſacr. cap. 7. *Tandem nono anno Concilio in Francia apud Trecas habito, cui interfuerunt Dominus Remenſis & Do. Senonenſis Archiepiſcopi cum ſuffraganeis ſuis: Albanenſis quoque Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus, Abbates quoque Ciſtercienſis & Claræuallenſis & Pontiniacenſis, cum alijs pluribus. Inſtituta eſt eis regula, & habitus aſſignatus albus videlicet de mandato Do. Honorij Papæ, & Do. Stephani Hieroſol. Patriarchæ.* Loquitur de his Militibus Templi quorum inſtitutionem, & ibi, & apud alios legere potes. Aduerte ſolùm ea quæ infra ſubiungit. *Poſtmodum verò tempore Do. Eugenij Papæ, vt dicitur cruces de panno rubeo, vt inter cæteros eſſent notabiliores, mantellis ſuis cæperunt aſſuere, &c.* Eadem refert. Iacob. à Vitriac. *lib. 2. cap. 65.* Vnde meritò arguuntur ab Innocentio Milites Teutonici, quòd alienam veſtem ſibi aſſumerent, & id de cætero fieri iure prohibet. Quod tamen obſeruatum non fuiſſe teſtis eſt Vitriacus, nam pallijs albis deinceps vſi ſunt Teutonici, eo ſolùm adhibito ad Templariorum diſcrimen, quòd cruces nigras albis chlamydibus aſſuerunt. Hunc ordinem confirmauerat Clemens III. *anno* 1191. ad quem crucis nigræ ſuturam, vt & alia omnia quidam referunt; minùs tamen rectè, cum nondum hoc diſcrimen adhibitum eſſet, ſcribente hanc epiſtolam Innocentio. Rectiùs itaque, qui à Patriarcha Conſtantinopolitano poſtmodum albam chlamydem nigra cruce vtraque ex parte ornatam eos accepiſſe dicunt.

Teutonici crucem nigrâ aſſumunt ad differentiam.

AD EPISTOLAM CXXV.

HÆc Epiſtola varias ſectiones paſſa eſt, à Raymundo, & relata partim *cap. cum contingat 24. ext. de reſcrip. cap. cum contingat 36. de offic. & poteſt. Iud. deleg. & cap. cum contingat xj. de æt. & qual. ord.*

ROTHOMAGENSI ARCHIEPISCOPO. Normanniæ in Gallia Metropolitano Roberto ſcil. de Pullo de quo *Petrus Valliſarn. cap. 62. quòd Peregrini multi & magni Rothomagenſis videlicet Archiepiſcopus Robertus, & electus Laudunenſis Robertus, &c.*

CVM IN SEPTIMA SYNODO. Refertur à Gratian. *cap. quoniam diſt. 69.* ex ſeptima Synod. cap. 14. Nicena Secunda ſcil.

Alibi ſi Presbyter ſit minores ordines conferre poteſt, aſſerta Græcorà opinio.

ET CONSTET EVM EXISTERE SACERDOTEM. Hæc verba quæ apud Gratianum ſunt, dum conſtet illum eſſe Presbyterum, & in Concil. ὅλον ὄντος αὐτοῦ πρεσβυτέρου adeò indiſtinctè ſcripta viſa ſunt: vt nec diſtinguere valeant Doctores, quò τὸ αὐτοῦ referendum ſit, ad Epiſcopum, vel Abbatem. Græci in eum Canon. ad Abbatem referunt Zonar. ibi. ἱεροφαντίδα ἔχει ἀρχιερέως ἐξ ἰσοῦ ὤν. & Balſam. ad eund. locum καθηγούμενον ἱεροφαντίας ἔχοντα ἀρχιερέως ὅλον ὁπλονότι αὐτὸν ἱερέα. At plerique Latinorum ſecus accepiſſe videntur, dum apud Gratian. addunt, Pſalmiſtatum poſſe vltra conferre Abbatem, modò ſi Sacerdos fuerit. Putarim tamen cum Græcis & alijs ad Abbatem verba Concilij referenda, vt ſcilicet citra Sacerdotium & Clericatum conferre non poſſit, nec vllo modo ad Epiſcopum animum aduertiſſe Patres, cuius vltra permiſſum (ipſius ſcil. negligentia) Abbati ordinare liceat. At certè regulariter permiſſus eius requiritur qui generaliter cum alia omni poteſtate vi benedictionis ab Epiſcopo confertur. Contra quàm ſentiant ibidem Græci, peculiarem in hanc rem requirentes Epiſcopi conſenſum: quemadmodum & in licentia audiendi rationes & confeſſiones, quæ ex virtute benedictionis in Abbatem non tranſit. Longè tamen ſi verum amamus hæc alia res eſt. Nam patris ſpiritualis poteſtatem nullus Canon Abbatibus tum concedebat; at Clericalem tonſuram dare poterant ex Canonis præcepto. Illud omnimodo ex mero Epiſcopi arbitrio pendebat: hoc ſolum ex Canone, qui hoc ius omnibus Abbatibus

ed by Google

dedit, dummodo tamen ab Epiſcopo benedictionem accepiſſent. Id, quia eam ante, poteſtatem ſuam exercere non poterant, vt alibi explicamus. Et noſtræ menti ſuffragari videtur Canon, dum vbi nulla habita conſenſus Epiſcopi mentione eam Abbatis ἀδείαν dedit, de Chorepiſcopo ſubiungit καὶ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους παρ' ἑκάστου τοῦ ἐπισκόπου δεῖν ἐπιχειρίζεσθαι ἀναγκαίως. Cur amabo ſi æquè in Abbate ac Chorepiſcopo particularis & nominatus Epiſcopi conſenſus requiritur, in Chorepiſcopo tamen ſolùm παρ' ἑκάστου adiecit Canon, non in Abbate? In vtroque eſt Epiſcopi ordinatio, vel Vicaria benedictio & conſtitutio; eam ſolam in Abbate requirit Concilium, eam vltra permiſſum Epiſcopi in Chorepiſcopo. Cur ita, niſi credimus in hoc neceſſarium, in illo nullatenus?

CVIVSDAM NOSTRÆ CONSTITVTIONIS TENOREM. *Cap. Paſtoralis 3. de reſcrip. in collect. 3. Heluenſi Epiſcopo.* Quod relatum eſt *Cap. 14. eo tit. ext. quòd niſi poſteriores prioribus vel è conuerſo duxerint deferendum, ſimul vtrique cognoſcant; & ſi fortè nequiuerint in vnam ſententiam concordare, quamuis plures ſint ex vna parte quàm ex altera, per arbitros communiter electos à partibus huiuſmodi concertatio ſopiatur.*

DE IVRISDICTIONE DEBEAS IVDICARE. Executor partes ſibi iudicis vindicare non poteſt, nec ſententia ab eo dicta vim rei iudicatæ obtinere. *l. ſi vt proponis 7. C. de exec. rei iudicat.* Ideo cùm de iudicum delegatorum iuriſdictione oritur quæſtio coram ordinario illorum ſententiæ executore; ea de re ſententiam ferre non poteſt ordinarius, immo nec cognoſcere. Nec enim litterarum exhibitio earúmque inſpectio cauſæ cognitio eſt, quæ ex partium conteſtatione naſcitur. A qua ſe omnino abſtinere executorem voluit Innocent. dum quolibet orto dubio, quod litem eiuſque conteſtationem conſequi par eſt, eum ſuperſedere voluit: eo ſolùm caſu mandans executionem quo res indubitata, vel manifeſta priorum litterarum reuocatio ex ſecundarum tenore apparet, vel nulla. Igitur ſi falſi expreſſio veriue ſuppreſſio allegetur, tunc quia ex ea partis exceptione litis conteſtatio oritur, cauſæ cognitio requiritur, executionem morari debet ordinarius, nec de veritate vel falſitate litterarum, ex quibus delegatorum iuriſdictio pendet, cognoſcere. Ita accipienda ſunt cum noſtra decretali cætera quæ ad eam faciunt iuris capitula: quorum in interpretatione rectè dixit dixit Ioannes *qui aliter gloſſauerunt ſenſu indigent*, & in eo vel maximè peccant, dum contra regulam iuris decernere dicunt noſtrum Innocent. eius alioquin peritiſſimum. Regula eſt Iuliani *l. de qua re 74. D. De Iudic. De qua re cognouerit Iudex, pronuntiare quoq; cogendus eſt.* Quid enim amabo ad noſtram decretalem Iuliani dictum? Nulla cognitio executori permittitur, ideóque nec ſententia, ſecundùm ea quæ Iure Ciuili lata ſunt *D D. ll.* Si verò litterarum inſpectionem cognitionem dicas, certè contra Iuris regulas Innocentium ire verè arguis; at in eo falleris, coram executore nulla partium actio, vel exceptio, nulla lis, nulla conteſtatio, & perconſequens nulla cognitio. Ea propter eo caſu quo diuerſæ litteræ coram eo leguntur quarum ſecundæ ſilent de prioribus, ſecundum mandatum exequi prohibet Innocent. Dubium tamen ſupereſt, an primum poſſit executioni mandare? quia non ipſo iure ſed per exceptionem ſecundum tollitur, ſed certe nihil obſtare videtur cum hæc exceptio de litteris prioribus cognitionem nullam deſideret, immo & citra exhibitionem & inſpectionem litterarum, aliud nihil ſit.

Executor nullam habet de iudicum iuriſdictione cognoſcendi poteſtatem.

AD EPISTOLAM CXXVII.

ET INVESTIVERAT PRO PERSONA. Id eſt pro Clerico vel Presbytero, & quidem primo, vt ſupra explicui: ita vt velit tanquam primum Eccleſiæ Presbyterum miſſum in poſſeſſionem. Vel pro perſona, id eſt beneficio, vt perſonam beneficium ipſum ſignificare notant docti, vt inueſtitum dicat miſſum in præbendæ & beneficij poſſeſſionem.

AD EPISTOLAM CXXVIII.

EPISCOPO PARISIENSI. Petro ſcilicet qui anno 1208. Odoni ſucceſſerat. Rigord. in geſtis Philip. Auguſt. *Sequenti anno videlicet 1208. Odo Pariſijs Epiſcopus obijt 111. cui ſucceſſit Petrus Theſaurarius Turonenſis.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXX.

ABBATI GRATIÆ DEI. Tria ſunt Monaſteria *Gratiæ Dei* in Gallia: vnum Ordinis Præmonſtratenſis Diœceſis Aduenſis; alterum Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Veſontienſis. Tertium de quo hic eiuſdem Ordinis Ciſterc. Diœceſis Santonenſis.

CANONICIS CELLENSIS ECCLESIÆ. Nomen, *Cella*, vbi Monachorum iuris factum eſt, multa Monaſteria fecit, & dixit. Abbatia Cellenſis in Diœceſi Trecenſi, cuius Abbatis Petri epiſtolæ leguntur: & aliæ alibi cognomines Abbatiæ. At ea de qua agitur hâc epiſtola; eſt Cella Sanctæ Mariæ Ordinis Auguſtini, in Diœceſi Pictauienſi. Cuius Abbatẽ à Canonicis crudeliter interfectũ fuiſſe narratur; caſúq; ad Epiſcopũ Diœceſanum delato; & nouo & atroci crimine obſtupefactos Clericos, in conſilium vocatos, in diuerſas iuiſſe ſententias dicitur; eoque in dubio vt par erat Papam conſultum.

AB OMNI ORDINE CLERICALI DEGRADETIS, APVD ALIQVA MONASTERIA, &c. *Clerici vt pœnitentia legitima ſubdantur deponi debent, & ideo Monachi Clerici.* Et legitimis, & Canonicis ſanctionibus, ſtatutum eſt; Clericos, quorum mores diſciplinam Eccleſiaſticam refugiunt, pœnitentiæ cauſâ in Monaſteria detrudi. Quo caſu neceſſe eſt eos priùs deponi, antequam huic carceri mancipentur. Cùm enim Monachorum Conuentus, laicorum cœtus cenſeatur; eos inter agere non poteſt Clericus, integro ſuo honore, & gradu ſeruato. Et cùm pœnitentiæ legitimæ colla ſubdat, per depoſitionem laicus effici debet. Clerico ſiquidem, pœnitentia legitima nuſquam impoſita legitur; & cum eius crimen extra ordinem pœnam requirit, pœnitentiam ſcilicet, ad laici conditionem relegandus eſt, vt eam ſuſcipere poſſit. Concil. Neocæſar. Can. 1. *Presbyter qui adulterium commiſerit penitus extrudatur & ad pœnitentiam deducatur.* ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἀγεσθαι αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. Concil. Tolet. 4. Can. 44. *Oportet Canonibus in tali ſcelere proditum, à Clericatus Ordine ſubmoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.* Eo enim ipſo quòd depoſitus eſt, laicus cenſetur, & laicam communionem habet, eóque nomine capax ſuſcipiendi pœnitentiam: legitimam ſcil. qua peracta per manus impoſitionem Eccleſiæ reconcilietur, non illam minus ſolennem, qua nec crimen capitale publicè proditur, nec ſolenniter pœnitens reconciliatur; quæque petenti Clerico non eſt deneganda *Can. 5. Concil. Araſican.* Itaque Clericus Monaſterio tradendus priùs deponi debet, vt ſcilicet legitimam pœnitentiam peragere valeat. Ideóque Patres ſemper eam depoſitionem in ſuis decretis præmittunt. Concil. Epaunenſ cap. 21. *Si Presbyter crimen capitale commiſerit, ab officij honore depoſitus in Monaſterium retrudatur* Tolet. 4. cap. 43. *amiſſo Ordinis ſui gradu in Monaſterium contradantur pœnitentiæ.* Concil. Cabilonenſ. cap. 30. *Vt gradu amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia, in Monaſterio, aut Canonico, aut Regulari, &c.* Non ex eo tamen omni caret communione Eccleſiaſtica depoſitus. Poteſt enim in Monaſterio in laica communione viuere, vt adijcitur d. c. 21. *Concil. Epaunenſ. & Can. 50. Concil. Agath.* (qui duo Canones, eadem in re idem decernunt.) *Ab officij honore depoſiti in Monaſterium retrudantur; & ibi tantummodo quandiu vixerint, laicam communionem accipiant.* Si ſcilicet legitimam non agat pœnitentiam: cuius gratia vel in aliena Monaſteria Monachum deportari, vt hâc epiſtolâ: vel in proprio arctiùs cuſtodiri iubent Patres. Quæ primùm pœna inuenta eſt, dùm Monachi Clericorum nullo gradu gauderent; nec conſequenter depoſitione percelli poſſent; ſed tantum reliquorum fratrum communione remoueri, & ad pœnitentiam laicam & legitimam depelli. Nec tunc præuia depoſitione opus erat, quæ ſolùm in Clerico obtinuit: & in Monachis neceſſaria fuit, vbi primùm in Clerum allecti ſunt. Ideo depoſitionem in Clericum, carcerem in Monachum ſtatuit Concil. Tarrac. cap. 1. *Si quis hæc à nobis ſtatuta contempſerit; ſi Clericus eſt, loci ſui dignitate priuetur; ſi Religioſus, vel Monachus, in cella Monaſterij recluſus, pœnitentiæ lamentis incumbat: vbi ſingulari affectione panis & aquæ victum, ex Abbatis ordinatione percipiat.*

VESTRIS CVRAVERITIS INTERCESSIONIBVS DEFENSARE, &c. *Eccleſia pro reis intercedit.* Adeo ſanguinem abhorret Eccleſia, vt neque ab alijs effundi permittat, ſe, cùm impedire poſſit, participem exiſtimans. Ideóque pro reis omnibus, ſuas preces poteſtatibus ſæcularibus offert. Beat. Gregor. *Reas ſanguinis defendat Eccleſia, ne effuſione ſanguinis particeps fiat.* At vbi domeſticorum, Clericorum ſcilicet, atrocia crimina pœnis Eccleſiaſticis imparia, publicam & ſæcularem vindictam aduocant; tum demum interceſſionum ſua-

Digitized by Google

rum vires exerens, omnia mouet, ne eos ſibi extremum ſupplicium auferat, quos ſuos familiares fuiſſe meminit, eiſque omnem pœnitentiæ locum præcludat, & dubiam eorum ſalutem reddat. Et quia cùm eos depoſuerit, & laicam in ſortem reiecerit, à laicorum conditione eximere non poteſt, quos fecit laicos: ideo potenter exorat, ne prioris ordinis memoriâ, pari cum laicis ſupplicio plectantur. Id præterea intentans, ſi fruſtra ſuas interceſſiones adhibitas nouerit, ſe non de cætero iudici eam animaduertendi facultatem daturam. Cùm ſcilicet penes Epiſcopos ſit, pœna Eccleſiaſtica peccantes corrigere; vel officio adempto, cathedra ſeruata, & honore integro; vel Clerico ad inferiorem, Clericalem tamen, communionem reiecto. Eóque pacto cùm delinquens ſemper in Clericorum ſorte permaneat; non patitur Eccleſia, in eum pœnâ legitimâ animaduerti, quem adhuc Eccleſiaſtica cẽſura percellere poteſt. (Et hæc cautè accipe eſſe quidem vera in crimine Eccleſiaſtico, iudici ciuili incognito.) Nec ipſa quandiu poteſt peccantem coercere, iudici ſæculari crimen iam cognitum vel probatum vel non negatum defert, ex qua delatione ipſe animaduertat. Ita explicandus venit Auguſtin. epiſt. 127. *Proinde ſi occidendos in his ſceleribus homines putaueritis, deterrebitis nos, ne per operam noſtram ad veſtrum iudicium aliquid tale perueniat.* Ne tamen ideo credas, poſt depoſitionem, ſemper animaduertiſſe iudicem; nec enim niſi criminum ſuis legibus cognitorum reos coercet: & ſæpe ob crimen Canonis legi incognitum, Clericus deponitur. Quo caſu cur iudex animaduertat non video, niſi in ſubſidium ad euincendam peruicaciam, ab Eccleſia aduocetur. Hoc ſolum olim contingebat; vt Clericus depoſitus, & ad laicorum conditionem deductus, laicorum quoque legibus viueret: & ideò quaſi recèns natum nulliúſque ordinis cenſitum, ſi facultates eius ſuppeterent, ſibi curia vendicabat. 1. in Decurionum ordinem allegebatur; vel ſi tenuioris eſſet fortunæ & perſona infima, Collegio alicui eum addicebant *l. 38. C. Th. De Epiſcop. & Cleric.* Si verò ciuilibus legibus agnitum eſſet crimen; deponebat Eccleſia, vt in eum laicum factum animaduerteret iudex: preces tamen ſuas interponebat, vt locus pœnitentiæ daretur, nec vltimo ſupplicio afficeretur. D. Auguſtin. epiſt. 158. *Pœna illorum quamuis de tantis ſceleribus confeſſorum, rogo, vt præter ſupplicium mortis ſit, & propter conſcientiam noſtram, & propter Catholicam manſuetudinem commendandam.* Id ſcilicet, quia, vt diximus ſupra, ipſa Eccleſia nomen rei iudici deferebat, cui aliàs crimen ignotum. Ita videtur accipiendus Auguſt. epiſt. 159. *Quamuis enim ab illorum interitu diſſimulare poſſemus, qui non accuſantibus noſtris, ſed illorum notoriis, ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præſentati videantur examini.* Secundum hæc noſter Innocentius iubet vt iudici ſæculari tradendos, Eccleſia ſuis interceſſionibus defendat.

VOS EOSDEM PVBLICÈ DEGRADATOS. Degradationem eam intelligit, quam ſolemnem dixerunt; quæque ſpoliatione inſignium Clericalium fiebat, vt arguunt ex *Can. 26. Concil. Toletan. IV.* Cuius verba ſunt, deiectum Clericum aliter non poſſe eſſe quod fuerat, *Niſi gradus amiſſos recipiat coram altario de manu Epiſcoporum. Si Epiſcopus eſt, Orarium, Annulum, & Baculum. Si Presbyter Orarium, & Patenam. Si Diaconus, Orariũ, & Albam. Si Subdiaconus Patenam, & Calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparatione ſui recipiant, quæ cum ordinarentur perceperant.* Vbi Concilium non ait, *ea recipiant quæ cùm removerentur amiſerant.* Sed *quæ cùm ordinarentur*; vt ſcilicet oſtendat quaſi reordinationem eſſe hanc allectionem, quam ideò reparationem vocat. Alia erat degradatio quæ nullo ſolemni adhibito fiebat, quæ certè olim neceſſariò debuit in vſu fuiſſe; cùm degradati, id eſt, depoſiti (hæc enim ibi non differunt) Clerici legantur *in Canonib. Apoſtol. & vetuſtis Conciliis*; quo tempore nec inſignium & veſtium ſacrarum vſus; nec dum inuentus, eum morem obſeruatum crediderim. Hanc depoſitionem, *nudis verbis*, vocant. *Ex Concil. Arelat. I. cap. 12.* id nomen firmantes, licèt longè à mente Canonis, qui, ſi quis alius in toto Codice Conciliorum, malè habitus eſt. Eum vt potero dum ſe occaſio præbet ſanabo. Vulgò ſic legitur. *De his qui ſcripturas Sanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa Dominica, vel nomina fratrum ſuorum. Placuit nobis, vt quicúmque eorum ex actis publicis fuerit delectus, non verbis nudis ab ordine Cleri removeatur. Nam ſi ijdem aliquos ordinaſſe fuerint deprehenſi, & de his quos ordinauerunt ratio ſubſiſtit, non illis obſit ordinatio. Et quoniam multi ſunt qui contra Eccleſiaſticam Regulam pugnare videntur, & per teſtes redemptos putant ſe ad accuſationem admitti debere,*

Degradatio duplex.

Malè arguitur verbis nudis ex Cõcil. Arelat.

Qui omnino non admittantur, nisi (vt supra diximus) actis publicis docuerint omni se suspicione carere. Huius Canonis (vt distinctè rem in pauca contraham) tres partes sunt, quas viri docti ad eandem rem referunt; quas tamen singulas, singulos Canones, vel certè diuersorum Canonum partes conficere existimo. Singulas expendamus. Prima pars, vsque ad verba, *nam si*, profertur. In qua diferunt manu exarati codices quos videre contigit à vulgari lectione in hoc quòd, *dejectus vel verbis nudis, ab Ordine Cleri amoueatur*, legant; vnus habet, *vel verbis nudus*. Rectè interpunxit *Illustriss. Episcop. Aurelian.* Verbis nudis, testimonijs nudis interpretans. Ita vt velit Concilium, non ex nudis testium assertionibus, sed ex publicis actis probationes desumi: quæ certè nutant, si fidem M.S. codicum sequimur, qui etiam nuda testimonia adhiberi non prohibent. II. Pars in M.S. sic legitur. *Nam si ijdem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & si his quos ordinauerunt* (vnus habet *qui*) *ratio subsistit, non tamen illis subsistat ordinatio.* Vulgatem lectionem sequutus Doctissimus præsul, hæc, vt & omnem Canonem retulit ad eos Episcopos, qui persecutionum tempore fratres tradiderant; quorum ordinationem non ex eo irritam esse voluit, quòd à traditoribus facta, si ordinatis aliud non obsistat quàm ordinantis peccatum. At verba manu exarata Codicum Isidori Biblioth. Fuxens. quæ supra attuli, longè aliud, immo contrarium sonant. Non tamen verosimile est, ordinationem à traditoribus factam antequam à Clero amouerentur, ex eo irritam esse. Nec ita hæc cohærent præcedenti parti, vt particula *nam* denotare videtur; quæ nouum nullum casum, sed rationem præcedentis inducere debet; quàm dispares hæ duæ partes, iudicet lector. Igitur erraticam esse clausulam si asseram, me fallere non credo. At cui eam asseremus? nullus sanè alius huius Concilij Canon, quàm 21. eam sibi vendicare potest. Eius verba sunt hæc. *De his qui vsurpant sibi, quòd soli debeant Episcopum ordinare. Placuit; vt nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis sibi septem alijs Episcopis. Si tamen non potuerint septem, sine tribus fratribus non audeant ordinare.* His adde verba nostri Canonis ex fide M.S. *Nam si ijdem aliquos ordinasse, &c.* Et audis quàm conueniant: noluerunt patres ex antiquorum Canonum præscripto, à paucioribus, quàm tribus ordinari Episcopum; contra enitentes nihil agere pronunciarunt, etsi aliud vitium ordinantis non sit, vel nullum crimen ordinati, vt sonant duæ lectiones quas supra proposui. Ita Concil. Regiens. Can. 1. Ebredunensis Episcopi à duobus solùm consecrati ordinationem irritam esse decernit; in qua scil. *prorsus nihil quod Episcopum faceret offensum est.* Licèt *Concil. Arausican. Can.* 21. ordinantes duos dejecerit, & in alterius locum inuitum ordinatum substituerit; consentientem verò & voluntarium damnauerit. III. pars Canonis licèt plusculùm detorta primæ parti cohærere possit, attamen quia omnibus accusatoribus regula scribitur, commodiùs & meliùs ad sequentem 14. Canonem detrudenda videtur. Verba sunt. *De his qui falsò accusant fratres suo: placuit, eos vsque ad exitum non communicare; sed falsum testem iuxta scripturam impunitum non licere esse.* Subiunge verba nostri Canonis. *Et quoniam multi sunt qui contra, &c.* Falsos accusatores ex scripturæ mente puniri decernit Concilium. At quia multi & legi & pœnæ illudentes, accusant fratres, falsò quidem, at redemptis testibus suam calumniam, & id quod intendunt probantes. Ideo statuunt patres ne de cætero hi accusatores admittantur nisi priùs exploratâ eorum personâ, veros scil. fideles esse, nullo publico iudicio damnatos, non infames: eaque omnia publicis actis probentur. Eomodo accipienda esse Concilij verba, declarant patrum similia testimonia. Nicæn. 45. cap. apud Iul. epist. 2. cap. xi. *Semper in accusatione Clericorum, primo, persona, fides, vita, & conuersatio blasphemantium perscrutetur, &c. Ideo suspicio eorum discutienda est primo & corrigenda.* Lucius PP. vt citatur ab Iuo. par. 6. cap. 326. *Criminationes maiorum natu per alios non fiant, nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & actis docuerint publicis omni se carere suspicione atque inimicitia, & irreprehensibilem fidem ac conuersationem ducere.* Hæc vera huius Canonis restitutio, hæc eius mens, quam, si Deus dederit, aliàs fusiùs explicabimus. Nunc summam eius intellectus nos habere sufficit; & vltra id cuius gratia excursionem hanc fecimus; malè ex hoc Canone depositionem nudis verbis argui. Quæ de degradatione scripserunt alij consule, in eis expilandis operam me non insumere toties monui. Ad reliqua properemus. In quibus primùm per congregationem sancti Victoris Monasterium Cellense reformandum proponitur,

Quid nunc primùm diligenter explicatur.

Digitized by Google

electis vel retentis prioribus Canonicis; more ſolemni & vſitato, cuius crebra occurrunt exempla, quæ ſummâ induſtriâ collecta vide apud Iuretum ad Iuo. Carnotenſ.

AD EPISTOLAM CXXXI.

CANONICO SANCTI VRSINI BITVRICENS. Eccleſia Collegiata apud Biturigas honori & titulo Sancti Vrſini eorum Primi Epiſcopi dicata; is à quibuſdam Nathanael exiſtimatur.

AD EPISTOLAM CXXXII.

HÆC Epiſtola quam lucem allatura ſit *cap. ex literis x. ext. de exceſſ. præl.* ſanus Lector iudicabit; conferat ſolùm & iudicio vtatur. Aduertat præcipuè, haberi perperam in inſcriptione huius capitis *in antiqua collectione* 3. noſtri Innoc. *Epiſcopo Ponet. & Abbati de Teſeno.* Nam ex hac epiſtol. legendum eſt. *Epiſcopo Tporienſi, & Abbati de Tilieto Viſitatoribus Lombardiæ.* Cætera ſuppleat & emendet, nec Gloſſæ temerè credat.

NOVARIENSI ELECTO. Nouaria Italiæ Tranſpadanæ Ciuitas, cuius Epiſcopus Mediolanenſis Archiepiſcopi ſuffraganeus eſt. Hic cui reſcribit Innocent. tunc ex Abbate de Tilieto electus fuerat, vt patet ex hac epiſtola. Hæc Abbatia quæ *Sanctæ Mariæ de Tilleto Ciſterc. ordinis*, dicitur eſt in Diœceſi Aquenſi Prouinciæ Mediolanenſis, in qua & *Tporienſis* Epiſcopus de quo hîc mentio; vt & *Albiganenſis*, cuius cauſa hâc epiſtolâ vertitur.

ADIICIENDO VT SVSPENDIO PVNIRETVR. Pari in cauſa legitur in Iudicio Anſelmi de ſacrilegio & ſpoliatione Laudunenſis Eccleſiæ accuſati; quòd, *ſtatim publicè imprecatus eſt, vt ſic ſuſpendi mereretur, ſicut Iudas qui Deum tradidit, &c.*

FVR ILLE COMBVSTVS EST. In pacto pacis Childeberti & Clotarij legitur, *Si homo ingenuus in furto inculpatus, ad aneum prouocatus, manum incenderit; quantum inculpatur furtum componat.*

ET QVIA PONTIFICALE OFFICIVM, &c. Delictorum diuerſitas, pœnarum quoque diuerſitatem inducit; nec minori quæ commiſſo crimini impar eſt pœna quis plectitur. Id quod capitale, & dicitur & cenſetur, ab omni miniſterio Eccleſiaſtico Clericum deponit, nec enim rum ex maiorum inſtituto, cum ſui fœditate eum ſacro altario ſeruire patitur. Ideo Albiganenſem Epiſcopum qui crimen capitale incurrerat ab altaris miniſterio remouet Innocentius, nulla primùm Epiſcopalis ordinis priuatione inducta, quæ ſcil. crimine minor cenſebatur. Secundum verò per conſequens neceſſarium Epiſcopatu vult abdicatum; tum quia inter Epiſcopos fruſtra erit, qui Epiſcopalia exercere non poteſt, quæ ſanè abſque miniſterio altarij nulla ſunt: cùm maximè ob concatenatam horum ordinum compagem, quæ vnius indignum, dignè alium exercere non patitur: nec Epiſcopus eſſe deſinere quis poteſt, & Presbyter ſupereſſe: nec quis Presbyter deſinere, & Epiſcopus remanere. Qui enim Presbyterij gradu deijcitur, ob culpam capitalem deijcitur, quæ quem Epiſcopum eſſe renuit: vtroque ſiquidem abdicat crimen capitale. Eapropter abdicatum Epiſcopum, in Presbyterio reſidere, ſacrilegium eſſe S. R. E. Legati in Concilio Chalcedonenſi contenderunt; & ex eorum mente latus eſt *Canon* 29. Βιαιόβιον εἰς πρεσβυτέρου καθμὸν φέρειν ἐξουσία ἐστὶν. Poteſt quidem in Presbyterio ſedere, & ea quæ Sacerdotij ſunt adimplere Epiſcopus, ſi ſcil. in totum depoſitus non ſit, vt infra explicabimus hoc eodem libro, de depoſitione Colonienſis Archiepiſcopi agentes; at tunc Epiſcopus remanet, licèt Pontificalia exercere nequeat, & ita accipiendus eſt Canon 20. *Synod. in Trull.* quo in aliena Paroecia docens Epiſcopus ad Presbyterium redigitur, honore ſcilicet ſeruato & nomine Epiſcopi, vt infra fuſiùs dicemus: eámque eſſe Canonis mentem interpretati ſunt Græci, quos conſule, nec enim nos (vt ab alijs factitatum videmus) eorum expilatores fieri amamus. Et eorum ratio eſt, quòd culpa capitalis in totum abdicet; non capitalis, non in totum, ſed ex aliqua parte, ſecundùm Superioris voluntatem.

Qui Presbyter non eſt nec Epiſcopus eſſe poteſt.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXXIII.

ARCHIEPISCOPO MAGDABVRGENSI. Alberto qui ex maiore Ecclesiæ Magdaburgensis præpositо, Ludulpho successerat circa annum 1200. apud *Kranz. lib. 7. Saxon. cap. 15.*

Harmiscara. QVOD HARMSCARE VVLGARITER APPELLATVR. Harmiscara vel harmicara dicta est pœna vel mulcta in genere. Cap. lib. 5. cap. 43. *Et tunc nos decernemus, vtrùm nobis placeat, vt aut illum bannum persoluat, aut aliam Armiscaram sustineat.* Quod caput relatum est integrum *lib. 3. Legis Longob. tit. 1. c. 34.* vbi scribitur *harmiscaram.* In capitularib. Carol. Cal. apud Carisiac. cap. *9. Et nostram harmiscaram secundùm modum culpæ, & vt nobis placuerit sustineat.*

AD EPISTOLAM CXXXVI.

Jus Ecclesiasticum ex consuetudine venit. PRÆSENTATAM DEMORE. Quàm rectè, de more, nam omne ferè ius Ecclesiasticum, mos induxit, constitutio confirmauit: præcipuè Metropoliticum vel Patriarchicum de quo hìc agitur. Cuius prima lex à Nicæno I. sancita est, id tamen à more repetit. Cap. *6. Antiqui mores seruentur, &c.* De more, igitur, & de lege, electio Thebani Constantinopolitano Patriarchæ oblata est: vt scilicet ab eo confirmaretur. Id enim ille à Concil. Constantinop. & Chalcedon. obtinuerat: vel vt verius dicam, cum ad honorem Romanorum Pontificum patientia & fauor, iam votis Imperatorum propellentibus illum euexerant: quo obtento, & subditorum confirmationem, in qua propriè τὸ κύρος πατριαρχικὸν, ei dari par fuit. Licèt enim Romanus Pontifex pro omnimodo qnod habet in res Ecclesiasticas arbitrio, quoscúmque terrarum orbis Episcopos consecrare, confirmare, valeat. Id tamen dat ordini iam ab Ecclesia constituto, vt liberam cuique Episcopo Parœciam, Metropolitano Prouinciam, Primati Diœcesim, Patriarchæ Tractum relinquat, vbi illi Canonicam exerceant potestatem; à qua dum deuiant, supremæ Pontificiæ curæ incumbit, tum monitis hortari, cùm factis corrigere. Rarò námq; vel Petri clauibus vtitur, vel Pauligladium educit omnibus legitimos tramites seruantibus. Vt rectè Gregor. lib. 7. indict. 2. Epist. 64. *Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Sedi Apostolicæ Episcopus subiectus non sit: cum verò culpa non exigit omnes secundùm rationem humilitatis æquales sunt.* Aduerte diligenter *secundùm rationem humilitatis.* Ideo auctoritati Sedis Apostolicæ relictum est, vt quorúmlibet precibus, & interpellantium vocibus pateret, maioréſque causæ ab ea fine legitimo terminarentur, vt patet ex Concil. Sardicens. & alijs supra allatis.

AD EPISTOLAM CXXXVIII.

MONACHOS S. BARTHOLOMÆI. Prouincial. sub Episcopo Ferrarienſi qui Mediolanensi suffraganeus scribitur, habet. *Bartholomæi prope Ferrariam Ordin. Sancti Benedicti.*

ANNVAM SIBI PRÆBENDAM. Ita supra *epist.* 1. Vvaltero Corbeiensi Abbati depositо, assignat locum qui *Guidoc* dicitur, ex quo scilicet vitæ suæ solatium quærat. *Abbati cedenti pensiones præstantur ad vitã.* Nec enim rationi & humanitati congruum est, paulò antè illustrem Abbatem, multorum & Monachorum & bonorum Dominum, ad eam infimam conditionem redigi, vt si fato magis acerbo velit occurrere, victum quærere cogatur. Ideo sæpe depositis ob negligentiam, vel culpam Abbatibus, ad huius vitæ necessaria viatica à Monasterio pensiones vel alimoniæ præstabantur. Et nisi atrocioris criminis infamia, deiectum ab omni administratione procul arceret; suetum imperijs animum, vmbratili quadam in remotis obedientijs potestatis imagine, ne ad noua vel potiùs vetera assurgeret decorabant. Eo modo hac epistola narratur Abbas S. Bartholomæi, cum annua pensione capellæ cuiusdam administrationem accepisse: quibus tamen insuper habitis ad pristinam dignitatem animum aduertit, & Abbatiam, cui iure cesserat, iniuria inuadere tentauit. Quam ob rem meritò ex regula iuris, imo & naturæ vtroque cecidit qui vtrumque præcociter

Digitized by Google

præcociter nimis ambiuerat. Rem adeò ſuo lumine claram ſi collectis hinc inde (vt noſtrorum inualuit mos) exemplis illuſtrare vèlim; ſupereſt vt & ſoli facem accendam. Nota ſolùm obiter, geminum & natiuum nomen præbendæ hìc habere ſignificatum. Nam apage qui, *annonam præbendam*, velint legere & adſtruere, licèt fortè ſuis rationibus ea coniectura non careat. Præbendam annuam dicit: & certas ſpecies & alimonias, vel earum nomine certam penſionem ſolui, vel præbendæ, vt loquuntur. 1. beneficij Eccleſiaſtici annuos reditus præſtari intelligit. Ea enim antiquis præbenda ſignificabant quæ Parœci ſubminiſtrabant ex trito illo Horatij.

Præbenda propriè explicita.

Proxima Campano ponti, quæ villula tectum
Præbuit, & Parochi quæ debent ligna ſalemque.

Dixi ſpecierum nomine cenſum accipi poſſe; nam & in ciuilibus id factum legimus; licèt id prohibeatur & illatis & acceptis ſpeciebus. Quemadmodum ſupra diximus in re Eccleſiaſtica, procuratione accepta, eius nomine cenſum pecuniámque ſolui iniurium eſſe. Caſſiodor. lib. quint. variar. epiſt. 39. *Præbendarum tenor adſcriptus quem noſtra diuerſis largitur humanitas, Prouincialibus ſuggeritur intolerabilis eſſe cauſa damnorum. Quando & in ſpecies exigitur & impudenter eius pretium poſtulatur.* Igitur Abbas S. Bartholomæi annuam præbendam, à ſuo Monaſterio recipiebat, id eſt, annuam annonam, annuam alimoniam, annuos ad modum vnius præbendalis beneficij (vt ſupra loquuti audiuimus Innocentium) reditus. Nam ſicut Canonici multi in iure leguntur qui præbendam & ſtipendia Eccleſiaſtica non habeant, & præter ambitioſum honoris & ἀξιώματος titulum aliud nihil obtineant. Ita quoque præbendati leguntur qui Canonici non ſint, ſcilicet quibus Eccleſiaſticæ annonæ præbeantur, licèt non Canonicorum imò nec vllo Clericorum honore gaudeant. Laicis enim aliquando præbendæ præſtantur, vt nobilibus quibuſdam in Eccleſia Compoſtellana, & Capitulo B. Martini exhiberi legimus apud Bernardum Compoſtellanum *ad cap. cum M. Ferrarenſis ext. de conſuetud.* Et ex Chriſtianiſſimorum Regum reſcriptis in Monaſterijs Militibus oblatis alimonias præberi ſcimus. Nam etiam ab antiquo locus fuit in Monaſterijs laicis qui non ſub fratrum, ſed præbendariorum nomine à Monachis exhiberentur; ideque tam apud Monaſtrias & nonnas quàm inter Monachos obtinuit. Engelhardus Abbas in vita Sanctæ Mechtildis apud Canis. *Filia cuiuſdam carnalis erat Dæmonium habens, cui locum pater impetrauerat in Monaſterio præbendariæ non ſororis, ſed à ſororibus ſequeſtratum; & hoc prece non pretio factum.* Hæ præbendariæ erant ſimiles his quas καλλιμαγὰς à Græcis dictas ſupra notauimus: non in communi viuebant, ſed ſeorſim in cella perceptis annonis & prębendis. Eugenius III. in Concil. Rem. cap. 4. *Sanctimoniales & mulieres quæ Canonicæ vocantur, &c. In clauſtro aſſiduè permanentes, cõmuni refectorio & dormitorio ſint contentæ, & relictis præbendis & alijs proprijs earum neceſſitatibus de communi prouideatur.*

A qua nomen præbendariorum in Monaſterijs dilucidè declaratum.

ET CVRAM SIBI CONFERENS ANIMARVM. Diximus ſupra *ad epiſt. ſeptim.* Monachorum Eccleſias per ſæculares capellanos regendas eſſe, quorum ordinatio & depoſitio arbitrio Epiſcopi relinquatur. Ita enim legendum eſt ex Vrbani decreto, quòd idem eſt cum illo quod refert Iuret. & habetur, *cap. 1. ex. de cap. Monach.* ex qua Epiſcopi poteſtate orta eſt crebra capellanorum ſiue Vicariorum depoſitio, & per conſequens crebra Vicariorum nomine redemptio, de qua V. quæ ſcripſimus ſupra *epiſt. 24. pag. 23.* His omnibus adijce aliquando ipſis Monachis commiſſas Parrochiales Eccleſias vt *ad d. ep. 7.* notaui. Eoque iure actum cum Abbate S. Bartholomæi in hæc epiſtola; Qui id propter quòd gratis Abbatiæ ceſſit, cum gratia & beneficio tractatur, datis ſtipendijs & cõmiſſa Eccleſia. Ideo cui renuntiauerat Abbatiã dũ ambit, arctiùs regularibus diſciplinis vacare iubetur. Nã depoſitus Abbas in aliud Monaſteriũ relegãdus eſt ex Cõc. Mogunt. c. 20. *Epiſcopo non licet tollere poſſeſſionẽ Monaſterij quamuis Abbas peccauerit, ſed mittat eum in aliud Monaſteriũ in poteſtatẽ alterius Abbatis.* Eo enim modo arctiùs & cõmodiùs vacabit regulæ; cuius otij comparandi gratia crebras fuiſſe Monachorũ tranſlationes egimus.

Monachi ex gratia Parrochiales Eccleſias regere poſſunt.

AD EPISTOLAM. CXXXIX.

AL. RIGENSI EPISCOPO. Alberto ex Canonico Bremenſi qui anno 1198. Bertoldo ſucceſſit in Cathedra Rigenſi. Hic à Summo Pontifice Cruciatam obtinuit, primus Rigam vrbem muris ſepſit & muniuit, & ope militum gladiferorũ Lectiam

Militum Chriſti cum Epiſcopo defenſio.

Digitized by Google

& Liuoniam Chriſti iugo ſubegit, quæ iam ab anno 1186. fidei Chriſtianæ malè parebant. Eo námq; tempore Meynerus ſiue Meynardus Zegebergenſis Canonicus, primus eas in orbis partes ſalutiferam Chriſti Religionẽ importauerat, verbo vt Epiſcopus incolas aluerat, quos ſucceſſor Bertholdus armis domuit, & vtroque gladio dimicans, altero occubit. Eius impleuit veſtigia Albertus qui per triginta annos indefeſſus cathedram tenuit. Hoc ſedente primùm orta diſſenſio cum Militibus, quam ad hæc tempora durare & in finem duraturam ait *Albert. Krantz, Saxon. lib. 7. cap. 14.* eamque refert, *quòd ordo non contentus tertia parte prædiorum (quæ illis initio permiſſa eſt ab Epiſcopis) iam pene duas occupauit, Eccleſia vix tertiam retinente, de qua etiam nunc non ſatis queſcunt.* Hac de controuerſia ſententia, vel potiùs tranſactio hac epiſtolâ fertur, quaq; iura Epiſcopi & militvm deſcribuntur, inſigne huius diſcordiæ impoſterùm exemplum futura.

Militum Chriſti ortus & progreſſus

ALIVD INHABITV SIGNVM PERFERENT. Cùm per id tempus Chriſtianos inter & Saladinum induciæ forent, Nobiles Chriſtiani quorum animus æſtuanti fidei zelo ebulliens Barbarum ſanguinem ſitiebat, indulgentijs à Rom. Pontif. conceſſis vltra prouocati, Liuoniæ ad partes acceſſerant; ibique ſuadente Rigenſi Epiſcopo Militiæ nouus Ordo conſtitutus, qui Chriſti dictus. Eum, vt patet ex hac epiſtola, Innocentius noſter confirmauit. Fallitur quiſquis contra credit, & multum deflectit ſi non errat, dum Chriſti fidem in Liuonia primùm à Militibus Teutonicis, ſatam, cultam, propagatam refert. Nam vel hoc ex vno loco patet, Chriſti milites ſub fratrum Templi regula primos religioſa ſtipendia eo in orbis tractu meruiſſe. An verò vt iubet Pontifex ad ſignandum eos inter & Templarios diſcrimen, inſignem aliquem characterem veſti aſſuerint; ſi gladium exceperis qui eorum pallium inſigniuit & Gladiferorum nomen dedit, alium non video. At vbi Accone capta à Friderico II. Milites Teutonici in Europam vecti ſunt, eiſque data Pruſſia Liuoniæ contermina; Milites Chriſti Liuonum viribus impares Teutonicos ad ſe aduocarunt. Et anno 1234. Volcuinus (ille ipſe cui epiſtola ſequenti reſcribit Innocentius) Liuonum Gladiferorum Magiſter, auctore Gregorio PP. IX. ab Hermanno à Salzen Teutonicorum (qui iam dicti Pruſſi) Magiſtro, cum ſuis in fratrem receptus eſt: & proclamante Pontifice vterque ordo impoſterùm vnitus eſt. Hæc ad epiſtolam ſequentem notata ſint.

AD EPISTOLAM CXLII.

HVOONE DE COLONOI. Hunc alium non puto ab Hugone de *Colemi* apud *Gauffrid. Villahard.* qui in Capitulo Ciſtercienſi Cruce inſignitus, deinde Marchioni Montiſerrati Conſiliarius adſediſſe legitur. Et tandem in obſidione Serræ deceſſiſſe. V. eundem *Villah. lib.* 8. & alibi ſæpe.

AD EPISTOLAM CXLIV.

IN INSVLA NIGRIPONTIS. Hodiernam *Negroponte*, Euboeam Sophianus dici vult & Chalcidem; Euboeam quidem, eam inſulam maris Ægei quam deſcribit Plinius *lib. 4. natural. Hiſt. cap.* 12. cuius vrbem, alias inter, nominat Chalciden.

BO. MEM. IACOBO DE AVESNIS. Illuſtris familiæ antiquum Anenarum nomen. Hic Iacobus cum Flandriæ Comite Balduino in ieiunij capite Crucis ſignum ſumpſit *lib.* 1. *Gaufrid.* Marchioni à conſilijs fuit, in obſidione Conſtantinopolitana fortem & magnanimum ſe præſtitit, ante Corinthum Leonem contra Scurum caſtra poſuit, V. plura apud *Gaufr. Villahard. lib.* 7. *& alijs.*

AD EPISTOLAM CXLIX.

AD PORRIGENDVM VIATICVM. Quî hoc in iuris articulo, dum de extrema agentibus quæritur, viatici nomen accipiatur, non modica difficultas mihi ſemper viſa eſt: tum ob Canonum confuſam molem, cùm ob rei incertitudinem quam longior vetuſtas peperit. Eam tamen doctiſſimè tandem excuſſit *Illuſtriſſ. Epiſcop. Aurelian. lib.* 1. *obſerv. Eccl.* communionem & reconciliationem minorem interpretatus. Cùm enim quis excommunicatus, vel etiam alius, in morbum incidiſſet, ilico aduocato Presbytero, penes quem imponendæ pœnitentiæ poteſtas fuit, eam

Viaticum eſt munus minor.

Digitized by Google

humiliter poſtulabat: quam vltra, vel ea accepta vel dum acciperet, deſperata ſalutem diem ſupremum ſibi inſtare præuidens, pacem Eccleſiaſticam & reconciliationem rogabat. Cui rei non ita temerè ſe Presbyter immiſcebat, niſi extrema neceſſitas coëgiſſet, cuius ſolùm vi inconſulto Epiſcopo pœnitentem reconciliare poterat. Et ea quidem reconciliatio minor erat, quæ à tertio pœnitentiæ gradu ad quartum aſcendentibus dabatur, qua orationis fidelium & communionis Eccleſiaſticæ (oblationem & Euchariſtiam ſi excipias) participes fiebant, quamq; viaticum dici apparet ex Can. 3. Concil. Arauſic. *Qui recedunt de corpore pœnitentiâ acceptâ, placuit ſinè reconciliatoria manus impoſitione eos cõmunicare, quòd morientis ſufficit conſolationi ſecundũ definitiones patrum, qui huiuſmodi communionem, congruenter viaticum nominauerunt. Quòd ſi ſupernixerint ſtent in ordine pœnitentium, vt oſtenſis pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem, cum reconciliatoria manus impoſitione recipiant.* Et ex eo maxime probatur, tum quòd neceſſaria pœnitenti eſſet hæc reconciliatio, & viaticum à Concil. Nicæno maximè neceſſarium dicatur; cùm quia paſſim à Presbytero datur vt viaticum; licèt niſi re perpenſa, & pœnitentis fide examinata, abſolutiſſima reconciliatio legitima communio & Euchariſtia, ab Epiſcopo ex gratia dentur. Non deſunt tamen qui ex detorta Canonum mente, aliud longè arguant. Non ita neceſſariam hanc eſſe reconciliationem, vt & eo viaticum concludatur; nam ſi hæc det nomen viatico, pœnitentia quæ abſolutè neceſſaria eſt, viaticum propriè dicetur. Cùm & is qui eam honorauit numquam cõmunione vacuus dimittatur, & eius mortui oblatio recipiatur. *Can.* 12. *Concil. Arelat.* 2. quòd verò viaticum neceſſarium dicitur; id peræquè eſt, ac dum ſaluti neceſſarium Euchariſtiæ Sacramentum aſſeritur, dum animam ſaluare dicitur, & longè à ſalute eſſe qui longè ſit ab hoc Sacramento, & ſimilia *in Concil. Aquiſgran.* 2. *Gregor. PP. lib.* 4. *dialog. & al.* Præterea illa reconciliatio minor eſſe non poteſt, nec ea maior in Eccleſia fieri ſolita; ſed genus quoddam tertium reconciliationis, quæ quoad effectum eadem cum maiore ſit; & ſi verum amamus, ſolùm differat, quòd altera legitimus actus & ſolemnis ſit, altera nequaquam. Siquidem ſacris altaribus & ſacris myſterijs reconciliari æger pœnitens dicitur *Can.* 4. *Concil. Carthag.* 2. quod minor reconciliatio non efficit, quæ ſtat intrà fidelium orationis ſepta, & à cancellis & altaribus reconciliatum ſubmouet: quò niſi obtenta abſolutiſſima reconciliatione datur aditus. Hæc ab Euchariſtia & oblatione fidelem prohibet, & colla ſubdentem notat & infamat, ita vt & à ſacro ordine longiùs repellat, cuius tamen indignus non cenſetur is qui pœnitentiam æger accepit, qui eam manus impoſitione, hac in reconciliatione datam, paſſus eſt. *Cap. nono Concil. Gerundenſis.* Igitur minor illa reconciliatio eſſe non poteſt. Nec tamen ideò maior, licèt quoad oblationem & Euchariſtiam idem ac ipſa poſſit. Nam legitima nõ eſt, & ideò conualeſcens æger eam ſolemnem legitimam recipere debet *ex Concil. Arauſic.* non tamen minori, vt pote infami, colla ſubdere *cap.* 8. *Concil. Barcinon.* Sic enim diſtingue Canones & reconciliationes, vt alia ſit minor, qua fidelium communioni pœnitens reſtituitur; alia maior, qua perfecto & oblationi; & tertia hæc propria de qua agimus ad cuius differentiam, legitima & ſolemnis illa dicitur, cùm hæc priuata ſit: nam quoad præcipuum effectum eædem ſunt. Is maximè eſt, vt pœnitens ad Euchariſtiam & oblationem ius habeat Concil. Carthag. 4. cap. 74. *Etſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia.* Non quidem legitima manus impoſitione ſolemniter reconcilietur, id enim numquam obtinuit, ſed hac priuata tertia quæ effectum habeat maioris. Cùm & æger ſanitati ſuæ reſtitutus debeat illam legitimam recipere Concil. Carth. 4. cap. 74. *Pœnitentes qui in infirmitate viaticum Euchariſtiæ acceperint, non ſe credant abſolutos ſinè manus impoſitione ſi ſupernixerint.* Qui certè Canon nutaret ſi de minori, vel de legitima intelligatur. Et per conſequens in dictis & alijs iuris capitibus, quæ de præcedente viaticum reconciliatione loquuntur, maior reconciliatio, non minor accipienda eſt; quæ in eo præcipuè à legitima differre creditur; quòd hæc ſolemnis & legitima ſit, & ad quodcumq; tempus pleniſſimè oblationi & Euchariſtiæ fidelem reſtituat, & ideò publicè, fit: adhibita maiori manuum impoſitione: illa priuata eſt ſinè hac maiori impoſitione, & quæ ſacris myſterijs ad eam tantùm vicem ex neceſſitate pœnitentem reſtituat. Cùm verò in iure ſolemne ſit, vt communi nomine vocentur communio & id quod per cõmunionem acquiritur; hanc extremam cõmunionem & Euchariſtiã, ad quã per eam patet aditus cõmuni verbo

Contraria opinionis argumenta explicãtur, qua Euchariſtiã & maiorem reconcil. eſſe probari credunt.

Tertia communio quæ effectum habet maioris ac maior legitima non eſt.

viaticum patres nominauerunt. Syric. cap. 5. *Quibus tamen quoniam carnali fragilitate cecide-runt, viatico munere cùm ad dominum cæperint profiſciſci, per communionis gratiam voluntas ſub-ueniri.* Igitur dum pœnitẽs pœnitentiam poſtulaſſet eam inconſulto Epiſcopo Presbyter imponebat, deſperata verò ſalute reconciliabat, viaticum dando, id eſt, Euchariſtiam: nam licèt minorem reconciliationem intelligas, ſemper conſulendus Epiſcopus, ex cuius ſolius arbitrio dependet reconciliatio, & Euchariſtiæ datio. Eaque mens eſt Concil. Nicæn. cap. 13. vt deſperatis viaticum non negetur id eſt oblatio & Euchariſtia, ita tamen vt dum conualuerint communionem orationis ſolùm conſequantur. Et generaliter id ſtatuitur vt ritè perpendat Epiſcopus in danda communione cuilibet eam poſcenti. Verba Canonis in *Cod. Vet. Can. Eccleſ.* ſic habent. *De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regulariſque ſeruabitur, ita vt ſi quis egrediatur de corpore, vltimo & neceſſario viatico minimè priuetur. Quòd ſi deſperatus & conſequutus communionem, oblationiſque particeps factus, iterum conualuerit, ſit inter eos qui communionem orationis tantùm conſequuntur. Generaliter autem cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter ex oblatione dare debebit.* Is Canon de vna eadémque re eſt, de communione extrema & abſoluta qua myſterijs reconciliatur pœnitens, quæ viaticum dicitur; vt & ſupra dixit *Syric.* nam de his pœnitentibus loquebatur qui orationis participes erant. Ita B. Gregor. lib. 4. epiſt. 5. *Eum ſacri corporis & ſanguinis Domini participatione priuatum, in pœnitentiam redigat: ita vt vſque ad diem obitus ſui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat.* Et Concil. Vaſenſ. cap. 2. de pœnitentibus morte interceptis. *Dum ſe diutius reos ſtatuunt, & indignos ſalutiferis myſterijs iudicant, ac dum purgatiores reſtitui deſiderant, abſque Sacramentorum viatico intercipiantur, quibus fortaſſe nec abſolutiſſimam reconciliationem Sacerdos denegandam putaſſet.* Ergo vt rem in ſummam contrahamus ex his concludi putant. Cuilibet reconciliationi pœnitentis ægri præceptum & renunciationem, *vt loquitur Concil. Chartag.* Epiſcopi neceſſariò adhiberi, eam verò reconciliationem cum manus impoſitione fieri, non ſolenni & publica, quæ ad quoſcúmque fidelium actus legitimos in futurum viam aperiat, ſed priuata & ſimplici, qua ob neceſſitatem ad hanc ſolùm vicem oblationi, & Euchariſtiæ reſtituatur pœnitens, eámque viaticum vocari. Quæ ſanè ex aureis doctiſſimi illius præſulis ſcrinijs deridere potes, adeò rectè hæc omnia ibi excuſſa & ſtabilita ſunt. Non negarim tamen pro Euchariſtia ſumi viaticum (vt & pro Baptiſmo aliquando) & eo modo poſteriora ſæcula accepiſſe, & hac noſtra epiſtola intelligi debere. Nam ait violenter, *Calicem cum Euchariſtia abſtuliſſe.* Et infra eodem planè ſenſu intelligas famulum *ſinè pœnitentia & viatico diem clauſiſſe.* Quæ ex hac fortè extemporanea diatribe quam lucem accipiant. Tibi iudicium, mihi culpa.

Viaticum pro Euchariſtia aliquando.

AD EPISTOLAM CL.

DE IPSIVS CONNIVENTIA ET CONSENSV. Hæc duo crebrò iunguntur nam & apud mediæ ætatis ſcriptores, conniuentia conſenſum ſignificat. Vt alibi docemus V. quæ ſcripſit Iuret. ad Iuon. Carnot. & Simmachi epiſtol.

AD EPISTOLAM CLIV.

SVB EXAMINE NOSTRO. Rectè Gloſſar. Græcolat. *Διάγνωσις, Iudicium, examen.* Imperator l. 1. C. de bon. matern. *& quod iure filijs debetur, in examine per ſe vel procuratorem poſcere.*

AD EPISTOLAM CLV.

Mentem huius epiſtolæ declarata contra quam cõmuniter ſentiant.

HÆc epiſtola in ordinem redacta eſt à Raymundo *tit. de ſupplend. negligent. prælat. cap. dilecto vlt.* Cui ex hac noſtra Decretali inſcriptionem reſtitue, cætera ſupple & emenda. Vt & corrige menda quæ irrepſerunt in 4. *collect. cap. dilecto. De præbend.* Vbi integra hæc Decretalis refertur. Cuius hæc præcipua in ſummam redacta mens eſt. Irritam eſſe Cantoris electionẽ elapſo ſemeſtri à Capitulo celebratam; at iure factã ab Archiepiſcopo, ad quẽ ex Capituli negligentia, ius eligendi deuolutũ erat. Cui appellatio à Capitulo interpoſita obſtare non potuit, cùm iã eligendi iure cecidiſſet; eaſq; actui legitimo,

Digitized by Google

quas nullas haberet partes interponeret. Secus quidē obtinuiſſet, ſi fortè in modo, forma vè, aliovè iuris articulo, poteſtate præditū Capitulū defeciſſet. Nec ex eo Garſias, ab Archiepiſcopo Cōpoſtellano electus, vllū ſibi ius parari credidit; quòd neglecto Epiſcopo, ſolū Capitulum aduerſariū Paſchaſium elegiſſet: ſed id ſolū cauſæ ſuæ lucrum accedere non dubitabit, quòd contra Lateranenſis Concilij ſtatuta, ſex menſes morati Canonici electionem celebraſſent. Licèt enim eligendi ius Epiſcopo & Capitulo æquè commune ſit, alter tamen alterius, hoc illius, vices ſupplet, negligentiam emendat, & eorum alter inſtanti fatali electionis die, citrà iniuriam ritè ſolus eligere poteſt. Hac verò in cauſa Salamantinus Epiſcopus vnà cum Capitulo, longas nimis moras paſſus eſt: cùm alioquin ſimul & communiter vtrique ius eligendi competeret. Ita enim accipienda ſunt verba huius Decretalis, ad quæ Gloſſa impegiſſe videtur, cùm de iure paſſiuo & vulgari ſiue communi intelligit: ita vt velit trito iure, Cantoris electionem ad Epiſcopum & Capitulum ſpectare; quamuis aliud nihil velit Innocentius, nec ſonent verba Epiſtolæ, quàm ad vtrumque communiter & ſimul ius illud pertinere.

AD EPISTOLAM CLVI.

MINDENSI ELECTO. Minda Saxoniæ vrbs à Carolo M. capta Chriſti fidem accepit, & Epiſcopum; qui ſuffraganeus eſt Archiepiſcopi Colonienſis, vt & Monaſterienſis. At Lubicenſis eſt Bremenſis ſuffraganeus, de his hac epiſtola. Is porrò Mindenſis erat Conradus, qui mortuo Henrico II. Mindenſi, anno proximè præterito 1209. ſucceſſerat *V. Chronic. Mindenſe*. Et vt patet ex inſcriptione huius epiſtolæ nondum conſecratus fuerat, dum hanc ſcriberet Innocentius. *Minda.*

VENERABILES FRATRES NOSTRI, &c. Quæ ad huius epiſtolæ Hiſtoriam ſpectant fuſiùs narrata vide apud *Albert. Kranz. in Metropol. lib. 7. cap. 31. & ſeq. in Saxonia lib. 7. cap. 27. Hiſtor. Epiſcop. Bremenſ. & alios.* Ex quibus quantum notæ patiuntur, breuiter huic Decretali caſum appingo. Vbi Hartuuicus Bremenſis Archiepiſcopus anno 1207. obijt. ſpretis Hamburgenſibus, qui ab antiquo electioni Pontificis Bremenſis ſuffragia ferebant, Bremenſes Vvaldemarum Canuti Daniæ Regis, de quo nos ſupra, iam olim Sleſuuicenſem Epiſcopum, nunc abdicatum, Bononiæ litteris operam nauantem elegerunt. Burchardus verò Bremenſis Eccleſiæ maior præpoſitus, cognito Hamburgenſium neglectu, electioni Valdemari ſe præripit, & coacta aliquorum Bremenſium & Hamburgenſium turba, ſibi Epiſcopatum parat. Adeò vt dum Romæ confirmationem expectat Valdemarus, ſe ſiſtat cum ſua electione Burchardus; & vltra Petrus Roſchildenſis præpoſitus, præſtitum Valdemaro iuramentum obijciat, nuſquam fore vt eo loci reſideat, quo ſuſpectus Regi Danorum haberi poſſit. Itaque re deſperata Valdemarus ad inimicas Pontifici Philippi partes tranſijt, cuius ope in Bremenſem Eccleſiam intruditur. Pontifex verò irrita dicta Burchardi electione, Gerardum Oſnaburgenſem Epiſcopum à Bremenſibus poſtulatum in Archiepiſcopum confirmat hac epiſtola. *Factum Decretalis narratur.*

AD EPISTOLAM CLVII.

INSTITVENDI CONVENTVM REGVLARIVM. Qui re vera inſtitutus eſt ex huius epiſtolæ vi, licèt multùm impeditus à Canonicis ſæcularibus Eccleſiæ Patracenſis, vt patet *ex epiſtola 21. lib. 15. infra.*

CONFERENS EIS QVOQVE VILLANOS. Villanus eſt ruſticus qui rus colit & ruri habitat, inde noſtrum, *vilain*, Frideric. Imper. lib. 2. Conſtit. Sicular. tit. 32. *Quòd nullus Angariarius, vel villicus, ſeu quicunq; villanus, qui in vilè & caſis habitat, & poſtremò nullus vilis conditionis.* Et Rogerius lib. 3. tit. 39. l. 2. *Qui vilè conditionis ſit, villanus aut Angariarius forſitan.* Ranfedrus in Ordine iudiciario tit. de Villanis hæc ſcribit quæ ideo alijs aliorum inſuper habitis exſcribo quia συγχρονος Innocētij, & huic epiſtolæ explicādæ teſtis magis idoneus. *Sed quid dicemus hodie de villanis noſtris, quorum quidam dicuntur reddentes, quidam angarij, quidam parangarij, quidam ſimpliciter vocantur homines mei, quidam manentes. Reſpondeo. Secundùm diuerſas & varias locorum conſuetudines oportet* *Villani qui.*

Hi plures deſcribuntur ex M. S. Ranfridi qui iuramento Friderici 2. Romæ ſe interfuiſſe ſcribit.

Digitized by Google

nos iſtos accipere. Reddentes quidam ſunt, qui nihil aliud faciunt Domino, niſi quòd reddunt, vel gallinas vel ſpallas præſidij, vel porcum, vel agnum, vel libram ceræ, vel aliquid tale in Paſcha Domini, vel in Natiuitate. Hos redditus quidam præſtant pro prædijs quæ habent à Dominis, & ille contractus innominatus do vt des. Quidam præſtant pro perſonis, etſi nulla prædia habeant à Domino, ſicut vidimus in pluribus;

Manentes. *hi nullum aliud ſeruitium Domino faciunt. Manentes ſunt qui in ſolo alieno manent, in villis quibus nec liberis ſuis inuito Domino libet recedere; ſicut multi ſunt Bononiæ, & in villis Neapolis. Iſti manentes præſtant aliquando certos reditus, & præſtant certa ſeruitia. Item & manentes appellamus, qui triginta annis in ſolo alicuius ſuperſederint. Et Dominus ſoli pro manentibus habuerit & manentia ſeruitia vel redditus, vel operas, vel collectas, pro maritanda filia, & pro alijs, ſicut dicemus de vaſſallis, ab illis triginta annis.....petijt ſcientibus & patientibus; vel etiam ſi alibi habi-*

Angarij. *tant voluntate Domini, manentia tamen ſeruitia Dominus ſemper retinuit. Angarij ſunt qui ſeruitium faciunt proprijs expenſis; putà, tot operas in ſeptimana: & ſic vulgariter dicuntur in multis partibus Angarij. Et tales villani qui de perſonis faciunt operas, & ſuis expenſis, vocantur vulgariter angarij, & quòd ſuis expenſis faciant eſt arg. D. de oper. libert. l. ſuo motu. Unde dicitur in diuinis & in paſſione Do-*

Parangarij. *mini. Et Angariauerunt quemdam Simonem Cyrenenſem. Parangarij ſunt qui & operas faciunt ſuis expenſis, & ſoluunt etiam redditus patrimonij de iſtis habes C. de Epiſc. & Cleric. l. 2. §. ad parangariam, &c. Homines aliorum vulgariter dicuntur homines feudi.....reddentes aliquid; nec ſunt manentes vt Angarij, nec Parangarij, ſed ſunt fideles vaſſalli. Iſti nihil præſtant niſi quantum & re vera vaſſalli ſicut ſtatim de vaſſallis dicemus. Recommendati dicuntur, qui veniunt ſub alienis partibus,*

Recõmendati. *& habitare volunt in ciuitate tua. Elegit patrocinium tuum, & dicit; Domine volo eſſe tuus recommendatus, vt habeamus tuam defenſionem annis ſingulis; & ſeruiam in Paſcha, vel in Natali, duas gallinas, vel libram piperis, vel aliquid aliud. De iſtis multos inuenies apud Neapolim in villis eorum, & Bononiæ. Iſti de iure nihil aliud debent conferre, ſed Neapolitani ab illis multa exigunt, & ferè omnia quæ exigunt Domini à vaſſallis.* Hæc ità ſusè exſcripſi, quia non ſolùm huic epiſtolæ, ſed alijs non modicam lucem afferunt.

AD EPISTOLAM CLVIII.

S. Ruffi Abbatia. ABBATI ET CONVENTVI S. RVFFI. Falconi, qui in Indice Abbatum huic Monaſterio præſediſſe legitur anno 1204. & ſucceſſor Michaël 1232. Porrò Abbatia Sancti Ruffi eſt in Diœceſi Valentina in Gallia, Canonicorum Regularium ab Vrbano II. confirmata, à Paſchali II. anno 1110. caput Ordinis ſtatuta, & Sedi Romanæ immediatè ſubdita. Quis fuerit ille Ruffus non ita liquidò apparet. Alij Epiſcopum Lugdunenſem, alij Auenionenſem, alij alium dicunt V. quæ ſcripſerunt Aubert Miræus. Griſius, Chopinus & alij.

AD EPISTOLAM CLIX.

AD BELLVM CONTRA MICHALICIVM. Gaufrid. Villahard. *lib. 6.* hunc Michalicum cum Marchione Montisferrati in Theſſalonicæ Regnum veniſſe memorat, & paulò poſt ab eo defeciſſe. Iterúmque *lib. 7.* à Gaufrido Nepote & Vvillelmo Campanienſi fugatum. Is ſinè dubio eſt qui Rex Epiri dicitur apud *Logothet. in Chronic. Conſtant.* & Nicetæ in Balduino Ioannis Sebaſtocratoris nothus. *Αἱπολιάν ἤ καὶ τὰ τῆ Νικαπόλει συνορεύοντα καί ὅσα σφέτερα ἐς Ἐπίδαμνον ὁ Μιχαὴλ ἐκτήσατο, ὃν ὁ ἀνεψιὸς ὁποῖον ὁ Σεβαστοκράτωρ ἐφύτευσε Ἰωάννης.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CLXII.

CANONICO CIRCA IPSAM SPATIO. Ambitus qui iure ciuili inter ædificia relinquebatur, ſeſtertius pes erat, ex lege xii. Tabular. qui ideò quòd à lege deſcendat (vt in reliquis iuris nominibus patet, legitima tutela, legitima ſucceſſione) legitimum ſpatium dicitur *l. Imperatores* 14. *D. de ſeruit. prad. Vrban.* in qua reſcripſerunt Impp. poſſe ædificari in libero ſolo, *intermiſſo legitimo ſpatio à vicina mſula.* Ambitus verò qui circa Eccleſias eſt, eo modo Canonicum ſpatium dicitur hac noſtra epiſtola, quia à Canone deſcendit. Is erat paſſuum quadraginta (vel ſexaginta vt legitur apud Iuonem part. terr. Decret. cap. 104.) in maioribus Eccleſijs. Nicolaus PP. c. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. *Sicut antiquitus à Sanctis Patribus ſtatutum eſt, ſtatuimus vt maior Eccleſia per circuitum xl. paſſus habeat. Capellæ verò, vel minores Eccleſiæ triginta.* Hunc ambitum paſſus Eccleſiaſticos vocat Ioannes PP. VIII. *Si quis infregerit Eccleſiam, vel triginta Eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ fuerint.* Hoc ſpatium circa Patracenſem Eccleſiam obſeruari ſtatuit Innocentius hac epiſtola. Quòd rectè Canonicum vocauit, vt aliud quod in rebus ſæcularibus ſpectatur legitimum Imperatores nominarunt.

Ambitus adium ſpatio legitimo. Eccleſiarũ Canonicum.

AD EPISTOLAM CLXVI.

ABBATI ET CONVENTVI ALTÆCVMBÆ. Altacumba Ordinis Ciſtercienſis in Diœceſi Gebennenſi, fundata ab Huberto Sabaudiæ Comite ann. 1135. vide quæ ſcripſit Epiſcop. Albienſis *in tract. De Orig. famil. Ciſterc.*

AD EPISTOLAM CLXVII.

G. PRINCIPI ACHAIÆ. Gaufridum de Villaharduini eſſe patet, tum ex epiſt. ſuperiori, cùm ex alijs. Quem fortè non malè Hiſtoricum, Gallum Romaniæ & Campaniæ Seneſcallum quidam dicunt. Licèt mihi ſemper contra viſum ſit. Nam in re dubia his coniecturis nitor, tu iudica. Innocentius dum de Gaufrido Hiſtorico loquitur, nominatim Romaniæ Seneſcalcum vocat, *hoc eodem libro ſupra epiſt. ſexta.* Alium verò Gaufridum ſemper & diſertè Principem Achaiæ. Nec vnquam eos dignitatum & honorum titulos, vel confudit, vel adiunxit. Et rectè, nam duo ſunt hi cognomines, alter patruus, alter ex fratre nepos. Ille Romaniæ & Campaniæ Gallicæ Seneſcallus, qui Hiſtoriam Conſtantinopolitanam, cuius ipſe pars magna fuit, nouem libris nobis reliquit. Hic Gaufridus eius Nepos qui Vvillelmo *De Chanlite* Campanienſi, in Achaiæ Principatu ſucceſſit. Hunc Nepotem fuiſſe me temerè aſtruere non arbitror; patruum ipſum teſtem habeo, qui rem vt ſe habuerit ſi non aſſerit, certè indicat. Is libro ſeptimo vbi Nepotis ſui Gaufridi de Villaharduini in Achaiam aduentum deſcripſit; eum ad Marchionem Montis ferrati qui tunc Nauplium obſederat veniſſe narrat; & habito cum Guillelmo *de Chanlite* Campanienſi conſilio, in Achaiam cum ipſo reuerſum; eo pacto fœdere, vt Guillelmi dominio conquiſita cederent, cuius arbitrio prædæ partem Gaufridus acciperet. Cui ſtantes Coronem Achaiæ Ciuitatem ſuam in poteſtatem redactam, Guillelmus Gaufrido in feudum dedit. Hæc ex patruo. Guillelmum verò Achaiæ ſub nomine Principis dominatum, eique ſucceſſorem factum Gaufridum, ex his epiſtolis habemus; at maximè ex epiſtol. ſequenti.

Gaufridus de Villaharduini Princeps Achaia, Nepos Hiſtorici aſſertus. Malè Sabellic. eum Megaducem patri ſucceſſiſſe ſcribit. 11.

AD EPISTOLAM CLXX.

ANGARIARE NITVNTVR. Gloſſ. Iſid. *Angario. Cogo.* Petrus Chryſologus ſermone 38. *Angariare hominem ſuis actibus occupatum.* Ita accipi volunt apud Vlpian. l. 4. D. de Veteran. *Sed & naues eorum Angariari poſſe.* Vnde & Angaria coactio. Vtrumque ad tributum traductum eſt quod Angariæ nomen ſibi retinuit; de quo nos aliàs, & V. Cuiac. ad *Tit. de Curſ. public. C.* hac in epiſtola in generali nomine ſtat, & de quibuſlibet tributis, exactionibus, & oneribus intelligitur. *Angaria*, inquit Gloſſ. Vet. *περιγραϕὴ ἀναγκαία ἐργασία.*

Angariare. Angaria.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CLXXII.

DE CLAROMARISCO ET DE LONGOVILLARI, &c. Lamberto scil. Abbati de Claromariſco, qui ab anno 1200. ad annum 1214. præſediſſe legitur. Clarus Mariſcus vulgo *Clairmarez* Ord. Ciſtercienſis, Diœceſis Sancti Audomari, olim Morinenſis vt hac in epiſtola. Vt & Longumuillare in Pontiuo, dicitur vulgò Abbatia ſanctæ Mariæ de Longouillari Ciſtercienſis Ordinis. Moſterolium, hîc, aliàs Montrolium vulgò *Montreuil*. Diœceſis Ambianenſis. *Abbatia ſancti Saluij de Montrolio Ordinis ſancti Benedicti.* In Prouinciali. Ita dictum volunt, quaſi Montem Regalem vel Regium, vel à monſtro quod perſpicaces nominum indagatores ibi domicilium habuiſſe fingunt. Si nobis cum alijs deuinare liceat, Monſtrolium quaſi Monaſteriolum dictum aſſeremus.

SICVT PER VESTRAS. Huic epiſtolæ iungenda eſt epiſtola quæ habetur infra lib. vltimo huius regeſtri, numero 132. quæ incipit *Dilectus filius.*

SANCTI IVDOCI SVPRA MARE. Diœceſis Ambianenſis Ordinis ſancti Benedicti: dicitur *ſupra mare*, ad differentiam *Sancti Iudoci*. Ord. Præmonſtratenſis eiuſdem Diœceſis; quod vulgò *in nemore*, *vel de Domnomartino*, *dicitur*.

Pœnitentia Monachorũ.

IN DISTRICTIORIBVS MONASTERIIS. Hæc eſt ſolemnis & Canonica Monachorum pœna; vt, vel actioribus vinculis in proprio Monaſterio ſeueriori diſciplinæ ſubditi detineantur; vel alia in Monaſteria quæ laxiorem regulam reſpuunt ſubeundæ pœnitentiæ cauſa detrudantur. Hac vltima Abbates præcipuè plectebantur, qui eo in loco cui præfuerant plenam pœnitentiam incluſuri non cenſebantur. Sed ad Monachos quoque tranſlata eſt, vt in pluribus huius iuris capitulis facta occurrunt; præcipuè ex noſtro Innocentio hîc & ſupra *epiſtol.* 130. vbi dum ad Iuretum te demandatum legimus, memoria lapſos abſentia libri non inficiamur; nam de mutatione Ordinis omnimoda, non ſingulorum Monachorum facta doctè congerere recordamur. Hîc vt & ſupra de ſingulis Monachis quæſtio; vt ſcil. ſinguli in ſingula Monaſteria retrudantur. Id enim eſt quod ait hîc Innocentius, *ad vos remittendos duximus, in diſtrictioribus Monaſterijs ſingulariter collocandos.* Et ſupra epiſt. 130. *apud aliqua Monaſteria ſingillatim in arctis carceribus concludentes.* Quod hic *ſingillatim*, ibi *ſingulariter dixit.*

AD EPISTOLAM. CLXXIII.

S. MARIÆ DE CARRAZETO. Abbatia Sanctæ Mariæ de Carrazeto Ciſtercienſis Ordinis, Diœceſis Aſtoricenſis. Alphonſus verò Rex legionis de quo fortè infra.

AD EPISTOLAM CLXXIV.

ADVLPHO QVONDAM COLONIENSI. Brunoni III. ſucceſſerat Adolphus anno 1192. in Cathedra Colonienſi. Orto Philippum inter & Ottonem de Imperio diſſidio, cum Theoderico Treuerenſi Archiepiſcopo, Ottonem Aquiſgrani in Regem coronat. At Philippi Sueui viribus impar, eius quoque vt alij referunt muneribus concuſſus, relicto Ottone ad eius partes tranſijt. Quam ob defectionem ab Innocentio latam excommunicationem parui pendens, depoſitus eſt, eiúſque in locum ſuffectus Bruno IV. Deinde Theodoricus. Tandem Ottone Sedi Romanæ infenſo, Adolpho pax Eccleſiaſtica reddita eſt, eo colore quem hac epiſtola quærit Innocentius, quòd Romanæ Eccleſiæ ſententiæ acquieuiſſet. Licèt cum Philippo Colonienſem Archiepiſcopatum cum manu hoſtili ingreſſus legatur; & in ſolatium ſuæ depoſitionis Nuſſienſe oppidum Diœceſis Colonienſis à Philippo habuiſſe.

A PONTIFICALI ORDINE DEGRADATVS. Diximus ſupra ad *Epiſt.* 132. duo eſſe criminum genera quæ totidem pœnas inducant. Alia venia digna, alia mortalia & capitalia; hæc omnimoda depoſitione puniebantur; illa aliqua, non omnimoda. Mortale non fuit peccatum Adolphi quòd ad partes Philippi tranſiuerit, ideo non depoſitione Epiſcopali & omnimoda degradatione, ſed officij tantum remotione plexum fuiſſe ait Innocentius hac epiſtola. Hæc vt ſe habeant dum rei magnitudo notas parì cogit, videamus. Cùm duobus Epiſcopis in vna eademque Parœcia propter ſchiſmata

Digitized by Google

eſſe non liceret, orta eſt quæſtio in Concilio Magno Nicæno de his Parœcijs quibus iam ordinati eſſent duo Epiſcopi, vnus à Catholicis, alius à Nouatianis. Dum quidem ſchiſma efferbuit, diſſenſioni locus nullus fuit, nam quæque plebs ſuum paſtorem agnoſcebat. At vbi Deus ita voluit, vt ſchiſmate reparato in vnum mentes pariliter congermaneſcerent, dubitatum eſt, quod eorum caput agnoſceretur. Re ad Concilium delata, ſtatutum eſt Can. 8. *Vbi autem Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo, vel Presbytero conſtituto, quidam ex illis* (Nouatianis) *aduenerint: certum eſt quòd Epiſcopus Eccleſiæ habebit Epiſcopi dignitatem. Is autem qui nominatur apud eos Epiſcopus, honorem Presbyterij poßidebit. Niſi fortè placuerit Epiſcopo nominis eum honore cenſeri. Si verò hoc ei minimè placuerit, prouidebit ei aut Chorepiſcopatus, aut Presbyterij locum, vt in Clero prorſus eſſe videatur: ne in vna ciuitate duo Presbyteri probentur exiſtere.* Id eſt, vt Nouatianus nomine Epiſcopi cum honore & miniſterio ſeruato, primus inter Presbyteros ſedeat, & Vicariam operam præbeat; ſin vero id Epiſcopo Catholico diſpliceat, poterit excogitare honoris aliquem gradum, ne priſtina Epiſcopi authoritas vileſcat. Vt ſcilicet ruri Chorepiſcopi nomine decoratus, ſuburbanas & rurales Parœcias adminiſtret; vel ſolo Epiſcopi honore ſeruato primum locum in Presbyterio obtineat. Qui licèt verus Epiſcopus ſit, & *vt loquitur Concil. Antiochen.* Epiſcopi habeat ordinationem, non ideo magis Epiſcopalia attingere poteſt, *ἄνευ τῆς γνώμης ἐπισκόπου.* Idem, ſtatutum eſt in Epiſcopis à ſuis plebibus non receptis, vt in priore Parœcia in qua ordinati erant reſideant. Can. 18. Concil. Antioch. *Hic & honoris & miniſterij particeps, dummodo nihil moleſtus Eccleſiæ rebus exiſtat, vbi miniſtrare cognoſcitur.* Et quidem miniſterij participes erunt, ſi id nominatim permiſerit proprius Epiſcopus; aliàs Epiſcopi ſolo honore gaudebunt. Ita accipiendus eſt Canon 17. Ancyranus. *Quòd ſi voluerint in Presbyterij ordine vbi prius fuerant vt Presbyteri reſidere, non abijciantur propria dignitate. Si autem ſeditiones commouent ibidem conſtitutis Epiſcopis, Presbyteri quoque honor talibus auferatur.* Vbi, *abijciantur propria dignitate* καταβαλλεσθω τῆς τιμῆς vt habet Canon Græcus 18. accipe de honore Epiſcopali *τιμὴν τὸ ὄνοματος* vt ait c. 8. Nicæn. & *ὄνομα τῆς τιμῆς* idem in epiſtol. & Can. 18. Antioch. *μετεχειν τῆς τιμῆς.* Quam vltra dignitatem, & Presbyteri honorem amittere turbas excitantem Epiſcopum, iubet Canon Ancyranus. Quod verò ait eos vt Presbyteros reſidere, non ita intelligas, quaſi non primi cum honore Epiſcopali reſideant, qui fortè priùs in matricula vltimi ſcripti fuerant. Sed ita interpungas, *vbi priùs fuerant vt Presbyteri, reſidere.* Quaſi dicat, quòd ſi velint non cum Epiſcopo, ſed vt Epiſcopi, primi ſcilicet in eo Presbyterio reſidere, in quo priùs vt Presbyteri fuerant; id eis liceat, dignitate Epiſcopali ſeruata. Eaque eſt mens Græci Canonis qui de ſolo Presbyterio loquitur. *ἐὰν μέντοι βούλωνται, εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθιζεσθαι ἔνθα ἦσαν πρεσβύτεροι πρεσβύτεροι.* Quod primùm honoris cauſa, & ſchiſmatis vitandi gratia inuentum eſt, pœnæ loco eodem tempore ceſſit. Nam eodem Concil. Nicæn. Meletius ſolo & nudo nomine Epiſcopi contentus eſſe iubetur. *ψιλὸν ἔχῃ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς καθεσθαι.* In epiſtol. quæ legitur apud Socrat. *lib.* 1. *cap.* 6. cuius pœnæ idem erat effectus vt omni Pontificali poteſtate exutus Epiſcopus *προεδρίαν* ſolum haberet & *τιμὴν*, honorem & ſedem, honorem in nomine Epiſcopo parilem, ſedem non Epiſcopi, ſed inter Presbyteros primam. Eadem pœna plexos legimus Euſtathium & alios Epiſcopos. Quæ deinde ad alios quoque ordines & gradus tranſlata eſt. Nam ſæpè Pesbyteri & alij Clerici, à miniſterij exercitio remoti, honore, loco, & Cathedra, contenti eſſe iubeatur *τῆς ἔχῃ τιμῆς τῆς καὶ ἐν καθέδραις ἐστὶν μετέχειν ἀρχιμάνδρους τῇ προεδρίᾳ Can.* 27. *Baſil. & in Concil. Trull.* Ea pœna peregrina communio poſterioribus ſæculis dicta eſt: vt me docet vir ſupra laudatus numquam ſatis laudandus D. Coſtanus: qui primus peregrinæ huius communionis, vt & aliorum iuris articulorum naturam iam tot ſæculis obſcuratam in lucem eduxit. Ita nominatim à Concilio Rhegienſi dicitur cap. 3. *Quod in quibuſdam ſchiſmaticis recipiendis Nicænum Concilium ſtatuit, à ſingulis per territoria ſua: hoc etiam præſens conuentus in hoc ſtatuit ab omnibus ſeruari debere, id eſt, vt cuicumque de fratribus tale aliquid charitatis conſilia dictauerint, liceat ei in vnam Parrochiarum ſuarum Eccleſiam concedere, in qua Chorepiſcopi nomine, vt idem Canon loquitur, aut peregrina, vt aiunt, communione foueatur.* Peregrina communio dicitur, vel quòd locus peregrinus eſſet Epiſcopo: vel quòd peregrini Epiſcopi, cùm in aliena Parœcia Epiſcopalis ſedis, quæ indiuiſa eſt, participes eſſe non poſſent, eo loco donarentur.

Contra ſchiſmata inuentus ſolum nomen Epiſcopi ſine officio

Quod pœna loco fuit in aliquibus.

Hæc pœna cõmunio peregrina dicta fuit.

Google

Verba verò Concilij, *vt aiunt*, denotant nouam vocem ad Concil. Nicæn. inuentum inductam. Hæc non erat depositio sed simplex suspensio vt loquuntur. Episcopus non ab ordine deponebatur & degradabatur, sed ad Presbyteros demandabatur, Presbyteri munia obiens, Episcopi non attingens. Ita & de Presbyteris, quorum nomen è matricula erasum restituta cõmunione rescribebatur. Conc. Agathens. c. 2. *Contumaces Clerici prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopo corrigantur, & si qui priorii gradus elati superbia, communionem fortasse contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur, ita vt cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum dignitatémque recipiant.* Ea propter Adolphus Colonienſis ad hanc peregrinam communionem redactus, à ministerio solum & officio remotus, non ordine depositus, pòtest iterum Pontificalia munera obire, & id in ordinis exercitium regredi, à quo tantùm suspensus erat. Ea tamen possit & exequatur cum venia Episcopi, cuius in Parœcia celebrabit, secundùm Canonum iam à nobis allatorum mentem.

AD EPISTOLAM CLXXVI.

Diuersorum Iuris Canonici Capitum hæc epistola insigne est monumentum. Primum quidem est, quod ante omnia restitui iubeat Monachos, etiam statim expellendos. Alterum, quòd in locum Monachorum quorum vita probata non est, Moniales, vel alij Monachi sufficiantur. Hoc enim eo seculo solemne fuit, vt dissoluti Monachorum mores, qui correctionem non pati viderentur, ipsis in alia Monasteria detrusis, seueriori legi subiacerent; & Monasteria quæ eorum spurcitijs fœda atrum & tetrum odorem proximis spirabant, aduocatis exteris Monachis qui disciplinam Monasticam strictè obseruarent, priscos, & Religiosos bonæ vitæ odores exhalarent. Crebra reperies in Historia huius rei facta, & leges fœmineos Conuentus (vt pote quia sexus vicio procliuior est) in virorum cœnobia fuisse mutatos. *Apud Iuret. ad epist. 70. Inon.* At sexus imbecillitati solamen hæc epistola ministrabit, dum prauos Monachorum mores, inducta Monialium disciplina corrigi decernit.

Ecclesia libera est non potestatis secularis ancilla.

Nec libertas Ecclesiastica per sæcvlarem, &c. Præcipua Ecclesiæ dos libertas est, qua & nullius patitur iugum, & Principibus imperat. De ea acriter disputans Goffrid. Vindoc. Opusc. 6. *Ecclesia*, inquit, *semper Catholica, libera, & casta esse debet. Catholica, quia nec vendi debet nec emi: libera quia sæculari potestati non debet subijci: casta, quia nullatenus debet muneribus corrumpi.* Et infra. *Quando verò Ecclesia sæculari potestati subijcitur, quæ ante Domina erat, ancilla efficitur; & quam Christus dictauit in Cruce, & quasi proprijs manibus de sanguine suo scripsit, chartam libertatis amittit. Hanc enim libertatis chartam Christus vindicauit in Cruce, & suæ Sponsæ Ecclesiæ per semetipsum dedit; vt homines alios per peccatum factos diaboli seruos, ipsa libera liberos & Dei Filios faceret, & suos; qui sibi diligenter seruirent & tanquam bonæ matri deuoti Filij humiliter obedirent.* Secundùm ea Innocentius hîc ait. *Nec libertas Ecclesiastica per sæcularem insolentiam ancilletur, &c.* Et Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis. *Super his ergo Dominus Papa consultè oratoris Episcopi Placentini voce respondit, Ecclesiam pretioso sanguine Jesu Christi redemptam & liberam constitutam, nullomodo ancillari oportere.*

AD EPISTOLAM. CLXXVII.

B. Comitissæ Campaniæ. Blanchæ Theobaldi qui obijt ann. 1201. viduæ Nauarræorum Regis filiæ, vt testantur hi versus inscripti circa diuersa signa quæ sepulchrum Theobaldi ambiunt.

Sancius est præsens, quod signat imago decenter,
Quóque gubernatur Nauarræ Rege potenter.

Digitized by Google

Hoc tumulo Blancha Nauarre Regibus orta
Dum Comitem velit quo ferueat igne reuelat.

Filium habuit ex Theobaldo 3 alium Theobaldum, eúmque poſthumum vt denotant hi poſtremi Epitaphij parentis Theobaldi verſus.

Qui puer vt phœnix de funere patris ortus
Continuet patrios in ſua iura dies.

Philippus Blanchã & Theobaldum ſub protectionem recipit.

Cuius pueri cauſa inter Philippum oreæ diſſenſiones, cùm incerto Blanchæ ventre Comitatus tutelam Auguſtus in ſe recepiſſet. Rigord. in Vit. Philip. Auguſti. Ad annum 1201. *Eodem anno 9. Kal. Iunij obiit Theobaldus Comes Trecenſis ætate 25. annorum. Et quia hæredem maſculum non habebat, Rex Francorum terram ipſius recepit ſub tutela & cuſtodia, cum vxore & filia vnica quam habebat. Sed poſtea natus ei filius poſthumus: vxor enim eius prægnans remanſerat.* At deinde rerum potita Blancha Comitatum ſub nomine Comitiſſæ adminiſtrauit, nullo pro filio regimine aliovè tali adiuncto; vt patet ex eius literis 1212. quæ referuntur à Camuzato in Miſcellaneis Hiſtoricis. Quarum initium eſt. *Ce la Conteſſe Blanche de Champagne, &c.*

AD EPISTOLAM CLXXVIII.

HÆc epiſtola relata eſt à Raymundo *cap. per tuas. ext. de probat.* quod corrige ſupple & emenda ex hac noſtra Decretali, vt & inſcriptionem reſtitue.

AD EPISTOLAM CLXXIX.

ABBATI SANTI VICTORIS. Ioanni qui ad 28. Nouemb. ann. 1229. peruenit. Illi reſcribit Innocentius *cap. ſignificauit ext. de teſtib.* & Honorius III. *cap. ex inſinuatione 37. extr. de reſcript.*

ECCLESIÆ S. IACOBI. Eccleſia Parrœcialis S. Iacobi vulgò ad Macellum quæ iuris Ptioratus Sancti Martini de Campis cenſetur, vt hac epiſtola ſcribitur; & habetur *apud Breul. lib. 3. antiquit. Pariſien. & Martinian. auctorem* quos conſule.

AD EPISTOLAM CLXXX.

Fernandus Caſtellæ infans.

FPRIMOGENITVS. Fernandus Alphonſi Caſtellæ Regis filius cuius animus Sarracenos in hæreditate ſua, vt hic loquitur Innocentius, numquam paſſus eſt. De eo Roderic. Toletan. lib. 7. rer. Hiſpan. cap. 35. *Eo tempore* (anno ſcil. æræ 1248.) *Aldefonſus Nobilis exercitum ſuum congregauerat circa confinia Talaueræ, & cùm vellet dubiæ ſorti belli ſe committere, præcipuè ad inſtantiam Primogeniti filij ſui Fernandi, maturiori vſus conſilio, mandauit in ſequentem annum belli dubia propagari.* Et cap. vlt. *Ad hæc omnia Fernando dulciſſimo Primogenito Nobilis Aldefonſi, competentem ſuæ modeſtiæ operam impendente, qui eodem tempore febre finiuit vitam antequam belli terminus aduenisſet, &c.*

AD EPISTOLAM CLXXXI.

FIDELITATI QVAM EIDEM, &c. Legitur quidem apud *Gauffrid. Villahard.* Michalicium Theſſalonicam vſq; Conſtantinopoli Marchionis Moutisferrati fidem & partes ſequutum; at illico defeciſſe; vbi Theodorus Laſcaris in Marchionem inimicas acies direxit. De fide verò Henrico Conſtantinopolitano Imperatori (cui ſcribitur hæc epiſtola) præſtita, nulla mentio: nec fortè ibi haberi potuit, cùm poſteà hæc ſacramenta habita ſint. Tu alios conſule quos præ manibus non habemus.

ET E. FRATRI EIVS. Mirum vt ferè omnes Hiſtorici hunc Henrici Conſtantinopolitani fratrem ommittant. Apud ſolum Villaharduinum vt puto, ter aut quater, Euſtachius Henrici frater legitur; attamen nec apud eum cum Cruceſignatis Balduino, Henrico, & alijs deſcribitur.

M. FILIAM SVAM. Si Michalicius ille cuius hæ epiſtolæ & Gaufridus meminerunt, alius non eſt ab illo Michaële Epiri Regulo de quo nos ſupra, filias habuiſſe nul-

Digitized by Google

las legitur. Fratres quidem tres ei assignat *Chronic. Constant. Georg. Logoth.* Constantinum, Theodorum, Manuelem, & filium Michaëlem ex pellice natum. De reliquis altum silentium.

Theodorus Lascaris Imper.

LASCHARVS QVI PRO IMPERATORE. Duo fuere Lascari. Is de quo hîc sermo; Theodorus Lascaris, Despota, Alexij Angeli Imperatoris gener; qui duobus post captam vrbem annis, à Patriarcha Græco Michaële Autoriano, in recusantis Ioannis Camateri locum suffecto, Niceæ Græcorum Imperator Coronatus est, cum eo Henricus fœdus iniisse refert *Chronic. Constantinop.* quod aliud fuisse non puto ab inducijs in biennium inter eos pactis apud *Gaufrid. de Villehard. lib. vlt.*

Romania Imperium.

RECVPERARENT IMPERIVM ROMANIÆ. Vel ex hoc vnico loco, habitis insuper quæ verissimè ad superiores epistolas diximus, liquidò patet, Romaniam his in epistolis non pro Flaminia & Exarchatu Rauennate vulgò Romandiola accipi, sed pro nouæ Romæ Pontico tractu, Constantinopoleos Diœcesi, quæ id nomen ab antiquo, ante Flaminiam (quæ *secunda*, malè *prima* supra operæ scripserunt) longè sortita est, vt appareat ex hoc loco epistolæ Martini PP. apud Bibliothec. *Nouit itaque Deus nisi ex naviculis quæ veniunt ex partibus Romaniæ, vt hi qui hîc sunt nuncupant: partes videlicet Græcorum ponticas vocantes.* Ita enim legendum. Superiori epistola loquens idem Papa de Italia & Constantinopoli. *Quoniam nisi mittantur nobis ex partibus illis sumptus, vel à partibus Ponti, hîc omnino viuere nequimus.* quod hîc, *à partibus Ponti*, dixit, ibi *à partibus Romaniæ*. At id nota, ex vsu incolarum Chersonensium Romaniam dixisse, non ex suo & antiquæ Romæ loquendi more: eius enim ciues, vt priscos ita se veros Romanos & Prouinciam Romaniam asserebant; quemadmodum contra noui Romani, illis Latinorum priscum nomen adiudicantes, sibi cum Imperio Romanum vindicabant. Vt supra notauimus.

PER APOSTOLICÆ SEDIS INGENIVM. Ingenium, machinationem fraudem & astutiam, intellige. Hincmarus epist. 5. *Nemo sic Ecclesias per diuersa ingenia oppresserit atque dissipauerit.* Inde malum ingenium quod, nos, *mal engin* Capitular lib. 3. titul. 27. *Si quis hominem in iudicio iniuste cõtra alium altercantem adiuuare per malũ ingenium præsumpserit.*

AD EPISTOLAM CLXXXII.

SALIMBRIENSI EPISCOPO. Patriarchæ Constantinopolitani suffraganeo. Salembriam duorum dierum itinere ab vrbe Regia distare refert *Gaufrid. de Villehard. libr.* 8.

ECCLESIA VERISIENSIS. Quæ Metropolitica dignitate honorata est vt hîc dicitur, & cuius Episcopus in Thessalonicensem Archiepiscopum postulatus legitur supra hoc eodem libro *epist.* 13. à iudicibus à Pontifice delegatis admissam postulationem suspicor, cùm hîc Verisiensis electi mentio habeatur.

Propter paupertatem Ecclesiarum vel hostilem inuasionem, vel aliam necessitatem vnis fas S. Pontifex.

EIDEM ADIVNGERE DIGNARENVR. Eamdem petitionem obtulit B. Gregorio Plebs Terracinensis, vt Agnellus Ecclesiæ Fundanæ Episcopus Ecclesiæ Terracinensi Cardinalis Sacerdos constitueretur. Quam audiens Gregorius ita eum Terracinensi præfecit, vt Fundanæ curam & regimen non omitteret; sed vtrique verus & proprius vt Sacerdos præsideret. Vt habetur *lib. 2. indict. xi. epist.* 13. Quod pariter alijs in locis constituit idem Gregorius, vt & alij successores Pontifices. At numquam sinè vrgenti necessitatis causa; videlicet, quia altera Ecclesiarum hostiliter deuastata plebem non haberet; vel quia modici alterius reditus Episcopali dignitati congruè sufficere non possent. Ea fuit hac in epistola ratio, qua Verisiensis Medensi Ecclesiæ præfici à Pontifice postulatur. Quòd *Verisiensis in redditibus sit exilis, ne præ nimia paupertate in ea nomen vilescat Episcopi.* Ita Gregor. *lib. 1. ind. 9. epist.* 8. Bacaudæ Formiensi Episcopo rescribens, super vnione Menturiensis & Formianæ Ecclesiæ. *Consulentes*, inquit, *tàm desolationi illius, quam Ecclesiæ tuæ paupertati, reditus supradictæ Ecclesiæ Menturiensis, vel quicquid ei antiquo modernóque iure, vel priuilegio, potuit, potestate qualibet ratione competere; ad tuæ Ecclesiæ inopiam hac præcepti nostri auctoritate migrare. Vt à præsenti tempore sicuti de propria Ecclesia debeas cogitare, &c.* Vtramque Ecclesiam obtinebat deinde Episcopus, eam quasi proprius Sacerdos administrans. Nec enim Gregorius, ea iura, quæ postea à successoribus inducta sunt,

Digitized by Goo

sunt, distrinxisse videtur. Cùm enim contrà Concilij Chalced. & aliorum decreta sit, quòd Clericus diuersis in Ecclesijs militet, & vt ait Concil. Nannet. cap. 8. *Sicut Episcopus non plus potest habere, quàm vnam ciuitatem, & vir vnam vxorem, ita Presbyter vnam tantùm Ecclesiam.* Color quæsitus est, nè hæc decreta contra quid fierent. Vt alia Ecclesiarum commendata solùm videretur. Leo IV. Can. qui plures 21. D. *Qui plures Ecclesias retinet, vnam quidem titulatam, aliam verò sub recommendatione retinere debet.* Ideo Innocentius hac epistola ait vt Ecclesiam Medensem, Verisensi electo auctoritate Apostolica committant, *vt eam teneat commendatam.* Quod non agnouisse videtur Gregorius qui vtrique Ecclesiæ proprium vult esse Sacerdotem, nec perpetuam tamen Ecclesiarum vnionem inducit.

Vel aliam commendas, qua est personalis vnionis species.

AD EPISTOLAM CLXXXIII.

HVic epistolæ quòd ad decimas & quintasdecimas, earumque diuisionem spectat adnecte epistolam *suam nobis*, supra hoc libro relatam *num.* 42.

AD EPISTOLAM CLXXXIV.

ABBATI MORIMVNDO. Malè *in antiqua collect. 4. cap. 1. de pœnitent.* quod desumptum est ex hac epistola, & relatum à Raymundo *cap. noua x. ex. eo. tit.* habetur, *Abbati de Ar.* & apud Raymund. *Abbati de N.* Vbi & malè legitur *Valentin. & Burgens. Episc.* Restitue ex hac nostra epistola integram inscriptionem. Licèt nec in Diœcesi Palentina nec in Burgensi, Prouinciale aliquam Morimundi Abbatiam habeat. Ea quæ secunda filia Cisterciensium est, in Gallia Diœcesi Lingonensi habetur. Alia quidem in Lombardia *Morimundi* legitur, quæ vulgò *Coronati* vocatur; Ideo fortè melius leges *Placentino & Brixiensi Episc.* Nam & antiqua Collectio IV. M. S. *in d. cap. 1. de pœnit.* habet hanc inscriptionem. Idem. *Placen. & Brixen. Episcopis & Abbati de Annide Cisterc. ord.* quæ lectionum diuersitas, rei incertitudinem auget. At penes te iudicium.

Restituta inscriptio.

MONIALES PROPRIAS BENEDICVNT, &c. Citatur hanc in rem à Gratiano & Iuone ex Concil. Carthag. IV. Can. 99. & 100. *Mulier quamuis docta viros in Conuentu docere, vel aliquos baptizare non præsumat.* Hæ quidem Abbatissæ Burgensis Diocesis, nec viros docebant, nec baptizabant: at Monachas suas benedicebant, & fortè viros cum suis Monialibus docebant, cùm publicè prædicarent. Quæ sanè contra sanctorum Patrum decreta faciebant. Nam Eutychianus PP. *vt refertur à Gratian. & Iuon. part. 7.* Abbatissas, viduas, vel virgines velare præsumentes, Canonico iudicio subijcit. Quod ijsdem ferè verbis statuitur in Concil. Parisiens. sub Ludouic. & Lothar. lib. 1. cap. 43: *Inuenimus quod quædam Abbatissæ, & cætera sanctimoniales non solùm viduas, sed etiam virgines puellas velare solitæ sint. Quod quantum sexui fœmineo illicitum, & à Religione Christiana sit alienum, omnis qui sanum sapit facile aduertit.* Et id iam antea à Carolo M. prohibitum lib. 1. Capitul. 76. *Auditum est aliquas Abbatissas contra morem Sanctæ Dei Ecclesiæ, benedictiones, & manus impositiones, & signacula sanctæ Crucis, super capita virorum dare: necnon & velare virgines cum benedictione Sacerdotali. Quod omnino à vobis sanctissimi Patres, in vestris Parœcijs illis interdicendum esse scitote.* Quod etiam adijcit Innocentius hac epistola, Monialium confessiones audire, inordinatum est. Id enim officium Presbyterorum est. At vt rectè ait *Epiphanius lib. 3. aduers. hæres. tom. 2. hæres. 79. num. 2.* Numquam ex quo mundus conditus est, Sacerdotio est functa mulier, ac ne Eua quidem ipsa, quæ tametsi grauissimum delictum admiserit, tam impium facinus perpetrare numquam ausa est; sed nec vlla filiarum illius. Θεοῦ γὰρ ἀπ' αἰῶνος ἀδιαιρέτως γυνὴ ἱεράτευσεν οὐκ ἀυτὴ Εὐα καὶ τέ γε ἐκ παρειδάσης γενομένη. ἀλλ' οὐκ ἐπόλμησεν ἐπ' ἀσεβὲς τοιοῦτον διαπράξασθαι διαχείρημα. ἢ μία τῆς ταύτης συγκαίρων. Qui tamen error in illius sexus mentes aliquando irrepsit; vt Abbatissæ, subditarum Monialium audiendi rationes licentiam ab Episcopo peterent vt testatur *Balsamon. in responsis ad interrogat. 34.* Vbi respondet, quòd cùm μόνοις τοῖς ἱερεῦσι ἡ θεοπρεπὴς ἐκχώρησις licitum sit τὸ λόγους λογισμούς. & Abbas non sacratus, quantúmlibet id iubeat & permittat Episcopus audire non possit, multò minùs audiet Abbatissa. καὶ ἡ ἀρετὴ ἀυτῆς λαμπτὴ ὑπὲρ τὸν ἥλιον.

Abbatissa quantumlibet benedicta, opera Sacerdotalia exequi non possunt.

Cum nec B. Virgo mulierum præstantior cum potestatem habuerit.

LICET BEATISSIMA VIRGO MARIA, &c. B. Epiphanius eodem loco contra Collyridianam hæresim disputans; nouum mulierculorum iuuentum, quæ Deiparam Virginem adorabant solemni ritu panem in eius nomen offerentes. Nullam vnquam mulierem Sacerdotale officium exercuisse rectè probans; vtitur hoc eodem argumento quo Innocentius noster hac epistola. Sic enim ait num. III. *ἐι ἠρκοῦσαν γυναῖκας Θεοῦ θεραπεύσασθαι, ἢ γυναικάν τι ἱεράτευμα ἐν Ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἂν μᾶλλον αὐτὸ ἡ Μαρίας ἠρκοῦσε διπλόϊον ἐν χειρὶ ἁθίκτου, &c. ἀλλ' οὐκ ἐνδέκνυται. ἀλλ' οὐδὲ βαπτίσαι δύναι πεπίστευται*, & reliqua quæ huic epistolæ illustrandæ multùm conferunt. Et & num. VII. De eadem Deiparaloquens. *οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτῇ δοῦναι βάπτισμα ἐκ ἐυλογίαν μαθητὰς, ἐ τὸ ἄρχειν δὴ ἐ γῆς ἐπίλαυσεν.*

AD EPISTOLAM CLXXXV.

COMITI TOLOSANO. Raimundo eius nominis VI. filio Raimundi V. & Constantiæ Ludouici Regis sororis. De quo Consule V. C. Catellum lib. 2. Histor. Comit. Tolos.

CORAM NOBIS PROMISISSE RECOLIMVS. Petrus Vallisarnens. *cap.* 33. *Histor. Albigens.* refert Raimundum Romam Profectum ad pedes Innocentij deuolutum, ab eodem ad Regiensem Episcopum & Magistrum Theodisium super morte fratris P. de Castronouo, & crimine hæreseos purgandum remissum.

AD EPISTOLAM CLXXXIX.

Crustica census in Achaia nunc quis sit non liquidò patet.

CENSV QVI CRVSTICA GRÆCO VOCABVLO, &c. Supra *epistol.* 23. scribitur Gaufridum Villaharduini remisisse crusticam Ecclesiæ Coronensi & epist. 157. *Sic tamen quod ipsi persoluant crosticam annuatim, quam Principi terræ ipsa Ecclesia persoluere consuenit.* Et aliàs sæpe his in epistolis occurrit, ex quibus patet censum fuisse in Achaia, tam pro prædijs rusticis, quàm vrbanis, Principi Achaiæ solui solitum, qui Græco licèt vt puto corrupto vocabulo, crustica, vel crostica dicatur. Quis census hic fuerit, alibi me legisse non memini; vnde multa coniectari licet. Verius tamen existimo, crusticam vel χρωστικὴν dictam quasi consuetudinem & vsum, vt pleraque tributa hoc in generali *consuetudinis & costumæ* nomine stetisse legimus: sic dictam verò fuisse ἀπὸ τῦ χρῶ ab vtendo vsitando. Nisi fortè velis crustam explicare κλασμὰ fragmen τὸ ῥῆγμα prædij diluuio abrupti, vel ruptam ipsam terram, noualem agrum, vnde & in *Nouell.* 1. *Constant. Porphyr.* κλασματικὰς τόπους legimus, quos *prædia tributoria* vertit Leunclauius; inde factum vt quòd horum fundorum nomine penderetur, crustica diceretur. Sed certè hæc vera esse non possunt, cùm prædijs vrbanis hic census indictus etiam legatur. Res incerta alias coniecturas suggerit, quas vt coniecturas omitto, vt te tandam coniectari finam.

RESIGNATIONEM, &c. Hi Nobiles Romaniæ iam epistolis ab Innocentio scriptis quæ supra hoc libro habentur, & censuris Ecclesiasticis moniti fuerant, vacuam rerum Ecclesiasticarum possessionem Episcopis relinquere; idque cùm essent in procinctu promiserant se finito bello peracturos, vt ostenditur supra epistola *significantibus* 98. quam hic adiunge.

AD EPISTOLAM CXC.

Pisani Othoni Imp. adhærent.

VBi Otho Romæ ab Innocentio Imperator Coronatus, eius beneficij vt & pristinæ Pontificiæ sollicitudinis immemor; (quo referenda sunt verba huius epistolæ, *qui qualem post factum benefactoribus suis vicem rependat opera testantur*) B. Petri patrimonium, recuperandi Imperij iuris specie, hostili manu vastauit. Multarum Italiæ ciuitatum vsus subsidio, Pisanam multùm habuit auxiliarem; eius namque quadraginta triremibus assumptis in Apuliam nauigauit hoc eodem anno 1210. at vbi is excommunicatus & Imperio Pontificio Decreto spoliatus est, aliorum exemplum sequuti Pisani, ab huius fide desciuerunt. Quam in rem hanc epistolam rescripsit Innocent.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXCI.

PRiſca eſt & ſetè cum Eccleſia nata bonorum Clerici diuiſio; quorum alia, propria eius dicuntur, alia Dominica & Eccleſiæ, quæ deinde, beneficia rectè appellata fuiſſe ſupra indicauimus. Canon 40. Apoſtol. qui relatus eſt *Can. 24. Concil. Antioch.* ea nominatim ſeparat, & in proprijs plenam agnoſcit Clerici poteſtatem, vt & alia Eccleſiæ dominio addicit; ita vt velit, quod & poſteriora Patrum Decreta obſeruarunt, eſſe φατεὰ τὰ ἴδια τῦ ἐκκλησάτου, de Clerico idem intelligas, φράγματα. καὶ φατεὰ τὰ κυριακὰ. ne ſcilicet moriente Clerico, horum confuſio bonorum, Clericos inter & demortui cognatos, iurgia & diſſenſiones pariat. Ideo Breuiarium & indiculus demortuo Epiſcopo Eccleſiæ bonorum fiebat, & reliquorum quæ propria cenſebantur à Metropolitano poſſeſſio poſtulabatur. Vel fide Metropolitani defuncti bonis ageretur, à ſucceſſore expectabatur. Propria verò ea habita ſunt, quæ ante dignitatem habuiſſent, vel quæ iam dignitate præditis cognationis iure vſque ad quartum gradum acceſſiſſent, vt ait *Imp. Nouell.* 132. *cap.* 13. alias verò res quæ quoquomodo ad Epiſcopos poſt Epiſcopatum peruenerint, inter propria recenſeri non vult. *eod. cap.* licèt contrà in reliquis Clericis iudicaſſe videatur. Dum *Nouell.* 123. *cap.* 19. ait de Clericis, *res quolibet modo ad eorum dominium venientes, habere ſua poteſtate præcipimus ad ſimilitudinem caſtrenſium peculiorum, & donare ſecundum leges & in his teſtari.* Et Impp. l. ſacroſanctæ 32. C. de Epiſc. & Cleric. *ea quæcumque in eodem Clericatus gradu locóque viuentes acquirere & habere potuerint, etiamſi in patris auique aut proaui poteſtate conſtituti ſint, & adhuc ſuperſtites habeantur, tanquam bona propria vindicent: de his ſi quando eis libitum fuerit, eis teſtandi vel donandi vel alio quolibet titulo alienandi libera facultate conceſſa.* Hac in re quærunt Impp. de poteſtate parentum in bonis Clericorum; & quemadmodum qui vel in caſtris vel in foro militant, peculium habent ab omni patria poteſtate liberum; ita cœleſtis militiæ cingulo cinctum Clericum, quod in caſtris diuinis vel eius occaſione militiæ acquiſierit, tanquam caſtrenſe & proprium peculium nulli poteſtati obnoxium ſibi habere iudicarunt; eique liberam ipſius facultatem dederunt. Non tamen ideo rerum Eccleſiaſticarum illis data poteſtas, nec ſacris Canonibus derogatum eſt. Ius ſtrictius in Epiſcopis ſtatuerunt eædem leges, dum res omnes poſt Pontificatum acquiſitas Eccleſiæ addixerunt, exceptis tamen cognatorum hæreditatibus. Cuius differentiæ ratio ea videtur fuiſſe, quòd Epiſcopus maritus & Dominus Eccleſiæ, penes eum plena poteſtas eſſet, ad eum redituum Eccleſiaſticorum ſumma pertineret, ei bonorum data adminiſtratio, & ab eo reliqui Clerici portiones ſuas acciperent, adeò vt quod cum ipſo, cum Eccleſia contractum eſſe videretur. Ideo factum vt quicquid Epiſcopo relictum, non eius perſonæ, ſed dignitati & Eccleſiæ, quicquid ab eo acquiſitum, Eccleſiæ comparatum cenſeretur. At Clerici, qui ſorte & portione ſua ab Epiſcopo accepta, nec prædia Dominica nec res Eccleſiæ curabant, annonas & præbendas ſuas in vſus proprios comparatas in eos inſumpſiſſe credebantur; & ſi quid habuiſſent, aliunde vel ex propria induſtria, vel patrimonio ſibi quæſiuiſſe. Ideo non eundem in Epiſcopis & Clericis rigorem leges obſeruarunt. Verùm vbi Clericis & vltra neceſſitatem reditus accreuerunt, & eorum conceſſa fuit eis plena poteſtas; non paſſi ſunt Patres extraneos carnales cognatos Eccleſiæ bonis ad luxuriam ditari, ſed poſt Clericatum acquiſita ab Eccleſia vindicari; obſeruata tamen Clerici re domeſtica, quæ ſi rebus comparatis impar non eſſet, in eas conſumpta iudicaretur. Eo itaque iure Eleazarus aut eius ſucceſſor paternis bonis ſe ſucceſſiſſe probans, quæcumque poſt Clericatum & & perſonatum acquiſita, ad hæredes legitimos tranſmittit.

Clericorum bona alia propria, alia Eccleſiaſtica.

AD EPISTOLAM CXCII.

REfertur hæc Epiſtola à Raymundo *cap. dilectus xv. ext. de temporib. ordin.* vbi malè legitur *Letonenſi & Cala. Abbati.* Sicut & *cap.* 1. *eo. tit. in* 4. *collect. De Leonien & Sabbarinien. Abbatibus.* Reſtitue ex hac noſtra epiſtola. *Leonien. & Findbaren. Epiſcopis. Et Abbati de Magio Limiricenſis Diœceſis.* Nam hi Epiſcopatus in Hibernia ſunt & Prouincia Momonia. *Lionienſis* ſeu *Leonienſis. Limiricenſis*, ſeu, *Limuinenſis. Finaborenſis.* Archiepiſcopi *Caſſellenſis*

Digitized by Google

ſuffraganei. Vt &, *Imilicenſis*, de cuius electione, hac epiſtola controuerſia vertitur. At *Midenſis*, Archiepiſcopi *Armachani* totius Hiberniæ Primatis ſuffraganeus legitur. Corruptè etiam pro *Roffenſis*, qui ſub Caſſelenſi eſt, in collectionibus legitur *Trecenſis*.

Ordinationes eo fieri non debent.

CONTRA NORMAM ECCLESIASTICAM. Priſcum eſt Eccleſiæ decretum ne cui ex auctoritate Pauli citò manus imponatur, ne cuius in Clerum ſit feſtinata electio; ſed per legitimos gradus quiſque decurrens vbi ſtipendia meruerit ad ſuperiores Cleri dignitates aſcendat. Nec enim vnquam amauit Eccleſia, ducem habere quem modò nouum tyronem in numeros receperit: nec eum audire Doctorem, quem paulo ante magiſtro colla ſubdentem viderit. Ea de re vide *Can. 13. Concil. Sardic. Gelaſ. PP. epiſt. 1. cap. 4.* Et quóque in gradu quæ tempora ſint obſeruanda, diſce ex *Sylueſtri in Concil. Roman. Caij & Syric. Decretis*. Ideo rectè contra normam Eccleſiaſticam actum ait Innocentius, dum Imilicenſis electus nedum Subdiaconus, vna eadémque die ordinante Roffenſi Epiſcopo ad Sacerdotij dignitatem elatus eſt. Quod adeo contra Canones viſum eſt, vt poteſtate Canones excedente Imilicenſem indiguiſſe iuſtè Pontifex iudicauerit. Minor enim quàm par eſt Metropolitani poteſtas, vt eiusvi his ordinibus decorari quis poſſit. Neceſſaria eſt Summi Pontificis manus quæ omnia iura Eccleſiaſtica continet.

AD EPISTOLAM. CXCV.

EX hac Epiſtola reſtitue epigraphen *cap. Dilectus xj. ext. de pœn.* quod eius pars eſt, vt & *cap. 1. de probat. in 4. collect.* vbi tota Epiſtola refertur, quod corruptè habet *Morinen.* pro *Moliſmenſi* Abbati. Moliſmum. *Moleſme* Ordinis S. Benedicti in Campania Diœceſis Lingonenſis. Abbatem verò reſcribe loco Decani & cætera ſupple & emenda. Porrò Sueſſionenſis Epiſcopus cui reſcribitur eſt *Arnardus* vel *Aymarus de Prouino.*

ELECTVS S. PETRI AD MONTES. Duplex eſt Abbatia eius nominis in Gallia, vtraque Ordinis S. Auguſtini. Vna in Diœceſi Claromontenſi fundata circa ann. 1063. alia in Diœceſi Cathalaunenſi à Rogerio Epiſcopo ann. 1006. fundata. Et eius abſque dubio electus erat is Iacobus de quo hac epiſtola agitur.

QVIA VERO SÆPE CONTINGIT, &c. Eadem verba afferuntur *cap. quoniam xi. de probat. cap. bonæ memoriæ* 23. §. *contra. De elect. & cap. ſuper* 5. *De renunt.* Quæ verba deſumpſerunt Pontifices ex *l. actor.* 23. *C. de probat. l. adſeueratio* x. *C. de non numerat. pecun.* Per rerum ſcil. naturam factum negantis nullam eſſe probationem. Cicer. in partit. *Nemo eius quod negat factum, rationem aut probationem reddere cogitur.* Et ex mente Philoſophi; nulla negationis cauſa ſubeſt, nulla directa probatio. Ita noſtri Pontifices nullam directam probationem eſſe dicunt. Etenim indirecta quaſi quædam videtur eſſe, vt eadem in re Quintilian. *lib. 5. Inſtit. cap.* 15. loquutus eſt, dum Patronum ſcil. defenſorem tantum negare debere docet; *Quare indirecta atque vt ſic dixerim clamoſa eſt actio.* Negantur quidem multa, quæ probari debent: at illa effectu affirmantia ſunt.

INSTRVMENTORVM VEL TESTIVM. Tandem eandem ob rationem conſtitutione 38. in Concil. Lateran. ſtatuit Innocentius vt in quolibet iudicio iudex ſemper adhibeat aut publicam perſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribant. Vt refertur *c. quoniam contra xj. ext. de probat.* Vbi vide quæ hanc in rem DD. ſcripſerunt huicque noſtræ epiſtolæ adtexe.

AD EPISTOLAM. CXCVII.

Zagabria.

ZAGABRIENSEM EPISCOPVM. Zagabriam in Vngaria, Sauum inter & Drauum collocat Bonfinius *Rerũ Vngaric. Decad. 1. lib. 1.* à terræ fertilitate ſic dictam, cùm olim vicus Italicus vocaretur. Eius Epiſcopus iure Metropolitico Colocenſi Archiepiſcopo paret. Ea in vrbe vnus ex duobus Sclauoniæ Conuentibus haberi ſolet.

AD EPISTOLAM. CXCIX.

Simigij.

ABBATI ET CONVENTVI SIMIGIENSI. Idem qui ſupra Bonfinius Pannoniarum deſcribens Conuentus. *Deinde*, inquit, *Simigienſis Conuentus eſt Simigiuſque*

Digitized by Google

Pagus cum Templo non ignobili, in quo Segeſta caterique vici Balarhonis lacus accolæ. Hic Conuentus D. Martini Baſilicæ, non modò frugum & pecorum, verùm & liberorum decimas quotannis offert. Vt idem refert Decad. 2. lib. 1.

FERTONEM AVRI. Sambucus in indice vocum Pannonicarum, *Ferton*, inquit, *octoginta quatuor denarij Vngarici, aliud Verton.* *Ferton.*

AD EPISTOLAM CCI.

RElata eſt hæc epiſtola à Raimundo *cap. propoſuit 8. ext. de Cleric. excom.* & in iv. collect. *cap. nic. eo. tit.* Vtrumque ſupple & emenda ex hac Decretali.

AD EPISTOLAM CCII.

S. STEPHANI DIVIONENSIS. Diuionenſis Abbatia quæ regularem Diui Auguſtini diſciplinam circa annum 1116. ſuſcepit. Eius hic Abbas erat Petrus; in indice Roberti quem conſule.

AD EPISTOLAM CCIII.

ABBATI SANCTI BERTINI. Ioanni III. Abbati S. Bertini, aliàs de *Sithiu* olim Morinenſis, nunc Audomaropolitanæ Diœceſis. Cuius Epiſcopo prohibet Innocentius nè quid ſoluat benedictionis nomine, hoc enim ſimoniacum eſt. Debet quidem à Diœceſano benedici ſubditus Abbas; at ipſo pro benedictione quid extorquente, alium, modò Catholicus ſit, Epiſcopum Abbas adire poteſt. Nec vllum ex eo in Diœceſanum feretur præiudicium, quo minus alia vice nouum Abbatem gratis benedicere poſſit. De his iuribus quæ inthroniſtici nomine extorquebantur infra ſeq. lib. agemus. *S. Bertini Abbatia.*

AD EPISTOLAM CCIV.

SAXIVIVI. Monaſterium Saxiuiui in Ducatu Spoleti, Diœceſi Fulginate. Prouinciale habet. *Cruce Saxiuiui Ordinis Sancti Benedicti.* Ideo infra ait *cùm ſint origine Fulginates.* Notanda maximè eſt hæc epiſtola, quòd ob ſubditorum peruerſos mores Abbati ſeſe transferendi licentia datur; vt plebi rebelli & Epiſcopum & Epiſcopatum ſæpè omnino ablatos legimus. Et Epiſcopum ſolum aliquando mutatum, dum vel inuitæ plebi præpoſitus eſt, vel vt ad rem quamlibet vulgi animus mouetur, odiſſe cœpit quem ante optauerat. His enim caſibus, cùm inutilis eo in loco Epiſcopi opera videatur; quæ alibi vberiores fructus produceret, mutandum Paſtorem rectè Patres iudicarunt. *Saxiuini.*

AD EPISTOLAM VLTIM.

S. AVNOMARI. Olim Morinenſis Diœceſis, cuius Decanus Robertus: nunc Epiſcopali ſede ornata Eccleſia, cui ſubeſt S. Bertini Monaſterium, cuius gratia reſcribit hac epiſtola Innocentius; vt congrua portio Eccleſiarum Parochialium Vicarijs aſſignetur. Quod mirum ſanè videri poteſt; nam illarum Eccleſiarum quæ cum Epiſcopi conſenſu Monachis datæ fuerant, omnes prouentus iuribus Monaſterij cedebant; adeò vt Vicarij de eo omni quod ex his accepiſſent emolumento, rationem Monachis reddere deberent; & ideò nulla cõpenſatio neceſſaria erat, cùm omni caſu, omnia commoda ad Monachos deuoluerentur. At fortè hi Parochiales Presbyteri excedentem præbendam, & vltra quàm congruum erat portionem expetebant; eoque modo nihil ferè ſupererat, quo iam illatum præterita ſterilitate incommodum reſarciretur. Ea propter rogarunt Monachi Pontificem, vt intrà modicas, at congruas hos Vicarios coarctaret, vt ijs ſolutis Monaſterij commodo aliquid ſupereſſe poſſet. *S. Audomari*

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google

AD LIBRVM SECVNDVM, REGESTI DECIMVM-QVARTVM.

AD EPISTOLAM PRIMAM.

QVOD FVERAT VLTIMVS IN CAPITVLO. Regula S. Benedicti vt legitur c. in ordinatione. D. 61. *Vita autem merito & sapientia eligatur qui ordinandus est, etiamsi vltimus fuerit in ordine congregationis.*

CVM IN LATERANENSI CONCILIO. Verba sunt cap. 16. Concil. Lateran. sub Alexand. III. relata à Raimundo cap. 1. ext. De his quæ fiunt à mai. part. capit. *Quocirca præsenti decreto statuimus, vt nisi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit & ostensum, appellatione remota prævaleat semper, & suum consequatur effectum, quod à maiori & saniori parte capituli fuerit statutum.*

AD EPISTOLAM. II.

Constantia. PRÆPOSITO CONSTANTIENSI. Constantia vrbs Episcopalis Magontini Archiepiscopi suffraganea. Eius Episcopus in *Chronic. Constant.* Vvernherus Baro de Stauffen electus legitur anno 1206. obijsse 1210. eique, successisse Conradus. Prior is videtur esse qui Vvalteri præpositi electionem confirmauit.

AD EPISTOLAM III.

Tyrasso Colimbria. ARCHIEPISCOPO TOLET. ET TYRASON. &c. Rodericus Archiepiscopus Toletanus, de quo supra. Garsias Tyrasonensis suffraganeus Cæsaraugustani. Tyrasso, vel, Tyrassona, Ciuitas in Monte Caci à Tyrijs & Ausonijs, vt sibi plaudunt Hispani, fundata. Colimbrienſis, Bracharensis Archiepiscopi suffraganeus. Lusitaniæ vrbs hodie Coimbra, olim inter mondam & durium fluuios Plinio & alijs, oppidum Coimbrica: & alicubi Κονιμβεγησία. Zamora. Olim Archiepiscopi Compostellani suffraganea, quibusdam Σαγγεὶς Ptolomæi: vnde *Sabariam*, mendosè legunt in Antonino.

SIGNIFICAVIT, &c. Scripta est hæc eadem epistola supra lib. primo num. 180. *Archiepiscopis & Episcopis per Hispaniam constitutis.* Verùm in ista addita est hæc clausula. *Cæterùm ne ipsius F. &c.*

TREVGAM VEL PACEM FIRMAVIT. Rodericus Toletan. lib. 7. cap. 33. *Posteà inter Regem Castellæ, & Regem Nauarræ, & Regem Legionis, treuga per internallum temporis interuenit. Rex enim Adelfonsus bellum de Alarcuris corde altissimo reponebat.*

AD EPISTOLAM IV.

PALENTINVM ELECTVM. Miserat Romam Alphonsus quosdam Episcopos ad auxilium tum spirituale, cùm corporale implorandum, quos inter Tellius Palentinus electus, qui & in pugna Nauarum Tolosæ operam præstitit. Vid. Roderic. Toletan.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM V.

VIde quæ ſcripſi ſupra libro primo epiſtola 180. De Fernando Alphonſi filio vnico, qui primogenitus dicitur, eo modo quo D. Luc. cap. 2. verſ. 6. καὶ ἔτικτε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον.

AD EPISTOLAM VI.

ABBATI ECCLESIÆ S. CRVCIS, &c. Vulgò dicitur, Abbatia Sanctæ Mariæ Crucis de Anglia, Ordinis S. Auguſtini in Diœceſi Pictauienſi. Cuius fundatio patet ex hac epiſtola, ab Iſamberto ſcilicet Pictauenſi Epiſcopo. Duo fuere cognomines eius Ciuitatis Epiſcopi. Primus Iſambertus ad annum 1028. à Baronio vixiſſe dicitur. Alter eius Nepos & ſucceſſor, cui ſcribit Gregor. VII. epiſtol. 23. lib. 2. ann. 1074. & hunc fundatorem fuiſſe credo: cùm priuilegia prima huius Monaſterij Innocentius repetat ab Vrbano qui poſt Victorem III. Gregorio VII. ſucceſſit & probabile eſt in ipſo primordio ſuæ fundationis hoc Monaſterium Sedis Apoſtolicæ munimine fuiſſe roboratum. *Anglia.*

AD EPISTOLAM VIII.

REGI PORTVGALLIÆ. Sancio Alphonſi filio de quo multa his in epiſtolis, & nos infra dicturi ſumus.

BALLISTARIOS CANES AVES. D. Bernardus Ludouico Regi reſcribens epiſt. 221. *Inſuper & fratri veſtro eiúſque militibus, ſagittarijs, balliſtarijſque, domos Epiſcopales contra ius & fas inhabitandas, & res Eccleſiæ in huiuſmodi nefarios vſus proſtigandas, audaciter nimium exponitis, &c.*

CORAM IVDICIBVS SÆCVLARIBVS, &c. Ita ſupra lib. 1. epiſt. 139. *Cogentes Eccleſiarum prælatos de litigioſis poſſeſſionibus in foro contendere ſeculari.* Iuo Carnotenſis fusè hac de re epiſtola 241. *Legibus autem non continetur imo prohibetur, vt Epiſcopus à iudice ſeculari ad cauſam Eccleſiaſticam vocetur, vel cincti iudicis ſententiæ ſubijciatur.* Ita legendum ex reſtitutione Iureti, quem ibi conſule; nec enim vnquam ſeculari iudicio in rebus Eccleſiaſticis colla Pontifices ſubdiderunt, eo ſiquidem modo ancillaretur Eccleſia, vt ait hic Innoc. & ſupra lib. 1. notauimus, quam in Cruce libertatis charta Chriſtus donauit. Nec ad ea poteſtas ſeculi extenditur, *quæ ad malefactorum vindictam, laudem verò bonorum ſuſcepit gladium baiulandum*, ait hic Innocent. quemadmodum Iuo. epiſt. 147. *faciant hæc cincti iudices, qui ad malorum vindictam gladium materialem portant.* *Seculares nõ ſunt iudices clericorum.*

A REGNO EXIRE PROHIBES. Non licuit olim Epiſcopo Prouinciæ fines egredi χωρὶς ἀπολυτικῆς τῶ πρωτόθρονος ex Decret. Concil. African. nec nouam Romam profiſciſci, ſinè Patriarchæ & Imperatoris litteris. *Μηδὲν ἐπισκόπους ἔξω τῆς ἑαυτῶ Ἐκκλησίας ἀπολιμπανέσθω οἱ μὴ μὲ βασιλικὴν κέλευσιν*, &c. Ait Imp. Iuſtinianus. Ea tamen euocandi poteſtas legibus & Canonibus Patriarchis & Metropolitis relicta eſt, vt leges in *Nomocan. Photij tit. 8. de Parochijs cap. 2.* Superiorem nihilominus veniam pro maiore Reip. commodo ſibi reſeruatam Principes crediderunt; eámque aliquando Summi Pontifices agnoſcere viſi ſunt. *Gregor. I. lib. 1. indict. ix. epiſt. xvj.* Seuerum Aquileienſem Epiſcopum ad Romanam Synodum euocans, ait. *Pro qua re imminente labore præſentium, iuxta Chriſtianiſſimi, & ſereniſſimi rerum Domini iuſſionem, ad Beati Petri Apoſtoli limina cum his ſequacibus venire te volumus.* Nicolaus I. Rothaldo Sueſſionienſi reſcribens epiſt. 33. *Stude quantùm poteris cùm tibi Rex & Epiſcopi quemadmodum ſtatuimus licentiam dederint, Romam properandi mox vtcumque venire non differas.* Et iuſta Hincmaro Remenſi Metropolitano excuſatio viſa eſt ab ea poteſtate deſumpta: in epiſtola ad Hadrian. PP. II. *Veſtra ſciat auctoritas, quia nec prædictum Hincmarum, nec etiam quemlibet Epiſcoporum Diœceſeos Remorum, minime autem aliarum Prouinciarum Epiſcopos, niſi Dominus Rex illis præcepit Romam vel in aliquam partem mea commendatione mittendi habeo poteſtatem. Nec ipſe ego vltra fines ſui Regni, abſque illius ſcientia progredi valeo, &c.* Matthæus Pariſius in Henric. II. Anglorum Rege ad annũ 1164. in recognitione vel recordatione, vt loquitur, veterum Regni conſuetudinum caput refert hoc. *Archiepiſcopis Epiſcopis & perſonis Regni non licet exire Regnum abſque licentia Domini* *Quomodo Epiſcopi Regno exire liceat.*

Regis. Etsi exierint, si Regi placuerit, securum eum facient, quòd nec in eundo nec in redeundo vel moram faciendo perquirent malum sine damnum Domino Regi, vel Regno. Ea vera ratio est huius prohibitionis, ne scil. Regibus inuicem hostiles animos seruantibus, cùm nisi ex decremento alterius, quid alterius incremento accedere possit, sueta peregrinatione, exterorum animos suescant subditi, & familiaritas proditioni locum det. Ideò cùm inter Reges & Pontifices crebra sit pro iurisdictione dissensio, rectè suo Regno se consulturos Principes crediderunt, si Episcopos iam vi Ordinis & status sui necessitate Pontifici addictos, à Romanæ Curiæ liminibus prohiberent. Ita Sancius hac epistola si fortè Ecclesiasticæ cuidam personæ Regno exeundi veniam dedisset, iuramentum ab ea extorsisse dicitur, ne Petri sedem accederet. Ita in vita B. Thomæ Cantuariensis cap. 6. *Quod non liceat Archiepiscopo & Episcopo exire de Regno, & venire ad vocationem Domini Papæ sinè licentia Regis.* Et Rex Anglorum B. Anselmum sic alloquens inducitur apud Vvillelm. Malmesbur. lib. 1. De gest. Pontif. Angl. *Insolitum est quippe mihi, vt quisquã procerum meorum eat Romam, nisi meo potissimum missu.* At quia huius Decreti specie Episcopi & Archiepiscopi, qui electi vel consecrati Beati Petri limina ex antiqua consuetudine visitare debent, eam Sanctæ Sedi reuerentiam præstare prohibebantur, acriter intumuit & intonuit Gregorius VII. lib. 7. epist. 1. aduersus Anglorum Regem, admonens, *quatenus honorem quem sibi à subditis suis grauiter ferret non exhiberi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ non tantoperè laboraret imminuere.* Neque his Sedem Romanam antiquis visitandi consuetudinibus se obstare protestatur Federicus Imper. apud Radeuic. lib. 1. cap. 16. *Introitum & exitum Italiæ, nec claustimus edicto, nec claudere aliquo modo volumus peregrinantibus, vel pro suis necessitatibus rationabiliter cum testimonio Episcoporum & Prælatorum suorum Romanam Sedem adeuntibus. Sed illis abusionibus quibus omnes Ecclesiæ Regni nostri grauatæ & attenuatæ sunt, & omnes penè claustrales disciplinæ emortuæ & sepultæ, obuiare intendimus.*

AD EPISTOLAM IX.

Res Ecclesiastica laicis nõ sunt subdita.

PLVS DEBITO INTROMITTENS. Diuersæ sunt potestates, Ecclesiastica & secularis, quibus vniuersus orbis regitur, & earum distincta sunt munia quæ altera alterius exequi non potest. Laici intrà secularis potentiæ terminos recluſi, ad res Ecclesiasticas manus extendere nequeunt, adeò vt eorum vitium quasi quodam traduce in accipientes ab eis beneficia Ecclesiastica transferatur. Hac de re maximè arguitur Sancius his epistolis, ob quam antea à prædecessoribus Innocentij Pontificibus dictatum iudicium & pœnam latam alij Reges subiuerant. Hinc ortum illud graue schisma Romanum inter Pontificem & Imperatores. Hinc nata illa quæ hæretica dicta est de Inuestitura dissensio. De qua ad alios te remissum velim.

AD EPISTOLAM X.

Metropolitanus suffraganeorum pater.

INTER IPSVM ET EGITANIENSEM. De hac causa Egitanensis & Colimbrensis Episc. infra videbimus. Hoc solùm hic aduerte iustam fuisse Colimbrensi causam, Compostellanum Archiepiscopum sua in lite recusandi, quia scilicet suffraganeo eius Egitano super Episcopatuum limitatione controuersiam mouerat. Eam sinè dubio ob rationem, quòd sedes Metropolitana inferiorum mater censeatur: vnde Nicolaus PP. epist. 65. *Matri suæ Metropoli debita reuerentia subiaceat.* quòd Metropolitanus pater & Pastor sit suorum suffraganeorum. Ita enim vocat noster Innocentius *lib. 2. epist.* 150. in iam impressis. Pari ratione *lib. 1. epist. 266.* (quod & iam supra retulimus) ait Colocensis Archiepiscopi suffraganeos purgationi Archiepiscopi Strigonensis operam impendere non posse: quòd Colocensem & Strigonensem inter Episcopos super iure Metropolitico controuersia verteretur.

AD EPISTOLAM XI.

Regula iuris, vt eo quis excidat, quod male acquisiuit.

A POTESTATE SVSPENDIMVS ORDINANDI. Hoc statuit Innocentius secundum perpetuam Iuris Canonici Regulam, vt quis ea re excidat, quam vel malis

Digitized by Google

artibus ambiuiſſe, vel malè vſum fuiſſe probatur. Leo PP. I. epiſtol. 87. ad Epiſcop. Mauritan. *Si qui Epiſcopi talem conſecrauerint Sacerdotem qualem non liceat; etiamſi aliquomodo damnum proprij honoris euaſerint; ordinis tamen ius vlterius non habebunt, nec ei ſacramento intererunt quod neglecto diuino iudicio immerito præſtitere.* Iuxta hanc regulam ſimoniaci ordinatores, ordinandi poteſtate priuantur, & ordinati, ordine quem turpi lucro quæſiuerunt, excidunt: ita Nicolaus PP. *Simoniaci quoque Simoniacè à non Simoniacis ordinati, ſimiliter ab officio malè accepto remoueantur.* Vrban. II. in Synod. Placentina cap. 21. *Qui verò ſcienter ſe à ſimoniacis conſecrari immo execrari permiſerint, eorum conſecrationem omnino irritam eſſe decernimus.* Exacuerunt tamen ſeueriùs Pontifices mucronem Epiſcopalem contrà ſimoniacos, quos primos hæreticos dixit Gregorius Magnus, & ab omni poteſtate & dignitate longè expulerunt.

A VICINIS EPISCOPIS CASTELLANO, &c. Caſtellanus in Tuſcia Prouincia, Sedi Apoſtolicæ in temporalibus & ſpiritualibus immediatè ſubditus, cui Hortanus ſiue Ortanus ab Eugenio IV. anno 1437. vnitus eſt. Sutrium, eſt eiuſdem Prouinciæ cui vnitus Nepeſinus.

AD EPISTOLAM XII.

CONTRA STATVTA LATERAN. CONCILII. Ita ſupra lib. 1. beneficia non vacantia Monachi S. Bertini promiſiſſe dicuntur. Quod eſt contra Lateranenſis Concilij caput 8. *Nulla Eccleſiaſtica miniſteria ſeu etiam beneficia vel Eccleſiæ tribuantur alicui ſeu promittantur antequam vacent: ne deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum.* Ea ratione Imperator tit. *de pupill. ſubſtit. l.* iubet pupillarem ſubſtitutionem proprio lino propriáque cera conſignare & in priore parte teſtamenti cauere, ne inferiores tabulæ viuo filio & adhuc impubere aperiantur, ſi quis ſcilicet ita formidoloſus ſit, vt timeret ne filius pupillus adhuc, ex eo quòd palam ſubſtitutum accepit, poſt eius obitum, inſidiarum periculo ſubijceretur. Et ex eo ſana mens aduertitur illius teſtatoris, qui filiæ ſuæ mandat, vt teſtamentum non faciat, ita enim poterit ſuè periculo viuere. *l. cum pater* 77. §. *mando* 24. *D. de legat.* 2.

Non vacantia beneficia ob mortis metum ne promittantur.

AD EPISTOLAM XIII.

HENRICO ELECTO S. STEPHANI. Herbipolis Epiſcopus Franciæ Orientalis à Carolo Magno conſtitutus ſuffraganeus Archiepiſcopi Magontini. Hæc Abbatia S. Stephani Herbipolenſis Ordinis Sancti Benedicti. Ne credas hunc Henricum eſſe ipſum Epiſcopum Herbipolenſem qui Caſeus dictus eſt, propter quod caſeum in delicijs haberet. Chronicon Hirſaugienſ. ad eum annum.

Herbipolis.

VVISEBVRGENSI EPISCOPO. Eiuſdem Moguntini ſuffraganeo nunc eodem cum Herbipolenſi. De eo olim M. Adam. Hiſtor. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 5. *Solus erat Vvrceburgenſis Epiſcopus, qui in Epiſcopatu ſuo neminem dicitur habere conſortem. Ipſe enim cùm teneat omnes comitatus ſuæ Parochiæ, Ducatum etiam Prouincie gubernat.* V. Bruſch. in catalog. German. Epiſc. Iam vniti erant hi Epiſcopatus, cùm confirmaretur Abbas Herbipolenſis, à Vvirſeburgenſi Epiſcopo. Eiſtatenſis *ſiue* Eiſtetenſis cuius hac in epiſtola mentio eiuſdem Moguntini ſuffraganeus eſt. Vulgò *Aichſtet* dicitur.

Vvirſeburgenſis Epiſcopus.

SED EIVS ABSENTIA, &c. Hæc verba deſumpſit Innocentius ab Imperatore. *l. properandum* 13. §. *ſin autèm. C. de iudic.* vbi, *cùm enim terribiles in medio proponuntur ſcripturæ, litigatoris abſentia Dei præſentia repleatur.*

DE GREMIO IPSIVS ECCLESIÆ. Hoc maximè ab antiquis obſeruatum eſt, ne extranei & peregrini ad prælaturas aſſumerentur. Cœleſtin. PP. I. epiſt. 2. ad Epiſc. Gall. cap. 4. *Nec emeritis in ſuis Eccleſijs Clericis peregrini & extranei & qui antea ignorati ſunt, ad excluſionem eorum qui bene de ſuorum ciuium merentur teſtimonio, præponantur.* Ideo Iulius PP. in Apolog. 2. apud Athanaſ. Gregorij Cappadocis in Epiſcopum Alexandrinum electionem reprobat, quòd neque Alexandriæ baptizatus, nec plebi cognitus eſſet. At vlteriùs quoque obſeruatum vt non ſolùm non extranei & ignoti, ſed etiam alterius Eccleſiæ Clerici eligerentur, ibi enim quis Militiæ ſuæ fructum percipere debet vbi ſtipen-

De militibus propriæ Eccleſiæ electio fieri debet.

Digitized by Google

dia meruit, *vt ait Celestin.* Quod præcipuè in Monachis obtinuit. Pelagius PP. *Abbatem in Monasterio illum volumus ordinari, quem sibi de sua congregatione & Monachorum electio & possessionis Dominus, &c.* In priuilegio Caroli Calui Stradensi Monasterio dato vt habetur lib. 2. vitæ S. Genulphi cap. xii. *In clausula demum præscripti Decreti statutum est, vt per succedentia tempora locum ipsum inhabitantes, è suis non alunde petitis personis eligerent semper, quibus sacra prælatio loci committeretur, à quibus cœnobij totius gubernatio æquo iure tractaretur. Iàque non cuiusquam mortalium vi, sed fratrum cœnobialium voto fieri quam maximè decreuit.*

AD EPISTOLAM XIV.

Ratisponensis Episcopus.

RATISPONENSIS, &c. Ratisponensis suffraganeus Archiepiscopi Salezburgensis. Abbas Sancti Georgij de Pruesumgij Ordinis S. Benedicti, & Abbas Emerami eiusdem Ordinis & Diœcesis Ratisponensis. Hoc S. Haimerani Monasterium in honorem S. Haimerani quondam Pictonum in Gallia Episcopi à Theodone quinto Bauariæ Duce fundatum anno 696. V. Miræum in Chronic. Ord. Bened. cap. 24.

AD EPISTOLAM XV.

Niuernensis.

NIVERNENSI EPISCOPO. Archiepiscopi Senonensis suffraganeo Henrico scil. qui expeditioni Albigensi cum Odone Niuernensi interfuit. *apud Petr. Valliscern. cap. 14. Hist. Albig.* cuius nomen restituendum est loco *Murnensis* subreptij *cap. vlt. cum dilect. ext. de succes. ab intest. ex cap. vnic. in III. collect. eod. tit.*

AD EPISTOLAM. XVIII.

Karroffium

S. SALVATORIS KARROFFENSIS. Karroffum Monasterium vulgò *S. Sauueur de Charroux*, Diœcesis Pictauensis Ordinis Sancti Benedicti. Eius solùm reparatio Ludouico Pio attribui debet, ex vita eius apud Pithœum; cùm à tempore Caroli Magni fundatum reperiatur. Porrò in dedicatione Vindocinensis Monasterij apud *Sirmond.* interfuisse legitur. *Hugo de Sancto Saluatore* Karroffi Abbas.

Hamense Monasterium.

IN MORINEN. DIOEC. ABBATIAM QVÆ DICITVR HAM, &c. Mendosè in nouo Indice Gallico, in quo membra, obedientiæ, & beneficia huius Abbatiæ describuntur, legitur *in Lorinensi Diœcesi.* Abbatia de Ham, aut Hamensis, vel Sancti Saluatoris Hamensis, vulgò, *De Ham Lez Liliers*, hodie Diœcesis Audomaropolitanæ, Ordinis Sancti Benedicti, inter Aeriam & Lilariam Artesiæ oppida.

Eius fundatio

QVIA AB IPSO PENE FVNDATIONIS EXORDIO. Huius Abbatiæ fundatio sic se habet ex Iperio in Chronic. S. Bertini. *Ioannes Bertinensis Abbas 39. consecratus est anno Domini 1081. huius Abbatis anno 3. Balduinus Ghisnarum Comes & Ingelramus Lilarensis Dominus, à Peregrinatione Sancti Iacobi redeuntes per Pictauiam, hospitati sunt in Monasterio Carroffensi. Et videntes ibi Religionem bene vigere de Monachis Carroffensibus secum ad has partes duxerunt. Et quidem Balduinus Andrense, Ingelramus verò Hamense Monasteria in honorem S. Saluatoris fundauerunt anno Domini 1084.* præsidebat tunc Cathedræ Morinensi Gerardus *ex Meyer. in Annalib. Fland.*

Episcopus nisi ab Abbate inuitatus potestatem nullã exerceat.

NISI AB ABBATE INVITATVS FVERIT, &c. Hæc est formula priuilegij seu emunitatis quæ à Sede Apostolica Monasterijs concedi solet, quæque passim his in epistolis occurrit. Alexander II. in Diplom. ann. 1062. Hugoni Cluniac. Abbati. *Vt nullus Episcopus seu quilibet Sacerdotum pro aliqua ordinatione siue consecratione Ecclesiæ, Presbyterorum, vel Diaconorum, Missarum celebratione, nisi ab Abbate eiusdem loci inuitatus fuerit, venire ad agendum præsumat. Sed liceat Monachis ipsius loci cuiuscúmque voluerint ordinationis gradum suscipere vbicúmque tibi tuisque successoribus placuerit* S. Germanus in priuilegio Monasterij quod ab ipso postea nomen habuit. *Sancimus vt nullus Metropolitanus aut aliquis suffraganeus eius, causa alicuius ordinationis illuc ingredi præsumat, nisi solùmmodo ab Abbate eiusdem loci vocatus venerit ad sanctitatis ministerium celebrandum, aut ad Ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones Clericorum vel Monachorum instituendas, quod debitum renuere nullatenus debet.*

Digitized by Google

MISSAS PVBLICAS, &c. Eo iure vtitur Epiſcopus vt quolibet in loco ſuæ Parœciæ quæcumque ſunt Epiſcopalia exercere poſſit; vt Miſſas celebrare, Ordines conferre. Adeóque ei ſoli competit, vt ab alio quocumque hæc peracta, per inuaſionem acta dicantur. Ita in Subnotatione Germani Patriarch. Conſtantinop. iuſtè conqueritur Ioannes Artæ Epiſcopus, quòd Leucadis Archiepiſcopus in ſuo territorio Miſſas celebrare præſumpſerit. καὶ ὁ ἱερώτατος τῆς λευκάδος Ἀρχιεπίσκοπος ἐσπλθε πολλάκις καὶ ἱερούργησεν ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆ ἀνυποβόλως. Igitur cùm Miſſas celebrare, ordinationes facere, in Diœceſano Monaſterio prohibeatur Epiſcopus. Quis id non videt è Sedis Apoſtolicæ priuilegio procedere? Quod priuilegium ante Gregorium I. cui vulgò attribuitur iam exortum erat, vt patet ex verbis Priuilegij S. Germani ſupra allatis; quod licèt Sedis Apoſtolicæ non ſit, eamdem quoad hanc rem vim obtinet, quia ordinarij Pontificis eſt, cuius poteſtati derogatur. At quod iure ſingulari illi Monaſterio S. Germanus attribuit, & cuique Epiſcopus Diœceſanus concedere poterat. Id Generaliter omnibus dediſſe creditur Gregorius in Concilio Lateranenſi habito pro quiete & libertate Monachorum. Cuius otij & quietis cauſa omnis tumultus & turbarum ſtrepitus à Monaſterijs ſubmotus eſt, & ideo Miſſas publicas in his peragi prohibitum. Eæ ſiquidem ſunt quæ publico cum populi Conuentu fiunt. Ita Miſſam publicam accipere debes *Can. 6. Concil. African. non licere Presbytero in publica Miſſa quemquam reconciliare.* Non enim publico in Conuentu ſed priuatim reconciliare poteſt, ita accepit Concil. Vvormac. cap. 8. *Sed nec publicè quidem in Miſſa quemquam per pœnitentiam reconciliare.* Et Iuo Carnotenſ. epiſtol. 141. *Si autem diuina gratia cor eius humiliauerit ad pœnitentiam, conſilium nobis videtur, vt coram poſitis quamplurimis Epiſcopis, publicè eum & ſolemniter abſoluatis.* Igitur vitandæ turbæ & ſtrepitus ſemouendi cauſa, Miſſas publicas fieri prohibuit Gregorius cuius hæc ſunt verba. *Miſſas quoque publicas in cœnobijs fieri omnimodo prohibemus, ne in ſeruorum Dei receſſibus & in eorum receptaculis vlla popularis Conuentus præbeatur occaſio, quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi Cathedram collocare Epiſcopus, vel quamlibet poteſtatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem quamuis leuiſſimam faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus, &c.* Eo priuilegio Carroffenſe Monaſterium donat hac epiſtola Innocentius vt & alia multa; & eo munitum legimus maius Monaſterium apud Iuonem epiſt. 108. *Denique ſi cauſam huius accuſationis inſpicitis, manifeſtè inde quòd interdicente Sedis Apoſtolicæ Decreto, non poteſt Turonenſis Archiepiſcopus in maiori Monaſterio publicas Miſſas celebrare, erga Monachos imperioſe agere bona, Monaſterij prout libuerit vſurpare.*

Nec Miſſas publicas facit.

Miſſa publica, quæ in publico conuentu.

NEQVE SANCTIONES INDICAT. Licèt hæc lectio ſuum ſenſum pati poſſit & retineri, ita vt velit Innocentius nihil poſſe in Monaſterio Epiſcopum conſtituere; vt ſupra citato loco Gregorius dixit, *quamlibet poteſtatem exercere imperandi.* Attamen inuſitata hæc loquutio & minus apta, *ſanctiones indicere*, inducit vt legam *ſtationes indicere.* Nam vt in emunitatibus ſolemnes formulas Pontifices habuerunt, ita verbis ſolemnibus in his vſi ſunt, quibus eas clauſulas componere ſueuerunt. Paſchalis II. in priuilegio Abbatiæ Verzeliacenſi conceſſo anno 1103. *Ipſius autem Diœceſis Epiſcopo, niſi ab Abbate ipſius Monaſterij inuitatus fuerit ſtationes agere, publicas aut priuatas* (ita lege non *ſtationes agere publicas*, vt malè operæ ſcripſerunt) *Miſſas celebrare in eodem Monaſterio non liceat.* Idem Paſchalis in priuilegio Abbat. S. Germani Pariſienſis ann. 1107. *Miſſas, itaque, ordinationes, ſtationes, ab omni Epiſcopo vel Clero Pariſienſis Eccleſiæ in eodem Monaſterio, præter voluntatem Abbæ congregationis fieri prohibemus.* Igitur conſtanter hîc lege *neque ſtationes indicat.* At ſtationes accipe vt poſterioribus ſeculis indictæ ſunt; Conuentus ſcil. erant populi certis in Eccleſijs in quibus Epiſcopus ſermonem habebat. Ioannes Diac. lib. 3. Vit. S. Gregor. cap. 18. *Stationes per baſilicas vel Beatorum Martyrum cœmiteria, ſecundùm quod hactenus plebs Romana quaſi eo viuente certatim diſcurrit, ſollicitè ordinauit: per quas & ipſe ſimul diſcurrens: dum adhuc eloqui præualeret, viginti homilias Euangelij coram Eccleſia diuerſo tempore declamauit.* Et deinde ex inſtituto D. Gregorij hi Conuentus habiti ſunt; ſtationes dicti, ad exemplum antiquarum Chriſtianorum ſtationum; qui ſtatis certiſque diebus vſque ad nonam in Eccleſiam conueniebant: quibus, cùm ſaltem eam vſque ad horam ieiunarent, eò inducti ſunt aliqui, vt ſtationem ieiunium exiſtimarint. Ea tamen Patres diſtinxerunt Tertull. lib. 2. ad vxorem. *Vt ſi ſtatio facienda eſt, maritus de die condicat ad balneas: ſi*

Statuere nomen innocentio reſtituitur.

Stationes publici Conuentus.

Olim à ieiunijs diuerſa.

ieiunia obſeruanda ſunt, maritus eadem die conuiuium exerceat. Idem contra Pſychicos. *Arguunt nos quod ieiunia propria cuſtodiamus, quòd ſtationes plerúmque in veſperam producamus.* Nam duplex erat ieiuniorum genus, alia vſque ad veſperam ducebantur, & audis *propria* dicta à Tertulliano, alia cum ſtatione vſque ad nonam durabant, & impropria ieiunia erant, ideo & ſemiieiunia vocauit Tertull. eodem lib. contrà Pſychicos cap. xiii. *Ecce enim conuenio vos & præter Paſcha ieiunantes citrà illos dies quibus ablatus eſt ſponſus, & ſtationum ſemiieiunia interponentes, & vos interdum pane & aqua victitantes.* Ex quibus explicanda ſunt ea *cap.* 14. quæ doctos viros torſerunt. *Cur ſtationibus quartam & ſextam Sabbati dicamus, & ieiunijs paraſceuen? quamquam vos etiam Sabbatum ſi quando continuatis numquam niſi in Paſcha ieiunandum, &c.* Vbi per paraſceuem quidam Sabbatum, alij quamlibet ſextam feriam, & proximè ad veritatem Illuſtriſſ. Epiſc. Aurel. Hebdomadam magnam accipiunt. Putarim tamen de ipſa ſola maioris Hebdomadis feria ſexta quæ & antiquis & poſterioribus nobis quoque paraſceue dicta eſt. *Synod. Cabilon. II. cap. 47. Capitul. 7. c. 328.* & paſſim. μεγάλη Παρασκευή ait Codin. & Theod. Anagnoſt. Eclog. 11. ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρασκευῇ τοῦ θείου πάθους. Nam eo loci mens illa eſt Tertulliani vt probet, temporum, dierum, menſium, & annorum in ritibus Eccleſiaſticis rationem habendam, quam ſibi à Catholicis, negari ſupponit, eámque probat ex communi quorumcúmque Chriſtianorum inſtituto, qui ſtationibus quartam & ſextam Hebdomadæ dicant, & ieiunijs ſextam paraſceuem, cúm & ipſi Catholici Sabbatum in Paſchate continuent. Quo loco propria & ſeueriora ieiunia in paraſceue obſeruat vt cap. 13. in illis diebus quibus ablatus eſt ſponſus denotauit; & hic de continuatione Sabbati ſubiungit. At illi dies quibus Sabbatum continuatur, quibus ſponſus ablatus eſt, quibus ſtrictum & acerbum ieiunium obſeruatur, feria ſexta magnæ Hebdomadis apud antiquos fuere. Id patet ex lib. 5. Conſtit. Apoſtolic. cap. 17. quod lubet integrum adnectere quia dilucide locum Tertulliani explicat. *Ieiunate igitur diebus Paſchæ, incipientes à ſecunda feria vſque ad ſextam & Sabbatum, ſex diebus pane tantùm, ſale, oleribus, & aqua, menſa adhibitis. Abſtinete his diebus vino & carne dies quippe luctus & non feſti ſunt.* τὴν μέν τοι Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ὁλόκληρον νηστεύσατε. *Sexta tamen feria & Sabbato ex toto manente ieiuni, qui ita firmis viribus eſtis, vt ferre poſſitis nihil prorſus guſtantes vſque ad nocturnum Gallicantum.* & cap. 18. *Quamobrem monemus vos vt his diebus ieiuni maneatis vſque ad veſperam ſicut & nos ieiuni manſimus cùm ablatus fuit nobis, reliquis verò diebus ante ſextam feriam edite hora nona, vel pro ratione virium vt quis poteſt. Sabbato autem vſque ad Gallicantum ieiunium producite.* Hæc deindè variè ab ipſis quoque Catholicis obſeruata ſunt, nam quidam totam Hebdomadam ieiunam peregerunt, alij tres, alij quatuor dies, alij ſextam & Sabbatum continuarunt ἀλλόντες δὲ εἰς τὰς πλευσίμους δύο ἢ μόνας ἡμέρας ἀντὶς ὑπερθέντες τὴν τε Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ait Dionyſ. Alexand. epiſt. ad Baſilid. cap. 1. Igitur ex antiquo inſtituto in tota maiori Hebdomada ξηροφαγίαν obſeruabant Chriſtiani, ita tamen vt ad nonam fieret ἀποπυκνωσμὸς, præter diem paraſceues quam fortiores Sabbato ieiuni coniungebant, alij imbecilliores ξηροφαγία obſeruata quid ad veſperam aſſumebant. Inde in Gloſſ. Græcol. *Cœna pura* παρασάβατον & Gloſſ. Arabico-Lat. *Pareſceue, Cœna pura, id eſt præparatio quæ fit proſabato.* Cœnam puram incruentam & ἀναιμακτὸν accipe. Niſi fortè ad Iudæorũ ritus aduertere velis vt indicat Gloſſa Arabico-Lat. qui paraſceue ad Sabbatũ cibos præparabant ea die obabſtinentiã puros & nõ pollutos.

Ieiunia impropriè, & ſemiieiunia.

Paraſceue ſexta feria maioris Hebdomadis. Explicatus Tertull.

Paraſceue cœna pura.

NEQVE PARATAM VEL MANSIONATICOS, &c. Marculf. in emunitate Regia. *Nec manſiones aut paratas, vel fideiuſſores tollere non præſumatis.* Pipinus Aquitaniæ Rex in priuilegio Abbatiæ S. Germani Pariſienſis. *Nullus iudex publicus, vel quilibet ex iudiciaria poteſtate, aut vllus ex fidelibus noſtris tam præſentibus quàm futuris, in eaſdem villas vel in eadem loca quæ eis iuſtè & legaliter ſubiecta ſunt, cauſas audiendas, vel freda, aut tributa, aut telonea exigenda, aut manſionaticos vel paratas faciendas aut fidèiuſſores tollendos, &c.* Hincmar. Remenſ. *Non graues ſitis Presbyteris in paratis quærendis, neque ducatis ſuperfluè vobiſcum homines, vel veſtros proprios, vel amicos, ſeu propinquos veſtros, per quos granatis in cibo & potu & fodro.* Paſchalis II. PP. Hugoni Cluniacenſi ann. 1100. *Præcipimus etiam vt omnes Eccleſiæ ſeu capellæ veſtræ & cimiteria libera ſint, & omnis exactionis immunia; præter conſuetam Epiſcopi paratam, & iuſtitiam in Presbyteros, &c.* Porrò Manſionaticum erat ius pro manſione ſiue tecto, aliquando etiam pro ipſo tecto accipitur. Paratæ verò ea omnia quæ ad victum hominum, pabulum

Manſionaticus & parata.

pabulum equorum parabantur à ſeruis Dominicis vel colonis,& in manſiones publicas inferebantur,& hæc vel Regi,vel Miſſis Dominicis,vel Legatis exterarum nationum per eas manſiones tranſeuntibus diſtribuebant Regij Manſuarij.Capit.lib.1.cap.16. *De inhonoratione quoque Regis & Regni,& mala fama in exteras nationes diſperſa,propter negligentiã eorum, qui Legationes ad se directas in ſuis manſionibus aut malè recipiunt,aut conſtitutam à nobis expenſam non tribuunt, aut paraueda dare nolunt*, &c. Et cap. 17. *In illis verò locis vbi modò via & manſionatici à genitore noſtro,& à nobis per Capitulare ordinati ſunt*,&c. In epiſtol.Epiſcoporum Remenſis Prouinciæ ad Ludouicum R. quæ habetur inter Capitula Caroli Calui.Cap. 14. *Laborent & excolant terras & vineas in tempore cum debita ſollicitudine, ſaluent, & diſpenſent laborata cum fideli diſcretione, faciant nutrimenta congrua & neceſſaria, cuſtodiant ſiluas vnde habeant paſtiones : defendant & excolant prata, vnde habeant pabula. Quatinus non ſit vobis neceſſe per quaſcúmque occaſiones quorumcúmque hortatibus circuire loca Epiſcoporum, Abbatum, Abbatiſſarum vel Comitum,& maiores quam ratio poſtulat paratas exigere, & pauperes Eccleſiaſticos, & fidelium veſtrorum manſuarios,in carricaturis & paraueredis contra debitum exigendis grauare.* Aliquando ſoluto pretio manſionatici nomine,ſe redimebant.Concil. Tribur. *Manſiones quibus in profectione vti debuerant,aliquo pretio redimant qui parare debuerant.* Species tamen in publicas manſiones inferebant,nam hæc duo ferè eiuſdem iuris ſunt; vt ex terris quas colerent victui neceſſarias ſpecies in manſionem publicam inferrent, vel ipſi hoſpitio inſtructo exhiberent.Impp.l.7.C. de Annon. & Tribut. *Nemo poſſeſſorum ad inſtruendas manſiones, vel conferendas ſpecies,longiùs delegetur.* Ibi manſiones publicas accipe. Quod in ciuilibus iudicibus obſeruatum, ad Eccleſiaſticos quoque tranſlatum eſt, vt Parœcias ſuas viſitantes à ſuis plebibus exhiberentur,manſiones & paratæ eis præſtarentur. De quibus iam ſupra diximus, crebra occurrunt his in epiſtolis exempla.

In Parochialibus vero Eccleſiis. Dictum Diploma Paſchalis II. Anni M. C. *Liceat quoque vobis ſeu fratribus veſtris in Eccleſijs veſtris Presbyteros eligere ita tamen vt ab Epiſcopis vel Epiſcoporum Vicarijs animarum curam abſque venalitate ſuſcipiant,quam ſi committere illis quod abſit ex prauitate noluerint,tunc Presbyteri ex Apoſtolicæ Sedis benignitate, officia celebrandi licentiam conſequentur*,&c. Rectè *ex Apoſtolicæ Sedis benignitate*, nam ea iuri communi præualet, quod abſque proprij Epiſcopi licentia id fieri non patitur, vt ſupra Notauimus.

Interdicimvs etiam ne Altaria, &c. Habemus ex hac epiſtola, Altare Sancti Saluatoris Carroffenſis ab Vrbano II. in Gallia agente dedicatum & conſecratum fuiſſe, cuius conſecrationis, & priuilegij Apoſtolici robore, ab vllo Epiſcopo prohibuit interdici. Ita illuſtre Cluniaci cœnobium anno 1095. dicauit & priuilegio communiuit, in quo. *Prætereà decernimus atque ſtabilimus,ne quis vltra Legatus Romani antiſtitis vices in veſtris partibus agens abſque ipſius licentia vel præceptione, buccam in vos aut veſtra Monaſteria audeat aperire, vel niſi ad ipſum ſpecialiter dirigatur.* Alexander II. Hugoni Cluniacenſi. *Interdicimus autem ſub ſimili anathematis promulgatione, vt iſdem locus ſub nullius cuiuſcúmq; Epiſcopi vel Sacerdotis deprimatur,interdictionis titulo ſeu excommunicationis vel anathematis vinculo. Non enim patitur Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritas, vt nullius cuiuſcúmque perſonæ obligatione proſcindatur, à ſe cuilibet conceſſa liberalis libertas : neque ipſius loci fratres vbicúmque poſiti cuiuſcúmque Epiſcopi malédictionis vel excommunicationis vinculo teneantur adſtricti.*

Solus Rom. Pontif. poteſt interdicere exemptũ Monaſterium.

AD EPISTOLAM XIX.

Andrenſe Coenobivm. Male *Mandrenſe* legitur in collect. iv. à Balduino Comite fundatum,vt ex Iterio ad præcedentem Epiſtolam Notauimus.

Andrenſe Monaſterii.

Dedimvs in mandatis. Ea epiſtola refertur *cap.8. cùm dilectus. Ext. de conſuetud.* cui ex hac noſtra Decretali inſcriptionem reſtitue,cætera emenda,& cum hac noſtra confer,quia maximè eius mentem declarat. Vide quæ ibi DD.ſcripſerunt quorum ſcrinia agitare notæ non ſinunt.

Monasterivm visitet Karroffensb. Hæc viſitatio ſocietatis ſignum fuit & cuiuſdam filiationis vt loquuntur. Ita Ciſtercij primæ propagines *Firmitas, Pontiniacum, Claræuallis, Morimundus*, Abbates habent qui Ciſtercienſem viſitant

Viſitatio capitis ordinis.

ſimul,& ſingulatim ab eo verſa vice viſitantur. Quod in ordine Valliſcholarium ſtatuit Honorius III. Innocentij noſtri ſucceſſor in Diplomate anni 1218. 7. Martij. *Et tres primæ filiæ ipſius ordinis, viſitandi matrem de more Ciſtercienſium fratrum habeant facultatem.*

PATRI ABBATI CEDAT. Abbæ nomen ex Syriaco Patrem ſignificare volunt. Statuta Henrici I. Cluniacenſis Abbatis, de viſitatione. *Etenim viſitatio Epiſcoporum quam in dictis locis habebant dicti Epiſcopi, per exemptionis virtutem & efficaciam in Abbates Cluniacenſes velut in Patres principales & caput ordinis eſt tranſlata. Suntque ipſius exemptionis virtute loco Epiſcoporum & Prælatorum in viſitatione huiuſmodi ſubrogati, &c.*

AD EPISTOLAM XX.

Auximum. AVXIMANENSIS DIOCESIS. Auximum, vel, Auxumum vulgò *Oſmo* in Prouincia Romana Epiſcopum habet. Auxumates populos leges apud Strabonem.

Hoſpitalarij Armorum quartamnon ſolunt. ARMIS ET EQVIS. Eodem planè modo Innocentius noſter *cap. in noſtra x. ext. de ſepult.* reſcribit Epiſcopo Claromontano,& Abbati Maximini. Ita enim legit M.S. antiqua Collectione III. & corrigenda eſt tum antiqua eadem Collectio Ant. Auguſtini, cùm Raimundi inſcriptio, quæ habet *Maurienſi.* Monaſterium S. Maximini. Vulgò *S. Meſmin Mixi.* Ordinis S. Benedicti, Diœceſis Aurelianenſis. Prouinciale M. S. *Maximini Miſſiacenſis Ordinis S. B.* Igitur ſcribit Innocentius in cauſa Hoſpitalariorum Montisferrandi Diœceſis Claromontenſis, vt tranſactionem ſuper mortuarijs inter eos & Priorem dicti loci factam executioni mandet. In qua inter alia Hoſpitalarijs datur. *Vt poſſint licenter accipere* (ſcilicet legata & fideicommiſſa) *ſoluta tantummodo quarta Parochialis Eccleſiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur, præterquam de equis & armis quæ indulta ſunt ipſis in ſubſidium terræ Sanctæ, de quibus quartam deducere non tenentur.* Controuerſia vertebatur de ſepultura *filij V v. de Macerijs, & filij V v. de Venador* qui infra legitimos annos obierant, & de Caſtellano qui fuerat interfectus in campis, vt habetur. In III. Collect. *cap. 1. de ſepult. in M. S.*

Quartum. VNVM QVARTVM GRANI. Quartum vel quartarium grani menſura certa eſt Narbonenſibus hodie *quartiere.* Papias in Gloſſario. *Quartarium genus menſuræ, id eſt, vrna.* Et in littera V. *Vrna. Menſura eſt quam quidam Quartarium dicunt, quòd quatuor ſextarios capit.* Nobis quarta pars ſextarij eſt, inde & nomen ſuum habet. Dicitur & quarta, ſed vt puto alio ſenſu in Capitularibus *lib. 5. cap. 151.* ſcilicet pro terræ menſura. *Et qui minus quartæ optimæ de terra habet, ſecundùm æſtimationem ſuæ telluris opera faciat.*

Cathedratici & viſitationis nomine Epiſcopo quid ſoluebatur & procurabatur. DVOS SOLIDOS PRO CATHEDRATICO. Cathedraticum illud dicitur, quod Epiſcopo pro honore Cathedræ ſoluitur in ſignum ſubiectionis, quodque ad duorum ſolidorum pretium definiuit Concilium Bracarenſe II. cap. 2. *Nullus Epiſcoporum per ſuas Diœceſes ambulans, præter honorem Cathedræ ſuæ, id eſt, ſolidos duos aliquid aliud per Eccleſias tollat* & Toletano VIII. cap. 4. confirmatum eſt. Quod tamen temerè ne accipias pro eo quod viſitationis nomine ſoluebatur. Nam licèt viſitanti Epiſcopo Cathedraticum penderetur, vltra tamen vel ratione viſitationis procurabatur, vel eius procurationis nomine pecunia ſoluebatur. Cùm & non viſitanti Epiſcopo Cathedraticum ſolui debeat, non procuratio. Vt duos ſolidos Cathedræ nomine ſtatuit Concil. Bracar. ita certum ſpecierum numerum definiuit Concilium Ticinenſe ſub Ludouico II. cap. 15. *Statuimus ne Epiſcopi, quando pro confirmando populum Parochias circumeunt, Archipesbyteros ſuos grauent; vt huiuſmodi diſpenſa contenti ſint. Panes centum, friſingas quatuor, vini ſextaria quinquaginta, pullos ſeptem, ova quinquaginta, agnum vnum, porcellum vnum, annonam ad caballos modios ſex, fœni corbes tres, mel oleum, cera, quod ſufficit.* Alexius Comnenus Imp. in Nouell. I. quæ habetur lib. 2. Iuris Græco-Rom. iubet Epiſcopo dari δυο᾽ μὲν τῆς χώρας τῆς ἐχούσης καπνὸς λ. νόμισμα ἓν χρυσοῦν τῆς περιπωμένης χαραχῆς τῆς βασιλείας μν, ἀργυρᾶ ϛ. κεδὸν ἴτα, κεθαρίου μόδια ϛ, οἴνου μέτρα ϛ, ἀλίνεας μόδια ἓξ, ϛ ὀρτίθια λ. &c. Quæ vt puto & Cathedræ & viſitationis nomine dabantur: Cathedræ pecunia numerata, viſitationis reliquæ ſpecies. Id verò ius Καθολικὸν vocat Alexius in principio Nouellæ. Ὁ᾽ ἐν καιρῷ θεοφιλὴς ἐπίσκοπος χώρας βασιλικὰς, ἐκεῖνα λήψεται ὑπὲρ καθολικῆς αὐτοῦ δυο᾽ τῆς ἐπαρχίων αὐτοῦ. Aliquando id vltra Epiſcopi tertiam vel quartam fabricæ Eccleſiarum dicatam viſitantes capiebant, quod prohibuit idem Concil. Bracar.

TERRAGII NOMINE. In Præcepto Ludouici. *De ſiluis vbi partem habent & terris, nullus niſi per ipſorum voluntatem Terraticum accipiat.* Terraticum idem eſt quod Terragium, hoc pro Territorio ſumitur, ſed pro quodã iure quod ratione, Territorij vel potiùs terræ, agri, & campi debetur. Marculf. lib. 2. Formul. 36. Agrarium vocat. *Nullam functionem aut reditus terræ, vel paſcuarium aut agrarium, aut quodcumque dici poteſt exinde ſolvere, &c.* Vbi V. C. Bignonius rectè ait in quibuſdam Galliæ Prouincijs nomen retineri. *Agrier, Champart, terrage.* Noſtri hodie, *Agrier*, in vſu habent. Agraticum dicitur L. XI. C. Th. de Veteran. *Terragium Agrarium.*

AD EPISTOLAM XXI.

EGregia ſanè eſt hæc Decretalis multis iuris Canonici capitulis inſeruiens; quibus explicandis & illuſtrandis Commentarij non ſufficiunt, quos in aliam & perfectam Innocentij Decretalium editionem, ſi Deus volet, reſeruamus. Nota ſolùm Arienſe Capitulum ex pluribus articulis irritam dixiſſe Morinenſium Canonicorum ſententiam. Primus, quòd ea præbenda de qua ageretur vna eſſet earum ſex ſacerdotalium, de quibus ortæ controuerſiæ cognitio Epiſcopo Attrebatenſi delegata fuiſſet. Ex quo capite, triplex tum iudicum, cùm ipſius Vviberti partis aduerſæ factum contra ius arguebatur. Ipſius quidem partis, quod prioris eius reſcripti, & litis Attebratenſi demandatæ nulla facta mentione, ad ſuos iudices litteras Apoſtolicas impetraſſet. Qui ex hoc reſcripto iudicantes in eo vel maximè peccaueranr; quòd licèt in lite quę coram Attebratenſi pendebat, huius cauſæ præiudicium contineretur; eò nihil tamen minus præiudiciali cauſa ſtante, ad huius ſententiam proceſſiſſent: in qua cùm de fructibus iudicatur, qui ſinè dubio ad cauſam præbendæ accedere debent, continentiam cauſæ diuidentes, malè iudicarunt: nec enim tenor cauſæ qui vnus eſt diuidi vllo modo poteſt. *Nulli prorſus audientia præbeatur, qui cauſæ continentiam diuidet.* Ait *L. nulli. X. C. de Iudic.* Secundò, in eo peccarunt iudices, quòd in cauſa ſpirituali calumnię iuramẽtum partibus præceperint: à quo, licèt in cuiuſlibet litis primordio interponendum leges ſanxerint, clericos tùm Romani Pontifices cùm Imperatores exemerunt; at cùm ex legum præcepto interponi debeat, in his cauſis quæ legibus iudicantur, vel iuratorem dandi, vel poſtea per ſeipſos iurandi veniam dederunt. Adeo vt in decimarum, & aliarum rerum ſpiritualium cauſa, non rectè præſtari calumniæ iuramentum Pontifex reſcripſerit. Tertiò, malè iudices Arienſe Capitulum ad edenda priuilegiorum Authentica, excommunicatione & ſuſpenſione coegerant: cum aduerſariæ parti victrices chartas nemo in graue cauſæ propriæ diſpendium exhibere debeat. Alia quoque ſubiunxit Capituli procurator, quæ Epiſtolæ tenor declarat. Quibus tamen inſuper habitis, in his controuerſiam verti non iudicauit Innocentius. Sed in eo potiſſimùm; an lite Vvibertum inter & Capitulum pendente, Arienſis prępoſitus controuerſam præbendam ſacerdotalem B. Clerico infra minores ordines conſtituto contuliſſet. His enim duobus capitibus, alio iure non obſtante, ſacerdotalem præbendam Vviberto adiudicari rectè reſcripſit. *Decretalis explicatur.*

AD EPISTOLAM XXII.

ABBATI FOSSÆ NOVÆ. Monaſterium Foſſæ Nouæ eſt Ciſtercienſis Ordinis, Diœceſis Terracinenſis in Prouincia Romana. Populus Pipernenſis cum quo hac Epiſtola tranſigitur, Latij populus, Priuernum Ptolomæo vrbs Latij, iuxta Ouſentem fluuium Sexto Pompeio. *Foſſa nouæ.*

MASSARII NOMINE VNIVERSITATIS. Maſſa dicta eſt agrorum continentia, quæ à iure vnius Domini, *Condomina*, quaſi condominium dicta eſt, *Condomina*, legitur in gloſſ. Iſidori, & eſt agrorum Συγκτησις. Gloſſ. Græcol. Συγκτησις. *Saltus* nobis Narbon. *Condomine.* Condumiam videtur dixiſſe B. Gregorius lib. IX. Indict. IV. Epiſt. 14. *Vnam illi de iure Eccleſiæ deputare condumiam debuiſſes. Sed quis condumiam ipſius vineolam paruulam iuris eiuſdem Eccleſiæ noſtræ tenere dicitur, & ipſe ſibi pariter vineolam petit debere locari, &c.* Maſſa deinde pro ruſtico ædificio villa ſcilicet & omni iure dicta eſt, quo & forſan *Maſſa.* *Condomia.*

Digitized by Google

sensu Condumia à Gregorio accipitur. Nam & Papias in Gloss. *Conduma, domus cum Curiis & cæteris necessarijs.* Tandem ad maiores plebis Conuentus & oppida massæ nomen translatum est. Inde earum Massarum conductores & possessores, vt & oppidis à Principe præpositi Massarij dicti sunt. Et seruus Massarius, rusticum mancipium, seruus Massæ dictus est. Eo modo hi Pipernensis populi præpositi Massarij dicti sunt V. Iurer. ad Epist. Symmachi. lib. X. Epist. 41.

AD EPISTOLAM XXIV.

Andrensis fundatio.

COmitis Gisnensis. Diximus supra Cœnobium Andrense à Balduino Gisnarum Comite Fundatum vt patet ex verbis Iperij Monachi ibi allatis. Meyer. in Annal. Fland. Ad annum 1084. *Balduinus Comes Ghisnensis & Engeramnus Lilariensis reuersi ex Hispania à Compostella D. Iacobi, Monachos secum deportauerunt ex Monasterio Carroffensi in Pictonibus: permissúque Gerardi Mormorum Episcopi, Ghisnensis Andrense, Lilariensis verò Hamense condidit Monasterium.* Igitur Comes Gisnensis ex ea fundatione aduocatiam & Patronatum Monasterij Andrensis acquisiuit. Ideo & Patronus dicitur hac Epistola.

AD EPISTOLAM XXV.

Decima à Laicis possessa, redempta Monasterijs conferebantur cum consensu Episcopi.

DE MANV LAICA. Certum est ex his quæ alij notarunt, decimas à Laicis olim plerumque fuisse possessas. Quod vel Pontificum Priuilegio, vel Regum liberalitate, vel ipsa fundationis lege & iure primæuo, vt supra ad librum primum notauimus, introductum est. Quibus obtentis & sarta tecta seruare, & Ecclesiæ necessaria Laici Ministrare debebant: His enim præcipuè decimæ dicatæ & consecratæ sunt. Non adeo tamen à Laicis possessæ sunt, vt non aliqua pars earum cum oblationibus Presbyteris à fidelibus offerretur; ex quibus illi victum sibi pararent. Inde nata mihi videtur ea decimarum diuisio; vt aliæ sint Dominicæ, aliæ Parrochianæ, illæ sic dictæ quòd fortè Dominico Κυριακῷ, id est, Ecclesiæ præcipuè inseruirent; vel quòd à Domino, Rege scilicet seu Toparcha possiderentur, vel ex eius causa venirent. Hæ id nomen sortitæ quòd Parochiæ Presbyteri vsibus designarentur, vel etiam Parochorum necessitatibus subuenirent, vel aliam ob similem rationem; vide ne inde quoque illius decimæ quæ nobis, *Parrachonage*, origo deducenda sit. Concilium Meldense cap. 57. *Si Capellas vestras Presbyteris aut viris Ecclesiasticis dederitis, & Dominicas decimas acceperint, sarta tecta Ecclesiæ & luminaria exinde congruenter prouideant. Et Presbyteri Parrochianas decimas accipiant, & populi necessitatibus debitè inuigilent.* At tandem factum vt Laici Basilicas fundantes eis Decimas conferrent, vel alij ab eorum manibus redimentes, Monasterijs vel alijs Basilicis offerrent. Id verò sine Episcopi permissu non licuit, quia dum iam in pristinam naturam redirent, Episcopi & Parrochialis Ecclesiæ, non alterius Basilicæ Dominio consolidari debebant. Vrbanus II. in Concil. apud Melfiam cap. 5. *Nullus Laicus decimas suas, aut Ecclesiam, aut quicquid Ecclesiasticis iuris est, sine consensu Episcopi, vel Romani concessione Pontificis, Monasterijs, aut Canonicis offerre præsumat. Quòd si quis Episcopus improbitatis, aut auaritiæ causa consentire noluerit, Romano Pontifici nuntietur, & cum eiusdem licentia quod offerendum est offerat.* Ea propter rectè Innocentius adiecit hac Epistola, *Consensu ipsius Cameracensis Episcopi reuocatas.* Is enim necessario intercedere debebat, quo de manu sua decimas quæ iure communi ipsius erant, mississe videretur.

AD EPISTOLAM XXVII.

S. Eligij Abbatia.

SANCTI ELIGII NOVIOMENSIS. Duo sunt Monasteria Sancti Eligij in Diœcesi Nouiomensi dicata memoriæ Sancti Eligij qui eius Cathedræ Præsul fuit, anno 647. Primum est Sancti Eligij fontis, Ordinis Sancti Augustini, & est in Decanatu Calniaci vulgò *Chauny*, Congregationis Aroasiensis, cuius Abbas in Congregatione solemni dextro in latere considere solet, *Apud Miræum in Origin. Canonic. Regular. sancti Augustini.* Alterum est S. Eligij Ordinis S. Benedicti, & huius Abbati rescribere puto Innocentium hac Epistola. Nam & propè vrbem est, & Sancti Eligij

Nouiomenſis dicitur. Et alterum in fonte vel fontir. Ita MS. Prouincial. *Eligij Nouiomenſis Ordinis S. Benedicti. Et. Eligij fontis Ordinis S. Auguſtini.*

AD EPISTOLAM XXVIII.

INFRA ÆTATIS TVÆ LEGITIMÆ. Viceſimum quintum annum intellige, qui ſtatus, ætas perfecta, & legitima dicitur. *Annus Latoria legis egreſſus leguminum compleuerit ætatem.* Ait Imp. *L. 2. C. Th. de donat.* Licèt aliàs legitima ætas viceſimo anno inferior intelligatur, vt *L. exigendi C. de Procurat.* Eam ætatem nondum attigerat Petrus II. Arragoniæ Rex, dum Patri Alphonſo VI. anno 1196. ſucceſſit: annum ſiquidem viceſimum agebat. *Ætas legitima.*

AD EPISTOLAM. XXIX.

ABBATIS S. BENIGNI. Abbatia S. Benigni Diuionenſis, Ordinis S. Benedicti Diœceſis Lingonẽſis cuius tunc Abbas, erat Galterus *in indice Roberti.* quem conſule.

OMNES OBEDIENTIARVM PROVENTVS. Vel nihil paſſiuius inter monachos quàm obedientiarum nomen. Eæ ſunt cellæ vel Monaſteria, maiori cuidam Monaſterio & Abbatiæ ſubditæ; à qua ſubiectione nomen acceperunt; vel à poteſtate Abbatiæ, quam obedientiam appellarunt. Appoſitè ad hanc citatus à Iureto locus Anſelmi Cantuar. in Epiſt. ad Ermeſ. *Propter tenendam aliquam poteſtatem, quam dicimus obedientiam.* Gregor. VII. lib. 6. Ep. 21. *Obedientias Eccleſiæ cæteraque beneficia quæ ſine communi conſenſu fratrum acquiſierat.* Μετόχια Græci dixerunt. Manuel Patriarcha Conſtantinop. in ſolutionib. cap. 3. Monaſterium Cromporum, ait ſubijci & ſupponi in Metochium Patriarchali Monaſterio. Πρὸ τῦ εἰς μετόχιον ὑποπίπτειν τῇ Πατριαρχικῇ μονῇ. Et ſubdit Patriarchale Monaſterium habere à fundatoribus in illud Metochium, ἢ χαριστικὴν διακονίαν, quia ſcilicet eam ſolam fundatores dare poterant. Ita Diuionenſe S. Benigni Monaſterium poteſtatem habuit in ſuas obedientias, quarum prouentus vtilitati capitis reſeruari voluerunt Epiſcopus Lingonenſis, & Abbas, eamque ob rem ad eas, fructuum ſeruandorum cauſa, Obedientiarios remiſerunt. Hi erant, qui illis obedientijs cum poteſtate præerant, earumque prouentus adminiſtrabant, qui aliquando ipſis in præbendam, & annonæ locum cedebant. Vt ſupra his in Epiſtolis legimus, Iuo Carnotenſis. Epiſt. 163. *De Monacho illo quem iuramento conſtrinxiſti, ne vltra illam adminiſtraret obedientiam, quam aliquandiu ſibi vſurpauerat per inobedientiam.* Cùm verò de capitis reformatione quæſtio eſſet, conſultò fecerunt cõpromiſſarij, qui obedientiarios omnes conuocarunt. Ita ſupra lib. 1. Cũ de Monaſterij Saxiuiui correctione ageretur, omnibus obedientiarijs reſcripſit Innocẽtius. *Obedientiæ membra, & dependentia Monaſteriorum.*

AD EPISTOLAM XXXI.

BVrcardo Vvreinenſi Canonico hac in cauſa delegato, diem ſuum functo ſucceſſorem dat hac Epiſtola Innocentius, ea in cauſa quam ſupra. *Lib. 1. Ep. 48.* demandauerat, eam ideo cum hac confer.

AD EPISTOLAM XXXII.

AVXITANO ARCHIEPISCOPO. Errore vulgari *Auxitano*, ſcribitur, pro, *Auſcitano*, nam Auguſta Auſcorum dicta eſt Ciuitas Auſcenſis, non Auxitana; & Epiſcopus Auſcenſis. Gregor. Turonenſ. lib. 8. cap. 22. Ciuitas Auſciorum, in Deſcript. Galliæ. Metropolis Nouempopuloniæ. Ammian. lib. 15. *Nouempopulos Auſci commendant & Vaſates.* Ita enim legendum. Vaſconia, vel Gaſconia poſtea dicta eſt. Petrus Venerabilis in Præfat. Tractat. eont. Petro Buſianos. *In Prouincia Nouempopulana, quæ vulgò Gaſconia vocatur.* Anonym. Floriac. lib. 4. de Miracul. S. Benedicti. cap. 33. *Vnde factum eſt dum Gaſconiam peragraret, vt tranſiuenta Garonna, fines eiuſdem regionis attingeret, in quibus poſitus eſt locus ſuperius memoratus Pontous, videlicet in pago Auſcenſi, ſuper flumen Adurcium.* Poſtmodùm Vaſconia Curta & propria dicta eſt, ad differentiam Aquitaniæ II. Quæ poſterioribus ſæculis Vaſconia quoque dicta eſt. Ita MS. Prouinciale Durandi Monnerij in Vaſconia, Archiepiſcopum Burdigalenſem cum *Auſcitanus Nouempopuloniæ ſuæ Vaſconiæ Metropolitanus.*

suffraganea describit; & Auscitanum. *In Vascoiis carta.* Sit ille quantùm velint Elusatum Episcopus quem prisca tempora nouerùnt; certum tamen est id non semper obtinuisse. Nam apud Gregor. Turon. lib. 8. vno eodémque cap. 22. Dicitur Laban Helosensis Episcopus obijsse, & Desiderius successisse; & in locum Fausti Auscensis Episcopi, Fabius Episcopus subrogatur. Et in descriptione Galliarum, Ciuitas Ellosatium numero xi. scribitur sub Metropoli Auscionum. Si modò ea est Ciuitas Elosatium vel Elusa, quæ per tot Prouincias traducitur. Nam à Nouempopulonia ab Ammiano in Narbonensem retruditur; à Sidonio inter Aquitanicas numeratur.

Ruthenensi. EPISCOPO RVTHENENSI. Si is est Hugo qui apud Robertum in *Gallia Christiana*, anno 1166. Abbatiam Bonecumbæ fundasse dicitur; iam certè cedendi tempus aduenerat. Quem nec præcepto Innocentij paruisse patet, ex eo quod refert *idem Robertus* anno 1214. Capitulum Ruthenense à Geraldo Archiepiscopo Bituricensi, in demortui Hugonis Cathedram alterum substituendi licentiam postulasse.

AD EPISTOLAM XXXIII.

Vticensi. VTICENSI EPISCOPO. Veetia Prouinciæ Narbonensis Ciuitas Ducatus titulo gaudet. Hic Vticensis Episcopus erat, *Raymundus*, in causa Albigensium vnà cum Abbate Cisterciensi Apostolicæ Sedis Legatus. Apud Petrum Vallisarn. *cap.* 43. *Histor. Albigens. & cap.* 47. *&* 50.

Carcassonensi CARCASSONENSIS EPISCOPVS. Bernardus scilicet, Vuillelmi Rupesorti frater *apud Petr. Vallisarn. cap.* 55. cuius in *cap.* 16. lege, Bernardum, loco, Berengarij, qui eiectus fuit à suis ciuibus *eod. cap.* Nec Montisortis Comitis fuit frater, vt perperam legitur apud Robertum, sed Rupisortis, *dict. cap.* 55. *& cap.* 30. Potuit nominum similitudine illudi. Huic constat successisse Guidonem Vallisarnensem Abbatem Petri scriptoris auunculum apud eundem cap. 6. & cap. 60.

AD EPISTOLAM. XXXV.

Arelat. ARELATENSI ARCHIEPISCOPO. Arelate siue Arelas *Gallula Roma* dicta, & *Mater omnium Galliarum* in Rescripto Honorij de Conuentu septem Prouinciarum. Ita enim legendum me docet V. C. Costanus, non vt vulgò, *Matrimonium Galliarum*. Viennensis Prouinciæ Ciuitas, tandem posterioribus seculis seculari fulgore adiuta, Prouinciam meruit cuius in rebus Ecclesiasticis Metropolis ipsa facta est, succedentibus temporibus priuilegijs à Pontifice Romano ornata; cuius vices agens ipsius Episcopus, ad summum dignitatis fastigium euectus est. Adeò vt sæpè temerario ausu in alienas Prouincias irruerit. Ideo rescinditur à Bonifacio Summo Pontifice Patrocli Arelatensis Episcopi Decretum super ordinatione Lutubensis Episcopi primæ Narbonensis. Cuius Episcopum ipse Arelatensis tandem agnouit, vt refertur in gestis Vrbani II. *cap. Arelatens* 8. *quæst.* 3. Vbi non mirari non possum Romanos correctores qui *Electensem*, pro Arelatensi, legendum esse pronuntiarunt. Cùm Electensis à Ioanne 22. circa annum Christi 1320. Episcopali Cathedra primùm Limosij constituta, deinde Alectum siue Electum translata honoratus sit. Vrbanus enim multis priuilegijs Primatum Narbonensē asseruit, cæteras inter Prouincias Diplomate anni 1097. vtrámque Narbonensem ipsi subijciens.

SENTENTIA PROMVLGATA. Raimundus vbi Roma redijt, Miloni, Theodisio, & alijs Legatis causa sua commissa; in villa S. Ægidij ab ipsis de contumacia conuictus, quòd Summi Pontificis minora mandata spreuisset, scilicet hæreticis à suis terris non pulsis vt rescribit Innocentius *supra lib.* 13. absolutionem habere non potuit, imo excommunicationis vinculo innodatus est eodem anno 1210. quam excommunicationem in Arelatensi Prouincia publicari mandat hac epistola Pontifex.

AD EPISTOLAM XXXVII.

Folcalcariensis Comes. COMITEM FOLCALCARIENSEM. Comitatus Folcalcariensis in Prouincia, eius tunc Comes erat Guillelmus qui anno 1202. ob iura Garsendæ neptis, Alphonsi

Digitized by Google

Prouinciæ Comitis vxoris, poſt variam præliorum fortunam, ad eam pactionem Alphonſum adegit, vt eo ſine liberis ex vxore defuncto, ſibi Siſtaricum cederet. Quod fœdus dum rupit, à Petro Arragonum anno 1204. oppugnatur.

AD EPISTOLAM XL.

CAPITVLO ECCLESIÆ ROMANENSIS. Romanum, Nobile Delphinatus oppidum vulgò *Romans*, quod à quibuſdam in Viennenſi Diœceſi, ab alijs in Gratianopolitana deſcribi lego. Vide Gregor. VII. lib. 2. epiſt. 59. & lib. 3. epiſtol. 16. *Romanum.*

REGALIA VOBIS, &c. Quia ſcilicet hæc quæ in hac epiſtola enumerantur, iuris Regij ſunt. Chilpericus Rex in dotatione Eccleſiæ Tornacenſis apud Miræum in Cod. donat. piar. *Vndecúmque Teloneus exigitur, ſicut fiſcus noſter & Regia poteſtas vendicare poteſt, &c.* Aliquando hæc iura à Regibus alijs dabantur, ideo legimus eorum ſolùm partem ad fiſcum, ad alios aliam pertinere. Ludouic. Pius in priuileg. S. Germani. *Nullum Teloneum vel de ſarcinis, aut de carricatione, neque de nauigio, vel de qualibet redhibitione, exinde ad partem fiſci noſtri Miſſi Abbatis diſcurrentes perſoluere quicquam debeant.* Et Rohingus in donatione Caſtri Antuerpienſis S. Vvillibrodo. *Et illud Teloneum quod ad partem noſtram ibidem venerat, hoc eſt, illam tertiam partem ad integram ei conceſſimus.*

AD EPISTOLAM XLII.

HEnrico Gneznenſi Archiepiſcopo cui reſcribit *ſupra lib. 1. epiſt. 81.* quam ad huius intellectum conſule.

PALAFRIDOS. Palafridus, vel, Paleſtridus nobis *Paleſroy*, Vvillelmus Tyrius lib. 13. bell. ſacri cap. 27 *Miſerat præfato Nobili viro per quemdam familiarem ſuum paleſredum albiſſimum, argento ferratum.* Inde barbarum παλαφεῖον, in Anonym. de nupt. Theſ. apud Meurſ. Boior. ll. tit. 1. cap. 4. *Parafredos donent, aut ipſi veniant, vbi eis iniunctum fuerit.* Hoc fortè nomen à Parauerodis Romanorum ductum, qui primùm Vhedæ vectores equi dicti ſunt, auctore Feſto; deinde quilibet publici. V. Cuiac. *ad tit. de curſ. public. lib. xii. C.* non tamen facilè crediderim paleſridos eoſdem eſſe cum parauerédis: hi enim ſolùm equi curſuales & publici; illi etiam priuati. Ideóque cum in Capitularibus, & alijs noſtrorum Francorum legibus palafridos legis, caue ne ſemper Parauerédos intelligas. *Palafridus.*

IN VSVS SVOS CONVERTANTVR. Priſca eſt vetuſtas erroris, vt loquuntur noſtri Canones, vt diem functo Epiſcopo, eius bona tum à principibus, cùm à Clericis diripiantur. Quod iam olim à Concil. Chaleedon. prohibitum eſt Can. 22. μὴ ἐξεῖναι κληρικὸν μὴ θάνατον τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ διαρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτοῦ πράγματα καθὼς ἐν τοῖς πάλαι κανόσι ἀπηγόρευται. vbi Balſamon τοῖς ὠφελαμεβάνουσι legit loco τοῖς πάλαι κανόσι, & eos explicat qui non rapiunt, ſed qui ſub cuſtodiæ ſpecie res Epiſcopi aſſumunt & retinent. τοὺς χειροῦντας φυλακὴν τόπων μητροπόλεως ἢ λαοῦ καὶ πόρις παρ' οἷς ἐτελεύτησεν ὁ ἐπίσκοπος, ὁἱ ἢ ὠφελαμεβάνοντες καλοῦνται. Adeò vt hæc duo diſtinxerit διαρπάζειν & ὠφελαμεβάνειν, vt Can. 25. Synod. 6. in Trull. ἀφαιρεῖσθ ἢ σφετερίζεσθ. At ſanè mendosè legit Balſamon, nam omnes Latini Canones ad Græcam editionem habent καὶ τοῖς πάλαι κανόσι. Codex Vet. Can. Eccleſ. *Non licere Clericis poſt obitum ſui Epiſcopi res ad eum pertinentes diripere, ſicut antiquis quoque Canonibus conſtitutum.* Ita habet Iſidori Collectio, Gratianus *cap. non liceat* 12. *q.* 2. & alij conſtanter eo modo legunt. Denotat verò Concilium *Can.* 14. *vel* 15. *Concil. Ancyran.* quem non de abſentia, ſed obitu Epiſcopi rectè accepit Collector Vetus dicti Cod. Vet. præfigendo rubricam. *De rebus Eccleſiaſticis eo tempore diſtractis, quo ipſæ Eccleſiæ viduantur Epiſcopis.* Et Balſamon verba Canonis explicans factam diſtractionem ait χρεωκοπίας ἢ ὀποκοπῆς; eáque ratione nullam eſſe. διὰ τὸ χρέους ἢ ἐκκλησίας καὶ ἢ ὁ διατεθέσθω κωλύειν. At eam direptionem Canones tollere nequiuerunt, legum auxilia inuocata ſunt; nec tamen his Principes paruerunt. Vide Zonaram III. Annal. ea propter Ioannes Commenus Nouellam edidit qua Præſidum rapacitas cohibetur; qui ἅμα τῇ ἀποδόσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς ἀφαιροῦντα, πάντα τὰ ἐνεσκόμενα ἐν τῷ ἐπισκοπίῳ εἴτε ἴδια εἰσὶ τινα ἢ πράγματα ἢ πολλάκις χρήματα ἐυρεθῆν. His tamen legibus ſe ſolutos principes crediderunt. Matthæus Pariſ. ad annum 1164. in Recognit. *Eccleſia vacantis bona ſibi erant.*

Vet. consuet. in Clarendona. *Cùm vacauerit vel Archiepiscopatus, vel Episcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus, in Dominio Regis esse debet in manu ipsius, & inde percipiet omnes reditus & exitus, sicut Dominicos reditus suos.* Eo iure vsum fuisse Comitem Carnotensem in rebus vel depositi, vel mortui Carnotensis Episcopi testatur Iuo, *Epist.* 94. Vbi V. quæ scripsit Iuret. Hoc ergo damnat & prohibet à Ducibus Poloniæ fieri Innocentius hac Epistola, quia sci. nullæ antiquæ consuetudini, nullo iuri, vel patronatus, vel alio, vt plerique alij reges innixus erat.

AD EPISTOLAM XLIII.

QVIBTI QVAM IN COELIS NON POTVIT. Ioannes PP. VIII. Isaac Syracusano Episcopo. *Quod instigatione versuti hostis esse factum nemo ambigat. Habet enim mille nocendi modos; nec ignoramus astutias eius. Conatur namque ab initio ruina sua, vnitatem Ecclesiæ rescindere, charitatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem inuidia felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare. Dolet enim satis & erubescit charitatem quam in cœlo nequiunt habere, homines constantes ex lutea materia tenere in terra.*

AD EPISTOLAM XLIV.

ABbatissæ & Conuentui Aurigniacensi cui hæc Epistola, rescribit supra Epist. 12.

Archidiaconus ordinarius.

VEL ARCHIDIACONVS LOCI SEV QVILIBET ALIVS ORDINARIVS. Ita Marculphus formul. 1. *Nos successoréque nostri Episcopi, aut Archidiaconi, seu cæteri ordinatores.* Rectè inter Ordinarios Archidiaconus recensetur, nam is verus Episcopi Vicarius est, vnde & à Fulbert. Carnot. *Epist.* 34. Oculus Episcopi dicitur, & ob id licèt presbytero ordine minor, Archi-Presbyterum tamen antecedit; nam Canone quo Presbyteris ante Diaconos confessus datur, nominatim excipitur, nisi sui Episcopi vel Metropolitani partes Diaconus ille sustineat. Eáque ratione & ipse ordinariè iudicabat. Consule Ioa. Saresber. Epistolas. Matth Paris. in Vett. consuet. Angliæ. *De appellationibus si emerserint ab Archidiacono debebit procedi ab Episcopum, ab Episcopo ad Archiepiscopum*, &c. Alexand. III. in Concil. Turon. c. 7. *Ad agendas vices Episcoporum, seu Archidiaconorum, & terminandas causas Ecclesiasticas.* Vice Episcopi iudicabant, Archidiaconi, visitabant Diœcesim, *Innoc. III. cap. 3. in Concil. General.* Præbendas Ecclesiæ conferebant. *Calist. II. in Concil. Roman. cap. 7.* Synodum conuocabant. Baldricus Nouiomensis Episcop. apud Miræum in Cod. Donat. Piar. cap. 71. *Porrò si Archidiaconus, siue Decanus in Ecclesia supra nominata ville Synodum tenuerint.* Lothar. III, Imperat. in Priuileg. S. Seruatij Traiectens. *Et consuetudo est longo vsu in habitum conuersa, vt presbyter Parochiæ S. Seruatij, & Presbyter Parochiæ S. Mariæ, Præsidente Archidiacono, communiter habeant Synodum in Ecclesia S. Mariæ.* Et hæc Synodus non Episcopalis & Diœcesana erat, sed Archidiacono propria. Vnde non immeritò inter Ordinarios Archidiaconus recensetur.

AD EPISTOLAM XLV.

Pro benedictione nihil sumi pariit.

BENEDICTIONE VEL INSTALLATIONE. Non licèt quicquam sine Simoniæ labe in ordinatione accipere, nec ratione benedictionis, de quo passim Canones; quibus illudentes Episcopi, & eorum officia mille modos inuenerunt, quibus exactiones liberè fieri possent. Iuo Epist. 133. *Romanæ Ecclesiæ consuetudine se defendunt, in qua dicunt Cubicularios & Ministros Sacri Palatij multa exigere à consecratis Episcopis vel Abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliantur; cum nec calamus nec charta gratis ibi, vt aiunt, habeatur.* Goffridus Vindocinensis Opusc. X. *Igitur Ecclesiarum & hominum consecrationes siue benedictiones, omnino gratis fieri debent; nec quolibet ingenio pro huiusmodi facto quippiam exigatur*, &c. Installationem verò hic accipe pro missione in possessionem, quam alij inthronizationem vocant, quo vocabulo vsus Iustinianus ius quod pro ordinatione penditur. ἐνθρονίστικον vocauit. Nouell. 123. cap. 3. τὸ δὴ καταστολίτικον

Google

τὰς ὑπὸ τῆς ἰδίας συνόδου ἢ ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν χειροτονουμένους ἢ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὁπωσοῦν τοὺς ἢ ὑπὸ πατριαρχῶν ἢ ὑπὸ μητροπολίτων χειροτονουμένους δίδόναι ὑπὲρ ἐυθεσιασικῶν μὴ νόμισυ. p. Quod Iulianus Nouella 115. cap. 431. Cathedraticum vertit, quaſi pro Cathedra & Throno detur.

SIVE PRO OLEO SANCTO. Quemadmodum in ordinatione pro charta officiales Romani æs exigebant. Ita ſub ſpecie comparandi olei & balſami pro chriſmate pecunias recipiebant Epiſcopi. Concilium Cabilonenſe ſub Carolo cap. 16. *Quidam fratres dixerunt conſuetudinis antiquæ eſſe in eorum Eccleſijs, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum, ſine pro luminaribus Eccleſiæ concinnandis, binos vel quaternos denarios Presbyteri darent. Vnde omnes ſtatuimus ſicut pro dedicandis Baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo, ſine luminaribus emendis, nihil Presbyteri chriſma accepturi dent.* Tremiſſes ſoluebantur, quod prohibitum eſt à Concil. Barcinon. II. cap. 4. At præcipuè eas pecunias exigebant Officiales qui hac in re maximè ingenioſi fuerunt. Concil. Meldenſe cap. 45. *Nemo Epiſcoporum, vel quilibet Miniſter Eccleſiaſticus, propter Sacrum Chriſma aliquid muneris accipiat, neque denarios vel qualibet munuſcula quæ per Miniſtros Epiſcoporum inordinabiliter exigantur.* Synod Bituric. cap. 2. *Epiſcopi de ſacris ordinibus munus non accipiant nec aliquis loco eorum, neque aliquis de ſubiectis eorum, ſicut proſcribendis nominibus ordinandorum ſolebant ſcriptores pretium accipere.*

Nec pro chriſmate & alijs.

AD EPISTOLAM XLVI.

NISI QVEM FRATRES CÓMMVNI CONSENSV. Iuo Carnotenſis qui priùs huius Monaſterij præpoſitus fuerat, conqueritur hac de re Gaufrido Beluacenſi Epiſcopo Epiſt. 151. *Contra petitionem enim meam & promiſſionem veſtram, contra Canonicam & Apoſtolicam inſtitutionem, contradicentibus maioribus & prudentioribus Eccleſiæ B. Quintini fratribus, Odonem olim fratrem nunc verò hoſtem, in prædicta Eccleſia, quod ſine me fieri non poterat confirmaſtis in Abbatem.*

BELVACENSEM EPISCOPVM SVPER POSSESSIONE, &c. Philippum filium Roberti Comitis Drocenſis. Ad hanc controuerſiã Iuo Epi. 193. Gaufrido Beluacenſi. *Hoc autem eſt quod à dilectione veſtra poſtulauimus & adhuc poſtulamus, vt Priuilegia, quæ dicta B. Quintini Eccleſia ab anteceſſoribus veſtris obtinuit, & Apoſtolica manus roborauit, regia quoque Majeſtas pragmatica ſanctione firmauit, intemerata ſeruetis.* Et infrà. *Sciat quippe ſollicitudo veſtra, quia Fundator prædictæ Eccleſiæ bonæ memoriæ Dominus Guido Beluacenſis Epiſcopus, nullam mulctam pecuniæ, nullam exactionem, nullam conſuetudinem in prædicta Eccleſia vel in vico ſibi adiacente, vel ſucceſſoribus ſuis, vel cuicúmque poteſtati retinuit.*

S. Quintini Eccleſia libera.

ABBATEM DE BRIOSTEL. Abbatia Brioſtelli, ſeu, Alneti Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Beluacenſis, cuius Abbas Guillelmus anno 1211. legitur apud Louuetum.

AD EPISTOLAM L.

VVADISLAO. Mickziſlaus dictus ſenex, duos reliquit filios ſuperſtites. Vvadiſlaum, & Othonem. Otho breui Patrem ſequutus Vvadiſlaum impuberem ſub tutela fratris Vvadiſlai magni reliquit. Hic propter crebræ ſputationis vitium *Plunachs*, id eſt, ſputator dictus eſt. Nondum annos pubertatis egreſſus, patrui diſciplinam ægrè ferens Anno Chriſti 1214. Caſtrum Caliſz occupauit, ſed obſeſſus à Patruo nocte in Vngariam fugit. Vbi apud Regem Andream nouem fermè annis delituit vſque ad annum 1223. Reliqua V. Apud *Matth. de Michou. Cromer. & alios.* Huic igitur adhuc impuberi reſcribit Innocentius hac Epiſtola, qua ſuam in protectionem eum recipit.

Vvadiſlaus dux Polonię.

AD EPISTOLAM LI.

DE cauſa Epiſcoporum Antiſſiodorenſis & Aurelianenſis hic ſuperſedemus, quia fuſiùs infra dicturi ſumus.

AD EPISTOLAM LII.

ABBATI REOMENSI. Guidoni Abbati Monaſterij S. Ioannis Reomi Ordinis S. Benedicti Diœceſis Lingonenſis in Archidiaconatu Tornodorenſi. Fundatum eſt

Reomenſis Monaſterij.

Digitized by Google

tempore Patientij Epiſcopi Lingonenſis 14. Confirmatum à Clodonæo.

LATERANENSIS CONCILII. Relata ſunt verba Lateranenſis Concilij *cap. cum Apoſtolus. Ext. de cenſib.*

AD EPISTOLAM LIII.

Theolocus. ABBATI THEOLOCI. Theolocus, vel, Theodolocus, vel Tulleium *Tulley* Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Lingonenſis.

Buxeria. ABBATI DE BVXERIA. Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Æduenſis ad Oſcaram fluuium, cuius nomen reponendum pro *Bruſſia* ex fide MS. & III. Collectionis *in cap. cùm dilectus. Ext. de ſucceſſ. ab inteſt.* Aliud Monaſterium eſt de Buxeria eiuſdem ordinis in Diœceſi Andegauenſi.

AD EPITOLAM LIV.

S. Columbæ. SANCTÆ COLVMBÆ. Monaſterium Sanctæ Columbæ prope Senonas, Ordinis Benedicti, exulis B. Thomæ Cantuarienſis aſylus. Vvillelmo Abbati S. Germani Antiſſiodorenſis, Ordinis S. Benedicti, ex indice Roberti. Reginaldo de Siliniaco Decano Antiſſiodorenſi.

AD EPISTOLAM LVII.

Sancius Portug. Teſtam. condit. REGI PORTVGALLIÆ. Sancio Alphonſi filio, qui iam vt ſupra vidimus ob compreſſam & ſub iugum redactam Eccleſiæ libertatem, excommunicatus fuerat; quíque hoc eodem anno Teſtamantum condidit, quod hac Epiſtola confirmatur.

Iure Patronatus quidam viris ſæcularib. in rebus Eccleſ. datur poteſtas. NISI FORSAN DE IVRE INTELLEXERIS PATRONATVS. Aliud omne ius de rebus Eccleſiaſticis diſponendi viris ſęcularibus deeſt, ſi Patronatus excipias; hoc enim ſolo ad aliquã earum poteſtatem admittuntur; cuius tamen ſpecie vltra quã par, ipſis eas attingere non licet præcipuè in Monaſterijs, quibus aliquando collata, ſuos deinde in vſus numquam vindicare fundatores poſſunt. Quandiu quidem viuunt, ea cum Epiſcopi arbitrio ſua ſub manu habent, cum eius conſenſu Præfectos eligunt, at non licet vt ait Concil. Tolet. 9. cap. 1. *Quaſi iuris proprij poteſtatem præferre, non rapinam, non fraudem ingerere, nec violentiam quamcumque præſumere.* Ideo & dotis poteſtas ad Epiſcopos tranſlata eſt. Concil. Toletan. 3. c. 19. *Sic quidam contra Canonum auctoritatem, Eccleſias quas ædificauerint poſtulant conſecrari, vt dotem quam eidem Eccleſiæ contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere, id prohibeatur, & omnia ſecundùm conſtitutionem antiquam ad Epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertinèant.* Et arguuntur ὁρισθέντα καταξιοπάζειν πλέον τῆς τοιαύτης μοίρης, & τοῖς ἀφιερωμένοις αὐτῇ πράγμασιν ὡς ἰδίοις χεῆσθαι, à Manuele Patriarcha Conſtant. in Solutionibus. cap. Περὶ εἰκόνων ὀρθῆς.

AD EPISTOLAM LVIII.

Regnum Portugal. ſub cenſu Rom. IN B. PETRI FILIOS SPECIALES. Alphonſus huius Sancij Pater, filius Henrici ex proſapia Ducum Burgundiæ, Eugenio III. PP. ſub cenſu annuo Portugalliam obtulit, vt refert. *Roder. Tolet. lib. 7. cap. 6.* & ab Alexandro III. Regium nomen obtinuit. Qui cenſus quattuor Vnciarum auri, ab Innocentio noſtro annò primo Pontificatus exactus eſt, vt patet ex epiſtolis eo anno datis & iam lib. 1. in lucem editis. Contra tamen adhuc hodie vel reluctantur Luſitani, & Eccleſiæ Romanæ illud regnum negant, quidquid ſcripſerint Pontifices, conceſſerint Reges.

Mors & ſucceſſor Sancij. QVI SIBI DEBET IN REGNO SVCCEDERE. Is fuit Alphonſus. Roderic. Tolet. lib. 7. cap. 5. *Filius eius Sancius duxit vxorem nomen Dulcem, filiam Raymundi Comitis Barcinonæ, & Vrracæ Arragonenſis; & ſuſcepit ex ea filios Aldephonſum qui ei ſucceſſit in regno, & habuit vxorem Vrracam filiam Regis Caſtellæ nobilis Aldephonſi.* Et ſequenti cap. 6. de Sancio. *Et morbo Chronico diu detentus vitam finiuit, in Monaſterio ſanctæ Crucis iuxta Patrem traditus ſepulturæ. Huic ſucceſſit filius Aldephonſus in principio Chriſtianiſſimus, in fine ſuæ deditus voluntati.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LX.

CLODOVÆI ET CAROLI. In veteri Codice ipſius Monaſterij Reomenſis, Clodouæus anno primo ſuæ Chriſtianitatis, hoc Monaſterium fundaſſe dicitur, vt refert. *Robertus in indice Abbatum huius Monaſterij.* Qui pariter in Patientio 14. Epiſcopo Lingonenſi narrat eo ſedente, Hilarium & Quietam dediſſe locum qui dicitur *Reomaus*, ad conſtruendam Abbatiam pro filio S. Ioanne, de quo V. *Gregor. Turon. De Glor. confeſſ. cap.* 42. & 87. Ideo corrige cum eodem Roberto eos omnes, qui hoc Monaſterium in Diœceſi Remenſi deſcribunt, deluſi nomine Reomenſi, cùm ſit in Diœceſi Lingonenſi. *Monaſterii Reomenſis.*

SIGOALDI, BRVNONIS, &c. Sigoaldus Epiſcopus Lingonenſis Bertoaldi ſucceſſor circa annum 650. ſedit. Bruno, Hugonis Burgundiæ Comitis filius, ordinatur anno 981. Iocceramus, vel Iocerandus 54. Epiſcopus Lingonenſis, circa annum 1117. Gillencus, vel, Vvillencus Iocceranni ſucceſſor. Godefridus, vel, Gothofredus, Guillenci ſucceſſor, B. Bernardi ſocius. Galterus poſt Godefridum, circa anno 1163. Manaſſes illi ſucceſſit circa annum 1181. Hilduinus 60. Epiſcopus circa ann. 1200. De his omnibus, qui Reomenſe Monaſterium ſuis ſcriptis honorarunt, V. Robertum in indice Epiſc. Lingonenſ. *Epocha temporum quib. ſederunt Epiſcopi in priuilegio ſcripti.*

FVRNAGIVM. In Præcepto Comitiſſæ Agnetis de Abbatia de Angeriaco. *Vt de redditibus Eccleſiæ concederent nobis pro ipſa procuratione, minagium, fornagium, præpoſituram, &c.* In manumiſſione hominum S. Germani de pratis. *Omnes homines de dicto Burgo Sancti Germani Bannarij ad furnum noſtrum ſeu furna noſtra, (dum tamen furnum & furnarium competentes habeamus) per Bannum coquere, & furnagia (prout hactenus conſueuerunt) nobis ſoluere tenebantur. Si verò per duos dies aut per tres ad requiſitionem illius qui panem ſuum ad coquendum petierit, furnarius coquere diſtulerit: ex tunc abſque contradictione & emenda, quilibet dictorum hominum alibi, prout melius placuerit, panem ſuum differre poterit ad coquendum.* Ideo ſubiungit hac Epiſtola Innocentius. *Furnagium hominum vltra pontem manentium. Ius quod nullus ibi furnum edificet.* De his furnis Bannarijs vide quæ noſtri ſcribunt. *Furnagium.* *Four Bannier.*

AD EPISTOLAM LXI.

DE TORNODORO. Tornodorum Diœceſis Lingonenſis Archidiaconatus in ſpiritualibus, & Comitatus in temporalibus, titulo inſignitur.

PASTIATICVM SEXAGINTA PORCORVM. Aliàs paſtionaticum, ius paſcendi animalia, vel cenſus qui pro eo paſtu penditur. Carolus in Donat. Maricol. Monaſterij anno 921. *Et de porcis fratrum ibi ſaginatis nemo paſtionaticum expectet.* Apud Miræum *cap.* 29. *Cod. Donat. Piar.* Qui *cap.* 28. refert eiuſdem Caroli de eadem Abbatia præceptum, cuius fidem facit dubiam initium quod ſic habet, *Chriſti præeunte & auxiliante clementia, Carolus ſimplex Francorum Rex ſanctæ Eccleſiæ, &c.* Num Carolus ſe ſimplicem indigetauit? Ad rem, paſcuarium etiam dictum eſt in *LL. Viſigoth. lib.* 8. *tit.* 5. *cap.* 5. & apud Marculfum vbi rectè notat V. C. Bignonius. *Paſcuagium & paſtionaticum.*

SANE NOVALIVM VESTRORVM. Concilium Cabilonenſe ſub Carol. cap. 19. *Epiſcopi, & Abbates, de agris & vineis quæ ad ſuum, vel fratrum ſtipendium habent, decimas ad Eccleſias dari faciant.* At in Noualibus Monachis hoc datum priuilegium eſt. Qua in re quæſitum quid Noualium nomine veniret. Et quidem aliqui alio modo in iure hoc Canonico, quàm in ciuili accipi voluerunt. At certè verum per Nouale à Pontificibus intelligi in hac decimarum cauſa, agrum de nouo ad cultum redactum; quam ſignificationem adduxit etiam Ictus. *L.* 30. *ſilua cædua* §. *nouales.* D. de verb. ſignific. *Nouales eſt terra præciſa vel quæ anno ceſſauit, quam Græci νεωτὸν vocant.* Ita enim legendum diligenter monuit præſtantiſſimus Cuiacius ex Baſilic. Vbi *νεωτὸν γὰρ ἐστὶν ἡ ἀροτριωθεῖσα ἢ ἐπὶ ἔτος ἀργήσασα.* Ita vt duæ ſint ſignificationes Noualis agri. Prima, vt primùm ſit aratrum expertus & præciſus. Secunda, vt qui anno ceſſauit; eóque ſenſu in legibus Georgic. *νεωτὸς* opponitur *ἀπόρῳ.* Ideo Doctiſſimè Innocentius iuris ciuilis peritiſſimus reſcribit Cæſarauguſtano Epiſcopo *cap. Quid per Nouale* 21. *Ext. de verb. ſignificat.* *Nouale agri duplex ſignificatio veriſque iuri cognita.*

Vtramque interpretationem Noualis ex legibus Colligi.

E SAECVLO FVGIENTES. Paſchalis PP. II. Hugoni Cluniacenſi. *Concedimus etiam vobis Laicos ſeu Clericos ſeculares, niſi pro certis criminibus excommunicati ſint, ad conuerſionem ſeu ſepulturam, per loca veſtra ſuſcipere. Clericos quoque regulares qui vel in locis ſuis ſalnari non poſſunt, vel pro neceſſitatibus ad veſtrum cœnobium confugiunt, ſuſcipiendi & ad veſtrum propoſitum admittendi, Religioni veſtræ licentiam impertimur.* Tandem ea eſt communis formula, qua ſimilibus in reſcriptis & priuilegijs Romani Pontifices vtuntur. Vt & ſequentes quibus ſimilia aptare potes.

AD EPISTOLAM. LXII.

E LECTO BY CLERO LAVDVNENSI. Roberto ſcilicet (qui ſucceſſit Renaldo defuncto anno 1209. 17. Kal. April.) fratri Galteri Comitis Sancti Pauli. Vt Quercetanum in Hiſtor. Mommorent.

Maiores minores & mediocres perſonæ.

MAIORES IVRATIS, &c. Maiores vocantur, qui ſummatem & primatem locum obtinent. Itâ maiores & minores perſonæ, immo & mediocres, quo nomine vſus eſt Tertullian. *Lib. 2. ad vxorem.* Hinc factum eſt nomen officij & dignitatis eorum qui alicui loco præerant. lib. 5. Capitular. cap. 107. *Vt Presbyteri curas ſeculares nullatenus exerceant, id eſt, vt neque iudices neque maiores villarum fiant.* Vviſigoth. lib. 9. tit. 1. cap. 6. *Illius qui in loco maior eſt interrogatione diſcuſſus.* Hincmarus Remenſ. *Maiores villarum Regiarum.*

Maioris nomen dignitatis.

Maires.

Nos *Maires* vocamus. Quod nomen apud Græcos curationis, & villicationis fuit, non poteſtatis. Concilium VII. cap. X. εἰ δέ τις φανεῖται τῶν λεγομένων μειζόνων ἢ φροντίδα ἐπέχων. De Presbyteris loquitur ſuſcipientibus curationem aliquam μειζόνων dicebantur, vt explicat Zonaras ad eum Canonem. Niſi velis accipere μειζονίους Magiſtratus, quorum res & negotia ruri & in ſuburbijs curabant hi Presbyteri; & ea adminiſtratio χειροτόνια vocabatur. Nam de quibus hic Canon X. de ijſdem prorſus Synodi. φροντὶς & λυπήσας Canon XI. his verbis ſic habet κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας χειροτονίας & infrà. τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαυλίοις λεγομένας χειροτονίας.

Qui Graci.

AD EPISTOLAM LXIII.

QVæ ad huius Epiſtolæ factum explicandum pertinent iam fusè ſupra dixi libro primo ad Epiſtolam 121. Vbi totius Armeniæ regni & Templariorum diſcordiam ex veteribus monumentis erui. Adnecte Epiſtolas quæ de Caſtro Gaſton in libro primo iam editarum Innocentij Epiſtolarum ſcriptæ ſunt, quas conſule.

AD EPISTOLAM. LXV.

I REGI IEROSOLIMIT. Ioanni Comiti Brennenſi qui regno & Reginæ datus à Philippo Auguſto anno 1210. in Exaltatione ſanctæ Crucis coronatus.

AD EPISTOLAM LXVII.

SOLDANO DE ALAPIA. Alapia quæ & *Nerea* Cœleſyriæ Mediterranea vrbs, apud Vvillerm. Tyrium. *Lib.* 10. *cap.* 19. huius Principatum primus obtinuit à Soldano Perſiæ *Belphet* circa annum Chriſti 1069. Auſugur; qui ad Sanguinem filium & Noradinum nepotem tranſmiſit. At Saladino mortuo anno 1196. cuius potentiæ omnia ferè Orientis regna ceſſerant. Saphadino fratre res turbante, vnus ex filijs Saladini Alapiam ſibi retinuit, quam contra patrui vires ægrè defendit. Huius diſſenſionis occaſione capta, ad veram Chriſti fidem eum hortatur Innocentius hac Epiſtola.

AD EPISTOLAM LXXII.

SENTENTIAM EXCOMMVNICATIONIS INCVRRERVNT. Iam Otho ab Innocentio excommunicatus fuerat, & conſequenter ij omnes qui eidem auxilia, præſidia, & fauorem miniſtraba nt,

Google

miniſtrabant; eodem excommunicationis vinculo tenebantur. Ab antiquo etenim certiſſimum eſt, ipsáque ferè cum fide ſtatutum excommunicati compunione excommunicationem incurri. At id quomodo non æquè ab omnibus in confeſſo manet verum tamen eſt incurri excommunicationem iam latæ ſententiæ, non vt nugatur Schiſmaticus, ferendæ. Id apertè docet. Concil. Bracar. 1. cap. 33. *Item placuit vt qui pro hereſi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præſumat, ſicut & antiqua Canonum continent Statuta. Quod ſi quis ſpernit, voluntarie ſeipſum alienum à communione facit.* Non deſiderat Concilium ſententiam quæ excommunicatum declaret; immo à ſeipſo nullo alio adhibito ſibi inferri ait excommunicationem. Quibus ea conferunt Concil. Vernenſis cap. 9. *Qui cum ipſo communicauerit, ſcienter ſciat ſe excommunicatum.* Inde in canonibus occurrit *Pari cum excommunicato ſententia teneri ei communicantem, & eius pœnæ vt criminis participem fieri.* Et id quidem ipſo facto, & ex vi primæ ſententiæ, & regulæ Eccleſiaſticæ. Nam & Epiſcopus qui ab alio excommunicatum in ſuam communionem recepit; licèt in proximè celebrando Concilio cauſam dicere Patrum decretis iubeatur, vt pœnas debitas ex Concilij ſtatuto exſoluat, vel liberetur; tamen etiam ante Concilium pro excommunicato habetur, eo ipſo quòd excommunicatum admiſit. Concil. Turon. II. cap. 8. *Quicunque Epiſcopus illum, quem alter Epiſcopus excommunicatum habet, poſtquam fuerit de ipſius excommunicatione commonitus, communicare præſumpſerit, vſque ad Synodum excommunicatus habeatur.* Igitur non ideo alijs Canonibus ad Synodum remittitur ille Epiſcopus, vt excommunicatus ibi iudicetur, cùm ante Synodum excommunicatum audias, ſed ea propter vt iuſtas communionis illius cauſas in Conuentu alleget, & ab excommunicatione qua incoram populi ſui tenebatur, abſolui poſſit, vel ſi temerè illius communioni ſe immiſcuiſſe iudicetur, ſeueriori pœna putà depoſitione plectatur. Et fruſtra ſunt qui contra ſentiunt, dum opponunt. *Can. 2. Concil. Antiocheni.* Qui ait. *Si quis autem de Epiſcopis, aut Presbyteris, vel Diaconis; ſeu quilibet ex clero, deprehenſus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam ille priuetur communione, tanquam qui regulam confundat Eccleſiæ.* Ex quo, *priuetur*, aiunt, id eſt, ſententia feratur, ergo non lata. Quàm bellè! priuetur communione idem eſt, ac non recipiant fratres: ad hoc autem quid ſententia opus eſt? cum iam ipſe abſtinere debeat, & alij reijcere; quòd ſi adeo pertinax eſt vt vltrò ſe immiſceat fratrum communioni, tunc iaculatione opus eſt, & pœna quam incurrit declaranda, magis quàm ſententia ferenda qua pœna plectatur, cùm iam ipſo facto ex vi ipſius excommunicationis eam incurrerit. Ita explicat Canon Græcus cùm ait ἢ τις τῷ κληρικῷ τῶν ἀκοινωνήτων κοινωνεῖν, ἢ τέως ἀκοινώνητον εἶναι. Non ait priuandum & communicandum, ſed eſſe excommunicatum. Et certè id exigit excommunicationis natura; dum enim quis excommunicatur, eum declarat Epiſcopus à conſortio fratrum alienum; ſi quis frater ei communicauerit, quid opus eſt excommunicatum eum noua ſententia declarare, cùm id aliud nihil ſit quam primi excommunicationem innouare, qua omnibus fratribus eius conſortium prohibebatur; & quaſi contagione quadam communicanti ſibi delictum communicat excommunicatus. Ita Auguſtinus in can. 9. Concil. Carthag. *Si quis Presbyter in communionem velit excommunicatum recipere; ipſe quoque æquali crimini obnoxius videatur.* ἐὰν τὸς ἴδιος ἴδῃ μὲν τῷ ἴσῳ ἐγκλήματι ὑπόθυνος. Quòd ſi ſe non abſtineant fratres, ſententia ferri debet; non ad primum vel ſecundum excommunicandum, ſed vt hic ſecundus ſedulò vitetur. Nam veriſſimum eſt, quod dum quis eo crimine ſe polluit, cui ipſo facto à Canone pœna indicta eſt, is eam incurrit dum peccat, nec ſententententia deſideratur, niſi vel ipſe contumax, vel factum dubium & incertum, vel fratres inſcij. Quibus caſibus ad pœnam tantum declarandam & cuique manifeſtandam ſententia requiritur. Ideo in Canonibus ſine vlla ſententia ilico excommunicatos legimus. Gregorius lib. 2. Indict. 2. Epiſtol. 14. *Eum verò qui contra iuſticia regulam in Archidiaconatum alterius ſe prohehicanſenſit, ab eiuſdem Archidiaconatus honore deponimus. Qui ſi vlteriùs in loco eodem miniſtrare præſumpſerit ſe participatione communionis ſacræ nouerit eſſe priuatum.* Concil. Epheſin. cap. 1. *Si quis Metropolitanus à Sancta & vniuerſali Synodo deficiens Apoſtaſia*

Communione excommunicati incurrunt ipſo facto eadem pœna.

seu defectionis confessui ac conuenticula adhæsit vel postea adhæserit; vel cum Cœlestio sensit vel senserit, is aduersus Prouinciæ Episcopos nihil penitus agere poterit, omni Ecclesiastica communione abhinc tam à Synodo electus, &c. Et Cœlestinus PP. in Epistol. ad Nestorium. *Nisi intra decimum diem à primo innotescentis tibi huius conuentionis die numerandum aperta & scripta correptione damnaueris, ab vniuersalis te Ecclesiæ Catholicæ communione derectum.* Ex his & alijs quæ passim occurrunt, non ex vi nouæ alicuius sententiæ, sed ex commissione in primam quæ à Canone lata est, fidelem esse excommunicatum manifestè apparet. Audis Gregorium dicentem, eo ipso quòd ministret communione esse priuatum. Concil. Ephesin. communicantes & consentientes hæreticis (de qua excommunicatione quærimus, quámque latæ sententiæ dicimus) ex vi decreti Synodi impostetarum fore excommunicatos; quasi dicat ex eo quòd hæreticis consenserint omni Episcopali auctoritate eos excidisse, ac si iam antea à Synodo electi fuissent, ideóque absque vlla noua sententia. Eodem sanè modo sub conditione excommunicatus citra vllum nouum decretum, existente conditione priuatus communione censetur. Ita quoque generali decreto excommunicato communicans, ipso facto consortij latam in primum pœnam, excommunicationem scilicet, incurrit. Ab hac tamen necessitatis causa quosdam suis decretis Romani Pontifices exemerunt. Quibusdam etiam ex causis excommunicati consortium communicantem non inficit; An eas inter metum recensebis? huius sæculi Schismaticus hac in re Innocentio nostro (cuius vindicijs hanc notam voueo) rabidè adlatrat. Is eruditissimus Pontifex. *Cap. Sacris 5. Ext. de his quæ vi metusue cau.* Nidrosiensi Archidiacono rescribens, (Ita enim legendum ex Vett. MS. non vt vulgò Vicrosiensi Archiepiscopo, Nidrosiensi rescribit superiori proximè Epistola) qui de inuitis excommunicato excommunicantibus consuluerat, ita respondit. *Distinguimus autem vtrum is qui communicat excommunicatis inuitus sit per coactionem adhibitus, aut per metum. In primo casu talem non credimus excommunicationi teneri, cùm magis pati quàm agere conuincatur. In secundo licèt metus excusset culpam, quia tamen non eam prorsus excludit, cùm pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere excommunicationis labe credimus inquinari.* Distinguit Innocentius coactionem à metu: At nullus iustus metus sine coactione & vi, num igitur de iusto metu loquetur? Non equidem, sed de eo metu qui nullus est, *Pro nullo metu*, versatissimus in iure Ciuili Innocentius hæc quæ ICti prædicant ignorare non potuit. Illi duo metuum genera distinguunt; metus est qui vani hominis est, timor infamiæ, timor vexationis. *L. 6. l. 7. D. quod met. caus.* Alter est timor maioris malitatis qui merito & in homine constantissimo cadat τὸν ἐπὶ τοῖς ἐπὶ πᾶσι φοβερὸν καὶ τὸν ἔσχατον. Vt ait, *Philos. lib. 3. ἠθικῶν cap. x.* Vis tandem non quælibet, sed atrox & maioris rei impetus qui repelli non possit; hæc omnia metus nomine veniunt. *L. 2. 3. 4. & 6. D. eod.* Ideóque in eo prætoris edicto quod in vnum perpetuum ordinem digessit Iulianus, titulum solùm de metu præfixit. *Quod metus causa gestum erit*; cùm in antiquo prætoris edicto foret scriptum. *Quod vi metúsue causa.* Eam scilicet ob rationem, quia quodcúmque vi atroci fit, id metu quoque fieri videatur; Ideóque clausula metus, tam vim, quàm metum comprehendat. *L. 1. l. 3. D. eod.* Igitur cùm de metu illato quæstio erat, si primus narraretur, nihil agebat, qui eó colore restitui postulabat. At dum secundus interueniisset, quod actum erat semper irritum habuit Prætor. Secundùm hæc Innocentius de inuito communicante consultus, rectè distinguit, vel coactione & vi, vel metu communicare, si secundò coinquinari, quia hic licèt aliquantùm excusset à peccato, illud tamen non excludit. Si primò, impune communicat qui vi communicat; vis aliud quam iustus metus non est. Hæc alio modo non accepit Innocentius, quæ adeo putidè in sua Monarchia accepit ille hæreticus.

Nisi ex quibusdam causis.

Inter quam non est metus vi explicat Innocentius sua mens asseritur.

ET EXCOMMVNICATIS SINT ABSQVE DVBIO INTERDICTA, &c. Hic est verus & geminus excommunicationis effectus, vt ab omni Sacramento Ecclesiastico excommunicati arceantur, vt pote qui iam in cœtu fidelium & Ecclesia non censeantur. Ideóque ab ea rectè ad interdictum argumentatur Innocentius noster, hoc enim aliud

Quid sit interdum.

nihil eſt quàm generalis excommunicatio. Vbi quis populus vel vniuerſitas excommunicatur, non eo in populo, nec coram ea vniuerſitate ſacra peragi debent, quæ & à proſpectu ſuo excommunicatos ſubmouent, quod verè & propriè eſt interdictum. Cùm igitur de interdicti antiquitate quæritur; facti magis quàm iuris quæſtionem eſſe arbitror, & fruſtra eſſe hæreticos dum nouum Paparum inuentum arguunt id interdictum quod etiam naſcente Eccleſia iure ferri poterat. Illis enim primis temporibus ex Patrum decretis excommunicationem viguiſſe docemur; obſtitit temporum ſanctitas ne vniuerſus populus peccaret & interdicto plecteretur, quod vniuerſitati infligitur, vt excommunicatio ſingulis. Altera tamen cauſa interdicti ferendi poſterioribus ſæculis iuſta viſa eſt; ſi ob Principis crimen ſubditus populus ſacris interdiceretur, ea ſcilicet ratione, vt ſubditi longi huius iuſtitij pertæſi, ad meliorem animum Principem adigerent, vel ipſe ſponte vocibus populi, vel eius dolori ſuam pœnitentiam daret. Id vtramque circa poteſtatem, temporalem & ſpiritalem peractum eſt, & duplici via; nam vel ipſe populus motu animi proprio à Præſule ſeceſſionem fecit, vel à poteſtate ſuperiori adactus ei non communicauit. Ideo ſæpe legimus plebem vniuerſam ſacris abſtentam: vt apud *Theodoret. Lib. 4. cap. 14. Hiſtor. Eccleſ.* pulſo Euſebio Samoſateno Epiſcopo ab Eunomio intruſo ita plebem abſtinuiſſe ſcribitur, vt nemo ex vrbis incolis ad Conuentum Eccleſiaſticum, vt moris erat, aceedere vellet, ſed Epiſcopus ſolus ſacra perageret. Ita Neſtorio ſuam hæreſim prædicante populus Cpanus anathema ei dixit, nec ampliùs ad Synaxes conuenit. *Cyrill. Epiſtol. 18. ad Celeſtin.* Aliàs ipſi Epiſcopo ſui populi colloquium & communicatio interdicta, Concil. Arelatenſ. II. cap. 30. *Si à communione, Sacerdotali fuerit auctoritate ſuſpenſus Epiſcopus, hunc non ſolùm à Clericorum, ſed etiam à totius populi colloquio atque conuiuio placuit excludi.* Hinc plerúmque ortum, vt, cùm Epiſcopus ſacrorum Dominus ſit, ab Eccleſiaſticis conuentibus, Epiſcopo excommunicato populus ſe abſtineret; & fortè factum vt repugnante Synodi decretis Epiſcopo, vel orto ſchiſmate idem accideret. Quemadmodum ſuper Paroecia orta diſſenſione inter Patronos Concil. Triburienſ. cap. 32. & Cabilon. II. ſub Carol. Magn. cap. 26. Patres decreuerunt præcipi ab Epiſcopo Ciuitatis, vt nullo modo ibi miſſarum ſolemnia celebrentur, donec illi ad concordiam veniant. His igitur & alijs ſimilibus caſibus agnoſcere iure potuit & agnouit antiquitas interdictum, ſunt tamen qui ab anno 1304. eius originem repetant ex Synodo Lemouicenſi eo anno habita relata ab Illuſtriſſim. Cardinal. Tom. XI. Annal. In qua Odelricus Monaſterij B. Martialis Lemouicenſis Abbas, contra Principes eius Prouinciæ interdictum decernit, quod publicam excommunicationem vocat. *Ligate omnem terram Lemouicenſem publica excommunicatione; eo videlicet modo vt nemo niſi Clericus, aut pauper mendicans aut peregrinus aduenions, aut infans à bimatu & infra in toto Lemouicino ſepeliatur, nec in alium Epiſcopatum ad ſepeliendum portetur, Diuinum Officium per omnes Eccleſias latenter agatur, ſed baptiſmum petentibus tribuatur, &c.* Eo deinde excommunicandi modo vt nouo vſum fuiſſe volunt Gregorium VII. Lib. 7. Epiſtol. 16. & Epiſtol. 18. Quibus officium diuinum Canonicis de Caſtro ſancti Pauli interdicit. Alij paulò antiquius volunt circa tempora Lotharij & Ludouici & Carlouingiæ ſtirpis poſtremorum Regum originem habuiſſe, ex verbis Ademari ſancti Eparchij Engoliſmenſis Monachi qui ad ann. 994. de Alduino Lemouicenſi Epiſcopo hæc notat. *Sæpe idem Alduinus pro nequitia populi nouam obſeruantiam conſtituit, ſcilicet Eccleſias & Monaſteria ceſſare à diuino cultu & ſanctò ſacrificio & populum quaſi paganum à diuinis laudibus ceſſare, & hanc obſeruantiam excommunicationem cenſebat.* At ſi verum amamus antiquius illud fuiſſe ex ſupradictis apparet & fortè cum ipſa excommunicatione, à qua ſola perſonarum differentia diſtinguitur natum. Certo quidem certius eſt & ante Alduini & Odelrici tempora in vſu fuiſſe. Nam circa annum 870. Carolo Caluo Rege Hincmarum inter Remenſem Archiepiſcopum, & nepotem cognominem Laudunenſem orta eſt grauis diſſenſio, ex eo maximè quòd nepos ob Presbyterorum ſuorum culpam Parochiam interdixiſſet. capit. 28. Opuſcul. 50. capit. *Cauſa iniuriarum tuarum, ſicut in petitione mihi ab Eccleſia Laudunenſi data continetur, Presbyteros & Diaconos, ac reliquos Clericos non accuſatos nec confeſſos neque*

Eius origo incerta licèt ab initio Eccleſiæ eſſe potuit.

Vulgaris eius Epocha falſò demonſtratur.

conuictos, ab omni Ecclesiastico Officio excommunicasti, & vt nemo sacra missarum officia in tua Parochi ui celebraret interdixisti. Cap. xxx. *Et in tua Parochia nemo in necessitate mortis ab eis quorum interest baptizari, nemo communionis gratia reconciliari, nemo sepeliri cum debita commendatione poterat.* Cap. xxxj. *Denique sicut in petitione mihi ab Ecclesia Laudunensi data continetur, causa iniuriarum tuarum paruulos baptizari qui sæpe discrimine mortis periclitantur prohibuisti.* Cap. xxxij. *In eo verò Capitulo quo vltimam pœnitentiam denegari & viatico munere subueniri.* ..... *Et communionis gratiam postulanti, causa iniuriarum tuarum præcepisti sicut in petitione à Laudunensi Ecclesia mihi porrecta continetur, etiam in exitu mortis positis pœnitentiam & communionis gratiam denegari.* Percurre deinde singula capita, & verum interdictum suis fulguribus instructum, & vero nomine insignitum animaduertes.

AD EPISTOLAM LXXIII.

Scriniarium. CYRINO SCRINIARIO VRBIS. Scriniarius, à Scrinio. Gloss. Basil. Σκεύια αἱ ἄμπλαι. Inde Ethymol. σκευιάριος τῆς δυκαίης ὑπάρχων τάξεως λατίνων φωνῇ ὁ δηλ νοτάριος, ἑλληνικῶς ὁ χαρτοφύλαξ, &c. Suidas χαρτουλάριον dixit. At hoc tempore in vrbe Roma Scriniariorum duo genera fuerunt. Alij vrbis Scriniarij, qui & Notarij regionarij, primùm ad conscribendos Martyrum actus à Pontificibus designati. Alij Romanæ Curiæ & S. R. E. Proprij Scrinarij, & Notarij, qui scribendis Papæ actibus inseruiebant. Hi vices Cancellarij suplebant, vnde in Diplomatibus PP. Sæpe legis. *Scriptum per manus Theodori. S. R. E. Scriniarij.* Et similia. Aliquando hi, & vrbis, & Curiæ Scrinarij, & Notarij erant, vt in Sergij IV. Diplomate. *Scriptum per manus Benedicti Notarij Regionarij, & Scriniarij S. R. E.* Vt & alterius loci, ac vrbis Romæ, simul erant Scriniarij: quemadmodum & nunc Apostolicos Notarios, alijs in vrbibus Regios habemus. Ita supra hoc libro Epist. 22. *Ego Guido sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Piperni Scriniarius interfui & subscripsi.*

AD EPITOLAM LXXIV.

INSTRVCTIONE CVRAVIMVS ERVDIRE. Licèt posteà mandatum vocet Innocentius, quod hîc rectè instructionem; verè tamen insinuatio fuit, & eius voti explicatio. Nec enim iugum adeo durum subditis imponere vult Pontifex, ne eam quam tamdiu ambiuisse impudenter hæretici asserunt, tyrannidem obtinuisse videatur. Potest quidem, pro spirituali illa Monarchica potestate quam obtinet, rebus spiritualibus pro arbitrio vti; At quia rem rectè in electionibus agi multorum interest, ideo illis eorum liberam facultatem, si quis alius Pontifex Innocentius reliquit. Insinuauerat tamen vt patet ex hac Epistola eos quos viduæ Ferrarienſi Ecclesiæ iure præficiendos existimabat, quibúsque libenter sua vota conferebat. Ita Gregorius Magnus. Eadem ferè in causa. *Credo quòd Trajanum magna pars eliget, qui vt dicitur bonæ mentis est, sed quantum suspicor ad regendum locum illum non est idoneus. Si tamen melior inueniri non valet & ipse nullis criminibus tenetur inuolutus, condescendi ad eum cogente nimia necessitate potest. Si autem mea voluntas ad hanc electionem quæritur, tibi secretò indico, quòd nullus mihi tam dignus videtur, quàm Joannes Archidiaconus Cathanensis Ecclesiæ.*

Ferraria capta. ESTENSIS MARCHIO CAPTA FERRARIA. Hisce temporibus rixæ ferè domesticæ, bella ciuilia in Italia ciuerunt. Azo Estensis Marchio Salinguerram Ferrariæ Prætorem, cum valida Ferrarienſium exulum manu Ferraria expulit, anno 1209. At Otho Imperator Coronatus, Roma discedens, Ferrariæ *Hugonem Guarymasium* Vicarium constituit: quem cum Salinguerra, Othone iam excommunicato, anno 1211. Vrbe Ferraria Azo Marchio deiecit. Et de hac sine dubio Ferrarienſi captione accipiendus hic Innocentij locus.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM LXXV.

CASTRVM ARGENT. Argentam Caſtrum, intellexit. Anno 1211. Salinguerra cum Hugone ad obſidionem Ferrariæ Caſtra, ad Doliolum; Bononienſes, ad Galeriam poſuere. Azonis verò ſocij Regienſes, ad Sanmartinum; Mutinenſes, ad Finale; Rauennates, ad Argentam cum ſuis copijs conſederunt. ait *Sigon. lib. 16. de regn. Ital.* *Argentà.*

AD EPISTOLAM LXXVII.

CApta, vt ſupra diximus, Ferraria, vtraque pars, & Azonis, & Salinguerræ, à ſocijs auxilium poſtulauit. Diu hæſerunt Bononienſes neſcij quam in partem inclinarent; At tandem Salinguerræ, & conſequenter Othonis pars vicit, & ipſis datæ ſuppetiæ ſunt. Ex eo tempore in Othonis excommunicati verba iurarunt. Hoc Anno 1211. ad fidem Othonis Caſtrimolenſes adegerunt; ipsúmque Bononiam accedentem, omni cum honorum genere, lúdicris etiam ſpectaculis exceperunt. *Bononienſes Othoni adhærent.*

AD EPISTOLAM LXXIX.

EPISCOPO CAPDAQVENSI. Capdaquenſis, ſuffraganeus Salernitani Archiepiſcopi, vt & Policaſtrenſis, & Sarnenſis, de quibus hac Epiſtola: in eadem Diœceſi eſt Monaſterium Cauenſe Ordinis S. Benedicti.

CONSTITVTIONIS TENOREM. Habita eſt hæc conſtitutio, vt ait hic Innocentius, cum Conſtantia Friderici matre, Sciciliæ Regina de qua nos ſupra: Hac de re ſic habent Geſta Innocent. *Quatuor capitula Regni Siciliæ.*

Imperatrix verò Conſtantia reuerſa Panormum, miſit ad Ducissam Spoleti, quæ filium ſuum in Marchia nutriebat; & perductum ad ſe coronari fecit in Regem, cæpitque cum illo regnare. Direxit autem in continenti nuntios cum muneribus ad Dominum Innocentium, deuotiſſimè poſtulans, vt regnum Scicilia, Ducatum Apuliæ, ac Principatum Capuæ, cum cæteris adiacentibus ſibi & filio ſuo concedere dignaretur, ſecundùm formam quam prædeceſſores eius conceſſerant illa prædeceſſoribus ſuis. Ipſe verò ſagaciſſimus Pontifex diligenter attendens, quòd priuilegium conceſſionis indultum primò ab Adriano, & renouatum poſtmodum à Clemente, ſuper quattuor Capitulis, videlicet, electionibus, legationibus, appellationibus, & Concilijs, derogabat non ſolùm Apoſtolicæ ſedi, verùm etiam Eccleſiaſticæ libertati; mandauit Imperatrici, vt illis Capitulis renuntiaret omnino. Et cum ea non eſſet aliquatenus conceſſurus; tentauit illa propoſitū eius muneribus immutare. Quod cùm efficere nequiuiſſet, miſſis honorabilibus nuntijs, Anſelmo Neapolitano Archiepiſcopo, Aymerico Syracuſano Archidiacono, Thoma iuſtitiario, & Nicholao iudice, poſt tractatum diutinum obtinuerunt conceſſionis Priuilegiū innouari, Capitulis illis omnino remotis, ſub cēſu, fidelitate, ac hominio conſuetis. Priuilegium non peruenit ad illam mortis acceleratione præuentam: Hæc ad verbum retulit *Antonin. Chronic. parte 3. tit. 19. cap. 1. §. 1.*

AD EPISTOLAM LXXX.

MONASTERIVM MASSILIENSE. Monaſterium ſcilicet Sancti Victoris Ordinis S. Benedicti, cuius olim Abbas Vrbanus V. PP. qui ibi ſepultus eſt.

AD EPISTOLAM LXXXII.

AREGI VNGARIÆ. Andreæ ſcilicet Vngarorum Regi, Belæ tertij filio; cui ante Regnum adeptum, ſub nomine & titulo Ducis reſcribit Innocentius noſter

Digitized by Google

libro primo. Epist. iam ante editarum. *Et cap. bonæ mem. ext. de postulat.*

SVPER DIGNITATIBVS SVIS ALIQVA PVLVLAT, &c. Super iure Metropolitico Colocensem inter & Strigoniensem grauis orta dissensio vt nos supra induximus & patet ex *Epist. infra hoc lib.* 157. Vbi nos de singulis litis articulis dicturi sumus.

NOBIS EST SOLVMMODO IVDICIVM RESERVATVM. De Priuilegijs à sede Apostolica concessis loquitur, quorum iudicium ad solum Romanum Pontificem spectat; vel fortè de ipso iure Metropolitico intelligit quòd scilicet solus R. Pontifex Metropolim Episcopis sua sententia possit adiudicare. Nec enim sæcularis & Regij iuris est, Ecclesiasticas Prouincias diuidere, & sedes constituere; sed ad vnam Petri sedem recurrendum est. Ideo orta dissensione inter hos Archiepiscopos, quasi suas partes commisit Innocentius Andreæ Vngarorum Regi; compositionis stabiliendæ potestatem concedens, at eius confirmandæ sibi supremum iudicium reseruans, vt patebit ex *Epist.* 157. *Infra hoc libro.* Siquidem verum est, non potuisse Regem pro libito, τὸ *Μητροπολιτικὸν κῦρος.* Strigonienſi, vel Colocensi assignare. Hic fuit proprius Græculorum Schismaticorum typhus, vt eorum Dominis liceret. *Θρονοῦς ποιεῖν ἐκ νέου ἐπέρας ἀνάγκη εἰς δίκαια μητροπόλεως & ὑποτυπῶν τὸ θεῖ τῆς ψήφου*, & alia tanquam veros Pontifices ad libitum facere. Neque id per consequentias potuerunt, vt adhuc quidam Catholici contendunt; scilicet, vt vrbs Ciuili honore Metropolitico decorata, parem in Ecclesia honorem consequeretur. Id enim Imperatorum inuentum, vt domesticis fauerent, iam olim Concilia damnarunt; & posterioribus sæculis tepescente Ecclesiastica disciplina, & deferuescente Patrum animo potestati Imperatorum à Græcis datum est, vt eius honoratæ vrbis Episcopi, solo Metropolitani vel Archiepiscopi nomine decorarentur, licèt ex Concil. Chalced. antiquius colligi possit. Inde tot occurrunt apud posteriores Græcos, sine suffraganeis Archiepiscopi. Attamen antiquioribus canonibus, hæc contra sancitum quidam putant. Can. 38. Synod. 6. in Trull. *Canonem qui à Patribus factus est, nos quoque obseruamus, qui sic edicit. Si qua ciuitas ab Imperatoris potestate innouata est, vel rursus innouata fuerit: Ciuiles ac publicos typos Ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur.* Canon quem citant Patres est 17. *Concil. Chalced.* Qui Deus bone, quantùm viris æquè doctis ac imperitis offendiculum fuit! Eius antequam explicationem aggrediar, eorúmque mentem agitem, qui ex ciuili dignitate Ecclesiasticam auctoritatem natam volunt, vt apocryfæ Anacleti & aliorum Epistolæ; vnde Ecclesiastica Prouinciarũ diuisio deducenda sit, indicare operæ pretium duxi. Probabile est, quis enim in re tàm dubia oraculum proferet? In ipsa institutione Ecclesiæ missos fuisse discipulos eas in Ciuitates, quæ tum populo numerosiores, cùm potestate ciuili præstantiores erant. Quia vt ait Concil. Antioch. cap. 9. *ὅτι τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πιστεύθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὸ πρᾶγμα ἔχοντας.* Ibi quoque ipsi Apostoli & per discipulos fidem prædicarunt, vnde & Ecclesiæ Apostolicæ dictæ sunt. Ita Antiochia à Petro, Alexandria à Marco, septem Asiæ Metropoles à Ioanne, aliæ ab alijs fidem acceperunt; aliquando vel temporis vel ipsius persecutionis necessitate morantes, alijs in vrbibus Apostoli eorúmque discipuli fidem prædicabant, Ecclesiam fundabant. Ex quo par erat antequam reliquis in Ciuitatibus essent Episcopi constituti, vt eo recurrerent eius Prouinciæ Christiani, vnde postmodum Episcopos, vt ante fidem acceperunt. Nam ex præcepto Apostolico missi discipuli in vicinia fundabant Ecclesias, pro tempore & loco Episcopos ordinabant, qui postmodum de Parrochiæ negotijs ad eos referebant; & hæ Ecclesiæ si qua de fide orta dissensio, ad fidei suæ fontem recurrebant. Eóque vtitur inter alia Tertullianus argumento, vt fides ab Apostolicis Ecclesijs repetatur; Quod & Augustinus postea induxit. Occidentis Patriarchatum (de primatu totius orbis non loquor qui ab alio capite deducitur) fortiori ratione non sibi Pontifices Romani quàm à fidei prædicatione vendicarunt. Innocent. I. Epist. 1. cap. 1. *Præsertim cùm sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Sciciliam, Insulásque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius successores constituerint Sacerdotes. Aut legant si in ijs Prouincijs alius Apostolus inuenitur, aut legitur do-*

Principes Ecclesiæ dignitatibus augere non possunt.

Prouinciarum Ecclesiasticarum origo.

Digitized by Google

cuiſſe. Quiſi non legunt quia nuſquam inueniunt, oportet eos hoc ſequi quod Eccleſia Romana cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe non dubium eſt. Eo modo lego & in Concil. Epheſino *Appendic.1.tom.2.cap.17.* Et in Alexandro Monacho apud Surium *Die xj.Iun.* Antiochenum Epiſcopum ea ratione poteſtatem in Cyprium Conſtantienſem ſibi vendicaſſe, quòd Antiochia Sedes Apoſtolica, & inde in Cyprios fides emanaſſet. Contra Anthimius Conſtantienſis Epiſcopus, Barnabam Apoſtolum refert ſuæ fidei authorem, ſuámque ſedem æquè Apoſtolicam coram Zenone defendit. Illa igitur ratione priſcis temporibus fundatæ Eccleſiæ;his moribus ſtetit olim res Eccleſiaſtica. Nec lex vlla ante Nicænam Sextam de his lata, qua omne ius ad antiquam conſuetudinem relatum eſt: quod deinde adeò ſanctè obſeruatum fuit, vt nec vlla mutatione ciuili ſit immutatum. Conſtantini conſtitutione orbis nouam formam induit, anne ideo Eccleſiaſtica forma mutata eſt? Conſtantinopoli, Treueris, Præfecti prætorio conſtituti, Tractuum Magiſtri; quis tamen eo tempore ibi Patriarchas agnouit? ſicut nec Primatum Sedes lege certa fuerunt ea in vrbe,quæ tribunalia Vicariorum habuit. Id quidem quibuſdam in vrbibus obtinuit,quia ſcilicet,ex rationibus ſupra allatis, in ipſa fidei fundatione ita conſtitutum erat; & poſtea immutatum aliquando, vt nouæ Romæ datus eſt Patriarcha, Imperatorum precibus eam dignitatem concedentibus Pontificibus Romanis, vt alibi ex neceſſitate,& temporis ratione,ſedes vel transferentibus,vel honorantibus. At id certa ratione & ſtatutâ lege factum fuiſſe, vt ciuitas honore ciuili decorata pari priuilegio in Eccleſia gauderet,non lego. Immo Innocentius PP. I. hac de re Alexandro Antiocheno Epiſcopo reſcribens Epiſt.18.cap.2.ait: *Nam quod ſciſcitaris, vtrum diuiſis imperiali iudicio Prouincijs, vt duæ Metropoles fiant: ſic duo Metropolitani Epiſcopi debeant nominari. Non ergo viſum eſt, ad nobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei Eccleſiam commutari, honoréſque, aut diuiſiones perpeti, quas proſuis cauſis faciendas duxerit Imperator.* Nec alia fuit mens Patrum Chalcedonenſium quæ ex integro canone elici debet:ſic igitur habet & apud Gratian.16.q.3.c.*per ſingulas.* Et in Vett. Cod. Can. Eccleſ. 17. *Singularum Eccleſiarum ruſticas Parochias vel poſſeſſiones manere inconcuſſas illis Epiſcopis qui eas retinere noſcuntur, & maximè ſi per tricennium eas abſque vi obtinentes ſub diſpenſatione rexerunt:quòd ſi intra tricennium facta fuerit de his, vel fiat altercatio, licere eis qui ſe læſos aſſerunt,apud ſanctam Synodum Prouinciæ de his mouere certamen. Quòd ſi quis à Metropolitano laditur, apud Primatem Diœceſios aut apud Conſtantinopolitanam Sedem iudicetur, ſicut ſuperius dictum eſt. Si qua verò ciuitas poteſtate Imperiali nouata eſt, aut ſi protinus innouetur ciuiles diſpoſitiones & publicas, Eccleſiaſticarum quoque Parochiarum Ordines ſubſequantur.* Quid hæc ad Epiſcopatus & eorum honorem? Mens canonis hæc eſt. Si ciuitas, quæ & ſuo honore, & ſuis Parochijs bellorum iniurijs exciderat, Imperiali edicto reſtituta ſit & renouata, cùm ea priſtinam recipiat dignitatem,ſuas quoque Parochias quæ à vicinis Epiſcopis derentæ ſunt,eius Epiſcopus recipiet. Atque in hoc ciuiles formas Eccleſiaſticus ordo ſequitur; vt quæ iure ciuili ciuitas in ſuum territorium reſtituitur, iure canonico ſuas Parochias recuperet. Nam quæſtio erat de ruſticis Parochijs & poſſeſſionibus,quę deſtructa ciuitate in vicinorum Epiſcoporum manus iuerant. Vnde peculiare eſt ad eam innouationem Concilij Decretum, non ad quamlibet ciuilem ordinationem generale, vt contendunt. Alioquim ſecum pugnaſſent patres, qui orta hac de re inter Photium Tyri, & Euſtathium Berythi Epiſcopos quæſtione, inſuper habita diuiſione ciuili Prouinciarum, ſecundum Photium iudicarunt. Theodoſius Imperator ſua pragmatica Phœniciam primam in duas Prouincias diuiſerat, & Berythum Secundæ Metropolim conſtituerat, quo iure Euſtathius ſuæ Sedi honorem accreuiſſe iudicabat. Concilio Chalcedonenſi cauſa de integro acta (nam in Conſtantinopolitano eeciderat Photius) glorioſiſſimi Iudices dixerunt τῷ θεοπρεπεστάτῳ δεσπότῃ τῆς διοικήσεως ἔρεσθαι, μὴ καὶ θείας γράμματα, ἢ πραγματικὰς τύπους, τὰ τῆς ὁσιωτάτης ἐκκλησίας ἐκδόσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς Κανόνας τοὺς περὶ τῆς ἁγίας πατέρων κομιδῆτε δίντας. Et cùm Sancta Synodus ſecundùm ea definiuiſſet. καὶ τῆς Κανόνων πραγματικὸν μηδὲν ἰσχύσει ὁι Κανόνες τῶν πατέρων κρατήσασι. Quamuis contrà niteretur Euſtathius, ſéque nullas in ea Prouinciarum diuiſione partes interpoſuiſſe aſſereret,nec ſuæ ciuitatis dignitatem apud Imperatorem ambiuiſſe teſtaretur. Contra eum ſententia lata eſt. Κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἑκατὸν ἁγίων πατέρων, καὶ τῆς ψῆφον, καὶ δικαίαν πάσης τῆς ἁγίας συνόδου. Φώτιος ὁ ἐυλαβέστατος

Quæ ciuili mutatione mutata non ſunt.

ἐπισκόπους Τυείᾳ Μητροπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν τῦ χειροτονεῖν ἐν ὅλαις τῇ πόλεσι τῶν πρώτης Φοινίκης ἐπαρχίας ἔχει. Εὐσέβιος δὲ ὁ ἰυλαβέστατος ἐπίσκοπος διὰ τὸ θεῖον πραγματικὸν τύπον μηδὲν πλέον ἑαυτῷ ἐκδικείτω τῆς λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς ἰδίας ἐπαρχίας. Exinde latus ille Canon Chalced. qui recenſetur xij. & refertur à Gratiano D. 121. *Peruenit ad nos, quòd quidam præter Eccleſiaſtica ſtatuta facientes connolarunt ad poteſtates, & per Pragmaticam formam in duo Prouinciam diuiſerunt: ita vt ex hoc facto duo Metropolitani eſſe videantur in vna Prouincia. Statuit ergo Sancta Synodus, de reliquo nihil ab Epiſcopis tale tentari; alioqui qui hoc admiſſus fuerit, amiſſioni gradus proprij ſubiacebit. Quæcumque verò Ciuitates literis Imperialibus Metropolitani nominis honore ſubnixæ ſunt, honore tantummodo perfruantur, & qui Eccleſiam eius gubernat Epiſcopus, ſaluis ſcil. veræ Metropolis priuilegijs ſuis.* Et hæc deinde iuris perpetui in Eccleſia fuerunt, vt antiquæ fundationi & proprio lumini dignitatem ſuam Eccleſiæ deberent. Secundùm ea Gelaſius PP. Epiſtol. 6. ad Dardan. *Riſimus quod prærogatiuam volunt Acacio comparari, quòd Epiſcopus fuerit Regiæ Ciuitatis. Numquid apud Mediolanum, Rauennam, Sirmium, Treuiros, multis temporibus non conſtitit Imperator.* Et infra. *Nam quod dicitis Regiæ Ciuitatis; alia eſt potèſtas Regni ſæcularis, alia Eccleſiaſticarum diſtributio dignitatum.* Ideo non poſſunt Principes quantumlibet Prouincias diuidant, honorem Eccleſiaſticum ciuitatibus attribuere; nec Vngarorum Rex Strigonienſi vel Colocenſi eum adiudicare. Quod Notatum velim tàm ad hanc Epiſt. quàm ad 157. & alias eiuſdem argumenti, quas conſule.

AD EPISTOLAM LXXXIII.

Tráſſiuania VLTRASILVANO EPISCOPO. Daciæ Ripenſis pars Tranſſyluania, cuius præcipua ciuitas *Alba Iulia* à Iulia Auguſta M. Aurelij Antonini Imp. matre, *Apulenſis Colonia* quoque dicta eſt. Cuius Epiſcopus iure Prouinciali Colocenſi Archiepiſcopo ſubeſt, & *Tranſſyluanenſis* dicitur.

AD EPISTOLAM LXXXV.

HVGONI. Ex Abbate maioris Monaſterij, Abbas Cluniacenſis electus eſt; & tandem Lingonenſis Epiſcopus conſecratus.

IVELLVM DE MEDVANA. Fortè idem cum eo Iuello de quo *Rigordus in Vit. Philip. Aug.* vbi corruptè legitur *Inchellus* & *Iunchellus*.

H. COENOMANENSIS. Hamelinum 37. Epiſcopum Cœnomanenſem intelligit qui ad annum 1206. peruenisse legitur, nam & infra hæc Epiſt. ait. Et *præmiſſus H. Cœnomanenſis Epiſcopus modernis temporibus.* Et hac ead. Epiſt. priora memorantur Guillelmi diplomata ab Alexandro & Eugenio PP. confirmata, at Hugo, Hildebertus, Hoelus, & alij qui huic litteræ nomen dare poſſunt, Vvillelmum præceſſerunt. Hic enim circa ann. 1148. narratur, & annis 43. ſediſſe dicitur.

Heremita. ORDINEM SVSCIPERENT MONACHALEM. Hi Anachoretæ, Ordinis Sancti Auguſtini fuerunt, non quidem Canonici Regulares, ſed ex his quos Heremitas vocant, qui poſtmodum ab Innocentio iv. vnum in certum Ordinem redacti ſunt. Qui licèt verè Monachi ſint, vt Monachi nomen ſonat, & antiquitas obſeruauit, hic tamen Ordinem Monachalem ſuſcepiſſe dicuntur. Cœnobiticum intellige, qui proprius Monachorum ſequioribus ſæculis habitus eſt: quemadmodum & noſtrum vulgus Religioſos quoſlibet viros, Monachos appellat.

G. TVRONENSI ET SVCCESSORI. Gofredo *de Lude* prædeceſſore Ioannis qui hiſce temporibus in Cathedra Turonenſi ſedebat.

AD EPISTOLAM LXXXVII.

DE PERSONA EXTRANEA. Hoc rigidè fuiſſe olim obſeruatum paſſim his in Epiſtolis probamus, ne quis niſi de eius Eccleſiæ cui præeſſe debebat catalogo eligeretur. Sed in Polonia ad hæc vſque tempora eam obſeruationem viguiſſe, ex hac Cantoris exceptione colligitur. Et patet ex alio contemporaneo facto, quod refert Matthias de Michouia lib. III. cap. xxxij. Rer. Polon. *Anno D.* 1207. *Magiſter Vincentius*

Digitized by Google

Kadlubkonis de Karuowuico prope Opathow Nobilis de domo Koke Præpoſitus Sandomirienſis, propter ingenij excellentiam per Capitulum Cracouienſe in Epiſcopum Cracouienſem electus eſt, quámuis in Eccleſia Cracouienſi nullam obtineret præbendam, ab Innocentio III. confirmatus & ab Hènrico Archipræſule Gneznenſi conſecratus. Igitur perſonam extraneam quæ de Clero & Capitulo Poznanienſis non eſſet rectè ab electione Cantor excludebat. Contrà verò probatum, Canonicum Poznanienſem electum fuiſſe.

TANTVMMODO PRECES FVERIT. Gregorius PP. *lib.1. Regeſt.indict.xj. Epiſt.22.* rectè arguit electiones quorumlibet patrocinio factas. *Nam ſi quorundam patrocinio fuerit quiſquam electus, voluntatibus eorum cùm fuerit ordinatus obedire reuerentia exigente compellitur. Sicque fit, vt & res illius minuantur Eccleſiæ, & Ordo Eccleſiaſticus non ſeruetur.* Et Iuo Carnotenſ. Epiſt.68. arguit electionem Aurelianenſis Epiſcopi Regijs precibus, *quæ idem valent, ſecundum vulgare proverbium, quòd minæ*, extortam.

NON IDEO ESSET HVIVSMODI ACTVS LEGITIMVS. Licèt plures excommunicationis gradus fuerint, diuerſis communionum gradibus reſpondentes: duo tamen præcipui alios inter habiti ſunt, maioris & minoris excommunicationis. Hæc à Sacris Myſterijs, à Sacroſanctæ Euchariſtiæ Sacramento fidelem arcebat; Illa ab ipſa Eccleſia eum eliminabat. Rurſus hi gradus in alias minutas ſpecies diuidebantur vt iam dixi, quia quidam orationis non myſteriorum particeps erant, & ita de reliquis. Igitur Canonici Gneznenſes excommunicatione minori ligati, Sacra Myſteria ſibi prohibita, at poteſtate legitima & iuriſdictione ſe non ſpoliaros eſſe contendebant, & per conſequens eligendi facultate; id enim ſolùm in excommunicatione maiori obtinet. Vide quæ ſcribunt D.D. *ad caput vlt. de Cleric. exc. miniſt.*

RECEPERAT ANNVLVM ET BACVLVM PASTORALEM. Antiqua fuit conſuetudo, vt Epiſcopi à Principibus per baculi Paſtoralis traditionem de rebus Epiſcopij inueſtirentur, quam excuſat Iuo Carnot. Epiſt.60. *Cùm Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant; ſed tantùm, aut votis petentium annuere, aut villas Eccleſiaſticas, & alia bona exteriora quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſiæ, ipſis electis concedere.* Contra Goffrid. Vindocin. in Tractat. De Inueſtit. Laic. *Inueſtitura itaque Laicorum quæ fit per virgam & annulum, meritò hæreſis appellatur.* Virgam vocat vt & Iuo *dict. Epiſt. & 236.* Ferulam Paſtoralem *Rhezin. Chronic. lib.2.* Et per ſceptrum Epiſcopatum ab Imperatore conferri ſcribit Otto Friſingenſis *lib.2. cap.6.* Ita Patriarcha Cpanus electus, ab Imperatore recipit λαμβάνει τὸ δικανίκιον ἀπὸ τῆς βασιλέως χειρός. Ait Codin. *cap.xx. de Offic. Conſtant.* Et quibuſdam in Eccleſijs mos obtinuit, vt mortuo Epiſcopo, annulus & baculus ad Principem deferrentur. Author vitæ S. Ottonis Epiſcopi Bambergenſis. Cap.III. *Per id tempus Imperatores inueſtituras Eccleſiarum conferebant. Quoties Epiſcopus aliquis deceſſiſſet è vita, Eccleſia cui præfuerat, pedum & annulum ad Imperatorem tranſmittebat, ab eius auia petens ſibi dari Epiſcopum.* Ea propter Innocentius ſupra *libro 1. Epiſt. 47.* mandat Caſſelenſi Archiepiſcopo. *Vt, cùm te, vel aliquem ſuffraganeorum tuorum mori contigerit; baculus Paſtoralis, & annulus in Eccleſia remaneant propria, ſub fideli cuſtodia conſtituti, ad ſucceſſoris vſum, cùm Deo fauente conſecrationem acceperit, conſeruandi.* Scilicet ne ſecularis poteſt eos præripiens, inuitos etiam & nolentes inueſtiret. Eadem ratione hac Epiſtola non ex ambitione, ſed cautelæ cauſa baculum ante confirmationem accepiſſe electum Poznanienſem reſpondent Canonici. *Cùm enim Dux Epiſcopatum conſueuerit pro ſua voluntate conferre inſignijs huiuſmodi aſſignatis. Ad huiuſmodi conſuetudinem, immo corruptelam potiùs abolendum; ſuper altare poſita fuerunt inſignia ſupradicta, &c.* Nam ante confirmationem ea recipere non poterat electus, quia non erat Epiſcopus, ſed ius habebat ad Epiſcopatum; ita d. *Epiſt.47.* addit, *cùm Deo fauente conſecrationem acceperit.* Cùm ſcilicet Epiſcopus fuerit; ea enim inſignia ſunt Epiſcopatus. Vnde in Synodo VIII. Cpana act. 7. ingreſſo Photio Synodum cum baculo, Marinus Legatus A. S. iuſſit aufferri baculum, dicens. *Baculus, ſignum eſt dignitatis Paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia Lupus eſt non paſtor.*

Annulus & baculus inſignia paſtoralia in inueſtituris dabantur.

SED POTIVS IVMENTORVM CAVTERIVM. Iſidorus libro XX. Orig. cap. vltim. *Character, eſt ferrum coloratum, quo notæ pecudibus inuruntur.* χαρακτὴρ autem *Græcè, Latinè forma dicitur. Cauterium dictum; quaſi cauturium; quòd vrat, & pro-*

Cauterium & character pecudum.

Digitized by Google

uida sit in eum seueráque cautio, vt dum videtur cuius sit, amentia refrenetur. Quod interdum pro signo, interdum pro cura adhibetur, vt vis morbi igné ardore siccetur. Addit Papias in Gloss. *Inde cauterio as, inuro damno.* Solebant enim animalibus notas inurere quæ cuius essent demonstrarent, inde Isidorus deducit nomen cauterij: & his congruè, Calphurnius in Bucolicis.

Impressurus oui tua nomina, nam tibi Lites
Auferet ingentes, lecti nec possessor in armo.

Characterem, vocabant, & cauterium; Anacreon περὶ χάραγμα, instrumentum quo inurebant. Verbum autem, dignorare, vult Scaliger in Festum; vbi *Dignorant, signa imponunt, vt fieri solet in pecudibus.* Ex Gloss. *Dignorat διαχαράσσει.* Sed certè Glossæ dignotant legunt disertè. Onomastic. Latinogræc. *Dignoto, σημαίνω.* Gloss. *σημαίνω Noto. Signo.* Quod est Nonnio verbum eius rei proprium.

Signare oportet frontem calda forcipe.

Et signum dixit Virgil. 1. Georg.

Aut pecori signum, aut numeros impressit aceruis

Et, Notas, in III. vt Claudian. 1. De rapt. Proserp.

——— *Diuisq; notâ Signatus Alastor.*

Porrò, vel possessoris nomen inurebatur, vel gentis, Virgil. III. Georg.

Continuóque notas, & nomina gentis inurunt.

Vel aliqua alia ad Domini libitum; inde equi Σαμφόρα & Κοππατίαι. Suidas Κοππατίας ἵππους ἔνιοι ὀνομάζουσι τὸ Κ. στοιχεῖον, ὡς Σαμφόρας τοὺς ἐγκαραττομένους τὸ Σ. Aliquando sola figura ornarunt characterem, vel vnica nota; Ideo Canonici Poznanienzes priscum sigillum sine litteris cauterium dicebant; nam & cauterium sigillum dixit Theodoret. in Exod. τὰς ἀγέλας αἱ σφραγῖδες δηλοῦσι.

NOVA COEPIT LIBERTATE GAVDERE. Quia facta est electio secundum Canones, nihil quicquam seculari potestate tentante. Eandem obtinuit libertatem Cracouiensis Ecclesia eo tempore. Martin. Cromer. in Lesko Albo III. ad annum 1206. De Vincentio, Fulconi Cracouiensi suffecto loquens. *Perfecerat enim id Collegium per Ioannem Archidiaconum, vt libera sibi deinceps esset electio Episcopi, in quam se Principes peruerso more etiam tunc ingerebant.*

DVXIMVS CONFIRMANDAM. Et certè obtinuit, nam ad annum 1227. cum aliis Episcopis in Conuentu Ganszauanensi recensetur Paulus Poznanienſis, à Matth. de Michou. lib. iij. cap. xxxj.

AD EPISTOLAM LXXXIX.

Nicomedia sue Cpano.

CAPITVLI NICOMEDIENSIS. Nicomedia in Dispositione Leonis Philosophi septimo loco describitur inter thronos Sedi Constantinopolitanæ subditos. Olim fuit Bithyniæ Metropolis, cuius Capitulum à Constantinopolitano petit confirmationem & consecrationem electi in Episcopum. Nam eo iure Patriarchæ vsi sunt, vt omnes Episcopos Metropolitanos sibi subditos consecrarent. Ea ratione Synodus Chalcedonensis dum iure Patriarchico Cpanum honorare tentauit *cap.* 28. consecrandi Metropolitanos Ponticæ, Asiæ, & Thraciæ Diœceseon ius ei concessit; quod ius ab Imperatore δίκαιον ἀρχιεπισκοπικὸν, & δίκαιον πατριαρχικὸν, sæpe vocatur. Episcopos verò proprijs Metropolitanis subiectos, nequaquam licuit Patriarchæ consecrare: Idem enim Canon cuilibet Prouinciali Synodo & Metropolitano suffraganeos consecrandi potestatem reliquit. δηλαδὴ ἑκάστου Μητροπολίτου τῶν ἐπαρχιακῶν διοικήσεων ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν ὄντων ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους. Id enim ius primæuum fidit vt Prouinciales Episcopos cum subditis Coepiscopis consecraret Metropolitanus, at deinde vel ipsorum Metropolitanorum negligentiæ, vel ordinatorum incapacitatis gratia currere plebes ad Primates sibi Episcopos postulantes. Quibus tractu temporis ad hoc ius sibi vindicandum, vel vnam vicem id factum fuisse satis fuit. Ita legimus in Concil. Chalced. de Ioanne Chrysostomo qui Episcopos quindecim abdicauerat; in quo omnes qui subscripsere Episcopi, eas ordinationes aliquando factas fuisse testantur, & ab aliquali

Synodus Prouincialis Episcopos & Metropolitanos suos, primum consecrant, deinde Primatibus Metropolitanorum ordinatio relicta, vt horum Patriarchi. Ita apud Aug. Principi non nisi à Principe consecrato dicebant Donatista.

Digitized by Google

conſuetudine ius Cpani repetunt. Inter alia huius iuris facta actione 16. narratur Euſebius Ancyranus Metropolitanus Galatiæ Prouinciæ, Gangrenſis Epiſcopi electione ad ſe delata Gangrenſem noluiſſe conſecrare : verùm Ciues ad Proculum Cpanum Epiſcopum qui iam typhum Patriarchicum appetebat accedentes, eius litteras ad Euſebium impetrarunt, quarum auctoritate Gangrenſem ille ordinauit. His extraordinarijs & peregrinis ordinationibus, ex Parrochiano Heraclenſi Cpanus ad culmem Patriarchatus peruenit, eas in mores & conſuetudinem traducens, quibus hoc ius Eccleſiaſticum conſtat. In alijs quoque idem obtinuit, vt vel ius ſuum negligentibus Metropolitanis, vel etiam indignis ordinatis Epiſcopis, eorum ordinationem ſibi aſciuerint Exarchi, à quibus etiam iure Metropolitanorum negligentia erat corrigenda. Ideo Iuſtinianus ait *l. Θεσπίζομεν* 30. *C. de Epiſcop. Audient.* πᾶσι τῷ θεοφιλεστάτῳ Πατριαρχῷ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐν αἷς εἰσι καὶ μητροπολιτικὸν ἔχουσι χῶρον πᾶσι ἢ καθ' ὅλην τὴν διοίκησιν τὰς χειροτονίας ποιεῖσθαι τῷ ὑπ' αὐτοὺς θεοφιλεστάτῳ θρονοπόπῳ εἴτε μητροπολιτῶν εἴτε τῷ ἄλλων. De Primatibus ibi agere ſupra diximus *in Notis ad lib.* 1. vt de ipſius Iuſtiniani edicto loquens Euagrius *lib.* 4. *cap.* xj. Exarchos & Primates, Patriarchas vocat. Illi igitur in duplici ſpecie; quorum alij propriæ Prouinciæ ſunt Metropolitani, & ordinant ſibi ſubditos Epiſcopos in Prouincia; alij per totam Diœceſim ius Metropoliticum habent, id eſt, & Metropolitanos, & eorum ſuffraganeos conſecrant. Exempli cauſa; Pontica Diœceſis xj. habebat Prouincias ſub ciuili Vicarij moderamine, & Imperio Eccleſiaſtico Epiſcopi primæ Cappadociæ. qui totius Diœceſeos primas erat, & ita legitur ſubſcripſiſſe. Ἐπίσκοπος τῆς Καισαρίων τῆς μητροπόλεως τῆς Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, καὶ Ἔξαρχος τῆς Ποντικῆς Διοικήσεως. Itaque Baſilius Cæſarienſis Epiſcopus, Ponticæ Diœceſeos Epiſcopis reſcribit, & ad Synodum de more conuocat, is ipſe Baſilius (vt notauit harum rerum peritiſſimus Sirmondus) non ſolùm Cappadociæ, cuius Metropolitanus erat, ſed etiam aliarum Prouinciarum Epiſcopos ordinauit, vt Nicopolitanum, Satalorum & alios. Igitur rectè duas Primatum ſpecies ſtatuit Iuſtinianus quoad ordinationem ſcil. ita vt alij ſecundùm eam veri tantùm ſint Metropolitani. Hoc enim ius antiquitus obtinuit, vt Prouinciæ negotia curaret Synodus Prouincialis, quæ & ipſos Metropolitanos conſecrabat *ex Anicet. Epiſt.* 1. *Aurel.* 11. *cap.* 7. *& all.* & Concil. Cpano. Can. 11. ἔνδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ δ' ἐπαρχίας σύνοδος διοικείσθω. At Patriarchis poſtea id datum vt Metropolitanos ſubiectos ordinarent. Eo iure vſum Antiochenum Patet *ex epiſt.* 18. *Innocent. I.* Et Patres Chalcedonenſes dum ad honorem Patriarchicum tentant euehere Cpanum *Can.* 28. cui tam acres & Romani Pontifices & eorum Legati reſtitere, eo iure donarunt, vt Ponticæ Aſianæ & Thraciæ Diœceſeon Metropolitanos ordinaret: Quod ius δίκαιον & κῦρος πατριαρχικὸν dictum eſt; & ad Primates aliquos tranſlatum, vt in Baſilio Cæſareæ vidimus. Et fortè obtinuit in omnibus trium illarum Diœceſeon Primatibus; nam Can. 11. Concil. Conſtant. decernitur, τὰς τῆς Ἀσιάνης διοικήσεως ἐπισκόπους τὸν κῦρ᾽ ἔχειν Ἀσιάνην οἰκονομεῖν, καὶ τὰς τῆς Ποντικῆς τὰ τῆς Ποντικῆς μόνα, καὶ τὰς τῆς Θρᾳκικῆς μόνον οἰκονομεῖν. Idque Concilio Chalced. dicto Canone ablatum eſt, & Patriarchæ Conſtantinopolitano datum. Et eo de iure ordinandi accipiendus Euagrius *lib.* 3. *cap.* 6. dum ait Timotheum Alexandrinum Patriarcham, Paulum vrbis Epheſi Epiſcopum in Sede conſtituiſſe, eique reddidiſſe ius Patriarchicum, quod Synodus Chalcedonenſis abſtulerat. Χαλκηδὼν ἡ ἐν Βιθυνίᾳ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ δίκαιον ὅπως αὐτὴν ἀφείλετο ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος. Id tamen ſibi auferri ægrè paſſi ſunt cæteri Epiſcopi, adeò vt Cyziceni in Aſia Metropolitanum à Siſinnio Cpano ordinatum reiecerint, *apud Socrat. lib.* 7. *cap.* 28. Deinde tamen volentibus Romanis Pontificibus Cpanus Epiſcopus Patriarchatus honore decoratus, hoc quoque κῦρος πατριαρχικὸν ſibi vindicauit; quo iure ad eum Nicomedienſis Metropolitani confirmatio ſpectabat.

AD EPISTOLAM XCI.

ABBATI ET MONACHIS CRIPTÆ FERRATÆ. Eiſdem reſcribit Innocentius noſter *cap. conſtituens* 11. *De Religioſ. domib.* III. *Collect.* M. S. Prouinciale. *Cripta ferrata prope vrbem Ordinis Ciſtercienſis, Tuſculanæ Diœceſis.* *Cripta ferrata.*

AD EPISTOLAM XCII.

Gradensis Patriarcha.

PATRIARCHÆ GRADENSI. Phoca Imperante, cùm Longobardi Aquileiæ dominarentur, Candidianus Aquileiensis Patriarcha Gradis defunctus est, vbi suffectus in eius locum Patriarcha, & alter Aquileiæ constitutus; exinde duo fuere, Aquileiensis, & Gradensis. *V. Paul. Diac. lib. iv. de gest. Longob. cap. xxxv. Et Sigon. lib. 21. de Regn. Ital.* Et ideo hæc postera ciuitas, *nona Aquileia*, dicta est, apud Leon. ix. Epist. xxxij. alios inter suffraganeos habuit eius Patriarcha, Episcopum Castellanum, cui rescribit hac eadem epistola Innocentius.

Dyrrachium.

CAPITVLI DVRACHIENSIS. Dyrrachium, in *διατυπώσει* Leonis Philosophi recensetur xiiij. thronus subditus Cpano Patriarchæ: eique xj. Episcopi subijciuntur, quos in eadem notitia legere potes. Vel vt alij Codices habent, xiij loco scribitur, quod etiam indicat Ἔκθεσις Andronici Senioris; vbi, ὁ Δυρραχίου, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὸν ἐπαρχέα. At quolibet loco describatur, Cpanæ Sedi subditum esse patet; eóque iure, ex his quæ supra *ad Epistolam* 89. notauimus, à Sede Cpana electionis Episcopi confirmatio, eiúsque consecratio erat postulanda. At quia vidua erat Ecclesia Cpana mortuo Thoma Mauroceno Patriarcha, confirmandi ius ad Summum Pontificem deuolutum est, vt ad Pastorem Ecclesiæ vniuersalem, Petri successorem, Christi Vicarium.

AD EPISTOLAM XCIV.

EBREDVNENSI ARCHIEPISCOPO, &c. Bernardo Ebredunensi, & alijs A.S.L. de quibus suprà.

Roncelinus & alij Vicecomites Massilia.

CVM RONCELINVS. De hoc iam supra mentio facta est, dum de indebita pedagiorum exactione arguitur Roncelinus; quem circa hæc tempora Vicecomitem Massiliæ nominat. *Mich. Nostradam. in Histor. Prouinc.* Cuius vrbis dominium multis obtigit, nam ab eodem numerantur, Raymundus Gauffridi Vicecomes Massiliæ, 8. *Kal. Martij anno* 1213. Raymundus de Baucio, & Alazacia vxor, Vicecomites Massiliæ, *anno* 1214. Potens & illustris fuit in Narbonensibus Prouincijs Bauciorum familia, quos contra sæpè, Barcinonensium, & Prouincialium Comites & Arragonensium Reges bella mouerunt. Præcipuè contra Raymundum Baucium Stephaniæ Amiliani Comitis Gilberti filiæ maioris natu maritum *circa annum* 1144. *& seqq.* Cuius fortè filius Raymundus hic qui in Vicecomitatu Massilienfi partem habuit, & Arausicensis Princeps dicitur ab Innocentio nostro, *cap. vnico. De Cleric. ægrot. in iij. collect.* Nisi fortè fit ille *Hugo de Baucio*, qui iuramento à Petro Arragonum anno 1204. Romæ præstito, secundus inter proceres subscripsit. Hi enim omnes & Arragonensi subditi, & inter sesse cognati vt & Roncelinus noster Apostata, qui fortassis idem ille est qui corruptè, *in Indicibus Suritæ*, legitur, *Trogelinus de Massilia*, Petrum Aragonum Romam sequutus. Quisquis sit partem tantum habuit in Vicecomitatu Massilienfi, at certè præcipuam, vt videntur arguere verba huius Epistolæ; quæ Raymundos. Gaufridi, & de Baucio rectè comparticipes appellat.

Apostata Religionis & Monachi fuci desertores.

PROPTER APOSTASIAM. Rident quibus omnia sacra ludibrio sunt, Apostatas dici Monachos qui claustro nuntium remiserunt; & ipsi veri Apostatæ nouum nomen mentiuntur. Fateor qnidem ex vi nominis, & prima acceptione à Patribus verè Apostatas dici, qui damnandum & pudendum repudium Christianitati miserunt: attamen & eorum exemplo, Religiosæ militiæ desertores, Apostatæ rectè dicuntur. Concil. Toletan. iv. *cap.* 54. quod perperam citatur ab Iuone parte vj. ex Toletan. V. de his qui ex Monachis *prævaricatores laici facti sunt*, quòd si admoniti non reuertantur, *vt verè Apostatæ coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur.* Et infra. *Velut Apostatæ Anathematis sententiæ subjiciantur.* Concil. Arelat. 11. cap. 25. *Hi qui post sanctam Religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt, &c. Quos etiam iubemus ad Clericatus officium non admitti.* Goffrid. Vindoc. lib. 11. Epist. 4. *De Clericis quidem dicimus, qui & Religionis habitum abiecerunt, & in ipsa apostasia diu morantes, illicitis se contagionibus commiscuerunt.* Et passim similia occurrunt.

Milo Notarius.

MAGISTRO MILONI NOTARIO NOSTRO. Vel ex hoc loco arguuntur, qui Milonem Cardinalem existimarunt, delusi, ni me ludo, ex eo quod scripsit Petrus Vallissarn.

cap. ix Hiſtor. Albigenſ. poſtulaſſe Comitem Toloſanum à Papa, *vt aliquem à latere ſuo ad illum dirigeret.* Et ſubiungit. *Sed cogitabat, quod ſi Dominus Papa aliquem de ſuis Cardinalibus ad eum mitteret, ipſum poſſet, &c.* Et infra. *Miſit enim Dominus Papa vnum de collateralibus ſuis Clericis ad partes Prouincie, Milonem nomine, &c.* Sed hìc de latere nihil aliud eſt, quàm de ipſa Curia Romana, cui inſeruiebat Milo, vt pote Notarius. Nec enim omnes qui lateri Papæ aſſiſtere dicuntur, Cardinales ſunt, ſed eius familiares ἐκ τοῦ παρεσπίτου, ἐκ τοῦ πλεύρου. Ita Iuo Carnotenſis de latere Vrbani PP. fuit, ex reſtitutione Iureti, *ad epiſt. 36.* quis tamen eum Cardinalem audiuit? ſed familiaris fuit, & domeſticus; quo nomine ſuos laterales etiam Pontifices inſigniuerunt, vt ex his Innocentij Epiſtolis apparet. Cæterùm iam obtinuit ſolos Cardinales, Legatos à latere dici, quippe verè ſoli de latere B. Petri miſſi ſunt, vt loquitur Goffrid. Vindoc. & ſoli quaſi Papæ filij vterini, vt dicere amat Iuo Carnot. quia propiùs lateri Papæ adhærent; vnde & Bertada pellex Philippi I. lateralis eius dicta eſt, ab Iuon. quamuis & quicùmque de curia Regis, laterales, & à latere dicti ſint, vt patet ex his quos omnes citant, *Marculph. Form. 38. Gregor. Turon. Vit. Ludou. &c.* Ita quibus Imperatoris corporis protectio commiſſa erat, lateris protectores vocantur in C. Th. Sed ad Milonem, is Notarius, non Cardinalis, miſſus eſt contra hæreſim Albigenſem in Galliam, datus ei *qui aſſiſteret, & ipſum in expediendo fidei negotio adiuuaret Magiſter Theodiſius nomine Canonicus Iauuenſis*, vt loquitur Petrus Valliſſarn. cap. x. hac Epiſtola Milonem iam obijſſe oſtenditur, cum ἀγίας μνήμης dicatur. Idem Petrus cap. 39. *Nec ſilendum quòd antequam omnia iſta fierent, in præterita hieme deceſſerat apud Montempeſſulanum, M. Milo Apoſtolicæ Sedis Legatus.* Quo anno eius obitus contigerit ex his patet quæ *vel cap. 37. vel 39.* Narrat idem Petrus. Scilicet anno 1210. circa feſtum S. Ioannis Baptiſtæ, ciuium Narbonenſium precibus, Comitē Montisfortis obſediſſe caſtrū Minerbæ, quod circa feſtum B. Mariæ Magdalenæ capitur. At inter hos duos dies feſtos, narrantur ea omnia (ſcil. S. Ægidij Synodus, & Comitis Toloſani purgatio recuſata) quibus ſubiungit Petrus ea quæ ex c. 39. retulimus. Supereſt igitur, vt anno 1210. hieme, deceſſerit Legatus Milo.

Papæ latera-lis, non Cardinalis.

Obijt.

DISPONAT. Antiqua lex eſt, ne peculium, ne quid proprium Monachus habeat; is enim hoc iure Canonico pro mortuo habetur. τὸν γὰρ τεθνεῶτα μήτε σῶμα ἔχειν, μήτε δύναμιν λέγειν τι ἐπὶ τούτου certum eſt. Ea propter Can. 6. Synod. Cpanæ σφοτ. καὶ διωτήρ. Monachis ingreſſuris Monaſterium de rebus ſuis diſponendi facultas datur; at vbi ſemel Monaſterium ingreſſi ſunt, & Monachi facti τῇ σφοσόντων ἀυτοῖς ἁπάντων τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα καὶ ἐᾶν ἐπὶ τῇ ὀικείων σφοντίζειν ἢ διαθέσεσι τύπις ἄδοντα χώρητας. Et quocumque modo res ſuas, vel cognatis, vel filijs diuidant, ſemper bonorum pars Monaſterio relinqui debet; adeò vt ſuas opes diuidens filijs, ſe cum eis ità connumeret, vt partem faciat quæ iuribus Monaſterij cedat, τὰ ὀικεῖα ἀυτῶν σφοσώπα τοῖς παισὶ συναριθμούμενα ἐν ἑαυτῷ μέρος τῶν ῥόπων ἀδιακρίτως, ὀφεῖλον τῷ δικαίῳ τῶ μοναστηρίου διαφέρειν. Ait Imperator Nouella 123. cap. 38. At refertur à Balſamone ad *d. Can. 6.* Nouella Leonis Philoſophi, qua cauetur, ſi quid Monachi in ingreſſu dederint, eorum quæ poſtea acquiſierint, domini ſint & adminiſtratores. εἰ τῷ ὑσέρων κτηθέντων κυρίους ἄφη διαιρεῖν ἀυτὰ καθὼς αἱρῶνται. Si verò nihil dederint tertia parte à Monaſterio vindicata, de alijs diſponant. Ita hac in Epiſtola, Roncelini bona partim Monaſterio addicuntur; partim ad debita ſoluenda, & aliarum expenſarum cauſa, cum licentia Abbatis cuius dominio cuncta Monachi bona cedunt, Roncelini ipſius diſpoſitioni relinquntur. Et ipſa portio quæ iuri Monaſterij ceſſerat adminiſtrationi Roncelini cum venia & conſenſu Abbatis datur; vt eam ſcilicèt tanquam peculium adminiſtret, ſicut Dominus iure ciuili (cui hoc iure maximè affinis eſt Monachus) ſeruum ſuum peculium habere patitur.

Monachi pro-pria non habent.

AD EPISTOLAM XCVII.

COMAM TAMEN NVTRIENS. Non venit hoc decretum ab Eccleſia Romana, vt quidam coniectantur. Nam tonſura capitis ὁλοπλοὶς ab Apoſtolis inducta ad poſteros emanauit; honeſtare etiam id iubente, quæ comam nutrire quod mulieris eſt virū non patitur. Ideo Paulus ad Corinthios, vir ſi comam nutrit, ignominia eſt: mulier ſi co-

Digitized by Google

mam nutrit, gloria est. Nam vt ait Clemens Alexand. III. Pædag. cap. xj. ἀνδρὶ γὰρ τὸ εἰς γένειον τοῖς ἀνδράσιν, sola barba viris sufficit. At σφενδόνη rasura capitis ab Ecclesia Romana, & Aniceti PP. decreto, originem deducit. Quæ tamen diuersa fuit. Nam Concil. Toletan. IV. cap. 40. Ritum Hispanorum hæreticorum arguit, *qui prolixâ, vt laici, comâ, in solo capitis apice, modicum circulum tondebant.* Et iubet, *vt detonso superiùs capite toto, inferiùs solam circuli coronam relinquant.* Ipsa quoq; Romana Ecclesia, & vt ait Gregorius VII. lib. 8. Regist. Epist. x. *totius Occidentalis Ecclesiæ Clerus, ab ipsis fidei Christianæ primordijs, barbam radendi morem tenuit.* Quam capitis & barbæ rasuram, Bituric. Conc. cap. 7. *tonsuram Ecclesiasticam* vocat, *hoc est barbam rasam, & coronam in capite.* Quamuis quoad barbam pro temporum diuersitate aliud obtinuisse aliquando videatur, ex cap. 3. Concil. Barcin. *Vt nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat.* Quod item decretum Concil. Carthag. iv. cap. 44.

Arguere.

CVM ARGVRO QVONDAM CORINTHI DOMINO. Græci Leonem Sgurium vocant. Nicetas lib. vlt. ὁ πρὸ τοῦ Σγουρὸς λέων Κόρινθον ἐδέσποζε ἢ Ναύπλιον. Georg. Logotheta in Chron. Cpano, Alexium Corinthi filiâ suam nuptui Sguro dedisse ait τῷ Σγύρῳ συνέζευξε. Vt Corinthi Dominus fuerit leges apud Choniatem.

AD EPISTOLAM XCVIII.

ABBATI DE FLORE. In Cusentina Diœcesi. M. S. Prouinciale. *Ioannis de Flore Ordinis Florent.* Marturanus, suffraganeus Cusentini. Squillacensis, Rhegini.

Græci Presbyteri vxoribus vtebantur, alij concubinis & focarijs.

DE PROPRIIS EIS AVFERENDIS VXORIBVS, DVM SINT GRÆCI. Sancta Seuerina est ea in parte Italiæ, quæ Magna Græcia dicta est, & fuit recensita inter Cpani Patriarchiæ suffraganeas, in Dispositione Leonis Philosophi numero 49. τοῦ ἁγίας Σεβηρίνης Καλαβρίας. Ideo eius Canonici Orientalis Ecclesiæ iure viuebant, quo vxores habere licebat Presbyteris. Can. 13. Concil. VI. in Trullo, quo Romanæ Ecclesiæ decretis illi patres derogare voluerunt, malè accipientes Canonis 25. Codic. Eccles. African. verba, quibus secundum propria decreta lata *Can. 3. 4. 16.* continentia & castitas sacratis præcipiuntur, quod habet interpres Græcus κατὰ τὰς ἰδίας ὥρας, secundum proprias vices, interpretati. Ideo rectè subiungit Innocentius *cum sint Graci.*

Guillelmus Cappar.

A GVILLELMO CAPPARONE. Gesta Innocētij post narratā Marcualdi mortē; hęc habēt.

Guillelmus autem Capparonus percurrens Panormum, Palatium ac Regem in sua potestate recepit, & ex tunc se Regis custodem, & Magistrum Capitaneum Siciliæ appellauit. Quidam verò de complicibus nefandæ memoriæ Marcualdi hoc indignè ferentes, se in partem alteram statuerunt. Cancellarius autem opportunum sibi tempus æstimans aduenisse, iuratoria cautione quod mandatis Apostolicis per omnia obediret absolutionis beneficium impetrauit. Ingressusque Siciliam, & adiungens se alteri parti aduersus Capparonem agebat. Misitque nuntios, & litteras Domino Papæ, vt legatum in Siciliam destinaret, qui misit Gualdum sancti Adriani Diaconum Cardinalem, per quē Vvillelmus Capparonus se fecit absolui, iurans in manibus eius Domino Papæ Balium, & quòd eidem Cardinali tanquam Vicebalio in omnibus obediret, &c.

Galterus Siciliæ Cancellarius.

DICTVS CANCELLARIVS A CLARÆ MEMORIÆ, &c. Galterus Palearia, qui ex Troiano Episcopo Panormitanam Sedem ambiens, vtráq; cecidit Innocentij nostri auctoritate: Vvillelmo Capparono maximè infensus fuit, vnde quandiu Rex Siciliæ Fridericus sub manu Capparoni fuit, ille Calabriam & Apuliam indebitis exactionibus vexauit. Quæ verò ad explicandam Monachorum de Flore in hac Epistola exceptionem pertinent, habes ex his quæ leguntur in ijsdem Innocentij Gestis.

Interim autem Constantia Imperatrix cognoscens, quòd perfidus Marcualdus machinabatur inuadere Regnum, diffidauit eundem, & mandauit per litteras suas eum tanquā hostē Regis & Regni ab omnibus euitari. Habebat etiam valde suspectū Gualterum Troianum Episcopum, Regni Siciliæ Cancellarium, ita quòd subtraxerant illi sigillum; nam & fratres ipsius reduxerant Marcualdum. Sed ad multam intercessionem Sum-

Digitized by Google

mi Pontificis, recepit illum in gratiam. Itaque cum eadem Imperatrix, poſt annum à morte Imperatoris, ageret in extremis, ſtatuit eum familiarem Regium, cum Panormitano, Montis regalis, & Capuano Archiepiſcopis.

Bo. ms. Ioachim. Hic eſt ille Ioachim Abbas Florenſis, cuius de Romanis Pontificibus, & totius orbis Prouincijs vaticinia circumferuntur. Cuiuſque de vnitate ſeu eſſentia Sanctiſſimæ Trinitatis opinio, ab Innocentio noſtro in Concilio Lateranenſi cap. 2. damnata eſt, quod refertur *cap. damnamus 2. extr. de ſumma Trinit. & fid. Cathol.* quo loco Florenſis Monaſterij inſtitutor dicitur ab Innocentio, & hic Primus Abbas. Verùm ſolùm eius doctrina non perſona reprobata, ideóque hac Epiſtola eius nomini bonæ memoriæ recordatio præfigitur. *Ioachim Abbas de Flore.*

Secvndvm legitimas sanctiones. Intellige *l. vlt. C. ad S. C. Maced.* ex Iuſtiniani conſtitutione vt ibidem dicitur, quæ habetur *l. donationes. C. de donationib. int. vir. & vxor.*

AD EPITOLAM C.

C Iudici Tvrritano. Eidem iudici Turritano reſcribit Innocentius. *Cap. ad noſtram 3. De for. compet. in III. Collect.* Turres deſtructæ *Saſſar* locum ceſſere, cuius Epiſcopus Turritanus quoque hodie vocatur. *Turritanus iudex.*

AD EPISTOLAM CII.

VV. Calaritanvs Ivdex. Eidem reſcribit Innocentius *cap. 22. ext. de Iureiur.* Vbi nomen Turritani Archiepiſcopi reſcribendum. Calaris, Sardiniæ inſulæ littorale oppidum eſt. Plinio, Calaritanum Promontorium: Vrbs vrbium eſt Floro. Arboream, nunc *Oriſtagni* in Sardinia dici vult Leander. *Calaritanus.*

Consistit linea parentelæ. Gregor. M. lib. xij. Epiſt. xxj. *Aut infra affinitatis lineam, id eſt, vſque ad ſeptimam generationem.* Iuo Epiſt. 5. *Regius in excellentia veſtra ſanguis, ex vtráq; linea deſcendens.* Et ſic paſſim omnes lineæ nomen latè vſurpant, pro cognatione. Gloſſ. Latinog. *Lineæ Συγγενικαὶ γένους.* Nam tota materia cognationis, ab ea pictura quę παλαιότατη ἐπὶ πάντων ἐλήλυθε gratia ob oculos poſita eſt, nomen deſumpſit; quæ per lineas & gradus deſcripta eſt. Inde nomen lineæ, & gradus, iam in cognatione reliqua nomina aboleuit. Eam picturam ſubijcit oculis ſtudioſorum Iuſtinianus *lib. iij. Inſtit. tit. 6.* nec putes ab eo inceptum; iam enim Pauli tempore in vſu fuit qui & verbo lineæ vſus eſt. Συγγράμματα (ait Paulus lib. iv. ſentent. vt refertur l. ix. D. de gradib.) *cognationum directo limite in duas lineas ſeparantur, quarum altera ſuperior, altera inferior.* At ſtemmata aliud nihil eſſe, quàm deſcriptionem ocularem, iam ante rectè docuit. D. Cuiacius. *Linea nomen cognationum cauſa primum.*

AD EPISTOLAM CIII.

Ierosolimitano Patriarchæ. Hic ex Vercellenſi Epiſcopo, in Patriarcham Hieroſolymitanum fuerat poſtulatus, circa annum 1203. recuſante electionem de ſe factam Goffredo tit. Sanctæ Praxedis Presbytero Cardinali, Sedis Apoſtolicæ in cauſa fidei ad partes tranſmarinas Legato. Quæ quia ad illuſtrandam hiſtoriam non parum conferunt, & partim vel ommiſſa à Bzouio, vel ſtrictim inducta. Ex M. S. enarro.

Goffredus ergo procedens Hieroſolymam, Patriarcham inuenit in vltimis laborantem; quo poſt aliquos dies ex hac luce migrante, idem Legatus fuit à Clero in Patriarcham electus, & à populo expetitus, cum Regis aſſenſu & ſuffraganeorum fauore, Miſſiq; ſunt Nuntij de cõmuni cõſilio ad Apoſtolicã Sedẽ, vt obtinerent eũ in Patriarcham ſibi concedi, & poſt conceſſionẽ ſibi palleũ deſtinari. Deliberauit itaq; Sũmus Põtifex; vt idẽ Legatus induceretur ſi poſſet; ſed nõ cogeretur, ſi nollet Patriarchatũ recipere; mittens palliũ alteri Cardinali, vt illud ei ſi conſentiret cõferret. Sed ille noluit aliquatenus conſentire; vnde oportuit de alterius electione tractari. Et conuenerunt omnes *Vercellenſis Epiſcopus in Hieroſolymit. poſtulatus.*

Digitized by Google

in Verecellensem Episcopum, virum vtique vita & scientia & fama præclarum, cui Papa scripsit hoc modo.

Epistola Innocentij.

Vt lapsum humani generis repararet vnigenitus Dei Filius Iesus-Christus, cùm in forma Dei esset exinaniuit vt testatur Apostolus, semetipsum formam serui suscipiens in similitudine hominum factus & habitu inuentus vt homo, & elegit sibi Ierosolymam passioni, factus obediens Deo Patri vsque ad mortem Crucis, & peccata nostra in corpore suo pertulit super lignum, reputatus cum iniquis, & cum latronibus crucifixus. Nisi ergo de ingratitudinis vitio seruus voluit inutiliter condemnari, nec iugum nec iugulum recusabit subire pro Domino, cùm Dominus tradidit se pro seruo morte turpissima condemnatus. Sanè vt omnem occasionem nobis Dominus tolleret, nec ad excusandas excusationes in peccato negligentiæ locum aliquem reseruaret, quicquid seruus pati potuisset pro Domino, pene passus est Dominus ante pro seruo. Quis ergo terrena omnia non relinquat, pro eo quem descendisse nouit à cælestibus ad terrena? Quis animam suam non ponat pro illo, qui pro eo spiritum emisit in Cruce? Siquidem vt retribuamus ei aliquid pro omnibus quæ retribuit ipse nobis, nec tribulatio, nec angustia, nec mors, nec gladius, nos debet aliquid retardare, quominus si necessitas exigat, & deposcat vtilitas, gustemus pro eo Calicem Passionis, sed enim quemadmodum ambulauit ambulare disponimus, vt vestigia eius sequi, nec opprobria exprobantium, nec hostis familiaris insidias, nec inimici seuientis potentiam debemus aliquid formidare, quoniam in vijs ambulemus ipsius, & pedes nostros in eius semitis dirigamus, passo compatientes ad tempus, vt in æternum regnanti fæliciter conregnemus. Nouimus etenim & certum tenemus, tam ex Prophetica quàm Euangelica lectione, quòd improperium expectauit cor eius, cùm lingua ei maledicentium exprobaret, quòd filius fabri esset, potator vini, & publicanorum amicus. Nouimus, quòd qui edebat panes eius erexit calcaneum contra ipsum. Nouimus qualiter sputo conspersus, cæsus colaphis, spinis coronatus, Pilati tyrannidem pertulit patienter, crucifixus ad vltimum & lancea perforatus. Numquid ergo tuo te factori negabis vt recuses onus Ecclesiæ Ierosolymitanæ subire quam suo sanguine consecrauit? Si te sibi dignatus est quodammodo eligere successorem, numquid non adibis hereditatem ipsius, nec suscitabis semen fratri defuncto? Qui per te posuit forsitan in terram peregrinationis & prædicationis suæ semen Euangelicum propagare. Absit vt dolores, & labores, & timores euites, paupertates, anxietates, & necessitates effugias: ne subeas onus id ad quod es diuina dispositione vocatus. Absit vt pro eo labores euites, qui pro te per Prophetam se asserit laborasse, dicens in Psalmo laborani sustinens, & de quo Euangelista testatur quod hora quasi sexta sedebat super puteum ex itinere fatigatus. Absit vt pro eo dolores euites, quem pro te non dubitas doluisse iuxta quod ipse asserit in Propheta. O vos omnes qui transitis per viam, aspicite & videte, si est dolor similis sicut dolor mens, & qui de seipso in Euangelio protestatur. Tristis est anima mea vsque ad mortem. Absit, vt ab illo timores euites, qui de se legitur in Psalmo dixisse. Timor & tremor venerunt super me, & de quo in Euangelio legitur, quòd cæpit pauere & timere. Absit vt pro eo fugias paupertatem, qui pro te pauper est factus, iuxta quod asserit in Propheta pauper & dolens sum ego, & in Euãgelio, vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, &c. Absit, vt pro eo anxietates refugias in cuius persona loquens Propheta sic ait. Anxiatus est in me spiritus meus & in me turbatum est cor meum. Et qui asserit de seipso,

d by Google

baptiſma habeo baptizari & coarctor donec perficiatur. Abſit, vt pro eo neceſſitates effugias, qui pro te vt alia taceamus, ſe in famis & ſitis neceſſitate indaxit, iuxta quod legitur in Propheta: dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto: & ſicut idem Euangelia teſtantur, quòd cùm ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus poſtea eſurijt: & cui cùm clamaſſet in cruce, ſitio, acetum ſiue vinum myrrhatum & felle miſtum crucifigentium dextera propinauit. Si fortè te moueat quòd ad illius Eccleſiæ præſulatum vocaris, cuius ad præſens non poteris poſſeſſionem adire, vt pote quæ ferè tota nunc ab hoſtibus detinetur ad tempus. Reducas oculos tuæ mentis, quomodo Iacobus frater Domini ſuſcepit Ieroſolymam gubernandam, non quidem fauentem ſibi, ſed potius repugnantem; vt pote in qua illi tenebant eo tempore potentatum, qui & Dominum crucifixerunt extra vrbem, & contra templum poſtmodum ipſum Jacobum occiderunt. Et licèt Joannes & .....ſecundum carnem fuerint fratres Domini: Iacobus tamen ſpiritaliter dicitur frater eius, vt pote qui relictam fratris defuncti duxit vxorem, vt ſemen ei iuxta legem Moſaycam ſuſcitaret. Qui & non incongruè dicitur ſupplantator, cùm quodammodo Apoſtolos ſupplantaſſet; vt pote qui quamuis primus inter alios non fuiſſet, ceteris tamen quaſi primogenituram præripuerit, dum primogenitam ſuſcepit Eccleſiam gubernandam; de qua videlicet Propheta teſtatur, quòd de Sion exiuit lex, & verbum Domini de Jeruſalem. Hæc eſt ciuitas Regis magni de qua multa dicta ſunt glorioſa, & illud quaſi præcipuum quod ſubiungitur. Mater Syon dicet homo, & homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus. Præterea licèt pars ipſius Eccleſiæ, quod dolentes referimus, in excidio terræ ſanctæ capta fuerit, & ab hoſtibus trucidata: pars tamen quæ manus hoſtiles euaſit, imo & ipſa Eccleſia quæ per nouam eſt ſobolem renouata, in Paſtorem te Chriſti expoſcit & expectat. Non ergo die loco cauſeris, cùm perſonas habeas quas gubernes, quod nomen Eccleſiæ ad perſonas refertur amplius quàm ad locum. Licèt ad hoc ſpecialiter poſtuleris vt de loco ſollicitus, ad recuperationem ipſius, ad reintegrationem terræ Natiuitatis Dominicæ totis viribus labores. Accedentes enim ad præſentiam noſtram Dil. fil. Prior & Canonici ſepulchri Dominici, tam viua voce, quàm per litteras quas tulerunt, nobis humiliter intimarunt. Quòd cùm Dil. fil. S. tit. Sanctæ Praxedis Presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis legatus, non potuiſſet induci, vt electioni factæ de ipſo ad Jeroſolymitanam Eccleſiam conſentiret, conuenientes in vnum te in Patriarcham vnanimiter poſtularunt. quorum poſtulationi & chariſſimus in Chriſto filius noſter A. Illuſtris Rex Ieroſolymitanus aſſenſum præſtitit, & Archiepiſcopi conſenſerunt per ſuas nobis litteras ſupplicantes, vt te non ſolùm inducere, ſed etiam cogere dignaremur, vt poſtulationi eorum humiliter conſentires. Idem quoque S. Sanctæ Praxedis & Dil. fil. P. tit. S. Marcelli, Presbyteri Cardinales Apoſtolicæ ſedis legati, per ſuas nobis litteras intimarunt, quòd cùm ſuffraganei Eccleſiæ Ieroſolymitanæ in electione vocem aſſeruerint ſe habere: Prior autem & Canonici ſepulchri Dominici hoc negarent, factum eſt tandem vt nominatis duabus perſonis vices & voces ſuas in eas deuotè conferrent, vt ex illis quam magis idoneam crederent eis eligerent Patriarcham. Similiter & Prælati Prouinciæ in eos ſi quid iuris in electione habebant

Digitized by Google

concorditer contulerunt. Ipsi ergo deliberatione præhabita in duabus prænominatis personis, te potiùs eligentes nominarunt eidem Ecclesiæ in Pastorem. Licèt autem valde nobis necessarius sis in partibus Lombardiæ, vt pote cui securè in arduis negotijs committimus vices nostras. Propter vrgentem tamen necessitatem non solùm Ecclesiæ Ierosolymitanæ, sed totius Orientalis Prouinciæ, quandam nobis quasi violentiam inferentes. Monemus fraternitatem tuam & exhortamur; & in remissionem iniunginus peccatorum, obsecrantes per aspersionem sanguinis Iesu Christi, quatenus dictæ vocationi consentiens, prædictorum omniam desiderijs condescendens, electionem recipias de te factam; ne si aliter egeris, voluntati diuinæ resistere videaris, quæ tamen & à nolentibus semper impletur. Prudenter attendens, ne si persona minus idonea, vel forsan indigna eidem præficeretur Ecclesiæ iuxta desiderium aliquorum, tibi propter conditionem tuam posses non immeritò imputare. Nec laborem istum refugias, tanquam perficere nequeas quod exoptas, quia Deus non tam profectum remunerat, quàm laborem; propter quod dicit Apostolus vnusquisque propriam mercedem recipiat secundum suum laborem, & alia scripta testantur, Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum; vnde cautè dixit Apostolus, plus omnibus laborani, nec dixit, omnibus plus profeci. Quamquam ex laboribus tuis profectus speremus non modicos prouenturos. Taliter agito, pro Domino & propter Dominum super hoc mandatum Apostolicum exequaris; quòd manum districtioris seueritatis nos non oporteat exhibere. Nam etsi secundùm statuta Canonica nullus inuitus crescere compellatur; tamen iuxta legitimas sanctiones aliqui ad publita munera trahuntur inuiti. Interest autem tam Apostolicæ Sedis, quàm Ecclesiæ generalis, immò & generaliter omnium, & singulariter singulorum fidelium Crucifixi; vt eidem Ecclesiæ persona præficiatur idonea in Pastorem. Nec tu tam ad honorem assumeris, quàm ad onus, cùm Ecclesia illa hodie plus habeat onera, quàm honores. Ne turberis in aliquo, vel canseris; quòd prædictus Cardinalis sanctæ Praxedis factam de se postulationem à Canonicis sancti Sepulchri non admisit. Quia sicut Sarra Thobiæ, sic & ipsa fuit alij diuino iudicio reseruata, vel fortassis hoc eum ad hanc oneris recusationem induxit; ne in partibus illis præsens existens, videretur promotionem propriam procurasse, ac eo præsertim notam ambitionis incurreret; quia tum ad remotionem cuiusdam peruersæ personæ quæ ad eandem Ecclesiam fuerat improbè nominata, oportunè ac importunè, sicut ad eius pertinebat officium, institisset, amota illa factam de se postulationem, postmodum acceptaret.

Ipse verò Vercellensis Episcopus humiliter acquiescens, ad Apostolicam Sedem accessit; & in Patriarcham promotus, non solum pallei ornamentum accepit, verùm & officium legationis promeruit, per quadriennium in sua Prouincia exercendum; Ianuámque profectus, inde in Syriam nauigauit.

Patet tamen ex inscriptione huius Epistolæ datæ anno 1212. porogatam fuisse Ierosolymitano Legati potestatem.

Hugo Cypri Rex. HVGO. CYPRI. Hugo, qui à Guidone Primo Cypri Rege, tertius numeratur, filius Amalrici Regis, Guidonis frater, ex Balduini Ramæ Comitis filia.

AD EPISTOLAM CIV.

ESOROREM. Amalricus Cypri Rex ex Balduini filia tres suscepit filias, quarum prima Odoni de Dampetra, hîc, *de Dempera*, vocatur, *de Dampierre*, desponsa, Robino vel Rupino Principi Antiochiæ, Leonis Regis Armeniæ nepoti (de quo supra) nuptui tradita est.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CV.

HEREMITICAM VITAM PROFESSIS. Hi Cartuſienſes veri Heremitæ à primordio ſunt, ideo & in Epiſtola. *Verdo Heremiticus qui ſecundùm Deum & inſtitutionem Cartuſienſem.* Nam veram ἄσκησιν & ἡσυχίαν vel ſi velis ἡσυχίας amantes, tot temporum mutationibus inconcuſſam, & illibatam ad poſteros tranſmiſerunt: quibus cùm alij Monachi vltro cedant, nihil moror, quin primos omnium dicam. Petrus Venerab. ipſe Cluniac. Abbas lib. 6. Epiſt. 12. Eugenio PP. reſcribens. *Intellexi, nec falli putaui, cunctorum latinorum inſtitutis eorum* (Carthuſienſium) *propoſitum præferendum.* Porro Heremitæ iam olim vocati ſunt, vt & vocat Innocentius hac Epiſtola. Petrus Venerab. ead. Epiſt. Heremitas vocat, & Epiſt. 24. ſcribit, *Chariſſimis & magnificè honorandis ſeruis Dei, apud Maiorenum in heremum Chriſto ſeruientibus.* Et Epitaphium S. Brunonis eorum fundatoris. *Cartuſienſes Heremitæ.*

Primus in hac Chriſti fundator ouilis Eremo.

TERMINOS AVTEM. Proprios terminos Carthuſienſes ab initio habuerunt, quos ſpatiandi & deambulandi cauſa ſibi conſtituerunt. Petrus Venerab. *Lib. II. de Miracul. cap. xxvij.* de eorum inſtituto verba faciens. *Cupiditatem inſuper quæ radix malorum omnium dicitur, vel auaritiam quæ idolorum ſeruitus vocatur, ne nimis venenoſa virgulta quolibet tempore procedere poſſent, ita radicitus euulſerunt; vt certos terminos iuxta locorum ſuorum fertilitatem aut ſterilitatem in circuitu cellarum ſuarum, maiores minoréſue præfigerent; extra quos etiam ſi totus eis offerretur mundus; nec ſaltem quantùm pes humanus occupat, terræ ſpatium acciperent.* At de his non eſt accipiendus Innocẽtius, ſed de ipſo territorio Heremitorij vel Monaſterij Cartuſienſis, intra quod nulla ſecularis vis aut poteſtas quid agere præſumat: Quódque ſacer bannus dicitur Vrban. II. in Diplomate libertatis Cluniacenſ. ann. 1095. *Placet etiam nobis vobíſque placeat ſuademus* (*nam hoc ipſum & bonum videtur & iuſtum*) *huic loco qui vobis & cæteris Chriſtianis in veneratione & cura bona habendus eſt, quoſdam certos limites immunitatis ac ſecuritatis circum circa vndique aſſignare, ipſóſque limites ſacri Banni. Infra quos terminos; nullus homo cuiuſcumque conditionis ac poteſtatis vnquam inuaſionem aliquam grandem vel paruam, aut incendium, aut prædam, aut rapinam facere, aut hominem rapere, vel per iram ferire; aut quod multò grauius eſt homicidium perpetrare, vel truncationem membrorum hominis ſacra auctoritate arcente vllatenus audeat, nec audendo per tentet. Itaque termini ſacri banni ſunt hi, verſus Berziacum, &c.* & in fundatione Monaſterij Verzeliaci relata à Doctiſſimo *Ducheſne* ad Biblioth. Cluniac. *Habent vlteriùs Abbas & conuentus territorium diuiſum, & ab alijs ſeparatum per cruces ſeu inſignia & confinia certis limitibus limitatum & diuiſum, poteſtas Vezeliaci vulgariter dictum, in quo ſituantur, &c.* Ità hac noſtra Epiſtola. *Ne quis infra prædictos terminos domus veſtræ, hominem capere, furtum ſeu rapinam committere, aut ignem apponere, vel homicidium perpetrare audeat, &c.* Et de his terminis accipiendus idem Petrus Venerabilis loco ſupra citato. *Ea etiam de cauſa animalibus vel pecoribus ſuis certum, quem tranſgredi fas non eſſet, terminum inſtituerunt, bobus ſcilicet aſinis, ouibus capris vel hircis, &c.* *Termini priuij Cartuſienſibus.* *Termini Sacri banni.*

VEL CONVENTVS IRE FORENSES. Sæpe his in libris Forenſe ſumitur, pro eo quod eſt foris & extra vrbem ruri vel in ſuburbio, ita rurales & vicani Presbyteri, Forenſes dicuntur; *Capitular. lib. 5. tit. 222.* & paſſim, & Parrochiæ Forenſes, *apud Joann. Diacon. lib. 3. Vitæ B. Gregorij PP.* Forenſis etiam dicitur qui in foro verſatur, & vt forum multas patitur ſignificationes, ita & Forenſis. Nam modò pro rerum vænalium foro, modo pro litium iudicio. Gloſſ. Vett. *Forum ἀγορασίειον ἀγορά*, ita & Forenſis. Eædem Gloſſ. *Forenſe ἀγόραιον* & Græcol. *ἀγοραῖος*; *Nundinator Forenſis.* Apud Symmach. *In Forenſibus quatere arma eloquentiæ.* Et Vitruuio, *Forenſes & diſerti.* Ita hic Forenſes conuentus iudiciarios intellige; infra ait, *publicos conuentus.* Rectè, *conuentus*, id enim nomen fori & iudicij proprium videtur. Gloſſ. *conuentus συνοδικὸν ἀγορά.* Vitruuius lib. 6. cap. 8. *Forenſibus autem & diſertis elegantiora & ſpatioſiora ad conuentus excipiendos.* Igitur Forenſes conuentus explica iudicia; ita de iure ciuili accipiendus Vvipertus lib. 1. cap. 4. Vitæ Leonis PP. IX. *Nempe vt primum comperit rudibus decurſo artium trivio; non ſolùm claruerunt proſa & metro, verùm & forenſes controuerſias acuto & vivaci oculo mentis deprehenſas expe-* *Forum & forenſe.*

diebant, ſeu remouebant ſedulò. Fruſtra is eſt qui ibi Canonici iuris controuerſias explicat, nam propriè ciuiles declarantur : licèt Eccleſiaſticum forum hac in Epiſtola accipi debeat, quod à ſeculari iudicio diſcernit. Ab vtroque tamen Cartuſienſes longè eſſe decernit Innocentius, vt ipſimet Heremitæ loquuntur, apud Petrum Venerabil. lib. VI. Epiſt. XII. *Quid inquiunt ad nos iſta? Chartuſienſis Ordinis inſtitutio eſt; mala, ſi qua nouerint, his ad quos ſpectat, nota facere; non autem litigare. Eorum eſt, ſimpliciter quod ſentiunt dicere: non autem palatia ad cauſandum intrare. Non eſt Heremi noſtræ, iudicijs aſtare: non eſt eorum, qui mortui mundo videntur, in publicis negotijs actores vel defenſores exiſtere. Nihil ſimplicitati noſtræ, cum aſtutia ſeculari: nec decet, vt qui in ſeculo Heremum elegimus, nunc de Heremo ad ſeculum redeamus: decèt, vt ſponte cunctis nolentibus & reclamantibus, iudicum nos tribunalibus ingeramus?* hæc notata quoque exiſtima ad *Epiſt. ſeq.* 107. quam huic adnecte.

Cartuſienſes à litium ſtrepitu alieni.

AD EPISTOLAM CVI.

HÆc Epiſtola relata eſt à Tancredo *cap.* 4. *De homicid. caſ. ſeu vol.* In IV. Collectione. Et à Raymundo. *Cap. Sicut* 20. *Ext. eo. t.* Quæ cum hac Epiſtola confer, vt & à Doctoribus notata.

AD EPISTOLAM CVIII.

Rauennice. RAVENNICA. Iam ſupra libro 1. Epiſtola 135. Refertur Rauennicam fratribus Militiæ Templi à Bonifacio Marchione Montisferrati conceſſam fuiſſe; eáque fratres deiectos fuiſſe ab Henrico Conſtantinopolitano Imperatore.

AD EPISTOLAM. CIX.

DE Cruſticæ cenſu iam ſuperiùs diximus ad librum primum; quæ confer cum hac Epiſtola, ex qua maximè patet annuum cenſum eſſe, & ratione feudi deberi cuius Domino ſoluatur.

AD EPISTOLAM CX.

Geracomita. DE IHERACOMITA. Libro primo Epiſtola 153. *Geracomita* ſcribitur. Qua Epiſtola controuerſia de Geracomita Fratres Militiæ inter & Patracenſem Archiepiſcopum orta, committitur Epiſcopis Daualienſi & Sardicenſi; qui definitiua ſententia Geracomitam Fratribus Militiæ Templi adiudicarunt, Patracenſi Archiepiſcopo in expenſis condemnato. Hanc ſententiam confirmat vt iuſta eſt Innocentius hac Epiſtola, & executionem eius delegat. Vbi nota vel hanc, vel dictam 153. Epiſtolam mendo laborare. Nam ibi inſcriptio eſt. *Sardicenſi, Et Daualienſi Epiſcopis, & electo Zarotienſi.* At hac noſtra Epiſtola & dictis Epiſcopis, & *Nazarocenſi electo* cauſa commiſſa dicitur.

AD EPISTOLAM CXIII.

ABBATI S. STEPHANI. MS. Prouinciale. *Stephani & Bartholomæi Ordinis ſancti Benedicti.*

AD EPISTOLAM CXIV.

TESTAMENTVM QVOD FECERAT. Quod confirmatur ſupra hoc eodem libro *Epiſt.* 57. quam huic & ſequentibus Epiſtolis apta.

AD EPISTOLAM CXVIII.

ALCOBATIÆ. MS. Prouinciale ſub Epiſcopo Vlixbonenſi. *Alcobatiæ Ciſtercienſis ordinis.* Abbati & fratribus Alcobatiæ reſcribit noſter Innocentius. *cap. cauſam* 8. *De reſcript.* in III. Collect.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM. CXX.

VOCATIS QVI FVERINT EVOCANDI. Et partibus ipſis ſcilicet vt ſupra in cauſa iudicis Calaritani ; & maioribus natu vrbis, qui poſſint cognationis recordari. Ita Gregor. vij. lib. 1. Regiſt. Epiſt. 5. *Tua fraternitas conſanguinitatis lineam, à maioribus natu eiuſdem loci diligenter inquirat, quam ſi inter defunctum virum, eandemque mulierem inuenerit; ad aliorum exemplum, ſtudeat Canonica auctoritate omnia dotalia inſtrumenta caſſare, &c.* Eadem ratione hac Epiſtola ait Innocentius. *Si huiuſmodi copula permittatur, quam plures exemplo ipſius ad contractus illicitos aſpirabunt.* Rectè ait, *illicitos contractus*, quia coniugij & matrimonij nomen non merentur. Inde Anaſtaſius Imp. *L. vlt. C. de inceſt. nupt.* Ea reſcripta viribus carere decernit, *quæ quibuſdã perſonis permiſerunt ſceleſto concubernio nomen matrimonij imponere.* Et Concil. Matiſc. II. cap. 18. *Inceſtam copulationem, in qua nec coniugem nec nuptias rectè appellari leges ſanxerunt, Catholica omnino deteſtatur atque abominatur Eccleſia. Et grauioribus pœnis eos afficere præmittit, qui natiuitatis ſuæ gradus libidinoſo ardore contemnentes in luto, quod nefas eſt, vt ſues teterrimi conuoluuntur.* Ideo coniunctiones, contubernia, rectiùs appellantur. Et admiſſionem Concil. Troſleianum cap. 8. *Nullus ſui proximam generis, aut etiam de cuius admiſſione inceſtinam (lege inceſtiuam) notam poſſit ſubire infamiæ, illicito connubio, aut vi aut conſenſu accipiat coniugem: quia nec verum poterit eſſe coniugium.* Niſi velis legere admiſtionem, nam verbum, *miſcere*, his contubernijs proprium eſt. Minucius in Octauio. *Ius eſt apud Perſas miſceri cum matribus: Ægyptijs & Athenis, cum ſororibus legitima connubia.* Tertullian. in Apologetic. cap. 9. *Perſas cum ſuis matribus miſceri Cteſias refert.* Et infra. *Iam nunc recogitate, quantum liceat erroribus ad inceſta miſcenda.* Quæ inceſta cum omni iure prohibeantur, rectè coniunctiones licèt irrationales dicuntur. Ita Gloſſ. *Μίξις ἀλόγων ζώων. Concubitus.* Quibus ferinis coitibus admiſſionis nomen etiam conuenit, quo vſus eſt Cenſorinus, & *admiſſuram* eam dixit Apuleius lib. 7. *Mares enim ob admiſſuram veterem paſti ſatianter ac diu ſaginati terribiles alioquin, &c.* MS. Bibl. Fuxenſ. habet. *Mares ob admiſſuras venerem paſti ſatianter, &c.* Lege *ob admiſſuras venereas.* Onomaſt. Græcolat. *Admiſſarius Equus ἀναβάτης. Admiſſura Ὀχεία.* Ad rem. Igitur mandat hac Epiſtola Innocentius Lundenſi Archiepiſcopo vt de rei veritate inquirat; an cognatio inter hunc ciuem Lundenſem, & vxorem intercefferit: & an ſciens vel ignorans, eam duxerit. Nam hæc inquiſitio ad Diœceſanum Epiſcopum ſpectat. Concil. Aurel. III. cap. X. *In Epiſcopi autem diſcuſſione conſiſtat, de his qui in ciuitate ſua, ac territorio conſiſtunt; vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, an per contumaciam quæ ſunt interdicta præſumpſerint, vt illis parcatur.*

Ad conſanguinitatis gradum iudicandam adhocandi maiores natu loci & ipſa partes.

Inceſtus matrimonij nomen non habet, ſed mixtionis & contubernij, quemadmodum inter ſeruos qui iure connubij non habent.

AD EPISTOLAM CXXI.

MENSÆ IPSORVM ARCHIDIACONI. P. Eximinius qui menſæ monachorum Pampelonenſis Eccleſiæ erat Archidiaconus. Cur menſæ? Idem valet, quod apud Canonicos ſeculares chori, quem hi communem habent, præterea nihil. At Monachi, vel Canonici regulares, & commenſales ſunt; ideo & menſæ Archidiaconus dicitur. Cùm & antiquitus Diaconi circa menſas fuerint occupati, vt ex eorum inſtitutione apparet. Actuum 6. 2. οὐκ ἀρεστόν, aiunt Apoſtoli, ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις διακόνησον δὲ ἀδελφοὶ ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης: Et electi ſunt ſeptem Diaconi. Quod licèt de ſacra menſa viros doctiſſimos accepiſſe videam. Origenes tamen, Hieronymus, Auguſtinus, & alij circa puras materiales menſas eos adhibuerunt, quod non eſt huius loci indagare. Hoc vnum habeo eum Apoſtolorum locum, ex mente Beati Chryſoſtomi, de menſis communibus Concilium in Trullo explicuiſſe cap. 16. ὑφ' ᾧ τοῖς κυριακοῖς διακονουμένων ἀνδρῶν ἢ ἀλλὰ φησὶ τῶν ἐν τῇ χρείᾳ τῶν τραπέζων ὑπηρεσίας. Et infrà. τὰς δὲ οἰκονομιὰν τῶν κοινῶν χρείας τότε συντεθειμένον ἰσχυριζόντας τούτους ὑπάρχειν. Vel ob id potiùs menſæ dicitur Archidiaconus, quòd Canonicorum reditus adminiſtrabat; & ideo hac eadem Epiſtola conqueruntur Canonici, *quòd conuentus nihil de ſua menſa receperit, à tempore quò dictus Archidiaconatus fuit collatus eidem.* Archidiaconi inter munera

Diaconi menſis materialibus præpoſiti.

Archidiaconorum munus olim ærarii curare & reditus Ecclesiæ administrare, quod Chorepiscopis tribuit Concil. Neocæsar.

hoc etiam recenset Isidorus Epistol. ad Laudefred. Episcop. *Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & Episcopo ipse defert, & Clericis partes proprias ipse distribuit*, &c. Paulin. lib. lib. 4. de Miracul. S. Martini.

Protinus adstanti Diacono, quem more priorum.
Antistes sacræ custodem legerat arcæ.

Prudent. de B. Laurentio.

Cœlestis arcanum domus
Fidis gubernans claubus
Votáque dispensans opes.

Vide quæ alij collegerunt, & hoc nota. Inter monachos prior claustralis eorum omnium curam habuit; inter Canonicos Archidiaconus; & vt ille in claustro præpositus est, & quasi alter Abbas; ita iste vices Episcopi sustinet, & ea ratione omnibus prior est.

Eleemosynaria & infirmaria monachorum officia.

ELEEMOSYNÆ ET INFIRMARIÆ. Offitia sunt claustralia monachorum. Petrus Cluniacensis lib. 1. Epist. Apologetica ad Clarevallens. *Sic & Abbatem, cellararium, & infirmarium, & Eleemosynarium, & custodem hospitum, & pro cæteris officiorum ministris, solùm esse oporteret.* In statutis Cluniac. *Eleemosyna igitur fratribus ad sustentationem Deum custodiendo tradatur, qui omnes reditus & prouentus in vsus pauperum & peregrinorum fideliter conuertat, qui vna ad plus sit equitatura contentus paucis seruientibus.* Statuta Petri Venerab. cap. 24. *Vt infirmis ipsis, vel quibuslibet in infirmaria comedentibus, nullus, vt fieri solebat, famulorum laicorum seruiat, sed monachi tantummodo.* Domum infirmorum vocat. Idem lib. 1. de Miracul. cap. XIX. *Qui appropinquante hora vocationis suæ infirmitate correptus, in domum infirmorum secundùm morem delatus est.* Infirmatorium, & fratrem præpositum, infirmarium vocat, Cæsarius lib. 9. cap. 2. *Quod intelligens infirmarius noster posito eo in infirmatorio, ait*, &c.

Coadiutores etiam non Episcopi ad vtis temporalis Ecclesiæ curandas.

QVOSDAM, COADIVTORES DVXIMVS. Prisca tempora coadiutores Episcopos non agnouerunt, quippe plebes duos Episcopos pati non potuissent, & ideo ad vitanda schismata tales coadiutores, vel etiam successores designatos arcebant, vt patet ex Cypriano. Adsciuit quidem sibi Gregorius senior filium suo Episcopatu extorrem; non tamen eum habuit successorem. Causæ hos coadiutores assumendi præcipuæ fuerunt, infirmitas corporis mentis & similia, quæ propter, Episcopum iam ordinatum eijcere, eique alterum substituere æquum visum non est, vt habet Gregor. PP. *Lib. III. Epist. XIII.* Igitur dati sunt coadiutores & Vicarij qui regimen Ecclesiasticæ disciplinæ teneant, temporalia administrent; quæ vero spiritualia sunt, rogatus vicinus Episcopus exequatur. Concil. Arausican. cap. XIX. *Si quis Episcopus per infirmitatem debilitatemue aliquam aut hebetudinem sensus inciderit, aut officium oris amiserit: ea quæ nonnisi per Episcopos geruntur, non sub præsentia sua Presbyteros agere permittat, sed Episcopum euocet, cui hoc quod in Ecclesia agendum fuerit imponat*: Ita dilapidatori Episcopo Cephaladunensi coadiutorem dedit Honorius III. sine cuius consilio nihil eorum faceret quæ ad administrationem pertinent temporalem. *Cap. Venerabili 27. ext. de off. et. potest. ind. deleg.* Eiusmodi erant hi coadiutores qui minus prouido Pampilonensi, ab Innocentio dati fuerant, quorum sine consensu ab Episcopo alienata, ad Ecclesiæ dominium reuocari iubet. Illi namque quasi prodigi curatores erant.

AD EPISTOLAM CXXII.

A BEATI S. VICTORIS. Ioanni cuius meminit Innocentius *in cap. significauerunt ex. De testib.* In III. Collect. obijt anno 1229. S. Victoris Cœnobium Ordinis Augustini, fundatum anno 1113. à Ludouico VI. Rege Francorum.

Custodes sunt aduocati & patroni, qui vel nati vel dati sunt.

PRO IPSIVS CVSTODIA. Custodiam alij aduocatiam vocauerunt. Aduocati, qui *Ἀνοῖκες*, sunt Patroni & Protectores Ecclesiarum, sæpe ratione fundationis. Licèt enim aduocati à Regibus postulati legantur passim in Capitularibus, & alijs scriptis quæ viri docti collegerunt; aduocatiæ tamen obtinendæ primus, præcipuus, & Canonicus modus fuit ipsa fundatio vel dotatio, vt sæpe in iure Canonico occurit, vbi patroni dicuntur & aduocati. Vterque defensioni & tutelæ Ecclesiæ constitutus est; alter tamen ex vi fundationis, alter præcepti Regij. Hi Regij aduocati iam olim ab Ecclesia Afri-

Digitized by Google

cana postulasti Can.98. Cod. Can. Eccles.African. *Vt ab Imperatoribus postuletur aduocatorum defensio.* Et in corpore Canonis *defensores, scholasticos,* vocant patres Africani, & interpres Græcus ἐκδίκους χολαστικοὺς dixit, quo modo in Concil. Sardic.cap.x. χολαστικὸς δοῦ τῆς ἐκκλησίας. Hi omnes defensores & tuitores Ecclesiæ, quod posteriores à fundatione promerebant. Inde Comes Niuernensis custodiam habebat Virzeliacensis Monasterij, eo quod ipsius fundator, vel certè eius decessores quorum iuri successerat. Fundatio cœnobij Vezeliacensis. *Vezelay.* Sic habet apud *Quercetanum* in Notis ad Biblioth. Cluniac. *Circa annum Domini 821. Girardus de Rousillon Comes Niuernensis & Bertha eius vxor diuini nominis succensi amore, de bonis suis à summo largitore collatis, Monasterium in loco qui dicitur, Vezeliacus, in honorem Domini nostri Iesu Christi, BB. Apostolorum Petri & Pauli & B. Mariæ Magdelenæ construxit, &c.* In hoc differunt Aduocati dati, &, vt ita loquar, Aduocari nati; quòd eorum Aduocatia personalis, hæc perpetua & successiua. Illi suas operas præstare debebant ad ministerium rerum Ecclesiasticarum, defensiones suscipere, lites agere; nam præcipuè ad hoc eligebantur, vt *essent defensores seu protectores ad respondendum in colloquijs iudicialibus.* Vt ait Can. African. ἵνα εἰς τὰ σύγκρισις τῶν δικαστηρίων εἰσίωσι. Quæ munera personam non egrediebantur. Et ideo quoties necessitas exposceret à principe petebantur. Capitul.lib.vij.cap.308. *Pro Ecclesiarum causis ac necessitatibus earum, atque seruorum Dei, exècutores vel Aduocati seu defensores, quotiens necessitas ingruerit, à principe postulentur; & ab eo fideliter atque libenter iuxta Canonicas sanctiones fidelissimi dentur.* At factum est, vt qui à principe Ecclesiarum Aduocatiam accepissent, ad hæredes & successores transmitterẽt. Ideo in constitutione Erlafridi Comitis de Aduocatia Cœnobij Hirsaugiensis id nominatim excipi debuit; ne patri demortuo filius in Aduocatia succederet. *Apud Trithem. in Chronic. Hirsaug.* Aliquando etiam ipsi Patroni & fundatores, suæ potestatis fiduciam non habentes, à Regibus, vel ab Imperatoribus aduocatos postularunt, qui & perpetui constituti sunt. De his habes locupletem Chartam Othonis Imperatoris I. qua Lamberto Comiti Touanensi, Gemblacensis Monasterij à Vviberto fundati ipso petente Aduocatiam contulit. *Apud Miræum cap.xxxij. Cod.donat. Piar.* Et aliquando licèt sibi ipsis fundatores aduocatiam reseruarent, nihilominus & protectionem à Regibus & Principibus postulabant. Hi enim omnium Ecclesiarum quæ in Regno sunt, ἔκδικοι & defensores sunt constituti. Vnde rectè dictum Othonis diploma, ait Principem esse, *Maiorem Aduocatum*, & tres gradus Aduocatorum constituit. Regem, qui maior est: Aduocatum à Rege constitutum: & Subaduocatum, ab Aduocato datum, vltra quem progredi ius non est. Huic verò diuisioni quartum gradum adijce; Aduocatum ex fundatione, qui datus non est, sed natus, vt & Rex; quamuis & hic sæpè datus, vel potius rogatus Aduocatus & postulatus sit, vt in Charta Gemblacẽsi. Eo modo hoc ipsum Monasterium Vezeliaci, licèt sub custodia & Aduocatia Comitis Niuernensis esset, & iuris B. Petri censeretur; tamen Ludouicus Pius in protectionem & saluagardiam accepit vt loquitur dicta fundatio *apud Quercetan.* quod de generali tuitione intelligere debes, nam alia propria est Regia tuitio quam in Regalibus Monasterijs habet, ijs scilicet quæ à Regibus fundata vel dotata sunt. Sed ea propriè iuris Regij non est, vt illa generalis quæ maiorem Aduocatum eum denominat, sed ex vi fundationis. Igitur custodiam Niuernensis accipe Aduocatiam, quam propter Monasterium defendere, custodire debebat. Ita custodis nomen accipi debere existimo in LL. Longobard. tit.x.cap.j. *Cum Pontificibus, Abbatibus, vel custodibus Ecclesiarum, seu Xenodochiorum præpositis.* Quamquam aliàs in his legibus custos pro ipso ædituo sumi debeat.

Enormiter agravaret. Ratione Aduocatiæ quid certum Aduocato pendebatur, vel etiam ipsi prædia dabantur quorum reditus solatij vices implerent; & beneficium dicebatur, quicquid concederetur. Dictum Diploma Gemblac. *In Abbatis vel in villis ad eam pertinentibus, aliquid accipere, aut per potentiam exigere debeant; præter ius, & beneficium sibi constitutum.* Otto Vrspergensis in Philippo Cæsare. *Nomine Aduocatiæ, Monachorum fundis annuum tributum indixit.* Ita hic Comes Niuernensis, quinquaginta libras pro qualibet procuratione à Monasterio Vezeliaci debita, accipiebat.

Qvæstam indixit. Quæsta, nobis, *queste*, vel à quæstu, vel à quærendo, quasi per vicos quæsita, nam à singulis vicatim exigebatur. Gloss. *Quæstus μερόδιον.* Hæc *Quæsta vel collecta.*

quæsta aliud nihil quàm indictio, & ideo ait, *terræ quæstam indixit*, dixit *terram*, non enim personis sed rebus indici solet *l.3.C.de Annon.* aliàs collecta dicitur, quã de hominibus suæ terræ hîc collegisse dicitur Niuernensis. Inde Collectarius *Nouell. Theodos. & Valentin. de pretio solid. & Symmach. lib. x. ep. 42.* Ea olim à Christianis fiebat, pauperum ni fallor & hospitum gratia, nam de his ante suum aduentũ mandat Paulus vt fiant; λογίας vocat textus Græcus. *Collectas*, Latinus. Gloss. *Collecta ἔρανος.* Eædem. *ἔρανος. hæc stipes sodalium.* His temporibus hæ collectæ factæ sunt pro crucesignatis vt patet *ex cap. tuarum. ext. de priuileg.*

AD EPISTOLAM CXXIV.

GEBENNENSI EPISCOPO, &c. Geneuensis, vel Gebennensis Episcopus Bernardus in indice Roberti anno 1212. in cuius Diœcesi est cœnobium Sanctæ Mariæ de Abundantia Ordinis Sancti Augustini, sub Vespaziano Aiazza Abbate, studio & opera *μακαριτοῦ Francisci de Sales* Episcopi Gebennensis Fulienſium congregationi cessit. Eiusdem Diœcesis est Prioratus de Contamina Ordinis & iuris Cluniacensis.

Bisuntium Archiepisc. accusatur coram PP.

BISVNTINVS ARCHIEPISCOPVS. Amedeus scilicet; cuius nomen cùm ad Cœlestinum III. de Periurio Simonia & Incestu esset delatum, à G. Decano. Gerardo Cantore Sancti Stephani, Ioanne Salinensi; T. de Graiaco. Ioanne de Varesco. O. Fauerniacensi Archidiaconis, & Norandino Subdiacono. In Curia Romana ad diem dictum se stetit, sed defuncto Cœlestino nullo accusatore se inscribente, Innocentius III. eius famæ inquisitionem Cabilonensi Episcopo & Abbati de Firmitate commisit, vt patet ex *cap. licèt 14. ext. de accusat.* Quod malè asseritur pars *cap. vlt. de purgat. Canon.* Dum pendet hæc inquisitio, Humbertus, Stephanus, & Petrus Bisuntinæ Diœcesis Amedeum iterùm Innocentio detulerunt, qui causam Bernardo Gebennensi hac Epistola delegat. Illi iam antea Bisuntinorum Canonicorum correctio demandata fuerat, non enim hac in Epistola de his verbum, in qua hoc eodem anno processit ex hoc diplomate quod affert Chifletus in Vesont. *B. diuina permissione Gebennensis Episcopus salutem in salutis auctore. Cùm ad paruitatem nostram mandatum Apostolicum emanasset, vt accederemus ad Ecclesias S. Ioannis, & S. Stephani Bisontini, eisque vice eius impenderemus visitationis officium, inquirentes quæ essent circa Canonicos inquirenda, & appellatione remota reformaremus pariter. Nos ad vtramque Ecclesiam accessimus, &c. Actum Bisuntij in capitulo sancti Ioannis in Octauis sancti Matthæi Apostoli. Anno Dominicæ Incarnationis 1212.* De Inquisitione in Archiepiscopum silet Bernardus, & certè eam non est persecutus, sed ex vi primi mandati Cabilonensis Episcopus & Abbas de Firmitate in causa processerunt, vt videbimus infra libro vltim.

Abbatissa rustica, & ἀνάξιος esse non debet.

LICET INLITTERATAM. Litteratus doctum significat, & scientiam vel doctrinam litteratura Imperator Constantin. *l. 1. de Decurijs vrbis Rom. lib. 14. C. Th. Ne autem litteraturæ (quæ omnium virtutum maxima est) præmia denegentur, cum qui studijs & eloquio dignus primo loco videbitur.* Inde *Litteratoriè, Latinè vel doctè*, intellige, in Capitulis Synodalib. Laurent. Strigonien. Metropolitani. *Vt Canonici in claustro, & Capellani in curia Litteratoriè loquantur.* Gloss. *Litterarius γραμματικὸς Litterator γραμματιστὴς.* V. quæ alij scripserunt, at hìc Abbatissam illiteratam accipe, pro ea quæ litteras non nouit & rustica sit. Ita institutos rusticis opponit Sidon. ep. 17. lib. 4. *Quantò antecellunt bellum homines, tantò antefferri rusticis institutos.* Ita Gloss. *Indoctus.* Ἀμαθὴς. *Indocilis* Ἀμαθὴς. *Rudis* Ἀμαθὴς. Licèt enim docta non sit, cum publico in Conuentu eam docere Canones vetent; attamen rustica & omnino rudis esse non debet. *Talem enim se debet Abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, vt ad cælestia Regna pergentibus Ducatum præbeat.* Ait Concil. Cabilon. sub Carol. cap. 52. quod ait eas præferri debere, *Quæ & se & subditum gregem cum magna Religione & sanctitate custodire nouerint.* Nam &, *matres Religiosarum*, dicuntur *cap. 13. part. 11. Concil. Aquisgran. sub Ludouic.* & *præficiuntur sanctimonialibus, vt pote matres spirituales.*

Consecratio, vt & ordinatio pro institutione, & dedicatione.

CONSECRAVIT ABBATISSAM. Consecrauit, id est, benedixit, nec enim vllus sacer ordo mulieri conferri potest. Ita Abbatissa ordinari dicitur à B. Gregorio & passim, quia benedicitur & consecratur, id est vouetur & dedicatur. Gloss. *καθίερωσις sacratio. καθιερῶ. sacro, dedico, voueo, consecro.* Interpres Can. 6. Concil. Carthag. *Virginum consecrationem*, dixit *κορῶν καθιέρωσιν.* Quod tamen rectè distinxit Basilius Can. 8. ad Amphilochiũ, dicens

dicens eas ἐγκαταλήγειν τοῖς παρθένοις, rectè in catalogum referri. Ita de Presbyteris qui licèt ſemel ordinati ſint, attamen cùm in ſecunda Eccleſia conſtituuntur, à quibuſdam ordinari dicuntur. At Canones καταλήγειν vel quid ſimile. *Can. x. Concil. Chalced.* μὴ ἐξεῖναι κληρικὸν ἐν δύο πόλεσι κατὰ ταυτὸν καταλήγειν ἐκκλησίαις & cap. 17. Synod. in Trull. ἐν μιᾷ καταστάσει ἐκκλησία. Vertunt vulgò ordinari; quæ certè ſignificatio latior eſt, quàm ordinationis vel χειροτονίας nomen pariatur, licèt aliquando τὸν ψηφὸν dictam non ignorem. Igitur Archiepiſcopus illiteratam Abbatiſſam conſecrauit & conſtituit, & ad criminis incrementum, marito viuo, & in ſeculo morante, contra quàm ſtatutum ſit, alterum coniugum χῆμα μοναστικὸν aſſumere, niſi alter ſæculo mittat nuntium, & continentiam profiteatur.

In diebvs solemnibvs qvibvs, &c. Concilio Sardicenſi cap. 12. prohibetur Epiſcopus vltra tres Hebdomadas à propria Parochia, & Eccleſia abeſſe, quod & de laicis quondam Patres decreuerunt. Et repetitum eſt *Can. 81. Synod. Trull.* Nec poteſt in ſuburbana & rurali Eccleſia morari, ſed ad maiorem ſedem redire debet vt ait *Concil. Carthag. V. cap. 5.* Sic verò Biſuntinus, nec diebus ſolemnibus intererat,

AD EPISTOLAM LXXIX.

Defensor esse deberet. *Exlxὸc* vt ſupra ex Concil. African. notatum eſt, nam patronus erat & defenſor. Iam citatum Diploma Gemblacenſe. *Aduocati enim debent eſſe non prædatores, ſed defenſores Eccleſiarum.* *Patronus defenſor.*

A qvadriennio. Erat Abbas Verzeliaci Gerardus, cuius alàs meminit Innocentius. Igitur Hugo deceſſor cui reſcrit Innoc. anno 1198. *in Epiſtol. cùm ſtatus lib. 1.* deceſſerat circa annum 1208.

Somarios qvadrigas. Radulf. *præmittunt in quadrigis & ſummarijs.* Somarij, ſaumarij, & ſagmarij dicuntur, à ſagma. Iſidor. lib. xx. Orig. cap. 16. *Sagma, quæ corruptè vulgò ſauma à ſtratu ſagorum vocatur. Vnde & caballus ſagmarius & mula ſagmaria.* Gloſſ. ex reſtitutione Doctiſſimi viri Salmaſij. *Sagma* σαγηνευόμενον σαγμα. *Sagma* explicuit Caſaub. quod iumento imponitur, vt molliùs vehat & ſine noxa ſua, alij pro quolibet onere ſagmam accipiunt, inde & ſagmarios dictos volunt, quòd ferant onera. Alij à ſagmis, quæ vices implent ſellæ. Veget. lib. 2. cap. 59. *Reliquum mulorum, equorum, aſinorúmque genus, ſub ſellis aut ſagmis ſolo tergo præſtat officium.* Florent. Vvigorn. in Chronic. *& omnis ſupellex ad varios vſus, vt ſunt cortinæ, ſtragula, tapetia, filtra, corea. ſagma.* Iſidorus Latinum nomen dixit, alij Græcum, Papias omnis ferè linguæ fecit. *Sagma*, inquit, *Hebraè, Græcè & Latinè. Sella. onus ſarcina.* Inde ſagmarij vel ſaumarij, nobis *ſommiers.* & aſinæ nobis Narbonenſibus *ſaumes.* Godefridus Monach. in Annalib. *Hactenus Vehiculis neceſſaria deportabant ex hoc iam ſummarijs vſi ſunt.* Gloſſar. Rigaltij Σάγμα θυμὸν τῶ ὁπλω. Gloſſ. Vett. ὁπλοθήκη *armamentarium.* *Sagma. Sagmarij.*

Per privilegia Pontificvm. Nicolai I. Ioannis VIII. qui in locum Monialium Monachos ſubſtituit, Paſchalis. Vrbani. Innocentij, Vrbani IV. Eugenij Clementis, & aliorum; quæ vide apud Quercetanum. in notis ad Bibl. Cluniac.

Molendinorvm eorvndem ferros. Lex Salica. tit. xxiv. cap. 11. *Si quis ferramentum de molino alieno furauerit,* 1dccc. *den. qui faciunt ſolid. xiv. culpab. iudic.* Ferros dixit, quod ferramenta lex ſalica. Quæ ruſtica inſtrumenta ſunt, Petr. Venerab. lib. 1. epiſtol. 28. *Quia breuem ferramentorum, & rerum Monaſterij Abbas non habet.* Eóque nomine veniunt omnia inſtrumenta rei familiari neceſſaria, quibus ruſtici & alij operantur. Gloſſ. ἐργαλεῖον *ferramentum.* Subiungunt aliæ. *Ferramenta.* ἐργαλεῖα σιδηρᾶ. Hîc verò ferros propriè Moletrini dixit, ad differentiam inſtrumentorum ferreorum. *Ferramenta.*

Per servientes svos. Alij ſunt ſeruientes à ſeruis; vt & noſtrum ius, alios ſeruos agnoſcit, alios qui in ſeruitute ſunt, & bona fide ſeruientes. Gregor. VII. *Seruos, ancillas, ſeu mancipia, nec non & ruſticos, & ſeruientes.* Qui ſcilicèt bona fide operas ſuas præſtabant. Inde qui principibus ſeruiebant ſeruientes dicti. Capitul. iij. cap. xix. *Et faciunt ſeruire ad ipſas proprietates ſeruientes noſtros de eorum beneficio.* Non hi ſuas operas elocabant, ſed propter accepta beneficia, vel omnibus, vel quibuſdam in negotijs, eas dominis ſuis præſtabant. De quibus conſule quæ ſupra ex Tancredo retuli. At maximè qui

Digitized by Google

in Comitatu Principis, & lateri eius seruiebant, seruientes dicti sunt, quod nomen, vt & alia Comitatus, postea officij proprium factum est; inde nostrum *Serians* quo vsus est Balduinus I. Francorum in Græcia Imperator in Epist. de capt. Cpi. *Abbatibus Prioribus Præpositis, Decanis, &c. Baronibus, Militibus & Serientis.*

Seriants.

NISI DE MANDATO SEDIS APOSTOLICÆ. Apostoli mandatum est vt Christianorum negotia fratribus sedentibus dirimantur; quod cum seculi immutatione mutatum est, at religiosè in Clericis obseruatum, quibus Imperatores Christiani suos iudices, suas leges, sua fora permiserunt. Quod ius, quia Clericalis Ordinis Vniuersitati datum est, nulla Clericorum priuata pactione lædi potest. Ideo nec illi Clericus renuntiare, vt rectè rescribit noster Innocent. Pisano Archiep. *cap. si diligenti ext. de fo. compet.* Frustra itaque Clericus agit, qui coram cincto iudice litis fortunam experitur, & vltra Canonicis pœnis in notam transgressionis plectitur. At potuit quondam de proprij Episcopi (cuius in potestate erant omnia Clericorum iura) licentia, prouocantem actorem, vel pulsatum reum ad iudicem secularem sequi. Leo PP. I. Epist. 94. *Sanè si Clericus laicum pulset, priùs se audiri ab Episcopo poscat; tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare, ex permissu Episcopi sui, in seculi moderatoris disceptatione confligat.* Concil. Epaun. cap. xj. *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum iudicium non præsumant.* Arelat. iij. cap. xxxj. *Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permissu, nullum ad seculare iudicium præsumat attrahere. Neque laico inconsulto Sacerdote Clericum in seculare iudicium liceat exhibere.* Consensus Episcopi necessarius desideratur, quia eius vt iudicis ordinarij maximè interest. At vbi in solo Summi Romani Pontificis pectore iura omnia esse recondita, ex vtilitate Ecclesiæ cœperunt; penes eum solum superfuit ea potestas iuri publico derogandi, & quibuslibet, etiam laicis Clericorum causas demandandi.

Citra Sedis Apostol. delegationē, laicus iudex cōpetens nō est si res Ecclesiastica petatur.

SINE FIRMATIONE DVELLI. Duellum Latini acceperunt pro bello, vt vulgò fertur; at posteri pro singulari certamine & μονομαχία vt Gloss. inde rectè Papias: *Duellum, antea bellum dicebatur.* Et Glossar. *Duellum πόλεμος ἀρχαῖος*; accepit, vel vsu, vel nomine. Hoc certum, hac posteriori significatione à nostris Francis acceptum, & probationis genus fuisse, quod non inibant serui, quibus aquæ feruentis, aut ferri calidi sola probatio supererat, sed liberi tantùm. ll. longob. tit. ix. cap. vlt. *Si quis verò prædicti criminis, aut de facto, aut de consensu accusatus, negare voluerit: aut per duellum si liber est, si verò seruus, per iudicium feruentis aquæ defendat se.* Nam quod dicitur in præcepto Regis Roberti, de Vicar. Anthoniaci: *Propter rationalem contradictionem seruorum Sancti Vincentij, & sancti Germani, qui legali conflictu duelli erant resistere parati.* Homines intellige eorum Sanctorum, vt loquebantur, qui de eorum familia erant, sicut à nobis supra lib. 1. explicitum est, vel quòd possent campiones dare. Igitur vbi coram iudice in probationibus defecissent partes, vel de consensu vtriúsque, vel iudicis authoritate duellum indicebatur; quod vel pars laudabat, vel recusabat. Si laudaretur Vvadium, & arra dabatur, fortè chirotheca, quod & arramire dicebant. Charta 159. S. Martin. *Abnegauit se esse seruum Sancti Martini, & de hoc arraminit bellum contra nos.* Tum demum in campum exibant, vbi decertarent, inde campiones, nobis *champions*; nam & à loco & campo in quo fiebat, duellum significatum est. *Campo se innocentem efficere dixerunt.* Et in Charta Robert. *Legem duelli quod vulgò dicitur campus.* Et campio propriè dictus, non is quo cum lis erat, sed qui decertabat. Nam si vel infirmitate, vel sexu, vel alio impedimento, alter litigantium certare non posset, hominem dabat, qui campio dicebatur, quique vicarium certamen inibat. Charta Verreriarum Sancti Dionysij de Nongent. *Sed quia ipse debilis erat corpore, sicut dixerunt qui eum cognoscebant; quidam nepos eius nomine Guitcelinus, dedit Vadimonium duelli iudicio curiæ.* Hoc in certamine baculo & scuto vtebantur, Monach. Sancti Martini in notit. de Molend. Fulb. *Per quendam nostrum hominem scuto & baculo cum Campione ipsius decertantem.* ll. longob. libr. 11. capitul. xxx. *Cum fustibus & scutis pugnent, sicut in capitulare Dominico.* Scilicet libr. iv. capitul. xxiij. Iuramentum etiam ante pugnam adhibebatur, de quo & alijs consule viros doctos Sirmund. ad Goffrid. & Quercet. ad Bibl. Clun. & alios. Nota solùm hoc probationis genus ab Ecclesia Romana improbatum, vt patet ex decretis,

Duellū singulare certamen probationis genus.

Digitized by Google

Nicolai, & aliorum Pontificum *c. Memnam.c. Monomachiam.ij. q.vj.* & ea lege à noſtro Innocentio prohibitum, de quo nos infra hoc libro.

AD EPISTOLAM. CXXVI.

PERTINENTIAS CRVCIBVS TERMINATAS. Fundatio Vezeliacenſis iam ſupra relata. *Habent vlteriùs Abbas & Conuentus territorium diuiſum, & ab alijs ſeparatum per Cruces ſeu inſignia & confinia certis limitibus limitatum & diuiſum, Poteſtas Vizeliaci, vulgariter dictum. In quo ſituantur & conſiſtunt Eccleſiæ Parrochiales: quæ quidem Parrochiales Eccleſiæ, ac omnes ac ſinguli, tam in prædicta vrbe, quàm infra fines & terminos prædictarum ciuitatum habitatores, ſunt in ſpiritualibus ſubditi dicto Abbati, & nulli alteri ſubſunt.*

SIVE ASSVLTVM FACERE. Papias in Gloſſ. *Aſſultus, impetus.* Rigordo. *Aſſaltus.* Nobis. *Aſſault.* Hæc verò quæ hîc deducit Innocentius, ſunt priuilegia & emunitates territorij Verzeliacenſis, & banni ſacri. Paſſim his in Epiſtolis, & ſimilibus Paparum vel Regum priuilegijs hæc occurrunt. *Aſſultum.*

AD EPISTOLAM CXXVII.

NON AD ECCLESIASTICVM, SED AD SECVLAREM. Regula iuris eſt, vt coram feudi Domino vel paribus (qui ſcilicet ab eodem feuda habent, & pares curtis dicti ſunt) feudi quæſtio iudicetur. *Cap. ex tranſmiſſa 6. ext. de for. comp.* in quo malè, *de campis*: lege, *de Capis, Chapes.* Ideo orta de feudo Eccleſiaſtico lis ab Epiſcopo dirimi debet. Eccleſiæ ſiquidem vt & Nobiles laici feuda habuerunt, quæ & quidam Regalibus comparare auſi ſunt. Ea ex oblationibus, & eleemoſynis Eccleſiæ datis originem traxerunt; quæ ſi in latifundijs conſiſterent, vel præcariæ nomine, vel beneficij & feudi iure, ab Eccleſia offerentes recipiebant. Ita Concil. Turon. ſub Carol. cap. 51. cum abſumpta omnis paterna hæreditas immenſis his eleemoſynis à filijs diceretur, ſtatutum eſt. *Prædictis hæredibus hanc dare optionem; vt ſi voluiſſent traditiones parentum ſuorum conſequi, de qua illi iam erant per legem excluſi; Reſſoribus Eccleſiæ ſe commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, vnde ſe adiuuare ac ſuſtentare poſſent, acciperent.* Eo modo legis Baiuuar. titul. 1. cap. 1. de eo qui fundum Eccleſiæ obtulit, dicitur. *Poſt hac nullam habeat poteſtatem exinde quicquam auferre, nec ipſe nec poſteri eius; niſi defenſor Eccleſiæ illius per beneficium præſtare voluerit ei.* Eius rei factum habes apud Helmold. in Chronic. Slauor. lib. 1. cap. 78. *Porrò decimas terræ recognouit Epiſcopo, quarum tamen mèdietatem recepit in beneficio, & factus eſt homo Epiſcopi.* Si igitur de his feudis controuerſia verteretur, Epiſcopalis audientiæ cauſa erat. Si verò à ſeculari Domino hæc feuda tradita fuiſſent, ſecularis fori cognitio cenſebatur. Iuo Carnotenſ. Epiſt. 168. cum de cauſa beneficij clamor in Eccleſia factus fuiſſet, iudicatum eſt. *Vt vtraque pars irent in curiam Comitiſſæ, ad quam talia iudicia pertinebant, & de cuius feudo iſta tenebant.* Ioannes Sarisberienſ. Epiſt. 89. *Vnde vt aſſerebat illuſtris Bleſenſium Comes Theobaldus, Princeps quidem iuſtitiæ amator, & Iuris Ciſmontani peritiſſimus, ad quem Epiſcopus Vintonienſis liberorum cauſam tranſmiſerat, eò quòd ad ipſum res iſta iure feodi pertinebat.* Matthæus Pariſ. in Recognit. facta in Clarendona anno 1164. *Si calumnia emerſerit inter Clericum & Laicum, vel è conuerſo, de vllo tenemento, quod Clericus velit ad eleemoſynam trahere, vel laicus ad laicum feudum. Per recognitionem duodecim legalium hominum, iuxta capitalis Iuſtitiarij Regis conſiderationem terminabitur, totum tenementum ſit pertinens ad eleemoſynam, ſiue ad laicum feudum coram Iuſtitiario Regis. Et ſi recognitum fuerit ad eleemoſynam pertinere, placitum erit in curia Eccleſiaſtica. Si verò ad laicum feudum, niſi ambo tenementum de eodem Epiſcopo, vel Barone aduocauerint de feudo illo eundem Epiſcopum, vel Baronem, erit placitum in Curia ipſius. Ita quod propter factam recognitionem ſaſinam non amittat, qui priùs fuerat ſaſitus de ciuitate, vel Caſtello, vel Burgo, vel Dominico Manerio Regis.* Igitur hac Epiſtola rectè mandat Innocentius, vt inſpiciatur cuius iuriſdictionis ſit hæc cauſa; laicæ, vel Eccleſiaſticæ, quod ex Domini feudi qualitate apparebit; non ex ipſius poſſeſſoris dignitate, honore, vel titulo. Nam Clericus feudum laicum poſſidens in curia ſeculari reſpondet. Lib. 1. Conſt. Sicul. titul. 65.

Feuda Eccleſiaſtica ab ipſis eleemoſynis & precarijs originem ducunt.

De feudo Eccleſia iudicat Epiſcopus. De laico laicus, vel pares curtis Domini nullo perſona interueniente.

Digitized by Google

Si quis Clericus de hæreditate, vel aliquo tenimento, quod non ab Ecclesia, sed ab alijs, vel aliquo per patrimonium, siue aliunde teneat, appellatus fuerit: volumus, vt de hoc in curia illius, in cuius terra possessionem vel tenimentum habuerit, respondeat, & quod iustum fuerit faciat. Quæ omnia vera accipe, in quæstione super feudo orta; nam causarum reliquarum cognitio ordinariæ iurisdictionis erat: si tamen seruorum & hominum casatorum (qui in constitutione ni fallor Alexandri homines de corpore dicuntur) causas excipias. *Vt serui, aldiones, libellarij antiqui, vel alij nouiter facti, &c. Terram Ecclesiasticam colunt, vel colendam suscipiunt, non à Comite vel aliquo ministro illius, &c. Si verò de aliquo crimine accusantur, Episcopus primò compellatur, & ipse per aduocatum suum, secundùm quod lex est, iuxta conditionem singularium personarum iustitiam faciat, &c. Cæteri verò homines liberi, qui vel commendationem, vel beneficium Ecclesiasticum habent, sicut reliqui homines iustitiam faciant.* Ait Carol. Imp. l. 2. titul. xliv. lib. 11. l. Longob.

Castellani. Chastelaius. CASTELLANIÆ. Castellum à Castro inquiunt Glossæ, Papias in Gloss. *Castellum; Castellanus. Sicut, Oppidum. Oppidanus.* Gloss. Vet. φρούριον. *Castellus. Castellum.* In Oedopor. apud Canis. *In pede huius montis versùs ciuitatem, Soldanus castrum fecit, & à deputato Castellano, & seruientibus custoditur.* Custodia castri & carcerum Castellano commissa erat *tit. 89. lib. Constit. Sicul.* Guastaldios legis in ll. Longobard. Castellanos. Rusticos Castellanos dictos volunt, apud Liuium. *Decem millia popularium cum Castellanis agrestibus in armis habuit.* Quia ruri in Castellis viuebant; vt & nomen ab aquam ducentibus Castellis, alij sumpserunt. De custodia, seu iure guardiæ, vt loquitur, quod Castellanis & Captaneis debetur, consule nostros passim scribentes, ac præcipuè *Chopin de legib. And.*

AD EPISTOLAM CXXVIII.

HÆc Epistola in ordinem redacta est à Raymundo *cap. sicut te accepimus 8. ext. ne Cleric. vel Monach. ex i. v. Collect. cap. 1. eo. tit.* quæ suple & emenda ex hac integra decretali, & à Doctoribus notata obserua.

Tabellionis officium ciuile exercere nõ potest Clericus. TABELLIONATVS OFFICIVM. Gloss. Græcol. *Tabellio* Ταβέλλιος. Νομικὸς. Iudæorum scribas, *νομικὰς* vocat *Epiphan. hæres. 15. & 16.* Iustinianus Nouell. 44. *συμβολαιογραφὰς*, quasi instrumentorum scriptores nam in Gloss. *συμβόλαιον instrumentum.* Harmenop. tit. 6. lib. 1. Promptuar. *ἀρχεῖ μόνος ὁ Ταβελλίων ὁ γράφας τὸ σύμβολον.* Prohibentur verò Clerici Tabellionatus exercere officium; non alia ratione, quàm quia *πολιτικὸν* publicum munus, vnde & eorum scriptura publica dicitur hac eadem Epistola, & instrumenta ab ijs conscripta *ἀγορεῖα*, quia scilicet *γίνοιντο ἐν ἀγορᾷ ὑπὸ συμβολαιογράφων* vt ait Imp. Nouell. 52. Alia ratione Decuriones Tabellionum officijs temperare iubebantur leg. iij. C. Th. de Decurionib.

AD EPISTOLAM CXXIX.

Inuitus etiã ereſcere compellitur. AD GRADVM SACERDOTII ASSVMENDVM. Nemo ereſcere compellitur inuitus, aiunt passim Pontifices *ex Gen. gesta, 74. D.* & inuitos fieri Ecclesiastica moderatio grauitásque non patitur. *C. consuluit. ead. D.* Ideo Episcopi minores Clericos cogere non possunt ad suscipiendum ordinem altiorem, & vt ait Gregor. *ad fortioris gradus ordinem.* Vnde præmijs & lucris prouocandos esse rescripsit Gelasius *d. c. consuluit.* At certè vbi euidens Ecclesiæ necessitas id expostulat, *ὅταν πᾶσα ἀναγκαστικὴ αἰτία τῆς ἐκλογῆς αἰτῆται*, quantumlibet reluctantes Clericos promouere potest Episcopus ex Decreto Carthag. quod refertur *c. placuit ead. d.*

AD EPISTOLAM CXXXII.

B. SVBDIACONVS. Bochardus de Auesnis Aureliani Iuris Ciuilis professor, Laudunensis Archidiaconus, Canonicus Tornacensis. Margaretam Ioannæ Belgij sororem licèt Subdiaconus sibi coniunxit, nec dispensationem ab Innocentio potuit obtinere. Vide *Annal. Bland.* lib. viij.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXXIV.

S. VEDASTI. Abbatia S. Vedaſti. Ordinis S. Benedicti in vrbe Attrebatenſi apud Belgas, à S. Vedaſto Attrebatenſi Epiſcopo nomen accepit. Conſule Miræum *in Chronic. Ord. Bened. cap.* 5. Circa hæc tempora in indice Roberti deſcribuntur Abbates. Robertus. Odo. Ioannes.

M. ABBATEM VESTRVM. Martinum, qui erat Abbas circa annum 1155. nam & circa ea tempora Eccleſiæ Remenſi præerat *Samſon de Pratis*, qui memoratur hac in Epiſtola, & obijt à 1160.

BETHVNIEN. ADVOCATOS. Defenſores & Patronos, de quibus ſupra diximus, fundatorum hæredes & ſucceſſores, qui & legales. Godefrid. Bullon. apud Miræ. cap. 67. Cod. Donat. Piar. *Ego ipſe qui eram legalis Aduocatus Eccleſiæ.* Nam Godefridus auus illius Monachos in Eccleſia quam dotat inſtituerat: & ipſe in initio chartæ. *Ego Godefridus legitimus ſucceſſor & hæres Ducis Godefridi Barbati.* At Bethunienſium Aduocatorum familia nobilis, iuris gentilitij hæredem agnoſcebat circa hæc Innocentij tempora Guillelmum. Qui apud *Gaufrid. Villehard. lib.* 1. cum Balduino Flandriæ Comite, Crucis ſignum ſuſcepiſſe ſcribitur. *Guillelme Lauoues de Bethune Cæne ſes freres.*

Aduocati ex ſucceſſione & hæreditate legitimi.

AD EPISTOLAM CXXXVI.

TEMPORE SOLEMNIS BAPTISMI. Qui ſcilicet diebus Paſchatis & Pentecoſtes peragebatur. Nam extra eos ſacros dies baptiſmus non impendebatur, niſi *deſperatis*, vt loquitur canon, ijs quos Græci κλινικοὺς vocant. Licèt Theſſali ἐν ταῖς ἡμέραις τῆ πάχνα μόνον βαπτίζωσι, vt ait Socrates lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. at certè Romana Eccleſia hos duos dies ſemper obſeruauit; vnde Siricius PP. *ſolemniſſimum Paſchalem diem.* Et Nicolaus ad Conſult. Bulgaror. cap. 59. *Inſignis anni, ſiue ſolemnia tempora quibus baptiſmata celebrantur, ſecundùm Canones duo ſunt, Paſchæ ſcilicet & Pentecoſtes.* Ita Tertull. lib. de baptiſm. *Diem ſolemniorem Baptiſmo Paſcha præſtat.* Et hac Epiſtola, *ſolemnis baptiſmi.* Quia omni ſolemnitate adhibita fit, & generaliter omnibus catechumenis impenditur. Ideo Victor PP. Epiſt. 1. *Die Paſchæ baptiſmus celebrandus eſt Catholicus.* Non tam Catholicæ Eccleſiæ baptiſmum accipias, quàm generalem. Syricius Epiſtol. 1. cap. 11. *Cùm hoc ſibi priuilegium & apud nos, & apud omnes Eccleſias Dominicum ſpecialiter cum Pentecoſte ſua Paſcha defendat, quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit Sacramenta.* Extra hos dies temerè aliqui, *partim ignorantia, partim præſumptione*, vt ait Concil. Pariſien. Baptiſma ſacrum celebrarunt: quod indictis diuerſis pœnis Patres ſæpe ſæpius prohibuerunt, eos dies fixos & ſtatutos ad eam ſolemnitatem habentes, vnde & legitimi dicti ſunt. Concil. Matiſcon II. capit. iij. *Comperimus Chriſtianos non obſeruantes legitimum diem baptiſmi.* Et infra. *Legitimi diei feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur.* Leo PP. Epiſtol. iv. *Ipſa igitur operis qualitas docet, celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimum eum eſſe in quo orta eſt, &c.* Et infra. *Vnde quia manifeſtiſſimè patet baptizandis in Eccleſia electis, hæc duo tempora, de quibus loquuti ſumus, eſſe legitima.*

Baptiſmus in Paſchate & Pentecoſte celebratur.

Solemnis dicitur.

Generalis Catholicus.

Eius dies legitimi.

VIGILIA PASCHÆ. Rectè vigilia ἀγρυπνίαι, quia ſcilicet inſomnem eam noctem in oratione tranſigebant; & ea nocte Paſcha præcedente baptiſmus conferebatur. Id non vno loco indicant Patres: ſufficit vnus Auguſtinus, ſermon. ad Catechum. *Exigit à nobis ratio tantæ huius congregationis, & noctis tranſactæ vobis reddere rationem; & iſtius diei de tanto Sacramento percepto veram ſempiternámque demonſtrare ſalutem. Si enim, dilectiſſimi, opera tenebrarum tranſactæ noctis conſideremus, ſi quid egerimus Domino donante explicare valuerimus: inueniemus nos in nocte non opera noctis, ſed diei peregiſſe.* Et infra. *Quid enim actum eſt in hac nocte? Veniens vera fortitudo alligauit fortem, & vaſa domus eius diripuit. Quid actum eſt hac nocte? Extirpata eſt ſuperbia, introducta eſt humilitas. Quid actum eſt hac nocte? Princeps omnium vitiorum expulſus eſt, fons omnium bonorum ſuſ-*

Nocte anti Paſcha baptiſmus conferebatur.

Digitized by Google

diebant, seu remouebant sedulò. Frustra is est qui ibi Canonici iuris controuersias explicat, nam propriè ciuiles declarantur: licèt Ecclesiasticum forum hac in Epistola accipi debeat, quod à seculari iudicio discernit. Ab vtroque tamen Cartusienses longè esse decernit Innocentius, vt ipsimet Heremitæ loquuntur, apud Petrum Venerabil. lib. VI. Epist. XII. *Quid inquiunt ad nos ista? Chartusiensis Ordinis institutio est; mala, si qua nouerint, his ad quos spectat, nota facere; non autem litigare. Eorum est, simpliciter quod sentiunt dicere: non autem palatia ad causandum intrare. Non est Heremi nostræ, iudicijs astare: non est eorum, qui mortui mundo videntur, in publicis negotijs actores vel defensores existere. Nihil simplicitati nostræ, cum astutia seculari: nec decet, vt qui in seculo Heremum elegimus, nunc de Heremo ad seculum redeamus: decèt, vt sponte cunctis nolentibus & reclamantibus, iudicum nos tribunalibus ingeramus?* hæc notata quoque existima ad *Epist. seq.* 107. quam huic adnecte.

Cartusienses à litium strepitu alieni.

AD EPISTOLAM CVI.

HÆc Epistola relata est à Tancredo *cap.* 4. *De homicid. cas. seu vol.* In IV. Collectione. Et à Raymundo. *Cap. Sicut* 20. *Ext. eo. t.* Quæ cum hac Epistola confer, vt & à Doctoribus notata.

AD EPISTOLAM CVIII.

Rauennica. RAVENNICA. Iam supra libro 1. Epistola 135. Refertur Rauennicam fratribus Militiæ Templi à Bonifacio Marchione Montisferrati concessam fuisse; eáque fratres deiectos fuisse ab Henrico Constantinopolitano Imperatore.

AD EPISTOLAM. CIX.

DE Crustiæ censu iam superiùs diximus ad librum primum; quæ confer cum hac Epistola, ex qua maximè patet annuum censum esse, & ratione feudi deberi cuius Domino soluatur.

AD EPISTOLAM CX.

Geracomita. DE IHERACOMITA. Libro primo Epistola 153. *Geracomita* scribitur. Qua Epistola controuersia de Geracomita Fratres Militiæ inter & Patracensem Archiepiscopum orta, committitur Episcopis Daualiensi & Sardicensi; qui definitiua sententia Geracomitam Fratribus Militiæ Templi adiudicarunt, Patracensi Archiepiscopo in expensis condemnato. Hanc sententiam confirmat vt iusta est Innocentius hac Epistola, & executionem eius delegat. Vbi nota vel hanc, vel dictam 153. Epistolam mendo laborare. Nam ibi inscriptio est. *Sardicensi, Et Daualiensi Episcopis, & electo Zarotoriensi.* At hac nostra Epistola & dictis Episcopis, & *Nazarocensi electo* causa commissa dicitur.

AD EPISTOLAM CXIII.

ABBATI S. STEPHANI. MS. Prouinciale. *Stephani & Bartholomæi Ordinis sancti Benedicti.*

AD EPISTOLAM CXIV.

TESTAMENTVM QVOD FECERAT. Quod confirmatur supra hoc eodem libro *Epist.* 57. quam huic & sequentibus Epistolis apta.

AD EPISTOLAM CXVIII.

ALCOBATIÆ. MS. Prouinciale sub Episcopo Vlixbonensi. *Alcobatiæ Cisterciensis ordinis.* Abbati & fratribus Alcobatiæ rescribit noster Innocentius. *cap. causam* 8. *De rescript.* in III. Collect.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM. CXX.

VOCATIS QVI FVERINT EVOCANDI. Et partibus ipſis ſcilicet vt ſupra in cauſa iudicis Calatitani ; & maioribus natu vrbis, qui poſſint cognationis recordari. Ita Gregor. vij. lib. 1. Regiſt. Epiſt. 5. *Tuas fraternitas conſanguinitatis lineam, à maioribus natu eiuſdem loci diligenter inquirat, quam ſi inter defunctum virum, eandemque mulierem inuenerit ; ad aliorum exemplum, ſtudeat Canonica auctoritate omnia dotalia inſtrumenta caſſare, &c.* Eadem ratione hac Epiſtola ait Innocentius. *Si huiuſmodi copula permittatur, quam plures exemplo ipſius ad contractus illicitos aſpirabunt.* Rectè ait, *illicitos contractus*, quia connubij & matrimonij nomen non merentur. Inde Anaſtaſius Imp. *L. vlt. C. de inceſt. nupt.* Ea reſcripta viribus carere decernit, *quæ quibuſdã perſonis permiſerunt ſceleſto contubernio nomen matrimonij imponere.* Et Concil. Matiſc. II. cap. 18. *Inceſtam copulationem, in qua nec coniugem nec nuptias rectè appellari leges ſanxerunt, Catholica omnino deteſtatur atque abominatur Eccleſia. Et grauioribus pœnis eos afficere promittit, qui nativitatis ſuæ gradus libidinoſo ardore contemnentes in luto, quod nefas eſt, vt ſues teterrimi conuoluuntur.* Ideo coniunctiones, contubernia, rectiùs appellantur. Et admiſſionem Concil. Troſleianum cap. 8. *Nullus ſui proximam generis, aut etiam de cuius admiſſione inceſtinam (lege inceſtiuam) notam poſſit ſubire infamiæ, illicito connubio, aut vi aut conſenſu accipiat coniugem : quæ nec verum poterit eſſe coniugium.* Niſi velis legere admiſtionem, nam verbum, *miſcere*, his contubernijs proprium eſt. Minucius in Octauio. *Ius eſt apud Perſas miſceri cum matribus : Ægyptijs & Athenis, cum ſororibus legitima connubia.* Tertullian. in Apologetic. cap. 9. *Perſas cum ſuis matribus miſceri Cteſias refert.* Et infra. *Iam nunc recogitate, quantum liceat erroribus ad inceſta miſcenda.* Quæ inceſta cum omni iure prohibeantur, rectè coniunctiones licèt irrationales dicuntur. Ita Gloſſ. Μίξις ἀλόγων ζώων. *Concubitus.* Quibus ferinis coitibus admiſſionis nomen etiam conuenit, quo vſus eſt Cenſorinus, & *admiſſuram* eam dixit Apuleius lib. 7. *Mares enim ob admiſſuram veterem paſti ſatianter ac diu ſaginati terribiles alioquin, &c.* MS. Bibl. Fuxenſ. habet. *Mares ob admiſſuras venerem paſti ſatianter, &c.* Lege *ob admiſſuras venereas.* Onomaſt. Græcolat. *Admiſſarius Equus ἀναβάτης. Admiſſura Θῆλυς.* Ad rem. Igitur mandat hac Epiſtola Innocentius Lundenſi Archiepiſcopo vt de rei veritate inquirat ; an cognatio inter hunc ciuem Lundenſem, & vxorem intercefferit : & an ſciens vel ignorans, eam duxerit. Nam hæc inquiſitio ad Diœceſanum Epiſcopum ſpectat. Concil. Aurel. III. cap. X. *In Epiſcopi autem diſcuſſione conſiſtat, de hâ qui in ciuitate ſua, ac territorio conſiſtunt ; vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, an per contumaciam quæ ſunt interdicta præſumpſerint, vt illis parcatur.*

Ad cauſam conſanguinitatis iudicandam adhocandi maiores natu loci & ipſa pariter.

Inceſtus matrimonij nomen non habet, ſed mixtionis & contubernij, quemadmodum inter ſeruos qui iura connubij non habent.

AD EPISTOLAM CXXI.

MENSÆ IPSORVM ARCHIDIACONI. P. Eximinius qui menſæ monachorum Pampelonenſis Eccleſiæ erat Archidiaconus. Cur menſæ? Idem valet, quod apud Canonicos ſeculares chori, quem hi communem habent, præterea nihil. At Monachi, vel Canonici regulares, & commenſales ſunt ; ideo & menſæ Archidiaconus dicitur. Cùm & antiquitus Diaconi circa menſas fuerint occupati, vt ex eorum inſtitutione apparet. Actuum 6. 2. οὐκ ἀρεστόν, aiunt Apoſtoli, ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις διακόνους δὲ ἐπισκέψασθε ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης : Et electi ſunt ſeptem Diaconi. Quod licèt de ſacra menſa viros doctiſſimos accepiſſe videam. Origenes tamen, Hieronymus, Auguſtinus, & alij circa puras materiales menſas eos adhibuerunt, quod non eſt huius loci indagare. Hoc vnum habeo eum Apoſtolorum locum, ex mente Beati Chryſoſtomi, de menſis communibus Concilium in Trullo explicuiſſe cap. 16. ἀ φδὲ τῇ τῶν ευσηείων διακονιάνων ἀνδρῶν ἦ ἀλλὰ φδὲ τῆς χρείας τῶν τραπεζῶν ὑπουργίας. Et infrà. τὰς δὲ οἰκονομιὰν τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συνθεσιωμένον ἰσχυειδύτας τούτους ὑπάρχειν. Vel ob id potiùs menſæ dicitur Archidiaconus, quòd Canonicorum reditus adminiſtrabat ; & ideo hac eadem Epiſtola conqueruntur Canonici, *quòd conuentus nihil de ſua menſa receperit, à tempore quò dictus Archidiaconatus fuit collatus eidem.* Archidiaconi inter munera

Diaconi menſis materialibus præpoſiti.

Digitized by Google

Archidiaconorum munus olim quod curare & reditus Ecclesiæ administrare, quod Chorepiscopis tribuit Concil. Neocæsar.

hoc etiam recenset Isidorus Epistol. ad Laudefred. Episcop. *Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & Episcopo ipse defert, & Clericis partes proprias ipse distribuit, &c.* Paulin. lib. lib. 4. de Miracul. S. Martini.

Protinus adstanti Diacono, quem more priorum.
Antistes sacræ custodem legerat arcæ.

Prudent. de B. Laurentio.

Cœlestis arcanum domus
Fidis gubernans claubus
Votáisque dispensans opes.

Vide quæ alij collegerunt, & hoc nota. Inter monachos prior claustralis eorum omnium curam habuit; inter Canonicos Archidiaconus; & vt ille in claustro præpositus est, & quasi alter Abbas; ita ille vices Episcopi sustinet, & ea ratione omnibus prior est.

Eleemosynaria & infirmaria monachorum officia.

ELEEMOSYNÆ ET INFIRMARIÆ. Officia sunt claustralia monachorum. Petrus Cluniacensis. lib. 1. Epist. Apologetica ad Clarevallens. *Sic & Abbatem, cellararium, & infirmarium, & Eleemosynarium, & custodem hospitum, & pro cæteris officiorum ministris, solùm esse oporteret.* In statutis Cluniac. *Eleemosynarius fratrum enti Deum custodiendatradatur, qui omnes reditus & prouentus in vsus pauperum & peregrinorum fideliter conuertat, qui vna ad plus sit equitatura contentus paucis seruientibus.* Statuta Petri Venerab. cap. 24. *Vt infirmis ipsis, vel quibuslibet in infirmaria comedentibus, nullus, vt fieri solebat, famulorum laicorum seruiat, sed monachi tantummodo.* Domum infirmorum vocat. Idem lib. 1. de Miracul. cap. XIX. *Qui appropinquante hora vocationis sue infirmitate correptus, in domum infirmorum secundùm morem delatus est.* Infirmatorium, & fratrem præpositum, infirmarium vocat, Cæsarius lib. 9. cap. 2. *Quod intelligens infirmarius noster posito eo in infirmatorio, ait, &c.*

Coadiutores etiam non Episcopi ad res temporales Ecclesiæ curandas.

QVOS EI, COADIVTORES DVXIMVS. Prisca tempora coadiutores Episcopos non agnouerunt, quippe plebes duos Episcopos pati non potuissent, & ideo ad vitanda schismata tales coadiutores, vel etiam successores designatos arcebant, vt patet ex Cypriano. Adsciuit quidem sibi Gregorius senior filium suo Episcopatu extorrem; non tamen eum habuit successorem. Causæ hos coadiutores assumendi præcipuæ fuerunt, infirmitas corporis mentis & similia, quæ propter, Episcopum iam ordinatum ejicere, eique alterum substituere æquum visum non est, vt habet Gregor. PP. *Lib. III. Epist. XIII.* Igitur dati sunt coadiutores & Vicarij qui regimen Ecclesiasticæ disciplinæ teneant, temporalia administrent; quæ vero spiritualia sunt, rogatus vicinus Episcopus exequatur. Concil. Arausican. cap. XIX. *Si quis Episcopus per infirmitatem debilitatemue aliquam aut hebetudinem sensus inciderit, aut officium oris amiserit: ea quæ nonnisi per Episcopos gerantur, non sub præsentia sua Presbyteros agere permittat, sed Episcopum euocet, cui hoc quod in Ecclesia agendum fuerit imponat*: Ita dilapidatori Episcopo Cephaladunensi coadiutorem dedit Honorius III. sine cuius consilio nihil eorum faceret quæ ad administrationem pertinent temporalem. *Cap. Venerabili 27. ext. de off. et. potest. iud. deleg.* Eiusmodi erant hi coadiutores qui minus prouido Pampilonensi, ab Innocentio dati fuerant, quorum sine consensu ab Episcopo alienata, ad Ecclesiæ dominium reuocari iubet. Illi namque quasi prodigi curatores erant.

AD EPISTOLAM CXXII.

ABBATI S. VICTORIS. Ioanni cuius meminit Innocentius *in cap. significauerunt ex. De testib.* In III. Collect. obijt anno 1229. S. Victoris Cœnobium Ordinis Augustini, fundatum anno 1113. à Ludouico VI. Rege Francorum.

Custodes sunt aduocati & patroni, qui vel nati vel dati sunt.

PRO IPSIVS CVSTODIA. Custodiam alij aduocatiam vocauerunt. Aduocati, qui *Anoïez*, sunt Patroni & Protectores Ecclesiarum, sæpe ratione fundationis. Licèt enim aduocati à Regibus postulati legantur passim in Capitularibus, & alijs scriptis quæ viri docti collegerunt; aduocatiæ tamen obtinendæ primus, præcipuus, & Canonicus modus fuit ipsa fundatio vel dotatio, vt sæpe in iure Canonico occurit, vbi patroni dicuntur & aduocati. Vterque defensioni & tutelæ Ecclesiæ constitutus est; alter tamen ex vi fundationis, alter præcepti Regij. Hi Regij aduocati iam olim ab Ecclesia Afri-

Digitized by

cana poſtulati Can. 98. Cod. Can. Eccleſ. African. *Vt ab Imperatoribus poſtuletur aduocatorum defenſio.* Et in corpore Canonis *defenſores, ſcholaſticos*, vocant patres Africani, & interpres Græcus ἐκδίκους σχολαστικοὺς dixit, quo modo in Concil. Sardic. cap. x. σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἐκδικίας. Hi omnes defenſores & tuitores Eccleſiæ, quod poſteriores à fundatione promerebant. Inde Comes Niuernenſis cuſtodiam habebat Virzeliacenſis Monaſterij, eo quod ipſius fundator, vel certè eius deceſſores quorum iuri ſucceſſerat. Fundatio cœnobij Vezeliacenſis. *Vezelay.* Sic habet apud *Quercetanum* in Notis ad Biblioth. Cluniac. *Circa annum Domini 821. Girardus de Rouſſillon Comes Niuernenſis & Bertha eius vxor diuini nominis ſuccenſi amore, de bonis ſuis à ſummo largitore collatis, Monaſterium in loco qui dicitur, Vezeliacus, in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, BB. Apoſtolorum Petri & Pauli & B. Mariæ Magdalenæ conſtruxu, &c.* In hoc differunt Aduocati dati, &, vt ita loquar, Aduocati natij quòd eorum Aduocatia perſonalis, hæc perpetua & ſucceſſiua. Illi ſuas operas præſtare debebant ad miniſterium rerum Eccleſiaſticarum, defenſiones ſuſcipere, lites agere; nam præcipuè ad hoc eligebantur, vt *eſſent defenſores ſeu protectores ad reſpondendum in colloquijs iudicialibus.* Vt ait Can. African. ἵνα εἰς τὰ σπουδαῖα τῶν δικαστηρίων εἰσέλθωσι. Quæ munera perſonam non egrediebantur. Et ideo quoties neceſſitas expoſceret à principe petebantur. Capitul. lib. vij. cap. 308. *Pro Eccleſiarum cauſis ac neceſſitatibus earum, atque ſeruorum Dei, executores vel Aduocati ſeu defenſores, quoties neceſſitas ingruerit, à principe poſtulentur; & ab eo fideliter atque libenter iuxta Canonicas ſanctiones fidelißimi detur.* At factum eſt, vt qui à principe Eccleſiarum Aduocatiam accepiſſent, ad hæredes & ſucceſſores tranſmitterẽt. Ideo in conſtitutione Erlafridi Comitis de Aduocatia Cœnobij Hirſaugienſis id nominatim excipi debuit; ne patri demortuo filius in Aduocatia ſuccederet. *Apud Trithem. in Chronic. Hirſaug.* Aliquando etiam ipſi Patroni & fundatores, ſuæ poteſtatis fiduciam non habentes, à Regibus, vel ab Imperatoribus aduocatos poſtularunt, qui & perpetui conſtituti ſunt. De his habes locupletem Chartam Othonis Imperatoris I. qua Lamberto Comiti Touanienſi, Gemblacenſis Monaſterij à Vviberto fundati ipſo petente Aduocatiam contulit. *Apud Miræum cap. xxxij. Cod. donat. Piar.* Et aliquando licèt ſibi ipſis fundatores aduocatiam reſeruarent, nihilominus & protectionem à Regibus & Principibus poſtulabant. Hi enim omnium Eccleſiarum quæ in Regno ſunt, ἔκδικοι & defenſores ſunt conſtituti. Vnde rectè dictum Othonis diploma, ait Principem eſſe, *Maiorem Aduocatum*, & tres gradus Aduocatorum conſtituit. Regem, qui maior eſt: Aduocatum à Rege conſtitutum: & Subaduocatum, ab Aduocato datum, vltra quem progredi ius non eſt. Huic verò diuiſioni quartum gradum adijce; Aduocatum ex fundatione, qui datus non eſt, ſed natus, vt & Rex; quamuis & hic ſæpè datus, vel potius rogatus Aduocatus & poſtulatus ſit, vt in Charta Gemblacẽſi. Eo modo, hoc ipſum Monaſterium Vezeliaci, licèt ſub cuſtodia & Aduocatia Comitis Niuernenſis eſſet, & iuris B. Petri cenſeretur; tamen Ludouicus Pius in protectionem & ſaluagardiam accepit vt loquitur dicta fundatio *apud Quercetan.* quod de generali tuitione intelligere debes, nam alia propria eſt Regia tuitio quam in Regalibus Monaſterijs habet, ijs ſcilicet quæ à Regibus fundata vel dotata ſunt. Sed ea propriè iuris Regij non eſt, vt illa generalis quæ maiorem Aduocatum eum denominat, ſed ex vi fundationis. Igitur cuſtodiam Niuernenſis accipe Aduocatiam, quam propter Monaſterium defendere, cuſtodire debebat. Ita cuſtodis nomen accipi debere exiſtimo in LL. Longobard. tit. x. cap. j. *Cum Pontificibus, Abbatibus, vel cuſtodibus Eccleſiarum, ſeu Xenodochiorum præpoſitis.* Quamquam aliàs in his legibus cuſtos pro ipſo ædituo ſumi debeat.

Enormiter agravaret. Ratione Aduocatiæ quid certum Aduocato pendebatur, vel etiam ipſi prædia dabantur quorum reditus ſolatij vices implerent; & beneficium dicebatur, quicquid concederetur. Dictum Diploma Gemblac. *In Abbatia vel in villis ad eam pertinentibus, aliquid accipere, aut per potentiam exigere debeant; præter ius, & beneficium ſibi conſtitutum.* Otto Vrſpergenſis in Philippo Cæſare. *Nomine Aduocatiæ, Monachorum fundis annuum tributum indixit.* Ita hic Comes Niuernenſis, quinquaginta libras pro qualibet procuratione à Monaſterio Vezeliaci debita, accipiebat.

Qvæstam indixit. Quæſta, nobis, *queſte*, vel à quæſtu, vel à quærendo, quaſi per vicos quæſita, nam à ſingulis vicatim exigebatur. Gloſſ. *Queſtus* ἐξόδιον. Hæc

Queſt. vel collecta.

quæſta aliud nihil quàm indictio, & ideo ait, *terræ quæſtam indixit*, dixit *terræ*, non enim perſonis ſed rebus indici ſolet *l.3.C.de Annon.* aliàs collecta dicitur, quã de hominibus ſuæ terræ hîc collegiſſe dicitur Niuernenſis. Inde Collectarius *Nouell. Theodoſ. & Valentin. de pretio ſolid. & Symmach. lib.x.ep.42.* Ea olim à Chriſtianis fiebat, pauperum ni fallor & hoſpitum gratia, nam de his ante ſuum aduentũ mandat Paulus vt fiant; λογίας vocat textus Græcus. *Collectas*, Latinus. Gloſſ. *Collecta ἔρανος.* Eædem. *ἔρανος. hæc ſtipes ſodalium.* His temporibus hæ collectæ factæ ſunt pro cruceſignatis vt patet *ex cap. tuarum. ext. de priuileg.*

AD EPISTOLAM CXXIV.

GEBENNENSI EPISCOPO, &c. Geneuenſis, vel Gebennenſis Epiſcopus Bernardus in indice Roberti anno 1212. in cuius Diœceſi eſt cœnobium Sanctæ Mariæ de Abundantia Ordinis Sancti Auguſtini, ſub Veſpaziano Aiazza Abbate, ſtudio & opera *μακαριτοῦ Franciſci de Sales* Epiſcopi Gebennenſis Fulienſium congregationi ceſſit. Eiuſdem Diœceſis eſt Prioratus de Contamina Ordinis & iuris Cluniacenſis.

Biſuntinus Archiepiſc. accuſatur coram PP.

BISVNTINVS ARCHIEPISCOPVS. Amedeus ſcilicet; cuius nomen cùm ad Cœleſtinum III. de Periurio Simonia & Inceſtu eſſet delatum, à G. Decano. Gerardo Cantore Sancti Stephani, Ioanne Salinenſi; T. de Graiaco. Ioanne de Vareſco. O. Fauerniacenſi Archidiaconis, & Norandino Subdiacono. In Curia Romana ad diem dictum ſe ſtetit, ſed defuncto Cœleſtino nullo accuſatore ſe inſcribente, Innocentius III. eius famæ inquiſitionem Cabilonenſi Epiſcopo & Abbati de Firmitate commiſit, vt patet ex *cap. licèt 14. ext. de accuſat.* Quod malè aſſeritur pars *cap. vlt. de purgat. Canon.* Dum pendet hæc inquiſitio, Humbertus, Stephanus, & Petrus Biſuntinæ Diœceſis Amedeum iterùm Innocentio defferunt, qui cauſam Bernardo Gebennenſi hac Epiſtola delegat. Illi iam antea Biſuntinorum Canonicorum correctio demandata fuerat, non enim hac in Epiſtola de his verbum, in qua hoc eodem anno proceſſit ex hoc diplomate quod affert Chifletus in Veſont. *B. diuina permiſſione Gebennenſis Epiſcopus ſalutem in ſalutis auctore. Cùm ad paruitatem noſtram mandatum Apoſtolicum emanaſſet, vt accederemus ad Eccleſias S. Ioannis, & S. Stephani Biſontini, eiſque vice eius impenderemus viſitationis officium, inquirentes quæ eſſent circa Canonicos inquirenda, & appellatione remota reformaremus pariter. Nos ad vtramque Eccleſiam acceſſimus, &c. Actum Biſuntij in capitulo ſancti Ioannis in Octauis ſancti Matthæi Apoſtoli. Anno Dominicæ Incarnationis* 1212. De Inquiſitione in Archiepiſcopum ſilet Bernardus, & certè eam non eſt perſecutus, ſed ex vi primi mandati Cabilonenſis Epiſcopus & Abbas de Firmitate in cauſa proceſſerunt, vt videbimus infra libro vltim.

Abbatiſſa ruſtica, & ἀναλφάβητος eſſe non debet.

LICET INLITTERATAM. Litteratus doctum ſignificat, & ſcientiam vel doctrinam litteratura Imperator Conſtantin. *l.1. de Decurijs vrbis Rom. lib.14. C.Th. Ne autem litteraturæ (quæ omnium virtutum maxima eſt) præmia denegentur, eam qui ſtudijs & eloquio dignus primo loco videbitur.* Inde *Litteratoriè, Latinè vel doctè*, intellige, in Capitulis Synodali b. Laurent. Strigonien. Metropolitani. *Vt Canonici in claustro, & Capellani in curia Litteratoriè loquantur.* Gloſſ. *Litterarius γραμματικὸς Litterator γραμματιστής.* V. quæ alij ſcripſerunt, at hìc Abbatiſſam illiteratam accipe, pro ea quæ litteras non nouit & ruſtica ſit. Ita inſtitutos ruſticis opponit Sidon. ep.17. lib.4. *Quantò antecellunt bellum homines, tantò antefferri ruſticis inſtitutos.* Ita Gloſſ. *Indoctus.* Ἀμαθὴς. *Indocilis* Ἀμαθὴς. *Rudis* Ἀμαθὴς. Licèt enim docta non ſit, cum publico in Conuentu eam docere Canones vetent; attamen ruſtica & omnino rudis eſſe non debet. *Talem enim ſe debet Abbatiſſa exhibere ſubditis in habitu, in veſte, in omni conuictu, vt ad cæleſtia Regna pergentibus Ducatum præbeat.* Ait Concil. Cabilon. ſub Carol. cap.52. quod ait eas præferri debere, *Quæ & ſe & ſubditum gregem cum magna Religione & ſanctitate cuſtodire nouerint.* Nam &, *matres Religioſarum*, dicuntur *cap.13. part.11. Concil. Aquiſgran. ſub Ludouic. & præficiuntur ſanctimonialibus, vt pote matres ſpirituales.*

Conſecratio, vt & ordinatio pro conſtitutione, & dedicatione.

CONSECRAVIT ABBATISSAM. Conſecrauit, id eſt, benedixit, nec enim vllus ſacer ordo mulieri conferri poteſt. Ita Abbatiſſa ordinari dicitur à B. Gregorio & paſſim, quia benedicitur & conſecratur, id eſt vouetur & dedicatur. Gloſſ. *καθίερωσις ſacratio. καθιερῶ. ſacro, dedico, voueo, conſecro.* Interpres Can.6. Concil. Carthag. *Virginum conſecrationem*, dixit *κορῶν καθίερωσιν.* Quod tamen rectè diſtinxit Baſilius Can.8. ad Amphilochiũ, dicens

Digitized by Google

dicens eas ἐγκαταλέγεσθαι ταῖς παρθένοις, rectè in catalogum referri. Ita de Presbyteris qui licèt ſemel ordinati ſint, attamen cùm in ſecunda Eccleſia conſtituuntur, à quibuſdam ordinari dicuntur. At Canones καταλέγεσθαι vel quid ſimile. *Can. x. Concil. Chalced.* μὴ ἐξεῖναι κληρικὸν ἐν δύο πόλεσι κατὰ ταυτὸν καταλέγεσθαι ἐκκλησίαις & cap. 17. Synod. in Trull. ἐν ἑτέρᾳ καταστάσεσθαι ἐκκλησίᾳ. Vertunt vulgò ordinari; quæ certè ſignificatio latior eſt, quàm ordinationis vel χειροτονίας nomen pariatur, licèt aliquando τὸν ὑψηλὸν dictam non ignorem. Igitur Archiepiſcopus illiteratam Abbatiſſam conſecrauit & conſtituit, & ad criminis incrementum, marito viuo, & in ſeculo morante, contra quàm ſtatutum ſit, alterum coniugum χεῖρα μοναχικὴν aſſumere, niſi alter ſæculo mittat nuntium, & continentiam profiteatur.

In diebvs solemnibvs qvibvs, &c. Concilio Sardicenſi cap. 12. prohibetur Epiſcopus vltra tres Hebdomadas à propria Parochia, & Eccleſia abeſſe, quod & de laicis quondam Patres decreuerunt. Et repetitum eſt *Can. 81. Synod. Trull.* Nec poteſt in ſuburbana & rurali Eccleſia morari, ſed ad maiorem ſedem redire debet vt ait *Concil. Carthag. v. cap. 5.* Sic verò Biſuntinus, nec diebus ſolemnibus intererat,

AD EPISTOLAM LXXIX.

Defensor esse deberet. Exhinc vt ſupra ex Concil. African. notatum eſt, nam patronus erat & defenſor. Iam citatum Diploma Gemblacenſe. *Aduocati enim debent esse non prædatores, sed defensores Ecclesiarum.* *Patronus defensor.*

A qvadriennio. Erat Abbas Verzeliaci Gerardus, cuius alàs meminit Innocentius. Igitur Hugo deceſſor cui reſcrit Innoc. anno 1198. *in Epiſtol. cùm ſtatus lib. 1.* deceſſerat circa annum 1208.

Somarios qvadrigas. Radulf. *præmittunt in quadrigis & summarijs.* Somarij, ſaumarij, & ſagmarij dicuntur, à ſagma. Iſidor. lib. xx. Orig. cap. 16. *Sagma, quæ corruptè vulgò sauma à strato sagorum vocatur. Vnde & caballus sagmarius & mula sagmaria.* Gloſſ. ex reſtitutione Doctiſſimi viri Salmaſij. *Sagma ὑποζυγιακὸν σαγμα. Sagma* explicuit Caſaub. quod iumento imponitur, vt molliùs vehat & ſine noxa ſua, alij pro quolibet onere ſagmam accipiunt, inde & ſagmarios dictos volunt, quòd ferant onera. Alij à ſagmis, quæ vices implent ſellæ. Veget. lib. 2. cap. 59. *Reliquum mulorum, equorum, asinorúmque genus, sub sellis aut sagmis solo tergo præstat officium.* Florent. Vvigorn. in Chronic. *& omnis supellex ad varios vsus, vt sunt cortinæ, stragula, tapetia, filtra, corea. sagmæ.* Iſidorus Latinum nomen dixit, alij Græcum, Papias omnis ferè linguæ fecit. *Sagma*, inquit, *Hebraè, Græcè & Latinè. Sella. onus sarcina.* Inde ſagmarij vel ſaumarij, nobis *sommiers.* & aſinæ nobis Narbonenſibus *saumes,* Godefridus Monach. in Annalib. *Hactenus Vehiculis necessaria deportabant ex hoc iam summarijs vsi sunt.* Gloſſar. Rigaltij Σάγμα θηκὴ τῶν ὅπλων. Gloſſ. Vett. ὁπλοθήκη *armamentarium.* *Sagma. Sagmarij.*

Per privilegia Pontificvm. Nicolai I. Ioannis VIII. qui in locum Monialium Monachos ſubſtituit, Paſchalis. Vrbani. Innocentij, Vrbani IV. Eugenij Clementis, & aliorum; quæ vide apud Quercetanum. in notis ad Bibl. Cluniac.

Molendinorvm eorvndem ferros. Lex Salica. tit. xxiv. cap. 11. *Si quis ferramentum de molino alieno furauerit,* IDCCC. *den. qui faciunt solid. xiv. culpab. iudic.* Ferros dixit, quod ferramenta lex ſalica. Quæ ruſtica inſtrumenta ſunt, Petr. Venerab. lib. 1. epiſtol. 28. *Quia breuem ferramentorum, & rerum Monasterij Abbas non habet.* Eóque nomine veniunt omnia inſtrumenta rei familiari neceſſaria, quibus ruſtici & alij operantur. Gloſſ. ἐργαλεῖον *ferramentum.* Subiungunt aliæ. *Ferramenta.* ἐργαλεῖα σιδηρᾶ. Hîc verò ferros propriè Moletrini dixit, ad differentiam inſtrumentorum ferreorum. *Ferramenta.*

Per servientes svos. Alij ſunt ſeruientes à ſeruis; vt & noſtrum ius, alios ſeruos agnoſcit, alios qui in ſeruitute ſunt, & bona fide ſeruientes. Gregor. VII. *Seruos, ancillas, seu mancipia, nec non & rusticos, & seruientes.* Qui ſcilicèt bona fide operas ſuas præſtabant. Inde qui principibus ſeruiebant ſeruientes dicti. Capitul. iij. cap. xix. *Et faciunt seruire ad ipsas proprietates seruientes nostros de eorum beneficio.* Non hi ſuas operas elocabant, ſed propter accepta beneficia, vel omnibus, vel quibuſdam in negotijs, eas dominis ſuis præſtabant. De quibus conſule quæ ſupra ex Tancredo retuli. At maximè qui

Digitized by Google

in Comitatu Principis, & lateri eius seruiebant, seruientes dicti sunt, quod nomen, vt & alia Comitatus, postea officij proprium factum est; inde nostrum *Serians* quo vsus

Seriants. est Balduinus I. Francorum in Græcia Imperator in Epist. de capt. Cpi. *Abbatibus Prioribus Præpositis, Decanis, &c. Baronibus, Militibus & Serianis.*

Citra Sedis Apostol. delegationē, laicus iudex cōpetens nō est si res Ecclesiastica petatur.

NISI DE MANDATO SEDIS APOSTOLICÆ. Apostoli mandatum est vt Christianorum negotia fratribus sedentibus dirimantur; quod cum seculi immutatione mutatum est, at religiosè in Clericis obseruatum, quibus Imperatores Christiani suos iudices, suas leges, sua fora permiserunt. Quod ius, quia Clericalis Ordinis Vniuersitati datum est, nulla Clericorum priuata pactione lædi potest. Ideo nec illi Clericus renuntiare, vt rectè rescribit noster Innocent. Pisano Archiep. *cap. si diligenti ext. de fo. compet.* Frustra itaque Clericus agit, qui coram cincto iudice litis fortunam experitur, & vltra Canonicis pœnis in notam transgressionis plectitur. At potuit quondam de proprij Episcopi (cuius in potestate erant omnia Clericorum iura) licentia, prouocantem actorem, vel pulsatum reum ad iudicem secularem sequi. Leo PP. I. Epist. 94. *Sanè si Clericus laicum pulset, priùs se audiri ab Episcopis poscat; tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare, ex permissu Episcopi sui, in seculi moderatoris disceptatione confligat.* Concil. Epaun. cap. xj. *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum iudicium non præsumant.* Arelat. iij. cap. xxxj. *Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permissu, nullum ad seculare iudicium præsumat attrahere. Neque laico inconsulto Sacerdote Clericum in seculare iudicium liceat exhibere.* Consensus Episcopi necessarius desideratur, quia eius vt iudicis ordinarij maximè interest. At vbi in solo Summi Romani Pontificis pectore iura omnia esse recondita, ex vtilitate Ecclesiæ cœperunt; penes eum solum superfuit ea potestas iuri publico derogandi, & quibuslibet, etiam laicis Clericorum causas demandandi.

Duelli singulare certamen probationis genus.

SINE FIRMATIONE DVELLI. Duellum Latini acceperunt pro bello, vt vulgò fertur; at posteri pro singulari certamine & μονομαχία vt Gloss. inde rectè Papias. *Duellum, antea bellum dicebatur.* Et Glossar. *Duellum πόλεμος ἀρχαῖος;* accepit, vel vsu, vel nomine. Hoc certum, hac posteriori significatione à nostris Francis acceptum, & probationis genus fuisse, quod non inibant serui, quibus aquæ feruentis, aut ferri calidi sola probatio supererat, sed liberi tantùm. ll. longob. tit. ix. cap. vlt. *Si quis verò prædicti criminis, aut de facto, aut de consensu accusatus, negare voluerit: aut per duellum si liber est, si verò seruus, per iudicium feruentis aquæ defendat se.* Nam quod dicitur in præcepto Regis Roberti, de Vicar. Anthoniaci: *Propter rationalem contradictionem seruorum Sancti Vincentij, & sancti Germani, qui legali conflictu duelli erant resistere parati.* Homines intellige eorum Sanctorum, vt loquebantur, qui de eorum familia erant, sicut à nobis supra lib. 1. explicitum est, vel quòd possent campiones dare. Igitur vbi coram iudice in probationibus defecissent partes, vel de consensu vtriúsque, vel iudicis authoritate duellum indicebatur; quod vel pars laudabat, vel recusabat. Si laudaretur Vvadium, & arra dabatur, fortè chirotheca, quod & arramire dicebant. Charta 159. S. Martin. *Abnegauit se esse seruum Sancti Martini, & de hoc arramiuit bellum contra nos.* Tum demum in campum exibant, vbi decertarent, inde campiones, nobis *champions*; nam & à loco & campo in quo fiebat, duellum significatum est. *Campo se innocentem efficere dixerunt.* Et in Charta Robert. *Legem duelli quod vulgò dicitur campus.* Et campio propriè dictus, non is quo cum lis erat, sed qui decertabat. Nam si vel infirmitate, vel sexu, vel alio impedimento, alter litigantium certare non posset, hominem dabat, qui campio dicebatur, quiáque vicarium certamen inibat. Charta Verreriarum Sancti Dionysij de Nougent. *Sed quia ipse debilis erat corpore, sicut dixerunt qui eum cognoscebant; quidam nepos eius nomine Guitcelinus, dedit Vadimonium duelli iudicio curiæ.* Hoc in certamine baculo & scuto vtebantur, Monach. Sancti Martini in notit. de Molend. Fulb. *Per quendam nostrum hominem scuto & baculo cum Campione ipsius decertantem.* ll. longob. libr. 11. capitul. xxx. *Cum fustibus & scutis pugnent, sicut in capitulare Dominico.* Scilicet libr. iv. capitul. xxiij. Iuramentum etiam ante pugnam adhibebatur, de quo & alijs consule viros doctos Sirmund. ad Goffrid. & Quercet. ad Bibl. Clun. & alios. Nota solùm hoc probationis genus ab Ecclesia Romana improbatum, vt patet ex decretis,

Digitized by Google

Nicolai, & aliorum Pontificum *c. Memnam.c. Monmachiam.ij. q.vj.* & ea lege à noſtro Innocentio prohibitum, de quo nos infra hoc libro.

AD EPISTOLAM. CXXVI.

PERTINENTIAS CRVCIBVS TERMINATAS. Fundatio Vezeliacenſis iam ſupra relata. *Habent vlteriùs Abbas & Conuentus territorium diuiſum, & ab alijs ſeparatum per Cruces ſeu inſignia & confinia certis limitibus limitatum & diuiſum, Poteſtas Vizeliaci, vulgariter dictum. In quo ſituantur & conſiſtunt Eccleſia Parrochiales: quæ quidem Parrochiales Eccleſiæ, ac omnes ac ſinguli, tam in prædicta vrbe, quàm infra fines & terminos prædictarum ciuitatum habitatores, ſunt in ſpiritualibus ſubditi dicto Abbati, & nulli alteri ſubſunt.*

SIVE ASSVLTVM PACERE. Papias in Gloſſ. *Aſſultus, impetus.* Rigordo. *Aſſaltus.* Nobis. *Aſſault.* Hæc verò quæ hîc deducit Innocentius, ſunt priuilegia & emunitates territorij Verzeliacenſis, & banni ſacri. Paſſim his in Epiſtolis, & ſimilibus Paparum vel Regum priuilegijs hæc occurrunt. *Aſſultum.*

AD EPISTOLAM CXXVII.

NON AD ECCLESIASTICVM, SED AD SECVLAREM. Regula iuris eſt, vt coram feudi Domino vel paribus (qui ſcilicet ab eodem feuda habent, & pares curtis dicti ſunt) feudi quæſtio iudicetur. *Cap. ex tranſmiſſa 6. ext. de for. comp.* in quo malè, *de campis*: lege, *de Capis, Chapes.* Ideo orta de feudo Eccleſiaſtico lis ab Epiſcopo dirimi debet. Eccleſiæ ſiquidem vt & Nobiles laici feuda habuerunt, quæ & quidam Regalibus comparare auſi ſunt. Ea ex oblationibus, & eleemoſynis Eccleſiæ datis originem traxerunt; quæ ſi in latifundijs conſiſterent, vel præcariæ nomine, vel beneficij & feudi iure, ab Eccleſia offerentes recipiebant. Ita Concil. Turon. ſub Carol. cap. 51. cum abſumpta omnis paterna hæreditas immenſis his eleemoſynis à filijs diceretur, ſtatutum eſt. *Prædictis heredibus hanc dare optionem; vt ſi voluiſſent traditiones parentum ſuorum conſequi, de qua illi iam erant per legem excluſi; Rectoribus Eccleſiæ ſe commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, vnde ſe adiuuare ac ſuſtentare poſſent, acciperent.* Eo modo legis Baiuuar. titul. 1. cap. 1. de eo qui fundum Eccleſiæ obtulit, dicitur. *Poſt hæc nullam habeat poteſtatem exinde quicquam auferre, nec ipſe nec poſteri eius; niſi defenſor Eccleſiæ illius per beneficium præſtare voluerit ei.* Eius rei factum habes apud Helmold. in Chronic. Slauor. lib. 1. cap. 78. *Porrò decimas terra recognouit Epiſcopo, quarum tamen medietatem recepit in beneficio, & factus eſt homo Epiſcopi.* Si igitur de his feudis controuerſia verteretur, Epiſcopalis audientiæ cauſa erat. Si verò à ſeculari Domino hæc feuda tradita fuiſſent, ſecularis fori cognitio cenſebatur. Iuo Carnotenſ. Epiſt. 168. cum de cauſa beneficij clamor in Eccleſia factus fuiſſet, iudicatum eſt. *Vt vtraque pars irent in curiam Comitiſſæ, ad quam talia iudicia pertinebant, & de cuius feudo iſta tenebant.* Ioannes Sariſberienſ. Epiſt. 89. *Vnde vt aſſerebat illuſtris Bleſenſium Comes Theobabaldus, Princeps quidem iuſtitiæ amator, & Iuris Ciſmontani peritiſſimus, ad quem Epiſcopus Vvintonienſis liberorum cauſam tranſmiſerat, eò quòd ad ipſum res iſta iure feodi pertinebat.* Matthæus Pariſ. in Recognit. facta in Clarendona anno 1164. *Si calumnus emerſerit inter Clericum & Laicum, vel è conuerſo, de vllo tenemento, quod Clericus velit ad eleemoſynam trahere, vel laicus ad laicum feudum. Per recognitionem duodecim legalium hominum, iuxta capitalis Iuſtitiarij Regis conſiderationem terminabitur, totum tenementum ſit pertinens ad eleemoſynam, ſine ad laicum feudum coram Iuſtitiario Regis. Et ſi recognitum fuerit ad eleemoſynam pertinere, placitum erit in curia Eccleſiaſtica. Si verò ad laicum feudum, niſi ambo tenementum de eodem Epiſcopo, vel Barone aduocauerint de feudo illo eundem Epiſcopum, vel Baronem, erit placitum in Curia ipſius. Ita quod propter factam recognitionem ſaiſinam non amittat, qui priùs fuerat ſaiſitus de ciuitate, vel Caſtello, vel Burgo, vel Dominico Manerio Regis.* Igitur hac Epiſtola rectè mandat Innocentius, vt inſpiciatur cuius iuriſdictionis ſit hæc cauſa; laicæ, vel Eccleſiaſticæ, quod ex Domini feudi qualitate apparebit; non ex ipſius poſſeſſoris dignitate, honore, vel titulo. Nam Clericus feudum laicum poſſidens in curia ſeculari reſpondet. Lib. 1. Conſt. Sicul. titul. 65.

Feuda Eccleſiaſtica ab ipſis eleemoſynis & precarijs originem ducunt.

De feudo Eccleſiæ iudicat Epiſcopus. De laico laicus, vel pares curtis Domini nullo perſona impediente.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXXIV.

S. VEDASTI. Abbatia S. Vedasti. Ordinis S. Benedicti in vrbe Attrebatensi apud Belgas, à S. Vedasto Attrebatensi Episcopo nomen accepit. Consule Miræum *in Chronic. Ord. Bened. cap. 5.* Circa hæc tempora in indice Roberti describuntur Abbates, Robertus. Odo. Ioannes.

M. ABBATEM VESTRVM. Martinum, qui erat Abbas circa annum 1155. nam & circa ea tempora Ecclesiæ Remensi præerat *Samson de Pratis*, qui memoratur hac in Epistola, & obijt à 1160.

BETHVNIEN. ADVOCATOS. Defensores & Patronos, de quibus supra diximus, fundatorum hæredes & successores, qui & legales. Godefrid. Bullon. apud Miræ. cap. 67. Cod. Donat. Piar. *Ego ipse qui eram legalis Aduocatus Ecclesiæ.* Nam Godefridus auus illius Monachos in Ecclesia quam dotat instituerat: & ipse in initio chartæ. *Ego Godefridus legitimus successor & hæres Ducis Godefridi Barbati.* At Bethunienſium Aduocatorum familia nobilis, iuris gentilitij hæredem agnoscebat circa hæc Innocentij tempora Guillelmum. Qui apud *Gaufrid. Villahard. lib. 1.* cum Balduino Flandriæ Comite, Crucis signum suscepisse scribitur. *Guillelme Lauoues de Bethune Cæne ses freres.*

Aduocati ex successione & hereditate legitimi.

AD EPISTOLAM CXXXVI.

TEMPORE SOLEMNIS BAPTISMI. Qui scilicet diebus Paschatis & Pentecostes peragebatur. Nam extra eos sacros dies baptismus non impendebatur, nisi *desperatis*, vt loquitur canon, ijs quos Græci κλινικοὺς vocant. Licèt Thessali ἐν ταῖς ἡμέραις τῦ Πάσχα ὑγιεσι βαπτίζεσθαι, vt ait Socrates lib. 5. Histor. Eccles. at certè Romana Ecclesia hos duos dies semper obseruauit; vnde Siricius PP. *solemnissimum Paschalem diem.* Et Nicolaus ad Consult. Bulgarot. cap. 59. *Insignia anni, siue solemnia tempora quibus baptismata celebrantur, secundùm Canones duo sunt, Paschæ scilicet & Pentecostes.* Ita Tertull. lib. de baptism. *Diem solemniorem Baptismo Pascha præstat.* Et hac Epistola, *solemnis baptismi.* Quia omni solemnitate adhibita fit, & generaliter omnibus catechumenis impenditur. Ideo Victor PP. Epist. 1. *Die Paschæ baptismus celebrandus est Catholicus.* Non tam Catholicæ Ecclesiæ baptismum accipias, quàm generalem. Syricius Epistol. 1. cap. 11. *Cùm hoc sibi priuilegium & apud nos, & apud omnes Ecclesias Dominicum specialiter cum Pentecoste sua Pascha defendat, quibus solis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptismatis tradi conuenit Sacramenta.* Extra hos dies temerè aliqui, *partim ignorantia, partim præsumptione*, vt ait Concil. Parisien. Baptisma sacrum celebrarunt: quod indictis diuersis pœnis Patres sæpe sæpius prohibuerunt, eos dies fixos & statutos ad eam solemnitatem habentes, vnde & legitimi dicti sunt. Concil. Matiscon II. capit. iij. *Comperimus Christianos non obseruantes legitimum diem baptismi.* Et infra. *Legitimi diei festiuitate fruantur, & sacro baptismate regenerentur.* Leo PP. Epistol. iv. *Ipsa igitur operis qualitas docet, celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimum eum esse in quo orta est, &c.* Et infra. *Vnde quia manifestissimè patet baptizandis in Ecclesia electis, hæc duo tempora, de quibus loquuti sumus, esse legitima.*

Baptismus in Paschate & Pentecoste celebratur.

Solemnis dicitur.

Generalis Catholicus.

Eius diei legitimi.

VIGILIA PASCHÆ. Rectè vigilia ἀγρυπνία, quia scilicet insomnem eam noctem in oratione transigebant; & ea nocte Pascha præcedente baptismus conferebatur. Id non vno loco indicant Patres: sufficit vnus Augustinus, sermon. ad Catechum. *Exigit à nobis ratio tantæ huius congregationis, & noctis transactæ vobis reddere rationem; & istius diei de tanto Sacramento percepto veram sempiternámque demonstrare salutem. Si enim, dilectissimi, opera tenebrarum transacta noctis consideremus, si quid egerimus Domino donante explicare valuerimus: inueniemus nos in nocte non opera noctis, sed diei peregisse.* Et infra. *Quid enim actum est in hac nocte? Veniens vera fortitudo alligauit fortem, & vasa domus eius diripuit. Quid actum est hac nocte? Extirpata est superbia, introducta est humilitas. Quid actum est hac nocte? Princeps omnium vitiorum expulsus est, fons omnium bonorum sus-*

Nocte antè Paschæ baptismus conferebatur.

Digitized by Google

ceptus est, &c. Hac de re vide Rabanum Maur. lib. xj. de institut. Clericor. c. 38. Nec quia luminibus opus erat ea nocte, & vt ait Drepan.

Multa luce micans, terra nox splendet in omni,
Nox claro mage clara die.

Dies luminis propter illuminatos, id est, baptizatos, qui aly à catechumenis fuere.

Non inquam ideo putarim, vt voluit vir Doctissimus, hanc diem, vel potiùs noctem, à Diuo Gregorio Nazianzeno dictam fuisse ἡμέραν τῆς φώτων γενέσεως; nam dicta est ab illuminatis, φωτιζόμενοι illuminati, & baptizati ijdem sunt. Baptisterium φωτιστήριον. Baptismus Dionysio lib. 1. Eccles. Hierarch. μυστήριον φωτίσματος. Can. 47. Synodi Laodicenæ ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ ἀναλαμβάνοντας τὸ φώτισμα. *Quod oportet eos qui in morbo baptismum accipiunt.* Et abs dubio errant qui pro catacheſi accipiunt. Nam licèt cap. 45. eiusdem Synodi (ne longiùs aberremus) dicatur. Ὅτι οὐ δεῖ μὴ δύο ἑβδομάδας τῆς παρασκευῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φώτισμα. Ne tamen per φώτισμα intelligas κατήχησιν, sed baptisma: vt & vetus Codex Can. Eccles. interpretatur. *Quòd non oportet ad baptisma quemquam, post duas Quadragesimæ Hebdomadas admitti.* Nulla dubitatio erat, an alia die præter magnum Sabbathum, excepta necessitate, baptismus conferri posset. At quia diebus quadraginta ante baptismi susceptionem, purgari & instrui debebat catechumenus; ideo omnes in Paschate baptizandi, in capite ieunij nomina dabant, & pœnitentiæ colla subdebent: orta est dubitatio, an ij qui πᾶσαν παραφυλακὴν δίχα ὑγείας ἢ ἀσθενείας non pertransiuerant, si scilicet post secundam Quadragesimæ hebdomadam nomen darent, in pœnitentium ordinem recipi debe:ẽt, & ad hoc instrui vt cum reliquis catechumenis in Paschate baptizarentur. Idque est quòd εἰς τὸ φώτισμα, ait canon, recipi scilicet propter baptismum, præparari ad baptismum. Valeant igitur qui φωτιζομένους & κατηχουμένους hac in re confundunt. Cùm illi verè baptizati & illuminati, hi ad baptismum se præparent. φώτισμα itaque baptismus. Iustinus Martyr. cap. 16. Καλεῖται ὁ τροφὴ τοῦτο τὸ λουτρὸν φώτισμα ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ἐπὶ ὀνόματος πνεύματος ἁγίου, ὁ διὰ τῶν προφητῶν προεκήρυξε τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν πάντα, ὁ φωτιζόμενος λούεται.

Baptisterium vsq; ad Cœnam Domini clausũ aqua replebatur ad baptismum.

Fontes debebant reperi. Ipso primo Quadragesimæ die baptisterium claudebatur & annulo Episcopi obsignabatur vsque in diem cœnæ Domini. Concil. Tolet. xviij. cap. iij. *Licèt initio Quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur mysterium; tamen, vt Ecclesiasticæ consuetudinis ordo deposcit, necesse est, vt & ostia baptisterij in eodem die, Pontificali manu & annulo signata claudantur, & vsque in Cœnæ Domini solemnitatem nullatenus reserentur. Ob id videlicet vt per signaculum Pontificum, excepto grauissimæ necessitatis obuentu, in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri baptismum.* Pridie verò quàm Baptismus celebraretur Baptisterium aqua replebatur Socrates lib. vij. Histor. Ecclesiast. cap. xvij. de Iudæo à Paulo Nouatiano Episcopo baptizando. *Paulus parat res ad baptismum necessarias. Cúmque vestem splendidam pro eo emisset* (meliùs candidam vertes λαμπρὰν nam baptizati albas vestiebant) *& alueum baptisterij aqua impleri iussisset.* καὶ τὸν κολυμβηθραν τοῦ βαπτισματος πληρωθῆναι κελεύσας, *Iudæum eo deduxit vt illi baptismum impertiret. Verùm aqua vniuersa, diuina quadam virtute quæ oculis cerni percipive non poterat, subito exhausta est. Ac cum neque Episcopus, nec alij qui aderant, accuratè considerarent qua ratione id accidisset: sed aquam per foramen quod in imo alueo fuit (per quod etiam aliàs aquam solebant educere) effluxisse existimarent; alueum baptisterij de integro foraminibus vndiq; in eo firmè obturatis diligenter implent, &c.* κολυμβήθραν dixit Socrates. Glos. Vet. κολυμβήθρα *Piscina natatoria.* Sidon. Apollin. lib. 11. Epistol. 11. *Huic Basilicæ appendix Piscina forinsecus, seu si Græcari manùs Baptisterium.* Eo verbo vsus est Plinius. Fontes dicuntur vulgò, vt hac Epistola. Paulinus.

Fontis baptismalis.

Indè parens sacro ducit de fonte Sacerdos.

Alibi.

Hic etiam liquido fluit indulgentia fonte,

Et Ennodius Epigrammate xx.

Hîc peperit fontem vivificantis aquæ.

Laurentius Nouarens. Episcop. vel alijs Mediolan. Archiepiscopus. Homilia 1. *Nefas illud pessimum à serpente suggestum, in fonte intinxit, in flumine abolevit, in carne cremavit.* Optatus Afer. lib iij. *Hic est piscis, qui in baptismate per intinctionem fontalibus vndis inseritur.* Inde intin-

Digitized by Google

gere baptiſmi proprium factum. Tertull. lib. de pœnitentia cap. 5. *Neſcio an intinctus magis contriſtetur quod peccare deſierit, quàm lætetur quòd emerſerit. Itaque optare intinctionem non præſumere oportet.* Papias in Gloſſ. *Baptiſmus. Græcè, tinctio, lauatio. Facit & hoc baptiſmum, & hoc bapuſma. Baptiſterium tinctorium.* Græcis quoque βαπτιστηριον dictum eſt. Inde Latinis illuminatorium. Metaphraſtes in vita S. Martiani. *Sed quomodo pulcherrimi ab eo conſtructi illuminatorij, quod quidem ſolemus vocare Baptiſterium.* Hoc verò Baptiſterium Dionyſius lib. 1. Hierarchiæ Eccleſiaſticæ cap. 1. τὸν ιερὸν τῆς ἰδιωσιας vocauit. *Tinctorium.* *Illuminatorium.*

CHRISMA SIBI SVO SCHOLARI. Duplici in genere fuerunt in Eccleſia Scholares. Concil. Nannetenſe cap. ix. *Vt quiſquis Presbyter qui plebem regit, Clericum habeat, qui ſecum cantet Pſalmos, Epiſtolam & lectionem legat, & qui ſcholam poſſit tenere. Et admoneat ſuos Parrochianos, vt filios ſuos ad fidem diſcendam mittant ad Eccleſiam, quos ipſe cum omni caſtitate erudiat.* Theodulphus cap. 20. ad Presbyt. Aurelian. *Presbyteri per villas, & vicos ſcholas habeant. Et ſi quis fidelium, ſuos parvulos ad diſcendas litteras eis commendare vult, eos ſuſcipere, & docere non renuant.* His Scholaribus ſtipendia tantùm dabantur: poſtmodum factum eſt, vt certæ præbendæ, & reditus certi eorum miniſterio aſſignarentur. Audio adhuc in Nouempopulania, & alibi eſſe huiuſmodi præbendas (Scholanias vocant) quibus addicti, miſſarum ſolemnibus inſeruire, de ſuo vinum ſacrificio neceſſarium depromere, & alia ſimilia peragere teneantur. In maioribus plebibus Scholaſtici & Magiſtri nomen fuit honoratius, quod vbi præbendæ annexum fuit, Scholaſticos, & Magiſtros, ſiue Theologos nobis dedit. Alij fuerunt Scholares, qui docentem Scholaſticum audirent. Hos promiſcuè non accipias quoſlibet Chriſtianos Scholas frequentantes; ſed eos tantùm, qui à pueris Eccleſiæ cui eos parentes obtuleranr, inſeruiebant: & ideo pueri Eccleſiæ dicti ſunt. Non ſanè pueri, id eſt, ſerui vel ſeruientes Eccleſiæ, vt priſcæ ætatis ſcriptores ſecularium Miniſtros, pueros vocant, qui modus loquendi paſſim occurrit apud Gregor. Turon. & alios. Sed pueri qui ab infantia deuoti eſſent militiæ Eccleſiaſticæ. Quæ dedicatio priſcis quoque temporibus ſolemnis fuit. Syricius PP. Himerio Epiſcopo Tarracon. reſcribens. cap. ix. *Quicumque itaque ſe Eccleſiæ vouit obſequijs à ſua infantia, ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari, &c.* Zozimus PP. Epiſt. Heſycho. Epiſcop. Salonit. *Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſterijs nomen dederit, inter Lectores vſque ad vicefimum ætatis annum, continuata obſeruatione perduret.* Decretum Fœlicis quod citatur à Burchardo lib. iv. *Pueris autem quòd adhuc inueſtes ſunt, à puritate vocabulum eſt, ſeu Clericis ſeu Lucis.* Ita enim legendum non, *quibus adhuc inteſtes, vel impeſtes ſunt.* Vt M.S. & all. exempl. habent: inueſtis enim idem eſt, ac qui ſinè veſte, non quidem vt puto barba, ſed pube. Gloſſ. Ἄφθογος *impubes. Impeſtis.* Lege. *Inueſtis.* Ita enim Gloſſ. Latinogræc. *Inueſtis ἄενθογος.* Eo vſus eſt Tertullianus lib. De pallio. *Hunc quoque primordio accipitis, nudus certè & inueſtis figulo ſuo conſtitit.* Vbi miror viros doctos ad barbam ea referrè, quaſi barbatum, vel imberbem Adamum curet Tertull. non ſanè eo loco aliter accipiendus, quàm ſonat, ſine veſte & nudus creatus eſt Adam. Quòd ſi aliò detorquendus eſſet, ad pubem certè: nam & ſubiungit, eam partem ſe inueſtem videntem Adamum foliis ficulneis occultaſſe. Ne tamen à litteræ ſenſu aberremus; qui enim impubes, cui iam vxor tradita eſt? Ad rem. Inueſtes pueri ab infantia Eccleſiæ deuoti, minoribus miniſterijs inſeruiebant & litteras diſcebant. Capitular. Addit. 11. cap. 5. *Vt vnuſquiſque Epiſcoporum, in Scholis habendis, & ad vtilitatem Eccleſiæ militibus Chriſti præparandis, & educandis, ab hinc maius ſtudium adhiberet. Et in hoc vnuſcuiuſque ſtudium volumus probare, vt quando ad prouinciale Epiſcoporum concilium ventum fuerit, vnuſquiſque rectorum Scholaſticos ſuos eidem concilio adeſſe faciat; quatenus & cæteris Eccleſijs noti ſint, & eius ſolers ſtudium cultum omnibus manifeſtum ſit.* Legitur tomo v. lection. Antiq. Caniſij. parte 11. Epiſtola Alcuini ad pueros Sancti Martini de confeſſione peccatorum. *Dilectiſſimis in Chriſto filijs Bonæque ſpei adoleſcentulis, qui in Eccleſia Summi Pontificis protectoriſque magni B. Martini, Domino Ieſu deſeruire videntur, atque ab Eccleſiaſticis eruditurmagiſtris.* Addiſcebant verò vtrámque litteraturam diuinam & humanam, & cautum. Synod. Valentin. ſub Lothario. cap. 18. *Vt de Scholis tam diuinæ, quàm humanæ litteraturæ, necnon & Eccleſiaſticæ cantilenæ, iuxta exemplum prædeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri, ſtatuatur atque ordinetur.* Nam & in Eccleſia horas canebant. Concil. Remenſe apud Burchardum lib. 11. *Presbyter ma-*

Duo Scholarium Eccleſiaſticorum genera. *Alij qui docerent.*

Alij qui diſcerent Eccleſia pueri.

A teneris annis Eccleſia deuoti.

Inueſtes qui

Hi pueri & cæteri Eccleſiæ inſeruiebant.

Nobis nunc Enfans du chœur.

canali officio expleto penſum ſeruitutis ſuæ canendo primam, tertiam, ſextam, nonámque perſoluat. Ita tamen vt poſteà horis competentibus & ſignis deſignantibus iuxta poſſibilitatem aut à ſe, aut à Scholaribus publicè compleantur. His pueri chori ſucceſſerunt. Iuuenes præterea & iuniores dicti ſunt. Secundùm Canonem Fœlicis iam allatum, Concilium Agathenſe decernens de puerorum pœnitentia, *iuuenes*, vocat *cap.* 15. Cui rubrica apud Iſidorum. *Qualiter maiores pœnitentiam accipiant, & qualiter iuniores.* Ita lege non, *minores*, ijſdem verbis vſus eſt Iuo Part. xv. cap. xvij. Concil. apud Valent. cap. 11. *Presbyteri qui Diœceſanas Eccleſias regunt, non à quibuſlibet Epiſcopis ſed à ſuo, nec per iuniorem Clericum, ſed per ſeipſos, aut per illum qui eiuſdem ordinis ſit, &c.* Concil. Antiſſiodorenſe, inter Capitula Caroli M. lib. 5. cap. 121. *Presbyterum aut Diaconum, aut quemlibet de Clero, aut de iunioribus.* Capitul. lib. vj. cap. 154. *Vt nullus iudicum neque Presbyteros, neque Diaconos, neque reliquos Clericos, vel iuniores Eccleſiæ.* Quod habetur in Concilio Pariſienſi, & ex eo refertur *cap.* 111. *De foro compet. in* 1. *collect.* vbi malè minores olim legebant. B. Remigius in ſuo teſtamento. *Laudunenſibus Subdiaconibus, Lectoribus, Oſtiarijs, & iunioribus, quatuor ſolidos relinquo. Pauperibus in matricula poſitis, ſolidus dabitur ad eorum refectionem.* Ex quo vnico loco conuincitur error, exiſtimantium iuniores, Eccleſiæ pauperes fuiſſe: id enim falſum vt & extra Clerum poſitos fuiſſe, quod Vadianus voluit. Veri ſiquidem Clerici erant, vt aſſerunt allata Patrum teſtimonia, qui ab infantia Eccleſiaſticis miniſterijs nomen dederant, vt ait PP. Zozimus. ὑπηρέτην τὸν ἀυξὴν τὰ πλήρη λαμβάνοντας, vt ait *Can.* 14. *Synod.* vj. Anaſtaſ. in Eugen. 1. *Eugenius natione Romanus, de regione prima Auentinenſi, Clericus à cunabulis, &c.* Et in Paſchali. *Qui à primæuo ætatis ſuæ, diuino cultui mancipatus, atque in Sacroſanctæ Eccleſiæ Patriarchio, ſtudijs diuinæ ſaluiferæque ſcripturæ imbutus, tam in Pſalterio, quámque in ſacris paginis noui ac veteris teſtamenti, ſpecialiter eruditus.* Et in Stephano 11. *Hic poſt patris ſui tranſitum parum derelictus, in venerabili cubiculo Lateranenſi pro doctrina Apoſtolicæ traditionis, & inf. quem ſigillatim per Eccleſiaſticos ordines promouẽtes, &c.* Et in Stephano V. & alijs vitis crebro reperies. His opponũtur maiores & grandæui. Zozimus dicto capite. *Si maior iam & grandæuus acceſſerit, &c.* Et Syricius cap. x. *Qui verò iam ætate grandæuus, melioris propoſiti conuerſione prouocatus, ex laico ad ſacram militiam peruenire feſtinat.* Matiſcon. Concil. cap. 8. apud Burchard. lib. xvj. cap. xxj. *Quòd ſi quicumque Clericus hoc implere diſtulerit, ſi iunior fuerit, vno minus de quadraginta ictus accipiat; ſi certè honoratior triginta dierum ſpatio includatur.* Hoc iuuenum nomen legibus quoque cognitum eſt. Impp. Conſtantius & Conſtans *L. vt Eccleſiarum* x. *C. Th. de Epiſcop. & Cleric.* aiunt. *Vt Eccleſiarum cœtus concurſu populorum ingentium frequententur, clericis ac iuuenibus præbeatur immunitas, repellatúrque ab his exactio munerum ſordidorum, negotiorum diſpendijs minimè obligentur.* Caue tamen ne eadem in lege, per maiores, honoratiores Clericos intelligas. Sic habet. *Quod & coniugibus, & liberis eorum, & miniſterijs maioribus pariter ac fœminis indulgendum.* Nam legendum eſt, *maribus pariter ac feminis.* Quod indicat *l. omnis* xiv. *eod. tit.* quæ eſt eorundem Impp. *vt coniugia Clericorum, ac liberi quoque, & miniſteria, id eſt, mares pariter ac fœminæ eorúmque etiam filij immunes ſemper à cenſibus.* Hoc verò nomen ab ætate datum eſt Clericis, nam & ætate grandæui dicuntur. In Gloſſ. *Iunior & iuuenis* νεώτερος, & à militia ſeculari ad Eccleſiaſticam tranſlatum, in qua tyrones (Tyro νεόλεκτος) iuniores dicti ſunt, toto tit. C. Th. de Tironib. *Oblatus iunior, iunior exhibendus, iuniores in arma conſcribere, &c.* Hi verò noſtri iuniores & Scholaſtici Eccleſiæ, ſub vno Magiſtro vna in domo vitam comunem agebant. Concil. Toletan. iv. cap. xxiij. *Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum, nihil enim inertius quàm vita adoleſcentium. Ob hoc conſtituendum oportuit, vt ſi qui in Clero pueri aut adoleſcentes exiſtunt, omnes vnà in conclaui (ita enim lego) ſtrij commorentur, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & Magiſtrum diſciplinis, & vitæ teſtem habeant.* Alcuinus in dicta Epiſtola ad pueros Sancti Martini, eorum Magiſtros ſic alloquitur. *Vos quoque Sancti Patres, lumina huius fraterna congregationis, Doctores & ductores in omni bonitate iuuentutis, deprecor, vt admoneatis eos, id eſt, diſcipulos veſtros, vt ſtudioſa diſcant, quæ Deo placent, &c.*

Iuuenes & iuniores corrupte minores dicti.

Veri Clerici nõ pauperes, licèt ſæpe iũgantur. Vt Greg. Turon. lib. 5. ca. 16. De pauperibus & iunioribus Eccleſiæ.

His oppoſiti maiores & grandæui.

Nomina à militia ciuili ad Eccleſiaſticam tranſlata.

PER VESTRAM ECCLESIAM PRÆSENTARI. Concil. Nannet. cap. iij. *Epiſcopus quando ordinationem facere diſponit, omnes qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta ante ipſam ordinationem, euocandi ſunt ad ciuitatem vnà cum Presbyteris qui ipſos repreſentare debeant.* Hæc ſubiectionis indicia manifeſta ſunt, vt & reliqua quæ hac Epiſtola enarran-

Digitized by Google

tur, quæ inter, nota maximè Presbyterum Pacilianenſem, ſtante in ſynodo, Epiſcopi ſcil. Præpoſito Caſalenſi, ſtare debere, quaſi ſequatur Præpoſitum, magis quàm in eo Conuentu perſonam habere videatur. Vt erga Metropolitanos ab Epiſcopis actum legimus, eos in ſynodis ſequutos tanquam patres. Et in Concil. Chalced. Ægyptij Epiſcopi nullo Epiſcopo Alexandrino duce in ſynodo viſo, verba facere noluerunt.

FVIT TITVLVS ECCLESIÆ CASALENSIS. Titulos domini eius prædijs impoſitos qui dominum ſignificarent, ex noſtro iure paſſim colligitur, & notarunt iam viri docti Chryſolog. ſerm. 154. *Dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur.* At præcipuè fiſci ius fuit; vnde fiſcales, & Regij tituli crebro occurrunt. Iuſtin. Nouell. xxviij. τίτλους ἐπιτιθέναι χωρίοις ἢ οἰκήμασιν ἀλλοτρίοις μόνον τὸ ἴδιον τοῦτο τῷ τῆς δημοσίας ἢ τῆς βασιλικῆς ὄντων ὄχλου. Et tandem Clerici, vel Eccleſiaſtici patrimonij Rectores, prædijs Dominicis & Eccleſiaſticis, titulos Dominicos ad fiſci morem præfixerunt, quod damnat Gregor. PP. I. *lib. 4. Epiſt. 44.* At iam olim id obtinuerat vt baſilicis titulos præfigerent martyris & ſancti cui dedicatæ eſſent, & primi poſſeſſoris qui Eccleſiæ obtulerat, titulus mutaretur, aliquando cum nomine ſeruaretur. Prudentius. Hymno. V. Periſteph.

Tituli ſigna poſſeſſionū inde Gloſſ. erant. bercolat. titulo ſignifica.

Non ſit ſepulchrum funeris
Quod plebs gregalis excolat
Titulúmque figat martyris.

Eccleſijs impoſitis ad modum fiſci.

Damaſ. in Syluestro. *Hic fecit in vrbe Roma Eccleſiam, in prædio cuiuſdam Presbyteri ſui, qui cognominabatur, Equitius, quem titulum Romanum conſtituit iuxta thermas Domitianas, qui vſque in hodiernum diem appellatur titulus Equitij.* Nam iam ante Presbyteris Romanis Euariſtus Papa prædia vrbana Eccleſiæ oblata, ad fidei ſacramenta rectè obeunda Presbyteris diuiſerat, cuique ſuam baſilicam, & domum aſſignans. Idem in Euariſto. *Hic titulos in vrbe Roma diuiſit.* Qui tituli parrochiæ deinde fuerunt, & nomen Presbyteris dederunt. Ne tamen omnes baſilicas titulos fuiſſe credas; tituli fuerunt præcipuè Eccleſiæ, reliquæ baſilicæ tantùm, cœmiteria, oratoria, quæ pietatis augendæ, & commodiùs exercendæ gratia, ad faciliorem populi conuentum paſſim in vrbe dedicabantur. Nec primùm ſtati & certi fuerunt in ijs Presbyteri titulares, ſed quorumdam fidei, & adminiſtrationi Epiſcopi commendabant: deinde tamen in earum nomen & titulum Presbyteri ordinati ſunt. Anaſtaſ. in Innocentio I. *Eodem tempore dedicauit Baſilicam Sanctorum Gerauſij & Protaſij, ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris fœminæ Veſtinæ, laborantibus Presbyteris Vrſicino, & Leopardo, & Diacono Libyano.* Et infra. *In quo loco Beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ, titulum Romanum conſtituit.* Et infra. *Hic conſtituit Baſilicam B. Agnetis martyris à Presbyteris Leopardo & Paulino, cum ſollicitudine gubernari, regi, & ornari. Et ex diſpoſitione Veſtinæ, tituli ſuprascripti Presbyteris eſt conceſſa poteſtas.* Nec omnes Baſilicæ, quas in vrbe Roma extructas, conſecratas in eo Pontificum libro legis, Romani tituli fuerunt. Cùm tituli certi & definiti, Baſilicarum confuſa moles quotidie accreſceret, cùm & Damaſus duas Baſilicas dedicaſſe, at vnam tantùm ex his titulum conſtituiſſe legatur. Anaſtaſ. Biblioth. in eius vit. *Hic fecit Baſilicas duas vnam iuxta theatrum S. Laurentio, & aliam via Ardeatina, vbi rèquieſcit in catacumbis; & ædificauit platoniam vbi corpora Apoſtolorum iacuerunt, id eſt, B. Petri & Pauli, quam & verſibus ornauit.* Vbi, vt obiter id notem, aliud & rectius legit. MS. Codex Anaſtaſij. *Eodem tempore fecit duas Baſilicas, vnam iuxta theatrum S. Laurentio; & aliam in catacumbas, vbi iacuerunt corpora SS. App. Petri & Pauli; in quo loco platoniam ipſam vbi iacuerunt corpora ſancta, verſibus exornauit.* Docemur eodem libro in Catacumbis; iacuiſſe SS. corpora. In vit. Cornel. *Hic temporibus ſuis rogatus à quadam matrona Lucina corpora SS. AA. P. & P. de Catacumbis lenauit de noctu, &c.* Malè eodem loco Anaſtaſij Gloſſator Petrus Capellanus ait. *Platonia, id eſt, ſepulchra, ſiue manſolea lata vbi plures mortui recipi poſſunt, à πλατὺς Græcè, Latinè latum.* Nam Platoniæ ſunt columnæ latæ, & amplæ, quæ crebro erectæ leguntur in eodem libro. Et in vita Sixti III. *Porphyreticas Platonias.* Et in Leon III. *Ex metallis marmoreis, marmoreas platonias poſuit.* Quod nomen à Caſſiodoro vſurpatum V. D. V. Salmaſium ad Iul. Capitul. dum ad cætera properamus. Subiungit ibidem Anaſtaſ. ex M.S. *Hic titulum conſtituit in vrbe Roma Baſilicam quam ipſe conſtruxit.* Duas conſtruxit, at vnam in titulum conſecrauit, cui

Iuxta tituli Eccleſia qui propriè Parœcia.

Non enim omnes Eccleſiæ tituli ſūt.

Platonia.

Digitized by Google

Presbyteri titulares incardinabantur, Baſilicæ verò Presbyteris commendabantur ſinè titulo, vt patet ex loco iam citato in Innocent. Vbi Agnetis Baſilica Presbyteris commendatur, at tituli SS. Geruaſij & Protaſij plena datur poteſtas. Eoſdem Presbyteros vtrique Eccleſiæ voluit Innocentius; quod & extra Romam in Prouincijs obtinuit, vbi ſicut Romæ, & titulorum, & Cardinalium nomina in vſu fuere. Non quidem licuit Preſbytero duos titulos, duas Parrochiales Eccleſias poſſidere; at titulum & Baſilicam, Eccleſiam & oratorium vel capellam, Parrochiam & membrum habere licuit. Concil. Metenſ. cap. 11. *Vnuſquiſque Presbyter vnam ſolummodo habeat Eccleſiam, niſi fortè antiquitus habuerit capellam, vel membrum aliquod adiacens ſibi, quod non expedit ſeparari, &c.* Fateor illum locum Anaſtaſij in Innocentio, ad aliam mentem induci poſſe, vt manu exaratus eſt; ſic enim habet. *Hic Beatæ Agnæ martyris à Presbyteris Leopardo & Paulino ſollicitudine gubernari, & regi, & ornari eorum diſpoſitione: tituli ſupradicti Veſtinæ Presbyteris conceſſa poteſtas.* Vt alij ſint Presbyteri tituli, alij Baſilicæ. Quî igitur Pacilianenſis Eccleſia, Caſalenſis erit titulus? cùm titulus Eccleſia ſit à nulla dependens, ipſa Parrochialis; Pacilianenſis verò dum titulus afferitur, capella, & oratorium, potiùs quàm Parrochia denotatur, quæ duo ſanè maximè differunt. Concil. Nannetenſe, ea rectè diſtinxit apud Burchardum lib. ij. cap. xxvj. *Vt ſi quilibet Presbyterorum defunctus fuerit, vicinus Presbyter, apud Seniorem ſeculare nulla precatione, vel exenio Eccleſiam illam obtineat, quia titulus per ſe conſtans ante extitit. Sed neque Capellam, ſinè conſultu Epiſcopi.* Presbyter duos titulos habere non poteſt, ideo titulato daretur alius titulus, iam hic accreſcens titulus Capella potiùs & membrum videretur; at Capella conſentiente Epiſcopo titulato dari poteſt; quæ eſt mens Canonis. Igitur in eo ſignificatu Pacilianenſis titulus non erit Caſalenſis Eccleſiæ; ſed accepto tituli nomine in prima quam attulimus ſignificatione, vt poſſeſſionem denotat, Pacilianenſis erit poſſeſſio Caſalenſis, *ei tanquam plebi ſubiecta*, vt ait Innocentius, nam plebes Parœcias denotant, & conſtituunt, inde plebes pro Parœcia. Pacilianenſis erit Capella, & membrum, & titulus Caſalenſis: vnde nec titularis Presbyter erit Pacilianenſis, ſed Vicarius. Eo ſenſu titulus acceptus videtur à Concil. Carthag. cap. 33. in fin. *Non habenti neceſſitatem, nec Epiſcopo licèt vſurpare rem aliquam tituli Matricis Eccleſiaſticæ.* Qui Canon peſſimè ab omnibus habitus eſt. Codex Africanus. *Non habente ergo neceſſitatem, nec Epiſcopo liceat Matricis Eccleſiæ rem tituli ſui vſurpare.* Interpres Græcus μὴ ἔχοντος τοίνυν ἀνάγκης μὴ δὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι κατάχρησιν ποιεῖσθαι πράγματι ἐκ τῆς τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μήτρας. Scholium quod refert vir eruditiſſimus ad eum Canonem. μήτρας ἤτοι διατυπώσεως. τίτλος ἡ ἡ διατύπωσις λέγεται ἢ ἡ αἰτία. inſcriptio & cauſa, vt in iure cauſa & ius poſſeſſionis titulus dicitur, vnde *rem tituli* in Can. *poſſeſſionem Eccleſiaſticam* accipe. Perperam tamen Matricem intelligit, vt alij Græci ad hunc Canonem, Matricem enim matriculam interpretantur, & titulum, breue vel indiculum; ita vt velint, Canonem vetare Epiſcopum quicquam vſurpare, ex his quæ in indice Matriculæ Eccleſiæ deſcripta ſunt. Balſamo hunc Canonem explicans, κατάχρησιν πράγματι κατωγραμμένῳ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις ἤγουν ἐν τῇ μάτρικι, τυτέστιν ἐν τῇ διατυπώσει τῇ ἐκκλησιαστικῇ τίτλου ἤγουν βιβλίου. τίτλος γὰρ λέγεταί ποτε ὡσὰν ἡ διατύπωσις ποτέ δὲ καὶ τὸ βιβλίον. Hæc malè. Nam Matricem Eccleſiam accepit Canon quæ Epiſcopalis eſt, & quaſi Mater, & Matrix Dioeceſanarum. Ita ijdem Patres Africani cap. 90. in Cod. Can. Eccleſ. *Si in Matricibus Cathedris Epiſcopus negligens fuerit.* Interpres Græcus *Can.* 123. Cod. Can. African. ἐὰν ἐν τοῖς μητρικίοις ἤγουν ἐν ταῖς καθέδραις. Vbi Balſamon ἐν τοῖς μητρικίοις ἤγουν τοῖς δικαίοις τῆς καθέδρας ἤτοι τῆς ἐκκλησίας. Matricem Eccleſiam à plebibus, quæ rurales & Dioeceſanæ Eccleſiæ ſunt, diſtinguit Ioann. PP. IX. in Concil. Rauenn. malè XII. aſſeritur. c. vlt. de offic. Archipresb in 1. Collect. *Nec obtendat Epiſcopus non egere plebem Archipresbytero, quaſi ipſe eam gubernare valeat, quia etſi valde idoneus ſit, decet tamen vt patiatur onera ſua* (lege *partiatur*) *& ſicut ipſe Matrici præeſt, ita Archipresbyteri præſint plebibus, &c.* Vrban. I. Epiſt. vnic. *Caperunt prædia, & agros quos vendere ſolebant, Matricibus Eccleſijs tradere.* Matrix igitur Eccleſia alia longè eſt, ab Eccleſiaſtica matricula, de qua nos alias *οὐ θιῷ*: ſcilicet Cathedralis Eccleſia. Plebes verò rurales Parœciæ, & tituli, ſed maiores, nam & Capellæ, & oratoria, quæ plebes congruas non habent, tituli minores dicuntur. Ioann. dict. cap. Concil. Rauenn, *Verùm etiam eorum Presbyterorum qui minores titulos habitant.* Itaque dicto Ca-

Matrix malè à Græcis explicita.

Eccleſia Cathedralis eſt.

none Africano probibetur Epiſcopus vſurpare rem, & poſſeſſionem Eccleſiæ ſuæ Cathedralis. At quid tituli ſui? quod Concil.Mogunt.ſub Raban.cap. 9.explicat. *Nec Epiſcopo liceat Matricis Eccleſiæ rem tituli ſui nomine vſurpare.* Licèt ſuum intellectum detortum habeant, rectiùs tamen veterem Codicem Can. Eccleſ. legere exiſtimo. *Non habente ergo neceſſitatem nec Epiſcopo liceat Matricis Eccleſiæ, nec Presbytero rem tituli ſui vſurpare.* Siue is titulus maior ſit, qui minores ſub ſe habere poteſt; ſiue minor, qui ab alio maiori dependeat. Ita hæc Pacilianenſis Eccleſia titulus fuit Eccleſiæ Caſalenſis, ſed minor, nam maior ab Epiſcopo alium non agnoſcit.

NON SOLVM BIENNIVM, &c. Euſtathius in lib. *περὶ χρονικῶν διαστημάτων.* De appellatione. *μὴ διετίαν χωρῆσαι τὸ ψῆφος, ἐκκλήτου μὲν ἀβλαβοποιοῦς.* Iuſtinian. Nouell. 49. poſt biennium niſi litem compleuerit ratam manere victoris ſententiam. *χωρίσαι αὐτὴν τοῦ τετελεσμένου τὸν ψῆφον.* De his noſtros Doctores Conſule.

QVÆ SPERATVR IN CONSISTORIO PRINCIPIS. Hæc exceptio à Iuſtiniano deſumpta eſt, *l. cùm anterioribus. C. de temporib. & reparat. appellat.* Vbi ait. *Si tamen in ſacro noſtro conſiſtorio lis exordium cæperit, etiam ſi non fuerit in eodem die completa, tamen perpetuari eam concedimus; cùm iniquum ſit propter occupationes Florentiſſimi Ordinis, quas circa noſtræ pietatis miniſteria habere noſcitur, cauſas hominum deperire.*

TAM EX DICTAMINE. Dictamina dixerunt eius ætatis ſcriptores, formulas ſcribendi, legi librum M. S. *Dictaminum Guillelmi de Mandagoto*; qui materiam electionum Eccleſiaſticarum explicuit, & ex Archidiacono Nomauſenſi, Cardinalis Eccleſiæ Romanæ, ni fallor, creatus eſt. His dictaminibus dantur formulæ, quibus pater filio, filius patri, auus nepoti, amicus amico, &c. ſcribere veletiam eum alloqui debeat. Eiuſdem argumenti ſub eodem nomine alij libri leguntur, vt *Magiſtri Matthæi de libris dictaminis*, qui artem dictatoriam eam vocat. Quid dictio dictator, & dictatio vel dictum notarunt docti; in ſcholis familiares fuere hæ dictiones, vel ab ipſis ſcholaſticis prolatæ, vel à Magiſtris dictæ à Diſcipulis deſcriptæ. Inde Gloſſ. *Dictatum Ἄμυλα, καὶ ἀναδιδόμενα καὶ μαθήματα.* Legit Volcan. *καὶ ἀναδιδόμενον σύνθημα.* Fortè rectè lego. *καὶ ἀναδιδόμενον μαθητάς.* Ea ſiquidem diſcipuli producebant, vel in eis excipiendis decertabant. Eædem Gloſſ. Græcol. *ὑπαγορευτός. Dictatum. Dictatura. Dictatum. Dictatio.* Inde locus in quo hæ dictiones recitabantur *διατήριον* dictus. Baſilius Seleuc. *lib. 11. de Thecla. διατήριον ἢ λέγεται ὁ τόπος ἐν ᾧ διαδείκνυται οἱ λέγοντες τῶν ἔξω ὁ ἄμβων ἤτοι τὸ ἀναγνωστήριον* eo forſan ſenſu ab Imperatorib. dicitur lib. 1. C. Th. de leg. & decret. legat. *Nullus igitur obſiſtat dictator, nemo conſilijs obloquatur.* Declamatores, & ſimiles intelligit. Hìc verò, vt ſupra dixi, formulam ſcribendi, & dictandi accipe. Ita *cap. 2. de falſar. in iij. collect.* reſcribit idem, de litteris Apoſtolicis falſitatis ſuſpectis, *nam licèt in ſtilo dictaminis & forma ſcripturæ, aliquantulum cæperimus dubitare.* Et infra. *Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſſunt facilè deprehendi, niſi, vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, &c.*

Dictamen formula dictandi.

BVLLA QVÆ PVERAT EXTRACTA, &c. Innocentius eodem capite quo ſupra reſcribit *Archidiacono & Presbytero, & Canonicis Mediolan.* vt habet M.S. collect. iij. non, *Archiepiſcopo*, vt impreſſa. *Bullam igitur hinc inde diligentius inſpectantes, in ſuperiori parte quæ filo adhæret, eam aliquantulum tumentem reperimus, & cùm filum ex parte tumente ſine violentia qualibet aliquantulum attrahi feciſſemus; bulla in filo altero remanente, filum ex parte illa fuit ab ipſa ſine diſſicultate qualibet auulſum: in cuius ſummitate adhuc inciſionis indicium apparebat; per quod liquidò apparuit, bullam ipſam ex alijs litteris extractam fuiſſe, ac illis per vitium falſitatis inſertam.* Et infra. *Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, vt falſa bulla litteris apponatur. Secunda, vt filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per alium filum immiſſis falſis litteris inſeratur. Tertia, vt filum ab ea parte in qua charta plicatur, inciſum cum vera bulla falſis litteris immittatur, & ſub eadem plicatura cum filo ſimilis canapis reſtauratur. Quarta, quæ à ſuperiore parte bullæ altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, vt per idem filum litteris falſis inſerta reducitur infra plumbum. Quinta, cùm litteris bullatis & redditis in eis aliquid falſitatis per raſuram tenuem immittatur.* Huius decretalis thema & ſpeciem colligere debes ex his verbis geſtorũ Innocẽtij III. quæ ſubijcio. *Controuerſiam quoque quæ vertebatur inter Mediolanenſem Archiepiſcopum & Abbatem de Soczula, ſuper iuriſdictione & portu de Sexto, cum honore diſtrictu & iuriſdictione præfati loci Caſtellaniæ, hominum quoque qui habitant in Banenogra-*

Bulla falſitatis varia.

lia, Carpuneo, Veſtripeno, Candempleno, Inſula ſuperiore Balgealtæ, ac Lilia, mirabiliter terminauit. Nam cùm diu multúmque ſuper his, coram diuerſis iudicibus delegatis fuiſſet à partibus litigatum, & teſtes ac inſtrumenta producta: ipſe habens inſtrumenta ſuſpecta, pro eo quod cum cera ſigilli ab interiore parte vetuſtiſſima eſſet, cera quæ poſita erat ab exteriori parte quaſi ad conſeruationem ſigilli recens erat, & mollis, falſitatem taliter videlicet præſentibus partibus cum omnibus aduocatis in conſpectu omnium frangi ſigilla; & ſi reperiretur vera & incorrupta, renouari faceret inſtrumentum ſub teſtimonio bullæ ſuæ: ſi verò innenirentur corrupta vel falſa, volebat quòd preualeret falſitas veritati. Quod cùm factum fuiſſet certo certius eſt compertum, quòd ſub vetuſto ſigillo charta fuerat perforata, & per glutinum nouæ ceræ, quæ poſita fuerat exteriùs quaſi ad conſeruationem ſigilli, vitiosè fuit ipſi chartæ coniunctum. Et ſic falſitate comperta contra Monaſterium ſententiam promulgauit, omnibus admirantibus, quòd mirabiliter deprehenderat vitium falſitatis Confer *cap. 6. de fid. inſtr. ext.* ex iij. collect. *cap. 1. eo. tit.*

Iniuriare. INIVRIABATVR EIDEM. Capitular. lib. v. cap. 183. *Si quis Miniſtros Eccleſiæ, id eſt, Subdiaconum, &c. Iniuriauerit, aut percuſſerit, vel plagauerit.* Et alibi paſſim apud hos authores legitur eo ſenſu, vt verbo iniuria allata ſignificetur. Nos noſtra vernacula lingua eodem loquendi modo vtimur. *Iniuria*, ait Papias in Gloſſario. *Cùm fit aliquid contra ordinem iuris.* Ita Gloſſarium vetus. *Iniuria* ὕβρις ἄδικία. ἄδικος *contrarius, contra legi.* Quo ſenſu & hic accipiendum eſt hoc verbum; nam contra ius de ea pecunia ſe pulſatum querebatur Caſalenſis Præpoſitus: & aliquando ipſum iniuriari, contra ius agi in ipſum ius ſignificat.

Tertia appellatio. PROVOCARE TERTIO NON LICEBAT. Hoc deſcendit ex iure quod introduxit Imperator Iuſtinianus tit. Cod. *Ne in una eademque cauſa liceat tertiò prouocare.* Faceſſant nũc igitur noſtri legulei, qui ad Magiſtratuum numeros & ordines, appellationes ponderant, & numerant; cùm & ipſis legibus quarta appellatio, & aliquando ſecunda ſolùm conuincatur.

AD EPISTOLAM CXXXVI.

Vulgares probationes in iudicijs ſecularib. VVLGARIA IVDICIA. Probationes vulgares & populares, erant iudicia, aquæ feruentis, ferri candentis, & monomachiæ. De quibus tit. in Collectionib. Decretal. *De purgatione vulgari*; alius à tit. *de purgat. Canonica* quæ à Canonibus ſcil. introducta eſt, nec popularis, nec rebus ſecularibus adhibita, ſed diſceptationi litium Eccleſiaſticarum. Alexander PP. II. *Vulgarem denique ac nulla Canonica ſanctione fultam legem, feruentis ſcilicet, ſiue frigidæ aquæ, ignitique ferri contactum, aut cuiuſlibet popularis inuentionis (quia fabricante hæc ſunt omnino ficta inuidia) nec ipſum exhibere, nec aliquo modo te volumus poſtulare, immo Apoſtolica auctoritate prohibemus firmiſſimè.* Quæ citat Gratian. c. *Mennam* ij. q. v. ex Gregorio ad Brunichildem; cùm ſit verè Alexandri, Raynaldo Cumano Epiſcopo, vt citatur ab Iuone *epiſt.* 74. & *Decret. part. x. cap. xv.* Nec vera eorum ratio eſt, qui hæc iudicia Gregorij tempore in vſu non fuiſſe credunt. Nam

Eorum antiquitas. tit. lv. leg. Salic. *Ad aneum mallare, &, ab aneo manum ſuam redimere, &, iuratores dare.* Et in pacto Childeberti & Chlotarij RR. §. 4. *Ad aneum prouocatus manum incenderit.* Et paſſim ſimilia, Gregorio, & antiquiora, & contemporanea leguntur. Quod verò dicitur in fine formulæ coniurationis aquæ, apud Doctiſſ. Iuret. ad Iuon. *Hoc iudicium creauit omnipotens Deus, quia verum eſt; & Beatus Papa Eugenius, & Dominus Ludouicus Imperator conſtituerunt.* Vel de formulis, & ſolemnitatibus, vel de conſtitutione vt obſeruaretur hoc iudicium, & in iure probationis cauſa admitteretur, accipienda ſunt ea verba: quorum tamen fidem ſemper dubiam habeo. Qui enim Eugenius II. contra ſtatuta prædeceſſoris Stephani III. qui hæc iudicia vetuerat, ſi modo is III. eſt, vt ſcribunt quidam; vel ſi Quintus, vt legitur dicta Epiſtola Iuonis, cur hic ait? *Ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione, confeſſionem extorqueri à quolibet, ſacri non cenſuerunt canones. Et quod*

Sanctorum

Sanctorum Patrum documento ſancitum eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum. Et in Addit.iv.Ludouici cap.lxxx.*Vt examen aquæ frigidæ quod hactenus faciebant, à miſſis omnibus interdicatur, ne vlteriùs fiat.* Et ipſe Ludouicus probationes per teſtes, & ſcripta duellis ſubſtituit. Fuit tamen & tempore Calui Caroli, & ſeculis poſterioribus obſeruatum vt ex his iudicijs probationes deſumerentur. Inter quæ obſeruata eſt differentia; non enim omnes eodem iudicij genere vtebantur. Serui, vt ſupra notabamus, à monomachia arcebantur. Monachi qui ſtandi in bello perſonam non habebant, nec eam vt ſeruilem legibus cognitam, iudicio ferri experiebantur. In Charta Haimerici Vicecomitis Toarcij relata à Doctiſſ.Sirmond. *Paratus* (ſcil. Abbas) *aut calidi ferri iudicio, ſecundùm legem Monachorum, per ſuum hominem probare: aut ſcuto & baculo, iuxta legem ſecularem, defendere.* Obtinuit tamen vt & Monachi campionem darent, cuius rei paſſiua exempla leges apud nominatiſſimos iam citatos viros. Licèt aliqui, occaſione rei Eccleſiaſticæ in controuerſiam deductæ, hoc probationis genus longè reijcerent. Adreuuald. Floriacenſis lib. I. de Miracul. S. Benedict. cap. xx. mota quæſtione de mancipijs B. Benedicti; *Tandem adiudicatum eſt, vt ab vtráque parte teſtes exirent, qui poſt Sacramenti fidem ſcutis ac baculis decertantes, finem controuerſiæ imponerent. Sed cùm id iuſtum rectúmque viſum fuiſſet omnibus, quidam Vaſtinenſis regionis legis Doctor, &c. Iudicium protulit: non eſſe rectum, vt bello propter res Eccleſiaſticas teſtes decernerent.* Hæc tamen iudicia Concil. Lateran. *cap.* 18. noſter Innocentius interdixit; at noſtra in Gallia longis deinde temporibus duella in vſu fuere, quæ vix in rebus Eccleſiaſticis Pontifices Romani prohibere potuerunt. Afferam Epiſtolam quæ habetur libro v. Collectionis M.S. decretalium quæ Alexandri IV. nomine inſcribitur, licèt multæ aliorum Pontificum ibi legantur Epiſtolæ.

Monachorum probatio ferri iudicium.

Non Monachis in reb. Eccleſiaſticis vſum prohibitum.

Prælatis Francorum. Conſuetudo quædam, quin potius corruptela, in pleriſque locis Franciæ, vt accepimus, inoleuit. Quòd videlicet quando Eccleſiarum homines de corpore, ad alienum dominium ſe conuertunt: ſi eos veſtrûm aliqui, quorum ipſi ſunt homines, fortè conueniunt coram iudice competenti; neceſſe habent ſuam per duellum intentionem fundare. Alioquin ab actione propoſita repelluntur; licèt per teſtes, & alia documenta legitima, intentionem ipſam velint vel valeant comprobare. Cùm igitur Clerici, abſque ſui Ordinis periculo, duella ſuſcipere nequeant, vel offerre: pro eo quòd ſiue per ſe, ſiue per alios in duello pugnauerint, ipſos ab executione ſacrorum Ordinum Canonicæ conſtitutionis ſeueritas alienat. Nos huic praue conſuetudini remedio quo poſſumus obuiare volentes, & duellorum, præſertim cùm de rebus Eccleſiaſticis agitur, penitus interdicentes abuſum, quo Deus tentatur, & vera ſæpius iudicia peruertuntur. Vt in quibuſlibet iudicijs, omni probationum genere à iure conceſſo liceat vobis vti prædicta conſuetudine non obſtante, auctoritate vobis præſentium indulgemus, Edicto perpetuo ſtatuentes, vt ſi aliquibus veſtrûm quibuſlibet cauſis, defendere per duellũ recuſantibus cauſam ſuã, aut huiuſmodi reprobo probationis genere ſuccumbentibus. Propter hoc cõtra tales ſententia ſeu executio quæcumque proceſſerit; eadem, & quicquid ex ea ſequutum fuerit, vel ob ipſam, nullius penitus ſit momenti.

AD EPISTOLAM CXXXVIII.

RElata eſt hæc Epiſtola *cap. 2. de conceſſ. præb. in. 6.* Collect. & à Raymundo *cap.* 14. *ext. eo. tit.* vbi lege quæ vulgò DD. ad ea congerunt.

AD EPISTOLAM CXXXIX.

ABBATI. Ioanni cuius electionem in depoſiti Vualteri locum vidimus, *libro* I. *Epiſt.* I. quam conſule.

VV. ADVOCATVM BETVNIÆ. Ille eſt Guillelmus apud Gaufrid. de Villahard. vt iam ſupra notauimus, vide quę ibi ſcripſimus, de aduocatis, & patronis.

Auoüé de Bethune.

DE GEMELLIS. S. ACHEOLI. S. Martinus de Gemellis, *Des Gemeaux.* Abba-

Digitized by Google

tia O. A. Congregationis Victorianæ, apud Miræum *cap.* 23. *Origin. Canonic. S. Augustin.* S. Achcloi *S. Achæol.* Ordinis S. B. eiusdem Diœcesis.

AD EPISTOLAM CXLI.

Monasterium S. Maglorij.

S. MAGLORII. Monasterium Ordinis Benedicti Parisijs fundatum ab Hugone Duce Franciæ. *Apud Breuil.* de enchroniasticis suprà diximus. Nota solùm ex Priuilegio Ludouici anno 1159. dato huic Monasterio, apud eundem Breuilium. *Nolumus etiam aliquem Episcopum, nec etiam Parisiensem, vel quemlibet suum subiectum, Monasterium ad grauamen intrare, nec mansiones vel procurationes expetere.* Eodem diplomate refertur Abbatem S. Maglorij Capellanum Regium esse constitutum.

AD EPISTOLAM CXIII.

Grãdmont.

PRIORI GRANDIMONTENSI. Monasterium Grandimontense *Grand mont.* caput Ordinis, Diœcesis Lemouicensis, Ordinis S. Benedicti; à Stephano Mureto fundatum, apud *Stephan. Tornac. Epistol.* 1. qui eius Monachos vulgò bonos homines dictos testatur; quo deinde nomine Fratres Minimi S. Francisci de Paula apud nos insigniti sunt. *Si ab eis quæsieris*, inquit, *cuius Ordinis sunt? Respondent peccatores sumus. Si ab alijs, bonos homines esse dicunt. Nam & in Prouincia illa vnde originem habent, vbi est caput & sedes eorum, cellulæ ipsorum bono homine appellantur.* Percurre eam Epistolam quæ per amplas Grandimontensium laudes discurrit.

Vnde dicta collatio serotina cœna.

DE PVLSATIONE AD COLLATIONEM. Hoc ex Regula S. Benedicti quam hi Monachi profitebantur cap. 42. *Dicta vespera, parvo intervallo, mox accedant ad lectionem collationum, vt diximus, & lectis quatuor aut quinque foliis, omnibus in vnum occurrentibus per hanc moram lectionis, &c.* A qua lectione serotinam cœnam dici voluit. V. D. Filesacus: quòd scilicet ea post collationum lectionem fieret. Nulla tamen potiori ratione, quin à cœnarum antiqua collatione hanc dicamus. Eam collationem Laodic. Concil. vetuit ἐν συνδείπνοις συμπόσια non aliam ab causam, quàm vt habet interpres Latinus, *propter commessationes.* Quibus sublatis, modica cœna apparata, collatio semper dicta est. Concil. Nannet. cap. xiij. *Quando Presbyteri per Calendas simul conueniunt; post peractum diuinum ministerium, ad necessariam collationem, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad prandium ibi ad tabulas resideant.* Vnde legendum putabam in Gloss. collatio. *σύγχειος δεῖπνον.* quasi temperata & modica cœna. Sed certè retinendum *σύγχειος* collationem & *σύμβολον* vt & Concil. Laodic. ait. Quod Harmenop. ἐξ ἱερᾶς μὴ συμποσιάζεσθαι explicat. Igitur collatio, pro parua cœna, ad quam Monachi quotidie conueniebant. Concil. Magontin. apud Iuon. part. vij. *In dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad capitulum & ad collationem veniant.* Quæ fortè de lectione intelligenda sunt, vt explicuit vir supra laudatus. A quo in Ethymologia discedo, cùm ante eum Monachorum morem obseruatum, in vsu id nomen fuisse credam.

Visitatores Ordinis Grãdimontens.

VISITATORES COMPVTATIONES AVDIANT. Iacobus à Vitriaco cap. 15. Histor. Occidental. de Priore Grandimontensi. *Habet insuper potestatem mittere Monachum vnum cum laico ad totius Ordinis Monasteriorum visitationem.* Hos verò computationes audire, ait hic Innocentius noster, eo modo quo Prior consueuit. Idem Vitriacus. *Qui prope in eadem regione commorantur, semel in mense, villicationis suæ tenentur reddere rationem* de singulis verò qui in remotiori Prouincia. *Habent vnum summum Priorem* (ait Vitriac.) *qui licèt nullam temporalium habeat administrationem, tamen coram eo semel in anno laici omnes in generali Capitulo & qui prope, &c.* Hoc Capitulum generale circa festum S. Ioannis Baptistæ celebratum fuisse patet ex lib. 8. Epist. 7. Petri Cellens. qui & Epist. 22. rescribens Monachis de Grandimonte ait. *Videtur siquidem mihi, meatus suos fluuius Paradisi quasi ad vnum* (ita lege) *originalem reuocare, cùm de singulis partibus orbis ad diem B. Ioannis Baptistæ solenne contingit, Priores vestros in vnum conuenire.*

Hebdomadarius inter Canonicos & Monachos.

SED SEMPER HEBDOMADARIVS IN CELLA. Hebdomadarius inter Monachos & Canonicos est, qui per Hebdomadam missarum faciendarum & chori curam habet. Infra Epist. seq. *Hebdomadarius Sacerdos dicitur.* Tandem, vt alijs in rebus obseruamus, certæ præbendæ nomen factum est. At ex Monachorum regula, totius etiam rei domesticæ inspectio Hebdomadario demandata erat, præcipuè coquinæ. Chronic.

Digitized by Google

Rhegin. lib. 11. *Accidit autem, vt, iuxta quod mos eſt, ad coquinæ officium Hebdomadarius deputaretur.* Inde in Gloſſ. Hebdomadarius, coquus Monaſterij.

CVIVS NOMINE INTELLIGIMVS, &c. Quàm maximè latè & abuſiuè accipitur nomen cellæ: quæ propriè eſt Monachi cubiculum. Ita κοινὸν abuſiuè κελλίον dicitur vt notat Moſcopul. κοινὸν, κυρίως ἰδιῶ ὄντως ὁ μεῖζον κόπτης πολλαὶ, οἷς ὄι ξυλάνις. Καθαχρηστικῶς δὲ τὸ κοινὸς λιγόμενον κελλίον. Ita hic καθαχρηστικῶς, Cella pro tota domo plures cellas continente. In Nitria κελλία dictam eam Monachorum ſtationem ait Sozomen. lib. 6. Hiſt. Eccleſ. cap. 31. ὄνομα κελλία ἐν τύτῳ δὲ τῷ τοπῳ ἴδιὰ μοναχικὰ οἰκήματα. πολλὰ, καθὸ καὶ τοιάυτης ἴλαγε παρηγορίας. De his verò Grandimontenſium officinis, idem Stephan. ibid. *Intrat quilibet quaſlibet eorum officinas, & ſingulorum officia certis diſtincta finibus attrectare manibus, oculis curioſis inſpicere, æſtimare animo, lingua dijudicare opus eſt.* Quas officinas, à clauſtro, & ipſis Monachorum cellis diſtinctas exiſtima. Nam de his Iacob. à Vitriac. dicto loco. *Adeò autem Monaſteriorum ſuorum ſepta clauſis ſemper oſtijs diligenter obſeruare ſtudent, quod non niſi magnis & authenticis perſonis & familiaribus Ordinis facilè patet ingreſſus: nec ita clauſtrum ſuum & interiora habitationis.* Steph. Tornac. dict. Epiſtol. *Viderint ipſi quid intra domeſticos parietes agant, & teſtimonia ſecretorum intus operum ſuorum inuicem accuſantium, aut deffendentium, ei publicent, cui omne cor patet, & quem nullum latet ſecretum. Nobis ignorare libet, quibus non licèt intrare.* At eos omnes fines tam eremitorij, & cellarum, ſeu clauſtri, quàm officinarum, ſub nomine cellæ comprehendi explicat hîc Innocentius, quod eſt valdè notandum; vt & ſequenti Epiſtola, ait, *De quibuſdam cellis Ordinis veſtri*, generaliter pro Conuentibus & Monaſterijs.

Cella nomen latè ſumptum.

AD EPISTOLAM CXLIII.

SCANDALVM ORITVR INTER FRATRES. Conſtat Ordo Grandimontenſis ex laicis ſeu Conuerſis (*Barbatos Fratres* à Petro Cluniac. alicubi dictos memini) & ex Clericis ſeu Sacerdotibus. Illi rerum temporalium curam habent, hi ſpiritualium; vnde potentiæ temporalis occaſione, omnem vniuerſi Ordinis poteſtatem ambiuerunt Conuerſi; è contra Clerici. Inde lachrimæ, & ſchiſmata, Stephan. Tornac. Papæ reſcribens Epiſtol. 162. *Non moueat vos Pater Sancte confuſus laicorum clamor contra Clericos incluſos, ne contra ſeſſorem murmuret aſina, ne glorietur ſerra contra eum qui tenet eam; nec idiota Clericum doceat litteras; nec Clericus imperet Sacerdotalia Sacerdoti, &c.* Iacob. à Vitriac. d. cap. 15. *Dominus Papa poſt multas allegationes, & varias altercationes, & pacem & concordiam inter partes reformauit. Fratribus laicis præcipiens, quatenus Monachos honorarent, & eis in ſpiritualibus ſubiecti eſſent: De diuinis autem officijs, nihil percipere aut ordinare aliqua præſumptione attentarent. Monachis autem iniunxit vt Fratres Laicos diligenter, verbo & exemplo ipſos in ſpiritu lenitatis inſtruentes, &c.* Et ideo audis in ſuperiori Epiſtola. *Per quod manifeſtè datur intelligi, quòd Clericus authoritatem habet iniungendi conuerſo, &c.*

Grandimontenſia ſchiſmata.

AD EPISTOLAM CXLVII.

AB antiquo Rigenſis Epiſcopus Liuoniæ præſidebat vt ſupra diximus *libro* 1. *ad Epiſt.* 139. quam conſule: ſed alios Epiſcopos Militum Chriſti zelus à Pontifice poſtulabat; nec exauditus eſt eſt hac Epiſtola. Deinde verò circa annum 1220. à Danorum Rege Reualiæ vrbi Eſtoniæ Prouinciæ Liuonum Epiſcopus impetratus; qui & ea ratione Lundenſi Daniæ Metropolitano iure ſuffraganeo ſubditus eſt. Licèt temporale eius terræ Dominum ad Milites Chriſti ſpectaret.

Liuoniæ Epiſcopus.

AD EPISTOLAM CXLIX.

DECAN. ET CAPITVLO B. ANIANI. S. Anianus Epiſcopus Aurelianenſis Eccleſiæ Collegiali in vrbe Aurelianenſi nomen dedit. Cuius Capitulo notandam hanc Epiſtolam reſcribit Innocentius, de reſidentia Canonicorum; quos prius ipſius Eccleſiæ ſtatutum reſidere dixerat, ſi alteri Eccleſiæ non inſeruirent. Vna enim & in ea ſola Eccleſiæ miniſterium exhibere Canones voluerunt; & ea quidem, cui primùm addicti ſunt, Concil. Hiſpal. 11. *Scribitur in lege mundiali de colonis agrorum, vt vbi quiſque eſſe iam cæpit, ibi perduret.* (v. lib. xj. C. de agri. & cenſit. & col.) *Non aliter & de Clericis qui in agro*

Reſidentia Clerici vt ſumi debeat.

Digitized by Google

Ecclesiæ operantur, Canonum decreto præcipitur, nisi vt vbi permanent ibi esse cœperunt. Verùm quia huius occasione statuti, modò ne alijs Ecclesijs inseruirent, fructus præbendarum Canonici S. Aniani percipiebant, etiam non seruientes & residentes; aliam sanxere constitutionem, vt de facto spiritales operas præstarent, choro & Ecclesiæ sui copiam facerent, & præsentiam exhiberent: aliàs vt absentes omni præbendarum fructu destituti. Huius tamen præsentiæ rigorem ad semestre tempus restrinxerunt; quo vel continuo, vel interpolato, vel vni horarum Canonicarum assisterent. Id enim necessariò colligitur ex his Epistolæ verbis. *Cui etiam nisi matutinalibus horis, vel Missarum solemnijs, seu vespertinis laudibus personaliter interfuerit, &c.* Similia leguntur variarum Ecclesiarum statuta; & præcipuè D. Hilarij Pictauiensis, quod in confirmatione Lucij iij. PP. habet. *Vt omnes residentes, seu Mansionarij Canonici, qui de curtibus & terris vestris accensamenta sub certa pensione percipiunt, per octo menses ad minus in seruitio debeant Ecclesiæ residere, &c.* Apud Chopin. lib. 3. Sacr. polit. tit. 3. num. 18. Hæc deinde statuta vt obseruari debeant vide in Pragmat. Sanct. *Tit. Quo quisq. temp. deb. esse in choro.* §. *Iubet.* Et alia quæ Doctores notant.

AD EPISTOLAM CL.

GErundensis, Ilerdensis, & Vicensis vel Ausonensis Episcopi, quorum in hac Epistola mentio in Catalonia Tarraconensis Archiepiscopi suffraganei. Abbatia, verò, S. Saluatoris de Breda, Ordinis S. Benedicti, in Diœcesi Gerundensi. Abbatia Cucufati, eiusdem Ordinis, Diœcesis Barchinonensis, à S. Cucufato eiusdem vrbis martyre.

AD EPISTOLAM. CLII.

Castrũ Salvaterra Monachorũ Cisterciensium.

COnsolatur Alphonsum Regem de capto castro *Saluaterra* à Sarracenis de quo & Epistola sequenti. Roderic. Toletan. lib. vij. cap. 35. *Post vastationem autem aliquam factam à nostris in terra Beatiæ, Endugari, & Giemingi, filius prædicti Regis Agarenorum Mahomat nomine, collecto gentium suarum exercitu castra metatus est in circuitu Salua-terræ. Cumque eam fere tribus mensibus obsedisset, diuersisque machinis impugnasset, multis de his qui erant in castro occisis, plerisque vulneratis, turribus & muro fere diruto, de obsessis pluribus siti & impugnationibus interemptis, ad vltimum castrum occupatum est in opprobrium fidei Christianæ Æra millesima ducentesima quadragesima octaua, mense Septembri, &c.* Hæc verò Epistola scripta est Prid. Non. Februar. sequentes.

AD EPISTOLAM CLIII.

QVOD NISI EOS CAMPESTRI BELLO. Roderic. Tolet. eod. lib. cap. vlt. *Aldefonsus verò Rex nobilis, habito cum Archiepiscopo Episcopis & magnatibus consilio diligenti, ore eius vniuersis acclamantibus est prolatum, melius esse in bello voluntatem cœli sub discrimine experiri, quàm videre mala patriæ & Sanctorum. Fecitque edictum per omnes Prouincias Regni sui, vt milites & pedites, relictis superfluis vestium, & aurificij & ornatus cuiuslibet, quæ ad rem non pertinent, armis vtilibus se munirent, & qui priùs in superfluis displicebant, nunc in necessarijs & vtilibus Altissimo complacerent, &c.* Hoc bellum, *indixisse in octauis Pentecostes proximè affuturis*, ait Innocentius. Et Roderic. lib. 8. cap. 1. de his qui ad hoc aduenerant verba faciens. *Octauo itaque die post festum quo Christiana Religio Pentecosten celebrat, Petrus Rex Arragonum, Nobilis Aldephonsi fidelis amicus, secundùm fœdus apud Conchas initum, dictis plùs fastu Regio festinatis die præfixa venit Toletum.* Et cap. sequenti eos inter, qui ex Gallię Christi causa venerant (hac scil. Epistola moniti) recenset, Burdegalensem & Nannetensem Episcopos, multos Barones, & Arnaldum olim Cistercij Abbatem, tunc Narbonensem Archiepiscopum. De apparatu & processu huius belli, consule dicto loco Toletanum Archiepiscopum quo-cum alia dicturi sumus ad librum sequentem.

AD EPISTOLAM. CLV.

CVm Vngariæ Rex ex præcepto Innocentij, quod habetur supra Epistola 82. sedandis Archiepiscoporum sui Regni litibus operam dedisset. Ad pacem & transactionem eos vnanimes adegit; quam Innocentius hac Epistola ratam habere renuit; eius singulos articulos percurramus.

Digitized by Googl

Primus eſt. *Prima Coronatio Regum Vngariæ, ſpecialiter ſpectat ad ſolam Strigonienſem Eccleſiam, &c.* Qua ſolùm vacante, vel negligente Colocenſis coronare poterat. Maxima & præcipua fuit hos inter Archiepiſcopos Coronationis controuerſia, vt & alijs in Regnis obtigit. In Gallia Remenſis Archiepiſcopus, ex vi primæ Chriſtianiſſimi Clodouæi Coronationis, B. Remigium ad ſucceſſores, ius Reges Coronandi tranſmiſiſſe contendit. Contra verò extra ſuam Metropolim eum iuris nihil habere reliqui, Epiſcopi aſſeuerant. Senonenſem inter Archiepiſcopum Daimbertum, & Remenſem Rodulfum eam diſſenſionem in Coronatione Ludouici Regis fuiſſe, patet ex Sugerio Abbate in eius vita; quòd Daimbertus cum ſuffraganeis Ludouicum in Regem vnxiſſet. Quam Coronationem legitimam, & ritè factam fuiſſe defendit Iuo Carnotenſis Epiſt. 189. (nam & ipſo dictante vt ait Suger, hæc omnia acta fuerant) vbi & exemplis & ratione probat, cuilibet Metropolitano Regis Coronationem in Prouincia licitam eſſe. Attamen ius iuſtud ex conſuetudine (à qua res omnis Eccleſiaſtica dependet) quidam certi Metropolitani ſibi aſſerunt: & illi quidē antiquiores, quibus primū ſuos Reges vnxiſſe contigit, ex qua prima conſuetudinem, ius ex conſuetudine deduxerunt. Et fortè Colocenſis ea ratio fuit. Certum enim eſt Vngarorum Annalibus, Stephanum Regem Chriſtianum, & Sanctum, Strigonium Eccleſia Metropolitana ornaſſe; Colotzam Baſilica, cui Aſtricum Epiſcopum conſtituit. At quia is Aſtricus Roma, quo Legatus fuerat miſſus, ad Stephanum Coronam & Regia inſignia detulit, & Coronationi vel præfuit, vel ſaltem interfuit: cùm ſolemnes Coronandi ritus ſolus teneret, noua formula Roma delata. Id ſatis ſuperque fuit, vt deinceps ſucceſſores id ius ſibi aſſererent. Contra quàm ex Sede Metropolitana, ex primo Coronationis loco, Strigonio ſcilicet, eius Epiſcopus ſibi ſoli eam facultatem vindicaret. *Conſule Bonfin. Rer. Vngar. Decad. 2. lib. 1.* Quam vltra conſuetudinis legem, id Reges Coronandi ius, vni certæ Sedi affigi vult Innocentius, ex Politico axiomate. Quia facilè multi Coronatores, vt cum eo loquar, multos Reges facient: ſi cuiq; Metropolitano Regem vngere licitum, pluribus de Regno decertantibus, tot erunt Reges, quot candidati, & ſat erit ad obtinendum diadema, vel in vna Prouincia Regnum ambiuiſſe. Quæ ratio multùm dictam Iuonis Epiſtolam eludit; quæ licèt iure inniti poſſit, his tamen in rebus politicis, crebrior & potior eſt facti, quàm iuris quæſtio. Nam etſi certum ſit, eam Regis inaugurationem, non tam Regem efficere, quàm demonſtrare; qui iure, vel hereditatis, vel electionis iam ante Rex legitimus ſit; & illā Coronationē tyranno nullum ius acquirere poſſe: partibus tamen, & diſſentionibus occurrendum eſt; in quas ſatis ex natura propendulum vulgus, viſo diademate præceps agitur. Igitur vt his omnibus Reip. periculis occurratur, apud vnam certam ſedem ius hoc ſedere decernit Innocentius, cuius ea vt explicui mens eſt. Verùm quî accipiendus huius tranſactionis articulus, dum primam Coronationem à Strigonienſi fieri vult, ſecundam verò, & deinceps æqualiter ad vtrumque pertinere. An ita intelliges; vt prima vice qua futurus Rex Coronabitur, non alius à Strigonienſi id efficiat; at ſuccedentibus temporibus æqualiter vterque coronet? non ſanè, nam verba Epiſtolæ refragantur. *Vt prima Coronatio Regum Vngariæ, vbicúmque in ipſo Regno eos primùm contingeret Coronari, ſolius Strigonienſis Eccleſiæ iuris eſſet.* Et reliqua Epiſtolæ. Sic igitur tranſactionis verba accipies, vt qua prima vice nouus Rex inaugurabitur, ſolus Strigonienſis Epiſcopus eum coronabit, quacúmque in Regni parte id efficiatur. Vbi verò iterùm idem Rex Coronari voluerit, Strigonienſis, & Colocenſis vnà ſimul (vt fortè in prima Stephani Coronatione actum eſt) Coronam imponant. Nam priſci moris Regibus fuit, vt ſæpiùs in vita Coronarentur. Iuſtinus à Ioanne Conſtantinopolitano Patriarcha primùm eſt Coronatus vt ipſe Hormiſdæ Papæ reſcribit, *Epiſt. 8. poſt 38. Epiſt. Hormiſd.* & Ioanne PP. Cpi morante. *Iuſtinus Imperator gaudio repletus eſt, quia meruit temporibus ſuis Vicarium Beati Petri Apoſtoli videre in Regno ſuo, de cuius manibus cum gloria Coronatus eſt Iuſtinus Auguſtus.* Ait Anaſtaſ. Bibliothec. in vita S. Ioann. & apud Cantacuzenum legimus eum Didymotichi primùm Coronatum fuiſſe. *lib. 3. cap. 27.* Secundùm Adrianopoli, *lib. 3. cap. 92.* Et tertiùm Cpi. *lib. 4. cap. 4.* Et circa ea tempora quæ illuſtramus, Philippus Auguſtus voluit ſecundò Coronari, vt refert Rigordus in eius vita. De hac igitur ſecunda Coronatione vtrique Epiſcopo communi, accipienda tranſactio: nam & Guido Senonenſis Archiepiſcopus ſecundam impertiſſe Philippo

Septies Reges Coronati.

legitur, primam verò Remensis Vvillelmus. Prima certæ sedi scil. Strigoniensi affixa. Vt reliquis in Regnis quidâ Metropolita hoc ius sibi soli vendicat; in Gallia Remẽsis, Anglia Cantuariensis, Vngaria Strigoniensis, Germania Colonien sis, Scicilia Panormitanus. Cui vltimo nullum fieri præiudicium voluit Clemens IV. quòd Caroli Sciciliæ Regis & Beatricis vxoris coronationẽ Cardinalibus delegarit, vt patet ex M.S. Epistola scripta.

Ven. F. Episcopo Albanensi & Dil. Fil. A. tt. Sanctæ Praxedis Presbytero Cardin. R.S. Angeli. G.S. Georgij ad velum aureum. M.S. Mariæ in Porticu Diac. Cardin. Rex Regum, &c.

Vrburarum Decima ad Ecclesiã Strigoniensem spectat.

II. articulus est. *De prouentu monetæ decima pertineat ad Ecclesiam Strigoniensem, &c.* Certissimum est ex lib. 1. Decret. Calomanni Vngariæ Regis, denarios omnes in vniuersa Vngaria collectos Stigonium missos. At de his hìc mentionem fieri non existimo, sed de decima totius monetæ quæ in Regno cudebatur, vt ait disertè transactio. Huc spectant ea quę, describuntur ex Vett. Cod. ad calcem Decretorum Regum Vngariæ: sic habent.

Certa res est, & per multa regesta, ac alia documenta probari potest; quòd Reges Vngariæ ab eorum Montanistis receperunt vrburas, hoc est, de singulis mineris auri, argenti, & cupri habuerunt decimam partem, & quoties Rex habuit decimas partes huiusmodi minerarum, toties diuisit, & dedit Archiepiscopo Strigoniensi vnam partem; & vocabatur ista datio, Decima Decimæ, & duravit huiusmodi exactio vrburarum vltra centum annos: quoniam quod semel inscribitur regestis Regum, & Archiepiscoporum, non ita cito obliuioni traditur. Et cùm iam præfata vrburarum repositio, à multis, vt præmissum est, annis fuisset continuata; & Montanistæ præmia ratione cum eorum argento à toto eo tempore fuissent liberi, ita vt cuicunque voluerunt, illud diuendere potuerunt, sinè aliqua mulcta Regis & Camerariorum. Postquam autem sæpè dicti Reges & Archiepiscopi, per nonnullos Montanistas sæpe sæpius fuissent decepti in eo, quod non bonas mineras, sed aliquando vilissimas deposuerunt, quas postea cum commodo & vtilitate non potuerunt conflare: ex crebra itaque vtilitate, mutatione, & veritate minerarum permoti, nolentes diutius decipi & damnificari, adhibuerunt, in consilium Prælatos & Barones; & concluserunt, quòd Reges Regni Vngariæ, futuris temporibus à Dominis Montanistis, & Montanis non vrburas huiusmodi minerarum, sed more aliorum Regnorum totum lucrum Camerarum pro seipsis retinerent, ita tamen vt stolnas hereditarias & aquæ ductus omnes, pro conseruatione Regalium Montanorum, suis impensis intertenerent. Et sæpe satis Archiepiscopis de singulis Marcis pagamenti monetæ, pro tempore currente singuli vnum pisetum exoluerent, prout & hodie fit, & iam plus quàm à centum annis inconcussè obseruatum est, &c.

Iudicium officialium domus Regiæ. Lib. 1. Decret. Colomani Vngar. Reg. *Maiores ministri Regis vel Ducis & Capellani, quorum personis indignum est coram iudice infra se constituto conferre, in eadem Synodo iudicentur.*

Prima vox & prima sedes Primatiũ & Metropolitani.

Primam sedem primamqve vocem. Certum est ex his quæ ad librum primum diximus, & alijs quæ viri docti obseruant, primam sedem implere Metropolitanum, vnde & πρωτόθρονοι dixerunt eius sedem, eúmque primam in Synodis vocem habere, quibus suffraganei accedant, & adstipulentur. Nam & in Concilijs sæpe sæpius Episcoporum dicta occurrunt, qui nullo peculiari deprompto, in patris & Metropolitani sententiam eunt, & subscribunt. Obseruabis obiter tamen, in Concilijs, vel tumultuatim Episcopos de re aliqua interloquutos, & tunc nec πρεσβίας nec χειροτονίας ordinem obseruatum, sed vt cuique primùm Spiritus sanctus dictauerit, eum primum proloquutum. Vel aliqua de re, fidei præcipue, rogatam fuisse sententiam, tum Patres Ordine seruato dixisse, plerúmque tamen solos Metropolitanos verba fecisse, quibus

cæteri ſuffraganei annuebant. Licèt aliquando in ea rogatione, tumultuarias ſententias animaduertam, & ſolum ordinem in ſubſcriptionibus obſeruatum. Quæ res alterius inſtituti eſt. Sequiori tamen ſeculo Primoribus Epiſcoporum hæc priuilegia irrogata certum eſt, at præcipuè Primatibus, qui & ab his nomina deſumpſerunt. Qualis in Vngaria Strigonienſis videri vult. Quamuis præcipuo Primatus iuri cedere videatur, dum omnem poteſtatem in Colocenſem Metropolitanum abdicat.

QVOD OLIM NOBIS MVLTA PRECVM INSTANTIA, &c. Liber Cenſualis M.S. iam ſupra laudatus, Archiepiſcopi Auſcitani. Sub Tit. Reges Vngariæ. Refert Epiſtolam A. Regis Vngarorum Do. PP. Io. (reſcribe Innocentio, erratum enim ſæpe in hoc monogrammate vt ſupra ad lib. 1. notauimus.) *Item qualiter ſuper Coronatione, de mandato Domini Papæ, per Archiepiſcopum Strigonienſem foret procedendum, ſolùm, & non per alios, poſtulauit remediari. Sicut in Coronatione Regum & Reginarum Vngariæ, ac Sacramentorum ipſorum præſtatione, & in confirmationibus Papalibus ſolitum erat fieri. Vt in regiſtris Eccleſiæ Romanæ repiriri debebat, &c.*

SCANDALVM SIT EXORTVM. Sui ipſius exemplo id habebat compertum Andreas. Qui in maiorem natu fratrem Emericum Regnum ambiuerat, & Procerum Vngarorum manus, in Regem armauerat: quo defuncto nec Ladiſlaum eius filium regnantem pati potuerat. *Sibinienſis Præpoſitura.*

SIBINIENSEM ECCLESIAM. Non liquidò apparebat, cuius iuris eſſet Sibinienſis Præpoſitura, an iuris Epiſcopi Strigonienſis, an Sedis Romanæ. Quamuis ſupra Epiſtol. 152. R. ad eam Præpoſituram à Rege nominatum, vt immediatus Superior Innocentius admiſerit.

AD EPISTOLAM CLVI.

S. GENOVEFVÆ PARISIENSIS, &c. Ioanni S. Genouefuæ Ordinis Auguſt. Pariſijs Abbati, cui reſcribit Innocentius noſter *cap. ex parte 23. ext. de verb. ſignif.* Bonus radius vulgò *Bonraz*.

NVLLO PERTINET MEDIANTE. In Diplomate Ludouici Regis Francorum ann. 1119. De Cuſtodia Monaſterij Cluniacenſis, hæc leguntur. *Prioratus B. Mariæ de Caritate ſuper ligerim, quem Gauffridus Antiſiodorenſis Epiſcopus, & Guillelmus Comes Niuernenſis, & Bernardus de Chanlaut, & alij fideles Regni noſtri, ad quos locus ille de Caritate cum villa & pertinentijs ſuis omnibus, in ſpiritualibus, & temporalibus totaliter pertinebat, Hugoni Abbati, & Monaſterio Cluniacenſi, & eorum ſucceſſoribus dederunt, & conceſſerunt, abſque vlla retentionis per ſe & Monachos ſuos profeſſos omni tempore habendum, tenendum, & poſſidendum.* *Prioratus de Caritate immediatè ſubditus Cluniac.*

RESTITVERE IN INTEGRVM VICE MINORIS. Alexander III. in cap. vlt. de reb. Eccl. alien. in 1. colle&. *Et Eccleſia iure minorum ſemper debeat illæſa ſeruari, quæ in damnum ipſius data conſtiterit, ad ius ipſius conuenit propriatémqun redire.* Illud caput eſt Alexanderi III. Alliphano Epiſcopo, ſuffraganeo Beneuentani Archiepiſcopi, vt patet ex inſcriptione *cap. vnic. de in integ. reſt. in ead. colle&. 1.* quod idem cum vltimo eſſe, notauit Bernardus in Vet. Gloſſ. M. S. ad. d. cap. vlt. *Eccleſia vt minor reſtituitur.*

SECVNDVM LEGITIMAS SANCTIONES. Caius l. illud 25. D. de Minorib. *Si talis interueniat inuenis, cui præſtanda ſit reſtitutio, ipſo poſtulante præſtari debet, aut procuratore eius, cui idipſum nominatim mandatum ſit. Qui verò generale mandatum de vniuerſis negotijs alleget, non debet audiri.* Conſule ibi Doctores noſtros, dum ad finem huius libri vrgente prælo properamus. *Ex vi generalis mandati non petè poteſt in integ. reſtitutio.*

AD EPISTOLAM CLVII.

VV. DE VIENNA. Eiuſdem & aliorum Canonicorum Antiſſiodorenſium meminit Innocentius, infra libro 15. Epiſt. 2.

PLVRA BENEFICIA OBTINERE. Olim Clericus ad certæ Eccleſiæ titulum neceſſariò ordinabatur, adeò vt Eccleſiæ quis inſeruire non poſſet, cui dum ordinaretur addictus non fuiſſet, inde Matrimonium Eccleſiam inter & Presbyterum contrahi iudi- *Matrhlaus ex pluribus beneficijs.*

Digitized by Google

catum eſt, & Patres Clericos plures obtinentes Eccleſias mœchos, adulteros nominarunt, & mœchationem Iuo quadam Epiſt. nec enim licuit diuerſis Eccleſijs ordinari Clericum, & ſua partiri miniſteria, quæ vniuerſa vni ſoli adhibere debet *Can. 17. Concil. Chalced.* At dum Eccleſiæ penuria, victum Presbytero ſufficientem non ſubminiſtrauit, ne in Cleri opprobrium ille mendicare cogeretur, plures Eccleſias illi aſſignari excogitatum eſt. Inde commendæ, & vniones (de quibus alibi) quæ primus Patrum feruor ab Eccleſia longè expulit. Nam omnibus modis ἀιχεσιπρόιτα abegerunt, nec neceſſitatis prætextu adulterium, & inceſtam (vt loquitur alius) mœchationem committi voluerunt: ſed potius exemplo Pauli τῶν ἰδίων χέρων eos victum ſibi quærere, nec inde Clero vllum ſcandalum oriri cenſuerunt Patres Chalcedon. Quæ tamen ſecus, ſequiora ſecula acceperunt. Adeo vt nec plures Eccleſias obtinere videatur, is qui eas ſinè effectu obtinet, vel reditibus non fruens, vel cui illi non ſufficiunt, hac Epiſtola. De quibus noſtros vide.

AD EPISTOLAM CLVIII.

HAnc Epiſtolam malè Collectores habuerunt. Primam ſiquidem partem. *Cap. 7. de conſang. & affinit.* Secundam *cap. 26. de Sponſalib. & mat.* Vltimam *cap. 19. de Homicid. volunt. vel caſ.* Retulerunt. Quibus omnibus reſtitue inſcriptionem ex hac noſtra Decretali, & cætera emenda. Quæ verò difficultatis aliquid habere videbuntur, Doctorum ad ea ſcriptis illuſtrabis; nunc enim in illis compilandis operam non ludo.

Finis libri ſecundi.

Digitized by Google

AD LIBRVM TERTIVM, REGESTI DECIMVM-QVINTVM.

AD EPISTOLAM PRIMAM.

HÆc Epiſtola & ſequens relatæ fuerant ſuperiori libro, cum data tamen anni decimiquinti. Inde factum vt perita librarij manus,ad oram libri eis, *vacat*,adicripſerit.Ideo eas ibi ommiſimus,vt hîc,vbi & ſcriptę ſunt, refferremus. Hac porro prima Epiſtola, reuocantur alienationes ab Epiſcopis Lingonenſibus.inconſulto Capitulo factæ,regula vtriúſq; iuris vulgari, de qua nos paſſim in his notis. Vide quæ ſcripſit ad hanc Epiſtolam V. C. Paulus Dumay.

AD EPISTOLAM III.

HVic Epiſtolæ quàm maximam lucem afferunt, quæ ſupra lib. 1. ad Epiſt. 156. notauimus, quæ ideo Conſule, & adijce verba Hiſtor. Eccleſiaſt. Bremenſ. *Sed Dux Bernardus Valdemarum, quaſi ex voluntate Imperatoris Bremam reduxit, & Ciuitas propter eum ſuppoſita eſt interdicto,&c.* Is eſt Saxoniæ Dux,cuius potentia in hac Epiſtola Vvaldemaro ſuccurrere dicitur.

AD EPISTOLAM IV.

CLVNIACENSES ET MONASTERII NOVI, &c. Monaſterium nouum in vrbe Pictauienſi, vulgò *Monſtier neuf*. In Catalogo Biblioth. Cluniac. *Abbatia SS. Ioannis Euangeliſtæ, & Andreæ Monaſterij noui Pictauienſis Diœceſis.* Fundatur Iſamberto Pictauenſi Epiſcopo, anno 1066. dotatur à Guidone Gofrido Comite, & dedicatur ab Vrbano PP. anno 1096. ab antiquo hæc Abbatia inter eas recenſita eſt, quæ iuris Cluniacenſis ſunt. Gregorius VII. Hugoni Cluniacenſi Abbati, vt pote iuris ſui, eam commiſerat vt habet Paſchalis Epiſtol. ad ipſum Hugonem anno 1100. *Abbatias verò*, inquit, *quas tuæ tuorúmque ſucceſſorum ordinationi, prædeceſſor noſter Gregorius VII. PP. commiſit, nos quoque committimus. Videlicet, Virzelai, Sancti Ægidij. Sancti Ioannis de Angeliaco. Sancti Petri de Moiſiaco, Malliacenſem, S. Martialis de Lemouico,nouum Monaſterium, S. Cypriani Pictauienſis,de Fiaco,&c.* Idem in Duplomate anni 1109.confirmat Pontio Cluniacenſi Abbati, vnà cum alijs, quæ ſub deceſſoris Hugonis diſpoſitione fuerant. *Abbatiam S. Martialis Lemouicenſis, Angiriacum, nouum Monaſterium Pictauienſe, Abbatiam S. Ægidij, &c.* Et noſter ipſe Innocentius Epiſtola anni 1204.de Libertate Eccleſiæ Cluniacenſis, cum alijs quæ Cluniaco parent, hanc Abbatiam annumerat. *Videlicet*, inquit, *Abbatias S. Martialis Lemouicenſis, Monaſterij noui Pictauienſis, S. Ioannis Angeliacenſis.* Non igitur abs re Cluniaci, & huius Monaſterij Abbates,indebitæ vexationis Epiſcopum Pictauenſem arguebant.

Nouum Monaſterii in vrbe Cluniacenſis.

Digitized by Google

Equitatura. MODERATO EQVITATVRARVM NVMERO. Definito scilicet Concil. Lateranensi vt rectè subijcit & refertur *c. cùm Apostolus ext. de censib.* Vide quæ scripsi *ad libr. 1. Epist. 57.* Equitatura in ll. Sicul. lib. 3. tit. 38. cap. 4. *Si quando necessitate cogente, contigerit cum Equiturijs suis, aut quibuslibet animalibus.* Goffrid. Vindoc. lib. 3. Epistol. 16. *Non tunc personis nostris, sed equiturijs timebamus, & famulis.* Gloss. *ἱππικὸν σράτευμα. Equitatus.*

BENEDICTIONEM ABBATIS SINE ALIQVA PROFESSIONE. Vera & Catholica est hæc benedictio, nulla Simoniæ labe aspersa: non illa quæ ante, vel post facta professione maledicitur, quam rectè, *nauicularium*, vocauit Goffrid. Vindocin. Opusculum, quem Consule vt & quæ *ad d. Epist. 57. lib. 1.* notauimus.

Ad Episcopalem Synodum Abbates vocati. AD SYNODVM QVOQVE. Ad annuam Episcopi Synodum Abbas Monasterij noui ire iubetur, licèt subiectione Cluniaco debita, ab Episcopali iurisdictione exemptus videatur. Idque, ratione Ecclesiarum Parrochialium Monasterij. Nam quilibet curam habens animarum Presbyter, in Synodo se sistere debet, ex Patrum decretis Episcopo rationem illarum redditurus: adeò vt Monachus qui Ecclesiam Parrochialem habet, ad Synodum venire debeat, ait, *Concil. Magunt. sub Raban. cap. xvj.* Licèt autem in Vicariorum manibus spiritualem sollicitudinem deposuisse Monachi videantur, de qua & illi cum Episcopo rationes habere debent, vt de temporali cum Abbatibus: attamen, & quia Synodis Episcopalibus Abbates interesse antiqua obseruatio voluit, & Patrum Canones decreuerunt, nec non & temporalis Ecclesiarum quæstio, fabricæ puta & huiusmodi, in Synodo agitari debet, rectè illi copiam sui facere Pictauensem sancit hac Epistola Innocentius. Qui nihilominus, vt verum fatear, magis ad generalem regionis consuetudinem, quàm ad ius referre videtur: cui adhæret, dum contumaciam, vel negligentiam capellanorum, siue Vicariorum (ijdem enim hic sunt) in ipsis capellanis ab Episcopo plecti statuit.

AD EPISTOLAM V.

EPISCOPVS TERDONENSIS. Terdonensis Episcopus est Archiepiscopi Mediolanensis suffraganeus, *Ἰσπουα* dicitur à Ptolom. Taurinorum in Italia vrbs, Leandro, *Tortona*. Porrò in Prouincialibus nulla mentio Abbatiæ S. Mariæ de Peroallo, cuius Monachis hac Epistola rescribitur. Est quidem in catalogo Abbatiarum congregationis Cassinensis, aliàs, S. Iustinæ de Padua, Monasterium de Tortona. Apud Miræum *in Chronic. Ord. Bened.* Viderint depopulares, an id, vel aliud sit.

AD EPISTOLAM VI.

RETULIT Raymundus hanc Epistolam *cap. olim xxv. de Rescript.* vbi inscriptio malè habet. *Magistro G. & P. de Firmisca.* & in antiqua iv. Collect. eodem tit. cap. 2. vbi *S. de Vallibus Magistro G. & P. de Fumusca.* Corrige igitur ex hac nostra. *G. de Vallibus. Magistro G. & P. de Finnijs Canonicis Laudunensibus.*

S. Nicasij. S. NICASII REMEN. Rectè, non Remanen. vt iv. Collect. est enim Monasterium Remis à Ludouico Pio fundatum. Alexand. III. Epistol. 28. earum, quas Syrmondo debemus, rescribit. *Guidoni Abbati S. Nicasij.*

Signiacum. SIGNIAN. Ita restitue, loco, *Sargin* quod habet Raymundus, Signiacum, est Monasterium Diœcesis Remensis, Ordinis Cisterciensis, vulgò *Signy.*

ET VALLIS REGIÆ. Vallis Regia Abbatia est eiusdem Ordinis Cisterciensis, & eiusdem Diœcesis, in M. S. Prouincial. sub Archiep. Remens. *Vallis Regis, Cistercien. Ordin.* Hodie, *Vau-le-Roy.*

PARROCHIAM DE SALICE S. REMIGII. Rectè additur, *S. Remigij*, quod deest apud Raymundum. Nam hæc Parrochia vocatur, *De Salice S. Remigij*, vulgò, *La Cure, de Saulx, de S. Remy.* vt habetur in indice Gallico Ecclesiarum Abbatiæ S. Remigij; qui eam ennumerat in ijs, quarum collatio ad Abbatem S. Remigij Remensis pertinet, vt & hac Epistola declaratur: licèt Raymundus ommiserit, quod antiquus collector retinuerat.

Digitized by Google

R. De Cruv. Raymundus habet *R. de Clino.* Antiqua IV. Collect. *R. de Clerin.* M.S. Collect. *R. de Clerum.* Noſtra hæc Decretalis rectiùs, *R. de Crun.* quod amanuenſis poſtea diduxit in *R. de Cruneio.* Parce ſi in his tricis immoramur, doctos manent docta commentaria, ad hanc Epiſtolam noſtros Doctores conſulere potes, at meum præcipuè his in notis præſulem V.C. Paulum Dumay, qui vbi meſſuit, me vel vrticilegium. vt ita loquar, facere, vel operam perdere conuenit.

AD EPISTOLAM VII.

HÆc Epiſtola relata eſt à Tancredo in IV. Collect. *cap.1. de priuileg.* & à Raymundo, *cap.19. veniens.ext.de præſcriptionib.* Sed nullibi extat inſcriptio, repone igitur ex hac noſtra. *Innocentius III. Colocenſi electo, & Sokſardienſi, & de Sehad Vor Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus Quinqueeccleſienſis Diœceſis.* De Colocenſi Vngariæ, vt & Quinqueeccleſienſi, iam ſuperioribus libris actum eſt. In huius Diœceſi M.S. Prouinciale alias Abbatias non refert, præter has duas, *Salnatoris de Saxardia, Ordin. S. Benedicti, Petri Varadienſis Ordin. eiuſdem.*

Conditionales homines. Qui aliqua ſcilicet conditione ſeruitutis obligati ſunt. Nec enim adeò plenam libertatem obtinebant manumiſſi, quin ipſi ſemper, & vlteriùs longè eorum poſteritas, exceptis etiam Patronatus iure debitis operis, multa miniſteria exhiberent: ita hac Epiſtola explicantur *conditionales homines, qui certa ei ſeruitia exhibent.* Et infra eâdem. *A Regè vel Regina conditionalibus, qui vulgò regales ſerui vocantur.* Conditionarios vocauit Iuo Carnot.Ep.147. *Quatinus apud paternitatem veſtram fideliter intercedant, vt conditionarios de familia Carnotenſis Comitis, qui de legitimo conjugio nati fuerint, & Regios Fiſcalinos, &c.* Generale nomen eſt ad omnes aliquo nexu obligatos, curiales, adſcriptitios, originarios, incolas, ſeruos, vnde Tit.Cod.Theod. *de his qui conditionem propriam reliquerunt.* ad eos omnes refertur. Quo conditionis nomine ingenuitas, & pleniſſima libertas abuſiue continebitur. Ex ea ſeruorum publicorũ, Tabulariorum, Actuariorum, & aliorum nomen venit, qui conditionales dicti ſunt, non vt coniectantur quidam, à conditionibus excipiendis, nam conditiones ex Iſidor. *lib.4. Orig. cap.24.* & PP. in Gloſſ. teſtium dicta ſunt. Sed à conditione & neceſſitate ſeruili. *Conditionales ſunt, quos vulgo tabularios appellant.* ait Imp. l.ſcripturas xj.C. Qui potior in pign.hab. ex eo ſcilicet, quòd, actuarij, numerarij, & ſimiles, ex Conſtantini reſcripto, ſeruili neceſſitati obnoxij eſſe debebant. *Vtilitate ſuadente annonarios, & actuarios, conditionales eſſe præcipimus.* Ait l.iij. C. Th.de Numerar.actuar.&c. Nec enim primus Iulianus id introduxit, vt Impp. cenſere videntur.l.xj.eod.tit. *Ille* (Iulianus) *lege propoſita numerarios, omniſſo cingulo, conditionis vilioris neceſſitati publicæ obſecundare præcepit.* Lex Iuliani eſt *l.iubemus 8.eod.tit.* quam *præcedentem inſtionem*, vocat idem Iulianus *l.quamquam 7. eo. tit.* Illis tamen datum eſt ab eodem Iuliano, vt expleto ſeptimo anno. *Ex perfectiſſimis dimittantur, hic abolebit honor dignitatis additæ, veterem vilitatem.* l. numerarij 6. eo. tit. vbi lege, *vilitatem*, vt d. l. xj. *vilior conditio.* Quòd ſcilicet, additi perfectiſſimatus honor, huic emerito numerario adueniens, veterem ſeruilis neceſſitatis vilitatem expungat. Decennium exigunt Impp. *l.x.eo.t.* quo expleto, *honore perfectiſſimatus in palatio noſtro potiatur.* Debebant enim omne priuilegium militiæ abdicare, vt neceſſitati tormentorum ſubeundorum, tanquam ſerui ſubijcerentur. *Solutos penitus militaribus Sacramentis, conditionales etiam fieri.* d.l. 8. iubemus. *Conditioni eos ſubdi tormentorum, & eculeis atque lacerationibus ſubiacere.* l.1. de numer. act. lib.xij. Cod. Iuſtin. Ideo rectè, *ſerui conditionales*, dicuntur, *l.5. de Iure fiſci. lib. x. Cod.* conditione ſcilicet ſerui, vt alij pœnæ ſerui noſtro in iure dicuntur, fortuna ſcilicet, & officio. *Conditio.* ait Papias in Gloſſar. *Conuentio, poteſtas, fortuna, caſus, exitus.* Illi igitur licèt origine liberi ſint, imo & militiæ alterius priuilegio glorientur, huic tamen officio dum addicuntur, ea omnia exuere videntur, pœnis ſeruorum ſubijciendi. Ideo & plerúmque ſerui, etiam priuatorum, huiuſmodi miniſteria obibant. Quod abrogarunt Impp. ſimul atque obnoxijs ſeruituti ad hęc officia aditum pateſcere vetuerunt, *l. Vlt. C. Th. de tabular.* quam ante conſtitutionem ſerui, ſed maximè publici, tabulis, & his ſimilibus præficiebantur. Fortè & ille, Tabularius, de quo Tudertina inſcriptio. *Sceleroſiſſimi. Serui. Public. Infando. Latrocinio. Defixa. Monumentũ.*

Conditionales homines obnoxij euidẽ conditioni.

Numerarij, Tabularij & alij, qui conditionales in iure.

Ordinis. Decurionum. Nomina. Sed vt ad nostros fiscalinos, & conditionales redeamus, ij sunt, qui censui alicui, vnde & censuales, & *censuale ministerium*, *leg.* 4. *C. Th. de Tabul.* & conditioni alicui obnoxij sint, siue liberi; *& non directa libertate manumissi*, vt ait Concil. Toletan. IV. cap. 72. nam hi omnes iunguntur à Martin. Bracar. cap. 46. *Si quis obligatus est tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuslibet domus, &c.* Hac tamen in Epistola conditionales accipe, non seruos, quorum, *postremam conditionem*, dixit Cassiod. *lib.* 2. *Epistol.* 18. de Curiali seruo loquens, non simpliciter conditionem, quia, & status curiæ, conditio est. Ita, *extremam conditionem*, dixit Gelasius PP. *Can. frequens. D. lv.* Sed quibusdam ministerijs, vel censibus addictos intellige: nam & infra, seruilis conditionis exceptio, decimarum exactioni opponitur; at falsò, ideo & deberi dicuntur; at hîc conditionales asseruntur, nec eo tamen minus decimas exigit Abbas S. Martini.

Pulsatores. PVLSATORES ET EXEQVIALES. An Viatores qui in ius pulsant, & rem iudicatam exequuntur? pulsare in ius, pulsantes & pulsati. *l.* 15. *C. de Agricol. & censib. l.* 42. *C. Theod. de Episcop. & Cler. l. xj. D. de interrogat. in iure fac.*

Capetia. CAPETIAS ALIQVAS. Sambucus in interpretatione vocum Vngaricarum. *Capetiæ. Quindenæ, aliàs aceruuli manipulorum frumentariorum.* Fortè à capiendo, vt & capulum, capedunculam, & alia dicta scimus.

Bissen. SAGITTARIOS ET BISSENOS. Idem. *Biccelli hastulæ armatæ.*

Redituum Ecclesiæ pars aliqua ad fabricam semper Episcopo relicta. DEPVTATAM QVARTAM FABRICÆ SIBI RESTITVI. Priscis temporibus, cùm Suburbanæ Parœciæ, adeò sub Episcopi manu essent, vt & eorum oblationes, & reditus ipsi in ciuitatem deferrentur: certum quoque erat, eum omnia Ecclesiæ onera subiturum. At vbi ruralibus Presbyteris redituum Ecclesiasticorum sors assignata, vbi non vltra in ciuitatem oblationes afferri, sed ministrantium altario fieri; id tamen semper obseruatum est, vt bonorum Ecclesiæ aliqua pars, operi & fabricæ Ecclesiæ designata, Episcopo relinqueretur, cuius curæ hæc administratio incumberet. Et posterioribus seculis, Archidiacono relicta est, qui Episcopo eius rationem redderet. Aliquando Episcopi iuri non cessit, ob diuersum ab eo improbè aliò eius partis vsum, sed penes Ecclesiam remansit: quæ vbi ruina minitans, vel labascens Ecclesia desideraret, hac portione succurreret; ea fidelibus laicis (qui ab opere Ecclesiæ operarij, & quòd matriculam

Marguilliers vel βρέβιον, vt supra dicebamus, hoc est Ecclesiæ titulos seruabant, matricularij, *Marguilliers, ouuriers*) administranda demandabatur. Concilio Bracar. II. cap. 11. *Nullus Episcoporum per suas Diœceses ambulans, præter honorem Cathedræ suæ, id est, duos solidos, aliquid aliud per Ecclesias tollat: neque tertiam partem ex quacumque oblatione populi, in Ecclesijs Parrochialibus requirat. Sed illa tertia pars, pro luminaribus Ecclesiæ, vel reparatione seruetur, & per singulos annos Episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam Episcopus tollat, lumen & sarta tecta abstulit Ecclesiæ.* Nec tamen putes cum Filesac. *alter. de offic. iud. Ordin.* illam partem

Non solum ex Vrbanis, sed & ruralibus id habuit Episcop. Episcopi iuri cessisse, ex reditibus solùm matricis, & Cathedralis Ecclesiæ. Nam omnium Ecclesiarum in eum reparatio recubuit, eique pars fabricæ dedicata cedi debuit. Concil. Tarrac. Can. 8. *Multorum casuum experientia magistrante reperimus, nonnullas Diœcesanas Ecclesias esse destitutas. Ob quam rem, hac constitutione decreuimus; vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur, & annuis vicibus, ab Episcopo Diœceses visitentur. Et si qua fortè Basilica reperta fuerit destituta, ordinatione ipsius reparari præcipiatur. Quia tertia pars ex omnibus, per annuam traditionem, vt accipiatur ab Episcopis, nouimus statutum.* Et dictum caput Concil. Bracarensis de Diœcesibus loquitur, id est, Parœcijs ruralibus, & suburbanis. Quarum quoque bonorum aliquam partem, fabricæ nomine Episcopo deberi certo certius est. Eóque iure Vesprunienſis Episcopus in Diœcesanas & rurales S. Martini Ecclesias agit, quartã fabricę sibi vendicando. Ex quo apparet, Romanæ Ecclesiæ morem sequutos fuisse Vngaros in ea fabricæ portione designanda: vt & Gallia facere consueuit. Non enim eadem vniuersi Orbis Christiani fuit obseruatio. Sancta Romana Ecclesia quartam decimarum,

Quæ quarta fuit apud Romanos, & Gallos. Tertia apud Hispanos. seu bonorum Ecclesiasticorum partem huic operi vouit ex antiquo decreto Syluestri, in Concil. Rom. ad Magnam Synodum consequenter habito. Quo primùm, quatuor in partes reditus Ecclesiæ diuisos fuisse ferunt: quarum prima, Pontifici ad sustentationem; secunda, Presbyteris & omni Clero; altera Templorum & Ecclesiarum reparationi; quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis cederet. Quod decretum, *Canonicam quartarum dispositionem*,

diſpoſitionem vocet, Gregorius I. lib. iij. indict. xij. epiſt. xj. & reſcribens Auguſtino Anglorum Epiſcopo, morem ait eſſe Apoſtolicæ Sedis, *ordinatis Epiſcopis præceptum tradere vt de omni ſtipendio quod accedit, quatuor fieri debeant portiones .... quarta Eccleſijs reparandis. c.* 30. 12. *q.* 2. quod *præceptum* hic dicitur, *formata Epiſcopo danda* nuncupatur in ordine Romano. erat mandatum ſiue formula, (mandata dicuntur in iure ciuili, quæ præſidibus in Prouincias proficiſcentibus à principe dabantur) agendorum, quæ ab ordinatore Epiſcopo ordinato dabatur: eius exempla habemus in iure Orientali hoc titulo ἐντάλματα δίδωμι τοῖς χειροτονήτοις, &c Hæc tamen contra *can.* 8. *ſynod. Tarraconenſis* ad baſilicarum reparationem, *tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem* ab Epiſcopis accipienda ſtatuitur, quem canonem deinde ſequuti ſunt patres, *Concil. Tolet.* IV. *c.* XXXII. *Bracaren.* II. *cap.* II. *& all.* Qua in re nulla alia ratio occurrit, quàm regionum diuerſitas, quæ diuerſis moribus vſa eſt Hiſpania tertiam accepit, Gallia Romam ſequuta, quartam. Nam quamuis Romani Patriarchatus eſſet Hiſpania, ſuis tamen moribus adhæſit, vt patet ex officij diuini ordine, quem nullomodo, niſi tandem miraculis territa, deſerere voluit, & Romanum amplecti. Non eſt hic locus ſimiles alios mores Romanis diſſimiles colligendi. Gallia tamen Petri ſedem in omnibus ſequi amauit Hoc explicat Concil. Aggripinenſe *c. vj.* vt refertur à Burchardo, *quòd decima quæ à fidelibus datur dei cenſus nuncupandus eſt, & Deo integrè reddenda, cuius tertia pars, ſecundùm Canonem Toletanum, Epiſcoporum eſſe debet. Nos verò hac poteſtate vti nolumus; ſed tantum ſingulis annis, quartam partem, aut in quarto totam Epiſcopi recipiant.* (totam adhuc quarto anno in quibuſdam locis accipi audio, vt in Adurenſi Epiſcopatu Nouempopuloniæ.) Illud caput relatum eſt, *in addit. capitular. iv. cap.* 37. quæ tamen additio *cap.* 38. indiſcriminatim ait fieri quatuor partes de reditibus, & oblationibus Eccleſiæ; licet Concil. *d. cap.* 17. decimarum quidem quartam partem fabricæ vouerat; at tertiam tantùm oblationum altarij eis relinquat, duas Clericis. Nam & ex antiquo decreto, quartam habebat ad ſuos vſus Epiſcopus ſecundùm Romanos, & in Hiſpania tertia ipſius neceſſitatibus, & vſibus dabatur. *cap.* 25 *Concil. Bracar.* & eam vltra pro reparationibus Eccleſiarum quarta à Romanis & Gallis; ab Hiſpanis tertia: quæ reparatis, & incolumibus Eccleſijs, ſemper ab Epiſcopo percipi poterat, *cap.* 5. *Concil. Tolet. xvj.*

DESTRVI POSTVLANS TANQVAM SINE AVCTORITATE, &c. Concilio Chalced. cap. IV. cauetur nullam Eccleſiam, ſine conſenſu Diœceſani conſtrui. ἐδόξεν μηδένα ἐν ταῖς κώμαις ἢ χωρίοις οἰκοδομεῖν μηδὲ φανῆναι μοναστήριον ἢ εὐκτήριον οἶκον ἐν ᾧ γοῦν τῆς πόλεως ἐπισκόπου. Inde ducta nouella Iuſtiniani CXVII. ὥστε τὸ μηδένα κτίζειν εὐκτήριον οἶκον χωρὶς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου quod poſterioribus deinceps Patrum decretis ſancitum eſt. *Nemo Eccleſiam ædificet, antequam Epiſcopus ciuitatis veniat, & ibidem crucem figat, publicè atrium deſignet,* &c. Ait Concil. Aurelian. III. ex formula ſcilicet data à Iuſtiniano. Concil. Vvormat. *Quicunque voluerit in ſua proprietate Eccleſiam ædificare, & conſenſum, & voluntatem Epiſcopi habuerit in cuius Parochia eſt, licitum ſit.* Ideóque orta quæſtione inter Epiſcopum Artæ Ioannem, & Naupacti Metropolitanum, quòd hic Eccleſias, in alterius parrochia ædificaſſet: Definijt Synodus Germani CPani Patriarchæ vt Cruces quæ à Monaſterijs Parrochiæ Artæ deiectæ fuerant, reſtituerentur, quæ verò à Metropolitano erectæ, deijcerentur, & aliæ earum in locum ab Epiſcopo erigerentur. σαφεστέρα δὲ τῶν εἰρημένων ἡ ἐκδοθεῖσα παρ' ἐκείνου σύνοδος, ἥτις ἐκέλευσε τὰ μὲν ἐγκαινισθέντα παρ' ἐκείνου ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καθαιρεθῆναι). Ita hac Epiſtola Epiſcopus Veſpruniẽſis, ſine ſuo conſenſu ædificatas in ſua Parrochia Eccleſias, deſtrui poſtulabat. Sed S. Martini Monachi libertatis priuilegio excipiebant; quo non ſolùm ſine conſenſu Epiſcopi, ſuis in poſſeſſionibus Eccleſias ædificari, verùm ne ipſum quidem Epiſcopum, abſque eorum ſcientia & permiſſu ædificare, ritè contendere poterant. Cùm enim nullius Epiſcopi ſit Monachorum poſſeſſio, ſed ſolius Romani Pontificis parœcia, Diœceſanus ſine crimine eam inuadere non poteſt, eáque ratione, his in Epiſtolis leges liberis Monaſterijs, hoc nominatim in præcepto, & emunitate noſtrum Innocentium edicere, ne abſque Monachorum permiſſu in eorum poſſeſſionibus, quis Eccleſiam conſtruere poſſit.

Sine licentia Episcopi, non licet Eccleſiam conſtruere in Parœcia, & conſtructa ea deſtruuntur.

COGNITIONES CAVSARVM SPIRITVALIVM RELINQVENDO. Causarum spiritualium cognitio semper Episcopo delata est, & iuris eius censita; vt pote qui est suæ parœciæ iudex spiritualis ordinarius. Græci dum enumerant, ea quæ Ecclesiæ subditæ Episcopo debent, semper τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων meminerunt, & aliorum quæ ad ordinationes clericorum, & ea, quæ hac epistola, & similibus his in libris passim obuijs, referuntur. Et dum ab Episcopali iugo liberam Ecclesiam asserunt, nihil in ea regionis Antistitem habere dicunt, ex his, quæ ad sacrorum confectionem, perfecti designationem, spiritalium peccatorum cognitionem pertinent. Germanus Patriarcha CPanus, in sigillo de Patriarchalibus Monasterijs exẽptis μοναχὴ εἶναι μιθυκτὸν τοῦ χάρου ἀρχιερεῖ εἴτε εἰς ἱερωσύνης, εἴτε εἰς ἡγουμένου σφραγίδα, εἴτε εἰς ψυχικῶν σφαλμάτων ἀναφοράν. In his verò quæ Patriarchica, & exempta non sunt, Episcopi est, ἡ ἀναφορά, ἡ σφραγὶς, ἡ ἐξίωσις, ἡ ἀφόσιωσις τῶν κατοικῶν, αἱ χειροθεσίαι, ἡ ἔνδυσις καὶ ἡ κάλυψις τῶν συναλλαγμάτων, καὶ εἴτ ἄλλο ἀφορόμενον ὑπουργόν. Accipe ἀναφορὰν pro relatione nominis Episcopi, vt supra, ἀναφορὰν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος. quia scilicet Episcopi, vel Patriarchæ nomen, qui ei Ecclesiæ præerat, & in sacrificijs, & in precibus referebatur; quemadmodum & nostris adhuc in parrochijs, publicæ preces Diœcesani Episcopi nomen admittunt. Et in Constitut. Patriarchæ Xiphilini περὶ ἐνοριακῶν δικαίων Michael Episcopus Limnæ conqueritur, quòd nomen suum à Parœcianis quibusdam in precibus non referatur. ὅτι τὸ ἐμὸν ἀναφέρουσιν ὄνομα, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀγρυπνίαις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τῇ Θεῷ ὑμνῳδίαις. Hæc notata, ne ad aliorum errorem impingas. Spirituales verò cognitiones sunt, matrimoniales, confessionis, & similes, quæ cognitionis Episcopalis sũt. Germanus, in dicta Constitut. loquens de Vicario Patriarchæ in exemptis Monasterijs. Καὶ εἴ τι τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ὑπισχνῆται ἀφεξόπτη ἐξ ὑπαρξόπτη. Καὶ οἱ τῶν λογισμῶν τὰ ἀπόδοχα πνευματικοὶ πατέρες οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς δικαίοις ἀφορισθήσωσι παρ' αὐτοῦ καὶ ἀποκηρυχθήσωσι, &c. Vocat λογισμὸς rationes, & confessiones, sigillum dixit etiam σφραγίδα, aut ἄλλοι, quæ in neotericis Græcorum crebro occurrunt, apud Balsam. & Zonar. & eos qui confirmationes, patres spirituales vocauit. Ita legitur. lib. VI. Iur. Orientat. Βιτάλιον εἰς τὸ μονῳδιακὸν πνευματικὸν, quo mandato conceditur Abbati ἄρχειν τῆς λογισμοῦ τῶν ἐκεῖσε πνευματικοῦ πατρὸς ἀντ' ἐκείνου. Patres Concilij Hispalensis II. cap. XI. Monachos virginum Beticæ Prouinciæ rectores, *Patres spirituales*, vocarunt.

DE PRIVILEGIO S. STEPHANI, CVI QVANTVM, &c. Hæc tota ferè causa, ex priuilegio Regis Stephani dependet, quod ideo hùc describam.

Priuilegium S. Stephani datũ Abbatiæ sancti Martini de Pannonia.

IN nomine Domini Dei Summi. Stephanus Diuina prouidente clementia, Hungarorum Rex. Credimus, & verè scimus, si locis diuino cultui mancipatis, potestates, atque honores addugmentauerimus, id non solùm laude humana prædicandum, verùm diuina mercede remunerandum. Quocirca omnium Sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum, quòd præsentium, atque futurorum solers comperiet intentio significamus. Quòd nos interuentu, consilio, & consensu Domini Anastasij Abbatis, Monasterio Sancti Martini in monte supra Pannoniam sito, à genitore nostro incepto (quod nos per dei subsidium, ob animæ nostræ remedium, pro stabilitate regni nostri, ad finem perduximus) talem concessimus libertatem, qualem detinet Monasterium S. Benedicti in monte Cassino. Quia propter orationes sanctas fratrum eiusdem Monasterij, conciliante Domino Anastasio præscripto Abbate, & iuuer adiuuante, confortati, & laureati sumus: Singulare namque suffragium, quod per merita Beati Martini, in me à pueritia expertus sum, memoriæ posterorum tradere curaui. Ingruente namque bellorum tempestate, qua inter Teutonicos & Hungaros seditio magna excreuerat: præcipuè quod cùm ciuilis belli ruina vrgeret, volente comitatu quodã nomine Simigensi paterna me sede expellere, qui fluctuanti consilij darem, quòque me verterem, tanta tactus verecundia, astantibus Ducibus, videlicet Poznano, Concio, Orbio,

Dominóque meo Archiepiſcopo, votum voui ſancto Martino, quòd ſi de hoſtibus interioribus, aut exterioribus, eius meritis victor exiſterem, ſupranominati Comitatus decimationi, de omnibus negotijs, prædijs, terris, vineis, ſegetibus, vectigalibus, vinúmque hoſpitum quod in prædijs eorum excreſceret, ne Parrochiano Epiſcopo pertinere videretur, ſed magis Abbati eiuſdem Monaſterij, ſub teſtimonio præfatorum Ducum, multorúmque Comitum, abſque nulla mora ſubiungere. Dúmque poſt cogitatum victoria potirer, quod animo reuolueram operis efficacia complere ſtudui, nec dum etiam Epiſcopatus, & Abbatiæ, præter ipſum locum in Regno Vngarico ſitæ erant. Quod ſi vos fideles licuit mihi, quo volui loco Epiſcopatus, & Abbatias ſtatuere, an & non licuit cuipiam loco quod volui vt facerem? ne adhuc Eccleſia S. Martini vacua eſſe videretur, vel Epiſcopus Parrochianus iniurias, querimomáſque in collectione decimarum pateretur, ei Curtem, quæ vocatur Corten, cum hominibus eodem pertinentibus tradidi. Quod ſi ipſe contra mea ſtatuta quid iniquè agere, vel acquirere voluerit, ante Deum iudicem viuorum, & mortuorum in die iudicij ſe contendere mecum ſciat. Adhuc autem ſubiungens dico: ſit ipſum Monaſterium ab omni inquietudine ſemotum, habeantque Monachi poſt tranſitum ſui cuiuſque Abbatis, alium Abbatem ſecum eligendi, & à quocumque velint Epiſcopo conſecrandi eum. Ante neminem verò Abbatum Capilla incedat, niſi ante Patrem eiuſdem Monaſterij, propter reuerentiam & ſanctitatem ipſius loci, moréque Epiſcopi in ſandalibus Miſſam celebret. Præcipimus itaque ſub teſtificationibus Saluatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, ſeu aliquis homo magnus, ſiue paruus, de iam fato Monaſterio aliquo modo ſe intromittere, in mancipijs, terris, vineis, decimationibus, piſcationibus, ripis, placitis, ſinè conceſſione Abbatis eiuſdem Monaſterij audeat: quod qui fecerit, componat centum libras auri optimi, medium Cameræ noſtræ, ac medium præfato Monaſterio, ſuiſque rectoribus, maledictioniſque perpetuæ vinculo æternaliter feriatur, quod vt verius credatur, hanc paginam manu propria roborantes ſigillare iuſſimus. Datum anno MI. Regni noſtri II. Indictione XV.

Si vero nondvm consvmaverat Præscriptionem. Certum eſt iure Canonico, malam fidem quocúmque tempore aduenientem præſcriptioni obſtare: ſiue ea ab initio interfuerit, ſiue ex poſt facto inciderit. Ideo rectè ait Innocentius noſter, nullo caſu Abbatem præſcriptione ſibi ius quærere poſſe. Nam vel ipſa præſcriptio legitimo traducto tempore conſummata erat, dum ab Alexandro PP. III. priuilegium impetrauit; & tum præſcriptioni renunciaſſe videtur; non ideo ſane, quod iure communi, & priuilegio eadem in re experiri non poſſimus, vt malè Gloſſatores hîc notant; nec, quod voluit Ioannes Vetus iv. Collectionis interpres, quia impetratum eſt priuilegium donationis, & ex diuerſis cauſis non poteſt haberi dominium rei: ſed ob id ſcilicet præſcriptioni renuntiaſſe videtur, quòd priuilegium Pontificis Alexandri, quo nominatim huic iuri derogatur, vt habent Epiſtolæ verba, ſciens volens impetrauit; quóque poſtea in iure vſus eſt. Si verò obtento priuilegio, præſcriptionis tempus currere cœpit, bonam fidem non habuit Abbas, qui contra Pontificis Romani in eo priuilegio nominata decreta, eo iure vti, & præſcribere voluit.

Præſcribere non potuit Abbas priuilegio munitus.

AD EPISTOLAM IX.

Episcopo Magalonensi. Magalona, Magalonenſis Ciuitas in vulgari Gallię deſcriptione, inſula maris Mediterranei, quâ ob Barbaricas incurſiones à Paulo Pontifice anno 1536. Sedes Epiſcopalis Montempeſſulanum, ſeu puellerium, tranſlata

Magalona.

Digitized by Google

est. Ioannes Buccados, cuius querela hac Epistola auditur, Ciuis fuit Montispessulani, de quo nos infra, vt & de Melgorij Comitatu.

AD EPISTOLAM X.

S. Columba. CONVENTVS SANCTÆ COLVMBÆ. Abbatia Ordinis S. Benedicti ad Senonensem vrbem, cuius Ecclesiam à fundamentis instauratam Alexander III. dedicauit. Cuius inter, & S. Petri viui Senonensis Abbates; quæstio hac Epistola vertitur, de corpore B. Lupi Senonensis Archiepiscopi, qui vulgò *S. Leu.* asserebant enim Monachi Sancti Petri, ipsum quiescere in Prioratu *S. Lupi de Nauldo*, qui est in Decanatu *Pruuinensi*. Hic verò Lupus non ille Trecensis VIII. Episcopus, cuius corpus Trecis miraculis claruit, in Ecclesia olim S. Martini in areis, post Sancti Lupi. Sed ille Lupus, vt dixi, Senonensis XX. de quo V. Baron. A. C. DCXV. & in Martyrol.

PER AVTHENTICVM HVG. Hic Hugo electus est Senonensis Archiepiscopus anno 1144. obijt anno 1168. fuit frater Guillelmi Episcopi Antissiodorensis.

AD EPISTOLAM. XI.

Morimundi. MORIMVNTENSI. Morimundum Ordinis Cisterciensis Monasterium Diœcesis Lingonensis, fundatum anno 1113. ab Alderico de Agrimonte. An hic Abbas ille Petrus qui tot labores pro pace Innocentium inter, & Othonen reformanda sustulit? V. Otton. Abbat. Vrspergens.

SANCTI STEPHANI. Antiqua Diuione Abbatia S. Augustini, secularis effecta retento nomine, & dignitate Abbatiæ anno 1613. cùm regulam ab anno 1113. obseruasset, vt ait Robertus in Iocerand. Episcop. Lingon. apud quem hoc tempore illi præerat Abbas *Petrus Barbotte.*

Bisuntin. Archiep. BISVNTINO ARCHIEPISCOPO. An Amedæus cui rescribere dicunt Innocentium, *cap. hinc. ext. de testib. & cap. vltim. ext. de Schismatic.*? An Stephanus cui volunt scribi *capue licet. de accusat. ext.* Pontificat. Innoc. ann. 1. V. Id. Iun.? Amedæus sanè est, nam Stephanus ad Innocentij tempora non peruenisse, vt voluit Robertus, patet ex his quæ supra *lib. 2. Epistol. 124.* diximus, & ad librum vltimum dicturi sumus.

NOBILIS VIRI COMITIS STEPHANI. Bisuntinis nullus eo nomine imperauit, tunc temporis: Ioannes quidem Comes Cabilonensis suam sub protectionem Bisuntinam Ciuitatem recepit, in cuius duplomate à Chifflero relato, aduersus Archiepiscopum tutela sancitur. Depopularis verò nullus Stephanus legitur, si Burgundiæ Comitem excipias qui iam anno 1156. Friderici Imperatoris duplomati subscripserat. Quis eum ad hæc tempora peruenisse credat? Verum igitur hunc Stephanum, quo cum & Archiepiscopo contentio fuit, quærant & hîc adnotent & periti, & nobis grati, nam longiorem moram, & meditationem tollit prælum.

SANCTI SEQVANI. Monasterium S. Sequani, Ordinis Benedicti, Diœcesis Lingonensis, quod Carolus Crassus in duplomate, edito à Roberto in sua Gallia, anno 888. dedit Episcopo Lingonensi. *Abbatiam*, inquit, *Sanctæ Mariæ, & Sancti Sequani Confessoris, in pago Magnimontensi, & in loco qui Sicasser antiquitus nuncupatus est.*

ACEIO. Aceyum, *Acey*, Ordinis Cisterciensis, Diœcesis Vesuntiensis, in Comitatû Burgundiæ.

AD EPISTOLAM XII.

DIOECESIM SVAM SVPPOSVERIT ECCLESIASTICO INTERDICTO. Hoc sinè dubio interdictum est, quod Aurelianensis, & Antissiodorensis Episcopus tulere, quisque scilicet in sua Parœcia, ob regalia à Philippo Augusto euindicata. De qua re, nos his in Epistolis fusius dicimus.

SANCTI ANIANI. Ecclesia Collegialis in vrbe Aurelianensi, sub titulo S. Aniani eius quondam Episcopi, qui obijt anno 453. huic Capitulo rescribit libro superiori, *Epistol. 149.*

Digitized by Google

NON TENEBANTVR INTERDICTVM, &c. Suppoſito quodam loco Eccleſiaſtico interdicto, omnes Eccleſiæ clauduntur, nullo diuino officio celebrato. Iuo. Epiſt. 94. *Tamquam Eccleſiaſtici iuris ſacrilegi peruaſores ab ipſo Clero auctoritate Apoſtolica excommunicentur, & Eccleſiæ tam ciuiles, quàm ſuburbanæ vſque ad ſatisfactionem claudantur.* At vbi ea in Parœcia quæ interdicitur, exemptæ ſunt Eccleſiæ, quæ iuris Romani Pontificis eſſe cenſentur, in eas ſuos faſces attollere non poteſt Epiſcopus, nec lato interdicto generali in tota Parœcia, eæ à diuinis ceſſant, quæ niſi ad Romani Pontificis, cui immediatè ſubditæ ſunt, fulgura tremunt. Eaque eſt clauſula communis priuilegiorum, & emunitatum. Auctor vitæ S. Abbonis Floriacenſis Abbatis, priuilegium Floriaci deducens, refert in eo contineri. *Neue vnquam quilibet Pontificum, eidem Monaſterio diuinum interdicat officium: etiam ſi tota Gallia ob populi peccata anathematis feriatur ſententia, &c.* Rationem reddit Alexander II. in Epiſtola ad Hugon. Cluniacenſ. anni 1062. *Inhoneſtum enim nobis videtur, vt ſine noſtro indicio à quoquam anathematizetur Sanctæ Sedis Apoſtolicæ filius, veluti cuiuſquam ſub eſtæ Eccleſiæ Diſcipulus.* De ſuo Monaſterio exempto illi magno Iuoni reſcribens Goffridus Vindocin. lib. II. Epiſtol. II. *Nam cùm in maiorem Eccleſiam noſtram manum mittere non poteſtis, nec audetis, in cæteris quæ in Epiſcopatu veſtro ſunt noſtris Eccleſijs, diuinum officium, non quidem ſatis iuſtè, abſtuliſtis. Et quia veſtra auctoritate hoc iniuſtè actum dignoſcitur, auctoritate Romana, quæ omni pernerſæ auctoritati eſt contraria, in ipſis Eccleſijs à fratribus noſtris priuatim, & publicè cantabitur. Sanctæ & inretractabili Romanorum Pontificum licentia nobis conceditur, vt ſi interdictum in Eccleſijs noſtris à quolibet Epiſcopo iniuſtè factum extiterit nullatenus à nobis obſeruetur.* Ideo grauibus in interdictis, Monaſteria etiam iuſtitium hoc ſacrum obſeruaſſe legis: nec alio ad rei triſtitiam demonſtrandam facto vtuntur hiſtorici, quàm Monaſteriorum ſilentio. Chronic. Antiſſiodorens. Ad annum MCC. dum recenſet generale illud, & enorme Galliæ interdictum ob ſuperinductam pellicem à Rege Chriſtianiſſimo, de quo nos his in notis, ait. *Nec modo in Eccleſijs, ſed & Monaſterijs ceſſatum eſt à diuinis.* Quemadmodum & circa idem ferè tempus interdictam Angliam narrans. *Tota Anglia grauiſſimo ſubijcitur interdicto, & tam in Monaſterijs, quàm in Eccleſijs, ceſſantibus quibuſlibet priuilegijs, organa lætitiæ diuino ſunt ſuſpenſa ſilentio.* Id ſcilicet ex Apoſtolico mandato, quo ſine Diœceſani Epiſcopi exemptas Eccleſias interdicere nequeunt. Ideo rectè illa Romani Pontificis emunitate, aduersùs Epiſcopi interdictum, Canonici S. Aniani ſe tuebantur.

Interdictum Epiſcopi non obſeruãs priuilegiati, niſi de mandato PP.

AD EPISTOLAM XIV.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO. Lundona, ſiue, Londonia Ciuitas ſita in promontorio Sconiæ, Prouinciæ Regni Danorum. De ea M. Adam. Hiſtor. Eccleſiaſtic. cap. CCXV. *In eadem regione Sconia, nemo adhuc Epiſcopus fuit incardinatus, niſi quòd ab illis partibus quidam venientes, interdum illam procurabant Diœceſim. Deinde Gerbrand Selandenſis Epiſcopus, & poſt eum Asoco, ſimul vtráque gubernabant Eccleſiam. Nuper verò mortuo Asocone, Rex Suerin Parochiam Sconienſem, in duos Epiſcopatus ſegregauit: vnum, id eſt, Lundenſem Henrico tribuens; alterum, id eſt, Dalbouenſem Eginoni.* Et cap. cl. vel, lib. iij. cap. xxxiv. pactum, fuiſſe refert, Archiepiſcopum Hammaburgenſem, cum Rege Danorum, in eius Regno futurum Epiſcopatum, ſi ipſius Eccleſia Hammaburgenſis, Patriarchatus honore decoraretur. Et certè tandem obtinuit, vt Lundenſis Daniæ à Sede Apoſtolica præficeretur. Leopold. Lindenbrug. in Compend. Hiſtor. Danic. Erico Eigota, qui Regnum obtinuit circa annum Chriſti MXCV. *Huius temporibus factum eſt Aſcerus quidam clariſſimo inter Iutos loco natus, Primus Archiepiſcopus Lundenſis, priùs enim parebant omnes Danici Epiſcopatus Bremẽſi.* Hic verò Lundenſis Archiepiſcopus, eſt Andreas, Abſalonis ſucceſſor, qui apud Krantzium *lib. vij. Daniæ cap. xiij.* Regalem benedictionem Regi Vvaldemaro impendiſſe refertur.

Lundonia.

VPSALENSI ARCHIEPISCOPO. Vbſala, ſiue Vpſala, celeberrimum Daniæ delubrum; cuius à Nini temporibus antiquitatem, repetit Olaus Magnus Vpſalenſis Archiepiſcopus Hiſtor. Gent. Septentrional. *lib. iij cap. v.* Cui & in Eccleſiaſtica iuriſdictione, Sueciæ, & Gothiæ Primatem locum attribuit.

Vpſala.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XV.

Inducia inter Reges, Castellæ, Legionis, & Nauarræ.

LIbet repetere ad huius Epistolæ Historiam, quæ *Roderic. Tolet. lib vij. de Reb. Hispan. cap. xxix. xxx. & seqq. Rodericus Santius*, & alij Hispani scriptores, circa hæc tempora narrant. Cùm Alarcuris ad xv. Kalend. Augusti. Æra MCCXXXIII. contra Sarracenum fortiter pugnatum esset, fugatúsque Alphonsus Castellæ Rex, qui solus acriter Arabicis turmis obstiterat; Alphonso Legionis, & Sancio Nauarræ Regibus, non solùm promissas auxiliares copias subducentibus, verùm & Castellam hostiliter vastantibus, Sarraceno Toletum obsidente. Alphonsus Castellæ accersito Petro Arragonum Rege, Legionem deuastat, Regémq; & subsidiarios Sarracenos fugat. Eo res, suas animo gerit, vt iam bellum renuat Legionensis, & Castellæ Regis filia Berengaria ducta, fœdera sanciat. Hoc ex hoste facto domestico, de Nauarræo vindictam meditatur: fidum Arragonensem ascisçit, Nauarræo apud Sarracenos moras trahente, Nauarram peragrant, depopulantur. Is reuersus vbi rem suam malè se habere vidit, Legionensis exemplo, it vltrò in fœdera. Igitur hi Triumuiri Reges inducias pacisçuntur; quarum religionem nullatenus infringi, hac Epistola Pontifex vetat. Cùm iam bellum contra Sarracenos pararetur, cui exteræ nationes, Cruciatæ, à Roderico Toletano eius præcone acerrimo obtentæ, se accingebant.

AD EPISTOLAM XVII.

Villarium.

ABBATI VILLANENSI. Legendum est. *Abbati Villarienſi.* Villarium. Abbatia Ordinis Cistercienſis, Diœcesis Metensis.

IVXTA LATERANENSIS CONCIL. Caput viij. Concil. Lateranensis sub Alexandro III. *Cùm verò præbendas Ecclesiasticas, seu quælibet officia, in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneat in suspenso; sed intra sex menses personis, quæ dignè administrare valeant, conferantur, &c.* Quo capite certa tempora statuuntur, quibus per diuersos gradus Ecclesiasticos decursis, conferendæ præbendæ potestas ad Papam deferatur; vt hac Epistola euenerat.

AD EPISTOLAM XVIII.

G. THESSALONICENSI. Captâ Romaniâ, *Nicelo*, Suessionensis Episcopus in Thessalonicensem electus est. At anno 1207. in Apulia obijt. Illius igitur successori rescribit Innocentius hac Epistola.

LEO PAPA ANASTASIO. Est Epistola Leonis PP. I. lxxxiv. aliàs, lxxxv. ex qua pleráque huius Epistolæ capitula deduxit Innocentius, vt & Gratianus in suum Decretum retulerat. Eâ Anastasio Primatum confirmare vulgò creditur, licèt magis suas vices ei solùm demandare videatur; quod cum Primatus dignitate hisce diebus confudit vir doctissimus I. Morinus in suis exercitationibus, quas consule.

DE PERSONA. Refertur à Gratiano *c. de persona. lxv. D.*

METROPOLITANO. Habes. *Can. Metropolitano. D. LXIII.*

DE CONCILIIS. Retulit Gratianus *c. de Concilijs. D. XVIII.*

Thessalonicenſis in Concil. locum S. A. L.

IOANNES THESSALONICENSIS. Notat Innocentius actionem xvj. & xviij. Concilij vj. vbi act. xvj. post Patriarchas ante omnes Episcopos collocatur; & act. xviij. ita subscribit. *Ioannes misericordia Dei Episcopus Thessalonicensis ciuitatis, & Apostolicæ Sedis Romæ Vicarius, & Legatus, definiens subscripsi.* Action. 1. Concil. Ephesin. part. 1 1. legitur adstitisse. *Flauianus Philippensium, Ruffi Thessalonicensium Episcopi Vicarius.* Et immediatè post Cyrillum Alexandriæ, Ioannē Ierosolymitanū, Memnonem Ephesiorum describitur. Et dum sententiam ferret de Epistola Cyrilli in Concilio lecta, ait; *Hoc Ruffum subscribere affirmare.* καὶ πάντας ἡ πεῖθομαι τὰς τῆ Ἰλλυρικῆ τὰ αὐτὰ μοι φρονεῖν. & depositionis Nestorij post Iuuenalem Hierosolymitanum subscribit, Firmo Cæsareæ, & Memnone Ephesiorum sequentibus. In Chalcedonensi verò Concilio, omnes actiones, post Patriarchas subscriptum habent Quintillium Heracleæ Macedoniæ, vices agentem Anastasij Episcopi Thessalonicensis: illius scil. cui rescribit Leo PP. Epist. 84.

Digitized by Google

LICET AVTEM EX ECCLESIÆ DIGNITATE. His verbis indicat Innocentius Epiſcopum Theſſalonicenſem, etiam antequam Romani Pontifices ei vices ſuas committerent, honoribus ſuæ Sedis fuiſſe gloriatum. Quæ vt vera fuerint, liberiori diſcurſione placet examinare. Et primò Imperator Iuſtinianus nouella XI. de priuilegijs Archiepiſcopi primæ Iuſtinianæ verba faciens: *Cum enim*, inquit, *in antiquis temporibus Sirmij* (ita enim lege non Firmi vt editur) *Præfectura conſtituta: ibíque omne fuerat Illyrici faſtigium, tam in ciuilibus, quàm in Epiſcopalibus cauſis. Poſtea autem Attilanis temporibus ei dem locis deuaſtatis Apennius P. P. de Sirmiana Ciuitate in Theſſalonicam profugus venerat: tunc ipſam Præfecturam, & Sacerdotalis honor ſequutus eſt: & Theſſalonicenſis Epiſcopus, non ſua auctoritate, ſed ſub vmbra Præfecturæ meruit aliquam prærogatiuam.* Pugnat apertè Imp. cum his quæ diximus. Ideo Illyrici ſtatus altiùs repetendus. Autor eſt Pollio in Claudio, eo imperante Illyricum Thracas, Dalmatas, Myſos, Pannonios, & Dacos, complexum: diuerſæ deinde Prouinciæ, pro imperantium arbitrio additæ, vel detractæ. Quouſque à Conſtantino diuiſo orbe, Illyricum certas Prouincias cum Præfectura recepit: eas ennumerat Zozimus lib. II. alteri Præfectorũ ceſſerunt, inquit, Macedones, Theſſali, Cretenſes, Græci, & circumadiacentes inſulæ, Epirus vtraque, Illyrij, Daci, Triballi, Pannonij ad Valeriam vſque, & Myſiam Superiorem. Diuiſa tandem fuit hæc P. F. P. ditio; nam vt conſtat ex Notitia Imperij, duplex deinde fuit Illyricum, alterum Occidentale in quo propriè ſumpta Illyris, quod P. F. P. Italiæ ſub Vicarij adminiſtratione parebat; eiúſque Prouinciæ, Duæ Pannoniæ, vtrúmque Noricum, Sauia, Valeria, & Dalmatia. Orientale aliud ſub P. F. P. Illyrici duas Diœceſes habebat Macedoniam, & Daciam. verùm eam ante diuiſionem (cuius epocha incerta auget huius rei obſcuritatem) certum eſt Imperio in Occidentale, & Orientale diuiſo, Occidentalis Imperij cenſitum Illyricum. Vbi Valentinianus Collegam Imperij Valentem fratrem ſibi aſciuit, diuiſa eſt inter eos Romanæ ditionis adminiſtratio, vt Cpim Valens, Mediolanum Valentinian. diſceſſerit. *Et Orientem quidem* (ait Ammian. lib. xxvj.) *regebat poteſtate præfecti Salluſtius, Italiam verò cum Africa, & Illyrico Mamertinus, & Galliæ Prouincias Germanus.* Ne tamen exiſtimes eum Doctiſſimo viro Pancirol. in lucubratiſſimis ad Notit. Imp. cõmentar. Illyricum hîc Occidentalem illam Illyridos Diœceſim, quæ poſterioribus ſeculis à Vicario adminiſtrata eſt denotare: ſicut nec in ijs Impp. conſtitutionibus, quæ P. F. P. Italiæ, & Illyrici ſcribuntur, in Codic. & Theod. & Iuſtin. vniuerſum enim Illyricum qua latè patet, ibi accipitur. Mamertino intra breue tempus, Vulcatius Ruffinus ſucceſſit, huic Probus, circa annum Chriſti CCCLXVIII. Treueris ſcil. morante Valentiniano, poſt Gratianum filium nominatum Auguſtum. Quo eodem anno reſcripſerunt Impp. *l. quemadmodum 7. C. Th. de Metall. & Metall.* cui Conſules reſtitue eoſdem A. A. II. *Dat. xiv. Kal. April. Treueris Valentin. & Valente A. A. II. Coſſ.* Ea tamen conſtitutione, per Illyricum, & Diœceſim Macedonicam Probi P. F. P. poteſtas extollitur. Et apud Amian. *lib. xxx. cap. vij.* Valentiniano ad relationem Probi Præfecti docentis Illyrici clades Illyricum adueniente, *Ad Prouincialium reſiduorum exemplum, etiam Epirotæ acturos ſibi gratias à Præfecto mittere compulſi Legatos.* Nam hi tractus, Italiæ, Illyrici vniuerſi, & Africæ, vni P. F. P. demandati ſunt, Mamertino, Ruffo, & Probo; qui Apodemium, Flauianum, & alios ſucceſſores habuerunt. Qui aliquando P. F. P. Illyrici, crebriùs P. F. P. Illyrici & Italiæ dicuntur. Probus ipſe P. F. P. Illyrici vocatur *l. vnic. C. Th. ne damna Prouincial. inflig.* eodem anno quo ſupra vt reſtituenda eſt inſcriptio. & P. F. P. ἀπλῶς, *l. vnic. C. The. ſi per obrept. fuer. impet.* Qua tamen reſcribunt. Imppp. Gratian. Valentin. & Theodoſ. Merobaud. II. & Saturnin. Coſſ. id eſt, Anno Chriſti 383. *Igitur ſinceritas tua id ipſum per omnem Italiam, tum etiam per Vrbicarias Africanáſque regiones, ac per omne Illyricum, præclara oraculi huius auctoritate firmabit.* Apodemius P. F. P. Illyrici & Italiæ dicitur *l. 51. C. Th. De appellat.* Theodoſio III. & Abundantio Coſſ. id eſt, A. C. 393. & P. F. P. per Illyricum *l. 12. & l. 13. C. Th. De leg. & Decret.* Ita Flauianus, qui malè Fabianus *l. pen. C. de contrah. empt.* P. F. P. Illyric. & Ital. *l. 20. C. de pæn. l. pen. C. de Iu. & fact. ignorant.* & idẽ Apodemius P. F. P. Illyrici & Africæ dicitur. *l. 21. vnuſquiſque C. Th. De Nauicular.* Tunc illi omnes tractus vni committebantur, aliquando ſeparatim. Illyrici verò vrbs Metropolis & Primaria fuit Sirmium, in qua & plerúmque Præfectos ſedem habuiſſe in Regio Palatio quod

Ciuilis Illyrici ſtatus.

partiti sunt Valentin. & Valens, plerisque locis testatur Ammianus. Ideo & *lib. xxj.* Sirmio Iuliano dedita, ait, *quòd ad exemplum vrbium matris, & populosæ & celebris, per alias quoq; Ciuitates vt sydus salutare susciperetur.* Et Herodian. lib. vij. in Maximin. eam vocat maximam eius regionis. Quam ob rem in Concilio Aquileiensi habito ex calculo Illustriss. Baron. A. 381. Anemius Sirmiensis Episcopus ait. *Caput Illyrici non nisi Ciuitas Sirmiensis, ego igitur illius Episcopus Ciuitatis sum.* Et posteriorib. seculis Prouinciæ nomen deditnam, *Pannoniam Sirmiensem*, lego apud Cassiodor. lib. 3. var. At crebræ Barbararum nationum in Illyridem excursiones, Pannonias vastarunt, & ad Diœcesim Macedonicam P. F. P. Illyrici coëgerunt. Quo tempore id factum non liquet; Iustinianus Attilæ temporibus scribit: quod non ita probatum; Apennium dat P. F. P. fortè, Apodemium, legere debemus: qui si est is qui Thessalonicam tribunal transtulisse dicitur, circa Theodosij M. tempora id accidisse debuit: Nam Apodemius A. C. 190. 92. 93. P. F. P. Illyric. & Italiæ legitur. Ijs verò temporibus crebras fuisse Illyrici deuastationes testatur D. Ambros. lib. 11. de offic. *Illyrici vastitatem*, vocat. Quod Ammian. lib. xxx. cap. x. *Clades ingemiscendas Illyrici* dixit. Igitur si vera est ratio Iustinian. ad Apodemij & Theodosij M. non Attilæ tempora referemus. Hic Dioscoro & Eudoxio Coss. Theodosio Iuniore & Valentin. III. Impp. A. C. 442. decimo anno ante prælium Catalaunicum, Illyricum sæua populatione vastauit, secundùm Cassiodor. in Chronic. Sed & ante Attilæ tempora Thessalonica multis ciuilibus honoribus aucta fuit. Theodorit. xvij. cap. lib. v. de cæde Thessalonicensium ciuium ab Imp. Theodos. M. iussa, ait. Θεσσαλονίκη πόλις ὄξι' μεγίστη καὶ πολυάνθρωπος εἰς ὧδὶ τὸ Μακεδόνων ἔθνος πλείστη, ἡγεμονίη δὲ ἐ Θετταλίης καὶ Ἀχαΐης καὶ ὧδέτι ἐ ἄλλων πασπόλλων ἐθνέων ὅση τῆδὶ Ἰλλυριῶν ἢ ὑπαρχον ἡγεμόνων ἔχει. Et iam ante Strabo vij. Geograph. Θεσσαλονικείας Μακεδονικῆς πόλεως ἡ νῦν μάλιστα τῆδὶ ἄλλων ἐυανδρεῖ. Ab antiquo Macedonum Metropolis fuit, & ipso Theodosio Imperante vniuersi Illyrici vrbs Primaria. Diuiso tamen iterum Imperio inter filios & successores Theodosij; Illyricum Occidentale vrbis Æternæ Imp. cessit: Diœceses verò Macedonia, & Dacia Romæ nouæ Imp. sub nomine Illyrici à P. F. P. administratæ. Nec enim circa succedentia tempora, Strategius, Leontius, Eubulus, Isidorus, Philippus, Thalassius, & alij qui ad supremos Theodosij Iunioris annos Illyrico præfuisse leguntur, alio quàm P. F. P. Illyrici nomine insigniuntur, quibus Macedones & Achiuos paruisse scimus *ex l. xxxiij. C. Th. de Annon. & Tribut.* Putarim itaque ex ea diuisione accreuisse etiam Thessalonicensis ciuitatis dignitatem. Quæ diuisio quoad Illyricum, ad annum Christi 437. durauit, quo Cpim Valentinian. profectus est: nam si Iornandi credimus, Eudoxiam ducturus, socero Theodosio Illyricum cessit, Occidentale accipe. At in re tam obscura quis nõ cæcutiet? Vespertilliones sunt qui hæc clarè vidisse sibi persuadent. Ad dignitatem Ecclesiasticã, cuius causa hanc discursionem fecimus, illis excussis transeamus. Ex his quæ supra adnotauim. *lib.* 11. Macedonum vrbem Metropolim, dignitate Ecclesiastica in ipso Ecclesiæ primordio decuit honorari; ideo & ad Thessalonicenses scripsit D. Paulus; ac deinde in vniuersam Macedoniam ea ex Ecclesia Apostolica Episcopi prodierunt, quo iure seculis succedentibns in eam Diœcesim potestatem sibi Thessalonicensis Episcopus vindicauit, quæ & à Patribus Sardicensibus agnita est. Nam Can. xvj. Ætius Episcopus dixit. ὡς ἀγροικίη ὁπόια ἐ πλείστη πυγχάνει ἡ τῆδὶ Θεσσαλονικέων μητρόπολις quam Canon Nicænus Arabicus xxxiij. confirmat. *Honoretur*, ait, *qui tenet sedem Thessalonicæ, quia hoc ei conuenit.* Et vltra Macedoniam, in Daciam & totum Illyrici tractum, suam potestatem exercuisse demonstrat Alexandri Episcopi Thessalonicensis in Concil. Nicæn. subscriptio, apud Gelas. Cyzic. actor. Concil. *lib.* 11. *cap. xxvij.* cui certè dum Decreta Concilij per certas Prouincias mittendi cura demandatur, in eas aliqua eius potestas indicatur. Nec enim in exteras Prouincias ea cura committitur, cùm in contumaces imperium sit exercendum, & Canones peregrina iudicia nolint agnoscere. Et ad exemplum ciuilis Ordinis, id egerunt Patres: quo, nisi Prouinciali, vel Diœcesano Rectori, edicta principum per Prouinciam, vel Diœcesim significandi, datur facultas. At circa tempora Theodosij, vt diximus, honorata Thessalonica, eius Episcopo Damasus PP. (cui primo eius honorem Ecclesiæ Romani Pontifices referunt) per omnem Illyrici tractum vices suas commisit, quod & successores deinceps obser-

Eccl. status Illyrici stat.

uarunt. Cenſito verò deinde iuris Orientalis Illyrico, in id poteſtatem ſibi aſſerere Atticus Cpanus, qui & anno 421. ab Imp. Theodoſ. ad Philippum P. F. P. Illyrici reſcriptum extorſit, quod habetur *l. 45. C. Th. de Epiſc. Eccleſ. & Cleric.* vt per Illyricum ortæ de fide controuerſiæ Cpani iudicio ſeruarentur. Et anno poſt 424. Idem Theodoſ. Sacroſanctam Theſſalonicenſem Eccleſiam à tributo & cenſu exemit. *l. 33. C. Th. de annon. & trib.* quæ habetur *l. pen. C. Iuſtin. de Epiſc. & Cler.* vt inſcriptio reſtitui debet, *Iſidoro P. F. P. Illyrici.* His incrementis ad eam in Illyrico auctoritatem Theſſalonicenſis aſcendit, ante Attilæ tempora: quo Illyricum deuaſtante, & ciuilem, & Eccleſiaſticam dignitatem obtinuerat. Ideóque non audiendus hac in re Iuſtinianus, licèt aliunde non adeò perſpicuè veritas appareat: hæc enim incrementa latentia, oculus dignoſcere non poteſt. Certum tamen eſt, quod & voluit Innocentius, ante demandatam à Pontificibus Romanis Legationem, Epiſcopum Theſſalonicenſem Macedoniæ Diœceſi, & Daciæ præfuiſſe, nec ex Legatione aliud quàm Romanæ familiaritatis claritudinem obtinuiſſe, vt habet Innocentius. Nec enim Concil. Epheſin. Flauianus Theſſalonic. Legatus, ius in omnes Illyricas, alia quàm Theſſalonicenſis Eccleſiæ Legatione adſtruit, nec alijs alij Concilijs, vt & in eas omnes poteſtas Alexandri Theſſalonicenſis ante Legationem Romanam declaratur in Concil. Nicæn.

NICOLAVS PP. Eſt Epiſtola 11. Nicolai PP. I. Miſſa Michaëli Imperatori per Rhodoaldum Portuenſem, & Zachariam Anagninum Epiſcopos.

PER SCHISMA ILLVD DIVTINVM. Quamuis verè à Græcis Latinos nuſquam condemnatos fuiſſe, contendat aduerſùs Theodorum Balſamonem Schiſmaticorum Principem, ipſe Schiſmaticus Demetrius Chomatenus, in Reſponſis ad Conſtantinum Cabaſilam Archiep. Metropol. Dyrrachij, Reſponſ. vltimo. Et ante Baſilius Achridenus Theſſalonicenſis Archiepiſcopus Adriano PP. Rom. reſcribens, ſe & ſuos in Eccleſiæ Romanæ vnione, & communione perſeueraſſe dixerit: quod & aliàs Epiſcopi Cpani aſſeruerunt. Id tamen re vera non fuit. Siquidem ab impio illo Schiſmatico Photio, qui in ſedem Cpanam intruſus Pontifici Romano Anathema dixit, nuſquam pax & vnio fuit eas inter Eccleſias. Etſi quidam Epi Cpani mox nomen Pontificis Rom. in diptychis ſcripſerint, mox eraſerint. Petrus Antiochen. Epiſcop. in Epiſtola ad Michëlem Cpanum Patriarcham, Sergium Pontificis Rom. nomen in diptycha retuliſſe memorat. Index verò datus à V. E. D. Petauio, ad Hiſtor. Niceph. Baſilio & Conſtantino Impp. ἐν οἷς βασιλεῦσι Σέργιος ὁ Παπίας τὸν Πάπαν Ῥώμης ἀπὸ τῶν Διπτύχων ἐξέωσεν. Hoc ſchiſmate priſtinum Attici ius ſibi iniuria Cpani vindicarunt, & in ereptum Romano Pontifici Illyricum poteſtatem exercuerunt, cuius Primatem Theſſalonicenſem, quadam quaſi iniuria ſub Cpano Patriarcha ad xvi. locum retruſerunt, quem & obſeruaſſe in Synodo viij. legitur. At ab Andronico Palæologo ſeniore loco xi. repoſitus, à quo & ἔξαρχος & ὑπέρτιμος, & Θετταλίας ἔξαρχος vocatur, in cuius expoſitione τὸν τόπον ἐπέχει τῆς Δρυϊέως. *Durante ſchiſmate à Rom. ſede Theſſal. annul-ſus.*

PROVINCIAM IN QVA SVBSCRIPTOS, &c. Apud Leonem Philoſophum hic eſt laterculus Epiſcoporum Theſſalonicenſium.

τῆς Θεσσαλονίκης Θετταλίας.

Α ὁ Κίρρης	Β. ὁ Βιῤῥοίας	Γ ὁ Δρυγυβιτίας aliàs χρυσοβιτίας.
Δ ὁ Σερβίων	Ε. ὁ Καστορίας	ϛ. ὁ Καμπανίας ὑποκαστρίου
Ζ. ὁ Πίτρας	Η. ὁ Ερκυλίων ὅπου Αρδαμέριος	Θ. Ιστιαιῶ ὅπου ἀχίου ὄρους
Ι. ὁ Αἴτης ἐ Ρετίνης		Ια. ὁ Βαρδαριώτου ὅπου Τέρνων.

COEMITERIA QVOQVE BARVMQVE BENEFICIA. Rectè Innocentius Cœmeteria, & Eccleſias eodem iure donat hîc Innocentius. Quid enim aliud, quàm oratoria, & Eccleſiæ fuerunt veterum cœmiteria? ibi ſacer ſenatus agebatur, Epiſcopus Concilia conuocabat, Chriſtianus populus conueniebat, preces fundebat, Agapas & conuiuia celebrabat. Ideóque vt in Eccleſias hæreticorum, ita & in eorum cœmeteria ingredi Chriſtianis prohibet Concil. Laodic. Can. 9. μὴ συνχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια τῶν *Cœmiteria & martyria.*

gitized by Google

εἰς τὰ λεγόμενα μάρτυρεια πάντων τῶν αἱρετικῶν. Et cùm sæuiret in Catholicam Ecclesiam Paganorum rabies, non magis Ecclesiarum, quàm cœmeteriorum ingressus Christianis interdicebatur. Eusebius lib. vij. Hist. Eccles. de persecutione sub Valeriano mota ἡ δὲ συνόδους ποιεῖσθαι ἢ εἰς τὰ καλούμενα κοιμητήρια εἰσιέναι. Pari modo cum pace Ecclesiæ restituebantur. Et licèt deinde ab Ecclesijs separatæ sint, in ijs tamen semper Presbyteri ordinati sunt. Concil. Chalced. Can. vj. meminit τῶν χειροτονιῶν ἐν μάρτυρείῳ. Et crebra legenti occurrunt Presbyterorum martyriorum facta. Cœmiteria enim sunt loca τῶν κεκοιμημένων μαρτύρων ἐ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων ἐ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν ἐν κυρίῳ κεκοιμημένων aiunt Apostoli vel alij *lib. vj. Constit Apostolic. cap. xxix.* Igitur de his martyrijs & cœmiterijs quæ Basilicæ fuerunt accipiendus Innocentius, quibus sine dubio assignata beneficia; & ita legendum est. *Cœmiteria quoque eorúmque beneficia.* Vel beneficia de Ecclesiasticis alijs beneficijs dicuntur. Et ita lege. *Cœmiteria quoque Ecclesiarúmque beneficia*, quod ad oram libri adnotasse videtur librarius. Sed rectiùs leges. *Cœmiteria quoque Ecclesiarum earúmque beneficia.* Vt simili in Epistola rescripta Donato Casselensi Archiepiscopo *sup. lib. I.* habetur. *Cœmiteria quoque Ecclesiarum, & Ecclesiastica beneficia, nullus hereditario iure possideat.* Et tandem communis est clausula, huiusmodi Epistolis aponi solita, vt legenti has Innocentij patebit.

Crux ante PP. Legatos & Archiepiscop. defertur.

DOMINICÆ CRVCIS VEXILLVM, &c. Vexillum nostræ salutis admirabile ante Pontifices Romanos defferri, notant vulgo ex Anastas. Bibliothec. apud quem Crucem à Carolo M. Leoni III. PP. datam ante eum ferri solitam legitur. Et quemadmodum ante Rectores Prouinciarum imagines Principum, & dignitatum insignia intra Prouinciæ terminos iure ciuili deferuntur. Ita nî fallor, eos quibus à Rom. Pontifice Prouinciarum cura demandata est, Crucis vexillum intra Diœcesim præire solet; in signum iurisdictionis à PP. demandata. Ideo Thessalonicensis hoc priuilegio vt Legatus Apostolicus vti iubetur; & deinde quia ferè omnes Primates, tandémque Metropolitani vices Romani Pontificis in suis quíque Prouincijs impleuerunt, hoc ius eis datum, consuetudine in commune deductum est: quamuis in omnibus Metropolitanis id olim obseruatum non sit, vt vel ex his Epistolis apparebit. Ea legationis ratione, apud Caruuitium Episcopum in vita S. Stephani Vngariæ Regis, ex Surio die xxx. Augusti, legitur D. Stephano vexillum Crucis prælatum, quia scilicet vice Romani Pontificis, Regni Ecclesiarum dispositioei data erat, & *Apostolatus insigne* vocat. Et fortè Imp. Cpanus eodem vti voluit iure, dum in se vnum potestatem Ecclesiasticam transtulit, se sacrorum & prophanorum dominum, & vt ait Demet. Chomaten. ὑπερμοναρχὴν fecit. Tunc enim sibi præferri iussit Flammei loco Crucem instar ignis radios emittentem τὸ σύνηθες βασιλικὸν φλάμπουρον ἤτοι τὸν σταυρὸν ἐν πυρικόλλοις apud Codin. cap. v. De offic aul. Cpanæ.

AD EPISTOLAM XX.

Maguntin. & Magdeb. Archiepisc.

MAGVNTIN. ET MAGDEBVRGEN. Sifridus Conradi successor creatus Archiepiscopus Moguntinus anno 1200. & ordinatus à Guidone Episcopo Prænestino anno 1201. & deinde ab Innocentio Romæ Titulo Sanctæ Sabinæ. Cardinalis præficitur. Biennio verò axacto anno 1208. cum Sedis Apostolicæ Legatione Moguntiam redijt: & Othonem excommunicatum publicè nuntiauit in Germania Chronic. Hirsaug. anno M.CCXI. Magdeburgensi Ecclesiæ Albertus præsidebat, Ludolphi successor, Ottoni etiam ante PP. iras inimicus.

AD EPISTOLAM XXI.

REGVLAR. CANONIC. PATRAC. Habes supra *lib. I. Epist. 159. 160.* institutionem Canonicorum Sancti Ruffi in Ecclesia Patracensi, quas huic Epistolæ adiunge, vt & refer quæ de Gaufrido Villaharduini nepote scil. Achaiæ principe diximus.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XXIV.

HANC Epiſtolam retulit Baronius *tom.* 12. *Annal. ann.* 1179. vbi notat Alphonſum primum Ducem Portugalliæ ab Alexandro III. PP. titulum Regis accepiſſe, citat in hanc rem *Epiſtolas noſtri Innocent.* 144. 151. 152. *lib.* 1. & aliud diploma Honorij III. ad Alphonſum R. Portugalliæ, cui hæc noſtra Epiſtola ſcribitur, filium Sancij cui dictæ epiſtolæ lib. 1. in quibus Lucio III. PP. vectigalem Portugalliam Alphonſum addixiſſe ſcribit Innocentius: At Roderic Tolet. Eugenio PP. ait vt ſupra notabamus *ad lib.* II. *epiſtol.* 58. cenſus autem ſolutus eſt anno 1213. vt patet ex apocha quæ refertur ex ſcrinijs regijs Vliſſipone. *Ego Frater Hiſpanus familiaris & nuntius Domini Papæ, notum facio vniuerſis iſtas litteras inſpecturis. Quod cùm fuiſſem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hiſpaniam deſtinatus, cauſa pro recolligendis eccleſiæ Romanæ cenſibus, & quibuſdã alijs negotijs Eccleſiæ generalis. Recepi à Domino Alphonſo Rege Illuſtri Portugalliæ* LVI. *marcas auri, quæ faciunt tria millia & trecentos, & ſexaginta Morabatinos Portugalliç, pro* XXVIII. *annis tranſactis,* &c. *Actum Colimbriæ* II. *Idus Decembris, anno Incarnat.* M. CC. XIII. *Domini PP. Innocentij III. decimo ſexto, in præſentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracarenſis Archiepiſcopi.*

Regnum Portugalliæ cenſuale Eccleſiæ Romanæ.

AD EPISTOLAM XXXII.

MONASTERIVM S. SEVERI. Oppidum Sancti Seueri, quod vulgò *Gaſconiæ caput* vocant, in Nouempopulania ſitum eſt, à Monaſterio S Seueri (malè S. Seuerini in inſcriptione) Ordinis S. Benedicti nomen habet, in diœceſi Adurenſi. Fũdator dicitur hac Epiſtola Vvillelmus Sancij Gaſconiæ Comes. Meminit *Vvillelmi Sancionis filij Burdegalenſium Comitis, ac totius Guaſconiæ Ducis*, fundatoris Monaſterij *Squirs* vulgò *de Regula.* Ammonius *lib. de vit. S. Abbonis, cap. xvj.* & eius filiorum *Bernardi, & Sanctionis Comitum.* Illum Richardo Floriacenſi Abbati, qui vixit circa annum D.CCCC. LXV. regendum Monaſterium commiſiſſe refert: & illos B. Abbonem adiuiſſe, qui martyr obijt circa annum M. Priuilegijs à Sancio Rege Aragonum datis, anno M.XXV. ſubſcripſit *Sanctius Guillelmi Vaſconiæ Comes*, apud *Hieron. Surit. lib.* I. *Indic. Arragon.* Horum neminem fuiſſe crediderim huius Monaſterij fundatorem, ſi ad tempora Paſchalis II. qui hac Epiſtola primus confirmaſſe dicitur, hæc fundatio referri debeat. Origo autem Comitum Gaſconiæ, hæc eſt ex Chartulario Metropoleos Auſcenſis, cuius hanc ſchedam ab antiquæ rei noſtræ peritiſſimo & modeſtiſſimo amico habeo.

Monaſterium S. Seueri à Ducibus Gaſconiæ fundatum.

Comitum Guaſconiæ origo.

DE CONSVLIBVS GVASCONIÆ. *Priſcis temporibus cùm Guaſconia Conſulibus eſſet orbata, & Francigena timentes perfidiam Guaſconum Conſules de Francia adductos interficere ſoliterum, Conſulatum reſpuerent. Maxima pars nobilium virorum Guaſconiæ Hiſpaniam ad Conſulem Caſtellæ ingreſſi ſunt, poſtulantes vt vnum de filijs ſuis eis in dominum daret. Hic autem quamuis audita perfidia eorum, ſibi & filijs ſuis timeret, ſi quis ex ipſis venire vellet conceſſit. Tandem Sancius Mitarra minimus filiorum eius, cum viris illis Guaſconiam venit, ibique Conſul factus filium qui Mitarra Sancius vocatus eſt, genuit. Hic Mitarra Sancius genuit Garſiam Sancium curuum, qui tres filios genuit Sancium Garſiam, Guillelmum Garſiam, & Arnaldum Garſiam, quibus Guaſconiam diuiſit. Sancio Garſiæ dedit maiorem Gaſconiam, Guillelmo Garſiæ dedit Fidentiacum, Arnaldo Garſiæ dedit Aſtaracum. Sancius Garſiæ genuit duos filios Manzores, Sancium Sancium, & Guillelmum Sancium; Guillelmus Sancius genuit nobilem Ducem Guaſconiæ Sancium, & fratres & ſorores eius.*

AD EPISTOLAM XXXVII.

ABBATI DE NONANTVLA. Raymundo Abbati Nonantulano omnia *bona confirmauit.* Otto Imperator XIII. Calend. Iulij, anno M. CC. X. Sigon. *lib. xvj. de Regno Italiæ.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAS XXXIX. XL.

Antiſiodorēſis & Aurelianenſis regalia faiſita, ob deſertum exercitum.

HAc de re quæ his in Epiſtolis tractatur, conſul. *lib.* I. *ep.* 190. *lib.* II. *epiſt.* 52. & infra, *lib.* III. *epiſt.* 106. 107. 120. eius hiſtoria repetenda ex Rigordo, qui hæc ſcribit in Philippo. *Anno ab Incarnat. Dom. M.CC. IX. acceſſit ad Philippum Regem Francorum Inchellus de Mediana vir Nobilis & fidelis, deferens ei querimoniam, de eo quòd quidam firmauerunt caſtrum quoddam in quadam rupe excelſa, cui nomen erat Duarplie, quod ſonat ex Britannico in latinum, mollis plica, ſiue, ſuper plicam, eò quòd ſit ſuper ſinum maris, vel quia ibi molliter plicatur refluxus maris, in Septentrionali latere Britanniæ minoris, quæ Armorica dicitur ab antiquo ſupra mare, vnde patebat facilis tranſitus in maiorem Britanniam, quæ nunc Anglia nuncupatur. Munierant enim Caſtrū illud armis, hominibus, & victualibus, & machinis bellicis, & recipiebant in eo Anglicos inimicos Regni & damnificabant circumadiacentem prouinciam. Ad eiuſdem ergo Zuchelli inſtantiam Rex Philippus congregauit exercitum apud Medontam Caſtrum, & miſſo cum Comite Sancti Pauli, & prædicto Zuchello exercitu, expugnauit viriliter Caſtrum, & vi cepit, & muniuit ſuis fidelibus, & tradidit dicto Zuchello. Cùm omnes Barones & Epiſcopi vocati ad hunc exercitum conueniſſent apud Medontam, & miſiſſent ad mandatum Regis homines ſuos, prout debebant, in expeditionem illam ..... Aurelianenſis, & ..... Altiſſiodorenſis Epiſcopi cum militibus ſuis ad propria ſunt reuerſi, dicentes ſe non teneri ire, vel mittere in exercitum, niſi quando Rex ipſe perſonaliter proficiſcitur. Et cùm nullo ad hoc priuilegio ſe tueri poſſent, generali conſuetudine contra eos faciente, petijt Rex, vt hoc emendarent. Ipſis autem emendare nolentibus, Rex eorum legalia (l. Regalia) confiſcauit; ſcilicet, ea tantum temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebāt, decimas & alia ſpiritualia eis in pace dimittens. Ipſe enim Rex Chriſtianiſſimus ſemper timebat offendere Eccleſiam Dei & eius miniſtros. Ipſis ergo terram & homines Regis interdicentibus, & ad Romanam Curiam mittentibus, & in proprijs perſonis accedentibus, Domino Papa Innocentio III. conſuetudines & iura Regni nolente infringere, aut in aliquo reuocare, emenda tandem facta & Regi ſoluta poſt duos annos recuperauerunt omnia, quæ à Rege fuerant confiſcata.* Ex quibus patet falſa allegaſſe Pontifici Epiſcopos, tum de iure, cùm de facto, confer verba Epiſtolarum cùm verbis Rigordi.

AD EPISTOLAM XLII.

Renuntiationis cauſa.

IVSTA fuit ſemper tranſlationis cauſa, tumultuoſa & periculoſa Epiſcopatus poſſeſſio: eadémque ceſſionis & renunciationis. Si enim à plebe ſua Epiſcopus vel non receptus, vel eiectus fuerit, permittit Canon. Antiochenus XVII. vt in Eccleſiam cui prius miniſtrabat poſſit ſecedere: ita tamen vt propter Epiſcopalis ordinis dignitatem primus in presbyterio ſedeat, omni Epiſcopali adminiſtratione abdicatus, c. xviij. vt notabamus ſupra *ad lib.* I. *epiſtol.* 174. Hanc tamen ceſſionis rationem improbat Petrus Bleſenſis his verbis ſcribens Arnulpho Lexouienſi Epiſcopo renuntiationem meditāti. *Quòd ſi principis indignationem, aut Capituli veſtri vexationes, aut alias huius vitæ moleſtias formidatis, & ideo pacem eligitis & quietem, hominem degeneris & deiecti animi decet hæc facere non vos, quem conſtat præ cæteris cor magnificum & munificum habuiſſe,* &c.

AD EPI-

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XLVIII.

EPISCOPVS DIMICENSIS. Lariſſeni ſuffraganeus ad quem ſupra, *lib. 1. ep. c. 1.* Anonymus *lib. de mirac. S. Mamantis in Bibliothec. Floriac. cap. v.* circa hæc tempora Philippi Auguſti nomen huius Epiſcopi nobis indicat. *Quod cùm per Dei gratiam cognouiſſet Gualo de Domna Petra vir honeſta vitæ & boni teſtimonij, dilectus Deo, & hominibus in exercitu Latinorum non minimum, vt poſtmodum claruit, quia in Epiſcopum Dimicenſem vnanimiter eſt aſſumptus.* Malè corrigitur Damaſcenſem, & Dinienſis, apud Robert. in Gall. Chriſt. in Lingonenſ. Epiſc. n. 61.

AD EPISTOLAM LX.

MONASTERIORVM ET PAPATVVM. Papatus nomen putabam mendoſum & paralauratarum, vel quid ſimile ſubſtituendum. Verùm conſtans lectio tum in hac epiſtola, cùm infra epiſt. me ad coniecturam deducit; vt putem Papatus dictos fuiſſe, minorum clericorum reditus, & beneficia, Papa Clericum ſignificat *Vvalafrid. Strab. c. vij.* & in Nouella Iſaac. Commen. *lib. II. Iuris Orientalis*, & relata à Balſamone ad *tit. 1. c. 34. Nomocan. Photij* ὅτι πᾶσι τοῖς λιτὸν παπᾶν, ἤγουν ἀναγνώστην. Clericum ſimplicem accipe, tunc primùm in Eccleſia tonſum inde Græci παπαλήθειαν coronam clericalem dixerunt *Balſamo. in c. 21. Synod. in Trullo.* ex eo factum apud Græcos exiſtimo vt iuniorum clericorum ſeu Paparum beneficia Papatus dicantur: quemadmodũ in latina Eccleſia Iunioratus accipio, apud Iuon. Carnotenſ. epiſtol. 286. *Papatus ſunt minora beneficia.*

AD EPISTOLAM LXIX.

CAVSAM huius Epiſtolæ repete ex *lib. 1. epiſt. 120.* & adde, *epiſt. 78. infra hoc libro. & epiſtolam 115. lib. IV.*

AD EPISTOLAM LXXX.

CAVSA pauperum Catholicorum delegatur Helenenſi Epiſcopo, cuius ſedes ab antiquo caſtro Helena ad pyrenæi radices, Perpinianum tranſlata eſt. De his pauperibus Catholicis vide quæ ſcripſimus ad lib. primum, & adde *epiſt. lxiij. & lxviij.* eiuſdem libri primi; *& epiſt. 88. ad 94.* huius libri III. quæ collatæ cum *epiſtola 94. lib. 1. & epiſtol. 135. & 144. huius libri III.* Bernardum primum Vvaldenſium conuerſorum ad fidem Catholicam, ſeu pauperum Catholicorum Magiſtrum fuiſſe demonſtrant. *Pauperes Catholici.*

ADHIBITA NIHILOMINVS PRVDENTI CAVTELA. Hanc cautelam eſſe ſeruandam decernit Concil. Hilpalenſe II. cap. XI. *propter inſidias diaboli, aut propter obloquutiones hominum*, ait Concil. Agathenſe, *cap. xxvij. vt omnis ſuſpicio indecoræ conuerſationis penitus tollatur*, ait l. ſanctiſſimarum 44. C. de Epiſcop. & Cleric. quæ vetat hanc Monachorum & Monaſtriarum cohabitationem prohibitam à Synodo vij. quæ *cap. xxix.* duplicia Monaſteria τὰ διπλᾶ μοναστήρια impoſterum fieri, in quibus ſimul Monachi cum Monaſtrijs habitent, interdixit. Quod tamen non adeò obſeruatum eſt, quin poſterioribus ſæculis, ea communicatio paſſim irrepſerit, & Monachi, cum monialibus, ſimul habitauerint, & in eundem chorum ad pſallendum conuenerint, vt habetur in Synodo Romana ſub Innocentio II. c. 17. *Monaſteria duplicia.*

AD EPISTOLAM LXXXV.

EIVSDEM argumenti refertur Epiſtola Innocentij *c. cum ex officij xvj. ext. de præſcript.* de Abbate S. Maglorij Archiepiſcopo Senonenſi procurationem denegante, quòd ea tempore fuiſſet expuncta. Vtraque decretalis eſt de Metropolitano viſitante prouinciam, non de Epiſcopo parrochiam, quod non aduerterunt interpretes. *Archiepiſcopus Prouinciam viſitat, & exigit procurationem*

Digitized by Google

Cùm enim sæpe visitet Episcopus suam parrochiam, hanc obliuionem prætexere non possunt parochi: quod accidit Archiepiscopo rariùs suam prouinciam visitanto. Quēadmodum Abbas S. Maglorij parochiæ Parisiensis, aduersùs Senonensem,& aduersùs Bituricensem aliæ *Ecclesiæ*, vt ait nostra Epistola, *Metropolitico sibi iure subiectæ*, procurationem hanc præscribere nituntur. De hac Prouinciarum visitatione accipiendus *c. 52. Cod. can. Eccles. African. Iuo. Carnoten, epist.* 182. Ea propter Lucius III. Rauennatem Archiepiscopum in Monasteria Bononiensis Ciuitatis, quæ tum ipsi suffraganea erat, visitationis causa procurationes sibi vendicantem, iure communi, & prædecessorum consuetudine adiuuari, respondit *c. sopita ext. de censib. & c.* 11. *eod. tit. in antiq. collect.* 11. & hanc prouinciæ visitationem, auctoritate propria facere, Archiepiscopum Beneuentarum ait Gregorius IX. *c. cùm nuper xxv. eod. tit.* quare probare non possum Glossæ sententiam, ex Episcopi suffraganei negligentia Archiepiscopo id ius asserentis; nam nulla de negligentia mentione facta respondent dicti Pontifices. Administrationis enim Ecclesiasticæ summum ius, cuius pars hæc iurisdictio & visitatio penes Metropolitanum olim resedit; cuius potestas eò maxime designabatur quod prouinciam suam visitare posset. Dum Concilio Cpano,& Chalcedonensi Diœceseon, & Prouinciarum limites decernuntur, intra eos Episcopum Primatem, vel Metropolitanum *cinoeuiē* dispensare posse res omnes, dicitur, quod visitatione crebro peractum esse priscorum Episcoporum exempla docent.

AD EPISTOLAM C.

Arnaldus Narbon.

NARBONENSI ELECTO. Arnaldus ex Abbate Cisterciens expeditionis in Albigenses signifer, in locum Berengarij suffectus est, anno 1212. vt patet ex ipsius epistola apud Catell. in Comitib. Tolosan.

EXCOMMVNICATVS AB IPSIS. in fano S. Ægidij, vt narrat Petrus Vallisarnensis, *cap.* xxxix.

P. DE CASTRO NOVO. Petrus de Castro nouo, & Monachus Fontis frigidi Cisterciensis Ordinis Diœcesis Narbonen. Innocētij III. in causa Albigensium legatus.

Castra Comitis Tolosani.

CASTRA NOBIS EXHIBITA. Ad cautionem iuramenti à Raymundo Tolosano præstiti Valentiæ coram Milone, & Theodisio legatis Innocentij, castra quædam tradidit Raymundus apud Petrum Vallissarnens, *cap.* x. quorum nomina habes in iuramento Raymundi relato à Catello, lib. 11. Histor. Comitum Tolos. pag. 245.

AD EPISTOLAM CI.

AD IVS ET PROPRIETATEM ECCLESIÆ ROM. Ex dicto iuramento Raymundi Comitis, Melgorium in commissum Ecclesiæ Romanæ accessit. Mendosè Ingrunensis Comitatus legitur apud Petr. Vallissarn. *cap.* x1. legendum Melgorienſis, vulgò *Manqiol*, qui Raymundo obtigerat iure vxoris, filiæ Comitis Bernardi Peleti, & Beatricis Comitissæ Melgorij.

AD EPISTOLAM CII.

Filij Guillelmi Comitis Montispessulani.

NOBILIS VIRI Vv. DE MONTEPESSVLANO. Guillelmus Montispessulani Comes ex Mathilde Emanuelis Cpani filia, vel vt vult *Guill. de Podiolaur, cap.* xi. ex Græca nepte Emanuelis, Mariam vnicam filiam habuit. ex Agnete verò pellice, Guillelmum, Thomam, & alios; quos legitimos habere noluit Innocentius III. quantumuis Arelatensis Episcopus Guillelmi nomine instaret. *cap. per venerabilem, ext. qui fil. sint legit.* Nihilominus tamen decedens Guillelmus, Guillelmum filium hæredem suum instituit testamento scripto *anno* M. CC. 11. *Nouembris* IV. & alijs liberis bona sua diuisit. Hoc iure Vvillelmus sorori Mariæ, de dominio Montispessulani litem mouit apud Summum Pontificem; qui *anno* 1213. sententiam pro Maria tulit, auctore *Hieronym Surit. in Indicib. Arragon. pag.* 97.

Digitized by Google

TERRÆ IPSIVS IVRISDICTIO AD NOS. Iuriſdictio eo tempore acceptа pro honore, & iure ſupremo, ſeu dominio principali, & ſuprema iuris dicendi poteſtate. Quo iure Romanus Pontifex ratione Caſtri Melgorij dominabatur Montipeſſulano. Ita anno 1184. Guillelmus Montiſpeſſulani Raymundo Toloſano, vt Melgorij Comiti, hominium reddidit, *apud Catell.* & Iacobus Rex Arragonum, homo dicitur Epiſcopi Magalonenſis, ob Montempeſſulanum apud *eund. in Hiſtor. Comit. Toloſ.* Aut potius hoc ius Eccleſiæ Romanæ repetamus ab illa donatione Petri Comitis Melgorienſis, qua Gregorio PP. VII. & Eccleſiæ Romanę Comitatus Suſtantionenſis, & Epiſcopatus Magalonenſis, in alodium traduntur, *anno* M. LXXXV. in antiqua traditionis charta quam habeo dono Comitis Doctiſſimi Anteceſſoris mei D. à Coſta, ex archiuis Eccleſiæ Montiſpeſſulani, quæ habet.

Romanæ Eccleſ. ius in Comitatu Melgorienſi.

IN nomine Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; Ego Petrus Comes Melgorienſis pro redemptione animæ meæ, necnon parentum meorum, vxoris quoque & filij. Dono Domino Deo, & BB. Apoſtolis eius Petro, & Paulo meipſum, & omnem honorem meum, tam Comitatum Subſtantionenſem, quàm Epiſcopatum Magalonēnſem, omnémque honorem eidem Epiſcopatui appendentem, ſicut ego & anteceſſores mei Comites, hactenus habuimus, & tenuimus in Alodium. Vtrumque quantum iuris mei Dono & Trado ego per Alodium, Sanctæ Eccleſiæ Romanæ, Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo, necnon Papæ Gregorio ſeptimo, & omnibus ſucceſſoribus eius qui in ſede Apoſtolica per meliorem partem Cardinalium & reliqui Cleri, & populi, fuerint canonicè & catholicè electi & conſecrati. Vt prædictus Comitatus Suſtantionenſis, & Epiſcopatus Magalonenſis iure proprio, & BB. Apoſtolorum Petri & Pauli: Ego autem prædictum Comitatum habeam per manum Summi Pontificis, ſub illius fidelitate: & ſingulis annis pro cenſu perſoluam vnciam auri optimi. Similiter quoque & filius meus, vel quilibet alius omnis qui ex hæreditario iure mihi ſucceſſerit, prædictum Comitatum per manum Romanum Pontificis, ad fidelitatem illius teneat, & prædictum cenſum, id eſt, vnciam auri optimi perſoluat. Sit verò in poteſtate Romani Pontificis, in Epiſcopatu Magalonenſi quem placuerit Epiſcopum iuſtè & canonicè ordinare, & per auctoritatem eius liceat Magalonenſi Eccleſiæ iuxta Conſtitutiones & decreta Sanctorum patrum, perſonam probabilem & idoneam, ad regendum populum & res Eccleſiaſticas: liceat, inquam, & ex hoc, & deinceps, qualem duxerit, probabilem perſonam in Epiſcopum eligere, abſque vlla mei; vel alicuius hæredum meorum contradictione. Si quis autem heredum, aut ſucceſſorum meorum, contra hanc donationis, & confirmationis auctoritatem, & priuilegium inſurgere præſumptuosè, & obuiare (quod abſit) attentauerit, & de prædicto Comitatu dominum ſuum Romanum Pontificem eſſe debere recognoſcere noluerit, & prænominatū cenſum de Comitatu, id eſt, vnciam auri ſingulis annis perſoluere recuſauerit, aut in libertate Eccleſiaſtica, de ſubſtituendo canonicè Epiſcopo in Epiſcopatu Magalonenſi, & contradictor extiterit. Non valeat vendicare, quod iniuſtè repetit; & perſoluat multam quam Sancta lex Romana, per Theodoſium, Arcadium, & Honorium promulgata decreuit. Et inſuper Eccleſiaſticæ ſubiaceat diſciplinæ, quam velut ſacrilegus, & Sanctæ Eccleſiæ deſtructor incurrit. Feci autem prædictam donationem de Comitatu, & Epiſcopatu, Ego Petrus Comes, vice B. Petri & Romani Pontificis in manu Petri Albanenſis Epiſcopi Romani legati, & Gothofredi Magalonenſis Epiſcopi, per inueſtituram annuli mei, & Frocardi Abbatis Thomeorum. Anno Incarnationis M. LXXXV. Indictione ſeptima, quinto menſis Maij. Actum per manum Stephani.

Multa quinque librarum auri. C. de Epiſc. & Cleric.

Digitized by Google

Signum Dalmatij ✠.
Signum Raymundi ✠.
Signum Poncij de Monlaur.
Petrus signauit.
Adalmodis Comitissa confirmauit.
Raymundus Comes filius eius firmauit.

Illi omnes ex præcepto Comitis firmauerunt ante altare Sancti Petri. Testes, Otgerius Archidiaconus, & Deodatus Canonicus. Testis Gothofridus Episcopus, in cuius manu factum est. Anno M. LXXXVII.

AD EPISTOLAM CIV.

Philippus Augustus uxorem sæpe eiectam tandem recipit

AVCTORITATE Innocentij III. conuocatum fuit Concilium Suessionas ab Octauiano Ostiensi Episcopo, & Ioanne de S. Paulo Cardinalibus Legatis, de Matrimonio Philippi R. Francorum & Ingerburgis Reginæ, dissoluendo vel confirmando, mense Aprili, anno M. CC. I. at Concilij moras non patiens Philippus recessit accepta Ingerburge. eodem anno Maria pellice defuncta, iterum Ingerburgis eijcitur: at tandem anno 1213. in gratiam recipitur. Rigord. in Philippo. *Anno M. CC. XIII. Philippus Rex magnanimus recepit in gratiam Ysamburgem uxorem suam, filiam Regis Danorum, à qua iam per annos xvj. & amplius dissenserat. Et facta est latitia magna in populo: quia in ipso Rege nihil aliud culpa dignum inueniebatur, nisi hoc solum quòd dicta uxori suæ carnis debitum subtrahebat, licet ei omnia necessaria alia honorificè ministraret, &c.* In hanc rem confer. epist. LXVI. sup. lib. I.

AD EPISTOLAM CV.

Garinus Consiliarius Philippi.

HIC Garinus primus inter Regis Philippi consiliarios; cuius consilium Reginæ datum à Philippo peregrinationem suscipienti. apud Rigord. Pollicetur honores hac Epistola Innocentius, si operam efficacem ad Reginam conciliandam nauaret. Fidem præstitit, nam recepta à Philippo Regina, ait Rigord. *Eodem anno Ganfridus Siluanectensis Episcopus ..... renuntiauit Episcopatui ..... cui successit Frater Garinus, qui cùm frater professus Hospitalis Hierosolymitani, Regis Philippi magnanimi specialiter Consiliarius effectus in aula Regia, propter prudentiam, & incomparabilem consilij virtutem, & aliae animi dotes multiformes, ita laudabiliter se habebat, quòd quasi secundus à Rege negotia Regni inculpabiliter tractabat, &c.*

AD EPISTOLAM CIX.

S. PETRI PSALMODIENSIS. Vulgò *psalmodi* in Diœcesi Nemausensi nunc apud Aquas mortuas Collegium Canonicorum.

Psalmodiense Monasterium à S. Victore dependet.

NVLLIVS ALTERIVS ECCLESIÆ IVRI. Ecclesiam Episcopalem accipe, vt nullius Episcopi iurisdictioni subiaceat Psalmodiens Monasterium. Nam ex diplomatibus MS. Gregorij VII. PP. Richardo Cardinali & Abbati S. Victoris Massilienses, dat. Romæ anno VIII. & Vrbani II. anni M. XCVII. Psalmodiense Monasterium subijcitur, Monasterio & Abbati S. Victoris, ita vt possit cum consensu Monachorum instituere Abbates Psalmodienses, deponere, & corrigere.

AD EPISTOLAM CX.

Consuetudo diuersos ad electionem vocat.

VTRVM DE ANTIQVA ET PROBATA CONSVET. Rectè distinguit Innocentius. Nam primæuo iure, Omnis Ecclesia quæ Clericis & laicis constat, ad

Digitized by Google

eligendum patrem conueniebat; ita tamen vt laici optare, deſiderare, poſtulare aliquẽ poſſent, eligendi autem omnis poteſtas penes Epiſcopos eſſet, qui ad mandatum Metropolitani conuenientes, clericorum ſententiam explorabant. Penes hos τὸ κύριον, αὐθεντία & iudicium: attamen & perſonas religioſas, & honoratos aduocarunt; quorum tandem omnium nomine cõmune electionis decretum conſcribebatur. Hæc omnia diuerſa conſuetudo, ſingulis in Eccleſijs vario modo diſtinxit. Ideóque Innocentius de perſona electorum Epiſcopi Mediolanenſis perquirens, conſuetudinem conſulit: quemadmodum infra in electione Patriarchæ Cpani. epiſtola.

AD EPISTOLAM CXII.

DE Iacobo cui hæc Epiſtola, & de Marcualdo poſt mortem Henrici Imp. & Conſtantiæ, Siciliam vaſtante. conſulenda ſunt Geſta Innocentij III.

AD EPISTOLAM CXIV.

IN TRIPLICI STATV VIDERINT. Tria ſunt quæ Canonicum Viennenſem Monachum fuiſſe arguunt. 1. Schola: duplicis enim generis ſcholæ fuerunt; aliæ in Epiſcopijs, aliæ in Monaſterijs. *Concil. Mogunt. ſub Carol. M. cap. 45. & Capitular. lib. 1. c. 72.* Iterum Scholæ Monaſteriorum duplices. Mõnachus S. Galli, *Scholas Clauſtri*, ait tradi, *pueros Monachici habitus*: & *Scholas exteriores*, quas & *Canonicas* vocat, alijs. Scilicet, Clauſtrales Monachis, qui in Clauſtro; exteriores Canonicis. 1. Clericis Canonica enim vita clericalis dicitur *lib. 1. capitular. 72.* hæ ſcholæ exteriores tandem extra manum Monachorum fuere, Clericis relictæ, quas adire Monachis non licebat, quia & extra ſepta Monaſterij ſitæ fuere, & vnà cum Epiſcopalibus confuſæ, & ſecularibus. V. Stephan Tornac. epiſt. 97. quam emenda, vt, pro, *venditores velorum*, lege, *verborum*. Clauſtrales à ſolis Monachis frequentabantur Ludouic. addit. 1. c. 45. *vt Schola in Monaſterio non habeantur, niſi eorum qui oblati ſunt.* Prima ergo nota Monachatus fuit Schola Monachalis. II. forma ſeu χῆμα & habitus Monaſticus. Odo Cluniac. lib. II. collat. *Monaſticum Scema Cucullam* vocat, pro tonſura & veſte accipitur à Iuſtiniano Nouell. v. σόλον καὶ χαρὰν μοναχικὴν, vbi μοναχικοῦ σχήματος opponit χαρὰν καὶ ἐσθῆτα λαϊκῶν. & hac epiſtola. *Suſcipientes habitum & tonſuram.* III. eſt chorus: non enim promiſcuè laici & monachi, & monachi & Clerici in choro pſallebant & ſedebant.

Legitimi Monachatus nota.

CAVTVM REPERIATVR IN CANONE. *can. illud autem.* XX. *quæſt.* 1.

AD EPISTOLAM CXVI.

PArs huius Epiſtolæ habetur. *c.* 1. *de regular. & tranſ. in* IV. *collect. Raymundi c. xxj. eod. tit.* pars in *c. poſtulaſti. ext. de Iudæ. & Sarrac.*

AD EPISTOLAM CXVII.

AD QVEM SESSIACEN. PERTINET PRIORAT. Innocentius noſter lib. 1. epiſtol. Romæ editarum, epiſt. 165. in confirmatione priuilegiorum Monaſterij S. Germani Antiſſiodor. *Monaſterium de Seſſiaco cum adiacentibus Eccleſijs Sancti Chriſtophori & Sancti Machuti,*

AD EPISTOLAM CXIX.

OMNES EPISCOPATVS SCOTIÆ. Ad preces Vvillelmi Scotorum Regis Celeſtinus III. ſtatuit, *vt Scoticana Eccleſia Apoſtolicæ Sedi cuius filia ſpecialius exiſtit, nullo mediante debeat ſubiacere* vt habetur in Epiſtola Celeſtini ad Vvillelm. R. Pontificatus anno 1. apud Roger. de Houed. qua ratione contendit electus Dunkeldenſis, aut certè nuntij, ab alio quàm Pontifice Maximo non poſſe conſecrari. quia ſcil. per

Exemptio Eccleſiæ Scotiæ.

Digitized by Google

ſarum cognitio ordinaria, mandata generali iuriſdictione transfertur. Ita Gregor. I. *per eos qui noſtri ſunt vel fuerint in vrbe Regia reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio cognoſcatur: vel huc ad Apoſtolicam Sedem, ſi ardua eſt deducatur*, cap. 52. frater noſter, XVj. quæſt. 1. Reſponſales enim & apocriſarij cum iuriſdictione ſæpe legati ſunt.

AD EPISTOLAM CXL.

Renunciatio iuſtis de cauſis recipitur, recepta non retractatur.

RENuntiationis variæ ſunt cauſæ, relatæ at Petro Bleſenſi *epiſt.* 44. & Innocentio, *c. niſi cùm pridem*, x. *extr. de renunc.* inter eas eſt morbus, per quem oneri ſuo adeſſe Epiſcopo non licet. quo caſu non cogendus eſt Epiſcopus ad renuntiationem, quæ ab eius arbitrio expectanda eſt, *c. qualiter, c. quamuis triſte*, 7. q. 1. Huic enim nolenti, & inuito Epiſcopatus non aufertur, ſed Coadiutor datur, etiam nolenti, *c. ſcripſit, c. preſentium, c. Pontificis, c. petijſti, c. qui frater*, 7. *q.* 1. Verùm oblata à volente renunciatio à ſuperiore recipitur, ſi eius cauſa vera allegetur: olim à Concilio Prouinciali cuius authenticum erat iudicium, vt patet ex Epiſtola III. Concil. Epheſini, ad Synodum Pamphiliæ, ex actione Synodi, de Theoduli renunciatione, ex Harmenop. *tit.* 8. *breuiar. canon. & not. Balſam. ad c.* 76. *Apoſtol.* & alijs locis; quæ quidem renunciatio in ſcriptis offerebatur, vt patet ex dd, locis. cuius formula legitur, *lib. vj. Iuris Græco-Rom.* in libello renuntiationis Metropolitani Heraclienſis. At tandem vnius Pontificis Maximi iudicium fuit, propter Eccleſiaſticæ *οἰκονομίας* faciliorem explicationem, vt ſupra monui in alijs maioribus cauſis. Illi vbi ſemel renunciationis libellus oblatus eſt, reſilire non poteſt renuncians, *c. quam periculoſum*, 7. *q.* 1. nec dignitatem repetere, niſi fortè iterum ab Eccleſia eligatur, *c. ex tranſmiſſa, c. in præſentia, ext. de renunciat. & Epiſtola Ivonis* 131. *quia inſtum eſt vt in iudicio quod de ſe iudicauit permaneat*, & approbata cauſa à ſuperiore cedere cogitur, vt ſtatuit Innocentius in Concilio generali, *c. quidam* XII. *ext. de renuntiat.* quia ait rectè in hac epiſtola. *Nec liberum ſit ſuæ voluntatis arbitrium in ſuperioris iudicium iam tranſlatum; quia frequenter nobis illuderetur à ſubditis, ſi deambulatoria eſſet ſubiectorum voluntas ad examen cognitionis noſtræ delata.*

AD EPISTOLAM CXLI.

PROVISIONEM QVOQVE. Hanc ſententiam compoſitionis, ſeu prouiſionis, vt vocat, habes ſupra hoc libro. Epiſtola CXXIV.

AD EPISTOLAM CXLII. & CXCI.

Poteſtas Abbatis Cluniacenſis in Monaſterijs de Caritate.

HVIVS cauſæ ſententiam habes infra hoc libro, *epiſtola* CXCI. Quod autem hîc aſſeritur, in villa Caritate *nullam Comitem Niuernenſem habere iuſtitiam*, ac ipſum Abbatem Cluniacenſem, *Paſtorem Eccleſiæ, & Villæ Dominum*, & à Priore contradicitur, ſe ſolum coram Summo Pontifice, *de Spiritualibus reſpondere, & de temporalibus non niſi coram Comite memorato, in cuius erat cuſtodia conſtitutus.* & Epiſt. 191. *per viginti annos vſurpatam habere Abbatem poſſeſſionem inſtituendi, ac deſtituendi pro ſuæ libito voluntatis in Monaſterio de Caritate Priores*, &c. Decidendi, inquam, ſunt hi litis articuli ex Charta confirmationis Cluniacenſis Ludouici Francorum R. anni M. C. XIX. vbi enumerat Prioratus à Cluniacenſi Abbate dependentes: *Prioratus B. Mariæ de Caritate ſuper Ligerim, quem Gaufridus Antiſſiodorenſis Epiſcopus, & Guillelmus Comes Niuernenſis & Bernardus de Chailant, & alij fideles Regni noſtri, ad quos locus ille de Caritate cum Villa & pertinentijs ſuis omnibus in ſpiritualibus, & temporalibus totaliter pertinebat, Hugoni Abbati & Monaſterio Cluniacenſi, & eorum ſucceſſoribus dederunt & conceſſerunt, abſque vlla retentione, per ſe & Monachos ſuos profeſſos omni tempore habendum, tenendum & poſſidendum.* Supra verò dixerat, *Quia à fundatione Ordinis Cluniacenſis eſt obſeruatum, quòd Abbas Cluniacenſis Prioratus ſuos committit regendos & cuſtodiendos, ſicut rem ſuam propriam, cuicumque voluerit de ſuis Monachis, ſinè aliqua diſtinctione, electione, vel certæ perſonæ requiſitione, vel nominatione, & eoſdem remouet quando ſibi bonum videtur, & vtile.* Ex quibus patet falſas eſſe Mona-

Digitized by Google

chorum de Caritate allegationes. Quod autem dicunt de Cuſtodia Niuernenſis Comitis, aduocatiam intellige, quàm ſibi in fundatione Monaſterij retinere potuerat; eóque iure de eius temporalibus cognoſcere. Nam primùm Aduocati, vt ſupra ad librum I. notabamus, ſeu defenſores Eccleſiarum, qui earum cauſas in iure defenderẽt à Principibus dati, vel ex ipſa fundatione inſtituti, tandem cognitionem cauſarum, quarum ſolum defenſionem ſuſcipere debebant, in ſe tranſtulerunt, ex Aduocatis facti iudices.

AD EPISTOLAM CXLV.

Pruſſi ad fidem cõuerſi à Ciſtercienſibus.

HVic Epiſtolæ iungenda eſt *Epiſtola* CXXVIII. *lib. primi*, & repetenda Hiſtoria ex Mathia de Michou. *lib.* III. *c.* XX. *& c.* XXXI. *Chroni. Polon.* & ex Martino Cromer. *lib. vj. & lib. vij. Rer. Polonic.* qui aiunt Bolezlaum Criſpum Polonorum Principem, Pruſſis qui iam inde à Bolezlai Criuouſti morte à fide Principum Poloniæ, & à religione Chriſtiana deſciuerant bellum intuliſſe: quo victor Pruſſos & Chriſtianos, & vectigales fecit anno M. CLXIV. Verùm eodem anno iugum excutiunt Pruſſi; in quos tandẽ mouit Conradus Princeps Poloniæ de quo Martin. Chrom. lib. vij. in Lesko Albo. *Conradus, cùm Pruſſorum excurſionibus cohibendis, per ſe ipſe par non eſſet; Cruceſignatos in auxilium contra Barbaros, Chriſtiani Monachi ſectæ Ciſtercienſis opera, vndequaque euocauit. Inter quos facile principes erant Henricus Dux Sileſiæ, Vvratiſlauienſiſque, & Lubuſſenſis Epiſcopi, & multi è nobilitate Polonica. Quorum ope cùm Chelmenſem, ſiue Culmenſem & Lubanieſem tractum in poteſtatem ſuam redegiſſet, Chriſtianum ibi primum Epiſcopum conſtituit*, &c. Id actum eſſe anno M. CC. XXII. ex diplomate antiquo ſcribit. Ex quibus apparet Chriſtianum Ciſtercienſem Monachum, de quo Innocentius *hac epiſtola & d.* 128. *lib.* I. multum in cauſa fidei profeciſſe, laborumque præmium Epiſcopatum accepiſſe.

AD EPISTOLAM CXLVIII.

Rei dotalis iudicium ad foru Eccleſiaſticum ſpectat.

CVM ESSET PARATVS. Ob iudicis ſecularis negligentiam, inter laicos cognoſcunt hoc iure Summi Pontifices, *c. extranſmiſſa vj. c. licet x. c. ex tenore xj. extr. de fo. comp* Quod tamen coarctaſſe videtur Innocentius ad eum caſum, quo nullus ſecularis ſuperior eſt, vt vacante Imperio *d. cap. licet.* Quod autem ait infra, legitimum iudicem ſe eſſe de cauſa feudali, non tanquam feudali, ſed tanquam dotali in iudicium deducta: ea ſcil. ratione, qua vtitur *cap. de prudentia, extr. de donat. inter vir. & vx.* quia dotis cauſa cognitioni de matrimonio accedit, aut incidit: aiunt tamen quidam potuiſſe ob id nuncupari à Mathæo Paris. *audacem iuriſperitum.* Nulla enim hic quæſtio principalis de matrimonio; ſed de re quæ in dotem data eſt; quæ quoniam feudum Epiſcopi Morinenſis fuit, eius iudicium ad ſe pertinere Epiſcopus aſſerebat; qua de re vide quæ ſcripſimus ſupra *ad epiſtol.* 127. *lib.* II.

AD EPISTOLAM CLIV.

Varia contra poſtulatum notantur.

THoma Mauroceno Conſtantinopolitano defuncto, de eius ſucceſſore actum eſt, ſupra *lib.* II. *epiſt.* 97. nunc Maximo, quem legat Cpin cauſam demandat, cui tamen finem non impoſuit Venetijs moratus. Quare iterum commiſſa cauſa fuit Pelagio Albanenſi Epiſcopo Cpim Legato, infra *lib.* IV. *epiſt.* 104. 105. 106. 112. quas cum hac confer, vt & *Epiſt.* 91. *eod. lib.* 4. Curſim noto ad hanc Epiſtolam. I. poſt captam Cpim de eligendo Patriarcha formulam eſſe conſcriptam ab Innocentio, qui eam his epiſtolis citat. II. Ambitionem Archiepiſcopi Heraclienſis notari, ex eo quod die Dominicę Natiuitatis ſe ſubtraxiſſet Eccleſiæ; contra canonem Agathenſem, qui hanc abſentiã triennij ſuſpenſione punit. *can.* 64. III. Archiepiſcopus curabat negotia Patriarchalis Eccleſiæ vacantis, vt executor, inquiunt Cpani; Et iure ad eum ea cura ſpectare videbatur. Olim enim Heracleæ Epiſcopus Bizantiuæ Metropolitanus erat Eccleſiæ, qua vidua, cùm nullus eſſet ſuperior præter Summum Pontificem, iure poterat eius nego-

Digitized by Google

εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια πάντων τῶν αἱρετικῶν. Et cùm sæuiret in Catholicam Ecclesiam Paganorum rabies, non magis Ecclesiarum, quàm cœmeteriorum ingressus Christianis interdicebatur. Eusebius lib. vij. Hist. Eccles. de persecutione sub Valeriano mota ἡ δ' εἰ συνόδους ποιεῖοῖς ἢ εἰς τὰ καλούμενα κοιμητήρια εἰσίναι. Pari modo cum pace Ecclesiæ restituebantur. Et licèt deinde ab Ecclesijs separatæ sint, in ijs tamen semper Presbyteri ordinati sunt. Concil. Chalced. Can. vj. meminit τῶν χειροτονιῶν ἐν μαρτυρίῳ. Et crebra legenti occurrunt Presbyterorum martyriorum facta. Cœmiteria enim sunt loca τῶν κεκοιμημένων μαρτύρων ἐ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων ἐ τῶν ἀδιλφῶν ὑμῶν τῶν ἐν κυρίῳ κεκοιμημένων aiunt Apostoli vel alij *lib. vj. Constit Apostolic. cap. xxix.* Igitur de his martyrijs & cœmiterijs quæ Basilicæ fuerunt accipiendus Innocentius, quibus sine dubio assignata beneficia; & ita legendum est. *Cœmiteria quoque eorúmque beneficia.* Vel beneficia de Ecclesiasticis alijs beneficijs dicuntur. Et ita lege. *Cœmiteria quoque Ecclesiarúmque beneficia*, quod ad oram libri adnotasse videtur librarius. Sed rectiùs leges. *Cœmiteria quoque Ecclesiarum earúmque beneficia.* Vt simili in Epistola rescripta Donato Casselensi Archiepiscopo *sup. lib. 1.* habetur. *Cœmiteria quoque Ecclesiarum, & Ecclesiastica beneficia, nullus hereditario iure possideat.* Et tandem communis est clausula, huiusmodi Epistolis aponi solita, vt legenti has Innocentij patebit.

Crux ante PP. Legatos & Archiepiscop. deferun.

DOMINICÆ CRVCIS VEXILLVM, &c. Vexillum nostræ salutis admirabile ante Pontifices Romanos defferri, notant vulgo ex Anastas. Bibliothec. apud quem Crucem à Carolo M. Leoni III. PP. datam ante eum ferri solitam legitur. Et quemadmodum ante Rectores Prouinciarum imagines Principum, & dignitatum insignia intra Prouinciæ terminos iure ciuili deferuntur. Ita nî fallor, eos quibus à Rom. Pontifice Prouinciarum cura demandata est, Crucis vexillum intra Diœcesim præire solet; in signum iurisdictionis à PP. demandata. Ideo Thessalonicensis hoc priuilegio vt Legatus Apostolicus vti iubetur; & deinde quia ferè omnes Primates, tandémque Metropolitani vices Romani Pontificis in suis quíque Prouincijs impleuerunt, hoc ius eis datum, consuetudine in commune deductum est: quamuis in omnibus Metropolitanis id olim obseruatum non sit, vt vel ex his Epistolis apparebit. Ea legationis ratione, apud Caruuitium Episcopum in vita S. Stephani Vngariæ Regis, ex Surio die xxx. Augusti, legitur D. Stephano vexillum Crucis prælatum, quia scilicet vice Romani Pontificis, Regni Ecclesiarum dispositioei data erat, & *Apostolatus insigne* vocat. Et fortè Imp. Cpanus eodem vti voluit iure, dum in se vnum potestatem Ecclesiasticam transtulit, se sacrorum & prophanorum dominum, & vt ait Demet. Chomaten. θεσπιαρχὴν fecit. Tunc enim sibi præferri iussit Flammei loco Crucem instar ignis radios emittentem τὸ σύνθες βασιλικὸν φλάμμιον ἤτοι τὸν σταυρὸν ὡς παραβόλιον apud Codin. cap. v. De offic. aul. Cpanæ.

AD EPISTOLAM XX.

Maguntin. & Magdeb. Archiepisc.

MAGVNTIN. ET MAGDEBVRGEN. Sifridus Conradi successor creatus Archiepiscopus Moguntinus anno 1200. & ordinatus à Guidone Episcopo Prænestino anno 1201. & deinde ab Innocentio Romæ Titulo Sanctæ Sabinæ. Cardinalis præficitur. Biennio verò axacto anno 1208. cum Sedis Apostolicæ Legatione Moguntiam redijt: & Othonem excommunicatum publicè nuntiauit in Germania Chronic. Hirsaug. anno M.CCXI. Magdeburgensi Ecclesiæ Albertus præsidebat, Ludolphi successor, Ottoni etiam ante PP. iras inimicus.

AD EPISTOLAM XXI.

REGVLAR. CANONIC. PATRAC. Habes supra *lib. 1. Epist. 159. 160.* institutionem Canonicorum Sancti Ruffi in Ecclesia Patracensi, quas huic Epistolæ adiunge, vt & refer quæ de Gaufrido Villaharduini nepote scil. Achaiæ principe diximus.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XXIV.

Regnum Portugalliæ cenſuale Eccleſiæ Romanæ.

HANC Epiſtolam retulit Baronius *tom.* 12. *Annal. ann.* 1179. vbi notat Alphonſum primum Ducem Portugalliæ ab Alexandro III. PP. titulum Regis accepiſſe, citat in hanc rem *Epiſtolas noſtri Innocent.* 144. 151. 152. *lib.* 1. & aliud diploma Honorij III. ad Alphonſum R. Portugalliæ, cui hæc noſtra Epiſtola ſcribitur, filium Sancij cui dictæ epiſtolæ lib. 1. in quibus Lucio III. PP. vectigalem Portugalliam Alphonſum addixiſſe ſcribit Innocentius: At Roderic Tolet. Eugenio PP. ait vt ſupra notabamus *ad lib.* II. *epiſtol.* 58. cenſus autem ſolutus eſt anno 1213. vt patet ex apocha quæ refertur ex ſcrinijs regijs Vliſſipone. *Ego Frater Hiſpanus familiaris & nuntius Domini Papæ, notum facio vniuerſis iſtas litteras inſpecturis. Quòd cùm fuiſſem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hiſpaniam deſtinatus, cauſa pro recolligendis eccleſiæ Romanæ cenſibus, & quibuſdã aliis negotijs Eccleſiæ generalis. Recepi à Domino Alphonſo Rege Illuſtri Portugalliæ* LVI. *marcas auri, quæ faciunt tria millia & trecentos, & ſexaginta Morabatinos Portugalliæ, pro* XXVIII. *annis tranſactis,* &c. *Actum Colimbriæ* II. *Idus Decembris, anno Incarnat.* M. CC. XIII. *Domini PP. Innocentij III. decimo ſexto, in præſentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracarenſis Archiepiſcopi.*

AD EPISTOLAM XXXII.

Monaſterium S. Seueri à Ducibus Gaſconiæ fundatum.

MONASTERIVM S. SEVERI. Oppidum Sancti Seueri, quod vulgò *Gaſconiæ caput* vocant, in Nouempopulania ſitum eſt, à Monaſterio S Seueri (malè S. Seuerini in inſcriptione) Ordinis S. Benedicti nomen habet, in diœceſi Adurenſi. Fũdator dicitur hac Epiſtola Vvillelmus Sancij Gaſconiæ Comes. Meminit *Vvillelmi Sancionis filij Burdegalenſium Comitis, ac totius Guaſconiæ Ducis*, fundatoris Monaſterij *Squirs* vulgò *de Regula*. Ammonius *lib. de vit. S. Abbonis, cap. xvj.* & eius filiorum *Bernardi, & Sanctionis Comitum*. Illum Richardo Floriacenſi Abbati, qui vixit circa annum D.CCCC. LXV. regendum Monaſterium commiſiſſe refert: & illos B. Abbonem adiuiſſe, qui martyr obijt circa annum M. Priuilegijs à Sancio Rege Aragonum datis, anno M.XXV. ſubſcripſit *Sanctius Guillelmi Vaſconiæ Comes*, apud *Hieron. Surit. lib.* I. *Indic. Arragon.* Horum neminem fuiſſe crediderim huius Monaſterij fundatorem, ſi ad tempora Paſchalis II. qui hac Epiſtola primus confirmaſſe dicitur, hæc fundatio referri debeat. Origo autem Comitum Gaſconiæ, hæc eſt ex Chartulario Metropoleos Auſcenſis, cuius hanc ſchedam ab antiquæ rei noſtræ peritiſſimo & modeſtiſſimo amico habeo.

Comitum Guaſconiæ origo.

DE CONSVLIBVS GVASCONIÆ. *Priſcis temporibus cùm Guaſconia Conſulibus eſſet orbata, & Francigena timentes perfidiam Guaſconum Conſules de Francia adductos interficere ſoliti erant, Conſulatum reſpuerent. Maxima pars nobilium virorum Guaſconiæ Hiſpaniam ad Conſulem Caſtellæ ingreſſi ſunt, poſtulantes vt vnum de filijs ſuis eis in dominum daret. Hic autem quamuis audita perfidia eorum, ſibi & filijs ſuis timeret, ſi quis ex ipſis venire vellet conceſſit. Tandem Sancius Mitarra minimus filiorum eius, cum viris illis Guaſconiam venit, ibique Conſul factus filium qui Mitarra Sancius vocatus eſt, genuit. Hic Mitarra Sancius genuit Garſiam Sancium curuum, qui tres filios genuit Sancium Garſiam, Guillelmum Garſiam, & Arnaldum Garſiam, quibus Guaſconiam diuiſit, Sancio Garſiæ dedit maiorem Gaſconiam, Guillelmo Garſiæ dedit Fidentiacum, Arnaldo Garſiæ dedit Aſtaracum. Sancius Garſiæ genuit duos filios Manzeret, Sancium Sancium, & Guillelmum Sancium; Guillelmus Sancius genuit nobilem Ducem Guaſconiæ Sancium, & fratres & ſorores eius.*

AD EPISTOLAM XXXVII.

ABBATI DE NONANTVLA. Raymundo Abbati Nonantulano omnia *bona confirmauit*. Otto Imperator XIII. Calend. Iulij, anno M. CC. X. Sigon. *lib. xvj. de Regno Italiæ.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAS XXXIX. XL.

Antissiodorisis & Aurelianensis regalia faisita, ob desertum exercitum.

HAc de re quæ his in Epistolis tractatur, consul. *lib.* I. *ep.* 190. *lib.* II. *epist.* 52. & infra, *lib.* III. *epist.* 106. 107. 120. eius historia repetenda ex Rigordo, qui hæc scribit in Philippo. *Anno ab Incarnat. Dom. M.CC. IX. accessit ad Philippum Regem Francorum Inchellus de Mediana vir Nobilis & fidelis, deferens ei querimoniam, de eo quòd quidam firmauerunt castrum quoddam in quadam rupe excelsa, cui nomen erat Duarplie, quod sonat ex Britannico in latinum, mollis plica, siue, super plicam, eò quòd sit super sinum maris, vel quia ibi molliter plicatur refluxus maris, in Septentrionali latere Britanniæ minoris, quæ Armorica dicitur ab antiquo supra mare, vnde patebat facilis transitus in maiorem Britanniam, quæ nunc Anglia nuncupatur. Munierant enim Castrũ illud armis, hominibus, & victualibus, & machinis hellicis, & recipiebant in eo Anglicos inimicos Regni & damnificabant circumadiacentem prouinciam. Ad eiusdem ergo Zuchelli instantiam Rex Philippus congregauit exercitum apud Medontam Castrum, & misso cum Comite Sancti Pauli, & prædicto Zuchello exercitu, expugnauit viriliter Castrum, & vi cepit, & muniuit suis fidelibus, & tradidit dicto Zuchello. Cùm omnes Barones & Episcopi vocati ad hunc exercitum conuenissent apud Medontam, & misissent ad mandatum Regis homines suos, prout debebant, in expeditionem illam ..... Aurelianensis, & ..... Altissiodorensis Episcopi cum militibus suis ad propria sunt reuersi, dicentes se non teneri ire, vel mittere in exercitum, nisi quando Rex ipse personaliter proficiscitur. Et cùm nullo ad hoc priuilegio se tueri possent, generali consuetudine contra eos faciente, petijt Rex, vt hoc emendarent. Ipsis autem emendare nolentibus, Rex eorum legalia (l. Regalia) confiscauit; scilicet, ea tantum temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebãt, decimas & alia spiritualia eis in pace dimittens. Ipse enim Rex Christianissimus semper timebat offendere Ecclesiam Dei & eius ministros. Ipsis ergo terram & homines Regis interdicentibus, & ad Romanam Curiam mittentibus, & in proprijs personis accedentibus, Domino Papa Innocentio III. consuetudines & iura Regni nolente infringere, aut in aliquo reuocare, emenda tandem facta & Regi soluta post duos annos recuperauerunt omnia, quæ à Rege fuerant confiscata.* Ex quibus patet falsa allegasse Pontifici Episcopos, tum de iure, cùm de facto, confer verba Epistolarum cùm verbis Rigordi.

AD EPISTOLAM XLII.

Renuntiationis causa.

IVSTA fuit semper translationis causa, tumultuosa & periculosa Episcopatus possessio: eadémque cessionis & renunciationis. Si enim à plebe sua Episcopus vel non receptus, vel eiectus fuerit, permittit Canon. Antiochenus XVII. vt in Ecclesiam cui prius ministrabat possit secedere: ita tamen vt propter Episcopalis ordinis dignitatem primus in presbyterio sedeat, omni Episcopali administratione abdicatus, c. xviij. vt notabamus supra *ad lib.* I. *epistol.* 174. Hanc tamen cessionis rationem improbat Petrus Blesensis his verbis scribens Arnulpho Lexouiensi Episcopo renuntiationem meditãti. *Quòd si principis indignationem, aut Capituli vestri vexationes, aut alias huius vitæ molestias formidatis, & ideo pacem eligitis & quietem, hominem degeneris & deiecti animi decet hæc facere non vos, quem constat præ cæteris cor magnificum & munificum habuisse,* &c.

AD EPI-

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XLVIII.

EPISCOPVS DIMICENSIS. Lariſſeni ſuffraganeus ad quem ſupra, *lib. 1. ep. c. 1.* Anonymus *lib. de mirac. 5. Mamantis in Bibliothec. Floriac. cap. v.* circa hæc tempora Philippi Auguſti nomen huius Epiſcopi nobis indicat. *Quod cùm per Dei gratiam cognouiſſet Gualo de Domna Petra vir honeſtæ vitæ & boni teſtimonij, dilectus Deo, & hominibus in exercitu Latinorum non minimus, vt poſtmodum claruit, quia in Epiſcopum Dimicenſem vnanimiter eſt aſſumptus.* Malè corrigitur Damaſcenſem, & Dinienſis, apud Robert. in Gall. Chriſt. in Lingonenſ. Epiſc. n. 61.

AD EPISTOLAM LX.

MONASTERIORVM ET PAPATVVM. Papatus nomen putabam mendoſum &, paralaurarum, vel quid ſimile ſubſtituendum. Verùm conſtans lectio tum in hac epiſtola, cùm infra epiſt. me ad coniecturam deducit; vt putem Papatus dictos fuiſſe, minorum clericorum reditus, & beneficia, Papa Clericum ſignificat *Vvalafrid. Strab. c. vij.* & in Nouella Iſaac. Commen. *lib. II. Iuris Orientalis*, & relata à Balſamone ad *tit. 1. c. 34. Nomocan. Photij* ὅτι παπαὶ τοὺς λιτὸν παπᾶν, ἤγουν ἀναγνώστην. Clericum ſimplicem accipe, tunc primùm in Eccleſia tonſum inde Græci παπαλήθειαν coronam clericalem dixerunt *Balſamo. in c. 21. Synod. in Trullo.* ex eo factum apud Græcos exiſtimo vt iuniorum clericorum ſeu Paparum beneficia Papatus dicantur: quemadmodũ in latina Eccleſia Iunioratus accipio, apud Iuon. Carnotenſ. epiſtol. 286. *Papatus ſunt minora beneficia.*

AD EPISTOLAM LXIX.

CAVSAM huius Epiſtolæ repete ex *lib. 1. epiſt. 120.* & adde, *epiſt. 78. infra hoc libro, & epiſtolam 115. lib. IV.*

AD EPISTOLAM LXXX.

CAVSA pauperum Catholicorum delegatur Helenenſi Epiſcopo, cuius ſedes ab antiquo caſtro Helena ad pyrenæi radices, Perpinianum tranſlata eſt. De his pauperibus Catholicis vide quæ ſcripſimus ad lib. primum, & adde *epiſt. lxiij. & lxviij.* eiuſdem libri primi; *& epiſt. 88. ad 94.* huius libri III. quæ collatæ cum *epiſtola 94. lib. 1. & epiſtol. 135. & 144. huius libri III.* Bernardum primum Vvaldenſium conuerſorum ad fidem Catholicam, ſeu pauperum Catholicorum Magiſtrum fuiſſe demonſtrant. *Pauperes Catholici.*

ADHIBITA NIHILOMINVS PRVDENTI CAVTELA. Hanc cautelam eſſe ſeruandam decernit Concil. Hilpalenſe II. cap. XI. *propter inſidias diaboli, aut propter obloquutiones hominum*, ait Concil. Agathenſe, *cap. xxvij. vt omnis ſuſpicio indecoræ conuerſationis penitus tollatur*, ait l. ſanctiſſimarum 44. C. de Epiſcop. & Cleric. quæ vetat hanc Monachorum & Monaſtriarum cohabitationem prohibitam à Synodo vij. quæ *cap. xxix.* duplicia Monaſteria τὰ διπλᾶ μοναστήρια impoſterum fieri, in quibus ſimul Monachi cum Monaſtrijs habitent, interdixit. Quod tamen non adeò obſeruatum eſt, quin poſterioribus ſæculis, ea communicatio paſſim irrepſerit, & Monachi, cum monialibus, ſimul habitauerint, & in eundem chorum ad pſallendum conuenerint, vt habetur in Synodo Romana ſub Innocentio II. c. 27. *Monaſteria duplicia.*

AD EPISTOLAM LXXXV.

EIVSDEM argumenti refertur Epiſtola Innocentij *c. cum ex officij xvj. ext. de præſcript.* de Abbate S. Maglorij Archiepiſcopo Senonenſi procurationem denegante, quòd ea tempore fuiſſet expuncta. Vtraque decretalis eſt de Metropolitano viſitante prouinciam, non de Epiſcopo parrochiam, quod non aduerterunt interpretes. *Archiepiſcopus Prouinciam viſitat, & exigit procurationem*

Digitized by Google

Cùm enim sæpe visitet Episcopus suam parrochiam, hanc obliuionem prætexere non possunt parochi: quod accidit Archiepiscopo tariùs suam prouinciam visitanti. Quēadmodum Abbas S. Maglorij parochiæ Parisiensis, aduersùs Senonensem,& aduersùs Bituricensem aliæ *Ecclesiæ*, vt ait nostra Epistola, *Metropolitico sibi iure subiectæ*, procurationem hanc præscribere nituntur. De hac Prouinciarum visitatione accipiendus *c. 52. Cod. can. Eccles. African Iuo. Carnoten, epist.* 182. Ea propter Lucius III. Rauennatem Archiepiscopum in Monasteria Bononiensis Ciuitatis, quæ tum ipsi suffraganea erat, visitationis causa procurationes sibi vendicantem, iure communi, & prædecessorum consuetudine adiuuari, respondit *c. sopitæ ext. de censib. & c.* 11. *eod. tit. in antiq. collect.* 11. & hanc prouinciæ visitationem, auctoritate propria facere, Archiepiscopum Beneuentarum ait Gregorius IX. *c. cùm nuper xxv. eod. tit.* quare probare non possum Glossæ sententiam, ex Episcopi suffraganei negligentia Archiepiscopo id ius asserentis; nam nulla de negligentia mentione facta respondent dicti Pontifices. Administrationis enim Ecclesiasticæ summum ius, cuius pars hæc iurisdictio & visitatio penes Metropolitanum olim resedit; cuius potestas eò maxime designabatur quod prouinciam suam visitare posset. Dum Concilio Cpano,& Chalcedonensi Diœceseon, & Prouinciarum limites decernuntur, intra eos Episcopum Primatem, vel Metropolitanum *διοικητὴν* dispensare posse res omnes, dicitur, quod visitatione crebro peractum esse priscorum Episcoporum exempla docent.

AD EPISTOLAM C.

Arnaldus Narbon.

NARBONENSI ELECTO. Arnaldus ex Abbate Cisterciens expeditionis in Albigenses signifer, in locum Berengarij suffectus est, anno 1212. vt patet ex ipsius epistola apud Catell. in Comitib. Tolosan.

EXCOMMVNICATVS AB IPSIS. in fano S. Ægidij, vt narrat Petrus Vallisarnensis, *cap.* XXXIX.

P. DE CASTRO NOVO. Petrus de Castro nouo, & Monachus Fontis frigidi Cistercienſis Ordinis Diœcesſ. Narbonen. Innocētij III. in causa Albigensium legatus.

Castra Comitis Tolosani.

CASTRA NOBIS EXHIBITA. Ad cautionem iuramenti à Raymundo Tolosano præstiti Valentiæ coram Milone, & Theodisio legatis Innocentij, castra quædam tradidit Raymundus apud Petrum Vallissarnens, *cap.* X. quorum nomina habes in iuramento Raymundi relato à Catello, lib. 11. Histor. Comitum Tolos. pag. 245.

AD EPISTOLAM CI.

ADIVS ET PROPRIETATEM ECCLESIÆ ROM. Ex dicto iuramento Raymundi Comitis, Melgorium in commissum Ecclesiæ Romanæ accessit. Mendosè Ingrunensis Comitatus legitur apud Petr. Vallissarn. *cap.* XI. legendum Melgorienſis, vulgò *Mauguol*, qui Raymundo obtigerat iure vxoris, filiæ Comitis Bernardi Peleti, & Beatricis Comitissæ Melgorij.

AD EPISTOLAM CII.

Filij Guillelmi Comitis Montispessulani.

NOBILIS VIRI VV. DE MONTEPESSVLANO. Guillelmus Montispessulani Comes ex Mathilde Emanuelis Cpani filia, vel vt vult *Guill. de Podiolaur, cap.* XI. ex Græca nepte Emanuelis, Mariam vnicam filiam habuit. ex Agnete verò pellice, Guillelmum, Thomam, & alios; quos legitimos habere noluit Innocentius III. quantumuis Arelatensis Episcopus Guillelmi nomine instaret. *cap. per venerabilem, ext. qui fil. sint legit.* Nihilominus tamen decedens Guillelmus, Guillelmum filium hæredem suum instituit testamento scripto *anno* M. CC. 11. *Nouembris* IV. & alijs liberis bona sua diuisit. Hoc iure Vvillelmus sorori Mariæ, de dominio Montispessulani litem mouit apud Summum Pontificem; qui *anno* 1213. sententiam pro Maria tulit, auctore *Hieronym Surit. in Indicib. Arragon. pag.* 97.

Digitized by Google

TERRÆ IPSIVS IVRISDICTIO AD NOS. Iuriſdictio eo tempore acceptа pro honore, & iure ſupremo, ſeu dominio principali, & ſuprema iuris dicendi poteſtate. Quo iure Romanus Pontifex ratione Caſtri Melgorij dominabatur Montipeſſulano. Ita anno 1184. Guillelmus Montiſpeſſulani Raymundo Toloſano, vt Melgorij Comiti, hominium reddidit, *apud Catell.* & Iacobus Rex Arragonum, homo dicitur Epiſcopi Magalonenſis, ob Montempeſſulanum apud *eund. in Hiſtor. Comit. Toloſ.* Aut potius hoc ius Eccleſiæ Romanæ repetamus ab illa donatione Petri Comitis Melgorienſis, qua Gregorio PP. VII. & Eccleſiæ Romanę Comitatus Suſtantionenſis, & Epiſcopatus Magalonenſis, in alodium traduntur, *anno* M. LXXXV. in antiqua traditionis charta quam habeo dono Comitis Doctiſſimi Anteceſſoris mei D. à Coſta, ex archiuis Eccleſiæ Montiſpeſſulani, quæ habet. *Romana Eccleſ. ius in Comitatu Melgorienſi.*

IN nomine Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; Ego Petrus Comes Melgorienſis pro redemptione animæ meæ, necnon parentum meorum, vxoris quoque & filij. Dono Domino Deo, & BB. Apoſtolis eius Petro, & Paulo meipſum, & omnem honorem meum, tam Comitatum Subſtantionenſem, quàm Epiſcopatum Magalonenſem, omnémque honorem eidem Epiſcopatui appendentem, ſicut ego & anteceſſores mei Comites, hactenus habuimus, & tenuimus in Alodium. Vtrumque quantum iuris mei Dono & Trado ego per Alodium, Sanctæ Eccleſiæ Romanæ, Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo, necnon Papæ Gregorio ſeptimo, & omnibus ſucceſſoribus eius qui in ſede Apoſtolica per meliorem partem Cardinalium & reliqui Cleri, & populi, fuerint canonicè & catholicè electi & conſecrati. Vt prædictus Comitatus Suſtantionenſis, & Epiſcopatus Magalonenſis iure proprio, & BB. Apoſtolorum Petri & Pauli: Ego autem prædictum Comitatum habeam per manum Summi Pontificis, ſub illius fidelitate: & ſingulis annis pro cenſu perſoluam vnciam auri optimi. Similiter quoque & filius meus, vel quilibet alius omnis qui ex hæreditario iure mihi ſucceſſerit, prædictum Comitatum per manum Romanum Pontificis, ad fidelitatem illius teneat, & prædictum cenſum, id eſt, vnciam auri optimi perſoluat. Sit verò in poteſtate Romani Pontificis, in Epiſcopatu Magalonenſi quem placuerit Epiſcopum iuſtè & canonicè ordinare, & per auctoritatem eius liceat Magalonenſi Eccleſiæ iuxta Conſtitutiones & decreta Sanctorum patrum, perſonam probabilem & idoneam, ad regendum populum & res Eccleſiaſticas: liceat, inquam, & ex hoc, & deinceps, qualem duxerit, probabilem perſonam in Epiſcopum eligere, abſque vlla mei, vel alicuius hæredum meorum contradictione. Si quis autem heredum, aut ſucceſſorum meorum, contra hanc donationis, & confirmationis auctoritatem, & priuilegium inſurgere præſumptuosè, & obuiare (quod abſit) attentauerit, & de prædicto Comitatu dominum ſuum Romanum Pontificem eſſe debere recognoſcere noluerit, & prænominatũ cenſum de Comitatu, id eſt, vnciam auri ſingulis annis perſoluere recuſauerit, aut in libertate Eccleſiaſtica, de ſubſtituendo canonicè Epiſcopo in Epiſcopatu Magalonenſi, & contradictor extiterit. Non valeat vendicare, quod iniuſtè repetit; & perſoluat mulctam quam Sancta lex Romana, per Theodoſium, Arcadium, & Honorium promulgata decreuit. Et inſuper Eccleſiaſticæ ſubiaceat diſciplinæ, quam velut ſacrilegus, & Sanctæ Eccleſiæ deſtructor incurrit. Feci autem prædictam donationem de Comitatu, & Epiſcopatu, Ego Petrus Comes, vice B. Petri & Romani Pontificis in manu Petri Albanenſis Epiſcopi Romani legati, & Gothofredi Magalonenſis Epiſcopi, per inueſtituram annuli mei, & Frocardi Abbatis Thomeorum. Anno Incarnationis M. LXXXV. Indictione ſeptima, quinto menſis Maij. Actum per manum Stephani. *Mulcta quinque librarum auri. C. de Epiſc. & cleric.*

Digitized by Google

Signum Dalmatij ✠.
Signum Raymundi ✠.
Signum Poncij de Monlaur.
Petrus signauit.
Adalmodis Comitissa confirmauit.
Raymundus Comes filius eius firmauit.

Illi omnes ex præcepto Comitis firmauerunt ante altare Sancti Petri. Testes, Otgerius Archidiaconus, & Deodatus Canonicus. Testis Gothofridus Episcopus, in cuius manu factum est. Anno M. LXXXVII.

AD EPISTOLAM CIV.

Philippus Augustus vxorem sæpe eiectam tandem recipit

AVCTORITATE Innocentij III. conuocatum fuit Concilium Suessionas ab Octauiano Ostiensi Episcopo, & Ioanne de S. Paulo Cardinalibus Legatis, de Matrimonio Philippi R. Francorum & Ingerburgis Reginæ, dissoluendo vel confirmando, mense Aprili, anno M. CC. I. at Concilij moras non patiens Philippus recessit accepta Ingerburge. eodem anno Maria pellice defuncta, iterum Ingerburgis eijcitur: at tandem anno 1213. in gratiam recipitur. Rigord. in Philippo. *Anno M. CC. XIII. Philippus Rex magnanimus recepit in gratiam Ysamburgem vxorem suam, filiam Regis Danorum, à qua iam per annos xvj. & amplius dissenserat. Et facta est latitia magna in populo: quia in ipso Rege nihil aliud culpa dignum inueniebatur, nisi hoc solum quòd dictæ vxori suæ carnis debitum subtrahebat, licet ei omnia necessaria alia honorificè ministraret, &c.* In hanc rem confer. epist. LXVI. sup. lib. I.

AD EPISTOLAM CV.

Garinus Consiliarius Philippi.

HIC Garinus primus inter Regis Philippi consiliarios; cuius consilium Reginæ datum à Philippo peregrinationem suscipienti. apud Rigord. Policetur honores hac Epistola Innocentius, si operam efficacem ad Reginam conciliandam nauaret. Fidem præstitit, nam recepta à Philippo Regina, ait Rigord. *Eodem anno Ganfridus Silvanectensis Episcopus ..... renuntiauit Episcopatui ..... cui successit Frater Garinus, qui cùm frater professus Hospitalis Hierosolymitani, Regis Philippi magnanimi specialiter Consiliarius effectus in aula Regia, propter prudentiam, & incomparabilem consilij virtutem, & alias animi dotes multiformes, ita laudabiliter se habebat, quòd quasi secundus à Rege negotia Regni inculpatè tractabat, &c.*

AD EPISTOLAM CIX.

S. PETRI PSALMODIENSIS. Vulgò *psalmodi* in Diœcesi Nemausensi nunc apud Aquas mortuas Collegium Canonicorum.

Psalmodiense Monasterium à S. Victore dependet.

NVLLIVS ALTERIVS ECCLESIÆ IVRI. Ecclesiam Episcopalem accipe, vt nullius Episcopi iurisdictioni subiaceat Psalmodiens Monasterium. Nam ex diplomatibus MS. Gregorij VII. PP. Richardo Cardinali & Abbati S. Victoris Massilienses, dat. Romæ anno VIII. & Vrbani II. anni M. XCVII. Psalmodiense Monasterium subijcitur, Monasterio & Abbati S. Victoris, ita vt possit cum consensu Monachorum instituere Abbates Psalmodienses, deponere, & corrigere.

AD EPISTOLAM CX.

Consuetudo diuersos ad electionem vocat.

VTRVM DE ANTIQVA ET PROBATA CONSVET. Rectè distinguit Innocentius. Nam primæuo iure, Omnis Ecclesia quæ Clericis & laicis constat, ad

eligendum patrem conueniebat; ita tamen vt laici optare, deſiderare, poſtulare aliquē poſſent, eligendi autem omnis poteſtas penes Epiſcopos eſſet, qui ad mandatum Metropolitani conuenientes, clericorum ſententiam explorabant. Penes hos τὸ κύρος, αὐθεντία & iudicium: attamen & perſonas religioſas, & honoratos aduocarunt; quorum tandem omnium nomine cōmune electionis decretum conſcribebatur. Hæc omnia diuerſa conſuetudo, ſingulis in Eccleſijs vario modo diſtinxit. Ideóque Innocentius de perſona electorum Epiſcopi Mediolanenſis perquirens, conſuetudinem conſulit: quemadmodum infra in electione Patriarchæ Cpani. epiſtola.

AD EPISTOLAM CXII.

DE Iacobo cui hæc Epiſtola, & de Marcualdo poſt mortem Henrici Imp. & Conſtantiæ, Siciliam vaſtante. conſulenda ſunt Geſta Innocentij III.

AD EPISTOLAM CXIV.

IN TRIPLICI STATV VIDERINT. Tria ſunt quæ Canonicum Viennenſem Monachum fuiſſe arguunt. 1. Schola: duplicis enim generis ſcholæ fuerunt; aliæ in Epiſcopijs, aliæ in Monaſterijs. *Concil. Mogunt. ſub Carol. M. cap.* 45. *& Capitular. lib.* 1. *c.* 72. Iterum Scholæ Monaſteriorum duplices. Mōnachus S. Galli, *Scholas Clauſtri*, ait tradi, *pueris Monachici habitus*: & *Scholas exteriores*, quas & *Canonicas* vocat, alijs. Scilicet, Clauſtrales Monachis, qui in Clauſtro; exteriores Canonicis. 1. Clericis Canonica enim vita clericalis dicitur *lib.* 1. *capitular.* 72. hæ ſcholæ exteriores tandem extra manum Monachorum fuere, Clericis relictæ, quas adire Monachis non licebat, quia & extra ſepta Monaſterij ſitæ fuere, & vnà cum Epiſcopalibus confuſæ, & ſecularibus. V. Stephan Tornac. epiſt. 97. quam emenda, vt, pro, *venditores velorum*, lege, *verborum*. Clauſtrales à ſolis Monachis frequentabantur Ludouic. addit. 1. c. 45. *vt Scholæ in Monaſterio non habeantur, niſi eorum qui oblati ſunt.* Prima ergo nota Monachatus fuit Schola Monachalis. 11. forma ſeu χῆμα & habitus Monaſticus. Odo Cluniac. lib. 11. collat. *Monaſticum Scema Cucullam* vocat, pro tonſura & veſte accipitur à Iuſtiniano Nouell. v. σὺλλην καὶ χειρὶ μοναχικῶν, vbi μοναχικῷ σχήματι opponit χειρὶ καὶ ἐσθῆτα λαϊκῶν. & hac epiſtola. *Suſcipientes habitum & tonſuram.* III. eſt chorus: non enim promiſcuè laici & monachi, & monachi & Clerici in choro pſallebant & ſedebant.

Legitimi Monachatus nota.

CAVTVM REPERIATVR IN CANONE. *can. illud autem.* XX. *quæſt.* 1.

AD EPISTOLAM CXVI.

PArs huius Epiſtolæ habetur. *c.* 1. *de regular. & tranſ. in* IV. *collect. Raymundi c. xxj. eod. tit.* pars in *c. poſtulaſti. ext. de Iudæ. & Sarrac.*

AD EPISTOLAM CXVII.

AD QVEM SESSIACEN. PERTINET PRIORAT. Innocentius noſter lib. 1. epiſtol. Romæ editarum, epiſt. 165. in confirmatione priuilegiorum Monaſterij S. Germani Antiſſiodor. *Monaſterium de Saſſiaco cum adiacentibus Eccleſijs Sancti Chriſtophori & Sancti Machuti,*

AD EPISTOLAM CXIX.

OMNES EPISCOPATVS SCOTIÆ. Ad preces Vvillelmi Scotorum Regis Celeſtinus III. ſtatuit, *vt Scoticana Eccleſia Apoſtolicæ Sedi cuius filia ſpecialius exiſtit, nullo mediante debeat ſubiacere* vt habetur in Epiſtola Celeſtini ad Vvillelm. R. Pontificatus anno 1. apud Roger. de Houed. qua ratione contendit electus Dunkeldenſis, aut certè nuntij, ab alio quàm Pontifice Maximo non poſſe conſecrari. quia ſcil. per

Exemptio Eccleſiæ Scotiæ.

Digitized by Google

eam exemptionem in se ius omne Metropolitanum transtuliſſe videbatur Pontifex. Contra verò S. Andreæ Epiſcopus de conſuetudine excipiebat, qua à ſe conſecrari oportere aſſerebat Dunkeldenſem, interim cenſet Innocent. ne periculo ſit dilata conſecratio, à Comprouincialibus conſecrandum. Priſca quidem fuit Regula Epiſcopum ab alio quàm Metropolitano ordinari non poſſe, vel eius mandato ab alijs Epiſcopis Comprouincialibus *c. vj. Synod. Nican. c.* 18. *Tolet.* IV. *& all.* Et vbi pro vniuerſali Papę ſollicitudine ab eo Epiſcoporum confirmatio petita eſt; Ipſe ea modeſtia qua ſemper viguit ea ſedes, confirmatum Epiſcopum conſecrandum ad Metropolitanum remiſit. Rarò enim ſummus Pontifex eo iure Metropolitico Prouinciarum Epiſcopos niſi ob crimen, negligentiã & iuſtiſſimas ob cauſas priuauit. Ita apud *Helmold. lib.* I. *cap.* 81. Cum Bremenſis Archiepiſcopus Geroldum Aldeburgenſis Eccleſiæ ſe inſcio electum conſecrare recuſaret, Electus ſe coram Adriano III. ſtetit, qui conſecraturum libenter profeſſus eſt, ſi ſinè iniuria Metropolitani id fieri poſſet. Et Ioannes VIII. *epiſt.* 154. Scribit Rauennati Archiepiſcopo, vt Sarſennaten à ſe confirmatum conſecret: qui & Optandum Genuenſem Epiſcopum, ſe conſecraſſe declarauit, ſaluo impoſterũ iure Metropolitico. At vbi nulli Metropolitano ſubijcitur Epiſcopus, priuilegio ſcilicet Apoſtolicæ ſedis munitus, eius ordinatio iure ad Summum Pontificem ſpectat, cui immediatè ſubijcitur. Ita Gregor. VII. *lib.* VI. *epiſt.* V. Melitenſem Epiſcopum non ante conſecrauit, quàm ſciuit eum Metropolitano Rhegitano non eſſe ſubiectum.

Obſeruatio modeſtia Apoſtolicæ ſedis in conſecratione Epiſcoporum.

AD EPISTOLAM CXX.

OTTO relicta Apulia in Germaniam veniens Parmam progreſſus, omnes populos qui à ſe deſciuerant, Genuenſes, Cremonenſes, Papienſes, & Ferrarienſes cum Azone Ateſtino proſcripſit. Parma inde Laudem, ac Mediolanum adiuit, atque vtroque in loco Conuentus ſane infrequentes habuit. *Sigon. lib.* 16. *de regn. Ital.*

AD EPISTOLAM CXXII.

CONfer cum Epiſtola LXIII. *ſup. lib.* II. & conſule quæ ad eam notabamus.

AD EPISTOLAM CXXIII.

Iuris patronatus varia forma.

PROGENITORES TVOS ALIQVID IVRIS. Legitima fuit interrogatio: ex his enim capitibus præſumitur maximè ius patronatus, quod olim nihil, præter proceſſionem omni Chriſtiano competentem, patrono dabat ex decreto Gelaſij PP. *c. frigentius. c. pia mentis, x. q.* 7. & Concil Tolet. *c. nouerint, x. q.* 1. poteſtatem in Eccleſiã & eius Clericos, fundatoribus dedit Iuſtinianus Nouella 57. cap. 2. & Nouella 123. cap. 18. quam Eccleſia Occidentalis poſtea recepit. *c. decernimus.* 19. *q.* 7. at illud non eodem modo, ſed pedetentim, & diuerſimode. nam modò ex ipſa fundatione & dotatione, aliquæ preces debitæ ſunt fundatori, vt operæ clericorum libertorum patrono, modò inſtituendi clericos poteſtas data eſt, modò & ipſa cura Eccleſiæ in temporalibus commendata, quam ob rem & ſarta tecta & lumina Eccleſiæ Patronus curabat: modò ob tuitionem, & cuſtodiam ſtipendia certa patrono ab Eccleſia pendebãtur. Hæc enim omnia ad Patronos Eccleſiæ qui & Aduocati & Cuſtodes pertinuerunt. Verùm propriè ius patronatus iure decretalium accipitur, pro poteſtate clericos in Eccleſia inſtituendi, quæ ad hæredes & iuris ſucceſſores tranſit; vt & priſca illa in Eccleſijs fundatis poteſtas, de qua Venant. Fortunat. de Eccleſia S. Dionyſij à Leõtio Burdegalenſi conſtructa.

Exiguam dederat hic præſul Emilius arcem,
Chriſticolam populum nec capiente loco.
Quo vitæ claudente diem dehinc prole graduque
Venit ad hæredem, hoc opus, hicque locus.

At illud ius propriè in Baſilicis & oratorijs obtinuit, quæ cum poſſeſſione in qua fundatæ erant ad ſucceſſores tranſibant : quemadmodum ſepulchra quantumuis religioſa. In illis enim æquitate maxima fundatorum poteſtas primum permiſſa eſt : ad maiores deinde Eccleſias producta. Exemplis hæc omnia illuſtrabimus, Deo fauente, in noſtris Originibus Eccleſiaſticis : proelum enim vrget, nec patiuntur notæ, in quibus ſupra nimium immorati tempus nobis ſubripuimus.

Iudicis à Papa delegati poteſtas & dignitas.

IN EOS POSSET A PARTIBVS CONSENTIRI. Hæc exceptio ex iure ciuili, *l. 3. C. de iuriſd, omn. iud.* priuatorum conſenſus iudicem non facit eum qui nulli præeſt iudicio, & *l. 1. l. 2. §. 2. ff. de Iudic.* qui tamen §. 2. ait ad tempus dato iudici prorogari poſſe tempus ; pedaneum ſcilicet iudicem intelligo, qui datus propriè iudex dicitur, & quem iudicio præfuiſſe certum eſt, & multum differre ab eo cui mandata eſt iuriſdictio, qui nulli iudicio præeſt, nec aliam quàm mandatam habet iuriſdictionem ; quare prorogari non poſſe eius iuriſdictionem rectè hac Epiſtola excipitur. At rectiùs replicatur infra ex delegatione Papæ iuriſdictionem habuiſſe. Iudices enim à Summo Pontifice delegati, maiores ſunt ordinarijs, quemadmodum & illi qui à principe, quãuis priuati, *l. præcipimus*, C. *de appellation.* quia vice ſacra iudicant, *c. ſane. de offic. & pot. iud. deleg. c. 2. de offic. legat. c. cùm contingat, de reſcript.* & eo nomine mandatam ſibi iuriſdictionem alteri demandare poſſunt, & alijs delegatis potiores & digniores ſunt, *l. 5. C. de iudic. l. vnic. C. qui pro ſua iuriſdict.* eamque ob rationem tempus illis præſcriptum de conſenſu partiũ prorogari poteſt, *c. de cauſis* IV. *ext. de offic. & poteſt iud. deleg.*

Prorogatio Iuriſdictionis.

QVOD FIT QVANDOQVE. Triplex eſt iuriſdictionis prorogatio à iuris Ciuilis Gloſſa relata, 1. de perſona, ad perſonam, *l. penult. C. de pact. l. in conſtituendis*, C. *de Epiſcop. & Cleric.* quæ non admittitur hoc iure *cap. P. & G. 40. ext. de offic. & poteſt. iud. del.* II. de re in rem, *l. de qua re 74. ff. de iudic.* C. *cùm olim 32. ext. de off. & pot. iud. deleg.* III. de tempore ad tempus, *l. 2. §. 2. ff. de iudic.* de qua hoc loco, & *cap. de cauſis 4. de off. & pot. iud. del.*

AD EPISTOLAM CXXXVI.

Alexandria in honorem PP. Alexandri III.

CIVITATIS VOCABVLVM. Anno M. C. LXVIII. Calend. Maij. Cremonenſes cum Mediolanenſibus & Placentinis conuenerunt, contra Papienſes & Marchionem Mõtisferrati ad villam quæ dicitur Rouereta, vbi Ciuitatẽ ædificarunt, quæ in honorẽ Alexandri PP. III. Alexandria vocata eſt. Cuius anno ſecundo Coſſes Ciuitatis eam Alexandro obtulere in ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ, & eam vectigalem D. Petro fecerunt. eam Epiſcopali ſede ornauit Alexander. *Ex Actis Alexandri PP. III.*

AD EPISTOLAM CXXXVII.

Depoſitio Epiſcoporum à ſolo Papa decernitur.

CVM SIT VNVM EX ILLIS. Epiſcopi depoſitio, vt notabamus ad librum primum, vna eſt ex maioribus cauſis, quæ coram Synodo maiori agitari ſolebant Romani Pontificis iudicio confirmãdę: cauſa antiquæ Eccleſiaſticæ οἰκονομίας cuius poteſtas penes Papam reſidet. Teſtis Magnus Athanaſius, in cuius cauſa ad Ægyptios ſcripſit Iulius PP. canonem Eccleſiaſticum iubere *καὶ διὰ τοῦτο δεῖ γράμμα τῆ ἐπισκόπων ῥώμης κανονίζειν τὰς ἐκκλησίας*, apud Socratem *lib.* II. *cap.* 13. vt eſt apud Sozomen. *καὶ αὖ γὲ τὸ ἡμέτερον ἐπιτακτικὸν ὂς ἄκυρα ἐποφαίνει τὰ παρὰ γνώμην φερόμενα τῆ ῥωμαίων ἐπισκόπων lib.* III. *c.* 9. habet enim Papa *καθολικὸν κῦρος τὸ ἐπισκοπολιτικὸν* : cuius paſſim exempla occurrunt, alio à me congeſta ; quorum in poſterioribus ſæculis ea fuit virtus, vt abſolutè ſcripſerit D. Bernardus *ep.* 238. ad Eugeniũ PP. *Peremptoriam dare ſententiam ad depoſitionem Epiſcoporum Romani Epiſcopi eſſe.* cáque ratione in condemnando Brunone Andegauenſi Epiſcopo, longas moras timebat Durandus Leodienſis Epiſcopus, *quia Epiſcopum*, inquit, *non oportèt damnationis ſubire ſententiam, præter Apoſtolicam auctoritatem.* Propterea Papa ſoli ſibi hanc cognitionem reſeruat, nec mandata generali iuriſdictione, ea delegata intelligitur, vt nec omnium maiorum cauſarum notio, *c.* II. *inter corporalia, ext. de tranſlat. c. niſi ſpecialis* 15. *c. ſeq. de offic. legat.* Mediocrium enim ſolùm cau-

Digitized by Google

ſarum cognitio ordinaria, mandata generali iuriſdictione transfertur. Ita Gregor. I. *per eos qui noſtri ſunt vel fuerint in vrbe Regia reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio cognoſcatur: vel huc ad Apoſtolicam Sedem, ſi ardua eſt deducatur*, cap. 52. frater noſter, xvj. quæſt. 1. Reſponſales enim & apocriſarij cum iuriſdictione ſæpe legati ſunt.

AD EPISTOLAM CXL.

Renunciatio iuſtis de cauſis recipitur, recepta non revocatur.

RE Nuntiationis variæ ſunt cauſæ, relatæ at Petro Bleſenſi *epiſt.* 44. & Innocentio, *c. niſi cùm pridem*, x. *extr. de renunc.* inter eas eſt morbus, per quem oneri ſuo adeſſe Epiſcopo non licet. quo caſu non cogendus eſt Epiſcopus ad renuntiationem, quæ ab eius arbitrio expectanda eſt, *c. qualiter*, *c. quamuis triſte*, 7. q. 1. Huic enim nolenti, & inuito Epiſcopatus non aufertur, ſed Coadiutor datur, etiam nolenti, *c. ſcripſit*, *c. præſentium*, *c. Pontificis*, *c. petijſti*, *c. qui frater*, 7. *q.* 1. Verùm oblata à volente renunciatio à ſuperiore recipitur, ſi eius cauſa vera allegetur: olim à Concilio Prouinciali cuius authenticum erat iudicium, vt patet ex Epiſtola III. Concil. Epheſini, ad Synodum Pamphiliæ, ex actione Synodi, de Theoduli renunciatione, ex Harmenop. *tit.* 8. *breviar. canon. & XII. Balſam. ad c.* 76. *Apoſtol.* & alijs locis; quæ quidem renunciatio in ſcriptis offerebatur, vt patet ex dd, locis. cuius formula legitur, *lib. vj. Iuris Græco-Rom.* in libello renuntiationis Metropolitani Heraclienſis. At tandem vnius Pontificis Maximi iudicium fuit, propter Eccleſiaſticæ *οἰκονομίας* faciliorem explicationem, vt ſupra monui in alijs maioribus cauſis. Illi vbi ſemel renunciationis libellus oblatus eſt, reſilire non poteſt renuncians, *c. quam periculoſum*, 7. *q.* 1. nec dignitatem repetere, niſi fortè iterum ab Eccleſia eligatur, *c. ex tranſmiſſa*, *c. in præſentia*, *ext. de renunciat. & Epiſtola Ivonis* 131. *quia iuſtum eſt vt in iudicio quod de ſe iudicauit permaneat*, & approbata cauſa à ſuperiore cedere cogitur, vt ſtatuit Innocentius in Concilio generali, *c. quidam* XII. *ext. de renuntiat.* quia ait rectè in hac epiſtola. *Nec liberum ſit ſuæ voluntatis arbitrium in ſuperioris iudicium iam tranſlatum; quia frequenter nobis illuderetur à ſubditis, ſi deambulatoria eſſet ſubiectorum voluntas ad examen cognitionis noſtræ delata.*

AD EPISTOLAM CXLI.

PROVISIONEM QVOQVE. Hanc ſententiam compoſitionis, ſeu prouiſionis, vt vocat, habes ſupra hoc libro. Epiſtola cxxiv.

AD EPISTOLAM CXLII. & CXCI.

Poteſtas Abbatis Cluniacenſis in Monaſterijs de Caritate.

HVIVS cauſæ ſententiam habes infra hoc libro, *epiſtola* CXCI. Quod autem hîc aſſeritur, in villa Caritate *nullam Comitem Niuernenſem habere iuſtitiam*, ac ipſum Abbatem Cluniacenſem, *Paſtorem Eccleſiæ, & Villæ Dominum*, & à Priore contradicitur, ſe ſolum coram Summo Pontifice, *de Spiritualibus reſpondere, & de temporalibus non niſi coram Comite memorato, in cuius erat cuſtodia conſtitutus.* & Epiſt. 191. *per viginti annos vſurpatam habere Abbatem poſſeſſionem inſtituendi, ac deſtituendi pro ſua libito voluntatis in Monaſterio de Caritate Priores*, &c. Decidendi, inquam, ſunt hi litis articuli ex Charta confirmationis Cluniacenſis Ludouici Francorum R. anni M. C. XIX. vbi enumerat Prioratus à Cluniacenſi Abbate dependentes: *Prioratus B. Mariæ de Caritate ſuper Ligerim, quem Gaufridus Antiſſiodorenſis Epiſcopus, & Guillelmus Comes Niuernenſis & Bernardus de Chailant, & alij fideles Regni noſtri, ad quos locus ille de Caritate cum Villa & pertinentijs ſuis omnibus in ſpiritualibus, & temporalibus totaliter pertinebat, Hugoni Abbati & Monaſterio Cluniacenſi, & eorum ſucceſſoribus dederunt & conceſſerunt, abſque vlla retentione, per ſe & Monachos ſuos profeſſos omni tempore habendum, tenendum & poſſidendum.* Supra verò dixerat. *Quia à fundatione Ordinis Cluniacenſis eſt obſeruatum, quòd Abbas Cluniacenſis Prioratus ſuos committit regendos & cuſtodiendos, ſicut rem ſuam propriam, cuicunque voluerit de ſuis Monachis, ſinè aliqua diſtinctione, electione, vel certæ perſonæ requiſitione, vel nominatione, & eoſdem remouet quando ſibi bonum videtur, & vtile.* Ex quibus patet falſas eſſe Mona-

chorum de Caritate allegationes. Quod autem dicunt de Cuſtodia Niuernenſis Comitis, aduocatiam intellige, quàm ſibi in fundatione Monaſterij retinere potuerat; eóque iure de eius temporalibus cognoſcere. Nam primùm Aduocati, vt ſupra ad librum 1. notabamus, ſeu defenſores Eccleſiarum, qui earum cauſas in iure defenderẽt à Principibus dati, vel ex ipſa fundatione inſtituti, tandem cognitionem cauſarum, quarum ſolum defenſionem ſuſcipere debebant, in ſe tranſtulerunt, ex Aduocatis facti iudices.

AD EPISTOLAM CXLV.

Pruſſi ad fidem cõuerſi à Ciſtercienſibus.

HVic Epiſtolæ iungenda eſt *Epiſtola* CXXVIII. *lib. primi*, & repetenda Hiſtoria ex Mathia de Michou. *lib.* III. *c.* XX. *& c.* XXXI. *Chroni. Polon.* & ex Martino Cromer. *lib. vj. & lib. vij. Rer. Polonic.* qui aiunt Bolezlaum Criſpum Polonorum Principem, Pruſſis qui iam inde à Bolezlai Criuouſti morte à fide Principum Poloniæ, & à religione Chriſtiana deſciuerant bellum intuliſſe: quo victor Pruſſos & Chriſtianos, & vectigales fecit anno M. CLXIV. Verùm eodem anno iugum excutiunt Pruſſi; in quos tandẽ mouit Conradus Princeps Poloniæ de quo Martin. Chrom. lib. vij. in Lesko Albo. *Conradus, cùm Pruſſorum excurſionibus cohibendis, per ſe ipſe par non eſſet; Cruceſignatos in auxilium contra Barbaros, Chriſtiani Monachi ſectæ Ciſtercienſis opera, vndequaque euocauit. Inter quos facilè principes erant Henricus Dux Sileſiæ, Vvratiſlauienſiſque, & Lubuſſenſis Epiſcopi, & multi è nobilitate* Polonica. *Quorum ope cùm Chelmenſem, ſiue Culmenſem & Lubaniẽſem tractum in poteſtatem ſuam redegiſſet, Chriſtianum ibi primum Epiſcopum conſtituit*, &c. Id actum eſſe anno M. CC. XXII. ex diplomate antiquo ſcribit. Ex quibus apparet Chriſtianum Ciſtercienſem Monachum, de quo Innocentius *hac epiſtola & d.* 128. *lib.* 1, multum in cauſa fidei profeciſſe, laborumque præmium Epiſcopatum accepiſſe.

AD EPISTOLAM CXLVIII.

Rei dotalis iudicium ad forũ Eccleſiaſticum ſpectat.

CVM ESSET PARATVS. Ob iudicis ſecularis negligentiam, inter laicos cognoſcunt hoc iure Summi Pontifices, *c. extranſmiſſa vj. c. licet x. c. ex tenore xj. ext. de fo. comp* Quod tamen coarctaſſe videtur Innocentius ad eum caſum, quo nullus ſecularis ſuperior eſt, vt vacante Imperio *d. cap. licet.* Quod autem ait infra, legitimum iudicem ſe eſſe de cauſa feudali, non tanquam feudali, ſed tanquam dotali in iudicium deducta: ea ſcil. ratione, qua vtitur *cap. de prudentia, extr. de donat. inter vir. & vx.* quia dotis cauſa cognitioni de matrimonio accedit, aut incidit: aiunt tamen quidam potuiſſe ob id nuncupari à Mathæo Paris. *audacem inſipientem.* Nulla enim hic quæſtio principalis de matrimonio; ſed de re quæ in dotem data eſt; quæ quoniam feudum Epiſcopi Morinenſis fuit, eius iudicium ad ſe pertinere Epiſcopus aſſerebat; qua de re vide quæ ſcripſimus ſupra *ad epiſtol.* 127. *lib.* 11.

AD EPISTOLAM CLIV.

Varia contra poſtulatum notantur.

THoma Mauroceno Conſtantinopolitano defuncto, de eius ſucceſſore actum eſt, ſupra *lib.* 11. *epiſt.* 97. nunc Maximo, quem legat Cpin cauſam demandat, cui tamen finem non impoſuit Venetijs moratus. Quare iterum commiſſa cauſa fuit Pelagio Albanenſi Epiſcopo Cpim Legato, infra *lib.* iv. *epiſt.* 104. 105. 106. 112. quas cum hac confer, vt & *Epiſt.* 91. *eod. lib.* 4. Curſim noto ad hanc Epiſtolam. 1. poſt captam Cpim de eligendo Patriarcha formulam eſſe conſcriptam ab Innocentio, qui eam his epiſtolis citat. 11. Ambitionem Archiepiſcopi Heraclienſis notari, ex eo quod die Dominicę Natiuitatis ſe ſubtraxiſſet Eccleſiæ; contra canonem Agathenſem, qui hanc abſentiã triennij ſuſpenſione punit. *can.* 64. III. Archiepiſcopus curabat negotia Patriarchalis Eccleſiæ vacantis, vt executor, inquiunt Cpani; Et iure ad eum ea cura ſpectare videbatur. Olim enim Heracleæ Epiſcopus Bizantinæ Metropolitanus erat Eccleſiæ, qua vidua, cùm nullus eſſet ſuperior præter Summum Pontificem, iure poterat eius nego-

Digitized by Google

tijs se immiscere. Metropolitanus enim vacantem Ecclesiam regebat, & Metropolitanã Primas id est ordine antiquior Episcopus, vel vrbis dignitate potior, quibusmodis in nostra Gallia Primates aliquando accepti sunt, vt Vticensis Episcopus & Massiliensis in Narbonensi I. & II. IV. Archiepiscopus non in throno Patriarchæ, sed in loco Decani sedit: quia peregrinorum Episcoporum locus fuit, primus ab Episcopo, primus in Presbyterio, vt supra probabamus *ad lib.* I. *&* II. V. arreptum est sigillum de scrinio Camerarij, *χαρτοφύλακα*, intellige, cui *σημειῶδες* cura incumbebat. apud Ioannẽ Citrium, in Iure Orientali. VI. Plebani Veneti electionem ab vna partiũ accusari, quòd esset extra Patriarchatum & Imperium: ratione iuris, quod domesticas personas priùs ascisçit ad electionem; nec nisi ob necessitatem extraneas vocat. Deinde quia principum interest, ne ignoti, ne alienigenæ Ecclesias suas regant, & homines sui fiant, vt Gallicis constitutionibus statutum est. Hæc exceptio, licet falsa, contra Stephanum Cantuariensem electum, Angliæ interdicto, & Ioannis excommunicationi ansam dedit hoc tempore. VII. Ius postulationis ad hanc quæstionem reducitur, vtrum duplo maior fuerit numerus postulantium, quàm eligentium. cùm enim postulatio *θείᾳ χάριτι* fieri debeat, *c.* 8. *Apostol.* & obseruatũ fuit in postulatione Ambrosij apud Theoderit. *lib.* 4. *c. vj. hist. Eccl.* vt appareat diuinâ gratiâ fieri, concors esse debet, omnium petitio, & omnium subscriptionibus confirmari, *c.* 3. *&* 4. *ext. de postulat. prel.* & vt habet c. Episcopus 37. quæst. I. *decreto pro eo Clericorum & laicorum Episcopis porrecto in præsentia synodi transferatur.* Quare si cum electione concurrat postulatio, duplo maior esse debet postulantium numerus, *cap. bonæ memoriæ* III. *ext. de postulat. prel.*

AD EPISTOLAM CLVIII.

Ianuensis Ecclesia Metropolitana.

ELECTO ALBINGANENSI. Obierat sine dubio alter Albiganensis de quo supra, *lib.* I. *ep.* 134. & sic cui scribit Innocent. in eius locum substitutus, quem Ianuensem Archiepiscopum iubet agnoscere. Nam Innocentius II. Pisanam & Genuẽsem Ecclesias in Metropolitanas erexit: de Genuensi habent eius acta. *Genuensem verò Episcopum à subiectione Mediolanensis Archiepiscopi emancipauit, & specialem de nouo Metropolitanum . . . . Sedis Apostolicæ Episcopum constituit, cui Bobiensem Episcopum, & Pertiniacensem Abbatem, quem creauit Episcopum obedire præcepit. In eadem quoque Corsicæ insulæ tres Episcopos eidem nihilominus concessit.* Albingaunensis postea adiecta est.

AD EPISTOLAM CLXIV.

HAbetur hæc Epistola cap. ligneis vj. extra de consecratione Ecclesiæ vel altaris.

AD EPISTOLAM CLXV.

PEtrus Marcus Subdiaconus Papæ, ei litteras Concilij Vauri retulit, de quo Petrus Vallissarnen. *cap.* 66. Histor. Albigens. *Clericus quidam qui diu fuerat corrector litterarum in Curia Domini Papæ, & dicebatur Petrus Marci.* Eum Innocentius commendat Simoni Montisfortis Comiti Leicestriæ, quod nomen deludit Bzouium dum duos Comites scribit vnum Leicestriæ, alterum Montisfortis: cuius spuriam notam nos supra ad lib. I. notabamus, in eum errorem à Tilieto inducti.

AD EPISTOLAM CLXVII.

Iura Ecclesiæ Romanæ in Gallia Narbonensi.

EX Epistolis Gregorij Papæ, & aliorum Pontificum, pleráque possessiones in Gallijs habuisse Ecclesiam Romanam constat, quas D. Petri patrimonium vocabant, quibus & Rector à Pontificibus præponebatur; posterioribus sæculis zelo & deuotione feruescente auctæ sunt, præcipuè in hac Narbonensi Prouincia. Cuius rei aliam causam refert Clemens IV. Papa, in Epistolis MSS. ex quibus hanc

Digitized by Goc

CLemens Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Chariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Franciæ. Quia quidam ex ignorantia, quidam ex certa malitia iuris veritatem interdum ſepeliunt, & interdum quibuſdam coloribus adulterinis obducunt. Ideò, fili Chariſſime, rationem agis, ſi quotiens tibi dubia referuntur, quorum tibi expediat plenam habere notitiam, cauſam quam neſcis diligentiùs inueſtigas: quia ſic iudicio cognita conſtant, ſic incognita caſu. Sanè tua nuper à nobis ſerenitas requiſiuit, quid de Comitatu Melgorienſi, quem Venerabilis frater noſter Magalonenſis Epiſcopus poſſidet, ſentiremus. Cùm tuæ magnitudini ſit ſuggeſtum, quòd vel tibi, vel dilecto filio, Nobili viro P. Peleti Domino Aleſci vaſſallo tuo fiat iniuria. Ad quod tibi breuiter reſpondemus. Quòd, prout conſtat ex vetuſtiſſimis ſedis Apoſtolicæ documentis, Comitatus prædictus feudum eſt Romanæ Eccleſiæ cenſuale; quod iuſtè tenuit, vt communiter dicitur, aliquo tempore bonæ memoriæ Bertrandus Comes Abauus dicti P. ſed & Comites Toloſani, iuſtè vt & ipſi dicebant, iniuſtè vt plurimi ſentiebant, illud diuerſis temporibus tenuerunt. Verùm cùm Comes Toloſanus pater quondam Comitis Toloſani iam proximè defuncti, ex cauſis ad iudicium Apoſtolicum ratione fidei pertinentibus per felicis recordationis Innocentium prædeceſſorem noſtrum, terris ſuis & honore priuatus, ſuis meritis congruentem ſententiam excepiſſet. Bon. me .... de Beneuento Subdiac & Not. prædeceſſoris eiuſdem tunc in illis partibus Apoſtolicæ Sedis Legatus, Comitatum prædictum, quem idem Comes eo tempore poſſidebat, ad ius Romanæ Eccleſiæ, ſicut debuit, reuocauit. Quem tempore præcedente R. Peleti proauus dicti Petri reſtitui ſibi petijt à Legato prædicto. Qui nolens, ſicut nec debuit, ei negare iuſtitiam, auditore conceſſo, G. tunc Magalonenſem Epiſcopum conſtituit ad ius Rom. Eccleſiæ defendendum. Fuitque in eodem negotio eo vſque proceſſum; quòd idem Comitatus libram auri debebat annuam Romanæ Eccleſiæ cenſualem, & erat de ipſius dominio, quam non ſoluerat, à multo tempore retroacto. Quod idem actor fuit de plano confeſſus, & nihilominus ad probandum ius ſuum, quod fuerat à procuratore negatum, teſtes produxit plurimos. Sed quidquid in cauſa fuerit, remanſit negotium indeciſum. Sed tempore conſequenti cum videret Romana Eccleſia dictum Raymundum intentionem ſuã in iudicio non fundaſſe, quod etiam ſi feciſſet ſibi prodeſſe non poterat, propter ceſſationem diutinam canonis annui non ſoluti, remque litigioſam non eſſe perpendens, quàm ſine ſpeciali mandato Legatus memoratus non potuit deducere in iudicio; dicto prædeceſſori noſtro placuit, ſæpedictum Comitatum Magalonenſi Epiſcopo, & ſuis ſucceſſoribus ſub cenſu annuo in feudum concedere, ſícque ipſe, & eius prædeceſſores pacificè poſſederunt. Vel ſaltem quòd defunctus vltimò Comes Toloſanus Melgorium & quædam caſtra alia Epiſcopo abſtulit. R. poſtmodum ad cor rediens & reddidit liberaliter, & libenter. Et hæc quæ de dicto Legato præmiſimus, facta nouerit, antequam recordationis inclytæ Patèr tuus Franciæ Rex effectus negotium aſſumeret Albienſe: immo & antequam patre viuo crucis ſacræ ſuſcepto charactere Ciuitatem adiens Toloſanam, potenter, & viriliter eam obſidione vallaſſet. Nos autem qui dictum P. præſincere dileximus ab antiquo, hæc omnia ſæpe reuoluimus, & fideliter laborauimus in ſtatu alio conſtituti, vt Magalonenſis Eccleſia aliquid ei daret, ſed non potuimus obtinere. Nuper verò, ex quo, licèt immeriti, ſedem conſcendimus altiorem, ad eiuſdem P. deuotam inſtantiam Ven. Fratri noſtro Epiſcopo Magalonenſi dedimus poteſtatem aliquos ei redditus aſſignandi. Ad quod vtique nos induxit eiuſdem P. domúſque ſuæ dilectio præſcripta. Sed & honor eiuſdem Epiſcopi, & vtilitas, cui credebamus expediens, & ſcrupulum conſcientiæ, ſi quis erat, redimere, & vulgi clamoribus ſatisfacere, cùm iuris neceſſitate ceſſante, & dictam domum, ſicut ſibi vicinam, in

ſua gratia retinere. Quocirca, fili Chariſſime, nemo tibi ſuadeat præiudicium in his omnibus vel eorum aliquo tibi factum. Niſi forſan ad id ſe velint conuertere, qui de ſede Apoſtolica malè ſentiunt, vt inquirant, quomodo Romana Eccleſia in Regno Franciæ feuda habere potuerit, ſicut aliquos interdum audiuimus ſuſurrantes. Quibus diximus, quòd hæc vtique & alia, nec eſt aliquid quod impediat. Cùm nec Regnum cum Regibus natum fuerit, nec à ſolis regibus acquiſitum. Et ſi veteres legant Hiſtorias de Narbonenſis acquiſitione Prouinciæ, perſonales labores inuenient Romanorum Pontificum, & ſudores. Qui non tam Regum fuerunt ſocij in victorijs, quàm Reges nunc ſequaces, nunc ſocios habuerunt, tanquam negotij Narbonenſis Domini principales. Tuis ergo contenti iuribus, & Regni latitudine, quod virtute mirifica noſtris temporibus dominus ampliauit, dictum Epiſcopum & in ipſo Romanam Eccleſiam non perturbes, & ſuſurronum ſomnijs irriteris, qui quandóque loquentes placentia credibilibus auribus fel mellitum inſtillant, quod in te fieri poſſe non credimus, tuæ dudum conſcientiam circumſpectionis experti. Cæterum de moneta Miliarenſi, quam idem Epiſcopus cudi facit, vt dicitur, in feudis Eccleſiæ, ei ſcribimus, quod ei iuri conſonum arbitramur, & Chriſtianæ conueniens honeſtati. Datum Viterbij xvj. Calend. Octob. Anno ij.

Ex qua Epiſtola patet Clementem antiquæ Hiſtoriæ obſidionis Narbonenſis innixum Eccleſiæ Romanę iura ab eo tempore repetijſſe. Illa à quodam *Philumena* primùm *Romana lingua* ſcripta fuit; deinde à quodam Vitali in latinum ſermonem verſa, ac à quodam *Guillelmo Paduano* fabulis aucta; quos libros MSS. habeo.

AD EPISTOLAM CLXXI.

Melgorij Comitatus datus in feudum Epiſcopo Magalonſi.

QVod Epiſcopus Magalonenſis petierat tandem peractum eſt anno xviij. Pontificatus vt patet ex hac Epiſtola.

INnocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabili Fratri Epiſcopo Magalonenſi, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolicæ Sedis benignitas prouidè penſans merita ſingulorum, his quos ſibi fideles ſpecialiter inuenit, & deuotos, ſpecialem conſueuit gratiam exhibere: vt & ipſi grata ſuæ deuotionis præmia ſe gaudeant recepiſſe, ac alia ad eius obſequia, eorum exemplo meritò prouocentur. Hinc eſt quòd deuotionem quam tu & Magalonenſis Eccleſia, retroactis temporibus, ad Apoſtolicam ſedem noſcimini habuiſſe, & habere in futurum ſperamini, attendentes. Comitatum Melgorij, ſiue Montisferrandi qui ad ius & proprietatem pertinet Eccleſiæ Romanæ, cum omnibus pertinentijs eius, in feudum concedimus tibi ac ſucceſſoribus tuis, ſub cenſu annuo viginti marcarum argenti, nobis & ſucceſſoribus noſtris, in feſto Reſurrectionis dominicæ perſoluendo. Saluo nihilominus alio cenſu, quem pro alia cauſa Eccleſiæ Romanæ debetis. Ita quòd tu ac ſucceſſores tui nobis, ac ſucceſſoribus noſtris fidelitatem propter hoc ſpecialiter faciatis, & per Romanam dumtaxat Eccleſiam recognoſcetis ipſum, & tenebitis Comitatum, & de ipſo facietis guerram, pacem ad mandatum ipſius. Nec Caſtrum Melgorij ſeu Caſtrum Montisferrandi, cùm ſint caput Comitatus eiuſdem, infeudare, ſeu quomodolibet alienare nullatenus præſumetis, abſque Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali. Minora etiam feuda quæ ad ipſum pertinent Comitatum, nulli concedetis omnino extra Magalonenſem Diœceſim commoranti. Nulli ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Laterani iv. Idus April. Pontificatus noſtri anno xviij.

AD EPI-

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CLXXV.

VT CVM EPISCOPATVVM TRANSLATIO. Tranſlatio maior eſt cauſa, & ad *οἰκονομίαν* Eccleſiaſticam pertinet; quæ primùm Concilij iudicio relicta eſt: nõ enim aliam Sedem occupare poteſt Epiſcopus, etiam *σχολάζων* qui nullam Sedem habet, vt qui à populo eiectus, *δίχα συνόδου πλείας. Concil. Antioch.* Synodum autem perfectam apellat cui præſidet Metropolitanus. Cùm ad nouam Sedem Epiſcopus transfertur, ſecunda ordinatione opus habere videtur, quia per ordinationem certæ Sedi addicitur: quæ res primum maximè difficilis viſa eſt, & à Concilijs damnata, ideo *C.* 48. *Codic. Eccleſ. Afric.* ſimul ſtatuitur *τὸ ἐξεῖναι, γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις, καὶ ἀναχειροθετήσεις, ἢ μεταχειρίσεις ἐπισκόπων.* At tandem propter vtilitatem manifeſtam *ἀναγκαίας χρείας ἕνεκεν* ait Socrates *lib.* VII. *Hiſtor. Eccleſ. cap.* XXXV. tranſlatio permiſſa eſt, modò id populus expeteret vna cũ Eccleſiæ clero ad quem transferebatur. *C. Epiſcopus* 7. *q.* 7. auctoritate Concilij Metropolitici. Quæ poteſtas penes ſummum Pontificem ſupremum *οἰκονομίας* Eccleſiaſticæ Magiſtrum reſidet. Eo iure, dicto *cap.* 35. *Socrat.* Perigenem à Patrenſi Eccleſia non receptum, vacanti Corinthiorum Metropoli in throniſari iuſſit Romanus Epiſcopus.

Papa Epiſcopos transfert.

AD EPISTOLAM CLXXX.

HIſtoria huius Epiſtolæ repetenda eſt *ex Roderic. Tolet. de rebus Hiſpan. lib.* VIII. *c.* I. II. III. *& ſeqq.* quibus narrat aduentum Regis Arragonum Petri, & vltramontanorum, vt loquitur, Burdegalenſis, & Nannetenſis, & Arnaldi Narbonenſis Epiſcop. Calatrauam captam, pugnam ad Nauas Toloſæ, & Chriſtianorum victoriam. Notat inter cætera quæ ad hanc Epiſtolam Roderic. *cap.* X. crucem ſibi præferri ſolitam, per medias acies delatam, incolumi eo qui eam gerebat, & ſubdit: *Erat autem in vexillis Regum imago beatæ Mariæ virginis, quæ Toletanæ Prouinciæ, & totius Hiſpaniæ ſemper nutrix extitit & patrona. In cuius aduentu acies illa mirabilis, & turba innumerabilis, quæ hactenus ſatis immobilis permanebat, & rebellis noſtris obſtiterat, caſa gladijs, fugata lanceis, victa ictibus terga dedit.* De numero autem occiſorum, *& ſecundum eſtimationem creduntur circiter bis centum millia interfecta. De noſtris autem vix defuere viginti quinque.* Conuenit autem cum hac Epiſtola de deſertione Vltramontanorum. *Excepto venerabili Arnaldo Narbonenſi Antiſtite, qui cum omnibus quos habere potuit, & multis nobilibus de Prouincia Viennenſi, ſemper in bono conſtans, à bono propoſito non receſſit; & erant circiter centum triginta milites prater pedites, de quibus etiam aliqui remanſerunt. Remanſit etiam de partibus Pictauia Theobaldus de Blazon, homo nobilis, & ſtrenuus, & natione Hiſpanus, & genere Caſtellanus.* eod. lib. cap. VI.

Pugnatur ad Nauas Toloſæ contra Sarracenos.

AD EPISTOLAM CLXXXII.

DIuiſa eſt hæc Epiſtola à Raymundo *C. cum in tua* 20. *ext. de decimis. C. cum in tua* 44. *ext. de teſtib. & atteſtat. C. cum in tua* 27. *ext. de ſponſalib.* C. *cum in tua ext. qui matr. accuſare poſſ.* Ad quæ capita Interpretes conſule. Hîc nota. I. propriè ad Parochiales Eccleſias decimas pertinere, cùm pro ſacramentorum adminiſtratione, & Euangelij diſpenſatione eius miniſtris offerantur. Ideóque vbi redimuntur à laïcis illis potiùs Eccleſijs reſtitui iubet Innocentius crebro in his Epiſtolis, quàm Monachorum cellis, ſeu oratorijs, quæ ad priuatas ſolum Monachorum preces, non ad proceſſionem fidelium conſtructæ ſunt. II. Quod ait ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ Gallicanæ, banna edi, & promulgari, oſtendit pleróſque ſacramento Matrimonij ritus adhibitos Eccleſiæ Gallicanæ deberi, vt hæc bannorum proclamatio; quæ originem ducit à vetere lege Salica, qua in mallo, ſeu iudicio, coram tribus teſtibus, denario & ſolidis vxor ducebatur. *tit.* 46. *leg. Salica.* & in ducenda vxore peculiarem eſſe Francorum legem ait. *cap.* I. *ext. de Sponſal. & matr.* quæ ad poſteriora vſque tempora

Eccleſia Gallicana ritus matrimonij induxit.

Digitized by Google

deducta est: nam Otto de S. Blasio cap. 51. in appendice, circa hoc tempus Innocentij loquens de Ottonis Imp. cum filia Philippi connubio, ait. *Per manus Cardinalium lege Francorum Regi Ottoni desponsatur, à quo amantissime amplexata publici signo osculi, mutuatisque annulorum subarratur.*

AD EPISTOLAM CLXXXIV.

Ordinatio sine titulo prohibita.

PER CONSTITVTIONEM NOSTRAM cap. cùm secundùm Apostolum 16. ext. de præbend. cuius ratio peti potest ex antiquo iure, quo nullus ἀπολελυμένως ordinabatur, vt ait Concil. Chalcedon. & *sine pronunciatione Habilitatis loci* vt est *Capitular.* 25. *lib.* I. id est, sine titulo & Ecclesia; sed certæ Ecclesiæ adscribebatur à qua distrahi non poterat. Et ideo Archidiaconus in electione & ordinatione, de tali titulo ad talem titulum ordinari proclamabat, quod intitulare dixerunt. Prioribus autem decretis Patrum nulla erat ordinatio sine titulo, quod ab Vrbano II. & Alexandro III. est abrogatum; & Innocentius noster ratam habuit ea conditione, vt ordinanti nutriendi ordinatum onus incumberet. Ita olim apud *Greg.* Turon. lib. VIII. cap. XX. *Faustinianus qui ex iussu Gundobaldi Aquensis vrbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione remouetur, vt eum Berthcrammum, Oresteſque sine Palladius, qui eum benedixerant vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent.* Ratio vero huius posterioris iuris, ne in opprobrium cleri mendicare cogantur: cùm tamen Episcopos manibus propriis victum sibi quæsiuisse ad exemplum Pauli legamus, & Concilium Chalcedonense, ad id sequendum hortetur, & Nannetense factum fuisse indicet.

AD EPISTOLAM CLXXXVII.

Papienses à Mediolanensibus male habiti.

CVM DILECTI FILII CIVES PAPIENSES Fridericus in Germaniam proficiscens Genuæ *à Marchione Atestino, & Monferratensi & Comite Sanbonifacij exceptus Papiam Idibus Iulij est perductus. Inde Papienses acceptum vsque ad Lambrum amnem incolumem adduxerunt. Ibi quamquam Mediolanenses transitum impedire tentarunt, tutò tamen amnem traiecit. Papienses soli domum redeuntes, centum in manus Mediolanensium lapsi sunt.* ait Sigonius lib. XVI. de regn Ital. qui ad annum M. CC. I. libro XV. ait detrimentis à Mediolanensibus illatis Papienses impulsos mense Augusto mittere oratores de pace Mediolanum: *qui cùm eam æquis conditionibus impetrassent, apud Philippum Archiepiscopum solemnia sacramenta dixerunt.* De hoc fœdere loquitur Innocentius hac Epistola.

AD EPISTOLAM CLXXXIX.

RETulit Raymundus hanc Epistolam in sua collect. *cap. Inquisitionis* XXI. *tit. de accusationib.*

AD EPISTOLAM CXCII.

MAthildi filiæ Regis Portugalliæ, vxori Philippi Comitis Flandriæ. *Chronic. Fland.* hæc Epistola scribitur. Cui in fundata Ecclesia, ius patronatus concedit Innocentius, denegata Præbendarum collatione. Id verum & antiquum est ius patronatus, vt supra notabamus, quod primùm in capellis, basilicis, & oratorijs obtinebat: illæ enim cum hæreditate ad posteros transibant, cùm licèt religiosa loca essent, ibi tamen conuentus publici Christianorum non agerentur: deinde protractum ius fuit ad Ecclesias, & ea loca sacra ad quæ procedebatur, in quibus primo nihil fundatori datum est, demum ob defensionem loci susceptam, vel in gratiam dotationis, Presbyteros quos vellent ab Episcopo postulare concessum est. Atque hæc fuit differentia antiquioris iuris Patronatus, & medij: Illud enim in oratorijs primum obtinuit, in quibus *Presbiter Cardinalis non constituebatur*, vt ait Zachar. PP. rescribens Pipino, & Episcopis Francorum. *Sed & si missas ibi facere maluerit*, fundator & rei Dominus, *ab*

Iuris patronatus progressus.

Potestas patroni in Ecclesiam.

Digitized by Google

Epiſcopo nouerit presbiterum poſtulandum. Nullibi enim Presbyter ab alio quàm Epiſcopo conſtituebatur. In Eccleſijs verò Presbyterum conſtituit Epiſcopus ſinè conſenſu patroni, cui honor ſolùm aliquis datus eſt. Atque ideo in veteribus chartis, ius præſentandi, clericum, à iure Patronatus diſtinctũ legimus. Quare vbi confuſa ſunt, eò deuenit Patronorum libido, vt abſque Epiſcopo, ipſi ſoli presbyteros inſtituerent *c.* 4. *ext. de iur. Patr.* Aduersùs quæ Papæ Paſchal. II. Vrban. II. & Alexander. II. excommunicationis ſententiam tulerunt; cuius conſcientia adacti loci Patroni, Eccleſias Epiſcopis reſtituerunt, de his donationes conſcribentes quarum formulas & exempla habes apud Math. Pariſ. in Vvillelm. II. & Ambroſ. Moral. ad B. Eulog. vit. *c.* VIII. Ea propter Innocentius hac Epiſtola hanc collationem denegat Mathildi, at potius monet vt habetur Concil. Vvormacenſi cap. IIII. *Fundatorem Eccleſiæ debere Epiſcopo offerre obſequium per donationem chartulæ confirmatam.* Verùm cur non canonum auctoritate repulſam fulcit Innocentius? num potiùs collatio apud eum pro præſentatione accipienda eſt? quod non exiſtimo: collationem enim vocat eam quam canones prohibent, quibus Patronis *concedere, ordinare, conferre*, Eccleſias non licet. *c.* IV. *c.* VIII. *c.* X. *c.* XV. *c.* XVII. *& all. ext de jur. Patr.* Canonicum autem ius Patronorum *præſentatio* paſſim dicitur. Quam præſentationem ſi Innocentius intellexit, eam denegari dicemus propter honeſtatem, quia ſcilicet conuentualis Eccleſia fundatur, in qua electio Clericorum locum habet, cui Patroni præſentatio præiudicaret: qui demum vel electioni iam factæ aſſentiri, vel ſi id in lege fundationis expreſſum, partes ſuas electioni interponere poteſt. *cap. Nobis fuit xxv. Ext. de jur. Patron.*

AD EPISTOLAM CXCVI.

SVBTRCATA EIS EVAGANDI MATERIA Nam Clerici vi ordinationis certæ Eccleſiæ addicti, alteri adeſſe nequeunt, ſingula officia, ſingulas perſonas deſiderant. *c. ſanctorum. d.* 70. *c.* 1. *cum ſeq.* 21. *q.* 1. oportet Clericum vt paganum ſacerdotem ἀχώριστον ἴδιον ἱερέα apud Artemid. lib. V. de ſomn. quoſdam enim ſacerdotia vno loco tenent, ait Senec. lib. de tranq. vitæ.

AD EPISTOLAM CXCVII.

SIGNVM CRVCIS VESTI Qui animum peregrinationis ſacræ ſuſcipiendæ habebant, in fronte vel pectore ſignum crucis præferebant; qui autem in procinctu erant, inter ſcapulas retrò ponebant ait *Robert. Monach. lib.* j. *Hiſtor. Hieroſolim.* Vbi autem crucem aſſumpſerant, ſub peculiari protectione erant, & vt ait Vrban. II. in Concil. Claromont. Apud Vvillelm. Tyr. cap. XV. *ſub Eccleſiæ defenſione, & beatorum Petri & Pauli protectione tanquam vera obedientiæ filios recipimus, & ab vniuerſis inquietationibus, tam in rebus, quam in perſonis ſtatuimus manere ſecuros. Si vero quiſquam moleſtare eos interim auſu temerario præſumpſerit, per Epiſcopum loci excommunicatione feriatur, & tandiu ſententia ab omnibus obſeruetur, donec & ablata reddantur, & de illatis damnis congruè ſatisfiat*: ex quibus verbis excommunicandi ius quod ad Epiſcopum loci pertinet, ſibi vendicauerat Remenſis Metropolitanus.

Cruce ſignati ſub protectione ſedis Apoſtolicæ

AD EPISTOLAM CC.

HAbetur hæc Epiſtola *cap. contingit* 45. *ex. de ſent. excom.* ad quam Nota, veſtem & comam præcipuè Clericum à Laico diſtinguere, vnde *Clericatura* dicitur in Concil. Lemouicenſi. coma quidem circumcita attonſo capite, vt aures ſint patentes. *c. non liuet. d.* XXXII. quod pro regionum diuerſitate, variè obſeruatum eſt.

AD EPISTOLAM CCIII.

EPiſcoporum iudicium Clericorum proprium, quod vbi ipſi effugiunt apud Iudicem Ciuilem conueniri poſſunt ex Nouell. 83. refertur. *c.* 45. *Siquis Clerico.* xi. *q.* 1. coram hoc primo inſtituendam à ſe actionem putabat Iudæus, qui Eccleſiæ poteſtatem non agnoſcebat: nihilominus & in Eccleſia agere debebat, cuius licet iudicio ſtare pœnis Eccleſiaſticis cogi non poſſet; ipſius tamen communione ciuili, vt ſupra reſpondit Innocent. Epiſcopo Lingonenſi, Chriſtianis interdicta, ad iudicato parendum compelli potuit; vel ſententia Eccleſiaſtica à Magiſtratibus executioni mandari, vt iure ciuili ſtatutum eſt *l.* 8. C. *de Epiſc. aud.* attamen quemadmodum negligentia ſecularium iudicum, ab Eccleſiaſticis ſupletur; vt ſupra dicebamus, ita aliquando Eccleſiaſticorum impotentiæ à ſæcularibus, fertur auxilium. In antiqua ſententia Rogerij Vicecomitis Carcaſſonenſis anni 1191. de decimis Carcaſſonen. *non quod in ipſis decimis, vel primitijs ius aliquod* ipſe ſcilicet Rogerius, *haberet, ſed quia id quod non poterant pro bonorum hominum arbitrio, nec Eccleſiaſtica cenſura, conſequerentur iudicio poteſtatiuo.*

AD EPISTOLAM CCIX.

Regina Hieruſalem.

VXORIS TVÆ Iſabella Regina Hieruſalem ex Marchione Conrado Mariam habuit, quæ Almerico fratre & matre defunctis regno ſucceſſit. Philippi Regis Franciæ conſilio, ad quem mariti electionem Patriarcha, Prælati, & milites Hieroſolymitani detulerant, eam duxit Ioannes Comes Brenenſis. Qui anno 1210. Ptolemaide regni gubernacula ſuſcepit.

AD EPISTOLAM CCX.

Rogerius Vicecomes Bitterrenſis ſpoliatus moritur.

VICECOMITIS BITTERREN. Cruceſignati anno Domini M. CC. IX. Bitterrenſem Ciuitatem obſederunt. Eò venit Petrus Rex Aragonum, vt Rogerium Vicecomitem cum Cruceſignatis conciliaret; à quibus cùm conditiones oblatæ à Rogerio non recipeſentur, Petrum in Aragoniam receſſiſſe, ſcribit vetus Hiſtor. Raymund. Comit. Toloſ. apud Catell. lib. II. Hiſtor. Com. Toloſ. capta vrbe Bitterrenſi die Magdalenæ ſacro, obſidetur Carcaſſo, & ab eodem Vicecomite deditur, qui diſſenteria apud hoſtes deceſſiſſe dicitur à Math. Pariſ. & Chron. anonimo. apud Catell. in Hiſt. Comit. Tol. addit Guillelm. de Podiolaur. c. XIV. *Vnde multi multa mendacia diuulgarunt, quòd fuiſſet ſeriò interfectus.* Quod credidiſſe videtur hîc Innocentius dicens, *ad vltimum miſerabiliter interfectus.* Certè idem qui ſupra citatus Hiſtoricus Raymundi, non obſidem fuiſſe, vt alij dicunt, ſed ab hoſte captum ſcribit.

IN DOTEM SVÆ SORORI terram Aginnenſem in dotem dedit Ricardus Rex Angliæ, Ioannæ ſoroti, ait Roger. de Houed in parte poſter. in Ricard.

VXOREM SOROREM REGIS IPSIVS intellige vxorem Raymundi filij; nam vterque ſororem Petri duxit: Raymundus pater poſt mortem Ioannæ Anglicæ Alienor duxit, *Guill. de Pod. Laurent. c.* V. Raymundus filius ex Ioanna natus, Sanciam duxit: ambas Petri Arragonum Regis ſorores.

AD EPISTOLAM CCXI.

ANno 1210. Carcaſſonæ inita ſunt quædam pacta inter Simonem, & Petrum; hic filium Iacobum infantem obſidem dedit *Guill. de Podiolaur.* c. XVI. Perrexit deinde contra Sarracenos *cap.* XX. Interim Comitum Fuxi, & Conuenarum, & Bearni Vicecomitis caſtra à Simone occupata ſunt: reuerſus Petrus hac de re ad Papam queritur, eos Comites vaſſalos ſuos aſſerens.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CCXII.

OLim in colloquio Narbone habito, captâ Carcaſſ[illegible], rogatu Legatorum Simonem eius nomine recepit in hominem Petrus Rex Aragonum. *ait Petr. Valliſſarn. cap.* XLVII. *ad quem* vt ait Guill. de Podiolaur. *Carcaſſona principale dominium ſub Rege Francorum pertinebat.*

AD EPISTOLAM CCXIII.

HAnc Epiſtolam & ſuperiores per obreptionem obtinuit Rex Aragonum, vt patet ex Epiſtola 48. infra lib. 4. ex quibus & ex his quæ referuntur à Petro Valliſſarnen. *cap.* 66. Anno. M. CC XII. circa feſtum Epiphaniæ Rex Aragonum pro conciliatione Comitum, Toloſæ, Conuenarum, Fuxi, Bearni. Colloquium habuit inter Vaurum (vbi tunc Concilium coactum erat) & Toloſam, cum Archiepiſcopo Narbonenſi; inter quos ſtetit vt petitiones Regis in ſcriptis offerentur: ſcriptæ ſunt Toloſæ 17. Cal. Februar. reſponſum à Concilio Vauri 15. Cal. Febr. reiectæ petitiones. Quare Rex à Comite Toloſano Raymundo & filio, Conſulibus Toloſæ, Raymundo Rogerij Comite Fuxi, & filio, Bernardo Comite Conuenarum & filio, & Gaſtone Vicecomite Bearni, recepta cautione ſcriptâ Toloſæ VI. Cal. Februarij, eos terrâſque eorum in ſua protectione recipit, & Sedem Apoſtolicam apellat. In Cataloniam inde progreſſus Perpiniani ad Pontificem ſcribit II. Cal. April. anno 1213. tunc enim annus ab ipſa Paſſione, vel Chriſti Incarnatione incipiebat, & ad eum legat Segobricenſem Epiſcopum & alios de quibus infra *lib. IV. Epiſt.* 48. ad quorum aduentum has Epiſtolas reſcripſit Innocentius. Venere poſtea Legati Concilij Vauri, per quos veritate cognita dictam ep. 48. reſcripſit Pontifex. De his Epiſtolis accipiendus eſt Petrus Valiſſarn. *Scripſit etiam Archiepiſcopo Narbonenſi alias litteras, in quibus D. Papa indulgentiã quam fecerat proficiſcentibus contra Hæreticos Albigenſes videbatur reuocare.* Sunt enim hæc verba noſtræ Epiſtolæ; *Sic quod per indulgentias Sedis Apoſtolicæ, quæ aduerſus Hæreticos emanarunt Chriſtianum populum non commoues, aut fatiges.* Hic verus eſt ordo huius negotij, quem peruerterat Caſtellus.

A Petro Rege Arragonum per ſubreptionem Papæ reſcripta impetrantur.

AD EPISTOLAM CCXIX.

CONTRAXERAT CVM COMITE Guillelmus de Podiolaurent. cap. XI. *Bernardus Comes Conuenarum vxorem prahabuerat, atque dimiſerat, ſuſceptis ex ea duabus filiabus quarum primam Sancius de Barra, & alteram Centullus Comes Aſtaraci habuerat vxorem.* Surita in Indicibus Aragoniæ ad annum 1219. Mariam ex Comite, Mathildim & Petrinam filias habuiſſe ait, quas teſtamento filio ſuo ſubſtituit.

AD EPISTOLAM CCXX.

QVANDAM FILIAM COMITIS TOLOSANI Guill. de Podiolaur cap. V. Loquens de Raymundo patre ait duxiſſe *Beatricem ſororem Trincauelli Vicecomitis Biterrenſis, ex qua genuit filiam, quam tradidit Regi Nauarræ in vxorem, illi qui iacet in Eccleſia Hoſpitalis Ronſidenallis, quam dimiſſam, dum adhuc viueret dictus Comes pater eius, Petro Bermundi de Saluio coniugio copulauit.* Et cap. XXVI. Loquens de his qui Concilio Generali interfuerunt ſub Innocentio. *Et Petrus Bermundi occaſione vxoris, primogenitæ Comitis Toloſani, quam habuit in vxorem: ſi contingeret terram adiudicari eis, vt primogenito poſtulabat.*

Petrus Bermundi genet Toloſani Comitis.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CCXXII.

TAndem Andreas post Concilium Generale in terram sanctam profectus est anno 1217. vbi tamen in graue suscepte expeditionis dispendium, parum immoratus est. Apud Marin. Sanut. lib. III. part. VI. secret. fidel. cruc.

AD EPISTOLAM CCXXVIII.

QVia Monasterium Vindocinense proprium est D. Petri, & vt loquitur Goffrid. Vindocinensis, *aledium*. Eum consule lib. 1. epist. 7. epist. 21. & passim.

AD EPISTOLAM CCXXXIII.

MVrano Episcopo scripserat Innocentius. *lib.* III. *epist.* CXIII. de Melfiensis Episcopi suspensione; ad eius depositionem modò venit.

AD EPISTOLAS. CCXXXI. CCXXXII. CCXXXIV. CCXXXV. XXXVI. XXXVII.

Historia interdicti Regni Anglia repetitur.

NOtabamus supra ad librum 1. Ioannem Angliæ Regem anno 1207. celebrato conuentu apud Vvintoniam decimam tertiam omnium bonorum tam Laicorum, quam Ecclesiasticorum Angliæ cœpisse; nemine contradicente, præter Gaufridum Eboracensem Archiepiscopum, qui clam ab Anglia recedens, omnes rerum Ecclesiasticarum inuasores excommunicauit. Ex alio quoque facto in excommunicationem incidit Ioannes, & ipsius regnum interdicto suppositum est; quod repetere libet ex Mathæo Paris. Litigantes coram Innocentio Monachi Cantuarienses de electione Archiepiscopi; quorum alij, clam Rege Subpriorem, alij consentiente Rege Episcopum Noruuicensem elegerant; mandatum acceperunt ab Innocentio, vt Stephanum de Langethune S. Chrysogoni Presbyterum Cardinalem., Archiepiscopum reciperent. Quam ob rem indignatus Ioannes per Fulconem de Chantelou, & Henricum de Cornelle milites, Anglia Monachos excedere iussit, bona eorum fisco addixit, S. Augustini Monachos substituit; & irarum plenus, minásque intentans Papæ scribit. Rescribit Innocentius, ad meliorem mentem eum exhortans anno Pontificatus x. Eiusque mandato anno. 1208. Vvillelmus Londonensis, Eustachius Eliensis. & Malgerus Vvigornensis Episcopi, ad pedes Regis prouoluti, fusisque lachrimis, Monachorum & Archiepiscopi restitutionem humili prece postulant. Ioanne furente, recedunt ex Anglia Episcopi, vnâ cum Iozelino Bathonensi, & Ægidio Herefordensi, & x. Calend. April. Angliam sacris interdicunt. Contrà Ioannes Clericorum bona publicat, Prælatos omnes Anglia exedere iubet; perdurans post biennium nominatim excommunicatur. At tandem anno. anno M. CC. XI. Pandulphus papæ Subdiaconus, & Frater Durandus Miles Templi, cum mandatis Apostolicis ad Regem accedentes, pacem eum inter & Ecclesiam componunt. Concesserat Ioannes Archiepiscopo, Episcopis, & Monachis reditum; *Sed quia de damnis*, inquit Mathæus, *datis, de bonis eorum confiscatis, Rex Archiepiscopo, & Episcopis satisfacere noluit, Nuntij infecto negotio ad Gallias remearunt.* Itaque *anno* 1212. Stephanus Cantuariensis, Vvillelmus Londonensis, & Elias Eliensis Episcopi, Romam profecti, Ioannis induratum animum retulerunt Innocentio: Qui, *sententialiter definiit*, ait Mathæus, *vt Rex Anglorum Ioannes à solio Regni deponeretur, & alius Papa procurante succederet, qui dignior haberetur. Ad huius quoque sententiæ executionem scripsit Dominus Papa potentissimo Regi Francorum Philippo, quatinus in remissionem omnium suorum peccaminum hunc laborem assumeret, & Rege Anglorum à solio Regni expulso; ipse & successores sui Regnum Angliæ iure perpetuo possiderent.* Dimisit cum Episcopis Pandulphum, cui remotis arbitris pacis formulam dedit, in cuius verba iurantem Ioannem posset reconciliare. Quæ peracta deinde sint libro sequenti ostendemus.

Digitized by Google

AD LIBRVM QVARTVM. REGESTI DECIMVM-SEXTVM.

AD EPISTOLAM TERTIAM.

CRebra fuerunt, vt ait Innocent. in Gallia iuramenta nefanda; quæ & in Anglia peſſimo more iactata ſunt. Ipſe Ioannes R. apud Math. Pariſ. modò *per dentes Dei* iurat, modò *per pedes.*

AD EPISTOLAM V.

DE moribus Auſcitani Epiſcopi, ſcripſit Innocentius *lib.* I. *ep.* 88. vt inquireretur; ipſi, vt cederet, *lib.* II. *epiſt.* 32. Tandem hac epiſtola inquiſitionem, & purgationem indicit. Not. quinta manu purgationem indictam, vt Iuo. ep. 231. *quinta manu iurare*, & Arnulph. Lexou. *ſeptima manu.* & alijs vſque ad 72. manum, quæ *libra occidua*, dicitur in actis Marcell. PP. qui autem iurabant, conjuratores, compurgatores, ſacramentales, aduocati, & nominati dicebantur.

Auſcitanus Epiſcopus reprehenſibilis.

AD EPISTOLAM VII.

HVius Epiſtolæ hiſtoriam repete ex Epiſtola II. huius libri, & lib. I. Epiſt. 123. & lib. II. Epiſt. 64. & ibi conſule quæ à me notata ſunt.

AD EPISTOLAM IX.

DEcimæ ſunt propria bona Eccleſiarum, que eis inuitis alienari non poſſunt; & dum alienatas redimendi occaſio naſcitur, illæ præferri debent, vt Dominus in feudis. De redemptione, vide quæ à nobis obſeruata ſunt ad *lib.* I. *epiſt.* 24. vbi de decimis à Monachis redemptis egimus: hic autem agitur de decimis à Laicis Eccleſiæ conceſſis, de quibus ad *lib.* II. *epiſt.* 25. diximus.

AD EPISTOLAM XI.

CVM PROCESSIONE SVSCIPERE Signum ſubiectionis iſta proceſſio; Matheus Pariſ. in Henrico II. *Eodem anno Clarembaldus S. Auguſtini electus, benedictionem à Thoma Cantuarienſi Epiſcopo accipere quærebat, ſed in ſua Eccleſia, & ſine proceſſione, vt ſuſpicio ſubiectionis impoſterum prorſus abiecta eſſet.* Reges enim & Epiſcopi, immò & alij Principes cum ſolemni proceſſione recipi mos erat, vt notauimus *ad epiſt.* 74. *lib.* I. Quem honorem priſcam Eccleſiam, quantumuis poteſtati ſeculari obedientem, non detuliſſe exiſtimo; ſed tantum in atrio Eccleſiæ excepiſſe; quod etiam

Excepti cū proceſſione ſuperiores.

Digitized by Google

adhuc obseruatur, minoribus Ecclesiæ Collegijs extra vrbis portas Principes excipientibus, Episcopus cum matricis Ecclesiæ Collegio in atrio eos expectat. Hunc morem confirmari posse credo, ex eo quod Iulianus Apostata Gentilium superstitionem ad normam Ecclesiæ Christianæ instituens; vetat præcipuè Sacerdotes Magistratibus vrbem ingredientibus occurrere, nisi forte in atrio templi. *οὐκοῦν δὲ* (ἡγεμόνας intellige) *εἰς τὴν πόλιν, ὑπαντᾶν αὐτοῖς ἱερεῖς, ἀλλ' ὅταν εἰς τὸ ἱερὸν φοιτῶσι τῶν θεῶν ἕνεκα τῶν ἐπιδημίων.* Sozomen. *lib. v. cap. xv.*

AD EPISTOLAM XVII.

IVnge huic Epistolæ libri secundi Epistolam decimam quintam.

AD EPISTOLAM. XXV.

EEcclesiam S. Priscæ Ecclesia S. Priscæ Abbati Vindocinensi anno 1062. ab Alexandro II. data, *concedimus etiam omnibus huius loci Abbatibus, Ecclesiam S. Prisca, cum dignitate Cardinalis.* A Guiberto Antipapa ablata, ab Vrbano reddita, iterum ablata, à Calisto restituta, & tandem cùm rursus erepta fuisset, ab Innocentio III. Hamelino Abbati cum priuilegio confirmata. Ex notis Doctissimi P. Sirmondi. ad epist. 9. lib. I. Goffridi Vindocin.

AD EPISTOLAM XXVII.

RElata est hæc Epistola à Raymundo. *c. postulasti xjv. ext. de foro. compet. & c. postulasti xxi. ext. de homicid. volunt.* de quorum iure nos passim in his Epistolis egimus.

AD EPISTOLAM XXX.

TAndem hoc Concilium Romæ celebratum est in Basilica Lateranensi anno. M. CC. XV. Quò duo Patriarchæ, septuaginta Archiepiscopi, & Quadringenti Episcopi confluxerunt; ob id Generale dictum.

EVECTIONEM MEDIOCRITATE intelligit *cap. cùm Apostolus. ext. de censib.* olim euectione publica per tractoriam euocati fuerunt Episcopi ad Concilia, vt ad Arelatense I. Nicænum, & alia. Laudati Illi qui ad Sirimineuse Concilium vocati, *repudiatis fiscalibus proprijs sumptibus viuere maluerunt. Tres tantum ex Britannia inopia proprij, publico vsi sunt, cùm oblatam à cæteris collationem respuissent: sanctius putantes fiscum grauare.* Quod alijs damnantib. laudat Seuer. Sulpit. Histor. sacræ, *lib.* II.

AD EPISTOLAM XXXV.

VEneti sacra sub Innocentio expeditione cruce se signauerant, at capta Constantinopoli, & subacta Cypro, ad propria redierunt..

AD EPISTOLAM XXXIX.
& sequentes vsque ad XLIX.

VIde quæ notauimus superiore libro III. ad epistolam CCXIII. Nunc solùm nota. Concilium Vauri celebratum ab Episcopis anno 1212. Mense Ianuarij, per Episcopum Conuenarum, Abbatem de Claraco, Guillelmum Archidiaconum Parisiensem, Magistrum Theodisium, & Petrum Marci, ad Papam Innocentium causam Raymundi Tolosani retulisse: à quibus liquidò rem vt gesta erat accipiens Innocẽtius, epistolam XLVIII. Regi Aragonum scripsit. vid. Petrum Vallissa. dict. cap. 66. Nota II. ad epistolam XL. in hæc verba, *ne venenum hydræ hoc est dolosissimæ ciuitatis Tolosæ. Petr. Vallissarn. cap. 1. O Tolosa tota dolosa,* & cap. 64. *O nidus Hæreticorum Tolosa, O Tabernacula prædonum*

prædonum. Rationem reddit, quia captis Bitterris Carcaſſone, & alijs locis, hæretici omnes Toloſam confluxerant.

AD EPISTOLAM XLIX.

VEtus Eccleſiæ regula fuit, vt qui in pœnitentia ante reconciliationem vita fungebatur, eius oblatio poſt mortẽ reciperetur, propter ea quòd *pœnitentiã honorauerat*, ait Concilium Barcin. eiuſque nomen recitaretur. Inde ea *ὀνομαστία* Nicæni canonis, & Eccleſiæ Romanæ, contra Nouatianum rigorem, vt in pœnitentia decedentibus viaticum daretur: inde nata vana ſuperſtitio eorum, qui demortuorum pœnitentium ori Euchariſtiam infundebant in Africa, vt communioni Eccleſiaſticæ reſtituti credentur: quæ dàmnata eſt, *c.* 18. *Codic. Eccleſ. Afric.* Et in vitis SS. multi leguntur à morte ſuſcitati, etiam ipſi ſancti, ne ſinè Euchariſtia, tanquam communionis exſortes, decederent

AD EPISTOLAM L.

COnfer cum Epiſtola 224. ſup. *lib.* III. & hæc nota ex Chronic. Hirſaug. *Anno* M. CC II. *in feſto S. Nicolai Myreorum, Conradus Epiſcopus Herbipolenſis, quondam Imperialis aulæ Cancellarius à Bodone & Henrico militibus de Rauensburg ſeruitoribúſque eorum Heraldo & Conrado in publica Ciuitatis Herbipolenſis ſtrata occiſus eſt; cui Henricus, dictus caſeus, propterea quòd caſeum haberet in delicijs ſuccedens præfuit annis* IV. *menſibus* VII. *diebus* 8. prefecti Romam homicidæ, pœnitentiam rigorem antiquum ſpirantem ab Innocentio receperunt, cuius elegantem & notandam Epiſtolam lege in eod. Chron. dat. Lateran. XIV. Cal. Maij Pontific. anno VI. Domini. 1204. Huic autem Henrico ſucceſſit Otho. ait ibid Trithem. obijt *anno* 1206. *Henricus Epiſcopus Herbipolenſis, vir doctus, & ſacrarum litterarum Magiſter Vniuerſitatis Pariſienſis, cui Otto de Ladenburg in Epiſcopatu ſucceſsit, & præfuit annis* XVI. *menſibus quinque, vir magnanimus &* Princeps.

AD EPISTOLAM LII.

COnfer hanc Epiſtolam cum Epiſtola 117. libri II.

AD EPISTOLAM LV.

RAymundus Comes Toloſanus, vt ſupra notauimus, Comitatum Melgorij iure vxoris habuit Ermeſſendis ſcilicet, filiæ Bernardi Peleti, & Comitiſſæ Melgorij Beatricis, quæ auia huius Raymundi Peleti; qui anno 1217. Simonis Montisfortis propter Alezium hominem ſe fore iurauit apud Catell. lib. II. Hiſtor. Comit. Toloſ.

AD EPISTOLAM LVI.

HEnricus Dux Brabantiæ Ottoni excommunicato adhæret; & anno 1212. ait Trithem. in Chronic. Hirſangienſi. *Leodium in die Aſcenſionis Domini à Duce Brabantiæ Henrico, fugato Epiſcopo Huardo capitur; & maxima præda inæſtimabiléſque diuitiarum theſauri à militibus & Scariantis* (lege *Sarjantis*) *cum multorum damno diripiuntur.* quare ab Archiepiſcopo Maguntino excommunicatur; nihilominus tamen iterum cum Leodienſi pugnat, ſed aduerſo marte. Nam in eodem Chronic. *Anno* 1213. *Circa autumnum Dux Brabantiæ Henricus cum Leodienſi Epiſcopo dimicans ſuperatur, omnibus ſuis, aut captis aut occiſis.*

AD EPISTOLAM LVII.

IVnge huic Epiſtolæ lib. I. Epiſtolam LXIII. & lib. III. Epiſtolam CXXII.

AD EPISTOLAM LXIV. ET LXV.

Bituricensis primatus discutitur.

AD hanc Epistolam referendæ sunt Epistolæ 45. 118. libri. III. hæ omnes de Primatia Archiepiscopi Bituricensis: ad quam explicandam ius πολιτικὸν Ecclesiasticæ, & historia Ecclesiæ Bituricensis repetenda est. Ex hac patet olim circa annum Christi 630. Sulpitium Bituricensem a Desiderio Cadurcensi *Patriarcham* vocatum & primæ sedis Antistitem fuisse, *apud Canis. tom. v. antiq. lect. in epist. Desid.* cuius Patriarchatus argumentum duci potest, ex eo quod apud Gregor. Turon. lib. 6. cap. 38. legitur de Synodo habita in controuersia diœceseon inter Vrsicinũ Cadurcinæ vrbis & Innocentium Rutenæ Episcopos; quam Plenariam fuisse, & ex vtriusque Aquitaniæ Episcopis coactam patet ex his verbis, *post aliquot annos conjunctus Mitropolitanus, cum suis provincialibus apud vrbem Arvernam residens.* At hanc Synodum à Sulpitio Bituricensi congregatam esse hæc verba demonstrant cap. 39. *Hic* (scilicet Sulpitius) *Synodum illam cuius supra meminimus, pro parochijs Cadurcinis fieri commonuit*: nisi fortè illic legendum *coniunctus Metropolitanus.* Quod probabile est, neque enim ad hanc causam synodus diœceseos necessaria erat. Vt vt sit, constat, tunc Patriarcham dictũ. Quare nescio vnde hauserit Bernard. Guido. in vita Pauli Episcopi Romani MS. vbi de Pipini in Aquitaniã expeditione loquens, ait, *veniens Lemonicas muros eius destruxit, & inde ius Primatiæ Bituricas transtulit.* Hoc enim Primatiæ ius iam in Desiderio insederat, & ad posteros cũ Patriarchæ nomine transmissũ fuit: ita Rodulphus Patriarcha Bituricensis dicitur a Nicolao I. c. *conquestus.* 9. q. 3. & ab Adone in Chron. a. 866. *Aquitaniarum Archiepiscopus.* Hinc Alexander III. Idib. Feb. ann. 1164. Petro Bituricensi Archiepiscopo ius Primatiæ in Prouinciam Burdegalensem, & in ea Crucem deferendi cum vsu pallij potestatem confirmauit, Idem Henrico concessum à Lucio III. ann. 1183. Vrban. III. ann. 1187. ad quem scribens Helias Burdegalensis Henricum suum Primatem, vocat. Quo nomine eum etiam appellauit Clemens III. a. 1188. idémque ius confirmauit Celestinus III. anno 1192. & Bituricensem superiorem & primatem agnouit Vvillelmus Burdegalensis, vt testatur Stephanus Nouiomensis in Epistola ad Honorium III. relata à Roberto in Indice Bituricens. Archiep. è quo dicta diplomata enumerata sunt: apud quem Innocentius noster S. Guillelmo hunc Primatum confirmauit Non. Feb. anno. M. CC. Verum tandem Episcopus Burdegalensis Geroldo Bituricensi Guillelmi successori litem mouit, denegata tanquam Primati obedentia. Cuius litis causa scripsit Philippus Augustus ad Innocentium anno 1211. *Bituricensem Ecclesiam in toto suo Regno ius Primatiæ obtinere.* Quæ tamen lis ab Innocentio terminata non est, vt patet ex his Epistolis, & ex eo quod coram Honorio hac de re actum sit, ex dict. Epistol. Nouiomen. Episc. Et quamuis Robertus Honorium III. Simoni Bituricensi anno 1223. ius Primatiæ confirmasse scribat: id tamen extra iudicium actum, Priuilegiorum generali confirmatione data. Nam iterum coram Gregorio causa tractata *c. vlt. de dolo. & contum. c. vlt. de dilationib.* & tandem ab eo sententia, vt vocant, prouisionalis lata. *c. vlt. de maioritate & obedi.* cui obtemperasse videtur Gerardus Burdegalensis, qui Philippum Bituricensem Primatem vocauit Aquitaniæ. anno. 1247. & 1258. apud Rober. Atque hæc est iuris Patriarchici Bituricensis Historia. Quod ab eo iure, aut potius antiqua Ecclesiæ consuetudine originem trahere videtur, qua Episcopi ciuitatis Metropoleos honore præ cæteris Episcopis Prouincialibus præstabant, & horum causæ ad illos referebantur; vt supra ad librum primum notabamus. Inde factum, vt cum Imperiali iussione Prouincia diuideretur, atque noua Metropolis haberetur; existimauit antiquæ Metropoleos Episcopus, nouæ Metropoleos Episcopum nihilominus sibi subiectum esse; cùm & ipsa sua Prouincia in hac noua diuisione Primæ nomen retineret, nec Ecclesiasticam politiam, Imperiales sanctiones, & sæculares formas sequi oportere; vt notabamus ad lib. II. ex Concil. Chalcedon. Innocent. epist. & diuisione Phœniciæ. Atque ita secundùm primæ sedis Episcopum à Patribus iudicatum est. Eo iure Bituricensis sibi Primatum asseruit in Aquitaniam, quæ olim vna Prouincia, cum Nouempopulis, triplicem postea passa est diuisionem. Quam vetus Prouinciale

Digitized by Google

us. ita explicat. *In Ducatu Aquitania, Archiepiſcopus Bituricenſis. In Vaſconia, Archiepiſcopus Burdegalenſis. In Vaſconia Curta, Archiepiſcopus Auxitanus.*

AD EPISTOLAM LXVI.

AVentinus libro VII. Annalium Bòjorum *Eberhardus Archimyſta Iuuauenſis*, eſt Salezburgenſis Archiepiſcopus, *tres Pontificatus inſtituit: In Bojorum lacu maximo apud Norices, Chimenſem: in confinio Norici, atque Pannonia Seconiam, atque Lauentim. Hiſque præfecit Rogerium Radechonem, Carolum Friſiacum, & Vlricum.* De Chimenſi hac Epiſtola agitur.

AD EPISTOLAM LXX.

ALbertus Krantzius lib. VII. Metropoleos cap. 29. Sifridus Hildeſemenſis Eccleſiæ Præpoſitus à Philippo Sueuo Imperatore, reconciliatus Othoni, in neutralitate vixit, poſt annum Pontificatus decimum obijt.

AD EPISTOLAM LXXI.

IDem krantzius eod. lib cap. 37. Halberſtadenſis Conradus cum ſeptem annis præfuiſſet, tædio rerum ſæcularium ex auctoritate ſummi Pontificis Eccleſiam dimiſit, & in monaſterium Sedebeke conceſſit. Is eſt cui reſcribit Innocent. ſupra Epiſt. 69. & aliàs ſæpe in his libris *C. quondam Halberſtadenſi Epiſcopo.* & in eius ſucceſſorem hanc Epiſtolam ſcribit; propterea quod cum Ottone contra Hermannum Landgrauium Turingiæ militaret.

AD EPISTOLAM LXXVI.

NOtabamus ſupra ad Epiſt. 231. lib. III. Pandulphũ cum ſecreta pacis formula à Papa dimiſſum. Ille itaque menſe Ianuario anno 1213. in Galliam reuerſus, dum ab Epiſcopis Anglis & Francis de ſuſcipiendo contra Ioannem bello concilium haberetur, duos ex templarijs Douueram mittit, qui communicata Ioanni arcanâ pacis formula, Pandulphum in Angliam ducunt, *& iuranit Rex tactis Sacroſanctis Euangelijs in præſentia Pandulphi, ſe iudicio Eccleſiæ pariturum, & ſexdecim cum eo Comites & Barones.* Die XIII. Maij Rex, Pandulphus, & Comites, & Barones Douueræ conueniunt. *Conuenerunt iterum Rex Anglorum, & Pandulphus cum proceribus Regni apud Domum Militum Templi iuxta Douueram XV. die Maij in vigilia ſcilicet Dominicæ Aſcenſionis, vbi idem Rex, iuxta quod Romæ fuerat ſententiatum, reſignauit coronam ſuam cum Regnis Angliæ, & Hiberniæ in manus Domini Papæ, cuius tunc vices gerebat Pandulphus* ex Mathæo Paris. *Abſolnitur Ioannes Rex Angliæ.*

OMNE IVS PATRONATVS. Quod ius Patronatus dedit Nicolaus PP. Eduuardo Regi Angliæ, in vita Eduuardi apud Surium tomo. I. *Vobis & poſteris veſtris Regibus committimus Aduocationem, & tuitionem eiuſdem loci, & omnium Eccleſiarum, vt vice noſtra in Concilio Epiſcoporum & Abbatum conſtituatis &c.*

OCTO MILLIA LIBRARVM, Pandulphus accepto Ioannis iuramento, transfretans octo millia librarum Eſterlingorum tulit, in partem reſtitutionis Epiſcoporum, quibus perſuaſit vt in Angliam redirent. Ait Mathæus Paris.

VVLGARITER VT LEGATIO. Proſcriptio propriè erat vt lagatio, vel ignis & aquæ interdictio. Ita in legib. Angliæ, & ſtatutis Vvillelmi ſenioris. Tit. de fractione pacis, Eccleſiæ. *Si quis verò pacem Sanctæ Eccleſiæ fregerit violenter, Epiſcoporum eſt iuſtitia, quòd ſi nocens ſententiam eorum diffugiendo, vel arroganter contemnendo deſpexerit, clamor de eo deferatur ad Regem per 40. dies, & Regis iuſtitia ponet eum per vadium, & plegium ſi habere poterit, uſque Deo primitus, & poſtea Regi ſatisfaciat. Qui ſi infra triginta & vnum diem ſiue per amicos, aut notos, ſeu per inſtitiam Regis inuenire non poterit, vt lagabit eum Rex verbo oris ſui, ſi verò poſtea repertus fuerit, & poterit teneri vium, Regi reddetur, vel ca-* *Vt lagatio interdictio, ſeu proſcriptio.*

put eius si se defenderit, Lupinum enim gerit caput à die Vthlagationis suæ, quod Anglicè Mulnesheued dicitur. Et hæc est lex de omnibus Vthlagatis. Apud Roger. de Houed. Annal. parte poster. in Henrico II.

Hæc Epistola est illud iuramentum Ioannis datum XIII. die Maij. Sequens autem Epistola est illa resignatio Coronæ XV. die Maij, de qua supra ex Mathæo Paris. Qui sinè dubio errat dum ait iudicatum fuisse Romæ, vt Ioannes se Ecclesiæ hominem faceretur. Sola enim in eum vt rebellem Ecclesiæ sententia lata est, & secreta pacis formula data Pandulpho, cui hanc conditionem insertam non existimo: cùm illud tantoperè admiretur Innocentius infra Epistola 79. *Quis enim te docuit? Quis induxit? nisi spiritus ille diuinus &c.*

AD EPISTOLAM LXXX.

PErsuasi à Pandulpho Angli Episcopi, è Gallia in Angliam redierunt: quibus XVII. Calend. Augusti apud Vvintoniam Rex obuiam venit, *& cecidit pronus in terram, ad pedes eorum:* Ab eis in Ecclesiam deductus, post preces absolutus est. Eodem anno 1213. circa festum S. Michaëlis venit in Angliam Nicolaus Tusculanus Episcopus, à quo tandem interdictum sublatum est. *Matthæus Paris.*

AD EPISTOLAM CII.

CHronic. Paduani Monachi *Anno Domini* M. CC. XII. *Azo Marchio Estensis, & Comes sancti Bonifacij in mense Nouembri, & in Ciuitate Verona obierunt, reliquit Marchio duos filios, Aldreuandinum iam adolescentem, & Azonem infantulum.* Huic Aldeurandino reseribitur hac epistola, de quo idem Monachus. *Anno Domini* M. CC. XV. *Aldreuandinus, de Comitibus Celanæ, qui Ottoni in Marchia fauebant, triumphauit & obijt.*

AD EPISTOLAM CXII.

MAximum Notarium Cpim Legatum Venetijs moratum fuisse constat ex epistola 96. huius libri: Ideo Pelagius Cardinalis Legatus mittitur hac epistola, cui Epistolam 104. & sequenti huius libri adiunge, & libri II. epist. 97. & lib. III. epist. 154. quæ relata est c. *scriptum* 40. ext. de elect. ex quibus patet Thoma Mauroceno defuncto, diuisa fuisse vota in electione Cpani Patriarchæ, Heraclensi Archiepiscopo postulato, & L. S. Pauli Plebano Venetijs electo, cùm ex Papæ mandato ad secundam electionem processum fuisset: prima etenim quæ de tribus fuerat facta à Papa irrita fuerat dicta *D. epist. 97.*

AD EPISTOLAM CXV.

HVius Epistolæ Historiam texe ex Epistolis 120. lib. I. & lib. III. epist. 69. 71. 78.

AD EPISTOLAM CXVII.

SIgonius lib. 16. de Regno Ital. adannum 1213. *per eosdem dies Patauini Aldobrandino Atestino arma mouerunt (id bellum exciuit ira, quòd ille suis in agro spoliatis ius non dixisset) atque in eius societatem Icilinum Monachum veterem Azonis inimicum Bassiano euocauerunt; qui cum Icilino filio quem à Romano dixerunt, vt prima rudimenta militiæ poneret, haud grauatè aduenit. Exercitus Ateste adductus oppidum primo impetu in potestatem adduxit. Arci inde oppugnatio est admota, ex qua Aldobrandinus hostes longè percutiens, multos eorum, & quidem magni inter suos nominis, sustulit. Sed tamen ex suis aliquod etiam amisit, atque agrum suum igne, ferróque ab Icilino vasana vastari rabie vidit. Quare pactis inducijs, mox haud egre pacem vel iniquis conditionibus fecit, nempe vt arces* Cetri, *&* Calaonis *everteret.* Mo-

Digitized by Google

nachus Paduan. lib. 1. Chronic. *Anno* 1213. *Paduani arcem Eſtenſem obſederunt, eò quòd Aldebrandinus nollet eis ſubiacere. Coactus iuramit ſicut Ciuis, Comuni Paduanæ obedire.*

AD EPISTOLAM CXVIII.

HÆc Epiſtola diuiſa eſt à Raymundo. *cap. quia circa.* VI. *ext. de bigam. non ordin. c. quia circa* VI. *de conſanguin. & affinit. c. quia circa* 22. *de priuileg.* In quibus inſcriptionem emenda. Lundenſi enim Archiepiſcopo Daniæ Andreæ ſucceſſori Abſolonis reſcripta eſt epiſtola, ad quam Nota 1. digamos non cenſeri eos qui duas concubinas habuerunt, quia matrimonium non interfuit. Nam propter vocem Apoſtoli qui μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα ordinari iubet 1. ad Titum. cap. 1. & matrimonium magnum eſſe ſacramentum in Chriſto & Eccleſia dicit. 1. Corinth. c. 7. digamia repudiata eſt ab Eccleſia. Cuius cùm duæ ſint ſpecies, alia damnata eſt, alia quodam modo notata. Digamus enim eſt is qui & binas vxores habet, & repudiatæ aliam ſuperinduxit, quod licèt aliquando legibus permiſſum ſit, à canonibus tamen damnatur. Ideóque his digamis pœnitentia indicebatur τῶν δισγάμων ὅρος c. 19. Ancyran. qui cum lapſis communicabant vt oſtendit. c. 8. Nicæn. καὶ δισγάμοις κοινωνεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῇ διακονίᾳ ἁμαρτάνουσιν. Atque hæc digamia Chriſti etiam verbo damnata. Eſt alia digamia, quæ legibus & canonibus permiſſa, nulli pœnitentiæ ſubiacet; ſcilicet cùm mortua vxore alia ducetur. Quæ tamen propter Apoſtoli vocem, in ſacris viris repudiatur. cùm enim matrimonium ſacramentum ſit vnitatis Eccleſiæ & Chriſti; iam perijt illud indicium, & ſignum, nuptijs duplicatis, & carne diuiſa: nam vt ait Tertull. in exhortat. ad caſtitat. vt hoc ſacramentum conſiſtat, neceſſe eſt, vt hæc coniunctio duorum in vnitate ſemel maneat. Itaque eum digamum qui carnem diuiſerat, à ſacris ordinibus Eccleſia prohibuit; *non quòd peccauit, ſed quia normam ſacramenti amiſit, non ad vitæ meritum, ſed ad ordinationis Eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam*, vt ait Auguſtin. in Epiſtol. ad Tit. Inde quæſitum eſt ab Innocentio, an is qui non matrimonio, ſed illicito contubernio in plures carnem ſuam diuiſerat, digamus cenſeri deberet, ac ideò ſecundum canones à cancellis Eccleſiæ arceri. Reſpondet rectè Innocentius non eſſe digamiæ irregularitatem: quia ſcilicet nullum fuit matrimonium, nec vllus ſacramenti defectus, & ſigni vitium in eo reperiatur; licèt quaſi incontinens ordinari non debeat. Nota II. canones citatos ab Innocent. de filijs Presbyterorum non ordinandis eſſe. *c. 1. Presbyterorum. Diſtinct. 56. & c. vt filij 1. ext. de fil. presb. ord. vel non.* Nota III. conſuetudinem ecclesiasticam eſſe longa patrum traditione obſeruatam vt cœlibes Presbyteri ſint, quæ tamen apud omnes nationes non æque cuſtodita eſt, vt in Orientali ecclesia quæ Presbyterorum matrimonia non reiecit; ſecus Occidentalis quæ Presbyteros ab vxoribus ſeparauit. Quare rectè Innocentius priuilegium Pontificis Romani inſpiciendum eſſe ait, vt ſcilicet videat qua ratione κατ' ἀγγραφὴν καθ' οἰκονομίαν indulta fuerit à ſede Romana Presbyteris Suethiæ cum vxoribus vitæ conſuetudo, quam obtinuiſſe apud Suecos Presbyteros patet licèt improbatam ex eo quod de illis Ioann. Magnus Hiſt. Gothor. Sueonumq; lib. XVIII. cap. VI. circa hæc tempora dicit. *At Presbyterorum filij in Gothia ſemper fuerant viliſſimi æſtimati, patréſque eorum ob læſæ honeſtatis infamiam, non minus contemptibiles effecti, velut ſal infatuatum conculcabantur.*

Digamum non facit concubinatus.

Sueci Presbyteri vxorati.

AD EPISTOLAM CXIX.

HAc de re ſententia lata habetur, ſupra *lib. 1. epiſt.* 141. quam conſule, item ea quæ nos ad eam notauimus, malè numero. 139. notatam in Notis.

AD EPISTOLAM CXX.

POſtulauerant Milites Chriſti in Liuonia erigi epiſcopatum ſupra lib. II. epiſt. 149. diſtulit Innocentius, nunc tandem duos mandat erigi.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXXIV. & ſequentes.

IOannes Pontanus lib. IV. Rerum Danicarum ait, circa hæc tempora à Vvaldemaro Rege fundatas vrbes Reualiam, Neruam, Viſſenbergam, *Harum Reualia inter Eſthonum, ſiue vt Tacitus appellaſſe viſus eſt, Heſtiorum prouincias vulgò Haoriam vocant, Metropolis eſt.* Quarum vrbium Epiſcopos Lundenſi Archiepiſcopo ſub eſſe voluit. Quare Eſtienſis Epiſcopus alius eſt à Reualienſi; illum enim exemptum eſſe voluit Innocent. infra epiſt. 129. & ep. vltim. vel non obſeruata hæc fuit exemptio.

AD EPISTOLAM CXXX. & ſequentes.

CVm Tuſculanus Epiſcopus in Angliam veniſſet, ait Mathæus Pariſ. *ad S. Paulum in Eccleſia Cathedrali, innouata eſt à Rege illa non formoſa, ſed famoſa ſubiectio, qua in manum Domini Papæ diademate cum Regno reſignato, tam dominium Hiberniæ, quàm Regnum ſubdidit Anglicanum. Charta quoque Regis, de qua ſuperiùs diximus, quæ priùs cera ſignata fuerat, & Pandulpho tradita, nunc auro bullata eſt, & Legato ad opus Domini Papæ, & Romanæ Eccleſiæ reſignata.* Qua accepta reſcripſit has Epiſtolas Innocentius, ex quib. patet infenſus Sedi Apoſtolicæ Mathæi Pariſ. animus. Nam ſponte, & à nullo monitus Ioannes Regnum ſuum Eccleſiæ ſubdidit. Videbat enim alio modo victori Franco ſe reſiſtere non poſſe. Tuſculanus interdictum ſoluit, his acceptis Epiſtolis, nec enim adhuc relaxatum erat, vt ait epiſtola 134. & eius ſoluendi poteſtatem delegat Innocent. infra epiſt. 164.

AD EPISTOLAM CXXXVIII.

HAc Epiſtola accepta Tuſculanum in gratiam Ioannis indignos in Eccleſijs inſtituiſſe, & more Tyrannico ſeuiſſe, narrat Mathæus Pariſ. pro more ſuo commotus; ac, cùm aliqui ab eius ordinatione appellarent, eos ſuſpenſos ad Sedem Apoſtolicam remiſiſſe. At Cantuarienſis habito Concilio anno 1214. apud. Duneſtapliam, Legato interpoſita appellatione inhibuit, ne in ſua Diœceſi contra dignitatem ſuam, Prælatos in vacantibus Eccleſijs inſtitueret. Legatus non deferens de aſſenſu regio Pandulphum ad Papam miſit, cuius induſtria contra Archiepiſcopum obtinuit.

AD EPISTOLAM CXXXIX.

RElata eſt à Raymundo *cap. conſtitutis. 45. ext. de teſtib. & atteſtat.*

AD EPISTOLAM CXLI.

SIgonius lib. XVI. de Regno Italiæ, ad annum 1211. *Gerardus Seſſius Epiſcopus Nouarienſis Cremonam ſe contulit, atque ibi cum eſſet, Archiepiſcopus Mediolanenſis in locum Huberti mortui eſt ſubſtitutus. Verùm ipſo intra triginta dies vita functo, Henricus Septara Eccleſiæ Cimiliarcha locum obtinuit.* Huius Electionis ordinem collige *ex epiſtola* 110. *lib.* III. junctâ huic Epiſtolæ.

AD EPISTOLAM CXLV.

HÆc epiſtola aptanda eſt Epiſtolæ 175. libri primi.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXLVIII.

Ordinationi Clericorum certa tempora præſcripta ſunt lege Eccleſiaſtica qua ſummus Pontifex ſolutus eſt.

DVplex eſt locus in clero, maior, & minor ex Tertull. lib. de Fuga in perſec. maiorem implebant miniſtri qui ſacri dicebantur, Epiſcopus, Presbyter, Diaconus; minorem, qui non ſacri, licèt Eccleſiaſtico miniſterio addicti, Subdiaconus, Acolythus exorciſta &c. Maiores illos clericos niſi certis temporibus ordinari, antiqua Eccleſiæ regula obſeruatum eſt: Minores indiſcriminatim, & quocumque tempore *c. quod à patribus c. quod die c. quando c. ordinationes. Diſtinct.* 75. At vbi Subdiaconatus ordo ſacer habitus eſt, eadem regula in eo obtinuit. Quare ait Innocent. hac Epiſtola extra tempora ordinatum Subdiaconum facilè ſuſtineri poſſe, *κ) συγγνώμην*, nam & in alijs ordinibus aliquando eam veniam dedit ſummus Pontifex, cum & ipſe huic canoni addictus non ſit. *c.* 13. *&* 14. *ext. de tempor. ord. & qual.*

AD EPISTOLAM CL.

FLorius filius naturalis Philippi I. Regis Francorum, filiam habuit Iſabellam matrem Adelaidis, quæ ex Andrea Brenæ, Erardum genuit. Hic, quamuis Papa, & Ludouicus Rex contradicerent, fauore Ioannis Brenæ Regis Hieruſalem conſobrini, duxit Philippam filiam Henrici Comitis Campaniæ, & Reginæ Hieruſalē Yſabellę quā Henfrando vel Vmfredo de Torono raptam Montisferrati Marchio duxerat. Huius autem Henrici proauus dicitur Ludouicus Groſſus filius Philippi primi, nam Ludouicus fratribus Henrico & Comiti Campanię, & Theobaldo Bleſenſi filias collocauerat.

AD EPISTOLAM CLIV. & CLIX.

HErueus Comes de Donzy, Mathildem vnicam Petri de Cortenay, & Agnetis Comitiſſæ Niuernenſis duxerat. Qui Verzeliacenſe Monaſterium prætextu Aduocatiæ, multis exactionibus opprimens, fuerat excommunicatus; & de eius cum vxore conſanguinitate inquiſitio à Pontifice delegata. Tandem compoſitis cum Verzeliacenſi Monaſterio controuerſijs infra *epiſt.* 159. abſoluitur Comes, & ſopiuntur quæcumque in eum Monachi mouerant. In hanc rem hûc refer. lib. II. epiſt. 123. 124. 126. lib. III. ep. 81. lib. IV. epiſt. 22.

AD EPISTOLAM CLVIII.

HAbetur hæc Epiſtola *c. accepimus. vlt. ext. de purgat. canonica.* cui iungendæ ſunt Epiſtolæ 125. *lib.* I. *epiſt.* 63. *huius libri* 4. Cōſule quæ ſcripſimus ad *dictam epiſt.* 125.

AD EPISTOLAM CLX.

HVius Epiſtolæ hiſtoria elicienda eſt ex Epiſtola 193. 195. libri III. & Epiſt. XIX. huius libri IV.

AD EPISTOLAM CLXII.

Monaſterium de Churiat liberum.

MOnaſterium de quo hic agitur idem eſt, ni fallor, cum eo quod de *Curbiat.* dicitur, & Monachis de Locedio Ciſtercienſis ordinis reſtituitur, ſupra lib. III. Epiſt. 70. Hîc verò *de Lucetijs* dicitur illud Monaſterium; quod *ἀνεξάρτητον* & *βασιλικὸν* erat, de quo Monaſteriorū genere apud Græcos vide quæ diximus ad *lib.* I. *Epiſt.* 38. Eiuſdem generis libera, & regalia Monaſteria inter Latinos fuerunt, de quibus fauente Deo in noſtra Hiſtoria Eccleſiaſtcia diſſeremus. In prouinciali Rom. ſub Vercelleuſi Epiſcopo. S. Mariæ Locedis, Ciſtercienſis ordinis.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CLXV.

HAbetur hæc Epistola *cap. postulasti. 27. extra. de rescript.* vbi malè *Viratisamensi* Episcopo inscribitur, legendum *Vuratislauiensi* qui est in Polonia Archiepiscopi Gneznensis suffraganeus.

AD EPISTOLAM CLXVIII.

Mons sanctus. MOns Athos vulgò Mons sanctus, lingua vernacula, Agion oros ob Monachorum multitudinem: vide eius descriptionem apud Bellonium.

AD EPISTOLAM CLXX.

Nemausum à Vicecom. Bitterensi pendet. LEgo in testamento Bernardi Attonis Vicecomitis Bitterrensis quod est in Archiuis Narbonensibus, eum Bernardo filio reliquisse, *Nemausum cum Nemausensi, in Sustantione feudum Comitis Melgorienſis.* Ex quo & alijs actis, quæ habere poterat Simon, Montisfortis Nemausum ad Bitterrensem Vicecomitem pertinere existimabat.

AD EPISTOLAM CLXXI.

Legatus pro causa Albigensium. CEsso ad Murellum Petro Rege Arragonum 4. Idus Septemb. anno 1213. Legatum in Narbonensem Prouinciam misit Innocentius Petrum Beneuentanum; qui Comites Fuxi & Conuenarum, *reconcilianit, recipiens ab eis, non solùm iuratoriam cautionem standi mandato Ecclesiæ. Sed etiam quadam castra fortissima.* Petr. Vallissarnens. cap. 77. Tolosani etiam conciliati fuerunt datis obsidibus, vt habetur apud Guillelm. de Podio Laurent. cap. 24. & mandatur sequenti Epistola. CLXXII.

AD EPISTOLAM CLXXIII.

Denarius S. Petri in Anglia. IN legibus Angliæ & statutis Vvillelmi senioris *Tit. de denario Sancti Petri, qui Anglicè dicitur Romescot. Omnis qui habuerit triginta denaritas vinæ pecuniæ in domo sua de proprio suo, Anglorum lege dabit denarium S.* Petri: *& lege Danorum dimidiam marcam. Ille verò denarius debet submoneri in solemnitate S. Petri & Pauli, & colligi ante festiuitatem quæ dicitur S.* Petri *ad vincula* &c. Apud Roger. de Houeden. Annal. parte poster. in Henrico. II.

AD EPISTOLAM VLTIMAM.

APud Krantzium lib. VII. Metropoleos cap. XIV. *Bertoldo Rigensi Episcopo, subrogatur ab* Harduico *Albertus Bremensis Canonicus, vir singularis industriæ, qui per annos triginta multis laboribus, & periculis res eo perduxit, vt Rigensis Ecclesia Metropolitica fieret. Eam ciuitatem illę fundauit, vt suffraganeos haberet, Curonensem, Terpatensem, Oplensem. Nam Renalensem Lundensis Archiepiscopus ex Dania occupauerat, quod Rex Daniæ Canutus deinde Vvaldemarus, quibus ille Comes aderat, cùm Adolfo Alsatiæ Comite eam terram subegerint.* Notabat FRANCISCVS BOSQVETVS, Calend. Decemb. Anno salutis M. DC. XXVII. Θεῷ δόξα καὶ χάρις.

FINIS.

Digitized by Google

LVCVBRATIONES
V. C. PAVLI DVMAY,
IN SVPREMA BVRGVNDIÆ CVRIA CONSILIARII REGII.

AD LIBRVM XIII. REGESTORVM Innocentij tertij Pontif. Max.

AD EPISTOLAM XVIII. Pag. 21.

PATRIARCHÆ CONSTANTINOP.] Mauroceno Veneto, qui præerat Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ anno Domini 1211. Pontificatus Do. Innocentij Papæ tertij 13. cui reſcripſit hanc Epiſtolam, & Græcos diebus ſuis in obedientiam Sedis Apoſtolicæ reuertentes fouere voluit, c. licet. de Baptiſmo & c. 4. Concilij Lateranenſis. Ideò videmus Conſtantinopolitanum Patriarcham dicto audientem in eodem calculum ferre, cui præerat Innocentius noſter, quippe Colonia Κωνσταντινουπόλεως ex Sozomeno lib. 3. c. 7. ſcilicet noua Roma ſeniori cedere debuit aptè ad Nouellam 131. c. 2.

Hinc Synodi Nicænæ primæ decreto fretus Iulius Papa primus in Orientis partibus illibatum ſpirituale imperium retinet. Siquidem ad Sedem Apoſtolicam Athanaſius Alexandriæ Epiſcopus appellauit. Socrates lib. 1. c. 11. Sozomen. ibidem, & Damaſus Papa primus Nectario Patriarchæ Conſtantinopolitano præfuit. Deinde annuentibus Epiſcopis, Epheſini Concilij legati à Cœleſtino, eundem totius Eccleſiæ curam habere, Patréſque ἀρχιπάστορα πατέρα dixerunt apud Euagrium lib. 1. c. 4. eodémque elogio donatur Leo Papa primus à Lucentio Apoſtolicæ Sedis legato nemine prorsùs diſcrepante in Calcedonenſi Concilio, Patréſque prouinciæ Proconſularis in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ cap. 56. vocant Anaſtaſium Papam primum θεοφιλέστατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀποστολικῆς καθέδρας Ρ'ωμαίων. Secundùm quæ eleganter Iuſtinianus Imperator eiuſdem Nouellæ contextu decreuit, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ὅρους, τοὺς ἁγιωτάτους τῶν ἁγιωτάτων Ρ''ωμης Πάπας θεσπίσαι τε καὶ ὁρίσαι. Quem ſequuti Theodoſius & Valentinianus Nouella de Epiſcop. ordinat. & Carolus Caluus Imperator Rex Chriſtianiſſimus Ioanni vniuerſali Papæ 8. reſcribit apud Hincmarum, ep. 9. c. 3.

Rectè itaque Innocentius S. R. E. antiquæ dignitatis aſſertor, Patriarchæ votum animi ſuggerit, vt omnia ordine ſeruato in Eccleſia Conſtantinopolitana ex æquo & bono procedant, quæ aliàs fuerat inobediens & rebellis, c. inter. de maiorit. & obedientia.

Digitized by Google

Imperator Constantinopolitanus] Henricus frater Balduini Comitis Flandriæ primi ex Latinis, (sed melius ex Gallis) Byzantio dominati, Nicetas Choniates Annal. lib. vlt. καὶ εἰς βασιλέα χρίουσι τὸν Ἐρρίκον, ὃς μὲ ἀνδρεισάντων Βαλδουίνου τοῦ φερωνύμου ἐκ Λατίνων, τῆς Κωνσταντίνου κατάρξαντος. Paulus Langius in Chronico Citizensi anno Domini 1200. quo defuncto in carceris custodia, imperium nouæ Romæ nactus est Henricus frater, à Martino Polono Alcinoë, à Genebrardo S. Pauli Comes dictus.

Solos Venetos] Quoniam ipsemet Patriarcha Venetus. Decretum siquidem fuerat, vt si Gallus imperio potiretur, Venetus Ecclesiæ Constantinopolitanę primatum obtineret, quod euenit ex Mart. Polono & Niceta ibidem, & Platinâ in Innoc. 3. Cęterùm ad interpretationem huius epistolæ vide c. scriptum c. ad decorem, de Institutio. Nec obstat l. in Ecclesijs. C. de Episc. & Cleri. & c. bonæ. §. nec cæteri. versic. intelleximus. de postul. Prælatorum, ex quibus Clerici vnius prouinciæ, clericis alterius præpollent; sed ratio decidendi exstat in eodem contextu ex quo desumptus §. 4. Ordinationis Regiæ, quæ in Comitiis Blesensibus sancita fuit, Io. Ferrautus priuil. 9. Liliorum; Alienigena non potest in regno beneficiari, sinè Regis permissione, quæ desumpta sunt ex procemio Pragmaticæ Sanctionis §. 4. in verbo exterorum; ideò Comitatus Burgundiæ incolæ ex S. C. 17. Nouemb. 1599. Beneficiorum administrationi, quorum titulo in Ducatu gaudent, supereſſe non possunt, donec à Rege tanti beneficij gratiam meruerint, eiusdémque rescriptum Senatus Diuionensis annotarit; Pari ratione cautionem iudicatum solui præstare tenentur, priusquàm in iudicio experiantur, licèt inter vtramque prouinciam fraternitatis, (quam vulgò Neutralitatem vocamus) fœdus S. C. (certo annorum decursu peracto) feriatur, vt faciliori viâ omnia m utuò peragantur.

Ob reuerentiam] quæ debetur matri à filia. l. congruentiùs. C. de pat. potest.

AD EPISTOLAM XXXIII. pag. 29.

M.] Mariæ Pannoniæ, cuius meminit Nicetas ibid. in principio quondam Constantinop. quoniam Isaacio Angelo Imperatori Constantinopolitano nupta fuerat ex eodem Niceta.

B.] Bonifacio qui vnà cum socijs Constantinopolim cepit deditione, & Thessalonices regnum adeptus est, apud Nicephorum Gregoram hist. Ro. lib. 1. c. 3.

Romaniæ imperio in quo Ῥαβέννα μητρόπολις Φλαμινίας πόλις ἀρχαία, apud Zozimum lib. 5. quæ sibi principatum adscripsit apud Anastasium in Domno, æmulationis vitio intercepta & Piceni caput Provinciæ in veteri inscriptione appellatur, passimque Exarchatus Rauennæ, cui primum præfecit Iustinus Iunior Longinum anno Domini 569. dec. 1. lib. 8. quæ dignitas in Italia viguit vsque ad annum 726. quo Paulus in prælio εἰκονομαχίας (cui Leo Isauricus subscripserat) vnà cum filio mortem oppetiit, deinde anno 754. Pipinus Rex Christianissimus Astulphum Regem Lombardorum tributo Romaniam & Romandiolam prementem eiusdem ditione abdicauit, & Stephano summo Pontifici donauit apud Krantzium. Ex quibus patet Cujacium conterraneum nostrum ad lib. 4. feudorum c. 36. & auctorem Prouincialis Romani malè Romandiolam Exarchatum Rauennæ appellasse: distincta siquidem corpora, sed vtrumque in Piceni prouinciâ, vnà cum donatione Comitissæ Melchtildis, quę omnia cum Rauennâ, totoque Exarchatu Romani Pontificis nomine nuncupantur, licèt priscis temporibus Romania diuerso sensu vsurpata fuerit, ad distinctionem Barbarię ex Casaubono ad Lampridium in Alexandro Seuero.

AD EPISTOLAM LXVI. Pag. 59.

REginæ Franc.] Engæ siue Ingebergæ (quam Botildem Houeden Anglus vocat) non Gerbę, vt vult Bzouius ex Æmilio, Canuti 6. (non Caini apud Nauclerum) cui succeſſit Vvaldemarus 1. Daniæ Regis sorori, non filiæ Regis Hungariç, vt vult Belojus in Domanij Francici vnione, quâ dimissa post obitum Elizabethę, siue Alisiæ

Digitized by Google

Balduini 4. Comitis Hannonię filię, Philippus Auguſtus colore affinitatis quæſito, vt in c. portò, de diuort. Agnetem (non Mariam, vt vult idem Belojus loco ſupra citato) Bertoldi 4. Meraniæ, (non Bohemorum vt apud Guaguinum,) Ducis filiam (non Marchionis, vt apud Surium in vita S. Heduuigis 15. Octob.) ſuperinduxit. Quâ de causâ Concilium Diuione conuocatum ad reformationem coniugij, cui prærat Petrus Capuenſis Apoſtolicę Sedis legatus, ità vt prius matrimonium copulatum fuerit: quibus peractis Agnes diem ſuum obiit. Nauclerus, Gen. 4. 1183. (ſed dicendum 1198. Guaguinus lib. 6. rerum Gallic. Nic. Vignerius bibl. hiſt. anno 1199. Bzouius in Innoc. 3. 1199. §. 3. Krantzius Daniç lib. 7. c. 13. Paulus Æmil. lib. 16. ex quibus facilius coniicies deliria Iacobi Meyeri Annal. Fland. lib. 6. anno Domini 1184. & Naucleri ſomnium circa Engebergam, dúmque vnum eundémque Ducem Bohemiæ & Meraniç conſtituit, cùm apud Ioannem Dubrauium hiſtor. Bohem. ſcriptorem, eidem regno aliquem Bertholdum nomine imperaſſe nuſquam repererim.

Pugnę moleſtia] in diuortio, de quo Photij Nomocanon tit. 12. c. 4. Vv. GG. Iſidori diffarreatio, diſſolutio inter virum & vxorem, Scholiaſtes Lycophronis in verbo παρθενοκτόνου, Ἄθαμας καὶ Ἥρας ἀφορμὴν ἀπεστέλλετο ἄνδρος τὴν Ἰνὼ, καὶ διαζεύξας τὴν Νεφέλην.

Cor Regis] eiſdem verbis alloquitur Ioannes Papa 2. Iuſtinianum Imperatorem in l. inter. C. de Summa Trinit.

AD EPISTOLAM LXXI. Pag. 64.

Avrelianenſi] ſuffraganeo Archiepiſcopi Senonenſis, de quo infrà.

Appellationis] interpoſitę ad Sedem Apoſtolicam, quę in ciuilibus ſuſpendit, ita vt quę poſt appellationem facta non valeant, c. conſiderauimus, de elect. Sed in hac parte appellatione nõdum terminatâ, reſcribit Summus Pontifex prouideri.

Electionem] cui ſucceſſit Regia nominatio, ex pacto Concordatorum.

perſonam idoneam.] Idem ſtatuitur ob electi incapacitatem. c. priuſquam 28. diſtinct. & in c. Archidiaconum diſt. 85. forte quia corrupta, quę in Abbatiſſam non eſt promouenda c. iuuenculas 20. q. 1. & Deciſiones Cap. Toloſ. q. 295.

AD EPISTOLAM LXXIV. Pag. 68.

Epiſcopis] ſuffraganeis Archiepiſcopi Cantuarienſis in maiori Britannia, cui ſubditi ſunt viginti Epiſcopi Prouinciales.

Ioannes] Frater Richardi primi, & patruus Arturi Ducis Britannię nepotis ex fratre, quem iuſſit trucidari, vt faciliori via regium apicem ſortiretur, quibus patratis, iudicio Parium Franciç interpoſito, bellum initum eſt in regno Franciç & Angliç, de quo in c. Nouit. de iudicijs. & c. ex parte, de foro competenti, vbi legendum auctoritate bonæ memoriæ Innocentij Papæ, non Ioannis. Illi ſiquidem Honorius tertius auctor reſcripti ſucceſſit, & primùm lis conteſtata fuit in iudicio coram Innocentio 3. deinde agitata ſub Honorio 3. in dicto c. ex parte. & c. ex parte. de fide inſtrument.

Eccleſiæ cenſuram] excommunicationem ἀφορισμὸν κοινὸν in codice Canonum Eccl. Afr. c. 100. v. Hincmarum epiſt. 9. c. 28.

B. [Berengariæ quondam vxoris Richardi primi, quæ filia fuit Garſiæ Regis Nauarræ, Polydorus Virgilius Hiſt. Angl. lib. 14. in principio, de qua in dictis capitibus ſupra citatis, malè Bzouius, qui Berengariam Ioannis Regis Angliæ vxorem fuiſſe ſcribit anno Domini 1228. §. 10. Iſabellæ ſiquidem meminiſſe debuit ex eodem Virgilio lib. 15. quæ nupta fuit Ioanni.

Medietate mobilium] quæ conſuetudo viget in variis Galliç prouinciis ex iure municipali Pariſienſium, Burgundionum, & aliarum gentium, mobilia autem nomine Maſſarytici continentur lib. 4. c. 16. Conſtitut. Venet.

Vvigornienſis] ſuffraganei Archiepiſcopi Cantuarienſis, de quo in c. innotuit, de elect.

Helienſis) qui & ſuffraganeus eiuſdem Archiepiſcopi.

Responsalem) procuratorem in litem ad actionem factum l. Sed etsi de pactis. c. cum olim c. ex parte. de priuileg.

Maneria) cùm hic agatur de virtute comprehensiua, latè & fauorabiliter debemus verba interpretari. Itaque non hic accipiemus manerium pro illa parte domus, quæ habitatur ab ipso patrefamilias, sed pro vniuersa ædificiorum mole.

AD EPISTOLAM LXXXVI. pag. 83.

SImoni] cui varias rescripsit Epistolas Innocentius. Is originem ducebat ab Almarico filio naturali Roberti Regis Christianissimi, Tilius in Roberto. à quo Castrum Montisfortis Amalrici in solo Carnutensi denominationem accepit. Hic Albigensium hæresim extinxit vi armorum & adminiculo verbi Euangelici, cuius seriem ore rotundo B. Dominicus Gusmanus ordinis Prædicatorum præsul, & Abbates ordinis Cisterciensis diffusiori explanatione docuerunt. Bellum porrò initum bonis auibus anno Domini 1209. & inclinante hæresi penéque deleta, anni 1218. circulo ad extremum vertente, ferè expirauit.

Biterrensi, Carcasso.) Inuestitus ob res egregiè gestas ex Regis mandato à Sede Apostolica, feudo harum ciuitatum & Albigæ, quæ sitæ sunt in Gallia Narbonensi, Paradinus Annal. Burg. lib. 2. in Odone 4. v. infrà epist. 13. & 14. lib. 15. Regest.

Albiensem) Alba à Matthæo Paris. in historia Philippi Augusti anno Domini 1213. & regio, Albigesium vocatur à Nauclero, eodem anno, Gener. 40. quæ adhuc nomen retinet.

AD EPISTOLAM XC. pag. 85.

PAriſiensis) Diœcesis, cuius templum Childebertus Rex iussit construi in vrbe Parisiaca propè muros ciuitatis, vt vtar verbis rescripti regij 6. Decemb. anno 48. postquam regnare cœpit, scilicet anno Domini 557. apud Aymonium, licet alij scribant solùm 45. annorum curriculo imperasse, vt patet ex titulo Sepulchri, quem in eodem templo videre licet, Guaguinus lib. 6.

Idem ius] fundiarium siue censuale: eiusdem si quidem suburbij verus Dominus censetur Abbas, ex lucratiua regiæ liberalitatis caussa.

In ædificijs) quoniam superficies solo cedit, & Abbas dominus soli, habet intentionem fundatam l. inferiorem. C. de rei vindic. l. adeò §. cum in suo. de acquir. rerum dominio; nisi sint pacto separabilia, vt in l. si seruitutes. de Seruitut. quoniam tunc diuerso iure habentur, adde ex l. certo, de seruit. præd. rustic. vineam, (cuius fit mentio in hac epistola) ad solum magis quàm ad superficiem pertinere; ideò sublatis vineis seruitus manebit: secus si acquisita esset vitibus non solo, vt eleganter ait Cujacius ad l. 3. de Seruitut. nam in superficie rectè seruitus imponitur, decis. Cap. Tolos. quæst. 161. Secundū quæ Pontifex clarissimus legū vates in specie proposita respondit.

AD EPISTOLAM CXXIV. pag. 109.

NIgri ordinis] albi monachi & nigri c. ex parte 10. de decimis. & in bibliotheca S. Benigni Diuionensis, quam nuperrimè ordinauimus, extat Theorica M. S. Pantegni monachi nigri, de Physicâ.

Per Rhotomagensem prouinc.) de qua in Auctuario Sigeberti, secunda Lugdunensis super Sequanam. 1. Rhotomagensis, olim Neustria, hodie Normania; cuius Metropolis Rhotomagus, à qua Rhotomagensis prouincia dicta.

Semel in anno) ideò Cartusia nunquam reformata, quoniam nusquam deformata, quod ità euenit, dum singulis annis Capitulum initur, sub reuerendissimo totius ordinis Præposito Generali in Eremo Allobrogum, quam B. Bruno Spiritu sancto suadente manu propria & industria sociorum ædificauit; spatium etiam vnius anni Comitiis Regijs concessum. Eginartus in vita Caroli Magni: Sic ad palatium, sic ad publicum

Digitized by Google

populi ſui conuentum, qui annuatim ob regni vtilitatem celebrabatur, ire, ſic domum redire ſolebat.

Sub aliquo Abbate] vt maiori religionis incremento augeatur Anachoretarum ordo, ideóque titulo non commenda Abbates dõnentur, nec enim religionis ritum aut humilitatis gratiam nouit commenda; & quiſque ad Eccleſiaſticum regimen abſq; vlla vænalitate prouehi debet, Hincmarus epiſt. 3. c. 9.

Saluo iure] c. hoc tantum 18. q. 2. & c. 1. de ſtatu monach.

AD EPISTOLAM CXXXVIII. pag. 152.

COmiti Toloſano] Raymundo quarto, qui ſancti Ægidij Comes, Toloſæque vocatur apud Guill. Britonem Philipp. lib. 8. Comes ſani Ægidij à Polyd. Virgilio hiſt. Angl. lib. 13. anno Domini 1162. male S. Eligij apud Guaguinum lib. 6. Idem in Faſtis Conſularibus Toloſatum, Dux Narbonæ & Marchiõ Prouinciæ dicitur, & Raymundus Senior in Chronico de præclaris Franc. facinoribus, vbi inſepultum videmus, quoniam vinculo excommunicationis innodatus, eiuſdémque caput in turri S. Ioannis Hieroſolymitani vſque in hanc diem ſeruatur, in eodem Chronico. vide Holagarij hiſtoriam.

AD EPISTOLAM CXVIII. pag. 103.

ARchiepiſcopis] in Germania quorum alter octo, poſtremus verò quinque ſuffraganeos habet, quem inſtaurauit Ottho apud Siffridum epit. lib. 1. anno Domini 940.

Merſeburgenſi] ſuffraganeo Magdeburgenſis Archiepiſcopi.

Dux Auſtriæ] Lupoldus ſiue Leopoldus vulgò glorioſus dictus, de quo Naucl. Gener. 40. & aduerſùs Albigenſes in Chronico Hirſaugienſi, poſt cuius & Friderici obitum Auſtria cornuto diſcit ſeruire tributo apud Krantzium lib. 8. Metrop. c. 13.

Miſnenſi] ſiue Miſeno, Bernardo ſcil. de quo Naucl. Gener. 40. dubito an is ſit qui propè ciuitatem Eurfordiam caſtra metaturus, reſedit anno Domini 1248. apud Lambertum Schafnaburgenſem. Porrò Epiſcopi Miſnenſis meminit Goffridus anno Domini 1002. in Henrico II. Imperatore, & Krantzius Metropo lib. 3. c. 11.

Diſpenſationis gratiam] ſi fortè in quarto gradu conſtituti reperiantur, nam in quinta generatione rectè coniunguntur 35. q. 2. & in computatione Chronologica, quæ Siffridi Auctuario ſubiungitur, Innocentius decreuit, vt vltra quartum gradum licitè contrahatur matrimonium, & c. penult. §. prohibitio. de conſang. & affinit. nam ante Concilium Lateranenſe vſque ad ſextum gradum prohibitæ nuptiæ, Yuo decreti parte 9. c. 46. & 54. niſi varijs de cauſis, ex indulgentia diſpenſationis vt in c. 3. de conſang. & affinit. v. epiſt. 10. lib. 16. Regeſt.

AD EPISTOLAM CLXXX. pag. 146.

B.) Blandæ ſiue Blanchæ, non Margaretæ vt vult auctor Theatri Principum, quæ fuit filia Sanchij quinti Regis Nauarræ, qui primus deuictis Sarracenis auito ſtemmati catenas, quibus infidelium caſtra vallata fuerant, inſeruit. Notandum autem Haillanum in extremo vitæ Philippi Auguſti, & Beloium de domanij Francici vnione non intellexiſſe iſtius proſapiæ ſeriem, dum Ioannam, quæ fuit vxor Philippi Pulchri Regis Chriſtianiſſimi, Theobaldi minoris, (cuius fit mentio in hac epiſtola,) aſſerunt filiam. Iſta ſiquidem Henrico Craſſo Nauarræ Regi qui ſucceſſit Theobaldo hæres exſtitit, quæ Collegium Nauarræ Muſarum alumnis dedit Auguſtæ Pariſiorum.

Nati tui) Theobaldi minoris, cuius faſcibus ſuccurrit, quemadmodum Regina Blancha Ludouico pio, & Sereniſſima Regina Maria Medices Ludouico XIII. ſemper Auguſto, ob teneriorem ætatem, infirmiori ſceptro fidem præſtitere ex Senatuſcon-

fulto Pariſienſi,quod poſtea edicto Regio approbatum,eiuſdémque formula actis Curiæ ſacrata fuit.

Hominio ſiue homagio (hominatum dixit Yuo Carnutenſis) ab homine & Vaſſallo,cuius ſubmiſſionis ſiue obedientiæ ſolemni ritu (vt dicitur in homagio Ducis Britanniæ apud Ferrautum de iure regni,priuil. 11. & Vignerium in Britannia) hominem ligium Regis Chriſtianiſſimi ſe conſtituebat,vt inf. epiſt. 7. lib. 16.

Iuramento firmata) per Deum,vt in l. 3. §. vlt. & l. 33. de iureiur. v. infra epiſt. 5. lib. 1.

AD EPISTOLAM CLXXXI. pag. 147.

PEr tuas) corrige & amplia ex hac epiſtola c. per tuas,de probat. & adde epigraphen.

Concubinam) v. g. Græcum παλλακὴν. Τίνι ἐν τῷ ὄντι διαφέρουσιν γάμου, de qua in l. 144. de verb. ſignific.

Conuerſationem) conſuetudinem l. 24. de ritu nupt. & §. vlt. de nuptijs apud Iuſtinianum.

Arrauit) tanquam legitimam vxorem, Heſychius in verbo Μνήσωμαι τῷ γάμου ἀρραβῶνι v.g.arra ſponſio coniugalis, & Geneſ. 38.eadē vox herabon, vſurpatur, vbi 70. Interpretes ἐπὶ δώσεις ἀρραβῶνα. Arratæ & pactæ coniugis meminit Achilles Tatius lib. 8 de amor. Leuc. & Clitoph. & toto tit. C. de ſponſal. & arris ſponſant.

Non ſtandum) quoniam non valet iuramentum præſtitum in præiudicium iuramenti ſuperioris, vt ait gloſſa in c. venientis,de iureiur. & mulieri, quæ præſtito iuramento aſſeruit aliquem in matrimonium conſenſiſſe, probationem aliam non habenti minimè creditur,in c.mulieri,eodem titulo.

Legitimas ſanctiones) ius ciuile,quod vocatur ius legitimum, quoniam à lege 12. Tabularum originem ſumpſit,hinc legitimum ius Quiritum apud Tullium,pro Domo ſua.

Vt quod) ex l generaliter C. de non numer. pecun.

AD EPISTOLAM CLXXXIX. pag. 152.

COmiti Leiceſtriæ) qui vxorem duxerat Eleonoram ſororem Henrici III. Regis Angliæ, ex his reſtituo Bzouium 1212. §. 15. qui vult Comites Montisfortis & Leiceſtriæ cenſus Sedis Apoſtolicæ à Volcis debitos miſiſſe,ſed dicendum eſſe Comitem Montisfortis & Leiceſtriæ. vnus enim & idem,vt patet ex hac epiſtola.

Cenſum trium denariorum)Qui iampridem in deſuetudinem abijt,ab eo tempore, quo Gallia Narbonēſis regno Liliorum faſces ſubiecit,ſub Imperio Philippi III. anno Domini 1272.poſt obitum agnati ex Alphonſo patruo,qui Ioannam Raymundi quinti ſiue iunioris filiam, vxorem duxerat, ſub ea conditione, vt ſi ſine liberis decederent, Lantgotthia, ſiue Occitania, cæteræque prouinciæ ditioni Comitis Toloſani ſubditæ, regno Chriſtianiſſimo,iure accreſcendi adijcerentur. quod ità euenit vt patet ex Faſtis Conſularibus Toloſatum. Cùm enim feudum ad originem à qua fluxerat redijſſet, (Siquidem à Carolo magno Torſinus ſiue Tortinus feudo Galliarum nobiliſſimo inueſtitus anno Domini 778. poſtquàm aqua regenerationis intinctus eſt) eiuſdem naturæ & qualitatis factum eſt, cuius cenſentur Regis imperio ſubditæ nationes. Cenſum autem accipiemus hîc tributum capitis,qui viritim & ratione perſonæ per ſingula capita, ſiue vt ait Innocentius, pro vnaquaque domo præſtatur, vt in l.cùm anteà. de agric. & cenſ. lib. 11. C. non autem tributum ſoli pro modo iugerum, vt in l. immunitates.C e. t. Itaque hîc intelligitur capitatio, non iugatio, quæ obtinet in reditu annuo Rupare quarto à Diuione lapide, quam vulgo nuncupamus *les Matroces de Rouure.*

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CXC. pag. 153.

PHilippo) de quo ſuprà epiſt. 3. & infra epiſt. 8. lib. 14. Regeſt. & epiſt. 1. lib. 16. Propoſito periur.) quod ità euenit, etenim in fluuium proijci diuini nominis pejeratores ſanciuit, Hebræos regno expulit, Albigenſes deleri mandauit, & Hieroſolymitanæ expeditioni milites ſuos accinxit, Guaguinus in eius vita.

Regalia) iura ſcilicet, ſiue regalias, quas vt reſcribit Philippus 4. in ordinatione regia, nos & noſtri prædeceſſores percipere conſueuimus, & habere in aliquibus Eccleſijs regni noſtri, quando eas vacare contingit, quæ confirmata eſt à Ioanne anno Domini 1351. in ordinat. reg. parte iij. veteris ſtyli Parlam. tit. 31. & ex locorum fundatione & antiqua conſuetudine iura huiuſmodi vindicantur c. generali §. qui autem. de elect. in 6. & c. hinc 16. q. 1. & c. Hadrianus. diſtinct. 63. v. infrà epiſt. 7. lib. 16.

Milites) quia deſertores exercitus regij, quod ex præſumptione nunquàm tentaſſent, niſi volentibus aut conniuentibus Epiſcopis contra fidelitatis iuſiurandum quod ab initio Regi præſtiterant, ratione feudi, ſtola ad collum poſita, & manu ad pectus, Io. Ferrautus de iurib. reg. priuil. 10. nóſque & alios Prælatos de regno, quorum quidam per homagium & fere omnes iuramento ſumus fidelitatis adſtricti, ad ius & honorem ipſius, & regni ſeruandum teneri ex Cod. MS. ſancti Victoris Pariſienſis in epiſtola Prælatorum Franciæ ad Bonifacium Papam 8.

Senonenſem) Quarta Lugdunenſis Senonis ſuper Icaniam in Auctuario Sigiberti, ſuper quam prima Lugdunenſis primatum obtinet.

Coëpiſcopos) ſiue ſuffraganeos. c. hæc quippe 8. q. 6. qui ſunt intrà prouinciam Senonenſem. c. ſi quis 23. q. 8. ad cuius iudicium omnes cauſſæ Epiſcoporum & Sacerdotum eiuſdem prouinciæ referuntur. c. Scitote 6. q. 3. & cui ſecundum Canones ſubiecti ſunt in lege Longobard. c. de epiſc. & cleri. & Can. 25. Concil. Chalcedon.

Regalia) quæ competunt Regi in diœceſi Senonenſi, Io. Ferrautus de iuribus regni, priuil. 5. cuius ambitu Aurelianenſis quondam & Altiſſiodorenſis Epiſcopatus, de quibus quæſtio, continentur.

Curiæ tuæ) Parlamenti Pariſienſis, cuius iuriſdictioni diœceſes, de quibus quæſtio, ſubiacēt. Octo ſiquidem Curijs ſupremis, quas Parlamenta vulgo nuncupamus, Gallia temperatur, quæ ad inſtar Præfecti Prætorio hodierna die, ſecundas partes, vt vtar verbis Caſſiodori in Imperio tenent, ſed omiſſo iudiciorum ordine primò ac per ſe de cauſis quando aliquod beneficium vacat in regalia cognoſcere ſolet Curia Auguſtæ Pariſiorum parte 2. vet. ſty. Parlam. c. 3. ideò addidit Innocentius, ſicut in talibus fieri conſueuit, καὶ ὅσοι τῶν ἀναβασιῶν τῶν εἰς συνέδριον τῶν Φωκέων κατίζονται. apud Phocenſes ex Pauſ. in Phocaicis, & magiſtri Cameræ Parlamenti vocantur à Ioan. Fabro in l. fin. C. de legibus.

Regnum & ſacerdotium) quæ ſunt à Deo & tanquam frater & ſoror, Bartolus Nouella 6. in principio, & duo ſunt, quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritas ſumma Pontificum, & Regalis poteſtas. c. duo ſunt. diſtinct. 86. in quibus perſonis ſicut ordine ſunt diuiſa vocabula, ita & in vnaquaque profeſſione ordinationum officia, Hincmarus epiſt. 4. c. 1. & c. ſolitæ §. præterea. de maior. & obedient.

AD LIBRVM XIV. REGESTORVM INNOCENTII TERTII PONTIF. MAX.

AD EPISTOLAM I. pag. 169.

BASIL.] suffraganeo Archiepiscopi Bisuntinensis.

Constantiensis] prouincialis Archiepiscopi Moguntini.

Præpositus] qui administrationi rerum temporalium incumbit, ex antiqua decretali c. Saluator 1. q. 3. & primus ab Episcopo censetur lib. 1. feud. tit. 1. Vbi vide Cujacium.

Stallum] in choro & locum in capitulo c. dilecto. de præb. & dignit. Stalla itaque legendum apud Petrum Vall. Sarn. c. 16. Hist. Albig. vbi Camuzatius perperam restituit perystilia, & Sorbinus in periphrasi Gallica eiusdem historiæ, stabula vertit.

Aduocati] sub animæ perditione Canonicos aduocare debuit c. constitutus de appellat.

Illius ætatis] triginta annorum ex Concilio Lateranensi c. 98. de pactis secundo & c. quicumque distinct. 77. & c. cùm in cunctis. de election. & §. 2. ordinationis Blesensis.

A maiori & saniori] d. c. constitutis. & c. dudùm. de elect. in quibus continentur decreta Innocentij nostri super electione Præpositi, quæ elucidantur ex contextu huius Epistolæ. Vide infrà epistolam 2.

AD EPISTOLAM XXIII. pag. 193.

NE aliquis] c. 1. & c. quod quibusdam. de fideiuss. quod desumptum est, vt hæc epistola, ex Concilio Lateranensi sub Innocentio 3. c. 59. de fideiussion.

Sinè consensu] qui est requirendus. c. Pastoralis. de donat. sine quo Abbatis gesta non obtinent firmitatem. c. ea noscitur. de his quæ fiunt à Præl. sinè &c.

Manifestam.] vt in pupillo cui meliorem conditionem facere licet sinè Tutoris auctoritate, deteriorem verò minimè §. 1. de auctor. Tut. apud Iustini. & Ecclesia more minoris debet semper illæsa seruari. c. 1. de restit. in integ. ideóque pari beneficio adiuuatur c. auditis. eod. tit.

AD EPISTOLAM XXIV. Eadem pagina.

ALexandro] Papa tertio.

Indulgemus] Episcopis & alijs qui nullam vllatenus ipso iure incurrunt sententiam excommunicationis, nisi in ipsa de ijsdem expressa mentio habeatur, in c. quia periculosum

periculoſum. de ſentent. excommunic. in 6. & c. quod in te. de pœnit. & remiſſ. ſecundùm quæ reſcribit Innocentius in hac epiſtola.

AD EPISTOLAM XXVIII. pag. 195.

PEtro] ſecundo filio Alfonſi ſecundi, de quo infrà lib. 15. epiſt. 13.

Donationis] ex lege quam nobilitas imponit. c. de donation.

Ætatis] c. ex præſentia §. præterea. de probat.

In expugnando] ſecus tamen euenit, alligatus enim vinculo excommunicationis & prauitatem Albigenſium ſectatus propè Murellum (rectiùs Muretum) quæ eſt ciuitas Conuenarum, occubuit in exercitu Comitis Toloſani, Petrus Vallis Sarn. c. 72. aduerſùs quem armata vi manus conferentem (ſed malè) deſcribit Tarafa, de Reg. Hiſpan. in Alfonſo 9.

Illicitè] propter lubricum ætatis. l. vlt. C. de filiof. min. in tantum, vt etiam donatio facta matri, non valeat ex SC. 13. Martij 1594. propugnante Ioanne Bury in Eccleſia Niuernenſi, Canonico, aduerſùs Philibertum Catin, cui beneuolo animi affectu, in teneræ ætatis nimis facili & procliui aſſenſu, bona & ſubſtantiam patris dederat. Exceptiones tamen adhibe ad dictam regulam; nec enim minor aduersùs minorem aut vniuerſitatem in integrum reſtituitur, & mulctæ eremodicij ſubijcitur SC. 16. Maij 1611. ex cuius decreto Cancellariæ Præfectus diplomata regia in hac parte impoſterum largiri prohibetur; ſed in continenti & ex appoſito in ſacro Senatoriæ amplitudinis auditorio palàm ſancitum fuit tutorem & curatorem à pupillo & minore in eadem hypotheſi iure optimo actione ſubſidiaria rectè poſſe conueniri.

Per Eccleſiæ Iud.] argumento ducto ex rubricâ C. vbi & apud quem cog. in integ. reſtit. agitanda ſit.

AD EPISTOLAM XXIX. Ead. pag.

LIngonenſi] Duci & Pari Franciæ, prouinciali Archiepiſcopi Lugdunenſis, de quo in c. cùm capella. de priuileg. & paſſim in Decreto Gratiani.

Duci Burgundiæ] Otthoni ſiue Odoni 4. de quo infrà lib. 15. epiſt. 12.

Abbatis] Quis ille fuerit non facilè dignoſci poteſt in Chronico Sancti Benigni Diuionenſis, cuius ſeries anno Domini 1212. (quo Innocentius hanc reſcripſit epiſtolam) exſpirat in Abbatum elogijs; ſic, regnante Roberto Rege Chriſtianiſſimo, Maiolo Abbati Cluniacenſi à Brunone pontifice Lingonenſi ſuggeſtum eſt, vt Monaſterium egregium martyris Benigni iuxta Diuionenſe caſtrum, ad reintegrandum diuini cultus ordinem, qui in eodem loco omnino defecerat, ſuſciperet, qui beato Vvillelmo anno Domini 1055. dulci imperio paternam ouilis Chriſti curam commiſit ex vet. Cod. MS. S. Benigni.

S. Benigni] Burgundionum Apoſtoli in C. MS. vitæ B. Gregorij Epiſcopi Lingonenſis, cuius templum Guntranus Clotarij filius, eorumdem Rex, liberaliſſimè auxit, Vignerius in biblioth. hiſtor. anno Domini 566.

Obedientiarum] ſiue adminiſtrationum, vt in Clement. 1. de ſuppl. neg præl. vel officiorum. ç. cum ſingula. de præb. & dignit. in 6. quæ nulli conferri poſſunt, niſi expreſsè profeſſus fuerit ordinem Monachalem, Clem. 1. ne in agro §. ſanè. de ſtatu Monach. & religioſis idoneis aſſignari debent in pragmatica Sanctione, de Collat. §. illi verò. Rebuffus de Nominat. q. 15. n. 13. quoniam, vt Abbas debent monachari. c. cùm ad noſtram, de election. vt monaſteriorum vtilitatibus præpoſiti ſint in C. MS. vitæ B. Guillelmi Abbatis S. Benigni, & adhuc obedientiæ vocabuli vis in Eremo Allobrogum eodem ſenſu vſurpatur.

Soluerentur] vt in c. cùm ad noſtram, de jureiur. fructus ſiquidem imputantur in ſortem, non autem cedunt lucro creditoris iure Pontificio, in vicem vſurarum, vt in διπλοῦν. quæ iure ciuili comprobata l. ſi ea lege. C. de vſuris. Vv. GG. Labbæi ex Baſil. διπλοῦς ἐ ἀπὸ τῦ ἐπιχειρεῖν ἀχρεῶν, ἀφ' ὧν ἀπέλαβε, vbi lege

Digitized by Google

ἐπὶχυσει δίκης, & ἐπὶ τόκου. j. super legitimum modum vsuræ.

Monachis] qui à nobili prosapiá, vt monasterio S. Benigni libertatis Christianæ gratia mancipentur, originem ducere debent, ideò subiungit (honestè) vt honesto loco natos decet, inter quos (illud per transennam subijciam) Vvalisdaüs Dux Albus Cazimiri & Vvalisdai Poloniæ Regum, proximus agnatus Dei Opt. Max. misericordiam in solitudinis aula ambiuit, dein à principibus in imperium accitus in æde S. Benigni voti reus sepeliri voluit, vt patet ex Chronico eiusdem Cœnobij, & titulo sepulcri. Cromerus lib. 13. Polon. in Ludouico, & in oratione ad Gallos & Sarmatas, quæ in calce libri reperitur.

Potestate tradita] à Rege Christianissimo, cuius imperio hominem ligium se, & successores ex iure Coronæ regiæ deuouerat. Ideò post obitum Caroli, feudum deficientibus masculis domanio, reique priuatæ Principis, à quo fluxerat, ex lege Salica redeundo, accreuit. ' Cæterùm potestatem hîc accipe publicum auxilium, de quo in c. 1. de offic. iud. ordin. siue inuocationem brachij sæcularis apud Æmod. lib. 1. c. 11. in ☞. ex constitutione Henrici III. 1580. §. 24. Nam priuilegium clerici cessat in crimine, de quo extra ordinem si quæstio c. 6. de homic. in 6. sic publica iudicia in Concil. Tolet. c. 5. dicuntur iurisdictiones magistratus sæcularis, quæ diuersæ sunt ab Ecclesiasticis cognitionibus. c. placuit 11. q. 1. vide Decisiones Capellæ Tolos. q. 162. & infra epist. 2. lib. 16.

AD EPISTOLAM XXXVI. pag. 199.

ARelatensi] qui olim primas & Ἔξαρχος Galliarum, cùm Flauius Constantinus (qui etiam nomen vrbi dedit) Galliarum septem prouincias vi armorum sibi vindicauit, apud Hincmarum epist. 6. c. 17. & eiusdem priuilegia confirmantur à Symmacho Papa, epist. ad Cæsarium Arelatensem Episcopum, & à beato Gregorio epist. ad Vergilium. Ideò vocat vnum Primatem Gallicanum idem Hincm. in ead. epist. c. 16. cùm in Cisalpinis prouincijs, delegatio vice Sedis Apostolicæ, propter Simoniacam hæresim fuit exorta c. 17. eiusdem epist. Fuit & posteriori seculo vrbs regia dicta, Nauclerus vol. 1. Gener. 62. Arelatum Burgundiæ regni caput. vide Iosephum Scaligerum Auson. lect. lib. 1. c. 24.

R.] Raymundus, de quo lib. 13. epist. 9. & epist. 6. lib. 15.

Sterilitatis] quæ vsuras reddidit, dùm post obitum Ioannæ Richardi 1. Regis Anglorum germanæ, Eleonora Petri 2. Aragonum Regis soror, Raymundum, qui postea iunior dictus est, cælo pœnitentiam suadente procreauit, vt patet ex Fastis consularibus Tolosatum, Marinus lib. 10. de reb. Hisp. in Alfonso 2.

Promissa] dùm Albigenses protegit, quorum memoriam monet Innocentius lib. 13. epist. 9. v. Petrum Vall. Sarn. c. 39.

Vticensi] suffraganeo Archiepiscopi Narbonensis.

Cisterc. Abb.) Arnaudo siue Arnaldo, idem Petrus Vall. Sarn. c. 5. qui postea Narbonensis Archiepiscopus apud eundem c. 60. vide infra lib. 15. epist. 6. & lib. 16. epist. 5.

AD EPISTOLAM LI. pag. 205.

VValisdao) sputatori Cromerus lib. 7. Polon. in Lesco Albo.

Odonis) siue Otthonis Ducis Pomeraniæ, cuius dominium explosо patre Miesislao sene sibi vindicauerat, Cazimiri partes sequutus. porrò Ducem Poloniæ vocat Innocentius, quia Pomerania maior Pannonia dicitur à Cromero ibidem & lib. 6. in Cazimiro.

Dignoscens) dispari consilio patrui sui Vvalisdai Magni, siue Losconogi, qui Dei templa vi armata conculcauerat.

B. Petri & nostra] malè igitur Bzouius qui in Honorio 3. 1218. §. 6. vult eundem Pontificem, Ladislaum dic, Vvalisdaum Sputatorem Ducem & Ecclesiam Caliſtien-

Digitized by Google

ſem in Polonia 10. Kal. Iunij ſub protectione B. Petri ſuſcepiſſe, ſed aliter ſenſiſſet eruditus vir, ſi ſorte magiſtra Epiſtolæ iſtius contextum legiſſet. Hæc enim geſta fuere anno Domini 1212. Innoc. Pontificatus anno 14.

AD EPISTOLAM LII. pag. 206.

SEnonenſi] de quo lib. 13. epiſt. 14. quam vide ad interpretationem huius epiſtolæ, & epiſt. 1. lib. 16.

In cuius oculis] nihil ignorat c. 11. de iudicijs.

Progenitorum] Pipini & Caroli Magni, qui orthodoxus Imperator in tumuli inſcriptione ex Chron. S. Benigni Diuionenſis dicitur: adde Robertum & alios qui Regiæ munificentiæ liberalitate S. R. E. imperium auxere. vide lib. 16. epiſt. 2. & Ferrautum de iuribus regni priuil. 2. c. Hadrianus. c. in Synodo 63. diſtinct.

Gaudent] quamuis priuilegij metas trãſgredi non liceat, c. porrò. de priuilegijs, quoniam lex priua. j. de priuato lata apud Gellium lib. 10. Noct. Attic. c. 20. imò nec priuati regni metas excedit ex S. C. aduerſus vnum aut alterum Heluetiorum, quorum limite Bernenſi Senatus Auguſti purpurata iuriſdictio terminatur. Abnuebant ſiquidem in ſuprema Curia conteſtari, quod Apoſtolicam Romanæ Eccleſiæ religionem non ſectarentur, ideóque priuilegio ſociorum, qui Regis imperio famulari gloriantur, fori præſcriptionem proponebant, ſed publicè pro tribunali liliato, eo quod in iudicio ex citationis libello non ſtetiſſent, contumacia notati ſunt, patronóque eorumdem in excuſationis allegatione, atteſtatio coràm omnibus conceſſa fuit 9. Iulij 1609. Cæterùm animaduerte ex hac epiſtola, vbi maius conceditur priuilegium, minus conceſſum videri c. ex parte 27. de decimis, & ibidem gloſſa. Quod ſi domus Auguſta priuilegio gaudet toto tit. de priuileg. dom. Aug. lib. 12. Cod. Eccleſia parem titulum immunitatis conſequetur, quem Traiani noſtri Chriſtianiſſimi eidem iamdudum conceſſere.

Conſuetudine regni ſui] quæ dicitur ius non ſcriptum ἄγραφοι νόμοι καὶ ἔθη apud Schol. Thucydidis in illa verba Periclis καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες ἀκινήτων ὁμολογουμένως φέρουσι ius conſenſu & moribus ἢ ἄγραφον κοινωνίαν receptum, Theophilus §. 1. de officio iudicis apud Iuſtin.

Sinè iudicio] malo more aliquem interpretationem adulteram iuris municipalis Innocentio ſuggeſſiſſe patet ex illis verbis (ſicut accepimus.) Nam ſi ſubijciamus Philippum regni conſuetudini, ex eiuſdem formula, ritè & iure optimo ſinè iudicis auctoritate feudum præhendere potuit, ratione directi dominij, cuius intentionem habet fundatam in re. j. in vniuerſo regno; feudorúmque omnium eſt dominus directus vt ipſe, ideóque proprietatem dominij habet per vaſſallum (ſicut cæteri feudi domini) cùm is poſſideat, cuius nomine quid poſſidetur, argumento ducto à filiofamilias & ſeruo, quorum nomine pater & dominus poſſidere dicuntur l. 24. quod ſeruus. de acquir. vel omitt. poſſ. quæ non tantùm eſt corporis, quod remanet penès vaſſallum, ſed etiam iuris & directi dominij in hac ſpecie, cuius illibatum imperium ſibi dominus feudi retinuit l. ait prætor. §. vlt. de precario. Plurimum enim ex iure poſſeſſio mutuatur l. poſſeſſio 49. de acquir. vel omitt. poſſeſſ. ſed & iure communi idem præſtare potuit, cùm prehendens nullum iudicium exerceat, ſed ſuo iure vtatur, argumento l. 1. C. ſi ſeruus export. væn. Etenim via facti. j. extra iudicium concepta iure ſuo vtenti conceditur apud Chaſſ. in conſuet. Burg. §. 1. & vlt. de feudis. Maſuerius in praxi de feudis §. 1. deinde agit coram iudice, ex conſtitutione regia Philippi 4. de feudis & Caroli 9. anno Domini 1563. §. 11. cuius ſententiá decernitur, an bene vel malè, prehenſio ſiue feudi vindicatio facta fuerit. Lucius Plac. tit. 5. c. 1. quæ omnia ordine iudiciario in ſuprema Curia proceſſere, cùm nobilis vir Gaſpardus Lourdinus de Saligny ratione caſtri Sancti Ioannis in Comitatu Cadrolenſi ſiti, experiebatur aduerſus Theophilam du Bois menſe Decembri, anno Domini 1613. nam etiamſi in iure municipali Burgundiæ, præſcriptis verbis non concipiatur feudi prehenſio, tamen ab emphyteuſi ad feudum argumento ducto obtinet, vtpote, quæ dominum directum priuatiuè ſpectet, in tantùm vt ab eodem cedi, & tanquam priuatum commodum domini,

transferri aliquo titulo poſſit,quicquid ſentiat Interpres conſuetudinis Pariſienſis §. 1. gloſſa 1. in verbo *le Seigneur* n. 34. ſecùs in iure gentilitij retractus ex S. C. xv. Iunij 1607. quia proximus agnatus læditur ex iure municipali, cuius religio in hac parte aduerſatur iuri communi vulgata l. dudum. C. de contrah. empt.

Saiſiri.] Prehenſionem, ſaiſinam vocat.

Baronibus.] Proceribus Franciæ, plures etiam optimates & Barones congregari fecit Aymonius lib. 5. de Geſtis Francorum c. 53. V. Boërium in conſuetud. Biturig. de iuriſd. omni iud. §. 3. gloſ. 3.

Emenda] 60. librarum Pariſienſium ſi ſuper appellationis cauſſa Epiſcopi non obtinuiſſent,ex præſcripto conſtitutionis regiæ §. 4. parte 1. vet. ſtyl. Parlam. tit. de appell. & emenda,vel ſi vadimonio cõtracto in iudicio dicta die non ſtetiſſent:tunc enim eremodicij vinculo adſtricti fuiſſent. Huiuſmodi autem mulctas, fructus iuriſdictionis vocat Baldus l. 1. C. de fruct. & litium exp. Tacitus 14. Annal. c. 10. auxitque Patrum honorem ſtatuendo,vt qui à priuatis iudicibus ad Senatum prouocaſſent,eiuſdem pecuniæ periculum facerent,cuius ij qui imperium appellauere. nam anteà,mulcta pecuniaria nequaquam irrogata temerè appellantibus reperitur: quod Iuſtus Lipſius non animaduertit, dùm in genere,loco ſuprà citato,de appellationibus tractat.

Timiditatem] quæ à cunabulis Regni florentiſſimi damnata eſt, vt libertatem ſeu franchiſiam,quæ eidem Franciæ nomen impoſuit,oculis & ſinu exoſcularetur.

Remiſſione] quam diligentiſſimi Eccleſiæ Gallicanæ Patres ingenuâ virilis animi ſanctitate fulti, à negotijs quæ ſæpiùs, Reipublicæ Chriſtianæ incremento, aggreſſi ſunt, totis viris abdicarunt, ità vt de vigore & ſolicitudine, debitæ laudis elogio à Pontif. Max. commendentur.

AD EPISTOLAM LXXI. pag. 221.

ANtiocheno] Rodulpho 2. ex Genebrardi Chronologia, alteri Patriarcharum Orientis. Primus ſiquidem Conſtantinopolitanus, ſecundus Hieroſolymitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus in Synodo Conſtantinopolitana 1. licèt in Concilio Nicæno, primus Euſtathius Antiochenus, Macarium Hieroſolymitanum præcedat in ſynopſi οἰκουμενικῶν Συνόδων, cui ſubſcripſit Innocentius noſter in Concilio Lateranenſi c. 5. vbi tertium pariter locum obtinet Antiochenus Patriarcha.

Guerras] quoniam in luctuoſo belli examine diminutæ fuerunt,ideò dantur in emphyteuſim perpetuam, vt in c. hoc ius. §. perpetua 10. q. 2. vel hereditario iure ſub annuo cenſu tenendæ. c. ad aures 7. de rebus Eccleſ. alienand. quæ exceptio firmat regulam in c. nulli, eodem titulo,vbi lege condictionem ex ſpecie c. 9. ad audientiam eod. tit. quicquid Cujacius deleri cenſeat ad interpretationem eiuſdem capitis.

Capituli conſenſ.] ijſdem ferè verbis reſcribit Cœleſtinus Papa tertius in c. vt ſuper. §. vltimo; eod. tit. vidè librum 1. Conſtitutionum Venetarum c. 1. & ſeqq. & ſuprà Epiſtolam 2. huius libri, & infrà Epiſt. 1. lib. 15. Regeſt.

AD EPISTOLAM LXXIV. pag. 223.

O.] Otthonis quarti Imperatoris, quem Innocentius anathemate ferijt certis de cauſis, quas videre licet apud Pandulfum Collenutium hiſtor. Neapol. lib. 4. Fazellum de rebus Siculis poſter. decad. lib. 8. cap. 2. & tandem profligatus fuit à Philippo Auguſto Rege Chriſtianiſſimo relictâ imperatoriâ Aquilâ apud Guaguinum lib 6.

Incurrerint) ex c. cùm deſideres. de ſent. excommun. adhibenda tamen diſtinctio ex c. ſciens de his quæ vi,metúſve cauſâ fiunt.

Patrimos) ex c. venerabili 52. de ſentent. excommun. τὰ πατζῶα τῶν πατρῶν (vt eſt in V. Gloſſario) intelligit, καὶ τὰ περὶ τοὺς θνήσκοντας ὅσια apud Plutarchum in Numâ.

Tumulari) quoniam cœmeterij aditus religioſus c. conſuluiſti. de conſec. Eccl. vel altaris. & toto tit. de relig. & ſumpt. funer. tunc geminæ aræ Hectoreum ad tumu-

Digitized by Google

lum 3. Æneid. Vv. GG. Iſidori Arcæ mortuorum puluinaria, lego Aræ, καὶ βῶμοι ἐνιδρυμένοι ἔνθα νεκροῖς apud Artemid. in ὀνειρ. ideò locus cuius religioni cineres fidelium vſque ad nouiſſimum diem commendantur, excommunicationi ſubditis intercluditur, argumento ducto ex c. ſicut Apoſtoli 11. q. 3. & Fabius Papa in decreto qui non deb. admi. ad recuſand. idem reſcribit. Vide infrà epiſt. 2. lib. 16.

Ad hoc autem) c. 11. nõ eſt de ſponſal. & matrim. ad cuius interpretationem Matthæus Pariſienſis in Ioanne Rege. Ceſſarunt in Anglia omnia Eccleſiaſtica Sacramenta, præter confeſſionem & viaticum in vltima neceſſitate, & baptiſma paruulorum, quod euenit ſub Alexandro Papa 3. dicto c. non eſt, quæ exceptio cuilibet cenſuræ Eccleſiaſticæ ſubnectitur. c. reſponſo, de ſentent. excommunicat.

Sacramentum neceſſitatis) neceſſarium eſt viſibile Sacramentum aquæ c. 1. diſtinct. 4. de conſecrat. & lex tinguendi impoſita obſtrinxit fidem ad baptiſmi neceſſitatem, Tertull. de baptiſ. c. 13.

AD EPISTOLAM XCIV. pag. 241.

HEraclienſi) qui μητροπόλεως προύσης καὶ ὑπερτιμίων καὶ ἐξάρχου τῆς πάσης Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας dicitur in veteri epiſtolæ ſubſcriptione apud Cruſium in Turcogræcia lib. 4.

Sanctæ Sophiæ) de quo proxima Epiſtola.

Bertoldus) alter procerum qui in expeditione Conſtantinopolitana Bonifacium Marchionem Montisferrati comitati fuerant.

Nobilis mulier) Maria Pannonia, de qua ſuperiori libro epiſt. 2.

Montisferrati) Bonifacij 3. Marchionis 8. vide eandem epiſtol.

AD EPISTOLAM XCVII. pag. 242.

S. Sophiæ) Quæ à Cruſio lib. 1. Turcogr. ὑπαγαῖος οὐρανὸς, καὶ ἡ ἁγία Σιὼν, καὶ τὸ ἅγαλμα τῆ ἀκλινοίων appellatur.

T.) Thomę Mauroceno Veneto, de quo ſuperiori lib. epiſtol. prima.

P.] Petrum tit. ſancti Marcelli Cardinalem, quondam Apoſtolicæ Sedis legatum in Conſtantinopolitani Patriarchę Curia, ad quem reſcribit Innocentius in c. ad decorem. de inſtitu. vide ſuperiori libro epiſtolam primam.

Canonicę) c. in Geneſi & ſeqq. de electione.

AD LIBRVM XV.
REGESTORVM
INNOCENTII TERTII
PONT. IF. MAX.

AD EPISTOLAM I. pag. 302.

INGONENSI) vide ſupra lib. 14. epiſt. 5.

Plenitudine poteſtatis) c. propoſuit. de conceſſ. præb. Rebuffus in Concord. de regia nominati. §. 1. in verbo plenitudinis.

Sinè aſſenſu) vt ſupra lib. 14. epiſt 2. & 9. Exceptio tamen datur in c. Terrulas ſatis ſupérque in foro decantato 12. q. 2. & ſi bona non ſunt diuiſa aut diſtincta. Deciſ. Cap. Toloſ. q. 79.

AD EPISTOLAM VI. pag. 306.

LAudunenſibus) Eccleſiæ Laudunenſis ſuffraganeæ diœceſeos Rhemenſis.

Olim) corrige ex formula huius epiſtolæ titulum & ſeriem c. olim de reſcript.

Diem & locum) quæ pertinent ad perſonam, & ſunt diligenter attendenda c. Abbate §. præfatus. de ſentent. & re iudic.

Ex litteris radens) vbi ſcilicet annotatio temporis recenſetur. c. cum venerabilis. de relig. dom. in annotatione indictionis c. inter dilectos §. ſed contra. de fide inſtrum. dies enim & conſul, vt hodie indictio inſtrumentis adiiciebatur, quæ materiam falſo fabricando inſtruere poteſt l. tabularum. §. diem. quemad. teſtam. aperi.

Ipſi ei) falsò nomen inſcribens vt in l. Titio. ad municip. & falsò allegans, vt in l. ſi prætor §. Marcellus de iudic. Aufrer. ad Deciſ. Cap. Toloſ. q. 413.

Sequeſtratos) vt reſtituantur ei qui finalem in cauſſa victoriam obtinuerit, Clem. vnica de ſequeſtrat. poſſ. & fruct.

Scrupulo) ſuſpicione c. in conſcientia. de crimine falſi, cùm litteris bullatis aliquid per raſuram immutatum ſit c. licet eod. tit. propter ſuperlineatam ſcripturam & raſuram in loco ſuſpecto factam d. c. venerabilis: vt in reſcripto Pauli quinti Pontif. Max. conceſſo Carolæ de Gelan moniali, ad illa verba v. Kal. Aug. quæ litteris Gallicis non Romanis exarata legebantur, ideóque nobilis Petrona de Gelan SC. germanam vicit 13. Auguſti 1613 quæ bonorum partem petebat.

Idòneos) ex l. iudices l. cum quidam C. de fide inſtrum. & l. vbi D. eod. tit. vide infra lib. 16. epiſt. noua.

Sufficiat) c. ad falſariorum. de crimine falſi, Guymierius in compend. benefic. expreſſit n. 53. Rebuffus de pacif. poſſeſſ. n. 204.

Falſitatem) ex qua deprehendi poſſit immutatio veritatis, dolus, & damni illatio.

Aſſignanda) cùm & priuilegia in propoſitionibus (ſic legendum ex V. MS. Sancti Benigni Diuionenſis, non poſſeſſionibus,) abradantur, & litteræ in narratione facti, (ſi error interuenerit,) poſſint incunctanter abradi. c. ex litteris. de fide inſtrument. vbi vide gloſſam: vel vt dicitur in dicto c. ex conſcientia, quoniam paucarum litterarum raſuræ nequaquam ſapientis animum in dubitationem vertere debent.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XLV. pag. 336.

BIturicenſi) Auaricenſi qui regit in ſpiritualibus Biturigas Cubos, ſicut Burdegalenſis Biturigas Viuiſcos,nõ villicos,vt vult Cujac.ad c. vlt.de dilation.qui Οὐιβίσκους à Ptolemęo, & Viuiſca gens ab Auſon. in Moſella dicuntur.Ex hac epiſtola patet quo tempore inchoata fuerit lis inter eoſdem Archiepiſcopos ſuper iure Primatiæ, quæ deinde conteſtata fuit, non cœpta, vt vult ibidem Cujacius, ſedente Gregorio Papa nono,anno Domini 1226. vbi decretum eiuſdem Pontificis ſuper hac quæſtione continetur, ſed adhuc incertæ litis exitus ſententiæ religioſam fidem deſiderat. Atque hæc quidem ab Archiepiſcopo Bituricenſi coram Pontif. Max. dici poſſunt:Olim Viuiſcos Biturigum Cuborum fuiſſe Coloniam; μόνον γὰρ δὲ τὸ τῶν Βιβούρίγων ἔθνος ἐν τοῖς Ακουϊτάνοις ἀλλόφυλον καὶ οὐ συμπλῆ αὐτοῖς apud Strabon. lib. 4. Deinde cùm Aquitania triplex fuerit ex Itinerario Antonini,& Biturigum ciuitas primæ Aquitaniæ ſit Metropolis, prima caput Biturix, Aquitaniam ſecundam & Nouempopulaniam, quæ tertia eſt Aquitania, & Metropolitas earundem Primati ſuo ſubiici debere,ex c. nulli. c. prouinciarum,diſtinct. 99.ad inſtar Patriarchæ Lugdunenſis,qui primæ ſedis Pontifex Primatum ſuper quatuor Lugdunenſes, per annorum longa curricula obtinuiſſe dignoſcitur; ſubnectit non inſolitò ſibi Patriarchæ nomen dari, cùm Nicolaus Papa ſecundum Nicænas regulas Sigebodum Narbonenſem Archiepiſcopum ſibi Patriarchæ ſubiiciat c. conqueſtus 9. q. 3. & Boërius de auctor. mag. conſil. n. 52. & 53. ſolum Archiepiſcopum Bituricenſem Patriarcham & primatem Galliarum vocari iure optimo poſſe proteſtatus ſit.

Huius actionis molimina in hunc modum, exceptionis adminiculo elidere tentat Burdegalenſis Archiepiſcopus: Ciuitatem cuius Eccleſiæ præeſt, licèt colonia fuerit, eiuſdem iuris cenſeri potuiſſe, ac Biturigum; quæ ſibi priuilegia & ornamenta ſicuti Roma Conſtantinopoli,& alijs ciuitatibus dare debuit.l. 1. de iure Ital. vrb. Conſtantinopol. C. Theod. l. 1. C. de priuil. vrbis Conſtantinop. l. 1. 6. & 7. de cenſibus, καὶ τὴν νέαν Ιουστινιάνου πόλιν ἔχειν τὸ δίκαιον τῆς Κωνσταντίνου πόλεως in Concil. Epheſ. c. 39. 6. in Trullo.Nec obſtat denominatio facta à Nicolao papa,nec Deciſio Boërij, cùm in dicto c. conqueſtus ſuæ ſedis mentio facta non fuerit, & res inter alios acta nemini nocere debeat, Boëriique deciſio ſolo ἀξιώματι non rei veritate,aut Senatuſconſulti auctoritate nitatur. poſtremò libera voce ſibi hanc epiſtolam minimè obeſſe profitetur,vt pote quæ priuati & alterius præſulis Burdegalenſis abdicationem ad tempus præ ſe ferat, licèt confirmatio ſuper iure primatiæ (de qua quæſtio) vires ſuas non commiſerit. Quæ omnia perturbato naturæ ordine præcepit Innocentius 3.in hac epiſtola & lib. 16. epiſt. 6. & Gregorius nonus in dicto c. vlt. de dilation.& c. venerabilis de dolo & cõtum. & in c. humilis.de maiorit. & obedient. ſicuti Honorius tertius controuerſiam de primatia inter Toletanum & Bracharienſem Archiepiſcopos in Hiſpania. c.coram de reſtit. in integ. pontif. opt. max. Vrbani 8. iudicio examinanda reliquere, ac tandem aliquando decidenda eſt quæſtio ex veſtigiis Alexandri papæ tertij,qui,dum Cantuarienſis & Eboracenſis Archiepiſcopi ſibi primatum Angliæ vindicarent, prohibitionis litteras ad petitionem Cantuarienſis (qui primatum obtinuit) Eboracenſi direxit c. 1. vt lite pendente nihil innouetur; vt ſcilicet ſacræ Πολιτείας ordo Eccleſiaſticus ritè ſeruetur. Nec enim in eadem prouincia plures patriarchæ, vt Metropolitæ conſtitui debent, ſed vnus ἐξαρχὸς ἀοικήτους ex Concil.Chalced. c. 9. & 17 Nam & olim (ſi ſacra Chriſtianorum ritibus irreligioſis contaminare datum eſt) ſacrificuli dæmonum, qui æmulationis deſiderio Dei ſponſa ſuſpiciebant, ἀρχιερία habuere,vt patet ex V. I. Diuionenſi.

Μίξας ἐν ἀρχιδιήκονα τὸν ἀρχιερέα καλέσῃ.
Χωρὶς ἑνὸς ἀρχιερέως ἱερέων ἀρχήν, δυοκαίδεκα ἀπίχου, &c.

Quòd ſi quis adſtruat plures primates dari ex Euagrio hiſtor. Eccleſ. lib. 4. c. 11. τὰς τῶν πόλεων Ἐπισκόπους τοῖς ἰδίοις Ἐξάρχοις ὑπῆγε. Reſpondeo Metropolitanos, vt loquar cum Hincmaro epiſt. 6. c. 5. primates multoties in ſacris canonibus appellari, vt in c.

Digitized by Google

1. & 7. 9. q. 3. Metropolitanus primatis curam suscipit, & in l. decernimus. C. de sacros. Eccles. priuilegium Metropolitanum vel Patriarchicum dicitur, secundùm quæ eleganter Zonaras ad dictum can. τίνες μὲν δὴν ἐξάρχους τῶν διοικήσεων, τὰς Πατριάρχας εἶναι φασὶν, ἄλλοι δὲ τὰς Μητροπολίτας. nec dicendum Patriarchas siue Primates in Ecclesia Orientali eiusdem dignitaris fuisse, qua pollebant Metropolitani in Ecclesia Africana. si quidē hæc Πρώτους suos & Primates vt Numidia & Mauritania Sitifensis in Cod. Can. Eccles. Afric. c. 17. & Μητροπολίτας distinctos habuit, quibus Ἐπισκόπους φανερώτατα ἔπεμψαν in epistola eiusdem Concilij ad Cælestinum Papam. Dicamus igitur plurium imperio, vnius potestatem præferri debere. Vt enim Lugdunensis sub quo Cōcilium Matisconense celebratum c. 20. eiusdem in quatuor Lugdunenses (adde Maximam Sequanorum) quas olim solus Proconsul administrabat, Primatum habet: sic & vnus Primas Biturigum explosa altero in triplici Aquitania constitui debet vt ad similitudinem Patriarchæ Antiocheni τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ἐξάρχου omisso Thoma qui dicitur Tyr, σεφιθρο. c. 14. Concil. Chalced. à Metropolitis solus Patriarcha conueniatur, & ab eodem formatæ & dimissoriæ πανσοφίαι καθ' ἑνδιάτηκα ex triplici Aquitania petantur.

Auctoritate) c. si Episcopus. 18. q 2.

Suspendendo) c. si quis & seqq. ead. distinct.

Concilium) Prouinciale c. sicut olim. de accus. & denunciat. quod placet per singulas prouincias bis in anno fieri, propter Ecclesiæ causas & altercationum solutiones c. propter 18. distinct. καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἑκάστῳ ἐπισκόπῳ ἐν ἑαυτῷ ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους συνόδους ποιεῖσθαι. ex Concilio Nicæno c. 5. & c. 9. Concilij Antiocheni. Quoniam non oportet negare audientiam roganti c. si Episcopus 11. q. 2. sed in Gallia per triennij spatium solùm in dicitur ex ordinatione regia Blesensi c. 10. & 14. secundùm ea quæ dicuntur c. in singulis de statu monach.

Fratrum nostrorum) Narbonensis ex dicto c. conquestus 9. q. 3. qui sub Imperio Vvisigothorum Toletani Archiepiscopi concilijs ex mandato cum suffraganeis interfuit c. inter 10. q. 3. & Conc. Tolet. Nigetius Narbonensis Metropolitanus cum Prouincialibus subscripsit, ità vt pudere eum non debeat si Bituricensi Archiepiscopo vero ac legitimo Primati morem gerat. Tolosanum quoque antistitem Fratrum nomine contineri putarim, cui ius Metropolitæ dedit Ioannes PVPA 22. cùm antea suffraganeus esset Archiepiscopi Narbonensis. Nam in beneficiis diuisis habet quis eadem iura, quæ habebat in integris, Franc. de Pauinis, apostilla in extrauag. ad Apostolatus: Continebuntur & Metropolitæ secundæ Narbonensis & Augustæ Ausciorum in Nouempopulania seu tertia Aquitania, sub qua, non sub secunda vt in Chronico Isidori, Tolosam primæua ætate Ecclesiæ comprehensam fuisse comperimus ex Seuero Sulpitio Archiepiscopo Bituricensi: Verba facturus coram vobis Aquitanis mundis & politis, in Homilia ad Tolosates, qui etiam mundi vsque in hunc diem ἰδίῳ ξόανῳ appellantur. Quibus Metropolitis addo eorumdem suffraganeos in prima & secunda, (quæ curta & longa Aquitania dicebatur) & in Nouempopulania opere & verbo docentes.

AD EPISTOLAM XCVIII. pag. 369.

Athenienſi] Michaëlis Choniatæ, qui temporibus Innocentij 3. Athenarum summus pastor erat apud Nicetam Choniatem de Imperio Balduini, qui eundem fratrem vocat. Sic in epist. 39. apud Crusium lib. 4. Turcogr Athenarum Metropolita Nicanor dicitur, Aristides orat. in Herculem, Ἀθῆναι πόλις καὶ ἡ πρεσβυτάτη τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ εἰς τοὺς θεοὺς εὐσεβείας ἡγεμών.

Nigri pontis) maris Euxini in quo plures insulæ.

Causa) ex c. nemo 11. q. 3. & iudicatur magno cum pondere, vt apud certos de Dei conspectu, Tertull. in Apolog. c. 38.

Sententiam) qua pœna in Ecclesia nulla maior est. c. corripiantur 34. q. 3. summique futuri iudicij pręiudicium vocat ibid. Tertullianus.

EPISTO-

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XCIX. pag. 369.

VIuente viro) c. relatum 51. q. 1.

Fidem) plenam triſtiſſimi & periculoſi euentus lib. vlt. c. de pactis.

Machinatam) c. ſi quis, ead. cauſſa, & quæſt. & in c. veneris. de eo qui duxit in matrim.

Liberam facultatem) ex c. denique, 31. q. 1. vbi ex Vatic. C. MS. optimæ notæ delenda particula negatiua, non ex mente Gratiani, vt vult Cujacius ad c. 1. de eo qui duxit in matrimon.

AD EPISTOLAM C. Pag. eadem.

VTicenſi) ſuffraganeo Narbon. Archiepiſcopi.

Narbonenſi electo] Arnaldo Cœnobiarchæ Ciſtercienſi, de quo ſupra lib. 14. epiſt. 6. & infra lib. 16. epiſt. 5. Petrus Valliſſarn. c. 60. cuius nomen omiſit Paradinus lib. 2. Annal. Burg. in Odone 4.

Legatis) cùm mandati formula, vt patet ex contextu Epiſtolæ, non à latere, vt in c. vlt. de offic. legati. c. ad eminentiam. de ſentent. excommunic. ἐπὶ τῷ πλήνευμ πρεσβυτέρων ἀποστολὴν in procœmio, & c. 138. cod. Can. Eccleſ. Afric. Miſſos nominat Carolus Magnus in Capitulari ſancito Aquiſgrani.

R.) Raymundus 4. de quo epiſt. 9. lib. 13. & epiſt. 6. lib. 14. & lib. 16. epiſt. 5.

Expoſita terra) primo Principi fideli occupanti, quam poſtea Papa expugnandam Regi Franc. dedit, Mart. Polonus in Innoc. 3.

P.) Petri cuius meminit Petrus Valiſſarn. tanquàm legati ſummi Pontif. c. 1. & 8. & Mart. Pol. in Innoc. 3.

In litteris] quæ continentur apud Petrum Valſern. dicto cap. 8.

Exhibita) tanquam pignora ad maiorem cautelam, vt in c. ex reſcripto. de iureiur.

Regenſi) Epiſcopo in Lombardia.

Th.) Theodoſio, ſeu Theodiſio, Petrus Valſern. c. 10.

AD EPISTOLAM LXXXVI. pag. 362.

BIturicenſi) Biturigum Cuborum Primati, de quo 5. epiſt. 3.

Patroni) fundatores Eccleſiarum ex Concil. Lateran. in c. quoniam. de iure Patron. c. ad audientiam de Eccleſ. ædific. V. I. ipſius hæredibus ius Patronatus in hoc ſacellum conceſſit.

Diœceſis) ſibi in ſpiritualibus & regimine animarum ſubdita, eodem ſenſu accipit diœceſim Hincmarus epiſt. 5. & 6. quas reſcribit ad diœceſis Rhemenſis Archiepiſcopos & in c. Lugdunenſi 9. q. 2. qui habent παροικίας ex c. 9. Concilij Antiocheni, ſiue ἐνοικήσεις vt in l. οὐς ἐκάστη C. de Epiſc. & cler. id eſt territorium quod hodie malo more diœceſim dicimus, & parrochia Aurelianenſis in hoc ſenſu accipi debet apud Theodulphum epiſc. Aurelian. ad compresbyteros ſuæ diœceſeos.

De prouentibus) cùm nihil in illis præter antiquos & moderatos reditus à locorum Epiſcopis inſtitutos exigere debeant, c. præterea. de iure patronatus.

Paſtoribus) rectoribus c. decernimus, 16. q. 7.

Recipere) c. cùm ſecundùm. c. exſtirpandæ. de Præb. & dignit. & 1. ad Corinth. c. 9.

Congruam prouiſionem) portio ptesbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur d. c. extirpandæ. vbi vide gloſſam, & ſit competenter prouiſum c. poſtulaſti. de Reſcriptis. certam aſſignet portionem c. ad hæc. de offic. vicar. de beneficiis aſſignet vnde poſſit congruè ſuſtentari. c. peruenit. de appellat. deciſ. Cap. Toloſ. q. 168. de patrono Eccleſiaſtico ex ſpecie huius epiſtolæ.

Ad opus patronorum) Quid ſi vergant ad inopiam? ab Eccleſia illis moderatè ſuccurritur in c. nobis, de iure patron. & c. quicunque 16. q. 7. adde in compenſationem

dotis, quam illibatam sacerdos ministrans sibi retineat, imò & si pactum interuenerit super retentione fructuum, valet nominatio & censetur ritè & canonicè facta ex Senatusconsulto 3. Martij 1594. sancito, Antonio Viard agente, aduersus Benignũ Viard.

AD EPISTOLAM CXXXV. pag. 401.

INsertam fuisse hanc epistolam (quæ est Innocentij Papæ secundi) libro 15. Regestorum Innocentij III. patet ex serie Temporum: siquidem Diuus Bernardus obiit anno Domini 1153. eodem ferè tempore quo Eugenius Papa tertius eius discipulus est Diuûm albo adscriptus, duodecimo post eius obitum anno ab Alexandro Papa tertio anno Domini 1165. ita vt ex his rectè concludamus nunquam Innocentium tertium meditatum fuisse hanc epistolam, anno Pontificatus decimoquinto, id est anno domini 1213. aut alium Bernardum dicemus, quam Diuum Bernardum, quem tamen contextus epistolæ spectat, sed potiùs Innocentij 2. calamum testem locupletissimum habebimus, cui etiam diuus Bernardus multoties rescripsit, vt patet ex eiusdem epistolis. Dicemus itaque erraticam paginam eiusdem, sicut in iure ciuili leges quas priuatis titulis & rubricis Tribunianus non inseruit in Pandectis & Codice Iustinianeo.

Bernardo) vico Fontanensi primo à Diuione lapide oriundo.

Primo) Abbati Clarauallensi ex martyrologio Romano, & ex inscriptione quæ exstat in vestibulo cœnobij de Fonteneyo ordinis Cisterciensis. Nec silentio prætereundum est quòd tam celebri prænunciatorum Præsulum consortio intererat beatissimus Bernardus doctor mellifluus, famosissimi Cœnobij Clarauallensis, Abbas primùs. Ità vt ex his dicendum sit, Bernardo primo scilicet Abbati Clarauallensi, quæ verba notarius siue puer norarum præpetum (vt loquar cum Ausonio) subito calore calami præteriit nec enim de Bernardo Anachoreta in saltu Vicennarum accipi debet hęc epigraphe, de quo Guaguinus lib 6. in Philippo Augusto, qui temporibus Innocentij sanctitatis opinione claruit.

Et sanguinem) vnus ad instar omnium Petrus de Castronouo (de quo supra epist. 6.) voti regulam martyrio coronauit in cunabulis asceterij à diuo Bernardo instituti.

Arguere) vt Albigenses, quorum ferè Ecclesiam labefactatam Arnaldus præpositus generalis, & duodecim Abbates expurgarunt, veróque Euangelij dogmate vnà cum beato Dominico Guismano Galliam Narbonensem illustrarunt. Petrus Valser. c. 1. & 7.

In vna) c. definimus, & c. in nullo 18. q. 2.

Exhibebimus) c. Abbates & c. vltimis 18. q. 2.

Deploratorum) c. adiicimus 16. q. 1. c. exiit. versic. verum. de verb. signif. in 6.

Silentium) cultus iustitiæ c. in loco 15. q. 4.

Decimas) quas monachi non suscipiunt nisi consensu Episcoporum adhibito c. decimas 39. 16. q. 7. quæ sunt tributa egentium animarum c. decimæ 16. q. 1. & iuxta sacros canones Ecclesiæ competunt, Hincmarus epist. 7. c. 35.

Primitias) manuum vestrarum Deutero. vt ἀπαρχὰς ἁλῶν σου καὶ λήνου σου. Septuaginta Exod. 22. ἰλαίου Numer. 18. τοῦ οἴνου Deuter. 18. σφυρώματα χειρός Leuit. 20. quas olim variis nominibus appellarunt Græci, apud quos ἀκρόθινια τὰ ἄκρα σίτου. Eustathius Ὀδυσ. Τ. siue ἀπαρχαὶ τοῦ οἴνου apud Isocratem in panegyrico, σφαγεῖα ἢ ἀπὸ λαιᾶς ἀπαρχή Schol. Eurip. in Oreste vers. 382. σφαγεῖον apud Callimachum hymno in Dianam versu 104. σιὸν ἐκ δ' κόλπου τῆς χειρὸς Septuag. Leuit 19. & Cyrillus c 6. Numer. quam dixit κόλπος τὴν ἀπαρχὴν. Euripides in eodem Dramate.

Oblationes) quæcumque de proprijs & licitis rebus Ecclesiæ à fidelibus offeruntur c. causa. de verb. signific. & quocumque titulo ad Ecclesiam perueniunt. c. cum inter. eod. tit. & c. oblationes cum seqq. 13. q. 1. Decis. cap. Tolos. q. 482. ad quorum interpretationem eleganter Tertull. de Monogam. c. 10. pro anima eius orat & offert annuis diebus dormitionis eius, χοὰς Græci dixere; Libanius in parasito χοὰς ἐπάγειν δόκιμος τελετήσαντι μοὶ. φασὶ γὰρ ἐκ βλίττειν τὰ ζῶντα δηλοῦσι τοῖς ἀπελθοῦσι σφαγιάζειν.

Digitized by Google

Habitum) habitu & nomine monachi c. vt clerici, de regularib. quem mandum, id eſt veſtem virginalem ex Vv. GG. Iſidori dixerim, ſacratiſſimæ quippe θυσάνου mandato beatiſſimus Bernardus eandem elegit.

Deſuper apertis] ſoccis, quod ſoccum habeant in quo planta inijcitur apud Iſidorum lib. 19. Orig. c. vlt. qui caligæ in regula ſancti Benedicti vocantur c. 55. ſi eidem Iſidoro credamus; Caligarius, non à Gallo pedum, ſed à calo id eſt ligno. deinde addit: fiebant autem ex ſalice tantùm, ſed pace illius dixerim caligas & ſoccos diſtincta fuiſſe ex c. 12. Actuum Apoſtol. Calcea te caligas tuas, vbi 70. vertunt ὑποδήματα.

AD EPISTOLAM CLXIV. pag. 438.

ARchiepiſcopo] hæc epigrapha reſtituenda in c. ligneis. de conſecr. Eccleſ. vel altar.

Biſuntinenſi) Biſuntinæ Eccleſiæ. c. licet de accuſat. quæ ciuitas imperalia nouit iura apud Vigner. in biblioth. hiſt. anno Domini 1253. in imperiali Burgundia vrbs vetuſtiſſima apud Krantzium Saxon. lib. 13. c. 15. à Iulio Cæſare Veſontio, poſteriori ſeculo Chryſopolis Ierlandus Chryſopolitanus ſancti Pauli ſcholarum præceptor in C. MS. biblioth. Ianninianæ S. Benigni Diuionenſis; eò quòd Alduabis qui eam, non vt priori tempore, quaſi circino circumductus cingit, ſed magna ex parte interſecat, arenas aureas imbrium præcipiti agmine aliquando voluat. eſt autem Metropolis Maximæ Sequanorum, quæ quinta Lugdunenſis dicitur.

Illæſis) ſecùs ſi mutentur, tunc enim execratur ſiue exorcizatur Eccleſia. c. ſi motum de conſecr. diſt. 1. V. gloſſam ad d. c. ligneis, in verbo parietibus, & ſi à fundamẽtis fuerint innouati, cùm labinam minarentur, Eccleſia conſecratur c. de fabrica. eod. diſtinct.

Altaris) quod iterum conſecratur ſi motum fuerit, vel lapis, qui ſigillum continet, imminutus reperiatur c. 1. conſecrat. Eccleſ.

Quæſiuiſtis) reſtituenda ſunt hæc verba in d. c. ligneis 1.

Tabula) lapidea in c. altaris c. 31. de conſecrat. diſtinct. 1.

AD EPISTOLAM CLXV. eadem pag.

MOnteforti) de quo ſupra lib. 13. epiſt. 6.

Marcum) Legatum à latere, qui fuerat Notarius Innocentij III. Nemauſo oriundus; Petrus Valſern. (multoties repetitus, quoniam Albigenſium hiſtoriam apprimè deſcripſit) c. 70.

Cenſibus) qui ſunt pauperum, quorum procurationem gerit quodammodò ſummus Pontifex. c. vlt. 12. q. 1. eadem ratione de exterioribus ſuis quæ palàm cunctis apparent Eccleſia tributum reddit c. tributum c. conuenior 13. q. 8. quibus de cauſis cenſus ſoluatur Eccleſiæ, vide c. reperimus, de priuileg. & c. omni, decenſibus.

Conuerſus) Deo deuotus c. duo 12. q. 1. & religionis conuerſus, c. non dubium. de ſententia excommunic.

Cartuſienſis) Eremita, ordinis beati Brunonis cuius anachoretæ cæleſtis carceris liberæ cuſtodiæ ſponte addicti, (donec vitæ dulci officio fungantur) Dei Opt. Max. miſericordiam ſilentij religione contemplantur, de quibus Specul. in hæc verba tit. de Teſtib. ius vetat in re propria dicendi teſtimonij fidem adhiberi, ſed fallit in monachis Ciſtercienſibus & Cartuſianis propter eorum ſanctimoniam.

AD EPISTOLAM CLXXXVIII. pag. 462.

PArmenſi) in Lombardia ſub ditione ſereniſſimi Ducis Farneſij, qui fidelitatis iuramento Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, feudi dominæ, obſtrictus eſt.

Natam) quæ eſt affinis Ioannis in quarto gradu.

Pro bono pacis) quam nobis Christus reliquit priusquàm nube assumeretur. idem dicendum si graue scandalum immineat c. quia.de consang. & affinit.

Licentiam) indulgentiam. c. quod.eod. tit. quoniam prohibitio copulæ coniugalis quarto gradu restringitur cap. penult. eod. tit. eáque de caussa diuortij sententia promulgatur.

Canonicum) vt in c. super eo, eod. tit. vide infrà lib. 13. epist. decima.

AD EPISTOLAM CCI. pag. 476.

CApellæ Ducis) Odonis, siue Otthonis 4. de quo supra epistola 5. lib. 14. qui Innocentio sedente, Burgundiæ imperabat. vulgò sancta Capella dicitur, in quâ sacratissimæ Eucharistiæ miraculis claræ diuinum Palladium florentissimum liliorum Regnum protegit, de quâ Innocentius noster in c. cùm capella. de priuileg. Chassaneus de gloria mundi, parte 12. consideral. 63.

Christianitatis Diuionensis) Decanus sancti Ioannis Baptistæ, sed & hodierna die viri aliquot Diuionenses Christianitatis antiquo nomine, (vt in hac epistola) compellantur.

Castrum) quod à pluribus Diuorum templis Diuio noscitur nuncupatum, in vita Diui Gregorij Episcopi Lingonensis ex vet. C. MS. bibliot. S. Benigni.

Matisconensi) suffraganeo Archiepiscopi Lugdunensis.

Testimonium) primum dubium super huiusce modi testimonio moueri potest in hunc modum, Monachi sine iuramenti exhibitone testes esse non possunt in c. tuis; de testibus, ex regula l. iurisjurandi. C. eod. tit. Secundò obijci potest, testibus non testimonijs aut tabellis credendum esse l. testium § idem diuus. eod. tit. sed dicendum istud obtinere in iudicio, non extrà iudicium, vt in hac epistola, in cuius explanatione testimonium, attestationem, non de re aliqua circumscriptam dispositionem, vt in iure, accipere debemus.

Monitione] quæ dicitur fraterna correctio. c. licet de simonia, & præmittitur priusquàm aliquis per censuram Ecclesiasticam compellatur c. 1. de Treuga & pace & c. grande. de suppl. neglig. prælat. in 6.

Denunciationis) inscriptionis l. in Senatusconlto §. qui post. ad SC. Turpill. hinc inscriptionum libelli l. ex lege 5. penult. ad leg. Iul. de adult. vinculum inscriptionis l. vlt. C. de accus. & inscript. γεγραφὴ κακηγορίας apud Harmenopulum lib. 1. tit. 2. §. 10. syngrapha calumniæ à Symmacho lib. 5. epist. 63. βίβλιον αἰτιάσεως in Basilicis & perperam Theophilus in §. Tripli. de action. apud Iustin. vbi restituendum puto βιβλίῳ ἀιτίσεων, non αἰτιάσεων, scilicet in libello conuentionis VV. GG. Isidori elogium, textum malorum dictorum, quod notoriam dicunt, & alibi elogium, ordo criminum, vide in hanc rem Symmachum lib. 10. epist. vlt. & ea quæ doctè pro more suo animaduertit Franciscus Iuretus, & Hincmar. epist. 7. c. 5. & 6. vbi repetit vetus scholion Aniani ad l. 15. concessum. de accus. & inscript. C. Theodos. posteriori seculo solemnibus non adhibitis denunciationem dixere, vt hîc, delationem Symmachus lib. 10. epist. 7. nominationem D Augustinus de pœnit. medic. c. 3. & abiit in desuetudinem formula inscriptionis, nisi in crimine falsi ex constitutione regia.

Inimicos) ne innocentiæ puritas confusa succumbat dicto, c. licet.

Absoluatur] ex c. 1. de exceptionibus.

AD EPISTOLAM CCXI. pag. 484.

PEtri,) de quo supra epist. 4. lib. 14. Petrus Valsern. c. 66.

Crucesignatorum) signatis in Francia ad vindicandum Dei nostri iniuriam tot fidelium millibus, & signandis, idem Petrus c. 13. Guaguinus lib. 6. vbi Milone lego, non Gallone, qui fuit Innocentij legatus.

Digitized by Google

Fuxenſis.] Raymundus Rogerius, cui ſucceſſit Rogerius Bernardus ſextus Comes, de quo Petrus Valſern. c. 50.

Comitis] Bernardi, qui Bernardum de Ponte monomachiæ & duelli ſolitario congreſſu ex SC. Pariſienſi fortuna duce proſtrauit, in veteri ſtylo Parlam. parte 1. cap. de duello §. 29.

Conuenarum] Garumnos populos vocat Cæſar de bello Gall. quorum cunabula reperies apud D. Hieronymum epiſt. 2. aduerſus Vigilantium.

Gaſtonem à Bearno] Benearno Petrus Valſern. c. 56. Bearnenſes autem nominantur Vaccates Cæſari eod. lib. quos Ioannes Roſſetus notis in eundem exiſtimat eſſe Vaſates: ſed meliùs ſi Vaccates dixeris, quos Eginarthus in Carolo Magno Vaccenſes vocat, puta ob inſignia prouinciæ, quæ vaccarum grauitate imperij Vaccenſis hodie Bearnenſis molem demonſtrant.

Contra Sarracenos] dum Alfonſo 8. Legionis & Caſtellæ Regi aduerſus Mimamolinum Sarracenorum Regem, exercitus inſtructam aciem duxit, malè Memmolinum auctor Centuariarũ centur. 13. & Paulus Conſtantinus in Chronico Ilmamolinum vocant. huiuſmodi autem pugna dicta fuit de nauibus Tolòſæ apud Roder. Santium hiſtor. Hiſpan. parte 3. c. 35. quo vocabulo naua, vocem Ibericam intelligit, quæ montis planiciem & æquor ſignificat. Sed cur Toloſæ? forſan inditum nomen ea tempeſtate, qua Narbonenſis Archiepiſcopus, vt ſuprà diximus lib. 15. Regeſt. epiſt. 3. Toloſanam Synodum ſub imperio Vviſigotthorum cum ſuffraganeis vi armorum perterritus annotabat. Tunc enim Gallia Narbonenſis, citerior Hiſpania vocabatur, circa æram 1CIX. vt vult Conſtantinus in Hiſpaniarum diuiſione, ſecundùm quæ interpretare Æmylij verba lib. 6. Albianorum hæreſis quæ in Comitatu Toloſano Hiſpaniæ regione inualuit, ſed malè, etenim ab anno Domini 774. Gallia Narbonenſis imperij Francici regno moderabatur, quam colore fucatæ religionis quæſito à vero tramite error Albigenſis plus ſolito auertit anno Domini 1205. ſub imperio Philippi Auguſti, quo tempore Innocentius hæc epiſtolia reſcribebat. Nauclerus gener. 40. Matthęus Paris circa annum Domini 1212. & 1213. emerſiſſe hæreſim in illa regione ſcripsére.

Suo iure] in armis, non legitimo, nec enim Comites prædicti alium dominum feudi habuere quàm Torſinum aut Tortinum, qui à Carolo Magno (vt iam diximus lib. 13. Regeſt. epiſt. 13.) feudum Comitatus Toloſani accepit, in quo idem Torſinus & poſteri Comites Fuxenſem, Conuenarum, & Inſulæ (quæ Iordana dicitur) & Vicecomitem Bearnenſem ſubordinarunt. Ac vt à Fuxenſi incipiam, ex faſtis conſularibus Toloſatum animaduertere licet, Bernardum Rogerij filium Dominum Caſtri pendentis anno Domini 1062. licentiam à Raymundo ſecundo Comite Toloſano petijſſe, vt ſibi dignitatem Comitis Fuxenſis vindicare liceret, à quo deinde cæteri eodem priuilegio potiti ſunt. Hologarayus in hiſt. Fuxenſi Raymundum (de quo quæſtio) ab homagij munere liberatum ſcribit ex ſtipulatu Raymundi minoris Comitis Toloſani: ſed poſtquam mortuo Alphonſo Comite Toloſatum Ludouici pij germano ad primordium tituli prouincia Occitana redijt; Rogerius Bernardus Raymundi Rogerij filius, de quo ſuprà, vinculo dominij ſe ſuóſque in manibus Ludouici Pij religioſiſſima coram Deo & hominibus atteſtatione obſtrinxit, cuius filius idem officium ex debito poſt obitum patris Philippo tertio reddidit anno Domini 1274.

Conuenarum Comitem] Vaſallum quoque Comitis Toloſani fuiſſe patet ex annalibus Hiſpaniæ, in quibus anno Domini 1116. idem Domino ſuo aſſidet, qui Alphonſo aduerſus Mauros ſuppetias ferebat. Deinceps tranſactione quæ aſſeruatur in Capitolio Toloſatum, inita inter Carolum VII. Regem Chriſtianiſſimum & Matthęum Comitem Conuenarum anno Domini 1442. feudum domanio & patrimonio Principis accreuit iure fideicommiſſi, cuius formulam rogauerat inſeri tabulis teſtamenti anno Domini 1375. eiuſdem Regis intuitu Petrus Bernardus Comes, ſi ſinè liberis Margareta & Eleonora filiæ dulciſſimæ fatis ceſſiſſent, ſub modo vel conditione, ne impoſterum à liliorum regno feudum diſtraheretur, quo caſu Gregorium Papam XI. ex aſſe hæredem inſtituit. Reperio tamen in eiſdem faſtis Iohannem (Nothum illuſtris domus Armaniacæ) Comitem Conuenarum obuiam accurriſſe cum

Digitized by Google

proceribus totius Aquitaniæ Ludouico XI. cùm Tolosam peregrè proficiscereturqui Comitum Conuenarum nouissimus fuit. Progrediamur ex continenti ad Insulam, quæ Iordana dicitur, vt liquet ex pagina in qua iura Boconiæ syluæ continentur. Eadem sita est in iurisdictione Comitis Tolosani, quem Dominis Insulæ vsum in eadem concessisse, & Octoviros (qui vulgò Capitolini) cum Ioanne Iordano Comite Insulæ super eiusdem χρήσεως solito moderamine pactum inijsse certissimum est. Ex quibus colligere debemus Comitem Tolosanum Dominum feudi directum dominium vnà cum reliquo vsus mancipiique integro iure, sibi retinuisse. Denique si attentiori diligentia inspiciamus prædictos Comitem Tolosanum priuatis armis in hac expeditione tueri, nemo dixerit eiusdem vassallos non extitisse.

Secus verò existimarim de Vicecomite Bearnensi, qui amicitiæ viciniæque nexu adstrictus, Raimundo Comiti opitulatur, ità vt eundem non quidem Tectosagum Dynastis, sed Regibus Christianissimis fidelitatem præstitisse dicamus. Ferronius Auctuario ad Paulum Æmilium in Ludouico XII. iudicatum fuisse scribit Senatusconsulto Tolosano eosdem supremæ Curiæ iurisdictione ordinaria contineri. Quòd si rem ab origine repetere licet, quis nescit Aquitaniam ex vna parte Pyreneis montibus concludi, ad quorum radices situs est limes Bearnensis? itavt ex his rectè concludamus, olim Reges Aquitaniæ, vsque ad imperium Eudonis, Vvaliæ, Vaifri, Ludouici, Caroli Calui (qui Duces in eadem prouincia instituit) Vaccensibus leges dedisse, probatio etiam elicitur ex Concilio Matisconensi sub Guntrano Rege altero filiorum Clotharij, cui Lucerius Episcopus Oloronensis, & Aurelius Episcopus Ecclesiæ Bigerritanæ, subscripserunt. Porrò Bigerrones proximi sunt Bearnensibus, apud quos floruit Ecclesia Oloronensis, & fœderis sancita pactione inter Childebertum & Guntrannum Lemouices, Caturci, Vaccates & Bigerrones (quorum prouincias liberali titulo morganaticæ donationis Chilpericus Rex Gaiselindi vxori suæ dederat) subditi fuere eidem Guntranno apud Gregorium Turonensem lib. 9. c. 10. & in veteri Regesto Cameræ Computorum Parisiensis anno Domini 1273. Vicecomes de Bearno Dominus de Moncata & Castriveteris fidelitatis hominium iureiurando præstitit Edoardo primo Regi Angliæ & Duci Aquitaniæ. Ex quibus colligere est easdem nationes semper Galliarũ Imperij ambitu comprehensas fuisse, quicquid ex priuilegio Caroli Martelli Vicecomitem merum & mixtum imperium cum iure gladij meruisse incolæ profiteantur. Siquidem contrarium liquet ex superioribus, & ex Chronico sancti Benigni Diuionensis anno 741. Concludamus itaque Aragonum Regem summi Pontificis religionem in hac Epistola circumscripsisse; nihil enim iuris habuit in his prouincijs, nec in Comitatu Carcassonensi (de quo proxima Epistola) licèt Comes Barcinonæ fuerit, à quo huiusmodi speciem directi dominij sibi finxit. liberè enim profiteri debemus (si verum amamus) supremum ius in Aragoniæ Regno, & Comitatu Barcinonensi ad hæredes Ludouici primi spectasse, quod postea Ludouicus nonus, qui vitæ sanctimonia floruit, eisdem Regibus concessit, retento sibi iure in omnibus prouincijs quæ cis Pyrenæos montes regni Franciæ moribus & legibus gubernantur.

Non generale] sed postquam Innocentius litteras Synodi Vaurensis accepit, contrariæ voluntatis iudicio, Petro Aragonum Regi dare vetuit, quæ antea eidem roganti concesserat: siquidem in gratiam germanæ, quam sibi vxorem coëmerat Raymundus senior huiusmodi iura dominicalia Petrus sibi commentitio mancipi nexu obligata effinxit, vt scilicet expositam terram ex rescripto Innocentij suprà, Epistola sextâ, hoc eodem libro, primi occupantis armatâ manu eximeret. nec enim ius gladij aut merum imperium priuato titulo in eisdem feudi legitima ratione sibi vindicare potuit.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CCXII. pag. 485.

CArcassonam.] Galliæ Narbonensis vrbem nobilem, quamuis in Itinerario Hierosolymitano Castellum dicatur. nam Sergius Episcopus Carcassonensis Concilio Toletano III. subscripsit. eadem Comites suos habuit, à quibus originem duxere Comites Fuxenses, de quibus superiori Epistola: horum alter Bernardus Atho Carcassonam & Biterras Bernardo primo Comiti Fuxensi venditionis titulo transtulit, qui eorumdem Comitatuum simul ex Fuxensis ratione Regem Christianissimum dominum feudi professus est, vt superiori epistola satis supérque probauimus.

Eidem.] Secus ex his quæ superiori Epistola ex veterum monumentis & fastis animaduertimus.

Iustitia.] Quam iniustitiam vocasset Pont. Max. si rei veritas eiusdem genio ad maiora parato innotuisset, quod ita euenit modico temporis spatio interposito, vt in extremo superioris Epistolæ diximus.

AD LIBRVM XVI.
REGESTORVM
INNOCENTII TERTII
PONTIF. MAX.

AD EPISTOLAM III. pag. 523.

APOSTOLATVS.] B. Petri quem obtinet Pont. Max. ſic Ioannes XXII. extrauag. ad Apoſtolatus. de conceſſ. præb. & extrauag. ad noſtri. de priuileg.

Prærogatiua.] vide ſuprà lib. 13. epiſt. 14. & Ioannem Ferraultum de iuribus & priuil. regni, & ordinationes regias tit. 44. de priuileg. Apoſtol. Regi conceſſis, & c. per venerabilem. qui filij ſint legit.

Leuitate.] l. vnica. C. ſi quis Imperat. maledix.

Scabellum.] Matthæi 5. & in c. & ſi Chriſtus, de iureiur.

Epiſcopos.] in fine d. cap. ſi quis per capillum.

Regnum.] cuius Principes Chriſtianiſſimi ſacratiſſimas leges tulere, quibus nefandæ procacitatis libido irreligioſa coërcetur. Rhenanus in Apolog. Tertull. 33. refert Clodouæi, Childeberti & Clotharij leges, quibus iurare prohibitum eſt, & poſteriori ſæculo idem obtinuit: imò nouiſſime Ludouicus Iustus, cuius imperium, naturæ ornamenta, geniúmque innumeræ nationes incredibili admiratione ſuſpiciunt, prima quam edi iuſſit conſtitutione ſacri nominis Dei Opt. Max. peieratores (quippe ſolus aſſertor ab inimicorum telis & inſidijs Galliæ vindicauit) graui mulcta puniri voluit, cuius edicto Senatus ſubſcripſit anno Domini 1611. eiſdem ferro candente lingua perforatur, poſtquam à Deo, Rege, & à Iuſtitiæ ſacerdotibus veniam petiere, vt mox laqueo ſuſpenſi flammarum vindice incendio ſuffocentur, ex placito Senatus 25. Ianuarij 1610. qui non immemor auitæ religionis, Ioanni Deo, ſacræ denominationis titulum interdixit, & iudicis ordinarij ſuper hac re atteſtationem actis Curiæ referri præcepit, menſe Februario, anno Domini 1600. vt impoſterum nemo tantæ proteruiæ percuſſus audacia, ſacri nominis tremendum iudicium profapiæ titulis inſerere tentaret: ſed & maledicta in principem ſeueræ legis iudicio vindicauit 17. Nouemb. 1605. & 5. Octob. 1619. Dijs non detrahes, neque Principi populi tui maledices, Exodi 22. Maieſtatis ſunt apud nos rei, qui de noſtris Regibus ſecus aliquid murmurarunt, vt ait Arnob. 4. adu. gent.

Archiep.] Qui Primati Rhemenſi ſubditi ſunt, Hincm. dicta epiſt. 6. c. 20. de primatu quoque in alijs prouincijs idem Zacharias Papa ad eundem Bonifacium ſcripſit, qui anno Domini 741. Legatus à latere Gregorij II. III. & Zachariæ ſummorum Pontificum in Gallia & Bajoaria vices geſſit.

AD EPISTO-

Digitized by Google

AD EPISTOLAM XXVI. pag. 548.

SLevvicenſi.] Suffraganeo Epiſcopi Lundenſis in Dania, qui Eccleſiæ Primas. ſic autem legendum in Rubrica. c. poſtulaſti.de foro compet. Marchionis Slevvicenſis ſiue Slevvici (quæ olim Heideba) meminit Krantzius Metropol. lib. 3. c. 5.

Cauſis.]c. ſi quis amodo, & ſequentibus, 8t. diſtinct.

In cuius del. diœceſi.] Auth. qua in prouincia. C. vb. de crim. agi oport. vide gloſſam in Clem. paſtoralis.& §. quòd ſi verſic. de more. de ſentent. & re iudic. & c. fin. de foro compet. licet aliter Oreſtes ſentiat apud Euripidem in hæc verba, οὐ σεσώκαμεν κολάζειν τοὺς δὴ Φωκίων δι᾽ χθῶν, τοὺς δὴ Argiuis ſcilicet, apud quos impij parricidij ſcelus horrendo matris vulnere perpetrarat. videndus Aufrerius ad Deciſ. Capel. Toloſ. q. 423.

Eccleſiam.] Sic leg. in d. c. poſtulaſti.non beneficium.

Facienda.] vt in l. à Diuo Pio. §. 1. de re iudic. 21. l. cùm vnus §. is qui poſſidere de rebus auct. iud. poſſid. ex quibus legibus ordinationis Aurelianenſis §. 90. & §. 172. Bleſenſis, deſcripti ſunt.

Quæſiuiſti.] c. 21. poſtulaſti. de homic. volunt. vel caſ. cuius contextus elicitus eſt ex hac Epiſtola quæ præfiget epigraphen dicto capiti.

Sanguinis effuſione.] Clericis iudicium ſanguinis agitare non licet, cap. Clericis. ne Cler. vel Mon. ſuffundit ſiquidem, non effundit ſanguinem Eccleſia, apud Tertull.

Rex.] Daniæ Valdemarus 2. de quo Krantzius Daniæ lib. 7. c. 13. vide ſuprà lib. 13. Epiſt. 3. & infra Epiſtolam 8.

Poteſtatem] vide ſuprà Epiſt. 5. lib. 14: de publico auxilio.

Diuitiæ] dele (aut malitiæ) in d. c. poſtulaſti.de homicid.

Cœmeteria] corrige inſcriptionem & principium c. conſuluiſti.de conſecr. Eccleſ. vel alt. eſt enim contextum ex hac epiſtola, vt dictum c. poſtulaſti. 1.

Sepeliuntur [corrige dictum c. conſuluiſti, neque enim abſque vi armata aut metu qui in conſtantem cadere poteſt,clerici excommunicatos tumulo commendabunt, ſic lib. 14 epiſt. 10. cum interdictorum obſequio terræ redditur quod ſuum eſt,fortè quia interdicto ſubditi cognationis vinculo iunguntur, ad quos cura ſepeliendi ſpectat. V. I. Græca quæ Herodi Rhetori à Salmaſio noſtro adſcribitur ὁ θέμις ἀμφὶ νίκαισι βαλεῖν ἐσθλὸν ἔπος πλὴν ὅσον εὐσεβίη καὶ ἐγγυθεν δοκιμήσῃ, quod probatur ab Iſocrate in panegyrico ἀνάγκαιον ἀποδοῦναι δίκην τοῖς νίκης τοῖς προγόνοις. vide eundem in oratione de pace. hinc collatio & vnctio cognationis partes fuere, & familiaria ſepulchra ex V. I. Romæ apud Alberinos, vt quando ego etiam eſſe deſiero, pariter cum eis ponar & in c. Ebron, & in c. ſequenti 13. q. 2. vel ideò adeſſe deliberant, quoniam obſequij vltimi tralatitia humanitate lapidare feſtinant, aut eundem componunt in arcula non in pergula, vt vult Lipſius apud Petronium in funere Democriti. ſiquidem hæc omnia humanitatis officia non ſcripta, ſed nata lege decernuntur.

Procurationes] ex Concilio Lateranenſi ſub Alex. 3. c. 4. ſub Innoc. c. 33. vide c. procurationes. de cenſibus & c. viſitandi. c.non ſemel,18. q. 1. charitatiuum obſequium dicitur à Chopino,& ius viſitationis in ordinatione regia Bleſenſi.

Perſonaliter] ſic leg. in d. c. 33. Concil. Lateran. non præſentialiter.

AD EPISTOLAM XLI. pag. 569.

VAurum] Caſtrum Vauri apud Petrum Valſern. c. 52. oppidum in Gallia Narbonenſi quod idem nomen hodie retinet,ſicut & caſtra quæ in hac epiſtola continentur. Diſtat ſeptimo eum ſemiſſe vnius, à Toloſa, milliario,id eſt quinque leucarum itinere,ſi credimus Iſidoro qui lib. 15. Orig. c. vlt. leucam mille & quingentis paſſibus coarctari ſcribit.

Sanctiſſimo] huius epiſtolæ ſeriem truncam & mutilam habes apud eundem Pe-

trum c. *66.* quam varijs in locis restitues ope C. MS. ex quo eandem in hunc modum transcribi curauimus.

Antiquitus] Aureliæ primùm Albianensis error exortus anno Domini 1017. Glaber Rad. hist. Franc. lib. 3. c. 8. deinde per vniuersi regni orbem pestis incrementum latens emersit.

Rotarij] quibus adde balistarios, qui *idem* Tomo Vvasconum adhuc nomen retinent arroutez, & Pyrenæorum scopulis tanquam Ithacæ addicti, peregrè proficiscentes non solùm vestibus & nummis, sed interdum vitæ viuspoliant, ità vt verè Innocentius eos viros sanguinum dicat in c. sententiam. ne Cler. vel Monach. & in c. 18. Concil. Lateran. vbi lege rotarijs, non ruptarijs. Ideò Diuus Hieronymus Epist. 2. aduersùs Vigilant. sui originem exprobrat, quæ fuit in Conuenarum Comitatu (de quo suprà Epist. 13. lib. 15.) vbi & Rotarij, aliique gregarij milites, latrones aggrediuntur. Sed vnde dicti fuerint, patet ex Niceta Choniate lib. vlt. de Imperio Balduini: Itaque partem exercitus quæ vtilitatis suæ causa vltrò sequi vellet (Rotam ipsi vocant) abiegarunt, potestate data vrbes quæ defecissent suo arbitratu tractandi, ea cohors antegressa à nullo scelere & à nullo piaculo abhorruit. Inde Rogerius Comes Fuxensis Ruptarius dictus est, quòd Abbatum quorumdam suprema iura pro parte, vi, non iure sibi vindicasset, vide Beloium in prosapia Fuxensi. Et Biterrensis Episcopus infra Epist. 4. Rotarios, sacrilegos, homicidas, & omnium flagitiorum generibus irretitos execratur. A rota igitur veteri vocabulo, (cuius nomine pars exercitus intelligebatur) Rotarios dicemus.

Pedagia) fiscus enim bonorum principum, non sacerdotum damnis, sed hostium spolijs augetur. Symmachus lib. 10. Ep. 54. ideò mulctatur vt in c. si quis Romipetas 24. quæst. 36.

Othonem] 4. Imperatorem, Martinus Pol. in Innoc. 3.

Vestitis] lege perfectis. quidam enim in Albigensi hæresi perfecti, siue boni homines, alij vero credentes dicebantur, Petrus Valsern. c. 21.

Seuericum] Sauaricum de Malleone vocat idem Petrus c. 56. qui Sauarus Malleonensis Pictonum natione oriundus à Polid. Virg. hist. Angl. lib. 15. dicitur, & Sauaricus Mauleonus à Guaguino lib. 7. in Ludouico VIII.

Regis] Ioannis, de quo postea Epist. 7.

Senescallum] diuerso munere functus Seneschalcus, qui posteà Senescallus dictus est, ex varietate temporum. Siquidem in aula Caroli magni apud Hinc. in Epist. 1. c. 213. maxima cura ad eum spectabat, eò quòd cætera (præter potus & victus caballorum) eundem Seneschallum respicerent, ità vt lateri principis ex his dicamus adhæsisse. Sic Guillelmus de Nogareto Senescallus Regis Francorum (Philippi pulchri scilicet) dicitur à Thoma Vvalsingham in Edoardo I. Rege Angliæ, sed alia censetur eiusdem dignitas ex ordinationibus Regijs de offic. Bailliuorum & Senescallorum tit. 6. qui præerant foro, in quo nobilium & militum iurgia dirimuntur, & in constitutione Ludouici Pij anno Domini 1254. vbi Senescalli Bellicadri & Carcassonæ fit mentio.

Arrianorum] seu potius Arriomanorum, à quorum hæresi Albianensis error emanauit. Nam & in eadem regione Vvisigothi Arrianam prauitatem amplexi sunt.

Marochitanum] Mimamolinum, de quo suprà Æmilius in Philippo II. aduolauit ille manu Sarracenorum sub Mimamolini signis armatus.

Filium] Raymundum iuniorem.

De Bearno] v. suprà lib. 15. Epist. 12.

Digitized by Google

AD EISTOLAM XLIV. pag. 575.

Biterrenſis] ſuffraganeus Archiepiſcopi Narbonenſis.

Oſculo] ſic in vet. MS. bibliothecæ ſancti Victoris Pariſienſis,in quo extat Epiſtola Prælatorum Franciæ (de qua ſuprà) ad Bonifacium Papam VIII. Sanctiſſimo Patri & Domino ſuo cariſſimo,Do. Bonifacio diuina prouidentia S.R.E. ac vniuerſalis ſummo Pontifici ſui humiles deuoti Archiepiſcopi , Epiſcopi & c. deuota pedum oſcula beatorum.

Sentina] quæ hodie pietatis omniúmque diſciplinarum nutrix & domicilium.

Legatum) Petrum de Caſtronouo , de quo ſuprà lib. 14. epiſt. 6. & 8. & lib. 15. epiſt 6.

Vnctionis) quam acceperat Romæ ab Innocentio III. qui eum coronauit corona panis azymi in Eccleſia ſancti Pancratij apud Marinæum de rebus Hiſp. lib. 20.

Hæreticorum) hodie religionis Eccleſiæ Gallicanæ patria.

AD EPISTOLAM XLVII. pag. 578.

A.) Arnaldus de quo ſuprà lib. 14. epiſt. 6. & lib. 15. ep. 6.

R.] Raymundus de quo ſuprà lib. 13. ep. 9. lib. 14. ep. 6. & lib. 15. epiſt. 6.

P.] Petro 2. de quo ſuprà lib. 14. ep. 4. & lib. 15. epiſt. 13. & vlt.

Cum plena iuriſdictione) alta, media & baſſa in vet. ſtyl. Parlam. parte 1. c. 31. & in ſanctione Caroli V. quæ continet priuilegium conceſſum ab eodem Eccleſiæ ſancti Benedicti in faſtis Pariſienſibus.

Malo ingenio) ſic in Sacramento fidelitatis ex Capitularibus Caroli magni,quia fidelitatis ſum & ero diebus vitæ meæ,ſine fraude vel malo ingenio.

Per dominum) vt habeat in ſacramento ſuæ purgationis teſtem, quem habebit & iudicem. Gregorius Papa terius ad Bonifacium III. Moguntinum Archiepiſcopum. Euripides in Medea verſu 753. ὄμνυμι θεὸς τὸ πάντας ἡμῖν ἄ σῦ κλύω. Deus ſiquidem τὸ φρίαρ τῦ ὄρκυ. Sept. Geneſ 21,

Sancta Euangelia)Carolus magnus in Capitulari vocat iuramentum in ſacro Euangelio , Balſamo ὅρκυς σωμβατικυς in Nomocano. Photij. vide c. egô. de iureiur.

Capitulo) hodie Conſiſtorium vocant.

I.) Illuſtri.

Fulcone) Epiſcopo Toloſano,Petrus Valſern. c. 6.

Conſules) huius dignitatis nomen Gallijs Roma dedit , & perpetuum à principe geri Conſulatum Iuſtinianus reſcribit Nou. 105. Eutropius lib. 1. breu. hiſt. Rom. ſed labante imperio huiuſmodi dignitas imminuta eſt: nec enim genuino muricis fuco hodierna die , vt in antiqua Roma , ciuium oculos perſtringit. Horum meminit Innocentius in c. venientes. de iureiur. & nomen Conſulum hodie vſurpatur in Occitania & Aquitania,ſed in ciuitate Toloſana nomen à Capitolio,non à Capitulo vt vult Aufrerius , Capitolini vocantur , quorum veſtis bipartiti coloris apud eundem ad Deciſ. Capel. Toloſ. q. 52. huius molem,Imperator Antoninus Colonia Nemauſenſi oriundus, attolli curauit in gratiam patriæ , cuius primam ſedem Toloſa , vt & noſtris temporibus, occupabat, ità vt Vrbis nomẽ ſicut Roma meruerit,vt patet ex faſtis conſularibus , & ex V. I. quæ in peryſtilio marmoreo clauſtri Eccleſiæ Metropolitanæ ſtylo inciſa eſt in hæc verba.

Petrus Pontificem benedicens miſit ad Vrbem ,
Pro populi cura , conceſſit ei ſua iura.

Pontificem autem interpretare Diuum Saturninum, quem de ſummo gradu Capitoliorum præcipitatum legimus apud Sidon. Apollin.

Vrbis & ſubvrbij) quod & hodierna die obſeruatur.

Bertrandus) viginti quatuor Conſules ab initio ſub Imperio Torſini , de quo ſuprà lib. 13. epiſt. 13. vſque ad annum Domini 1438. quamuis medio tempore interdum

quatuor, aliquando sex, iterum duodecim clauum gestarint, sed per ducentos fere annos vsque in hanc diem Octouiri, dulcissimæ patriæ, (nonnunquam altricem nostri reticebo Tolosam cum Ausonio) dignitati municipali capessendæ incubuerunt, vt patet ex fastis consularibus, vbi ad exemplum Romanæ dignitatis fumosas patrum imagines ornatas purpura videre licet.

AD EPISTOLAM LXIV. pag. 597.

ABbati) delegat iudicem Pont. Max. qui litis contestationem super iure Primatiæ, de quo supra lib. 15. epist. 3. vsque ad iudicij ferendi calculum audiat.

AD EPISTOLAM LXXVII. pag. 608.

T.] Teste.

Vvest.) Vvest. monasterium interpretare in subvrbijs Londini situm apud Polydorum Virgilium hist. Angl. lib. 20.

Normaniæ,] regionum istarum nomine, Reges maioris Britanniæ, vassalli & homines ligij Regis Christianissimi, fuere, quas Philippus secundus Henrico III. restituit, sed postea feudum regno accreuit cum homagio & fidelitate (quibus astringebātur) renunciarunt. V. C. MS. sancti Victoris Parisiensis de gestis Philippi Pulchri. Polyd. Virgil. lib. 23. anno Domini 1451. & 52.

Concedimus] Nauclerus generat. 40. anno 1214. obtulit & concessit cum omni suo iure, próque dictis regnis Innocentio tertio homagium fecit, cuius ἀντιγραφὴν vide cum Polyd. Virgil. in Ioanne anno Domini 1212. super huiusmodi deditione.

Homagium ligium] eadem ratione fidelitatis ligiæ sacramento soli Regi astringimur, quamuis quidam Prælatorum & procerum, homines ligios ex priuilegio habere profiteantur. Colombetus Colo. Celtic. 8. & sic dicti domini Abbates habent iura regalia seu ducalia, præsertim in Bressia, seu Foro Segusianorum, cuius limitem Henricus magnus 1. Non. Iulij 1601. vnà cum regionibus vicinis supremæ Senatus iurisdictioni adiecit. Quæ controuersia nuperrimè agitata fuit dum litis ordinem Reuerendi Ioannis de Cusligni Abbatis Ambroniacensis aduersus Claudiam Femelat Collegis nostris, (quos veræ & non fucatæ philosophiæ antistites purpuratos nullo adulationis lenocinio ductus dixerim) ex officij debito recitarem.

Denario] B. Petri propter visitationem. B. Petri denariorum collecta in c, ea quæ de Censibus, vbi glossa in hæc verba: Præstatio quædam est quam soluunt Angli Romanæ Ecclesiæ. Io. Maior lib. 4. hist. Scot. c. 3. atque tunc omnium primò Petrini, hoc est denarij sancto Petro dati, hisce regnis impositi sunt, & Baleus Cent. 1. Hist. Brit. c. 97. vectigal. (denarios Petri vocant) ex singulis regni domibus primus persoluit & c. 5. Concil. Lateran. sub Alexandro III. Quod in collectione denariorum B. Petri Ecclesiæ vel personæ grauari non debent.

Mille marcas] Naucl. eadem gener. illud adijciens vt pro omni seruitio dictorum regnorum centum auri marcas soluerent.

Sterlingorum] sterlingus nummus argenteus, apud Anglos pondere vnius vnciæ argenti Polyd. Virg. lib. 16. sed hallucinatur dum huiusmodi monetæ vsum Imperio Henrici III. adscribit. siquidem Iohannes Henrici pater mille marcas Sterlingorum in hac charta oblationis præstare profitetur. Ex quibus patet censum B. Petri Angliæ nummo publico argenteo, non priuato pensum fuisse, vt vult Cuiacius ad c. audistis. de præscript.

Euangelia] paginam huius concessionis descriptam habes apud Bzouium tomo 1. anno Domini 1212. §. 4. Quam ex Regestorum Innocentij Archetypo desumptam edidit eadem forma & contextu, quibus epistolam hanc conceptam describi curauimus, priusquam eiusdem Annales legeremus.

T.] teste me ipso, sequentia desunt apud Bzouium.

Digitized by Google

Templi) à quo Templarij, quorum ordo inſtitutus Gelaſij Papæ II. temporibus, & in deſuetudinem abiit ſub pontificatu Clementis Papæ V. ad an. 1317. horum fit mentio in c. deputaſti de iudic. quibus ſucceſſere partim Equites Rhodij (hodie Melitenſes) quos Ioannitas, ſiue Hoſpitalarios vocat item Pantaleon lib. 3. de ord. milit. Ioannit. partim milites Ieſu Chriſti in Luſitania.

Douerium) etiam hodierna die nomen retinet.

Dublinenſi] altero Metropolitarum in regno Hiberniæ.

Morvvicenſi) lege Norvvicenſi ſuffraganeo Archiepiſcopi Cantuarienſis.

Eſſ.) Eſſexiæ.

Iuſtitiario) cuius munium publicum deſcribit Pol. Virgil. lib. 9. in Guillelmo.

Fratre noſtro) naturali, erat enim filius ex concubina Henrici II. Idem Virgil. lib. 13.

Vv.) Vvillelmo.

Har.) idem Polyd. Virg. lib. 16.

Vv.) idem lib. 16. Mareſcallus autem dicitur apud Guag. lib. 7. qui parte aliqua rebus bellicis præeſt. Ideò Polyd. eum Regis copiarum præfectum vocat, qui ſcilicet exercitui præeſt, apud Fridericum 2. Conſtitut. tit. 20.

Glo.) Gloceſtriæ. Idem Polyd. apud quem cæterorum nomina primis elementis deſignata reperies, quæ data opera omiſimus, vt breuiori narratione inſtituti noſtri propoſitum perſequamur.

AD EPISTOLAM LXXXV. pag. 615.

HOſpitalariis), de quibus ſuperiori epiſtola.

Quinquecclet.) Quinque-Eccleſienſis qui ſuffraganeus Archiepiſcopi Strigonenſis in Hungaria c. bonæ memoriæ 4. de poſtulat. prælat. & c. cum in iuuentute. de præſumpt. & c. 12. de purgat. canon.

Ad proprios vſus) adde hæc verba c. ex parte c. licet. c. ad audientiam. de decimis. Nec enim conſentaneum eſſe videtur, vt ordinis Ciſtercienſis fratres qui priuilegio gaudent, etiam de noualibus (quæ ad proprios vſus ſiue ſuis, ſiue colonorum manibus excolunt) decimas perſoluant, niſi iure emphyteuſeos alienauerint, ita vt ab his liberati ſint maiori beneficio Innocentij noſtri in hac epiſtola, cuius contextu & Honorij tertij bullatis litteris (quæ extant in cœnobio Ciſtercienſi) diligentiùs perpenſis S C. decretum fuit die 25. Iunij anno Domini 1604. Abbatem de Firmitate, cuius fit mentio in c. licèt. de accuſat. liberari à decimis quibus Epiſcopus Cabilonenſis vinetum quod habet dictus Abbas in vico Gevrienſi iure communi ſubditum proponebat. & alio S. C. Abbas Maceriarum idem iuris obtinuit die 28. Iunij 1617. propugnante Rectore Eccleſiæ Remigneij.

Sacrum Concilium) Lateranenſe cuius c. 55. refertur in c. vlt. de decimis.

Libertate] poteſtate in c. tuarum 6. verum. de priuileg.

AD EPISTOLAM CXVIII. pag. 640.

LVndenſi) in Dania & Primati Eccleſiæ, cui præerat Andreas, à quo Vvaldemarus II. rex Daniæ poſt mortem Canuti tertij fratris, regalem de more benedictionem accepit A. D. 1202. apud Krantz. lib. 7. Daniæ c. 13. vide ſupra lib. 13. Epiſt. 3.

Sane) corrige epigraphen & contextum c. quia de bigamis ex beneficio iſtius epiſtolæ, cuius prima pars continet tres ſpecies, quarum alteram reperies in d. c. quia, ſecundam in c. 1. & c. ad abolendam. de filiis presbyt. Tertia ſoluitur ex c. cùm olim 14. de Priuil. vbi priuilegij bullam inſpiciendam eſſe priuſquam jus dicatur reſcribit Celeſtinus PP. III. quoniam forte verbis dubiis conceptum eſt, vt in c. auditis de præſcript. aut ſubreptum, vt in c. cùm olim ſecundo. de ſentent. & re iud. aut contra jus commune Eccleſiæ, vt in hac hypotheſi, ex c. neceſſe 1. q. 1. quamuis ſciam ex indulgentia ſummi Pontif. in regno Noruegiæ & Angliæ circa conſanguineorum matrimonium aliquid neceſſitatis cauſſa, ad maiorem Dei gloriam, in cunabulis Eccleſiæ adhuc in fid

Digitized by Google

vagientis conceſſum fuiſſe, ex c. quod dilecto & c. vlt. de conſ. & affin. quæ accipi debent de regno Noruegiæ, quod poſtea coadunatum eſt Daniæ, vt in c. quædam lex 35. q. 2. & 3. & de regno Angliæ diſertis verbis d. c. vide ad dictum c. quia de bigamis Deciſ. Cap. Toloſ. q. 234. 254. & 56.

Quæſiuiſti] eadem ſpecies & idem decretum in c. vt famæ §. laici. de ſent. excomm. cuius epigraphe corrigenda eſt. nec enim Londonenſi ſed Lundenſi Archiepiſcopo reſcribit Innocentius III.

Falſarium) c. ad audientiam. de crimine falſi v. ſuprà Epiſt. 2. lib. 15. ideò publicum auxilium imploratur, vt aut pœnæ legis Corneliæ de falſis ſubiiciantur, aut inciſis digitorum neruis manum amittant, vt lib. 2. feudorum tit. 55. §. callidis. Nec enim δάκτυλον ἐκτεῖναι à contrario ſenſu, Stoicorum malo more debuerunt, ideò ad inſtar athletarum victi oſtenſione digiti, eos veniam petere neceſſe fuit priuſquam fato fungantur.

Subſequenter) c. quia circa. de priuileg. vbi vide gloſſ. & corrige inſcriptionem d. capitis.

Sane) matrimonium in gradu prohibito colligatum diſſoluitur c. 1. & c. non debent. de conſ. & aff. ſupra lib. 15. epiſt. xi. & infra epiſt. 10.

Perſonas graues] c. noſtra §. ſi verò. de teſt. & atteſtat.

Scandalum) ex fama publica c. illud 1. de præſumpt.

Porrò) idem contextus & eadem hypotheſis in c. Quia. de conſ. & affin. cui epigraphen ex hac epiſtola ſubiunge.

Imminere) ob priuilegij indulgentiam, de quâ ſupra in hac epiſt. quæ violaretur ex copulæ diſſolutione.

AD EPISTOLAM CLIV. pag. 667.

HErueo) Baroni de Donzi.

Matildi) filiæ Petri de Courtenaio Comitis Altiſſiodorenſis & Niuernenſis (qui poſt mortem Henrici Imperium Orientis adeptus eſt, ſupra Epiſtola 1. lib. 13.) eandem accepit vxorem Herueus, poſtquàm in agro Coſnenſi ſocerum ſuperauit, & hoſtium deditioni mancipauit. Obiit anno Domini 1223. vt patet ex Epitaphio in Cœnobio Pontiniaco, ordinis Ciſtercienſis.

Hic lapis Heruei Comitis celat faciei
Formam, forma Dei clarificetur ei.

Prole) cuius intuitu, partim hæc indulgentia conceſſa fuit, in c. quia circa. de conſ. & aff. & Triſmeg. c. 12. σωμασιν. Τοῖς ἐυφυεστέροις ἐστὶν ἡ παιδοποιία.

Sanctæ) in exercitu Ioannis Brenni Regis Hieroſolymitani, à quo Heliopolis (Damietam vocant) liberata fuit A. D. 1218. Idem etiam Herueus aduerſùs Albienſes præliarat A. D. 1209. Petrus Valſern. c. 10. Odo Niuernenſis, ſed legendum puto Herueus, qui tunc temporis dies agebat cum dignitate Comitis Altiſſiodorenſis & Niuernenſis.

Vezeliacenſis) ordinis S. Benedicti diœceſis Æduenſis.

Procurationes) de quibus ſupra Epiſt. 2.

Diſpenſamus) certis de cauſis, quas videre eſt in hac Epiſt. v. lib. 15. Epiſt. 11.

AD EPISTOLAM CLXXII. pag. 681.

IN Aquino) alijs, Aquario, ſed dicendum in Equiro, quòd olim in eo loco fierent equiria, vide Fabricij Chemnicenſis Romam.

Sabbaoth) ἰπποὶ στρατιαὶ θεοῦ τῶν ὅλων στρατόπεδον apud Orum Apollinem lib. 1. c. 13. Hrabanus Maurus in C. MS. bibliothecæ ſancti Benigni Diuionenſis Matthæi 22. Quid namque ſunt illa Angelorum agmina, niſi exercitus Regis noſtri? vnde & idem Rex, Dominus Sabbaoth dicitur.

Digitized by Google

AD EPISTOLAM CLXXIII. pag. 682.

N.) Nicolao, eundem Cardinalem vocat.
Polyd Virg. lib. 15. Hiſt. Angl.
Pandulfo.) de quo ſupra Epiſt. 6.
Denario) ſupra ead. Epiſt. 6.
Conceſſione] vt in c. bonæ memoriæ. de poſtul. prælat.
Centenariam) quæ pollet iure legitimo non humano, ideóque titulus aut tempus immemoriale dicitur non præſcriptio ἢ γὰρ τῷ αἰῶνος μᾶλλον ἢ παρὰ τῷ χρόνῳ ὑφέστηκεν Nou. III. cuius contextu nouella 9. abrogatur, & l. vlt. C. de Sacroſ. Eccleſ. & rurſus introducta reuiuiſcit c. ad audientiam. c. cum vobis de præſcript. cuius ſpecies plurimum facit ad explanationem huius clauſulæ vide l. 12. inter. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi gloſſam, ſed Eccleſiæ, aduerſus alium patrocinatur præſcriptio, ſi triginta annorum ſpatio ætas poſſeſſionis incanuerit in rebus ab eadem ſinè vlla interruptione poſſeſſis, ex Capitulari Caroli magni. Itaque centenaria, euerriculum omnium actionum, Eccleſiæ cauſſam ſummouebit: ſecùs ſi quæſtio vertatur de cenſu emphyteutico, quoniam ſic conſtanter inoleuit (vt verbis Codicis Vviſigothorum de tricennali vtar, ex lib. 10. c. 2.) vt iam non quaſi ex inſtructione humana, ſed velut ex ipſa rerum natura proceſſiſſe videatur; ſecundum quæ in auditorio Curiæ decretum fuit SC. 29. Ianuarij 1607. agente Franciſco de Moroges aduerſùs Franc. Clerget, vbi ſuper eadem re perpetuæ voluntatis conſtanti elogio iudicatum fuit in hunc modum. Sed in regno Chriſtianiſſimo res priuata principis, & iura liliorum nullo tempore præſcribi poſſunt, ordinatione regia 1539. Chopinus de dom. lib. 3. tit. 9. etiamſi aliquo liberali titulo diſtracta fuerint, ſecundum quæ iudicatum fuit 13. Iunij 1619. SC. in hereditate Franciſci Loriot quem aduenam dicebant, cuius cenſum Magiſtratus Municipalis (quem Maiorem vocant) deſcribi iuſſerat ex beneficio Ducum Burgundiæ, quorum munificentiam Carolus VIII. Chriſtianiſſimus confirmarat. Reſcripto etiam SC. approbato die 20. menſ. Decemb. 1492. Sed viceprocurator Fiſci coram iudice ordinario contraria feſtinatione, ἀλλογνωλας iura regalia eſſe propoſuit, quę neque diſtrahi, neque iugi aliquo tempore præſcribi poſſunt, ſecundùm quæ ſententia lata eſt, cuius formulæ propugnante viro erudito Hugone Picardet Fiſci procuratione Regio, Senatus primi iudicij elogio ſubſcripſit.
Schiſmatum] d. c. cùm nobis, ſicut tempus hoſtilitatis c. ex tranſmiſſa. eod. tit. tyrannidis l. decernimus c. de ſacroſ. Eccleſ. belli inteſtini, ex ordin. regia Bleſenſi §. 50. pupillaris ætatis l. ſicut C. de præſcr. 36. vel 40. annorum.
Reſponſales) vide ſupra Epiſt. 5. lib. 13.

Explicit.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM, VERBORVM, ET SENTENTIARVM MEMORABILIVM,

Quæ his quatuor libris Epiſtolarũ Innocentij III. Pontificis Maximi, & ad eas Notis vberiùs continentur,

ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

In quo hoc aduertere licet, quia non eadem eſt ſequela & continuatio notarum Arithmeticarum in contextu Epiſtolarum, & in Notis, diſtinctionis gratiâ in hoc Indice adhibitam fuiſſe maiuſculam N. quæ Notas indicat, & omnes quotquot ab eadem Maiuſcula notantur numeros, ad paginas Notarum eſſe referendos.

A.

ABbas, vox Syriaca, patrem ſignificans, N. pagina, 110.

Abbas Pater Monaſterij, alius à Præpoſito, N. 39. licèt aliquando ea vocabula confundantur, apud Auctores, ibid.

Abbas religioſus, non Cõmendatarius, debet præeſſe Capitulo generali, 109. N. 213.

Abbas ritè promotus & ſacerdos minores ordines ritè confert, N. 78. 79.

Abbas intruſus & excommunicatus amouetur, 363.

Abbas monachari debet, N. 217.

Abbas renuncians ſpontaneè ſub retentione penſionis, ad Abbatiam redire volens non audiţur, imò & retentis priuatur, 122. 123.

Abbas non ſacratus etiam iubente, vel permittente Epiſcopo, confeſſiones audire non poteſt, N. 97.

Abbas Cluniacenſis quid iuris habeat in Prioratu de Caritate, 467. N. 180. in ljs iuribus conſeruatus ab Innocentio Papa contra Gaufridum Priorem, & Monachos eiuſdem monaſterij rebelles & contumaces, 415. 467. & ſententiæ Capituli generalis confirmatæ, ibid. quo iure vtatur in omnes Prioratus ſui ordinis, 415.

Abbas & Conuentus S. Petri Viui Senonenſis certant de corpore B. Lupi Senonenſis Archiepiſcopi, cum Abbate, & Monachis S. Columbæ, eiuſdem Diœceſis, 310. N. 172. homines, id eſt vaſſallos habet, 659. de quorum iuribus contendit cum Senonenſibus, ibid. & ſeq. qui propter vſurpationes & violentias in ipſum commiſſas, & contumacias quinquies excommunicantur, & interdicto

Digitized by Google

subijciuntur ibid. V. *Senonenſes ciues.*
Abbas Lirinenſis vocatus in iudicium ab Epiſcopo Antipolitano pro iuribus parochialibus in Eccleſia S. Honorati de Craſſa, coram ſummo Pontifice, 28. lis hæc tandem quomodo compoſita interuentu Papæ, ib.
Abbas de Morerola in Hiſpania ord. Ciſtercienſis, ſub Epiſcopo Zamorenſi, N. 40.
Abbas de Flauiniaco damnatus apud ſedem Apoſtolicam, & depoſitus 27. conſecratur nihilominus Epiſcopus Amyclenſis alio viuente, à Patracenſi Archiepiſcopo contra SS. Patrum decreta, ibid. & N. 27.
Abbas S. Germani de Pratis Pariſijs dominus cenſualis ſuburbij eiuſdem nominis, N. 212. & ædificiorum inibi conſtructorum ex diſpoſitione iuris, ibid. & 85.
Abbas Belliloci Nuntius Regis Angliæ ad Innocentium III. Papam, 647.
Abbas monaſterij S. Hilarij confirmandus, Venetis priùs ab excommunicatione abſolutis, 620.
Abbas Neritonenſis A. monachum ſuum recipere renuens, ad id per cõſuram Eccleſiaſticam compelli mandatur 528. Pontificalia vſurpans ſub prętextu priuilegij, Romam id oſtenſurus citatur, ibid. contumax ſuſpendi iubetur, 529.
Abbas Villarienſis, malè Villanènſis, N. 174. V. *Villarium.*
Abbas Maceriarum ordinis Ciſtercienſis, obtinet pro immunitate decimarum contra Rectorem Eccleſiæ Remignei, Senatuſconſulto. N. 237.
Abbas de Firmitate, Ciſtercienſis ordinis, abſolutus à petitione decimarum facta ab Epiſcopo Cabilonenſi, ibid.
Abbas de Schonovvia datus Collega Decano Spirenſi in prædicatione Cruciatæ Hieroſolymitanæ, in locum defuncti, 632.
Abbas S. Maglorij Pariſijs denegat ius procurationis Senonenſi Archiepiſcopo Prouinciam viſitanti, prætextu præſcriptionis, ſed malè, 362. N. 181. 182.
Abbas S. Martini de Pannonia litem infert Epiſcopo Veſprunienſi in Vngaria ſuper diuerſis iuribus, & quis huius litis euentus, 307. 308. 309.
Abbas Saxiuiui ob peruerſos ſubditorum mores aliò ſe trãsferendi licentiã obtinet, 167.
Abbas Dolenſis quam partem habeat in juriſdictione Eccleſiaſtica Burgi Dolenſis, ex ſententia prouiſionis Papæ Innocentij III. 393. 394. & ſeqq.
Abbas S. Alexij de Vrbe, donatarius vinearum Montis Auentini, 396. & in ea donatione confirmatus, ibid.
Abbas S. Victoris Maſſilienſis à regimine Abbatiæ amotus, ſententia iudicum delegatorum, 229.
Abbas de Alba, Ciſtercienſis ordinis confirmatus à Papa in poſſeſſionibus ſuis, 626. 627.
Abbates ad Synodum Epiſcopalem annuatim venire tenentur, tum de iure, tum de conſuetudine in aliquibus prouincijs, 305. N. 166. licèt exempti, idque ratione Parochialium Eccleſiarum, quas habent, ibid. qui tamen de negligentia, & contumacia non plectuntur, ſed eorum Capellani, & Vicarij ibid.
Abbates Epiſcopo diœceſano ſubditi, reuerentiam ei præſtare tenentur N. 41. & profeſſionem in ſcriptis ſuper altare offerre 52. N. 41. quam gratis Epiſcopi recipere debent, ibid. & gratis etiam benedicere, 186.
Abbates numero duodecim ex Ordine Ciſtercienſi, Albigenſium hæreſim in Gallia Narbonenſi oppugnant, N. 226.
Abbates Græci obedientiam & reuerentiam Corinthienſi Archiepiſcopo denegant 139. ad quam præſtandam adigi mandat Sum. Pont. ibid. & ſeq.
Abbates duo electi ad Abbatiam ſancti Victoris Maſſilienſis, vnus purè & ſimpliciter, alter ſub conditione, & quid inde euenerit, 337. 338. 339.
Abbati ob deprauatos & incorrigibiles monachorum mores, locum mutare interdum permiſſum, 167.
Abbatia ordinis Ciſtercienſis de congregatione Altæcumbę, fundata, & dotata in diœceſi Patracenſi à Gaufrido de Villaharduini Domino Achaiæ, 138. 139.
Abbatia S. Saluatoris de Aniana collapſa in temporalibus ſedente Innocentio III. PP. 509. ita vt ipſius prouentus non ſufficerent fratribus ad vitam & veſtitum, ibid. ideóque conceſſum Abbati ad manus ſuas reuocare Sacriſtiam, & Eccleſias monaſterij à Clericis ſecularibus, vel monachis detentas, ibid.
Abbatia ſancti Michaëlis Cluſin. ordinis D. Benedicti, Taurinenſis diœceſis, 432.
Abbatia Cryptæ Ferratæ prope Vrbem, Ciſtercienſis ordinis, Tuſculanæ diœceſis, N. 121.
Abbatia ſancti Petri ad Montes, ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, in diœceſi Claromontenſi quãdo fundata, N. 100.
Abbatia S. Mariæ de Carrazeto, Ciſtercienſis ordinis, Aſtoricenſis diœceſis, N. 92.
Abbatia S. Martini Laudunenſis, Pręmonſtratenſis ordinis, 5. & N. 4.
Abbatia S. Stephani Herbipolenſis, ordinis S. Benedicti, N. 105.
Abbatia S. Mariæ de Tilieto, ordinis Ciſtercięſis, diœceſis Aquenſis, Prouinciæ Mediolanenſis, N. 83.
Abbatia Saxi viui, Spoletanæ diœceſis, cuius Abbas exemptione ſe tuetur contra Spoletanum Epiſcopum ſuper iuribus diœceſanis 489. 490. & quomodo ea bis terminata, ibid. in quibus Eccleſijs habeat ius patronatus, 490. in quibus verò plęno exemptionis iure gaudere debeat contra diœceſanum Epiſcopum, 489. 490. V. *Sententia arbitralis.*
Abbatia S. Saluatoris de Breda ordinis D. Be-

Digitized by Google

nedicti, in diœceſi Gerundenſi, N. 160,
Abbatia S. Germani de Pratis, apud Pariſios quãdo,& à quo fundata,85.N.212.V. *Abbas.*
Abbatia Vallis-Regiæ, ordinis Ciſtercienſis, Remenſis diœceſis, vulgò *Vau-le-Roy*, N. 166.
Abbatia S. Ruffi in diœceſi Valentinenſi in Gallia, N. 90. ordinis Canonicorum Regularium, ibid. caput ordinis, & Rom. ſedi immediatè ſubiecta, ibid. qui præfuerint huic Abbatiæ ſub Pontificatu Innocẽtij III. N. 90. ex ea miſſi Religioſi Patras,ad quid 134. 135.
Abbatia de Eleemoſyna, ordinis Ciſtercienſis quando fundata, N. 47. diœceſis Carnotenſis, ibid.
Abbatia Angeriacenſis, ſiue Angeliacenſis,ordinis D. Benedicti in diœceſi Santonenſi quando & à quo fundata,ſub tit. & inuocatione B. Ioannis Baptiſtæ, N. 56.
Abbatia S. Ioannis Reomenſis, ordinis Benedictini, Lingonẽſis diœceſis,à quo & quando fundata, N. 117. 118. 119. confirmata à Clodouẽo,ibid.
Abbatia S. Stephani ordinis Canonicorum regulatium D. Auguſtini, Lingonenſis diœceſis,quando hoc inſtitutum ſuſcepit, 165. à quo tempore ſecularis reddita, retento nomine,& dignitate Abbatiæ,311. N. 172. V. *Monaſterium S. Stephani.*
Abbatia Vallis-Scholarium viſitatur à tribus primis filiabus ſui ordinis & inſtituti ex diplomate Honorij III. more Ciſtercienſium, N. 110.
Abbatia S. Iudoci Præmonſtratenſis ord. Ambianenſis diœceſis, N. 92. vulgò in nemore,vel de Domnomartino, ibid.
Abbatia Cellenſis S. Mariæ, ordinis Canonicorum regulatium D. Auguſtini, in Pictauenſi diœceſi, N. 80. huius Canonici plurium criminum rei, etiam ſuum Abbatem occidiſſe leguntur, ibid. quid deinde factum, 115. 116.
Abbatia de Ham,ſiue Hamenſis,ordinis S. Benedicti, vbi & in qua regione ſita, N. 106. olim Morinenſis, hodie Audomaropolitanæ diœceſis,ibid. à quo,& quando fundata,ib.
Abbatia S. Vedaſti, ordinis Diui Benedicti in ciuitate Atrebatenſi, apud Belgas, N. 149. ſub titulo & inuocatione S. Vedaſti Atrebatenſis Epiſcopi fundata,ibid.
Abbatia de Prouata, litigioſa inter Templarios,& Archiepiſcopum Patracenſem,cuius poſſeſſio Abbati adiudicata,reſeruata facultate Templarijs probandi contrariam poſſeſſionem & titulum, 130.
Abbatia S. Benigni Diuionenſis, ordinis S. Benedicti, Lingonenſis diœceſis, N. 113.
Abbatia de Calabromaria controuerſa inter Curacenſes, & Florenſes,monachis Florenſibus cur adiudicata ab Innocentio III. 345. 346. 347.
Abbatia Cellenſis in Trecenſi diœceſi, cuius Abbas Petrus Cellenſis autor Epiſtolarum, quæ ſub hoc nomine circumferuntur,N 80,
Abbatia S. Petri ad Montes,ordinis S. Auguſtini in diœceſi Catalaunenſi,quando & à quo fundata, N. 10.
Abbatia S. Bartholomæi de Ferraria, diœceſis Ferrarienſis, ordinis D. Benedicti, N. 84.
Abbatia Morimundenſis, nulla in Palentina, nec in Burgenſi diœceſi, N. 97. bene quidem in Lombardia,quæ vulgò Coronati,ib.
Abbatia S. Cucufati martyris ord. D. Benedicti,diœceſis Barcinonenſis, N. 160.
Abbatia S.Mariæ Dolenſis,de iure,& proprietate Romanæ Eccleſiæ, 410. 411. & ſeqq. cuius etiam priuilegia & libertates confirmat Innocentius III. Sum. Pont. ibid.
Abbatia S. Mariæ Crucis de Anglia, Canonicorum regularium D. Auguſtini à quo & quando fundata, & conſtructa, in diœceſi Pictauenſi, N. 103.
Abbatia de Claromariſco,vulgò de *Clairmarés*, ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Audomarenſi, N. 92.
Abbatia S. Vincentij martyris, in ſuburbijs Lauduni, cuius ordinis,& à quo fundata, N. 4. primùm Canonicis, deinde monachis Benedictinis aſſignata,& à quo tempore,ib. V. *Brunechildis, & Adelinus.*
Abbatia S.Iuliani,aliàs de Scaleria,Turonenſis,ord. D. Benedicti,à quo cõſtructa,N.38.
Abbatia Morimundenſis ſecunda filia Ciſtercienſiũ in Gallia,diœceſis Lingonẽſis,N.97.
Abbatia D. Bertini,aliàs de Sithieu,olim Morinenſis, nunc verò Audomaropolitanæ diœceſis, N. 101.
Abbatia Longouillaris in Pontino, ordin. Ciſtereciẽſis,in diœceſi S. Audomari,olim Morinenſi fundata, ſub inuocatione B. Virginis, N. 92.
Abbatia Boni radij Ciſtercienſis ordinis, Aurelianenſis diœceſis vulgò *Bonrac*, 297. N. 163.
Abbatia S. Georgij de Pruueningen, diœceſis Ratiſponenſis,ordinis Benedictini, N. 106.
Abbatia S. Sequani, ordinis D. Benedicti, in diœceſi Lingonenſi, à quo & quando attributa Epiſcopo Lingonenſi, N. 172.
Abbatia ſancti Haimerani, diœceſis Ratiſponenſis, ord. S. Benedicti, quando, & à quo fundata, N. 106.
Abbatia Brioſtelli,ſiue Alneti,ordinis Ciſtercienſis, in diœceſi Beluacenſi fundata, N. 117.
Abbatia ſancti Maglorij Pariſienſis, ordinis Diui Benedicti, N. 158. à quo fundata, ibid. eius Abbas, Capellanus Regius natus, ex conceſſione & priuilegio Regis Ludouici,ibid. à quo etiam quidquam ab Abbate, & monachis exigi prohibetur Epiſcopo Pariſienſi & eius ſubditis, ibid. item Archidiacono pro inſtallatione Abbatis, ab Innocentio III. ſummo Pontifice, 284.
Abbatia S. Stephani,& S.Bartholomæi,ordinis

Digitized by Google

Benedictini, cui Episcopus Viterbiensis procurationem remisit, 254. N. 140.
Abbatia Noui monasterij, Pictauensis diœcesis sub inuocatione SS. Ioannis Euangelistæ, & Andreæ, quando, & à quo fundata N. 165. à quo dotata, & dedicata, ibid. est juris Cluniacensis, vt & plures aliæ. ibid.
Abbatia S. Martini de Gemellis vulgò *des Gemeaux* ord. D. Augustini, Congregationis Victorianæ, Ambianensis diœcesis, N. 157. 158.
Abbatia Pantocraton in vrbe Constantinopolitana, Imperatoriæ fundationis, 136.
Abbatia sanctæ Crucis Saxi viui, Ordinis sancti Benedicti, diœcesis Fulginatis in Ducatu Spoletano, N. 101.
Abbatia S. Cosmæ de Vicouario Tiburtinæ diœcesis, immediatè subiecta Rom. Pont. & sub protectione B. Petri posita, & quid pro hac protectione dare solita, 387. 388. quid item Diœcesano ratione visitationis, 387.
Abbatia Alcobatiæ, Cisterciensis ordinis, in regno Portugalliæ, sub Episcopo Vlixbonensi, N. 140.
Abbatia S. Saluij de Montrolio, aliàs de Mosterolo, Ordinis Benedictini, diœcesis Ambianensis, N. 92.
Abbatia S. Acheloï, vulgò *S. Acheul* Ordinis D. Benedicti, Ambianensis diœcesis, N. 158.
Abbatia Theoloci, vel Theodoloci, siue Tulleij Ordinis Cistercensis, diœcesis Lingonensis, N. 118. vulgo *Tulley*, ibid.
Abbatia S. Auberti Cameracensis, priùs simplex Ecclesia sub inuocatione S. Petri, N. 46. dein monasterium Canonicorum regularium S. Aug. ab ipso S. Auberto extructum, ibid. à quo eius denominatio, ibid.
Abbatia de Bellomonte diœcesis Turonensis, 503. eius jurisdictio litigiosa inter Archiepiscopum Turonensem, Capitulum B. Martini Turonensis, & Abbatissam, & quid super ea pronunciauerit Innocentius III. ibid. & seqq.
Abbatia S. Iudoci supra mare, ordinis S. Benedicti, diœcesis Ambianensis. N. 92. quare dicta supra mare, ibid.
Abbatia de Flore ordinis Florent. in diœcesi Cusentina, N. 134.
Abbatia de Abundantia, ordinis D. Augustini, diœcesis Gebennensis, N. 124. hodie Fulienſiũ Cõgregatio, studio beatæ memoriæ F. de Sales, Episcopi Gebennensis, ibid.
Abbatia S. Columbæ ordinis Benedictini ad Senonensem vrbem, N. 172. eius Ecclesia instaurata à fundamentis, dedicata ab Alexandro III. Papa, ibid.
Abbatibus cedentibus pensiones præstandæ ad victum 4. 122. N. 84. neque modò pensiones, sed & potestatis quædam vmbra relinquenda in remotis obediẽtijs, ibid. aliud de depositis ob crimina statuitur, 123. N. 85.
Abbatiæ de Buxeria duæ in Gallia, ambæ Cistercienſis ordinis, prima Æduensis diœcesis ad Oscaram fluuium, N. 118. alia in Andegauensi, ibid.
Abbatiæ Cistercienſis ordinis nullæ, ex M. S. Prouinciali, in diœcesi Quinqueclesiensi N. 167.
Abbatiæ, siue Priòratus quatuor in Gallia sub nomine Caroliloci, N. 3.
Abbatiæ Cellenses plures cognomines, à Cellis deducto cognomine, ad vsum monachorum translato vocabulo, N. 80.
Abbatiæ S. Petri ad Montes, duæ cognomines in Gallia, ordinis S. Augustini, N. 100.
Abbatiæ subditæ Cluniacensi, & de iure ipsius, quæ in Gallia, N. 165.
Abbatiæ, vide *Monasteria*.
Abbatiarum commutatio inter Spirensem Ecclesiam & Imperium facta à sede Apostolica confirmata, 632.
Abbatiarum, Monasteriorum, aut aliorum sacrorum locorum, vel iurium Ecclesiasticorũ sub colore iuris patronatus in Romania inuasores, ad restitutionem coacti, 354.
Abbatis Tusculensis electio duplex, vna cassata, alia confirmata per iudices delegatos, 396. & hæc sententia ab Innocentio III. Papa ratificata, ibid.
Abbatis Hamensis electio ad Abbatem Karoſſensem, quandocumque vacare contingit spectat, quid ità, 185.
Abbatis Farfensis electio facta de personâ Præpositi quare irritata, 658. & ad nouam electionem procedere de persona idonea iussi monachi, ibid.
Abbatis benedictio gratis fieri debet ab Episcopo diœcesano, alijsque id iuris habentibus 166. 186. sin minùs permissum ab alio benedictionem exquirere, ibid. saluo semper iure diœcesani Episcopi in futurum, ib.
Abbatissa non debet esse illiterata, id est rudis, & rustica, quæ omnino litteras non nouerit N. 144. mater religiosarum, & mater spiritualis dicta, ibid. quæ cùm consecrari, & ordinari dicitur, de benedictione hoc interpretandum, ibid.
in Abbatissam promoueri non potest corrupta N. 211.
Abbatissa sanctæ Crucis Pictauensis habet ius præsentationis in quibusdam Ecclesijs eiusdem diœcesis, 498. 499. 500. 502.
Abbatissa S. Auiti excommunicata, & ab administratione amota, & aliò translata, de mandato Papæ, 64.
Abbatissæ monialium non possunt eas benedicere, nec earum confessiones de peccatis audire, 152. N. 97.
Abbatum malè & irregulariter in officio versantium pœna canonica translatio in monasteria strictiora ad peragendam penitentiam, N. 92. quæ deinde & in simplicibus monachis obseruata, ibid.
B. Abbo Abbas & martyr, quo tẽpore, N. 179.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Absalon Archiepiscopus Lundensis, Vvaldemarum in Regem Daniæ benedicit, N. 173.
Abortus conceptus viuificati procuratio inducit irregularitatem, 251. 252.
Absentes vtrum interesse possint electioni per procuratores, 427.
Absentia Prælatorum peregrinantium non debet nocere Ecclesijs, 5.
Absentia diuturna nocet ei, qui habet ius electionis, maximè vbi adest specialis constitutio, siue statutum ea de re, 418.
Absentia non imputatur ad culpam legitimè absentibus, quominus fructibus beneficiorum suorum gaudere queant, 422. 423.
Absoluendi facultas ab excommunicationibus reseruatis Papæ, non nisi dignis & commendabilibus personis datur, 424.
Facultas Absoluendi incendiarios, & notorios ac violẽtos Clericorum percussores concessa prędicatoribus Cruciatæ Hierosolymitanæ, 632. modò Crucem assumere velint, & satisfactionem exhibere iniuriam passis, ibid. & 634.
Absolutio impensa ab Abbate S. Victoris scholasticis excommunicatis pro violenta manuum iniectione in Clericos, facta alibi quàm Parisijs reuocatur, 290.
Absolutio vtrum, & quando possit impendi excommunicato asserenti se iniustè excommunicatum, priusquam probet iniustam excommunicationem, 112.
Absolutio per falsum rescriptum obtenta nullius momenti, 311.
Abundare, &, *Abundantia* varia significatione apud Auctores Latinos, N. 16.
Acacius Constantipolitanus Archiepiscopus derisus à Gelasio Papa, quòd sibi Patriarchalem arrogaret dignitatem, ex sede Imperatoris ibi constituta, N. 128.
Acapni monasterium sub protectione sanctæ sedis Apostolicæ susceptum, ad preces Mariæ olim Constantinop. Imperatricis, ab Innocentio, cum omnibus suis bonis acquisitis & acquirendis, & quibus conditionibus, 30.
Accessorium negotium, sequitur principale, 406.
in Accusatione aliqua vtrum dies, mensis, & annus commissi criminis exprimendi, 655. & quare vulgò supprimatur annus, expresso mense, vel die ibid.
Aceyun monasterium ordinis Cistercienſis, in diœcesi Bisuntina, & Comitatu Burgundiæ, vulgò *Acey*, N. 172.
Achaia quot & quas prouincias & metropoles comprehendit, N. 24. à Proconsule gubernata sub Romanis ibid. cuius sedes Corinthus, quæ, & metropolis, ibid. mera, & vera Græcia, ibid. quos Metropolitanos habet apud Leonem Philosophum, ibid.
Acrocorinthus, frustra obsessa à Francis sub Iacobo de Auenis, expugnata tandem sub Gaufrido Villaharduini, N. 10.
Acta omnia ab Imperatore Othone contra Clericos vel Ecclesias emissa, irrita & nulla, 359. 360, ijsque vti prohibitum, nominatim contra Ecclesiam Rauennatem & Linienſem, ibid.
Actionum cessio requiritur ad agendum ex capite alterius, 624.
Actuarij quo sensu vocentur Conditionales in iure, N. 167.
vbi Actus quisque celebratus est, ibi melius eorum qui interfuerunt studia, & illius circumstantiæ inuestigantur, 430.
Adamus inuestis apud Tertullianum, simpliciter vt sonat accipiendus, id est nudus & sinè veste contra quosdam, N. 151. V. *Puer inuestis*.
Adelicia Puteacensis Domina, quamuis extra parœciam legitimè excommunicata, apud Iuonem Carnotensem, N. 26.
Adelinus, vel Adelmus Laudunensis Episcopus duodecim Canonicis in Abbatia S. Vincentij martyris ad suburbia Lauduni Deo deseruientibus, totidem Monachos Benedictinos substituit, N. 4. vnde euocatos, ibid. & quis eis primùm præfuerit, ibid. & quando, ibid.
Adelphonsus Rex Castellæ campestre bellum indicit Sarracenis Hispaniam inuadentibus, 293. N. 160. qui ei tam ex Hispania, quàm Gallia in hoc bello adfuerint, ibid. renunciat per Epistolam Innocentio III. Sum. Pont. victoriam à se cum copijs Christianorum Crucesignatis reportatam de Sarracenis in Hispania, cum fusa vtriusque aciei & pugnæ descriptione, & narratione, 447. 448. tepiditatem Vltramontanorum in causa fidei accusans, 445. quæ castra, & vrbes recepit, vel expugnauit post victoriam, 450.
Ademarus Condominus castri de Scuria, fidelitatis iuramentum præstat pro dicto castro in manibus Innocentij III. 457.
Ademarus monachus sancti Eparchij Engolismensis quo tempore vixerit, N. 123.
Admissarius equus, quis, 141. Græcis ἐναβάτης ibid.
Admissio, & *Admissura* vocabula apud Authores linguæ Latinæ vulgaria, pro ferinis coïtibus, N. 141.
Adolphus Colonienſis Archiepiscopus primùm Othonis Imperatoris contra Philippum Sueuũ partes sequutus, quem & Aquisgrani cum Treuerensi Archiepiscopo coronat in Regem, N. 92. deinde Philippi contra expressam prohibitionem summi Pontificis, ibid. priùs excommunicatus deinde depositus; vel suspensus à Pontificali officio, non degradatus, 143. 144. N. 92. postea peracta penitentia restitutus, excepto vsu pallij, & honore sedis propriæ, ibid. ad alias tamen aptus cum venia sum. Pontif. 144.
Adrianus Papa 6. vnit Coronæ Castellæ dignitatem protomagistri militiæ S. Iacobi

Digitized by Google

INDEX

in Hiſpania, N. 12.
Adulter quando poteſt, & quomodo ducere in matrimonium, quam polluit per adulterium, 369. N. 225.
Adultera mulier agens contra virum vt maritali affectione tractetur, rectè à petitione ſua repellitur, 405.
Adulterium, V. *Mœchia.*
Aduocati, id eſt cuſtodes & protectores Eccleſiarum, 416. N. 142. 188. duplicis generis, nati, & dati, qui vtrique, ibid. ſeq. & quod eorum munus, ibid. quo modo progreſſu temporis facti iudices in temporalibus earum, ibid.
Aduocati dati in quo differant à natis, N. 143. alio nomine dicti Regij, quòd à Regibus vel Impp. poſtularẽtur, & darentur, Gallicè *Aduoüez*, ibid. & ſeq. etiam ad ſupplicationem fundatorum, ſuarum virium diffidentium, 143.
Aduocati iure hereditario & gentilitio Aduocatiæ ſuccedentes, legales, & legitimi dicti, N. 149.
Aduocati Bethunienſes familia nobilis, quæ hereditariam ſibi fecerat aduocatiam iure fundationis, 275. N. 249.
Aduocatiæ cauſa, quæcumque illa foret ſiue data, ſiue nata, ius quoddam pendi ſolitum à Monaſterijs N. 143. ſub nomine beneficij, ibid.
Aduocatiæ obtinendæ primus, & præcipuus modus fundatio, & dotatio Eccleſiarum, 142.
Aduocatiæ datæ, olim perſonalia munera tantùm, quæ perſonam non egrederẽtur, deinde perpetua, & hereditaria, N. 123.
Aduocatorum, ad monaſteriorum tutelam & cuſtodiam, gradus quatuor, qui illi, & quo pacto accipiendi. N. 143.
Ægidius Herefordenſis Epiſcopus in Anglia recedit à regno, interdicto ſuppoſito, & Ioanne Rege excommunicato, N. 198.
Ægyptijs cum ſororibus legitima connubia, N. 141.
Æquitas canonica viam malignitatibus aperire vetat, 654.
Æſchylus Archiepiſcopus Lundenſis à Danis poſtulatus, renitente Errico Rege, & quare, N. 19.
Ætas legitima quæ apud Iuriſcõſultos, N. 113.
Ætas per proximiores conſanguineos, fratres, & parentes probari poteſt, 382.
Ætas quæ requiratur ad obtinendam dignitatem Eccleſiaſticam in Capitulo ex Concilio Lateranenſi, 170. N. 216.
Afflictiones, tributa neceſſaria humanæ vitæ, quorum immunitatem nemo debet petere, vel ſperare cum effectu, 59.
Aginnenſis terra, dos Ioannæ ſororis Richardi Regis Angliæ, N. 196.
Agnes Bertoldi 4. Meraniæ Ducis filia ſuperinducta à Philippo Auguſto Francorum Rege, dimiſſa Ingeburga vxore legitima, N. 211. obijt poſt Concilium Diuione celebratum pro confirmatione matrimonij cum Ingeburga, ibid.
Agnes, pellex Guillelmi Domini Montiſpeſſulani, ex qua filios ſuſcepit, N. 182.
Agrarium, ſiue Agraticum, pro Terragio, ſiue iure agri, vel terræ quod Domino penditur, vulgò *Agrier*, ſiue *Champart*, & *Terrage*, ibid.
Aimarus, Theſaurarius domus militiæ Templi Pariſienſis, ſub Pontificatu Innocentij III. 274. 441. penès quem reponi mandatur pecunia nomine Rom. Eccleſiæ collecta à P. Marco Nuntio Apoſtolico, ibid. & ſeq.
Almo primus Comes præfectus Albiæ, à Carolo Magno, N. 55.
Ainardus ſiue Aimarus Abbas, S. Ioannis in Vineis Sueſſionenſis Diœceſis, N. 46.
Arnaldus, vel Aimarus de Prouino Epiſcopus Sueſſionenſis ſub Innocentio III. N. 100.
Alæ ſex in animalibus quatuor Euangelicis & Propheticis, quid indicent, 426.
Alapia vrbs mediterranea Cæleſyriæ, alio nomine Nerea, N. 120.
Alarcos, caſtrum in Hiſpania receptũ vi à Sarracenis per Alphonſum Regẽ Caſtellæ, 448.
Alba, Albiga, & Albia, pro ciuitate Albigenſiũ in Aquitania prima, N. 55. Comitatus à tempore Caroli Magni, ibid. qui deinde hereditario iure acceſſit Toloſano, ibid. eius Dominium partim ad Epiſcopum ſpectans, ibid. incertum quo fundamento dicatur à quibuſdam ſubeſſe in temporalibus & ſpiritualibus Archiepiſcopo Bituricenſi, ibid.
Alba Iulia præcipua vrbs Tranſſyluaniæ, N. 128. vnde ei nomen, ibid. aliàs Apulenſis colonia dicta, ibid. eius Epiſcopus, Colocenſis Archiepiſcopi ſuffraganeus, ibid.
Albanenſis Epiſcopus conſeruatus in iuribus ſpiritualib. Eccleſiæ S. Nicolai de Neptun. contra Abbatem de Crypta ferrata, 113.
Albertus, Rigenſis Epiſcopus ex Canonico Bremenſi, poſt Bertholdum, 123. N. 85. eius in Pontificatu geſta, ibid. & ſeq. eius diſſenſio cũ Militibus Chriſti, ſuper iuribus Epiſcopalibus, quomodo ſopita, 123. 124.
Albertus Archiepiſcopus Magdeburgenſis ſub Innocentio III. N. 84. 178. Ludolphi ſucceſſor, N. 84. Othoni Imperatori etiam ante Papam inimicus, ibid.
Albertus Epiſcopus Ferentinas, N. 37. eſt Romanæ prouinciæ, ibid.
Albertus de Harmeſten nobilis Germanus, iniurioſus erga Odonem Præpoſitum Subdiaconum, quem captiuum detinebat, quam ei ſatisfactionem coactus fuerit exhibere, 118. 119. & quid de ea remiſſum de conſenſu Præpoſiti, 119.
Albertus ex Bremenſi Canonico creatus Rigenſis Epiſcopus, N. 208. ſub eo Rigenſis Eccleſia Metropolitica effecta, ibid.
Albigenſium hæreticorum in Gallia exterminatio ſub Philippo Auguſto, N. 215.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Albigenſium error. V. *Hæreſis.*

Albinganenſes Clerici reuerentiam, & obedientiam exhibere iuſſi Archiepiſcopo Ianuenſi, vt ſuo metropolitano, 435. & ſeq. N. 190.

Albinganenſis Epiſcopus ob irregularitatem quam incurriſſe accuſabatur ab altaris miniſterio remotus, reſtitui mandatur, ſi aliter ſe res habuerit, 117. probata verò etiam ab Epiſcopatu remoueri, 118.

Alcuinus Abbas datus monaſterio S. Martini Turonenſis à Carolo Magno poſt ſeculariſationem eiuſdem monaſterij impetratam à Papa, N. 20.

Aldreuādinus filius Azonis Marchionis Eſtēſis, de Comitibus Celanæ, Othonis ſequacibus triumphat in Marchia, N. 104. à Paduanis impugnatus, 639. cui adeſſe præcipit Papa tanquam Eccleſiæ deuoto, & fideli Gradenſem Patriarcham, ibid. & N. 204.

Alduabis fluuius, Biſuntium vrbem Comitatus Burgundiæ interſecans hodie, cùm olim circūlamberet, N. 227. metropolis Maximę Sequanorum, hoc eſt quintæ Lugdunenſis, ib.

Alduinus Epiſcopus Lemouicenſis vſus ſuo tempore pœnâ interdicti Eccleſiaſtici contra populi nequitiam, N. 123.

Alexander III. Papa Portugalliam in titulum regni erigit, in fauorem Alphonſi primi, N. 179.

Alexandria in Lombardia quando, & à quibus ædificata, N. 187. vnde ſic dicta, & à quo facta ſedes Epiſcopalis, ibid. & ſectigalis Rom. Eccleſiæ, ibid.

Alexandrina Eccleſia à quo fundata, 426. cur per Leonem Marci Euangeliſtæ figurata, 426.

Alexandrini Othonis Imp. partes ſequuti ad obedientiam & ſubiectionem Rom. Eccleſiæ reuocantur, 403. 461. moniti commutare cum Papienſibus captiuos vtrimque abductos, ibid. ſub pœna priuationis Pontificalis dignitatis, qua gaudebat ipſorum ciuitas per vnionem Eccleſiæ Aquenſis cum Alexandrina, quæ propter contumaciam, & perfidiam ipſorum diſſolui mandatur, ibid. contumaces, priuilegio ſupradicto multantur, 637. beneficiorum Apoſtolicorum ingrati, & adhærentes Othoni Imp. excommunicantur, 591. recuſant cenſum ſanctæ Sedi debitum ſoluere, ibid. & Rectorem excommunicatum; & partes Othonis ſequentem ſibi præponunt, ibid. quare à Legatis, cenſuris innodantur, quæ approbantur ab Innocentio Papa, cum interminatione grauiorum niſi deſiſtant, ibid.

Alexandrinus Patriarcha inter tribulationes & anguſtias ad patientiam exhortatus, 560. 561. cum denunciatione futuri Concilij generalis, 561. ad quod inuitatur, 561. 562.

Alexius Comnenus Imperator, Lacedæmonium Epiſcopum metropolis honore decorat, N. 24.

Alferius Archiepiſcopus Surrentinus, delatus ſimoniæ, læſæ majeſtatis, & irregularitatis per celebrationem in excommunicatione, quid ſuper his criminibus reſponderit, 654. 655. 656. & quomodo ſuper hoc negotio à Papa pronunciatum, ibid.

Alienatio rerum Eccleſiæ interdicta non ſolùm ſede vacante, ſed etiam repleta, N. 31. non etiam permutatio, ibid. intereueniente tamen regio conſenſu, ibid.

Alienationes rerum Eccleſiaſticarum ab Epiſcopis inconſulto Capitulo factæ non tenent, 302. N. 165. & 224. niſi habeant bona ſua diuiſa, & diſtincta, N. 224.

Alienationes bonorum Eccleſiaſticorum illicitè factæ reuocandæ, 260. 339.

Alienationes prædiorum Eccleſiæ Briuatenſis reuocari iubentur, 605.

Alienationes quæcumque, interdictæ Teruiſino Epiſcopo propter ſuſpicionem diſapidationis, ſub pœna anathematis, 540. factæ, examinandæ iuſſu Papæ, ibid. déque ijs reſponſurus Epiſcopus Romam citatur, ibid.

Alienigena non poteſt beneficiari in Francia ſinè Regis permiſſione, N. 210.

Alienor ſecunda vxor Raimundi Senioris, Comitis Toloſani, N. 196.

Allegare, quid apud auctores linguæ Latinæ, N. 2.

Allegare, &, *Allegatio* qua ſignificatione à Iuriſconſultis & Impp. vſurpata, N. 2.

Allegationes, & probationes factæ coram non ſuo iudice, an fidem faciant coram vero, N. 3.

Alphonſus Rex Caſtellæ in Hiſpania, ſolus Sarracenis obſiſtit, ſed fugatur, deſtitutus viribus Regum Nauarræ, & Legionis, quos hoſtes, non amicos experitur, N. 174. ſed vtrumque Aragonenſis auxilio domat, & ad pacem & federa adigit, ibid. renouat bellum cū Fernando primogenito ſuo contra Sarracenos, 171. 172. cuius expeditionis gratia, excommunicari mandat Papa Innocentius, Reges & Principes federum violatores, qui tantiſper eos impugnarint, ibid. hæc expeditio primùm dilata, ex ſententia Fernandi Regis primogeniti, N. 95.

Alphonſus Rex Legionis fautor Sarracenorum contra Regem Caſtellæ, N. 174. fugatus deinde auxiliante Aragonum Rege, fedus init, ducta Berengaria filia Regis Caſtellæ, ibid.

Alphonſus Rex Legionenſis dono dat Abbati, & Conuentui de Carrazero Caſtrum de Ventoſa, cum adiacentijs, 142. 143.

Alphonſus I. Dux Portugalliæ de ſuo in ſanctam Eccleſiam affectu, & zelo ad fidei orthodoxæ amplificationem à Rom. Pont. commendatus, 322. & ab eis titulo, & dignitate Regis decoratus, & auctus, N. 179.

Alphonſus Rex Portugalliæ primus à ſede Apoſtolica Rex promulgatus & Regijs inſignibus ad illud regnum ornatus, 210. & in

Digitized by Google

protectionem ſuſceptus, ibid. ſub cenſu annuo 4. vnciarum auri, N. 118. fuit filius Henrici ex proſapia Ducum Burgundiæ, ib.
Alphonſus II. Rex Portugalliæ, filius Sancij, cenſum ſoluit Innocentio III. Papæ, à viginti octo annis debitum, in manibus F. Hiſpani nuntij Apoſtolici, N. 179.
Altacumba, Abbatia ordinis Ciſtercienſis, fundata in diœceſi Gebennenſi, quando, & à quo, 139.
Altare maius quando debeat iterum conſecrari, vel non, 438. N. 227.
Altare monaſterij S. Saluatoris Karoffenſis conſecratum ab Vrbano II. Papa, 185. interdici nequit niſi à ſummo Pontifice, vel eius Legatis, ibid.
Altaria, pro decimis, olim in Gallia, N. 22, 23.
Amalricus Cypri Rex ex Balduini Comitis Ramæ filia, quot filios ſuſceperit, N. 138.
Amata, Abbatiſſa monaſterij S. Mariæ, diœceſis Eſculanæ, ordinis D. Benedicti ſub inſtituto Ciſtercienſium, tempore Innocentij III. PP. 356.
Ambaſia, & Amboſia, vrbs ad Ligerim in diœceſi Turonenſi, N. 38. nobilitata Eccleſia S. Florentini à Fulcone Palmerio, cognomento Nerra, Comite Andium, ibid.
Ambitus iure ciuili in re architectonica quid, N. 91. aliàs legitimum ſpatium à vicina Inſula intermiſſum, ibid.
Amedeus Archiepiſcopus Biſuntinus, apud Celeſtinum III. Papam, primò de periurio, ſimonia, & inceſtu accuſatus, N. 144. 172. poſt Celeſtini obitum eius cauſa commiſſa, ab Innocentio III. ſucceſſore, Cabilonenſi Epiſcopo, & Abbati de Firmitate, ibid. deinde etiam ad nouam accuſationem Bernardo Gebennenſi Epiſcopo, ibid. qui non proceſſit, quid ita, ibid.
Amyclæ in Achaia ex Plinio, N. 27. hodie *Vardoman*, ibid. & Αἴμυκλαι olim apud Polybium, ibid.
Anachoretæ ſoli verè monachi, N. 128.
Anachoretæ, ſiue Eremitæ ſub regula S. Auguſtini militantes, in ordinem certum ab Innocentio IV. redacti, N. 128.
Anachoretarũ appellatio, an etiam monachis ἀναχωρηταῖς cõuenire poſſit, N. 42. V. *Heremitæ*
Ἀναφορὰ quid inter iura Epiſcopalia à Græcis recenſita, N. 170.
Anaſtaſius Primicerius & defenſor S.R.E. ſub Pontificatu Ioannis Papæ IX. 595.
Andræas de Gabiniano Subdiaconus, & Capellanus Innocentij III. Papæ, 10. 11. receptus in Canonicum Toletanæ Eccleſiæ, vbi, & à quibus, 11. mandatur mitti in poſſeſſionem eius procurator non obſtante iuramento, ibid.
Andræas Rex Vngariæ, Belæ tertij filius, N. 125. ante regnum adeptum Dux ſimpliciter Innocentio, ibid. & ſeq. cui & concedit vt componat diſſidium inter Strigonienſem & Colocenſem ſui regni Archiepiſcopos, 232. reſeruata ſibi confirmatione, & ſupremo iudicio, N. 126. impetrat ab Innocẽtio priuilegium coronationis Regum Vngarorum in fauorẽ Archiepiſcopi Strigonienſis, 296. N. 163. ambit regnum Vngariæ in fratrem Emericum maiorem natu, N. 163. & Ladiſlao nepoti regnum præripit, ibid. impetrat dilationem triennij ad votum Hieroſolymitanũ exſequẽdum, 496. de principibus verò ipſius quare nihil ſtatuerit Innocẽtius, ibid. quando voto ſatisfecerit, N. 198. eius celer regreſſus noxius, ibid.
Andræas Lundenſis Archiepiſcopus, Daniæ Primas, ſub Pontificatu Innocentij III. Papæ, 205. ſucceſſor Abſolonis, ibid. creatus Apoſtolicæ ſedis Legatus per Daciam & Suethiam ad conuerſionem infidelium, 313. N. 173.
Andræas ſcriptor Apoſtolicus confirmatus in præbenda Lemouicenſi, ſibi à Legato collata, eiuſque ſententiæ executio demandata, 164. 165.
Andrenſe Monaſterium quando & à quo fundatum, 193. N. 106. 109. 112.
Anemius Epiſcopus Sirmienſis adeſt Concilio Aquileienſi anno 381. N. 176.
Angariæ nomen ad tributum traductum, N. 141.
Angariare, generale vocabulum ad quæuis onera & tributa ſignificanda, N. 141. propriè coactionem omnem dicit, ibid.
Angarij, qui inter ruſticos & villanos, & ad quæ ſeruitia obligati erga Dominos, N. 98.
Angelorum agmina exercitus Dei, qui & inde Dominus Sabbaoth dicitur, N. 238.
Angelus Abbas monaſterij ſancti Alexij de Vrbe, ſub Innocentio III. 396.
Angli Epiſcopi è Gallia in Angliam à Pandulpho Nuncio Apoſtolico redire perſuaſi, N. 202. quibus obuiam Rex venit, & cecidit in terram pronus ad pedes eorum, ibid.
Angli, vel qui alij, Ioãni Regi excommunicato communicantes, vel cum eo excommunicationem paſſi, ab officijs, beneficijſque ſuſpenſi, 517. niſi in caſibus conceſſis, ibid.
Anglia vt Romanam Eccleſiam habuerat in ſpiritualibus magiſtram, ita & Dominam in temporalibus ſub Innocentio III. Sum. Pont. 648. V. *Ioannes Rex Angliæ*, &, *Homagium*, & *Donatio*.
Angliæ Prælati, Comites, & Barones, qui iuratoriam cautionem de obſeruanda inter Regem & Eccleſiam pace præſtiterant, moniti, vt eã ſedulò obſeruari curent, & ſi quid contra eam innouetur, nihil moueant Rom. Pont. inconſulto, 650. 651.
S. Anianus Aurelianenſis Epiſcopus quo tempore obierit, N. 172. ſub eius inuocatione Eccleſia Collegialis Aureliæ fundata, ibid. & N. 159.
Animal cæcum vel claudum Deo non offerendum, 471.
Animalia oculata antè & retrò in Apocalypſi Ioannis

Digitized by Google

Ioānis quid ſibi velint,& quomodo moraliter accipiendi hi oculi, 426. & alæ ſenæ, ib.
Annus aliàs initium cepit apud Chriſtianos à Paſſione,vel Incarnatione Domini, N.197.
Annus vigeſimus quintus ætas legitima,& perfecta, N. 113. & quandoque etiam viceſimus, ibid.
Anſelmus Neapolitanus Archiepiſcopus ſub Innocentio III. & Nuntius ad eum pro Regina Siciliæ Conſtantia, N. 125.
Anthimius Conſtantienſis in Cypro Inſula Epiſcopus ſuam ſedem Apoſtolicam eſſe, contra Antiochenum Epiſcopum proteſtatur, N. 127.
Arrianæ iure ciuili comprobata, N. 217.
Antiochenus Patriarcha,olim primus in Concilio Nicæno, N. 220. hodie quartus, ibid. & in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. tertius, ibid.
Antiochiæ Principatus litigioſus tempore Innocentij III. Pont. Max. inter Rupinum nepotem Regis Armeniæ,& Comitem Tripolitanum, eius controuerſiæ ſeries ex veteribus monumentis eruta,& illuſtrata, N. 64. 65. & 72. 73. & ſeqq.
Antipolis oppidum Galliæ Narbonenſis vbi ſitum, N. 27. vulgò *Antibe*, ibid. primùm ſedes Epiſcopalis, quæ Craſſam tranſlata, quo tempore, ibid. eius Epiſcopus ſuffraganeus Ebredunenſis Archiepiſcopi, ibid.
Antipolitanus Epiſcopus litigat in Curia Romana cum Abbate Litinenſi, ſuper iuribus parrochialibus in Eccleſia S. Honorati de Craſſa, 28. V. *Antipolis*.
Antiquitas nunquam validat abuſum, 478.
Antiſſiodorenſis & Aurelianenſis Epiſcopi ad pacem & concordiam cum Rege Philippo Auguſto inuitati, & exhortati ab Innocentio, 375.
Apocriſarij Rom. Eccleſiæ interdum à Sum. Pontificibus cum juriſdictione legati, N.188.
Apodemius quando Præfectus prætorio Illyrici, & Italiæ, N. 176. vtrùm ille fuerit qui præfecturam Theſſalonicam tranſtulit,necne, incertum, ibid.
Apoſtatæ vocabulum, à veræ & orthodoxæ religionis & fidei profugis, ad monaſticæ diſciplinæ deſertores detortum,& probatis authoribus hoc ſenſu vſurpatum contra noſtri ſeculi nouatores, N. 132.
Apoſtoli comparati à D. Hieronymo duodecim fontibus, iuxta quos creuerunt ſeptuaginta palmæ in Elim, id eſt ſeptuaginta Diſcipuli, N. 60.
Appellans à præhenſione facta per dominum feudi contra vaſſallum contumacem, deficiens in appellatione qua mulcta damnandus ex conſtitutione regia, N. 220.
Appellare tertiò in eadē cauſa non licet, 281.
Appellari non poteſt ſinè grauamine, 338.
Appellatio intrà legitimum tempus proſequenda, aliàs deſerta cenſenda, 279. 280. & ſententia in rem tranſijſſe iudicatam, ibid. & 281.
Appellatio allegata probari debet per procuratorem legitimè fundatum, fuiſſe interpoſita, 383. 384.
Appellatio friuola non retardat ſententiæ executionem, 271.
Appellatio à ſubdelegato, ad delegatum, non ad ſuperiorem deuoluitur, 538.
ad Appellationem proſequendam biennium datum, N. 154. 155.
poſt Appellationem legitimè interpoſitam attentata irritantur, 292. reparantur, 331. & excommunicatio lata non tenet, 338.
Appellationi renunciari poteſt etiam ſub iuramento, quod tamen non tenet, ſi facultas reſeruata ſit partibus ſuperiorem adeundi, 492.
Appellationis remedium ſingulare contra ſententias latas in maiores,25. an. N. 42.
Appellationis diffugio intercluſo, in litteris commiſſionis,iudices delegati,etiam appellatione emiſſa ab altera partium, legitimè in cauſa procedere poſſunt, 270. 271.
Appellationis deſertæ cognitio inter Sardicēſem Epiſcopum,& Hoſpitalarios,quibus delegata ab Innocentio Papa, 357.
Appellationum ordo in Eccleſiaſticis negotijs, & litibus dirimendis quis ſeruandus, N. 6. 7.
Appellationum ordo & numerus, an à Magiſtratibus petendus, N. 156.
Appellationum fatalia decem diebus terminantur iure ciuili, N. 35.
Approbatus,non venit reprobandus ab eodem qui ſemel approbauit, 66.
Aqua benedicta in domibus priuatis Chriſtianorum ad quid ſeruata, N. 27. & ſeq. quibus diebus ſumeretur hæc aqua & vnde, ib.
Aquæ benedictæ aſperſio diebus Dominicis præcipuè vſurpata in parochijs, N. 28. eſt ius parochiale Monachis interdictum,ibid.
Aquæ benedictæ, ſiue luſtralis vſus perantiquus, N. 27. eius vis,ibid. & inſtitutio confirmata ab Alexandro I. Papa, ibid. olim reponi ſolita in vaſe in veſtibulo Eccleſiæ, vt & hodie, ibid.
Aquimanile, Græcis χέρνιβον, &, χερνιβεῖον vas in ingreſſu Eccleſiæ, aqua luſtrali plenum, tingendis ingredientium manibus, N. 27.
Aquenſis Epiſcopus ſenio confectus cedere Epiſcopatu iubetur,non cedens ſuſpēditur, poſt ceſſionem ei de facultatibus Eccleſiæ prouiſio congrua aſſignatur, & Capitulo Aquenſi ad nouam electionem procedere præcipitur, 656. 657.
Aquenſis Epiſcopi Epiſtola, ad Innocentium Papam contra Comitem Toloſanum, 576.
Aquila Euangelica Ioannis Apoſtoli, ſymbolum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quod ei apprimè conuenit,& quomodo, 426.
Aquileia à Longobardis ſub Phoca Imperatore

Digitized by Google

occupata, N. 132. ſedes Patriarchalis ibid. quæ deinde diuiſa, & quomodo, ibid.
Aquitania, olim vnica prouincia cum Nouempopulis, deinde triplex N. 202. & ſeq. triplex, ex Antonini Imp. Itinerario, N. 223. cui præeſt Primas Biturigum, N. 224.
Aquitania ſecunda, poſterioribus ſeculis Vaſconiæ nomen obtinuit, N. 113.
Aquitania curta, & longa, aliàs prima, & ſecunda, N. 224.
Aragonũ regnum cenſuale Romanæ Eccleſiæ, & ſub eius protectione & tutela poſitum cum immunitate, & exemptione pro Regibus ab omni Eccleſiaſtica iuriſdictione, ſolo Rom. Pont. excepto, ſub præſtatione annua quingentorum mancuſorum aureorũ, 616. 617. priuilegio conceſſo ab Vrbano II. confirmato ab Innocentio III. ibid. V. *Reges Aragonum.*
Arbitris terminus etiam tacitè prorogari poteſt, 470.
Arbitrium latum extra tempus præſcriptum, non eſt obligatorium, 469.
Arbitrium, ex legibus non datur de famoſo delicto, nec de re in publicum iudicium deducta, ibid.
Arca federis in qua tabulæ legis diuinæ, cum virga & manna continebantur, quomodo poſſit myſticè de pectore ſummi Pont. intelligi, 143.
Archidiaconatus Andreuillenſis collatus Ioanni Capellano Gaufridi Villaharduini Principis Achaiæ, de mandato Innocentij Papæ, 25.
Archidiaconatus Eccleſiæ Pampilonenſis collatio, & prouiſio, ad quos de iure & de cõſuetudine ſpectet, 259. ſimoniacè collatus ab Epiſcopo remoto ab Epiſcopatu, ibid.
Archidiaconorum olim munus στοχικὰ curare, & reditus Eccleſiæ adminiſtrare, N. 142.
Archidiaconus licèt ordine minor Archipreſbytero, ipſum tamen antecedit N. 116. eſt oculus Epiſcopi, ideóque & inter ordinarios recenſitus, ibid. in pluribus, Epiſcopalia iura exercet, ibid. habet etiam propriam ſynodum, aliam à diœceſana, ibid.
Archidiaconus Pariſienſis quid pro inſtallatione Abbatis S. Maglorij olim extorquere voluerit, 284. prohibitus ab Innocentio III. Papa, ibid.
Archiepiſcopi adſtricti iuramento intereſſe Concilio generali, 686.
Archiepiſcopus iuriſdictionem & executionem quam non habet, quomodo mandare poſſit, N. 33. 34.
Archiepiſcopus viſitans prouinciam habet ius procurationis, 362. N. 181. ſibi quæſitum non ex negligentia diœceſani Epiſcopi, ſed iure communi & conſuetudine contra Gloſſam, N. 182.
Archiepiſcopus Burdegalenſis recedit à bello ſacro contra Sarracenos in Hiſpania, ſub Alphonſo Rege Caſtellæ cæpto, 448. N. 193.
Archiepiſcopus Compoſtellanus cur in cauſa Colimbrienſis Epiſcopi contra Regem Portugalliæ ſuſpectus, 177. N. 104.
Archiepiſcopus Auſcitanus impar oneri Pontificali reſignare iuſſus, 196. 197.
Archipresbyter Eccleſiæ ſancti Iacobi Pariſienſis ad Macellum, vulgò, *de la Boucherie*, condemnatus erga monachos ſancti Martini de Campis ad medietatem prouentuum eis reddendam, 148. non acquiéſcens, nec ſatisfaciens ſententiæ excommunicatur, ibid. à qua excommunicatione abſoluitur ſub cautione debita, ibid.
Arelas, ſiue Arelate, Gallula Roma, & mater omnium Galliarũ, N. 114. primùm Viennenſis prouinciæ ciuitas, ibid. deinde metropolis ipſamet effecta, ibid. Burgundici regni caput, N. 218. vrbs regia, ibid. Flauia vnde dicta, ibid.
Arelatenſis Archiepiſcopus olim primas, & Ἐξαρχος Galliarum ſub Flauio Conſtantino, N. 218. illius Eccleſiæ priuilegia à ſummis Pontificibus confirmata, ibid.
Argenta, caſtrum ditionis Eccleſiæ Rauennatis, Marchionis Eſtenſis fidei & cuſtodiæ commendatum ab Archiepiſcopo Rauennate, iuſſu Innocentij, vt illud contra Rauennates tueretur, 225. N. 125.
Argos, Caſtrum proditum à Theodoro Græco Corinthi Domino, 355.
Argurus, vel Sgurus Corinthi Dominus, Alexij Imperatoris gener 244. N. 134. Latinis aduerſus, ibid.
Armeni ſub obedientia ſanctæ Rom. Eccleſiæ, à quo tempore, N. 64. à Catholico vt Primate in ſpiritualibus reguntur, ibid.
apud Armenos olim beneficia Eccleſiaſtica hereditaria, N. 20.
Arnaldus Abbas Ciſtercienſis, expeditionis in Albigenſes ſignifer, electus Archiepiſcopus Narbonenſis, N. 182. & 225. incognitus Paradino, ibid. adeſt Alphonſo Regi Caſtellæ contra Sarracenos Hiſpaniam inuadentes N. 160. Legatus Apoſtolicus contra hæreticos Albigenſes 83. N. 56. Cruceſignatus tranſit in Hiſpaniam contra Sarracenos, ibique perſeuerat vſque ad victoriam, 448. N. 193.
Arnulphus Flandriæ Comes fundator Eccleſiæ Brugenſis, N. 39.
Arnulphus, Satrenſis Archiepiſcopus ſub Pontificatu Innocentij III. 343. tranſlatus à Thermopylenſi ad Sartenſem, & pallio donatus, ibid.
Arra, pro ſponſione coniugali, N. 214.
Arramire, quid in materia duelli, in veteribus monumentis, N. 14.
Aruerni quondam in beneficijs Eccleſiaſticis ſucceſſionem hereditariam admittebant, N. 19.
Aſcerus primus Archiepiſcopus Lundenſis, N. 173.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Assultus, &, *Assaltus*, idem quod impetus, vulgò, *assaut*, N. 147.
Astricus Episcopus Colotzensis Romam Legatus missus à Stephano Rege, vnde ei coronam & Regia insignia defert, N. 161.
Aestinus Marchio, Genuæ Fridericum Siciliæ Regem in Germaniam transeuntem cum alijs Magnatibus excipit, & Papiam perducit, N. 194. V. *Azo*.
Athenæ captæ à Marchione Montisferrati, N. 9.
Athenarum laus, N. 224.
Athenienses olim cum proprijs sororibus legitimè copulabantur, N. 141.
Athenienſis Archiepiscopus Romano Pontifici, vt suo Patriarchæ primùm subditus, N. 6. posteà vi & iniuria auulsus, vt Constantinopolitano subderetur, ibid. quot, & quos habet suffraganeos, N. 16. etiam apud Leonem, ibid.
Athletæ victi, ostensione digiti veniam olim petere soliti, N. 238.
Athos mons. V. *Mons Athos*.
Atticus Constantinopolitanus Episcopus primatum in Illyricum Thessalonicensi præripere tentat, N. 177. & eius exemplo post schisma, in sede Cõstãtinop. successores, ibid.
Attila quo tempore vastârit Illyricũ, N. 176.
Attentata in Ecclesias per absentiam Prælatorum ad pristinum statum reuocanda, 5.
Auaricum oppidum munitissimum Biturigum Cæsari, N. 44.
S. Aubertus. V. *Abbatia S. Auberti*.
Auca ciuitas supra Burgos in monte Iubeda, N. 40. olim Sedes Episcopalis, quæ postea translata in Burgensem ciuitatem, quando, & à quo, ibid. ab ea saltus Aucitanus, ibid.
Audomaropolis olim vrbs Ecclesia collegiali ornata, nunc ciuitas, & Sede Episcopali decorata, N. 101.
Augustinus datus Valerio Hipponensi Episcopo Coëpiscopus, N. 49. vt accederet in cathedra, non vt succederet incolumi, 66.
Aurelia, ciuitas Episcopalis olim Senonensi, nunc Parisiensi suffraganea, N. 47. quibusdã Gennabus alio nomine dicta. ibid.
Aurelianẽsis Diœcesis ab Episcopo interdictâ Ecclesiastico supposita, 311. quare, N. 172.
Aurelius Episcopus Ecclesiæ Bigerritanæ, adest Cõcilio Matisconensi sub Guntranno Rege, N. 230.
Ausciorum Ciuitas Metropolis Nouempopulaniæ, N. 113.
Auscitanus Archiepiscopus, malè Auxitanus, N. 113. an idem cum Elusatum Episcopo, ibid. 114.
Auscitanus Archiepiscopus monitus cedere Archiepiscopatu, vt minùs aptus. 525. & detestabilis prauæque conuersationis, ibid. pluries citatus ab Apostolicis Legatis excõmunicatur, vt contumax, 525. nec excommunicationi defert, ibid. suspensus ab administratione spiritualium, & temporalium, 526. & de criminibus de quibus infamatus est, si apparuerit legitimus accusator, vel denũtiatur inquiri mandatum, ib. sin min° purgatio canonica, cũ quinta manu indicta, ib. aliàs omnino amouẽdus, & alius substituẽdus, ib.
Ausonensis Episcopus Tarraconensis Archiepiscopi in Catalonia suffraganeus, N. 160.
Ausugur, primus Princeps Alapiæ, beneficio Soldani Persiæ, N. 120. quando constitutus, ibid. eius successores; ibid.
Autoritas vsurpata non validat actus suos, 43.
Auximum, siue Auxumum, vrbs Episcopalis in prouincia Romana, vulgò *Osmo*, N. 110.
Auxumates, populi apud Strabonem, N. 110.
Azo Aestinus proscriptus ab Othone Imperatore, quòd à se desciuisset, N. 186. Ferrariam intercipit tempore Innocentij 3. Papæ, 224. N. 124. ab eóque facultatẽ inibi castrũ ædificãdi impetrat, 224. quando, & vbi obierit, quot filios reliquerit sibi superstites, N. 204. V. *Marchia Anconitana*, &, *Aestinus Marchio*.

B.

Bacvlvs in Episcopo signum dignitatis pastoralis, N. 129. aliàs, virga & ferula pastoralis, & vulgari nomine pedum, ibid.
Bailliuo Ecclesiæ Patracensis naso mutilato, pro defensione bonorum Ecclesiæ illius, iustè de redditibus Ecclesiasticis pro sustentatione prouidetur, 138. 140.
Balduinus Caluus, Comes Flandriæ, fundator Monasterij S. Vvinoci de Bergis, N. 46.
Balduinus Ghisnarum Comes, fundator Andrẽsis Monasterij, quando, N. 106. 112. & sic patronus eiusdem 193.
Balia, siue Baliua quid, N. 38. eius significatio extensa à dignitate, & potestate, ad locum in quo ea exerceri potest, ibid.
Bannire, quid apud veteres Frãcos, N. 61. & qua autoritate id fieret, ibid.
Bannorum proclamatio in matrimonijs consuetudo Ecclesiæ Gallicanæ, 453. & inuentũ Gallorum, iam inde à lege Salica originem ducens, N. 193. V. *Denunciationes*.
Bannus sacer in fundatione Monasteriorum quid, & quousque extendatur, N. 139.
Bannum quid sit, & quid intrà, vel extra bannũ, N. 61. vocabulum diuersimode, diuersis temporibus acceptum, ibid.
Bannum Vvadiatum, seu reuuadiatum, quid antiquis, N. 64.
Baptismus Sacramẽtũ necessitatis, 223. N. 221. olim tantùm bis in anno celebrari solitus in Ecclesia, vigilia nempe Paschatis & Pentecostes, 277. 280. N. 149. ideóque baptismus ijs diebus administratus, solemnis dictus, 278. 280. N. 149. & catholic°, id est generalis, ibid. & ij dies legitimi, ibid. licèt Thessali solo Paschate baptizent. ibid.
Baptisterium, Græcis βαπτιστήριον, vt Baptismus βάπτισμα, & Baptizati βαπτιζόμενοι, illuminati eodem sensu, N. 150. eorũ reprobata opinio,

Digitized by Google

qui *spiritus* Cathesin interpretantur, ib. initio Quadragesimæ clausum, & obsignatũ annulo Episcopi, vsque ad diem cœnæ Dñi, N. 150. quo tempore vel saltem insequenti die aquâ repleri solitum, idid. Latinis *Tinctorii*, & *Illuminatarium* dictum, N. 151.

Baptizandi omnes in Paschate, in capite ieiunij nomina dabant, ad quid, N. 150. neque post secundam hebdomadam Quadragesimę admittebantur, ibid.

Barbæ rasura in Clericis ab Ecclesia recepta ab ipsis Christianæ religionis primordijs, N. 134. nõ tamẽ semper & vbiq; obseruatus, ib.

Barensis archiepiscopus institutus archiepiscopus Panormitanus ab Innocẽtio 3. Papa, 633. quare & recipi mãdatur à Capitulo, ib. & Apostolico Legato vt id procuret, ibid.

Bartholomæus Archiepiscopus Turonẽsis monet quæstionem coram Alexandro Papa contra Canonicos B. Martini Turonensis, & Abbatẽ Cormœriacensem super subiectione & obedientia, quam sibi dicit esse subtractam ab eis, 22. N. 20. huic Innocentius 3. adiudicauit metropolim Lugdunensis tertiæ contra Dolensem Episcopum, ib. consecrat de mãdato Papæ Gaufridum electum Eboracẽsem, fratrem Richardi Regis Angliæ, N. 46.

Bartholomæus Sardicensis Episcopus concordiam pro iuribus litigiosis inter ipsum & fratres Hospitalarios, mediante Philippensi Archiepiscopo initam, ratum habet, 638. pro se & Capitulo suæ Ecclesiæ, ibid.

Bascali, prædones excommunicati in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. Papa, N. 58.

Basilica S. Laurentij de Palatio in vrbe Rom. 422. 423. in ea solus Rom. Põt. celebrat 423. quare nec ius parochiæ sibi vendicare potest, ibid. & ab eo cadit contra Lateranẽses, ibid.

Basilicæ omnes subiectę Episcopo in cuius territorio sunt ædificatæ, nisi probentur exemptæ, 9. N. 10.

Basilienses Episcopus suffraganeus Archiepiscopi Bisuntini, N. 216.

S. Batildis vidua Clodouæi II. fundatrix Abbatiæ Corbeiensis in Diœcesi Ambianensi, N. 1.

Bauciorum faucilia potens, & illustris in Narbonensibus prouincijs, N. 132. inter quos Hugo & Raimũdus de Baucio præcipui numerantur, ibid. V. *Hugo*, & *Raimundus de Baucio*.

Bearnenses, alio nomine Vaccates dicti apud Cæsarem, & vnde, N. 229. qui & Vaccenses Eginartho, ibid.

Bearnium, vel Benearnum, numquam fuit de domanio, nec de feudo, vel iurisdictione Comitis Tolosani, N. 230. sed Regum Aquitaniæ, Angliæ, vel Franciæ, ibid. probationes ad id, ibid.

Bearnensem Vicecomitem habuisse merum & mixtum imperium, & ius gladij falsũ, N. 230

Beatrix Comitissa Campaniæ, mater Theobaldi Comitis, 664. impetrat rescriptum ab Innocentio Papa pro examine ad futurum cõtra filias Henrici Comitis Campaniæ, ibid.

Beatrix soror Trincauelli Vicecomitis Biterrẽsis, vxor Raimundi senioris Comitis Tolosani, N. 197. ex qua suscepit filiam primò vxorem Regis Nauarræ, deinde Bermundi de Saluio, ibid.

Bela Rex Vngariæ, cuius filiam duxit Primislaus Rex Boëmorum, repudiata priore vxore sorore Marchionis Misnensis, & quæ causa huius repudij, N. 34.

Bellum indictum Sarracenis per Aldephõsum Regem Castellæ, 293.

Bellum contra Albigenses hæreticos quot annis durauerit, N. 212.

Benauentum castrum, expugnatum ab Alphõso rege Castellæ contra Sarracenos, 448.

D. Benedicti regula bipertita, cùm primũ vniformis fuerit sub vnico habitu nigro, N. 77.

Benedictio Abbatum vel Abbatissarum gratis ab Ordinario impendenda, 203. 305. N. 116. 165. quænam illa quæ à Gaufrido Vindocinensi Nauicularia dicitur, ibid.

Benedictio Abbatis ad simplicem orationem referenda, N. 40. importans tamen confirmationem electionis, ibid. 41. & exercitium potestatis conferens, ibid. sinè qua regulariter se administrationi immiscere nequeat, ibidem.

Benedictus Innocentij 3. Papæ consanguineus de præbenda Parisiensi inuestitus, 114. N. 79.

Benedictus Abbas S. Siluestri de Nonantula in territorio Mutinensi, sedente Ioanne Papa IX. 594.

Benedictus tit. S. Susannę presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, componit dissidium inter Francos, & Patriarcham Constantinopolitanum Venetum, N. 18. quo tempore, ibid.

Beneficia Ecclesiastica non sunt de Laïcorum collatione, incõsultis præcipuè Prælatis, 135.

Beneficia non vacantia conferri non debent, nec promitti ex statuto Cõcilij Lateranẽsis, 166. 179. nec pensiones super ijs assignari, 194. N. 105.

Beneficia viuentiũ aucupari prohibitũ, N. 121.

Beneficia iure hereditario possidere & conferre vetitum, 61. N. 19. 46.

Beneficiati olim in Pictauensi diœcesi in Ecclesijs suis residere coacti ex indulgentia concessa Episcopo, 499. præcipuè curam animarum habentes, ibid.

Beneficij nomen à politia ciuili ad Ecclesiasticam translatum, N. 19. quid eo vocabulo vtroque iure intelligendum veniat, ibidem, eius etymon, ibid.

in Beneficijs ecclesiasticis conferendis nõ personæ, sed merita spectanda, 21. & in diuisis eadem iura seruãda quæ in integris, N. 224.

Beneficiorum sectio & diuisio vetita per Concilium Turonense, 382. 677. N. 37. nisi sectionem patiantur facultates Ecclesiæ, & sit vtrique beneficiato prouisum, competente:

Digitized by Google

677. de quibus beneficijs hæc prohibitio intelligenda, N. 37.
Beneficiorum Ecclesiasticorum vacatio limitata, statuto Lateranensis Concilij sub Alexandro 3. Papa, N. 174. eorúmque pluralitas non semper damnanda, sed superfluitas, 298. 499. 533. 499. 502. quorum ius spirituale indiuisibile, 65. 66. 67.
Beneficium impetrans, de beneficio quod habet debet facere mentionem, 677.
Beneficium Principis latissimè interpretandũ, intrà terminos tamen mandati, 230. 640.
S. Benignus martyr, Burgundionum Apostolus, N. 217. eius templum Guntranni Regis liberalitate auctum, ibid.
Berengaria filia Garsiæ Regis Nauarræ, vxor Richardi 1. Regis Angliæ, N. 211. post cuius mortem dotalitia reperit contra Ioannem Regem, & interdici obtinet, ibid.
Berengaria filia Regis Castellæ Alphonsi, data in vxorem Regi Legionis, ex federe sancito inter eos Reges, N. 174.
Bergomum oppidum in Longobardia transpadana situm, N. 32. eius fundatio ad Gallos Cenomanos relata, ibid. hodie Venetorum agnoscit dominium, ibid. à B. Barnaba prima fidei rudimenta accepit, ibid. veteri vocabulo catachrestico Pergamensis ciuitas dicta, ibid.
D. Bernardus Clarevallensis Abbas, vnde oriundus, N. 226.
Bernardus Primus Vvaldensium Magister ad fidem conuersus, quis, N. 59. 60. 181. alius certè à Bernardo Clarevallis Abbate, contra quosdam, N. 59. 60. neque erratica existimanda epistola ad eum scripta, sed vera, ibid. & N. 226. cognominatus Primus non proprio vocabulo, sed ordine & dignitate, N. 59. coniecturæ quædam, quibus argui possit hunc Bernardum fuisse primum D. Francisci socium, cognominatum de Quintavalle, ibid.
Bernardus Primus, cuius & Fratrum regulam confirmauit Innocentius 3. quis fuerit, & an epistola ad eum scripta ab eodem Innocẽtio referenda sit ad D. Bernardum, primũ Clarævallensem Abbatem, vel ad Bernardum Anachoretam, & vtrùm censenda sit Innocentij 2. vel tertij, N. 226. commendatus cũ socijs post approbatam eorum fidem & propositum regulare, Cremonensi Episcopo ab Innocentio III. 419. à quo pro se, & Fratribus suis regularis sui propositi confirmationem obtinet, 401. 402. 403. V. *Calcamenta*, &, *Pauperes Catholici*.
Bernardus à Quintavalle, primus D. Francisci socius, non mediocre ordinis adiumentum, & ornamentum, N. 59. alius à Bernardo primo cui rescribit Innocentius, ibid.
Bernardus Anachoreta in saltu Vincennarũ sub Philippo Augusto, & Pontificatu Innocentij 3. opinione sanctitatis clarus, N. 226.
Bernardus Atho transfert Bernardo primo Comiti Fuxensi, Carcassonam & Biterras titulo venditionis, N. 231.
Bernardus Misnensis Marchio Erfordiam obsedit, N. 103.
Bernardus Dux Saxoniæ fauet Vvaldemaro Bremensi intruso, eúmque Bremam inducit, 303. 304. N. 165.
Bernardus Canonicus Toletanus, primus Ecclesiæ Zamorensis Episcopus, N. 40.
Bernardus Rogerij, primus Comes Fuxensis, ex concessione Raimundi II. Comitis Tolosani, N. 229. à quo liberatus ab onere homagij quo tenebatur, ibidem.
Bernardus Episcopus Gebennensis, siue Geneuensis, sub Pontificatu Innocentij 3. qui ei cõmittit inquisitionem de criminibus Archiep. Bisuntini, 263. N. 124. V. *Amedeus*.
Bernardus Ebredunensis Archiepiscopus sub Pontificatu Innocentij III. 241. N. 132.
Bernardus Peleti, Comes Melgorienſis ex capite Beatricis vxoris, N. 182. quod ius deinde deuolutum ad vnicam filiam, vxorem Raimundi senioris Comitis Tolosani, ibid.
Bernardus Comes Conuenarum infestos habet Crucesignatos contra Albigenses, N. 229 monomachia sternit Bernardum de Ponte, ibid. polygamus, 491.
Bernardus Episcopus Cæcassonensis sub Innocentio 3. N. 214. frater Vvilhelmi Rupifortis, non Comitis Montisfortis, vt quidam volunt, delusi nominis similitudine, ibid. cedit Episcopatu ex senio, & alijs incommodis factus imparoneti, ibid.
Bertholdus ab Othone Imperatore de Ducatu Spoletano inuestitus, quando, N. 55.
Bertholdus Comes Bonifacium Marchionem Montisferrati comitatur in expeditione Constantinopolitana, N. 221.
Bertholdus Rigẽsis Episcopus Liuoniæ & Lectiæ incolas vtroq; gladio subigit, N. 86. 208.
Bertrada pellex Philippi I. Regis Francorum, cur lateralis dicta ab Iuone Carnotensi, N. 133.
Bertrandus Episcopus Antipolitanus, N. 27. quo præsule Sedes Episcopalis Grassam translata, sub Innocentio 4. ibid.
Biccilli, hastulæ amentatæ, & inde fortè *Bissenni, & Sagittarij*, apud Innocẽtiũ, 308. N. 168.
Biennium fatale ad prosequendam appellationem ex constitutione Iustiniani, N. 154.
Bigamia irregularitatem importans, non contrahitur ex cohabitatione carnali successiua cum duabus concubinis, 640. N. 205. V. *Digamus & Digamia*.
Birkibani principes Norvvagiæ Ingonem ad thronum regni sublimant cõtra Philippum regia stirpe clarum, 222. 223.
Bisuntinus Archiepiscopus quare suspensus à collatione ordinum, 597. eidem purgatio canonica indicta, super vitio simoniæ, lapsu carnis, & vẽditione, de quibus erat infamatus, ibid. in qua si defecerit amouendus, ibid.
Bisuntium, siue, Iulio Cæsari, Vesontio, ciuitas

INDEX

Imperialis, in Comitatu Burgundiæ, N. 227. posterioti seculo vnde dicta Chrysopolis, ib.

Biterrensis ciuitas quando obsessa, & capta à Crucesignatis, N. 196. ad cuius obsidionem accurrit Petrus Rex Aragonum, vt Rogerium Vicecomitem. cum Crucesignatis conciliaret, sed frustra, ibid.

Bituria, pro pago Biturico apud Innocentium 58. N. 45.

Bituricensis Archiepiscopus solus Primas in triplici Aquitania constituendus, N. 224. prouinciam suam visitans turbatus in perceptione procurationis sibi debitæ ratione visitationis, ab Ecclesijs metropolitico iure subiectis, sed perperam, 362. quid iuris habeat in Burgo Dolensi quoad iurisdictionẽ Ecclesiasticam, ex rescripto prouisionis Innocentij III. 393. 394. & seqq.

Bituriges duplices, Cubi, & Vibisci, qui vtriq;, N. 44. 223. Vibisci secundi Aquitani, ib. olim principatus, hodie Ducatus, & Gallia Regia, N. 45.

Biturigum, an ciuitas, vel regio, apud Cæsarem & alios, N. 44. 45.

Biturix ciuitas primæ Aquitaniæ caput & metropolis, N. 223.

Blachernæ, vel Blacherna, siue mauis Blachernium, palatium suburbanũ Constantinopoli ad fauces Põti Euxini, N. 19. è ditione Imperatoris, ibid. sub custodia Præfidis, ibid. nobilitatum insigni templo à Pulcheria Augusta, sub inuocatione beatissimæ Virginis, ibid. & seq. in quo deposita sepulcralia ornamenta B. Virginis, 20. Vnde huic palatio nomen, incertum, ibid. non certè à lacerna Virginis, ibid. eius Ecclesia immediatè subiecta Romanæ Sedi, 327.

Blanca, siue Blanda filia Sancij V. Nauarræ Regis filium posthumum enixa, sola Comitatum Campaniæ administrat, N. 95. componit cum Rege Francorum Philippo Augusto super custodia Theobaldi nati, hominio, & alijs capitibus, 145. 146. N. 213. quæ concordia confirmatur ab Innocentio Papa, ibid.

Blandracus Comes Balulus, id est Custos & Tutor Regni Thessalonicensis post mortem Marchionis Montisferrati, N. 14.

Bochardus de Auesnis, frater Vvalteri, 274. Iuris Ciuilis professor Aureliæ, Laudunensis Ecclesiæ Cantor, vel Archidiaconus, ibid. & N. 148. deinde Canonicus Tornacensis, licèt Subdiaconus vxorem ducit, ibid. nec dispensationem impetrat, ibid. fratrem Vvalterum vexat, armata manu, 74.

Boleslaüs Criuouistus Dux Poloniæ, quomodo ditiones suas filijs suis diuiserit, reseruato semper maiori natu inter eos Principatu, & principali ciuitate Cracouia, 80. N. 54.

Boleslaüs Crispus Polonorũ Princeps, Prussos qui à dominatu Polonorum, & à fide Christiana desciuerant, armis & prædicatione reuocat, N. 189.

Bona Ecclesiastica, V. *Clericorum bona, Episcopi, & Alienatio.*

Bonæuallis nomine, Monasteria quatuor in Gallia, & quæ, in qua quódque Diœcesi, N. 47. cui illorum præerat is Abbas, ad quem rescribit Innocentius Papa, ibid.

Bonifacius Marchio Montisferrati capta secũdò Constantinopoli, ducit vxorem Mariam Pannoniã viduam Isaacij Angeli, vel Alexij Imp. Constantinopolitani, 29. N. 210. deinde Thessalonicæ Rex, ibid. occisus à Bulgaris, quando, N. 14.

Bonihominis, cognomen primò Grandimontensium, deinde Minimorum sancti Francisci de Paula. N. 158.

Bononienses Othoni Imp. excommunicato adhærent, 225. 226. monentur ab Innocentio Papa, vt ab eius federe desistant sub pœna excommunicationis, interdicti, & translationis scholarum, ibid. & N. 125.

Brabantiones, Bramantiones, Brebensiones, & Brachanti, qui & vnde sic dicti, N. 58. excõmunicati in Concil. Lateranensi sub Alexandro III. tanquam prædones, ibid.

Bracarensis Archiepiscopus, procurator Summi Pont. constitutus in recipiendo censu duarũ marcarum auri, annuatim soluendarũ à Regibus Portugalliæ, in signũ reuerentiæ, 323.

Brachium seculare implorandum, vbi non sufficit spirituale, 324. illius inuocatio per iudicem Ecclesiasticum periculosa, 467.

Bremensis Ciuitas supposita interdicto occasione Vvaldemari intrusi, N. 165.

Brescia quãdo, & à quo addita Imperio Frãcico, & supremæ Senatus Burgundiæ iurisdictioni, N. 236.

Briua, V. *Ecclesia S. Iuliani, & S. Ferreoli Briuat.*

Brixiensis Episcop⁹ lingua impeditus & senex, ab Episcopatu amotus se volente, & petente, 409. cum competenti prouisione ad sustentationem, 409. 410.

Broccus, nomen castri occupati à Thoma de Aquino, super germano Innocentij Papæ, ad cui⁹ restitutionẽ vrgeri cupit cũdẽ de Aquino captiuum apud Beneuentanos, 627. 628.

Brunechildis Regina, fundatrix Abbatiæ sancti Vincẽtij martyris in suburbijs Lauduni, N. 4

Bruno, Hugonis Comitis Burgundiæ filius, Episcopus Lingonensis, N. 119. quo tempore vixerit, ibid.

Bruno 4. Archiepiscopus Colonienfis subftitutus in locum Adolphi depositi, N. 92.

Buccæ-Leonis Ecclesia Cõstantinopolit. Rom. Ecclesiæ immediatè subiecta, 327.

Bullæ quot modis falsificari possunt, N. 155.

Burchardus Bremensis Ecclesiæ maior Præpositus, eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopatum ambit, sed frustra, N. 89.

Burdegalẽsis Archiepiscopus quare suspẽsus ab officio Metropolitani per Primatẽ suũ Bituricẽsẽ Archiep. N. 26. & hæc sẽtẽtia cõfirmata à Papa, dilata Primatiæ quæstione, ib. peregrinatur in Hispaniã cõtra Sarracenos, 160

Burdegalenſes Archiepiſcopi qui, Bituricenſem pro Primate ſuo agnouere. N. 202.
Burgenſatica bona, ſiue prædia quæ, nonnullis ſcriptoribus, N. 3.
Burgenſes, qui caſtra, id eſt, Burgos habitant, N. 3. vulgò *Bourgeois*, ibid. differunt à ruſticis, vnde & Ciues, & Vrbani dicti, ibid. quòd ciuitates hodie habitent, ibid.
Burgenſis Epiſcopus in Hiſpania, aliàs Auciranus, malè Auxitanus, N. 40. olim ſub Toletano Archiepiſcopo, ibid. hodie ipſemet Archiepiſcopus, hoc titulo à Greg. XIII. honoratus, ibid. quos ſuffraganeos habet, ibid. V. *Onienſe Monaſterium.*
Burgundiæ Ducatus feudum regum Franciæ, 218. quod ipſorum domanio per obitum Caroli vltimi Ducis ſinè liberis maſculis accreuit, ibid.
Burgundio quidam electus in Archiepiſcopum Patrenſem ſub Innocentio, N. 44. ab eodē confirmatus ad preces Guillelmi Cāpanienſis Principis Achaiæ, & Canonicorum S. Andreæ de Patris, ibid. qui reſcribit Conſtantinopolitano Patriarchę pro ipſius conſecratione & pallij collatione, ibid. & ſeq.
Burgus quid, apud rei militaris Scriptores, N. 3. nomen tranſlatum ad Metropoles ciuitates, ibid.

C.

CAdomum in Normannia vrbs, Bajocaſſiū Epiſcopo iure diœceſano ſubdita, N. 35. vulgò *Caen*, ibid.
Cadurcorum Epiſcopus ex contumacia Comitis Toloſani in Sedem Apoſtolicam lucrum captans, Comitatum ciuitatis Cadurcenſis vſurpat, N. 55.
Cæſarauguſtanus Epiſcopatus à Ioanne XXI. Archiepiſcopali dignitate decoratus, N. 51. ſubquoaliquot Aragoniæ Epiſcopi, ibid.
Calaris Sardiniæ inſulæ littorale oppidum N. 145. inde Calaritanum promontorium Plinio, ibid.
Calaritano Iudici Innocentius Papa in negotio Arborenſi adeſſe præcipit Archiepiſcopis Turritano, & Arborenſi, 248. & cauſam de conſanguinitate inter eum, & vxorē eiuſdem delegat, ibid. & ſeq.
Calatraua recepta à Sarracenis per Crucefignatos, cum omnibus quæ intus erant, 448. quare non vi expugnata, & diruta, ibid. N. 193. Eccleſiæ Toletanæ dono data à Rege Hiſpaniæ, N. 9.
Calceamenta deſuper aperta in Monachis, Bernardi primi ſequacibus olim damnata, 403. V. *Bernardus primus.*
Caldaria lebes, vas æneum, nonnullis ænulū, N. 43.
Caleſium, vulgò *Calais*, vbi Præpoſitus, qui Caſletenſis in veteribus mònumentis, & apud Innocentium, 61. N. 46.
Caletes antiquorum, vbi & qui, N. 46. non Morinorum Caſtrum, nec Icius portus, neq; Geſſoriacum, quid ita, ibid.
Calixtus II. Sum. Pont. erigit in Epiſcopatū, Zamoram vrbem Compoſtellanæ prouinciæ, N. 40.
Καλλίπολις Thraciæ vrbs, nunc Turcis Geliboli dicta, N. 133. Epiſcopum habet Metropolitano Heraclienſi ſubiectum, ibid.
Calum Iſidoro, pro ligno, inde *Caliga*, pro ſocco eidem, & *Caligarius*, N. 227.
Camaldulenſes multum vexati à Comite Guidone, 636. pro quibus reſcribit Innocentius Papa eidem Comiti, & monet vt deſiſtat, vel ad id cogendum anathemate, ibid.
Prior Camaldulenſis mediator pacis initæ inter Mediolanenſes & Papienſes ſub beneplacitō & autoritate Innocentij 3. ſummi Pont. 459.
Cambiare, Concābire, idē quod permutare, N. 31.
Campiones pro ijs, qui duello indicto in campum exibant, N. 145. Francis *Champions*, ib. proprie dicti qui decertabant, non quibuſcum lis erat, ibid. quibus decertare non valentibus Campiones pro ſe dare licitum, qui vicarium certamen inirent, ibid. nonnunquā dati à Monachis, N. 157.
Candidianus Aquileienſis Patriarcha, Aquileia à Longobardis occupata Gradis defunctus, N. 131. vbi exinde noua Sedes Patriarchalis ſub nomine nouæ Aquileiæ conſtituta, ibid.
Canonicare, & excanonicare, quid apud Scriptores rerum Eccleſiaſticarum, N. 15.
Canonici quatuor inſtituti in Eccleſia Andreuillēſi, à B. tit. S. Suſannæ presbytero Card. Apoſtolicæ Sedis Legato, 321.
Canonici poſſunt etiam eſſe ſinè præbenda, ambitioſo tantùm honoris titulo, N. 85.
Canonici Eccleſiæ S. Vincentij de Galliano cum eorum Præpoſito, Mediolanenſis Diœceſis; ob contumaciam ab officijs beneficiiſque ſuſpenſi, & excommunicati, 422. 423.
Canonici Eccleſiæ Collegiatæ B. Aniani Aureliæ per dimidium annum reſidere coacti vt fructus præbendarum ſuos faciant, ſiue continuò, ſiue interpolatim dierum numero computato, 290. N. 160.
Canonici obligantur ad reſidentiam in Eccleſia Motonenſi, 336.
Canonici S. Hilarij Pictauenſis, ad reſidentiā octo menſium adſtricti, N. 160.
Canonici regulares D. Martini, nigri, N. 77.
Canonici regulares S. Rufi inſtituti in Eccleſia Patracenſi, ab Archiepiſcopo, ſed poſteà electi à Laïca poteſtate, procurantibus Canonicis regularibus, 320. N. 178. ſed de mandato Papæ reſtituti, ibid.
Canonici regulares Pampilonenſis Eccleſiæ, pro dilata electione Epiſcopi, excommunicationem incurrunt, 259. à qua deinde præſtita iuratoria cautione abſoluuntur, ibid.
Canonici regulares D. Auguſtini, albati, N. 77.

Digitized by Google

Canonicorum numerum non licet augere in Ecclesia, nisi excrescentibus Ecclesiæ facultatibus, 437.
Canonicorum Bisuntinorum correctio commissa ab Innocentio 3. Papa Bernardo Gebennensi Episcopo, N. 144. V. *Bernardus Gebennensis Episcopus.*
Canonicorum Ebredunensiũ duodenarius numerus Capitulari statuto decretus, & autoritate Apostolica confirmatus, 443.
Canonicorum Tripolitanorũ numerus auctus, ad priorem numerum reuocatus statuto capitulari, confirmato ab Innocentio tertio Papa, 437.
Canonicus quis instituí potest, vbi nõ est præfinitus numerus præbendarum; secus in determinato numero 65. quæ ratio differẽtiæ, ibid. nisi forsan ius quoddam spirituale creando, cessante iuramento, vel statuto, ibid. non tamen diuidendo antiquum, contra Canones, 66. 67.
Canonicus Regularis, effectus Monachus, quâ pœnâ plectendus venit secundùm Canones. 5. N. 4.
Canonicus Lingonensis, presbyter de Musiaco, de hæresi suspectus, & iam secundò in contumaciam lapsus remittitur iudicãdus corã iudicibus delegatis, 536. 537.
de Canosa Nobiles viri, coacti per censuras Ecclesiasticas restituere Monasterium sancti Angeli de Saga, sibi ab Imp. Constantinop. concessum, Priori S. Mariæ Cruciferorum Bononiæ, & Ordini eius. 368.
Cantuariensis Archiepiscop. in Anglia viginti habet prouinciales Episcopos sibi subditos, N. 211.
Capella regia de Castronouo super Ligerim, temerè interdicto supposita per Episcopum Aurelianensem, relaxatur à Papa, 498.
Capella cum consensu Episcopi, presbytero etiam titulato conferri potest, N. 153.
Capella Ducis Burgundiæ, vulgò sancta Capella, quare dicta, N. 228. exempta, non itẽ parochiales Ecclesiæ ab ea dependẽtes, N. 12
Capellani, siue Rectores Ecclesiarum nõ possunt de rebus Ecclesiæ quidquam validè disponere sinè consensu Diœcesani Episcopi, 318.
Capellanus Comestabuli Imperij Constantinopolit. sub Latinis, cruci affix⁹ iussu Michalicij, 150.
Capellanus Imp. Constantinop. electus in Archiepiscopum Thebanum, & confirmatus ab Innocentio, 121.
Capetia, vox Vngarica, pro Quindenis, & aceruulis manipulorum frumentariorum, 308. N. 168. fortè à Capiendo, ibid.
Capi & *Capones*, pro Gallis, & castratis, & accipitrib⁹, aut alijs auibus rapacibus, N. 35. 36.
Capitolinis Tolosanis vnde denominatio, & Capitulo, an à Capitolio, N. 235. eorum vestis bipartiti coloris, ibid. quot olim Tolosa habuerit, & hodie habeat, N. 235. & seq. habent ius Imaginum, N. 236.
Capitolium Tolosanum quis erigi mandauerit, N. 235.
Capitones, trunci arborum, veteri, & barbaro vocabulo, N. 61.
Capitula quatuor regni Siciliæ reiecta, & repudiata ab Innocentio III. Papa, tanquam Ecclesiasticæ libertati, & honori Apostolicæ Sedis derogatoria, quæ, N. 125.
Capitula Ecclesiarum quare ad Concilium Lateranense sub Innocentio III. conuocata, 556. & inter alia Constantinopolitanũ, 558.
Capituli consensus requisitus in infeudatione fundorum Ecclesiasticorum, 221.
Capitulum generale in Ordine Cluniacensi singulis annis celebrandum, ad quid, 527.
Capitulum generale quo tempore celebrandũ apud Grandimontenses, N. 158.
Capitulum, in materia electionis potest supplere vicem Prælati, & ipsum repræsentare etiam in vno, 429.
Capitulũ annuũ in ordine Cartusiẽsi ex veteri instituto in Maiori apud Allobroges Cartusia celebrandum, N. 212. altera de causis integritatis ordinis illius, ib. V. *Carthusienses.*
Captiuorum Christianorum apud infideles, cũ infidelibus captiuis apud Christianos commutatio commendata Patriarchæ Hierosolymitano, Regibus & Principibus Christianis, 286. 287. qui etiam ad patientiam in tribulationibus retinendam monentur, & ad emendationem, 288. 289.
Caracouia, castrum Sarracenis ademptum ab Alphonso Rege Castellæ, 448.
Carcasso ciuitas obsessa à Crucesignatis contra Albigenses, N. 196. & dedita à Rogerio Vicecomite, ibid. falsò existimata fuisse feudũ Regis Aragonum, 485. N. 197. 230. cùm se moueat à Rege Francorum, N. 197. vrbs nobilis Galliæ Narbonensis, N. 231.
Carcassonenses Comites, initium dedere Comitibus Fuxensibus, N. 231.
Cardinalibus & Ecclesiam in titulum, & Basilicam in commendam habere concessum, N. 154.
Caritas mandatum valde latum, & ad inimicos extensum, 420.
Carolilocus, Abbatia ord. Cistercien sis, Diœcesis Siluanectensis, vulgò *Charly*, N. 3.
Carolus magnus annuit constructioni Monasterij Cormœriacensi, sub Itherio Monacho D. Martini Turonensis, N. 20. illúdque dotat, ibid. & secularisationem Monasterij S. Martini à Papa impetrat, ibid. cui ab ea Alcuinum præficit, ibid. eius liberalitas erga Romanum Pontificem, N. 29. orthodoxus Imperator cognominatus, N. 219.
Carolus Crassus Rex Francorum Abbatiam S. Sequani Episcopo Lingonensi dono dat, N. 172.
Carrum & *carrus*, idem quod currus, N. 43.
Cartusienses viri heremitæ à primordio sui instituti, N. 139. à strepitu litium alieni, 251. N. 140.

Digitized by Google

N. 140. cælesti carcere conclusi, N. 227. in propria causa testes, N. 227. eorum institutũ omnibus cũctorũ Latinorum institutis præferendum, N. 139. termini eorum monasterijs constituti, quomodo accipiendi, 250. N. 139. sacri & inuiolabiles, ibid. vt & in plerisque monasterijs aliorum Ordinũ sub nomine sacri banni, ibid. V. *Causa*.

Casa, &, *Casalia*, quid apud Autores Latinos, N. 16.

Casalis appellatio non solùm ad domos, vel prædia rustica, sed etiam ad suburbana oppida extensa apud Autores posterioris æui, N. 31.

Casati, qui in antiqq. inscriptt. & posterioris æui scriptoribus, N. 16. & 38. serui intrà domum seruientes, à casa dicti, ibid.

Cassellensis Archiepiscopi in Hibernia, qui & quot suffraganei, 38. N. 33. V. *Donatus Cassellensis*.

Castellani, pro rusticis & agrestibus apud Liuiũ, N. 148. vnde sic dicti, ibid.

Castellanus Episcopus in Tuscia, Sedi Apostolicæ immediatè subiectus tam in temporalibus, quàm spiritualibus, ibid.

Castelli aquarum ducendarum indices, apud Autores hydrographicos, N. 148.

Castellum diminutiuum à Castro, inde *Castellanus*, vulgò *Chastellain*, N. 148. cui commissa custodia castri & carcerum, ib. qui & Guastaldi in legibus Longobardorum, ibid.

Castra recepta à Sarracenis in Hispania post victoriam Crucesignatorum, quæ, 450.

Castra recepta à Raimundo Tolosano Comite pro cautione pignoratitia iuramenti ab eo præstiti in manibus Legatorũ, N. 181. 225.

Castri Corani dominium ad Rom. Ecclesiam pertinens concessum ad arbitriũ Rom. Pont. Petro Anibaldi Seneschalco, S. R. E. 233.

Castrum Saluaterræ Monachorum Cisterciensium in Hispania à Sarracenis expugnatum, quando, 293. N. 160.

Castrum de Latis dirutum à ciuibus Montispessulanensibus, pluribus ex habitatoribus interfectis, 544.

Castrum Nymphæ, de dominio Rom. Ecclesiæ, primò obligatum Cẽtio Frajapani in octingentas libras, deinde redemptum, & concessum in feudum ad vitam ab Innocentio III. 379. 380.

Catalaunum vrbs episcopalis ad Matronam fluuium, N. 49. Remensis prouinciæ, vulgò *Chaalons*, ibid. insignis Attilæ clade, quamquam & alij aliò referant, ibid. & titulo Parriæ, ibid.

Cathedraticum, ius visitationis Episcopale, vnde sic dictum, & quid eius nomine pendi solitum, 188. 189. N. 110. non tamen præcisè pro iure visitationis accipiendum, cùm & non visitanti Episcopo soluatur, ibid. N. 58.

Cathedraticum, Iuliano Antecessori, pro iure inthronizationis, quod pro cathedra & throno datur, N. 117.

Causa cessante, effectus quoque cessare debet, 456. 652.

Causa criminalis intrà biennium terminanda iure ciuili, 2.

Causæ continentia non est diuidenda, 190. 191. N. 111.

Causæ quæ, & quot extra diœcesim agitandæ, N. 7.

Causæ maiores olim in Metropolitana synodo agitatæ, Papæ iudicio confirmandæ, N. 187. quod patet in causa Athanasij, ibid. quæ deinde ad peremptoriam Rom. Pont. decisionẽ deuolutę posterioribus sæculis, ib. inter quas Episcoporum depositio, 407.

Causæ præiudiciales primitus diriment dæ, 190. 191. N. 111.

Causæ insufficienter instructæ, vulgò ad inferiorem remissæ pleniùs instruendæ & decidendæ, 405.

Causæ Cartusianorum, & Cistercienſium de plano audiendæ, 252.

Causæ spirituales ad cognitionem Episcopi Diœcesani spectantes, quæ, 308. N. 170.

Causarum merita partium assertione panduntur, 422.

in quibus Causis locum habeat *Bannitio*, & *Mannitio*, & quomodo hæc inter se differãt, N. 61.

Cauterium, quasi cauturium dictum, & vnde, N. 129. 130. interdum pro signo, nonnumquam pro cura vsurpatum, ibid.

Cella nomen latissimè & abusiuè sumptum apud Autores, N. 159. in monasticis interdum vsurpatũ pro toto ambitu Monasterij, præcipuè apud Grandimontenses, 285. & N. 159.

Cellenses Canonici Abbatis sui cædis conscij degradati, in monasterijs ad perpetuam penitẽtiã recluſi, vel curiæ seculari relicti, 115.

Cellerarius Senonensis amotus à præbenda Trecensi, quam resignarat, quamuis ei de nouo coniunctim cum alio collata, 67. & socio possessio eiusdem præbendæ confirmata, ibid.

Κέλλια Græcis, pro cellis monachorum & Anachoretarum, vnde & Κελλιῶται, & κελλιώλικα deducta, N. 43. V. *Monachi* κελλιῶται, *infra*.

Censum supra cẽsum imponere in emphyteuticis prohibitum, præcipuè si census primarius sit Ecclesiæ, 85.

Censuræ ecclesiasticæ secundùm formam iuris & Ecclesiæ relaxandæ, 390. quæ satisfactionem læsorum respicit, ibid. vel cautionem pro satisfactione, 311. sinè manifesta, & rationabili causa, contra quemquam non ferendæ, 369. cùm adhibeantur ad correctionem delinquẽtium, non ad oppressionẽ innocentum, ibid. & 216. his nulla pœna maior in Ecclesia, N. 224. tamquam futuri iudicij præiudicium, ibid. non nisi subditos afficiunt, 474.

Census Romanæ Ecclesiæ, tributa pauperum, quorum procurationem quodammodo gerit

Digitized by Google

Sum. Pontifex, N. 227. quibus decauſis ſoluantur, ibid.
Cenſus Apoſtolicus trium denariorũ pro Rom. Eccleſia de terris hæreticorum Albigenſium exigi ſolitus quis, 152. 153. eius exactio, & reſeruatio Comiti Montisfortis commendata ab Innocentio Papa, ibid. & 442. vtrũ fuerit capitatio, an iugatio, N. 214. quãdo deſierit, & quare, ibid.
Centius Frajapani inclytæ recordationis, caſtrum Nymphæ ab Eugenio Papa iure pignoris accipit, N. 379.
Cephalonenſis Eccleſia immediatè Apoſtolicę Sedi ſubiecta, 621. ideóque à moleſtijs Corinthienſis Archiepiſcopi liberanda, 621.
Ceſenas Epiſcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Rauennatis, N. 61.
Character, quid, Etymologici, N. 129. 130.
Charta oblationis & conceſſionis regnorum Angliæ, & Hiberniæ facta Deo, & Sanctæ Eccleſiæ Romanæ, à Ioanne Angliæ Rege, 649. primùm ſignata cera, & Pandulpho tradita, deinde bullata auro, & Legato reſignata ad opus D. Papæ, N. 206. ratio huius cõceſſionis, ibid. cum ratificatione & acceptatione illius per Papam, 650. V. *Ioannes Rex Angliæ.*
Chartophylax Græcis, idem qui nobis Camerarius, cui ſigillorum cura incumbit, N. 190.
Χειροθεσία, & Χειροτονία apud Græcos quid ſint, & in quo differant, N. 40. 41. prima, ſimplex benedictio, altera, ordinatio vel conſecratio, N. 41.
Χειροτονία, ordinatio, vox æquiuoca, vtpote quæ interdum pro inſtitutione, & electione accipiatur, N. 9.
Childebertus Rex fundator Abbatiæ S. Germani de Pratis apud Pariſios, N. 212. quot annis imperauerit, ibid.
Chimenſis Epiſcopatus apud Boios à quo, & ſub quo Rom. Pont. inſtitutus, 599. N. 203.
Chirurgi expertis prudẽtia, ſpiritualibus Chirurgis, id eſt Prælatis commendata, 483.
Chiſſiacum, Innocentio Chiſeium, oppidum Pictonum, vulgò *Chiſé*, N. 58.
Chorepiſcopi alij ab Epiſcopis, ordine ſcilicet, N. 8. 9. conſtituti in paruis ciuitatibus, 8. & à quo, ibid. nihil poſſunt facere inconſultis Epiſcopis, ibid. nec ſacros ordines cõferre, 9. alios ex vſu & conſuetudine, non ex vi ordinationis, ibid. an aliquando fuerint veri Epiſcopi, & quo caſu, ibid. an etiã tunc presbyteros ordinare potuerint, & quo modo, ibid.
Chorepiſcopus verus Epiſcopus eſt, & Epiſcopi habet ordinationem, ſed non exercitium, N. 93. vt & Epiſcopus depoſitus vel ſuſpenſus, ibid.
in Choro non promiſcuè ſedebant, & pſallebãt Monachi cum Laïcis, neque Clerici cum Monachis, N. 182.
Chorus, nota Monachalis, 382. N. 185. quorſum hoc, ibid.
pro Chriſmate, balſamo, oleo, vel luminaribus nihil exigẽdum in Eccleſia à presbyteris illa recipientibus, N. 116. 117.
Chriſti tunica inconſutilis, ſymbolum vnionis eccleſiaſticæ, quæ illibata ſeruari debet, 629
Chriſtiani tantùm viginti quinque occumbũt in pugna cõtra Sarracenos in Hiſpania, vbi ducenta infidelium millia perierunt, 450. N. 193.
Chriſtianitatis cognomen quibuſdam familijs Diuionenſibus etiã hodie peculiare, N. 228.
Chriſtianorum negotia fratribus ſedentibus dirimenda, ex præcepto Apoſtoli, N. 146.
Chriſtianus Monachus Ciſtercienſis, fidem in Pruſſia infidelibus annunciat, ibique in rependium laborum pro Chriſto ſuſceptorum, primus Epiſcopus conſtituitur, quando, & à quo, 419. N. 189.
Chryſopolis nomen poſterius inditum Veſontioni ciuitati Imperiali Comitatus Burgũdiæ, vnde, N. 227.
Ciſtercienſes immunes à decimis, quo priuilegio moderatè vti admonentur, 615. N. 137. in re propria dicendi teſtimonij facultatem habebant, propter ſanctimoniam prioris inſtituti, N. 227. vocati ad Concilium generale per Innocentium Papam III. 558. de corpore Benedictinorum mutato tantùm habitu, & nomine, & nonnullis obſeruationibus, N. 77. per Pomeraniam & Pannoniã Euangelium Chriſti infidelibus annunciantes propenſiùs commẽdati, eiuſdem Ordinis fratribus, qui eos Acephalos vocabant, & Prælatis, 419. 420. N. 189.
Ciſtercienſis Ordinis commendatio, & laus ab Innocentio III. 351. 352. quẽ propagari, & dilatari voluit in partibus Romaniæ, 352.
Ciſtercienſis Monaſterij filiæ quatuor priores quæ, N. 109.
Citrenſis Epiſcopus primus ſuffraganeus Theſſalonicenſis, N. 62. in cuius fauorem reſcribitur Imp. Conſtantinop. vt reſtitui faciat Eccleſiæ Citrẽſi occupata à ſuis, 99. 100. 101.
Ciuitas, vulgò pro populo, rarò vel numquam pro regione, N. 45.
Clarauallis, filia & membrum Ciſtercienſis monaſterij, N. 109.
Clauſtrales domus ſolis vſibus beneficiariorũ Eccleſiæ deputandæ, N. 47.
Clauſtrales domus Canonicorum Trecenſium plena immunitate gaudent ex dono Hugonis Trecenſis Comitis, N. 48.
Clauſtrum diligentiſſimè & accuratiſſimè obſeruatum apud Grandimontenſes, ità vt difficillimè cuiuis, vulgò eſſet acceſſ°, N. 159.
Clauſula, *ſi ita eſt*, reſcripto appoſita ad omnia ſuperiora reſcripti refertur, 306. 306.
Clemens Romanus Petri Apoſtoli in pontificatu adiutor, 470.
Cleri in choro locus duplex: maior, minórque, N. 207. à quibus quiſque occupatus, ibid.
Clericatura quid, N. 195. diuerſimode pro regionum varietate vſurpata, ibid.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Clerici percuſſor vel Monachi excommunicatus in Concilio Lateranenſi ex decreto Innocentij, N. 13.
Clerici in foro ſeculari non conueniendi, 478. niſi ipſi Epiſcoporũ iudicium effugiant, N. 196. 103. cum licentia tamen Epiſcopi forum laïci ſiue rei, ſiue actores ſequi poſſunt, N. 146. ad certam Eccleſiam ordinati, illi adeſſe tenentur, 478. N. 159. 163. 195. ideò in diuerſis Eccleſijs militare prohibiti decreto Concilij Chalcedonenſis, N. 15. 97. nec alteri Eccleſiæ deſeruire quàm ei, cui ſunt ordinati, ſinè conſenſu proprij Epiſcopi, ibid. à iuramento calumniæ exempti, Romanis legibus, & Canonibus, niſi in cauſis quæ ex legibus iudicantur, N. 111. etiam inuiti ad ſuperiores ordines, ſi Eccleſiæ neceſſitas id poſtulet, promouendi, contra regulam vulgarem, Nemo inuitus creſcere cogitur, 268. N. 148. eis comã nutrire vetitũ, 244. inſtituto iam inde ab Apoſtolis recepto, N. 133. ſeculari luxu viuentes & conuerſantes, indigni priuilegio clericali, 476. quo neque gaudent rei criminis, de quo extra ordinem fit quæſtio, N. 218. ijs nec indignum nec turpe laborare proprijs manibus exemplo Pauli, ex decreto Concilij Chalcedonenſis, N. 164.
Clerici iuniores qui olim in Eccleſia, N. 152. diſtincti à pauperibus, ibid. corruptè Minores dicti, ibid. his opponuntur Maiores, & grandæui, ibid. nomen tranſlatum à ciuili & ſeculari militia, ad Eccleſiaſticam, ibid. ſub vno tecto & magiſtro, ibid.
Clerici vnius prouinciæ, præferendi in ſua prouincia clericis alienis, N. 19. 219.
Clerici à ſolis Clericis, olim & ex Canonibus iudicati permiſſu Imperatorum, N. 146. cui priuilegio priuata pactione renunciari non poteſt, cur hoc, ibid.
Clerici criminoſi, depoſiti, & penitentiæ legitimæ cauſa in Monaſteria detruſi, N. 80. vbi Laïca communione contenti, ibid. ſcilicet quando Monachi nullo Clericalis gradus honore gauderent, ibid.
Clerici à Verifienſi Archiepiſcopo, poſtulato in Theſſalonicenſem Epiſcopum, nondum tamen tranſlato, cui Eccleſiæ, & quo titulo cenſendi ordinati, 18. N. 15.
Clerici Conſtantinopolitani inopes, & pauperes, quibus ideò mandat prouideri Papa ſuper decimis & quintisdecimis, 151.
Clerici ſeculares Eccleſiæ cathedralis Patracenſis cur, & quando in regulares commutati, & quibus conditionibus, 133. 134.
Clerici in Ordine Militiæ S. Iacobi ad quid inſtituti, 15. & cui ſubditi, ibid. eorum habitus & inſtitutum, ibid. habent ius decimarum, ibid.
Clerici maiores, & primi, & presbyteri in parœcijs ordinati, olim Perſonæ dicti, N. 38.
Clerici Caſtri Muſculi ad quæ ſeruitia, & procurationes teneantur erga Vegienſem Epiſcopum Diœceſanum ſuum, 530.
Clerici, & Eccleſiarum miniſtri vtriuſque ſexus Conſtitutionibus Imperatorum immunes à cenſibus, N. 152.
Clerici Pacilianenſes ordinandi, præſentandi ab Eccleſia S. Euaſij de Caſali, 278.
Clericis exeuntibus ad laborem extra ſepta Monaſterij in Ordine Grandimontẽſi, Conuerſi dantur ſocij, quibuſcum & redire debent, 285.
Clericis iudicium ſanguinis agitare non licet, 548. N. 233.
Clericorũ bona duplicis generis, alia propria, alia Eccleſiaſtica, ſiue dominica, cum eorum differentijs, 156. 157. N. 99.
Clericorum violenti percuſſores excommunicantur, Romam ad abſolutionem obtinendam remittendi, 387. 502. N. 13.
Clericorum accuſatio diligenter examinanda, penſatis conditionibus teſtium, & accuſantium, N. 82.
Clericorum & Conuerſorum mutationes in Ordine Grandimontenſi, de cuius volũtate fieri ſolitæ, & quomodo, 285.
Clericus poteſt licitè diſponere in morte & in vita de bonis proprijs & patrimonialibus, item de acquiſitis occaſione militiæ ſacræ, vti de peculio: non tamen de dominicis, ſiue Eccleſiæ, quæ alio nomine beneficia vocantur, N. 93. nec cognatos ad libitum ditare, ibid.
Clericus, quibus à Laïco diſtinguatur, N. 195.
Clericus ab impetitione mulieris matrimonium allegantis abſolutus, poſt votum continentiæ ab ipſa emiſſum, 77.
Clericus feudum laïcum poſſidens, in Curia ſeculari reſpondet pro contingentibus dicto feudum, N. 147. 148.
Clericus extraneus & ignotus nõ recipiendus, nec ordinandus, N. 19.
Clodouæus Rex Francorum, fundator Abbatiæ Reomenſis anno primo ſuæ Chriſtianitatis, N. 11.
Cluniacenſe cœnobium exemptum ab Vrbano II. & Alexandro II. PP. Max. à iuriſdictione omnium Epiſcoporum, & Sacerdotũ, N. 109. etiam Legati Apoſtolici, ibid.
Cluniacenſes auiditatis, & cupiditatis nimiæ ſuſpecti, ab Innocentio Papa moniti, 526. & ad maiorum & deceſſorum ſuorũ exempla ſequenda inuitati & exhortati, ib. & ſeq.
Coadiutor datus Epiſcopo non eſt ſemper ſignum inſufficientiæ, cùm & alijs decauſſis dari poſſit, 470. exemplo Petri Apoſtoli qui Clementem habuit, ibid.
Coadiutores Epiſcoporum incogniti priſcis temporibus, N. 142. cur hoc, ibid. quare & ad quid tandem aſſumpti, ibid. non quidem ad ſpiritualia, ibid. pro quibus exſequendis vicinus Epiſcopus euocabatur, ibid.
Coadiutores dare Epiſcopis illiteratis Deo, & Eccleſiaſticæ libertati aduerſatur, 469. 470.

V. *Litteratura*.

Digitized by Google

Cœmeteria & Martyria, eadem, nascente Ecclesia, N. 177. sacra loca multis sacræ religionis exercitijs dicata, ibid. quibus & presbyteri ordinati, N. 178. ideóque & basilicæ, & beneficia habita, ib. profanata per sepulturam violentam excommunicatorum quo pacto reconcilianda, 548.
Cœmeterij aditus religiosus, ideóque excommunicatis, & interdictis præclusus, 220. N. 221.
Cœna pura veteribus Christianis quid, N. 108
Cognitionum, & appellationum ordo, in Ecclesiasticis abeodem fonte, N. 61
Coimbra, siue Coimbrica, Lusitaniæ oppidum etiam Plinio nota, vbi sita, N. 102. eius Episcopus suffraganeus Bracharensis Archiepiscopi, ibid.
Collatio facta, iure deuoluto ad superiorem nulla, 330.
Collationis nomine, quam prohibet Canones Patronis Ecclesiarum, quid veniat, N. 195.
Collationis ius commune, semel deuolutum ad superiorem, ad socios in iure conferendi nõ redit, 283.
Collationum tempora statuta à Concilio Lateranensi, 330.
Collationis vocabulum, pro serotina cœna apud Clericos & Monachos, vnde ortum, N. 158. in vsu, sed alio sensu ante Monachos, ibid.
ad Collationem quãdo, & à quo pulsari debeat in ordine Grandimontensi, 285.
Collecta, pro qualibet exactione iussum indictorum, quæ aliàs Quæsta, N. 144. inde Collectarius, ibid. apud veteres Christianos in vsus pauperum & hospitum facta, ibid. & posterioribus seculis pro Crucesignatis, ib.
Collegiata Ecclesia Biturigis fundata ad honorem S. Vrsini Biturigum Episcopi, N. 83.
Colocẽsis Archiepiscopus in Vngaria, quo iure niatus contra Strigoniensem ad asserendam sibi Regum Vngariæ coronationem, N. 161.
Colomanus Vngariæ Rex, N. 162.
Coloniæ olim eodem iure vsæ, quo ciuitates vnde deductæ, N. 223. patet exemplo Romæ & Constantinopoleos, ibid.
Colotza, in Vngaria à Rege Stephano Basilica constituta, N. 1.
Κολύμβητρα, quid apud Socratem hist. eccl. lib. 7. cap. 27. N. 150. Latinis Piscina natatoria, Baptisterium, & Fontes baptismales, ibid.
Comam nutrire viris ignominiosum, mulieribus gloriosum, N. 133. 134. clericis vetitũ ex instituto Apostolorum, N. 133.
Comes Niuernensis valde iniurius erga Monasterium Vrzeliacẽse, cui de damnis & iniurijs irrogatis satisfacere iubetur, 263. 264
Comes Tolosanus confederatus cum Othone Imp. excommunicato, ad extirpationem Ecclesiæ, & Cleri, 569. cur absolui non potuerit, nec ei indici purgatio canonica à Iudicibus delegatis à Papa, 565. eius crimina, & periuria, 566. 569. 570. 573. eius & filij iuramentum in manus Petri Regis Aragonum pro obseruatione mandatorum Papæ Innocentij III. 578. 579.
Comes Conuenarum accusatus, quòd Comitem Tolosanum contra Crucesignatos ad bellum induxerit, 573. absolutus ab excommunicatione de mandato Papæ, à Legato Apostolico, sub cautione, 681. & alijs conditionibus, N. 208. dictus vassallus Petri Regis Aragonum coram Innocentio III. Papa, 483. 484. N. 196. sed gratis, cùm non esset feudi Dominus, N. 229. licèt olim ille Comitatus fuerit feudum à Comitatu Tolosano mouens, N. 229. quo iure & qua via venerit in manus Regum Franciæ, ibid. eius promissio, & iuramentum in manus Regis Aragonum factum, standi mãdatis D. Papæ Innocentij, sub pœna commissi terræ & personæ suæ, 581.
Comes Fuxi reconciliatus Ecclesiæ per Legatũ Apostolicum iussu Innocentij, data cautione, & traditis castris fortissimis, N. 208. *V. Fuxensis Comes.*
Comes Leicestriæ & Montisfortis vnus & idẽ, non diuersi, contra Bzouium, N. 214.
Comes de Similione fundum & possessiones cum decimis fundãdæ Ecclesiæ, in honorem D. Petri, & Romanæ Sedi subijciendæ offert, 84.
Comestabulus Imperij Constantinopolitani sub Henrico Imperatore Latinorum, in crucem actus à Michalicio cũ tribus alijs, 150.
Comestabulus regni Cypri, regno, & bonis eiectus à Rege, in gratiam recipi mandatur ab Innocentio Papa, 249.
Comitatus Melgoriẽsis à quo tempore, & quo pacto in ius & proprietatem Rom. Ecclesiæ transierit, 310. N. 191. datus in feudum Magalonensi Episcopo, sub censu annuo, ibid. hac de re integra epistola Clemẽtis IV. PP. ibid. & seq. & Innocentij III. N. 192.
Comitia regia olim singulis annis coacta in Gallijs, N. 212. 213.
Comitibus, & Communi de Castro Cario, priuilegijs ab Othone Imp. excommunicato concessis vti prohibitum, 360.
Comitum Gasconiæ origo deducta, & series nascentis prosapiæ, N. 179.
Commenda, species vnionis personalis, N. 97. & ideò temporalis, non perpetua, 151.
Commendarum & vnionum origo vnde, N. 164. earum vsus incognitus in Ecclesia, prioribus Christianæ religionis sæculis, ibid.
Commendatoria, Commendatitia, Communes, Communicatoria littera, &c. in iure antiquo Ecclesiastico vsitatæ, quæ, & quando, N. 36. *V. Litterarum varia genera.* Balsamon in earum litterarum quæ Commendatoriæ dicũtur explicatione delusus, contra Concilij Chalcedonensis, cap. 11. & Latinorum interpretum mentem, ibid.
Commissarij Apostolici pro promulgãda Cruciata per Moguntinam prouinciam sub Innocentio 3. qui, 552. 553. & alias Prouin-

Digitized by Google

cias, 554. & quo modo in executione mandati debeant se gerere, ibid.
Communio peregrina quæ apud veteres Scriptores moris Ecclesiastici, N. 37. nomen pœnæ posterioribus seculis, & quomodo hoc accipiendum, N. 93. quare, & vnde sic dicta, ibid. & seq. æquè locum habuit in cõtumacibus Clericis, quorum nomen è matricula erasum, ac in Episcopis depositis ab officio vel suspensis, & quomodo, N. 94.
Communio & reconciliatio minor quid, & quando daretur ex antiquis Canonibus, N. 86. 87. quid conferat penitenti, ibid. quomodo differat à legitima, siue maiori recõciliatione, ibid. quis eius minister. 88. V. *Reconciliatio.*
Communionis siue recõciliationis tertia species, effectum habens maioris, cùm tamen non sit ipsa maior, & legitima, quæ nã illa, N. 87. cur viaticum dicta, N. 88. non datur inconsulto Episcopo, ibid.
Communis, &, *Communia* nomen quomodo accipiatur ab authoribus post. seculi. N. 61. tralatum ad qualemcumque conuentum, ibid.
Comparare, id est, acquirere vel emere; inde bona quæ ex comparato veniunt, id est empta & acquisita, ad differentiam eorum, quę ex alodio & hereditate, N. 641.
Compositio facta cum Episcopo, sinè consensu Capituli in damnum Ecclesiæ non tenet, 106.
Compositio inter Archiepiscopum Thessalonicensem, & Priorem & Canonicos Dominici Sepulchri in Hierusalem, super redditibus Ecclesiæ S. Demetrij Thessalonicen. quibus conditionibus inita, 360. 361. 362.
Compromissum super electione Episcopi in Ecclesia Virdunensi, inter Canonicos & Electum, factam, quibus casibus cum sententia arbitrorum comprobatum à Summo Pont. Innocentio III. vel reprobatum, 469. 470. 471.
Compurgatores, Coniuratores, Sacramentales, Aduocati, & Nominati dicti, qui in purgatione canonica cuiusdam cum ipso iurabant, N. 199. & quid iurare deberent, 669.
Computationes singulis annis faciendæ in ordine Grandimontensi, 286.
Cõcilia Episcopalia bis in anno olim celebrata, 317. quæ in ijs agitarentur, N. 174. & à quibus, dubitationes ibi exortæ dissoluerentur, 317.
Concilia congregata per iudices delegatos à Papa, & Apostolicos Legatos contra Comitem Tolosanum, 565. 566.
in Concilijs suffragia, & opiniones diuersimode prolatæ, N. 162. interdum tumultuatim, nonnumquam ordine seruato, vt in dogmatibus fidei, ibid. semper tamen in subscriptionibus habita ratio ordinis, N. 163.
in Concilijs & Synodis, inferiores sequuti Superiores tamquam Patres, 277. N. 152. 153.
Concilio generali adesse obligati Archiepiscopi peculiari iuramento, 686.
Concilium generale an aliquo casu possit esse supra Papam, ità vt sinè ipsius assensu periculosum sit Papæ quæstiones quasdam determinare, 373. V. *Papa.*
Concilium generale conuocatum ab Innocẽtio III. Sum. Pont. quibus decaussis, 555. & quo tempore, 556. vbi celebratũ. N. 200.
Concilium Prouinciale per singulas Prouincias bis in anno celebrandum, N. 224. in Gallia singulis triennijs, ex Constitutione regia Blæsensi, ibid.
Concilium Archiepiscoporum congregari imperatum ab Innocentio III. contra rebellionem & contumaciam ciuium Mediolanensium, 460.
Conciliũ conuocari iussum per Legatos ab Innocentio 3. Papa, vt satisfieret querelis Regis Aragonum contra Crucesignatos, vbi coactum, & quid in eo actum, N. 197.
Concilium apud Vaurum pro negotio fidei contra Comitem Tolosanum celebratum quando, sub quo, & per quos, 565. 569. N. 200. petitiones in eo Concilio à Rege Aragonum propositæ, quæ. 571. 572. cum responso ad eas, ibid. & seq.
Concilium Suessionense super matrimonio Philippi Augusti Regis Francorum dissoluendo vel confirmando, quando, & à quibus conuocatum, N. 184. cuius decretũ non expectat Philippus rex, ibid.
Concordia, multa conseruat, quæ discordia dissipat & disperdit, 480. 482.
Concordia inter Monachos S. Iuliani Ambasiæ, & Canonicos S. Florentini eiusdem vrbis & Castri, super lite quæ inter eos vertebatur, de iuribus parochialibus, quibus cõditionibus inita, 48. 49. confirmata, à Summo Pontifice, Innocentio III. ibid.
Concordia inter Comitem, & Comitissam Niuernens. & Monasterium Virzeliacense facta per Dominum Papam Innocentium, super procurationibus, dammis, & iniurijs, & à partibus vtrinque acceptata, & iurata, Apostolico munimine roborata, 670. 671. 672.
Concordia inter eos, qui ius se habere dicebant in electione Constantinopolitani Archiepiscopi, quomodo inita, 427.
Concubina quæ dicatur, N. 214.
Conditio oblata, habetur pro impleta, 450.
Conditionales homines qui in Iure, & apud probatos Authores, N. 167. 168. alijs Conditionarij dicti, ibid. generalis denominatio complectens omnes omnino aliquo nexu obligatos, ibid. etiam tabularios, Actuarios, & Numerarios, & quomodo, ibid.
Conditiones apud Etymologicos, pro dictis testium, N. 167.
Condomina, vel *Condumia*, agri sub iure vnius Domini, quasi, Condominium, N. 111.
Confessa coram iudice incompetente, non iuuant coram iudice competente, N. 3.

Digitized by Google

Congrua portio Sacerdotibus in parochialibus Ecclesijs ministrantibus reseruanda, 362. N. 225. & præstanda à Patronis vel Prælatis fructus recipientibus, 486. 487. etiam Capellanis deseruientibus Ecclesijs à Monasterijs dependentibus, 168. quæ aliàs nomine debitæ prouisionis intelligitur, 433.
Congrua portio Canonicis Thebanis, ab Archiepiscopo Thebano assignata de mandato Papæ, 19. confirmatur autoritate Apostolica vsque ad medietatem fructuum, ibid.
Congrua portio assignata presbytero Ecclesiæ S. Christophori de Sessiaco Diœcesis Antissiodorensis, contra Priorem eiusdem loci, per Aurelianensem Episcopum, & alios iudices delegatos, 385. cuius occasione pessimè habitus presbyter ab eodem Priore, & Monachis, ibid. & seq. & qua via ei satisfactum post varias altercationes, ibid.
Coniuges non possunt ritè monachari, altero in seculo remanente, 262. N. 145.
Conniuentia, & *Consensus* in eadem significatione vsurpata ab Autorib⁹ mediæ ætatis, N. 88.
Connubiorum iura non habentur inter seruos, N. 141.
Conon Senescalcus in Romania, 618.
Conradus Princeps Poloniæ auxilio Crucesignatorum Prussos domat, & Christiana fide imbui curat sub Lesco Albo, N. 419. ibique primum, Christianum, Episcopum constituit, ibid.
Conradus Halberstatensis Episcopus episcopatu cedit, & in Monasterium secedit de consensu Sum. Pontificis, N. 203.
Conradus Metensis Episcopus Imperialis aulæ Cancellarius, ab Archiepiscopi Treuerensis iurisdictione ad tempus exemptus, quare hoc, 456. concessa sibi facultate excommunicandi quoscunque se, Ecclesiam suam, vel subditos suos infestantes, si à proprijs Diœcesanis non coërceantur, seruato iuris ordine, ibid.
Conradus Episcopus Mendensis, sedente Innocentio III. N. 89.
Conradus Episcopus Herbipolensis, publicè in plateis Herbipolensis ciuitatis occisus, quãdo, & à quibus, N. 201. homicidæ quas pœnas dederunt, 585. 586.
Conradus Teruisinus Episcopus regnante Hẽrico Imperatore, à quo priuilegium impetrat contra Statutum Ciuitatis Teruisinæ super venditione feudorum, 539.
Consanguinitatis & affinitatis denũciationes super contracto matrimonio, quatenus, & quando recipiendæ, 641. V. *Bannorum proclamatio*, &, *Denuntiationes*.
ad Consanguinitatis causam dijudicandam qui euocandi, 248. 258. 259. non solùm partes, sed & maiores natu ciuitatis, ad quid, N. 141. ad quem de iure & regulariter huiusmodi causarum cognitio pertineat, ibid.
Consanguinitatis quæstio super matrimonio contrahendo orta, negatiuè decisa, 294.
Consecrationis verbum lato modo in sacris interdum intelligendum, N. 144.
Consecratio Episcopi. V. *Episcopi*.
Consensus præcipuè requiritur in contractu matrimonij, 300.
Consilium Prælatorum in Concilio Vaurensi congregatorum, datum Iudicibus delegatis D. Papæ, super facto Comitis Tolosani, 577.
Constantia soror Andreæ Regis Vngariæ, filia Belæ, & Margaritæ sororis Philippi Augusti vxor Bohemi, N. 35.
Constantia filia Regis Vngariæ, siue Pannoniæ superinducta à Primislao Rege Boëmiæ, post repudium missum sorori Marchionis Misnensis, 41. 42. 43. ad celebrationem secundi Matrimonij procedente Pragensi Episcopo, à priori sententiâ sua dissoluto, ib. quod & Innocentium probasse ferunt Historici, N. 34.
Constantia mater Friderici II. regis Siciliæ, cuius filia N. 55. Henrici V. vxor, ibid. somnia, & calumniæ quæ de ea narrantur, à quibusdam Historicis, ibid. quando obijt, ib. obtinet inuestituram regni Siciliæ ab Innocentio 3. pro Friderico filio, quibus conditionibus, N. 125. primùm Emerico Vngariæ Regi nupta. ibid. eo mortuo Friderico iuncta, & in Siciliam deducta, ibid. Bonfinij error de ea detectus, ibid.
Constantiensis Episcopus Suffraganeus Archiepiscopi Moguntini, N. 216.
Constantinopolis noua Roma, & Constantinopolitanum Imperium, Romaniæ Imperium dictum, quæ vtriusque denominationis ratio, N. 29. quæ tamen seniori cedere debet, N. 209.
Constantinopolitana prouincia quà Europa est, translato imperio, Romania dicta, vt & Coloni, Romani, reiecta Græcorum appellatione, N. 29. ad quorum differentiam Romani veteres ab ijs Latini dicti, ibid. & sub hoc nomine, cogniti à posterioris ætatis scriptoribus, ibid.
Constantinopolitana Ecclesia per Aquilam Euangelicam Ioannis, quare significata, 426. alijs patriarchialibus prælata, ibid. & N. 24. præcipua dignitate, non tempore, ibid. & seq.
Constantinopolitanus Episcopus, ante Patriarchatum, Heracliẽsis parochianus, N. 131.
F. Constantinus Conuersus Cartusiensis procurat negotia quædam Innocentij III. PP. in Gallia Narbonensi, 440. 441.
Constitutio prohibens donationem quamcumque immobilium in fauorem Ecclesiarum legibus diuinis & humanis contraria, nec seruanda, 354.
Consuetudo, ius non scriptum, moribus & cõsensu, & sapientum legislatione receptum, N. 219.
Consuetudo regni Franciæ super iure Dominorum in Vassallos malè Innocentio Papæ

Digitized by Google

in facto Episcoporum Aurelianensis & Antissiodorensis indicata, 207. N. 219.
Consuetudo Pisanæ Ecclesiæ de non promouendo in Canonicum Pisanum, quempiam, nisi priùs resignaris Ecclesijs, si quas habet in Pisana Diœcesi, quare introducta, 473. qua lege approbata à Sede Apostolica, ibid.
Consulatus perpetuus in Principe, N. 233.
Consules licèt antiquitus essent annui, eorum designatio non infert necessariò certitudinem anni, 665.
Consulum nomen Gallijs Roma dedit, N. 235. eorum dignitas labante Imperio multùm imminuta, ibid.
Controuersia inter Monasteriũ Virziliacense, & Comitem Niuernensem super modo & & forma procurationum præstandarum, & alijs iuribus controuersis, pendẽs in Curia Rom. quomodo sopita per Papã, 543. 544.
Cõtrouersiæ Cisterciẽses inter & Cartusienses de plano terminandæ, ex rescripto Innocẽtij III. PP. 252.
Contuberniorum, & *Coniunctionum* vocabula, apta significandis omnibus inceſtis & illegitimis copulationibus, N. 141.
Contumaces condemnandi ad expensas, 520. nisi legitima excusatione releuentur, ibid. tamen audiendi si se repræsentent, 182.
Conuenæ populi, Garumni Cæsari dicti, N. 229. eorum origo vnde, & cur sic denominati, ibid.
Conuersi in Ordine Grandimontensi, aliàs dicti Barbati fratres, N. 159. ijs commissa administratio temporalium, ibid. pro qua tixantur cum Clericis & Sacerdotibus, ibid.
Conuersus inter Monachos quis dicatur, N. 227
Copula in gradu prohibito contracta potius toleranda, quàm scandalum graue ex separatione incurrendum, & creandum, 641.
Corbeia Abbatia Ordinis S. Benedicti, Ambianensis Diœcesis, à quo fundata, N. 1. & sub quo titulo, ibid. quo tempore, ibid. quare dicta vetus Corbeia, ibid. castrum & Burgus, 3.
Corbeia Saxonica, quare sic dicta, in Diœcesi Padebornensi, N. 1.
Corinthus à Bonifacio Marchione Montisferrati obsessa & capta, N. 10.
Corinthius Archiepiscopus, subiectus Rom. Pontifici, vt Patriarchæ, N. 9. deinde Cõstantinopolitano, sed per vim & iniuriam, ibid. ad reuerentiam & obedientiã ei præstandam adactum Capitulum, 346.
Corinthiensis Ecclesia sub protectione sancti Petri suscepta ab Innocentio III. 344. eius Suffraganei qui, ibid.
Corintho recepta à Latinis, Archiepiscopus cogendus ad obedientiam & reuerentiam Sedi Apostolicæ exhibendam, 8. si recuset amouendus, ibid. & H. Decanus Catalaunensis, autoritate Apostolica substituẽdus, non obseruato electionis more, propter rei nouitatem, ibid. etiam si Ecclesia Corinthiensis vacet per mortem, ibid.
Cormœriacum, vnde sic dictum, N. 20. V. *Monasterium Cormœriacense.*
Corona capitis in Clericis ab Ecclesia Romana inducta, N. 134. alio nomine, Tonsura, & Rasura capitis dicta, ibid.
Coronæus sinus in Achaia, à Corone, N. 21.
Coronandorum Regum ius in omnib⁹ Regnis sẽper alicui Metropolitanæ Sedi affixum, N. 162. patet exemplis, ibid. non pluribus, quidni, 296. N. 161.
Coronatio Regis Siciliæ Caroli & Beatricis vxoris extra ordinẽ Cardinalibus delegata, à Clemẽte IV. sinè præiudicio Archiepiscopi Panormitani, cui de iure & consuetudine competebat, N. 162.
ius Coronationis Regum Vngariæ controuersum inter Archiepiscopos Strigonienſem, & Colocensem in Vngaria, 294. 295. 296. N. 161. hæc quæstio sopita per transactionem à Rege Vngariæ, sub beneplacito Summi Pontificis, quæ tamen non obtinuit, quid, ita, ibid.
Κορώνη oppidum Messeniæ in Peloponneso, Ptolemæo, N. 21. feudum Nepotis G. Villaharduini, ibid.
Coronensis Episcopus Suffraganeus Patrensis, N. 21.
Corpora insepulta relinquere, ignominiosum, N. 42. V. *Interdicto, Excõmunicati, & Sepulta.*
Coterelli, prædones excommunicati ab Alexandro Papa in Concilio Lateranensi cum alijs eiusdem farinæ hominibus, N. 58.
Crimen capitale, Episcopatu simul & presbyterio abdicat, ex mente Concilij Chalcedonensis, N. 83.
Crimina non debent manere impunita, 654.
Crimina fere omnia apud veteres Francos ad numerum & pondus composita, N. 22.
Criminalis causa intrà biennium terminanda ex constit. Imperatoris, N. 2. olim etiam intrà annum, N. 3.
Criminis socius præsumitur, qui illud corrigere dissimulat, 531.
Crucesignari possunt quicumque volunt, etiam mulieres, solis Regularib. exceptis, 632. salua dispensatione, vel commutatione voti, vbi vrgens necessitas, aut euidens vtilitas id exigit, ibid.
Crucesignati pro expeditione, & peregrinatione in Terram sanctam contra Sarracenos, cuiuscumque ordinis & gradus, quibus indulgentijs & priuilegijs gaudeant, 549. & seqq. V. *Indulgentiæ.*
Crucesignati sub peculiari protectione Sedis Apostolicę positi, indultis Apostolicis, N. 195
Crucesignati in Prouinciam contra hæreticos, necdum completo voto ad peregrinationẽ Hierosolymitanam admittendi, 631. vel cogendi ad exsolutionem prioris voti, ibid.
Crucesignatorum immunitatibus non abutẽdum in damnum alterius, 474.
Cruciatæ prædicatores facultatem habebant

Digitized by Google

ab Innocentio 3. Papa abſoluendi incendiarios, & violentos Clericorum percuſſores cruceſignandos, 634. V. *Ratiſponenſis*, &, *Abbas de Schonovvia*.
Crucis geſtandæ modus à Cruceſignatis Hieroſolymitanis, N. 195.
Cruſtica, cenſus nomen in Achaia. 154. N. 98. incertum qua de re penderetur, ib. veroſimile eſſe vocabulum generale ad ſignificanda pleraque tributa, quæ vulgari conſuetudinis & vſus nomine cenſerentur, ibid. eius etymon, ibid. remiſſa Capitulo Thebano per Principem Achaiæ, & hæc remiſſio confirmata ab Innocentio III. 253. N. 140.
Crux pro vexillo ante Papam, Legatos Apoſtolicos, & Archiepiſcopos deferri ſolita, per ſuas Diœceſes, 318. N. 178. idque in ſignum iuriſdictionis, ibid.
Crux deferri ſolita ante Rodericum Archiepiſcopum Toletanum, etiam per medias acies Sarracenorum delata, mirabiliter incolumi, & illæſo, qui eam gerebat, N. 193. cur S. Stephano Regi Vngariæ in vita ſua prælata, N. 178.
Crux radijs igneis micans loco flammei ante Conſtantinopolitanum Imperatorem delata, in ſignum vtriuſque poteſtatis, ſacræ & profanæ, quam vſurparat, N. 178.
S. Cucufatus Martyr Barcinonenſis, N. 160.
Cuculla, Monachorum proprius habitus, & *σχῆμα μοναχικὸν*. N. 4. 185. & maximè capitis, ibid. flocellum alijs dicitur, ibid. item *Cucullium*, & *Cucullio*, ibid.
Cumanus Epiſcopus malè damnatus ab Othone Imp. excommunicato, 326. ideoque hæc ſententia irritata ab Innocentio III. ibid.
Curacenſes Monachi cauſa cadunt in controuerſia Eccleſiæ de Calabromaria. cum Florenſibus, ex ſententia Innocentij III. quid ita, 245. 246. 247.
Curtilagium quid, & vnde deductum vocabulum, N. 53.
Cuſtodes Eccleſiarum ijdem cum ijs quos alijs nominibus *Protectores*, *Patronos*, & *Aduocatos* dixerunt, N. 142. V. *Aduocati*, & *Aduocatia*.
Cuſtodis nomen in legibus Longobardorum, vbi de Eccleſijs, Monaſterijs, & alijs pijs locis, quo ſenſu accipiendum, N. 143.
Cypri Rex monitus vt à Regis Hieroſolymitani, & Chriſtianorum oppugnatione deſiſtat, 480. 481. neque hominibus ſuis faueat contra ipſum, ibid.
Cyprij, fidei ſuæ originem à Barnaba Apoſtolo deducunt, N. 127.
Cyrinus Scriniarius Vrbis Romæ ſub pontificatu Innocentij III. N. 124.

D.

DAIMBERTVS Senonenſis Archiepiſcopus Regem Ludouicum vnxit, contradicente licèt Rodulfo Remenſi, N. 161.
Damaſus Papa, primus Theſſalonicenſem Archiepiſcopum Apoſtolicæ Sedis Legatum per totum Illyricum creat, N. 176.
Damieta, alio nomine Heliopolis dicta, N. 238
Dani olim, & ab initio ſinè Epiſcopis, & à quo tempore, in qua prouincia, & ſub quo Rege cœperint haberet Epiſcopos, N. 173. apud eos initio omnia beneficia Eccleſiaſtica hereditaria, N. 19.
Debitorum Crucem aſſumentium in damnum creditorum fraus & dolus reprobantur, 474.
Decanus Motonenſis periurij, adulterij, & iniectionis manuum violentæ in quoſdam presbyteros & Monachos reus, 336. eius cauſæ cognitio delegata, ibid. & ſeq.
Decanus Blachernarum, Eccleſiaſticarũ perſonarum templo Deiparæ Virginis inibi ædificato deſeruientium Præſul, N. 20. qui, & Primus, & Primicerius dictus, ibid. V. *Blacherna*.
Decanus Spirenſis prædicator Cruciatæ per Germaniam, 631. collegam accipit, mortuo ſocio, Abbatẽ de Schonovvia, à ſe Summo Pont. Innocentio nominatum, ibid.
Decendium, ſpatium decem dierum, fatales appellationum dies iure ciuili, N. 34. 35.
Decimæ vota fidelium, N. 62. tributa egentium animarum, 101. pretia peccatorum, N. 62. quo fit vt non ſinè periculo retineãtur à Laïcis, 101. etiam militibus, 194. 365. N. 112. cùm ſint propria iura parochialium Eccleſiarum, & ad eas de iure communi ſpectent, 453. N. 193. quare ijs oblatæ, ibid. reſtitutæ, liberaliter vel redemptæ de manu Laïcorum Eccleſijs proprijs reſtituẽdæ, 421. 453. N. 193. niſi fuerint conceſſæ in feudũ; tunc enim cuilibet Eccleſiæ donari poſſunt, ibid. & quamuis interdum Monachis oblatæ, vel aliò tranſlatæ, numquã tamen ſinè conſenſu & venia Epiſcopi Diœceſani, 194. 365. N. 112. ſinè qua recipere decimas eis prohibitũ, 402. N. 226. olim quo iuſtiori titulo apud Nobiles, N. 20. oblatæ aliquãdo Eccleſijs à pijs, idque probatum exemplis, ibid. & ſeq. ſunt duplicis generis, dominicæ, & parochianæ, vnde hæc diuiſio, & quænam inter vtraſque differentia, N. 112.
Decimæ de iure communi, & ex voto debitæ, à Nobilibus Achaiæ iniuſtè denegatæ, 135.
Decimæ omnium victualium quæ in Caſtrum Friſaci adducuntur, cum Hoſpitali Fratribus Hoſpitalarijs ab Archiepiſcopo Salzeburgenſi donatæ, cum conſenſu Præpoſiti, & Capituli, autoritate Apoſtolica confirmatæ. 668.
Decimæ quarumdam vinearum litigioſæ inter Veſprunienſem Epiſcopum, & Capitulum Strigonienſe, 596. 597. cuius litis deciſio dilata, non obſtantibus exceptionibus contra Epiſcopum oppoſitis, remittitur terminanda coram eiſdem iudicibus delegatis, ib.
Decimæ de Dornitiaco litigioſæ inter Comitẽ Niuer-

Digitized by Google

Niuernenſem, & Monachos Vezeliacenſes, eis adiudicantur, 554.
Decimæ paroeciales à Presbyteris, & Plebanis, Monaſterijs pro deuotione addictæ, quomodo ab Epiſcopis olim redemptæ, N 22. 23. V. *Redemptiones altarium.*
Decimæ liberorum in Vngaria quibuſdam Eccleſijs oblatæ, non modò frugum & pecorum, N. 101.
Decimæ animalium non dantur à Monaſterijs in quibus nutriuntur, 507.
Decimarum Eccleſiæ redimendarum de manibus Laïcorum ius, primò quæſitum Eccleſijs, quibus eæ decimæ debentur, 529. deinde alijs locis ſacris, ibid. quibus tamen redemptis, ad eadem ſeruitia tenentur Laïci, quæ antea præſtare ſolebant, idque ratione pretij recepti, ibid. vt propria bona Eccleſiarum, ſic in redemptione earum præferendæ, N. 199.
Decimarum, & perſonarum redemptio abolita à Concilio Claromontenſi vt ſimoniaca, N. 22. 23. in eius locum inuecta fraudulenter Vicariarum annua redemptio, ibid.
Decimæ quî olim à Monachis poſſeſſæ, ante, vel poſt Concil. Claromõtanũ, N. 22. & ſeq.
Decimarum, & quintarumdecimarum diuiſio in Eccleſia Conſtantinopolitana in controuerſiam deducta inter Patriarcham & Canonicos, 34. hæc diſcordia an, & quomodo ſopita à Legato Sedis Apoſtolicæ, ibid.
Decimis Epiſcopalibus indefinitè remiſſis, remiſſio illa ad poſſeſſiones vtriuſque temporis præſentis, & futuri extendenda, 640.
deDecimis ſubtractis licet Clericis querimoniam deponere coram poteſtate ſeculari etiam Rege, ſinè periculo irregularitatis, 548. quamuis earum cognitio non ſit fori ſecularis, 349.
Decretalium tertia collectioà quo facta, N. 48. à quo Sum. Pont. confirmata vt vſui eſſe poſſet, & in ſcholis, & in iudiciis, ibid. cum reſcripto approbationis & confirmationis, ibid. hiſtoria compilationis omnium antiquarum Decretalium fuſè deducta per Tancredum, ibid. & ſeq.
Decuriones iure ciuili Tabelliones eſſe non poterant, N. 148.
Degradatio duplex, alia ſolemnis, alia nudis verbis fieri ſolita, N. 81. vſus vtriuſque & probatio, ib. & de poſteriori explicata mens Concilij Arelatenſis I., cap. 12. N. 81. 82.
Dei præſentia in iudicijs ſupplet litigatoris contumacis abſentiam, 180. N. 105.
Delegatus, delegato mortuo, vel abſenti ſubſtituitur, 197.
Delicta ibi punienda, vbi cõmiſſa, 548. N. 233.
Demanium, ſiue, *Domanium*, & quæ ſint bona Domanij, N. 55.
Denarius B. Petri in Anglia à quibus, ſuper quibus, & quando exigi ſolitus, 681. N. 208. 236. diligenter collectus, ſed minùs fideliter adminiſtratus à Prælatis Angliæ reſtitui mandatur, vt ius Eccleſiæ Rom. ſeruetur illæſum, 682. etiam ſub pœna excommunicationis, ibid. Anglicè *Romeſcot*, N. 208. non compre henſus ſub alijs cenſibus & iuribus à Regibus Angliæ præſtandis, 609. olim hi Denarij Petrini dicti, deinde vectigal in genere, ibid. penſum nummo publico, non priuato, contra Cujacium, ibid.
Denuntiatio facta ſinè præuia monitione caritatiua, & ab hoſtibus, vel aduerſarijs, improbata, 476. 477.
Denunciationes ſuper impedimentis matrimonij celebrandi ad publicationem bannorum quando, & quomodo recipiendæ, vel non, 452. 453. vel etiam poſt celebrationẽ & conſummationem matrimonij, ibid. V. *Bannorum proclamatio.*
Denuntiationes extraiudiciales non requirũt eaſdem ſolemnitates, quas depoſitiones teſtium in iudicio, N. 228. alijs nominibus inſcriptiones, ſyngraphæ, calumniæ, elogia, delationes, nominationes, ibid.
Διστόμα Ptolomæo Taurinorum in Italia vrbs, Latinè Tordona, alijs Tortona, V. *Epiſcopus Tordonenſis.*
Deſiderius ſucceſſor Labani in Epiſcopatu Heloſenſi, N. 114.
Diaconi ordinatio permiſſa inter captiuos Chriſtianos, apud infideles Alexandriæ, 282
Diaconi ſeptem ſub Apoſtolis, menſis prefecti, & de quibus menſis hoc intelligendum, de communibus, an de ſacris tantùm, N. 141.
Dictamina, apud Scriptores nonnullos pro formulis & ſtylo ſcribendi, N. 154.
Dictio, *Dictator*, *Dictatio*, *Dictum*, *Dictatum*, *Dictatura*, *Dictatus*, in Scholis nota vocabula, N. 154.
Dies & locus in reſcriptis præcipuæ conſiderationis, N. 222.
Dieta, iter vnius diei apud Hiſtoricos recentiores, N. 59.
Digamia, quare contraria Sacerdotio, 205.
Digamiæ duæ ſpecies altera damnata, altera notata, N. 205. quæ vtraque & in quo conſiſtat, ibid.
Digamus quis dici poſſit, N. 205. V. *Bigamia.*
Dignorare, & *Dignotare* vtrùm malis apud Feſtum pro Notare, N. 130. proprium de animalibus ſignandis vocabulum, ibid.
Dimiſſoriæ litteræ, diuerſæ à Commendatitijs, N. 37. quid differrent inter ſe, ibid. licèt ambæ vnica charta interdum concluſæ, ibid. & vnica denominatione, ibid.
Dimitriacenſis Epiſcopus ſuffraganeus Lariſſeni Archiepiſcopi, N. 32.
Diœceſis & parochia idem in ſpiritualibus, N. 225. impropriè pro territorio vſurpatum vocabulum in temporalibus, ibid.
Diſcordia inter Abbatem S. Bartholomæi de Ferraria, & Monachos ſuper reformatione Monaſterij, quomodo ſopita, 122. 123.
ex Diſcordia & contentione Chriſtianorum in Oriente, incrementum fidelium, 480.

Discretionis defectus, magnũ vitiũ in Principe non leuia secum trahens damna, 80. 81.
Dispensari potest cum adultero ad ducendũ in matrimoniũ quã polluit per adulteriũ, 369.
Dispẽsatio super cognatione in fauorẽ Comitis & Comitissæ Niuernensium, coniugum, 667.
Dispẽsatio laxat iuris vincula, nõ dissoluit, ibid
Dispensatio super cognatione pro matrimonio contrahendo, 462.
Dispẽsatio super natalium defectu ad ordines sacros suscipiendos, beneficia, & dignitates Ecclesiasticas canonicè obtinendas & retinendas, excepta Episcopali, 605. 606.
Dispensatio per falsitatis expressionem, & veri suppressionem obtenta reuocatur, 258. 259.
Dispensationes super consanguinitate vel affinitate, quibus ex causis vulgò concedi solitæ, 462. N. 228.
Disputationes in materia fidei etiam olim à solis Doctoribus suscipi solitæ, 402.
Diuio castrum, vnde sic dictum, N. 228.
Diuisio reddituum ecclesiasticorũ in quatuor partes, quando, & sub quo Rom. Pontifice primùm introducta, N. 168.
Diuisio ciuilis Prouinciarũ à potestate seculari facta, nihil Ecclesiasticæ dispositioni earũdẽ prejudicat, quod probatur exẽplis, N. 127. 128
Diuortium, veteri vocabulo diffarreatio dictum, N. 211.
Dolense Monasterium in Diœcesi Bituricensi B. Virgini sacrum, N. 56.
Dolus, sicut malitia, vel culpa cuiquam suffragari non debent 282. 283. N. 474.
B. Dominicus Gusmanus in Gallia Narbonẽsi contra hæreticos Albigenses verbũ Dei prædicat, N. 212. 226. patriarcha Prædicatorũ, ib.
Dominium directũ, tanquã priuatum cõmodũ domini rectè transferri potest, N. 219. 220.
Donatio facta à Leone Rege Armeniæ fratribus, & domui Hospitalis Hierosolymitani ab Innocentio 3. Sum. Pont. confirmata, 104. 105. quæ causa huius donationis, ib.
Donatio facta matri, à filio minore 25. annis SC. reuocata, N. 217.
Donatio Regis Vngariæ Templarijs facta, cõfirmata à Summo Pontifice, 162.
Donatio Regnorum Angliæ, & Hiberniæ facta Deo, & Ecclesiæ Romanæ, à Ioanne Angliæ Rege pro satisfactione violatæ Ecclesiasticæ libertatis, 648. 649. V. *Ioannes Rex Angliæ.*
Donatio propter nuptias facta à Friderico II. Siciliæ Rege, Constantiæ reginæ vxori suæ à Sede Apostolica confirmata, 81. 82. quorũ bonorum, ibid. & cuius generis, ibid.
Donationis confirmatio quorumdam bonorũ in fauorem Abbatiæ S. Mariæ Parui Pontis Brũdusij, Præmõstratẽsis Ordinis, 348. 349.
Donationes piæ factæ Ecclesiæ Panacensi, à Nobilibus Latinis confirmatæ, 137. 138.
Donationes in minori ætate factæ reuocandæ, etiam piæ, 195.
Donatus Cassellẽsis Archiepiscopus in Hibernia, 37. donatur pallio ab Innocẽtio, 38. N. 33. Metropolitanus Momoniæ prouinciæ in Hibernia, ib. quos, & quot Suffraganeos habet, 38. N. 33. V. *Cassellensis Archiepiscopus.*
Dotalitij causa iurisdictionis Ecclesiasticæ, tamquam accessoria cognitionis matrimonij, 421. N. 189.
Duella in vsu in Gallia, etiam longè post Innocentium III. N. 157. & pro rebus ipsis Ecclesiasticis, ibid.
Duellum, veteribus Latinis pro bello, N. 146. deinde pro monomachia, & singulari certamine, ib. hoc sensu apud Francos vsurpatũ, & probationis genus inter liberos, nõ verò inter seruos, ib. quib' armis in eo vterẽtur, ib.
Dunkeldensis electus quo iure se dicat à solo Rom. Pontifice consecrandum, 388. N. 185. 186. eius consecratio pendente lite contra Episcopum S. Andreæ, delegata, absque præiudicio partium, 389.
Durandus de Osca Vvaldensis ad fidem conuersus apud Apamiam, N. 56. deinde Prior, aut Præpositus fratrum Pauperum Catholicorum, 72. 73. N. 51. scripsit contra hæreticos, ibid. eius ordo resedit in Catalonia, & paulatim postea defecit, ib. præstat iuramentum professionis fidei in manus Innocentij Papæ, 73. V. *Pauperes Catholici.*
Durandus electus Archiepiscopus Nicosiensis. commendatus à Capitulo, Rege Cypri, & alijs, 274. 275. cuius tamẽ electionem examinandam remittit Innocẽs PP. Patriarchæ Hierosolymitano, Apost. Sedis Legato, ib.
F. Durandus Miles Templi, familiaris & domesticus Innocentij 3. Papæ, alter ex delegatis ipsius ad reconciliationem Regis & regni Angliæ ex forma præscripta, & ipsis tradita, 512. 513.
Duces Poloniæ nullum habẽt ius in bona Prælatorum defunctorum sui Ducatus de iure, nec de consuetudine, 201. N. 116.
Dux Burgundię iniurius in Monasterium Vezeliacense, eidem satisfacere de damnis monetur, 263.
Dyrrachiensis Archiepiscopus, 13. vel 14. Cõstantinopolitani Patriarchæ suffraganeus, N. 132. quot Episcopos sibi subditos habet, ibid. confirmatur à Rom. Pont. Sede Constantinopolitana vacante, 240. N. 132.

E.

EBERHARDVS Salzeburgensis Archiepiscopus, quot, & quos Episcopatus instituerit in sua prouincia, quósque eis præfecerit, N. 203.
Ecclesia, noua semper prole fecunda, succedentibus sibi in Ecclesiasticis gradibus generationibus iustorum, 12. libera est, non secularis potestatis ancilla, 146. N. 94. neque solet effundere sanguinem sed affundere, N. 80. 81. & quomodo intelligendum quòd clericos etiam depositos, & brachio seculari traditos non vult pœnam sanguinis subire, idque, quantum per eam licet, impe-

Digitized by Google

dire, ibid. læſa reſtituitur in integrum vt minor, 297. 298. N. 163. 216. & habet feuda, vt & Nobiles Laïci, N. 147.
Eccleſia nulla fundari poteſt, niſi cum cõſenſu Diœceſani Epiſcopi, vel ſaltem componendo cum eo de iuribus Epiſcopalibus, ſi Romanæ Sedi immediatè ſubijciatur, 84. N. 169. idque de iure communi, ib. aliud Monaſterijs liberis ex priuilegio indultum, ib. ſi conſtructa deſtruitur, ibid. non venit iterum conſecranda ligneis ædificijs incendio conſumptis, parietibus illæſis, 438. N. 227. bene tamen refectis, ibid. ſolo nomine non re epiſcopum habens, comparata ſponſæ, incommoda viduitatis ſuſtinens ſub impotenti ſponſo, 409.
Eccleſia Romana totius Chriſtianitatis caput & magiſtra à Chriſto inſtituta, 628. eius iura in Gallia Narbonenſi ſuper quo fundata, N. 190. 191. 192.
Eccleſia Græcorum quo ſenſu Magiſtra fidei initio dici poterat, licèt poſtmodum à Petri magiſterio ſe ſubduxerit, 629. reducta tempore Innocentij 3. Papæ, ibid. & ſeq. ad cuius reformationem ſedulò inuigilat, ibid.
Eccleſia S. Iuliani Briuatenſis, & S. Ferreoli exempta à iure Diœceſani Epiſcopi, 604. in quo priuilegio & exemptione conſeruata ſententia Summi Pont. Innocentij 3. cõtra Claromontanum Epiſcopum, ibid. reliquis eccleſiis, controuerſis inter partes, epiſcopo Diœceſano in iure communi fundato, adiudicatis, quænam ille, ibid. eadem recèns ſub protectione Sanctæ Sedis cum perſonis & bonis poſita ab eodem Innocẽtio, 604. 605.
Eccleſia Pampilonenſis multa damna paſſa ab epiſcopo ſuo, ante, & poſt remotionem ipſius ab epiſcopatu, 259. 260.
Eccleſia de Heſel autoritate Apoſtolica vſibus hoſpitalitatis deputata, ad petitionem Canonicorum Giſeburnenſium, quorum charitas maximè commendatur, 168.
Eccleſia Landreuillenſis in Romania, ſpoliata bonis ſuis à Principe Achaiæ, 320. 321. reſtitui mandatur, ibid.
Eccleſia parœcialis S. Iacobi ad Macellum, vulgò *de la Boucherie*, Pariſijs, iuris Prioratus S. Martini de Campis, 148. N. 95.
Eccleſia de Salis Bituricenſis Diœceſis priùs Monaſterium Monialium, N. 44. poſtea Canonicorum, ibid. qui ſub Innocentio Papa, à Geraldo Priore ad duodenarium numerum reducti, ibid. quorum præbendæ iuris eſſent Archiepiſcopalis, ibid.
Eccleſia S. Catharinæ Vvaterfordiæ ſub regula Canonicorum regularium S. Auguſtini, ad inſtitutum FF. S. Victoris Pariſienſis 76. ſub protectione Sedis Apoſtolicæ cum ſuis bonis & perſonis ſuſcepta, ibid.
Eccleſia S. Priſcæ in monte Auentino, Romæ, quando, & à quo, Monaſterio Vindocinenſi data, N. 200. diuerſis vicibus ablata, & reſtituta, ſed vltimò ab Innocẽtio III. cõfirmata, ibid. & ſub eo reformata in temporalibus & ſpiritualib⁹, mediãte dicta cõfirmatione, 547
Eccleſia Bremenſis à Laïcis quibuſdam propter Sleuuicenſis epiſcopi repulſam malè habita & tractata, 132.
Eccleſia parochialis de Sãctis in Diœceſi Meldenſi de patronatu Prioris & Monachorum de Columberijs, 333. 334.
Eccleſia S. Mariæ de Sorreſco Templarijs per tranſactionem relicta, ſub cenſu annuo 30. ſolidorum Monachis Cryptæ Ferratæ ſoluendorum, 239. 240.
Eccleſia Calidonienſis collata Sidonienſi epiſcopo de mãdato Papæ, 337. de qua collatione mota controuerſia à Dimicenſi epiſcopo, cauſæ cognitio Archiepiſcopo Theſſalonicenſi delegatur, ibid.
Eccleſia S. Ceciliæ Transtyberinæ, abſoluta à petitione pecuniaria contra ipſam facta à Romano Barunci, 622. 623. 624.
Eccleſia S. Demetrij martyris Theſſalonicæ de iuriſdictione Archiepiſcopi Theſſalonicenſis, 361. ideóque Prior ei obedientiam & reuerentiam exhibere tenetur, ibid.
Eccleſia Collegiata Canonicorum S. Florentini Ambaſiæ ſuper Ligerim, Diœceſis Turonenſis à quo fundata, N. 38.
Eccleſia Collegiata S. Quintini, Nouiomenſis Diœceſis, 463. ſubeſſe renuit Diœceſano Epiſcopo, ratione cuius contumaciæ ſupponitur interdicto à iudicib⁹ delegatis, ib. quæ ſẽtẽtia approbatur à Papa, ſed ſub cautione ſufficiẽti relaxari mãdatur, ibid. & in ceteris ſecundũ formã mãdati Apoſtoli procedi, ib.
Eccleſia S. Euaſij de Caſali, quæ iura prætenderet in Eccleſiam Pacilianenſem, 277.
Eccleſia Conuentualis ædificãnda & dotãda à Marchione Brandeburgẽſi in terris à Sclauis receptis & ſoli Rom. Sedi ſubijcienda, quibus conditionibus acceptata ab Innocentio Papa, 23. 24.
Eccleſiæ fundi deteriorati licitè dantur in emphyteuſim, 221. N. 220.
Eccleſiæ Gallicanæ Patres de diligentia & cõſtantia in negotijs Reip. Chriſtianæ ſemper commendati, N. 220.
Eccleſiæ de Buchkirchen Patauienſis Diœceſis poſſeſſio A. Presbytero ſentẽtia Papæ adiudicata, cum reſtitutione fructuum, 541. 542. 543. proprietatis quęſtione dilata, 543. ſuper qua tamen perpetuũ ſilentiũ aduerſario imponi mãdat, ſi de violẽtijs & iniurijs per ipſum collitiganti illatis conſtiterit, ibid.
Eccleſiæ receptæ à Sarracenis in Hiſpania interim Toletano Archiep. commẽdatæ, 667.
Eccleſiæ parochiales non ſunt alibi beneficiatis conferendæ, 533.
Eccleſiarum defenſoribus debet, & poteſt ab eccleſijs ad ſuſtentationem decenter prouideri, 138. V. *Aduocati.*
Eccleſiarum vacãtium in Anglia prouiſio poſt interdictum laxatum cui commiſſa, 653. V. *Prouiſio Eccleſiarum.*

INDEX

Ecclesiarum ordinationes soli Romanæ Ecclesiæ, Matri & Magistræ, reseruatæ, 361.
Ecclesiastica libertas & vtilitas periculum sæpe incurrit ex inuocatione brachij secularis, 467.
Ecclesiastica politia non est imperialibus sanctionibus adstricta, N. 202. probatum exẽplis, ibid.
Ecclesiastica iura non debent insolentiæ Laïcorum subiacere, 97.
Ecclesiastica bona, aliàs inalienabilia, legitimè pro redemptione captiuorum Christianorum alienantur, 288.
Ecclesiasticæ res, prohibitæ alienari, non etiam permutari, N. 31. vel in feudum perpetuũ dari, 221. N. 220.
Ecclesiasticas libertates seruare illæsas, est apud Deum meritorium, & apud homines gloriosum, 153.
Ecclesiastici redditus non Patronis, sed Sacerdotibus Ecclesijs inseruientibus deputati, 382. N. 225.
Ecclesiasticis in rebus, ius omne maximè pendet à consuetudine, N. 161.
Edere rationes, instrumenta, vel alia ad fundandam aduersarij intentionem nemo tenetur, 190. 191. N. 111.
Electensis Episcopatus quando, & à quo primùm erectus, N. 114. eius sedes & cathedra primitus Limosij constituta, ibid. malè, Arelatensis in c. Artaldus, 8. q. 3. ibid.
Electio quæuis celebrari debet in loco libero, & tuto, 236. & de persona sumpta de gremio ipsius Ecclesiæ, non de extranea, prisco instituto, ibid. quod rigidè obseruatum in Polonia vsque ad tempora Innocentij III. N. 128. 129. simoniacè celebrata, nullius momenti, & tam electores, quàm electi priuandi voce tam actiua, quàm passiua, 328. vt & electio excommunicati, 39. & post appellationem legitimè interpositã, ibid. facta à maiori & saniori parte confirmanda, nisi obijciatur aliquid sufficiens ab inferiori, 170. N. 216. post sex menses celebrata, iure deuoluto ad Superiorem, irrita & inanis, 130. sed si legitimè & de iure, non potest impediri appellatione interposita ab eo qui per negligẽtiã iure suo noluit vti, 130. 131. N. 89. neque de persona idonea facta infitmari solet, quocumque colore quæsito, 339.
Electio ad Episcopum & Capitulum communiter spectans, vtroque negligenter se habente, post semestre spatium, illius ius ad Archiepiscopum legitimè deuoluitur, 130. 131.
Electio Archiepiscopi Mediolanensis disputata in Curia Rom. coram Innocentio III. 378. cuius inquisitio delegatur, ibid.
Electio de persona idonea in Episcopum Eboracensem Decano & Capitulo eiusdem Ecclesiæ iniuncta, 668. sinè fraude & violentia, de consilio Apostolici Legati celebrãda, ibid.
Electio Præpositi S. Gaudentij in Episcopum Nouariensem confirmata, 586. altera quæ erat de Præposito S. Mariæ reprobata, ibid.
Electio Episcopi in Ecclesia Pampilonensi impedita à Rege Nauarræ, ipse nescio, & inconsulto, 259.
Electio Archiepiscopi Panormitani, irritata à Summo Pont. & alia infra triginta dies imperata, 335.
Electio Gregorij Cappadocis in Episcopum Alexandrinum cur à Iulio Papa reprobata, N. 105.
Electio Iacobi Medici Friderici Regis Siciliæ in Episcopum Policastrensem cur irritata ab Innocentio III. 226. 227. 228.
Electio Abbatis S. Victoris Massilienſis ex duplici capite impugnata, 337. & seqq. cuius cognitionem de plano delegat Archiepiscopo Arelatensi, & coniudicibus suis, ibid.
Electio in Patriarcham Constantinopolitanũ facta de persona Decani Sanctæ Sophiæ irritata ab Innocentio III. 243. 244. 427.
Electio Archiepiscopi Nicosiensis, Patriarchæ Hierosolymitano Apost. Sedis Legato committitur examinanda, 274. 275.
Electio plebani S. Pauli Venetijs in Patriarcham Constantinopolitanum, quare non confirmata ab Innocentio 3. ad instantiam P. Ziani Ducis Venetorum, 620.
Electio Thesaurarij Ecclesiæ Nicosiensis in Episcopum eiusdem Ecclesiæ, quare à Legato Apostolico primùm, deinde ab ipso Papa reprobata, 478.
Electio Abbatissæ Monasterij de Bocchovve litigiosa inter duas Moniales electas, 537. 538. hæc quæstio quomodo decisa, ibid.
Electio Præpositi Aretini in Episcopum eiusdem Ecclesiæ examinata, 524.
in Electione potior causa domesticorũ, quàm extraneorum, quod non semper obseruatũ, N. 190. 191. præcipuè in Anglia, quod & excommunicationi, & interdicto causam dedit sub Pontificatu Innocentij 3. contra Ioannem Regem, ibid. & consuetudo antiqua, & probata spectanda, quæ diuersa in diuersis Ecclesijs, 378. N. 184. 185. eiusque circunstantiæ omnes, in modo, forma, numero, & qualitate electorum, 378.
Electiones ad preces magnatum & Principum de personis Ecclesiasticis celebratæ, suspectæ, N. 129.
Electiones canonicè celebratæ in Polonia tẽpore Pontificatus Innocentij 3. Papæ, N. 130
Electioni Præsulis Conuentualis Ecclesiæ an partes suas interponendi ius habeat Patronus Laïcus, N. 21. explicatus hac de re textus in c. nobis fuit, 25. extr. de iure patron. ibid.
Electioni antiquæ succesſit in Gallia Regia ad Prælaturas nominatio, ex pacto Concordatorum, N. 211.
in Electionib⁹ nõ habẽda ratio loci, sed dignitatis personæ eligẽdæ, & electæ, 170. N. 102.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Electionum vota debent esse libera, 224. N. 124. Superiori tamen mentem suam indicare licet ad illa, ibid. probatur exemplo Innocentij & Gregorij Magni, ibid.

Electionum antiqua & primaria forma in Ecclesia, quæ, N. 184.185. quarum olim omnis potestas penès Episcopos, N.185.& quid de Laïcis, ib. V. *Laici.* earũ confirmationes liberè & gratis faciendæ, nullo dato vel retento, 479. & quid in eis examinandum veniat, 219. neque differendæ in dispendiũ Ecclesiarum & gregis, 217. non retardantur per appellationem interpositam, si aliunde legitimè factæ appareant, 170. N. 102.

in Electo ad dignitatem Ecclesiasticã in choro & Capitulo, quæ ætas requiratur, N.215.

Electores ad electionem aduocandi, & adiurandi, 169. 170. N. 216.

Electus non potest se immiscere administrationi Ecclesiæ, ad quam est electus inconsulto Superiore, N. 15. habet ius ad rem, nõ in re, ibid. idem de postulato, ibid.

Electus illicitè ad aliquam Ecclesiam remouetur, & silentium perpetuum illi super eadem imponitur, 159.

Eleemosynæ fidelium in subsidium Terræ sanctæ, quomodo conseruandæ, & custodiendæ, 552.

Eleemosynaria, munus claustrale Monachorum, N. 142. in quo consistat, ibid.

Eleonora soror Henrici III. Regis Angliæ nubit Simoni Comiti Montisfortis, N. 214.

forma Eligendi Archiepiscopum, siue Patriarcham Constantinopolitanum, capta Constantinopoli, præscripta ab Innocentio III. Papa, N.189.

Ius commune Eligendi Episcopo & Capitulo, ab vtrolibet, altero negligente exerceri potest, N. 89.

Eligens scienter indignum iure suo cadit, 428. 430. quod & in postulante obtinet, ibid.

Eligens per alium, per seipsum eligere videtur, 237.

Eligi non possunt ad Episcopatum qui nõ sunt in aliquo sacrorum Ordinum constituti, 157. 158. nisi fortè ex vrgenti necessitate, & hoc casu nequit electus ordinari vno, eodémque die in tribus sacris Ordinibus, nisi ex dispensatione Summi Pontificis, 157. 158. 159. N. 100.

Elizabetha soror Balduini 4. Comitis Hannoniæ prima vxor Philippi Augusti Francorum Regis, N. 210. 211.

Elusa, siue Elusatium ciuitas sub Metropoli Ausciorum, N. 114.

Emmanuel interpres Manuelis Comneni Imperatoris Constantinopolitani, 30. obtinet confirmationem ab Innocentio domuum sibi datarum ab Henrico Imp. Constantinopolitano, ibid.

ab Emphiteusi ad feudum valet argumentum, N. 219.

Emphyteusis licita in fundis Ecclesiæ deteriorati, 221.

Enga, siue Engeberga, non Gerba, vt quidam volunt Daniæ Regis soror, Philippi Augusti vxor, repudiata sub colore affinitatis, 59. N. 210. consolatur eã Innocentius 3. Papa in afflictione sua, ibid.

Epiphanius, Episcopalia Constantinopoli inscio Ioanne Patriarcha exercens, ab eodem reprehensus, N. 15.

Episcopales, & Archiepiscopales Ecclesiæ sub protectione Sedis Apostolicæ receptæ ab Innocentio III. sub qua forma, & quibus conditionibus, 341.342.343.& al. pass.

Episcopalia iura quæ reseruata Episcopis in Concilio Claromontano sub Vrbano II. super decimis & Ecclesiis assignatis Monasteriis, N. 22.

Episcopalis iurisdictionis, & ordinis differentiæ apud Canonistas, vnde orta, N. 60.

super Episcopatu recens erigendo in insula Chiense, sub Archiepiscopatu Salzeburgẽsi, & commutatione Monasterij Monialium in Ecclesiam Cathedralem, aliisque capitibus hoc negotium contingentibus commissio Apostolica decreta, 599.

Episcopatum quis velle nõ debet nisi coactus, neque renuere si cogatur, 409.

Episcopatus ordo in Ecclesia diuersus à presbyteratu, N. 60. Apostolos representãs, ibid. multò maioris autoritatis & dignitatis, quã Sacerdotium, ibid.

Episcopatus Magalonensis cum pertinentijs, & Comitatu Sustantionensi donatus Gregorio 7. & Rom. Ecclesiæ, à Petro Melgorij Comite, N. 183.

Episcopatus de nouo erectio non facilè à Romanis Pontificibus conceditur, 599. quæ veniant examinanda in tali negotio, ibid.

Episcopatus Reualiensis in Estonia prouincia Liuoniæ quando erectus, cuiúsque precibus, N. 159. subditus Lundensi Daniæ Metropolitano, quoad spiritualia: in temporalibus verò fratribus Militiæ Christi, ibid.

Episcopatus qui erecti de nouo apud Boios sub pontificatu Innocentij Papæ III. & sedente Eberhardo Salzeburgensi Archiepiscopo, N.203.& in Liuonia sub eodem Papa, 692.

Episcopi nomen in precibus, & sacrificiis referendum, N. 170. & hoc ius inter iura Episcopalia à Græcis numeratum, ibid.

Episcopi nomen sinè officio, inuentum Concilii Nicæni sopito schismate Nouatianorum, deinde pœna in aliquibus, N.93.

Episcopi electio de Cleri, plebisque consensu olim celebrata, à Metropolitano, & Primate confirmanda, 316. N. 174.

Episcopi Diœcesani interest, ne Monasteria in sua Diœcesi remaneant incorrecta, 661. ideóque dum de eorum correctione agitur vocandus, ibid. ad quid, ibid. eius venia & consensus in conferendis ordinibus non æquè necessarius in Abbate, ac in Chore-

piſcopo, N. 79.
per Episcopi delictum ſede non vacante, non datur locus iuri Regalium, 332.
Episcopi & Episcopatus, aliò mutati & translati, ad tempus, vel in perpetuum quæ cauſæ, N. 101.
Episcopi omnes ſunt fundati de iure pro iuriſdictione Episcopali in omnes Eccleſias ſuæ Diœceſis, 503. cur olim in plena Synodo conſecrati, N. 57. hic ritus deinde quomodo, quare, & in quibus immutatus, & innouatus, ibid. ſemper tamen neceſſaria Metropolitani autoritas, & ſcientia, ibid. cum impoſitione manuum trium Episcoporum prouincialium, ibid. qui ſi deficiant ex vicina prouincia alij euocandi ibid. in quorum manibus præſtatur iuramentum à conſecrato de obedientia & honore erga Metropolitanum, ibid. & viſitanda Metropolitana ſede ſi Metropolitanus abfuerit tempore conſecrationis, ibid. & ſeq. quod ipſum ſeruari conſuetum à Rom. Pont. ſi eius manibus cõſecretur Episcopus probatur exemplis, ib. ſunt arbitri potius quã iudices inter collitigantes ex inſtituto Apoſtolorum conſtituti N. 2. ordinantes non ſibi ſubditos, à poteſtate ordinandi ſuſpenſi 487. duo, ſimul, & ſemel in vna parœcia eſſe non poſſunt N. 92. 93. quid de parœcijs, in quibus ſeruente ſchiſmate Nouatianorum duo Episcopi ordinati, ſtatutum à Concilio Nicæno, reddirã Eccleſiæ pace ibid. in Ciuitatibus, non in Caſtellis ordinandi, decoris ergo, N. 3. & prodeſſe magis quàm præeſſe curare debent, 340. quomodo olim euocati ad Concilia, & cuius expenſis, N. 200. tenentur ex iuramento tueri, & defendere iura, & libertates ſuarum Eccleſiarum, 333. quare non habent peculium, & ius in acquiſitis ex militia ſacra, vt & cæteri Clerici, ſed quicquid eis relictum, vel aliàs acquiſitum, poſt pontificatum, Eccleſiæ quæſitum cenſetur, N. 99. exceptis tamen cognatorum ſucceſſionibus, ibid. olim proprijs manibus laborantes exemplo Pauli Apoſtoli, N. 194.
Episcopi omnes delinquentes, ſubditi ſedi Apoſtolicæ, aliàs ſecundùm rationem humilitatis æquales, ex D. Greg. N. 84.
Episcopi ſub qua forma iuramentum fidelitatis præſtent in manus Regis in Gallia. N. 215.
Episcopi immediatè Romanæ ſedi ſubiecti, à ſolis Summis Pontificibus inaugurandi, N. 186.
Episcopi, aliique Prælati nullam ipſo iure incurrunt ſentẽtiam excommunicationis, niſi peculiaris de ijs fiat mentio, N. 216.
Episcopi viatores ſoliti rogari in alienis Eccleſijs munera Episcopalia exercere, N. 15.
Episcopi Metropolitani, ceteris Episcopis Prouincialibus honore præſtant, ex veteri Eccleſiæ œconomia, N. 202.
Episcopi Daniæ ante Archiepiſcopatus Lundenſis erectionem, Bremenſis Archiepiſcopi ſuffraganei, N. 173.
Episcopi Ægyptij in Concilio Chalcedonenſi tacent, abſente eorum Metropolitano, Alexandrino Episcopo, N 153.
Episcopi Angliæ, exulantes & perſecutionem patientes ex parte Ioannis Angliæ Regis pro libertate Eccleſiæ Anglicanæ, ad patientiam exhortati, 509. 510.
Episcopi Germaniæ, in Liuonia verbum Dei Gentibus euangelizãtes ſub Innocentio 3. Papa, qui 643. 644. 645.
Episcopi Aurelianenſis & Antiſſiodorẽſis exulare coacti à ſuis Diœceſibus ſub Philippo Auguſto Rege Francorũ 153. quid ita, 207. & regalibus ſpoliati, & quænam illa regalia 331. N. 182. V. *Spoliatio.*
Episcopi Eſtienſis ordinatio confirmata ab Innocentio III. PP. 645. qui antea Abbas ſancti Nicolai in Monte, 546.
de Episcopi Bambergenſis exceſſibus inquiſitio commiſſa, ſed clementia promiſſa ad interceſſionẽ Andreæ Regis Vngariæ, 497.
Episcopis & Prælatis quando, & quomodo è Regno exire liceat, N. 103. cur ſibi hanc facultatem Reges & Imperatores, quorum ſubſunt imperio reſeruarunt ibid.
Episcopi non licet peregrinari extra Diœceſim ſinè licentia Papæ, 335.
Episcopis dilapidatoribus olim Coadiutores dati, vt Pampilonenſi, & Cephaladunenſi, 260. N. 142.
Episcopis viſitantibus parœcias annonæ præſtandæ, N. 58. ſub definito comitatu. ibid. has tamen præſtationes pecunijs redimere vetitum ibid.
Episcopo peregrinante res Eccleſiæ ſunt in tutela, & protectione ſanctæ ſedis Rom. & ablatæ reſtituuntur, 355.
Episcopo quamdiu per veteres Canones à propria Parochia, & Diœceſi abeſſe licitum, N. 144.
Episcopo olim plenum ius in reditus Eccleſiarum ſuburbanarum, & ruralium, N. 168.
Episcopo Epheſino ablatum ius Patriarchicũ ordinandi ſibi ſubditos Metropolitanos, à Concilio Chalcedonenſi, N. 131. ſed reſtitutum à Timotheo Alexandrino Patriarcha, in perſona Pauli Epheſini Episcopi, ibid.
Episcoporum demortuorum exuuiæ ad quem ſpectent de iure, N. 115. 116. V. *Exuuiæ.*
Episcoporum ordinatio, & depoſitio ad vnicum Rom. Pont. ſpectat, ex decreto Synodi Sardicenſis, 404. 469. N. 7. quod & in Africanis Episcopis locum obtinuit, cõtra quoſdam, ib. probatur exẽplo, & auctoritate, ib. ita vt nec ipſis Legatis concedatur, ibid. quorum tamen conſecratio iure communi ad Metropolitanum ſpectat, N. 186. & ad eũ vulgò à ſum. Pont. remiſſa, vt patet exemplis ibid. à tribus ſaltem Episcopis facienda, alioquin nulla, N. 82. eorum tranſlatio olim

vetita,nunc permissa, N.193. V.*Translatio.*
Episcoporum Illyricæ, ac Græciæ defectio à Timotheo,assumpto in Constantinopolitanum Episcopum,metu Imp.Anastasij, 655.
Episcoporum prouincialium causæ, & Sacerdotum ad Primatis iudicium referendæ, N. 215.
Episcoporum Latinorum dissidium in Achaia, super Episcopatuum terminis, quomodo ab Innocentio sopitum, 26.
Episcoporum peregrinorum locus quis in choro,& in presbyterio, N.189.
Episcopos illiteratos eligere sub spe auxilij alieni,& coadiutoris dandi, Deo, & Ecclesiasticæ libertati contrarium, 469. 470.
Episcopum Episcopo viuenti substituere in eodem Episcopatu nefas, N. 27.
Episcopus qui nomine,non re, & effectu est Episcopus, de primatu [illegible]terris confusionem debet expectare in Cœlis, 409. & vt inutilis arbor succidendus,ibid.
Episcopus non potest renunciare Episcopatui, sinè licentia Sum. Pont. N.1. renuncians ex causa legitima, causa approbata,cedere cogitur, 410. N. 188. eo casu,quem locum & gradū in clero,& presbyterio retineat, 334.
Episcopus electus simpliciter, non tanta potest quanta confirmatus & consecratus,cur hoc. N. 60. in eo alia potestas ordinis, alia iurisdictionis, ibid.
Episcopus depositus, vel suspensus solo nomine Episcopus, N. 93. primus tamen inter Presbyteros sedens,ibid. quo etiam honore deijcitur si proprijs Episcopis rixas moueat, ibid.depositus quando, & quibus casibus ea quæ sunt Sacerdotalis ordinis exequi potest, N. 83.
Episcopus quæ iura haberet in redditus Ecclesiæ tam pro se, quàm pro reparationibus Ecclesiarum, siue more Romano recepto,in Gallijs, siue ex consuetudine Hispaniarum, N.168. 169.V. *Fabrica.*
Episcopus ad Archiepiscopatum postulatus,& translatus,vsque ad susceptionem pallei, in administratione prioris Ecclesiæ toleratur, 132.
Episcopus,in ordinatione,nisi contrarium appareat, semper ritè processisse præsumendus. 664.
Episcopus criminosus detrectans subire iudicium Synodi prouincialis ad maiorem Synodum remittendus, N.5.si & hanc recusauerit, cur non audiendus, ibid.
Episcopus Diœcesanus nihil potest de iure exigere pro benedictione Abbatis sibi subditi, 166. parœciæ suæ, id est Diœceseos iudex spiritualis ordinarius, N. 170. ideóque causarum spiritualium cognitio ad eum pertinet, 308. N. 170. & præcipuè in causis cōsanguinitatis, N. 141. habet omnimodam correctionem in Monachos, & quomodo intelligendūs hac de re canon 50. Concilij Tolet. IV. N. 10. 11. in Monasterijs tamen exemptis nihil potest, nisi inuitatus & rogatus à Superioribus, 185. N. 106. neque extra suam Diœcesim, N. 15. nisi ex indulgētia Diœcesani,vel Capituli,aut Synodi,sede vacante, ibid. non potest inconsulto Capitulo res Ecclesiæ suæ alienare, nec econtra, 302. N. 165. & 224. sed hoc si eas possideant indiuisas, & indistinctas, ibid.
Episcopus primus Diœceseos, Græcis Πατριαρχὴς, & Ἐξαρχος, Latinis Primas dictus, N. 5.
Episcopus electus & confirmatus,capite plexus iussu Michalicij, 150.
Episcopus Pampilonensis ab Episcopatu remotus per iudices delegatos à Papa, 259.
Episcopus de Zacyntho suffraganeus Corinthiensis, 344. 346. cui tamquam Metropolitano suo obedire monetur,ibid.
Episcopus Meldensis suspensus à collatione beneficiorum propter contumaciam in non satisfaciendo sententiæ iudicum delegatorum, 334.
Episcopus Vercellensis in Patriarcham Hierosolymitanum, loco Goffredi Cardinalis recusantis, electus, N. 135. ab Innocentio PP. munus & onus subire rogatus, & iussus peculiari epistola in eum finem ad eum scripta, N. 136. & seqq. acquiescens Romam pergit,& in Patriarcham promotus pallium accipit, 138. & officium legationis per quadriennium, ib. quæ ei deinde prorogatur,ib.
Episcopus Cephaloniæ suffraganeus Corinthiensis Archiepiscopi, 344. 347. cui reuerentiā & obedientiam exhibere monetur, vti Metropolitæ suo, 347.
Episcopus Thermopolitanus conseruatus per sententiam iudicum delegatorum in possessione fundi ad suam Ecclesiam pertinentis, cōtra Abbatem & Monachos de Chemenū, 37. malè Cermopolitanus, & Fermopolitanus, N. 33. Athenienſis Archiepiscopi suffraganeus, ibid.
Episcopus Terdonensis, Archiepiscopi Mediolanensis suffraganeus, N. 166. V. Διφτῶτα.
Episcopus Eistatensis, siue Eistetensis Archiepiscopi Moguntini suffraganeus, N. 105. vulgò *Aichstet*, ibid.
Episcopus Vesprunięsis in ius vocatus in Rom. Curia ab Abbate S. Martini de Pannonia, reconuentione vtitur in eumdem, & quis fuerit huius controuersiæ exitus, 307. 308. 309.
Episcopus Teruisinus dilapidationis suspectus, suspensus ab administratione temporalium suæ Ecclesiæ, 468. 471. 472. & à potestate alienandi, & ei in temporalibus dati administri, 540. administrare permittitur decreto suspensionis nondum significato, 468. pendente inquisitione super dilapidatione, suspensus item à collatione beneficiorum, 540. illius causæ cognitio denuò delegata, suspensione manente, 471. & seqq.
Episcopus Dimitriacensis renunciat episcopatui de consensu Innocentij 3. PP. 334.

Episcopus Soranus loco suo, & gradu episcopali cedens, ad claustrum redire iussus, 208.
Episcopus Ostiensis consecratur à Rom. Pont. ex priuilegio, N. 24. & ipse inuicem consecrat Papam, & in eius consecratione vtitur pallio, ibid. V. *Pallium*, &, *Pallij vsus.*
Episcopus S. Andreæ, in Scotia, consuetudine, & priuilegio fundatus pro consecratione Dunkeldensis Episcopi, 388. V. *Scotica Ecclesia.*
Episcopus Alexandrinus suspensus ab executione Pontificalis & Sacerdotalis ordinis decreto Innocentij 3. Papæ, ob simoniacas pactiones, in lite in Curia Rom. pendente factas, 255.
Episcopus Sarnensis suffraganeus Salernitani Archiepiscopi, N. 125.
Episcopus Squillacensis suffraganeus Rheginensis Archiepiscopi, N. 134.
Episcopus Nannetensis peregrinus in Hispaniam tempore Adelphonsi regis Castellæ, aduersus Sarracenos, N. 160. recedit relicto signo Crucis, & redit in Galliã, 448. N. 193.
Episcopus Castellanus suffraganeus Patriarchæ Gradensis, N. 132.
Episcopus Marturanus suffraganeus Cusentini Archiepiscopi, N. 134.
Episcopus Estiensis nulli Metropolitæ subiectus, 646. ideóque coram nullo respondere monitus, inconsulto Rom. Pont. ibid.
Episcopus Estiensis Prædicator Euangelij in Liuonia enixè commendatus, cum coadiutoribus suis ab Innocentio PP. vniuersis Christi fidelibus per Saxoniam constitutis, 644. item & Prælatis, 645.
Episcopus Pictauensis injurius in Priorem S. Radegundis Pictauensis iudicem delegatum à Papa, multa damna inferens, & eius iurisdictionem impediens, [illegible]ue pro Papa in suo episcopatu venditans, & alia plura committens in contemptum Sanctæ Sedis contra eum inquiri mandatur, 532. 533. si inquisitionem quomodolibet impedierit, de ijs, quibus infamatus est se purgare cum quinta manu, ibid. deficiens in purgatione suspendendus, & Romam remittendus, ibid. cum præcepto vt sub pœna excommunicationis cesset à molestatione Prioris & Clericorum suorum, ibid.
Episcopus Meseburgensis suffraganeus Magdeburgensis Archiepiscopi, N. 63. cuius nomen restituendum can. Clerico. D. 50. apud Gratianum, loco Guarnerij Narbonensis, ib.
Episcopus Dimicensis tertius suffraganeus Lariſſeni Archiepiscopi, N. 181. Leoni ὁ Δεμικὲς, N. 62. per triennium absens monetur sub pœna excommunicationis, vt ad Episcopatum redeat, 98. V. *Gualo de Domna Petra.*
Episcopus Petragoricensis, V. *Petrocorij.*
Episcopus Capdaquensis suffraganeus Archiepiscopi Salernitani, N. 125.
Episcopus Lacedæmonius quando, & sub quo Imp. & Patriarcha Metropolitani honore decoratus, N. 24.
Episcopus Aualonensis, olim ὁ Αυλῶνος, suffraganeus Athenienſis, N. 61.
Episcopus Roffensis quare suspensus ab ordinandi facultate, 159.
Episcopus Ratisponensis Archiepiscopi Salzeburgensis suffraganeus, N. 106.
Episcopus Daualiensis, Athenienſis suffraganeus; olim ὁ Δαυλίας, N. 62.
Epistola Archiepiscopi Tarraconensis, Episcoporum, & Abbatum ipsi assidentium, continens transsumpta iuramentorum Comitũ Tolosanorum patris & filij, & promissionum in manus Petri Regis Aragonum, submittendo & supponendo personas & res suas quascunque, in fidem & complemẽtum mandatorum D. Papæ Innocentij, 578. 579. item Consulum Tolosæ, Fuxensis, & Conuenarum Comminum, & Gastonis Bearnensis in eumdem finem, ibid. & seqq.
Epistola Iudicum delegatorum D. Papæ Innocentij, nempe Hugonis Regensis Episcopi, & Magistri Thedisij Ianuensis Canonici ad eumdem Summum Pont. super facto Comitis Tolosani, 565. 566.
Epistola Prælatorum congregatorum in Concilio apud Vaurum, ad Innocẽtium Papam, contra Comitem Tolosanum, & eius filium, sanctè asseuerantium saluo Comite Tolosano fidem Catholicam illis in partibus periclitari, 569.
Epistolæ circulares ad vniuersos orbis Christiani Prælatos directæ, pro promulgatione Cruciatæ Hierosolymitanæ, 599. & seqq. & Concilij generalis conuocatione, 555. 556. 557.
Epistolæ Episcoporum, & aliorum Prælatorũ Galliæ Narbonensis, & circumuicinorum ad Innocentium Papã Sum. Pont. pro extirpatione hæreticorum in illis prouincijs, 567. 571.
Equi rufi, & equi nigri de quibus in Apocalypsi Ioannis, significatio, adaptata rebus & negotijs Galliæ Narbonensis & circumuicinarum prouinciarum sub Albigensibus hæreticis, 678.
Equirus titulus Cardinalatus Romæ, vnde sic dictus, 681. N. 238. malè in Aquiro, vel in Aquario, aut Aquino, ibid.
Equitaturarum numerus quibuscum debent Episcopi Diœcesim suã obire, & Monasteria visitare, definitus Cõcilio Lateranensi, 305. N. 166. V. *Exactionum numerus*, infrà.
Erardus de Brena, filius Andreæ Brenæ, ex Adelaida, nepte Florij filij naturalis Philippi I. Regis Francorum, 665. N. 207. contradicentibus Papa, & Rege Ludouico VIII. vxorem ducit Philippam filiam Henrici Comitis Campaniæ, & Briæ, ex regina Hierusalem Isabella, ibid. rescripta Innocẽtij PP. ad impediendum illud matrimonium tanquam illicitum, ex causis ibi expressis, 665. N. 207.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Eremita, V. *Heremita*.

Erlafridus Comes, Aduocatus Cœnobij Hirſaugienſis, ad vitam dumtaxat, N. 123.

Erricus Daniæ Rex, contradicens ſucceſſioni hereditariæ beneficiorum & dignitatum Eccleſiaſticarum in ſuo regno, occumbit in hac cauſa, N. 19.

Eſtoniēſis Epiſcopus nulli Metropolitico iure ſubiectus, 687.

Euangelium Chriſti annunciatum in Liuonia cū profectu, ſedente Innoc. 3. Papa, 644. 645

Euangelizantium infidelibus laus, & commēdatio, 419. 420.

Eubœa, quæ apud veteres Coſmographos, N. 86. hodie Neotericis Inſula Nigri pontis, quæ vulgò *Negroponte*, ibid.

Euectionum numerus quo vti debent Prælati in viſitandis parœcijs, præſcriptus à Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. pro dignitate, & qualitate perſonarum, N. 40. item & Epiſcopo viſitanti Diœceſim à Concil. Tolet. VII. ibid. V. *Equitaturarum numerus*, ſupra.

Eunomius intruſus in Samoſatenſem Eccleſiā deſertus à populo fideli & orthodoxo, N. 123.

Euphemianus donat vineas montis Auentini Monaſterio S. Alexij de Vrbe, 396.

Euſtachius Frater Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris, de quo rara mentio apud hiſtoricos, N. 95. gener Michalicij, 150.

Euſtathius Berythi Epiſcopus, perperam ſe pro Metropolitano tuetur, ex diuiſione & pragmatica Imperiali Theodoſij, cōtra Photium Tyri Epiſcopum, N. 127.

Euſtathius Elienſis Epiſcopus in Anglia regno egreditur, obfirmato ad malum Regis animo, N. 198.

Euſtratius Patriarcha Conſtantinopolitanus ſub Alexio Comneno, N. 24.

Examen ad futurum permiſſum ab Innocentio 3. Papa, Beatrici Comitiſſæ Campaniæ & Briæ, & Theobaldo nato eius, ſuper diſpoſitione facta ab Hērico Comite profecturo in Terram ſanctam, de terris & Comitatib⁹ ſuis in fauorem fratris Theobaldi, caſu quo non rediret de Terra ſancta: item ſuper illicita copula dicti Henrici cum Iſabella Regina Hieruſalem, & ab eodem Innocentio poſt depoſitionē teſtiū approbatū, 665. 666.

Examen, pro iudicio, in Iure, tum Cæſareo, tū pontificio vſurpatum, N. 88.

Examen valetudinariorum teſtium, vel etiam ſenum ad futurum permiſſum, præcipuè in negotijs grauioribus, ne ius partium depereat, 664.

Exarchi, qui apud Græcos, quibus & ius Metropolitanorum negligentię occurrendi cōpetit, N. 131. in duas ſpecies diuiſi, & quo quique iure vtantur in ordinationibus, ib.

Ἔξαρχοι, Monaſteriorum Viſitatores per prouincias miſſi, N. 32. alij à Chorepiſcopis contra Harmenopulum, ibid. & quomodo differant inter ſe, ibid. eorum munus, ibid. alio nomine, *Cuſtodes*, quib⁹ adminiſtratio, cura, & cuſtodia incumbebat, ib. hodie Abbates cum plena poteſtate, & dominio, ibid.

Exceptiones ſemel oppoſitæ, vt dilatoriæ in vna parte iudicij, in altera vt peremptoriæ opponi poſſunt, 524.

Exceptionibus friuolis non eſt mandatum Apoſtolicum eludendum, 366.

Excluſaria, præfectura ſeluſarum, N. 39.

Excommunicati, Sarracenis fauentes & ad eos arma, ligna, ferrum, & alia naualia deferētes, quique in eorum nauibus gubernationem exercent, 552.

Excommunicati legitimè ab aliquo Epiſcopo, in alijs Diœceſibus vitandi, 324. 325.

Excommunicati non hàbent perſonam ſtandi in iudicio, 621. neque ſunt fouendi à principibus ſecularibus, quinimo gladij temporalis terrore coercendi, 353. ſacris omnibus interdicti, & excluſi, N. 50. ideóque in cœmeterijs ſepulti, detumulandi, N. 42.

Excommunicati, & interdicti morientes ad penitentiam admiſſi, non tumulandi, ſi id abſque excommunicatorum, & interdictorum obſequio fieri nequit, 323.

Excommunicatio, ſinè iuſta, manifeſta, & rationabili cauſa, non ferenda, nec poſt appellationem, 390. nec iuris ordine prætermiſſo, 20. lata ab Epiſcopis in non ſubditos non tenet, N. 25. 26. quo caſu valida eſſe poſſit, ibid. eius verus & germanus effectus quis, N. 122.

Excommunicatio minor non irritat actus legitimè celebratos, 237. N. 139.

Excommunicationum variæ ſpecies, & earum gradus, diuerſis communionum gradibus reſpondentes, N. 129.

Excommunicatis communicantes eamdem excommunicationem incurrūt, N. 121. & ſeq. quæ excommunicatio ſententiam non requirit, ibid. quod & in Epiſcopis locum obtinet, ibid. licèt in Synodo audiantur, quorſum hoc, ibid. & hac de re explicitus canon 2. Concilij Antiocheni, ibid. cur & quibus caſibus declaratione opus, ib. à qua excommunicatione non excuſat ſolus metus, 122. quæ tamen excommunicatio non ſemper & vbique incurritur, 121. N. 220. nam communicare licet correctionis fraternæ ergo, 237.

Excōmunicato nullū debetur fidelitatis iuramentū à ſubditis, 459. cū etiā à præſtito ſint abſoluti lege canonica, & diuina, ibid.

Excommunicatorum iudicum ſententiæ irritæ, & inanes, 639.

Excommunicatorum actus nulli, & nullius virtutis & valoris, 316. 329.

Excommunicatos vel interdictos, nullis, quālibet priuilegiatis & exemptis licet tradere ſepulturæ, 398. excuſat tamen violentia, & metus cadens in conſtantem virum, N. 233.

Excommunicatus aſſerens ſe iniuſtè excōmunicatum, quando, & quomodo poſſit abſolui antè probationes admiſſas, vel non. 112.

Digitized by Google

Excommunicatus qui ab excommunicante ad diuina admittitur, absolutus censetur, 204.
Excommunicatus sub conditione, ea existente, est de facto excommunicatus, 122.
Excommunicatus, in pœnitentiæ proposito decedens, absoluendus, & in cœmeterio sepeliendus, 584. quæ preces adhibendæ ad absolutionem, 585. dummodo id sinè scandalo fiat, ibid.
Excommunicatus in iudicio agere non potest, 338.
Executor sententiæ, siue mandati à diuersis iudicibus emanati, cui non constitit de disceptatione iurisdictionis inter ipsos, quomodo se gerere debeat, cũ nullam habeat de iudicum iurisdictione cognitionem, 111. N. 79. nec causæ cognitionem, quæ ne quidẽ ex litterarum inspectione, quæ ei permittitur inferri potest, ibid.
Exempla praua, non debent præbere peccandi licentiam, 436.
Exempla Superiorũ siue bona, siue mala multùm possunt erga subditos, 479.
Exequiales, pro viatoribus, qui sententias exsequuntur, N. 168.
Exemptio Monasterij à lege Diœcesani Episcopi, non extenditur ad alias Ecclesias quæ ab eo dependent, nisi de eis nominatim fiat mentio, 9. N. 12.
Exemptio Monasteriorum an à Gregorio I. Papa repetenda, vel aliunde, N. 107.
Exemptionum quarumdam Ecclesiarum à iuribus Episcopalibus, & subiectione Diœcesani Episcopi, quænam prima, & præcipua causa, N. 21. citra quam & pro suo summo imperio potest & Papa Monasteria eximere, & suæ Sedi submittere, ibid.
in Expensas condemnandi veniunt temerarij & malitiosi litigatores, 386. 387.
Extra, pro, *contra* apud Latinos Autores, N. 11. & ita accipiendum in can. 50. Concilij Tolet. 4. loquente de correctione Monachorum ab Episcopis, ibid.
Exuuiæ defunctorum Prælatorum ad quem iure communi pertineant, N. 115. confirmata hac de re vulgaris lectio can. 22. Concilij Chalcedonensis contra Balsamonẽ, ib. V. *Episcoporum defunctorum bona.*

F.

FAbivs', successor Fausti in Episcopatu Helosensi, N. 114.
Fabricæ, redituũ Ecclesiæ pars aliqua relicta, ab antiquo, quæ primùm ab Episcopo, dein ab Archidiacono administrata, 308. N. 168. sed ijs malè administrantibus, Operarijs & Matricularijs relicta, id est, *aux Ouuriers & Marguilliers*, ibid. quæ non solùm de matrice Ecclesia, vel cathedrali sumebatur, sed & de omnibus, quæ in sua Diœcesi, N. ibid. & hæc pars in Romana Ecclesia, & in Gallijs quarta: in Hispania verò tertia, ibid.
Factiones Prasinæ & Venetæ à coloribus denominatæ, N. 77.
Factionum & coniurationum in Anglia cessatio imperata ab Innocentio 3. relaxato interdicto, si quæ occasione discordiæ inter Regnum & Sacerdotium exortæ, 652.
Fœminæ à cõtentionibus in materia fidei propellendæ, N. 50. exemplo sororis Rogerij Bernardi Comitis Fuxensis, quæ in disputatione contra Vvaldenses apud Appamiam, quos apertè tuebatur, ad colum remissa, à quodam Fratre Catholico, ibid.
Falco Abbas Abbatiæ regularis S. Ruffi in Diœcesi Valentina in Gallia, N. 90.
Falsarij quomodo puniantur, N. 238.
contra Falsarios peculiaris constitutio edita ab Innocentio 3. 529. secundùm quam falsarij puniri iubentur, ibid.
Falsarius clericus falsis litteris vtens ad beneficium aliquod obtinendum beneficio obtento perpetuò priuandus, 496. 588.
Falsarius omnis cadere causa debet in qua falsum commisit, 307. N. 222. si immutatio veritatis, dolus, & damni illatio appareat, ibidem.
super Falsis litteris aliquem promouens ad beneficium, à collatione beneficiorum, in ea Ecclesia perpetuò suspensus, 496.
Falsitas perpetrata priuat quem beneficio, sed non continuò dat aduersario ius in illud, nisi de alijs fiat plena fides, 307.
Falsitas tolerari non debet sub velamine pietatis, 310.
Falsitas litterarum quarumdam quomodo deprehensa ab Innocentio 3. Summo Pontifice, 280. quot modis committi possit in litteris bullatis, N. 153.
Falsitas instrumenti, ingeniosè & subtiliter deprehensa ab Innocentio 3. in causa coram ipso pendente inter Archiepiscopum Mediolanensem, & Abbatem de Soczula, super iurisdictione quorumdã locorũ, N. 155. 156.
Falsitas litterarum reddit processum nullum & irritum, 311.
Falsitas præsumitur ex omni rasura in loco suspecto in litteris bullatis facta, 306. N. 222. & debet probari per iudices idoneos, ibid.
Familia nomẽ quid significet & quos comprehendat, N. 38. extenditur non modò ad priuatos, qui seruorum greges habent sibi subiectos: sed etiam ad Ecclesias quæ libertis vtuntur, ibid. quorum posteri semper de familia Ecclesiæ censentur, cùm patrona eorum numquam moriatur, ibid.
Farfense monasterium in spiritualibus, & temporalibus collapsum, frustra curãdum susceptum ab Innocentio Papa, 657. 658. V. *Abbatis Farfensis electio.*
in Fauorem alicuius introducta, non debent in eiusdem præiudicium redundare, 428.
Faustinianus promotus in Episcopum Aquen-

Digitized by Google

sem iussu Gundobaldi, qua conditione remotus ab Episcopatu, N. 194.
Faustus Episcopus Ausciensis apud Gregor. Turonensem, N. 114.
Fedrum, Fedrus, vel *Fedra*, vocabula veteribus Francis nota & vsitata, pro quacumque compositione quæ pro delicto datur, siue fisco, siue priuato cuique, N. 22.
Felix Episcopus Aucitanus, qui Concilio Elibertino præsedit secundùm Baronium, N. 40
Ferentinum, Latij vrbs, vbi sita, N. 37.
Fernandus primogenitus Regis Castellæ, N. 95. bella mouet contra Sarracenos, cui proposito fauet Innocentius Papa, concedendo indulgentias, 171. eúmque interea sub protectione sua suscipit contra ceteros Reges vel Principes illi aduersos, ibid. quo sensu dictus primogenitus cũ esset vnicus, N. 183. perpetuus hostis Sarracenorum, 149. N. 95. moritur febre ante expeditionem bellicam contra ipsos, ibid.
Fernandus Gondisalui Magister Militiæ S. Iacobi in Hispania, sub Innocentio III. 13. N. 13.
Ferramenta, vocabulum generale ad omnia instrumenta ferrea, rei familiari necessaria, N. 145. & præcipuè rustica, ibid.
Ferraria capta sub Pontificatu Innocentij 3. Pont. Max. ab Azone Marchione Estensi, 224. huius captionis causa, & modus, N. 124. V. *Azo*. illius ciuitatis redditus Rom. Ecclesiæ debiti, cui exigendi commissi, 658. 659. concessione eorum, quos quidam Ferrarienses percipere consueuerant, reuocata, & irritata, tamquam facta inconsulto Rom. Pont. ibid.
Ferrat, castrum munitum à Sarracenis in Hispania in summitate montium, expugnatum à Crucesignatis, 448.
Ferri, pro ferramentis molendinorum, 264. N. 145.
Ferto aureus, moneta Vngariæ, cuius valoris, N. 100. census annuus Summo Põtifici pendi solitus ab Abbate & Conuentu Simigiẽsi pro protectione S. Sedis, 162.
Feuda defectu hommagij, & hominis qui fidelitatem præstet & iura consueta, legitimè ad manum Domini ponuntur, siue ille Dñs sit laicus, siue Ecclesiastica persona, 312. 313 Ecclesiastica vnde originẽ traxerint, N. 147.
Feudales quæstiones coram Domino feudi siue laico, siue Ecclesiastico agitandæ, 267. 268. 422. N. 147. 189.
Feudatarius pro rebus feudalibus non debet conueniri, nisi coram Domino feudi, aut suis Officiarijs, 663.
Feudi præhẽsio per dominos contra vassallos, sinè iudicis autoritate ex generali regni cõsuetudine vsurpata, N. 219.
Feudum quid Cuiacio, N. 22. & quomodo in definitione feudi vox, prædium, siue terra accipienda, ibid. redit ad originem suam sinè onere, sitque prioris naturæ & qualitatis, N. 214.
Fideiubere vetatur Monachus pro alio, ex decreto Concilij Lateranensis, 193. N. 216.
professio Fidei Vvaldensium conuersorum, & inter eos Bernardi primi, eorũ Magistri, 89. V. *Bernardus primus*.
Fidem Christianam falsum à Militibus Teutonicis in Liuonia primùm satam, cultam, & propagatam, N. 86.
Fides sola non sufficit ad placendum Deo, 420.
Fides ab Apostolicis Ecclesijs quare repetẽda, ex mente Tertulliani, N. 126. & Augustini, ibidem.
Fides etiam aliena profuit paralytico Euangelico, per tegulas ad pedes Christi demisso, 548.
Fides an sit adhibenda contra accusatos, dictis testium, qui se ante vel post iuramentum tacitè vel expressè illorum inimicos profitentur, contra quos fuere interrogati., & quando, 463.
Fides, obedientia, & deuotio in Regem Angliæ commendata omnibus subditis omnium ordinum per Angliam, Hiberniam & Vvalliã constitutis, 652.
Filiæ M. & S. Sancij Regis Portugalliæ, sub protectione B. Petri cum bonis suis ab Innocentio Papa susceptæ, 256. 257.
Filij presbyterorum non ordinandi, nisi certis conditionibus, 640. N. 205. in Suethia vilissimi habiti, N. 205.
Fines & limites alicuius possessionis, fundi, vel territorij, quomodo probentur, 220.
Firmitas, Abbatia Cisterciensis ordinis, filia prima Cisterciensis Monasterij, N. 109.
Fiscus bonorum Principum vnde augeatur, N. 234.
Flaminia, olim vndecima Italiæ Regio, quinque vrbes complectens, à Carolo Magno Pontificiæ Romanæ ditioni addita, N. 29. alio nomine Romania & Romandiola postea dicta, ibid.
Flaminia secunda rectè Romandiola, malè pro Romania accepta apud Innocentium III. N. 96.
Flauiniacum, vulgò *Flanigny* in Burgundia, Æduensis Diœcesis, Monasterium Ord. D. Benedicti, N. 27. à quo fundatum & quando, ibid.
Flauius Constantinus Galliarum septem prouincias vi armata inuadit, N. 218.
Floccus, &, *Flocellum* Monasticum vestimẽtum, ita vt ille sit totius corporis, Gallis, *Froc*, hoc capitis tantùm, N. 4.
Florentius Abbas de Sichem, delegatus ab Innocentio Papa ad inquirendum de veritate, & vtilitate precum Marchionis Brandeburgensis, super ædificanda Ecclesia Conuentuali in Marchia sua, 23. N. 20. & alijs causis audiendis, 40.
Florius filius naturalis Philippi I. Regis Francorum, N. 207.

Digitized by Google

Fodrum, vocabulum vetus, pro annona militari, N. 22. inde deriuata, *Fodrarius*, & *foderàrius*, vulgò *fourrier*, ibid. & inde *fourrage*, ib.
Foietani Episcopi electione controuersa inter Capitulum, Clerum & populum Foietanum Romam partes euocantur, vt tota lis vel amicabili cõpositione, vel iudiciali calculo terminetur, 444. termino peremptorio assignato, ibid.
Folcalcariensis Comitat⁹ in Prouincia, N. 113.
Forenses presbyteri, qui in Capitularibus, N. 139.
Forenses conuentus, pro iudicijs, in iure, ibid.
Foreſtaria, nemorum siue foreſtarum præfectura, N. 39.
Fori priuilegio à nullo Clerico priuata pactione renunciari nequit, quid ita, N. 146.
Forma, pro habitu monachali, quæ Græcis σχῆμα, N. 185. aliàs pro tonsura & veste, ib.
Formata, apud Ecclesiasticorum rituum Scriptores, quæ Episcopis post eorum ordinationem tradi solita, quid, N. 169. Gregorio *Præceptum*, ibid.
Forum, &, *Forensis*, vocabula variæ significationis, N. 139.
Franci sub Bonifacio Marchione Montisferrati, & Gaufrido Villaharduini Corinthum, & Acrocorinthum obsident, & expugnant, N. 10.
Franciæ Regnum commendatum ab Innocentio III. pro obsequijs, & deuotione erga Sedem Apostolicam, præ ceteris mundi regnis, 523.
Fridericus II. Imp. Accone capta milites Teutonicos in Europam aduehit, eisque Prussiæ Liuoniæ conterminam habitandam concedit, N. 86.
Fridericus 2. Rex Siciliæ cuius filius, N. 55. quando natus, ibid. ei tutor Innocentius 3. ex testamento datus, ibid. qua lege inuestitus de regno Siciliæ ab Innocentio III. Papa, N. 125. in Germaniam proficiscens Genuæ à quibusdam Magnatibus exceptus, & Papiam perductus, N. 194. monitus ab Innocentio vt Catanien sem Episcopum Cancellarium suum, quem amouerat, reuocet, 81. 82. electus Romanorum Imperator, 63.
Frocardus Abbas Thomeorum, sub Pontificatu Gregorij VII. testis in charta donationis factæ de Comitatu Sustantionensi, & Episcopatu Magalonensi prefato Summo Pont. à Petro Melgorij Comite, N. 182.
Fructus indebitè percepti restituẽdi, 519. 520. 521. condemnatio. restitutionis ipsorum post appellationem legitimè interpositam nullius momenti, 391. in contractu vsurario computandi in sortem iure pontificio, N. 217. secus iure ciuili, ibid. sequestrati restituendi victori in fine litis, N. 222.
Fructus pignoris computandi in sortem, à creditore vel fideiussore percepti, 107.
Fructus beneficiorum integrè persoluendi, ex legitima & rationabili causa absentibus, 422. 423.
Fructuum controuersia est de re temporali, & in ea rectè præstatur iuramentum calũniæ, 190. 191. causæ principali accessoria, ibid.
Fulconis Episcopi Tolosani elogium ex ore ipsius Sum. Pont. Innocentij 3. emissum, 583. commissarius Apostolicus ad absoluendos ciues Tolosanos ad Ecclesiæ vnitatem redeuntes, ibid. & 584.
Fulcra, ornamenta lectorum, vnde sic dicta, N. 43.
Fundus, vel res dotalis de iure à marito obligari non potest, 544.
S. Fursæus primus Abbas, Abbatiæ Latiniacensis, in Diœcesi Parisiensi, sub Archidiaconatu Briæ ad Matronam fluuium, Lutetiam inter, & Meldas, N. 1.
Furnagium, & Furnus Bannarius, vulgò, *Fournier*, N. 119.
Fuxensis Comes olim vassallus Comitis Tolosani, N. 229. deinde Regum Franciæ recepto Comitatu Tolosano, ibid. & 231. quorum criminum reus agitur apud Patres Cõcilij Vaurensis, 573. 574. item & Conuenarum Comes, ibid. quo minus recipi possint in gratiam, ibid. eiusdem professio, & iuramentum pro præstandis, & obseruandis mandatis Apostolicis in manibus Petri Regis Aragonum factum, 580. malè assertus vassallus Petri Regis Aragonum, à nuntiis eius in Curia Romana, 483. 484. N. 196. cùm nullum ius in Comitatu habuerit, N. 229.
Fuxensium Comitum origo, & prosapia, N. 231.

G.

GALLIA Narbonensis, quare olim sub Vvisigotthis citerior Hispania dicta, N. 229. à quo tempore Imperio Francorum addita, ibid. ab hæresi Albigensium à quibus expurgata, N. 226.
Gallipolis vrbs Thraciæ corrupto vocabulo, V. Καλλίπολις.
Galterius Camerarius, 638.
Galterus Episcopus Lingonensis, dotator Monasterii Reomensis, 212. N. 119.
Galterus de Palearia, Troianus Episcopus, Regni Siciliæ Cancellarius, 245. 246. ambit Panormitanum Archiepiscopatũ, & proprio Episcopatu multatur ab Innocentio, N. 134. ad cuius tamen preces restituitur dignitati Cancellarii, à qua remotus fuerat tamquã suspectus, ab Imperatrice Constantia, ibid. & seq. Capparono maximè infensus, ibid.
Garnerius Episcopus Trecensis expeditioni Constantinopolitanæ interest, & in electione Imperatoris Franci calculum fert, 47.
Garsias Episcopus Tyrasonensis sub Innocentio III. N. 102.
Gastonis de Bearno protestatio, iuramentum, & submissio personæ, & terræ suæ in manus

Petri Regis Aragonum, pro obſeruandis & complendis mandatis Papæ Innocentii III. 581. & ſeq. qui & tãdem abſolutus, ſub cãutione ab eo præſtita, ab excommunicatione per Legatum Apoſtolicum, ſed de mandato Innocentij Papæ, 681. traditis etiam caſtris, N. 208. de quibus criminibus arguitur per Patres Concilii Vaurenſis, 573. perperam aſſertus vaſſallus Petri Regis Aragonũ per eius nuntios apud Innocentium 3. 483. 484. N. 196. quid ita, N. 229.

Gaufridus Eboracenſis Archiepiſcopus quo tempore electus, N. 37. diuidit vnam præbendam maiorem Eccleſiæ Eboracenſis in duas, idque conſenſu Capituli, cur hoc, 46. Frater Richardi Regis Angliæ, à quo & Archiepiſcopatum accepit, N. 45. ordinatus in presbyterum à Ioanne Candidæ Caſæ, Eboracenſis Eccleſiæ ſuffraganeo, ibid. à Bartholomæo Turonenſi Archiepiſcopo conſecratus, N. 46. acer propugnator Eccleſiaſticæ libertatis in Anglia contra Ioannem Regem, ibid. cuius rei cauſa exulat per ſeptennium, & moritur in exilio, ibid.

Gaufridus Antiſſiodorenſis Epiſcopus, fundator ex parte Prioratus de Caritate, in ſua Diœceſi, N. 188.

Gaufridus Epiſcopus Siluanectenſis renunciat Epiſcopatui, cur & quando, N. 1. quò ſecedit, ibid.

Gaufridus Prior Prioratus de Caritate, ordinis Cluniacenſis, Diœceſis Antiſſiodorenſis amotus à regimine Prioratus, excommunicatus, & interdictus cũ complicibus ſuis propter inobedientiam, contumaciam, & rebellionem, etiam vi armata, erga Superiorẽ Abbatem Cluniacenſem, & dilapidationem bonorum ſui Prioratus, idque tam ſententia Abbatis, quàm Capituli generalis, 413. & ſeqq. quæ ab Innocentio Papa confirmãtur, adiecta reſtitutione pecuniarum quas dictus Gaufridus ſibi accumulauerat, ad vtilitatem Monaſterii, 418.

Gaufridus Villa-Harduini Dominus Achaiæ, monitus reddere feudum ablatum Eccleſiæ Patracenſi, & traditum cuidam Militi, 136. excommunicatus cum aliis Nobilibus Latinis, ratione detentionis bonorum plurium Eccleſiarum in Achaia, 625. eiúſque terra interdicto ſuppoſita, & quomodo in hac cauſa coram Papa Innocentio proceſſum, & ab eo pronunciatum, ibid.

Gaufridi de Villa-Harduini, duo cognomines, patruus & nepos, vnus Seneſcallus Romaniæ, 638. & Cãpaniæ in Gallia, alter Princeps Achaiæ, & quibus coniecturis hæc differentia nitatur, N. 91. quis amborũ hiſtoriam Conſtantinopolitanam ſcripſerit, ibid.

S. Gebehardus Archiepiſcopus Salisburgenſis, N. 20. eius vita deſcripta apud Caniſium, ibidem.

Gebennenſis Epiſcopus mediator pacis & concordiæ inter Abbatem Clunjacenſem, & Priorem, & Monachos de Caritate, ſed fruſtra, 415. 416. 417.

Gebennenſis Epiſcopus poſtulatus in Ebredunenſem Archiepiſcopum, & ad eamdem Eccleſiam tranſlatus ab Innocentio III. 442. 443. & pallio donatus, 443.

Gebennenſis Electus, conſultus reddere votũ, religionis quod vouerat ante electionem ſuam ad Epiſcopatum, & regimen Eccleſiæ reſignare, 621. ſalua tamen iterata electione de ſua perſona, ſi eam poſt voti complementum fieri contingat, quam acceptare concedit de gratia ſpeciali, ibid.

Gemblacenſe Monaſterium cum perſonis & bonis ſub protectione Sanctæ Sedis ſuſceptum, 661. 662. cum confirmatione priuilegiorum, & immunitatum hactenus conceſſarum à Summis Pontt. Impp. & Epiſcopis Leodienſibus, ibid. & iuris percuſſionis monetæ, 662.

Genuenſis Eccleſia, à quo in Metropolim erecta, N. 190. quos ſuffraganeos habet, ibid. anteà Mediolanenſi ſubiecta, ibid.

Geracomita definitiuè adiudicata Fratribus Templariis, aduersùs Patracenſem Archiepiſcopum, 253. N. 140.

Geraldus, ſine Geroldus cognomento Vlgrini quando electus Prior Eccleſiæ B. Mariæ de Salis in Diœceſi Bituricenſi, N. 44. facit ſtatuta pro vtilitate Eccleſiæ ſuæ, confirmata ab Innoc. Papa, 58. & N. 44. primus in poſſeſſione Primatiæ à Burdegalẽſi Archiepiſcopo turbatus, N. 202.

Geraldus Epiſcopus Catalaunenſis ſub Innocentio III. N. 49.

Gerardus Seſſius Nouarienſis Epiſcopus, ſub Pontificatu Innocentii 3. Papæ, N. 206. creatus Archiepiſcopus Mediolanenſis, ib. ſed paulò poſt, ſcilicet intra 30. dies moritur, ibid.

Gerardus Abbas Vezeliaci tempore Innocẽtii III. N. 145. ſucceſſor Hugonis, ibid.

Gerardus Burdegalenſis Archiepiſcopus, Philippum Bituricenſem Primatem ſuũ vocat, N. 202.

Gerardus Oſnaburgenſis Epiſcopus ad Bremẽſem Eccleſiam poſtulatus, reiecta aliorum electione & poſtulatione, confirmatur, & transfertur, 131. 132. N. 89.

Gerardus Epiſcopus Morinenſis quando vixerit, N. 106.

Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus, N. 12. eius decretum de parœciis Paphlagoniæ, Patriarchalibus Monaſteriis ſubiectis, ibid.

Gerundenſis Epiſcopus, Tarraconenſis Archiepiſcopi in Catalonia ſuffraganeus, N. 160.

Gilibertus Canonicus SS. Apoſtolorum Conſtantinopoli in præbenda ſua, autoritate Apoſtolica confirmatus, 183.

Gillencus, vel Vvillencus Epiſcopus Lingonenſis, N. 119.

Girardus electus Nouarienſis, exequutor man-

dati Apoſtolici Innocentij 3. ſuper confirmatione vnionis Monaſterij S. Solutoris Taurinenſis, cum Monaſterio S. Michaëlis de Cluſa, ſub certis legibus & cõditionibus, 431. 432.
Girardus de Rouſſillon Comes Niuernenſis, fundator Monaſterij Vezeliacenſis, cũ Bertha vxore, N. 123.
Gladius ſecularis aduocatur, vbi ſpiritualis cõtemnitur, 353.
Gloſſæ, tertiæ & quartæ compilationi Decretalium additæ, quibus Autoribus aſſerendæ, N. 49.
Gneznenſis Archiepiſcopus totius Poloniæ Primas, N. 54.
Godefridus Bullionæus, ſucceſſor & heres Ducis Godefridi Barbati, N. 149.
Godefridus Epiſcopus Lingonenſis D. Bernardi ſocius, N. 119.
Godefridus de Villa-Harduini ſpoliator Eccleſiæ Corinthienſis, cui bona ſua reſtituere monetur ab Innocentio 3. Papa, 348. & tueri Sardicenſem Epiſcopum contra Hoſpitalarios, 352. V. *Gaufridus.*
Goffredus de Leudo Archiepiſcopus Turonenſis, N. 20.
Goffredus Cardinalis Sedis Apoſtolicæ Legatus ad partes tranſmarinas, N. 135. poſtulatus in Patriarcham Hieroſolymitanum, non acquieſcit, ibid. quis in eius locũ electus, ib.
Gothofridus Epiſcopus Magalonenſis, in cuius manibus facta fuit traditio Comitatus Suſtantionenſis per Comitem Melgorij, vice Gregorij 7. Rom. Pont. N. 183.
Gradæ, à quo tempore, & quo euentu Patriarchalis Sedes, N. 132.
Gradenſis Epiſcopus quando, & quo pacto Patriarcha effectus, ſub nomine Nouæ Aquileiæ, ibid.
Gradenſis Patriarcha Commiſſarius Apoſtolicus, vt Paduanos ab impugnatione Marchionis Eſtenſis etiam ſub interminatione anathematis compeſceret, 639. 640.
Gradus, vocabulum in materia cognationis vſurpatum, vt & lineæ etiam ante Iuſtinianũ. N. 135. V. *Linea.*
Gradus conſanguinitatis à teſtibus productis allegati, ad diuortium faciendum, à ſtipite computandi, 299. V. *Teſtes.*
Grandimontẽſis Ordo, vbi, & ſub quo cœperit, cum nonnullis eorum ſtatutis explanatis, 284. 285. N. 158. 159. conſtat laïcis Conuerſis, & Clericis, ſeu Sacerdotibus, N. 159. inter quos rixæ, & ſchiſmata, 285. N. 159. idque ratione adminiſtrationis ſpiritualiũ & temporaliũ, quæ diuiſa, & diſtincta inter eos, ib. V. *Monaſterium Grandimontenſe, Capitulum Generale, Conuerſi, Viſitationes, Computationes, Hebdomadarius, &c.*
Granea, & *Grangia* ſynonima pro horreo, vel cella in quam inferuntur grana, N. 53.
Graualona terra in Diœceſi Nouarienſi olim ſuppoſita interdicto, propter exceſſus Domorum, 541. ex eo reddita infecũnda, & infertilis longo pòſt tempore, ibid. ideò interdicti iam ab antiquo lati relaxationem ſub Innocentio 3. petit, quam impetrat, qua lege, ibid.
D. Gregorius Epiſcopus Lingonenſis, N. 228.
Gregorius Catholicus Armenorum Primas, ſummo honore & reuerentia apud ſuos, 64. reſcribit ad Papam Innocentium, obedientiam & reuerentiam erga Sedem Apoſtolicam promittens, & ab obſeruatione rituũ, & inſtitutionum S. Rom. Eccleſiæ omnimoda pro tempore ſe excuſans, ibid. & pallium ſe recepiſſe de manibus Legati Apoſtolici ſub ſolito iuramento agnoſcens, ibid.
Gregorius filius L. de Montelongo Conſobrini Innocentij 3. Papæ, inueſtitur de præbenda in Eccleſia Vercellenſi, vacante per obitum Ioannis Diaconi Cardinalis, & S. R. E. Cancellarij, 592.
Gregorius VII. Papa, non eſt primus vſus interdicto Eccleſiaſtico, N. 123.
Gregorius Papa IX. auctor vnionis Militum Chriſti in Liuonia, & Teutonicorum in Pruſſia, in vnum corpus Ordinis, & eiuſdem Militiæ, N. 86.
Grimaldus & ſocij, Cruceſignati ad Terræ ſanctæ ſubſidium, ſeriò moniti ſtrenuè tã ſancto operi inſiſtere, 684. quibus, tamquam præcurſoribus generalis exercitus, eaſdem indulgentias impartitur Innocentius Papa, 685. & hortatur Venetos, vt eis nauigia ad tranſitum præbeant, 686. & Prælatos per Tuſciam & Lombardiam vt commilitones eis inueniant, ibid.
Gualo de Domna Petra electus in Epiſcopum Dimicenſem, N. 181. appellat de promotione Sidonienſis Epiſcopi ad Eccleſiam Calidonienſem, 337. & huius cauſæ cognitio delegata Theſſalonicenſi Archiepiſcopo, & Coniudicibus ſuis, ibid.
Guallo Cardinalis Diaconus, tit. S. Mariæ in porticu, ſub Innocentio III. 1. amouet Vualterum Abbatem Corbeienſem à regimine Abbatiæ, eique ſubſtituit Ioannem Priorem Argentolii, 1. 2. 3. cuius proceſſũ reformat Innocentius, & quare, ibid. & 4. Legatus in Franciam ſub Philippo Auguſto, N. 2. eius elogia, ib. deinde presbyter Cardinalis tit. S. Martini, ibid.
Gualterus Corinthiorum Archiepiſcopus ſub Innocentio III. 344. qui eum propriis manibus conſecrauit, eique pontificale palliũ tradidit, ibid. reſtitui petit contra conceſſionem damnoſam decimarũ factam Canonicis ſuæ Eccleſiæ. 345.
Gualterus de Monte Beliardo, olim Comeſtabulus Cypri, aduerſatur electioni factæ de perſona Durandi in Archiepiſcopum Nicoſienſem, 275.
F. Guarinus primùm profeſſus Hoſpitalis Hieroſolymitani, deinde Regis Philippi Auguſti Conſiliarius præcipuus, N. 184. eius

Digitized by Google

laus, & prudentia in consilijs apud Historicos commendata, ibid. tandem Siluanectensis Episcopus, ibid. monitus ab Innocentio III. Papa, imò & spe honorum prouocatus ad salutem Regis promouendam, 373. 374.

Guastaldi in Legibus Longobardorum qui, N. 146.

Guertius bonorum Ecclesiæ Teruisinæ vsurpator, compelli mandatur ad restitutionem, 468. 473.

Guibertus Antipapa, aufert Ecclesiam S. Priscæ in monte Auentino Monasterio Vindocinensi, N. 200.

Guidenocus Venetensis Episcopus sub Philippo Augusto, N. 10.

Guido de Paré ex Abbate Cisterciensi Archiepisc. Remensis, N. 2. & Legatus in Teutonia, N. 47. non in Senonensi prouincia, ibid. Cardinalis Prænestinus, N. 47. & 56. excommunicatum denunciat Philippum Sueuiæ ducem, & Othonem in Regem solemniter consecrat, ib. quando & vbi obijt, ib.

Guido Beluacensis Episcopus, fundator Ecclesiæ S. Quintini, nullis iuribus sibi reseruatis in prædicta Ecclesia, N. 117.

Guido Abbas Vallis-Sarnensis, Bernardi in Episcopatu Carcassonensi successor, N. 114.

Guido Abbas Monasterij S. Ioannis Reomi, ordinis S. Benedicti Diœcesis Lingonensis, N. 117.

Guido Comes, monitus vt à Camaldulensium iniurijs & molestatione abstineat, 635. 636.

Guido Gauffridus Comes, dotator Monasterij noui Pictauiensis, N. 165.

Guillelmus ad albas manus Archiepiscopus Remensis Theobaldi magni Campaniæ Comitis filius, N. 47. Cardinalis creatus à Lucio Papa, & in Galliam Legatus missus, ib.

Guillelmus Episcopus Antissiodorensis, frater Hugonis Archiepiscopi Senonensis, N. 172.

Guillelmus Archiepiscopus Burdegalensis tẽpore Innocentij III. N. 55.

Guillelmus Abbas Briostelli, siue Alneti, Ordinis Cisterciensis, in Diœcesi Beluacensi, N. 117.

Guillelmus, Philippensis Archiepiscopus mediator pacis & concordiæ initæ inter Episcopum & Capitulum Sardicenses, & Hospitalarios, super iuribus inter ipsos controuersis, 637. 638.

Guillelmus de sancto Sigismundo, pauper Diaconus, mandatarius Papæ Innocentij III. super Ecclesia Engolismensi, vt ei prouideatur in beneficio competenti, 592. ordinatus ab eodem Episcopo, ibid.

Guillelmus Comes Niuernensis, Condominus Villæ de Caritate, super Ligerim, in Diœcesi Antissiodorensi, N. 188. quam offert pro parte sua Hugoni Abbati, & Monasterio Cluniacensi, ibid. vnde Prioratus de Caritate, ibid. & ex hac fundatione partum ei ius custodiæ, siue Aduocatiæ, 416. N. 188.

Guillelmus de Mandagoto ex Archidiacono Nemausensi S. R. E. Cardinalis, N. 154.

Guillelmus de Gordono, Abbas Lirinensis, N. 27.

Guillelmus de Sclapono Abbas Lirinensis, N. 27. cuius tempore inita concordia cum Episcopo Antipolitano super iuribus parœcialibus Ecclesiæ S. Honorati de Grassa, ibid.

Guillelmus Comes Folcalcariensis in Prouincia, Alphonsum Prouinciæ Comitem oppugnat pro iuribus Garsendæ neptis, vxoris prædicti Alphonsi, N. 114. 115. quomodo sopita hæc controuersia, ibid.

Guillelmus de Chanlite Achaiæ Dominus, N. 34. prædecessor Gaufridi Villa-harduini, 25

Guillelmus Montispessulani Dominus quot filios susceperit ex Agnete pellice, N. 182. horum tamen maiorem natu Guillelmum testamento hęredem instituit, sed frustra, ib.

Guillelmus filius illegitimus Guillelmi Dñi Montispessulani, litem mouet Mariæ filiæ vnicæ & legitimæ eiusdem Guillelmi, super dominio Montispessulani, in qua victrix remanet Maria, 370. 371. N. 182.

Guillelmus, de familia & stirpe nobili Aduocatorum Bethunienſium, N. 149. comes Balduini Comitis Flandriæ in expeditione Cõstantinopolitana, ibid.

Guillelmus Aduocatus Bethuniæ litigat cum Abbate & Conuentu Corbeiensi pro quibusdam iuribus, 283.

Guillelmus Capparonus pro Regis custode, & Capitaneo Siciliæ, recepto Panormo, palatio, ac rege in sua potestate, se venditat, cõtra Gualterum Cancellarium Siciliæ; & eius sequaces, 246. N. 134.

H.

HÆresis Albigensium vbi, & quando primũ emerserit in Gallia Narbonensi, N. 220. 234. furculus Arrianismi, ibid.

Hæresis Collyridiana, nouum mulierum inuentum, D. Virgini sacrificantium, N. 97.

Hæretici à terris Christianorum quoquomodo pellendi, 152. quare comparati vulpeculis demolientibus vineas, 459. redeuntes ad vnitatem Ecclesiæ, & fidei non sunt repellendi, quinimo inuitandi, 419.

Hæreticorum receptatores, hæreticis ipsis peiores, 682.

Hagenhusen, Episcopatus de nouo erectus in Liuonia, sedente Innocentio III. 642. N. 205. de dominio Militum Christi, 643.

S. Haimeranus quondam Pictonum in Gallia Episcopus, N. 106.

Halberstatensis Episcopus sectator Othonis Imper. eique communicans suspenditur, & excommunicatur: censuris non deferens, & peiora aduersùs Ecclesiæ fideles committẽs à regimine pastorali omnino, & in perpetuũ amouetur, 603.

Digitized by Google

INDEX

Hamelinus, Abbas Monaſterij Vindocinenſis ſub Innocentio 3. 547. cui reſtituit Eccleſiam S. Priſcæ in monte Auentino, reformandam, ibid.

Hamelinus Cenomanenſis Epiſcopus 37. ordine, Monaſterium Fontis Giardi Abbati & Conuentui Maioris Monaſterij Turonenſis concedit, 234. 235. quo tempore vixerit, N. 128.

Hamenſe Monaſterium, V. *Abbatia de Ham.*

Hammaburgenſis Archiepiſcopus Patriarchatum ambit, N. 173.

Harmiſcara, vel *Harmſcara*, pro qualibet multa, vel pœna, N. 84.

Hartauicus Archiepiſcopus Bremenſis quãdo obierit, N. 89. quis ei ſucceſſerit, ibid.

Hebdomadari° inter Canonicos & Monachos quis, N. 158. eius poteſtas apud Grandimõtenſes, 285. 286. numquam exire debet ſepta Monaſterij, ibid.

Hebdomadarius, etiam pro rei domeſticæ & coquinæ præfecto, apud Monachos & alios, N. 158. 159.

Helena, antiquum caſtrum ad radices Pyrenæorum montium, vnde Helenenſis Epiſcopus, N. 181.

Helenenſis Epiſcopus, Diœceſanus, & iudex delegatus Pauperum Catholicorum, N. 181.

Helenenſis Epiſcopatus hodie Perpinianum tranſlatus, ibid.

Helias Guillelmi, Archiepiſcopus Burdegalenſis ſub Innocentio 3. N. 59. Henricum Bituricenſem Primatem ſuum agnoſcit, N. 202.

Heliopolis, aliàs Damieta quando liberata à Chriſtianis, N. 238.

Hemina, & *Mina* per contractionem, menſuræ genus, N. 36.

Henricus Imp. Conſtantinopolitanus Frater Balduini Imp. occiſi à Blachis in vinculis, cui & in imperio ſucceſsit, N. 62. 210. monitus ab Innocentio vt reuocet edictum de non legandis poſſeſſionibus Eccleſiæ, 94. & cogat nobiles ad reſtitutionem bonorum Eccleſiaſticorum, 95. ipſéque in prouincia Lariſſena idem præſtet, ibid. & ſeq. quibuſdam Alcinoës, alijs S. Pauli Comes dictus, N. 210. titulum & appellationẽ Regis, Leoni Domino Armenorum concedit, N. 63. non alius Henricus à Sanuto confictus, ib. & de eius aſſenſu coronatur, ibid.

Henrici Imp. Conſtantinopolitani, ſuorúmque Baronum, de non relinquẽdis immobilibus Eccleſiæ, nec legato, nec donatione inter viuos, conſtitutio abrogata ab Innocentio III. 354.

Henricus Dux Brabantiæ excommunicatus & interdictus ſequens partes Othonis Imperatoris excommunicati, 589. N. 201. ac propter damna & iniurias illatas Huardo Leodienſi Epiſcopo, ibid. cui ſatisfacere iubetur, & ſocietati Othonis renunciare omnino, vt beneficium abſolutionis, & relaxationem interdicti conſequatur, ibid. Leodienſem Epiſcopum primò fugat Leodio capto & depopulato; ſed deinde ipſemet commiſſo prælio ſuis occiſis, vel captis fugatur, N. 201.

Henricus Bituricenſis Archiepiſcopus, Primas Aquitaniæ, à Lucio 3. Papa confirmatus, N. 202. & Vrbano 3. ibid. & ab Helia Burdegalenſi Archiepiſcopo eo nomine agnitus, ibidem.

Henricus Archiepiſcopus Gneznenſis ſub Innocentio 3. 236. N. 115. 129. totius Poloniæ Primas, N. 54. ſuccedit Zadiſlao Archiepiſcopo, ſed non liberis ſuffragijs, ibid. cuius filius, ibid. eximit clericos ab omni laica poteſtate, ibid. & perpetuæ legationis munus obtinet, ibid. quando obijt, & quis ei datus ſucceſſor, ibid.

Henricus cognomento Caſeus, Herbipolenſis Epiſcopus, ſucceſſor Conradi, N. 201. vir doctus, & ſacrarum litterarum magiſter facultatis Pariſienſis, ibid.

Henricus Epiſcopus Niuernenſis ſub Pontificatu Innocentij 3. N. 109. intereſt expeditioni contra Albigenſes cum Odone Niuernenſi Comite, ibid.

Henricus Abbas S. Stephani Herbipoli, alius ab Henrico eiuſdem vrbis Epiſcopo, N. 105.

Henricus Santonenſis Epiſcopus ſub Innocentio 3. N. 58.

Henricus Septara, Eccleſiæ Mediolanenſis Cimiliarcha, creatus Archiepiſcopus eiuſdem Eccleſiæ ab Innocentio 3. Papa, 657. N. 206.

Henricus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Scriniarius ſub pontificatu Innocentij 3. Papæ, 593. 596.

Henricus Angliæ Rex Eccleſiaſticam libertatem in B. Thoma Cantuarienſi oppugnat, 518. & ad eius exemplum Ioannes natus eius, ibid.

Henricus Craſſus Rex Nauarræ, pater Ioannæ vxoris Philippi Pulchri, N. 213.

Henricus Barbatus Dux Sileſiæ, Boleſlai proceri filius, inſtat apud Innocentium pro obſeruatione Statuti Regum Poloniæ in fauorem maiorum natu dudum facti, & à Sede Apoſtolica approbati, 80. N. 54. à quo & ius ſuum in principatu Poloniæ repetit, cum tota hiſtoriæ hac de re ſerie, N. 54.

Henricus Comes Campaniæ & Briæ profecturus in Terram ſanctam, caſu quo illis in partibus moreretur terram ſuam Fratri Theobaldo reſignat, 664. in partibus tranſmarinis ex Iſabella regina Hieruſalem, duas filias ſuſcipit, 664. N. 207.

Henricus Comes Trecenſis, fundator Eccleſiæ S. Macuti de Barro, 328.

Heraclienſis Archiepiſcopus Metropolita, & Primas totius Thraciæ, & Macedoniæ, N. 221. poſtulatus in Archiepiſcopũ Conſtantinopolitanum; ſed eius poſtulatio in dubium vocata, quibus rationibus, 427. 428. & quid eis ex oppoſito reſponſum, ibid. & ſeqq.

Digitized by Google

ſeqq. notatus ambitionis, ib. & N. 189. iure curare dictus negotia Patriarchalis Eccleſiæ vacãtis, cuius olim Metropolit. N. 189. 190.
Herbipolenſis Epiſcopus, idem qui Vvirceburgenſis, N. 105. olim duo, qui in vnum coaluere, ibid. conſtitutus Franciæ Orientali à Carolo Magno, & Archiepiſcopo Moguntino ſubditus, N. 105. Othonis Imp. excommunicati ſequax, deſtituitur, 585. ſed deinde, eo deſerto, reſtituitur, ſubſtituto propter rationes ibi adductas, amoto, ibid. & ſeq.
Herbipolenſis Epiſcopi cædes quomodo vindicata, tam in perſonis ficariorum, quàm eorum poſteris, 585.
Hereditaria iura in ſacris incognita, 428.
Heremitæ, Monachorum otioſiores ἀπὸ τῆς ἡσυχίας id eſt otio, & quiete dicti, non ab eremo, N. 42. qui & ἀναχωρηταὶ, & ἡσυχασταὶ, ib. an ijdem cum ijs qui alio nomine κελλιῶται vocantur, ibid. oppoſiti Cœnobitis, ibid. & ſeq. V. *Anachoreta.*
Heremitoria, cellæ Anachoretarũ, inde dicta, quòd heremitis inhabitarentur, N. 42.
Hermanus à Salzen, Militum Teutonicorum Magiſter, in ſocietatem ſuam recipit Milites Gladiferos Liuoniæ, N. 86.
Hermannus Thuringiæ Princeps, Primiſlaum Regem Boëmorum ad partes Othonis Imp. traducit, cùm antea à Philippo Sueuiæ Duce ſtaret, N. 34.
Hermannus Lãtgrauius Thuringiæ fidelis Eccleſiæ, impugnatur ab Epiſcopis Halberſtatenſi, & Hildeſemenſi ſequacibus Othonis Imp. excommunicati, qui ideò amouentur à ſuis Eccleſijs, 602. 603. N. 203. inuitatus ad conſtantiam in deuotione Apoſt. Sedis contra Othonem Imp. excom. 631. ſub ſpe futuræ remunerationis, ibid. cui etiam iuſtitiam pollicetur Papa in cauſa contra Epiſcopum Bambergenſem, ibid.
Hermocaſtrum Caſale, donatũ Abbati, & Fratribus S. Mariæ de paruo Ponte, Præmonſtratenſis ordinis, Brunduſinæ Diœceſis, cum alijs bonis apud Thebas, à Nobili viro, N. de S. Audomaro. 349.
Heruei Comitis Niuernenſis & Mathildis vxoris Comitiſſæ, pia liberalitas in Priorem & Fratres de Balneolis, 309.
Herueus Trecenſis Epiſcopus electus in Curia Romana, N. 47.
Herueus, Monachus conuẽtus ſancti Stephani Diuionenſis, relegatus à Papa ad monaſteriũ ſanctæ Genouefæ Pariſienſe, quid ita, 165.
Herueus Baro, ſiue Comes de Donzy, vxorem ducit Mathildẽ filiã vnicã Petri de Courtenay, & Agnetis Comitiſſæ Niuernenſis, N. 207. 238. ex eo capite Comes item Niuernenſis dictus, 670. excommunicatus propter immoderatas exactiones quibus Monaſterium Vezeliacenſe vexabat, ibid. & 671. N. 207. obtinet diſpenſationem ſuper conſanguinitate, inter ipſum & vxorem 667. tum propter crucem aſſumptam, tum etiam ratione concordiæ cum eodem Monaſterio initæ, ibid. & N. 107. V. *Niuernenſis Comes.*
Herueus Comes in expeditione Hieroſolymitana Cruceſignatus, ſub Ioanne de Brenna Rege Hieroſolymitano, militans, 607. N. 238. & antea in exercitu Cruceſignatorum contra Albigenſes, ibid. quando obijt & vbi ſepultus, ibid. eius epitaphium, ibid.
apud Hibernos quondam beneficia Eccleſiaſtica hereditaria, 32. N. 19.
Hieroſolymitana Eccleſia, quare & quomodo per hominis ſpeciem, quæ Matthæo Euangeliſtæ aſſidet ſignificata, 426.
Hieroſolymitana expeditio ſub Philippo Auguſto in Francia facta, N. 215.
Fratres Hieroſolymitani Hoſpitalis, obtinent confirmationem bonorum quæ habent in Hibernia ab Innocentio 3. Papa, 399. 406.
Patriarcha Hieroſolymitanus Apoſtolicæ ſedis Legatus, iubetur ab Innocentio Papa monere, & inducere Regem Cypri, Templarios, Hoſpitalarios, & Comitẽ Tripolitanum, vt adſint Regi Hieroſolymitano, 481. & populos ei ſubditos in Regis fide, & obedientia confirmare, 481.
Hilduinus Epiſcopus Lingonenſis 60. quo tempore vixerit, N. 119.
Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus de interdicto lato à Laudunenſi Epiſcopo nepote ſuo, in Parochia ſua cum eodem expoſtulat, N. 125. 124.
Hiſpani plures eodem tempore in Hiſpania cognomines, N. 12.
Hiſpania, de Patriarchatu Rom. Pontif. licèt diutius diuerſo officij ordine, & more in quibuſdam rebus Eccleſiaſticis vſa, N. 168. 169.
Hiſpanus Eccleſiæ Toletanæ Decanus, 11. procurator Andreæ de Gabiniano ſubdiaconi, & Capellani D. Papæ, pro adipiſcenda poſſeſſione Canonicatus in Toletana Eccleſia ſibi collati, ibid. confirmatus in Decanatu ab Innocentio, N. 12.
Hiſpanus Archidiaconus de Cholera in Eccleſia Segobienſi, an vnus & idem cum Decano Eccleſiæ Toletanæ, eiũſdem nominis, & cũ eo, qui vt Nuntius Papæ exegit cenſum Eccleſiæ in regno Portugalliæ, ibid.
F. Hiſpanus Nuntius Innocentij III. Papæ in Hiſpaniam, pro recolligendis Eccleſiæ Rom. cenſibus, N. 179.
Hodierna de Nongento, & Vvillelmus filius, triplici ſententia condemnati erga Monaſterium S. Germani de Pratis Pariſienſis, 270. & ſeqq.
Homagium ligium in Gallia ſoli Regi debitum, N. 236. vtrùm quidam Prælati, vel Proceres tales homines habeant, ibid. & 659.
Homagium Ioannis Regis Angliæ, Innocentio Papę pręſtitũ in manibus Pandulphi nuntij, & Tuſculani Epiſc. Lægati, pro regnis Anglię & Hiberniæ, feudis Romanæ Eccleſię, 649.
Homines, qui dicti in re feudali, & an ijdẽ cum vaſſallis, & quid dñis pręſtare teneãtur, N. 90.

Homines ligios an quiſquam alius habere poſſit à Rege, N. 236.
Horciolus, &, *Vrciolus*, pro vaſe aquæ benedictæ, N. 27. 28.
Hortanus, ſiue Ortanus Epiſcopatus quando, à quo vnitus Caſtellano. N. 105.
Hoſpitalarij à ſolutione decimarum immunes, hac immunitate moderatè vti monentur, 615. detentores rerum & bonorum Eccleſiæ Sardicenſis, nec ſententijs iudicum delegatorum, neque arbitrorum ſatisfacere volentes, neque cenſuris in eos latis deferre, excommunicantur iterum, condemnantur in 100. marcas in compromiſſo ſtipulatas, & ad Sedem Apoſtolicam remittuntur, 349. 350. 351. moniti vt defenſioni Regis & regni Hieroſolymitani inſiſtant, 481. ad Concilium generale euocati ab Innocentio III. ibid.
Hoſpitale S. Samſonis Conſtantinopol. magnificè à Iuſtiniano reparatum, N. 16. dotatum etiam ab Henrico Imp. Conſtantinopolitano, 21. & ea dotatio confirmata ab Innocentio III. ibid.
Hoſpitale Leproſorum de Miſſino fundatum tempore Celeſtini Papæ, & ab eo confirmatum, & ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ receptum, ſub annuo cenſu ſex denariorum, 24. item & ab Innocentio 3. ſed remiſſo cenſu, ibid.
Hoſpitale S. Thomæ de Cadomo, Ordinis Canonicorum Regularium D. Auguſtini cum perſonis & bonis ſub B. Petri protectione ſuſcipitur ab Innocentio Papa 44. 45. quæ quidem bona cum donatoribus eorumdem enumerantur, ibid. quæ priuilegia ei conceſſa, ibid. & ſeq.
Hoſpitalitas valde commendata in Canonicis Giſeburnenſibus, 168. quam & fauore ſuo proſequitur Innocentius 3. ſpeciali reſcripto, ibid.
Hoſtium fraus, & dolus, 518.
Huardus Epiſcopus Leodienſis, fugatur ab Hērico Duce Brabantiæ Leodio capto, N. 201. quem deinde Epiſcopus aperto Marte debellat pluribus occiſis, & fugat, ibid.
Hubertus Archiepiſcopus Mediolanenſis ſub Innocentio 3. PP. N. 206. cui ſuccedit Gerardus, ibid.
Hubertus Comes Sabaudiæ, fundator Abbatiæ Altæcumbæ, Diœceſis Gebennenſis, 139.
Hugo Senonenſis Archiepiſcopus, quando electus, N. 172. & mortuus, ibid.
Hugo Ruthenenſis Epiſcopus, Epiſcopatu cedere iuſſus ab Innocentio 3. cùm ob ætatem decrepitam impar eſſet oneri, 197. fundator Abbatiæ Bonæcumbæ, N. 114.
Hugo Regenſis Epiſcopus, vulgò, *Riez*, Legatus Apoſtolicus in cauſa fidei ſuper plures prouincias, 83. N. 56. & iudex delegatus à Papa, contra Raimundum Comitem Toloſanum, 655.
Hugo Abbas Maioris Monaſterij Turonenſis tempore Innocentij 3. 222. deinde Abbas Cluniacenſis, electus, ibid. poſteà Lingonenſis Epiſcopus conſecratus, ibid.
Hugo Abbas Abbatiæ Sancti Saluatoris Karroffi, intereſt dedicationi Vindocinenſis Monaſterij, N. 106.
Hugo, Cypri Rex tertius, filius Amalrici regis ex Balduini Ramæ Comitis filia, & Guidonis frater N. 138. G. Montis Beliardi, regni Comeſtabulum eijcit, 249.
Hugo de Colongi, aliàs de Colomi liberalis erga Templarios, 125. N. 86. Conſiliarius Marchionis Montiſerrati, ibid. Cruceſignatus intereſt Capitulo Ciſtercienſi, ibid. vbi obierit, ibid.
Hugo Guarinoſius, Ferrariæ Vicarius conſtitutus ab Othone Imperatore, N. 124.
Hugo de Baucio in comitatu Petri Regis Aragonum Romam peregrinantis, N. 132. qui & iuramento ipſius ſecundus inter proceres ſubſcripſit, ibid.
Hugo de Cham. Procurator & Bailliuus generalis Vv. de Chanlite Campanienſis, 139. moriens terram de Larſa dono dat Eccleſiæ Patracenſi, 139.
Hugo Dux Franciæ, fundator Abbatiæ ſancti Maglorij Pariſijs, N. 158.
Hyperperon, monetæ genus, Conſtantinopoli, non veſtis, N. 30. eius valor, ibid.

I.

Iacobus quo pacto ſpiritaliter dictus frater Domini, & ſupplantator aliorum Apoſtolorum, N. 137.
Iacobus filius Petri Regis Aragonum obſes Simoni Comiti Montisfortis, quando, & vbi datus, N. 196. cæſo ad Murellum patre, reſtitui mandatur regno ſuo, vt de eo prouideat & diſponat, 681.
Iacobus Archidiaconus Corinthienſis confirmatus ab Innocentio 3. 345.
Iacobus de Aueſnis Nobiſis antiquæ, & illuſtris proſapiæ, Cruceſignatus cum Balduino Comite Flandriæ, N. 86. conſiliarius Marchionis Montiſerrati, ibid. magnanimus in obſidione Conſtantinopolitana, ib. eius liberalitas in Templarios, 125.
Iacobus Conſobrinus & Mareſcallus Innocētij 3. Papæ, Rector patrimonij B. Petri in Tuſcia, 622. pro rebus præclarè geſtis accipit in feudum ad vitam Caſtrum Nymphæ ditionis Rom. Eccleſiæ, 379. 380.
Iacobus, Medicus Friderici Regis Siciliæ, electus non liberè, nec canonicè in Epiſcopum Policaſtrenſem, reijcitur ab Innocentio Papa, confirmata priori electione, 226. 227 228.
Iadertinus electus confirmandus, Venetis ab excommunicationis cenſura abſolutis, ſub iuratoria cautione, 620.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Iannizzarij milites, portarij Ottomannorũ, à militibus ſtipatoribus, quos πέζους poſteriores Græci dixerunt, N. 50.

Icilinus, ſiue Ecelinus Monachus excommunicatus, à Paduanis in auxilium contra Aldebrandinum Marchionem euocatus, quem Areſte obſidet, 639. N. 204. quis illius obſidionis exitus, ibid.

Ieiunia duplicis generis apud vetetes Chriſtianos, N. 108.

Ieiunia impropria, & ſemiieiunia apud antiquos ſcriptores Chriſtianos, quæ, ibid.

Ieiunia in maiori hebdomada diuerſimodè obſeruata Catholicis, ibid.

Ieiunium in pane, & aqua cum ſupplicatione generali indictum Romæ ſub Innocentio 3. Sum. Pont. pro felici ſucceſſu belli ſacri cõtra Sarracenos in Hiſpania, 446. 447.

Ignorantia affinitatis, vel conſanguinitatis iuuat in matrimonijs in gradu prohibito contractis, 258. 259. N. 141. vt vel maximè nocet ſcientia, & conſcientia, ibid.

Ignorantia iurium Eccleſiæ non nocet Prælato recèns electo vel conſecrato, 66.

Ignorantia facti non debet nocere iuri quæſito Eccleſiæ, 278.

Ilerdenſis Epiſcopus, Archiepiſcopi Tarraconenſis in Catalonia ſuffraganeus, N. 160.

Illyricum duplex, Orientale & Occidentale, quid vtrumque complecteretur, & quomodo adminiſtratum, N. 175. pars imperij Occidentis, ibid. crebrò vaſtatum à barbaris nationibus, N. 176. quo pacto diuiſum inter filios, & ſucceſſores Theodoſij, ib. quãdo & à quo factum iuris Orientalis, ibid. & ſeq. malè à quibuſdam pro ſola Illyridos diœceſi acceptum, poſterioribus ſeculis à Vicario adminiſtrata, in Notit. Imp. & Conſtitutionib. Impp. cùm ſit fusè & latè accipiẽdum, N. 175. ereptum iuriſdictioni Rom. Pont. & Archiepiſcopi Theſſalonicenſis Primatis poſt ſchiſma Græcorum, N. 177. eius ſtatus ciuilis ante Iuſtiniani tempora, N. 175. & ſub Claudio Imp. ibid. item ſub Conſtantino, ibid. & alijs Imperatoribus, ibidem.

Imagines Principum olim ante Rectores Prouinciarum cum inſignibus dignitatum intrà iuriſdictionis ſuæ terminos delatæ, N. 178.

Imbertus electus Epiſcopus Amyclenſis, 27. cui ſucceſſor datus in eodem epiſcopatu ſe viuente, à Patracenſi Archiepiſcopo malo exemplo, ibid.

Vv. Imiliacenſis Electus, ob electionem illius illicitè celebratam remouetur, 159.

Immobilium donatio quæcumque, in fauorem Eccleſiarum vetita ab Henrico Imperatore Conſtantinopolitano, 354. ſed fruſtra, ibid.

Immunitas ab antiquo priuatæ cuidam familiæ conceſſa, & ab Abbate Caſinenſi confirmata, autoritate Apoſtolica roboratur, 438.

Immunitas confirmata Conuentui Andrenſi, vt poſſint diuina celebrare ſinè ſolemnitate, durante interdicto, 193.

Immunitates, vel emunitates Monaſteriorum, priuilegia, & banni facti, idem, N. 147.

Immunitatis conceſſio Viterbienſibus facta, confirmata ab Innocentio Papa 3. 622.

Imperator Conſtantinopolitanus Eccleſiaſticam poteſtatem vſurpat, N. 178. ſéque pro Domino ſacrorum & prophanorum venditat, ibid.

Imperij diuiſio inter Valentinianum, & Valentem fratres, N. 175. & adminiſtratio, ib.

Impunitas in peruerſis nutrit audaciam delinquendi, 588.

Indictio, in reſcriptis Apoſtolicis ſucceſſit adnotationi diei & Conſulis, in Cõſtit. Impp. N. 222.

Induciæ biennes inter Franciæ & Angliæ Reges circa annum, 1210. N. 58.

Induciæ inter Reges Caſtellæ, Legionis, & Nauarræ, quas obſeruari præcipit Innocẽtius Papa, 313. 314. N. 174.

Indulgẽtiæ Cruceſignatis pro vltramarina peregrinatione, & expeditione in Terram ſanctã, omnibúſq; huic negotio cooperantibus in perſonis proprijs, vel expenſis, conceſſæ, quæ, 549. & ſeqq. V. *Cruceſignati*.

Indulgentiæ promulgatæ per Hiſpaniam contra Sarracenos iuſſu Innocentij 3. in ſubſidium Alphonſi Regis Caſtellæ, 149.

Indulgentiæ conceſſæ Cruceſignatis in Hiſpania contra Mauros, & in Gallia Narbonenſi contra Albigenſes hæreticos, reuocatæ in fauorem Cruciatæ Hieroſolymitanæ, 551. præterquam pro Hiſpanis & Prouincialibus. ibidem.

Indulgentiarum largitio cõceſſa Legato Apoſtolico prædicanti Cruciatam per regnum Franciæ, 559.

Infamia, damnato iniuriarum à Superiore remitti poteſt, 433.

Infamationes occultæ per libellum porrectæ contra quempiam, non ſunt ſufficientes cauſæ ad inquirendum de eis, 463.

Infamatus publicè de aliquo crimine puniendus, non autem per credulitatem iuratam paucorum teſtium, licèt poſſit ſic infamato indici canonica purgatio, 463.

Infirmaria, officium clauſtrale Monachorum, N. 142.

Infirmatorium, pro domo infirmorum Monachorum in Monaſteriis, N. 142. &

Infirmarius, frater, qui ei præpoſitus eſt, ibid.

Ingeburgis filia Regis Danorum vxor legitima Philippi Auguſti Regis Francorum, ſæpius iecta, & recepta, N. 184. audita ſub iuriſiurandi religione ſuper conſummatione matrimonij cum Rege, 373. 374. commendata de ſua longanimitate & patientia ſuper repudio ei à Rege miſſo, quæ patientia martyrio comparatur, ibid. V. *Enga*.

Ingelramus Dominus Lilariæ in Arteſia fundator Abbatiæ Hamenſis, quo tempore,

Digitized by Google

N. 106. 112.
malum Ingenium, pro fraude & aſtutia, N. 96. vulgò *Mal engin*, ibid.
Ingo euectus ad regnum Norvvagiæ fauore Birkibanorum, 222. 223. in odium Philippi veri de regia ſtirpe ſucceſſoris, ibid.
Inimici & conſpiratores in accuſationibus & delationibus non audiendi, 654.
Inimicus familiaris & domeſticus ſæuior, quia alijs præbet nocendi exemplum, & audaciam, 50.
Iniuria eſt, quod fit præter ius, & contra iuris ordinem, N. 156.
Iniuriare, eſt verbo iniuriam inferre, N. 157.
Innocentius II. Papa Genuenſem & Piſanam Eccleſias Metropolitanas creat, N. 190.

INNOCENTIVS III. PONT. MAX.

Ne quis putet ſynopſim omnium epiſtolarum ſubijciendam huic tit. cùm omnes, perpaucis exceptis, Innocentium habeant auctorem, celebriorum tantùm ſumma capita ſelegimus, & digeſſimus, reliquis vel prætermiſſis, vel aliò, prout cuiuſque epiſtolæ tulit materia reiectis.

QVAE CIRCA ECCLESIAM, RES, VEL PERSONAS ECCLESIASTICAS.

Circulares eiuſdem Innocentij 3. PP. Epiſtolæ per totum orbem Chriſtianum ad Prælatos, pro promulgatione Cruciatæ, in ſubſidium Terræ ſanctæ, cum indulgentijs, & priuilegijs, Cruceſignandis ab eo cõceſſis, 549. 550. & ſeqq. cum ſupplicationibus & precibus publicis ab eo indictis pro promotione, & felici ſucceſſu huiꝰ ſacri belli, 552. quẽ in finem reuocat indulgentias contra Albigenſes hæreticos conceſſas, vt inuiteꝛ populos ad arma contra Sarracenos, 486. N. 197. Indulgentias in Hiſpania contra eoſdẽ Sarracenos publicari mandat, 149.
Eccleſias à Sarracenis in Hiſpania receptas interim Archiepiſcopo Toletano commendat, 667.
Captiuos apud Alexandriam Chriſtianos conſolari, & hortari ad patientiam mandat, eorúmque commutationem cum alijs captiuis ſuadet, & inter eos Diaconum ordinari cõcedit, 286. 287.
Concilium generale conuocat, 555. 556.
Pruſſos recèns ad fidem conuerſos commendat Gneſnenſi Archiepiſcopo, 112. 113. & Epiſcopatus duos in Liuonia in gratiam neophytorũ illiꝰ prouinciæ de nouo erigit, 642.
Prælatos Angliæ exulantes pro defenſione libertatum Eccleſiæ Anglicanæ ad patientiam adhortatur, 509. 510.
Præcipit Prælatis & magnatibus Angliæ qui iurauerant obſeruationem pacis, & concordiæ initæ inter Regem & Eccleſiam, vt eam efficaciter obſeruari faciant, & ſi quidquam emerſerit contra eam, nihil innouent inconſulto Rom. Pont. 651. & litteras contra eumdem Ioannem Regem à Sede Apoſt. emiſſas aboleri mandat, ibid. eique deuotionem & fidem ab omnibus ordinibus exhiberi præcipit, 652.
Prohibet Legato ne in ciſmarinas terras ad Regem Angliæ pertinentes, ſe inconſulto interdictum proferat, ibid.
Teutonicis Militibus vſum alborum palliorũ interdicit, 110.
Epiſcopos oneri pontificali impares remouet, 197. 198. 259. 375. 409. 514. 656.
Dimitriacenſem Epiſcopum cùm non poſſet pacificè epiſcopatu ſuo gaudere, à vinculo Eccleſiæ ſuæ abſoluit, 334.
Detentores bonorum Eccleſiæ Sanctæ Sophiæ Conſtantinopolit. & aliarum Eccleſiarum ad reſtitutionem moneri præcipit, 95. 241.
Mandat à Corinthienſi Archiepiſcopo, ſi Corinthus ad vnitatem Eccleſiæ redierit exigi iuramentum, vel alium ſubſtitui, 8. & ſeq.
Epiſcopum Melfienſem contumacem, & perſeuerantem in criminibus, perpetuò ab Eccleſia Melfienſi remouet, etiam vt ſubditum, 515. 516.
Pelagium Albanenſem Epiſcopum & ſuum per Græciam à latere Legatum, Imperatori, Prælatis, magnatibus, & vniuerſis Chriſti fidelibus commendat, 628. & ſeqq.
Conſolatur Antiochenum Patriarcham, eúmque ad patientiam & ſpem mouet, eique de muneribus gratias agit, 221.
Pro Epiſcopis Aurelianenſi, & Antiſſiodorenſi reſcribit Archiepiſcopo Senonenſi, & ſuffraganeis eius, vt Philippum Regem ad pacem hortentur, 206. 207.
Diuidit & limitat fines parochiæ inter Priorem & Fratres SS. quatuor Coronatorum & Conuentum Lateranenſem, & Clericos S. Laurentij de Palatio in Vrbe, 161. 162. 423.
Amouet ab Eccleſijs ſuis Epiſcopos Halberſtatenſem & Hildeſemenſem Othonis ſequaces, excommunicatos, ſuſpenſos, & fidelium Eccleſiæ impugnatores, 602. 603.
Coërcet indebitas exactiones Archiepiſcopi Lariſſeni ſuper Epiſcopis, & Monaſterijs Kelliæ, 33.
Tuetur Quinqueeccleſienſem Epiſcopum contra inuidos, 16. & Monaſteria Imperialia in regno Theſſalonicenſi in ſuis exemptionibus, 32. item Clericos Græcos ad obedientiam Sedis Apoſt. reuerſos in ea libertate, quam ſub Græcis habuerant, 33.
Donationes pias in fauorem Eccleſiarum, locorum ſacrorum, vel Monaſteriorum factas confirmat, 21. 104. 105. 19. 24, 25. 253. 102. 124. 125. 142. 143. 154. 162. 168. 193. 194. 309. 348. 349. 399. 626. 627.
Vniones ab eodem Sum. Pont. factæ vel confirmatæ, 151. 253. 431.
item Compoſitiones, & concordiæ inter Eccleſiaſticas perſonas, 22. 28. 48. 49. 51. 52.

Digitized by Google

& ſeq.62.63.69. & ſeqq.123.124.161.186. 187.191.192. 239. 240. 254.258.275.360. & ſeqq.488.489.393. & ſeq. 403.

Electiones,poſtulationes,& præſentationes ab eodem PP. reprobatæ,confirmatæ,vel prolatæ, 121. 159. 169.179.180.181.203.219. 226. 236.& ſeqq. 239.40. 243. 244.274. 292. 303. 316. 317. 335. 338.415.& ſeqq. 259.260.645.

Lites ab eodem vel ſententia deciſæ, vel concordi a ſopitæ, vel dilatæ inter perſonas eccleſiaſticas, & de rebus Eccleſiaſticis, 8. & ſeqq. 65. & ſeqq. 92. & ſeqq. 96. 188. 189. 233.234.303.304.307.& ſeqq.393.& ſeqq. 403.

Reformationes Monaſteriorum ab eodem Papa commiſſæ, 141. 142. 195.196.291. 371. 372.

Confirmationes ſtatutorum,fundationum,priuilegiorum Ordinum & Militiarum ab eo factæ, 12. & ſeqq. 6.7.24.44.45.58.85. 26. 133.134.136.137.172.173.183.& ſeqq.201. 205.285.284.318. 401. 402.

Loca ſacra cum perſonis & bonis ſub protectione B. Petri,& Sanctæ Sedis ab eodem Innocentio ſuſcepta , cum confirmatione priuilegiorum, immunitatum, & exemptionum, 77. 92. 94. 162.172.173. 183.& ſeqq. 205. 211. 213. 214.250. 251.275.276.328. 306. 314. 326. 327. 341. & ſeqq. 356.377. 388.410. 411. 506. & ſeqq. 604. 605. 661. 662.

Abbatibus, & Monachis nigri Ordinis in Rothomagenſi prouincia concedit, vt ſemel in anno Capitulum corrigendis exceſſibus celebrare poſſint, & ſingulis quadriennijs Apoſtolorum limina viſitare, 109. 110.

Andrenſibus Monachis, aliiſque domibus Religioſis indulget, vt poſſint tempore interdicti ianuis clauſis, excluſis excommunicatis, ſubmiſſa voce diuina celebrare, 193.

Aurigniacenſi Monaſterio,vt à nullo ſinè manifeſta offenſa excommunicari poſſit, 202.

Patriarchæ Antiocheno nouam duarum præbendarum creationem permittit cum Capituli aſſenſu, 221.

QVAE CIRCA REGES, PRINCIPES, VEL MAGNATES.

Imperatorem Conſtantinopolit. & alios moneri præcipit , vt bona Templariorum & Eccleſiarum vſurpata reſtituant, ſub pœna excommunicationis, 119. & ſeqq.

Contra Othonem Imp. & eius ſequaces excommunicationem latam innouari præcipit, 225.

Excuſat ſe erga Philippum Auguſtum, Regem Francorum ſuper diſſolutione coniugij ſui , quibus modis, 372.373. quem in finē etiam reſcribit F. Guarino, & hortatur ad ſalutem Regis promouendam , neque poſſe Regem de feminibus in carnali copula non commixtis iurare, 373. 374. agítque apud eumdem vt reſtitutis Epiſcopis Aurelianenſi, & Antiſſiodorenſi, & relaxata interdicti ſententia,curia Regia de ipſorum cauſa cognoſcat, 331. & ad concordiam & pacem hortatur, 376. 377. inuitat ad fœdus cum Anglo, 613. monétque vt Iuſtitiarios ſuos ,cōpeſcat ab extorſionibus deteſtandis , 269. cui etiam Legatum ſuum commendat , & Ludouico eius primogenito, item eius vxori Blancæ; 560.

Reginam Franciæ repudiatam conſolatur, 59.

Toletano, & Compoſtellano Archiepiſcopis præcipit, vt ſub pœna excommunicationis & interdicti moneant Reges Hiſpaniæ, ne faueant Sarracenis ; néue ſibi inuicem bella moueant, 313. 314.

Cauſam diuortij inter Petrum Regem Aragonum, & Mariam de Montepeſſulano eius coniugem , ad eius cognitionem delatam decidit,in fauorem Reginæ , Regémque ad eam recipiendam hortatur , 490. & ſeqq. eumdémque Regem monet , vt renunciet ſocietati Toloſani Comitis,& hæreticorum partes deſerat, 582.583.

Regem Angliæ Ioannem de ſatisfactione erga Eboracenſem Eccleſiam ab eo facienda moneri iubet, 60. 61. & vt Reginæ Richardi Regis viduæ, ſuper dotalitio , aliiſque rebus ſatisfaciat ſub pœna interdicti , 68. 69. eidémque interminatur anathema , niſi Eccleſiæ Cantuarienſi damna reſarciat , 511. 512. eique pacis & reconciliationis leges præſcribit, 512. 513. quas ſi violauerit de eius ſtirpe Regem aſſumi vetat, 518. & gratulatur poſtmodum de ſua conuerſione , eíque Legatum à latere deſtinat , cum plenaria poteſtate, ideóque Regem , & Prælatos monet,vt ipſi tanquam ſibi intendant,eúmque benignè, & honeſtè tractét,& ſuſcipiāt, 610. & ſeqq. 647. 648.

Regem Caſtellæ ſolatur in aduerſis , & indulgentias contra Sarracenos in Hiſpania promittit,292. 293. quas etiam per Senonenſem prouinciam promulgari præcipit , 293. violatores treugarum & pacis inter ipſum, & ceteros Hiſpaniæ Reges , & Principes durante bello Sarracenico excommunicari mandat 171. 172. Fernando eiuſdem Regis primogenito indulgentias pro bello contra Sarracenos concedit, 171.

Moneri mandat Sanciū Regem Portugalliæ vt de iniurijs Epiſc. Colimbriēſi,& Eccleſiæ ſuæ illatis ſatisfaciat 174.175. eiuſdémq; Regis teſtamentū confirmat , excepta ea clauſula, qua ſibi Monaſteriorum diſpoſitionem reſeruabat 210. cuius etiam abſolutionem ratam habet ibid. & ad executionem teſtamenti conditi dum viuit hortatur ibid.

Sententiam excommunicationis contra Regem Armeniæ latam à vicinis Regibus obſeruari præcipit. 216.

Regem Auoguiæ ad defēſionem Terræ ſanctæ

hortatur, 220.
Item Soldanum Alapiæ ad fidem & protectionem Ecclesiæ Antiochenæ,ibid.& seq.
Fridericum Regem Siciliæ monet, vt Catanienſem Episcopum Cancellarium ſuum amotum reuocet, 80.81.
item Henricum Imp. Constantinopolit. aliósque nobiles de reuocando edicto prohibitorio legandi possessiones Ecclesijs, 94. 100.
Regémque Cypri vt Comestabulum ſuum restituat,24.& donationē propter nuptias à Friderico Siciliæ Rege factā Reginæ Constantiæ conjugi ſuæ confirmat, 81.82.
Quibus conditionibus inuestiuit Fridericum de regno Siciliæ, N.125.
Vrget Regem Cypri, vt ab vsurpatione nominationis ad Prælaturam Nicosienſem desistat,& liberam electionem relinquat, 477. 478.
Vv. Regi Scotiæ, & Alexādro filio eius fidem & obseruationem à ſubditis exhiberi mandat, 652.
Permittit Andreæ Regi Vngariæ,vt compoſitioni litis inter Archiepiſcopos ſui regni exortæ intendat, 232. quam tamen initam non confirmat, 294. & ſeqq. eidem dilationem ad votum Hieroſolymitanum exequēdum indulget, 496.
& Leoni Regi Armeniæ,ne ab vllo, quā Rom. Pont. poſſit excommunicari, vel interdici, N. 68.
Nuntios ad Soldanum dirigit quam ob rem, 562.563. cui etiam reſcribit, 563.
Superſedet decisioni litis ſuper diuortio Regis Boēmorum, & ſororis Marchionis Miſnenſis, 41.& ſeqq.
Regem Danorum Crucesignatum cum regno ſuo, in ſuam & S. Petri protectionem ſuſcipit, 59.
item Mariam Imperatricem Constantinopolitanam cum filijs, 31. negotia cuius committit tribus Epiſcopis, ibid. & permutationem cuiuſdam caſalis cum Eccleſia Theſſalonicenſi, ibid. vtque ei honorificentiam debitam in Monaſterijs imperialibus conſeruent in regno Theſſalonicenſi, 32.
& Reginam Taraſiā, & filias Sancij quondam Regis Portugalliæ, 256. 257.
Vladiſlaum Ducem Poloniæ confirmat ſub cenſu quatuor marcarum ſingulis triennijs ſoluendarum, 205.206.
& Regnum Portugalliæ ſub cenſu duarum marcarum auri, annis ſingulis, 322. 323.& Guidonem de Polenta nobilem virum, cum bonis ſub cenſu annuo duodecim ſolidorum Lucenſium, 323.
Super facto Comitis Toloſani, & eius reſtitutione, Concilium in loco ſecuro, & apto conuocari mandat per ſuos Legatos,vbi triū Ordinum ſuffragia & vota ſuper petitionibus Regis Aragonum excipiantur, & ei reſcribantur, 483. 484. quem Comitē etiam hortatur vt iuxta promiſſa hæreticos à terris ſuis eijciat, 150.
Confirmat donationem propter nuptias factā à Marchione Montiſferrati Mariæ vxori quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici, 29.& eidem iam viduæ ab Henrico Imp. Conſtantinopolitano, ibid.
& Compoſitionem factam inter Blancā viduā Theobaldi Comitis Campaniæ,& Philippū Auguſtum Regem Francorum ſuper variis articulis,146. cui etiam examen in futurum ſuper quibuſdā articulis & Theobaldo eius filio permittit,& factū cōfirmat,664.&ſeqq.
Hortatur Simonem Comitem Montiſfortis, vt Petro Regi Aragonum ablata reſtituat, eiúſque vaſſallis 484.485.& vt ei fidelitatis homagium præſtet proCarcaſſona ei in feudum à Rege conceſſa, 485. eique confirmat ciuitatem Albienſem, 83.
Reſpondet petitionibus Petri Ziani Ducis Venetorum, quarum nonnullas concedit, alijs reiectis, eúmque de voto,& zelo commendat, 619. 620.
Perſuadet conſtantiam Lantgranio Thuringiæ in fide, & deuotione Sedis Apoſt. eique iuſtitiam pollicetur contra Epiſcopum Bambergenſem, 631.
Roncelino Vicecomiti Maſſiliæ, apoſtatæ à religione patrimonij ſui adminiſtratio indulta, & conceſſa, ex venia Abbatis, cum abſolutione, 241.

MISCELLANEA.

Innocentius 3. procedit nudis pedibus cum Clero in ſupplicatione generali ab ipſo Romæ indicta pro Chriſtianis Cruceſignatis contra Sarracenos in Hiſpania, 446.& concionatur, ibid. ſolemnes agit gratias Deo cum Clero & populo Romano de victoria contra Sarracenos relata, & gratulatur de ea Alphonſo Regi Caſtellæ, 451. 452.tutor Federici Siciliæ Regis, & Balius Regni ex teſtamento Conſtantiæ Imperatricis, 379. eius integritas in omnibus cauſis ad ipſius agnitionem delatis, ſinè acceptione perſonarum, 490. 491. venalitatis vitium ſui pontificatus tēpore à Curia Rom. excludere ſatagit,255. ideóque Alexandrinum Epiſcopum ob ſimoniacas pactiones in lite indicta Curia pendente factas, ab officio, & ordine ſuſpendit, ibid. & diſpenſationes mendaciter obtentas reuocat, 258. 259. quare audax Iuriſperitus dictus à Matthæo Paris, 422.N.189. eius liberalitas erga Petrum Anibaldi Seneſcalcum ſuum, 233.
Monet Mediolanēſes vt Eccleſiæ obediant relicto Othone Imp. excommunicato, 389. item & Alexandrinos ſub interminatione priuationis priuilegiorum, 403. 404. eoſdē Mediolanenſes, vt ab hæreticorum protectione deſiſtant, 458. vtróſque vt captiuos Papienſes quos detinent dimittant, ibid. & ſeqq.

Digitized by Google

Bononienſibus, interdictum, excommunicationem, & ſcholarum tranſlationem minatur, niſi ab Othonis federe recedant, 225. 226.

Piſanos monet ne auxilium præſtent Othoni Imp. excommunicato in acquirendo regno Siciliæ, 155. 156.

Reſpondet conſultationi Archiep. Neapolitani ſuper excommunicatione, & interdicto Othonis Imp. & adhærentium Neapolitanorum, 223. recedentes ab Othone Imp. excommunicatos in officijs, beneficiiſque cõſeruat, 320. reſtituit ſimoniacè ordinatos abſque conſequentia, 178. Latinis commercium cum Græcis michalicio adhærentibus prohibet, 150.

Remotum à Pontificalibus Adolphum Colonienſem Archiepiſcopum reſtituit, excepto vſu pallij, ad pontificalia; ita tamen vt ſedem Epiſcopalem nequeat acceptare inconſulto Rom. Pont. 144.

Vlciſcitur contra Epiſcopum Pictauenſem iniurias delegatis ſuis irrogatas, 530. & ſeqq.

Caſtrum de Scuria feudum Eccleſiæ Rom. in ſua & B. Petri protectione ſuſcipit, eiuſque antiqua priuilegia confirmat, & alia concedit 457. & à Dominis eiuſdem Caſtri homagium recipi ſuo nomine mandat, ibid. concedit in feudum Epiſcopo Magalonenſi Comitatum Melgorij, ſiue Montisferrandi, ſub cẽſu anno viginti marcarũ argẽti, & alijs conditionibus, N. 192. & caſtrum Nymphæ in feudum ad vitam Iacobo conſobrino, & Mareſcalco ſuo, 379. 780.

Caſtra quædam de feudo Rom. Eccleſiæ defectu homagij ſuo nomine recipi mandat, 312. 313.

Plura qui velet de Innocentij III. PP. natalibus vita, moribus, & conuerſatione, ante pontificatũ, & in ipſo pontificatu, déque ipſius morte, petat ex Geſtis eiuſdem Pontificis nunc primùm è MS. editis, & Notarum volumini præfixis.

Innocentius Ruthenæ Epiſcopus, agit contra Vriſicinum Caduicorum Antiſtitem pro limitibus ſuæ Diœceſeos, idque coram Synodo plenaria totius Aquitaniæ, N. 202.

Inobedientia ſpecies idololatriæ, 366.

Inobedientiæ damna quanta in protoplaſte Adamo, & eius poſteris, 675.

Inquiſitio debet fieri in loco tuto non ſuſpecto, & per teſtes fide dignos, 47.

Inquiſitio Cremonenſis Epiſcopi Legati Apoſtolici, õtra Teruiſinum Epiſcopum, quare irritata, 539.

Inſcriptionis formula antiqua abolita, regia conſtitutione, niſi in crimine falſi, N. 228.

Inſignia Pontificalia non licèt electo vſurpare ante confirmationem electionis obtentam à Superiore, 237. N. 129.

Inſignia Epiſcopalia à quibuſdam Eccleſijs ad Imperatorem tranſmiſſa, quorſum, N. 129.

Inſtallatio, pro miſſione in poſſeſſionem in beneficialibus, N. 116. pro qua nihil dari debet Epiſcopo Diœceſano, vel Archidiacono, cuiuſlibet conſuetudinis obtẽtu, 203. alijs inthronizatio, & ius pro ea apud Iuſtinianum ἐν Σπυρίτιον, N. 116. 117.

Inſtitutiones in Eccleſijs de perſonis minus idoneis factæ irritandæ, 472.

ad Inſtrumenti communis exhibitionem etiam contra aduerſarium Eccleſia agere poteſt, 401.

Inſtrumenti deperditi veritas & ſubſtantia, quomodo probetur, & reparetur, ibid.

Inſula Nigri Pontis in mari Euxino, N. 224. cuius R. Dominus excommunicari prohibetur, ſinè manifeſta & rationibili cauſa. 369. cuique datur venia, vt eam ducat, qua cum nupta rem habuerat, ibid. an eadem cum Euboea inſula maris Ægæi, N. 86.

Inſula Iordanis olim de iuriſdictione, & feudo Comitis Toloſani, N. 230.

Interdici non debent à Dioceſano Epiſcopo Capellæ regiæ, etiamſi Capellani in eis ſeruientes deliquerint, 498. cur hoc, ib. bene tamen Capellani ipſi, ibid.

Interdictum Eccleſiaſticum, generalis excommunicatio, N. 122. 123. non eſt nouum Paparum inuentum, vt comminiſcuntur hæretici, N. 123. licèt eius origo incerta, ibid. quæ malè repetita, à Synodo Lemouicenſi anni 1304. N. 123. & à Gregorio VII. Papa, ibid. & à tempore poſtremorum Regum ſtirpis Carlouingiæ, ib. cùm antiquior eſſe demonſtretur exemplis, ibid. & ſeq. quomodo differat ab excommunicatione, ibid. eius vſus in ſubditos ob Principis crimen poſterioribus ſeculis receptus, ibid. & in vtramque poteſtatem tam ſpiritualem, quàm temporalem; quod probatur exemplis, ib. obligat etiam quæcũque Monaſteria exempta, N. 173. patet exemplis in Gallia, & Anglia, ibid. ab Epiſcopo promulgarum, non obligat priuilegiatos, 312. N. 173. conſtat exemplis & priuilegijs, ibid.

in Interdicto generali, importante ceſſationẽ omnium Sacramentorum, ex communi regula, excepta eſt penitentia morientium, & baptiſma paruulorum, N. 221.

Interdicti Anglici ſub Innocentio 3. Papa, cõtra Ioannem Angliæ Regem cauſſa, & origo, N. 198. cum totius rei geſtæ ſerie, ibid.

Interdictum relaxatum in Anglia per Legatũ Apoſtolicum ſub promiſſione inter alia centum millium marcharum pro reſtitutionibus faciendis, à Rege præſtandarum, 676.

Interdicti tempore clero Tripolitano celebrare diuina permiſſum, quamdiu Templarij vel Hoſpitalarij, qui interdicto cauſam dederunt, illud non ſeruauerint, 436. 437.

Interdicto quare ſuppoſitæ Diœceſes Aurelianenſis, & Antiſſiodorenſis à proprijs Epiſcopis, 153. 332. 333. N. 180.

Interdicto durante ſepulta corpore exhumantur, N. 42.

Digitized by Google

Intitulare quid apud Scriptores Ecclesiasticos, N. 194.
Interrogationes partium ad inuicem in qualibet litis parte de iure, & de consuetudine Romanæ Ecclesiæ, permissæ, 392.
Inuestis, quid apud probos Scriptores, N. 151. V. *Pueri inuestes, &, Adamas inuestis.*
Inuestitura Episcoporum per annulum & baculum pastoralem à quibusdam principibus laïcis vsurpata Iuoni Carnotensi tolerabilis, Goffrido Vindocinensi damnabilis, N. 129.
Inuitus etiam nonnunquam crescere compellitur, N. 148.
Ioachim Abbas, Florēsis Monasterij institutor, & primus Abbas, spiritu prophetiæ clarus, 246. eius error de sanctissimæ Trinitatis vnitate & essentia, damnatus in Concilio Lateranensi ab Innocent. 3. non tamē illius memoria, vel persona reprobata, N. 135.
Ioanna Soror Richardi Regis Angliæ, quæ Raimundo seniori Tolosano Comiti nubit, eique in dotem terram Aginnensem fert, 485. N. 196. 218.
Ioanna Regina Nauarræ, vxor Philippi Pulchri Regis Franciæ, filia & heres Henrici Crassi Regis Nauarræ, fundatrix Collegij Nauarræ in Academia Parisiensi, N. 213.
Ioannes Apostolus & Euangelista fundator Ecclesiæ in Asia, graphicè per Aquilam descriptus, 426. vltimus tempore, prior dignitate, ibid.
Ioānes Rex Angliæ, frater Richardi I. N. 212. nepotem Atturum Ducem Britanniæ, quare iusserit trucidari, ibid. quamobrem condemnatus iudicio Parium Franciæ, & bellum initum, ibid.
Ioannes Angliæ Rex pertinax in affligēda Ecclesia Anglicana comparatus Pharaoni Ægyptio, 510. 512. quā ob rem excommunicatur, non tantùm ratione Cantuariensis Ecclesiæ, 511. & regnum interdicto supponitur, ibid. & N. 198. offert per nuncios satisfactionem sed insufficientē & quod anteà recusauerat, acceptat, sed seriùs, ib. ad quod tamen admittitur sub quibusdam conditionibus, 511. & seq. quæ ad longum insertæ, 512. 513. excommunicat' iam anteà à Gaufrido Eboracensi Archiepiscopo ob tertiam decimam omniū bonorum tā Ecclesiasticorum, quàm laïcorum ab ipso exactā, N. 198. biennio perdurat in excommunicatione, ib. & cū satisfacere nollet de damnis & iniuriis Ecclesiæ irrogatis sententialiter deponitur à solio regni ab Innocentio, ibid. cuius sententiæ executio Philippo Augusto Regi Francorum committitur, ibid. concessiones, promissiones, & pactiones ei factæ à quibuscuis personis Ecclesiasticis super restitutione ablatorum irritæ denunciatæ, 517. omnésque qui sibi excommunicato communicauerant ab officijs, beneficiisque suspensi, ibid. ad priorem excommunicationem, & interdictū reducendus, nisi leges pacis & reconciliationis bona fide impleuerit, 518. de cuius heredibus & descendentibus Regē assumi, eo casu prohibet Innocentius Papa, ibid. addictus nefandis iuramentis, N. 199. monetur sub interminatione interdicti, vt Reginæ Richardi regis viduæ satisfaciat, 68. 69. & vt pacificè agat cum Prælatis sui regni, & Ecclesiasticam libertatem cōseruet, 647. incertum vtrùm exauditus fuerit à Papa super petitione de non excōmunicanda persona sua, neque interdicenda Capella, nisi de mandato Sedis Apostolicæ speciali, 648. in protectionem Apostolicam susceptus cum vxore, & liberis heredibus in perpetuū, idq; in vim concessionis, & oblationis regnorum Angliæ, & Hiberniæ factæ Deo, & Sanctæ Sedi, sub annuo censu mille marcarum, ib. violans pacem inter ipsum & Ecclesiam reformatam puniendus perpetua amissione custodiæ Ecclesiarum, 653. eiusdem patentes litteræ, continentes ipsius homagium, & fidelitatis iuramentum erga Rom. Ecclesiā, & Sum. Pont. catholicè intrantes, & resignationem coronæ in manibus Pandulphi nuntij Apostolici, 808. 809. N. 203. cū censibus singulis annis præstandis Sanctæ Sedi, à Regibus Angliæ, 608. 609. eiusdem Regis Epistola approbatoria conditionum, à regijs Nuntijs in animam ipsius iuratarum ad obtinendam pacem & reconciliationem, 606. 607.
Ioannes de sancto Paulo Cardinalis & Legatus Innocentij 3. ad Philippum Augustum Regem Francorum, super quæstione matrimonij Regij dissoluendi, vel confirmandi, N. 184.
Ioannes Diaconus Cardinalis, tit. S. Mariæ in Cosmidin, & Cancellarius sanctæ Rom. Ecclesiæ, sub pontificatu Innocentij Papæ 3. & eius consanguineus, sub quo etiam obijt, 592.
Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus arguit Epiphanium de attentato munere Episcopali Constantinopoli, se incōsulto, N. 15.
Ioannes Commatenus Patriarcha Constantinopolitanus, Græcus, in expugnatione Cōstantinopoleos, à Francis & Venetis, profugit cum suo Clero, N. 19.
Ioannes Archiepiscopus Turonensis sub Innocentio III. 22. N. 55. 128. successor Goffredi de Lude, N. 118. impetrat ab eodem Papa confirmationem concordati, inter ipsum, & Decanum, & Canonicos D. Martini Turonēsis, & Sulpitium Abbatem Cormœriacensem initi, mediante Episcopo Claromontensi, ibid. & ab eodem pallium Archiepiscopale per manum Guallonis Cardinalis accipit, N. 20.
Ioannes Thessalonicensis Archiepiscopus quo titulo, & ordine subscribit Concilio 6. 317. N. 174.
Ioannes Radestonensis Episcopus, Græcus, ad Ecclesiæ Rom. vnitatem redit sub Innocentio

Digitized by Google

tio 3. PP. 400. cui parem cum Latinis Epiſcopis qui in Romania, facultatem & iuriſdictionem concedit, ibid. & hortatur vt Coëpiſcopos, Monachos, & Clericos Græcos ad eamdem vnitatem moneat, & inducat, ibid. & ſeq.

Ioannes de Veteri Marolio mandatarius Apoſtolicus pro præbenda Petragoricenſi, recuſatur à Capitulo in fratrem & Canonicum, ſed fruſtra, 366.

Ioannes de Cuſſigni Abbas Ambroniacenſis, contendit in Parlamento Diuionenſi de homagio ligio, cum Claudia Fermelat, N. 236.

Ioannes Abbas Monaſterij Corbeienſis, ſubſtitutus in locum Vvalteri depoſiti ſub Innocentio 3. N. 157.

Ioannes Candidæ Caſæ ſuffraganeus Eboracenſis Eccleſię confert ſacros Ordines Gaufrido Eboracenſi electo, fratri Richardi Regis Angliæ, N. 45.

Ioannes è Priore Argentolij ſubſtitutus Abbas Monaſterij Corbeienſis in locum Vvalteri depoſiti, per Cardinalem Legatum. 2. eius ſubſtitutio primùm reprobata ab Innocentio, defectu ſolemnitatis, 3. 4. deinde motu proprio confirmata, 4. N. 2.

Ioannes Abbas ſancti Victoris Pariſienſis ſub Pontificatu Innocentij 3. N. 142. quando obijt, ibid.

Ioannes Capellanus Gaufridi Villaharduini Principis Achaiæ, pro quo intercedit apud Innocentium Summum Pontificem, vt ei Archidiaconatus Andreuillenſis conferretur, 125.

Ioannes Abbas S. Bartholomæi de Ferraria, olim Prior S. Danielis, quomodo electus in Abbatem, 122.

Ioannes Abbas ſancti Victoris Pariſienſis, quo tempore vixerit, N. 95.

Ioannes eius nominis 3. Abbas Abbatiæ S. Bertini apud Audomaropolim tempore Innocentij 3. N. 101. 106.

Ioannes Abbas Onienſis, quorum interuenit concordia ſuper tertijs decimarum cum Victore Epiſcopo Burgenſi, 62.

Ioannes Abbas S. Genouefæ Pariſijs, Ordinis D. Auguſtini, ſub Pontificatu Innocentij 3. Papæ, 297. N. 163.

Ioannes Comes Brennenſis, Rex Hieruſalem ex capite Mariæ vxoris, N. 120. 196. quando, & vbi Rex coronatus, ibid.

Ioannes Buecados, Ciuis Montispeſſulani Comitatus Melgorij vaſſallus, cõqueritur apud Innocentium Papam 3. de grauaminibus iniuſtè, & finè cauſæ cognitione ſibi illatis in dicto Comitatu à quibuſdam potentibus, 310. N. 172.

Ioannitæ, ſiue Hoſpitalarij, & Equites Rhodij, ſeu Melitenſes, Templariorum ſucceſſores, N. 237.

Iocerannus, vel Iocerandus, 54. Lingonenſis Epiſcopus quando vixit, N. 119. 172.

Ioſſelinus Bathonienſis in Anglia Epiſcopus exulare mauult cum cæteris Epiſcopis, quã in regno remanere, Ioanne Rege in malo perſeuerante, N. 195.

Ioſſelinus Miles Comitis Niuernenſis, & ipſius homo, damna plurima infert Monaſterio Vezeliacenſi, N. 264.

Iordanus, & Ph. de Inſula, 367.

Irregularitas non contrahitur per presbyteros ſucceſſiuè duas concubinas habentes, 640. N. 205.

Iſabella Regina Hieruſalem, prius Vmfredi de Torono vxor, N. 207. deinde Marchionis Montisferrati, ibid. poſtea Henrici Comitis Campaniæ, & Briæ, ex quo duas filias ſuſcepit, 664. N. 207.

Iſabella Regina Hieruſalem, ex Marchione Conrado Mariam ſuſcipit, N. 196.

Iſamberti duo cognomines Epiſcopi Pictauenſes, N. 103. quis eorum fundator Abbatiæ S. Mariæ Crucis de Englia in Diœceſi Pictauenſi, N. 103.

Iſambertus Pictauenſis Epiſcopus, fundator Monaſterij noui Pictauij, N. 165.

Italiæ populi proſcripti ab Imperatore Othone quod à ſe deſciuiſſent, qui, N. 186.

Itherius S. Martini Turonẽſis primũ monachus, deinde fundator monaſterij Cormœriacenſi, dotante Carolo magno, & ratio huius fundationis, N. 20.

Itheri Canonic Antiochen, nepos ex ſorore P. Antiocheni Patriarchæ, 445. eius querela apud Innocentium 3. Papam de legatis ſibi, & Fratri ab Auunculo relictis, à ſucceſſore in Patriarchatu interceptis, ibid.

Iudæi Eccleſiæ poteſtatem non agnoſcentes, quo pacto ad parendum iudicato Eccleſiæ cogi poſſunt, 551. N. 196.

Iudæi, Capi, & Capones dicti olim duplici sẽſu, N. 36. Benearnenſibus vulgari denominatione, *Capets*, & *Gabets*, ibid. Tarbellis conterminis, Chriſtiani per ironiam, ibid.

Iudæi regno pulſi regnante Philippo Auguſto Rege Franciæ, N. 215.

contra Iudæum notorium Clerici, vel presbyteri percuſſorem quomodo de iure procedendum, 384. 385.

Iudæus miraculo territus Romam properat è Gallia, vbi in fide Chriſtiana inſtructꝰ baptizatur, ſedente Innocẽtio 3. N. 614. redit in Gallias, cum litteris commendatitijs eiuſdẽ Summi Pont. ad Archiepiſc. Senonẽſem, ib.

Iudex qua cautela procedere debeat, vt eius acta cenſeantur valida, 160. N. 100.

Iudex de qua re cognouerit, de ea iudicare debet, 540.

Iudex, ſententiâ iure vel iniuria, cũ debitis ſolemnitatibus latâ, deſinit eſſe iudex, nec de eadem re ampliùs cognoſcit, 57. N. 42. 44.

in ſua quiſque cauſa Iudex fieri poteſt, 382.

coram Iudice ſuſpecto durum eſt litigare, 499. 660. 661.

Iudicem nõ facit priuatorum conſenſus eũ qui nullam habet iuriſdictionem, 391. N. 187.

licèt iudicis forum semel approbatum, non possit amplius declinari, 107.
Iudices laici, & seculares non debent interponere partes suas negotijs Ecclesiasticis, 135. neque sunt competentes iudices Clericorum, N. 103.
Iudices iniqui, & veteratores mutant sententias licèt iustas, recepta pecunia. 455.
Iudicum Ecclesiasticorum negligentia, à secularibus nonnumquam supplenda, N. 196. vt & Ecclesiasticorum impotentiæ, interdum à secularibus fertur auxilium, ibid.
Iudex delegatus tenetur procedere ex præscripta sibi forma, & 330. 331. excedens mandatum meritò suspectus, 467. potest partem iurisdictionis, non totam iurisdictionem committere, & subdelegare, 538. sententiam ferens, quamdiu pro executione illius iurisdictionem suam interponere valeat, 2. N. 3.
Iudex delegatus ad inquisitionem faciendam contra aliquem, quomodo debeat procedere in criminibus, tam maioribus quàm minoribus, de quibus ei constat per depositiones testium interrogatorum, 462. non debet recipere testes super alijs capitibus, quã super ijs, de quibus quis infamatus est, aut clamosa insinuatio præcessit, 463.
Iudex Turritanus prohibitus ab Innocentio contrahere cum Pisanis fautoribus Othonis Imp. imò ipsis resistere iussus in Sardiniam ingredi conãtibus, 248. V. *Turritanus iudex.*
Iudex Calaritanus pro feudo Rom. Ecclesiæ à Pisanis impetitus, & condemnatus, autoritate Apostolica protegendus mandatur, interminato anathemate, 663. & condemnationes contra ipsum à Pisan. Potestate emanatæ, nullæ declaratæ, ibid.
Iudices delegati temerè procedentes contra priores iudices delegatos, suspensi ab officio, à solo Papa absoluendi, 502.
Iudices delegati ab Innocentio 3. Sum. Pont. in causa diuortij agitata inter Petrum Regem Aragonum, & Mariam eius vxorem, qui, & quot, 491.
Iudices delegati ab Innocentio Papa, quo pacto processerint super facto Comitis Tolosani, 565. 566. purgant se de negligentia eis imposita in eo negotio, 565.
Iudices ab excommunicato commissi, vel delegati, nullam habent iurisdictionem, 329.
Iudicum à Papa delegatorum iurisdictionem quoquomodo impedientes excommunicantur, à solo Papa absoluendi, 532. 533. quique eos in personis, vel bonis lædunt, ibid.
Iudicia peregrina æquè incognita Canonibus, & Constitutionibus Impp. N. 176.
Iudiciarius ordo semper & vbique seruandus, 3. 4.
Iudicum à Papa delegatorum potestas & dignitas, N. 187. sunt maiores Ordinarijs, vti & dati à Principe vice sacra iudicantes, ibid. vtrisque rectè prorogatur iurisdictio, ibid.
Iuellus de Meduana Patronus Monasterij Fontis Giardi, Cenomanensis Diœcesis, 233. 235. & seq. N. 128. fortè, vnus & idem cum Iuchello Rigordi, in Philippo Augusto, ibid.
Iulia Augusta M. Aurelij Antonini Imperatoris mater, N. 128. à qua Alba Iulia vrbs Transsyluaniæ præcipua, denominata, ibid.
Iunioratus, quæ beneficia dicta in Ecclesia Latina, N. 181.
Iuo Carnotensis, primùm Abbas Monasterij S. Quintini, Beluacensis Diœcesis, Ordinis D. Augustini, 203. N. 117. Vrbano Papæ à latere, nõ Cardinalis, sed domesticus & familiaris, N. 133. & ab eodẽ Vrbano 2. Episcopus consecratus, ad Richerium Senonensem Archiepiscopum Metropolitanum suum remittitur, ad quid, N. 57. 58.
Iura proniora sunt ad absoluendum, quàm ad condemnandum, 586.
Iura Episcopalia in sua Diœcesi, quæ percipere consueuit Episcopus, N. 170.
Iura dominicalia cuiusdam Castri controuersa inter Landonem Collis de Medio, & Philippum, & Iordanum de Insula, decisa, sententia Innocentij 3. Papæ, 367.
Iuramenta contra bonos mores, & sacros Canones præstita, non ligant, 656.
Iuramenta illicita etiã obiata recusanda, 455.
Iuramenta nefanda, crebra, & vulgaria in Gallia ab antiquo, 523. quæ reprimi mandat Papa, ibid. item in Anglia, ibid. prohibita in Gallia antiquis Regum legibus, N. 232. & nouissimis, ibid.
Iuramento legitimè facto, & interposito semper, & vbique standum, 230. 231. 232.
Iuramentum præstitum à Patriarcha Constantinopolitano Veneto, de non promouendis ad beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, nisi solis Venetis, irritum & nullum declaratur ab Innocentio, nec vllo modo seruandum, N. 18.
Iuramentum cuiuscumque Collegij, siue Communitatis non potest obstare mandato Apostolico, 11.
Iuramentum à subdito factum, etiam in re honesta, & licita, non præiudicat iuri superioris, 11. neque impedit executionem mãdati, 230.
Iuramentum secundum, non valet in præiudicium prioris, N. 214.
Iuramentum, in duellis ante pugnam adhiberi solitum, N. 146.
Iuramentum calumniæ rite præstatur in causa temporali, non spirituali, 191. N. 111.
Iuramentum ab Episcopis in ipsorum consecratione quódnam exigi solitum, N. 17. alio nomine dictum *sponsio*, ibid. V. *Episcopi.*
Iuramentum fidelitatis quo ritu præstatur in manus Regis ab Episcopis in Gallia, N. 215.
Iuramentum Consulum Tolosæ in manibus Regis Aragonum pro obseruatione mandatorum Innocentij Papæ, 579. 580.

Digitized by Google

Iure suo vtens nemini censetur facere iniuriam, 423.
quando Iuris communis beneficium suppetit, non est ad extraordinarium recurrendum, 428.
Iurisdictio quibus & quando prorogari possit, N. 187. & quot modis hæc prorogatio fieri possit in iure, 392. N. 187. de persona ad personã non admittitur Iure Canonico, N. 187.
Iurisdictio nonnumquam pro iure supremo, id est iure gladij, N. 183.
mandata generali Iurisdictione à Papa, non delegantur causæ maiores, quarum decisionem sibi soli reseruare solet, quas inter Episcoporum depositio, ibid. N. 187. sed mediocrium tantùm causarum notio, ibid.
Iurisdictionis, & dignitatis Ecclesiasticæ inuestigandæ ratio certior, à Synodorum gradibus desumenda, & quomodo, N. 5.
Iurisdictio Ecclesiastica Burgi Dolensis litigiosa inter Bituricensem Archiepiscopum, & Abbatem & Conuentum Dolensem, quomodo prouisionaliter partita & ordinata inter partes pro bono pacis, & de ipsarum consensu, ab Innocentio 3. sũmo Pontifice, 393. 394. 395. & seq. & 413.
Ius patronatus diuersimode, diuersis temporibus vsurpatum & exercitum, in & super locis sacris & Ecclesijs, N. 194. & distinctè à præsentatione, N. 195.
Ius patronatus Ecclesiæ Tignensis, adiudicatũ sententia Rom. Pont. Militibus de Tigne, contra Capitulum Andegauense, 391. 392.
Ius patronatus tribuit facultatem quamdam laicis in Ecclesiasticis rebus, aliàs non, 210. N. 118. sed limitatã à Concilijs & Canonibus, præcipuè in Monasterijs, ibidem. V. *Patroni*, &, *Patronatus*, litt. P. infra.
Ius Ecclesiasticum vt plurimum moribus introductum, & vsu, ac constitutionibus confirmatum, N. 84.
Ius ciuile, quare dicatur ius legitimum, N. 214
Iusiurandum non dicitur per quod iustitia læditur, & fides alij debita violatur, 516.
Iustinus Imperator coronatus, vbi, & à quibus, N. 161.
Iustitiariorum Regiorum in Normannia sub Philippo Augusto inhumanitas, impietas, & auara crudelitas, 269.
Iustorũ opera igne tribulationis probãtur, 222
Iustus ex fide viuens comparatus grano sinapi, 509.

K.

KAROFFVM Monasterium, sub inuocatione S. Saluatoris, Ordinis D. Benedicti Pictauẽsis Diœcesis, vulgò *S. Sauueur de Charroux*, immediatè subditum Rom. Pont. 185. N. 106. fundatum à Carolo Magno, reparatum à Ludouico Pio, ibid.
Kirolus Abbas Abbatiæ de Calabromaria, de consensu Fratrum concedit Abbatiam suam Ioachim Abbati de Flore, 6.

L.

LABAN Elosensis Episcopus apud Gregorium Turonensem, N. 114.
aduersus Læsionem enormem competit restitutio, etiam priuilegiato contra priuilegiatum, 345.
Laici non debent se rebus Ecclesiasticis immiscere, cùm non sint eis subditæ, N. 104. quid olim iuris habuerint in electionibus Prælatorum, N. 185. non incurrunt excommunicationem executioni mandantes sententias Prælatorum in Clericos, vel Sacerdotes rebelles, etiam cum violentia, 640. licitè à Monachis à seculo fugientes ad conuersionem recipiuntur, 185. 215. N. 220. Ecclesiasticas decimas possidentes, ijs redemptis ab Ecclesijs, ad eadem seruitia præstanda tenentur ratione pretij, nisi eas gratis restituerint, 529.
Laicorum insolentia, Ecclesiastica iura opprimit, & deprimit, 97.
inter Laïcos cognoscunt Rom. Pontifices ob iudicis secularis negligentiam, idque de iure Canonico, 422. & N. 189. modò secularis iudex, superiorem alium non habeat, ibid.
Lambertus Abbas Abbatiæ de Claromarisco, quot annis præfuerit, N. 92.
Lamyra, non eadem cum Lariſſa, contra Theuetum, N. 32.
Landus Collis de Medio, 367.
Lariſſæ plures apud varios Autores, N. 32. in vnica Thessalia tres, ibid. V. *Lamyra*.
Lariſſenus Archiepiscopus *Iustiniano* Metropolitanus, N. 32. quot suffraganeos habet, ibid.
Larsa, terræ nomen in Achaia, Ecclesiæ Patracensi dono data, in cuius etiam possessione eam tueri præcipit Innocentius 3. Papa, 139.
Lascaris, V. *Theodorus Lascaris*.
Lateranensis Conuentus in Vrbe conseruatus in possessione suæ parochiæ contra Clericos Basilicæ S. Laurentij de palatio, quibus fũdamentis, 422. 423.
Latrones, dicti omnes familiares & domestici summorum Pontificum, non tantùm Cardinales, N. 133. quæ denominatio etiã extensa ad aulicos & familiares Regum & Impp. ib. hodie ad solos Cardin. à latere restricta, ib.
Latini vtriusque ordinis tum Clerici, tum Laici grauiter afflicti, & vexati à Græcis, & præcipuè à Michalicio, 150.
Latiniacum, Abbatia Ordinis D. Benedicti in Diœcesi Parisiẽsi, vulgò *Lagny*, N. 1. vbi sita, ibid. primus eius Abbas S. Fursæus, ibid.
Laudunenses Maior, & Iurati excommunicati per Capitulum & electum Laudunẽsem sub cautione absoluti, de mandato Papæ, quibus conditionibus, 590. 591.

Digitized by Google

Laudunenſis Epiſcopus ſuffraganeus Remenſi, N. 222.
Laudunenſium ciuium & eorum vniuerſitatis querela apud Innocentium 3. Papam de cenſuris contra ſe minùs iuridicè latis ab Epiſcopo & Clero ciuitatis, aliiſque viris Eccleſiaſticis, & quid ſuper ea Papa decreuerit, 390.
Laudunum, vulgò, *Laon* in Picardia, ciuitas Ducis & Paris Franciæ titulo ornata, N. 4.
Legata pia, & præcipuè in vltimis voluntatibus relicta locis, & perſonis ſacris integrè præſtanda, 141. contra quoſdam nobiles Latinos in Achaia, ibid.
Legata pia, non impedienda quo minus à moribundis, aut alijs perſonis laicis, Eccleſijs, aut alijs locis ſacris relinquantur, 269.
Legati Apoſtolici duplices, alij à latere, alij cum mandati formula, N. 225. qui & Miſſi, ibid. eorum ratio, & neceſſitas vnde in Eccleſia, 628. mittuntur ad exemplum diſcipulorum Chriſti, ibid. ita, quod per eos facit Papa, per ſeipſum facere cenſetur, ibid.
Legati Apoſtolici remiſſiores in executione mandati Apoſtolici contra Raimundum Comitem Toloſanum, 370.
Legato Apoſtolico non licet Epiſcopum deponere, inconſulto Rom. Pontifice, 404.
Legatus à latere miſſus in Angliam ab Innocentio Papa, cum plenaria poteſtate, vt Regem abſolueret, & interdictum relaxaret, 611. 612. 613. 618. admiſſis antea conditionibus pacis & reconciliationis, ibid. quem benignè tractare, & ſuſcipere, & ipſi humiliter intendere monentur Eccleſiæ anglicanæ Prælati, Comites, & Barones, alijque Angliæ Magnates, 611. 612. 613.
Legatus à latere deſtinatus in Galliam Narbonenſem ab Innocentio 3. Papa contra hæreticos Albigenſes, ad quid, 678. 679. eũ honorificè recipere, & benignè tractare iuſſi omnes Prælati Eccleſiarum per Ebredunẽſem, Arelatenſem, Aquenſem, & Narbonenſem prouincias conſtituti, eique humiliter intendere, & mandata eius efficaciter exſequi, ibid.
Legatus Proconſulis propriam habet iuriſdictionem, N. 33. ſed demandatam, ibid.
Leges erraticæ, quæ in corpore Iuris, vocatæ, N. 216.
Legionenſes Milites olim, ſub Magiſtro Militiæ ſancti Iacobi de Spatha, N. 12. nunc ſede, & Magiſtro diuerſi, ibid.
Legionenſis Epiſcopus in prouincia Compoſtellana, iure antiquo exemptus, & ſoli Rom. Pont. ſubiectus, N. 41.
Legis auxilium fruſtra implorat qui committit in legem, 476.
Lex ſubeunda, quam ſibi quiſque dicit & imponit, N. 299.
Leo Euangelicus Marci, ſymbolum Alexãdrinæ Eccleſiæ, cur, & quomodo, 426.
Leo Iſauricus Imperator Iconomachus, 1020.
Leo, vel Lieuo primùm Armenorum ſimpliciter Dominus, Boamundi Principis Antiocheni vaſſallus, N. 63. deinde Rex ab Henrico Imp. Conſt. creatus, & à Mogũtino Archiepiſcopo coronatus, ibid. gratus erga Hoſpitalarios Hieroſolymitanos, de auxilio præſtito contra Barbaros, quædam loca eis liberaliter donat, 104. 105. quare ſe Regem per Rom. Imperij, non per Sedis Apoſtolicæ gratiam dicat, N. 63. ſcribit Innocentio Papæ, tam ſuper negotio nepotis ſui Rupini de Principatu Antiocheno, contra Comitem Tripolitanum, quàm alijs capitibus, N. 65. 69. & ſeqq. & de pallio à Catholico recepto ſub ſolito iuramento, N. 70.
Leo Scurus Acrocorinthum propugnat contra Francos, N. 10. eius proditio, & crudelitas erga Nicolaum Archiepiſcopum Corinthienſem, ibid.
Leonardo nepoti Innocentij Papæ 3. & Ioannis S. R. E. Cardinalis, & Cancellarij collata præbenda in Eccleſia Eboracenſi, vacans per obitum dicti Cardinalis, & ei fructus dictæ præbendæ aſſignari præceptum, 592.
Leontius Burdegalenſis Eccleſiæ ſancti Dionyſij fundator, N. 186.
Leopoldus, cognomento glorioſus, Dux Auſtriæ, adeſt expeditioni Hieroſolymitanæ, & aduersùs Albigenſes, N. 63. 213. ſuper cuius conſanguinitate cum filia Marchionis Miſnenſis inquiſitionem committit Papa, 1031.
Lepra corporalis, ſymbolum lepræ ſpiritualis, id eſt peccati, & temerariæ præſumptionis in ſacris, 488.
Lerina, Lero, vel Lerone, inſula in mari Mediterraneo, olim ſub ditione Maſſilienſium, 27. celebris templo, ſiue ſacello Leronis, feruente idololatria: deinde nobili cœnobio S. Honorati, ibid. vnde dicta Sanctorum nutrix, ibid.
Leſmorenſis Epiſcopus peſſimè habitus & tractatus à Vvaterfordenſi, propter repetitionem poſſeſſionum Eccleſiæ ſuæ ablatarum à Vvaterfordenſi, & quomodo ei ſuper damnis & iniurijs ſatisfactum, 406. 407. 408.
Leuca, quot milliaribus conſtet, ex ſupputatione Iſidori, N. 233.
Lega, itineraria mẽſura apud Gallos olim, & nunc, N. 59. Francis, *lieuë*, ibid.
Libertates & manumiſſiones ex lege Romana, olim in Eccleſia datæ coram altari, N. 41.
Libertos habuit antiquitus Eccleſia, qui illi, & vnde Caſati dicti, N. 38.
Licentia nutrit audaciam in reprobis, 59.
Limites Epiſcopatuum Egitaniẽſis, & Colimbrienſis controuerſi inter Epiſcopos, definiri & deſignari mandantur ab Innocentio 3. Papa, 519. 520. 521.
Limoſium vrbs, prima ſedes Electenſis Epiſcopi ſub Ioanne XXII. Papa, N. 114.
Lincolnienſis Epiſcopatus in Anglia, ſub Can-

Digitized by Google

tuarienſi Archiepiſcopo, N. 49.
Lincolnienſis Epiſcopus exulat cum reliquis Angliæ Prælatis, Ioanne Rege excommunicato, & interdicto, & in malis pertinace, N. 198.
Lineæ vocabulum in cauſis cognationum & affinitatum vulgò vſurpatum, N. 135. Græcis Σειραὶ γένους, ibid. V. *Gradus*, & *Stemmata*.
Lingonenſis Epiſcopus, Dux, & Par Franciæ, ſuffraganeus Archiepiſcopi Lugdunenſis, N. 217.
Lingonenſis Epiſcopatus in Gallia, prouinciæ primæ Lugdunenſis, N. 49. inſignis Ducatu & Parriâ, ibid. vulgò *Langres*, ibid.
Lingua Prælati non debet eſſe alligata, vnde Epiſcopi lingua impediti remouendi, 409.
Lis inter Monaſterium Onienſe, & Burgẽſem Epiſcopum ſuper libertate, & ſtatu eiuſdem Monaſterij amicè compoſita per Papam Innocentium III. quibus conditionibus, 51. qui deinde pronuntiat inter eaſdem partes ſuper ſubiectione membrorum eiuſdem monaſterij, in fauorem Epiſcopi, 52. & ſententiæ executionem committit, non obſtante reſtitutione in integrum per Monaſterium impetrata, ibid.
Lite pendente nihil debet innouari, 190. 191. N. 111.
Lites in conſiſtorio Principis cœptæ perpetuantur iure ciuili, N. 154.
In Litis, & quæſtionis examine non ſemper omnes euocandi, quorum intereſſe poteſt, N. 42. 45.
Litis in curia Rom. inter Veſprunienſem Epiſcopum, & Abbatem S. Martini de Pannonia pendentis capita, quæ, 307. 308. quædam ab Innocentio 3. deciſa, alia dilata, & delegata, 308. 309.
Litaniæ, Græcum vocabulum pro litationibus, ſupplicationibus & precibus publicis vſurpatum, N. 28. quas non licet facere inconſulto Epiſcopo, ibid. vel Clericis ſubordinatis, ibid. alio nomine etiam Rogationes dictæ, & proceſſiones, ibid. V. *Proceſſiones*.
Litteræ Ioannis Regis Angliæ ad Innocẽtium Papam, quibus confirmat leges & conditiones reconciliationis à ſe admiſſas, homagium de regnis Angliæ & Hiberniæ, & cenſum pro ijs annuatim præſtandum, S. R. E. à Regib⁹ Angliæ, 610. quæ motu proprio, & inſtinctu Spiritus ſancti nulla deliberatione, vel ſententia coactus conceſſit, contra Matthæum Paris, 610. N. 203. 204.
Litteræ ſubreptitiæ non impediunt ſententiæ confirmationem & executionem, 270. 271.
Litteræ ab excommunicato impetratæ tacita veritate, nullius momenti, & quicquid inde ſequutum eſt, 292.
Litteræ poſteriores, priorum non facientes mentionem, nullius ſunt valoris, 208.
Litteræ tacita veritate impetratæ nullius roboris & valoris, 386. 387.
Litteræ contra Ioannem Angliæ Regẽ à Sede Apoſtolica emiſſæ iuſſu Innocentij Papæ ab Epiſcopo Tuſculano Legato receptæ, minutim conciſæ, vel igni traditæ, 651.
Litteræ Legatorum ad Innocentium ſuper facto Principatus Antiochiæ inter Regem Armeniæ, & Comitem Tripolitanum, N. 72. 73. 74. 75.
Litterarum genera varia in iure antiquo Eccleſiaſtico, varijs nominibus è re nata, declarata, N. 36. quæ earum cauſa, ib. & ſeq.
Litterarum Eccleſiaſticarum vel Canonicarum generalis diuiſio in pacificas, generales, & commendatitias, N. 37. quibus quæquæ datæ, ibid.
Litteratura, *Litteratus*, pro, doctus, & doctrina, N. 144. eiuſdem ſignificationis *Litterarius*, & *Litterator*, ibid. inde *litteratorié loqui*, id eſt latinè & doctè, ibid.
Litteraturæ ſufficientia ſpecialiter requiſita in Prælato ſeu Epiſcopo, 469. 470. 471. ita vt propter defectum illi⁹ Coadiutor ei dari nequeat, ibid. V. *Coadiutores*.
Liuonia maxima parte ad fidem Chriſti adducta ſub pontificatu Innocentij III. Summi Pontificis, 644. 645.
Longinus, primus Rauennę Exarchus à Iuſtino Imp. inſtitutus, quando, N. 210.
Lubicenſis Epiſcopus, Bremenſis Archiepiſcopi ſuffraganeus, N. 89.
Lucas Euangeliſta natione Antiochenus, quare in vituli figura deſcriptus in Apocalypſi, 426. & quàm bene ad Antiochenam Eccleſiam referatur hæc ſignificatio, ibid.
Lucerius Epiſcopus Oleronenſis ſubſcribit Concilio Matiſconẽſi ſub Guntranno Rege filio Clotharij, N. 230.
Ludouicus Groſſus Rex Francorum proauus Henrici Comitis Campaniæ, & quomodo, 664. N. 207. hinc impedimẽtum matrimonij contrahendi inter Erardum de Brena, & Philippam filiam dicti Henrici, vtpote eum in gradu prohibito contingentem, ibid. fundator Abbatiæ S. Victoris Pariſienſis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, N. 53.
Ludouicus IX. cedit iuri ſibi quæſito in regno Aragoniæ, & Comitatu Barcinonæ, N. 30.
Lugdunenſis ſecunda, ſuper Sequanam fluuiũ, in qua Rothomagus Metropolis, vnde Rothomagenſis prouincia in Neuſtria, ſiue Normannia, N. 212.
Lugdunenſis archiepiſcopus Patriarcha, & Primas ſuper quatuor Lugdunenſes, N. 223. 224.
Lundunis, ſiue Londonia, Ciuitas ſita in promontorio Sconiæ in regno Daniæ, vnde Lũdenſis Archiepiſcopus, 313. N. 173.
Lundenſis Archiepiſcopus obiurgatus quòd ad Concilium euocatus venire detrectaret, & accedere iuſſus, 686. & Vpſalenſi Archiepiſcopo, & ſuffraganeis idipſum præcipere, 687.
B. Lupi Confeſſoris Archiepiſcopi Senonenſis corpus, vbi requieſcat, 310.

S.Lupus Senonenſis XX. ordine Archiepiſcopus, diuerſus à Trecenſi Epiſcopo cognomine, N.172.
S Lupus Trecenſis VIII. Epiſcopus, alius à Senonenſi Archiepiſcopo, N.172.
Lupus nomen viri proprium, N. 46. Procurator Monaſterij Onienſis in cauſa contra Burgenſem Epiſcopum, 62.63.
Luſitani Milites quando ſe à Militibus S. Iacobi de Spatha ſejūxerint, inſtituto ſibi peculiari Magiſtro, N.12.

M

MAchometvs pſeudopropheta quo tempore cœperit apparere, & per ſeculares illecebras, & voluptates carnales, multos à veritatis tramites ſeducere, 550.
Mafalda filia Sancij 2. Portugalliæ Regi, minùs legitimè iūcta puero Henrico Caſtellæ Regi, ſeparatur. N.50.
Magalon turris in Hiſpania, & regno Caſtellæ, expugnata à Chriſtianis Vltramontanis Cruceſignatis contra Sarracenos, 447.
Magalona Inſula, & vrbs in mari Mediterraneo, & ſedes Epiſcopalis, N. 171. quæ ſedes deinde tranſlata Montempeſſulanum, quare, à quo, & quando, ibid.
Magalonenſis Epiſcopus quibus conditionibus petit ſibi, & Eccleſiæ ſuæ dari in feudum ab Eccleſia Rom. Comitatum Melgorienſem, 441. & quando, & à quo hoc effectum, N. 191.
Magdeburgenſis Archiepiſcopus quot habet ſuffraganeos, N. 213. à quo inſtauratus, ibid.
Majeſtatis rei in Gallia, qui de Regibus ſecus aliquid obmurmurant, N.232.
Maiores, nomen officij, & dignitatis, N.120. Gallicè *Maires* ibid. apud Græcos vocabulum curationis & villicationis, ibid. vel etiam eorum qui negotia ruri, & in ſuburbijs curabant, ibid.
Maiorum culpæ in minoribus interdum puniuntur, 541. & econtra, ibid.
Malefactores corrigendi à ſuperioribus temporalibus, cùm ſpirituales vilipendunt, 324.
Malgerus Vigornienſis Epiſcopus regno Angliæ excedit, obſtinato in malis Ioanne Rege, N.198.
Malitiam & iniquitatē interdum propagari à patribus in filios, probatum exemplo Henrici, & Ioannis Regum Angliæ, 518.
Malitijs hominum non eſt indulgendum, 324.
Manaſſes Epiſcopus Aurelianenſis, quando conſecratus, N.47.
Manaſſes Lingonenſis Epiſcopus quando præfuit, N. 119.
Mancipia caſata, pro hominibus, & ſeruis Eccleſiæ, N. 16.
Mandata in Iure ciuili, pro ſerie, & ordine rerum agendarum à Præſidibus in prouincias proficiſcētib⁹ tradi ſolita à Principe, N.169.
Mandatarij Apoſtolici, non ſolent fruſtrari fructu mandati ſui, ſed effectum ipſius aſſequi, 366.
Mandatario Apoſtolico R. Scriptori in Cancellaria Romana, prouideri mandat per Epiſcopum & Capitulum Maſſilienſe, ſub pœna anathematis, 548. 549.
Mandatario Apoſtolico præcipitur prouideri de prebenda in Antiochena Eccleſia, 684.
Mandatarius Apoſtolicus, in beneficio pro quo mandatum habuit, exteris præferendus, 321.
Mandatarius Papæ, in mandato tenetur exprimere alia beneficia ſi quæ habet, quorſum hoc, 677.
Mandatarius contra formam mandati procedens, punitur nullitate eorum quæ fecit, 388. 389. 392. & excedens fines mandati reuocatur, 290.
Mandati Apoſtolici per ſubreptionem impetrati à Rege Aragonum in fauorem Comitum Conuenarum, Fuxenſis, & Gaſtonis de Bearnio reuocatio, 583.
Mandatum Apoſtolicum de inquirendo ſuper conſanguinitate Comitis & Comitiſſæ Niuernenſis, quare, & qua lege reuocatum, 359.
Mandatum generale non derogat ſpeciali, niſi in generali de ſpeciali mentio fiat, 661. ſed econtra, 2.N.2.
Mandatum ſpeciale derogat generali, 2.N.2. ideóque nec in eo de generali neceſſariò facienda mentio, 229. 230.
ex vi Mandati generalis de iure non poteſt peti reſtitutio in integrum, 298. N.163.
Mandum, quid. N. 227. vet. Gloſſario veſtis virginalis, ibid. fortè & pro habitu Monaſtico Ordinis Ciſtercienſis, ibid.
Mandus, *Manta*, *Mantile*, & *Mantum*, quid ſint, & quomodo accipienda hæc vocabula apud Autores, tam Latinos, quàm Barbaros, N.43.
Maneria, nonnunquam non pro vnica parte domus dumtaxat; ſed pro ampla & vniuerſa ædificiorum mole, N.212.
Manentes, qui dicti, & ad quæ teneantur erga Dominos, N.90.
Mannire, quid ſit, N.61. quomodo differat ab antiquo *Bannire*, ibid.
Manſio, vbicumque manemus, quodcumque domicilium, N.16.
Manſionaticum, vel, *Manſionaticus*, quid in veteribus monumentis, N.108.
Manſiones publicæ pro ciuilibus iudicibus primò conſtitutæ, deinde etiam ad Eccleſiaſticos tranſlatæ, N.108.
Manſuetudo plus poteſt erga magnates, quàm rigor, & ſeueritas, 375.
Manſus, & *Manſio* an differant, & quomodo, N. 21.
Manſus, vnde ſic dictus, & quid Manſum conſtituat, ibid. Gallis Narbonenſibus vulgò *Mas*, ibid.
Marchia, idem quod limes, Aimonio, N.20.

Digitized by Google

ALPHABETICVS.

Marchia Anconitana, qua ſpe tradita in feudum ab Innocentio 3. Papa, Azoni Marchioni Eſtenſi patri, 627. N. 204. V. *Azo Marchio Eſtenſis.*

Marchia Caſtrum Comitis Niuernenſis, 417.

Marchio Montisferrati Fridericũ Siciliæ Regem in Germaniam proficiſcentem Genuæ excipit cum alijs, & Papiam deducit, N. 194.

Marchio Brandeburgenſis quibus conditionibus petit ab Innocentio III. facultatem ædificandi, & dotandi Eccleſiam Conuentualem in Marchia ſua, ſuper terris acquiſitis à Paganis ſoli Sedi Apoſtolicæ ſubijciendam, 23. 24.

Marchiones, Duces limitanei, N. 20. & Marchia eorum præfectura, ibid.

Marcualdus Siciliam vaſtans profligatur à Iacobo Marcſcallo, 379. 380. N. 185.

Marcus Euangeliſta, fundator Alexandrinæ Patriarchalis Eccleſiæ, per Leonem quare figuratus, 426.

Marcſcallus, quis apud Hiſtoricos, & rei militaris Scriptores, N. 237.

Maria Virgo, mulierum quamuis perfectiſſima nunquam ſacerdotale officium exercere voluit, vel potuit, N. 97. 152. nutrix & patrona Toletanæ prouinciæ, & totius Hiſpaniæ, N. 193. eius imago in vexillis Regum delata Sarracenos in aduentu ſuo fugat, 450. N. 193.

Maria, filia vnica Guillelmi Montiſpeſſulani nomini, ex Mathilde Emanuelis Imp. Conſtantinopolitani filia, vel nepte, N. 182. turbata in poſſeſſione dominij Montiſpeſſulani à fratre Guillelmo, 370. 371. N. 182. vxor Petri Regis Aragonum, abſoluta reſcripto Innocentij 3. Pont. Max. à petitione dicti Regis ſuper diuortio, inſuper habitis exceptionibus contra fœdus matrimonij adductis, 490. 491. & ſeqq. ante conjuncta de facto, non de iure cum Bernardo Comite Conuenarum, quid ita, 491. ex quo filias duas ſuſcepit, N. 197. quas, & quibus nupſerint, ibid. quamuis Domina Montiſpeſſulani multis damnis & iniurijs affecta à Ciuibus Montiſpeſſulanis, ſuis ſubditis, 544. 545. pro quorum reparatione Innocentius 3. Papa iudices delegat, ibid.

Maria, ſoror Regis Vngariæ, 29. & N. 210. primùm vxor Alexij, vel Iſaacij Angeli Conſtantinopolitani Imperatoris, nondum ſecundò capta vrbe, ibid. deinde poſt mortem viri, & vltimam direptionem copulata Marchioni Montisferrati, ibid. vidua petit ab Innocentio Papa confirmationem donationum ſibi factarum à Marchione nuptiarum cauſa, 29.

Maria, filia Iſabellæ Reginæ Hieruſalem ex Marchione Conrado, N. 196. matre, fratréque Almerico defunctis ſuccedit in regno, ibid. & nubit Ioanni Comiti Brennenſi, ex nutu & conſilio Philippi Auguſti Regis Francorum, ibid.

Maria pellex Philippi Auguſti Regis Francorum, quo tempore obierit, N. 184.

Martinus Abbas Monaſterij ſancti Vedaſti, Atrebatenſis, quo tempore vixerit, 275. N. 149. componit cum Aduocatis Bethunienſibus ſuper quibuſdam iuribus, 275. & hęc cõpoſitio confirmata ab Innocent Papa 3. ib.

Martyrum, & Sanctorum nomina præfixa Baſilicis in titulum, N. 153.

Maſſa, pro agrorum continentia, N. 111. & pro ædificio ruſtico, & iuribus adnexis, ibid.

Maſſæ Ficaroli adminiſtratio & cura commiſſa G. Ferrarienſi Præpoſito, poſt obitum, Ferrarienſis Epiſcopi, ab Innocentio Papa, 627. 658. 659. cum facultate percipiendi reditus reſeruandos eidem Sum. Pont. ibid.

Maſſarij qui, & vnde ſic dicti, 191. N. 112.

Maſſilienſes fautores Roncelini excommunicantur, 200.

Maſſilienſium Canonicorum inobedientia & contumacia inſignis erga Innocentium Papam III. negligendo perficere mandatum ipſius in fauorem R. Scriptoris, & familiaris D. Papæ, 675. 676.

Mathildis filia Regis Portugalliæ, vxor Philippi Comitis Flandriæ, 468. 474. N. 194. vidua, 476. fundat & dotat Eccleſiam ſuper qua ius ei patronatus ad præſentationem tantùm, non ad collationem concedit Innocentius III. 474.

Mathildis filia vnica Petri de Courtenay, & Agnetis Comitiſſæ Niuernenſis, nubit Herueo Comiti de Donzy, qui inde dictus Comes Niuernenſis, 667. N. 207. & 238. V. *Herueus.*

Mathildis filia Bernardi Comitis Conuenarum, ex maria de Montepeſſulano ſuſcepta, N. 197. vxor Sancij de Barra, ibid.

Matiſconenſis Epiſcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Lugdunenſis, N. 228.

Matricis vocabulum *in Can. Concilij Carthaginenſis, cap.* 33. *ſub finem* vſurparum, dũ prohibet Epiſcopo attingere abſque neceſſitate rem Tituli matricis Eccleſiæ, quomodo accipiendum, N. 154.

Matricularij, apud quos Eccleſiæ tituli aſſeruabantur, N. 168. Francis *Marguilliers*, ibid.

Matrimonij nomen non merentur coniunctiones inceſtæ, & prohibitæ, non modò de iure Canonico, ſed ne quidẽ Ciuili, N. 141.

Matrimonij inter affines, vel conſanguineos contrahendi prohibitio intrà quartum gradum concluſa, 462. N. 228.

Matrimoniales ritus vtplurimum ab Eccleſia Gallicana inducti, & ab ea ad alias deducti, N. 193.

in Matrimonialibus, factum primum deſtruit ſecundum, N. 405.

Matrimonium conſenſus facit reſpectiuus partium, non concubitus, 299. 300. validè contractum, & conſummatum nulla Sanctorũ exempla, vel Patrum decreta diſſoluunt, vtpote indiſſolubile ex verbo Chriſti. 373.

Digitized by Google

etiam à Papa ibid. & probatur ex reſcripto Innocentij 3. ad Philippum Auguſtum Regem Francorum, 373. V. *Sacramentum Matrimonij*.

Matrimonium ſpirituale, inter presbyterum & Eccleſiam, ad cuius titulum ordinatus eſt, N. 163. 164. in eo requiritur liber conſenſus, vt & in carnali, 477.478.

Matrimonium inter Petrum Regem Aragonum, & Mariam de Montepeſſulano ratum habitum, non obſtantibus exceptionibus dicti Regis, 490.491.492. & ſeqq.

Matrix Eccleſia, pro Epiſcopali, quæ mater eſt Diœceſanorum, N. 154. id eſt plebium & ruralium, ibid.

Matthæus, Comes Conuenarum ſubſtituit in teſtamento ſuo Regem Franciæ, N. 129.

Matthæus natione Iudæus primus Euangeliũ Hebraicè ſcripſit in Iudæa, 426. quare per hominis ſpeciem deſignatus, ibid. & quomodo hæc figura Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conueniat, ibid.

Matthæus Paris hiſtoriographus Anglus, Papæ infenſus, N. 206. eius error deprehẽſus in eo quòd aſſerit Romæ iudicatum, vt Ioannes Angliæ Rex ſe hominem Eccleſiæ fateretur, N. 203. 204.

Mauricius de Blaſon, primùm Epiſcopus Nannetenſis, deinde ad Pictauenſem Eccleſiam tranſlatus ſub Innocentio 3. N. 55. 58. cur ſuſpenſus à Metropolitano ſuo Burdegalenſi Archiepiſcopo, 86. N. 57. eius obitus quando, N. 58. diuerſorum criminum reus poſtulatus à Metropolitano ſuo, 86.

Maximus Notarius & Legatus Apoſtolicus in Romaniam ab Innocentio 3. 424. hoc nomine commendatus Imperatori Conſtantinopolitano, 425. ſubſiſtit Venetijs, 634. N. 204. iudex delegatus in cauſa Patriarchatus Conſtantinopolit. litigioſi inter Heraclienſem Archiepiſcopum, poſtulatum, & Plebanum S. Pauli Venetijs, electum, 425. 426. 634. cui tamen controuerſiæ finem non impoſuit, quid ita, N. 189.

Medenſis Eccleſia, cur, quando, & à quo vnita Veriſienſi, 151.

Mediolanenſes hæreticorum fautores & receptatores ſub Pontificatu Innocentij tertij Sum. Pont. 459. & Eccleſiaſticæ libertatis hoſtes, ibid. & Apoſtolicæ Sedi aduerſi ibid. moniti vt abdicatis Othonis Imperatoris partibus Eccleſiæ obediant, 389. & vt ad vnionẽ Eccleſię expulſis hæreticis redeãt, & Papienſes ciues, quos captiuos detinent dimittant, ſub pœna excommunicationis iam à Legato Apoſtolico contra ipſos latæ, & denuò innouandæ, & alijs grauibus pœnis interminatis, 459. 460.

Melchiades Papa magis cognouit de Cæciliani presbyteri in Epiſcopum electione, ſuo iure, quàm vt Iudex delegatus ab Imperatore, N. 7.

Melechaminus Abbas primus Monachorum Benedictorum in Abbatia S. Vincentij apud Laudunum, N. 4.

Melfienſis Epiſcopus cædis, periurij, concubinatus, ſimoniæ, proditionis, aliorúmque criminum reus ſuſpendi ab officio pontificali mandatur, & infra tres menſes Romæ ſe ſiſtere iubetur, alioquin excommunicati, & alium paſtorem Eccleſiæ Melfienſi idoneum præfici, 380. 381. 382. in prædictis criminibus pro quibus priùs ſuſpenſus, perſeuerans perpetuò ab Eccleſia Melfienſi remouetur, 515. 516. & deponitur, N. 198. eius alienationes irritæ, 516.

Melgorij Comitatus ab Apoſtolicis Legatis receptus, iuſſu PP. Innocentij, vtpote qui de iure B. Petri exiſteret, 199.

Melgorium Caſtrum quo pacto in ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ deuenerit N. 182. cùm antea eſſet de dominio Comitis Toloſani, ibid. eius ciues & milites ad perſeuerantiam in obedientia ſanctæ Sedis commoniti ab Innocentio 3. 370. ſuam ſollicitudinem viciſſim pro ipſorum quiete & pace repromittente, ibid. quid iuris illic habuerit Raimundus ſenior Toloſanus Comes, & vnde, N. 182. vulgari idiomate *Mangiol*, ibid.

Melitenſis Epiſcopus immediatè ſubiectus Rom. Pont. & ab eo ſolo ideò conſecrandus, N. 186.

Mendaces precatores debent carere impetratis, & falſa ſuggerendo, & vera ſupprimendo circumueniunt potius ſemetipſos, quàm Superiores, 208.273.

Menſa, pro choro, in rebus monaſticis, N. 141. inde Archidiaconus de menſa in Eccleſia Pampilonenſi, 259.260. N. 141. à communi menſa quam habent Canonici regulares, ſicut ſeculares chorum, ibid.

Merita cuiuſque meliùs in loco natiuitatis, & conuerſationis, quàm alibi exquiruntur, 420.

Merſeburgenſis Epiſcopus, ſuffraganeus Magdeburgenſis Archiepiſcopi, N. 213.

Methone duplex, alia Thraciæ, alia Meſſeniæ, N. 21. hæc vulgò *Moçon*, & *Modon*, ib. & ab ea Methonenſis Epiſcopus, ſiue mauis Mothonenſis, nam & Μοθώνη apud Pauſaniam, ibid.

Μετόχια Græcis, idem quod Latinis obedientia in Monaſticis iuribus, N. 113.

Metropolitæ omnes Primati ſuo ſubditi, iure Canonico, N. 223.

Metropolitani electio ex antiquis Canonibus quomodo olim celebraretur, 316. à Primate confirmanda, ibid. & N. 174.

Metropolitani ſuorum ſuffraganeorũ Patres, & Paſtores, N. 104. quorum negligentiam ſupplere poſſũt in ils quæ ad eos ſpectant, 3. eorum prima vox, & prima ſedes, etiam in Synodis, N. 163. quibus & in Concilijs vtplurimum ſuffraganei ſubſcribere ſoliti, ib.

Metropolitani plures, ius coronationis Regũ ſuorum à conſuetudine hauriunt, N. 161

Digitized by Google

Metropolitanus vnius prouinciæ, alterius prouinciæ Episcopos conuocare non potest, vi imperij, N. 5. ideò vituperatus à D. Augustino Victor Primas Numidiæ, ibid. can. 14. Synod. Antioch. ea de re qui veniat intelligendus, 6. penès eum olim summum ius administrationis Ecclesiasticæ, N. 182.

Metropolitici iuris cognitio, & adiudicatio solius Rom. Pontificis est, N. 126.

Metus nullus iustus, sinè coactione, & vi, N. 122. non est sufficiens causa, & excusatio communicandi cum excommunicato, quid sit, N. 122. licèt attenuet culpam, ibid.

Metuum genera duo apud Iurisconsultos, & quomodo inter se distincta, N. 122. primum nihil agit, alterum irritat actum, ibid. & de his explicata mens Innocentij *in cap. sacrit. extr. de his quæ vi, metúsue caus. fiunt*, contra Dominicum de Dominis hæreticum, ibid.

Meynerus, siue Meynardus Zegebergensis Canonicus, primus in Liuoniam Christianam religionem importat, N. 86.

Michaël Choniates Athenienſis Archiepiscopus sub Innocentio 3. N. 224. vrbe cedit, Athenis captis à Latinis, N. 9.

Michalicius comes marchionis montisferrati in suo in Thessalonicense regnum aduentu, N. 99. à quo postea defecit. ibid. quibusdam Rex Epiri dictus, ibid. & Ioannis Sebastocratoris noth⁹, ib. in Romania omnia igne, ferróque vastat 150. eius perfidia, & crudelitas in Latinos 149. 150. N. 95. incertum quis ille fuerit, & an Henrico Imperatori Constantinopolitano sacramẽto fidelitatis obstrict⁹, N. 95. quot fratres habuerit, N. 96.

Miesislaus senex, Dux Pomeraniæ, è cuius dominio exploditur à filio Othone, N. 218.

Miliarensis, moneta olim cusa ab Episcopo magalonensi in feudis Ecclesiæ, sub Clemẽte 4. Sum. Pont. N. 192.

Militare suis stipendijs nemo cogendus, 486.

Milites B. Iacobi in Hispania sub Alexandro Papa instituti 12. continentibus & coniugatis constant, ibid. ab eodem Sum. Pont. approbantur, & sub protectione sua recipiuntur, 13. item ab Innocentio 3. cum possessionibus suis, quæ ibi enumerantur ibid. institutum eorum in quo consistat, ibid. & seq. non possunt redire ad seculum, nec transire ad alium Ordinem inscio magistro, siue Commendatore, à quo reguntur, 14. abscedentes reuocantur per censuras ibid. quando, & vbi Capitulum Ordinis & per quos celebrandum, ibid. quot & quibus incumbat electio magistri, & quo modo in ea procedendum ibid. quorum correctioni, & monitis subjaceat magister ibid. hospitalitas, & erga egenos liberalitas, & caritas eis præcipuè commendata, maximè circa Ecclesiasticas personas, ibid. quomodo se gerere debeant erga Episcopos in locis acquisitis aut acquirendis, etiam in terris Saracenorum, ibid. interdicto, & censuris eximuntur cum Ecclesijs & plebibus suis, ibid. ita vt nonnisi à Legato à latere excommunicari, vel interdici cum suis possint, ibid. omnia sacramenta & sacramentalia ab Episcopo Diœcesano gratis recepturi, ibid. & seq. cum facultate construendi Oratoria, vbicumque quatuor vel plures fratres conuenerint, in quibus & diuinum officium audire, & sepulturam habere possunt eorum familiæ, ibid. in interdicto generali licitum eis priuatim sinè solemnitate diuina officia celebrare, ibid. subijciuntur excommunicationi inijcientes in eos manus violentas, ibid. quare & vnde dicti fratres Vclesij. N. 12. vulgò de Spatha. ibid. olim vnicum magisterium, hodie tripartitum ibid. cuius tamen protomagisterij dignitas Castellæ Coronæ vnita, quando, & à quo ibid. huius militiæ quis primus magister, 14. N. 13. eorum regula breuiter descripta, ibid.

Milites Teutonici pallia alba ad imitationem Templariorum vsurpare volentes prohibiti, 110. quæ tamen prohibitio non obtinuit, N. 78. sed ad differentiam Templariorum adsuta pallijs albis crux nigra, ibid. confirmati à Clemente 3. ibid. ad quem referendum Crucis nigræ institutum, ibid. quãdo & à quo in Europam aducti, N. 86.

Milites Christi in Liuonia quo charactere distincti à Templarijs, N. 86. cur & vnde dicti Gladiferi, ibid. quomodo & quando transierint in ordinem Teutonicorum, ibid. & 86. eis iudices dati ab Innocentio Papa, propter distantiã locorum, vt ipsis contra molestatores, & malefactores quoscumque tam Laicos, quàm Clericos, præcipuè, Bremensis prouinciæ, iustitiam exhiberent quotiescumque fuissent requisiti, 643. cum Episcopo Rigensi olim contendentes super quibusdam iuribus, ad compositionem & concordiam interuentu Summi Pontificis deueniunt, 641. de cuius obseruatione interpellatur. denuò Episcopus apud eumdem Innocentium ibid. qui ad eam rem iudices delegat, & negligentes, partibus ius dicere super negotio procedere iubet 642. eis bona & possessiones quas habent in Guthlandia confirmat 643. moniti vt adsint Estiensi Episcopo in negotio fidei, illis in partibus promouendo, & alijs baiulis verbi Dei, vtque se minùs cupidos bonorum terrenorum ostendant, 646. eorum ortus & progressus, N. 86. & confirmatio ab Innocentio 3. ibid. primum sub Templariorum regula, ibid.

Milo Apostolicæ Sedis Legatus contra Albigenses, Notarius Apostolicus, non Cardinalis, vt perperam vulgò creditur, 241. N. 132. 133. de latere, id est, de Curia missus, N. 133. quando obijt & vbi, ibid.

Milo de Brabant 638.

Mimamolinus marochitanus Rex, N. 234.
Minda vrbs Saxoniæ à Carolo magno capta, & Christianæ Religioni addita, N. 89. sedes Episcopalis effecta, Colonienſis Archiepiſcopi ſuffraganea, ibid.
Miniſtri & officiales Regum & Ducum in Vngaria, vbi iudicandi, 295. N. 162.
Minor & Eccleſia pari paſſu ambulant, & eodem priuilegio gaudent, N. 216.
Minor quando non reſtituendus, N. 217. non reſtituitur in eremodicij multa ibid. ſalua ei ſubſidiaria actione in tutorem vel curatorem, ibid.
Minores quindecim annis, ritè & legitimè monachari nō poſſunt 382. ſicut nec maiores habent penitendi licentiam, ibid.
Miraculum in Gallia patratum ſedente Innocentio 3. Papa, de hoſtia conſecrata tradita à muliere Chriſtiana, Iudæo, cum totius rei geſtæ ſerie, 614.
Miramolinus Sarracenorum Rex debellatus ab Alphonſo 8. Rege Legionis, & Caſtellæ, & alijs Regibus auxiliarijs, N. 229.
Miſcere, verbum proprium, & peculiare, omnibus illicitis conjunctionibus, 141.
Miſſæ publicæ quæ, N. 107. earum celebratio cur in monaſterijs vetita, ibid.
Miſſi, qui in Capitularibus Caroli Magni, N. 225.
Miſſinus fundator Hoſpitalis Leproſorū eiuſdem nominis, 24.
Miſſio in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandę vulgò obſeruata contra contumaces, 391. quæ deinde reuocatur contumace intrà annum veniente, & cautionem ſtandi iuri offerente, ibid.
Mobilium medietas poſt mortem mariti vxori viduæ debita, iure conſuetudinario, ſiue municipali plurium prouinciarum Galliæ, N. 211. quod ius maſſariticum dictum Venetis, ibid.
Modius, menſuræ modus, N. 35. octo ſextaria continens, ibid.
Mœchia ſpiritualis in Presbytero plures Eccleſias obtinente, N. 163. 164.
Molendinum de Papa, qua lege, & conditione locatum Epiſcopo Ferentinati ab Innocentio 3. 47.
Moliſmum Abbatia Ordinis S. Benedicti in Campania, Diœceſis Lingonenſis, vulgò *Moliſme*. N. 100.
Monachalis habitus diſcolor, pro varietate inſtituti, N. 77.
Monachare, & *Exmonachare*, quid apud Scriptores monaſticōn, N. 15.
Monachari inuitus nemo debet, 382.
Monachatus inuitus, & ante ætatem legitimam non præiudicat beneficijs ſecularibus obtinendis, 382. 383.
Monachi nomē poſterioribus ſeculis ad quoſlibet Religioſos Cœnobitas detortū, contra genuinam vocabuli ſignificationem, N. 128.
Monachi debent Prælatis Diœceſanis, & Sacerdotibus reuerentiam & obedientiam, & ab eis Eccleſiaſtica ſacramenta ſuſcipere, 402.
Monachi olim bicolores dumtaxat, albi ſcilicet & nigri, & ab vnoquoque horum colorum denominati, 109. N. 212.
Monachi Abbatiarum, monaſteriorum, vel Prioratuum aliò tranſlati ad leuamen, vel reformationem eorum, 4. in vno monaſterio recepti, in altero profiteri poſſunt, N. 15.
Monachi, præcipuè Sacerdotes, peccāt Chirurgiam exercendo, 300.
Monachi Καλλιῶλαι, qui, & vnde ſic dicti, N. 42. 43. eorum monaſteria Καλλιῶλινὰ dicta, ibid.
Monachi virginum Sacrarum rectores, Patres ſpirituales dicti, N. 170.
Monachi rebelles, ſeditioſi, & dilapidatores ad alia monaſteria abiegandi, 196.
Monachi Benedictini, à quo tempore, & cur cognominati nigri, N. 77.
Monachi Cormœriacenſes omnes, vnico excepto, diuinitus ab Angelo percuſſi, ob ſolutiores ipſorum mores, N. 20.
Monachi Græci ad obedientiam erga Prælatos Latinos adſtricti, 140. malè à Nobilibus in inobedientia ſua foti, ibid.
Monachi de Locedio, ſiue de Lucetijs Ciſtercienſis Ordinis, donatarij monaſterij de Curhiat, ſiue de Chortato, Theſſalonicenſis Diœceſis, dilapidatores bonorum dicti monaſterij, 674. 675.
Monachi Cantuarienſes ex Anglia pulſi iuſſu Ioannis Angliæ Regis, quid ita, N. 198. & bona eorum fiſco addicta, ibid.
Monachi, numero quinquaginta nobili proſapia, in monaſterio S. Benigni Diuionenſis obſequio diuino mancipati, 116. N. 218.
Monachis quî licitum poſſidere decimas ante, vel poſt Concilium Alverniæ ſub Vrbano II. N. 22. 23. 24.
Monachis parochialium Eccleſiarum regimen interdictum, cur hoc. N. 11. aliquando ex beneficio ad id admiſſi, ſed non indiſtinctè, ibid. 12. neque ſuis dumtaxat parœcijs, vel monaſterijs ordinati, ſed & alijs titulis, & Baſilicis, ibid.
Monachis cuiuſlibet Ordinis, non licet aliam Eccleſiam diuerſi Ordinis ab eo quem profeſſi ſunt ab initio, acceptare, ſinè licentia & diſpenſatione Superioris, 247.
Monachis ſub inſtituto Bernardi Primi militantibus, etiam Clericis, proprijs manibus laborare injunctum, 402.
cum Monachis, qui in annis minoribus conſtituti Nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum facta profeſſione ad ſeculum ſunt reuerſi, & ab Epiſcopis ſuis non inſcijs ad ſacros ordines promoti, quo pacto procedendum, 385.
Monachis etiam profeſſis licet tranſire ad arctiorem regulam, ſed non ſinè Superiorum in ſcriptis obtenta licentia, 79. 185.

ALPHABETICVS.

Monachorum officium, ſedere & tacere, non parœcialia iura exercere, iudicibus magni nominis monachis, N.28. & Pontificijs Conciliorúmque Decretis, ibid. & ſeq.

Monacho criminoſo pœna carcer olim, quia non clericus, N. 80.

Monachorum, & monialium prauæ conuerſationis reformatio per tranſlationem in alia monaſteria, viſitata in Eccleſia 142.146.535. & ſeq. 371.372. 599. 635.165. N. 92. 94.

Monachorũ, & monacharum contubernium, & cohabitatio vetita, 402. N. 122.

Monachorum rebellium, & diſcolorum penitentia, canonica & ſolemnis quæ, 142.146. N. 92. 94.

Monachorum montis Iouis nefanda crudelitas, & diſſoluti mores 371. pro quibus interdicto, excommunicatione, & tranſlatione in alia monaſteria puniuntur, ibid. & ſeq.

Monachorum correctionem omnimodam habet Epiſcopus, niſi probent ſe exemptos ab eius iuriſdictione, N.10.11. etiã in his quæ extra regulam, 11.

Monachum tria faciunt, ſchola, forma, & chorus: quænam hæ notæ, & in quibus conſiſtant, 382. N. 185.

Monachus poſt profeſſionem non debet exire è monaſterio, ſine Prioris ſui venia, & commẽdatitijs litteris, 45. alioquin à nullo recipitur, ib. & N.36. neq; aliquid propriũ poſſidere poteſt, N. 133. antè ingreſſum monaſterij quomodo de proprijs diſponere poſſit, ibid. peculium habere poteſt cum licentia Superioris, vt adſentiente Domino ſeruus, cuius ſpeciem refert, ibid. neque mutuo, neque fideiuſſione ſe obligare poteſt ſinè conſenſu, & licentia Abbatis, & maioris partis Capituli, 193.

Monachus ſimoniacè in Abbatiam ab Epiſcopo Firmano intruſus deijcitur, & alius canonicè inſtitutus confirmatur ſentẽtia Anconitani Epiſcopi iudicis delegati, quę deinde roboratur autoritate Apoſtolica, 380.

Monaſteria duplicia, id eſt monachorum & monacharum ſimul cohabitantium priſcis canonibus interdicta N.181. quod poſterioribus ſeculis minùs rigidè obſeruatum, 359. N. 181. omnia iure communi Epiſcopo Diœceſano ſubiecta, N.10. probatur autoritatibus, ibid. & ſeqq. ideóque viſitanda ab Epiſcopis Diœceſanis, non ſemel, ſed ſæpius in anno, N.40. can.15. Concilij I. Aurelianenſis quem contra adferunt, de Synodo, non de viſitatione intelligendus, ibid. tenentur ad congruam portionem præſtandam Vicarijs in ipſorum Eccleſijs deſeruientibus, 168.

Monaſteria & alia pia loca exempta, priuilegiata, & iuris Eccleſiæ Romanæ nullo mediante 226.328.358. & alibi paſſim.

Monaſteria libera, id eſt priuilegio exempta, ſolius Rom. Pont. Parœciæ, N.169. ideóque multa ſinè Epiſcoporum Diœceſanorum permiſſu, exercere ibi licitum, & nihil in eis iuris Epiſcopo, ibid.

Monaſteria regalia, & libera etiam olim inter Latinos, vt & apud Græcos, N.207.

Monaſteria Patriarchica quæ, in tractu Conſtantinopolitano, N.21.

Monaſteria ſingula, ſingulis Clericis commendata per Patriarcham Conſtantinopolitanum, N.32. neque ab eo ſolùm, ſed & à patronis & fundatoribus laicis, ibid.

Monaſteria virorum in conuentus monialium mutata & econtra, 146.N.94.

Monaſteria in Diœceſi Nouiomenſi duo, ſub inuocatione S. Eligij Nouiomenſis Epiſcopi: vnum Ordinis D. Auguſtini, quod S. Eligij in fonte dicitur; aliud D. Benedicti, N. 112. 113.

Monaſteria montis ſancti ſub protectione B. Petri, & ſanctæ Sedis poſita, cum confirmatione priuilegiorum, & immunitatum antea à Prælatis, & Imperatoribus Conſtantinopolitanis conceſſarum, 680. infeſtata, & direpta à quodam Dei, & Eccleſiæ inimico, ibid.

Monaſteria tria in Gallia ſub titulo Gratiæ Dei, N.80. cuius Ordinis & vbi ſita, ibid.

Monaſteria montis ſancti immediatè ſubiecta ſedi Apoſtolicæ, 31.

Monaſterienſis Epiſcopus Colonienſis Archiepiſcopi ſuffraganeus, N.89.

Monaſteriẽſis Epiſcopus portat verbum Chriſti in Liuonia corã Gentibus 644.645. vnde & maximè commendatur ab Innocentio 3. Papa, ibid. qui etiam interea eum, Eccleſiam, & bona ſua ſub protectione ſanctæ Sedis ſuſcipit, ibid.

Monaſterij reformandi methodus per tranſlationem vel mutationem Abbatis in alium locum, ad tempus, 167.

Monaſterij montis Iouis à regulari diſciplina in ſpiritualibus & temporalibus miſerabiliter collapſi reformatio committitur, per tranſlationem monachorum, qui in eo ſunt, & inductionem aliorum, 371.372.

Monaſterij ſancti Iudoci, Ambianenſis Diœceſis correctio, & reformatio delegata ab Innocentio 3. Papa, 660.

Monaſterij Gemblacenſis Aduocatia cui collata ab Othone I. Imp. etiam ad poſtulationem patroni, & fundatoris, N. 143.

Monaſterijs tributum indictum à Philippo Imperatore, nomine aduocatiæ, N.143.

Monaſteriorum tria genera apud Græcos, Epiſcopalia, Patriarchalia, & Imperialia, cum eorum differentijs, N. 31. alia diuiſio eorumdem ex Nouella Alexij Comneni Imp. ibid. & ſeq.

Monaſteriorum Patriarchalium cura Vicarijs & Legatis demandata per Conſtantinopolitanum Patriarcham ſub nomine Ἐξαρχῶν, & quod eorum officium, N. 32.

Monaſteriorum reformatio vulgaris per trãslationem Prælati, & monachorum, 230.

Digitized by Google

Monasterium Vindocinense immediatè dependens à sede Apostolica, 505. & alodium D. Petri, N. 198. in cuius fauorem rescribit Innocentius pluribus Prælatis Galliarum, vt illius iura conseruent, & iniurias vlciscantur, 505.

Monasterium de Sassiaco, in Diœcesi Antissiodorensi, membrum Abbatiæ S. Germani Antissiodorensis, N. 185.

Monasterium Sancti Angeli de Saga, donatum Priori S. Mariæ Crucigerorum Bononiensium, & Ordini suo, à B.S.R.E.Card. & Legato Apost. 368. & confirmatum ab Innocentio 3. ibid. ablatum deinde ab Imp. Constantinop. & Nobilibus quibusdam assignatum, ibid. qui illud Priori restituere iussi, ibid.

Monasterium S. Victoris Parisijs, Ordinis S. Augustini, quando, & à quo fundatum, N. 53. 142. sub regula Canonicorum S. Augustini, ibid. congregatio nobilis & illustris quæ se longè latéque diffudit, ibid.

Monasterium Cellense prioribus Monachis aliò propter crimina relegatis, Canonicis S. Victoris Parisiensis reformandum traditur, 115.

Monasterium S. Germani de Pratis, Parisijs immediatè subiectum Rom. Pontifici, 85.

Monasterium Euesanæ Ord. S. Benedicti, Vigornensis Diœcesis, liberum in capite, non in membris, N. 12.

Monasterium de Flauiniaco, V. *Flauiniacum.*

Monasterium Grandimontense caput Ordinis sub instituto D. Benedicti in Diœcesi Lemouicensi à quo fundatum N. 158. eius Monachi vulgò Boni homines dicti, ibid.

Monasterium S. Mariæ Rotundæ extra muros Rauennæ, Ordinis D. Benedicti, N. 60.

Monasterium de Vangaditia collapsum in spiritualibus & temporalibus, reformandum committitur, 535. 634. idque per amotionem Abbatis, & translationem Monachorum in alia Monasteria, ibid. & introductionẽ Prioris, & Monachorum Ordinis Camaldulensis, ibid. & seq. qua lege, & conditione, 635. immediatè subditum Rom. Pont. Ibid.

Monasterium de Curhiat, aliàs de Chortato in Romania, *Βασιλικὸν*, & soli Imp. Constantinopolitano subiectum, 674. N. 207. concessum Monachis Cistercien sibus, Monasterij de Locedio, vel de Lucetijs à Bonifacio Marchione Montisferrati, 351. occupatum ab Imperatore Constantinopolitano restitui mandatur, ibid. ea lege vt in eo seruetur Cistercien sis Ordinis institutum, 352. sed Græcis Monachis ab Imperatore restitutum 674. qui denuò expelluntur, litteris sub falsa causa à Rom. Pont. impetratis per Cistercienses, 675. sed ad nouã querelam Græcorum Monachorum Papæ Innocentio delatam, totum negotium Albanensi Episcopo Apostolicæ sedis in partibus illis Legato, decidendum committitur ab eodem Innocentio, ibid. olim ducentorum Monachorum collegium, spiritualibus & temporalibus bonis abundans, 674.

Monasterium sanctæ Mariæ Syluæ maioris, Ordinis D. Benedicti, sub protectione sanctæ Sedis positum ab Innocentio 3. exemplo prædecessorum, & libertates & immunitates eius confirmatæ, 506. 507. 508.

Monasterium Cormœriacen vnde sic dictũ, N. 20. Ordinis D. Benedicti sub inuocatione D. Pauli constructum, ibid. in hoc Monasterium Capitulum S. Martini Turonensis habet Episcopalia iura, ibid.

Monasterium Acapni quid teneatur pendere annuatim summo Pontifici, pro protectione sua, 30. V. *Acapni Monasterium.*

Monasterium Monialium Ordinis D. Benedicti, & instituti Cistercien sium, sub inuocatione S. Mariæ, & SS. Matthæi Apostoli, & Antonij fundatum in Esculana Diœcesi, sub protectione Sanctæ Sedis cum personis & bonis ab Innocentio 3. susceptum, 356.

Monasterium S. Bartholomæi de Trisulto Cartusiensis Ordinis, à Rom. Pontificibus fundatum, dotatum, & constructum, 249.

Monasterium S. Stephani Diuionensis absolutum ab impetitione Heruei Monachi, aliò relegati, 165.

Monasterium S. Mariæ de Peroallo, in Diœcesi Terdonensi, hodie incognitum, 306. N. 166.

Monasterium Vezeliacense Æduensis Diœcesis, 543. 544. quando, & à quo fundatum, N. 143. primùm Monialibus datum, N. 145. deinde à Papa Ioanne 8. ad Monachos trãslatum ibid. priuilegijs plurium Pontificũ, confirmatum, ibid. immediatè subiectum Romanæ Sedi, 266. cuius immunitatem seruari mandat Innocentius 3. Sum. Pont. ibid. maximè oppressum à Comite Niuernensi, 359. ad quæ seruitia obligatum erga eumdem Comitem, 543. 544.

Monasterium S. Ioãnis in Vineis, Suessionensis Diœcesis, Canonicorum Regularium D. Augustini, à quo, & quando fundatũ, N. 46.

Monasterium S. Vvinoci de Bergis cuius iussu constructum, N. 46. Ordinis Cluniacensis, olim Morinẽsis, nunc Yprensis Diœcesis, ib.

Monasterium S. Maximini, Ordinis D. Benedicti in Diœcesi Aurèlianensi, vulgò *S. Mesmin Mixi*, N. 110.

Monasterium S. Siluestri de Nonantula, in territorio Mutinensi situm 594. exemptum à iurisdictione Diœcesani Episcopi, & aliorum, per priuilegia diuersorum Pontificum, 593. 594. & seqq.

Monasterium S. Nicasij Remis à Ludouico Pio fundatum, 306. N. 166.

Monasterium S. Victoris Massiliæ, Ordinis S. Benedicti, N. 125. cui olim præfuit Vrbanus V. PP. vbi & sepultus, ibid.

Monasterium Sancti Solutoris Taurinense

Digitized by Google

Ordinis D. Benedicti, tempore Innocentij 3. Papæ in ſpiritualibus, & temporalibus attritum & collapſum 431. vnitum de ipſius mandato, monaſterio S. Michaelis Cluſini, ibid. & hæc vnio ab ipſo confirmata, 432.
Monaſterium S. Martini de Pannonia, regiæ fundationis, N. 170. quali libertate donatum à Stephano Rege Vngariæ S. ibid. & largiter dotatum, cum ratione huius amplæ dotationis, ibid. & ſeq.
Monaſterium Fontis Giardi in Diœceſi Cenomanenſi, quo pacto, ab Eremitis Ordinis D. Auguſtini, ad regulam D. Benedicti, ſub Abbate & conuentu maioris monaſterij Turonenſis tranſierit, 234. 235.
Monaſterium S. Angeli, Ordinis D. Benedicti, ex Congregatione Vallis Vmbroſæ, in ſuburbio Piſtorienſi ſitum, 314. 315.
Monaſterium S. Seueri, Ordinis D. Benedicti in Nouempopulania, in capite Gaſconiæ ſitum, & in Diœceſi Aduenſi, à quo fundatum, N. 179. quib. priuilegijs ornatum à Sum. Pont. 327.
Monaſterium S. Euaſij de Caſali, Ordinjs ſancti Auguſtini, 275. 276. ſub regimine & adminiſtratione Præpoſiti, ibid.
Monaſterium S. Vincentij Vlixbonenſe litigat cum Epiſcopo Vlixbonenſi, ſuper libertate, exemptione, aliiſque capitibus; ſed hæc lis tranſactione ſopita, quæ deinde confirmatur à Papa, 258.
Monaſterium S. Benigni Diuionenſis oblatum reformandum maiolo Abbati Cluniacenſi, à Brunone Epiſcopo Lingonenſi, ſub Rege Roberto, N. 217. quo tempore ab eodem Maiolo commiſſum S. Vvillelmo, ibid. quot monachi in eo deſeruire ſoliti, 218.
Monaſterium S. Columbæ, Senonenſis Diœceſis, Ordinis D. Benedicti, N. 118. aſylus B. Thomæ Cantuarienſis exulantis in Gallia, ibid.
Monaſterium Cauenſe in Sicilia, Ordinis D. Benedicti in Diœceſi Salernitana ſitum, N. 125.
Monaſterium S. Mariæ Locedis, ſiue de Locedio, aut de Lucetijs, Ciſtercienſis Ordinis, in Diœceſi Vercellenſi, 674. N. 207.
Monaſterium de Squirs, vulgò de Regula, à quo, & quando fundatum, & cui primùm datum regendum, N. 179.
Monaſterium Foſſæ nouæ, Ordinis Ciſtercienſis, Diœceſis Terracinæ in prouincia Romana, N. 111. tranſigit cum populo Pipernenſi ſuper quibuſdam iuribus in Laurentio loco ſitis, 191. 192.
Monaſterium S. Lucæ de Sciro, conceſſum fratribus Dominici ſepulchri à Cardinali Legato, 102. quibus & obedientiam præſtari ab eiuſdem monaſterij monachis Græcis præcipitur, ibid. ad quod ipſum Imp. Conſtant. fauor pro fratrib. imploratur, ibid.
ſuper moneta Regni Vngariæ quod ius habeat Strigonienſis Archiepiſcopus, 294. 295. N. 162. V. *Montaniſtæ, & Vrburæ.*
Moniales non debent publicè prædicare, 152. vel baptizare, N. 97.
Monomachia, probatio liberorum hominum, non ſeruorum, N. 157. in diſceptatione rei Eccleſiaſticæ prohibita, ibid. V. *Duellum.*
Mons Athos, quare dictus mons Sanctus, ſiue Græca lingua ἅγιον ὄρος, N. 208. trecentis monaſteriis illuſtris, 679.
Monſtrolium, ſiue moſterolum in Picardia, ſub Ambianenſi Epiſcopo, vnde nomẽ acceperit, N. 92.
Montaniſtæ, & montani, Domini in Vngaria, qui, & quid pendere ſoliti Regibus Vngariæ pro aurifodinis, argentifodinis, & alijs mineralibus, N. 162. hoc ius quomodo deinde immutatum, ibid. V. *Monetæ.*
Montiſpeſſulani oppidum litigioſum inter Mariam Reginam Aragonum, & Vvillelmũ fratrem ipſius, ſuper qua controuerſia ambæ partes citantur Romam coram Innocẽtio Summo Pont. 370. 371. in qua cauſa vincit Maria, N. 18.
iuriſdictio montispeſſulani ad Summum Pontificem ſpectat. 371. vnde hoc ius ipſi quæſitum, N. 183. an ratione Caſtri Melgorij, vel donatione Comitatus Suſtantionenſis, ibidem.
Montiſpeſſulani ciues iniurij in Mariam Reginam Aragonum, eorum Domina, de damnis ei illatis ſatisfacere iubentur, 544. 545.
Mora non ſolet imputari ei per quem nõ ſtat, quominus quidpiam impleatur, 470.
Morabatini, moneta regni Portugalliæ, N. 179.
Morellus Canonicus Tullenſis, conſeruatus in poſſeſſione præbendæ Tullenſis reſcripto Sum. Pont. contra Capitulum eiuſdem Eccleſiæ, 35. 36.
Morimundus Abbatia vna ex 4. primis filiabus monaſterij Ciſtercienſis, N. 109. in Diœceſi Lingonenſi, quando, & à quo fundata, N. 172.
Mortuos perſequi inhumanum, 406.
Mothonenſis Epiſcopus ſuffraganeus Patrẽſis, N. 21. V. *Methone.*
Moyſes dux populi Iſraëlitici in deſerto, eligens ſibi viros idoneos, qui iudicarent minores cauſas in populo, & maiores ad ſe referrent, figura Summi Pont. in regimine & præſenti ſtatu Eccleſiæ, diſpenſantis onera in legatos & delegatos ſuos, reſeruatis ſibi maioribus cauſis, 530. 531. huius politiæ ratio approbata in perditione Core, Dathã, & Abiron, 531.
Mulcta legitima quinque librarum auri, contra inuaſores iurium Eccleſiæ, N. 183.
Mulcta pecuniaria temerè appellantibus quãdo cœperit irrogari apud Romanos, N. 220.
Mulctæ, fructus iuriſdictionis ex Baldo, ibid.
Mulier viuente viro ſequitur forum viri ſui, 394.
Mulier adultera, quando, & quomodo nubere poſſit mœcho ſuo, priore marito mortuo,

Digitized by Google

369. N. 225.
Mulier minùs canonicè à viro ſuo ſeparata, & alij poſtmodum nupta ad priorem virum redire compulſa, 47.
Mulieres etiam crucem aſſumere poſſunt, & votum emittere peregrinationis Hieroſolymitanæ, 632. ſalua diſpenſatione in caſu neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis, ibid.
Mulieres nullum officium in Eccleſia exercere debent, N. 97.
Mulieri afferenti in prima ſua depoſitione ſe ex operibus cuiuſdam grauidam, credēdum, licèt poſteà ex alio ſe concepiſſe iuret, 147.
Mulieris aſſertioni etiam iuramento firmatæ ſuper fœdere matrimonij non creditur, ſi deficiat in alijs probationibus, N. 214.
Murellum, ſiue Muretum ciuitas Conuenarum, vbi cæſus eſt Petrus Rex Aragonum, N. 217.
Muri de nouo conſtructi Pariſijs, ſub Pontificatu Innocentij Papæ intrà parochiam ſuburbanam S. Sulpitij, 85.

N.

NARBO Martius, metropolis Galliæ Narbonenſis, cui & nomen dedit, N. 44. Archiepiſcopum habet Narbonenſis primæ & ſecundæ Primatem, ibid. olim multò amplior, ibid.
Natalium defectus aboletur diſpenſatione Papæ, & quæ cauſa diſpenſandi in eo, 605.
Natalium diſpenſatio pro obtinenda Eccleſia parochiali, 617. 618.
Naua, vox Iberica, montis æquor, & planitiē ſignificans, N. 229. & quid, & cur *Naua Toloſana*, apud Hiſtoricos Hiſpaniæ, vbi de pugna contra Sarracenos, ibid.
Nauarræ Rex repudiat filiam primogenitam Raimundi ſenioris Comitis Toloſani, quam in vxorem ſuſceperat, N. 197. vbi iacet, ib. V. *Rex Nauarræ.*
Nazoreſcenſis Eccleſia, ſede vacante, Sidoniēſi Epiſcopo commendata, 340. cui obedire tā clero, quàm populo præcipitur, ibid.
Nazoreſcenſis Epiſcopus, ſuffraganeus Lariſſeni, N. 62.
Neapolitani excommunicati, per communicationem cum Othone pro Imperatore ſe gerente, & excommunicato, 223. ideóque etiam ad obſeruationem interdicti cui ſuppoſiti fuerant, adſtricti, ibid.
Neceſſitas legum omnium diſſolutio, N. 28.
Negantis factum nulla eſt probatio, vulgari Iuris vtriuſque axiomate, 160. N. 100. niſi indirecta, ibid.
Negligentia in rebus magni momenti, non multum diſtat à culpa, 429.
Nemauſenſis Vicecomitatus olim feudum Eccleſiæ, 681. licèt à Simone Comitis Montisfortis, tanquam Biterrenſis Vicecomes repetatur, quo iure, ibid. & N. 208. qua de re inquiri mandatur, ibid.
Neopatrenſis Archiepiſcopi vita, & conuerſatio praua & ſcandaloſa deſcribitur, & de ea inquiri iubetur, 244.
Neophyti, & de nouo ad fidem Chriſtianam venientes, caritatiuè tractandi, 420. 421. tanquam nouellæ plantationes irrigandi, & inuitandi fauoribus, non iniurijs fatigandi, 642. 643.
Neophyti, Poloniæ & Pomeraniæ Ducibus earum Prouinciarum commendati, 420. 421. item & Gneznenſi Archiepiſcopo, ib.
Nerua vrbs, fundata à Vvaldemaro Danorum Rege in Dania, ſedente Innocentio 3. Papa, N. 206.
Neſtorius hæreticus Conſtantinopoli prædicans, à populo deſeritur, N. 123.
Neutralitas inter incolas Comitatus Burgundiæ, & Ducatus quorſum inſtituta, & à Senatu Burgundiæ confirmata, N. 210.
Nicæa, vel Nicia, vrbs Epiſcopalis, ad radices Alpium, Ebredunenſis metropolis ſuffraganea, N. 37.
Nicolaus Archiepiſcopus Corinthienſis, proditus ſub prætextu amicitiæ redintegratæ cū Leone Scuro, & ab eo malè habitus, N. 10.
Nicolaus Epiſcopus Tuſculanus in Angliam Legatus à latere ab Innocentio Papa deſtinatus, reſtituendo Regi & regno Eccleſiaſticæ vnitati, 611. 612. 613. 618. 651. & ſeqq. 676. 682. 683. N. 204. 239.
Nicomedienſis Epiſcopus Conſtantinopolitani Patriarchæ ſuffraganeus, N. 130. olim Bithyniæ metropolitā, ibid.
Nicoſienſe Capitulum arguitur de forma obſeruata in electione Theſaurarij Eccleſiæ Nicoſienſis, in Epiſcopum eiuſdem Eccleſiæ tamquam derogatoria Eccleſiaſticæ libertati, 478. 479. & ad nouam electionem procedere iubetur, ibid. præſentandam iudicibus delegatis ad eam confirmandam, vel infirmandam, ibid.
Nicoſienſis Eccleſia in Regno Cypri. V. *Reges Cypri*, litt. C. ſupra.
Nigetius Narbonenſis metropolitanus interfuit Concilijs prouincialibus celebratis in Hiſpania ſub Imperio Vviſigothorum, vt ſuffraganeus Toletani Archiepiſcopi, N. 224.
Niuelo Sueſſionenſis Epiſcopus, capta Romania electus in Archiepiſcopum Theſſalonicenſem, N. 174. quando & vbi obijt, ibid.
Niuernenſis Comes excommunicatus, quibus conditionibus abſoluendus committitur Epiſcopo Pariſienſi, & alijs delegatis, 543. monitus ex parte Regis Frācorum Philippi Auguſti deſerere protectionem Abbatis, & monachorum contumaciam monaſterij de Caritate, & temporalia aſſignare Vvillelmo Abbati de nouo electo, ſed contemnens, cogitur vi armata, exercitu contra ipſū congregato, 465. 466. 467. V. *Herueus Comes*, & *Mathildis*
Nobiles Latini in Achaia excommunicati, &

Digitized by Google

interdicti pro vsurpatione bonorum Ecclesiæ, 625. absoluti sub iuramento corporaliter præstito standi mandatis, 626.
Nobiles Achaiæ multorum abusuum culpabiles, erga Ecclesiasticas personas, 135.
Nomen Episcopi in parœcia sua inter preces & sacrificia inserendum, N. 170.
Nomina sacra, & diuina, prosapiæ titulis nequaquam inserenda, N. 232.
Nominatio regia in beneficijs maioribus hodie in vsu, loco electionis antiquæ, N. 211.
Nominis suppositio, si consensus partis adsit, non impedit matrimonium, 299. 300.
Nominis superficies rerum nō immutat, 619.
Nonnus, & *Nonna*, vocabula sacris Scriptoribꝰ vsurpata, quo sensu, N. 35.
Normanus consanguineus Papæ Innocentii 3. inuestitus ab eo de præbenda in Ecclesia Compostellana, vacante per obitum Ioannis S. mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, & S. R. E. Cancellarii, 606.
Noruicensis Episcopus Nuntius ad Papam Innocentium pro Ioanne Rege Angliæ, 647.
Notarij Apostolici hodie non solùm Romæ, sed & alibi, N. 125.
Notarij Regionarij, qui olim Romæ, & quod eorum munus, N. 124.
Nothi nonnumquam virtute propria redimunt vitium originis, 618.
pro Noualibus non dantur à monachis & locis sacris decimæ, 45. 215. & quid nomine Noualium nomine vtroque Iure veniat, N. 119. idque si à monasterijs proprijs manibus excolantur, vel sumptibus, 507.
Nouaria, Italiæ Transpadanæ Ciuitas Episcopalis, mediolanensis Archiepiscopi suffraganea, N. 83.
Nouellæ Constitutiones Iustiniani diu incognitæ Occidentalibus, N. 26. quarum loco vsi sunt Galli, Hispani & Itali explicatione breui Iuliani Antecessoris, ibid.
Nouellarum epitome Iuliani Antecessoris in libros diuisio, repudiata vt noua & imperita, N. 26. ea olim vsi Patres, ibid.
Nouendium, luctus nouem dierum, quo parentalia concludebantur, N. 34.
Nox Paschatis, quare dicta à D. Greg. Nazianzeno, dies luminum, & vnde, N. 150.
Numerarij, cur dicantur Conditionales in Iure, N. 167.
Nuntij Apostolici sub Innocentio 3. ad Soldanum Damasci, ad quid missi, 562. 563. eò deducendi studio, & opera Hierosolymitani Patriarchæ, comitati viris fidelibus & prouidis, 563.
Nuntij Ioannis Regis Angliæ ad Innocentiū Papam, pro reconciliatione sua obtinenda, qui, 647.
Nuptiæ prohibitæ vsque ad sextum gradum consanguinitatis ante Concilium Lateranense, N. 103.

O.

OBEDIENTIAE meritum quantum in Christo, 675.
Obedientiæ, quid inter Monachos, N. 113.
Obedientia vocabulum olim apud Monachos pro administratione vsurpatum, 195. & N. 217. in qua significatione durat etiamnum hodie apud Cartusienses, ibid. solis Monachis professis in ordine, & idoneis conferendæ, ibid.
Obedientiarij Monachi, qui Obedientijs, id est membris maioris cuiusdam Monasterij præsunt cum potestate, & redditus earum administrant, N. 113.
Oblatio penitentium, etiam ante reconciliationem decedentium; recepta ab Ecclesia, quate hoc, 195. N. 201.
Oblationes quæ dicantur ex vsu Ecclesiastico, & iure Canonico, N. 226. Græcè χναὶ dictæ, ibidem.
Oblationes omnes olim factæ in Ecclesia ad altare, interdum etiam ex scripto, N. 41.
In Obligatione reciproca malè petit quis, quæ non præstat, 405.
Occidentis Patriarchatus respectu Rom. Pontificem, alius à Primatu totius orbis, & vnde illum sibi vendicant, N. 126. 127.
Octauianus Ostiensis Episcopus, Innocentij 3. Papæ Legatus in Franciam ad Philippum Augustum, N. 184. in cuius gratiam conuocat Cōcilium Suessionas, super matrimonio eiusdem Philippi Regis vel dissoluendo, vel confirmando, ibid.
Odelricus Abbas monasterij S. martialis Lemouicensis, perperam habitus primus author Interdicti Ecclesiastici, N. 123. V. *Interdictum*.
Oddo, siue Otho Dux Pomeraniæ, cuius imperium Miesislao patri seni præripit, N. 218.
Odo de Dampetra, aliàs de Dampera, vulgò *de Dampierre*, ducit vxorem E. sororem Regis Cypri, quæ deinde Rupino nepoti Leonis Regis Armeniæ nubit, cuius causæ cognitionem ob querelam prædicti Odonis Innocentius Papa delegat Patriarchæ Antiocheno, 249. N. 138.
Odo Præpositus, Subdiaconus, malè habitus, & carceratus à quodam Nobili, quam satisfactionem receperit, 118. 119.
Odo Castri Theodorici Dominus, fundator Monasterij S. Ioannis in Vineis Suessionensis, sub regula Canonicorum Regularium S. Augustini, N. 46.
Odo confirmatus Abbas S. Quintini, à Gaufrido Belnacensi Episcopo, contra ius & ordinem, qua de re conqueritur Iuo Carnotensis, N. 117.
Odo de Roca detentor bonorum Ecclesiæ Corinthiensis ad restitutionem monetur, 348. V. *Otho de Roca*.

d by Google

Oecumenica Synodus quæ, & vnde sic dicta, N. 5. quis eam conuocandi ius habeat, illi præsideat, cámq; confirmet, & quo iure, ib.
Officiales Curiæ Romanæ auaræ rapacitatis insimulati jam ab antiquo, N. 116.
Officiales Episcoporũ ingenioſi in captãdis, & exigẽdis pecunijs ab inferiorib' presbyteris pro sacramentis, & sacramentalibus, 203. N. 117. item ab ordinandis pessimo exẽplo, ib.
Officij sui quisque memor inter angustias & pericula, quibus euasis fiunt nouissima peiora prioribus, 135.
Officinæ, apud Grandimontenses monachos, à clausstro separatæ, N. 159.
Oneri se subtrahens, etiam honori illi annexo renunciare videtur, 427.
Onience monasterium in Diœcesi Burgensi, Ordinis D. Benedicti, sub inuocatione B. Virg. dedicatum, N. 40. condemnatum erga Burgensem Episcopum, & sententia executioni mandata non obstante restitutione in integrum obtenta, 52. 53.
Onienſis monasterij controuersia contra Burgensem Episcopum super tertijs decimarum ex compositione inter prædecessores suos super ijs inita, decisa, & ab Innocentio confirmata ijsdem terminis, 62. 63.
Operarij mittendi in Liuoniam, ad annũciandum Euangelium Christi in gentibus, à Prælatis Saxoniæ requiruntur per Innocentium Papam, cooperatores dandi Estiensi Episcopo huic negotio indefessè incũbẽti, 645.
Operarij Ecclesiæ, ab opere id est fabrica administrata dicti, N. 168. vulgò *Ouuriers*, ib.
Operarios mittit Summus Pontifex in vineam Domini, cùm ipse eam personaliter excolere non possit, 259. quod eorum munus, ibid.
Oratio propria dicta in gratiarum actionem de victoria è Sarracenis in Hispania per Crucesignatos reportata, 451.
Orationes præscriptæ ab Innocentio 3. Papa dicendæ intrà missarum solemnia, pro felici successu belli sacri contra Sarracenos vltra mare, 552.
Orationis assiduitas, in Iacob luctãte cum Angelo, donec ei benediceret, significata, 488.
Oratoria priuata quando, & quibus conditionibus in fundo proprio ędificare permissum, 680. in quibus tamẽ presbyterũ constituere nulli licet, præterquã Episcopo, N. 194. 195.
Ordinandi ex sacris canonibus euocandi in ciuitatem, & præsentandi à presbyteris, 277. 278. N. 152.
Ordinati à non suo Episcopo suspenduntur, etiamsi non adsit aliud canonicum impedimentum, 487.
Ordinati simoniacè non habent executionem Ordinis, sed sunt ipso facto suspensi, 178. N. 104. 105.
Ordinatio omnis in Ecclesia gratis fieri debet, 203. N. 116. 117. minus canonicè & legitimè facta suspensionem à facultate ordinandi in Prælato, 178. & executionis ordinis in ordinato importat, 487. sinè titulo, & Ecclesia veteribus Cõciliorum decretis prohibita, 454. N. 194. deinde cõcessa, & qua lege, ib. vel prouisio exacta in fauorẽ clericorũ & ordinatorũ ab Episcopis ordinatoribus, repræsentatoribus & successoribus eorum, 414. & seq.
Ordinationes non sunt temerè, & inconsultò faciendæ, 158.
in Ordinationibus sacris, præcipuus vsus pallij Archiepiscopalis, N. 34.
Ordinationis vocabulum fusiùs nonnumquã in sacris acceptum, N. 145.
cum Ordinato extra tempora quomodo procedendum, 664.
Ordinatores simoniaci, ordinandi deinceps potestate cadunt, 178.
Ordinum in Ecclesia alij sacri, alij non sacri, qui vtrique, N. 207. inde in Maiores & Minores distincti, ibid. non vno modo semper in Ecclesia computati, ibid. sacri statis tẽporibus cõferendi, secus de non sacris, ibid. hac lege solus Papa solutus, ibid. super qua tamen interdum dispensatur, ibid. minores legitimè Abbas confert si presbyter sit, N. 78. sacri extra tempora à Canonibus statuta non possunt conferri sinè dispensatione Summi Pontificis, 159. N. 100.
Orphani appellatio Græca, non Latina, N. 31. eius significatio latior quàm pupilli, ibid.
Othaërus Marchio decimas super Sclauos cõquisitas Monasterio Admuntensi dono dat, N. 20. 21.
Otho Imperator Romæ coronatus ab Innocẽtio ingratus & perfidus erga Rom. Sedem, D. Petri patrimonium hostili manu vastat, N. 55. 98. 155. & ditiones Friderici Regis Siciliæ, ibid. Ducatum Spoletanum Bertoldo cuidam familiari suo cõcedens, ib. decreto Pontificis excommunicatur, & Imperio spoliatur, ibid. & N. 220. à Pisanis destituitur quos initio fautores & adiutores habuerat, ib. à Philippo Augusto profligatus, N. 220. sententiã pronunciat contra Cumanum Episcopum, quam irritam dicit Innocentius Papa, 326. summæ ingratitudinis vbique & passim per Innocentium PP. 3. accusatus, 402. Apuliã relinquẽs in Germaniam rediturus omnes Italiæ populos, qui à se desciuerant, proscribit, N. 186.
Otho de Ladenburg, Episcopus Herbipolensis, quot annis præfuerit, N. 201.
Otho, siue Odo 4. Dux Burgundiæ, sedente Innocentio 3. N. 217. 228.
Otho de Roca, nobilis Frãcus, Dominus Athenarum 20. instat apud Innocentium Papam 3. vt in castris & villis suis, Latinis dentur proprij Sacerdotes, ibid. quod & mandatur Archiepiscopo Athenienſi, & suffraganeis, ibid. fuit proxeneta nuptiarũ Henrici Imp. Constantinop. cum filia Bonifacij Marchionis Montisferrati, cui fuit à Consilijs, N. 16. excommunicatus & interdictus à Prælatis

latis Achaiæ ob detentionem bonorum Eccleſiaſticorum, 625. abſoluitiuſſus ſub iuramento proprio ad cautelam, ibid. & ſeq. prohibet oblationes immobilium Eccleſijs, qua dere arguitur, 100.
Ozias Rex, Sacerdotum volens vſurpare officium, lepra percutitur, 488.

P.

PACILIANENSES tenentur pueros baptizandos deferre ad Eccleſiam S. Euaſij de Caſali, diebus baptiſmi legitimis, & ſolemnibus, 277.278.279.
Pacilianenſis Eccleſia, & Commune, ad quæ erga Eccleſiam S. Euaſij de Caſali teneantur, 279.
Pacta de non reſtituendis ablatis facta à Clericis, vel Regularibus Angliæ, in fauorem Ioannis Regis, irrita declarata, 517. 653. & quæ fuerint reſtituenda, mandata reponi apud Hoſpitalarios, vel Templarios, in ſubſidium Terræ ſanctæ, ibid.
Pactio illicita, & ſimoniaca, inter ordinandũ ab ordinatis per Epiſcopum Biſuntinum extorta, 597. quapropter à collatione ordinum ſuſpendi mandatur, ibid.
Pacta iniqua nuſquam obligatoria, multò minus in præiudicium Eccleſiæ, 517.
Pactum initum inter Francos, & Venetos ſuper electione Imp. & Patriarchæ Conſtantinop. N. 210.
Padeburnenſis Epiſcopus fidem in Liuonia, prædicat, ideóque ſub protectione Sanctæ Sedis interim ponitur, ab Innocentio III. Papa, 645.
Paduani Eſtenſem Marchionem impugnant, & contra eum Icilinum excommunicatum aduocant, & obſident, & quid in hac obſidione geſtum, 639. N. 204. fœdus tandem inter ipſos ictum, quibus conditionibus, ib. V. *Papienſes*, infra.
Pœna noxios ſequi debet, nõ inſõtes, 484.498.
Pœnam ſpiritualem contemnentes, temporali, & corporali caſtigandi, 324.
Palafridus, vel, *Palefridus*, Gallis *Palefroy*, pro equo cuiuſlibet priuati hominis, N. 115. barbarè παλαφρίδ, ibid.
Palentinus Epiſcopus, olim Toletani Archiepiſcopi ſuffraganeus, N. 40. hodie Burgenſis, ibid.
Pallium Archiepiſcoporum propriũ ornamentum, Græcè homophorium, N. 33. 34. & Archiepiſcopalis poteſtatis inſigne, ibidem, eius deſcriptio, & myſtica interpretatio, ibid. ex lana, non lino contextum, ibid. quibus diebus eo vtendum, 38. N. 34. non tamẽ quod conferat dignitatem aut poteſtatem Archiepiſcopalem, ſed exequendi facultatẽ, N. 33. ſinè eo Archiepiſcopus ordinare non poteſt, mandare poteſt, & quomodo hoc intelligendum, ibid. V. *Epiſcopus Oſtienſis*. eius vſus etiam alijs illuſtribus perſonis ab Archiepiſcopis interdum conceſſus, N. 34. & extra tempora conſueta, ibid. quibus diebus, vbi, & quando vti liceret Archiepiſcopis, & alijs Prælatis, qui illius ius habent, 318. 342.343.344.
Pandulphus Subdiaconus Innocentij 3. Papæ, eiúſque delegatus ad reconciliationem Regis & Regni Angliæ, ſecundùm formam ſibi traditam, 512. 513. cum ſecreta pacis formula in Angliam dimiſſus, & quomodo in eo negotio verſatus, N. 203.
Papa habet plenitudinem poteſtatis 302. N. 224. ſecundum quam poteſt cauſas clericorum iudicibus etiam laicis demandare, N. 146. vtrùm motu proprio, ſinè interuentu Concilij generalis poſſit diſſoluere matrimonium legitimè contractum & conſummatum, 373. & ſi hoc fecerit autoritate propria, an poſſit incurrere offenſam, vel infamiam, ibid. vel periculum depoſitionis per Concilium generale, ibid. V. *Concilium generale*, &, *Pont. Sum.* &, *Rom. Pont. Iur. R.* infrà.
Papæ, dicti in Eccleſia Græcaclerici ſimplices, primùm tonſi, N. 181.
Papatus, quæ olim beneficia in Eccleſia Græca, & vnde eorum denominatio, N. 181.
Papienſes contra pacis fœdera à Mediolanenſibus intercepti, & captiui àbducti, maléque in captiuitate habiti, 459.460. pro quorum liberatione intercedit apud Mediolanenſes Innocentius 3. Papa, ibidem, ſecurè Fridericum Regem Siciliæ Papia deducunt, vſque ad Lambrum amnem, ipſi in reditu à Mediolanenſibus numero cẽtum intercepti, contra leges fœderis, ib. N. N. 194. & quid inde euenerit, ibid. V. *Paduani*.
Parangarij inter clientes & iuribus dominicis obnoxios, qui, N. 90.
Paraſceue, quid apud Tertullianum, contra Psychicos, cap. 14. N. 108. fortè pro feria 6. maioris hebdomadæ, ibid.
Paratæ, quid in antiquis titulis, & documentis, N. 108. & ſeq.
Parauereredi Romanorum, primùm pro equis rhedæ vectoribus, N. 115. deinde pro equis curſualibus, & publicis, ibid.
Parauereredus, aliud à Palafrido, equo priuato, N. 115.
Pares curtis, in materia feudorum, qui ab eodẽ Domino feuda tenent, N. 147.
Pariſius electus Panormitanus Archiepiſcopus, remotus ab epiſcopatu, 335.
Parlamenta Galliæ numero octonario, inſtar præfecti Prætorio iudicãt, N. 215. & ſecundas partes in Imperio Gallico tenent, ibid.
Parma Ciuitas in Lombardia, de domanio domus Farneſiæ, & feudũ Rõ. Eccleſiæ, N. 227.
Parochiæ donatio, & confirmatio facta ab Archiepiſcopo Ianuenſi, Præpoſito & Canonicis S. Mariæ in Vineis Ianuenſis, Apoſtolica autoritate roborata, 615.
Parochiæ cuidam poſiti limites non præiudi-

cant, alteri parochiæ ſitæ intrà fines parochiæ limitatæ, 357. 358.
Parochiæ bellorum iniurijs attritæ, & exciſæ, pace reddita, ciuitatibus reſtitutis priſtino honori, ſuis quæque Epiſcopis reddendę, & aſſignandæ, N. 127. quæ mens canonis 17. Concilij Chalcedonenſis, ibid.
Parochiæ forenſes, quæ, N. 139.
ius Parochiale cõſeruatũ Abbatiæ S. Germani de Pratis, non obſtante noua conſtructione murorũ Pariſijs intrà Parochiã S. Sulpitij ad idẽ Monaſterium pleno iure pertinentis, 85.
Parochiales duas Eccleſias presbyter vnus habere prohibitus, N. 154. vnam tamen cũ capella vel oratorio ei retinere conceſſum, ib.
Parochiales Eccleſiæ etiam interdũ Monachis commiſſæ, 122. N. 85. ſed ex gratia, ibid.
Parochialia iura integra conſeruanda, 680.
Parochialia iura, & vſus, limitata inter Priorem, & fratres SS. quatuor Coronatorum, & Conuentum Lateranenſem Romæ, 161.
Parochialis Eccleſia, incompatibilis cum alio beneficio, præcipuè reſidentiam requirente, 499. 500. & ſeqq.
Parochialis Eccleſia de Salice S. Remigij in Diœceſi Remenſi, de collatione Abbatis S. Remigij Remenſis, 306. N. 166. Gallicè, *la Cure de Saulx de S. Remy*, ibid.
Parochialium Eccleſiarum adminiſtratio, quæ à Monaſterijs dependent, non Monachis, ſed idoneis presbyteris, Diœceſano Epiſcopo per Abbates præſentandis committenda, N. 11.
Parœciæ ruſticæ triplices, inter ſe diuerſę, paruæ, maiores, & maximæ in quo differant, & qui in eis presbyteri inſtituti, & quo nomine inſigniti apud Græcos, N. 8.
Parœcialia iura monachis exercere interdictũ, N. 28.
Partiates, & *Partiarij* qui, & in Iure, & in antiquis monumentis, N. 61. diuerſi generis, ib.
Paſtiaticum, *Paſtionaticum*, & *Paſcuagium*, ius paſcendi, vel cẽſus qui pro eo pẽditur, N. 119
Patientius XIV. Epiſcopus Lingonenſis, N. 118.
Patracenſis Eccleſia Cathedralis, cui primùm à Clericis ſecularibus deſeruiebatur, cur & quando Regulares acceperit, & quibus legibus, 133. 134. grauata onere annuo viginti quinque librarum hyperperorum erga Cameram Imperialem pro quibuſdam poſſeſſionibus, 136. quæ præſtatio deinde diminuta Patracenſi Eccleſiæ per compoſitionẽ cum Abbatia Pancraton donataria illius redditus, ibid.
Patrenſis, ſiue Patracenſis Archiepiſcopus totius Achaiæ Metropolitanus, N. 24.
Patracenſis Archiepiſcopus malè & in propria perſona, & in perſona Bailliui ſui habitus à quodam Milite, quare ei ſuper damnis & iniurijs ſatisfieri mandatur, 140.
Patracenſis Archiepiſcopus in poſſeſſione ſedis, & canonico circum Eccleſiam ſpatio conſeruatus, 137.
Patræ duplices nouæ, & veteres, N. 14. quæ & Theſſalicæ S. Paulino, ibid. cui ſubſint, ib.
Patres ſpirituales qui apud Græcos Autores, N. 170.
Patriarcha vnus, ſiue Primas ſuper plures Metropolitas, non contra, N. 223. cum reſpõſione ad Euagrij locum, lib. 4. cap. 11. & alia, ibid. & ſeq.
Patriarcha Conſtantinopolitanus, electus, recipit ab Imperatore inſignia dignitatis, N. 129. reuocatus ad obedientiam & ſubiectionem Rom. Sedis ſub Innocentio Papa 3. N. 203. ideóque & præſens Concilio Lateranenſi ſub eodem Sum. Pont. ib. de more habet & de lege, vt Epiſcopos ſui tractus confirmet, N. 84. vel potius de fauore & patientia Rom. Pont. ib. illius ius de conſecrandis Metropolitanis ſibi ſubditis vnde deſumptum, N. 130. 131. qui ei ſubſint, ibid.
Patriarcha Hieroſolymitanus euocatus ad Cõcilium generale, ab Innocentio 3. & rogatus vt adſit Nuntijs ſuis ad Soldanum Damaſci, & Babyloniæ miſſis, 562. 563.
Patriarcha Antiochenus prohibetur quidquam extorquere pro confirmatione electionis Abbatis S. Pauli, 479. monitus vt quorumdam de ſe querelis medeatur, 445.
Patriarchę apud Græcos etiam nomine Primatum, & Exarchorum veniunt, N. 131.
Patriarchæ, ſiue Primates an ijdem in Eccleſia Orientali, & eiuſdem dignitatis cum Metropolitanis Africæ, N. 224.
Patriarcharum ius in conſecrandis Metropolitanis ſibi ſubditis, N. 130. 131. non item in Epiſcopis Metropolitanis ſubiectis, ibid. niſi forſan ex negligentia vel incapacitate, ibid. quod ius vel vnico actu quærebatur, vt probatur exemplis, ibid. & ſeq.
Patriarcharum in Eccleſia Orientis hodiernus ordo, N. 220.
Patriarchatus Conſtantinopolitanus erectus ad preces Imperatorum gratia, & indulgentia ſola Rom. Pontif. N. 127. Romani Pontifices, & eorum legati acres olim illius impugnatores in Concilio Chalcedonenſi, & alibi, N. 131.
de Patriarchatu Conſtantinopolitano quæſtio, inter Heraclienſem Archiepiſcopum poſtulatum, & Plebanum S. Pauli Venetijs electum, Pelagio Albanenſi Epiſcopo, Legato à latere Conſtantinopolim deſtinato commiſſa audienda, 634.
Patrimonium habens presbyter non præſumitur de bonis Eccleſiæ in qua inſtitutus eſt, acquiſitiones feciſſe, 156. 157. niſi ſingillatim de eo conſtet, ibid.
ob Patrimorum excommunicationem & interdictum, non debet baptiſmus parũlorũ retardari, 223.
Patrocli Archiepiſcopi Arelatenſis decretum, ſuper ordinatione Lutouenſis Epiſcopi primæ Narbonenſis, reſciſſum, N. 114.
Patronatus ius, ex quibus maximè capitibus præſumitur, 391. N. 186. qua in re olim cõſi-

Digitized by Google

fieret tale ius, N. 186. cui acceſſit poſtea poteſtas in Eccleſiã, & eius Clericos ex Nouella Iuſtiniani, quæ recepta ab Eccleſia Occidentali, ibid. ſed nec ſtatim, nec vno modo, ib. vt patet exemplis, ibid. iure Decreta lium quid propriè ius patronatus, ibid. ius hereditarium, quod trãſit cum poſſeſſionibus in quibus fundatæ Baſilicæ, vel oratoria, ibid. & ſeq. à Baſilicis & Oratorijs ad maiores Eccleſias productũ, N. 187. V. *Ius Patronatus.*

Patronatus ius ſuper Eccleſia de SS. cõſeruatũ priori, & Monachis de Columberijs, 334.

Patronatus ius in Eccleſias Angliæ, conceſſum Edoardo Regi à Nicolao Papa, N. 203.

Patroni, & defenſores Monaſteriorum, Græcis ἔκδικοι, N. 143. 145. V. *Aduocati.*

Patroni occupatores Abbatiarum Monaſteriorum, Eccleſiarum, decimarum, aut aliorum bonorum Eccleſiaſticorum ad reſtitutionem cogendi, 354.

Patroni inſtituentes presbyteros, inconſulto Epiſcopo, lege canonica excommunicati, N. 195. quo iure vtantur in Eccleſijs Conuentualibus, ibid.

Patroni, ſiue fundatores Eccleſiarum nonnunquam appellatione Cuſtodum, & Aduocatorum veniunt, N. 186.

Patronis ad inopiam vergentibus moderatè ſuccurritur ab Eccleſia, N. 225. 226. adeò vt nominatio valeat, etiam cum pacto retentionis fructuum, ibid.

Patronorum cupiditas & auaritia in Diœceſi Bituricenſi, vſurpantium redditus Eccleſiaſticos, Eccleſiarum parochialium in præiudicium Sacerdotum, 362.

Patronus etiam, remota electione, ius præſentandi ad Conuentualem Eccleſiam habere poteſt, ex lege fundationis, N. 21. & ſic intelligendum *c. nobis fuit, 25. extr. de iure patr.* ibid. eius aſſenſus non requirendus in electione Prælati Conuentualis, N. 21. niſi aliud conuenerit inter partes in ipſa fundatione, ibid.

Paulus Epiſcopus Poſnauienſis canonicè electus, & ab Innocentio confirmatus, 236. 237. 238. intereſt Cõuentui Ganſzauanenſi cum alijs Epiſcopis, N. 130.

Paulus Epheſinus Epiſcopus reſtituitur iuri Patriarchico Epiſcopis Epheſinis ablato in Concilio Chalcedonenſi, in gratiam Conſtantinopolitani Patriarchæ, N. 131.

Paulus vltimus Rauennæ Exarchus in prælio Iconomachiæ cum filio cæſus, N. 210. cum eo finit Exarchatus Rauennæ, ibid.

Pauperes de Lugduno, olim hæretici à Lucio Papa damnati, 5. in Pauperes Catholicos ſub inſtituto non abſimili à Fratribus Minoribus conuerſi, N. 59. 60. & approbati à Sede Apoſtolica, 91. N. 59. 60.

Pauperes Catholici ſub nomine Fratrum congregati, qui, 72. eorum inſtitutum quod, 75. approbatum à Sede Apoſtolica, ibid. quę indulget etiam ne alium ſibi Præpoſitum habere cogantur, quàm eum quem ipſi ſibi elegerint, cum conſilio Diœceſani Epiſcopi, ibid. olim Pauperes de Lugduno, N. 50. è Vvaldenſibus hæreticis in Pauperes Catholicos conuerſi, ib. cognomen à patria quiſque ſua mutuati, more Franciſcanorum noſtrorum, ibid. commendati Tarraconenſi Archiepiſcopo, 76. V. *Pauperes de Lugduno, Durandus de Oſca*, & *Bernardus primus*, item Regi Aragonum, cum ſocijs orthodoxis, 364. & Apoſtolicis Legatis, ibid. ac Ianuenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis eius, ibid. & ab Innocentio 3. ſub ſua, & B. Petri protectione ſuſcepti cum bonis, 365. eorum delinquentium correctio commiſſa Superioribus cum conſenſu, Diœceſani Epiſcopi, 363. 364.

Pax, regno & ſacerdotio ſemper & vbique neceſſaria, 612. 613.

Pacis & treugarum violatores anathemate feriendi, 171. 172.

humanum eſt Peccare, ideóque nec Regibus indignum minùs prouidè ſtatuta corrigere, & reuocare, 375.

in quo quis Peccat, in eo puniendus, 502. 597.

Peccatum non minuit diuturnitas temporis, ſed auget, 478.

à Peccato nemo ſe immunem dicere vel iurare poteſt, tuta conſcientia, 669.

Pecudes olim ad libitum Domini ſignatæ charactere referente, vel nomen gentis, vel poſſeſſoris, N. 130.

in Peculio Monachus & ſeruus pari paſſu ambulare, N. 133.

Pecunia credita Epiſcopo, ipſo defuncto à ſucceſſore repetenda admittitur, 355. & iudices qui de cauſa crediti cognoſcant delegantur, ibid.

Pedagia indebita exigentes, anathemate feriendi, 200.

Pedagiaria, præfectura pedagiorum, N. 39.

Peieratores diuini nominis, qua pœna puniẽdi in Gallia, N. 232.

Peieratores diuini nominis & blaſphemi, in flumen deiecti ſub Philippo Auguſto, Rege Francorum, N. 215.

Pelagius Albanẽſis Epiſcopus, Legatus à latere Conſtantinopolim deſtinatus ab Innocẽtio Papa, qui eum maximè & Imp. & Prælatis Romaniæ commẽdat, 628. 629. 630. cui etiã reuerenter intendere, eúmque benignè tractare rogat tum Imp. ipſum, tum etiã Comites, & Barones, ac Prælatos omnes, & in genere vniuerſos Chriſti fideles per Conſtãtinopolitanum imperium conſtitutos, ibid.

Pelagius S. Luciæ ad ſepta ſolis Diaconus Cardinalis, 35. 39. Cõſtãtinopolim Legat', N. 64

Penitentium in Diœceſi Helenẽſi congregatorũ & religioſã vitam ducere cupientiũ ſub viſitatione & diſciplina Pauperum Catholicorum inſtitutũ, quod, 358. 359. cuius examẽ & executio cõmittitur Helenẽſi Epiſcopo eorũ Diœceſano, ib. V. *Pauperes Catholici.*

Digitized by Google

Pensiones conceſſæ, beneficiorum non vacantium nomine, abrogatæ, & abolitæ ſtatuto Concilij Lateranenſis, 166.
Penſiones annuas imponere bonis in emphyteuſin ab Eccleſia datis, etiam in fauorem aliarum Eccleſiarum, illicitum, 85.
Peregrinus, Capellanus Papæ Innocentij III. conſtitutus procurator ad capiendam poſſeſſionem præbendæ Pariſienſis, pro Benedicto conſanguineo D. Papæ, 115.
Pergamenſis Ciuitas quare interdicto Eccleſiaſtico olim ſuppoſita 33.34. à quo, recepta idonea ſatisfactione, abſoluitur, ibid.
Perigenes Epiſcopus Patrenſis, ab Eccleſia ſua non receptus, ad Corinthiorum Metropolim vacantem transfertur per Rom. Pont. N. 193.
Permutatio fundorum pacis & concordiæ ergo inita, interuentu Epiſcopi Gurcenſis, inter Capitulum Gurcenſe, & Poponem de Valdethe, autoritate Apoſtolica roborata, 600. 601.
Perſarum nefandæ, & deteſtandæ coniunctiones cum proprijs matribus, N. 141.
Perſecutio, fornax in qua iuſti probantur, 509.
Perſecutionem pro Chriſto patientes commẽdantur, laudantur, & ad patientiam exhortantur, 509. 510.
Perſeuerantia in peccato, ſola & propriè damnanda, 333.
Perſona, nomen libertatis, nobilitatis, & dignitatis, etiam in Clero, N. 38.
Perſonæ vocabulum in beneficialibus diuerſimode interpretatum, N. 79.
Perſonæ nomen, quo ſenſu olim vſurpatum in Gallia, in rebus Eccleſiaſticis, N. 22. 23. interdum & pro præbenda ipſa, N. 23.
Perſonarum acceptio in collatione beneficiorum damnanda, 21.
Perſonatuum confirmatio in Eccleſia Methonenſi ab Innocentio 3. 26.
Petrabona caſtrum in Hiſpania, ab Hiſpanis expugnatum contra Sarracenos, 448.
Petri Comitis Melgorij donum Rom. Eccleſiæ, & Sum. Pont. Gregorio VII. de Comitatu Suſtantionenſi, & Epiſcopatu Magalonẽſi in manibus Gothofridi Epiſcopi factũ probatur, charta traditionis relata, N. 183. 184.
Petrina filia Bernardi Comitis Conuenarum ex Maria de Montepeſſulano, & vxor Centulli Comitis Aſtaraci, N. 197.
Petrocorij, contermini Cadurcis, Lemouicibus Santonibus, &c. N. 56. eorum ciuitas Epiſcopalis, ſuffraganea Archiepiſcopo Burdegalenſi, ibid. Ptolemæo Οὐέσσουνα, Antonino Veſuna dicta, ibid.
Petrus Rex Arag. filius Alphonſi 2. N. 217. impetrat diuerſa reſcripta ab Innocentio Papa per obreptionem contra Cruceſignatos, & Simonem Comitem Montisfortis, N. 197. 229. 231. petit Legatum à latere Cardinalem in Galliam Narbonenſem deſtinari, ſuper facto Comitis Toloſani, & quid ei ſuper hac petitione reſponſum, 583. exhortatus ad renunciandum ſocietati Toloſani Comitis & hæreticorum, 82. & ſeq. eius querelæ cõtra Archiepiſcopum Narbonenſem, Simonẽ Comitem Montisfortis, & Cruceſignatos per Galliam Narbonenſem apud Innocentium Papam, quæ, 483. quid ſuper ijs decreuerit Innocentius, cum vera & fideli totius huius negotij ſerie, & ordine, ibid. & N. 197. V. *Bituricenſis Ciuitas*. ingratus in Eccleſiam. 576. licèt coronatus ab Innoc. 3. Romæ in Eccleſia S. Pancratij, corona panis azymi, N. 235. à Regina vxore Maria de Montepeſſulano diuertere cupit, ideóque litem mouet de diuortio, à quo tamen abſoluitur Regina, & Rex ipſe ad recipiendam Reginam, & honorificè & maritaliter tractandum monetur, 490. 491. & ſeqq. ad id, ſi renuerit, cogi mandatur cenſuris Eccleſiaſticis 493. 494. fidus amicus Regis Caſtellæ Alphonſi, cui auxilium & conſilium præſtat contra Reges Legionis, & Nauarræ, atque Sarracenos Toletum obſidentes, N. 160. 174. redux è victoria Sarracenorum in Hiſpania, recipit querelas Comitis Toloſani ſororij ſui contra Cruceſignatos, 483. init pacta quædam cum Simone Comite Montisfortis Carcaſſonæ, N. 196. quo die & anno cæſus ad Murellum, N. 208. error Taraſſæ in eius morte, N. 217.
Petrus II. Aragonum Rex quando Alphonſo VI. Patri ſucceſſerit in regno, N. 113.
Petrus Albanenſis Epiſcopus, Greg. 7. Pont. Max. Legatus, acceptat pro eo donationem Comitatus Suſtantionenſis, & Epiſcopatus Magalonenſis, factam à Petro Melgorij Comite, N. 183.
Petrus Beneuentanus Legatus à latere Innocentij 3. Pont. Max. in Narbonenſem prouinciam, N. 208.
Petrus Bituricenſis Archiepiſcopus, Primas confirmatus ab Alexandro 3. Papa per totam Aquitaniam, N. 202.
Petrus Epiſcopus Pariſienſis ſub Innocentio 3. cui reſeruat præbendam ad nutum ipſius conferendam, quam idem Papa Benedicto cõſanguineo ſuo cõferri mandat 114. N. 79.
Petrus Barbotte, Abbas Monaſterij S. Stephani Ordinis D. Auguſtini in ciuitate Diuionenſi, ſub Innocentio 3. 165. N. 172.
Petrus, Abbas Monaſterij Morimundenſis in Diœceſi Lingonenſi ſub Innocentio III. 311. incertum an ille ſit qui paci inter Innocentium III. & Othonem Imp. reformandæ tantopere inſudauit, N. 172.
Petrus Marcus olim Corrector litterarum Apoſtolicarum in Cãcellaria Romana, 438. N. 190. deinde Archidiaconus Foroiulienſis, Commiſſarius Apoſtolicus Innocentij 3. ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Dominis Caſtri de Scuria pro dicto caſtro, 457. poſteà Cancellarius Simonis

Digitized by Google

Comitis Montisfortis ex conceſſione Innocentij 3. Papæ, 438. & Nuntius eiuſdem Sum. Pont. pro colligendis cęnſibus Eccleſiæ Romanæ, 439. cóque nomine, & proprijs meritis commendatus Legatis Apoſtolicis, & alijs Prælatis, per Narbonenſem Arelatenſem, Aquenſem, & Ebredunenſem prouincias conſtitutis, ibid. & ſeq. item Albienſi, Rutenenſi, Catureenſi, & Agennenſi Epiſcopis, ibid. & alijs, 440.

Petrus Fernandi primus Militiæ S. Iacobi de Spatha Magiſter, 14. N. 13.

Petrus Arius, ſiue Ariæ, Magiſter Militiæ ſancti Iacobi de Spatha in Hiſpania, N. 13. ſtrenuè ſe geſſit, cùm ſuis in pugna nauium Toloſæ contra Sarracenos, ibid.

Petrus de Caſtronouo, Monachus Monaſterij Fontis frigidi, Ordinis Ciſterc[illegible]ſis, in cauſa Albigenſium, Sedis Apoſtolicæ Legatus, pro qua occumbit, N. 182. 220. Iudex delegatus in cauſa matrimoniali inter Petrum Regem Aragonum, & Mariam eius vxorem, 491.

Petrus Niger, Canonicus S. Vrſini Biturigis, in præbenda ſua confirmatus ab Innocentio Papa, 117.

Petrus Borel Canonicus Lemouicenſis confirmatur in inueſtitura præbendæ ſibi collatæ à Legato, 163. 164.

Petrus Bernardus, Comes Conuenarum, ſubſtituit filiabus decedentibus ſinè liberis Regem Franciæ, qua lege, N. 229.

Petrus Bermundi, gener Raimundi ſenioris Comitis Toloſani profitetur ſe vaſſallum & feudatarium S. R. E. 494. N. 193. petit ſibi ab Innocentio 3. Papa ſucceſſionis legitimæ iura ſeruari in Comitatu Toloſano, Raimũdum iuniorem filium ex incæſtu & vetita coniunctione natum aſſerens, 497. intereſt Concilio generali ſub Innocentio ad eum finem, N. 197.

Petrus Ziani Dux Venetorum, ſub Pontificatu Innocentij 3. Papæ, 619. cui ad plures petitiones reſpondet, & in aliquibus ſatisfacit, ibid. & ſeq.

Petrus de Becciniaco Nobilis Latinus malè & perperam inueſtitus à Principe Achaiæ de terra de Larſa, anteà dono data Eccleſiæ Patracenſi, quam & reſtituere cum fructibus perceptis cogitur, 139.

Petrus Anibaldi Seneſcalcus Innocentij 3. Papæ, donatarius omnium iurium quę Eccleſia Rom. habebat in Caſtro Corano, ad libitum tamen Rom. Pont. 233.

Petrus Guiſcardus terræ Calabromariæ Dominus, 246. fauet Florenſibus Monachis, contra Curacenſes pro obtinenda Eccleſia Calabromariæ, ibid.

Philippa, filia Henrici Comitis Campaniæ, & Briæ ex Iſabella Regina Hieruſalem, vxor Erardi filij Andreæ de Brena, N. 207.

Philippenſis Eccleſia ſub protectione S. Petri recepta ab Innocentio 3. 341. quæ Eccleſia alienationibus immodicis & illegitimis attrita, 339.

Philippus Auguſtus Rex Francorum bis coronatus, primùm à Vvillelmo Remenſi, ſecundò à Guidone Senonenſi Archiepiſcopis, N. 161. 162. Niuernenſem Comitem contumacem ſuis mandatis vi armata cogit, 465. 466. 467. monitus ab Innocentio vt Epiſcopos Aurelianenſem & Antiſſiodorenſem ſpoliatos reſtituat, 331. & interdicto relaxato in Curia Regia de ipſorũ cauſa cognoſcatur, ibid. V. *Spoliatio.* & vt Iuſtitiariorũ ſuorum in Normannia impietatem & auaritiam compeſcat, 269. Campaniæ Comitatum cum Blanca, vidua defuncti Theobaldi Comitis, & filia eius vnica recipit ſub tutela & cuſtodia, N. 95. repulſam patitur ab Innocentio tertio Summo Pontifice ſuper diſſolutione ſui coniugij cum Iſamburge, filia Regis Danorum, quid ita, 372. 373. quẽ licitè iurare poſſe ſuper feminibus in carnali copula non commixtis negat 374. rogátque vt Epiſcopos Aurelianenſem & Antiſſiodorenſem in gratiam recipiat 375. inuitatus ad pacis fœdera cum Rege Angliæ ab Innocentio Papa, & eius Legato à latere, Epiſcopo Tuſculano in Angliam deſtinato, 613.

Philippus Archiepiſcopus Mediolanenſis recipit vtrimque ſacramenta federis initi inter Mediolanenſes & Papienſes, N. 194. quando hoc fœdus ictum ibid.

Philippus filius Roberti Comitis Drocenſis Epiſcopus Beluacenſis ſub Pontificatu Innocentij III. N. 117.

Philippus poſtulatus in Epiſcopum Troianum à Capitulo, Clero, & populo, ipſis ab Innocentio III. Papa conceditur, 443. 444. & in ſignum gratiæ ſpecialis ab eodem Papa in Baſilica Lateranẽſi proprijs manibus conſecratur, 444. cui obedientiam & reuerentiam debitam exhiberi mandat, ibid.

Philippus verus & legitimus regni Norvvagiæ ſucceſſor poſt mortem Svveri, 222. 223. turbatur ab Ingone, fauentibus Birkibanis ibid.

Philippus Sueuiæ Dux pro Cæſare ſe gerens, coronat in Regem Boëmorum Primiſlaum, N. 34.

Photius Epiſcopus Tyri, victor Euſtathij Epiſcopi Berythi in Concilio Chalcedonenſi, ſuper iure nouæ metropoleos, N. 127.

Photius Epiſcopus cur cum baculo paſtorali Synodum Conſtantinopolitanam ingredi prohibitus, à Marino Apoſt. Sedis Legato, N. 129.

Pictauenſis Epiſcopus tumultum & ſtrepitum in Synodo concitatum vt impediretur lectio mandati Apoſtolici, non compeſcens, à collatione ordinum ſuſpenſus, quia ſententiam iudicum delegatorum ſuſpenſionis ob hoc ipſum in eum latam obſeruare contempſerat, 502. contumax punitur à iudicibus

Digitized by Google

delegatis, 500. multorum criminum reus ab Innocentio 3. Summo Pontif. monetur ad emendationem, monerique & induci mandatur, 454.455.456.
in Pignoribus interdum fructus percepti computantur in sortem, 544.
Pineta quid, N.61. melius Pinetum ibid.
Pipernenses, populus in Latio, N.111. transigũt super quibusdam iuribus controuersis cum Abbate, & Conuentu Fossæ nouæ, 191.192.
Pipinus fundator Monasterij S. Ioannis Baptistæ in Santonibus, N.56.
Piratæ excommunicati, cum eorum fautoribus impedientibus Crucesignatis peregrinationem vltramarinam, 551.
Pisana Ecclesia ab Innocentio 2. Papa Metropolitana effecta, N.190.
Pisani monentur ne adhæreant Othoni Imperatori exautorato, & excommunicato 155. & causa eorum contra Marchionem Calaguritanum committitur audienda Episcopo Florentino. 156.
Pisani iurium Ecclesiæ Rom. vsurpatores, 665. sub pœna anathematis compescendi, ibid.
Platoniæ, columnæ latæ, & amplæ apud Anastasium Bibliothecarium, non sepulcra, vt voluit Glossator illius, N.153.
Plebanatus Ecclesiæ sancti Ioannis de Riuo alto, collatio facta ab Apostolico Legato, confirmatur cuidam Canonico, 475.
Plebanatus Ecclesiæ S. Apollinaris Venetijs, collatus Archidiacono Gradensi, quare ei confirmatus ab Innocentio 3. Papa, 475.
Plebanus S. Pauli Venetijs electus in Archiepiscopum Constantinopolitanum, sed eius electio in controuersiam vocata, quibus modis, 427. 428. cum rationibus in contrarium, ibid. & seqq.
Plebis nomen in iure Canonico, pro Parœcia vsurpatum, N.153.
Policastrensis Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Salernitani, N.125.
Polycrates Ephesinus Episcopus, octauus è familia sua, N.19.
Pomerania, maior Polonia dicta, N.218.
Pontifex summus moderator Canonum, idéoque Iuri non censetur facere iniuriam super ijs dispensans, 667.
Põtifices summi, quare specialiter affecti erga Regnum Franciæ, præ ceteris orbis vniuersi regnis, 523. N.232.
Summi Pontificis pectus quo sensu comparari possit arcæ fœderis, 647. V. *Romanus Pontifex, & Papa.*
Pontiniacum Abbatia, & filia altera ex 4. primis Cistercienſis Cœnobij, N.109.
Pontius Cluniacensis Abbas, acer priuilegiorum Monasterij sui vindex, in Remensi Synodo, contra Lingonensem Episcopum, N.11.
Pontonaria, pontium præfectura, vectigalibus exigendis, N.39.
Portarius, nomen dignitatis, & magistratus, qui posteriori seculo Ostiarius dictus. N.50. V. *Ianniczarij.*
Portionarij, qui in Clero, & vnde dicti, N.40. ijdem cum partiarijs, ibid.
Portorium in Iure, pro vectigali in transitu pontis exigi solito, N.39. barbarè pontaticum, ibid.
Portugallenses Canonici periuri, & violationis interdicti accusati apud Papam, qui de ipsorum excessibus inquiri mandat, 50.
Portugallensis Episcopus grauem persecutionem passus à Rege Portugalliæ, & eius ministris pro libertate Ecclesiæ, 50.
Portugalliæ Rex absolui mandatur, corporali iuramento præstito standi mandatis Apostolicis, super ijs rebus, pro quibus erat excommunicatus, & terra eius supposita interdicto 87. eius lis cum fororibus remissa ad iudices delegatos, à Papa, ibid. quibus præcipitur vt treugas pendente lite inter partes faciant, seriò vtrimque obseruandas ibid.
Portugalliæ Regnum sub protectione B. Petri, & S.R.E. susceptum sub censu duarum marcarum auri singulis annis. 322.323. quando à quo, & in gratiam cuius erectum, N.179. à quo, & quando factum vectigale Rom. Sedi, incertum, N.179.
Possessio sinè titulo, mera vsurpatio, 421.423.
Possessio vnius rei in solidum à duobus haberi nequit, 423.
Possessor malæ fidei ad restitutionem fructuũ condemnandus, 391.
Possessor in possessione rei seruandus, donec de contrario titulo & possessione doceatur legitimis probationibus, & sinè præiudicio illarum, 129.130.
Possessorij causa acta, intentari potest actio petitorij, 489.
Possideri eodem modo, vna & eadem res, in solidum non potest, 93.
Postulatio quid, & quomodo fieret posterioribus seculis, & à quibus, N.14. non tamen nisi vrgente necessitate, ibid.
vt Postulatio electioni præualeat, postulantium numerus debet esse duplo maior, numero eligentium, 428 430. N.190.
Postulatio facta de quibusdam Prælatis ad Patriarchatum Constantinopolitanum, non admissa ab Innocentio 3. Papa, 243.244.
Postulatio Daualiensis Episcopi in Thebanum Archiepiscopum, tanquam minùs legitimè facta, rejecta, 121.
Postulationis, & electionis vocabula promiscuè primùm vsurpata, N.14.
Postulatus non potest proprio motu se transferre ab vna Ecclesia ad aliam, nec eius administrationi se immiscere, antequàm absoluatur à vinculo, quo tenetur priori Ecclesiæ adstrictus 17. N. 15. confirmatur exemplo Verisiensis Archiepiscopi, ad Thessalonicensem Ecclesiam postulati ibid. alioquin intrusus censetur, & inuasor, ibid. hoc

Digitized by Google

ius olim penès Synodos, N.15. hodie apud Summum Pontificem tantùm, ibid.
Poteſtas in iure Canonico pro publico auxilio, ſeu inuocatione brachij ſecularis, N. 218.
Præbenda, Metenſis P. Clerico Nepoti H. Albanenſis quondam Epiſcopi collata, 316.
Præbenda Sacerdotalis conferri non poteſt de iure, in ſacris Ordinibus non conſtituto, 191. N. 111.
Præbenda Leodienſis Ioanni contra G. Subdiaconum ſententia Papæ adiudicata, 668.
Præbendæ vocabulum profanis æquè ac ſacris Autoribus cognitum, N.85. quo ſenſu vtriſque vſurpatum, ibid.
Præbendæ in Eccleſia Laudunenſi fructus, prębendato conſanguineo Papæ, & Nepoti Cardinalis Cancellarij aſſignari mandantur, 589. & negligentiæ ea in re arguuntur Electus & Capitulum Laudunenſe, ibid.
Præbendæ, id eſt annuæ penſiones etiam laicis in quibuſdam Capitulis & Monaſterijs cōceſſæ, N.85. non Monachorum modò, ſed & Monacharum & Nonnarum, ibid.
Præbendæ Scholaniæ, vnde ſic dictæ, & eorum munera, qui eas occupant, N.151.
Præbendæ duæ de nouo creatæ in Antiochena Eccleſia per Patriarcham interueniente Capitulo, 221.
Præbendariæ laïcæ, olim in Monaſterijs Nonnarum ſimiles κανονικαῖς Græcorum, N.85.
Præbendarum vacantium collatio, iure deuoluto ad Papam, poteſt delegari, 330.
Præbendarum numerus in vnaquaque Eccleſia pro modo facultatum ſtatuendus, 564.
Præbendarum ſectio prohibita à Concilio Turonenſi, 65. nec à duobus vnum & idem beneficium poſſidendum, ibid. & quomodò accipiendum, quod interdum à Sum. Pont. ſectæ præbendæ integrari mandantur, 66.
Præbendarum in Eccleſia Xantonenſi ordinatio ex modo facultatum, de more conſueto facienda præcipitur, 564.
Præbendati non ſemper Canonici, nec è contra, N. 85.
Prædones etiam à non ſuis Epiſcopis validè excommunicantur, ex Decreto Conciliorū, N. 26. monitione præuia, ibid.
Præfecti Prætorio Illyrici varij ſub diuerſis Impp. N.175. ad quas prouincias & tractus ſe extenderet eorum iuriſdictio, ibid. Sirmiū eorum vulgaris & conſueta ſedes, quæ deinde ex occaſione mutata, ibid. & ſeq. incertum quando, ibid. qui ſub Theodoſio iuniore, N. 176. quas prouincias adminiſtrarent, ibidem.
à ſententia Præfecti Prætorio ſupplicare licet, appellare non item, N. 7.
in Præiudicium tertij nihil fieri poteſt, 470.
Prælati nomen generale in Eccleſia, quibus conueniat, N. 43.
Prælati quantum fieri poteſt ex antiquo ritu de militibus propriæ Eccleſiæ aſſumendi, N. 105. & præcipuè inter Monachos, N. 106.
Prælati omnes, & Clerici per Regnum Franciæ conſtituti, moniti vt Legato Apoſtolico pro ſubuentione Terræ ſanctæ deſtinato intendant & obediant, 559.
Prælati cenſuales Romanæ Eccleſiæ moniti ab Innocentio III. Papa, nuntio ſuo cenſus ſoluere, & eum humaniter tractare, & honorare, vt nuntium ſpecialem, 439.440.
Prælati Conuentualium Eccleſiarum Conſtantinopoli, ex conſtitutione Innocentij 3. in electione Conſtantinopolitani Patriarchæ ius habent, 428. quare hoc, ibid.
Prælati Angliæ malefidi adminiſtratores Denarij B. Petri ex ſingulis domibus Angliæ, pro Eccleſia Romana colligi ſoliti, 682. ad reſtitutionem cogi mandantur, interminato anathemate, cùm nullo iure vſurpationem ſuam tueri poſſint, ibid. ſaluis eorum exceptionibus ſi de iure ſuo velint experiri, cum Rom. pontifice, qui nihil ſe remiſſurum de ſubtractis eo caſu proteſtatur, ibid.
Prælatis nimium deferendo, ſubiecti ſæpe opprimuntur, 20.
Prælatorum licentia à Monachis & Fratribus docere volentibus requirenda, 402. item & Sacramentorum adminiſtratio, ibid.
Prælatorum ad Concilium accedentium expenſæ, & comitatus præſcriptus Concilio Lateranenſi ſub Alexandro 3. Papa, 556.
Prælatus excedens contra decreta Canonum & Pont. Rom. accuſari poteſt à ſubditis, 655. V. *Epiſcopi*.
Premonſtratēſes veri Canonici regulares, non Monachi, N. 4. conuocati ad Concilium generale ſub Innocentio 3. Papa, 558.
Præpoſiti nomen in Eccleſiaſtica politia, diuerſimode diuerſis temporibus acceptum, N.39. etiam à Monachis vſurpatum ad imitationem Cleri, ibid.
Præpoſitura Cibinienſis in Vngaria immediatè ſubiecta Rom. Pont. 292. eius erectio in Epiſcopatum ab Innocentio 3. Papa denegata, cur hoc, 296. incertum cui ſubiecta an Strigonienſi, an Rom. Pont. N. 163.
Præpoſitura Magdeburgenſis litigioſa in Curia Romana, & quo modo in ea cauſſa proceſſum, de mandato Papæ, 39. 197.
Præpoſitus, ciuilis dignitatis nomen, vt ſignificet eum qui iuri dicando, & iuribus ſiue Regis, ſiue alijs exigendis præeſt, N. 38. 39. tralatū à ciuili politia ad Eccleſiaſticam, ib.
Præpoſitus, primus ab Epiſcopo, cui adminiſtratio temporalium incumbit, N.216.
Præpoſitus Monaſterij, alio nomine Prior clauſtralis, N. 37. 39. alius ab Abbate, N. 39.
Præpoſitus S. Gaudentij electus in Epiſcopū Nouarienſem confirmatur, 586. eique reuerentia, & obedientia debita, tam in ſpiritualibus quàm temporalibus exhiberi præcipitur, ibid. & ſeq.

Præscriptio iure Canonico, semper impeditur mala fide quocumque tempore aduenient, 309. N. 171. quando non currat, N. 239. non quidem contrà ius commune sinè titulo derogatorio, 489.
Præscriptio non habet locum in procuratione & visitatione inter subditos & Prælatum, 362. V. *Procuratio, & Visitatio.*
Præscriptio temporis malè opponitur lite cõtestata, & depositionibus de consensu partium publicatis, 270.
Præscriptio centenaria omnes omnino actiones tollit etiam Ecclesiæ 682. N. 239. excepta quæstione census emphyteutici, ibid. & domanij, ibid.
Præscriptioni renunciat qui priuilegium super quodam iure impetrat, 309. N. 171.
Præsens, nec reclamans tacitè consentire videtur, 2.
Præsentationis ius olim distinctum à iure patronatus, N. 195. hodie ius canonicum patronorum dicitur, ibid.
Præsidis appellatio, omnes Prouinciarum rectores complectitur, N. 43.
in Præsulatu debet adesse coacta voluntas, & voluntaria coactio non deesse, & quomodo hoc accipiendum, 489.
Precator mendax debet carere impetratis, 259.
Preces quę pro promotione cuiusdã ad aliquod beneficium vel dignitatem fiunt, non sunt habendæ carnales, dummodo pro digno, 170.
Presbyter qui non est, Episcopus esse nequit sed econtra, N. 83.
Presbyter, constituendus super decem, ex decreto Concil. Tolet. 16. N. 16. vel super duodecim, ex Innocentio, 20. & N. 16. non tamen ab alio, quàm ab Episcopo, N. 195. etiam inconsulto patrono, ibid.
Presbyter infamatus de hæresi, & condemnatur vt contumax, admittitur ad purgationem, 182.
Presbyter causans aborsum partus viuificati, ab altaris officio debet abstinere, 251. 252.
Presbyteratus ordo minor Episcopatu in Ecclesia, N. 60.
Presbyteri septuaginta, discipulorum Christi in Ecclesia successores, quos & repræsentant, N. 60. mysticè adumbrati per septuaginta palmas, iuxta duodecim fontes in Elim enatas, ibid.
Presbyteri, olim instituti in parochijs Monachorum vt personæ, qui de temporalibus, Monachis, & de spiritualibus Diœcesano Episcopo responderent, 113. 114.
Presbyteri apud Græcos vxorati, quo iure, & vnde error, N. 134.
Presbyteri Suethiæ vxores retinuere, 640. sed non ita probato more, N. 205. cùm patres inde vulgò contemptibiles sint effecti, & filij viliſſimi habiti, ibid.
Presbyteri duas concubinas successiuè habentes non contrahunt irregularitatem, 640. N. 205. tanquam bigami, quidni, ibid.
Presbyterorum varius ordo pro varietate parœciarum, N. 8. Regionarij diuersi à Chorepiscopis & quomodo, ibid. eorum cœlibatus in Occidentali Ecclesia longa traditione obseruatus, secus in Orientali, N. 205.
à Primate non appellatur, N. 6. nisi cognoscat vt iudex delegatus, N. 7. contra illius sententiam supplicare tamen licet, ibid.
Primates solus Papa iudicat, N. 7.
Primates, quõdam & Patriarchæ dicti, N. 223.
Primatia Hispaniarum litigiosa inter Toletanũ & Bracarensem Archiepiscopos, N. 223.
Primatiã in omnes Angliæ Episcopos, Cantuarienſi adiudicata, contra Eboracensem Archiepiscopum, N. 223.
Primatia Bituricensis Archiepiscopi, in totam Aquitaniam, à Burdegalensi in dubium vocata sedente Innocẽtio 3. N. 202. quæ lis ab Innocẽt. non est terminata 336. 597. 598. N. 223. sed prouisionaliter tantùm à Gregorio 9. adiudicata, N. 202. 223. & ab Honorio 3. extra iudicium confirmata, ibid. quibus rationibus vtraque pars nitatur, N. 223. Bituricensis Archiepiscopus maximè fundatus super antiqua consuetudine Ecclesiæ, de dignitate Episcopi ciuitatis Metropoleos, N 202. eius ex serie temporum, historia Ecclesiæ Bituricensis, & priuilegijs Romanorum Pontificum confirmatio, ibid. hæc causa commissa audienda Abbati sancti Florentij Salmurienſis, assumptis secum alijs duobus, à partibus eligendis iudicibus, 597. litis decisione Papæ reseruata, ibid.
Primatibus maiorum causarum cognitio referenda, N. 6. ex decreto Summorum pontificum, ibid.
Primatis nomẽ nonnumquam antiquioribus in Prouincia Episcopis tributum, N. 190. patet exemplis, ibid. non tamen semper primum Diœcesanum Episcopum significat, præcipuè apud Africanos scriptores, N. 5.
Primatum duo genera, alij ex beneficio, alij ex institutione, N. 7. 8. primi generis Remensis Archiepiscopus, ibid.
Primatum duæ species apud Iustinianum, N. 131. quæ diuisio petita à diuerso iure ordinationum, non aliunde, ibid.
Primatus Summi Pont. Rom. in Oriente assertus, N. 209. tum decretis Conciliorũ, tum Constitutionibus Impp. & Regum, ibid. V. *Romani Pontifices.*
Primatus Narbouensis multis priuilegijs ab Vrbano II. comprobatus, N. 114.
Primatus Thessalonicensis Archiepiscopi in Macedoniam, Daciam, & totum Illyricum quibus fundamentis & rationibus statui potest, N. 175. 176. 177.
Primislaüs Othoni Imp. primùm aduersus, deinde amicus, cuius industriâ, N. 34. repudiat sororẽ Theodorici Marchionis Misniæ, quam duxerat in vxorem, & quid super eo diuortio

Digitized by Google

diuortio Innocentius Papa ſtatuerit 41. & ſeqq. veriùs conſanguinitatẽ potiùs, quàm ſterilitatem cauſam dediſſe diuortio contra Dubrauium, 43.N.34.
Primiſlaüs Rex Boëmiæ excommunicatus à iudicibus delegatis à Papa propter contumaciam 42.cuius ductu coronatus, & inſtitutus Rex, N. 34. vnde dictus Ottocarus, ibid.
Primitiæ omnium fructuum in veteri lege Sacerdotibus debitæ, N.226. hodie ſecundùm conſuetudinem locorum,403.Græcis varijs nominibus dictæ, N. 226.
Principale trahit ſecum acceſſorium, 406.
Principis ſagacis & induſtrij munus diſcernere bene vel malè erga ſe affectos, gratos & ingratos, diligentes & ſegnes, 80.81.
Prior ſanctæ Radegundis Pictauenſis, iudex delegatus à Papa Innocentio 3. in pluribus cauſis, & præcipuè contra Epiſcopum Pictauenſem, in odium cuius commiſſionis peſſimè tractatur in bonis, & Clericis ſuis ab eodem Epiſcopo, & quomodo ſuper tot damnis & iniurijs atrocibus prouiſum à Papa, tum contra Epiſcopum, tum contra fautores, & cooperatores criminum, 531. & ſeqq.
Prior ſancti Georgij de Xiſto ex indulto Alexandri Papæ habet vſum quotidianum Annuli, Virgæ paſtoralis, & Mitræ infra miſſarum ſolemnia 454. quo iure non vtitur in Eccleſia S. Thomæ martyris Acconenſi, illi ſubiecta, ibid.
Prior de Seſſiaco quare excommunicatus, & terra ſua cum Eccleſia, villa, & hominibus ſuppoſita interdicto, tã à iudicibus delegatis, quàm ab Epiſcopo Diœceſano.385.386. V. *Congrua portio.* &, *Monaſterium de Seſſiaco.*
Prior & fratres Monaſterij ſanctæ Crucis Colimbrienſis contumaces, rebelles, cenſurarum contemptores, Clericorum percuſſores publicè excommunicati & Romam perſonaliter remitti iuſſi, cauſa inſtructa coram iudicibus delegatis, 433.434.435.
Prior Sagienſis amotus ab officio propter prauam conuerſationem, 375.
Prior clauſtralis inter Monachos, idem quod Archidiaconus olim inter Canonicos ſeculares, N.142.hic Epiſcopi, ille Abbatis vices ſuſtinens, ibid.
Prioratus Beatæ Mariæ de Caritate ſuper Ligerim, Ordinis Cluniacenſis, in Diœceſi Antiſſiodorenſi à quo fundatus, N.188. dependet ab Abbate Cluniacenſi, in ſpiritualibus & temporalibus, ibid.& 297.cui oblatus fuit à Gaufrido Antiſſiodorenſi Epiſcopo, & Guillelmo Comite Niuernenſi, & alijs Dominis eiuſdem loci in ſpiritualibus & temporalibus, N.163.188.
Prioratus S.Lupi de Nauldo, in Decanatu Pruinenſi, 310. & N.172. falſum in eo quieſcere reliquias D. Lupi Senonenſis Archiepiſcopi, ibid.
Prioratus de Condamina, Ordinis Cluniacenſis, in Diœceſi Gebennenſi, N.144.
Priores Clauſtrales etiam Præpoſiti dicti, N. 37. 39.
Priuernum, Ptolemæo vrbs Latij, iuxta Ouſentem fluuium, N. 111.
Priuilegia nonnulla conceſſa regnis Angliæ, & Noruegiæ, ipſis primitùs ad fidem venientibus, N.237.238.
Priuilegia inſpicienda, & examinanda antequàm ſuper ijs ius dicatur, quare hoc, 640. N.237.
Priuilegia Rom. Pont. priuilegiatis addunt non detrahunt, 428.
Priuilegia vulgaria Monaſteriorum exemptorum, quæ, 507.508.
Priuilegia & alia acta Othonis Imperatoris excommunicati, contra Clericos & Eccleſias conceſſa, irrita & nullius momenti, 359.360.
Priuilegiorum Gradenſis Eccleſiæ renouatio, poſtulata à Duce Venetorum, dilata, quorſum hoc, 620.
Priuilegiorum Apoſtolicorum iudicium ad ſolum Romanum Pontificẽ ſpectat, N 126.
Priuilegium impetrans derogatorium iuri alicui communi, quo ſenſu præſcriptioni ſuper tali iure renunciaſſe videtur, 309. N. 171.
Priuilegium maius, includit minus, N.219.
Priuilegium intrà limites ſuos retinendum, 454. N.219. nec extendendum, ibid.
Priuilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur libertate, 476.502.615.617.
Priuilegium S. Stephani Regis Vngariæ datum & conceſſum Abbatiæ S. Martini de Pannonia, N.170.171.
Priuilegium Ciſtercienſium recipiendi quoſlibet à ſeculo fugientes, confirmatum contra quoſdam Rectores Eccleſiarum prouinciæ Lugdunenſis, Capitulum illud ſiniſtrè interpretantes, 130.
Probatio ferri candentis, aut aquæ feruentis inter ſeruos vſitata apud veteres Francos, N. 146.
Probatio Monachorum ferri candentis iudicium, N.157.
Probationes per teſtes & ſcripta, duellis ſubſtitutæ quando, & à quo, ibid.
Probationes vulgares aquæ frigidæ, ferri candentis, & duelli in ſecularibus iudicijs vſitatę, lure Canonico prohibitæ, 282. N.156. earum antiquitas, ibid.
Probationis genus per duellum improbatum ab Eccleſia Romana, N.146.147. V. *Duellum*, & *Monomachia.*
Procedere, quid ſit apud Autores linguæ Latinæ, N.28.
Procedere imperatorio nomine, & ſimiles locutiones, quomodo accipiendæ apud Hiſtoricos, N.28.
Proceſſio in politia Eccleſiaſtica, ius Epiſcopale, & ſignũ ſubiectionis, & qua in re tale

Digitized by Google

ius consistat, N. 199. quæ etiam olim adhibita in receptione Regum solemni, ibid. & Episcoporum, 530. & N. 199. & Regum quidem per minora Collegia, non per matricē Ecclesiam, àcuius Episcopo & Clero in atrio Ecclesiæ excepti, N.200. V. *Sacerdotes Gentilium.*

Processiones publicæ & preces ad Deum ab Innocentio 3. pro felici successu Cruciatæ Hierosolymitanæ contra Sarracenos, præscriptæ, 552.

Proconsul non habet iurisdictionem ante ingressum prouinciæ, N.34. eam tamen Legato suo demandare potest, ibid.

Procuratio, ius Prælato debitum visitanti prouinciam vel parochiam 362. 548. N. 181. 182. quæ nullo tempore præscribi potest à subditis contra Prælatum, ibid. 548. charitativum obsequium, N. 253.

Procuratio Veglensi Episcopo debita per Clericos Castri Musculi suæ Diœcesis approbata, & confirmata, 530. cum alijs iuribus, ib.

Procurationes remissæ quibusdam Abbatibus à Viterbiensi Episcopo, confirmatæ ab Innocentio 3. 254. N. 140.

Procurationes à Monasterio Vezeliacensi Comiti Niuernensi pendi solitæ nomine aduocationis natæ, 261. 543. 544. N. 143.

Procurationes & exactiones indebitæ vetitæ Prælatis erga Abbates & Monasteria, 208.

Procurator membri non potest regulariter agere pro capite, vbi lis per caput extitit contestata, 234.

Professio fidei Vvaldensium conuersorum ad fidem, 73. 74.

Professiones simoniacæ reprobatæ, N. 41. & de quibus professionibus intelligendus Gaufridus Vindocinensis in hunc abusum acriter insurgens, ibid.

Prouinciæ Galliarum quæ obtigerint Guntranno Regi ex lege fœderis initi cum Childeberto, N. 230.

Prouinciarum Ecclesiasticarum diuisio vnde orta, N. 126. 127. non quidem à ciuilibus & publicis typis, contra mētem quorumdam, & Græcorum Schismaticorum, ibid & de ea re expliciti canones 38. Synodi 6. in Trullo, & 17. Concilij Chalcedonensis, ibid. & seq. primùm à sexta Synodo Nicæna sancita, & ad antiquam consuetudinem relata, N. 127. quæ nulla ciuili mutatione innouata, ibid.

Prouinciarum Rectores, obeuntes prouincias suas, imagines Principum, & insignia dignitatis suæ sibi præferri iubebant, N. 178.

Prouincias diuidere, & sedes Episcopales constituere non est secularis & Regij iuris, N. 126.

Prouisio Ecclesiarum & Abbatiarum vacantium in Anglia post interdictū relaxatum, commissa Tusculano Episcopo, Apostolico Legato, 653. & quomodo ea in re se gesserit, N. 206.

Prussi olim de dominio Principum Poloniæ, à quo tamen vt à fide desciscunt, N. 189. à quo reuocati ad fidem, & ad priorem dominatum, & quorum opera, ibid.

Prussi conuersi ad fidem Christianam sub pontificatu Innocentij 3. & ab eo Gneznēsi Archiepiscopo commendati, 111. 112.

Psalmodiense monasterium olim ordinis D. Benedicti, in Diœcesi Nemausensi fundatum, sub inuocatione D. Petri vulgò *Psalmodi*, hodie Aquæ mortuæ, & Collegium Canonicorum, N. 184. subiectum Abbati S. Victoris Massilienſis, ibid. non autem vlli Episcopo, sed soli Rom. Sedi cui immediatè subest, & sub cuius est protectione, 376. 377. N. 184.

Pseudo-Episcopus perpetuo carcere puniendus, 385. & eius acta irrita nuntianda, ibid.

Pseudo-Legatus, & Pseudo-Episcop' à Lundēsi Archiepiscopo deprehensus, & in vincula conjectus, perpetuo carcere in pane, & aqua coërceri mandatur, 529.

Ptolemæus consanguineus Innocentij Papæ 3. donatus ab eodem Vicaria, in Ecclesia Coningeburgensi, vacante per obitum Ioannis S. R. E. Card. Diaconi, & Cancellarij, 606.

Pueri Ecclesiæ, qui apud Ecclesiasticos Scriptores, N. 151. alij à seruis & seruientibus, ibid. à teneris annis militiæ Ecclesiasticæ dicati, ibid.

Pueri Inuestes, non qui sinè veste, id est sinè barba, sed sinè pube, N. 151. V. *Inuestis.* Ecclesiæ ministerio ab infantia deuoti, ibid.

Pulcheria Augusta, fundatrix templi B. Virginis in Blachernis, N. 19. in quo & eiusdē sacratiss. Virg. fascias sepulchrales deponi mandauit, ibid. 20.

Pulsatores, qui in Iure, & apud Innocentium, 307. N. 168.

Pupilli, vnde sic dicti, & qui sint verè pupilli, N. 30. 31.

Pupillorum appellatio fusior in constitutionibus Imperatorum, quàm apud Iurisconsultos, N. 30. vt & adultos, sed orphanos, complectatur, ibid.

Pupillus conditionem suam meliorem facere potest sinè tutoris autoritate, deteriorem minimè, N. 216. V. *Donatis.*

Purgari quinta, septima, vel 72. manu, quid in antiquis Canonibus, & quomodo id fierit, 526. N. 199.

Purgatio Canonica cum tertia manu Episcoporum, & Abbatum Archiepiscopo Bisuntino cur indicta, 597. V. *Archiepiscopus Bisuntinus.*

Purgatio Canonica, male oblata à procuratore Quinqueclesiensis Episcopi, eidem cur, & quomodo à Papa remissa, 17.

Purgatio Canonica secundùm sanum intellectum illius qui eam injunxit facienda, 669.

Purgationes Canonicæ varij generis, & vario compurgatorum numero indictæ, vsque ad 72. manum, quæ libra occidua dicta, N. 199.

Digitized by Google

Purgationis Canonicæ forma oblata à Biſuntino Archiepiſcopo, quare reprobata, 669.
Πύργος, vrbs, vnde Burgi nomen defluxit, N. 3.

Q

QVæſta, quod à ſingulis vicatim exigebatur, quaſi per vicos quæſita, vulgò *Queſte*. N. 143. terræ, non perſonis indici ſolita, ideóque etiam indictio, & collecta dicta, N. 144.
principali Quæſtione deciſa, ſopitur acceſſoria, 43.
Quæſtiones in Curia Romana terminatæ, vix redintegrantur, 418.
Quarta, terræ menſura, N. 110.
Quarta parochialis mortuariorum, non detrahitur de Legatis & fideicommiſſis armorum, & equorum factis Hoſpitalarijs, nec olim Templarijs, quid ita. 189. N. 110.
Quarta pars reddituum, fabricæ Eccleſiæ deſtinata quomodo exigenda, N. 169.
Quartum, vel, *Quartarium*, menſuræ genus pro grano, vulgò *Quartiere*. N. 110. vnde ſic dictum ibid.
Quinqueeccleſiẽſis Epiſcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Strigoniẽſis in Vngaria, N. 237. pallio decoratus à Rõ. Pont. laudabilis conuerſationis intuitu, 16. 17. vexatus falſis criminibus & accuſationibus ab inuidis, N. 13. & 14. cuius quieti, & innocentiæ proſpectum ab Innocentio Papa ibid. *cap.* 15. *de præſumpt.* & *cap. cùm in iuuentute, extra de purg. can.* de hoc eodem Epiſcopo, diuerſa ab epiſtola noſtri Innocentij, & quomodo, N. 14.
S. Quintini Eccleſia, Beluacenſis Diœceſis, à quo fundata, N. 117.

R

Sancta RAdegundis. V. *Prior S. Radegundis*, litt. P.
Radulphus de Turribus Epiſcopus Petragoricenſis circa annum 1217. N. 56. eius conſecratio cur in controuerſiam vocata, incertum, ibid.
Radulphus Monachus Fontis Frigidi, ordinis Ciſtercienſis, Narbonenſis Diœceſis, Legatus Apoſtolicus, & Iudex delegatus in cauſa matrimoniali Regis Aragonum, & Mariæ vxoris, 491.
Radulphus Abbas S. Martini Laudunenſis primùm Canonicus Regularis Præmonſtratenſis, 5. dein Monachus Benedictinus ad S. Vincentium Lauduni, ibid. reuerſus ad Monaſterium ſui Ordinis, eligitur Abbas, ibid. & monetur ab Innocentio 3. vt dignè, & ſolicitè adminiſtret, & tuta conſcientia, nihil obſtante Monachatu præterito, ibid.
Raimundus ſenior, Comes Toloſanus filius Raimundi 4. ex Conſtantia Ludouici Regis ſorore, N. 98. ſæpius excommunicatus à Legatis Apoſtolicis 199. N. 114. & 182. & talis promulgari iuſſus per Arelatenſem prouinciam, ibid. pro purgatione criminum ſibi impoſitorum remiſſus ad Legatos, N. 98. ſuſpectus de hæreſi, & nece F. Petri de Caſtronouo 199. N. 182. nõ tamen cõuictus ideóq, nec de iure potuit priuari ſua terra ad petitionem Legatorũ Apoſtolicorum 369. quæ tandẽ datur expugnanda Regi Francorum, 199. N. 182. 225. quid iuris habuerit in Comitatu Melgorienſi, & ex quo capite, N. 201. V. *Melgorium*.
Raimundus iunior Comes Toloſanus filius Eleonoræ Petri 2. Aragonum Regis ſororis, N. 218. ducit vxorem Sanciam alteram ſororem, eiuſdem Regis, 483. N. 196.
Raimundus Vticenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus in cauſa Albigenſium, N. 114.
Raimundus Rogerius Comes Fuxi, infeſtatus à Cruceſignatis contra Albigenſes. N. 219.
Raimundus de Baucio, Vicecomes Maſſiliæ, & Princeps Auraſicenſis, N. 132.
Raimundus Pelet quo iure Comitatum Melgorij petierit in feudũ ab Eccleſia Romana tenendum, 589. N. 201. ab Innocentio Papa remiſſus ad Legatum à latere proximè deſtinandum ad partes Galliæ Narbonenſis, ibid. profitetur ſe hominem Comitis Monteſfortis propter Alezium, N. 20.
Raimundus Abbas Nonantulanus, Mutinenſis Diœceſis, 329. cui Otho Imp. omnia bona ſui Monaſterij confirmauit, N. 179.
Rainaldus Brancaleon Sitinus, ſub protectione B. Petri, & ſanctæ Sedis cum bonis ſuis ſuſcipitur, 174.
Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, ſecundùm legitimas, & canonicas ſanctiones, 346. N. 135.
Ratiſponenſis Epiſcopus Cruciatæ Hieroſolymitanæ prædicator 633. 634. laudatur à Papa de diligenti in Crucis Chriſti negotio opera adhibita, ibid. cum facultate ſubrogandi prædicatores, & taxandi ſibi, & illis euectionum numerum, & procurationes, ib. & abſoluendi incendiarios & percuſſores Clericorum violẽtos Cruceſignandos, ibid.
Rauenna, exarchatu olim inſignis, quo abolito metropolis & caput Romaniæ facta, N. 29. 210. & à Carolo Magno Romano Pontifici dono data, ibid. vel à Pipino, N. 210. eius exarchatus quamdiu durauerit, & ſub quo deſierit, ibid.
Rauennatum lis contra Monaſterium B. Mariæ Rotundę, quo pacto deciſa ab Innocentio Papa, 93. 94.
Rauennica terra Templarijs dono data à Marchione Montisferrati. 120. N. 140. eiſdem ablata ab Henrico Imperatore Conſtantinopolitano, & cuidam Nobili tradita, ibid. ſed reſtitui mandatur ſub interminatione anathematis, & interdicti in terram, ibid.

Digitized by Google

Recõmendati inter villanos & rusticos respectu Dominorum, qui vocati, & quid Dominis pendant, N.90.
Reconciliatio maior, solemnis, siue legitima, quid secundùm antiquos Canones, N.87. quomodo differat à minore, ibid. eius vsus in primitiua Ecclesia qualis, ibid.
Rectores Ecclesiarum Parochialium nullum habent ius prohibendi parochianos suos ad ordinem Cistercien sium transeundi, vel quidquam ab eis antè, vel post ingressum Religionis in morte, vel in vita exigendi, 138.
Reddentes, inter rusticos & villanos, qui ad aliquod seruitium erga Dominos tenentur, qui dicti, N.90.
Redditus Ecclesiastici quomodo, & quot in partes diuidendi, N.168.
Redemptiones altarium, & earum origo vnde, N.22. vsus earum quis apud Gallos ibid. diuersimode, diuersis temporibus vsurpatæ, tam per Vicarios, quàm pro Vicarijs, cum ratione, & elucidatione huius diuersitatis, ibid. 22.23.
Redemptiones, quid in materia feudorum, N. 22. solui solitæ in mutatione Dominorum, vel vassallorum, *εισιτήριον* Græco vocabulo dictæ ibid. etiam in rebus Ecclesiasticis exigi quondam consuetæ, ib. sed decreto Concilij Claromontensis in Aluernia sub Vrbano II. abolitæ, & prohibitæ, vt simoniacæ ibid. & seq.
Regalia, siue, Regaliæ, iura Regibus in Gallia debita in prælaturis vacãtibus, 132. N. 215. non comprehendunt collationem præbendarum etiam sede vacante 312. eorum cognitio peculiariter ad Parlamentum Parisiense spectat, N.215.
Regalia quæ, & quare saisita Episcopis Antissiodorensi, & Aurelianensi à Philippo Augusto, Rege Francorum, 153. N.180. & quid inde acciderit, ibid.
Regalia in antiquis instrumentis, pro ijs rebus quæ sunt iuris Regij, N.115. interdum alijs collata, & maximè locis, & personis sacris, ibid. & 200.
Regalis dignitatis conseruatio, dependet à conseruatione Ecclesiasticæ libertatis, 647.
Reges olim pluries in vita coronari soliti, N. 161. probatum exemplis, ibid. & seq.
Reges & Principes qua cum solemnitate recipi soliti ab Ecclesijs, N. 50. 199. 200. V. *Processiones.*
Reges & Principes, meliùs mansuetudine, quàm rigore vincuntur, 375.
Reges Franciæ liberales erga Romanam Ecclesiam, N. 219.
Reges Hispaniarum moniti ne Sarracenis adhæreant, 314. néue inter se durante bello, contra infideles bellum gerant, sed pacem vel treugam componant, idque sub pæna excommunicationis in personas, & interdicti in terram, ibid.
Reges Aragonum positi sub protectione & tutela sanctæ Rom. Ecclesiæ, & eius solius iurisdictioni subiecti, ideóque etiam B. Petro censuales, sub quo censu, 616. 617. V. *Aragonum Regnum.*
Reges Angliæ, ratione ducatus Normanniæ, & aliorum dominiorum in Gallia, quorum titulos assumunt, olim vassalli Regum Franciæ, N.236. hodie vani tituli, cùm regno acceuerint, ibid.
Regis Aragonum colloquium cum Prælatis in Concilio Vauri congregatis pro facto Comitum Tolosæ, Fuxensis, Conuenarum, & Bearni, frustraneum. N.197.
Reges Cypri regiam nominationem Prælatorum in Ecclesia Nicosiensi vsurpant 477. quam non fert Innocentius 3. Papa in Rege suo tempore regnante, eúmque monet vt electionem Episcopi liberam Canonicis relinquat, ibid. & seq.
Reginaldus de Siliniaco Decanus Antissiodorensis, tempore Innocentij 3. N.118.
Regis coronatio cuiuis Metropolitano in prouincia sua licita, ex Iuone Carnotensi, N. 161.
Regna cum Regibus nec oriuntur, nec concidunt, nec à solis Regibus acquiruntur, N. 192.
Regna Angliæ, & Hiberniæ feuda Ecclesiæ Romanæ, sub homagio ligio, & cẽsu annuo mille marcarum singulis annis in perpetuum præstando, 649.
Regnorum temporalium amplificatio à cultu veri Dei, & Ecclesiæ, sacrorúmque protectione, 153.
Regnum Dei in amplitudine charitatis, non in sublimitate dignitatis, vel gradus acquiritur, 409.
Regnum & Sacerdotium quomodo se habeant ad inuicem, N.215. V. *Pax.*
Regnum & Sacerdotium vnita in Anglia per donationem & concessionem factam à Ioãne Rege, de regnis suis Angliæ & Hiberniæ Deo, B. Petro, & S. Rom. Ecclesiæ, 648.
Regum inauguratio, Reges non facit, sed demonstrat legitimos vel electionis, vel hereditario iure, N. 161. nullúmque ius dat tyranno, ibid.
pro Religionis ingressu quidquam recipere vetitum 618. 619. etiam in Ordine Templariorum, sub qua pæna, 619.
Remensis Archiepiscopus vnde sibi ius sumat coronandi Francorum Reges præ cæteris Galliæ Episcopis, vel Metropolitanis, N. 161. in eo turbatus ab alijs, qui eum nihil habere iuris extra suam metropolim contendunt, ibid.
Renunciationes Episcoporum olim Concilio Prouinciali oblatæ, & receptæ, N.188. hodie solius Romani Pontificis iudicio reseruatæ, ibid.
Renuntiationis variæ causæ, inter quas morbus inutilem faciens Episcopum, vel alium

Digitized by Google

quemlibet Prælatum 409. N. 188. non tamen vt cogi possit renunciare, sed tantùm Coadiutorem accipere, N. 188. recipitur tamen oblata Superiori à volente, ibid. & semel acceptata non renocatur, ibid.
Renunciationis, siue cessionis beneficiorum veræ, & legitimæ causæ quotuplices, 334.
Repudium missum à rege Boëmiæ Primislao, sorori Theoderici Marchionis Misnensis, quo fundamento, 42.43.N.34.
Res cum onere suo transit,nec mutantur onera mutatis possessoribus, 486.
Res inter alios acta, alijs non nocet, 358.
Res vna & eadem substantia, nõ debet diuerso iure censeri, 452. 640.
Rescripta posteriùs impetrata & obtenta, vt sint reuocatoria debent facere mentionem de prioribus, 190.
Reseruatio præbendæ vacaturæ facta à Legato Apostolico in fauorem cuiusdam, ratificata à Summo Pontifice, 329.
Residentia in beneficijs necessaria, 473. N. 195. etiam in nonnullis Sacerdotijs apud Paganos olim obseruata, ibid. ad eam nemo obligatur, quamdiu durat iusta & legitima causa se absentandi, 422. nec ideò minùs fructus beneficiorum debentur, 422. 423.
Residentia Canonicorum in Ecclesia & beneficio, quomodo accipienda & computanda, 290. N. 159.
Resignatio Ecclesiarum,Monasteriorum,rerũ, & personarum Ecclesiasticarum facta per Nobiles regni Thessalonicensis in manus Constantinopolitani Patriarchæ,approbata & confirmata à summo Pontifice, N.154.
Responsales, Apostolici Legati nonnunquam cum iurisdictione, N. 188.
Responsalis pro procuratore in litem creato, N. 212.
Restitutio in integrum aduersùs rem iudicatã à nullo concedi potest, quàm à Principe, N. 42. quis huius restitutionis effectus, ibid.
vbi Restitutio non fit de facto, sufficiens, & idonea cautio exigenda, siue fideiussoria, siue pignoratitia, 520.
Restitutio in integrum nec pro minore,neque pro Ecclesia peti potest,ex vi generalis mãdati, 298, N. 163.
Restitutio spoliati ante omnia facienda, 43. nisi in casu consanguinitatis allegatæ, quo sententiæ executio differtur, quoad commixtionem, N. 35.
Restitutio ad famam à notatis infamia per sententiam, à Superiore rectè petitur & ritè impetratur, 433.
Retractus gentilitij ius, non trãsfertur in præiudicium proximioris agnati, N. 220. aduersatur iuri communi, ibid.
Reualia, vrbs fundata à Vvaldemaro Rege in Dania, tempore Innocentij 3. Papæ, N.206
Reualiensis Ecclesia,quare effecta suffraganea Lundensis, N. 208.
Rex Hierosolymitanus monitus, & rogatus vt defensioni Terræ Sanctæ viriliter insistat, neque de leui, & temerè arma contra Christianos moueat, 482.
Rex in Francia, est feudorum omniũ dominus directus, N. 219. & proprietarius per vassallum, ibid. & habet intentionem fundatã in re, id est, in vniuerso regno, ibid. est Aduocatus maior omnium Monasteriorum sui Regni, N. 143. & eorum generalis ἐκδικος & defensor, iure regio, ibid. diuerso ab eo quod habet in monasteria regiæ fundationis & dotationis, ibid.
Rex Nauarræ iniurius in Ecclesiam Pampilonensem, & eius Canonicos, 259. 290.
Rex Angliæ ponit in manu sua fructus beneficiorum vacantium in regno suo, & eorum reditus percipere solet, N. 116.
Rex Armeniæ violat fedus inter ipsum & Antiochenos ictum, Patriarcha Antiocheno mediante, 521. & armata manu in terras Antiochiæ intrans omnia ferro, flammáque vastat, prædámque abducit, ibid. ad restitutionem erga Ecclesiam & Antiochenos monetur, intetminato anathemate, ibid. & seq. ipsi, & fautoribus, & Consiliarijs suis, ibid. Antiochenum pseudo-patriarcham tuetur, ibid. & Tarsensis Ecclesiæ bona inuadit, 522. absolui mandatur ab excommunicatione sub satisfactione iniungẽda, 528. dilato in aliud tẽpus auxilio Ecclesiæ, quod implorabat contra Comitem Tripolitanum, pro restitutione Antiochiæ in fauorem nepotis Rupini, quid ita, ibid.
Rex Sarracenorum euocatus in auxilium à Comite Tolosano cõtra Crucesignatos, 570
Richardus Cardinalis sub Gregorio VII. & Abbas S. Victoris Massilienfis, N. 184.
Richardus Floriacensis Abbas quo tempore vixerit, N. 179. primus administrat Monasterium de Regula, ibid.
Rigensis Episcopus nulli Metropolitæ subditus, 687. metropolita ipse effectus, N. 208. quibus suffraganeis, ibid. duriùs agens cum Neophytis in fide coërceri præcipitur, 641. 642. iniurius erga Fratres Milites Christi in Liuonia, 643.
in Ritibus Ecclesiasticis temporum, dierum, mensium,& annorum habenda ratio, N.108.
Robertus de Corzon primùm Canonicus Nouiomensis, 1. deinde Parisiensis, 182. 263. postea presbyter Cardinalis tit. S. Stephani in Cœlio Monte, 559. 560. N. 1. in plurib' causis iudex à Sum. Pont. delegatus, 182. 263. in Patriarcham Constantinopolitanũ postulatus,non admittitur, 243. 244. & Legatus Apostolicus in Franciam,commendatur Regi Philippo, eius primogenito Ludouico, & Blancæ vxori eiusdẽ Ludouici, 560.
Robertus de Pullo Archiepiscopus Rothomagensis sub Innocentio 3. N.78.
Robertus Episcopus Laudunensis post Renaldum, frater Galteri Comitis Sancti Pauli, N. 120.

Digitized by Google

Robertus Episcopus Vvaterfordensis electus, cuius consecrationi se opponit Lesmorensis Præsul, quid ita, 406. occupator iniustus possessionum Ecclesiæ Lesmorensis, ad quarum restitutionem vrgetur à iudicibus delegatis, ibid. & seq. ideóque & Lesmorensi maximè infensus, quem ordines sacros celebrantem in Ecclesia sua, obsideri & Pontificalibus indutum cædi, & capi iubet, in compedibus vinctum in carcere detinet, & multa alia indigna pati cogit, ibid. propter quæ cum fautoribus, & ei communicantibus excommunicantur, & ad restitutionem ablatorum cum expensis cõdemnatur, 406. 407. 408. romámque euocatur sententijs confirmatis, 409.

Robertus de Marisco, Archidiaconus Norumbriæ, quare sub protectione Apostolica positus, 682. 283. & Romæ ab excommunicatione quam incurrerat cum ceteris Anglis Regi communicãtibus absolutus, & ab omni impetitione liber esse iussus, ibid.

Rodericus Archiepiscopus Toletanus rerum Hispanicarum scriptor, ad quæ tempora historiam suam deduxerit, N. 5. quando electus Episcopus, ibid. confirmatus Primas Hispaniarum ab Innocẽtio 3. exemplo prædecessorum suorum, 6. qua facultate & priuilegio in Ecclesias sibi subditas, ibid.

Rodulphus II. Patriarcha Antiochenus sub Pontificatu Innocentij 3. Papæ, cui & rescribit, 221. N. 220.

Rodulphus Archiepiscopus Bituticensis, nomine Patriarchæ appellatus à Nicolao I. Papa, N. 202.

Rodulphus Atrebatensis Episcopus, postmodũ Cardinalis, N. 2.

Rogerius Abbas Monasterij Cormœriacensi, litigat in Curia Rom. coram Alexãdro Papa cum Archiepiscopo Turonensi super subiectione, & obedientia, ibid.

Rogerius Bernardus, sextus Comes Fuxi, N. 229.

Rogerius Comes Fuxensis, quare Ruptarius cognominatus, N. 234.

Rogerius Vicecomes Biterrensis non recipiẽs pacis leges à Crucesignatis oblatas expugnatur, 485. incertum an obses venerit in manus Crucesignatorum, vel captiuus, & verùm interfectus fuerit, vel morbo obierit, ibid. & N. 196.

Romania prior, siue antiquior, alijs nominibus Romanula, & Romandiola dicta, N. 29. primaria appellatione Flaminia, & vnde Romania dicta, ibid. eius Metropolis & caput Rauenna, ibid. Italiæ vndecima regio, ibid. quando, à quo tempore, & ex cuius liberalitate in ditionem Romani Pontificis venerit, ibid. quare vocata Pentapolis à Paulo Diacono, ibid.

Romania in Epistolis Innocentij III. vulgò pro Nouæ Romæ Pontico tractu, & Diœcesi Constantinopoleos, N. 96. non verò pro Flaminia & Exarchatu Rauennæ, ib. idque ex nouo vsu loquendi, ibid.

Romania, malè à noua Roma deductum nomen, N. 29. vnde ergo, ibid.

Romaniæ duæ, quæ vtraque, & quas vrbes haberet, N. 29.

Romani Pontifices vnde repetant iura à se prætensa in Gallia Narbonensi, N. 190. 191. 192.

Rom. Pontifices spirituale suum imperium in Oriente, iam inde à prima synodo Nicæna retinuere, N. 209. probatum exemplis, ibid. V. *Primatus.*

Romanorum Pontificum in consecratione Episcoporum modestia commendabilis, N. 186. V. *Papa*, & *Sum. Pontifex*, litt. P.

Romanum, nobile Delphinatus oppidum, vulgò, *Romans*, in Viennensi, aut Gratianopolitana Diœcesi, N. 115.

Romanus Pontifex quòd solus per se non potest per Legatos & delegatos suos exsequitur, 531. exemplo Dei, qui facit Angelos suos spiritus, & licèt cælum & terram impleat ad varia explenda officia illos mittit, ibid. vnde & iudicum à se delegatorum sententias, dignitatem, & iurisdictionem tueri sua interest, ibid.

Romanus, Gurcensis Episcopus mediator pacis & concordiæ inter Capitulum suæ Ecclesiæ, & Poponem de Valdethe, mediante permutatione inter eos facta, 600. 601.

Roncelinus Vicecomes Massiliæ, monasticæ disciplinæ desertor, periurus, rapax & incestuosus, excommunicatus à Legatis Apostolicis, 200. 241. cõuersus absoluitur sub cautione, ibid. Romã pergens Pisis morbo detinetur, ibid. ibique à Pisano Archiepiscopo delegato Apostolico iterum absoluitur, 241. quomodo ei super administratione patrimonij sui à Summo Pontifice consultum, ibid. non erat solus Vicecomes Massiliæ, ib. & N. 132.

Rotarij, qui apud historicos qui de hæresi Albigensium scripsere, N. 234. quare viri sanguinum dicti ab Innocentio 3. ibid. vnde sic denominati, ibid.

Rothomagus, Metropolis in Lugdunensi secũda, N. 212. vnde Rothomagensis prouincia, alio nomine olim Neustria, hodie Normannia, ibid.

Rothonense Monasterium, in capite liberum declaratur, non item parochiales eius Ecclesiæ, quæ Venetensi Episcopo iure communi subiectæ, 8. 9. Ordinis D. Benedicti, vulgò S. Saluatoris de Rothono, N. 10.

S. Ruffus sub cuius inuocatione fundata est Abbatia regularis, caput Ordinis, & immediatè subiecta Rom. Pont. in Diœcesi Valentina in Gallia, incertum quis ille fuerit, N. 90.

Rupinus nepos Leonis Regis Armeniæ, in quo fundabatius suum tempore Innocentij 3. Summi Pont. pro principatu Antiocheno,

Digitized by Google

contra Comitem Tripolitanum, N. 64. 65. armatus terram Antiochenorum contra federis leges ingreditur, & prædam ingentem abdicat, 521. 522. vxorem ducit E. Sororē regis Cypri, antè desponsatam Odoni de Dampetra, 149. N. 138. V. *Odo de Dampetra.*

Ruptarij, rustici glebæ addicti, à terra rupta dicti, N. 58. Gallis inde vulgare *Roturiers*, ibid.

Rusticus mirabiliter & ex insperato Crucesignatis in Sarracenos in Hispania pugnantibus transitum facilem inter angustias montium demonstrat, 449.

Ruta, vulgare vocabulum, pro copijs militaribus vsurpatum, N. 58. 59.

Rutarij, qui, apud posteriores Historicos & Innocentium, N. 58. vnde sic dicti, ibid. malè Ruptarij, ibid.

S

SACERDOS, etiam Monachus exercens chirurgiam, modò sit expertus in sua arte, & hibeat debitam diligentiam, non incurrit irregularitatem, si per accidens infirmus ex operatione Chirurgi moriatur, 300.

Sacerdos committens crimen importans priuationem officij vel beneficij, in loco vbi habet domicilium ratione patrimonij, à quo Episcopo iudicari debeat, an ab eo in cuius Diœcesi habitat, an ab alio cui ratione beneficij subest, 548.

Sacerdotes Gentilium Magistratibus ciuitatem ingredientibus occurrere vetiti, nisi fortè in atrio templi, ex præscripto Iuliani Apostatæ, N. 200. V. *Processiones.*

Sacerdotes ad parochiales Ecclesias à Monachis eligi & præsentari possunt ab Episcopo instituendi, cui de spiritualibus, Monachis verò de temporalibus respondeant, 185. N. 109.

Sacerdotij translatio in Venetos per Concordata inita inter Francos & Venetos pro expugnatione Constantinopoleos, irrita dicta ab Innocentio, N. 19. non item Imperij in Francos, ibid.

Sacerdotio semper à mundo condito interdicta mulier, N. 97. quod ne quidem sacratissima Virgo mulierum perfectissima exercere præsumpsit, ibid.

Sacerdotium & regnum tamquam frater & soror, N. 215. vt nomine, sic officio distincta, ibid.

Sackela oppidum in Liuonia, recipiens verbū Dei erigitur in Episcopatum sub Innocentio 3. Papa, 642. N. 205. ditionis Militum Christi, 643.

Sacramenta à quolibet Episcopo administrari possunt in locis exemptis, & immediatè subiectis Rom. Ecclesiæ, de mandato Papæ, 827.

Sacramēti Matrimonij maxima dignitas tam ex institutione, quàm ex eius fine, & ineffabilibus tribus conjunctionibus quas mysticè figurat demonstrata, 491.

Sacrificuli dæmonum etiam Principem sacrorum habere soliti, N. 223.

Sacrilegi qui manus inijciunt violentas in Episcopos & Sacerdotes, 325.

Sacrilegia perpetrata in Ecclesia Oloronensi de quibus culpatur Gasto Bearnensis, tamquam ipsius conniuentia commissa, 574.

Sagiensis Episcopus remotus ab Episcopatu non solùm vt inutilis, quinimò vt peruersus, 375.

Sagma, quid apud Autores Latinos, N. 145. inde *Sagmarius equus*, & *Mula Sagmaria*, ibid. nomen Græcum, an Latinum sit incertum, Papiæ etiam Hebræum, ibid. vulgò, *Sommier*, ibid.

Saladinus quando mortuus, N. 120.

Salembria bidui itinere ab vrbe Constantinopolitana distans, N. 7.

Salimbriensis Episcopus Patriarchæ Constantinopolitani suffraganeus, ibid.

Salinguerra Ferrariæ Prætor, inde expulsus ab Azone Marchione Estensi, N. 124.

Salsburgensis Archiepiscopus in Germania quot suffraganeos habet, N. 213.

Samson de Pratis Archiepiscopus Remensis, mediator compositionis inter Monasterium S. Vedasti Atrebatensis, & Aduocatos Bethunienses initæ, 275. quando obierit, N. 149.

S. Bonifacij Comes, Gennuæ excipit Regem Siciliæ Fridericum in Germaniam pergentem, & Papiam vsque perducit, N. 194.

Sancta Seuerina, Ciuitas in ea parte Italiæ, quæ olim Magna Græcia, N. 134. eius Episcopus suffraganeus Constantinopolitani Patriarchæ, ex Leone Philosopho, ibid. & Canonici vxorati, iure Orientalis Ecclesiæ, ibid.

Sancius Nauarræ Rex, Sarracenis fauet contra Regem Castellæ, N. 174. sed frustra; nam paulo post fedus cum eo inire cogitur, ibid.

Sancius V. Rex Nauarræ, primus gentilitio stemmati catenas inseruit vnde, N. 213.

Sancius Rex Portugalliæ eius nominis, II. filius Alphonsi I. ex Dulce filia Raimundi Comitis Barcinonensis. N. 50. eius liberi, ibid. & eorum connubia, partim licita ibid. partim incestuosa, & ideò irrita, & dirempta, ibid. Ecclesijs, & Ecclesiasticis personis valde iniurius, & iurium Ecclesiasticorum vsurpator, 174. 175. 176. 177. testamentum condit, quod ab Innocentio Papa confirmatur, 210. N. 118. eius mors & successor in regno, ibid.

Sancius Guillelmi, Comes Guasconiæ, subscribit priuilegijs à Rege Aragonum Sancio, datis anno 1025. N. 179.

Sanctimoniales etiam Canonicæ debent viuere in communi ex Decreto Concilij Remensis sub Eugenio III. N. 85.

Digitized by Google

Santonum vrbs Episcopalis ad Carantenum fluuium, Burdegalensi suffraganea, N.58.
Saphidinus Soldanus Damasci, & Babyloniæ, cui mittit Nuntios cum litteris Innocẽtius III. 563. & ad restitutionem Terræ sanctæ hortatur, 564.
Sardica vrbs Thraciæ mediterranea Ptolemæo, N.60.61.alijs, Lydiæ metropolis, ibid.
Sardicensis Episcopus Lariſſeni Metropolitani suffraganeus, N. 61. 62. sub protectione Sedis Apostolicæ susceptus cum bonis restitutis, in qua & tueri iubetur 103. occupato sibi ab Hospitalarijs Episcopatu, & alijs bonis suæ Ecclesiæ, & aliàs ab ijsdem malè tractatus, exul, & pauper Innocentij Papæ auxilium implorat, & quomodo ei succursum 96.105.349.& seqq. missus in possessionem bonorum Ecclesię suæ, autoritate Apostolica, causa rei seruandæ, ibid. in quorum possessione eum tueri præcipitur Imperatori Constantinopolitano, aliisque, cõtra eosdem Hospitalarios. 352. commendatus ob extremam inopiam Archiepiscopo Lariſſeno Metropolitæ suo 99. eique Dimitriacensis Ecclesia eamdem ob causam confirmata 353. & Nobiles inuasores & occupatores bonorum suæ Ecclesiæ iussi restituere 99. & seq. agit de negotijs gestis aduersùs Patracensem Archiepiscopum 353. illius causæ cognitio delegata Archiepiscopo Lariſſeno, ibid.
Sarraceni Alarcuris Alphonsum Regem Castellæ fugant, N.174. deinde Toletum obsident, fauentibus Regibus Nauarræ, & Legionis, ibid. profligati in Hispania auxiliaribus copijs Crucesignatorum ab Alphonso Rege Castellæ, & ad internecionem cæsi vsque ad ducenta millia armatorum, N. 193.450. eorum copiæ quæ, ibid.
Sarrensis Ecclesia sub protectione Apostolica Rom. Ecclesiæ susceptа cum bonis 343. eiq; prouinciam suam confirmat, ibid.
Sauaricus de Malleone, siue Malleonensis natione Picto, N.234.
Scholæ in genere, olim duplices, aliæ in Episcopijs, aliæ item in Monasterijs, N.182.
Scholæ Monasteriorum, duplicis generis, clausirales nempe, & exteriores, cui quæque vsui, N. 182. postremæ tandem extra manum Monachorũ positæ, & Clericis relictę, Monachis verò interdictæ, & cum Episcopalibus & secularibus confusæ, ibid.
Scholares duplicis generis olim in Ecclesia, N.151.
Scholares docentes in Ecclesia qui olim dicti, N.151. eorum munus, quæ stipendia, ibid.
Scholares Clerici, discentes sub scholasticis, in maioribus plebibus, N. 151. diuinis & humanis litteris imbuti & cantu, ibid. hodie vulgò *Enfans du Chœur*, N.152.
Scholaris, quidam in casu Papæ Innocentio 3. proposito, immunis ab irregularitate declaratur, & si nihil aliud obstet ad sacros ordines admitti posse rescribitur, 300.301.
Scholastici in maioribus plebibus presbyterorum socij, N. 150. qui deinde Magistri & Theologi dicti, post adnexas præbendas, ibid.
Scholastici Parisienses excommunicati ob violentam manuum injectionem de mandato Innocentij 3. absoluti 290. sinè extensione tamen priuilegij ad crimẽ alibi quàm Parisijs commissum, ibid.
Scibinienſis Præpositura immediatè Romanæ Sedi subiecta, 233.
Scientes & consentientes soli veniunt puniendi, 332.
Scluſa, vocabulum commune, & fluminum, & montium angustijs, N.39. vulgò *Eſcluſes*.
Scoticæ omnes Ecclesiæ, Apostolicæ Sedi immediatè subiectę, ex Decreto Celestini III. N.185.V. *Dunkeldenſis*, & *Epiſcop. S. Andreæ*.
Scriniarius à Scrinio, N. 124. Latinis Notarius, Græcis Chartophylax, ibid. Suidæ Chartularius, ibid.
Scriniariorum duo genera Romæ tempore Innocentij, N.124. Vrbis nempe, qui & Notarij regionarij: alij Rom. Curiæ, & S.R.E. proprij Scriniarij, & Notarij, scribendis Papæ actibus inseruientes, ibid. & vices Cancellarij supplentes ibid. quæ tamen duo, munera insimul exerceri poterant ibid. vt patet exemplis, ibid. nec Romæ solùm, sed & alijs in locis, ibid.
Scuria castrum adius & proprietatem Ecclesiæ Romanæ spectans & in feudum traditum sub annuo censu decem solidorum monetæ Raimundensis, 457. sub protectione B. Petri positum, ab Innocentio 3. Sum. Pont. exemplo prædecessorum, ibid. & priuilegijs munitum, ibid.
Scutella, diminutiuum, quasi ad formam parui scuti efformata, N.43.
Sebastiensis Episcopus, cur amotus à custodia Monasteriorum Montis sancti de mandato Summi Pontificis, 32.
Secularis potestas aduersùs contumaces ab Ecclesia inuocata, 1. 4. decreto Concilij Trecensis, N.1. & Concilij Turonens. N.3. & ab antiquo ex ipsa synodo Antiochena, N. 2.
Sedes Episcopales vel Patriarchales interdum ex necessitate, vel ratione temporis translatæ, vel immutatæ, N.127. non tamen ad libitum Imperialis iudicij, ibid. cui hoc nullo modo datum, N.128.
Segobiensis Episcopus, prouinciæ antiquæ Toletanæ suffraganeus, N.40. Nuntius Regis Aragonum ad Innocentium Papam contra Crucesignatos, N. 197.
Seneſcalli munus diuersis temporibus variatum, N.234.
Senonenses ciues, infesti & infensi Abbati S. Petri Viui, nec satisfacere volentes ex contumacia excommunicantur quinquies, & coram

Digitized by Google

eorum Ciuitas interdicto ſubijcitur, 659. 660. abſoluti à Legato ſub iuramento, & fideiuſſione parendi mandatis, quam nō præſtantes in priſtinas cenſuras reuocari mandantur, ibid. ſi ſatisfecerint in principali cauſa audiri, ibid.

Senonenſis Archiepiſcopi Iudicis delegati proceſſus in cauſa Epiſcoporum Antiſſiodorenſis & Aurelianenſis cum Rege Philippo, improbatus ab Innocentio 3. 374. 375. 388. 389. cum minis quorum effectum nō ſenſit contemplatione Regis, ibid.

Sententia lata, duplici via infirmari poteſt, vel appellatione, quæ maioribus; vel reſtitutione, quæ minoribus competit, N. 42. V. *Index*, pro ea ſemper præſumitur, donec contrarium probetur, 546. & non obſtante tergiuerſatione partium executioni mandanda, 144. 145. contra formam mandati lata, non valet, 370. certa ſuper re incerta pronunciari nequit, 157. contra contumacem lata, ſi contumax cautionem ſufficientem ſtandi iuri obtulerit, non mandatur executioni, antequam audiatur in ſuis exceptionibus, neque à poſſeſſione deijcitur, 129. executioni mandanda pendente lite ſuper reſtitutione in integrum, 52. 53. exhibitis tamen fideiuſſionibus à parte victrice, 54. & N. 42. à non ſuo iudice lata in quemquã, de iure canonico & ciuili nulla, 108. 663. N. 3.

Sententia ſuſpenſionis ab officio Metropolitani, lata per Bituricenſem Archiepiſcopum autoritate Primatiç, contra Burdegalenſem Archiepiſcopum renuentem venire ad eius Concilium, confirmata ab Innocentio 3. PP. 335. 397. & quid pro eius relaxatione ex parte, à Burdegalenſi deſideratum fuerit, ibidem.

Sententia contra Sacerdotem, lata pro crimine commiſſo in loco domicilij, exequutioni mandanda ratione beneficij, ſi priuationem importet, per Epiſcopum in cuius Diœceſi Eccleſia ſita eſt. 548.

Sententia delegatorum ſuper alodio lata in fauorem Monaſterij de Valle ſancti Petri, Ciſtercienſis Ordinis, confirmata à Papa. 626.

Sententia lata à iudicibus delegatis ſuper quibuſdam iuribus controuerſis inter Magiſtrũ Radulphum Clericum ex parte vna, & G. Militem de Curi, Maiorem, Scabinos Laudunenſes, & Magiſtrum Domus Dei de Baſſigny ex altera, in fauorem dicti Radulphi, autoritate Apoſtolica confirmata, 666.

Sententia delegatorum iudicum ſuper Abbatiæ Tullenſis electione ratificata, & eius executio commiſſa. 396.

Sententia excommunicationis contra Raimũdum Comitem Toloſanum lata à Legatis Apoſtolicis, per Arelatenſem prouinciam, & eius Diœceſes promulgari iuſſa, 199.

Sententia excommunicationis, vel interdicti, non eſt ſinè manifeſta, & rationabili cauſa promulganda, 208. 209. V. *Excommunicatio*, & *Interdictum*.

Sententia Othonis Imp. excõmunicati contra Cumanum Epiſcopum ab Innocentio Papa reſciſſa, 326.

Sententia arbitralis prolata à Pelagio S. R. E. Cardinali inter Epiſcopum Spoletanum, & Monaſterium Saxiuiui, eiuſdem Diœceſis, ſuper iuribus Epiſcopalibus quarumdam Eccleſiarum controuerſis, ab vtraque parte approbata, & ab Innocentio 3. confirmata, 489. 490. V. *Abbatia Saxi vini*.

Sententiæ executio dilata in cauſa reſtitutionis, pendente lite matrimonij diſſoluendi ex cauſa conſanguinitatis, & quo modo hoc intelligendum, N. 35.

Sententiæ à ſecularibus iudicibus ſuper re ſpirituali latæ, non ligant, 349.

Sententiæ à iudicibus excommunicatis latæ, irritæ, & inanes, 621.

Sententiæ, quæ in rem tranſierint iudicatam, non ſunt amplius ad examen & nouam cognitionem reuocandæ, 281.

Sepulcra loca ſacra, & religioſa hereditaria, N. 187.

Sepulcra familiaria, & auita etiam apud Ethnicos, N. 233.

Sepulta ſemel corpora exhumare vetitum ſinè reſcripto Principis, N. 42.

Sepulturæ non licet tradere excommunicatos vel interdictos, nequidem priuilegiatis & exemptis, 398.

Sequeſtratio obſeruata in iure, vbi dubia & obſcura ſunt iura partium, 520.

Sergius S. Rom. Eccleſiæ Scriniarius, ſub Ioanne Papa IX. 595.

Sergius Epiſcopus Carcaſſonenſis ſubſcribit Concilio Toletano 3. N. 238.

Serui olim ſinè perſona dicti, quatenus ſerui, N. 38. interdũ vt perſonæ admiſſi in iure, ib.

Serui publici Cõditionales à Conſtantino, nõ à Iuliano Imp. primùm introducti, N. 167. à quo tantùm expleto ſeptennio perfectiſſimatus honore decorati, ibid. tormentis, vt alij, pendente ſeruitio ſubditi, ibid. & licèt pœnæ tamen conditione, id eſt fortuna, & officio ſerui, ibid. quare, & vnde dicti in iure Conditionales, N. 167.

Serui, pro hominibus, qui de familia Monaſteriorum erant, N. 146. hi quo pacto duellum inire poterant, ibid.

Serui priuatorum etiam officijs publicis olim deputati, N. 167. quod poſtea abrogatũ, ib.

Seruientes qui, & quomodo diſtinguantur à ſeruis, 264. N. 145. in comitatu Principũ, nomen officij poſterioribus ſeculis, ibid. & ſeq. vulgò *Serjants*, N. 146.

Seruitium in re feudali quid importet, & quæ ſint bona ſeruitio ſubdita, N. 55.

Seruitus etiam in ſuperficie rectè imponitur, N. 212.

Seruorum Caſatorum cauſæ vbi iudicandæ,

Digitized by Google

N. 148. V. *Casati.*
Seruus & Monachus æquiparantur quoad peculium, quod eis habere conceditur, N. 133.
Sessiaca villa in Diœcesi Antissiodorensi quare supposita interdicto, 385. 386. V. *Prior de Sessiaco.*
S. Seueri, malè S. Seuerini oppidum in Nouempopulania, à Monasterio eiusdem nominis denominationem accipiens, N. 179. vulgò Gasconiæ caput, dictum, ibid.
Seuericus, Regis Angliæ Senescallus, opem ferr Comiti Tolosano, & hæreticis in obsidione Castrinoui Arrij, contra Comitem Montisfortis, 570.
Sextariaticus, vel *Sextariaticum*, quid apud D. Gregoriũ PP. lib. 1. ep. 42. malè pro hominibus rusticis qui frumentum recipiunt, vel soluunt, ibid. fortè meliùs pro mensura agri, quæ Narbonensibus *Sesteraids* vulgari vocabulo nuncupatur, ibid.
Sextarium, vox antiquis, & barbaris nota, pro mensura, N. 35. à Græco ξέστης. ibid.
Sidonensis Episcopus, suffraganeus Lariſſeni Metropolitani, N. 62.
Sifridus primùm Præpositus, deinde Hildesemensis Episcopus, sequutus partes Imperatoris Othonis excommunicati, eique in iudicijs & alijs negotijs communicans, primùm excommunicatus ipse, & suspensus, 602. deinde pro conscripto exercitu contra Lantgrauium Turingiæ, & Albertum Comitem de Heuestem fideles Ecclesiæ, in fauorem dicti Othonis, perpetuò amotus, 602. 603. N. 203.
Sifridus Archiepiscopus Moguntinus quando electus, N. 178. & à quo ordinatus, & quo anno, ibid. Cardinalis creatus ab Innocẽtio, III. ibid. & Apostolicæ Sedis Legatus, quo munere fungens Othonem Imp. publicè in Germania excommunicat, ibid.
Signianum Monasterium in Diœcesi Remensi, Ordinis Cistercienſis, 306. N. 166. vulgò *Signy*, ibid. corruptè *Sarginanum*, ibid.
Sigoaldus Lingonensis Episcopus, quando sedit, N. 119.
Silentiũ cultr iustitiæ, N. 226. & religionis, 492.
Siluanectum vrbs Episcopalis, vnde sic dicta, N. 1. Remensi suffraganea, ibid. vulgo, *Senlis*, ibid.
Simigius pagus in Vngaria, insignis templo, & Conuentu, N. 100. 101.
Simon Comes Leiceſtriæ, & Montisfortis vnus & idem apud Historiographos contra Bzouium, & Tilietum N. 190. eius prosapia vnde originem duxerit, N. 55. 212. Comes Leiceſtriæ ex capite Amiciæ matris, sororis & heredis Comitis Leiceſtriæ, ibid, vel Eleonoræ sororis Henrici 3. Regis Angliæ, N. 214. Dux in bello sacro aduersus Albigenses hæreticos, N. 55. subactarum ciuitatum Dominus electus, & confirmatus à Papa, 83. N. 55. 212. mille marcas argenti Innocentio 3. Papæ liberaliter donat, numerandas cui voluerit 440. & quibus deinde numeratæ, 441. 442.
Simon Bituricensis Archiepiscopus confirmatus Primas ab Honorio 3. & quomodo hoc accipiendum, N. 202.
Simoniaca prauitas damnata in Giezi, & in Simone Mago, & punita, 610. grauius crimen in Ordinibus Regularium, ibid. sæpius repressa Canonicis institutis & Constitutionibus Pontificum, 619.
in crimine Simoniæ, cuiuscumque generis testes recipiuntur, 654.
Simoniacè ordinati suspensi, quare, & sinè consequentia restituti, N. 178.
Simoniaci, primi hæretici, N. 105.
Sirmium, vrbs metropolis, & primaria Illyrici olim Sedes Præfecti prætorio, N. 175. 176. quæ præfectura deinde Thessalonicam & aliò translata, quo euentu, ibid.
Situm castrũ super Rauennica ablatum Templarijs ab Henrico Imperatore Constantinopolitano, 252. ad cuius restitutionem monetur ab Innocentio, ibid.
Slevvicensis Episcopus, Lundensis in Dania suffraganeus, N. 233. a Slevvico, quæ olim Hirdeba, ibid.
Socci pro truncis arborum, veteri, sed barbaro vocabulo, N. 61. vnde hæc denominatio, ib.
Socci, calceamenta Monachorũ desuper aperta, N. 227. vnde sic dicta, ibid. malè pro caligis, & quî differant ab inuicem, ibid.
Soga, funis coriacens ad vsum currus, N. 43.
Soldanus Damasci visitatur ab Innocentio 3. per Nuncios speciales quorsum, 562. 563.
Soldanus Alapiæ de humanitate in Christianos commendatus, 220. monetur vt fidem Christianam amplectatur, & Ecclesiæ Antiochenæ faueat, ibid. & seq.
Spatium Canonicum quid sit, & vnde sic dictum 91. quid contineret ibid. alio nomine passus Ecclesiasticus, N. 91.
Spatium legitimum quid, Iure ciuili. N. 91.
Spoliatio Episcoporum Aurelianensis, & Antissiodorensis sub Philippo Augusto ex tribus capitibus injusta, & inordinata, existimata nempe ex modo, causa, & rebus ablatis, quid ita, 331. sed malè, N. 180.
Spoliati ante omnia de iure communi restituendi, 433.
Spoliatorum restitutio ante omnia exsequenda, 146. N. 94.
Spoliatus indebitè, & contra iustitiam & præter formam mandati Apostolici, venit restituendus, 319.
Spoliatus ante omnia restituendus, 542. 546. 547. deinde quæstio principalis agitanda, ibid. ita vt nec diem, nec locum iudicij ab aduersario datum subire teneatur, 333.
Spoliatus de generali regni Galliæ consuetudine non tenetur subire forum spoliatoris, nec diem ab ipso, vel alio recipere, vt super spoliatione sua audiatur, nec vinculum

by Google

fidelitatis ſeruare, 207.
Stallum ſedes in choro, 35. 36. N.32. inde ſtalla, legendum apud Petrum Vallis Sarnenſis cap. 16. non ſtabula, ibid.
Stationes, conuentus publici apud Eccleſiaſticos Scriptores, N.107. poſterioribus ſeculis indictæ, in quo differant ab antiquis priorum Chriſtianorum ſtationibus, ibid. earum inſtitutio à D. Gregorio Papa, ibid.
Stationes, malè *ſanctiones*, non eſt licitum Epiſcopis Diœceſanis in Monaſterijs exemptis indicere, 185. N.107.
Stationis verbum, etiam naſcente Eccleſia, à ieiunio diſtinctum, N.107.108.
Statutum Ducis Poloniæ Boleſlai Criuouſti de reſeruando ſemper maiori natu filiorum Principatu, cum ciuitate Cracouiæ, approbatum à Sede Apoſt. 80.
Statutũ Eccleſiæ B. Mariæ de Salis, in Diœceſi Bituricenſi ſuper reductione præbendarum ad duodenarium numerum, & earum collatione ab Archiepiſcopo Bituricenſi, & alijs capitibus ſub Geraldo Priore ordinatum, & ab Innocentio 3. confirmatum, 58. N.44.
Stemmata quid, in materia cognationum Paulo I.C. ex doctrina Cujacij, N.135.
Stephanus Rex Vngarię Chriſtianus & ſanctus Strigonium Metropoli, & Colotzam Baſilica ornat; N.161.
Stephanus de Langethune S. Chryſogoni presbyter Cardinalis, electus Archiepiſcopus Cantuarienſis de mandato Innocentij 3. Papæ, N.198.
Stephanus Archiepiſcopus Cantuarienſis, notatus de tranſgreſſione mandati Apoſtolici, erga Regem Angliæ, 675.
Stephanus Bracarenſis Archiepiſcopus ſub Pontificatu Innocentij 3. Papæ, præſens & teſtis in apocha cenſus ſoluti, N.179.
Stephanus Archiepiſcopus Biſuntinus, vtrùm vixerit vſque ad tẽpora Innocẽtij 3. N.172.
Stephanus Comes Biſũtinus, cui cum Archiepiſcopo Biſuntino rixæ, & lites ex Innocentio, hodie incognitus, 311. N.172.
F. Stephanus Hoſpitalarius, Præceptor domus de Philalea, & aliarum domorũ Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani in Romania, ratificat concordiam initam, inter ipſum & Epiſcopum, & Capitulum Sardicenſe ſuper iuribus inter ipſos litigioſis, 638.
Stephanus Muretus fundator Ordinis Grandimõtenſiũ in Diœceſi Lemouicenſi, N.158.
Sterlingus, moneta argentea Angliæ, ponderis vnius vnciæ, N. 236. in vſu ante Henricum 3. contra Polydorum Virgilium, ibid.
Strango, ciuis Lundenſis, diſpenſatione ſuper conſanguinitate mendaciter impetrata cadit, 258. 259.
Strigonienſis Archiepiſcopus in Vngaria Primatem ſe præfert, ſed fruſtra, cùm in Colocenſem Archiepiſcopum nullo iure vtatur, & renuntiauerit omni iuriſdictioni, & iuri ſpirituali in eum, 295. N. 163.
Strigonium vrbs Vngariæ, Metropolitana ſede ornata, à Rege Stephano, N. 161.
Strigonienſis Archiepiſcopus quo ſe iure tueretur aduersùs Colocẽſem Archiepiſcopum pro inauguratione Regum Vngariæ, N.161.
Subdiaconatus, olim Ordo non ſacer, N.207.
Succeſſio hereditaria reprobata in beneficialibus, N. 19. licèt apud Armenios olim, & alios obſeruata, ibid.
Sueſſionum Ciuitas ad Auxoniam fluuium Rhemenſis ſuffraganea, N.46.
Suffraganei cogendi ad obedientiam erga Superiores Prælatos, 346-347.
Sulbifiẽſis Eccleſia Collegialis in Xantonenſi Diœceſi, collapſa bellorum incommodis, ſumptibus Prioris reparata, & ad ipſius preces Canonicis populata, mandato Papæ Innocentij III. 436. quot olim Canonici in eà deſeruire ſoliti, ibid.
Sulpitius Bituricenſis Archiepiſcopus, pro Patriarcha, & Primate à Deſiderio Caturcenſi Epiſcopo agnitus, N.202. quo tempore ibid.
Sulpitius Abbas Monaſterij Cormœriacenſis 22. componit eum Archiepiſcopo Turonenſi ſuper iuribus Epiſcopalibus, ibid.
Supplicatio generalis indicta Romæ ab Innocentio 3. Sum. Pont. pro felici ſucceſſu belli ſacri in Hiſpania contra Sarracenos, cum ordine, & diſpoſitione illius, tum in Clero, tum in populo, 446.
Surrentina ciuitas proditoriè tradita Othoni Imp. excommunicato, procurante Alferio Archiepiſcopo, 654.655.
Surrentini Archiepiſcopi cauſa aduerſùs Matthæum Canonicum Surrentinum delegata pro receptione teſtium, & publicatione depoſitionum dumtaxat, in ceteris ſibi reſeruata à Sum. Pont. 654. & ſeq.
Suſpectis de dilapidatione bonorum Eccleſiaſticorum indeciſa quæſtione, coadminiſtratores dandi, 547.
Suſpectus eſt criminis, qui illud non prohibet, cùm poſſit, 656.
Suſpenſio ordinum ſuſceptorum, pœna eorum qui præcipitanter, & præſumptuosè ad eos irrepunt, 159.
Suſpenſionis ſententia contra Burdegalenſem Archiepiſcopum à Bituricenſi, tamquam Primate ſuo, lata, autoritate Apoſtolica per Innocentium Papam relaxata, 598.
Suſtantionenſis Comitatus à Petro Comite Melgorij Gregorio VII. & Eccleſiæ Rom. oblatus, N.183. & ab eodem receptus ſub cenſu annuo vnciæ auri, ibid.
Sutrinus Epiſcopatus in Tuſcia, vnitus Nepeſino, ibid.
Sverus Norvvegiæ Rex, 222. poſt cuius obitum turbæ in regno, vnde, ibid. & ſeq.
Sydonium caſtrum ædificatum à Templarijs in defenſionem loci cognominis ſibi dono dati, 119. eis ablatum ab Imperatore Conſtantinopolitano, ibid. & ſeq. & ipſius nomine à quodam Nobili detentum, 120. ſed reſti-

tui iussum sub interminatione excommunicationis & interdicti, ibid.
Συνέξεις cap. 17. Laodicæni Concilij malè à quibusdam pro litanijs acceptæ, N.28.
Synodi quinque Episcopalis, Metropolitana, Primacialis, Patriarchalis & Pōtificis Rom. quæ Oecumenica, totidem Dignitatū Ecclesiasticarum gradus cum iurisdictione constituentes, quid quæque earum N.5. & qui conuocandi veniant in eis, ibid.
Synodus perfecta, quæ dicatur, N.193.
Synodus coacta ex vtriusque Aquitanię Episcopis pro decisione cōtrouersię Diœceseōn inter Vrsicinum Cadurcorum, & Innocentium Rutenorum Episcopos, N. 202. cui præsedit Sulpitius Bituricensis, vt Primas, ibid.
Synodus Primatis, seu multarum prouinciarum an detur, N.5. probata luculentis testimonijs, ibid. eadem cum plenaria, Vniuersali, & Generali; nam & his nominibus insignitur, ibid. & cum ea quam maiorem Synodum vocant quædam Concilia, ibid. hic gradus iurisdictionis apprimè necessarius ordini Ecclesiastico, ibid.
Συστατικαὶ genus literarum commendatitiarum, N. 36. quibus datæ veteri ritu, ibid. 37. & ad quid, ibid.

T

Tabellionatvs officium ciuile, Clericis in sacris ordinibus constitutis, interdictum, 268. N.148.
Tabernaria, præfectura Tabernarum, N.39.
Tabularij qua ratione dicti Conditionales in iure Ciuili, N.167.
Tarasia Regina Portugalliæ post mortē Sancij Regis sub protectione B. Petri posita cum bonis suis, 257.
Tarasia filia Sancij II. Portugalliæ Regis incestuosè nupta Adelphonso Leonis & Galliciæ Regi, separatur, N.450.
Tarracon vrbs in Hispania, N.51. Archiepiscopalis Sedes iam inde à Carolo magno, ibid. quos & quot suffraganeos habet ibid. ab ea citerior Hispania Tarraconensis dicta, ibid. & de Aragoniæ regno, ibid.
Tela impræuisa magis lædunt, 686. & contra, ibid.
Tellius Episcopus Placentinus, Nuntius Regis Castellæ Alphonsi Romam, ad implorandum auxilium contra Sarracenos, N.102. operam præstat in pugna Nauarum Tolosæ, ibid.
Templarij milites quando, & vbi regulam & habitum acceperint, N.78. pallijs albis vsi, quibus deinde assuta crux rubei panni tempore Eugenij Papæ, ibid. nihil possunt accipere in receptione Fratrum in Ordine 619. sub pœna expulsionis tam in admisso quàm in admittente & relegationis ad Ordinem strictioris obseruantiæ, 619. ad Concilium generale vocati sub Innocentio III. 558. & ab eodem moniti vt ad defensionem Regis & regni Hierosolymitani intendant 481. eorum ordo sub quibus Pontificibus Romanis cœperit & desierit, N.237. qui eis successerint, ibid. aduersi Regi Armeniæ in Principatu Tripolitano Nepoti suo asserendo, N.71.
Templarij prouinciæ Narbonensis, moniti pecuniam sibi à P. Marco, Nuncio Apostolico nomine Rom. Ecclesiæ numeratam, penès Thesaurarium Templi Parisiensis reponere, 441.
cum Templarijs in Ordine sacro constitutis, siue id constet per legitimam probationem siue non, & militiam sectantibus quomodo procedendum, 619. irregularitatis prætextu eis non licet exire Ordine, quare hoc, ibid.
Templum S. Sophiæ Constantinopolitanum cælum terrenum, noua Sion, & exemplar omnium Ecclesiarum, N.221.
Templum B. Virginis in Blachernis, à quo ædificatum, quibus donis ornatum, N. 19. 20. quot & qui officiarij ad eius cultum deputati, 20.
Tergiuersatio in accusatione mulieris grauidæ reijcienda, & primæ eius voci semper standum, 147.
Terraconia Episcopatus sub Sede Schytopolitana, N.51.
Terragium & Terraticum quid sit, 188. 189. N. 111. malè pro territorio, ibid. vulgò *Terrage*, V. *Agrarium*.
Territoria Monasteriorum vulgò Crucibus, aut alijs insignibus, & limitibus distincta, & diuisa, N.146. intrà quæ eorum priuilegia, & immunitates consistunt, 266.
Teruisinus Episcopus de dilapidatione multis decaussis suspectus, in administratione tamen Ecclesię Teruisinę & reddituum ipsius, quibus conditionibus toleratus ab Innocentio 3. Papa, 671. 672. 673.
Testamentum vel non faciendum, vel occultandum, vt quis sinè periculo viuat, N.105.
Testamentum Sancij Regis Portugallensis confirmatum ab Innocentio Papa, 256. 257. N. 140.
Testes etiam censuris Ecclesiasticis ad perhibendum veritati testimonium cogendi 40. 204. 656. & eos impediens quominus deponant excommunicandus, vel suspendendus si sit Prælatus, ibid.
Testes iniurati non recipiendi, neque super alijs articulis, quàm de quibus est lis contestata 492. ijs auditis & interrogatis in inquisitionibus, & causis, eorum nomina & dicta quare publicanda, & parti aduersæ manifestanda, 462. de nouo produci possunt super eodem facto, prioribus testificatis nondum editis & publicatis, 41. vti etiam si renuntiatum non sit, ibid. non

Digitized by Google

autem visis, N. 405. quando, & in quibus causis id fieri possit, visis aduersæ partis secretis, 453. de auditu tantùm deponentes minus ex audiendi, & credendi, 299.
Testes instrumento alicui adhibiti, eo deperdito, vel corroso, ad illud reformandum examinari & reaudiri possunt, 401.
Testes singulares in suo testimonio non recipiuntur, 234.235.
Testes omnis generis aduersùs simoniacos admissi, 654. & reos læsæ majestatis, ibid. etiam eiusdem criminis conscij, ibid.
Testes deponentes in causa diuortij ob consanguinitatem celebrandi, quo pacto debent suas depositiones coarctare, 299. V. *Gradus.*
Testes in causa Ecclesiarum, clerici eiusdem Ecclesiæ contra extraneos admittũtur, 524. 525.
Testis & procurator nemo in vna eadémque causa de iure esse potest, 626.
Testium depositiones contra eum qui nulla laborat infamia, & de quo nulla præcessit clamosa insinuatio nullatenus recipiendæ, à iudice ad id delegato 462. V. *Index delegatus*, &, *Fides.*
Testium pluralitas præualet in iudicijs, 382.
Thabor mons à Sarracenis occupatus sub Pontificatu Innocentij, & munitionibus validis instructus, 550.
Thebanus Archiepiscopus, Zaratonensi vicino inhiat & incubat, 325. cuius causæ cognitio demandatur Daualiensi Episcopo &c. ibid. monitus ne in Canonicos suos facilè per censuras sæuiat, 20.
Thedisius Canonicus Ianuensis, iudex delegatus à Papa Innocent. 3. in causa Raimundi Comitis Tolosani, 565.
Theodericus de Tendremonde Comestabulus Romaniæ, occisus à Blachis, N. 62.
Theobaldus de Blason Nobilis Picto Crucesignatus contra Sarracenos in Hispania, vbi constans perseuerat cum suis vsque ad finem belli, reliquis Vltramontanis recedentibus relicto signo Crucis, 448. N. 193.
Theobaldus 3. Comes Trecensis & Campaniæ, quando, & quo suæ ætatis anno obierit, N. 95.
Theobaldus 4. Campaniæ Comes filius posthumus Theobaldi 3. ex Blanca vxore filia Sancij Regis Nauarræ, N. 95. sub tutela matris Blandæ, seu Blanchæ quæ ei pro administratione Comitatus, in tenera ætate sucurrit 156. N. 213.
Theobaldus Comes Campaniæ, & Briæ filius Comitissæ Beatricis, & alterius Theobaldi Comitis, 664.
Theodericus de Loz Senescallus in Romania, sub Balduino Imp. N. 62.
Theodericus Marchio Misnensis sedente Innocentio 3. qui de consanguinitate filiæ ipsius cum Duce Austriæ inquiri mandat 103. 104. N. 63.
Theodo quintus Bauariæ Dux, fundator Monasterij S. Haimerani, Ordinis sancti Benedicti, in Diœcesi Ratisponensi, N. 106.
Theodoricus primùm Archiepiscopus Treuerensis, deinde Colonensis, interest coronationi Othonis in Regem, N. 92.
Theodoricus Abbas Monasterij Sancti Siluestri de Nonantula, Mutinensis Diœcesis sub Pontificatu Marini Sum. Pont. qui eidem Monasterij priuilegia confirmauit, 595.
Theodorus Lascaris Despota, Alexij Angeli Imperatoris Constantinopolitani gener, 96. vbi, & à quo coronatus Imperator Græcorum, ibid. pactis inducijs cum Henrico Imp. Constantinopolitano in biennium, ibid.
Theodorus Græcus Corinthi Dominus, 355. proditionis conuictus per traditionem cuiusdam castri, quod tenebat, ibid. quóque thesaurum Corinthiensis Ecclesiæ detulerat, ibid.
Thesauraria Ecclesiæ Citrensis confirmata Radulpho, ab Innocentio 3. Papa, 339.
Thesaurus Ecclesiæ Corinthiensis aliò translatus à Græco Corinthi Domino, & à Latinis receptus, restitui mandatur, 355.
Thessalonica illustris & multis honoribus aucta etiam ante aduentum Attilæ, N. 176. 177. ab antiquo Macedonum Metropolis, ibid. & sub Theodosio Illyrici primaria, ib.
Thessalonicensis Ecclesia Cathedralis Sanctæ Sophiæ dicata, N. 14. à Theodosio ab omni tributo, & censu exempta, N. 177. illius Ecclesiæ Archidiaconatus confirmatus Balduino ab Innocentio Papa, 339.
Thessalonicensis Archiepiscopi in Concilijs locus & ordo in sedendo, & subscribendo, 317. patet exemplis, N. 174. 175. etiam ante gradum Apostolicæ Legationis 317. N. 175. sub quo Pontifice Romano primùm decoratus gradu Legationis Apostolicæ per totum Illyrici tractum, N. 176. eius suffraganei qui 318. N. 177. quibus decaussis motus, vt componeret cum Canonicis Regularibus Dominici sepulcri in Hierusalem super prouentibus Ecclesiæ S. Demetrij Thessalonicensis 361. quibus fundamentis primatiam suam tueatur, & extendat in vniuersam Macedoniam, Daciam, & totum Illyrici tractum, N. 176. Primas agnitus in Concilijs Sardicensi, & Nicæno, ibid. spoliatus primatu, & gradu suo à Constantinopolitano post schisma Græcorum, N. 127.
Thocretus amniculus in Pictonibus, ad quem Chiciacum, vel Chesium oppidum, N. 58.
Thomas Maurocenus Venetus, Patriarcha Constantinopolitanus electus in vim pacti initi inter Francos, & Venetos, quando, & sub quo Pont. Max. N. 17. 209. fauet Venetis in collatione beneficiorum, de quo arguitur, 21. eius electio reprobata à Summo Pont. Innocentio, N. 17. sed perso-

Digitized by Google

na denuò de plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ confirmatur, ibidem, & conſecratur Romæ à Papa in Epiſcopum, N.18. repellitur à Francis, ibid. qui ab eo excommunicantur, ſed fruſtra, non ſeruata ab eis propter appellationem interpoſitam excommunicationis ſententia, ibid. tandem componitur diſſidium per Legatum Apoſtolicum, ibid. iurat de non beneficiandis alijs Clericis à Venetis, N.18. à quo iuramento abſoluitur à Papa, ibid. tam pro beneficijs maioribus, quàm minoribus, ibid.

Thomas de Aquino captiuus apud Beneuentanos, & quid eis Innocentius Papa 3. ſuper hac captione reſponderit, & conſuluerit, 627.628.

Thomas filius nothus Guillelmi Domini Mõtiſpeſſulani, ex Agnete pellice, N.182.

Timiditas à Francis, ſemper damnata, N.220.

Timotheus vi, & metu Anaſtaſij Imp. in Conſtantinopolitanum Epiſcopum aſſumptus, deſertus ab Epiſcopis Illyricæ, & Græciæ, 655.

Tituli maiores & minores in Eccleſiaſtica policia, qui ſint, & quomodo diſtinguantur, N.154.155.

Tituli affixi prædijs Dominum indicantes, N. 153. quod fiſci proprium, vnde fiſcales, & Regij tituli, ibid. qui mos deinde translatus ad prædia Dominica, & Eccleſiaſtica, ibid. inde tituli Eccleſiarum in Vrbe, qui propriè Parœciæ, à ſummis Pontificibus conſtituti, ibid. ideò non omnes Eccleſiæ titulares, id eſt titulo ornatæ, ibid. ſed certæ, definitæ, & determinatæ, ibid.

Titulus, pro poſſeſſione, quo ſenſu Pacilianenſis Eccleſia Caſalenſi ſubiecta, N. 153. & hac ſignificatione accipienda verba cap. 33. Concil. Carthag. in fine, vetantia Epiſcopo accipere rem tituli matricis Eccleſiæ, ſinè neceſſitate, ibid.

Toletana Eccleſia ſoli Rom. Pont. ſubiecta. 6. quibus Eccleſijs ipſa præeſt. ibid. bona, quæ poſſidet ſub tutela, & protectione Rom. Eccleſiæ poſita, 7.

Toloſa olim ſub tertia, non ſub ſecunda Aquitania, 224. Capitolinos ſuos habet, nõ Conſules, vt reliqua Gallia Narbonenſis, cuius ea prima Sedes, N. 235. V. *Capitolini*. Vrbs vocata antonomaſticõs vt & Roma, ibid. olim errorum ſentina, excommunicata, & interdicto ſuppoſita, 582. hodie longè ſecus, N. 235. quare comparata hydræ ab Innocentio Papa, & doloſiſſima dicta & ab alijs, Nidus hæreticorum 568. 578. N. 200. 201.

Toloſana ciuitas reconciliata Eccleſiæ per Legatum Apoſtolicum iuſſu Papæ, ſub cautione, & datis obſidibus, 681.682. N. 208.

Toloſanus Epiſcopus à quo Summo Pontifice creatus Metropolitanus, N. 224.

Toloſates ab antiquo cognominati mundi, & politi, N. 224.

Tonſura Clericalis legitimè ab Abbate ritè promoto & conſecrato confertur, 111.

Tornodorum, oppidum Archidiaconatus Lingonenſis, Comitatus titulo inſignitum, N. 119. & Monaſterio ſubinuocatione S. Michaëlis, Ordinis D. Benedicti, 215. N. 119.

Torſinus, ſiue Tortinus feudatarius Caroli Magni pro Comitatu Toloſano, N. 229. ſub quo deinde nonnulli alij Comites ſubordinati à ſucceſſoribus, ibid.

Tractoriæ Epiſtolæ olim in vſu euocandis Epiſcopis ad Concilia, N. 200.

Tráſactio ſuper ſpiritualibus quæ remitti nequeunt, non tenet, 280. 281. nec ſuper re iudicata, ibid.

Tranſlatio Epiſcoporum inter maiores cauſas recenſita, ideóque primùm Concilij Metropolitici iudicio relicta, deinde ſolius Summi Pontificis politiæ Eccleſiaſticę ſummi Magiſtri, N. 193. olim res maximè difficilis, & à Concilijs damnata; ſed poſterioribus ſeculis ex vtilitate manifeſta permiſſa, ibid.

Tranſſyluania, Daciæ Ripenſis pars, N. 128.

Treugæ imperatæ ab Innocentio Papa inter Cruceſignatos, & Regem Aragonum, hæreticis excluſis, 585. V. *Pax*.

Tripolitanus Comes monitus vt adſit Regi Hieroſolymitano, 481. de facto Antiochiæ coram iudice Eccleſiaſtico reſpondere recuſat, quare hoc, 528. imponit indultum fuiſſe Imperatori Conſtantinop. à Sum. Pont. ne ad id teneretur, ibid. prohibitus immiſcere ſe electioni Abbatis Monaſterij S. Pauli Antiochiæ, 188. V. *Antiochia Principatus*, & *Rupinus*.

Troarnenſe Monaſterium eum bonis & perſonis ſub protectione Sedis Apoſtolicæ poſitũ & priuilegijs condecoratũ, 77.78.79.80. in Diœceſi Baiocenſi ſitum, & ſub regula D. Benedicti militans, 79. N. 54.

Trulleum, quid in Onomaſticis, N. 27.

Tullum Leucorum ciuitas, Treuerenſi ſuffraganea, N. 33. vulgò *Toul*, ibid.

Turritanus iudex, & Turritanus Epiſcopus in Sardinia, vnde ſic dictus, N. 135. V. *Iudex Turritanus*,

Tyrraſſo, vel Tyraſſona, ciuitas in monte Caci, à quibus populis condita, N. 102. eius Epiſcopus ſuffraganeus Cæſarauguſtani, ibid.

V

VALENTIAE vocabulum diuerſa ſignificatione vſurpatum à Latinis, N. 43.

Vallis Suiſionis domus, adiudicata Præpoſito, & Fratribus Montis Iouis, aduerſùs Abbatem, & Conuentum S. Sequani, Lingonenſis Diœceſis, ſententia Rom. Pont. quam & ratam haberi, & obſeruari præcipit Innocentius III. 600.

Digitized by

ALPHABETICVS.

Vas in atrio Ecclesiæ aqua benedicta plenum reponi solitum,ad quid, N. 27. pluribus & diversis nominibus Græcè, & Latinè denominatum, ibid.

Vasates, & Vacates populi,quomodo inter se differant, N.229.

Vasconia, & Gasconia,nomen commune veræ Vasconiæ, quæ Curta & propria dicta, & Aquitaniæ secundæ, N.113.

Vassalli quoad possessionem comparati seruis, & filijsfamilias, qui nomine alieno possident, N. 219.

Vaurum, castrum Galliæ Narbonensis olim sedes Sathanæ, & erroris hæretici primatia, 569. hodie oppidum distans quinque leucis à Tolosa, N.233.

Vbeda,vrbs munita à Sarracenis in Hispania, ipsis debellatis ab Alphonso Rege vi expugnata, 450. & deleta, ibid.

Vbsala, siue Vpsala, celeberrimum Daniæ delubrum, à Nino originem repetens,N.173.

Vbsalensis Archiepiscopus ad Concilium generale secundò euocatus ab Innocentio 3. Papa, 687.

Vcetia,ciuitas Narbonensis prouinciæ, titulo Ducatus decorata, N.114.

Vclesia, siue Vrcesia caput Militiæ,siue Ordinis S. Iacobi de Spatha, N.12.

Veglensis Episcopus quæ iura & seruitia percipere solitus à Clericis Castri Musculi, suæ Diœcesis, 530.

Venalitatis vitium à Curia Romana tempore Innocentij 3.eliminatum, 255.

Veneti prælati Francis à Patriarcha Constantinopolitano in beneficiorum, & præbendarum collatione; qua de re reprehenditur à Papa & monetur, vt indistinctè de personis idoneis Ecclesiæ suæ prouideat, 210. moniti & iussi vt solemne votum pro subsidio Terræ sanctæ ab eis factum efficaciter compleant, 562. quomodo in hac expeditione se habuerint N.200.absoluendi ab excommunicatione lata contra eos pro excessibus in Iadertinos commissis,præstita iuratoria cautione standi super hoc mandatis Apostolicis, 620.

Venetorum Ciuitas sub Metropoli Turonensi, vulgò *Vennes*, N.10.

Verbi diuini prædicatio præcipuè examinanda, ne derogetur fidei orthodoxæ, & Canonicæ disciplinæ, N.182.

Verdensis Episcopus baiulus Verbi Dei in Liuonia coram Gentibus, 645. quare & sub protectione Apostolicæ Sedis intereà suscipitur ibid.

Vesuna Antonino, vrbs Petrocoriorum,N. 56. V. *Petrocorij*.

Verisiensis Archiepiscopus in Thessalonicensem postulatus 17. 18. excusat,& purgat se de administratione Thessalonicensis Ecclesiæ obiecta, ante absolutionem prioris vinculi, 18.

Vexillum sancti Petri missum ab Innocentio 3.Leoni Armenorum Regi, quo vteretur contra inimicos Crucis, N.65.

Via facti iure suo vtenti concessa, N. 219. saluo decreto iudicis,an bene vel malè vindicatio rei prehensæ facta fuerit, ibid.

Viatici nomen apud Ecclesiasticos Scriptores varijs modis & significationibus acceptum, N.86.87.88. primis quidem Christianæ religionis seculis pro communione, & reconciliatione minore, ibid. posterioribus verò pro Eucharistia ipsa, 88. V. *Communio*.

Vicaria perpetua censetur beneficium Ecclesiasticum,& de ea debet fieri mentio in impetratione alterius beneficij, 677.

Vicarij Abbatum,siue Cappellani, in Ecclesijs Parochialibus ab eis dependentibus, contumaces erga Episcopum Diœcesanum,soli puniuntur,non ipsi Abbates, 305.N.166.

Vicentinæ Ecclesiæ reformatio in spiritualibus & temporalibus Episcopo amoto,commissa Reginensi electo, 535.

Vicentinus Episcopus à Legato Apostolico depositus nouo exemplo, 404. & hæc depositio quare confirmata ab Innocentio 3. ib. & post depositionem damnatus refundere pecuniam ex alienationibus Ecclesiasticis coactam,in solutionem debitorum eiusdem Ecclesiæ, ibid.

Victor, Episcopus Burgensis componit cum Onensi super tertijs decimarum, 62.

Victoriæ descriptio quam retulit Alphonsus Rex Castellæ de Sarracenis in Hispania, suis & Crucesignatorum copijs, 447.448. 449. 450.

Viduarum, & pupillorum causa apud Deum præcipua, N.30. ideóque Episcopis eorum cura in Concilijs commendata, ibid. & à Principibus & Pontificibus amplexata,ibid. & quæ sit vis huius protectionis & curæ, ibid. cui renunciare est liberum, N.31.

Villani, id est rustici,qui,& quotuplicis generis ex Cõstitutionibus Friderici Imp.N.89. 90.quorum seruitia ex consuetudinibus locorum metienda, ibid.inde *Vilain*. ibid.

Villarium, Abbatia Ordinis Cisterciensis in Diœcesi Metensi, N.174.

Vincentius Kadlubkunis de Karuorvvico, de domo Koke Præpositus Sandomiriensis, electus,licèt extranea persona,in Episcopũ Cracouiensem, contra morem receptum in Polonia, ab Innocentio 3. confirmatus, & ab Henrico Gneznensi Archiepiscopo consecratus, N.129.

Vineæ montis Auentini sententialiter Abbati S. Alexij de Vrbe adiudicatæ,aduersus Syndicum Ecclesiæ Sanctæ Priscæ, 396.

Virgines Καθολικαὶ apud Balsamonem, sed non passim, N.43.

Virtus vnita fortior dispersa, 486.

Virtus per disciplinam proficit in electis, 59.

Virtus sinè aduersario marcescit, & in aduersis per patientiam manifestatur, 59.

per Vim metúmve gesta non tenent, 384.386.

INDEX

Visio D. Ioannis in Apocalypsi de sede & animalibus quatuor in medio, & in circuitu Sedis, de Romana, & Apostolica sede mystice explicata, & de 4. Patriarchalibus Ecclesijs, 425. & seq. N. 25.

Visitatio pars iurisdictionis Ecclesiasticæ, N. 182.

Visitatio capitis Ordinis, inter Monachos, in signum societatis, & filiationis N. 109.

Visitatio & procuratio præscribi possunt contra Prælatum Diœcesanum, vel metropolitam, ab alio Prælato, 362.

Visitationis nomine quid Episcopo pēderetur, N. 110. quænam species tam in Latina, quàm Græca Ecclesia, ibid. hocius *Κανονικὸν* Græcis dictum, ibid. pro quo tertiam, vel quartam fabricę Ecclesiarum recipere Episcopis prohibitum, ibid.

Visitationis ius Episcopale in Monasteria, virtute exemptionis translatum in caput Ordinis, præcipuè in Ordine Cluniacensi, N. 110. V. *Cathedraticum*.

Visitatores in ordine Militiæ S. Iacobi, & eorum officium, 15.

Visitatores in Ordine Grandimontensi computationibus audiendis præsunt, 185. N. 158.

Vissenberga vrbs, fundata in Dania à Vvaldemaro Rege, tempore Innocentij 3. Summi Pont. N. 206.

Vituli Euangelici Lucæ, cum Ecclesia Antiochena collatio, 426.

Viuisci olim Biturigum Cuborum Colonia, N. 223.

Vitramontani Crucesignati recedunt à bello contra Sarracenos in Hispania sub Alphonso Rege Castellæ, & Petro Rege Aragonum cæpto, paucis exceptis, 448. N. 193.

Vngari violenti Clericorum percussores per Vngariam, à Diœcesanis solemniter singulis diebus dominicis & festiuis excommunicari mandantur, 673.

Vngariæ Nobiles moniti, ne Clericorum percussoribus excommunicatis communicent, néue eis refugium præstent, 673.

Vnio Episcopatuum Antipolitani, & Crassensis quando, & sub quo Summo Pontifice facta, N. 27.

Vnio Monasterij S. Solutoris Taurinensis Monasterio S. Michaëlis de Clusa, quibus conditionibus, à quibus, & de mandato cuius facta, 431. 432.

Vnio Militum Christi in Liuonia, cum Militibus Teutonicis, quando, sub quo Pontifice, & Magistris facta, N. 86.

Vniones numquam censentur perpetuæ, nisi aliud sit expressum, 151. N. 97.

Vnionis Ecclesiarum quæ olim veræ, & propriæ causæ, N. 96. 97. etiam ad proprium titulum non tantùm ad commendam, qui modus incognitus tempore D. Gregorij Papæ, ibid. & seq.

Vnitas in Ecclesia per vnius Capitis & Magistri à Christo institutionem conseruata, 629.

Vniuersitatis ius & nomen etiam ad vnum deuolui, & in vno retineri potest, 429.

Volcuinus Militum Christi in Liuonia Magister, quando receptus cum suis in Ordinem Militum Teutonicorum, N. 86.

Voluntas inferioris semel in superioris iudicium translata, non est amplius deambulatoria, quare hoc, 410. N. 188.

Voti exsequendi dilatio, sub excusatione legitima impetratur, 274.

Voti Hierosolymitani dilatio concessa Andreæ Regi Vngariæ, 496. 497.

Votum initiò liberum & voluntarium, ex postfacto necessarium, 562.

Votum religionis concurrens in vna eádemque persona, cum electione vel postulatione ad Episcopatum, vtrum prius acceptandum, & præstandum, in conscientia, 621.

Votum Monasticum ac professio Monachalis non semper pensatis circumstantijs obligat, 399. licèt magis expediat his qui sic se habent, vt in claustro remaneant, ibid.

Vpsalensis Archiepiscopus, Gothiæ, & Suetiæ Primas, N. 173. V. *Vbsala*, &, *Vbsalensis*.

Vvibertus presbyter conseruatur in possessione præbendæ Ariensis, contra Canonicos eiusdem Ecclesiæ, 189. 190. 191.

Vrbanus II. Papa agens in Gallia consecrat cœnobium Cluniacense, N. 109. item & altare in Monasterio Karroffensi, & singulari priuilegio ea munit, ibid. & 185. maximus assertor primatiæ Narbonensis, N. 114. vtramq; Narbonensem Archiepiscopo Narbonensi subijciens, ibid. quando dedicauit Monasterium nouum Pictauiense, N. 165.

Vrbes fundatæ in Dania, sedente Innocentio 3. quæ, & quot, N. 206.

Vrbes plures cur duplici, Ciuitatis nempe, & Burgi nomine insignitæ, N. 3.

Vrbura ius regium in Vngaria, quid, & in quo consistat, N. 162.

Vrna, mensuræ genus, eadem cum quartario, N. 110.

Vrsicinus Cadurcorum Episcopus litigat coram Synodo, à Bituricensi primate congregata, contra Rutenensem Episcopum super finibus suæ Diœceseos, N. 202.

S. Vrsinus primus Episcopus Bituricensis, 83. à quibusdam Nathanaël existimatus, N. 83.

Vsurariorum penitentium iudicio Ecclesiæ satisfactione præmissa memoria post obitum non vexanda, neque eorum bona fisco applicanda, 269.

Vticensis Episcopus suffraganeus Narbonensis, N. 225.

Vtile per inutile non vitiatur, 170.

Vtlagatio in Anglia vulgare vocabulum pro proscriptione, & interdicto vsurpatum, 203. 204. tam contra Ecclesiasticos, quàm Laicos promulgata sub Ioanne Rege An-

Google

gliæ, reuocari iussa, 513.
Vvadium, pro pignore, inde vocabulum Gallicum, *gage*, N.64.
Vvadium in materia duelli, quid, N.146.
Vvaldemarus frater Kanuti, Rex Danorum Crucesignatus, N.45. diuersus à Vvaldemaro Slevvicensi Episcopo, alterius Kanuti filio, qui se pro Rege gerebat, ibid. eius victoriæ in Liuonia, & Prussia, ibid.
Vvaldemarus Rex Daniæ tres vrbes fundat in Dania sub Pontificatu Innocentij Papæ, N.206.233.
Vvaldemarus Slevvicensis Episcopus in Archiepiscopum Bremensem postulatus non admittitur, 131 132. N.89. quæ inde damna Ecclesiæ Bremensi, 132. in quam deinde se intrudit, N.89.
Vvaldemarus intrusus Bremensis cum fautoribus propter varia scelera excommunicatus, suspensus, & exauthoratus, 303. 304. Bernardi Ducis Saxoniæ potentia fretus Bremam ingreditur, & sedem Episcopalem inuadit, ibid. & N.165. latæ in eum censuræ innouantur, 304.
Vvaldensium origo, & errores, N.51. 52. 53. quorum quidam notati 91. quidam ipsis adscripti, non admissi, confutati apud Apamiam à Catholicis, N.50. conuersi, & in regularem Ordinem sub Bernardo I. eorum magistro reducti, commendati, N. 91. V. *Pauperes de Lugduno.*
Vvalisdaus Magnus, siue Lasconogus, loca sacra vi armata intrat & conculcat, N.218. malè pro Episcopo Calistiensi acceptus à Bzonio ibid. & seq.
Vvalisdaus Dux Poloniæ Sputator cognominatus, filius Oddonis siue Othonis Ducis Pomeraniæ, N.117. 218. cur Poloniæ non Pomeraniæ Dux appellatus, ibid.
Vvalisdaus Dux Albus Cazimiri & Vvalisdai Poloniæ Regum proximus agnatus, Monachus in cœnobio S. Benigni Diuionensis, N. 218. indein imperium accitus, moriens in æde D. Benigni sepeliri mandat, ibid.
Vvalterus Abbas Corbeiensis amotus ab Abbatia propter dilapidationem, primùm à Guallone Cardinali, & Legato; deinde ab Innocentio 3. Papa, 1. 2. 3. prouisum tamen ei de loco qui dicitur Guidoc, quibus conditionibus, 4.
Vvalterus electus Præpositus Constantiensis, confirmatur à Papa, non obstante appellatione interposita à minori parte Capituli, 170. N.102.
Vvalterus de Auesnis legitimè impeditus in exsequendo voto, dilationem impetrat, 274.
Vvalterus Presbyter, suspensus ab executione ordinis, absolui mandatur, si se de crimine falsitatis & simoniæ purgauerit, 487.488.
Vvaterfordensis Episcopus immaniter trucidatus, 406.
Vvaterfordium ciuitas Cassellensis Archiepiscopi in Hibernia, & prouincia Momonia, N. 53. V. *Ecclesia S. Catharina Vaterfordiæ.*
Vvibertus fundator Monasterij Gemblacensis, ab Othone Imp. impetrat Aduocatum suo Monasterio, N.143.
Vvillelmus Scotorum Rex impetrat, vt omnes Episcopatus Scotici immediatè subiaceant Romanæ Sedi, 185.
Vvillelmus Philippensis Archiepiscopus sedente Innocentio 3. Papa, 341. translatus à Nazarocensi Ecclesia in Philippensem 342. & proprijs ipsius Sum. Pont. manibus consecratus: & insignitus pallio, ibid.
Vvillelmus Burdegalensis Archiepiscopus, Bituricensem Primatem suum fatetur, N. 202.
Vvillelmus, siue Guillelmus Episcopus Cenomanensis monasterium Fontis Giardi in sua Diœcesi fundatum à fratribus Eremitis Augustinensibus, ad Abbatem & conuentum Maioris Monasterij de consensu fratrum transfert, 234.235. N.128.
Vvillelmus Londonensis Episcopus obfirmatum in malo Ioannis Angliæ Regis animũ videns, Anglia exedit, N.198.
Vvillelmus Abbas S. Germani Antissiodorensis, Ordinis D. Benedicti, sub Pontificatu Innocentij III. N.118.
Vvillelmus Prior Cluniacensis, substitutus in Monasterio de Caritate in locum Gaufridi depositi, 465.466.467. cui temporalia assignari mandantur à Rege per Comitem Niuernensem, qui renuens cogitur vi armata, ibid.
Vvillelmus Abbas Gemblacensis sub Pontificatu Innocentij 3. Papæ, 661.
Vvillelmus Marchio Montisferrati, filius Bonifacij, 351.
Vvillelmus Sancio filius Comitis Burdegalensium, & totius Gasconiæ Dux, fundator Monasterij de Regula, N.179. item & Monasterij S. Seueri, Ordinis diui Benedicti in Nouempopulonia, & Diœcesi Aduensi, 326. N.179.
Vvillelmus de S. Albino Clericus mandatur recipi in Canonicum Sulbisiensis Ecclesiæ, 436.
S. Vvinocus vbi primum Monasterium rexit, ibi quieuit, N. 46. non quidem Bergis, & quo tempore, & à quo Monasterium illud Bergense erectum, ibid.
Vvladislaus Dux Poloniæ filius Mickzislai senis, N. 117. sub tutela Vvladislai Magni, patrui, ibid. cuius tutelam & disciplinam ægrè ferens, adhuc impubes castrum Calis occupat; sed obsessus fugit in Vngariam ibid.
Vulpeculæ Samsonis, symbola hæreticorum, quo pacto, 678.
Vulnera quæ fomentis non curantur, ferro resecanda, 535.
Vvratislauiensis Episcopus in Polonia, Gneznensis Archiepiscopi Suffraganeus, N.208.

Digitized by Google

Vxorum reclamatio, quare non sit sufficiens causa ad impediendum, quominus mariti possint crucesignari, 631.632.

X

Ξηροσαγία veteribus Christianis per totam maiorem hebdomadam obseruata, N. 108.

Y

Y Miliacensis Episcopus. } V. *supra, litt. I.*
Y Ysabella, } V. *supra, litt. I.*
Yuo Carnotensis. } V. *supra, litt. I.*

Z

Z Adislaüs Archiepiscopus Gneznensis, N. 54.

Zagabria ciuitas & Sedes Episcopalis in Vngaria Sauum inter & Drauum, N. 100. vnde sic dicta, ibid. celebris conuentu Sclauoniæ qui in ea haberi solet, ibid.

Zagabriensis Episcopus suffraganeus Colocensis Archiepiscopi in Vngaria, N. 100.

Zamora, vrbs in Hispania prouinciæ Compostellanæ, N. 40. 102. fortè Ptolemęi Σαμαβὴς, ibid, malè quibusdam Sabaria, ibid. quando, à quo, & ad cuius preces in Episcopatum erecta, N. 40.

Zaratonienſis Episcopatus, Thebano contiguus, 325.

Zaratonienſis Episcopus valde pauper commendatur Thebano Archiepiscopo, 324. quo cum litigare cogitur super finibus suæ Diœceseos, 325. malè exceptus cum suis, à Decano, & Canonicis Thebanis, cuius causæ cognitio delegata Archiepiscopo Thessalonicensi, & alijs, 325.

FINIS INDICIS ALPHABETICI.

ANT 131.152

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

B 57.

Digitized by Google

Digitized by Google